

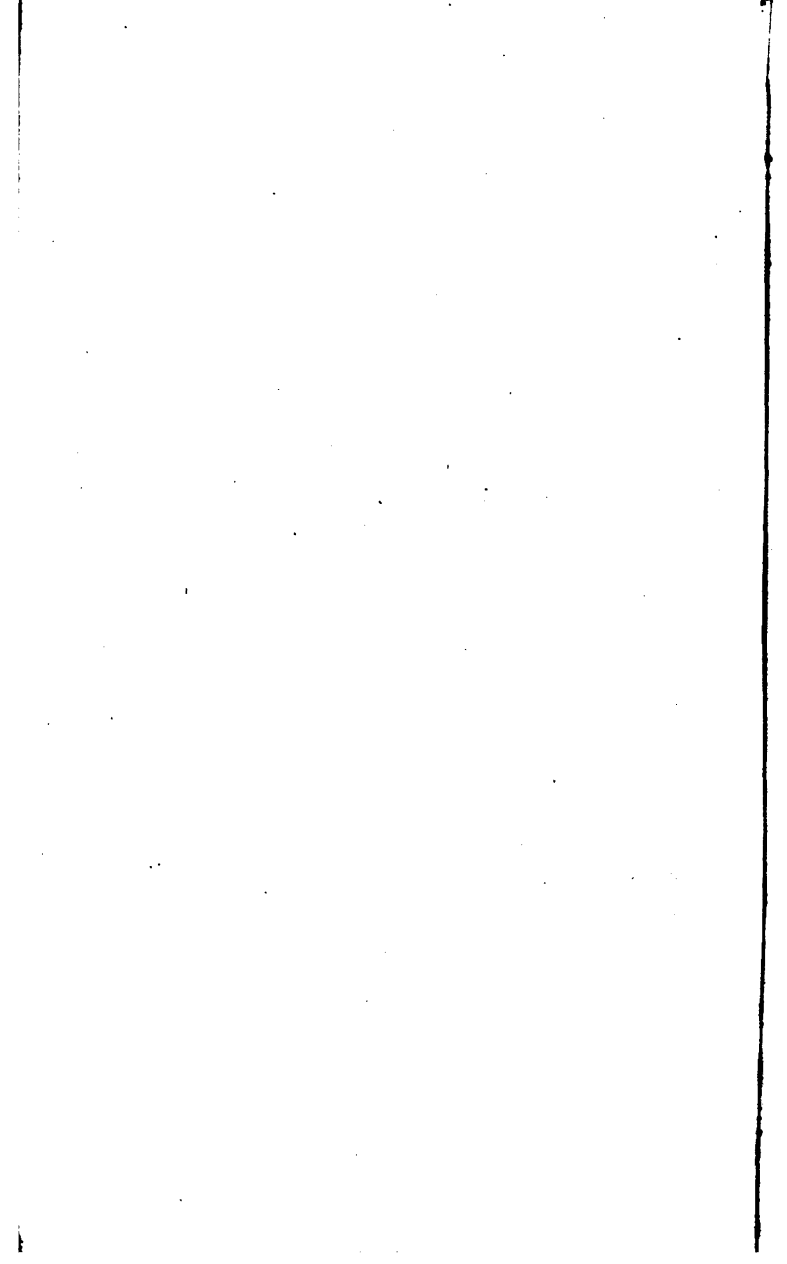
THE GIFT OF
Prof. F. N. Scott.

F. N. Scott

BS

308

1848

Y

B I B L

CYSSEGR-LAN;

SEF

H E N D E S T A M E N T

A'R

N E W Y D D .

*rythyr sydd wedi ei rhoddi gan Ysrydoliaeth Duw, ac sydd suddiol
rawiaethu, i argyhoeddi, i geryddu, i hyfforddi mewn cyflawnder.*

syddo dyn Duw yn berffaith, wedi ei berffeithio i bob gweithred dda.

2 TIM. III. 16, 17.

CAER GRAWNT:

RYDEBWYD AC ARGRAPHWYD GAN IOAN W. PARKER,
ARGRAPHYDD I'R BRIFATHROFA.

TROS

THAS BIBLAU SAESONEG AC IEITHOEDD ERAILL.
CUM PRIVILEGIO.

Gift
 P. of F. N. Sec. 77
 10-2-27

ENWAU A THREFN
 LLYFRAU YR HEN DESTAMENT A'R NEWYDD,

RHIFEDI PENNODAU POB LLYFR.

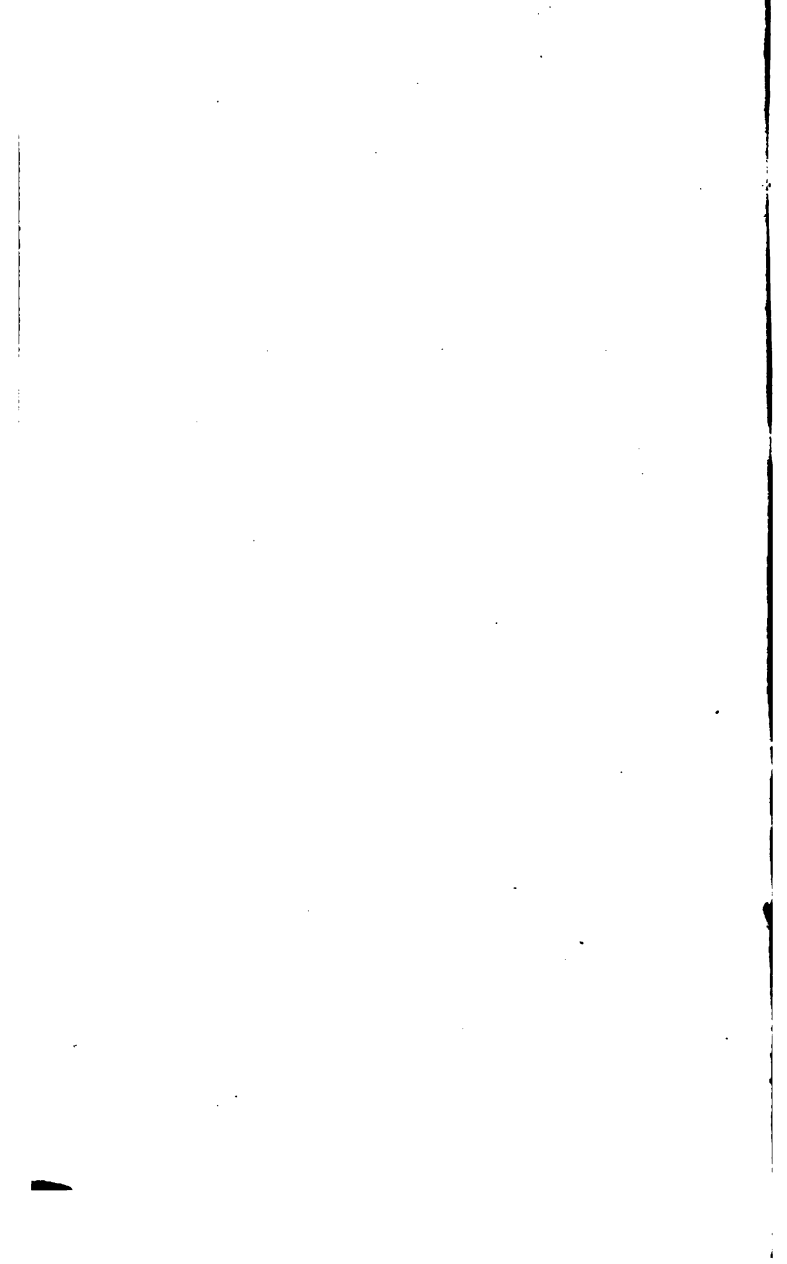
LLYFRAU YR HEN DESTAMENT.

	PEN.		PEN.
GENESIS.....	50	Pregethwr.....	12
Exodus.....	40	Caniad Solomon.....	8
Leifticus.....	27	Essiah.....	66
Numeri.....	36	Jeremiah.....	52
Deuteronomium.....	34	Galarnad Jeremiah.....	5
Josus.....	24	Ezeiel.....	48
Barnwŷr.....	21	Daniel.....	12
Ruth.....	4	Hosea.....	14
I. Samuel.....	31	Joel.....	3
II. Samuel.....	24	Amos.....	9
I. Brenhinoedd.....	22	Obadiah.....	1
II. Brenhinoedd.....	25	Jonah.....	4
I. Chronicl.....	29	Michah.....	7
II. Chronicl.....	36	Nahum.....	3
Esra.....	10	Habacuc.....	3
Nehemiah.....	13	Sephaniah.....	3
Esther.....	10	Haggai.....	2
Job.....	42	Zechariah.....	14
Psalmau.....	150	Malachi.....	4
Diarhebbion.....	31		

7-15-37867B

LLYFRAU Y TESTAMENT NEWYDD.

SANT MATTHEW.....	28	I. at Timotheus.....	6
Sant Marc.....	16	II. at Timotheus.....	4
Sant Luc.....	24	At Titus.....	3
Sant Ioan.....	21	At Philemon.....	1
Actau yr Apostolion.....	28	At yr Hebreaid.....	13
Epistol S. Paul at y Rhufeiniaid.....	16	Epistol Iago.....	5
I. at y Corinthiaid.....	16	Epistol I. Petr.....	5
II. at y Corinthiaid.....	13	II. Epistol Petr.....	3
At y Galatiaid.....	6	Epistol I. Ioan.....	5
At yr Ephesiaid.....	6	II. Epistol Ioan.....	1
At y Phillippiaid.....	4	III. Epistol Ioan.....	1
At y Colossiaid.....	4	Epistol Judas.....	1
I. at y Thessaloniaid.....	5	Datguddiad Ioan.....	22
II. at y Thessaloniaid.....	3		

LLYFR CYNTAF MOSES,

YR HWN A ELWIR

GENESIS.

PENNOD I.

1 *Crëduriaeth nef a ddaear, 3 a'r goleuni, 6 a'r ffurfafen. 9 Neillduo y ddaear oddi wrth y dyfroedd, 11 a'i guneuthur yn ffrwythlawn. 14 Yr haul, y ueuaa, a'r ser; 20 y pysgod, a'r adar, 24 yr anifeiliaid, 26 dyn ar lun Duw. 29 Ordeinio lluniaeth ac ymborth.*

YN y dechreuad y crëodd Duw y nefoedd a'r ddaear.

2 A'r ddaear oedd afuniaiidd a gwag, a thywyllwch oedd ar wyneb y dyfnder, ac Yspryd Duw yn ymsynnud ar wyneb y dyfroedd.

3 A Duw a ddywedodd, Bydded goleuni, a goleuni a fu.

4 A Duw a welodd y goleuni mai da oedd : a Duw a wahanodd rhwng y goleuni a'r tywyllwch.

5 A Duw a alwodd y goleuni yn Ddydd, a'r tywyllwch a alwodd efe yn Nos : a'r hwyr a fu, a'r bore a fu, y dydd cyntaf.

6 ¶ Duw hefyd a ddywedodd, Bydded ffurfafen ynghanol y dyfroedd, a bydded hi yn gwahanu rhwng y dyfroedd a'r dyfroedd.

7 A Duw a wnaeth y ffurfafen, ac a wahanodd rhwng y dyfroedd oddi tan y ffurfafen, a'r dyfroedd oddi ar y ffurfafen : ac felly y bu.

8 A'r ffurfafen a alwodd Duw yn Nefoedd : a'r hwyr a fu, a'r bore a fu, yr ail dydd.

9 ¶ Duw hefyd a ddywedodd, Casglu y dyfroedd oddi tan y nefoedd i'r un lle, ac ymddangosed y sychdir : ac felly y bu.

10 A'r sychdir a alwodd Duw yn Ddaear, a chasglad y dyfroedd a alwodd efe yn Ffroedd : a Duw a welodd mai da oedd.

11 A Duw a ddywedodd, Egined y ddaear egin, *sef* llysiâu yn hadu had, a phrennau ffurwthlawn yn dwyn ffurwth, wrth eu rhywogaeth, y rhai y *mae* eu had ynddynt ar y ddaear : ac felly y bu.

12 A'r ddaear a ddug egin, *sef* llysiâu yn hadu had wrth eu rhywogaeth, a phrennau yn dwyn ffurwth, y rhai y *mae* eu had ynddynt wrth eu rhywogaeth : a Duw a welodd mai da oedd.

13 A'r hwyr a fu, a'r bore a fu, y trydydd dydd.

14 ¶ Duw hefyd a ddywedodd, Bydded goleuadau yn ffurfafen y nefoedd, i wahanu rhwng y dydd a'r nos ; a byddant yn arwyddion, ac yn dymhorau, ac yn ddyddiau, a blynyddoedd.

15 A byddant yn oleuadau yn ffurfafen y nefoedd, i oleuo ar y ddaear : ac felly y bu.

16 A Duw a wnaeth ddau oleuad mawrion ; y goleud mwyaf i lywodraethu y dydd, a'r

goleud lleiaf i lywodraethu y nos : a'r ser hefyd a wnaeth *ef*.

17 Ac yn ffurfafen y nefoedd y rhoddes Duw hwyt, i oleuo ar y ddaear ;

18 Ac i lywodraethu y dydd a'r nos, ac i wahanu rhwng y goleuni a'r tywyllwch : a gwelodd Duw mai da oedd.

19 A'r hwyr a fu, a'r bore a fu, y pedwerydd dydd.

20 ¶ Duw hefyd a ddywedodd, Heigied y dyfroedd ymlusgiad byw, ac eheded ehed-iaid uwch y ddaear, yn wyneb ffurfafen y nefoedd.

21 A Duw a grëodd y môrfeirch mawrion, a phob ymlusgiad byw, y rhai a heigiodd y dyfroedd yn eu rhywogaeth, a phob ehed-iaid asgellog yn ei rywogaeth : a gwelodd Duw mai da oedd.

22 A Duw a'u bendigodd hwyt, gan ddywedyd, Ffrwythwch, ac amhêwch, a llenwch y dyfroedd yn y moroedd, a llosgoged yr ehediaid ar y ddaear.

23 A'r hwyr a fu, a'r bore a fu, y pumed dydd.

24 ¶ Duw hefyd a ddywedodd, Dyged y ddaear bob peth byw wrth ei rywogaeth, yr anifail, a'r ymlusgiad, a bwystfil y ddaear wrth ei rywogaeth : ac felly y bu.

25 A Duw a wnaeth ffywstfil y ddaear wrth ei rywogaeth, a'r anifail wrth ei rywogaeth, a phob ymlusgiad y ddaear wrth ei rywogaeth : a gwelodd Duw mai da oedd.

26 ¶ Duw hefyd a ddywedodd, Gwnawn ddyn ar ein delw ni, wrth ein llun ein hunain : ac arglwyddiaethant ar bysg y môr, ac ar ehediaid y nefoedd, ac ar yr anifail, ac ar yr holl ddaear, ac ar bob ymlusgiad a ymlusgo ar y ddaear.

27 Felly Duw a grëodd y dyn ar ei ddolw ei hun, ar ddelw Duw y crëodd efe ef, yn wrryw ac yn fanyw y crëodd efe hwyt.

28 Duw hefyd a'u bendigodd hwyt, a Duw a ddywedodd wrthynt, Ffrwythwch, ac amhêwch, a llenwch y ddaear, a darostyngwch hi, ac arglwyddiaethwch ar bysg y môr, ac ar ehediaid y nefoedd, ac ar bob peth byw a ymsymmudo ar y ddaear.

29 ¶ A Duw a ddywedodd, Wele mi a roddais i chwi bob llysiâu yn haau had, yr hwn *sydd* ar wyneb yr holl ddaear, a phob pren yr hwn y *mae* ynddo ffurwth pren yn haau had, i fod yn ffyrd i chwi.

30 Hefyd i bob bwystfil y ddaear, ac i bob ehediaid y nefoedd, ac i bob peth a ymsymmudo ar y ddaear yr hwn y *mae* einioes ynddo, y *bydd* pob llysiâu gwyrdd yn ffyrd : ac felly y bu.

31 A gwelodd Duw yr hyn oll a wnaethai, ac wele da iawn y ddaear : felly yr hwyr a fu, a'r bore a fu, y chweched dydd.

PENNOD II.

1 Y dydd Sabboth. 4 Duil y creaduriaeth. 8 Plannu gardd Eden, 10 a'i hafon. 17 Gwahardd pren Gwybodaeth yn unig. 19 Enwly creaduriaid. 21 Gwneuthur gwraig, ac ordainio prïodas.

FELLY y gorphenwyd y nefoedd a'r ddaear, a'u holl lu hwynt.

2 Ac ar y seithfed dydd y gorphenodd Duw ei wraith, yr hwn a wnaethal efe, ac ar phwysodd ar y seithfed dydd, oddi wrth ei holl wraith, yr hwn a wnaethal efe.

3 A Duw a fendigodd y seithfed dydd, ac a'i sancteiddiodd ef; oblegid ynddo y gorphwysasai oddi wrth ei holl wraith, yr hwn a grëasai Duw i'w wneuthur.

4 ¶ Dyma genhedlaethau y nefoedd a'r ddaear, pan grëwyd hwynt, yn y dydd y gwnaeth yr ARGLWYDD DDUW ddaear a nefoedd:

5 A phob planhigyn y maes cyn ei fod yn y ddaear, a phob llysiuyn y maes cyn tarddu allan: oblegid ni pharasai yr ARGLWYDD DDUW wlawio ar y ddaear, ac nid ydoedd dyn i lawurio y ddaear.

6 ¶ Ond tareth a esgynodd o'r ddaear, ac a ddyfrhâodd holl wyneb y ddaear.

7 A'r ARGLWYDD DDUW a luniasai y dyn o bridd y ddaear, ac a anadlasai yn ei froenau ef anadl einioes: a'r dyn a aeth yn euaid byw.

8 ¶ Hefyd yr ARGLWYDD DDUW a blannodd ardd yn Eden o du y dwyrain, ac a oododd yno y dyn a luniasai efe.

9 A gwnaeth yr ARGLWYDD DDUW i bob pren dymunol i'r golwg, a daionus yn fwyd, ac i bren y bywyd y'nghanol yr ardd, ac i bren gwybodaeth da a drwg, dyfu allan o'r ddaear.

10 Ac afon a aeth allan o Eden, i ddyfrhâu yr ardd, ac oddi yno hi a rannwyd, ac a aeth yn bedwar pen.

11 Enw y gyntaf yw Pison: hon sydd yn amgylchu holl wlad Hafilah, lle y mae yr aur.

12 Ac aur y wlad honno sydd dda: yno mae Bdeliwm a'r maen Onix.

13 Ac enw yr ail afon yw Gihon: honno sydd yn amgylchu holl wlad Ethiopia.

14 Ac enw y drydedd afon yw Hideeel: honno sydd yn myned o du y dwyrain i Assyria: a'r bedwaredd afon yw Euphrates.

15 A'r ARGLWYDD DDUW a gimmerodd y dyn, ac a'i gosododd ef y'ngardd Eden, i'w lawurio ac i'w chadw hi.

16 A'r ARGLWYDD DDUW a orchymynodd i'r dyn, gan ddywedyd, O bob pren o'r ardd gan fwyta y gelli fwyta:

17 Ond o bren gwybodaeth da a drwg, na fwyta o hono; oblegid yn y dydd y bwyttai ei o hono, gan farw y byddi farw.

18 ¶ Hefyd yr ARGLWYDD DDUW a ddywedodd, Nid da bod y dyn ei hunan; gwnaf iddo ymgeledd cymmwrws iddo.

19 A'r ARGLWYDD DDUW a luniodd o'r ddaear holl fwystilod y maes, a holl ehedaid y nefoedd, ac a'u dygodd at Adda, i weled pa enw a roddai efe iddynt hwy: a pha fodd bynnag yr enwodd y dyn bob peth byw, hynny f/s ei enw ef.

20 Ac Adda a enwodd enwau ar yr holl anifeiliaid, ac ar ehedaid y nefoedd, ac ar holl fwystilod y maes: ond ni chafodd efe i Adda ymgeledd cymmwrws iddo.

21 A'r ARGLWYDD DDUW a wnaeth i drwmgwag syrthlo ar Adda, ac efe a gysgodd: ac efe a gimmerodd un o'i assunau ef, ac a gauodd gyg yn ei lle hi.

22 A'r ARGLWYDD DDUW a wnaeth yr asen a gymmerasai efe o'r dyn, yn wraig, ac a'i dug at y dyn.

23 Ac Adda a ddywedodd, Hon weithian sydd asgwrn o'm heagryn i, a chnawd o'm cnawd i: hon a elwir gwraig, oblegid o wr y cymerwyd hi.

24 O herwydd hyn yr ymedy gwr a'i dad, ac a'i fam, ac y glŷn wrth ei wraig: a hwy a fyddant yn un cnawd.

25 Ac yr oeddynt ill dau yn noethion, Adda a'i wraig, ac nid oedd arnynt gywilydd.

PENNOD III.

1 Y sarph yn hudo Efa. 6 Cynvlyddus groymp dyn. 9 Duw yn eu holi ac yn eu barnu hwy. 14 Melldigo y sarph. 15 Addaw yr had. 16 Cospedigaeth dyn. 21 Ei wisgud cyntaf: 22 a'i furio allan o Baradwys.

AR sarph oedd gyfrwysach na holl fwystilod y maes, y rhai a wnaethai yr ARGLWYDD DDUW; a hi a ddywedodd wrth y wraig, Ai dŷau ddywedyd o Dduw, Ni chewch chwi fwyta o bob pren o'r ardd?

2 A'r wraig a fwytaed wrth y sarph, O ffirwyth prennau yr ardd y cawn ni fwyta

3 Ond am ffirwyth y pren sydd y'nghanol yr ardd, Duw a ddywedodd, Na fwyttewch o hono, ac na chyffyrddwch âg ef, rhag eich marw.

4 A'r sarph a ddywedodd wrth y wraig, Ni byddwch feirw ddim.

5 Canys gwybod y mae Duw, mal yn y dydd y bwyttwch o hono ef, yr agorir eich llygaid, ac y byddwch megis dauwiau, yn gwybod da a drwg.

6 A phan welodd y wraig mai da oedd ffirwyth y pren yn fwyd, ac mai teg mewn golwg ydoedd, a'i fod yn bren dymunol i beri deall, hi a gymmerth o'i ffirwyth ef, ac a fwyttodd, ac a roddes i'w gwr hefyd gyd â hi, ac efe a fwyttodd.

7 A'u llygaid hwy ill dau a agorwyd, a hwy a wybuant eu bod yn noethion, ac a wriasant ddaill y fflysbren, ac a wnaethant iddynt arffedogau.

8 A hwy a glywaant lais yr ARGLWYDD DDUW yn rhodio yn yr ardd, gyd âg awel y dydd; ac ymguddiodd Adda a'i wraig o olwg yr ARGLWYDD DDUW, ym mysg prennau yr ardd.

9 A'r ARGLWYDD DDUW a alwodd ar Adda, ac a ddywedodd wrtho, Pa le yr wyt ti?

10 Yntau a ddywedodd, Dy lais a glywais yn yr ardd; a mi a ofnais, oblegid noeth oeddwn, ac a ymguddiais.

11 A dywedodd DUW, Pwy a fynegodd i ti dy fod yn noeth? ai o'r pren y gorchymynaswn i ti na fwyttai o hono, y bwyttaiet?

12 Ac Adda a ddywedodd, Y wraig a roddais gyd â mi, hi a roddodd i mi o'r pren, a mi a fwyttiais.

13 A'r ARGLWYDD DDUW a ddywedodd wrth y wraig, Paham y gwnaethost ti hyn? A'r wraig a ddywedodd, Y sarph a'm twyllodd, a bwyttia a wneuthum.

14 A'r ARGLWYDD DDUW a ddywedodd wrth y sarph, Am wneuthur o honot hyn, melldigedicch wyt ti na'r holl anifeiliaid, ac na holl fwystilod y maes: ar dy dorr y cerddi, a phriidd a fwyttai holl ddyddiau dy einioes.

15 Gelyniaeth hefyd a oedaf rhyngot ti a'r wraig, a rhwng dy had ai a'i had hi'n hâu: efe a ysiga dy ben di, a thuthau a ysiga ei sawd ef.

16 Wrth y wraig y dywedodd, Gan amhâu yr amhâf dy boenau di a'th feichiogi: mewn poen y dygi blant, a'th ddymuniaid fydd at dy wr, ac efe a lywodraetha arnat ti.

17 Hefyd wrth Adda y dywedodd, Am wrando o honot ar lais dy wraig, a bwytta o'r pren am yr hwn y gorchymynaswn i ti, gan ddywedyd, Na fwytta o hono; melli-dedig fydd y ddaear o'th achos di: trwy lafur y bwyttâi o honi holl ddyddiau dy einioes.

18 Drain hefyd ac ysgall a ddwg hi i ti; a llyisiau y maes a fwyttâi di.

19 Trwy chwys dy wyneb y bwyttâi fara, hyd pan ddychwelech i'r ddaear; oblegid o honi y'th gymmerwyd: canys pridd *seyt* ti, ac i'r pridd y dychweili.

20 A'r dyn a alwodd enw ei wraig Efa; oblegid hi oedd fam pob dyn byw.

21 A'r ARGOLWYDD DDUW a wnaeth i Adda ac i'w wraig beisiau crwyn, ac a'u gwisgodd am danynt hwy.

22 ¶ Hefyd yr ARGOLWYDD DDUW a ddywedodd, Wele y dyn sydd megis yn o honom ni, i wybod da a drwg. Ac weithian rhag iddó estyn ei law, a chymmeryd hefyd o bren y bywyd, a bwytta, a byw yn dragy-wyddol:

23 Am hynny yr ARGOLWYDD DDUW a'i hanfonodd ef allan o ardd Eden, i lafurio y ddaear, yr hon y cymmerasid ef o honi.

24 Felly efe a yrrodd allan y dyn, ac a osododd, o'r tu dwyrain i ardd Eden, y cerubiad, a chleddyf tanllyd ysgwydedig, i gadw ffordd pren y bywyd.

PENNOU IV.

1 Genedigaeth, celfyddyd, a chrefydd Cain ac Abel. 8 Llad Abel. 11 Melli-digo Cain.

17 Enoch y ddinas gyntaf. 19 Lamech o'i dduw wraig. 25 Genedigaeth Seth, 26 ac Enos.

AC Adda a adnabu Efa ei wraig. a hi a feichiogodd, ac a esgorodd ar Cain; ac a ddywedodd, Cefais wr gan yr ARGOLWYDD.

2 A hi a esgorodd eilwaith ar ei frawd ef Abel; ac Abel oedd fugail defaid, ond Cain oedd yn llafurio y ddaear.

3 A bu wedi talm o ddyddiau, i Cain ddwyn o firwyth y ddaear offwrwm i'r ARGOLWYDD.

4 Ac Abel yntau a ddug o flaenfirwyth ei ddefaid, ac o'u brasder hwynt. A'r ARGOLWYDD a edrychodd ar Abel, ac ar ei offwrwm:

5 Ond nid edrychodd ef ar Cain, nac ar ei offwrwm ef. A diglonodd Cain yn ddirfawr, fel y syrthiodd ei wynebpryd ef.

6 A'r ARGOLWYDD a ddywedodd wrth Cain, Paham y lliidiaist? a phaham y syrthiodd dy wynebpryd?

7 Os da y gwnai, oni chaf oruchafaelth? ac oni wnai yn dda, pechod a orwedd wrth y drws: attat ti hefyd y mac ei ddymuniaid ef, a thi a lywodraethi arno ef.

8 A Chain a ddywedodd wrth Abel ei frawd: ac fel yr oeddnynt hwy yn y maes, Cain a gododd yn erbyn Abel ei frawd, ac a'i lladdodd ef.

9 ¶ A'r ARGOLWYDD a ddywedodd wrth Cain, Mae Abel dy frawd di? Yntau a ddywedodd, Nis gwn; ai ceidwad fy mrawd ydychyf fi?

10 A dywedodd DUW, Beth a wnaesthost? Ilef gwaed dy frawd sydd yn gwaeddi arnaf fi o'r ddaear.

11 Ac yr awr hon melli-dedig wyt ti o'r ddaear, yr hon a esgorodd ei sam i dderbyn gwaed dy frawd o'th law di.

12 Pan lafurlech y ddaear, ni chwanea hi roddi ei firwyth i ti; gwiabiad a chrwydr-iaid fyddi ar y ddaear.

13 Yna y dywedodd Cain wrth yr ARGOLWYDD, Mwy yno fy anwiredd nag y gellir ei faddeu.

14 Wele gyrraist fi heddyw oddi ar wyneb y ddaear, ac o'th wydd di y'm cuddir: gwiabiad hefyd a chrwydr-iaid fyddaf ar y ddaear; a phwy bynnag a'm caffo a'm lladd.

15 A dywedodd yr ARGOLWYDD wrtho, Am hynny y dielir yn saith ddyblyg ar bwy bynnag a laddo Cain. A'r ARGOLWYDD a osododd nod ar Cain, rhag i neb a'i caffai ei ladd ef.

16 ¶ A Chain a seth allan o wydd yr ARGOLWYDD, ac a drigodd yn nhir Nod, o'r tu dwyrain i Eden.

17 Cain hefyd a adnabu ei wraig; a hi a feichiogodd, ac a esgorodd ar Enoch: yna yr ydoedd efe yn adeiladu dinas, ac efe a alwodd enw y ddinas yn ol enw ei fab Enoch.

18 Ac i Enoch y ganwyd Irad: ac Irad a genhedlodd Mehuiael, a Mehuiael a genhedlodd Methusael, a Methusael a genhedlodd Lamech.

19 ¶ A Lamech a gymmerodd iddo ddwy o wragedd: enw y gyntaf oedd Adah, ac enw yr ail Silah.

20 Ac Adah a esgorodd ar Jabal; hwn ydoedd dad pob preswylydd pabell, a pherchen anifail.

21 Ac enw ei frawd ef oedd Jubal; ac efe oedd dad pob teimlydd telyn ac organ.

22 Silah hithau a esgorodd ar Tubal-Cain, gweithydd pob cywreinwaith pres a haiarn: a chwarc Tubal-Cain ydoedd Naamah.

23 A Lamech a ddywedodd wrth ei wragedd, Adah a Silah, Clywch fy llais, gwragedd Lamech, gwrandechwch fy lleferydd; canys mi a leddais wr i'm harcholl, a llange i'm clais.

24 Os Cain a ddielir seithwaith, yna Lamech saith ddengwaith a seithwaith.

25 ¶ Ac Adda a adnabu ei wraig drachefn; a hi a esgorodd ar fab, ac a alwodd ei enw ef Seth: O herwydd Duw (*eb hi*) a osododd i mi had arall yn lle Abel, am ladd o Cain ef.

26 I'r Seth hwn hefyd y ganwyd mab; ac efe a alwodd ei enw ef Enos: yna y dechreuwyd galw ar enw yr ARGOLWYDD.

PENNOU V.

1 Achau, oedran, a marwolaeth y patriarch o Adda hyd Noah. 24 Duwioldeb Enoch, a Duw yn ei gymmeryd ef ymaith.

DYMA lyfr cenhedlaethau Adda: yn y dydd y crëdd Duw ddyn, ar lun Duw y gwnaeth efe ef.

2 Yn wryw ac yn falyw y crëddd efe hwynt; ac efe a'u bendithiodd hwynt, ac a alwodd eu henw hwynt Adda, ar y dydd y crëwyd hwynt.

3 ¶ Ac Adda a fu fyw ddeng mlynedd ar hugain a chant, ac a genhedlodd *shb* ar ei lun a'i ddelw ei hun, ac a alwodd ei enw ef Seth.

4 A dyddiau Adda, wedi iddo genhedlu Seth, oedd wyth gan mlynedd, ac efe a genhedlodd feibion a merched.

5 A holl ddyddiau Adda, y rhaf y bu efe fyw, oedd naw can mlynedd a deng mlynedd ar hugain; ac efe a fu farw.

6 ¶ Seth hefyd a fu fyw bum mlynedd a chan mlynedd, ac a genhedlodd Enos.

7 A Seth a fu fyw wedi iddo genhedlu Enos, saith mlynedd ac wyth gan mlynedd, ac a genhedlodd feibion a merched.

8 A holl ddyddiau Seth oedd ddeuddeng mlynedd a naw can mlynedd; ac efe a fu farw.
 9 ¶ Ac Enos a fu fyw ddeng mlynedd a phedwar ugain, ac a genhedlodd Cenan.
 10 Ac Enos a fu fyw wedi iddo genhedlu Cenan, bymtheng mlynedd ac wyth gan mlynedd, ac a genhedlodd feibion a merched.
 11 A holl ddyddiau Enos oedd bum mlynedd a naw can mlynedd; ac efe a fu farw.
 12 ¶ Cenan hefyd a fu fyw ddeng mlynedd a thriugain, ac a genhedlodd Mahalaleel.
 13 A bu Cenan fyw wedi iddo genhedlu Mahalaleel ddeugain mlynedd ac wyth gan mlynedd, ac a genhedlodd feibion a merched.
 14 A holl ddyddiau Cenan oedd ddeng mlynedd a naw can mlynedd; ac efe a fu farw.
 15 ¶ A Mahalaleel a fu fyw bum mlynedd a thriugain mlynedd, ac a genhedlodd Jered.
 16 A Mahalaleel a fu fyw wedi iddo genhedlu Jered, ddeng mlynedd ar hugain ac wyth gan mlynedd, ac a genhedlodd feibion a merched.
 17 A holl ddyddiau Mahalaleel oedd bymtheng mlynedd a phedwar ugain ac wyth gan mlynedd; ac efe a fu farw.
 18 ¶ A Jered a fu fyw ddwy flynedd a thriugain a chan mlynedd, ac a genhedlodd Enoch.
 19 A Jered a fu fyw wedi iddo genhedlu Enoch wyth gan mlynedd, ac a genhedlodd feibion a merched.
 20 A holl ddyddiau Jered oedd ddwy flynedd a thriugain a naw can mlynedd; ac efe a fu farw.
 21 ¶ Enoch hefyd a fu fyw bum mlynedd a thriugain, ac a genhedlodd Methuselah.
 22 Ac Enoch a rodiodd gyd â Duw wedi iddo genhedlu Methuselah, drichant o flynyddoedd, ac a genhedlodd feibion a merched.
 23 A holl ddyddiau Enoch oedd bum mlynedd a thriugain a thrichant o flynyddoedd.
 24 A rhodiodd Enoch gyd â Duw, ac ni welewyd ef: canys Duw a'i cymmerodd ef.
 25 ¶ Methuselah hefyd a fu fyw saith mlynedd a phedwar ugain a chant, ac a genhedlodd Lamech.
 26 A Methuselah a fu fyw wedi iddo genhedlu Lamech, ddwy flynedd a phedwar ugain a saith gan mlynedd, ac a genhedlodd feibion a merched.
 27 A holl ddyddiau Methuselah oedd naw mlynedd a thriugain a naw can mlynedd; ac efe a fu farw.
 28 ¶ Lamech hefyd a fu fyw ddwy flynedd a phedwar ugain a chan mlynedd, ac a genhedlodd fab.
 29 Ac a alwodd ei enw ef Noah: gan ddywedyd, Hwn a'n eysura ni am ein gwaith, a llafur ein dwylaw, o herwydd y ddaear yr hon a feilddodd yr ARGLWYDD.
 30 A Lamech a fu fyw wedi iddo genhedlu Noah, bymtheng mlynedd a phedwar ugain a phum can mlynedd, ac a genhedlodd feibion a merched.
 31 A holl ddyddiau Lamech oedd ddwy flynedd ar bymtheg a thriugain a saith gan mlynedd; ac efe a fu farw.
 32 A Noah ydoedd fab pum can mlynedd; a Noah a genhedlodd Sem, Cham, a Japheth.

PENNOD VI.

1 Drygioni y byd, yr hwn a gyffrodd ddipllonedd Duw, ac a barodd y diluuo. 8 Noah yn cael ffafr. 14 Trafn a phortreclad, a'r ochs y gwnaed yr arch.

YNA y bu pan ddechreuodd dynion amlhâu ar wyneb y ddaear, a geal merched iddynt,

2 Weled o feibion Duw ferehed dynion mai teg oeddynt hwy; a hwy a gymmerasant iddynt wragedd o'r rhai oll a ddewisasant.
 3 A dywedodd yr ARGLWYDD, Nid ymrysona fy Yspryd i â dyn yn dragwydd, oblegid mai enawd yw efe: a'i ddyddiau fyddant ugain mlynedd a chant.
 4 Cawri oedd ar y ddaear y dyddiau hynny: ac wedi hynny hefyd, pan ddaeth meibion Duw at ferchod dynion, a phlanta o'r rhai hynny iddynt: dyma y cedyrn a fu wyr enwog gynt.
 5 ¶ A'r ARGLWYDD a welodd mai aml oedd drygioni dyn ar y ddaear, a bod holl fwriad meddylfryd ei galon yn unig yn ddrygonus bob amser.
 6 Ac edifarhodd ar yr ARGLWYDD wneuthur o hono ef ddyn ar y ddaear, ac efe a ymofidiodd yn ei galon.
 7 A'r ARGLWYDD a ddywedodd, Dilêaf ddyn yr hwn a grëais oddi ar wyneb y ddaear, o ddyn hyd anifail, hyd yr ymluogiad, a hyd ehediad y nefoedd: canys y mae yn edifar gennyf eu gwneuthur hwynt.
 8 ¶ Ond Noah a gafodd ffafr yng ngolwg yr ARGLWYDD.
 9 ¶ Dyma genhedlaethau Noah: Noah oedd wr cyfiawn, perffaith yn ei oes: gyd â Duw y rhodiodd Noah.
 10 A Noah a genhedlodd dri o feibion, Sem, Cham, a Japheth.
 11 A'r ddaear a lygrasid ger bron Duw; llanwasid y ddaear hefyd â thrawsedd.
 12 A Duw a edrychodd ar y ddaear, ac wele hi a lygrasid: canys pob cnawd a lygrasai ei ffordd ar y ddaear.
 13 A Duw a ddywedodd wrth Noah, Diwedd pob cnawd a ddaeth ger fy mron: oblegid llanwyd y ddaear â thrawsedd trwyddynt hwy: ac wele myfi a'u difethaf hwynt gyd â'r ddaear.
 14 ¶ Gwna i ti arch o goed Gopher, yn gellau y gwnal yr arch, a phyga hi oddi fewn ac oddi allan â phyg.
 15 Ac fel hyn y gwnal di hi: trichan cufydd sydd hyd yr arch, deg cufydd a deugain ei lled, a deg cufydd ar hugain ei uchder.
 16 Gwna ffenestr i'r arch, a gorphen hi yn gufydd oddi arnodd; a gosod ddwrw yr arch yn ei hystlys: o dri uchder y gwnal di hi.
 17 Ac wele myfi, Ie myfi, yn dwyn dyfr-oedd diluw ar y ddaear, i ddifetha pob cnawd, yr hwn y mae anadl einios ynddo, oddi tan y nefoedd: yr hyn oll sydd ar y ddaear a drenga.
 18 Ond â thi y cadarnhâf fy nghyfammod; ac i'r arch yr âi di, tydi a'th feibion, a'th wraig, a gwagedd dy feibion gyd â thi.
 19 Ac o bob peth byw, o bob cnawd, y dygt ddau o bob rhyw i'r arch i'w cadw yn fyw gyd â thi; gwrryw a banyw fyddant.
 20 O'r ehediald wrth eu rhywogaeth, ac o'r anifeiliaid wrth eu rhywogaeth, o bob ymluogiad y ddaear wrth ei rywogaeth; dau o bob rhywogaeth a ddaw attat i'w cadw yn fyw.
 21 A chymmer i ti o bob bwyd a fwyttâir, a chasgl attat; a bydd yn ymborth i ti ac iddynt hwythau.
 22 Felly y gwnaeth Noah; yn ol yr hyn oll a orchymynasai Duw iddo, felly y gwnaeth efe.

PENNOD VII.

1 Noah a'i deulu a'r creaduriaid byw yn myned i'r arch. 11 Dechreuad, cymnydd, a pharhdd y diluuo.

YNA y dywedodd yr ARGLWYDD wrth Noah, Dos di, a'th holl dy i'r arch:

canys tydi a welais i yn gyflawn ger fy mron i yn yr oes hon.

2 O bob anifail glân y cymeri gyd â thi bob yn saith, y gwrryw a'i fanyw: a dau o'r anifeiliaid y rhai nid ydynt lân, y gwrryw a'i fanyw:

3 O ehediad y nefoedd hefyd, bob yn saith, yn wrryw ac yn fanyw, i gadw had yn fyw ar wyneb yr holl ddaear.

4 Oblegid wedi saith niwrnod etto, mi a wiafiar ar y ddaear ddeugain niwrnod a deugain nos: a mi a odileaf oddi ar wyneb y ddaear nob peth byw a't wreuthum i.

5 A Noah a wnaeth yn ol yr hyn oll a orchymynasai yr **ARGLWYDD** iddo.

6 Noah hefyd *oedd* fab chwe chan mlwydd pan fu y dyfroedd diluw ar y ddaear.

7 ¶ A Noah a aeth i mewn, a'i feibion, a'i wraig, a gwragodd ei feibion gyd âg ef, i'r arch, thag y dwfr diluw.

8 O anifeiliaid glân, ac o anifeiliaid y rhai nid *oeddynt* lân, o ehediad hefyd, ac o'r hyn oll a ymlusgai ar y ddaear.

9 Yr aeth i mewn at Noah i'r arch bob yn ddau, yn wrryw ac yn fanyw, fel y gorchymynasai Duw i Noah.

10 Ac wedi saith niwrnod y dwfr diluw a ddaeth ar y ddaear.

11 ¶ Yn y chwe chanfed flwyddyn o fywyd Noah, yn yr ail mis, ar yr ail dydd ar bymtheg o'r mis, ar y dydd hwnnw y rhwygwyd holl ffynhonnau y dyfnder mawr, a ffenestri y nefoedd a agorwyd.

12 A'r gwlaw fu ar y ddaear ddeugain niwrnod a deugain nos.

13 O fewn corph y dydd hwnnw y daeth Noah, a Sem, a Cham, a Japheth, meibion Noah, a gwraig Noah, a thair gwragodd ei feibion ef gyd â hwynt, i'r arch.

14 Hwyt, a phob bwystfil wrth ei rywogaeth, a phob anifail wrth ei rywogaeth, a phob ymlusgiad a ymlusgai ar y ddaear wrth ei rywogaeth, a phob ehediad wrth ei rywogaeth, pob aderyn o bob rhyw.

15 A ddaethant at Noah i'r arch bob yn ddau, o bob enawd a'r *oedd* ynddo anadl einioes.

16 A'r rhai a ddaethant, yn wrryw a banyw y ddaethant o bob enawd, fel y gorchymynasai Duw iddo. O'r **ARGLWYDD** a gauodd armo ef.

17 A'r diluw fu ddeugain niwrnod ar y ddaear: a'r dyfroedd a gynnyddasant, ac a godasant yr *arch*, a hi a godwyd oddi ar y ddaear.

18 A'r dyfroedd a ymgryphasant, ac a gynnyddasant yn ddirfawr ar y ddaear: a'r arch a rodiodd ar wyneb y dyfroedd.

19 A'r dyfroedd a ymgryphasant yn ddirfawr iawn ar y ddaear, a gorchuddiwyd yr holl fynyddoedd uchel oedd tan yr holl nefoedd.

20 Pymtheg cwydd yr ymgryfhodd y dyfroedd tu ag i fyau: a'r mynyddoedd a orchuddiwyd.

21 A bu farw pob enawd a ymlusgai ar y ddaear, yn ehediad, ac yn anifeiliaid, ac yn ffwrstlod, ac yn bob rhyw ymlusgiad a ymlusgai ar y ddaear, a phob dyn *hefyd*.

22 Yr hyn oll yr *oedd* fun anadl einioes yn ei ffroenau, o'r hyn oll *oedd* ar y sychdir, a fuant feirw.

23 Ac efe a ddilodd bob sylwedd byw a'r *oedd* ar wyneb y ddaear, yn ddyd ac yn anifail, yn ymlusgiad, ac yn ehediad y nefoedd; ke, dillewyd hwynt o'r ddaear: a Noah a'r rhai *oedd* gyd âg ef yn yr arch, yn unig, a adawyd yn fyw.

24 A'r dyfroedd a ymgryphasant ar y ddaear ddeng niwrnod a deugain a chant.

PENNOD VIII.

1 Y dyfroedd yn llonyddu. 4 Yr arch yn gorphwys ar fynyddoedd Ararat. 7 Y giffrau a'r golommen. 15 Noah, ar orchymyn Duw, 18 yn myned allan o'r arch. 20 Efe yn adelladu mallee, ac yn aberthu aberth; 21 yr hyn y mae Duw yn ei dderbyn, ac yn addawo na feiddithiai y ddaear mwyach.

A DUW a gofodd Noah, a phob peth byw, a phoo anifail a'r *oedd* gyd âg ef yr yrch: a Duw a wnaeth i wynt dramwy ar y ddaear, a'r dyfroedd a lonyddasant.

2 Cauwyd hefyd ffynhonnau y dyfnder a ffenestri y nefoedd; a lluddiwyd y gwlaw o'r nefoedd.

3 A'r dyfroedd a ddychweasant oddi ar y ddaear, gan fynyddu a dychwelyd: ac yn mhen y deng niwrnod a deugain a chant, y dyfroedd a dreiasai.

4 ¶ Ac yn y seithfed mis, ar yr ail dydd ar bymtheg o'r mis, y gorphwysodd yr arch ar fynyddoedd Ararat.

5 A'r dyfroedd fuant yn myned ac yn treio, hyd y degfed mis; yn y degfed mis, ar y dydd cyntaf o'r mis, y gwelwyd pennau y mynyddoedd.

6 ¶ Ac ym mhen deugain niwrnod yr agorodd Noah ffenestri yr arch a wnaethai efe.

7 Ac efe a anfonodd allan giffrau; a hi a aeth, gan fynydd allan a dychwelyd, hyd oni sychodd y dyfroedd oddi ar y ddaear.

8 Ac efe a anfonodd golommen oddi wrtho, i weled a dreiasai y dyfroedd oddi ar wyneb y ddaear.

9 Ac ni chafodd y golommen orphwysfa i wadn ei throed; a hi a ddychwelodd atto ef i'r arch, am *nod* y dyfroedd ar wyneb yr holl dir: ac efe a estynnodd ei law, ac a'i cymerodd hi, ac a'i derbyniodd hi atto i'r arch.

10 Ac efe a arhosodd etto saith niwrnod eraill, ac a anfonodd cilwaith y golommen allan o'r arch.

11 A'r golommen a ddaeth atto ef ar brydnawn; ac wle ddeilen olew-ydden yn ei gylfin hi, wedi ei thynnu: yna y gwybu Noah dreio o'r dyfroedd oddi ar y ddaear.

12 Ac efe a arhosodd etto saith niwrnod eraill, ac a anfonodd y golommen; ac ni ddychwelodd hi eilwaith atto ef mwy.

13 ¶ Ac yn yr unfed flwyddyn a chwe chant, yn y *mis* cyntaf, ar y dydd cyntaf o'r mis, y darfu i'r dyfroedd sychu oddi ar y tir: a Noah a symmudodd gaeaf yr arch, ac a edrychodd, ac wle sychasai wyneb y ddaear.

14 Ac yn yr ail mis, ar y seithfed dydd ar hugain o'r mis, y ddaear a sychasai.

15 ¶ A llefarodd Duw wrth Noah, gan ddywedyd.

16 Dos allan o'r arch, ti, a'th wraig, a'th feibion, a gwragodd dy feibion, gyd â thi.

17 Pob peth byw a'r *dydd* gyd â thi, o bob enawd, yn adar, ac yn anifeiliaid, ac yn bob ymlusgiad a ymlusgo ar y ddaear, a ddygi allan gyd â thi: heppiant hwythau yn y ddaear, a ffrythant ac amllhant ar y ddaear.

18 A Noah a aeth allan, a'i feibion, a'i wraig, a gwragodd ei feibion, gyd âg ef.

19 Pob bwystfil, pob ymlusgiad, a phob ehediad, pob peth a ymlusgai ar y ddaear, wrth eu rhywogaethau, a ddaethant allan o'r arch.

20 ¶ A Noah a adellodd allor i'r **ARGLWYDD**, ac a gymmerodd o bob anifail glân, ac o bob ehediad glân, ac a offrymiodd boeth-offrymmau ar yr allor.

21 A'r **ARGLWYDD** a aroglodd arogi esmwyth; a dywedodd yr **ARGLWYDD** yn ei galon, Ni chwangaf feiddithio y ddaear mwy er mwyn dyn: o herwydd bod bryd calon

dyn yn ddrwg o'i-leuengctid: ac ni chwanesaf mwy daro pob peth byw, fel y gwneuthum.

22 Pryd hau, a chynhauaf, ac oerni, a gwres, a haf, a gauaf, a dydd, a nos, ni phaid mwy holl ddyddiau y ddaear.

PENNOD IX.

1 Duw yn bendithio Noah, 4 yn gwahardd gwaed a llusruddiaeth. 9 Cyfammod Duw, 13 a arwyddoceri trwy yr enfys. 18 Noah yn llenwi y byd, 20 yn plannu gwinllan, 21 yn meddwi, ac yn cael ei watwar gan ei fab; 25 yn mellaidd Cinaan, 26 yn bendithio Sem, 27 yn gwedaio dros Japheth, 29 ac yn marw.

DUW hefyd a fendithiodd Noah a'i feibion, ac a ddywedodd wrthynt, Ffrwythwch a lliosogwch, a llenwch y ddaear.

2 Eich ofn hefyd a'ch arswyd fydd ar holl fwytsfilod y ddaear, ac ar holl ehedaiad y nefoedd, a'r hyn oll a ymsymmudo ar y ddaear, ac ar holl bysgod y môr; yn eich llaw chwi y rhoddwyd hwnnt.

3 Pob ymsymudydd yr hwn sydd fyw, fydd i chwi yn fwyd: fel y gwyrdd lysteuy n y rhoddais i chwi bob dim.

4 ¶ Er hynny na fwyttwech gig ynghyd â'i einioes, sef ei waed.

5 Ac yn ddaau gwaed eich einioes chwitlau hefyd a ofynaf fi: o law pob bywstfil y gofynaf ef; ac o law dyn, o law pob brawd iddo y gofynaf einioes dyn.

6 A dywalto waed dyn, trwy ddy n y tywelltir ei waed yntau, o herwydd ar ddeif Duw y gwnaeth efe ddy n.

7 Ond chwychiw, ffrwythwch ac amlhewch eppillwch ar y ddaear, a lliosogwch ynddi.

8 ¶ A Duw a lefarodd wrth Noah, ac wrth ei feibion gyd âg ef, gan ddywedyd,

9 Ac wele myfi, fe myfi, ydwyf yn cadarnhau fy nghyfammod â chwi, ac a'ch had ar eich o chwi;

10 Ac â phob peth byw yr hwn sydd gyd â chwi, a'r ehedaiad, a'r anifeiliaid, ac â phob bywstfil y tir gyd â chwi, o'r rhai oll sydd yn myned allan o'r arch, hyd holl fwytsfilod y ddaear.

11 A mi a gadarnhaf fy nghyfammod â chwi, ac ni thorri ymalth bob enawd mwy gan y dwfr diluw, ac ni bydd diluw mwy i ddiffetha y ddaear.

12 A Duw a ddywedodd, Dyma arwydd y cyfammod, yr hwn yr ydwyf fi yn ei roddi rhyngof fi a chwi, ac â phob peth byw a'r y sydd gyd â chwi, tros oesoedd tragryyddol.

13 Fy mwa a roddais fyw y cwmnwl, ac efe a fydd yn arwydd cyfammod rhyngof fi a'r ddaear.

14 A bydd pan godwyf gwmnwl ar y ddaear, yr ymddengys y bwa yn y cwmnwl.

15 A mi a gofraf fy nghyfammod, yr hwn sydd rhyngof fi a chwi, ac â phob peth byw o bob enawd: ac ni bydd y dyfroedd yn ddiluw mwy, i ddiffetha pob enawd.

16 A'r bwa a fydd yn y cwmnwl; a mi a edrychaf arno ef, i gofo i cyfammod tragryyddol rhwng Duw a phob peth byw, o bob enawd a'r y sydd ar y ddaear.

17 A Duw a ddywedodd wrth Noah, Dyma arwydd y cyfammod, yr hwn a gadarnhêas rhyngof fi a phob enawd a'r y sydd ar y ddaear.

18 ¶ A meibion Noah y rhai a ddaeth allan o'r arch, oedd Sem, Cham, a Japheth; a Cham oedd dad Canaan.

19 Y tri hyn oedd feibion Noah: ac o'r rhai hyn yr hiliwyd yr holl ddaear.

20 A Noah a ddechreuodd fod yn llafurwz, ac a blannodd winllan:

21 Ac a yfodd o'r gwin, ac a feddwodd, ac a ymnoethodd y'nghanol ei babell.

22 A Cham tad Canaan a welodd noethni ei dad, ac a fynegodd i'w ddau frodyr allan.

23 A chymmerodd Sem a Japheth ddilledyn, ac a'i gosodasant ar y hyagwyddau ill dau, ac a gerddasant yn wysg eu cefn, ac a orchuddasant noethni eu tad; a'u hwynebaw yn ol, fel na welent noethni eu tad.

24 A Noah a ddeffrôdd o'i win, ac a wybu beth a wnaethai ei fab ieuangaf iddo.

25 Ac efe a ddywedodd, Melldigedig fyddo Canaan, gwas gwaision i'w frodyr fydd.

26 Ac efe a ddywedodd, Bendigedig fyddo ARGLWYDD DDUW Sem; a Chanaan fydd was iddo ef.

27 Duw a helaetha ar Japheth, ac efe a breswylia yn mhbeyl Sem; a Chanaan fydd was iddo ef.

28 ¶ A Noah a fu fyw wedi y diluw drichan mlynedd a deng mlynedd a deugain.

29 Felly holl ddyddiau Noah oedd naw can mlynedd a deng mlynedd a deugain; ac efe a fu farw.

PENNOD X.

1 Cenhedlaethau Noah. 2 Meibion Japheth. 6 Meibion Cham. 8 Nimrod y brenhin cymra. 21 Meibion Sem.

ADYMA genhedlaethau meibion Noah: Sem, Cham, a Japheth; ganwyd meibion hefyd i'r rhai hyn wedi y diluw.

2 ¶ Meibion Japheth oedd Gomer, a Magog, a Madai, a Jafan, a Thubal, a Mesoch, a Thiras.

3 Meibion Gomer hefyd; Ascenas, a Riphath, a Thogamah.

4 A meibion Jafan; Elisah, a Tharsis, Citim, a Dodaniam.

5 O'r rhai hyn y rhannwyd ynoesoedd y cenhedloedd yn eu gwledydd, paw wrth eu hiaith eu hun, trwy eu teuluoedd, yn eu cenhedloedd.

6 ¶ A meibion Cham oedd Cus, a Mizraim, a Phut, a Chanaan.

7 A meibion Cus; Seba, a Hasflah, a Sabtah, a Raamah, a Sabteca: a meibion Raamah; Seba, a Dedan.

8 Cus hefyd a genhedlodd Nimrod: efe a ddechreuodd fod yn gadarn ar y ddaear.

9 Efe oedd heliwr cadarn ger bron yr ARGLWYDD: am hynny y dywedir, Fel Nimrod, heliwr cadarn ger bron yr ARGLWYDD.

10 A dechreuad ei frenhiniaeth ef ydoedd Babel, ac Erech, ac Accad, a Chalneh, y'ng-wlad Sinar.

11 O'r wlad honno yr aeth Assur allan, ac a adallodd Ninifeh, a dinas Rehoboth, a Chalah.

12 A Resen, rhwng Ninifeh a Chalah; honno sydd ddinas lawr.

13 Mizraim hefyd a genhedlodd Ludim, ac Anamim, a Lehabim, a Naphtuhim,

14 Pathrusim hefyd a Chasiuhim, o'r rhai y daeth Philistim a Chapthorim.

15 ¶ Canaan hefyd a genhedlodd Sidon ei gyntaf-anedig, a Heth.

16 A'r Jebusiad, a'r Amorjad, a'r Girsasiad,

17 A'r Heflad, a'r Ariad, a'r Siniad,

18 A'r Arfadiad, a'r Semariad, a'r Hamathiad: ac wedi hynny yr ymwasarodd teuluoedd y Canaanecid.

19 Terfyn y Canaanecid oedd hefyd o Sidon, ffordd yr elych i Gerar, hyd Gazah: y ffordd yr elych i Sodom, a Gomorrah, ac Admah, a Sebom, hyd Lesah.

20 Dyma feibion Cham, yn ol eu teuluoedd, wrth eu hieithoedd, yn eu gwledydd, ac yn eu cenhedloedd.

21 ¶ I Sem hefyd y ganwyd plant; yntau oedd dad holl feibion Heber, a brawd Japheth yr hynaf.

22 Meibion Sem oedd Elam, ac Assur, ac Arphaxad, a Lud, ac Aram.

23 A meibion Aram; Ua, a Hul, a Geser, a Mas.

24 Ac Arphaxad a genhedlodd Selah, a Selah a genhedlodd Heber.

25 Ac i Heber y ganwyd dau o feibion: enw un oedd Peleg; o herwydd yn ei ddyddiau ef y rhannwyd y ddaear; ac enw ei frawd, Joctan.

26 A Joctan a genhedlodd Almodad, a Saleph, a Hasarhafeth, a Jerah.

27 Hadoram hefyd, ac Usal, a Dicliah,

28 Obal hefyd, ac Abimael, a Seba,

29 Ophir hefyd, a Hafliah, a Jobab: yr holl rai hyn oedd feibion Joctan.

30 A'u preswylfa oedd o Mesa, ffordd yr eiyeh i Sephar, mynydd y dwyrain.

31 Dyma feibion Sem, wrth eu teuluoedd, yn ol eu hieithoedd, yn eu gwledydd, trwy eu cenhedloedd.

32 Dyma deuluoedd meibion Noah, wrth eu cenhedlaethau, yn ol eu cenhedloedd: ac o'r rhai hyn yr ymrannodd y cenhedloedd ar y ddaear wedi y diluw.

PENNOD XI.

1 Un iaith yn y byd. 3 Adeiladaeth Babel. 5 Chymmysgu yr ieithoedd. 10 Cenhedlaethau Sem. 27 Cenhedlaethau Terah tad Abram. 31 Terah yn myned o Ur i Haran.

A'B holl ddaear ydoedd o un iaith, ac o un ymadrodd.

2 A bu, a hwy yn ymdaith o'r dwyrain, gael o honynt wastadedd yn nhir Sinar; ac yno y trigasant.

3 A hwy a ddywedasant wrth eu gilydd, Deuwch, gwnawn briddfeini, a llosgwn yn boeth: ac yr ydoedd ganddynt briddfeini yn lle cerrig, a chlai oedd ganddynt yn lle calch.

4 A dywedasant, Moeswch, adelladwn i ni ddinas, a thŵr, a'i nen hyd y nefoedd, a gwnawn i ni enw, rhag ein gwasgaru ar hyd wyneb yr holl ddaear.

5 A'r ARGLWYDD a ddiagnodd i weled y ddinas a'r tŵr a adeiladai meibion dynion.

6 A dywedodd yr ARGLWYDD, Wele y bobl yn un, ac un iaith iddynt oll, a dyma eu dechreuad hwynt ar weithio: ac yr awr hon nid oes rwystr arnynt am ddim oll a'r a smecasant ei wneuthur.

7 Deuwch, diagnwn, a chymmysgw'n yno eu hiaith hwynt, fel na ddeallont iaith eu gilydd.

8 Felly yr ARGLWYDD a'u gwasgarodd i wynt oddi yno ar hyd wyneb yr holl ddaear: a phediasant ag adeiladu y ddinas.

9 Am hynny y gelwir ei henw hi Babel; oblegid yno y cymmysgodd yr ARGLWYDD iaith yr holl ddaear, ac oddi yno y gwasgarodd yr ARGLWYDD hwynt ar hyd wyneb yr holl ddaear.

10 ¶ Dyma genhedlaethau Sem: Sem ydoedd fab can mlwydd, ac a genhedlodd Arphaxad ddwy flynedd wedi y diluw.

11 A Sem a fu fyw wedi iddo genhedlu Arphaxad, bum can mlwydd, ac a genhedlodd feibion a merchod.

12 Arphaxad hefyd a fu fyw bymtheng mlwydd ar hugain, ac a genhedlodd Selah.

13 Ac Arphaxad a fu fyw gwedi iddo

genhedlu Selah, dair o flynyddoedd a phedwar can mlwydd, ac a genhedlodd feibion a merchod.

14 Selah hefyd a fu fyw ddeng mlwydd ar hugain, ac a genhedlodd Heber.

15 A Selah a fu fyw wedi iddo genhedlu Heber, dair o flynyddoedd a phedwar can mlwydd, ac a genhedlodd feibion a merchod.

16 Heber hefyd a fu fyw bedair blynedd ar ddeg ar hugain, ac a genhedlodd Peleg.

17 A Heber a fu fyw wedi iddo genhedlu Peleg, ddeng mlwydd ar hugain a phedwar can mlwydd, ac a genhedlodd feibion a merchod.

18 Peleg hefyd a fu fyw ddeng mlwydd ar hugain, ac a genhedlodd Reu.

19 A Pheleg a fu fyw gwedi iddo genhedlu Reu, naw o flynyddoedd a dau can mlwydd, ac a genhedlodd feibion a merchod.

20 Reu hefyd a fu fyw ddeuddeg mlwydd ar hugain, ac a genhedlodd Serug.

21 A Reu a fu fyw wedi iddo genhedlu Serug, saith o flynyddoedd a dau can mlwydd, ac a genhedlodd feibion a merchod.

22 Serug hefyd a fu fyw ddeng mlwydd ar hugain, ac a genhedlodd Nachor.

23 A Serug a fu fyw wedi iddo genhedlu Nachor, ddau can mlwydd, ac a genhedlodd feibion a merchod.

24 Nachor hefyd a fu fyw naw mlwydd ar hugain, ac a genhedlodd Terah.

25 A Nachor a fu fyw wedi iddo genhedlu Terah, onid un flwyddyn chwech ugain mlwydd, ac a genhedlodd feibion a merchod.

26 Terah hefyd a fu fyw ddeng mlwydd a thriugain, ac a genhedlodd Abram, Nachor, a Haran.

27 ¶ A dyma genhedlaethau Terah: Terah a genhedlodd Abram, Nachor, a Haran; a Haran a genhedlodd Lot.

28 A Haran a fu farw o fisen Terah ei dad, y'ngwlad ei enediggaeth, o fewn Ur y Caldeaid.

29 Yna y cymmerodd Abram a Nachor iddynt wragedd: enw gwraig Abram oedd Sarai; ac enw gwraig Nachor, Milcah, merch Haran; tad Milcah, a thad Iscah.

30 A Sarai oedd amhiantdwy, heb blentyn iddi.

31 A Therah a gymmerodd Abram ei fab, a Lot fab Haran, mab ei fab, a Sarai ei waudd, gwraig Abrama ei fab; a hwy a aethant allan ynghyd o Ur y Caldeaid, i fyned i dir Canaan; ac a ddaethant hyd yn Haran, ac a drigasant yno.

32 A dyddiau Terah oedd bum mlwydd a dau can mlwydd; a bu farw Terah yn Haran.

PENNOD XII.

1 Duw yn galw Abram, ac yn ei fendithio ef trwy addeivid o Grist. 4 Yntau yn myned gyf i Lot o Haran. 6 Yn tramwy trowy wlad Canaan, 7 yr hon a addeivid iddo ef mewn gwledigaeth. 10 Newyn yn ei yrru ef i'r Aiph. 11 Ofn yn peri iddo ef ddywydd mab ei chwaer oedd ei wraig. 14 Pharaoh, wedi ei dwyn hi oddi arno ef, a gymhellir gan bidau i'w rhoddi hi yn ei hol.

A'R ARGLWYDD a ddywedodd wrth Abram, Dos allan o'th wlad, ac oddi wrth dy genedl, ac o dŷ dy dad, i'r wlad a ddangoswyf i ti.

2 A mi a'th wnaf yn genhedlaeth fawr, ac a'th fendithiaf, mawrygaf hefyd dy enw; a thi a fyddi yn fenduth.

GENESIS.

3 Bendithiaf hefyd dy fendithwyr, a'th feiddithwyr a feiddigaf: a holl deuluoedd y ddaear a fendithir ynot ti.

4 Yna yr aeth Abram, fel y llefarasai yr **ARGLWYDD** writho; a Lot a seith gyd âg ef: ac Abram oedd fab pymtheng mlwydd a thriugain pan aeth efe allan o Haran.

5 Ac Abram a gymmerodd Sarai ei wraig, a Lot mab ei frawd, a'u holl oud a gauglaent hwy, a'r eneidiau a ynnillasant yn Haran, ac a sechant allan i fyned i wlad Canaan; ac a ddaethant i wlad Canaan.

6 ¶ Ac Abram a dramwyodd trwy y tir hyd le Sichem, hyd wastadedd Moreh: a'r Canaanseid oedd yn y wlad y pryd hwnnw.

7 A'r **ARGLWYDD** a ymddangosodd i Abram, ac a ddywedodd, I'th had di y rhoddaf y tir hwn: yntau a adeiladodd yno allor i'r **ARGLWYDD**, yr hwn a ymddangosodd iddo.

8 Ac efe a dynnodd oddi yno i'r mynydd, o du dwyrain Bethel, ac a estynodd ei babel, gan adael Bethel tu a'r gorllewin, a Hai tu a'r dwyrain: ac a adeiladodd yno allor i'r **ARGLWYDD**, ac a alwodd ar enw yr **ARGLWYDD**.

9 Ac Abram a ymdeithiodd, gan fyned ac ymdaith tu a'r dehaus.

10 ¶ Ac yr oedd newyn yn y tir; ac Abram a aeth i waered i'r Aiphth, i ymdeithio yno, am drymhâu o'r newyn yn y wlad.

11 A bu, ac efe yn nesáu i fyned i mewn i'r Aiphth, ddywedyd o hono wrth Sarai ei wraig, Wele yn awr mi a wn mai gwraig lan yr olwg wyt ti:

12 A phan welo yr Aiphthiaid dydi, hwy a ddywedant, Dyma ei wraig ef; a hwy a'm lladdant i, a thi a adawant yn fyw.

13 Dywed, atolwg, mai fy chwaer wyt ti: fel y byddo da i mi er dy fywn di, ac a byddwyf fyw o'th blegid di.

14 ¶ A bu, pan ddaeth Abram i'r Aiphth, i'r Aiphthiaid edrych ar y wraig, mai glân odiaeth oedd hi.

15 A thywysozion Pharaoh a'i gwelsant hi, ac a'i canmolasant hi wrth Pharaoh: a'r wraig a gymmerwyd i dŷ Pharaoh.

16 Ac efe a fu dda wrth Abram er ei mwyn hi: ac yr oedd ganddo ef ddefaid, a gwartheg, ac asynod, a gweision, a morwynion, ac asenod, a chamelod.

17 A'r **ARGLWYDD** a darawodd Pharaoh a'i dŷ a philiau mawrion, o achos Sarai gwraig Abram.

18 A Pharaoh a alwodd Abram, ac a ddywedodd, Paham y gwnaesthott hyn i mi? Paham na fynegaist i mi mai dy wraig oedd hi?

19 Paham y dywedaist, Fy chwaer yw hi? fel y cymmerwn hi yn wraig i mi: ond yr awr hon wele dy wraig, cymmer hi, a dos ymaith.

20 A Pharaoh a roddes orchyinyrn i'w ddyinion o'i blegid ef: a hwy a'i gollynasant ef ymaith, a'i wraig, a'r hyn oll oedd eiddo ef.

PENNOD XIII.

1 Abram a Lot yn dychwelyd o'r Aiphth. 7 Trwy anghyffundod yn ymadael â'u gilydd. 10 Lot yn myned i Sodom ddrygonus. 14 Duw yn adnwyddu y cystennod i Abram. 18 Yntau yn symmudo i Hebron, ac yn adeiladu allor yno.

AC Abram a aeth i fynu o'r Aiphth, efe a'i wraig, a'r hyn oll oedd eiddo; a Lot gyd â, i'r dehaus.

2 Ac Abram oedd gyfoethog iawn o anifeiliaid, ac o arian, ac aur.

3 Ac efe a aeth ar ei deithiau, o'r dehaus hyd Bethel, hyd y lle y buasai ei babel ef ynddo yn y dechreuad, rhwng Bethel a Hai;

4 I le yr allor a wnaethal efe yno o'r cyntaf: ac yno y galwodd Abram ar enw yr **ARGLWYDD**.

5 ¶ Ac i Lot hefyd, yr hwn a aethal gyd âg Abram, yr oedd defaid, a gwartheg, a phebyll.

6 A'r wlad nid oedd abl i'w cynnal hwynt i drigo ynghyd; am fod eu cyfoeth hwynt yn helaeth, fel na allent drigo ynghyd.

7 Cynnen hefyd oedd rhwng bugeilydd anifeiliaid Abram a bugeilydd anifeiliaid Lot: y Canaanseid hefyd a'r Phereziaid oedd yno yn trigo yn y wlad.

8 Ac Abram a ddywedodd wrth Lot, Na fydded cynnen, atolwg, rhyngof fi a thi, na rhwng fy mugelliaid i a'th fugeilliaid di; o herwydd brodyr ydym ni.

9 Onid yw yr holl dir o'th flaen di? Ymneilldus, atolwg, oddi wrthyf: os ar y llaw aswy y trof di, minnau a droaf ar y ddehaus; ac os ar y llaw ddehaus, minnau a droaf ar yr aswy.

10 A Lot a gyfododd ei olwg, ac a welodd holl wastadedd yr Iorddonen, mai dyfrdwy ydoedd oll, cyn i'r **ARGLWYDD** ddifethia Sodom a Gomorrah, fel gardd yr **ARGLWYDD**, fel tir yr Aiphth, ffordd yr elych i Soar.

11 A Lot a ddewisodd iddo holl wastadedd yr Iorddonen, a Lot a aeth tu a'r dwyrain: felly yr ymneilldusant bob un oddi wrth eu gilydd.

12 Abram a drigodd yn nhr Canaan; a Lot a drigodd yn ninasoedd y gwastadedd, ac a luestodd hyd Sodom.

13 A dynion Sodom oedd ddrygonus, ac yn pechu yn erbyn yr **ARGLWYDD** yn ddifrawr.

14 ¶ A'r **ARGLWYDD** a ddywedodd wrth Abram, wedi ymneilldus o Lot oddi wrtho ef, Cyfod dy lygaid, ac edrych o'r lle yr wyt ynddo, tu a'r gogledd, a'r dehaus, a'r dwyrain, a'r gorllewin.

15 Canys yr holl dir a well, i ti y rhoddaf ef, ac i'th had byth.

16 Gwnaf hefyd dy had di fel llwch y ddaear; megis os dicheon gwr rifo llwch y ddaear, yna y rhifir dy had dithau.

17 Cyfod, rhodia trwy wlad, ar ei hyd, ac ar ei lled; canys i ti y rhoddaf hi.

18 Ac Abram a symmudodd ei luest, ac a ddaeth, ac a drigodd y'ngwastadedd Mamre, yr hwn sydd yn Hebron, ac a adeiladodd yno allor i'r **ARGLWYDD**.

PENNOD XIV.

1 Pedwar brenhin yn rhyfela yn erbyn pump. 12 Dala Lot yn garcharor. 14 Abram yn ei achub ef. 18 Melchisedec yn bendithio Abram. 20 Abram yn talu degwm iddo ef. 22 Wedi i'w gyfranwyr gael eu rhannau, mas efe yn rhoddi y rhan arall o'r ygyfueth i frenhin Sodom.

ABU yn ynddau Amraphel brenhin Sinar, Arioch brenhin Elasar, Cedorlaomer brenhin Elam, a Thidal brenhin y cenhedloedd;

2 Wneuthur o honynt ryfel â Bera brenhin Sodom, ac â Birsa brenhin Gomorrah, a Sinab brenhin Admah, ac â Semeber brenhin Seboim, ac â brenhin Bela, hon yw Soar.

3 Y rhal hyn oll a ymgysfuant yn nyffryn Sidim: hwnnw yw y môr helli.

4 Deuddeng mlynedd y gwasanaethasant Cedorlaomer, a'r drydedd flwyddyn ar ddeg y gwrthryfelasant.

5 A'r bedwaredd flwyddyn ar ddeg y daeth Cedorlaomer, a'r brenhinoedd y rhai oedd gyd âg ef, ac a darawsant y Rephaimiaid yn Asteroth-Carnaim, a'r Zuziaid yn Ham, a'r Emiaid yn Safeh-Ciriathaim.

6 A'r Horiaid yn eu mynydd Seir, hyd wastadedd Paran, yr hwn sydd wrth yr anialwch.

7 Yna y dychwelasant, ac y daethant i Ennispat, honno yw Cades, ac a darawsant holl wlad yr Amaleciaid, a'r Amoriaid hefyd, y rhai oedd yn trigo yn Hasason-tamar.

8 Allan hefyd yr aeth brenhin Sodom, a brenhin Gomorrhah, a brenhin Admah, a brenhin Seboim, a brenhin Bela, honno yw Soar: ac yn nyffryn Sidim y lluniaethasant ryfel â hwynt;

9 A Chedorlaomer brenhin Elam, a Thidal brenhin y cenhedloedd, ac Amraphel brenhin Sinar, ac Arioch brenhin Elasar: pedwar brenhin yn erbyn pumph.

10 A dyffryn Sidim oedd lawn o byllau elai; a brenhinoedd Sodom a Gomorrhah a ffoisant, ac a syrthiasant yno: a'r lleill a ffoisant i'r mynydd.

11 A hwy a gymmerasant holl gyfoeth Sodom a Gomorrhah, a'u holl luniaeth hwynt, ac a seythant ymaith.

12 Cymmerasant hefyd Lot naf fab brawd Abram, a'i gyfoeth, ac a seythant ymaith; o herwydd yn Sodom yr ydoedd efe yn trigo.

13 A daeth un a ddfangasal, ac a fynegodd i Abram yr Hebreod, ac efe yn trigo y ngwastadedd Mamre yr Amoriad, brawd Escol, a brawd Aner; a'r rhal hyn oedd mewn cynghrair âg Abram.

14 A phan glybu Abram gaethgludo ei frawd, efe a arfogodd o'i hyfforddus weision a anesid yn ei dy ef, ddau naw a thrichant, ac a ymlidiodd hyd Dan.

15 Ac efe a ymrannodd yn eu herbyn hwy liw nos, efe a'i weision, ac a'u tarawodd hwynt, ac a'u hymlidiodd hyd Hobah, yr hon: sydd o'r tu aswy i Damascus.

16 Ac efe a ddug drachefn yr holl gyfoeth, a'i frawd Lot hefyd, a'i gyfoeth a ddug efe drachefn, a'r gwagedd hefyd, a'r bobl.

17 ¶ A brenhin Sodom a seith allan i'w gyfarfod ef (wedi ei ddychwelyd o daro Cedorlaomer, a'r brenhinoedd oedd gyd âg ef) i ddyffryn Safeh, hwn yw dyffryn y brenhin.

18 Melchisedec hefyd, brenhin Salem, a ddug allan fara a gwin; ac efe oedd offeiriad i Dduw goruchaf:

19 Ac a'i bendithiodd ef, ac a ddywedodd, Bendigedig fyddo Abram gan Dduw goruchaf, meddiannydd nefoedd a daear:

20 A bendigedig fyddo Duvw goruchaf, yr hwn a roddes dy elynion yn dy law. Ac efe a roddes iddo ddegwm o'r cwbl.

21 A dywedodd brenhin Sodom wrth Abram, Dod i mi y dynion, a chymmer i ti y cyfoeth.

22 Ac Abram a ddywedodd wrth frenhin Sodom, Dyrchefais fy llaw at yr ARGLWYDD DDUW goruchaf, meddiannydd nefoedd a daear,

23 Na chymmerwn o edau hyd garrai esgid, nac o'r hyn oll sydd eiddot ti; rhag dywedyd o honot, Myfi a gyfoethogais Abram:

24 Ond yn unig yr hyn a swytlodd y llangciau, a rhan y gwyr a seythant gyd â

mi, Aner, Escol, a Mamre: cymmerant hwy eu rhan.

PENNOD XV.

1 Dduw yn cyseuro Abram. 2 Abram yn cyseuro nad oedd ganddo etifedd. 3 Dduw yn addawu mab iddo, ac amlhdu ei had ef. 4 Abram a gyflawnhwr trwy ffydd. 5 Addawid o wlad Canaan trachefn, a'i gadarnhau trwy arwydd, 12 a gweledigaeth.

WEDI y pethau hyn, y daeth gair yr ARGLWYDD â Abram mewn gwelidigaeth, gan ddywedyd, Nac ofna, Abram; myfi ydyw dy darian, dy wobr mawr lawn.

2 A dywedodd Abram, ARGLWYDD DDUW, beth a roddi di i mi? gan fy mod yn myned yn ddiblant, a goruchwiliwr fy nhŷ yw Eleazar yma o Damascus.

3 Abram hefyd a ddywedodd, Wele, ni roddaist i mi had; ac wele, fy nghaethiwas fydd fy etifedd.

4 Ac wele air yr ARGLWYDD atto ef, gan ddywedyd, Nid hwn fydd dy etifedd, onid un a ddaw allan o'th ymysgareodd di fydd dy etifedd.

5 Ac efe a'i dug ef allan, ac a ddywedodd, Golyga yn awr y nefoedd, a rhiw y ser, o gelli eu cyfrif hwynt: dywedodd hefyd wrtho, Felly y bydd dy had di.

6 Yntau a gredodd yn yr ARGLWYDD, ac efe a'i cyfrifodd iddo yn gyflawnder.

7 Ac efe a ddywedodd wrtho, Myfi yw yr ARGLWYDD, yr hwn a'th ddygais di allan o Ur y Caldeaid, i roddi i ti y wlad hon i'w hetifedu.

8 Yntau a ddywedodd, ARGLWYDD DDUW, trwy ba beth y caf wybod yr etifeddaf hi?

9 Ac efe a ddywedodd wrtho, Cymmeri mi suner dair blwydd, a gafr dair blwydd, a hwrdd tair blwydd, a thurtur, a chyw colommen.

10 Ac efe a gymmerth iddo y rhal hyn oll, ac a'u holltodd hwynt ar hyd eu canol, ac a roddodd bob rhan ar gyfer eu gilydd; ond ni holltodd efe yr adar.

11 A phan ddisgynai yr adar ar y celaneddau, yna Abran a'u tarfai hwynt.

12 A phan oedd yr haul ar fachludo, y syrthiodd trwmwgwag ar Abram: ac wele ddychryn, a thywyllni mawr, yn syrthio arno ef.

13 Ac efe a ddywedodd wrth Abram, Gan wybod gwybydd, y bydd dy had di yn ddeiftr mewn gwlad nid yw eiddyn, ac a'u gwasanaethant, a hwythau a'u cystuddiant bedwar can mlynedd.

14 A'r genhedlaeth hefyd yr hon a wasanaethant, a farnaf fi: ac wedi hynny y deuant allan â chyfoeth mawr.

15 A thi a ai at dy dadau mewn heddwech: ti a gieddir mewn henaint teg.

16 Ac yn y bedwaredd ocs y dychwelant yma; canys ni chyflawnwyd etto anwiredd yr Amoriaid.

17 A bu pan fachlodd yr haul, a hi yn dywyll, wele ffwrn yn mygu, a lamp danlyd yn tramwyo rhwng y darnau hynny.

18 Yn y dydd hwnnw y gwnaeth yr ARGLWYDD gyflamodd âg Abram, gan ddywedyd, I'th had di y rhoddais y wlad hon, o fon yr Aiphth hyd yr afon fawr, a fon Euphrates:

19 Y Cenead, a'r Cenealiaid, a'r Cadmoniaid,

20 Yr Hethiaid hefyd, a'r Pheresiaid, a'r Rephaimiaid,

21 Yr Amoriaid hefyd, a'r Cananeaiaid, a'r Girsasiaid, a'r Jebusiaid.

PENNOD XVI.

1 Sarai yn amhiantadwy, yn rhoddi Agar i Abram. 6 Agar wedi ei chystuddio am ddystryru ei meistres, yn rhoddi i Sfford. 9 Angel yn ei danfon hi yn ei hol i'w darostwng ei hun, 11 ac yn dystuedydd iddi am ei mab. 15 Genedigwch Ismael.

SARAI hefyd, gwraig Abram, ni phlantasai iddo; ac yr ydoedd iddi forwyn o Aiphtes, a'i henw Agar.

2 A Sarai a ddywedodd wrth Abram, Wele yr awr, yr ARGWLWYDD a luddiodd i mi blanta: dos, attolwg, a'f fy llaw-forwyn; fe allai y cair i mi blant o honi hi: ac Abram a wrandawodd ar lais Sarai.

3 A Sarai, gwraig Abram, a gymmerodd ei morwyn Agar yr Aiphtes, wedi trigo o Abram ddeng mlynedd yn nhir Canaan, a hi a'i rhoddes i Abram ei gwr yn wraig iddo.

4 ¶ Ac efe a aeth i mewn at Agar, a hi a feichiogodd: a phan welodd hithau feichiogi o honi, yr oedd ei meistres yn wael yn ei golwg hi.

5 Yna y dywedodd Sarai wrth Abram, Bydded fy ngham i arnat ti: mi a roddais fy morwyn i'th fynwes, a hithau a welodd feichiogi o honi, a gwael yawyf yn ei golwg hi: barned yr ARGWLWYDD rhyngof fi a thi.

6 Ac Abram a ddywedodd wrth Sarai, Wele dy forwyn yn dy law di: gwna iddi yr hyn a fyddo da yn dy olwg dy hun: yna Sarai a'i cystuddiodd hi, a hithau a fiodd rhagddi hi.

7 ¶ Ac angel yr ARGWLWYDD a'i cafodd hi wrth ffynnon ddfwr, yn yr anialwch, wrth y ffynnon yn Sfford Sur:

8 Ac efe a ddywedodd, Agar, morwyn Sarai, o ba le y daethost? ac i ba le yr ai di? A hi a ddywedodd, Ffot yr ydywf fi rhag wyneb fy meistres Sarai.

9 Ac angel yr ARGWLWYDD a ddywedodd wrthi, Dychwel at dy feistres, ac ymddarostwng tan ei dwylaw hi.

10 Angel yr ARGWLWYDD a ddywedodd hefyd wrthi hi, Gan amhau yr amihaf dy had di, fel na rifir ef o liosowgrwydd.

11 Dywedodd angel yr ARGWLWYDD hefyd wrthi hi, Wele di yn feichiogi, a thi a esgori ar fab, ac a elwi ei enw ef Ismael: canys yr ARGWLWYDD a glybu dy gystudd di.

12 Ac efe a fydd ddyng gwylt, a'i law yn erbyn pawb, a llaw pawb yn ei erbyn yntau; ac efe a drig ger bron ei holl frodyr.

13 A hi a alwodd enw yr ARGWLWYDD, yr hwn oedd yn llefaru wrthi, Ti, O Dduw, wyt yn edrych arnaf fi: canys dywedodd, Oni edrychais yma hefyd ar ol yr hwn sydd yn edrych arnaf?

14 Am hynny y galwyd y ffynnon Beer-lahai-roi: wele, rhwng Cades a Bered y mae hi.

15 ¶ Ac Agar a ymddug fab i Abram: ac Abram a alwodd enw ei fab a ymddygasai Agar, Ismael.

16 Ac Abram oedd fab pedwar ugain mlwydd a chwech o flynyddoedd, pan ymddug Agar Ismael i Abram.

PENNOD XVII.

1 Duw yn adnewyddu y cyfammod. 5 Newidid enw Abram, yn arwydd o fendith fwy. 10 Ordeinio enwaethad. 15 Newidid enw Sarai, a'i bendithio. 16 Addeuid o Isaac. 23 Enwaedu ar Abraham ac Ismael.

A PHAN oedd Abram onid un mlwydd cant, yr ymddygoedd yr ARGWLWYDD i Abram, ac a ddywedodd wrtho, Myfi yw

Duw hollalluog, rhodia ger fy mron i, a bydd berffaith.

2 A mi a wnaif fy nghyfammod rhyngof a thi, ac a'th amháf di yn aml iawn.

3 Yna y syrthiodd Abram ar ei wyneb; a llefarodd Duw wrtho ef, gan ddywedyd,

4 Myfi, wele, mi a wnaif fy nghyfammod a thi, a thi a fyddi yn dad llawer o genhedloedd.

5 A'th enw ni elwir mwy Abram, onid dy enw fydd Abraham; canys yn dad llawer o genhedloedd y'th wneuthum.

6 A mi a'th wnaif yn ffrwythlawn iawn, ac a wnaif genhedloedd o honot ti, a brenhinoedd a ddaw allan o honot ti.

7 Cadarnháf hefyd fy nghyfammod rhyngof a thi, ac a'th had ar dy ol di, trwy eu hoesoedd, yn gyfammod tragrwyddol, i fod yn Dduw i ti, ac i'th had ar dy ol di.

8 A mi a roddaf i ti, ac i'th had ar dy ol di, wlad dy ymdaith, sef holl wlad Canaan, yn etifeddiath dragrwyddol; a mi a fyddaf yn Dduw iddynt.

9 ¶ A Duw a ddywedodd wrth Abraham, Cadw dithau fy nghyfammod i, ti a'th had ar dy ol, trwy eu hoesoedd.

10 Dyma fy nghyfammod a gedwch rhyngof fi a chwi, a'th had ar dy ol di: enwaedir pob gwrryw o honoch chwi.

11 A chwi a enwaedwch gnawd eich dienwaediad: a bydd yn arwydd cyfammod rhyngof fi a chwithau.

12 Pob gwrryw yn wyth niwrnod oed a enwaedir i chwi trwy eich cenhedaethau: yr hwn a aner yn ty, ac a bryner am arian gan neb dteithr, yr hwn nid yw o'th had di.

13 Gan enwaedu enwaeder yr hwn a aner yn dy dy di, ac a bryner am dy arian di: a bydd fy nghyfammod yn eich enwad chwi, yn gyfammod tragrwyddol.

14 A'r gwrryw dienwaeddig, yr hwn ni enwaeder enwad ei ddienwaediad, torrir ymaith yr enaid hwnnw o fysg ei bobl: oblegid efe a dorrodd fy nghyfammod i.

15 ¶ Duw hefyd a ddywedodd wrth Abraham, Sarai dy wraig ni elwi ei henw Sarai, onid Sarah fydd ei henw hi.

16 Bendithiaf hi hefyd, a rhoddaf i ti fab o honi: fe bendithiaf hi, fel y byddo yn genhedloedd; brenhinoedd pobloedd fydd o honi hi.

17 Ac Abraham a syrthiodd ar ei wyneb, ac a chwarddodd, ac a ddywedodd yn ei galon, A blientr i fab can mlwydd? ac a blanta Sarah yn ferech ddeng mlwydd a phedwar ugain?

18 Ac Abraham a ddywedodd wrth Dduw, O na byddai fyw Ismael ger dy fron di!

19 A Duw a ddywedodd, Sarah dy wraig a ymddwg i ti fab yn ddaia; a thi a elwi ei enw ef Isaac: a mi a gadarnháf fy nghyfammod ag ef yn gyfammod tragrwyddol, ac a'i had ar ei ol ef.

20 Am Ismael hefyd y'th wrandewis: wele mi a'i bendithiais ef, a mi a'i ffrwythlonaf ef, ac a'i lliosogaf yn aml iawn: deuddog tywysog a genhedia efe, a mi a'i gwnaf ef yn genhedlaeth fawr.

21 Eithr fy nghyfammod a gadarnháf ag Isaac, yr hwn a ymddwg Sarah i ti y pryd hwn, y flwyddyn nesaf.

22 Yna y peiddiodd a llefaru wrtho; a Duw a aeth i fynu oddi wrth Abraham.

23 ¶ Ac Abraham a gymmerodd Ismael ef fab, a'r rhai oll a anesid yn ei dy ef, a'r rhai oll a brynasai efe a'i arian, pob gwrryw o ddynion ty Abraham, ac efe a enwaeddodd gnawd cu dienwaediad hwynt o fewn corph

y dydd hwnnw, fel y llefarasai Duw wrtho ef.

24 Ac Abraham oedd fab onid un mlywydd cant, pan enwaedwyd cnawd ei ddienwaed- iad ef.

25 Ac Ismael ei fab ef yn fab tair blwydd ar ddeg, pan enwaedwyd cnawd ei ddien- waediad ef.

26 O fewn oorph y dydd hwnnw yr en- waedwyd Abraham, ac Ismael ei fab;

27 A holl ddynion ei dŷ ef, y rhai a sneisid yn tŷ, ac a bryneid âg arian gan neb dieithr, a enwaedwyd gyd âg ef.

PENNOD XVIII.

1 Abraham yn derbyn tri angel i'w dŷ. 9 Sarah a geryddir am chwerthin rhyngddi a hi ei hws o ran yr addewid ddiethr. 17 Duw yn rhybuddio Abraham am ddinynt Sodom. 23 Ac Abraham yn eirioflostrotynt.

A'R ARLWYDD a ymddangosodd iddo ef y'ngwastadedd Mamre, ac efe yn eistedd wrth ddrws y babbell, y'ngwrës y dydd.

2 Ac efe a gododd ei lygaid, ac a edrychodd, ac wele dri-wŷr yn sefyll ger ei fron: a phan eu gwelodd, efe a redodd o ddrws y babbell i'w cyfarfod hwynt, ac a ymgrymmodd tu a'r ddear.

3 Ac a ddywedodd, Fy Arglwydd, os ceffais yn awr ffafr yn dy olwg di, na ddos heibio, attolwg, oddi wrth dy was.

4 Cymmerer, attolwg, ychydig ddwfr, a golchweh eich traed, a gorphwyswch dan y pren;

5 Ac mi a ddygaf dammaid o fara, a chryfhewch eich calon; wedi hynny y cewch fynyed ymaith: o herwydd i hynny y daeth- och at eich gwas. A hwy a ddywedasant, Gwna felly fel y dywedaisit.

6 Ac Abraham a frysiodd i'r babbell at Sarah, ac a ddywedodd, Parottôa ar frys dair phfolaid o flawd peilliaid, tylina, a gwna yn deisennau.

7 Ac Abraham a redodd at y gwartheg, ac a gymmerodd lo tyner a da, ac a'i rhoddodd at y llange, yr hwn a frysiodd i'w barottôï ef.

8 Ac efe a gymmerodd ymenyn, a llaeth, a'r llo a barottôisai efe, ac a'i rhoddos o'u blaen hwynt: ac efe a safodd gyd â hwynt dan y pren; a hwy a fwyttasant.

9 ¶ A hwy a ddywedasant wrtho ef, Mae Sarah dy wraig? Ac efe a ddywedodd, Wele hi yn y babbell.

10 Ac un a ddywedodd, Gan ddychwelyd y dychwelaf attat ynghylch amser bywiolaeth; ac wele fab i Sarah dy wraig. A Sarah oedd yn clywed wrth ddrws y babbell, yr hwn oedd o'i ol ef.

11 Abraham hefyd a Sarah oedd hen, wedi myned mewn oedran; a pheidiassai fod i Sarah yn ol offer gwagedd.

12 Am hynny y chwaredodd Sarah rhyngddi a hi ei hun, gan ddywedyd, Al gwodi fy heneiddio y bydd i mi drythylwch, a'm harglwydd yn hen hefyd?

13 A ddywedodd yr ARLWYDD wrth Abra- ham, Paham y chwaredodd Sarah fel hyn, gan ddywedyd, A blantaf innau yn wir, wedi fy heneiddio?

14 A fydd dim yn anhawdd i'r ARLWYDD? Ar yr amser nodedig y dychwelaf attat, ynghylch amser bywiolaeth, a mab fydd i Sarah.

15 A Sarah a wadodd, gan ddywedyd, Ni chwerddeisais i, o herwydd hi a ofnodd. Yntau a ddywedodd, Nag é, ohlegid ti a chwerddeisit.

16 ¶ A'r gwŷr a godasant oddi yno, ac a edrychasant tu a Sodom: ac Abraham a aeth gyd â hwynt, i'w hanfon hwynt.

17 A'r ARLWYDD a ddywedodd, A gelaf fi rhag Abraham yr hyn a wnaif?

18 Canys Abraham yn ddiâu a fydd yn genhedlaeth fawr a chref, ac ynddo ef y bendithir holl genhedloedd y ddear.

19 Canys mi a'i hadwaen ef, y gorchym yn efe i'w blant, ac i'w dylwyth ar ei ol, gadw o honynt ffordd yr ARLWYDD, gan wneuth- ur cyflawnder a barn; fel y dygo yr ARLWYDD ar Abraham yr hyn a lefarodd efe am dano.

20 Yr ARLWYDD hefyd a ddywedodd, Am fod gwagedd Sodom a Gomorrah yn ddiriawr, a'u pechod hwynt yn drwm iawn;

21 Disgynaf yn awr, ac edrychaf, ai yn ol eu gwagedd a ddaeth attaf fi, y gwnaethant yn hollol: ac onid é, mynnaf wybod.

22 A'r gwŷr a droisiant oddi yno, ac a aethant tu a Sodom: ac Abraham yn sefyll etto ger bron yr ARLWYDD.

23 ¶ Abraham hefyd a nesodd, ac a ddy- wedodd, A ddifethl di y cyflawn hefyd ynghyd â'r annuwiol?

24 Ond odid y mae deg a deugain o rai cyflawn yn y ddinas; a ddifethl di hwynt hefyd, ac nid arbedi y lle er mwyn y deg a deugain cyflawn sydd o'i mewn hi?

25 Na byddo i ti wneuthur y cyfryw beth, gan ladd y cyflawn gyd â'r annuwiol, fel y byddo y cyflawn megis yr annuwiol; na byddo hwynt i ti: oni wna barnydd yr holl dddear farn?

26 A dywedodd yr ARLWYDD, Os caf fi yn Sodom ddeg a deugain yn gyflawn o fewn y ddinas, mi a arbedaf yr holl fangre er eu mwyn hwynt.

27 Ac Abraham a atebodd, ac a ddywed- odd, Wele yn awr y dechreuais lefaru wrth fy Arglwydd, a mi yn llwch ac yn lludw.

28 Ond odid bydd pump yn eisieu o'r deg a deugain cyflawn: a ddifethl di yr holl ddinas er pump? Yntau a ddywedodd, Na ddifothaf os caf yno bump a deugain.

29 Ac efe a chwaredodd lefaru wrtho ef etto, ac a ddywedodd, Ond odid cair yno ddeugain. Yntau a ddywedodd, Nis gwnaf er mwyn y deugain.

30 Ac efe a ddywedodd, O na ddigied fy Arglwydd os llefaraf: Cair yno ond odid ddeg ar hugain. Yntau a ddywedodd, Nis gwnaf os caf yno ddeg ar hugain.

31 Yna y dywedodd efe, Wele yn awr y dechreuais lefaru wrth fy Arglwydd: Ond odid cair yno ugain. Yntau a ddywedodd, Nis difethaf er mwyn ugain.

32 Yna y dywedodd, O na ddigied fy Ar- glwydd, a llefaraf y waith hon yn unig: Ond odid cair yno ddeg. Yntau a ddywedodd, Nis difethaf er mwyn deg.

33 A'r ARLWYDD a aeth ymaith pan ddarfuo iddo ymddiddan âg Abraham: ac Abraham a dychwelodd i'w le ei hun.

PENNOD XIX.

1 Lot yn derbyn angelion i'w dŷ. 4 Taro y Sodomiaid annuwiol â dallineb. 12 Danfon Lot i'r mynydd er mwyn ei ddorogoch. 18 Yntau yn cael cennad i fyned i Soar. 24 Dinystrio Sodom a Gomorrah. 26 Tros guraig Lot yn gwisgu halen. 30 Lot yn trigo mewn oguf. 31 Godinebus fonedd Moab ac Ammon.

A DAU angel a ddaeth i Sodom yn yr hwyr, a Lot yn eistedd ym mhorth

Sodom: a phan welodd Lot, efe a gyfododd i'w cyfarfod hwynt, ac a ymgyrmodd d'i wyneb tu a'r ddaear;

2 Ac efe a ddywedodd, Wele yn awr, fy Arglwyddi, trowch, attolwg, i dŷ eich gwas; lletŷwch heno hefyd, a golchwech eich traed: yna codwch yn fore ac ewch i'ch taith. A hwy a ddywedasant, Nag é; o herwydd nyml a arhoswn heno yn yr heol.

3 Ac efe a fu daer iawn arnynt hwy: yna y troisiant atto, ac y daethant i'w dŷ ef; ac efe a wnaeth iddynt wledd, ac a bobodd fara eroyw, a hwy a fwyttasant.

4 ¶ Eithr cyn gorwedd o honynt, gwŷr y ddinas, sef gwŷr Sodom, a amgylchasant o amgylch y tŷ, hen ac ieuangc, sef yr holl bobl o bob cwrr;

5 Ac a alwasant ar Lot, ac a ddywedasant wrtho, Mae y gwŷr a ddaethant attat ti heno? dwg hwynt allan attom ni, fel yr adnabyddom hwynt.

6 Yna y daeth Lot attynt hwy allan i'r drws, ac a gauodd y ddor ar ei ol;

7 Ac a ddywedodd, Attolwg, fy mrodyr, na wneuch ddrwg.

8 Wele yn awr, y mae dwy ferched gennyf fi, y rhai nid adnabuant wr; dygaf hwynt allan attoch chwyl yn awr, a gwneuch iddynt fel y gweloch yn dda: yn unig na wneuch ddim i'r gwŷr hyn; o herwydd er mwyn hynny y daethant dan gysgod fy nghron-rlwyd i.

9 A hwy a ddywedasant, Saf hwnt: dywedasant hefyd, Efe a ddaeth i ymdaith yn unig, ac yn awr ai gan faru y barna efn? yn awr nyml a wnawn fwy o niwed i ti nag iddynt hwy. A hwy a bwysasant yn drwm ar y gwr, sef ar Lot, a hwy a neasant i dorri y ddor.

10 A'r gwŷr a estynasant eu llaw, ac a ddygasant Lot attynt i'r tŷ, ac a gauasant y ddor.

11 Tarwasant hefyd y dynion oedd wrth ddrws y tŷ a dallineb, o fychan i fawr, fel y blinasant yn ceisio y drws.

12 ¶ A'r gwŷr a ddywedasant wrth Lot, A oes gennyf ti yma neb etto? mab y'nglyfraith, a'ch feibion, a'ch ferched, a'r hyn oll sydd i a th y y ddinas, a ddygi di allan o'r fangre hon.

13 Oblegid ni a ddinystriwn y lle hwn; am fod eu gwaedd hwynt yn fawr ger bron yr Arglwydd: a'r Arglwydd a'n hanfonodd ni i'w ddinystrio ef.

14 Yna yr aeth Lot allan, ac a lefarodd wrth ei ddawon, y rhai oedd yn pridi ei ferched ef, ac a ddywedodd, Cyfodwch, deuwch allan o'r fan yma; o herwydd y mae yr Arglwydd yn difetha y ddinas hon: ac y'ngolwg ei ddawon yr oedd efe fel un yn cellwair.

15 ¶ Ac ar godiad y wawr, yr angelion a fuant daer ar Lot, gan ddyweddyd, Cyfod, cymmer dy wraig, a'ch ddwy ferched, y rhai sydd i'w cael; rhag dy ddifetha di yn anwiredy y ddinas.

16 Yntau a oedd hwyrfrydig, a'r gwŷr a ymfafasant yn ei law ef, ac yn llaw ei wraig, ac yn llaw ei ddwy ferched; am dosturio o'r Arglwydd wrtho ef; ac a'i dygasant ef allan, ac a'g goeodasant o'r tu allan i'r ddinas.

17 Ac wedi iddynt eu dwyn hwynt allan, efe a ddywedodd, Dfange am dy einioes; nac edrych ar dy ol, ac na saf yn yr holl wastadedd: dfange i'r mynydd, rhag dy ddi-fetha.

18 A dywedodd Lot wrthynt, O nid felly, fy Arglwydd.

19 Wele yn awr, cafodd dy was ffafr yn dy olwg, a mawrhaest dy drugaredd a wnaeth-ost â mi, gan gadw fy einioes; ac ni allaf fi ddfange i'r mynydd, rhag i ddrwg fy ngoddi-weddyd, a marw o honof.

20 Wele yn awr, y ddinas hon yn agos i ffio iddi, a bechan yw: O gad i mi ddfange yno: (Onid bechan yw hi?) a byw fydd fy enaid.

21 Yntau a ddywedodd wrtho, Wele mi a ganiatâis dy ddymuniaid hefyd am y peth hyn, fel na ddinystriwyf y ddinas am yr hon y dywedaist.

22 Brysfa, dfange yno; o herwydd ni allaf wneuthur dim nes dy ddyfod yno: am hynny y galwodd efe enw y ddinas Soar.

23 ¶ Cyfodasai yr haul ar y ddaear, pan ddaeth Lot i Soar.

24 Yna yr Arglwydd a wlawiodd ar Sodom a Gomorrah frwmstan, a than oddi wrth yr Arglwydd, allan o'r nefoedd.

25 Felly y dinystriodd efe y dinasoedd hynny, a'r holl wastadedd, a holl drigolion y dinasoedd, a chnwd y ddaear.

26 ¶ Eithr ei wraig ef a edrychodd drach ei chefn o'i du ol ef, a hi a aeth yn golofn halen.

27 ¶ Ac Abraham a aeth yn fore i'r lle y safasai efe ynddo ger bron yr Arglwydd.

28 Ac efe a edrychodd tu a Sodom a Gomorrah, a thu a holl dir y gwastadedd; ac a edrychodd, ac wele cyfododd mwg y tir fel mwg fwrn.

29 ¶ A phan ddfethodd Duw ddinasoedd y gwastadedd, yna y cofodd Duw am Abraham, ac a yrrodd Lot o ganol y dinyst, pan ddinystriodd efe y dinasoedd yr oedd Lot yn trigo ynddynt.

30 ¶ A Lot a esgynodd o Soar, ac a drigodd yn y mynydd, a'i ddwy ferched gyd âg ef: o herwydd efe a ofnodd drigo yn Soar; ac a rhoddodd mewn ogof, efe a'i ddwy ferched.

31 ¶ A dywedodd yr hynaf wrth yr ieuangaf, Ein tad ni sydd hen, a gwr nid oes yn y wlad i ddyfod attom ni, wrth ddedof yr holl ddaear.

32 Tyred, rhoddwn i'n tad win i'w yfed, a gorweddwn gyd âg ef, fel y cadwom had o'n tad.

33 A hwy a roddasant win i'w tad i yfed y noeon honno: a'r hynaf a ddaeth ac a orweddodd gyd â'i thad; ac ni wybu efe pan orweddodd hi, na phan gyfododd hi.

34 A thrannoeth y dywedodd yr hynaf wrth yr ieuangaf, Wele, myfi a orweddais neithiwr gyd â'm tad; rhoddwn win iddo ef i'w yfed heno hefyd, a dos dithau a gorwedd gyd âg ef, fel y cadwom had o'n tad.

35 A hwy a roddasant win i'w tad i yfed y noeon honno hefyd: a'r ieuangaf a gododd, ac a orweddodd gyd âg ef; ac ni wybu efe pan orweddodd hi, na phan gyfododd hi.

36 Felly dwy ferched Lot a feichlogwyd o'u tad.

37 A'r hynaf a esgorodd ar fab, ac a alwodd ei enw ef Moab: efe yw tad y Moablaid hyd heddyw.

38 A'r ieuangaf, hefyd, a esgorodd hi-thau ar fab, ac a alwodd ei enw ef Ben-ammi: efe yw tad meibion Ammon hyd heddyw.

PENNOD XX.

1 *Abraham yn ymdaith yn Gerar, 9 yn gwadu ei wraig, ac yn ei cholli hi. 3 Ceryddu Abimelech mewn breuddwyd o'i hachos hi. 9 Yntau yn ceryddu Abraham, 14 yn rhoddi Sarah yn ei hol, 16 ac yn ei cheryddu hi, 17 ac yn cael ei iachdu trwy waddi Abraham.*

Ac Abraham a aeth oddi yno i dir y deheu, ac a gyfanneddodd rhwng Cades a Sur, ac a ymdeithiodd yn Gerar.

3 A dywedodd Abraham am Sarah ei wraig, Fy chwaer yw hi: ac Abimelech brenhin Gerar a anfonodd ac a gymmerth Sarah.

3 Yna y daeth Duw at Abimelech, nos-waith, mewn breuddwyd, ac a ddywedodd wrtho, Wele dyn marw wyt ti am y wraig a gymmerist, a hithau yn berchen gwr.

4 Ond Abimelech ni nessai atti hi: ac efe a ddywedodd, **ARGLWYDD**, a leddi di genedi gyflawn hefyd?

5 Oni ddywedodd efe wrthyf fi, Fy chwaer yw hi? a hithau hefyd ei hun a ddywedodd, Fy mrawd yw efe: ym mherfethrwydd fy nghalon, ac y'nglendid fy nwylaw, y gwneuthum hyn.

6 Yna y dywedodd Duw wrtho ef, mewn breuddwyd, Minnau a wn mai ym mherfethrwydd dy galon y gwnaethost hyn; a mi a'th attellais rhag pechu i'm herbyn: am hynny ni adewais i ti gyffwrdd â hi.

7 Yn awr gan hynny, dod y wraig drachefn i'r gwr; o herwydd prophwyd yw efe, ac efe a weddta trosot, a byddi fyw: ond oni roddi hi drachefn, gwybydd y byddi farw yn ddiau, ti a'r rhai ol dynt eiddot ti.

8 Yna y cododd Abimelech yn fore, ac a alwodd am ei holl weision, ac a draethodd yr holl bethau hyn wrthynt hwy: a'r gwyr a ofnasant yn ddirlfawr.

9 Galwodd Abimelech, hefyd, am Abraham, a dywedodd wrtho, Beth a wnaethost i ni? a pheth a bechais i'th erbyn, pan ddygyst bechod mor fawr arnaf fi, ac ar fy nheyrnas? gwnaethost â mi weithredoedd ni ddylesid eu gwneuthur.

10 Abimelech, hefyd, a ddywedodd wrth Abraham, Beth a welaist, pan wnaethost y peth hyn?

11 A dywedodd Abraham, Am ddywedyd o honof fi, Yn ddiau nid oes ofn Duw yn lle hwn: a hwy a'm lladdant i o achos fy ngwraig.

12 A hefyd yn wir fy chwaer yw hi: merch fy nhad yw hi, ond nid merch fy mam; ac y mae hi yn wraig i mi.

13 Ond pan barodd Duw i mi grwydro o dy fy nhad, yna y dywedais wrthi hi, Dyma dy garedigrwydd yr hwn a wna'i â mi ym mhob lle y delom iddo; dywed am danaf fi, Fy mrawd yw efe.

14 Yna y cymmerodd Abimelech ddefaid, a gwartheg, a gwision, a morwynion, ac a'u rhoddes i Abraham: rhoddes hefyd lldo ef Sarah ei wraig drachefn.

15 A dywedodd Abimelech, Wele fy ngwlad ger dy fron di, trig lle y byddo da yn dy olwg.

16 Ac wrth Sarah y dywedodd, Wele rhoddis i'th frawd fi o *ddarnau* arian: wele ef yn orchudd llygaid i ti, i'r rhai ol *sydd* gyd â thi, a chyd â phawb *eraill*: fel hyn y ceryddwyd hi.

17 ¶ Yna Abraham a weddiodd ar Dduw: a Duw a iachodd Abimelech, a'i wraig, a'i forwynion; a hwy a blantasant.

18 O herwydd yr **ARGLWYDD** gan gau a gauasai ar bob croth yn nhŷ Abimelech, o achos Sarah gwraig Abraham.

PENNOD XXI

1 *Genodigaeth Isaac, 4 a'i enwaediad. 6 Llawenydd Sarah. 9 Burro Hagar ac Ismael allan. 15 Hagar mewn cyfyngdra. 17 Yr angel yn ei chyruro hi. 23 Cynghrair rhwng Abimelech ac Abraham yn Beer-seba.*

AR **ARGLWYDD** a ymwelodd â Sarah fel y dywedasai, a gwnaeth yr **ARGLWYDD** i Sarah fel y llefarasai.

2 O herwydd Sarah a feichlogodd, ac a ymddig i Abraham fab yn ei henaint, ar yr amser nodedig y dywedasai Duw wrtho ef.

3 Ac Abraham a alwodd enw ei fab a anesid iddo (yr hwn a ymddygasai Sarah iddo ef) Isaac.

4 Ac Abraham a enwaeddodd ar Isaac ei fab, yn wyth niwrnod oed; fel y gorchymynasai Duw iddo ef.

5 Ac Abraham oedd fab can miwydd, pan anwyd iddo ef Isaac ei fab.

6 ¶ A Sarah a ddywedodd, Gwnaeth Duw i mi chwerthin; pob un a glywo a chwarrd gyd â mi.

7 Hi a ddywedodd hefyd, Pwy a ddywedasai i Abraham y rhoisai Sarah sugn i blant? canys mi a egorais ar fab yn ei henaint ef.

8 A'r bachgen a gynnioddodd, ac a ddi-ddyfnwyd: ac Abraham a wnaeth wledd fawr ar y dydd y diddyfnwyd Isaac.

9 ¶ A Sarah a welodd fab Agar yr Aiphtes, yr hwn a ddygasai hi i Abraham, yn gwatar.

10 A hi a ddywedodd wrth Abraham, Bwrw allan y gaeth-forwyn hon a'i mab; o herwydd ni chaisf mab y gaethes hon gyd-etifeddu â'm mab i Isaac.

11 A'r peth hyn fu ddrwg iawn y'ngolwg Abraham, er mwyn ei fab.

12 ¶ A Duw a ddywedodd wrth Abraham, Na fydded drwg yn dy olwg am y llange, nac am dy gaeth-forwyn; yr hyn oll a ddywedodd Sarah wrthyf, gwrandao ar ei llais: o herwydd yn Isaac y gelwir i ti had.

13 Ac am fab y forwyn gaeth hefyd, mi a'i gwnaf ef yn genhedlaeth, o herwydd dy had di ydyw ef.

14 Yna y cododd Abraham yn fore, ac a gymmerodd fara, a chostrel o ddwfr, ac a'i rhoddes at Agar, (gan oed ar ei hysgwydd hi *lyngus*) a'r bachgen hefyd, ac efe a'i goll-yngodd hi ymaith: a hi a aeth, ac a grwyddodd yn anialwch Beer-seba.

15 A darfu y dwfr yn y gostrel; a hi a fwriddo y bachgen dan un o'r gwýdd.

16 A hi a aeth, ac a cisteddodd ei human yn mhell ar ei gyfer, megis ergyd bwa: canys dywedasai, Ni allaf fi edrych ar y bachgen yn marw. Felly hi a cisteddodd ar ei gyfer, ac a dayrhafoedd ei llef, ac a wylodd.

17 A Duw a wrandawodd ar lais y llange; ac angel Duw a alwodd ar Agar o'r nefoedd, ac a ddywedodd wrthi, Beth a *ddarfu* i ti, Agar? nac ofna, o herwydd Duw a wrandawodd ar lais y llange lle y mae efe.

18 Cyfod, cymmer y llange, ac ymafael ynddo â'th law; oblog megis myfi a'i gwnaf ef yn genhedlaeth fawr.

19 A Duw a agorodd ei llygaid hi, a hi a ganfu bydew dwfr: a hi a aeth, ac a lanwodd y gostrel o'r dwfr, ac a ddiiodd y llange.

20 Ac yr oedd Duw gyd â'r llange; ac efe a gynnioddodd, ac a drigodd yn yr anialwch, ac a aeth yn berchen bwa.

21 Ac yn anialwch Paran y trigodd efe;

a'i fam a gymmerodd iddo ef wraig o wlad yr Aiph.

22 ¶ Ac yn yr amser hwnnw, Abimelech, a Phichol tywysog ei lu ef, a ymddiddanasant ag Abraham, gan ddywedyd, Duw *sydd* gyd â thi yn yr hyn oll yr ydwyt yn ei wneuthur.

23 Yn awr gan hynny, twng wrthf fl yma i Dduw, na fyddi anffyddllaw i mi, nac i'm mab, nac i'm hŵyr; yn ol y drugaredd a wneuthum â thi y gwai di & minnau, ac a'r wlad yr ymdeithiaist ynddi.

24 Ac Abraham a ddywedodd, Mi a dyngaf.

25 Ac Abraham a geryddodd Abimelech, o achos y pydew dwr a ddygasai gwelision Abimelech trwy drais.

26 Ac Abimelech a ddywedodd, Nis gwybum i pwy a wnaeth y peth hyn: tithau hefyd ni fyngaeist i mi, a minnau ni chlywais hynny hyd heddyw.

27 Yna y cymmerodd Abraham ddefud a gwartheg, ac a'u rhoddes i Abimelech; a hwy a wnaethant gynghair i'll dau.

28 Ac Abraham a oododd saith o hespinod o'r praidd wrthyt en hunain.

29 Yna y dywedodd Abimelech wrth Abraham, Beth a wna y saith hespin hyn a ood-aist wrthyt en hunain?

30 Ac yntau a ddywedodd, Canys ti a gymmeri y saith hespin o'm llaw, i fod yn dystiolaeth mai myfi a gloddiais y pydew hwn.

31 Am hynny efe a alwodd enw y lle hwnnw Beer-seba: oblegid yno y tyngasant i'll dau.

32 Felly y gwaethant gynghair yn Beer-seba: a chyfododd Abimelech, a Phichol tywysog ei lu ef, ac a ddychwelasant i dir y Philistiaid.

33 ¶ Ac yntau a blannodd goed yn Beer-seba, ac a alwodd yno ar enw yr ARGLWYDD DDUW tragwyddol.

34 Ac Abraham a ymdeithiodd ddyddiau iawer yn nhir y Philistiaid.

PENNOD XXII.

1 *Proff Abraham i abertu ei fab.* 3 *Yntau yn dangos ei ffydd a'i uffuddod.* 11 *Yr angel yn ei rwystru ef.* 13 *Nevid Isaac am hwrdd.*

14 *Galw y lle Jehofah-jire.* 15 *Bendithio Abraham drachafn.* 20 *Cenhellaeth Nachor hyd Rebecca.*

AC wedi y pethau hyn y bu i Dduw brofi Abraham, a dywedyd wrtho, Abraham. Yntau a ddywedodd, Wele fl.

2 Yna y dywedodd DUW, Cymmer yr awr hon dy fab, sef dy unig fab Isaac, yr hwn a hoffist, a dos rhagot i dir Moriah, ac offymma ef yno yn boeth-offrwm ar un o'r mynyddoedd yr hwn a ddywedwyf wrthyt.

3 ¶ Ac Abraham a fore-gododd, ac a gyfrwydd ei asyn, ac a gymmerodd ei ddau lange gyd ag ef, ac Isaac ei fab; ac a holltodd goed y poeth-offrwm, ac a gyfododd, ac a seith i'r lle a ddywedasai Duw wrtho.

4 Ac ar y trydydd dydd y dyrchafodd Abraham ei lygaid, ac efe a welai y lle o hirbell.

5 Ac Abraham a ddywedodd wrth ei langolau, Arhoswch chwi yma gyd a'r asyn; a mi a'r llange a awn hyd acw, ac a addolwn, ac a ddychwelwn atoch.

6 Yna y cymmerth Abraham goed y poeth-offrwm, ac a'i gosododd ar Isaac ei fab; ac a gymmerodd y tân, a'r gyllell yn ei law ei hun: a hwy a sehtant i'll dau ynghyd.

7 A llefarodd Isaac wrth Abraham ei dad, ac a ddywedodd, Fy nhad. Yntau a ddy-

wedodd, Wele fl. fy mab. Yna, eb efe, Wele dan a choed; ond mae oen y poeth-offrwm?

8 Ac Abraham a ddywedodd, Fy mab, Duw a edrych iddo ei hun am oen y poeth-offrwm. Felly yr aethant i'll dau ynghyd:

9 Ac a ddaethant i'r lle a ddywedasai Duw wrtho ef; ac yno yr adeiladodd Abraham allor, ac a osododd y coed mewn trefn, ac a rwymodd Isaac ei fab, ac a'i gosododd ef ar yr allor, ar uchaf y coed.

10 Ac Abraham a estynnodd ei law, ac a gymmerodd y gyllell i ladd ei fab;

11 Ac angel yr ARGLWYDD a alwodd arno ef o'r nefoedd, ac a ddywedodd, Abraham, Abraham. Yntau a ddywedodd, Wele fl.

12 Ac efe a ddywedodd, Na ddod dy law ar y llaeg, ac na wna ddim iddo: o herwydd gwn weithian i ti ofni Duw, gan nad atteliaist dy fab, dy unig fab, oddi wrthf fl.

13 Yna y dyrchafodd Abraham ei lygaid, ac a edrychodd; ac wele o'i ol of hwrd, wedi ei ddal erbyn ei gym mewn dyrsni: ac Abraham a seith ac a gymmerth yr hwrd, ac a'i hoffrymmodd yn boeth-offrwm yn lle ei fab.

14 Ac Abraham a alwodd enw y lle hwnnw JEHOFAH-jire; fel y dywedir heddyw, Ym mynydd yr ARGLWYDD y gwelir.

15 ¶ Ac angel yr ARGLWYDD a alwodd ar Abraham yr ail waith o'r nefoedd;

16 Ac a ddywedodd, I mi fy hun y tyngais, medd yr ARGLWYDD, o herwydd gwneuthur o honot y peth hyn, ac nad atteliaist dy fab, dy unig fab:

17 Mai gan fendithio y'th fendithiaf, a chan amhlâu yr amhlaf dy had, fel ser y nefoedd, ac fel y tywod yr hwn *sydd* ar lann y môr: a'th had a feddianna borth ei elynion;

18 Ac yn dy had di y bendithir holl genhedloedd y ddaear: o achos gwrando o honot ar fy llais i.

19 Yna Abraham a ddychwelodd at ei langolau; a hwy a godasant, ac a sehtant ynghyd i Beer-seba: ac Abraham a drigodd yn Beer-seba.

20 ¶ Darfu hefyd, wedi y pethau hyn, fynegi i Abraham, gan ddywedyd, Wele, dug Milcah hithau hefyd blant i Nachor dy frawd;

21 Hus ei gyntaf-anedig, a Bus ei frawd; Cemuel hefyd tad Aram.

22 A Chesed, a Haso, a Phildas, ac Idlaph, a Bethuel.

23 A Bethuel a genhedlodd Rebecca: yr wyth hyn a blantodd Milcah i Nachor brawd Abraham.

24 Ei ordderchwraig hefyd, a'i henw Reumah, a esgorodd hithau hefyd ar Tebah, a Gaham, a Thahas, a Maachab.

PENNOD XXIII.

1 *Oedran a marwolaeth Sarah.* 3 *Frym Machpelah,* 19 *lle y claddwyd Sarah.*

AC oes Sarah ydoedd gan mlynedd a saith mlynedd ar hugain; *dyma* fynyddoedd oes Sarah.

2 A Sarah a fu farw ynghaer-Arba; honno yw Hebron yn nhir Canaan: ac Abraham a seith i alaru am Sarah, ac i wylotain am dani hi.

3 ¶ Yna y cyfododd Abraham i fynu oddi ger bron ei gorph marw, ac a lefarodd wrth feibion Heth, gan ddywedyd,

4 Dieithr ac alltud ydwyf fl gyd â chwi: rhoddwch i mi feddiant beddrod gyd â hwi, fel y claddwyf fy marw allan o'm golwg.

5 A meibion Heth a attebasant Abraham, gan ddywedyd wrtho,

6 Clyw ni, fy arglwydd: tywysog Duw *wyt* ti yn ein plith: cladd dy farw yn *dy* ddewis o'n beddau ni: ni rwystr neb o honom ni ei fedd i ti i gladdu dy farw.

7 Yna y cyfododd Abraham, ac a ymgyrmodd i bobl y tir, *sef* i feibion Heth:

8 Ac a ymddiddanodd â hwynt, gan ddywedyd, Os yw eich ewyllys i mi gael claddu fy marw allan o'm gwlg, gwrandewch fi, ac eiriolwch trosfod fi ar Ephron fab Sohar;

9 Ar reddi o hono ef i mi yr ogof Machpelah, yr hon *sydd* eiddo ef, ac *sydd* y'ng-hwrr ei faes: er ei llawn *werth* o arian rhoddod hi i mi, yn feddiant beddrod yn eich plith chwï.

10 Ac Ephron oedd yn aros ym mys g meibion Heth: ac Ephron yr Hethiad a attebodd Abraham, lle y clywod meibion Heth, y'ngwýdd pawb a ddeuent i borth ei ddinas ef, gan ddywedyd,

11 Nag é, fy arglwydd, clyw fi: rhoddais y maes i ti, a'r ogof *sydd* ynddo, i ti y rhoddais hi: y'ngwýdd meibion fy mhobi y rhoddais hi i ti: claddi di dy farw.

12 Ac Abraham a ymgyrmodd o flaen pobl y tir.

13 Ac efe a lefarodd wrth Ephron lle y clybu pobl y tir; gan ddywedyd, Etto, os tydi a'i rhoddi, attolwg gwrando fi: rhoddaf werth y maes; cynumer gennyf, a mi a gladdaf fy marw yno.

14 Ac Ephron a attebodd Abraham, gan ddywedyd wrtho,

15 Gwrando fi, fy arglwydd; y tir a *dd*l bedwar can siel o arian: beth yw hynny rhvngof fi a thithau? am hynny cladd dy farw.

16 Felly Abraham a wrandawodd ar Ephron: a phwysodd Abraham i Ephron yr arian, a ddywedasai efe lle y clybu meibion Heth; pedwar can siel o arian cyimmeradwy ym mhliht marchnadwyr.

17 ¶ Felly y sicrháwyd maes Ephron, yr hwn *oedd* ym Machpelah, yr hon *oedd* o flaen Mamre, y maes a'r ogof *oedd* ynddo, a phob pren a'r *oedd* yn y maes, ac yn ei holl derfynau o angylch,

18 Yn feddiant i Abraham, y'ngolwg meibion Heth, y'ngwýdd pawb a ddelynt i borth ei ddinas ef.

19 Ac wedi hynny Abraham a gladdodd Sarah ei wraig yn ogof maes Machpelah, o flaen Mamre; honno *yw* Hebron, yn nhir Canaan.

20 A sicrháwyd y maes, a'r ogof yr hon oedd ynddo, i Abraham, yn feddiant beddrod, oddi wrth feibion Heth.

PENNOD XXIV.

1 Abraham yn peri i'w was dyngu. 10 Taith y gwass: 12 Ei weddi: 14 Ei arwydd. 15 Rebecca yn ei gyfarfod ef, 18 yn cwbltháu ei arwydd ef, 22 yn derbyn tlyeau, 23 yn dangos ei chensell, 25 ac ei wahodd ef adref. 26 Y gwass yn bendithio Duw. 29 Laban yn ei groesawu ef. 34 Y gwass yn traethu ei neges. 50 Laban a Bethuel yn fuddalawn. 58 Rebecca yn cyd-synio i fymed. 62 Isaac yn cyfarfod â hi.

AC Abraham oedd hén, wedi myned yn oedrannus; a'r ARGWLWYDD a fendithiasai Abraham ym mhob dim.

2 A dywedodd Abraham wrth ei was hynaf yn ei dy, yr hwn oedd yn llywodraethu ar yr hyn oll a'r *oedd* ganddo, Gosod, attolwg, dy law dan fy morddwyd;

3 A mi a baraf i ti dyngu i ARGWLWYDD Duw y nefoedd, a Duw y ddaear, na chymmerech wraig i'm mab i o ferch y Canaancaid, y rhai yr ydwyf yn trigo yn eu mys g:

4 Ond i'm gwlad i yr ái, ac at fy nghenedl i yr ái di, ac a gymmeri wraig i'm mab Isaac.

5 A'r gwas a ddywedodd wrtho ef, Ond oddi ni fýn y wraig ddyfod ar fy ol i i'r wlad hon: gan ddychwelyd a ddychwelaf dy fab di i'r tir y daethost allan o hono?

6 A dywedodd Abraham wrtho, Gwylia arnat rhag i ti ddychwelyd fy mab i yno.

7 ¶ ARGWLWYDD Duw y nefoedd, yr hwn a'm cymmerodd i o dy fy nhad, ac o wlad fy nghenedl, yr hwn hefyd a ymddiddanodd á mi, ac a dyngodd wrthyf, gan ddywedyd, I'th had di y rhoddaf y tir hwn; efe a enfyf ei angel o'th flaen di, a thi a gymmeri wraig i'm mab oddi yno.

8 Ac os y wraig ni fýn ddyfod ar dy ol di, yna glán fyddi oddi wrth fy llw hwn: yn unig na ddychwel di fy mab i yno.

9 A'r gwas a osododd ei law dan forddwyd Abraham ei feistr, ac a dyngodd iddo am y peth hyn.

10 ¶ A chymmerodd y gwas ddeg camel, o gamelod ei feistr, ac a aeth ymaith: (canys holl ddá ei feistr *oedd* dan ei law ef) ac efe a gododd, ac a aeth i Mesopotamia, i ddinas Nachor.

11 Ac efe a wnaeth i'r camelod orwedd o'r tu allan i'r ddinas, wrth bydew dwfr ar brydnawn, ynghylch yr amser y byddai *merched* yn dyfod allan i dynnu dwfr.

12 Ac efe a ddywedodd, O ARGWLWYDD Duw fy meistr Abraham, attolwg, pár i mi lwyddiant heddyw; a gwna drugaredd á'm meistr Abraham.

13 Wele fi yn sefyll wrth y ffynnon ddwfr, a merched gwýr y ddinas yn dyfod allan i dynnu dwfr:

14 A bydded, mai y llangees y dywedwyf wrthi, Gogwydda, attolwg, dy ystén, fel yr yfwyf; os dywed hi, Yf, a mi a ddiodaf dy gamelod di hefyd; honno a ddarperais i'th was Isaac: ac wrth hyn y cafw wybod nweuthur o honot ti drugaredd á'm meistr.

15 ¶ A bu, eyn darford iddo lefaru, wele Rebecca yn dyfod allan (yr hon a anesid i Bethuel fab Milcah, gwraig Nachor, brawd Abraham) a'i hystén ar ei hysgwýdd.

16 A'r llangees *oedd* dŵg odiaeth yr olwg, yn forwyn, a heb i wr ei hadnabod; a hi a aeth i waered i'r ffynnon, ac a lanwodd ei hystén, ac a ddaeth i fynu.

17 A'r gwas a redodd i'w chyfarfod, ac a ddywedodd, Attolwg, gád i mi yfed ychydig ddwfr o'th ystén.

18 A hi a ddywedodd, Yf, fy meistr: a hi a frysiodd, ac a ddisgynodd ei hystén ar ei llaw, ac a'i ddiododd ef.

19 A phan ddarfu iddi ei ddiodi ef, hi a ddywedodd, Tynnaf hefyd i'th gamelod, hyd oni ddarffo iddynt yfed.

20 A hi a frysiodd, ac a dywalltodd ei hystén i'r cafn, ac a redodd eilwaith i'r pydew i dynnu, ac a dynnodd i'w holl gamelod ef.

21 A'r gwr yn synnu o'i phlegid hi, a daw-odd, i wybod a lwyddasai yr ARGWLWYDD ei daith ef, ai nad do.

22 A bu pan ddarfu i'r camelod yfed, gymmeryd o'r gwr glust-dlws aur, yn hanner siel ei bws; a dwy freichled i'w dwylaw hi, yn ddeg siel o aur eu pwys.

23 Ac efe a ddywedodd, March pwy ydwyf

ti? mynega i mi, attolwg: a oes lle i mi i lettya yn nhŷ dy dad?

24 A hi a ddywedodd wrtho, Myfi ydwyf feroh i Bethuel fab Milcah, yr hwn a ymddôg hi i Nachor.

25 A hi a ddywedodd wrtho ef, Y mae gwellt ac ebran ddigon geunym ni, a lle i lettya.

26 A'r gwr a ymgrymmodd, ac a addolodd yr ARGWLWYDD.

27 Ac a ddywedodd, Bendigedig fyddo ARGWLWYDD Dduw fy meist'r Abraham, yr hwn ni adawodd fy meist'r heb ei drugaredd, a'i ffyddlondeb: yr ydwyf fi ar y ffordd; dug yr ARGWLWYDD fi i dŷ brodyr fy meist'r.

28 A'r llanges a redodd, ac a fynegodd yn nhŷ ei mam y pethau hyn.

29 ¶ Ac i Rebeccah yr oedd brawd, a'i enw Laban: a Laban a redodd at y gwr allan i'r ffynnon.

30 A phan welodd efe y clust-dlws, a'r breichledau am ddwyllaw ei chwaer, a phan glywodd efe eiriau Rebeccah ei chwaer yn dywedyd, Fel hyn y dywedodd y gwr wrthyf fi; yna efe a seith at y gwr; ac wele efe yn sefyll gyd â'r camelod wrth y ffynnon.

31 Ac efe a ddywedodd, Tyred i mewn, ti fendigedig yr ARGWLWYDD; paham y seifi di allan? canys mi a barotôlais y tŷ, a lle i'r camelod.

32 ¶ A'r gwr a seith i'r tŷ: ac yntau a ryddhodd y camelod, ac a roddodd wellt ac ebran i'r camelod; a dwfr i olchi ei draed ef, a thraed y dynion oedd gyd âg ef.

33 A gosodwyd bwyd o'i flaen ef i fwyta; ac efe a ddywedodd, Ni fywytfa' hyd oni thraethwyf fy negesau. A dywedodd yntau, Traetha.

34 Ac efe a ddywedodd, Gwas Abraham ydwyf fi.

35 A'r ARGWLWYDD a fendithiodd fy meist'r yn ddirfawr, ac efe a gynnyddodd: canys rhoddodd iddo ddefaid, a gwartheg, ac arian, ac aur, a gweision, a morwynion, a chamelod, ac asynod.

36 Sarah hefyd gwaig fy meist'r a ymddôg fab i'm meist'r, wedi ei heneiddio hi; ac efe a roddodd i hwnnw yr hyn oll oedd ganddo.

37 A'm meist'r a'm tyngodd i, gan ddywedyd, Na chymmer wraig i'm mab i o ferched y Canaanaid, y rhâl yr ydwyf yn trigo yn eu tir.

38 Ond ti a âi i dŷ fy nhad, ac at fy nhylwyth, ac a gymmeri wraig i'm mab.

39 A dywedais wrth fy meist'r, Fe allai na ddaw y wraig ar fy ol i.

40 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Yr ARGWLWYDD yr hwn y rhodlais ger ei fron, a enfyf ei angel gyd â thi, ac a lwydda dy daith di; a thi a gymmeri wraig i'm mab i o'm tyliwyth, ac o dŷ fy nhad.

41 Yna y byddi rydd oddi wrth fy llw, os ti a ddaw at fy nhylwyth; ac oni roddant i ti, yna y byddi rydd oddi wrth fy llw.

42 A heddyw y daethum at y ffynnon, ac a ddywedais, ARGWLWYDD Dduw fy meist'r Abraham, os ti sydd yr awr hon yn llwyddo fy nhait, yr hon yr wyf fi yn myned arni:

43 Wele fi yn sefyll wrth y ffynnon ddwfr; a'r forwyn a ddelo allan i dynnu, ac y dywedwyf wrthi, Dod i mi, attolwg, ychydig ddwfr i'w yfed o'th ystén;

44 Ac a ddywedo wrthyf Innau, Yf di, a thynnaf hefyd i'th gamelod: bydded honno y wraig a ddarparodd yr ARGWLWYDD i fab fy meist'r.

45 A chyn darfod i mi ddywedyd yn fy

nghalon, wele Rebeccah yn dyfod allan, a'i hystén ar ei hysgwydd; a hi a seith i waered i'r ffynnon, ac a dynnodd: yna y dywedais wrthi, Diada fi, attolwg.

46 Hithau a frysiodd, ac a ddisgynnodd ei hystén oddi arni, ac a ddywedodd, Yf; a mi a ddyfrhaf dy gamelod hefyd. Felly yr yfais; a hi a ddyfrhodd y camelod hefyd.

47 A mi a ofynais iddi, ac a ddywedais, Merch pwy ydwyf ti? Hithau a ddywedodd, Merch Bethuel mab Nachor, yr hwn a ymddôg Milcah iddo ef. Yna y gosodais y clust-dlws wrth ei hwyneb, a'r breichledau am ei dwylaw hi:

48 Ac a ymgrymmais, ac a addolais yr ARGWLWYDD, ac a fendithiais ARGWLWYDD Dduw fy meist'r Abraham, yr hwn a'm harweiniodd ar hyd yr lawn ffordd, i gymmeryd merch brawd fy meist'r i'w fab ef.

49 Ac yn awr od ydych chiwi yn gwneuthur trugaredd a ffyddlondeb a'm meist'r, mynegweh i mi: ac onid é, mynegweh i mi; fel y trôwyf ar y llaw ddehau, neu ar y llaw aswy.

50 Yna yr atebodd Laban a Bethuel, ac a ddywedasant, Oddi wrth yr ARGWLWYDD y daeth y peth hyn: ni allwn ddywedyd wrthyf ddrwg, na da.

51 Wele Rebeccah o'th flaen; cymmer hi, a dos, a bydded wraig i fab dy feistr, fel y llefarodd yr ARGWLWYDD.

52 A phan glybu gwas Abraham eu geiriau hwynt, yna efe a ymgrymmodd hyd lawr i'r ARGWLWYDD.

53 A thynnodd y gwas allan dlyssau arian, a thlyssau aur, a gwisgoedd, ac a'u rhoddodd i Rebeccah: rhoddodd hefyd bethau gwerthfawr i'w brawd hi, ac i'w mam.

54 A hwy a fwyttasant ac a yfasant, efe a'r dynion oedd gyd âg ef, ac a lettyasant dros nos: a chodasant yn fore; ac efe a ddywedodd, Gollyngweh fi at fy meist'r.

55 Yna y dywedodd ei brawd a'i mam, triged y llanges gyd â ni ddeng niwrnod o'r llelaf; wedi hynny hi a gaiff fnyed.

56 Yntau a ddywedodd wrthyf, Na rwystrweh fi, gan i'r ARGWLWYDD lwyddo fy nhait; gollyngweh fi, fel yr elwyf at fy meist'r.

57 Yna y dywedasant, Galwn ar y llanges, a gofynnw iddi hi.

58 A hwy a alwasant ar Rebeccah, a dywedasant wrthi, A âi di gyd â'r gwr hwn? A hi a ddywedodd, Af.

59 A hwy a ollyngasant Rebeccah eu chwaer, a'i mammaeth; a gwas Abraham, a'i ddynion;

60 Ac a fendithiasant Rebeccah, ac a ddywedasant wrthi, Ein chwaer wyt, bydd di fil fyrddiwn; ac etifedded dy had borth ei gaseion.

61 ¶ Yna y cododd Rebeccah, a'i llangesau, ac a farchogasant ar y camelod, ac a seithant ar ol y gwr; a'r gwas a gymmerodd Rebeccah, ac a seith ymaith.

62 Ac Isaac oedd yn dyfod o ffordd pydew Lahai-roi; ac efe oedd yn trigo yn nhir y dehau.

63 Ac Isaac a seith allan i ffyrrio yn y maes, yn min yr hwyr; ac a ddyrchafodd ei lygaid, ac a edrychodd, ac wele y camelod yn dyfod.

64 Rebeccah hefyd a ddyrchafodd ei llygaid; a phan welodd hi Isaac, hi a ddisgynnodd oddi ar y camel.

65 Canys hi a ddywedasai wrth y gwas, Pwy i'w gwr hwn sydd yn rhodio yn y maes i'n cyfarfod ni? A'r gwas a ddywedasai,

Fy meistr yw efe: a hi a gymmerth orchudd, ac a ymwisgodd.

66 A'r gwas a fynegodd i Isaac yr hyn oll a wnaethai efe.

67 Ac Isaac a'i dug hi i mewn i babell Sarah ei fam; ac efe a gymmerth Rebecca, a hi a aeth yn wraig iddo, ac efe a'i hoffodd hi: ac Isaac a ymgyurodd ar ol ei fam.

PENNOD XXV.

1 *Plant Abraham o Ceturah.* 5 *Rhannu ei dadd ef.* 7 *Ei oedran a'i fwrvolaeth.* 9 *Ei gladdedigaeth.* 12 *Cenhedlaethau Ismael.* 17 *Ei oedran a'i fwrvolaeth.* 21 *Isaac yn gweddio dros Rebecca, yr hon oedd yn amhiantadwy.* 22 *Y plant yn ymwithio yn ei chroth hi.* 24 *Genedigaeth Esau a Jacob.* 27 *Y rhagor oedd rhyngddynt hwy.* 29 *Esau yn guorthu baint ei enedigaeth.*

AC Abraham a gymmerodd eilwaith wraig, a'i henw Ceturah.

2 A hi a esgorodd iddo ef Zimran, a Jocsan, a Medan, a Midian, ac Isaac, a Suah.

3 A Jocsan a genhedlodd Seba, a Dedan: a meibion Dedan oedd Assurim, a Letusim, a Lëummim.

4 A meibion Midian oedd Ephah, ac Epher, a Hanoeh, ac Abidah, ac Kildaah: yr holl ral hyn oedd feibion Ceturah.

5 ¶ Ac Abraham a roddodd yr hyn oll oedd ganddo i Isaac.

6 Ac i feibion gordderch-wragedd Abraham y rhoddodd Abraham roddion; ac efe a'u hanfonodd hwynt oddi wrth Isaac ei fab, tu a'r dwyrain, i dir y dwyrain, ac efe etto yn fyw.

7 A dyma ddyddiau blynyddoedd einioes Abraham, y rhai y bu efe fyw; can mlynedd a phymtheng mlynedd a thriugain.

8 Ac Abraham a drengodd, ac a fu farw mewn oed teg, yn hen, ac yn gyflawn o ddyddiau; ac efe a gasglwyd at ei bobl.

9 Ac Isaac ac Ismael ei feibion a'i claddasant ef yn ogof Machpelah, ym maes Ephron fab Soar yr Hethiad, yr hwn sydd o flaen Mamre;

10 Y maes a byrnasai Abraham gan feibion Heth: no y claddwyd Abraham, a Sarah ei wraig.

11 ¶ Ac wedi marw Abraham, bu hefyd i Dduw fendithio Isaac ei fab ef: ac Isaac a drigodd wrth ffynnon Lahai-roi.

12 ¶ A dyma genhedlaethau Ismael, fab Abraham, yr hwn a ymddog Agar yr Aiphthes, morwyn Sarah, i Abraham.

13 A dyma enwau meibion Ismael, erbyn eu henwau, trwy eu cenhedlaethau: Nebaioth cyntaf-anedig Ismael, a Chedar, ac Adbeel, a Mihsam,

14 Misma hefyd, a Dumah, a Massa, 15 Hadar, a Thema, Jetur, Naphis, a Chedemah.

16 Dyma hwy meibion Ismael, a dyma eu henwau hwynt wrth eu trefydd, ac wrth eu cestyll; yn ddeuddeg o dywysogion yn ol eu cenhedloedd.

17 A dyma flynyddoedd einioes Ismael; can mlynedd a dwy ar bymtheg ar hugain o flynyddoedd: yna y trengodd, ac y bu farw, ac y casglwyd ef at ei bobl.

18 Preswylasant hefyd o Hafilah hyd Sur, yr hon sydd o flaen yr Aiphth, ffordd yr ai di i Assyria: ac y'ngwydd ei holl frodyr y bu efe farw.

19 ¶ A dyma genhedlaethau Isaac fab Abraham: Abraham a genhedlodd Isaac.

20 Ac Isaac oedd fab deugain mlwydd pan gymmerodd efe Rebecca ferch Bethuel y

Syriad, o Mesopotamia, chwær Laban y Syriad, yn wraig iddo.

21 Ac Isaac a weddiodd ar yr ARGLWYDD dros ei wraig, am ei bod hi yn amhliantadwy: a'r ARGLWYDD a wrandawodd arno ef, a Rebecca ei wraig ef a feichiogodd.

22 A'r plant a ymwithasant a'u gilydd yn ei chroth hi: yna y dywedodd hi, Os felly, beth y sonaf fi fel hyn? A hi a aeth i ymofyn a'r ARGLWYDD.

23 A'r ARGLWYDD a ddywedodd wrthi hi, Dwy genedl sydd yn dy groth di, a dau fath a'r bobl a wahenir o'th fru di; a'r naill bobl fydd cryfach na'r llall, a'r hynaf a wasanaetha yr ieuangaf.

24 ¶ A phan gyflawnwyd ei dyddiau hi i esgor, wele gefelliad oedd yn ei chroth hi.

25 A'r cyntaf a ddaeth allan yn goch drosto i gyd fel cochl fiewog: a galwasant ei enw ef Esau.

26 Ac wedi hynny y daeth ei frawd ef allan a'i law yn ymafelyd yn sawdl Esau: a galwyd ei enw ef Jacob. Ac Isaac oedd fab triugeinmlwydd pan anwyd hwynt.

27 A'r llangiaua a gynnyddasant: ac Esau oedd wr yn medru hela, a gwr o'r maes; a Jacob oedd wr disymf yn cyfanneddu mewn pebyll.

28 Isaac hefyd oedd hoff ganddo Esau, am ei fod yn bwyta o'i helwriaeth ef: a Rebecca a hoffai Jacob.

29 ¶ A Jacob a ferwodd gawl: yna Esau a ddaeth o'r maes, ac efe yn ddiffygiol.

30 A dywedodd Esau wrth Jacob, Gâd i mi yfed, attolwg, o'r caud coch yma; o herwydd diffygiol iogf fi: am hynny y galwyd ei enw ef Edom.

31 A dywedodd Jacob, Gwerth di heddyw i mi dy enedigaeth-fraint.

32 A dywedodd Esau, Wele fi yn myned i farw, a pha les a wna yr enedigaeth-fraint hon i mi?

33 A dywedodd Jacob, Twng i mi heddyw. Ac efe a dyngodd iddo; ac efe a werthodd ei enedigaeth-fraint i Jacob.

34 A Jacob a roddes i Esau fara a chawl ffacbys; ac efe a fwyttiodd, ac a yfodd, ac a gododd, ac a aeth ymaith: felly y dystyr-odd Esau ei enedigaeth-fraint.

PENNOD XXVI.

1 *Isaac o achos newyn yn myned i Gerar.*

2 *Duw yn ei addysgu ac yn ei fendithio ef.*

7 *Abimelech yn ei goryddu ef am wadu ei corais.* 12 *Efo yn myned yn gyfethog.*

18 *Yn cloddio ffynnon Esch, Sitnah, a Rehoboth.* 26 *Abimelech yn gruneuthur cynghrair ag ef yn Beer-seba.* 34 *Gwragodd Esau.*

ABU newyn yn y tir, heb law y newyn cyntaf a fuasai yn nyddiau Abraham: ac Isaac a aeth at Abimelech brenhin y Phillistiaid i Gerar.

2 A'r ARGLWYDD a ymddangosai iddo ef, ac a ddywedasai, Na ddos i waered i'r Aiphth: aros yn y wlad a ddywedwyf fi wrthy.

3 Ymdeithia yn y wlad hon, a mi a fyddat gyd â thi, ac a'th fendithiaf: o herwydd i di ac i'th had y rhoddaf yr holl wledydd hyn, a mi a gyflawnaf fy llw a dyngais wrth Abraham dy dad di.

4 A mi a amhaff dy had di fel sêr y nef-odd, a rhoddaf i'th had di yr holl wledydd hyn, a holl genhedlaethau y ddaear a fendithir yn dy had di:

5 Am wrando o Abraham ar fy "

chadw fy nghadwriaeth, fy ngorchymynion, fy neddfau, a'm cyfreithiau.

6 ¶ Ac Isaac a drigodd yn Gerar.

7 A gwŷr y lle hwnnw a ymofynasant am ei wraig ef. Ac efe a ddywedodd, Fy chwaser *yo* hi: canys ofnodd ddywedyd, Fy ngwraig *yo*: rhag (*eb efe*) i ddynion y lle hwnnw fy lladd i am Rebecca: canys *yr ydoedd* hi yu deg yr olwg.

8 A bu gwedi ei fod ef yno ddyddiau lawer, i Abimelech brenhin y Philistiaid edrych trwy y ffenestr, a chanfod; ac wele Isaac yn chwarae â Rebecca ei wraig.

9 Ac Abimelech a alwodd ar Isaac, ac a ddywedodd, Wele, yn ddfau dy wraig *yo* hi: a phaham y dywedaist, Fy chwaser *yo* hi? Yna y dywedodd Isaac wrtho, am ddywedyd o honof, Rhag fy marw o'i phlegid hi.

10 A dywedodd Abimelech, Paham y gwnaethost hyn â ni? Hawdd y gallasai un o'r bobl orwedd gyd â'th wraig di; felly y dygasit arnom ni bechod.

11 A gorchymynodd Abimelech i'r holl bobl, gan ddywedyd, Yr hwn a gyffyrddo â'r gwr hwn, neu â'i wraig, a leddir yn farw.

12 Ac Isaac a hauodd yn y tir hwnnw, ac a gafodd y flwyddyn honno y can-cymmaint. A'r ARGLWYDD a'i bendithiodd ef.

13 A'r gwr a gynnwyddodd, ac a aeth rhagddo, ac a dyfodd, hyd onid aeth yn fawr iawn.

14 Ac yr oedd ganddo ef gyfoeth o ddefaid, a chyfoeth o wartheg, a gweision lawer: a'r Philistiaid a genfigennasant wrtho ef.

15 A'r holl bydewau y rhai a gloddiasai gweision ei dad ef, yn nyddiau Abraham ei dad ef, y Philistiaid a'u caussant hwy, ac a'u llanwasant â phridd.

16 Ac Abimelech a ddywedodd wrth Isaac, Dos oddi wrthym ni: canys ti a aethost yn gryfach o lawer nâ nynti.

17 ¶ Ac Isaac a aeth oddi yno, ac a wer-syllodd yn nyffryn Gerar, ac a breswylodd yno.

18 Ac Isaac eilwaith a gloddiodd y bydewau dwfwr y rhai a gloddiasent yn nyddiau Abraham ei dad ef, ac a gauasai y Philistiaid, wedi marw Abraham; ac a enwodd enwau arnynt, yn ol yr enwau a enwasai ei dad ef arnynt hwy.

19 Gweision Isaac a gloddiasent hefyd yn y dyffryn, ac a gawsant yno ffynnon o ddwfr rhedegog.

20 A bugeiliaid Gerar a ymrysonasant â bugeiliaid Isaac, gan ddywedyd, Y dwfwr *sydd* eiddom ni. Yna efe a alwodd enw y ffynnon, Esec; o herwydd ymgynhennu o honynt âg ef.

21 Cloddiasent hefyd bydew arall; ac ymrysonasant am hwnnw: ac efe a alwodd ei enw ef Sitnah.

22 Ac efe a fudodd oddi yno, ac a gloddiodd bydew arall; ac nid ymrysonasant am hwnnw: ac efe a alwodd ei enw ef Rehoboth; ac a ddywedodd, Canys yn awr yr ehangodd yr ARGLWYDD arnom, a ni a ffrwythwn yn y tir.

23 Ac efe a aeth i fynu oddi yno i Beer-seba.

24 A'r ARGLWYDD a ymddangosodd iddo y noson honno, ac a ddywedodd, Myfi *yo* Duw Abraham dy dad ti: nac ofna; canys byddaf gyd â thi, ac a'th fendithiaf, ac a llosgaf dy had er mwyn Abraham fy ngwas.

25 Ac efe a adeiladodd yno allor, ac a alwodd ar enw yr ARGLWYDD; ac yno y gosododd efe ei babbell: a gweision Isaac a gloddiasent yno bydew.

26 ¶ Yna y daeth Abimelech atto ef o Gerar, ac Ahuzath ei gyfaill, a Phichoa tywysog ei lu.

27 Ac Isaac a ddywedodd wrthynt, Paham y daethoch chiwi attaf fi; gan i chiwi fy nghasáu, a'm gyrru oddi wrthyech?

28 Yna y dywedasant, Gan weled ni a wel-som fod yr ARGLWYDD gyd â thi: a dywed-asom, Byddyn yn awr gyngrahir rhyngom ni, *sef* rhyngom ni a thi; a gwnawn gyf-ammod â thi;

29 Na wnai i ni ddrwg, megis na chyffyrdd-asom ninnau â thi, a megis y gwnaethom ddaloni yn unig â thi, ac y'th anfonasom mewn heddwch; ti yn awr *wyt* fendigedig yr ARGLWYDD.

30 Ac efe a wnaeth iddynt wledd; a hwy a fwyttasant ac a yfasant.

31 Yna y codasant yn fore, a hwy a dyng-asant bob un i'w gylidd: ac Isaac a'u goll-yngodd hwynt ymait, a hwy a aethant oddi wrtho ef mewn heddwch.

32 A'r dydd hwnnw y bu i weision Isaac ddyfod, a mynegi iddo ef o achos y pydew a gloddiasent; a dywedasant wrtho, Cawsom ddwfr.

33 Ac efe a'i galwodd ef Seba: am hynny enw y ddinas *yo* Beer-seba hyd y dydd hwn.

34 ¶ Ac yr oedd Esau yn rîb deugain mlwydd, ac efe a gymmerodd yn wraig, Judith ferch Beeri yr Hethiad, a Basemath ferch Elon yr Hethiad.

35 A hwy oeddynt chwerwder yspryd i Isaac ac i Rebecca.

PENNOD XXVII.

1 Isaac yn anfon Esau am hehoriaeth. 6 Rebecca yn dysgu Jacob i gasi y fendith. 15 Jacob yn rhith Esau yn ei chaffael. 30 Esau yn dwyn ei saig. 33 Isaac yn dychrynu. 34 Esau yn cwynofain, a thrwy daerri yn caffael bendith. 41 Yn bygwth Jacob. 42 Rebecca yn ei siommi ef.

A BU wedi heneiddio o Isaac, a thywyllu ei A lygaid fel na welai, alw o hono ef Esau ei fab hynaf, a dywedyd wrtho, Fy mab! Yntau a ddywedodd wrtho ef, Wele fi.

2 Ac efe a ddywedodd, Wele mi a heneidd-lais yn awr, ac nis gwn ddydd fy marwolaeth.

3 Ac yn awr cymmer, attolwg, dy offer, dy gawell saethau, a'th fwa, a dos allan i'r maes, a hela i mi helpa.

4 A gwna i mi fiasus-fwyd o'r fath a garaf, a dwg i mi, fel y bwyttâwyf; fel y'th fendithio fy enaid cyn fy marw.

5 A Rebecca a giybu pan ddywedodd Isaac wrth Esau ei fab: ac Esau a aeth i'r maes, i hela helpa i'w dwyn.

6 ¶ A Rebecca a lefarodd wrth Jacob ei mab, gan ddywedyd, Wele, clywais dy dad yn llefaru wrth Esau dy frawd, gan ddywedyd,

7 Dwg i mi helpa, a gwna i mi fiasus-fwyd, fel y bwyttâwyf, ac y'th fendithiwyf ger bron yr ARGLWYDD cyn fy marw.

8 Ond yn awr, fy mab, gwranddo ar fy llais i, am yr hyn a orchymynaf i ti.

9 Dos yn awr i'r praid, a chymmer i mi oddi yno ddau fynn gastr da; a mi a'u gwnaf hwynt yn fwyd blasus i'th dad, o'r fath a gar efe.

10 A thi a'u dygi i'th dad, fel y bwyttâo, ac y'th fendithio cyn ei farw.

11 A dywedodd Jacob wrth Rebecca ei fam, Wele, Esau fy mrawd yn wr blewog, a minnau yn wr llyth.

12 Fy nhad, ond oddi, a'm teimla; yna

7 byddaf yn ei olwg ef fel twyllwr; ac a ddygaf arnaf feldith, ac nid bendith.

13 A'i fam a ddywedodd wrtho, Arnaf fi y byddo dy feldith, fy mab, yn unig gwrando ar fy llais; dos a dwg i mi.

14 Ac efe a aeth, ac a gymmerth y mynnod, ac a'u dygodd at ei fam: a'i fam a wnaeth fwyd blasus o'r fath a garai ei dad ef.

15 Bebecah hefyd a gymmerodd hoff-wisg-oedd Esau ei mab hynaf, y rhai oedd gyd â hi yn fy, ac a wisgodd Jacob ei mab ieu-angaf.

16 A gwisgodd hefyd grwyn y mynnod geifr am ei ddwyllaw ef, ac am lyfndra ei wddf ef:

17 Ac a roddes y bwyd blasus, a'r bara a arllwysai hi, yn llaw Jacob ei mab.

18 ¶ Ac efe a ddaeth at ei dad, ac a ddywedodd, Fy nhad. Yntau a ddywedodd, Wele fi: pwy wyt ti, fy mab?

19 A dywedodd Jacob wrth ei dad, Myfi yw Esau dy gyntaf-anedig: gwneuthum fel y dywedaist wrthyf: cyfod, atollwg, eistedd, a bwyta o'm helfa, fel y'm bendithio dy enaid.

20 Ac Isaac a ddywedodd wrth ei fab, Pa fodd, fy mab, y cefaist mor fuan a hyn? Yntau a ddywedodd, Am i'r ARGWLWYDD dy Dduw beri iddo ddigwyddo o'm blaen.

21 A dywedodd Isaac wrth Jacob, Tyred yn nés yn awr, fel y'th deimlwyf, fy mab; ai tydi yw fy mab Esau, ai nad é.

22 A nesodd Jacob at Isaac ei dad: yntau a'i teimlodd; ac a ddywedodd, Y llais yw llais Jacob; a'r dwylaw, dwylaw Esau dynt.

23 Ac nid adnabu efe ef, am fod ei ddwyllaw fel dwylaw ei frawd Esau, yn fiewog: felly efe a'i bendithiodd ef.

24 Dywedodd hefyd, Ai ti yw fy mab Esau? Yntau a ddywedodd, Myfi yw.

25 Ac efe a ddywedodd, Dwg yn nés attaf fi, a mi a fwyttaf o helfa fy mab, fel y'th fendithio fy enaid. Yna y dug atto ef, ac efe a fwyttodd: dug iddo win hefyd, ac efe a yfodd.

26 Yna y dywedodd Isaac ei dad wrtho ef, Tyred yn nés yn awr, a chusana fi, fy mab.

27 Yna y daeth efe yn nés, ac a'i cusanodd ef; ac a arogodd arogi ei wisgodd ef, ac a'i bendithiodd ef, ac a ddywedodd, Wele, arogi fy mab fel arogi maes, yr hwn a fendithiodd yr ARGWLWYDD.

28 A rhoddod Duw i ti o wllth y nefoedd, ac o fraser y ddaear, ac amlra o yd a gwin;

29 Gwasanethed pobloedd dydi, ac ymgrymmed cemedioedd i ti: bydd di arglwydd ar dy frodyr, ac ymgrymmed meibion dy fam i ti: mellidgedig fyddo a'th feldithio, a bendigedig a'th fendithio.

30 ¶ A bu, pan ddarfu i Isaac fendithio Jacob, ac i Jacob yn brin fyned allan o wydd Isaac ei dad, yna Esau ei frawd a ddaeth o'i hela.

31 Ac yntau hefyd a wnaeth fwyd blasus, ac a'i dug at ei dad; ac a ddywedodd wrth ei dad, Cyfodod fy nhad, a bwyttodd o helfa ei fab, fel y'm bendithio dy enaid.

32 Ac Isaac ei dad a ddywedodd wrtho, Pwy wyt ti? Yntau a ddywedodd, Myfi yw dy fab, dy gyntaf-anedig Esau.

33 Ac Isaac a ddychrynnodd a dychryn mawr lawn, ac a ddywedodd, Pwy? pa le maes yr hwn a helodd helfa, ac a'i dug i mi, a mi a fwyttais o'r ewbl cyn dy dyfod, ac a'i bendithiais ef? bendigedig hefyd fydd efe.

34 Pan glybu Esau criau ei dad, efe a

weddodd a gwaedd fawr a chwercw lawn, ac a ddywedodd wrth ei dad, Bendithias fi, Ie finnau, fy nhad.

35 Ac efe a ddywedodd, Dy frawd a ddaeth mewn twyll, ac a ddug dy fendith di.

36 Dywedodd yntau, Ond iawn y gelwir ei enw ef Jacob? canys efe a'm disodlodd i ddyw waith bellach: dug fy ngenedigaeith-frant; ac wele, yn awr efe a ddygodd fy mendith: dywedodd hefyd, Oni chedwaist gyd â thi fendith i minnau?

37 Ac Isaac a atebodd, ac a ddywedodd wrth Esau, Wele, mi a'i gwneuthum ef yn arglwydd i ti, a rhoddais ei holl frodyr yn weision iddo ef; ág yd a gwin y cynheliais ef: a pheth a wnaf i tithau, fy mab, weithian?

38 Ac Esau a ddywedodd wrth ei dad, Ai un fendith sydd gennyf, fy nhad? bendithias minnau, finnau hefyd, fy nhad. Felly Esau a ddyrchafodd ei lef, ac a wylodd.

39 Yna yr atebodd Isaac ei dad, ac a ddywedodd wrtho, Wele, ym mraser y ddaear y bydd dy breswylfod, ac ym mayg gwllth y nefoedd oddi uchod;

40 Wrth dy gleddyf hefyd y byddi fyw, a'th frawd a wasanaethi: onid bydd amser pan feistrolech di, ac y torrech ei iau ef oddi am dy wddf.

41 ¶ Ac Esau a gasodd Jacob, am y fendith a'r hon y bendithiasai ei dad ef: ac Esau a ddywedodd yn ei galon, Nesau y mas dyddiau galar fy nhad; yna lladdaf Jacob fy mrawd.

42 A mynegwyd i Bebecah eiriau Esau ei mab hynaf. Hithau a anfonodd, ac a'i wodd am Jacob ei mab ieuangaf, ac a ddywedodd wrtho, Wele, Esau dy frawd sydd yn ymgyuro o'th blegid di, ar fard dy ladd di.

43 Ond yn awr, fy mab, gwrando ar fy llais: cyfod, ffo at Laban fy mrawd, i Haran;

44 Ac aros gyd ág ef ychydig ddyddiau, hyd oni chilio lliid dy frawd;

45 Hyd oni chilio digofaint dy frawd oddi wrthyf, ac anghosio o hono ef yr hyn a wnaethost iddo: yna yr anfonaf ac y'th gyrchaf oddi yno. Paham y byddwn yn ymddiffaf o honoch eich dau mewn un dydd?

46 Dywedodd Bebecah hefyd wrth Isaac, Bliniais ar fy einioes o herwydd merehed Heth: os cymerer Jacob wraig o ferched Heth, fel y rhai hyn o ferched y wlad, i ba beth y chawenychon fy einioes?

PENNOD XXVIII.

1 Isaac yn bendithio Jacob, ac yn ei anfon ef i Padan-Aram. 9 Esau yn priodi Mahalath merch Ismael. 13 Gwledigaeith ysgol Jacob. 18 Maen Bethel. 20 Adnued Jacob.

YNA y galwodd Isaac ar Jacob, ac a'i bendithiodd ef: efe a orchymnodd iddo hefyd, ac a ddywedodd wrtho, Na chymmer wraig o ferched Canaan.

2 Cyfod, dos i Mesopotamia, i dy Bethuel tad dy fam; a chymmer i ti wraig oddi yno, o ferched Laban brawd dy fam:

3 A Duw hollalluog a'th fendithio, ac a'th ffrwythlono, ac a'th llosgo, fel y byddach yn gynnulleidfa pobloedd:

4 Ac a roddo i ti fendith Abraham, i ti ac i'th had gyd â thi, i etifeddu o honot dir dy ymdaith, yr hwn a roddodd Duw i Abraham.

5 Felly Isaac a anfonodd ymait Jacob: ac efe a aeth i Mesopotamia, at Laban fab Bethuel y Syriad, brawd Bebecah, mam Jacob ac Esau.

6 ¶ Pan welodd Esau fendithio o Isaac Jacob, a'i anfon ef i Mesopotamia, i gymmeryd iddo wraig oddi yno, a gorchymyn iddo wrth ef fendithio, gan ddywedyd, Na chymmer wraig o ferched Canaan;

7 A gwranddo o Jacob ar ei dad, ac ar ei fam, a'i fyned i Mesopotamia;

8 Ac Esau yn gwelod mai drwg oedd merch-ed Canaan yn gwlwg Isaac ei dad;

9 Yna Esau a aeth at Ismael, ac a gymmerodd Mahalath merch Ismael mab Abraham, chwaer Nebaloth, yn wraig iddo, at ei wraig-odd eraill.

10 ¶ A Jacob a aeth allan o Beer-seba, ac a aeth tu a Haran.

11 Ac a ddaeth ar ddamwain i fangre, ac a lettyodd yno dros nos; oblegid machludo yr haul: ac efe a gymmerth o gerrig y lle hwnnw, ac a osoddod dan ei ben, ac a gysgodd yn y fan honno.

12 Ac efe a freuddwydiodd; ac wele ysgol yn sefyll ar y ddaear, a'i phen yn cyrhaeddyd i'r nefoedd: ac wele, angelion Duw yn dringo ac yn diagyn ar hyd-ddl.

13 Ac wele, yr ARLWYDD yn sefyll arni: ac efe a ddywedodd, Myfi yw ARLWYDD Dduw Abraham dy dad, a Duw Isaac; y tir yr wyt ti yn gorwedd arno, i ti y rhoddaf ef, ac i'rh had.

14 A'rh had dl fydd fel llwch y ddaear; a thi a dorri allan i'r gorllewin, ac i'r dwyrain, ac i'r gogledd, ac i'r deheu: a holl deulu-oedd y ddaear a fendithir ynot ti, ac yn dy had dl.

15 Ac wele fi gyd â thi; ac mi a'rh gadwaf pa le bynnag yr eiyh, ac a'rh ddygaf dra-chedfn i'r wlad hon: o herwydd ni'rh adawaf, hyd oni wnelwyf yr hyn a leterais wrthy.

16 ¶ A Jacob a ddeftrôdd o'i gwsg; ac a ddywedodd, Ddau fod yr ARLWYDD yn y lle hwn, ac nis gwddwn i.

17 Ac efe a ofnodd, ac a ddywedodd, Mor ofnadwy yw y lle hwn! nid oes yma onid tŷ i Dduw, a dyma borth y nefoedd.

18 A Jacob a gyfododd yn fore, ac a gymmerth y garreg a osodasai efe dan ei ben, ac efe a'i gosododd hi yn golofn, ac a dywalltodd olew ar ei phen hi.

19 Ac efe a alwodd enw y lle hwnnw, Bethel: ond Lus *fusasai* enw y ddinas o'r cyntaf.

20 Yna yr addunodd Jacob adduned, gan ddywedyd, Os Duw fydd gyd â myfi, ac a'm ceadw yn y sfordd yma, yr hon yr ydwyf yn ei cherdded, a rhoddi i mi fara i'w fwytta, a dillad i'w gwisgo.

21 A dychwelyd o honof mewn heddwch i dŷ fy nhad; yna y bydd yr ARLWYDD yn Dduw i mi.

22 A'r garreg yma, yr hon a osodais yn golofn, a fydd yn dŷ Dduw; ac o'r hyn oll a roddech i mi, gan ddegymmu mi a'i degymmaf i ti.

PENNOD XXIX.

1 Jacob yn dyfod at Sffynnon Haran. 9 Yn ym-garedigo â Rahel. 13 Laban yn ei groeseawu ef i'w dŷ. 18 Jacob yn gwrneuthur ammod am Rahel. 23 Ei stomm i'w Leah. 28 Yntau yn prodi Rahel, ac yn gwasanaethu am dani hi saith mlynedd eraill. 32 Leah yn duwyn Reuben, 33 Simeon, 34 Lefi, 35 a Judah.

A JACOB a gymmerth ei daith, ac a aeth i wlad melbion y dwyrain.

2 Ac efe a edrychodd, ac wele bydew yn y maes, ac wele dair ddaell o ddefaid yn gor-

wedd wrtho; o herwydd o'r pydew hwnnw y dyfrhânt y diadelloedd: a charreg fawroedd ar enau y pydew.

3 Ac yno y ceaglid yr holl ddaelloedd: a hwy a dreiglent y garreg oddi ar enau y pydew, ac a ddyfrhânt y praidd; yna y rhoddent y garreg drachefn ar enau y pydew yn ei lle.

4 A dywedodd Jacob wrthynt, Fy mrodyr, o ba le yr ydych chiwi? A hwy a ddywedasant, O Haran yr ydym ni.

5 Ac efe a ddywedodd wrthynt, A adwaenoch chiwi Laban fab Nachor? A hwy a ddywedasant, Adwaenom.

6 Yntau a ddywedodd wrthynt hwy, A oes llwyddiant iddo ef? A hwy a ddywedasant, Oes, llwyddiant: ac wele Rahel ei ferch ef yn dyfod gyd â'r defaid.

7 Yna y dywedodd efe, Wele etto y dydd yn gynnar, nid yw bryd casgu yr anifeiliaid: dyfrhewch y praidd, ac ewch, a bugelliwch.

8 A hwy a ddywedasant, Ni allwn ni, hyd oni chasgier yr holl ddaelloedd, a threiglo o honynt y garreg oddi ar wyneb y pydew; yna y dyfrhawn y praidd.

9 ¶ Tra yr ydoedd efe etto yn llefaru wrthynt, daeth Rahel hefyd gyd â'r praidd oedd eiddo ei thad; oblegid hi oedd yn bugello.

10 A phan welodd Jacob Rahel ferch Laban brawd ei fam, a phraidd Laban brawd ei fam; yna y nesodd Jacob, ac a dreiglodd y garreg oddi ar enau y pydew, ac a ddyfrhâodd braidd Laban brawd ei fam.

11 A Jacob a gusanodd Rahel, ac a ddyrchafodd ei lef, ac a wylodd.

12 A mynegodd Jacob i Rahel, mab brawd ei thad oedd efe, ac mai mab Rebeccah oedd ei: hithau a reddodd, ac a fynegodd i'w thad.

13 A phan glybu Laban hanes Jacob mab ei chwaer, yna efe a reddodd i'w gyfarfod ef, ac a'i coffeildiodd ef, ac a'i cusanodd, ac a'i dug ef i'w dŷ: ac efe a fynegodd i Laban yr holl bethau hyn.

14 A dywedodd Laban wrtho ef, Yn ddiâu fy asgwrn i a'm cnawd ydwyf ti: ac efe a drigodd gyd âg ef fis o ddyddiau.

15 ¶ A Laban a ddywedodd wrth Jacob, Ai o herwydd mai fy mrawd wyt ti, y'm gwasanaethu yn rhad? mynega i mi beth fydd dy gyflog?

16 Ac i Laban yr oedd dwy o ferched: enw yr hynaf oedd Leah, ac enw yr ieuangaf Rahel.

17 A llygaid Leah oedd weiniad; ond Rahel oedd deg ei phryd, a gandung yr olwg.

18 A Jacob a honodd Rahel; ac a ddywedodd, Mi a'rh wasanaethaf di saith mlynedd am Rahel dy ferch ieuangaf.

19 A Laban a ddywedodd, Gwell yw ei rhoddi hi i ti, na'i rhoddi i wr arall: aros gyd â mi.

20 Felly Jacob a wasanaethodd am Rahel saith mlynedd: ac yr oeddnt yn ei olwg ef fel yehydig ddyddiau, am fod yn hoff ganddo efe hi.

21 ¶ A dywedodd Jacob wrth Laban, Moes i mi fy ngwraig (canyf cyflawnwyd fy nyddiau) fel yr elwyf atti hi.

22 A Laban a gasgodd holl ddyinion y fan honno, ac a wnaeth wledd.

23 Ond bu yn yr hwyr, iddo gymmeryd Leah ei ferch, a'i dwyn hi atto ef; ac yntau a aeth atti hi.

24 A Laban a roddodd iddi Zilpah ei forwyn, yn forwyn i Leah ei ferch.

25 A bu, y bore, wele Leah oedd hi: yna y

dywedodd efe wrth Laban, Paham y gwnaeth-ost hyn i mi? onid am Rahel y'rh wasanaethais? a phaham y'm twyllaist?

26 A dywedodd Laban, Ni wnair felly yn ein gwlad ni, gan roddi yr leuangaf o flaen yr hynaf.

27 Cyflawna di wythnos hon, a ni a roddwn i ti hon hefyd, am y gwasanaeth a wasanaethi gyd a mi etto saith mlynedd eraill.

28 A Jacob a wnaeth felly, ac a gyflawnodd ei hwythnos hi: ac efe a roddodd Rahel ei ferch yn wraig iddo.

29 Laban hefyd a roddodd i Rahel ei ferch, Bilhah ei forwyn, yn forwyn iddi hi.

30 Ac efe a seth hefyd at Rahel, ac a hoffodd Rahel yn fwy na Leah, ac a wasanaethodd gyd ag ef etto saith mlynedd eraill.

31 ¶ A phan welodd yr ARGLWYDD mai eis oedd Leah, yna efe a agorodd ei chroth hi: a Rahel oedd ammhlanta'wy.

32 A Leah a feichiogodd, ac a esgorodd ar fab, ac a alwodd ei enw ef Reuben: o herwydd hi a ddywedodd, Diau edrych o'r ARGLWYDD ar fy nghystudd; canys yn awr fy ngwr a'm hofia i.

33 A hi a feichiogodd eilwaith, ac a esgorodd ar fab, ac a ddywedodd, Am glywed o'r ARGLWYDD mai cas ydwyf fi; am hynny rhoddodd efe i mi hwn hefyd: a hi a alwodd ei enw ef Simeon.

34 A hi a feichiogodd drachefn, ac a esgorodd ar fab, ac a ddywedodd, Fy ngwr weithian a lŷn yn awr wrthyf fi, canys plentais iddo dri mab: am hynny y galwyd ei enw ef Levi.

35 A hi a feichiogodd drachefn, ac a esgorodd ar fab, ac a ddywedodd, Weithian y molianaf yr ARGLWYDD: am hynny y galwodd ei enw ef Judah. A hi a beidiodd a phlanta.

PENNOD XXX.

1 *Rahel, gan fod yn ddigllawn nad oedd yn planta, yn rhoddi Bilhah ei llaw-forwyn i Jacob. 5 Hithau yn duyn Dan a Naphtali. 9 Leah yn rhoddi Zilpah ei llaw-forwyn, yr hon a ymdddg Gad ac Aser. 14 Reuben yn cael mandragorau, am y rhai y mas Leah yn prynu ei gwr gan Rahel. 17 Leah yn duyn Isaacar, Zabulon, a Dinah. 22 Rahel yn duyn Joseph. 25 Jacob yn deisyfu cael myned ymaith. 27 Laban yn ei attal ef ar gystummod newydd. 37 Dyfais Jacob, trwy yr hon yr ymgysfethogodd efe.*

PAN welodd Rahel na phlantas hithau i Jacob, yna Rahel a genfigennodd wrth ei chwaser, ac a ddywedodd wrth Jacob, Moes feibion i mi; ac onid e mi a fyddaf farw.

2 A chynneuodd lliid Jacob wrth Rahel; ac efe a ddywedodd, Ai myfi sydd yn lle Duw, yr hwn a attaliodd ffwrth y groth odd wrthyf ti?

3 A dywedodd hithau, Wele fy llaw-forwyn Bilhah, dos i mewn atti hi; a hi a blanta ar fy ngliniau i, fel y caffer plant i minnau hefyd o honi hi.

4 A hi a roddes ei llaw-forwyn Bilhah iddo ef yn wraig, a Jacob a seth i mewn atti.

5 A Bilhah a feichiogodd, ac a ymdddg fab i Jacob.

6 A Rahel a ddywedodd, Duw a'm barnodd i, ac a wrandawodd hefyd ar fy llais, ac a roddodd i mi fab: am hynny hi a alwodd ei enw ef Dan.

7 Hefyd Bilhah, llaw-forwyn Rahel, a feichiogodd eilwaith, ac a ymdddg yr ail mab i Jacob.

8 A Rahel a ddywedodd, Ymdrechais ymdrechladau gorchestol a'm chwaser, a gorchfygais: a hi a alwodd ei enw ef Naphtali.

9 Pan welodd Leah beidio o honi a phlanta, hi a gymmerth ei llaw-forwyn Zilpah, ac a'i rhoddes hi yn wraig i Jacob.

10 A Zilpah, llaw-forwyn Leah, a ymdddg fab i Jacob.

11 A Leah a ddywedodd, Y mae tyrfia yn dyfod: a hi a alwodd ei enw ef Gad.

12 A Zilpah, llaw-forwyn Leah, a ymdddg yr ail mab i Jacob.

13 A Leah a ddywedodd, Yr ydwyf yn ddedwydd; oblegid merched a'm galwant yn ddedwydd: a hi a alwodd ei enw ef Aser.

14 ¶ Reuben hefyd a seth yn nyddiau cynhauf gwenith, ac a gafodd mandragorau yn y maes, ac a'u dug hwynt at Leah ei faru: yna Rahel a ddywedodd wrth Leah, Dyro, attolwg, i mi o mandragorau dy fab.

15 Hithau a ddywedodd wrthi, Ai bychan yw dwyn o honot fy ngwr? a fynnuit ti hefyd ddwyn mandragorau fy mab? A Rahel a ddywedodd, Cysged gan hynny gyd a thi heno am mandragorau dy fab.

16 A Jacob a ddaeth o'r maes yn yr hwyr; a Leah a seth allan i'w gyfarfod ef, ac a ddywedodd, Attaf fi y deui: oblegid gan brynu y'th brynais am mandragorau fy mab. Ac efe a gysgodd gyd a hi y nos honno.

17 A Duw a wrandawodd ar Leah, a hi a feichiogodd, ac a ymdddg y pumed mab i Jacob.

18 A Leah a ddywedodd, Rhoddodd Duw fy ngwobr i mi, o herwydd rhoddi o honot fi fy llaw-forwyn i'm gwr: a hi a alwodd ei enw ef Issachar.

19 Leah hefyd a feichiogodd etto, ac a ymdddg y chweched mab i Jacob.

20 A Leah a ddywedodd, Cynnysgaeddodd Duw fyfhi a chynnysgaeth dda; yf ngwr a drig weithian gyd a mi, oblegid chwech o feibion a ymddygas iddo ef: a hi a alwodd ei enw ef Zabulon.

21 Ac wedi hynny hi a esgorodd ar ferch, ac a alwodd ei henw hi Dinah.

22 ¶ A Duw a gofiodd Rahel, a Duw a wrandawodd arni, ac a agorodd ei chroth hi.

23 A hi a feichiogodd, ac a esgorodd ar fab, ac a ddywedodd, Duw a dynnodd fy ngwarthrudd ymaith.

24 A hi a alwodd ei enw ef Joseph, gan ddywedyd, Yr ARGLWYDD a ddyry yn ychwaeg i mi fab arall.

25 ¶ A bu wedi esgor o Rahel ar Joseph, ddywedyd o Jacob wrth Laban, Gollwng fi ymaith, fel yr elwyf i'm bro, ac i'm gwlad fy hun.

26 Dyro fy ngwragedd i mi, a'm plant, y rhai y gwasanaethais am danynt gyd a thi, fel yr elwyf ymaith: oblegid ti a wyddost fy ngwasanaeth a wneuthum i ti.

27 A Laban a ddywedodd wrtho, Os ceffais ffaf yr dy olwg, na syff: da y gwn i'r ARGLWYDD fy mendithio i o'th blegid di.

28 Hefyd efe a ddywedodd, Dogna dy gyflog arnaf, a mi a'i rhoddaf.

29 Yntau a ddywedodd wrtho, Ti a wyddost pa ddelw y gwasanaethais dydi; a pha fodd y bu dy anifeillaid di gyd a myfi.

30 Oblegid yehydig oedd yr hyn ydoedd gennynt ti cyn fy nyfod i, ond yn llofowgrwyd y cynnyddodd; o herwydd yr ARGLWYDD a'th fendithiodd di er pan ddaethum i: bellach gan hynny pa bryd y darparaf hefyd i'm ty fy hun?

31 Dywedodd yntau, Pa beth a roddaf i ti? A Jacob a atebodd, Ni roddi i mi ddim:

gwnai i mi y peth hyn, bugeiliaf a chadwaf dy braidd di drachefn.

32 Tramwyaf trwy dy holl braidd di heddyw, gan neillduo oddi yno bob llwdd mân-frith a mawr-frith, a phob llwdd coch-ddu ym mhlith y defaid; y mawr-frith hefyd a'r mân-frith ym mhlith y geifr: ac o'r rhai hynny y bydd fy nghyfog.

33 A'm cyflawnder a dystiolaetha gyd â mi o hyn allan, pan ddél hynny yn gyfog i mi o flaen dy wyneb di: yr hyn oll ni byddo fân-frith neu fawr-frith ym mhlith y geifr, neu goch-ddu ym mhlith y defaid, lladrad a fydd hwnnw gyd â myfi.

34 A dywedodd Laban, Wele, O na byddai yn ol dy air di!

35 Ac yn y dydd hwnnw y neillduodd efe y byehod cylch-frithion a mawr-frithion, a'r holl eifr mân-frithion a mawr-frithion, yr hyn oll yr oedd peth gwyn arno, a phob coch-ddu ym mhlith y defaid, ac a'u rhoddes dan law ei feibion ei hun.

36 Ac a osododd daith tri niwrnod rhyng-ddo ei hun a Jacob: a Jacob a borthodd y rhan arall o braidd Laban.

37 ¶ A Jacob a gymmerth iddo wtail gleision o boplys, a chyll, a ffawydd; ac a ddirisglodd ynddynt ddirisgliadau gwynion, gan ddat-guddio y gwyn yr hwn ydoedd yn y gwtail.

38 Ac efe a osododd y gwtail y rhai a ddirisglasai efe, yn y cwtterydd, o fewn y cafnau dyfroedd, lle y deuai y praidd i yfed, ar gyfer y praidd: fel y cyfrent pan ddelen hwy i yfed.

39 A'r praidd a gyfbrassant wrth y gwtail; a'r praidd a ddug rai cylch-frithion, a mân-frithion, a mawr-frithion.

40 A Jacob a ddidolodd yr ŵyn, ac a osododd wynebau y praidd tu ag at y cylch-frithion, ac at bob coch-ddu ym mhlith praidd Laban; ac a osododd ddiadellau iddo ei hun o'r neilldu, ac nid gyd â phraidd Laban y gosododd hwynt.

41 A phob amser y cyfebai y defaid cryfaf, Jacob a osodai y gwtail o flaen y praidd yn y cwtterydd, i gael o honyngt gyfebru wrth y gwtail;

42 Ond pan fyddai y praidd yn weiniaid, ni osodai efe ddim: felly y gwannaf oedd eiddo Laban, a'r cryfaf eiddo Jacob.

43 A'r gwr a gynyddodd yn dra rhagorol; ac yr ydoedd iddo ef braidd helaeth, a mor-wynion, a gweision, a chamelod, ac asynod.

PENNOD XXXI.

1 Jacob ar orriant yn ymadael yn ddirgel. 19 Rahel yn lladratta delwau ei thad. 22 Laban yn canlyn ar ei ol ef, 26 ac yn achwyn rhag y cam. 34 Dyfais Rahel i guddio y delwau. 36 Jacob yn achwyn o herwydd Laban. 43 Y cyfammod rhwng Laban a Jacob yn Galeed.

AC efe a glybu eiriau meibion Laban yn dywedyd, Jacob a ddug yr hyn oll oedd i'n tad ni, ac o'r hyn ydoedd i'n tad ni y cafodd efe yr holl anrhydedd hyn.

2 Hefyd Jacob a welodd wynebpryd Laban, ac wele nid ydoedd a fu atto ef megis cynt.

3 A'r ARGWYDD a ddywedodd wrth Jacob, Dygwel i wlad dy dadau, ac at dy genedi; a mi a fyddaf gyd â thi.

4 A Jacob a anfonodd, ac a alwodd Rahel a Leah i'r maes, at ei braidd,

5 Ac a ddywedodd wrthynt, Myfi a welaf wynebpryd eich tad chwi, nad yw fel cynt tu ag ataf fi: a Duw fy nhad a fu gyd â myfi.

6 A chwi a wyddoch mai â'm holl allu y gwasanaethais eich tad.

7 A'ch tad a'm twyllodd i, ac a newidodd fy nghyfog i ddengwaith: ond nis ddoeddodd Duw iddo wreuthur i mi ddrwg.

8 Os fel hyn y dywedai; Y mân-frithion a fydd dy gyfog di, yna yr holl braidd a eppiliant fân-frithion: ond os fel hyn y dywedai; Y cylch-frithion a fydd dy gyfog di, yna yr holl braidd a eppiliant rai cylch-frithion.

9 Felly Duw a ddug anifeiliaid eich tad chwi, ac a'u rhoddes i mi.

10 Bu hefyd yn amser cyfebru o'r praidd, ddyrchafu o honol fy llygaid, ac mewn breuddwyd y gwelais, ac wele yr hyrddod (y rhai oedd yn llammu y praidd) yn gylch-frithion, yn fân-frithion, ac yn fawr-frithion.

11 Ac angel Duw a ddywedodd wrthyf mewn breuddwyd, Jacob. Minnau a atebais, Wele fi.

12 Yntau a ddywedodd, Dyrchafa werthian dy llygaid, a gwel yr holl hyrddod y rhai ydynt yn llammu y praidd yn gylch-frithion, yn fân-frithion, ac yn fawr-frithion; oblegid gwelais yr hyn oll y mae Laban yn ei wreuthur i ti.

13 Myfi yw Duw Bethel, lle yr enneiniaist y golofn, a lle yr addunaist adduned i mi cyfod bellach, dos allan o'r wlad hon, dygwel i wlad dy genedi dy hun.

14 A Rahel a Leah a atebasant, ac a ddywedasant wrtho, A oes eto i ni ran, neu etifeddiaeth yn nhŷ ein tad?

15 Onid yn estronau a cyfrifodd efe nynt? oblegid efe a'n gwerthodd; a chan dreulio a dreuliodd hefyd ein harian ni.

16 Cans yr holl olud yr hwn a ddug Duw oddi ar ein tad ni, nynt a'n plant a'i plau ac yr awr hon yr hyn oll a ddywedodd Duw wrthyf, gwna.

17 ¶ Yna Jacob a gyfododd, ac a osododd ei feibion a'i wragedd ar gamelod;

18 Ac a ddug ymaith ei holl anifeiliaid, a'i holl gyfoeth yr hwn a ynnillasai, sef ei anifeiliaid meddiannol, y rhai a ynnillasai efe ym Mesopotamia, i fyned at Isaac ei dad, i wlad Canaan.

19 Laban hefyd a sethai i gneifio ei ddefaid: a Rahel a ladrattasai y delwau oedd gan ei thad hi.

20 A Jacob a seth ymaith yn lladradaidd, heb wybod i Laban y Syriad: cans ni fynegodd iddo mai ffai yr oedd.

21 Felly y fodd efe â'r hyn oll oedd ganddo, ac a gyfododd ac a seth dros yr afon, ac a gyfeiriodd at fynydd Gilead.

22 A mynegwyd i Laban, ar y trydydd dydd, ffai o Jacob.

23 Ac efe a gymmerth ei frodyr gyd âg ef, ac a erlidodd ar ei ol ef daith saith niwrnod; ac a'i goddiwedodd ef ym mynydd Gilead.

24 A Duw a ddaeth at Laban y Syriad, liw nos, mewn breuddwyd, ac a ddywedodd wrtho, Cadw arnat rhag yngan o honot wrth Jacob na da na drwg.

25 Yna Laban a oddiweddodd Jacob: a Jacob a osododd ei babel yn y mynydd; Laban hefyd a wersylodd ynghyd â'i frodyr ym mynydd Gilead.

26 A Laban a ddywedodd wrth Jacob, Pa beth a wnasthoft? oblegid di a sethoth yn lladradaidd oddi wrthyf fi, ac a ddygaist fy merched fel caethion cleddyf.

27 Am ba beth y ffoaist yn ddirgel, ac y lladrattais oddi wrthyf fi, ac ni fynegais mi, fel yr hebryngaswn dydi â llawenydd, at â chaniadau, & thympan, ac â thelyn?

28 Ac na adewaisit i mi gusanu fy meibion a'm merched? Gwnaethost yr awr hon yn *holl*, gan wneuthur hyn.

29 Mae ar fy llaw i wneuthur i chwi ddrwg: ond Duw eich tad a lefarodd wrthyf neithi-wyr, gan ddywedyd, Cadw arnat rhyg yngan wrth Jacob na da na drwg.

30 Weithian gan hynny, ti a fynit fyned ymaith, oblegid gan hiraethu yr hiraethaist am dy dy dad. Ond paham y lladrattefaist fy nuwiau i?

31 A Jacob a attebodd ac a ddywedodd wrth Laban, Am ofni o honof: oblegid dywedais, Rhag dwyn o honot dy ferched oddi arnat trwy drais.

32 Gyd a'r hwn y ceffych dy dduwiau, na chafodd fyw: ger bron ein brodyr myn wybod pa beth o'r eiddot ti sydd gyd â myfi, a chymmer i ti: ac nis gwytai Jacob mai Rahel a'u lladratasai hwynt.

33 A Laban a aeth i mewn i babell Jacob, ac i babell Leah, ac i babell y ddwy lawforwyn, ac nis cafodd hwynt: yna yr aeth allan o babell Leah, ac y daeth i babell Rahel.

34 A Rahel a gymmerasai y delwau, ac a'u gosodasai hwynt yn offer y camel, ac a eisteddasai arnynt: a Laban a chwilioedd yr holl babell, ac nis cafodd.

35 A hi a ddywedodd wrth ei thad, Na ddigiedd fy arglwydd, am nas gallaf gyfodi ger dy fron di; canys arfer gwragedd a ddi-gyddodd i mi: ac efe a chwilioedd, ac ni chafodd y delwau.

36 ¶ A Jacob a ddigiodd, ac a roes senn i Laban: a Jacob a attebodd ac a ddywedodd wrth Laban, Pa beth yw fy nghamwedd i? pa beth yw fy mbechod, gan erlid o honot ar fy ol?

37 Gan i ti chwilio fy holl ddröfn i, pa beth a gefaist o holl ddodrefn dy dy di? gosod ef yma ger bron fy mrodyr i a'th frodyr dithau, fel y barnant rhyngom ni ein dau.

38 Myfi bellach a faw ugain mlynedd gyd â thi; dy ddefaid a'th eifr ni erthylassant, ac ni fwyttais hyrddod dy braidd.

39 Ni ddygais ysglyfaeth attat ti: myfi a'i gwnawn ef yn dda; o'm llaw i y gofynit hynny, yr hyn a ladrattied y dydd, a'r hyn a ladrattied y nos.

40 Bwm y dydd, y gwres a'm treuliodd, a rhew y nos; a'm cwsg a gillodd oddi wrth fy llygaid.

41 Felly y bwm i ugain mlynedd yn dy dy di: pedair blynedd ar ddeg y gwasanaethais di am dy ddwy ferched, a chwe blynedd am dy braidd; a thi a newidiaist fy nghyflog ddeg o weithiau.

42 Oni buasai fod Duw fy nhad, Duw Abraham, ac arswyd Isaac gyd â mi, diau yr awr hon y gollyngasit fi ymaith yn waglaw. Duw a welodd fy nghystudd a llafur fy uwylaw, ac a'th geryddodd di neithiwr.

43 ¶ Laban a attebodd ac a ddywedodd wrth Jacob, Y merched hyn ydynt fy merched i, a'r meibion hyn ynt fy meibion i, a'r praidd yw fy mhraidd i; a'r hyn oll a well, eiddo fi yw: a hedyw pa beth a wnaif i'm merched hyn, ac i'w meibion hwynt y rhai a esgorasant?

44 Tyred gan hynny yn awr, gwnawn gyflammod, mi a thi; a bydded yn dystiol-seth rhyngof fi a thithau.

45 A Jacob a gymmerth garreg, ac a'i cododd hi yn golofn.

46 Hefyd Jacob a ddywedodd wrth ei frodyr, Cestglwch gerrig: a hwy a gymmer-

asant gerrig, ac a wnaethant garnedd, ac a fwyttasant yno ar y garnedd.

47 A Laban a'i galwodd hi Jeger-Sahadutha: a Jacob a'i galwodd hi Galeed.

48 A Laban a ddywedodd, Y garnedd hon sydd dyst rhyngof fi a thithau heddyw: am hynny y galwodd Jacob ei henw hi Galeed.

49 A Mispah; oblegid efe a ddywedodd, Gwiliad yr Arglwydd rhyngof fi a thithau, pan fom ni bob un o olwg ein gilydd.

50 Os gorthymmi di fy merched, neu os cymmeri wragedd heb law fy merched i; nid oes neb gyd â ni; edrych, Duw sydd dyst rhyngof fi a thithau.

51 Dywedodd Laban hefyd wrth Jacob, Wele y garnedd hon, ac wele y golofn hon a osodais rhyngof fi a thi:

52 Tyst a fydd y garnedd hon, a thyst a fydd y golofn, na ddeuas fi dros y garnedd hon attat ti, ac na ddol dithau dros y garnedd hon na'r golofn hon attaf fi, er niwed.

53 Duw Abraham, a Duw Nachor, a farno rhyngom ni, Duw eu tadau hwynt. A Jacob a dyngodd i ofn ei dad Isaac.

54 Hefyd Jacob a aberthodd aberth yn y mynydd, ac a alwodd ar ei frodyr i fwytta' bara: a hwy a fwyttasant fara, ac a drigasant dros nos yn y mynydd.

55 A Laban a gyfododd yn fore, ac a gusanodd ei feibion a'i ferched, ac a'u bendithiodd hwynt: felly Laban a aeth ymaith, ac a ddychwelodd i'w fro ei hun.

PENNOD XXXII.

1 *Gwledigaeth Jacob yn Mahanaim. 3 Ni gennaduriaeth at Esau. 6 Mae efe yn ofni dyfidiad Esau. 9 Yn gweiddio am ymwared. 13 Yn anfon arnhag i Esau. 24 Yn ymdech dg angel yn Peniel; lle y galwir ef Israel. 31 Mae efe yn cloff.*

A JACOB a gerddodd i'w daith yntau: ac angelion Duw a gyfarfu ag ef.

2 A Jacob a ddywedodd, pan welodd hwynt, Dyma wersyll Duw; ac a alwodd enw y lle hwnnw Mahanaim.

3 A Jacob a anfonodd genhadu o'f fisen at ei frawd Esau, i wlad Seir, i wlad Edom:

4 Ac a orchymynodd iddynt, gan ddywedyd, Fel hyn y dywedech wrth fy arglwydd Esau; Fel hyn y dywed dy was di Jacob; Gyd â Laban yr ymdeithiais, ac y trigais hyd yn hyn.

5 Ac y mae i mi eiddionnau, ac asynod, defaid, a gweision, a morwynion: ac anfon a wnaethum i fynegi i'm harglwydd, i gael ffarf yn dy olwad.

6 ¶ A'r genhadu a ddychwelasant at Jacob, gan ddywedyd, Daethom at dy frawd Esau; ac y mae efe yn dyfod i'th gyfarfod di, a phedwar cant o wyr gyd ag ef.

7 Yna Jacob a ofnodd yn fawr, a chyfyng oedd arno: ac efe a rannodd y bobl oedd gyd ag ef, a'r defaid, a'r eiddionnau, a'r camelod, yn ddwy fintal:

8 Ac a ddywedodd, Os daw Esau at y naill fintal, a tharaw honno, yna y fintal arall a fydd ddiangol.

9 ¶ A dywedodd Jacob, O Dduw fy nhad Abraham, a Duw fy nhad Isaac, O Arglwydd, yr hwn a ddywedais wrthyf, Dy-chwel i'th wiad, ac at dy genedi, a mi a wnaif ddaioni i ti!

10 Ni rygiddais y lleiaf o'th holl drugar-eiddau di, nac o'r holl wtrionedd a wnaethost a'th was: oblegid a'm ffon y daethum dros yr Iorddonen hon; ond yn awr yr ydwyf yn ddwy fintal.

11 Achub fi, attolwg, o law fy mrawd, o law Esau: oblegid yr ydwyf fi yn ei ofni ef, rhag dyfod o hono a'm taraw, a'r fam gyd a'r plant.

12 A thydi a ddywedaist, Gwnaf ddaioni i ti yn ddiau; a'th had di a wnaif fel tywod y môr, yr hwn o amlder ni ellir ei rifo.

13 ¶ Ac yno y llettyodd efe y noson honno: ac o'r hyn a ddaeth i'w law ef y cymmerth efe anrheg i'w frawd Esau;

14 Dau gant o eifr, ac ugain o fychod, dau gant o ddefaid, ac ugain o hyrddod.

15 Deg ar hugain o gamelod blithion a'u llynod, deugain o wartheg, a deg o deirw, ugain o asenod, a deg o ebolion.

16 Ac efe a roddes yn llaw ei weision bob gyrr o'r neilldu; ac a ddywedodd wrth ei weision, Ewch trosodd o'm blaen i, a gosodwch encyd rhwng pob gyrr o'u gilydd.

17 Ac efe a orchymynodd i'r blaenaf, gan ddywedyd, Os Esau fy mrawd a'th gyferfydd di, ac a ymofyn â thydi, gan ddywedyd, I bwy y perthyni di? ac i ba le yr âi? ac eiddo pwy yw y rhai hyn o'th flaen di?

18 Yna y dywedi, Eiddo dy was Jacob; anrheg yw wedi ei hanfon i'm harglwydd Esau: ac wele yntau hefyd ar ein hol ni.

19 Felly y gorchymynodd hefyd i'r ail, ac i'r trydydd, ac i'r rhai oll oedd yn canlyn y gyrruodd, gan ddywedyd, Yn y modd hwn y dywedwch wrth Esau, pan gaffoch afael arno.

20 A dywedwch hefyd, Wele dy was Jacob ar ein hol ni. Oblegid (eb efe) boddolnaf ei wyneb ef a'r anrheg sydd yn myned o'm blaen: ac wedi hynny cdyrchaf yn ei wyneb ef; ond antur efe a dderbyn fy wyneb innau.

21 Felly yr anrheg a aeth trosodd o'i flaen ef: ac efe a lettyodd y noson honno yn y gweryll.

22 Ac efe a gyfododd y noson honno, ac a gymmerth ei ddwy wragedd, a'i ddwy law-forwyn, a'i un mab ar ddeg, ac a aeth dros rŵd Jabboe.

23 Ac a'u cynmerth hwynt, ac a'u trosglwyddodd trwy yr afon: felly efe a drosglwyddodd yr hyn oedd ganddo.

24 ¶ A Jacob a adawyd ei hunan: yna yr ymdrechodd gwr âg ef nes codi y wawr.

25 A phan welodd na byddai drech nag ef, efe a gyffyrddodd â chysswilt ei forddwyd ef; fel y laesodd cysswilt morddwyd Jacob, wrth ymdrech o hono âg ef.

26 A'r angel a ddywedodd, Gollwng fi ymaith; oblegid y wawr a gyfododd. Yntau a attebodd, Ni'th ollyngaf oni'm bendithi.

27 Hefyd efe a ddywedodd wrtho, Beth yw dy enw? Ac efe a attebodd, Jacob.

28 Yntau a ddywedodd, Mwyach ni elwir dy enw di Jacob, ond Israel: oblegid cefaist nerth gyd â Duw fel tywysog, a chyd â dynion, ac a orchfygaist.

29 A Jacob a ymofynodd, ac a ddywedodd, Mynega attolwg dy enw. Ac yntau a attebodd, I ba beth y gofyni hyn am fy enw i? Ac yno efe a'i bendithiodd ef.

30 A Jacob a alwodd enw y fan Pentel: oblegid gwelais Duw wyneb yn wyneb, a dangodd fy einioes.

31 A'r haul a gyfodasai arno fel yr oedd yn myned dros Penuel, ac yr oedd efe yn gloff o'i glun.

32 Am hynny plant Israel ni fwyttânt y gewyn a giliodd, yr hwn sydd o fewn cysswilt y forddwyd, hyd y dydd hwn: oblegid cyffwrdd â chysswilt morddwyd Jacob ar y gewyn a giliodd.

1 Caredigrwydd Jacob ac Esau wrth gyfarfod.
17 Jacob yn dyfod i Succoth; 18 yn pwynt maes yn Salem, ac yn adeiladu allor, a'i henwi El-Elohe-Israel.

A JACOB a ddyrchafodd ei lygaid, ac a edrychodd; ac wele Esau yn dyfod, a phedwar cant o wŷr gyd âg ef: ac efe a rannodd y plant at Leah, ac at Rahel, ac at y ddwy law-forwyn.

2 Ac ym blaen y gosododd efe y ddwy law-forwyn, a'u plant hwy, a Leah a'i phlant hithau yn ol y rhai hynny, a Rahel a Joseph yn olaf.

3 Ac yntau a gerddodd o'u blaen hwynt, ac a ymostyngodd i lawr seithwaith, oni ddaeth efe yn agos at ei frawd.

4 Ac Esau a reddodd i'w gyfarfod ef, ac a'i coffeiodd ef, ac a syrthiodd ar ei wddf ef, ac a'i cusanodd ef: a hwy a wylasant.

5 Ac efe a ddyrchafodd ei lygaid, ac a ganfu y gwagedd, a'r plant; ac a ddywedodd, Pwy yw y rhai hyn gennynt ti? Yntau a ddywedodd, Y plant a roddes Duw o'i ras i'th was di.

6 Yna y llaw-forwynion a nesasant, hwynt-hwy a'u plant, ac a ymgrymmasant.

7 A Leah a nesodd a'i phlant hithau, ac a ymgrymmasant: ac wedi hynny y nesodd Joseph a Rahel, ac a ymgrymmasant.

8 Ac efe a ddywedodd, Pa beth yw gennynt yr holl fintai accw a gyfarfum i? Yntau a ddywedodd, Anfonais hwynt i gael ffafr y'ngolwg fy arglwydd.

9 Ac Esau a ddywedodd, Y mae gennynt fi ddigon, fy mrawd; bydded i ti yr hyn sydd gennynt.

10 A Jacob a ddywedodd, Nag ê; attolwg, os cefais yn awr ffafr yn dy olwg, cymmer fy anrheg o'm llaw i: canys am hynny y gwelais dy wyneb, fel pe gwelawn wyneb Duw, a thi yn foddlaun i mi.

11 Cymmer, attolwg, fy mendith, yr hon a ddygpydd i ti; oblegid Duw a fu raslaun i mi, ac am fod gennynt fi bob peth. Ac efe a fu daer arno: ac yntau a gymmerodd;

12 Ac a ddywedodd, Cychwynwn, ac awn; a mi a âf o'th flaen di.

13 Yntau a ddywedodd wrtho, Fy arglwydd a wŷr mai tyner yw y plant, a bod y praidd a'r gwartheg blithion gyd â myfi: os gyrrir hwynt un diwrnod yn rhy chwynr, marw a wna yr holl braidd.

14 Aed, attolwg, fy arglwydd o flaen ei was; a minnau a ddeuaf yn araf, fel y gallo yr anifeiliaid sydd o'm blaen i, ac y gallo y plant, hyd oni ddelfwyd at fy arglwydd i Seir.

15 Ac Esau a ddywedodd, Gadawf yn awr gyd â thi rai o'r bobl sydd gyd â mi. Yntau a ddywedodd, I ba beth y gwnai hynny? Cafwyf ffafr y'ngolwg fy arglwydd.

16 ¶ Felly Esau y dydd hwnnw a ddychwelodd ar hyd ei ffordd ei hun i Seir.

17 A Jacob a gerddodd i Succoth, ac a adeiladodd iddo dy, ac a wnaeth fythod i'w anifeiliaid: am hynny efe a alwodd enw y lle Succoth.

18 ¶ Hefyd Jacob a ddaeth yn llwyddianus i ddinas Sicheim, yr hon sydd y'ngwlad Canaan (pan ddaeth efe o Mesopotamia) ac a wersylodd o flaen y ddinas.

19 Ac a brynodd ran o'r maes y lledasai ei babel ynddo, o law meibion Hemor tad Sicheim, am gan darn o arian.

20 Ac a osododd yno allor, ac a'i henwodd El-Elohe-Israel.

PENNOD XXXIV.

1 *Sichem yn treisio Dinah: 4 yn ei gefyn hi yn briod. 13 Meibion Jacob yn cynnyg i'r Sichemiaid ammod yr enwaedid. 21 Hemor a Sichem yn eiriol arnynt am si ddertyn. 25 Meibion Jacob ar y ffontais honno yn eu lladd hwynt, 27 ac yn yspellio eu dinas. 30 Jacob yn caryddu Simeon a Levi.*

A DINAH merch Leah, yr hon a ymddygasai hi i Jacob, a seth allan i weled merched y wlad.

2 A Sichem mab Hemor yr Heflad, tywysog y wlad, a'i canfu hi, ac a'i cymmerth hi, ac a orweddodd gyd â hi, ac a'i treisiodd.

3 A'i enaid ef a lynnodd wrth Dinah merch Jacob; 7e efe a hoffodd y llangees, ac a ddywedodd wrth fodd calon y llangees.

4 Sichem hefyd a lefarodd wrth Hemor ei dad, gan ddywedyd, Cymmer y llangees hon yn wraig i mi.

5 A Jacob a glybu i Sichem halogi Dinah ei ferch (a'i feibion ef oedd gyd â'i anifeillaid ef yn y maes) a Jacob a dawodd a sôn hyd oni ddaethant hwy adref.

6 ¶ A Hemor tad Sichem, a seth allan at Jacob, i ymddiddan ag ef.

7 A meibion Jacob a ddaethant o'r maes, wedi clywed o honnynt; a'r gwyr a ymofidiasant, a diglasant yn ddirfawr, oblegid gwnauthur o Sichem ffolineb yn Israel, gan orwedd gyd â merch Jacob; canys ni ddylesid gwnauthur felly.

8 A Hemor a ymddiddanodd â hwynt, gan ddywedyd, Glynu a wnaeth enaid Sichem fy mab i wrth eich merch chwi: rhoddwch hi, attolwg, yn wraig iddo ef.

9 Ac ymglythrechwech â ni; rhoddwch eich merched chwi i ni, a chymmerwch ein merched ni i chwithau.

10 A chwi a gewch breswlyo gyd â ni, a'r wlad fydd o'ch blaen chwi: trigwch a negeseuwch ynddi, a cheiswch feddiannau ynddi.

11 Sichem hefyd a ddywedodd wrth ei thad hi, ac wrth ei brodyr, Cafwyr ffaf yr eich golwg, a'r hyn a ddywedoch wrthyf a roddaf.

12 Gosodwch arnaf fi ddirfawr gynnygaeth a rhodd, a mi a roddaf fel y dywedoch wrthyf: rhoddwch chwithau y llangees i mi yn wraig.

13 A meibion Jacob a attabasant Sichem, a Hemor ei dad ef, yn dwyllodrus, ac a ddywedasant, O herwydd iddo ef halogi Dinah eu chwaer hwynt;

14 Ac a ddywedasant wrthynt, Ni allwn wneuthur y peth hyn, gan roddi ein chwaer i wr dtenwaededig: oblegid gwarthrudd yw hynny i ni.

15 Ond yn hyn y cytunwn â chwi: Os byddwch fel nynt, gan enwaedu pob gwryw i chwi;

16 Yna y rhoddwn ein merched ni i chwi, ac y cymmerwn eich merched chwithau i ninnau, a ni a gyd-drigwn â chwi, a ni a fyddwn yn un bobl.

17 Ond oni wrandewch arnom ni i'ch enwaedu; yna y cymmerwn ein merch, ac a awn ynaith.

18 A'u geiriau hwynt oedd dda y'ngolwg Hemor, ac y'ngolwg Sichem mab Hemor.

19 Ac nid oeddodd y llange wneuthur y peth, oblegid efe a roddasai serch ar ferch Jacob: ac yr oedd efe yn anrhydeddusach na holl ddy ei dad.

20 ¶ A Hemor, a Sichem ei fab ef, a sethant

i borth eu dinas, ac a lefarasant wrth eu dinasyddion, gan ddywedyd,

21 Y gwyr hyn heddychol ynt hwy gyd â ni; trigant hwythau yn y wlad, a gwnant eu negesau ynddi; a'r wlad, wele, sydd ddigon ehang iddynt hwy: cymmerwn eu merched hwynt i ni yn wragedd, a rhoddwn ein merched ninnau iddynt hwy.

22 Ond yn hyn y cytuna y dynion â ni, i drigo gyd â ni, ar fod yn un bobl, os enwaedir pob gwryw i ni, fel y maent hwy yn enwaededig.

23 Eu hanifeillaid hwynt, a'u cyfoeth hwynt, a'u holl ysgrubliaid hwynt, onid eiddo ni fyddant hwy? yn unig cytunwn â hwynt, a hwy a drigant gyd â ni.

24 Ac ar Hemor, ac ar Sichem ei fab ef, y gwrandawodd pawb a'r a oedd yn dyfod allan o borth ei ddinas ef: ac enwaedwyd pob gwryw, a'r y rhai oll oedd yn dyfod allan o borth ei ddinas ef.

25 ¶ A bu ar y trydydd dydd, pan oeddwynt hwy yn ddolurus, gymmeryd o ddau o feibion Jacob, Simeon a Levi, brodyr Dinah, bob un ei gleddyf, a dyfod ar y ddinas yn hyderus, a lladd pob gwryw.

26 Lladdasant hefyd Hemor a Sichem ei fab â min y gleddyf; a chymmerasant Dinah o dy Sichem, ac a sethant allan.

27 Meibion Jacob a ddaethant ar y lladdedigion, ac a yspelliasant y ddinas, am halogi o honnynt eu chwaer hwynt.

28 Cymmerasant eu defaid hwynt, a'u gwartheg, a'u hasynod hwynt, a'r hyn oedd yn y ddinas, a'r hyn oedd yn y maes,

29 A'u holl gyfoeth hwynt; a'u holl ral bychain, a'u gwragedd, a gaethgludasant hwy; ac yspelliasant yr hyn oll oedd yn y tai.

30 A Jacob a ddywedodd wrth Simeon a Levi, Tralloddasoch fi, gan beri i mi fod yn fflaidd gan breswylwyr y wlad, gan y Canaanaid, a'r Phereziaid: a minnau yn ychydig o nifer; a hwy a ymgasglant yn fy erbyn, a tharawant fi: felly y difethir fi, mi a'm ty.

31 Hwythau a attabasant, Ai megia puttain y gwnae efe ein chwaer ni?

PENNOD XXXV.

1 *Duw yn anfon Jacob i Bethel. 2 Mae efe yn glanhau ei dy o ddolwau; 6 yn adeiladu allor yn Bethel. 8 Debarah yn marw yn Alhonacuth. 9 Duw yn bendithio Jacob yn Bethel. 16 Rahel, wrth esur ar Benjamin, yn marw ar y ffordd i Edar. 22 Reuben yn gorwedd gyd â Bilhar. 23 Meibion Jacob. 27 Jacob yn dyfod at Isaac i Hebron. 28 Oedran, marwolaeth, a chuladedigaeth Isaac.*

A DUW a ddywedodd wrth Jacob, Cyfod, a esgyn i Bethel, a thrig yno; a gwna yno allor i Dduw, yr hwn a ymddangosodd i ti pan ffoistat o wydd Esau dy frwad.

2 Yna Jacob a ddywedodd wrth ei deulu, ac wrth y rhai oll oedd gyd ag ef, Bwriwch ymaith y duwiau dieithr sydd yn eich plith chwi, ac ymlanhewch, a newidiwch eich dillad;

3 A chyfodwn, ac esgynnw i Bethel: ac yno y gwnaf allor i Dduw, yr hwn a'm gwrandawodd yn nydd fy nghyfyngder, ac a fu gyd â myfi yn y ffordd a geridais.

4 A hwy a roddasant at Jacob yr holl dduwiau dieithr y rhai oedd yn eu llaw hwynt, a'r clust-dlysau oedd yn eu clustiau: a Jacob a'u cuddiodd hwynt dan y dderwen oedd yn ymyl Sichem.

3 A hwy a gychwynasant: ac offn Duw oedd ar y dinasoedd y rhai oedd o'u hamgylch hwynt, ac nid erlidiasant ar ol meibion Jacob.

6 ¶ A Jacob a ddaeth i Luz, yng ngwlad Canaan, hon yw Bethel, efe a'r holl bobl y rhai oedd gyd ag ef;

7 Ac a adeiladodd yno allor, ac a enwodd y lle El-bethel, oblegid yw yr ymddangosasai Duw iddo ef, pan ffoisai efe o wÿdd ei frawd.

8 A marw a wnaeth Deborah mammaeth Rebeccah; a hi a gladdwyd is law Bethel, dan dderwen: a galwyd enw honno Alhobacuth.

9 ¶ Hefyd Duw a ymddangosodd eilwaith i Jacob, pan ddaeth efe o Mesopotamia; ac a'i bendithiodd ef.

10 A Duw a ddywedodd wrtho, Dy enw di yw Jacob: ni elwir dy enw di Jacob mwy, ond Israel a fydd dy enw di: ac efe a alwodd ei enw ef Israel.

11 Hefyd Duw a ddywedodd wrtho, Myfi yw Duw Hollalluog: cynnydda, ac amlhä: cenedl a chynulleidfafa cenhedoedd a fydd o honot ti: a brenhinoedd a ddaw allan o'th lwynau di.

12 A'r wlad yr hon a roddais i Abraham, ac i Isaac, a roddaf i ti, ac i'th had ar dy ol di y rhoddaf y wlad.

13 A Duw a esgynodd oddi wrtho ef, yn y fan lle y llefarasai efe wrtho.

14 A Jacob a osododd golofn yn y fan lle yr ymddiddanasai efe ag ef, sef colofn faen: ac efe a dywalltodd arni ddiol-offrwm, ac a dywalltodd olew arni.

15 A Jacob a alwodd enw y fan lle yr ymddiddanodd Duw ag ef, Bethel.

16 ¶ A hwy a aethant ymaith o Bethel: ac yr oedd etto megis milltir o dir i ddyfod i Ephrath: yno yr esgorodd Rachel, a bu galed arni wrth esgor.

17 A darfu pan oedd galed arni wrth esgor, i'r fydwraig ddywedwyd wrthi hi, Nac ofna; oblegid dyma hefyd i ti fab.

18 Darfu hefyd, wrth ymadael o'i henaid hi (oblegid marw a wnaeth hi) iddi alw ei enw ef Ben-oni: ond ei dad a'i henwodd ef Benjamin.

19 A Rachel a fu farw, ac a gladdwyd yn y ffordd i Ephrath; hon yw Bethelhehem.

20 A Jacob a osododd golofn ar ei bedd hi: honno yw colofn bedd Rachel byd heddyw.

21 Yna Israel a gerdlodd, ac a ledodd ei babell o'r tu hwnt i Migdal-Edar.

22 A phan ydoedd Israel yn trigo yn y wlad honno, yna Reuben a aeth ac a orweddodd gyd â Bilhah gorderch-wraig ei dad; a chlybu Israel hynny. Yna meibion Jacob oeddynt ddeuddeg.

23 Meibion Leah; Reuben cyntafanedig Jacob, a Simeon, a Leff, a Judah, ac Isaacar, a Zabulon.

24 Meibion Rachel; Joseph, a Benjamin.

25 A meibion Bilhah, llaw-forwyn Rachel; Dan, a Naphtali.

26 A meibion Zilpah, llaw-forwyn Leah; Gad, ac Aser. Dyma feibion Jacob, y rhai a anwyd iddo yn Mesopotamia.

27 ¶ A Jacob a ddaeth at Isaac ei dad i Mamre, i Gaer-Arba, hon yw Hebron, lle yr ymdeithiasai Abraham ac Isaac.

28 A dyddiau Isaac oedd gan mlynedd a phedwar ugain mlynedd.

29 Ac Isaac a dregodd, ac a fu farw, ac a gasglwyd at ei bobl, yn hen, ac yn gyflawn o dyddiau: a'i feibion, Esau a Jacob, a'i eladdasant ef.

2 Tair gwragedd Esau. 6 Ei symmudiad ef i fynydd Seir. 9 Ei feibion. 15 Y duciad a ddaethant o'i feibion ef. 20 Meibion a duciad Seir. 24 Anah yn cael mulod. 31 Brenhinoedd Edom. 40 Y duciad a ddaethant o Esau.

A DYMA genhedlaethau Esau: efe yw Edom.

2 Esau a gymmerth ei wragedd o ferched Canaan; Adah, merch Elon yr Hethiad, ac Aholibamah, merch Anah, merch Sibeon yr Hethiad:

3 Basemath hefyd, merch Ismael, chwaer Nebalioth.

4 Ac Adah a ymddög Eliphaz i Esau: a Basemath a esgorodd ar Reuel.

5 Aholibamah hefyd a esgorodd ar Jeus, a Jalam, a Chorah: dyma feibion Esau, y rhai a anwyd iddo y'ngwlad Canaan.

6 Ac Esau a gymmerodd ei wragedd, a'i feibion, a'i ferched, a holl ddyvion ei dy, a'i anifeiliaid, a'i holl ysgrubliaid, a'i holl gyfoeth a gasglasai efe y'ngwlad Canaan; ac a aeth ymaith i'r wlad, o wÿdd ei frawd Jacob.

7 Oblegid eu cyfoeth hwynt oedd fwy nag y gelllynt gyd-drigo: ac nis gallai gwlad eu hynndaith eu cynnwys hwynt, gan eu hanifeiliaid.

8 Felly y trigodd Esau ym mynydd Seir: Esau yw Edom.

9 ¶ A dyma genhedlaethau Esau tad yr Edomiaid ym mynydd Seir.

10 Dyma enwau meibion Esau: Eliphaz, mab Adah gwraig Esau; Reuel, mab Basemath gwraig Esau.

11 A meibion Eliphaz oedd Teman, Omar, Sepho, a Gatam, a Chenaz.

12 A Timna oedd ordderch-wraig i Eliphaz, mab Esau, ac a esgorodd Amalec i Eliphaz: dyma feibion Adah gwraig Esau.

13 A dyma feibion Reuel; Nahath a Zerah, Sammah a Mizzah: y rhai hyn oedd feibion Basemath gwraig Esau.

14 ¶ Hefyd y rhai hyn oedd feibion Aholibamah merch Anah, merch Sibeon gwraig Esau: a hi a ymddög i Esau, Jeus, a Jalam, a Chorah.

15 ¶ Dyma duciad o feibion Esau; meibion Eliphaz cyntafanedig Esau, duc Teman, duc Omar, duc Sepho, duc Cenaz,

16 Duc Corah, duc Gatam, duc Amalec: dyma y duciad o Eliphaz, y'ngwlad Edom: dyma feibion Adah.

17 ¶ A dyma feibion Reuel mab Esau; duc Nahath, duc Zerah, duc Sammah, duc Mizzah: dyma y duciad o Reuel, y'ngwlad Edom: dyma feibion Basemath gwraig Esau.

18 ¶ Dyma hefyd feibion Aholibamah gwraig Esau: duc Jeus, duc Jalam, duc Corah: dyma y duciad o Aholibamah, merch Anah, gwraig Esau.

19 Dyma feibion Esau (hwn yw Edom) a dyma eu duciad hwynt.

20 ¶ Dyma feibion Seir yr Horiad, cyfauneddwy'r wlad; Lotan, a Sobal, a Sibeon, ac Anah.

21 A Dison, ac Esar, a Disan: a dyma dduciad yr Horiaid, meibion Seir, y'ngwlad Edom.

22 A meibion Lotan oedd Hori, a Hemam: a chwaer Lotan oedd Timna.

23 A dyma feibion Sobal; Alfán, a Manahath, ac Ebal, Sepho, ac Onam.

24 A dyma feibion Sibeon; Aiah, ac Anah:

hwn yw Anah a gafodd y mulod yn yr anial-
wch wrth borthi asynod Sibeon ef dad.
25 A dyma feibion Anah; Disor, ac Aholi-
bamah merch Anah.
26 Dyma hefyd feibion Dison; Hemdan, ac
Eshan, ac Ithran, a Cheran.
27 Dyma feibion Eser; Bilhan, a Zaafan, ac
Acan.
28 Dyma feibion Disan; Us, ac Aran.
29 Dyma dduciaid yr Horiaid; duc Lotan,
duc Sobal, duc Sibeon, duc Anah,
30 Duc Dison, duc Eser, duc Disan. Dyma
dduciaid yr Horiaid, ym mhllith eu duciaid
y'ngwlad Seir.
31 ¶ Dyma hefyd y brenhinoedd a deyrnas-
asant y'ngwlad Edom, cyn teyrnasu brenhin
ar feibion Israel.
32 A Beia, mab Beor, a deyrnasodd yn
Edom: ac enw ei ddinas ef oedd Dinha-
bah.
33 A Bela a fu farw; a Jobab, mab Serah o
Boerah, a deyrnasodd yn ei le ef.
34 Jobab hefyd a fu farw; a Husam, o
wlad Temani, a deyrnasodd yn ei le ef.
35 A bu Husam farw; a Hadad, mab
Bedad, yr hwn a darawodd Midian ym maes
Moab, a deyrnasodd yn ei le ef: ac enw ei
ddinas ef oedd Afith.
36 Marw hefyd a wnaeth Hadad; a Samlah,
o Masrecah, a deyrnasodd yn ei le ef.
37 A bu Samlah farw; a Saul, o Rehoboth
wrth yr afon, a deyrnasodd yn ei le ef.
38 A bu Saul farw; a Baalhanan, mab
Achbor, a deyrnasodd yn ei le ef.
39 A bu Baalhanan, mab Achbor, farw; a
Hadar a deyrnasodd yn ei le ef: ac enw ei
ddinas ef oedd Pau; ac enw ei wraig Mehe-
tabel, merch Matred, merch Mezahab.
40 A dyma enwau y duciaid o Esau, yn ol
eu teuluoedd, wrth eu trigleoedd, erbyn eu
henwau; duc Timna, duc Alfah, duc Jeth-
eth,
41 Duc Aholibamah, duc Elah, duc Pinon,
42 Duc Cenaz, duc Teman, duc Mibsar,
43 Duc Magdiel, duc Iram. Dyma y duc-
laid o Edom, yn ol eu preswylfeydd, y'ng-
wlad eu perchennogaeth: dyma Esau, tad yr
Edomiaid.

PENNOD XXXVII.

2 Joseph yn cael ei gasu gan ei frodyr.
5 Ei ddau freuddwyd ef. 13 Jacob yn ei
anfon ef i ymweled i'r frodyr. 18 Hwytiau
yn cyd-fwrriadu ei ludd ef. 21 Reuben yn
ei achub ef. 26 Hwyt yn ei werthu ef
i'r Ismaeliad. 31 Ei dad, wedi ei siommi
trwy y siacced wedydd, yn galaru am
dano ef. 36 Ei werthu ef i Putiphar yn
yr Aipht.

A THRIGODD Jacob y'ngwlad ymdaith ei
dad, y'ngwlad Canaan.
2 Dyma genhedlaethau Jacob. Joseph, yn
fab dwy flwydd ar bymtheg, oedd fugail gyd
a'i brodyr ar y praidd: a'r llange oedd gyd a
meibion Bilhan, a chyd a meibion Zilpah,
gwragedd ei dad; a Joseph a ddygodd eu
dygair hwynt at eu tad.
3 Ac Israel oedd hoffnuch ganddo Joseph
nâ'i holl feibion: oblegid efe oedd fab ei
henaint ef: ac efe a wnaeth siacced fraith
iddo ef.
4 A phan welodd ei frodyr fod eu tad yn ei
garu ef yn fwy nâ'i holl frodyr, hwy a'i
caasant ef, ac ni fedrent ymddiddan ag ef
yn heddychol.
5 ¶ A Joseph a freuddwydodd freuddwyd,
ac a'i mynegodd i'w frodyr: a hwy a'i casa-
ant ef etto yn ychwaneg.

6 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Gwan-
dewch, atolwg, y breuddwyd hwn a freudd-
wydiais i.
7 Ac wele, rhwymyo yagubau yr oeddyd ni
y'ngnanol y maes; ac wele, fy yagub i z
gyfododd, ac a safodd hefyd; ac wele, eich
yagubau chwi a safasant o amgylch, ac a
ymgrymmu i'm hygub i.
8 A'i frodyr a ddywedasant wrtho, Ai gan
deyrnasu y teyrnas arnom ni? ai gan ar-
glwyddiaethu yr arglwyddiaethi arnom ni?
A hwy a chwaneasant etto ei gasu ef, oblegid
ei freuddwydion, ac oblegid ei eiriau.
9 ¶ Hefyd efe a freuddwydodd etto freudd-
wyd arall, ac a'i mynegodd i'w frodyr, ac a
ddywedodd, Wele, breuddwydiais freuddwyd
etto; ac wele yr haul, a'r lleud, a'r un seren
ar ddeg, ym grymmu i mi.
10 Ac efe a'i mynegodd i'w dad, ac i'w
frodyr. A'i dad a feiodd arno, ac a ddywed-
odd wrtho, Pa freuddwyd yw hwn a freudd-
wydiaist ti? Ai gan ddyfod y deunw ni, mi,
a'th fam, a'th frodyr, i ymgyrru i lawr
i ti?
11 A'i frodyr a genfigennasant wrtho ef;
ond ei dad a ddalodd ar y peth.
12 ¶ A'i frodyr a aethant i fugeilia praidd
eu tad, yn Sichein.
13 Ac Israel a ddywedodd wrth Joseph,
Onid yw dy frodyr yn bugellio yn Sichein?
Tyred, a mi a'th anfonaf atynt. Yntau a
ddywedodd wrtho, Wele ll.
14 A dywedodd wrtho, Dos weithian, edrych
pa lwyddiant sydd i'th frodyr, a pha lwydd-
iant sydd i'r praidd; a dwg eilehwyl air i mi.
Felly efe a'i hanfonodd ef o ddyffryn He-
bron; ac efe a ddaeth i Sichein.
15 ¶ A chyfarfu gwr ag ef; ac wele efe yn
erwydro yn y maes: a'r gwr a ymofynnodd ag
ef, gan ddywedyd, Pa beth yr wyt ti yn ei
geisio?
16 Yntau a ddywedodd, Ceisio fy mrodyr
yr ydwyf fi; mynega, atolwg, i mi, pa le y
maent hwy yn bugellio?
17 A'r gwr a ddywedodd, Hwyt a aethant
oddi yma; oblegid mi a'u clywais hwy yn
dywedyd, Awn i Dothan. A Joseph a aeth
ar ol ei frodyr, ac a'u cafordd hwynt yn
Dothan.
18 Hwytiau a'i canfuant ef o bell; a chyn
ei ddynesu ef atynt, hwy a gyd-fwrriadasant
yn ei erbyn ef, i'w ladd ef.
19 A dywedasant wrth eu gilydd, Wele y
breuddwydiwr yn dyfod.
20 Deuwch gan hynny yn awr, a laddwn
ef, a thafwn ef yn un o'r pydewau; a dy-
wedwn, Bwystyl drwg a'i bwyttodd ef:
yna y cawn weled beth a ddaw o'i freudd-
wydion ef.
21 A Reuben a glybu, ac a'i hachubodd ef
o'u law hwynt; ac a ddywedodd, Na laddwn
ef.
22 Reuben a ddywedodd hefyd wrthynt,
Na thywellitwch waed; briwch ef i'r pydew
hwn sydd yn yr anialwch, ac nac estynwch
law arno: fel yr achubaf ef o'u llaw hwynt,
i'w ddwyn eilwaith at ei dad.
23 ¶ A bu, pan ddaeth Joseph at ei frodyr,
iddynt ddiogel ei siacced oddi am Joseph, ef
y siacced fraith ydoedd am dano ef.
24 A chymmerasant ef, a thafasant i bydew:
a'r pydew oedd wag heb ddwfr ynddo.
25 A hwy a cisteddasant i fwytta bywyd; ac
a ddyrchasant eu llygaid, ac a edrychasant;
ac wele fntal o Ismaeliad yn dyfod o Gilead,
yn myned i wasred i'r Aipht, a'u camelod yn
dwyn llydau, a balm, a myrr.
26 A dywedodd Judah wrth ei frodyr. Pa

lesâd a fydd os lladdwn ein brawd, a chelu ei waed ef?

27 Deuwch, a gwerthwn ef i'r Ismaeliad, ac na fydded ein llaw ni arno ef; oblegid ein brawd ni a'n cnawd ydyw ef. A'i frodyr a gyttunasant.

28 A phan ddaeth y marchnadwyr o Midian heibio, y tynnasant ac y cyfodasant Joseph i fynu o'r pydew, ac a werthasant Joseph i'r Ismaeliad i'r ugain darn o arian: hwythau a ddygasant Joseph i'r Aipht.

29 ¶ A Reuben a ddaeth eilwaith at y pydew; ac wele nid ydoedd Joseph yn y pydew: ac yntau a rwygodd ei ddillad;

30 Ac a ddychwelodd at ei frodyr, ac a ddywedodd, Y llange nid yw aocw; a minnau, i ba le yr âf fi.

31 A hwy a gymmerasant siacced Joseph, ac a laddasant fynn gafr, ac a drochasant y siacced yn y gwaed.

32 Ac a anfonasant y siacced fraith, ac a'i dygasant at eu tad, ac a ddywedasant, Hon a gawsom: myn wybod yn awr, ai siacced dy fab yw hi, ai nad e.

33 Yntau a'i hadnabu hi, ac a ddywedodd, Siacced fy mab yw hi; bwystfil drwg a'i bwyttâodd ef: gan larpio y llarpiwyd Joseph.

34 A Jacob a rwygodd ei ddillad, ac a osododd sachlen am ei lwynau, ac a alarodd am ei fab ddyddiau lawer.

35 A'i holl feibion, a'i holl ferched, a godasant i'w gysuro ef; ond efe a wrthododd gymmeryd cysur, ac a ddywedodd, Yn ddiâu diagynaf yn alarus at fy mab i'r beddrod: a'i dad a wyllodd am dano ef.

36 A'r Midianiad a'i gwerthasant ef i'r Aipht, i Putiphar tywysog Pharaoh, a'r distain.

PENNOD XXXVIII.

1 Judah yn canhedu Er, Onan, a Selah. 6 Er yn priodi Tamar. 8 Camwedd Onan. 11 Tamar yn aros am Selah; 16 yn siommi Judah. 27 ac yn dwym gefelliaid, Phares a Zarah.

AC yn y cyfamser hwnnw, y darfu i Judah fyned i waered oddi wrth ei frodyr, a throi at wr o Adulam, a'i enw Hirah.

2 Ac yno y canfu Judah ferch gwr o Canaan, a'i enw ef oedd Suah; ac a'i cymmerodd hi, ac a aeth att hi.

3 A hi a feichlogodd, ac a esgorodd ar fab; ac efe a alwodd ei enw ef Er.

4 A hi a feichlogodd eilwaith, ac a esgorodd ar fab; a hi a alwodd ei enw ef Onan.

5 A thracheff hi a esgorodd ar fab, ac a alwodd ei enw ef Selah. Ac yn Cezib yr oedd efe pan esgorodd hi ar hwn.

6 A Judah a gymmerth wraig i Er, ei gyntaf-anedig, a'i henw Tamar.

7 Ac yr oedd Er, cyntaf-anedig Judah, yn ddrygionus y'ngolwg yr ARLWYDD; a'r ARLWYDD a'i lladdodd ef.

8 A Judah a ddywedodd wrth Onan, Dos at wraig dy frawd, a phrioda hi, a chyfod had i'th frawd.

9 Ac Onan a wybu nad iddo ei hun y byddai yr had: a phan elai efe at wraig ei frawd, yna y collai efe ei had ar y llawr, rhag rhoddi o hono had i'w frawd.

10 A drygionus oedd yr hyn a wnaethai efe y'ngolwg yr ARLWYDD: am hynny efe a'i lladdodd yntau.

11 Yna Judah a ddywedodd wrth Tamar ei waudd, Trig yn wedd yn nhŷ dy dad, hyd oni chynnyddo fy mab Selah: (oblegid eise a ddywedodd, Rhag ei farw yntau fel

ei frodyr.) A Tamar a aeth, ac a drigodd yn nhŷ ei thad.

12 ¶ Ac wedi llawer o ddyddiau, marw a wnaeth merch Suah, gwraig Judah: a Judah a gymmerth gysur, ac a aeth i fynu i Timnath, at gneifwyr ei ddefaid, efe a'i gyfaill Hirah yr Adulamiaid.

13 Mynegwyd hefyd i Tamar, gan ddywedwyd, Wele dy chwegrwn yn innyed i fynu i Timnath, i gneifio ei ddefaid.

14 Hithau a ddtosgodd ddillad ei gweddwdod oddi am dani, ac a'i cuddiodd ei hun a gorchudd, ac a ymwisgodd, ac a eisteddodd yn nrws Enaim, yr hwn sydd ar y ffordd i Timnath: oblegid gweled yr oedd hi fyned Selah yn fawr, ac na roddasid hi yn wraig iddo ef.

15 A Judah a'i canfu hi, ac a dyblodd mai putrain ydoedd hi; oblegid gorchuddio o honi ei hwyneb.

16 Ac efe a drodd atti hi i'r ffordd, ac a ddywedodd, Tyred, attolwg, gâd i mi ddyfod attat: (oblegid nid oedd efe yn gwybod mai ei waudd ef ydoedd hi.) Hithau a ddywedodd, Beth a roddi i mi, os cai ddyfod attaf?

17 Yntau a ddywedodd, Mi a hebrnygaf fynn gafr o biith y praidid. Hithau a ddywedodd, a roddi di wylt hyd oni hebrnygech?

18 Yntau a ddywedodd, Pa wylt a roddaf i ti? Hithau a ddywedodd, Dy sel, a'th freichledau, a'th ffon sydd yn dy law. Ac efe a'u rhoddes iddi, ac a aeth att i; a hi a feichlogodd o hono ef.

19 Yna y cyfododd hi, ac a aeth ymaith, ac a ddtosgodd ei gorchudd oddi am dani, ac a wisgodd ddillad ei gweddwdod.

20 A Judah a hebrnygodd fyun gafr yn llaw yr Adulamiaid ei gyfaill, i gymmeryd y gwystl o law y wraig: ond ni chafodd hwnnw hi.

21 Ac efe a ymfynodd â gwŷr y fro honno, gan ddywelyd, Pa le y mac y buttain honno a ydoedd yn Enaim wrth y ffordd? A hwythau a ddywedasant, Nid oedd yma un buttain.

22 Ac efe a ddychwelodd at Judah, ac a ddywedodd, Ni chefais hi; a gwŷr y fro honno hefyd a ddywedasant, Nid oedd yma un buttain.

23 A Judah a ddywedodd, Cymmered iddi hi, rhag i ni gael cywilydd: wele, mi a hebrnygais y mynn hwn, a thithau ni chefais hi.

24 ¶ Ac ynghylch pen tri mis y mynegwyd i Judah, gan ddywedwyd, Tamar dy waudd di a butteiniodd; ac wele hi a feichlogodd hefyd mewn godineb. A dywedodd Judah, Dygwch hi allan, a lloeger hi.

25 Yna hi (pan ddygwyd hi allan) a anfonodd at ei chwegrwn, gan ddywedwyd, O'r gwr biau y rhai hyn yr ydwyf i yn feichlog: hefyd hi a ddywedodd, Adnebydd, attolwg, eiddo pwy yw y sel, a'r breichledau, a'r ffon yma.

26 A Judah a adnabu y pethau hynny, ac a ddywedodd, Cyflawnach yr hi nâ myfi; o herwydd na roddasid hi i'm mab Selah: ac ni bu iddo ef a wnaeth â hi mwyl.

27 ¶ Ac yn amser ei hesgoredigaeth hi, wele efalliaid yn ei chroth hi.

28 Bu hefyd pan esgorodd hi, i un roddi allan ei law: a'r fydwraig a gymmerth ac a rwygodd am ei law ef edau goch, gan ddywedwyd, Hwn a ddaeth yn gyntaf allan.

29 A phan dynnodd efe ei law yn ei hol, yna wele ei frawd ef a ddaeth allan: a hithau a ddywedodd, Pa fodd y torraist allan? bid

y tortiad hwn arnat ti: am hynny y galwyd ei enw ef Phares.

30 Ac wedi hynny ei frawd ef a ddaeth allan, yr hwn yr oedd yr edau goch am ei law: a galwyd ei enw ef Zarah.

PENNOD XXXIX.

1 *Codiad Joseph yn nhŷ Putiphar. 7 Ei feistras yn ei demtio ef, ac yntau yn ei gwrthymeddi hi. 13 Achwyn arno ef ar gam. 19 Ei furro ef y'ng'harchar; 21 a Duw gyd âg ef yno.*

A JOSEPH a ddygwyd i waered i'r Aipht: a Putiphar yr Aiphtwr, tywysog Pharaoh a'i ddistain, a'i prynodd ef o law yr Ismaeliad, y rhai a'i dygasant ef i waered yno.

2 Ac yr oedd yr ARGLWYDD gyd â Joseph, ac efe oedd wr llwyddiannus: ac yr oedd efe yn nhŷ ei feistr yr Aiphtiad.

3 A'i feistr a welodd fod yr ARGLWYDD gyd âg ef, a bod yr ARGLWYDD yn llwyddo yn ei law ef yr hyn oll a wnelai efe.

4 A Joseph a gafodd ffaf'r yn ei olwg ef, ac a'i gwasanaethodd ef: yntau a'i gwnaeth ef yn olygwr ar ei dŷ, ac a roddeis yr hyn oll oedd eiddo dan ei law ef.

5 Ac er pan wnaethai efe ef yn olygwr ar ei dŷ, ac ar yr hyn oll oedd eiddo, bu i'r ARGLWYDD fendithio tŷ yr Aiphtiad, er mwyn Joseph: ac yr oedd bendith yr ARGLWYDD ar yr hyn oll oedd eiddo ef, yn y tŷ, ac yn y maes.

6 Ac efe a adawodd yr hyn oll oedd ganddo dan law Joseph; ac ni wyddai oddi wrth ddim a'r oedd gyd âg ef, oddieithr y bywyd yr oedd efe yn ei fwyta: Joseph hefyd oedd ddeg o bryd, a glân yr olwg.

7 ¶ A darfu wedi y pethau hynny, i wraig ei feistr ef ddyrchafu ei golwg ar Joseph, a dywedyd, Gorwedd gyd â mi.

8 Yntau a wrthododd, ac a ddywedodd wrth-wraig ei feistr, Wele, fy meistr ni ŵyr pa beth sydd gyd â mi yn y tŷ; rhoddes hefyd yr hyn oll sydd eiddo dan fy llaw i.

9 Nid oes neb fyw yn y tŷ hwn na myfi; ac ni waharddodd efe ddim rhagof onid tydi; oblegid ei wraig ef ŵyt ti: pa fodd, gan hynny, y gallaf wneuthur y mawr-ddrwg hwn, a phechu yn erbyn Duw!

10 A bu, fel yr oedd hi yn dywedyd wrth Joseph beunydd, ac yntau heb wrandaw arni hi, i'w orwedd yn ei hymyl hi, neu i fod gyd â hi.

11 A bu, ynghylch yr amser hwnnw, i Joseph ddyfod i'r tŷ, i wneuthur ei orchwyl; ac nid oedd yr-un o ddyinion y tŷ yno yn tŷ.

12 Hithau a'i dalodd ef erbyn ei wisg, gan ddywedyd, Gorwedd gyd â mi. Yntau a adawodd ei wisg yn ei llaw hi, ac a fiodd, ac a seith allan.

13 A phan welodd hi adael o hono ef ei wisg yn ei llaw hi, a ffoi o hono allan;

14 Yna hi a alwodd ar ddyinion ei thŷ, ac a drethodd wrthynt, gan ddywedyd, Gwelwch, efe a ddug i ni Hebrëwr i'n gwaradwyddo: daeth attaf fi i'w orwedd gyd â myfi; minnau a waeddais â llef uchel.

15 A phan glywodd efe ddyrchafu o honof fi fy llef, a gweiddi; yna efe a adawodd ei wisg yn fy ymyl i, ac a fiodd, ac a seith allan.

16 A hi a osoddod ei wisg ef yn ei hymyl, hyd oni ddaeth ei feistr ef adref.

17 A hi a lefarodd wrtho yn y modd hwn, gan ddywedyd, Yr Hebrëwas, yr hwn a ddygaist i ni, a ddaeth attaf i'm gwaradwyddo.

18 Ond pan ddyrchafais fy llef, a gweiddi, yna efe a adawodd ei wisg yn fy ymyl, ac a fiodd allan.

19 A phan glybu ei feistr ef eiriau ei wraig, y rhai a lefarodd hi wrtho ef, gan ddywedyd, Yn y modd hwn y gwnaeth dy was di i mi; yna yr ennynodd ei lid ef.

20 A meistr Joseph a'i cymmherth ef, ac a'i rhoddes yn y carchardy, yn y lle yr oedd carcharorion y brenhin yn rhwym. Ac yno y bu efe yn y carchardy.

21 ¶ Ond yr ARGLWYDD oedd gyd â Joseph, ac a ddangosodd iddo ef drugaredd, ac a roddeis ffaf'r iddo y'ngolwg pennaeth y carchardy.

22 A phennaeth y carchardy a roddeis dan law Joseph yr holl garcharorion y rhai oedd yn y carchardy; a pha beth bynnag a wnaent yno, efe oedd yn ei wneuthur.

23 Nid oedd pennaeth y carchardy yn edrych am ddim oll a'r oedd dan ei law ef, am fod yr ARGLWYDD gyd âg ef; a'r hyn a wna'i efe, yr ARGLWYDD a'i llwyddai.

PENNOD XL.

1 *Butler a phobyd Pharaoh y'ng'harchar, 4 dan stars Joseph. 5 Efe yn dehongli eu breuddwydion hwy; 20 a'r rhai hynny yn dyfod i ben yn ol ei dehongliad ef. 23 Annolchgarwch y butler.*

A DARFU wedi y pethau hynny, i drulliad brenhin yr Aipht, a'r pobydd, bechu yn erbyn eu harglwydd, brenhin yr Aipht.

2 A Pharaoh a lliododd wrth ei ddau swyddwr, sef wrth y pen-trulliad, a'r pen-pobydd:

3 Ac a'u rhoddes hwynt mewn dalffa, yn nhŷ y distain, sef yn y carchardy, y lle yr oedd Joseph yn rhwym.

4 A'r distain a wnaeth Joseph yn olygwr arnynt hwy; ac efe a'u gwasanaethodd hwynt: a buont mewn dalffa dros amser.

5 ¶ A breuddwydiant freuddwyd ill dau, pob un ar ol dehongliad ei freuddwyd ei hun, trulliad a phobydd brenhin yr Aipht, y rhai oedd yn rhwym yn y carchardy.

6 A'r bore y daeth Joseph atynt, ac a edrychodd arnynt; ac wele hwynt yn ahrifst.

7 Ac efe a ymofynodd â swyddwyr Pharaoh, y rhai oedd gyd âg ef mewn dalffa yn nhŷ ei arglwydd, gan ddywedyd, Paham y mac eich wynebau yn ddrwg heddyw?

8 A dywedasant wrtho, Breuddwydiant freuddwyd, ac nid oes a'i dehonglo. A Joseph a ddywedodd wrthynt, Onid i Dduw y perthyn dehongli? mynegwch, atolwg, i mi.

9 A'r pen-trulliad a fyngodd ei freuddwyd i Joseph; ac a ddywedodd wrtho, Yn fy mreuddwyd yr oeddw'n, ac wele winwydden o'm blaen.

10 Ac yn y winwydden yr oedd tair cainge: ac yr oedd hi megis yn blaen-darddu; ei blodeuyn a dorrasai allan, ei grawn-sypiau hi a ddug rawnwin affed.

11 Hefyd yr oedd cwppan Pharaoh yn fy llaw: a chymmerais y grawnwin, a gwsgais hwynt i gwppan Pharaoh; a rhoddais y cwppan yn llaw Pharaoh.

12 A Joseph a ddywedodd wrtho, Dyma ei ddehongliad ef. Tri diwrnod yw tair cainge.

13 O fewn tri diwrnod etto Pharaoh a ddyrchafu dy ben di, ac a'th rydd di eilwath yn dy le; a rhoddi gwppan Pharaoh yn ei law ef, fel y buost arferol yn y cyntaf, pan oedd yr drulliad iddo.

14 Etto cofia fi gyd â thi, pan fo daioni i ti, a gwna, attolwg, â mi drugaredd, a chofia fi wrth Pharaoh, a dwg fi allan o'r ty hwn.

15 Oblegid yn lladrâd y'm lladrattâwyd o wlad yr Hebreaid; ac yma hefyd ni wneuthum ddim, fel y bwriant fi y'ng harchar.

16 Pan welodd y pen-pobydd mai da oedd y dehongliad, efe a ddywedodd wrth Joseph, Minna hefyd oeddwn yn fy mreuddwyd; ac wele, dri chawell rhwyd-dyllog ar fy mhen.

17 Ac yn y cawell uchaf yr oedd peth o bob bywyd Pharaoh o waith pobydd; a'r ehedliad yn eu bwyta hwynt o'r cawell oddi ar fy mhen.

18 A Joseph a attebodd, ac a ddywedodd, Dyma ei ddehongliad ef. Tri diwrnod yw y tri chawell.

19 O fewn tri diwrnod etto y cywmer Pharaoh dy ben di oddi arnat, ac a'th groga di ar bren; a'r ehedliad a fwyttant dy guawd di oddi am danat.

20 ¶ Ac ar y trydydd dydd yr oedd dydd genedigaeth Pharaoh; ac efe a wnaeth wleidd i'w holl weision: ac efe a ddyrchafodd ben y pen-trulliad, a'r pen-pobydd ym mysg ei weision.

21 Ac a osododd y pen-trulliad eilwaith yn ei swydd; ac yntau a roddes y cwppan i law Pharaoh.

22 A'r pen-pobydd a grogodd efe; fel y dehonglasai Joseph iddynt hwy.

23 Ond y pen-trulliad ni chofiodd Joseph, eithr anghofiodd ef.

PENNOD XLI.

1 *Datu freuddwyd Pharaoh. 25 Joseph yn eu dehongli hwy: 33 yn rhoddi cynghor i Pharaoh. 36 Codiad Joseph. 50 Mae efe yn cerhedu Manasseh ac Ephraim. 54 Y newyn yn dechreu.*

YNA ym mhen dwy flynedd lawn, y bu i Pharaoh freuddwydio; ac wele efe yn sefyll wrth yr afon.

2 Ac wele, yn esgyn o'r afon, saith o wartheg teg yr olwg, a thewion o gig; ac mewn gwairglodd-dir y parent.

3 Wele hefyd, saith o wartheg eraill yn esgyn ar eu hol hwynt o'r afon, yn ddrwg yr olwg, ac yn gullion o gig; a hwy a safasant yn ymyl y gwartheg eraill, ar lann yr afon.

4 A'r gwartheg drwg yr olwg, a ehullion o gig, a fwyttasant y saith gwartheg teg yr olwg, a breision. Yna y dihunodd Pharaoh.

5 Ac efe a gysgodd, ac a freuddwydiodd eilwaith: ac wele, saith o dywysenau yn tyfu ar un gorsen, o raf breigion a da.

6 Wele hefyd, saith o dywysenau teneuon, ac wedi deifio gan wynt y dwyrain, yn tarddu allan ar eu hol hwynt.

7 A'r tywysenau teneuon a lyngasant y saith dywysen fraig, a llawn. A ddefrodd Pharaoh; ac wele breuddwyd oedd.

8 A'r bore y bu i'w yspryd ef gynhyrfu; ac efe a anfonodd, ac a alwodd am holl ddewiniaid yr Aipht a'i holl ddoethion hi: a Pharaoh a fynegodd iddynt hwy ei freuddwydion; ond nid oedd a'i dehongliad hwynt i Pharaoh.

9 ¶ Yna y llefarodd y pen-trulliad wrth Pharaoh, gan ddywedyd, Yr wyf fi yn cofio fy meiau heddyw.

10 Lludio a wnaethal Pharaoh wrth ei weision; ac efe a'm rhoddes mewn carchar yn nhŷ y distain, myfi a'r pen-pobydd.

11 A ni a freuddwydiasom freuddwyd yn

yr un nos, mi ac efe: breuddwydiasom bob un ar ol dehongliad ei freuddwyd.

12 Ac yr oedd i'w gyd â nymf fab Ieuange o Hebrêad, gwas i'r distain; a ni a fynegasom iddo ef: yntau a ddehonglodd i ni ein breuddwydion; i bob un yn ol ei freuddwyd y dehonglodd efe.

13 A darfu, fel y dehonglodd i ni, felly y bu: rhodd fi eilwaith i'm swydd; ac yntau a grogodd efe.

14 ¶ Pharaoh, gan hynny, a anfonodd ac a alwodd am Joseph: hwythau ar redeg a'i cyrchasant ef o'r carchar: yntau a eilliodd ei wallt, ac a newidiodd ei ddillad, ac a ddaeth at Pharaoh.

15 A Pharaoh a ddywedodd wrth Joseph, Breuddwydiad freuddwyd, ac nid oes a'i dehonglo: a myfi a glywais ddywedyd am danat ti, y medri ddeall breuddwyd i'w ddehongli.

16 A Joseph a attebodd Pharaoh, gan ddywedyd, Nid myfi; Duw a ettyb iwyddiant i Pharaoh.

17 A Pharaoh a ddywedodd wrth Joseph, Wele fi yn fy mreuddwyd vn sefyll ar fin yr afon.

18 Ac wele yn esgyn o'r afon saith o wartheg tewion o gig, a theg yr olwg; ac mewn gwairglodd-dir y parent.

19 Wele hefyd saith o wartheg eraill yn esgyn ar eu hol hwynt, truin, a drwg iawn yr olwg, ac yn gullion o gig: ni welais rai cynddrwg a hwynt yn holl dir yr Aipht.

20 A'r gwartheg cullion a drwg a fwyttasant y saith muwch tewion cyntaf.

21 Ac er eu myned i'w boliau, ni wyddid iddynt fyned i'w boliau; ond yr olwg arnynt oedd ddrwg, megis yu y dechreuad. Yna mi a ddefroais.

22 Gwelais hefyd yn fy mreuddwyd, ac wele saith dywysen lawn a theg, yn cyfodi o'r un gorsen.

23 Ac wele saith o dywys mân, teneuon, wedi deifio gan ddwyreïn-wynt, yn tyfu ar eu hol hwynt.

24 A'r tywysenau teneuon a lyngasant y saith dywysen dda: a mi a ddywedais hyn wrth y dewiniaid; ond nid oedd a'i dehongliad i mi.

25 ¶ A dywedodd Joseph wrth Pharaoh, Breuddwyd Pharaoh sydd un: yr hyn y mae Duw yn ei wneuthur a fynegodd efe i Pharaoh.

26 Y saith o wartheg teg, saith mlynedd ydynt; a'r saith dywysen deg, saith mlynedd ydynt: y breuddwyd un gw.

27 Hefyd y saith muwch cullion a drwg, y rhai oedd yn esgyn ar eu hol hwynt, saith mlynedd ydynt; a'r saith dywysen wag wedi deifio gan y dwyreïn-wynt, a fyddant saith mlynedd o newyn.

28 Hyn yw y peth a ddywedais i wrth Pharaoh: Yr hyn a wna Duw, efe a'i dangosodd i Pharaoh.

29 Wele, y mae saith mlynedd yn dyfod o amldra mawr, trwy holl wlad yr Aipht.

30 Ond ar eu hol hwynt y cyfyd saith mlynedd o newyn; ac anghofir yr holl amlder trwy wlad yr Aipht: a'r newyn a ddifetha y wlad.

31 Ac ni wybyddir oddi wrth yr amldra yn y wlad, o herwydd y newyn hwnnw wedi hynny: oblegid trwm iawn fydd.

32 Hefyd am ddyblu y breuddwyd i Pharaoh ddywyriaith, hynny a fu oblegid sicrhau y peth gan Dduw, a bod Duw yn bryso y'w wneuthur.

33 Yn awr, gan hynny, edryched Pharaoh

aw wr deallgar a doeth, a gosoded ef ar wiad yr Aiphit.

34 Gwnaed Pharaoh hyn, a gosoded olygwyr ar y wiad, a chymmered bummed ran oesol gwlad yr Aiphit dros saith mlynedd yr amlra.

35 A chasglant holl ymborth y blynydd- oedd dalonus sydd ar ddyfod, a chasglant yd dan law Pharaoh, a chadwant ymborth yn y dinasoedd.

36 A bydded yr ymborth y'nghadw i'r wlad dros y saith mlynedd newyn, y rhai fyddant y'ngwlad yr Aiphit, fel na ddifether y wlad gan y newyn.

37 ¶ A'r peth oedd dda y'ngolwg Pharaoh, ac y'ngolwg ei holl weision.

38 A dywedodd Pharaoh wrth ei weision, A gaem ni wr fel hwn, yr hwn y mae yspryd Duw ynddo?

39 Dywedodd Pharaoh hefyd wrth Joseph, Gan wneuthur o Dduw i ti wybod hyn oll, nid mor deallgar a doeth neb a thydi.

40 Tydi a fyddi ar fy nhŷ, ac wrth dy air di y llywodraethir fy mhobol oll: yn y deyrn- gadair yn unig y byddaf fwy na thydi.

41 Yna y dywedodd Pharaoh wrth Joseph, Edrych, gosodais di ar holl wiad yr Aiphit.

42 A thynnodd Pharaoh ei fodrwy oddi ar ei law, ac a'i rhoddas hi ar law Joseph, ac a'i gwisgodd ef mewn gwisgoedd sidan, ac a osododd gadwyn aur am ei wddf ef;

43 Ac a wnaeth iddo farhograth yn yr ail cerbyd oedd ganddo; a llefyd o'i flaen ef, Abree: felly y gosodwyd ef ar holl wiad yr Aiphit.

44 Dywedodd Pharaoh hefyd wrth Joseph, Myfi yw Pharaoh, ac hebot ti ni chyfyd gwr ei law na'i droed, trwy holl wiad yr Aiphit.

45 A Pharaoh a alwodd enw Joseph, Saph- nath-Paaneah; ac a roddes iddo Asmath, merch Potipherah offeiriad On, yn wraig: yna yr aeth Joseph allan dros wiad yr Aiphit.

46 ¶ A Joseph ydoedd fab deg mlwydd ar hugain pan safodd efe ger bron Pharaoh brenhin yr Aiphit: a Joseph a aeth allan o wydd Pharaoh, ac a dramwyodd trwy holl wiad yr Aiphit.

47 A'r ddaear a gnydiodd dros saith mlyn- eidd yr amlra yn ddyrneidiau.

48 Yntau a gasglodd holl ymborth y saith mlynedd a fu y'ngwlad yr Aiphit, ac a roddes ymborth i gadw yn y dinasoedd: ymborth y mae yr hwn fyddai o angych pob dinas, a roddes efe i gadw ynddi.

49 A Joseph a gynnulodd yd fel tywod y môr, yn dra lliosog, hyd oni pheidiodd a'i rifo: oblegid yr ydoedd heb rifiedi.

50 Ond cyn dyfod blwyddyn o newyn, y ganwyd i Joseph ddau fab, y rhai a ymddug Asmath, merch Potipherah offeiriad On, iddo ef.

51 A Joseph a alwodd enw ei gyntaf-anedig, Manasseh: Oblegid (eb efe) Duw a wnaeth i mi anghosio fy llafur oll, a thylwyth fy wlad oll.

52 Ac efe a alwodd enw yr ail, Ephraim: Oblegid (eb efe) Duw a'm ffrwythlonodd i y'ngwlad fy ngorthymder.

53 ¶ Darfu y saith mlynedd o amlra, y rhai a fu y'ngwlad yr Aiphit.

54 A'r saith mlynedd newyn a ddechreu- asant ddyfod, fel y dywedasai Joseph: ac yr oedd newyn yn yr holl wledydd; ond yn holl wiad yr Aiphit yr ydoedd bara.

55 A phan newynodd holl wiad yr Aiphit, y bobl a waeddodd ar Pharaoh am fara: a Pharaoh a ddywedodd wrth yr holl Aiphit-

iaid, Ewch at Joseph; yr hyn a ddywedo efe wrthyh, gwnewch.

56 Y newyn hefyd ydoedd ar holl wyneb y ddaear: a Joseph a agorodd y holl leoedd yr ydoedd yd ynddynt, ac a werthodd i'r Aiphitaid; oblegid y newyn oedd drwm y'ngwlad yr Aiphit.

57 A daeth yr holl wledydd i'r Aiphit at Joseph i brynu; o herwydd y newyn oedd drwm yn yr holl wledydd.

PENNOD XLII.

1 Jacob yn anfon ei ddeg mab i'r Aiphit i brynu yd. 6 Joseph yn eu carcharu hwy yn lle ysbityr: 18 ac yn eu rhyddhau hwy, dan ammod iddynt ddaeyn Benjamin. 21 Ew cydwytod yn eu cyhuddo hwy o achos Joseph. 24 Cadeu Simoen yn wyat. 25 Hwyt yn dychwelyd ag yd, a'u harian yn eu sachau: 29 ac yn traethu y newyddion i Jacob. 36 Jacob yn gwrthod danfon Benjamin.

PAN welodd Jacob fod yd yn yr Aiphit, dywedodd Jacob wrth ei feibion, Paham yr edrychwch ar eich gilydd?

2 Dywedodd hefyd, Wele, clywais fod yd yn yr Aiphit: ewch i waered yno, a phrynwch i ni oddi yno; fel y bom fyw, ac na byddom feirw.

3 ¶ A deg brodyr Joseph a aethant i waered, i brynu yd, i'r Aiphit.

4 Ond ni ollfyngai Jacob Benjamin, brawd Joseph, gyd a'i frodyr: oblegid efe a ddy- wedodd, Rhag digwydd niwed iddo ef.

5 A meibion Israel a ddaethant i brynu ym mhiliu y rhai oedd yn dyfod; oblegid yr ydoedd y newyn y'ngwlad Canaan.

6 A Joseph oedd lywydd ar y wiad, ac oedd ei hun yn gwerthu i holl bobl y wiad: a brodyr Joseph a ddaethant, ac a yngrym- masant i lawr iddo ef ar eu hwynebau.

7 A Joseph a ganfu ei frodyr, ac a'u had- nabu hwyt, ac a ymddieithrodd iddynt hwy, ac a lefarodd wrthynt yn arw, ac a ddy- wedodd wrthynt, O ba le y daethoch?

Hwythau a attebasant, O wlad Canaan, i brynu lluniaeth.

8 A Joseph oedd yn adnabod ei frodyr; ond nid oeddynt hwy yn ei adnabod ef.

9 A Joseph a gofodd ei freuddwydion a freuddwydiasai efe am danynt hwy; ac a ddywedodd wrthynt, Ysbityr ydych chiwi: i edrych noethder y wiad y daethoch.

10 Hwythau a ddywedasant wrtho ef, Nag e, fy arglwydd; onid dy weision a ddaeth- ant i brynu lluniaeth.

11 Nyni oll ydym feibion un gwr: gwofr cywir ydym ni; nid yw dy weision di ysbityr.

12 Yntau a ddywedodd wrthynt hwy, Nag e; onid i edrych noethder y wiad y daethoch.

13 Hwythau a ddywedasant, Dy weision di oedd ddeuddeng mrodyr, meibion un gwr y'ngwlad Canaan: ac wele, y mae yr leu- angaf heddyw gyd a'n tad ni, a'r llall nid yw ffrw.

14 A Joseph a ddywedodd wrthynt, Dyma yr hyn a adroddais wrthyh, gan ddywydd, Ysbityr ydych chiwi.

15 Wrth hyn y'ch profir: Myn einioes Pharaoh, nid ewch allan oddi yma, onid trwy ddyfod o'ch brawd ieuangaf yma.

16 Hebryngwch un o honoch i gyrchu eich brawd, a rhywmer eichwathu; fel y profir eich geiriau chiwi, a oes gwirionedd ynoch: oblegid onid e (myn einioes Pharaoh) ysbityr yn ddau ydych chiwi.

17 Ac efe a'u rhoddodd hwyt i gyd y'ng ngharchar dridiau.

18 Ac ar y trydydd dydd y dywedodd Joseph wrthynt, Gwnewch hyn, fel y byddoch fyw : ofni Duw yr wyf fi.

19 Os gwyr cywir ydych chiwi, rhwymyr un o'ch brodyr chiwi yn eich charchardy; ac ewch chwithau, dygwch yd rhag newyn i'ch tylwyth.

20 A dygwch eich brawd ieuangaf attaf fi : felly y cywirir eich geiriau chwi, ac ni byddwch feirw. Hwythau a wnaethant felly.

21 ¶ Ac a ddywedasant wrth eu gilydd, Dfiau bechu o honom yr erbyn ein brawd; oblegid gweled a wnaethom gyfndra ei enaid ef, pan ymbillodd efe & ni, ac ni wrandawsom ef: am hynny y daeth y cyfyngdra hwn arnom ni.

22 A Reuben a'u hattebodd hwynt, gan ddywedyd, Oni ddywedais i wrthyh, gan ddywedyd, Na phechych yn erbyn yr herlod; ac ni wrandawech chiwi? wele am hynny yute y gofynir ei waed ef.

23 Ac nis gwyddynt hwy fod Joseph yn eu deall; am fod cyfieithydd rhyngddynt.

24 Yntau a drodd oddi wrthynt, ac a wylodd; ac a ddaeth eilchwyl attynt, ac a lefarodd wrthynt hwy, ac a gymmerth o'u mysg hwynt Simeon, ac a'i rhwymodd ef o flaen eu llygaid hwynt.

25 ¶ Joseph hefyd a orchymynodd lenwi eu sachau hwynt o yd, a rhoddi drachefn arian pob un o honnynt yn ei sach, a rhoddi bywd iddynt i'w fwyta ar y ffordd: ac felly y gwnaeth iddynt hwy.

26 Hwythau a gyfodasant eu hŷd ar eu hasynod, ac a aethant oddi yno.

27 Ac un a agorodd ei sach, ar fedr rhoddi drachefn i'w asyn yn y lletty; ac a garau ei arian: canys wele hwynt y'ngenuau ei fecttan ef.

28 Ac a ddywedodd wrth ei frodyr, Rhoddiwyd adref fy arian; ac wele hwynt hefyd yn fy fecttan: yna y dgalonasant hwy, ac a ofnasant, gan ddywedyd wrth eu gilydd, Paham y gwnaeth Duw i ni hyn?

29 ¶ A hwy a ddaethant at Jacob eu tad i wlad Canaan; ac a fynegasant iddo ef eu holl ddamweiniau, gan ddywedyd,

30 Dywedodd y gwr oedd arglwydd y wlad yn arw wrthym ni, ac a'n cymmerth ni fel ysbŵyr y wlad.

31 Minnau a ddywedasant wrtho ef, Gwyr cywir ydym ni; nid ysbŵyr ydym.

32 Deuddeg o frodyr oeddynt ni, meibion ein tad ni: un nid yw fyw, ac y mae yr ieuangaf heddyw gyd a'n tad ni y'ngwlad Canaan.

33 A dywedodd y gwr oedd arglwydd y wlad wrthym ni, Wrth hwn y caf wybod mal cywir ydych chiwi; gadewch gyd & myfi un o'ch brodyr, a chymmerwch luniaeth i dorri newyn eich teuluoedd, ac ewch ymaith.

34 A dygwch eich brawd ieuangaf attaf fi, fel y gwybyddwyf nad ysbŵyr ydych chiwi, ond eich bod yn gywir: yna y rhoddaf eich brawd i chiwi, a chewch farchnatta yn y wlad.

35 ¶ Fel yr oeddynt hwy yn tywallt eu sachau, yna wele godais arian pob un yn ei sach: a phan welsant y codau arian, hwynt-hwy a'u tad, ofnu a wnaethant.

36 A Jacob, eu tad hwynt, a ddywedodd wrthynt hwy, Diblantasoch fi: Joseph nid yw fyw, a Simeon yntau nid yw fyw, a Benjamin a ddygech ymaith: yn fy erbyn i y mae hyn oll.

37 A dywedodd Reuben wrth ei dad, gan ddywedyd, Lladd fy nau fab i, oni ddygaf ef drachefn attat ti: dyro ef yn fy llaw i, a mi a'i dygaf ef attat ti eilwaith.

38 Yntau a ddywedodd, Nid & fy mab i waered gyd & chiwi: oblegid bu farw ei frawd, ac yntau a adawyd ei human: pe digwyddai kido ef niwed ar y ffordd yr ewch ar hyd-ddi, yna chiwi a baruch i'm penwynni ddlogyn i'r bedd mewn tristwch.

PENNOD XLIII.

1 Jacob yn ffa ganddo olion Benjamin. 15 Joseph yn croseatur ei frodyr. 31 Yn gwneuthur iddynt wledd.

A'R newyn oedd drwm yn y wlad. 2 A bu wedi iddynt fwyta yr yd a ddygasant o'r Alpht, ddywedyd o'u tad wrthynt hwy, Ewch eilwaith, prynwch i ni ychydig luniaeth.

3 A Judah a atebodd, gan ddywedyd, Gan rybuddio y rhybuddiodd y gwr nynt, gan ddywedyd, Nac edrychwch ym fy wyneb, oni bydd eich brawd gyd & chiwi.

4 Os anfonei ein brawd gyd & ni, ni a sawn i waered, ac a brynwn i ti luniaeth.

5 Ond os ti nid anfonei, nid awn i waered; oblegid y gwr a ddywedodd wrthym ni, Nac edrychwch ym fy wyneb, oni bydd eich brawd gyd & chiwi.

6 Ac Israel a ddywedodd, Paham y drygasoch fi, gan fynegi i'r gwr fod i chiwi etto frawd?

7 Hwythau a ddywedasant, Gan ymofyn yr ymofynodd y gwr am danom ni, ac am ein cenedl, gan ddywedyd, Ai byw eich tad chiwi etto? Oes frawd arall i chiwi? Minnau a ddywedasant wrtho ef ar ol y geiriau hynny: a allem ni gan wybod wybod y dywedai efe, Dygwch eich brawd i waered?

8 Judah a ddywedodd hefyd wrth ei dad Israel, Gollwng y bachgen gyd & mi, minnau a gyfodwn ac a sawn ymaith; fel y byddom byw, ac na byddom feirw, nynt, a thiithau, a'n plant hefyd.

9 Myfi a fechnaf am dano ef; o'm llaw i y gofyni ef: onis dygaf ef attat ti, a'i oed ef ger dy fron di, yna y byddaf euog o fai i'rh erbyn byth.

10 Canys, pe na buasem hwyrfydig, daethem eilchwyl yma ddwy waith bellach.

11 Ac Israel eu tad a ddywedodd wrthynt, Os rhaid yn awr felly, gwneuch hyn; cymmerwch o ddewis ffrwythau y wlad yn eich llestri, a dygwch yn anrheg i'r gwr, ychydig falm, ac ychydig fel, llyisiau, a myrr, cnau, ac almonau.

12 Cymmerwch hefyd ddsu cymmaint o arian gyd & chiwi; a dygwch eilwaith gyd & chiwi yr arian a roddwyd drachefn y'ngenuau eich sachau: ond oddi amryfusedd i'u hymny.

13 Hefyd cymmerwch eich brawd, a chyfodwch, ewch eilwaith at y gwr.

14 A Duw hoillalluog a roddo i chiwi drugaredd ger bron y gwr, fel y gollwynt i chiwi eich brawd arall, a Benjamin: minnau fel y'm diblantwyd, a ddiblentir.

15 ¶ A'r gwyr a gymmerasant yr anrheg honno, a chymmerasant arian yn ddwbl yn eu llaw, a Benjamin hefyd; a chyfodasant, ac a aethant i waered i'r Alpht, a safasant ger bron Joseph.

16 A Joseph a ganfu Benjamin gyd & hwynt; ac a ddywedodd wrth yr hwn sedd olgyrr ar ei dy, Dwg y gwyr hyn i'r dy, a lladd laddfa, ac arlwyta: oblegid y gwyr a gant fwyta gyd & myfi ar hanner ddi.

17 A'r gwr a wnaeth fel y dywedodd Joseph: a'r gwr a ddug y dynion i dy Joseph.

18 A'r gwyr a ofnasant, pan ddgwyd hwynt i dy Joseph; ac a ddywedasant,

Oblegid yr arian a roddwyd eilwaith yn ein sachau ni yr amser cyntaf, y dygwpyd nyhi i mewn; i fwrw hyn arnom ni, ac i ruthro i ni, ac i'n cymmyrd ni yn gaethion, a'u hasynod hefyd.

19 A hwy a nasant at y gwr *oedd olygwr* ar dŷ Joseph, ac a lefarasant wrtho, wrth ddrws y tŷ.

20 Ac a ddywedasant, Fy argliwydd, gan ddiagn y disgynasom yr amser cyntaf, i brynu lluniaeth.

21 A bu, pan ddaethom i'r lletty, ac agoryd ein sachau, yna wele arian pob un y'ngenu ei sach; ein harian ni, *meddaf*, yn ei bwys: ond ni a'i dygasom eilwaith yn ein llaw.

22 Dygasom hefyd arian arall i waered yn ein llaw, i brynu lluniaeth: nis gwyddom pwy a osododd ein harian ni yn ein ffetanau.

23 Yntau a ddywedodd, Heddwch i chwi; nac ofnwch: eich Duw chwi, a Duw eich tad, a roddes i chwi drysor yn eich sachau; daeth eich arian chwi attaf fi. Ac efe a ddug Simeon allan attynt hwy.

24 A'r gwr a ddug y dynion i dŷ Joseph, ac a roddes ddwr, a hwy a olchasant eu traed; ac efe a roddes ebran i'w hasynod hwynt.

25 Hwytbau a barottolasant eu hanrheg erbyn dyfod Joseph ar hanner dydd: oblegid elywent mai yno y bwyntent fara.

26 ¶ Pan ddaeth Joseph i'r tŷ, hwytbau a ddygasant iddo ef yr anrheg *oedd* ganddynt i'r tŷ, ac a ymgrymasant iddo ef hyd lawr.

27 Yntau a ofynnodd iddynt am eu hiechyd, ac a ddywedodd, Ai iach yr hen wr eich tad chwi, yr hwn y soniasoch *am dano*? ai byw efe etto?

28 Hwytbau a ddywedasant, Iach yw dy was, ein tad ni; byw *yso* efe etto. Yna yr ymgrymasant, ac yr ymoestygasant.

29 Yntau a ddyrchafodd ei lygaid, ac a ganfu ei frawd Benjamin, mab ei fam ei hun; ac a ddywedodd, Ai dyma eich brawd ieuangaf chwi, am yr hwn y dywedasoch wrthyf fi? Yna y dywedodd, Duw a roddo ras i ti, fy mab.

30 A Joseph a frysiodd (oblegid cynnesasai ei ymysgaroedd ef tu ag at ei frawd) ac a geisiodd *le* i wyo, ac a aeth i mewn i'r ystafell, ac a wyllodd yno.

31 Gwedi hynny *efe* a olchodd ei wyneb, ac a dilaeth allan, ac a ymattaliodd, ac a ddywedodd, Gosodwch fara.

32 Hwytbau a osodasant *fwyd* iddo ef wrtho ei hun, ac iddynt hwy wrthynt eu hun, ac i'r Aiphthaid y rhai oedd yn bwyttu gyd ag ef wrthynt eu hunain: oblegid ni allai yr Aiphthaid fwyttu bara gyd â'r Hebreaid; o herwydd ffeidd-dra oedd hynny gan yr Aiphthaid.

33 Yna yr eisteddasant ger ei fron ef, y cyntaf-anedig yn ol ei gyntaf-enedigaeth, a'r ieuangaf yn ol ei ieuengctid: a rhyfedd-odd y gwyr bob un wrth eu gilydd.

34 Yntau a gymmerodd seigiau oddi ger ei fron ei hun iddynt hwy: a mwy doedd saig Benjamin o bŵm rhan na seigiau yr un o honynt oll. Felly yr yfasant ac y gwledasant gyd ag ef.

PENNOD XLIV.

1 *Disfais Joseph i attaf ei frodyr.* 14 *Ufudd ddeisydd Judah at Joseph.*

A Cefe a orchymynodd i'r hwn *oedd olygwr* ar ei dŷ ef, gan ddywedyd, Llanw sachau y gwyr o fwyd, cymmaint ag a allant ei

ddwyn, a dod arian pob un y'ngenu ei sach.

2 A dod fy nghwppan fy hun, *sef* y cwppan arian, y'ngenu sach yr ieuangaf, gyd ag arian ei dy ef. Yntau a wnaeth yn ol gair Joseph, yr hwn a ddywedasai *efe*.

3 Y bore a oleuodd, a'r gwyr a ollyngwyd ymaith, hwynt a'u hasynod.

4 Hwytbau a aethant allan o'r ddinas. *Ac* nid aethant nepll, pan ddywedodd Joseph wrth yr hwn *oedd olygwr* ar ei dŷ, Cyfod, a dilyn ar ol y gwyr: a phan oddiweddech hwynt, dywed wrthynt, Paham y talasoch ddrwg am dda?

5 Onid dyma y cwppan yr yfal fy argliwydd ynddo, ac yr arferai ddewiniaeth wrtho? Drwg y gwnaethoch yr hyn a wnaethoch.

6 ¶ Yntau a'u goddiwedodd hwynt, ac a ddywedodd y geiriau hynny wrthynt hwy.

7 Y rhal a ddywedasant wrtho yntau, Paham y dywed fy argliwydd y cyfryw eiriau? na atto Duw i'w weision di wneuthur y cyfryw beth.

8 Wele, ni a ddygasom attat ti eilwaith o wlad Canaan yr arian a gawsom y'ngenu ein sachau; pa fodd gan hynny y lladrattiem ni arian neu aur o dŷ dy argliwydd di?

9 Yr hwn o'w weision di y ceffir y cwppan gyd ag ef, bydded hwnnw farw; a ninnau hefyd a fyddwn gaeth-weision i'm harglwydd.

10 Yntau a ddywedodd, Bydded yn awr fel y dywedasoch chwi: yr hwn y ceffir y cwppan gyd ag ef a fydd was i mi, a chwytbau a fyddwch ddeutuog.

11 Hwytbau a frysiasant, ac a ddisgynasant bob un ei sach i lawr, ac a agorasant bawb ei ffetan.

12 Yntau a chwiliodd; ar yr hynaf y dechreuodd, ac ar yr ieuangaf y diwedodd: a'r cwppan a gafwyd yn sach Benjamin.

13 Yna y rhwygasant eu dillad, ac a bynniasant bawb ar ei asyn, ac a ddychwelasant i'r ddinas.

14 ¶ A daeth Judah a'i frodyr i dŷ Joseph, ac efe etto yno; ac a syrthiasant i lawr ger ei fron ef.

15 A dywedodd Joseph wrthynt, Pa waith *yso* hwn a wnaethoch chwi? oni wydddech chwi y medr gwr fel myfi ddewiniaeth?

16 A dywedodd Judah, Pa beth a ddywedwn wrth fy argliwydd? pa beth a lefarwn? pa fodd yr ymglyfawnhawn? cafodd Duw allan anwiredo dy weision: wele ni yn weision i'm harglwydd, ie nyhi, a'r hwn y cafwyd y cwppan gyd ag ef hefyd.

17 Yntau a ddywedodd, Na atto *Duw* i mi wneuthur hyn: y gwr y cafwyd y cwppan yn ei law, efe fydd was i mi; ewch chwytbau i fynu, mewn heddwch, at eich tad.

18 ¶ Yna yr aeth Judah atto ef, ac a ddywedodd, Fy argliwydd, caffed, atolwg, dy was ddywedyd gair y'nglustiau fy argliwydd, ac na ennydd dy lid wrth dy was: o herwydd yr wyt ti megis Pharaoh.

19 Fy argliwydd a ymofynnodd â'i weision, gan ddywedyd, A oes i chwi dad, neu frawd?

20 Ninnau a ddywedasant wrth fy argliwydd, Y mae i ni dad, yn hen wr: a phlentyn ei hensaint ef, un bychan: a'i frawd a fu farw, ac efe a adawyd ei hunan o'i fam ef; a'i dad sydd hoff ganddo ef.

21 Tithau a ddywedaist wrth dy weision, Dygwch ef i waered attaf fi, fel y goodwyf fy llygaid arno.

22 A ni a ddywedasant wrth fy argliwydd, Y llange ni ddichon ymadael â'i dad: oblegid os ymedy ef â'i dad, marw fydd ei dad.

23 Tithau a ddywedaist wrth dy weision, Oni ddaw eich brawd ieuangaf i waered gyd â chwi, nac edrychwch yn fy wyneb mwy.

24 Bu hefyd wedi ein myned ni i fynu at dy was, fy nhad, mynegasom iddo ef eiriau fy arglwydd.

25 A dywedodd ein tad, Ewch eilwaith, prynwch i ni ychydig luniaeth.

26 Dywedasom ninnau, Nis gallwn fyned i waered: os bydd ein brawd ieuangaf gyd â ni, nydni a awn i waered; oblegid ni allwn edrych yn wyneb y gwr, oni bydd ein brawd ieuangaf gyd â ni.

27 A dywedodd dy was fy nhad wrthym ni, Chwi a wyddoch mai dau a blantodd fy ngwraig i mi:

28 Ac un a aeth allan oddi wrthyf fi; minnau a ddywedais, Yn ddiau gan larpio y llarpwyd ef; ac nis gwelais ef hyd yn hyn.

29 Os cymmerwch hefyd hwn ymaith o'm golwg, a digwyddo niwed iddo ef; yna y gwnech i'm penllwydni ddisgyn mewn gofid i fedd.

30 Bellach gan hynny, pan ddelwyf at dy was, fy nhad, heb fod y llange gyd â ni; (gan fod ei hoedl ef ynglŷn wrth ei hoedl yntau)

31 Yna pan welo efe na ddaeth y llange, marw fydd efe; a'th weision a barant i benwynedd dy was ein tad ni ddisgyn mewn gofid i fedd.

32 Oblegid dy was a aeth yn feichiau am y llange i'm tad, gan ddywedyd, Onis dygaf ef attat ti, yna byddaf euog o fai yn erbyn fy nhad byth.

33 Gan hynny weithian, attolwg, arhosed dy was dros y llange, yd was i'm harglwydd; ac aed y llange i fynu gyd â'i frodyr:

34 Oblegid pa fodd yr âf i fynu at fy nhad, a'r llange heb fod gyd â mi? rhag i mi weled y gofid a gaiff fy nhad.

PENNOD XLV.

1 *Joseph yn ei hysbysu ei hun i'w frodyr: 5 yn eu cysuro hwynt â rhagfuriacth Duw: 9 yn danfon am ei dad. 16 Pharaoh yn sicrhau y peth. 21 Joseph yn goosod allan ei frodyr i'r dduh, ac yn eu hannog hwynt i fod yn gyttân. 25 Jacob yn ymlawenyachu wrth y newyddion.*

YNA Joseph ni allodd ymatal ger bron y rhai oll oedd yn sefyll gyd âg ef: ac efe a leffodd, Perwch allan bawb oddi wrthyf. Yna nid arhosed neb gyd âg ef, pan ymgydnabu Joseph â'i frodyr.

2 Ac efe a gododd ei lef mewn wylofain: a chlybu yr Aiphthaid, a chlybu ty Pharaoh.

3 A Joseph a ddywedodd wrth ei frodyr, *Myfi yw Joseph*: ai byw fy nhad etto? A'i frodyr ni fedrent ateb iddo; oblegid brawychasant ger ei fron ef.

4 Joseph hefyd a ddywedodd wrth ei frodyr, Dyneswch, attolwg, attaf fi. Hwytbau a ddyneasasant. Yntau a ddywedodd, *Myfi yw Joseph* eich brawd chwi, yr hwn a werthasoch i'r Aiphth.

5 Weithian gan hynny na thristewch, ac na ddugiwch wrthyf eich hunain, am werthu o honoch fyfi yma; oblegid i achub einioes yr hebrvorgodd Duw fyw o'ch blaen chwi.

6 Oblegid dyma ddwy flynedd o'r newyn o fewn y wlad: ac *fe a fydd* etto bwm inlynedd, y rhaf a fydd heb nac âr na meddi.

7 A Duw a'm hebrvorgodd i o'ch blaen chwi, i gadw i chwi hiliogaeth yn y wlad, ac i beri bywyd i chwi, trwy sawr ymwared.

8 Ac yr awr hon nid chwi a'm hebrvorgodd i yma, ond Duw: ac efe a'm gwnaeth i yn dad i Pharaoh, ac yn arglwydd ar ei holl dy ef, ac yn llywydd ar holl wlad yr Aiphth.

9 Brysiwch, ac ewch i fynu at fy nhad, a dywedwch wrtho, Fel hyn y dywed dy fab Joseph: Duw a'm gosododd i yn arglwydd ar yr holl Aiphth: tyred i waered attaf; nac oeda.

10 A chal drigo y'ngwlad Gosen, a bod yn agos attaf fi, ti a'th feibion, a meibion dy feibion, a'th ddefaid, a'th wartheg, a'r hyn oll *sydd* gennyf:

11 Ac yno y'th borthaf (oblegid pŵm mlynedd o'r newyn a *fydd* etto) rhag dy fyned mewn tlodi, ti a'th deulu, a'r hyn oll *sydd* gennyf.

12 Ac wele eich llygaid chwi, a llygaid fy mrawd Benjamin yn gweled, mai fy ngenau i *sydd* yn ymadrodd wrthyf.

13 Mynegwch hefyd i'm tad fy holl anrhydedd i yn yr Aiphth, a'r hyn oll a weisoch; brysiwch hefyd, a dygwch fy nhad i waered yma.

14 Ac efe a syrthiodd ar wddf ei frawd Benjamin, ac a wylodd; Benjamin hefyd a wylodd ar ei wddf yntau.

15 Ac efe a gusanodd ei holl frodyr, ac a wylodd arnynt: ac ar oll hynny ei frodyr a ymddiddanasant âg ef.

16 ¶ A'r gair a ddaeth i dy Pharaoh, gan ddywedyd, Brodyr Joseph a ddaethant: a da oedd hyn y'ngolwg Pharaoh, ac y'ngolwg ei weision.

17 A Pharaoh a ddywedodd wrth Joseph, Dywed wrth dy frodyr, Gwnech hyn; Llwythwch eich ysgrubliaid, a cherddwch, ac ewch i wlad Canaan;

18 A chymmerwch eich tad, a'ch teuluoedd, a deuwech attaf fi: a rhoddaf i chwi ddaioni gwlad yr Aiphth, a chewch fwyta brasder y wlad.

19 Gorchymyn yn awr a gefaist, gwnech hyn: cymmerwch i chwi o wlad yr Aiphth gerbydau i'ch rhai bach, ac i'ch gwragedd; a chymmerwch eich tad, a deuwech.

20 Ac nac arboded eich llygaid chwi *ddim* dodrefn; oblegid dâ holl wlad yr Aiphth sydd eiddo chwi.

21 A meibion Israel a wnaethant felly: a rhoddodd Joseph iddynt hwy gerbydau, yn ol gorchymyn Pharaoh, a rhoddodd iddynt fwyd ar hyd y ffordd.

22 I bob un o honynt oll y rhoddes bâr o ddillad: ond i Benjamin y rhoddes drichant o ddarnau arian, a phŵm pâr o ddillad.

23 Hefyd i'w dad yr anfonodd fel hyn; deg o asynod yn llwytho o ddâ yr Aiphth, a deg o asenod yn dwyn yd, bara, a bwyd i'w dad ar hyd y ffordd.

24 Yna y gollyngodd ymaith ei frodyr; a hwy a sechant ymaith: ac efe a ddywedodd wrthynt hwy, Nac ymrsonwch ar y ffordd.

25 ¶ Felly yr aethant i fynu o'r Aiphth, ac a ddaethant i wlad Canaan, at eu tad Jacob;

26 Ac a fyneasasant iddo, gan ddywedyd, *Y mae Joseph* etto yn fyw, ac y mae yn llywodraethu ar holl wlad yr Aiphth. Yna y llesgodd ei galon yntau; oblegid nid oedd yn eu credu.

27 Traethasant hefyd iddo ef holl eiriau Joseph, y rhai a ddywedasai efe wrthynt hwy. A phan ganfu efe y cerbydau a anfonasai Joseph i'w ddwyn ef, yna y bywiogodd yspryd Jacob eu tad hwynt.

28 A dywedodd Israel, Digon *ytyn*; y mae Joseph fy mab etto yn fyw: âf, fel y gwelwyf ef cyn fy marw.

PENNOD XLVI.

1 *Duo yn cynuro Jacob yn Beerseba. 5 Efe a'i deulu yn myned oddi yno i'r Aipht. 8 Rhyseddi ei deulu ef y rhai a aeth i'r Aipht. 28 Joseph yn cyfarfod Jacob. 31 Mae efe yn dysgu i'w frodyr pa fodd yr attebent Pharaoh.*

YNA y cychwynodd Israel, a'r hyn oll oedd ganddo, ac a ddaeth i Beerseba, ac a aberthodd ebyrth i Dduw ei dad Isaac.

2 A llefarodd Duw wrth Israel mewn gwel-edigaethau nos, ac a ddywedodd, Jacob, Jacob. Yntau a ddywedodd, Wele fi.

3 Ac efe a ddywedodd, Myfi yw Duw, Duw dy dad; nas ofna fyned i waered i'r Aipht; canys gwnaf di yno yn genhedlaeth fawr.

4 Myfi a af i waered gyd â thi i'r Aipht; a myfi gan ddwyn a'th ddygaf di i fynu dra-cheru: Joseph hefyd a esyd ei law ar dy lygaid di.

5 A chyfododd Jacob o Beerseba: a meibion Israel a dygasant Jacob eu tad, a'u rhai bach, a'u gwagedd, yn y cerbydau a anfonasai Pharaoh i'w ddwyn ef.

6 Cymmerasant hefyd eu hanifeiliaid, a'u golud a gasglasant yn nhir Canaan, ac a ddaethant i'r Aipht, Jacob, a'i holl had gyd âg ef:

7 Ei feibion, a meibion ei feibion gyd âg ef, ei ferched, a merched ei feibion, a'i holl had, a ddug efe gyd âg ef i'r Aipht.

8 ¶ A dyma enwau plant Israel, y rhai a ddaethant i'r Aipht, Jacob a'i feibion: Reuben, cynfab Jacob.

9 A meibion Reuben; Hanoah, a Phalu, Hesron hefyd, a Charmi.

10 ¶ A meibion Simeon; Jemuel, a Jamin, ac Ohad, a Jachin, a Sohar, a Saul mab Canaanees.

11 Meibion Levi hefyd; Gerson, Cohath, a Merari.

12 A meibion Judah; Er, ac Onan, a Selah, Pharez hefyd, a Zarah: a buasai farw Er ac Onan yn nhir Canaan. A meibion Pharez oedd Hesron, a Hamul.

13 ¶ Meibion Issachar hefyd; Tola, a Phufah, a Job, a Simron.

14 ¶ A meibion Zabulon; Sered, ac Elon, a Jaleel.

15 Dyma feibion Leah, y rhai a blantodd hi i Jacob ym Mesopotamia, a Dinah ei ferch: ei feibion a'i ferched oeddant oll dri dyn ar ddeg ar hugain.

16 ¶ A meibion Gad; Siphion, a Haggai, Suni, ac Esbon, Eri, ac Arodi, ac Arel.

17 ¶ A meibion Aser; Jimnah, ac Isuah, ac Isui, a Bertah, a Serah eu chwær hwynt. A meibion Bertah; Heber, a Malchiel.

18 Dyma feibion Zilpah, yr hon a roddodd Laban i Leah ei ferch: a hi a blantodd y rhai hyn i Jacob, sef un dyn ar bymtheg.

19 ¶ Meibion Rahel, gwraig Jacob, oedd Joseph a Benjamin.

20 Ac i Joseph y ganwyd, yn nhir yr Aipht, Manasseh ac Ephraim, y rhai a blantodd Amnath, merch Potipherah offeiriad On, iddo ef.

21 ¶ A meibion Benjamin; Belah, a Becher, ac Asbel, Gera, a Naaman, Khi, a Ros, Muppin, a Huppin, ac Ard.

22 Dyma feibion Rahel, y rhai a blantodd hi i Jacob; yn bedwar dyn ar ddeg oll.

23 ¶ A meibion Dan oedd Husim.

24 ¶ A meibion Naphtali; Jahseel, a Guni, a Jeser, a Silem.

25 Dyma feibion Bilhah, yr hon a roddodd Laban i Rahel ei ferch: a hi a blantodd y rhai hyn i Jacob, yn saith nyn oll.

26 Yr holl eneidiau y rhai a ddaethant gyd â Jacob i'r Aipht, yn dyfod allan o'i lwynau ef, heblaw gwagedd meibion Jacob, oeddant oll chwe enaid a thriugain.

27 A meibion Joseph y rhai a anwyd iddo ef yn yr Aipht, oedd ddau enaid: holl eneidiau tŷ Jacob, y rhai a ddaethant i'r Aipht, oeddant ddeg a thriugain.

28 ¶ Ac efe a fonfodd Judah o'i flaen at Joseph, i gyfarwyddo ei wyneb ef i Gosen: yna y daethant i dir Gosen.

29 A Joseph a barottodd ei gerbyd, ac a aeth i fynu i gyfarfod Israel ei dad i Gosen; ac a ymddangosodd iddo: ac efe a syrthiodd ar ei wddf ef, ac a wylodd ar ei wddf ef ennayd.

30 A dywedodd Israel wrth Joseph, Byddwyf farw bellach, wedi i mi weled dy wyneb, gan dy fod di yn fyw etto.

31 A dywedodd Joseph wrth ei frodyr, ac wrth deulu ei dad, Mi a af i fynu, ac a fynegaf i Pharaoh, ac a ddywedaf wrtho, Fy mrodyr, a theulu fy nhad, y rhai oedd yn nhir Canaan, a ddaethant ataf fi.

32 A'r gwyr, bugelliaid defaid ydynt: canys perchen anifeiliaid ydynt; a dygasant yma eu praidd, a'u gwartheg, a'r hyn oll oedd ganddynt.

33 A phan alwo Pharaoh am danoch, a dywedyd, Beth yw eich gwaith?

34 Dywedwch, Dy weision fuant drinwyr anifeiliaid o'u hieuengetid hyd yr awr hon, nynt a'n tadau hefyd; er mwyn cael o hon-och drigo yn nhir Gosen: canys feidd-dra yr Aiphtiaid yw pob bugail defaid.

PENNOD XLVII.

1 *Joseph yn dwyn pump o'i frodyr, 7 a'i dad, ger bron Pharaoh. 11 Yntau yn rhoddi iddynt drigfa a modd i'w fynu. 13 Mae efe yn cael holl arian yr Aiphtiaid, 16 a'u hanifeiliaid, 18 a'u tiroedd, i Pharaoh. 22 Ni phrymwyd mo dir yr offeiriad. 23 Mae efe yn gosod y tir iddynt er y bummed ran. 28 Uedran Jacob. 29 Mae efe yn peri i Joseph dymgu y claddu ef ef gyd d'i dadau.*

YNA y daeth Joseph ac a fynegodd i Pharaoh, ac a ddywedodd, Fy nhad, a'm brodyr, a'u defaid, a'u gwartheg, a'r hyn oll oedd ganddynt, a ddaethant o dir Canaan; ac wele hwynt yn nhir Gosen.

2 Ac efe a gymmerth rai o'i frodyr, sef pŵm nyn, ac a'u gosododd hwynt o flaen Pharaoh.

3 A dywedodd Pharaoh wrth ei frodyr ef, Beth yw eich gwaith chwi? Hwythau a ddywedasant wrth Pharaoh, Bugelliaid defaid yw dy weision, nynt a'n tadau hefyd.

4 Dywedasant hefyd wrth Pharaoh, I orymdaith yn y wlad y daethom, am nad oes boria i'r defaid gan dy weision; canys trwm yw y newyn y ngwlad Canaan: ac yr awr hon, attolwg, caed dy weision drigo yn nhir Gosen.

5 A llefarodd Pharaoh wrth Joseph, gan ddywedyd, Dy dad a'th frodyr a ddaethant ataf.

6 Tir yr Aipht sydd o'th flaen; cyflêa dy dad a'th frodyr yn y man goreu yn y wlad; trigant yn nhir Gosen: ac os gwyddost fod yn eu mysg wŷr grymmus, gosod hwynt yn ben-bugelliaid ar yr eiddof fi.

7 A dug Joseph Jacob ei dad, ac a'i gosododd ger bron Pharaoh: a Jacob a fcn-dithlodd Pharaoh.

8 A dywedodd Pharaoh wrth Jacob, Pa faint yw dyddiau blynyddoedd dy einioes di?

9 A Jacob a ddywedodd wrth Pharaoh, Dyddiau blynyddoedd fy ymdaith ydynt ddeg ar hugain a chan mlynedd; ychydig a drwg fu dyddiau blynyddoedd fy einioes, ac ni chyrrhaeddasant ddyddiau blynyddoedd einioes fy nhadau yn nyddiau eu hymdaith hwynt.

10 A bendithiodd Jacob Pharaoh, ac a seith allan o Wydd Pharaoh.

11 ¶ A Joseph a gyffodd ei dad a'i frodyr, ac a roddes iddynt feddiant yng ngwlad yr Aipht, y'ng hwrr goreu y wlad, yn nhir Rameses, fel y gorchymynasai Pharaoh.

12 Joseph hefyd a gynnaliodd ei dad, a'i frodyr, a holl dylwyth ei dad, a' bara, yn ol eu teuluoedd.

13 ¶ Ac nid oedd bara yn yr holl wlad: canys y newyn oedd drwm iawn; fel yr oedd gwlad yr Aipht, a gwlad Canaan, yn dyddfu gan y newyn.

14 Joseph hefyd a gasglodd yr holl arian a gawsid yn nhir yr Aipht, ac yn nhir Canaan, am yr ymborth a brynasent hwy: a Joseph a ddug yr arian i dŷ Pharaoh.

15 Pan ddarfu yr arian yn nhir yr Aipht, ac y'ngwlad Canaan, yr holl Aiphtiaid a ddaethant at Joseph, gan ddywedyd, Moes ni fars: canys paham y byddem ni feirw ger dy fron? o herwydd darfu yr arian.

16 A dywedodd Joseph, Moeswch eich anifeiliaid; a rhoddaf i chiwi am eich anifeiliaid, os darfu yr arian.

17 A hwy a ddygasant eu hanifeiliaid at Joseph: a rhoddes Joseph iddynt fara am y meirch, ac am y ddiadeloedd defaid, ac am y gyroedd gwartheg, ac am yr asynod; ac a'u cynnaliodd hwynt a' bara, am eu holl anifeiliaid, dros y flwyddyn honno.

18 A phan ddarfu y flwyddyn honno, y daethant atto ef yr ail flwyddyn, ac a ddywedasant wrtho, Ni chelwn oddi wrth fy arglwydd ddarford yr arian, a myned ein hyagrubliad a'n hanifeiliaid at fy arglwydd; ni adawyd i ni ger bron fy arglwydd onid ein cyrrh a'n tir.

19 Paham y byddwn feirw o flaen dy lygaid, nynt a'n tir? pryn ni a'n tir am fara; a nynt a'n tir a fyddwn gaethion i Pharaoh: dod dithau i ni had, fel y byddom fyw, ac na fyddom feirw, ac na byddo y tir yn anghyffannedd.

20 A Joseph a brynodd holl dir yr Aipht i Pharaoh: canys yr Aiphtiaid a werthasant bob un ei faes; oblegid y newyn a gryffasai arnynt: felly yr aeth y tir i Pharaoh.

21 Y bobl hefyd, efe a'u symmudodd hwynt i ddinasoedd, o'r naill gwrr i deryfn yr Aipht hyd ei chwrr arall.

22 Yn unig tir yr offeiriad ni phrynodd efe: canys rhan oedd i'r offeiriad wedi ei phennu iddynt gan Pharaoh, a'u rhan a roddasai Pharaoh iddynt a fwyttasant hwy; am hynny ni werthasant hwy eu tir.

23 Dywedodd Joseph hefyd wrth y bobl, Wele, prynais chiwi heddyw, a'ch tir, i Pharaoh: wele i chiwi had, heuwch chwthau y tir.

24 A bydded i chiwi rodde i Pharaoh y bummed ran o'r enwd; a bydd y pedair rhan i chiwi, yn had i'r maes, ac yn ymborth i chiwi, ac i'r rhai sydd yn eich tal, ac yn fwyd i'ch rhai bach.

25 A dywedasant, Cedwaist ni yn fyw:

gād i ni gael ffafr y'ngolwg fy arglwydd, a byddwn weision i Pharaoh.

26 A Joseph a osododd hynny yn ddeddf, hyd heddyw, ar dir yr Aipht, gael o Pharaoh y bummed ran; ond o dir yr offeiriad yn unig, yr hwn nid oedd eiddo Pharaoh.

27 ¶ Trigodd Israel hefyd y'ngwlad yr Aipht o fewn tir Gosen, ac a gawsant feddiannau ynddi; cynnyddasant hefyd, ac amhasant yn ddirfawr.

28 Jacob hefyd a fu fyw yn nhir yr Aipht ddwy flynedd ar bymtheg: felly yr oedd dyddiau Jacob, sef blynyddoedd ei einioes ef, yn saith mlynedd a deugain a chan mlynedd.

29 A dyddiau Israel a nessant i farw: ac efe a alwodd am ei fab Joseph, ac a ddywedodd wrtho, O chefnais yn awr ffafr yn dy olwg, gosod, attolwg, dy law dan fy morddwyd, a gwna i mi drugaredd a gwirionedd; na chladd fi, attolwg, yn yr Aipht.

30 Eithr mi a orweddaf gyd a'm tadau; yna dwg fi allan o'r Aipht, a chladd fi yn eu beddrod hwynt. Yntau a ddywedodd, Mi a wnaaf yn ol dy air.

31 Ac efe a ddywedodd, Twng wrthyf. Ac efe a dyngodd wrtho. Yna Israel a ymgrymmodd ar ben y gwely.

PENNOD XLVIII.

1 Joseph a'i ddau fab yn ymuedd d'i dad yn ei gaeffyd. 2 Jacob yn ymgyrfhâu i'w bendithio hwy. 3 Yn adrodd yr adawid. 5 Yn cymmeryd Ei hrai a Manasseh yn eiddo ei hun. 7 Yn crybwyll wrtho am fadd ei fam. 9 Yn bendithio Ephraim a Manasseh. 17 Yn gosod yr ieuangaf o flaen yr hynaf. 21 Yn prophwydo am eu dychweliad hwy i Canaan.

ABU, wedi y pethau hyn, ddyweyld o un wrth Joseph, Wele, y mae dy dad yn glaf. Ac efe a gymmerth ei ddau fab gyd ag ef, Manasseh ac Ephraim.

2 A mynegodd un i Jacob, ac a ddywedodd, Wele dy fab Joseph yn dyfod attat. Ac Israel a ymgyrfhodd, ac a eisteddodd ar y gwely.

3 A dywedodd Jacob wrth Joseph, Duw Hollalluog a ymddangosodd i mi yn Luz, y'ngwlad Canaan, ac a'm bendithiodd:

4 Dywedodd hefyd wrthyf, Wele, mi a'th wnaaf yn ffirwythlawn, ac a'th amhaff, ac yn dyrfa o bobloedd y'th wnaaf, a rhoddaf y tir hwn i'th had di ar dy ol di, yn etifeddiath dragrwyddol.

5 ¶ Ac yr awr hon, dy ddau fab, y rhai a anwyd i ti yn nhir yr Aipht, cyn fy nyfod attat i'r Aipht, eiddof fi fyddant hwy: Ephraim a Manasseh fyddant eiddof fi, fel Reuben a Simeon.

6 A'th eppil, y rhai a genhedlych ar eu hol hwynt, fyddant eiddot ti dy hun; ar enw eu brodyr y gelwir hwynt yn eu heitifeddiath.

7 ¶ A phan ddaethum i o Mesopotamia, bu Rahel farw gyd a mi yn nhir Canaan, ar y ffordd, pan oedd etto filldir o dir hyd Ephrath: a chleddais hi yno ar ffordd Ephrath: honno yw Bethlehem.

8 A gwelodd Israel feibion Joseph, ac a ddywedodd, Pwy yw y rhai hyn?

9 A Joseph a ddywedodd wrth ei dad, Dyma fy meibion i, a roddodd Duw i mi yma. Yntau a ddywedodd, Dwg hwynt, attolwg, attaf fi, a mi a'u bendithiaf hwynt.

10 Llygaid Israel hefyd oedd drymion gan benaint, sef na allai efe weled; ac efe a'u

Wygodd hwynt atto ef; yntau a'u cusanodd hwynt, ac a'u cofleidodd.

11 Dywedodd Israel hefyd wrth Joseph, Ni feddyliais weled dy wyneb; etto, wele, parodd Duw i mi weled dy had hefyd.

12 A Joseph a'u tynnodd hwynt allan oddi wrth ei liniau ef, ac a ymgrymmodd i lawr ar ei wyneb.

13 Cymmerodd Joseph hefyd hwynt ill dau, Ephraim yn ei law ddeheu tu a llaw aswy Israel, a Manasseh yn ei law aswy tu a llaw ddeheu Israel; ac a'u nesodd hwynt atto ef.

14 Ac Israel a estynodd ei law ddeheu, ac a'i gosododd ar ben Ephraim (a hwn oedd yr Ieuangaf) a'i law aswy ar ben Manasseh; gan gyfarwyddo ei ddwyllaw trwy wybod; canys Manasseh oedd y cynfab.

15 ¶ Ac efe a fendithiodd Joseph, ac a ddywedodd, Duw, yr hwn y rhodiodd fy nhadau Abraham ac Isaac ger ei fron, Duw, yr hwn a'm porthodd er pan ydyf, hyd y dydd hwn.

16 Yr angel yr hwn a'm gwaredodd i oddi wrth bob drwg, a fendithio y llangiau; fy enw hefyd, ac enw fy nhadau Abraham ac Isaac, a alwr arnynt: heigiant hefyd yn llaws ynghanol y wlad.

17 Pan welodd Joseph osod o'i dad ei law ddeheu ar ben Ephraim, bu anfoddlawn ganddo: ac efe a ddalloidd law ei dad, i'w symmud hi, oddi ar ben Ephraim, ar ben Manasseh.

18 Dywedodd Joseph hefyd wrth ei dad, Nid felly, fy nhad: canys dyma y cynfab; gosod dy law ddeheu ar ei ben ef.

19 A'i dad a ommeddodd, ac a ddywedodd, Mi a wn, fy mab, mi a wn: bydd hwn hefyd yn bobl, a mawr fydd hwn hefyd; ond yn wir ei frawd Ieuangaf fydd mwy nag ef, a'i had ef fydd yn llaws o genhedloedd.

20 Ac efe a'u bendithiodd hwynt yn y dydd hwnnw, gan ddywedyd, Ynot ti y bendithia Israel, gan ddywedyd, Gwnaed Duw di fel Ephraim, ac fel Manasseh. Ac efe a osododd Ephraim o flaen Manasseh.

21 Dywedodd Israel hefyd wrth Joseph, Wele fi yn marw; a bydd Duw gyd â chwi, ac efe a'ch dychwel chwi i dir eich tadau.

22 A mi a roddais i ti un rhan goruwch dy frodyr, yr hon a ddygais o law yr Amor-iaid a'm cleddyf ac a'm bwa.

PENNOD XLIX.

1 Jacob yn galw ei feibion i'w bendithio. 3 Bendith pob un o honnynt. 29 Mae efe yn rhoddi rars arnynt ynghylch ei gladdedig-aeth; 33 ac yn marw.

YNA y galwodd Jacob ar ei feibion, ac a ddywedodd, Ymgesglwch, fel y mynegwyf i chwi yr hyn a ddiwyddas i chwi yn y dyddiau diweddar.

2 Ymgesglwch, a chlywch, meibion Jacob; Ie, gwrandewch ar Israel eich tad.

3 ¶ Reuben fy nghynfab, tydi oedd fy ngrym, a dechreuad fy nerth, rhagoriaeth braint, a rhagoriaeth cryfder.

4 Ansafadwy oedd fel dwfr: ni ragori di: canys dringalst wely dy dad: yna yr halogaist ef: fy ngwely a ddringodd.

5 ¶ Simeon a Levi fydd frodyr; offer creulondeb sydd yn eu hanneddau.

6 Na ddeled fy enaid i'w cyfrinach hwynt; fy ngogoniant, na fydd un â'u cynnulliedfa

hwynt: canys yn eu dig y lladdasant wr, ac o'u gwirfodd y diwreiddasant gaer.

7 Meiddigedig fyddo eu dig, canys tost oedd; a'u lliid, canys creulawn fu: rhannaf hwynt yn Jacob, a gwasgaraf hwynt yn Israel.

8 ¶ Tithau, Judah, dy frodyr a'th glodforant di: dy law fydd y'ngwarr dy elynion: meibion dy dad a ymgrymiant i ti.

9 Cenaw llew wyt ti, Judah; o'r ysglyfaeth y daethon i fynu, fy mab: ymgrymmodd, gorwedodd fel llew, ac fel hen lew: pwy a'i cyfyd?

10 Nid ymedy y deyrn-wialen o Judah, na deddfwr oddi rhwng ei draed ef, hyd oni ddél Silo; ac atto ef y bydd cynnulliad pobloedd.

11 Yn rhwyng ei ebol wrth y winwydden, a llwdn ei asyn wrth y ber winwydden: golchodd ei wiag mewn gwim, a'i ddillad y'ngwarr y grawnwim.

12 Coch fydd ei lygaid gan win, a gwyn fydd ei ddannedd gan laeth.

13 ¶ Zabulon a breswylia ym mhorthleocedd y môr; ac efe a fydd yn borthladd llongau, a'i derfyn fydd hyd Sidon.

14 ¶ Issachar sydd asyn asgrymog, yn gorwedd rhwng dau bwinn.

15 Ac a wél lonyddwch mai da yw, a'r tir mai hyfryd: efe a ogwyddai ei ysgwydd i ddwyn, ac a fydd yn gaeth dan deyrnedd.

16 ¶ Dan a farn ei bobbel un o lwythau Israel.

17 Dan fydd sarph ar y ffordd, a neidr ar y llwybr; yn brathu sodlau y march, fel y syrthio ei farcog yn ol.

18 Am dy iachawdriaeth di y disgwylais, Aeglwedd.

19 ¶ Gad, llu a'i gorfydd; ac yntau a orfydd o'r diwedd.

20 ¶ O Aser bras fydd ei fwyd ef, ac efe a rydd ddanteithion brenhinol.

21 ¶ Naphtali fydd ewig wedi ei gollwng, yn rhoddi geiriau teg.

22 ¶ Joseph fydd gangen ffurthlawn, cangen ffurthlawn wrth ffynnon, ceingciau yn cerdded ar hyd mur.

23 A'r saethyddion fuant cshwerw wrtho ef, ac a saethasant, ac a'i casasant ef.

24 Er hynny arhodd ei fwa ef yn gryf, a breichiau ei ddwyllaw a gryfasant, trwy ddwyllaw grymms DDUW Jacob: oddi yno y mae y bugail, maen Israel.

25 Trwy DDUW dy dad, yr hwn a'th gynnorthwya, a'r Hollalluog, yr hwn a'th fendithia â bendithion y nefoedd oddi uchod, â bendithion y dyfnder yn gorwedd isod, â bendithion y bronnau a'r groth.

26 Rhagorodd bendithion dy dad ar fendithion fy rhieni, hyd derfyn bryniau tragwyddoldeb: byddant ar ben Joseph, ac ar goryn yr hwn a neillduwyd oddi wrth ei frodyr.

27 ¶ Benjamin a ysglyfaetha fel blaidd: y bore y bywtyr yr ysglyfaeth, a'r hwyr y rhan yr yspail.

28 ¶ Dyma ddeuddeg llwyth Israel oll; a dyma yr hyn a lefarodd eu tad wrthyt, ac y bendithiodd efe hwynt: pob un yn ol ei fendith y bendithiodd efe hwynt.

29 Yna y gorchymynodd efe iddynt, ac a ddywedodd wrthynt, Myfi a gaeigr at fy mhobl: cleddwch fi gyd a'm tadau, yn yr ogof sydd ym maes Ephron yr Hethlad;

30 Yn yr ogof sydd ym maes Machpelah, yr hon sydd o flaen Mamre, y'ngwlad Canaan, yr hon a brynodd Abraham gyd a'r maes gan Ephron yr Hethlad, yn feddiant beddrod.

31 Yno y claddasant Abraham a Sarah ei wraig; yno y claddasant Isaac a Rebeccah ei wraig; ac yno y cledlais i Leah.

32 Meddiant y maes, a'r ogof sydd ynddo, a gaed gan feibion Heth.

33 Pan orphenodd Jacob orehymyn i'w feibion, efe a dychmodd ei draed i'r gwely, ac a fu farw; a chasglwyd ef at ei bobl.

PENNOD L.

1 *Arwyll Jacob.* 4 *Joseph yn cael cennad gan Pharaoh i fyned i'w gladdu ef.* 7 *Y cladded-igaeth.* 15 *Joseph yn cysuro ei frodyr, y rhai oedd yn gofyn ei nawdd ef.* 22 *Ei oedran.* 23 *Mae efe yn gwledd y drydedd genhedaeth o'i feibion: 24 yn darogan i'w frodyr eu dychweiliad: 25 yn cymmeryd llw ganddynt am ei esgryn: 26 yn marw, ac yn cael ei roddi mewn arch.*

YNA y syrthiodd Joseph ar wyneb ei dad, ac a wylodd arno ef, ac a'i eusanodd ef.

2 Gorehymynodd Joseph hefyd i'w weision, y meddygon, bér-arogli ei dad ef: felly y meddygon a bér-aroglasant Israel.

3 Pan gyflawnwyd iddo ddeugain niwrnod (canys felly y cyflawnir dyddiau y rhai a bér-arogliir) yna yr Aiphitiaid a'i harwylasant ef ddeng niwrnod a thriugain.

4 Pan aeth dyddiau ei arwyll ef heibio, yna y llefarodd Joseph wrth deulu Pharaoh, gan ddywedyd, Os ceisais yr awr hon ffaf yr eich gofwg, lleferweh wrth Pharaoh, attolwg, gan ddywedyd,

5 Fy nhad a'm tyngodd, gan ddywedyd, Wele fi yn marw: yn fy médd yr hwn a gloddias i mi yngwlad Canaan, yno y'm cleddi. Ac yr awr hon caffwyf fyned i fynu, attolwg, fel y claddiwyf fy nhad; yna ni a ddychweiliat.

6 A dywedodd Pharaoh, Dos i fynu, a chladd dy dad, fel y'th dyngodd.

7 ¶ A Joseph a aeth i fynu i gladdu ei dad: a holl weision Pharaoh, sef henuriaid ei dy ef, a holl henuriaid gwlad yr Aipht, a aethant i fynu gyd ag ef.

8 A holl dy Joseph, a'i frodyr, a thy ei dad: eu rhai bach yn unig, a'u defaid, a'u gwartheg, a adawsant yn nhir Gosen.

9 Ac aeth i fynu gyd ag ef gerbydau, a gwyr meirch hefyd: ac yr oedd yn llw mawr iawn.

10 A hwy a ddaethant hyd lawr-dyrnu Atad, yr hwn sydd dros yr Iorddonen; ac a alarasant yno alar mawr, a thrwm iawn: canys gwnaeth alar dros ei dad saith niwrnod.

11 Pan welodd y Canaanseid, y rhai oedd yn preswyllo yn y wlad, y galar yn llawr-

dyrnu Atad; yna y dywedasant, Dyrnu alar trwm gan yr Aiphitiaid: am hynny y galwsant ei enw Abel Miraim, yr hwn sydd dros yr Iorddonen.

12 A'i feibion a wnaethant iddo megis y gorchymynasai efe iddynt.

13 Canys ei feibion a'i dygant ef i wlad Canaan, ac a'i claddasant ef yn ogof maes Machpelah; yr hon a brynasai Abraham gyd a'r maes, yn feddiant beddrod, gan Ephron yr Hethiad, o flaen Mamre.

14 ¶ A dychwelodd Joseph i'r Aipht, efe, a'i frodyr, a'r rhai oll a sethant i fynu gyd ag ef i gladdu ei dad, wedi iddo gladdu ei dad.

15 ¶ Pan welodd brodyr Joseph farw o'u tad, hwy a ddywedasant, Joseph ond odid a'n casâ ni, a chan dalu a dâl i ni yr holl ddrwg a wnaethom ni iddo ef.

16 A hwy a anfonasant at Joseph i ddywedyd, Dy dad a orchymynodd o flaen ei farw, gan ddywedyd,

17 Fel hyn y dywedweh wrth Joseph: Attolwg, maddeu yr awr hon gamwedd dy frodyr, a'u pechod hwynt; canys gwnaethant i ti ddrwg: ond yr awr hon, maddeu, attolwg, gamwedd gweision Duw dy dad. Ac wylodd Joseph pan lefarasant wrtho.

18 A'i frodyr y ddaethant hefyd, ac a syrthiasant ger ei fron ef; ac a ddywedasant, Wele ni yn weision i ti.

19 A dywedodd Joseph wrthynt, Nac ofnweh; canys a ydwyf fi yn lle Duw?

20 Chwi a fwriadasoch ddrwg i'm herbyn; ond Duw a'i bwriadodd i ddaioni, i ddwyn i ben, fel y gwelir heddyw, i gadw yn fyw bobl lawer.

21 Am hynny, nac ofnweh yr awr hon: myfi a'ch cynnalaf chwi, a'ch rhai bach. Ac efe a'u cysurodd hwynt, ac a lcfarodd wrth fodd eu cnlon.

22 ¶ A Joseph a drigodd yn yr Aipht, efe, a theulu ei dad: a bu Joseph fyw gan mlynedd a deg.

23 Gwelodd Joseph hefyd, o Ephraim, orwyrion: maethwyd hefyd blant Machir, mab Manasseh, ar liniau Joseph.

24 A dywedodd Joseph wrth ei frodyr, Myfi sydd yn marw: a Duw gan ymweled a ymwel â chwi, ac a'ch dwg chwi i fynu o'r wlad hon, i'r wlad a dyngodd efe i Abraham, i Isaac, ac i Jacob.

25 A thyngodd Joseph feibion Israel, gan ddywedyd, Duw gan eich gofwyo a'ch gofwya chwi; dygwch chwithau fy esgryn i fynu oddi yma.

26 A Joseph a fu farw yn fab dengmlwydd a chant: a hwy a'i bér-aroglasant ef; ac efe a osodwyd mewn arch yn yr Aipht.

AIL LYFR MOSES,

YR HWN A ELWIR

EXODUS.

PENNOD I.

1 *Plant Israel, ar ol marwoaeth Joseph, yn amháu.* 8 *Po myaf y mas y brenhin newydd yn eu gorthrymmu, myaf y maent yn amháu.* 15 *Dusioldeb y bydwagedd, yn cadw yn fyw y plant gurryw.* 22 *Pharaoh yn gorchymyn burw y plant gurryw tr afon.*

DYMA yn awr enwau meibion Israel, y rhai a ddaethant i'r Aipht: gyd â Jacob y daethant, bob un a'i deulu.

2 Reuben, Simeon, Lefi, a Judah,

3 Issachar, Zabulon, a Benjamin,

4 Dan, a Naphtali, Gad, ac Aser.

5 A'r holl eneidiau a ddaethant allan o gorph Jacob oedd ddeng henaid a thriugain: a Joseph oedd yn yr Aipht.

6 A Joseph a fu farw, a'i holl frodyr, a'r holl genhedlaeth honno.

7 ¶ A phlant Israel a hillasant ac a gynnyddasant, amhlasant hefyd, a chryphasant yn ddifrawr odiaeth; a'r wlad a lanwyd o honynt.

8 Yna y cyfododd brenhin newydd yn yr Aipht, yr hwn ni adnabuasai mo Joseph.

9 Ac efe a ddywedodd wrth ei bobl, Wele bobl plant Israel yn amlach, ac yn gryfach, na nynt.

10 Deuwch, gwawn yn gall â hwynt; rhag amháu o honynt, a bod pan ddigwyddo rhyfel, ymgysylltu o honynt â'n caseion, a rhyfela i'n herbyn, a myned i fyntu o'r wlad.

11 Am hynny y gosodasant arnynt feistriaid gwaith, i'w gorthrymmu a'u beichiau; a hwy a adeiladasant i Pharaoh ddinasoedd try-orau, *sef* Pithon a Raamses.

12 Ond fel y gorthrymment hwynt, felly yr amhæant, ac y cynnyddent: a drwg oedd ganddynt o herwydd plant Israel.

13 A'r Aiphtiaid a wnaeth i blant Israel wasanaethu yn galed.

14 A gwnaethant eu heinioes hwynt yn ehwerw trwy y gwasanaeth caled, mewn olai, ac mewn priddfaen, ac ym mhob gwasanaeth yn y maes; a'u holl wasanaeth y gwnaent iddynt wasanaethu ynddo, *oedd* galed.

15 A brenhin yr Aipht a lefarodd wrth fydwagedd yr Hebrësaus; o ba rai enw un *oedd* Siprah, ac enw yr ail Puah?

16 Ac efe a ddywedodd, Pan fyddoch fydwagedd i'r Hebrësaus, a gwelod honoch hwynt yn esgor; os mab fydd, lledwch ef; ond os merch, bydded fyw.

17 Er hynny y bydwagedd a ofnasant Ddruw, ac ni wnaethant yn ol yr hyn a ddywedasant brenhin yr Aipht wrthynt; eithr cadwasant y bechgyn yn fyw.

18 Am hynny brenhin yr Aipht a alwodd am y bydwagedd, ac a ddywedodd wrthynt, Paham y gwnaethoch y peth hyn, ac y cadwasoch y bechgyn yn fyw?

19 A'r bydwagedd a ddywedasant wrth Pharaoh, Am nad gw yr Hebrësaus fel yr Aiphtesau; oblegid y maent hwy yn fywiog, ac yn esgor cyn dyfod bydwraig atynt.

20 Am hynny y bu Ddruw dda wrth y bydwagedd: a'r bobl a amhâdodd, ac a aeth yn gyf iawn.

21 Ac o herwydd i'r bydwagedd ofni Duw, yntau a wnaeth dai iddynt hwythau.

22 A Pharaoh a orchymynodd i'w holl bobl, gan ddywedyd, Pob mab a'r a enir, bwrwch ef i'r afon; ond cedwch yn fyw bob merch.

PENNOD II.

1 *Geni Moses, 3 a'i fwrw mewn cawell yn yr heag.* 5 *Merch Pharaoh yn ei gael ef, ac yn ei ddwyn i fyntu.* 11 *Fyfe yn lladd Aiphtwr.* 13 *yn ceryddu Hebrëwr: 15 yn ffoi i Midian:* 21 *yn priodi Seforah.* 22 *Genedigaeth Gersom.* 23 *Duw yn ystyried uchenaid yr Israellaid.*

YNA gwr o dŷ Lefi a aeth, ac a brifododd i ferch i Lefi.

2 A'r wraig a feichlogodd, ac a esgorodd ar fab: a phan welodd hi mai tiws ydoedd efe, hi a'i cuddiodd ef dri mis.

3 A phan na allai hi ei guddio ef yn hŵy, hi a gymmerodd gawell iddo ef o lafrwyn, ac a ddwbiodd hwanw â chlai ac â phyg; ac a osododd y bachgen ynddo, ac a'i rhoddodd ym mysg yr heag ar fin yr afon.

4 A'i chwær ef a safodd o bell, i gael gwybod乙er a wnaid iddo ef.

5 ¶ A merch Pharaoh a ddaeth i waered i'r afon i ymolchi (a'i llangeassau oedd yn rhodio ger llaw yr afon) a hi a ganfu y cawell y'nghanol yr heag, ac a aufonodd ei llawforwyn i'w gyrchu ef.

6 Ac wedi iddi ei agoryd, hi a ganfu y bachgen; ac wle y plentyn yn wlyo: a hi a dosturiodd wrtho, ac a ddywedodd, Un o blant yr Hebrëaid yw hwn.

7 Yna ei chwær ef a ddywedodd wrth ferch Pharaoh, A âf fi i alw attat fammaeth o'r Hebrësaus, fel y mago hi y bachgen i ti?

8 A merch Pharaoh a ddywedodd wrthi, Dos. A'r llangces a aeth ac a alwodd fam y bachgen.

9 A ddywedodd merch Pharaoh wrthi, Dwg ymaith y bachgen hwn, a maga ef i mi, a minnau a roddaf i ti dy gyflog. A'r wraig a gymmerodd y bachgen, ac a'i magodd.

10 Pan aeth y bachgen yn fawr, hi a'i dug ef i ferch Pharaoh; ac efe a fu iddi yn fab: a hi a alwodd ei enw ef Moses; O herwydd (eb hi) o'r dwfr y tynnais ef.

11 ¶ A bu yn y dyddiau hynny, pan aeth Moses yn fawr, fyned o hono allan at ef frodyr, ac edrych ar eu beichiau hwynt, a gwelod Aiphtwr yn taro Hebrëwr, *wn* o'i frodyr.

12 Ac efe a edrychodd yma ac a ladd; a phan welodd nad *oedd* yno neb, efe a laddodd yr Aiphtiaid, ac a'i cuddiodd yn y tywod.

13 Ac efe a aeth allan yr ail dydd; ac wle ddau Hebrëwr yn ymrson: ac efe a ddywedodd wrth yr hwn oedil ar y cam, Paham y tarewi dy gyfaill?

14 A ddywedodd yntau, Pwy a'th osododd di yn bennaeth ac yn frawdwr arnom ni? al meddwl yr wyt ti fy lladd i, megis y lleddaist yr Aiphtiaid? A Moses a ofnodd, ac a ddywedodd, Diau y gwyddir y peth hyn.

15 Pan glybu Pharaoh y peth hyn, efe a geisiodd ladd Moses: ond Moses a fiodd rhag Pharaoh, ac a arhosodd yn nhir Midian; ac a eisteddodd wrth bydew.

16 Ac i offeiriad Midian yr ydoedd saith o ferched: a'r rhai hynny a ddaethant ac a dynnasant *Idufsr*, ac a lanwasant y cafnau i ddyfrhâu defaid eu tad.

17 Ond y bugelliaid a ddaethant ac a'u gyrrasant ymaith: yna y cododd Moses, ac a'u cynnorthwyodd hwynt, ac a ddyfrhâodd eu praidd hwynt.

18 Yna y daethant at Reuel eu tad: ac efe a ddywedodd, Paham y daethoch heddyw cyn gyntd?

19 A hwy a ddywedasant, Aiptwr a'n hachubodd ni o law y bugelliaid; a chan dynnu a dynnodd ddfwr hefyd i ni, ac a ddyfrhâodd y praidd.

20 Ac efe a ddywedodd wrth ei ferched, Pa le y ma' efe? paham y gollyngasoch ymaith y gw'r? Gelwch arno, a bywytaed fara.

21 A bu Moses foddlaw'n i drigo gyd â'r gw'r: ac yntau a roddodd Sephorah ei ferch i Moses.

22 A hi a esgorodd ar fab; ac efe a alwodd ei enw ef Gersom: O herwydd ddiethr (e'b efe) a i mewn gwlad ddeithr.

23 ¶ Ac yn ol dyddiau lawer, bu farw brenhin yr Aipt; a phlant Israel a uchen-eidiasant oblegid y caethiwed, ac a waeddasant; a'u gwaedd hwynt a ddyrchafodd at Dduw, oblegid y caethiwed.

24 A Duw a glybu eu huchenaidd hwynt; a Duw a gofodd ei gyfammod âg Abraham, âg Isaac, ac â Jacob.

25 A Duw a edrychodd ar blant Israel; Duw hefyd a gydnabu d hwynt.

PENNOD III.

1 Moses yn bugellio defaid Jethro. 2 Duw yn ymddangos iddo mewn perth yn llosgi; 9 ac yn ei anfon ef i waredu Israel. 14 Enw Duw. 15 Ei gennadwriaeth ef at Israel.

A MOSES oedd yn bugellio defaid Jethro, ei chwegrwn, offeiriad Midian: ac efe a yrrodd y praidd o'u tefn i'r anialwch, ac a ddaeth i fynydd Duw, Horeb.

2 Ac angel yr ARGWYDD a ymddangosodd iddo mewn ffam dân o ganol perth: ac efe a edrychodd, ac wele y berth yn llosgi yn dân, a'r berth heb ei difa.

3 A dywedodd Moses, Mi a drôaf yn awr, ac a edrychaf ar y weledigaeth fawr hon, paham nad yw y berth wedi llosgi.

4 Pan welodd yr ARGWYDD ei fod efe yn troi i edrych, Duw a alwodd arno o ganol y berth, ac a ddywedodd, Moses, Moses. A dywedodd yntau, Wele fi.

5 Ac efe a ddywedodd, Na nesâ yma: dîosg dy esgidiau oddi am dy draed; o herwydd y lle yr wyt ti yn sefyll arno sydd ddaear sanctaidd.

6 Ac efe a ddywedodd, Myfi yw Duw dy dad, Duw Abraham, Duw Isaac, a Duw Jacob. A Moses a guddiodd ei wyneb; oblegid ofni yr ydoedd edrych ar Dduw.

7 ¶ A dywedodd yr ARGWYDD, Gan weled y gwelais gystudd fy mhobl sydd yn yr Aipt, a'u gwaedd o achos eu meistrïad gwaith a glywais; canys mi a wn oddi wrth eu doluriau.

8 A mi a ddiagnysais i'w gwaredu hwy o law yr Aiphtiaid, ac i'w dwyn o'r wlad honno, i wlad dda a helaeth, i wlad yn llifeirio o laeth a mêl; i le y Canaanaeid, a'r Hethiaid, a'r Amoriaid, a'r Phereziaid, yr Hefiaid hefyd, a'r Jebusiaid.

9 Ac yn awr wele, gwaedd meibion Israel a ddaeth attaf fi; a hefyd mi a welais y gorthrymder â'r hwn y gorthrymodd yr Aiphtiaid hwynt.

10 Tyred gan hynny yn awr, a mi a'th anfonaf at Pharaoh; fel y dygech fy mhobl, plant Israel, allan o'r Aipt.

11 ¶ A dywedodd Moses wrth Dduw, Pwy ydwyf fi, fel yr awn i at Pharaoh, ac y dygwn blant Israel allan o'r Aipt?

12 Dywedodd yntau, Dfau y byddaf gyd â thi; a hyn a fydd arwydd i ti mai myfi a'th anfonodd: Wedi i ti ddwyn fy mhobl allan o'r Aipt, chwi a wasanaethwch Dduw ar y minnydd hwn.

13 A dywedodd Moses wrth Dduw, Wele, pan ddelwyf fi at feibion Israel, a dywedyd wrthynt, Duw eich tadau a'm hanfonodd attoch; os dywedant wrthyf, Beth yw ei enw ef? beth a ddywedaf fi wrthynt?

14 A Duw a ddywedodd wrth Moses, YDWYF YR HWN YDWYF: dywedodd hefyd, Fel hyn yr adroddi wrth feibion Israel; YDWYF a'm hanfonodd attoch.

15 A Duw a ddywedodd drachefn wrth Moses, Fel hyn y dywedi wrth feibion Israel; ARGWYDD Dduw eich tadau, Duw Abraham, Duw Isaac, a Duw Jacob, a'm hanfonodd attoch: dyma fy enw byth, a dyma fy nghoffadwriaeth, o ghenhedlaeth i ghenhedlaeth.

16 Dos a chynnull henuriaid Israel, a dywed wrthynt, ARGWYDD Dduw eich tadau, Duw Abraham, Isaac, a Jacob, a ymddangosodd i mi, gan ddywedyd, Gan ymweled yr ymwelais â chwi, a gwelais yr hyn a wnaed i chwi yn yr Aipt.

17 A dywedais, Mi a'ch dygaf chwi i fynu, o adfyd yr Aipt, i wlad y Canaanaeid, a'r Hethiaid, a'r Amoriaid, a'r Phereziaid, yr Hefiaid hefyd, a'r Jebusiaid; i wlad yn llifeirio o laeth a mêl.

18 A hwy a wrandawant ar dy lais; a thi a ddeul, ti a henuriaid Israel, at frenhin yr Aipt, a dywedwch wrtho, ARGWYDD Dduw yr Hebreaid a gyfarfu â ni; ac yn awr gâd i ni fyned, attolwg, daith tri diwrnod i'r anialwch, fel yr aberthom i'r ARGWYDD ein Duw.

19 ¶ A mi a wn na edy brenhin yr Aipt i chwi fyned, ond mewn llaw gadarn.

20 Am hynny mi a estynaf fy llaw, ac a darawaf yr Aipt a'm holl ryfeddodau, y rhai a wna'f yn ei chanol; ac wedi hynny efe a'ch gullwng chwi ymaith.

21 A rhoddaf hawddgarwch i'r bobl hyn y'ngolwg yr Aiphtiaid: a bydd, pan eloch, nad eloch yn waglaw;

22 Ond pob gwaig a fenthyccia gan ei chymmydgoes, a chan yr hon fyddo yn cyttal â hi, ddodrefn arian, a dodrefn aur, a gwisgoedd: a chwi a'u gosodwch hwynt am eich meibion, ac am eich merched; ac a yspelliwch yr Aiphtiaid.

PENNOD IV.

1 Troi gwialen Moses yn serph. 6 Ei law ef yn gwahan-glywff. 10 Efe yn aneuwyllysgar i'w anfon. 14 Appwyntio Aaron i'w helpu ef. 18 Moses yn ymadael oddi wrth Jethro. 21 Cennadwriaeth Duw at Pharaoh. 24 Sephorah yn enwadu ar ei mab. 27 Darfon Aaron i gyfarfod â Moses. 31 Y bobl yn credu iddynt.

A MOSES a atebodd, ac a ddywedodd, Etto wele ni ehredant i mi, ac i wrandawant ar fy llais; onid dywedant, Ni ymddangosodd yr ARGWYDD i ti.

2 A'r ARGWYDD a ddywedodd wrtho, Beth sydd yn dy law? Dywedodd yntau, Gwialen.

3 Ac efe a ddywedodd, Tafi hi ar y ddaear

Ac efe a'i taffodd hi ar y ddaear; a hi a sath yn sarph: a Moses a gilodd rhagddi.

4 Yr ARGLWYDD hefyd a ddywedodd wrth Moses, Estyn dy law, ac ymafael yn ei llosgwrn hi. Ac efe a estynnodd ei law, ac a ymaffodd ynddi; a hi a sath yn wialen yn ei law ef.

5 Fel y credant ymddangos i ti o Awtlwydd Dduw eu tadau, Duw Abraham, Duw Isaac, a Duw Jacob.

6 ¶ A dywedodd yr ARGLWYDD wrtho drachefn, Dod yn awr dy law yn dy fynwes. Ac efe a roddodd ei law yn ei fynwes: a phan dynnodd efe hi allan, wele ei law ef yn wahanglwyfol fel yr eira.

7 Ac efe a ddywedodd, Dod eilwaith dy law yn dy fynwes. Ac efe a roddodd eilwaith ei law yn ei fynwes, ac a'i tywnodd hi allan o'i fynwes; ac wele, hi a droisai fel ei gnawd arall ef.

8 A bydd, oni chrodant i ti, ac oni wrandawant ar lais yr arwydd cyntaf, etto y credant i lais yr ail arwydd.

9 A bydd, oni chredant hefyd i'r ddaur arwydd hyn, ac oni wrandawant ar dy lais, ti a gymmeri o ddwfr yr afon ac a'i tywellti ar y syehdir; a bydd y dyfroedd a gymmrech o'r afon yn waed ar y tir sych.

10 ¶ A ddywedodd Moses wrth yr ARGLWYDD, O fy Arglwydd, ni bŵa wr ymadroddus, na chyn hyn, nac er pan lefarai wrth dy was; eithr safndrwm a thafodtrwm ydyf.

11 A dywedodd yr ARGLWYDD wrtho, Pwy a wnaeth enau i ddy'n? neu pwy a ordainiodd fudan, neu fyddar, neu y neb sydd yn gweled, neu y dall? onid myf yr ARGLWYDD?

12 Am hynny dos yn awr; a mi a fyddaf gyd â'th enau, ac a ddygaf i ti yr hyn a ddywedych.

13 Dywedodd yntau, O fy Arglwydd, danfon, attolwg, gyd â'r hwn a ddanfonych.

14 Ac emynnodd digofaint yr ARGLWYDD yn erbyn Moses; ac efe a ddywedodd, Onid dy frawd yw Aaron y Lefiaid? mi a wn y medr efe lefaru yn groyw: ac wele efe yn dyfod allan i'th gyfarfod; a phan y'th welo, efe a lawenycha yn ei galon.

15 Llefara dithau wrtho ef, a gosod y geiriau hyn yn ei enau: a minnau a fyddaf gyd â'th enau di, a chyd â'i enau yntau, a ddygaf i chwi yr hyn a wneloch.

16 A lefarodd yntau trosot ti wrth y bobl: ac felly y bydd efe yn lle genau i ti, a thithau a fyddi yn lle Duw iddo yntau.

17 Cymmer hefyd y wialen hon yn dy law, yr hon y gwnai wyrthiau â hi.

18 ¶ A Moses a aeth, ac a ddychwelodd at Jethro ei chwegrwn, ac a ddywedodd wrtho, Gâd i mi fyned, attolwg, a dychwelyd at fy mrodyr sydd yn yr Aipht, a gweled a ydynt etto yn fyw. A dywedodd Jethro wrth Moses, Dos, mewn heiddwch.

19 Ar ARGLWYDD a ddywedodd wrth Moses ym Midian, Dos, dychwel i'r Aipht; o herwydd bu felw yr holl wŷr oedd yn cetsio dy einioes.

20 A Moses a gymmerth ei wraig, a'i feibion, ac a'u gosododd hwynt ar asyn, ac a ddychwelodd i wlad yr Aipht: cymmerodd Moses hefyd wialen Duw yn ei law.

21 A dywedodd yr ARGLWYDD wrth Moses, Pan elych i ddychwelyd i'r Aipht, gwel i ti wneuthur ger bron Pharaoh yr holl ryfeddodau a roddais yn dy law: ond mi a galedaf ei galon ef, fel na ollyngo ymaith y bobl.

22 A dywed wrth Pharaoh, Fel hyn y dywedodd yr ARGLWYDD; Fy mab i, sef fy nghyntaf-anedig, yw Israel.

23 A dywedais wrthyt, Gollwng fy mab, fel y'm gwasanaetho: ond os gwrthodi ei ollwng ef, wele mi a laddaf dy fab di, sef dy gyntaf-anedig.

24 ¶ A bu, ar y sfordd yn y lletty, gyfarfod o'r ARGLWYDD âg ef, a cheisio ei ladd ef.

25 Ond Seforah a gymmerth gyllell lem, ac a dorrodd ddielwediad ei mab, ac a'i bwriodd i gyffwrdd â'i draed ef; ac a ddywedodd, Diau dy fod yn brifod gwaedlyd i mi.

26 Ar ARGLWYDD a beidiodd âg ef: yna y dywedodd hi, Prifod gwaedlyd wyt, oblegid yr enwaidd.

27 ¶ A dywedodd yr ARGLWYDD wrth Aaron, Dos i gyfarfod â Moses i'r anialwch. Ac efe a aeth, ac a gyfarfu âg ef ym mynydd Duw, ac a'i cusanodd ef.

28 A Moses a fynegodd i Aaron holl eiriau yr ARGLWYDD, yr hwn a'i hanfonasai ef, a'r holl arwyddion, a orchymynasai efe iddo.

29 ¶ A Moses ac Aaron a aethant, ac a gymnullasant holl henuriaid melbion Israel.

30 Ac Aaron a draethodd yr holl eiriau a lefarasai yr ARGLWYDD wrth Moses, ac a wnaeth arwyddion y'ngolwg y bobl.

31 A chredodd y bobl: a phan glywsant ymweled o'r ARGLWYDD â melbion Israel, ac iddo edrych ar eu gorthymder, yna hwy a ymgrymmasant, ac a addolasant.

PENNOD V.

1 Pharaoh yn rhoddi senn i Moses ac Aaron, am eu cennadwriaeth: 5 yn ychwanegu taeg yr Israellaid: 15 yn eu ceryddu hwynt am eu hachwynion. 21 Hwytthau yn llestain yn erbyn Moses ac Aaron. 22 Moses yn cwyno wrth Dduw.

A C wedi hynny, Moses ac Aaron a aethant i mewn, ac a ddywedasant wrth Pharaoh, Fel hyn y dywedodd ARGLWYDD Dduw Israel; Gollwng ymaith fy mhobl, fel y cadwont wyl i mi yn yr anialwch.

2 A dywedodd Pharaoh, Pwy yw yr ARGLWYDD, fel y gwrandawn i ar ei lais, i ollwng Israel ymaith? Yr ARGLWYDD nid adwasen, ac Israel ni ollyngaf.

3 A dywedasant hwythau Duw yr Hebreaid a gyfarfu â ni: gâd i ni fyned, attolwg, daith tridiau yn yr anialwch, ac aberthu i'r ARGLWYDD ein Duw; rhag iddo ein rhuthro â haint, neu â chleddyf.

4 A dywedodd brenhin yr Aipht wrthynt, Moses ac Aaron, paham y perchw i'r bobl beidio a'u gwaith? ewch at eich beichiau.

5 Pharaoh hefyd a ddywedodd, Wele pobl y wlad yn awr ydynt lawer, a pharasoch iddynt beidio a'u llwythau.

6 A gorchymynodd Pharaoh, y dydd hwnnw, i'r rhai oedd feistralid gwaith ar y bobl, a'u swyddogion, gan ddywedyd,

7 Na roddwch mwych wellt i'r bobl i wneuthur priddfeini, megis o'r blaen; elant a chasglant wellt iddynt eu hunain.

8 A rhifedi y priddfeini y rhai yr oeddynt hwy yn ei wneuthur o'r blaen a roddwch arnynt; na leihêwch o hynny: canys segur ydynt; am hynny y maent yn gweiddi, gan ddywedyd, Gâd i ni fyned ac aberthu i'n Duw.

9 Trymhaer y gwaith ar y gwŷr, a gweithiant ynddo; fel nad edrychant am eiriau offer.

10 ¶ A meistriad gwaith y bobl, a'u swyddogion, a aethant allan, ac a lefarasant wrth y bobl, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed Pharaoh; Ni roddaf wellt i chwi.

11 Ewch chwi, a cheiswch i chwi wellt lle y caffoch; er hynny ni leihêir dim o'ch gwaith.

12 A'r bobl a ymwasgarodd trwy holl wlad yr Aipht, i gaogtu sod yn lle gwellt.

13 A'r meistriaid gwaith oedd yn eu prysuro, gan ddywedyd, Gorphenwech eich gwaith, dogn dydd yn ei ddydd, megis pan oedd gwellt.

14 A churwyd swyddogion meibion Israel, y rhai a osodasai meistriaid gwaith Pharaoh arnynt hwy; a dywedwyd, Paham na orphenosoch eich tag, ar wneuthur priddfeini, ddoe a heddyw, megis cyn hynny?

15 ¶ Yna swyddogion meibion Israel a ddaethant ac a lefarant ar Pharaoh, gan ddywedyd, Paham y gwnai fel hyn a'rh weision?

16 Gwellt ni roddir i'rh weision; a Gwnewch briddfeini i ni, meddant: ac wele dy weision a gurwyd: a'rh bobl di dy hun sydd ar y bai.

17 Ac efe a ddywedodd, Segur, segur ydych; am hynny yr ydych chwi yn dywedyd, Gâd i ni fyned ac aberthu fy ARGWLWYDD.

18 Am hynny ewch yn awr, gweithwch; ac ni roddir gwellt i chwi; etto chwi a roddwch yr un cyfrif o'r priddfeini.

19 A swyddogion meibion Israel a'u gwelent eu hun newn lle drwg, pan ddywedid, Na leihêwch ddim o'ch priddfeini, dogn dydd yn ei ddydd.

20 ¶ A chyfarfuant a Moses ac Aaron, yn sefyll ar eu ffordd, pan oeddynt yn dyfod allan oddi wrth Pharaoh:

21 A dywedasant wrthynt, Edryched yr ARGWLWYDD amoch chwi, a barned; am i chwi beri i'n sawr ni ddrewi ger bron Pharaoh, a cher bron ei weision, gan roddi cleddyf yn eu llaw hwynt i'n lladd ni.

22 A dychwelodd Moses at yr ARGWLWYDD, ac a ddywedodd, O ARGWLWYDD, paham y drygaist y bobl hyn? i ba beth y'm hanfonaist?

23 Canys er pan ddaethum at Pharaoh, i lefaru yn dy enw di, efe a ddyrogodd y bobl hyn; a chan waredu ni wardaist dy bobl.

PENNOD VI.

1 Duw yn adnewyddu ei addewid, trwy ei enw JEHOFAH. 14 Achau Reuben, 15 Simeon, 16 a Lefi; o'r hwn y daeth Moses ac Aaron.

YNA y dywedodd yr ARGWLWYDD wrth Moses, Yu awr y cai weled beth a wnaif i Pharaoh: canys trwy law gadarn y gollwng efe hwynt, a thrwy law gadarn y gyrr efe hwynt o'i wlad.

2 Duw hefyd a lefarodd wrth Moses, ac a ddywedodd wrtho, Myfi yw JEHOFAH.

3 A mi a ymddangosais i Abraham, i Isaac, ac i Jacob, dan enw Duw Hollalluog: ond erbyn fy enw JEHOFAH ni bûm adnabyddus iddynt.

4 Hefyd mi a sierhêais fy nghyfammed a hwynt, am roddi iddynt wlad Canaan, sef gwlad eu hymdaith, yr hon yr ymdeithiasant ynddi.

5 A mi a glywais hefyd uchenaid plant Israel, y rhai y mae yr Aiphtiaid yn eu caethiwo; a chofais fy nghyfammed.

6 Am hynny dywed wrth feibion Israel, Myfi yw yr ARGWLWYDD; a myfi a'ch dygaf

chwi allan oddi tan lwythan yr Aiphtiaid, ac a'ch rhyddhaf o'u caethiwed hwynt; ac a'ch gwaredaf a'raich estynedig, ac a barnedigaeithau mawrion.

7 Hefyd mi a'ch cymmeraf yn bobl i mi, ac a fyddaf yn DDUW i chwi; a chewch wybod mai myfi yw yr ARGWLWYDD eich Duw, yr hwn sydd yn eich dwyn chwi allan oddi tan lwythan yr Aiphtiaid.

8 A mi a'ch dygaf chwi i'r wlad, am yr hon y tyngais y rhoddw hi i Abraham, i Isaac, ac i Jacob; a mi a'i roddaf i chwi yn etifeddiaeth: myfi yw yr ARGWLWYDD.

9 ¶ A Moses a lefarodd felly wrth feibion Israel: ond ni wrandawsant ar Moses, gan gyfyngdra yspryd, a chan gaeithwed caled.

10 A'r ARGWLWYDD a lefarodd wrth Moses, gan ddywedyd,

11 Dos i mewn; dywed wrth Pharaoh, brenhin yr Aipht, am iddo ollwng meibion Israel allan o'i wlad.

12 A Moses a lefarodd ger bron yr ARGWLWYDD, gan ddywedyd, Wele, plant Israel ni wrandawsant arnaf fi; a pha fodd y'm gwrandawal Pharaoh, a minnau yn ddfenwaeddig o wefusau?

13 A'r ARGWLWYDD a lefarodd wrth Moses ac Aaron, ac a roddodd orchymyn iddynt at feibion Israel, ac at Pharaoh brenhin yr Aipht, i ddwyn meibion Israel allan o wlad yr Aipht.

14 ¶ Dyma eu pencenedil hwynt: meibion Reuben, y cyntaf-anedig i Israel; Manoch, a Phalu, Hexron, a Charmi: dyma deuluoedd Reuben.

15 A meibion Simeon; Jemuel, a Jamin, Ohad, a Jachin, Sohar hefyd, a Saul mab y Ganaanees: dyma deuluoedd Simeon.

16 ¶ Dyma hefyd enwau meibion Lefi, yn ol eu cenhedlaethau; Gerson, Cohath hefyd, a Merari: a blynyddoedd oes Lefi oedd gant ac onid tair blynedd degain.

17 Meibion Gerson; Libni, a Simi, yn ol eu teuluoedd.

18 A meibion Cohath; Amram, ac Ishar, Hebron hefyd, ac Uzziel: a blynyddoedd oes Cohath oedd dair ar ddeg ar hugain a chan mlynedd.

19 Meibion Merari oedd Mahali, a Musi: dyma deuluoedd Lefi, yn ol eu cenhedlaethau.

20 Ac Amram a gymmerodd Jochebed, ei fodryb chwær ei dad, yn wraig iddo; a hi a ymddig iddo Aaron a Moses: a blynyddoedd oes Amram oedd onid tair degain a chan mlynedd.

21 ¶ A meibion Ishar; Corah, a Nepheg, a Sicri.

22 A meibion Uzziel; Misael, ac Elsaphan, a Sithri.

23 Ac Aaron a gymmerodd Elisheba, merch Ammadab, chwær Nahason, yn wraig iddo; a hi a ymddig iddo Nadab ac Abihu, Eleazar ac Ithamar.

24 Meibion Corah hefyd; Assir, ac Elcanah, ac Abiasaph: dyma deuluoedd y Corahiaid.

25 Ac Eleazar, mab Aaron, a gymmerodd yn wraig iddo en o ferched Putiel; a hi a ymddig iddo ef Phineas: dyma bennau cenedl y Lefiaid, yn ol eu teuluoedd.

26 Dyma Aaron a Moses, y rhai y dywedodd yr ARGWLWYDD wrthynt, Dygwch feibion Israel allan o wlad yr Aipht, yn ol eu lluoedd.

27 Dyma y rhai a lefarasant wrth Pharaoh brenhin yr Aipht, am ddwyn meibion Is-

rael allan o'r Aiphth: dyma y Moses ac Aaron hwnaw.

28 ¶ A bu, ar y dydd y llefarodd yr ARGLWYDD wrth Moses yn nhir yr Aiphth, 29 Lefaru o'r ARGLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd, *Myfi yw yr ARGLWYDD: dywed wrth Pharaoh, brenhin yr Aiphth, yr hyn oll yr ydwyf fi yn ei ddywedyd wrthyf.*

30 A dywedodd Moses ger bron yr ARGLWYDD, *Wele fi yn dden waededig o wefusau; a pha fodd y gwrendy Pharaoh arnaf?*

PENNOD VII.

1 *Duw yn rhoi calon ym Moses i fyned at Pharaoh. 7 Ei oedran ef. 8 Ei wialen ef yn troi yn sarph. 11 Yr hudolion yn gwneuthur y cyffelyb. 13 Caledu calon Pharaoh. 14 Cennaduriaeth Duw at Pharaoh. 19 Troi yr afon yn waed.*

A'R ARGLWYDD a ddywedodd wrth Moses, *Gwel, mi a'th wneuthum yn Dduw i Pharaoh; ac Aaron dy frawd fydd yn brophwyd i tithau.*

2 *Ti a leferi yr hyn oll a orchymynwyf i ti; ac Aaron dy frawd a lefara wrth Pharaoh, ar iddo ollwng meibion Israel ymaith o'i wlad.*

3 *A minnau a galedaf galon Pharaoh, ac a amlhaf fy arwyddion a'm rhyfeddodau y'ngwlad yr Aiphth.*

4 *Onid ni wrendy Pharaoh arnoch: yna y rhoddaf fy llaw ar yr Aiphth; ac y dygaf allan fy lfluocedd, fy mhobl, meibion Israel, o wlad yr Aiphth, trwy farnedigathau mawrion.*

5 *A'r Aiphthiad a gant wybod mai myfi yw yr ARGLWYDD, pan estynwyf fy llaw ar yr Aiphth, a dwyn meibion Israel allan o'u mysg hwynt.*

6 *A gwnaeth Moses ac Aaron fel y gorchymynodd yr ARGLWYDD iddynt; i'e, felly y gwnaethant.*

7 *A Moses ydoedd fab pedwar ugain mlwydd, ac Aaron yn fab tair blwydd a phedwar ugain, pan lefarasant wrth Pharaoh.*

8 ¶ *A'r ARGLWYDD a lefarodd wrth Moses ac Aaron, gan ddywedyd,*

9 *Pan lefaro Pharaoh wrthyh, gan ddywedyd, Dangoswch gennyh wrythiau; yna y dywedid wrth Aaron, Cymmer dy wialen, a bwrw hi ger bron Pharaoh; a hi a y'n sarph.*

10 ¶ *A Moses ac Aaron a aethant i mew'n at Pharaoh, ac a wnaethant felly, megis y gorchymynasai yr ARGLWYDD: ac Aaron a fwriodd ei wialen ger bron Pharaoh, a cher bron ei weision; a hi a aeth yn sarph.*

11 *A Pharaoh hefyd a alwodd am y doethion, a'r hudolion: a hwythau hefyd, sef swynwyr yr Aiphth, a wnaethant felly trwy eu swynion.*

12 *Canys bwriasant bob un ei wialen; a hwy a aethant yn seirph: ond gwialen Aaron a lyngodd eu gwiall hwynt.*

13 *A chalon Pharaoh a galedodd, fel na wrandawai arnynt hwy; megis y lefarasai yr ARGLWYDD.*

14 ¶ *A dywedodd yr ARGLWYDD wrth Moses, Caledodd calon Pharaoh; gwrthododd ollwng y bobl ymaith.*

15 *Dos at Pharaoh yn fore: wele efe a ddaw allan i'r dwfr; saf dithau ar lann yr afon erbyn ei ddyfod ef; a chymmer yn dy law y wialen a drodd yn sarph.*

16 *A dywed wrtho ef, ARGLWYDD DUW yr Hobreaid a'm hanfmodd attaf, i ddy-*

wedyd, *Gollwng ymaith fy mhobl, fel y'm gwasanaethont yn yr anialweh: ac wele, hyd yn hyn, ni wrandawit.*

17 *Fel hyn y dywedodd yr ARGLWYDD: Wrth hyn y cai wybod mai myfi yw yr ARGLWYDD: wele, myfi a'r wialen sydd yn fy llaw a darawaf y dyfroedd sydd yn yr afon, fel y troer hwynt yn waed.*

18 *A'r pysg sydd yn yr afon a fyddant feirw, a'r afon a ddreua; a bydd bilin gan yr Aiphthiad yfed dwfr o'r afon.*

19 ¶ *Yr ARGLWYDD hefyd a ddywedodd wrth Moses, Dywed wrth Aaron, Cymmer dy wialen, ac estyn dy law ar ddyfroedd yr Aiphth, ar eu ffrydiau, ar eu hafonydd, ac ar eu pyllau, ac ar eu holl lynnau dyfroedd, fel y byddont yn waed; a bydd gwaed trwy holl wlad yr Aiphth, yn eu llestri coed a cherrig hefyd.*

20 *A Moses ac Aaron a wnaethant fel y gorchymynodd yr ARGLWYDD: ac efe a gododd ei wialen, ac a darawodd y dyfroedd y rhai oeddynt yn yr afon, y'ngwydd Pharaoh, ac y'ngwydd ei weision; a'r holl ddyfroedd y rhai oeddynt yn yr afon a drowyd yn waed.*

21 *A'r pysgod, y rhai oeddynt yn yr afon, a fuant feirw; a'r afon a ddreuwodd, ac ni allai yr Aiphthiad yfed dwfr o'r afon; a gwaed oedd trwy holl wlad yr Aiphth.*

22 *A swynwyr yr Aiphth a wnaethant y cyffelyb trwy eu swynion: a chaledodd calon Pharaoh, ac ni wrandawodd arnynt; megis y lefarasai yr ARGLWYDD.*

23 *A Pharaoh a drodd ac a aeth i'w dy, ac ni oedodd hyn at ei galon.*

24 *A'r holl Aiphthiad a gloddiasant oddi amgylch yr afon am ddwfr i'w yfed; canys ni allent yfed o ddwfr yr afon.*

25 *A chyflawnwyd saith o ddyddiau, wedi i'r ARGLWYDD daro yr afon.*

PENNOD VIII.

1 *Danfôn llyffaint. 8 Pharaoh yn ymbil â Moses. 12 A Moses trwy weddi yn eu tynnu hwynt ymaith. 16 Troi y lloech yn llau: yr hyn ni allai y swynwyr ei wrneuthur. 20 Yr heidiau ednog. 25 Pharaoh yn lled-foddawn i'r bobl i fyned; 32 etto efe a galedir.*

A DYWEDODD yr ARGLWYDD wrth Moses, *Dos at Pharaoh, a dywed wrtho, Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD; Gollwng ymaith fy mhobl, fel y'm gwasanaethont.*

2 *Ac os gwrthodi eu gollwng, wele, mi a darawaf dy holl derfynau di â llyffaint.*

3 *A'r afon a heigia llyffaint, y rhai a ddringant, ac a ddeuant i'th dy, ac i ystafell dy orwedde, ac ar dy wely; ac i dy dy weision, ac ar dy bobl, ac i'th ffynau, ac ar dy fwyd gweddill.*

4 *A'r llyffaint a ddringant arnat ti, ac ar dy bobl, ac ar dy holl weision.*

5 ¶ *Yr ARGLWYDD hefyd a ddywedodd wrth Moses, Dywed wrth Aaron, Estyn dy law a'th wialen ar y ffrydiau, ar yr afonydd, ac ar y llynnoedd; a gwna i llyffaint ddyfod i fynu ar hyd tir yr Aiphth.*

6 *Ac Aaron a estynodd ei law ar ddyfroedd yr Aiphth; a'r llyffaint a ddaethant i fynu, ac a orchuddiasant dir yr Aiphth.*

7 *A'r swynwyr a wnaethant yr un modd, trwy eu swynion; ac a ddygasant i fynu llyffaint ar wlad yr Aiphth.*

8 ¶ *Yna Pharaoh a alwodd am Moses ac Aaron, ac a ddywedodd, Gweddifwch ar yr ARGLWYDD, ar iddo dynnu y llyffaint*

ymath oddi wrthf fi, ac oddi wrth fy mhobl; a mi a ollyngaf ymaith y bobl, fel yr aberthont i'r ARGWLWYDD.

9 A Moses a ddywedodd wrth Pharaoh, Cymmer ogoniant arnaf fi: Pa amser y gweddiat drosof, a thros dy weision, a thros dy bobl, am didfa y llyffaint oddi wrthyt, ac o'r dai, am a'u gadael yn unig yn yr afon?

10 Ac efe a ddywedodd, Y fory. A dywedodd yntau, Yn ol dy air y bydd; fel y gwypech nad oes neb fel yr ARGWLWYDD ein Duw ni.

11 A'r llyffaint a ymadawant a thi, ac a'th dai, ac a'th weision, ac a'th bobl; yn unig yn yr afon y gadewir hwynt.

12 A Moses ac Aaron a aethant allan oddi wrth Pharaoh. A Moses a leffodd ar yr ARGWLWYDD, o achos y llyffaint y rhai a ddygasai efe ar Pharaoh.

13 A'r ARGWLWYDD a wnaeth yn ol gair Moses: a'r llyffaint a fuant feirw o'r tai, o'r pentrefydd, ac o'r meysydd.

14 A chasglasant hwynt yn bentyrrau; fel y drewodd y wlad.

15 Pan welodd Pharaoh fod seibiant iddo, efe a galedodd ei galon, ac ni wrandawodd arnynt; megis y llefarasai yr ARGWLWYDD.

16 ¶ A dywedodd yr ARGWLWYDD wrth Moses, Dywed wrth Aaron, Estyn dy wialen, a tharo lwch y ddaear, fel y byddo yn llau trwy holl wlad yr Aipht.

17 Ac felly y gwnaethant. Canys Aaron a estynnodd ei law a'i wialen, ac a darawodd lwch y ddaear; ac efe a aeth yn llau ar ddyn ac ar anifail: holl lwch y tir oedd yn llau trwy holl wlad yr Aipht.

18 A'r swynwyr a wnaethant felly, trwy eu swynion, i ddwyn llau allan; ond ni allasant: felly y bu y llau ar ddyn ac ar anifail.

19 Yna y swynwyr a ddywedasant wrth Pharaoh, Bys Duw yw hyn: a chaledwyd calon Pharaoh, ac ni wrandawai arnynt; megis y llefarasai yr ARGWLWYDD.

20 ¶ A dywedodd yr ARGWLWYDD wrth Moses, Cyfod yn fore, a saf ger bron Pharaoh; wele efe a ddaw allan i'r dwfrs yna dywed wrtho, Fel hyn y dywedodd yr ARGWLWYDD; Gollwng ymaith fy mhobl, fel y'm gwasanaethont.

21 O herwydd, os ti ni ollyngi fy mhobl, wele fi yn gollwng arnat ti, ac ar dy weision, ac ar dy bobl, ac i'th dai, gymmysgbla; a thal yr Aiphtiaid a lenwir o'r gymmysgbla, a'r ddaear hefyd yr hon y maent arni.

22 A'r dydd hwnnw y neillduaf fi wlad Gosen, yr hon y mae fy mhobl yn aros ynddi, fel na byddo y gymmysgbla yno; fel y gwypech mai myfi yw yr ARGWLWYDD y'nghanol y ddaear.

23 A mi a oedaf wahan rhwng fy mhobl i a'th bobl di: y fory y bydd yr arwydd hwn.

24 A'r ARGWLWYDD a wnaeth felly: a daeth gymmysgbla drom i dŷ Pharaoh, ac i dai ei weision, ac i holl wlad yr Aipht; a llygrwyd y wlad gan y gymmysgbla.

25 ¶ A Pharaoh a alwodd am Moses ac Aaron, ac a ddywedodd, Ewch, aberthwch i'ch Duw yn y wlad.

26 A dywedodd Moses, Nid cymmwys gwneuthur felly; oblegid ny ni aberthwn i'r ARGWLWYDD ein Duw ffeiddbeth yr Aiphtiaid: wele, os aberthwn ffeiddbeth yr Aiphtiaid y'ngŵydd eu llygaid hwynt, oni labuddiant hwy ni?

27 Taith tridlau yr awn i'r anialweh, a

ny ni a aberthwn fr ARGWLWYDD ein Duw, megis y dywedo efe wrthym ni.

28 A dywedodd Pharaoh, Mi a'ch gollyngaf chwi, fel yr aberthwch i'r ARGWLWYDD eich Duw yn yr anialweh; ond nac ewch yn mhell: gweddiwch trosuf fi.

29 A dywedodd Moses, Wele, myfi a a'th allan oddi wrthyt, ac a weddiat ar yr ARGWLWYDD, ar gilio y gymmysgbla oddi wrth Pharaoh, oddi wrth ei weision, ac oddi wrth ei bobl, y fory: ond na thwyllid Pharaoh mwyach, heb ollwng ymaith y bobl i aberthu i'r ARGWLWYDD.

30 A Moses a aeth allan oddi wrth Pharaoh, ac a weddiodd ar yr ARGWLWYDD.

31 A gwnaeth yr ARGWLWYDD yn ol gair Moses: a'r gymmysgbla a dynnodd efe ymaith oddi wrth Pharaoh, oddi wrth ei weision, ac oddi wrth ei bobl; ni adawyd un.

32 A Pharaoh a galedodd ei galon y waith honno hefyd, ac ni ollyngodd ymaith y bobl.

PENNOD IX.

I Haint yr anifeiliaid. 8 Pla y cornwyddid llinorog. 13 Cennaduriaeth Moses yng nghylch y coryng. 23 Pla y coryng. 27 Pharaoh yn ymbil a Moses; 35 ac er hynny afe a galedir.

Y NA y dywedodd yr ARGWLWYDD wrth Moses, Dos i mewn at Pharaoh, a llefara wrtho ef, Fel hyn y dywed ARGWLWYDD Dduw yr Hebraid; Gollwng ymaith fy mhobl, fel y'm gwasanaethont.

2 Oblegid, os gwrthodi eu gollwng hwynt ymaith, ac attal o honot hwynt eto;

3 Wele, llaw yr ARGWLWYDD fydd ar dy anifeiliaid, y rhai sydd yn y maes; ar feirch, ar asynod, ar gamelod, ar y gwartheg, ac ar y defaid, y daw haint trwm iawn.

4 A'r ARGWLWYDD a neilldua rhwng anifeiliaid Israel, ac anifeiliaid yr Aiphtiaid; fel na byddo marw dim o gwbl a'r sydd eiddo melbion Israel.

5 A gosolodd yr ARGWLWYDD amser nodedig, gan ddywedyd, Y fory y gwna yr ARGWLWYDD y peth hyn yn y wlad.

6 A'r ARGWLWYDD a wnaeth y peth hynny drannoeth: a bu feirw holl anifeiliaid yr Aiphtiaid; ond o anifeiliaid melbion Israel ni bu farw un.

7 A Pharaoh a anfonodd; ac wele, ni buasai farw un o anifeiliaid Israel: a chalon Pharaoh a galedwyd, ac ni ollyngodd y bobl.

8 ¶ A dywedodd yr ARGWLWYDD wrth Moses ac wrth Aaron, Cymmerwch i chwi lonaid eich llaw o ludw ffwrn, a thaedd Moses ef tu a'r nefoedd yng ngŵydd Pharaoh:

9 Ac efe fydd yn llwch ar holl dir yr Aipht; ac a fydd ar ddyn ac ar anifail yn gornwyd llinorog, trwy holl wlad yr Aipht.

10 A hwy a gymmerasant ludw y ffwrn, ac a safasant ger bron Pharaoh: a Moses a'i taenodd tu a'r nefoedd; ac efe a aeth yn gornwyd llinorog ar ddyn ac ar anifail.

11 A'r swynwyr ni allent sefyll ger bron Moses, gan y cornwyd; oblegid yr oedd y cornwyd ar y swynwyr, ac ar yr holl Aiphtiaid.

12 A'r ARGWLWYDD a galedodd galon Pharaoh, fel na wrandawai arnynt; megis y llefarasai yr ARGWLWYDD wrth Moses.

13 ¶ A'r ARGWLWYDD a ddywedodd wrth Moses, Cyfod yn fore, a saf ger bron Pharaoh, a dywed wrtho, Fel hyn y dywed

ARGLWYDD DDUW yr Hebreaid; Gollwng fy mhobl, fel y'm gwasnaethont.

14 Canys y waith hon yr anfonaf fy holl blaau ar dy galon, ac ar dy weision, ac ar dy bobl; fel y gwypoch nad oes gyfelyb i mi yn yr holl ddaear.

15 O herwydd yn awr, mi a estynaf fy llaw, ac a'th darawaf di a'th bobl a haint y nodau; a thi a dorri'r ymaith oddi ar y ddaear.

16 Ac yn ddaeu er mwyn hyn y'th gyfodais di, i ddangos i ti fy nerth; ac fel y mynegar fy enw trwy yr holl ddaear.

17 A wyt ti yn ymddyrfhafu ar fy mhobl etto, heb eu gollwng hwynt ymaith?

18 Wele, mi a wiafiaw'r ynghylch yr amser yma y fory genillyg trymion iawn; y rhai ni bu eu bath yn yr Aipht, o'r dydd y sylfaenwyd hi, hyd yr awr hon.

19 Anfon gan hynny yn awr, casgl dy anifeiliaid, a phob dim a'r ysydd i ti yn y maes: pob dyn ac anifail a gaffer yn y maes, ac nis dyger i dy, y diagyn y cenillyg arnynt, a byddant feirw.

20 Yr hwn a ofnodd air yr ARGWLWYDD o weision Pharaoh, a yrrodd ei weision a'i anifeiliaid i dai;

21 A'r hwn nid ystyriodd air yr ARGWLWYDD, a adawodd ei weision a'i anifeiliaid yn y maes.

22 ¶ A'r ARGWLWYDD a ddywedodd wrth Moses, Estyn dy law tu a'r nefoedd; fel y byddo cenillyg yn holl wiad yr Aipht, ar ddy'n ac ar anifail, ac ar holl lysiau y maes, o fewn tir yr Aipht.

23 A Moses a estynnodd ei wialen tu a'r nefoedd: a'r ARGWLWYDD a roddodd daranau a chenillyg, a'r tan a gerddodd ar hyd y ddaear; a chafoddod yr ARGWLWYDD genillyg ar dir yr Aipht.

24 Felly yr ydoedd cenillyg, a than yn ymgymeryd y'nghanol y cenillyg, yn ffin iawn; yr hwn ni bu ei fath yn holl wiad yr Aipht, er pan ydoedd yn ghenhedaeth.

25 A'r cenillyg a gurodd, trwy holl wiad yr Aipht, gwbl a'r oedd yn y maes, yn ddy'n ac yn anifail; y cenillyg hefyd a gurodd holl lysiau y maes, ac a ddyrliodd holl goed y maes:

26 Yn unig y'ngwlad Gosen, yr hon yr ydoedd meibion Israel ynddi, nid oedd dim cenillyg.

27 ¶ A Pharaoh a anfonodd, ac a alwodd ar Moses ac Aaron, ac a ddywedodd wrthynt, Pechais y waith hon; yr ARGWLWYDD sydd gyflawn, a minnau a'm pobl yn an-nuwial.

28 Gwedd'i'wch ar yr ARGWLWYDD (cans digon yw hyn) na byddo taranau Duw na chenillyg; a mi a'ch gollyngaf, ac ni arhoewch yn hwy.

29 A dywedodd Moses wrtho, Pan elwyf allan o'r ddinas mi a ledaf fy nwyllaw at yr ARGWLWYDD: a'r taranau a heiddant, a'r cenillyg ni bydd mwyl; fel y gwypych mai yr ARGWLWYDD bla'u y ddaear.

30 Ond mi a wn nad wyt ti etto, na'th weision, yn ofni wyneb yr ARGWLWYDD DDUW.

31 A'r llin a'r haid a gurwyd; cans yr haid oedd wedi hedeg, a'r llin wedi ddu:

32 A'r gwenith a'r rhyg ni churwyd; o herwydd diweddar oedd ynt hwy.

33 A Moses a aeth oddi wrth Pharaoh allan o'r ddinas, ac a ledodd ei ddwyllaw at yr ARGWLWYDD; a'r taranau a'r cenillyg a heiddasant, ac ni thywalltwyd gwlaw ar y ddaear.

34 A phan welodd Pharaoh beidio o'r gwlaw, a'r cenillyg, a'r taranau, efe a chwangodd bechu; ac a galedodd ei galon, efe a'i weision.

35 A chaledwyd calon Pharaoh, ac ni oll-yngai efe feibion Israel ymaith; megis y llefarasai yr ARGWLWYDD trwy law Moses.

PENNOD X.

1 Dduw yn bygwth anfon locustiaid. 7 Pharaoh, ar ddaear ei weision, yn lled-foddlaon i'r Israeliaid i fyned ymaith. 12 Pla y locustiaid. 16 Pharaoh yn ymbil a Moses. 21 Pla y tywyllwch anferthol. 24 Pharaoh yn ymbil a Moses; 27 etto efe a galon-galedir.

A DYWEDDODD yr ARGWLWYDD wrth Moses, Dos at Pharaoh; o herwydd mi a galedais ei galon ef, a chalon ei weision; fel y dangoswn fy arwyddion hyn yn ei wydd ef:

2 Ac fel y mynegir wrth dy fab, a mab dy fab, yr hyn a wneuthum yn yr Aipht, a'm harwyddion a wneuthum yn eu plith hwynt; ac y gwypoch mai myfi yw yr ARGWLWYDD.

3 A daeth Moses ac Aaron i mew'n at Pharaoh, a dywedasant wrtho, Fel hyn y dywedodd ARGWLWYDD DDUW yr Hebreaid; Pa hyd y gwrthodi ymostwng ger fy mron? gollwng ymaith fy mhobl, fel y'm gwasnaethont.

4 O herwydd os ti a wrthodi ollwng fy mhobl, wele, y fory y dygaf locustiaid i'th fro;

5 A hwynt-hwy a orchuddiant wyneb y ddaear, fel na allo un weled y ddaear: a hwy a ysant y gweddill a adawyd i chwi yn ddtangol gan y cenillyg; difant hefyd bob pren a fyddo yn blaguro i chwi yn y maes.

6 Llanwant hefyd dy dai di, a thai dy holl weision, a thai yr holl Aiphtiaid, y rhai ni welodd dy dadau, na thadau dy dadau, er y dydd y buont ar y ddaear hyd y dydd hwn. Yna efe a drodd, ac a aeth allan oddi wrth Pharaoh.

7 A gweision Pharaoh a ddywedasant wrtho, Pa hyd y bydd hwn yn fagl i ni? gollwng ymaith y gwyr, fel y gwasnaethont yr ARGWLWYDD eu Duw: Oni wyddost ti etto ddifetha yr Aipht?

8 A dyfhwelwyd Moses ac Aaron at Pharaoh: ac efe a ddywedodd wrthynt, Ewch, gwasnaethwch yr ARGWLWYDD eich Duw: ond pa rai sydd yn myned?

9 A Moses a ddywedodd, A'n llangia'u, ac a'n henafgwyr, yr awn ni; a'n meibion hefyd, ac a'n merched, a'n defaid ac a'n gwartheg, yr awn ni: oblegid rhaid i ni gadw gwyl i'r ARGWLWYDD.

10 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Yr un modd y byddo yr ARGWLWYDD gyd a chwi, ag y gollyngaf chwi, a'ch rhai bach: gwelwch, mai ar ddrwg y mae eich bryd.

11 Nid felly; ewch yn awr, y gwyr, a gwasnaethwch yr ARGWLWYDD: cans hyn yr oeddych yn ei geisio. Felly hwy a yrrwyd allan o' wydd Pharaoh.

12 ¶ A dywedodd yr ARGWLWYDD wrth Moses, Estyn dy law ar wlad yr Aipht, am locustiaid, fel y delont i fynu ar dir yr Aipht; ac y bywyt'kont holl lysiau y ddaear, ac y cwbl a'r a adawodd y cenillyg.

13 A Moses a estynnodd ei wialen ar dir yr Aipht: a'r ARGWLWYDD a ddug ddwyrein-wynt ar y tir yr holl ddiwrnod hwnn, a'r holl nos honno; a phan ddaeth y bore, gwnt y dwyrain a ddug locustiaid.

14 A'r locustiaid a aethant i'fynu dros holl wlad yr Aipht, ac a'rhosasant ym mhob ardal yr Aipht: blin iawn oeddynt; ni bu y fath locustiaid o'u blaen hwyt, ac ar eu hol ni bydd y cyffelyb.

15 Canys tolsant wyneb yr holl dir, a thywyllodd y wlad; a hwy a yssant holl lysiau y ddaear, a holl ffrwythau y coed, yr hyn a weddillasad y cenllysg: ac ni adawyd dim gwyrddleuni ar goed, nac ar lysiau y maes, o fewn holl wlad yr Aipht.

16 ¶ Yna Pharaoh a alwodd am Moses ac Aaron ar frysg; ac a ddywedodd, Pechais yn erbyn yr ARGLWYDD eich Duw, ac yn eich erbyn chwithau.

17 Ac yn awr maddeu, attolwg, fy mhechod y waith hon yn unig, a gweiddwch ar yr ARGLWYDD eich Duw, ar iddo dynnu oddi wrthyf y farwolaeth hon yn unig.

18 A Moses a aeth allan oddi wrth Pharaoh, ac a weddiodd ar yr ARGLWYDD.

19 A'r ARGLWYDD a drodd wynt gorllewin cryf iawn, ac efe a gymmerodd ymaith y locustiaid, ac a'u bwriodd hwyt i'r môr coch: ni adawyd un locust o fewn holl deryfau yr Aipht.

20 Er hynny caledodd yr ARGLWYDD galon Pharaoh, fel na olyngai efe feibion Israel ymaith.

21 ¶ A dywedodd yr ARGLWYDD wrth Moses, Estyn dy law tu a'r nefoedd, fel y byddo tywyllwch ar dir yr Aipht, tywyllwch a aller ei deimlo.

22 A Moses a estynnodd ei law tu a'r nefoedd: a bu tywyllwch dudew trwy holl wlad yr Aipht dri diwrnod.

23 Ni welai neb eu gliydd, ac ni chododd neb o'i le dri diwrnod: ond yr ydoedd goleuni i holl feibion Israel yn eu trigfannau.

24 ¶ A galwodd Pharaoh am Moses ac Aaron, ac a ddywedodd, Ewch, gwasanaethwch yr ARGLWYDD; arhòed eich defaid, a'ch gwartheg yn unig: aed eich rhai bach hefyd gyd â chwi.

25 A dywedodd Moses, Ti a roddi hefyd yn ein dwylaw ebyrth, a phoethoffrymmau, fel yr aberthom i'r ARGLWYDD ein Duw.

26 Aed ein hanifeiliaid hefyd gyd â ni; ni adewir ewin yn ol: oblegid o honnynt y cymmerwn i wasanaethu yr ARGLWYDD ein Duw: ac nis gwyddom â pha beth y gwasanaethwn yr ARGLWYDD, hyd oni ddelom yno.

27 ¶ Ond yr ARGLWYDD a galedodd galon Pharaoh, ac ni fynnai eu gollwng hwyt.

28 A dywedodd Pharaoh wrtho, Dos oddi wrthyf, gwylia arnat rhag gweled fy wyneb mwy: oblegid y dydd y gwelych fy wyneb, y byddi farw.

29 A dywedodd Moses, Uniawn y dywedaist, ni welaf dy wyneb mwy.

PENNOD XI.

1 *Cennaduriaeth Duw at yr Israeliaid i fenthycio tlychau gan eu cymmydogion.* 4 *Moses yn bygwth Pharaoh â marwolaeth y cyntafanedig.*

A'r ARGLWYDD a ddywedodd wrth Moses, Un bla etto a ddygaf ar Pharaoh, ac ar yr Aipht; wotii hynny efe a'ch gollwng chwi oddi yma: pan y'ch gollyngo, gan wthio efe a'ch gwthia chwi oddi yma yn gwbl.

2 Dywed yn awr lle y clywo y bobl; a benthycied pob gwr gan ei gymmydog, a phob gwraig gan ei chymmydoges, ddodrefn arlan, a dodrefn aur.

3 A'r ARGLWYDD a roddodd i'r bobl ffaf

y'ngolwg yr Aiphtiaid: ac yr oedd Moses yn wr mawr iawn y'ngwlad yr Aipht, y'ngolwg gweision Pharaoh, ac y'ngolwg y bobl.

4 Moses hefyd a ddywedodd, Fel hyn y llefarodd yr ARGLWYDD; Ynghylch hanner nos yr âf fi allan i ganol yr Aipht.

5 A phob cyntafanedig y'ngwlad yr Aipht a fydd marw, o gyntafanedig Pharaoh, yr hwn sydd yn eistedd ar ei deyrn-gadair, hyd gyntafanedig y wasanaethferch sydd ar ol y felin; a phob cyntafanedig o anifail.

6 A bydd gweiddi mawr trwy holl wlad yr Aipht, yr hwn ni bu ei fath, ac ni bydd mwyach ei gyffelyb.

7 Ond yn erbyn neb o'blant Israel ni symmud ci ei dafod, ar ddyd, nac anifail; fel y gwypoeh fod yr ARGLWYDD yn gneuthur rhagor rhwag yr Aiphtiaid ac Israel.

8 A th holl weision hyn a ddeuant i waered attaf fi, ac a ymgyrmaent i mi, gan ddywedyd, Dos allan, a'r holl bobl sydd ar dy ol; ac wedi hynny yr âf fi allan. Felly efe a neth allan oddi wrth Pharaoh mewn diglloedd lliidiog.

9 A dywedodd yr ARGLWYDD wrth Moses, Ni wrendy Pharaoh arnoch; fel yr amlihaer fy rhyfedodau y'ngwlad yr Aipht.

10 A Moses ac Aaron a wnaethant yr holl ryfedodau hyn ger bron Pharaoh: a'r ARGLWYDD a galedodd galon Pharaoh, fel na olyngai efe feibion Israel allan o'i wlad.

PENNOD XII.

1 *Newidid dechreuad y fwyddym.* 3 *Ordinio y Pasc.* 11 *Defod y Pasc.* 15 *Bara croyw.* 29 *Marwolaeth y cyntafanedig.* 31 *Gyrru yr Israeliaid allan o'r tir.* 37 *Hwythau yn dyfod i Succoth.* 43 *Ordinid y Pasc.*

Yr ARGLWYDD hefyd a lefarodd wrth Moses ac Aaron yn nhir yr Aipht, gan ddywedyd,

2 Y mis hwn sydd i chwi yn ddechreuad y misoedd: cyntaf sydd i chwi o fisoedd y flwyddyn.

3 ¶ Lleferwch wrth holl gynulleidfa Israel, gan ddywedyd, Ar y degfed dydd o'r mis hwn cymmerant iddynt bob un oen, yn ol teulu eu tadau, sef oen dros bob teulu.

4 Ond os y teulu fydd yr ffrychan i'r oen, efe a'i gymmydog nesaf i'w dŷ a'i cymmer, wrth y rhifedi o ddyuion; pob un yn ol ei fwytta a gyfrifwch at yr oen.

5 Bydded yr oen gennech yn berffeith-gwbl, yn wryd, ac yn lwdn bliwydd: o'r defaid, neu o'r geifr, y cymmerwch ef.

6 A bydded y'ngwad gennech hyd y ped werydd dydd ar ddeg o'r mis hwn: a llyaded holl dyfa cymmeridfa Israel ef yn y cyfnos.

7 A chymmerant o'r gwaed, a rhoddant ar y ddau ystlysboet, ac ar gappan drws y tai y bwyttant ef ynddynt.

8 A'r cig a fwyttant y nos honno, wedi ei rostio wrth dân, a bara croyw, gyd â daii surion y bwyttant ef.

9 Na fwyttwch o hono yn amrwd, na chwaith wedi ei ferwi mewn dwfr, eithr wedi ei rostio wrth dân; ei ben gyd â'i draed a'i ymysgaroedd.

10 Ac na weddillwch daiim o hono hyd y bore: a'r hwn fydd y'ngweddill o hono erbyn y bore, llosgwch yn tân.

11 ¶ Ac fel hyn y bwyttwch ef; wedd gwregysu eich lwynau, a'ch esgidiau am eich traed, a'ch ffyn yn eich dwylaw: a bwyttwch ef ar ffwrst; Pasc yr ARGLWYDD y'fynu efe.

12 O herwydd mi a ddamwyaf trwy wlad yr Aipht y nos hon, ac a darawaf bob cyntaf

anedig o fewn tir yr Aipht, yn ddyn, ac yn anifail; a mi a wnaf farn yn erbyn holl dduwiau yr Aipht: myfi yw yr ARGOLWYDD.

13 A'r gwaed fydd i chwi yn arwydd ar y tai lle *byddoch* chwi: a phan welwyf y gwaed, yna yr af heibio i chwi, ac ni bydd pla dinystriol arnoch chwi, pan darawyf dir yr Aipht.

14 A'r dydd hwn fydd yn goffadwriaeth i chwi; a chwi a'i cedwch ef yn wyl i'r ARGOLWYDD trwy eich cenhedlaethau: cedwch ef yn wyl trwy ddeddf dragywyddol.

15 Saith niwrnod y bwyttwch fara croyw; y dydd cyntaf y lwriwch surdoes allan o'ch tai: o herwydd pwy bynnag a fwyttio fara lefeiniyl o'r dydd cyntaf hyd y seithfed dydd, yr enaid hwnnw a dorrir ymaith oddi wrth Israel.

16 Ar y dydd cyntaf hefyd y *bydd* i chwi gymanfa sanctaidd, a chymanfa sanctaidd ar y seithfed dydd: dim gwaith ni wnair yuddynt, onid yr hyn a fwyty pob dyn, hynny yn unig a ellwch ei wneuthur.

17 Cedwch hefyd *wyl* y bara croyw; o herwydd o fewn corph y dydd hwn y dygaf eich lluoedd chwi allan o wlad yr Aipht: am hynny cedwch y dydd hwn yn eich cenhedlaethau, trwy ddeddf dragywyddol.

18 ¶ Yn y *mis* cyntaf, ar y pedwerydd dydd ar ddeg o'r mis yn yr hwyr, y bwyttwch fawr croyw, hyd yr unfed dydd ar hugain o'r mis yn yr hwyr.

19 Na chaffer surdoes yn eich tai saith niwrnod: canys pwy bynnag a fwyttio fara lefeiniyl, yr enaid hwnnw a dorrir ymaith o gynnulleidfia Israel, yn gystal y dfeithr a'r prifodur.

20 Na fwyttwch ddim lefeiniyl: bwyttwch fara croyw yn eich holl drigfannau.

21 ¶ A galwodd Moses am holl henuriaid Israel, ac a ddywedodd wrthynt, Tynnwch a chymmerwch i chwi onen yn ol eich teuluoedd, a lleddwch y Pasc.

22 A chymmerwch dusw o isop, a throchwch ef yn y gwaed a *fyddo* yn y cawg, a rhoddwch ar gappan y drws, ac ar y ddau ystlysbost o'r gwaed a *fyddo* yn y cawg; ac nac aed neb o honoch allan o ddrws ei dy hyd y bore.

23 O herwydd yr ARGOLWYDD a dramwya i daro yr Aiphtiaid: a phan welo efe y gwaed ar gappan y drws, ac ar y ddau ystlysbost; yna yr ARGOLWYDD a heibio i'r drws, ac ni ad i'r dinystrydd ddyfod i mew'n i'ch tai chwi i ddinystrio.

24 A chwi a gedwch y peth hyn yn ddeddf i ti, ac i'ch feibion yn dragywydd.

25 A phan ddoloch i'r wlad a rydd yr ARGOLWYDD i chwi, megis yr addawodd; yna cedwch y gwasanaeth hwn.

26 A bydd pan ddywedo eich meibion wrthy, Pa wasanaeth yw hwn gennyh?

27 Yna y dywedwch, Aberth Pasc yr ARGOLWYDD ydyw, yr hwn a aeth heibio i dai meibion Israel yn yr Aipht, pan darawodd efe yr Aiphtiaid, ac yr achubodd ein tai ni. Yna yr ymgrymmodd y bobl, ac yr addolasant.

28 A meibion Israel a aethant ymaith, ac a wnaethant megis y gorchymynasai yr ARGOLWYDD wrth Moses ac Aaron; felly y gwnaethant.

29 ¶ Ac ar hanner nos y tarawodd yr ARGOLWYDD bob cyntaf-anedig y'ngwiad yr Aipht, o gyntaf-anedig Pharaoh yr hwn a eisteddai ar ei frenhinfainge, hyd gyntaf-

anedig y gaethes *oedd* yn y carchardŷ; a phob cyntaf-anedig i anifail.

30 A Pharaoh a gyfododd liw nos, efe a'i holl weision, a'r holl Aiphtiaid; ac yr oedd gweiddi mawr yn yr Aipht: oblegid nid *oedd* dŷ a'r nad *ydoedd* un marw ynddo.

31 ¶ Ac efe a alwodd ar Moses ac Aaron liw nos, ac a ddywedodd, Codwch, ewch allan o fysg fry mhobl, chwi a meibion Israel hefyd; ac ewch, a gwasanaethwch yr ARGOLWYDD, fel y dywedasoch.

32 Cymmerwch eich defaid, a'ch gwartheg hefyd, fel y dywedasoch, ac ewch ymaith, a bendithiwech sinnau.

33 A'r Aiphtiaid a fiant daerion ar y bobl, gan eu gyrru ar ffrwst allan o'r wlad: oblegid dywedasant, *Dynion* meirw ydym ni oll.

34 A'r bobl a gymmerodd eu toes cyn ei lefeinio, a'u toes oedd wedi ei rwymo yn eu dillad ar eu hygyddau.

35 A meibion Israel a wnaethant yn ol gair Moses; ac a fenthycasant gan yr Aiphtiaid dlysau arian, a thlysau aur, a gwisgoedd.

36 A'r ARGOLWYDD a roddasai i'r bobl hawddgarwch y'ngolwg yr Aiphtiaid, fel yr echwynasant iddynt: a hwy a yspeiliasant yr Aiphtiaid.

37 ¶ A meibion Israel a aethant o Rameses i Succoth, y'nglych chwe chan mil o wyr traed, heb law plant.

38 A phobl gymmysg lawer a aethant i fynu hefyd gyd â hwynt; defaid hefyd a gwartheg, *sef* dâ lawer lawn.

39 A hwy a bobasant y toes a ddygasant allan o'r Aipht yn deisennau croyw; o herwydd yr oedd heb ei lefeinio: canys gwthiasid hwynt o'r Aipht, ac ni allasant aros, ac ni pharottolasant iddynt eu hun luniaeth.

40 ¶ A phreswiliad meibion Israel, tra y trigasant yn yr Aipht, *oedd* ddeng mlynedd ar hugain a phedwar can mlynedd.

41 Ac ym mhen y deng mlynedd ar hugain a phedwar can mlynedd, ie, o fewn corph y dydd hwnnw, yr aeth holl luoedd yr ARGOLWYDD allan o wlad yr Aipht.

42 Nos yw hon i'w chadw i'r ARGOLWYDD, ar yr hon y dygwyd hwynt allan o wlad yr Aipht: nos yr ARGOLWYDD yw hon, i holl feibion Israel i'w chadw trwy eu hoedd.

43 ¶ Yr ARGOLWYDD hefyd a ddywedodd wrth Moses ac Aaron, Dyma ddeddf y Pasc: na fwyttâd neb dfeithr o hono.

44 Ond pob gwasanaethwr wedi ei brynu am arian, gwedi yr enwaedych ef, a fwyty o hono.

45 Yr allud, a'r gwas cyflog, ni chaiff fwytya o hono.

46 Mewn un tŷ y bwyttâir ef: na ddwg *ddim* o'r cig allan o'r tŷ; ac na thorwch asgwrn o hono.

47 Holl gynnulleidfia Israel a wnant hynny.

48 A phan arhoso dfeithr gyd â thi, ac ewyllisio cadw Pasc i'r ARGOLWYDD, enwaeder ei holl wrtwiaid ef, ac yna nesâd i wneuthur hynny; a bydded fel yr hwn a aned yn y wlad: ond na fwyttâd neb dfeinwaededig o hono.

49 Yr un gyfraith fydd i'r prifodur, ac i'r dfeithr a arhoso yn eich mysg.

50 Yna holl feibion Israel a wnaethant fel y gorchymynasai yr ARGOLWYDD wrth Moses ac Aaron; felly y gwnaethant.

51 Ac o fewn corph y dydd hwnnw y dug yr ARGOLWYDD feibion Israel o wlad yr Aipht, yn ol eu luoedd.

PENNOD XIII.

1 *Cyssegru y cyntaf-anedig i Dduo.* 3 *Gorchymyn cadu caffaduriaeth o'r Pasc.* 11 *Neillidau y cyntaf o'r anifeiliaid.* 17 *Yr Israeliaid wrth fyned allan o'r Aipht yn dduyn esgyrn Joseph gyd â hwynt.* 20 *Yn dyfod i Eham.* 21 *Duw yn eu harwain mewn colofn o niwl a cholofn o dân.*

AR ARLWYDD a lefarodd wrth Moses, gan ddywedyd,

2 Cyssegra i mi bob cyntaf-anedig, *sef* beth bynag a agoro y groth ym mysg meibion Israel, o ddyd ac anifail: eiddo fi *yw*.

3 ¶ A dywedodd Moses wrth y bobl, Cofwch y dydd hwn, ar yr hwn y daethoch allan o'r Aipht, o dŷ y caethiwd: oblegid trwy law gadarn y dug yr ARLWYDD chwi oddi yno: am hynny na fwyttâer bara lefeinllyd.

4 Heddyw yr ydych chwi yn myned allan, ar y mis Abib.

5 ¶ A phan ddygo yr ARLWYDD di i wlad y Canaanaid, a'r Hethiaid, a'r Amor-iaid, yr Heflaid hefyd, a'r Jebusiaid, yr hon a dyngodd efe wrth dy dadau y rhoddaid efe i ti, *sef* gwlad yn llifeirio o laeth a mêl; yna y gwnai y gwasnaeth yma ar y mis hwn.

6 Saith niwrnod y bwyttâi fara croyw; ac ar y seithfed dydd y bydd gwyl i'r ARLWYDD.

7 Bara croyw a fwyttâer saith niwrnod: ac na weler bara lefeinllyd gyd â thi; ac na weler gennyf surdoes o fewn dy holl derynau.

8 ¶ A mynega i'th fab y dydd hwnnw, gan ddywedyd, O herwydd yr hyn a wnaeth yr ARLWYDD i mi pan ddaethum allan o'r Aipht, y gwneir hyn.

9 A bydded i ti yn arwydd ar dy law, ac yn goffaduriaeth rhwng dy lygaid; fel y byddo cyfraith yr ARLWYDD yn dy enau: o herwydd â llaw gadarn y dug yr ARLWYDD dydi allan o'r Aipht.

10 Am hynny cadw y ddeddf hon, yn ei hamser nodedig, o fiwyddyn i fiwyddyn.

11 ¶ A phan ddygo yr ARLWYDD di i wlad y Canaanaid, megis y tyngodd efe wrthy, ac wrth dy dadau, a'i rhoddi i ti;

12 Yna y neillidui i'r ARLWYDD bob cyntaf-anedig: a phob cyntaf i anifail a fyddo eiddot ti, y gwrrywiad eiddo yr ARLWYDD fyddant.

13 A phob cyntaf i asyn a bryni di âg oen; ac oni phryni dyn *ef*, yna tŵrfynygia ef: a phob dyn cyntaf-anedig o'th feibion a bryni di hefyd.

14 ¶ A phan ofyno dy fab ar ol hyn, gan ddywedyd, Beth *yw* hyn? yna dywed wrtho, A llaw gadarn y dug yr ARLWYDD ni allan o'r Aipht, o dŷ y caethiwd.

15 A phan oedd yn anhawdd gan Pharaoh ein goliwng ni, y lladdodd yr ARLWYDD bob cyntaf-anedig yng gwlad yr Aipht, o gyntaf-anedig dyn hyd gyntaf-anedig anifail: am hynny yr ydwyf yn aberthu i'r ARLWYDD bob gwrryfa a agoro y groth; ond pob cyntaf-anedig o'm meibion a brynaf.

16 A bydded hynny yn arwydd ar dy law, ac yn rhagtalau rhwng dy lygaid: canys â llaw gadarn y dug yr ARLWYDD ni allan o'r Aipht.

17 ¶ A phan ollyngodd Pharaoh y bobl, ni arweiniodd yr ARLWYDD hwynt trwy ffordd gwlad y Phillistiaid, er ei bod yn aros: oblegid dywedodd Duw, Rhag i'r bobl edi-

farhau pan welant ryfel, a dychwelyd i'r Aipht.

18 Ond Duw a arweiniodd y bobl o amgylch, trwy anialwch y môr coch: ac yn arfogion yr aeth meibion Israel allan o wlad yr Aipht.

19 A Moses a gymmerodd esgyrn Joseph gyd âg ef: o herwydd efe a wneisai i feibion Israel dyngu trwy lw, gan ddywedyd, Duw a ymwel â chwi yn ddiâu; dygwch chwithau fy esgyrn oddi yma gyd â chwi.

20 ¶ A hwy a sechant o Succoth; ac a wersyllasant yn Eham, y'ng hwrir yr anialwch.

21 A'r ARLWYDD oedd yn myned o'u blaen hwynt y dydd mewn colofn o niwl, i'w harwain ar y ffordd; a'r nos mewn colofn o dân, i oleuo iddynt: fel y gallent fyned ddydd a nos.

22 Ni thynnodd efe ymaith y golofn niwl y dydd, na'r golofn dân y nos, o flaen y bobl.

PENNOD XIV.

1 *Duw yn hufforddi yr Israeliaid yn eu taith.* 5 *Pharaoh yn erlid ar eu hol hwynt.* 10 *Yr Israeliaid yn tuchan.* 13 *Moses yn eu cyasro hwy.* 15 *Duw yn dyegu i Moses beth a wna.* 19 *Y niwl yn gynnwddo i'r tu ol i'r gwersyll.* 21 *Yr Israeliaid yn myned trwy y môr coch;* 23 *a'r Aiphtiaid yn boddi ynddo.*

AR ARLWYDD a lefarodd wrth Moses, gan ddywedyd,

2 Dywed wrth feibion Israel, am ddychwelyd a gwersyllu o flaen Pihahiroth, rhwng Migdol a'r môr, o flaen Baal-sephon: ar ei chyfer y gweryllwch wrth y môr.

3 Canys dywed Pharaoh am feibion Israel, Rhwystrwyd hwynt yn y tir; cauodd yr anialwch arnynt.

4 A mi a galedaf galon Pharaoh, fel yr erlidio ar eu hol hwynt: felly y'm gogoneddir ar Pharaoh, a'i holl fyddin; a'r Aiphtiaid a gânt wybod mai myfi *yw* yr ARLWYDD. Ac felly y gwnaethant.

5 ¶ A mynegwyd i frenhin yr Aipht, fod y bobl yn ffioi: yna y trodd calon Pharaoh a'i weision yn erbyn y bobl; a dywedasant, Beth yw hyn a wnaethom, pan ollyngasom Israel o'n gwasanaethu?

6 Ac efe a daclodd ei gerbyd, ac a gymmerodd ei bobl gyd âg ef.

7 A chymmerodd ehwe chant o ddewis gerbydau, a holl gerbydau yr Aipht, a chapteniaid ar bob un o honynt.

8 A'r ARLWYDD a galedasai galon Pharaoh brenhin yr Aipht, ac efe a ymlidiodd ar ol meibion Israel: ond yr oedd meibion Israel yn myned allan â llaw uchel.

9 A'r Aiphtiaid a ymlidiasant ar eu hol hwynt, *sef* holl feirch a cherbydau Pharaoh, a'i wŷr meirch, a'i fyddin, ac a'u goddiweddasant yn gweryllu wrth y môr, ger llaw Pihahiroth, o flaen Baal-sephon.

10 ¶ A phan nesodd Pharaoh, meibion Israel a godasant eu goliwng: ac wele yr Aiphtiaid yn dyfod ar eu hol; a hwy a ofnasant yn ddirfawr: a meibion Israel a waeddasant ar yr ARLWYDD.

11 A dywedasant wrth Moses, Ai am nad oedd beddau yn yr Aipht, y dygaist ni i farw yn yr anialwch? Paham y gwnaethost fel hyn â ni, gan ein dduyn allan o'r Aipht?

12 Onid dyma y peth a lefarasom wrthy yn yr Aipht, gan ddywedyd, Paid â ni, fel y gwasanathom yr Aiphtiaid? canys gwell fuasai i ni wasanaethu yr Aiphtiaid, na marw yn yr anialwch.

13 ¶ A Moses a ddywedodd wrth y bobl, Nac ofnwch; sefweh, ac edrychwch ar iach-

awdwriaeth yr ARGLWYDD, yr hwn a wna efe i chwi heddyw; oblegid yr Aiphtiaid y rhai a weloch chwi heddyw, ni chewch eu gwelod byth ond hynny.

14 Yr ARGLWYDD ymladd drosoch; am hynny tewch chwi a sôn.

15 ¶ A'r ARGLWYDD a ddywedodd wrth Moses, Paham y gweiddi arnaf? dywed wrth feibion Israel am gerdded rhagdy iynt.

16 A chyfod dithau dy wlaen, ac estyn dy law ar y môr, a hollta ef: a meibion Israel a ânt trwy ganol y môr ar dir sych.

17 Wele, fi, ie myfi a galedaf galon yr Aiphtiaid, fel y delont ar eu hol hwynt: a mi a ogoneddur ar Pharaoh, ac ar ei holl fyddin, ar ei gerbydau ef, ac ar ei farchogion.

18 A'r Aiphtiaid a gânt wybod mai myfi yw yr ARGLWYDD, pan y'm gogoneddir ar Pharaoh, ar ei gerbydau, ac ar ei farchogion.

19 ¶ Ac angel Duw, yr hwn oedd yn myned o flaen byddin Israel, a symmudodd, ac a aeth o'u hol hwynt; a'r golofn niwl a aeth ymaith o'u tu blaen hwynt, ac a safodd o'u hol hwynt.

20 Ac efe a ddaeth rhwng llu yr Aiphtiaid a llu Israel; ac yr ydoedd yn gwmml ac yn dywyllwch i'r Aiphtiaid, ac yn goleuo y nos i Israel: ac ni nesodd y naill at y llall ar hŷd y nos.

21 A Moses a estynodd ei law ar y môr: a'r ARGLWYDD a yrrodd y môr yn ei ol, trwy ddwyreinwynt cryf ar hŷd y nos, ac a wnaeth y môr yn sychdir, a holltwyd y dyfroedd.

22 A meibion Israel a aethant trwy ganol y môr ar dir sych: a'r dyfroedd oedd yn fur iddynt, o'r tu dehu, ac o'r tu aswy.

23 ¶ A'r Aiphtiaid a erlidiasant, ac a ddaethant ar eu hol hwynt; sef holl feirch Pharaoh, a'i gerbydau, a'i farchogion, i ganol y môr.

24 Ac ar y wylladwriaeth fore yr ARGLWYDD a edrychodd ar fyddin yr Aiphtiaid trwy y golofn dân a'r cwmml, ac a derfygodd fyddin yr Aiphtiaid.

25 Ac efe a dynnodd ymaith olwynion eu cerbydau; ac yr oeddynt yn gyrru yn drwm: fel y dywedodd yr Aiphtiaid, Ffown oddi wrth Israel; oblegid yr ARGLWYDD sydd yn ymladd drostynt hwy yn erbyn yr Aiphtiaid.

26 ¶ A'r ARGLWYDD a ddywedodd wrth Moses, Estyn dy law ar y môr; fel y dychwelo y dyfroedd ar yr Aiphtiaid, ar eu cerbydau, ac ar eu marchogion.

27 A Moses a estynodd ei law ar y môr: a dychwelodd y môr cyn y bore i'w nerth; a'r Aiphtiaid a ffoiasant ei erbyn ef: a'r ARGLWYDD a dymchwelodd yr Aiphtiaid y'nghanol y môr.

28 A'r dyfroedd a ddychwelasant, ac a orchuddiasant gerbydau, a marchogion, a holl fyddin Pharaoh, y rhai a ddaethant ar eu hol hwynt i'r môr: ni adawyd o honnynt gymaint ag un.

29 Ond meibion Israel a gerddasant ar dir sych y'nghanol y môr: a'r dyfroedd oedd yn fur iddynt, ar y llaw dehu, ac ar y llaw aswy.

30 Felly yr ARGLWYDD a achubodd Israel y dydd hwnnw o law yr Aiphtiaid: a gwelodd Israel yr Aiphtiaid yn feirw ar ôl y môr.

31 A gwelodd Israel y grymmusder mawr a wnaeth yr ARGLWYDD yn erbyn yr Aiphtiaid: a'r bobl a ofnasant yr ARGLWYDD, ac i'w was ef Moses.

PENNOD XV.

1 Cân Moab. 22 Y bobl ag eisieu dwf arnynt. 23 Chwero dyfroedd Marah. 25 Pren yn eu peraidio hwy. 27 Deuddeg ffynnon o ddwfr, a deg palmwydden a thrugain, yn Elim.

YNA y canodd Moses a meibion Israel y gân hon i'r ARGLWYDD, ac a lefarasant, gan ddywedyd, Canaf i'r ARGLWYDD; canys gwnaeth yn rhagorol lawm: tafodd y march a'i farchog i'r môr.

2 Fy nerth a'm cân yw yr ARGLWYDD; ac y mae efe yn iachawdwriaeth i mi: efe yw fy Nuw, efe a ogoneddaf fi; Duw fy nhad, a mi a'i dyrchafaf ef.

3 Yr ARGLWYDD sydd ryfelwr: yr ARGLWYDD yw ei enw.

4 Efe a dafodd gerbydau Pharaoh a'i fyddin yn y môr: ei gapteniaid dewisol a foddwyd yn y môr coch.

5 Y dyfnderau a'u tolsant hwy: diagynasant i'r gwaelod fel carreg.

6 Dy ddehulaw, ARGLWYDD, sydd ardderchog o nerth; a'th ddehulaw, ARGLWYDD, a ddrylliodd y gelyn.

7 Ym mawredd dy ardderchogwrwyd y tynnaist i lawr y rhai a gyfodasant i'th erbyn: dy ddigofaint a anfonast allan, ac efe a'u hysodd hwynt fel soff.

8 Trwy chwythad dy ffroenau y casglwyd y dyfroedd ynghyd: y ffrydiau a safasant fel pentwr; y dyfnderau a geulasant y'nghanol y môr.

9 Y gelyn a ddywedodd, Mi a erlidiaf, mi a oddiweddaf, mi a rannaf yr yspail: caf fy ngwynfyd arnynt; tynnaf fy nghleddyf, fy llaw a'u difetha hwynt.

10 Ti a chwythast a'th wynt; y môr a'u tôdd hwynt: soddasant fel plwm yn y dyfroedd cryfion.

11 Pwy sydd debyg i ti, O ARGLWYDD, ym mhilth y duwiau? pwy fel tydi yn ogoneddus mewn sancteiddrwydd, yn ofnadwy mewn mollant, yn gwneuthur rhyfeddodau? 12 Estynast dy ddehulaw; llyngocdd y ddaear hwynt.

13 Arweiniaist yn dy drugaredd y bobl y rhai a waredaist: yn dy nerth y tywysaist hwynt i annedle dy sancteiddrwydd.

14 Y bobloedd a glywnt, ac a ofnant: dolur a ddeil breswylwyr Palestina.

15 Yna y synna ar dduciaid Edom: cedyrn hyrddod Moab, dyclryn a'u deil hwynt: holl breswylwyr Canaan a doddant ymaith.

16 Ofn ac arswyd a syrth arnynt; gan fawredd dy fraich y tawant fel carreg, nes myned trwodd o'th bobl di, ARGLWYDD, nes myned o'r bobl a ennillaist ti trwodd.

17 Ti a'u dygi hwynt i mewn, ac a'u plenni hwynt ym mynydd dy etifeddiaeth, y lle a wnaethost, O ARGLWYDD, yn annedle i ti; y cyssegr, ARGLWYDD, a gadarnhâodd dy ddwyllaw.

18 Yr ARGLWYDD a deymasa byth ac yn dragywydd.

19 O herwydd meirch Pharaoh, a'i gerbydau, a'i farchogion, a aethant i'r môr; a'r ARGLWYDD a dychwelodd ddyfroedd y môr arnynt: ond meibion Israel a aethant ar dir sych y'nghanol y môr.

20 ¶ A Miriam y brophwydes, chwaer Aaron, a gymmerodd dympan yn ei llaw, a'r holl wragedd a aethant allan ar ei hol hi, a thympanau ac a dawnsiau.

21 A dywedodd Miriam wrthynt, Cenwch i'r ARGLWYDD; canys gwnaeth yn ardderchog: bwriodd y march a'r marabaz i'r môr.

22 Yna Moses a ddug Israel oddi wrth y môr coch; ac aethant allan i anialwch Sur; a hwy a gerddasant dri diwrnod yn yr anialwch, ac ni chwasant ddiwr.

23 ¶ A phan ddaethant i Marah, ni allent yfed dyfroedd Marah, am eu bod yn chwervon: o herwydd hynny y gelwir ei henw hi Marah.

24 A'r bobl a duchanasant yn erbyn Moses, gan ddywedyd, Beth a fywn ni?

25 Ac efe a waeddodd ar yr ARGLWYDD: a'r ARGLWYDD a ddangosodd iddo ef bren; ac efe a'i bwiodd i'r dyfroedd, a'r dyfroedd a bereiddiasant: yno y gwnaeth efe ddeddf a chyfraith, ac yno y profodd efe hwynt.

26 Ac a ddywedodd, Os gan wrando y gwrandewi ar lais yr ARGLWYDD dy DDUW, ac os gwnai di yr hyn sydd uniawn yn ei olwg ef, a rhoddi clust i'w orchymynion ef, a chadw ei holl ddeddfau ef; ni roddaf arnat un o'r clefydau a roddas ar yr Aiphthai: o herwydd myfi yw yr ARGLWYDD dy iachawdwr di.

27 ¶ A daethant i Elim; ac yno yr oedd deuddeg ffynnon o ddwr, a deg palmwydden a thriugain: a hwy a werysllafant yno wrth y dyfroedd.

PENNOD XVI.

1 Yr Israeliaid yn dyfod i Sin; 2 ac yn tuchan o eisieu bara. 4 Duw yn addaw iddynt fara o'r nefoedd. 11 Darnfyn softieir, 14 a manna. 16 Treftn y manna. 25 Na cheid ef ar y dydd Sabbath. 32 Cadu llonaidd omer o hono ef.

A HWY a symmudasant o Elim; a holl gynulleidfa meibion Israel a ddaethant i anialwch Sin, yr hwn sydd rhwng Elim a Sinal, ar y pymthegfed dydd o'r ail mis, wedi iddynt fyned allan o wlad yr Aiphth.

2 A holl gynulleidfa meibion Israel a duchanasant yn erbyn Moses ac Aaron yn yr anialwch.

3 A meibion Israel a ddywedasant wrthynt, O na buasem feirw trwy law yr ARGLWYDD y'ngwlad yr Aiphth, pan oeddym yn eistedd wrth y crochanau cig, ac yn bwyttu bara ein gwala: ond chwi a'n dygasoch ni allan i'r anialwch hwn, i ladd yr holl dyrfa hon a newyn.

4 ¶ Yna y dywedodd yr ARGLWYDD wrth Moses, Wele, mi a wlawiaf arnoch fara o'r nefoedd: a'r bobl a ânt allan, ac a gasglant ddoen dydd yn ei ddydd; fel y gallwyf eu profi, a rodiant yn fy nghyfraith, ai nas gionant.

5 Ond ar y chweched dydd y darparant yr hyn a ddygant i meewn; a hynny fydd dau cymaint ag a gasglant beunydd.

6 A dywedodd Moses ac Aaron wrth holl feibion Israel, Yn yr hwy y cewch wybod mai yr ARGLWYDD a'ch dug chwi allan o wlad yr Aiphth.

7 Y bore hefyd y cewch weled gogoniant yr ARGLWYDD; am iddo glywed eich tuchan chwi yn erbyn yr ARGLWYDD: a pha beth ydym ni, i chwi i duchan i'n herbyn?

8 Moses hefyd a ddywedodd, Hyn fydd pan roddo yr ARGLWYDD i chwi yn yr hwy gig i'w fwyttu, a'r bore fara eich gwala: am glywed o'r ARGLWYDD eich tuchan chwi, yr hwn a wnaethoch yn ei erbyn ef; o herwydd beth ydym ni? nid yn ein herbyn ni y mae eich tuchan, ond yn ebyn yr ARGLWYDD.

9 ¶ A Moses a ddywedodd wrth Aaron, Dywed wrth holl gynulleidfa meibion Israel, Deuwch yn nés ger bron yr As-

GLWYDD: o herwydd efe a glywodd eich tuchan chwi.

10 Ac fel yr oedd Aaron yn llefaru wrth holl gynulleidfa meibion Israel, yna yr edrychasant tu a'r anialwch; ac wele gogoniant yr ARGLWYDD a ymddangosodd yn y swmawl.

11 ¶ A'r ARGLWYDD a lefarodd wrth Moses, gan ddywedyd,

12 Clywais duchan meibion Israel: llefara wrthynt, gan ddywedyd, Yn yr hwy y cewch fwyttu cig, a'r bore y'ch diwellir o fara: cewch hefyd wybod mai myfi yw yr ARGLWYDD eich Duw chwi.

13 Felly yn yr hwy y soffleir a ddaethant, ac a orchuddiasant y werysllaf; a'r bore yr oedd caenen o wllith o amgylch y gwerysll.

14 A phan gododd y gaenen wllith, wele ar hyd wyneb yr anialwch dippynau crynion cyn faned a'r llwydrew ar y ddaear.

15 Pan welodd meibion Israel hynny, hwy a ddywedasant wrth eu gilydd, Manna yw: canys ni wyddent beth ydoedd. A dywedodd Moses wrthynt, Hwn yw y bara a roddodd yr ARGLWYDD i chwi i'w fwyttu.

16 ¶ Hyn yw y peth a orchymynodd yr ARGLWYDD; Caeiglwech o hono bob un yn ol ei fwyttu: omer i bob un yn ol rhifedi eich eneidiau; cymmerwch bob un i'r rhai fyddant yn ei bybill.

17 A meibion Israel a wnaethant felly; ac a gasglasant, rhai fwy, a rhai lai.

18 A phan feurasant wrth yr omer, nid oedd gweddill i'r hwn a gasglasai lawer, ac nid oedd eisieu ar yr hwn a gasglasai ychydig: casglasant bob un yn ol ei fwyttu.

19 A dywedodd Moses wrthynt, Na weddilled neb ddim o hono hyd y bore.

20 Er hynny ni wrandasant ar Moses, onid gadaw a wnaeth rhai o hono hyd y bore; ac efe a fagodd bryfed, ac a ddrewodd; am hynny Moses a ddiogodd wrthynt.

21 A hwy a'i casglasant ef bob bore, pob un yn ol ei fwyttu: a phan wresogai yr haul, efe a doddai.

22 ¶ Ac ar y chweched dydd y casglent ddau cymaint o fara, dau omer i un: a holl bennaethiaid y gynulleidfa a ddaethant ac a fyneasant i Moses.

23 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Hyn yw y peth a lefarodd yr ARGLWYDD: Y fory y mae gorphwysfa Sabbath sanctaidd i'r ARGLWYDD: pobwch heddyw yr hyn a boboch, a berwch yr hyn a ferwoch; a'r holl weddill, rhoddwch i gadw i chwi hyd y bore.

24 A hwy a'i cadwasant hyd y bore, fel y gorchymynasai Moses: ac ni ddrewodd, ac nid oedd pryf ynddo.

25 A dywedodd Moses, Bwyttwch hwn heddyw; oblegid Sabbath yw heddyw i'r ARGLWYDD: ni chewch hwn yn y maes heddyw.

26 Chwe diwrnod y caeiglwech chwi ef; ond ar y seithfed dydd, yr hwn yw y Sabbath, ni bydd efe.

27 ¶ Etto rhai o'r bobl a aethant allan ar y seithfed dydd, i gasgu; ond ni chwasant ddim.

28 A'r ARGLWYDD a ddywedodd wrth Moses, Pa hyd y gwrthodwch gadw fy nghymynion a'm cyfreithiau?

29 Gwelwch mai yr ARGLWYDD a roddodd i chwi y Sabbath; am hynny efe a roddodd i chwi y chweched dydd fara dros ddau ddydd: arhoswch bawb gartref; nac aed un o'i le y seithfed dydd.

30 Felly y bobl a orphwysasant y seithfed dydd.

31 A thŷ Israel a alwasant ei enw ef Manna : ac yr oedd efe fel had coriander, yn wyn, a'i flas fel afriald o fel.

32 ¶ A Moses a ddywedodd, Dyma y peth a orchymynodd yr ARLWYDD; Ilaunw omer o hono, i'w gadw i'ch cenhedlaethau; fel y gwelont y bara y porthais chwi & g ef yn yr anialwch, pan y'ch dygais allan o wlad yr Aipht.

33 A Moses a ddywedodd wrth Aaron, Cymmer grochan, a dod ynddo lonaid omer o'r manna; a gosod ef ger bron yr ARLWYDD ynghadw i'ch cenhedlaethau.

34 Megis y gorchymynodd yr ARLWYDD i Moses, felly y gosododd Aaron ef i gadw ger bron y dystiolaeth.

35 A meibion Israel a fwyttasant y manna ddeugain mlynedd, nes eu dyfod i dir cyfanneddol: manna a fwyttasant nes eu dyfod i gwrr gwlad Canaan.

36 A'r omer ydoedd ddegfed ran ephah.

PENNOD XVII.

1 Y bobl yn tuchan am ddufr yn Rephidim.

5 Duw yn eu hanfon hwy am ddufr i'r graig yn Horeb. 8 Gorchyffu Amalec trwy ddal dwyrlaw Moses i fynu. 15 Moses yn adeiladu yr allor JEHOFAH-Nissi.

A HOLL gynulleidfa meibion Israel a aethant o anialwch Sin, wrth eu tethtiau, yn ol gorchymyn yr ARLWYDD; ac a weryllasant yn Rephidim: ac nid oedd dwfr i'r bobl i yfed.

2 Am hynny y bobl a ymgynhennasant a Moses, ac a ddywedasant, Rhoddwch i ni ddwfr i yfed. A dywedodd Moses wrthynt, Paham yr ymgynhennwch & mi? Paham y temtiwch yr ARLWYDD?

3 A'r bobl a sychedodd yno am ddwfr: a thuchanodd y bobl yn erbyn Moses, ac a ddywedodd, Paham y perais i ni ddyfod i fynu o'r Aipht, i'n lladd ni, a'u plant, a'n hanifelliaid, & syched?

4 A Moses a lefodd ar yr ARLWYDD, gan ddywedyd, Beth a wnaif i'r bobl hyn? ar ben ychydig etto hwy a'm llabyddiant i.

5 A dywedodd yr ARLWYDD wrth Moses, Cerdda o flaen y bobl, a chymmer gyd & thi o henuriaid Israel: cymmer hefyd dy wialen yn dy law, yr hon y tarewalst yr afon & hi, a cherddda.

6 Welle, mi a safaf o'th flaen yno ar y graig yn Horeb; taro ditauw y graig, a daw dwfr allan o honi, fel y gallo y bobl yfed. A Moses a wnaeth felly y'ngolwg henuriaid Israel.

7 Ac efe a alwodd enw y lle Massah, a Meribah; o achos cynnen meibion Israel, ac am iddynt demtio yr ARLWYDD, gan ddywedyd, A ydyw yr ARLWYDD yn ein plith, ai nid yw?

8 ¶ Yna y daeth Amalec, ac a ymladdodd ag Israel yn Rephidim.

9 A dywedodd Moses wrth Josua, Dewis i ni wŷr, a dos allan ac ymladd ag Amalec: y fory mi a safaf ar ben y bryn, & gwialen Duw yn fy llaw.

10 Felly Josua a wnaeth fel y dywedodd Moses wrtho; ac a ymladdodd ag Amalec: a Moses, Aaron, a Hur, a aethant i fynu i ben y bryn.

11 A phan godaf Moses ei law, y byddaf Israel yn drechaf; a phan ollyngai ei law i lawr, Amalec a fyddaf drechaf.

12 A dwylaw Moses oedd drymmlon; a hwy a gymmerasant faen, ac a'i gosodasant dano ef; ac efe a eisteddodd arno: ac Aaron a Hur a gynhaliasant ei ddwyllaw ef, un ar y naill du, a'r llall ar y tu arall; felly y

bu ei ddwyllaw ef sythion nes muchludó yr haul.

13 A Josua a orchfygodd Amalec a'i bobl & min y cleddyf.

14 A'r ARLWYDD a ddywedodd wrth Moses, Yagrifena hyn mewn llyfr, yn goffiawriaeth; a mynega i Josua: canys gan ddileu y dileaf goffiawriaeth Amalec oddi tan y nesoedd.

15 A Moses a adeiladdodd allor, ac a alwodd ei henw hi JEHOFAH-Nissi.

16 Canys efe a ddywedodd, O herwydd tyngu o'r ARLWYDD, y bydd i'r ARLWYDD ryfel yn erbyn Amalec o genhedlaeth i genhedlaeth.

PENNOD XVIII.

1 Jethro yn docyn at Moses ei wraig a'i ddau fab. 7 Moses yn ei groesawr ef. 13 Ynataw yn derbyn cynghor Jethro. 27 Jethro yn ymadaol.

DAN glywodd Jethro, offeiriad Midian, I chwegrwn Moses, yr hyn oll a wnaethai Duw i Moses, ac i Israel ei bobl, a dwyn o'r ARLWYDD Israel allan o'r Aipht;

2 Yna Jethro, chwegrwn Moses, a gymmerodd Sephorah gwraig Moses (wedi ei hebrwng hi yn ei hol)

3 A'i dau fab hi; o ba rai enw un oedd Gerson: oblegid efe a ddywedasai, Ddieithr fum mewn gwlad estronol.

4 Ac enw y llall oedd Eliezer: o herwydd Duw fy nhad oedd gynnorthwy i mi (eb efe) ac a'm hachubodd rhag cleddyf Pharaoh.

5 A Jethro, chwegrwn Moses, a ddaeth a'i feibion a'i wraig at Moses i'r anialwch, lle yr ydoedd efe yn gwersyllu ger llaw mynydd Duw.

6 Ac efe a ddywedodd wrth Moses, Myfi Jethro, dy chwegrwn di, sydd yn dyfod attat ti, a'th wraig a'i dau fab gyd & hi.

7 ¶ A Moses a aeth allan i gyfarfod a'i chwegrwn; ac a ymgrymmodd, ac a'i cusanodd; a chyfarhasant well bob un i'w gilydd: a daethant i'r babbell.

8 A Moses a fynegodd i'w chwegrwn yr hyn oll a wnaethai yr ARLWYDD i Pharaoh ac i'r Aiphtiaid, er mwyn Israel; a'r holl flinder a gawsent ar y ffordd, ac achub o'r ARLWYDD hwynt.

9 A llawenyhodd Jethro o herwydd yr holl ddaioni a wnaethai yr ARLWYDD i Israel; yr hwn a waredasai efe o law yr Aiphtiaid.

10 A dywedodd Jethro, Bendigedig fyddo yr ARLWYDD, yr hwn a'ch gwaredodd o law yr Aiphtiaid, ac o law Pharaoh; yr hwn a waredodd y bobl oddi tan law yr Aiphtiaid.

11 Yn awr y gwn mai mwy ydyw yr ARLWYDD na'r holl dduwiau: oblegid yn y peth yr oeddnt falch o hono, yr oedd efe yn uwch na hwynt.

12 A Jethro, chwegrwn Moses, a gymmerodd boeth-offrwm ac ebyrth i Dduw: a daeth Aaron, a holl henuriaid Israel, i fwytta bara gyd & chwegrwn Moses, ger bron Duw.

13 ¶ A thrannoeth Moses a eisteddodd i faru y bobl: a safodd y bobl ger bron Moses, o'r bore hyd yr hwyf.

14 A phan welodd chwegrwn Moses yr hyn oll yr ydoedd efe yn ei wneuthur i'r bobl, efe a ddywedodd, Pa beth yw hyn yr wyt ti yn ei wneuthur i'r bobl? Paham yr eisteddi dy hum, ac y safi yr holl bobl ger dy fron di, o'r bore hyd yr hwyf?

15 A dywedodd Moses wrth ei chwegrwn, Am fod y bobl yn dyfod attaf i ymgynghori â Duw.

16 Pan fyddo iddynt achos, attaf fi y deuant; a myfi sydd yn barnu rhwng pawb a'u gilydd, ac yn hysbysu deddfau Duw a'i gyfreithiau.

17 A dywedodd chwegrwn Moses wrtho, Nid da y peth yr ydwyf fi yn ei wneuthur.

18 Tydi a lwyf ddiffygi, a'i bobl yma hefyd y'nnai sydd gyd â thi: canys rhy drwm yw y peth i ti; ni eelli ei wneuthur ef dy hun.

19 Gwranddo ar fy llais i yn awr; mi a'th gynghoraf di, a bydd Duw gyd â thi: Bydd di dros y bobl ger bron Duw, a dwg eu hachosion at Dduw.

20 Dyag hefyd iddynt y deddfau a'r cyfreithiau; a hysbysa iddynt y ffordd a rodiant ynddi, a'r gweithredoedd a wnant.

21 Ac edrych dithau allan o'r holl bobl am wŷr nerthol, yn ofni Duw, gwŷr geirwir, yn casâu cybydd-dod; a gosod y rhal hyn arnynt hwy, yn dywysogion ar floedd, yn dywysogion ar gannoedd, ac yn dywysogion ar ddegau a deugain, ac yn dywysogion ar ddegau.

22 A barnant hwy y bobl bob amser; ond dygant bob peth mawr attat ti, a barnant eu hun bob peth bychan: felly yr ysafnhal arnat dy hun, a hwynt-hwy a ddygant y baich gyd â thi.

23 Os y peth hyn a wnai, a'i orchymyn o Dduw i ti; yna fi a eelli barhâu, a'r holl bobl hyn a ddeuant i'w lle mewn heddwch.

24 A Moses a wrandawodd ar lais ei chwegrwn; ac a wnaeth yr hyn oll a ddywedodd efe.

25 A Moses a ddewisodd wŷr grymmus allan o holl Israel, ac a'u rhoddodd hwynt yn bennaethiaid ar y bobl; yn dywysogion ar floedd, yn dywysogion ar gannoedd, yn dywysogion ar ddegau a deugain, ac yn dywysogion ar ddegau.

26 A hwy a farnasant y bobl bob amser: y pethau caled a ddygant at Moses, a phob peth bychan a farnent hwy eu hunain.

27 ¶ A Moses a ollyngodd ym math ei chwegrwn; ac efe a aeth adref i'w wlad.

PENNOD XIX.

1 Y bobl yn dyfod i Sinal. 3 Connachoriaeth Duw at y bobl trwy law Moses allan o'r mynydd. 6 Duw'n ateb y bobl at Dduw.

10 Parotbi y bobl erbyn y trydydd dydd.

12 Ni wasanaetha cyffwrdd â'r mynydd.

16 Dychrynlyd brasennoldob Duw ar y mynydd.

YN y trydydd mis, wedi dyfod meibion Y Israel allan o wlad yr Aipht, y dydd hwnnw y daethant i anialwch Sinal.

2 Canys hwy a sechant o Rephidim, ac a ddaethant i anialwch Sinal; gwersyllasant hefyd yn yr anialwch: ac yno y gweryllodd Israel ar gyfer y mynydd.

3 A Moses a aeth i fynu at Dduw: a'r ARGWLWYDD a alwodd arno ef o'r mynydd, gan ddywedyd, Fel hyn y dyweddi wrth dŷ Jacob, ac y mynegi wrth feibion Israel;

4 Chwi a weloch yr hyn a wneuthum i'r Alphiaid; y modd y codais chwi ar adenydd crydd, ac y'ch dygais attaf fi fy hun.

5 Yn awr, gan hynny, os gan wrando y gwrandawch ar fy llais, a chadw fy nghyfanmod; chwi a fyddwch yn drysor prifodol i mi o fisen yr holl bobloedd: canys eiddo fi yr holl ddaear.

6 A chwi a fyddwch i mi yn frenhiniaeth o offeiriad, ac yn genhedlaeth sanctaidd.

Dyma y geiriau a lefari di wrth feibion Israel.

7 ¶ A daeth Moses, ac a alwodd am henuriaid y bobl; ac a osodd ger eu bron hwynt yr holl eiriau hyn a orchymynasai yr ARGWLWYDD iddo.

8 A'r holl bobl a gyd-attebasant, ac a ddywedasant, Nyni a wnawn yr hyn oll a lefarodd yr ARGWLWYDD. A Moses a ddug drachefn eiriau y bobl at yr ARGWLWYDD.

9 A'r ARGWLWYDD a ddywedodd wrth Moses, Wele, mi a ddeuaf attat mewn cwmnwl tew, fel y clywo y bobl pan ymddiddanwyf â thi, ac fel y credont i ti byth. A Moses a fynegodd eiriau y bobl i'r ARGWLWYDD.

10 ¶ Yr ARGWLWYDD hefyd a ddywedodd wrth Moses, Dos at y bobl, a sancteiddia hwynt hedyw ac y fory; a golchant eu dillad.

11 A byddant barod erbyn y trydydd dydd: o herwydd y trydydd dydd y disgyn yr ARGWLWYDD y'ngolwg yr holl bobl ar fynydd Sinal.

12 A gosod derfyn i'r bobl o amgylch, gan ddywedyd, Gwyllych arnoch, rhag myned i fynu i'r mynydd, neu gyffwrdd â'i gwrr ef: pwy bynnag a gyffyrddo â'r mynydd, a leddir i'r farw.

13 Na chyffyrdded llaw âg ef, onid gan labyddio llabyddier ef, neu gan saethu saether ef; pa un bynnag ai dyn ai anifail fyddo, ni chaiff fyw: pan gano yr udgorn yn hir-llas, deuant i'r mynydd.

14 ¶ A Moses a ddisgynodd o'r mynydd at y bobl, ac a sancteiddiodd y bobl; a hwy a olchasant eu dillad.

15 Ac efe a ddywedodd wrth y bobl, Byddwch barod erbyn y trydydd dydd; nac ewch yn agos at eich gwraegid.

16 A'r trydydd dydd, ar y boreddydd, yr oedd taranau, a melt, a chwmmwl tew ar y mynydd, a llais yr udgorn ydoedd gryf iawn; fel y dychrynodd yr holl bobl oedd yn y gwersyll.

17 A Moses a ddug y bobl allan o'r gwersyll i gyfarfod â Duw; a hwy a safasant y'ngodre y mynydd.

18 A'r mynydd Sinal oedd i gyd yn mygu, o herwydd disgyn o'r ARGWLWYDD arno mewn tân: a'i fŵg a ddyrchafodd fel mŵg ffwrn, a'r holl fynydd a grynodd yn ddirfawr.

19 Pan ydoedd llais yr udgorn yn hir, ac yn cryfhau fwyfwy, Moses a lefarodd; a Duw a attebodd mewn llais.

20 A'r ARGWLWYDD a ddisgynodd ar fynydd Sinal, ar ben y mynydd; a galwodd yr ARGWLWYDD Moses i ben y mynydd; a Moses a aeth i fynu.

21 A dywedodd yr ARGWLWYDD wrth Moses, Dos i waered, gorchymyn i'r bobl; rhag iddynt ruthro at yr ARGWLWYDD i hylldremmu, a chwympo flawer o honynt.

22 Ac ym sancteiddied yr offeiriad hefyd, y rhal a nesant at yr ARGWLWYDD; rhag i'r ARGWLWYDD ruthro arnynt.

23 A dywedodd Moses wrth yr ARGWLWYDD, Ni ddichon y bobl ddyfod i fynu i fynydd Sinal: oblegid ti a dystiolaethaist wrthym, gan ddywedyd, Gosod derfyn y'ngylch y mynydd, a sancteiddia ef.

24 A'r ARGWLWYDD a ddywedodd wrtho, Dos, cerddia i waered; a thyled i fynu, ac Aaron gyd â thi: ond na ruthred yr offeiriad a'r bobl, i ddyfod i fynu at yr ARGWLWYDD; rhag iddo yntau ruthro arnynt hwy.

25 Yna yr aeth Moses i waered at y bobl, ac a ddywedodd wrthynt.

PENNOD XX.

1 *Y deg gorchymyn.* 18 *Y bobl yn ofni.*
20 *Moses yn eu cysuro hwy.* 22 *Gwahardd*
gadduolaeth. 24 *Portreid yr allor.*

A DUW a lefarodd yr holl eiriau hyn, gan ddywedyd,

2 *Myfi yw yr ARLWYDD dy DDUW, yr hwn a'th ddug di allan o wlad yr Aipht, o dŷ y caethiwed.*

3 *Na fydded i ti dduwiau eraill ger fy mron i.*

4 *Na wna i ti ddelw gerfedig, na llun dim a'r y sydd yn y nefoedd uchod, nac a'r y sydd yn y ddaear isod, nac a'r sydd yn y dwfr tan y ddaear.*

5 *Nac ymgrymma iddynt, ac na wasanaetha hwynt: oblegid myfi yr ARLWYDD dy DDUW, wyf DDUW eiddig; yn ymweled ag anwired y tadau ar y plant, hyd y drydedd a'r bedwaredd genhedlaeth o'r rhal a'm casant;*

6 *Ac yn gwneuthur trugaredd i filoedd o'r rhal a'm carant, ac a gadwant fy ngorchymynion.*

7 *Na chymmer enw yr ARLWYDD dy DDUW yn ofer: canys nid dieuog gan yr ARLWYDD yr hwn a gymmero ei enw ef yn ofer.*

8 *Cofia y dydd Sabboth, i'w sancteiddio ef.*

9 *Chwe diwrnod y gweithi, ac y gwahardd dy holl walith.*

10 *On d y seithfed dydd yw Sabboth yr ARLWYDD dy DDUW: na wna ynddo ddim gwaith, tydi, na'th fab, na'th ferch, na'th wasanaethwr, na'th wasanaethferch, na'th anifail, na'th ddeitwr ddyu a fyddo o fewn dy byrth.*

11 *O herwydd meion chwe diwrnod y gwnaeth yr ARLWYDD y nefoedd a'r ddaear, y môr, a'r hyn oll sydd ynddynt; ac a orphwysodd y seithfed dydd: am hyunu y bendithiodd yr ARLWYDD y dydd Sabboth, ac a'i sancteiddiodd ef.*

12 ¶ *Anrhydedda dy dad a'th fam; fel yr estyner dy ddyddiau ar y ddaear, yr hon y mae yr ARLWYDD dy DDUW yn ei rhoddi i ti.*

13 *Na ladd.*

14 *Na wna odineb.*

15 *Na ladratta.*

16 *Na ddwg gam dystiolaeth yn erbyn dy gymmydog.*

17 *Na chwennych dŷ dy gymmydog, na chwennych wraig dy gymmydog, na'i wasanaethwr, na'i wasanaethferch, na'i ych, na'i asyn, na dim a'r sydd eiddo dy gymmydog.*

18 ¶ *A'r holl bobl a welant y taranau, a'r mellt, a sain yr udgorn, a'r mynydd yn mygu: a phan welodd y bobl, ciliasant, a safasant o hirbell.*

19 *A dywedasant wrth Moses, Llefara di wrthy m ni, a nynt a wrandawn: ond na lefared Duw wrthy m, rhag i ni farw.*

20 *A dywedodd Moses wrth y bobl, Nac ofnweh; o herwydd i'ch profi chwi y daeth Duw, ac i fod ei ofn ef ger eich bronau, fel na phechech.*

21 *A safodd y bobl o hirbell; a nesodd Moses i'r tywyllweh, lle yr ydoedd Duw.*

22 ¶ *A'r ARLWYDD a ddywedodd wrth Moses, Fel hyn y dywed wrth feibion Israel; Chwi a weisoch mai o'r nefoedd y lleferal wrthy ch.*

23 *Na wneuch gyd â mi dduwiau arian, ac na wneuch i chwi dduwiau aur.*

24 ¶ *Gwna i mi allor bridd, ac abertha*

arni dy boeth-ebyrth, a'th offrymmau hedd, dy ddefaid, a'th eidionau: ym mhob man lle y rhoddwyf goffad wriaeth o'm henw, y deuaft attat, ac y'th fendithiaf.

25 *On d os gwnai i mi allor gerrig, na wna hi o gerrig nadd: pan gottech dy forthwyl arni, ti a't halogaist hi.*

26 *Ac na ddos i fynu ar hyd grisiau i'm hallor; fel nad amlyger dy noethni wrthi.*

PENNOD XXI.

1 *Cyffrothlthau gweision.* 5 *Am y gwas a dyller ei giust.* 7 *Am forwynion.* 12 *Am Infrudd-iaeth.* 16 *Am ladrnon dymion.* 17 *Am y rhai a feldithio eu rhieni.* 18 *Am darauwr.* 22 *Am friw damwain.* 28 *Am ych a gorn-ico.* 33 *Am yr hwn a fo achos o niwed i eraill.*

DYMA y barnedigaethau a osodi di ger eu bron hwynt.

2 *Os pryni was o Hebreadd, gwasanaethed chwe blynedd; a'r seithfed y caiff yn rhad fyned ymaith yn rhydd.*

3 *Os ar ei ben ei hun y daeth, ar ei ben ei hun y caiff fyned allan: os perehen gwraig fydd efe, aed ei wraig allan gyd âg ef.*

4 *Os ei feistr a rydd wraig iddo, a hi yn planta iddo feibion, neu ferched; y wraig a'i phlant fydd eiddo ei meistr, ac aed efe allan ar ei ben ei hun.*

5 *Ac os gwas gan ddywedyd a ddywed, Hoff gennyf fi fy meistr, fy ngwraig, a'm plaut; nid âf fi allan yn rhydd:*

6 *Yna dyged ei feistr ef at y barnwyr: a dyged ef at y ddor, neu at yr orsin: a thyled ei feistr ei giust ef a mynawyd; ac efe a'i gwasanaetha ef byth.*

7 ¶ *Ac os gwerth gwr ei ferch yn forwyn gaeth, ni chaiff hi fyned allan fel yr ôl y gweision caeth allan.*

8 *Os heb rygiydu bodd y'ngolwg ei meistr y bydd hi, yr hwn a'i cymmerodd hi yn ddyweddi; yna gadawed ei hadbrynu hi: ni bydd rhydd iddo ei gwerthu hi i bobl ddeitwr, wedi iddo ef ei thwylio hi.*

9 *Ac os i'w fab y dywedodd efe hi, gwnaed iddi yn ol deddf y merched.*

10 *Ac os arall a brtoda efe, na wnaed yn llai ei hymborth, ef dillad, na'i dyled priodas.*

11 *Ac os y tri hyn nis gwna efe iddi; yna aed hi allan yn rhad heb arian.*

12 ¶ *Rhodder i farwolaeth y neb a darawo wr, fel y byddo marw.*

13 *On d yr hwn ni chynllwynodd, onid rhoddi o DDUW ef yn ei law ef, mi a osodaf i ti fan lle y casto ffoi.*

14 *On d os daw dyn yn rhyfygus ar ei gymmydog, i'w ladd ef trwy ddyll; cymmer ef i farwolaeth oddi wrth fy allor.*

15 ¶ *Y neb a darawo ei dad, neu ei fam, rhodder ef i farwolaeth.*

16 ¶ *Yr hwn a ladrattio ddyn, ac a'i gwertho, neu os cair ef yn ei law ef, rhodder ef i farwolaeth.*

17 ¶ *Rhodder i farwolaeth yr hwn a feldithio ei dad, neu ei fam.*

18 ¶ *A phan ymrysono dymion, a tharo o'r nall y llall â charreg, neu â dwnn, ac efe heb farw, ond gorfod iddo orwedd;*

19 *Os cyfyd efe, a rhodio allan wrth ei ffon; yna y tarawydd a fydd diangol: yn unig rhodded ei golled ar ei waith, a chan feddyginaethu meddyginaethed ef.*

20 ¶ *Ac os tery un ei wasanaethwr, neu ei wasanaethferch, â gwialen, fel y byddo farw dan ei law ef; gan ddtal dtalar arno.*

21 *On d os erys ddiwrnod, neu ddau ddiwr-*

nod, na ddŵaler arho; canys gwerth ei arian ei hun ydoedd efe.

22 ¶ Ac os ymrafaelia dynion, a tharo o honynt wraig feichiog, fel yr ei ei beichiogi oddi wrthi, ac heb fod marwolaeth: gan gopi cosper ef, fel y gosodo gwr y wraig arno; a rhodded hynny trwy farwyr.

23 Ac os marwolaeth fydd; rhodder einioes am einioes,

24 Llygad am lygad, dant am ddant, llaw am law, troed am droed,

25 Llosg am loeg, archoll am archoll, a chlais am glais.

26 ¶ Os tery un lygad ei wasanaethwr, neu lygad ei wasanaethferch, fel y llygro ef; gollynged ef yn rhydd am ei lygad.

27 Ac os tyrr efe ymaith ddant ei wasanaethwr, neu ddant ei wasanaethferch; gollynged ef yn rhydd am ei ddant.

28 ¶ Ac os ŷch a gornia wr neu wraig, fel y byddo farw: gan labyddio llabyddier yr ŷch, ac na fwyttŵer ei gig ef; ac aed perchen yr ŷch yn rhydd.

29 Ond os yr ŷch oedd yn cornio o'r blaen, a hynny trwy dystion wedi ei hysbysu i'w berchennog; ac efe heb ei gadw ef, ond lladd o hono wr neu wraig: yr ŷch a labyddir, a'i berchennog a roddir i farwolaeth hefyd.

30 Os iawn a roddir arno, rhodded werth am ei einioes, yn ol yr hyn oll a oedder arno.

31 Os mab a gornia efe, neu ferch a gornia efe; gwneler iddo yn ol y farwedigaeth hon.

32 Ond os gwasanaethwr, neu wasanaethferch, a gornia yr ŷch; rhodded i'w berchennog ddeg siel ar hugain o arian, a llabyddier yr ŷch.

33 ¶ Ac os egr gwr bydew, neu os eloddia un bydew, ac heb gau arno; a syrthio yno ŷch, neu asyn;

34 Perchen y pydew a dal am danynt: arian a dal efe i'w berchennog; a'r anifail marw a fydd iddo yntau.

35 ¶ Ac os ŷch gwr a dery ŷch ei gymmydog, fel y byddo efe farw; yna gwerthant yr ŷch byw, a rhannant ei werth ef, a'r ŷch marw a rannant hefyd.

36 Neu os gwybuwyd ei fod ef yn ŷch hwyliog o'r blaen, a'i berchennog heb ei gadw ef; gan dalu taled ŷch am ŷch, a bydded y marw yn eiddo ef.

PENNOD XXII.

1 Am ladrad. 5 Am gollod. 7 Am sarthad. 14 Am fenthig. 16 Am anniwairdeb. 18 Am ddeuinaeth. 19 Am orwedd gyd ag anifail. 20 Am ddalo-addoliaeth. 21 Am ddiethriaid, a gweddion, ac ymddifad. 25 Am usuriaeth. 26 Am wystion. 28 Am barch i swyddogion. 29 Am faen-frwythau.

○ S ladratta un ŷch neu ddafad, a'i ladd, neu ei werthu; taled bwm ŷch am ŷch, a phedair dafad am ddafad.

2 ¶ Os cair lleidr yn torri tŷ, a'i daro fel y byddo farw; na choler gwaed am dano.

3 Os bydd yr haul wedi oodi arno, collder gwaed am dano; efe a ddyly gwbl-dalu: oni bydd dim ganddo, gwerther ef am ei ladrad.

4 Os gan gael y cair yn ei law ef y lladrad yn fyw, o eidion, neu asyn, neu ddafad; taled yn ddwbl.

5 ¶ Os pawr un faes, neu winllan, a gyrru ei anifail i bori maes un arall; taled o'r hyn goreu yn ei faes ei hun, ac o'r hyn goreu yn ei winllan ei hun.

6 ¶ Os tân a dyrr allan, ac a gaiff afael mewn drain, fel y diftra dás o yd, neu yd ar ei droed, neu faes; ewb-daled yr hwn a gymneuodd y tân.

7 ¶ Os rhydd un i'w gymmydog asian, neu ddodrefn i gadw, a'i ladratta o dy y gwr; os y lleidr a gair, taled yn ddwbl:

8 Os y lleidr ni chair, dyger perchennog y tŷ at y swyddogion i dnygu, a estynodd efe ei law at ddá ei gymmydog.

9 Am bob math ar gamwedd, am eidion, am asyn, am ddafad, am ddilledyn, ac am bob peth a gollo yr hwn a ddywedo arall ei fod yn eiddo: deued achos y ddau ger bron y barnwyr; a'r hwn y barno y swyddogion yn ei erbyn, taled i'w gymmydog yn ddwbl.

10 Os rhydd un asyn, neu eidion, neu ddafad, neu un anifail, at ei gymmydog i gadw, a marw o hono, neu ei friwo, neu ei yrru ymaith heb neb yn gwelod:

11 Bydded llaw yr Aeglwyrdd rhyngddynt ill dau, na roddes efe ei law at ddá ei gymmydog; a chymmered ei berchennog hynny, ac na wnaed y llaw iawn.

12 Ac os gan ladratta y lladrattŵer ofddi wrtho; gwnaed iawn i'w berchennog.

13 Os gan ysglyfaethu yr ysglyfaethir ef; dyged ef yn dystiolaeth, ac na thaled am yr hwn a ysglyfaethwyd.

14 ¶ Ond os benthycia un gan ei gymmydog ddám, a'i friwo, neu ei farw, heb fod ei berchennog gyd ag ef; gan dalu taled.

15 Os ei berchennog fydd gyd ag ef, na thaled: os llóg yw efe, am ei lóg y daeth.

16 ¶ Ac os huda un forwyn yr hon ni ddyweddiwyd, a gorwedd gyd á hi; gan gynysgaeddu cynnysgaedded hi yn wraig iddo ei hun.

17 Os ei thad a lwyr-wrthyd ei rhoddi hi iddo, taled arian yn ol gwaddol morwynion.

18 ¶ Na chafed hudoles fyw.

19 ¶ Llwyrr-rodder i farwolaeth bob un a orweddod gyd ag anifail.

20 ¶ Lladder i farw a abertho i dduwiau, onid i'r Aeglwyrdd yn unig.

21 ¶ Na orthwymm, ac na flina y dŵithr: canys dŵithriaid fuoch chwithau yn nhir yr Aipht.

22 ¶ Na chystuddiwech un weddw, nac ymddifad.

23 Os cystuddiwech hwynt mewn un modd, a gwaeddi o honynt ddám arnaf; mi a lwyr-wrandawaf eu gwaedd hwynt;

24 A'm digofaint a ennyn, amia'ch lladdaf á'r cleddyf; a bydd eich gwagedd yn weddwon, a'ch plant yn ymddifad.

25 ¶ Os echwyni ariah i'm pobl sydd dlawd yn dy ymyl, na fydd fel oecwr iddynt; na ddod usuriaeth arnynt.

26 Os cymmeri ddilledyn dy gymmydog ar wystl, dyro ef adraf iddo erbyn machludo haul:

27 O herwydd hynny yn unig sydd i'w roddi arno ef; hwnnw yw ei ddilledyn am ei guen ef: mewn pa beth y gorwedd? A bydd, os gwaedda efe arnaf, i mi wrando: canys trugarog ydyw ef.

28 ¶ Na chabla y swyddogion; ac na fellidithia bennaeth dy bobl.

29 ¶ Naa oeda dalu y cyntaf o'th ffwythau addfed, ac o'th bethau gwlybion: dod i mi y cyntaf-anedig o'th feibion.

30 Felly y gwnal am dy eidion, ac am dy ddafad; saith niwmod y bydd gyd á'i fam, a'r wythfed dydd y rhoddi ef i mi.

31 ¶ A byddwch yn ddyinion sanctaidd i mi: ac na fwyttŵech gig wedi ei ysglyfaethu yn y maes; tudwech ef ff el.

PENNOD XXIII.

1 *Am enllib, a gau dystiolaeth. 3. 6 Am gyf-sawnder. 4 Am gymydogeath. 10 Am y fwyddyn orphwys. 12 Am y Sabboth. 13 Am ddew-aidolaeth. 14 Am y tair gwyl. 18 Am waed a brader yr aberth. 20 Addaw angel, a bendithio, os hwy a ufuddhant.*

NA chyfod enllib; na ddoed dy law gyd a'r annuwlol i fod yn dyst anwir.

2 ¶ Na ddilyn llawr i wneuthur drwg; ac nac ateb mewn ymrafael, gan bwysio yn ol llaweroedd, i wyro barn.

3 ¶ Na pharcha y tlawd chwaith yn ei ymrafael.

4 ¶ Os cyfarfyddi ág eidion dy elyn, neu a'i asyn, yn myned ar gyfrgoll; dychwel ef adref iddo.

5 Os gwell asyn yr hwn a'th gasa yn gorwedd dan ei bwn; a beidi a'i gynnorthwyo? gan gynnorthwyo cynnorthwys gyd ág ef.

6 Na wyra farn dy dlawd yn ei ymrafael.

7 Ymgadw ym mhell oddi wrth gam-fatter: na ladd chwaith na'r gwirion, na'r cyfiawn: canys ni chyflawnhâf fi yr annuwlol.

8 ¶ Na dderbyn webr: canys gwobr a ddalla y rhai sydd yn gweled, ac a wyra eiriau y cyfiawn.

9 ¶ Na orthymma y ddeithr: chwi a wyddoch galon y ddeithr; o herwydd chwi a fuoch ddeithriaid yn nhir yr Aiph.

10 Chwe blynaedd yr heaf dy dir, ac y ceagli ei ffrwyth:

11 A'r seithfed paid ág ef, a gad ef yn lionydd; fel y caffo, tlodion dy bobl fwyta: a bwyttâd bwyttâl y maes eu gweddill hwynt. Felly y gwnal am dy winllan, ac am dy olew-wydded.

12 Chwe diwrnod y gwnal dy waith; ac ar y seithfed dydd y gorphwys: fel y caffo dy ych a'th asyn ionyddwch, ac y cymmero mab dy forwyn gaeth, a'r ddeithr ddy, ei anadl atto.

13 Ac ymgedwch ym mhob peth a ddywedais wrthych: na chofiwch enw duwiau eraill; na chlywer hynny o'th enau.

14 ¶ Teirgwaith yn y fwyddyn y cedwi wyl i mi.

15 Gwyl y bara croyw a gedwi: saith niwrnod y bwyttâl fara croyw, fel y gorchymynais i ti, ar yr amser gosodedig o fis Abib: canys ynddo y daethon allan o'r Aiph: ac nac ymddangosod neb ger fy mron yn waglaw:

16 A gwyl cynhauf blaen-ffrwyth dy lafur, yr hwn a hcausit yn y maes; a gwyl y cynnull yn niwedd y fwyddyn, pan gynullech dy lafur o'r maes.

17 Tair gwaith yn y fwyddyn yr ymddengys dy holl wiryoliaid ger bron yr ARGWYDD dy DDUW.

18 Nac abertha waed fy aberth gyd â bara leffinllyd; ac nac arhōed brader fy aberth dros nos hyd y bore.

19 Dwg i dy yr ARGWYDD dy DDUW y cyntaf o flaen-ffrwyth dy dir. Na ferwa fydd yn llaeth ei fam.

20 ¶ Wele fi yn anfon angel o'th flaen i'th gadw ar y ffordd, ac i'th arwain i'r man a barottâis.

21 Gwylia rhagddo, a gwrando ar ei lais ef; na chyffrōa ef: canys ni ddofoddef eich anwired: oblegld y mac fy enw ynddo ef.

22 Os gan wrando y gwrandewi ar ei lais ef, a gwneuthur y cwbl a lefarwyf; mi a fyddaf elyn i'th eynion, ac a wrthwynehaf dy wrthwynebwyf.

23 O herwydd fy angel a o'th flaen di,

ac a'th ddwg di i mewn at yr Amoriaid, a'r Hethiaid, a'r Phereziaid, a'r Canaanaid, yr Hefiaid, a'r Jebusiaid; a mia'u difethaf hwynt.

24 Nac ymgyrma i'w duwiau hwynt, ac na wasanetha hwynt, ac na wna yn ol eu gweithredoedd hwynt; ond llwyr-ddinystria hwynt, dryllia eu delwau hwynt yn gandryll.

25 A chwi a wasanethwch yr ARGWYDD eich Duw, ac efe a fenthidia dy fara, a'th ddwfr; a mi a dynnaf ymaith bob clefyd o'th fysg.

26 ¶ Ni bydd yn dy dir di ddim yn erthyhu, na heb hilio: mi a gyflawnaf rifiedi dy ddyddiau.

27 Mi a anfonaf fy arwyd o'th flaen, ac a ddifethaf yr holl bobl y deul atynt, ac a wnaf i'th holl eynion droi eu gwarrau attat.

28 A mi a anfonaf gaeawn o'th flaen, a hwy a yrrant yr Hefiaid, a'r Canaanaid, a'r Hethiaid, allan o'th flaen di.

29 Ni yrraf hwynt allan o'th flaen di mewn un fwyddyn; rhag bod y wlad yn anghyannedd, ac i fwyttfodol y maes amhau yn dy erbyn di.

30 O fesur ychydig ac ychydig y gyrraf hwynt allan o'th flaen di, nes i ti gynnyddu ac ecfeddau y tir.

31 A gosodaf dy derfyn o'r môr coch hyd fôr y Philistiaid, ac o'r diffethwch hyd yr afon: canys mi a roddaf yn eich mediant: breswylwyr y tir; a thi a'u gyrri hwynt allan o'th flaen.

32 Na wna ammod a hwynt, nac a'u duwiau.

33 Na ad iddynt drigo yn dy wlad; rhag iddynt beri i ti bechu i'm herbyn: canys os gwasanaethi di eu duwiau hwynt, diau y bydd hynny yn drangwydd i ti.

PENNOD XXIV.

1 *Gau Moses i'r mynydd. 3 Y bobl ym addaw ufudd-dod. 4 Moses yn adeiladu allor a deuddeg colofn: 6 yn taenellu gwaed y cyf-ammod. 14 Aaron a Hur â siars y bobl arnynt. 15 Moses yn myned i'r mynydd: lle y mac efe ym aros ddeugain niwrnod a deugain nos.*

AC efe a ddywedodd wrth Moses, Tyred A i fynu at yr ARGWYDD, ti ac Aaron, Nadab ac Abihu, a'r deg a thrugain o henuriaid Israel; ac addolwch o hirbell.

2 Ac aed Moses ei hun at yr ARGWYDD; ac na ddelont hwy, ac nac aed y bobl i fynu gyd ág ef.

3 ¶ A Moses a ddaeth, ac a fynegodd i'r bobl holl eiriau yr ARGWYDD, a'r holl farnedigathau. Ac atebodd yr holl bobl yn un-air, ac a ddywedasant, Ni a wnawn yr holl eiriau a lefarodd yr ARGWYDD.

4 A Moses a ysgrifennodd holl eiriau yr ARGWYDD; ac a gododd yn fore, ac a adeiladodd allor ts law y mynydd, a deuddeg colofn, yn ol deuddeg llwyth Israel.

5 Ac efe a anfonodd langiau meibion Israel; a hwy a offrymassant boeth-offrym-mau, ac a aberthasant fustych yn ebyrth hedd i'r ARGWYDD.

6 A chymmerodd Moses hanner y gwaed, ac a'i gosododd mewn cawgiau, a tanner y gwaed a daenellodd efe ar yr allor.

7 Ac efe a gymmerth lyfr y cyffammod, ac a'i darllenodd lle y clywai y bobl. A dywedasant, Ni a wnawn, ac a wrandawn yr hyn oll a lefarodd yr ARGWYDD.

8 A chymmerodd Moses y gwaed, ac a'i taenellodd ar y bobl; ac a ddywedodd, Wele, waed y cyffammod, yr hwn a wnaeth yr

EXODUS.

ARGLWYDD a chwi, yn ol yr holl eiriau hyn.

9 ¶ Yna yr aeth Moses i fynu, ac Aaron, Nadab ac Abihu, a deg a thriugain o henuriaid Israel.

10 A gwelsant DDUW Israel; a than ei draed megis gwaith o faen saphir, ac fel carph y nefoedd o ddiagleirder.

11 Ac ni roddas ei law ar benedigion meibion Israel; ond gwelsant DDUW, a bwyttasant ac yfasant.

12 ¶ A dywedodd yr ARLWYDD wrth Moses, Tyred i fynu attaf i'r mynydd, a bydd yno: a mi a roddaf i ti lechau cerrig, a chyfraith, a gorchymynion, y rhai a yagrifenaïs, i'w dysgu hwynt.

13 A chododd Moses, a Josus ei weinidog; ac aeth Moses i fynu i fynydd Duw.

14 Ac wrth yr henuriaid y dywedodd, Arhoswch ni yma, hyd oni ddelom ni atoch drachefn: ac wele, Aaron a Hur gyd â chwi; pwy bynnag a fyddo âg achos iddo, deued atynt hwy.

15 A Moses a aeth i fynu i'r mynydd; a chwmmwl a orchuddiodd y mynydd.

16 A gogoniant yr ARLWYDD a arhodd ar fynydd Sinai, a'r cwmmwl a'i gorchuddiodd chwe diwrnod: ac efe a alwodd am Moses y seithfed dydd o ganol y cwmmwl.

17 A'r golwg ar ogoniant yr ARLWYDD oedd fel tân yn difa ar ben y mynydd, y'ng-olwg meibion Israel.

18 A Moses a aeth i ganol y cwmmwl, ac a aeth i fynu i'r mynydd: a bu Moses yn y mynydd ddeugain niwrnod a deugain nos.

PENNOD XXV.

1 Pa beth bydd raid i'r Israeliaid ei offrom tu ag at wneuthur y babell. 10 Duw yr arch.

17 Y drugareddfa a'r cerublaid. 23 Y bwrd a'i arhwy. 31 Y canhwyllbren a'i offer.

A'R ARLWYDD a lefarodd wrth Moses, gan ddywedyd,

2 Dywed wrth feibion Israel, am ddwyn o honynt i mi offrom: gan bob gwr ewyll-ygar ei galon y cymerwch fy offrom.

3 A dyma yr offrom a gymerwch ganddynt; aur, ac arian, a phres,

4 A sidan glas, a phorphor, ac ysgarlât, a lllan main, a blew geifr,

5 A chrwyn hyrddod yn gochlon, a chrwyn daearfocli, a choed Sittim,

6 Olew i'r goleuni, llysiâuau i olew yr enaint, ac i'r pêr-arogldarth.

7 Meini onix, a meini i'w gosod yn yr ephod, ac yn y ddwyffronneg.

8 A gwnant i mi gyssegr; fel y gallwyf drigo yn eu mysg hwynt.

9 Yn ol holl waith y tabernacl, a gwaith ei holl ddodrefn y rhai yr ydwyf yn eu dangos i ti, felly y gwnewch.

10 ¶ A gwnant arch o goed Sittim, o ddau guffydd a hanner ei hÿd, a chuffydd a hanner ei lled, a chuffydd a hanner ei uchder.

11 A gwiag hi âg aur coeth; o fewn ac oddi allan y gwiag hi: a gwna arni goron o aur o amgylch.

12 Bwrw iddi hefyd bedair modrwy aur, a dod ar ei phedair congl; dwy fodrwy ar un ystlys iddi, a dwy fodrwy ar yr ystlys arall iddi.

13 A gwna drosolion o goed Sittim, a gwiag hwynt âg aur.

14 A gosod y trosolion trwy y modrwyau gan ystlys yr arch, i ddwyn yr arch ar-bynt.

15 Ym modrwyau yr arch y bydd y trosolion; na symmuder hwynt oddi wrthi.

16 A dod yn yr arch y dystiolaeth a roddaf i ti.

17 A gwna drugareddfa o aur coeth, o ddau guffydd a hanner ei hÿd, a chuffydd a hanner ei lled.

18 A gwna ddau gerub o aur; o gyfanwaith morthwyl y gwna hwynt, yn nau gwrr y drugareddfa.

19 Un cerub a wnaï yn y naill ben, a'r cerub arall yn y pen arall: o'r drugareddfa ar ei dau ben hi y gwnewch y cerublaid.

20 A bydded y cerublaid yn lledu es hesgyl i fynu, gan orchuddio y drugareddfa a'u hesgyl, a'u hwynebau bob un at eu gilydd: tu a'r drugareddfa y bydd wynebau y cerublaid.

21 A dod y drugareddfa i fynu ar yr arch, ac yn yr arch dod y dystiolaeth a roddaf i ti.

22 A mi a gyfarfyddaf â thi yno, ac a lefaraf wrthy oddi ar y drugareddfa, oddi rhwng y ddau gerub y rhai a fyddant ar arch y dystiolaeth, yr holl bethau a orchymynwyf wrthy i feibion Israel.

23 ¶ A gwna di fwrdd o goed Sittim, o ddau guffydd ei hÿd, a chuffydd ei led, a chuffydd a hanner ei uchder.

24 A gosod aur coeth drosto, a gwna iddo goron o aur o amgylch.

25 A gwna iddo wregys o led llaw o amgylch, a gwna goron aur ar ei wregys o amgylch.

26 A gwna iddo bedair modrwy o aur, a dod y modrwyau wrth y pedair congl y rhai a fyddant ar ei bedwar troed.

27 Ar gyfer y cylch y bydd y modrwyau, yn lleoedd i'r trosolion i ddwyn y bwrdd.

28 A gwna y trosolion o goed Sittim, a gwiag hwynt âg aur, fel y dyger y bwrdd arnynt.

29 A gwna ei ddygiâu ef, a'i lwyau, a'i gaeadau, a'i phŵlâu, y rhai y tywelltir â hwynt: o aur coeth y gwna hwynt.

30 A dod ar y bwrdd y bara dangos ger bron fy wyneb yn wastadol.

31 ¶ Gwna hefyd ganhwyllbren: o aur pur yn gyfanwaith y gwna'r canhwyllbren; ei baladr, ei geingciau, ei bedyll, ei gnapiâu, a'i blodau, a fyddant o'r un.

32 A bydd chwe change yn dyfod allan o'i ystlysau; tair change o'r canhwyllbren o un tu, a thair change o'r canhwyllbren o'r tu arall.

33 Tair padell o waith almonau, cnap a blodeuyn ar un gainge; a thair padell o waith almonau, cnap a blodeuyn ar gainge arall: felly ar y chwe change a fyddo yn dyfod allan o'r canhwyllbren.

34 Ac yn y canhwyllbren y bydd pedair padell ar waith almonau, a'u cnapiâu a'u blodau.

35 A bydd cnap dan ddwy gainge o hono, a chnap dan ddwy gainge o hono, a chnap dan ddwy gainge o hono, yn ol y chwe change a ddeuant o'r canhwyllbren.

36 Ku cnapiâu a'u ceingciau a fyddant o'r un: y cwblfydd aur coeth o un cyfanwaith morthwyl.

37 A thi a wnaï ei saith lusern ef, ac a oleu ei lusernau ef, fel y goleuo efe ar gyfer ei wyneb.

38 A bydded ei effeliau a'i gaffau o aur coeth.

39 O dalent o aur coeth y gwnaï ef, a'r holl lestri hyn.

40 Ond gwel wneuthur yn ol eu portreiaid hwynt, a ddangoswyd i ti yn y mynydd.

PENNOD XXVI.

1 *Deg llenn y tabernacl.* 7 Yr un llenn ar ddeg o few geifr. 14 Y babell-lenn o grwyn hyrddod. 15 Byrddau y tabernacl, gyd â'u mortisiau a'u barrau. 31 Y wahanlen i'r arch. 36 Y gaealden i'r drws.

Y TABERNACL hefyd a wnaid di o ddeg llenn o lian main cyfrodedd, ac o sidan glas, a phorphor, ac ysgariad: yn gerubiad o gyweinwaith y gwnai hwynt.

2 Hyd un llenn *fydd* wyth gufydd ar hugain, a lled un llenn *fydd* pedwar cufydd: yr un mesur a fydd i'r holl lenni.

3 Pùm lenn a fyddant y'nglŷn bob un wrth eu gilydd; a phùm lenn *eraill* a fyddant y'nglŷn wrth eu gilydd.

4 A gwna ddolennau o *sidan* glas ar ymyl un llenn, ar y cwrr, yn y cydiad; ac felly y gwnai ar ymyl eithaf llenn arall, yn yr ail gydiad.

5 Deg dolen a deugain a wnaid i un llenn, a deg dolen a deugain a wnaid ar gwrr y llenn a *fyddo* yn yr ail gydiad: y dolennau a dderbyniant bob un eu gilydd.

6 Gwna hefyd ddeg bâch a deugain o aur, a chydia â'r bachau y lenni bob un wrth eu gilydd; fel y byddo yn un tabernacl.

7 ¶ A gwna lenni o few geifr, i fod yn babell-lenn ar y tabernacl: un llenn ar ddeg a wnaid.

8 Hyd un llenn *fydd* deg cufydd ar hugain, a lled un llenn *fydd* pedwar cufydd; a'r un mesur *fydd* i'r un llenn ar ddeg.

9 A chydia bùm lenn wrthynt eu hun, a chwe llenn wrthynt eu hun; a dybla y chweched lenn ar gyfer wyneb y babell-lenn.

10 A gwna ddeg dolen a deugain ar ymyl y naill lenn, ar y cwrr, yn y cydiad *cyntaf*; a deg dolen a deugain ar ymyl y llenn *arall*, yn yr ail gydiad.

11 A gwna ddeg bâch a deugain o bres; a dod y bachau yn y dolennau, a chylymma y babell-lenn, fel y byddo yn un.

12 A'r gweddill a fyddo dros ben o lenni y babell-lenn *sef* yr hanner lenn weddill, a fydd y'ngweddill ar dou cefn y tabernacl;

13 Fel y byddo o'r gweddill gufydd o'r naill du, a chufydd o'r tu arall, o hyd y babell-lenn: bydded hynny dros ddau ystlys y tabernacl, o'r tu yma ac o'r tu accw, i'w orchuddio.

14 A gwna dô i'r babell-lenn o grwyn hyrddod wedi eu lliwo yn gochion, a thô o grwyn daerfoch yn uchaf.

15 ¶ A gwna i'r tabernacl ystyllod o goed Sittim, yn eu sefyll.

16 Deg cufydd fydd hyd ystyllen, a chufydd a hanner cufydd fydd lled pob ystyllen.

17 *Bydded* dau dyno i un bwrdd, wedi eu gosod mewn trefn, bob un ar gyfer eu gilydd: felly y gwnai am holl fyrddau y tabernacl.

18 A gwna ystyllod i'r tabernacl, ugain ystyllen o'r tu deheu, tu a'r deheu.

19 A gwna ddeugain mortais arian dan yr ugain ystyllen; dwy fortais dan un ystyllen, i'w dau dyno, a dwy fortais dan ystyllen arall i'w dau dyno.

20 A gwna i all ystlys y tabernacl, o du y gogledd, ugain ystyllen.

21 A deugain mortais o arian; dwy fortais dan un ystyllen, a dwy fortais dan ystyllen arall.

22 Hefyd i ystlys y tabernacl, o du y gorllewin, y gwnai chwech ystyllen.

23 A dwy ystyllen a wnaid i gonglau y tabernacl, yn y ddau ystlys.

24 A byddant wedi eu cysylltu oddi tanodd; byddant hefyd wedi eu cyd-gydio oddi

arnodd wrth un fodrwy: felly y bydd iddynt ill dau; i'r ddwy gongl y byddant.

25 A byddant yn wrth ystyllen, a'u mortisiau arian yn un fortais ar bymtheg: dwy fortais dan un ystyllen, a dwy fortais dan ystyllen arall.

26 ¶ Gwna hefyd farrau o goed Sittim, pŵmp i ystyllod un ystlys i'r tabernacl,

27 A phŵm barr i ystyllod all ystlys y tabernacl, a phŵm barr i ystyllod ystlys y tabernacl i'r ddau ystlys tu a'r gorllewin.

28 A'r barr canol y'nghanol yr ystyllod, a gyrhaedd o gwrr i gwrr.

29 Gosod hefyd aur dros yr ystyllod, a gwna eu modrwyau o aur, i osod y barrau trwyddynt: gwisg y barrau hefyd âg aur.

30 A chyfod y tabernacl wrth ei bortreled, yr hwn a ddangoswyd i ti yn y mynydd.

31 ¶ A gwna wahanlen o *sidan* glas, porphor, ac ysgariad, ac o lian main cyfrodedd: a cherubiad o waith cywaint y gwnai hi.

32 A dod hi ar bedair colofn o goed Sittim wedi eu gwisgo âg aur; a'u pennau o aur, ar becair mortais arian.

33 ¶ A dod y wahanlen wrth y bachau, fel y gelych ddwyn yno, o fewn y wahanlen, arch y dystiolaeth: a'r wahanlen a wna wahan i chwi rhwng y cysegr a'r cysegr sancteiddiolaf.

34 Dod hefyd y drugareddfa ac arch y dystiolaeth yn y cysegr sancteiddiolaf.

35 A gosod y bwrdd o'r tu allan i'r wahanlen, a'r canhwyllybren gyferbyn a'r bwrdd ar y tu deheu i'r tabernacl: a dod y bwrdd ar du y gogledd.

36 A gwna gaealden i ddrws y babell o *sidan* glas, a phorphor, ac ysgariad, ac o lian main cyfrodedd o wnaidwaith.

37 A gwna i'r gaealden bùm colofn o goed Sittim, a gwisg hwynt âg aur; a'u pennau fydd o aur: a bwrw iddynt bùm mortais bres.

PENNOD XXVII.

1 *Allor y poeth-offrum, a'i llestri.* 9 *Cyntoddfa y tabernacl wedi ei gau & lenni ac â cholofnau.* 18 *Mesur y cyntoddfa.* 20 *Yr olew i'r lamp.*

GWNA hefyd allor o goed Sittim, o bŵm cufydd o hyd, a phŵm cufydd o led: yn bedairongl y bydd yr allor, a'i huchder o dri chufydd.

2 A gwna ei chymr ar ei phedair cong: o'r un y bydd ei chymr: a gwisg hi â phres.

3 Gwna hefyd iddi bedyll i dderbyn ei lludw, a'i rhawiau, a'i chawgiau, a'i chigweiniau, a'i phedyll tân: ei holl lestri a wnaid o bres.

4 A gwna iddi aleh o bres, ar waith rhwyd; a gwna ar y rhwyd bedair modrwy o bres ar ei phedair cong.

5 A dod hi dan amgylchiad yr allor oddi tanodd, fel y byddo y rhwyd hyd hanner yr allor.

6 A gwna drosolion i'r allor, *sef* trosolion o goed Sittim; a gwisg hwynt â phres.

7 A dod ei throsolion trwy y modrwyau; a bydded y trosolion ar ddau ystlys yr allor, i'w dwyn hi.

8 Gwna hi âg ystyllod yn gau: fel y dangoswyd i ti yn y mynydd, felly y gwnant hi.

9 ¶ A gwna gyntoddfa y tabernacl ar y tu deheu, tu a'r deheu: lenni y cyntoddfa a fyddant lian main cyfrodedd, o gân cyfdd o hyd, i un ystlys.

10 A'i hugain colofn, a'u hugain mortais, *fydd* o bres: pennau y colofnau, a'u cylchau, *fydd* o arian.

11 Felly o du y gogledd ar hyd, y bydd llenni, o gan *cufydd* o hyd, a'u hugain colofn, a'u hugain mortais, o bres; a phennau y colofnau, a'u cylchau, o arian.

12 ¶ Ac i led y cynteddfa, o du y gorllewin, y bydd llenni o ddeg *cufydd* a deugain: eu colofnau *fyddant* ddeg, a'u mortaisiau yn ddeg.

13 A led y cynteddfa, tu a'r dwyrain, o godiad haul, a *fydd* ddeg *cufydd* a deugain.

14 Y llenni o'r *naill* du a *fyddant* bymtheg *cufydd*; eu colofnau yn dair, a'u mortaisiau yn dair.

15 Ac i'r ail du y *bydd* pymtheg llenn; eu tair colofn, a'u tair mortais.

16 ¶ Ac i borth y cynteddfa y *gwair* caeadlen o ugain *cufydd*, o *sidan* glas, porphor, ac ysgarlad, ac o lian main cyfrodedd o wntadwaith; eu pedair colofn, a'u pedair mortais.

17 Holl golofnau y cynteddfa o amgylch a gylchir âg arian; a'u pennau yn arian, a'u mortaisiau yn bres.

18 ¶ Hyd y cynteddfa *fydd* gan *cufydd*, a'i led yn ddeg a deugain o bob tu; a phŵm *cufydd* o uchder o lian main cyfrodedd, a'u mortaisiau o bres.

19 Holl lestri y tabernacl yn eu holl wasan-aeth, a'i holl hoellion hefyd, a holl hoellion y cynteddfa, fyddant o bres.

20 ¶ A gorchymyn dithau i feibion Israel, ddwyn o honyt attat bur olew yr olew-ydden coethedig, yn oleuni, i beri i'r lamp losgi yn wastad.

21 Ym mhabel y cyfarfod, o'r tu allan i'r wahanlen, yr hon *fydd* o flaen y dystiolaeth, y trefna Aaron a'i feibion hwnnw, o'r hwyr hyd y bore, ger bron yr *ARGLWYDD*; deddf dragywyddol fydd, trwy eu hoesoedd, gan feibion Israel.

PENNOD XXVIII.

1 *Neillduo* Aaron a'i feibion (*noydy* yr *offeiriad*). 2 *Gorchymyn gwotgoedd sanctaidd*. 6 Yr ephod. 15 Y *ddwyfronneg* a'r *deuddeg maen gwerthfawr*. 30 Yr *Urim* a'r *Thummim*. 31 *Mantell yr ephod*, *gyd* â phomgranadau a'i chlych. 36 *Dalen y meistr*. 39 Y *bais wntadwaith*. 40 *Gwotgoedd meibion Aaron*.

A CHYMMER Aaron dy frawd attat, a'i feibion gyd âg ef, o blith meibion Israel, i offeiriadu i mi; *sef* Aaron, Nadab ac Abihu, Eleazar ac Ithamar, meibion Aaron.

2 Gwna hefyd wisgoedd sanctaidd i Aaron dy frawd, er gorgoniant a harddwch.

3 A dywed wrth yr holl rai doeth o galon, y rhai a lenwais i âg yspryd doethineb, am wneuthur o honyt ddilad Aaron i'w sancteiddio ef, i offeiriadu i mi.

4 A dyma y wisgoedd a wnant. Dwyfronneg, ac ephod, mantell hefyd, a phais o waith edau a nodwydd, meistr; a gwregys: felly y gwnant wisgoedd sanctaidd i Aaron dy frawd, ac i'w feibion, i offeiriadu i mi.

5 Cymmerant gan hynny aur, a *sidan* glas, a phorphor, ac ysgarlad, a lian main cyfrodedd, o waith cywraint.

6 ¶ A gwnant yr ephod o aur, *sidan* glas, a phorphor, ac ysgarlad, a lian main cyfrodedd, o waith cywraint.

7 Dwy ysgwydd fydd iddi wedi eu cydio wrth ei dau gwrr; ac felly y cydir hi ynghyd.

8 A gwregys cywraint ei ephod ef yr hwn fydd arni, fydd o'r un, yn un waith a hi; o aur, *sidan* glas, a phorphor, ysgarlad hefyd, a lian main cyfrodedd.

9 Cymmer hefyd ddau faen onix, a nadd ynddynt enwau meibion Israel:

10 Chwech o'u henwau ar un maen, a'r

chwe henw arall ar yr all maen, yn ol eu genedigaeth.

11 A gwaith naddwr mewn maen, fel naddiadau sel, y neddi di y ddau faen, âg enwau meibion Israel: gwna hwynt â boglynau o aur o'u hamgylch.

12 A gosod y ddau faen ar ysgwyddau yr ephod, yn feini coffadwriaeth i feibion Israel. Ac Aaron a ddwy eu henwau hwynt ger bron yr *ARGLWYDD* ar ei ddwy ysgwydd, yn goffadwriaeth.

13 ¶ Gwna hefyd foglynau aur;

14 A dwy gadwyn o aur coeth yn eu pennau: o blethwaith y gwai hwynt; a dod y cadwynau plethedig y'nglyn wrth y boglynau.

15 ¶ Gwna hefyd ddwyfronneg bardedigaeth, o waith cywraint; ar waith yr ephod y gwai hi: o aur, *sidan* glas, a phorphor, ac ysgarlad, a lian main cyfrodedd, y gwai hi.

16 Pedairongl fydd hi yn ddau ddyblyg; yn rhyehwant ei hyd, ac yn rhyehwant ei lled.

17 Llanw hi yn llawn o feini, *sef* pedair rhes o feini: un rhes fydd sardius, a thophas, a smaragdus: hyn fydd y rhes gyntaf.

18 A'r ail res *fydd* carbuncel, saphir, ac adamant.

19 A'r drydedd res *fydd* lygur, ac acat, ac amethyst.

20 Y bedwaredd res *fydd* beryl, ac onix, a jaspis: byddant wedi eu gosod mewn aur yn eu lleoedd.

21 A'r meini fyddant âg enwau meibion Israel, yn ddeuddeg, yn ol eu henwau hwynt; o naddiad sel, hyn wrth ei enw y byddant, yn ol y deuddeg llwyth.

22 ¶ A gwna ar y ddwyfronneg gadwynau ar y cyrrau, yn blethwaith, o aur coeth.

23 Gwna hefyd ar y ddwyfronneg ddwy fodrwy o aur, a dod y ddwy fodrwy wrth ddau gwrr y ddwyfronneg.

24 A dod y ddwy gadwyn blethedig o aur trwy y ddwy fodrwy ar gyrrau y ddwyfronneg.

25 A'r ddau ben arall i'r ddwy gadwyn blethedig, dod y'nglyn wrth y ddau foglyn, a dod ar ysgwyddau yr ephod o'r tu blaen.

26 ¶ Gwna hefyd ddwy fodrwy o aur, a gosod hwynt ar y ddau ben y ddwyfronneg, ar yr ymyl *fydd* ar ystlys yr ephod o'r tu mewn.

27 A gwna ddwy fodrwy o aur, a dod hwynt ar y ddau ystlys yr ephod oddi tanoddi, tu a'i thu blaen, ar gyfer ei chydiad, oddi ar wregys yr ephod.

28 A'r ddwyfronneg a rwyment â'u modrwyau wrth fodrwyau yr ephod a llinyn o *sidan* glas, fel y byddo oddi ar wregys yr ephod, fel na ddattoder y ddwyfronneg oddi wrth yr ephod.

29 A dyged Aaron, yn nwyfronneg y farnediggaeth, enwau meibion Israel ar ei galon, pan ddele i'r cyssagr, yn goffadwriaeth ger bron yr *ARGLWYDD* yn wastadol.

30 ¶ A dod ar ddwyfronneg y farnediggaeth, yr Urim a'r Thummim; a byddant ar galon Aaron pan elo i mewn ger bron yr *ARGLWYDD*: ac Aaron a ddwg farnediggaeth meibion Israel ar ei galon, ger bron yr *ARGLWYDD*, yn wastadol.

31 ¶ Gwna hefyd fantell yr ephod oll o *sidan* glas.

32 A bydd twll yn ei phen uchaf hi, ar ei ehaol: gwrym o waith gwehydd o amgylch y twll, megis twll llurig, fydd iddi, rhag rhywgo.

33 ¶ A gwna ar ei godrau hi bomgranadau

o *sidan* glas, a phorphor, ac ysgarlod, ar ei godrau o amgylch; a chlych o aur rhyngddynt o amgylch.

34 Cloch aur a phomgranad, a chloch aur a phomgranad, ar odrau y fantell o amgylch.

35 A hi a fydd am Aaron wrth weini: a cheir clywed ei swm ef pan ddelo i'r cyssegr, ger bron yr ARGLWYDD, a phan elo allau; fel na byddo farw.

36 ¶ Gwna hefyd ddalen o aur coeth; a nâdd arm, fel naddiadau sel, SANCTEIDDRWYDD I'R ARGLWYDD.

37 A gosod hi wrth linyr o *sidan* glas, a bydded ar y meitr: o'r tu blaen i'r meitr y bydd.

38 A hi a fydd ar dalcen Aaron, fel y dygo Aaron anwired y pethau sanctaidd a gyssegro meibion Israel yn eu holl roddion sanctaidd: ac yn wastad y bydd ar ei dalcen ef, fel y byddo iddynt ffafwr ger bron yr ARGLWYDD.

39 ¶ Gweithia âg edau a nodwydd y bais o lian main; a gwna feitr o lian main; a'r gwregys a wna'i o wladwaith.

40 ¶ I feibion Aaron hefyd y gwnai beisiau, a gwna iddynt gwregysau; gwna hefyd iddynt gapiau, er gogoniant a harddwch.

41 A gwisg hwynt am Aaron dy frawd, a'i feibion gyd âg ef: ac enneinia hwynt, cyssegra hwynt hefyd, a sancteiddia hwynt, i offeiriadu i mi.

42 Gwna hefyd iddynt lodrau llian i guddio eu cnawd noeth: o'r lwynau hyd y morldwydd y byddant.

43 A byddant am Aaron, ac am ei feibion, pan ddelont i mewn i babell y cyfarfod, neu pan ddelont yn agos at yr allor i weini yn y cyssegr; fel na ddygot anwired, a marw. *Hyn fydd* deddf dragywyddol iddo ef, ac i'w had ar ei ol.

PENNOD XXIX.

1 Yr *aberth* a'r seremonïau a arferid wrth gyssegru yr offeiriad. 38 Ysgroffwrwm gwas-tadol. 45 Adeulid Dylus ar drigo yn mhllith plant Israel.

DYMA hefyd yr hyn a wna'i di iddynt i'w cyssegru hwynt, i offeiriadu i mi. Cymmer un bustach leuange, a dau hwrdd perffeith-gwbl,

2 A bara croyw, a theisnau croyw wedi eu cymmysgu âg olew, ac afrillod croyw eu hiro âg olew; o bolliaid gwenith y gwnai hwynt.

3 A dod hwynt mewn un cawell, a dwg hwynt yn y cawell, gyd â'r bustach a'r ddau hwrdd.

4 Dwg hefyd Aaron a'i feibion i ddrws pabell y cyfarfod, a golch hwynt â dwfr.

5 A chymmer y wisgoedd, a gwisg am Aaron y bais, a mantell yr ephod, a'r ephod hefyd, a'r ddwyfrowneg; a gwregysa ef â gwregys yr ephod.

6 A gosod y meitr ar ei ben ef, a dod y goron gyssegredig ar y meitr.

7 Yna y cymmeri olew yr enneiniad, ac y tywellti ar ei ben ef, ac yr enneini ef.

8 A dwg ei feibion ef, a gwisg beisiau am danant.

9 A gwregysa hwynt â gwregysau, sef Aaron a'i feibion, a gwisg hwynt â chapiau: a bydd yr offeiriadaeth iddynt yn ddeddf dragywyddol: a thi a gyssegr Aaron a'i feibion.

10 A phâr ddwyn y bustach ger bron pabell y cyfarfod; a rhodded Aaron a'i feibion eu dwylaw ar ben y bustach.

11 A lladd y bustach ger bron yr ARGLWYDD, wrth ddrws pabell y cyfarfod.

12 A chymmer o waed y bustach, a dod ar gym yr allor a'th fys; a thywallt yr holl waed arall wrth droed yr allor.

13 Cymmer hefyd yr holl fraser a fydd yn gorchuddio y perfedd, a'r rhywden a *fyddo* ar yr afu, a'r ddwy aren, a'r braser a *fyddo* arnynt; a llosg ar yr allor.

14 Ond cig y bustach, a'i groen, a'i fiswall, a losgi mewn tân, o'r tu allan i'r gwrsyll: aberth dros bechod yw.

15 ¶ Cymmer hefyd un hwrdd; a goeoded Aaron a'i feibion eu dwylaw ar ben yr hwrdd.

16 A lladd yr hwrdd; a chymmer ei waed ef, a thaeuella ar yr allor o amgylch.

17 A thorr yr hwrdd yn ddarnau; a golch ei berfedd, a'i draed, a dod hwynt ynghyd â'i ddarnau, ac â'i ben.

18 A llosg yr hwrdd i gyd ar yr allor: poeth-offwrwm i'r ARGLWYDD yw: arogl peraidd, aberth tanllyd i'r ARGLWYDD yw.

19 ¶ A chymmer yr ail hwrdd; a rhodded Aaron a'i feibion eu dwylaw ar ben yr hwrdd.

20 Yna lladd yr hwrdd, a chymmer o'i waed, a dod ar gwrr isaf clust ddeheu Aaron, ac ar gwrr isaf clust ddeheu ei feibion, ac ar fawd eu llaw ddeheu hwynt, ac ar fawd eu troed ddeheu hwynt; a thaeuella y gwaed arall ar yr allor o amgylch.

21 A chymmer o'r gwaed a fyddo ar yr allor, ac o olew yr enneiniad, a thaeuella ar Aaron, ac ar ei wisgoedd, ar ei feibion hefyd, ac ar wisgoedd ei feibion gyd âg ef: felly sanctaidd fydd efe a'i wisgoedd, ei feibion hefyd, a wisgoedd ei feibion gyd âg ef.

22 Cymmer hefyd o'r hwrdd, y gwer a'r gloren, a'r gwer sydd yn gorchuddio y perfedd, a rhywden yr afu, a'r ddwy aren, a'r gwer *sydd* arnynt, a'r ysgwyddog ddeheu; canys hwrdd cyssegriad yw:

23 Ac un dorth o fara, ac un deisen o fara olewedig, ac un afrillod o gawell y bara croyw; yr hwn *sydd* ger bron yr ARGLWYDD.

24 A dod y cwbl yn nwyllaw Aaron, ac yn nwyllaw ei feibion; a chyhwfana hwynt yn offwrwm cyhwfan ger bron yr ARGLWYDD.

25 A chymmer hwynt o'u dwylaw, a llosg ar yr allor yn boeth-offwrwm, yn arogl peraidd ger bron yr ARGLWYDD: aberth tanllyd i'r ARGLWYDD yw.

26 Cymmer hefyd barwyden hwrdd y cyssegriad yr hwn *fyddo* dros Aaron, a chyhwfana hi yn offwrwm cyhwfan ger bron yr ARGLWYDD; a'th ran di fydd.

27 A sancteiddia barwyden yr offwrwm cyhwfan, ac ysgwyddog yr offwrwm dyrchafael, yr hon a gyhwfanwyd, a'r hon a ddyrchafwyd, o hwrdd y cyssegriad, o'r hwn a *fyddo* dros Aaron, ac o'r hwn a *fyddo* dros ei feibion.

28 Ac eiddo Aaron a'i feibion fydd trwy ddeddf dragywyddol oddi wrth feibion Israel: canys offwrwm dyrchafael yw; ac offwrwm dyrchafael a fydd oddi wrth feibion Israel o'u haberthau hedd, sef eu hoffwrwm dyrchafael i'r ARGLWYDD.

29 ¶ A dillad sanctaidd Aaron a fyddant i'w feibion ar ei ol ef, i'w heanneinio ynddynt, ac i'w cyssegru ynddynt.

30 Yr hwn o'i feibion ef a fyddo offeiriad yn ei le ef, a'u gwisg hwynt saith niwrnod, pan ddelo i babell y cyfarfod i weini yn y cyssegr.

31 ¶ A chymmer hwrdd y cyssegriad, a berws ei gig yn y lle sanctaidd.

32 A bwyttied Aaron a'i feibion gig yr

hwrd, a'r bara yr hwn fydd yn y cawell, wrth ddrws pabell y cyfarfod.

33 A hwy a fwyttant y pethau hyn y gwnaed y cymmod a hwynt, i'w cysegru hwynt ac i'w sancteiddio: ond y dieithr ni chaiff eu bwyttia; canys cysegredig ydynt.

34 Ac os gweddillir o gig y cysegriad, neu o'r bara, hyd y bore; yna ti a losgi y gweddill a than: ni chair ei fwyttia, oblegid cysegredig yw.

35 A gwna fel hyn i Aaron, ac i'w feibion, yn ol yr hyn oll a orchymynais i ti: saith niwrnod y cysegri hwynt.

36 A phob dydd yr aberthi fustach yn aberth dros bechod, er cymmod: a glanhâ yr allor, wedi i ti wneuthur cymmod drosti, ac enneinia hi, i'w chysgru.

37 Saith niwrnod y gwnai cymmod dros yr allor, ac y sancteiddi hi: felly yr allor fydd sanctaidd: pob peth a gyffyrddo â'r allor, a sancteiddir.

38 ¶ A dyma yr hyn a offrymni ar yr allor. Dau oen blwyddiaid, bob dydd yn wastadol.

39 Yr oen cyntaf a offrymni di y bore; a'r ail oen a offrymni di yn y cyfnos.

40 A chyd â'r naill oen ddegfod ran o beill-laid wedi ei gymmysgu a phedwaredd ran hin o olew coethedig; a phedwaredd ran hin o win, yn ddi-dod-offrwm.

41 A'r oen arall a offrymni di yn y cyfnos, ac a wnai iddo yr un modd ag i fydd-offrwm y bore, ac i'w ddi-dod-offrwm, i fod yn arogl peraid, yn aberth tanllyd i'r ARGWLWYDD:

42 Yn boeth-offrwm gwastadol trwy eich oesoedd, wrth ddrws pabell y cyfarfod, ger bron yr ARGWLWYDD; lle y cyfarfyddaf â chwi, i lefaru wrthy yno.

43 Ac yn y lle hwnnw y cyfarfyddaf â meibion Israel; ac efe a sancteiddir trwy fy ngogoniant.

44 A mi a sancteiddaf babbell y cyfarfod a'r ailor; ac Aaron a'i feibion a sancteiddaf, i offeiriadu i mi.

45 ¶ A mi a breswylaf ym mysg meibion Israel, ac a fyddaf yn Dduw iddynt.

46 A hwy a gânt wybod mai myfi yw yr ARGWLWYDD eu Duw, yr hwn a'u dygais hwynt allan o dir yr Aipht, fel y trigwn yn eu plith hwynt: myfi yw yr ARGWLWYDD eu Duw.

PENNOD XXX.

1 Allor yr arogl-darth. 11 Yr lawn dros bob enaid. 17 Y golch-lestr pres. 22 Yr olew sanctaidd i enneinia. 34 Defnydd yr arogl-darth.

GWNA hefyd allor i arogl-darthu arogl-darth: o goed Sittim y gwnai di hi.

2 Yn guffydd ei hyd, ac yn guffydd ei lled, (pedairongl fydd hi) ac yn ddau guffydd ei uchder: ei chyrn fyddant o'r un.

3 A gwiag hi âg aur coeth, ei chefn a'i hystlysu o amgylch, a'i chyrn: a gwna hefyd iddi goron o aur o amgylch.

4 A gwna iddi ddwy fodrwy ar oddi tan ei choron, wrth ei dwy gongl: ar ei dau ystlys y gwnai hwynt; fel y byddant i wisgo am drosolion, i'w dwyn hi arnynt.

5 A'r trosolion a wnai di o goed Sittim: a gwiag hwynt âg aur.

6 A goed hi o flaen y wahanlen sydd wrth arch y dystiolaeth; o flaen y drugareiddfa sydd ar y dystiolaeth, lle y cyfarfyddaf â thi.

7 Ac arogl-darthed Aaron arni arogl-darth llysiuog bob bore: pan daclio efe y lampau, yr arogl-dartha efe.

8 A phan oleu Aaron y lampau yn y cyfnos, arogl-darthed arni arogl-darth gwastadol ger

bron yr ARGWLWYDD, trwy eich cenhedlaethau.

9 Nac offrymmwch arni arogl-darth dieithr, na phoeth-offrwm, na bwyd-offrwm; ac na thywelltwwch ddi-dod-offrwm arni.

10 A gwnaed Aaron gymmod ar ei chyrn hi unwaith yn y flwyddyn, a gwnaed pech-aberth y cymmod: unwaith yn y flwyddyn y gwna efe gymmod arni trwy eich cenhedlaethau: sancteiddiolaf i'r ARGWLWYDD yw hi.

11 ¶ A'r ARGWLWYDD a lefarodd wrth Moses, gan ddywedyd,

12 Pan rifech feibion Israel, dan eu rhifedi; yna rhoddant bob un iawn am ei einioes i'r ARGWLWYDD, pan rifer hwynt: fel na byddo pla yn eu plith, pan rifer hwynt.

13 Hyn a ddryu pob un a elo dan rif. Hanner siel, yn ol siel y cysegr: ugain gerah yw y siel: hanner siel fydd yn offrwm i'r ARGWLWYDD.

14 Pob un a elo dan rif, o fab ugein-mlwydd ac uchod, a rydd offrwm i'r ARGWLWYDD.

15 Ni rydd y cyfoethog fwy, ac ni rydd y tlawd lai, na hanner siel, wrth roddi offrwm i'r ARGWLWYDD, i wneuthur cymmod dros eich eneidiau.

16 A chymmer yr arian cymmod gan feibion Israel, a dod hwynt i wasanaeth pabell y cyfarfod; fel y byddant yn goffadwriaeth i feibion Israel ger bron yr ARGWLWYDD, i wneuthur cymmod dros eich eneidiau.

17 ¶ A'r ARGWLWYDD a lefarodd wrth Moses, gan ddywedyd,

18 Gwna noe bres, a'i throed o bres, i ymoelchi: a dod hi rhwng pabell y cyfarfod a'r allor: a dod ynddi ddwfr.

19 A golched Aaron a'i feibion o honi eu dwylaw a'u traed.

20 Pan ddelont i babbell y cyfarfod, ymoelchant â dwfr, fel na byddont feirw; neu pan ddelont wrth yr allor i weini, gan arogl-darthu aberth tanllyd i'r ARGWLWYDD.

21 Golchant eu dwylaw a'u traed, fel na byddont feirw: a bydded hyn iddynt yn ddeddf dragwyddol, iddo ef, ac i'w had, trwy eu cenhedlaethau.

22 ¶ Yr ARGWLWYDD hefyd a lefarodd wrth Moses, gan ddywedyd,

23 Cymmer i ti ddewis lysiau o'r myrr pur, dwys pûm can siel, a hanner hynny o'r sinamon persaidd, sef pwyys deucant a deg a deugain o siclau, ac o'r calamus persaidd pwyys deucant a deg a deugain o siclau;

24 Ac o'r casia pwyys pûm cant o siclau, yn ol siel y cysegr; a hin o olew olew-wydden.

25 A gwna ef yn olew enneiniad sanctaidd, yn ennaint cymmysgadwy o waith yr apothecari: olew enneiniad sanctaidd fydd efe.

26 Ac enneinia âg ef babbell y cyfarfod, ac arch y dystiolaeth,

27 Y bwrdd hefyd a'i holl lestri, a'r canhwylbren a'i holl lestri, ac allor yr arogl-darth,

28 Ac allor y poeth-offrwm a'i holl lestri, a'r noe a'i throed.

29 A chyssegra hwynt, fel y byddant yn sancteiddiolaf: pob peth a gyffyrddo â hwynt, a fydd sanctaidd.

30 Enneinia hefyd Aaron a'i feibion, a chyssegra hwynt; i offeiriadu i mi.

31 A lefara wrth feibion Israel, gan ddywedyd, Olew enneiniad sanctaidd a fydd hwn i mi, trwy eich cenhedlaethau.

32 Nac enneinier âg ef gnawd dyn, ac ar ei waith ef na wneuch ei fath: sanctaidd yw, bydded sanctaidd gennyh.

33 Pwy bynnag a gymmysgo ei fath, a'r hwn a roddo o hono ef ar ddyw dieithr, a dorri ymaith oddi wrth ei bobl,

34 ¶ Yr ARGWLWYDD hefyd a ddywedodd wrth Moses, Cymmer i ti lysiau peraid, *sef*, stacte, ac onycha, a galbanum; y lysiau hyn, a thus pur; yr un faint o bob un.

35 A gwna ef yn arogl-darth arogl-bêr o waith yr apothecari, wedi ei gyd-lymheru, yn bur ac yn sanctaidd.

36 Gan guro cur yn fan beth o hono, a dod o hono ef ger bron y dystiolaeth o fewn pabell y cyfarfod, lle y cyfarfyddaf a thi: sancteiddiolaf fydd efe i chiwi.

37 A'r arogl-darth a wnelech, na wnewch i chiwi eich hunain ei fath ef: bydded gennyf yn sanctaidd i'r ARGWLWYDD.

38 Pwy bynnag a wnei ei fath ef, i arogl o hono, a dorri ymaith oddi wrth ei bobl.

PENNOD XXXI.

1 *Casw Bezaleel ac Aholiab, o'u gwneuthur yn gymhysys i waith y tabernacl.* 12 *All orchymyn cadw y Sabboth.* 18 *Moses yn derbyn y ddywlech.*

A'R ARGWLWYDD a lefarodd wrth Moses, gan ddywedyd,

2 Gwel, mi a ei wais wrth ei enw ar Bezaleel fab Uri, fab Hur, o lwyth Judah;

3 Ac a'i llenwais ef âg yspryd Duw, mewn doethineb, ac mewn deall, ac mewn gwybod-acth hefyd, ac ym mhob rhyw waith,

4 I ddychymmygu cywre'n'rwydd, i weithio mewn aur, ac mewn arian, ac mewn pres,

5 Ac mewn cyfarwyddyd i osod meini, ac mewn saerlaeth pren, i weithio ym mhob gwaith.

6 Ac wele, mi a roddais gyd âg ef Aholiab fab Achisamach, o lwyth Dan: ac y'nghalon pob doeth o galon y rhoddais doethineb i wneuthur yr hyn oll a orchymynais wrthyf.

7 Pabell y cyfarfod, ac arch y dystiolaeth, a'r drugareddfa yr hon sydd arni, a holl lestri y babbell.

8 A'r bwrdd a'i lestri, a'r canhwylbren pur a'i holl lestri, ac allor yr arogl-darth,

9 Ac allor y poeth-offrwm a'i holl lestri, a'r noe a'i throed,

10 A gwisgoedd y weinidogaeth, a'r gwisgoedd sanctaidd i Aaron yr offeiriad, a gwisgoedd ei feibion ef, i offeiriadu ynddynt,

11 Ac olew yr eneniad, a'r arogl-darth peraid i'r cyssegr: a wnant yn oll yr hyn oll a orchymynais wrthyf.

12 ¶ A'R ARGWLWYDD a lefarodd wrth Moses, gan ddywedyd,

13 Llefaraf hefyd wrth feibion Israel, gan ddywedyd, Dda'u y cedwch fy Sabbothau: canys arwydd yw rhyngof fi a chiwithau, trwy eich cenhedlaethau; i wybod mai myfi yw yr ARGWLWYDD, sydd yn eich sancteiddo.

14 Am hynny cedwch y Sabboth; oblegid sanctaidd yw i chiwi: llwyr-rodder i farwolacth yr hwn a'i halog ef; o herwydd pwy bynnag a wnelo waith arno, torrri ymaith yr enaid hwnnw o blith ei bobl.

15 Chwe diwrnod y gwna'r gwaith, ac ar y seithfed dydd y mac Sabboth gorphwysdra sanctaidd i'r ARGWLWYDD: pwy bynnag a wnelo waith y seithfed dydd, llwyr-rodder ef i farwolacth.

16 Am hynny cadwed meibion Israel y Sabboth, gan gynnal Sabboth trwy eu cenhedlaethau, yn gyfammod tragwyddol.

17 Rhyngof fi a meibion Israel, y mac yn arwydd tragwyddol, mai mewn chwe diwrnod y gwnaeth yr ARGWLWYDD y nefoedd a'r ddaear; ac mai ar y seithfed dydd y peidiodd, ac y gorphwysodd efe.

18 ¶ Ac efe a roddodd i Moses, wedi iddo urphen llefaru wrtho ym mynydd Sinai,

ddwy lech y dystiolaeth; *sef* llechau o gerrig, wedi eu hygrifenu a bys Duw.

PENNOD XXXII.

1 Y bobl, yn absen Moses, yn peri i Aaron wneuthur llo: 7 a hynny yn digto Duw; 11 ac yntau, ar ymbil Moses, yn addidgio. 15 Moses yn dyfod i waerael d'r llechau: 19 yn eu torri hwy: 20 yn difetha y llo. 22 *Esau Aaron droeto ei hun.* 25 *Moses yn gorchymyn lladd y delw-oddolwyr,* 30 ac yn gweiddio dros y bobl.

DAN welodd y bobl fod Moses yn oedi i dyfod i waered o'r mynydd; yna yr ymgasglodd y bobl at Aaron, ac y dywedasant wrtho, Cyfod, gwna i ni dduwiau i fyned o'n blaen: canys y Moses hwn, y gwr a'n ddu ni i fynu o wlad yr Aipht, ni wyddom beth a ddaeth o hono.

2 A dywedodd Aaron wrthynt, Tynnwch y ciust-dlyssau ar sydd wrth giustiau eich gwragedd, a'ch meibion, a'ch merched, a dygwch attaf fi.

3 A'r holl bobl a dynnasant y ciust-dlyssau ar oedd wrth eu ciustiau, ac a'u dygasant at Aaron.

4 Ac efe a'u cymmerodd o'u dwylaw, ac a'i lluniodd a chŷn, ac a'i gwnaeth yn llo tawdd: a hwy a ddywedasant, Dyma dy dduwiau di, Israel, y rhai a'th ddug di i fynu o wlad yr Aipht.

5 A phan ei gwelodd Aaron, efe a adelladodd allor ger ei fron ef: ac Aaron a ghoeddodd, ac a ddywedodd, Y mac gwyf i'r ARGWLWYDD y fory.

6 A hwy a godasant yn fore drannoeth, ac a offrymmasant boeth-offrymrau, ac a ddygasant aberthau hedd: a'r bobl a eisteddasant i fwyta ac i yfed, ac a godasant i fynu i chwarae.

7 ¶ A dywedodd yr ARGWLWYDD wrth Moses, Cerddu, dos i waered: canys ymlygrodd dy bobl a ddygalst i fynu o dir yr Aipht.

8 Buan y cillasant o'r ffordd a orchymynais iddynt: gwnaethant iddynt lo tawdd, ac addolasant ef, ac aberthasant iddo; dywedasant hefyd, Dyma dy dduwiau di, Israel, y rhai a'th ddygasant i fynu o wlad yr Aipht.

9 Yr ARGWLWYDD hefyd a ddywedodd wrth Moses, Gwelais y bobl hyn; ac wele pobl war-galed ydynt.

10 Am hynny yn awr gad i mi lonydd, fel yr ennyno fy lliid yn eu herbyn, ac y difethwyf hwynt: a mi a'th wnaf di yn genhedlaeth fawr.

11 A Moses a ymbilliodd ger bron yr ARGWLWYDD ei DDUW, ac a ddywedodd, Paham, ARGWLWYDD, yr ennyns dy ddigofaint yn erbyn dy bobl, y rhai a ddygalst allan o wlad yr Aipht, trwy nerth mawr, a llaw gardarn?

12 Paham y caiff yr Aiphtiaid lefaru, gan ddywedyd, Mewn malais y dygodd efe hwynt allan i'w lladd yn y mynyddoedd, ac i'w difetha oddi ar wyneb y ddaear? Tro oddi wrth angerdd dy ddigofaint, a bydded edifar gennyf y drwg a amcenaist i'th bobl.

13 Cofia Abraham, Isaac, ac Israel, dy weision, y rhai y tyngaist wrthynt i ti dy hun, ac y dywedaist wrthynt, Mi a amhâf eich had chiwi fel sêr y nefoedd; a'r holl wlad yma yr hon a ddywedais, a roddaf i'ch had chiwi, a hwy a'i hetfeddiant byth.

14 Ac edifarhodd ar yr ARGWLWYDD am y drwg a ddywedasai efe y gwna i'w bobl.

15 ¶ A Moses a drodd, ac a ddaest i waered o'r mynydd, a dwy lech y dystiolaeth yn ei law: y llechau a ysgrifenasid o'u dau du; hwy a ysgrifenasid o bob tu.

16 A'r llechau hynny *cedd* o waith Duw : yr ysgrifenned hedyd *cedd* ysgrifenned Duw yn ysgrifennedig ar y llechau.

17 A phan glywodd Josua swm y bobl yn bloeddio, efe a ddywedodd wrth Moses, Y *mae* swm rhyfel yn y gweryll.

18 Yntau a ddywedodd, Nid llais bloeddio am oruchafiaeth, ac nid llais gwaeddi am gollu y maes; ond swm canu a glywaf fi.

19 ¶ A bu, wedi dyfod o hono yn agos i'r gweryll, iddo weled y llo a'r dawnsiau : ac ennynodd digofaint Moses; ac efe a daifodd y llechau o'i ddwyllaw, ac a'u torodd hwynt i law y mynydd.

20 Ac efe a gymmerodd y llo a wnaethent hwy, ac a'i llosgodd a than, ac a'i malodd yn llwch, ac a'i taenodd ar wyneb y dwfr, ac a'i rhoddos i'w yfed i feibion Israel.

21 A dywedodd Moses wrth Aaron, Beth a wnaeth y bobl hyn i ti, pan ddygaist amynt bechod *mor* fawr?

22 A dywedodd Aaron, Nac ennyned digofaint fy arglwydd : ti a adwaenost y bobl, mai ar ddrwg y maent.

23 Canys dywedasant wrthyf, Gwna i ni dduwiau i fyned o'n blaen : canys y Moses hwn, y gwr a'n dug ni i fynu o wlad yr Aipht, ni wyddom beth a *ddaeth* o hono.

24 A dywedais wrthynt, I'r neb y *mae* sur, tyunwech ef : a hwy a'i rhoddasant i mi; a mi a'i bwriais yn tân, a daeth y llo hwn allan.

25 ¶ A phan welodd Moses fod y bobl yn noeth (canys Aaron a'u noethais hwynt, i'w gwaradwyddo yn mysgeu gelyniom)

26 Yna y safodd Moses ym mhorth y gweryll, ac a ddywedodd, Fwy sydd ar du yr *ARGLWYDD* ? *deud* attaf fi. A holl feibion Lefi a ymgasglasant atto ef.

27 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Fel hyn y dywed *ARGLWYDD* Dduw Israel; Gosodwch bob un ei gleddyf ar ei glun, ac ewch, cynnwairwech o borth i borth trwy y gweryll, a lleddwch bob un ei frawd, a phob un ei gyfaill, a phob un ei gymmydog.

28 A meibion Lefi a wnaethant yn ol gair Moses : a chwmpodd o'r bobl y dydd hwnnw ynghylch tair mil o wtr.

29 Canys dywedasant Moses, Cyssegrwch eich llaw heddyw i'r *ARGLWYDD*, bob un ar ei fab, ac ar ei frawd; fel y rhodder heddyw i chwi fendith.

30 ¶ A thrannoeth y dywedodd Moses wrth y bobl, Chwi a bechasoed bechod mawr : ac yn awr mi a ff i fynu at yr *ARGLWYDD*; ond odid mi a wnaf gymmod dros eich pechod chwi.

31 A Moses a ddychwelodd at yr *ARGLWYDD*, ac a ddywedodd, Oeh, pechodd y bobl hyn bechod mawr, ac a wnaethant lddynt dduwiau o sur.

32 Ac yn awr, os maddeui eu pechod; ac os amgen, dilêa fi, attolwg, allan o'th lyfr a ysgrifenaist.

33 A dywedodd yr *ARGLWYDD* wrth Moses, Fwy bynnag a bechodd i'm herbyn, hwnnw a ddilêa allan o'm lyfr.

34 Am hynny dos yn awr, arwain y bobl i'r *lle* a ddywedais wrthynt : wele, fy angel a ff o'th flaen di : a'r dydd yr ymwelwyf, yr ymwelaf a hwynt am eu pechod.

35 A'r *ARGLWYDD* a darawodd y bobl, am lddynt wneuthur y llo a wnaethai Aaron.

PENNOD XXXIII.

1 Yr *Arglwydd* yn gwrthod myned gyd i'r bobl, fel yr addaenost. 4 Y bobl yn galaru am hynny. 7 Symmudo y tabernacl allan o'r gweryll. 9 Yr *Arglwydd* yn lletaru wrth Moses wyneb yn wyneb. 12, 18 Moses yn deisyfu cael gweled gogoniant Dduw.

A'r *ARGLWYDD* a ddywedodd wrth Moses, A Cerddo, dos i fynu oddi yma, ti a'r bobl a ddygaist i fynu o wlad yr Aipht, i'r wlad *am* yr hon y tyngeis wrth Abraham, Isaac, a Jacob, gan ddywedyd, I'th had di y rhoddaf hi.

2 A mi a anfonaf angel o'th flaen di; ac a yrraf allan y Canaanend, yr Amoriaid, a'r Hethiad, y Phereziad, yr Hefiad, a'r Jebusaid :

3 I wlad yn llifeirio o laeth a mel : o herwydd nid ff i fynu yn dy blith ; oblegid pobl war-galed wyt : rhag i mi dy ddfia ar y ffordd.

4 ¶ A phan glywodd y bobl y drwg chwedl hwn, galaru a wnaethant : ac ni wisgodd neb ei harddwig am danu.

5 Oblegid yr *ARGLWYDD* a ddywedasant wrth Moses, Dywed wrth feibion Israel, Pobl war-galed *gydech* chwi; yn ddisymmwrth y deuaif i fynu i'th ganol di, ac y'th ddfifethaf : am hynny yn awr ddisg dy harddwig oddi am danaf, fel y gwyppwyf beth a wnelwyf i ti.

6 A meibion Israel a ddiogasant eu harddwig wrth fynydd Horeb.

7 A Moses a gymmerodd y babell, ac a'i lledodd o'r tu allan i'r gweryll, ym mhell oddi wrth y gweryll; ac a'i galwodd, Fabell y cyfarfod : a phob un a geisai yr *ARGLWYDD*, a ff allan i babell y cyfarfod, yr hon ydoedd o'r tu allan i'r gweryll.

8 A phan aeth Moses i'r babell, yr holl bobl a godasant, ac a safasant bob un ar ddrws ei babell; ac a edrychasant ar ol Moses, nes ei ddyfod i'r babell.

9 A phan aeth Moses i'r babell, y disgynodd colofn y cwmwl, ac a safodd *torth* ddrws y babell : a'r *ARGLWYDD* a lefarodd wrth Moses.

10 A gwelodd yr holl bobl golofn y cwmwl yn sefyll *torth* ddrws y babell : a'r holl bobl a gododd, ac a addolasant bob un *torth* ddrws ei babell.

11 A'r *ARGLWYDD* a lefarodd wrth Moses wyneb yn wyneb, fel y llefarai gwr wrth ei gyfaill. Ac efe a ddychwelodd i'r gweryll : ond y llange Josua, mab Nun, ei weinidog ef, ni sylfodd o'r babell.

12 ¶ A Moses a ddywedodd wrth yr *ARGLWYDD*, Gwel, ti a ddywedi wrthyf, Dwg y bobl yma i fynu; ac ni ddangosaist i mi yr hwn a anfonai gyd â mi : a thi a dywedaist, Mi a'th adwaen wrth *dy* enw, a chefaist hefyd ffaf yr fy ngolwg.

13 Yn awr gan hynny, o chefais ffaf yr dy olwg, hysbysa i mi dy ffordd, attolwg, fel y'th adwaenwyf, ac fel y caffwyf ffaf yr dy olwg : gwel hefyd mai dy bobl di *yw* y genedl hon.

14 Yntau a ddywedodd, Fy wyneb a gaiff fyned *gyd* d *thi*, a rhoddaf orphwysdra i ti.

15 Ac efe a ddywedodd wrtho, Onid â dy wyneb *gyd* d *ni*, nac arwain ni i fynu oddi yma.

16 Canys pa fodd y gwyddir yma gael o honod ff ffaf yr dy olwg, mi a'th bobl? onid trwy fyned o honot ti *gyd* d *ni*? Felly myfi a'th bobl a ragorwn ar yr holl bobl *sydd* ar wyneb y ddaear.

17 A'r *ARGLWYDD* a ddywedodd wrth Moses, Gwnaf hefyd y peth hyn a lefairst : oblegid ti a gefaist ffaf yr fy ngolwg, a mi a'th adwaen wrth *dy* enw.

18 Yntau a ddywedodd, Dangos i mi, attolwg, dy ogoniant.

19 Ac efe a ddywedodd, Gwnaf i'm holl ddatoni fyned heibio o flaen dy wyneb, a chyhoeddaf enw yr *ARGLWYDD* o'th flaen di : a mi a drugarhaf wrth yr hwn y cymmerwyf

drugaredd arno, ac a dosuriat wrth yr hwn y tosturiwyf.

20 Ac efe a ddywedodd, Ni elli weled fy wyneb: canys ni'm gwel dyn, a byw.

21 Yr ARGLWYDD hefyd a ddywedodd, Wele fan yn fy ymyl, lle y cai sefyll ar graig.

22 A thra yr elo fy ngogoniant heibio, mi a'th osodaf o fewn agen yn y graig; a mi a'th orchuddiaf a'm llaw, nes i mi fyned heibio.

23 Yna y tynnaf ymaith fy llaw, a'm tu cefn a gai di ei weled: ond ni welir fy wyneb.

PENNOD XXXIV.

1 *Adnewyddu y llechau.* 5 *Cyhoeddi Enw yr Arglwydd.* 8 *Moses yn ymbil â Duw ar iddo fyned gyd â hwy.* 10 *Duw yn gwneuthur cyfammod â hwynt, ac yn ail-adrodd rhai o orchymynion y llech gyntaf.* 23 *Moses, wedi bod ddeugain niwrnod yn y mynydd, yn dyfod i lawr a'r llechau.* 29 *Ei wyneb ef yn disgleirio; ac yntau yn rhoddi lless gudd arno.*

ADYWEODD YR ARGLWYDD wrth Moses, Nadd i ti ddwy o lechau cerrig, fel y rhai cyntaf: a mi a ysgrifenas ar y llechau y geiriau oedd ar y llechau cyntaf, y rhai a dorraist.

2 A bydd barod erbyn y bore; a thyred i fynu yn fore i fynydd Sinai, a saf i mi yno ar ben y mynydd.

3 Ond na ddeued neb i fynu gyd â thi, ac na weler neb ar yr holl fynydd: na phored hefyd na dafad, nac eidion, ar gyfer y mynydd hwn.

4 ¶ Ac efe a naddodd ddwy o lechau cerrig, o fath y rhai cyntaf: a Moses a gyfododd yn fore, ac a aeth i fynydd Sinai, fel y gorchymynasai yr ARGLWYDD iddo; ac a gymmerodd yn ei law y ddwy lech garreg.

5 A'r ARGLWYDD a ddisgynnodd mewn cwmwl, ac a safodd gyf ág ef yno, ac a gyhoeddodd enw yr ARGLWYDD.

6 A'r ARGLWYDD a aeth heibio o'i flaen ef, ac a lefodd, JEHOFAH, JEHOFAH, y Duw trugarog, a graslawn, hwyrfrydig i ddiig, ac aml o drugaredd a gwironedd;

7 Yr hwn sydd yn cadw trugaredd i filoedd, gan faddu anwiredd, a chamweidd, a phechod, a heb gyfrif yr *aneir* yn gyflawn; yr hwn a ymwel ág anwiredd y tadau ar y plant, ac ar blant y plant, hyd y drydedd a'r bedwaredd genhedlaeth.

8 A Moses a frysiodd, ac a ymgrymmodd tu a'r llawr, ac a addolodd.

9 Ac a ddywedodd, Os ceffais yn awr ffafir yn dy olwg, O Arglwydd, eled fy Arglwydd, attolwg yn ein plith ni (cansy pob war-galed yno) a maddeu ein hanwiredd, a'n pechod, a chymmer ni yn etifeddiaeth i ti.

10 ¶ Yntau a ddywedodd, Wele fi yn gwneuthur cyfammod y'ngwyydd dy holl bobl: gwnaf ryfeddodau y rhai ni wnaed yn yr holl ddaear, nac yn yr holl genhedloedd; a'r holl bobl yr wyt ti yn eu mysg a gânt weled gwaith yr ARGLWYDD: canys ofnadwy yw yr hyn a wnaf â thi.

11 Cadw yr hyn a orchymynais i ti heddyw: wele, mi a yrraf allan o'th flaen di yr Amor-iaid, a'r Canaanead, a'r Hethiaid, a'r Phereziaid, yr Hebiaid hefyd, a'r Jebusiaid.

12 A chadw arnat, rhag gwneuthur cyfammod â phreswylwyr y wlad yr wyt yn myned iddi: rhag eu bod yn fagl yn dy blith.

13 Ieithr dinystrich eu hallorau hwynt, drylliwch eu delwau hwynt, a thorrwch i lawr eu llwynau hwynt.

14 Canys ni chaf ymgrymmu i dduw arall:

oblegid yr ARGLWYDD, Eiddigus yw ei enw; Duw eiddigus yw efe:

15 Rhag i ti gwneuthur cyfammod â phreswylwyr y tir; ac iddynt butteinio ar ol eu duwiau, ac aberthu i'w duwiau, a'th alw di, ac i tithau fwytta o'u haberth;

16 A chymmerio o honot o'u merched i'th feibion; a phutteinio o'u merched ar ol eu duwiau hwynt, a gwneuthur i'th feibion di butteinio ar ol eu duwiau hwynt.

17 Na wna i ti dduwiau tawdd.

18 ¶ Cadw wyl y bara croyw: saith niwrnod y bwyttai fara croyw, fel y gorchymynais i ti; ar yr amser ym mis Abib: oblegid ym mis Abib y daethost allan o'r Aipt.

19 Eiddof fi yw pob peth a agoro y groth; a phob *guerrye* cyntaf o'th anifeiliaid, yn eiddoniau, ac yn ddefaid.

20 Ond y cyntaf i asyn a bryni di ág oen; ac oni phryni, torr ei wddf: pryn hefyd bob cyntaf-anedig o'th feibion; ac nac ymddangosod neb ger fy mron yn waglaw.

21 ¶ Chwe diwrnod y gweithi; ac ar y seithfed dydd y gorphwys: ym amser aredig, ac yn y cynhaaf y gorphwysl.

22 ¶ Cadw i ti hefyd wyl yr wythnosau, o flaen-fwrwyth y cynhaaf gwenith; a gwyl y cynnull, ar ddiwedd y flwyddyn.

23 ¶ Tair gwaith yn y flwyddyn yr ymddengys dy holl wrywiad ger bron yr ARGLWYDD Dduw, Duw Israel.

24 Canys mi a yrraf y cenhedloedd allan o'th flaen di, ac a helaethaf dy derfynau di: ac ni chwennych neb dy dir di, pan elych i fynu i ymddangos ger bron yr ARGLWYDD dy Dduw, dair gwaith yn y flwyddyn.

25 Nac offrymma waed fy aberth gyd â bara lefeinllyd; ac nac arhōed aberth gwyl y Pasc dros nos hyd y bore.

26 Dwg y goreu o flaen-fwrwyth dy dir i dy yr ARGLWYDD dy Dduw. Na ferwa fydd yn llaeth ei fam.

27 Yr ARGLWYDD hefyd a ddywedodd wrth Moses, ysgrifena i ti y geiriau hyn: oblegid yn ol y geiriau hyn y gwneuthom gyfammod â thi, ac ág Israel.

28 Ac efe a fu yno gyd a'r ARGLWYDD ddeugain niwrnod a deugain nos; ni fwytta-odd fara, ac nid yfodd ddwfr: ac efe a ysgrif- enodd ar y llechau eiriau y cyfammod, sef y deg gair.

29 ¶ A phan ddaeth Moses i waered o fynydd Sinai, â dwy lech y dystiolaeth yn llaw Moses, pan ddaeth efe i waered o'r mynydd, ni wyddai Moses i groen ei wyneb ddisgleirio wrth lefaru o hono ef wrtho.

30 A phan weiodd Aaron a holl feibion Israel Moses, wele, yr oedd croen ei wyneb ef yn disgleirio; a hwy a ofnasant nesáu atto ef.

31 A Moses a alwodd arnynt. Ac Aaron a holl bennaethiaid y gynulleidfa a ddychwel-asant atto ef: a Moses a lefarodd wrthynt hwy.

32 Ac wedi hynny nesodd holl feibion Israel: ac efe a orchymynodd iddynt yr hyn oll a lefarasai yr ARGLWYDD ym mynydd Sinai.

33 Ac nes darfod i Moses lefaru wrthynt, efe a roddes lenn gudd ar ei wyneb.

34 A phan ddalai Moses ger bron yr ARGLWYDD i lefaru wrtho, efe a dynnal ymaith y llenn gudd nes ei ddyfod allan: a phan ddalai efe allan, y llefarai wrth feibion Israel yr hyn a orchymynid iddo.

35 A meibion Israel a welasant wyneb Moses, fod croen wyneb Moses yn disgleirio: a Moses a roddodd drachefn y llenn gudd ar ei wyneb hyd oni ddal i lefaru wrth Dduw.

PENNOD XXXV.

1 *Y Sabboth.* 4 *Ewyllysagar offrymmau i'r tabernacl.* 20 *Parodrwydd y bobl i offrymmau.* 30 *Galo Bezaleel ac Aholiab i'r gwaith.*

CASGLODD Moses hefyd holl gynulleidfa meibion Israel, a dywedodd wrthynt, Dyma y pethau a orchymynodd yr **ARGLWYDD** eu gwneuthur.

2 Chwe diwrnod y gwair gwaith; ar y seithfed dydd y bydd i' chwli ddydd sanctaidd, Sabboth gorphwys i'r **ARGLWYDD**; llwyrodder i farwolaeth pwy bynnag a wnelo waith arno.

3 Na chynneuwh dan yn eich holl aneddau ar y dydd Sabboth.

4 ¶ A Moses a lefarodd wrth holl gynulleidfa meibion Israel, gan ddywedyd, Dyma y peth a orchymynodd yr **ARGLWYDD**, gan ddywedyd,

5 Cymmerwch o'ch plith offrwm yr **ARGLWYDD**: pob un ewyllysagar ei galon dyged hyn yn offrwm i'r **ARGLWYDD**; aur, acarian, a phras,

6 A *sidan* glas, a phorphor, ac ysgariad, a llian main, a *blew* geifr,

7 A chrwyn hyrdod wedi eu lliwo yn gochion, a chrwyn daearfoch, a choed Sittim,

8 Ac olew i'r goleuni, a llysiâu i olew yr ennant, ac i'r argl-darth peraidd,

9 A meini onix, a meini i'w gosod yn yr ephod, ac yn y ddywffronneg.

10 A phob doeth ei galon yn eich plith, deuant a gweithiant yr hyn oll a orchymynodd yr **ARGLWYDD**;

11 Y tabernacl, ei babell-lenn a'i dô, ei fachau a'i ystyllod, ei farrau, ei golofnau, a'i forteisiau,

12 Yr arch, a'i throsolion, y drugareddfa, a'r wahanlen, yr hon a'i gorehudda,

13 Y bwrdd, a'i drosolion, a'i holl lestri, a'r bara dangos,

14 A chanhwyllbren y goleuni, a'i offer, a'i lampau, ac olew y goleuni,

15 Ac allor yr argl-darth, a'i throsolion, ac olew yr enneiniad, a'r argl-darth peraidd, a chaeadlen y drws i'fynd i'r tabernacl,

16 Allor y poeth-offrwm a'i halch bres, ei throsolion, a'i holl lestri, y noe a'i throed,

17 Lienni y cynteddfa, ei golofnau, a'i forteisiau, caeadlen porth y cynteddfa,

18 Hoelion y tabernacl, a hoelion y cynteddfa, a'u rhanau hwynt,

19 A gwisgoedd y weinidogaeth i weini yn y cysegr, sanctaidd wisgoedd Aaron yr offeiriad, a gwisgoedd ei feibion ef, i offeiriadu ynddym.

20 ¶ A holl gynulleidfa meibion Israel a aethant allan oddi ger bron Moses.

21 A phob un yr hwn y cynhyrfodd ei galon ef, a phob un yr hwn y gwnaeth ei yspryd ef yn ewyllysagar, a ddaethant, ac a ddygasant offrwm i'r **ARGLWYDD**, tu ag at waith pabell y cyfarfod, a thu ag at ei holl wasanaeth hi, a thu ag at y gwisgoedd sanctaidd.

22 A daethant yn wŷr ac yn wragedd; pob un a'r a oedd ewyllysagar ei galon a ddygasant freichledau, a chlust-dlysau, a modrwyau, a chadwynau, pob math ar dlysau aur; a phob gwr a'r a offrymmodd offrwm, a offrymmodd aur i'r **ARGLWYDD**.

23 A phob un a'r y caed gyd âg ef *sidan* glas, a phorphor, ac ysgariad, a llian main, a *blew* geifr, a chrwyn hyrdod wedi eu lliwo yn gochion, a chrwyn daearfoch, a'u dygasant.

24 Pob un a'r a offrymmodd offrwm o arian a phras, a ddygasant offrwm i'r **ARGLWYDD**: a phob un a'r y caed gyd âg ef goed Sittim i ddim o waith y gwasanaeth, a'i dygasant.

25 A phob gwraig ddoeth o galon a nyddodd a'i dwylaw; ac a ddygasant yr edafeidd *sidan* glas, a phorphor, ac ysgariad, a llian main.

26 A'r holl wragedd y rhai y cynhyrfodd eu calonau hwynt mewn cyfarwyddyd, a nyddasant *few* geifr.

27 A'r pennaethiaid a ddygasant feini onix, a meini i'w gosod ar yr ephod, ac ar y ddywffronneg;

28 A llysiâu, ac olew i'r goleuni, ac i olew yr ennant, ac i'r argl-darth peraidd.

29 Holl blant Israel, yn wŷr ac yn wragedd, y rhai a glywent ar eu calon offrymmu tu ag at yr holl waith a orchymynas yr **ARGLWYDD** trwy law Moses ei wneuthur, â ddygasant i'r **ARGLWYDD** offrwm ewyllysagar.

30 ¶ A dywedodd Moses wrth feibion Israel, Gwelwch, galwodd yr **ARGLWYDD** erbyn ei enw, Bezaleel, fab Uri, fab Hur, o lwyth Judah:

31 Ac a'i llanwodd ef âg yspryd Duw, mewn cyfarwyddyd, mewn deall, ac mewn gwybod-aeth, ac mewn pob gwaith;

32 I ddychymmygu cywreinarwydd, i weithio mewn aur, ac mewn arian, ac mewn pres,

33 Ac mewn cyfarwyddyd i osod meini, ac mewn saerlathren pren, i weithio ym mhob gwaith cywraint.

34 Ac efe a roddodd yn ei galon ef ddysgd *eraill*; efe, ac Aholiab, mab Achisamach, o lwyth Dan.

35 Efe a'u llanwodd hwynt â doethineb calon, i wneuthur pob gwaith saer a chywreinarwaith, a gwaith edau a nodwydd, mewn *sidan* glas, ac mewn porphor, ac mewn ysgariad, ac mewn llian main, ac i wau, gan wneuthur pob gwaith, a dychymmygu cywreinarwydd.

PENNOD XXXVI.

1 *Rhoddi offrwm y bobl yn llaw y gweithwyr.* 5 *Gorffod gwahardd haelioni y bobl.* 8 *Lienni y cerubiad.* 14 *Y lienni o fewn geifr.* 19 *Y babell-lenn o gwynnau.* 20 *Y byrdau a'u nor-teisiau.* 31 *Y barrau.* 35 *Y wahanlen.* 37 *Y gaeadlen i'r droed.*

YNA y gweithiodd Bezaleel ac Aholiab, a phob gwr doeth o galon, y rhai y rhoddasai yr **ARGLWYDD** gyfarwyddyd a deall ynddym, i fedru gwneuthur holl waith gwasanaeth y cysegr, yn ol yr hyn oll a orchymynasai yr **ARGLWYDD**.

2 A Moses a alwodd Bezaleel ac Aholiab, a phob gwr celfydd, y rhoddasai yr **ARGLWYDD** gyfarwyddyd iddo; pob un yr hwn y dug ei galon ei hun ef i nesau at y gwaith i'w weithio ef.

3 A chymmersant gan Moses yr holl offrwm a ddygasant meibion Israel i waith gwasanaeth y cysegr, i'w weithio ef. A hwy a ddygasant atto ef ychwaneg o offrwm gwirfodd bob bore.

4 A'r holl rai celfydd, a'r oedd yn gweithio holl waith y cysegr, a ddaethant bob un oddi wrth ei waith, yr hwn yr oeddynt yn ei wneuthur.

5 ¶ A llesarasant wrth Moses, gan ddywedyd, Y mae y bobl yn dwyn mwy na digon er gwasanaeth i'r gwaith a orchymynodd yr **ARGLWYDD** ei wneuthur.

6 A Moses a roes orchymyn; a hwy a barasant gyhoeddi trwy y gwersyll, gan ddywedyd, Na wnaed na gwr na gwraig waith mwy tu ag at offrwm y cysegr. Felly yr attaliwyd y bobl rhag dwyn mwy.

7 Canys yr ydoedd digon o ddefnydd i'r holl waith i'w wneuthur, a gweddill.

8 ¶ A'r holl raf celfydd, o'r rhai oedd yn gweithio gwaith y tabernacl, a wnaethant ddeg llenn o llian main cyfrodedd, a sidan glas, a phorphor, ac ygarlad: a cherubiad o waith cywraint y gwnaethant hwynt.

9 Hyd un llenn oedd wyth guffydd ar hugain; a lled un llenn pedwar cuffydd: yr un mesur oedd i'r holl lenni.

10 Ac efe a gydiodd bùm llenn wrth eu gilydd; ac a gydiodd y pùm llenn eraill wrth eu gilydd.

11 Ac efe a wnaeth ddolennau o sidan glas ar ymyl un llenn, ar ei chwrr eithaf yn y cydiad: felly y gwnaeth efe ar ymyl llenn arall, y'nghydiad yr ail.

12 Deg dolen a deugain a wnaeth efe ar un llenn, a deg dolen a deugain a wnaeth efe yn y cwrr eithaf i'r llenn ydoedd y'nghydiad yr ail: y dolennau oedd yn dal y naill llenn wrth y llall.

13 Ac efe a wnaeth ddeg a deugain o fachau aur, ac a gydiodd y naill lenn wrth y llall a'r bachau; fel y byddai yn un tabernacl.

14 ¶ Efe a wnaeth hefyd lenni o few geifr, i fod yn babell-lenn ar y tabernacl: yn un llenn at ddeg y gwnaeth efe hwynt.

15 Hyd un llenn oedd ddeg cuffydd ar hugain, a lled un llenn oedd bedwar cuffydd: a'r un mesur oedd i'r un llenn ar ddeg.

16 Ac efe a gydiodd bùm llenn wrthynt eu hunain, a chwe llenn wrthynt eu hunain.

17 Efe a wnaeth hefyd ddeg dolen a deugain ar ymyl eithaf y llenn yn y cydiad; a deg dolen a deugain a wnaeth efe ar ymyl y llenn y'nghydiad yr ail.

18 Ac efe a wnaeth ddeg a deugain o fachau pres, i gydio y babell-lenn i fod yn un.

19 Ac efe a wnaeth dō i'r babell-lenn o grwyn hyrddod wedi eu lliwo yn gochion, a thō o grwyn daearfoch yn uchaf.

20 ¶ Ac efe a wnaeth ystyllod i'r tabernacl o goed Sittim, yn eu sefyll.

21 Deg cuffydd oedd hŷd ystylen; a chuffydd a hanner cuffydd lled pob ystylen.

22 Dau dyno oedd i'r un ystylen, wedi eu gosod mewn trefn, y naill ar gyfer y llall: felly y gwnaeth efe i holl ystyllod y tabernacl.

23 Ac efe a wnaeth ystyllod i'r tabernacl; ugain ystylen i'r tu deheu, tu a'r deheu.

24 A deugain mortais arian a wnaeth efe dan yr ugain ystylen: dwy fortais dan un ystylen i'w dau dyno, a dwy fortais dan ystylen arall i'w dau dyno.

25 Ac i ail ystlys y tabernacl, o du y goledd, efe a wnaeth ugain ystylen,

26 A'u deugain mortais o arian; dwy fortais dan un ystylen, a dwy fortais dan ystylen arall.

27 Ac i ystlysau y tabernacl, tu a'r gorllewin, y gwnaeth efe chwech ystylen.

28 A dwy ystylen a wnaeth efe y'nghonglau y tabernacl i'r ddau ystlys.

29 Ac yr oeddynt wedi eu cydō oddi tan-odd; ac yr oeddynt hefyd wedi eu cydio oddi arnodd wrth un fodrwy: felly y gwnaeth iddynt ill dwy yn y ddwy gongl.

30 Ac yr oedd wyth ystylen; a'u mortaisiau oedd un ar bymtheg o fortaisiau arian: dwy fortais dan bob ystylen.

31 ¶ Ac efe a wnaeth farrau o goed Sittim: pump i ystyllod un ystlys i'r tabernacl,

32 A phùm barr i ystyllod ail ystlys y tabernacl, a phùm barr i ystyllod y tabernacl i'r ystlysau o du y gorllewin.

33 Ac efe a wnaeth y barr canol i gyrrhaedd-yd trwy yr ystyllod o gwr i gwr.

34 Ac efe a osododd aur dros yr ystyllod, ac a wnaeth eu modrwyau hwynt o aur, i

fyned am y barrau; ac a wisgodd y barrau ag aur.

35 ¶ Ac efe a wnaeth wahanlen o sidan glas, a phorphor, ac ygarlad, a llian main cyfrodedd: a cherubiad o waith cywraint y gwnaeth efe hi.

36 Ac efe a wnaeth iddi bedair colofn o goed Sittim, ac a'u gwisgodd hwynt ag aur; a'u pennau oedd o aur: ac efe a fwriddoedd iddynt bedair mortais o arian.

37 ¶ Ac efe a wnaeth gaedlen i ddrws y tabernacl o sidan glas, a phorphor, ac ygarlad, a llian main cyfrodedd, o waith edau a nodwydd:

38 A'i phùm colofn, a'u pennau; ac a oreurodd eu pennau hwynt, a'u cylchau, ag aur: ond eu pùm mortais oedd o brea.

PENNOD XXXVII.

1 Yr arch. 6 Y drugareddfa a'r cerubiad. 10 Y bwrdd a'i lestri. 17 Y canhwylbren, a'i lampau, a'i offer. 25 Allor yr arogi-darth. 29 Oloer yr ennediad, a'r pŵer arogi-darth.

A BEZALEEL a wnaeth yr arch o goed Sittim; o ddau guffydd a hanner ei hŷd, a chuffydd a hanner ei lled, a chuffydd a hanner ei uchder.

2 Ac a'i gwisgodd hi ag aur pur o fewn ac oddi allan; ac a wnaeth iddi goron o aur o amgylch.

3 Ac a fwriddoedd iddi bedair modrwy o aur ar ei pheidiar congl; sef dwy fodrwy ar ei naill ystlys, a dwy fodrwy ar ei hystlys arall.

4 Efe a wnaeth hefyd drosolion o goed Sittim, ac a'u gwisgodd hwynt ag aur.

5 Ac a osododd y trosolion trwy y modrwyau ar ystlysau yr arch, i ddwyn yr arch.

6 ¶ Ac efe a wnaeth y drugareddfa o aur coeth; o ddau guffydd a hanner ei hŷd, a chuffydd a hanner ei lled.

7 Ac efe a wnaeth ddau gerub aur: o un dryll cyfan y gwnaeth efe hwynt, ar ddau ben y drugareddfa;

8 Un cerub ar y pen o'r tu yma, a cherub arall ar y pen o'r tu arall: o'r drugareddfa y gwnaeth efe y cerubiad, ar ei dau ben hi.

9 A'r cerubiad oeddynt, gan ledw egyptill tu ag i synu, a'u hesgyl yn gorchuddio y drugareddfa, a'u hwynebau bob un at eu gilydd: wynebau y cerubiad oedd tu ag at y drugareddfa.

10 ¶ Ac efe a wnaeth fwrdd o goed Sittim: dau guffydd ei hŷd, a chuffydd ei lled, a chuffydd a hanner ei ucheder.

11 Ac a osododd aur pur drosto, ac a wnaeth iddo goron o aur o amgylch.

12 Gwnaeth hefyd iddo gylch o amgylch o led llaw; ac a wnaeth goron o aur ar ei gylch o amgylch.

13 Ac efe a fwriddoedd iddo bedair modrwy o aur; ac a roddodd y modrwyau wrth ei bedair congl, y rhai oedd yn ei bedwar troed.

14 Ar gyfer y cylch yr oedd y modrwyau, yn lle i'r trosolion i ddwyn y bwrdd.

15 Ac efe a wnaeth drosolion o goed Sittim, ac a'u gwisgodd hwynt ag aur i ddwyn y bwrdd.

16 Efe a wnaeth hefyd y lestri syddai ar y bwrdd, ei ddygiâu ef, a'i llysau, a'i pholtau, a'i gaedau i gau a hwynt, o aur pur.

17 ¶ Ac efe a wnaeth canhwylbren o aur coeth: o un dryll cyfan y gwnaeth efe y canhwylbren, ei baladr, ei geingciau, ei bedyll, ei gnapiau, a'i flodau, oedd o'r un.

18 A chwech o geingciau yn myned allan o'i ystlysau: tair cainge o'r canhwylbren o un ystlys, a thair cainge o'r canhwylbren o'r ystlys arall.

19 Tair padell ar waith almonau, cnap a

blodeuyn *oedd* ar un gainge; a thair padell o waith almonau, cnap a blodeuyn ar gainge arall: yr un modd *yr oedd* ar y chwe chainge, y rhai oedd yn dyfod allan o'r canhwylbren.

20 Ac ar y canhwylbren *yr oedd* pedair padell o waith almonau, ei gnapiau a'i fiodau.

21 A chnap dan ddwy gainge o hono, a chnap dan ddwy gainge o hono, a chnap dan ddwy gainge o hono; yn ol y chwe chainge oedd yn dyfod allan o hono.

22 Eu cnapiau a'u ceingciau oedd o'r un: y cwbl o hono *yoedd* un dryll cyfan o aur coeth.

23 Ac efe a wnaeth ei saith lamp ef, a'i efeiliau, a'i gafnau, o aur pur.

24 O dalent o aur coeth y gwnaeth efe ef, a'i holl lestri.

25 ¶ Gwnaeth hefyd allor yr arogl-darth o goed Sittim: o guffydd ei hŷd, a chuffydd ei lled, yn bedair ongl; ac o ddau guffydd ei huchder; ei chyrn oedd o'r un.

26 Ac efe a'i gwisgodd hi ag aur coeth, ei chaead, a'i hystlysau o amgylch, a'i chyrn; ac efe a wnaeth liddi goron o aur o amgylch.

27 Ac efe a wnaeth liddi ddwy fodrwy o aur wrth ei dwy gongl, ar ei dau ystlys, oddi tan ei choron, i fyned am drosolion i'w dwyn arnynt.

28 Ac efe a wnaeth drosolion o goed Sittim; ac a'u gwisgodd hwynt ag aur.

29 ¶ Ac efe a wnaeth olew yr enneiniad sanctaidd, a'r arogl-darth llysieuog pur, o waith yr apothecari.

PENNOD XXXVIII.

1 *Allor y poeth-offrwm. 8 Y nos bres. 9 Y cynteddfa. 21 Cyfrif o offrymmau y bobl.*

AC efe a wnaeth allor y poeth-offrwm o goed Sittim: o bŷm cuffydd ei hŷd, a phŷm cuffydd ei lled, yn bedair ongl; ac yn dri chuffydd ei huchder.

2 Gwnaeth hefyd ei chyrn hi ar ei phedair ongl: ei chyrn hi oedd o'r un; ac efe a'i gwisgodd hi â phres.

3 Efe a wnaeth hefyd holl lestri yr allor, y crochanau, a'r rhawiau, a'r cawgiau, a'r cigweiniau, a'r pedyll tân: ei holl lestri hi a wnaeth efe o bres.

4 Ac efe a wnaeth i'r allor alch bres, ar waith rhwyd, dan ei chwmpas oddi tanodd hyd ei hanner hi.

5 Ac efe a fwriddoedd bedair modrwy i bedwar cwr yr alch bres, i fyned am drosolion.

6 Ac efe a wnaeth drosolion o goed Sittim; ac a'u gwisgodd hwynt â phres.

7 Ac efe a dynnodd y trosolion trwy y modrwyau ar ystlysau yr allor, i'w dwyn hi arnynt: yn gau y gwnaeth efe hi ag ystyllod.

8 ¶ Ac efe a wnaeth noe bres, a'i throed o bres, o ddrychau *gwragedd* y rhai a ymgasglent *yn finteioedd* at ddrws pabell y cyfarfod.

9 ¶ Ac efe a wnaeth y cynteddfa: ar yr ystlys dehau, tu a'r dehau, llenni y cynteddfa oedd o lian main cyfrodedd, o gan cuffydd.

10 A'i hugain colofn, ac a'i hugain mortais, o bres: a phennau y colofnau a'u cychau, o arian *yr oedd* ynt.

11 Ac ar du y gogledd, y llenni oedd gan cuffydd; eu hugain colofn, a'u hugain mortais, o bres: a phennau y colofnau a'u cychau o arian.

12 Ac o du y gorllewin, llenni o ddeg cuffydd a deugain: eu deg colofn, a'u deg mortais, a phennau y colofnau, a'u cychau, o arian.

13 Ac i du y dwyrain, tu a'r dwyrain, *yr oedd llenni* o ddeg cuffydd a deugain.

14 Llenni o bymtheg cuffydd a wnaeth *efe*

o'r *naill* du i'r porth; eu tair colofn, a'u tair mortais.

15 Ac *efe* a wnaeth ar yr ail ystlys, o ddeutu drws porth y cynteddfa, llenni o bymtheg cuffydd; eu tair colofn, a'u tair mortais.

16 Holl llenni y cynteddfa o amgylch a wnaeth *efe* o lian main cyfrodedd.

17 A morteisiau y colofnau, oedd o bres; pennau y colofnau, a'u cychau, o arian; a gwisg eu pennau, o arian; a holl golofnu y cynteddfa oedd wedi eu cychlu ag arian.

18 A chaeadlen drws y cynteddfa *yoedd* waith edau a nodwydd o *sidan* glas, a phorphor, ac ysgariad, a lian main cyfrodedd; ac yn ugain cuffydd o hŷd, a'i huchder o'i lled yn bŷm cuffydd, ar gyfer llenni y cynteddfa.

19 Eu pedair colofn hefyd, a'u pedair mortais, oedd o bres; a'u pennau o arian; gwisg eu pennau hefyd a'u cychlau oedd arian.

20 A holl hoelion y tabernacl, a'r cynteddfa oddi amgylch, oedd bres.

21 ¶ Dyma gyfrif *perthynasau* y tabernacl, *sef* tabernacl y dystiolaeth, y rhai a gyfrifwyd wrth orchymyn Moses, a' wasanath y Lefiaid, trwy law Ithram, mab Aaron yr offeiriad.

22 A Bezaleel, mab Uri, mab Hur, o lwyth Judah, a wnaeth yr hyn oll a orchymynodd yr *ARGLWYDD* wrth Moses.

23 A chyd ag ef yr ydoedd Aholab, mab Achisamach, o lwyth Dan; saer cwrain, a gwnfedydd mewn *sidan* glas, ac mewn porphor, ac mewn ysgariad, ac mewn lian main.

24 Yr holl aur a weithiwyd yn y gwaith, *sef* yn holl waith y cysegr, *sef* aur yr offrwm, ydoedd naw talent ar hugain, a saith gan sicl a deg ar hugain, yn ol sicl y cysegr.

25 Ac arian y rhai a gyfrifwyd o'r gynulleidfa, oedd gan talent, a mil a saith gant a phymtheg sicl a thriugain, yn'ol sicl y cysegr.

26 Becah am bob pen; *sef* hanner sicl, yn ol sicl y cysegr, am bob un a elai heibio dan rif, o fab ugeinmlwydd ac uchod; *sef* am chwe chan mil a thair mil a phŷn cant a deg a deugain.

27 Ac o'r can talent arian y bwriwyd morteisiau y cysegr, a morteisiau y wahanlen; can mortais o'r can talent, talent i bob mortais.

28 Ac o'r mil a saith gant a phymtheg sicl a thriugain, y gwnaeth *efe* bennau y colofnau; ac y gwisgodd eu pennau, ac y cychodd hwynt.

29 A phres yr offrwm oedd ddeg talent a thriugain, a dwy fil a phedwar cant o siclau.

30 Ac efe a wnaeth o hynny forteisiau drws pabell y cyfarfod, a'r allor bres, a'r alch bres yr hon oedd iddi, a holl lestri yr allor;

31 A morteisiau y cynteddfa o amgylch, a morteisiau porth y cynteddfa, a holl hoelion y tabernacl, a holl hoelion y cynteddfa o amgylch.

PENNOD XXXIX.

1 *Gwisgoedd y weinidogaeth, a'r gwisgoedd sanctaidd. 2 Yr ephod. 8 Y dwyffronnec.*

22 *Mantell yr ephod. 27 Y peisiau, y metir, a'r gwregys o lian main. 30 Talaith y goron sanctaidd. 32 Moess yn golygu y cwbl, ac yn eu bendithio.*

AC o'r *sidan* glas, a'r porphor, a'r ysgariad, y gwnaethant wisgoedd gweinidogaeth, i weini yn y cysegr: gwnaethant y wisgoedd sanctaidd i Aaron; fel y gorchymynas yr *ARGLWYDD* wrth Moses.

2 Ac efe a wnaeth yr ephod o aur, *sidan* glas, a phorphor, ac ysgariad, a lian main cyfrodedd.

3 A gyrrasant yr aur yn ddalennau teneuon, ac a'i torrasant yn edafedd, i weithio yn y

sidan glas, ac yn y porphor, ac yn yr ygarlad, ac yn y llian main, yn waith cywraint.

4 Ysgwyddau a wnaethant iddi yn cydio: wrth ei dau gwrr y cydiwyd hi.

5 A gwregys cywraint ei ephod ef, yr hwn oedd arni, *ydoedd* o'r un, yn un-waith a hi; o aur, *sidan* glas, a phorphor, ac ygarlad, a llian main cyfrodedd; megis y gorchymynasai yr ARGLWYDD wrth Moses.

6 ¶ A hwy a weithiasant feini onix wedi eu gosod mewn boglynau aur, wedi eu naddu a naddiadau sel, ag enwau meibion Israel *ynddymt*.

7 A gosododd hwynt ar ysgwyddau yr ephod, yn feini coffadwriaeth i Feibion Israel; megis y gorchymynodd yr ARGLWYDD wrth Moses.

8 ¶ Efe a wnaeth hefyd y ddwyfronneg o waith cywraint, ar waith yr ephod; o aur, *sidan* glas, porphor hefyd, ac ygarlad, a llian main cyfrodedd.

9 Pedairongl *ydoedd*; yn ddau ddyblyg y gwnaethant y ddwyfronneg: o rychwant ei byd, a rychwant ei lied, yn ddau ddyblyg.

10 A gosodasant ynddi bedair rhes o feini: rhes o sardius, tophas, a smaragdus, *ydoedd* y rhes gyntaf.

11 A'r ail res oedd carbuncel, saphir, ac adamant.

12 A'r drydedd res *ydoedd*, lygur, acst, ac amethyst.

13 A'r bedwaredd res *ydoedd*, beryl, onix, a jaspis; wedi eu hamgylchu mewn boglynau aur yn eu lleoedd.

14 A'r meini oedd yn ol enwau meibion Israel, yn ddeuddeg, yn ol eu henwau hwynt; pob un wrth ei enw *oeddymt*, o naddiadau sel, yn ol y deuddeg llwyth.

15 A hwy a wnaethant ar y ddwyfronneg gadwynau ar y cyrrau, yn bletywaith o aur pur.

16 A gwnaethant ddau foglyn aur, a dwy fodrwy o aur; ac a roddasant y ddwy fodrwy ar ddau gwrr y ddwyfronneg.

17 A rhoddasant y ddwy gadwyn bletthedig o aur trwy y ddwy fodrwy, ar gyrrau y ddwyfronneg.

18 A deupen y ddwy gadwyn bletthedig a roddasant y'nglyn yn y ddau foglyn; ac a'u gosodasant ar ysgwyddau yr ephod, o'r tu blaen.

19 Gwnaethant hefyd ddwy fodrwy o aur, ac a'u gosodasant ar ddau ben y ddwyfronneg, ar yr ymyl sydd ar ystlys yr ephod, o'r tu mewn.

20 A hwy a wnaethant ddwy fodrwy aur, ac a'u gosodasant ar ddau ystlys yr ephod, oddi tanodd tu a'i thu blaen, ar gyfer ei chyhiad, oddi ar wregys yr ephod.

21 Rhwymasant hefyd y ddwyfronneg, erbyn ei modrwyau, wrth fodrwyau yr ephod, a llinyn o *sidan* glas, i fod oddi ar wregys yr ephod, fel na ddatodid y ddwyfronneg oddi wrth yr ephod; megis y gorchymynasai yr ARGLWYDD wrth Moses.

22 ¶ Ac efe a wnaeth fantell yr ephod i gyd o *sidan* glas, yn waudwaith.

23 A thwll y fantell oedd yn ei chanol, fel twll llurig, a gwrym o amgylch y twll, rhag ei rhwygo.

24 A gwnaethant ar odrau y fantell bomgranadau, o *sidan* glas, porphor, ac ygarlad, a llian cyfrodedd.

25 Gwnaethant hefyd glych o aur pur, ac a roddasant y elych rhwng y pomgranadau, ar odre y fantell, o amgylch, ym mysg y pomgranadau,

26 Cloch a phomgranad, a chloch a phomgranad, ar odre y fantell o amgylch, i weini *ynddymt*; megis y gorchymynasai yr ARGLWYDD wrth Moses.

27 ¶ A hwy a wnaethant beisiau o llian main, o waudwaith, i Aaron ac i'w feibion.

28 A meitr o llian main, a chaplau hardd o llian main, a llofrau llian o llian main cyfrodedd.

29 A gwregys o llian main cyfrodedd, ac o *sidan* glas, porphor, ac ygarlad, o waith edau a nodwydd; fel y gorchymynasai yr ARGLWYDD wrth Moses.

30 ¶ Gwnaethant hefyd dalaith y goron sanctaidd o aur pur; ac a ysgrifenasant arni ysgrifen, fel naddiad sel: SANCTEIDDBWYDD I'R ARGLWYDD.

31 A rhoddasant wrthi llinyn o *sidan* glas, i'w dal hi i fynu ar y meitr; fel y gorchymynasai yr ARGLWYDD wrth Moses.

32 ¶ Felly y gorchymynodd holl waith y tabernacl, *sef* pabell y cyfarfod: a meibion Israel a wnaethant yn ol yr hyn oll a orchymynasai yr ARGLWYDD wrth Moses; felly y gwnaethant.

33 ¶ Dygasant hefyd y tabernacl at Moses, y pabell a'i holl ddodrefn, ei bachau, ei hystyllod, ei barrau, a'i cholofnau, a'i mor-teisiau;

34 A'r tŷ o grwyn hyrddod wedi eu lliwo yn gochion, a'r tŷ o grwyn daearfoch, a'r llienn wahan yr hon oedd yn gorchuddio;

35 Arch y dystiolaeth, a'i throsolion, a'r drugareddfa;

36 Y bwrdd hefyd, a'i holl lestri, a'r bara dangus;

37 Y canhwylbren pur, a'i lampau, a'r lampau i'w gosod mewn trefn, ei holl lestri, ac olew i'r goleuni;

38 A'r allor aur, ac olew yr enneiniad, a'r arogl-darth llysiueog, a chaeadlen drws y pabell;

39 Yr allor bres, a'r alich bres yr hon oedd iddi, ei throsolion, a'i holl lestri; y noe a'i throed;

40 Llenni y cynteddfa, ei golofnau, a'i forteisiau, a chaeadlen porth y cynteddfa, ei rhaffau a'i heolion, a holl ddodrefn gwasanaeth y tabernacl, *sef* pabell y cyfarfod;

41 Gwisgoedd y weinidogaeth i weini yn y cysegr, sanctaidd wisgoedd Aaron yr offeiriad, a gwisgoedd ei feibion ef i offeiriadu.

42 Yn ol yr hyn oll a orchymynasai yr ARGLWYDD wrth Moses, felly y gwnaeth meibion Israel yr holl waith.

43 A Moses a edrychodd ar yr holl waith; ac wele hwy a' gwnaethant megis y gorchymynasai yr ARGLWYDD, felly y gwnaethent: a Moses a'u bendithiodd hwynt.

PENNOD XL.

1 Gorchymyn codi y tabernacl, 9 a'i enneinio; 13 a sancteiddio Aaron a'i feibion. 16 Moses yn gwnaethu'r fel y gorchymynasai iddo. 34 Cwmnwl yn gorchuddio y pabell.

A'R ARGLWYDD a lefarodd wrth Moses, gan ddywydedd,

2 Yn y mis cyntaf, ar y dydd cyntaf o'r mis, y cyfodi y tabernacl, pabell y cyfarfod.

3 A gosod yno arch y dystiolaeth; a gorchuddia yr arch a'r wahanlen.

4 Dwg i mewn hefyd y bwrdd, a threfna ef yn drefnus: dwg i mewn hefyd y canhwylbren, a goleua ei lampau ef.

5 Gosod hefyd allor aur yr arogl-darth ger bron arch y dystiolaeth; a gosod gaeadlen drws y tabernacl.

6 Dod hefyd allor y poeth-offrwm o flaen drws tabernacl pabell y cyfarfod.

7 Dod hefyd y noe rhwng pabell y cyfarfod a'r allor, a dod ynddi ddwfr.

8 A gosod hefyd y cynteddffa oddi amgylch; a dod gaeadlen ar borth y cynteddffa.

9 A chymmer olew yr enneiniad, ac enneinia y tabernacl, a'r hyn oll *dydd* ynddo, a chyssegra ef a'i holl lestri; a sanctaidd fydd.

10 Enneinia hefyd allor y poeth-offrwm, a'i holl lestri; a'r allor a gyssegrï: a hi a fydd yn allor sancteiddiolaf.

11 Enneinia y noe a'i throed, a sancteiddia hi. 12 A dwg Aaron a'i feibion i ddrws pabell y cyfarfod, a golch hwynt & dwfr.

13 A gwisg am Aaron y gwisgoedd sanctaidd; ac enneinia ef, a sancteiddia ef, i offeiriadu i mi.

14 Dwg hefyd ei feibion ef, a gwisg hwynt & pheisiau.

15 Ac enneinia hwynt, megis yr enneiniaist eu tad hwynt, i offeiriadu i mi: felly bydd eu benneiniad iddyn yn offeiriadaeth dragwyddol, trwy eu cenhedlaethau.

16 Felly Moses a wnaeth yn ol yr hyn oll a orchymynodd yr *ARGLWYDD* iddo; felly y gwnaeth ef.

17 ¶ Felly yn y mis cyntaf o'r ail flwyddyn, ar y *dydd* cyntaf o'r mis, y codwyd y tabernacl.

18 A Moses a gododd y tabernacl, ac a sicrhâodd ei forteisiau, ac a osododd i fynu ei ystyllod, ac a roddes i mewn ei farrau, ac a gododd ei golofnau;

19 Ac a ledodd y babell-lenn ar y tabernacl, ac a osododd dō y babell-lenn arni oddi arnodd; fel y gorchymynasai yr *ARGLWYDD* wrth Moses.

20 ¶ Cymmerodd hefyd a rhoddodd y dystiolaeth yn yr arch, a gosododd y trosolion wrth yr arch, ac a roddodd y drugareddfa i fynu ar yr arch.

21 Ac efe a ddug yr arch i'r tabernacl, ac a osododd y wahanlen orchudd, i orchuddio arch y dystiolaeth; megis y gorchymynasai yr *ARGLWYDD* wrth Moses.

22 ¶ Ac efe a roddodd y bwrdd o fewn pabell y cyfarfod, ar ystlys y tabernacl, o du y gogledd, o'r tu allan i'r wahanlen.

23 Ac efe a drefnodd yn drefnus arno er y bara, ger bron yr *ARGLWYDD*; fel y gorchymynasai yr *ARGLWYDD* wrth Moses.

24 ¶ Ac efe a osododd y canhwylbren o fewn pabell y cyfarfod, ar gyfer y bwrdd, ar ystlys y tabernacl, o du y deheu.

25 Ac efe a oleuodd y lampau ger bron yr *ARGLWYDD*; fel y gorchymynasai yr *ARGLWYDD* wrth Moses.

26 ¶ Efe a osododd hefyd yr allor aur ym mhabel y cyfarfod, o flaen y wahanlen.

27 Ac a argl-darthodd arni arogl-darth peralidd; megis y gorchymynasai yr *ARGLWYDD* wrth Moses.

28 ¶ Ac efe a osododd y gaeadlen ar ddrws y tabernacl.

29 Ac efe a osododd allor y poeth-offrwm wrth ddrws tabernacl pabell y cyfarfod; ac a offrymmodd arni boeth-offrwm a bwyd-offrwm; fel y gorchymynasai yr *ARGLWYDD* wrth Moses.

30 ¶ Efe a osododd y noe hefyd rhwng pabell y cyfarfod a'r allor, ac a roddodd yno ddwfr i ymolchi.

31 A Moses, ac Aaron, a'i feibion, a olchasant yno eu dwylaw a'u traed.

32 Pan elent i babell y cyfarfod, a phan nesânt at yr allor, yr ymolchent; fel y gorchymynasai yr *ARGLWYDD* wrth Moses.

33 Ac efe a gododd y cynteddffa o amgylch y tabernacl a'r allor, ac a roddodd gaeadlen ar borth y cynteddffa. Felly y gorphenodd Moses y gwaith.

34 ¶ Yna cwmmwl a orchuddiodd babell y cyfarfod; a gogoniant yr *ARGLWYDD* a lanwood y tabernacl.

35 Ac ni allai Moses fyned i babell y cyfarfod; am fod y cwmmwl yn aros arni, a gogoniant yr *ARGLWYDD* yn llenwi y tabernacl.

36 A phan gyfodal y cwmmwl oddi ar y tabernacl, y cychwynai meibion Israel i'w holl deithiau.

37 Ac oni chyfodal y cwmmwl, yna ni chychwynent hwy hyd y dydd y cyfodal.

38 Canys cwmmwl yr *ARGLWYDD* ydoedd ar y tabernacl y dydd, a thân ydoedd arno y nos, y'ngolwg holl dŷ Israel, yn eu holl deithiau hwynt.

TRYDYDD LLYFR MOSES,

YR HWN A ELWIR

LEFITICUS.

PENNOD I.

1 *Tragn y poeth-offrymmau, 3 o eidionau, 10 o ddefaid, neu eifr, 14 ac o adar.*

A'R ARGWLWYDD a slwodd ar Moses, ac a lefarodd wrtho o babbell y cyfarfod, gan ddywedyd,

2 Llefara wrth feibion Israel, a dywed wrthyt, Pan ddygo dyn o honoch offrrwm i'r ARGWLWYDD, o anifail, *esf* o'r eidionau, neu o'r praidd, yr offrymmwch eich offrrwm.

3 Os poeth-offrrwm o eidion *fydd* ei offrrwm *ef*, offrymmed ef yn wryw perffeith-gwbl; a dyged ef o'i ewylls ei hun i ddrws pabell y cyfarfod, ger bron yr ARGWLWYDD.

4 A gosoded ei law ar ben y poeth-offrrwm; ac fe a'i cymmerir ef yn gymmetradwy ganddo, i wneuthur cymmod drosto.

5 Lladedd hefyd yr eidion ger bron yr ARGWLWYDD; a dyged meibion Aaron, yr offeiriad, y gwaed, a thaeliant y gwaed o amgylch ar yr allor, yr hon *sydd* wrth ddrws pabell y cyfarfod.

6 A blinged y poeth-offrrwm, a thorred ef yn ei ddarnau.

7 A rhodded meibion Aaron yr offeiriad dan ar yr allor, a gosodant goed mewn trefn ar y tân.

8 A gosoded meibion Aaron, yr offeiriad, y darnau, y pen, a'r braser, mewn trefn ar y coed a *fyddant* ar y tân *sydd* ar yr allor.

9 Ond ei berfedd, a'i draed, a ylch *efe* mewn dwf: a'r offeiriad a lyag y cwbl ar yr allor, yn boeth-offrrwm, yn aberth tanlyd, o arogl peraidd i'r ARGWLWYDD.

10 ¶ Ac os o'r praidd, *esf* o'r defaid, neu o'r geifr, yr offrymma *efe* boeth-offrrwm; offrymmed ef yn wryw perffeith-gwbl.

11 A lladedd ef ger bron yr ARGWLWYDD, o du y gogledd i'r allor; a thaelled meibion Aaron, yr offeiriad, ei waed ef ar yr allor o amgylch.

12 A thorred ef yn ei ddarnau, gyd a'i ben a'i fraser; a gosoded yr offeiriad hwynt ar y coed a *fyddant* ar y tân *sydd* ar yr allor.

13 Ond golched y perfedd a'r traed mewn dwf: a dyged yr offeiriad y cwbl, a lloaged ar yr allor. Hwn *sydd* boeth-offrrwm, aberth tanlyd, o arogl peraidd i'r ARGWLWYDD.

14 ¶ Ac os poeth-offrrwm o aderyn *fydd* ei offrrwm ef i'r ARGWLWYDD; yna dyged ei offrrwm o durturau, neu o gywion colomennod.

15 A dyged yr offeiriad *ef* at yr allor, a thorred ei ben *ef*, a lloaged ef ar yr allor; a gwasger ei waed ef ar ystlys yr allor.

16 A thynned ymaith ei grombil ef ynghyd a'i blu, a bwried hwynt ger llaw yr allor, o du y dwyrain, i'r lle y *byddo* y lludw.

17 Holfited ef, a'i esgyll hefyd; *etto* na wahaned ef: a lloaged yr offeiriad ef ar yr allor, ar y coed a *fyddant* ar y tân. Dyma boeth-offrrwm, aberth tanlyd, o arogl peraidd i'r ARGWLWYDD.

PENNOD II.

1 *Y bwyd-offrrwm tanlyd gyd ag olew ac arogl-darth; 4 naill ai weid ei bobl mewn ffwrn, 5 ai ar radell, 7 ai mewn padell ffrio; 12 neu o'r blaen-ffwrth yn y drygysen. 13 Halen y bwyd-offrrwm.*

PAN offrymmo dyn fwyd-offrrwm i'r ARGWLWYDD, bydded ei offrrwm ef o beilliaid; a thywalledd olew arno, a rhodded thus arno.

2 A dyged ef at feibion Aaron, yr offeiriad: a chymmered *efe* oddi yno lonaid ei law o'i beilliaid, ac o'i olew, ynghyd a'i holl thus; a lloaged yr offeiriad ei goffadwriaeth ar yr allor, yn offrrwm tanlyd o arogl peraidd i'r ARGWLWYDD.

3 A *bydded* gweddill y bwyd-offrrwm i Aaron ac i'w feibion: sancteiddbeth o danlyd offrymmau yr ARGWLWYDD *ydys*.

4 ¶ Hefyd pan offrymmwch fwyd-offrrwm, wedi ei bobl mewn ffwrn, teisen beilliaid groyw, wedi ei chymmysgu trwy olew, neu afrilad croyw wedi eu hennainio ag olew, a fydd.

5 ¶ Ond os bwyd-offrrwm ar radell *fydd* dy offrrwm di, bydded o beilliaid, wedi ei gymmysgu yn groyw trwy olew.

6 Torr ef yn ddarnau, a thywalledd arno olew: bwyd-offrrwm *ysc*.

7 ¶ Ac os bwyd-offrrwm padell *fydd* dy offrrwm, gwneler o beilliaid trwy olew.

8 A dwg i'r ARGWLWYDD y bwyd-offrrwm, yr hwn a wnair o'r rhai hyn: ac wedi y dyger at yr offeiriad, dyged yntau ef at yr allor.

9 A choded yr offeiriad ei goffadwriaeth o'r bwyd-offrrwm, a lloaged ef ar yr allor; yn offrrwm tanlyd, o arogl peraidd i'r ARGWLWYDD.

10 A *bydded* i Aaron ac i'w feibion weddill y bwyd-offrrwm: sancteiddbeth o danlyd offrymmau yr ARGWLWYDD *ydysc*.

11 Na wneler yn lefeinlyd ddim bwyd-offrrwm a offrymmoch i'r ARGWLWYDD: canys dim surdoes, na mel, ni loagwch yn offrrwm tanlyd i'r ARGWLWYDD.

12 ¶ Offrymmwch i'r ARGWLWYDD offrrwm y blaen-ffwrth; ond na loager hwynt ar yr allor yn arogl peraidd.

13 Dy holl fwyd-offrrwm hefyd a helldi di a halen; ac na phalled halen cyfammod dy Dduw o fod ar dy fwyd-offrrwm: offrymma halen ar bob offrrwm i ti.

14 Ac os offrymml i'r ARGWLWYDD fwyd-offrrwm y ffwrthau cyntaf; tywysenau irion wedi eu crasu wrth y tân, *esf* yd a gurir allan o'r dywysen lawn, a offrymml di yn fwyd-offrrwm dy ffwrthau cyntaf.

15 A dod olew arno, a gosod thus arno: bwyd-offrrwm *ysc*.

16 A lloaged yr offeiriad ei goffadwriaeth ef o'i yd wedi ei guro allan, ac o'i olew, ynghyd a'i holl thus: offrrwm tanlyd i'r ARGWLWYDD *ysc*.

PENNOD III.

1 Yr aberth hédd o eidion, 6 o'r praidd; 7 naill ai oen, 12 ai gafr.

AC os aberth hédd *fydd* ei offrrwm ef, pan offrrymmo efe eidion, offrrymmed ef ger bron yr AROGLWYDD yn berffeith-gwbl; pa un bynnag ai yn wryw ai yn fanyw.

2 A rhodded ei law ar ben ei offrrwm, a lladded ef wrth ddrws pabell y cyfarfod; a thaelled meibion Aaron, yr offeiriad, y gwaed ar yr allor o amgylch.

3 Ac offrrymmed o'r aberth hédd aberth tanllyd i'r AROGLWYDD; *sef* y weren fól, a'r holl wer a *fydd* ar y perffedd;

4 A'r ddwy aren, a'r gwer a *fyddo* arnynt hyd y tenewyn, a'r rhywden hefyd a *fyddo* oddi ar yr afu a dynn efe ymaith, ynghyd a'r arenau.

5 A llosged meibion Aaron hynny ar yr allor, ynghyd a'r offrrwm poeth *sydd* ar y coed a *fyddant* ar y tân, yn aberth tanllyd, o arogl peraidd i'r AROGLWYDD.

6 ¶ Ac os o'r praidd y *dydd* yr hyn a offrrymmo efe yn hédd-berth i'r AROGLWYDD, offrrymmed ef ya wryw neu yn fanyw perffeith-gwbl.

7 Os oen a offrrymma efe yn ei offrrwm; yna dyged ger bron yr AROGLWYDD.

8 A gosoded ei law ar ben ei offrrwm, a lladded ef o flaen pabell y cyfarfod; a thaelled meibion Aaron ei waed ef ar yr allor oddi amgylch.

9 Ac offrrymmed o'r aberth hédd yn aberth tanllyd i'r AROGLWYDD; ei weren, a'r gloren i gyd; torred hi ymaith wrth asgwrn y cefn, ynghyd a'r weren fól, a'r holl wer a *fyddo* ar y perffedd;

10 A'r ddwy aren, a'r gwer a *fyddo* arnynt, hyd y tenewyn, a'r rhywden oddi ar yr afu, ynghyd a'r arenau, a dynn efe ymaith.

11 A llosged yr offeiriad hyn ar yr allor: bwyd-berth tanllyd i'r AROGLWYDD *ydno*.

12 ¶ Ac os gafr *fydd* ei offrrwm ef; dyged hi ger bron yr AROGLWYDD.

13 A gosoded ei law ar ei phen, a lladded hi o flaen pabell y cyfarfod; a thaelled meibion Aaron ei gwaed hi ar yr allor o amgylch.

14 Ac offrrymmed o hynny ei offrrwm o aberth tanllyd i'r AROGLWYDD; *sef* y weren fól, a'r holl wer a *fyddo* ar y perffedd;

15 A'r ddwy aren, a'r gwer a *fyddo* arnynt, hyd y tenewyn, a'r rhywden oddi ar yr afu, ynghyd a'r arenau, a dynn efe ymaith.

16 A llosged yr offeiriad hwynt ar yr allor: bwyd-berth tanllyd o arogl peraidd *ydno*. Yr holl wer *sydd* eiddo yr AROGLWYDD.

17 Deddf dragywyddol trwy eich cenhedlaethau, yn eich holl anneddau, *yno*; na fwyttâoch ddim gwer, na dim gwaed.

PENNOD IV.

1 Aberthau dros bechod, 3 a *wnelaf* yr offeiriad, 13 neu yr holl gynulleidfa, 22 neu y pennaeth, 27 neu y bobl, mewn anwybod.

LLEFARODD yr AROGLWYDD hefyd wrth Moses, gan ddywedyd,

2 Llefara wrth feibion Israel, gan ddywedyd, Pan becho dyn mewn anwybod yn erbyn yr un o orchymynion yr AROGLWYDD, a gwneuthur yn erbyn un o honynt y pethau ni ddylid eu gwneuthur:

3 Os offeiriad enneiniog a becha yn ol pechod y bobl; offrrymmed, dros ei bechod a wnaeth, fustach leuange perffeith-gwbl, yn aberth dros bechod i'r AROGLWYDD.

4 A dyged y bustach i ddrws pabell y cyf-

arfod, ger bron yr AROGLWYDD, a gosoded ei law ar ben y bustach, a lladded y bustach ger bron yr AROGLWYDD.

5 A chymmered yr offeiriad enneiniog o waed y bustach, a dyged ef i babell y cyfarfod.

6 A throched yr offeiriad ei fys yn y gwaed, a thaelled o'r gwaed ger bron yr AROGLWYDD seithwaith, o flaen gwahanlen y cyse-gr.

7 A gosoded yr offeiriad *beth* o'r gwaed ger bron yr AROGLWYDD ar gymr allor yr arogl-darth peraidd, yr hon *sydd* ym mhabel y cyfarfod; a thywallted holl waed *arall* y bustach wrth droed allor y poeth-offrrwm, yr hon *sydd* wrth ddrws pabell y cyfarfod.

8 A thynned holl wer bustach yr aberth dros bechod oddi wrtho; y weren fól, a'r holl wer *fyddo* ar y perffedd;

9 A'r ddwy aren, a'r gwer a *fyddo* arnynt; hyd y tenewyn, a'r rhywden oddi ar yr afu, a dynn efe ymaith, ynghyd a'r arenau;

10 Megis y tynnodd o fustach yr aberth hédd; a llosged yr offeiriad hwynt ar allor y poeth-offrrwm.

11 Ond croen y bustach, a'i holl gig, ynghyd a'i ben, a'i draed, a'i berffedd, a'i fiswall,

12 A'r holl fustach hefyd, a ddwg efe allan i'r tu allan i'r gwersyll, i le glân, wrth dywalltfa y lludw; ac a'i llysg ar goed yn tân: wrth dywalltfa y lludw y llosgir ef.

13 ¶ Ac os holl gynulleidfa Israel a becha mewn anwybod, a'r peth yn guddiedig o olwg y gynulleidfa, a gwneuthur o honynt yn erbyn yr un o orchymynion yr AROGLWYDD, ddim o'r hyn ni ddylid eu gwneuthur, a myned yn euog:

14 Pan wypir y pechod y pechasant ynddo; yna offrrymmed y gynulleidfa fustach ieuange dros y pechod, a dygant ef o flaen pabell y cyfarfod.

15 A gosoded henuriaid y gynulleidfa eu dwylaw ar ben y bustach ger bron yr AROGLWYDD, a lladdant y bustach ger bron yr AROGLWYDD.

16 A dyged yr offeiriad enneiniog o waed y bustach i babell y cyfarfod.

17 A throched yr offeiriad ei fys yn y gwaed, a thaelled ger bron yr AROGLWYDD seithwaith, o flaen y wahanlen.

18 A gosoded o'r gwaed ar gymr yr allor *sydd* ger bron yr AROGLWYDD, *sef* yr hon *sydd* ym mhabel y cyfarfod; a thywallted yr holl waed *arall* wrth waelod allor y poeth-offrrwm, yr hon *sydd* wrth ddrws pabell y cyfarfod.

19 A thynned ei holl wer allan o hono, a llosged ar yr allor.

20 A gwnaed i'r bustach hwn megis y gwnaeth i fustach y pech-berth; felly gwnaed iddo: a'r offeiriad a wna gymmod drostynt; ac fe a faddeuir iddynt.

21 A dyged y bustach allan i'r tu allan i'r gwersyll, a llosged ef fel y llosgod y bustach cyntaf. Dyma aberth dros bechod y gynulleidfa.

22 ¶ Os pecha pennaeth, a gwneuthur mewn anwybod yn erbyn yr un o orchymynion yr AROGLWYDD ei Dduw, ddim o'r hyn ni ddylid eu gwneuthur, a bod yn euog; 23 Neu os daw i wybod ei fai yr hwn a wnaeth: dyged ei offrrwm o lwdn gafr gwryw perffeith-gwbl.

24 A gosoded ei law ar ben y llwdn, a lladded ef yn y lle y *lleddir* y poeth-offrrwm, ger bron yr AROGLWYDD. Dyma aberth dros bechod.

25 A chymmered yr offeiriad o waed yr aberth dros bechod a'i fya, a gosoded ar gyrn allor y poeth-offrwm, a thywallted ei waed ef wrth waelod allor y poeth-offrwm.

26 A lloaged ei holl wer ar yr allor, fel gwer yr aberth hédd; a gwnaed yr offeiriad gymmod drosto am ei bechod; a maddeuir iddo.

27 ¶ Ac os pecha neb o bobl y wlad mewn anwybod, gan wneuthur yn erbyn yr un o orchymynion yr ARLWYDD, ddim o'r pethau ni ddylid eu gwneuthur, a bod yn euog;

28 Neu os ei bechod yr hwn a bechodd a ddaw i'w wybodaeth ef: yna dyged ei offrwm o lwdn gafr fanyw berffeith-gwbl dros ei bechod a bechodd ef.

29 A gosoded ei law ar ben yr aberth dros bechod, a lladedd yr aberth dros bechod yn y lle y lleddir y poeth-offrwm.

30 A chymmered yr offeiriad o'i gwased hi a'i fya, a rhodded ar gyrn allor y poeth-offrwm, a thywallted ei holl waed hi wrth waelod yr allor.

31 A thynned ei holl wer hi, fel y tynnir y gwer oddi ar yr aberth hédd; a lloaged yr offeiriad ef ar yr allor, yn arogl peraidd i'r ARLWYDD: a gwnaed yr offeiriad gymmod drosto; a maddeuir iddo.

32 Ac os dwg efe ei offrwm dros bechod o oen, dyged hi yn fanyw berffeith-gwbl.

33 A gosoded ei law ar ben yr aberth dros bechod, a lladedd hi dros bechod yn y lle y lleddir y poeth-offrwm.

34 A chymmered yr offeiriad a'i fya o waed yr aberth dros bechod, a gosoded ar gyrn allor y poeth-offrwm, a thywallted ei holl waed hi wrth waelod yr allor.

35 A thynned ei holl wer hi, fel y tynnir gwer oen yr aberth hédd; a lloaged yr offeiriad hwynt ar yr allor, fel aberth tanllyd i'r ARLWYDD: a gwnaed yr offeiriad gymmod drosto am ei bechod yr hwn a bechodd; a maddeuir iddo.

PENNOD V.

- 1 Y neb a bechodd trwy geis yr hyn a wyddo, 2 trwy gyffwrdd â dim arian, 4 neu trwy lw, 6 Ei offrwm dros ei gamwedd, o'r praidd, 7 o'r adar, 11 o beilliaid. 14 Yr offrwm dros gamwedd mewn cyseggr-ladradd, 17 ac mewn pechodau o anwybod.

Os pecha dyn, a chlywed llais llw, ac yntau yn dyst, naill ai yn gweled ai yn gwybod; oni fynega, yna efe a ddwg ei anwiredd.

2 Os dyn a gyffwrdd â dim arian, pa un bynnag ai burgyn bwystfil arian, ai burgyn anifail arian, ai burgyn ymlusgaf arian; er bod y peth yn guddiedig oddi wrtho ef, arian ac euog yw efe.

3 Neu pa gyffyrddo ag afeindid dyn, pa afeindid bynnag iddo, yr hwn y bydd efe arian o'i blegid, a'r peth yn guddiedig rhagddo; pa ganfo wybod, yna euog yw.

4 Neu os dyn a dwng, gan draethu a'r gwefusau ar wneuthur drwg, neu wneuthur da; beth bynnag a draetho dyn trwy lw, a'r peth yn guddiedig rhagddo; pa ganfo efe wybod, euog yw o un o hyn.

5 A phan fyddo efe euog o un o hyn; yna cyfisedd yr hyn y pechodd ynddo:

6 A dyged i'r ARLWYDD ei offrwm dros gamwedd am ei bechod yr hwn a bechodd; sef banyw o'r praidd, oen neu fynn gafr, yn aberth dros bechod; a gwnaed yr offeiriad gymmod drosto am ei bechod.

7 Ond os ei law ni chyrrhaedd werth oen;

dyged i'r ARLWYDD, am ei gamwedd yr hwn a bechodd, ddwy durtur, neu ddau gyw colommen; y naill yn aberth dros bechod, a'r llall yn poeth-offrwm.

8 A dyged hwynt at yr offeiriad; ac offrymed efe yr hwn sydd dros bechod yn gyntaf, a thorred ei ben wrth ei wegil; ond na thorred ef ymaith.

9 A thaelled o waed yr aberth dros bechod ar ystlys yr allor; a gwaser y rhan arall o'r gwaelod wrth waelod yr allor. Dyma aberth dros bechod.

10 A'r ail a wna efe yn offrwm poeth, yn ol y ddefod: a'r offeiriad a wna gymmod drosto am ei bechod yr hwn a bechodd; a maddeuir iddo.

11 ¶ Ac os ei law ni chyrrhaedd ddwy durtur, neu ddau gyw colommen; yna dyged yr hwn a bechodd ei offrwm o ddegfed ran ephah o beilliaid yn aberth dros bechod; na osoded olew ynddo, ac na rodded thus arno; canys aberth dros bechod yw.

12 A dyged hwynt at yr offeiriad: a chymmered yr offeiriad o hono lonaid ei law yn goffadwriaeth, a lloaged ar yr allor, fel ebyrth tanllyd i'r ARLWYDD. Dyma aberth dros bechod.

13 A gwnaed yr offeiriad gymmod drosto ef am ei bechod a bechodd efe yn un o'r rhai hyn; a maddeuir iddo: a bydded i'r offeiriad y gweddill, megis o'r bwyd-offrwm.

14 ¶ A llefarodd yr ARLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

15 Os gwna dyn gamwedd, a phechu trwy amryfussedd, yn y pethau a gyseggrwyd i'r ARLWYDD; yna dyged i'r ARLWYDD dros ei gamwedd, hwrd perffeith-gwbl o'r praidd, gyd a'th bris di o siclau arian, yn ol sicl y cyseggr, yn aberth dros gamwedd.

16 A thaled am y niwed a wnaeth yn y peth cysegredig, a rhodded ei bummed ran yn ychwaneg atto, a rhodded ef at yr offeiriad: a gwnaed yr offeiriad gymmod drosto a hwrd yr offrwm dros gamwedd; a maddeuir iddo.

17 ¶ Ac os pecha enaid, a gneuthur yn erbyn gorchymynion yr ARLWYDD, ddim o'r hyn ni ddylid eu gwneuthur; er na wyddai, etto euog fydd, a'i anwiredd a ddwg.

18 A dyged hwrd perffeith-gwbl o'r praidd, gyd a'th bris di, at yr offeiriad, yn offrwm dros gamwedd: a gwnaed yr offeiriad gymmod drosto am ei amryfussedd a gam-gimmerodd efe, ac yntau heb wybod; a maddeuir iddo.

19 Aberth dros gamwedd yw hyn: camwedd a wnaeth yn ddtau yn erbyn yr ARLWYDD.

PENNOD VI.

- 1 Yr offrwm dros gamwedd mewn pechodau a wneled trwy wybod. 8 Cyfraith y poeth-offrwm, 14 o'r bwyd-offrwm. 19 Yr offrwm wrth gyseggru offeiriad. 24 Cyfraith y pech-offrwm.

ALLEFARODD yr ARLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

2 Os pecha dyn, a gneuthur camwedd yn erbyn yr ARLWYDD, a dywedyd celwydd wrth ei gymmydog am yr hyn a rodded atto i'w gadw, neu am yr hyn y rhoddes efe ei law, neu yn yr hyn trwy drawser a ddygodd efe, neu yn yr hyn y twylodd ei gymmydog;

3 Neu os cafodd beth gwedi ei gollu, a dywedyd celwydd am dano, neu dygu yn anudon; am ddim o'r holl bethau a wneled dyn, gan bechu ynddnt:

4 Yna, am iddo bechu, a bod yn euog; bydded iddo roddi yn ei ol y trais a dreisiodd efe, neu y peth a gafodd trwy dwyll, neu y peth a adawyd i gadw gyd âg ef, neu y peth wedi ei gollu a gafodd efe.

5 Neu beth bynnag y tyngodd efe anudon am dano; taled hynny erbyn ei ben, a chwanged ef bummed ran atto: ar y dydd yr offrymmo dros gamwedd, rhoddod ef i'r neb a'i plau.

6 A dyged i'r ARGLWYDD ei offrwm dros gamwedd, hwrdd perffeth-gwbl o'r praidid, gyd â th bris di, yn offrwm dros gamwedd, at yr offeiriad.

7 A gwnaed yr offeiriad gymmod drosto ger bron yr ARGLWYDD: a maddeuir iddo, am ba beth bynnag a wnaeth, i fod yn euog o hono.

8 ¶ Llefaroedd yr ARGLWYDD hefyd wrth Moses, gan ddywedyd,

9 Gorehymyn i Aaron, ac i'w feibion, gan ddywedyd, Dyma gyfraith y poeth-offrwm: (poeth-offrwm yw, o herwydd y llosgi ar yr allor ar hyd y nos hyd y bore, a than yr allor a gynneuir arni)

10 Gwisged yr offeiriad hefyd ei Nein-wiag am dano, a gwisged lodrau lltan am ei gnawd, a choded y lludw lle yr ysodd y tân y poeth-aberth ar yr allor, a gosoded ef ger llaw yr allor.

11 A dfoaged ei wisgoedd, a gwisged ddillad eraill, a dyged allan y lludw i'r tu allan i'r gwersyll, i le glân.

12 A chynneuir y tân sydd ar yr allor arni; na ddiifodded: ond llosged yr offeiriad goed arni bob bore; a threfned y poeth-offrwm arni, a llosged wer yr aberth hêdd arni.

13 Cynneuir y tân bob amser ar yr allor; na ddiifodded.

14 ¶ Dyma hefyd gyfraith y bwyd-offrwm. Dyged meibion Aaron ef ger bron yr ARGLWYDD, o flaen yr allor:

15 A choded o hono yn ei law o beilliaid y bwyd-offrwm, ac o'i olew, a'r holl thus yr hwn fydd ar y bwyd-offrwm; a llosged ei goffiadwriaeth ef ar yr allor, yn arogi peridid i'r ARGLWYDD.

16 A'r gweddill o hono a fwytt Aaron a'i feibion: yn groyw y bwyttair ef: yn y lle sanctaidd o fewn cynteddfa pabell y cyfarfod y bwyttair ef.

17 Na phober ef trwy lefain. Rhoddais ef yn rhan iddynt o'm haberthau tanlyd: peth sancteiddiolaf yw hyn, megis yr aberth dros bechod, a'r aberth dros gamwedd.

18 Pob gwrryw o blant Aaron a fwyttant hyn: deddf dragwyddol fydd yn eich cenhedaethau am aberthau tanlyd yr ARGLWYDD: pob un a gyffyrddo â hwynt, fydd sanctaidd.

19 ¶ A lefaroedd yr ARGLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

20 Dyma offrwm Aaron a'i feibion, yr hwn a offrymiant i'r ARGLWYDD, ar y dydd yr enneinier ef. Dgedf ran ephah o beilliaid yn fwyd-offrwm gwastadol, ei hanner y bore, a'i hanner brydnawn.

21 Gwneler ef trwy olew mewn padell: yna y dygi ef i mewn wedi ei grasu; ac offrymma ddarnau y bwyd-offrwm wedi ei grasu, yn arogi peraidid i'r ARGLWYDD.

22 A'r offeiriad o'i feibion ef, yr hwn a enneinier yn ei le ef, gwnaed hyn, trwy ddeddf dragwyddol: llosged y cwbl i'r ARGLWYDD.

23 A phob bwyd-offrwm dros yr offeiriad a fydd wedi ei losgi oll: na fwyttair ef.

24 ¶ Llefaroedd yr ARGLWYDD hefyd wrth Moses, gan ddywedyd,

25 Llefara wrth Aaron ac wrth ei feibion, gan ddywedyd, Dyma gyfraith yr aberth dros bechod. Yn y lle y lleiddir y poeth-offrwm, y lleiddir yr aberth dros bechod ger bron yr ARGLWYDD: sancteiddiolaf yw efe.

26 Yr offeiriad a'i hoffrymmod dros bechod, a'i bwytt: yn y lle sanctaidd y bwyttair ef, y nghynteddfa pabell y cyfarfod.

27 Beth bynnag a gyffyrddo a'i gig ef, a fydd sanctaidd: a phan daeneller o'i waed ef ar ddilledyn, goich yn y lle sanctaidd yr hyn y taenellodd y gwaed arno.

28 A thorrer y llestr pridd y berwer ef ynddo: ond os mewn llestr pres y berwir ef, yagwrier a golcher ef mewn dwfr.

29 Bwyttâd pob gwrryw ym myag yr offeiriad ef: sancteiddiolaf yw efe.

30 Ac na fwyttair un offrwm dros bechod, yr hwn y dyger o'i waed i babell y cyfarfod, i wneuthur cymmod yn y lle sanctaidd; ond llosged mewn tân.

PENNOD VII.

1 Cyfraith yr offrwm dros gamwedd, li a'r aberthau hêdd; 12 pa un bynnag fu ai aberth diolch, 16 ai adduned, ai rhodd o wirfudd. 22 Gwahardd y brasder, 26 a'r gwaed. 28 Rhan yr offeiriad o'r aberthau hêdd.

DYMA hefyd gyfraith yr offrwm dros gamwedd: sancteiddiolaf yw.

2 Yn y man lle y lladdant y poeth-offrwm, y lladdant yr aberth dros gamwedd; a'i waed a daenella efe ar yr allor o amgylch.

3 A'i holl wer a offrymma efe o hono; y gloren hefyd, a'r weren fol;

4 A'r ddwy aren, a'r gwer syddo arnynt, hyd y tenwyn, a'r rhwyden oddi ar yr afu, ynghyd a'r arenau, a dynn efe ymaith.

5 A llosged yr offeiriad hwynt ar yr allor, yn aberth tanlyd i'r ARGLWYDD: aberth dros gamwedd yw.

6 Pob gwrryw ym myag yr offeiriad a'i bwytt: yn y lle sanctaidd y bwyttair ef: sancteiddiolaf yw.

7 Fel y mae yr aberth dros bechod, felly y bydd yr aberth dros gamwedd; un gyfraith sydd iddynt: yr offeiriad, yr hwn a wna gymmod âg ef, a'i plau.

8 A'r offeiriad a offrymmod boeth-offrwm neb, yr offeiriad a gaiff iddo ei hun groen y poeth-offrwm a offrymmodd efe.

9 A phob bwyd-offrwm a graser mewn offrwm, a'r hyn oll a wneler mewn padell, neu ar radell, fydd eiddo yr offeiriad a'i hoffrymmod.

10 A phob bwyd-offrwm wedi ei gymmysgu trwy olew, neu yn sych, a fydd i holl feibion Aaron, bob un fel ei glydd.

11 Dyma hefyd gyfraith yr ebyrth hêdd a offrymma efe i'r ARGLWYDD.

12 Os yn le diolch yr offrymma efe hyn; offrymmed gyd a'r aberth diolch deisenau croyw, wedi eu cymmysgu trwy olew; ac afrilad croyw, wedi eu hiro âg olew; a phellit-iaid wedi ei grasu yn deisenau, wedi eu cymmysgu âg olew.

13 Heb law y teisenau, offrymmed fara lefainlyd, yn ei offrwm, gyd â'i hêdd-aberth o ddiolch.

14 Ac offrymmed o hysu un dorth o'r holl offrwm, yn offrwm dyrchafael i'r ARGLWYDD; a bydded hwnnw eiddo yr offeiriad a daenello waed yr ebyrth hêdd.

15 A chig ei hêdd-aberth o ddiolch a fwyttair y dydd yr offrymmer ef: na adawer dim o hono hyd y bore.

16 Ond os adduned, neu offrwm gwirfodd, fydd aberth ei offrwm ef; y dydd yr offrym-

mo efe ei aberth, bwyttâer ef: a thranoeth bwyttâer yr hyn fyddo yn weddill o hono.

17 Ond yr hyn a fyddo o gig yr aberth yn weddill yr trydydd dydd, lloser yn tân.

18 Ac os bwyttâer dim o gig offrwm ei ebyrth héddeu o fewn yr trydydd dydd, ni byddir boddlawn i'r hwn a'i hoffrwm ef, ac nis cyfrifir iddo, ffeiddbeth fydd: a'r dyn a fwyty o hono, a ddwg ei anwired.

19 A'r cig a gyffwrldo â dim asfan, ni fwyttâir; mewn tân y lloser ef: a'r cig arall, pob glân a fwyty o hono.

20 A'r dyn a fwyttâo gig yr héddeu-berth, yr hwn a berthyn i'r ARGLWYDD; a'i asfendid arno; torrîr ymaith y dyn hwnnw o fysg ei bobl.

21 Ac os dyn a gyffwrdd â dim asfan, sef âg asfendid dyn, neu âg anfaill asfan, neu âg un ffeiddbeth asfan, a bwyty o gig yr héddeu-berth, yr hwn a berthyn i'r ARGLWYDD; yna y torrîr ymaith y dyn hwnnw o fysg ei bobl.

22 ¶ Llefaroedd yr ARGLWYDD hefyd wrth Moses, gan ddywedyd,

23 Llefara wrth feibion Israel, gan ddywedyd, Na fwyttwch ddim gwer eidion, neu ddafad, neu afr.

24 Rto gwer burgyn, neu wer ysglyfaeth, a ellir ei weithio mewn pob gwaith: ond gan fwyty na fwyttwch ef.

25 O herwydd pwy bynnag a fwyttâo wer yr anfaill, o'r hwn yr offrymîr aberth tanlyd i'r ARGLWYDD; torrîr ymaith yr enaid a'i bwyttâo o fysg ei bobl.

26 Na fwyttwch chwaith ddim gwaed o fewn eich cyfanneddau, o'r eiddo aderyn, nac o'r eiddo anfaill.

27 Pob enaid a fwyttâo ddim gwaed, torrîr ymaith yr enaid hwnnw o fysg ei bobl.

28 ¶ A'r ARGLWYDD a lefaroedd wrth Moses, gan ddywedyd,

29 Llefara wrth feibion Israel, gan ddywedyd, Y neb a offrymno ei aberth héddeu i'r ARGLWYDD, dyged ei rodd o'i aberth héddeu i'r ARGLWYDD.

30 Ei ddwyllaw a ddygant ebyrth tanlyd yr ARGLWYDD; y gwer ynghyd a'r barwyden a ddwg efe: y barwyden fydd i'w chyhwfanu, yn offrwm cyhwfan ger bron yr ARGLWYDD.

31 A llosged yr offeiriad y gwer ar yr allor: a bydded y barwyden i Aaron ac i'w feibion.

32 Rhoddwch hefyd y balfais ddehau yn offrwm dyrchafael i'r offeiriad, o'ch ebyrth héddeu.

33 Yr hwn o feibion Aaron a offrymno waed yr ebyrth héddeu, a'r gwer; bydded iddo ef yr ysgwyddog ddehau yn rhan.

34 O herwydd parwyden y cyhwfan, ac ysgwyddog y dyrchafael, a gymmerais i gan feibion Israel o'u hebyrth héddeu, ac a'u rhoddais hwynt i Aaron yr offeiriad, ac i'w feibion, trwy ddeddf dragywyddol, oddi wrth feibion Israel.

35 ¶ Hyn yw rhan enneiniad Aaron, ac enneiniad ei feibion, o ebyrth tanlyd yr ARGLWYDD, yn y dydd y nesodd efe hwynt i offeiriadu i'r ARGLWYDD;

36 Yr hwn a orchymynodd yr ARGLWYDD ei rodd iddynt, y dydd yr enneiniodd efe hwynt allan o feibion Israel, trwy ddeddf dragywyddol, trwy eu cemedhaethau.

37 Dyma gyfraith y poeth-offrwm, y bwyd-offrwm, a'r aberth dros bechod, a'r aberth dros gamwedd, a'r cysegrïadau, a'r aberth héddeu;

38 Yr hon a orchymynodd yr ARGLWYDD wrth Moses ym mynydd Sinai, yn y dydd y

gorchymynodd efe i feibion Israel offrymnu eu hoffrymmau i'r ARGLWYDD, yn anialwch Sinai.

PENNOD VIII.

1 Moses yn cysegru Aaron a'i feibion. 14 Eu haberth dros bechod. 18 Eu poeth-offrwm. 22 Hwrd a cysegrïadau. 31 Y lle a'r amser y cysegrïd hwynt.

ALLEFARODD yr ARGLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

2 Cymmer Aaron a'i feibion gyd âg ef, a'r gwisgodd, ac olew yr enneiniad, a bustach yr aberth dros bechod, a dau hwrd, a chawell y bara croyw:

3 A chagl yr holl gynulleidfa ynghyd i ddrws pabell y cyfarfod.

4 A gwnaeth Moses fel y gorchymynodd yr ARGLWYDD iddo: a chaglywd y gynulleidfa i ddrws pabell y cyfarfod.

5 A dywedodd Moses wrth y gynulleidfa, Dyma y peth a orchymynodd yr ARGLWYDD ei wneuthur.

6 A Moses a ddug Aaron a'i feibion, ac a'u golchodd hwynt â dwfr.

7 Ac efe a roddes am dano ef y bais, ac a'i gwregysodd ef a'r gwregys, ac a wisgodd y fantell am dano, ac a roddes yr ephod am dano, ac a'i gwregysodd â gwregys cywraint yr ephod, ac a'i caodd am dano ef.

8 Ac efe a osododd y ddywyfioneg arno, ac a roddes yr Urim a'r Thummim yn y ddywyfioneg.

9 Ac efe a osododd y meitr ar ei ben ef; ac a osododd ar y meitr, ar ei dalcen ef, y dalaith aur, y goron sanctaidd; fel y gorchymynasai yr ARGLWYDD i Moses.

10 A Moses a gymmerodd olew yr enneiniad, ac a enneiniodd y tabernacl, a'r hyn oll oedd ynddo; ac a'u cysegrodd hwynt.

11 Ac a daenellodd o hono ar yr allor saith waith, ac a enneiniodd yr allor a'i holl lestri, a'r noe hefyd a'i throed, i'w cysegru.

12 Ac efe a dywalltodd o olew yr enneiniad ar ben Aaron, ac a'i henneiniodd ef, i'w gysgru.

13 A Moses a ddug feibion Aaron, ac a wisgodd beisiau am danynt, a gwregysodd hwynt â gwregysau, ac a osododd gapiau am eu pennau; fel y gorchymynasai yr ARGLWYDD wrth Moses.

14 Ac efe a ddug fustach yr aberth dros bechod: ac Aaron a'i feibion a roddasant eu dwyllaw ar ben bustach yr aberth dros bechod;

15 Ac efe a'i lladdodd: a Moses a gymmerth y gwaed, ac a'i rhoddes ar gymr yr allor o amgylch a'i fys, ac a burodd yr allor; ac a dywalltodd y gwaed wrth waelod yr allor, ac a'i cysegrodd hi, i wneuthur cymmod arni.

16 Efe a gymmerodd hefyd yr holl wer oedd ar y perffed, a'r rhwyden oddi ar yr afu, a'r ddwy aren a'u gwer; a Moses a'i llosgodd ar yr allor.

17 A'r bustach, a'i groen, a'i gig, a'i fiswail, a losgodd efe mewn tân o'r tu allan i'r gwersyll; fel y gorchymynasai yr ARGLWYDD wrth Moses.

18 ¶ Ac efe a ddug hwrd y poeth-offrwm: ac Aaron a'i feibion a osodasant eu dwyllaw ar ben yr hwrd.

19 Ac efe a'i lladdodd; a Moses a daenellodd y gwaed ar yr allor o amgylch.

20 Ac efe a dorodd yr hwrd yn ei ddarnau; a llosgodd Moses y pen, y darnau, a'r gwer.

21 Ond y perffed a'r traed a olchodd efe mewn dwfr; a llosgodd Moses yr hwrd oll ar yr allor. Poeth-offrwm yw hwn, i fod yn

arogl perraidd ac yn aberth tanlyd i'r ARGWLWYDD, fel y gorchymynodd yr ARGWLWYDD i Moses.

22 ¶ Ac efe a ddug yr ail hwrdd, sef hwrdd y cysegriad: ac Aaron a'i feibion a oesodant eu dwylaw ar ben yr hwrdd.

23 Ac efe a'i lladdodd; a Moses a gymmerodd o'i waed, ac a'i rhoddas ar gwrr isaf clust ddehau Aaron, ac ar fawd ei law ddehau, ac ar fawd ei droed dehau.

24 Ac efe a ddug feibion Aaron: a Moses a roes o'r gwaed ar gwrr isaf eu clust ddehau, ac ar fawd eu llaw ddehau, ac ar fawd eu troed dehau; a thaenellodd Moses y gwaed ar yr allor oddi amgylch.

25 Ac efe a gymmerodd hefyd y gwer, a'r gloren, a'r holl wer oedd ar y perfedd, a'r rhwyden oddi ar yr afu, a'r ddwy aren a'u brasder, a'r ysgwyddog ddehau.

26 A chymmerodd o gawell y bara croyw, yr hwn oedd ger bron yr ARGWLWYDD, un deisen groww, ac un deisen o fara olewedd, ac un afriladen; ac a'u gosododd ar y gwer, ac ar yr ysgwyddog ddehau:

27 Ac a roddes y cwbl ar ddwy law Aaron, ac ar ddwy law ei feibion, ac a'u cyhwanodd hwynt yn offrwm cyhwan ger bron yr ARGWLWYDD.

28 A Moses a'u cymmerth oddi ar eu dwylaw hwynt, ac a'u llogodd ar yr allor, ar yr offrwm poeth. Dyma gyssegriadau o arogl perraidd: dyma aberth tanlyd i'r ARGWLWYDD.

29 Cymmerodd Moses y barwyden hefyd, ac a'i cyhwanodd yn offrwm cyhwan ger bron yr ARGWLWYDD: rhan Moses o hwrdd y cysegriad oedd hi; fel y gorchymynasai yr ARGWLWYDD wrth Moses.

30 A chymmerodd Moses o olew yr enneiniad, ac o'r gwaed oedd ar yr allor, ac a'i taenellodd ar Aaron, ar ei wisgoedd, ar ei feibion hefyd, ac ar wisgoedd ei feibion ynghyd âg ef: ac efe a gyssegrodd Aaron, a'i wisgoedd, a'i feibion hefyd, a gwisgoedd ei feibion ynghyd âg ef.

31 ¶ A dywedodd Moses wrth Aaron, ac wrth ei feibion, Berwch y cig wrth ddrws pabell y cyfarfod: ac yno bwyttewch ef, a'r bara hefyd sydd y'nghawell y cysegriadau; i negis y gorchymynais, gan ddywedyd, Aaron a'i feibion a'i bwyttu ef.

32 A'r gweddill o'r cig, ac o'r bara, a losgwyd yn tân.

33 Ac nac ewch dros saith niwrnod allan o ddrws pabell y cyfarfod, hyd y dydd y cyfarfod dyddiau eich cysegriadau: o herwydd saith niwrnod y bydd efo yn eich cysegre chiwi.

34 Megis y gwnaeth efe heddyw, y gorchymynodd yr ARGWLWYDD wneuthur, wneuthur cymmod drosoch.

35 Ac arhoswch wrth ddrws pabell y cyfarfod saith niwrnod, ddydd a nos, a chedwch wyladiarieth yr ARGWLWYDD, fel na byddoch feirw: canys fel hyn y'm gorchymynwyd. Bethau A gwnaeth Aaron a'i feibion yr holl beithau a orchymynodd yr ARGWLWYDD trwy law Moses.

PENNOD IX.

1 Yr offrymmau cymaf a offrymmodd Aaron drosto ei hun a'r bobl. 8 Y pech offrwm, 12 a'r poeth-offrwm drosto ei hun. 15 Yr offrymmau dros y bobl. 23 Moses ac Aaron yn bendithio y bobl. 24 Tân yn dyfod oddi wrth yr Arglywydd ar yr allor.

YNA y bu, ar yr wythfed dydd, i Moses a'lw Aaron a'i feibion, a henuriaid Israel;

2 Ac efe a ddywedodd wrth Aaron, Cymmer i ti lo ieuange yn aberth dros bechod, a hwrdd yn boeth-offrwm, o rai perffeith-gwbl, a dwg hwy ger bron yr ARGWLWYDD.

3 Llefardodd hefyd wrth feibion Israel, gan ddywedyd, Cymmerwch fynn gafr, yn aberth dros bechod; a llo, ac oen, blwyddiaid, perffeith-gwbl, yn boeth-offrwm;

4 Ac eidion, a hwrdd, yn aberth hédd, i aberthu ger bron yr ARGWLWYDD; a bwyd-offrwm wedi ei gymmysgu trwy olew: o herwydd heddyw yr ymddengys yr ARGWLWYDD i chwi.

5 ¶ A dygasant yr hyn a orchymynodd Moses ger bron pabell y cyfarfod: a'r holl gynnulleidfa a ddaethant yn agos, ac a safasant ger bron yr ARGWLWYDD.

6 A dywedodd Moses, Dyma y peth a orchymynodd yr ARGWLWYDD i chwi ei wneuthur: ac ymddengys gogoniant yr ARGWLWYDD i chwi.

7 Dywedodd Moses hefyd wrth Aaron, Dos at yr allor, ac abertha dy aberth dros bechod, a'th boeth-offrwm, a gwna gymmod drostot dy hun, a thros y bobl; ac abertha offrwm y bobl, a gwna gymmod drostynt; fel y gorchymynodd yr ARGWLWYDD.

8 ¶ Yna y nesodd Aaron at yr allor, ac a laddodd lo yr aberth dros bechod, yr hwn oedd drosto ef ei hun.

9 A meibion Aaron a ddygasant y gwaed atto: ac efe a wlychodd ei fys yn y gwaed, ac a'i gosododd ar gym yr allor, ac a dywalltodd y gwaed arall wrth waelod yr allor.

10 Ond efe a losgodd ar yr allor o'r aberth dros bechod y gwer a'r arenau, a'r rhwyden oddi ar yr afu; fel y gorchymynasai yr ARGWLWYDD wrth Moses.

11 A'r cig a'r croen a losgodd efe yn tân, o'r tu allan i'r gweryll.

12 Ac efe a laddodd y poeth-offrwm: a meibion Aaron a ddygasant y gwaed atto; ac efe a'i taenellodd ar yr allor o amgylch.

13 A dygasant y poeth-offrwm atto, gyd â'i ddarnau, a'i ben hefyd; ac efe a'u llogodd hwynt ar yr allor.

14 Ac efe a olchodd y perfedd a'r traed, ac a'u llogodd hwynt ynghyd a'r offrwm poeth ar yr allor.

15 ¶ Hefyd efe a ddug offrwm y bobl; ac a gymmerodd fweh yr aberth dros bechod y bobl, ac a'i lladdodd, ac a'i hoffrymmodd dros bechod, fel y cyntaf.

16 Ac efe a ddug y poeth-offrwm, ac a'i hoffrymmodd yn ol y ddedod.

17 Ac efe a ddug y bwyd-offrwm; ac a lanwodd ei law o hono, ac a'i llogodd ar yr allor, heb law poeth-offrwm y bore.

18 Ac efe a laddodd y bustach a'r hwrdd, yn aberth hédd, yr hwn oedd dros y bobl: a meibion Aaron a ddygasant y gwaed atto; ac efe a'i taenellodd ar yr allor o amgylch.

19 Dygasant hefyd wer y bustach a'r hwrdd, y gloren, a'r weren fol, a'r arenau, a'r rhwyden oddi ar yr afu.

20 A gosodasant y gwer ar y parwydenau; ac efe a losgodd y gwer ar yr allor.

21 Y parwydenau hefyd, a'r ysgwyddog ddehau, a gyhwanodd Aaron yn offrwm cyhwan ger bron yr ARGWLWYDD; fel y gorchymynodd Moses.

22 A chododd Aaron ei law tu ag at y bobl, ac a'u bendithiodd; ac a ddaeth i waered o wneuthur yr aberth dros bechod, a'r poeth-offrwm, a'r ebyrth hédd.

23 A Moses ac Aaron a sefiant i babell y cyfarfod; a daethant allan, ac a feudithasant

y bobl: a gogoniant yr ARLWYDD a ymdangosodd i'r holl bobl.

24 A daeth tân allan oddi ger bron yr ARLWYDD, ac a ysodd y poeth-offrwm, a'r gwer, ar yr allor: a gwelodd yr holl bobl; a gwaeddasant, a chwmpasant ar eu hwynebau.

PENNOD X.

1 Nadab ac Abihu, am offrymmu tân dieithr, a losgir gan dân. 6 Gwarafun i Aaron ac i'u feibion alaru am danynt. 8 Gwahardd gwin i'r offeriaid yn fiant ar fymed i'r babel. 12 Y cyfraith ynghylch bucytta pethau sanctaidd. 19 Esgrus Aaron am ei throeddu.

YNA Nadab ac Abihu, meibion Aaron, a gymmerasant bob un ei thusser, ac a roddasant dân ynddynt, ac a osodasant arog-darth ar hynny; ac a offrymmasant ger bron yr ARLWYDD dân dieithr, yr hwn ni orehymynasai efe iddynt.

2 A daeth tân allan oddi ger bron yr ARLWYDD, ac a'u difaodd hwynt; a buant feirw ger bron yr ARLWYDD.

3 A dywedodd Moses wrth Aaron, Dyma yr hyn a lefarodd yr ARLWYDD, gan ddywedyd, Mi a sancteiddir yn y rhai a nesânt ataf, a cher bron yr holl bobl y'm gogoneddir. A thewi a wnaeth Aaron.

4 A galwodd Moses Misael ac Elsaphan, meibion Uzziel, ewythr Aaron, a dywedodd wrthynt, Deuwch yn nês; dygwch eich brodyr oddi ger bron y cysegr, allan o'r gwerysll.

5 A nesáu a wnaethant, a'u dwyn hwynt yn eu peisiau allan o'r gwerysll; fel y llefarasai Moses.

6 A dywedodd Moses wrth Aaron, ac wrth Eleazar ac wrth Ithamar ei feibion, Na ddiogwch oddi am eich pennau, ac na rwygwch eich gwsgoedd; rhag i chwi farw, a dyfod digofaint ar yr holl gynulleidfa: ond wyled eich brodyr chwi, holl dy Israel, am y llosglad a losgodd yr ARLWYDD.

7 Ac nac ewch allan o ddrws pabell y cyfarfod; rhag i chwi farw: o herwydd bod olew enneiniad yr ARLWYDD arnoch chwi. A gwnaethant fel y lefarodd Moses.

8 ¶ Llefaroedd yr ARLWYDD hefyd wrth Aaron, gan ddywedyd,

9 Gwin a diod gadarn nac yf di, na'th feibion gyd â thi, pan ddeloch i babel y cyfarfod; fel na byddoch feirw. Deddf dragywyddol trwy eich cenhedlaethau fydd hyn:

10 A hynny er gwahanu rhwng cysegregedig a digyssegredig, a rhwng asan a glân;

11 Ac i ddygu i feibion Israel yr holl ddeddfau a lefarodd yr ARLWYDD wrthynt trwy law Moses.

12 ¶ A lefarodd Moses wrth Aaron, ac wrth Eleazar ac wrth Ithamar, y rhai a adawsid o'i feibion ef, Cymmerwch y bwyd-offrwm sydd yng ngweddill o ebyrth tanllyd yr ARLWYDD, a bwyttewch yn groyn ger llaw yr allor: o herwydd sancteiddiolaf yw.

13 A bwyttewch ef yn y lle sanctaidd; o herwydd dy ran di, a rhan dy feibion di, o ebyrth tanllyd yr ARLWYDD, yw hyn: canys fel hyn y'm gorchymynwyd.

14 Y barwyden gyhwfan hefyd, a'r ysgwyddog ddyrchafael, a fwyttewch mewn lle glân; tydi, a'th feibion, a'th ferched, ynghyd â thi: o herwydd hwynt a roddwyd yn rhan i ti, ac yn rhan i'th feibion di, o ebyrth heidd meibion Israel.

15 Yr ysgwyddog ddyrchafael, a'r barwyden gyhwfan, a ddygant ynghyd âg ebyrth tanllyd o'r gwer, i gyhwfanu offrwm cyhwfan ger bron yr ARLWYDD: a bydded i ti, ac

i'th feibion gyd â thi, yn rhan dragywyddol; fel y gorchymynodd yr ARLWYDD.

16 ¶ A Moses a geisiodd yn ddyfal fwech yr aberth dros bechod; ac wele ef wedi ei losgi: ac efe a ddiogodd wrth Eleazar ac Ithamar, y rhai a adawsid o feibion Aaron, gan ddywedyd,

17 Paham na fwyttasoch yr aberth dros bechod yn y lle sanctaidd; o herwydd sancteiddiolaf yw, a DUW a'i rhoddodd i chwi, i ddwyn anwiredd y gynulleidfa, gan wneuthur cymmod drostynt, ger bron yr ARLWYDD?

18 Wele, ni ddygwyd ei waed ef i fewn y cysegr: ei fwytta a ddylasech yu y cysegr; fel y gorchymynais.

19 A dywedodd Aaron wrth Moses, Wele, heddyw yr offrymmasant eu haberth dros bechod, a'u poeth-offrwm, ger bron yr ARLWYDD; ac fel hyn y digwyddodd i mi: am hynny os bwyttawn aberth dros bechod heddyw, a fyddai hynny dda y'ngolwg yr ARLWYDD?

20 A phan glybu Moses hynny, efe a fu foddlaw.

PENNOD XI.

1 Pa anifeiliaid a ellir, 4 a pha rai ni ellir eu bwytta. 9 Pa bysgod hefyd, 13 a phc adar. 29 Pa ymlusgiaid sydd astan.

ALLEFARODD yr ARLWYDD wrth Moses ac Aaron, gan ddywedyd wrthynt,

2 Llefarcwch wrth feibion Israel, gan ddywedyd, Dyma yr anifeiliaid a fwyttewch, o'r holl anifeiliaid sydd ar y ddaear.

3 Beth bynnag a hollto yr ewin, ac a fforchog hollt yr ewinedd, ac a gno ei gil, o'r anifeiliaid; hwnnw a fwyttewch.

4 Ond y rhai hyn ni fwyttewch; o'r rhai a gndant eu cil, ac o'r rhai a holltant yr ewin: y camel, er ei fod yn cnoi ei gil, am nad yw yn hollti yr ewin; asian fydd i chwi.

5 A'r gwlngen, am ei bod yn cnoi ei chil, ac heb fforchogi yr ewin; asian yw i chwi.

6 A'r ysgyarnog, am ei bod yn cnoi ei chil, ac heb fforchogi yr ewin: asian yw i chwi.

7 A'r llwân hwch, am ei fod yn hollti yr ewin, ac yn fforchogi fforchogedd yr ewin, a heb gnoi ei gil; asian yw i chwi.

8 Na fwyttewch o'u cig hwynt, ac na chyffrydych â'u burgyn hwynt: asian ydynt i chwi.

9 ¶ Hyn a fwyttewch o bob dim a'r sydd yn y dyfroedd: pob peth y mae iddo esgyll a chenn, yn y dyfroedd, yn y moroedd, ac yn yr afonydd; y rhai hynny a fwyttewch.

10 A phob dim nid oes iddo esgyll a chenn, yn y moroedd, ac yn yr afonydd, o bob dim a ymsymmudo yn y dyfroedd, ac o bob peth byw, y rhai fyddant yn y dyfroedd; byddant ffaidd gennyh.

11 Byddant ffaidd gennyh: na fwyttewch o'u cig hwynt, a ffaiddwch eu burgyn hwy.

12 Yr hyn oll yn y dyfroedd ni byddo esgyll a chenn iddo, ffaiddbeth fydd i chwi.

13 ¶ A'r rhai hyn a ffaiddwch chwi o'r adar; na fwyttewch hwynt, ffaidd-dra ydynt: sef yr eryr, a'r wyddwalch, a'r fôr-wennol;

14 A'r fwltur, a'r barcud yn ei ryw;

15 Pob cigfran yn ei rhyw;

16 A chyw yr estrys, a'r fran nos, a'r gog, a'r gwalch yn ei ryw;

17 Ac aderyn y cyrph, a'r fulfran, a'r dylluan,

18 A'r gogfran, a'r pelican, a'r biogen,

19 A'r cocionia, a'r cryr yn ei rhyw, a'r gornchwig, a'r yslum.

20 Pob chediad a ymlusgo ac a gerddio ar bedwar troed, ffaidd-dra yw i chwi.

21 Ond hyn a fwyttwch, o bob ehediad a ymlusgo, ac a gerddo ar bedwar troed, yr hwn y byddo coesau iddo oddi ar ei draed, i neidio wrthyt ar hyd y ddaear;

22 O'r rhai huanu y rhai hyn a fwyttwch: y locust yn ei ryw, a'r selam yn ei ryw, a'r hargol yn ei ryw, a'r hagab yn ei ryw.

23 A phob ehediad *arall* a ymlusgo, yr hwn y mae pedwar troed iddo, ffileidd-dra fydd i chwi.

24 Ac am y rhai hyn y byddwch arian: pwy bynnag a gyffyrddo a'u burgyn hwynt, a fydd arian hyd yr hwyr.

25 A phwy bynnag a ddygo ddim o'u burgyn hwynt, golched ei ddillad; ac arian fydd hyd yr hwyr.

26 Am bob anifail fydd yn hollti yr ewin, ac heb ei fforchogi, ac heb gnoi ei gil, arian yw y rhai hynny i chwi; arian fydd pob un a gyffyrddo â hwynt.

27 Pob un hefyd a gerddo ar ei balfau, o bob anifail a gerddo ar bedwar troed, arian ydynt i chwi: pob un a gyffyrddo a'u burgyn, a fydd arian hyd yr hwyr.

28 A'r hwn a ddygo eu burgyn hwynt, golched ei ddillad; a bydded arian hyd yr hwyr: arian ydynt i chwi.

29 ¶ A'r rhai hyn sydd arian i chwi o'r ymlusgiaid a ymlusgo ar y ddaear: y wengci, a'r llygoden, a'r llyffant yn ei ryw;

30 A'r draenog, a'r lysard, a'r ystelio, a'r falwoden, a'r wadd.

31 Y rhai hyn ydynt arian i chwi o bob ymlusgiaid: pob dim a gyffyrddo â hwynt pan fyddant feirw, a fydd arian hyd yr hwyr.

32 A phob dim y cwmpo un o honynt arno, wedi marw, a fydd arian; pob llestr pren, neu wisg, neu groen, neu sach, pob llestr y gwneir dim gwaith ynddo, rhodder mewn dwfr, a bydded arian hyd yr hwyr: felly y bydd glân.

33 A phob llestr pridd yr hwn y syrthio un o'r rhai hyn i'w fewn, arian fydd yr hyn oll fydd o'i fewn; a thorrewch yntau.

34 Arian fydd pob bydd a fwyttair, o'r hwn y del dwfr arian arno; ac arian fydd pob dfof a yfir mewn llestr arian.

35 Ac arian fydd pob dim y cwmpo dim o'u burgyn arno; y frwn a'r bodel a dorri: arian ydynt, ac arian fyddant i chwi.

36 Etto glân fydd y ffynnon a'r pydew, lle mae dyfroedd lawer: ond yr hyn a gyffyrddo a'u burgyn, a fydd arian.

37 Ac os syrth dim o'u burgyn hwynt ar ddim had hauedig, yr hwn a heuir; glân yw efe.

38 Ond os rhoddir dwfr ar yr had, a syrthio dim o'u burgyn hwynt arno ef; arian fydd efe i chwi.

39 Ac os bydd marw un anifail a'r sydd i chwi yn fwyd; yr hwn a gyffyrddo a'i furgyn ef, a fydd arian hyd yr hwyr.

40 A'r hwn a fwyty o'i furgyn ef, golched ei ddillad; a bydded arian hyd yr hwyr: a'r hwn a ddygo ei furgyn ef, golched ei ddillad; a bydded arian hyd yr hwyr.

41 A phob ymlusgiaid a ymlusgo ar y ddaear, fydd ffileidd-dra: na fwyttair ef.

42 Pob peth a gerddo ar ei dorri, a phob peth a gerddo ar bedwar troed, a phob peth aml ei draed, o bob ymlusgiaid a ymlusgo ar y ddaear, na fwyttwch hwynt: canys ffileidd-dra ydynt.

43 Na wnewch eich eneidiau yn ffileidd oblegid un ymlusgiaid a ymlusgo, ac na fyddwch arian o'u plegid, fel y byddech arian o'u heawydd.

44 O herwydd myfi yw yr ARGWLWYDD eich

Duw chwi: ymmanotoddiwch a byddwch sanctaidd; o herwydd sanctaidd ydyf fi: ac nac arianhewch eich eneidiau wrth un ymlusgiaid a ymlusgo ar y ddaear.

45 Canys myfi yw yr ARGWLWYDD, yr hwn a'ch dug chwi o dir yr Alaph, i fod yn Dduwr i chwi: byddwch chwithau sanctaidd; canys sanctaidd ydyf fi.

46 Dyma gyfraith yr antffellaid, a'r ehediaid, a phob peth byw a'r sydd yn ymsymmod yn y dyfroedd, ac am bob peth byw a'r sydd yn ymlusgo ar y ddaear;

47 I wneuthur gwahan rhwng yr arian a'r glân, a rhwng yr anifail a fwyttair a'r hwn nis bwytair.

PENNOD XII.

1 *Puredigaeth gwraig or ol egor. 6 Ei huffrymmau am ei phuredigaeth.*

A LLEFARODD yr ARGWLWYDD wrth Moes, gan ddywedyd,

2 Llefara wrth feibion Israel, gan ddywedyd, Os gwraig a feichloga, ac a egor ar wryw: yna bydded arian saith niwrnod: fel dyddiau gwahaniaeth ei mlaigwylf y bydd hi arian.

3 A'r wythfed dydd yr enwaedir ar gnawd ei ddienwaediad ef.

4 A thri diwrnod ar ddeg ar hugain yr erys y'ngwaed ei phuredigaeth: na chyffyrdded â dim sanctaidd, na daued i'r cysegr, nes cyflawni dyddiau ei phuredigaeth.

5 Ond os ar fenyw yr egor hi; yna y bydd hi arian bythefnos, megis yn ei gwahaniaeth: a chwe diwrnod a thriugain yr erys y'ngwaed ei phuredigaeth.

6 A phan gyflawner dyddiau ei phuredigaeth ar fab neu ferch; dyged oen blwydd yn offrwm poeth, a chyw colommen, neu durtur, yn aberth drof bechod, at yr offeiriad, i ddrws pabell y cyfarfod:

7 Ac ofrymmed efe hynny ger bron yr ARGWLWYDD, a gwnaed gymmod drosti: a hi a lanheir oddi wrth gerddediad ei gwaed. Dyma gyfraith yr hon a egor ar wryw neu ar fenyw.

8 As os ei llaw ni chyrrhaedd wrth oen, yna cymmered ddyw durtur, neu ddau gwy colommen; y nail yn offrwm poeth, a'r liall yn aberth drof bechod: a gwnaed yr offeiriad gymmod drosti; a glân fydd.

PENNOD XIII.

1 *Y deddfau o'r arwyddion wrth ba rai y cyfarwyddir yr offeiriad i adnabod y gwahan-glywf.*

A'R ARGWLWYDD a lefarodd wrth Moes ac Aaron, gan ddywedyd,

2 Dyn (pan fyddo ynghroen ei gnawd chwydd, neu grammen, neu ddisgleirdeb, a bod ynghroen ei gnawd ef megis pla y clwyf gwahanol) a ddygir at Aaron yr offeiriad, neu at un o'i feibion ef yr offeiriad.

3 A'r offeiriad a edrych ar y pla ynghroen y cnawd: os y blewyn yn y pla fydd wedi troi yn wyn, a gwlediad y pla yn ddyfnach na chroen ei gnawd ef; pla gwahan-glywf yw hwnnw: a'r offeiriad a'i hedrych, ac a'i barn yn arian.

4 Ond os y disgleirdeb fydd gwyn ynghroen ei gnawd ef, ac heb fod yn is ei welediad na'r croen, a'i flewyn heb droi yn wyn; yna caued yr offeiriad ar y clwyfus saith niwrnod.

5 A'r seithfed dydd edryched yr offeiriad ef: ac wele, os sefyll y bydd y pla yn ei olwg ef, heb ledu o'r pla yn y croen; yna caued yr offeiriad arno sark niwraod eilwaith.

6 Ac edryched yr offeiriad ef yr ail seithfed dydd: ac wele, os bydd y pla yn odywylf, heb ledu o'r pla yn y croen; yna barned yr

offeiriad ef yn lân : crammen *yw* honno : yna golched ei wisgoedd, a glân fydd.

7 Ac os y grammen gan ledu a leda yn y croen, wedi i'r offeiriad ei weled, i'w farnu yn lân ; dangoser ef eilwaith i'r offeiriad.

8 Ac os gwel yr offeiriad, ac wele, ledau o'r grammen yn y croen ; yna barned yr offeiriad ef yn aflan : gwahan-glywff *yw*.

9 ¶ Pan fyddo ar ddydd bla gwahan-glywff, dyger ef at yr offeiriad ;

10 Ac edryched yr offeiriad : yna, os chwydd gwŷn a fydd yn y croen, a hwnnw wedi troi y blewyn yn wŷn, a dim cig noeth byw yn y chwydd ;

11 Hên wahan-glywff *yw* hwnnw y'ngroen ei gnawd ef ; a barned yr offeiriad ef yn aflan : na chawed arno ; o herwydd y mae efe yn aflan.

12 Ond os y gwahan-glywff gan darddu a darddu yn y croen, a gorchuddio o'r gwahan-glywff holl groen y clywffus, o'i ben hyd ei draed, pa le bynnag yr edrycho yr offeiriad ;

13 Yna edryched yr offeiriad : ac wele, os y gwahan-glywff fydd yn cuddio ei holl gnawd ef ; yna barned yr offeiriad y clywffus yn lân : trôdd yn wŷn i gyd ; glân *yw*.

14 A'r dydd y gwelir ynddo gig byw, aflan fydd.

15 Yna edryched yr offeiriad ar y cig byw, a barned ef yn aflan : aflan *yw* y cig byw hwnnw ; gwahan-glywff *yw*.

16 Neu os dychwel y cig byw, a throï yn wŷn ; yna deued at yr offeiriad :

17 Ac edryched yr offeiriad arno : ac wele, os trôdd y pla yn wŷn ; yna barned yr offeiriad y clywffus yn lân : glân *yw* efe.

18 ¶ Y cnawd hefyd y bu ynddo gornwyd yn ei groen, a'i iacháu ;

19 A bod yn lle y cornwyd chwydd gwŷn, neu ddisgleirder gwŷn-goch, a'i ddangos i'r offeiriad ;

20 Os, pan edrycho yr offeiriad arno, y gwelir ef yn is na'r croen, a'i flewyn wedi troi yn wŷn ; yna barned yr offeiriad ef yn aflan : gwahan-glywff *yw* efe wedi tarddu o'r cornwyd.

21 Ond os yr offeiriad a'i hedrych ; ac wele, ni bydd ynddo flewyn gwŷn, ac ni bydd is na'r croen, ond ei fod yn odywyll ; yna caued yr offeiriad arno saith niwrnod.

22 Ac os gan ledu y leda yn y croen ; yna barned yr offeiriad ef yn aflan : pla *yw* efe.

23 Ond os y disgleirder a saif yn ei le, heb ymledu, craith cornwyd *yw* efe ; a barned yr offeiriad ef yn lân.

24 ¶ Os cnawd fydd â llosgiad yn y croen, a bod i'r cig byw sydd yn llosgi ddisgleirder gwŷn-goch, neu wŷn ;

25 Yna edryched yr offeiriad ef : ac wele, os blewyn yn y disgleirdeb fydd wedi troi yn wŷn, ac yn is i'w weled na'r croen ; gwahan-glywff *yw* hwnnw yn tarddu o'r llosgiad ; a barned yr offeiriad ef yn aflan : pla gwahan-glywff *yw* hwnnw.

26 Ond os yr offeiriad a'i hedrych ; ac wele, ni bydd blewyn gwŷn yn y disgleirder, ac ni bydd is na'r croen, ond ei fod yn odywyll ; yna caued yr offeiriad arno saith niwrnod.

27 Ac edryched yr offeiriad ef y seithfed dydd : os gan ledu y lledodd yn y croen ; yna barned yr offeiriad ef yn aflan : pla gwahan-glywff *yw* hwnnw.

28 Ac os y disgleirdeb a saif yn ei le, heb ledu yn y croen, ond ei fod yn odywyll ; chwydd y llosgiad *yw* efe ; barned yr offeiriad ef yn lân : canys craith y llosgiad *yw* hwnnw.

29 ¶ Os bydd gwr neu wraig â phla arno mewn pen neu farf ;

30 Yna edryched yr offeiriad y pla : ac wele, os is y gwelir na'r croen, a blewyn melyn main ynddo ; yna barned yr offeiriad ef yn aflan : y ddufrech *yw* hwnnw ; gwahan-glywff pen neu farf *yw*.

31 Ac os yr offeiriad a edrych ar bla y ddufrech ; ac wele, ni bydd yn is ei weled na'r croen, ac heb flewyn du ynddo ; yna caued yr offeiriad ar yr hwn y bo arno y ddufrech, saith niwrnod.

32 Ac edryched yr offeiriad ar y pla y seithfed dydd : ac wele, os y ddufrech ni bydd wedi ledu, ac ni bydd blewyn melyn ynddi, a heb fod yn is gweled y ddufrech na'r croen ;

33 Yna eillier ef, ac nac eillied y fan y byddo y ddufrech ; a chawed yr offeiriad ar berchen y ddufrech saith niwrnod eilwaith.

34 A'r seithfed dydd edryched yr offeiriad ar y ddufrech : ac wele, os y ddufrech ni ledodd yn y croen, ac ni bydd is ei gweled na'r croen ; yna barned yr offeiriad ef yn lân, a golched ei ddillad, a glân fydd.

35 Ond os y ddufrech gan ledu a leda yn y croen, wedi ei lanháu ef ;

36 Yna edryched yr offeiriad ef : ac wele, os lledodd y ddufrech yn y croen, na chwilied yr offeiriad am y blewyn melyn : y mae efe yn aflan.

37 Ond os sefyll y bydd y ddufrech yn ei olwg ef, a blewyn du wedi tyfu ynddi ; aeth y ddufrech yn iach, glân *yw* hwnnw ; a barned yr offeiriad ef yn lân.

38 ¶ Os bydd y'ngroen cnawd gwr neu wraig lawer o ddiaglaer fannau gwynion ;

39 Yna edryched yr offeiriad : ac wele, os bydd y'ngroen eu cnawd hwynt ddisgleiriadau gwynion wedi gordduo ; brychni *yw* hynny yn tarddu yn y croen : glân *yw* efe.

40 A gwr pan syrthio gwallt ei ben, moel *yw* ; etlo glân fydd.

41 Ac os o du ei wyneb y syrth gwallt ei ben, efe a fydd tal-foel ; etlo glân fydd efe.

42 Ond pan fyddo anafod gwyn-goch yn y pen-foledd, neu yn y tal-foledd ; gwahan-glywff *yw* efe yn tarddu yn ei ben-foledd, neu yn ei dal-foledd ef.

43 Ac edryched yr offeiriad arno : ac wele, os bydd chwydd yr anafod yn wŷn-goch, yn ei ben-foledd, neu yn ei dal-foledd ef, fel gwelediad gwahan-glywff y'ngroen y cnawd ;

44 Gwr gwahan-glywff *yw* hwnnw, aflan *yw* ; a'r offeiriad a'i barna ef yn llwyr-aflan : yn ei ben y mae ei bla.

45 A'r gwahan-glywffus yr hwn y byddo pla arno, bydded ei wisgoedd ef wedi rhwygo, a'i ben yn noeth, a rhodded gaead ar ei westus uchaf, a llefed, Aflan, aflan.

46 Yr holl ddyddiau y byddo y pla arno, bernir ef yn aflan ; aflan *yw* efe : triged ei human ; bydded ei driga allan o'r gwersyll.

47 ¶ Ac os dilledyn fydd â phla gwahan-glywff ynddo, o ddilledyn gwlan, neu o ddilledyn llin,

48 Pa un bynnag ai yn yr ystof, ai yn yr anwe, o lin, neu o wlan, neu mewn croen, neu mewn dim a wnaed o groen ;

49 Os gwyrddlas neu goch fydd yr anafod yn y dilledyn, neu yn y croen, neu yn yr ystof, neu yn yr anwe, neu mewn dim o groen : pla y gwahan-glywff *yw* efe ; a dangoser ef i'r offeiriad.

50 Ac edryched yr offeiriad ar y pla ; a chawed ar y peth y bo y pla arno, saith niwrnod.

51 A'r seithfed dydd edryched ar y pla : os y pla a ledodd yn y dilledyn, pa un bynnag ai mewn ystof, ai mewn anwe, ai mewn croen, neu beth bynnag a wnaed o groen ; gws glwyff ysol *yw* y pla ; aflan *yw*.

52 Am hynny llosged y dilledyn hwanaw, pa un bynnag ai ystof, ai anwe, o wlan, neu o lin, neu ddim o groen, yr hwn y byddo pla ynddo: canys gwahan-glywyf ysol yw efe; llosger yn tãn.

53 Ac os edrych yr offeiriad; ac wele, ni ledodd y pla mewn dilledyn, mewn ystof, neu mewn anwe, neu ddim o groen;

54 Yna gorchymyned yr offeiriad iddynt olchi yr hyn y byddo y pla ynddo, a chauod arno saith niwrnod eilwaith.

55 Ac edryched yr offeiriad ar y pla wedi ei olchi: ac wele, os y pla ni throdd ei liw, ac ni ledodd y pla; efe a fydd afian; lloeg ef yn tãn; ysaid yw, pa un bynnag y bo yn llwm ai o'r tu mewn ai o'r tu allan.

56 Ac os edrych yr offeiriad; ac wele y pla yn odywyll, ar of ei olchi; yna torred ef allan o'r dilledyn, neu o'r croen, neu o'r ystof, neu o'r anwe.

57 Ond os gwelir ef etto yn y dilledyn, yn yr ystof, neu yn yr anwe, neu mewn dim o groen; tarddu y mae efe: lloeg yr hwn y mae y pla ynddo yn tãn.

58 A'r dilledyn, neu yr ystof, neu yr anwe, neu pa beth bynnag o groen, y rhai a olcher, os ymadawodd y pla â hwynt, a olchir eilwaith; a glãn fydd.

59 Dyma gyfraith pla gwahan-glywyf, mewn dilledyn gwlan, neu lin, mewn ystof, neu anwe, neu pa beth bynnag o groen, i'w farnu yn lân, neu i'w fargu yn afian.

PENNOD XIV.

1 Y seremoniau a'r aberthau wrth lanhâu y gwahan-glywyf. 33 Arwyddion y gwahan-glywyf mewn tã. 48 Y modd y glanhêir y tã hwnnw.

LLEFARODD YR ARGWYDD hefyd wrth Moses, gan ddywyed,

2 Dyma gyfraith y gwahan-glywyf, y dydd y glanhêir ef. Dyger ef at yr offeiriad:

3 A'r offeiriad a ddaw allan o'r gwersyll; ac edryched yr offeiriad: ac wele, os y pla y gwahan-glywyf a iachodd ar y gwahan-glywyf;

4 Yna gorchymyned yr offeiriad i'r hwn a lanhêir, gymmeryd dau aderyn y tã byw a glãn, a choed cedr, ac ysgariad, ac isop.

5 A gorchymyned yr offeiriad i'w naill aderyn y tã mewn llestr pridd, oddi ar ddwfr rhedegog.

6 A chymmered efe yr aderyn byw, a'r coed cedr, a'r ysgariad, a'r isop, a throched hwynt a'r aderyn byw hefyd y ngwaed yr aderyn a laddwyd oddi ar y ddwfr rhedegog.

7 A thaelnell seithwaith ar yr hwn a lanhêir oddi wrth y gwahan-glywyf, a barned ef yn lân; yna gollynged yr aderyn byw yn rhydd ar wyneb y maes.

8 A golched yr hwn a lanhêir ei ddillad, ac eillied ei holl flew, ac ymolched mewn dwfr; a glãn fydd: a deued wedi hynny i'r gwersyll, a thriged o'r tu allan i'w babeli saith niwrnod.

9 A'r seithfed dydd bydded iddo eillio ei holl flew, sef ei ben, a'i farf, ac sellau ei lygaid; ie, eillied ei holl flew; a golched ei ddillad, a golched ei gnawd mewn dwfr; a glãn fydd.

10 A'r wythfed dydd cymmered ddau oen perffeieth-gwbl, ac un hespin fiwydd berffeieth-gwbl, a thair degfed ran o beilliaid, yn fwyd-offrwm, wedi ei gymmysgu trwy olew, ac un log o olew.

11 A gosoded yr offeiriad a lanhâu, y gwr a lanhêir, a hwynt hefyd ger bron yr ARGWYDD, wrth ddrws pabell y cyfarfod.

12 A chymmered yr offeiriad un hesprwn,

ac offrymmed ef yn aberth dros gamwedd, a'r log o olew, a chyhwaned hwynt yn offrwm cyhwfan ger bron yr ARGWYDD.

13 A lladedd ef yr oen yn y lle y lladedd y pech-aberth, a'r poeth-offrwm; sef yn y lle sanctaidd: o herwydd yr aberth dros gamwedd sydd eiddo yr offeiriad, yn gystal a'r pech-aberth: sanctaiddiolaf yw.

14 A chymmered yr offeiriad o waed yr aberth dros gamwedd, a rhodded yr offeiriad ef ar gwrr isaf clust ddehau yr hwn a lanhêir, ac ar fawd ei law ddehau, ac ar fawd ei droed dehau ef.

15 A chymmered yr offeiriad o'r log olew, a thywalltad ar gleidr ei law aswy ei hun.

16 A gwlyched yr offeiriad ei fys dehau yn yr olew fyddo ar ei law aswy, a thaelnell o'r olew a'i fys seithwaith ger bron yr ARGWYDD.

17 Ac o weddill yr olew fyddo ar ei law, y dyd yr offeiriad ar gwrr isaf clust ddehau yr hwn a lanhêir, ac ar fawd ei law dehau, ac ar fawd ei droed dehau, ar waed yr offrwm dros gamwedd.

18 A'r rhan arall o'r olew fyddo ar law yr offeiriad, a rydd efe ar ben yr hwn a lanhêir; a gwnaed yr offeiriad gymmod droeto ger bron yr ARGWYDD.

19 Iê, offrymmed yr offeiriad aberth dros bechod, a gwnaed gymmod dros yr hwn a lanhêir oddi wrth ei afendid; ac wedi hynny lladedd y poeth-offrwm.

20 Ac aberthedd yr offeiriad y poeth-offrwm, a'r bwyd-offrwm, ar yr allor: a gwnaed yr offeiriad gymmod droeto; a glãn fydd.

21 Ond os tlawd fydd, a'i law heb gyrrhaedd yd hys; yna cymmged un oen, yn aberth dros gamwedd, i'w gyhwfanu, i wneuthur cymmod droeto, ac un ddegfed ran o beilliaid wedi ei gymmysgu trwy olew, yn fwyd-offrwm, a log o olew;

22 A dwy durtur, neu ddau gyw colommen, y rhai a gyrrhaeddo ei law: a bydded un yn bech-aberth, a'r llall yn boeth-offrwm.

23 A dyged hwynt yr wythfed dydd i'w lanhâu ef at yr offeiriad, wrth ddrws pabell y cyfarfod, ger bron yr ARGWYDD.

24 A chymmered yr offeiriad oen yr offrwm dros gamwedd, a'r log olew, a chyhwanedd yr offeiriad hwynt yn offrwm cyhwfan ger bron yr ARGWYDD.

25 A lladedd oen yr offrwm dros gamwedd; a chymmered yr offeiriad o waed yr offrwm dros gamwedd, a rhodded ar gwrr isaf clust ddehau yr hwn a lanhêir, ac ar fawd ei law ddehau, ac ar fawd ei droed dehau.

26 A thywalltad yr offeiriad o'r olew at gleidr ei law aswy ei hun.

27 Ac a'i fys dehau taelnell yr offeiriad, o'r olew fyddo ar gleidr ei law aswy, seithwaith ger bron yr ARGWYDD.

28 A rhodded yr offeiriad o'r olew a fyddo ar gleidr ei law, ar gwrr isaf clust ddehau yr hwn a lanhêir, ac ar fawd ei law ddehau, ac ar fawd ei droed dehau, ar y mann y byddo gwaed yr offrwm dros gamwedd.

29 A'r rhan arall o'r olew fyddo ar gleidr llaw yr offeiriad, a rydd efe ar ben yr hwn a lanhêir, i wneuthur cymmod droeto ger bron yr ARGWYDD.

30 Yna offrymmed un o'r turturau, neu o'r cywion colommennod, sef o'r rhai a gyrrhaeddo ei law ef;

31 Y rhai (medias) a gyrrhaeddo ei law ef, un yn bech-aberth, ac un yn boeth-offrwm, ynghyd a'r bwyd-offrwm: a gwnaed yr offeiriad gymmod dros yr hwn a lanhêir ger bron yr ARGWYDD.

33 Dyma gyfraith yr un *y byddo* pla y gwahan-glywf arno, yr hwn ni chyrhaedd ei law yr hyn a berthyn i'w lanháad.

33 ¶ A llefarodd yr *ARGLWYDD* wrth Moses ac Aaron, gan ddywedyd.

34 Pan ddoloch i dir Canaan, yr hwn yr ydwyf yn ei roddi i chwli yn feddiant, os rhoddaf bla gwahan-glywf ar dy *o fewn* tir eich meddiant;

35 A dyfod o'r hwn blaui y tŷ, a dangos i'r offeiriad, gan ddywedyd, Gwelaf megis pla yn y tŷ;

36 Yna gorchymyned yr offeiriad iddynt arloest y tŷ, cyn dyfod yr offeiriad i weled y pla; fel na halogwr yr hyn oll a *fyddo* yn tŷ: ac wedi hynny deued yr offeiriad i edrych y tŷ.

37 Ac edryched ar y pla: ac wele, os y pla *fydd* ym mharwydydd y tŷ, yn agennau gwyrddleision, neu gochion, a'r olwg arnynt yn ls na'r pared;

38 Yna aed yr offeiriad allan o'r tŷ, i ddrws y tŷ, a chaued y tŷ saith niwrnod.

39 A'r seithfed dydd deued yr offeiriad drachefn, ac edryched: ac os ledodd y pla ym mharwydydd y tŷ;

40 Yna gorchymyned yr offeiriad iddynt dynnu y cerrig *y byddo* y pla arnynt, a hwriant hwynt allan o'r ddinas i le asfan.

41 A phared grafu y tŷ o'i fewn o amgylch; a thywlltant y llwch a grafont, o'r tu allan i'r ddinas i le asfan.

42 A chymmerant gerrig eraill, a gosodant yn lle y cerrig hynny; a chymmered bridd arall, a phridded y tŷ.

43 Ond os daw y pla drachefn, a tharddu yn y tŷ, wedi tynnu y cerrig, ac wedi crafu y tŷ, ac wedi priddo;

44 Yna doed yr offeiriad, ac edryched: ac wele, os ledodd y pla yn y tŷ, gwahan-glywf ysol *yw* hwnnw yn y tŷ: asfan *yw* efe.

45 Yna tynned y tŷ i lawr, ei gerrig, a'i goed, a holl bridd y tŷ; a bwried i'r tu allan i'r ddinas i le asfan.

46 A'r hwn a ddél i'r tŷ yr holl ddyddiau y parodd ef ei gau, efe a fydd asfan hyd yr hwyr.

47 A'r hwn a gygo yn y tŷ, golched ei ddillad: felly yr hwn a fwyttáo yn y tŷ, golched ei ddillad.

48 Ac os yr offeiriad gan ddyfod a ddaw, ac a edrych: ac wele ni ledodd y pla yn y tŷ, wedi priddo y tŷ: yna barned yr offeiriad y tŷ yn lân, o herwydd iacháu y pla.

49 A chymmered i lanháu y tŷ ddau aderyn y tó, a choed cedr, ac ysgariad, ac isop.

50 A lliaded y nail aderyn mewn llestr pridd, oddi ar ddfwr rhedegog.

51 A chymmered y coed cedr, a'r isop, a'r ysgariad, a'r aderyn byw, a throched hwynt y'ngwaed yr aderyn a laddwyd, ac yn y ddfwr rhedegog, a thaelled ar y tŷ seithwaith.

52 A glanhâd y tŷ a gwaed yr aderyn, ac a'r ddfwr rhedegog, ac a'r aderyn byw, ac a'r coed cedr, ac a'r isop, ac a'r ysgariad.

53 A gollynged yr aderyn byw allan o'r ddinas ar wyneb y maes, a gwnaed gymmod dros y tŷ; a glân fydd.

54 Dyma gyfraith am bob pla y elwyf gwahanol, ac am y ddulfrech,

55 Ac am wahan-glywf gwisg a thŷ,

56 Ac am chwydd, a chrammen, a disgleirdeb;

57 I ddyysu pa bryd y *byddi* asfan, a pha bryd yn lân. Dyma gyfraith y gwahan-glywf.

A LLEFARODD YR *ARGLWYDD* WRTH MOSES AC AARON, gan ddywedyd,

2 Llofarwch wrth feibion Israel, a dywedwch wrthynt, Pob un pan fyddo diferiif yn rhedeg o'i gnawd, a *fydd* asfan oblegid ei ddiferiif.

3 A hwn fydd ei asfendid yn ei ddiferiif: os ei gnawd ef a ddifera ei ddiferiif, neu ymattal o'i gnawd ef oddi wrth ei ddiferiif; ei asfendid ef *yw* hyn.

4 Pob gwely y gorweddo ynddo un diferilyd, a fydd asfan; ac asfan fydd pob peth yr eisteddod ef arno.

5 A'r neb a gyffyrddo a'i wely ef, golched ei ddillad, ac ymroched mewn ddfwr, a bydd asfan hyd yr hwyr.

6 A'r hwn a eisteddod ar ddim yr eisteddodd y diferilyd arno, golched ei ddillad, ac ymolched mewn ddfwr, a bydd asfan hyd yr hwyr.

7 A'r hwn a gyffyrddo a chnawd y diferilyd, golched ei ddillad, ac ymolched mewn ddfwr, a bydd asfan hyd yr hwyr.

8 A phan boero y diferilyd ar un glân, golched *hwnnw* ei ddillad, ac ymolched mewn ddfwr, a bydd asfan hyd yr hwyr.

9 Ac asfan fydd pob cyfrwy y marchogo y diferilyd ynddo.

10 A phwy bynnag a gyffyrddo a dim a fu dano, bydd asfan hyd yr hwyr: a'r hwn a'u dycco hwynt, golched ei ddillad, ac ymolched mewn ddfwr, a bydd asfan hyd yr hwyr.

11 A phwy bynnag y cyffyrddo y diferilyd ag ef, heb olchi ei ddwyllaw mewn ddfwr, golched ei ddillad, ac ymolched mewn ddfwr, a bydd asfan hyd yr hwyr.

12 A'r llestr pridd y cyffyrddo y diferilyd ag ef, a ddryllir: a phob llestr pren a olchir mewn ddfwr.

13 A phan lanhéir y diferilyd oddi wrth ei ddiferiif; yna cyfrifed iddo saith niwrnod i'w lanháu, a golched ei ddillad, a golched ei gnawd mewn ddfwr rhedegog, a glân fydd.

14 A'r w'ythfed dydd cymmered iddo ddwy durtur, neu ddau gwy colommen, a deued ger bron yr *ARGLWYDD*, i ddrws pabell y cyfarfod, a rhodded hwynt i'r offeiriad.

15 Ac offrymmed yr offeiriad hwynt, un yn bech-aberth, a'r llall yn boeth-offrwm: a gwnaed yr offeiriad gymmod drosto ef am ei ddiferiif ger bron yr *ARGLWYDD*.

16 Ac os gwr a ddaw oddi wrtho ddisgyniad had; yna golched ei holl gnawd mewn ddfwr, a bydd asfan hyd yr hwyr.

17 A phob dilledyn, a phob croen, y byddo disgyniad had arno, a olchir mewn ddfwr, ac a fydd asfan hyd yr hwyr.

18 A'r wraig y cygo gwr *meton* disgyniad had gyd a hi; ymolchant mewn ddfwr, a byddant asfan hyd yr hwyr *ill dau*.

19 ¶ A phan fyddo gwraig a diferiif arni, a bod ei diferiif yn ei chnawd yn waed; bydded saith niwrnod yn ei gwahaniaeth: a phwy bynnag a gyffyrddo a hi, bydd asfan hyd yr hwyr.

20 A'r hyn oll y gorweddo hi arno yn ei gwahaniaeth, fydd asfan; a'r hyn oll yr eisteddod hi arno, a fydd asfan.

21 A phwy bynnag a gyffyrddo a'i gwely hi, golched ei ddillad, ac ymolched mewn ddfwr, a bydd asfan hyd yr hwyr.

22 A phwy bynnag a gyffyrddo a dim yr eisteddodd hi arno, golched ei ddillad, ac ymolched mewn ddfwr, a bydd asfan hyd yr hwyr.

23 Ac os ar y gwely y *byddi* efe, neu ar ddim y byddo hi yn eistedd arno, wrth gyffwrdd ag ef; hyd yr hwyr y bydd ef asfan.

24 Ond os gwr gan gygo a gws gyd a hi, fel y byddo o'i mis-glywf hi arno ef; asfan

PENNOD XV.

1 *Asfendid gwyr yn eu diferiif.* 13 *Eu purodig-aeth.* 19 *Asfendid gwaraeid yn eu diferiif;* 28 *a'u purodig-aeth.*

fydd efo saith niwrnod, ac arian fydd yr holl wely y gorwedd efo arno.

25 A phan fyddo diferlif ei gwaed yn rhedeg ar wraig lawer o ddyddiau, allan o amser ei hanhwyl, neu pan redo diferlif arni ar ol ei hanhwyl; bydded holl ddyddiau diferlif ei hafendid hi megis dyddiau ei gwahanlaeth: arian fydd hi.

26 Pob gwely y gorwedd hi arno holl ddyddiau ei diferlif, fydd iddi fel gwely ei mis-glywf; a phob dodrefn yr esteddo hi arno fydd arian, megis afendid ei mis-glywf hi.

27 A phwy bynnae a gyffyrddo â hwynt, arian fydd; a golched ei ddillad, ac ymolched mewn dwfr, a bydd arian hyd yr hwynt.

28 Ac os glanhêr hi o'i diferlif; yna cyfrifed iddi saith niwrnod: ac wedi hynny glân fydd.

29 A'r wythfed dydd cymmered iddi ddyw hurtur, neu ddau gyw colommen, a dyged hwynt at yr offeiriad, i ddrws pabell y cyfarfod.

30 Ac offrymmed yr offeiriad un yn bech-aberth, a'r llall yn boeth-offrwm; a gwnaed yr offeiriad gymmod drosti ger bron yr ARLWYDD, am ddiiferlif ei halendid.

31 Felly y neillduwch blant Israel oddi wrth eu hafendid; fel na byddant feirw yn eu hafendid; pan halogant fy mhabel yr hon sydd yn eu mysg.

32 Dyma gyfraith yr hwn y byddo y diferlif arno, a'r hwn y daw oddi wrtho ddiagyniad had, fel y byddo arian o'u herwydd;

33 A'r glaf o'i mis-glywf, a'r neb y byddo y diferlif arno, o wryw, ac o fanyw ac i'r gwr a orweddio ynghyd a'r hon a fyddo arian.

PENNOD XVI.

1 Y modd y mas i'r arch-offeiriad fymed i meon i'r cysegr. 11 Y pech-aberth drosto ei hun. 15 Y pech-aberth dros y bobl. 20 Yr afr ddi-angol. 29 Gwyl y cymmod bob blwyddyn.

LEFARODD YR ARLWYDD hefyd wrth Moses, wedi marwolaeth dau fab Aaron, pan offrymmasant ger bron yr ARLWYDD, ac y buant feirw;

2 A dywedodd yr ARLWYDD wrth Moses, Lefara wrth Aaron dyfrawd, na ddelo bob amser i'r cysegr o fewn y wahanlen, ger bron y drugareddfa sydd ar yr arch; fel na byddo efo farw: o herwydd mi a ymddangosaf ar y drugareddfa yn y cwmwl.

3 A hyn y daw Aaron i'r cysegr: â bustach ieuango yn bech-aberth, ac â hwrdd yn boeth-offrwm.

4 Gwisged bals llian sanctaidd, a bydded llofrau llian am ei gnawd, a gwregyser ef â gwregys llian, a gwisged feitr llian: gwisgoedd sanctaidd gwfr y rhai hyn; golched yntau ei gnawd mewn dwfr, pan wisgo hwynt.

5 A chymmered gan gynnulleidfa meibion Israel ddau lwdn gafr yn bech-aberth, ac un hwrdd yn boeth-offrwm.

6 Ac offrymmed Aaron fustach y pech-aberth o fyddo drosto ei hun, a gwnaed gymmod drosto ei hun, a thros ei dy.

7 A chymmered y ddau fwech, a gosoded hwynt ger bron yr ARLWYDD, wrth ddrws pabell y cyfarfod.

8 A rhodded Aaron goelbrennau ar y ddau fwech: un coelbren dros yr ARLWYDD, a'r coelbren arall dros y bwch diangol.

9 A dyged Aaron y bwch y syrthiodd coelbren yr ARLWYDD arno, ac offrymmed ef yn bech-aberth.

10 A'r bwch y syrthiodd arno y coelbren i fod yn fwech diangol, a roddir i sefyll yn fyw ger bron yr ARLWYDD, i wneuthur cymmod

ag ef, ac i'w olliwng i'r anialwch yn fwech di-angol.

11 A dyged Aaron fustach y pech-aberth o fyddo drosto ei hun, a gwnaed gymmod drosto ei hun, a thros ei dy; a lladded fustach y pech-aberth o fyddo drosto ei hun.

12 A chymmered lloaid thuser o farwor tanlyd oddi ar yr allor, oddi ger bron yr ARLWYDD, a lloaid ei ddwyllaw o arogl-darth penaid mân, a dyged o fewn y wahanlen.

13 A rhodded yr arogl-darth ar y tân, ger bron yr ARLWYDD; fel y cuddio mwg yr arogl-darth y drugareddfa, yr hon sydd ar y dystiolaeth, ac na byddo efo farw.

14 A chymmered o waed y bustach, a thaelled â'i fys ar y drugareddfa tu a'r dwyrain: a saith waith y taelniga efo o'r gwaed â'i fys o flaen y drugareddfa.

15 ¶ Yna lladded fwech y pech-aberth sydd dros y bobl, a dyged ei waed ef o fewn y wahanlen; a gwnaed d'i waed ef megis ag y gwnaeth â' gwaed y bustach, a thaelled ef ar y drugareddfa, ac o flaen y drugareddfa.

16 A glanhâd y cysegr oddi wrth afendid meibion Israel, ac oddi wrth eu hanwireddau, yn eu holl bechodau: a gwnaed yr un modd i babell y cyfarfod, yr hon sydd yn aros gyd â hwynt, yn mysg eu hafendid hwynt.

17 Ac na fydded un dyn ym mhabel y cyfarfod, pan ddelo efo i meon i wneuthur cymmod yn y cysegr, hyd oni ddelo efo allan, a gwneuthur o hono ef gymmod drosto ei hun, a thros ei dy, a thros holl gynnulleidfa Israel.

18 Ac aed efo allan at yr allor sydd ger bron yr ARLWYDD, a gwnaed gymmod arni; a chymmered o waed y bustach, ac o waed y bwch, a rhodded ar gymr yr allor oddi am-gyloch.

19 A thaelled arni o'r gwaed seithwaith â'i fys, a glanhâd hi, a sancteiddied hi oddi wrth afendid meibion Israel.

20 ¶ A phan ddarffo iddo lanhâu y cysegr, a phabell y cyfarfod, a'r allor; dyged y bwch byw:

21 A gosoded Aaron ei ddwyllaw ar ben y bwch byw, a chyffesed arno holl anwiredd meibion Israel, a'u holl gamweddau hwynt yn eu holl bechodau; a rhodded hwynt ar ben y bwch, ac anfoned ef ymait h yn llaw gwr cymhwys i'r anialwch.

22 A'r bwch a ddwg eu holl anwiredd hwynt arno, i dir neillduweth: am hynny hebrynged efo y bwch i'r anialwch.

23 Yna deued Aaron i babell y cyfarfod, a dlosged y gwisgoedd llian a wisgodd efo wrth ddyfod i'r cysegr, a gadawed hwynt yno.

24 A golched ei gnawd mewn dwfr yn y lle sanctaidd, a gwisged ei ddillad, ac aed allan, ac offrymmed ei boeth-offrwm ei hun, a phoeth-offrwm y bobl, a gwnaed gymmod drosto ei hun, a thros y bobl.

25 A llosged wer y pech-aberth ar yr allor.

26 A golched yr hwn a anfonodd y bwch i fod yn fwech diangol, ei ddillad, a golched ei gnawd mewn dwfr; ac yna deued i'r gwersyll.

27 A bustach y pech-aberth, a bwch y pech-aberth, y rhai y dygwyd eu gwaed i wneuthur cymmod yn y cysegr, a ddwg un i'r tu allan i'r gwersyll; a hwy a losgant eu crwyn hwynt, a'u cnawd, a'u biswall, yn tân.

28 A golched yr hwn a'u llosgo hwynt ei ddillad, golched hefyd ei gnawd mewn dwfr; wedi hynny deued i'r gwersyll.

29 ¶ A bydded hyn yn ddeddf dragywyddol i chiwi: y seithfed mis, ar y degfed dydd o'r mis, y cystuddiwech eich eneidiau, a dim

gwaith nis gwnech, y prtdor a'r dleithr a fyddo yn ymdsith yn eich plith.

30 O herwydd y dydd hwnnw y gwna yr offerriad gymmod drosoch, i'ch glaniâu o'ch holl bechodau, fel y byddoch lân ger bron yr ARGLWYDD.

31 Sabboth gorphwysdra yw hwn i chwi; yna cystuddiwrch eich eneidiau, trwy ddeddf dragywyddol.

32 A'r offerriad, yr hwn a enneinio efe, a'r hwn a gyssegro efe, i offeriadiu yn lle ei dad, a wna y cymmod, ac a wisg y gwisgoedd llian, sef y gwisgoedd sanctaidd:

33 Ac a lanhâ y cyssegr sanctaidd, ac a lanhâ babell y cyfarfod, a'r allor; ac a wna gymmod dros yr offeriadaid, a throsh holl bobl y gynulleidfa.

34 A bydded hyn yn ddeddf dragywyddol i chwi, i wneuthur cymmod dros feibion Israel, am eu pechodau oil, un waith yn y fwyddyn. Ac efe a wnaeth megis y gorchymynodd yr ARGLWYDD wrth Moses.

PENNOD XVII.

1 Rhaid yw offrrwm i'r Arglwydd wrth ddrws y babell waed yr holl anifeiliaid a leddir. 7 Ni wnaenaeitha iddynt aberthu i gythreuliaid. 10 Gwahardd bwyttâ gwada, 15 a phob peth a fo marw ei hun, neu a ysglyfaethwyd.

A LLEFARODD yr ARGLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

2 Llefara wrth Aaron, ac wrth ei feibion, ac wrth holl feibion Israel, a dywed wrthynt, Dyma y peth a orchymynodd yr ARGLWYDD, gan ddywedyd,

3 Pob un o dŷ Israel a laddo ŷch, neu oen, neu afr, o fewn y gwerysll, neu a laddo allan o'r gwerysll,

4 Ac heb ei ddwyn i ddrws pabell y cyfarfod, i offrymmu offrrwm i'r ARGLWYDD, o flaen tabernacl yr ARGLWYDD; gwaed a fwrir yn erbyn y gwr hwnnw; gwaed a dywalltodd efe: a thorrir y gwr hwnnw ymaith o blith ei bobl.

5 O herwydd yr hwn beth, dyged meibion Israel eu haberthau y rhai y maent yn eu haberthau ar wyneb y maes; i'c dygant hwynt i'r ARGLWYDD, i ddrws pabell y cyfarfod, at yr offeriadaid, ac aberthant hwynt yn aberthau héid i'r ARGLWYDD.

6 A thaelled yr offeriadaid y gwaed ar allor yr ARGLWYDD, wrth ddrws pabell y cyfarfod, a llosged y gwer yn arogl peraidd i'r ARGLWYDD.

7 Ac nac aberthant eu haberthau mwy i gythreuliaid, y rhai y buant yn putteinio ar eu holl. Ddeddf dragywyddol fydd hyn iddynt, trwy eu cenhedlaethau.

8 ¶ Dywed gan hynny wrthynt, Pwy bynnag o dŷ Israel, ac o'r dieithriadaid a ymdeithio yn eich mysg, a offrymmo boeth-offrrwm, neu aberth;

9 Ac nis dwg ef i ddrws pabell y cyfarfod, i'w offrymmu i'r ARGLWYDD; torrir ymaith y gwr hwnnw o blith ei bobl.

10 ¶ A phwy bynnag o dŷ Israel, ac o'r dieithriadaid a ymdeithio yn eich mysg, a fwyttâ ddim gwada; myfi a osodaf fy wyneb yn erbyn yr enaid a fwyttâ waed, a thorrâ ef ymaith o fysg ei bobl.

11 O herwydd einioes y cnawd sydd yn y gwaed; a mi a'i rhoddais i chwi ar yr allor, i wneuthur cymmod dros eich eneidiau: o herwydd y gwaed hwn a wna gymmod dros yr enaid.

12 Am hynny y dywedais wrth feibion Israel, Na fwyttâd un enaid o honoch waed; a'r dieithr a ymdeithio yn eich mysg, na fwyttâd waed.

13 A phwy bynnag o feibion Israel, neu o'r

dieithriadaid a ymdeithio yn eu mysg, a helio helia o fwyttâll, neu o aderyn a fwyttâer; tywallted ymaith ei waed ef, a chuddied ef â llwch.

14 O herwydd einioes pob cnawd yw ei waed; yn lle ei einioes ef y mae: am hynny y dywedais wrth feibion Israel, Na fwyttâd eich waed un cnawd; o herwydd einioes pob cnawd yw ei waed: pwy bynnag a'i bwyttâd, a dorri'r ymaith.

15 A phob dyn a'r a fwyttâd y peth a fu farw o hono ei hun, neu o ysglyfaeth, pa y bynnag ai prtdor, ai dleithrddy; golched ei ddillad, ac ymolched mewn dwfr, a bydded aflan hyd yr hwy: yna glân fydd.

16 Ond os efe nis gylich hwynt, ac ni ylech ei gnawd; yna y dwg efe ei anwired.

PENNOD XVIII.

1 Pridodasau anghyfreithlon. 19 Chwoantau anghyfreithlon.

A LLEFARODD yr ARGLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

2 Llefara wrth feibion Israel, a dywed wrthynt, Myfi yw yr ARGLWYDD eich Duw.

3 Na wnech yn ol gweithredoedd gwlad yr Aiph, yr hon y trigsoc'h ynddi; ac na wnech yn ol gweithredoedd gwlad Canaan, yr hon yr ydwyf yn eich dwyn chwi iddi; ac na rodiweh yn eu deddfau hwynt.

4 Fy marnedigaeithau i a wnech, a'm deddfau a gedwch, i rodio ynddynt: myfi yw yr ARGLWYDD eich Duw.

5 Ie, cedwch fy neddfau a'm barnedigaeithau: a'r dyn a'u cadwo, a fydd byw ynddynt: myfi yw yr ARGLWYDD.

6 ¶ Na nesâd neb at gyfnesaf ei gnawd, i ddinoethi eu noethni: myfi yw yr ARGLWYDD.

7 Noethni dy dad, neu noethni dy fam, na ddinoetha: dy fam yw hi, na ddinoetha ei noethni.

8 Na ddinoetha noethni gwaig dy dad: noethni dy dad yw.

9 Noethni dy chwaer, merch dy dad, neu ferch dy fam, yr hon a anwyd gartref, neu a anwyd allan; na ddinoetha eu noethni hwynt.

10 Noethni merch dy fab, neu ferch dy ferch; na ddinoetha eu noethni hwynt: canys dy noethni di ydyw.

11 Noethni merch gwaig dy dad, plentyn dy dad, dy chwaer dithau yw hi; na ddinoetha ei noethni hi.

12 Na ddinoetha noethni chwaer dy dad: cyfnesaf dy dad yw hi.

13 Na ddinoetha noethni chwaer dy fam: canys cyfnesaf dy fam yw hi.

14 Na noetha noethni brawd dy dad; sef na nesâ at ei wraig ef: dy fodryb yw hi.

15 Na noetha noethni dy waudd: gwaig dy fab yw hi; na noetha ei noethni hi.

16 Na ddinoetha noethni gwaig dy frawd: noethni dy frawd yw.

17 Na noetha noethni gwaig a'i merch; na chymmer ferch ei mab hi, neu ferch ei merch hi, i noethi ei noethni hi; ei chyfnesaf hi yw y rhai hyn: ysgelerder yw hyn.

18 Hefyd na chymmer wraig ynghyd â'i chwaer, i'w chystuddio hi, gan noethi noethni honno gyd â'r lall, yn ei byw hi.

19 Ac na nesâ at wraig yn neillduaeith ei hafendid, i noethi ei noethni hi.

20 Ac na chyd-orwedd gyd â gwaig dy gymmydog, i fod yn aflan o'i phlegid.

21 Ac na dadd o'ih had i fnyd trwy ddi i Moloch; ac na haloga enw dy Dduw: myfi yw yr ARGLWYDD.

22 Ac na orwedd gyd â gwryw, fel gorwedd gyd â benyw: ffeidd-dra yw hynny.

23 Ac na chyd-orwedd gyd âg un anifail, i fod yn aflan gyd âg ef; ac na safed gwraig o fisen un anifail i orwedd dano: cymmysgedd yw hynny.

24 Nac ymhalogwch yn yr un o'r pethau hyn: canys yn y rhai hyn oll yr halogwyd y cenhedloedd yr ydwyf yn eu gyrru allan o'ch blaen chwi.

25 A'r wlad a halogwyd: am hynny yr ydwyf yn ymweld â'i hanwiredd yn ei herbyn, fel y chwydo y wlad ei thrigolion.

26 Ond cedwch chwi fy noddfa a'm barn-edigaethau i, ac na wnewch ddim o'r holl ffaidd bethau hyn; na'r prfodor, na'r di-eithrddyn sydd yn ymdaith yn eich mysg:

27 (O herwydd yr holl ffaidd bethau hyn a wnaeth gwyr y wlad, y rhai a fu o'ch blaen, a'r wlad a halogwyd)

28 Fel na chwydo y wlad chwithau, pan halogoch hi, megis y chwydodd hi y genedl oedd o'ch blaen.

29 Canys pwy bynnag a wnel ddim o'r holl ffaidd bethau hyn: torrir ymaith yr eneddiau a'u gwnelo o blith eu pobl.

30 Am hynny cedwch fy neddfi, heb wneuthur yr un o'r deddfau ffaidd a wnaed o'ch blaen chwi, ac nac ymhalogwch yndynt: myfi yw yr ARGWYDD eich DUW chwi.

PENNOD XIX.

All-adradd amryw gyssegridiau.

A LLEFARODD yr ARGWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

1 Llefara wrth holl gynulleidfa meibion Israel, a dywed wrthynt. Byddwch sanctaidd: canys sanctaidd ydwyf fi, yr ARGWYDD eich DUW chwi.

2 ¶ Ofnwch bob un ei fam, a'i dad; a chedwch fy Sabbothau: yr ARGWYDD eich DUW ydwyf fi.

4 Na throwch at eilunod, ac na wnewch i chwi dduwiau tawdd: yr ARGWYDD eich DUW ydwyf fi.

5 ¶ A phan aberthoch hédd-aberth i'r ARGWYDD, yn ol eich ewyllys eich hun yr aberthwch hynny.

6 Ar y dydd yr offrymoch, a thrannoeth, y bywtair ef: a lloesg yr tân yr hyn a weddillir hyd y trydydd dydd.

7 Ond os gan fwyta y bywtair ef o fewn y trydydd dydd, ffaidd fydd efe; ni bydd gymmeradwy.

8 A'r hwn a'i bywtiaid a ddwg ei anwiredd, am iddo halogi cyssgedrig beth yr ARGWYDD; a'r enaid hwnnw a dorrrir ymaith o blith ei bobl.

9 ¶ A phan gynhauafoch gynhauaf eich tir, na feda yn llwyr gonglau dy faes, ac na chynnull loffion dy gynhauaf.

10 Na lossa hefyd dy winllan, ac na chynnullrawn gweddill dy winllan; gâd hwnn i'r tlawd ac i'r dieithr: yr ARGWYDD eich DUW chwi ydwyf fi.

11 ¶ Na ladrattewch, ac na ddywedwch gelwydd, ac na thwyllwch bob un ei gymmydog.

12 ¶ Ac na thyngwch i'm henw i yn anudon, ac na haloga enw dy Dduw: yr ARGWYDD ydwyf fi.

13 ¶ Na cham-attal oddi wrth dy gymmydog, ac na yspella ef: na thriged cyflog y gweithiwr gyd â thi hyd y bore.

14 ¶ Na feldiga y byddar, ac na ddod drwgwydd o fisen y dall; ond ofna dy Dduw: yr ARGWYDD ydwyf fi.

15 ¶ Na wnewch gam mewn barn; na dderbyn wyneb y tlawd, ac na pharcha wyneb y cedarn: barna dy gymmydog mewn cyflawnder.

16 ¶ Ac na rodia yn athrodwr ym mysg dy bobl; na saf yn erbyn gwaed dy gymmydog: yr ARGWYDD ydwyf fi.

17 ¶ Na chasâ dy frwad yn dy galon: gan geryddu cerydda dy gymmydog, ac na ddi-oddef bechod ynddo.

18 ¶ Na ddiala, ac na chadw lid i feibion dy bobl; ond câi dy gymmydog megis ti dy hun: yr ARGWYDD ydwyf fi.

19 ¶ Cedwch fy neddfau: na âd i'th anifeiliaid gaeo o amryw rywogaeth; ac na hana dy faes âg amryw had; ac na âed am danat ddilledyn cymmysg o lin a gwlan.

20 ¶ A phan fyddo i wi a wnelo â benyw, a hithau yn forwyn gaeth wedi ei dyweddio i wr, ac heb ei rhyddhau ddim, neu heb roddi rhyddid iddi; bydded iddynt gurfa; ac na ladder hwynt, am nad oedd hi rydd.

21 A dyged efe yn aberth dros ei gamwedd i'r ARGWYDD, i ddrws pabell y cyfarfod, hwrdd dros gamwedd.

22 A gwnaed yr offeiriad gymmod drosto A'r hwrdd dros gamwedd, ger bron yr ARGWYDD, am ei bechod a bechoddef efe: a maddeuir iddo am ei bechod a wnaeth efe.

23 ¶ A phan ddoloch i'r tir, a phlannu o honoch bob pren ymborth; cyfrifwch yn ddienwaededig ei ffrwyth ef: tair blynedd y bydd efe megis ddienwaededig i chwi: na fwyttâr o hono.

24 A'r bedwaredd flwyddyn y bydd ei holl ffrwyth yn sanctaidd i foliannu yr ARGWYDD dg ef.

25 A'r bummed flwyddyn y bywtwch ei ffrwyth, fel y chwanego efe ei gwdd i chwi: myfi yw yr ARGWYDD eich DUW.

26 ¶ Na fwyttwch ddim ynghyd â'i waed: nac arferwch na swynion, na choel ar frudiau.

27 Na thalgrynwch odre eich pen, ac na thôr gyrrau dy farf.

28 Ac na wnewch dorriadau yn eich cnawd am un marw, ac na roddwch brint nôd arnoch: yr ARGWYDD ydwyf fi.

29 ¶ Na haloga dy ferch, gan beri iddi buteinio; rhag putteinio y tir, a llenwi y wlad o ysgelder.

30 ¶ Cedwch fy Sabbothau, a pherchwch fy nghysagr: yr ARGWYDD ydwyf fi.

31 ¶ Nac ewch ar ol dewiniaid, ac nac ymofynwch â'r brudwyr, i ymhalogi o'u plegid: yr ARGWYDD eich DUW ydwyf fi.

32 ¶ Cyfod ger bron penwynni, a pharcha, wyneb henuriaid; ac ofna dy Dduw: yr ARGWYDD ydwyf fi.

33 ¶ A phan ymdethio dieithrddyn ynghyd â thi yn eich gwlad, na sinwch ef.

34 Bydded y dieithr i chwi, yr hwn a ymdethio yn eich plith, fel yr un a hanffo o honoch, a châr ef fel ti dy hun; o herwydd dieithriad fuoch y'ngwlad yr Aiph: yr ARGWYDD eich DUW ydwyf fi.

35 ¶ Na wnewch gam ar farn, ar lathen, ar bwys, nac ar fesur.

36 Bydded i chwi gloriannau cyflawn, gerrig cyflawn, ephaf gyflawn, a hin gyflawn: yr ARGWYDD eich DUW ydwyf fi, yr hwn a'ch dygais allan o dir yr Aiph.

37 Cedwch chwithau fy holl ddeddfau, a'm holl farnedigaethau, a gnewchwch hwynt: yr ARGWYDD ydwyf fi.

PENNOD XX.

1 Am yr hwn a rodio ei had i Moloch. 4 Am yr hwn a arbedo y cyffwr. 6 Am fymed at frudwyr. 7 Am ymancetiddio. 9 Am yr hwn a felddithio ei rieni. 10 Am odinob. 11, 14, 17, 19 Am ymlogoch. 13 Am orwedd gyd â gwrryuo, 15 neu gyd âg anifail. 16 Am

astendid. 22 Gorchymyn ufudd-dod gyd â sancteiddrwydd. 27 Rhaid yw rhoddi brud-wyr i farwolaeth.

A LLEFARODD YR ARGWLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,
2 Dywed hefyd wrth feibion Israel, Pob un o feibion Israel, neu o'r dieithr a ymdeithio yn Israel, yr hwn a roddo o'i had i Moloch, a leddir yn farw; pobl y tir a'i llybyddiant ef & cherrig.

3 A mi a osodaf fy wyneb yn erbyn y dyn hwnnw, ac a'i torraf o fysg ei bobl; am iddo roddi o'i had i Moloch, i aflanhâu fy nghyssegr, ac i halogi fy enw sanctaidd.

4 Ac os pobl y wlad gan guddio a guddiant eu llygaid oddi wrth y dyn hwnnw (pan roddo efe ei had i Moloch) ac nis lladdiant ef:

5 Yna y gosodaf fy wyneb yn erbyn y dyn hwnnw, ac yn erbyn ei dylwyth, a thorraf ymaith ef, a phawb a ddilynant ei butteindra ef, gan butteinio yn ol Moloch, o fysg eu pobl.

6 ¶ A'r dyn a dro ar ol dewiniaid, a brud-wyr, i butteinio ar eu hol hwynt; gosodaf fy wyneb yn erbyn y dyn hwnnw hefyd, a thorraf ef ymaith o fysg ei bobl.

7 ¶ Y sancteiddiwech gan hynny, a bydd-wech sanctaidd: canys myfi yw yr ARGWLWYDD eich Duw chwi.

8 Cedwch hefyd fy neddfau, a gwnewch hwynt: myfi yw yr ARGWLWYDD eich sancteiddydd.

9 ¶ Os bydd neb a felldigo ei dad neu ei fam, lladder ef yn farw: ei dad neu ei fam a felldigodd efe; ei waed fydd arno ei hun.

10 ¶ A'r gwr a odinebo gyd & gwraig gwr arall, sef yr hwn a odinebo gyd & gwraig ei gymmydog, lladder yn farw y godinebwr a'r odinebwraig.

11 A'r gwr a orweddo gyd & gwraig ei dad, a noethodd noethni ei dad: lladder yn feirw hwynt ill dau; eu gwaed fydd arnynt eu hunain.

12 Am y gwr a orweddo ynghyd â'i waudd, lladder yn feirw hwynt ill dau: cymmysgedd a wnaethant; eu gwaed fydd arnynt eu hunain.

13 A'r gwr a orweddo gyd & gwr, fel gorwedd gyd & gwraig, ifeidd-dra a wnaethant ill dau: lladder hwynt yn feirw; eu gwaed fydd arnynt eu hunain.

14 Y gwr a gymmero wraig a'i mam, ysgelderer yw hynny: llosgent ef a hwythau yn tân; ac na fydded ysgelderer yn eich mysg.

15 A lladder yn farw y gwr a ymgysgodd â gwraig anifail: lladdant hefyd yr anifail.

16 A'r wraig a el at un anifail, i orwedd dano, lladdi di y wraig a'r anifail hefyd: lladder hwynt yn feirw; eu gwaed fydd arnynt eu hunain.

17 A'r gwr a gymmero ei chwaer, merch ei dad, neu ferch ei fam, ac a welo ei noethni hi, ac y gwelo hithau ei noethni yntau; gwardwydd yw hynny; torrer hwythau ymaith y'ngolwg meibion eu pobl: noethni ei chwaer a noethodd efe; efe a ddwg ei anwredd.

18 A'r gwr a orweddo gyd & gwraig glaf o'i mis-glwyf, ac a noetho ei noethni hi; ei dilerif hi a ddatguddiodd efe, a hithau a ddatguddiodd dderif ei gwaed ei hun: am hynny torrer hwynt ill dau o fysg eu pobl.

19 Ac na noetha noethni chwaer dy fam, neu chwaer dy dad; o herwydd ei gyfnesaf ei hun y mae yn ei noethi: dygant eu hanwredd.

20 A'r gwr a orweddo gyd & gwraig ei ewythr frawd ei dad, a noetha noethni ei ewythr: eu pechod a ddygant; byddant feirw yn ddiblant.

21 A'r gwr a gymmero wraig ei frawd (peth aflan yw hynny) efe a noethodd noethni ei frawd: diblant fyddant.

22 ¶ Am hynny cedwch fy holl ddeddfau, a'm holl farnedigaethau, a gwnewch hwynt, fel na chwydo y wlad chwi, yr hon yr ydwyf yn eich dwyn iddi i bresywlio ynddi.

23 Ac na rodiwch yn neddfau y genedl yr ydwyf yn eu bwrw allan o'ch blaen chwi: o herwydd yr holl bethau hyn a wnaethant; am hynny y ffeiddiais hwynt.

24 Ac wrthych y dywedais, Chwi a etifeddwech eu tir hwynt; mi a'i rhoddaf i chwi i'w feddiannu; gwlad yn lifeirio o laeth a mêl: myfi yw yr ARGWLWYDD eich Duw chwi, yr hwn a'ch neillduais chwi oddi wrth bobloedd eraill.

25 Rhoddwech chwithau wahaniaeth rhwng yr anifail glân a'r aflan, a rhwng yr aderyn aflan a'r glân; ac na wnewch eich eneidiau yn ffaidd o herwydd anifail, neu o herwydd aderyn, neu o herwydd dim oll a ymlugo ar y ddaear, yr hwn a neillduais i chwi i'w gyfrif yn aflan.

26 Byddwech chwithau sanctaidd i mi: o herwydd myfi yr ARGWLWYDD ydwyf sanctaidd, ac a'ch neillduais chwi oddi wrth bobloedd eraill, i fod yn eiddoff fi.

27 ¶ Gwr neu wraig a fo ganddynt yspryd dewiniaeth, neu frud, hwy a leddir yn farw; & cherrig y llybyddiant hwynt; eu gwaed fydd arnynt eu hunain.

PENNOD XXI.

1 Am alar yr offeiriad. 6 Am eu sancteiddrwydd. 8 Am eu cymmeriad. 7, 13 Am eu priodasau. 16 Ni chaff yr offeiriad a fo arnynt anaf weini yn y cyssegr.

A DYWEDODD YR ARGWLWYDD wrth Moses, Llefara wrth yr offeiriad, meibion Aaron, a dywed wrthynt, Nac ymhaloged neb am y marw yn mysg ei bobl.

2 Ond am ei gyfnesaf agos iddo; am ei fam, am ei dad, ac am ei fab, ac am ei ferch, ac am ei frawd,

3 Ac am ei chwaer o forwyn, yr hon sydd agos iddo, yr hon ni fu eiddo gwr: am honno y gall ymhalogi.

4 Nac ymhaloged pennaeth yn mysg ei bobl, i'w aflanhâu ei hun.

5 Na wnant foelni ar eu pennau, ac nac eilliant gyrrau eu barfau, ac na thorrant dorriadau ar eu enawd.

6 Sanctaidd fyddant i'w Duw, ac na halogant enw eu Duw: o herwydd offrymmy y maent ebyrth tanllyd yr ARGWLWYDD, a bara eu Duw; am hynny byddant sanctaidd.

7 Na chymmerant butteinwraig, neu un halogedig, yn wraig: ac na chymmerant wraig wedi ysgar oddi wrth ei gwr; o herwydd sanctaidd yw efe i'w DDUW.

8 A chyfrif di ef yn sanctaidd; o herwydd bara dy DDUW di y mae efe yn ei offrymmy: bydded sanctaidd i ti; o herwydd sanctaidd ydwyf fi yr ARGWLWYDD eich sancteiddydd.

9 ¶ Ac os dechreu merch un offeniad butteinio, halogi ei thad y mae: llosgent hi yn tân.

10 A'r offeiriad pennaf o'i frodyr, yr hwn y tywallitwyd olew yr enneiniad ar ei ben, ac a gyssegrwyd i wisgo y gwsgoedd, na ddfosged oddi am ei ben, ac na rwygodd ei ddillad.

11 Ac na ddeudat gorph un marw, nac ymhaloged am ei dad, nac am ei fam:

12 Ac nac aed allan o'r cyssegr, ac na haloged gyssegr ei DDUW; am fod coron olew enneiniad ei DDUW arno ef: myfi yw yr ARGWLWYDD.

13 A chymmered efe wraig yn ei morwyndod,

14 Gwraig weddŵ, na gwaiff wedi ygar, nac un halogedig, na phuttain; y rhai hyn na chymmered: ond cymmered forwyn o'i bobl ei hun yn wraig.

15 Ac na haloged ei had ym mysg ei bobl: canys myfi *yw* yr ARGLWYDD ei sancteidd- ydd ef.

16 ¶ A llefarodd yr ARGLWYDD wrth Mo- ses, gan ddywedyd,

17 Llefara wrth Aaron, gan ddywedyd, Na nesedd un o'th had di trwy eu cenhedlaethau, yr hwn y byddo anaf arno, i offrymmu bara ei DDUW:

18 Canys ni chaiff un gwr y byddo anaf arno nesau; y gwr dall, neu y cloff, neu y trwydn- wn, neu y neb y byddo dim gormod ynddo; 19 Neu y gwr y byddo iddo droed twnn, neu law donn;

20 Neu a fyddo yn gefngwrn, neu yn gorr, neu a magl neu bysen ar ei lygad, neu yn grachlyd, neu yn glafriylid, neu wedi yaigo ei eirin,

21 Na nesedd un gwr o had Aaron yr offeiriad, yr hwn y byddo anaf arno, i offrymmu ebyrth tanllyd yr ARGLWYDD: anaf sydd arno; na nesedd i offrymmu bara ei DDUW.

22 Bara ei DDUW, o'r pethau sanctaidd cys- segredig, ac o'r pethau cyssegredig, a gaiff efe ei fwytta.

23 Rito nac aed i mewn at y wahanlen, ac na nesedd at yr allor, am fod anaf arno; ac na haloged fy nghyssegrodd: canys myfi *yw* yr ARGLWYDD eu sancteiddydd hwynt.

24 A llefarodd Moses *hynny* wrth Aaron, ac wrth ei feibion, ac wrth holl feibion Israel.

PENNOD XXII.

1 Rhaid i'r offeiriad yn eu *hastaded* ymgadw oddi wrth y pethau cyssegredig. 6 Y modd y mac eu *pwro* hwynt. 10 Pwy yn *nhŷ* yr offeiriad a all *fwytta* o'r pethau cyssegredig.

17 Rhaid i'r aberthau fod yn *ddianaf*. 26 Cedran yr aberth. 29 Y *gysraith* am *fwytta* yr aberth diolch.

A LLEFARODD yr ARGLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

2 Llefara wrth Aaron, ac wrth ei feibion, am iddynt ymneillduo oddi wrth bethau cyssegredig meibion Israel, ac na halogant fy enw sanctaidd, *yn y pethau* y maent yn eu cyssegru i mi: myfi *yw* yr ARGLWYDD.

3 Dywed wrthynt, Pwy bynnag o'ch holl hiliogaeth, trwy eich cenhedlaethau, a nesáu st y pethau cyssegredig a gyssegro meibion Israel i'r ARGLWYDD, a'i afendid arno; torrri ymaith yr enaid hwnnw oddi ger fy mron: myfi *yw* yr ARGLWYDD.

4 Na fwytted neb o hiliogaeth Aaron o'r pethau cyssegredig, ac yntau yn wahan- gliwyfus, neu yn ddeffirlyd, hyd oni lanhâer ef: na'r hwn a gyffyrddo a dim wedi ei halogi wrth y marw, na'r hwn yr ei oddi wrtho ddiagniad had;

5 Na'r un a gyffyrddo âg un ymlugiad, trwy yr hwn y gallu fod yn asian, neu a dyn y byddai asian o'i blegid, pa afendid bynnag fyddo arno:

6 A'r dyn a gyffyrddo âg ef, a fydd asian hyd yr hwyr: ac na fwytted o'r pethau cyssegredig, oddieithr iddo olechi ei gnawd mewn dwr.

7 A phan fachludo yr haul, glân fydd; ac wedi hynny bwytted o'r pethau cyssegredig: canys ei fwyd ef *yw* hwn.

8 Ac na fwytted o ddina wedi marw ei hun, neu well ei yaglyfaethu, i fod yn asian o'i blegid: myfi *yw* yr ARGLWYDD.

9 Ond cadwnt fy meddf i, ac na ddygant bechod bob un arnynt eu hunain, i farw o'i blegid, pan halogant hi: myfi *yw* yr AR- GLWYDD eu sancteiddydd hwynt.

10 Ac na fwytted un allud o'r peth cys- segredig: dfeithrddyn yr offeiriad, a'r gwas cyflog, ni chaiff fwytta y peth cyssegredig.

11 Ond pan bryno yr offeiriad ddyd am ei arian, hwnnw a gaiff fwytta o hono, a'r hwn a anaf *yn* ei dŷ ef: y rhai hyn a gânt fwytta o'i fara ef.

12 A merch yr offeiriad, pan fyddo hi eiddo gwr dfeithr, ni chaiff hi fwytta o offrwm y pethau cyssegredig.

13 Ond merch yr offeiriad, os gweddŵ fydd hi, neu wedi ygar, a heb blant iddi, ac wedi dychwelyd i dŷ ei thad, a gaiff fwytta o fara ei thad, megis *yn* ei hieuengetid; ac ni chaiff neb dfeithr fwytta o hono.

14 ¶ A phan fwyttio un beth cyssegredig mewn anwybod; yna chwanged ei bummed ran atto, a rhodded gyd a'r peth cyssegredig i'r offeiriad.

15 Ac na halogant gyssegredig bethau meib- lion Israel, y rhai a offrymment i'r AR- GLWYDD.

16 Ac na wnant iddynt ddwyn cosp cam- wedd, pan fwyttioent eu cyssegredig bethau hwynt: o herwydd myfi *yw* yr ARGLWYDD eu sancteiddydd.

17 ¶ A llefarodd yr ARGLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

18 Llefara wrth Aaron, ac wrth ei feibion, ac wrth holl feibion Israel, a dywed wrthynt, Pwy bynnag o dŷ Israel, ac o ddieithr yn Israel, a offrymmo ei offrwm yn ol ei holl addunedau, ac yn ol ei holl roddion gwir- fodd, y rhai a offrymment i'r ARGLWYDD yn boeth-offrwm;

19 Offrymmwch wrth eich ewyllys eich hun, un gwrryw perffeith-gwbl, o'r eidionau, o'r dafad, neu o'r geifr.

20 Nac offrymmwch ddim y byddo anaf arno; o herwydd ni bydd efe gymmeradwy drosoch.

21 A phan offrymmo gwr aberth hédd i'r ARGLWYDD, gan neillduo ei adduned, neu rodd ewillysgar o'r eidionau, neu o'r praidd, bydded herffeith-gwbl, fel y byddo gymmer- adwy: na fydded un anaf arno.

22 Y dall, neu yr ysig, neu yr anafus, neu y dafadenog, neu y crachlyd, neu y clafriylid, nac offrymmwch hwy i'r ARGLWYDD, ac na roddwch aberth tanllyd o honynt ar allor yr ARGLWYDD.

23 A'r eidion, neu yr oen a fyddo gormod neu ry fychain ei aelodau, gellwch ei offrym- tu yn offrwm gwirfodd; ond dros adduned ni bydd gymmeradwy.

24 Nac offrymmwch i'r ARGLWYDD ddim wedi llethu, neu yaigo, neu ddryllio, neu dorri; ac na wneuch yn eich tir y *faith* beth.

25 Ac nac offrymmwch o law un dieithr fwyd eich Duw o'r holl bethau hyn: canys y mac eu llygredigaeth ynddynt; anaf sydd arnynt: ni byddant gymmeradwy drosoch.

26 ¶ A llefarodd yr ARGLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

27 Pan aner eidion, neu ddfad, neu afr, bydded saith niwrnod dan ei fam: o'r wyth- fed dydd ac o hynny allan y bydd cymmer- adwy yn offrwm o aberth tanllyd i'r AR- GLWYDD.

28 Ac am fuchw neu ddfad, na leddwch hi a'i llwdu yn yr un dydd.

29 A phan aberthoch aberth diolch i'r ARGLWYDD, offrymmwch wrth eich ewyllys eich hunain.

30 Y dydd hwnnw y bwyttair ef; na weddillwch o hono hyd y bore: myf yw yr ARGWYDD.

31 Cedwch chwithau fy ngorchymynion, a gwnewch hwynt: myf yw yr ARGWYDD.

32 Ac na halogwch fy enw sanctaidd, ond sancteiddier fi ym mysg melbion Israel: myf yw yr ARGWYDD eich sancteiddydd.

33 Yr hwn a'ch dygais chwi allan o dir yr Aipht, i fod yn Dduw i chwi: myf yw yr ARGWYDD.

PENNOD XXIII.

1 *Gwylliau yr Arglwydd. 3 Y Sabboth. 4 Y Pasc. 9 Yr ysgub blaen-ffrwyth. 15 Gwyf i Sulgwyn. 23 Rhaid yw gadael peth i'r ddiadon i'w lossa. 23 Gwyf yr udgyrn. 28 Y dydd cymmod. 33 Gwyf i pebyll.*

LLEFARODD yr ARGWYDD hefyd wrth Moses, gan ddywedyd,

2 Llefara wrth feibion Israel, a dywed wrthynt, Gwylliau yr ARGWYDD, y rhai a gyhoeddwch yn gymmanfeydd sanctaidd, ydyw fy ngwylliau hyn.

3 Chwe diwrnod y gwneir gwaith; a'r seithfed dydd y bydd Sabboth gorphwysdra, sef cymmanfa sanctaidd; dim gwaith nis gwnewch: Sabboth yw efe i'r ARGWYDD yn eich holl drigfannau.

4 ¶ Dyma wyliau yr ARGWYDD, y cymmanfeydd sanctaidd, y rhai a gyhoeddwch yn eu tymmor.

5 O fewn y mis cyntaf, ar y pedwerydd dydd ar ddeg o'r mis, yn y cyfnos, y bydd Pasc yr ARGWYDD.

6 A'r pymthegfed dydd o'r mis hwnnw y bydd gwyl y bara croyw i'r ARGWYDD: saith niwrnod y bwyttwch fara croyw.

7 Ar y dydd cyntaf y bydd i chwi gymmanfa sanctaidd: dim caethwaith ni chewch ei wneuthur.

8 Ond offrymmwch ebyrth tanlyd i'r ARGWYDD saith niwrnod: ar y seithfed dydd byddid cymmanfa sanctaidd; na wnewch ddim caethwaith.

9 ¶ A llefarodd yr ARGWYDD wrth Moses, gan ddywedyd, Llefara wrth feibion Israel, a dywed wrthynt.

10 Pan ddaloch i'r tir a roddaf i chwi, a meddi o honoch ei gynhauaf; yna dygwch ysgub blaen-ffrwyth eich cynhauaf at yr offeiriad.

11 Cyhwfaned yntau yr ysgub ger bron yr ARGWYDD, i'ch gwneuthur yn gymmeradwy: trannoeth wedi y Sabboth y cyhwfana yr offeiriad hi.

12 Ac offrymmwch ar y dydd y cyhwfaner yr ysgub, oen blwydd, perffeiith-gwbl, yn boeth-offrwm i'r ARGWYDD.

13 A'i fwyd-offrwm o ddwy ddegfed ran o beilliad wedi ei gymmysgu ag olew, yn aberth tanlyd i'r ARGWYDD, yn arogl peraid: a'i ddiot-offrwm fydd o win, pedwaredd ran hin.

14 Bara hefyd, nac yd wedi ei grasu, na thywysenau ir, ni chewch eu bwytta hyd gorph y dydd hwnnw, nes dwyn o honoch offrwm eich Duw. Deddf dragywyddol trwy eich cenhedlaethau, yn eich holl drigfannau, fydd hyn.

15 ¶ A chyfrifwch i chwi o drannoeth wedi y Sabboth, o'r dydd y dygoch ysgub y cyhwfan; saith Sabboth cyflawn fyddant:

16 Hyd drannoeth wedi y seithfed Sabboth, y cyfrifwch ddeng niwrnod a deugain; ac offrymmwch fwyd-offrwm newydd i'r ARGWYDD.

17 A dygwch o'ch trigfannau ddwy dorth

gyhwfan, dwy ddegfed ran o beilliad fyddant: yn lefallnyd y pobir hwynt, yn blaen-ffrwyth i'r ARGWYDD.

18 Ac offrymmwch gyd a'r bara saith oen blwyddiaid, perffeiith-gwbl, ac un bustach ieuange, a dau hwrd: poeth-offrwm i'r ARGWYDD fyddant hwy, ynghyd a'u bywyd-offrwm a'u diot-offrwm; sef aberth tanlyd o arogl peraid i'r ARGWYDD.

19 Yna aberthwch un bwch geifr yn bech, aberth, a dau oen blwyddiaid yn aberth hedd.

20 A chyhwfaned yr offeiriad hwynt, ynghyd a bara y blaen-ffrwyth, yn offrwm, cyhwfan ger bron yr ARGWYDD, ynghyd, a'r ddau oen: cysegredig i'r ARGWYDD ac eiddo yr offeiriad fyddant.

21 A chyhoeddwch, o fewn corph y dydd hwnnw, y bydd cymmanfa sanctaidd i chwi; dim caethwaith nis gwnewch. Deddf dragywyddol, yn eich holl drigfannau, trwy eich cenhedlaethau, fydd hyn.

22 ¶ A phan fedoch gynhauaf eich tir, na lwyrfeda gyrrau dy faes, ac na lossa loffion dy gynhauaf; gad hwynt i'r tlawd a'r deithir; myf yw yr ARGWYDD eich Duw chwi.

23 ¶ A llefarodd yr ARGWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

24 Llefara wrth feibion Israel, gan ddywedyd, Ar y seithfed mis, ar y dydd cyntaf o'r mis, y bydd i chwi Sabboth, yn goffaf-wriaeth caniad udgyrn, a chymmanfa sanctaidd.

25 Dim caethwaith nis gwnewch; ond offrymmwch ebyrth tanlyd i'r ARGWYDD.

26 ¶ A llefarodd yr ARGWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

27 Y degfed dydd o'r seithfed mis hwn, y bydd dydd cymmod; cymmanfa sanctaidd fydd i chwi: yna cystuddiwech eich eneidiau, ac offrymmwch ebyrth tanlyd i'r ARGWYDD.

28 Ac na wnewch ddim gwaith o fewn corph y dydd hwnnw: o herwydd dydd cymmod yw, i wneuthur cymmod drosoch ger bron yr ARGWYDD eich Duw.

29 Cansp pob enaid a'r ni chystuddier o fewn corph y dydd hwn, a dorrir ymaith, oddi wrth ei bobl.

30 A phob enaid a wnelo ddim gwaith o fewn corph y dydd hwnnw, difethaf yr enaid hwnnw hefyd o fysg ei bobl.

31 Na wnewch ddim gwaith. Deddf dragywyddol, trwy eich cenhedlaethau, yn eich holl drigfannau, yw hyn.

32 Sabboth gorphwysdra yw efe i chwi; cystuddiwech chwithau eich eneidiau ar y nawfed dydd o'r mis, yn yr hwyr: o hwyr i hwyr y cedwch eich Sabboth.

33 ¶ A llefarodd yr ARGWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

34 Llefara wrth feibion Israel, gan ddywedyd, Ar y pymthegfed dydd o'r seithfed mis hwn y bydd gwyl y pebyll saith niwrnod i'r ARGWYDD.

35 Ar y dydd cyntaf y bydd cymmanfa sanctaidd: dim caethwaith nis gwnewch.

36 Saith niwrnod yr offrymmwch aberth tanlyd i'r ARGWYDD: ar yr wythfed dydd y bydd cymmanfa sanctaidd i chwi; a chwi a offrymmwch aberth tanlyd i'r ARGWYDD: uchel wyl yw hi; na wnewch ddim caethwaith.

37 Dyma wyliau yr ARGWYDD, y rhai a gyhoeddwch yn gymmanfeydd sanctaidd, i offrymmu i'r ARGWYDD aberth tanlyd, offrwm poeth, bywyd-offrwm, aberth, a diot-offrwm; pob peth yn ei ddydd:

38 Heb law Sabbothau yr ARGLWYDD, ac heb law eich rhoddion chiwi, ac heb law eich holl addunedau, ac heb law eich holl offrymmau gwirfodd, a roddoch i'r ARGLWYDD.

39 Ac ar y pymthegfed dydd o'r seithfed mis, pan gynnulloch ffrwyth eich tir, cedwch wyl i'r ARGLWYDD saith niwrnod: bydded gorphwysdra ar y dydd cyntaf, a gorphwysdra ar yr wythfed dydd.

40 A'r dydd cyntaf cymmerwch i chiwi ffrwyth pren prydfeth, canghenau palmwydd, a brig pren caedffrig, a helyg afon; ac ymlawenhewch ger bron yr ARGLWYDD eich Duw saith niwrnod.

41 A chedwch hon yn wyl i'r ARGLWYDD saith niwrnod yn y ffrwyddyn: deddf dragwyddol yn eich cenhedlaethau yw; ar y seithfed mis y cedwch hi yn wyl.

42 Mewn bythod yr arhoswch saith niwrnod; pob pfordor yn Israel a drigant mewn bythod:

43 Fel y gwypo eich cenhedlaethau chiwi mai mewn bythod y perals i feibion Israel drigo, pan ddygais hwynt allan o dir yr Aiphit: myfi yw yr ARGLWYDD eich Duw.

44 A thraethodd Moses wyliau yr ARGLWYDD wrth feibion Israel.

PENNOD XXIV.

1 *Olew y llusernau.* 5 *Y bara gosod.* 10 *Mab Selomith yn cablu.* 13 *Cyfraith cablled,* 17 *a llafruddiaeth.* 18 *Am golled.* 23 *Llabyddio y cablw.*

A LLEFARODD yr ARGLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

2 Gorchymyn i feibion Israel ddwyn attaf olew olew-wydden pur, coethedig, i'r goleuni, i beri i'r lampau gynnue bob amser.

3 O'r tu allan i wahanlen y dystiolaeth, ym mhabel y cyfarfod, y trefna Aaron ef o hwy hyd fore, ger bron yr ARGLWYDD, bob amser. Deddf dragwyddol trwy eich cenhedlaethau fydd hyn.

4 Ar y canhwyllyben pur y trefna efe y lampau ger bron yr ARGLWYDD bob amser.

5 ¶ A chymmer beilliaid, a phoba ef yn ddeuddeg teisen: dwy ddegfed ran fydd pob teisen.

6 A gosod hwynt yn ddwy rhes, chwech yn y rhes, ar y bwrdd pur, ger bron yr ARGLWYDD.

7 A dod thus pur ar bob rhes, fel y byddo ar y bara, yn goffadwriaeth, ac yn aberth tanllyd i'r ARGLWYDD.

8 Ar bob dydd Sabboth y trefna efe hyn ger bron yr ARGLWYDD bob amser, yn gyfammod dragwyddol oddi wrth feibion Israel.

9 A bydd eiddo Aaron a'i feibion; a hwy a'i bwyty yn y lle sanctaidd: canys sancteiddiolaf yw iddo ef o ebyrth tanllyd yr ARGLWYDD, trwy ddeddf dragwyddol.

10 ¶ A mab gwaig o Israel, a hwn yn fab gwr o'r Aiphit, a aeth allan ym mysg meibion Israel; a mab yr Israeleas a gwr o Israel a ymgynghenasant yn y gwersyll.

11 A mab y wraig o Israel a gablodd enw yr ARGLWYDD, ac a feildigodd: yna y dygasant ef at Moses: ac enw ef fam oedd Selomith, merch Dibri, o Iwyth Dan.

12 A gosodasant ef y ngharchar, fel yr hysbysid iddynt o enau yr ARGLWYDD beith a wnaent.

13 A llefarodd yr ARGLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

14 Dwg y cablydd i'r tu allan i'r gwersyll; a rhodded pawb a'i clywsant ef eu dwylaw

ar ei ben ef, a llabyddied yr holl gynnulleidfa ef.

15 A llefara wrth feibion Israel, gan ddywedyd, Pwy bynnag a gablo ei Dduw, a ddwg ei bechod.

16 A lladder yn farw yr hwn a feildithio enw yr ARGLWYDD; yr holi gynnulleidfa gan labyddio a'i llabyddiant ef: lladder yn gystal y dieithr, a'r priodor, pan gablo efe enw yr ARGLWYDD.

17 ¶ A'r neb a laddo ddyn, lladder yntau yn farw.

18 A'r hwn a laddo anifail, taled am dano; anifail am anifail.

19 A phan dwelo un anaf ar ei gymmydog; fel y gwnaeth, gwneier iddo:

20 Torriad am dorriad, lygad am lygad, dant am ddant: megis y gwnaeth anaf ar ddyn, felly gwneier iddo yntau.

21 A'r hwn a laddo anifail, a dal am dano: a laddo ddyn, a leddir.

22 Bydded un farn i chiwi; bydded i'r dieithr, fel i'r pfordor: myfi ydwyf yr ARGLWYDD eich Duw.

23 ¶ A mynegodd Moses hyn i feibion Israel: a hwynt a ddygasant y cablydd i'r tu allan i'r gwersyll, ac a'i llabyddiant ef a cherrig. Felly meibion Israel a wnaethant megis y gorchymynodd yr ARGLWYDD wrth Moses.

PENNOD XXV.

1 *Sabboth y seithfed flwyddyn.* 8 *Y jubili yn y ddeddf flwyddyn a deugain.* 14 *Am orthrymnu.* 18 *Bendith am wfrudd-dod.* 23 *Gollyngiad tiroedd,* 29 *a thaf.* 35 *Toesturio wrth y tlawd.* 39 *Esmwyth drin caethion.* 47 *Adorynu gweision.*

LLEFARODD yr ARGLWYDD hefyd wrth Moses, ym mynydd Sinai, gan ddywedyd, 2 Llefara wrth feibion Israel, a dywed wrthynt, Pan ddeloch i'r tir yr hwn a roddaf i chiwi; yna gorphwysed y tir Sabboth i'r ARGLWYDD.

3 Chwe blynedd yr heui dy faes, a chwe blynedd y torri dy winllan, ac y ceagil ei chnwd.

4 Ac ar y seithfed flwyddyn y bydd Sabboth gorphwysdra i'r tir, sef Sabboth i'r ARGLWYDD: na hana dy faes, ac na thorr dy winllan.

5 Na chynhsuafa yr hyn a dyfo o hono ei hun, ac na chasgl rawnwin dy winwydden ni thecliaist: bydd yn flwyddyn orphwysdra i'r tir.

6 Ond bydded ffrwyth Sabboth y tir yn ymborth i chiwi; sef i ti, ac i'th wasan-aethwr, ac i'th wasan-aethferch, ac i'th weinidog cyffog, ac i'th allud yr hwn a ymdeithio gyd a thi,

7 I'th anifail hefyd, ac i'r bwystfil fydd yn dy dir, y bydd ei holl gnwd yn ymborth.

8 ¶ Cyfrif hefyd i ti saith Sabboth o flynyddoedd, sef saith mlynedd seithwaith; dyddiau y saith Sabboth o flynyddoedd fyddant i ti yn naw mlynedd a deugain.

9 Yna par ganu i ti udgorn y jubili ar y seithfed mis, ar y ddeddf dydd o'r mis; ar ddydd y cymmod cenwech yr udgorn trwy eich holl wlad.

10 A sancteiddiwech y ddeddf flwyddyn a deugain, a chyhoeddwech ryddid yn y wlad i'w holl drigolion: jubili fydd hi i chiwi; a dychwelwech bob un i'w etifeddiaeth, se, dychwelwech bob un at ei deulu.

11 Y ddeddf flwyddyn a deugain honno fydd jubili i chiwi: na heuwch, ac na fedwech ei chnwd a dyfo o hono ei hun; ac na chynnullwech ei gwinwydden ni theclwyd.

12 Am ei bod yn jubili, bydded sanctaidd i chwi: o'r maes y bwyttwch ei ffrwyth hi.

13 O fewn y fwyddyn jubili hon y dychwelwch bob un i'w etifeddiaeth.

14 Pan werthech ddim i'w gymmydog, neu brynu ar law dy gymmydog, na orthrymmwch bawb eich gilydd.

15 Pryn gan dy gymmydog yn ol rhifedi y blynyddoedd ar ol y jubili; a gwerthed efe i tithau yn ol rhifedi blynyddoedd y cnydau.

16 Yn ol amldra y blynyddoedd y chwanegei ei bris, ac yn ol anamldra y blynyddoedd y lleihai di ei bris: o herwydd rhifedi y cnydau y mae efe yn ei werthu i ti.

17 Ac na orthrymmwch bob un ei gymmydog; ond ofna dy Dduw: canys myfi ydwyf yr ARGWYDD eich Duw chwli.

18 ¶ Gwnewch chwithau fy neddfau, a chedwch fy marnedigathau, a gwnewch hwynt; a chewch drigo yn y tir yn ddiogel.

19 Y tir hefyd a rydd ei ffrwyth; a chewch ffrwyta digon, a thrigo ynddo yn ddiogel.

20 Ac hefyd os dywedwch, Beth a fwyttawn y seithfed fwyddyn? wele, ni chawn hau, ac ni chawn gynnul ein cnwd:

21 Yna mi a archaf fy mendith arnoch y chewched fwyddyn; a hi a ddiwg ei ffrwyth i wasanaethu dros dair blynedd.

22 A'r wythfed fwyddyn yr heuwch; ond bwyttewch o'r hên gnwd hyd y nawfed fwyddyn: nes dyfod ei chnwd hi, y bwyttewch o'r hên.

23 ¶ A'r tir ni chair ei werthu yn llwyr: canys eiddol fi yw y tir; o herwydd ddeithriaid ac alludion ydych gyd â mi.

24 Ac yn holl dir eich etifeddiaeth rhoddwch olyngdod i'r tir.

25 ¶ Os tloda dy frawd, a gwerthu dim o'i etifeddiaeth, a dyfod ei gyfneasaf i'w ollwng; yna efe a gaiff ollwng yr hyn a werthodd ei frawd.

26 Ond os y gwr ni bydd ganddo neb a'i gollyng, a chyrrhaeddyd o'i law ef ei hun gael digon i'w ollwng:

27 Yna cyfrifed flynnyddoedd ei werthiad, a rhodded drachefn yr hyn fyddo dros ben i'r gwr yr hwn y gwerthodd ef iddo; felly âed ei lwaith i'w etifeddiaeth.

28 Ac os ei law ni chaff ddiagon i dalu iddo; yna bydded yr hyn a werthodd efe yn llaw yr hwn a'i prynodd hyd fwyddyn y jubili; ac yn y jubili yr â yn rhydd, ac efe a ddychwel i'w etifeddiaeth.

29 A phan wertho gwr dy annedd o fewn dinas gaerog; yna bydded ei olyngdod hyd ben blynyddyn gyflawn wedi ei werthu: dros fwyddyn y bydd rhydd ei ollwng ef.

30 Ac oni olyngir eyn cyflawn iddo fwyddyn gyfan; yna sicrhaf y tŷ, yr hwn fydd yn y ddinas gaerog, yn llwyr i'r neb a'i prynodd, ac i'w hiliogaeth: nid â yn rhydd yn y jubili.

31 Ond tai y trefi nid oes caerou o amgylch iddynt, a gyfrifir fel caeruod: bid gollyngdod iddynt, ac yn y jubili yr ânt yn rhydd.

32 Ond dinasoedd y Lefaid, a thal dinasoedd eu hetifeddiaeth hwynt, bid i'r Lefaid eu gollwng bob amser.

33 Ac os pryn un gan y Lefaid; yna âed y tŷ a werthwyd, a dinas ei etifeddiaeth ef, allan yn y jubili: canys tai dinasoedd y Lefaid ydyw eu hetifeddiaeth hwynt ym mysg meibion Israel.

34 Ac ni chair gwerthu maes pentrefol eu

dinasoedd hwynt: canys etifeddiaeth dragywyddol yw efe iddynt.

35 ¶ A phan dlodo dy frawd gyd â thi, a llesgau o'i law; cynnorthwya ef, fel y byddo byw gyd â thi; er ei fod yn ddeithrddyn, neu yn allud.

36 Na chymmer ganddo ocerath, na llôg; ond ofna dy Dduw; a gâd i'w frawd fyw gyd â thi.

37 Na ddod dy arian iddo ar usuriaeth, ac na ddod dy fwyd iddo ar lôg.

38 Myfi yw yr ARGWYDD eich Duw chwli, yr hwn a'ch dygais allan o dir yr Aipht, i roddi i chwi dir Canaan, ac i fod yn Dduw i chwi.

39 ¶ A phan dlodo dy frawd gyd â thi, a'i werthu ef i ti; na wna iddo wasanaethu yn gaethwas.

40 Bydded gyd â thi fel gweinidog cyfflog, fel ymdeithydd; hyd fwyddyn y jubili y caiff wasanaethu gyd â thi.

41 Yna âed oddi wrthyt ti, efe a'i blant gyd âg ef, a dycheleat at ei dylwyth, ac âed dracheffn i etifeddiaeth ei dadau.

42 Canys fy ngweision i ydynt, y rhai a ddygais allan o dir yr Aipht: na werthet hwynt fel caethweision.

43 Na feistrola arno ef yn galed; ond ofna dy Dduw.

44 A chymmer dy wasanaethwr, a'w wasanaethferch, y rhai fyddant i ti, o fyrg y ceuthelloedd y rhai ydynt o'ch amgylch: o honynt y prynwch wasanaethwr a wasanaethferch.

45 A hefyd o blant yr alludion y rhai a ymdeithiant gyd â chwi, prynwch o'r rhai hyn, ac o'u tylwyth y rhai ynt gyd â chwi, y rhai a genhedlasant hwy yn eich tir chwi: byddant hwy i chwi yn feddiant.

46 Ac etifeddwch hwynt i'w plant ar eich ol, i'w meddiannu hwynt yn etifeddiaeth; gwnewch iddynt eich gwasanaethu byth: ond eich brodyr, meibion Israel, na feistrolwch yn galed y naill ar y llall.

47 ¶ A phan gyrhaeddo llaw dyn ddeithr neu ymdeithydd gyfoeth gyd â thi, ac i'w frawd dlodi yn ei ynyl ef, a'i werthu ei hun i'r ddeithr yr hwn fydd yn trigo gyd â thi, neu i un o hiliogaeth tylwyth y ddeithrddyn:

48 Wedi ei werthu, cair ei ollwng yn rhydd; un o'i frodyr a gaiff ei ollwng yn rhydd;

49 Naill ai ei ewythr, ai mab ei ewythr, a'i gollwng ef yn rhydd; neu un o'i gyfneasaf ef, o'i dylwyth ei hun, a'i gollwng yn rhydd; neu, os ei law a gyrhaedd, gollynged efe ei hun.

50 A chyfrifed a'i brynwr, o'r fwyddyn y gwerthwyd ef, hyd fwyddyn y jubili: a bydded arian ei werthiad ef fel rhifedi y blynyddoedd; megis dyddiau gweinidog cyfflog y bydd gyd âg ef.

51 Os llawer fydd o flynnyddoedd yn ôl; taled ei olyngdod o arian ei brynedigaeth yn ol hynny.

52 Ac os ychydig flynnyddoedd fydd yn ôl hyd fwyddyn y jubili, pan gyfrifo âg ef; taled ei olyngdod yn ol ei flynnyddoedd.

53 Megis gwas cyfflog o fwyddyn i fwyddyn y bydd efe gyd âg ef: ac na feistrolod arno yn galed yn dy olwg di.

54 Ac os efe ni olyngir o fewn y blynyddoedd hyn; yna âed allan fwyddyn y jubili, efe a'i blant gyd âg ef.

55 Canys gweision i mi yw meibion Israel; fy ngweision ydynt, y rhai a ddygais o dir yr Aipht: myfi ydwyf yr ARGWYDD eich Duw chwli.

PENNOD XXVI.

1 *Am ddelw-addoliaeth.* 2 *Am grefydd.* 3 *Bendith i'r rhai a gadwont y gorchymynion;* 4 *a mellidith i'r rhai o'u torrânt.* 40 *Duw yn addaw cofio y rhai a odifarahânt.*

NA wneuch eilunod i chwi, ac na chodwch i chwi ddelw gorfeddig, na cholofn, ac na roddwch ddelw faen yn eich tir i ym-grymmu iddi: canys myfi *yw* yr **ARGLWYDD** eich Duw chwi.

2 Fy Sabbothau i a gedwch, a'm cyssegr i a berchwch: myfi *ydyf* yr **ARGLWYDD**.

3 ¶ Os yn fy neddfau i y rhodiwch, a'm gorchymynion a gedwch, a'u gwneuthur hwynt;

4 Yna mi a roddaf eich gwlaw yn ei amser, a rhoed y ddaear ei chynnyrch, a choed y maes a rydd eu ffwrwth.

5 A'ch dyrnu a gyrhaedd hyd gynhauaf y grawnwin, a chynhauaf y grawnwin a gyrhaedd hyd amser hau; a'ch bara a fywttêwch yn ddigonol, ac yn eich tir y trigwch yn ddtogel.

6 Rhoddaf heddwch hefyd yn y tir, a gorweddwch hefyd heb ddychrynydd: a gwnaf i'r bywstfil niweidol ddarfod o'r tir; ac nid â cledddyf trwy eich tir.

7 Eich gelynyon hefyd a erlidwch, a syrthiant o'ch blaen ar y cledddyf.

8 A phump o honoch a erlidia gant, a chant e honoch a erlidia ddegmîl; a'ch gelynyon a syrth o'ch blaen ar y cledddyf.

9 A mi a edrychaf am danoch, ac a'ch gwnaf yn ffwrwthlaw, ac a'ch amlhâf, ac a gadarnhâf fy nghyfammod & chwi.

10 A'r hên ystôr a fywttêwch, Ie, yr hên a fwrithwch chwi allan o achos y newydd.

11 Rhoddaf hefyd fy nhabernacl yn eich mysg; ac ni ffeiddia fy enaid chwi.

12 A mi a rodiâf yn eich plith; a byddaf yn Dduw i chwi, a chwithau a fyddwch yn bobl i mi.

13 Myfi *yw* yr **ARGLWYDD** eich Duw, yr hwn a'ch dygas chwi allan o dir y Aipht, rhag eich bod yn gathweision iddynt; a thorrâis rwyman eich iau, a gwneuthum i chwi rodio yn sythion.

14 ¶ Ond os chwi ni wrandêwch arnaf, ac ni wneuch yr holl orchymynion hyn;

15 Os fy neddfau hefyd a ddirmygwch, ac os eich enaid a ffeiddia fy marnedigaethau, heb wneuthur fy holl orchymynion, ond torri fy nghyfammod;

16 Minnau hefyd a wnaf hyn i chwi: gosodaf yn oruchaf amoch ddychryn, darfedigaeth, a'r cryd poeth, y rhai a wna i'r llygaidd ballu, ac a ofidian eich eneidiau: a heuwch eich had yn ofer; canys eich gelynyon a'l bwytyt;

17 Ac a osodaf fy wyneb i'ch erbyn, a chwi a syrthiwch o flaen eich gelynyon; a'ch casion a feistrola amoch; ftochw hefyd pan na byddo neb yn eich erlid.

18 Ac os er hyn ni wrandêwch arnaf, yna y chwanegaf eich cospi chwi saith mwy am eich pechodau.

19 A mi a dorraf falchder eich nerth chwi; a gwnaf eich nefoedd chwi fel haiarn, a'ch tir chwi fel pres:

20 A'ch cryfder a dreulir yn ofer: canys eich tir ni rydd ei gynnyrch, a choed y tir ni roddant eu ffwrwth.

21 ¶ Ac os rhodiwch y'ngwrthwyneb i mi, ac ni fynnwch wrando arnaf fi; mi a chwanegef bla saith mwy amoch yn ol eich pechodau.

22 Ac anfonaf ffywstfil y maes yn eich erbyn, ac efe a'ch gwna chwi yn ddiablant, ac

a ddfetha eich anifeiliaid, ac a'ch Neftâ chwi; a'ch ffyrdd a wna'r yn anlwlch.

23 Ac os wrth hyn ni chymmerwch ddyg gennyf, ond rhodio yn y gwrthwyneb i mi;

24 Yna y rhodiâf finnau yn y gwrthwyneb i chwithau, a mi a'ch cospaf chwi hefyd etto yn saith mwy am eich pechodau.

25 A dygaf amoch gledddyf, yr hwn a ddial fy nghyfammod: a phan ymgasglô i'ch dinasoedd, yna yr anfonaf haint i'ch mysg; a chwi a roddir yn llaw y gelyn.

26 A phan dorrrwyf ffon eich bara, yna deg o wragedd a bobant eich bara mewn un ffwrn, ac a ddygant eich bara adref dan bwys: a chwi a fwyttêwch, ac nis digonir chwi.

27 Ac os er hyn ni wrandêwch arnaf, ond rhodio y'ngwrthwyneb i mi;

28 Minnau a rodiâf y'ngwrthwyneb i chwithau mewn llid; a myfi, Ie myfi, a'ch cospaf chwi etto saith mwy am eich pechodau.

29 A chwi a fywttêwch gnawd eich meibion, a chnawd eich merchd a fywttêwch.

30 Eich uchelfeydd hefyd a ddiynstrïaf, ac a dorraf eich delwau, ac a roddaf eich celaneddau chwi ar gelaneddau eich eilunod, a'm henaid a'ch ffeiddia chwi.

31 A gwnaf eich dinasoedd yn anghyfanedd, ac a ddiynstrïaf eich cyssegroedd, ac ni aroglaf eich aroglau peraid.

32 A mi a ddiynstrïaf y tir; fel y byddo aruthr gan eich gelynyon, y rhai a drigant ynddo, o'i herwydd.

33 Chwithau a wasgaraf ym mysg y cenhedloedd, a gwnaf dynnu cledddyf ar eich ol; a'ch tir fydd ddfiaethwch, a'ch dinasoedd yn anghyfanedd.

34 Yna y mwynhâ y tir ei Sabbothau yr holl ddyddiau y byddo yn ddfiaethwch, a chwithau a *fyddwch* yn nhir eich gelynyon; yna y gorphwys y tir, ac y mwynhâ ei Sabbothau.

35 Yr holl ddyddiau y byddo yn ddfiaethwch y gorphwys; o herwydd na orphwysodd ar eich Sabbothau chwi, pan oeddych yn trigo ynddo.

36 A'r hyn a weddillir o honoch, dygaf lesgedd ar eu calonnau yn nhir eu gelynyon; a thrwt deilen yn ysgwyd a'u herlid hwynt; a ffoant fel ffô rhag cledddyf; a syrthiant hefyd heb neb yn eu herlid.

37 A syrthiant bawb ar eu gilydd, megis o flaen cledddyf, heb neb yn eu herlid: ac ni ellwch sefyll o flaen eich gelynyon.

38 Difethir chwi hefyd ym mysg y cenhedloedd, a thir eich gelynyon a'ch bwytyt.

39 A'r rhai a weddillir o honoch, a doddant yn eu hanwireddau yn nhir eich gelynyon; yna yn anwireddau eu tadau gyd â hwynt y toddant.

40 Os cyffasant eu hanwiredd, ac anwiredd eu tadau, ynghyd a'u camwedd yr hwn a wnaethant i'm herbyn, a hefyd rhodio o'honynt yn y gwrthwyneb i mi;

41 A rhodio o honof finnau yn eu gwrthwyneb hwythau, a'u dwyn hwynt i dir eu gelynyon; os yno yr ymstwyng eu calon ddfenwaeddig, a'u bod yn foddllawn am eu cospedigaeth:

42 Minnau a gofâf fy nghyfammod â Jacob, a'm cyfammod hefyd âg Isaac, a'm cyfammod hefyd âg Abraham a gofâf; ac a gofâf y tir hefyd.

43 A'r tir a adewir ganddynt, ac a fwynhâ ei Sabbothau, tra fyddo yn ddfiaethwch hebddynt: a hwythau a foddionir am eu cospedigaeth; o achos ac o herwydd dirmygu

o honynt fy marnedigasthau, a ffieldio o'u henaid fy neddfau.

44 Ac er hyn hefyd, pan fyddont yn nhr eu gelyniou, nis gwrthodaf ac ni ffieldiaf hwynt i'w difetha, gan dorri fy nghyffammod a hwynt: o herwydd myfi *ysgwyr* yr ARGLWYDD eu Duw hwynt.

45 Ond cofaf er eu mwyn gyfammod y rhai gynt, y rhai a ddygais allan o dir yr Aiphit y'ngolwg y cenhedloedd, i fod iddynt yn IDDUW: myfi *ysgwyr* yr ARGLWYDD.

46 Dyma y deddfau, a'r barnedigasthau, a'r cyfreithiau, y rhai a roddodd yr ARGLWYDD rhyngddo ei hun a meibion Israel, ym mynydd Sinai, trwy law Moses.

PENNOD XXVII.

1 Yr hwn a wneio adduned hysbysol, eiddo yr Arglwydd *fydd*. 3 Pris y cyfryw adduned. 9 Am anisfaul a rodder trwy adduned. 14 Am dŷ. 16 Am faes, a'i olyngrïad. 28 Ni ryddhair un ddiogydd-beth. 32 Nid rhydd newid y degwn.

ALLEFARODD yr ARGLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

2 Llefara wrth feibion Israel, a dywed wrthynt, Pan addunedo neb adduned neillduol, y dynion *fydd* eiddo yr ARGLWYDD, yn dy bris di.

3 A bydd dy bris, am wryw o fab ugain mlwydd hyd fab triugain mlwydd, Ia, bydd dy bris ddeg siel a deugain o arian, yn ol siel y cyssegr.

4 Ac os benyw *fydd*, bydded dy bris ddeg siel ar hugain.

5 Ac o fab pŵm mlwydd hyd fab ugain mlwydd, bydded dy bris am wryw ugain siel, ac am fenyw ddeg siel.

6 A bydded hefyd dy bris am wryw o fab misyriad hyd fab pŵm mlwydd, bŵm siel o arian; ac am fenyw dy bris *fydd* tri siel o arian.

7 Ac o fab triugeinmlwydd ac uchod, os gwryw *fydd*, bydded dy bris bymtheg siel, ac am fenyw ddeg siel.

8 Ond os tlottach *fydd* efe na'th bris di; yna safed ger bron yr offeiriad, a phrisied yr offeiriad ef: yn ol yr hyn a gythaeddo llaw yr addunedydd, *felly* y prisia yr offeiriad ef.

9 ¶ Ond os anifail, yr hwn yr offrymmir o hono offrwm i'r ARGLWYDD, *fydd* ei adduned; yr hyn oll a roddir o'r cyfryw i'r ARGLWYDD, sanctaidd *fydd*.

10 Na rodded un arall am dano, ac na newidied ef, y da am y drwg, neu y drwg am y da: ac os gan newid y newidia anifail am anifail; bydded hwnnw a bydded ei gyfnewid hefyd yn sanctaidd.

11 Ac os *adduned* *efe* un anifail aflan, yr hwn ni ddylent offrymmu o hono offrwm i'r ARGLWYDD; yna rhodded yr anifail i sefyll ger bron yr offeiriad:

12 A phrisied yr offeiriad ef, os da os drwg *fydd*: fel y prisiech di yr offeiriad *ef*, *rely* y bydd.

13 Ac os efe gan brynu a'i pryn; yna rhodded at dy bris di ei bummed *ran* yn ychwaneg.

14 ¶ A phan sancteiddio gwr ei dŷ yn sanctaidd i'r ARGLWYDD; yna yr offeiriad

a'i prisia, os da os drwg *fydd*: megis y prisio yr offeiriad ef, *felly* y saif.

15 Ac os yr hwn a'i sancteiddiodd a ollwng ei dŷ yn rhydd; yna rhodded bummed *ran* arian dy bris yn ychwaneg atto, a bydded eiddo ef.

16 ¶ Ac os o faes ei etifeddiaeth y sancteiddia gwr i'r ARGLWYDD; yna bydded dy bris yn ol ei hauad: hauad homer o halld *fydd* er deg siel a deugain o arian.

17 Os o fiwyddyn y Jubili y sancteiddia *efe* ei faes, yn ol dy bris di y saif.

18 Ond os wedi y Jubili y sancteiddia *efe* ei faes; yna dogned yr offeiriad yr arian iddo, yn ol y blynyddoedd fyddant yn ôl, hyd fiwyddyn y Jubili, a lleihaer ar dy bris di.

19 Ac os yr hwn a'i sancteiddiodd gan brynu a bryn y maes; yna rhodded bummed *ran* arian dy bris di yn ychwaneg atto, a bydded iddo ef.

20 Ac onis gollwng y maes, neu os gwerthodd y maes i wr arall; ni cheir ei ollwng mwy.

21 A'r maes *fydd*, pan elo *efe* allan yn y Jubili, yn gysegredig i'r ARGLWYDD, fel maes diogydd: a bydded yn feddiant i'r offeiriad.

22 Ac os ei dir pryn, yr hwn ni *bydd* o dir ei etifeddiaeth, a sancteiddia *efe* i'r ARGLWYDD;

23 Yna cyfrifed yr offeiriad iddo ddogndy bris di, hyd fiwyddyn y Jubili; a rhodded yntau dy bris di yn gysegredig i'r ARGLWYDD, y dydd hwnnw.

24 Y maes a ŷ yn ei ôl, fiwyddyn y Jubili, i'r hwn y prynasid ef ganddo, *sef* yr hwn *oedd* eiddo etifeddiaeth y tir.

25 A phob pris i ti *fydd* wrth siel y cyssegr: ugain geraf *fydd* y siel.

26 ¶ Ond y cyntaf anedig o anifail, yr hwn sydd flaen-ffrwyth i'r ARGLWYDD, na chyssegred neb ef, pa un bynnag' ai eidion ai dafad *fyddo*: eiddo yr ARGLWYDD *yw* efe.

27 Ond os ei *adduned* *ef* *fydd* o anifail aflan; yna rhyddhaed ef yn dy bris di, a rhodded ei bummed *ran* yn ychwaneg atto: ac onis rhyddha, yna gwerther ef yn dy bris di.

28 ¶ Ond pob ddiogydd-beth a ddiogyddo un i'r ARGLWYDD, o'r hyn oll a *fyddo* eiddo ef, o ddyn neu o anifail, neu o faes ei etifeddiaeth, ni werthir, ac ni ryddhair: pob ddiogydd-beth *fydd* sancteiddiolaf i'r ARGLWYDD.

29 Ni cheir gollwng yn rhydd un *anisfaul* ddiogyddog, yr hwn a ddiogydder gan ddyn; lladder yn farw.

30 ¶ A holl ddegwm y tir, o had y tir, *ao* o ffrwyth y coed, yr ARGLWYDD a'u plau; cysegredig i'r ARGLWYDD *yw*.

31 Ac os gwr gan brynu a bryn ddim o'i ddegwm, rhodded ei bummed *ran* yn ychwaneg atto.

32 A phob degwm eidion, neu ddafad, yr hyn oll a elo dan y wialen; y degfed *fydd* cysegredig i'r ARGLWYDD.

33 Nac edryched pa un ai da ai drwg *fydd* *efe*, ac na newidied ef: ond os gan newid y newidia *efe* hwnnw, bydded hwnnw a bydded ei gyfnewid ef hefyd yn gysegredig; ni ellir ei ollwng yn rhydd.

34 Dyma y gorchymynion a orchymynodd yr ARGLWYDD wrth Moses, i feibion Israel, ym mynydd Sinai.

PEDWERYDD LLYFR MOSES,

YR HWN A ELWIR

NUMERI.

PENNOD I.

1 *Duwo yn peri rhifo y bobl. 5 Capteniaid y lwythau. 17 Rhifedi pob lwyth. 47 Neill-duo y Lefaid i wasanaeth yr Arglwydd.*

AR ARGLWYDD a lefarodd wrth Moses, yn anialweh Sinai, yn mhabell y cyfarfod, ar y *dydd* cyntaf o'r ail mis, yn yr ail fiwyddyn wedi eu dyfod hwy allan o dir yr Aipht, gan ddywyd.

2 Cymmerwch nifer holl gynulleidfa meibion Israel, yn ol eu teuluoedd, wrth dŷ eu tadau, dan rif *eu* henwau, pob gwrryw wrth eu pennau;

3 O fab ugain mlwydd ac uchod, pob un a allo fyned i ryfel yn Israel: ti ac Aaron a'u cyfrifwch hwynt yn ol eu lluoedd.

4 A bydded gyd â chwi wr o bob llwyth; sef y gwr pennaf o dŷ ei dadau.

5 ¶ A dyma enwau y gwŷr a safant gyd â chwi. O *lwyth* Reuben; Elisur mab Sedŷur.

6 O *lwyth* Simeon; Selumiel mab Surisadai.

7 O *lwyth* Judah; Nahson mab Aminadab.

8 O *lwyth* Issachar; Nethaneel mab Suar.

9 O *lwyth* Zabulon; Elifab mab Helon.

10 O feibion Joseph: dros Ephraim, Elisama mab Ammihud; dros Manasseh, Gamaliel mab Pedasur.

11 O *lwyth* Benjamin; Abidan mab Gideon.

12 O *lwyth* Dan; Ahiezer mab Ammisadai.

13 O *lwyth* Aser; Pagiel mab Ocran.

14 O *lwyth* Gad; Eliasaph mab Deuel.

15 O *lwyth* Naphtali; Ahira mab Enan.

16 Dyma rai enwog y gynulleidfa, tywysogion llwythau eu tadau, pennaethiaid mil-oedd Israel *oeddynt* hwy.

17 ¶ A chymmerodd Moses ac Aaron y gwŷr hyn a hysbysasid wrth eu henwau.

18 Ac a gasglasant yr holl gynulleidfa ynghyd ar y *dydd* cyntaf o'r ail mis; a rhoddasant eu hachau, trwy eu teuluoedd, yn ol tŷ eu tadau, dan rif *eu* henwau, o fab ugain mlwydd ac uchod, erbyn eu pennau.

19 Megis y gorehymnodd yr ARGLWYDD i Moses, felly y rhifodd efe hwynt yn anialweh Sinai.

20 ¶ A meibion Reuben, cyntaf-anedig Israel, wrth eu cenedi ol hun, yn ol eu teuluoedd, o dŷ eu tadau, dan rif *eu* henwau, erbyn eu pennau, pob gwrryw o fab ugain mlwydd ac uchod, pob un a'r allai fyned i ryfel;

21 Y rhai a rifwyd o honynt, *sef* o lwyth Reuben, *oedd* chwe mil a deugain a phŵm cant.

22 ¶ O feibion Simeon, wrth eu cenedlaethau, yn ol eu teuluoedd, o dŷ eu tadau, eu rhifedigion *oedd*, dan rif *eu* henwau, erbyn eu pennau, pob gwrryw o fab ugain mlwydd ac uchod, *sef* pob un a'r allai fyned i ryfel;

23 Eu rhifedigion hwynt, o lwyth Simeon, *oedd* onid un fil triugain mil a thri chant.

24 ¶ O feibion Gad, wrth eu cenedlaethau, yn ol eu lluoedd, o dŷ eu tadau, dan rif *eu* henwau, o fab ugain mlwydd ac uchod, pob un a'r allai fyned i ryfel;

25 Eu rhifedigion hwynt, o lwyth Gad, *oeddynt* bum mil a deugain a chwe chant a deg a deugain.

26 ¶ O feibion Judah, wrth eu cenedlaethau, yn ol eu teuluoedd, o dŷ eu tadau, dan rif *eu* henwau, o fab ugain mlwydd ac uchod, pawb a'r a oedd yn gallu myned i ryfel;

27 Eu rhifedigion hwynt, o lwyth Judah, *oedd* bedair mil ar ddeg a thriugain a chwe chant.

28 ¶ O feibion Issachar, wrth eu cenedlaethau, yn ol eu teuluoedd, o dŷ eu tadau, dan rif *eu* henwau, o fab ugain mlwydd ac uchod, pob un a'r a oedd yn gallu myned i ryfel;

29 Eu rhifedigion hwynt, o lwyth Issachar, *oedd* bedair mil ar ddeg a deugain a phedwar cant.

30 ¶ O feibion Zabulon, wrth eu cenedlaethau, yn ol eu teuluoedd, o dŷ eu tadau, dan rif *eu* henwau, o fab ugain mlwydd ac uchod, pob un a'r a ydoedd yn gallu myned i ryfel;

31 Eu rhifedigion hwynt, o lwyth Zabulon, *oedd* ddwy fil ar bymtheg a deugain a phedwar cant.

32 ¶ O feibion Joseph, *sef* o feibion Ephraim, wrth eu cenedlaethau, yn ol eu teuluoedd, o dŷ eu tadau, dan rif *eu* henwau, o fab ugain mlwydd ac uchod, pob un a'r a ydoedd yn gallu myned i ryfel;

33 Eu rhifedigion hwynt, o lwyth Ephraim, *oedd* ddeugain mil a phŵm cant.

34 ¶ O feibion Manasseh, wrth eu cenedlaethau, yn ol eu teuluoedd, o dŷ eu tadau, dan rif *eu* henwau, o fab ugain mlwydd ac uchod, pob un a'r a oedd yn gallu myned i ryfel;

35 Eu rhifedigion hwynt, o lwyth Manasseh, *oedd* ddeuddeg mil ar hugain a dau gant.

36 ¶ O feibion Benjamin, wrth eu cenedlaethau, yn ol eu teuluoedd, o dŷ eu tadau, dan rif *eu* henwau, o fab ugain mlwydd ac uchod, pob un a'r a oedd yn gallu myned i ryfel;

37 Eu rhifedigion hwynt, o lwyth Benjamin, *oedd* bymtheg mil ar hugain a phedwar cant.

38 ¶ O feibion Dan, wrth eu cenedlaethau, yn ol eu teuluoedd, o dŷ eu tadau, dan rif *eu* henwau, o fab ugain mlwydd ac uchod, pob un a'r a oedd yn gallu myned i ryfel;

39 Eu rhifedigion hwynt, o lwyth Dan, *oeddynt* ddwy fil a thriugain a saith gant.

40 ¶ O feibion Aser, wrth eu cenedlaethau, yn ol eu teuluoedd, o dŷ eu tadau, dan rif *eu* henwau, o fab ugain mlwydd ac uchod, pob un a'r a oedd yn gallu myned i ryfel;

41 Eu rhifedigion hwynt, o lwyth Aser, *oeddynt* un fil a deugain a phŵm cant.

42 ¶ O feibion Naphtali, wrth eu cenedlaethau, yn ol eu teuluoedd, o dŷ eu tadau, dan rif *eu* henwau, o fab ugain mlwydd ac uchod, pob un a'r a ydoedd yn gallu myned i ryfel;

43 Eu rhifedigion hwynt, o lwyth Naphtali, *oedd* dair mil a deg a deugain a phedwar cant.

44 Dyma y rhifedigion, y rhai a ritodd Moses, ac Aaron, a thywysogion Israel; *sef* y deuddeg-wr, y rhai *oedd* bob un dros dŷ eu tadau.

45 Felly yr ydoedd holl rifedigion meibion

Israel, wrth dŷ eu tadau, o fab ugain mlwydd ac uchod, pob un a'r a ydoedd yn gallu myned i ryfel yn Israel;

46 A'r holl rifedigion oedd chwe chan mil a tŷ air mil a phŷm cant a deg a deugain.

47 ¶ Ond y Lefiaid, trwy holl lwythau eu tadau, ni rifwyd yn eu mysg hwynt:

48 Canyr llefarasai yr ARGLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

49 Ond na chyfrif lwyth Lefi, ac na chymmer eu nifer hwynt, yn mysg meibion Israel.

50 Ond dod i'r Lefiaid awurdod ar bawell y dystiolaeth, ac ar ei holl ddodrefn, ac ar yr hyn oll a *berthyn* iddi: hwynt-hwy a ddygant y bawell, a'i holl ddodrefn, ac a'i gwasanaethant, ac a wersyllant o amgylch i'r bawell.

51 A phan symmudo y bawell, y Lefiaid a'i tynn hi i lawr; a phan arhoso y bawell, y Lefiaid a'i gesyd hi i fynu: llisder y dweithr a ddelo yn agos.

52 A gwersylled meibion Israel bob un yn ei wersyll ei hun, a phob un wrth ei lumman ei hun, trwy eu lluoedd.

53 A'r Lefiaid a wersyllant o amgylch pawell y dystiolaeth, fel na byddo lliid yn erbyn cynnulleidfia meibion Israel: a chadwed y Lefiaid wyladwriaeth pawell y dystiolaeth.

54 A meibion Israel a wnaethant yn ol yr hyn oll a orchymynasai yr ARGLWYDD wrth Moses; felly y gwnaethant.

PENNOD II.

Trefn y lwythau yn eu petyll.

A'R ARGLWYDD a lefarodd wrth Moses, ac wrth Aaron, gan ddywedyd,

1 Meibion Israel a wersyllant bob un wrth ei lumman ei hun, dan arwyddion tŷ eu tadau: o amgylch pawell y cyfarfod y gwersyllant o hirbell.

2 ¶ A'r rhai a wersyllant o du y dwyrain tu a chodiad haul, *fydd gofyr* llumman gwersyll Judah, yn ol eu lluoedd: a chapten meibion Judah *fydd* Nahson mab Aminadab.

3 A'i lu ef, a'u rhai rhifedig hwynt *fyddant* bedair mil ar ddeg a thriugain a chwe chant.

4 A llwyth Issachar a wersyllant yn nesaf atto: a chapten meibion Issachar *fydd* Nethaneel mab Suar.

5 A'i lu ef, a'i rifedigion, *fyddant* bedair mil ar ddeg a deugain a phedwar cant.

6 Yna llwyth Zabulon: ac Eliab mab Helon *fydd* capten meibion Zabulon.

7 A'i lu ef, a'i rifedigion, *fyddant* ddwy fil ar bymtheg a deugain a phedwar cant.

8 Holl rifedigion gwersyll Judah *fyddant*, yn ol eu lluoedd, yn gan mil a phedwar ugain mil a chwe mil a phedwar cant. Yn flaenaf y cychwyn y rhai hyn.

9 ¶ Llumman gwersyll Reuben *fydd* tu a'r deheu, yn ol eu lluoedd: a chapten meibion Reuben *fydd* Elisur mab Sedeur.

10 A'i lu ef, a'i rifedigion, *fyddant* chwe mil a deugain a phŷm cant.

11 A'r rhai a wersyllant yn ei ymyl ef *fydd* llwyth Simeon: a chapten meibion Simeon *fydd* Selumiel mab Surisadai.

12 A'i lu ef, a'u rhifedigion, *fydd* onid un triugain mil a thrichant.

13 Yna llwyth Gad: a chapten meibion Gad *fydd* Eliasaph mab Reuel.

14 A'i lu ef, a'u rhifedigion hwynt, *fyddant* bŷm mil a deugain a chwe chant a deg a deugain.

15 Holl rifedigion gwersyll Reuben *fyddant* gan mil ac un ar ddeg a deugain o flocdd, a phedwar cant a deg a deugain, yn ol eu lluoedd. Ac yn all y cychwynant hwy.

16 ¶ A phawell y cyfarfod a gychwyn y'ng-

hanol y gwersylloedd, *gyd* a gwersyll y Lefiaid: fel y gwersyllant, felly y symmudant, pob un yn ei le, wrth eu llummanau.

17 ¶ Llumman gwersyll Ephraim *fydd* tu a'r gorllewin, yn ol eu lluoedd: a chapten meibion Ephraim *fydd* Elisama mab Amihud.

18 A'i lu ef, a'u rhifedigion, *fyddant* ddeugain mil a phŷm cant.

19 Ac yn ei ymyl ef llwyth Manasseh: a chapten meibion Manasseh *fydd* Gamaliel mab Pedasur.

20 A'i lu ef, a'u rhifedigion, *fyddant* ddeuddeg mil ar hugain a dau cant.

21 Yna llwyth Benjamin: a chapten meibion Benjamin *fydd* Abidan mab Gideon.

22 A'i lu ef, a'u rhifedigion, *fyddant* bymtheng mil ar hugain a phedwar cant.

23 Holl rifedigion gwersyll Ephraim *fyddant* yn ol eu lluoedd, gan mil ac wyth mil a chant. Ac a gychwynant yn drydydd.

24 ¶ Llumman gwersyll Dan *fydd* tu a'r gogledd, yn ol eu lluoedd: a chapten meibion Dan *fydd* Ahieser mab Ammisadai.

25 A'i lu ef, a'u rhifedigion, *fyddant* ddwy fil a thriugain a saith cant.

26 A'r rhai a wersyllant yn ei ymyl ef *fydd* llwyth Aser: a chapten meibion Aser *fydd* Pagtel mab Ocran.

27 A'i lu ef, a'u rhifedigion, *fyddant* un fil a deugain a phŷm cant.

28 Yna llwyth Naphtali: a chapten meibion Naphtali *fydd* Ahira mab Enan.

29 A'i lu ef, a'u rhifedigion, *fyddant* dair mil ar ddeg a deugain a phedwar cant.

30 Holl rifedigion gwersyll Dan *fyddant* gan mil ac onid tair mil triugain rui a chwe chant. Yn olaf y cychwynant a'u llummanau.

31 ¶ Dyma rifedigion meibion Israel, wrth dŷ eu tadau. Holl rifedigion y gwersylloedd, yn ol eu lluoedd, oedd chwe chan mil a thair mil a phŷm cant a deg a deugain.

32 Ond y Lefiaid ni chyfrifwyd ym mysg meibion Israel; megis y gorchymynasai yr ARGLWYDD wrth Moses.

33 A meibion Israel a wnaethant yn ol yr hyn oll a orchymynasai yr ARGLWYDD wrth Moses: ac felly y cychwynasant, bob un yn ei deuluoedd, yn ol tŷ eu tadau.

PENNOD III.

1 Meibion Aaron. 5 Rhoddi y Lefiaid i'r offeiriaid, er mwyn gwasanaeth y bawell, 11 yn lle y cyntaf-anedig. 14 Rhifo y Lefiaid wrth eu teuluoedd. 21 Teuluoedd, rhifedi, a swydd y Gersoniaid, 27 y Cohathiaid, 33 y Merasiaid. 38 Lle a swydd Moses ac Aaron. 40 Bod y cyntaf-anedig yn rhydd oddi wrth y Lefiaid. 44 Prynus y rhai oedd dros ben.

A DYMA genhedlaethau Aaron a Moses, ar y dydd y llefarodd yr ARGLWYDD wrth Moses ym mynydd Sinal.

1 Dyma enwau meibion Aaron: Nadab y cyntaf-anedig, ac Abihu, Eleazar, ac Ithamar.

2 Dyma enwau meibion Aaron, yr offeiriaid enneiniog, y rhai a gysegrodd efe i offeiriadu.

3 A marw a wnaeth Nadab ac Abihu ger bron yr ARGLWYDD, pan offrymmasant dan dweithr ger bron yr ARGLWYDD, yn anialwech Sinal; a meibion nid oedd iddynt: ac offeiriadodd Eleazar ac Ithamar y'ngwydd Aaron eu tad.

4 ¶ A'R ARGLWYDD a lefarodd wrth Moses, gan ddywedyd,

6 Nesâ lwyth Lefi, a gwna iddo sefyll ger bron Aaron yr offeiriad, fel y gwasanaethont ef.

7 A hwy a gadwant ei gadwraeth ef, a chadwraeth yr holl gynnulleidfa, o flaen pabell y cyfarfod, i wneuthur gwasanaeth y tabernacl.

8 A chadwant holl ddodrefn pabell y cyfarfod, a chadwraeth meibion Israel, i wasanaethu gwasanaeth y tabernacl.

9 A thi a roddi y Lefiaid i Aaron, ac i'w feibion : y rhai hyn *fydd* wedi eu rhoddi yn rhodd iddo ef o feibion Israel.

10 Ac urdda di Aaron a'i feibion i gadw eu hofferiadaeth : a'r dieithrdyn a ddolo yn agos, a roddir i farw.

11 ¶ Llefarrowd yr **ARGLWYDD** hefyd wrth Moses, gan ddywedyd,

12 Ac wele, mi a gymmerais y Lefiaid o blith meibion Israel, yn lle pob cyntaf-arodig, *sef pob cyntaf* a agoro y groth o feibion Israel ; am hynny y Lefiaid a fyddant eiddof fi :

13 Canys eiddof fi *yw* pob cyntaf-anedig. Ar y dydd y tarewais y cyntaf-anedig yn nhir yr Alpau, cysegrais i mi fy hun bob cyntaf-anedig yn Israel o ddyn ac anifail : eiddof fi ydynt : myfi *yw* yr **ARGLWYDD**.

14 ¶ Yr **ARGLWYDD** hefyd a lefarodd wrth Moses yn anialwch Sinai, gan ddywedyd,

15 Cyfrif feibion Lefi yn ol tŷ eu tadau, trwy eu teuluoedd : cyfrif hwynt, bob gwrrwy, o fab misyriad ac uchod.

16 A Moses a'u cyfrifodd hwynt wrth air yr **ARGLWYDD**, fel y gorchymynasid iddo.

17 A'r rhai hyn oedd feibion Lefi wrth eu henwau ; Gerson, a Cohath, a Merari.

18 A dyma enwau meibion Gerson, yn ol eu teuluoedd ; Libni, a Simeï.

19 A meibion Cohath, yn ol eu teuluoedd ; Amram, Ishar, Hebron, ac Uzziel.

20 A meibion Merari, yn ol eu teuluoedd ; Mahli, a Musi. Dyma deuluoedd Lefi, wrth dŷ eu tadau.

21 O Gerson y *daeth* tylwyth y Libniaid, a thylwyth y Simiaid : dyma deuluoedd y Gersoniaid.

22 Eu rhifedigion hwynt, dan rif pob gwrrwy o fab misyriad ac uchod, eu rhifedigion, *meddaf, oedd* saith mil a phum cant.

23 Teuluoedd y Gersoniaid a wersyllant ar y tu ôl i'r tabernacl tu a'r gorllewin.

24 A phennaeth tŷ tad y Gersoniaid *fydd*, Eliasaph mab Lael.

25 A chadwraeth meibion Gerson, ym mhabel y cyfarfod, *fydd* y tabernacl, a'r babell, ei thô *hefyd*, a chaeadlen drws pabell y cyfarfod.

26 A lleni y cynteddfa, a chaeadlen drws y cynteddfa, yr hwn *sydd* ynghylch y tabernacl, a'r allor o amgylch, a'i rhaffau i'w holl wasanaeth.

27 ¶ Ac o Cohath y *daeth* tylwyth yr Amramiaid, a thylwyth yr Ishariaid, a thylwyth yr Hebroniaid, a thylwyth yr Uzzieliaid : dyma dylwyth y Cohathiaid.

28 Rhifedi yr holl wrrywiad, o fab misyriad ac uchod, *oedd* wyth mil a chwe chant, yn cadw cadwraeth y cysegr.

29 Teuluoedd meibion Cohath a wersyllant ar ystlys y tabernacl tu a'r dehaul.

30 A phennaeth tŷ tad tylwyth y Cohathiaid *fydd* Eliasaph mab Uzziel.

31 A'u cadwraeth hwynt *fydd* yr arch, a'r bwrd, a'r canhwylbren, a'r allorau, a llestri y cysegr, y rhai y gwasanaethant a hwynt, a'r gaeadlen, a'i holl wasanaeth.

32 A phennaf ar bennaethiaid y Lefiaid *fydd* Eleazar mab Aaron yr offeiriad ; a llyw-

odraeth ar geldwaid cadwraeth y cysegr *fydd* iddo ef.

33 ¶ O Merari y *daeth* tylwyth y Mahliaid, a thylwyth y Musiaid : dyma dylwyth Merari.

34 A'u rhifedigion hwynt, wrth gyfrif pob gwrrwy o fab misyriad ac uchod, *oedd* chwe mil a deucant.

35 A phennaeth tŷ tad tylwyth Merari *fydd* Suriel mab Abihael. Ar ystlys y tabernacl y gwersyllant tu a'r gogledd.

36 Ac y nghadwraeth meibion Merari y *bydd* ystyllod y tabernacl, a'i drosolion, a'i golofnau, a'i fortelsiau, a'i holl offer, a'i holl wasanaeth.

37 A cholofnau y cynteddfa o amgylch, a'u mortelsiau, a'u hoelion, a'u rhaffau.

38 ¶ A'r rhai a wersyllant o flaen y tabernacl tu a'r dwyrain, o flaen pabell y cyfarfod tu a chodiad haul, *fydd* Moses, ac Aaron a'i feibion, y rhai a gadwant gadwraeth y cysegr, a chadwraeth meibion Israel : a'r dieithr a ddolo yn agos, a roddir i farwolaeth.

39 Holl rhifedigion y Lefiaid, y rhai a rifodd Moses ac Aaron, yn ol gair yr **ARGLWYDD**, trwy eu teuluoedd, *sef* pob gwrrwy o fab misyriad ac uchod, *oedd* ddwy fil ar hugain.

40 ¶ A dywedodd yr **ARGLWYDD** wrth Moses, Cyfrif bob cyntaf-anedig gwrrwy o feibion Israel, o fab misyriad ac uchod, a chymmer rifedi eu henwau hwynt.

41 A chymmer y Lefiaid i mi (myfi *yw* yr **ARGLWYDD**) yn lle holl gyntaf-anedig meibion Israel, ac anifeiliaid y Lefiaid yn lle pob cyntaf-anedig o anifeiliaid meibion Israel.

42 A Moses a rifodd, megis y gorchymynodd yr **ARGLWYDD** iddo, bob cyntaf-anedig o feibion Israel.

43 A'r rhai cyntaf-anedig oll, o rai gwrrwy, dan rif eu henwau, o fab misyriad ac uchod, o'u rhifedigion hwynt, *oedd* ddwy fil ar hugain a dau cant a thri ar ddeg a thriugain.

44 ¶ A lefarodd yr **ARGLWYDD** wrth Moses, gan ddywedyd,

45 Cymmer y Lefiaid yn lle pob cyntaf-anedig o feibion Israel, ac anifeiliaid y Lefiaid yn lle eu hanifeiliaid hwynt ; a bydded y Lefiaid i mi : myfi *yw* yr **ARGLWYDD**.

46 Ac am y rhai sydd i'w prynu o'r tri ar ddeg a thriugain a deucant, o gyntaf-anedig meibion Israel, y rhai sydd dros ben y Lefiaid ;

47 Cymmer bwm siel am bob pen ; yn ol siel y cysegr y cymmer. Ugain gerah *fydd* y siel.

48 A dod yr arian, gwerth y rhai sydd yn ychwaneg o honynt, i Aaron ac i'w feibion.

49 A chymmerodd Moses arian y pryndedigaeth, y rhai oedd dros ben y rhai a brynwyd am y Lefiaid :

50 Gan gyntaf-anedig meibion Israel y cymmerodd efe yr arian ; pump a thriugain a thrichant a mil, o sielau y cysegr.

51 A Moses a roddodd arian y pryndedigion Aaron, ac i'w feibion, yn ol gair yr **ARGLWYDD** ; megis y gorchymynasai yr **ARGLWYDD** i Moses.

PENNOD IV.

1 Oedran a chylch gwasanaeth y Lefiaid. 4. Clud y Cohathiaid, wedi i'r offeiriad dynnu i lawr y babell. 16 Gorchymyniaeth Eleazar.

17 Stwyd yr offeiriad. 21 Clud y Gersoniaid, 29 a'r Merariaid. 34 Rhifedi y Cohathiaid, 38 y Gersoniaid, 42 a'r Merariaid.

A'R **ARGLWYDD** a lefarodd wrth Moses, ac wrth Aaron, gan ddywedyd,

2 Cymmer nifer meibion Cohath o blith

rheibion Lefi, wrth eu teuluoedd, yn ol tŷ eu tadau ;

3 O fab deng mlwydd ar hugain ac uchod, hyd fab deng mlwydd a deugain, pob un a elo i'r llu, i wneuthur gwasanaeth ym mhabel y cyfarfod.

4 Dyma weinidogaeth meibion Cohath, ym mhabel y cyfarfod, ynghylch y pethau sancteiddiolaf.

5 ¶ A deued Aaron a'i feibion, pan gychwyno y gwrsyll, a thynnant i lawr y wahanlen orchudd, a gorchuddiant â hi arch y dystiolaeth :

6 A gosodant ar hynny dŷ o grwyn daearfoch, a thaenant arni wisg o sidan glas i gyd, a gosodant ei throsoilon wrthi.

7 Ac ar fwrdd y bara dangos y taenant frethyn glas, a gosodant ar hynny y dysglau, a'r cwpanau, a'r phfolau, a'r caeadau i gau : a bydded y bara bob amser arno.

8 A thaenant arnynt wisg o ysariad, a gorchuddiant hwnnw â gorchudd o groen daearfoch, a gosodant ei throsoilon wrthi.

9 Cymmerant hefyd wisg o sidan glas, a gorchuddiant ganhwyllben y goleuni, a'i lampau, a'i efeiliau, a'i gafnau, a holl lestri yr olew, y rhai y gwasanaethant ef â hwynt.

10 A gosodant ef a'i holl ddodrefn mewn gorchudd o groen daearfoch, a gosodant ef ar drosol.

11 A thaenant frethyn glas ar yr allor aur, a gorchuddiant hi â gorchudd o groen daearfoch, a gosodant ei throsoilon wrthi.

12 Cymmerant hefyd holl ddodrefn y gwasanaeth, y rhai y gwasanaethant â hwynt yn y cyssegr, a rhoddant mewn brethyn glas, a gorchuddiant hwynt mewn gorchudd o groen daearfoch, a gosodant ar drosol.

13 A thynnant allan ludw yr allor, a thaenant arni wisg borphor.

14 A rhoddant arni ei holl lestri, a'r rhai y gwasanaethant hi, sef y pedyll tân, y cig-weiniau, a'r rhawiau, a'r cawgiau, &c, holl lestri yr allor ; a thaenant arni orchudd o groen daearfoch, a gosodant ei throsoilon wrthi.

15 Pan ddarffo i Aaron ac i'w feibion orchuddio y cyssegr, a holl ddodrefn y cyssegr, pan gychwyno y gwrsyll ; wedi hynny deued meibion Cohath i'w dwyn hwynt : ond na chyffyrddant â'r hyn a fyddo cyssegredig, rhag iddynt farw. Dyma faich meibion Cohath ym mhabel y cyfarfod.

16 ¶ Ac i swydd Eleazar mab Aaron yr offeiriad y perthyn olew y goleupi, a'r arogl-darth peraid, a'r bwyd-offrwm gwastadol, ac olew yr enneiniad, a goruchwyliaeth yr holl dabernacl, a'r hyn oll fydd ynddo, yn y cyssegr, ac yn ei ddodrefn.

17 ¶ A lefarodd yr ARLGWYDD wrth Moses ac Aaron, gan ddywedyd,

18 Na thorrrwch ymaith lwyth tylwyth y Cohathiaid o blith y Lefiaid :

19 Ond hyn a wneuch iddynt, fel y byddont fyw, ac na fyddont feirw, pan nesant at y pethau sancteiddiolaf : Aaron a'i feibion a ant i mewn, ac a'u gosodant hwy bob un ar ei wasanaeth ac ar ei glud.

20 Ond nac ant i edrych pan fydder yn gorchuddio yr hyn sydd gysegredig, rhag marw o honynt.

21 ¶ A'r ARLGWYDD a lefarodd wrth Moses, gan ddywedyd,

22 Cymmer nifer meibion Gerson hefyd, wrth dŷ eu tadau, wrth eu teuluoedd ;

23 O fab dengmlwydd ar hugain ac uchod, hyd fab dengmlwydd a deugain, y rhifi hwynt ; pob un a ddél i ddwyn swydd, i wasanaethu gwasanaeth ym mhabel y cyfarfod.

24 Dyma weinidogaeth tylwyth y Gersoniaid, o wasanaeth ac o glud.

25 Sef dwyn o honynt lenni y tabernacl, a phabell y cyfarfod, ei lenn dŷ ef, a'r tŷ o grwyn daearfoch, yr hwn sydd yn uchaf arno, a chuddlen drws pabell y cyfarfod,

26 A lenni y cynteddffa, a chaeadien drws porth y cynteddffa, yr hwn sydd ynghylch y tabernacl, a'r allor o amgylch, a'i rhaffau, a holl offer eu gwasanaeth hwynt, a'r hyn oll a wnaed iddynt : felly y gwasanaethant hwy.

27 Wrth orchymyn Aaron a'i feibion y bydd holl wasanaeth meibion y Gersoniaid, yn eu holl glud, ac yn eu holl wasanaeth : a dodwch attynt eu holl glud i'w cadw.

28 Dyma wasanaeth tylwyth meibion Gerson ym mhabel y cyfarfod ; ac ar law Ithamar mab Aaron yr offeiriad y bydd eu llywodraethu hwynt.

29 ¶ A meibion Merari, trwy eu teuluoedd, wrth dŷ eu tadau, y cyfrifi hwynt ;

30 O fab dengmlwydd ar hugain ac uchod, hyd fab dengmlwydd a deugain, y rhifi hwynt ; pob un a ddél i ddwyn swydd, i wasanaethu gwasanaeth pabell y cyfarfod.

31 A dyma oruchwyliaeth eu clud hwynt, yn eu holl wasanaeth ym mhabel y cyfarfod ; sef ystyllod y tabernacl, a'i farrau, a'i golofnau, a'i fortelsiau,

32 A cholofnau y cynteddffa oddi amgylch, a'u mortelsiau, a'u hoelion, a'u rhaffau, ynghyd â'u holl offer, ac ynghyd â'u holl wasanaeth : rhifwch hefyd y ddodrefn erbyn eu henwau y rhai a gadwant ac a giudant hwy.

33 Dyma wasanaeth tylwyth meibion Merari, yn eu holl weinidogaeth ym mhabel y cyfarfod, dan law Ithamar mab Aaron yr offeiriad.

34 ¶ A rhifodd Moses ac Aaron, a phennaethiaid y gynnulleidfa, feibion Cohath, trwy eu teuluoedd, ac yn ol tŷ eu tadau ;

35 O fab dengmlwydd ar hugain ac uchod, hyd fab dengmlwydd a deugain, sef pob un a ddélai mewn swydd i wasanaethu ym mhabel y cyfarfod :

36 A'u rhifedigion trwy eu teuluoedd, oedd ddwy fil saith cant a deg a deugain.

37 Dyma rifedigion tylwyth y Cohathiaid, sef pob gwasanaethydd ym mhabel y cyfarfod ; y rhai a rifodd Moses ac Aaron, wrth orchymyn yr ARLGWYDD trwy law Moses.

38 Rhifedigion meibion Gerson hefyd, trwy eu teuluoedd, ac yn ol tŷ eu tadau ;

39 O fab dengmlwydd ar hugain ac uchod, hyd fab dengmlwydd a deugain, sef pob un a ddélai mewn swydd i wasanaethu ym mhabel y cyfarfod :

40 A'u rhifedigion hwynt trwy eu teuluoedd, yn ol tŷ eu tadau, oeddynt ddwy fil a chwe chant a deg ar hugain.

41 Dyma rifedigion tylwyth meibion Gerson, sef pob gwasanaethydd ym mhabel y cyfarfod ; y rhai a rifodd Moses ac Aaron, wrth orchymyn yr ARLGWYDD.

42 ¶ A rhifedigion tylwyth meibion Merari, trwy eu teuluoedd, yn ol tŷ eu tadau ;

43 O fab dengmlwydd ar hugain ac uchod, hyd fab dengmlwydd a deugain, sef pob un a ddélai mewn swydd i wasanaethu ym mhabel y cyfarfod :

44 A'u rhifedigion hwynt trwy eu teuluoedd, oeddynt dair mil a dau cant.

45 Dyma rifedigion tylwyth meibion Merari, y rhai a rifodd Moses ac Aaron, wrth orchymyn yr ARLGWYDD trwy law Moses.

46 Yr holl rifedigion, y rhai a rifodd Moses

ac Aaron, a phennaethiaid Israel, o'r Lefaid, trwy eu teuluoedd, ac yn ol tŷ eu tadau;

47 O fab dengmlwydd ar hugain ac uchod, hyd fab dengmlwydd a deugain, *sef* pob un a ddalai i wneuthur gwaith gwasanaeth, neu waith clud ym mhabel y cyfarfod:

48 A'u rhifedigion oeddynt wyh mil pŵm cant a phedwar ugain.

49 Wrth orchymyn yr **ARGLWYDD**, trwy law Moses y rhifodd efe hwy, pob un wrth ei wasanaeth, ac wrth ei glud: fel hyn y rhifwyd hwynt, fel y gorchymynasai yr **ARGLWYDD** wrth Moses.

PENNOD V.

1 *Symmudo yr aflan allan o'r gweryll. 5 Rhaid yw gwneuthur lawn dros gamueddau. 11 Eiddigedd, pa un ai heb achos, ai trwy achos y mae.*

AR **ARGLWYDD** a lefarodd wrth Moses, gan ddywedyd,

2 Gorehymyn i feibion Israel, anfon allan o'r gweryll bob gwahau-glyfus, a phob un y byddo diferlif arno, a phob una halogir wrth y marw.

3 Yn wryw ac yn fenyw yr anfonwch *hwynt*, allan o'r gweryll yr anfonwch hwynt; fel na halogont eu gwerylloedd, y rhai yr ydwyf fi yn preswylu yn eu plith.

4 A meibion Israel a wnaethant felly, ac a'u hanfonasant hwynt i'r tu allan i'r gweryll: megis y llefarodd yr **ARGLWYDD** wrth Moses, felly y gwnaeth meibion Israel.

5 ¶ A llefarodd yr **ARGLWYDD** wrth Moses, gan ddywedyd,

6 Llefara wrth feibion Israel, Os gwr neu wraig a wna *un* o holl bechodau dynol, gan wneuthur camwedd yn erbyn yr **ARGLWYDD**, a bod o'r enaid hwnnw yn euog:

7 Yna cyffasant eu pechod a wnaethant; a rhodded yn ei ol yr hyn a fyddo efe euog o hono erbyn ei ben, a chwangedd ei bummed *rae* ato, a rhodded i'r *hau* y gwnaeth efe gam ag ef.

8 Ac oni bydd i'r gwr cyfnasaf i dalu *am* y camwedd iddo, yr *taen am* y camwedd yr hwn a delir i'r **ARGLWYDD**, fydd eiddo yr offeiriad; heb law yr hwrdd eymmod yr hwn y gwna efe gyfrmod ag ef trosto.

9 A phob offirmwr dyrchafael, o holl sanctaidd bethau meibion Israel, y rhai a offrymant at yr offeiriad, fydd eiddo ef.

10 A sancteiddio gwr, eiddo ef fyddant: hyn a roddo neb i'r offeiriad, eiddo ef fydd.

11 ¶ Llefaroedd yr **ARGLWYDD** hefyd wrth Moses, gan ddywedyd,

12 Llefara wrth feibion Israel, a dywed wrthynt, Pob gwr pan gyfro ei wraig ef, a gwneuthur bai yn ei erbyn ef;

13 A bod i wr a wnelo a hi, a bod yn guddledig o olwg ei gwr hi, ac yn gyfrinachol, a hithau weiti ei halogi, ac heb dyst yn ei herbyn, a hithau heb ei dal ar ei *gwethred*;

14 A dyfod gwyn eiddigedd arno, ac eiddigedd o hono wrth ei wraig, a hithau wedi ei halogi; neu ddyfod yspryd eiddigedd arno, ac eiddigedd o hono wrth ei wraig, a hithau heb ei halogi:

15 Yna dyged y gwr ei wraig at yr offeiriad, a dyged ei offirmwr drosti hi, degfed *rae* ephaf o flawd haidd: na thywallted olew arno, ac na rodded thus arno; canys offirmwr eiddigedd *yw*, offirmwr cof yn coffau anwiredd.

16 A nesedd yr offeiriad hi, a phared iddi sefyll ger bron yr **ARGLWYDD**.

17 A chymmered yr offeiriad ddwfr sanctaidd *rae*wn llestr pridd, a chymmered yr

offeiriad o'r llwch fyddo ar lawr y tabernacl, a rhodded yn yr dwfr.

18 A phared yr offeiriad i'r wraig sefyll ger bron yr **ARGLWYDD**, a dioged oddi am beru y wraig, a rhodded yn ei dwylaw offirmwr y coffa; offirmwr eiddigedd *yw* efe: ac yn llaw yr offeiriad y bydd y dwfr chwervr sydd yn peri y felddith.

19 A thynge yr offeiriad hi, a dywedded wrth y wraig, Oni orweddodd gwr gyd â thi, ac oni ywraigst i afenddi *gyd ag arall* yn lle dy wr, bydd di ddiniwed oddi wrth y dwfr chwervr hwn sydd yn peri y felddith.

20 Ond os *gywraigst* ti oddi wrth dy wr, ac os halogwyd di, a chyddio o neb â thi heb law dy wr dy hun:

21 (Yna tyngheled yr offeiriad y wraig â llw melldith, a dywedded yr offeiriad wrth y wraig,) rhodded yr **ARGLWYDD** dydi yn felddith ac yn llw ym mysg dy bobl, pao wnelo yr **ARGLWYDD** dy forddwyd yn bwdr, a'ch groth yn chwyddedig;

22 Ac *aed* y dwfr melldigedig hwn i'th goluddion, i chwyddo dy groth, ac i bydru dy forddwyd. A dywedded y wraig, Amen, amen.

23 Ac ywraigfened yr offeiriad y melldithion hyn mewn llyfr, a golched *hwynt* ymaith a'r dwfr chwervr.

24 A phared i'r wraig yfed o'r dwfr chwervr sydd yn peri y felddith: ac *aed* y dwfr sydd yn peri y felddith i'w mewn hi, yn chwervr.

25 A chymmered yr offeiriad o law y wraig offirmwr yr eiddigedd; a chyhwaned yr offirmwr ger bron yr **ARGLWYDD**, ac offrymmed ef ar yr allor.

26 A chymmered yr offeiriad o'r offirmwr lonaid ei law, ei goffiadwriaeth, a lloeged ar yr allor; ac wedi *hynny* pared i'r wraig yfed y dwfr.

27 Ac wedi iddo beri iddi yfed y dwfr, bydd, os hi a halogwyd, ac a wnaeth fai yu erbyn ei gwr; yr â y dwfr sydd yn peri y felddith yn chwervr ynddi, ac a chwydda ei chroth, ac a bydra ei morddwyd: a'r wraig a fydd yn felddith ym mysg ei phobl.

28 Ond os y wraig ni halogwyd, eithr glân *yw*; yna hi a fydd ddiangol, ac a blanta.

29 Dyma gyfraith eiddigedd, pan *gyro* gwraig at arall yn lle ei gwr, ac ymhalogi:

30 Neu os daw ar wr wŷn eiddigedd, a dal o hono eiddigedd wrth ei wraig; yna gosoded y wraig i sefyll ger bron yr **ARGLWYDD**, a gwnaed yr offeiriad iddi yn ol y gyfraith hon.

31 A'r gwr fydd *dieuog* o'r anwiredd, a'r wraig a ddwg ei hanwiredd ei hun.

PENNOD VI.

1 *Cyfraith y Nazarëad. 24 Y dull y bendithir y bobl.*

LLEFARODD yr **ARGLWYDD** hefyd wrth Moses, gan ddywedyd,

2 Llefara wrth feibion Israel, a dywed wrthynt, Pan ymneillduo gwr neu wraig i addaw adduned Nazarëad, i ymneillduo i'r **ARGLWYDD**:

3 Ymneillduodd oddi wrth win a diod gref; nac yfed finegr gwin, na finegr diod gref; nac yfed chwaith ddim sugn grawnwin, ac na fwyttedd rawnwin irion, na syehion.

4 Holl ddyddiau ei Nazarëath ni chaiff fwytta o ddim oll a wneir o winwydden y gwin, o'r dincod hyd y bilionen.

5 Holl ddyddiau adduned ei Nazarëath ni chaiff ellyn fyned ar ei ben: nes cyflawni y dyddiau yr ymneillduodd efe i'r **ARGLWYDD**,

sanctaid fydd; gadawed i gudynnau gwallt ei ben dyfu.

6 Holl ddyddiau ei ymneillduweth i'r AROGLWYDD, an ddeued at gorph marw.

7 Nac ymhaloged wrth ei dad, neu wrth ei fam, wrth ei frawd, neu wrth ei chwaer, pan fyddant feirw; am *sod* Nazaraeth ei DDUW ar ei ben ef.

8 Holl ddyddiau ei Nazaraeth, sanctaid fydd efe i'r AROGLWYDD.

9 Ond os marw fydd un yn ei ymyl ef yn ddisymwth, a halogi pen ei Nazaraeth; yna eillied ei ben ar ddydd ei buredigaeth, ar y seithfed dydd yr eillia efe ef.

10 Ac ar yr wythfed dydd y dwg ddwy durtur, neu ddau gyw colommen, at yr offeiriad, i ddrws pabell y cyfarfod.

11 Ac offrymmed yr offeiriad un yn bech-aberth, ac un yn boeth-offrwm, a gwnaed gymmod droeto, am yr hyn a becho wrth y marw; a sancteiddied ei ben ef y dydd hwnnw.

12 A neilldued i'r AROGLWYDD ddyddiau ei Nazaraeth, a dvged oen blwydd yn offrwm dros gamweidd: ac aed y dyddiau cyntaf yn ofer, am halogi ei Nazaraeth ef.

13 ¶ A dyma gyfraith y Nazaraed: pan gyflawner dyddiau ei Nazaraeth, dyger ef i ddrws pabell y cyfarfod.

14 A dyged yn offrwm droeto i'r AROGLWYDD, un hespwrn blwydd, perffeiith-gwbl, yn boeth-offrwm; ac un hespin fwydd, berffeiith-gwbl, yn bech-aberth; ac un hwrdd perffeiith-gwbl, yn aberth hédd;

15 Cawellaid o fara croyw hefyd, *seft* teisenu peilliaid wedi eu tyllio trwy olew, ac afrillad croyw wedi eu hennainio ag olew, a'u bwyd-offrwm, a'u diod-offrwm hwy.

16 A dyged yr offeiriad *hwynt* ger bron yr AROGLWYDD, ac offrymmed ei bech-aberth a'i boeth-offrwm ef.

17 Offrymmed hefyd yr hwrdd yn aberth hédd i'r AROGLWYDD, ynghyd â'r cawellaid bara croyw; ac offrymmed yr offeiriad ei fwyd-offrwm a'i diod-offrwm ef.

18 Ac eillied y Nazaraed wrth ddrws pabell y cyfarfod ben ei Nazaraeth, a chymmered fiew pen ei Nazaraeth; a rhodded ar y tân a fyddo dan yr aberth hédd.

19 Cymmered yr offeiriad hefyd balfais o'r hwrdd wedi ei berwi, ac un deisen croyw o'r cawell, ac un afrilladen croyw; a rhodded ar ddwyllaw y Nazaraed, wedi eillio o hono ei Nazaraeth.

20 A chyhwaned yr offeiriad hwynt yn offrwm cyhwfan ger bron yr AROGLWYDD; sanctaid *yn* hyn i'r offeiriad, heb law parwyden y cyhwfan, a phalfais y dyrchafael. Ac wedi *hyn* y caiff y Nazaraed yfed gwin.

21 Dyma gyfraith y Nazaraed a adduned-odd, a'i offrwm i'r AROGLWYDD am ei Nazaraeth, heb law yr *hyn* a gyrhaeddo ei law ef: fel y *fyddo* ei adduned a addunedo, felly gwnaed, heb law cyfraith ei Nazaraeth.

22 ¶ Llefarodd yr AROGLWYDD hefyd wrth Moses, gan ddywedyd,

23 Llefarw wrth Aaron ac wrth ei feibion, gan ddywedyd, Fel hyn y bendithiwech feibion Israel, *gan* ddywedyd wrthynt,

24 Bendithied yr AROGLWYDD di, a chadwed di:

25 A llewyrched yr AROGLWYDD ei wyneb arnat, a thrugarhâd wrthynt:

26 Dyrchafed yr AROGLWYDD ei wyneb arnat, a rhodded i ti dangneffed.

27 Felly y gosodant fy enw ar feibion Israel, a mi a'u bendithiaf hwynt.

PENNOD VII.

1 *Offrwm y tywysogion wrth gyssegru y tabernacl.* 10 *Offrwm pob un o honynt wrth gyssegru yr allor.* 19 *Duw yn llafaru wrth Moses o'r drugareddfa.*

A Car y dydd y gorphenodd Moses godi y tabernacl, a'i enneinio, a'i sancteiddio ef, a'i holl ddodrefn, yr allor hefyd a'i holl ddodrefn, a'u hennainio a'u sancteiddio hwynt;

2 Yr offrymmodd tywysogion Israel, pen-naethiaid i'w tadau (y rhai oedd dywysogion y llwythau, ac wedi eu good ar y rhifed-igion:)

3 A'u hoffrwm a ddygasant hwy ger bron yr AROGLWYDD, chwech o fenni diddos, a deuddeg o ychain; menn dros bob dau dywysog, ac ych dros bob un: a cher bron y tabernacl y dygasant hwynt.

4 A llefarodd yr AROGLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

5 Cymmer ganddynt, a byddant i wasan-aethu gwasaneth pabell y cyfarfod; a dod hwynt i'r Lefaid, i bob un yn ol ei wasan-aeth.

6 A chymmerodd Moses y menni, a'r ychain, ac a'u rhoddodd hwynt i'r Lefaid.

7 Dwy fenn a phedwar ych a roddes efe i feibion Gerson, yn ol eu gwasaneth hwynt;

8 A phedair menn ac wyth ychain a rodd-odd efe i feibion Merari, yn ol eu gwasan-eth hwynt, dan law Itamar mab Aaron yr offeiriad.

9 Ond i feibion Cohath ni roddodd efe *ddim*, am *sod* gwasaneth y cyssegr arnynt: ar eu hyagwyddau y dygent *honnw*.

10 ¶ A'r tywysogion a offrymmasant *tu ag at* gyssegr yr allor, ar y dydd yr enneiniwyd hi; a cher bron yr allor y dug y tywysogion eu rhoddion.

11 A dywedodd yr AROGLWYDD wrth Moses, Pob tywysog ar ei ddiwrnod a offrymiant eu hoffrymmau, *tu ag at* gyssegru yr allor.

12 ¶ Ac ar y dydd cyntaf yr oedd yn offrym-
mu ei offrwm, Nahson mab Aminadab, dros
lwyth Judah.

13 A'i offrwm ef *ydoedd* un ddyagl arian o ddeg ar hugain a chant o *sielau* ei phwys, un phfol arian o ddeg siel a thriugain, yn ol siel y cyssegr, yn llawn ill dwyocedd o beilli-
laid wedi ei gymmyagu trwy olew, yn fwyd-
offrwm:

14 Un llwy aur o ddeg *siel*, yn llawn arogl-
darth:

15 Un bustach leuange, un hwrdd, un oen
blwydd, yn offrwm poeth:

16 Un bwch geifr yn bech-aberth:

17 Ac yn aberth hédd, dau ych, pùm hwrdd,
pùm bwch, pùm hespwrn blwyddiaid. Dyma
offrwm Nahson mab Aminadab.

18 ¶ Ac ar yr ail dydd yr offrymmodd
Nethaneel mab Suar, tywysog Issachar.

19 Efe a offrymmodd ei offrwm, *sef* un
ddyagl arian o ddeg ar hugain a chant o
sielau ei phwys, un phfol arian o ddeg siel a
thriugain, yn ol y siel sanctaid, yn llawn ill
dwyocedd o beilliaild wedi ei gymmyagu trwy
olew, yn fwyd-offrwm:

20 Un llwy aur o ddeg *siel*, yn llawn arogl-
darth:

21 Un bustach leuange, un hwrdd, un oen
blwydd, yn offrwm poeth:

22 Un bwch geifr yn bech-aberth:

23 Ac yn aberth hédd, dau ych, pùm hwrdd,
pùm bwch, pùm hespwrn blwyddiaid. Dyma
offrwm Nethaneel mab Suar.

24 ¶ Ar y trydydd dydd yr offrymmodd
Elab mab Helon, tywysog meibion Zabulon.

25 Ei offwrw ef ydoedd un ddyagl arian o ddeg ar hugain a chant o siclau ei phwys, un phfol arian o ddeg siel a thriugain, yn ol y siel sanctaidd, yn llawn ill dwyoedd o beilliad wedi ei gymmysgu trwy olew, yn fwyd-offwrw:

26 Un llwy aur o ddeg *sicl*, yn llawn arogl-darth:

27 Un bustach leuange, un hwrdd, un oen bliwydd, yn offwrw poeth:

28 Un bwch geifr yn bech-aberth:

29 Ac yn hédd-aberth, dau ých, púm hwrdd, púm bwch, púm hespwrn bliwyddiaid. Dyma offwrw Elisab mab Helon.

30 ¶ Ar y pedwerydd dydd yr *offrymmodd* Elisur mab Sedeur, tywysog meibion Reuben.

31 Ei offwrw ef ydoedd un ddyagl arian o ddeg ar hugain a chant o siclau ei phwys, un phfol arian o ddeg siel a thriugain, yn ol y siel sanctaidd, yn llawn ill dwyoedd o beilliad wedi ei gymmysgu trwy olew, yn fwyd-offwrw:

32 Un llwy aur o ddeg *sicl*, yn llawn arogl-darth:

33 Un bustach leuange, un hwrdd, un oen bliwydd, yn offwrw poeth:

34 Un bwch geifr yn bech-aberth:

35 Ac yn hédd-aberth, dau ých, púm hwrdd, púm bwch, púm hespwrn bliwyddiaid. Dyma offwrw Elisur mab Sedeur.

36 ¶ Ar y pummed dydd yr *offrymmodd* Selumiel mab Surisádaí, tywysog meibion Simeon.

37 Ei offwrw ef ydoedd un ddyagl arian o ddeg ar hugain a chant o siclau ei phwys, un phfol arian o ddeg siel a thriugain, yn ol y siel sanctaidd, yn llawn ill dwyoedd o beilliad wedi ei gymmysgu trwy olew, yn fwyd-offwrw:

38 Un llwy aur o ddeg *sicl*, yn llawn arogl-darth:

39 Un bustach leuange, un hwrdd, un oen bliwydd, yn offwrw poeth:

40 Un bwch geifr yn bech-aberth:

41 Ac yn hédd-aberth, dau ých, púm hwrdd, púm bwch, púm hespwrn bliwyddiaid. Dyma offwrw Selumiel mab Surisádaí.

42 ¶ Ar y chweched dydd yr *offrymmodd* Eliasaph mab Deuel, tywysog meibion Gad.

43 Ei offwrw ef ydoedd un ddyagl arian o ddeg ar hugain a chant o siclau ei phwys, un phfol arian o ddeg siel a thriugain, yn ol y siel sanctaidd, yn llawn ill dwyoedd o beilliad wedi ei gymmysgu trwy olew, yn fwyd-offwrw:

44 Un llwy aur o ddeg *sicl*, yn llawn arogl-darth:

45 Un bustach leuange, un hwrdd, un oen bliwydd, yn offwrw poeth:

46 Un bwch geifr yn bech-aberth:

47 Ac yn hédd-aberth, dau ých, púm hwrdd, púm bwch, púm hespwrn bliwyddiaid. Dyma offwrw Eliasaph mab Deuel.

48 ¶ Ar y seithfed dydd yr *offrymmodd* Elisama mab Ammihud, tywysog meibion Ephraim.

49 Ei offwrw ef ydoedd un ddyagl arian o ddeg ar hugain a chant o siclau ei phwys, un phfol arian o ddeg siel a thriugain, yn ol y siel sanctaidd, yn llawn ill dwyoedd o beilliad wedi ei gymmysgu trwy olew, yn fwyd-offwrw:

50 Un llwy aur o ddeg *sicl*, yn llawn arogl-darth:

51 Un bustach leuange, un hwrdd, un oen bliwydd, yn offwrw poeth:

52 Un bwch geifr yn bech-aberth:

.....
.....
.....

53 Ac yn hédd-aberth, dau ých, púm hwrdd, púm bwch, púm hespwrn bliwyddiaid. Dyma offwrw Elisama mab Ammihud.

54 ¶ Ar yr wythfed dydd yr *offrymmodd* Gamalel mab Pedasur, tywysog meibion Manaseh.

55 Ei offwrw ef ydoedd un ddyagl arian o ddeg ar hugain a chant o siclau ei phwys, un phfol arian o ddeg siel a thriugain, yn ol y siel sanctaidd, yn llawn ill dwyoedd o beilliad wedi ei gymmysgu trwy olew, yn fwyd-offwrw:

56 Un llwy aur o ddeg *sicl*, yn llawn arogl-darth:

57 Un bustach leuange, un hwrdd, un oen bliwydd, yn offwrw poeth:

58 Un bwch geifr yn bech-aberth:

59 Ac yn hédd-aberth, dau ých, púm hwrdd, púm bwch, púm hespwrn bliwyddiaid. Dyma offwrw Gamalel mab Pedasur.

60 ¶ Ar y nawfed dydd yr *offrymmodd* Abidan mab Gideoni, tywysog meibion Benjamin.

61 Ei offwrw ef ydoedd un ddyagl arian o ddeg ar hugain a chant o siclau ei phwys, un phfol arian o ddeg siel a thriugain, yn ol y siel sanctaidd, yn llawn ill dwyoedd o beilliad wedi ei gymmysgu trwy olew, yn fwyd-offwrw:

62 Un llwy aur o ddeg *sicl*, yn llawn arogl-darth:

63 Un bustach leuange, un hwrdd, un oen bliwydd, yn offwrw poeth:

64 Un bwch geifr yn bech-aberth:

65 Ac yn hédd-aberth, dau ých, púm hwrdd, púm bwch, púm hespwrn bliwyddiaid. Dyma offwrw Abidan mab Gideoni.

66 ¶ Ar y degfed dydd yr *offrymmodd* Ahíezer mab Ammisádaí, tywysog meibion Dan.

67 Ei offwrw ef ydoedd un ddyagl arian o ddeg ar hugain a chant o siclau ei phwys, un phfol arian o ddeg siel a thriugain, yn ol y siel sanctaidd, yn llawn ill dwyoedd o beilliad wedi ei gymmysgu trwy olew, yn fwyd-offwrw:

68 Un llwy aur o ddeg *sicl*, yn llawn arogl-darth:

69 Un bustach leuange, un hwrdd, un oen bliwydd, yn offwrw poeth:

70 Un bwch geifr yn bech-aberth:

71 Ac yn aberth hédd, dau ých, púm hwrdd, púm bwch, púm hespwrn bliwyddiaid. Dyma offwrw Ahíezer, mab Ammisádaí.

72 ¶ Ar yr unfed dydd ar ddeg yr *offrymmodd* Pagtel mab Ocran, tywysog meibion Aser.

73 Ei offwrw ef ydoedd un ddyagl arian o ddeg ar hugain a chant o siclau ei phwys, un phfol arian o ddeg siel a thriugain, yn ol y siel sanctaidd, yn llawn o beilliad ill dwyoedd wedi ei gymmysgu trwy olew, yn fwyd-offwrw:

74 Un llwy aur o ddeg *sicl*, yn llawn arogl-darth:

75 Un bustach leuange, un hwrdd, un oen bliwydd, yn offwrw poeth:

76 Un bwch geifr yn bech-aberth:

77 Ac yn hédd-aberth, dau ých, púm hwrdd, púm bwch, púm hespwrn bliwyddiaid. Dyma offwrw Pagtel mab Ocran.

78 ¶ Ar y deuddegfed dydd yr *offrymmodd* Ahira mab Enan, tywysog meibion Naph-tali.

79 Ei offwrw ef ydoedd un ddyagl arian o ddeg ar hugain a chant o siclau ei phwys, un phfol arian o ddeg siel a thriugain, yn ol y siel sanctaidd, yn llawn ill dwyoedd o

beilliaid wedi ei gymmysgu trwy olew, yn fwyd-offrwm:

80 Un llwy aur o ddeg *sicl*, yn llawn arogl-darth:

81 Un bustach ieuange, un hwrdd, un oen bliwydd, yn offrwm poeth:

82 Un bwch geifr yn bech-aberth:

83 Ac yn hédd-aberth, dau ŷch, pum hwrdd, pum bwch, pum hespwrn bliwyddiaid. Dyma offrwm Ahira mab Enan.

84 Dyma gyssegrïad yr allor, gan dywysogion Israel, ar y dydd yr enneiniwyd hi: deuddeg dysgl arian, deuddeg phfol arian, deuddeg llwy aur:

85 Deg ar hugain a chant o *siclau* arian ydoedd pob dysgl, a deg a thrugain pob phfol: holl arian y llestri oedd ddwy fil a phedwar cant o *siclau*, yn ol y *sicl* sanctaidd.

86 Y llwyau aur oedd ddeuddeg, yn llawn arogl-darth, o ddeg *sicl* bob llwy, yn ol y *sicl* sanctaidd: holl aur y llwyau ydoedd chwech ugain *sicl*.

87 Holl eidionau yr offrwm poeth oedd ddeuddeg bustach, deuddeg o hyrddod, deuddeg o wyn bliwyddiaid, a'u owyd-offrwm; a deuddeg o fychod geifr, yn offrwm dros bechod.

88 A holl ychain yr aberth hédd oedd bedwar ar hugain o fustych, triugain o hyrddod, triugain o fychod, triugain o hespwrniaid. Dyma gyssegrïad yr allor wedi ei henneinio.

89 Ac fel yr oedd Moses yn myned i babbell y cyfarfod i lefaru wrth Dduw; yna efe a glywai lais yn lefaru wrtho oddi ar y drugareddfa, yr hon oedd ar arch y dystiolseth, oddi rhwng y ddau gerub, ac efe a ddywedodd wrtho.

PENNOD VIII.

1 Y modd y mas goleuo y llusernau. 5 Cyssegrau y Lefiaid. 23 Oedran a thymmor eu gwasanaeth hwynt.

A'R ARGLWYDD a lefarodd wrth Moses, gan ddywedyd,

2 Lefara wrth Aaron, a dywed wrtho, Pan olcuch y lampau, llewyrched y saith lamp ar gyfer y canhwylbren.

3 Ac felly y gwnaeth Aaron; ar gyfer y canhwylbren y goleuodd efe ei lampau ef, megis y gorchymynodd yr ARGLWYDD wrth Moses.

4 Dyma waith y canhwylbren: cyfanwaith o aur fydd hŷd ei baladr, i.e. hŷd ei fiodau cyfanwaith fydd; yn ol y dull a ddangosodd yr ARGLWYDD i Moses, felly y gwnaeth efe y canhwylbren.

5 ¶ Lefarodd yr ARGLWYDD hefyd wrth Moses, gan ddywedyd,

6 Cymmer y Lefiaid o fyag meibion Israel, a glanhâ hwynt.

7 Ac fel hyn y gwnei lldynt i'w glanhâu: taenella arnynt dâwfr puredigaeth, a gwnant i'r ellyn fyned dros eu holl gnaud, a golchant eu gwisgoedd, ac felly ymlanhânt.

8 Yna cymmerant fustach ieuange a'i fwyd-offrwm o beilliaid wedi ei gymmysgu trwy olew; a bustach ieuange arall a gymmeri di yn aberth dros bechod.

9 A phâr i'r Lefiaid ddyfod o flaen pabell y cyfarfod; a chynnnull holl gynulleidfa meibion Israel ynghyd.

10 A dwg y Lefiaid ger bron yr ARGLWYDD; a gosoded meibion Israel eu dwylaw ar y Lefiaid.

11 Ac offrymmed Aaron y Lefiaid ger bron yr ARGLWYDD, yn offrwm gan feibion Israel, fel y byddont hwy i wasanaethu gwasanaeth yr ARGLWYDD.

12 A gosoded y Lefiaid eu dwylaw ar ben y bustych: ac offrwm dithau un yn bech-aberth, a'r llall yn offrwm poeth i'r ARGLWYDD, i wneuthur cymmod dros y Lefiaid.

13 A gosod y Lefiaid ger bron Aaron, a cher bron ei feibion, ac offrwm hwynt yn offrwm i'r ARGLWYDD.

14 A neilldua y Lefiaid o blith meibion Israel, a bydded y Lefiaid yn eiddof â.

15 Wedi hynny âed y Lefiaid i mewn i wasanaethu pabell y cyfarfod; a glanhâ di hwynt, ac offrymma hwynt yn offrwm.

16 Canys hwynt a roddwyd yn rhodd i mi o blith meibion Israel: yn lle agorydd pob eroth, sef pob cyntaf-anedig o feibion Israel, y cymmerais hwynt i mi.

17 Canys i mi y perthyn pob cyntaf-anedig ym mhllith meibion Israel, o ddyd ac o anifall: er y dydd y tarewais bob cyntaf-anedig y'ngwlad yr Aipht, y sancteiddlais hwynt i mi fy hun.

18 A chymmerais y Lefiaid yn lle pob cyntaf-anedig o feibion Israel.

19 A rhoddais y Lefiaid yn rhodd i Aaron, ac i'w feibion, o blith meibion Israel, i wasanaethu gwasanaeth meibion Israel ym mhabbell y cyfarfod, ac i wneuthur cymmod dros feibion Israel; fel na byddo pla ar feibion Israel, pan ddolei meibion Israel yn agos at y cyssegr.

20 A gwnaeth Moses ac Aaron, a holl gynulleidfa meibion Israel, i'r Lefiaid, yn ol yr hyn oll a orchymynasai yr ARGLWYDD wrth Moses am y Lefiaid: felly y gwnaeth meibion Israel lldynt.

21 A'r Lefiaid a lanhâwyd, ac a olchasant eu dillad: ac Aaron a'u hoffrymmodd hwynt yn offrwm ger bron yr ARGLWYDD: a gwnaeth Aaron gymmod drostynt i'w glanhâu hwynt.

22 Ac wedi hynny y Lefiaid a ddaethant i wasanaethu gwasanaeth ym mhabbell y cyfarfod, ger bron Aaron a'i feibion; megis y gorchymynodd yr ARGLWYDD wrth Moses am y Lefiaid, felly y gwnaethant lldynt.

23 ¶ A'r ARGLWYDD a lefarodd wrth Moses, gan ddywedyd,

24 Dyma yr hyn a berthyn i'r Lefiaid: o fab pum mlwydd ar hugain ac uchod, y deuant i filwio milwriaeth y'ngwasanaeth pabell y cyfarfod.

25 Ac o fab dengmlwydd a deugain y caiff un ddychwelyd yn ei ol o filwriaeth y gwasanaeth, fel na wasanaetho mwy.

26 Ond gwasanaethed gyd â'i frodyr ym mhabbell y cyfarfod, i oruchwylio; ac na wasanaethed wasanaeth: fel hyn y gwnai i'r Lefiaid yn eu goruchwyliaeth.

PENNOD IX.

1 Ail-orchymyn y Pasc. 6 Caniatâu ail Base i'r rhai oedd oftan neu absennol. 15 Y cwmmodd yn cyfarwyddo yr Israeliaid i symmudo ac i werylluo.

A'R ARGLWYDD a lefarodd wrth Moses yn anlwech Sinai, yn yr ail fiwyddyn wedi eu dyfod hwynt allan o dir yr Aipht, ar y mis cyntaf, gan ddywedyd,

2 Cadwed meibion Israel y Pasc hefyd yn ei dymmor.

3 A'r y pedwerydd dydd ar ddeg o'r mis hwn, yn y cyfnos, y cedwch ef yn ei dymmor: yn ol ei holl ddeddfau, ac yn ol ei holl ddeddfodau, y cedwch ef.

4 A lefarodd Moses wrth feibion Israel am gadw y Pasc.

5 A chadwasant y Pasc ar y mis cyntaf, ar y pedwerydd dydd ar ddeg o'r mis, yst.

y cyfno, yn anialweh Sinai: yn ol yr hyn oll a orchymynasai yr AROGLWYDD wrth Moses, felly y gwnaeth meibion Israel.

6 ¶ Ac yr oedd dynion y rhai oedd wedi eu halogi wrth gelsain dyn, fel na allent gadw y Pasc ar y dydd hwnnw: a hwy a ddaethant ger bron Moses, a cher bron Aaron, ar y dydd hwnnw.

7 A'r dynion hynny a ddywedasant wrtho, Yr ydym ni wedi ein halogi wrth gorph dyn marw: paham y'n gwaherddir rhag offrymmu offrw m i'r AROGLWYDD yn ei dymmor ym mysg meibion Israel?

8 A dywedodd Moses wrthynt, Sefwch, a mi a wrandawaf beth a orchymyno yr AROGLWYDD o'ch plegid.

9 ¶ A'r AROGLWYDD a lefarodd wrth Moses, gan ddywedyd,

10 Llefara wrth feibion Israel, gan ddywedyd, Pan fyddo neb wedi ei halogi gan gorph marw, neu neb o honoch neu o'ch hillogaeth mewn ffordd bell, etto cadwed Basc i'r AROGLWYDD.

11 Ar y pedwerydd dydd ar ddeg o'r ail mis, yn y cyfno, y cadwant ef: ynghyd â bara croyw, y dau chwerwon y bwyttant ef.

12 Na weddilliant ddim o hono hyd y bore, ac na thorrant asgwm o hono: yn ol holl ddeddf y Pasc y cadwant ef.

13 A'r gwr a fyddo glan, ac heb fod mewn taith, ac a beidio a chadw y Pasc, torrur ymaith yr enaid hwnnw o fyseg ei bobl, am na offrymmodd offrw m yr AROGLWYDD yn ei dymmor: ei bechod a ddwg y gwr hwnnw.

14 A phan ymdeithio dithr gyrd â chwi, ac ewyllio cadw Pasc i'r AROGLWYDD: fel y byddo deddf y Pasc a'i ddeddf, felly y ceidw: yr un ddeddf fydd i chwi, sef i'r dithr ac i'r un fydd a'i enedigaeath o'r wlad.

15 ¶ Ac ar y dydd y codwyd y tabernacl, y cwmmwl a gauodd am y tabernacl dros babell y dystiolaeth; a'r hwyr yr ydoedd ar y tabernacl megis gwelediad tân hyd y bore.

16 Felly yr ydoedd yn wastadol: y cwmmwl a gauai am dano y dydd, a'r gwelediad tân y nos.

17 A phan gyfodal y cwmmwl oddi ar y babell, wedi hynny y cychwynai meibion Israel: ac yn y lle yr arhosai y cwmmwl yddo, yno y gweryllai meibion Israel.

18 Wrth orchymyn yr AROGLWYDD y cychwynai meibion Israel, ac wrth orchymyn yr AROGLWYDD y gweryllent: yr holl ddyddiau yr arhosai y cwmmwl ar y tabernacl, yr arhosent yn y gweryll.

19 A phan drigai y cwmmwl yn hir ar y tabernacl lawer o ddyddiau, yna meibion Israel a gadwent wyliadwriaeth yr AROGLWYDD, ac ni chychwynent.

20 Ac os byddai y cwmmwl ychydig ddyddiau ar y tabernacl, wrth orchymyn yr AROGLWYDD y gweryllent, ac wrth orchymyn yr AROGLWYDD y cychwynent.

21 Hefyd os byddai y cwmmwl o hwyr hyd fore, a chyfodi o'r cwmmwl y bore; hwythau a symmudent: pa un bynnag ai dydd ai nos fyddai pan gyfodal y cwmmwl, yna y cychwynent.

22 Os deuddydd, os mis, os blwyddyn fyddai tra y trigai y cwmmwl ar y tabernacl, gan aros arno, meibion Israel a arhosent yn eu pebyll, ac ni chychwynent: ond pan godai efe, y cychwynent.

23 Wrth air yr AROGLWYDD y gweryllent, ac wrth air yr AROGLWYDD y cychwynent: yna y cadwent wyliadwriaeth yr AROGLWYDD, yna ei gair yr AROGLWYDD trwy law Moses.

1 Beth a wneid a'r udgyrn arian. 11 Yr Israeliaid yn symmudo o Sinai i Paran. 14 Trefn eu cerddedol hwy. 20 Moses yn atgofw'r Hobab nad ymadawai â hwynt. 35 Bendith Moses wrth symmudo a gorphwysio o'r arch.

A LLEFARODD yr AROGLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

2 Gwna i ti ddau udgorn arian, yn gyfanwaith y gwnai hwynt: a byddant i ti i alw y gynnulleidfa ynghyd, ac i beri i'r gweryll: oedd gychwyn.

3 A phan ganaf â hwynt, yr ymgasgl yr holl gynnulleidfa ataf, wrth ddrws pabell y cyfarfod.

4 Ond os ag un y canant; yna y tywysogion, sef pennaethiaid miloedd Israel, a ymgasgiant.

5 Pan gamoch larwm; yna y gwerylloedd, y rhai a weryllant tu a'r dwyrain, a gychwynant.

6 Pan gamoch larwm yr ail waith; yna y gwerylloedd, y rhai a weryllant tu a'r deheu, a gychwynant: larwm a ganaf hwy wrth eu cychwyn.

7 Ac wrth alw ynghyd y gynnulleidfa, cenwech yr udgyrn; ond na chenwech larwm.

8 A meibion Aaron, yr offeiriaid, a ganaf ar yr udgyrn; a byddant i chwi yn ddeddf dragywyddol trwy eich oenhedaethau.

9 Hefyd pan eloch i ryfel yn eich gwlad yn erbyn y gorthrymmwr a'ch gorthrymno chwi; cenwech larwm mewn udgyrn: yna y cofeir chwi ger bron yr AROGLWYDD eich Duw, ac yr achubir chwi rhag eich gelynon.

10 Ar ddydd eich llawenydd hefyd, ac ar eich gwyliau gosodedig, ac ar ddechreu eich misoedd, y cenwech ar yr udgyrn uwch ben eich offrynnau poeth, ac uwch ben eich aberthau hêld; a byddant i chwi yn goffadwriaeth ger bron eich Duw: myfi yw yr AROGLWYDD eich Duw.

11 ¶ A bu yn yr ail flwyddyn, ar yr ail mis, ar yr ugeinfed dydd o'r mis, gyfodi o'r cwmmwl oddi ar dbernacl y dystiolaeth.

12 A meibion Israel a gychwynasant i'w taith o anialweh Sinai; a'r cwmmwl a arhosodd yn anialweh Paran.

13 Felly y cychwynasant y waith gyntaf, wrth air yr AROGLWYDD trwy law Moses.

14 ¶ Ac yn gyntaf y cychwynodd llumman gweryll meibion Judah yn ol eu lluoedd: ac ar ei lu ef yr ydoedd Nahson mab Aminadab.

15 Ac ar lu llwyth meibion Issachar, Nethaneel mab Suar.

16 Ac ar lu llwyth meibion Zabulon, Eliab mab Helon.

17 Yna y tynnwyd i lawr y tabernacl; a meibion Gerson a meibion Merari a gychwynasant, gan ddwyn y tabernacl.

18 ¶ Yna y cychwynodd llumman gweryll Reuben yn ol eu lluoedd: ac yr ydoedd ar ei lu ef Elisur mab Sedêar.

19 Ac ar lu llwyth meibion Simeon, Selumiel mab Surisadai.

20 Ac ar lu llwyth meibion Gad, Eliasaph mab Deuel.

21 A'r Cohathiaid a gychwynasant, gan ddwyn y cysegr; a'r Uoli a godent y tabernacl, tra fyddent hwy yn dyfod.

22 ¶ Yna llumman gweryll meibion Ephraim a gychwynodd yn ol eu lluoedd: ac yr oedd ar ei lu ef Elisama mab Ammihud.

23 Ac ar lu llwyth meibion Manasseh, Gamalliel mab Pedasur.

24 Ac ar lu llwyth meibion Benjamin, Abidan mab Gideoni.

25 ¶ Yna Iumman gwersyll meibion Dan, yn olaf o'r holl wersylloedd, a gychwynodd yn ol eu lloedd: ac yr ydoedd ar ei lu ef Ahjezer mab Ammisadai.

26 Ac ar lu llwyth meibion Aser, Pagfel mab Ocran.

27 Ac ar lu llwyth meibion Naphtali, Ahira mab Enan.

28 Dyma gychwyniadau meibion Israel yn ol eu lloedd, pan gychwynasant.

29 ¶ A dywedodd Moses wrth Hobab, mab Raguel y Midianiad, chwegrwn Moses, Myned yr ydym i'r lle am yr hwn y dywedodd yr AROGLWYDD, Rhoddaf hwnnw i chiwi: tyred gyd â ni, a gwnawn ddaioni i ti; canys llefarodd yr AROGLWYDD ddaioni am Israel.

30 Dywedodd yntau wrtho, Nid af ddim; onid i'm gwlad fy hun, ac at fy nghenedl fy hun, yr af.

31 Ac efe a ddywedodd, Na âd ni, attolwg; canys ti a adwaenod ein gwersyllfoedd yn yr anialwch, ac a fyddi yn lle llygaid i ni.

32 A phan ddelych gyd â ni, a dyfod o'r daioni hwnnw yr hwn a wna yr AROGLWYDD i ni, ninnau a wnaawn ddaioni i tithau.

33 ¶ A hwy a aethant oddi wrth fynydd yr AROGLWYDD daith tri diwrnod: ac arch cyfammod yr AROGLWYDD oedd yn myned o'u blaen hwynt daith tri diwrnod, i chwilio am orphwysfa iddynt.

34 A chwmmwl yr AROGLWYDD oedd arnynt y dydd, pan elent o'r gwersyll.

35 A hefyd pan gychwynai yr arch, Moses a ddywedai, Cyfod, AROGLWYDD, a gwasgarer dy elynion; a sfoed dy gasion o'th flaen.

36 A phan orphwysai hi, y dywedai efe, Dychwel, AROGLWYDD, at fyrddiwn miloedd Israel.

PENNOD XI.

1 Y llosgiad yn Taberah yn diffoddi trwy weddi Moses. 4 Y bobl yn blysiu cig, ac yn alaru ar y manna. 10 Moses yn cwyno o ran ei siars. 16 Duw yn rhannu ei faich o'rhwng deg a thiugain o henuriaid. 31 Duw yn rhoddi sofrtier yn ei ddiagloedd yn Cibroth-Hattaafeh.

A'r bobl, fel tuchanwyr, oeddnt ffin a y'nglustiau yr AROGLWYDD: a chlywodd yr AROGLWYDD hyn; a'i ddiag a enynnodd; a thân yr AROGLWYDD a gnnueodd yn eu mysg hwynt, ac a ysodd gwrr y gwersyll.

2 A llefodd y bobl ar Moses: a gweddiodd Moses ar yr AROGLWYDD; a'r tân a ddi-foddodd.

3 Ac efe a alwodd enw y lle hwnnw, Taberah: am gynnue o dân yr AROGLWYDD yn eu mysg hwy.

4 ¶ A'r lliaws cymmysg yr hwn ydoedd yn eu mysg a fsysasant yn ddirfawr: a gneifion Israel hefyd a ddychwelasant, ac a wylasant, ac a ddywedasant, Pwy a rydd i ni gig i'w fwyta?

5 Cof yw gennym y pysgod yr oeddym yn ei fwyta yn yr Aipht yn rhad, y cecmerau, a'r pompionau, a'r cenhin, a'r winwyn, a'r garleg:

6 Ond yr awr hon y mae ein hencidiau ni yn gwygwyo, heb ddim ond y manna yn ein golwg.

7 A'r manna hwnnw oedd fel had coriander, a'i liw fel lliw bdeliwn.

8 Y bobl a aethant o amgylech, ac a'i casglasant, ac a'i malasant mewn melinau, neu a'i curasant mewn mortar, ac a'i berwasant

mewn peiriau, ac a'i gwnaethant yn deisemau: a'i flas ydoedd fel blas olew lr.

9 A phan ddiagnai y gwllith y nos ar y gwersyll, disgynai y manna arno ef.

10 ¶ A chlybu Moses y bobl yn wylo trwy eu tylwythau, bob un yn nrws ei babell: ac enynnodd dig yr AROGLWYDD yn fawr; a drwg oedd gan Moses.

11 Dywedodd Moses hefyd wrth yr AROGLWYDD, Paham y drygaist dy was? a phaham na chawn ffâr yn dy olwg, gan i ti roddi baich yr holl bobl hyn arnaf?

12 Ai myfi a feichiogais ar yr holl bobl hyn? ai myfi a'u cenhedlais, fel y dywedech wrthyf, Dwg hwynt yn dy fynwes (megis y dwg tadmaeth y plentyn sugno) i'r tir a addeawst trwy lw i'w tadau?

13 O ba le y byddai gennyf fi gig i'w roddi i'r holl bobl hyn? canys wylo y maent wrthyf, gan ddywedyd, Dod i ni gig i'w fwyta.

14 Ni allaf fi fy hunan arwain yr holl bobl hyn; canys rhy drwm ydych chi mi.

15 Ac os felly y gwnai i mi, attolwg, gan laidd lladd ti, os cetais ffâr yn dy olwg di; fel na welwyf fy nrygfyd.

16 ¶ A dywedodd yr AROGLWYDD wrth Moses, Casgl i mi ddeugwr a thiugain o henuriaid Israel, y rhai a wyddost eu bod yn henuriaid y bobl, ac yn swyddogion arnynt; a dwg hwynt babel y cyfarfod, a safant yno gyd â thi.

17 Canys disgynaf, a llefaraf wrthyf yno: a mi a gymmeraf o'r yspryd sydd arnat ti, ac a'i gosodaf arnynt hwy; felly y dygant gyd â thi faich y bobl, fel na ddygech di ef yn unig.

18 Am hynny dywed wrth y bobl, Ymsanct-eiddiwech erbyn y fory, a chewch fwyta cig: canys wylasoch y'nglustiau yr AROGLWYDD, gan ddywedyd, Pwy a ddyry i ni gig i'w fwyta? canys yr ydoedd yn dda arnom yn yr Aipht: am hynny y rhydd yr AROGLWYDD i chiwi gig, a chiwi a fwytiwech.

19 Nid un dydd y bwytiwech, ac nid dau, ac nid pump o ddyddiau, ac nid deg diwrnod, ac nid ugain diwrnod:

20 Ond hyd fis o ddyddiau, hyd oni ddél allan o'ch ffroenau, a'i fod yn ffiaidd gennyh: am i chiwi ddirmygu yr AROGLWYDD yr hwn sydd yn eich plith, ac wylo o honoeh yn ei wydd ef, gan ddywedyd, Paham y daethom allan o'r Aipht?

21 A dywedodd Moses, Chwe chan mil o wir traed yw i bobl yr ydych chi yn eu plith; a thi a ddywedi, Rhoddaf gig iddynt i'w fwyta fis o ddyddiau.

22 Ai y deiaid a'r gwartheg a leddir iddynt, fel y byddo digon iddynt? ai holl bysg y môr a gasgdir ynghyd iddynt, fel y byddo digon iddynt?

23 A dywedodd yr AROGLWYDD wrth Moses, A gwtogwyd llaw yr AROGLWYDD? yr awr hon y cai di weded a ddigwydd fy ngair i ti, ai na ddiwydd.

24 ¶ A Moses a aeth allan ac a draethodd ciriau yr AROGLWYDD wrth y bobl, ac a gasglodd y dengwr a thiugain o henuriaid y bobl, ac a'u gosododd hwynt o amgylech y babell.

25 Yna y disgynodd yr AROGLWYDD mewn cwmmwl, ac a lefarodd wrtho; ac a gymmerodd o'r yspryd oedd arno, ac a'i rhoddes i'r deg henafigwyr a thiugain. A thra y gorphwysai yr yspryd arnynt, a prophwydent, ac ychwaneg ni wnaent.

26 A dau o'r gwrr a drigasant yn y gwsgyll (enw un ydoedd Eldad, ac enw y llall On)

a gorphwysodd yr yspryd arnynt hwy, am eu bod hwy o'r rhai a ysgrifenasid; ond nid aethant i'r babbell, etto prophwydasant yn y gwersyll.

27 A rhedodd llange, a mynegodd i Moses, ac a ddywedodd, Y mae Eldad a Medad yn prophwydo yn y gwersyll.

28 A Josua mab Nun, gweinidog Moses o'i ieuengctid, a attebodd ac a ddywedodd, Moses, fy arglwydd, gwahardd iddynt.

29 A dywedodd Moses wrtho, Ai cenfigennu yr ydwyt ti drosof fi? O na byddai holl bobl yr ARGWLWYDD yn brophwydi, a rhoddi o'r ARGWLWYDD ei yspryd arnynt!

30 A Moses a aeth i'r gwersyll, efe a henuriaid Israel.

31 ¶ Ac fe aeth gwynt oddi wrth yr ARGWLWYDD, ac a dduog sŵnleir oddi wrth y môr, ac a'r taenodd wrth y gwersyll, megis taith diwrnod ar y naill dau, a thaith diwrnod ar y tu arall, o amgylch y gwersyll, a hynny ynghylch dau guffydd, ar wyneb y ddaear.

32 Yna y cododd y bobl y dydd hwnnw oll, a'r nos oll, a'r holl ddydd drannoeth, ac a gasglasant y soffieir: yr hwn a gasglodd leiaf, a gasglodd ddeg homer: a chan daenu y taenasant hwynt iddynt eu hunain o amgylch y gwersyll.

33 A'r cig oedd etto rhwng eu dannedd hwynt heb ei gnoi, pan ennynnodd digofaint yr ARGWLWYDD yn erbyn y bobl; a'r ARGWLWYDD a darawodd y bobl a phla mawr iawn.

34 Ac efe a siwodd enw y lle hwnnw Cibroth-Hattaafah; am iddynt gladdu yno y bobl a fysiastant.

35 O feddau y blys yr aeth y bobl i Hase-roth: ac arhosasant yn Hase-roth.

PENNOD XII.

1 Duw yn ceryddu cynnen Miriam ac Aaron: 10 ac yn iachdu gwahan-giwyf Miriam, ar weddi Moses. 14 Duw yn gorchymyn ei chau hi allan o'r gwersyll.

LLEFARODD Miriam hefyd ac Aaron yn erbyn Moses, o achos y wraig o Ethiopia yr hon a briodasai efe: canys efe a gymmerasai Ethiopians yn wraig.

2 A dywedasant, Ai yn unig trwy Moses y llefarodd yr ARGWLWYDD? oni lefarodd efe trwom ninnau hefyd? A'r ARGWLWYDD a glybu hynny.

3 A'r gwr Moses ydoedd lareiddiaf o'r holl ddynion oedd ar wyneb y ddaear.

4 A dywedodd yr ARGWLWYDD yn ddi-symmwrth wrth Moses, ac wrth Aaron, ac wrth Miriam, Deuwch allan eich trfoedd i babbell y cyfarfod. A hwy a aethant allan ill trfoedd.

5 Yna y diagnodd yr ARGWLWYDD y'nghe-olofn y cwmwl, ac a safodd wrth ddrws y babbell, ac a alwodd Aaron a Miriam. A hwy a aethant allan ill dau.

6 Ac efe a ddywedodd, Gwrandewch yr awr hon fy ngeiriau. Os bydd prophwyd yr ARGWLWYDD yn eich mysg, mewn gwleddig-aeth yr ymhybyssaf iddo, neu mewn breuddwyd y llefaraf wrtho.

7 Nid felly y mae fy ngwas Moses, yr hwn sydd ffyddlawn yn fy holl dŷ.

8 Wyneb yn wyneb y llefaraf wrtho, mewn gwleddiad, nid mewn dammegion; ond caiff edrych ar wedd yr ARGWLWYDD: paham gan hynny nad oeddych yn ofni dywedyd yn erbyn fy ngwas, sef yn erbyn Moses?

9 A digofaint yr ARGWLWYDD a ennynnodd yn euherbyn hwynt; ac efe a aeth ymaith.

10 A'r cwmwl a ymadawodd oddi ar y babbell os wele, Miriam ydoedd wahan-

giwyfus, fel yr eira. Ac edrychodd Aaron ar Miriam; ac wele hi yn wahan-giwyfus.

11 Yna y dywedodd Aaron wrth Moses, O fy arglwydd, attolwg, na osod yn ein herbyn y pechod yr hwn yn ynydd a wnaethom, a thrwy yr hwn y pechasom.

12 Na fydded hi, attolwg, fel un marw, yr hwn y bydd hanner ei gnawd wedi ei ddiia pan ddél allan o groth ei fam.

13 A Moses a waeddodd ar yr ARGWLWYDD, gan ddywedyd, O DDUW, attolwg, meddyg-inaetha hi yr awr hon.

14 ¶ A dywedodd yr ARGWLWYDD wrth Moses, Os ei thad a boeral yn ei hwyneb, oni chywilyddiai hi saith niwrnod? cauer arni saith niwrnod o'r tu allan i'r gwersyll, ac wedi hynny derbynier hi.

15 A chauwyd ar Miriam o'r tu allan i'r gwersyll saith niwrnod: a'r bobl ni chychwynnodd hyd oni ddaeth Miriam i mewn drachefn.

16 Ac wedi hynny yr aeth y bobl o Hase-roth, ac a wersyllasant yn anialwch Paran.

PENNOD XIII.

1 Enwau y gwyr a ddanfonwyd i chwilio y wlad: 17 eu haddysg: 21 eu gweithredoedd: 26 eu newyddion.

ALLEFARODD yr ARGWLWYDD wrth Mo-ses, gan ddywedyd,

2 Anfon i ti wŷr i edrych tir Canaan, yr hwn yr ydwyf fi yn ei roddi i feibion Israel: gwr dros bob un o lwythau eu tadau a anfon-wch; pob un yn bennaeth yn eu mysg hwynt.

3 A Moses a'u hanfonodd hwynt o anial-wch Paran, wrth orchymyn yr ARGWLWYDD: pennaethiaid meibion Israel oedd y gwyr hynny oll.

4 A dyma eu henwau hwynt. Dros lwyth Reuben, Sammus mab Zaccur.

5 Dros lwyth Simeon, Saphat mab Hori.

6 Dros lwyth Judah, Caleb mab Jephunneh.

7 Dros lwyth Issachar, Igal mab Joseph.

8 Dros lwyth Ephraim, Osea mab Nun.

9 Dros lwyth Benjamin, Palti mab Raphu.

10 Dros lwyth Zabulon, Gad-el mab Sodi.

11 O lwyth Joseph, dros lwyth Manasseh, Gadi mab Susi.

12 Dros lwyth Dan, Amiel mab Gemali.

13 Dros lwyth Aser, Sether mab Michael.

14 Dros lwyth Naphtali, Nahbi mab Pophai.

15 Dros lwyth Gad, Geuel mab Maci.

16 Dyma enwau y gwyr a anfonodd Moses i edrych ansawdd y wlad. A Moses a enwodd Osea mab Nun, Josua.

17 ¶ A Moses a'u hanfonodd hwynt i edrych ansawdd gwlad Canaan; ac a ddywedodd wrthynt, Ewch yma tu a'r dehau, a dringwch i'r mynydd.

18 Ac edrychwch y wlad beth yw hi, a'r bobl sydd yn trigo ynddi, pa un ai cryf ai gwan, ai ychydig ai llawer ydynt;

19 A pheth yw y tir y maent yn trigo ynddo, ai dâ ai drwg; ac ym mha ddinasoedd y maent yn preswyllo, ai mewn pebyll, ai mewn amddiffynfeydd;

20 A pha dir, ai bras yw efe ai cul: a oes oedd ynddo, ai nad oes. Ac ymwrolwch, a dygwch o ffirwyth y tir. A'r dyddiau oedd-yn ddyddiau blaenffirwyth grawnwin.

21 ¶ A hwy a aethant i fynu, ac a chwiliasant y tir, o anialwch Sin hyd Rehod, ffordd y deuir i Hamath.

22 Ac a aethant i fynu i'r dehau, ac a ddaethant hyd Hebron: ac yno yr oedd Ahi-man, Sesai, a Thalmat, meibion Anac: a Hebron a adeiladasiid saith mlynedd o flaen Soan yn yr Aipht.

23 A daethant hyd ddyffryn Escol; a thorasant oddi yno gan gen ag yn swp o rawnwin, ac a' dygasant ar drosoel rhwng dau: *dygasant* roa' o'r pomgranadau hefyd, ac o'r figya.

24 A'r lle hwnnw a wlasant Dyffryn Escol; o achos y swp grawnwin a dorrodd meibion Israel oddi yno.

25 A hwy a ddychwelasant o chwilio y wlad ar ol deugain niwrnod.

26 ¶ A myned a wnaethant, a dyfod at Moses ac at Aaron, ac at holl gynulleidfa meibion Israel, i Cades, yn anialwch Paran; a dygasant yn eu hol air iddynt, ac i'r holl gynulleidfa, ac a ddangosasant iddynt ffirwyth y tir.

27 A mynegasant iddo, a dywedasant, Daethom i'r tir lle yr anfaist ni; ac yn ddtau llifeirio y mae o laeth a mel: a dyma ei ffirwyth ef.

28 Ond y mae y bobl sydd yn trigo yn y tir yn gryffon, ar dinasoedd yn gaerog ac yn fawrlon lawn; a gwelsom yno hefyd feibion Anac.

29 Yr Amaleciaid sydd yn trigo yn nhir y dehaus; a'r Hethiaid, a'r Jebusiaid, a'r Amoritiaid, yn gwladychu yn y mynydd-dir; a'r Canaaneaidd yn prawlyio wrth y môr, a cher llaw yr Iorddonen.

30 A gostegodd Caleb y bobl ger bron Moses, ac a ddywedodd, Gan fyned awn i fynu, a pherehenogwn hi: canys gan orchfygu y gorchfygw'n hi.

31 Ond y gwyr y rhai a sethant i fynu gyd ag ef a ddywedasant, Ni allwn ni fyned i fynu yn erbyn y bobl; canys cryfach ydynt na nynt.

32 A rhoddasant allan anglod am y tir a chwiliasant, wrth feibion Israel, gan ddywedyd, Y tir yr aethom drosto i'w chwilio, tir yn difa ei breswylwyr yw efe; a'r holl bobl a welsom ynddo ydynt w'r corphol:

33 Ac yno y gwelsom y cawri, meibion Anac, y rhai a ddaethant o'r cawri; ac yr oeddem yn ein golwg ein hunain fel ceiliogod rhedyn, ac felly yr oeddem yn eu golwg hwythau.

PENNOD XIV.

1 Y bobl yn tuchan o ran y newyddion. 6 Josua a Chaleb yn ceisio eu llynyddio hwynt. 11 Duw yn eu bygrwth. 13 Moses yn ymbil d Duw; ac yn caffael iddynt hwy faddasant. 16 Y tuchanwyr heb gael myned i'r wlad. 26 Y gwyr a roiant anglod i'r tir, yn marw o'r pla. 40 Y bobl a fynasid osod ar y wlad yn erbyn euwyllys Duw, yn cael eu taro.

YNA yr holl gynulleidfa a ddyrechafodd ei llef, ac a waeddodd, a'r bobl a wylasant y nos honno.

2 A holl feibion Israel a duchanasant yn erbyn Moses, ac yn erbyn Aaron: a'r holl gynulleidfa a ddywedasant wrthynt, O na buasem feirw yn nhir yr Aipht! neu, O na buasem feirw yn y difaethwch hwn!

3 A phaham y mae yr ARGLWYDD yn ein dwyn ni i'r tir-hwn, i gwmpo ar y cleddyf? ein gwragedd a'n plant fyddant yn yspail. Ond gwell i ni ddychweilyd i'r Aipht?

4 A dywedasant bawb wrth eu glydd, Gosodwn ben arnom, a dychwelwn i'r Aipht.

5 Yna y syrthiodd Moses ac Aaron ar eu hwynebaw ger bron holl gynulleidfa tyrfa meibion Israel.

6 ¶ Josua hefyd mab Nun, a Chaleb mab Jephunneh, dau o ysbiwyr y tir, a rwygasant eu dilad;

7 Ac a ddywedasant wrth holl dorff meibion Israel, gan ddywedyd, Y tir yr aethom drosto, i'w chwilio, sydd dir da odiaeth.

8 Os yr ARGLWYDD sydd foddolawn i ni, efe a'n dwg ni i'r tir hwn, ac a'r hwyd i ni; ac y tir sydd yn llifeirio o laeth a mel.

9 Yna unig na wrthryfelwch yn erbyn yr ARGLWYDD, ac nac ofnwch bobl y tir; canys bara i ni ydynt: cilioidd eu hymmddiffyn oddi wrthynt, a'r ARGLWYDD sydd gyd â ni: nac ofnwch hwynt.

10 A'r holl dorff a ddywedasant am eu liabyddio hwynt â meini. A gogoniant yr ARGLWYDD a ymddangosodd ym mhabel y cyfarfod i holl feibion Israel.

11 ¶ A dywedodd yr ARGLWYDD wrth Moses, Pa hyd y digia y bobl yma fi? a pha hyd y byddiant heb gredu i mi, am yr holl arwyddion a wneuthum yn eu plith?

12 Tarawaf hwynt â haint, a gwaagaraf hwy, a gwnaf di yn genhedlaeth fwy, a chryfach na hwynt-hwy.

13 ¶ A dywedodd Moses wrth yr ARGLWYDD, Felly yr Aiphtiaid a glyw (canys o'u mysg hwynt y dygaist y bobl yma i fynu yn dy nerth)

14 Ac a ddywedant i breswylwyr y tir hwn (canys elysant dy fod di, ARGLWYDD, ym mysg y bobl yma, a'th fod di, ARGLWYDD, yn ymddangos iddynt wyneb yn wyneb, a bod dy gwmmwl di yn aros arnynt, a'th fod di yn myned o'u blaen hwynt mewn colofn o gwmmwl y dydd, ac mewn colofn dân y nos)

15 Os lleddi y bobl yma fel un gwr; yna y dywed y cenhedloedd y rhai a glywsant sôn am danat, gan ddywedyd,

16 O eisieu gallu o'r ARGLWYDD ddwyn y bobl yma i'r tir y tyngodd efe iddynt, am hynny y lladdodd efe hwynt yn y difaethwch.

17 Yr awr hon, gan hynny, mawrhaer, attolwg, nerth yr ARGLWYDD, fel y lleferiaist, gan ddywedyd,

18 Yr ARGLWYDD sydd hwyrffrydig i ddig, ac aml o drugaredd, ym maddeu anwiredd a chamwedd, a chan gyflawnhau ni chyflawnhâ efe yr euog; ymweled y mae ag anwiredd y tadau ar y plant, hyd y drydedd a'r bedwaredd genhedlaeth.

19 Maddeu, attolwg, anwiredd y bobl yma, yn ol dy fawr drugaredd, ac megis y maddeu-aist i'r bobl hyn, o'r Aipht, hyd yma.

20 A dywedodd yr ARGLWYDD, Maddeuais, yn ol dy air:

21 Ond os byw fi, yr holl dir a lenwir o ogoniant yr ARGLWYDD.

22 Canys yr holl ddyinion y rhai a welsant fy ngogoniant, a'm harwyddion a wneuthum yn yr Aipht, ac yn y difaethwch, ac a'm temtiasant y dengwaith hyn, ac ni wrandawsant ar fy llais,

23 Ni welant y tir y tyngais wrth eu tadau hwynt; ac y rhai oll a'm digiasant, nis gwelant ef:

24 Ond fy ngwas Caleb, am fod yspryd arall gyd ag ef, ac iddo fy nghyflawn-ddilyn, dygaf ef i'r tir y daeth iddo: a'i had a'n hetifedda ef.

25 (Ond y mae yr Amaleciaid a'r Canaaneaidd yn trigo yn y dyffryn) y fory trowch, ac ewch i'r difaethwch, ar hyd ffordd y môr coch.

26 ¶ A'r ARGLWYDD a lefarodd wrth Moses, ac wrth Aaron, gan ddywedyd,

27 Pa hyd y cyd-ddygaf a'r gynulleidfa ddyrygonus hon sydd yn tuchan i'm herbyn? elywais duchan meibion Israel, y rhai sydd yn tuchan i'm herbyn.

28 Dywed wrthynt, Fel mai byw fi, medd yr ARGLWYDD, fel y llefarasoch yn fy nghlustiau, felly y gwnaf i chiwi.

29 Yn y difaethwch hwn y cwmp eich celsanedau; a'ch holl risedigion trwy eich

hddi rif, o fab ugain mlwydd ac uchod, y rhai a duchanosoch yn fy erbyn.

30 Dïau ni ddeuwed chwi i'r tir *am* yr hwn y codais fy llaw, am wneuthur i chwi breswyllo ynddo, ond Caleb mab Jephunneh, a Josua mab Nun.

31 Ond eich plant chwi, y rhai y dywedasoeh y byddent yn yspail, hwynt-hwy a ddygaf i'r *salad*, a hwy a gânt adnabod y tir a ddirmygasoch chwi.

32 A'ch celaneddau chwi a gwmpant yn y diffaethwch hwn.

33 A'ch plant chwi a fugeilia yn y diffaethwch ddeugain mlynedd, ac a ddygant *gosp* eich putteindra chwi, nes darfod eich celaneddau chwi yn y diffaethwch.

34 Yn ol rhifedi y dyddiau y chwiliasoeh y tir, *sef* deugain niwrnod (pob diwrnod am fwyddyn) y dygwch eich hanwireddau, *sef* deugain mlynedd; a chewch wybod torriad fy ngair i.

35 Myfi yr ARGLWYDD a leferais, dïau y gwnaf hyn i'r holl gynulleidfa ddrvgionus yma, sydd wedi ymgynnull im herbyn i: yn y diffaethwch hwn y darfyddant, ac yno y byddant feirw.

36 A'r dynion a anfonodd Moses i chwilio y tir, y rhai a ddychwela-ant, ac a wnaethant i'r holl dorf duchan yn ei erbyn ef, gan roddi allan anair am y tir;

37 Y dynion (*meddaf*) y rhai a roddasant allan anair drwg i'r tir, a fuant feirw o'r pla, ger bron yr ARGLWYDD.

38 Ond Josua mab Nun, a Chaleb mab Jephunneh, a fuant fyw o'r gwyr hyn a aethant i chwilio y tir.

39 A Moses a lefarodd y geiriau hyn wrth holl feibion Israel: a'r bobl a alarodd yn ddifrawr.

40 ¶ A choddant yn fore i fyned i ben y mynydd, gan ddywedyd, Wele ni, a ni a awn i fynu i'r lle *am* yr hwn y dywedodd yr ARGLWYDD: canys ni a bechom.

41 A dywedodd Moses, Paham yr ydych fel hyn yn troseddu gair yr ARGLWYDD? a hyn ni lwydda.

42 Nac ewch i fynu; canys nid yw yr ARGLWYDD yn eich plith: rhag eich taro o flaen eich gelynyon.

43 Canys yr Amaleciaid a'r Canaaneaid ydynt yno o'ch blaen chwi, a chwi a syrthiwch ar y cleddyf: canys am i chwi ddychwelyd oddi ar ol yr ARGLWYDD, ni bydd yr ARGLWYDD gyd â chwi.

44 Etto rhyfygasant fyned i ben y mynydd: ond arch cyfammod yr ARGLWYDD, a Moses, ni symmudasant o ganol y gweryll.

45 Yna y disgynodd yr Amaleciaid a'r Canaaneaid, y rhai oedd yn preswyllo yn y mynydd hwnnw, ac a'u tarawsant, ac a'u difthasant hyd Hormah.

PENNOD XV.

1 Cyfraith y buyd-offrwm a'r ddtod-offrwm. 13, 29. Bod y ddeithrddm dan yr un gyfraith.

17 Cyfraith blaenion toes yn offrwm dyrchafael. 22 Yr aberth am bechod o anwybod. 30 Cospedigaeth rhyfys. 32 Llabyddio yr hwn a dorrodd y Sabboth. 37 Cyfraith y rhidens.

A'R ARGLWYDD a lefarodd wrth Moses, gan ddywedyd,

1 Llefara wrth feibion Israel, a dywed wrthyn, Pan ddeloch i dir eich preswylfod, yr hwn yr ydwyf fy en ei roddi i chwi,

3 Ac offrymmu o honoch aberth tanlyd i'r ARGLWYDD, offrwm poeth, neu aberth wrth *salu* adduned, neu mewn offrwm gwirfodd, neu ar eich gwyliau gosodedig, gan wneuthur

arogl peraidd i'r ARGLWYDD, o'r eidlonau, neu o'r praidd:

4 Yna offrymmed yr hwn a offrymmo ei rodd i'r ARGLWYDD, o beilliaid ddegfed ran, wedi ei gymmysgu trwy bedwaredd ran hin o olew, yn fwyd-offrwm.

5 Ac offrwm di gyd a'r offrwm poeth, neu yr aberth, bedwaredd ran hin o win am bob oen, yn ddtod-offrwm.

6 A thi a offrymmi ym fwyd-offrwm gyd â hwrdd, o beilliaid ddwy ddegfed ran, wedi ei gymmysgu trwy drydedd ran hin o olew.

7 A thryledd ran hin o win yn ddtod-offrwm, a offrymmi yn arogl peraidd i'r ARGLWYDD.

8 A phan ddarperych lo buwch ym offrwm poeth, neu ym aberth yn talu adduned, neu aberth hédd i'r ARGLWYDD;

9 Yna offrymmed yn fwyd-offrwm gyd â llo y fuwch, o beilliaid dair degfed ran wedi ei gymmysgu trwy hanner hin o olew.

10 Ac offrwm hanner hin o win yn ddtod-offrwm, ym aberth tanlyd, o arogl peraidd i'r ARGLWYDD.

11 Felly y gwnair am bob ŷeh, neu am bob hwrdd, neu am oen, neu am fynn.

12 Yn ol y rhifedi a ddarparoch, felly y gwnewch i bob un, yn ol eu rhifedi.

13 Pob prtdor a wna y pethau hyn felly, wrth offrymmu aberth tanlyd o arogl peraidd i'r ARGLWYDD.

14 A phan ymdeithio ddeithrddyn, neu yr hwn sydd yn eich plith trwy eich cenhedlaethau, a darparu aberth tanlyd o arogl peraidd i'r ARGLWYDD; fel y gwnelech chwi, felly gwnaed yntau.

15 Yr un ddeddf fydd i chwi o'r dyrfa, ac i'r ymdeithydd ddeithr; deddf dragwyddol yw trwy eich cenhedlaethau: megis yr ydych chwi, felly y bydd y ddeithr ger bron yr ARGLWYDD.

16 Un gyfraith, ac un ddedf, fydd i chwi, ac i'r ymdeithydd a ymdeithio gyd â chwi.

17 ¶ A lefarodd yr ARGLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

18 Llefara wrth feibion Israel, a dywed wrthyn, Pan ddeloch i'r tir yr ydwyf yn eich dwyn chwi i tado;

19 Yna pan fwyttâoch o fara y tir, y dyrchefwch offrwm dyrchafael i'r ARGLWYDD.

20 O flaenion eich toes yr offrymmed deisen yn offrwm dyrchafael: fel offrwm dyrchafael y llaw-dyrnu, felly y dyrchefwch hithau.

21 O ddechreu eich toes y rhoddwch i'r ARGLWYDD offrwm dyrchafael trwy eich cenhedlaethau.

22 ¶ A phan eloch dros y ffordd, ac na wnelech yr holl orchymynion hyn, y rhai a lefarodd yr ARGLWYDD wrth Moses,

23 *Sef* yr hyn oll a orchymynodd yr ARGLWYDD i chwi trwy law Moses, o'r dydd y gorchymynodd yr ARGLWYDD, ac o hynny allan, trwy eich cenhedlaethau;

24 Yna bydded, os allan o olwg y gynulleidfa y gwnaed *dim* trwy anwybod, i'r holl gynulleidfa ddarparu un bustach ieuange yn offrwm poeth, i *fad* yn arogl peraidd i'r ARGLWYDD, a'i fwyd-offrwm, a'i ddtod-offrwm, wrth y ddedf, ac un bwch geifr yn bech-berth.

25 A gwnaed yr offeiriad gymmod dros holl gynulleidfa meibion Israel, a maddeuir lddynt; canys anwybodaeth yw: a dygant eu hoffrwm, aberth tanlyd i'r ARGLWYDD, a'u pech-berth, ger bron yr ARGLWYDD, am eu hanwybodaeth.

26 A maddeuir i holl gynulleidfa meibion Israel, ac i'r ddeithr a ymdeithio yn eu mysg:

canyis digwyddodd i'r holl bobl trwy anwybod.

27 ¶ Ond os un dyn a becha trwy amryfusedd; yna offrymmed afr siwydd yn offrrwm dros bechod.

28 A gwnaed yr offeiriad gymmod dros y dyn a becho yn amryfus, pan becho trwy amryfusedd ger bron yr ARGWLWYDD, gan wneuthur cymmod drosto; a maddeur iddo.

29 Yr hwn a aned o feibion Israel, a'r dieithr a ymdeithio yn eu mysg, un gyfraith fydd i chwi am wneuthur pechod trwy amryfusedd.

30 ¶ Ond y dyn a wnel bechod mewn rhyfgy, o brifodor, neu o ddiethr; cablu yr ARGWLWYDD y mae; torrter ymaith y dyn hwnnw o fysg ei bobl.

31 O herwydd iddo ddfystyru gair yr ARGWLWYDD, a thorri ei orchymyn ef; llwyddorrr ymaith y dyn hwnnw: ei anwiredd fydd arno.

32 ¶ Fel yr ydoedd meibion Israel yn y diffaethwch, cawsant wr yn cynnutta ar y dydd Sabboth.

33 A'r rhai a'i cawsant ef, a'i dygasant ef, sef y cynnuttwr, at Moses, ac at Aaron, ac at yr holl gynulleidfa:

34 Ac a'i dodasant ef mewn dalfa, am nad oedd hysbys beth a wnaid iddo.

35 A dywedodd yr ARGWLWYDD wrth Moses, Lladdery gwr yn farw: llabyddied yr holl gynulleidfa ef a meini o'r tu allan i'r gwersyll.

36 A'r holl gynulleidfa a'i dygasant ef i'r tu allan i'r gwersyll, ac a'i llabyddiasant ef i'r meini, fel y bu efe farw; megis y gorchymynodd yr ARGWLWYDD wrth Moses.

37 ¶ A llefarodd yr ARGWLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

38 Llefara wrth feibion Israel, a dywed wrthynt, am wneuthur iddynt eddi ar odre eu dillad, trwy eu cenhedaethau, a rhodant bleth o sidan glas ar eddi y godre.

39 A bydded i chwi yn rhidens, i edrych arno, ac i gofio holl orchymynion yr ARGWLWYDD, ac i'w gwneuthur hwynt; ac na chwiliwch yn ol eich calonnau eich hunain, nac yn ol eich llygaid eich hunain, y rhai yr ydych yn putteinio ar eu hol:

40 Fel y cofioch ac y gwneloch fy holl orchymynion i, ac y byddoch sanctaidd i'ch Duw.

41 Myfi ydyw yr ARGWLWYDD eich Duw, yr hwn a'ch dygais chwi allan o dir yr Aipht, i fod i chwi yn Duw: myfi yw yr ARGWLWYDD eich Duw.

PENNOD XVI.

1 *Georthryfel Corah, Dathan, ac Abiram.* 23 *Moses yn gwahanu y bobl oddi wrth bebyll y georthryfelwyr.* 31 *Y ddaear yn llymgu Corah; a thán yn difa y lleil.* 36 *Cadw y thuserau er mwyn defnydd sanctaidd.* 41 *Lladd pedair mull ar ddeg a saith gant, am ruggnach yn erbyn Moses ac Aaron.* 48 *Aaron, trwy arogl-darthu, yn attai y pla.*

YNA Corah, mab Ishar, mab Cohath, mab Lefi; a Dathan ac Abiram, meibion Eliab, ac On mab Peleth, meibion Reuben, a gymmerasant wgr:

2 A hwy a godasant o flaen Moses, ynghyd â dau cant a deg a deugain o wgr eraill o feibion Israel, pennaethiaid y gynulleidfa, pendefigion y gymmanfa, gwyr enwog.

3 Ac ymgasglasant yn erbyn Moses, ac yn erbyn Aaron, ac a ddywedasant wrthynt, Gormod i chwi hyn; canys y mae yr holl gynulleidfa yn sanctaidd bob un o honynt, ac y mae yr ARGWLWYDD yn eu mysg; paham yr ymgodwch goruwch cynulleidfa yr ARGWLWYDD?

4 A phan glybu Moses, efe a syrthiodd ar ei wyneb.

5 Ac efe a lefarodd wrth Corah, ac wrth ei holl gynulleidfa ef, gan ddywedyd, Y bore y dengys yr ARGWLWYDD yr hwn sydd eiddo ef, a'r sanctaidd; a phuey a ddylai nesáu atto ef: canys yr hwn a ddewisodd efe, a nesá efe atto.

6 Hyn a wnewch: Cymmerwch i chwi, sef Corah a'i holl gynulleidfa, thuserau;

7 A rhoddwch ynddynt dân, a gosodwch arnynt arogl-darth y fory ger bron yr ARGWLWYDD: yna bydd i'r gwr hwnnw fod yn sanctaidd, yr hwn a ddewisodd yr ARGWLWYDD: gormod i chwi hyn, meibion Lefi.

8 A dywedodd Moses wrth Corah, Gwrandedwch, attolwg, meibion Lefi.

9 Ai bychan gennyh, neillduo o DDUW Israel chwi oddi wrth gynulleidfa Israel, gan eich nesáu chwi atto ei hun, i wasanaethu gwasanaeth tabernacl yr ARGWLWYDD, ac i sefyll ger bron y gynulleidfa, i'w gwasanaethu hwynt?

10 Canys efe a' th nesáodd di, a' th holl frodyr, meibion Lefi, gyd â thi: ac a geisiwch chwi yr offeiriadaeth hefyd?

11 Am hynny tydi a' th holl gynulleidfa ydych yn ymgynnull yn erbyn yr ARGWLWYDD: ond Aaron, beth yw efe, i chwi i duchan yn ei erbyn?

12 ¶ A Moses a anfonodd i alw am Dathan ac Abiram, meibion Eliab. Hwythau a ddywedasant, Ni ddeuwn ni ddim i fynu.

13 Ai bychan yw dwyn o honot ti ni i fynu o dir yn llifeirio o laeth a mel, i'n ladd ni yn y diffaethwch, oddieithr hefyd arglwyddiaethu o honot yn dost arnon ni?

14 Etto ni ddygaist ni i dir yn llifeirio o laeth a mel, ac ni roddaist i ni feddiant meuen maes na gwmlan: a dynni di lygaid y gwgr hyn? ni ddeuwn ni i fynu ddim.

15 Yna y digiodd Moses yn ddirfawr, ac y dywedodd wrth yr ARGWLWYDD, Nac edrych ar eu hoffrwm hwy: ni chymmerais un asyn oddi arnynt, ac ni ddyrgais un o honynt.

16 A dywedodd Moses wrth Corah, Bydd di a' th holl gynulleidfa ger bron yr ARGWLWYDD, ti, a hwynt, ac Aaron, y fory.

17 A chymmerwch bob un ei thusser, a rhoddwch arnynt arogl-darth; a dyged pob un ei thusser ger bron yr ARGWLWYDD, sef dau cant a deg a deugain o thusserau: drey dithau hefyd, ac Aaron, bob un ei thusser.

18 A chymmerasant bob un ei thusser, a rhoddasant dân ynddynt, a gosodasant arogl-darth arnynt; a safasant wrth ddrws pabell y cyfarfod, ynghyd â Moses ac Aaron.

19 Yna Corah a gasglodd yr holl gynulleidfa yn eu herbyn hwynt, i ddrws pabell y cyfarfod: a gogoniant yr ARGWLWYDD a ymddangosodd i'r holl gynulleidfa.

20 A llefarodd yr ARGWLWYDD wrth Moses, ac wrth Aaron, gan ddywedyd,

21 Ymneillduwch o fysg y gynulleidfa hon, a mi a'u difaf hwynt ar unwaith.

22 A hwy a syrthiasant ar eu hwynebau, ac a ddywedasant, O DDUW, Duw yspydion pob cnawd, un dyn a bechodd, ac a ddigi di wrth yr holl gynulleidfa?

23 ¶ A llefarodd yr ARGWLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

24 Llefara wrth y gynulleidfa, gan ddywedyd, Ewch ymaith o glych pabell Corah, Dathan, ac Abiram.

25 A chyfododd Moses, ac a aeth at Dathan ac Abiram: a henuriaid Israel a aethant ar ei ol ef.

26 Ac efe a lefarodd wrth y gynulleidfa.

gan ddywedyd, Ciliwch, attolwg, oddi wrth bebyll y dynion drygionus hyn, ac na chyffyrddwch â dim o'r eiddynt; rhag eich difetha yn eu holl bechodau hwynt.

27 Yna yr aethant oddi wrth babel Corah, Dathan, ac Abiram, o amgylch: a Dathan ac Abiram, eu gwragedd hefyd, a'u meibion, a'u plant, a ddaethant allan, gan sefyll wrth ddrws eu pebyll.

28 A dywedodd Moses, Wrth hyn y cewch wybod mai yr ARGLWYDD a'm hanfonodd i wneuthur yr holl weithredoedd hyn; ac nad o'm meddwl fy hun y gwneuthum hwynt.

29 Os bydd y rhai hyn feirw fel y bydd marw pob dyn, ac os ymwelir â hwynt âg ymweliediad pob dyn; nid yr ARGLWYDD a'm hanfonodd i.

30 Ond os yr ARGLWYDD a wna newydd-beth; fel yr agoro y ddaer ei safn, a'u llyngcu hwynt, a'r hyn oll sydd eiddynt, fel y disgynont yn fyw i uffern; yna y cewch wybod ddigio o'r gwyr hyn yr ARGLWYDD.

31 ¶ A bu, wrth orphen o hono lefaru yr holl eiriau hyn, hollti o'r ddaear oedd danynt hwy.

32 Agorodd y ddaer hefyd ei safn, a llyngcodd hwynt, a'u tai hefyd, a'r holl ddyinion oedd gan Corah, a'u holl gyfoeth.

33 A hwynt, a'r rhai oll ar a oedd gyd â hwynt, a ddisgynasant yn fyw i uffern; a'r ddaear a gauodd arnynt: a difethwyd hwynt o blith y gynulleidfa.

34 A holl Israel, y rhai oedd o'u hamgylech hwynt, a ffoisiant wrth eu gwaedd hwynt: canys dywedasant, Ciliwn, rhag i'r ddaear ein llyngcu ninnau.

35 Tán hefyd a aeth allan oddi wrth yr ARGLWYDD, ac a ddiffodd y dau cant a'r deg a deugain o wŷr oedd yn offrymmu yr arogl-darth.

36 ¶ A lefarodd yr ARGLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

37 Dywed wrth Eleazar, mab Aaron yr offeiriad, am godi o hono efe y thuserau o fŷg y llosg; a gwasgara y tân oddi yno allan: canys sanctaidd ydynt.

38 Sef thuserau y rhai hyn a bechasant yn erbyn eu heneidiâu eu hun; a gweithier hwynt yn ddalennau llydain, i fod yn gaead i'r allor: canys offrymmasant hwynt ger bron yr ARGLWYDD; am hynny sanctaidd ydynt: a byddant yn arwydd i feibion Israel.

39 A chymmerodd Eleazar yr offeiriad y thuserau pres, a'r rhai yr offrymmasai y gwŷr a losgasid; ac estynwyd hwynt yn gaead i'r allor:

40 Yn goffadwriaeth i feibion Israel; fel na nesâo gad dleithr (yr hwn ni byddo o had Aaron) i losgi arogl-darth ger bron yr ARGLWYDD; ac na byddo fel Corah a'i gynulleidfa: megis y llefarasai yr ARGLWYDD trwy law Moses wrtho ef.

41 ¶ A holl gynulleidfa meibion Israel a duchanasant drannoeth yn erbyn Moses, ac yn erbyn Aaron, gan ddywedyd, Chwi a laddasoch bobl yr ARGLWYDD.

42 A bu, wedi ymgasglu o'r gynulleidfa yn erbyn Moses ac Aaron, edrych o honyt ar babbell y cyfarfod: ac wele, tōasai y cwmwl hi, ac ymddangosodd gogoniant yr ARGLWYDD.

43 Yna y daeth Moses ac Aaron o flaen pabell y cyfarfod.

44 ¶ A'r ARGLWYDD a lefarodd wrth Moses, gan ddywedyd,

45 Ciliwch o blith y gynulleidfa hon, a mi a'u difaf hwynt yn ddisymmwrth. A hwy a syrthasant ar eu hwynebau.

46 ¶ Dywedodd Moses hefyd wrth Aaron, Cymmer thuserau, a dod dân oddi ar yr allor ynddi; a gosod arogl-darth arni, a dos yn fuan at y gynulleidfa, a gwna gymmod drostynt: canys digofaint a aeth allan oddi ger bron yr ARGLWYDD; dechreuodd y pla.

47 A chymmerodd Aaron megis y llefarodd Moses, ac a redodd i ganol y gynulleidfa; ac wele, dechreuasai y pla ar y bobl: ac efe a rodd arogl-darth, ac a wnaeth gymmod dros y bobl.

48 Ac efe a safodd rhwng y meirw a'r byw; a'r pla a attaliwyd.

49 A'r rhai a fuan feirw o'r pla oedd bedair mil ar ddeg a saith cant, heb law y rhai a fuan feirw yn achos Corah.

50 A dychwelodd Aaron at Moses i ddrws pabell y cyfarfod: a'r pla a attaliwyd.

PENNOD XVII.

1 Gwtalen Aaron ym mhilith holl wŷail y llywythau yn unig yn fiodau. 10 Ei gadael hi yn lle cofswarthaeth yn erbyn y gwrthryfelwyr.

A LLEFARODD yr ARGLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

2 Llefara wrth feibion Israel, a chymmer gan bob un o honynt wtaen, yn ol tŷ eu tadau, sef gan bob un o'u pennaethiaid, yn ol tŷ eu tadau, deuddeg gwtaen: ysgrifena enw pob un ar ei wtaen.

3 Ac ysgrifena enw Aaron ar wtaen Lefi: canys un wtaen fydd dros bob pennaeth tŷ eu tadau.

4 A gad hwynt ym mhabel y cyfarfod, ger bron y dystiolaeth, lle y cyfarwyddaf â chwi.

5 A gwtaen y gwr a ddewiswyd, a fiodau: a mi a wnaif i furmur meibion Israel, y rhai y maent yn ei furmur i'ch erbyn, beidio â mi.

6 ¶ A lefarodd Moses wrth feibion Israel: a'u holl bennaethiaid a roddasant atto wtaen dros bob pennaeth, yn ol tŷ eu tadau, sef deuddeg gwtaen; a gwtaen Aaron oedd ym mysg eu gwtail hwynt.

7 A Moses a adawodd y gwtaill ger bron yr ARGLWYDD, ym mhabel y dystiolaeth.

8 A thrannoeth y daeth Moses i babbell y dystiolaeth: ac wele, gwtaen Aaron dros dŷ Lefi a flagurasi, ac a fwrissai flagur, ac a fioduasai fiodau, ac a ddygasai almonau.

9 A dug Moses allan yr holl wtaill oddi ger bron yr ARGLWYDD at holl feibion Israel. Hwytiau a edrychasant, ac a gymmerasant bob un ei wtaen ei hun.

10 ¶ A dywedodd yr ARGLWYDD wrth Moses, Dod wtaen Aaron drachefn ger bron y dystiolaeth, i'w chadw yn arwydd i'r meibion gwrthryfelgar; fel y gwnelech i'w tuchan hwynt beidio â mi, ac na byddont feirw.

11 A gwnaeth Moses fel y gorchymynodd yr ARGLWYDD iddo; felly y gwnaeth efe.

12 A meibion Israel a lefarasant wrth Moses, gan ddywedyd, Wele ni yn trengi; darfu am danom, darfu am danom ni oll.

13 Bydd farw pob un gan nesâo i daber-nacl yr ARGLWYDD. A wneir pen am danom gan drengi?

PENNOD XVIII.

1 Swoydd yr offeiriad a'r Lefiaid. 2 Rhan yr offeiriad. 21 Rhan y Lefiaid. 25 Rhoddi yr offrum dyrchafael i'r offeiriad allan o ran y Lefiaid.

A DYWEODD yr ARGLWYDD wrth Aaron, Tydi a'th feibion, a thylwyth dy dad gyd â thi, a ddygwch anwiredd y cysegr: a thi a'th feibion gyd â thi a ddygwch anwiredd eich offeiriadaeth.

2 A dwg hefyd gyd â thi dy frodyr o lwyth

Leif, sef hwyth dy dad, i lynu wrthyt ti, ac i'th wasanaethu: tithau a'th feibion gyd â thi a wasanaethwch ger bron pabell y dystiol-ath.

3 A hwy a gadwant dy gadwraeth di, a chadwraeth yr holl babell: ond na ddeuant yn agos at ddodrefn y cysegr, nac at yr allor, rhag eu marw hwynt, a chwithau hefyd.

4 Ond hwy a lynant wrthyt, ac a oruchwyliant babell y cyfarfod, yn holl wasanaeth y babell: ac na ddeued y dieithr yn agos atoch.

5 Eithr cedwch chwi oruchwyliaeth y cysegr, a goruchwyliaeth yr allor; fel na byddo digofaint mwy yn erbyn meibion Israel.

6 Ac wele, mi a gymerais dy frodyr di, y Lefaid, o fyng meibion Israel: i ti y rhoddwyd *hwynt, megis* rhodd i'r ARGWLWYDD, i wasanaethu gwasanaeth pabell y cyfarfod.

7 Tithau a'th feibion gyd â thi a gedwch eich offeiriadaeth; ynghylch pob peth a berthyn i'r allor, ac sef fewn y lenn wahan, y gwasanaethwch: yn wasanaeth rhodd y rhoddais eich offeiriadaeth i chwi; a'r dieithr a delo yn agos, a leddir.

8 ¶ A llefarodd yr ARGWLWYDD wrth Aaron, Wele, mi a roddais i ti hefyd oruchwyliaeth fy offrymmau dyrchafael, o holl gysegredig bethau meibion Israel; rhoddais hwynt i ti, o herwydd yr enneiniad, ac i'th feibion, trwy ddeddf dragywyddol.

9 Hyn fydd i ti o'r pethau sancteiddiolaf a gedwir allan o'r tân: eu holl offrymmau hwynt, eu holl fwyd-offrwm, a'u holl aberthau dros bechod, a'u holl aberthau dros gamwedd, y rhai a dalant i mi, *fyddant* sancteiddiolaf i ti, ac i'th feibion.

10 O fewn y cysegr sanctaidd y bwytté ef; pob gwryw a'i bwyttu ef: cysegredig fydd efe i ti.

11 Hyn hefyd *fydd* i ti; offrwm dyrchafael eu rhoddion hwynt, ynghyd â holl offrymmau cyhwfan meibion Israel: i ti y rhoddais hwynt, ac i'th feibion, ac i'th ferched gyd â thi, trwy ddeddf dragywyddol: pob yn glân yn dy dŷ a gaiff fwyta o hono.

12 Holl oreuon yr olew, a holl oreuon y gwin a'r ŷd, *sef* eu blaen-ffrwyth hwynt yr hwn a roddant i'r ARGWLWYDD, a roddais i ti.

13 Blaen-ffrwyth pob dim yn eu tir hwynt yr hwn a ddygant i'r ARGWLWYDD, fydd eiddot ti: pob yn glân yn dy dŷ a fwyttu o hono.

14 Pob dtofryd-beth yn Israel fydd eiddot ti.

15 Pob peth a agoro y groth o bob cnawd yr hwn a offrymmir i'r ARGWLWYDD, o ddyd ac o anifail, fydd eiddot ti: ond gan brynu y pryni bob cyntaf-anedig i ddyd; a phryn y cyntaf-anedig i'r anifail asfan.

16 A phâr brynu y rhai a bryner o honot, o fab misyriad, yn dy bris di, er pum siel o arian, wrth siel y cysegr: ugain gerah *ŷu* hynny.

17 Ond na phryn y cyntaf-anedig o eidion, neu gyntaf-anedig dafad, neu gyntaf-anedig gafr; sanctaidd *ŷynt* hwy: eu gwaed a daen-elli ar yr allor, a'u gwer a losgi yn aberth tanllyd, o arogl peraidd i'r ARGWLWYDD.

18 Ond eu cig fydd eiddot ti; fel parwyden y cyhwfan, ac fel yr ysgwyddog ddehau, y mae yn eiddot ti.

19 Holl offrymmau dyrchafael y pethau sanctaidd, y rhai a offrymmo meibion Israel i'r ARGWLWYDD, a roddais i ti, ac i'th feibion, ac i'th ferched gyd â thi, trwy ddeddf dragywyddol: cyfammod halen dragywyddol *ŷydd*

hyn, ger bron yr ARGWLWYDD, i ti, ac i'th had gyd â thi.

20 ¶ A dywedodd yr ARGWLWYDD wrth Aaron, Na fydded i ti etifeddiaeth yn eu tir hwynt, ac na fydded i ti ran yn eu mysg hwynt: myfi *ŷu* dy ran di, a'th etifeddiaeth, ym mysg meibion Israel.

21 Ac wele, mi a roddais i feibion Leif bob degwm yn Israel, yn etifeddiaeth, am eu gwasanaeth y maent yn ei wasanaethu, *sef* gwasanaeth pabell y cyfarfod.

22 Ac na ddeued meibion Israel mwyach yn agos i babell y cyfarfod; rhag iddynt ddwyn pechod, a marw.

23 Ond gwasanaethed y Lefaid wasanaeth pabell y cyfarfod, a dygant eu hanwiredd: ddeddf dragywyddol *ŷydd hyn* trwy eich cenhedlaethau, nad etifeddant hwy etifeddiaeth ym mysg meibion Israel.

24 Canys degwm meibion Israel, yr hwn a offrymiant yn offrwm dyrchafael i'r ARGWLWYDD, a roddais i'r Lefaid yn etifeddiaeth: am hynny y dywedais wrthynt, nad etifeddent etifeddiaeth ym mysg meibion Israel.

25 ¶ A llefarodd yr ARGWLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

26 Llefara hefyd wrth y Lefaid, a dywed wrthynt, Pan gymeroch gan feibion Israel y degwm a roddais i chwi yn etifeddiaeth oddi wrthynt; yna offrwmwch o hynny offrwm dyrchafael i'r ARGWLWYDD, *sef* degwm o'r degwm.

27 A chyfrifir i chwi eich offrwm dyrchafael, fel yr ŷd o'r yagubor, ac fel cyflawnder o'r gwin-wrŷf.

28 Felly yr offrwmwch chwithau hefyd offrwm dyrchafael i'r ARGWLWYDD, o'ch holl ddegymmau a gymeroch gan feibion Israel; a rhoddwch o hynny ddyrchafael offrwm yr ARGWLWYDD i Aaron yr offeiriad.

29 O'ch holl roddion offrwmwch bob offrwm dyrchafael yr ARGWLWYDD, o bob goreu o hono, *sef* y rhan gysegredig, allan o hono ef.

30 A dywed wrthynt, Pan ddyrchafoch ei oreuon allan o hono, cyfrifir i'r Lefaid fel toretu yr yagubor, a thoretu y gwin-wrŷf.

31 A bwyttéwch ef ym mhob lle, chwi a'ch tylwyth: canys gwobr *ŷu* efe i chwi, am eich gwasanaeth ym mhabel y cyfarfod.

32 Ac ni ddygwch bechod o'i herwydd, gwedi y dyrchafoch ei oreuon o hono: na halogwch chwithau bethau sanctaidd meibion Israel; fel na byddoch feirw.

PENNOD XIX.

1 Y *dufr* neilldueth a unaid o ludw anner goch. 11 Y *gyfraith* pa fodd yr arferid ef wrth buro yr asfan.

LLEFARODD yr ARGWLWYDD hefyd wrth Moses, ac wrth Aaron, gan ddywedyd,

2 Dyma ddeddf y gyfraith a orchymynodd yr ARGWLWYDD, gan ddywedyd, Llefara wrth feibion Israel, am ddwyn o honnynt attat anner goch berffleith-gwbl, yr hon ni byddo anaf arni, ac nid seih iau arni.

3 A rhoddwch hi at Eleazar yr offeiriad: a phared efe ei dwyn hi o'r tu allan i'r gwersyll; a lladded un hi ger ei fron ef.

4 A chymmered Eleazar yr offeiriad *beth* o'i gwaed hi ar ei fys, a thanelled o'i gwaed hi ar gyfer wyneb pabell y cyfarfod saith waith.

5 A llosged *en* yr anner yn ei olwg ef: ei chroen, ei chig, a'i gwaed, ynghyd â'i bliswall, a lysg efe.

6 A chymmered yr offeiriad goed cedr, ac

Isop, ac ysgarlaid; a bwried i ganol lloegfa yr anner.

7 A golched yr offeiriad ei wisgoedd, troched hefyd ei gnawd mewn dwfr, ac wedi hynny deued i'r gwersyll; ac arian fydd yr offeiriad hyd yr hwy.

8 Felly golched yr hwn a'i llosgo hi ei ddillad mewn dwfr, a golched hefyd ei gnawd mewn dwfr; ac arian fydd hyd yr hwy.

9 A chasglod un glân ludw yr anner, a gosoded o'r tu allan i'r gwersyll mewn lle glân; a bydded ynghadw i gynulleidfa meibion Israel, yn ddwfr neillduaseth: pechaberth *yo*.

10 A golched yr hwn a gasglo ludw yr anner ei ddillad; arian fydd hyd yr hwy: a bydd hyn i feibion Israel, ac i'r dieithr a ymdeithio yn eu mysg hwynt, yn ddeddf dragywyddol.

11 ¶ A gyffyrddo a choroph marw dyn, arian fydd saith niwrnod.

12 Ymlanhâd trwy y *dwfr* hwnnw y trydydd dydd, a'r seithfed dydd glân fydd: ac os y trydydd dydd nid ymlanhâd efe; yna ni bydd efe iân y seithfed dydd.

13 Pob un a gyffyrddo a choroph marw dyn fyddo wedi marw, ac nid ymlanhâd, sydd yn halogi tabernacl yr *ARGLWYDD*; a thorri ymaith yr enaid hwnnw oddi wrth Israel: am na thaenellwyd dwfr neillduaseth arno, arian fydd efe; ei atfendd *sydd* etto arno.

14 Dyma y gyfraith, pan fyddo inarw dyn mewn pabell; pob un a dddeio i'r pabell, a phob un a *fyddo* yn y pabell, fydd arian saith niwrnod.

15 A phob llestr agored ni byddo cadach wedi ei rwyngo arno, arian *yo* efe.

16 Pob un hefyd a gyffyrddo, ar wyneb y maes, ag un wedi ei ladd a chleddyf, neu ag un marw, neu ag asgrwn dyn, neu a bedd, a fydd arian saith niwrnod.

17 Cymmerant dros yr arian o ludw llosg yr offwrw dros bechod; a rhodder atto ddwfr rthedeg mewn llestr;

18 A chymmered isop, a golched un dihalogedig *ef* mewn dwfr, a thaenellad ar y pabell, ac ar yr holl lestri, ac ar yr holl ddyinion oedd yno, ac ar yr hwn a gyffyrddo odd ag asgrwn, neu un wedi ei ladd, neu un wedi marw, neu fedd:

19 A thaenellad y glân ar yr arian y trydydd dydd, a'r seithfed dydd; ac ymlanhâd efe y seithfed dydd, a golched ei ddillad, ymoleched mewn dwfr, a glân fydd yn yr hwy.

20 Ond y *gwr* a haloger, ac nid ymlanhâd, torrri ymaith yr enaid hwnnw o fyg y gynulleidfa: canys efe a halogodd gyssegr yr *ARGLWYDD*, ni thaenellwyd arno ddwfr y neillduaseth; arian *yo* efe.

21 A bydd iddynt yn ddeddf dragywyddol, bod i'r hwn a daenello ddwfr y neillduaseth, o'ch ei ddillad; a'r hwn a gyffyrddo a dwfr y neillduaseth, a fydd arian hyd yr hwy.

22 A'r hyn oll a gyffyrddo yr arian ag ef, fydd arian: a'r dyn a gyffyrddo *d hynny*, fydd arian hyd yr hwy.

PENNOD XX.

1 *Plant Israel yn ddyfod i Sin; lle y bu farw Miriam.* 2 *Hwynt-hwy yn tuchan o cistiau dwfr.* 3 *Moses yn taro y graig, ac yn dywyn allan ddwfr ym Meribah.* 4 *Cospedigaeth Moses ac Aaron, am eu potruwedd.* 5 *Moses yn Cades yn deifyfu ffordd iddramoy trwy Edom; ac yn cael ei nacodu.* 6 *Aaron yn rhoddi i fynu ei le i Eleazar, ac yn marw.*

A MEIBION Israel, *sef* yr holl gynulleidfa, a daethant i anialwch Sin, yn y mis cyntaf; ac arhodd y bobl yn Cades: yno

hefyd y bu farw Miriam; ac yno y claddwyd hi.

2 Ac nid oedd dwfr i'r gynulleidfa: a hwy a ymgasglasant yn erbyn Moses ac Aaron.

3 Ac ymgynhennodd y bobl a Moses, a llefarasant, gan ddywedyd, O na buasem feirw pan fu feirw ein brodyr ger bron yr *ARGLWYDD*!

4 Paham y dygasoch gynulleidfa yr *ARGLWYDD* i'r anialwch hwn, i farw o honom ni a'n hanifeiliaid ynddo?

5 A phaham y dygasoch ni i fynu o'r Aipht, i'n dwyn ni i'r lle drwg yma? lle heb had, na fflysbren, na gwinwydden, na phomgranadren, ac heb ddwfr i'w yfed?

6 A daeth Moses ac Aaron oddi ger bron y gynulleidfa, i ddrws pabell y cyfarfod; ac a syrthiasant ar eu hwynebau: a gofoniant yr *ARGLWYDD* a ymddangosodd iddynt.

7 ¶ A llefarodd yr *ARGLWYDD* wrth Moses, gan ddywedyd,

8 Cymmer y wialen, a chasgl y gynulleidfa, ti ac Aaron dy *frwd*; ac yn eu gwydd hwynt lleferwch wrth y graig, a hi a rydd ei dwfr: a thynn dithau iddynt ddwfr o'r graig, a dtda y gynulleidfa a'u hanifeiliaid.

9 A Moses a gymmerodd y wialen oddi ger bron yr *ARGLWYDD*, megis y gorchymynasai efe iddo.

10 A Moses ac Aaron a gynulleasant y dyrfa ynghyd o fisen y graig: ac efe a ddywedodd wrthynt, Gwrandewch yn awr, chwi wrthryfelwyr; Ai o'r graig hon y tynnwn i chwi ddwfr?

11 A Moses a gododd ei law, ac a darawodd y graig ddwy waith a'i wialen: a daeth dwfr lawer allan; a'r gynulleidfa a yfodd, a'u hanifeiliaid *hefyd*.

12 ¶ A dywedodd yr *ARGLWYDD* wrth Moses, ac wrth Aaron, Am na chredasoch i mi, i'm sancteiddio yng ngwydd meibion Israel; am hynny ni ddygwch y dyrfa hon i'r tir a roddais iddynt.

13 Dyma ddyfroedd Meribah; lle yr ymgynhennodd meibion Israel *â'r ARGLWYDD*; ac y sancteiddwyd *ef* ynddynt.

14 ¶ A Moses a anfonodd genhadon o Cades at frenhin Edom, *gan ddywedyd*, Fel hyn y dywed Israel dy frawd; Ti a wyddost yr holl flinder a gawsom ni:

15 Pa wedd yr seth ein tadau i waered i'r Aipht, ac yr arhoasom yn yr Aipht lawer o ddyddiau; ac y drygodd yr Aiphtiaid ni, a'n tadau.

16 A ni a waeddasom ar yr *ARGLWYDD*; ac efe a gylbu ein llef ni, ac a anfonodd angel, ac a'n dug ni allan o'r Aipht: ac wele ni yn Cades, dinas ar *gwr* dy ardal di.

17 Attolwg, glâd i ni fyned trwy dy wlad: nid awn trwy faes, na gwinllan, ac nid yfwni ddwfr *us* fyfynon: *prif*-ffordd y brenhin a gerddwn; ni thrown ar y llaw ddeheu nac ar y llaw aswy, nes i ni fyned allan o'th derfynau di.

18 A dywedodd Edom wrtho, Na thyred heibio i mi, rhag i mi ddyfod *â'r* cleddyf i'th gyfarfod.

19 A meibion Israel a ddywedasant wrtho, Ar hyd y brif-ffordd yr awn i fynu; ac os myfi neu fy anifeiliaid a yfwn o'th ddwfr di, rhoddaf ei werth ef; yn unig ar fy nhræd yr *âf* trwodd yn ddiwedd.

20 Yntau a ddywedodd, Ni chaf fyned trwodd. A daeth Edom allan i gyfarfod ag ef, a phobl lawer, ac a llaw gref.

21 Felly Edom a nacoddodd roddi ffordd i Israel trwy ei fro: am hynny Israel a drodd oddi wrtho *ef*,

29 ¶ A meibion Israel, *sef* yr holl gynnulleidfa, a deithiasant o Cades, ac a ddaethant i fynydd Hor.

23 A'r ARGWYDD a lefarodd wrth Moses ac Aaron ym mynydd Hor, wrth derfyn tir Edom, gan ddywedyd,

24 Aaron a gesglir at ei bobl : ac ni ddaw fr tir a roddais i feibion Israel ; am i chwi amfuddhâu i'm gair, wrth ddwfr Meribah.

25 Cymmer Aaron ac Kleazar ei fab, a dwg hwynt i fynu i fynydd Hor ;

26 A ddiog ei wisgoedd oddi am Aaron, a gwsg hwynt am Kleazar ei fab ef : canys Aaron a gesglir at ei bobl, ac a fydd farw yno.

27 A gwnaeth Moses megis y gurchymynodd yr ARGWYDD : a hwy a aethant i fynu i fynydd Hor, y'ngw'ydd yr holl gynnulleidfa.

28 A ddiogodd Moses oddi am Aaron ei wisgoedd, ac a'u gwisgoedd hwynt am Kleazar ei fab ef : a bu farw Aaron yno ym mhew y mynydd. A disgynnodd Moses ac Kleazar o'r mynydd.

29 A'r holl gynnulleidfa a welasant farw Aaron, a holl dyf Israel a wylasant am Aaron ddeng niwrnod ar hugan.

PENNOD XXI.

1 *Israel trwy beth colled yn difetha y Canaan-aid yn Hormah.* 4 Y bobl ym tuchan, ac yn cael eu brathu gan seirph tanlyd ; 7 ac ar eu hedfstrwch yn cael eu hiachâu gan y sarph bres. 10 Amryw deithiau yr Israel-aid. 21 Gorchfygu Sehon, 33 ac Og.

A BRENHIN Arad y Canaanead, preswlydd y dehaw, a glybu fod Israel yn dyfod ar hyd ffordd yr ysbïdwr ; ac a ryfelodd yn erbyn Israel, ac a ddaliodd rat o honynt yn garcharorion.

2 Ac addunodd Israel adduned i'r ARGWYDD, ac a ddywedodd, Os gan roi y rhoddi y bobl yma yn fy llaw ; yna mi a ddifrodaf eu dinasoedd hwynt.

3 A gwrandawodd yr ARGWYDD ar lais Israel ; ac a roddodd y Canaanaid yn ei law ef : ac efe a'u difrododd hwynt, a'u dinasoedd ; ac a salwodd enw y lle hwnes Hormah.

4 ¶ A hwy a aethant o fynydd Hor, ar hyd ffordd y môr coch, i amgylchu tir Edom : a chyfyng ydoedd ar enaid y bobl, o herwydd y ffordd.

5 A lefarodd y bobl yn erbyn Duw, ac yn erbyn Moses, Paham y dygasoch ni o'r Alphi, i farw yn yr anialwch ? canys nid oes na bara na dwfr ; a fflaid yw gan ein henaid y bara gwael hwn.

6 A'r ARGWYDD a anfonodd ym mysg y bobl seirph tanlyd ; a hwy a frathasant y bobl : a bu feirw o Israel bobl lawer.

7 ¶ A daeth y bobl at Moses, a dywedasant, Peehasom ; canys llefarasom yn erbyn yr ARGWYDD, ac yn dy erbyna dithau : gweddia ar yr ARGWYDD, ar yiru o hono ef y seirph oddi wrthym. A gweddiodd Moses dros y bobl.

8 A dywedodd yr ARGWYDD wrth Moses, Gwna i ti sarph danlyd, a gosod ar drostan : a phawb a frather, ac a edrycho ar honno, fydd byw.

9 A gwnaeth Moses sarph bres, ac a'i gosododd ar drostan : yna os brathai sarph wr, ac edrych o hono ef ar y sarph bres, byw fyddai.

10 ¶ A meibion Israel a gychwynasant oddi yno, ac a weryllasant yn Oboth.

11 A hwy a aethant o Oboth, ac a weryllasant y'ngarneddau Abarim, yn yr anialwch, yr hwn oedd ar gyfer Moab, tu a chodiad haul.

12 ¶ Cychwynasant oddi yno, a gweryllasant wrth afon Zared.

13 Cychwynasant oddi yno, a gweryllasant wrth ryd Amron, yr hon sydd yn yr anialwch, yn dyfod allan o ardal yr Amoriaid : canys Arnon oedd derfyn Moab, rhwng Moab a'r Amoriaid.

14 Am hynny dywedir yn llyfr rhyfeloedd yr ARGWYDD, Y peth a wnaeth efe yn y môr coch, ac yn afonydd Arnon,

15 Ac wrth raladr yr afonydd, yr hwn a dreigla i breswylfa Ar, ac a bwysa at derfyn Moab.

16 Ac oddi yno yr aethant i Beer : honno yw y ffynnon lle y dywedodd yr ARGWYDD wrth Moses, Casgl y bobl ynghyd, a mi a roddaf lldynt ddwfr.

17 ¶ Yna y canodd Israel y gân hon : Cyfod, ffynnon ; cenwch iddi.

18 Ffynnon a gloddiodd y tywysogion, ac a gloddiodd pennaethiaid y bobl, ynghyd a'r deddfwr, a'u ffyn. Ac o'r anialwch yr aethant i Mattanah :

19 Ac o Mattanah i Nahalhel ; ac o Nahalhel i Bamoth :

20 Ac o Bamoth, ym y dyffryn sydd y'ngwlad Moab, i ben y bryn sydd yn edrych tu a'r diffaethwch.

21 ¶ Yna yr anfonodd Israel genhadau at Sehon brenhin yr Amoriaid, gan ddywedyd, 22 Gâd i mi fynydd trwy dy dir : ni thrown i faes, na gwmlan ; nid yfwn ddwfr uw ffynnon : ar hyd ffordd y brenhin y cerddwn, hyd onid elom allan o'th drefnyau di.

23 Ac ni roddodd Sehon i Israel ffordd trwy ei wlad : ond casglodd Sehon ei holl bobl, ac a aeth allan yn erbyn Israel i'r anialwch : ac efe a ddaeth i Jahas, ac a ymladdodd yn erbyn Israel.

24 Ac Israel a'i tarawodd ef a'min y cleddyf ; ac a oresgynodd ei dir ef, o Arnon hyd Jabboc, hyd at feibion Ammon : canys cadarn oedd teryn meibion Ammon.

25 A chlymredd Israel yr holl ddinasoedd hynny : a thrigodd Israel yn holl ddinasoedd yr Amoriaid, yn Hesbon, ac yn ei holl bentrefydd.

26 Canys dinas Sehon, brenhin yr Amoriaid, ydoedd Hesbon ; ac yntau a ryfelasai yn erbyn brenhin Moab, yr hwn a fuaasai o'r blaen, ac a ddug ei dir ef oddi arno, hyd Arnon.

27 Am hynny y dywed y diarhebwy'r, Deuwch i Hesbon ; adallader a chadarnhâc dinas Sehon.

28 Canys tân a aeth allan o Hesbon, a fflam o ddinas Sehon : bwyttâodd Ar ym Moab, a pherchenogion Bamoth Arnon.

29 Gwae di, Moab ; darfu am danat, bobl Cemos : rhoddodd ei feibion diangol, a'i ferehed, mewn caethiwed i Sehon brenhin yr Amoriaid.

30 Saethasom hwynt : darfu am Hesbon, hyd Dibon ; ac anrheithiasom hyd Nophah, yr hon sydd hyd Mediba.

31 ¶ A thrigodd Israel yn nhir yr Amoriaid.

32 A Moses a anfonodd i chwilio Jazer : a hwy a orchfygasant ei phentrefydd hi, ac a yrrasant ymaith yr Amoriaid, y rnal oedd yno.

33 ¶ Troisant hefyd ac aethant i fynu hyd ffordd Basan : ac Og brenhin Basan a ddaeth allan yn eu herbyn hwynt i ryfel, hyd Edrei, efe a'i holl bobl.

34 A dywedodd yr ARGWYDD wrth Moses, Nac ofna ef : canys yn dylaw di y rhoddais ef, a'i holl bobl, a'i dir ; a gwnai iddo ef megis y gwnaethost i Sehon brenhin yr

Amorïaid, yr hwn *oedd* yn trigo yn Hesbon.

35 Am hynny y tarawant ef, a'i feibion, a'i holl bobl, fel na adawyd iddo ef weddill: a hwy a berchenogasant ei dir ef.

PENNOD XXII.

1 *Cenhaden cyntaf Balaac yn cael rddg gan Balaam.* 15 *Ei ail-gehaden ef yn cael ganddo ddyfod.* 22 *Angel a'i lladdasai ef, oni buasai i'w asen ei waratu ef.* 36 *Balaac yn ei groesawu ef.*

A MEIBION Israel a gychwynasant, ac a weryllasant yn rhoysydd Moab, am yr Iorddonen a Jericho.

2 ¶ A gwelodd Balaac mab Sippor yr hyn oll a wnaethal Israel i'r Amorïaid.

3 Ac ofnodd Moab rhag y bobl yn fawr; canys llawer *oedd*: a bu gyfyng ar Moab o achos meibion Israel.

4 A dywedodd Moab wrth henuriaid Midian, Y gynulleidfa hon yn awr a lyfant ein holl amgylchoedd, fel y llyf yr ych wellt y maes. A Balaac mab Sippor *oedd* frenhin ar Moab yn yr smser hwnnw.

5 Ac efe a anfonodd genhadau at Balaam mab Beor, i Pethor (yr hon *sydd* wrth afon tir meibion ei bobl) i'w gyrchu ef; gan ddywedyd, Wele, bobl a ddaeth allan o'r Aiph: wele, y maent yn cuddio wyneb y ddaear; ac y maent yn aros ar fy nghyfer i.

6 Yr awr hon, gan hynny, tyred, attolwg, mellidithia i mi y bobl yma; canys cryfach *ydnyt* na mi: ond oddi mi allwn ei daro ef, a'u gyrru hwynt o'r tir: canys mi a wn mai bendigedig *sydd* yr hwn a fendithiech di, a mellidigedig *sydd* yr hwn a feildithiech.

7 A henuriaid Moab, a henuriaid Midian, a sechant, *a gwobr* dewiniaeth yn eu dwylaw: daethant hefyd at Balaam, a dywedasant iddo eiriau Balaac.

8 A dywedodd yntau wrthynt, Llettywech yma heno; a rhodaf i chwí ateb megis y llefaru yr *AROLWYDD* wrthyf. A thywysogion Moab a arhossant gyd â Balaam.

9 A daeth Duw at Balaam, ac a ddywedodd, Pwy *yw* y dynion hyn *sydd* gyd â thi?

10 A dywedodd Balaam wrth DDUW, Balaac mab Sippor, brenhin Moab, a ddanfonodd ataf, *gan ddywedyd*.

11 Wele, bobl wedi dyfod allan o'r Aiph, ac yn gorchuddio wyneb y ddaear: yr awr hon tyred, rhega hwynt i mi: *felly* ond odid y gallaf ryfela â hwynt, a'u gyrru allan.

12 A dywedodd Duw wrth Balaam, Na ddos gyd â hwynt; na fellidithia y bobl: canys bendigedig *ydnyt*.

13 A Balaam a gododd y bore, ac a ddywedodd wrth dywysogion Balaac, Ewch i'ch gwlad: oblegid yr *AROLWYDD* a naccodd adael i mi fyned gyd â chwí.

14 A thywysogion Moab a godasant, ac a ddaethant at Balaac; ac a ddywedasant, Naccodd Balaam ddyfod gyd â ni.

15 ¶ A Balaac a anfonodd eilwaith fwy o dywysogion, anrhydeddusach na'r rhai hyn.

16 A hwy a ddaethant at Balaam; ac a ddywedasant wrtho, Fel hyn y dywed Balaac mab Sippor; Attolwg, na luddier di rhag dyfod ataf:

17 Canys gan anrhydeddu y'th anrhydeddaf yn fawr; a'r hyn oll a ddywedech wrthyf, a wnaif: tyred dithau, attolwg, rhega i mi y bobl hyn.

18 A Balaam a atebodd ac a ddywedodd wrth weision Balaac, Pe rhodaf Balaac i mi

arian ac aur lonald ei dy, ni allwn fyned dros air yr *AROLWYDD* fy NUW, i wneuthur na bychan na mawr.

19 Ond, attolwg, yn awr, arhoswch chwíthau yma y nos hon; fel y caffwyf wybod beth a ddywedo yr *AROLWYDD* wrthyf yn ychwaneg.

20 A daeth Duw at Balaam *lhw* nos, a dywedodd wrtho, Os i'th gyrchu di y daeth y dynion hyn, cyfod, dos gyd â hwynt: ac er hynny y peth a lefarwyf wrthyf, hynny a wnael di.

21 Yna y cododd Balaam yn fore, ac a gyfrwydd ei asen, ac a sech gyd â thywysogion Moab.

22 ¶ A dig Duw a enynnodd, am iddo ef fyned: ac angel yr *AROLWYDD* a safodd ar y ffordd i'w wrthwynebu ef; ac efe yn marchogaeth ar ei asen, a'i ddau lange gyd âg ef.

23 A'r asen a welodd angel yr *AROLWYDD* yn sefyll ar y ffordd, a'i glleddyf yn noeth yn ei law: a chiliodd yr asen allan o'r ffordd, ac a sech i'r maes: a tharawodd Balaam yr asen, i'w throel i'r ffordd.

24 Ac angel yr *AROLWYDD* a safodd ar lwybr y gwinllannoedd, a magwyt o'r ddeutu.

25 Pan welodd yr asen angel yr *AROLWYDD*, yna hi a ymwagodd at y fagwyt; ac a wasgodd droed Balaam wrth y fagwyt: ac efe a'i tarawodd hj eilwaith.

26 Ac angel yr *AROLWYDD* a sech ym mhellach; ac a safodd mewn lle cyfyng, lle nid *oedd* ffordd i gillo tu a'r tu deheu na'r tu aswy.

27 A gwelodd yr asen angel yr *AROLWYDD*; ac a orwedodd dan Balaam: yna yr enynnodd dig Balaam; ac efe a darawodd yr asen â ffon.

28 A'r *AROLWYDD* a agorodd safn yr asen; a hi a ddywedodd wrth Balaam, Beth a wneuthum i ti, pan darewaist fi y tair gwaith hyn?

29 A dywedodd Balaam wrth yr asen, Am i ti fy siomml. O na byddai glleddyf yn fy llaw; canys yn awr y'th laddwn.

30 A dywedodd yr asen wrth Balaam, Onid myf *yw* dy asen, yr hon y marchogaist arnaf er pan *ydwyf* *eddod* ti, hyd y dydd hwn? gan arfer a arferais i wneuthur i ti fel hyn? Ac efe a ddywedodd, Na ddo.

31 A'r *AROLWYDD* a agorodd lygaid Balaam; ac efe a welodd angel yr *AROLWYDD* yn sefyll ar y ffordd, a'i glleddyf noeth yn ei law: ac efe a ogwyddodd ei ben, ac a ymgrymmodd ar ei wyneb.

32 A dywedodd angel yr *AROLWYDD* wrtho, Paham y tarewaist dy asen y tair gwaith hyn? Wele, mi a ddeuthum allan yn wrthwynebydd i ti: canys cyfelliornus yw y ffordd hon yn fy ngolwg.

33 A'r asen a'm gwelodd; ac a gilliodd rhagof y tair gwaith hyn: oni buasai iddi gillo rhagof, diau yn awr y lladdaswn di, ac a'i gadawswn hi yn fyw.

34 A Balaam a ddywedodd wrth angel yr *AROLWYDD*, Pechais; oblegid ni wyddwn dy fod di yn sefyll ar y ffordd yn fy erbyn: ac yr awr hon, os drwg *yw* yn dy olwg, dychwelaif adref.

35 A dywedodd angel yr *AROLWYDD* wrth Balaam, Dos gyd â'r dynion; a'r gair a lefarwyf wrthyf, hynny yn unig a leferi. Felly Balaam a sech gyd â thywysogion Balaac.

36 ¶ A chlybu Balaac ddyfod Balaam: ac efe a sech i'w gyfarfod ef i ddinas Moab; yr hon

sydd ar ardal Arnon, yr hon *sydd* ar gwrr eithaf y terfyn.

37 A dywedodd Balac wrth Balaam, Onid gan anfon yr anfonais attat i'th gyrchu? paham na ddeuit ti attaf? Oni allwn i dy wneuthur di yn anrhydeddus?

38 A dywedodd Balaam wrth Balac, Wele, mi a ddeuthum attat: gan allu a allaf fi lefaru dim yr awr hon? y gair a oeddo Duw yn fy ngenau, hwnnw y lefaraf fi.

39 A Balaam a aeth gyd â Balac; a hwy a ddaethant i gaer Husoth.

40 A lladdodd Balac wartheg a defaid; ac a anfonodd *ran* i Balaam, ac i'r tywysogion *oedd* gyd âg ef.

41 A'r bore Balac a gymmerodd Balaam, ac a aeth âg ef i fynu i uchelfsydd Baal; fel y gwelai oddi yno *gwrr* eithaf y bobl.

PENNOD XXIII.

1, 13, 28 *Offrom Balac*. 7, 18 *Dammeg Balaam*.

A DYWEDODD Balaam wrth Balac, Adeilada i mi yma saith allor; a darpara i mi yma saith o fustych, a saith o hyrddod.

2 A gwnaeth Balac megis ag y dywedodd Balaam. Ac offrymmodd Balac a Balaam fustach a hwrdd ar *bob* allor.

3 A dywedodd Balaam wrth Balac, Sâf di wrth dy boeth-offrwm; myfi a *âf* oddi yma: ond odid daw yr *ARGLWYDD* i'm cyfarfod; a mynegaf i ti pa air a ddangoso efe i mi. Ac efe a aeth i le uchel.

4 A chyfarfu Duw â Balaam; a dywedodd Balaam wrtho, Darperais saith allor, ac aberthais fustach a hwrdd ar *bob* allor.

5 A gosododd yr *ARGLWYDD* air y'ngenuau Balaam; ac a ddywedodd, Dychwel at Balac, a dywed fel hyn.

6 Ac efe a ddychwelodd atto. Ac wele, efe a holl dywysogion Moab yn sefyll wrth ei boeth-offrwm.

7 Ac efe a gymmerodd ei ddammeg, ac a ddywedodd, O Siria y cyrchodd Balac brenhin Moab fyfi, o fynyddoedd y dwyrain, *gan ddywedyd*, Tyred, melldithia i mi Jacob; tyred, a ffeiddia Israel.

8 Pa fodd y rhegaf yr hwn ni regodd Duw? a pha fodd y ffeiddiaf *yr hwn* ni ffeiddiodd yr *ARGLWYDD*?

9 Canys o ben y creigiau y gwelaf ef, ac o'r bryniau yr edrychaf arno: wele, bobl yn presawlyio eu hun, ac heb eu cyfrif ynghyd â'r cenhedloedd.

10 Pwy a rif lwhc Jacob a rhifedi pedwarodd *ran* Israel? Marw a wnelwyf o farwolaeth yr uniawn, a bydded fy niwedd fel yr eiddo yntau.

11 A dywetodd Balac wrth Balaam, Beth a wnaethost i mi? I regu fy ngelynyon y'th gymmerais; ac wele, gan fendithio ti a'u bendithiaist.

12 Ac efe a attebodd ac a ddywedodd, Onid yr hyn a osododd yr *ARGLWYDD* yn fy ngenau, sydd raid i mi edrych ar ef ddywedyd?

13 A dywedodd Balac wrtho ef, Tyred, attolwg, gyd â myfi i le arall, lle y gwelych hwynt: oddi yno y cai weled eu cwrr eithaf hwynt yn unig, ac ni chai eu gwelad hwynt i gyd: rhega dithau hwynt i mi oddi yno.

14 ¶ Ac efe a'i dug ef i faes amlwg, i ben bryn; ac a adeiladdodd saith allor, ac a offrymmodd fustach a hwrdd ar *bob* allor.

15 Ac a ddywedodd wrth Balac, Sâf yma wrth dy boeth-offrwm, a mi a *âf* accw i gyfarfod *d'r ARGLWYDD*.

16 A chyfarfu yr *ARGLWYDD* â Balaam; ac

a osododd air yn ei enau ef, ac a ddywedodd, Dychwel at Balac, a dywed fel hyn.

17 Ac efe a ddaeth atto. Ac wele, efe yn sefyll wrth ei boeth-offrwm, a thywysogion Moab gyd âg ef. A dywedodd Balac wrtho, Beth a ddywedodd yr *ARGLWYDD*?

18 Yna y cymmerodd efe ei ddammeg, ac a ddywedodd, Cyfod, Balac, a gwranddo; mab Sippor, elust-ywranddo â mi.

19 Nid dyn yw Duw, i ddywedyd celwydd; na mab dyn, i edifarhau: a ddywedodd efe, ac nis cyflawna? a lefarodd efe, ac oni chywira?

20 Wele, cymmerais *arnaf* fendithio; a bendithiodd efe, ac ni throaf fi hynny yn ei ol.

21 Ni wél efe anwiredd yn Jacob, ac ni wél drawsedd yn Israel: yr *ARGLWYDD* ei Dduw *sydd* gyd âg ef, ac y *mae* udgorn-floedd brenhin yn eu mysg hwynt.

22 Duw a'u dug hwynt allan o'r Aipht: megis nerth unicorn *sydd* iddo.

23 Canys nid oes swyn yn erbyn Jacob, na dewiniaeth yn erbyn Israel: y pryd *hwn* y dywedir am Jacob, ac am Israel, Beth a wnaeth Duw!

24 Wele, y bobl a gyfyd fel llew mawr, ac fel llew leuange yr ymgfyd: ni orwedd nes bwyttu o'r yaglyfaeth, ac yfed gwaed y lladdedigion.

25 ¶ A dywedodd Balac wrth Balaam, Gan regu na rega ef mwy; gan fendithio na fendithia ef chwaith.

26 Yna yr attebodd Balaam, ac a ddywedodd wrth Balac, Oni fynegis i ti, gan ddywedyd, Yr hyn oll a lefaru yr *ARGLWYDD*, hynny a wnaf fi?

27 ¶ A dywedodd Balac wrth Balaam, Tyred, attolwg, mi a'th ddygaf i le arall: ond odid boddlawn fydd gan Dduw i ti ei regu ef i mi oddi yno.

28 A Balac a ddug Balaam i ben Peor, yr hwn sydd yn edrych tu a'r diffaethwch.

29 A dywedodd Balaam wrth Balac, Adeilada i mi yma saith allor; a darpara i mi yma saith bustach, a saith hwrdd.

30 A gwnaeth Balac megis y dywedodd Balaam; ac a offrymmodd fustach a hwrdd ar *bob* allor.

PENNOD XXIV.

1 *Balaam yn rhoi heibio ddewiniaeth, ac yn prophwydio dedwyddwch i Israel*. 10 *Balaam mewn digter yn ei anfon ef ymaith*. 15 *Yntau yn prophwydio am Seren Jacob, a dilyntr rhai gwledydd*.

PDAN welodd Balaam mai da oedd y'ngolwg yr *ARGLWYDD* fendithio Israel; nid aeth efe, megis o'r blaen, i gyrchu dewiniaeth; ond gosododd ei wyneb tu a'r anialwch.

2 A chododd Balaam ei lygaid: ac wele, Israel yn *pebyllio* yn ol ei lwythau: a daeth yspryd Duw arno ef.

3 Ac efe a gymmerodd ei ddammeg, ac a ddywedodd, Balaam mab Beor a ddywed, a'r gwrr a agorwyd ei lygaid a ddywedodd;

4 Gwrandawydd geriau Duw a ddywedodd, yr hwn a welodd weledigaeth yr Hollalluog, yr hwn a syrthiodd, ac a agorwyd ei lygaid:

5 Mor hyfryd yw dy bebyll di, O Jacob! dy gyfanneddau di, O Israel!

6 Ymestynnant fel dyffrynnoedd, ac fel gerddi wrth afon, fel aloewydd a blannodd yr *ARGLWYDD*, fel y cedrwydd wrth dyffrynoedd.

7 Efe a dywallt ddwfr o'i ystenu, a'i had *fydd* mewn dyfroedd lawer, a'i frenlun a

Adyrcheffir yn uwch nag Agag, a'i frenhiniaeth a ymgwyfyd.

8 Duw a'i dug ef allan o'r Aiph; megis nerth unloern *fydd* iddo: efe a fwytty y cenhedloedd ei elynion, ac a ddryllia eu hesgryn, ac a'i saethau y gwana efe *hwynt*.

9 Efe a grymma, ac a orwedd fel llew, ac fel llew mawr: pwy a'i cyfyd ef? Bendigedig *fydd* dy fendithwyr, a meiddigedig dy fendithwyr.

10 ¶ Ac ennynodd dig Balac yn erbyn Balaam; ac efe a darawodd ei ddwyliaw ynghyd. Dywedodd Balac hefyd wrth Balaam, I regu fy ngelnyion y'th gyrchais; ac wele, ti gan fendithio a'u bendithiaist y tair gwaith hyn.

11 Am hynny yn awr ffo i'th fangre dy hun: dywedais, gan anrhydeddu y'th anrhydeddwn; ac wele, ataliodd yr *ARGLWYDD* di oddi wrth anrhydedd.

12 A dywedodd Balaam wrth Balac, Oni lefarais wrth dy genhadau a anfonais ataf, gan ddywedyd,

13 Pe rhoddai Balac i mi arian ac aur Ionaid ei dŷ, ni allwn droseddau gair yr *ARGLWYDD*, i wneuthur da neu ddrwg o'm meddwl fy hun: yr hyn a lefaru yr *ARGLWYDD*, hynny a lefaraf fi?

14 Ond yr awr hon, wele, fi yn myned at fy inhoeli: tyred, mi a fynegaf i ti yr hyn a wna y bobl hyn i'th bobl di yn y dyddiau diweddar.

15 ¶ Ac efe a gymmerth ei ddammeg, ac a ddywedodd, Balaam mab Beor a ddywed, a'r gwr a agorwyd ei lygaid a ddywed;

16 Dywedodd gwrandawydd geiriau Duw, gwybedydd gwybodaeth y Goruchaf, a gwel-edydd gwledigaeth yr Hollalluog, yr hwn a syrthiodd, ac yr agorwyd ei lygaid:

17 Gwelaf ef, ac nid yr awr hon; edrychaf arno, ond nid o agos: daw Seren o Jacob, a chyfyd teyrn-wialen o Israel, ac a ddryllia gonglau Moab, ac a ddinystria holl feibion Seth.

18 Ac Edom a feddiennir, Seir hefyd a berchenogir gan ei elynion; ac Israel a wna rymmusder.

19 Ac arglwyddiaetha wn o Jacob, ac a ddinystria y gweddill o'r ddinas.

20 A phan edrychodd ar Amalec, efe a gymmerodd ei ddammeg, ac a ddywedodd, Dechreu y cenhedloedd *yw* Amalec; a'i ddwedd *fydd* darfod am dano byth.

21 Edrychodd hefyd ar y Ceneaid; ac a gymmerodd ei ddammeg, ac a ddywedodd, Cadarn *yw* dy annedd; gosod yr wyt dy nyth yn y graig.

22 Anrheithir y Ceneaid, hyd oni'th gaethiwo Assur.

23 Ac efe a gymmerodd ei ddammeg, ac a ddywedodd, Oeh! pwy fydd byw pan wnelo Duw hyn!

24 Llongau hefyd o deryfynau Cittim a orthrymmant Assur, ac a orthrymmant Eber; ac yntau a dderfydd am dano byth.

25 A chododd Balaam ac a aeth, ac ¶ ddychwelodd adref: a Balac a aeth hefyd i'w ffordd yntau.

PENNOD XXV.

1 Israel yn Sittim yn godinebu, ac yn addoli delwau. 6 Phinees yn lladd Zimri a Cozbi.

10 Duw o herwydd hynny yn rhoddi iddo ef offeiriadaeth dragynyddol. 16 Rhaid *yw* blino y Midianiaid.

A THRIGODD Israel yn Sittim; a dechreuodd y bobl odinebu gyd a merch- ed Moab.

2 A galwasant y bobl i aberthau eu duwiau hwynt: a bwyttodd y bobl, ac addolasant eu duwiau hwynt.

3 Ac ymgwyfellodd Israel a Balaam-Peor: ac ennynodd digofaint yr *ARGLWYDD* yn erbyn Israel.

4 A dywedodd yr *ARGLWYDD* wrth Moses, Cymmer holl bennaethiaid y bobl, a chrog hwynt i'r *ARGLWYDD* ar gyfer yr haul; fel y dychwelo lliid digofaint yr *ARGLWYDD* oddi wrth Israel.

5 A dywedodd Moses wrth farnwyr Israel, Lleddwch bob un ei ddynion, y rhai a ymgwyfellaasant a Balaam-Peor.

6 ¶ Ac wele, gwr o feibion Israel a ddaeth, ac a ddygodd Midianeas at ei frodyr, y'ngolwg Moses, ac y'ngolwg holl gynulleidfa meibion Israel, a hwynt yn wyllo *sert* ddrws pabell y cyfarfod.

7 A gwelodd Phinees mab Eleazar, mab Aaron yr offeiriad; ac a gododd o ganol y gynulleidfa, ac a gymmerodd wayffion yn ei law;

8 Ac a aeth ar ol y gwr o Israel i'r babell; ac a'u gwanodd hwynt ill dau, *sef* y gwr o Israel, a'r wraig trwy ei cheuddod. Ac ataliwyd y pla oddi wrth feibion Israel.

9 A bu feirw o'r pla bedair mil ar hugain.

10 ¶ A lefarodd yr *ARGLWYDD* wrth Moses, gan ddywedyd,

11 Phinees mab Eleazar, mab Aaron yr offeiriad, a drodd fy niger oddi wrth feibion Israel (pan eiddigeddodd efe droesof fi yn eu mysg) fel na ddifethais feibion Israel yn fy eiddigedd.

12 Am hynny dywed, Wele fi yn rhoddi iddo fy nghyffammod o heddwch.

13 A bydd iddo ef, ac i'w had ar ei ol ef, ammod o offeiriadaeth dragynyddol; am iddo eiddigeddau dros ei Dduw, a gwneuthur cymmod dros feibion Israel.

14 Ac enw y gwr o Israel, yr hwn a laddwyd, *sef* yr hwn a laddwyd gyd a'r Midianeas, *oedd* Zimri, mab Salu, pennaeth *te* ei dad, o *hwyt*h Simeon.

15 Ac enw y wraig o Midian a laddwyd, *oedd* Cozbi, merch Sur: penocedi o dŷ mawr ym Midian *oedd* hwn.

16 ¶ A lefarodd yr *ARGLWYDD* wrth Moses, gan ddywedyd,

17 Blina y Midianiaid, a lleddwch hwynt:

18 Canys blin ydynt arnoch trwy eu di- chellion a ddychymygasant i'ch erbyn, yn achos Peor, ac yn achos Cozbi, merch tywys- og Midian, eu chwaer hwynt, yr hon a laddwyd yn nydd y pla, o achos Peor.

PENNOD XXVI.

1 Cymmeryd cyfrif o holl Israel yn nyffryn Moab. 52 Cyfraith i gyfrannu etifeddiaeth y tir rhyngddynt hwy. 57 Teuluodd a rhif- ed y Lefiaid. 63 Na adaroid un o'r rhai a rifoid yn Sinai, ond Caleb a Josua.

A BU, wedi y pla, lefaru o'r *ARGLWYDD* wrth Moses, ac wrth Eleazar mab Aaron yr offeiriad, gan ddywedyd,

2 Cymmerwch nifer holl gynulleidfa meibion Israel, o fab ugain mlwydd ac uchod, trwy dŷ eu tadau, pob un a allo fyned i ryfel yn Israel.

3 A lefarodd Moses ac Eleazar yr offeiriad wrthrynt yn rhosydd Moab, wrth yr Iorddonen, ar gyfer Jericho, gan ddywedyd,

4 *Rhifwch* y bobl, o fab ugain mlwydd ac uchod; megis y gorchymynodd yr *ARGLWYDD* wrth Moses, a meibion Israel, y rhai a ddaethant allan o dir yr Aiph.

5 ¶ Reuben, cyntaf-anedig Israel. Meibion

Reuben; o Hanoeh, tylwyth yr Hanoehiaid: o Phalu, tylwyth y Phaliaid:
 6 O Heson, tylwyth yr Hesoniaid: o Carmi, tylwyth y Carmiaid.
 7 Dyma dylwyth y Reubeniaid: a'u rhif-edigion *oedd* dair mil a deugain a saith cant a deg ar hugain.
 8 A meibion Phalu *oedd* Effah.
 9 A meibion Eltab; Nemuel, a Dathan, ac Abiram. Dyma y Dathan ac Abiram, rhai enwog yn y gynulleidfâ, y rhai a ymgynhenaasant yn erbyn Moses ac yn erbyn Aaron y'nghynulleidfâ Corah, pan ymgynhenaasant yn erbyn yr Aeglwydd.
 10 Ac agorodd y ddacser ei safn, ac a'u llyngceodd hwynt, a Corah hefyd, pan fu farw y gynulleidfâ, pan ddihoedd y tân ddengwr a deugain a dau cant: a hwy a sechant yn arwydd.
 11 Ond meibion Corah ni buant feirw.
 12 ¶ Meibion Simeon, wrth eu tylwythau. O Nemuel, tylwyth y Nemueliaid: o Jamin, tylwyth y Jaminiaid: o Jachin, tylwyth y Jachiniaid:
 13 O Zerah, tylwyth y Zerahiaid: o Saul, tylwyth y Sauliaid.
 14 Dyma dylwyth y Simeoniaid; dwy fil ar hugain a dau cant.
 15 ¶ Meibion Gad, wrth eu tylwythau. O Sephon, tylwyth y Sephoniaid: o Haggi, tylwyth yr Haggiaid: o Suni, tylwyth y Suniaid:
 16 O Ozni, tylwyth yr Ozniaid: o Kri, tylwyth yr Kriaid:
 17 O Arod, tylwyth yr Arodiaid: o Areli, tylwyth yr Areliaid.
 18 Dyma deuluoedd meibion Gad, dan eu rhif: deugain mil a phŵm cant.
 19 ¶ Meibion Judah *oedd*, Er ac Onan: a bu farw Er ac Onan yn nhr Canaan.
 20 A meibion Judah, wrth eu teuluoedd. O Selah, tylwyth y Selaniaid: o Phares, tylwyth y Pharesiaid: o Zerah, tylwyth y Zerahiaid.
 21 A meibion Phares *oedd*; o Heson, tylwyth yr Hesoniaid: o Hamul, tylwyth yr Hamuliaid.
 22 Dyma dylwyth Judah, dan eu rhif: onid pedair mil pedwar ugain mil a phŵm cant.
 23 ¶ Meibion Issachar, wrth eu tylwythau, *oedd*; o Tola, tylwyth y Tolaniaid: o Puah, tylwyth y Puniaid:
 24 O Jasub, tylwyth y Jasubiaid: o Simron, tylwyth y Simroniaid.
 25 Dyma deuluoedd Issachar, dan eu rhif; pedair mil a thriugain mil a thri cant.
 26 ¶ Meibion Zabulon, wrth eu teuluoedd, *oedd*; o Sered, tylwyth y Sardiaid: o Elon, tylwyth yr Eloniaid: o Jahleel, tylwyth y Jaleeliaid.
 27 Dyma deuluoedd y Zabuloniaid, dan eu rhif: triugain mil a phŵm cant.
 28 ¶ Meibion Joseph, wrth eu teuluoedd, *oedd*; Manasseh, ac Ephraim.
 29 Meibion Manasseh *oedd*: o Machir, tylwyth y Machiriaid: a Machir a genhedlodd Gilead: o Gilead y *mac* tylwyth y Gileadiaid.
 30 Dyma feibion Gilead. O Jeezer, tylwyth y Jeezeriaid: o Helec, tylwyth yr Heleciaid:
 31 Ac o Asriel, tylwyth yr Asrielliaid: ac o Sechem, tylwyth y Sechemiaid:
 32 Ac o Semida, tylwyth y Semidiaid: ac o Hopher, tylwyth yr Hopheriaid.
 33 ¶ A Salphaad mab Hopher nid *oedd* iddo feibion, onid merched: ac enwau merch-

ed Salphaad *oedd*, Malah, a Noah, Hoglah, Milcah, a Tirzah.
 34 Dyma dylwyth Manasseh; a'u rhif-edigion *oedd* ddeuddeg mil a deugain a saith cant.
 35 ¶ Dyma feibion Ephraim, wrth eu teuluoedd. O Suthelah, tylwyth y Suthelaid: o Becher, tylwyth y Becheriaid: o Tahan, tylwyth y Tahaniaid.
 36 A dyma feibion Suthelah: o Eran, tylwyth yr Eraniaid.
 37 Dyma dylwyth meibion Ephraim, trwy eu rhifedigion; deuddeg mil ar hugain a phŵm cant. Dyma feibion Joseph, wrth eu teuluoedd.
 38 ¶ Meibion Benjamin, wrth eu teuluoedd, *oedd*; o Bela, tylwyth y Belaid: o Asbel, tylwyth yr Abelaid: o Ahiram, tylwyth yr Ahiraniaid:
 39 O Sephupham, tylwyth y Sephuphamiaid: o Hupham, tylwyth yr Huphamiaid.
 40 A meibion Bela *oedd*, Ard, a Naaman: o Ard *gr ydoedd* tylwyth yr Ardiaid: o Naaman, tylwyth y Naamaniaid.
 41 Dyma feibion Benjamin yn ol eu teuluoedd: dan eu rhif *gr oedd* yn bŵm mil a deugain a chwe chant.
 42 ¶ Dyma feibion Dan, yn ol eu teuluoedd. O Suham, tylwyth y Suhamiaid. Dyma dylwyth Dan, yn ol eu teuluoedd.
 43 A holl dylwyth y Suhamiaid *oedd*, yn ol eu rhifedigion, beidr mil a thriugain a phedwar cant.
 44 ¶ Meibion Aser, wrth eu teuluoedd, *oedd*; o Jimnah, tylwyth y Jimniaid: o Jesul, tylwyth y Jesuliaid: o Beriah, tylwyth y Beriaid.
 45 O feibion Beriah, *gr oedd*; o Heber, tylwyth yr Heberiaid: o Malciel, tylwyth y Malcelfiaid.
 46 Ac enw merch Aser *ydoedd* Sarah.
 47 Dyma deuluoedd meibion Aser, yn ol eu rhifedigion; tair mil ar ddeg a deugain a phedwar cant.
 48 ¶ Meibion Naphtali, wrth eu teuluoedd, *oedd*; o Jaseel, tylwyth y Jaseelliaid: o Guni, tylwyth y Guniaid.
 49 O Jeser, tylwyth y Jeseriaid: o Silem, tylwyth y Silemiaid.
 50 Dyma dylwyth Naphtali, yn ol eu teuluoedd, dan eu rhif; pŵm mil a deugain a phedwar cant.
 51 Dyma rhifedigion meibion Israel; chwe chan mil, a mil saith cant a deg ar hugain.
 52 ¶ A llefarodd yr Aeglwydd wrth Moses, gan ddywedyd,
 53 I'r rhai hyn y rhennir y tir yn etifeddiasth, yn ol rhifeddi yn enwau.
 54 I lawer y chwanegei yr etifeddiasth, ac i ychydig prinhae yr etifeddiasth: rhodder i bob un ei etifeddiasth yn ol ei rhifedigion.
 55 Ritto wrth goelbren y rhennir y tir: wrth enwau llwythau eu tadau yr etifeddant.
 56 Wrth farn y coelbren y rhennir ei etifeddiasth, rhwng llawer ac ychydig.
 57 ¶ A dyma rhifedigion y Lefiaid, wrth eu teuluoedd. O Gerson, tylwyth y Gersoniaid: o Cohath, tylwyth y Cohathiaid: o Merari, tylwyth y Merariaid.
 58 Dyma dylwythau y Lefiaid. Tylwyth y Libniaid, tylwyth yr Hebroniaid, tylwyth y Maliaid, tylwyth y Musiaid, tylwyth y Corathiaid: Cohath hefyd a genhedlodd Amram.
 59 Ac enw gwaig Amram *oedd* Jochebed, merch Lefi, yr hon a aned i Lefi yn yr Aipht; a hi a ddug i Amram, Aaron a Moses, a Miriam eu chwaer hwynt.

60 A ganed i Aaron, Nadab ac Abihu, Eleazar ac Ithamar.

61 A bu farw Nadab ac Abihu, pan offrymmasant dan dieithr ger bron yr ARGWYDD.

62 A'u rhifedigion oedd dair mill ar hugain; sef pob gwriryw o fab misyriad ac uchod: canys ni chyfrifwyd hwynt ym mysg meibion Israel, am na roddwyd iddynt etifeddiaeth ym mhlith meibion Israel.

63 ¶ Dyma rifedigion Moses ac Eleazar yr offeiriad, y rhai a rifasant feibion Israel yn rhesydd Moab, wrth yr Iorddonen, ar guffer Jericho.

64 Ac yn y rhai hyn nid oedd un o rifedigion Moses ac Aaron yr offeiriad, pan rifasant feibion Israel yn anialwch Sinai.

65 Canys dywedasai yr ARGWYDD am danynt, Gan farw y byddant feirw yn yr anialwch. Ac ni adawsid o honynt un, ond Caleb mab Jephunneh, a Josua mab Nun.

PENNOD XXVII.

1 *Merched Salphaad yn ceisio etifeddiaeth.*
6 *Cifraith etifeddiaethau.* 12 *Moses, wedi ei rybuddio am ei farwolaeth, yn ymbil am gael un yn ei le.* 16 *Appwyntio Josua i gael ei le ef.*

YNA y daeth merched Salphaad, mab Hephher, mab Gilead, mab Machir, mab Manasseh, o dylwyth Manasseh mab Joseph (a dyma enwau ei ferched ef; Malah, Noah, Hoglah, Milcah, a Tirsah)

2 Ac a safasant ger bron Moses, a cher bron Eleazar yr offeiriad, a cher bron y pennaethiaid, a'r holl gynulleidfa, wrth ddrws pabell y cyfarfod, gan ddywedyd,

3 Ein tad ni a fu farw yn yr anialwch; ac nid oedd efe ym mysg y gynulleidfa a ymgaslodd yn erbyn yr ARGWYDD y'nghynulleidfa Corah, ond yn ei bechod ei hun y bu farw; ac nid oedd meibion iddo.

4 Paham y tynnir ymaith enw ein tad ni o frys ei dylwyth, am nad oes iddo fab? Dod i ni feddiant ym mysg brodyr ein tad.

5 A dug Moses eu hawi hwynt ger bron yr ARGWYDD.

6 ¶ A llefarodd yr ARGWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

7 Y mae merched Salphaad yn dywedyd yn uniawn: gan roddi dyro iddynt feddiant etifeddiaeth ym mysg brodyr eu tad: trossa iddynt etifeddiaeth eu tad.

8 Llefara hefyd wrth feibion Israel, gan ddywedyd, Pan fyddo marw un, ac heb fab iddo, trowsch ei etifeddiaeth ef i'w ferch.

9 Ac oni bydd merch iddo, rhoddwch ei etifeddiaeth ef i'w frodyr.

10 Ac oni bydd brodyr iddo; yna rhoddwch ei etifeddiaeth ef i frodyr ei dad.

11 Ac oni bydd brodyr i'w dad; yna rhoddwch ei etifeddiaeth ef i'w gar nesaf iddo o'i dylwyth; a meddiannedd *hennu* hi: a bydded *hyn* i feibion Israel yn ddeddf farnedig, megis y gorchymynodd yr ARGWYDD wrth Moses.

12 ¶ A dywedodd yr ARGWYDD wrth Moses, Dring i'r mynydd Abarim hwn, a gwel y tir a roddais i feibion Israel.

13 Ac wedi i ti ei weled, tithau a gasglir at dy bobl, fel y casglwyd Aaron dy frawd.

14 Canys yn anialwch Sin, wrth gynnen y gynulleidfa, y gwrthryfelasoch yn erbyn fy ngair, i'm sancteiddio wrth y dwfr yn eu golwg hwynt: dyma ddwfr cynanen Cades, yn anialwch Sin.

15 ¶ A llefarodd Moses wrth yr ARGWYDD, gan ddywedyd,

16 Gosodded yr ARGWYDD, Duw ysprydol pob cnawd, un ar y gynulleidfa,

17 Yr hwn a elo allan o'u blaen hwynt, ac a ddelo i mewn o'u blaen hwynt, a'r hwn a'u dygo hwynt allan, ac a'u dygo hwynt i mewn; fel na byddo cynulleidfa yr ARGWYDD fel defaid ni byddo bugall arnynt.

18 ¶ A dywedodd yr ARGWYDD wrth Moses, Cymmer attat Josua mab Nun, y gwr y mae yr yspryd ynddo, a gosod dy law arno;

19 A dod ef i sefyll ger bron Eleazar yr offeiriad, a cher bron yr holl gynulleidfa; a dod orchymyn iddo ef yn eu gwlydd hwynt.

20 A dod o'th ogoniant di arno ef, fel y gwrandawo holl gynulleidfa meibion Israel arno.

21 A safed ger bron Eleazar yr offeiriad, yr hwn a ofyn *gyngor* drosto ef, yn ol barn Urim, ger bron yr ARGWYDD: wrth ei air ef yr ant allan, ac wrth ei air ef y deuant i mewn, efe a holl feibion Israel gyd ag ef, a'r holl gynulleidfa.

22 A gwnaeth Moses megis y gorchymynodd yr ARGWYDD iddo: ac a gymmerodd Josua, ac a barodd iddo sefyll ger bron Eleazar yr offeiriad, a cher bron yr holl gynulleidfa.

23 Ac efe a osododd ei ddwyllaw arno, ac a roddodd orchymyn iddo; megis y llefarasai yr ARGWYDD trwy law Moses.

PENNOD XXVIII.

1 *Bod yn rhaid cadu offrymmau.* 3 *Y poeth-offrwm gwastadol.* 9 *Yr offrwm ar y Sabboth,* 11 *ar y lloerau newydd,* 16 *ar y Pasc:* 26 *yn nydd y blaen-ffrwythau.*

ALLEFARODD yr ARGWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

2 Gorchymyn i feibion Israel, a dywed wrthynt, Gwylwch am offrymmu i mi fy offrwm, a'm bara i'm hebyrth tanlyd, o arogl peraidd, yn eu tymmor.

3 A dywed wrthynt, Dyma yr aberth tanlyd a offrymmwch i'r ARGWYDD. Dau oen blwyddiaid, perffeith-gwbl, bob dydd, yn boeth-offrwm gwastadol.

4 Un oen a offrymmi di y bore, a'r oen arall a offrymmi di yn yr hwyr;

5 A degfed ran ephaf o beilliaid, yn fwyd-offrwm, wedi ei gymmysgu trwy bedwaredd ran hin o olew coethedig.

6 *Dyma y poeth-offrwm gwastadol a wnaed ym mynydd Sinai, yn arogl peraidd, yn aberth tanlyd i'r ARGWYDD.*

7 A'i ddiot-offrwm *fydd* bedwaredd ran hin gyd a phob oen: par dywallt y ddiot gref yn ddiot-offrwm i'r ARGWYDD, yn y cyassegr.

8 Yr all oen a offrymmi yn yr hwyr: megis bwyd-offrwm y bore, a'i ddiot-offrwm, yr offrymmi ef, yn aberth tanlyd, o arogl peraidd i'r ARGWYDD.

9 ¶ Ac ar y dydd Sabboth, dau oen blwyddiaid, perffeith-gwbl, a dwy ddegfed ran o beilliaid yn fwyd-offrwm, wedi ei gymmysgu trwy olew, a'i ddiot-offrwm.

13 *Dyma boeth-offrwm pob Sabboth, heb law y poeth-offrwm gwastadol, a'i ddiot-offrwm.*

11 ¶ Ac ar ddechreu eich misoedd yr offrymmwch, yn boeth-offrwm i'r ARGWYDD, ddau o fustych leusaing, ac un hwrdd, o saith oen blwyddiaid, perffeith-gwbl;

12 A thair degfed ran o beilliaid, yn fwyd-offrwm, wedi ei gymmysgu trwy olew, gyd a phob bustach; a dwy ddegfed ran o beilliaid, yn fwyd-offrwm, wedi ei gymmysgu trwy olew, gyd a phob hwrdd;

13 A phob yn ddegfed ran o beilliaid, yn

fwyd-offrwm, wedi ei gymmysgu trwy olew, gyd â phob oen, yn offrwm poeth o arogl peraidd, yn aberth tanlyd i'r AROGLWYDD.

14 A'u ddiod-offrwm fydd hanner hin gyd â bustach, a thrydedd ran hin gyd â hwrdd, a phedwaredd ran hin o win gyd âg oen. Dyna boeth-offrwm mis yn ei fis, trwy siccedd y flwyddyn.

15 Ac un bwch geifr fydd yn bech-aberth i'r AROGLWYDD: heb law y gwastadol boeth-offrwm, yr offrwmir ef, a'i ddiod-offrwm.

16 ¶ Ac yn y mis cyntaf, ar y pedwerydd dydd ar ddeg o'r mis, y bydd Pasc yr AROGLWYDD.

17 Ac ar y pymthegfed dydd o'r mis hwn y bydd yr wyl: saith niwrnod y bywtair bara croyw.

18 Ar y dydd cyntaf y bydd cymmanfa sanctaidd: na wnewch ddim caeth-waith gyddo.

19 Ond offrwmwch yn aberth tanlyd, ac yn boeth-offrwm i'r AROGLWYDD, ddau o fustych leuainge, ac un hwrdd, a saith oen blwyddiaid: byddant gennyh yn berffeith-gwbl.

20 Eu bwyd-offrwm hefyd fydd o beilliaid wedi ei gymmysgu trwy olew: tair degfed ran gyd â bustach, a dwy ddegfed ran gyd â hwrdd, a offrwmwch chw; i

21 Bob yn ddegfed ran yr offrwmwch gyd â phob oen, o'r saith oen:

22 Ac un bwch yn bech-aberth, i wneuthur cymmod drosoc.

23 Heb law poeth-offrwm y bore, yr hwn fydd boeth-offrwm gwastadol, yr offrwmwch hyn.

24 Fel hyn yr offrwmwch ar bob dydd o'r saith niwrnod, fwyd-aberth tanlyd, o arogl peraidd i'r AROGLWYDD: heb law y poeth-offrwm gwastadol, yr offrwmir ef, a'i ddiod-offrwm.

25 Ac ar y seithfed dydd cymmanfa sanctaidd fydd i chwi: dim caethwaith nis gwnewch.

26 ¶ Ac ar ddydd eich blaen-firwythau, pan offrwmwch fwyd-offrwm newydd i'r AROGLWYDD, wedi eich wythnosau, cymmanfa sanctaidd fydd i chwi: dim caethwaith nis gwnewch.

27 Ond offrwmwch ddau fustach leuainge, un hwrdd, a saith oen blwyddiaid, yn boeth-offrwm, o arogl peraidd i'r AROGLWYDD.

28 A bydded eu bwyd-offrwm o beilliaid wedi ei gymmysgu trwy olew; tair degfed ran gyd â phob bustach, dwy ddegfed ran gyd â phob hwrdd;

29 Bob yn ddegfed ran gyd â phob oen, o'r saith oen:

30 Un bwch geifr, i wneuthur cymmod drosoc.

31 Heb law y poeth-offrwm gwastadol, a'i fwyd-offrwm, yr offrwmwch hyn (byddant gennyh yn berffeith-gwbl) ynghyd â'u ddiod-offrwm.

PENNOD XXIX.

1 Yr offrwmau ar wyl yr udyrn, 7 ar y dydd y cystuddiant eu heneidiau, 13 ac ar wyl niwrnod gwyl y pobyl.

Ac yn y seithfed mis, ar y dydd cyntaf o'r mis, y bydd i chwi gymmanfa sanctaidd; dim caeth-waith nis gwnewch: dydd i ganu udyrn fydd efe i chwi.

2 Ac offrwmwch offrwm poeth yn arogl peraidd i'r AROGLWYDD; un bustach leuainge, un hwrdd, saith o'w yn blwyddiaid, perffeith-gwbl:

3 A'u bwyd-offrwm o beilliaid wedi ei

gymmysgu trwy olew; tair degfed ran gyd â bustach, a dwy ddegfed ran gyd â hwrdd;

4 Ac un ddegfed ran gyd â phob oen, o'r saith oen:

5 Ac un bwch geifr yn bech-aberth, i wneuthur cymmod drosoc:

6 Heb law poeth-offrwm y mis, a'i fwyd-offrwm, a'r poeth-offrwm gwastadol, a'i fwyd-offrwm, a'u diod-offrwm hwynt, wrth eu defod hwynt, yn arogl peraidd, yn aberth tanlyd i'r AROGLWYDD.

7 ¶ Ac ar y degfed dydd o'r seithfed mis hwn cymmanfa sanctaidd fydd i chwi: yna cystuddiwh eich heneidiau: dim gwaith nis gwnewch gyddo.

8 Ond offrwmwch boeth-offrwm i'r AROGLWYDD, yn arogl peraidd, un bustach leuainge, un hwrdd, saith oen blwyddiaid: byddant berffeith-gwbl gennyh.

9 A'u bwyd-offrwm fydd o beilliaid wedi ei gymmysgu trwy olew, tair degfed ran gyd â bustach, a dwy ddegfed ran gyd â hwrdd;

10 Bob yn ddegfed ran gyd â phob oen, o'r saith oen:

11 Un bwch geifr yn bech-aberth; heb law pech-aberth y cymmod, a'r poeth-offrwm gwastadol, a'i fwyd-offrwm, a'u diod-offrwmau.

12 ¶ Ac ar y pymthegfed dydd o'r seithfed mis, cymmanfa sanctaidd fydd i chwi: dim caeth-waith nis gwnewch; eithr cedwch wyl i'r AROGLWYDD, saith niwrnod.

13 Ac offrwmwch offrwm poeth, aberth tanlyd, o arogl peraidd i'r AROGLWYDD; tri ar ddeg o fustych leuainge, dau hwrdd, pedwar ar ddeg o'w yn blwyddiaid: byddant berffeith-gwbl.

14 A'u bwyd-offrwm fydd o beilliaid wedi ei gymmysgu trwy olew; tair degfed ran gyd â phob bustach, o'r tri bustach ar ddeg; dwy ddegfed ran gyd â phob hwrdd, o'r ddau hwrdd;

15 A phob yn ddegfed ran gyd â phob oen, o'r pedwar oen ar ddeg:

16 Ac un bwch geifr yn bech-aberth; heb law y poeth-offrwm gwastadol, ei fwyd-offrwm, a'i ddiod-offrwm.

17 ¶ Ac ar yr ail dydd yr offrwmwch ddeuddeng mustach leuainge, dau hwrdd, pedwar ar ddeg o'w yn blwyddiaid, perffeith-gwbl.

18 A'u bwyd-offrwm, a'u diod-offrwm, gyd â'r bustych, gyd â'r hyrddod, a chyd â'r wyl, fydd yn ol eu rhifed, wrth y ddefod:

19 Ac un bwch geifr yn bech-aberth; heb law y poeth-offrwm gwastadol, a'i fwyd-offrwm, a'u diod-offrwmau.

20 ¶ Ac ar y trydydd dydd, un bustach ar ddeg, dau hwrdd, pedwar ar ddeg o'w yn blwyddiaid, perffeith-gwbl:

21 A'u bwyd-offrwm, a'u diod-offrwm, gyd â'r bustych, gyd â'r hyrddod, a chyd â'r wyl, fydd yn ol eu rhifed, wrth y ddefod:

22 Ac un bwch geifr yn bech-aberth; heb law y poeth-offrwm gwastadol, a'i fwyd-offrwm, a'i ddiod-offrwm.

23 ¶ Ac ar y pedwerydd dydd, deng mustach, dau hwrdd, pedwar ar ddeg o'w yn blwyddiaid, perffeith-gwbl.

24 Eu bwyd-offrwm, a'u diod-offrwm, gyd â'r bustych, gyd â'r hyrddod, a chyd â'r wyl, fydd yn ol eu rhifed, wrth y ddefod:

25 Ac un bwch geifr yn bech-aberth; heb law y poeth-offrwm gwastadol, ei fwyd-offrwm, a'i ddiod-offrwm.

26 ¶ Ac ar y pummed dydd, naw bustach, dau hwrdd, pedwar ar ddeg o'w yn blwyddiaid, perffeith-gwbl.

27 A'u bwyd-offrwm, a'u diod-offrwm, gyd a'r bustych, gyd a'r hyrddod, a chyd a'r wyn, *fydd* yn ol eu rhifedi, wrth y ddefod :

28 Ac un bwch yn bech-aberth ; heb law y poeth-offrwm gwastadol, a'i fwyd-offrwm, a'i ddiod-offrwm.

29 ¶ Ac ar y cweched dydd, wyth o fustych, dau hwrdd, pedwar ar ddeg o wyn blwyddiaid, perffeith-gwbl.

30 A'u bwyd-offrwm, a'u diod-offrwm, gyd a'r bustych, gyd a'r hyrddod, a chyd a'r wyn, *fydd* yn ol eu rhifedi, wrth y ddefod :

31 Ac un bwch yn bech-aberth ; heb law y poeth-offrwm gwastadol, ei fwyd-offrwm, a'i ddiod-offrwm.

32 ¶ Ac ar y seithfed dydd, saith o fustych, dau hwrdd, pedwar ar ddeg o wyn blwyddiaid, perffeith-gwbl.

33 A'u bwyd-offrwm, a'u diod-offrwm, gyd a'r bustych, gyd a'r hyrddod, a chyd a'r wyn, *fydd* yn ol eu rhifedi, wrth eu defod :

34 Ac un bwch yn bech-aberth ; heb law y poeth-offrwm gwastadol, ei fwyd-offrwm, a'i ddiod-offrwm.

35 ¶ Ar yr wythfed dydd, uchel wyl fydd i chwî : dim caeth-waith nis gwnewch *yniddo*.

36 Ond offrymnoch offrwm poeth, aberth tanlyd, o arogi peraidd i'r ARGWYDD ; un bustach, un hwrdd, saith o wyn blwyddiaid, perffeith-gwbl.

37 Bu bwyd-offrwm, a'u diod-offrwm, gyd a'r bustach, a chyd a'r hwrdd, a chyd a'r wyn, *fydd* yn ol eu rhifedi, wrth y ddefod :

38 Ac un bwch yn bech-aberth ; heb law y poeth-offrwm gwastadol, ei fwyd-offrwm, a'i ddiod-offrwm.

39 Hyn a wnwech i'r ARGWYDD ar eich gwyliau ; heb law eich addunedau, a'ch offrymmau gwirfodd, gyd a'ch offrymmau poeth, a'ch offrymmau bwyd, a'ch offrymmau diod, a'ch offrymmau hédd.

40 A dywedodd Moses wrth feibion Israel yn ol yr hyn oll a orchymynasai yr ARGWYDD wrth Moses.

PENNOD XXX.

1 *Na ellir torri addunedau ; 3 ond adduned mortwyn ieuangc, 6 gwraig ubriog, 9 gwraig weddu, a'r ysgaredig.*

A LLEFARODD Moses wrth bennaeth-laid llwythau meibion Israel, gan ddywedyd, Dyma y peth a orchymynodd yr ARGWYDD.

2 Os adduneda gwr adduned i'r ARGWYDD, neu dyngu llw, gan rwymo rhwymedigaeth ar ei enaid ei hun ; na haloged ei air : gwnaed yn ol yr hyn oll a ddél allan o'i enau.

3 Ac os adduneda benyw adduned i'r ARGWYDD, a'i rhwymo ei hys a rhwymedigaeth yn nhŷ ei thad, yn ei hieuengctid ;

4 A chlywed o'i thad ei hadduned, a'i rhwymedigaeth yr hwn a rwyddod hi ar ei henaid, a thewi o'i thad wrthi : yna safed ei holl addunedau ; a phob rhwymedigaeth a rwyddod hi ar ei henaid, a saif.

5 Ond os ei thad a bar iddi dorri, ar y dydd y clywo efe ; o'i holl addunedau, a'i rhwymedigaethau y rhai a rwyddod hi ar ei henaid, ni saif un ; a maddeu yr ARGWYDD iddi, o achos mai ei thad a barodd iddi dorri.

6 Ac os hi oedd yn eiddo gwr, pan addunedodd, neu pan lefarodd o'i gwefusau beth a rwyddod hi henaid hi ;

7 A chlywed o'i gwr, a thewi wrthi y dydd y clywo : yna safed ei haddunedau ; a'i rhwymedigaethau y rhai a rwyddod hi ar ei henaid, a safant.

8 Ond os ei gwr, ar y dydd y clywo, a bar iddi dorri ; efe a ddideymma ei hadduned yr hwn *fydd* arni, a thraethiad ei gwefusau yr hwn a rwyddod hi ar ei henaid : a'r ARGWYDD a faddeu iddi.

9 Ond adduned y weddw, a'r ysgaredig, yr hyn oll a rwyddod hi ar ei henaid, a saif arni.

10 Ond os yn nhŷ ei gwr yr addunedodd, neu y rhwymodd hi rhwymedigaeth ar ei henaid trwy lw ;

11 A chlywed o'i gwr, a thewi wrthi, heb beri iddi dorri : yna safed ei holl addunedau ; a phob rhwym a rwyddod hi ar ei henaid, a saif.

12 Ond os ei gwr gan ddiddymmu a'u diddymma hwynt y dydd y clywo ; ni saif dim a ddaeth allan o'i gwefusau, o'i haddunedau, ac o rhwymedigaeth ei henaid : ei gwr a'u diddymmodd hwynt ; a'r ARGWYDD a faddeu iddi.

13 Pob adduned, a phob rhwymedigaeth llw i gystuddio yr enaid, ei gwr a'i cadarnhâd, a'i gwr a'i diddymma.

14 Ac os ei gwr gan dewi a daw wrthi o ddydd i ddydd ; yna y cadarnhâdd efe ei holl addunedau, neu ei holl rhwymedigaethau y rhai oedd arni : cadarnhâdd hwynt, pan dawdd wrthi, y dydd y clybo efe hwynt.

15 Ac os efe gan ddiddymmu a'u diddymma hwynt wedi iddo glywed ; yna efe a ddwg ei hanwiredd hi.

16 Dyma y deddfau a orchymynodd yr ARGWYDD wrth Moses, rhwng gwr a'i wraig, a rhwng tad a'i ferch, yn ei hieuengctid yn nhŷ ei thad.

PENNOD XXXI.

1 *Yspeilio y Midaniaid, a ladd Balaam. 13 Moses yn ddiŷ wrth y scyddogion, am gadw y gwagedd yn fwy. 19 Pu fudd y glanhwr y mitwr, a'u carcharorion, a'u hysgrifieth. 25 Y modd y mae rhanu yr yspail. 43 Yr offrwm cwylysgar i drysordy yr Arglwydd.*

A LLEFARODD yr ARGWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

2 Dial feibion Israel ar y Midaniaid : wedi hynny ti a geisir at dy bobl.

3 A llefarodd Moses wrth y bobl, gan ddywedyd, Arfogwch o honoch wŷr i'r rhyfel, ac Ant yn erbyn Midian, i roddi dial yr ARGWYDD ar Midian.

4 Mil o bob llwyth, o holl lwythau Israel, a anfonwch i'r rhyfel.

5 A rhoddasot o filoedd Israel fil o bob llwyth, sef deuddeng mil, o rai wedi eu harfogi i'r rhyfel.

6 Ac anfonodd Moses hwynt i'r rhyfel, mil o bob llwyth ; hwynt a Phinees mab Eleazar yr offeiriad, a *anfonodd* efe i'r rhyfel, a dodrefn y cyswgr, a'r udgryn i udganu yn ei law.

7 A hwy a ryfelasant yn erbyn Midian, megis y gorchymynodd yr ARGWYDD wrth Moses ; ac a laddasant bob gwrryw.

8 Brenhinoedd Midian hefyd a laddasant hwy, gyd a'u lladeddigion *erail* ; sef Esi, a Beoem, a Sur, a Hur, a Reba, pum brenhin Midian : Balaam hefyd mab Beor a laddasant hwy a'r cleddyf.

9 Meibion Israel a ddallasant hefyd yn garcharorion wragedd Midian, a'u plant ; ac a yspeillasant eu holl anifeiliaid hwynt, a'u holl ddâ hwynt, a'u holl olud hwynt.

10 Eu holl ddinasoedd hefyd trwy eu trigfannau, a'u holl dyrau, a locasant a than.

11 A chymmerasant yr holl yspail, a'r holl gaffaeliad, o ddyd ac o anifail.

12 Ac a ddygasant at Moses, ac at Eleazar

yr offeiriad, ac at gynulleidfa meibion Israel, y carcharorion, yr caffaeliad, a'r yspail, i'r gweryll, yn rhoesydd Moab, y rhai ydynt wrth yr Iorddonen, ar gyfer Jericho.

13 ¶ Yna Moses ac Eleazar yr offeiriad, a holl bennaduriaid y gynulleidfa, a sethant i'w cyfarfod hwynt o'r tu allan i'r gweryll.

14 A diglodd Moses wrth swyddogion y fyddin, capteniaid y miloedd, a chapteniaid y cantoedd, y rhai a ddaethant o frwydr y rhyfel.

15 A dywedodd Moses wrthynt, A adawsoch chwi bob benyw yn fyw?

16 Wele, hwynt, trwy air Balaam, a barasant i feibion Israel wneuthur camwedd yn erbyn yr AROGLWYDD yn achos Peor; a bu pla ynghynulleidfa yr AROGLWYDD.

17 Am hynny lleddwch yn awr bob gwryw o blentyn; a lleddwch bob benyw a fu iddi a wnaeth â gwr, trwy orwedd gyd âg ef.

18 A phob plentyn o'r benywald y rhai ni bu iddynt a wnaethant â gwr, eedwch yn fyw i chwi.

19 Ac arhoswch chwithau o'r tu allan i'r gweryll saith niwrnod: pob un a laddodd ddyn, a phob un a gyffyrddodd wrth laddedig, ymlanhewch y trydydd dydd, a'r seithfed dydd, chwi a'ch carcharorion.

20 Pob gwisg hefyd, a phob dodrefnyn croen, a phob gwaith o few geifr, a phob llestr pren, a lanhewch chwi.

21 ¶ A dywedodd Eleazar yr offeiriad wrth y rhyfelwyr y rhai a sethant i'r rhyfel, Dyma ddeddf y gyfraith a orchymynodd yr AROGLWYDD wrth Moses:

22 Yn unig yr aur, a'r arian, y pres, yr haiarn, yr alcarn, a'r plwm;

23 Pob dim a ddfoddefo dân, a dynnwch trwy y tân, a glân fydd; ac etto efo a lanheir a'r dwfr neillidus; a'r hyn oll ni ddfoddefo dân, tynnwch trwy y dwfr yn unig.

24 A golchwch eich gwisgoedd ar y seithfed dydd, a glân fyddwch; ac wedi hynny deuwch i'r gweryll.

25 ¶ A lefarodd yr AROGLWYDD wrth Moses, gan ddywydyd,

26 Cymmer nifer yr yspail a gaed, o ddyn ac o anifail, ti ac Eleazar yr offeiriad, a phenau-cenedl y gynulleidfa:

27 A rhanna y caffaeliad yn ddwy ran; rhwng y rhyfelwyr a sethant i'r filwriaeth, a'r holl gynulleidfa.

28 A chyfod deyrnged i'r AROGLWYDD gan y rhyfelwyr y rhai a sethant allan i'r filwriaeth; un enaid o bob pŵm cant o'r dynion, ac o'r eidonau, ac o'r asynod, ac o'r defaid.

29 Cymmerwch hyn o'u hanner hwynt, a dyro i Eleazar yr offeiriad, yn ddyrchafael-offrwm yr AROGLWYDD.

30 Ac o hanner meibion Israel y cymmeri un rhan o bob deg a deugain, o'r dynion, o'r eidonau, o'r asynod, ac o'r defaid, ac o bob anifail, a dod hwynt i'r Lefaid, y rhai ydynt yn cadw cadwraeth tabernacl yr AROGLWYDD.

31 A gwnaeth Moses ac Eleazar yr offeiriad megis y gorchymynodd yr AROGLWYDD wrth Moses.

32 A'r caffaeliad, sef gweddill yr yspail yr hon a ddygasai pobl y filwriaeth, oedd chwe chan mil a phymtheg a thriugain o floedd o ddefaid,

33 A deuddeg a thriugain mil o eidonau,

34 Ac un fil a thriugain o asynod,

35 Ac o ddynion, o fenywaid ni buasal iddynt a wnaethant â gwr, trwy orwedd gyd âg ef, ddeuddeg mil ar hugain o eneidiau.

36 A'r hanner, sef rhan y rhai a sethant i'r

rhyfel, oedd, o rifodi ddefaid, dri chan mil a dwy ar bymtheg ar hugain o floedd, a phŵm cant;

37 A theyrned yr AROGLWYDD o'r defaid oedd chwe chant a phymtheg a thriugain.

38 A'r eidonau oedd un fil ar bymtheg ar hugain; a'u theyrned i'r AROGLWYDD oedd ddeuddeg a thriugain.

39 A'r asynod oedd ddeng mil ar hugain a phŵm cant; a'u theyrned i'r AROGLWYDD oedd un a thriugain.

40 A'r dynion oedd un fil ar bymtheg; a'u theyrned i'r AROGLWYDD oedd ddeuddeg enaid ar hugain.

41 A Moses a roddodd deyrnged offrwm dyrchafael yr AROGLWYDD i Eleazar yr offeiriad, megis y gorchymynasai yr AROGLWYDD wrth Moses.

42 Ac o ran meibion Israel, yr hon a rannasai Moses oddi wrth y milwyr,

43 Sef rhan y gynulleidfa o'r defaid, oedd dri chan mil a dwy ar bymtheg ar hugain o floedd, a phŵm cant;

44 Ac o'r eidonau, un fil ar bymtheg ar hugain;

45 Ac o'r asynod, deng mil ar hugain a phŵm cant;

46 Ac o'r dynion, un fil ar bymtheg.

47 Ie, cymmerodd Moses o hanner meibion Israel, un rhan o bob deg a deugain, o'r dynion, ac o'r anifellaid, ac a'u rhoddes hwynt i'r Lefaid oedd yn cadw cadwraeth tabernacl yr AROGLWYDD; megis y gorchymynasai yr AROGLWYDD wrth Moses.

48 ¶ A'r swyddogion, y rhai oedd ar floedd y llu, a ddaethant at Moses, sef capteniaid y miloedd, a chapteniaid y cantoedd:

49 A dywedasant wrth Moses, Dy weision a gymmerasant nifer y gwyr o ryfel a roddais dan ein dwylun ni; ac nid oes wr yn eisieu o honom.

50 Am hynny yr ydym yn offrymmu offrwm i'r AROGLWYDD, pob un yr hyn a gafodd, yn offerynnau aur, yn gadwynau, yn freichledau, yn fodrwyaau, yn glust-dlysau, ac yn dorchau, i wneuthur cymmod dros ein heneidiau ger bron yr AROGLWYDD.

51 A chymmerodd Moses ac Eleazar y offeiriad yr aur ganddynt, y dodrefn gweithgar oll.

52 Ac yr ydoedd holl aur yr offrwm dyrchafael, yr hwn a offrymmasant i'r AROGLWYDD, oddi wrth gapteniaid y miloedd, ac oddi wrth gapteniaid y cantoedd, yn un fil ar bymtheg saith cant a deg a deugain o siclau.

53 (Yspelliasai y gwyr o ryfel bob un iddo ei hun)

54 A chymmerodd Moses ac Eleazar yr offeiriad yr aur gan gapteniaid y miloedd a'r cantoedd, ac a dygasant i babeli y cyfarfod, yn zoffadwriaeth dros feibion Israel ger bron yr AROGLWYDD.

PENNOD XXXII.

1 Y Reubeniaid a'r Gadaiad yn gofyn eu hestodfaeth y tu hwnt i'r Iorddonen. 6 Moses yn eu ceryddu hwynt. 16 Hwytthau yn cynnyg iddo ef ammodau wrth ei fodd. 23 Moses yn rhuddi iddynt y wlad. 29 Hwytthau yn ei goresgyn hi.

A C yr ydoedd anifellaid lawer i feibion Reuben, a llawer iawn i feibion Gad: a gwelast dr Jaser, a thir Gilead; ac wele y lle yn lle da i anifellaid.

2 A meibion Gad a meibion Reuben a ddaethant, ac a ddywedasant wrth Moses, ac wrth Eleazar yr offeiriad, ac wrth bennaduriaid y gynulleidfa, gan ddywedyd

3 Ataroth, a Dibon, a Jazer, a Nimrah, a Hesbon, ac Elealeh, a Sebam, a Nebo, a Beon,

4 *Sef* y tir a darawodd yr **ARGLWYDD** o flaen cynulleidfia Israel, yr tir anifeiliaid *yo* efo; ac y *mae* i'rh weision anifeiliaid.

5 A dywedasant, Os cawsom ffafn yn dy olwg, rhodder y tir hwn i'rh weision yn feddiaut: na phar i ni fyned dros yr Iorddonen.

6 ¶ A dywedodd Moses wrth feibion Gad, ac wrth feibion Reuben, A & eich broiyr i'rh rhyfel, ac a eisteddwech chwithau yma?

7 A phaham y digalonwch feibion Israel rhag myned trosodd i'rh tir a roddodd yr **ARGLWYDD** iddynt?

8 Felly y gwnaeth eich tadau, pan anfonais hwynt o Cades-Barnea i edrych y tir.

9 Canys aethant i fynu hyd ddyffryn Eecol, a gwaesant y tir; a digalonasant feibion Israel rhag myned i'rh tir a roddasai yr **ARGLWYDD** iddynt.

10 Ac enynnodd diglioneidd yr **ARGLWYDD** y dydd hwnnw; ac efo a dyngodd, gan ddywedyd,

11 Dfau na chaiff yr un o'r dynion a ddaethant i fynu o'r Aipht, o fab ugain mlwydd ac uchod, weled y tir a addeuais trwy lw i Abraham, i Isaac, ac i Jacob; am na chyflawnasant *wneuthur* ar fy ol i:

12 Ond Caleb mab Jephunneh y Cenezlad, a Josua mab Nun; canys cyflawnasant *wneuthur* ar ol yr **ARGLWYDD**.

13 Ac enynnodd diglioneidd yr **ARGLWYDD** yn erbyn Israel, a gwnaeth iddynt grwydro yn yr anialwch ddeugain mlynedd, nes darfod yr holl oes a wnaethai ddrygioni y'ngolwg yr **ARGLWYDD**.

14 Ac wele, chwi a godasoch yn lle eich tadau, yn gynyrc'h dynion pechadurus, i chwaneu ar angerdd llid yr **ARGLWYDD** wrth Israel.

15 Os dychwelwch oddi ar ei ol efo; yna efo a & bobl etto yn yr anialwch, a chwi a ddinystriwch yr holl bobl hyn.

16 ¶ A hwy a ddaethant atto efo, ac a ddywedasant, Corlannau defaid a adeiladwn ni yma i'n hanifeiliaid, a dinasoedd i'n plant.

17 A ni a ymarfogwn yn fuan o flaen meibion Israel, hyd oni ddygom hwynt i'w lle eu hun; a'n plant a arhosant yn y dinasoedd caerog, rhag trigolion y tir.

18 Ni ddychwelwn ni i'n tai, nes i feibion Israel berchenogi bob un ei etifeddiath.

19 Hefyd nid etifeddwn ni gyd a hwynt o'r tu hwnt i'rh Iorddonen, ac oddi yno allan; am ddyfod ein hetifeddiath i ni o'r tu yma i'rh Iorddonen, tu a'r dwyrain.

20 ¶ A dywedodd Moses wrthynt, Os gwnewch y peth hyn, os ymarfogwch i'rh rhyfel o flaen yr **ARGLWYDD**,

21 Os a pob un o honoch dros yr Iorddonen yn arfog o flaen yr **ARGLWYDD**, nes iddo vru ymaith ei elynion o'i flaen,

22 A darostwng y wlad o flaen yr **ARGLWYDD**; yna wedi hynny y cewch ddychwelyd, ac ybyddwch ddeuog ger bron yr **ARGLWYDD**, a cher bron Israel; a bydd y tir hwn yn etifeddiath i chwi o flaen yr **ARGLWYDD**.

23 Ond os chwi ni wna fel hyn; wele, pechu yr ydych yn erbyn yr **ARGLWYDD**: a gwybyddwch y goddiwedda eich pechod chwi.

24 Adeiledwch i chwi ddinasoedd i'ch plant, a chorlannau i'ch defaid; a gwnewch yr hyn a ddaeth allan o'ch genau.

25 A llefarodd meibion Gad a meibion Reuben wrth Moses, gan ddywedyd, Dy

weision a wnant megis y mae fy arglwydd yn gorchymyn.

26 Kin plant, ein gwragedd, ein hanifeiliaid, a'n holl ygrublliaid, fyddant yma yn ninasoedd Gilead.

27 A'rh weision a ant drosodd o flaen yr **ARGLWYDD** i'rh rhyfel, pob un yn arfog i'rh filwriaeth, megis y mae fy arglwydd yn llefaru.

28 A gorchymynodd Moses i Eleazar yr offeiriad, ac i Josua mab Nun, ac i bennau-cenedil llywathau meibion Israel, o'u plegid hwynt:

29 A dywedodd Moses wrthynt, Os meibion Gad a meibion Reuben a ant dros yr Iorddonen gyd & chwi, pob un yn arfog i'rh rhyfel o flaen yr **ARGLWYDD**, a darostwng y wlad o'ch blaen; yna rhoddwch iddynt wlad Gilead yn berchenogaeth:

30 Ac onid Ant drosodd gyd & chwi yn arfogion, cymmerant eu hetifeddiath yn eich mysg chwi y'ngwlad Canaan.

31 A meibion Gad a meibion Reuben a attebasant, gan ddywedyd, Fel y llefarodd yr **ARGLWYDD** wrth dy weision, felly y gwnawn ni.

32 Nyni a awn drosodd i dir Canaan yn arfogion o flaen yr **ARGLWYDD**, fel y byddo meddiant ein hetifeddiath o'r tu yma i'rh Iorddonen gennydd ni.

33 A rhoddodd Moses iddynt, *sef* i feibion Gad, ac i feibion Reuben, ac i hanner llwyth Manasseh mab Joseph, frenhiniaeth Selon brenhin yr Amoriaid, a brenhiniaeth Og brenhin Basan, y wlad a'i dinasoedd ar hyd y terfynau, *sef* dinasoedd y wlad oddi amgylch.

34 ¶ A meibion Gad a adeiladasant Dibon, ac Ataroth, ac Aroer,

35 Ac Atroth, Sophan, a Jazer, a Jogbeah,

36 A Beth-nimrah, a Beth-haran, dinasoedd caerog; a chorlannau defaid.

37 A meibion Reuben a adeiladasant Hesbon, Elealeh, a Chiriathaim;

38 Nebo hefyd, a Baal-meon (wedi troi eu henwau) a Sibmah; ac a enwasant enwau ar y dinasoedd a adeiladasant.

39 A meibion Machir mab Manasseh a aethant i Gilead, ac a'i hynnillasant hi, ac a yrrasant ymaith yr Amoriaid oedd yndd.

40 A rhoddodd Moses Gilead i Machir mab Manasseh; ac efo a drigodd yndd.

41 Ac aeth Jair mab Manasseh, ac a yunillodd eu pentrefydd hwynt, ac a'u galwodd hwynt Hafoth-Jair.

42 Ac aeth Nobah, ac a yunillodd Cenath a'i phentrefydd, ac a'i galwodd ar ei enw ei hun, Nobah.

PENNOD XXXIII.

1 *Dwy daith a deugain yr Israeliaid. 50 Bod yn rhaid dinystrio y Canaanieid.*

DYMA deithiau meibion Israel, y rhai a ddanthat allan o dir yr Aipht, yn eu lluoedd, dan law Moses ac Aaron.

2 A Moses a ysgrifennodd eu mynediad hwynt allan yn ol eu teithiau, wrth orchymyn yr **ARGLWYDD**: a dyma eu teithiau hwynt yn eu mynediad allan.

3 A hwy a gychwynasant o Rameses yn y mis cyntaf, ar y pymthegfed dydd o'r mis cyntaf: trannoeth wedi y Pasg yr aeth meibion Israel allan & llaw uchel y'ngolwg yr Aiphtiaid oll.

4 (A'r Aiphtiaid oedd yn claddu pob cyntaf-anedig, y rhai a lladasai yr **ARGLWYDD** yn eu mysg; a gwnaethai yr **ARGLWYDD** farn, yn erbyn eu duwiau hwynt hefyd)

5 A meibion Israel a gychwynasant o Ramess, ac a wersyllasant yn Succoth.

6 A chychwynasant o Succoth, a gwersyllasant yn Etham, yr hon *sydd* y'nghwrr yr anialwch.

7 A chychwynasant o Etham, a throisant drachefn i Pi-hahiroth, yr hon *sydd* o flaen Baal-Sophon; ac a wersyllasant o flaen Migdol.

8 A chychwynasant o Pi-hahiroth, ac a aethant trwy ganol y môr i'r anialwch; a cherddasant daith tri diwrnod yn anialwch Etham, a gwersyllasant ym Marah.

9 A chychwynasant o Marah, a daethant i Elim: ac yn Elim yr ydoedd deuddeg o ffynhonnau dwfr, a deg a thriugain o balmwydd; a gwersyllasant yno.

10 A chychwynasant o Elim, a gwersyllasant wrth y môr coch.

11 A chychwynasant oddi wrth y môr coch, a gwersyllasant yn anialwch Sin.

12 Ac o anialwch Sin y cychwynasant, ac y gwersyllasant yn Dophcah.

13 A chychwynasant o Dophcah, a gwersyllasant yn Alus.

14 A chychwynasant o Alus, a gwersyllasant yn Rephidim, lle nid oedd dwfr i'r bobl i'w yfed.

15 A chychwynasant o Rephidim, a gwersyllasant yn anialwch Sinai.

16 A chychwynasant o anialwch Sinai, a gwersyllasant yn Cibroth-Hattaafah.

17 A chychwynasant o Cibroth-Hattaafah, a gwersyllasant yn Haseroth.

18 A chychwynasant o Haseroth, a gwersyllasant yn Rithmah.

19 A chychwynasant o Rithmah, a gwersyllasant yn Rimmon-Pares.

20 A chychwynasant o Rimmon-Pares, a gwersyllasant yn Libnah.

21 A chychwynasant o Libnah, a gwersyllasant yn Rissah.

22 A chychwynasant o Rissah, a gwersyllasant yn Cehelathah.

23 A chychwynasant o Cehelathah, a gwersyllasant ym mynydd Sapher.

24 A chychwynasant o fynydd Sapher, a gwersyllasant yn Haradah.

25 A chychwynasant o Haradah, a gwersyllasant ym Maceloth.

26 A chychwynasant o Maceloth, a gwersyllasant yn Tahath.

27 A chychwynasant o Tahath, a gwersyllasant yn Tarah.

28 A chychwynasant o Tarah, a gwersyllasant ym Mithcah.

29 A chychwynasant o Mithcah, a gwersyllasant yn Hasmonah.

30 A chychwynasant o Hasmonah, a gwersyllasant ym Moseroth.

31 A chychwynasant o Moseroth, a gwersyllasant yn Bene-Jaacan.

32 A chychwynasant o Bene-Jaacan, a gwersyllasant yn Hor-hagidgad.

33 A chychwynasant o Hor-hagidgad, a gwersyllasant yn Jotbathah.

34 A chychwynasant o Jotbathah, a gwersyllasant yn Ebronah.

35 A chychwynasant o Ebronah, a gwersyllasant yn Esion-Gaber.

36 A chychwynasant o Esion-Gaber, a gwersyllasant yn anialwch Sin; hwnnw yw Cades.

37 A chychwynasant o Cades, a gwersyllasant ym mynydd Hor, yng nghwrr tir Edom.

38 Ac Aaron yr onfriad a aeth i fynu i fynydd Hor, wrth orchymyn yr ARLWYDD; ac a fu farw yno, yn y ddeugeinfed fwydydd

wedi dyfod meibion Israel allan o dir yr Aipht, yn y pummed mis, ar y *dydd* cyntaf o'r mis.

39 Ac Aaron oedd fab tair bliwydd ar hugain a chant pan fu farw ym mynydd Hor.

40 A brenhin Arad y Canaan, yr hwn oedd yn trigo yn y dehau yn nhir Canaan, a glybu o ddyfodiad meibion Israel.

41 A chychwynasant o fynydd Hor, a gwersyllasant yn Salmonah.

42 A chychwynasant o Salmonah, a gwersyllasant yn Punon.

43 A chychwynasant o Punon, a gwersyllasant yn Oboth.

44 A chychwynasant o Oboth, a gwersyllasant yn Ije-Abarim, ar deryn Moab.

45 A chychwynasant o Ije-Abarim, a gwersyllasant yn Dibon-Gad.

46 A chychwynasant o Dibon-Gad, a gwersyllasant yn Almon-Diblathaim.

47 A chychwynasant o Almon-Diblathaim, a gwersyllasant ym mynyddoedd Abarim, o flaen Nebo.

48 A chychwynasant o fynyddoedd Abarim, a gwersyllasant yn rhysoydd Moab, wrth yr Iorddonen, ar *gyfer* Jericho.

49 A gwersyllasant wrth yr Iorddonen, o Beth-Jeamoth hyd wastadedd Sittim, yn rhysoydd Moab.

50 ¶ A llefarodd yr ARLWYDD wrth Moses, yn rhysoydd Moab, wrth yr Iorddonen, ar *gyfer* Jericho, gan ddywedyd,

51 Llefara wrth feibion Israel, a dywed wrthynt, Gan eich bod chwi ym myned dros yr Iorddonen, i dir Canaan;

52 Gyrrwch ymaith holl drigolion y tir o'ch blaen, a dinstriwch eu holl luniau hwynt; dinstriwch hefyd eu holl ddolwau tawdd, a difwynwch hefyd eu holl uchelfeydd hwynt.

53 A goresgynwch y tir, a thrigwch ynddo: canys rhoddais y tir i chwi i'w berchenogi.

54 Rhennwch hefyd y tir yr etifeddiath rhwng eich teuluoedd wrth goelbren; i'r aml chwangwch ei etifeddiath, ac i'r anaol prinhewch ei etifeddiath: bydded eiddo pob un y man lle yr el y coelbren allan iddo; yn ol llwythau eich tadau yr etifeddwch.

55 Ac oni yrrwch ymaith breswylwyr y tir o'ch blaen; yna y bydd y rhai a weddillwch o honyt yn gethri yn eich llygaid, ac yn ddrain yn eich ystlysau, a blinant chwi yn y tir y trigwch ynddo.

56 A bydd, megis yr amcenais wneuthur iddynt hwy, y gwnaf i chwi.

PENNOD XXXIV.

1 *Terfynau y wlad.* 16 *Enwau y rhai a ranant y tir.*

A LLEFARODD yr ARLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

2 Gorehymyn i feibion Israel, a dywed wrthynt, Pan ddoloch chwi i dir Canaan (dyma y tir a syrth i chwi yn etifeddiath, sef gwlad Canaan a'i therfynau)

3 A'ch tu dehau fydd o anialwch Sin, ger llaw Edom; a therfyn y dehau fydd i chwi o gwrr y môr helli tu a'r dwyrain.

4 A'ch terfyn a amgylchyna o'r dehau i ryw Acarabim, ac a'r throsodd i Sin; a'i fynydd allan fydd o'r dehau i Cades-Barnes, ac a'r allan i Hasar-Adar, a throsodd i Asmon.

5 A'r terfyn a amgylchyna o Asmon i afon yr Aipht; a'i fynyddiad ef allan a fydd tu a'r gorllewin.

6 A therfyn y gorllewin fydd y môr mawr i

chwi; *sef* y terfyn hwn fydd i chwi yn deryn gorllewin.

7 A hwn fydd terfyn y gogledd i chwi: o'r môr mawr y tueddwech i fynydd Hor.

8 O fynydd Hor y tueddwech nes dyfod i Hamath; a mynediad y terfyn fydd i Sedad.

9 ¶ A'r terfyn a l allan tu a Ziphron; a'i ddwydd ef fydd yn Hasar-Enan: hwn fydd terfyn y gogledd i chwi.

10 A therfynwch i chwi yn deryn y dwyrain o Hasar-Enan i Sepham.

11 Ac Æd y terfyn i waered o Sepham i Riblah, ar du dwyrain Ain; a disgyned y terfyn, ac Æd hyd ystlys môr Cinnereth tu a'r dwyrain.

12 A'r terfyn a l i waered tu a'r Iorddonen; a'i ddiwedd fydd y môr helli. Dyma y tir fydd i chwi a'i derynau oddi amgylch.

13 A gorchymynodd Moses i feibion Israel, gan ddywedyd, Dyma y tir a rennwch yn etifeddiaethau wrth goelbren, yr hwn a orchymynodd yr ARGLWYDD ei roddi i'r naw llwyth, ac i'r hanner llwyth.

14 Canys cymmerasai llwyth meibion Reuben yn ol tŷ eu tadau, a llwyth meibion Gad yn ol tŷ eu tadau, a hanner llwyth Manasseh, cymmerasant *meiddaf*, eu hetifeddiaeth.

15 Dau llwyth a hanner llwyth a gymmerasant eu hetifeddiaeth o'r tu yma i'r Iorddonen, yn *agos* i Jericho, tu a'r dwyrain a chodiad *hau*.

16 ¶ Llefarrowd yr ARGLWYDD *hefyd* wrth Moses, gan ddywedyd,

17 Dyma enwau y gwŷr a rannant y tir yn etifeddiaethau i chwi: Eleazar yr offeiriad, a Josua mab Nun.

18 Ac un pennaeth o bob llwyth a gymmerwch, i rannu y tir yn etifeddiaethau.

19 Ac fel dyma enwau y gwŷr: o lwyth Judah, Caleb mab Jephunneh.

20 Ac o lwyth meibion Simeon, Semuel mab Ammihud.

21 O lwyth Benjamin, Elidad mab Cison.

22 A Buccu mab Jogli, yn bennaeth o lwyth meibion Dan.

23 O feibion Joseph, Hanfel mab Ephod, yn bennaeth dros lwyth meibion Manasseh.

24 Cemuel hefyd mab Siphthan, yn bennaeth dros lwyth meibion Ephraim.

25 Ac Eliasaphan mab Pharnach, yn bennaeth dros lwyth meibion Zabulon.

26 Paltiel hefyd mab Aaan, yn bennaeth dros lwyth meibion Issachar.

27 Ac Ahihud mab Salomi, yn bennaeth dros lwyth meibion Aser.

28 Ac yn bennaeth dros lwyth meibion Naphtali, Pedabel mab Ammihud.

29 Dyma y rhai a orchymynodd yr ARGLWYDD iddynt rannu etifeddiaethau i feibion Israel, yn nhir Canaan.

PENNOD XXXV.

1 Rhoddi *wyth* dref a deugain a'u pentrefi i'r Lefaid, a'u mesur. 2 Chwsoch o'r rhai hynny yn drefydd noddfa. 9 Cyfrasth llawruddiaeth: 31 ac nas gollir ei ddiwygio.

A LLEFARODD yr ARGLWYDD wrth A Moses, yn rhesydd Moab, wrth yr Iorddonen, yn *agos* i Jericho, gan ddywedyd, 2 Gorchymyn i feibion Israel, roddi o honynt i'r Lefaid, o etifeddiaeth eu mediant, ddinasoedd i drigo ynddynt: rhoddwech *hefyd* i'r Lefaid fues pentrefol wrth y dinasoedd o'u hangylch.

3 A'r dinasoedd fyddant iddynt i drigo ynddynt; a'u pentrefol-feusydd fyddant i'w hanfeilliaid; ac i'w cyfoeth, ac i'w holl fwyafnod.

4 A meusydd pentrefol y dinasoedd y rhai a roddwech i'r Lefaid, a *gyrrhaeddant* o fur y ddinas tu ag allan, fl o guffyddau o amgylch.

5 A mesurwch o'r tu allan i'r ddinas, o du y dwyrain ddwy fl o guffyddau, a thu a'r dehau ddwy fl o guffyddau, a thu a'r gorllewin ddwy fl o guffyddau, a thu a'r gogledd ddwy fl o guffyddau; a'r ddinas fydd yn y canol: hyn fydd iddynt yn feusydd pentrefol y dinasoedd.

6 Ac o'r dinasoedd a roddwech i'r Lefaid, byddedl chwech yn ddinasoedd noddfa, y rhai a roddwech, fel y gallo y llawruddiog ffoi yno: a rhoddwech ddwy ddinas a deugain atynt yn ychwaneg.

7 Yr holl ddinasoedd a roddwech i'r Lefaid, fyddant wyth dinas a deugain, hwynt a'u pentrefol feusydd.

8 A'r dinasoedd y rhai a roddwech, fydd o feddiant meibion Israel: oddi ar yr aml eu *dinasoedd*, y rhoddwech yn aml; ac oddi ar y prin, y rhoddwech yn brin: pob un yn ol ei etifeddiaeth a etifeddant, a rydd i'r Lefaid o'i ddinasoedd.

9 ¶ A llefarrowd yr ARGLWYDD wrth Moses, gan ddywedyd,

10 Llefara wrth feibion Israel, a dywed wrthynt, Pan eloch dros yr Iorddonen i dir Canaan;

11 Yna gosodwch i chwi ddinasoedd; dinasoedd noddfa fyddant i chwi: ac yno y ffr y llawruddiog a laddo ddynt mewn amryfusedd.

12 A'r dinasoedd fyddant i chwi yn noddfa rhag y dialydd; fel na ladder y llawruddiog, hyd oni safu ger bron y gynulleidfa mewn barn.

13 Ac o'r dinasoedd y rhai a roddwech, chwech fydd i chwi yn ddinasoedd noddfa.

14 Tair dinas a roddwech o'r tu yma i'r Iorddonen, a thair dinas a roddwech yn nhir Canaan: dinasoedd noddfa fyddant hwy.

15 I feibion Israel, ac i'r dieithr, ac i'r ymdeithydd a *fyddo* yn eu mysg, y bydd y chwe dinas hyn yn noddfa; fel y gallo pob un a laddo ddynt mewn amryfusedd, ffoi yno.

16 Ac os ag offeryn haiarn y tarawodd ef, fel y bu farw, llawruddiog yno efe: lladder y llawruddiog yn farw.

17 Ac os a charreg law, yr hon y byddai efe farw o'i phlegid, y tarawodd ef, a'i farw; llawruddiog yno efe: lladder y llawruddiog yn farw.

18 Neu os efe a'i tarawodd ef a llaw-ffon, yr hon y byddai efe farw o'i phlegid, a'i farw; llawruddiog yno efe: lladder y llawruddiog yn farw.

19 Dialydd y gwaed a ladd y llawruddiog: pan gyfarfyddo ag ef, efe a'i lladd ef.

20 Ac os mewn cas y gwthia efe ef, neu y teifi atto mewn bwriad, fel y byddo efe farw;

21 Neu ei daro ef a'i law, mewn galanadra, fel y byddo farw: lladder yn farw yr hwn a'i tarawodd; llofrudd yno hwnnw: dialydd y gwaed a ladd y llofrudd, pan gyfarfyddo ag ef.

22 Ond os yn ddisymwth, heb alanaadra, y gwthia efe ef, neu y teifi atto un offeryn yn ddiwriad;

23 Neu ei daro ef a charreg, y byddia ef farw o'i phlegid, heb ei weled ef; a pheri iddi syrthio arno, fel y byddo farw, ac efe heb fod yn eilyn, ac heb gaeio niwed iddo ef:

24 Yna barned y gynulleidfa rhwng y tarawydd a dialydd y gwaed, yn ol y barn-edigaethau hyn.

25 Ac acubed y gynulleidfa y llofrudd o law dialydd y gwaed, a throed y gynulleidfa ef i ddinas ei noddfa, yr hon y fodd efe iddi: a thriged yntau ynddi hyd farwolaetha yr

arch-offeiriad, yr hwn a enneiniwyd a'r olaw cyswregedig.

26 Ac os y llofrudd gan fyned a â allan o deryn dinas ei noddfa, yr hon y fiodd efe iddi;

27 A'i gael o ddialydd y gwaed allan o deryn dinas ei noddfa, a fiodd o ddialydd y gwaed y llofrudd; na rodder hawl gwaed yn ei erbyn:

28 Canys o fewn dinas ei noddfa y dyl y drigo, hyd farwolaeth yr arch-offeiriad: ac wedi marwolaeth yr arch-offeiriad, dychweled y llofrudd i dir ei etifeddiath.

29 A hyn fydd i chwi yn ddeddf farnedig trwy eich cenhedlaethau, yn eich holl drig-fannau.

30 Pwy bynnag a laddo ddyn, wrth a ddywedo tystion y lleddir y llofrudd: ac un tyst ni chaiff dystiolaethu yn erbyn dyn, i bwr iaddo farw.

31 Hefyd, na chymmerwch iawn am einioes y llofrudd, yr hwn sydd euog i farw; ond llaeder ef yn farw.

32 Ac na chymmerwch iawn gan yr hwn a fiodd i ddinas ei noddfa, er cael dychwelyd i drigo yn y tir, hyd farwolaeth yr offeiriad;

33 Fel na halogoch y tir yr ydych ynddo: canys y gwaed hwn a haloga y tir: a'r tir ni lanhêir oddi wrth y gwaed a dywallter arno, ond â gwaed yr hwn a'i tywalltodd.

34 Am hynny nac arianhâ y tir y trigoch ynddo, yr hwn yr ydwyf fi yn preswyllo yn ei ganol: canys myfi yr ARGWLWYDD ydwyf yn preswyllo yng nghanol meibion Israel.

PENNOD XXXVI.

1 Bod yn rhaid i etifeddeuau 5 briodi yn eu llwythau eu hysmâin; 7 rhag symmudo yr etifeddiath oddi wrth y llwyth. 10 Merched Salphaad yn prïodi meibion eu hewythr frawd eu tad.

PENNAU cenedl tylwyth meibion Gilead, I mab Machir, mab Manasseh, o dylwyth meibion Joseph, a ddaethant hefyd, ac a lefasant ger bron Moses, a cher bron y penmaduriad, sef pennau cenedl meibion Israel;

2 Ac a ddywedasant, Yr ARGWLWYDD a orchymynodd f'i'm harglwydd roddi y tir yn

etifoddiath i feibion Israel wrth goelbren: a'm harglwydd a orchymynwyd gan yr ARGWLWYDD, i roddi etifoddiath Salphaad ein brawd i'w ferched.

3 Os hwy a fyddant wragedd i rai o feibion llwythau eraill meibion Israel; yna y tynnir ymaith eu hetifoddiath hwynt oddi wrth etifoddiath ein tadau ni, ac a'i chwaneigr at etifoddiath y llwyth y byddant hwy eiddynt: a phrinhêir ar randir ein hetifoddiath ni.

4 A phan fyddo y jubili i feibion Israel, yna y chwaneigr eu hetifoddiath hwynt at etifoddiath llwyth y rhai y byddant hwy eiddynt: a thorrir eu hetifoddiath hwynt oddi wrth etifoddiath llwyth ein tadau ni.

5 A gorchymynodd Moses i feibion Israel, yn ol gair yr ARGWLWYDD, gan ddywedyd, Mae llwyth meibion Joseph yn dywedyd yn uniawn.

6 Dyma y gair a orchymynodd yr ARGWLWYDD am ferched Salphaad, gan ddywedyd, Byddant wragedd i'r rhai y byddo da yn eu golwg eu hun; ond i rai o dylwyth llwyth eu tad eu hun y byddant yn wragedd.

7 Felly ni threigla etifoddiath meibion Israel o lwyth i lwyth: canys glynu a wna pob un o feibion Israel yn etifoddiath llwyth ei dadau ei hun.

8 A phob merch yn etifeddu etifoddiath o lwythau meibion Israel, a fydd wraig i un o dylwyth llwyth ei thad ei hun; fel yr etifeddo meibion Israel bob un etifoddiath ei dadau ei hun.

9 Ac na threigled etifoddiath o lwyth i lwyth arall; canys llwythau meibion Israel a llynant bob un yn ei etifoddiath ei hun.

10 Megis y gorchymynodd yr ARGWLWYDD wrth Moses, felly y gwaesth merched Salphaad.

11 Canys Malah, Tirsah, a Hoglah, a Milcah, a Noah, merched Salphaad, fuant yn wragedd i feibion eu hewythred.

12 I osfr o dylwyth Manasseh, mab Joseph, y buant yn wragedd; a thrigodd eu hetifoddiath hwynt wrth lwyth tylwyth eu tad.

13 Dyma y gorchymynion a'r barnedig-aethau a orchymynodd yr ARGWLWYDD i feibion Israel, trwy law Moses, yn rhosydd Moab, wrth yr Iorddonen, yn agos i Jericha.

PUMMED LLYFR MOSES,

YR HWN A ELWIR

DEUTERONOMIUM.

PENNOD L

1 *Arweith Moses yn niwedd y ddeugeinfed flwyddyn, yn adrodd ar fyrr eiriau yr holl setori, 6 am addeuwl Duw, 13 am ood swyddogion arnynt, 19 am adanfon yr ysbwyr i chwilio y wlad, 34 am ddigofnais Duw am eu hanghrediniaeth, 41 o'u han-ufudd-dod hwy.*

DYMA y geiriau a ddywedodd Moses wrth holl Israel, o'r tu yma i'r Iorddonen, yn yr anialwch, ar y rhos gyferbyn ar môr coch, rhwng Paran, a Tophel, a Laban, a Hase-roth, a Dizahab.

2 *(Tairth un diwrnod ar ddeg sydd o Horeb, ffordd yr eir i fynydd Seir, hyd Cades-Barnea)*

3 A bu yn y ddeugeinfed flwyddyn, yn yr unfed mis ar ddeg, ar y dydd cyntaf o'r mis, i Moses lefaru wrth feibion Israel, yn ol yr hyn oll a orchymynasai yr ARGLWYDD iddo ei ddywedyd wrthynt:

4 Wedi iddo iadd Sehon brenhin yr Amoriaid, yr hwn oedid yn trigo yn Hesbon, ac Og brenhin Basan, yr hwn oedd yn trigo yn Astaroth, o fewn Edrei:

5 O'r tu yma i'r Iorddonen, yng ngwlad Moab, y dechreuodd Moses egluro y gyfraith hon, gan ddywedyd,

6 Yr ARGLWYDD ein Duw a lefarodd wrthym ni yn Horeb, gan ddywedyd, Digon i chwi drigo hyd yn hyn yn y mynydd hwn:

7 Dychwelwch, a chychwynwch rhagoch, ac ewch i fynydd yr Amoriaid, ac i'w holl gyfagos leodd; i'r rhos, i'r mynydd, ac i'r dyffryn, ac i'r dehau, ac i borthladd y môr, i dir y Canaancaid, ac i Libanus, hyd yr afon fawr, afon Euphrates.

8 Wele, rhoddais y wlad o'ch blaen chwi: ewch i mewn, a pherchenogwch y wlad yr hon a dyngodd yr ARGLWYDD i'ch tatau chwi, i Abraham, i Isaac, ac i Jacob, ac ei rhoddi iddynt, ac i'w had ar eu hol hwynt.

9 ¶ A mi a leferais wrthy ch yr amser hwnnw, gan ddywedyd, Ni allaf fi fy hun eich cynnal chwi:

10 Yr ARGLWYDD eich Duw a'ch llosgodd chwi; ac wele, chwi heddyw fel sêr y nef-odd o liosogwrwydd.

11 (ARGLWYDD DDUW eich tatau a'ch cynnyddo yn fili llosgach nag ydych, ac a'ch bendithio, fel y lefarodd efe wrthy ch)

12 Pa wedd y dygw yf hun eich blinder, a'ch balch, a'ch ymrysto chwi?

13 Moeswch i chwi w'r doethion, a deallus, a rhai hynod trwy eich llwythau; fel y gosodwyf hwynt yn bennau amoch chwi.

14 Ac attabasoch fi, a dywedasoch, Da yw gwneuthur y peth a ddywedais.

15 Cymmerais gan hynny bennau eich llwythau chwi, sef gw'r doethion, a rhai hynod, ac a'u gwneuthum hwynt yn bennau amoch; sef yn gaptienaid ar filoedd, ac yn gaptienaid ar gantoeodd, ac yn gaptienaid ar ddegau a deugain, ac yn gaptienaid ar ddegau, ac yn swyddogion yn eich llwythau chwi.

16 A'r amser hwnnw y gorchymynais i'ch barnwyr chwi, gan ddywedyd, Gwrandewch ddadlucen rhwng eich brodyr, a bernwch yn

gyflawn rhwng gw'r a'i frawd, ac a'r ddeitl: sydd gyd âg ef.

17 Na chydabyddwch wynebaw mewn barn; gwrandewch ar y lleiaf, yn gystal ag ar y mwyaf: nac ofnchw wyneb gw'r; oblegid y farn sydd eiddo Duw: a'r peth a fydd rhy galed i chwi, a ddygwch attaf fi, a mi a'i gwrandawf.

18 Gorchymynais i chwi hefyd yr amser hwnnw yr holl bethau a ddylech eu gwneuthur.

19 ¶ A phan fudasom o Horeb, ni a gerddasom trwy yr holl anialwch mawr ac ofnadwy hwnnw, yr hwn a welsoch ffordd yr eir i fynydd yr Amoriaid, fel y gorchymynasai yr ARGLWYDD ein Duw i ni: ac a ddaethom i Cades-Barnea.

20 A dywedais wrthy ch, Daethech hyd fynydd yr Amoriaid, yr hwn y mae yr ARGLWYDD ein Duw yn ei roddi i ni.

21 Wele yr ARGLWYDD dy DDUW a roddes y wlad o'ch flaen: dos i fynu a pherchenoga fi, fel y lefarodd ARGLWYDD DDUW dy datau wrthy ch; nac ofna, ac na lwfrha.

22 ¶ A chwi oll a ddaethoch attaf, ac a ddywedasoch, Anfonwn w'r o'n blaen, a hwy a chwiliant y wlad i ni, ac a fynegant beth i ni am y ffordd yr awn i fynu ar hyd-ddi, ac am y dinasoedd y deurn i mewn lddynt.

23 A'r peth oedd dda yn fy ngolwg: ac mi a gymmerais ddeuddengwr o honoch, un gw'r o bob llyth.

24 A hwy a droisant, ac a aethant i fynu i'r mynydd, ac a ddaethant hyd ddyffryn Beol, ac a'i chwiliasant ef.

25 Ac a gymmerasant o frwyth y tir yn eu llaw, ac a'i dygasant i waered attom ni, ac a ddygasant air i ni drachefn, ac a ddywedasant, Da yw y wlad y mae yr ARGLWYDD ein Duw yn ei rhoddi i ni.

26 Er hynny ni fynnech fnyed i fynu, ond gwrthryfelasoch yn erbyn gair yr ARGLWYDD eich Duw.

27 Grwgnachasoch hefyd yn eich pebyll, a dywedasoch, Am gasau o'r ARGLWYDD nynt, y dug efe ni allan o dir yr Aipht i'n rhoddi yn llaw yr Amoriaid, i'n difetha.

28 I ba le yr awn i fynu? ein brodyr a'n digalonasant ni, gan ddywedyd, Pobl fwy a hwy na nynt ydynt; dinasoedd mawrion a chaerog hyd y nefoedd: meibion yr Anaciaid hefyd a welson ni yno.

29 Yna y dywedais wrthy ch, Nac arswyd- wch, ac nac ofnchw rhagddynt hwy.

30 Yr ARGLWYDD eich Duw, yr hwn sydd yn myned o'ch blaen, efe a ymladd drosoch, yn ol yr hyn oll a wnaeth efe eroch chwi yn yr Aipht o flaen eich llygaid;

31 Ac yn yr anialwch, lle y gwelais fel y'th ddug yr ARGLWYDD dy DDUW, fel y dwg gw'r ei fab, yn yr holl ffordd a gerddasoch, nes eich dyfod i'r man yma.

32 Etto yn y peth hyn ni chredasoch chwi yn yr ARGLWYDD eich Duw,

33 Yr hwn oedd yn myned o'ch blaen chwi ar hyd y ffordd, i chwilio i chwi am le wersyllu; y nos mewn tŷ, i ddangos i chwi pa ffordd yr aech, a'r dydd mewn cwmwl.

34 A chlybu yr **ARGLWYDD** lais eich geiriau; ac a ddygodd, ac a dyngodd, gan ddywedyd, 35 Dïau na chaiff yr un o'r dynion hyn, o'r genhedlaeth ddrwg hon, weled y wlad dda yr hon y tyngais a'r ei rhoddi i'ch tadau chwi;

36 Oddi eithr Caleb mab Jephunneh: efe a'i gwel hi, ac iddo efe y rhoddaf y wlad y sangodd efe arni, ac i'w feibion; o achos cyflawni o hono *weuathur* ar ol yr **ARGLWYDD**.

37 Wrthf' fïnnau hefyd y diglodd yr **ARGLWYDD** o'ch plegid chwi, gan ddywedyd, Tithau hefyd ni chei fyned i mewn yno.

38 Josua mab Nun, yr hwn sydd yn sefyll ger dy fron di, efe a â i mewn yno: cadarnhá di ef; canys efe a'i rhan hi yn etifeddiasth i Israel.

39 Eich plant hefyd, y rhai y dywedasoeh y byddent yn yspail, a'ch meibion chwi, y rhai ni wyddant heddyw na da na drwg, hwynt-hwy a'nt i mewn yno, ac iddynt hwy y rhoddaf hi, a hwy a'i perchenogant hi.

40 Trowch chwithau, ac ewch i'r anialwch ar hyd ffordd y môr coch.

41 Yna yr atebasoeh, ac a ddywedasoeh wrthf', Pechasom yn erbyn yr **ARGLWYDD**: pnyi a'awn i fynu ac a ymladdwn, yn ol yr hyn oll a orchymynodd yr **ARGLWYDD** ein Duw i ni. A gwisgasoeh bob un ei arfau rhyfel, ac a ymroisoeh i fyned i fynu i'r mynydd.

42 A dywedodd yr **ARGLWYDD** wrthf', Dywed wrthynt, Nac ewch i fynu, ac na ryfelwch; oblegid nid ydwyf fi yn eich mysg chwi; rhag eich taro o flaen eich gelynicion.

43 Felly y dywedais wrthyeh; ond ni wrandawsoeh, eithr gwrthryfelasoeh yn erbyn gair yr **ARGLWYDD**; rhyfiasoeh hefyd, ac aethoeh i fynu i'r mynydd.

44 A daeth allan yr Amoriaid, oedd yn trigo yn y mynydd hwnnw, i'ch cyfarfod chwi; ac a'ch ymlidiasant fel y gwnai gwenny, ac a'ch difethasant chwi yn Seir, hyd Hormah.

45 A dychwelasoeh, ac wylasoeh ger bron yr **ARGLWYDD**: ond ni wrandawodd yr **ARGLWYDD** ar eich llef, ac ni roddes giust i chwi.

46 Ac arhosoeh yn Cades ddyddiau lawer, megis y dyddiau yr arhosoeh o'r blaen.

PENNOD II.

1 *Moses yn myned rhagodd yn yr ystori; ac yn dangos, nad oedd iddynt hwy a wnaent i'r Edomiaid, 9 na'r Moabïaid, 17 na'r Ammonïaid; 24 ond gorchfygu a wnaethant Sehon yr Amoriaid.*

YNA y troisom, ac yr aethom i'r anialwch, ar hyd ffordd y môr coch, fel y dywedasant yr **ARGLWYDD** wrthf', ac a amgylchiasom fynnyd Seir ddyddiau lawer.

2 Llefarodd yr **ARGLWYDD** hefyd wrthf', gan ddywedyd,

3 Digon i chwi amgylchu y mynydd hwn hyd yn hyn: ymchwelwch rhagoeh tu a'r gogledd.

4 A gorchymyn i'r bobl, gan ddywedyd, Yr ydych i dramwyo trwy derynnau eich brodyr, meibion Esau, y rhai sydd yn trigo yn Seir: a hwythau a othant rhagoeh: ond ymgedwch yn ddyfal.

5 Nac ymyrrwch arnynt: o herwydd ni roddaf i chwi o'u tir hwynt gymaint a lled troed; canys yn etifeddiasth i Esau y rhoddais fynnyd Seir;

6 Prynwch fwy ganddynt am arian, fel y bwyttâoeh; a phrynwch hefyd ddwfr ganddynt am arian, fel yr yfoch.

7 Canys yr **ARGLWYDD** dy Dduw a'th fendithiodd di yn holl waith dy law: gwybu dy gerdded di yr anialwch mawr hwn: y deu-

gain mlynedd hyn y bu yr **ARGLWYDD** dy Dduw gyd â thi, ni bu arnat eisieu dim.

8 Ac wedi ein myned heibio oddi wrth ein brodyr, meibion Esau, y rhai ydynt yn trigo yn Seir, o ffordd y rhos o Riath, ac o Reion-Gaber, ni a ddychwelasom, ac a aethom ar hyd ffordd anialwch Moab.

9 **A'r ARGLWYDD** a ddywedodd wrthf', Na orthrymma Moab, ac nac ymgynnull i ryfel yn eu herbyn hwynt: oblegid ni roddaf i ti feddiant o'i dir ef; o herwydd i feibion Lot y rhoddais Ar yn etifeddiasth.

10 (Yr Emïaid o'r blaen a gyfanneddasant ynddi; pobl fawr ac aml, ac uchel fel yr Anacïaid;

11 Yn gawri y cymmerwyd hwynt hefyd, fel yr Anacïaid; a'r Moabïaid a'u galwent hwy yn Emïaid.

12 Yr Horiaid hefyd a breswylasant yn Seir o'r blaen; a meibion Esau a ddaeth ar eu hol hwynt, ac a'u difethasant o'u blaen, a thrigasant yn eu lle hwynt, fel y gwnaeth Israel i wlad ei etifeddiasth yntau, yr hon a roddes yr **ARGLWYDD** iddynt.)

13 Yna y dywedais, Cyfodwch yn awr, a thraunwywch rhagoeh dros afon Zared. A ni a aethom dros afon Zared.

14 **A'r** dyddiau y cerddasom o Cades-Barnea, hyd pan ddaethom dros afon Zared, oedd onid dwy flynedd deguan; nes darfod holl genhedlaeth y gwyr o ryfel o ganol y gwersyllau, fel y tyngasai yr **ARGLWYDD** wrthynt.

15 Canys llaw yr **ARGLWYDD** ydoedd yn eu herbyn hwynt, i'w torri hwynt o ganol y gwersyll, hyd oni ddarfuant.

16 ¶ A bu, wedi darfod yr holl ryfelwyr, a'u marw o blith y bobloedd,

17 Lefaru o'r **ARGLWYDD** wrthf', gan ddywedyd,

18 Tydi heddyw wyt a'r fyned trwy derynnau Moab, *sef trwy Ar.*

19 **A** phan ddelech di gyferbyn a meibion Ammon, na orthrymma hwynt, ac nac ymyrr arnynt; oblegid ni roddaf feddiant o dir meibion Ammon i ti; canys rhoddais of yn etifeddiasth i feibion Lot.

20 (Yn wlad cawri hefyd; y cyfrifwyd hi: cawri a breswylasant ynddi o'r blaen; a'r Ammonïaid a'u galwent hwy yn Zamzum-mïaid:

21 Pobl fawr ac aml, ac uchel fel yr Anacïaid. **A'r ARGLWYDD** a'u difethodd hwynt o'u blaen hwy; a hwy a ddaethant ar eu hol hwynt, ac a drigasant yn eu lle hwynt.

22 Fel y gwnaeth i feibion Esau, y rhai sydd yn trigo yn Seir, pan ddiffethodd efe yr Horiaid o'u blaen, fel y daethant ar eu hol hwynt, ac y thrigasant yn eu lle hwynt, hyd y dydd hwn;

23 Felly am yr Afiad, y rhai oedd yn trigo yn Haserim, hyd Arzah, y Caphtoriaid, y rhai a ddaethant allan o Capthor, a'u difethasant nwy, ac a drigasant yn eu lle hwynt.)

24 ¶ Cyfodwch, cychwynwch, ac ewch dros afon Arnon: wele, rhoddais yn dy law di Sehon brenhin Hesbon, yr Anoriaid, a'i wlad ef; dechreu eu meddianna hi, a rhyfela yn ei erbyn ef.

25 Y dydd hwn y dechreuaf roddi dy arswyd a'th ofn di ar y bobloedd dan yr holl nefoedd; y rhai a glywant dy enw di, a ddychrynant, ac a lesgant rhagot ti.

26 ¶ A mi a anfonais genhadau o anialwch Cedemoth, at Sehon brenhin Hesbon, a geiriau heddwch, gan ddywedyd,

27 Gâd i mi fyned trwy dy wlad di: ar hyd y brif-ffordd y cerddaf; ni chiliaf i'r tu deheu nac i'r tu aswy.

28 Gwerth fwyd am arian i mi, fel y bwyttwyf; a dyro ddfwr am arian i mi, fel yr yfwyf: ar fy nhrad yn unig y tramwyaf.

29 (Fel y gwnaeth meibion Esau i mi, y rhai sydd yn trigo yn Seir, a'r Moabaid, y rhai sydd yn trigo yn Ar) hyd onid elwyf droa yr Iorddonen, i'r wlad y mae yr Aseglwrdd ein Duw yn ei rhoddi i ni.

30 Ond ni fynnai Sehon brenhin Hesbon ein gollwng heb ei law: oblegid yr Aseglwrdd dy Dduw a galedasai ei yspryd ef, ac a gadarnhasai ei galon ef, er mwyn ei roddi ef yn dy law di; megis heddyw y gwaith.

31 A'r Aseglwrdd a ddywedodd wrthyf, Wele, dechreuais roddi Sehon a'i wlad o'ch flaen di: dechreu feddiannu, fel yr etifeddech ei wlad ef.

32 Yna Sehon a ddaeth allan i'n cyfarfod ni, efe a'i holl bobl, i ryfel yw Jahas.

33 Ond yr Aseglwrdd ein Duw a'i rhoddas ef o'n blaen; ac ni a'i tarawsom ef, a'i feibion, a'i holl bobl:

34 Ac a ynnillasom ei holl ddinasoedd ef yr amser hwnnw, ac a ddifrodasom bob dinas, yn wfr, yn wragedd, yn blant; ac ni adawsom un y'ngweddill.

35 Ond ysglyfaethasom yr anifeiliaid i ni, ac yspail y dinasoedd y rhai a ynnillasom.

36 O'r Aroer yr hon sydd ar sin afon Arnon, ac o'r ddinas sydd ar yr afon, a hyd at Gilead, ni bu ddinas a'r a ddfangodd rhagom: yr Aseglwrdd ein Duw a roddes y cwbl o'n blaen ni.

37 Yn unig ni ddaethost i dir meibion Amron, sef holl lann afon Jabboe, nac i ddinasoedd y mynydd, nac i'r holl leoedd a waharddasai yr Aseglwrdd ein Duw i ni.

PENNOD III.

1 Gorchymynais i'r brenhin Basan: 11 maint ei wely ef. 12 Rhannu y throedd hynny rhwng y ddau brodyr a hanner. 23 Gweddai Moses am gal mwyd i'r wlad; 26 a rhoddi iddo gonnad i'w gweld hi.

YNA y troisom, ac yr esgynasom ar hyd y ffordd Basan; ac Og brenhin Basan a ddaeth allan i'n cyfarfod ni, efe a'i holl bobl, i ryfel, i Edrei.

2 A'r Aseglwrdd a ddywedodd wrthyf, Nac ofna ef: oblegid yn dy law di y rhoddaf ef, a'i holl bobl, a'i wlad; a thi a wnaid iddo fel y gwnaethost i Sehon brenhin yr Amoraiid, yr hwn oedd yn trigo yn Hesbon.

3 Felly yr Aseglwrdd ein Duw a roddes hefyd yn ein llaw ni Og brenhin Basan, a'i holl bobl; ac ni a'i tarawsom ef, hyd na adawyd iddo un y'ngweddill:

4 Ac a ynnillasom ei holl ddinasoedd ef yr amser hwnnw, fel nad oedd ddinas nas dygiasom oddi arnynt; triugain dinas, holl wlad Argob, brenhiniaeth Og o fewn Basan.

5 Yr holl ddinasoedd hyn oedd gedyra o furiau uehel, pyrrh, a barrau, heb law dinasoedd heb furiau lawer lawn.

6 A difrodasom hwynt, fel y gwnaethom i Sehon brenhin Hesbon, gan ddiffrodi o bob dinas y gwfr, y gwagedd, a'r plant.

7 Ond yr holl anifeiliaid ac yspail y dinasoedd a ysglyfaethasom i ni ein hunain.

8 A ni a gymmarasom yr amser hwnnw o law dau frenhin yr Amoraiid y wlad o'r tu yma i'r Iorddonen, o afon Arnon hyd fynydd Hermon;

9 (Y Sdonaiid a salwant Hermon yn Sirion, a'r Amoraiid a'i galwant Senir)

10 Holl ddinasoedd y gwastad, a holl Gilead, a holl Basan hyd Seichah, ac Edrei, dinasoedd brenhiniaeth Og o fewn Basan.

11 Oblegid Og brenhin Basan yn unig a adawid o gweddill y cawri: wele, ei wely ef oedd wely halarn: onid yw hwnnw yn Hab-bath meibion Ammon? naw cufydd oedd ei hyd, a phedwar cufydd ei el, wrth gufydd gwr.

12 A'r wlad hon a berchenogasom ni yr amser hwnnw, o Aroer yr hon sydd wrth afon Arnon, a hanner mynydd Gilead, a'i ddinasoedd ef a roddais i'r Reubenaiid ac i'r Gadaiid.

13 A'r gweddill o Gilead, a holl Basan, sef brenhiniaeth Og, a roddais i hanner lwyth Manasseh; sef holl wlad Argob, a holl Basan, yr hon a elwid Gwlad y cawri.

14 Jair mab Manasseh a gymmerth holl wlad Argob, hyd fro Gesuri, a Maachathi; ac a'u galwodd hwynt ar ei enw ei hun, Basan Hafoth-Jair, hyd y dydd hwn.

15 Ac i Machir y rhoddais i Gilead.

16 Ac i'r Reubenaiid, ac i'r Gadaiid, y rhoddais o Gilead hyd afon Arnon, hanner yr afon a'r terfyn, ac hyd yr afon Jabboe, terfyn meibion Ammon:

17 Hefyd y rhos, a'r Iorddonen, a'r terfyn o Cinnereh hyd ffor y rhos, sef y môr heil, dan Asoth Pisgah, tu a'r dwyrain.

18 ¶ Gorchymynais hefyd i chwi yr amser hwnnw, gan ddywedyd, Yr Aseglwrdd eich Duw a roddes i chwi y wlad hon i'w meddiannu: ewch droeddi yn arfog o flaen eich brodyr meibion Israel, pob rhael pybyr o honoch.

19 Yn unig eich gwagedd, a'ch piasat, a'ch anifeiliaid (gwn fod lawer o anifeiliaid i chwi) a drigant yn eich ddinasoedd a roddais i chwi.

20 Hyd pan wnelo yr Aseglwrdd i'ch brodyr orphwyo fel chwithau, a meddiannu o honyt hwythau y wlad y mae yr Aseglwrdd eich Duw yn ei rhoddi iddynt dros yr Iorddonen: gwas dyshweilch bob un i'w etifeddiath a roddais i chwi.

21 ¶ Gorchymynais hefyd i Josua yr amser hwnnw, gan ddywedyd, Dylygaid di a welasnt yr hyn oll a wnaeth yr Aseglwrdd eich Duw i'r ddau frenhin hyn: felly y gwaa yr Aseglwrdd i'r holl deyrnasoedd yr ydwyt ti yn myned droedd atynt.

22 Nac ofnawch hwynt: oblegid yr Aseglwrdd eich Duw, efe a ymladd drosoch chwi.

23 Ac eryllais ar yr Aseglwrdd yr amser hwnnw, gan ddywedyd,

24 O Aseglwrdd Dduw, tydi a ddechreustid ddiagos i'th was dy fawredd, a'th law gadarn: oblegid pa Dduw sydd yn y nefoedd, neu ar y ddaear, yr hwn a weithreda yn ol dy weithredoedd a'th nerthoedd di?

25 Gad i mi fyned droed, atolwg, a gwelw y wlad dda sydd dros yr Iorddonen, a'r mynydd da hwnnw, a Libanus.

26 Ond yr Aseglwrdd a ddiagos wrthyf o'ch plegid chwi, ac ni wrandawodd arnaf: ond dywedyd a wnaeth yr Aseglwrdd wrthyf, Digon yw hynny i ti, na chwanea lefaru wrthyf mwy am y peth hyn.

27 Dos i fynu i ben Pisgah, a dyrchafa dy lygaid tu a'r gorllewin, a'r gogledd, a'r deheu, a'r dwyrain, ac edrych arna a'th lygaid: eblegid ni chad di fyned dros yr Iorddonen hon.

28 Gorchymyn hefyd i Josua, a nertha a chadarnha ef: oblegid efe a ddroedd o flaen y bobl yna, ac efe a ran iddynt yn etifeddiath y wlad yr hon a well di.

29 Felly aros a wnaethom yn y dyffryn gys-erbyn a Beth-peor.

PENNOD IV.

1 Amos y bobl i wlad-dod. 41 Moses yn ar-
pwyntio y tair dinas noddfa i'r tu hanesus
i'r Iorddonen.

BELLACH gan hynny, O Israel, gwranddo ar yr deddfau ac ar y barnedigaeithau yr ydwyf yn eu dysgu i chwi i'w gwneuthur; fel y byddoch byw, ac yr eloch, ac y meddiant-nroch y wlad y mae ARGLWYDD DDUW eich tadau yn ei rhoddi i chwi.

2 Na chwanegeth at y gair yr ydwyf yn ei orchymyn i chwi, ac na leihêwch *dêma* o hono ef, gan gadw gorchymynion yr ARGLWYDD eich Duw, y rhai yr wyf i yn eu gorchymyn i chwi.

3 Eich llygaid chwi oedd yn gweled yr hyn a wnaeth yr ARGLWYDD am Baal-peor; o blegid pob gwr a'r aeth ar ol Baal-peor, yr ARGLWYDD dy DDUW a'i difethod ef o'th blith di.

4 Ond chwi y rhai oeddych yn glynu wrth yr ARGLWYDD eich DUW, byw ydych heddyw oll.

5 Welw, dygasais i chwi ddeddfau a barnedigaeithau, fel y gorchymynodd yr ARGLWYDD fy Nuw i mi; i wneuthur o honoch felly, yn y wlad yr ydych ar fyned i mewn iddi i'w meddiannu.

6 Cedwch gan hynny, a gwnewch *Moyni*: oblegid hyn yw eich doethheb, a'ch deall chwi, y'ngolwg y bobloedd, y rhai a glywiant yr holl ddeddfau hyn, ac a ddywedant, Yn ddiau pobl ddoeth a deallus yw y genedl fawr hon.

7 Oblegid pa genedl *mor* fawr, yr hon y mae Duw iddi yn nesau atti, fel yr ARGLWYDD ein Duw ni, ym mhob *dêma* a'r y galwom arno?

8 A pha genedl *mor* fawr, yr hon y mae iddi ddeddfau a barnedigaeithau cyflawn, megis yr holl gyfraith hon yr ydwyf fi yn ei rhoddi heddyw ger eich bron chwi?

9 Ond gochel arnat, a ehadow dy enaid yn ddyfal, rhag anghofo o honot y pethau a welodd dy lygaid, a chilio o honynt allan o'th galon di holl ddyddiau dy einioes; ond hysbysa hwynt i'th feibion, ac i feibion dy feibion:

10 *Sef* y dydd ysefaist ger bron yr ARGLWYDD dy DDUW yn Horeb, pan ddywedodd yr ARGLWYDD wrthyf, Cynnull i mi y bobl, fel y gwneidyf iddynt glywed fy geiriau, y rhai a ddygant i'm hofni i, yr holl ddyddiau y byddont fyw ar y ddaear, ac y dysgont *Moyni* i'w meibion.

11 A nesasoch, a safasoch dan y mynydd; a'r mynydd oedd yn loegi gan dân hyd entrych awyr, yn ddywyllech, a chwmnwl, a thywyllwch dudew.

12 A'r ARGLWYDD a lefarodd wrthyfch o ganol y tân; a chwi a glywsoch lais y geiriau, ac nid oeddych yn gwled llun *dêma*, ond llais.

13 Ac efe a fynegodd i chwi ei gyfammod a orchymynodd efe i chwi i'w wneuthur, *sef* y dengair; ac a'u hysgrifenodd hwynt ar dawlych fawr.

14 ¶ A'r ARGLWYDD a orchymynodd i mi yr amser hwnnw ddygu i chwi ddeddfau, a barnedigaeithau, i wneuthur o honoch hwynt yn y wlad yr ydych chwi yn myned iddi i'w meddiannu.

15 Gwyllwch gan hynny yn ddyfal ar eich eneidiau (oblegid ni welsoch ddim llun yn y dydd y lefarodd yr ARGLWYDD wrthyfch yn Horeb, o ganol y tân)

16 Rhag ymlygru o honoch, a gwneuthur i chwi ddelw gerfiedig, cyffelybrwyd un ddelw, llun gwrry neu fenyw.

17 Llun un anifall a'r *sydd* ar y ddaear, llun un aderyn asgellog a eheda yn yr awyr,

18 Llun un ymlusgiad ar y ddaear, llun un pysgodyn a'r y *sydd* yn y dyfroedd dan y ddaear;

19 Hefyd rhag dyrchafa o honot dy lygaid

tu a'r nefoedd, a gweled yr hael, a'r lleusd, a'r ser, *sef* holl lu y nefoedd, a'th yrru di i ymgyrru hollu, a gwasanaethu o honot hwynt, y rhai a rannodd yr ARGLWYDD dy DDUW i'r holl bobloedd dan yr holl nefoedd.

20 Ond yr ARGLWYDD a'ch cymmerodd chwi, ac a'ch dug chwi allan o'r pair halarn, o'r Aipht, i fod iddo ef yn bobl, yn etifeddlaeth; fel y *gwelir* y dydd hwn.

21 A'r ARGLWYDD a ddigodd wrthyf am eich geiriau chwi, ac a dyngodd nad awn i dros yr Iorddonen, ac na chawn fyned i mewn i'r wlad dda, yr hon y mae yr ARGLWYDD dy DDUW yn ei rhoddi i ti yn etifeddlaeth.

22 Oblegid byddaf farw yn y wlad hon, ni ehaif fi fyned dros yr Iorddonen: ond chwychiw a ewch drosodd, ac a feddiennwch y wlad dda honno.

23 Ymgeddech arnoch rhag anghofo cyfammod yr ARGLWYDD eich DUW, yr hwn a ammododd efe a chwi, a gwneuthur o honoch i chwi ddelw gerfiedig, llun dim oll a waharddodd yr ARGLWYDD dy DDUW i ti.

24 Oblegid yr ARGLWYDD dy DDUW sydd dan ysol, a Duw eiddig.

25 ¶ Pan genbedlych feibion, ac wyriou, a hir-drigo o honoch yn y wlad, ac ymlygru o honoch, a gwneuthur o honoch ddelw gerfiedig, llun dim, a gwneuthur drygioni y'ngolwg yr ARGLWYDD dy DDUW i'w ddiog ef:

26 Gair yr ydwyf yn dystion yn eich erbyn chwi heddyw y nefoedd a'r ddaear, gan ddarod y derydd am danoch yn fuan oddi ar yr tir yr ydych yn myned dros yr Iorddonen iddo i'w feddiannu: nad estynwch ddyddiau ynddo, ond gan ddietha y'ch difethir.

27 A'r ARGLWYDD a'ch gwasgara chwi ym mhlith y bobloedd, a chwi a adewir yn dystion anaml ym mysg y cenhedloedd, y rhai y dwg yr ARGLWYDD chwi atynt:

28 Ac yno y gwasanaethwch dduwiau o wauth dwyaliw dyn, *sef* pren a maen, y rhai ni welant, ac ni chlywant, ac ni fwyttant, ac ni aroglant.

29 Os oddi yno y ceisi yr ARGLWYDD dy DDUW, ti a'i cai ef, os ceisi efa'th holl ganol, ac a'th holl enaid.

30 Pan gyfyngo arnat, a digwyddo yr holl bethau hyn i ti, yn y dyddiau diweddaf, os dychwelli at yr ARGLWYDD dy DDUW, a gwranddo ar ei lais ef:

31 (O herwydd yr ARGLWYDD dy DDUW *sydd* DDUW trugarog) ni edy efe di, ac ni'th ddietha, ac nid anghofoa gyfammod dy dadau, yr hwn a dyngodd efe wrthynt.

32 Canys ymofyn yn awr am y dyddiau gynt, a fu o'th faen di, o'r dydd y crëodd Duw ddyn ar y ddaear, ac o'r *naill* gwrr i'r nefoedd hyd y cwrr *arall* i'r nefoedd, a fu megis y mawrbeth hwn, neu a glybuwyd ei gyffelyb ef:

33 A glybu pobl lais Duw yn llefaru o ganol y tân, fel y clywaist ti, a byw?

34 A broffodd un Duw ddyfod i gymmeryd iddo genedl o ganol cenedl, trwy brofedigaethau, trwy arwyddion, a thrwy rfyfodau, a thrwy ryfel, a thrwy law gadarn, a thrwy fraich estynedig, a thrwy ofn mawr, fel yr hyn oll a wnaeth yr ARGLWYDD eich DUW eroch chwi yn yr Aipht y'ngwydd dy lygaid?

35 Gwnaethpwyd i ti wled *hynny*, i wybod mai yr ARGLWYDD *sydd* DDUW, nad oes neb arall ond efe.

36 O'r nefoedd y parodd i ti glywed ei lais, i'th yfforddi di; ac ar y ddaear y parodd i ti weled ei dân mawr, a thi a glywaist o ganol y tân ei eiriau ef.

37 Ac o achos lldo garu dy dadau, am hynny y dewisodd efe eu had hwynt ar eu hwl; ac a'th ddug di o'i faen, a'i fawr allu, allan o'r Aipht:

38 I yrru cenhedloedd mwy a chryfach na thi ymaith o'th faen di, i'th ddwyn di i mewn, i roddi i ti eu gwlad hwynt yn etifedd-iaeth, fel heddyw.

39 Gwybydd gan hynny heddyw, ac ystyria yn dy galon, mai yr ARGLWYDD *sydd* Dduw yn y nefoedd oddi arnodd, ac ar y ddaear oddi tanodd; ac nid neb arall.

40 Cadw dithau ei ddeddfau ef, a'i orchymynion, y rhai yr *yswylf* yn eu gorchymyn i ti heddyw; fel y byddo yn dda i ti, ac i'th feibion ar dy ol di, fel yr estynech ddyddiau ar y ddaear, yr hon y mae yr ARGLWYDD dy Dduw yn ei rhoddi i ti byth.

41 ¶ Yna Moses a neillduodd dair dinas o'r tu yma i'r Iorddonen, tu a chodiad haul;

42 I gael o'r llofrudd ffai yno, yr hwn a laddai ei gymmydog yn amryfys, ac efe heb ei gasau o'r blaen; fel y galai ffai i un o'r dinasoedd hynny, a byw:

43 *Sef* Beeser yn yr aniwelch, yng ngwastad- tir y Heubeniaid; a Ramoth yn Gilead y Gad-iaid; a Golan o fewn Basan y Manasiaid.

44 ¶ A dyma y gyfraith a osodd Moses o faen meibion Israel;

45 Dyma y tystiolaethau, a'r deddfau, a'r barnedigaethau, a lefarodd Moses wrth feibion Israel, gwedi eu dyfod allan o'r Aipht:

46 Tu yma i'r Iorddonen, yn y dyffryn, ar gyfer Beth-peor, y ngwlad Sehon brenhin yr Amoriaid, yr hwn oedd yn trigo yn Heabon, yr hwn a darawall Moses a meibion Israel, wedi eu dyfod allan o'r Aipht:

47 Ac a berchenogasant ei wlad ef, a gwlad Og brenhin Basan, dau o frenhinoedd yr Amoriaid, y rhai oedd tu yma i'r Iorddonen, tu a chodiad haul;

48 O Aroer, yr hon oedd ar lann afon Arnon, hyd fynydd Ston, hwn *yw* Hermon;

49 A'r holl ros tu hwnt i'r Iorddonen tu a'r dwyrain, a hyd at fôr y rhos, dan Asdoth Pisgah.

PENNOD V.

1 Y *cyfammod yn Horeb*. 6 Y *deg gorchymyn*. 22 *Moses, ar ddeisyfiad y bobl, yn derbyn y gyfraith gan Dduw*.

A MOSES a alwodd holl Israel, ac a ddywedodd wrthynt, Clyw, O Israel, y deddfau a'r barnedigaethau yr ydwyf yn eu llefaru lle y eiywoch heddyw; fel y byddo i chwi eu dysgu, a'u cadw, a'u gwneuthur.

2 Yr ARGLWYDD ein Duw a wnaeth gyfammod & ni yn Horeb.

3 Nid a'n tadau ni y gwnaeth yr ARGLWYDD y cyfammod hwn, ond a'nyni; nyni, y rhai *ydym* yn fyw bob un yma heddyw.

4 Wyneb yn wyneb yr ymddiddanodd yr ARGLWYDD & chwi yn y mynydd, o ganol y tân.

5 (Myfi oeddwn yr amser hwnnw yn sefyll rhwng yr ARGLWYDD a chwi, i fynegi i chwi air yr ARGLWYDD: canys ofni a wnaethoch rhag y tân, ac nid eagynech i'r mynydd) gan ddywedyd.

6 ¶ Yr ARGLWYDD dy Dduw *yswylf* fi, yr hwn a'th ddug allan o dir yr Aipht, o dy y caethiwed.

7 Na fydded i ti dduwisau eraill ger fy mron l.

8 Na wna i ti ddalw gerffedig, na llun *dim* a'r y *sydd* yn y nefoedd oddi uehoch, nac a'r y *sydd* yn y ddaear oddi isod, nac a'r y *sydd* yn v dyfroedd oddi tan y ddaear.

9 Nac ymgrymma lldynt, ac na wasanaetha hwynt: oblegid myfi yr ARGLWYDD dy Dduw *yswylf* Dduw eiddigus, yn ymweled &g anwreidd y tadau ar y plant, hyd y drydedd a'r bedwaredd *gembrediaeth* o'r rhai a'm casant;

10 Ac yn gwneuthur trugaredd i filoedd o'r rhai a'm carant, ac a gadwant fy ngorchymynion.

11 Na chymmer enw yr ARGLWYDD dy Dduw yn ofer: canys nid ddaug gan yr ARGLWYDD yr hwn a gymmero ei enw ef yn ofer.

12 Cadw y dydd Sabboth i'w sancteiddio ef, fel y gorchymynodd yr ARGLWYDD dy Dduw i ti.

13 Chwe diwrnod y gwaith, ac y gwral dy holl waith:

14 Ond y seithfed dydd *yw* Sabboth yr ARGLWYDD dy Dduw: na wna *syddo* ddim gwaith, tydi, na'th fab, na'th fereh, na'th was, na'th forwyn, na'th ŷeh, na'th asyn, nac yr un o'th anifeiliaid, na'th ddeifeithrdyn yr hwn *syddo* o fewn dy byrth; fel y gorphwysio dy was a'th forwyn, fel ti dy hun.

15 A chofia mai gwas a fuost ti y ngwlad yr Aipht, a'th ddwyn o'r ARGLWYDD dy Dduw allan oddi yno a llaw gadarn, ac a braich estynedig: am hynny y gorchymynodd yr ARGLWYDD dy Dduw i ti gadw dydd y Sabboth.

16 ¶ Anrhydedda dy dad a'th fam, fel y gorchymynodd yr ARGLWYDD dy Dduw i ti; fel yr estyner dy ddyddiau, ac fel y byddo yn dda i ti ar y ddaear yr hon y mae yr ARGLWYDD dy Dduw yn ei rhoddi i ti.

17 Na ladd.

18 Ac na wna odineb.

19 Ac na ladratta.

20 Ac na ddwg gam dystiolaeth yn erbyn dy gymmydog.

21 Ac na chwynnych wraig dy gymmydog, ac na chwynnych dy dy gymmydog, na'i faes, na'i was, na'i forwyn, na'i ŷeh, na'i asyn, na dim a'r y *sydd* eiddo dy gymmydog.

22 ¶ Y geiriau hyn a lefarodd yr ARGLWYDD wrth eich holl gynulleidfa yn y mynydd, o ganol y tân, y cwmwll, a'r tywyllwch, d llais uchel; ac ni chwanegodd *dim*; ond ysgrifennodd hwynt ar ddwy lech o gerrig, ac a'u rhoddes attaf fi.

23 A darfu, wedi clywed o honoch y llais o ganol y tywyllwch (a'r mynydd yn llosgi gan dân) yna nessoch attaf, *sef* holl bennaethiaid eich llwythau, a'ch henuriaid chwi;

24 Ac a ddywedasoeh, Wele yr ARGLWYDD ein Duw a ddangosodd i ni ei ogoniant, a'i fawredd; a'i lais ef a gilywsom ni o ganol y tân: heddyw y gwelsoem lefaru o Dduw wrth ddy'n, a byw o hono.

25 Weithian gan hynny paham y byddwn feirw? oblegid y tân mawr hwn a'u difa ni: canys os nyni a chwanegwn glywed llais yr ARGLWYDD ein Duw mwyach, marw a wnawn.

26 Oblegid pa gnawd oll *sydd*, yr hwn a glybu lais y Duw byw yn lefaru o ganol y tân, fel nyni, ac a fu fyw?

27 Nesâ di, a chlyw yr hyn oll a ddywed yr ARGLWYDD ein Duw; a lefara di wrthynt ni yr hyn oll a lefaru yr ARGLWYDD ein Duw wrthynt ti: a nyni a wrandawn, ac a wnawn *hynny*.

28 A'r ARGLWYDD a glybu lais eich geiriau chwi, pan lefarasoch wrthyf; a dywedodd yr ARGLWYDD wrthyf, Clywais lais geiriau y bobl hyn, y rhai a lefarasant wrthynt: da y dywedasant yr hyn oll a ddywedasant.

29 O na byddai gyfryw galon ynddynt, i'm hofni i, ac i gadw fy holl orchymynlon bob amser; fel y byddai da llydnt ac i'w plant yn dragywyddol!

30 Dos, dywed wrthynt, Dychwelwch i'ch pobyl.

31 Ond saf di yma gyd â myfi; a mi a ddywedaf wrthynt yr holl orchymynlon, a'r deddfau, a'r barnedigaethau a ddygdi di llydnt, ac a wnant hwythau yn y wlad yr wyf di ar ei rhoddi llydnt i'w pherchenog.

32 Edrychwch gan hynny am wneuthur fel y gorchymynodd yr ARGLWYDD eich Duw i ohwi: na chillwch i'r tu dehaun nac i'r tu aswy.

33 Cerddwch yn yr holl ffyrdd a orchymynodd yr ARGLWYDD eich Duw i chwli; fel y byddoch fyw, ac y byddo yn dda i chwli, ac yr estynoch ddyddiau yn y wlad yr hon a feddiennwch.

PENNOD VI.

1 *Dioded y gyfraith yw ufudd-dod.* 3 *Annoſ i ufuddhau.*

A DYMA y gorchymynlon, y deddfau, a'r barnedigaethau a orchymynodd yr ARGLWYDD eich Duw eu dygu i chwli; fel y gwnelech hwynt yn y wlad yr ydych yn myned iddi i'w meddiannu:

2 Fel yr ofnech yr ARGLWYDD dy Dduw, gan gadw ei holl ddeddfau, a'i orchymynlon ef, y rhai yr wyf di yn eu gorchymyn i ti; ti, a'th fab, a mah dy fab, holl ddyddiau dy einioes; ac fel yr estyner dy ddyddiau.

3 ¶ Clyw gan hynny, O Israel, ac edrych am eu gwneuthur hwynt; fel y byddo yn ddaionus i ti, ac fel y cynnyddoch yn ddirfawr, fel yr addawodd ARGLWYDD Dduw dy dadau i ti, mewn gwlad yn lliforio o laeth a mel.

4 Clyw, O Israel; Yr ARGLWYDD ein Duw ni sydd un ARGLWYDD.

5 Câr di gan hynny yr ARGLWYDD dy Dduw a'th holl galon, ac a'th holl enaid, ac a'th holl nerth.

6 A bydded y geiriau hyn, yr ydwyf yn eu gorchymyn i ti heddyw, yn dy galon.

7 A hysbysa hwynt i'th blant; a chrybwyll am danynt pan eisteddych yn dy dy, a phan gerddych ar y ffordd, a phan orweddych i laer, a phan gyfodych i fyny.

8 A rhwym hwynt yn arwydd ar dy law; byddant yn rhactalau rhwng dy lygaid.

9 Ysgrifena hwynt hefyd ar byst dy dy, ac ar dy byrth.

10 Ac fe a dderfydd, wedi i'r ARGLWYDD dy Dduw dy ddwyn di i'r wlad (yr hon y tyngodd efe wrth dy dadau, wrth Abraham, wrth Isaac, ac wrth Jacob, ar ei rhoddi i ti) i ddaioesoedd mawrion a theg y rhai nid allel-edaist.

11 A thaf llawnon o bob daioni y rhai nis llenwta, a phydewau cloddiedig y rhai nis eloddiast, i winllannoedi ac olew-wyddlan- nau y rhai nis plennaist, wedi i ti fwyta, a'th ddigoni;

12 Yna cadw amat, rhag anghofio o honot yr ARGLWYDD, yr hwn a'th ddug allan o wlad yr Aiph, o dy y caethiwed.

13 Yr ARGLWYDD dy Dduw a ofni, ac ef a wasanaethi, ac i'w enw ef y tyngi.

14 Na cherddwch ar ol duwiau ddeithr, o dduwiau y bobloedd sydd o'ch amgylch chwi:

15 (Oblegid Duw eiddigus yw yr ARGLWYDD dy Dduw yn dy fyg di) rhag i lid yr ARGLWYDD dy Dduw ennyn yn dy erbyn, a'th ddifetha di oddi ar wyneb y ddaear.

16 ¶ Na themtiwch yr ARGLWYDD eich Duw, fel y themtioch of ym Massah.

17 Gan gadw cedwch orchymynlon yr ARGLWYDD eich Duw a'i dystiolaethau, a'i ddeddfau, y rhai a orchymynodd efe i ti.

18 A gwna yr Ayn sydd uniaun a daionus y'ngolwg yr ARGLWYDD: fel y byddo da i ti, a myned o honot i mewn, a pherchenogi y wlad dda, yr hon trwy lw a addawodd yr ARGLWYDD i'th dadau di;

19 Gan yrru ymaith dy holl elynion o'th flaen, fel y llefarodd yr ARGLWYDD.

20 Pan ofno dy fab i ti wedi hyn, gan ddywedyd, Beth yw y tystiolaethau, a'r deddfau, a'r barnedigaethau, a orchymynodd yr ARGLWYDD ein Duw i chwli?

21 Yna dywed wrth dy fab, Ni a fuom gaeth-weision i Pharaon yn yr Aiph; a'r ARGLWYDD a'n dug ni allan o'r Aiph a llaw gadarn.

22 Rhoddes yr ARGLWYDD hefyd arwyddlon, a rhyfeddodau mawrion a niweidiol, ar yr Aiph, ar Pharaon a'i holl ddy, yn ein gwlg ni;

23 Ac a'n dug ni allan oddi yno, fel y dygal efe nynd i mewn, i roddi i ni y wlad yr hon trwy lw a addawsa efe i'n tatau ni.

24 A'r ARGLWYDD a orchymynodd i ni wneuthur yr holl ddeddfau hyn, i ofni yr ARGLWYDD ein Duw, er daioni i ni yr holl ddyddiau; fel y cadwai efe nynd yn fyw, megis y mac y dydd hwn.

25 A chyflawnder a fydd i ni, os ymgadwn i wneuthur y gorchymynlon hyn oll, o flaen yr ARGLWYDD ein Duw, fel y gorchymynodd efe i ni.

PENNOD VII.

1 *Gwahardd pob cyfelliach i'r cenhedloedd,* 4 *rhag ofn delw-addoliaeth,* 6 *o ran sancteiddrwydd y bobl,* 9 *o ran naturiaeth Duw yn ei drugaredd a'i gyflawnder,* 17 *o ran tiered yw yr oruchafiaeth a rydd Duw ar-nynt.*

DAN y'th ddygo yr ARGLWYDD dy Dduw i mewn i'r wlad yr ydwyf ti yn myned iddi i'w meddiannu, a gyrru o hono ymaith genhedloedd lawer o'th flaen di, yr Hethiaid, a'r Girgasiaid, a'r Amoriaid, a'r Canaanaeid, a'r Phereziaid, a'r Hefiaid, a'r Jebusiaid, saith o genhedloedd llosoccach a chryfach na thydi;

2 A rhoddi o'r ARGLWYDD dy Dduw hwynt o'th flaen di, a tharo o honot ti hwynt: gan ddiffrodi difroda hwynt; na wna gyflammed â hwynt, ac na thrugarhâ wrthynt.

3 Nac ymgyfathracha chwaith â hwynt; na ddod dy fereh i'w fab ef, ac na chymmer ei ferch ef i'th fab dithau.

4 Canys efe a dry dy fab di oddi ar fy ol i, fel y gwasanethont dduwiau ddeithr: felly yr ennyn lliid yr ARGLWYDD i'ch erbyn chwi, ac a'th ddifetha di yn ebrwydd.

5 Ond fel hyn y gwnech llydnt: Dinystriwch eu hallorau, a thorrwch eu colofnau hwynt; cwympwch hefyd eu llwynau, a loegwch eu delwau cerfedig hwy yn y tan.

6 Canys pobl sanctaidd ydwyf ti i'r ARGLWYDD dy Dduw: yr ARGLWYDD dy Dduw a'th ddewisodd di i fod yn bobl unig iddo ei hun, o'r holl bobloedd sydd ar wyneb y ddaear.

7 Nid am eich bod yn llosoccach na'r holl bobloedd, yr hoffodd yr ARGLWYDD chwi, ac y'ch dewisodd; o herwydd yr oeddych chwi yn anamlaf o'r holl bobloedd.

8 Ond o herwydd caru o'r ARGLWYDD chwi, ac er mwyn cadw o hono ef y llw a dyngodd efe wrth eich tatau, y dug yr ARGLWYDD chwi allan a llaw gadarn, a

gwaredodd o dŷ y caethiwed, o law Pharaoh brenhin yr Aiphth.

9 Gwybydd gan hynny mai yr ARGLWYDD dy Dduw sydd Dduw, sef y Duw ffyddlawn, yn cadw cyfammod a thrugaredd a'r rhai a'i carant ef, ac a gadwant ei orchymynion, hyd fil o genhedlaethau;

10 Ac yn talu y pwyth i'w gâs, yn ei wyneb, gan ei ddifetha ef: nid oeda efe i'w gâs; yn ei wyneb y tâl efe lldo.

11 Cadw gan hynny y gorchymynion, a'r deddfau, a'r barnedigaeithau, y rhai yr ydwyf fi yn eu gorchymyn i ti heddyw, i'w gwneuthur.

12 ¶ A bydd, o achos gwranddo o honoch ar y barnedigaeithau hyn, a'u cadw, a'u gwneuthur hwynt; y ceidw yr ARGLWYDD dy Dduw a thi y cyfammod, a'r drugaredd, a addawodd efe trwy lw i'th dadau di:

13 Ac a'th gâr, ac a'th fendithia, ac a'th amhlâ di; ac a fendiga ffrwyth dy fru, a ffrwyth dy dir di, dy ôd, a'th win, a'th olew, a chynnydd dy wartheg, a diadellau dy ddefaid, yn y tir y tyngodd efe wrth dy dadau, ar ei roddi i ti.

14 Bendigedig fyddi uwch law yr holl bobloedd: ni bydd yn dy blith di un gwryw nac un fenyw yn anffrwythlawn, nac yn mhilth dy anifeiliaid di.

15 Hefyd yr ARGLWYDD a dynn oddi wrthyt ti bob gwendid, ac ni esyd arnat ti yr un o glefydau drwg yr Aiphth, y rhai a adwaenost: ond ar dy holl gasion di y rhydd efe hwynt.

16 Difetha gan hynny yr holl bobloedd y mae yr ARGLWYDD dy Dduw yn eu rhoddi i ti: nac arbeded dy lygad hwynt, ac na wasanaetha eu duwiau hwynt; oblegid magl i ti a fyddat hynny.

17 Os dyweddi yn dy galon, Llosoccach yw y cenhedloedd hyn nâ myfi; pa ddelw y gallaf eu gyrru hwynt ymaith?

18 Nac ofna rhagddynt: gan gosio cofia yr hyn a wneuth yr ARGLWYDD dy Dduw i Pharaoh, ac i'r holl Aiphth;

19 Y profedigaeithau mawrion y rhai a welodd dy lygaid, a'r arwyddion, a'r rhyfeddodau, a'r llaw gadarn, a'r brach estynedig, a'r rhai y'th ddug yr ARGLWYDD dy Dduw allan: felly y gwna yr ARGLWYDD dy Dduw i'r holl bobloedd yr wyt ti yn eu hofni.

20 A'r ARGLWYDD dy Dduw hefyd a ddenfya gacewn yn eu plith hwynt, hyd oni ddaryddo am y rhal gweddill, a'r rhai a ymguddiant rhagot ti.

21 Nac ofna rhagddynt: oblegid yr ARGLWYDD dy Dduw sydd yn dy ganol di, yn Dduw mawr, ac ofnadwy.

22 A'r ARGLWYDD dy Dduw a yrr ymaith y cenhedloedd hynny o'th flaen di, bob ychydig ac ychydig: ni eelli eu difetha hwynt ar unwaith, rhag myned o fwystilod y maes yn amlach nâ thydl.

23 Ond yr ARGLWYDD dy Dduw a'u rhydd hwynt o'th flaen di, ac a'u cystuddia hwynt â chystudd dirfawr, nes eu difetha hwynt;

24 Ac a rydd eu brenhinoedd hwynt yn dy law di, a thi a ddifethi eu henw hwynt oddi tan y nefoedd: ni saif gwr yn dy wyneb di, nes difetha o honot ti hwynt.

25 Llosg ddelwau cerfeddig eu duwiau hwynt yn tân: na chwennych na'r arian na'r aur a fyddo arnynt, i'w cymmyrd i ti; rhag dy fagu âg ef: oblegid ffeidd-dra i'r ARGLWYDD dy Dduw ydyw.

26 Na ddug dithau ffeidd-dra i'th dŷ, fel y byddech ygymmunbeth megis yntau: gan ddirmygu dirmyga ef, a chan ffeiddio ffeiddla ef; oblegid ygymmunbeth yw efe.

PENNOD VIII.

1 Annoŷ i ufudd-dod, o ran ymgoledd Dduw iddynt hwy.

EDRYCHWCH am wneuthur pob gor-
chymyn yr wyf fi yn ei orchymyn i ti heddyw; fel y byddoch fyw, ac y cynnyddoch, ac yr eloch i mewn, ac y meddlannoch y wlad a addawodd yr ARGLWYDD wrth eich tadau trwy lw.

2 A choŷa yr holl ffordd yr arweiniodd yr ARGLWYDD dy Dduw di ynddi y deagain mlynedd hyn, trwy yr anialweh, er mwyn dy gystuddio âi, gan dy brofi, i wybod yr hyn oedd yn dy galon, a gedwit ti ei orchymynion ef, ai nas oechwit.

3 Ac efe a'th ddarostyngodd, ac a oddefodd i ti newynu, ac a'th fwydodd â manna, yr hwn nid adwaenit, ac nid adwaenai dy dadau; fel y gwnaif ef i ti wybod nad trwy fara yn unig y bydd byw dyn, ond trwy bob gair a'r sydd yn dyfod allan o enau yr ARGLWYDD y bydd byw dyn.

4 Dy ddillad ni heneiddiodd am danat, a'th droed ni chwyddodd, y deagain mlynedd hyn.

5 Cydnebydd dithau yn dy galon, fod yr ARGLWYDD dy Dduw yn dy ddygu di, fel y dysg gwr ei fab ei hun.

6 A chadw orchymynion yr ARGLWYDD dy Dduw, i rodio yn ei ffyrdd, ac i'w ofal ef.

7 ¶ Oblegid y mae yr ARGLWYDD dy Dduw yn dy ddwyn i mewn i wlad dda, i wlad afonydd dyfroedd, sffynhonnau, a dyfnderau yn tarddu allan yn y dyffryn, ac yn y mynydd;

8 Gwlad gwenith, haidd, a gwinwydd, a ffygsywydd, a phomgranadwydd; gwlad olew olew-wydden, a mel;

9 Gwlad yr hon y bwyttel fara ynddi heb brinder, ac ni bydd eisieu dim arnat ynddi; gwlad yr hon y mae ei cherrig yn haiarn, ac o'i mynyddoedd y cloddi brea.

10 Pan fwyttelych, a'th ddigoni; yna y bendithia yr ARGLWYDD dy Dduw, am y wlad dda a roddes ef i ti.

11 Cadw arnat rhag anghoŷo yr ARGLWYDD dy Dduw, heb gadw ei orchymynion, a'i farnedigaeithau, a'i ddeddfau ef, y rhai yr ydwyf fi yn eu gorchymyn i ti heddyw:

12 Rhag wedi i ti fwytta, a'th ddigoni, ac adeiladu tai teg, a thrigo ynddynt;

13 A llosoŷi o'th wartheg a'th ddefaid, ac amhlâu o'rian ac aur gannyt, ac amhlâu o'r hyn oll y sydd gennynt;

14 Yna ymdyrychafu o'th galon, ac anghoŷo o honot yr ARGLWYDD dy Dduw (yr hwn a'th ddug allan o wlad yr Aiphth, o dŷ y caethiwed);

15 Yr hwn a'th dywysodd di trwy yr anialweh mawr ac ofnadwy, lle yr ydoedd seirph tanlyd, ac ygorplonau, a syched lle nid oedd dŵr; yr hwn a ddygodd i ti dŵr allan o'r graig gallestr;

16 Yr hwn a'th fwydodd di yn yr anialweh â manna, yr hwn nid adwaenai dy dadau, er dy ddarostwng, ac er dy brofi di, i wneuthur daioni i ti yn dy ddiwedd)

17 A dywedyd o honot yn dy galon, Fy nerth fy hun, a chryfder fy llaw a harodd i mi y cyfoeth hyn.

18 Ond cofia yr ARGLWYDD dy Dduw: oblegid efe yw yr hwn sydd yn rhoddi nerth i ti i beri cyfoeth, fel y cadarnhao ef ei gyfammod, yr hwn a dyngodd efe wrth dy dadau, fel y mae y dydd hwn.

19 Ac os gan anghoŷo yr anghoŷi y ARGLWYDD dy Dduw, a dilyn duwiau dieithr, a'u gwasanethu hwynt, ac ymgrymua

iddynt; yr ydwyf fi yn tystiolaethu yn eich erbyn chwi heddyw, gan ddifetha y'ch difethir.

20 Fel y cenhedloedd y rhai y mae yr **ARGLWYDD** ar eu difetha o'ch blaen chwi, felly y difethir ohwihau; am na wrandawsoch ar lais yr **ARGLWYDD** eich Duw.

PENNOD IX.

1 *Moses yn eu hannog, nad ymddiriedent yn eu cyfiawnder eu hunain; gan ddatgan eu hamrywio wrthryf hwynt.*

GWRANDO, Israel: Yr wyf ti yn myned heddyw dros yr Iorddonen hon, i fyned i mewn i berchenog cenhedloedd mwy a chryfach na thi, dinasoedd mawrion a chaerog hyd y nefoedd;

2 Pobl fawr ac uchel, meibion Anac, y rhai a adnabust, ac y clywast i *ddwyddyd am danymt*. Pwy a saif o faen meibion Anac!

3 Gwybydd gan hynny heddyw, *nod* yr **ARGLWYDD** dy Dduw yn myned trosodd o'th faen di yn dan ycol: efe a'u difetha hwynt, ac efe a'u darostwng hwynt o'th faen di: felly y gyrrf hwynt ymaith, ac y difethi hwynt yn fuan, megis y llefarodd yr **ARGLWYDD** wrthyf.

4 Na ddywed yn dy galon, wedi gyrru o'r **ARGLWYDD** dy Dduw hwynt allan o'th faen di, gan ddywedyd, Am fy nghyflawnder y dygodd yr **ARGLWYDD** fi i feddiannu y tir hwn: ond am annuwioldeb y cenhedloedd hyn, y gyrrodd yr **ARGLWYDD** hwynt allan o'th faen di.

5 Nid am dy gyflawnder di, nac am unioldeb dy galon, yr wyf ti yn myned i feddiannu eu tir hwynt: ond am annuwioldeb y cenhedloedd hyn, y bwrw yr **ARGLWYDD** dy Dduw hwynt allan o'th faen di, ac er cyflawni y gair a dyngodd yr **ARGLWYDD** wrth dy dadu, wrth Abraham, wrth Isaac, ac wrth Jacob.

6 Gwybydd dithau, nad am dy gyflawnder dy hun, y rhoddes yr **ARGLWYDD** i ti y tir daionus hwn i'w feddiannu: canys pobl war-galed *dydych*.

7 ¶ Meddwl, ac na anghofia pa fodd y digiaist yr **ARGLWYDD** dy Dduw yn yr anialwch: o'r dydd y daethost allan o dir yr Aiphth, hyd eich dyfod i'r lle hwn, gwrthryfelgar fuoch yn erbyn yr **ARGLWYDD**.

8 Yn Horeb hefyd y digiasoch yr **ARGLWYDD**: a diglodd yr **ARGLWYDD** wrthyf, i'ch difetha.

9 Pan aethum i fynu i'r mynydd i gymmeryd y llechau meini, *sef* llechau y cyfammod, yr hwn a wnaeth yr **ARGLWYDD** a chwi; yna yr arhois yn y mynydd ddeugain niwrnod a deugain nos: bam ni fwyttais, a dwf nid yfais.

10 A rhoddes yr **ARGLWYDD** attaf y ddwy lech faen, wedi eu hysgrifenu a bys Duw; ac amynt yr *oedd* yn ol yr holl eiriau a lefarodd yr **ARGLWYDD** wrthyf yn y mynydd, o ganol y tân, ar ddydd y gymmanfa.

11 A bu, ym mhnen y deugain niwrnod a'r deugain nos, roddi o'r **ARGLWYDD** attaf y ddwy lech faen; *sef* llechau y cyfammod.

12 A dywedodd yr **ARGLWYDD** wrthyf, Cyfod, dos oddi yma i waered yn fuan: canys ymlygodd dy bobl, y rhai a ddygaist allan o'r Aiphth: ciliaant yn ebrwydd o'r ffordd a orchymynais iddynt; gwnaethant iddynt eu hun ddelw dawdd.

13 A llefarodd yr **ARGLWYDD** wrthyf, gan ddywedyd, Gwelais y bobl hyn; ac wele, pobl war-galed *dydymt*.

14 Paid â mi, a mi a'u distrywiaw hwynt, ac a ddilaf eu henw hwynt oddi tun y nef-

oedd; ac a'th wnaaf di yn genedi gryfach, ac amlach na hwynt-hwy.

15 A mi a ddychwelais, ac a ddeutium i waered o'r mynydd, a'r mynydd ydoedd yn llosgi gan dân; a dwy lech y cyfammod *oedd* yn fy nwyllau.

16 Edrychais hefyd; ac wele, pechasech yn erbyn yr **ARGLWYDD** eich Duw: gwnaethoch i chwi lo tawdd: ciliaasech yn fuan o'r ffordd a orchymynais yr **ARGLWYDD** i chwi.

17 A mi a ymfafais yn y ddwy lech, ac a'u teffais hwynt o'm dwylaw, ac a'u torrais hwynt o faen eich llygaid.

18 A syrthiais ger bron yr **ARGLWYDD**, fel y waith gyntaf, ddeugain niwrnod a deugain nos; ni fwyttais fara, ac nid yfais ddwfr: o herwydd eich holl bechodau chwi y rhai a bechasech, gan wneuthur drygion y'ngolwg yr **ARGLWYDD** i'w ddioglo ef.

19 (Canys ofnais rhag y sorriant a'r dig, trwy y rhai y diglodd yr **ARGLWYDD** wrthyf, i'ch dinystrio chwi) Etto gwrandawodd yr **ARGLWYDD** arnaf y waith honno hefyd.

20 Wrth Aaron hefyd y diglodd yr **ARGLWYDD** yn fawr, i'w ddifetha ef: a mi a weddiâis hefyd dros Aaron y waith honno.

21 Eich pechod chwi hefyd yr hwn a wnaethoch, *sef* y llo, a gymmerais, ac a'i llosgais yn tân; curais ef hefyd, gan ei falurio yn ôda, nes ei falu yn lwech: a bwriais ei lwech ef i'r ason oedd yn disgyn o'r mynydd.

22 O fewn Taberah hefyd, ac o fewn Massah, ac o fewn Beddau y blys, yr oeddech yn diglo yr **ARGLWYDD**.

23 A phan anfonodd yr **ARGLWYDD** chwi o Cades-Barnes, gan ddywedyd, Ewch i fyfynu, a meddiennwch y tir yr hwn a roddais i chwi, yr anafuddhasoch i air yr **ARGLWYDD** eich Duw: ni chredasoch hefyd iddo, ac ni wrandawsoch ar ei lais ef.

24 Gwrthryfelgar fuoch yn erbyn yr **ARGLWYDD** er y dydd yr adnabum echi.

25 A mi a syrthiais ger bron yr **ARGLWYDD** ddeugain niwrnod a deugain nos, fel y syrthiaswn o'r blaen; am ddywedyd o'r **ARGLWYDD** y difethai chwi.

26 Gweddiâis hefyd ar yr **ARGLWYDD**, a dywedais, **ARGLWYDD** Dduw, na ddifetha dy bobl, a'th etifeddiaeth a waradaist yn dy fawredd, yr hwn a ddygaist allan o'r Aiphth â llaw gref.

27 Coſa dy weision, Abraham, Isaac, a Jacob; nac edrych ar galedrwydd y bobl hyn, nac ar eu drygion, nac ar eu pechod:

28 Rhag dywedyd o'r wrad y dygaist ni allan o honi, O eisieu gallu o'r **ARGLWYDD** eu dwyn hwynt i'r tir a addawsai efe iddynt, ac o'i gas arnynt, y dug efe hwynt allan, i'w lladd yn yr anialwch.

29 Etto dy bobl di a'th etifeddiaeth *dydymt* hwy, y rhai a ddygaist allan yn dy fawr nerth, ac a'th estynedig fraich.

PENNOD X.

1 *Trugaredd Duw, yn ail roddi y ddwy lech; 6 yn sicrhau yr offriadaeth; 8 yn neilldwo llwyth Levi; 10 yn gurrando ar weddi Moses dros y bobl. 12 Amrog i yfudd-dod.*

YB amser hwnnw y dywedodd yr **ARGLWYDD** wrthyf, Nâdd i ti ddwy lech faen fel y rhai cyntaf; a thyred i fynu attaf fi i'r mynydd, a gwna i ti arch bren.

2 A mi a ysgrifenas ar y llechau y geiriau oedd ar y llechau cyntaf, y rhai a dorraist; a gosod tithau hwynt yn yr arch.

3 Yna gwneuthum arch o goed Sittim; ac a neddiâis ddwy lech faen, fel y rhai cyntaf; ac a euthum i fynu i'r mynydd, a'r ddwy lech yn fy llaw.

dyddiau eich plant chwî, ar y ddaear yr hon a dyngodd yr ARGLWYDD wrth eich tadau am ei rhoddi iddynt, fel dyddiau y nefoedd ar y ddaear.

22 ¶ Canys os gan gadw y cedweli yr holl orchymynion hyn, y rhai yr ydwyf i yn eu gorchymyn i chwî i'w gwneuthur, i garu yr ARGLWYDD eich Duw, i rodio yn ei holl fyfdd ef, ac i lynu wrtho ef;

23 Yna y gyrr yr ARGLWYDD allan yr holl genhedloedd hyn o'ch blaen chwî, a chwî a feddiennwch genhedloedd mwy a chryfach na chwî.

24 Pob man y sathro gwadn eich troed chwî arno, fydd eiddo chwî: o'r anlwlach, a Libanus, ac o'r afon, sef afon Euphrates, hyd y môr eithaf, y bydd eich terfyn chwî.

25 Ni saif gwr yn eich wyneb; eich arwyd a'ch ofn a rydd yr ARGLWYDD eich Duw ar wyneb yr holl dir yr hwn y sathroch arno, megis y llefarodd wrthych.

26 ¶ Wele, rhoddi yr ydwyf fi o'ch blaen chwî heddyw fendith a mellidith:

27 Bendith, os gwrandewch ar orchymynion yr ARGLWYDD eich Duw, y rhai yr ydwyf fi yn eu gorchymyn i chwî heddyw;

28 A mellidith, oni wrandewch ar orchymynion yr ARGLWYDD eich Duw, ond cilio o honoch allan o'r ffordd yr ydwyf fi yn ei gorchymyn i chwî heddyw, i fyned ar ol dwiau dfeithr, y rhai nid adnaboch.

29 Bydded gan hynny, pan ddygo yr ARGLWYDD dy Dduw di i'r tir yr ydwyf yn myned iddo i'w feddiannu, roddi o honot y fendith ar fynydd Garizim, a'r fellidith ar fynydd Ebal.

30 Onid yw y rhai hyn o'r tu hwnt i'r Iorddonen, tu a'r lle y maschlau yr haul, yn nhir y Canaanaid, yr hwn sydd yn trigo yn y rhos ar gyfer Gilgal, ger llaw gwastadedd Moreh?

31 Canys myned yr ydych dros yr Iorddonen, i fyned i feddiannu y tir y mae yr ARGLWYDD eich Duw yn ei roddi i chwî; a chwî a'i meddiennwch ac a breswylwch ynddo.

32 Gwylwch chwithau am wneuthur yr holl deddfau a'r barnedigsethau, y rhai yr ydwyf fi yn eu rhoddi o'ch blaen chwî heddyw.

PENNOD XII.

1 *Bod yn rhaid dinystrio pob lle y buasat delw-addoliaeth ynddo, & a chyrchu i'r lle a ddewisodd Duw i'w wasanaeth. 16, 23 Gwahardd gwaed. 17, 20, 26 Rhaid yw bwytta pethau sanctaidd yn y lle sanctaidd. 19 Na orthoder y Lefiad. 29 Nac ymoroler am gau dduwiau.*

DYMA y deddfau, a'r barnedigsethau, y rhai a wylwch ar eu gwneuthur, yn y tir a rydd ARGLWYDD Dduw dy dadau i ti i'w feddiannu, yr holl ddyddiau y byddoch fyw ar y ddaear.

2 Gan ddinystrio dinystrwch yr holl fanau, y rhai y gwasanaethodd y genhedloedd yr ydych chwî yn eu moddiannu eu duwiau ynddynt, ar y mynyddoedd uchel, ac ar y brynau, a than bob pren gwyrddias.

3 Dryllwch hefyd eu hallorau hwynt, a thorwch eu colofnau hwynt, a llosgwch eu llwynau hwynt a than, a thorwch gerfedig ddolwau eu duwiau hwynt, a dinystrwch eu henwau hwynt o'r lle hwnnw.

4 Na wneuch felly i'r ARGLWYDD eich Duw.

5 Ond y lle a ddewisodd yr ARGLWYDD eich Duw o'ch holl lwythau chwî, i osod ei enw yno, ei drigfa ef a geiswch, ac yno y deuwch:

6 A dygwch yno eich poeth-offrymmau, a'ch aberthau, a'ch degymmau, ac offirwm

dyrchafael eich llaw, eich addunedau hefyd, a'ch offrymmau gwirfodd, a chynfaf-anedig eich gwartheg a'ch defaid.

7 A bwyttwch yno ger bron yr ARGLWYDD eich Duw, a llawenhwch ym mhob dim y rhoddoch eich llaw arno, chwydchi a'ch teuluoedd, yn yr hyn y'th fendithiodd yr ARGLWYDD dy Dduw.

8 Na wneuch yn ol yr hyn oll yr ydym ni yn ei wneuthur yma heddyw, pob un yr hyn fyddo niawi yn ei olwg ei hun.

9 Canys ni ddaethoch hyd yn hyn i'r orphwysfa, ac i'r etifeddiaeth, yr hon y mae yr ARGLWYDD dy Dduw yn ei rhoddi i ti.

10 Ond pan eloch dros yr Iorddonen, a thrigo yn y tir yr hwn y mae yr ARGLWYDD eich Duw yn ei roddi yn etifeddiaeth i chwî, a phan roddo lonydd i chwî oddi wrth eich holl elynion o amgylch, fel y preswylwch yn ddiogel:

11 Yna y bydd lle wedi i'r ARGLWYDD eich Duw ei ddewis iddo, i beri i'w enw aros ynddo; yno y dygwch yr hyn oll yr ydwyf fi yn ei orchymyn i chwî; sef eich poeth-offrymmau, a'ch aberthau, eich degymmau, a dyrchafael-offirwm eich llaw, a'ch holl ddewis addunedau, y rhai a addunedoch i'r ARGLWYDD.

12 A llawenhwch ger bron yr ARGLWYDD eich Duw; chwî, a'ch meibion, a'ch merched, a'ch gweision, a'ch morwynion, a'r Lefiad a fyddo yn eich pyrth chwî: canys nid oes iddo ran nac etifeddiaeth gyd a chwî.

13 Gallia arnat rhag poeth-offrymmu o honot dy boeth-offrymmau ym mhob lle a'r a welych:

14 Ond yn y lle a ddewisodd yr ARGLWYDD o fewn un o'th lwythau di, yno yr offrymni dy boeth-offrymmau, ac y gwnai yr hyn oll yr ydwyf fi yn ei orchymyn i ti.

15 Er hynny ti a gai ladd a bwytta cig yn ol holl ddymuniad dy galon, yn ol bendith yr ARGLWYDD dy Dduw, yr hon a rydd efe i ti, yn dy holl byrth: yr aflan a'r glân a fwyty o hono, megis o'r iwrech a'r carw.

16 Ond na fwyttwch y gwaed; ar y ddaear y tywelltchwch ef fel dwfr.

17 ¶ Ni elli fwyty o fewn dy byrth ddeged dy yd, na'th win, na'th olew, na chynfaf-anedig dy wartheg, na'th ddefaid, na'th holl addunedau y rhai a addunech, na'th offrymmau gwirfodd, na dyrchafael-offirwm dy law:

18 Ond o flaen yr ARGLWYDD dy Dduw y bwyttai hwynt, yn y lle a ddewisodd yr ARGLWYDD dy Dduw; ti, a'th fab, a'th fereh, a'th was, a'th forwyn, a'r Lefiad a fyddo yn dy byrth di: llawenydych ger bron yr ARGLWYDD dy Dduw yn yr hyn oll yr estynech dy law arno.

19 Gwylia arnat rhag gadael y Lefiad, tra fydddech byw ar y ddaear.

20 ¶ Pan helaetho yr ARGLWYDD dy Dduw dy derfyn di, megis y dywedodd wrthyf, os dywedi, Bwyttaf glig (pan ddymuno dy galon fwytta cig) yn ol holl ddymuniad dy galon y bwyttai cig.

21 Os ylle a ddewisodd yr ARGLWYDD dy Dduw i roddi ei enw ynddo, fydd pell oddi wrthyt; yna lladd o'th wartheg, ac o'th ddefaid, y rhai a roddodd yr ARGLWYDD i ti, megis y gorchymynais i ti, a bwytta o fewn dy byrth wrth holl ddymuniad dy galon.

22 Etto fel y bwyttwch yr iwrech a'r carw, felly y bwyttwch ef: yr aflan a'r glân a'i bwyttw yn yr un ffund.

23 Yn unig bydd sicr na fwyttwch y gwaed; canys y gwaed yw yr einioes; ac ni chaf fwytta yr einioes ynghyd a'r cig.

24 Na fwytta ef; ar y ddaear y tywellti ef fel dwfr.

25 Na fwytta ef; fel y byddo daioni i ti, ac i'rh feibion ar dy ol, pan wnelych yr uniawn y'ngolwg yr ARLWYDD.

26 Eto cymmer dy gyssegredig *bethau* y rhai sydd gennyf, a'rh addunedau, a thyred i'r lle a ddewisio yr ARLWYDD:

27 Ac offrymma dy boeth-offrwm (y cig a'r gwaed) ar allor yr ARLWYDD dy Dduw: a gwaed dy aberthau a dywelltir wrth allor yr ARLWYDD dy Dduw; a'r cig a'fwrystai di.

28 Cwtw a gwrando yr holl eiriau hyn yr ydwyf fi yn eu gorchymyn i ti; fel y byddo daioni i ti, ac i'rh feibion ar dy ol byth, pan wnelych yr *hyn sydd* dda ac uniawn y'ngolwg yr ARLWYDD dy Dduw.

29 ¶ Pan ddinystrio yr ARLWYDD dy Dduw y cenhedloedd, y rhai yr wyt ti yn myned attynt i'w meddiannu, o'rh flaen di, a dyfod o honot yn eu lle hwynt, a phraswyllo yn eu tir hwynt:

30 Gwylia arnat rhag ymfagtu o honot ar eu hol hwynt, wedi eu dinystrio hwynt o'rh flaen di: a rhag ymorol am eu duwiau hwynt, gan ddywedyd, Pa fodd y gwasanaethodd y cenhedloedd hyn eu duwiau? myfi a wnaif felly hefyd.

31 Na wna di felly i'r ARLWYDD dy Dduw: canys pob ffield-dra yr hwn oedd gŵs gan yr ARLWYDD, a wnaethant hwy i'w duwiau: canys eu meibion hefyd a'u merched a losgasant yn tân i'w duwiau.

32 Pob gair yr wyf fi yn ei orchymyn i chwi, edrychwech am wneuthur hynny: na chwanea ato, ac na thynn oddi wrtho.

PENNOD XIII.

1 Y rhai a hudo i ddeilo-addioleath, 6 er need a font i ti, 9 rhai yw eu llabyddia. 12 Nad arboder y ddinasoedd lle y bo gau dduwioleath.

PAN godo yn dy fysg di brophwyd, neu freuddwydydd breuddwyd (a rhoddi i ti arwydd neu ryfeddod,

2 A dyfod i ben o'r arwydd neu y rhyfeddod a lefarodd efe wrthyf) gan ddywedyd, Awn ar ol duwiau dfeithr (y rhai nid adwaenost) a gwasanaethwn hwynt;

3 Na wrando ar eiriau y prophwyd hwnnw, neu ar y breuddwydydd breuddwyd hwnnw: canys yr ARLWYDD eich Duw sydd yn eich profi chwi, i wybod a ydych yn caru yr ARLWYDD eich Duw a'ch holl galon, ac a'ch holl enaid.

4 Ar ol yr ARLWYDD eich Duw yr ewch, ac ef a ofnwch, a'i orchymynion ef a gedwch, ac ar ei lais ef y gwrandewch, ac ef a wasanathewch, ac wrtho ef y glynwch.

5 A'r prophwyd hwnnw, neu y breuddwydydd breuddwyd hwnnw, a roddir i farwolaeth, (canys llefarodd i'ch troi *chwi* oddi wrth yr ARLWYDD eich Duw, yr hwn a'ch dug chwi allan o dir yr Aiph, ac a'ch gwaredodd chwi o dŷ y caethiweid, i'rh wthio di allan o'r ffordd, yr hon y gorchymynodd yr ARLWYDD dy Dduw i ti rodio ynddi) felly y tynni ymaith y drwg o'rh fysg.

6 ¶ Os dy frawd, mab dy fam, neu dy fab dy hun, neu dy ferch, neu wraig dy fynwes, neu dy gyfall, yr hwn *sydd* fel dy enaid dy hun, a'rh annog yn ddrlgel, gan ddywedyd, Awn a gwasanaethwn dduwiau dfeithr, y rhai nid adnabuost ti, na'rh dadau;

7 *Sef rhai* o dduwiau y bobl *sydd* o'ch amgylch chwi, yn agos attat, neu ym mhell oddi wrthyf, o wa cwrr i'r tir hyd gwrr arall y tir:

8 Na chyd-synia ag ef, ac na wrando arno,

ac nac arboded dy lygad ef, ac nac eiriach ef, ac na chela arno:

9 Ond gan ladd lladd ef; bydded dy law di arno ef yn gyntaf, i'w roddi i farwolaeth, a llaw yr holl bobl wedi hynny.

10 A llabyddia ef a meini, fel y byddo marw: canys ceisiodd dy wthio di oddi wrth yr ARLWYDD dy Dduw, yr hwn a'rh ddug di allan o dir yr Aiph, o dŷ y caethiweid.

11 A holl Israel a glywant, ac a ofnant, ac ni chwaneaगत wneuthur y fath beth drygionus a hyn yn dy blith.

12 ¶ Pan glywech am un o'rh ddinasoedd, y rhai y mas yr ARLWYDD dy Dduw yn eu rhoddi i ti i drigo ynddynt, gan ddywedyd,

13 Aeth dynton, meibion y fall, allan o'rh blith, a gyrrasant trigolion eu dinas, gan ddywedyd, Awn, gwasanaethwn dduwiau dfeithr (y rhai nid adnabuosth)

14 Yna ymofyn, a chwllia, a chals yn dda: ac wele, os gwirionedd *yo*, a bod yn sier wneuthur y ffield-dra hyn yn dy fysg;

15 Gan dero taro drigolion y ddinas honno a min y cleddyf; difroda hi, a'r rhai oll a *syddant* ynddi, a'i hanifeiliaid hefyd, a min y cleddyf.

16 A'i holl yspall hi a gesgli i ganol ei heol hi, ac a loegi y ddinas a'i holl yspall hi yn gwbl, i'r ARLWYDD dy Dduw, a thân: felly bydded yn garnedd byth; nac adeilader hi mwy.

17 Ac na lyled wrth dy law di ddim o'r dfofrydbeth: fel y dychwelo yr ARLWYDD oddi wrth angerdd ei ddig, ac y rhoddi i ti drugaredd, ac y tosturio wrthyf, ac y'rh, amhâo, megis y tyngodd wrth dy dadau;

18 Pan wrandawech ar lais yr ARLWYDD dy Dduw, gan gadw ei holl orchymynion ef, y rhai yr wyf fi yn eu gorchymyn i ti heddyw, gan wneuthur yr *hyn sydd* uniawn y'ngolwg yr ARLWYDD dy Dduw.

PENNOD XIV.

1 Na ddyliant plant Duw mo'u hanffurfio eu hunain wrth alaru. 3 Pa beth a ellir, a pha beth nis kellar ei foytta, 4 o apifelliaid, 9 o bysgod, 11 o adar. 21 Ni ellir buwyta yr hyn a fo farw ei hun. 22 Degymmau gwasanaeth Duw. 23 Y degymmau a'r cyntaf-anodig i ymlawenyachu ger bron yr ARLWYDD. 28 Degwm y drydodd flwyddym yn olusen.

PLANT ydych chwi i'r ARLWYDD eich Duw: na thorwch mo honoch eich hunain, ac na wneuch foelni rhwng eich llygaid, dros y marw.

2 Canys pobl sanctaidd *wyf* ti i'r ARLWYDD dy Dduw, a'r ARLWYDD a'rh ddewisodd di i fod yn bobl unig iddo ef, o'r holl bobloedd *sydd* ar wyneb y ddaear.

3 ¶ Na fwytta ddim ffield.

4 Dyma yr anifeiliaid a fwyttewch: eidion, llwdd dafad, a llwdd gafr,

5 Y carw, a'r iwrch, a'r llwdd hydd, a'r bwch gwylt, a'r unicorn, a'r ych gwylt, a'r afr wylt.

6 A phob anifail yn hollti yr ewin, ac yn fflochogi hollt y ddwy ewin, ac yn enoi cil, yn mysg yr anifeiliaid; hwnnw a fwyttewch.

7 Ond hyn ni fwyttewch, o'r rhai a gnoant y cil, neu a holltant yr ewin yn fflochog: y camel, a'r ysgyfarnog, a'r gwningen: er bod y rhai hyn yn enoi eu cil, am nad ydynt yn fflochogi yr ewin, allan *ymt* i chwi.

8 Yr hwech hefyd, er ei bod yn fflochogi yr ewin, ac heb *gnoi* cil, allan *yo* i chwi: na fwyttewch o'u cig hwynt, ac na chyffyrddwch a'u burgyn hwynt.

9 ¶ Hyn a fwyttewch o'r hyn oll *sydd* yn y

dyfroedd: yr hyn oll *sydd* iddo esgyl a chenn a fwyttwch.

10 A'r hyn oll nid *oes* iddo esgyl a chenn, ni fwyttwch: arian *yw* i chwli.

11 ¶ Pob aderyn glân a fwyttwch.

12 A dyma y rhai ni fwyttwch o honynt: yr eryr, a'r *ŵydd*-walch, a'r forwennol.

13 A'r bod, a'r barcut, a'r fwitwr yn ei rhyw, 14 A phob cigfran yn ei rhyw,

15 A chyw yr estrey, a'r fran nos, a'r gog, a'r hebog yn ei ryw,

16 Aderyn y cyrph, a'r dylluan, a'r gogfran, 17 A'r pelican, a'r biogen, a'r fulfran,

18 A'r ciconia, a'r cryr yn ei ryw, a'r gornchwili, a'r ystlum.

19 A phob ymlusgied asgellog *sydd* arian i chwli: na fwyttwch hwynt.

20 Pob echediad glân a fwyttwch.

21 ¶ Na fwyttwch ddim a fo marw ei hum: dod ef i'r dieithr *fyddo* yn dy byrth, a bwyttwch ef; neu gwerth ef i'r dieithr: canys pobl sanctaidd *ydwynt* i'r ARGWLWYDD dy DDUW.

Na ferwa fynn yn llath ei fam.

22 Gan ddegymmu degymma holl gynnyrch dy had, *sef* ffirwyth dy faes, bob blwyddyn.

23 A bwytta ger bron yr ARGWLWYDD dy DDUW (yn y lle a ddewisio efse i drigo o'i enw ef ynddo) ddegwm dy *yd*, dy win, a'th olew, a chyntaf-anedid dy wartheg, a'th ddefaid; fel y dysgech ofni yr ARGWLWYDD dy DDUW bob amser.

24 A phan fyddo y ffirdd ry hir i ti, fel na ellych ei ddwyn ef, *neu* os y lle fydd ym mhell oddi wrthyt, yr hwn a ddewisio yr ARGWLWYDD dy DDUW i osod ei enw ynddo, pan y'th fendithio yr ARGWLWYDD dy DDUW:

25 Yna dod *ei werth* yn arian; a rhwym yr arian yn dy law, a dos i'r lle a ddewisio yr ARGWLWYDD dy DDUW:

26 A dod yr arian am yr hyn oll a chwenycho dy galon; am wartheg, neu am ddefaid, neu am win, neu am ddof gref, neu am yr hyn oll a ddymano dy galon: a bwytta yno ger bron yr ARGWLWYDD dy DDUW, a llawenyoa di, a'th deulu.

27 A'r Lefaid yr hwn *fyddo* yn dy byrth, na wrthod ef: am nad *oes* iddo na rhan nac etifeddiaeth gyd a thi.

28 ¶ Ym mhen tair blynedd y dygi allan holl ddegwm dy gnwl y ffwyddyn honno: a dyro ef i gadw o fewn dy byrth.

29 A'r Lefaid (am nad *oes* iddo ran nac etifeddiaeth gyd a thi) a'r dieithr, a'r ymddifaid, a'r weddw, y rhai *fydd* yn dy byrth di, a ddeuant, ac a fwyttant, ac a ddigonir; fel y'th fendithio yr ARGWLWYDD dy DDUW ym mhob gwaith a wnelech a'th law.

PENNOD XV.

1 Y seithfed *ffwyddyn* yn *ffwyddyn* gollyngodod *yr* *hloddion*: 7 *etto* na *dytai* *ruystro* benthycio *neu* *roddi*. 12 *Gwas* o *Hebraeol*, 16 *oddi eithr* iddo *nod* yn *anfoddawm* i *ymadael*, *sydd* *raid* ei *ollwng* *ymaith* yn *rhydd* y *seithfed* *ffwyddyn*; ond *nid* yn *waed*. 19 *Rhaid* *yo* *cyhoerw* *pob* *gwrhyr* *cyntaf-anedid* *o'r* *anfoddawm* i'r *Arglwydd*.

Ym mhen pob saith mlynedd gwna oll- yngnod.

2 A dyma wedd y gollyngod. Gollynged pob echwynwr i'w gymmydod yn rhydd ei echwyn a echwynodd efse: na fynned hynny drachefn gan ei gymmydod, neu ei frawd; canys cyhoeddwyd gollyngodod yr ARGWLWYDD.

3 Ti a ellti fynnu drachefn gan y dieithr; ond gollynged dy law yn rhydd *yr* *hyn* *sydd* i ti gyd a'th frawd:

4 *Megis* na byddo o honot ti gardottyn: canys yr ARGWLWYDD gan fendithio a'th fendithia di, yn y tir y mae yr ARGWLWYDD dy DDUW yn ei roddi i ti yn etifeddiaeth i'w feddiannu.

5 Yn unig os gan wrando y gwrandewi ar lais yr ARGWLWYDD dy DDUW, gan gadw a gwneuthur yr holl orchymynion yma, y rhai yr ydwyf fi yn eu gorchymyn i ti heddyw.

6 Canys yr ARGWLWYDD dy DDUW a'th fendithia, megis y llefarodd wrthyt, fel y benthyciech i genhedloedd lawer, ac na fenthyciech di *ganddyni*: ti hefyd a arglwyddiaethi ar genhedloedd lawer, ac nid arglwyddiaethant hwy arnat ti.

7 ¶ Os bydd yn dy fysg di un o'th frodyr yn dlawd o fewn un o'th byrth, yn dy dir yr hwn y mae yr ARGWLWYDD dy DDUW yn ei roddi i ti, na chaledu dy galon, ac na chau dy law oddi wrth dy frawd tlawd:

8 Ond gan agoryd agor dy law i'w dlawd, a chan fenthycio benthycia ddigon i'w anghen ef, *yr* *hyn* *fyddo* arno ei eisieu.

9 Gwylia arnat, rhag bod yn dy galon ddrwg feddwl i ddywedyd, Agos yw y seithfed ffwyddyn, blwyddyn y gollyngodod; a bod dy lygad yn ddrwg yn erbyn dy frawd tlawd, rhag rhoddi iddo, a llefain o hono ef ar yr ARGWLWYDD rhagot, a'i fod yn bechod i ti.

10 Gan roddi dod iddo, ac na fydded drwg gan dy galon pan roddych iddo: canys o achos y peth hyn y'th fendithia yr ARGWLWYDD dy DDUW yn dy holl waith, ac yn yr hyn oll y dodych dy law arho.

11 Canys ni dderfydd y tlawd o ganol y tir: am hynny yr ydwyf fi yn gorchymyn i ti, gan ddywedyd, Gan agoryd agor dy law i'th frawd, i'th anghenus ac i'th dlawd, yn dy dir.

12 ¶ Os gwerthir dy frawd, Hebread, neu Hebrées, i ti, a'th wasanaethu chwe blynedd; y seithfed ffwyddyn gollwng ef yn rhydd oddi wrthyt.

13 A phan ollwng ef yn rhydd oddi wrthyt, na ollwng ef yn wag:

14 Gan lwytho llwytho ef o'th braidd, ac o'th ysgebor, ac o'th winwryf: *o'r* *hyn* y'th fendithiodd yr ARGWLWYDD dy DDUW, dod iddo.

15 A chofia mai gwas fuost yn nhir yr Aiphth, a'th waredu o'r ARGWLWYDD dy DDUW: am hynny yr ydwyf yn gorchymyn y peth hyn i ti heddyw.

16 Ond os dywed wrthyt, Nid aif allan oddi wrthyt; am ei fod yn dy hoffi di a'th dy; o herwydd bod yn dda arno ef gyd a thi:

17 Yna cymmer fynawyd, a dod trwy ei glust ef, ac yn y ddor; a bydded *ym* was i ti byth: felly hefyd y gwnei i'th forwyn.

18 Na fydded caled gennyf ei ollwng ef yn rhydd oddi wrthyt, canys gwasanaethodd di werth dau gyflog gwmeiddog, chwe blynedd: a'r ARGWLWYDD dy DDUW a'th fendithia yn yr hyn oll a wnelech.

19 ¶ Pob cyntaf-anedid yr hwn a enir o'th wartheg, neu o'th ddefaid, yn wryw, a gyssegru di i'r ARGWLWYDD dy DDUW: na weithia i chyntaf-anedid dy ychain, ac na chneifia gyntaf-anedid dy ddefaid.

20 Ger bron yr ARGWLWYDD dy DDUW y bwyttai ef bob blwyddyn, yn y lle a ddewisio yr ARGWLWYDD, i a'th deulu.

21 Ond os bydd anaf arno, *os* *cloff* *neu* *ddall* *fydd*, *neu* *arno* *ryw* *ddrwg* *anaf* *arall*; na abertha ef i'r ARGWLWYDD dy DDUW.

22 O fewn dy byrth y bwyttai ef: yr arian a'r glân ynghyd *a'i* *bwytty*, megis yr iwrch, ac megis y carw.

23 *Etto* na fwytta ei waed ef; tywallt hwnnw ar y dddear fel dwf.

PENNOD XVI.

1 *Grogl y Pasce*: 9 yr wythnosau, 13 y pebyll. 16 Rhaid i bob gwrryso offrom, yn ol ei allu, ar y tair grogl hyn. 18 Am farneyr a barn gyflawn. 21 Gwahardd llywmau a delwau.

CADW y mis Abib, a chadw Basc i'r ARGWYDD dy DDUW: canys o fewn y mis Abib y dug yr ARGWYDD dy DDUW di allan o'r Aipht, o hyd nos.

2 Abertha dithau yn Basc i'r ARGWYDD dy DDUW, o ddefaid a gwartheg, yn y lle a ddewisio yr ARGWYDD dy DDUW i drigo o'i enw ef yno.

3 Na fwyta fara lefeinllyd gyd ag ef: saith niwrnod y bywtai gyd ag ef fara crows, sef bara cystudd: (canys ar frwr y daethost allan o dir yr Aipht) fel y coflech ddydd dy dyfodiad allan o dir yr Aipht holl ddyddiau dy einloes.

4 Ac na weler gennyf surdoes yn dy holl derfynau saith niwrnod; ac nac arhōed dros nos hyd y bore *adim* o'r cig a aberthaist yn yr hwyr, ar y dydd cyntaf.

5 Ni eili aberthu y Pasce o fewn yr un o'th byrth, y rhai y mae yr ARGWYDD dy DDUW yn eu rhoddi i ti:

6 Ond yn y lle a ddewisio yr ARGWYDD dy DDUW i drigo o'i enw ef ynddo; yno yr aberthi y Pasce yn yr hwyr, ar fachludad haul, y pryd y daethost allan o'r Aipht.

7 Yna v rhoest, ac y bywtai ef, yn y lle a ddewisio yr ARGWYDD dy DDUW: a'r bore y dychwelli, ac yr ai i'th babellau.

8 Chwe diwrnod y bywtai fara crows: ac ar y seithfed dydd y mae uchel-wyl i'r ARGWYDD dy DDUW; ni chaf wneuthur gwaith ynddo.

9 ¶ Cyfrif i ti saith wythnos: pan ddechreuo y crymman ar yr 9d, y dechreu i rifo y saith wythnos.

10 A chadw wyl yr wythnosau i'r ARGWYDD dy DDUW, ag offrom gwirfodd dy law, yr hwn a roddi, megis y'th fendithio yr ARGWYDD dy DDUW.

11 A llawenycha ger bron yr ARGWYDD dy DDUW, ti, a'th fab, a'th ferch, a'th was, a'th forwyn, a'r Lefaid a fyddo o fewn dy byrth, a'r dieithr, a'r ymddifad, a'r weddw, sydd yn dy fyg, yn y lle a ddewisio yr ARGWYDD dy DDUW i drigo o'i enw ef ynddo.

12 Cofia hefyd mai caethwas fuost yn yr Aipht: a chadw a gwna y deddfau hyn.

13 ¶ Cadw i ti wyl y pebyll saith niwrnod, wedi i ti gasgu dy 9d a'th win.

14 A llawenycha yn dy wyl, ti, a'th fab, a'th ferch, a'th was, a'th forwyn, a'r Lefaid, a'r dieithr, a'r ymddifad, a'r weddw, y rhai syddant o fewn dy byrth.

15 Saith niwrnod y cedwi wyl i'r ARGWYDD dy DDUW, yn y lle a ddewisio yr ARGWYDD: canys yr ARGWYDD dy DDUW a'th fendithia yn dy holl gwnd, ac yn holl waith dy ddwyllaw; am hynny bydd dithau lawen.

16 ¶ Tair gwaith yn y flwyddyn yr ymddengys pob gwrryso o honot o ffaen yr ARGWYDD dy DDUW, yn y lle a ddewisio efe; ar wyl y bara crows, ac ar wyl yr wythnosau, ac ar wyl y pebyll: ond nac ymddangosod neb o ffaen yr ARGWYDD yn waglaw.

17 Pob un yn ol rhodd ei law, yn ol bendith yr ARGWYDD dy DDUW yr hon a roddes efe i ti.

18 ¶ Gwna i ti farnwyr a blaenorion yn dy holl byrth, y rhai y nae yr ARGWYDD dy DDUW yn eu rhoddi i ti trwy dy lwythau; a harnant hwy y bobl d barn gyflawn.

19 Na wyra farn, ac na chydnebydd wyneb- au; na dderbyn wobr chwaith: canys gwobr a ddalla llygaid y doethion, ac a wyra ciriau y cyflawn.

20 Cyflawnder, cyflawnder a ddilyni; fel y byddych fyw, ac yr eifeddych y tir yr hwn y mae yr ARGWYDD dy DDUW yn ei roddi i ti.

21 ¶ Na phlanna i ti lwyn o neb rhyw goed ger llaw allor yr ARGWYDD dy DDUW, yr hon a wnal i ti.

22 Ac na chyfod i ti golofn; yr hyn sydd gas gan yr ARGWYDD dy DDUW.

PENNOD XVII.

1 Rhaid yw bod y pethau a offrymmer yn ddiannaf. 2 Rhaid yw lladd delw-oddolwyr. 8 Ymrfaellion caled a fernir gan yr offeiriad a'r barnwyr. 12 Yr hon a ddystryro y cyfryso farn, a rffid i farwolaeth. 14 Dewolaled, 16 a dyleddwydd bronhin.

NAC abertha i'r ARGWYDD dy DDUW ych neu ddefaid y byddo arno anaf, neu ddim gwrthuni: canys casbeth yr ARGWYDD dy DDUW yw hynny.

2 ¶ Pan gaffer yn dy blith di, o fewn un o'th byrth y rhai y mae yr ARGWYDD dy DDUW yn eu rhoddi i ti, wr neu wraig a wnaeth ddyrgioni y'ngolwg yr ARGWYDD dy DDUW, gan droeddau ei gyffammad ef,

3 Ac a sech ac a wasanaethodd dduwiau dieithr, ac a ymgyrmodd iddynt, i'r haul, neu i'r lleuad, neu i holl lu y nefoedd, yr hyn ni orchymynais;

4 Pan ddangoser i ti, a chlywed o honot, yna cals yn dda: ac wele, os gwirionedd yw, a bod yn sicr wneuthur y ffield-dra hyn yn Israel;

5 Yna dwg allan y gwr hwnnw, neu y wraig honno (a wnaethant y peth dyrgionus hyn) i'th byrth, sef y gwr neu y wraig, a llabyddia hwynt a meini, fel y byddont feirw.

6 Wrth dystiolaeth dau o dystion, neu dri o dystion, y rhoddir i farwolaeth wrth dystiolaeth un tyst.

7 Llaw y tystion a fydd arno yn gyntaf i'w farwolaethu ef, a llaw yr holl bobl wedi hynny: a thi a dynni ymaith y drwg o'th blith.

8 ¶ Os bydd peth mewn barn yn rhy galed i ti, rhwng gwaed a gwaed, rhwng hawl a hawl, neu rhwng pla a phla, mewn pethau amrafaelus o fewn dy byrth; yna cyfod, a dos i fynu i'r lle a ddewisio yr ARGWYDD dy DDUW:

9 A dos at yr offeiriad y Lefaid, ac at y barnwr a fyddo yn y dyddiau hynny, ac ymofyn; a hwy a ddangosant i ti reol y farn-edigaeth.

10 A gwna yn ol rheol y gair a ddangosant i ti, o'r lle hwnnw a ddewisio yr ARGWYDD; ac edrych am wneuthur yn ol yr hyn oll a ddygant i ti.

11 Yn ol rheol y gyfraith a ddygant i ti, ac yn ol y farn a ddywedant i ti, y gwnei: na chllia oddi wrth y peth a ddangosant i ti, i'r tu deheu nac i'r tu aswy.

12 A'r gwr a wnel mewn rhyfyg, heb wrando ar yr offeiriad (sydd yn sefyll yno i wasanaethu yr ARGWYDD dy DDUW) neu ar y barnwr; yna rhoddir i farwolaeth y gwr hwnnw: a thynn ymaith y drwg o Israel.

13 A'r holl bobl a glywant, ac a ofnant; ac ni ryfygant mwy.

14 ¶ Pan ddelych i'r tir y mae yr ARGWYDD dy DDUW yn ei roddi i ti, a'i fedd- iannu, a thrigo ynddo, os dywedi, Gosodaf arnaf frenhin, megis yr holl genhedloedd sydd o'm hamgyleh:

15 Gan osod gosod arnat yn frenhin yr

hwn a ddewis yr **ARGLWYDD** dy **DDuw**: o blith dy frodyr y gosodi arnat frenhin; ni eilli roddi arnat wr dseithr yr hwn nid yw frawd i ti.

16 Ond nac amlhâd iddo feirch, ac na adychweled efe y bobl i'r Aiphth i amlhâu meirch; gan i'r **ARGLWYDD** ddywedyd wrthych, Na chwaneagwech ddychweilyd y ffordd honno mwy.

17 Ac nac amlhâd iddo wragedd, fel na wyro ei galon; ac nac amlhâd arian ac aur lawer iddo.

18 A phan eisteddo ar deyrn-gadair ei frenhiniaeth, ygrifened iddo gopï o'r gyfraith hon mewn llyfr, allan o'r *hwn sydd* ger bron yr offeiriad y Lefaid.

19 A bydded gyd âg ef, a darlened arno holl ddyddiau ei fywyd: fel y dygo ofni yr **ARGLWYDD** ei **DDuw**, i gadw holl eiriau y gyfraith hon, a'r deddfau hyn, i'w gwneuthur hwynt:

20 Fel na ddyrchafo ei galon uwch law ei frodyr, ac na chilio oddi wrth y gorchymyn, i'r tu dehaus nac i'r tu aswy: fel yr estynno ddyddiau yn ei frenhiniaeth, efe a'i feibion y'nghanol Israel.

PENNOD XVIII.

1 Yr *Argwydd yw etifeddiaeth yr offeiriad a'r Lefaid.* 3 *Defod yr offeiriad.* 8 *Rhan y Lefaid.* 9 *Rhaid yw gochelyd ffeidd-dra y cenhedloedd.* 15 *Rhaid yw gwrandao ar Grist y Prophwyd.* 20 *Rhoddi y prophwyd rhaf-yfus i farwolaeth.*

Ni bydd i'r offeiriad, i'r Lefaid, i holl lwyth Lefi, ran nac etifeddiaeth ynghyd âg Israel: ebyrth tanlyd yr **ARGLWYDD**, a'i etifeddiaeth ef, a fwyttânt hwy.

2 Am hynny etifeddiaeth ni bydd llydnt ym mhilth eu brodyr: yr **ARGLWYDD** yw eu hetifeddiaeth hwy, megis ag y dywedodd wrthynt.

3 ¶ A hyn fydd defod yr offeiriad oddi wrth y bobl, oddi wrth y rhai a aberthant abarth, *pa un bynnag* ai eidlon ai dafad; rhoddant i'r offeiriad yr ysgwyddog, a'r ddwy ên, a'r botten.

4 Blaen-fwrwyth dy fyd, dy wln, a'th olew, a blaen-fwrwyth cnaif dy ddefaid, a roddi iddo ef.

5 Canys dewisodd yr **ARGLWYDD** dy **DDuw** ef o'th holl lwythau di, i sefyll i wasanaethu yn enw yr **ARGLWYDD**, efe a'i feibion yn dragwydd.

6 ¶ A phan ddolo Lefaid o un o'th byrth di yn holl Israel, lle y byddo efe yn ymdaith, a dyfod â holl ddyuniad ei galon i'r lle a ddewisio yr **ARGLWYDD**;

7 Yna gwasanaethed efe yn enw yr **ARGLWYDD** ei **DDuw**, megis ei holl frodyr y Lefaid, y rhai sydd yn sefyll yno ger bron yr **ARGLWYDD**.

8 Rhan am ran a fwyttânt, heb law gwerth yr hyn sydd yn dyfod oddi wrth ei dadau.

9 ¶ Pan elych di i'r tir y mae yr **ARGLWYDD** dy **DDuw** yn ei roddi i ti, na ddygw wneuthur yn ol ffeidd-dra y cenhedloedd hynny.

10 Na chaffer ynot a wnelo i'w fab, neu i'w fereh, fyned trwy y tân; neu a arfero ddewiniaeth, na phlanedydd, na daroganwr, na hudol,

11 Na swynwr swynion, nac a geisio *wybod-aeith gan gonsurwr*, neu frudiwr, nac a ymofno â'r meirw;

12 O herwydd ffeidd-dra gan yr **ARGLWYDD** yw pawb a wnelo hyn; ac o achos y ffeidd-dra hyn y mae yr **ARGLWYDD** dy **DDuw** yn eu gyrru hwynt allan o'th flaen di.

13 Bydd berffaith gyd â'r **ARGLWYDD** dy **DDuw**.

14 Canys y cenhedloedd hyn, y rhai a fedd-kenni di, a wrandawant ar blanedyddion, ac ar ddewiniaid: ond am danat ti, nid felly y caniatâdodd yr **ARGLWYDD** dy **DDuw** i ti.

15 ¶ Yr **ARGLWYDD** dy **DDuw** a gyfyd i ti, o'th blith dy hun, o'th frodyr dy hun, Brophwyd megis sinnau; arno ef y gwrandaweh.

16 Yn ol yr hyn oll a geisiat gan yr **ARGLWYDD** dy **DDuw** yn Horeb, yn nydd y gym-manfa, gan ddywedyd, Na chlywyf inwyach lais yr **ARGLWYDD** fy Nuw, ac na welwyf y tân mawr hwn mwyach, rhag fy marw.

17 A dywedodd yr **ARGLWYDD** wrthyl, *Da y dywedasant yr hyn a ddywedasant.*

18 Codaf Brophwyd llydnt o fyag eu brodyr, fel tithau, a rhoddaf fy ngeiriau yn ei enau ef; ac efe a lefara wrthynt yr hyn oll a orchymynwyf iddo.

19 A phwy bynnag ni wrandawo ar fy ngeiriau, y rhai a lefara efe yn fy enw, myfi a'i gofynaf ganddo.

20 Y prophwyd hefyd, yr hwn a ryfyga lefara yn fy enw air ni orchymynais iddo ei lefara, neu yr hwn a lefara yn enw du-iaid dseithr; rhodder y prophwyd hwnnw i farwolaeth.

21 Ac os dywedi yn dy galon, Pa fodd yr adnabyddwn y gair ni lefarodd yr **ARGLWYDD**?

22 Yr hyn a lefaro y prophwyd hwnnw yn enw yr **ARGLWYDD**, a'r gair heb fod, ac heb ddyfod i ben, hwnnw yw y gair ni lefarodd yr **ARGLWYDD**; y prophwyd a'i lefarodd mewn rhyfgy: nac ofna ef.

PENNOD XIX.

1 *Dinasoedd noddyf; 4 a broaint llufrudd ynddynt.* 14 *Na symmuder teryfn tir.* 15 *Rhaid yw bod dau o dystion o'r Lefai.* 19 *Cospediggaeth gau dyst.*

PAN dorro yr **ARGLWYDD** dy **DDuw** ymaith y cenhedloedd y mae yr **ARGLWYDD** dy **DDuw** yn rhoddi eu tir i ti, a'i feddiannu o honot ti, a phrosywlio yn eu dinasoedd ac yn eu tai;

2 Neilldus i ti dair dinas y'nghanol dy dir, yr hwn y mae yr **ARGLWYDD** dy **DDuw** yn ei roddi i ti i'w feddiannu.

3 Parotfâda ffordd i ti, a thraiana derfyn dy dir, yn hwn a rydd yr **ARGLWYDD** dy **DDuw** yn etifeddiaeth i ti, fel y byddo i bob llofrudd sbil yno.

4 ¶ Dyma gyfraith y llofrudd, yr hwn a rfy yno, i fyw: yr hwn a darawo ei gymmyddog heb wybod, ac yntau heb ei gasâu ef o'r blaen;

5 Megis pan elo un gyd â'i gymmyddog i'r coed i gymmynu pren, ac a'estyn ei law â'r fwyeli i dorri y pren, a syrthio yr halarn o'r menybr, a chyrhaeddodd ei gymmyddog, fel y byddo farw; efe a galif sbil i un o'r dinasoedd hyn, a byw:

6 Rhag i ddialydd y gwaed ddilyn ar ol y llofrudd, a'i galon yn lliidog, a'i oddiweddyd, am fod y ffordd yn hir, a'i daro ef yn farw, er nad oedd ynddo ef haeddiedigaeth marwol-aeth, am nad oedd efe yn ei gasâu ef o'r blaen.

7 Am hynny yr ydwyf yn gorchymyn i ti, gan ddyweddyd, Tair dinas a neilldus i ti.

8 A phan helaetho yr **ARGLWYDD** dy **DDuw** dy derfyn, fel y tyngodd wrth dy dadau, a rhoddi i ti yr holl dir a addawodd efe ei roddi wrth dy dadau;

9 Os cedwi y gorchymynion hyn oll, gan wneuthur yr hyn yr ydwyf i yn ei orchymyn i ti heddyw, i garu yr **ARGLWYDD** dy **DDuw**,

a rhodio yn ei ffyrdd ef bob amser; yna y chwaneagi i ti dair dinas hefyd at y tair hyn :

10 Fel na ollynger gwaed gwirion o fewn dy dir, yr hwn y mae yr *ARGLWYDD* dy *DDuw* yn ei roddi i ti yn etifeddiaeth; ac na byddo gwaed i'th erbyn.

11 ¶ Ond os bydd gwr yn casáu ei gymmydog, ac yn cynyllw'n iddo, a chodi yn ei erbyn, a'i ddeneidlo fel y byddo farw, a ffoi i un o'r dinasoedd hyn;

12 Yna anfoned henuriaid ei ddinas ef, a chymmerant ef oddi yno, a rhoddant ef yn llaw ddiaydd y gwaed fel y byddo farw.

13 Nac arbeded dy lygad ef, ond tynn ymaith *affaith* gwaed gwirion o Israel, fel y byddo daloni i ti.

14 ¶ Na symmud derfyn dy gymmydog, yr hwn a derfynodd y rhai a fu o'r blaen, o fewn dy etifeddiaeth yr hon a feddiann, yn y tir y mae yr *ARGLWYDD* dy *DDuw* yn ei roddi i ti i'w feddiannu.

15 ¶ Na choded un tyst yn erbyn neb am ddim anwired, neu ddim pechod, o'r holl bechodau a becho efe: wrth dystiolaeth dau o dystion, neu wrth dystiolaeth tri o dystion, y bydd safadwy y peth.

16 ¶ Os cyfyd gau dyst yn erbyn neb, gan dystiolaethu bai yn ei erbyn ef;

17 Yna safed y ddau ddynt y mae yr amrafael rhyngddynt ger bron yr *ARGLWYDD*, o flaen yr offeiriad a'r barnwyr a fyddo yn y dyddiau hynny.

18 Ac ymofyned y barnwyr yn dda: ac os y tyst *fydd* dyst ffais, ac a dystiolaetha ar gam yn erbyn ei frawd;

19 Yna gwnewch iddo fel yr amcanodd wneuthur i'w frawd: a thynn ymaith y drwg o'th fysg.

20 A'r lleill a glywant, ac a ofnant, ac ni chwaneagant wneuthur mwy yn ol y peth drygonus hyn yn dy blith.

21 Ac nac arbeded dy lygald: *bydded*-einoes am einioes, llygad am lygad, dant am ddant, llaw am law, troed am droed.

PENNOD XX.

1 *Arath* yr *offeiriad* i *annog* y *bobl* i *ryfel*. 5 *Cyhoeddiad* y *swyddigion* *pwyr* *sydd* i'w *gollung* *adref* o'r *rhyfel*. 10 *Pa beth* a *wneir* i'r *dinasoedd* a *derbyniant* *na* *worthodant* *ammodau* *heddwch*. 16 *Pa ddinasoedd* *sydd* *raid* *eu* *haddunedu*. 19 *Ni wasanaetha* *dinystrio* *prennau* *ymborth* *dyn*, *wrth* *warchae* *ar* *ddinas*.

PAN elych i ryfel yn erbyn dy elynion, a gweled melrch a cherbydau, a phobl fwy na thi, nac ofna rhagddynt; o herwydd yr *ARGLWYDD* dy *DDuw* *fydd* gyd â thi, yr hwn a'th ddug di i fyndu o dir yr Aipht. 2 A bydd, pan nesoch i'r frwydr, yna ddyfod o'r offeiriad, a lefaru wrth y bobl, 3 A dywedyd wrthynt, Clyw, Israel: yr ydych chiwi yn nesáu heddyw i'r frwydr yn erbyn eich gelynyon: na feddallhaed eich calon, nac ofnwch, na synnwch, ac na ddychrynwch rhagddynt.

4 Canys yr *ARGLWYDD* eich *Duw* *sydd* yn myned gyd â chiwi, i ryfela a'ch gelynyon trosoch chiwi, ac i'ch achub chiwi.

5 ¶ A'r llywiawdwy'r a lefarant wrth y bobl, gan ddywedyd, Pa wr *sydd* a adalladodd dy newydd, ac nis cysegrodd ef? eled a dychweled i'w dy, rhag ei farw yn y frwydr, ac i wr arall ei gysegri ef.

6 A pha wr *sydd* a biannodd winllan, ac nis mwynhaodd hi? eled a dychweled i'w dy, rhag ei farw yn y frwydr, ac i wr arall ei mwynháu hi.

7 A pha wr *sydd* a ymgredodd â gwraig, ac

ni chymmerodd hi? eled a dychweled i'w dy, rhag ei farw mewn rhyfel, ac i wr arall ei ohymmeryd hi.

8 Y llywiawdwy'r *kyfyd* a chwanegant lefaru wrth y bobl, ac a ddywedant, Pa wr *sydd* ofnus a meddal galon? eled a dychweled i'w dy, fel na i'w rháu ete galon ei frawd megis ei galon yntau.

9 A bydded, pan ddarffo i'r llywiawdwy'r lefaru wrth y bobl, osod o honynt dywysogion y llucedd yn ben ar y bobl.

10 ¶ Pan nesoch at ddinas i ryfela yn ei herbyn, cyhoedda iddi heddwch.

11 A bydded, os heddwch a ettyb hi i ti, ac agoryd i ti; yna bydded i'r holl bobl a gaffer ynyddi, fod i ti dan deyrnged, a'th wasan-aethu.

12 Ac oni heddyeha hi â thi, ond gwneuthur rhyfel â thi; yna gwarchae arni hi.

13 Pan roddo yr *ARGLWYDD* dy *DDuw* hi yn dy law di, taro ei holl wrywiad â min y cleddyf.

14 Yn unig y benywaid, a'r plant, a'r anifeiliaid, a phob dim a'r fyddo yn y ddinas, *sef* ei holl yspail, a yspelli i ti: a thi a fwynhái yspail dy elynion, yr hwn a rydd yr *ARGLWYDD* dy *DDuw* i ti.

15 Felly y gwnai i'r holl ddinasoedd pell iawn oddi wrthynt, y rhai nid *dygant* o ddinasoedd y cenhedloedd hyn.

16 Ond o ddinasoedd y bobloedd hyn, y rhai y mae yr *ARGLWYDD* dy *DDuw* yn eu rhoddi i ti yn etifeddiaeth, na chadw un enaid yn fyw:

17 Ond gan ddfirodi difroda hwynt; *sef* yr Hethiaid, a'r Amoriaid, y Cananeaidd, a'r Phereziaid, yr Hefiaid, a'r Jebusiaid; megis y gorhymynodd yr *ARGLWYDD* dy *DDuw* i ti:

18 Fel na ddyagont i chiwi wneuthur yn oi eu holl ffield-dra hwynt, y rhai a wnaethant i'w duwiau, a phechu o honoch yn erbyn yr *ARGLWYDD* eich *Duw*.

19 ¶ Pan warchâech ar ddinas lawer o ddyddiau, gan ryfela yn ei herbyn i'w hynnill hi, na ddfitha ei choed hi, gan daro bwyell arnynt: canys o honynt y bwyttai; na thorr dithau hwynt i lawr (o herwydd *dyngyd* dyn *yw* pren y maes) i'w gosod yn y gwarch-glawdd.

20 Yn unig y pren y gwyddost nad pren ymborth *yw*, hwnnw a ddfitha ac a dorri: ac a adelledi warch-glawdd yn erbyn y ddinas fydd yn gwneuthur rhyfel â thi, hyd oni orchfyger hi.

PENNOD XXI.

1 *Y modd* i *ymddiheuro* *oddi* *wrth* *lofruddiaeth*, *heb* *wybod* *pwyr* *a'i* *gwmaeth*. 10 *Y modd* y *mae* *trin* *caethfarch* *a* *brîdo* *un*. 15 *Na ddylid* *dysti'fodau* *y* *cyntaf* *anedig* *o* *ran* *ca*. 18 *Rhaid* *yw* *llybyddio* *mab* *amfudd*. 22 *Na adawer* *drwg* *wythredwr* *y* *ng'hrwg* *dros* *noe*.

OS ceir un wedi ei ladd o fewn y tir yr hwn y mae yr *ARGLWYDD* dy *DDuw* yn ei roddi i ti i'w etifeddu, yn gorwedd yn y maes, heb wybod pwy a'i lladdodd;

2 Yna sed dy henuriaid a'th farmwyr allan, a mesurant hyd y dinasoedd *sydd* o amgylch i'r lladdedig.

3 A bydded i'r ddinas nesaaf at y lladdedig, *sef* henuriaid y ddinas honno, gymmeryd anner o'r gwartheg, yr hon ni weithiwyd â hi, ac ni thynnodd dan lan.

4 A dyged henuriaid y ddinas honno yr anner i ddyffryn garw, yr hwn ni lasuriwyd, ac ni hsuwyd ynddo; ac yn torr-fynyglant yr anner yn y dyffryn.

5 A nesodd yr offeiriad, melbion Lefi (o herwydd yr *ARGLWYDD* dy *DDuw* a'u

hetholodd hwynt i weini iddo ef, ac i fendigo yn enw yr *ARGLWYDD* ac wrth eu barn hwynt y terfynir pob ymyron a phob pla.

6 A holl henuriaid y ddinas honno, y rhai a *fyddo* nesaf at y lladdedig, a oichant eu dwylaw uwch ben yr anner a dor-fyngiwyd yn y dyffryn.

7 A hwy a wnebat ac a ddywedant, Ni thrywalltodd ein dwylaw ni y gwaed hwn, ac nis gwelodd ein llygaid.

8 Trugarhâ wrth dy bobl Israel, y rhai a waredaist, O *ARGLWYDD*, ac na ddyro waed gwirion yn erbyn dy bobl Israel. A madd-caur y gwaed iddynt hwy.

9 Felly y tynti ymaith *affaith* y gwaed gwirion o'th fyag, os ti a wnei yr uniawnder yngolwg yr *ARGLWYDD*.

10 ¶ Pan elych i ryfel yn erbyn dy elynion, a rhoddi o'r *ARGLWYDD* dy DDUW hwynt yn dy law di, a chaethgludo o honot gaeth-glad o honynt;

11 A gwelodd o honot yn y gaeth-glud wraig brydweddol, a'i bod wrth dy fodd, i'w chymmeryd i ti yn wraig;

12 Yna dwg hi i fewn dy dŷ, ac eillied hi ei phen, a thorred ei hewmedd;

13 A ddoeged ddillad ei chaethiwed oddi am dani, a thriged yn dy dŷ di, ac wyled *am* ei thad a'i mam fis o ddyddiau: ac wedi hynny yr ai di atti, ac y byddi wr iddi, a hithau fydd wraig i ti.

14 Ac oni bydd hi wrth dy fodd; yna gollwag hi yn ol ei hewyllis ei hun, a chan werthu na werth hi er arian; na chais eiw o honi, am i ti ei darostwng hi.

15 ¶ Pan fyddo i wr ddyw wragedd, un yn gu, ac un yn gâs; a phlanta o'r gu a'r gâs feibion iddo ef, a bod y mab cyntaf-anedig o'r un gâs:

16 Yna bydded yn y dydd y rhanno efe ei etifeddiacth rhwng ei feibion y rhai fyddant iddo, na ddichon efe wneuthur yn gyntaf-anedig fab y gu o flacen mab y gâs, yr *hwn sydd* gyntaf-anedig;

17 Ond mab y gâs yr hwn sydd gyntaf-anedig a gydnebydd efe, gan roddi iddo ef y ddeuparth o'r hyn oll a gaffer yn eiddo ef: o achos hwn *yno* dechreuad ei nerth ef; iddo y *bydd* braint y cyntaf-anedig.

18 ¶ Ond o bydd i wr fab cyndyn ac anuffudd, heb wrando ar lais ei dad, neu ar lais ei fam; a phan geryddant ef, ni wrendy smynt:

19 Yna ei dad a'i fam a ymfaint ynddo, ac a'i dygant at henuriaid ei ddinas, ac i borth ei drigian;

20 A dywedant wrth henuriaid ei ddinas ef, Ein mab hwn *sydd* gyndyn ac anuffudd, heb wrando ar ein llais; glwth a meddwyn yw ef.

21 Yna holl ddyinion ei ddinas a'i llabyddiant ef a'i meini, fel y byddo farw; felly y tynti ymaith y drwg o'th fyag; a holl Israel a glywant, ac a ofnant.

22 ¶ Ac o bydd mewn gwr bechod yn haeddu *bar-nedigaeth* angau, a'i farwolaethu, a chrogi o honot ef wrth bren;

23 Na thriged ei gelain dros nos wrth y pren, ond gan gladdu ti a'i cleddi ef o fewn y dydd hwnnw: o herwydd mellidith DDUW *sydd* i'r *hwn* a grogr: ac na haloga dy dir y mae yr *ARGLWYDD* dy DDUW yn ei roddi i ti yn etifeddiacth.

PENNOD XXII.

1 *Am garedigrwydd brawdol.* 5 *Bod adnabod y gartrefu a'r fenyw wrth eu dillad.* 6 *Na ddalier mam yr adar sydd di chywion.* 8

Rhaid yw bod i dŷ ganllawiau. 9 *Goehelyt cymysgedd.* 12 *Rhaid yw bod rhiddens wrth ddilled.* 13 *Coepedigaeth yr hun a roddo anaf i'w torraig.* 20, 22 *Am dor-eriodas,* 25 *trais,* 28 *godineb,* 30 *a llosgaeth.*

NI chai weled eiddon dy frawd neu ei ddfad yn cyfelliorn, ac ymguddio oddi wrthynt: gan ddwyn dwg hwynt dracheffn i'th frawd.

2 Ac oni *bydd* dy frawd yn gyfagos attat, neu oni adwaenot ef; yna dwg hwnnw i fewn dy dy, a bydded gyd & thi, hwd pan ymofno dy frawd am dano; yna dyro ef yn ei ol iddo ef.

3 Ac felly y gwnei i'w asyn ef, ac felly y gwnei i'w ddillad ef, ac felly y gwnei i bob collbeth i'th frawd, yr hwn a gyll oddi wrtho ef, a hithau yn ei gael: ni elfi ymguddio.

4 ¶ Ni chai weled asyn dy frawd neu ei fŷch yn gorwedd ar y ffordd, ac ymguddio oddi wrthynt; ond gan godi cyfod *meint* gyd âg ef.

5 ¶ Na fydded dilledyn gwr am wraig, ac na wisged gwr ddillad gwraig: o herwydd flaidd gan yr *ARGLWYDD* dy DDUW hwbw a'r a wnel hyn.

6 ¶ Pan ddaemwaino nyth aderyn i'th olwg ar dy ffordd, mewn un pren, neu ar y ddaear, & ohywion, neu âg wyau *ynddo*, a'r fam yn eistedd ar y cywion, neu ar yr wyau; na chymmer y fam gyd â'r cywion.

7 Gan olwng ti a ollng y fam, a'r cywion a gymmeri i ti; fel y byddo daioni i ti, ac yr estynech dy ddyddiau.

8 ¶ Pan adelladech dŷ newydd, yna y gwnei ganllawiau o *amgylch* i'th neu; fel na oedych wsed ar dy dŷ, pan syrthio neb oddi arno.

9 ¶ Na hausa dy winllan âg amryw *had*; rhag i ti halogi cymnyrch yr had a hauech, a chawd y winllan.

10 ¶ Nae ardd âg fŷch ac âg asyn ynghyd.

11 ¶ Na hwy ddilledyn o amryw ddefnydd, *meint* o wlan a llin ynghyd.

12 ¶ Plethau a weithi i ti ar bedwar cwr dy wisg yr ymwiagech & hi.

13 ¶ O chymmer gwr wraig, ac wedi myned atti, ei chasau;

14 A goeod yn ei herbyu anaf, a rhoddi allan enw drwg iddi, a dywedyd, Y wraig hon a gymmerais; a phan euthum atti, ni chefaia ynddi forwyndod:

15 Yna cymmered tad y llangoes a'i mam, a dygant *arwyddion* morwyndod y llangoes at henuriaid y ddinas i'r porth.

16 A dywedad tad y llangoes wrth yr henuriaid, Fy merch a roddais i'r gwr hwn yn wraig, a'i chasau y mae ef.

17 Ac wele, efe a gododd *iddi* anaf, gan ddywedyd, Ni chefaia yn dy fŷch forwyndod; ac fel dyma *arwyddion* morwyndod fy merch. Yna lledant y dilledyn y'ngwydd henuriaid y ddinas.

18 A henuriaid y ddinas honno a gymmerant y gwr, ac a'osparant ef.

19 A hwy a'i dirwyant ef *mewn* can *sicil* o arian, ac a'u rhoddant hwynt i dad y llangoes; o achos iddo ddwyn enw drwg ar y forwyn o Israel: a bydd hi yn wraig iddo; ac ni ddichon ei gyrru ymaith yn ei holl ddyddiau.

20 Ond os gwir fydd y peth, ac na chafwyd *arwyddion* morwyndod yn y llangoes:

21 Yna y dygant y llangoes at adrwes tŷ ei thad, a dnyion ei dinas a'i llabyddiant hi & meini, oni byddo farw; am iddi wneuthur ffobineb yn Israel, gan buteinio yn nhy ei thad: a thi a dnynti ymaith y drwg o'th fyag.

22 ¶ O cheffir gwr yn gorwedd gyd & gwraig brodol & gwr; byddant feirw ill dau, *ef* y

gwr a orweddodd gyd â'r wraig, a'r wraig hefyd : felly y tynni ymaith ddrwg o Israel. 23 ¶ O bydd llanoges o forwyn wedi ei dyweddio i wr, a chael o wr hi mewn dinas, a gorwedd gyd â hi :

24 Yna y dygwch hwynt ill dau i borth y ddinas honno, ac a'u llabyddiwrch hwynt â meini, fel y byddont feirw : y llanoges, oblegid na waeddodd, a *Mithau* yn y ddinas ; a'r gwr, o herwydd iddo ddarostwng gwraig ei gymmydog : felly ti a dynni ymaith y drygoni o'th fyg.

25 ¶ Ond os mewn maes y cafodd y gwr y llanoges wedi ei dyweddio, a'i threisio o'r gwr, a gorwedd gyd â hi : yna bydded farw y gwr a orweddodd gyd â hi yn unig.

26 Ond i'r llanoges ni chei wneuthur dim ; nid oes yn y llanoges bechod yn *haeddu* marwolaeth : o herwydd megis y cyfyd gwr yn erbyn ei gymmydog, a'i ddifeneidid ef, yr un modd y mae y peth hyn.

27 Oblegid yn y maes y cafodd efe hi : gwæddodd y llanoges oedd wedi ei dyweddio ; ac nid oedd nchubudd iddi.

28 ¶ O chaiff gwr langes o forwyn, heb ei dyweddio, ac ymafyd ynddi, a gorwedd gyd â hi, a'u dala hwynt :

29 Yna y rhydd y gwr a orweddodd gyd â hi, i dad y llanoges, ddeg a deugain o arian ; ac iddo y bydd yn wraig, am iddo ei darostwng hi : ni ddichon efe ei gyrru hi ymaith yn ei holl ddyddiau.

30 ¶ Na chymmered neb wraig ei dad, ac na ddinoethed odre ei dad.

PENNOD XXIII.

1 *Pwy a all, a phwy ni all ddyfod i'r gynnulleidfa.* 9 *Rhaid yw gochelyd afendid yn y llu.* 15 *Am y gwos f'fudur.* 17 *Am frynti.* 18 *Am aberthau fflaid.* 19 *usuriaeth.* 21 *addunedau.* 24 *a chamueddau.*

NA ddeued neb wedi ysigo ei elrin, na dis-
paidd, i gynnulleidfa yr ARGLWYDD.

2 Na ddeued basterdyn i gynnulleidfa yr ARGLWYDD ; y ddeged genhedlaeth iddo hefyd ni chaiff ddyfod i gynnulleidfa yr ARGLWYDD.

3 Na ddeled Ammoniad na Moabiad i gynnulleidfa yr ARGLWYDD ; y ddeged genhedlaeth hefyd o honynt na ddeued i gynnulleidfa yr ARGLWYDD byth :

4 Oblegid ni chyfaruant â chwi â bara ac â dwfr yn y ffordd, wrth eich dyfod o'r Aipht ; ac o achos cyflogi o honynt i'th erbyn Balaam mab Beor o Pethor ym Mesopotamia, i'th fellidithio di.

5 Eito yr ARGLWYDD dy DDUW ni fyn-nodd wrando ar Balaam : ond trodd yr ARGLWYDD dy DDUW y fellidith yn fendith i ti ; canys hofodd yr ARGLWYDD dy DDUW dydi.

6 Na chas eu heddwch hwynt, na'u daloni hwynt, dy holl ddyddiau byth.

7 ¶ Na ffeiddia Adomiad ; canys dy frawd yw : na ffeiddia Aiphtiad ; o herwydd dieithr fuost yn ei wlad ef.

8 Deued o honynt i gynnulleidfa yr ARGLWYDD y drydedd genhedlaeth o'r meibion a genhedlir iddynt.

9 ¶ Pan ei y llu allan yn erbyn dy elynion, yna ymgadw rhag pob peth drwg.

10 ¶ O bydd un o honot heb fod yn lân, o herwydd damwain nos ; eled allan o'r gwersyll ; na ddeued o fewn y gwersyll.

11 Ac ym min yr hwy ymolched mewn dwfr : yna wedi machludo yr haul, deued i fewn y gwersyll.

12 ¶ A bydded lle i ti o'r tu allan i'r gwersyll ; ac yno yr âi di allan.

13 A bydded gennynt raw-fion ym mysg dy arfau : a bydded pan eisteddych allan, gloddio o honot â hi, a thro a chuddia yr hyn a ddaeth oddi wrthyf.

14 O herwydd bod yr ARGLWYDD dy DDUW yn rhodio ym mhlith dy wersyllau, i'th war-edu, ac i'r odidi dy elynion o'th flaen di : am hynny bydded dy wersyllau yn sanctaidd ; fel na welo ynot ti ddim brynti, a thro'i oddi wrthyf.

15 ¶ Na ddyro at ei feistr was a ddiangodd atat oddi wrth ei feistr.

16 Gyd â thi y trig yn dy fyg, yn y fan a ddeuwis ; yn un o'th byrth di, lle byddo da ganddo ; ac na chystuddia ef.

17 ¶ Na fydded puttain o ferched Israel, ac na fydded putteinwr o feibion Israel.

18 Na ddrwg wobr puttain, na gwerth ci, i dŷ yr ARGLWYDD dy DDUW, mewn un adduned : canys y *maent* ill dau yn fflaid gan yr ARGLWYDD dy DDUW.

19 ¶ Na chymmer ocræth gan dy frawd ; ocræth arian, ocræth bwyd, ocræth dim y cymmerir ocræth am dano.

20 Gan estron y cymmerid ocræth ; ond na chymmer ocræth gan dy frawd : fel y bendithio yr ARGLWYDD dy DDUW di ym mhob peth y rhoddych dy law arno, yn y tir yr ydwyf yn myned iddo i'w feddiannu.

21 ¶ Pan addunedech adduned i'r ARGLWYDD dy DDUW, nac oeda ei thalu : canys yr ARGLWYDD dy DDUW gan ofyn a'i gofyn gennyf ; a byddai yn bechod ynot.

22 Ond os peidi ag addunedu, ni bydd pechod ynot.

23 Cadw a gwna yr hyn a ddaeth allan o'th wefusau ; megis yr addunedaist i'r ARGLWYDD dy DDUW oftrwm gwirfodd, yr hwn a draethaist â'th enau.

24 ¶ Pan ddelych i winllan dy gymmydog, yna bywta o rawnwin dy wala, wrth dy feddwl ; ond na ddod yn dy lestr yr un.

25 Pan ddelych i yd dy gymmydog, yna y cal dynnu y tywysenau â'th law ; ond ni chai osod crymman yn yd dy gymmydog.

PENNOD XXIV.

1 *Am ygar.* 5 *Nad rhaid i'r gwr newydd brodi fymed i ryfel.* 6, 10 *Am wustion.* 7 *Am ladron dynion.* 8 *Am y gwahan-gwysf.* 14 *talu cyfng.* 16 *barn.* 19 *ac elusen.*

DAN gymmero gwr wraig, a'i phriod ; yna oni chaiff hi ffwr yn ei olwg ef, o achos iddo gael rhyw afendid ynddi ; ysgrifenedd iddi lythyr ygar, a rhodded yn ei llaw hi, a gollynged hi ymaith o'i dŷ.

2 Pan elo hi allan o'i dŷ ef, a myned ymaith, a bod yn eiddo gwr arall :

3 Os ei gwr diweddaf a'i casâ hi, ac a ysgrif- ena lythyr ygar iddi, ac a'i rhydd yn ei llaw hi, ac a'i gollwng hi o'i dŷ ; neu os bydd marw y gwr diweddaf a'i cymmerodd hi yn wraig iddo :

4 Ni ddichon ei phrifd cyntaf, yr hwn a'i gollyngodd hi ymaith, ei chymmeryd hi drachefn i fod yn wraig iddo, wedi iddi ym- halogi : canys ffeidd-dra yw hyn o flaen yr ARGLWYDD ; ac na wna i'r wlad bechu, yr hon a rydd yr ARGLWYDD dy DDUW i ti yn etifeddiath.

5 ¶ Pan gymmero gwr wraig newydd, nac eled i ryfel, ac na rodder gofal dim arno : caiff fod gartref yn rhydd yn fwyddyn, a llawenâ ei wraig a gymmerodd.

6 ¶ Na chymmered neb faen isaf nac uchaf i felin ar wstl : canys y mae yn cymmeryd bywyd dyn yng ngwystl.

7 ¶ Pan gaffer gwr yn lladratta un o'i frodyr o feibion Israel, ac yn ymelwa arno,

neu yn ei werthu; yna lladder y lleidr hwnnw, a thynn di ymaith y drwg o'th fyag.

8 ¶ Gwylia ym mhla y gwahanglwyf, ar ddyfal-gadw, a gwneuthur yn ol yr hyn oll a ddyago yr offeiriad y Lefiaid i chwí: edrych-wch am wneuthur megis y gorchymynais wrthynt hwy.

9 Cofia yr hyn a wnaeth yr ARGLWYDD dy Dduw i Miriam ar y ffordd, wedi eich dyfod allan o'r Aiph.

10 ¶ Pan fenthyccioch i'th gymmydog fenthyg dim, na ddos i'w dŷ ef i gymmeryd ei wystl ef.

11 Allan y sefi; a dyged y gwr y benthyciaist iddo y gwystl allan attat tl.

12 Ac os gwr tlawd fydd efe, na chwag a'i wystl gyd â thi.

13 Gan ddadrododi dyro ei wystl iddo pan fachludo yr haul, fel y gorwedd yn ei wiag, ac y'th fendithio di: a bydd hyn i ti yn gyflawnder o flaen yr ARGLWYDD dy Dduw.

14 ¶ Na orthymma was cyfiog tlawd ac anghenus, o'th frodyr, neu o'th ddeithradryn, a fyddo yn dy dir o fewn dy byrth di.

15 Yn ei ddydd y rhoddi iddo ei gyfiog; ac na fachludo yr haul arno: canys tlawd yw, ac a' hyn y mae yn cynnal ei einioes: fel na lefo ar yr ARGLWYDD yn dy erbyn, a bod pechod ynot.

16 Na rudder i farwolaeth dadau dros blant, ac na rodder plant i farw dros dadau: pob un a roddir i farwolaeth am ei bechod ei hun.

17 ¶ Na wyra farn y ddeithr na'r ymddifad; ac na chymmer ar wystloraeth wiag y weddw.

18 ¶ Ond meddwl mai caeth-was fuost yn yr Aiph, a'th waredu o'r ARGLWYDD dy Dduw oddi yno: am hynny yr wyf fi yn gorchymyn i ti wneuthur y peth hyn.

19 ¶ Pan fedech dy gynhauaf yn dy faes, ac anghofio ysgub yn y maes, na ddychwel i'w chymmeryd: bydded i'r ddeithr, i'r ymddifad, ac i'r weddw; fel y bendithio yr ARGLWYDD dy Dduw di yn holl waith dy ddwyliaw.

20 Pan ysgydwdech dy olew-wydden, na loffa ar dy ol: bydded i'r ddeithr, i'r ymddifad, ac i'r weddw.

21 Pan gesgylch rawnwin dy winllan, na loffa ar dy ol: bydded i'r ddeithr, i'r ymddifad, ac i'r weddw.

22 Meddwl hefyd mai caeth-was fuost yn nhir yr Aiph: am hynny yr ydwyf fi yn gorchymyn i ti wneuthur y peth hyn.

PENNOD XXV.

1 Na rodder ychwaneg i ddeugain gwialennod. 4 Na chauer safn yr ŷch. 5 Am godi had i'w frawd. 11 Am y wraig ddi-gywilydd. 13 Am buysau anghyflawn. 17 Rhaid yw ddiŵo cofaduriaeth Amalec.

PAN fyddo ymrafael rhwng dynion, a dyfod i faml'w barnu; yna cyflawnhant y cyflawn, a chondemnant y beius.

2 Ac o bydd y mab drygionus i'w guro, pared y barnwr iddo orwedd, a phared ei guro ef ger ei fron, yn ol ei ddryganisaeth, dan rifedi.

3 Deugain gwialennod a rydd iddo, ac na chwaneged: rhag os chwanega, a'i guro ef a llawer gwialennod uwch law hyn, a dirmygu dy frawd yn dy olwg.

4 ¶ Na chau safn ŷch tra fyddo yn dyrnu.

5 ¶ Os brodyr a drigant ynghyd, a marw un o honynt, ac heb blentyn iddo; na phrotodod gwraig y marw yr ddeithr oddi allan: Aed ei chyfathrachwr attí, a chymmered hi yn wraig iddo, a gwnaed iddi ran cyfathrachwr.

6 A bydded i'r cyntaf-anedig a ymddygo hi

sefyll ar enw ei frawd a'w farw; fel na ddilêer ei enw ef allan o Israel.

7 Ac oni bydd boddlawn y gwr i gymmeryd ei gyfathrach-wraig; yna aed ei gyfathrach-wraig i fynu i'r porth at yr henuriaid, a dyweded, Gwrthododd fy nghyfathrachwr godi i'w frawd enw yn Israel: ni fyn efe wneuthur rhau cyfathrachwr â mi.

8 Yna galwed henuriaid ei ddinas am dano ef, ac ymddidlanant âg ef: o saif efe, a dywed-yd, Nid wyf fi foddllawn i'w chymmeryd hi;

9 Yna nesâed ei gyfathrach-wraig atto ef y'ngwyyd yr henuriaid, a dattoded ei esgid ef oddi am ei droed, a phoered yn ei wyneb ef, ac atteded, a dyweded, Felly y gwna'r i'r gwr nid adelado dŷ ei frawd.

10 A gelwir ei enw ef yn Israel, Tŷ yr hwn y dattodwyd ei esgid.

11 ¶ Os ymrynu dnyon ynghyd, sef gwr a'i frawd, a nesáu gwraig y naill i achub ei gwr o law ei darawydd, ac estyn ei llaw ac ymaflyd yn ei ddirgeloedd ef;

12 Torr ymaith ei llaw hi: nac arboded dy lygad hi.

13 ¶ Na fydded gennynt yn dy god amryw bwys, mawr a bychan.

14 Na fydded gennynt yn dy dŷ amryw fesur, mawr a bychan.

15 Bydded gennynt garreg unlaun a chyflawn; bydded gennynt ephaf unlaun a chyflawn: fel yr estyner dy ddyddiau ar y ddaear yr hon y mae yr ARGLWYDD dy Dduw yn ei rhoddi i ti.

16 Canys flaidd gan yr ARGLWYDD dy Dduw bob un a'r wnelo hyn, sef pawb a'r a wnel anghyflawnder.

17 ¶ Cofia yr hyn a wnaeth Amalec i ti ar y ffordd, pan ddaethoch allan o'r Aiph:

18 Yr hwn a'th gyfarfu ar y ffordd, ac a laddodd y rhai olaf o honot, yr holl weiniaid o'th ol di, a thi yn lluddedig, ac yn ddi-fygiol; ac nid ofnodd efe Dduw.

19 Am hynny bydded, pan roddo yr ARGLWYDD dy Dduw iti lonyddwch oddi wrth dy holl elynion oddi amgylch, yn y tir y mae yr ARGLWYDD dy Dduw yn ei roddi i ti yn etifeddiaeth i'w feddiannu, dynnu o honot ymaith goffadwriaeth Amalec oddi tan y nefoedd: nac anghofia hyn.

PENNOD XXVI.

1 Cyffes yr hwn a offrymno y cawell blaen-ffrwyth. 12 Gweddai yr hwn a roddo ei ddeg-ymmau y drydedd flwyddyn. 16 Y cyfummud rhwng Dduw a'r bobl.

A PHAN ddelych i'r tir y mae yr ARGLWYDD dy Dduw yn ei roddi i ti yn etifeddiaeth, a'i feddiannu, a phreswyllo ynddo;

2 Yna cymmer o bob blaen-ffrwyth y ddaear, yr hwn a ddygi o'th dir y mae yr ARGLWYDD dy Dduw yn ei roddi i ti, a gosod mewn cawell, a dos i'r lle a ddewisio yr ARGLWYDD dy Dduw i drigo o'i enw ef ynddo:

3 A dos at yr offeiriad a fydd yn y dyddiau hynny, a dywed wrtho, Yr ydwyf fi yn cyfadda heddyw i'r ARGLWYDD dy Dduw, fy nyfod i'r tir a dyngodd yr ARGLWYDD wrth ein tadau ar ei roddi i ni.

4 A chymmered yr offeiriad y cawell o'th law di, a gosoded ef o flaen allor yr ARGLWYDD dy Dduw:

5 A llefara dithau, a dywed ger bron yr ARGLWYDD dy Dduw, Syrïad ar ddarvoud am dano oedd fy nhad; ac efe a ddisgynodd i'r Aiph, ac a ymdeithiodd yno âg ychydig bobl, ac a aeth yno yn genedl fawr, gref, ac arml.

6 A'r Aiphtiaid a'n drygodd ni, a chystuddiasant ni, a rhoddasant arnom gaethlwyd caled.
7 A phan wadaasant ar ARGLWYDD DDUW ein tadau, clybu yr ARGLWYDD ein llaib ni a ghwelodd ein cystudd, a'n llafur, a'n gor-thrymder.

8 A'r ARGLWYDD a'n dug ni allan o'r Aipht a llaw gadarn, ac a braich etynedig, ac ág ofn mawr, ac ág arwyddion, ac a rhyfedd-odlau.

9 Ac efe a'n dug ni i'r lle hwn, ac a roes i ni y tir hwn; *sef* tir yn llifeirio o laeth a mel.

10 Ac yn awr, wela, mi a ddygais flaen-ffrwyth y tir a roddaist i mi, O ARGLWYDD: a gosod ef ger bron yr ARGLWYDD dy DDUW, ac addola ger bron yr ARGLWYDD dy DDUW.

11 Ymlawenycha hefyd ym mhob daioni a roddodd yr ARGLWYDD dy DDUW i ti, ac i'th deulu, tydi, a'r Lefiaid, a'r dŵieithr a fyddo yn dy fyssg.

12 ¶ Pan ddarffo i ti ddegymmu holl ddegwm dy gwnd, yn y drydedd flwyddyn, *sef* blwydd-yn y degwm; yna y rhoddi i'r Lefiaid, i'r dŵieithr, i'r ymddifad, ac i'r weddw; fel y bwyttant yn dy byrth di, ac y digoner hwynt.

13 A dywed ger bron yr ARGLWYDD dy DDUW, Dygais y peth cysegredig allan o'm tŷ, ac a'i rhoddais ef i'r Lefiaid, ac i'r dŵieithr, i'r ymddifad, ac i'r weddw, yn ol dy holl orchymynion a orchymynais i mi: ni throseddais *ddim* o'th orchymynion, ac nis angh-olais.

14 Ni fwyttiais o hono yn fy ngalar, ac ni ddygais ymaith o hono i afaenddi, ac ni roddais o hono dros y marw: gwardewais ar lais yr ARGLWYDD fy NUW; gwneuthum yn ol yr hyn oll a orchymynais i mi.

15 Edrych o drigle dy sancteiddrwydd, *sef* o'r nefoedd, a bendithia dy bobl Israel, a'r tir a roddaist i ni, megis y tyngaist wrth ein tadau; *sef* tir yn llifeirio o laeth a mel.

16 ¶ Y dydd hwn y mae yr ARGLWYDD dy DDUW yn gorchymyn i ti wneuthur y deddfau hyn a'r barnedigaethau: cadw dithau a gwna hwynt a'th holl galon, ac a'th holl ensaid.

17 Cymmerais yr ARGLWYDD heddyw i fod yn DDUW i ti, ac i rodio yn ei ffyrdd ef, ac i gadw ei ddeddfau, a'i orchymynion, a'i farnedigaethau, ac i wrando ar ei lais ef.

18 Cymmerodd yr ARGLWYDD dithau heddyw i fod yn bobl briodol iddo ef, megis y llefarodd wrthynt, ac i gadw o honot ei holl orchymynion:

19 Ac i'th wneuthur yn uchel goruwch yr holl genhedloedd a wnaeth efe, mewn clodd, ac mewn enw, ac mewn gogoniant; ac i fod o honot yn bobl sanctaidd i'r ARGLWYDD dy DDUW, megis y llefarodd efe.

PENNOD XXVII.

1 Gorchymyn y bobl i ysgrifenu y gyfraith ar gerrig; 5 ac i wneuthur allor o gerrig cyfain.

11 Rhannu y llwythau ar fynydd Garizim ac Ebal. 14 Cyhoeddi y maldithion ar fynydd Ebal.

YNA y gorchymynodd Moses, gyd â hen-uriaid Israel, i'r bobl, gan ddywedyd, Cedwch yr holl orchymynion yr ydwyf fi yn eu gorchymyn i chiw heddyw.

2 A bydded, yn y dydd yr elych dros yr Iorddonen i'r tir y mae yr ARGLWYDD dy DDUW yn ei roddi i ti, osod o honot i ti ger-rig mawrion, a chalcha hwynt a chalch.

3 Ac ysgrifena arnynt holl eiriau y gyfraith hon, pan elych drosodd, i fynydd i'r tir y mae yr ARGLWYDD dy DDUW yn ei roddi i ti, *sef* tir yn llifeirio o laeth a mel; megis ag y llefarodd ARGLWYDD DDUW dy dadau wrthynt.

4 A phan eloch dros yr Iorddonen, gosodwch y cerrig hyn, yr ydwyf fi yn eu gorchymyn i chiw heddyw, ym mnyydd Ebal, a chalcha hwynt a chalch.

5 Ac adeilada yno allor i'r ARGLWYDD dy DDUW, *sef* allor gerrig: na chyfod arnynt ar'f haiarn.

6 A cherrig cyfain yr adeileid allor yr ARGLWYDD dy DDUW; ac offrymma arni boeth-offrymmau i'r ARGLWYDD dy DDUW.

7 Offrymma hefyd hédd-aberthau, a bwytta yno, a llawenycha ger bron yr ARGLWYDD dy DDUW.

8 Ac ysgrifena ar y cerrig holl eiriau y gyfraith hon, yn eglur iawn.

9 ¶ A llefarodd Moses a'r offeiriad y Lefiaid wrth holl Israel, gan ddywedyd, Gwrando a chlyw, O Israel: Y dydd hwn y'th wnaethpwyd yn bobl i'r ARGLWYDD dy DDUW.

10 Gwrando gan hynny ar lais yr ARGLWYDD dy DDUW, a gwna ei orchymynion ef a'i ddeddfau, y rhai yr wyf fi yn eu gorchymyn i ti heddyw.

11 ¶ A gorchymynodd Moses i'r bobl y dydd hwnnw, gan ddywedyd,

12 Y rhai hyn a safant i fendithio y bobl ar fynydd Garizim, wedi eich myned dros yr Iorddonen: Simeon, a Lefi, a Judah, ac Issachar, a Joseph, a Benjamin.

13 A'r rhai hyn a safant i feldithio ar fynydd Ebal: Reuben, Gad, ac Aser, a Zabulon, Dan, a Naphtali.

14 ¶ A'r Lefiaid a lefarant, ac a ddywedant wrth bob gwr o Israel d'leif uchel,

15 Melldigedig yw y gwr a wnel ddelw gerfiedig neu dodeddig, *sef* fleidd-dra gan yr ARGLWYDD, gwaith dwylaw creffwr, ac a'i gosodo mewn lle dirgel. A'r holl bobl a atebant, ac a ddywedant, Amen.

16 Melldigedig yw yr hwn a ddirmygo ei dad neu ei fam. A dywedet yr holl bobl, Amen.

17 Melldigedig yw yr hwn a symmudo derfyn ei gymmydog. A dywedet yr holl bobl, Amen.

18 Melldigedig yw yr hwn a baro i'r dall gyfeirioln allan o'r ffordd. A dywedet yr holl bobl, Amen.

19 Melldigedig yw yr hwn a wyro fam y dŵieithr, yr ymddifad, a'r weddw. A dywedet yr holl bobl, Amen.

20 Melldigedig yw yr hwn a orweddo gyd â gwraig ei dad; o herwydd datguddiodd odre ei dad. A dywedet yr holl bobl, Amen.

21 Melldigedig yw yr hwn a orweddo gyd ág un anifail. A dywedet yr holl bobl, Amen.

22 Melldigedig yw yr hwn a orweddo gyd â'i chwær, merch ei dad, neu ferch ei fam ef. A dywedet yr holl bobl, Amen.

23 Melldigedig yw yr hwn a orweddo gyd â'i chwegr. A dywedet yr holl bobl, Amen.

24 Melldigedig yw yr hwn a darawo ei gymmydog yn ddirgel. A dywedet yr holl bobl, Amen.

25 Melldigedig yw yr hwn a gymmero wobr, er deneiddio gwaed gwirion. A dywedet yr holl bobl, Amen.

26 Melldigedig yw yr hwn ni pharhâo y'ng-eiriau y gyfraith hon, gan eu gwneuthur hwynt. A dywedet yr holl bobl, Amen.

PENNOD XXVIII.

1 Bendithion am ufudd-dod. 15 Maldithion am anufudd-dod.

AC OS gan wrando y gwardewi ar lais yr ARGLWYDD dy DDUW, i gadw ac i wneuthur ei holl orchymynion ef, y rhai yr ydwyf fi yn eu gorchymyn i ti heddyw; yna yr ARGLWYDD dy DDUW a'th esyd yn uwch na holl genhedloedd y ddaear.

2 A'r holl fendithion hyn a ddaw arnat, ac a'th oddiweddant, os gwrandewi ar lais yr AROGLWYDD dy DDUW.

3 Bendigedig fyddi di yn y ddinas, a bendigedig yn y maes.

4 Bendigedig fydd ffwrth dy fru, a ffwrth dy dir, a ffwrth dy anifail di, cynnydd dy wartheg, a diadellau dy ddefaid.

5 Bendigedig fydd dy gawell a'th does di.

6 Bendigedig fyddi di yn dy ddyfodiad i mewn, a bendigedig yn dy fynediad allan.

7 Rhydd yr AROGLWYDD dy elynion a ym-godant i'th erbyn yn lladdedig o'th ffaen di: trwy un ffordd y deuant i'th erbyn, a thrwy saith o ffyrdd y ffoant o'th ffaen.

8 Yr AROGLWYDD a orchymyn fendith arnat ti, yn dy drysoraid, ac yn yr hyn oll y dodech dy law arno; ac a'th fendithia yn y tir y maes yr AROGLWYDD dy DDUW yn ei roddi i ti.

9 Yr AROGLWYDD a'th gyfyd di yn bobl sanct-aidd iddo ei hun, megis y tyngodd wrthy, os cedwi orchymynion yr AROGLWYDD dy DDUW, a rhodio yn ei ffyrdd ef.

10 A holl bobloedd y ddaear a welant fod yn dy alw di ar enw yr AROGLWYDD, ac a ofnant rhagot.

11 A'r AROGLWYDD a'th lwydda di mewn daioni, yn ffwrth dy fru, ac yn ffwrth dy anifeiliaid, ac yn ffwrth dy ddaear, yn y tir a dyngodd yr AROGLWYDD i'th dadau ar ei roddi i ti.

12 Yr AROGLWYDD a egypt ei drysor daionus i ti, sef y nefoedd, i roddi gwlaw i'th dir di yn ei amser, ac i fendigo holl waith dy law: a thi a roddi echwyn i genhedloedd lawer, ac ni cheisti echwyn.

13 A'r AROGLWYDD a'th wna di yn ben, ac rid yn gynffon; hefyd ti a fyddi yn uchaf yn unig, ac nid yn isaf: os gwrandewi ar orchymynion yr AROGLWYDD dy DDUW, y rhai yr ydwyf yn eu gorchymyn i ti heddyw, i'w cadw, ac i'w gwneuthur;

14 Ac heb gilio o honot oddi wrth yr holl etrlau yr wyf fi yn eu gorchymyn i chwli heddyw, i'r tu deheu neu i'r tu aswy, gan fyned ar ol duwiau ddeithr, i'w gwasanaethu hwynt.

15 ¶ A bydd, oni wrandewi ar lais yr AROGLWYDD dy DDUW, gan gadw a gwneuthur ei holl orchymynion ef a'i ddeddfau, y rhai yr ydwyf yn eu gorchymyn i ti heddyw; y daw arnat yr holl feiddithion hyn, ac y'th oddiweddant.

16 Melldigedig fyddi di yn y ddinas, a melldigedig yn y maes.

17 Melldigedig fydd dy gawell a'th does di.

18 Melldigedig fydd ffwrth dy fru, a ffwrth dy dir, cynnydd dy wartheg, a diadellau dy ddefaid.

19 Melldigedig fyddi di yn dy ddyfodiad i mewn, a melldigedig yn dy fynediad allan.

20 Yr AROGLWYDD a ddenfyn arnat ti feidd, tralloed, a cherydd, yn yr hyn oll y dodech dy law arno, ac yn yr hyn a wnelych; nes dy ddinstrio a'th ddifetha di yn gyflym; am ddygioni dy weithredoedd yn y rhai y'm gwrthodast i.

21 Yr AROGLWYDD a wna i haint llyau wrthy, nes iddo dy ddifa oddi ar y tir yr ydwyf ti yn myned iddo i'w feddiannu.

22 Yr AROGLWYDD a'th dery a' dardodedig-aeth, ac a chryd poeth, ac a llosgfa, ac a gwes, ac a chleddyf, ac a difanniad, ac a maldier; a hwy a'th ddilynant nes dy ddi-fetha.

23 Dy nefoedd hefyd y rhai sydd uwch dy ben a fyddant yn bres, a'r ddaear yr hon sydd oddi tanat yn haianu.

24 Yr AROGLWYDD a rydd yn lle gwlaw dy

ddaear, i'wch a lludw: o'r nefoedd y diagyn arnat, hyd oni'th ddinstyriar.

25 Yr AROGLWYDD a wna i ti syrthio o ffaen dy elynion: trwy un ffordd yr ai di yn eu herbyn hwynt; a thi a fyddi ar waagar dros holl ddyrnasoedd y ddaear.

26 A'th gelain a fydd bwyd i holl ehedlaid y nefoedd, ac i anifeiliaid y ddaear; ac ni bydd a'u tarfo.

27 Yr AROGLWYDD a'th dery di a chornwyd yr Aiphit, ac a chlywyf y marchogion, ac a chrach, ac ag ysfa; o'r rhai ni ellir i'w iacháu.

28 Yr AROGLWYDD a'th dery di ag ynyfdrwydd, ac a dallineb, ac a syndod calon.

29 Byddi hefyd yn ymbalfau: ganol dydd fel yr ymbalfau y dall yn y tywyllwch; ac ni lwyddi yn dy ffyrdd: a diau y byddi orthrymmedig ac anrheithiedig byth, ac ni bydd a'th waredo.

30 Ti a ymagredi a gwraig, a gwr arall a gyd-orwedd a hi: ti a adeileddi dy, ac ni thrigi ynddo: ti a bleund wmlan, ac ni cheugli ei ffwrth.

31 Dy fych a leddir yn dy olwg, ac ni fwyttai o hono: dy asyn a ddygir trwy drais o ffaen dy wyneb, ac ni ddaw adref atat: dy ddefaid a roddir i'th elynion, ac ni byddi i ti achubydd.

32 Dy feibion a'th farched a roddir i bobl eraill, a'th lygaid yn gwelod, ac yn pallu am danynt ar hyd y dydd; ac ni bydd gallu ar dy law.

33 Fffwrth dy dir a'th holl lasur a fwytty pobl nid adnabuot; a byddi yn unig orthrymmedig a drylliedig bob amser:

34 A byddi walgotus, gan weledigaeth dy lygaid yr hon a welych.

35 Yr AROGLWYDD a'th dery di a chornwyd drygionus, yn y giiniau, ac yn yr esgeiriau, yr hwn ni ellir ei iacháu, o wadn dy droed hyd dy goryn.

36 Yr AROGLWYDD a'th ddwg di (a'th freshin a oodych arnat) at genedi nid adnabuot ti na'th ddau di; a gwasnaethi yno dduwiau ddeithr, pren a maen.

37 A byddi yn syndod, yn ddiareb, ac yn watwargedd, yn mhith yr holl bobloedd y rhai yr arwain yr AROGLWYDD di atynt.

38 Had lawer a ddygi allan i'r maes, ac ychydig a gesgli: o herwydd y locust a'i hysa.

39 Gwinllannoedd a blenni, ac a goleddi; ond gwin nid yf, ac ni chesgli y graemcia: canys pryfed a'u bwyty.

40 Olew-wydd a fydd i ti trwy dy holl derynau, ac ag olew ni'th iriz: o herwydd dy olew-wyddu a ddyhidla.

41 Meibion a merched a genhedli, ac ni byddant i ti: o herwydd hwy a fant i gaethiwed.

42 Dy holl breunau a ffwrthau dy dir a ddifa y locust.

43 Y ddeithr a fyddo yn dy frys a ddring arnat yn uchel uchel; a thi a ddiagyni yn isel isel.

44 Efe a fenthyccia i ti, a thi ni fenthycci iddo ef: efe a fydd yn ben, a thi a fyddi yn gynffon.

45 A'r holl feiddithion hyn a ddaw arnat, ac a'th eritidant, ac a'th oddiweddant, hyd oni'th ddinstyriar; am na wrandewi ar lais yr AROGLWYDD dy DDUW, i gadw ei orchymynion a'i ddeddfau ef, y rhai a orchymynodd efe i ti.

46 A byddant yr arwydd ac yn rhyfeddod arnat ti, ac ar dy had hyd byth.

47 Oblegid na wasanaethaist yr AROGLWYDD dy DDUW mewn llawenydd, ac mewn hyffryd-wch calon, am amldra pob dim:

48 Am hynny y gwasanaethi di dy elynion, y rhai a ddenfyn yr AROGLWYDD yn dy

mewn newyn, ac mewn syched, ac mewn noethni, ac mewn eisieu pob dim; ac efe a ddyry iau hailarn ar dy wddf, hyd oni ddi-nystrio efe dydi.

49 Yr ARLWYDD a ddwg i'th erbyn genedl o bell, *sef* o eithaf y ddaear, *mor gyflym* ag yr eheda yr eryr, cenedl yr hon ni ddealli ei hiaith;

50 Cenedl wyneb-galed, yr hon ni dderbyn wyneb yr henafgwr, ac ni bydd raslawn i'r llange.

51 A hi a fwytty ffrwyth dy anifelliaid, a ffrwyth dy ddaear, hyd oni'th ddi-nystrier: yr hon ni âd i ti yd, gwin, nac olew, cynnydd dy wartheg, na diadellau dy ddefaid, hyd oni'th ddifetho di.

52 A hi a warchae arnat ti yn dy holl byrth, hyd oni syrthio dy uchel a'th gedryn gaerau, y rhai yr ydwyt yn ymddiried ynddynt, trwy dy holl dir: hi a warchae hefyd arnat yn dy holl byrth, o fewn dy holl dir yr hwn a roddodd yr ARLWYDD dy DDUW i ti.

53 Ffrwyth dy fru, *sef* cig dy feibion, a'th ferched, y rhai a roddodd yr ARLWYDD dy DDUW i ti a fwyttai yn y gwarchae, ac yn y cyfyngdra a ddwg dy elyn arnat.

54 Y gwr tyner yn dy blith, a'r moethus iawn, a greulona ei lygad wrth ei frawd, ac wrth wraig ei fywces, ac wrth weddill ei feibion y rhai a weddillodd efe:

55 Rhag rhoddi i un o honynt o gig ei feibion, y rhai a fwytty efe; y eisieu gadaw iddo ddim yn y gwarchae ac yn y cyfyngdra, a'r hwn y cyfynga dy elyn arnat o fewn dy holl byrth.

56 Y wraig dyner a'r foethus yn dy fysg, yr hon ni phroffod osod gwadn ei throed ar y ddaear, gan fwythau a thynnerwch, a greulona ei llygad wrth yr ei mynwes, ac wrth ei mab, ac wrth ei merch.

57 Ac wrth ei phlentyn a ddaw allan o'i choroph, a'i meibion y rhai a blanta hi: canys hi a'u bwytty hwynt yn ddirgel, pan ballo pob dim *arall* yn y gwarchae ac yn y cyfyngdra, a'r hwn y cyfynga dy elyn arnat o fewn dy byrth.

58 Oni chedwi ar wneuthur holl eiriau y gyfraith hon, y rhai sydd ysgrifenedig yn y llyfr hwn, gan ofni yr enw gogoneddus ac ofnadwy hwn, YR ARLWYDD DY DDUW;

59 Yna y gwna yr ARLWYDD dy blaau di yn rhyfedd, a phlaau dy had; *sef* plaau mawron a pharhâus, a chlefydau drwg a pharhâus.

60 Ac efe a ddwg arnat holl clefydau yr Aipht, y rhai yr ofnaust rhagddynt; a glynant wrthyt.

61 Ie, pob clefyd, a phob pla, yr hwn nid *ys* ysgrifenedig yn y llyfr y gyfraith hon, a ddwg yr ARLWYDD arnat, hyd oni'th ddi-nystrier.

62 Felly chwi a adewir yn ychydig bobl, lle yr oeddy fel sêr y nefoedd o llosgwrtydd; o herwydd na wrandewaist ar lais yr ARLWYDD dy DDUW.

63 A bydd, megis ag y llawenyhodd yr ARLWYDD ynoch i wneuthur daloni i chwi, ac i'ch armlhâu; felly y llawenyha yr ARLWYDD ynoch i'ch dnystrio, ac i'ch difetha chwi: a diwreiddir chwi o'r tir yr wyt yn myned lldo i'r feddiannu.

64 A'r ARLWYDD a'th wasgar di ym mllith yr holl bobloedd, o'r *naill* gwr i'r ddaear hyd y cwrw *arall* i'r ddaear: a thi a wasanaethi yno dduwiau diethr, y rhai nid adnabuost ti na'th dadau; *sef* pren a masen.

65 Ac ym mllith y cenhedloedd hyn ni orphwyd, ac ni bydd gorphwysdra i wadn dy droed: canys yr ARLWYDD a rydd i ti yno

galon ofnus, a darfodedigaeth llygald, a thrist-wch meddwl.

66 A'th einioes a fydd y'nghrôg gyferbyn & thi; a thi a ofni nos a dydd, ac ni byddi aier o'th einioes.

67 Y bore y dywedi, O na ddeual yr hwyr! ac yn yr hwyr y dywedi, O na ddeual y bore! o achos ofn dy galon gan yr hwn yr ofni, a rhag gweledigaeth dy llygald yr hon a welych.

68 A'r ARLWYDD a'th ddychwel di i'r Aipht, mewn llongau, ar hyd y ffordd y dywedais wrthynt, na chwanegit ei gweled mwy: a chwi a ymwerthwch yno i'ch gelynyon yn gaethweision ac yn gaeth-forwynion, ac ni bydd a'ch pryno.

PENNOD XXIX.

1 *Moses yn annog y bobl i usfudd-dod, trwy gefio y gweithredoddad a welent.* 10 *Goed pawb ger bron yr Arglwydd, i fymed dan ei gyfammod ef.* 18 *Y mawr ddigofaint ar y nob a ymfendithio yn ei anwredd.* 29 *I Dduw y perthyn pethau dirgel.*

DYMA eiriau y cyfammod a orchymynodd yr ARLWYDD wrth Moses ei wneuthur & meibion Israel, yn nhir Moab, heb law y cyfammod a anmododd efe & hwynt yn Horeb.

2 ¶ A Moses a alwodd ar holl Israel, ac a ddywedodd wrthynt, Chwi a welsoch yr hyn oll a wnaeth yr ARLWYDD o flaen eich llygald chwi yn nhir yr Aipht, i Pharaoh, ac i'w holl weision, ac i'w holl dir;

3 Y profedigaethau mawrion a welodd eich llygald, yr arwyddion a'r rhyfeddodau mawrion hynny:

4 Ond ni roddodd yr ARLWYDD i chwi galon i wybod, na llygald i weled, na chlustiau i glywed, hyd y dydd hwn.

5 Arweiniais chwi hefyd yn yr anialwch ddeugain mlynedd: ni heneiddiodd eich dillad am danoch, ac ni heneiddiodd dy esgid am dy droed.

6 Bara ni fwyttasoch, a gwin neu mdfod gref nid yfaso: fel y gwybydddech dai yfod *ys* yr ARLWYDD eich Duw chwi.

7 A daethoch hyd y lle hwn: yna daeth allan Sehon brenhin Hesbon, ac Og brenhin Basan, i'n cyfarfod mewn rhyfel; a ni a'u lladasom hwynt:

8 Ac a ddygasom eu tir hwynt, ac a'i rhoisom yn etifeddiaeth i'r Reubeniaid, ac i'r Gad-laid, ac i hanner llwyth Manasseh.

9 Cedwch gan hynny eiriau y cyfammod hwn, a gwnewch hwynt; fel y llwyddoch ym mhob peth a wneloch.

10 ¶ Yr ydych chwi oll yn sefyll heddyw ger bron yr ARLWYDD eich Duw; penaethiaid eich llwyth, eich henuriaid, a'ch swyddogion, a holl yfr Israel,

11 Eich plant, eich gwragedd, a'th ddeithredym yr hwn *sydd* o fewn dy wersyll, o gymynydd dy goed hyd wehynnydd dy ddwr:

12 I fymed o honot dan gyfammod yr ARLWYDD dy DDUW, a than ei gynghrair ef, yr hwn y mas yr ARLWYDD dy DDUW yn ei wneuthur & thi heddyw:

13 I'th sierhâu heddyw yn bobl lldo ei hun, ac i fod o hono yntau yn DDUW i ti, megis y llefarodd wrthynt, ac fel y tyngodd wrth dy dadau, wrth Abraham, wrth Isaac, ac wrth Jacob.

14 Ac nid & chwi yn unig yr ydwyf fi yn gwneuthur y cyfammod hwn, a'r cynghrair yna;

15 Ond a'r *hwn* sydd yma gyd & ni yn sefyll heddyw ger bron yr ARLWYDD ein Duw, ac a'r *hwn* nid *ys* yma gyd & ni heddyw:

16 (Canys chwta a wyddoch y modd y trigasom ni yn nhir yr Aiphth, a'r modd y daethom trwy ganol y cenhedloedd y rhai y dacthoch trwyddynt.

17 A chwta a welsoch eu ffeidd-dra hwynt a'u heilun-dduwiau, pren a maen, arian ac aur, y rhai oedd yn eu mysg hwynt)

18 Rhag bod yn eich mysg wr neu wraig, neu deulu, neu lwyth, yr hwn y try ei galon heddyw oddi wrth yr ARGLWYDD ein Duw, i fyned i wasanaethu duwiau y cenhedloedd hyn; rhag bod yn eich mysg wreiddyn yn dwyn gwenwyn a wermod:

19 A bod, pan glywo efe eiriau y feldith hon, ymfendithio o hono yn ei galon ei hun, gan ddywedyd, Heddwch fydd i mi, er i mi rodio y'nghyndyrwydd fy nghalon, i chwaneu meddwod at syched.

20 Ni fyn yr ARGLWYDD faddeu iddo; canys yna y myga digloneidd yr ARGLWYDD a'i eiddidded yn erbyn y gwr hwnnw, a'r holl feldithion sydd ysgrifenedig yn y llyfr hwn a orwedd arno ef, a'r ARGLWYDD a ddilëa ei enw ef oddi tan y nefoedd.

21 A'r ARGLWYDD a'i neilldua ef oddi wrth holl lwythau Israel, i gael drwg, yn ol holl feldithion y cyfammod a ysgrifenydd yn llyfr y gyfraith hon.

22 A dywed y genhedlaeth a ddaw ar ol, sef eich plant chwta, y rhai a godant ar eich ol chwta, a'r ddeithir yr hwn a ddaw o wlad bell, pan welont blâu y wlad hon, a'i chlyfduau, trwy y rhai y mae yr ARGLWYDD yn ei chlywyo hi;

23 A'i thir wedi ei loegi oll gan frwmstan a halen, na heuir ef, ac na flaen-dardda, ac na ddaw i fynu un llysiuyn ynddo, fel dinystr Sodom a Gomorrah, Admah a Seboim, y rhai a ddinystriodd yr ARGLWYDD, yn ei lid a'i ddigofaint:

24 Ie, yr holl genhedloedd a ddywedant, Pam y gwnaeth yr ARGLWYDD fel hyn i'r tir hwn? pa ddigter yw y digofaint mawr hwn?

25 Yna y dywedir, Am wrthod o honyt cyfammod ARGLWYDD Dduw eu tadau, yr hwn a ammododd efe & hwynt pan ddug efe hwynt allan o dir yr Aiphth.

26 Canys aethant a gwasanaethasant dduwiau ddeithir, ac ymgrymmasant iddynt; sef duwiau nid adwneant hwy, ac ni roddasai efe iddynt.

27 Am hynny yr ennynodd digloneidd yr ARGLWYDD yn erbyn y wlad hon, i ddwyn ari bob melliith a'r y sydd ysgrifenedig yn y llyfr hwn.

28 A'r ARGLWYDD a'u dinystriodd hwynt o'u tir mewn digofaint, ac mewn digter, ac mewn lliid mawr, ac a'u gytrodd hwynt i wlad arall, megis y *goclis* heddyw.

29 Y dirgeidigaethau sydd eiddo yr ARGLWYDD ein Duw, a'r *petkau* amlwg a roddwyd i ni, ac i'n plant hyd byth; fel y gwnelom holl eiriau y gyfraith hon.

PENNOD XXX.

1 *Aidaw trugareddau mawr i'r edifiriol.* 11 *Bod y gorchymyn yn eglur.* 15 *Gosod angau ac einioes o flaen y bobl.*

A PHAN ddelo yr holl bethau hyn arnat, a sef y fendith a'r feldith, y rhai a roddais o'th flaen, ac adgoffio o honot *heyni* ym mysg yr holl genhedloedd y rhai y'th yrrodd yr ARGLWYDD dy Dduw di attynt;

2 A dychwelyd o honot at yr ARGLWYDD dy Dduw, a gwrando ar ei lais ef, yn ol yr hyn oll yr ydwyf yn ei orchymyn i ti heddyw, ti a'th blant, a'th holl galon, ac a'th holl enaid:

3 Yna y dychwel yr ARGLWYDD dy Dduw

dy gaethiwed, ac y cymmer drugaredd arnat, ac y try, ac a'th gaegi o fyng yr holl bobloedd lle y'th wasgato yr ARGLWYDD dy Dduw di.

4 Pe y'th wthid i eithaf y nefoedd, oddi yno y'th gasglai yr ARGLWYDD dy Dduw, ac oddi yno y'th gymmerai.

5 A'r ARGLWYDD dy Dduw a'th ddwg i'r tir a feddiannodd dy dadau, a thithau a'i meddienni: ac efe a fydd dda wrthyt, ac a'th wna yn amlach na'th dadau.

6 A'r ARGLWYDD dy Dduw a enwaeda dy galon, a chalon dy had, i garu yr ARGLWYDD dy Dduw a'th holl galon, ac a'th holl enaid, er mwyn cael o honot fyw.

7 A'r ARGLWYDD dy Dduw a rydd yr holl feldithion hyn ar dy elynion, ac ar dy gasion, y rhai a'th erlidiant di.

8 Tithau a ddychweli, ac a wrandewi ar lais yr ARGLWYDD, ac a wnai ei holl orchymynion ef, y rhai yr ydwyf yn eu gorchymyn i ti heddyw.

9 A'r ARGLWYDD dy Dduw a wna i ti lwyddo yn holl waith dy law, yn frwyth dy fru, ac yn frwyth dy anifeiliaid, ac yn frwyth dy dir, er daioni: canys tryd yr ARGLWYDD i lawenychu ynot, i *sewelu'r* daloui i ti, fel y llawenyhodd yn dy dadau;

10 Os gwrandewi ar lais yr ARGLWYDD dy Dduw, i gadw ei orchymynion ef a'i ddeddfau, y rhai sydd ysgrifenedig yn llyfr y gyfraith hon; os dychweli at yr ARGLWYDD dy Dduw a'th holl galon, ac a'th holl enaid.

11 ¶ O herwydd y gorchymyn yma, yr ydwyf yn ei orchymyn i ti heddyw, nid yw guddiedig oddi wrthyt, ac nid yw bell.

12 Nid yn y nefoedd y mae, i ddywedyd o honot, Pwy a ddring drosom i'r nefoedd, ac a'i dwg i ni, fel y clywom, ac y gwnelom ef?

13 Ac nid o'r tu hwnt i'r môr y mae, i ddywedyd o honot, Pwy a dramwya drosom ni i'r tu hwnt i'r môr, ac a'i dwg ef i ni, fel y clywom, ac y gwnelom ef?

14 Canys y gair *sydd* agos iawn attat, yn dy enau, ac yn dy galon, i'w wreuthur ef.

15 ¶ Wele, rhoddais o'th flaen headdy einioes a daioni, ac angau a drygion:

16 Lle yr ydwyf fi yn gorchymyn i ti heddyw ganu yr ARGLWYDD dy Dduw, i rodio yn ei ffyrdd ef, ac i gadw ei orchymynion, a'i ddeddfau, a'i farnedigathau ef; fel y byddych fyw, ac y'th amliâer, ac y'th fendithio yr ARGLWYDD dy Dduw yn y tir yr wyt ti yn myned iddo i'w feddiannu.

17 Ond os try dy galon ymaith, fel na wrandawech, a'th yrru i ymgrymmu i dduwiau ddeithir, a'u gwasanaethu hwynt;

18 Yr wyf yn ymnegi i chwli heddyw, y difethir chiwi yn ddau, ac nad estynwch ddyddiau yn y tir yr ydwyf yn myned dros yr Iorddonen i fyned i mewn iddo i'w berchenog.

19 Galw yr wyf yn dyst i'th erbyn heddyw y nefoedd a'r ddasear, roddi o honot o'th flaen di einioes ac angau, fendith a melliith: dewis dithau yr einioes, fel y byddych fyw, ti a'th had;

20 I garu o honot yr ARGLWYDD dy Dduw, a gwrando ar ei lais ef, a glynu wrtho (canys efe yw dy einioes di, ac estyniad dy ddyddiau) fel y trigech yn y tir a dyngodd yr ARGLWYDD wrth dy dadau, wrth Abraham, wrth Isaac, ac wrth Jacob, ar ei roddi iddynt.

PENNOD XXXI.

1 *Moses yn rhoi cywir yn y bobl.* 7 *ac yn Josua: 9 yn rhoddi y gyfraith i'r offeiriad, i'w darllen ar y seithfed flwyddyn i'r bobl.* 14 *Duw yn rhoddi clare ar Josua, 19 a*

i dyffwrtholwch yn erbyn y bobl. 24 Moses yn gorchymyn i lyfr y gyfraith i'r Lefaid i'w gwddo. 28 Moses yn rhysgruddio y bobl o'u hanwfuadd-dod i Ddauo, wedi ei farwolaeth ef.

A MOSES a aeth ac a lefarodd y geiriau hyn wrth holl Israel;

2 Ac a ddywedodd wrthynt, Mab chwe-ugain mynedd ydwyf fi heddyw; ni allaf mwy fyned allan, a dyfod i mewn: yr ARGLWYDD hefyd a ddywedodd wrthyf, Ni chiel fyned dros yr Iorddonen hon.

3 Yr ARGLWYDD dy Dduw sydd yn myned drosodd o'th flaen di; efe a ddinystria y cenhedloedd hyn o'th flaen, a thi a'u meddienni hwynt: Josua hefyd, efe a d droesodd o'th flaen, fel y llefarodd yr ARGLWYDD.

4 A'r ARGLWYDD a wnaiddyt fel y gwnaeth i Sehon ac i Og, brenhinoedd yr Amoriaid, ac i'w thr hwynt, y rhai a ddinystriodd efe.

5 A rhydd yr ARGLWYDD hwynt o'ch blaen chwi; gwnewch chwithau iddynt hwy yn ol yr holl orchymynion a orchymynais i chwi.

6 Ymgyrthwch, ac ymnerthwch; nac oftwch, ac na ddechrynwch rhagddynt: canys yr ARGLWYDD dy Dduw sydd yn myned gyd â thi; ni'th edy, ac ni'th wrthyd.

7 ¶ A Moses a alwdd ar Josua, ac a ddywedodd wrtho, y'ngolwg holl Israel, Ymgadarnha, ac ymmertha: canys ti a'ŷi gyd a'r bobl yma i'r tir a dyngodd yr ARGLWYDD wrth eu tadau hwynt ar ei roddi iddynt; a thi a'i rhenni yn eiddafiaeth iddynt.

8 A'r ARGLWYDD hefyd sydd yn myned o'th flaen di; efe a fydd gyd â thi; ni'th edy, ac ni'th wrthyd: nac ofna, ac na lwftha.

9 ¶ A Moses a ygrifenodd y gyfraith hon, ac a rhoddes a'r yr offeiriad mabion Lefi, y rhai a ddygent arch cyfammod yr ARGLWYDD, ac at holl henuriaid Israel.

10 A Moses a orchymynodd iddynt, gan ddywedyd, Yn ol pob saith mlynedd, ar yr amser nodedig, ar flwyddyn y gollyngod, ar wyl y pebyll.

11 Pan ddelo holl Israel i ymddangos ger bron yr ARGLWYDD dy Dduw, yn y lle a ddewisodd efe; y darlenni y gyfraith hon o flaen holl Israel, lle y clywnt.

12 Cynnull y bobl ynghyd, y gwyr, y gwragedd, a'r plant, a'r ddeithr-dwyn a fyddo o fewn dy byrth; fel y gwrandawont, ac fel y dysgont, ac yr ofhont yr ARGLWYDD eich Duw, ac yr edrychont am wneuthur holl eiriau y gyfraith hon;

13 Ac y byddo i'w plant, y rhai ni wybuant ddim, glywed a dysgu o'fni yr ARGLWYDD eich Duw, yr holl ddyddiau y byddoch fyw yn y tir yr ydych yn myned iddo dros yr Iorddonen i'w feddiannu.

14 ¶ A dywedodd yr ARGLWYDD wrth Moses, Wele, nesodd y dyddiau i ti i farw: galw Josua, a sefuch ger bron ym mhabel y cyfarfod, fel y rhoddwyf orchymynion iddo ef. Yna yr aeth Moses a Josua, ac a safasant ger bron ym mhabel y cyfarfod.

15 A'r ARGLWYDD a ymddangosodd y babell mewn colofn gwmmlwl: a'r goloffi gwmmlwl a safodd ar ddrws y babell.

16 ¶ A dywedodd yr ARGLWYDD wrth Moses, Wele, ti a orweddai gyd a'th dadau; a'r bobl yma a gyfyd, ac a buteiniant ar ol ddiwisi ddeithriaid y tir y maent yn myned i mewn iddo, ac a'm gwrthyd i, ac a dyz fy nghyfammod a wneuthum ag ef.

17 A'm dig a enny yn eu herbyn y dydd hwnnw; a mi a'u gwrthodaf hwynt, ac a guddiaf fy wyneb oddi wrthynt; a bywytteir ef, a drygw lawer a chyfyngderau a ddigwyddiant iddo ef; a'r dydd hwnnw y dywed

efe, Onid am nad yw yr Arglwydd yn fy mysg y digwyddodd y drwg hwn i mi?

18 Canys myfi gan guddio a guddiaf fy wyneb y dydd hwnnw, am yr holl ddrwygion a wnaeth efe, pan drodd at dduwiau deithr.

19 Ygrifenwch yr awr hon gan hynny i chwi y gan hon: dysg hi hefyd i feibion Israel, a gosod hi yn eu genau hwynt; fel y byddo y gan hon ya dyst i mi yn erbyn ineibion Israel.

20 Canys dygaf ef i dir yn llifefrio o laeth a mel, yr hwn a addeuals trwy lw i'w dadau ef; fel y bywyttao, ac y digoner, ac yr eio yn fras: ond efe a dry at dduwiau deithr, ac a'u gwanaetha hwynt, ac a'm dirmyga i, ac a ddiddymma fy nghyfammod.

21 Yna, pan ddigwyddo iddo ddrygw lawer a chyfyngderau, y bydd i'r gan hon dystiofaethu yn dyst yn ei wyneb ef: canys nid anghofir hi o enau ei had ef: o herwydd mi a adwaen ei fwriad y mas efe yn ei amcarn heddyw, cyn dwyn o honof fi ef i'r tir a addeuals trwy lw.

22 ¶ A Moses a ygrifenodd y gan hon ar y dydd hwnnw, ac a'i dygodd hi i feibion Israel.

23 Efe a orchymynodd hefyd i Josua mab Nun, ac a ddywedodd, Ymgyrtha, ac ymnertha: canys ti a arweinfe feibion Israel i'r tir a addeuals iddynt trwy lw: a mi a fyddaf gyd â thi.

24 ¶ A phan ddarfu i Moses ygrifennu geiriau y gyfraith hon ar lyfr, hyd eu diwedd hwynt;

25 Yna y gorchymynodd Moses i'r Lefaid y rhai oedd yn dwyn arch cyfammod yr ARGLWYDD, gan ddywedyd,

26 Cymmerwch lyfr y gyfraith hon, a gosodwch ef ar ystlys arch cyfammod yr ARGLWYDD eich Duw; fel y byddo yno yn dyst i'th erbyn.

27 Canys mi a adwaen dy wrthrysgurwydd, a'th war-galedrwydd: wele, a myfi eto yn fyw gyd â chwi heddyw, gwrthryfeigar yn erbyn yr ARGLWYDD fuoch; a pha faint mwy y byddoch wedi fy marw?

28 Ceisgwch attaf holl henuriaid eich lwythau, a'ch swyddogion: fel y llefarwyf y geiriau hyn lle y clywont hwy, ac y cymmerwyf y nefoedd a'r ddaear yn dystion yn eu herbyn hwy.

29 Canys mi a wn, wedi fy marw, gan lygru yr ymlygrwch, ac y cilwch o'r ffordd a orchymynais i chwi, ac y digwydda i chwi ddrwg yn y dyddiau diweddar; am y gwnewch ddrwygion y'ngolwg yr ARGLWYDD, i'w ddigio ef a gweithredoedd eich dwylaw.

30 A llefarodd Moses lle y clyba holl gymulleidia Israel eiriau y gan hon, hyd eu diwedd hwynt.

PENNOD XXXII.

i Cwm Moses, yr hon sydd yn gosod allan drugaredd Ddauo a'i ddial. 46 Moses yn annog y bobl i ystyried y gan. 48 Duw yn ei arfon ef i fynydd Nebo, i wled y wlad, ac i farw.

GWRANDEWCH, y nefoedd, a llefaraf; a chlywed y ddaear eiriau fy ngenau;

3 Fy athrawiaeth a ddefnyddia fel gwlaw: fy ymadrodd a ddifera fel gwllth; fe gwllth-wlaw ar ir-wall, ac fel awodydd ar laswellt.

3 Canys enw yr ARGLWYDD a gyhoeddaf fi: rhoddwch sawredd i'n Duw ni.

4 Efe sy y Graig; perffiaith yw ei weithred; canys ei holl ffyrdd ydynt farn: Duw gwirionedd, a heb anwreidd, cyflawn ac unlawn yw efe.

5 Y genhedlaeth wyrog a throffus a ymlygrodd yn ei erbyn trwy eu bai, heb ffordd yn blant iddo ef.

6 Ai hyn a delwch fr **ANELWYDD**, bobl ynfyd ac anghall? onid efe yw dy dad a' th brynwr? onid efe a' th wnaeth, ac a' th sicrhodd?

7 ¶ Cofia y dyddiau gynt; ystyriwch flynddoedd cenhediath a' cenhediath: gofyn i' th dad, ac efe a fynega i ti; i' th henuriaid, a hwy a ddywedant wrthyf.

8 Pan gyfrannodd y Guroehaf etifeddisech y cenhedloedd, pan neilliodd efe feibion Adda, y gosododd efe dertynau y bobloedd yn ol rhifedl meibion Israel.

9 Canys rhan yr **ANELWYDD** yw ei bobl; Jacob yw rhan ei etifeddisech ef.

10 Efe a'i cafodd ef mewn tri anial, ac mewn diffaethwch gwag erebyll: arweiniodd ef o amgylch, a pharodd iddo ddeall, a chadwodd ef fel canwyd ei lygad.

11 Fel y cyfyd eryr ei nyth, y castella dros ei gywion, y lleda ei esgyl, y cymmer hwynt, ac a' th dwg ar ei adenydd;

12 **Felly** yr **ANELWYDD** yn unig a'i harweiniodd yntau, ac nid oedd duw dleistr gyd ag ef.

13 Gwnaeth iddo farchogaeth ar uchelder y ddear, a bwyta cwnd y maes, a sugno mel o'r graig, ac olew o'r graig gallestr;

14 Ymenyn gwartheg, a lleoth defaid, ynghyd â braserd wyn, a hyrdodd o rywogaeth Hasan, a bychod, ynghyd â braserd grawa gwenith, a phur-waed grawnwin a yfaist.

15 ¶ A'r uniau'n aeth yn fras, ac a wingodd; brasiaist, tewychaist, pwyntiaist: yna efe a wrthododd **DDUW**, yr **hwn** a'i gwnaeth, ac a ddfystyrododd **Graig** ei iachawriaeth.

16 A dleistr **dawriau** y gyrasant eiddgedd arno; a ffeidd-dra y digasant ef.

17 A berthasant i gythreuliaid, nid i **DDUW**; i dduwiau nid adwaenent, i rai newydd diweddar, y rhai nid ofnodd eich tadau.

18 Y **Graig** a' th genhedlodd a anghofiaist ti, a'r **Duw** a' th lunoedd a ollyngiaist ti dros gof.

19 Yna y gwelodd yr **ANGLWYDD**, ac a'u ffeiddlodd **hwynt**; o herwydd et ddigio gan ei feibion, a'i ferched.

20 Ac efe a ddywedodd, Cuddiaf fy wyneb oddi wrthynt, edrychaf beth **fydd** eu diwedd hwynt: canys cenhediath droffus **ydyn** hwy, meibion heb fyddlondeb ynddynt.

21 Hwya yrrasant eiddgedd arnaf a'r **pet** nid oedd **DDUW**; digasant fi a'u hoferedd: minnau a yrraf eiddgedd arnynt hwythau a'r **rhai** nid **ydyn** bobl; a' cenedl ynyf y digiaf hwynt.

22 Canys tan a gynneuwyd yn fy nig, ac a lyg hyd uffern isod, ac a ddiŵa y tir a'i gynnyrch, ac a wna i sylfenni y mynyddoedd ffigu.

23 Casglaf ddyrgau arnynt; treuliaf fy saethau arnynt.

24 Llosgedig **fyddant** gan newyn, ac wedi eu bwyta gan wres poeth, a chwera ddiastyr: arfonaf hefyd arnynt ddamnedd bystfildod, ynghyd â gwenwyn seirph y llwch.

25 Y cleddyf oddi allan, a dychryn oddi fewn, a ddfetha y gwr teuangar a'r wryf **hefyd**, y plentyn sugno ynghyd a'r gwr briglywyd.

26 Dywedais, Gwasgarrf hwynt i gonglau, para'i w cofadwriaeth ddarvoud o'fsg dynion;

27 Oni bai i mi ofni dig y gelym, rhag i' w gwrthwynebwyr ymddwyn yn ddiethr, a rhag dywedyd o honynt, Ein llaw uchel ni, ac nid yr **ANGLWYDD**, a wnaeth hyn oll.

28 Canys cenedl heb gyngor **ydyn** hwy, ac heb ddeall ynddynt.

29 O na baent ddoethion, na ddeallent hyn, nad ystyrient eu diwedd!

30 Pa fodd yr ymfidiai un ai, ac y gyrrai dau ddengmfi i ftoi, ond am werthu o'u Craig hwynt, a chaw o'r **ANGLWYDD** arnynt?

31 Canys nid fel ein **Craig** ni y mas eu craig hwynt; a bydded ein galyntion yn farawyr.

32 Canys o winydded Sodom, ac o fawydd Gomorrah, y mas eu gwinaydded hwynt: eu grawnwin hwynt **sydd** rawnwin bustlaidd; grawn-sypiau chwervom **sydd** iddynt.

33 Gwenwyn dreigiau **yw** eu gwina hwynt, a chreulawn wenwyn asplaid.

34 Onid yw hyn y ngatodd gyd â myf, wedi ei selio ym mysg fy nhyrsorau?

35 I mi y **perlym** dial, a thalu y pwyth; mewn pryd y llithr eu troed hwynt: canys agos yw dydd eu trychineb, a phrysuero y mas yr hyn a barottwydd iddynt.

36 Canys yr **ANELWYDD** a farna ei bobl, ac a edifarhá am ei weision; pan welo ymadaw o'u nerth, ac nad oes na gwarchaediog, na gweddilledig.

37 Ac efe a ddywed, Pa le y mas eu duwiau hwynt, o'r graig yr ymddirdasant ynddi.

38 Y rhai a fwytiantant fraser o'r habertbau, ac a yffasant win eu diod-offwrn? codant a chynnothwyant ehw, a byddant loches i chwi.

39 Gwelwch bellaeh mai myf, myf yw efe; ac nad oes duw ond myf: myf sydd yn lladd, ac yn byrhau; myf a archeoliaf, ac mi a feddyginaethaf: ac ni **bydd** a schubo e'm llaw.

40 Canys codaf fy llaw i'r nefoedd, a dywedaf, Mi a fyddaf fyw byth.

41 Os hogarf y nghleddyf ddielaer, ac yrnafyd o'm llaw mewn barn; dychwelaif ddial ar fy ngalyntion, a thalaif y pwyth i'm casellon.

42 Meddwaf fy saethau a gwaeid (a'm cleddyf a fwtyt gig) a gwaeid y lladdedig a'r caeth, o ddechru dial ar y gelym.

43 Y cenhedloedd, Mawenhwch **gyd** a'i bobl ef: canys efe a ddial waeid ei weision, ac a ddychwel ddial ar ei eiyantion, ac a drugarhá wrth ei dir a'i bobl ei hun.

44 ¶ A daeth Moses ac a lefarodd holl eiriau y gan hon lle y ddyba y bobl, efe a Josua maib Num.

45 A darfu i Moses lefaru yr holl eiriau hyn wrth holl Israel:

46 A dywedodd wrthynt, Meddyllwch yn eich calonnau am yr holl eiriau yr ydwyf yn eu tystiolaethu wrthyf heddyw; y rhai a orchymynwch i'ch plant, i edrych am wneuthur holl eiriau y gyfraith hon.

47 Canys nid gair ofer yw hwn i chwi: o herwydd eich einioes ehw yw efe; a thrwy y gair hwn yr estynwch dyddiau yn y tir yr ydych yn myned iddo dros yr Iorddonen i'w feddiannu.

48 ¶ A'r **ANGLWYDD** a lefarodd wrth Moses ynghoroph y dydd hwnnw, gan ddywedyd,

49 Esgyn i'r mynydd Abarim hwn, sef mynydd Nebo, yr hwn **sydd** yn nhir Moab, ar gyfer Jericho; ac edrych ar wlad Canaan, yr hon yr ydwyf i yn ei rhoddi i feibion Israel yn etifeddiath.

50 A bydd farw yn y mynydd yr esgyni iddo, a chasglwr di at dy bobl; megis y bu farw Aaron dy frawd ym mynydd Hor, ac y casglwyd ef at ei bobl:

51 O herwydd gwrthryfelasoeh i'm herbyn ym mysg meibion Israel, wrth ddyfroedd cynnen Cades, yn anialwch Sin; oblegid ni'm sancteiddiasoeh ym mhilth meibion Israel.

52 Canys y wlad a gai di ei gwelod ar dy gyfar; ond yno nid ai, i'r tir yr ydwyf i yn ei roddi i feibion Israel.

PENNOD XXXIII.

3 Ardderehuogrywyd **Duw**. 6 Bendithion y ddeuddeg **llwyth**. 26 Golliddeuogrywyd **Israel**.

A DYMA y fendith a'r hon y bendithiodd Moses gwr Duw feibion Israel, cyn ei farwolaeth.

2 Ac efe a ddywedodd, Yr ARGWYDD a ddaeth allan o Sinai, ac a gododd o Seir iddynt; ymlwyrchodd o fynydd Paran, ac efe a ddathyl gyfraith o'i ddeheulaw iddynt.

3 Caru y mae efe y bobl: ei holl saint ydynt yn dy law: a hwy a ymlynasant wrth dy draed; pob un a dderbyn o'th eiriau.

4 Moses a orchymynodd gyfraith i ni, yn etifeddiath i gynnulleidfa Jacob.

5 Ac efe oedd frenhin yn Israel, pan ymgasglodd pennau y bobl ynghyd d llwythau Israel.

6 ¶ Bydded fyw Reuben, ac na fydded farw, ac na bydded ei ddyinion ychydig o rifed.

7 ¶ Bydded hyn hefyd i Judah. Ac efe a ddywedodd, Clyw, O ARGWYDD, lais Judah, ac at ei bobl dwg ef: digon fyddo iddo ei ddwyllaw ei hun, a bydd gynhorth rhag ei elynion.

8 ¶ Ac am Lefi y dywedodd, Bydded dy Thummim a'th Urim i'th wr sanctaidd, yr hwn a brofaist ym Massah, ac a gynhennaist ág ef wrth ddyfroedd Meribah;

9 Yr hwn a ddywedodd am ei dad ac am ei fam, Ni welais ef, a'i frodyr nis adnabu, ac nid adnabu ei blant ei hun: canys cadwasant dy eiriau, a chynhallasant dy gyfammod.

10 Dysgant dy farnedigaeithau i Jacob, a'th gyfraith i Israel: gosodant arogl-darth ger dy fron, a hlog-aberth ar dy allor.

11 Bendithia, O ARGWYDD, ei olud ef, a oydd foddlawn i waith ei ddwyllaw ef: archolla lwynau y rhat a godant i'w erbyn, a'i gaseion, fel na chodont.

12 ¶ Am Benjamin y dywedodd efe, Anwylyd yr ARGWYDD a drig mewn diogelwch gyd ág ef: yr hwn fydd yn cysegodi drosto ar hyd y dydd, ac yn aros rhwng ei ysgwyddau ef.

13 ¶ Ac am Joseph y dywedodd efe, Ei dir ef fydd wedi ei fendigo gan yr ARGWYDD, a hyfrydych y nefoedd, a gwllith, ac a dyfnder yn gorwedd laod;

14 Hefyd a hyfrydych cynnyrch yr haul, ac a hyfrydych addfed-ftwrth y lleuadau.

15 Ac a hyfrydych pen mynyddoedd y dwyrain, ac a hyfrydych bryniau tragwyddoldeb.

16 Ac a hyfrydych y ddaear, ac a'i chyflawnder, ac ág ewyllys da preswlydd y berth: delo bendith ar ben Joseph, ac ar goryn yr hwn a neillduwyd oddi wrth ei frodyr.

17 Ei brydfarthwech sydd debyg i gyntafanadig ei feth, a'i gym ei sydd gym unicom: a hwynt y cornia efe y bobl ynghyd hyd eithafodd y ddaear: a dyma fyrdiwn Ephraim, Ie, dyma floedd Manasseh.

18 ¶ Ac am Zabulon y dywedodd efe, Ymlawenycha, Zabulon, yn dy fynediad allan; a'th, Issachar, yn dy bebyll.

19 Galwant bobloedd i'r mynydd; yna yr aberthant ebyrth cyflawnder: canys cyfoeth y moroedd a sugnant, a chuddledig drysorau y tywod.

20 ¶ Ac am Gad y dywedodd efe, Bendigedig yw ehangydd Gad: megis llew y mae efe yn aros, fel y rhwygo ef yr ysgwyddog a'r pen.

21 Edrychodd am dano ei hun yn y dechreuad; canys yno, yn rhan y cyfreithwr, y gosodwyd ef: efe a ddaeth gyd a phennaethiaid

y bobl; gwnaeth efe gyflawnder yr ARGWYDD, a'i farnedigaeithau gyd ág Israel.

22 ¶ Am Dan hefyd y dywedodd, Dan yn genaw llew a neidia o Basan.

23 ¶ Ac am Naphtali y dywedodd, O Naphtali, llawn o hawddgarwch, a chyflawn o fendith yr ARGWYDD: meddianna di y gorllewin a'r deheu.

24 ¶ Ac am Aser y dywedodd, Bendithier Aser a phlant: bydded gynmeradwy gan ei frodyr; ac efe a wlych ei droed mewn olew.

25 Halarn a phres fydd dan dy esgid di; a megis dy ddyddiau, y bydd dy nerth.

26 ¶ Nid oes megis Duw Israel, yr hwn sydd yn marchogaeth y nefoedd yn gymhorth i ti, a'r wybrennau yn ei fawredd.

27 Dy noddfa yw Duw tragwyddol, ac oddi tanodd y mae y breichiau tragwyddol: efe a wthia dy elyn o'th faen, ac a ddywed, Difetha ef.

28 Israel hefyd a drig ei hun yn ddiogel: fyfnon Jacob a fydd mewn tir yd, a gwin; ei nefoedd hefyd a ddifera wllith.

29 Gwynfydedig wyt, O Israel; pwy sydd megis ti, O bobl gadwedig gan yr ARGWYDD, tarian dy gynhorthwy, yr hwn hefyd yw cleddyf dy arderchwgrwyddi a'th elynion a ymstyngant i ti, a'th a sethri ar eu huchel loeodd hwynt.

PENNOD XXXIV.

1 Moses oddi ar fynydd Nebo yn gwyled y wlad; 5 ac yn marw yno. 6 Ei gladdedigedd. 7 Ei oedran. 8 Galarau am dano drost ddeng niwrnod ar hugain. 9 Josua yn ddyfod yn ei le ef. 10 Cld Moses.

A MOSES a esgynodd o rosydd Moab, i fynydd Nebo, i ben Pisgah, yr hwn sydd ar gyfer Jericho: a'r ARGWYDD a ddangosodd iddo holl wlad Gilead, hyd Dan.

2 A holl Naphtali, a thir Ephraim a Manasseh, a holl dir Judah, hyd y môr eithaf.

3 Y deheu hefyd, a gwastadedd dyffryn Jericho, a dinas y palmwydd, hyd Soar.

4 A'r ARGWYDD a ddywedodd wrtho, Dyma y tir a fyneigais i Abraham, i Isaac, ac i Jacob, gan ddyweddy, I'th had di y rhoddaf ef; perais i ti ei weled a'th lygaid, ond nid ai di drosodd yno.

5 ¶ A Moses gwas yr ARGWYDD a fu farw yno, yn nhir Moab, yn ol gair yr ARGWYDD.

6 ¶ Ac efe a'i claddodd ef mewn glynn yn nhir Moab, gyferbyn a Beth-peor: ac nid edwyn neb ei fêdd ef hyd y dydd hwn.

7 ¶ A Moses ydoedd fab ugain mlwydd a chant pan fu efe farw: ni thywyllasai ei lygad, ac ni chillaasai ei freidd-dra ef.

8 ¶ A meibion Israel a wylasant am Moses yn rhoeydd Moab ddeng niwrnod ar hugain: a chyflawnwyd dyddiau wylofain galar am Moses.

9 ¶ A Josua mab Nun oedd gyflawn o yspirdy doethineb; o herwydd Moses a roddasai ei ddwyllaw arno: a meibion Israel a wrandasant arno, ac a wnaethant fel y gorchymynasai yr ARGWYDD wrth Moses.

10 ¶ Ac ni chododd prophwyd etto yn Israel megis Moses, yr hwn a adnabu yr ARGWYDD wyneb yn wyneb:

11 Ym mhob rhyw arwyddion a rhyfeddodau, y rhai yr anfonodd yr ARGWYDD ef i'w gwneuthur yn nhir yr Alpht, ar Pharaoh, ac ar ei holl weision, ac ar ei holl dir ef.

12 Ac yn yr holl law gadarn, ac yn yr holl ofn mawr, y rhai a wnaeth Moses y'ngolwg holl Israel.

LLYF JOSUA.

PENNOD I.

1 Yr Arglywydd yn gorchymyn i Josua gymmeryd lle Moesa. 3 Terfynau gwlad yr addawid. 5, 9 Duw yn addawu cynnorthwyo Josua; 8 ac yn rhoddi iddo addysg. 10 Yntau yn parottoli y bobl i fyned dros yr Iorddonen; 12 ac yn dwyn ar gŵf yr ddau lwyth a hanner eu haddawid wrth Moesa. 16 Hwytthau yn addawu wfuiddhau iddo ef.

AC wedi marwolaeth Moesa, gwas yr ARGELWYDD, y llefarodd yr ARGELWYDD wrth Josua mab Nun, gweinidog Moesa, gan ddywedyd,

2 Moses fy ngwas a fu farw: gan hymny cyfod yn awr, dos dros yr Iorddonen hon, ti, a'r holl bobl hyn, i'r wlad yr ydwyf fi yn ei rhoddi iddynt hwy, meibion Israel.

3 Pob man y sango gwadn eich troed chwi arno, a roddais i chwi; fel y lleferais wrth Moesa.

4 O'r anialwch, a'r Libanus yma, hyd yr afon fawr, a'fon Euphrates, holl wlad yr Hethiaid, hyd y môr mawr, tu a machludiad yr haul, fydd eich terfyn chwi.

5 Ni saif neb o'th flaen di holl ddyddiau dy emioes: megis y bŵm gyd â Moesa, y byddaf gyd â thithau: ni'th adawaf, ac ni'th wrthodaf.

6 Ymgryfhâ, ac ymwrola: canys ti a wnaist i'r bobl hyn etifeddu y wlad yr hon a dyngais wrth eu tadan ar ei rhoddi iddynt.

7 Yn unig ymgryfhâ, ac ymwrola yn lew, i gadw ar wneuthur yn ol yr holl gyfraith a orchymynodd Moesa fy ngwas i ti: na o'gwyddas oddi wrthi, ar y llaw ddeheu nac ar y llaw aswy; fel y ffynnech i ba le bynnag yr eiych.

8 Nac ymadawed llyfr y gyfraith hon o'th enaus, eithr myfyria ynddo ddydd a nos; fel y cedwch ar wneuthur yn ol yr hyn oll *sydd* ysgrifenedig ynddo: canys yma y llwyddi yn dy ffyrdd, ac yna y ffynni.

9 Oni orchymynais i ti? Ymgryfhâ, ac ymwrola; nac arswyda, ac nac ofna: canys yr ARGELWYDD dy Dduw *fydd* gyd â thi, i ba le bynnag yr eiych.

10 ¶ Yna Josua a orchymynodd i lywodraethwyr y bobl, gan ddywedyd,

11 Tramwywch trwy ganol y llu, a gorchymynwch i'r bobl, gan ddywedyd, Parottôch i chwi lumaeth: canys o fewn tridiau y byddwch chwi yn myned dros yr Iorddonen hon, i ddyfod i feddiannu y wlad y mae yr ARGELWYDD eich Duw yn ei rhoddi i chwi i'w meddiannu.

12 ¶ Wrth y Reubeniaid hefyd, ac wrth y Gadiaid, ac wrth hanner llwyth Manasseh, y llefarodd Josua, gan ddywedyd,

13 Cofiwch y gair a orchymynodd Moesa gwas yr ARGELWYDD i chwi, gan ddywedyd, Yr ARGELWYDD eich Duw a esmwythâodd arnoch, ac a roddodd i chwi y wlad hon.

14 Eich gwragedd, eich plant, a'ch anifeiliaid, a drigant yn y wlad a roddodd Moesa i chwi o'r tu yma i'r Iorddonen: ond chwytwch i a ewch drosodd yn arfogion o flaen eich brodyr, y sawl *ydych* gedyrn o nerth, a chynorthwywch hwynt;

15 Nes rhoddi o'r ARGELWYDD lonyddwch i'ch brodyr, fel i chwithau, a meddiannu o honnynt hwytthau y wlad y mae yr ARGELWYDD eich Duw yn ei rhoddi iddynt: yna dychwelwch i wlad eich etifeddiaeth, a meddiennwch hi, yr hon a roddodd Moesa gwas yr ARGELWYDD i chwi, o'r tu yma i'r Iorddonen, tu a chodiad yr haul.

16 ¶ Hwytthau a attebasant Josua, gan ddywedyd, Ni a wnawn yr hyn oll a orchymynais i ni; awn *hefyd* i ba le bynag yr anfonych ni.

17 Fel y gwrandawom ar Moesa *ym* mhob peth, felly y gwrandawom arnat tithau: yn unig bydded yr ARGELWYDD dy Dduw gyd â thi, megis y bu gyd â Moesa.

18 Pwy bynnag a anuffuddhâo dy orchymyn, ac ni wrandawo ar dy ymadroddion, yn yr hyn oll a orchymynech iddo, rhodder ef i farwolaeth: yn unig ymgryfhâ, ac ymwrola.

PENNOD II.

1 Rahab yn derbyn i'w thŷ; ac yn ceis y ddau ysbïor a ddanfonaidd o Sittim. 8 Y cystfamod rhyngddi hi & hwynt. 13 Eus dychwelodd a'u newyddion hwynt.

AJOSUA mab Nun a anfonodd o Sittim ddau wr, i chwilio yn ddirgel, gan ddywedyd, Ewch, edrychwch y wlad, a Jericho. A hwy a sechant, ac a ddaethant i dŷ putteinwraig a'i henw Rahab, ac a lettyasant yno.

2 A mynegwyd i frenhin Jericho, gan ddywedyd, Wele, gwyr a ddaethant yma heno o feibion Israel, i chwilio y wlad.

3 A brenhin Jericho a anfonodd at Rahab, gan ddywedyd, Dwg allan y gwyr a ddaeth ataf, y rhai a ddaeth i'th dŷ di: canys i chwilio yr holl wlad y daethant.

4 Ond y wrag a gymmerasai y ddau wr, ac a'u cuddiasai hwynt, ac a ddywedodd fel hyn; Gwyr a ddaeth ataf fi, ond ni wyddwn i o ba le y daethent hwy.

5 A phan gauwyd y porth yn y tywyllwch, y gwyr a sech allan; ni wn i ba le yr aeth y gwyr: canlynwch yn fuan ar eu hol hwynt; canys chwi a'u goddiweddwch hwynt.

6 Ond hi a barasai iddynt esgyn i nen y tŷ, ac a'u cuddiasai hwynt mewn bolldedidiau llin, y rhai oedd ganddi wedi eu hygafnu ar nen y tŷ.

7 A'r gwyr a ganlynasant ar eu hol hwynt, tu a'r Iorddonen, hyd y rhydas: a'r porth a gauwyd cyn gynted ag yr aeth y rhai oedd yn erlid ar eu hol hwynt allan.

8 ¶ A chyn iddynt hwy gygu, hi a sech i fynu atynt hwy ar nen y tŷ.

9 A hi a ddywedodd wrth y gwyr, Mi a wn roddi o'r ARGELWYDD i chwi y wlad; o herwydd eich arswyd chwi a syrthiodd arnom ni, a holl drigollion y wlad a ddigalonasant rhag eich ofn.

10 Canys ni a glywsom fel y sychodd yr ARGELWYDD ddyfroedd y môr coch o'ch blaen chwi, pan ddaethoch allan o'r Aipht; a'r hyn a wnaethoch i ddau frenhin yr Amoriaid, y rhai oedd tu hwnt i'r Iorddonen, *sef* i Sehon ac i Og, y rhai a ddirfdasoch chwi.

11 A phan glywsom, yna y'n digalonwydd, fel na safodd mwysach gysur yn neb, rhag eich ofn: canys yr ARGWLWYDD eich Duw, efe sydd BDUW yn y nefoedd uchod, ac ar y ddaear isod.

12 Yn awr gan hynny, tyngwch, attolwg, wrthf, mŷn yr ARGWLWYDD, o herwydd i mi wneuthur trugaredd & chwi, y gwnewch chwithau hefyd drugaredd & thŷ fy nhad innau; ac y rhoddwch i mi arwydd gwir:

13 Ac y cedwch yn fyw fy nhad, a'm mam, a'm brodyr, a'm chwiorydd, a'r hyn oll sydd ganddynt, ac y gwaredwch ein heinioes rhag angau.

14 A'r gwŷr a ddywedasant wrthi, Ein heinioes a roddwn i farw drosoch (os chwi ni fynegwch ein neges hyn) pan roddo yr ARGWLWYDD i ni y wlad hon, oni wnawn & chwi drugaredd a gwirionedd.

15 Yna hi a'u gollyngodd hwynt i waered wrth râff trwy y ffenestr: canys ei thŷ hi oedd â fur y ddinas, ac ar y mur yr oedd hi yn trigo.

16 A hi a ddywedodd wrthynt, Ewch i'r mynydd, rhag i'r erlidwyr gyfarfod & chwi: ac ymguddwch yno dridiau, nes dychwelyd yr erlidwyr; ac wedi hynny ewch i'ch ffordd.

17 A'r gwŷr a ddywedasant wrthi, Dfeug fyddwn ni oddi wrth dy lw yma a'r hwn y'n tyngais.

18 Wele, pan ddelom ni i'r wlad, rhwym y llinyn yma o edau goch yn y ffenestr y gollyngais ni i lawr trwyddi: casgl hefyd dy dad, a'th fam, a'th frodyr, a holl dylwyth dy dad, attat i'r tŷ yma.

19 A phwy bynnag a él o ddrysau dy dŷ di allan i'r heol, ei waed ef fydd ar ei ben ei hun, a ninnau a fyddwn dieuog: a phwy bynnag fyddo gyd & thi yn tŷ, bydded ei waed ef ar ein pennau ni, o bydd llaw arno ef. 20 Ac os mynegi di ein neges hyn, yna y byddwn dieuog oddi wrth dy lw a'r hwn y'n tyngais.

21 A hi a ddywedodd, yn ol eich geiriau, felly y byddo hynny. Yna hi a'u gollyngodd hwynt; a hwy a aethant ymaith. A hi a rwymodd y llinyn coch yn y ffenestr.

22 A hwy a aethant, ac a ddaethant i'r mynydd; ac a arhosasant yno dridiau, nes i'r erlidwyr ddechwelyd. A'r erlidwyr a'u ceisiasant ar hyd yr holl ffordd; ond nis cawsant.

23 ¶ Felly y ddau wr a ddechwelasant, ac a ddisgynasant o'r mynydd, ac a aethant drosodd, a daethant at Josua mab Nun; a mynegasant iddo yr hyn oll a ddigwyddasai iddynt:

24 A dywedasant wrth Josua, Yn ddilau yr ARGWLWYDD a roddodd yr holl wlad yn ein dwylaw ni; canys holl drigolion y wlad a ddigalonasant rhag ein hofn ni.

PENNOD III.

1 Josua yn dyfod i'r Iorddonen. 2 Y nyddogion yn dysgu i'r bobl fyned trwodd. 7 Yr Argwydd yn cywuro Josua, 9 Josua yn cywuro y bobl. 14 Hollti dyfroedd yr Iorddonen.

A JOSUA a gyfoddod yn fore, a chy-chwynasant o Sittim, a daethant hyd yr Iorddonen, efe a holl feibion Israel: llettyasant yno cyn lldynt fyned drosodd.

2 Ac ym mhen y tridiau, y llywiau dwyr a dramwasant trwy ganol y llu;

3 Ac a orchymynasant i'r bobl, gan ddywedyd, Pan weloch chwi arch cyfammod yr ARGWLWYDD eich Duw, a'r offeiriad y Lefiaid

yn ei dwyn hi; yna cychwynwch chwi o'ch lle, ac ewch ar ei hol hi.

4 Etto bydded ennyd rhyngoch chwi a hithau, ynghylch dwy fil o gufyddau wrth fesur: na nesewch attf, fel y gwyppoch y ffordd y rhoi ddech ynddi: canys ni thram-wyasoch y ffordd hon o'r blaen.

5 A Josua a ddywedodd wrth y bobl, Ym-saneteiddiwch: canys y fory y gwna yr ARGWLWYDD ryfeddodau yn eich mysg chwi.

6 Josua hefyd a lefarodd wrth yr offeiriad, gan ddywedyd, Codwch arch y cyfammod, ac ewch drosodd o faen y bobl. A hwy a godasant arch y cyfammod, ac a aethant o faen y bobl.

7 ¶ A dywedodd yr ARGWLWYDD wrth Josua, Y dydd hwn y dechreuaf dy fawrhau di y'ng'wydd holl Israel: fel y gwyppont, mai megis y bŷm gyd & Moses, y byddaf gyd & thithau.

8 Am hynny gorehymyn di i'r offeiriad sydd yn dwyn arch y cyfammod, gan ddywedyd, Pan ddelych hyd gwrr dyfroedd yr Iorddonen, sef wch yn yr Iorddonen.

9 ¶ A Josua a ddywedodd wrth feibion Israel, Nesewch yma, a gwrandewch eiriau yr ARGWLWYDD eich Duw.

10 Josua hefyd a ddywedodd, Wrth hyn y ceuwch wybod fyd y Duw byw yn eich mysg chwi; a chan yr yu y gyrr efe allan y Cansan-eaid, a'r Hethiaid, a'r Hebiaid, a'r Phereziaid, a'r Girgasiaid, yr Amoriaid hefyd, a'r Jebusiaid, o'ch blaen chwi.

11 Wele, arch cyfammod Arglydd yr holl ddaear yn myned o'ch blaen chwi i'r Iorddonen.

12 Gan hynny cymmerwch yn awr ddeudden-gwr o lwythau Israel, un gwr o bob llwyth.

13 A phan orphwysyo gwadnan traed yr offeiriad, sydd yn dwyn arch ARGWLWYDD IOR yr holl fyd, yn nyfroedd yr Iorddonen, yna dyfroedd yr Iorddonen a dorri ymaith oddi wrth y dyfroedd sydd yn diagyn oddi uchod: hwy a safant yn bentwr.

14 ¶ A phan gychwynodd y bobl o'u pebyll, i fyned dros yr Iorddonen, a'r offeiriad oedd yn dwyn arch y cyfammod o faen y bobl;

15 A phan ddaeth y rhai oedd yn dwyn yr arch hyd yr Iorddonen, a gwylchu o draed yr offeiriad, oedd yn dwyn yr arch, y'ng-hwrr y dyfroedd (a'r Iorddonen a lanwai dros ei glannau oll holl ddyddiau y cynhauf)

16 Yna y dyfroedd, y rhai oedd yn diagyn oddi uchod, a safasant; cyfodasant yn bentwr ym mhell iawn oddi wrth y ddinas Adam, yr hon sydd o ystlys Saretan: a'r dyfroedd y rhai oedd yn diagyn i fôr y rhos, sef i'r môr helli, a ddarfuant, ac a dorwyd ymaith, Felly y bobl a aethant drosodd ar gyfer Jericho.

17 A'r offeiriad, y rhai oedd yn dwyn arch cyfammod yr ARGWLWYDD, a safasant ar dir sych, y'nghanol yr Iorddonen, yn daciws: a holl Israel oedd yn myned drosodd ar dir sych, nes darfod i'r holl genedl fyned trwy yr Iorddonen.

PENNOD IV.

1 Gorehymyn deuddeg o wbr i gymmeryd deuddeg carreg allan o'r Iorddonen, er cofnawru-iaeth. 9 Gosod deuddeg eraill o gerrig yng nghanol yr Iorddonen. 10, 19 Y bobl yn myned drosodd. 14 Duw yn awrhyddoedd Josua. 20 Safyddu y deuddeg carreg yn Gilgal.

A PHAN ddarfu i'r holl genedl fyned trwy yr Iorddonen, yr ARGWLWYDD a lefarodd wrth Josua, gan ddywedyd,

3 Cymmerwch i chwi ddeuddengwr o'r bobl, un gwr o bob llwyth;

3 A gorchymynwch iddynt, gan ddywedyd, Cymmerwch i chwi oddi yma, o ganol yr Iorddonen, o'r fan y mae traed yr offeiriad yn sefyll yn daclus, ddeuddeg o gerrig; a dygwch hwynt drosodd gyd â chwi, a gosodwch hwynt yn y lletty y llettyoch ynddo heno.

4 Yna Josua a alwodd am y deuddengwr a barottôisai efo o feibion Israel, un gwr o bob llwyth.

5 A dywedodd Josua wrthynt, Ewch trosodd o flaen arch yr ARLWYDD eich Duw, trwy ganol yr Iorddonen; a chodwch i chwi bob un ei garreg ar ei ysgwydd, yn ol rhifedi llwythau meibion Israel:

6 Fel y byddo hyn yn arwydd yn eich mysg chwi, pan ofyno eich meibion chwi yn ol hyn, gan ddywedyd, Beth y mac y cerrig hyn yn ei arwyddocedu i chwi?

7 Yna y dywedwch wrthynt, Dorri ymaith ddyfroedd yr Iorddonen o flaen arch cyfammod yr ARLWYDD; pan oedd hi yn myned trwy yr Iorddonen, dyfroedd yr Iorddonen a dorrwyt ymaith. Y mae y cerrig hyn yn goffiawriaeth i feibion Israel byth.

8 A meibion Israel a wnaethant felly fel y gorchymynasai Josua; ac a gymmerasant ddeuddeg carreg o ganol yr Iorddonen, fel y llefarasai yr ARLWYDD wrth Josua, yn ol rhifedi llwythau meibion Israel, ac a'u dygasant drosodd gyd â hwynt i'r lletty, ac a'u cyflasant yno.

9 A Josua a osododd i fynu ddeuddeg carreg y'nghanol yr Iorddonen, yn y lle yr oedd traed yr offeiriad, oedd yn dwyn arch y cyfammod, yn sefyll: ac y maent yno hyd y dydd hwn.

10 ¶ A'r offeiriad, y rhai oedd yn dwyn yr arch, a safasant y'nghanol yr Iorddonen, nes gorphen pob peth a orchymynasai yr ARLWYDD i Josua ei lefaru wrth y bobl, yn ol yr hyn oll a orchymynasai Moses wrth Josua: a'r bobl a frysasant, ac a aethant drosodd.

11 A phan ddarfu i'r holl bobl fyned drosodd, yna arch yr ARLWYDD a aeth drosodd, i'r offeiriad, y'n gwydd y bobl.

12 Meibion Reuben hefyd, a meibion Gad, a hanner llwyth Manasseh, a aethant drosodd yn arfogion o flaen meibion Israel, fel y llefarasai Moses wrthynt:

13 Ynghylch deugain mil, yn arfogion i ryfel, a aethant drosodd o flaen yr ARLWYDD i ryfel, i rosydd Jericho.

14 ¶ Y dwtawn hwnnw yr ARLWYDD a sawrhodd Josua y'ngolwg holl Israel; a hwy a'i hoffasant ei, fel yr ofnasant Moses, holl ddyddiau ei enoes.

15 A'r ARLWYDD a lefarodd wrth Josua, gan ddywedyd,

16 Gorchymyn i'r offeiriad, sydd yn dwyn arch y dystiolaeth, ddyfod o honnynt i fynu allan o'r Iorddonen.

17 Am hynny Josua a orchymynodd i'r offeiriad, gan ddywedyd, Deuwch i fynu allan o'r Iorddonen.

18 A phan ddaeth yr offeiriad, oedd yn dwyn arch cyfammod yr ARLWYDD, i fynu o ganol yr Iorddonen, a sengl o wadnu traed yr offeiriad ar y sychdir; yna dyfroedd yr Iorddonen a ddychwelasant i'w lle, ac a aethant, megis cynt, dros ei holl gaulennydd.

19 ¶ A'r bobl a ddaethant i fynu o'r Iorddonen y degfed dydd o'r mis cyntaf; ac a wersyllasant yn Gilgal, yn eithaf tu dwyrain Jericho.

20 ¶ A'r deuddeg carreg hynny, y rhai a ddygasant o'r Iorddonen, a sefydlodd Josua yn Gilgal.

21 Ac efo a lefarodd wrth feibion Israel, gan ddywedyd, Pan ofyno eich meibion chwi yn ol hyn i'w tadau, gan ddywedyd, Beth yw y cerrig hyn?

22 Yna yr hysbyswch i'ch meibion, gan ddywedyd, Israel a ddaeth trwy yr Iorddonen hon ar dir sych.

23 Canys yr ARLWYDD eich Duw chwi a sychodd ddyfroedd yr Iorddonen o'ch blaen chwi, nes i chwi fyned drwodd; megis y gwnaeth yr ARLWYDD eich Duw i'r môr coch, yr hwn a sychodd efo o'n blaen ni, nes i ni fyned drwodd:

24 Fel yr adnabyddo holl bobloedd y ddaear law yr ARLWYDD, mai nerthol yw; fel yr ofnoch yr ARLWYDD eich Duw bob amser.

PENNOD V.

1 Arwydd y Canaanegid. 2 Josua yn adnewyddu yr enwaedid. 10 Cadw y Pasc yn Gilgal. 12 Y manna yn darfod. 13 Angel yn ymddangos i Josua.

PDAN glybu holl frenhinoedd yr Amoriaid, i y rhai oedd o'r tu hwnt i'r Iorddonen tu a'r gorllewin, a holl frenhinoedd y Canaanegid, y rhai oedd wrth y môr, sychu o'r ARLWYDD ddyfroedd yr Iorddonen o flaen meibion Israel, nes eu myned hwy drwodd; yna y digalonwyd hwynt, fel nad oedd yspryd mwyach yddynt, rhag ofn meibion Israel.

2 ¶ Y pryd hwnnw y dywedodd yr ARLWYDD wrth Josua, Gwna i ti gyllyl llymion, ac a enwaed ar feibion Israel drachefn yr ail waith.

3 A Josua a wnaeth lldo gyllyl llymion, ac a enwaedodd ar feibion Israel, ym mryn y blaen-gwyn.

4 A dyma yr achos a wnaeth i Josua enwaedu: Yr holl bobl, sef y gwrywiad y rhai a ddaethant o'r Aipht, yr holl ryfelwyr, a fuasant feirw yn yr analwech ar y ffordd, wedi eu dyfod allan o'r Aipht.

5 Canys yr holl bobl a'r ddaethant allan, oedd enwaededig; ond y bobl oll y rhai a anesid yn yr analwech, ar y ffordd, wedi eu dyfod hwy allan o'r Aipht, nid enwaedasant arnynt.

6 Canys deugain mlynedd y rhodiasai meibion Israel yn yr analwech, nes darfod yr holl bobl o'r rhyfelwyr a ddaethant o'r Aipht, y rhai ni wrandawent ar lef yr ARLWYDD: y rhai y tyngasai yr ARLWYDD wrthynt, na ddangosai efo iddynt y wlad a dyngasai yr ARLWYDD wrth eu tadau y rhoddiai efo i ni; sef gwlad yn llifeirio o laeth a mel.

7 A Josua a enwaedodd ar eu meibion hwy, y rhai a gododd yn eu lle hwynt: canys ddenwaededig oeddynt hwy, am nad enwaedasant arnynt ar y ffordd.

8 A phan ddarfu enwaedu ar yr holl bobl; yna yr arhosasant yn eu hunlle, yn y gwersyll, nes eu hiachâu.

9 A'r ARLWYDD a ddywedodd wrth Josua, Heddyw y treiglais ymaith waradwydd yr Aipht oddi arnoch: am hynny efo a alwodd enw y lle hwnnw Gilgal, hyd y dydd heddyw.

10 ¶ A meibion Israel a wersyllasant yn Gilgal: a hwy a gynnasiant y Pasc, ar y pedwerydd dydd ar ddeg o'r mis, hrydnawn, yn rosydd Jericho.

11 A hwy a fwyttasant o hen yd y wlad, drannoeth wedi y Pasc, fara croyw, a chras yd, o fewn corph y dydd hwnnw.

12 ¶ A'r manna a beidodd drannoeth wedi iddynt fwyta o hen yd y wlad; a manna ni chafodd meibion Israel mwyach, eithr bywtasant o gynnrych gwlad y Canaanaid y flwyddyn honno.

13 ¶ A phan oedd Josua wrth Jericho, yna efe a ddychafodd ei lygaid, ac a edrychodd; ac wele, wr yn sefyll gyferbyn Ag ef, a'i gleddyf noeth yn ei law. A Josua a seth atto ef, ac a ddywedodd wrtho, Ai gyd â ni yr dydyt ti, ai gyd â ni gwrthwynebwyf?

14 Dywedodd yntau, Nag é; eithr yn dywysog llu yr ARGLWYDD yn awr y daethum. A Josua a syrthiodd i lawr ar ei wyneb, ac a addolodd; ac a ddywedodd wrtho ef, Beth y mae fy Arglwydd yn ei ddyweddy wrth ei was?

15 A thywysog llu yr ARGLWYDD a ddywedodd wrth Josua, Dattod dy eglidiau oddi am dy draed; canys y lle yr wyt ti yn sefyll arno, sydd sanctaidd. A Josua a wnaeth felly.

PENNOD VI.

1 *Cau Jericho. 2 Dduo yn dymgu Josua pa fodd y gwarchair arni. 11 Amgylchu y dref. 17 Rhaid iddi fod yn ddiotfryd-beth. 20 Y muriau yn syrthio. 22 Arbed Rahab. 26 Meldithio adellador Jericho.*

A JERICHO oedd gauedig a gwarchaëedig, o herwydd meibion Israel: nid oedd neb yn myned allan, nac yn dyfod i mewn.

2 A'r ARGLWYDD a ddywedodd wrth Josua, Gwel, rhoddais yn dy law di Jericho a'i brenhin, gwyr grymmus o nerth.

3 A chwi a amgylchwyd y ddinas, chwi ryfelwyr oll, gan fyned o amgylch y ddinas un waith: gwnech felly chwe diwrnod.

4 A dyged saith o offeiriad saith o udgymrn o gymr hyrddod o flaen yr arch: a'r scithfed dydd yr amgylchwyd y ddinas saith waith; a lleisid yr offeiriad a'r udgymrn.

5 A phan ganer yn hirlaes a chorn yr hwrd, a phan glywoch sain yr udgymrn, bloeddied yr holl bobl a bloedd uchel: a syrth mur y ddinas dani hi, ac eled y bobl i fynu lawb ar ei gyfer.

6 ¶ A Josua man Nab un alwedd yr offeiriad, ac a ddywedodd wrthynt, Codwch arch y cyffammod; a dyged saith o offeiriad saith o udgymrn o gymr hyrddod o flaen arch yr ARGLWYDD.

7 Ac efe a ddywedodd wrth y bobl, Cerddwch, ac amgylchwyd y ddinas; a'r hwn sydd arfog, eled o flaen arch yr ARGLWYDD.

8 ¶ A phan ddywedodd Josua wrth y bobl, yna y saith offeiriad, y rhai oedd yn dwyn y saith udgymrn o gymr hyrddod, a gerddasant o flaen yr ARGLWYDD, ac a leisiant a'r udgymrn: ac arch cyffammod yr ARGLWYDD oedd yn myned ar eu hol hwynt.

9 ¶ A'r rhai arfog oedd yn myned o flaen yr offeiriad oedd yn lleisio a'r udgymrn; a'r fyddin olaf oedd yn myned ar ol yr arch, a'r offeiriad yn myned rhagddynt, ac yn lleisio a'r udgymrn.

10 A Josua a orchymynasai i'r bobl, gan ddyweddy, Na floeddchw, ac na edwch glywed eich lais, ac nac eled gair allan o'ch genau, hyd y dydd y dywedwyf wrthyh, Bloeddchw; yna y bloeddchw.

11 Felly arch yr ARGLWYDD a amgylchodd y ddinas, gan fyned o'i hamgylch un waith: a dachant i'r gweryll, a lletyasant yn y gweryll.

12 ¶ A Josua a gyfododd yn fore; a'r offeiriad a ddygasant arch yr ARGLWYDD.

13 A'r saith offeiriad, yn dwyn saith o

udgymrn o gymr hyrddod o flaen arch yr ARGLWYDD, oeddynt yn myned dan gerdded, ac yn lleisio a'r udgymrn: a'r rhai arfog oedd yn myned o'u blaen hwynt; a'r fyddin olaf oedd yn myned ar ol arch yr ARGLWYDD, a'r offeiriad yn myned rhagddynt, ac yn lleisio a'r udgymrn.

14 Felly yr amgylchynasant y ddinas un waith yr ail dydd; a dychwelasant i'r gweryll: fel hyn y gwnaethant chwe diwrnod.

15 Ac ar y seithfed dydd y cyfodasant yn fore ar godiad y wawr, ac yr amgylchasant y ddinas y modd hwnnw, saith waith: yn unig y dwrhwn hwnnw yr amgylchasant y ddinas seithwaith.

16 A phan leisiodd yr offeiriad yn eu hudgymrn y seithfed waith, yna Josua a ddywedodd wrth y bobl, Bloeddchw; canys rhoddodd yr ARGLWYDD y ddinas i chwi.

17 ¶ A'r ddinas fydd yn ddiotfryd-beth, hi, a'r hyn oll sydd ynddi, i'r ARGLWYDD: yn unig Rahab y butteinwraig fydd byw, hi a chwbl ag sydd gyd â hi yn ei ty; canys hi a guddiodd y cenhadau a anfonasom ni.

18 Ac ymgedwch chwithau oddi wrth y diotfryd-beth, rhag eich gwneuthur eich hun yn ddiotfryd-beth, os cymmerwch o'r diotfryd-beth: felly y gwnaech weryll Israel yn ddiotfryd-beth, ac y tralodech hi.

19 Ond yr holl arian a'r aur, a'r llestri pres a haiarn, yddant gyngredegid i'r ARGLWYDD: deled y rhai hynny i mewn i drysor yr ARGLWYDD.

20 ¶ A bloeddiodd y bobl, pan leisiant a'r udgymrn. A phan glybu y bobl lais yr udgymrn, yna y bobl a waeddasant a bloedd uchel; a'r mur a syrthiodd i lawr oddi tanodd. Felly y bobl a aethant i fynu i'r ddinas, pob un ar ei gyfer, ac a ynnillasant y ddinas.

21 A hwy a ddifrodasant yr hyn oll oedd yn y ddinas, yn wr ac yn wraig, yn faegen ac yn henafwr, yn eiddoc, ac yn ddafad, ac yn asyn, a min y cleddyf.

22 ¶ A Josua a ddywedodd wrth y ddau wr a fuasai yn edrych anaswdd y wlad, Ewch i dyf y butteinwraig, a dygwch allan oddi yno y wraig, a'r hyn oll sydd iddi, fel y tyngasoch wrthi.

23 Felly y llangisau a fuasai yn edrych anaswdd y wlad, a aethant i mewn, ac a ddygasant allan Rahab, a'i thad, a'i mam, a'i brodyr, a chwbl a'r feddai hi: dygasant allan hefyd ei holl dylwyth hi, a gosodasant hwynt o'i tu allan i weryll Israel.

24 A lloegasant y ddinas a than, a'r hyn oll oedd ynddi: yn unig yr huan a'r aur, a'r llestri pres a haiarn, a roddasant hwy yn nhyror yr ARGLWYDD.

25 A Josua a gadwodd yn fyw Rahab y butteinwraig, a thylwyth ei thad, a'r hyn oll oedd ganddi; a hi a drigodd yn mysg Israel hyd y dydd hwn: am iddi guddio y cenhadau a anfonasai Josua i chwilio Jericho.

26 ¶ A Josua a'u tyngedodd hwy y pryd hwnnw, gan ddyweddy, Meldidgedig ger bron yr ARGLWYDD syddo y gwyr a gytyd ac a adellado y ddinas hon Jericho: yn ei gyntaf-anedig y seilia efe hi, ac yn ei fidd leuangauf y geisdyd efe ei phyrth hi.

27 Felly yr ARGLWYDD oedd gyd â Josua; ac aeth ei glod ef trwy yr holl wlad.

PENNOD VII.

1 *Taro yr Israeiliaid wrth Ai. 6 Cwyn Josua. 10 Dduo yn dangos iddo beth a wrnai. 16 Dala Achan wrth y coedren: 19 ei gyffwr: 23 ei ddinystrio ef a'r hwn oll oedd iddo, yn ngyffwr Achor.*

OND meibion Israel a wnacthant gamwedd am y diofryd-beth. canys Achan mab Carmi, mab Zabdi, mab Zerah, o lwyth Judah, a gymmerodd o'r diofryd-beth: ac emynodd diglomedd yr **ARGLWYDD** yn erbyn meibion Israel.

2 **A** Josua a anfonodd wŷr o Jericho i Ai, yr hon *sydd* wrth Beth-afen, o du y dwyrain i Bethel, ac a lefarodd wrthynt, gan ddywed- yd, Ewch i fynu, ac edrychwch y wlad. A'r gwŷr a seithant i fynu, ac a edrychasant anawodd Ai.

3 **A** hwy a ddychwasant at Josua, ac a ddywedasant wrtho, Nac eled yr holl bobl i fynu; *ond ynghylch* dwy fil o wŷr, neu dair mil o wŷr, a ſant i fynu, ac a darawant Ai: na phoenwch yr holl bobl yno; canys ychydig *sydyn* hwy.

4 **Felly** fe a seith o'r bobl i fynu yno yng nghylch tair mil o wŷr: a hwy a foisiant o flaen gwŷr Ai.

5 **A** gwŷr Ai a darawsant ynghylch un gwr ar bymtheg ar hugain o honynt; ac a'u hymldiasant o flaen y porth hyd Sebarim, a tharawsant hwynt yn y gorwaered: am hynny y toddodd calonau y bobl, ac yr aethant fel dwfr.

6 ¶ **A** Josua a rwygodd ei ddillad, ac a syrthiodd i lawr ar ei wyneb o flaen arch yr **ARGLWYDD**, hyd yr hwy, efe a henuriaid Israel, ac a ddodasant lwech ar eu pennau.

7 **A** dywedodd Josua, Ah, ah, O **ARGLWYDD** IOR, i ba beth y dygaist y bobl yma dros yr Iorddonen, i'n rhoddi ni yn llaw yr Amorïaid, i'n difetha? O na buasem fodd-lawn, ac na thrigasem tu hwnt i'r Iorddonen!

8 **O** **ARGLWYDD**, beth a ddywedaf, pan dry Israel ei warr o flaen ei elynion!

9 Canys y Canaanëid, a holl drigollion yr wlad a glywant, ac a'n hamgylchynant, ac a dorrant ymaith ein henw oddi ar y ddæar: a pha beth a wnal i'rh enw mawr?

10 ¶ **A**r **ARGLWYDD** a ddywedodd wrth Josua, Cyfod; paham yr ydwynt yn gorwedd fel hyn ar dy wyneb?

11 Israel a bechodd, a throesoddasant fy nghyffammod a orchymynais iddynt: cymmerasant hefyd o'r diofryd-beth, fe, lladratasant, a gwadasant; gosodasant hefyd hynny yn mysg eu dodrefn eu hun.

12 **Am** hynny ni ddiehon meibion Israel sefyll yn wyneb eu gelynon, *eithr trôant eu gwart o flaen eu gelynon*; am eu bod yn ysgymmun-beth: ni byddaf mwyach gyd â chwî, oni ddifethwch yr ysgymmun-beth o'ch mysg.

13 **Cyfod**, saneteiddia y bobl, a dywed, Ymsaneteiddiwch erbyn y fory: canys fel hyn y dywed **ARGLWYDD** Dduw Israel; Diofryd-beth *sydd* yn dy bliith di, O Israel: ni ellis sefyll yn wyneb dy elynion, nes tynnu ymaith y diofryd-beth o'ch mysg.

14 **Am** hynny nesêwch y bore wrth eich llwythau: a'r llwyth a ddalio yr **ARGLWYDD**, nesêd bob yn deulu; a'r teulu a ddalio yr **ARGLWYDD**, nesêd bob yn dy; a'r ty a ddalio yr **ARGLWYDD**, nesêd bob yn wr.

15 **A**r hwn a ddalir a'r diofryd-beth *ganddo*, a loegr i thân, efe ac oll *sydd* ganddo: o herwydd iddo droseddau cyffammod yr **ARGLWYDD**, ac o herwydd iddo wneuthur ynfydrwydd yn Israel.

16 ¶ **Felly** Josua a gyfododd yn fore, ac a ddag Israel wrth eu llwythau: a llwyth Judah a ddaliwyd.

17 **Ac** efe a ddynesodd deulu Judah, a dalliwyd teulu y Zarhiad: ac efe a ddynesodd

deulu y Zarhiad bob yn wr; a daliwyd Zabdi.

18 **Ac** efe a ddynesodd ei dŷaid ef bob yn wr; a daliwyd Achan mab Carmi, mab Zabdi, mab Zerah, o lwyth Judah.

19 **A** Josua a ddywedodd wrth Achan, Fy mab, attolwg, dyro ogoniant i **ARGLWYDD** Dduw Israel, a chyffesa iddo; a mynega yn awr i mi beth a wnaethost: na chela oddi wrthyf.

20 **Ac** Achan a attebodd Josua, ac a ddywedodd, Yn wrt myfi a bechais yn erbyn **ARGLWYDD** Dduw Israel; canys fel hyn ac fel hyn y gwnaethum.

21 **Pan** welais ym mysg yr yspall fantell Babilonig ddeg, a dau can siel o arian, ac un llafr aur o ddeg siel a deugain ei bwys; yna y chwennychais hwynt, ac a'u cymmerais: ac wele hwy yn guddiedig yn y ddæar: ynghanol fy mhabel, a'r arian danynt.

22 ¶ **Yna** Josua a anfonodd genhadau; a hwy a redasant i'r babel: ac wele hwynt yn guddiedig yn ei babel ef, a'r arian danynt.

23 **Am** hynny hwy a'u cymmerasant o ganol y babel, ac a'u dygasant at Josua, ac at holl feibion Israel; ac a'u gosodasant hwy o flaen yr **ARGLWYDD**.

24 **A** Josua a gymmerth Achan mab Zerah, a'r arian, a'r fantell, a'r llafr aur, ei feibion hefyd, a'i ferched, a'i wartheg, a'i asynod, ei ddefaid hefyd, a'i babel, a'r hyn oll a feddal efe: a holl Israel gyd âg ef a'u dygasant hwynt i ddyffryn Achor.

25 **A** Josua a ddywedodd, **Am** i ti ein blino ni, yr **ARGLWYDD** a'u flina dithau y dydd hwn. A holl Israel a'u llabyddiasant ef â meini, ac a'u llosgasant hwy â thân, wedi eu llabyddio â meini.

26 **A** chodasant arno ef garneidd fawr o gerrig hyd y dydd hwn. **Felly** y dychwelodd yr **ARGLWYDD** oddi wrth lid ei ddigofaint: am hynny y gelwir enw y fan honno Dyffryn Achor, hyd y dydd hwn.

PENNOD VIII.

1 **Duo** yn rhoi cysur yn Josua. 3 **Y** ddyfais i'r hon yn ymddiwyd Ai. 29 **Crogi** ei brenhin hi. 30 **Josua** yn adelladu allor; 32 **yn** ysgrifenu y gyfraith ar gerrig; 33 **yn** datgan bendithion a mellidithion.

Ar **ARGLWYDD** a ddywedodd wrth Josua, **A** Nac ofna, ac na arswyda: cymmer gyd â thi yr holl bobl o ryfel, a chyfod, dos i fynu i Ai; gwel, mi a roddais yn dy law di frenhin Ai, a'i bobl, ei ddinas hefyd, a'i wlad.

2 **A** thi a wnal i Ai a'i brenhin, megis y gwnaethost i Jericho ac i'w brenhin: etto ei hanrhaith a'i hanfelliad a ysglyfathwch i chwî eich hunain: gosod gynllwyn yn erbyn y ddinas, os tu ceffn iddi.

3 ¶ **Yna** Josua a gyfododd, a'r holl bobl o ryfel, i fyned i fynu i Ai: a Josua a ddetholodd ddeng mil ar hugain o wŷr cedryd nerthol, ac a'u hanfonodd ymaith liw nos:

4 **Ac** efe a orchymynodd iddynt, gan ddywedyd, Gwelwch, chwî a gynllwynwch yn erbyn y ddinas, o'r tu ceffn i'r ddinas: nac ewch ym mhell iawn oddi wrth y ddinas, ond byddwch bawb oil yn barod.

5 **Minnau** hefyd, a'r holl bobl *sydd* gyd â mi, a nesawn at y ddinas: a phan ddelont allan i'n cyfarfod ni, megis y waith gantat, yna ni a frown o'u blaen hwynt.

6 (Canys hwy a ddeuant allan ar ein hol ni) nes i ni eu tynnu hwynt allan o'r ddinas; oblegid hwy a ddywedant, Ffoi y maent o'n

blawn ni, fel y waith gyntaf: felly y fflawn o'u blaen hwynt.

7 Yna chwi a godwch o'r cynllwyn, ac a oresgynwch y ddinas: canys yr ARGLWYDD eich Dow a'i dryr hi yn eich llaw chwi.

8 A phan ynnuloch y ddinas, llosgwch y ddinas a than: gwnewch yn ol gair yr ARGLWYDD. Gwelwch, mi a orchymynais i chwi.

9 ¶ Felly Josua a'u hanfonedd; a hwy a aethant i gynllwyn ac a arhosasant rhwng Bethel ac Ai, o du y gorllewin i Ai: a Josua a lettyodd y noson honno yn mysg y bobl.

10 A Josua a gyfododd yn fore, ac a gyfrifodd y bobl; ac a aeth i fynu, efe a henuriaid Israel, o flaen y bobl, tu ag at Ai.

11 A'r holl bobl o ryfel, y rhai oedd gyd âg ef, a aethant i fynu, ac a nasant; daethant hefyd gyferbyn a'r ddinas, a gwersylasant o du y gogledd i Ai: a glyn oedd rhyngddynt hwy ac Ai.

12 Ac efe a gymmerth ynghylch pum mil o wŷr, ac a'u gosododd hwynt i gynllwyn rhwng Bethel ac Ai, o du y gorllewin i'r ddinas.

13 A'r bobl a osodasant yr holl wersyllau, y rhai oedd o du y gogledd i'r ddinas, a'r cynllwynwyr o du y gorllewin i'r ddinas: a Josua a aeth y noson honno i ganol y dyffryn.

14 ¶ A phan welodd brenhin Ai hynny, yna gwŷr y ddinas a frysiasant, ac a foregodasant, ac a aethant allan i gyfarfod Israel i ryfel, efe a'i holl bobl, ar amser nodedig, ar hyd wyneb y gwastadedd: canys ni wyddai efe fod cynllwyn iddo, o'r tu cefn i'r ddinas.

15 A Josua a holl Israel, fel pe tarawsid hwy o'u blaen hwynt, a ffoasant ar hyd yr anialwch.

16 A'r holl bobl, y rhai oedd yn y ddinas, a alwyd ynghyd, i erlid ar eu hol hwynt: a hwy a erlidasant ar ol Josua, ac a dynnwyd oddi wrth y ddinas.

17 Ac ni adawyd gwr yn Ai, nac yn Bethel, a'r nad aethant allan ar ol Israel: a gadawsant y ddinas yn agored, ac erlidasant ar ol Israel.

18 A'r ARGLWYDD a ddywedodd wrth Josua, Estyn y waywffon sydd yn dy law tu ag at Ai: canys yn dy law di y rhodaf hi. A Josua a estynodd y waywffon oedd yn ei law tu a'r ddinas.

19 A'r cynllwynwyr a gyfodasant yn ebrwydd o'u lle, ac a redasant, pan estynodd efe ei law: daethant hefyd i'r ddinas, ac ynnillasant hi; ac a frysiasant, ac a loegasant y ddinas a than.

20 A gwŷr Ai a droisiant yn eu hol, ac a edrychasant; ac wele, mŵg y ddinas a ddyrchafodd hyd y nefoedd; ac nid oedd ganddynt hwy nerth i ffoi yma nac acw: canys y bobl y rhai a ffoisnt i'r anialwch, a ddychwelodd yn erbyn y rhai oedd yn erlid.

21 A phan welodd Josua a holl Israel i'r cynllwynwyr ynnill y ddinas, a dychafu o fŵg y ddinas, yna hwy a ddychwelasant, ac a darawsant wŷr Ai.

22 A'r lleill a aethant allan o'r ddinas i'w cyfarfod; felly yr oeddynt y'nghanol Israel, y rhai hyn o'r tu yma, a'r lleill o'r tu acw: a tharawsant hwynt, fel na adawyd un yng ngweddill nae yn ddiangol o honynt.

23 A brenhin Ai a ddalasant hwy yn fyw; a dywasant ef at Josua.

24 Pan ddarfu i Israel ladd holl breswylwyr Ai yn y maes, yn yr anialwch lle yr erlidasant hwynt, a phan syrthiasant hwy oll gan

fin y cleddyf, nes eu darfod; yna holl Israel a ddychwelasant i Ai, a tharawsant hi a min y cleddyf.

25 A chwbl a'r syrthiasant y dwthwn hwnnw, yn wŷr ac yn wragedd, oeddynt ddeuddeng mil; sef holl wŷr Ai.

26 Canys ni thynnodd Josua ei law yn ei hol, yr hon a estynasai efe gyd â'r waywffon, nes difetha holl drigolion Ai.

27 Yn unig yr anifeiliaid, ac arnrhaith y ddinas, a ysgrifiaethodd yr Israeliaid iddynt eu hun; yn ol gair yr ARGLWYDD, yr hwn a orchymynasai efe i Josua.

28 A Josua a losgodd Ai, ac a'i gwnaeth hi yn garnedd dragywydd, ac yn difaethwch hyd y dydd hwn.

29 Ac efe a grogodd frenhin Ai ar bren hyd yr hwy: ac wedi machlud haul, y gorchymynodd Josua iddynt ddisgyn ei gelain ef oddi ar y pren, a'i bwrw i ddrws porth y ddinas; a gosodasant garnedd fawr o gerrig arni hyd y dydd hwn.

30 ¶ Yna Josua a adeiladodd allor i ARGLWYDD Dduw Israel ym mynydd Ebal,

31 Megis y gorchymynasai Moses gwas yr ARGLWYDD i feibion Israel, fel y mae yn ysgrifenedig yn llyfr cyfraith Moses, allor o gerrig cyfain, y rhai ni ddyrchafasid haiarn arnynt: a hwy a offrymmasant arni boeth-offrymrau i'r ARGLWYDD, ac a aberthasant ebyrth hedd.

32 Ac efe a ysgrifenedd yno ar y meini gopi o gyfraith Moses, yr hon a ysgrifenasai efe yngŵydd meibion Israel.

33 A holl Israel, a'u henuriaid, eu swyddogion hefyd, a'u barnwyr, oedd yn sefyll o ddeutu yr arch, ger bron yr offeiriad y Lefiaid, y rhai oedd yn dwyn arch cyfammod yr ARGLWYDD, yn gystal yr estron a'r prifor: eu hammer oedd ar gyfer mynydd Garisim, a'u hammer ar gyfer mynydd Ebal; fel y gorchymynasai Moses gwas yr ARGLWYDD o'r blaen fendithio pobl Israel.

34 Wedi hynny efe a ddarllenodd holl eiriau y gyfraith, y fendith a'r feldith, yn ol y cwbl sydd ysgrifenedig yn llyfr y gyfraith.

35 Nid oedd air o'r hyn oll y orchymynasai Moses, a'r nas darllenodd Josua ger bron holl gynulleidfa Israel, a'r gwagedd, a'r plant, a'r dteithr yr hwn oedd yn rhodio yn eu masg hwynt.

PENNOD IX.

1 Y brenhinoedd yn ymwneuthur yn erbyn Israel. 3 Y Gibeonaid, trwy dwyll, yn cael cyfammod: 23 am yr hym y condemnwyd hwy i gaeithroed dragywyddol.

WEDI ddywed hyn o'r holl frenhinoedd, y rhai oedd o'r tu yma i'r Lordonen, yn y mynydd, ac yn y gwastadedd, ac yn holl lannau y môr mawr, ar gyfer Libanus; sef yr Hethiaid, a'r Amoriaid, a'r Canaanaid, a'r Phereziaid, a'r Hefiaid, a'r Jebusiaid;

2 Yna hwy a ymgasglasant ynghyd i ymladd yn erbyn Josua, ac yn erbyn Israel, o un-fryd.

3 ¶ A thrigolion Gibeon a glywsant yr hyn a wnaethai Josua i Jericho ac i Ai.

4 A hwy a wnaethant yn gyfrwys, ac a aethant, ac a ymddangosasant fel cenhaden: cymmerasant hefyd hen sachlennau ar eu hasynod, a hen gostrelau gwin, wedi eu hollti hefyd, ac wedi eu rhwymo,

5 A hen esgiaiau baglog am eu traed, a hen ddillad am danynt; a holl fara eu lluniaseth oedd sych a brithiwyd.

6 Ac a aethant at Josua i'r gweryll i Gilgal; a dywedasant wrtho ef, ac wrth wŷr Israel, O

wlad bell y daethom: ac yn awr gwnech gyfammod & ni.

7 A gwŷr Israel a ddywedasant wrth yr Heffaid, Nid hwyrach dy fod yn ein mysg yn trigo; pa fodd gan hynny y gwnaf gyfammod & thi?

8 A hwy a ddywedasant wrth Josua, Dy weision di yfym ni. A Josua a ddywedodd wrthynt, Pwy ydych? ac o ba le y daethoch?

9 A hwy a ddywedasant wrtho, Dy weision a ddaethant o wlad bell iawn, o herwydd enw yr ARGWLWYDD dy DDUW: canys ni a glywsom ei glod ef, a'r hyn oll a wnaeth efe yn yr Aiph;

10 A'r hyn oll a wnaeth efe i ddau frenhin yr Amoriaid, y rhai oedd o'r tu hwnt i'r Iorddonen; i Sehon brenhin Hebron, ac i Og brenhin Basan, yr hwn oedd yn Astaroth.

11 Am hynny ein henuriaid ni, a holl breswylwyr ein gwlad, a lefasasant wrthym ni, gan ddywedyd, Cymmerwch luniaeth gyd & chw'i i'r daith, ac ewch i'w cyfarfod hwynt; a dywedwch wrthynt, Eich gwision ydym: yn awr gan hynny gwnech gyfammod & ni.

12 Dyma ein bara ni: yn frwd y cymmerasom ef yn lluniaeth o'n tai y dydd y cychwynasom i ddyfod attoch; ac yn awr, wele, sych a brithlwyd yw.

13 Dyma hefyd y costrelau gw'n a lanwasom yn newyddion; ac wele, hwynt wedi hollti: ein dillad hyn hefyd a'n hegaidia a heneiddiasant, rhag methiedd y daith.

14 A'r gwŷr a gymmerasant o'u hymborth hwynt, ac nid ymgynghorasant & genau yr ARGWLWYDD.

15 Felly Josua a wnaeth heddwch & hwynt, ac a wnaeth gyfammod & hwynt, ar eu cadw hwynt yn fyw: tywysogion y gynnullleidda hefyd a dyngasant wrthynt.

16 Ond ym mhyn y tridiau wedi iddynt wreuthur cyfammod & hwynt, hwy a glywsant mai cymmyddogion iddynt oedd ynt hwy, ac mai yn eu mysg yr oedd ynt ar os.

17 A meibion Israel a gychwynasant ac a ddaethant i'w dinasoedd hwynt y trydydd dydd: a'u dinasoedd hwynt oedd Gibeon, a Chephirah, Beeroth hefyd, a Chiriath-Jearim.

18 Ond ni tharawodd meibion Israel mo honnynt hwy; oblegid tywysogion y gynnullleidda a dyngasai wrthynt myn ARGWLWYDD DDUW Israel: a'r holl gynnullleidda a rwgnachasant yn erbyn y tywysogion.

19 A'r holl dywysogion a ddywedasant wrth yr holl gynnullleidda, Ni a dyngasom wrthynt i ARGWLWYDD DDUW Israel: a'n hynny ni allwn ni yn awr gyffwrdd & hwynt.

20 Hyn a wnawn ni iddynt hwy: Cadwn hwynt yn fyw, fel na byddo digofaint arnom ni; o herwydd y llw a dyngasom wrthynt.

21 A'r tywysogion a ddywedasant wrthynt, Byddant fyw (ond byddant yn torri cynnud, ac yn tynnu dwf i'r holl gynnullleidda) fel y dywedasai y tywysogion wrthynt.

22 ¶ Yna Josua a alwodd arnynt; ac a lefarodd wrthynt, gan ddywedyd, Paham y twyllasoch ni, gan ddywedyd, Pell iawn yfym ni oddi wrthynt; a chwithau yn preswyllo yn ein mysg ni?

23 Yn awr gan hynny mellidgedig ydych; ac ni ddilange un o honoch rhag bod yn gath-weision, ac yn torri cynnud, ac yn tynnu dwf i ddy fy Nuw.

24 A hwy a attabasant Josua, ac a ddywedasant, Yn ddifau gan fynegi y maynegwyd i'w weision, ddarfod i'r ARGWLWYDD dy DDUW orchymyn i Moses ei was roddi i chw'i yr holl wlad hon, a difetha holl drigolion y wlad o'ch blaen chw'i, a'n hynny yr ofnasom ni yn

ddirfawr rhagoch am ein heinïoes, ac y gwnaethom y peth hyn.

25 Ac yn awr, wele, ni yn dy law di: fel y dyddo da ac uniawn yn dy olwg wneuthur i ni, gwna.

26 Ac felly y gwnaeth efe iddynt; ac a'u gwaredodd hwynt o law meibion Israel, fel na laddasant hwynt.

27 A Josua a'u rhoddodd hwynt y dwthwn hwnnw yn gymmynwyr coed, ac yn wehynwyr dwf, i'r gynnullleidda, ac i allor yr ARGWLWYDD, hyd y dydd hwn, yn y lle a ddeiwai efe.

PENNOD X.

5 Pim brenhin yn rhyfela yn erbyn Gibeon.

7 Josua yn ei hachub hi. 10 Dduw yn ymladd yn eu herbyn hwynt & chemilyaeg. 12 Yr hwn a'r lleuad yn sefyll ar air Josua. 18 Cau o y pim brenhin meun o'af. 23 Eu dwym allan: 24 eu ddystryu. 26 a'u crogl. 28 Gorchyffwr saith brenhin ychwaneg. 43 Josua yn dychwelyd i Gilgal.

A PHAN glybu Adonisedec brenhin Jeru-
A salem i Josua ynnill Ai, a'i difrodi hi, (fel y gwneisai efe i Jericho ac i'w brenhin, felly y gwnaethall efe i Ai ac i'w brenhin) a hedydychu o drigolion Gibeon & g Israel, a'u bod yn eu mysg hwynt:

2 Yna yr ofnasant yn ddirfawr; oblegid dinas fawr oedd Gibeon, fel un o'r dinasoedd brenhinol; ac o herwydd ei bod yn fwy nag Ai; ei holl w'r hefyd oedd gedym.

3 Am hynny Adonisedec brenhin Jerusalem a anfonodd at Hoham brenhin Hebron, ac at Piram brenhin Jarmuth, ac at Japhia brenhin Lachia, ac at Debir brenhin Eglon, gan ddywedyd,

4 Deuwch i fynu attaf fi, a chynnorthwywch fi, fel y tarawm ni Gibeon: canys hi a hedydychodd i Josua, ac & meibion Israel.

5 Am hynny pum brenhin yr Amoriaid a ymgynnullasant, ac a ddaethant i fynu, sef brenhin Jerusalem, brenhin Hebron, brenhin Jarmuth, brenhin Lachia, a brenhin Eglon, hwynt-hwy a'u holl fyddinoedd, ac a wersyllasant wrth Gibeon, ac a ryfelasant yn ei herbyn hi.

6 ¶ A gwŷr Gibeon a snfonasant at Josua i'r gwersyll i Gilgal, gan ddywedyd, Na thynn ymaith dy ddwyllaw oddi wrth dy weision; tyred i fynu yn fuan attom ni, achub ni hefyd a chynnorthwya ni: canys holl frenhinoedd yr Amoriaid, y rhai sydd yn trigo yn y mynydd-dir, a ymgynnullasant i'n herbyn ni.

7 Felly Josua a esgynodd o Gilgal, efe a'r holl bobl o ryfel gyd & ef, a'r holl gedym nerthol.

8 ¶ A'r ARGWLWYDD a ddywedodd wrth Josua, Nac ofna rhagddynt: canys yn dy law di y rhoddais hwynt; ni sail neb o honnynt yn dy wyneb di.

9 Josua gan hynny a ddaeth yn ddifattreg attynt hwy: canys ar hyd y nos yr aeth efe i fynu o Gilgal.

10 A'r ARGWLWYDD a'u drylliodd hwynt o flaen Israel, ac a'u tarawodd hwynt & laddfa fawr yn Gibeon, ac a'u hymllidodd hwynt ffordd yr eir i fynu i Beth-horon, ac a'u tarawodd hwynt hyd Azecah, ac hyd Maccedah.

11 A phan oedd ynt yn ffoi o flaen Israel, a hwy y'ngorwaered Beth-horon, yr ARGWLWYDD a fwrliodd arnynt hwy gerrig mawrion o'r nefedd hyd Azecah; a buant feirw: amlach oedd y rhai a fu feirw gan y cerrig oenlyg, nâ'r rhai a laddodd meibion Israel a'r claddyd.

12 ¶ Llefrodd Josua wrth yr AROGLWYDD y dydd y rhoddodd yr AROGLWYDD yr Amor-iaid o flaen meibion Israel; ac efe a ddywedodd y'ngolwg Israel, O haul, arlon yn Gibeon; a thuthau, leuad, yn nyffryn Aalon.

13 A'r haul a arhosodd, a'r lleuad a safodd, nes i'r genedl ddial ar eu gelynyon. Onid yst hyn yn ygrifencdig yn llyfr yr uniawn? Felly yr haul a safodd y'ngbanol y nefoedd, ac ni frysiodd i fachelu dros ddiwrnod cyfan.

14 Ac ni bu y fath ddiwrnod a hwnnw o'i flaen ef, nac ar ei ol ef, fel y gwrandawr yr AROGLWYDD ar lef dyn: canys yr AROGLWYDD a ymladdodd dros Israel.

15 ¶ A Josua a ddychwelodd, a holl Israel gyd ag ef, i'r gweryll i Gilgal.

16 Ond y pŵm brenhin hynny a ffoisant, ac a ymguddiasant mewn ogof ym Maccedah.

17 A mynegwyd i Josua, gan ddywedyd, Y pŵm brenhin a gafwyd y'ng hŵdd mewn ogof ym Maccedah.

18 A dywedodd Josua, Treiglwech feini mawrion ar enau yr ogof, a gosodwch wrthi wrth i'w cadw hwynt.

19 Ac na sefchw chiw; erudiwch ar ol eich gelynyon, a tharêwch y rhai olaf o honynt; na adêwch iddynt fyned i'w dinasoedd; canys yr AROGLWYDD eich Duw a'u rhoddodd hwynt yn eich llaw chiw.

20 A phan ddarfu i Josua a meibion Israel eu taro hwynt a lladdfa fawr iawn, nes eu difa; yna y gweddillion a adawsid o honynt a aethant i'r dinasoedd caerog.

21 A'r holl bobl a ddychwelasant i'r gweryll at Josua ym Maccedah mewn heddwch, heb symmud o neb ei dafod yn erbyn meibion Israel.

22 A Josua a ddywedodd, Agorwch enau yr ogof, a dygwch allan y pŵm brenhin hynny ataf fi o'r ogof.

23 A hwy a wnaethant felly, ac a dygasant allan y pŵm brenhin ataf o'r ogof; sef brenhin Jerusalem, brenhin Hebron, brenhin Jarmuth, brenhin Lachis, a brenhin Eglon.

24 A phan dygasant hwy y brenhinoedd hynny at Josua, yna Josua a alwodd am holl w'r Israel, ac a ddywedodd wrth dywysogion y rhyfelwyr, y rhai a aethai gyd ag ef, Nesêwch, gosodwch eich traed ar yddfau y brenhinoedd hyn. A hwy a nessant, ac a esodasant eu traed ar eu yddfau hwynt.

25 A Josua a ddywedodd wrthynt, Nac ofnwch, ac nac arswydwch; eithr ymwrwlwch, ac ymegniwch: canys fel hyn y gwna yr AROGLWYDD i'ch holl elynion yr ydych chiw yn ymladd i'w herbyn.

26 Ac wedi hyn Josua a'u tarawodd hwynt, ac a'u rhoddodd i farwolaeth, ac a'u crogodd hwynt ar bŵm pren: a buant y'ng hŵrôg ar y prenau hyd yr hwyr.

27 Ac ym mhryd machludo haul, y gorchymynodd Josua iddynt eu disgyn hwynt oddi ar y prenau, a'u bwrw hwynt i'r ogof yr ymguddiasant ynddi; a bwriasant gerrig mawrion y'ng enau yr ogof, y rhai sydd yno hyd gorph y dydd hwn.

28 ¶ Josua hefyd a ymnilodd Maccedah y dwithwn hwnnw, ac a'i tarawodd hi & min y cleddyf, ac a ddifrododd ei brenhin hi, hwynt-hwy, a phob enaid ag oedd ynddi; ni adawodd efe un gweddill: canys efe a wnaeth i frenhin Maccedah, fel y gwnaethai i frenhin Jericho.

29 ¶ Yna yr aeth Josua a holl Israel gyd ag ef o Maccedah i Libnah, ac a ymladdodd yn erbyn Libnah.

30 A'r AROGLWYDD a'i rhoddodd hithau, a'i brenhin, yn llaw Israel; ac yntau a'i taraw-

odd hi & min y cleddyf, a phob enaid a'r oedd ynddi; ni adawodd ynddi un y'ngweddill: canys efe a wnaeth i'w brenhin hi fel y gwnaethai i frenhin Jericho.

31 ¶ A Josua a dramwyodd, a holl Israel gyd ag ef, o Libnah i Lachis; ac a wersyllodd wrthi, ac a ymladdodd i'w herbyn.

32 A'r AROGLWYDD a roddodd Lachis yn llaw Israel; yr hwn a'i hynnillodd hi yr ail dydd, ac a'i tarawodd hi & min y cleddyf, a phob enaid ag oedd ynddi, yn ol yr hyn oll a wnaethai efe i Libnah.

33 ¶ Yna Horam brenhin Gezer a ddaeth i fynu i gynnorthwyo Lachis: a Josua a'i tarawodd ef a'i bobl, fel na adawyd iddo efe y'ngweddill.

34 ¶ A Josua a dramwyodd, a holl Israel gyd ag ef, o Lachis i Eglon: a hwy a wersyllasant wrthi, ac a ymladdasant i'w herbyn.

35 A hwy a'i hynnillasant hi y diwrnod hwnnw, ac a'i tarawant hi & min y cleddyf; ac efe a ddifrododd bob enaid a'r oedd ynddi y dwithwn hwnnw, yn ol yr hyn oll a wnaethai efe i Lachis.

36 ¶ A Josua a esgynodd, a holl Israel gyd ag ef, o Eglon i Hebron; a hwy a ryfelasant i'w herbyn.

37 A hwy a'i hynnillasant hi, ac a'i tarawsant hi & min y cleddyf, a'i brenhin, a'i holl ddinasoedd, a phob enaid ag oedd ynddi; ni adawodd efe un y'ngweddill, yn ol yr hyn oll a wnaethai efe i Eglon: canys efe a'i difrododd hi, a phob enaid ag oedd ynddi.

38 ¶ A Josua a ddychwelodd, a holl Israel gyd ag ef, i Debir; ac a ymladdodd i'w herbyn.

39 Ac efe a'i hynnillodd hi, ei brenhin, a'i holl ddinasoedd; a hwy a'u tarawsant hwy & min y cleddyf, ac a ddifrodasant bob enaid ag oedd ynddi; ni adawodd efe un y'ngweddill: fel y gwnaethai efe i Hebron, felly y gwnaeth efe i Debir, ac i'w brenhin; negus y gwnelasai efe i Libnah, ac i'w brenhin.

40 ¶ Felly y tarawodd Josua yr holl fynydd-dir, a'r dehaus, y gwastadedd *hefyd*, a'r bronnydd, a'u holl frenhinoedd: ni adawodd efe un y'ngweddill; eithr efe a ddifrododd bob prehen anadl, fel y gorchymynasai AROGLWYDD DDau Israel.

41 A Josua a'u tarawodd hwynt o Cades-Barnea, hyd Gazah, a holl wlad Gosen, hyd Gibeon.

42 Yr holl frenhinoedd hyn *hefyd* a'u gwledydd a ymnilodd Josua ar unwaith: canys AROGLWYDD DDau Israel oedd yn ymladd dros Israel.

43 Yna y dychwelodd Josua, a holl Israel gyd ag ef, i'r gweryll yn Gilgal.

PENNOD XI.

5 *Gorchyfygu amryu frenhinoedd wrthdyfroedd Merom.* 10 *Ymnil Hasor, a'i losgi.* 16 *Josua yn goroesyn yr holl wlad;* 21 *ac yn torri ymait h yr Anacaid.*

A PHAN glybu Jabin brenhin Hasor y *pethau hynny*, efe a anfonodd at Jobab brenhin Madon, ac at frenhin Simron, ac at frenhin Achsaph,

2 Ac at y brenhinoedd oedd o du y gogledd yn y mynydd-dir, ac yn y rhosdir tu a'r dehaus i Cinneroth, ac yn y dyffryn, ac yn ardal eidd Dor tu a'r gorllewin;

3 At y Cananaeid o'r dwyrain a'r gorllewin, ac at yr Amoraid, a'r Heithaid, a'r Phereziaid, a'r Jebusaid yn y mynydd-dir, ac at yr Heffaid dan Hermon, y'ngwlad Mispin,

4 A hwy a aethant allan, a'u holl fyddinoedd gyd & hwynt, pobl lawer, fel y tywod *sydd* ar

fin y môr o amdra; meirh hefyd a cherbyl-
u lawer iawn.

5 A'r holl frenhinoedd hyn a yngyfarfuant;
daethant hefyd a gweryllasant ynghyd wrth
ddyfroedd Merom, i ymladd yn erbyn Israel.

6 ¶ A dywedodd yr ARGLWYDD wrth Josua,
Nac ofna rhagdynt hwy; canys y fory
ynghylch y pryd hwn y rhoddaf hwynt oll
yn liadedig o flaen Israel: llinynnau garrau
eu meirh hwynt a dorri, a'u cerbydau a loegi
di & than.

7 Felly Josua a ddaeth, a'r holl bobl o ryfel
gyd âg ef, yn ddisymmwrth arnynt hwy wrth
ddyfroedd Merom; a hwy a rutherasant ar-
nynt.

8 A'r ARGLWYDD a'u rhoddodd hwynt yn
llaw Israel; a hwy a'u tarawasant hwynt, ac
a'u herilliasant hyd Sidon fawr, ac hyd Mis-
rephoth-maim, ac hyd glynn Mispheh o du y
dwyrain; a hwy a'u tarawasant hwynt, fel na
adaodd efe o honynt yn y'ngweddill.

9 A Josua a wnaeth iddynt fel yr archasai
yr ARGLWYDD lldo: llinynnau garrau eu
meirh hwynt a dorrodd efe, a'u cerbydau a
logodd & than.

10 ¶ A Josua y pryd hwnnw a ddychwelodd,
ac a ynnillodd Hasor, ac a darawodd ei brenhin
hi a'r cleddyf: canys Hasor o'r blaen oedd
ben yr holl deyrasoedd hynny.

11 Tarawsant hefyd bob enaid a'r oedd ynddi
& min y cleddyf, gan eu difrodod hwynt: ni
adawyd un perchen anadi: ac efe a logodd
Hasor & than.

12 A holl ddinasoedd y brenhinoedd hynny,
a'u holl frenhinoedd hwynt, a ynnillodd
Josua, ac a'u tarawodd & min y cleddyf, gan
eu difrodod hwynt: megis y gorchymynasai
Moses gwas yr ARGLWYDD.

13 Ond ni logodd Israel yr un o'r dinasoedd
oedd yn sefyll yn eu cadernid; namyn Hasor
yn unig a logodd Josua.

14 A holl anrhaith y dinasoedd hynny, a'r
anifeiliaid, a yglyfaethodd meibion Israel
iddynt eu hun: yn unig pob dyn a darawsant
hwy & min y cleddyf, nes iddynt eu difetha;
ni adawsant berchen anadi.

15 ¶ Fel y gorchymynasai yr ARGLWYDD i
Moses ei was, felly y gorchymynodd Moses i
Josua, ac felly y gwnaeth Josua; ni adawodd
efe ddim o'r hyn oll a orchymynasai yr AR-
GLWYDD i Moses.

16 Felly Josua a ynnillodd yr holl dir hwnnw,
y mynyddoedd, a'r holl ddeuau, a holl wlad
Gozen, a'r dyffryn, a'r gwastadedd, a mynydd
Israel, a'i ddyffryn;

17 O fynydd Halac, yr hwn sydd yn myned
i fynu i Seir, hyd Baal-Gad, y'nglynn Li-
banus, dan fynydd Hermon: a'u holl frenhin-
oedd hwynt a ddalodd i farwolaeth.

18 Josua a gynnalodd ryfel yn erbyn yr
holl frenhinoedd hynny ddyddiau lawer.

19 Nid oedd dinas a'r a hedychodd & meib-
ion Israel, heb law yr Hefiaid preswylwyr
Gibeon; yr holl rai *erall* a ynnillasant hwy
trwy ryfel.

20 Canys o'r ARGLWYDD yr ydoedd galedu
eu calon hwynt i gyfarfod âg Israel mewn
rhyfel, fel y difrodai efe hwynt, ac na fyddai
iddynt drugarodd; ond fel y difethai efe
hwynt, fel y gorchymynasai yr ARGLWYDD
wrth Moses.

21 ¶ A'r pryd hwnnw y daeth Josua ac a
dorrodd yr Anaciaid ymaith o'r mynydd-dir,
o Hebron, o Debir, o Anab, ac o holl fynydd-
oedd Judah, ac o holl fynyddoedd Israel:
Josua a'u difrododd hwynt a'u dinasoedd.

22 Ni adawyd un o'r Anaciaid y'ngwlad

meibion Israel: yn unig yn Gazah, yn Gath,
ac yn Asdod, y gadawyd hwynt.

23 Felly Josua a ynnillodd yr holl wlad, yn
oll yr hyn oll a lefarasai yr ARGLWYDD wrth
Moses; a Josua a'i rhoddodd hi yn etifeddiaeth
i Israel, yn ol eu rhannau hwynt, trwy eu
Rwythau. A'r wlad a orphwysodd heb ryfel.

PENNOD XII.

1 Y ddau frenhin a ynnillodd Moses eu gwled-
ydd, ac a'u rhannodd. 7 Yr 31 o frenhinoedd
o'r tu arall i'r Iorddonen, y rhai a darawodd
Josua.

DYMA frenhinoedd y wlad, y rhai a dar-
awodd meibion Israel, ac a fceddiannasant
eu gwlad hwynt o'r tu hwnt i'r Iorddonen tu
a chodiad yr haul; o afon Arnon hyd fynydd
Hermon, a'r holl wastadedd tu a'r dwyrain:

2 Schon brenhin yr Amoriaid, y hwn oedd
yn trigo yn Hesbon, ac yn arglwyddiaethu o
Aroer, yr hon yddi ar fin yr afon Arnon, ac
o ganol yr afon, ac o hanner Gilead hyd yr
afon Jabboe, ym mro meibion Ammon;

3 Ac o'r gwastadedd hyd fôr Cinneroth o du
y dwyrain, ac hyd fôr y gwastadedd, sef y môr
heli, o du y dwyrain, tu a Beth-jesimoth; ac
o du y deheu, dan Asdodh-Pisgah:

4 A goror Og brenhin Basan, yr hwn oedd o
weddlid y cawri, ac oedd yn trigo yn Astaroth
ac yn Edrei;

5 Ac efe oedd yn arglwyddiaethu ym myn-
ydd Hermon, ac yn Salchah, ac yn holl
Basan, hyd derfyn y Gesuriad, a'r Maachath-
iaid, a hanner Gilead, terfyn Schon brenhin
Hesbon.

6 Moses gwas yr ARGLWYDD a meibion
Israel a'u tarawsant hwy: a Moses gwas yr
ARGLWYDD a'i rhoddodd hi yn etifeddiaeth
i'r Reubeniaid, ac i'r Gadiaid, ac i hanner
llwyth Manasseh.

7 ¶ Dyma hefyd frenhinoedd y wlad y rhai
a darawodd Josua a meibion Israel o'r tu yma
i'r Iorddonen o du y gorllewin, o Baal-Gad,
y'nglynn Libanus, hyd fynydd Halac, yr hwn
sydd yn myned i fynu i Seir; a Josua a'i
rhoddodd hi i lwythau Israel yn etifeddiaeth
yn ol eu rhannau;

8 Yn y mynydd, ac yn y dyffryn, ac yn y
gwastadedd, ac yn y bronnydd, ac yn yr
anialwech, ac yn y deheu; yr Hethiaid, yr
Amoriaid, a'r Cananeaidd, y Pheresiaid, yr
Hefiaid, a'r Jebusiaid:

9 ¶ Brenhin Jericho, yn un; brenhin Ai,
yr hwn oedd o ystlys Bethel, yn un;

10 Brenhin Jerusaleim, yn un; brenhin He-
bron, yn un;

11 Brenhin Jarmuth, yn un; brenhin Lachis,
yn un;

12 Brenhin Eglon, yn un; brenhin Gezer,
yn un;

13 Brenhin Debir, yn un; brenhin Geder,
yn un;

14 Brenhin Hormah, yn un; brenhin Arad,
yn un;

15 Brenhin Libnah, yn un; brenhin Adûl-
am, yn un;

16 Brenhin Macedah, yn un; brenhin
Bethel, yn un;

17 Brenhin Tappuah, yn un; brenhin He-
pher, yn un;

18 Brenhin Aphec, yn un; brenhin Lasaron,
yn un;

19 Brenhin Madon, yn un; brenhin Hasor,
yn un;

20 Brenhin Simron Meron, yn un; brenhin
Achsaph, yn un;

21 Brenhin Taanach, yn un; brenhin Me-
gido, yn un;

- 22 Brenhin Cades, yn tun; brenhin Joceam o Carmel, yn un;
 23 Brenhin Dor yn ardal Dor, yn un; brenhin y cenhedloedd o Gilgal, yn un;
 24 Brenhin Tirshah, yn un: yr holl frenhin-
 oedd oedd un ar ddeg ar hugain.

PENNOD XIII.

1 *Terfynau y wlad ni orchfygesid etto.* 8 *Etfeddiaeth y ddau lwyth a hanner.* 14, 33 *Yr Arglwydd a'i aberthau yw etfeddiaeth Lefi.* 15 *Terfynau etfeddiaeth Reuben.* 22 *Llad Balaam.* 24 *Terfynau etfeddiaeth Gad,* 29 *a hanner llwyth Manasseh.*

A PHAN heneiddiodd Josua, a phwyso o hono mewn oedran, dywedodd yr **ARGLWYDD** wrth ef, Tydi a heneidiaist, daethost i ddyddiau oedranneu, a thir lawer iawn sydd etto i'w feddiannu.

2 Dyma y wlad sydd etto yn ol: holl derfynau y Philistiaid, a holl Gesuri,

3 O Sihor, yr hon *sydd* o flaen yr Aipht, hyd derfyn Ecron tu a'r golegedd, yr hwn a gyfrifir i'r Canaanaid: pum tywysog y Philistiaid; y Gazathiaid, a'r Asdodiaid, yr Escalonaid, y Githiaid, yr Ecroniaid, yr Aflaid:
 4 O'r dehau, holl wlad y Canaanaid, a'r ogof oedd yn ymyl y Sidoniaid, hyd Aphec, hyd derfyn yr Amoriaid:

5 A gwlad y Gibiaid, a holl Libanus, tu a chyfodiad haul, o Baal-Gad dan fynydd Hermon, nes dyfod i Hamath.

6 Holl breswylwyr y mynydd-dir o Libanus hyd Misrephoth-maim, a'r holl Sidoniaid, y rhai hynny a yrraf ymaith o flaen meibion Israel: yn unig rhan di hi wrth goebren i Israel yn etfeddiaeth, fel y gorchymynais i ti.

7 Ac yn awr rhan di y wlad hon yn etfeddiaeth i'r naw llwyth, ac i hanner llwyth Manasseh.

8 Gyd a'r rhai y derbyniodd y Reubeniaid a'r Gadiaid eu hetfeddiaeth, yr hon a roddodd Moses iddynt hwy, o'r tu hwnt i'r Iorddonen, tu a'r dwyrain, fel y rhoddas Moses gwas yr **ARGLWYDD** iddynt;

9 O Aroer, yr hon *sydd* ar fin afon Arnon, a'r ddinas *sydd* ynghanol y dyffryn, a holl wastadedd Medeba, hyd Dibon;

10 A holl ddinasoedd Sehon brenhin yr Amoriaid, yr hwn a deyrnasodd yn Hesbon, hyd ardal meibion Ammon;

11 Gilead hefyd, a therfyn y Gesuriaid, y Maachathiaid hefyd, a holl fynydd Hermon, a holl Basan hyd Salehah;

12 Holl frenhiniaeth Og yn Basan, yr hwn a deyrnasodd yn Astaroth, ac yn Edrei; efe a adawd o weddill y cawri: canys Moses a'u tarwasa hwynt, ac a'u gyrrasai ymaith.

13 Ond meibion Israel ni yrrasant allan y Gesuriaid na'r Maachathiaid: eithr trigodd y Gesuriaid a'r Maachathiaid ym mhlith Israel hyd y dydd hwn.

14 Yn unig i lwyth Lefi ni roddodd efe etfeddiaeth; aberthau tanilyd **ARGLWYDD** Dduw Israel oedd ei etfeddiaeth ef, fel y llefarasai efe wrtho.

15 ¶ A Moses a roddasai i lwyth meibion Reuben *etfeddiaeth* trwy eu teuluoedd:

16 A'u terfyn hwynt oedd o Aroer, yr hon *sydd* ar fin afon Arnon, a'r ddinas *sydd* yng nghanol y dyffryn, a'r holl wastadedd wrth Medeba;

17 Hesbon a'i holl ddinasoedd, y rhai *sydd* yn y gwastadedd; Dibon, a Bamoth-Baal, a Beth-Baal-meon;

18 Jahasah hefyd, a Cedemoth, a Mephaath;
 19 Ciriathaim hefyd, a Sibmah, a Sareth-sahar, ym mynydd-dir y glynn.

20 Beth-poor hefyd, ac Asdoth-Pisgah, a Beth-jesimoth,

21 A holl ddinasoedd y gwastadedd, a holl frenhiniaeth Sehon brenhin yr Amoriaid, yr hwn a deyrnasodd yn Hesbon, yr hwn a ddarfuasai i Moses ei daro, gyd â thwyysogion Midian, Efi, a Rezem, a Sur, a Hur, a Reba, duciaid Sehon, y rhai oedd yn preswyllo yn y wlad.

22 ¶ Balaam hefyd mab Beor, y dewin, a laddodd meibion Israel a'r cleddyf, ym mhlith eu lladeddigion hwynt.

23 A therfyn meibion Reuben oedd yr Iorddonen a'i goror. Dyma etfeddiaeth meibion Reuben, yn ol eu teuluoedd, y dinasoedd, a'u trefi.

24 ¶ Moses hefyd a roddodd *etfeddiaeth* i lwyth Gad, *sef* i feibion Gad, trwy eu teuluoedd:

25 A Jazer oedd derfyn iddynt hwy, a holl ddinasoedd Gilead, a hanner gwlad meibion Ammon, hyd Aroer, yr hon *sydd* o flaen Rabbah;

26 Ac o Hesbon hyd Ramath-Mispeh, a Betonim; i o Mahanaim hyd gyffnydd Debir;
 27 Ac yn y dyffryn, Beth-Aram, a Beth-Nimrah, a Succoth, a Saphon, gweddill frenhiniaeth Sehon brenhin Hesbon, yr Iorddonen a'i therfyn, hyd gwrr môr Cinneroth, o'r tu hwnt i'r Iorddonen, o du y dwyrain.

28 Dyma etfeddiaeth meibion Gad, yn ol eu teuluoedd, y dinasoedd, a'u trefydd.

29 ¶ Moses hefyd a roddodd *etfeddiaeth* i hanner llwyth Manasseh: a bu *etfeddiaeth* i hanner llwyth meibion Manasseh, yn ol eu teuluoedd:

30 A'u terfyn hwynt oedd o Mahanaim, holl Basan, holl frenhiniaeth Og brenhin Basan, a holl drefi Jair, y rhai *sydd* yn Basan, triugain dinas;

31 A hanner Gilead, ac Astaroth, ac Edrei, dinasoedd frenhiniaeth Og yn Basan, a roddodd *efe* i feibion Machir mab Manasseh, *sef* i hanner meibion Machir, yn ol eu teuluoedd.

32 Dyma y *gwledydd* a roddodd Moses i'w hetfeddu, yn rhysoydd Moab, am yr Iorddonen a Jericho, o du y dwyrain.

33 Ond i lwyth Lefi ni roddodd Moses *etfeddiaeth*: **ARGLWYDD** Dduw Israel *yw* eu hetfeddiaeth hwynt, fel y llefarodd *efe* wrth-ynt.

PENNOD XIV.

2 *Y naw llwyth a hanner i gael eu hetfeddiaeth wrth goebren.* 6 *Caleb trwy ragofr faint yn cael Hebron.*

DYMA hefyd y *gwledydd* a etfeddodd meibion Israel yng ngwlad Canaan, y rhai a rannodd Eleazar yr offeiriad, a Josua mab Nun, a phennau cenedl llwythau meibion Israel, iddynt hwy i'w hetfeddu.

2 Wrth goebren yr oedd eu hetfeddiaeth hwynt; fel y gorchymynasai yr **ARGLWYDD** trwy law Moses, eu rhoddi i'r naw llwyth, ac i'r hanner llwyth.

3 Canys Moses a roddasai etfeddiaeth i ddau lwyth, ac i hanner llwyth, o'r tu hwnt i'r Iorddonen; ond i'r Lefaid ni roddasai *efe* etfeddiaeth yn eu mysg hwynt;

4 Canys meibion Joseph oedd ddau lwyth-Manasseh ac Ephraim: am hynny ni rodd, assant ran i'r Lefaid yn y tir, ond dinasoedd i drigo, a'u meusydd pentrefol i'w hanifeiliaid, ac i'w golud.

5 Fel y gorchymynasai yr **ARGLWYDD** i Moses, felly y gwnaeth meibion Israel, a hwy a rannasant y wlad.

6 ¶ Yna meibion Judah a ddaethant at

Josua yn Gilgal : a Chaleb mab Jephunneh y Ceneziad a ddywedodd wrtho ef, Tydi a wyddost y gair a lefarodd yr ARGLWYDD wrth Moses gwr Duw o'm plegid i, ac o'th blegid dithau, yn Cades-Barnea.

7 Mab deugain mlwydd oeddwn i pan anfonodd Moses gwas yr ARGLWYDD ffo Cades-Barnea, i edrych anawdd y wlad; a mi a ddygais air iddo ef drachefn, fel yr oedd yn fy nghalon.

8 Ond fy mrodry, y rhai a sechant i fynu gyd â mi, a ddigalonasant y bobl: etto myfi a gyflawnais *fynded* ar ol yr ARGLWYDD fy Now.

9 A Moses a dygodd y diwrnod hwnnw, gan ddywedyd, Duw i bydd y wlad y sathrodd dy droed arni, yn etifeddiaeth i ti, ac i'th feibion hyd byth; am i ti gyflawni *mynned* ar ol yr ARGLWYDD fy Nuw.

10 Ac yn awr, wele yr ARGLWYDD a'm cadwodd yn fyw, fel y llefarodd efe, y pum mlynedd a deugain hyn, er pan lefarodd yr ARGLWYDD y gair hwn wrth Moses, tra y rhododd Israel yn yr analwch: ac yn awr, wele fi heddyw yn fab pum mlwydd a phedwar ugain.

11 Yr ydwyf etto mor gryf heddyw a'r dydd yr anfonodd Moses fi: fel yr oedd fy nerth i y pryd hwnnw, felly y mae fy nerth i yn awr, i ryfela, ac i fyned allan, ac i ddyfod i mewn.

12 Yn awr gan hynny dyro i mi y mynydd yma, am yr hwn y llefarodd yr ARGLWYDD y dwtwn hwnnw (cynys ti a glywaist y dwtwn hwnnw fod yr Anaciaid yno, a dinas- oedd maerion caerog) ond oddi yr ARGLWYDD *fydd* gyd â mi, fel y gyrrwyf hwynt allan, megis y llefarodd yr ARGLWYDD.

13 A Josua a'i bendithiodd ef, ac a roddodd Hebron i Caleb mab Jephunneh yn etifeddiaeth.

14 Am hynny mae Hebron yn etifeddiaeth i Caleb mab Jephunneh y Ceneziad hyd y dydd hwn : o herwydd iddo ef gwblhau *mynned* ar ol ARGLWYDD DDUW Israel.

15 Ac cnw Hebron o'r blaen oedd Caer Arba; yr Arba hwnnw oedd wr mawr ym mysg yr Anaciaid. A'r wlad a orphwysoedd heb ryfel.

PENNOD XV.

1 Terfynu rhandir Judah. 13 Rhan Caleb, a'i oreugnïad. 16 Othniel am ei urrolaeth yn cael Ahasah merch Caleb yn wraig. 18 Hithau yn cael rhodd gan ei thad. 21 Dinasoedd Judah. 63 Y Jbuciaid heb eu gorchfygu.

ARHANDIR llwyth meibion Judah, yn ol eu teuluoedd, ydoedd tu a therfyn Edom : analwch Sin, tu a'r dehau, oedd eithaf y terfyn dehau.

2 A therfyn y dehau oedd lldynt hwy o gwr y môr helli, o'r graig sydd yn wynebu tu a'r dehau.

3 Ac yr oedd yn myned allan o'r dehau hyd rŵ Acrabbin, ac yr oedd yn myned rhagddo i Sin, ac yn myned i fynu o du y dehau i Cades-Barnea; ac yn myned hefyd i Hesron, ac yn esgyn i Adar, ac yn angylchynu i Carcaah.

4 Ac yr oedd yn myned tu ag Asmon, ac yn myned allan i asfyn yr Aipht; ac eithaf oedd y terfyn hwnnw oedd wrth y môr : hyn fydd i chw i derfyn dehau.

5 A'r terfyn tu a'r dwyrain yw y môr helli, hyd eithaf yr Iorddonen : a'r terfyn o du y gogledd, sydd o graig y môr, yn eithaf yr Iorddonen.

6 A'r terfyn hwn oedd yn myned i fynu i Beth-Hoglah, ac yn myned o'r gogledd hyd

Beth-Arabah; a'r terfyn hwn oedd yn myned i fynu at faen Bohan mab Reuben.

7 A'r terfyn hwn oedd yn myned i fynu i Debir o ddyffryn Achor, a thu a'r gogledd yn edrych tu a Gilgal, o flaen rŵi Adummim, yr hon sydd o du y dehau i'r afon : y terfyn hefyd sydd yn myned hyd ddyfroedd En-rogel, a'r gwrr eithaf sydd wrth En-rogel.

8 A'r terfyn sydd yn myned i fynu *trwy* ddyffryn meibion Hinnon, gan ystlys y Jebusaid o du y dehau, honno yw Jerusalem : y terfyn hefyd sydd yn myned i fynu i ben y mynydd sydd o flaen dyffryn Hinnon, tu a'r gorllewin, yr hwn sydd y nghwr glyn y cawri, tu a'r gogledd.

9 A'r terfyn sydd yn cyrhaeddyd o ben y mynydd hyd ffynnon dyfroedd Nephtoah, ac sydd yn myned allan i ddinasoedd mynydd Ephron : y terfyn hefyd sydd yn tueddu i Baalah, honno yw Ciriath-Jearim.

10 A'r terfyn sydd yn amgylchu o Baalah tu a'r gorllewin, i fynydd Seir, ac sydd yn myned rhagddo at ystlys mynydd Jearim, o du y gogledd (honno yw Chesalon) ac y mae yn diagyn i Beth-semes, ac yn myned i Timnah.

11 A'r terfyn sydd yn myned i ystlys Ecron, tu a'r gogledd : a'r terfyn sydd yn tueddu i Sicon, ac yn myned rhagddo i fynydd Baalah, ac yn cyrhaeddyd i Jabneel; a chyrrau eithaf y terfyn sydd wrth y môr.

12 A therfyn y gorllewin yw y môr mawr a'i derfyn. Dyma derfyn meibion Judah o amgylch, wrth eu teuluoedd.

13 ¶ Ac i Caleb mab Jephunneh y rhoddoedd efe ran ym mysg meibion Judah, yn ol gair yr ARGLWYDD wrth Josua; *sef* Caer Arba, tad yr Anaciaid, honno yw Hebron.

14 A Chaleb a yrrodd oddi yno dri mab Anac, Sesai, ac Ahiman, a Thalmi, meibion Anac.

15 Ac efe a aeth i fynu oddi yno at drigolion Debir: ac enw Debir o'r blaen oedd Ciriath-Sepher.

16 ¶ A dywedodd Caleb, Pwy bynnag a darawo Ciriath-Sepher, ac a'i hynnill hi; iddo ef y rhoddaff Ahasah fy merch yn wraig.

17 Ac Othniel mab Cenaz, brawd Caleb, a'i hynnillodd hi. Yntau a roddodd Ahasah ei ferch iddo ef yn wraig.

18 A phan ddaeth hi i mewn *allo* ef, yna hi a'i hannogodd ef i geisio gan ei thad faes : ac a ddisgynodd oddi ar yr asyn. A dywedodd Caleb wrthi, Beth a fyddi di?

19 A hi a ddywedodd, Dyro i mi rodd : canys gwlad y dehau a roddaist i mi; dyro i mi hefyd ffynnonnau dyfroedd. Ac efe a roddodd iddi y ffynnonnau uchaf, a'r ffynnonnau isaf.

20 Dyma etifeddiaeth llwyth meibion Judah, wrth eu teuluoedd.

21 ¶ A'r dinasoedd o du eithaf i lwyth meibion Judah, tu a therfyn Edom, ar du y dehau, oeddynt Cabeel, ac Eder, a Jagur.

22 Cinah *hefyd*, a Dimonah, ac Adadah, 23 Cedes *hefyd*, a Hasor, ac Ithnan, 24 A Ziph, a Thelem, a Bealoth, 25 A Hasor, Hadattah, a Ciriath, a Hesron, honno yw Hasor,

26 Ac Amam, a Sema, a Moladah, 27 A Hasar-Gadah, a Hesmon, a Bethpalet, 28 A Hasarua, a Beer-seba, a Biziothia, 29 Baalah, a Iim, ac Asem, 30 Ac Eltolad, a Chesil, a Hormah, 31 A Siclag, a Madmannah, a Sansannah, 32 A Lebaoth, a Silhim, ac Ain, a Rhimon : yr holl ddinasoedd oedd naw ar hugain, a'u pentrefydd.

33 *Ac yn y dyffryn, Esthaol, a Soreah, ac Anah,*
 34 *A Zanoah, ac En-gannim, Tappuah, ac Enam,*
 35 *Jarmuth, ac Adhlam, Sochob, ac Azeceah,*
 36 *A Saraim, ac Adithaim, a Gederah, a Gederothaim; pedair ar ddeg o ddinasoedd, a'u pentrefydd.*
 37 *Senan, a Hadassah, a Migdal-Gad,*
 38 *A Dilean, a Mispheh, a Jocheel,*
 39 *Lachis, a Bosath, ac Eglon,*
 40 *Chabbon hefyd, a Laman, a Chithlis,*
 41 *A Gederoth, Beth-Dagon, a Naamah, a Maccedah; yn ddinas ar bymtheg, a'u pentrefydd.*
 42 *Libnah, ac Ether, ac Assan,*
 43 *Jiphtah, ac Anah, a Nesib,*
 44 *Celiah hefyd, ac Achab, a Maresah; naw o ddinasoedd, a'u pentrefi.*
 45 *Ecron, a'i threfi, a'i phentrefydd:*
 46 *O Ecron hyd y môr, yr hyn oll oedd ger llaw Asdod, a'u pentrefydd:*
 47 *Asdod, a'i threfydd, a'i phentrefydd; Gazah, a'i threfydd, a'i phentrefydd, hyd afon yr Aipht, a'r môr mawr, a'i derfyn.*
 48 ¶ *Ac yn y mynydd-dir; Samir, a Jattir, a Sochoh,*
 49 *A Dannah, a Ciriath-sannath, homo yw Debir,*
 50 *Ac Anab, ac Astemoh, ac Anim,*
 51 *A Gosen, a Holon, a Giloh; yn ddinas ar ddeg, a'u pentrefydd.*
 52 *Arab, a Dumah, ac Esaan,*
 53 *A Janum, a Beth-tappuah, ac Aphecah,*
 54 *A Humtah, a Chaer Arba, (honno yw Hebron) a Sior; naw dinas, a'u trefydd.*
 55 *Maon, Carmel, a Ziph, a Juttah,*
 56 *A Jezreel, a Jocdeam, a Zanoah,*
 57 *Cain, Gibeah, a Thimnah; deg o ddinasoedd, a'u pentrefydd.*
 58 *Halhul, Bethsur, a Gedor,*
 59 *A Maarath, a Beth-anoth, ac Eltecon; chwech o ddinasoedd, a'u pentrefydd.*
 60 *Ciriath-baal (honno yw Ciriath-jearim) a Rabbah; dwy ddinas, a'u pentrefydd.*
 61 ¶ *Yn yr anialweli; Beth-arabah, Midin, a Sechnaha,*
 62 *A Nibsan, a dinas yr halen, ac Engedi; chwech o ddinasoedd, a'u pentrefydd.*
 63 *Ond ni allodd meibion Judah yrru allan y Jebusaid, trigolion Jerusalem: am hynny y trig y Jebusaid gyd â meibion Judah yn Jerusalem hyd y dydd hwn.*

PENNOD XVI.

1 *Terfynau cyffredinol meibion Joseph. 5 Terfyn etifeddiath Ephraim. 10 Y Canaan- oedd heb eu llwyr-oresgyn.*

A RHANDIR meibion Joseph oedd yn a myned o'r Iorddonen wrth Jericho, i ddyfroedd Jericho o du y dwyrain, i'r anial- weli sydd yn myned i fynu o Jericho i fynydd Bethel;
 2 *Ac yn myned o Bethel i Luz, ac yn myned rhagoid i derfyn Arci i Ataroth;*
 3 *Ac yn disgyn tu a'r gorllewin i ardal Japhled, hyd derfyn Beth-horon isaf, ac hyd Gezer: a'i gyrrau eithaf sydd hyd y môr.*
 4 *Felly meibion Joseph, Manasseh ac Ephraim, a gymmerasant eu hetifeddiath.*
 5 ¶ *A therfyn meibion Ephraim oedd, yn ol eu teuluoedd; a therfyn eu hetifeddiath hwynt o du y dwyrain, oedd Ataroth-adar, hyd Beth-horon uchaf.*
 6 *A'r terfyn sydd yn myned tu a'r môr, i Michmethath o du y gogledd; a'r terfyn sydd yn amgylchu o du y dwyrain i Taanath-*

Siloh, ac yn myned hebio Iddi o du y dwyrain i Janohah:

7 *Ac yn myned i waered o Janohah, i Ataroth, a Naarath; ac yn cyrhaeddyd i Jericho, ac yn myned allan i'r Iorddonen.*

8 *O Tappuah y mae y terfyn yn myned tu a'r gorllewin i afon Canah; a'i gyrrau eithaf sydd wrth y môr. Dyma etifeddiath llwyth meibion Ephraim, yn ol eu teuluoedd.*

9 *A dinasoedd neilliduedd meibion Ephraim oedd ym mysg etifeddiath meibion Manasseh; yr holl ddinasoedd, a'u pentrefydd.*

10 *Ond ni oresgynasant hwy y Canaaneaid, y rhai oedd yn trigo yn Gezer: am hynny y trigodd y Canaaneaid ym mhlith yr Ephraimiaid hyd y dydd hwn, ac y maent yn gwasanaethu dan dreth..*

PENNOD XVII.

1 *Rhandir Manasseh, 7 a'i derfynau. 12 Y Canaaneid heb eu gyrru allan. 14 Meibion Joseph yn cael rhandir arall.*

A C yr oedd rhandir llwyth Manasseh (cany efo oedd gyntaf-anedig Joseph) i Machir, cyntaf-anedig Manasseh, tad Gilead: o herwydd ei fod efe yn rhyfelwr, yr oedd Gilead a Basan yn eiddo ef.

2 *Ac yr oedd rhandir i'r rhan arall o feibion Manasseh, yn ol eu teuluoedd; sef i feibion Abiezer, ac i feibion Helec, ac i feibion Asriel, ac i feibion Sicheu, ac i feibion Hopher, ac i feibion Semida: dyma feibion Manasseh mab Joseph, sef y gwrywiaid, yn ol eu teuluoedd.*

3 ¶ *Ond Salphaad mab Hopher, mab Gilead, mab Machir, mab Manasseh, nid oedd iddo feibion, ond merchod: a dyma enwau ei ferched ef; Malah, a Noah, Hogla, Milcah, a Tirshah:*

4 *Y rhai a ddaethant o flaen Eleazar yr offeiriad, ac o flaen Josua mab Nun, ac o flaen y tywysogion, gan ddywedyd, Yr ARGUWYDD a orchymynodd i Moses roddi i ni etifeddiath ym mysg ein brodyr: am hynny efo a roddodd iddynt etifeddiath, yn ol gair yr ARGUWYDD, ym mysg brodyr eu tad.*

5 *A deg rhandir a syrthiodd i Manasseh, heb law gwlad Gilead a Basan, y rhai sydd tu hwnt i'r Iorddonen;*

6 *Cany merchod Manasseh a etifeddasant etifeddiath ym mysg ei feibion ef: a gwlad Gilead oedd i'r rhan arall o feibion Manasseh.*

7 ¶ *A therfyn Manasseh oedd o Aser i Michmethath, yr hon sydd gyferbyn a Sicheu; a'r terfyn oedd yn myned ar y llaw ddeheu, hyd breswylwyr En-tappuah.*

8 *Gwlad Tappuah oedd eiddo Manasseh: ond Tappuah, yr hon oedd ar derfyn Manasseh, oedd eiddo meibion Ephraim.*

9 *A'r terfyn sydd yn myned i waered i afon Canah, o du deheu yr afon. Y dinasoedd hyn, eiddo Ephraim, oedd ym mhlith dinasoedd Manasseh: a therfyn Manasseh sydd o du y gogledd i'r afon, a'i ddiwedd oedd y môr.*

10 *Y deheu oedd eiddo Ephraim, a'r gogledd eiddo Manasseh; a'r môr oedd ei derfyn ef: ac yn Aser yr oeddynt yn cyfarfod, o'r gogledd; ac yn Issachar, o'r dwyrain.*

11 *Yn Issachar hefyd ac yn Aser yr oedd gan Manasseh, Beth-sean a'i threfydd, ac Ibleam a'i threfydd, a thrigolion Dor a'i threfydd, a thrigolion En-dor a'i threfydd, a phreswylwyr Taanach a'i threfydd, a thrigolion Megido a'i threfydd; tair talaeth.*

12 *Ond ni allodd meibion Manasseh yrru ymalth drigolion y dinasoedd hynny; eithg*

hynnodd y Canaanaid breswyllo yn y wlad honno.

13 Etto pan gryfhodd meibion Israel, hwy a oodasant y Canaanaid dan dreth: ni yrrasant hwynt ymaith yn llwyr.

14 ¶ A meibion Joseph a lefarasant wrth Josua, gan ddywedyd, Paham y rhoddaist i mi, yn etifeddiaeth, yn asael ac un rhan, a minnau yn bobl aml, wedi i'r ARGWLWYDD hyd yn hyn fy mendithio?

15 A Josua a ddywedodd wrthynt, Os pobl aml *dydyt*, dos i fynu i'r coed, a thorr *goed* i ti yno y ngwlad y Pheresiaid, a'r cawri, od yw mynydd Ephraim yn gyfyng i ti.

16 A meibion Joseph a ddywedasant, Ni bydd y mynydd ddigon i ni: hefyd y mae cerbydau hefynt gan yr holl Canaanaid sydd yn trigo yn y dyffryndir, gan y rhai *sydd* yn Bethsaan a'i threfni, a chlan y rhai *sydd* ynglwynn Jezreel.

17 A Josua a ddywedodd wrth dŷ Joseph, wrth Ephraim ac wrth Manasseh, gan ddywedyd, Pobl aml *dydyt*, a nerth mawr *sydd* gennyt: ni fydd i ti un rhan yn unig.

18 Kithr bydd y mynydd eiddot ti: canys coedlog yw, arloesa ef; a bydd ei eithafoedd ef eiddot ti: canys ti a yrri ymaith y Canaanaid, er bod cerbydau hefynt ganddynt, ac er eu bod yn gryfion.

PENNOD XVIII.

1 *Gosod y tabernacil i fynu yn Siloh. 9 Dosparthu y rhan arall o'r tir, a'i gyfrannu yn saith ran. 10 Josua yn ei rannu wrth goelbren. 11 Rhandir a therfyn Benjamin: 21 eu ddinasoedd.*

A HOLL gynnulleidfia meibion Israel a ymgynnulasant i Siloh, ac a oodasant yno babell y cyfarfod: a'r wlad oedd wedi eu darostwng o'u blaen hwynt.

2 A saith lwyth oedd yn aros ym mysg meibion Israel, i'r rhai ni rannasant eu hetifeddiaeth etto.

3 A Josua a ddywedodd wrth feibion Israel, Pa hyd yr *dydyt* yn eageuloso myned i oresgyn y wlad a roddes ARGWLWYDD DDUW eich tadau i chwi?

4 Moeswch o honoch dri-wŷr o bob llwyth; fel yr anfonwyf hwynt, ac y cyfodant, ac y rhodiонт y wlad, ac y dosparthont hi yn ol eu hetifeddiaeth hwynt; ac y delont ataf *drachefn*.

5 A hwy a'i rhannant hi yn saith ran. Judan a saif ar ei derfyn o du y dehaus, a thy Joseph a safant ar eu terfyn o du y gogledd.

6 A chwi a ddosparthwch y wlad yn saith ran, a dygwch y dosparthiadau ataf fi yma; fel y bwriwyf goelbren drosoch yma, o flaen yr ARGWLWYDD ein Duw.

7 Ond ni bydd rhan i'r Lefaid yn eich mysg chwi; o herwydd offeridiaeth yr ARGWLWYDD *sydd* eu hetifeddiaeth hwynt. Gad hefyd, a Reuben, a hanner llwyth Manasseh, a dderbyniasant eu hetifeddiaeth o'r tu hwnt i'r Iorddonen, o du y dwyrain, yr hon a roddodd Moesw gwys yr ARGWLWYDD lldynt.

8 ¶ A'r gwŷr a gyfodasant, ac a seiant: a Josua a orchynynodd i'r rhai oedd yn myned i rannu y wlad, gan ddywedyd, Ewch, a rhodiwch trwy y wlad, a dosparthwch hi, a dychwelwch ataf fi; ac yma y bwriaf drosoch chwi goelbren ger bron yr ARGWLWYDD yn Siloh.

9 A'r gwŷr a seiant ymaith, ac a geridasant trwy y wlad, ac a'i dosparthasant hi bob yn ddinas, yn saith ran, mewn llyfr; a daethant at Josua i'r gwersyll yn Siloh.

10 ¶ A Josua a fwriddo goelbren drostynt

hwy ger bron yr ARGWLWYDD yn Siloh: a Josua a rannodd yno y wlad i feibion Israel yn oleu rhannau.

11 ¶ A choelbren llwyth meibion Benjamin a ddaeth i fynu yn ol eu teuluoedd: a therfyn eu hetifeddiaeth hwynt a seith allan rhwng meibion Judah a meibion Joseph.

12 A'r terfyn oedd lldynt hwy tu a'r gogledd o'r Iorddonen: y terfyn hefyd oedd yn myned i fynu gau ystlys Jericho, o du y gogledd, ac yn myned i fynu trwy y mynydd tu a'r gorllewin; a'i gyrrau eithaf oedd yn anialwch Beth-afen.

13 Y terfyn hefyd sydd yn myned oddi yno i Luz, gan ystlys Luz, (honno yw Bethel) tu a'r dehaus; a'r terfyn *sydd* yn diagyn i Ataroth-adar, i'r mynydd *sydd* o du y dehaus i Beth-horon isaf.

14 A'r terfyn sydd yn tueddu, ac yn amgylchu cilfach y môr tu a'r dehaus, o'r mynydd *sydd* ar gyfer Beth-horon tu a'r dehaus; a'i gyrrau eithaf ef *sydd* wrth Ciriath-baal (honno yw Ciriath-jearim) dinas meibion Judah. Dyma du y gorllewin.

15 A thu y dehaus *sydd* o gwrr Ciriath-jearim; a'r terfyn *sydd* yn myned tu a'r gorllewin, ac yn cyrhaeddyd hyd ffynnon dyfroedd Nephthoah.

16 Y terfyn hefyd sydd yn diagyn tu a chwrw y mynydd *sydd* ar gyfer glyn mab Hinnom, yr hwn *sydd* yn nyffryn y cawri tu a'r gogledd; ac y mae efe yn diagyn i ddyffryn Hinnom, gan ystlys y Jebusaid tu a'r dehaus, ac yn dyfod i waered i ffynnon Rogel.

17 Ac y mae yn tueddu o'r gogledd, ac yn myned i Kn-emes, ac yn cyrhaeddyd tu a Gellioth, yr hon *sydd* gyferbyn a rhiw Adummim, ac yn diagyn at faen Bohan mab Reuben:

18 Ac y mae efe yn myned ar hyd yr ystlys ar gyfer Arabah tu a'r gogledd, ac yn diagyn i Arabah.

19 Y terfyn hefyd sydd yn myned rhagddo i ystlys Beth-hoglah tu a'r gogledd: a chwrw eithaf y terfyn oedd wrth lann y môr helli tu a'r gogledd, hyd gwrr yr Iorddonen tu a'r dehaus. Dyma derfyn y dehaus.

20 Yr Iorddonen hefyd sydd derfyn iddo o ystlys y dwyrain. Dyma etifeddiaeth meibion Benjamin, trwy eu terfynau o amgylch, yn ol eu teuluoedd.

21 A ddinasoedd llwyth meibion Benjamin, yn ol eu teuluoedd, oedd, Jericho, a Beth-hoglah, a glynm Cesa,

22 A Beth-arabah, a Semarim, a Bethel,

23 Ac Afim, a Pharah, ac Ophrah,

24 A Chephar-hasmonai, ac Ophni, a Gaba; deuddeg o ddinasoedd, a'u pentrefydd:

25 Gibeon, a Ramah, a Beeroth,

26 A Mispeh, a Chephirah, a Mosah,

27 A Recem, ac Irpeel, a Tharalah,

28 A Selah, Kleph, a Jebusi (honno yw Jerusalem) Gibeath, a Chiriath; pedair ar ddeg o ddinasoedd, a'u pentrefydd. Dyma etifeddiaeth meibion Benjamin, yn ol eu teuluoedd.

PENNOD XIX.

1 *Rhandir Simeon, 10 Zabulon, 17 Issachar, 24 Aser, 32 Naphtali, 40 a Dan. 49 Plant Israel yn rhodd etifeddiaeth i Josua.*

A'R ail goelbren a seith allan i Simeon, a dros lwyth meibion Simeon, yn ol eu teuluoedd: a'u hetifeddiaeth hwynt oedd o fewn etifeddiaeth meibion Judah.

2 Ac yr oedd ganddynt hwy, yn eu hetifeddiaeth, Beer-seba, a Sena, a Moladah,

3 A Haasar-sual, a Balah, ac Asem,

4 Ac Eitlad, a Bethul, a Hormah,

5 A Sicalg, a Beth-marcaboth, a Hasarusuah,

6 A Beth-lebaoth, a Saruhen; tair dinas ar ddeg, a'u pentrefydd.

7 Ain, Rimmon, ac Ether, ac Asan; pedair o ddinasoedd, a'u pentrefydd:

8 A'r holl bentrefydd y rhai oedd o amgylch y dinasoedd hyn, hyd Baalath-beer, Ramath o'r dehaus. Dyma etifeddiaeth llwyth meibion Simeon, yn ol eu teuluoedd.

9 O randir meibion Judah yr oedd etifeddiaeth meibion Simeon: canys rhan meibion Judah oedd ormod iddynt; am hynny meibion Simeon a gawsant eu hetifeddiaeth o fewn eu hetifeddiaeth hwynt.

10 ¶ A'r trydydd coelbren a ddaeth i fynu dros feibion Zabulon, yn ol eu teuluoedd: a therfyn eu hetifeddiaeth hwynt oedd hyd Sarid.

11 A'u terfyn hwynt sydd yn myned i fynu tu a'r môr, a Maralah, ac yn cyrhaeddyd i Dabbaseth; ac yn cyrhaeddyd i'r afon sydd ar gyfer Jocneam;

12 Ac yn troi o Sarid, o du y dwyrain tu a chyfodiad haul, hyd derfyn Cisloth-Tabor; ac yn myned i Daberath, ac yn esgyn i Japhia;

13 Ac yn myned oddi yno yn mlaen tu a'r dwyrain, i Gittah-Hepher, i Ittah-Casin; ac yn myned allan i Rimmon-Methoar, i Neah.

14 A'r terfyn sydd yn amgylchu o du y gogledd i Hannathon; a'i ddiwedd iad yng nelynn Jiphtael.

15 Cattath hefyd, a Nahalal, a Simron, ac Idalah, a Beth-lehem: deuddeg o ddinasoedd, a'u pentrefydd.

16 Dyma etifeddiaeth meibion Zabulon, yn ol eu teuluoedd; y dinasoedd yma, a'u pentrefydd.

17 ¶ Y pedwerydd coelbren a ddaeth allan dros Issachar; dros feibion Issachar, yn ol eu teuluoedd.

18 A'u terfyn hwynt oedd tu a Jezreel, a Cestloth, a Sunem,

19 A Hapharim, a Sihon, ac Anaharath,

20 A Rabbith, a Cision, ac Abes,

21 A Remeth, ac En-gannim, ac En-hadah, a Beth-passes.

22 A'r terfyn sydd yn cyrhaeddyd i Tabor, a Sahasimah, a Beth-semes; a'u cyrrau eithaf hwynt yw yr Iorddonen: un ddinas ar bymtheg, a'u pentrefydd.

23 Dyma etifeddiaeth llwyth meibion Issachar, yn ol eu teuluoedd; y dinasoedd, a'u pentrefydd.

24 ¶ A'r pummed coelbren a ddaeth allan dros lwyth meibion Aser, yn ol eu teuluoedd.

25 A'u terfyn hwynt oedd, Helcath, a Hali, a Beten, ac Ahsaph,

26 Ac Alammelech, ac Amad, a Misal; ac yn cyrhaeddyd i Carmel tu a'r gorllewin, ac i Sihor-Libnath;

27 Ac yn troi tu a chyfodiad haul i Beth-Dagon, ac yn cyrhaeddyd i Zabulon, ac i ddyffryn Jiphtael, tu a'r gogledd i Beth-Emeq, ac i Neiel, ac yn myned ar y llaw aswy i Cabul;

28 A Hebron, a Rehob, a Hammon, a Canah, hyd Sidon fawr.

29 A'r terfyn sydd yn troi i Ramah, ac hyd Sor, y ddinas gadarn: a'r terfyn sydd yn troi i Hosah; a'i gyrrau eithaf sydd wrth y môr, o randir Achsib.

30 Ummah hefyd, ac Aphec, a Rehob: hwy ddinas ar hugain, a'u pentrefydd.

31 Dyma etifeddiaeth llwyth meibion Aser, yn ol eu teuluoedd; y dinasoedd hyn, a'u pentrefydd.

32 ¶ Y chweched coelbren a ddaeth allan i feibion Naphtali, dros feibion Naphtali, yn ol eu teuluoedd.

33 A'u terfyn hwy oedd o Heleph, o Alon i Saanannim, ac Adami, Neceb, a Jabneel hyd Lacum: a'i gyrrau eithaf oedd wrth yr Iorddonen.

34 A'r terfyn sydd yn troi tu a'r gorllewin i Asnoth-Tabor, ac yn myned oddi yno i Huccoc; ac yn cyrhaeddyd i Zabulon o du y dehaus, ac yn cyrhaeddyd i Aser o du y gorllewin, ac i Judah a'r Iorddonen tu a chyfodiad haul.

35 A'r dinasoedd caerog, Sidim, Ser, a Hammath, Raccath, a Chinneroth,

36 Ac Adamah, a Ramah, a Hasor,

37 A Cedec, ac Edrei, ac En-hasor,

38 Ac Iron, a Migdal-el, Horena, a Beth-anath, a Beth-semes: pedair dinas ar bymtheg, a'u pentrefydd.

39 Dyma etifeddiaeth llwyth meibion Naphtali, yn ol eu teuluoedd; y dinasoedd, a'u pentrefydd.

40 ¶ Y seithfed coelbren a ddaeth allan dros lwyth meibion Dan, yn ol eu teuluoedd.

41 A therfyn eu hetifeddiaeth hwynt oedd Sorah, ac Estaol, ac Ir-Semes,

42 A Saalabbin, ac Ajalon, ac Ithlah,

43 Ac Elon, a Thimnathah, ac Ecron,

44 Ac Elteceh, a Gibbethon, a Baalath,

45 A Jehud, a Bene-berac, a Gath-rimmon,

46 A Melarcon, a Baccon, gyd a'r terfyn ar gyfer Japho.

47 A therfyn meibion Dan a aeth yn rhy fychan iddynt: am hynny meibion Dan a aethant i fynu i ymladd yn erbyn Lesem, ac a'i hynnyllasant hi; tarawsant hefyd hi a min y cleddyf, a meddiannasant hi, a thrigasant ynddi; a galwasant Lesem yn Dan, yn ol enw Dan eu tad.

48 Dyma etifeddiaeth llwyth meibion Dan, yn ol eu teuluoedd; y dinasoedd hyn, a'u pentrefydd.

49 ¶ Pan orphenasant rannu y wlad yn etifeddiaethau yn ol ei therfynau, meibion Israel a roddasant etifeddiaeth i Josua mab Nun yn eu mysg:

50 Wrth orchymyn yr ARGLWYDD y rhoddasant iddo ef y ddinas a ofynodd efe; sef Timnah-Serah, ym mynydd Ephraim: ac efe a adrellododd y ddinas, ac a drigodd ynddi.

51 Dyma yr etifeddiaethau a roddodd Eleazar yr offeiriad, a Josua mab Nun, a phennau tadau llwythau meibion Israel, yn etifeddiaeth, wrth goelbren, yn Siloh, o flaen yr ARGLWYDD, wrth ddrws pabell y cyfarfod. Felly y gorphenasant rannu y wlad.

PENNOD XX.

1 *Duo yn gorchymyn, 7 a phlant Israel yn ordsion i chwso ddinas noddfa.*

A LLEFARODD yr ARGLWYDD wrth Josua, gan ddywedyd,

2 Llefara wrth feibion Israel, gan ddywedyd, Moeswch i chwi ddinasoedd nodded, am y rhai y lleferais wrthygh trwy law Moes;

3 Fel y ffo yno y llofrudd a laddo neb mewn amryfusedd, neu mewn anwybod: a byddant i chwi yn noddfa rhag dialydd y gwaed.

4 A phan ffo efe i un o'r dinasoedd hynny, a sefyll wrth ddrws porth y ddinas, a mynegi ei achosion lle y clywo henuriaid y ddinas honno; cymmerant ef attynt i'r ddinas, a rhoddant le iddo, fel y trigo gyd â hwynt.

5 Ac os dialydd y gwaed a erlid ar ei ol ef, na roddant y lleidiad yn ei law ef: canys mewn anwybod y tarawodd efe ei gymnydog, ac nid oedd gas ganddo ef o'r blaen.

6 Ac efe a drig yn y ddinas honno, nes iddo sefyll o flaen y gynulleidfa i' farn, ac nes marw yr arch-offeiriad fyddo yn y dyddiau hynny: yna dychweled y llofrudd, a deued i'w ddinas ac i'w dy ei hun; *sef* y ddinas yr hon y ffoisai efe o honi.

7 ¶ Am hynny y cysegrossant Cedes yn Galilee, ym mynydd Naphtali, a Sichem ym mynydd Ephraim, a Chaer-Arba (hon yw Hebron) ym mynydd Judah.

8 Ac o'r tu hwnt i'r Iorddonen, o du y dwyrain i Jericho, y rhoddasant Beser (yn yr anialwch ar y gwastadedd) o lwyth Reuben, a Ramoth yn Gilead o lwyth Gad, a Golan yn Basan o lwyth Manasseh.

9 Y rhai hyn oedd ddinasoedd gosodedig i holl feibion Israel, ac i'r ddeithr a ymdeithiai yn eu mysg hwynt; fel y ffoai pawb iddynt a'r a laddai heb mewn amryfuedd; ac na byddai marw trwy law dialydd y gwaged, nes iddo sefyll o flaen y gynulleidfa.

PENNOD XXI.

1 Rhoddi wyth ddinas a deugain i'r Lefiaid, wrth goelbren, allan o'r lwythau eraill. 43 Duso yn rhoddi y wlad, a lonyddwch i'r Israellaid, ym ol ei adlewid.

YNA pennau tadau y Lefiaid a neasant at i Eleazar yr offeiriad, ac at Josua mab Nun, ac at bennau tadau lwythau meibion Israel;

2 Ac a lefarasant wrthynt yn Siloh, o fewn gwlad Canaan, gan ddywyded, Yr ARGWYDD a orchymynodd, trwy law Moses, roddi i ni ddinasoedd i drigo, a'u meusydd pentrefol i'n hanifeiliaid.

3 A meibion Israel a roddasant i'r Lefiaid o'u hetfeddiaeth, wrth orchymyn yr ARGWYDD, y dinasoedd hyn a'u meusydd pentrefol.

4 A daeth y coelbren allan dros deuluoedd y Cohathiaid: ac yr oedd i feibion Aaron yr offeiriad, y rhai oedd o'r Lefiaid, allan o lwyth Judah, ac o lwyth Simeon, ac o lwyth Benjamin, dair dinas ar ddeg, wrth goelbren.

5 Ac i'r rhan arall o feibion Cohath yr oedd, o deuluoedd lwyth Ephraim, ac o lwyth Dan, ac o hanner lwyth Manasseh, ddeg dinas, wrth goelbren.

6 Ac i feibion Gerson yr oedd, o deuluoedd lwyth Issachar, ac o lwyth Aser, ac o lwyth Naphtali, ac o hanner lwyth Manasseh yn Basan, dair dinas ar ddeg, wrth goelbren.

7 I feibion Merari, wrth eu teuluoedd, yr oedd, o lwyth Reuben, ac o lwyth Gad, ac o lwyth Zabulon, ddeuddeg o ddinasoedd.

8 A meibion Israel a roddasant i'r Lefiaid y dinasoedd hyn, a'u meusydd pentrefol, fel y gorchymynasai yr ARGWYDD trwy law Moses, wrth goelbren.

9 ¶ A hwy a roddasant, o lwyth meibion Judah, ac o lwyth meibion Simeon, y dinasoedd hyn a enwir erbyn eu henwau;

10 Fel y byddent i feibion Aaron, o deuluoedd y Cohathiaid, o feibion Levi: canys iddynt hwy yr oedd y coelbren cyntaf.

11 A rhoddasant iddynt Gaer Arba, tael Anse (honno yw Hebron) ym mynydd-dir Judah, a'i meusydd pentrefol oddi amgylch.

12 Ond maes y ddinas, a'i phentrefydd, a roddasant i Caleb mab Jephunneh, yn estfeddiaeth iddo ef.

13 ¶ Ac i feibion Aaron yr offeiriad y rhoddasant Hebron a'i meusydd pentrefol, yn ddinas nodded i'r llofrudd; a Libnah a'i meusydd pentrefol.

14 A Jattir a'i meusydd pentrefol, ac Este-moa a'i meusydd pentrefol,

15 A Holon a'i meusydd pentrefol, a Debit a'i meusydd pentrefol,

16 Ac Ain a'i meusydd pentrefol, a Juttah a'i meusydd pentrefol, a Beth-semes a'i meusydd pentrefol: naw dinas o'r dsau lwyth hynny.

17 Ac o lwyth Benjamin, Gibeon, a'i meusydd pentrefol, a Geba a'i meusydd pentrefol;

18 Anathoth a'i meusydd pentrefol, ac Almon a'i meusydd pentrefol: pedair dinas.

19 Holl ddinasoedd meibion Aaron, yr offeiriad, oedd dair dinas ar ddeg, a'u meusydd pentrefol.

20 ¶ A chan deuluoedd meibion Cohath, y Lefiaid, y rhan arall o feibion Cohath, yr oedd dinasoedd eu coelbren o lwyth Ephraim.

21 A hwy a roddasant iddynt yn ddinas nodded y lleiddiad, Sichem a'i meusydd pentrefol, ym mynydd Ephraim, a Gezer a'i meusydd pentrefol,

22 A Cibsaim a'i meusydd pentrefol, a Beth-horon a'i meusydd pentrefol: pedair o ddinasoedd.

23 Ac o lwyth Dan, Eltece a'i meusydd pentrefol, Gibbethon a'i meusydd pentrefol,

24 Ajalon a'i meusydd pentrefol, Gath-Rimmon a'i meusydd pentrefol: pedair o ddinasoedd.

25 Ac o hanner lwyth Manasseh, Tanac a'i meusydd pentrefol, a Gath-Rimmon a'i meusydd pentrefol: dwy ddinas.

26 Yr holl ddinasoedd, y rhai oedd eiddo y rhan arall o deuluoedd meibion Cohath, oedd ddeg, a'u meusydd pentrefol.

27 ¶ Ac i feibion Gerson, o deuluoedd y Lefiaid, y rhoddasant, o hanner arall lwyth Manasseh, yn ddinas nodded y llofrudd, Golan yn Basan a'i meusydd pentrefol, a Beesterah a'i meusydd pentrefol: dwy ddinas.

28 Ac o lwyth Issachar, Cison a'i meusydd pentrefol, Dabareth a'i meusydd pentrefol.

29 Jarmuth a'i meusydd pentrefol, Engannim a'i meusydd pentrefol: pedair dinas.

30 Ac o lwyth Aser, Misal a'i meusydd pentrefol, Abdon a'i meusydd pentrefol,

31 Helcath a'i meusydd pentrefol, a Behob a'i meusydd pentrefol: pedair dinas.

32 Ac o lwyth Naphtali, yn ddinas nodded y lleiddiad, Cedes yn Galilee a'i meusydd pentrefol, a Hammoth-dor a'i meusydd pentrefol, a Cartan a'i meusydd pentrefol: tair dinas.

33 Holl ddinasoedd y Gersoniaid, yn ol eu teuluoedd, oedd dair dinas ar ddeg, a'u meusydd pentrefol.

34 ¶ Ac i deuluoedd meibion Merari, y rhan arall o'r Lefiaid, y rhoddasant, o lwyth Zabulon, Jocmean a'i meusydd pentrefol, a Cartah a'i meusydd pentrefol,

35 Dimnah a'i meusydd pentrefol, Nahalal a'i meusydd pentrefol: pedair dinas.

36 Ac o lwyth Reuben, Beser a'i meusydd pentrefol, a Jahasah a'i meusydd pentrefol,

37 Cedemoth a'i meusydd pentrefol, Mephath a'i meusydd pentrefol: pedair dinas.

38 Ac o lwyth Gad, yn ddinas nodded y llofrudd, Ramoth yn Gilead a'i meusydd pentrefol, a Mahanaim a'i meusydd pentrefol,

39 Hesbon a'i meusydd pentrefol, Jazer a'i meusydd pentrefol: pedair dinas o gwbl.

40 Holl ddinasoedd meibion Merari, yn ol eu teuluoedd (*sef* y rhan arall o deuluoedd y Lefiaid) oedd, wrth eu coelbren, ddeuddeg dinas.

41 Holl ddinasoedd y Lefiaid, ym meddiant meibion Israel, oedd wyth ddinas a deugain, a'u meusydd pentrefol.

42 Y dinasoedd hyn oedd bob un a'u meus-

ydd pentrefol o'u hamgylech. Felly yr *oedd* yr holl ddinasoedd hyn.

43 ¶ A'r ARGLWYDD a roddodd i Israel yr holl wlad a dyngodd efe ar ei rhoddi wrth eu tadau hwynt; a hwy a'i meddiannasant hi, ac a wladychasant ynddi.

44 Yr ARGLWYDD hefyd a roddodd lonydd-wch iddynt hwy o amgylch, yn ol yr hyn oll a dyngasai efe wrth eu tadau hwynt: ac ni safodd neb yn eu hwyneb hwynt o'u holl elynion; eu holl elynion a roddodd yr ARGLWYDD yn eu dwylaw hwynt.

45 Ni phallodd dim o'r holl bethau da a lefarasai yr ARGLWYDD wrth dŷ Israel: daeth y cwbl i ben.

PENNOD XXII.

1 *Anfon y ddau Iwyth a hanner adref, a'u bendithio. 10 Hwyrthau yn adeiladu allor y dystiolaeth ar y ffordd. 11 Yr Israeltaid yn anffodlon i'w. 28 Hwyrthau yn eu boddioni hwynt yn helaeth.*

YNA Josua a alwodd yr Reubeniaid a'r Gadaid, a hanner llwyth Manasseh,

2 Ac a ddywedodd wrthynt, Chwi a gadwasoch yr hyn oll a orchymynodd Moses gwas yr ARGLWYDD i chwi, ac a wrandawoch ar fy llais yn yr hyn oll a orchymynais i chwi.

3 Ni adawsoch eich brodyr, er ys llawer o ddyddiau bellach, hyd y dydd hwn: ond cadwasoch real gorchymyn yr ARGLWYDD eich Duw.

4 Ac yn awr yr ARGLWYDD eich Duw a roddes esmwythdra i'ch brodyr, fel y lefarodd wrthynt: yn awr gan hynny troch, ac ewch rhagoch i'ch pebyll, i wlad eich meddiant, yr hon a roddodd Moses gwas yr ARGLWYDD i chwi, o'r tu hwnt i'r Iorddonen.

5 Yn unig cedwech yn ddyfal ar wneuthur y gorchymyn a'r gyfraith a orchymynodd Moses gwas yr ARGLWYDD i chwi: *sef* caru yr ARGLWYDD eich Duw, a rhodio yn ei holl frydd ef, a chadw ei orchymynion ef, a glynu wrth ef, a'i wasanaethu ef a'ch holl galon, ac a'ch holl enaid.

6 A Josua a'u bendithiodd hwynt, ac a'u gollyngodd ymaith. A hwy a sechant i'w pebyll.

7 ¶ Ac i hanner llwyth Manasseh y rhoddasai Moses *effeddiach* yn Basan; ac i'r hanner arall y rhoddodd Josua, gyd a'u brodyr, tu yma i'r Iorddonen tu a'r gorllewin. Hefyd pan olyngodd Josua hwynt i'w pebyll, yna efe a'u bendithiodd hwynt;

8 Ac efe a lefarodd wrthynt, gan ddywedyd, Dychwelwch a chyfoeth mawr i'ch pebyll, a'g anffelliaid lawer iawn, a'g arian, ac a'g aur, a'g phres *hefyd*, ac a'g halarn, ac a'g gwisoedd lawer iawn: rhennwch a'ch brodyr anrhaith eich gelyzion.

9 ¶ A meibion Reuben, a meibion Gad, a hanner llwyth Manasseh, a ddychwelasant, ac a sechant ymaith oddi wrth feibion Israel, o Siloh, yr hon *sydd* yngwlad Canaan, i fynydd i wlad Gilead, i wlad eu meddiant hwy, yr hon a feddiannasant, wrth orchymyn yr ARGLWYDD trwy law Moses.

10 ¶ A phan ddaethant i gyffiniau yr Iorddonen, y rhai *sydd* yngwlad Canaan, meibion Reuben, a meibion Gad, a hanner llwyth Manasseh, a adeiladasant yno allor wrth yr Iorddonen, allor fawr mewn golwg.

11 ¶ A chlybu meibion Israel ddywedyd, Wele, meibion Reuben, a meibion Gad, a hanner llwyth Manasseh, a adeiladasant allor ar gyfer gwlad Canaan, wrth derfynau yr Iorddonen, gan ystlys meibion Israel.

12 A phan glybu meibion Israel *hynny*, yna

holl gynulleidfa meibion Israel a ymgynnullasant i Siloh, i ddyfod i fynu yn eu herbryn hwynt i ryfel.

13 A meibion Israel a anfonasant at feibion Reuben, ac at feibion Gad, ac at hanner llwyth Manasseh, i wlad Gilead, Phinees mab Eleazar yr offeiriad,

14 A deg o dywysogion trwy a'g ef, un tywysog o bob tŷ, pennaf wrth holl lwythau Israel; a phob un *oedd* ben yn nhŷ eu tadau, ym mysg miloedd Israel.

15 A hwy a ddaethant at feibion Reuben, ac at feibion Gad, ac at hanner llwyth Manasseh, i wlad Gilead; ac a ymddiddanasant a hwynt, gan ddywedyd,

16 Fel hyn y dywed holl gynulleidfa yr ARGLWYDD, Pa gamwedd *gw* hwn a wnaethoch yn erbyn Duw Israel, gan ddychwelwyd neddyw oddi ar ol yr ARGLWYDD pan adeiladasoch i chwi allor, i wrthryfela heddyw yn erbyn yr ARGLWYDD?

17 Ai bychan gennymin ni anwiredd Peor, yr hwn nid ymlanhasom oddi wrtho etto hyd y dydd hwn (er bod pla ym mysg cynulleidfa yr ARGLWYDD)

18 Ond bod i chwi droi ymaith heddyw oddi ar ol yr ARGLWYDD? Ac am i chwi wrthryfela heddyw yn erbyn yr ARGLWYDD, efe a lidia y fory yn erbyn holl gynulleidfa Israel.

19 Ac od *gw* gwlad eich meddiant chwi yn arian, deuchw drosodd i wlad meddiant yr ARGLWYDD, yr hon y mae tabernacl yr ARGLWYDD yn arcos ynddi, a chymmerwch feddiant yn ein mysg ni: ond na wrthryfelwch yn erbyn yr ARGLWYDD, ac na chilydnwch i'n herbryn ninnau, trwy adeiladu o honoch i chwi eich hun allor, heb law allor yr ARGLWYDD ein Duw.

20 Oni wnaeth Achan mab Zerah gamwedd, o herwydd y ddioryd-beth, fel y bu digofaint yn erbyn holl gynulleidfa Israel? ac efe *oedd* un gwr; etto nid efe *ym* unig a fu farw am ei anwiredd.

21 ¶ Yna meibion Reuben, a meibion Gad, a hanner llwyth Manasseh, a atebasant, ac a lefarasant wrth bennaethiaid miloedd Israel;

22 ARGLWYDD DDUW y duwiau, ARGLWYDD DDUW y duwiau, efe sydd yn gwybod, ac Israel yntau a gaiff wybod, os mewn gwrthryfel, neu mewn gamwedd yn erbyn yr ARGLWYDD *y bu hyn*, (na wareder ni y dydd hwn)

23 Os adeiladasom i ni allor i droi oddi ar ol yr ARGLWYDD, neu os offrymmasom arni boeth-offrwm, neu fwyd-offrwm, neu os aberthasom arni ebyrth hédd; yr ARGLWYDD ei hun a'i gofyno:

24 Ac onid rhag ofn y peth *yma* y gwnaethom hyn; gan ddywedyd, Ar ol hyn eich meibion chwi a adroddiant wrth ein meibion ninnau, gan ddywedyd, Beth *sydd* i chwi a wneloch a'g ARGLWYDD DDUW Israel?

25 Canys yr ARGLWYDD a roddodd yr Iorddonen hon yn derfyn rhyngom ni a chwi: meibion Reuben, a meibion Gad, nid oes i chwi ran yn yr ARGLWYDD. Felly y gwnael eich meibion chwi i'n meibion ni beidio a'g ofni yr ARGLWYDD.

26 Am hynny y dywedasant, Gan adeiladu gwnawn yn awr i ni allor: nid i boeth-offrwm, nac i aberth:

27 Eithr i *iod* yn dyst rhyngom ni a chwi, a rhwng ein hiliogaeth ni ar ein hol, i *gwel* o *honwm* wasanaethu gwaenaeth yr ARGLWYDD ger ei ffron ef, a'n phoeth-offrymmau, ac a'n hebyrth, ac a'n hoffrymmau hédd: fel na ddywedo eich meibion chwi ar ol hyn

wrth ein meibion ni, Nid oes i chwi ran yn yr ARLWYDD.

28 Am hynny y dywedassom, Pan ddywed-
ont hwy *felly* wrthym ni, neu wrth ein
heppil ar ol hyn; yna y dywedwn ninnau,
Gwelwch lun allor yr ARLWYDD, yr hon a
wnaeth ein tadau ni, nid i boeth-offrwm, nac
i a berth; ond i *foel* yn dyst rhyngom ni a
chwi.

29 Na atto Duw i ni wrthryfela yn erbyn yr
ARLWYDD, a dychwelodd heddyw oddi ar ol
yr ARLWYDD; gan adedlau allor i boeth-
offrwm, i fwyd-offrwm, neu i a berth, heb law
allor yr ARLWYDD ein Duw yr hon *sydd*
ger bron ei dabernacl ef.

30 ¶ A phan glybu Phinees yr offeiriad, a
thywysogion y gynulleidfa, a phennaeth-
iaid miloedd Israel y rhai *oedd* gyd âg ef, y
geiriau a lefarasai meibion Reuben, a meibion
Gad, a meibion Manasseh, da oedd y *peth* yn
eu golwg hwynt.

31 Phinees mab Eleazar yr offeiriad y ddy-
wedodd wrth feibion Reuben, ac wrth feibion
Gad, ac wrth feibion Manasseh, Heddyw y
gybuom *foel* yr ARLWYDD yn ein plith, o
herwydd na wnaethoch y camwedd hwn yn
erbyn yr ARLWYDD; yn awr gwaredasoch
feibion Israel o law yr ARLWYDD.

32 ¶ Am hynny y dychwelodd Phinees mab
Eleazar yr offeiriad, a'r tywysogion, oddi
wrth feibion Reuben, ac oddi wrth feibion
Gad, o wlad Gilead, i wlad Canaan, at feibion
Israel, ac a ddygasant drachefn air iddynt.

33 A da oedd y peth y'ngolwg meibion
Israel; a meibion Israel a fendithiasant
Dduw, ac ni soniasant am fyned i fynu yn
eu herbryn hwynt i ryfel, i ddifetha y wlad yr
oedd meibion Reuben a meibion Gad yn
preswyllo ynddi.

34 A meibion Reuben a meibion Gad a
rhwasant yr allor *Ed*: canys tynt *fydd* hi
rhyngom ni, mai yr ARLWYDD *sydd*
Dduw.

PENNOD XXIII.

1 *Josua yn aros y bobl cyn ei farwolaeth,*
3 *trwy foel beradithion o'r blaen,* 5 *trwy*
addawion, 11 *a thrwy fygithion.*

A DARFU, ar ol dyddiau lawer, wedi i'r
ARLWYDD roddi llonyddwch i Israel
gan eu holl elynion o amgylch, i Josua hen-
ciddio a myned mewn dyddiau.

2 A Josua a alwodd am holl Israel, am eu
henuriaid, ac am eu pennaethiaid, ac am eu
barnwyr, ac am eu swyddogion; ac a ddy-
wedodd wrthynt, Myfi a heneiddiais ac a
euthum yn oedranus:

3 Chwithau hefyd a welsoch y hyn oll a
wnaeth yr ARLWYDD eich Duw i'r holl
genhedloedd hyn, er eich mwyn chwi: canys
yr ARLWYDD eich Duw *gw* yr hwn a ym-
laddodd drosoch.

4 Gwelwch, rhennais i chwi y cenedloedd
hyn a adawyd, yn etifeddiath i'ch llwythau
chwi, o'r Iorddonen, a'r holl genhedloedd y
rhai a dorrais i ymaith, hyd y môr mawr tu
a'r gorllewin.

5 A'r ARLWYDD eich Duw a'u hymliid
hwynt o'ch blaen chwi, ac a'u gyrr hwynt
ymaith allan o'ch gwydd chwi; a chwi a
feddiemwch eu gwlad hwynt, mogis y dy-
wedodd yr ARLWYDD eich Duw wrthyhch.

6 Am hynny ymwrolwch yn law, i gadw ac
i wneuthur y cwbl sydd ygrifenedig yn llyfr
cyfaith Moses; fel na chilloch oddi wrthynt,
tu a'r llaw ddeheu na thu a'r llaw awy;

7 Ac na chyd-ymgyfeilloch â'r cenedloedd

yma, y rhai a adawyd gyd â chwi; ac na
chhoffoch enw eu duwiau hwynt, ac na thyn-
goch iddynt, na wasanaethoch hwynt chwaith,
ac nac ymgrymnoch iddynt:

8 Onid glynu wrth yr ARLWYDD eich
Duw, fel y gwnaethoch hyd y dydd hwn.

9 Canys yr ARLWYDD a yrrodd allan o'ch
blaen chwi genhedloedd mawrion a nerthol:
ac am danoch chwi, ni safodd neb yn eich
wynebau chwi hyd y dydd hwn.

10 Un gwr o honoch a erlid fl: canys yr
ARLWYDD eich Duw *gw* yr hwn sydd yn
ymladd drosoch, fel y llefarodd wrthyhch.

11 Ymgodwch gan hynny yn ddyfal ar eich
eneidiau, ar i chwi garu yr ARLWYDD eich
Duw.

12 Canys, os gan ddychweidd y dychwelwch,
ac yr ymlwynwch wrth weddill y cenedloedd
yma, y rhai a adawyd gyd â chwi; os ym-
gyfathrechwch â hwynt, ac os ewch i mewna
atfyt hwy, a hwythau attoch chwithau:

13 Gan wybod gwybyddwch, na yrr yr AR-
LWYDD eich Duw y genhedloedd hyn
mwyach allan o'ch blaen chwi; ond byddant
i chwi yn fagl ac yn dramgwydd, ac yn frew-
yll yn eich ystlysau, ac yn ddrain yn eich
lysgaid, nes eich difa chwi allan o'r wlad dda
yma yr hon a roddodd yr ARLWYDD eich
Duw i chwi.

14 Ac wele, fi yn myned heddyw i ffordd yr
holl ddaear: a chwi a wyddoch yn eich holl
galonau, ac yn eich holl eneidiau, na phall-
odd dim o'r holl beithau daionus a lefarodd yr
ARLWYDD eich Duw am danoch chwi;
hwy a ddaethant oll i chwi, ac ni phallodd
dim o honynt.

15 Ac fel y daeth i chwi bob peth daionus a
addawodd yr ARLWYDD eich Duw wrth-
yeh; *felly* y dwg yr ARLWYDD arnoch
chwi bob peth drygionus, nes eich difa chwi
allan o'r wlad dda yma a roddodd yr AR-
LWYDD eich Duw i chwi.

16 Pan droseddoch gyfammod yr AR-
LWYDD eich Duw, a orehymynodd efe i
chwi, a myned a gwasanaethu duwiau ddeithr,
ac ymgrymu iddynt; yna y lldia digofaint
yr ARLWYDD yn eich erbyn chwi, ac y cyfr-
gollir chwi yn ebrwydd o'r wlad dda yma a
roddodd efe i chwi.

PENNOD XXIV

1 *Josua yn cynnuil y llwythau yn Sicheu.*
2 *Ytori ferr o fendithion Duw er amser Ter-*
rah. 14 *Mae efe yn adnewyddu cyfammod*
rhyngddynt hwy a Duw. 26 *Carreg yn*
dyot o'r cyfammod. 29 *Oedran Josua; ei*
farwolaeth, a'i gladdedigaeth. 32 *Claddu*
oesgryn Joseph. 33 *Marwolaeth Eleazar.*

A JOSUA a gynnullodd holl lwythau Is-
rael i Sicheu; ac a alwodd am henuriaid
Israel, ac am eu pennaethiaid, ac am eu
barnwyr, ac am eu swyddogion: a hwy a saf-
asant ger bron Duw.

2 A dywedodd Josua wrth yr holl bobl, Fel
hyn y dywed ARLWYDD Dduw Israel; Tu
hwnt i'r afon y trigodd eich tadau chwi gynt,
sef Terah tad Abraham, a thad Nachor: a
hwy a wasanaethasant dduwiau ddeithr.

3 Ac mi a gymmerais eich tad Abraham
ymaith o'r tu hwnt i'r afon, ac a'i harweiniais
ef trwy holl wlad Canaan, ac a smilheiais hefyd
ei had ef, ac a roddais lldo Isaac.

4 Ac i Isaac y rhoddais Jacob ac Esau: ac i
Esau y rhoddais fynydd Seir i'w etifeddu;
ond Jacob a'i feibion a aethant i waered i'r
Aipht.

5 A mi a anfonais Moses ac Aaron, ac
a dareuais yr Aiphtiaid, yn ol yr hyn a

wneuthum yn eu mysg: ac wedi hynny y dygais chwi allan.

8 Ac a ddygais eich tadau chwi allan o'r Aiphth: chwi a ddaethoch at y môr; a'r Aiphthiaid a erlidiodd ar ol eich tadau a cherbydau, ac a gwyrf meirch, hyd y môr ooch.

7 A phan waeddasant ar yr ARGLWYDD, efe a oododd dywyllwch rhyngoch chwi a'r Aiphthiaid, ac a ddug y môr arnynt hwy, ac a'u gorchuddiodd: eich llygaid chwi a welasant yr hyn a wneuthum yn yr Aiphth: trig-asoch *hefyd* yn yr anjalwch ddyddiau lawer.

8 A mi a'ch dygais i wlad yr Amoriaid, y rhai oedd yn trigo o'r tu hwnt i'r Iorddonen; a hwy a ymladdasant i'ch erbyn: a myfi a'u rhoddais hwynt yn eich llaw chwi, fel y meddiannasoch eu gwlad hwynt; a minnau a'u difethais hwynt o'ch blaen chwi.

9 Yna Balac mab Sippor brenhin Moab, a gyfododd, ac a ryfelodd yn erbyn Israel; ac a anfonodd, ac a alwodd am Balaam mab Beor, i'ch melldigo chwi.

10 Ond ni fynwn i wrando ar Balaam; am hynny gan fendithio y bendithiodd efe chwi: felly y gwaredais chwi o'i law ef.

11 A chwi a sethoch dros yr Iorddonen, ac a ddaethoch i Jericho: a gwyrf Jericho a ymladdodd i'ch erbyn, yr Amoriaid, a'r Phereziaid, a'r Cananaeaid, a'r Hethiaid, a'r Girgasiaid, yr Hefiaid, a'r Jebusiaid; a mi a'u rhoddais hwynt yn eich llaw chwi.

12 A mi a anfonais gaecwn o'ch blaen chwi, a'r rhai hynny a'u gyrodd hwynt allan o'ch blaen chwi; *sef* dau frenhin yr Amoriaid: nid a'th gleddyf di, ac nid a'th fwa.

13 A mi a roddais i chwi wlad ni lafuriasoch am dani, a dinasoedd y rhai nid adeiladasoch, ac yr ydych yn trigo ynddynt: o'r gwinlannoedd, a'r olew-lannoedd, ni phlanasoch, yr ydych yn bwynta o honynt.

14 ¶ Yn awr gan hynny ofnwch yr ARGLWYDD, a gwasanaethwch ef mewn perfieithrwydd a gwirionedd, a bwriwch ymaith y duwiau a wasanaethodd eich tadau o'r tu hwnt i'r afon, ac yn yr Aiphth; a gwasanaethwch chwi yr ARGLWYDD.

15 Ac od yw ddrwg yn eich golwg wasanaethu yr ARGLWYDD, dewiswch i chwi heddyw pa un a wasanaethoch, ai y duwiau a wasanaethodd eich tadau, y rhai oedd o'r tu hwnt i'r afon, ai ynte duwiau yr Amoriaid, y rhai yr ydych yn trigo yn eu gwlad: ond myfi, mi a'm tyliwyt a wasanaethwn yr ARGLWYDD.

16 Yna yr atebodd y bobl, ac y dywedodd, Na atto Duw i ni adael yr ARGLWYDD, i wasanaethu duwiau deithr.

17 Canys yr ARGLWYDD ein Duw yw yr hwn a'n dug ni i fynu a'n tadau o wlad yr Aiphth, o dŷ y caethiwed; a'r hwn a wnaeth y rhyfeddodau mawrion hynny yn ein gwlydd ni, ac a'n cadwodd ni yn yr holl ffordd y rhodiasom ynddi, ac ym mysg yr holl bobloedd y tramwysom yn eu plith.

18 A'r ARGLWYDD a yrodd allan yr holl bobloedd, a'r Amoriaid, preswylwyr y wlad o'n blaen ni: am hynny minnau a wasanaethwn yr ARGLWYDD; canys efe yw ein Duw ni.

19 A Josua a ddywedodd wrth y bobl, Ni eliwch wasanaethu yr ARGLWYDD; canys Duw sancteiddiol yw efe: Duw eiddigus yw; ni ddioddef efe eich anwired, na'ch pechodau.

20 O gwrthodwch yr ARGLWYDD, a gwasanaethu duwiau deithr; yna efe a dry, ac a'ch dryga chwi, ac efe a'ch difa chwi, wedi iddo wneuthur i chwi ddaioni.

21 A'r bobl a ddywedodd wrth Josua, Nag é; eithr ni a wasanaethwn yr ARGLWYDD.

22 A dywedodd Josua wrth y bobl, Tystion ydych yn eich erbyn eich hun, ddewis o honoch i chwi yr ARGLWYDD i'w wasanaethu. Dywedasant hwythau, Tystion ydym.

23 Am hynny yn awr (*eb efe*) bwriwch ymaith y duwiau deithr sydd yn eich mysg, a gostyngwch eich calon at ARGLWYDD Dduw Israel.

24 A'r bobl a ddywedasant wrth Josua, Yr ARGLWYDD ein Duw a wasanaethwn, ac ar ei lais ef y gwrandawn.

25 Felly Josua a wnaeth gyfammod a'r bobl y dwthwn hwnnw, ac a oododd iddynt ddeddfau, a barnedigethau, yn Sicheim.

26 ¶ A Josua a ysgrifonodd y geiriau hyn yn llyfr cyfraith Dduw, ac a gymmerth faen mawr, ac a'i gosododd i fynu yno dan dderwen oedd yn agos i gyssegr yr ARGLWYDD.

27 A Josua a ddywedodd wrth yr holl bobl, Wele, y maen hwn fydd yn dystiolaeth i ni; canys efe a glywodd holl eiriau yr ARGLWYDD, y rhai a lefarodd efe wrthym: am hynny y bydd efe yn dystiolaeth i chwi, rhag i chwi wadu eich Duw.

28 Felly Josua a ollyngodd y bobl, bob un i'w etifeddiaeth.

29 ¶ Ac wedi y pethau hyn, y bu farw Josua mab Nun, gwas yr ARGLWYDD, yn fab dengmlwydd a chant.

30 A hwy a'i claddasant ef yn nherfyn ei etifeddiaeth, o fewn Timnath-serah; yr hon sydd ym mynydd Ephraim, o du y gogledd i fynydd Gaas.

31 Ac Israel a wasanaethodd yr ARGLWYDD holl ddyddiau Josua, a holl ddyddiau yr henuriaid a fu fyw ar ol Josua, ac a wybusant holl waith yr ARGLWYDD a wnaethal efe er Israel.

32 ¶ Ac esgym Joseph, y rhai a ddygasal meibion Israel i fynu o'r Aiphth, a gladdasant hwy yn Sicheim, mewn rhan o'r maes a brynasai Jacob gan feibion Hemor tad Sicheim, er can darn o arian; a bu i feibion Joseph yn etifeddiaeth.

33 ¶ Ac Eleazar mab Aaron a fu farw: a chladdasant ef ym mryn Phinees ei fab, yr hwn a roddasid iddo ef ym mynydd Ephraim.

PENNOD I.

1 *Gweithredoedd Judah a Simson.* 6 *Adoni-bezec yn cael taiu y pwyth iddo yn uniawn.* 8 *Ynnill Jerusalem.* 10 *Ynnill Hebron.* 13 *Othniel yn cael Achaah yn wraig am ynnill Debir.* 16 *Y Cemaed yn preswyllo yn Judah.* 17 *Ynnill Hormah, Gazah, Ascalon, ac Ecron.* 21 *Gweithredoedd Benjamin.* 22 *Am dŷ Joseph, yr hwn a ynnillodd Bethel.* 30 *Am Zabulon,* 31 *Aser,* 33 *Naphtali,* 34 *a Dan.*

AC wedi marw Josua, meibion Israel a ymfofnasant a'r ARGLWYDD, gan ddywedyd, Pwy a a i fyntu drosom ni yn erbyn y Canaaneaid yn flaenaf, i ymladd a hwynt?

9 A dywedodd yr ARGLWYDD, Judah a a i fyntu: wele, rhoddais y wlad yn ei law ef.

3 A Judah a ddywedodd wrth Simeon ei frawd, Tyred i fyntu gyd a mi i'm rhandir, fel yr ymladdom yn erbyn y Canaaneaid; a minnau a fŷ gyd a thi i'th randir dithau. Felly Simeon a aeth gyd ag ef.

4 A Judah a aeth i fyntu; a'r ARGLWYDD a roddodd y Canaaneaid a'r Pheresiaid yn eu llaw hwynt: a laddasant o'honynt, yn Bezec, ddengmil o wŷr.

5 A hwy a gawsant Adoni-bezec yn Bezec: ac a ymladdasant yn ei erbyn; ac a laddasant y Canaaneaid a'r Pheresiaid.

6 Ond Adoni-bezec a fŷodd; a hwy a erlidasant ar ei ol ef, ac a'i dallasant ef, ac a dorasant fodiau ei ddwyllaw ef a'i draed.

7 Ac Adoni-bezec a ddywedodd, Deg a thrugain o frenhimoedd, wedi torri bodiau eu dwyllaw a'u traed, a fu yn casglu eu dwydan fy mwrdd i: fel y gwneuthom, felly y talodd Duw i mi. A hwy a'i dygasant ef i Jerusalem; ac efe a fu farw yno.

8 (A meibion Judah a ymladdasant yn erbyn Jerusalem; ac a'i hynnillasant hi, ac a'i tarasant a min y cleddyf; a llosgasant y ddinas a than.)

9 ¶ Wedi hynny meibion Judah a aethant i waered i ymladd yn erbyn y Canaaneaid oedd yn trigo yn y mynydd, ac yn y dehau, ac yn y gwastadedd.

10 A Judah a aeth yn erbyn y Canaaneaid oedd yn trigo yn Hebron (ac enw Hebron o'r blaen oedd Caer Arba) a hwy a laddasant Sesai, ac Ahiman, a Thalmai.

11 Ac efe a aeth oddi yno at drigolion Debir (ac enw Debir o'r blaen oedd Ciriath-sopher)

12 A dywedodd Caleb, Yr hwn a darawo Ciriath-sopher, ac a'i hynnill hi, mi a roddaf Achaah fy merch yn wraig iddo.

13 Ac Othniel mab Cenaz, brawd Caleb, feuangach nag ef, a'i hynnillodd hi. Yntau a roddes Achaah ei ferch yn wraig iddo.

14 A phan ddaeth hi i mewn *alto ef*, hi a'i hannogodd ef i geisio gan ei thad *ryne faes*: a hi a ddisgynodd oddi ar yr asyn. A dywedodd Caleb wrthi, Beth a fyntu i?

15 A hi a ddywedodd wrtho, Dyro i mi fendith: canys gwlad y dehau a roddaist i mi; dyro i mi hefyd fyfynnionau dyfroedd. A Caleb a roddodd iddi y fyfynnionau uchaf, a'r fyfynnionau isaf.

16 ¶ A meibion Ceni, chwegrwn Moses, a aethant i fyntu o ddinas y palmwydd gyd a meibion Judah, i anialwch Judah, yr hwn sydd yn nehau Arad: a hwy a aethant ac a drigasant gyd a'r bobl.

17 A Judah a aeth gyd a Simeon ei frawd: a hwy a darawsant y Canaaneaid oedd yn preswyllo yn Sephath, ac a'i difrodasant hi. Ac efe a alwodd enw y ddinas Hormah.

18 Judah hefyd a ynnillodd Gazah a'i therfynau, ac Ascalon a'i therfynau, ac Ecron a'i therfynau.

19 A'r ARGLWYDD oedd gyd a Judah; ac efe a oresgynodd y mynydd: ond ni allai efe yrru allan drigolion y dyffryn; canys cerbydau heyrn oedd ganddynt.

20 Ac i Caleb y rhoisiant Hebron; fel y llefarasai Moses: ac efe a yrodd oddi yno dri mab Anac.

21 Ond meibion Benjamin ni yrrasant allan y Jebusaid y rhai oedd yn preswyllo yn Jerusalem: ond y mae y Jebusaid yn trigo yn Jerusalem gyd a meibion Benjamin hyd y dydd hwn.

22 ¶ A thŷ Joseph, hwythau hefyd a aethant i fyntu yn erbyn Bethel: a'r ARGLWYDD oedd gyd a hwynt.

23 A thylwyth Joseph a barasant chwilio Bethel (ac enw y ddinas o'r blaen oedd Luz)

24 A'r ysbityr a weisant wr yn dyfod allan o'r ddinas; ac a ddywedasant wrtho, Dangos i ni, atolwg, y ffordd yr eir i'r ddinas, a ni a wnawn drugaredd a thi.

25 A phan ddangosodd efe iddynt hwy y ffordd i fyned i'r ddinas, hwy a darawsant y ddinas a min y cleddyf; ac a ollyngasant ynaith y gwr a'i holl deulu.

26 A'r gwr a aeth i wlad yr Hethiaid; ac a adelladodd ddinas, ac a alwodd ei henw Luz: dyma ei henw hi hyd y dydd hwn.

27 ¶ Ond ni oresgynodd Manasseh Beth-sean na'i threfydd, na Thaanaach na'i threfydd, na thrigolion Dor na'i threfydd, na thrigolion Ibleam na'i threfydd, na thrigolion Megido na'i threfydd: eithr mynnodd y Canaaneaid breswyllo yn y wlad honno.

28 Ond pan gryfhodd Israel, yna efe a oedodd y Canaaneaid dan dreth; ond nis gyrrodd hwynt ymaith yn llwyr.

29 ¶ Ephraim hefyd ni yrodd allan y Canaaneaid oedd yn gwlydychu yn Gezer; eithr y Canaaneaid a breswylasant yn eu mysg hwynt yn Gezer.

30 ¶ A Zabulon ni yrodd ymaith drigolion Citron, na phreswylwyr Nahalol; eithr y Canaaneaid a wladychasant yn eu mysg hwynt, ac a aethant dan dreth.

31 ¶ Ac Aser ni yrodd ymaith drigolion Acco, na thrigolion Sidon, nac Alab, nac Achzib, na Helbah, nac Aphic, na Rehob:

32 Ond Aser a drigodd ym mysg y Canaaneaid, trigolion y wlad; canys ni yrrasant hwynt allan.

33 ¶ A Naphtali ni yrodd allan breswylwyr Beth-semes, na thrigolion Beth-anath; eithr efe a wladychodd ym mysg y Canaaneaid, trigolion y wlad: er hynny preswylwyr

Beth-emes a Beth-anath oedd dan dreth iddynt.

34 ¶ A'r Amoriaid a yrrasant feibion Dan i'r mynydd: canys ni adawsant iddynt ddyfod i'w waered i'r dyffryn.

35 A'r Amoriaid a fynnai breswyllo ym mynydd Heres yn Ajalon, ac yn Saalbim: etto llaw tŷ Joseph a orthrechodd, a'r Amoriaid fuan dan dreth iddynt.

36 A therfyn yr Amoriaid oedd o riu Acrabim, o'r graig, ac uchod.

PENNOD II.

1 *Angel yn ceryddu y bobl yn Bochim. 10 Drygiont yr oes newydd ar ol Josua. 14 Diglonedd Duw a'i drugaredd tu ag atynt. 20 Gadael y Canaanaid i brofi Israel.*

A angel yr ARGELWYDD a ddaeth i fynu o Gilgal i Bochim, ac a ddywedodd, Dygais chiwi i fynu o'r Aipht, ac arweiniais chiwi i'r wlad am yr hon y tyngais wrth eich tadau; ac a ddywedais, Ni thorraf fy nghyfammod & chiwi byth.

2 Na wnawech chwithau gyfammod & thrigolion y wlad hon; ond bwriwch i lawr eu hallorau: etto ni wrandawsoch ar fy llef: pahan y gwnaethoch hyn?

3 Am hynny y dywedais, Ni yrraf hwynt allan o'ch blaen chiwi: eithr byddant i chiwi yn ddraen yn eich ystlysau, a'u duwiau fydd yn fagl i chiwi.

4 A phan lefarodd angel yr ARGELWYDD y geiriau hyn wrth holl feibion Israel, yna y bobl a ddyrchafasant eu llef, ac a wylasant.

5 Ac a alwasant enw y lle hwnnw Bochim: ac yna yr aberthasant i'r ARGELWYDD.

6 ¶ A Josua a olyngodd y bobl ymaith; a meibion Israel a aethant bob un i'w etifeddiaeth, i feddiannu y wlad.

7 A'r bobl a wasanaethasant yr ARGELWYDD holl ddyddiau Josua, a holl ddyddiau yr henuriaid y rhai a fu fyw ar ol Josua, y rhai a welant holl fawr-waith yr ARGELWYDD, yr hwn a wnaethai eife er Israel.

8 A bu farw Josua mab Nunn, gwas yr ARGELWYDD, yn fab dengmlwydd a chant.

9 A hwy a'i claddasant eif yn nherfyn eif etifeddiaeth, o fewn Timnath-heres, ym mynydd Ephraim, o du y gogledd i fynydd Gaas.

10 A'r holl oes honno hefyd a gasglwyd at eu tadau: a chyfododd oes arall ar eu hol hwynt, y rhai nid adwaenent yr ARGELWYDD, na'i weithredoedd a wnaethai eife er Israel.

11 ¶ A meibion Israel a wnaethant ddrygiont y'ngolwg yr ARGELWYDD, ac a wasanaethasant Baalim:

12 Ac a wrthodasant ARGELWYDD DDUW eu tadau, yr hwn a'u dygall hwynt o wlad yr Aipht, ac a aethant ar ol duwiau dfeithr, sef rhai o dduwiau y bobloedd oedd o'u hamgylch, ac a ymgrymmasant iddynt, ac a ddiagasant yr ARGELWYDD.

13 A hwy a wrthodasant yr ARGELWYDD, ac a wasanaethasant Baal ac Astaroth.

14 ¶ A llioddi diglioneid yr ARGELWYDD yn erbyn Israel; ac eife a'u rhoddodd hwynt yn llaw yr anrheithwyr, y rhai a'u haurheithiasant hwy; ac eife a'u gwerthodd hwy i law eu gelynlion o amgylch, fel na allent sefyll mwyach yn erbyn eu gelynlion.

15 I ba le bynnag yr aethant, llaw yr ARGELWYDD oedd er drwg yn eu herbyn hwynt; fel y llefarasai yr ARGELWYDD, ac fel y tyngasai yr ARGELWYDD wrthynt hwy: a bu gylgwynnawn arnynt.

16 ¶ Etto yr ARGELWYDD a gododd farwyr,

y rhai a'u hachubodd hwynt o law eu hanrheithwyr.

17 Ond ni wrandawent chwaith ar eu barnwyr; eithr putteiniasant ar ol duwiau dfeithr, ac ymgrymmasant iddynt: cillasant yn ebrwydd o'r ffordd y rhodiasai eu tadau hwynt ynddi, gan wrando ar orchymynion yr ARGELWYDD; ond ni wnaethant hwy felly.

18 A phan godai yr ARGELWYDD farwyr arnynt hwy, yna yr ARGELWYDD fyddai gyd a'r barnwr, ac a'u gwaredai hwynt o law eu gelynlion holl ddyddiau y barnwr: canys yr ARGELWYDD a dosturiai wrth eu griddfan hwynt, rhag eu gorthrymwyr a'u cystuddwyr.

19 A phan fyddai farw y barnwr, hwy a ddychwelent, ac a ymlygrent yn fwy na'u tadau, gan fyned ar ol duwiau dfeithr, i'w gwasanaethu hwynt, ac i ymgrymmu iddynt: ni pheidiasant a'u gweithredoedd eu hunain, nac a'u ffordd wrthysig.

20 ¶ A diglioneid yr ARGELWYDD a lidiai yn erbyn Israel: ac eife a ddywedai, Oblegid i'r genedl hon drosoddu fy nghyfammod a orchymynais i'w tadau hwynt, ac na wrandawent ar fy llais:

21 Ni chwanegaf finnau yrru ymaith o'u blaen hwynt neb o'r cenhedloedd a adawodd Josua pan fu farw:

22 I brofi Israel trwyddynt hwy, a gadwent hwy ffordd yr ARGELWYDD, gan rodio ynddi, fel y cadwodd eu tadau hwynt, neu beidio.

23 Am hynny yr ARGELWYDD a adawodd y cenhedloedd hynny, heb eu gyrru ymaith yn ebrwydd; ac ni roddodd hwynt yn llaw Josua.

PENNOD III.

1 *Y cenhedloedd a adawyd i brofi Israel. 5 Ac Israel, wrth ymgysyllach & hwynt, yn addodi eu duwiau hwy. 8 Othniel yn eu gwaredu hwy oddi wrth Cusan-risathaim; 15 Ehud, oddi wrth Egion; 31 a Samgar, oddi wrth y Philistiaid.*

DYMA y cenhedloedd a adawodd yr ARGELWYDD i brofi Israel trwyddynt (sef y rhai oll ni wyddent gwbl o ryfeloedd Canaan);

2 Yn unig i beri i genhedlaethau meibion Israel wybod, i'w dygu hwynt i ryfel; y rhai yn ddilun ni wyddent hynny o'r blaen.

3 Pŵm tywysog y Philistiaid, a'r holl Canaanaid, a'r Sidoniaid, a'r Heffaid y rhai oedd yn aros ym mynydd Libanus, o fynydd Baal-hermon, hyd y ffordd y deuir i Harnath.

4 A hwy a fuan i brofi Israel trwyddynt, i wybod a wrandawent hwy ar orchymynion yr ARGELWYDD, y rhai a orchymynasai eife i'w tadau hwynt trwy law Moses.

5 ¶ A meibion Israel a drigasant ym mysg y Canaanaid, yr Hethiaid, a'r Amoriaid, a'r Phereziaid, yr Heffaid Nefyd, a'r Jebusiaid:

6 Ac a gymmerasant eu merch hwynt iddynt yn wragedd, ac a roddasant eu merch i'w meibion hwythau, ac a wasanaethasant eu duwiau hwynt.

7 Felly meibion Israel a wnaethant ddrygiont y'ngolwg yr ARGELWYDD, ac a anghofiasant yr ARGELWYDD eu DUW, ac a wasanaethasant Baalim, a'r llwyni.

8 ¶ Am hynny diglioneid yr ARGELWYDD a lidiodd yn erbyn Israel; ac eife a'u gwerthodd hwynt i law Cusan-risathaim, brenhin Mesopotamia: a meibion Israel a wasanaethasant Cusan-risathaim wrth mlynedd.

9 A meibion Israel a waeddasant ar yr ARGELWYDD: a'r ARGELWYDD a gododd schubwr i feibion Israel, yr hwn a'u hachubodd hwynt;

sef Othniel mab Cenaz, brawd Caleb, leu-
ach nag ef.

10 Ac yspryd yr **ARGLWYDD** a ddaeth arno
ef, ac efe a farnodd Israel, ac a seth allan i
ryfel: a'r **ARGLWYDD** a roddodd yn ei law ef
Cusan-risathaim, brenhin Mesopotamia; a'l
law ef oedd drech na Cusan-risathaim.

11 A'r wlad a gafodd lonydd ddeugain
mlynedd. A bu farw Othniel mab Cenaz.

12 ¶ A meibion Israel a chwaneasant
wneuthur yr hyn oedd ddrwg y'ngolwg yr
ARGLWYDD: a'r **ARGLWYDD** a nerthodd
Egion brenhin Moab yn erbyn Israel, am
iddynt wneuthur drygioni y'ngolwg yr
ARGLWYDD.

13 Ac efe a gasglodd atto feibion Ammon, ac
Amalec, ac a seth ac a darawodd Israel; a
hwy a feddiannasant ddinas y palmwydd.

14 Felly meibion Israel a wasnastasant
Egion brenhin Moab ddeunaw mlynedd.

15 Yna meibion Israel a leasant ar yr
ARGLWYDD: a'r **ARGLWYDD** a gododd achubwr
iddynt; sef Ehwad mab Gera, mab Jemini,
gwrllaw-chwith: a meibion Israel a anfon-
asant anrheg gyd ag ef i Egion brenhin Moab.

16 Ac Ehwad a wneth iddo ddager ddau
fning o guffydd ei hŷd, ac a'i gwregysodd dan
ei ddillad, ar ei giun ddehau.

17 Ac efe a ddug yr anrheg i Egion brenhin
Moab. Ac Egion oedd yr tew iawn.

18 A phan ddarfu iddo ef gyfiwyno yr an-
rheg, efe a ollngodd ymaith y bobl a ddygasai
yr anrheg.

19 Ond efe ei hun a drodd oddi wrth y
chwarelau oedd yn Gilgal, ac a ddywedodd,
Y mae i mi air o gyfrinach â thi, o frenhin.
Dywedodd yntau, Gosteg. A'r holl rai oedd
yn sefyll yn ei ymyl ef a sethant allan oddi
wrtho ef.

20 Ac Ehwad a ddaeth i mewn atto ef: ac
yntau oedd yn eistedd mewn ystafell haf; yr
hon oedd iddo ef ei hunan. A dywedodd
Ehwad, Gair oddi wrth Dduw sydd gennyf
attat ti. Ac efe a gyfododd oddi ar ei or-
seddfa.

21 Ac Ehwad a estynnodd ei law aswy, ac a
gymmerth y ddager oddi ar ei giun ddehau,
ac a'i brathodd hi yn ei botten ef.

22 A'r carn a seth i mewn ar ol y llafn, a'r
braser a ymgaodd am y llafn, fel na allai
dynnu y ddager allan o'i botten; a'r dom a
ddaeth allan.

23 Yna Ehwad a seth allan trwy y cyntedd,
ac a gauodd ddrysau yr ystafell arno, ac a'i
clodd.

24 Pan aeth efe ymaith, ei weision a ddaeth-
ant: a phan welasant, wele, fod drysau yr
ystafell yn glotedig, hwy a ddywedasant,
Ditau esmwythau ei gorph y mae efe yn yr
ystafell haf.

25 A hwy a ddisgwyllasant, nes cywilyddio
o honynt: ac wele, nid oedd efe yn agori
drysau yr ystafell. Yna hwy a gymmerasant
agoriad, ac a agorasant: ac wele, eu har-
gwydd hwy wedi cwympo i lawr yn farw.

26 Ac Ehwad a ddtangodd, tra fuaent hwy yn
aros; ac efe a seth y tu hwnt i'r chwarelau,
ac a ddtangodd i Seirath.

27 A phan ddaeth, efe a udganodd mewn
udgorn ym mynydd Ephraim: a meibion
Israel a ddisgynasant gyd ag ef o'r mynydd,
ac yntau o'u blaen hwynt.

28 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Canlynwch
fi: canys yr **ARGLWYDD** a roddodd eich
geylion chwyl, sef Moab, yn eich llaw chwyl.
A hwy a sethant i waered ar ei ol ef, ac a
ymillasant rydau yr Iorddonen tu a Moab,
a'i adawsant i neb fyned drwodd.

29 ¶ A hwy a darwasnt o'r Moabiald y
pryd hwnnw ynghylch deng mil o wŷr, paw
yn rymmus, a phawb yn wŷr northol; ac ni
ddtangodd neb.

30 Felly y darostyngwyd Moab y dwthwn
hwnnw dan law Israel. A'r wlad a gafodd
lonydd bedwar ugain mlynedd.

31 ¶ Ac ar ei ol ef y bu Samgar mab Anath;
ac efe a darawodd o'r Phillistiaid chwe-chan-
nwr ag irai ychaim: yntau hefyd a wareddodd
Israel.

PENNOD IV.

1 Deborah a Barac yn eu gwaredu hwy oddi
wrth Jabin a Sisera. 21 Fael yn lladd Sisera.

A MEIBION Israel a chwaneasant wneuth-
ur yr drygioni y'ngolwg yr **ARGLWYDD**,
wedi marw Ehwad.

2 A'r **ARGLWYDD** a'u gwerthodd hwynt i
law Jabin brenhin Canaan, yr hwn oedd yn
teyrnasu yn Hazor: a thywysog ei lu ef oedd
Sisera; ac efe oedd yn trigo yn Haroeth y
cenhedloedd.

3 A meibion Israel a leasant ar yr **ARGLWYDD**:
canyis naw can cerbyd haiarn oedd
ganddo ef; ac efe a orthrynmodd feibion Is-
rael yn dost ugain mlynedd.

4 ¶ A Deborah y brophwydes, gwraig
Lapidoth, y hi oedd yn barnu Israel yr amser
hwnnw.

5 Ac yr oedd hi yn trigo dan balmwydden
Deborah, rhwng Ramah a Bethel, ym myn-
ydd Ephraim: a meibion Israel a ddeuent i
fynu atti hi am farw.

6 A hi a anfonodd, ac a alwodd am Barac
mab Abinoam, o Cedes Naphtali; ac a ddy-
wedodd wrtho, Oni orchymynodd **ARGLWYDD**
Dduw Israel, gan ddywedyd, Dos,
a thynn tu a mynydd Tabor, a chymmer gyd
â thi ddeng mil o wŷr, o feibion Naphtali, ac
o feibion Zabulon.

7 A mi a dynnaf attat, i afon Cison, Sisera
tywysog llu Jabin, a'i gerbydau, a'i llaws; ac
a'i rhoddaf ef yn dy law di.

8 A Barac a ddywedodd wrthi, Od âi di gyd
â mi, minnau a âf; ac onid âi gyd â mi,
nid âf.

9 A hi a ddywedodd, Gan fyned yr âf gyd â
thi: etto ni bydd gofionant i ti yn y daith yr
wyt yn myned iddi; canys yn llaw gwraig y
gwerth yr **ARGLWYDD** Sisera. A Deborah a
gyfododd, ac a seth gyd â Barac i Cedes.

10 ¶ A Barac a gynnulodd Zabulon a
Naphtali i Cedes; ac a seth i fynu â deng
mil o wŷr wrth ei draed: a Deborah a seth i
fynu gyd ag ef.

11 A Heber y Cenead, o feibion Hobab,
chwegrwn Moses, a ymneilkduasai oddi wrth
y Ceneaid, ac a ledasai ei babbell hyd wastad-
edd Zaanaim, yr hwn sydd yn ymyl Cedes.

12 A myneasant i Sisera, fyned o Barac
mab Abinoam i fynu i fynydd Tabor.

13 A Sisera a gynnulodd ei holl gerbydau,
sef naw can cerbyd haiarn, a'r holl bobl y
rhai oedd gyd ag ef, o Haroeth y cenhedloedd
hyd afon Cison.

14 A Deborah a ddywedodd wrth Barac,
Cyfod; canys hwn yw y dydd y rhoddodd yr
ARGLWYDD Sisera yn dy law di: onid aeth
yr **ARGLWYDD** allan o'th flaen di? Felly
Barac a ddisgynodd o fynydd Tabor, a deng
mil o wŷr ar ei ol.

15 A'r **ARGLWYDD** a ddryllodd Sisera, a'i
holl gerbydau, a'i holl fyddin, â min y cled-
yf, o flaen Barac: a Sisera a ddisgynodd oddi
ar ei gerbyd, ac a ffordd ar ei draed.

16 Ond Barac a erlidodd ar ol y cerbydau,
ac ar ol y fyddin, hyd Haroeth y cenh-

beidd: a holl lu Sisera a syrthiodd ar fin y cleddyf; ni adawyd un o honynt.

17 Ond Sisera a ffodd ar ei draed i babbell Jael, gwraig Heber y Cenead: canys yr oedd heddwch rhwng Jabin brenhin Hazor a thy Heber y Cenead.

18 ¶ A Jael a aeth i gyfarfod â Sisera; ac a ddywedodd wrtho, Tro i mewn, fy arglwydd, tro i mewn ataf fi; nac ofna. Yna efe a drodd att i'r babbell, a hi a'i gorchuddiodd ef â gwrthban.

19 Ac efe a ddywedodd wrthi, Dioda fi, attolwg, Ag ychydig ddwfr; canys sychedig wyf. Yna hi a agorodd gynnog o laeth, ac a'i diododd ef, ac a'i gorchuddiodd.

20 Dywedodd hefyd wrthi, Sâf wrth ddrws y babbell; ac os daw neb i mewn, a gofyn i ti, a dywedyd, A oes yma neb? yna dywed dithau, Nac oes.

21 Yna Jael gwraig Heber a gymmerth hoel o'r babbell, ac a gymmerodd forthwyl yn ei llaw, ac a aeth i mewn att ef yn ddistaw, ac a hwyodd yr hoel yn ei arlais ef, ac a'i gwrthiodd i'r ddaear (canys yr oedd efe yn cygu, ac yn lluddedig) ac felly y bu efe farw.

22 Ac wele, a Barac yn erlid Sisera, Jael a aeth i'w gyfarfod ef; ac a ddywedodd wrtho, Tyred, a mi a ddangosaf i ti y gwr yr wyt ti yn ei geisio. Ac efe a ddaeth i mewn att i; ac wele, Sisera yn gorwedd yn farw, a'r hoel yn ei arlais.

23 Felly y darostyngodd Duw y dwthwn hwnnw Jabin brenhin Canaan o flaen meibion Israel.

24 A llaw meibion Israel a lwyddodd, ac a orchfygodd Jabin brenhin Canaan, nes iddynt ddistrywio Jabin brenhin Canaan.

PENNOD V.

Cân Deborah a Barac.

YNA y canodd Deborah a Barac mab Abinoam, y diwrnod hwnnw, gan ddywedyd, 2 Am ddial ddaeddu Israel, ac ymymell o'r bobl, bendithiwyd yr ARGLWYDD.

3 Clyweh, O frenhinoedd; gwrandewch, O dywysogion: myfi, myfi a ganaf i'r ARGLWYDD; canaf fawr i ARGLWYDD DDUW Israel.

4 O ARGLWYDD, pan aethost allan o Seir, pan gerddalst o faes Edom, y ddaear a grynodd, a'r nefoedd a ddfirasant, a'r cymynylau a ddefnynasant ddwfr.

5 Y mynyddoedd a doddasant o flaen yr ARGLWYDD, sef y Sinai hwnnw, o flaen ARGLWYDD DDUW Israel.

6 Yn nyddiau Samgar mab Anath, yn nyddiau Jael, y llwybrau a aeth yn anhygyrch, a'r fforddion a gerddasant lwybrau ceimion.

7 Y maes-dreft a ddarfuant yn Israel: darfuant, nes i mi, Deborah, gyfodi; nes i mi gyfodi yn fam yn Israel.

8 Dewiasant dduwiau newyddion; yna rhyfel oedd yn y pyrth: a welwyd tarian na gwaywffon ym mysg deugain mil yn Israel?

9 Fy nghalon sydd tu ag at ddeddfwyr Israel, y rhai fu ewyllygar ym mhilth y bobl. Bendithiwyd yr ARGLWYDD.

10 Y rhai sydd yn marchogaeth ar asenod gwynion, y rhai sydd yn eistedd mewn barn, ac yn rhodio ar hyd y ffordd, lleferwch.

11 Y rhai a waredwyd rhag trwt y saethyddion yn y lleoedd y tymnir dwfr; yno yr ardodiant gyflawnderau yr ARGLWYDD, cyflawnderau tu ag at y trefydd yn Israel: yna pobl yr ARGLWYDD a ânt i waered i'r pyrth.

12 Ddefro, deffro, Deborah; deffro, deffro,

traetha glud: cyfod, Barac, a ehaeth-gluda dy gaeth-giud, O fab Abinoam.

13 Yna y gwnaeth i'r hwn a adewir lywodraethu ar benedigion y bobl: yr ARGLWYDD a roddes i mi lywodraeth ar gedryn.

14 O Ephraim yr oedd eu gwreiddyn hwynt yn erbyn Amalec: ar dy ol di, Benjamin, yna mysg dy bobl: y deddfwyr a ddaeth i waered o Machir, yr ysgrifenyddion o Zabulon.

15 A thywysogion Isachar oedd gyd â Deborah; 16, Issachar, a Barac: efe a anfonwyd ar ei draed i'r dyffryn; am neillduaseth Reuben yr oedd mawr ofal calon.

16 Paham yr arhosast rhwng y coriannau, i wrando breifiadau y defald? am neillduaseth Reuben yr oedd mawr ofal calon.

17 Gilead a drigodd o'r tu hwnt i'r Iorddonen: a phaham yr erys Dan mewn llongau? Aser a drigodd wrth borthladd y môr, ac a arhosodd ar ei adwysau.

18 Pobl Zabulon a roddes eu heinioes i farw; felly Naphtali ar uchelfannau y maes.

19 Y brehinoedd a ddaethant, ac a ymladdasant; yna brehinoedd Canaan a ymladdasant yn Taanach, wrth ddyfroedd Megido; ni chymmerasant elw o arian.

20 O'r nefoedd yr ymladdasant; y sér yn eu graddau a ymladdodd yn erbyn Sisera.

21 Afon Cison a'u hysgubodd hwynt; yr hen afon, yr afon Cison: fy enaid, ti a sethrast gadernid.

22 Yna y drylliodd carnau y meirch gan garlammau, carlammau ei gryffon ef.

23 Melldigweh Meroz (eb angel yr ARGLWYDD) gan feiddigo melldigweh ei thrigolion: am na ddaethant yn gynorthwy i'r ARGLWYDD, yn gynorthwy i'r ARGLWYDD yn erbyn y cedryn.

24 Bendithier Jael, gwraig Heber y Cenead, goruwch gwragedd; bendithier hi goruwch gwragedd yn y babbell.

25 Dwfr a geisiodd efe, llaeth a roddes hithau: mewn phfol ardderchawg y dug hi ymenyn.

26 Ei llaw a estynodd hi at yr hoel, a'i llaw ddeheu at forthwyl y gweithwyr: a hi a bwyodd Sisera, ac a dorrodd ei ben ef; gwanodd hefyd, a thrywanodd ei arlais ef.

27 Wrth ei thraed yr ymgrymmodd efe; syrthiodd, gorweddodd: wrth ei thraed yr ymgrymmodd efe, y syrthiodd: lle yr ymgrymmodd, yno y syrthiodd yn farw.

28 Mam Sisera a cdrychodd trwy fenestr, ac a waeddodd trwy y dellt, Paham yr oeda ei gerbyd ddyfod? paham yr arafodd olwynion ei gerbydau?

29 Ei harglwyddesau doethion a'i hattebasant; hithau hefyd a attebodd iddi ei hun,

30 Oni chwastwn hwy? onni rannasant yr anrhaith, llangoes neu ddwy i bob gwr? anrhaith o wlogeodd symmuiliw i Sisera, anrhaith o wladwaith symmuiliw, symmuiliw o wladwaith o'r ddeutu, cymhwys i yddfau yr anrheithwyr?

31 Felly y darfyddo am dy holl elynion, O ARGLWYDD: a bydded y rhai a'i hoffant ef fel yr haul yn myned rhagdo yn ei rym. A'r wlad a gafodd lonydd ddeugain mlynedd.

PENNOD VI.

1 Midian yn gorthrymmu yr Israeliaid am eu pechod. 8 Prophwyd yn eu coryddu hwynt.

11 Angel yn anfon Geddon i'w gwaredu hwynt. 21 Tán yn yu anrheg Geddon.

24 Geddon yn buro i lawr allor Baal, ac yn offrymmu aberth ar yr allor Jehaph-shalom.

31 Joas yn amddiffyn ei fab, ac yn ei aho ef Jerubbaal. 33 Lu Geddon, 36 a'i arwyddion.

A MEIBION Israel a wnaethant ddrwg y ngolwg yr ARGWLWYDD: a'r ARGWLWYDD a'u rhoddodd hwynt yn llaw Midian saith mlwydd.

2 A llaw Midian a orthrechodd Israel: a rhag y Midianiaid meibion Israel a wnaethant iddynt y llochesau *sydd* yn y mynyddoedd, a'r ogofeydd, a'r amddiffynfsoedd.

3 A phan hanaasai Israel, yna Midian a ddaeth i fynu, ac Amalec, a meibion y dwyrain; hwy a ddaethant i fynu yn eu herbyn hwy:

4 Ac a wersyllasant yn eu herbyn hwynt, ac a ddinystriasant gnwd y ddaear, hyd oni ddelych i Gazah; ac ni adawsant ddim ymorth yn Israel, na dafad, nac eidion, nac asyn.

5 Cans hwy a ddaethant i fynu a'u hanfelliad, ac a'u pebyll, a daethant fel locustiaid o amldra; ac nid oedd rifedi arnynt hwy, nac ar eu camelod: a hwy a ddaethant i'r wlad i'w distrywio hi.

6 Ac Israel a seth yn dlawd lawn o achos y Midianiaid: a meibion Israel a lefasant ar yr ARGWLWYDD.

7 ¶ A phan lefodd meibion Israel ar yr ARGWLWYDD oblegid y Midianiaid,

8 Yr ARGWLWYDD a anfonodd brophwydwr at feibion Israel, yr hwn a ddywedodd wrthynt, Fel hyn y dywedodd ARGWLWYDD Dduw Israel; Myfi a'ch dygais chwi i fynu o'r Aipht, ac a'ch arweiniais chwi o dŷ y caethiwed;

9 Ac a'ch gwaredais chwi o law yr Aiphtiaid, ac o law eich holl orthrymwy; gyrrais hwynt allan o'ch blaen chwi, a rhoddais eu tir hwynt i chwi:

10 A dywedais wrthyh, Myfi yw yr ARGWLWYDD eich Duw chwi; nac ofnweh dduwiau yr Amoriaid, y rhai yr ydych yn trigo yn eu gwlad: ond ni wrandawsoch ar fy llaib i.

11 ¶ Ac angel yr ARGWLWYDD a ddaeth, ac a eisteddodd dan dderwen *oedd* yn Ophrah, yr hon *oedd* eiddo Joas yr Abi-erriad: a Gedëon ei fab ef oedd yn dnyru gwenith wrth y gwinwŷ, i'w guddio rhag y Midianiaid.

12 Ac angel yr ARGWLWYDD a ymddangosodd iddo ef, ac a ddywedodd wrtho, Yr ARGWLWYDD *sydd* gyd â thi, wr caelarn nerthol.

13 A Gedëon a ddywedodd wrtho, O fy arglwydd, od yw yr ARGWLWYDD gyd â ni, paham y digwyddodd hyn oll i ni? a pha le y *mae* ei holl ryfeddodau ef, y rhai a fynegodd ein tadau i ni, gan ddyweddy, Oni ddug yr ARGWLWYDD ni i fynu o'r Aipht? Ond yn awr yr ARGWLWYDD a'n gwrthododd ni, ac a'n rhoddodd i law y Midianiaid.

14 A'r ARGWLWYDD a edrychodd arno ef, ac a ddywedodd, Dos yn dy rymmsudra yna; a thi a waredi Israel o law y Midianiaid: oni anfonais i dydi?

15 Dywedodd yntau wrtho ef, O fy arglwydd, pa fodd y gwaredaf fi Israel? Wele, fy nheulu yn dlawd yn Manasseh, a minnau yn lleiaf yn nhŷ fy nhad.

16 A dywedodd yr ARGWLWYDD wrtho ef, Dtau y byddaf fi gyd â thi; a thi a darewi y Midianiaid fel un gwr.

17 Ac efe a ddywedodd wrtho, O cheffais yn awr ffaf yr dy olwg, gwna erof fi arwydd mai ti sydd yn llefaru wrthyf.

18 Na chilia, attolwg, oddi yma, hyd oni ddelywyf attat, ac oni ddygwyr fy anrheg, a'i goeod ger dy fon. Dywedodd yntau, Myfi a arhosaf nes i ti ddychweledy.

19 A Gedëon a seth i mewn, ac a barottodd fynn gastr, ac ephaf o beilliaid yn fara croyw: y cig a osoddodd efe mewn basged, a'r isgell a

osoddodd efe mewn crochan; ac a'i dug atto ef dan y dderwen, ac a'i cyflwynodd.

20 Ac angel Duw a ddywedodd wrtho, Cymmer y cig, a'r bara croyw, a goeod ar y graig hon, a thywailt yr isgell. Ac efe a wnaeth felly.

21 ¶ Yna angel yr ARGWLWYDD a estynodd ffaen y ffon *oedd* yn ei law, ac a gyffyrddodd a'r cig, ac a'r bara croyw: a'r tân a ddyrechafodd o'r graig, ac a ysodd y cig, a'r bara croyw. Ac angel yr ARGWLWYDD a seth ymaith o'i olwg ef.

22 A phan welodd Gedëon mai angel yr ARGWLWYDD *oedd* efe, y dywedodd Gedëon, Och, O ARGWLWYDD Dduw! o herwydd i mi weled angel yr ARGWLWYDD wyneb yn wyneb.

23 A dywedodd yr ARGWLWYDD wrtho, Tangnefedd i ti: nac ofna; ni byddi farw.

24 Yna Gedëon a adeiladodd yno allor i'r ARGWLWYDD, ac a'i galwodd Jehofah-shalom: hyd y dydd hwn y *mae* hi etto yn Ophrah *eiddo* yr Abi-erriad.

25 ¶ A'r noson honno y dywedodd yr ARGWLWYDD wrtho ef, Cymmer y bustach *sydd* eiddo dy dad, sef yr ail bustach saith mlwydd oed; y bwrw i lawr allor Baal yr hon *sydd* eiddo dy dad, a thorr i lawr y llwyn *sydd* yn ei hymyl hi:

26 Ac adeilada allor i'r ARGWLWYDD dy Dduw ar ben y graig hon, yn y lle trefnus; a chymmer yr ail bustach, ac offrymma boeth-offrwm â choed y llwyn, yr hwn a dorri di.

27 Yna Gedëon a gymmerodd ddengwr o'i weision, ac a wnaeth fel y llefarasai yr ARGWLWYDD wrtho: ac o herwydd ei fod yn ofni teulu ei dad, a gwŷr y ddinas, fel nas gallai wneuthur *hyn* llw dydd, efe a'i gwnaeth llw nos.

28 ¶ A phan gyfododd gwŷr y ddinas y bore, yna wele, allor Baal wedi ei bwrw i lawr, a'r llwyn yr hwn *oedd* yn ei hymyl wedi ei dorri, a'r ail bustach wedi ei offrymmu ar yr allor a adeiladasi.

29 A dywedodd pawb wrth eu glydd, Pwy a wnaeth y peth hyn? Ac wedi iddynt ymofyn a chwilio, y dywedasant, Gedëon mab Joas a wnaeth y peth hyn.

30 Yna gwŷr y ddinas a ddywedasant wrth Joas, Dwg allan dy fab, fel y byddo marw: am iddo fwrw i lawr allor Baal, ac am iddo dorri y llwyn *oedd* yn ei hymyl hi.

31 A Joas a ddywedodd wrth y rhai oll a oeddynt yn sefyll yn ei erbyn ef, A ddadleuwch chwi drost Baal? ai chwi a'i ceidw ef? yr hwn a ddadleuo drosto ef, bydded farw y bore hwn: os Duw *yw* efe, dadleued drosto ei hun, am fwrw ei allor ef i lawr.

32 Ac efe a'i galwodd ef y dwtwn hwnnw Jerubbaal; gan ddyweddy, Dadleued Baal drosto ei hun, am fwrw ei allor i lawr.

33 ¶ Yna y Midianiaid oll, a'r Amaleciaid, a meibion y dwyrain, a gasglwyd ynghyd, ac a aethant drostodd, ac a wersyllasant yn nyffryn Jezreel.

34 Ond yspryd yr ARGWLWYDD a ddaeth ar Gedëon; ac efe a udganodd mewn udgorn, ac Abiezer a seth ar ei oi ef.

35 Ac efe a anfonodd genhadau trwy holl Manasseh, yr hwn hefyd a'i canlynodd ef: anfonodd hefyd genhadau i Aser, ac i Zabulon, ac i Naphtali; a hwy a ddaethant i fynu i'w cyfarfod hwynt.

36 ¶ A Gedëon a ddywedodd wrth Dduw, O gwaredi di Israel trwy fy llaw i, megis y llefarais;

37 Wele fi yn goeod enw o wian yn y llawrdyrnu: os gwlith a fydd ar y enu yn unig, a

sycheder ar yr holl ddaear; yna y caf wybod y gwaredi di Israel trwy fy llaw i, fel y lleferiait.

38 Ac felly y bu: canys cyfododd yn fore drannoeth, ac a syppiodd y cnu ynghyd, ac a waegodd wlioth o'r cnu, lonaid phfol o ddwfr.

39 A Gedëon a ddywedodd wrth Dduw, Na lidied dy ddigllonedd i'm herbyn, a mi a lefaraf unwaith etto. Profaf yn awr, y waith hon yn unig, trwy y cnu: bydded, attolwg, sycheder ar y cnu yn unig, ac ar yr holl ddaear bydded gwlioth.

40 A Duw a wnaeth felly y noson honno: canys yr oedd sycheder ar y cnu yn unig, ac ar yr holl ddaear yr oedd gwlioth.

PENNOD VII.

7 *Dwyn llu Gedëon o ddeuddeg mil ar hugain i dri chant.* 13 *Ei gyfuro trwy freuddwyd, a dehongliad y dorth haid.* 16 *Ei ddyfais ynghylch yr udgyrn a'r lampau mewn piserau.* 25 *Yr Ephraimaid yn dal Oreb a Zeob.*

YNA Jerubbaal (hwnnw yw Gedëon) a gyfododd yn fore, a'r holl bobl y rhai oedd gyd ag ef, ac a wersyllasant wrth ffynnon Harod: a gwersyll y Midianiaid oedd o du y gogledd iddynt, wrth fryn Moreh, yn y dyffryn.

2 A dywedodd yr ARGWLWYDD wrth Gedëon, Rhy llosgo yw y bobl sydd gyd â thi, i mi i roddi y Midianiaid yn eu dwylaw; rhag i Israel ymogoneddu i'm herbyn, gan ddywedwyl, Fy llaw fy hun a'm gwaredodd.

3 Am hynny, yn awr, cyhoedda lle y clywo y bobl, gan ddywedwyl, Yr hwn sydd ofnus ac arswydus, dychwelled ac ymadawed y bore o fynydd Gilead. A dychwelodd o'r bobl ddwy fl ar hugain, a deng mil a arossasant.

4 A dywedodd yr ARGWLWYDD wrth Gedëon, Etto y mae gormod o bobl. Dwg hwynt i waered at y dyfroedd, a mi a'u profaf hwynt yno i ti: ac am yr hwn y dywedwyl wrthyt, Hwn a gyd â thi, eled hwnnw gyd â thi; ac am bwy bynnag y dywedwyl wrthyt, Hwn nid â gyd â thi, nac eled hwnnw gyd â thi.

5 Felly efe a ddygodd y bobl i waered at y dyfroedd. A dywedodd yr ARGWLWYDD wrth Gedëon, Pob un a lepio a'i dafod o'r dwfr fel y llepio ci, gosod ef o'r neilldu; a phob un a ymgymmro ar ei liniau i yfed.

6 A rhifedi y rhai a godasant y dwfr a'u llaw at eu genau, oedd dri channwr: a'r holl bobl eraill a ymgrymmasant ar eu gliniau i yfed dwfr.

7 A dywedodd yr ARGWLWYDD wrth Gedëon, Trwy y tri channwr a lepiasant y dwfr, y gwaredaf chwi, ac y rhoddaf y Midianiaid yn dy law di: ac eled yr holl bobl eraill bob un i'w fangre ei hun.

8 Felly y bobl a gymmerasant fwyd yn eu dwylaw, a'u hudgyrn; a Gedëon a olynngodd ymaith holl wfr Israel, bob un i'w babell, a'r tri channwr a attaliodd efe: a gwersyll y Midianiaid oedd oddi tanodd iddo yn y dyffryn.

9 ¶ A'r noson honno y dywedodd yr ARGWLWYDD wrtho ef, Cyfod, dos i waered i'r gwersyll; canys mi a'i rhoddais yn dy law di.

10 Ac od wyt yn ofni myned i waered, dos di a Phurah dy lange i waered i'r gwersyll.

11 A chei glywed beth a ddywedant; fel yr ymnertho wedi hynny dy ddwylaw, ac yr clych i waered i'r gwersyll. Yna efe a aeth i waered, a Phurah ei lange, i gwrr y rhai arfogion oedd yn y gwersyll.

12 A'r Midianiaid, a'r Amaleciaid, a holl feibion y dwyrain, oedd yn gorwedd yn y dyffryn fel locustiaid o amldra; a'u camelod

oedd heb rif, fel y tywod sydd ar fin y môr o amldra.

13 A phan ddaeth Gedëon, wele, wr yn mynegi i'w gyfaill freuddwyd, ac yn dywedwyl, Wele, breuddwyd a freuddwydials; ac wele, dorth o fara haidd yn ymdreiglo i wersyll y Midianiaid, a hi a ddaeth hyd at babell, ac a'i tarawodd fel y syrthiodd, a hi a'i hymchwelodd, fel y syrthiodd y babell.

14 A'i gyfaill a attebodd ac a dywedodd, Nid yw hyn ddim ond cleddyf Gedëon mab Joas, gwrr o Israel: Duw a roddodd Midian a'i holl fyddin yn ei law ef.

15 ¶ A phan glybu Gedëon adroddiad y breuddwyd, a'i ddirnad, efe a addolodd, ac a ddychwelodd i wersyll Israel; ac addwywedodd, Cyfodwch: canys rhoddodd yr ARGWLWYDD fyddin y Midianiaid yn eich llaw chwi.

16 Ac efe a rannodd y tri channwr yn dair byddin, ac a roddodd udgyrn yn llaw pawb o honnynt, a phiserau gwag, a lampau y'nghanol y piserau.

17 Ac efe a ddywedodd wrthyt hwy, Edrychwch arnaf fi, a gwnewch yr un ffynud: ac wele, pan ddelwyf i gwrr y gwersyll, yna fel y gwnelwyf fi, gwnewch chwithau.

18 Pan udganwyf fi mewn udgorn myfi a'r holl rai sydd gyd â mi, udgenwch chwithau mewn udgorn o amgylch yr holl wersyll, a dywedwch, Cleddyf yr ARGWLWYDD, a Gedëon.

19 Felly Gedëon a ddaeth i mewn, a'r cannrw oedd gyd ag ef, i gwrr y gwersyll, yn nechre y wylidwriaeth ganol, a'r gwylwyr wedi eu newydd osod, ac a udganasant mewn udgyrn, ac a ddrylliasant y piserau oedd yn eu dwylaw.

20 A'r tair byddin a udganasant mewn udgyrn, ac a ddrylliasant y piserau, ac a ddalasant y lampau yn eu llaw aswy, a'r udgyrn yn eu llaw ddehau i udganu: a hwy a leasant, Cleddyf yr ARGWLWYDD, a Gedëon.

21 A safasant bob un yn ei le, o amgylch y gwersyll: a'r holl wersyll a redodd, ac a waeddodd, ac a ffôdd.

22 A'r tri chant a udganasant ag udgyrn; a'r ARGWLWYDD a osoddodd gloddyf pob un yn erbyn eu gilydd, trwy yr holl wersyll: felly y gwersyll a ffôdd hyd Beth-sittah, yn Sere-rath, hyd fin Abel-meholah, hyd Tabbath.

23 A gwfr Israel a ymgasglasant, o Naphtali, ac o Aser, ac o holl Manasseh, ac a erlidiasant ar ol y Midianiaid.

24 ¶ A Gedëon a anfonodd genhadau trwy holl fynydd Ephraim, gan ddywedwyl, Deuwch i waered yn erbyn y Midianiaid, ac achubwch o'u blaen hwynt y dyfroedd hyd Beth-barah a'r Iorddonen: a holl wfr Ephraim a ymgasglasant, ac a ymmlasant y dyfroedd hyd Beth-barah a'r Iorddonen.

25 A dallasant ddau o dywysogion Midian, Oreb a Zeob; a llddasant Oreb ar graig Oreb, a llddasant Zeob wrth winwrf Zeob, ac a erlidiasant Midian, ac a ddygasant bennau Oreb a Zeob at Gedëon, i'r tu arall i'r Iorddonen.

PENNOD VIII.

1 *Gedëon yn llynyddu gwyr Ephraim.* 4 *Succoth a Phenuel yn gwrthod porthi llu Gedëon.* 10 *Dala Zeob a Salmunna.* 16, 17 *Dynsyr Succoth a Phenuel.* 21 *Gedëon yn dal marwolaeth ei frodyr ar Zeob a Salmunna;* 23 *yn gwrthod llywodraethu.* 27 *Ei ephod ef yn achos o ddelu-addoliaethu.* 28 *Goresgyn Midian.* 30 *Plant Gedëon, a' farwolaeth.* 33 *Gaudduwaeth ac annwlochgarioch yr Israellaid.*

A GWYR Ephraim a ddywedasant wrtho ef, Paham y gwnaethost y peth hyn â ni, heb alw arnom ni pan aethost i ymladd

yn erbyn y Midianiaid? A hwy a'i dwrdiasant ef yn dost.

2 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Beth a wneuthum i yn awr wrth a *wnaethoch* chwi? Onid gwell *yw* llofiad grawnwin Ephraim, na chasgliad grawnwin Abtezer?

3 Duw a roddodd yn eich law chwi dy-wysogion Midian, Oreb a Zeeb: a pheth a allwn i ei wneuthur wrth a *wnaethoch* chwi? Yna yr arafodd eu dig hwynt tu ag atto ef, pan lefarodd efe y gair hwn.

4 ¶ A daeth Gedëon i Iorddonen; ac a seith drosti hi, efle a'r tri channwr *oedd* gyd âg ef, yn ddiffygiol, ac etto yn eu herlid *hwy*.

5 Ac efe a ddywedodd wrth wŷr Succoth, Rhoddwch, attolwg, dorthau o fara i'r bobl sydd i'm canlyn i: canys lluddiedig ydynt hwy; a minnau yn erlid ar ol Zebah a Salmunna, brenhinoedd Midian.

6 ¶ A dywedodd tywysogion Succoth, *A yw* llaw Zebah a Salmunna yn awr yn dy law di, fel y rhoddem ni fara i'th lu di?

7 A dywedodd Gedëon, O herwydd hynny, pan roddo yr *ARGLWYDD* Zebah a Salmunna yn fy llaw i, yna y drylliaf eich cnawd chwi â drain yr anialwch, ac â mieri.

8 Ac efe a seith i fynu oddi yno i Penuel, ac a lefarodd wrthynt hwythau yn yr un modd. A gwŷr Penuel a'i hattebasant ef fel yr atebasai gwŷr Succoth.

9 Ac efe a lefarodd hefyd wrth wŷr Penuel, gan ddywedyd, Pan ddychwelwyf mewn heddwch, mi a ddiystyriaf y tŵr yma.

10 ¶ A Zebah a Salmunna *oedd* yn Carcor, a'u lloeoedd gyd â hwynt, ynghylch pymtheng mil, yr hyn oll a adawid o holl fyddin meibion y dwyrain: canys lladdwyd cant ac ugain mil o wŷr yn tynnu cleddyf.

11 ¶ A Gedëon a seith i fynu ar hyd ffordd y rhai *oedd* yn trigo mewn pebyll, o'r tu dwyrain i Nobah a Jogbeah; ac efe a darawodd y fyddin; canys y fyddin *oedd* ysgafala.

12 A Zebah a Salmunna a ffioasant: ac efe a erlidodd ar eu holl hwynt; ac a ddaliodd ddau frenhin Midian, Zebah a Salmunna, ac a darfodd yr holl lu.

13 ¶ A Gedëon mab Joas a ddychwelodd o'r rhyfel cyn *codi* yr haul.

14 Ac efe a ddaliodd lange o wŷr Succoth, ac a ymofynnodd âg ef. Ac yntau a ysgrifennodd iddo dywysogion Succoth, a'r henuriaid; *sef* dau wr ar bymtheg a thriugain.

15 Ac efe a ddaeth at wŷr Succoth, ac a ddywedodd, Wele, Zebah a Salmunna, *trwy* y rhai y dannodasoch i mi, gan ddywedyd, *A ydyw* llaw Zebah a Salmunna yn awr yn dy law di, fel y rhoddem fara i'th wŷr lluddiedig?

16 Ac efe a gymmerth henuriaid y ddinas, a drain yr anialwch, a mieri, ac a ddysgodd wŷr Succoth â hwynt.

17 Tŵr Penuel hefyd a ddinystriodd efe, ac a laddodd wŷr y ddinas.

18 Yna efe a ddywedodd wrth Zebah a Salmunna, Pa fath wŷr *oedd* y rhai a laddasoch chwi yn Tabor? A hwy a ddywedasant, Tebyg i ti, *pod un* o ddull meibion brenhin.

19 Ac efe a ddywedodd, Fy mrodyr, meibion fy mam, *oedd*nt hwy; *fel* mai byw yr *ARGLWYDD*, pe gadawsech hwynt yn fyw, ni lladdwn chwi.

20 Ac efe a ddywedodd wrth Jether ei gyntafanedig, Cyfod, lladd hwynt. Ond ni thynnai y llange ei gleddyf: o herwydd efe a ofnodd, canys bachgen *oedd* efe etto.

21 Yna y dywedodd Zebah a Salmunna, Cyfod di, a rhuthra i ni: canys fel y *byddo* y gwr, *fel* y *bydd* ei rym. A Gedëon a gyfod-

odd, ac a laddodd Zebah a Salmunna, ac a gymmerth y colerau *oedd* am yddau eu camelod hwynt.

22 ¶ A gwŷr Israel a ddywedasant wrth Gedëon, Arglyddiaetha arnom ni, tydi, a'th fab, a mab dy fab hefyd: canys gwaredaist ni o law Midian.

23 A Gedëon a ddywedodd wrthynt, Ni arglyddiaethaf fi arnoch, ac ni arglyddiaetha fy mab arnoch, *etŵr* yr *ARGLWYDD* a arglyddiaetha arnoch.

24 Dywedodd Gedëon hefyd wrthynt, Gofynaf ddymuniad gennych, ar roddi o bob un o honoch i mi glust-dlysau ei ysglyfaeth: canys clust-dlysau aur *oedd* ganddynt hwy, o herwydd mai Ismaelliaid *oedd*dynt hwy.

25 A dywedasant, Gan roddi y rhoddw *hwynt*. A lledasant *ryw* wisg, a thafasant yno bob un glust-dlws ei ysglyfaeth.

26 A phwys y clust-dlysau aur a ofynasai efe, *oedd* fi a saith gan o *siclau* sur; heb law y colerau, a'r argol-bellenau, a'r gwisgoedd porphor, y rhai *oedd* am frenhinoedd Midian; ac heb law y tyrech *oedd* am yddau eu camelod hwynt.

27 A Gedëon a wnaeth o honynt ephod, ac a'i gosododd yn ei ddinas ei hun Ophrah: a holl Israel a butteinasant ar ei hol hi yno: a bu *hynny* yn dramgydd i Gedëon, ac i'w dŷ.

28 ¶ Felly y darostyngwyd Midian o faen meibion Israel, fel na chwaneasant godi eu pennau. A'r wlad a gafodd lonydd ddeugain mlynedd yn nyddiau Gedëon.

29 ¶ A Jerubbaal mab Joas a seith, ac a drigodd yn ei dŷ ei hun.

30 Ac i Gedëon yr *oedd* deng mab a thriugain, a ddnaeth o'i gorff ef: canys gwraegedd lawer *oedd* iddo ef.

31 A'i orderchwrwg ef, yr hon *oedd* yn Sichem, a ymddŷg hefyd iddo fab: ac efe a osododd ei enw ef yn Abimelech.

32 ¶ Felly Gedëon mab Joas a fu farw mewn oedran teg, ac a gladdwyd yn meddrod Joas ei dad, yn Ophrah yr *Abi-esraïd*.

33 A phan fu farw Gedëon, yna meibion Israel a ddychwelasant, ac a butteinasant ar ol Baalim; ac a wnaethant Baal-berith yn dduw iddynt.

34 Felly meibion Israel ni chofasant yr *ARGLWYDD* eu Duw, yr hwn a'u gwaredasai hwynt o law eu holl elynion o amgylch;

35 Ac ni wnaethant garedigrwydd â thŷ Jerubbaal, *sef* Gedëon, yn ol yr holl ddaioni a wnaethai efe i Israel.

PENNOD IX.

1 *Abimelech*, *trwy* *gyd-furiadu* â *gwŷr* *Sichem*, a ladd ei *brodyr*, yn *mymed* yn *frenhin*.

2 *Jotham*, *trwy* *ddamwng*, yn eu *cerbydau*, ac yn *rhag-fynegi* eu *euwmp* *hwy*. 3 *Gaul* yn *cyd-furiadu* â *Sichem*iaid yn ei *erbyn* ef.

4 *Zebul* yn *datguddio* eu *broddad* *hwy*. 5 *Abimelech* yn eu *gorchfygu* *hwynt*, ac yn *hau* y *ddinas* â *halen*: 6 *49* yn *llosgi* *amddyffynfys* *dau* *Berith*. 7 *Ei* *ladd* *yntau* *yn* *Thebez* â *darn* o *faen* *meis*. 8 *Cyflawna* *meiddith* *Jotham*.

A C Abimelech mab Jerubbaal a seith i A Sichem, at frodyr ei fam, ac a ymdddanodd â hwynt, ac â holl dylwyth tŷ tad ei fam, gan ddywedyd,

2 Dywedwch, attolwg, lle y clywo holl wŷr Sichem, Pa un oreu i chwi, ai arglyddiaethu arnoch o ddeugwr a thriugain, *sef* holl feibion Jerubbaal, ai arglyddiaethu o un gwr arnoch? cofiwch hefyd mai eich asgwrn a'ch cnawd chwi *ydyw* ff.

3 A brodyr ei fam a ddywedasant am dano ef, lle y clybu holl wŷr Sichem, yr holl eir---

hyn; a'u calonnau hwynt a drodd ar ol Abimelech; canys dywedasant, Eim brawd ni yw efe.

4 A rhoddasant iddo ddeg a thriugain o arian o dŷ Baal-berith: ac Abimelech a gyfoddod â hwynt oferwyr gwamall, y rhai a sehtant ar ei ol ef.

5 Ac efe a ddaeth i dŷ ei dad i Ophrah, ac a laddodd ei frodyr, meibion Jerubbaal, y rhai oedd ddengwr a thriugain, ar un garreg: ond Jotham, mab ieuangaf Jerubbaal, a adawyd; canys efe a ymguddasai.

6 A holl wŷr Sicheim a holl dŷ Milo a ymgasglasant, ac a sehtant, ac a urddasant Abimelech yn frenhin, wrth ddyffryn y golofn yr hwn sydd yn Sicheim.

7 ¶ A phan fynegasant hynny i Jotham, efe a sech ac a safodd ar ben mynydd Garisim, ac a ddyrchafodd ei lef, ac a waeddodd, dywedodd *hefyd* wrthynt, Gwrandewch arnaf fi, O wŷr Sicheim, fel y gwrandawo Duw arnoch chwithau.

8 Y prennau gan fyned a sehtant i enneinio brenhin arnynt; a dywedasant wrth yr olew-yydden, Teyrnasa arnom ni.

9 Ond yr olew-yydden a ddywedodd wrthynt, A ymadawaf fi a'm braeder, a'r hwn trwof fi yr anrhyddant DDUW a dyn, a myned i lywodraethu ar y prennau *eraill*?

10 A'r prennau a ddywedasant wrth y fflygsbren, Tyred di, teyrnasa arnom ni.

11 Ond y fflygsbren a ddywedodd wrthynt, A ymadawaf fi a'm melysard, ac a'm frywyth da, ac a ff fi i lywodraethu ar y prennau *eraill*?

12 Yna y prennau a ddywedasant wrth y winwydden, Tyred di, teyrnasa arnom ni.

13 A'r winwydden a ddywedodd wrthynt hwy, A ymadawaf fi a'm melyswin, yr hwn sydd yn llawenhâu Duw a dyn, a myned i lywodraethu ar y prennau *eraill*?

14 Yna yr holl prennau a ddywedasant wrth y ffleren, Tyred di, teyrnasa arnom ni.

15 A'r ffleren a ddywedodd wrth y prennau, Os mewn gwirionedd yr enneiniwch fi yn frenhin arnoch, deuwch ac ymddiriedwch yn fy nghygod i: ac onid e, eled tan allan o'r fleren, ac ysed gedrwydd Libanus.

16 Yn awr gan hynny, os mewn gwirionedd a phurdeb y gwnaethoch, yn gosod Abimelech yr frenhin, ac os gwnaethoch yn dda â Jerubbaal, ac a'i dŷ, ac os yn ol haedd-edigmeth ei ddwyllaw y gwnaethoch iddo:

17 (Canys fy nhad a ymladdodd drosoch chwi, ac a anturiodd ei einioes ym mbell, ac a'ch gwaredodd chwi o law Midian:

18 A chwithau a gyfodasoch yn erbyn tŷ fy nhad i heddyw, ac a laddasoch ei feibion ef, sef dengwr a thriugain, ar un garreg, ac a osodasoch Abimelech, mab ei law-forwyn ef, yn frenhin ar wŷr Sicheim, o herwydd ei fod ef yn frawd i chwi)

19 Gan hynny, os mewn gwirionedd a phurdeb y gwnaethoch â Jerubbaal, ac a'i dŷ ef, y dydd hwn; llawenywch yn Abimelech, a llawenyched yntau ynoch chwithau:

20 Ac onid e, eled tan allan o Abimelech, ac ysed wŷr Sicheim, a thŷ Milo; *hefyd* eled tan allan o wŷr Sicheim, ac o dŷ Milo, ac ysed Abimelech.

21 A Jotham a giliodd, ac a ffôdd, ac a sech ymaith i Beer, ac a drigodd yno, rhag ofn Abimelech ei frawd.

22 ¶ Ac Abimelech a deyrnasodd ar Israel dair blynedd.

23 A Duw a ddanfonodd yspryd drwg rhwng Abimelech a gwŷr Sicheim; a gwŷr Sicheim a sehtant yn anghywir i Abimelech:

24 Fel y delai y traha a wneid â deng mab a thriugain Jerubbaal, ac y gosodid eu gwaed hwynt ar Abimelech eu brawd, yr hwn a'u laddodd hwynt; ac ar wŷr Sicheim, y rhai a'i cynnorthwyasant ef i ladd ei frodyr.

25 A gwŷr Sicheim a osodasant iddo ef gynllwynwyr ar ben y mynyddoedd; a hwy a yspellasant bawb a'r a oedd yn tramwy heibio iddynt ar hyd y ffordd. A mynegwyd hynny i Abimelech.

26 A Gaal mab Ebed a ddaeth, efe a'i frodyr, ac a sehtant drosodd i Sicheim: a gwŷr Sicheim a roisant eu hyder arno.

27 A hwy a sehtant i'r meusydd, ac a gaasglasant eu gwinllannoedd, ac a sangasant eu *grawnois*, ac a wnaethant yn llawen, ac a sehtant i mewr i dŷ eu duw, ac a fwyttasant ac a yffasant, ac a faldithiasant Abimelech.

28 A Gaal mab Ebed a ddywedodd, Pwy yw Abimelech, a phwy yw Sicheim, fel y gwasanasthem ef? onid mab Jerubbaal yw efe? onid Zebul yw ei swyddog? gwasanasthewch wŷr Hemor tad Sicheim: canys paham y gwasanasthem ni ef?

29 O na'i byddai y bobl hyn dan fy llaw i, fel y bwriwn ymaith Abimelech! Ac efe a ddywedodd wrth Abimelech, Amhâ dy lu, a thyred allan.

30 ¶ A phan glybu Zebul, llywodraethwr y ddinas, eiriau Gaal mab Ebed, y llidiodd ei ddigllonedd ef.

31 Ac efe a anfonodd genhadu at Abimelech yn ddirgel, gan ddywedyd, Wele, Gaal mab Ebed a'i frodyr wedi dyfod i Sicheim; ac wele, hwynt yn cadarnhâu y ddinas i'th erbyn.

32 Gan hynny cyfod yn awr llw nos, ti a'r bobl *sydd* gyd â thi, a chynllwyn yn y maes.

33 A chyfod yn fore ar godiad yr haul, a rhuthra yn erbyn y ddinas: ac wele, pan ddelo efe a'r bobl *sydd* gyd âg ef allan i'th erbyn, yna gwna iddo yr hyn a ellych.

34 ¶ Ac Abimelech a gyfoddodd, a'r holl bobl y rhai oedd gyd âg ef, llw nos, ac a gynllwynasant yn erbyn Sicheim yn bedair byddin.

35 A Gaal mab Ebed a sech allan, ac a safodd wrth ddrws porth y ddinas: ac Abimelech a gyfoddodd, a'r bobl y rhai oedd gyd âg ef, o'r cynllwyn.

36 A phan welodd Gaal y bobl, efe a ddywedodd wrth Zebul, Wele, bobl yn dyfod i waered o ben y mynyddoedd. A dywedodd Zebul wrtho, Cygod y mynyddoedd yr ydwynt ti yn ei weled fel dynion.

37 A Gaal a chwaneogodd etto lefaru, ac a ddywedodd, Wele, bobl yn dyfod i waered o ganol y tir, a byddin arall yn dyfod o ffordd gwastadedd Meonenim.

38 Yna dywedodd Zebul wrtho ef, Pa le yn awr y maes dy enau di, a'r *maen* y dywedaist. Pwy yw Abimelech, pan wasanasthem ef? onid dyma y bobl a ddairmygaist ti? dos allan, attolwg, yn awr, ac ymladd i'w herbyn.

39 A Gaal a sech allan o flaen gwŷr Sicheim, ac a ymladdodd âg Abimelech.

40 Ac Abimelech a'i herlidiodd ef, ac efe a ffôdd o'i flaen ef; a llawer a gwymasant yn archolledig hyd ddrws porth.

41 Ac Abimelech a drigodd yn Arumah: a Zebul a yrrodd ymaith Gaal a'i frodyr o bresywlio yn Sicheim.

42 A thrannoeth y daeth y bobl allan i'r maes: a mynegwyd hynny i Abimelech.

43 Ac efe a gymmerth y bobl, ac a'u rhaw-

nodd yn dair byddin, ac a gynllwynodd yn y maes, ac a edrychodd, ac wele y bobl wedi dyfod allan o'r ddinas; ac efe a gyfododd yn eu herbyn, ac a'u tarawodd hwynt.

44 Ac Abimelech, a'r fyddin oedd gyd âg ef, a ruthrasant, ac a safasant wrth ddrws porth y ddinas: a'r ddwy fyddin *eraill* a ruthrasant ar yr holl rai oedd yn y maes, ac a'u tarasant hwy.

45 Ac Abimelech a ymladdodd yn erbyn y ddinas yr holl ddiwrnod hwnn: ac efe a ynnillodd y ddinas, ac a laddodd y bobl oedd ynddi, ac a ddistrywodd y ddinas, ac a'i hauodd a halen.

46 ¶ A phan glybu holl wŷr tŵr Sichein hynny, hwy a aethant i amddiffynfa tŷ duw Berith.

47 A mynegwyd i Abimelech, ymgasgu o holl wŷr tŵr Sichein.

48 Ac Abimelech a aeth i fynu i fynydd Salmon, efe a'r holl bobl oedd gyd âg ef: ac Abimelech a gymmerth fwyell yn ei law, ac a dorodd gangen o'r coed, ac a'i cymmerth hi, ac a'i gosoddod ar ei ysgwydd; ac a ddywedodd wrth y bobl oedd gyd âg ef, Yr hyn a welsoch fi yn ei wneuthur, brysiwch, gwnewch fel finnau.

49 A'r holl bobl a dorasant bob un ei gangen, ac a aethant ar ol Abimelech; ac a'u gosodasant wrth yr amddiffynfa, ac a loegasant a hwynt yr amddiffynfa a than: felly holl wŷr tŵr Sichein a fuanat feirw, ynghylch mil o wŷr a gwragedd.

50 ¶ Yna Abimelech a aeth i Thebez; ac a weryllodd yn erbyn Thebez, ac a'i hynnillodd hi.

51 Ac yr oedd tŵr cadarn ynghanol y ddinas; a'r holl wŷr a'r gwragedd, a'r holl rai o'r ddinas, a ffoisant yno, ac a gaussant arnynt, ac a ddringasant ar nen y tŵr.

52 Ac Abimelech a ddaeth at y tŵr, ac a ymladdodd yn ei erbyn; ac a nesodd at ddrws y tŵr, i'w loegi ef a than.

53 A rhyw wraig a dafodd ddarn o faen melin ar ben Abimelech, ac a ddrylliodd ei benglog ef.

54 Yna efe a alwodd yn fuan ar y llange oedd yn dwyn ei arfau ef, ac a ddywedodd wrtho, Tynn dy gledddy, a lladd fi; fel na ddywedant am danaf, Gwraig a'i lladdodd ef. A'i llange a'i trywanodd ef, ac efe a fu farw.

55 A phan welodd gwŷr Israel farw o Abimelech, hwy a aethant bob un i'w fangre.

56 ¶ Felly y talodd Duw ddrvgioni Abimelech, yr hwn a wnelasit efe i'w dad, gan ladd ei ddeg brawd a thriugain.

57 A holl ddrvgioni gwŷr Sichein a dalodd Duw ar eu pen hwynt: a meiddith Jotham mab Jerubbaal a ddaeth arnynt hwy.

PENNOD X.

1 Tola yn barnu Israel yn Samir. 3 Jair a'i ddeg mab ar hugain, i'r rhai yr oedd deg dinas ar hugain. 7 Y Philistiaid a'r Ammoniaid yn gorthrynnu Israel. 10 Duw yn eu cyfyngdra yn eu danfon hwy at eu gau dduwiau; 15 ac, ar eu hedfestrach, yn tostaru wrthynt.

AC ar ol Abimelech, y cyfododd i waredu Israel, Tola, mab Pua, mab Dodo, gwr o Issachar; ac efe oedd yn trigo yn Samir ym mynydd Ephraim.

2 Ac efe a farnodd Israel dair blynedd ar hugain, ac a fu farw, ac a gladdwyd yn Samir.

3 ¶ Ac ar ei ol ef y cyfododd Jair, Gilead-iaid; ac efe a farnodd Israel ddwy flynedd ar hugain.

4 Ac iddo ef yr oedd deng mab ar hugain yn marchogaeth ar ddeg ar hugain o ebolion asynod: a deg dinas ar hugain oedd ganddynt, y rhai a elwyd Hafoth-Jair hyd y dydd hwn, y rhai ydynt y'ngwlad Gilead.

5 A Jair a fu farw, ac a gladdwyd yn Camon.

6 A meibion Israel a chwaneasant wneuthur yr hyn oedd ddrwg y'ngolwg yr ARGELWYDD, ac a wasanathasant Baalim, ac Astaroth, a duwiau Syria, a duwiau Sidon, a duwiau Moab, a duwiau meibion Ammon, a duwiau y Philistiaid; a gwrthodasant yr ARGELWYDD, ac ni wasanathasant ef.

7 ¶ A llioddi digloneodd yr ARGELWYDD yn erbyn Israel; ac efe a'u gwerthodd hwynt yn llaw y Philistiaid, ac yn llaw meibion Ammon.

8 A hwy a flinasant ac a ysgasant feibion Israel y Bwyddyn honno: tair blynedd ar bymtheg, holl feibion Israel y rhai oedd tu hwnt i'r Iorddonen, y'ngwlad yr Amorciaid, yr hon sydd yn Gilead.

9 A meibion Ammon a aethant trwy yr Iorddonen, i ymladd hefyd yn erbyn Judah, ac yn erbyn Benjamin, ac yn erbyn tŷ Ephraim; fel y bu gyfyng iawn ar Israel.

10 ¶ A meibion Israel a lefasant ar yr ARGELWYDD, gan ddyweddy, Pechasom yn dy erbyn; o herwydd gwrthod o honom ein Duw, a wasanaethu Baalim hefyd.

11 A dywedodd yr ARGELWYDD wrth feibion Israel, Oni waredais chi rhag yr Aiphtiaid, a rhag yr Amorciaid, a rhag meibion Ammon, a rhag y Philistiaid?

12 Y Sidoniaid hefyd, a'r Amaleciaid, a'r Maoniaid, a'ch gorthrymmasant chi; a llefasoch arnaf, a minnau a'ch gwaredais chi o'u llaw hwynt.

13 Etto chi a'm gwrthodasoch i, ac a wasanathasoch dduwiau dieithr: am hynny ni waredaf chi mwyach.

14 Ewech, a llefwech at y duwiau a ddewisasoch: gwaredant hwy chi yn amser eich cyfyngdra.

15 ¶ A meibion Israel a ddywedasant wrth yr ARGELWYDD, Pechasom; gwna di ni fel y gwelch yn dda: etto gwared ni, attoiwg, y dydd hwn.

16 A hwy a fwriasant ymaith y duwiau dieithr o'u mysg, ac a wasanathasant yr ARGELWYDD: a'i enaid ef a dosturiodd, o herwydd adfyd Israel.

17 Yna meibion Ammon a ymgynullasant, ac a weryllasant yn Gilead: a meibion Israel a ymgasglasant, ac a weryllasant ym Mispah.

18 Y bobl hefyd a thywysogion Gilead a ddywedasant wrth eu gilydd, Pa wr a ddechreu ymladd yn erbyn meibion Ammon? efe a fydd yn bennaeth ar drigolion Gilead.

PENNOD XI.

1 Yr ammod rhwng Jephthah a' gwŷr Gilead, y cdi efe fod yn ben arnynt. 12 Ofterdd yr ymddikidan am hedduch rhyngddo ef a'r Ammoniaid. 29 Adduned Jephthah. 32 Jephthah yn gorchyfygu yr Ammoniaid; 34 ac yn eibhdu ei adduned ar ei ferch.

AJEPHTHAH y Gileadid oedd wr oed-arn nerthol, ac efe oedd fab i wraig o butteinwraig: a Gilead a genhedlasant y Jephthah hwnnw.

2 A gwraig Gilead a ymddig iddo feibion: a meibion y wraig a gynnyddasant, ac a fwriasant ymaith Jephthah, ac a ddywedasant wrtho, Nid etifeddi di yn nhŷ ein tad ni; canys mab gwraig ddeithr ydychet ti,

3 Yna Jephthah a ffrôd rhag ei frodyr, ac a drigodd y ngwlad Tob; a dynion ofer a ymgasglasant at Jephthah, ac a aethant allan gyd âg ef.

4 ¶ Ac wedi *talm* o ddyddiau, meibion Ammon a ryfelasant yn erbyn Israel.

5 A phan oedd meibion Ammon yn rhyfela yn erbyn Israel, yna henuriaid Gilead a aethant i gyrchu Jephthah o wlad Tob:

6 Ac a ddywedasant wrth Jephthah, Tyred a bydd yn dywysog i ni, fel yr ymladdom yn erbyn meibion Ammon.

7 A Jephthah a ddywedodd wrth henuriaid Gilead, Oni chasasoch chiwi fi, ac a'm gyrrasoch o dy fy nhad? a phaham y deuwch attaf fi yn awr, pan *yw* gyfyng arnoch?

8 A henuriaid Gilead a ddywedasant wrth Jephthah, Am hynny y dychwelasantom yn awr attaf ti, fel y ddelit gyd â ni, ac yr ymladdit yn erbyn meibion Ammon, ac y byddit i ni yn ben ar holl drigolion Gilead.

9 A Jephthah a ddywedodd wrth henuriaid Gilead, O dygwch fi yn fy ol i ymladd yn erbyn meibion Ammon, a rhoddi o'r ARGOLWYDD hwynt o'm blaen i; a gaf fi fod yn ben arnoch chiwi?

10 A henuriaid Gilead a ddywedasant wrth Jephthah, Yr ARGOLWYDD a fyddo yn dyst rhngom ni, oni wnawn ni felly yn ol dy air di.

11 Yna Jephthah a aeth gyd â henuriaid Gilead; a'r bobl a'i gosodasant ef yn ben ac yn dywysog arnynt: a Jephthah a adroddodd ei holl eiriau ger bron yr ARGOLWYDD ym Mispah.

12 ¶ A Jephthah a anfonodd genhadau at frenhin meibion Ammon, gan ddywedyd, Beth sydd i ti a *weneloch* â mi, fel y ddelit yn fy erbyn i ymladd yn fy ngwlad i?

13 A brenhin meibion Ammon a ddywedodd wrth genhadau Jephthah, O herwydd i Israel ddwyn fy ngwlad i pan ddaeth i fynu o'r Aipht, o Arnon hyd Jabboe, a hyd yr Iorddonen: yn awr gan hynny dod hwynt adref mewn heddwch.

14 A Jephthah a anfonodd drachefn genhadau at frenhin meibion Ammon;

15 Ac a ddywedodd wrtho, Fel hyn y dywed Jephthah; Ni ddug Israel dir Moab, na thir meibion Ammon:

16 Ond pan ddaeth Israel i fynu o'r Aipht, a rhoddi trwy yr anialwch, hyd y môr coch, a dyfod i Cades;

17 Yna Israel a anfonodd genhadau at frenhin Edom, gan ddywedyd, Gâd i mi dramwy, attolwg, trwy dy wlad di. Ond ni wrandawodd brenhin Edom. A hwy a anfonasant hefyd at frenhin Moab: ond ni fynnai yntau. Felly Israel a arhosodd yn Cades.

18 Yna hwy a gerddasant yn yr anialwch, ac a amgylchasant wlad Edom, a gwlad Moab; ac a ddaethant o du codiad haul i wlad Moab, ac a wersyllasant tu hwnt i Arnon; ac ni ddaethant o fewn terfyn Moab: canys Arnon oedd derfyn Moab.

19 Ac Israel a anfonodd genhadau at Sehon brenhin yr Amoriaid, brenhin Hesbon; ac Israel a ddywedodd wrtho, Gâd i ni dramwy, attolwg, trwy dy wlad di, hyd fy mangre.

20 Ond nid ymdiriedodd Sehon i Israel fyned trwy ei derfyn ef: eithr Sehon a gasglodd ei holl bobl, a hwy a wersyllasant yn Jahas, ac efe a ymladdodd yn erbyn Israel.

21 Ac ARGOLWYDD DDUW Israel a roddodd Sehon a'i holl bobl yn llaw Israel; a hwy a'i tarawant hwynt. Felly Israel a feddiannodd holl wlad yr Amoriaid, trigolion y wlad honno.

22 Meddiannasant hefyd holl derfynau yr Amoriaid, o Arnon hyd Jabboe, ac o'r anialwch hyd yr Iorddonen.

23 Felly yn awr, ARGOLWYDD DDUW Israel a fwridd yr Amoriaid allan o flaen ei bobl Israel: gan hynny at tydi a'i meddiannit hi?

24 Oni feddienni di yr hyn a roddo Cemos dy dduw i ti i'w feddiannu? Felly yr hyn oll a oresgyno yr ARGOLWYDD ein DUW o'n blaen ni a feddiannwn ninnau.

25 Ac yn awr, a *wyt* ti yn well nâ Balae mab Sippor, brenhin Moab? a ymyronodd efe erioed âg Israel, neu gan ymladd a ymladdodd efe i'w herbyn hwy?

26 Pan oedd Israel yn trigo yn Hesbon a'i threfydd, ac yn Aroer a'i threfydd, ac yn yr holl ddinasoedd y rhai sydd wrth derfynau Arnon, dri chan mlynedd; paham nad achubasoch *hwyt* y pryd hwnnw?

27 Am hynny ni phechais i yn dy erbyn di; ond yr ydwyf ti yn gwneuthur cam â mi, gan ymladd yn fy erbyn i: yr ARGOLWYDD farnwr a farno heddyw rhwng meibion Israel a meibion Ammon.

28 Er hynny ni wrandawodd brenhin meibion Ammon ar eiriau Jephthah, y rhai a anfonodd efe atto.

29 ¶ Yna y daeth yspryd yr ARGOLWYDD ar Jephthah; ac efe a aeth dros Gilead a Manasseh; ac a aeth dros Mispah Gilead, ac o Mispah Gilead yr aeth efe drosodd at feibion Ammon.

30 A Jephthah a addunedodd adduned i'r ARGOLWYDD, ac a ddywedodd, Os gan roddi y rhoddi di feibion Ammon yn fy llaw i;

31 Yna yr hwn a ddelo allan o ddrysau fy nhŷ i'm cyfarod, pan ddychwelwyf mewn heddwch oddi wrth feibion Ammon, a fydd eiddo yr ARGOLWYDD, a mi a'i hostrymmaf ef yn boeth-offrwn.

32 ¶ Felly Jephthah a aeth drosodd at feibion Ammon i ymladd yn eu herbyn; a'r ARGOLWYDD a'u rhoddodd hwynt yn ei law ef.

33 Ac efe a'u tarawodd hwynt o Aroer hyd oni ddelych di i Minnith, *sef* ugain dinas, a hyd wastadedd y gwinnlannoedd, a laddfa fawr iawn. Felly y darostyngwyd meibion Ammon o flaen meibion Israel.

34 ¶ A Jephthah a ddaeth i Mispah i'w dŷ ei hun: ac wele, ei ferch yn dyfod allan i'w gyfarfod â thympanau, ac â dawnisiau, a hi oedd ei unig *etifedd* ef; nid oedd ganddo na mab na merch ond y hi.

35 A phan welodd efe hi, efe a rwygodd ei ddillad, ac a ddywedodd, Ah! ah! fy merch, gan ddarostwng y darostyngiaist fi; ti hefyd wyt *un* o'r rhai sydd yn fy molestu: canys myfi a agorais fy ngenau wrth yr ARGOLWYDD, ac ni allaf gilio.

36 A hi a ddywedodd wrtho, Fy nhad, od agoraist dy enau wrth yr ARGOLWYDD, gwna i mi yn ol yr hyn a aeth allan o'thenau; gan i'r ARGOLWYDD wneuthur drosot ti ddialedd ar dy elynion, meibion Ammon.

37 Hi a ddywedodd *hefyd* wrth ei thad, Gwneier i mi y peth hyn: paid â mi dduw fis, fel yr elwyf i fynu ac i waered ar y mynyddoedd, ac yr wylwyf o herwydd fy morwyndod, mi a'm cyfeillasant.

38 Ac efe a ddywedodd, Dos. Ac efe a'i gollyngodd hi dros ddau fis. A hi a aeth a'i chyfeillasant, ac a wylodd o herwydd ei morwyndod ar y mynyddoedd.

39 Ac ym mhyn y ddau fis hi a ddychwelodd at ei thad: ac efe a wneth â hi yr adduned a addunasai efe: a hi ni adnabuasai wr. A bu hyn yn ddedof yn Israel,

40 Fyned o ferched Israel bob blwyddyn i alaru am ferch Jephthah y Gileadiad, bedwar diwrnod yn y fwyddyn.

PENNOD XII.

1 Yr Ephraimaid yn coerytu & Jephthah; a gwyr Gilead yn eu lladd hwynt, ac yn eu hadnabod wrth y gair Shibboleth. 7 Marwoolaeth Jephthah. 8 Ibsan, a'i ddeg mab ar hugain, a'i ddeg merch ar hugain, 11 ac Elon, 13 ac Abdon, a'i ddeugain mab, a'i ddeg ibyr ar hugain, yn barnu Israel.

A GWYR Ephraim a ymgasglasant, ac a seythant tu a'r gogledd, ac a ddywedasant wrth Jephthah, Paham yr aesthst ti droedd i ymladd yn erbyn meibion Ammon, ac na elwaist arnom ni i'f fyned gyd & thi? dy dy di a losgwn ni am dy ben & i'f thán.

2 A Jephthah a ddywedodd wrthynt hwy, Myfi a'm pobl oeddem yn ymrson yn dost yn erbyn meibion Ammon; a mi a'ch gelwais chwi, ond ni waredasoch fi o'u llaw hwynt.

3 A phan welais i nad oeddych yn fy achub, mi a osodais fy einioes yn fy llaw, ac a euthum yn erbyn meibion Ammon; a'r ARGWLWYDD a'u rhoddodd hwynt yn fy llaw i: paham gan hynny y daethoch i fyntu attaf fi y dydd hwn, i ymladd i'm herbyn?

4 Yna Jephthah a gasglodd ynghyd holl wyr Gilead, ac a ymladdodd ág Ephraim: a gwyr Gilead a darawsant Ephraim, am ddyweddy o honnynt hwy, Ffoduriaid Ephraim ym mysg yr Ephraimaid, ac ym mysg Manasseh, ydych chwi y Gileadiad.

5 A'r Gileadiad a ynnillasant rydau yr Iorddonen o flaen yr Ephraimaid: a phan ddywedai yr Ephraimaid a ddfangasant, Gedwech i mi fyned drwodd; yna gwyr Gilead a ddywedent wrtho, Ai Ephratead ydywt ti? Os dywedai yntau, Nag é;

6 Yna y dywedent wrtho, Dywed yn awr, Shibboleth. Dywedai yntau, Sibboleth: canys ni fedrai efe lefaru felly. Yna y dalient ef, ac y lladdent ef wrth rydau yr Iorddonen. A chwympodd y pryd hwnnw o Ephraim ddwy fil a deugain.

7 A Jephthah a farnodd Israel chwe blynedd. Yna y bu farw Jephthah y Gileadiad, ac a gladdwyd yn un o ddinasoedd Gilead.

8 ¶ Ac ar ei ol ef Ibsan o Bethlehem a farnodd Israel.

9 Ac iddo ef yr oedd deng mab ar hugain, a deng merch ar hugain, y rhai a anfonodd efe allan, a deng merch ar hugain a ddug efe i'w feibion oddi allan. Ac efe a farnodd Israel saith mlynedd.

10 Yna y bu farw Ibsan, ac a gladdwyd yn Bethlehem.

11 ¶ Ac ar ei ol ef Elon y Zabuloniad a farnodd Israel: ac efe a farnodd Israel ddeng mlynedd.

12 Ac Elon y Zabuloniad a fu farw, ac a gladdwyd yn Ajalon, yng ngwlad Zabulou.

13 ¶ Ac Abdon mab Hilel y Pirathoniad a farnodd Israel ar ei ol ef.

14 Ac iddo ef yr oedd deugain o feibion, a deg ar hugain o wyrion, yn marchogaeth ar ddeg a thriugain o ebhion asynod: ac efe a farnodd Israel wyth mlynedd.

15 Ac Abdon mab Hilel y Pirathoniad a fu farw; ac a gladdwyd yn Pirathon, yng gwlad Ephraim, ym mynydd yr Amaleciaid.

PENNOD XIII.

1 Israel yn llaw y Philistiaid. 2 Angel yn ymddangos i wraig Manoah; 8 ac wedi hynny i Manoah. 15 Offrwf Manoah, ac adnabod yr angel. 24 Genedigaeth Samson.

A MEIBION Israel a chwanegasant wneuthur yr hyn oedd ddrwg yngolwg yr ARGWLWYDD: a'r ARGWLWYDD a'u rhoddodd hwynt yn llaw y Philistiaid ddeugain mlynedd.

2 ¶ Ac yr oedd rhyw wr yn Sorah, o dy-lwyth y Daniaid, a'i enw ef oedd Manoah, a'i wraig ef oedd amhhlantadwy, heb esgor.

3 Ac angel yr ARGWLWYDD a ymddangosodd i'r wraig, ac a ddywedodd wrthi, Wele, yn awr amhhlantadwy ydywt ti, ac heb esgor: ond ti a feichiogi, ac a esgori ar fab.

4 Ac yn awr, attolwg, ymochel, ac nac yf win na diod gadarn, ac na fwytta ddim aflan.

5 Canys wele, ti a feichiogi, ac a esgori ar fab; ac ni ddaw ellyn ar ei ben ef: canys Nazarëad i Dduw fydd y bachgen o'r groth: ac efe a ddechreu waredu Israel o law y Philistiaid.

6 ¶ Yna y daeth y wraig ac a fynegodd i'w gwr, gan ddyweddy, Gwr Duw a ddaeth attaf fi: a'i bryd ef oedd fei pryd angel Duw, yn ofnadwy iawn: ond ni ofynais iddo o ba le yr oedd, ac ni fynegodd yntau i mi ei enw.

7 Ond efe a ddywedodd wrthyf, Wele, ti a feichiogi, ac a esgori ar fab. Ac yn awr nac yf win na diod gadarn, ac na fwytta ddim aflan: canys Nazarëad f Dduw fydd y bachgen, o'r groth hyd ddydd ei farwolaeth.

8 ¶ Yna Manoah a weddiodd ar yr ARGWLWYDD, ac a ddywedodd, Attolwg, fy arglwydd, gâd i wr Duw yr hwn a anfoniait, ddyfod eilwaith attom ni, a dysgu i mi beth a wnelom i'r bachgen a enir.

9 A Duw a wrandawodd ar lef Manoah: ac angel Duw a ddaeth eilwaith at y wraig, a hi yn eistedd yn y maes; ond Manoah ei gwr nid oedd gyd â hi.

10 A'r wraig a frysiodd, ac a redodd, ac a fynegodd i'w gwr, ac a ddywedodd wrtho, Wele, ymddangosodd y gwr i mi, yr hwn a ddaeth attaf fi y dydd arall.

11 A Manoah a gyfododd, ac a seath ar ol ei wraig, ac a ddaeth at y gwr, ac a ddywedodd wrtho, Ai ti yw y gwr a leferiait wrth y wraig? Dywedodd yntau, Ie, myfi.

12 A dywedodd Manoah, Deled yn awr dy eiriau i ben. Pa fodd y trinwn y bachgen, ac y gwannw iddo ef?

13 Ac angel yr ARGWLWYDD a ddywedodd wrth Manoah, Rhag yr hyn oll a ddywedais wrth y wraig, ymocheled hi.

14 Na fwyttâd o ddim a ddél allan o'r winwydden, nac yfed win na diod gadarn, ac na fwyttâd ddim aflan: cadwed yr hyn oll a orchymynais iddi.

15 ¶ A dywedodd Manoah wrth angel yr ARGWLWYDD, Gâd, attolwg, i ni dy attal, tra y parottóm fynt gafr ger dy fron di.

16 Ac angel yr ARGWLWYDD a ddywedodd wrth Manoah, Ped attelit fi, ni fwyttâwn o'th fara di: os gwnei boeth-offrwm, gwna ef i'r ARGWLWYDD. Canys ni wyddai Manoah mai angel yr ARGWLWYDD oedd efe.

17 A Manoah a ddywedodd wrth angel yr ARGWLWYDD, Beth yw dy enw, fel y'th anrhydeddom di pan ddelo dy eiriau i ben?

18 Ac angel yr ARGWLWYDD a ddywedodd wrtho, Paham yr ymofyni am fy enw, gan ei fod yn rhyfeddol?

19 Felly Manoah a gymmerth fynt gafr, a bwyd-offrwm, ac a'i hoffrymmodd ar y graig i'r ARGWLWYDD. A'r angel a wnaeth yn rhyfedd; a Manoah a'i wraig oedd yn edrych.

20 Canys, pan ddyrchafodd y fflam oddi ar yr allor tu a'r nefoedd, yna angel yr ARGWLWYDD a ddyrchafodd yn fflam yr allor: a Manoah a'i wraig oedd yn edrych.

ar hynny; ac a syrthiasant i lawr ar eu hwynebau.

21 (Ond ni chwangodd angel yr ARGLWYDD ynddangos mwysach i Manoaah, nac i'w wraig) Yna y gwybu Manoaah mai angel yr ARGLWYDD oedd efe.

22 A Manoaah a ddywedodd wrth ei wraig, Gan farw y byddwn feirw; canys gwelsom DDUW.

23 Ond ei wraig a ddywedodd wrtho ef, Pe mynassai yr ARGLWYDD ein lladd ni, ni dderbyniasai efe boeth-offrwm a bwyd-offrwm o'n llaw ni, ac ni ddangosasai efe i ni yr holl bethau hyn, ac ni pharasai efe i ni y pryd hwn glywed y fath bethau.

24 ¶ A'r wraig a ymdddg fab, ac a alwodd ei enw ef Samson. A'r bachgen a gynnyddodd; a'r ARGLWYDD a'i bendithiodd ef.

25 Ac yspryd yr ARGLWYDD a ddechreuodd ar amseroedd ei gynhyrfu ef y'ngwersyll Dan, rhwng Sorah ac Ketsol.

PENNOD XIV.

1 Samson yn deisyf cael gwraig o'r Philistiaid: 6 yn lladd llew yn ei daith; 8 ac-wrth ddychwelyd, yn cael mel yn ei ygerbwdd ef. 10 Gwlad briodas Samson. 12 Ei wraig yn datguddio ei ddychymmyg ef. 19 Ynkau yn ysepoth deg ar hugain o'r Philistiaid. 20 Ei wraig ef yn priodi un arall.

A SAMSON a aeth i waered i Timnath; ac a ganfu wraig yn Timnath, o ferched y Philistiaid.

2 Ac efe a ddaeth i fynu, ac a fynegodd i'w dad ac i'w fam, ac a ddywedodd, Mi a welais wraig yn Timnath o ferched y Philistiaid: cymerwch yn awr honno yn wraig i mi.

3 Yna y dywedodd ei dad a'i fam wrtho, Onid oes ym mysg merched dy frodyr, nac ym mysg fy holl bobl, wraig pan ydwyt ti yn myned i geisio gwraig o'r Philistiaid dfenwaeddig? A dywedodd Samson wrth ei dad, Cymmer hi i mi; canys y mae hi wrth fy modd i.

4 Ond ni wyddai ei dad ef na'i fam mai oddi wrth yr ARGLWYDD yr oedd hyn, mai ceisio achos yr oedd efe yn erbyn y Philistiaid: canys y Philistiaid oedd y pryd hwnnw yn arglyddiaethu ar Israel.

5 Yna Samson a aeth i waered, a'i dad a'i fam, i Timnath; ac a ddaethant hyd wllannoedd Timnath: ac wele, genaw llew yn rhuo yn ei gyfarfod ef.

6 Ac yspryd yr ARGLWYDD a ddaeth yn rymmsu arno ef; ac efe a holltodd y llew fel yr holltid mynn, ac nid oedd dim yn ei law ef; ond ni fynegodd efe i'w dad nac i'w fam yr hyn a wnela.

7 Ac efe a aeth i waered, ac a ymddiddanodd a'r wraig; ac yr oedd hi wrth fodd Samson.

8 ¶ Ac ar ol ychydig ddyddiau efe a ddychwelodd i'w chymmyrd hi; ac a drodd i edrych ygerbwdd y llew; ac wele haid o weny yn ei gylchorph y llew.

9 Ac efe a'i cymmerth yn ei law, ac a gerddodd dan fwyta; ac a ddaeth at ei dad a'i fam, ac a roddodd iddynt; a hwy a fwyttasant: ond ni fynegodd iddynt hwy, mai o gorph y llew y cymmerasai efe y mel.

10 ¶ Felly ei dad ef a aeth i waered at y wraig; a Samson a wnaeth yno wledd: canys felly y gwna y gwyr leuainge.

11 A phan welant hwy ef, yna y cymmerasant ddeg ar hugain o gyfeillion i fod gyd ag ef.

12 ¶ A Samson a ddywedodd wrthynt, Rhodaf i chwi ddychymmyg yn awr: os gan fynegi y mynegwch ef i mi o fewn saith

niwrnod y wledd, ac a'i cewch; yna y rhodaf i chwi ddeg ar hugain o lenlleiniau, a deg pár ar hugain o ddillad:

13 Ond os chwi ni fedrwech ef fynegi i mi; yna chwi a roddwch i mi ddeg ar hugain o lenlleiniau, a deg pár ar hugain o wiagoedd. Hwythau a ddywedasant wrtho, Traetha dy ddychymmyg, fel y claywom ef.

14 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Allan o'r bwyttawr y daeth bywd, ac o'r cryf y daeth allan felsydra. Ac ni fedrent ddirnad y dychymmyg meion tri diwrnod.

15 Ac yn y seithfed dydd y dywedasant wrth wraig Samson, Huda dy wr, tel y loegydd efe i ni y dychymmyg; rhag i ni dy losgi di a thŷ dy dad a thân; ai i'n tiodi ni y'n gwahoddasoch? onid felly y wae?

16 A gwraig Samson a fynydd wrtho ef, ac a ddywedodd, Yn ddtau y mae yn gas gennyf fi, ac nid wyt yn fy ngharu: dychymmyg a roddaist i feibion fy mhobl, ac nis mynegaist i mi. A dywedodd yntau wrthi, Wele, nis mynegais i'm tad nac i'm mam: ac a'i mynegwn i ti?

17 A hi a wylodd wrtho ef y saith niwrnod hynny, tra yr oedd yn cynnal y wledd: ac ar y seithfed dydd y mynegodd efe iddi hi; canys yr oedd hi yn ei llyno ef: a hi a fynegodd y dychymmyg i feibion ei phobl.

18 A gwyr y ddimas a ddywedasant wrtho ef y seithfed dydd, cyn machludo yr haul, Beth sydd felysach na mel? a pheth gryfach na llew? Dywedodd yntau wrthynt, Oni buasai i chwi aredig a'm hanner i, ni chawsech allan fy nychymmyg.

19 ¶ Ac yspryd yr ARGLWYDD a ddaeth arno ef; ac efe a aeth i waered i Ascalon, ac a darawodd o honny ddeg ar hugain, ac a gymmerth eu hyspail, ac a roddodd y paru dillad i'r rhai a fynegasant y dychymmyg: a'i ddiglonedd ef a lliodd, ac efe a aeth i fynu i dy ei dad.

20 A rhoddwyd gwraig Samson i'w gyfaill ef ei hun, yr hwn a gymmerasai efe yn gyfaill.

PENNOD XV.

1 Samson yn cael nâg am ei wraig. 3 Yntau yn losgi dd y Philistiaid â llywngod ac â fflagau. 6 Y Philistiaid yn losgi ei wraig ef a'i thad. 7 Samson yn eu taro hwynt gŵn a moradwyd. 9 Gwyr Judah yn ei rogyo ef, ac yn ei draddodi i'r Philistiaid. 14 Yntau yn eu lladd hwynt â gŵn asyn. 18 Duw yn gomurthur y ffynnon En-haccore iddo ef yn Lehi.

AC wedi talu o ddyddiau, yn amser cyn-hauaf y gwenith, Samson a aeth i ynwledd a'i wraig a'mynn gafr; ac a ddywedodd, Mi a âf i mewn at fy ngwraig i'r ystafell. Ond ni chaniattae ei thad hi iddo ef fyned i mewn.

2 A'i thad a lefarodd, gan ddywedyd, Tybiaswn i ti ei chasau hi; am hynny rheoddais hi i'th gyfaill di: ond yw ei chwaer iuogaf yn lanach na hi? bydded honno i ti, attolwg, yn ei lle hi.

3 ¶ A Samson a ddywedodd wrthynt, Difetach ydwyf y walch hon na'r Philistiaid, er i mi'wneuthur niwed iddynt.

4 A Samson a aeth ac a ddallodd dri chant o lwynogod; ac a gymmerth fflagau, ac a drodd gynffon at gynffon, ac a osodd un fflag rhwng dwy gynffon yn y canol.

5 Ac efe a gynneuodd dân yn y fflagau, ac a'u gollyngodd hwynt i ydau y Philistiaid; ac a losgodd hyd yn nôd y dasau, a'r yd ar ei droed, y gwmlannoedd hefyd, a'r olew-wydd.

6 ¶ Yna y Philistiaid a ddywedasant, Fwy a wnaeth hyn? Hwythau a ddywedasant,

Samson daw y Timnial; am iddo ddwyn ei wraig ef, a'i rhoddi i'w gyfaill ef. A'r Philistiaid a sehtant i fynu, ac a'i llosgasant hi a'i thad a thán.

7 ¶ A dywedodd Samson wrthynt, Er i chwi wneuthur fel hyn, etto mi y mddialaf arnoch chwi; ac wedi *Amny* y peidias.

8 Ac efe a'u tarawodd hwynt aeth i morddwyd a laddfa fawr: ac efe a seih i waered, ac a arhosodd y nghoppa craig Etam.

9 ¶ Yna y Philistiaid a sehtant i fynu, ac a weryllasant yn Judah, ac a ymdaenasant yn Lehi.

10 A gwŷr Judah a ddywedasant, Paham y daethoch i fynu i'n herbyn ni? Dywedasant hwythau, I rwymo Samson y daethom i fynu, i wneuthur iddo ef fel y gwnaeth yntau i ninnau.

11 Yna tair mil o wŷr o Judah a sehtant i goppa craig Etam, ac a ddywedasant wrth Samson, Oni wyddost ti *Jod* y Philistiaid yn arglwyddiaethu arnom ni? paham gan hynny y gwnaesthost hyn a ni? Dywedodd yntau wrthynt, Fel y gwnaesthant hwy i mi, felly y gwnaethum innau iddynt hwythau.

12 Dywedasant hwythau wrtho, I'rh rwymo di y daethom i waered, ac i'rh roddi yn llaw y Philistiaid. A Samson a ddywedodd wrthynt, Tyngwech wrthyf, na rutherwech arnaf fi eich hunain.

13 Hwythau a'i hattebasant ef, gan ddyweddyd, Na *ruther*: eithr gan rwymo y'rh rwymawn di, ac y'rh roddwn yn eu llaw hwynt; ond ni'rh laddwn di. A rhwymasant ef a dwy raff newydd, ac a'i dygasant ef i fynu o'r graig.

14 ¶ A phan ddaeth efe i Lehi, y Philistiaid a floeddiasant wrth gyfarfod *Ag ef*. Ac yspryd yr *ARGLWYDD* a ddaeth arno ef: a'r rhaffau *oedd* am ei freichiau a sehtant fel llin a loegasid yn tán, a'r rhwymau a ddattodasant oddi am ei ddwyllaw ef.

15 Ac efe a gafodd *en asyn* Ir: ac a estynodd ei law, ac a'i cymmerodd, ac a laddodd a hi fil o wŷr.

16 A Samson a ddywedodd, A gen asyn, pentwr ar bentwr; a gen asyn y lleidais fil o wŷr.

17 A phan orphenodd efe lefaru, yna efe a dafoedd yr *en o'i law*, ac a alwodd y lle hwnnw Ramath-lehi.

18 ¶ Ac efe a sychedodd yn dost; ac a lefodd ar yr *ARGLWYDD*, ac a ddywedodd, Tydi a roddaist yn llaw dy was yr ymwared mawr yna: ac yn awr a fyddaf fi farw gan syched, a syrthio yn llaw y rhai ddenwadedig?

19 Ond Duw a holltodd y cildant *oedd* yn yr *en*, fel y daeth allan ddwr o hono; ac efe a fyodd, a'i yspryd a ddychwelodd, ac efe a adfywiodd: am hynny y galwodd efe ei henw *En-haccore*, yr hon *sydd* yn Lehi hyd y dydd hwn.

20 Ac efe a farnodd Israel yn nyddiau y Philistiaid ugain mlynedd.

PENNOD XVI.

1 Samson yn *clange* yn *Gasah*, ac yn *derwyn* ymaith *derwynau* porth y *ddinas*. 4 *Dalliah*, wedi ei gwobri gan y *Philistiaid*, yn *hudo* Samson. 6 Yntau yn ei *thwylio* hi *deirgwaith*.

15 *Hithau o'r duedd* yn ei *orchfygu* ef. 21 *Y Philistiaid* yn ei *ddala*, ac yn *tynnu* ei *lygaid* ef. 22 Yntau wedi *adnewyddu* ei *grystler*, yn *tynnu* y *ty* i *lawr* am *ben* y *Philistiaid*, ac yn *marw*.

Yna Samson a aeth i *Gasah*; ac a ganfu atti hi.

yno butteinwraig, ac a aeth i mew atti hi.

2 A *mynegwyd* i'r *Gasah*, gan *ddyweddyd*, Daeth Samson yna. A hwy a gylchynasant, ac a gynllwynasant iddo, ar hyd y nos, yn mhorth y *ddinas*; ac a fuanst ddistaw ar hyd y nos, gan ddyweddyd, Y bore pan oleuo hi, ni a'i laddwn ef.

3 A Samson a orwedodd hyd hanner nos; ac a gyfododd ar hanner nos, ac a ymaffodd yn nrysau porth y *ddinas*, ac yn y *ddau* boel, ac a aeth ymaith a hwynt ynghyd a'r barr, ac a'u gosododd ar ei ysgwyddau, ac a'u dug hwynt i fynu i ben bryn *sydd* gyferbyn a Hebron.

4 ¶ Ac wedi hyn efe a garodd wraig yn nyfryn *Soree*, a'i henw *Dalliah*.

5 Ac arglwyddi y Philistiaid a sehtant i fynu atti hi, ac a ddywedasant wrthi, Huda ef, ac edrych ym mha *le y mac* ei fawr nerth ef, a pha fodd y gorthrechwn ef, fel y rhwymom ef i'w gystuddio: ac ni a roddwn i ti bob un fil a chant o arlan.

6 A *Dalliah* a ddywedodd wrth Samson, *Mynega* i mi, attolwg, ym mha *fan y mac* dy fawr nerth di, ac a pha beth y'rh rwymid i'rh gystuddio.

7 A Samson a ddywedodd wrthi, Pe rhwyment fi a saith o wdyn irion, y rhai ni sychasant; yna y gwanhychwn, ac y byddwn fel gwr arall.

8 Yna arglwyddi y Philistiaid a ddygasant i fynu atti hi saith o wdyn irion, y rhai ni sychasant; a hi a'i rhwymodd ef a hwynt.

9 (A chynllwynwyr *oedd* yn aros ganddi mew ystafell) A hi a ddywedodd wrtho ef, *Y mac* y Philistiaid arnat ti, Samson. Ac efe a dorrodd y gwodyn, fel y torri edau garth wedi cyffwrdd *d'r tán*: felly ni wybuwyd ei gryfder ef.

10 A dywedodd *Dalliah* wrth Samson, Ti a'm twyllaist, ac a ddywedaist gelwydd wrthyf: yn awr mynega i mi, attolwg, a pha beth y gellid dy rwymo.

11 Ac efe a ddywedodd wrthi, Pe gan rwymo y rhwyment fi a rhaffau newyddion, y rhai ni wnaethpwyd gwaith a hwynt; yna y gwanhychwn, ac y byddwn fel gwr arall.

12 Am hynny *Dalliah* a gymmerth raffau newyddion, ac a'i rhwymodd ef a hwynt; ac a ddywedodd wrtho, *Y mac* y Philistiaid arnat ti, Samson. (Ac *yr oedd* cynllwynwyr yn aros mew ystafell) Ac efe a'u torrodd hwynt oddi am ei freichiau fel edau.

13 A *Dalliah* a ddywedodd wrth Samson, Hyd yn hyn y twyllaist fi, ac y dywedaist gelwydd wrthyf: mynega i mi, a pha beth y'rh rwymid. Dywedodd yntau wrthi hi, Pe plethit ti saith gudyn fy mhen ynghyd a'r we.

14 A hi a'i gwnaeth yn sicr a'r hoel; ac a ddywedodd wrtho ef, *Y mac* y Philistiaid arnat ti, Samson. Ac efe a ddeffrodd o'i gwag, ac a aeth ymaith a hoel y garfan, ac a'r we.

15 ¶ A hi a ddywedodd wrtho ef, Pa fodd y dywedi, Cu gennyf dydi, a'rh galon heb *Jod* gyd a mi? Teirgwaith bellach y'm twyllaist, ac ni fynegeist i mi ym mha *fan y mac* dy fawr nerth.

16 Ac o herwydd ei bod hi yn ei flino ef a'i geiriau beunydd, ac yn ei boeni ef; ei enaid a ymofidodd i farw:

17 Ac efe a fynegodd iddi ei holl galon; ac a ddywedodd wrthi, Ni ddaeth ellyn ar fy mhen i: canys *Nasarëd* i *Dduw* *ydwyf* fi o groth fy mam. Ped eillid fi, yna y ciliai fy nerth oddi wrthyf, ac y gwanhychwn, ac y byddwn fel gwr arall.

18 A phan welodd *Dalliah* fynegi o hono ef

iddi hi ei holl galon, hi a anfonodd ac a alwodd am bendefigion y Philistiaid. Gan ddywedyd, Deuwch i fynu unwaith; canys efe a fynegodd i mi ei holl galon. Yna arglwyddi y Philistiaid a ddaethant i fynu atti hi, ac a ddygasant arian yn eu dwylaw.

19 A hi a wnaeth iddo gyagu ar ei gliniau; ac a alwodd ar wr, ac a barodd eillio saith gudyn ei ben ef: a hi a ddechreuodd ei gystuddio ef; a'i nerth a ymadawodd oddi wrtho.

20 A hi a ddywedodd, *Y was y Philistiaid arnat ti, Samson.* Ac efe a ddefrodd o'i gwag, ac a ddywedodd, *Af allan y waith hon fel cynt, ac ymysgydwaf.* Ond ni wyddai efe fod yr *ARGLWYDD* wedi eillio oddi wrtho.

21 ¶ Ond y Philistiaid a'i dallassant ef, ac a dynnasant ei lygaid ef, ac a'i dygasant ef i waered i Gazah, ac a'i rhwymasant ef a gefynnau pres; ac yr oedd efe yn malu yn y carchardy.

22 Eithr gwallt ei ben ef a ddechreuodd dyfu drachefn, ar ol ei eillio.

23 Yna arglwyddi y Philistiaid a ymgasglasant i aberthu aberth mawr i Dagon eu duw, ac i orfoleddu: canys dywedasant, *Ein duw ni a roddodd Samson ein gelyn yn ein llaw ni.*

24 A phan welodd y bobl ef, hwy a ganmolasant eu duw: canys dywedasant, *Ein duw ni a roddodd ein gelyn yn ein dwylaw ni, yr hwn oedd yn anrheithio ein gwlad ni, yr hwn a laddodd lawer o honom ni.*

25 A phan oedd eu calon hwynt yn llawen, yna y dywedasant, *Gelwch am Samson, i beri i ni chwerrhin.* A hwy a alwasant am Samson o'r carchardy, fel y chwaraeui o'u blaen hwynt; a hwy a'i gosodasant ef rhwng y colofnau.

26 A Samson a ddywedodd wrth y llange oedd yn ymafyd yn ei law ef, *Gollwng, a gad i mi gael gafael ar y colofnau y mae y tŷ yn sefyll arnynt, fel y pwywyf arnynt.*

27 A'r tŷ oedd yn llawn o wŷr a gwragedd; a holl arglwyddi y Philistiaid oedd yno: ac ar y nen yr oedd ynghylch tair mil o wŷr a gwragedd yn edrych tra yr ydoedd Samson yn chwarae.

28 A Samson a alwodd ar yr *ARGLWYDD*, ac a ddywedodd, *O Arglwydd IOR, cofia fi, atolwg, a nerth fi, atolwg, yn unig y waith hon, O DDW, fel y dialwyf dg yn dialedd ar y Philistiaid am fy nau lygad.*

29 A Samson a ymafodd yn y ddwy golofn ganol, y rhai yr oedd y tŷ yn sefyll arnynt, ac a ymgynnaliodd wrthynt, un yn ei ddechleulaw, a'r llall yn ei law aswy.

30 A dywedodd Samson, *Bydded farw fy einloes gyd a'r Philistiaid.* Ac efe a ymgrymmodd a'i holl nerth; a syrthiodd y tŷ ar y pendefigion, ac ar yr holl bobl oedd ynddo: a'r meirw y rhai a laddodd efe wrth farw, oedd fwy nag a laddasai efe yn ei fywyd.

31 A'i frodyr ef, a holl dŷ ei dad ef, a ddaethant i waered, ac a'i cymmerasant ef, ac a'i dygasant i fynu, ac a'i claddasant ef rhwng Sorah ac Estaol, ym meddrod Manoah ei dad. Ac efe a farnasai Israel ugain mlynedd.

PENNOD XVII.

1 *Ei fam yn gwneuthur delwau o'r arian a ladratasai Micah, ac a roisai yn eu hol.* 5 *Yntau yn gwneuthur gwiosgoedi iddynt; 7 ac yn cyflogi Lefiad i fod yn offeiriad iddo.*

AC yr oedd gwr o fynydd Ephraim, a'i enw Micah.

2 Ac efe a ddywedodd wrth ei fam, *Y mil*

a'r can sicl arian a ddygwpydd oddi arnat, ac y rhegais am danynf, ac y dywedaist hefyd lle y clywais; wele, yr arian gyd a mi, myn i' chymmerais. A dywedodd ei fam, *Bendigedig fyddych, fy mab, gan yr ARGLWYDD.*

3 A phan roddodd efe y mil a'r can sicl arian adref i'w fam, ei fam a ddywedodd, *Gan gyssegru y cysssegraw yn arian i'r ARGLWYDD o'm llaw, i'm mab, i wneuthur delw gerffiedig a thoddedig: am hynny yn awr mi a'i rhoddaf eilwaith i ti.*

4 Etto efe a dalodd yr arian i'w fam. A'i fam a gymmerth ddaun can sicl o arian, ac a'u rhoddodd i'r toddydd; ac efe a'u gwnaeth yn ddelw gerffiedig, a thoddedig: a hwy a fuzant yn nhŷ Micah.

5 A chan y gwr hwn Micah yr oedd tŷ duwiau; ac efe a wnaeth ephod, a theraphim, ac a gyssegrodd un o'i feibion i fod yn offeiriad iddo.

6 Yn y dyddiau hynny nid oedd brenhin yn Israel; ond pob un a wnai yr hyn oedd un-lawn yn ei olwg ei hun.

7 ¶ Ac yr oedd gwr ieuange o Bethlehem Judah, o dylwyth Judah, a Lefiad oedd efe; ac efe a ymdeithiai yno.

8 A'r gwr a seeth allan o'r ddinas o Bethlehem Judah, i drigo pa le bynng y caffai le: ac efe a ddaeth i fynydd Ephraim i dŷ Micah, yn ei ymdaith.

9 A Micah a ddywedodd wrtho, *O ba le y daethost ti? Dywedodd yntau wrtho, Lefiad ydwyf o Bethlehem Judah; a myned yr ydwyf i drigo lle cafwyf le.*

10 A Micah a ddywedodd wrtho, *Trig gyd a mi, a bydd i mi yn dad ac yn offeiriad; a mi a roddaf i ti ddeg sicl o arian bob blwyddyn, a phâr o ddiillad, a th luniaeth.* Felly y Lefiad a aeth i mewn.

11 A'r Lefiad a fu foddolawn i aros gyd a'r gwr; a'r gwr ieuange oedd iddo fel un o'i feibion.

12 A Micah a urddodd y Lefiad; a'r gwr ieuange fu yn offeiriad iddo, ac a fu yn nhŷ Micah.

13 Yna y dywedodd Micah, *Yn awr y gwn y gwna yr ARGLWYDD ddaioni i mi; gan fod Lefiad gennyf yn offeiriad.*

PENNOD XVIII.

1 *Meibion Dan yn anfon pismwr i geisio iddynt etifeddiaeth.* 3 *Hwytan; ac yn cael cynt yr ymgynghori a Jonathan; ac yn cael cynt i fynydd rhaegdynt: 7 yn chwilio Lais, ac yn dwyn newyddion gobeithfawr.* 11 *Danfôn chwec chant o wŷr i ood ar y dref.* 14 *A'r rhai hynny ar y ffordd yn uwelilo Micah am es offeiriad a'i greiriau; 27 ac yn ynnill Lais, ac yn ei gawo hi Dan; 30 ac yn goeod i fyny ddelw-addohaeth, lle y cafnodd Jonathan yr offeiriadaeth yn etifeddiaeth iddo.*

YN y dyddiau hynny nid oedd brenhin yn Israel: ac yn y dyddiau hynny llwyth y Daniaid oedd yn ceisio iddynt etifeddiaeth i drigo; canys ni syrthiasant iddynt hyd y dydd hwnnw etifeddiaeth ym mysg llwythau Israel.

2 A meibion Dan a anfonasant o'u tylwyth bump o wŷr o'u bro, gwŷr grymrus, o Sorah, ac o Estaol, i ysbio y wlad, ac i'w chwilio; ac a ddywedasant wrthynt, *Ewch, chwiliwch y wlad.* A phan ddaethant i fynydd Ephraim i dŷ Micah, hwy a lettyasant yno.

3 Pan oeddynt hwy wrth dŷ Micah, hwy a adnabuant lais y gwr ieuange y Lefiad: ac a droisiant yno, ac a ddywedasant wrtho,

Pwy a'th ddug di yma? a pheth yr ydwyf ti yn ei wneuthur yma? a pheth sydd i ti yma?
 4 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Fel hyn ac fel hyn y gwnaeth Micah i mi; ac efe a'm cyflogodd i, a'i offeiriad ef ydwyf fi.
 5 A hwy a ddywedasant wrtho ef, Ymgynghora, attolwg, a Duw, fel y gwypom a lwydda ein ffordd yr ydym ni yn rhodio arni.
 6 A'r offeiriad a ddywedodd wrthynt, Kwch mewn heddwch: ger bron yr *AGALWYDDY* y mae eich ffordd chwi, yr hon a gerddwch.
 7 ¶ Yna y pŵmwr a aethant ymaith, ac a ddaethant i Lais; ac a welasant y bobl oedd ynddi yn trigo mewn dtogelwch, yn ol arfer y Sidoniaid, yn llonydd ac yn ddtofal; ac nid oedd swyddwr yn y wlad, yr hwn a allai eu gyrru *hwynt* i gywilydd mewn dim: a phell oeddnynt oddi wrth y Sidoniaid, ac heb negesau rhyngddynt a neb.
 8 A hwy a ddaethant at eu brodyr i Sorah ac Estaol. A'u brodyr a ddywedasant wrthynt, Beth a ddywedoch chiwi?
 9 Hwyrthau a ddywedasant, Cyfodwch, ac awn i fynu arnynt: canys gwelom y wlad; ac wele, da iawn yw hi. Ai tewi yr ydych chiwi? na ddlogwch fyned, i ddyfod i mewn i feddiannu y wlad.
 10 Pan eloch, chwi a ddeuwch at bobl ddtofal, a gwlad ehang: canys Duw a'i rhoddodd hi yn eich llaw chwi: *sef* lle nid oes ynddo eisieu dim a'r y sydd ar y ddaear.
 11 ¶ Ac fe aeth oddi yno, o dylwyth y Daniad, G Sorah ac o Estaol, chwe channwr, wedi ymwregysu ag arfau rhyfel.
 12 A hwy a aethant i fynu, ac a wersyllasant yn Ciriath-jearim, yn Judah: am hynny y galwasant y fan honno Mahaneh Dan, hyd y dydd hwn: wele, y mae o'r tu ol i Ciriath-jearim.
 13 A hwy a aethant oddi yno i fynydd Ephraim, ac a ddaethant hyd dy Micah.
 14 ¶ A'r pŵmwr, y rhai a aethent i chwilio gwlad Lais, a lefasasant, ac a ddywedasant wrth eu brodyr, Oni wyddoch chiwi fod yn y tai hyn ephod a theraphim, a delw gerfedig, a thoddedig? can hynny ystyrywch yn awr beth a wneloch.
 15 A hwy a droisant tu ag yno; ac a ddaethant hyd dy y gw ieuangc y Lefiad, i dy Micah; ac a gyfarhasant well iddo.
 16 A'r chwe channwr, y rhai oedd wedi eu gwregysu ag arfau rhyfel, oedd yn sefyll wrth ddrws y porth, *sef* y rhai oedd o feibion Dan.
 17 A'r pŵmwr, y rhai a aethent i chwilio y wlad, a egyptasant, ac a aethant i mewn yno; ac a ddygasant ymaith y ddelw gerfedig, a'r ephod, a'r teraphim, a'r ddelw dodeddig: a'r offeiriad oedd yn sefyll wrth ddrws y porth, gyd â'r chwe channwr oedd wedi ymwregysu ag arfau rhyfel.
 18 A'r rhai hyn a aethant i dy Micah, ac a ddygasant ymaith y ddelw gerfedig, yr ephod, a'r teraphim, a'r ddelw dodeddig. Yna yr offeiriad a ddywedodd wrthynt, Beth yr ydych chiwi yn ei wneuthur?
 19 Hwyrthau a ddywedasant wrtho, Taw sŵn; gosod fy law ar dy safn, a thyred gyd â ni, a bydd i ni yn dad ac yn offeiriad: ai gwell i ti fod yn offeiriad i dy un gwr, na'th fod yn offeiriad i lwyth ac i deulu yn Israel?
 20 A da fu gan galon yr offeiriad; ac efe a gymmerth yr ephod, a'r teraphim, a'r ddelw gerfedig, ac a aeth ym mysg y bobl.
 21 A hwy a droisant, ac a aethant ymaith; ac a osodasant y plant, a'r anifeillaid, a'r clud, o'u blaen.
 22 ¶ A phan oeddnynt hwy ennyd oddi wrth dy Micah, y gwyr oedd yn y tai wrth dy

Micah a ymgasasant, ac a erlidasant feibion Dan.
 23 A hwy a waeddasant ar feibion Dan. Hwyrthau a droisant eu hwynebau, ac a ddywedasant wrth Micah, Beth a ddaru i ti, pan wyt yn dyfod a'r fath fiant?
 24 Yntau a ddywedodd, Fy nuwiau, y rhai a wneuthum i, a ddygasoch chiwi ymaith, a'r offeiriad, ac a aethoch i ffordd: a pheth sydd gennyf fi mwyach? a pha beth yw hyn a ddywedwch wrthyf, Beth a ddaru i ti?
 25 A meibion Dan a ddywedasant wrtho, Na âd glywed dy lef yn ein mysg ni; rhag i wyr diglawn ruthro arnat ti, a cholli o honot dy einioes, ac einioes dy deulu.
 26 A meibion Dan a aethant i'w ffordd. A phan welodd Micah eu bod hwy yn gryfach nag ef, efe a drodd, ac a ddychwelodd i'w dy.
 27 A hwy a gymmerasant y pethau a wnaethai Micah, a'r offeiriad oedd ganddo ef, ac a ddaethant i Lais, at bobl llonydd a dtofal; ac a'u tarwasant hwy â min y cleddyf, ac a losgasant y ddinas â than.
 28 Ac nid oedd waredydd; canys peil oedd hi oddi wrth Sidon, ac nid oedd negesau rhyngddynt a neb; hefyd yr oedd hi yn y dyffryn oedd wrth Beth-rehob: a hwy a adeiladasant ddinas, ac a drigasant ynddi.
 29 A hwy a alwasant enw y ddinas Dan, yn ol enw Dan eu tad, yr hwn a anesid i Israel: er hynny Lais oedd enw y ddinas ar y cyntaf.
 30 ¶ A meibion Dan a osodasant i fynu iddynt y ddelw gerfedig: a Jonathan mab Gerson, mab Manasseh, efe a'i feibion, fuaent offeiriad i lwyth Dan hyd ddydd caethglud iad y wlad.
 31 A hwy a osodasant i fynu iddynt y ddelw gerfedig a wnaethai Micah, yr holl ddyddiau y bu tŷ Dnuw yn Siloh.

PENNOD XIX.

1 Lefiad yn myned i Bethlehem i gyrchu ei wraig adref. 16 Hen wr yn ei groeswys ef i'w dy yn Gibeath. 22 Y Gibeonitaid yn gwneuthur cam a'i orderech ef, fel y bu hi farw. 29 Yntau yn ei rhannu hi yn ddeuddeg darn, i'w danfon at y deuddeg llywyr.

A C yn y dyddiau hynny, pan nad oedd A frenhin yn Israel, yr oedd rhyw Lefiad yn aros yn ystlysau mynydd Ephraim, ac efe a gymmerodd iddo orderechwraig o Bethlehem Judah.
 2 A'i orderechwraig a butteiniodd yn ei erbyn ef, ac a aeth ymaith oddi wrtho ef i dy ei thad, i Bethlehem Judah; ac yno y bu hi bedwar mis o ddyddiau.
 3 A'i gwr hi a gyfododd, ac a aeth ar ei hol, i ddyweddy yn ddeg wrthi hi, ac i'w throk adref; a'i langc oedd gyd ag ef, a chwpl o asynod. A hi a'i dug ef i mewn i dy ei thad: a phan welodd tad y llanges ef, y lawen ganddo gyfarfod ag ef.
 4 A'i chwergwrn ef, tad y llanges, a'i daliodd ef yno; ac efe a darlodd gyd ag ef dridiau. Felly byttasant ac yfasant, a llettyasant yno.
 5 A'r pedwerydd dydd y cyfodasant yn fore; yntau a gyfododd i fyned ymaith. A thad y llanges a ddywedodd wrth ei ddaw, Nertha dy galon â thammaid o fara, ac wedi hynny ewch ymaith.
 6 A hwy a elsteddasant, ac a fwyttasant ill dau ynghyd, ac a yfasant. A thad y llanges a ddywedodd wrth y gwr, Bydd foddlawn, attolwg, ac aros dros nos, a llawenychd dy galon.
 7 A phan gyfododd y gwr i fyned ymaith, ef

chwegrwn a fu daer arno: am hynny efe a droedd ac a lettydodd yno.

8 Ac efe a gyfododd yn fore y pummed dydd i fyned ymaith. A thad y llangees a ddywedodd, Cysura dy galon, attolwg. A hwy a drigasant hyd brydnawn, ac a fwyttasant ill dau.

9 A phan gyfododd y gwr i fyned ymaith, efe a'i ordderch, a'i llange; ei chwegrwn, tad y llangees, a ddywedodd wrtho, Wele, yn awr, y dydd a laesodd i hwyrhâu; arhoswch dros nos, attolwg: wele yr haul yn machludo; trig yma, fel y llawenycho dy galon; a chodwch yn fore y fory i'ch taith, fel yr elych i'ch wabell.

10 A'r gwr ni fynnai aros dros nos; eithr cyfododd, ac a aeth ymaith: a daeth hyd ar gyfer Jebus (hon yw Jerusalem) a chyd âg ef gwpl o asynod llwythog, a'i ordderchwraig gyd âg ef.

11 A phan oeddynt hwy wrth Jebus, yr oedd y dydd ar ddarford; a'r llange a ddywedodd wrth ei feistr, Tyred, attolwg, trown i ddinas hon y Jebusiaid, a lettywn ynddi.

12 A'i feistr a ddywedodd wrtho, Ni thrown ni i ddinas estron nid yw o feibion Israel; eithr nynt a awn hyd Gibeah.

13 Ac efe a ddywedodd wrth ei llange, Tyred, a nesawn i un o'r lleoedd hyn, i lettya dros nos, yn Gibeah, neu Ramah.

14 Felly y cerddasant, ac yr aethant: a'r haul a fachludodd arnynt wrth Gibeah eiddo Benjamin.

15 A hwy a droisant yno, i fyned i mewn i lettya i Gibeah. Ac efe a ddaeth i mewn, ac a eisteddodd yn heol y ddinas: canys nid oedd neb a'u cymmerai hwynt i'u dy i lettya.

16 ¶ Ac wele, wr hen yn dyfod o'i waith o'r maes yn yr hwy, a'r gwr oedd o'fynydd Ephraim, ond ei fod ef yn ymdaith yn Gibeah; a gwyr y lle hwnnw oedd feibion Jemini.

17 Ac efe a ddyrchafodd ei lygaid, ac a ganfu wr yn ymdaith, yn heol y ddinas: a'r hen wr a ddywedodd, I ba le yr âi di? ac o ba le y daethost?

18 Yntau a ddywedodd wrtho, Tramwyo yr ydym ni o Bethlehem Judah, i ystlys mynydd Ephraim, o'r lle y'm henyo: a mi a euthum hyd Bethlehem Judah, a myned yr ydwyf i ddy yr ARGLWYDD; ac nid oes neb a'm derbyn i dy.

19 Y mae gennynt ni wellt ac ebran hefyd i'n hasynod; a bara hefyd a gwin i mi ac i'ch law-forwyn, ac i'r llange sydd gyd â'ch weision: nid oes eisieu dim.

20 A'r hen wr a ddywedodd, Tangnefedd i ti: bydded dy holl eisieu arnaf fi; yn unig na lettya yn yr heol.

21 Felly efe a'i dug ef i mewn i'w dy, ac a borthodd yr asynod: a hwy a olchasant eu traed, ac a fwyttasant ac a yfasant.

22 ¶ A phan oeddynt hwy yn llawenhâu eu calon, wele, gwyr y ddinas, rhai o feibion Belial, a amgylchynasant y ty, a gurasant y drws, ac a ddywedasant wrth berchen y ty, sef yr hen wr, gan ddywedyd, Dwg allan y gwr a ddaeth i mewn i'ch dy, fel yr adnabyddom ef.

23 A'r gwr, perchen y ty, a aeth allan atynt, ac a ddywedodd wrthynt, Nag é, fy mrodyr, nag é, attolwg, na wnewch mor ddyrgionus: gan i'r gwr hwn ddyfod i'm ty i, na wnewch yr ysgeider hyn.

24 Wele, fy merch, yr hon sydd forwyn, a'i ordderch yntau; dygaf hwynt allan yn awr, a darostyngwch hwynt, a gwnewch iddynt yr hyn fyddo da yn eich golwg: ond i'r gwr hwn na wnewch mor ysgeier.

25 Ond ni wrandawr y gwyr arno: am hynny y gwr a ymaffodd yn ei ordderch, ac a'i dug hi allan attynt hwy. A hwy a'i hadnabuant hi, ac a wnaethant gam â hi yr holl nos hyd y bore: a phan gyfododd y wawr, hwy a'i gollyngasant hi ymaith.

26 Yna y wraig a ddaeth, pan ymddangosodd y bore, ac a syrthiodd wrth ddrws ty y gwr yr oedd ei harglwydd ynddo, hyd oleuni y dydd.

27 A'i harglwydd a gyfododd y bore, ac a agorodd ddrysau y ty, ac a aeth allan i fyned i'w daith: ac wele, ei ordderchwraig ef wedi ewympo wrth ddrws y ty, a'i dwy law ar y trothwy.

28 Ac efe a ddywedodd wrthi, Cyfod, fel yr elom ymaith. Ond nid oedd yn ateb. Yna efe a'i cymmerth hi ar yr asyn; a'r gwr a gyfododd, ac a aeth ymaith i'w fangre.

29 ¶ A phan ddaeth i'w dy, efe a gymmerth gyllell, ac a ymaffodd yn ei ordderch, ac a'i darniodd hi, ynghyd â'i hesgryn, yn ddeuddeg darn, ac a'i hanfonodd hi i holl derfynau Israel.

30 A phawb a'r a welodd hynny, a ddywedodd, Ni wnaethpwyd ac ni welwyd y fath beth, er y dydd y daeth meibion Israel o wlad yr Aipht, hyd y dydd hwn: ystyriwch ar hynny, ymgyngorwch, a thraethwch eich meddwl.

PENNOD XX.

1 Y Lefad, mewr cymmanfa guffredinol, yn dangos ei gam ar gyhoedd. 8 Barn y gymmanfa. 12 Gwgr Benjamin, wedi eu dyfyn, yn ymgasgu yn erbyn yr Israeliaid. 18 Yr Israeliaid mewr dwy gâd yn colli deugain mil. 26 Hwoythau trwy ddichell yn difetha holl wgr Benjamin onid chwus chant.

YNA holl feibion Israel a aethant allan; a'r gynnulleidfa a ymgasglodd ynghyd fel un dyn, o Dan hyd Beerseba, a gwlad Gilead, at yr ARGLWYDD, i Mispah.

2 A phennaethiaid yr holl bobl, o holl lwythau Israel, a safasant y'nghynulleidfa pobl Dduw; sef pedwar can mil o wgr traed yn tynnu cleddyf.

3 (A meibion Benjamin a glywsant fyned o feibion Israel i Mispah) Yna meibion Israel a ddywedasant, Dywedwch, pa fodd y bu y drygionion hyn?

4 A'r gwr y Lefad, gwr y wraig a laddesid, a atebodd ac a ddywedodd, I Gibeah eiddo Benjamin y deuthum i, mi a'm gordderch, i lettya.

5 A gwyr Gibeah a gyfodasant i'm herbyn, ac a amgylchynasant y ty yn fy erbyn liw nos, ac a amcansant fylladd i; a threisiasant fy ngordderch, fel y bu hi farw.

6 A mi a ymaffais yn fy ngordderch, ac a'i derniais hi, ac a'i hanfonais trwy holl wlad eiddodiaeth Israel: canys gwaethant ffeidd-dra ac ynfydrwyd yn Israel.

7 Wele, meibion Israel ydych chiwi oll; moeswch rhyngoch air a chynghor yma.

8 ¶ A'r holl bobl a gyfododd megis un gwr, gan ddywedyd, Nac eled neb o honom i'w babell, ac na thrëd neb o honom i'w dy.

9 Ond yn awr, hyn yw y peth a wnawn ni i Gibeah: Nynt a awn i fynu i'w herbyn wrth goelbren;

10 A ni a gymmerwn dengwr o'r cant trwy holl lwythau Israel, a chant o'r mil, a mil o'r deng mil, i ddwyn lluniaeth i'r bobl; i wneuthur (pan ddellont i Gibeah Benjamin) yn ol yr holl ffeidd-dra a wnaethant hwy yn Israel.

11 Felly yr ymgasglodd holl wgr Israel yn erbyn y ddinas yn gyttún fel un gwr.

12 ¶ A llwythau Israel a anfonasant wyr trwy holl lwythau Benjamin, gan ddywedyd, Beth yno y drygioni yma a wnaethpwyd yn eich mysg chwli?

13 Ac yn awr rhoddwch y gwŷr, meibion Belial, y rhai sydd yn Gibeah, fel y lladdom hwynt, ac y dileom ddrygioni o Israel. Ond ni wrandawai meibion Benjamin ar lais eu brodyr meibion Israel:

14 Eithr meibion Benjamin a ymgynnullasant o'r dinasoedd i Gibeah, i fyned allan i ryfel yn erbyn meibion Israel.

15 A chyfrifwyd meibion Benjamin y dydd hwnnw, o'r dinasoedd, yn chwe mil ar hugain o wŷr yn tynnu cleddyf, heb law trigolion Gibeah, y rhai a gyfrifwyd yn saith gant o wŷr etholedig.

16 O'r holl bobl hyn yr oedd saith gant o wŷr etholedig yn chwithig; pob un o honynt a ergydiai â charreg at y blewyn, heb fethu.

17 Gwŷr Israel hefyd a gyfrifwyd, heb law Benjamin, yn bedwar can mil yn tynnu cleddyf; pawb o honynt yn rhyfelwyr.

18 ¶ A meibion Israel a gyfodasant, ac a aethant i fynu i dŷ Dduw, ac a ymgynghorasant â Duw, ac a ddywedasant, Pwy o honom ni a á i fynu yn gyntaf i'r gád yn erbyn meibion Benjamin? A dywedodd yr ARLWYDD, Judah a á yn gyntaf.

19 A meibion Israel a gyfodasant y bore, ac a wersyllasant yn erbyn Gibeah.

20 A gwŷr Israel a aethant allan i ryfel yn erbyn Benjamin; a gwŷr Israel a ymosodasant i ymladd i'w herbyn hwy wrth Gibeah.

21 A meibion Benjamin a ddaethant allan o Gibeah, ac a ddifethasant o Israel y dwthwn hwnnw ddwy fil ar hugain o wŷr hyd lawr.

22 A'r bobl gwŷr Israel a ymgryfhasant, ac a ymosodasant drachefn i ymladd, yn y lle yr ymosodasant ynddo y dydd cyntaf.

23 (A meibion Israel a aethant i fynu, ac a wylasant ger bron yr ARLWYDD hyd yr hwy; ymgynghorasant hefyd á'r ARLWYDD, gan ddywedyd, A áf fi drachefn i ryfel yn erbyn meibion Benjamin fy mrawd? A dywedasai yr ARLWYDD, Dos i fynu yn ei erbyn ef)

24 A meibion Israel a nesasant yn erbyn meibion Benjamin yr ail dydd.

25 A Benjamin a aeth allan o Gibeah i'w herbyn hwythau yr ail dydd; a hwy a ddifethasant o feibion Israel eilwaith dair mil ar bymtheg o wŷr hyd lawr: y rhai hyn oll oedd yn tynnu cleddyf.

26 ¶ Yna holl feibion Israel a'r holl bobl a aethant i fynu ac a ddaethant i dŷ Dduw, ac a wylasant, ac a arhosasant yno ger bron yr ARLWYDD, ac a offryddasant y dwthwn hwnnw hyd yr hwy, ac a offrymmasant boeth-offrymmau ac offrymmau hédd ger bron yr ARLWYDD.

27 A meibion Israel a ymgynghorasant á'r ARLWYDD (cans yno yr oedd arch cyfamod Duw yn y dyddiau hynny;

28 A Phinees mab Eleazar, mab Aaron, oedd yn sefyll ger ei bron hi yn y dyddiau hynny) gan ddywedyd, A chwanegaf fi mwych fyned allan i ryfel yn erbyn meibion Benjamin fy mrawd, neu a beidiaf fi? A dywedodd yr ARLWYDD, Ewch i fynu; cans y fory y rhoddaf ef yn dy law di.

29 Ac Israel a osododd gynllwynwyr o amgylch Gibeah.

30 A meibion Israel a aethant i fynu yn erbyn meibion Benjamin y trydydd dydd, ac a ymosodasant wrth Gibeah, fel cynt.

31 A meibion Benjamin a aethant allan yn erbyn y bobl; a thynwyd hwynt oddi wrth

y ddinas: a hwy a ddechreuasant daro rhaf o'r bobl yn archolledig, fel cynt, yn y prif-flyrdd, o'r rhai y mae y naill yn myned i fynu i dŷ Dduw, a'r llall i Gibeah yn y maes, ynghylch dengwr ar hugain o Israel.

32 A meibion Benjamin a ddywedasant, Cwmpwyd hwynt o'n blaen ni, fel ar y cyntaf. Ond meibion Israel a ddywedasant, Ffôwn, fel y tynnem hwynt oddi wrth y ddinas, i'r prif-flyrdd.

33 A holl wŷr Israel a gyfodasant o'u lle, ac a fyddinasant yn Bual-tamar: a'r saetl a oedd o Israel yn cynllwyn, a ddaeth allan o'u mangre, sef o weirgloddiau Gibeah.

34 A daeth yn erbyn Gibeah ddeng mil o wŷr etholedig o holl Israel; a'r gád a fu dost: ond ni wyddent fod drwg yn agos atynt.

35 A'r ARLWYDD a darawodd Benjamin o flaen Israel: a difethodd meibion Israel o'r Benjaminiaid, y dwthwn hwnnw, bum mil ar hugain a channwr; a'r rhai hyn oll yn tynnu cleddyf.

36 Felly meibion Benjamin a welasant mai eu lladd yr oeddid: cans gwŷr Israel a roddasant le i'r Benjaminiaid; o herwydd hyderu yr oeddynt ar y cynllwynwyr, y rhai a osodasant yn ymyl Gibeah.

37 A'r cynllwynwyr a frysiant, ac a ruthrasant ar Gibeah; a'r cynllwynwyr a udganasant yn hirllaes, ac a darawsant yr holl ddinas â min y cleddyf.

38 Ac yr oedd amser nodedig rhwng gwŷr Israel a'r cynllwynwyr; sef peri o honynt i fflam fawr a mwg ddyrchafu o'r ddinas.

39 A phan drodd gwŷr Israel eu cefnau yn y rhyfel, Benjamin a ddechreuodd daro yn archolledig o wŷr Israel ynghylch dengwr ar hugain: cans dywedasant, Dŷau gan daro eu taro hwynt o'n blaen ni, fel yn y cyntaf.

40 A phan ddechreuodd y fflam ddyrchafu o'r ddinas â cholofn o fwg, Benjamin a edrychodd yn ei ôl; ac wele, fflam y ddinas yn dychafu i'r nefoedd.

41 Yna gwŷr Israel a droisiant drachefn; a gwŷr Benjamin a frawychasant: o herwydd hwy a ganfuant fod drwg oedi dyfod arnynt.

42 Am hynny hwy a droisiant o flaen gwŷr Israel, tu a ffordd yr anialwch; a'r gád a'u goddiwedodd hwynt: a'r rhai a ddaethant o'r dinasoedd, yr oeddynt yn eu difetha yn eu canol.

43 Felly yr amgylchynasant y Benjaminiaid; erlidiasant hwynt, a sathrasant hwynt yn hawdd hyd y'nghyfer Gibeah, tu a chodiad haul.

44 A lladdwyd o Benjamin dair mil ar bymtheg o wŷr: y rhai hyn oll oedd wŷr nerthol.

45 A hwy a droisiant, ac a ffoisiant tu a'r anialwch i graig Rimmon. A'r Israeliaid a loffasant o honynt ar hyd y prif-flyrdd, bum mil o wŷr: erlidiasant hefyd ar eu hol hwynt hyd Gidom, ac a laddasant o honynt ddwy fil o wŷr.

46 A'r rhai oll a gwympodd o Benjamin y dwthwn hwnnw, oedd bum mil ar hugain o wŷr yn tynnu cleddyf: hwynt oll oedd wŷr nerthol.

47 Etto chwe channwr a droisiant, ac a ffoisiant i'r anialwch i graig Rimmon, ac a arhosasant y'nghraig Rimmon bedwar mis.

48 A gwŷr Israel a ddychwelasant á feibion Benjamin, ac a'u tarwasant hwy á sin y cleddyf, yn ddyd o bob dinas, ac yn anifail, a pheth bynnag a gafwyd: yr holl ddinasoedd hefyd a'r a gafwyd, a losgasant hwy á than.

PENNOD XXI.

1 Y bobl yn galaru am ddinystr Benjamin; 8 a thrwy ddifetha Jabes Gilead, yn cael iddynt bedwar cant o wragedd: 16 ac yn eu cynghori hwynt i osod ar y gwyrffon oedd yn dawnsio yn Siloh.

A GWYR Israel a dyngasant ym Mispah, gan ddywedyd, Ni ddyry neb o honom ei ferch i Benjaminid yn wraig.

2 A daeth y bobl i dy Dduw, ac a arasasant yno hyd yr hwyf ger bron Duw, ac a ddyrchafasant eu llef, ac a wylasant ág wylofain mawr:

3 Ac a ddywedasant, O AROGLWYDD DDUW Israel, paham y bu y peth hyn yn Israel, fel y byddai heddyw un llwyth eisieu yn Israel?

4 A thrannoeth y bobl a fore-godasant, ac a adeiladasant yno allor, ac a offrymmasant boeth-offrymmau ac offrymmau hédd.

5 A meibion Israel a ddywedasant, Pwy o holl lwythau Israel ni ddaeth i fynu gyd â'r gynnulleidfa at yr AROGLWYDD? canys llw mawr oedd yn erbyn yr hwn ni ddelsai i fynu at yr AROGLWYDD i Mispah, gan ddywedyd, Rhoddir ef i farwolaeth yn ddiaiu.

6 A meibion Israel a edifarhasant o herwydd Benjamin eu brawd: a dywedasant, Torrwyd ymaith heddyw un llwyth o Israel:

7 Beth a wnawn ni am wragedd i'r rhai a adawyd, gan dyngu o honom ni i'r AROGLWYDD, na roddem iddynt yr un o'n merched ni yn wragedd?

8 ¶ Dywedasant hefyd, pa un o lwythau Israel ni ddaeth i fynu at yr AROGLWYDD i Mispah? Ac wele, ni ddelsai neb o Jabes Gilead i'r gwersyll, at y gynnulleidfa.

9 Canys y bobl a gyfrifwyd; ac wele, nid oedd yno neb o drigolion Jabes Gilead.

10 A'r gynnulleidfa a anfonasant yno ddeudeng mil o wŷr grymmus; ac a orchymnasant iddynt, gan ddywedyd, Ewch a thar-êwch breswylwyr Jabes Gilead & min y cleddyf, y gwagedd hefyd a'r plant.

11 Dyma hefyd y peth a wnewch chwi: Difethwch bob gwrryw, a phob gwraig a orweddodd gyd â gwr.

12 A hwy a gawsant ym mhlith trigolion Jabes Gilead, bedwar cant o langessau yn wryfion, y rhai nid adnabuasent wr trwygyd-orwedd â gwr: a dygasant hwynt i'r gwersyll i Siloh, yr hon sydd y'ngwlad Canaan.

13 A'r holl gynnulleidfa a anfonasant i lefaru

wrth feibion Benjamin, y rhai oedd y'ngwraig Rimmon, ac i gyhoeddi heddwch iddynt.

14 A'r Benjaminiaid a ddychwelasant yr amser hwnnw; a hwy a roddasant iddynt hwy y gwagedd a gadwasent yn fyw o wragedd Jabes Gilead: ond ni chawsant hwy ddigon felly.

15 A'r bobl a edifarhâodd dros Benjamin, o herwydd i'r AROGLWYDD wneuthur rhwygiad yn llythau Israel.

16 ¶ Yna henuriaid y gynnulleidfa a ddywedasant, Beth a wnawn ni am wragedd i'r lleill, gan ddistrywio y gwagedd o Benjamin? 17 Dywedasant hefyd, Rhaid yno bod etifeddiaeth i'r rhai a ddiangodd o Benjamin, fel na ddilêr llwyth allan o Israel.

18 Ac ni allwn ni roddi iddynt wragedd o'n merched ni: canys meibion Israel a dyngasant, gan ddywedyd, Melldigedig fyddo yr hwn a roddo wraig i Benjamin.

19 Yna y dywedasant, Wele, y mac gwyl i'r AROGLWYDD bob blwyddyn yn Siloh, o du y gogledd i Bethel, tu a chyfodiad haul i'r briffordd y sydd yn myned i fynu o Bethel i Sichern, ac o du y dehau i Libanus.

20 Am hynny y gorchymnasant hwy i feibion Benjamin, gan ddywedyd, Ewch a chynllwynwch yn y gwinllannoedd:

21 Edrychwch hefyd; ac wele, os merched Siloh a ddaw allan i ddawnsio mewn dawnsiau; yna deu'wch chwithau allan o'r gwinllannoedd, a chippiwch i chwi bob un ei wraig o ferched Siloh, ac ewch i wlad Benjamin.

22 A phan ddelo eu tatau neu eu brodyr hwynt i achwyn attom ni, yna y dywedwn wrthynt, Byddwch dda iddynt er eam mwyn ni; oblegid na chadwasom i bob un ei wraig yn y rhyfel: o achos na roddasoch chwi hwynt iddynt y pryd hwn, ni byddwch chwi euog.

23 A meibion Benjamin a wnaethant felly; a chymmerasant wragedd yn ol eu rhifedi, o'r rhai a gipiasent, ac a oeddynt yn dawnsio: a hwy a aethant ymaith, a dychwelasant i'w hetifeddiaeth, ac a adgyweiriasant y dinas-oedd, ac a drigasant ynddynt.

24 A meibion Israel a ymadawsant oddi yno y pryd hwnnw, bob un at ei lwyth, ac at ei deulu; ac a aethant oddi yno bob un i'w etifeddiaeth.

25 Yn y dyddiau hynny nid oedd brenhin yn Israel: pob un a wna'i yr hyn oedd un-iawn yn ei olwg ei hun.

LLYFR R U T H.

PENNOD I.

1 *Elimelech wadd ei yrru gan newyn i Moab, yn marw yno.* 4 *Mahlon a Chilion, wadd priodi gwaragedd o Moab, yn marw hefyd.* 6 *Naomi, wrth ddychwelyd adref, 8 yn caelô gan ei dwy waudd na ddeuent gyd d hi.* 14 *Orpah yn ei gadael hi; a Ruth yn ddaeth waddal yn ei ailyn hi.* 19 *Hwynt ill dwy oedd yn dyfod i Bethlehem, ac yn cael yno gwasaw.*

ABU, yn y dyddiau yr oedd y brawdwyf yn barnu, fod newyn yn y wlad: a gwr o Bethlehem Judah a aeth i ymdeithio yng ngwlad Moab, efe a'i wraig, a'i ddau fab.

2 Ac enw y gwr oedd Elimelech, ac enw ei wraig Naomi, ac enw ei ddau fab Mahlon a Chilion, Ephrataid o Bethlehem Judah. A hwy a ddaethant i wlad Moab, ac a fuant yno.

3 Ac Elimelech gwr Naomi a fu farw; a hithau a'i dau fab a adawyd.

4 A hwy a gymmerasant iddynt wragedd o'r Moabeesau; enw y naill oedd Orpah, ac enw y llall, Ruth. A thrigasant yno yng nghylch deng mlynedd.

5 A Mahlon a Chilion a fuant feirw hefyd ill dau; a'r wraig a adawyd yn *amddifad* o'i dau fab, ac o'i gwr.

6 ¶ A hi a gyfododd, a'i merched y'ngghyfraith, i ddychwelyd o wlad Moab: canys hi a glywsal y'ngwlad Moab, ddarod i'r ARGLWYDD ymwelod a'i bobl, gan roddi iddynt fara.

7 A hi a aeth o'r lle yr oedd hi ynddo, a'i dwy waudd gyd a hi: a hwy a aethant i ffordd i ddychwelyd i wlad Judah.

8 A Naomi a ddywedodd wrth ei dwy waudd, Ewch, dychwelwch bob un i dy ei mam: gwneled yr ARGLWYDD drugaredd a chwi, fel y gwnaethoch chwi a'r meirw, ac a minnau.

9 Yr ARGLWYDD a ganiattao i chwi gael gorphwysdra bob un yn nhŷ ei gwr. Yna y cusanodd hi hwynt: a hwy a ddyrchasant eu llef, ac a wylasant.

10 A hwy a ddywedasant wrthi, Ddau y dychwelwn ni gyd a thi at dy bobl di.

11 A dywedodd Naomi, Dychwelwch, fy merched: i ba beth y deuwch gyd a mi? a oes gennyf fi feibion etto yn fy nghroth, i fod yn wŷr i chwi?

12 Dychwelwch, fy merched, ewch ymaith: canys yr ydwyf fi yn rhy ben i brfodi gwr. Pe dywedwn, Y mae gennyf obaith, a bod heno gyd a gwr, ac ymddwyn meibion hefyd;

13 A arhosech chwi am danynt hwy, hyd oni chynnyddent hwy? a ymarhosech chwi am danynt hwy, heb ŵra? Nag e, fy merched: canys y mae mawr dristwch i mi o'ch plegid chwi, am i law yr ARGLWYDD fyned i'm herbwn.

14 A hwy a ddyrchasant eu llef, ac a wylasant eilwaith: ac Orpah a gusanodd ei chwegr; ond Ruth a lynnodd wrthi hi.

15 A dywedodd Naomi, Wele, dy chwaer y'ngghyfraith a dychwelodd at ei phobl, ac at ei du wiau: dychwel dithau ar ol dy chwaer y'ngghyfraith.

16 A Ruth a ddywedodd, Nac erfyn arnaf a ymadaw a thi, i glilio oddi ar dy ol di:

canys pa le bynnag yr eiyh di, yr af finnau; ac ym mha le bynnag y llettyech di, y llettyaf finnau: dy bobl di fydd fy mhobl i, a th Dduw di fy Nuw innau:

17 Lle y byddych di marw, y byddaf finnau farw, ac yno y'm cleddir: fel hyn y gwneio yr ARGLWYDD i mi, ac fel hyn y chwaneo, os dim ond angau a wna ygariaeth rhyngof fi a thithau.

18 Pan welodd hi ei bod hi wedi ymroddi i fyned gyd a hi, yna hi a beidiodd a dywedyd wrthi hi.

19 ¶ Felly hwynt ill dwy a aethant, nes iddynt ddyfod i Bethlehem. A phan ddaethant i Bethlehem, yr holl ddinas a gyffrodd o'u herwydd hwynt; a dywedasant, Ai hon yno Naomi?

20 A hi a ddywedodd wrthynt hwy, Na elwch fi Naomi; gelwch fi Mara: canys yr Hollalluog a wnaeth yn chwera iawn a mi.

21 Myfi a euthum allan yn gyflawn, a'r ARGLWYDD a'm dug i eilwaith yn wag: paham y gelwch chwi fi Naomi, gan i'r ARGLWYDD fy narostwng, ac i'r Hollalluog fy nrygu?

22 Felly y dychwelodd Naomi, a Ruth y Moabees ei gwaudd gyd a hi, yr hon a ddychwelodd o wlad Moab: a hwy a ddaethant i Bethlehem yn nechreu cynhauaf yr heiddiau.

PENNOD II.

1 *Ruth yn lloffa yn newydd Boaz.* 4 *Boaz yn cymmeryd cydnabod arni, 8 ac yn dangos iddi garedigrwydd mawr; 18 a hithau yn dilyn at Naomi yr hyn a gawsau.*

AO i wr Naomi yr ydoedd car, o wr cadarn nerthol, o dylwyth Elimelech, a'i enw Boaz.

2 A Ruth y Moabees a ddywedodd wrth Naomi, Gâd i mi fyned yn awr i'r maes, a lloffa tywysenau ar ol yr hwn y cafwyf ffarf yn ei olwg. Hithau a ddywedodd wrthi, Dos, fy merch.

3 A hi a aeth, ac a ddaeth, ac a loffodd yn y maes ar ol y medelwyr: a digwyddodd wrth ddamwain fod y rhan honno o'r maes yn eiddo Boaz, yr hwn oedd o dylwyth Elimelech.

4 ¶ Ac wele, Boaz a ddaeth o Bethlehem, ac a ddywedodd wrth y medelwyr, Yr ARGLWYDD a fyddo gyd a chwi. Hwythau a ddywedasant wrtho ef, Yr ARGLWYDD a th fendithio.

5 Yna y dywedodd Boaz wrth ei was yr hwn oedd yn sefyll yn ymyl y medelwyr, Pwy biau y llances hon?

6 A'r gwas yr hwn oedd yn sefyll wrth y medelwyr, a attebodd, ac a ddywedodd, Y llances o Moab ydyo hi, yr hon a ddychwelodd gyd a Naomi o wlad Moab:

7 A hi a ddywedodd, Attoiwg yr ydwyf gael lloffa, a chasgu yn mysg yr ysgubau ar ol y medelwyr: a hi a ddaeth, ac a arhodd er y bore hyd yr awr hon, oddieithr aros o honi hi ychydig yn ty.

8 Yna y dywedodd Boaz wrth Ruth, Oni chlywi di, fy merch? Na ddos i loffa i faes arall, ac na cherrda oddi yma; eithr aros yma gyd a'm llançessu i.

9 *Bydded* dy lygaid ar y maes y byddont hwy yn ei feddi; a dos ar eu hol hwynt: oni orchymynais i'r llangiau, na chyffyrddent â thi? A phan sychedech, dos at y llestri, ac yf' o'r hwn a olynngodd y llangiau.

10 Yna hi a syrthiodd ar ei hwyneb, ac a ymgrymmodd i lawr, ac a ddywedodd wrtho ef, Paham y cefais ffaf'r yn dy olwg di, fel y cymmerit gydnabod arnaf, a minnau yn alludus?

11 A Boaz a atebodd, ac a ddywedodd wrthi, Gan fynegi y mynegwyd i mi yr hyn oll a wnaesth i'th chwegr ar ol marwolaeth dy wr; ac fel y gadwais't dy dad a'th fam, a gwlad dy enedigaeith, ac y daesth at bobl nid adwaenit o'i blaen.

12 Yr *ARGLWYDD* a dalu am dy waith; a bydded dy obrwy yn berffaith gan *ARGLWYDD* Dduw Israel, yr hwn y daesth i obeithio dan ei adenydd.

13 Yna hi a ddywedodd, Caffwyf ffaf'r yn dy olwg di, fy arglydd; gan i ti fy nghysuro i, a chan i ti lefaru wrth *Jodd* ealon dy wasanethferch, er nad ydwyf fel yn o'th lawforwynion di.

14 A dywedodd Boaz wrthi hi, Yn amser bwyd tyred yma, a bwytta o'r bara, a gwlych dy dammaid yn y finegr. A hi a eisteddodd wrth ystlys y medelwyr: ac efe a estynnodd iddi gras-yd; a hi a fwyttodd, ac a ddigonwyd, ac a adawodd weddill.

15 A hi a gyfododd i loffa; a gorchymynodd Boaz i'w weision, gan ddyweddyd, Lloffed hefyd ym mysg yr ysgubau, ac na feiwch arni.

16 A chan ollwng gollyngwch hefyd iddi *beta* o'r ysgubau; a gadewch *hwyni*, fel y lloffa hi *hwyni*; ac na cheryddwch hi.

17 Felly hi a loffodd yn y maes hyd yr hwy; a hi a ddymodd yr hyn a loffasai, ac yr oedd ynghylch ephaf o haid.

18 ¶ A hi a'i cymmerth, ac a aeth i'r ddinas: a'i chwegr a ganfu yr hyn a gasglasai hi: hefyd hi a dynnodd allan, ac a roddodd iddi yr hyn a weddillasai hi, wedi cael digon.

19 A dywedodd ei chwegr wrthi hi, Pa le y lloffaist heddyw, a pha le y gweithiaist? bydded yr hwn a'th adnabu yn fendigedig. A hi a fynegodd i'w chwegr pwy y gweithiasai hi gyd âg ef; ac a ddywedodd, Enw y gwr y gweithiasai gyd âg ef heddyw, *yw* Boaz.

20 A dywedodd Naomi wrth ei gwaudd, Bendigedig fyddo efe gan yr *ARGLWYDD*, yr hwn ni pheidiodd a'i garedigrwyd tu a'r rhai byw a'r rhai meirw. Dywedodd Naomi hefyd wrthi hi, Agos i ni *yw* y gwr hwnnw, o'n cyfathrach ni y mae efe.

21 A Ruth y Moabeas a ddywedodd, Efe a ddywedodd hefyd wrthyf, gyd â'm llangeiau i yr arhoi, nes gorphen o'honynt fy holl gynhauf i.

22 A dywedodd Naomi wrth Ruth ei gwaudd, Da *yw*, fy merch, i ti fyned gyd â'i langoesi ef, fel na ruthornt i'th erbyn mewn maes arall.

23 Felly hi a ddilynodd langoesau Boaz i loffa, nes darfod cynhauf yr haid, a chynhauf y gwenith; ac a drigodd gyd â'i chwegr.

PENNOD III.

1 *Ruth*, *trwy addysg Naomi*, 5 yn gorrodd wrth draed Boaz. 8 Boaz yn cydnabod rhan cyfathrachwr, 14 ac yn ei dargof hi ymaith â chwe merur o haid gyd â hi.

YNA Naomi ei chwegr a ddywedodd wrthi, Fy merch, oni cheisai fi orphwysdra i ti, fel y byddo da i ti?

2 Ac yn awr, onid *yw* Boaz o'n cyfathrach

ni, yr hwn y buost ti gyd â'i langoesi? Wele, efe yn nithio haidd y nos hon yn y llawr dyrnu.

3 Ymolch, gan hynny, ac ymira, a gosod dy ddilled am danat, a dos i waered i'r llawr-dyrnu: na fydd gydnabyddus i'r gwr, nes darfod iddo fwytta ac yfed.

4 A phan orweddo efe, yna dal ar y fan y gorweddo efe ynddi; a dos, a dinoetha ei draed ef, a gorwedd; ac efe a fynega i ti yr hyn a wnelych.

5 A hi a ddywedodd wrthi, Gwnaf yr hyn oll a erchais i mi.

6 ¶ A hi a aeth i waered i'r llawr-dyrnu, ac a wnaeth yn ol yr hyn oll a orchymynasai ei chwegr iddi.

7 Ac wedi i Boaz fwytta ac yfed, fel y llawenhadodd ei galon, efe a aeth i gygu i gwr yr ysgafn. Hithau a ddaeth yn ddlistaw, ac a ddinoethodd ei draed ef, ac a orwedodd.

8 ¶ Ac y'nghanol y nos y gwr a ofnodd, ac a ymrodd: ac wele, wraig yn gorwedd wrth ei draed ef.

9 Ac efe a ddywedodd, Pwy ydwyf ti? A hi a ddywedodd, Myfi *yw* Ruth dy lawforwyn: lleda gan hyunny dy aden dros dy lawforwyn; canys fy nghyfrachwr i ydwyf ti.

10 Ac efe a ddywedodd, Bendigedig fydddech, fy merch, gan yr *ARGLWYDD*: dangosaist fwy o garedigrwyd yn y diwedd, nag yn y dechre; gan nad aethst ar ol gwyr leuainge na thlawd na chyfoethog.

11 Ac yn awr, fy merch, nac ofna; yr hyn oll a ddywedaist, a wnaaf i ti; canys holl ddinas fy mhobl a w'yr mai gwraig rinweddol ydwyf ti.

12 Ac yn awr gwir yw, fy mod i yn gyfathrachwr agos: er hynny y mae cyfathrachwr nes na myfi.

13 Aros heno; a'r bore, os efe a wna ran cyfathrachwr â thi, da; gwnaed ran cyfathrachwr: ond os efe ni wna ran cyfathrachwr â thi; yna myfi a wnaaf ran cyfathrachwr â thi, fel mai byw yr *ARGLWYDD*: cwag hyd y bore.

14 ¶ A hi a orwedodd wrth ei draed ef hyd y bore: a hi a gyfododd cyn yr adwaenai neb eu gilydd. Ac efe a ddywedodd, Na chaffer gwlybod dyfod gwraig i'r llawr-dyrnu.

15 Ac efe a ddywedodd, Moes dy fantell sydd am danat, ac ymafael ynddi. A hi a ymaffodd ynddi; ac efe a fesuodd chwe *mesur* o haid, ac a'i gosodd arni: a hi a aeth i'r ddinas.

16 A phan ddaeth hi at ei chwegr, hi a ddywedodd, Pwy ydwyf ti, fy merch? A hi a fynegodd iddi yr hyn oll a wnaethai y gwr iddi hi.

17 A hi a ddywedodd, Y chwe *mesur* hyn o haid a roddodd efe i mi: canys dywedodd wrthyf, Nid ai yn waglaw at dy chwegr.

18 Yna y dywedodd hithau, Aros, fy merch, oni wydech pa fodd y digwyddo y peth hyn; canys ni orphwys y gwr, nes gorphen y peth hyn heddyw.

PENNOD IV.

1 Boaz yn galw y cyfathrachwr nosaf ger bron. 6 Yntau yn gwrthod rhyddhau yr otifaddiaeth, yn ol y ddeddf yn Israel. 9 Boaz yn prynu yr otifaddiaeth; 10 ac yn prodi Ruth. 13 Hithau yn duyn Obed, taid Dafydd. 18 Cenhellaeth Phares.

YNA Boaz a aeth i synu i'r porth, ac a eisteddodd yno. Ac wele, y cyfathrachwr yn myned heibio, am yr hwn y dywedasai Boaz. Ac efe a ddywedodd wrtho, Ho, hwn a hwn, tyred yn nes; eistedd yma. Ac efe a nesodd, ac a eisteddodd.

2 Ac efe a gymmerth ddengwr o henuriaid yddinas, ac a ddywedodd, Eisteddych yma.

3 Ac efe a ddywedodd wrth y cyfathrachwr, Y rhan o'r maes yr hon *cedd* eiddo ein brawd Elimelech a werth Naomi, yr hon a ddywedodd o wlad Moab.

4 A dywedais y mynegwn i ti, gan ddywedyd, Pryn *ef* ger bron y trigolion, a cher bron henuriaid fy mhobl. Os rhyddhái, rhyddhái *ef*; ac oni ryddhái, mynega i mi, fel y gwypwyf: canys nid *oes* ond ti i'w ryddháu, a minnau *sydd* ar dy ol di. Ac efe a ddywedodd, Myfi a'i rhyddháf.

5 Yna y dywedodd Boaz, Y diwrnod y prynest di y maes o law Naomi, ti a'i pryni hefyd gan Ruth y Moabees gwraig y marw, i gyfodi enw y marw ar ei etifeddiaeth *ef*.

6 ¶ A'r cyfathrachwr a ddywedodd, Ni allaf i ryddháu i mi, rhag colli fy etifeddiaeth fy hun: rhyddhái di i ti dy hun fy rhan i; canys ni allaf fi ei ryddháu.

7 A hyn *cedd ddefod* gynt yn Israel, am ryddháf, ac am gyfnewid, i sicrháu pob peth: Gwr a ddlosgai ei esgid, ac a'i rhoddai i'w gymmydog: a hyn *cedd* dystiolaeth yn Israel.

8 Am hynny y dywedodd y cyfathrachwr wrth Boaz, Pryn i ti dy hun: ac efe a ddiogodd ei esgid.

9 ¶ A dywedodd Boaz wrth yr henuriaid, ac wrth yr holl bobl, Tystion *sydech* chwi heddyw, i mi brynu yr hyn oll *cedd* eiddo Elimelech, a'r hyn oll *cedd* eiddo Chilion a Mahlon, o law Naomi.

10 Ruth hefyd y Moabees, gwraig Mahlon, a brynais i mi yn wraig, i gyfodi enw y marw ar ei etifeddiaeth *ef*, fel na thorrer ymaith enw y marw o blith ei frodyr, nac oddi wrth borth ei fangre: tystion *sydech* chwi heddyw.

11 A'r holl bobl y rhal *cedd* yn y porth, a'r henuriaid, a ddywedasant, Yr *sydym* yn dystion: Yr AROGLWYDD a wnelo y wraig sydd yn dyfod i'th dŷ di fel Rahel, ac fel Leah, y rhai a adeiladasant ill dwy dŷ Israel; a gwna di rymmusdra yn Ephratah, bydd enwog yn Bethlehem.

12 Bydded hefyd dy dŷ di fel tŷ Phares, (yr hwn a ymddôg Tamar i Judah) o'r had yr hwn a ddyry yr AROGLWYDD i ti o'r llances hon.

13 ¶ Felly Boaz a gymmerodd Ruth; a hi a fu iddo yn wraig: ac efe a aeth i mewn atti hi; a'r AROGLWYDD a roddodd iddi hi feichiogi, a hi a ymddôg fab.

14 A'r gwraidd a ddywedasant wrth Naomi, Bendigedig *fyddo* yr AROGLWYDD, yr hwn ni'th adawodd di heb gyfathrachwr heddyw, fel y gelwid ei enw *ef* yn Israel.

15 Ac efe fydd i ti yn adferwr einioes, ac yn ymgeleddwr i'th benwynni: canys dy waudd, yr hon a'th gâr di, a blantodd iddo *ef*, a hon *sydd* well i ti na saith o feibion.

16 A Naomi a gymmerth y plentyn, ac a'i gosododd *ef* yn ei mynwes, ac a fu fammaeth iddo.

17 A'i chymmydogesau a roddasant iddo enw, gan ddywedyd, Ganwyd mab i Naomi; ac a alwasant ei enw *ef* Obed: hwn *cedd* dad Jesse, tad Dafydd.

18 ¶ Dyma genhedlaethau Phares: Phares a genhedlodd Hesron,

19 A Hesron a genhedlodd Ram, a Ram a genhedlodd Aminadab,

20 Ac Aminadab a genhedlodd Nahson, a Nahson a genhedlodd Salmon,

21 A Salmon a genhedlodd Boaz, a Boaz a genhedlodd Obed,

22 Ac Obed a genhedlodd Jesse, a Jesse a genhedlodd Dafydd.

LLYFR CYNTAF SAMUEL;

TR HWN A ELWIR HEFYD,

LLYFR CYNTAF Y BRENHINOEDD.

PENNOD I.

1 *Elcanah, Lefiad, oedd iddo ddwy wraig, yn addoli bob blwyddyn yn Siloh: 4 yn mawr-hau Hannah, er ei bod yn amhhlantadwy, ac er i Peninnah ei chythruddo. 9 Hannah yn wlyfuso yn gweiddio am blentyn. 12 Eli yn ei cheryddu hi yn gyntaf, ac ar ol hynny yn ei bendithio hi. 19 Hannah wedi dwyn Samuel, yn aros gartref nes ei ddiddysu ef: 24 yn ei gyflwyno ef i'r Arglwydd, yn ol ei hadduned.*

AC yr oedd rhyw wr o Ramathaim Sophim, o fynydd Ephraim, a'i enw Elcanah, mab Jeroham, mab Elihu, mab Tohu, mab Suph, Ephratêwr:

2 A dwy wragedd oedd iddo; enw y naill oedd Hannah, ac enw y llall Peninnah: ac i Peninnah yr ydoedd plant, ond i Hannah nid oedd plant.

3 A'r gwr hwn a âi i fynu o'i ddinas bob blwyddyn i addoli, ac i aberthu i ARGLWYDD y lloedd, yn Siloh; a dau fab Eli, Hophni a Phinees, oedd offeiriad i'r ARGLWYDD yno.

4 ¶ Bu hefyd, y diwrnod yr aberthodd Elcanah, roddi o hono ef i Peninnah ei wraig, ac i'w meibion, a'i merched oll, rannau.

5 Ond i Hannah y rhoddes efe un rhan hardd: canys efe a garai Hannah, ond yr ARGLWYDD a gauasai ei chroth hi;

6 A'i gwrthwynebwrtaf a'i cyfrôdd hi i'w chythruddo, am i'r ARGLWYDD gau ei bru hi.

7 Ac felly y gwrnaeth efe bob blwyddyn, pan esgynai hi i dŷ yr ARGLWYDD, hi a'i cythruddai hi felly; fel yr wylai, ac na fwyttai.

8 Yna Elcanah ei gwr a ddywedodd wrthi, Hannah, paham yr wyli? a phaham na fwyttai? a phaham y mae yn ffin ar dy galon? onid wyf fi well i ti'nâ deg o feibion?

9 ¶ Felly Hannah a gyfododd, wedi iddynt fwytta ac yfed yn Siloh (ac Eli yr offeiriad oedd yn eistedd ar faingc wrth bost teml yr ARGLWYDD)

10 Ac yr oedd hi yn chwerau ei henaid, ac a weddiodd ar yr ARGLWYDD, a chan wylu hi a wylodd.

11 Hefyd hi a addunodd adduned, ac a ddywedodd, O ARGLWYDD y lloedd, os gan edrych yr edrychi ar gystudd dy law-forwyn, ac a'm cofi i, ac nid anghoffi dy law-forwyn, ond rhoddi i'w law-forwyn fab; yna y rhoddaf ef i'r ARGLWYDD holl ddyddiau ei einioes, ac ni ddaw eilun ar ei ben ef.

12 A bu, fel yr oedd hi yn parhau yn gweiddio ger bron yr ARGLWYDD, i Eli ddal sylw ar ei genau hi.

13 A Hannah oedd yn llefaru yn ei chalon, yn unig ei gwefusau a symmudent; a'i llais ni chlywid: am hynny Eli a dybiodd ei bod hi yn feddw.

14 Ac Eli a ddywedodd wrthi hi, Pa hyd y byddi feddw? bwrw ymaith dy win oddi wrthynt.

15 A Hannah a atebodd, ac a ddywedodd, Nid felly, fy arglwydd; gwraig galed arni ydwyf fi: gwin hefyd na dîod gadarn nid ytais; eithr tywelltais fy enaid ger bron yr ARGLWYDD.

16 Na chyfrif dy law-forwyn yn ferch Belial: canys o amltra fy myfyrdod, a'm blinder, y lleferais hyd yn hyn.

17 Yna yr atebodd Eli, ac a ddywedodd, Dos mewn heddwch: a Duw Israel a roddo dy ddymuniaid yr hwn a ddymunais ganddo ef.

18 A hi a ddywedodd, Cafed dy law-forwyn ffiafr yn dy olwg. Felly yr aeth y wraig i'w thaiti, ac a fwyttodd; ac ni bu athrist mwy.

19 ¶ A hwy a gyfodasant yn fore, ac a addolasant ger bron yr ARGLWYDD; ac a ddychwelasant, ac a ddaethant i'w tŷ i Ramah. Ac Elcanah a adnabu Hannah ei wraig; a'r ARGLWYDD a'i cofodd hi.

20 A bu, pan ddaeth yr amser o amgylch, wedi beichiogi o Hannah, esgor o honi ar fab; a hi a alwodd ei enw ef Samuel: Canys gan yr ARGLWYDD y dymunais ef, eb y hi.

21 A'r gwr Elcanah a aeth i fynu, a'i holl dylwyth, i offrymmu i'r ARGLWYDD yr aberth blynyddol, a'i adduned.

22 Ond Hannah nid aeth i fynu: canys hi a ddywedodd wrth ei gwr, Ni ddeuaf, hyd oni ddiddysu yr bachgen: yna y dygaf ef, fel yr ymddangoso efe o flaen yr ARGLWYDD, ac y trigo byth.

23 Ac Elcanah ei gwr a ddywedodd wrthi, Gwna yr hyn a welych yn dda: aros hyd oni ddiddysu ef; yn unig yr ARGLWYDD a gyflawno ei air. Felly yr arhodd y wraig, ac a fagodd ei mab, nes iddi ei ddiddysu ef.

24 ¶ A phan ddiddysodd hi ef, hi a'i dug ef i fynu gyd â hi, a thri o fustych, ac un ephaf o beulliaid, a chostrelaid o win; a hi a'i dug ef i dŷ yr ARGLWYDD yn Siloh: a'r bachgen yn ieuangc.

25 A hwy a laddasant fustach, ac a ddygasant y bachgen at Eli.

26 A hi a ddywedodd, O, fy arglwydd, fel y mae dy enaid yn fyw, fy arglwydd, myfi yw y wraig oedd yn sefyll yma yn dy ymyl di, yn gweiddio ar yr ARGLWYDD.

27 Am y bachgen hwn y gweiddiais; a'r ARGLWYDD a roddodd i mi fy nymuniaid a ddymunais ganddo.

28 Minnau hefyd a'i rhoddais ef i'r ARGLWYDD; yr holl ddyddiau y byddo efe byw, y rhoddwyd ef i'r ARGLWYDD. Ac efe a addolodd yr ARGLWYDD yno.

PENNOD II.

I *Chn Hannah, yn dangos ei dŷolchgrwch. 12 Anotebodd meibion Eli. 18 Gweinidogaeth Samuel. 20 Hannah, trwy weddi Eli, yn cael mwy o ffurwyth. 22 Eli yn cerbydu ei feibion. 27 Prophwyddiaeth yn erbyn tŷ Eli.*

AHANNAH a weddiodd, ac a ddywedodd, Llawenychodd fy nghalon yn yr ARGLWYDD; fy nghorn a ddyrchafwyd yn yr ARGLWYDD: fy ngennau a ehangwyd ar fy ngelynyon: canys llawenychais yn dy iachawdriaeth di.

2 Nid sanctaidd neb fel yr ARGLWYDD; canys nid dim hebort ti: ac nid oes graig megis ein Duw ni.

3 Na chwangwch lesaru yn uchel uchel;

sa ddeued allan ddim balch o'ch genau: canys Duw gwybodaeth yw yr ARGLWYDD, a'i amcanion ef a gyflawnir.

4 Bwâu y cedyrn a dorwyd, a'r gweiniaid a ymwregysasant â nerth.

5 Y rhai digonol a ymgyllogasant er bara; a'r rhai newynog a beidiasant; hyd onid esgorodd yr amhliantadwy ar saith, a llesgau yr aml ei meibion.

6 Yr ARGLWYDD sydd yn marwâu, ac yn brwâu: efe sydd yn dwyni waered i'r bedd, ac yn dwyn i fynu.

7 Yr ARGLWYDD sydd yn tloedi, ac yn cysteohogi; yn darostwng, ac yn dyrchafu.

8 Efe sydd yn cyfodi y tlawd o'r llwch, ac yn dyrchafu yr anghenus o'r tommenau, i'w gosod gyd â thwyfogion, ac i beri iddynt etifeddu teyrn-gadair gogoniant: canys eiddo yr ARGLWYDD colomau y ddear, ac efe a osododd y byd arnynt.

9 Traed ei saint a geidwefe, a'r annuwiolion a ddistawnt mewn tywyllwch: canys nid trwy nerth y gorchfyga gwr.

10 Y rhai a ymrsonant â'r ARGLWYDD, a ddyllir: efe a darana yn eu herbyn hwynt o'r nefoedd: yr ARGLWYDD a farn derfynau y ddear; ac a ddyry nerth i'w frenhin, ac a ddyrchafa gorn ei enneiniog.

11 Ac Elicanah a aeth i Ramah i'w dŷ; a'r baehgen a fu weinidog i'r ARGLWYDD ger bron Eli yr offeiriad.

12 ¶ A meibion Eli oedd feibion Belial: nid adwaent yr ARGLWYDD.

13 A defod yr offeiriad gyd â'r bobl oedd, pan offrymmai neb aberth, gwas yr offeiriad a ddeual pan fyddai y cig yn berwi, & chig-wain draidaint yn ei law;

14 Ac a'i tarawai hi yn y badell, neu yn yr efyddyn, neu yn y crochan, neu yn y pair: yr hyn oll a gyfodai y gwgain, a gymmerai yr offeiriad iddo. Felly y gwnaent yn Siloh, i holl Israel y rhai oedd yn dyfod yno.

15 Hefyd cyn arogl-loegi o honynt y brader, y deual gwas yr offeiriad hefyd, ac a ddywedai wrth y gwr a fyddai yn aberthu, Dyro gig i'w rostio i'r offeiriad: canys ni fyn efe geunyt gig berw, ond amrwd.

16 Ac os gwr a ddywedai wrtho, Gan loegi lloegant yn awr y brader, ac yna cymmer fel yr ewyllysio dy galon: yntau a ddywedai wrtho, *Nag é*; yn awr y rhoddi ef: ac onid é, mi a'i cymmeraf trwy gryfder.

17 Am hynny pechod y llangiau oedd fawr iawn ger bron yr ARGLWYDD: canys ffeiddiodd dynion offrm yr ARGLWYDD.

18 ¶ A Samuel oedd yn gwelni o faen yr ARGLWYDD, yn fachgen, wedi ymwregysau & ephod llan.

19 A'i fam a wnaid iddo fantell fechan, ac a'i dygal iddo o fiwyddyn i fiwyddyn, pan ddalai hi i fynu gyd â'i gwr i aberthu yr aberth blynyddol.

20 ¶ Ac Eli a fendithiodd Elicanah a'i wraig, ac a ddywedodd, Rhodded yr ARGLWYDD i ti had o'r wraig hon, am y dymuniad a ddymunodd gan yr ARGLWYDD. A hwy a aethant i'w mangre eu hun.

21 A'r ARGLWYDD a ymwelodd â Hannah; a hi a feichiogodd, ac a esgorodd ar dri o feibion, a dwy o ferched: a'r bachgen Samuel a gynnwyddodd ger bron yr ARGLWYDD.

22 ¶ Ac Eli oedd hen iawn; ac efe a glybu yr hyn oll a wnelais ei feibion ef i holl Israel, a'r modd y gorwedent gyd â'r gwagedd oedd yn ymgwgu yn finteioedd wrth ddrws pabell y cyfarfod.

23 Ac efe a ddywedodd wrthynt hwy,

Paham y gwnaethoch y pethau hyn? canys clywaf gan yr holl bobl hyn ddyryd ai chwi.

24 Nag é, fy meibion: canys nid da y gair yr ydwyf fi yn ei glywed; eich bod chwi yn peri i bobl yr ARGLWYDD droeddou.

25 Os gwr a becha yn erbyn gwr, y swyddogion a'i barnant ef: ond os yn erbyn yr ARGLWYDD y pecha gwr, pwy a eriold drosto ef? Ond ni wrandawsant ar lais eu tad, am y mynnaf yr ARGLWYDD eu lladd hwynt.

26 (A'r baehgen Samuel a gynnwyddodd, ac a aeth yn dda gan DDUW, a dynion hefyd)

27 ¶ A daeth gwr i DDUW at Eli, ac a ddywedodd wrtho, Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD; Onid gan ymddangos yr ymddangosais i dŷ dy dad, pan oeddynt yn yr Aipht yn nhŷ Pharaoh?

28 Gan ei ddewis ef hefyd o holl lwythau Israel yn offeiriad i mi, i offrymmu ar fy allor, i loegi arogl-darth, i wisgo ephod ger fy mron? onid roddais hefyd i dŷ dy dad di holl ebyrth tanlyd meibion Israel?

29 Paham y sethrwch chwi fy aberth a'm bwyd-offrm, y rhai a orchymynais yn fy nhrigfa, ac yr anrhydeddi dy feibion yn fwy na mi, gan eich pegi eich hunain a'r goreu o holl offrymmu fy mhobi Israel?

30 Am hynny, medd ARGLWYDD DDUW Israel, Gan ddywedyd y dywedais, Dy dŷ di a thŷ dy dad a rodiant o'm blaen i byth: eithr yn awr medd yr ARGLWYDD, Pell fydd hynny oddi wrthyf fi; canys fy anrhydedd-wyr a anrhydeddaf fi, a'm dirmygwyr a ddirmygir.

31 Wele y dyddiau yn dyfod, pan dorwyf dy fraich di, a braich tŷ dy dad, fel na byddo hen wr yn dy dŷ di.

32 A thi a gai weled gelyn yn fy nhrigfa, yn yr hyn oll a wna DDUW o ddaioni i Israel: ac ni bydd hen wr yn dy dŷ di byth.

33 A'r gwr o'r eiddod, yr hwn ni thorraf ymaith oddi wrth fy allor, fydd i beri i'th lygaid ballu, ac i beri i'th galon ofidio: a holl gynnyrch dy dŷ di a fyddant feirw yn wŷr.

34 A hyn fydd i ti yn arwydd, yr hwn a ddaw ar dy ddau fab, ar Hopni a Phinees: Yn yr un dydd y byddant feirw ill dau.

35 A chyfodaf i mi offeiriad ffyddlawn a wna yn ol fy nghalon a'm meddwi; a mi a adeiladaf iddo ef dŷ sicr, ac efe a rodia ger bron fy enneiniog yn dragywydd.

36 A bydd, i bob un a adewir yn dy dŷ di ddyfod ac ymgrymmu iddo ef am ddernyn o arian, a thammaid o fara; a dywedyd, Gosod fi yn awr mewn rhyw offeiriadaeth, i gael bwyta tammaid o fara.

PENNOD III.

1 Y modd y datguddiodd gair yr Arglwydd gyntaf i Samuel. 11 Duw yn dangos i Samuel o ddynwr ef Eli. 15 Samuel o'i led-arfudi yn mynegi i Eli y weledigaeth. 19 Samuel yn tŷfu mewn cymmeriad.

A'r bachgen Samuel a wasanaethodd yr ARGLWYDD ger bron Eli: a gair yr ARGLWYDD oedd werthfawr yn y dyddiau hynny; nid oedd weledigaeth eglur.

2 A'r pryd hwnnw, pan oedd Eli yn gorwedd yn ei fangre, wedi i'w lygaid ef ddechreu tywyllu, fel na allai weled;

3 A chyn i lamp Duw ddiffoddi yn nhemi yr ARGLWYDD, lle yr oedd arch Duw, a Samuel oedd wedi gorwedd i gysgu;

4 Yna y galwodd yr ARGLWYDD ar Samuel. Dywediodd yntau, Wele fi.

5 Ac efe a reddodid at Eli, ac a ddywedodd, Wele fi; canys gelwaist arnaf. Yntau a

ddywedodd, Ni elwais i; dychwel a gorwedd. Ac efe a sath ac a orweddodd.

6 A'r ARGWLWYDD a alwodd eilwaith, Samuel. A Samuel a gyfododd, ac a sath at Eli, ac a ddywedodd, Wele fi; canys geiwaist arnaf. Yntau a ddywedodd, Na elwais, fy mab; dychwel a gorwedd.

7 Ac nid adwaenai Samuel etto yr ARGWLWYDD, ac nid egluraidd iddo ef air yr ARGWLWYDD etto.

8 A'r ARGWLWYDD a alwodd Samuel drachefn y drydedd waith. Ac efe a gyfododd, ac a sath at Eli, ac a ddywedodd, Wele fi; canys geiwaist arnaf. A deallodd Eli mai yr ARGWLWYDD a alwasai ar y bachgen.

9 Am hynny Eli a ddywedodd wrth Samuel, Dos, gorwedd: ac os geilw efe arnat, dywed, Llefara, ARGWLWYDD; canys y mae dy was yn clywed. Felly Samuel a sath ac a orweddodd yn ei le.

10 A daeth yr ARGWLWYDD, ac a safodd, ac a alwodd megis o'i blaen, Samuel, Samuel. A dywedodd Samuel, Llefara; canys y mae dy was yn clywed.

11 ¶ A dywedodd yr ARGWLWYDD wrth Samuel, Wele, fi yn gwneuthur peth yn Israel, yr hwn pw y bynnag a'i clywo, fe a ferwina ei ddwy glust ef.

12 Yn y dydd hwnnw y dygaf i ben yn erbyn Eli yr hyn oll a ddywedais am ei dŷ ef, gan ddechreu a diweddau ar unwaith.

13 Mynegais hefyd iddo ef, y barnwn ei dŷ ef yn dragywydd, am yr anwredd a ŵyr efe; o herwydd i'w feibion haeddu iddynt fellidith, ac nas gwaharddodd efe iddynt.

14 Ac am hynny y tyngeis wrth dŷ Eli, na wnair iawn am anwredd tŷ Eli ág aborth, nac â bwyd-offwrwm byth.

15 ¶ A Samuel a gygodd hyd y bore, ac a agorodd ddrysau tŷ yr ARGWLWYDD: a Samuel oedd yn ofni mynegi weledigaeth i Eli.

16 Ac Eli a alwodd ar Samuel, ac a ddywedodd, Samuel fy mab. Yntau a ddywedodd, Wele fi.

17 Ac efe a ddywedodd, Beth yw y gair a lefarodd yr ARGWLWYDD wrthyf? na chela, atolwg, oddi wrthyf: fel hyn y gwneio Duw i ti, ac fel hyn y chwaneo, os celi oddi wrthyf *ddim* o'r holl bethau a lefarodd efe wrthyf.

18 A Samuel a fyngodd iddo yr holl eiriau, ac nis celodd didim rhagdo. Dywedodd yntau, yr ARGWLWYDD yw efe: gwnaed a fyddo da yn ei olwg.

19 ¶ A chynnyddodd Samuel; a'r ARGWLWYDD oedd gyd ág ef, ac ni adawodd i us o'i eiriau ef syrthio i'r ddaear.

20 A gwybu holl Israel, o Dan hyd Beerseba, mai prophwyd fyddlawn yr ARGWLWYDD oedd Samuel.

21 A'r ARGWLWYDD a ymddangosodd drachefn yn Siloh: canys yr ARGWLWYDD a ymgelurhaodd i Samuel yn Siloh trwy air yr ARGWLWYDD.

PENNOD IV.

I Y Philistiaid yn gorchfygu yr Israeliaid yn Eben-ezer. 3 Hwytiau yn cyrchu yr arch, i ddychrynu y Philistiaid. 10 Y Philistiaid yn eu taro hwynt eilwaith: yn dal yr arch, ac yn ladd Hophni a Phinees. 12 Eli, wrth gilywed y newyddion, yn syrthio yn wyeg ei gefn, ac yn torri ei wadd. 19 Gwraig Phinees, werli atgalonns wrth egor ar Ichabod, yn marw.

A DAETH gair Samuel i holl Israel. Ac Israel a sath yn erbyn y Philistiaid i ryfeli; a gwersyllasant ger llaw Eben-ezer: a'r Philistiaid a wersyllasant yn Aphec.

2 A'r Philistiaid a ymfyddinasant yn erbyn Israel: a'r gad a ymgylfarfu; a lladdwyd Israel o flaen y Philistiaid: a hwy a laddasant o'r fyddu yn y maes ynghylch pedair mil o wŷr.

3 ¶ A phan ddaeth y bobl i'r gwernyll, henuriaid Israel a ddywedasant, Paham y tarawodd yr ARGWLWYDD ni heddyw o flaen y Philistiaid? Cymmerwn atom o Siloh arch cyfammod yr ARGWLWYDD, a deled i'n mysg ni; fel y cadwo hi ni o law ein gelymion.

4 Felly y bobl a ahfonodd i Siloh, ac a ddygasant oddi yno arch cyfammod ARGWLWYDD y lluoedd, yr hwn sydd yn aros rhwng y cerubiaid: ac yno yr oedd dau fab Eli, Hophni a Phinees, gyd ág arch cyfammod Duw.

5 A phan ddaeth arch cyfammod yr ARGWLWYDD i'r gwernyll, holl Israel a flocddiasant a bloodd fawr, fel y dadseiniodd y ddaear.

6 A phan glybu y Philistiaid lais y floedd, hwy a ddywedasant, Pa beth yw lais y floedd fawr hon y'ngwernyll yr Hebreaid? A gwybuant mai arch yr ARGWLWYDD a ddaethai i'r gwernyll.

7 A'r Philistiaid a ofnasant: o herwydd hwy a ddywedasant, Daeth Duw i'r gwernyll. Dywedasant hefyd, Gwae ni: canys ni bu y fath beth o flaen hyn.

8 Gwae ni: pwy a'n gwared ni o law y Duwiau nerthol hyn? Dyma y Duwiau a darawsant yr Aiphitiaid a'r holl blaen yn yr anialwch.

9 Ymgryfhewch, a byddwch wŷr, O Philistiaid; rhag i chwi wasanaethu yr Hebreaid, fel y gwasanaethasant hwy chwi: byddwch wŷr, ac ymledwch.

10 ¶ A'r Philistiaid a ymladdasant; a lladdwyd Israel, a fiodd pawb i'w babbell: a bu lladdfa fawr iawn; canys syrthiodd o Israel ddeng mil ar hugain o wŷr traed.

11 Ac arch Duw a ddaliwyd; a dau fab Eli, Hophni a Phinees, a fuant feirw.

12 ¶ A gwr o Benjamin a reddodd o'r fyddin, ac a ddaeth i Siloh y diwrnod hwnnw, a'i ddillad wedi eu rhwygo, a phriidd ar ei ben.

13 A phan ddaeth efe, wele Eli yn eistedd ar eisteddfa ger llaw y ffordd, yn disgwyl: canys yr oedd ei galon ef yn ofni am arch Duw. A phan ddaeth y gwr i'r ddinas, a anynegi hyn, yr holl ddinas a waeddodd.

14 A phan glywodd Eli lais y waedd, efe a ddywedodd, Beth yw lais y cynnwrf yma? A'r gwr a ddaeth i mewn ar frys, ac a fyngodd i Eli.

15 Ac Eli oedd fab tair blwydd ar bymtheg a phedwar ugain; a phallasa ei lygaid ef, fel na allai efe weled.

16 A'r gwr a ddywedodd wrth Eli, Myfi sydd yn dyfod o'r fyddin, myfi hefyd a ffosis heddyw o'r fyddin. A dywedodd yntau, Pa beth a ddirgwyddodd, fy mab?

17 A'r gennad a atebodd, ac a ddywedodd, Israel a fiodd o flaen y Philistiaid; a bu hefyd laddfa fawr ym mysg y bobl; a'th ddau fab hefyd, Hophni a Phinees, a fuant feirw, ac arch Duw a ddaliwyd.

18 A phan grybwyllodd efe am arch Duw, yntau a syrthiodd oddi ar yr eisteidde yn wyeg ei gefn ger llaw y porth; a'i wddf a dorrodd, ac efe a fu farw: canys y gwr oedd hen a thrwm. Ac efe a farnasai Israel ddeugain mlynedd.

19 ¶ A'i waudd ef, gwraig Phinees, oedd feichiog, yn agos i egor: a phan glybu sôn ddarvoud dal arch Duw, a marw o'i chwegrwn a'i gwr, hi a ymgrymmodd, ac a glafychodd: canys ei gwewyr a ddaeth arni.

20 Ac ynghylch y pryd y bu hi farw, y dywedodd y *gwragedd* oedd yn sefyll gyd â hi, Nac ofna; canys egoraist ar fab. Ond nid atebodd hi, ac nid ystyriodd.

21 A hi a alwodd y bachgen Ichabod; gan ddywedyd, Y gogoniant a ymadawodd o Israel (am ddal arch Duw, ac am ei chwegw'n a'i gwr).

22 A hi a ddywedodd, Y gogoniant a ymadawodd o Israel: canys arch Duw a ddaliwyd.

PENNOD V.

1 Y Philistiaid yn dwyn yr arch i Asdod, ac yn ei gosod yn nhŷ Dagon. 3 Burio Dagon i lawr, a'i dorri yn ddarnau, a tharo gwŷr Asdod â chlwyf y marchogion. 8 Duw yn gromethur felly i wŷr Gath, pan ddygwyd hi yno: 10 ac felly i wŷr Ecron.

A'R Philistiaid a gymerasant arch Duw, ac a'i dygasant hi o Eben-ezer i Asdod.

2 A'R Philistiaid a gymerasant arch Duw, ac a'i dygasant i mewn i dŷ Dagon, ac a'i gosodasant yn ymyl Dagon.

3 ¶ A'R Asodiaid a gyfodasant yn fore drannoeth; ac wele, Dagon wedi syrthio i lawr ar ei wyneb, ger bron arch yr ARLWYDD. A hwy a gymerasant Dagon, ac a'i gosodasant eilwaith yn ei le.

4 Codasant hefyd yn fore drannoeth; ac wele, Dagon wedi syrthio i lawr ar ei wyneb, ger bron arch yr ARLWYDD: a phan Dagon, a dwy gleidr ei ddwyllaw, oedd wedi torri ar y trothwy; corpw Dagon yn unig a adawyd iddo ef.

5 Am hynny ni sathr offeiriad Dagon, na neb a ddelo i mewn i dŷ Dagon, ar drothwy Dagon yn Asdod, hyd y dydd hwn.

6 A thrwm ŷu llaw yr ARLWYDD ar yr Asodiaid; ac efe a'u distrywiodd hwynt, ac a'u tarawodd hwynt, sef Asdod a'i therfynau, â chlwyf y marchogion.

7 A phan welodd gwŷr Asdod mai felly yr oedd, dywedasant, Ni chaiff arch Duw Israel aros gyd â ni: canys caled yw ei law ef arnom, ac ar Dagon ein duw.

8 Am hynny yr anfonasant, ac y casglasant holl arglwyddi y Philistiaid atynt; ac a ddywedasant, Beth a wnawn ni i arch Duw Israel? A hwy a atebasant, Dyger arch Duw Israel o amgylch i Gath. A hwy a dygasant arch Duw Israel oddi amgylch yno.

9 Ac wedi iddynt ei dwyn hi o amgylch, bu llaw yr ARLWYDD yn erbyn y ddinas a dinystr mawr iawn: ac efe a darawodd wŷr y ddinas o fychan hyd fawr, a chlwyf y marchogion oedd yn eu dirgel-loeodd.

10 Am hynny yr anfonasant hwy arch Duw i Ecron. A phan ddaeth arch Duw i Ecron, yr Ecroniaid a waeddasant, gan ddywedyd, Dygasant atom ni o amgylch arch Duw Israel, i'n lladd ni a'n pobl.

11 Am hynny yr anfonasant, ac y casglasant holl arglwyddi y Philistiaid; ac a ddywedasant, Danfonwch ymaith arch Duw Israel, a dychweler hi adref; fel na laddo hi ni a'n pobl: canys dinystr angeuol oedd trwy yr holl ddinas; trom iawn oedd llaw Duw yno.

12 A'r gwŷr, y rhai ni buant feirw, a darawyd â chlwyf y marchogion: a gwaedd y ddinas a ddyrchafodd f'r nefoedd.

PENNOD VI.

1 Y Philistiaid, ar ei saith o floedd, yn ymgwngori am anfon yr arch yn ei hol: 10 ac yn ei dwyn hi gyd â'r offwrn ar fenn newydd i Beth-semes. 19 Turo y bobl am edrych yn yr arch. 21 Hysbysu yn anfon at wŷr Ciriaath-fearim i'w chyrcu hi.

A BU arch yr ARLWYDD yng ngwlad y Philistiaid saith o floedd.

2 A'r Philistiaid a alwasant am yr offeiriad ac am y dewiniaid, gan ddywedyd, Beth a wnawn ni i arch yr ARLWYDD? Hysbyswch i ni pa fodd yr anfonwn hi adref.

3 Dywedasant hwythau, Os ydych ar ddanfon ymaith arch Duw Israel, nae anfonwch hi yn wag; ond gan roddi rhoddwch iddo offwrn dros gamwedd: yna y'ch iachâr, ac y bydd hysbys i chiw pamau nad ymadawodd ei law ei oddi wrthy'ch chiw.

4 Yna y dywedasant hwythau, Beth fodd yr offwrn dros gamwedd a roddwn iddo? A hwy a ddywedasant, Pump o ffolennau aur, a phump o lygod aur, yn ol rhif arglwyddi y Philistiaid: canys yr un bla oedd armoeh chiw oll, ac ar eich arglwyddi.

5 Am hynny y gwneuch llniau eich ffolennau, a llniau eich llygod sydd yn difwynu y tir: a rhoddwch ogoniant i Dduw Israel: ysgatfydd efe a ysgafnhâ ei law oddi armoeh, ac oddi ar eich duwiau, ac oddi ar eich tir.

6 A phaham y caledwch chiw eich calonnau, megis y caledodd yr Aiphtiaid a Pharaoh ei calon? pan wnaeth efe yn rhyfeddol yn eu plith hwy, oni oillyngasant hwy hwynt i fyned ymaith?

7 Yn awr gan hynny gwneuch fenn newydd, a chymmerwch ddwy fuch fith, y rha nid aeth iau arnynt; a deliwch y buched dan y fenn, a dygwech eu llo hwynt oddi ar eu hol i dŷ.

8 A chymmerwch arch yr ARLWYDD, a rhoddwch hi ar y fenn; a'r tlysau aur, y rhai a roddasoch iddi yn offwrn dros gamwedd, a oedwch mewn eist wrth ei hystlys hi, a gollyngwch hi i fyned ymaith.

9 Ac edrychwch, os â hi i fynd ar hyd ffordd ei bro ei hun i Beth-semes; yna efe a wnaeth i ni y mawr ddrwg hwn: ac onid e, yna y cawn wybod nad ei law ef a'n tarawodd ni; ond mae darnwain oedd hyn i ni.

10 ¶ A'r gwŷr a wnaethant felly: ac a gymerasant ddwy fuch fithion, ac a'u dalasant hwy dan y fenn, ac a gaussant eu llo i mewn ty:

11 Ac a oodasant arch yr ARLWYDD ar y fenn, a'r gist a'r llygod aur, a llniau eu ffolennau hwynt.

12 A'r buched a aethant ar hyd y ffordd uniawn i ffordd Beth-semes; a'r hyd y briffordd yr aethant, dan gerdded a brefu, ac ni throisiant tu a'r llaw ddehau na thu a'r aswy: ac arglwyddi y Philistiaid a aethant ar eu hol hyd derfyn Beth-semes.

13 A thrigolion Beth-semes oedd yn medd ei cynhauf gwenith yn y dyffryn: ac a ddyrchafasant eu llygaid, ac a ganfuant yr arch; ac a lawenychasant wrth ei gwedd.

14 A'r fenn a ddaeth i faes Josua y Beth-semesiad, ac a safodd yno; ac yno yr oedd maen mawr: a hwy a hollasant goed y fenn, ac a offrymmasant y buched yn boeth offrym i'r ARLWYDD.

15 A'r Lefiaid a ddiagynasant arch yr ARLWYDD, a'r gist yr hon oedd gyd â hi, yr hon yr oedd y tlysau aur ynddi, ac a'u gosodasant ar y maen mawr: a gwŷr Beth-semes a offrymmasant boeth-offrymmau, ac a aberthasant ebyrth i'r ARLWYDD y dydd hwnnw.

16 A phum arglwyddi y Philistiaid, pan welasant hynny, a ddychwelasant i Ecron y dydd hwnnw.

17 A dyma y ffolennau aur, y rhai a roddodd y Philistiaid yn offwrn dros gamwedd i'r ARLWYDD; dros Asdod un, dros Gaza

dros Ascalon un, dros Gath un, dros Ecron un:

18 A'r llygod aur, yn ol rhifedi holl ddinasoedd y Philistiaid, yn *perthyn* i'r pŵm arglwydd, yn *gystal* y dinasoedd caerog, a'r trefi heb gaerau, hyd y *maen* mawr Abel, yr hwn y gosodasant arno arch yr *ARGLWYDD*; yr *hwn sydd* hyd y dydd hwn ym maes Josua y Beth-emesiad.

19 ¶ Ac efe a darawodd wŷr Beth-emes, am iddynt edrych yn arch yr *ARGLWYDD*, fe, tarawodd o'r bobl ddengwr a thrigain a deng mil a deugain o wŷr. A'r bobl a alarasant, am i'r *ARGLWYDD* daro y bobl â lladdfa sawt.

20 A gwŷr Beth-emes a ddywedasant, Pwy a ddichon sefyll yn wyneb yr *ARGLWYDD* Dduw sanctaidd hwn? ac at bwy yr ai efe oddi wrthym ni?

21 ¶ A hwy a fonasant genhadau at drigolion Ciriath-jearim, gan ddywedyd, Y Philistiaid a ddygasant adref arch yr *ARGLWYDD*; deuwch i waered, a chyrchwech hi i fynu attoch chwi.

PENNOD VII.

1 *Gwŷr Ciriath-jearim yn dwyn yr arch i dŷ Abinadab, ac yn cyssegru Eleazar ei fab ef f'w chadw hi.* 2 Ym mhen ugain mlynedd, 3 yr *Israeliadaid, trwy waith Samuel, yn edifarhdu ar gyhoedd ym Mispah.* 9 Tra yr ydoedd Samuel yn gweddio ac yn aberthu, yr *Arglwydd yn dryllio y Philistiaid â tharanau, yn Ebenezer.* 13 Darostwng y Philistiaid. 15 Samuel yn barnu Israel yn heddychlawn ac yn dduwiol.

A gwŷr Ciriath-jearim a ddaethant, ac a gyrchasant i fynu arch yr *ARGLWYDD*, ac a'i dygasant hi i dŷ Abinadab, yn y bryn, ac a sancteiddiasant Eleazar ei fab ef i gadw arch yr *ARGLWYDD*.

2 Ac o'r dydd y trigodd yr arch yn Ciriath-jearim, y bu ddyddiau lawer; nid amgen nag ugain mlynedd: a holl dŷ Israel a alarasant ar ol yr *ARGLWYDD*.

3 ¶ A Samuel a lefarodd wrth holl dŷ Israel, gan ddywedyd, Os dychwelwch chwi at yr *ARGLWYDD* a'ch holl galon, bwriwch ymaith y duwiau dfeithr o'ch mysg, ac Astaroth, a pharotŵch eich calon at yr *ARGLWYDD*, a gwasanaethwch ef yn unig; ac efe a'ch gwared chwi o law y Philistiaid.

4 Yna meibion Israel a fwriasant ymaith Baalim ac Astaroth, a'r *ARGLWYDD* yn unig a wasanethasant.

5 A dywedodd Samuel, Caeplwch holl Israel i Mispah, a mi a weddfaf drosoch chwi at yr *ARGLWYDD*.

6 A hwy a ymgasglasant i Mispah, ac a dynnasant ddwfr, ac a'i tywalltasant ger bron yr *ARGLWYDD*, ac a ymprydasant i diwrnod hwnnw, ac a ddywedasant yno, Pechasom yn erbyn yr *ARGLWYDD*. A Samuel a farnodd feibion Israel ym Mispah.

7 A phan glybu y Philistiaid fod meibion Israel wedi ymgasgu i Mispah, arglwyddi y Philistiaid a aethant i fynu yn erbyn Israel: a meibion Israel a glywsant, ac a ofnasant rhag y Philistiaid.

8 A meibion Israel a ddywedasant wrth Samuel, Na thaw di â gwaeddi drosom ni at yr *ARGLWYDD* ein Duw, ar iddo ef ein gwared ni o law y Philistiaid.

9 ¶ A Samuel a gymmerth laethoen, ac a'i hoffrymmodd ef i gyd yn boeth-offrwm i'r *ARGLWYDD*: a Samuel a waeddodd ar yr *ARGLWYDD* dros Israel; a'r *ARGLWYDD* a'i gwrandawodd ef.

10 A phan oedd Samuel yn offrynnu y poeth-offrwm, y Philistiaid a nesasant i ryfel yn erbyn Israel: a'r *ARGLWYDD* a daranodd â tharanau mawr yn erbyn y Philistiaid y diwrnod hwnnw, ac a'u drylliodd hwynt, a lladdwyd hwynt o flaen Israel.

11 A gwŷr Israel a aethant o Mispah, ac a erlidiasant y Philistiaid, ac a'u tarawsant hyd oni ddaethant dan Bethcar.

12 A chymmerodd Samuel faen, ac a'i gosododd rhwng Mispah a Sen, ac a alwodd ei enw ef Ebenezer; ac a ddywedodd, Hyd yma y cynnorthwyodd yr *ARGLWYDD* hyni.

13 ¶ Felly y darostyngwyd y Philistiaid, ac ni chwngasant mwyach ddyfod i derfyn Israel: a llaw yr *ARGLWYDD* a fu yn erbyn y Philistiaid holl ddyddiau Samuel.

14 A'r dinasoedd, y rhai a dygasai y Philistiaid oddi ar Israel, a roddwyd adref i Israel, o Ecron hyd Gath; ac Israel a ryddhodd eu terfynau o law y Philistiaid: ac yr oedd heddwch rhwng Israel a'r Amoriaid.

15 A Samuel a farnodd Israel holl ddyddiau ei fywyd.

16 Aeth hefyd o fwyddyn i fwyddyn oddi amgylch i Bethel, a Gilgal, a Mispah, ac a farnodd Israel yn yr holl leodd hynny.

17 A'i ddychwelwfa ydoedd i Ramah; canys yno yr oedd ei dŷ ef: yno hefyd y barnai efe Israel; ac yno yr adeiladodd efe allor i'r *ARGLWYDD*.

PENNOD VIII.

1 Yr *Israeliadaid, o achos aflywodraeth meibion Samuel, yn gofyn brenhin.* 6 Duw yn cysuro Samuel; ac yntau yn gweddio yn gyntuddiol: 10 yn mynegi dull brenhin. 19 Duw yn ewyllysio i Samuel ymrôt i daerni meibion Israel.

A wedi heneiddio Samuel, efe a osododd ei feibion yn farnwyr ar Israel.

2 Ac enw ei fab cyntaf-anedig ef oedd Jôel; ac enw yr ail, Abiah: y rhai hyn oedd farnwyr yn Beer-seba.

3 A'i feibion ni rodiasant yn ei ffyrdd ef, eithr troisant ar ol cybydd-dra, a chymmerasant obrwy, a gŷyrasant farn.

4 Yna holl henuriaid Israel a ymgasglasant, ac a ddaethant at Samuel i Ramah,

5 Ac a ddywedasant wrtho ef, Wele, ti a heneiddiaist, a'th feibion ni rodiant yn dy ffyrdd di: yn awr gosod arnom ni frenhin i'n barnu, megis yr holl genhedloedd.

6 ¶ A'r ymadrodd fu ddrwg gan Samuel, pan ddywedasant, Dyro i ni frenhin i'n barnu: a Samuel a weddfodd ar yr *ARGLWYDD*.

7 A dywedodd yr *ARGLWYDD* wrth Samuel, Gwrando ar lais y bobl yn yr hyn oll a ddywedant wrthy: canys nid ti y maent yn ei wrthod, ond myfi a wrthodasant, rhag i mi deyrnasu arnynt.

8 Yn ol yr holl weithredoedd a wnaethant, o'r dydd y dygais hwynt o'r Aiph hyd y dydd hwn, ac fel y gwrthodasant fi, ac y gwasanaethasant dduwiau dieithr; felly y gwnant hwy hefyd i ti.

9 Yn awr gan hynny gwrando ar eu llais hwynt: etto gan dystiolaethu dystiolaetha iddynt, a dangos iddynt ddull y brenhin a deyrnasa arnynt.

10 ¶ A Samuel a fyneodd holl eiriau yr *ARGLWYDD* wrth y bobl, y rhai oedd yn ceisio brenhin ganddo.

11 Ac efe a ddywedodd, Dyma ddull y brenhin a deyrnasa arnoch chwi: Efe a gymmer eich meibion, ac a'u gesyd iddo yn ei gerbydau, ac yn wŷr meirch lldo, ac i reddeg o flaen ei gerbydau ef:

12 Ac a'u gesydd *hwyn* iddo yn dywysogion miloedd, ac yn dywysogion deg a deugain, ac i aredig ei ár, ac i feddi ei gynhauf, ac i wneuthur arfau ei ryfel, a pheiriannau ei gerbydau.

13 A'ch merched a gymmer efe yn apothecarusau, yn gogessau hefyd, ac yn bobdyddesau.

14 Ac efe a gymmer eich meusydd, a'ch gwmlannoedd, a'ch olew-lannoedd goreu, ac a'u dryr i'w weision.

15 Eich hadau hefyd a'ch gwmlannoedd a ddegymma efe, ac a'u dryr i'w ystafellyddion ac i'w weision.

16 Eich gweision hefyd, a'ch morwynion, eich gwyr ieuainig goreu hefyd, a'ch asynod, a gymmer efe, ac a'u gesydd i'w waith.

17 Eich defaid hefyd a ddegymma efe: chwithau hefyd fyddwch yn weision iddo ef.

18 A'r dydd hwnnw y gwaeddwch, rhag eich brenhin a ddewisasoch i chwi; ac ni wrendy yr *ARGLWYDD* arnoch yn y dydd hwnnw.

19 ¶ Er hynny y bobl a wrthodasant wrando ar lais Samuel; ac a ddywedasant, Nag é, eith brenhin fydd arnom ni:

20 Fel y byddom ninnau hefyd fel yr holl genhedloedd; a'n brenhin a'n barna ni, efe a i allan hefyd o'n blaen ni, ac efe a ymladd ein rhyfeloedd ni.

21 A gwrandawodd Samuel holl eiriau y bobl, ac a'u hadroddodd hwynt lle y clybu yr *ARGLWYDD*.

22 A dywedodd yr *ARGLWYDD* wrth Samuel, Gwrando ar eu llais hwynt, a gosod brenhin arnynt. A dywedodd Samuel wrth wfr Israel, Ewch bob un i'w ddinas ei hun.

PENNOD IX.

1 *Saul yn anobeithio cael asenod ei dad, 6 trwy gynghor ei was, 11 a chyfarwyddiad llangeceau, 15 yn dyfod trwy ddatguddiad Duw, 18 at Samuel. 19 Samuel yn croswaru Saul yn y toledd; 25 ac, ar ol ymddiddan ág ef o'r neillau, yn hebrwng Saul ar ei ffordd.*

AC yr oedd gwr o Benjamin, a'i enw Cis, mab Abiel, mab Seror, mab Bechorath, mab Aphiah, mab i wr o Jemini, yn gadarn o nerth.

2 Ac iddo ef yr oedd mab, a'i enw Saul, yn yr ieuang, dewisol a glán: ac nid oedd neb o feibion Israel lanach nag ef: o'i yagwydd i fyru yr oedd yn uwch na'r holl bobl.

3 Ac asenod Cis, tad Saul, a gyfngollasant: a dywedodd Cis wrth Saul ei fab, Cymmer yn awr un o'r llangciau gyd â thi, a chyfod, do, cais yr asenod.

4 Ac efe a aeth trwy fynydd Ephraim, ac a dramwyodd trwy wlad Salisah; ac nis cawsant *hwyn*: yna y tramwysant trwy wlad Salim; ac nis cawsant *hwyn*: ac efe a aeth trwy wlad Jemini; ond nis cawsant *hwyn*.

5 Pan ddaethant i wlad Suph, y dywedodd Saul wrth ei lange *oedd* gyd ág ef, Tyred, a dychwelwn; rhag i'm tad beidio a'r asenod, a gofalu am danom ni.

6 Dywedodd yntau wrtho ef, Wele, yn awr y *mae* yn y ddinas hon wr i Dduw, a'r gwr *sydd* anrhydeddus; yr hyn oll a ddywedo efe, gan ddyfod a ddaw: awn yno yn awr; nid hwyrach y mynega efe i ni y ffordd y *mae* i ni fyned iddi.

7 Yna y dywedodd Saul wrth ei lange, Wele, od awn ni, pa beth a ddygwn ni i'r gwr? caws y bara a ddarfu yn ein llestri ni, a gwobr *arall* nid oes i'w ddwyn i wr Duw: beth *sydd* gennym?

8 A'r llange a atebodd eithwaith i Saul, ac a ddywedodd, Wele, cafwyd gyd â mi bedwar-

edd ran siel o arian: mi a roddaf *hwyn* i wr Duw, er mynegi i ni ein ffordd.

9 (Gynt yn Israel, fel hyn y dywedai gwr wrth fyned i ymgynghori â Duw; Deuwch, ac awn hyd at y gweledydd: canys y Prophwyd heddyw, a elwid gynt yn Weledydd)

10 Yna y dywedodd Saul wrth ei lange, Da y dywedi; tyred, awn. Felly yr aethant i'r ddinas yr *oedd* gwr Duw ynddi.

11 ¶ Ac fel yr oeddynt yn myned i riw y ddinas; hwy a gawsant langcesau yn dyfod allan i dynnu dwfr; ac a ddywedasant wrth-ynt, A yw y gweledydd yma?

12 Hwytthau a'u hattebasant hwynt, ac a ddywedasant, Ydyw; wele *efe* o'rh flaen: brysis yr awr hon: canys heddyw y daeth efe i'r ddinas; o herwydd aberth *sydd* heddyw gan y bobl yn yr uchelfa.

13 Pan ddeloch gyntaf i'r ddinas, chw'i a'i ceuwch ef, cyn ei fyned i fyru i'r uchelfa i fwytta: canys ni fwytty y bobl hyd oni ddelo *efe*, o herwydd *efe* a feudiga yr aberth; ar ol hynny y bwytty y rhai a wahoddwyd: am hynny ewch i fyru; canys ynghylch y pryd hwn y ceuwch ef.

14 A hwy a aethant i fyru i'r ddinas: a phan ddaethant i ganol y ddinas, wele, Samuel yn dyfod i'w cyfarfod, i fyned i fyru i'r uchelfa.

15 ¶ A'r *ARGLWYDD* a fynegasai y'nghlôst Samuel, ddiwrnod cyn dyfod Saul, gan ddywedyd.

16 Ynghylch y pryd *hwn* y fory yr anfonaf attat ti wr o wlad Benjamin; a thi a'i henneni ef yn flaenor ar fy mhobl Israel, ac efe a wared fy mhobl o law y Philistiaid: canys edrychais ar fy mhobl; o herwydd daeth eu gwaedd attaf.

17 A phan ganfu Samuel Saul, yr *ARGLWYDD* a ddywedodd wrtho ef, Wele y gwr am yr hwn y dywedais wrthynt: croswa a lywodraetha ar fy mhobl.

18 Yna Saul a nesodd at Samuel y'nghanol y porth, ac a ddywedodd, Mynega i mi, atolwg, pa le yma y *mae* ty y gweledydd.

19 A Samuel a atebodd Saul, ac a ddywedodd, Myfi *yw* y gweledydd: dos i fyru o'm blaen i'r uchelfa; canys bwyttwch gyd â myfi heddyw: a mi a'th ollyngaf y bore, ac a fynegaf i ti yr hyn oll y *sydd* yn dy galon.

20 Ac am yr asenod a gyfngollasant er ys tridiau, na ofala am danynt; canys cafwyd hwynt. Ac i bwy y *mae* holl bethau dymunol Israel? onid i ti, ac i holl dy dy dad?

21 A Saul a atebodd ac a ddywedodd, Onid mab Jemini *ydyf* fi, o'r lleiaf o lwythau Israel? a'm teulu *sydd* leiaf o holl deuluoedd llwyth Benjamin? a phaham y dywedi wrthyf y modd hyn?

22 A Samuel a gymmerth Saul a'i lange, ac a'u dug hwynt i'r ystafell, ac a roddodd iddynt le o flaen y gwahoddedigion; a hwy *oeddynt* ynghylch dengwr ar hugain.

23 A Samuel a ddywedodd wrth y côg, Moes y rhan a roddais attat ti, am yr hon y dywedais wrthynt, Cadw hon gyd â thi.

24 A'r côg a gyfododd yr yagwyddog, a'r hyn *oedd* arni, ac a'i gosododd ger bron Saul. A Samuel a ddywedodd, Wele, yr hyn a adawyd; gosod ger dy fron, a bwyttta: canys hyd y pryd hwn y cadwyd ef i ti, er pan ddywedais, Y bobl a wahoddais i. A bwyttodd Saul gyd â Samuel y dydd hwnnw.

25 ¶ A phan ddaegynasant o'r uchelfa i'r ddinas, Samuel a ymddiddanodd â Saul ar ben y ty.

26 A hwy a gyfodasant yn fore: ac ynghylch codiad y wawr, galwodd Samuel ar Saul i ben

y ty, gan ddywedyd, Cyfod, fel y'th hebryngwyf ymaith. A Saul a gyfododd, ac efe a Samuel a seithant ill dau allan.

27 Ac fel yr oeddynt yn myned i waered i gwrr eithaf y ddinas, Samuel a ddywedodd wrth Saul, Dywed wrth y llange am fyned o'n blaen ni (felly yr aeth efe) ond sâf di yr awr hon, a mynegaf i ti air Duw.

PENNOD X.

1 Samuel yn enneinio Saul; 2 ac yn ei sicrhau ef trwy dri arwydd. 9 Troi calon Saul; ac yntau yn prophwydo. 14 Yn cotu chwedl y frenhiniaeth rhag ei ewythr. 17 Dewis Saul trwy goelbren ym Mispah. 26 Amryw feddyiatu ei ddeiliaid am dano ef.

YNA Samuel a gymmerodd phloiaid o olew, ac a'i tywalltodd ar ei ben ef, ac a'i cusanodd ef; ac a ddywedodd, Onid yr ARGWYDD a'th enneiniodd di yn flaenor ar ei etifeddiaeth?

2 Pan elych di heddwy oddi wrthyf, yna y cai ddau wr wrth fedd Bahek, yn nherfyn Benjamin, yn Selah: a hwy a ddywedant wrthyf, Cafwyd yr asenod yr aethost i'w ceisio: ac wele, dy dad a ollyngodd heibio chwedl yr asenod, a gofalu y mae am danoch chwi, gan ddywedyd, Beth a wnaef am fy mab?

3 Yna yr âi di ym mhellach oddi yno, ac y deui hyd wastadedd Tabor: ac yno y'th gwyferydd tri wŷr yn myned i fynu at Dduw i Bethel; yn un dwyn tri o fynnod, ac un yn dwyn tair torth o fara, ac un yn dwyn costrelaid o win.

4 A hwy a gyfarchant well i ti, ac a roddant i ti ddwy dorth o fara; y rhai a gymmeri o'u llaw hwynt.

5 Ar ol hynny y deui i fryn Duw, yn yr hwn y mae seyllfa y Philistiaid: a phan ddelych yno i'r ddinas, ti a gyfarfyddi â thyrfa o brophwydi yn disgyn o'r uchelfa, ac o'u blaen hwynt nabl, a thympan, a phibell, a thelyn; a hwythau yn prophwydo.

6 Ac yspryd yr ARGWYDD a ddaw arnat ti; a thl a brophwydi gyd â hwynt, ac a droir yn wr arall.

7 A phan ddelo yr argoelion hyn i ti, gwna fel y byddo yr achos: canys Duw sydd gyd â thl.

8 A dos i waered o'm blaen i Gilgal; ac wele, mi a ddeuaf i waered ettat ti, i offrymu offrymmau poeth, ac i aberthu ebyrth hédd: aros am danaf saith niwrnod, hyd oni ddelwyf attat, a mi a hysbysaf i ti yr hyn a wnelych.

9 ¶ A phan drodd efe ei gefn i fynd oddi wrth Samuel, Duw a roddodd iddo galon arall: a'r holl argoelion hynny a ddaethant y dydd hwnnw i ben.

10 A phan ddaethant yno i'r bryn, wele, finta i o brophwydi yn ei gyfarfod ef; ac yspryd Duw a ddaeth arno yntau, ac efe a brophwydodd yn eu mysg hwynt.

11 A phawb a'r a'i hadwaenai ef o'r blaen a edrychasant; ac wele, efe gyd â'r prophwydi yn prophwydo. Yna y bobl a ddywedasant bawb wrth eu gilydd, Beth yw hyn a ddaeth i fab Cis? A ydyw Saul hefyd ym mysg y prophwydi?

12 Ac un oddi yno a attebodd, ac a ddywedodd, Etto pwy yw eu tad hwy? Am hynny yr aeth yn ddifareb, A ydyw Saul hefyd ym mysg y prophwydi?

13 Ac wedi darfod iddo brophwydo, efe a ddaeth i'r uchelfa.

14 ¶ Ac ewythr Saul a ddywedodd wrtho ef, ac wrth ei lange ef, I ha le yr aethoch? Ac efe a ddywedodd, I geisio yr asenod: a

phan welsom nas caid, ni a ddaethom at Samuel.

15 Ac ewythr Saul a ddywedodd, Mynega, attolwg, i mi, beth a ddywedodd Samuel wrthyf chwi.

16 A Saul a ddywedodd wrth ei ewythr, Gan fynegi mynegodd i ni fod yr asenod wedi eu cael. Ond am chwedl y frenhiniaeth, yr hwn a ddywedasai Samuel, nid ynganodd efe wrtho.

17 ¶ A Samuel a alwodd y bobl ynghyd at yr ARGWYDD i Mispah;

18 Ac a ddywedodd wrth feibion Israel, Fel hyn y dywedodd ARGWYDD Dduw Israel; Myfi a ddygais i fynu Israel o'r Aipht, ac a'ch gwaredais chwi o law yr Aiphtiaid, ac o law yr holl deyrnasoedd, a'r rhai a'ch gor-thryasant chwi.

19 A chwi heddwy a wrthodasoch eich Duw, yr hwn sydd yn eich gwared chwi oddi wrth eich holl ddrygyd, a'ch heblai; ac a ddywedasoch wrtho ef, *Nid felly*; eithr gosod arnom ni frenhin. Am hynny sefuch yr awr hon ger bron yr ARGWYDD wrth eich llwythau, ac wrth eich miloedd.

20 A Samuel a barodd i holl lwythau Israel nesau: a daliwyd lwyth Benjamin.

21 Ac wedi iddo beri i lwyth Benjamin nesau yn ol eu teuluoedd, daliwyd teulu Matri; a Saul mab Cis a ddaliwyd: a phan geisiant ef, nis caid ef.

22 Am hynny y gofynasant etto i'r ARGWYDD, a ddeuaf y gwyr yno etto. A'r ARGWYDD a ddywedodd, Wele, efe yn ym-guddio ym mhllith y dodrefn.

23 A hwy a redasant, ac a'i cyrchasant ef oddi yno. A phan safodd y'nghanol y bobl, yr oedd efe o'i ysgwydd i fynu yn uwch na'r holl bobl.

24 A dywedodd Samuel wrth yr holl bobl, A welwch chwi yr hwn a ddewisodd yr ARGWYDD, nad oes neb tebyg iddo ym mysg yr holl bobl? A'r holl bobl a floeddiasant, ac a ddywedasant, Byw fyddo y brenhin.

25 Yna Samuel a draethodd gyfraith y deyrnas wrth y bobl, ac a'i hysgrifonodd mewn llyfr, ac a'i gosododd ger bron yr ARGWYDD. A Samuel a ollyngodd ymaith yr holl bobl, bob un i'w dy.

26 ¶ A Saul hefyd a aeth i'w dy ei hun i Gibeah; a byddin o'r rhai y cyffyrddasai Duw â'u calon, a aeth gyd âg ef.

27 Ond meibion Belial a ddywedasant, Pa fodd y gwared hwn ni? A hwy a'i dirmygasant ef, ac ni ddygasant arneg iddo ef. Eithr ni chymmerodd efe arno glywed hyn.

PENNOD XI.

1 Nahas yn cynnyg i wŷr Jabes Gilead ammodau gwaradwyddus. 4 Hwyrthau yn anfon cenhadon, ac yn cael cynnorthyw gan Saul. 12 Yntau wrth hynny yn cael ei gadarnhau, ac adnewyddu ei frenhiniaeth.

YNA Nahas yr Ammoniad a ddaeth i fynu, ac a wersylodd yn erbyn Jabes Gilead: a holl wŷr Jabes a ddywedasant wrth Nahas, Gwna gyfammod â ni, ac ni a'th wasanaethwn di.

2 A Nahas yr Ammoniad a ddywedodd wrthynt, Dan yr ammod hwn y cyffanmodaf â chwi; i mi gael tynnu pob llygad dehau i chwi, fel y gosodwyf y gwaradwydd hwn ar holl Israel.

3 A henuriaid Jabes a ddywedasant wrtho, Caniatâ i ni saith niwrnod, fel yr anfonom genhadau i holl derfynau Israel: ac oni bydd a'n gwaredo, ni a ddeuwn allan attat ti.

4 ¶ A'r cenhadau a ddaethant i Gibeah

Saul, ac a adroddasant y geiriau lle y clybu y bobl. A'r holl bobl a ddyrchafasant eu llef, ac a wylasant.

5 Ac wele, Saul yn dyfod ar ol y gwartheg o'r maes. A dywedodd Saul, Beth sydd yn peri i'r bobl wylu? Yna yr adroddasant iddo eiriau gwyr Jabes.

6 Ac yspryd Duw a ddaeth ar Saul, pan glybu efe y geiriau hynny; a'i ddigofaint ef a ennynodd yn ddirfawr.

7 Ac efe a gymmerth bwr o ychain, ac a'u drylliodd, ac a'u danfonodd trwy holl deyrnau Israel yn llaw y cenhadau; gan ddywedyd, Yr hwn nid elo ar ol Saul, ac ar ol Samuel, fel hyn y gwneir i'w wartheg ef. Ac ofn yr ARLWYDD a syrthiodd ar y bobl, a hwy a ddaethant allan yn unfryd.

8 A phan gyfrifodd efe hwynt yn Bezec, meibion Israel oedd dri chan mil, a gwyr Judah yn ddeng mil ar hugain.

9 A hwy a ddywedasant wrth y cenhadau a ddaethat, Fel hyn y dywedwch wrth wyr Jabes Gilead; Y fory, erbyn gwresogi yr haul, bydd i chi ymward. A'r cenhadau a ddaethant ac a fynegasant hynny i wrf Jabes; a hwythau a lawenychasant.

10 Am hynny gwyr Jabes a ddywedasant, Y fory y deunw allan atoch chi; ac y gwnebwch ini yr hyn oll a weloch yn dda.

11 A bu ddamnoeth i Saul osod y bobl yn dair byddin; a hwy a ddaethant i ganol y gweryll yn y wylidwriseth fore, ac a laddasant yr Ammoniaid nes gwresogi o'r dydd: a'r gweddillion a wasgarwyd, fel na thrigodd o honynt ddau ynghyd.

12 ¶ A dywedodd y bobl wrth Samuel, Pwy yw yr hwn a ddywedodd, A deyrnass Saul arnom ni? moeswch y gwyr hynny, fel y rhoddom hwynt i farwolaeth.

13 A Saul a ddywedodd, Ni roddir neb i farwolaeth heddyw: canys heddyw y gwnaeth yr ARLWYDD ymwared yn Israel.

14 Yna Samuel a ddywedodd wrth y bobl, Dewch, fel yr elom i Gilgal, ac yr adnewyddom y frenhiniseth yno.

15 A'r holl bobl a aethant i Gilgal; ac yno y gwnaethant Saul yn frenhin, ger bron yr ARLWYDD yn Gilgal: a hwy a aberthasant yno ebyrth hédd ger bron yr ARLWYDD. A Saul a lawenychodd yno, a holl wfr Israel, yn ddirfawr.

PENNOD XII.

1 Samuel yn tystiolaethu ei ddiniwediwydd, 6 ac yn ceryddu anniolchgarwch y bobl: 16 yn eu dychrynu hwynt d'haranau yn amser cynhauf; 20 ac yn eu cyturo hwy d' thru-garedd Duw.

A SAMUEL a ddywedodd wrth holl Israel, Wele, gwrandawrals ar eich llais yn yr hyn oll a ddywedasant wrthyf, a goeodais frenhin arnoch.

2 Ac yr awr hon, wele, y frenhin yn rhodio o'ch blaen chi: a minnau a heneiddiais, ac a benwynnais; ac wele, fy meibion hwythau gyd i chi: a minnau a roddiais o'ch blaen chi o'm mebyd hyd y dydd hwn.

3 Wele fi; tystiolaethwch i'm herbyn ger bron yr ARLWYDD, a cher bron ei enneinlog: ych pwy a gymmerais? neu asyn pwy a gymmerais? neu pwy a dwyllais? neu pwy a orthymmais i? neu o law pwy y cymmerais wobr, i ddallu fy llygaid ag ef? a mi a'i talaf i chi.

4 A hwy a ddywedasant, Ni thwyllast ni, ni orthymmaist ni ohwaith, ac ni chymmerast ddim o law neb.

5 Dywedodd yntau wrthynt, Yr ARLWYDD

sydd dyst yn eich erbyn chi, ei enneinlog ef hefyd sydd dyst y dydd hwn, na chwastoch ddim yn fy llaw i. A'r bobl a ddywedasant, Tyst ydychi.

6 ¶ A Samuel a ddywedodd wrth y bobl, Yr ARLWYDD yw yr hwn a fawrhodd Moses ac Aaron, a'r hwn a ddug i fynu eich tadau chi o dir yr Aiph.

7 Yn awr gan hynny sefwich, fel yr ymresymwyf i chi ger bron yr ARLWYDD, am holl gyfiawnderau yr ARLWYDD, y rhai a wnaeth efe i chi ac i'ch tadau.

8 Wedi i Jacob ddyfod i'r Aiph, a gweiddi o'ch tadau chi ar yr ARLWYDD, yna yr ARLWYDD a anfonodd Moses ac Aaron; a hwy a ddywedant eich tadau chi o'r Aiph, ac a'u cyfiant hwy yn y lle hwn.

9 A phan anghofasant yr ARLWYDD eu Duw, efe a'u gwerthodd hwynt i law Sesar, tywysog milwrnaeth Haeor, ac i law y Philistiaid, ac i law brenhin Moab; a hwy a ymladdasant i'w herbyn hwynt.

10 A hwy a waeddasant ar yr ARLWYDD, ac a ddywedasant, Pechasom, am i ni wrthod yr ARLWYDD, a gwasanasthu Bealim ac Astaroth: er hynny gwared ni yr awr hon o law ein gelynic, a nynt a'ch wasanasthu di.

11 A'r ARLWYDD a anfonodd Jerubbaal, a Bedan, a Jephthah, a Samuel, ac a'ch gwaredodd chi o law eich gelynic o amgylch, a chi a breswylasoch yn ddiogel.

12 A phan weloch fod Nabas brenhin meibion Ammon yn dyfod yn eich erbyn, dywedasant wrthyf, Nag e; ond brenhin a deyrnass arnom ni; a'r ARLWYDD eich Duw yn frenhin i chi.

13 Ac yn awr, wele y brenhin a ddewiasoch chi, a'r hwn a ddymunasoch: ac wele, yr ARLWYDD a roddes frenhin arnoch chi. 14 Os ofnwch chi yr ARLWYDD, a'i wasanasthu ef, a gwrando ar ei lais, heb anuddhau gair yr ARLWYDD; yna y byddwch chi, a'r brenhin hefyd a deyrnass arnoch, ar ol yr ARLWYDD eich Duw.

15 Ond os chi ni wrandawrals ar lais yr ARLWYDD, eithr anuddhau gair yr ARLWYDD; yna y bydd llaw yr ARLWYDD yn eich erbyn chi, fel yn erbyn eich tadau.

16 ¶ Sefwich gan hynny yn awr, a gwelwch y peth mawr hyn a wna yr ARLWYDD o flaen eich llygaid chi.

17 Onid cynhauf gwenith yw heddyw? Galwaf ar yr ARLWYDD; ac efe a ddyry daranau, a gwlaw: fel y gwybyddoch ac y gweloch, mai mawr yw eich drygioni chi yr hwn a wnaethoch yngolwg yr ARLWYDD, yn gofyn i chi frenhin.

18 Felly Samuel a alwodd ar yr ARLWYDD; a'r ARLWYDD a roddodd daranau a gwlaw y dydd hwnnw: a'r holl bobl a ofnodd yr ARLWYDD a Samuel yn ddirfawr.

19 A'r holl bobl a ddywedasant wrth Samuel, Gweiddia dros dy wladon ar yr ARLWYDD dy Duw, fel na byddom feirw: canys chwastegasom ddrygioni ar ein holl bechodau, wrth geisio i ni frenhin.

20 ¶ A dywedodd Samuel wrth y bobl, Nae ofnwch; chi a wnaethoch yr holl ddrygioni hyn: etto na ehillwch oddi ar ol yr ARLWYDD, ond gwasanasthewch yr ARLWYDD eich holl galon;

21 Ac na chihlloch: canys felly yr dech ar ol oferedd, y rhai ni lesant, ac ni'ch gwaredant; canys ofer ydychi hwy.

22 Canys ni wrthyd yr ARLWYDD ei bobl, er mwyn ei enw mawr: o herwydd rhyngodd bodd i'r ARLWYDD eich gwneuthur chi yn bobl iddo ei hun.

23 A minnau, na atto Duw i mi bechu yn erbyn yr ARGLWYDD, trwy beidio â gweddio dros eich: eithr dysgaf i chwi y ffordd dda ac uniawn.

24 Yn unig ofnwch yr ARGLWYDD, a gwasanethwch ef mewn gwirionedd â'ch holl galon: canys gwelwch faint a wnaeth efe eroch.

25 Ond os dilynwch ddrygioni, chwi a'ch brenhin a ddifethir.

PENNOD XIII.

1 *Deuis fyddin Saul. 3 Saul yn gahw yr Hebreaid i Gilgal yn erbyn y Philistiaid, y rhai y tarwasa Jonathan eu sefyllfa. 5 Mawr lu y Philistiaid. 6 Cyfyngdra yr Israeliaid. 8 Saul yn blino yn aros am Samuel, ac yn aberthu. 11 Samuel yn ei geryddau ef. 17 Tair byddin anrhaith y Philistiaid. 19 Dyfais y Philistiaid, na ddiweddent un gŵf yn Israel.*

SAUL a deyrnasodd un flwyddyn; ac wedi iddo deyrnasu ddywyddedd ar Israel, 2 Saul a ddeiwosodd iddo dair mil o Israel; dwy fl oedd gyd â Saul ym Michmas ac ym mynydd Bethel, a mil oedd gyd â Jonathan yn Gibeath Benjamin: a'r bobl eraill a anfonodd efe bawb i'w babbell ei hun.

3 A Jonathan a darawodd sefyllfa y Philistiaid, yr hon oedd yn Geba: a chlybu y Philistiaid hynny. A Saul a ganodd mewn udgorn trwy yr holl dir, gan ddywedyd, Clywed yr Hebreaid.

4 A holl Israel a glywsant ddywedyd daro o Saul sefyllfa y Philistiaid, a bod Israel yn ffaidd gan y Philistiaid: a'r bobl a ymgasglodd ar ol Saul i Gilgal.

5 ¶ A'r Philistiaid a ymgynnullasant, i ymladd âg Israel, deng mil ar hugain o gerbydau, a chwe mil o wŷr meirch, a phobl eraill cyn amled a'r tywod sydd ar fin y môr. A hwy a ddaethant i fynu, ac a wersyllasant ym Michmas, o du y dwyrain i Bethafen.

6 Pan welodd gwŷr Israel fod yn gyfyng arnynt (canys gwsgasid ar y bobl) yna y bobl a ymguddiasant mewn ogofeydd, ac mewn dryysni, ac mewn creigiau, ac mewn tyrau, ac mewn pydwau.

7 A rhai o'r Hebreaid a aethant dros yr Iorddonen, i dir Gad a Gilead: a Saul oedd etto yn Gilgal, a'r holl bobl a aethant ar ei ol ef dan grynu.

8 ¶ Ac efe a arhosodd saith niwrnod, hyd yr amser gosodedig a nodasai Samuel. Ond ni ddaeth Samuel i Gilgal, ac a wniwasgarodd oddi wrtho ef.

9 A Saul a ddywedodd, Dygwch attaf fi boeth-offrwm, ac offrymmau hedd. Ac efe a offrymmodd y poeth-offrwm.

10 Ac wedi darfod iddo offrymmy y poeth-offrwm, wele, Samuel a ddaeth: a Saul a aeth allan i'w gyfarfod ef, ac i gyfarfod gwell iddo.

11 ¶ A dywedodd Samuel, Beth a wnaethot ti? A Saul a ddywedodd, O herwydd gwelod o honof i'r bobl ym wasgaru oddi wrthyf, ac na ddaethost dithau o fewn y dyddiau gosodedig, ac i'r Philistiaid ymgasglu i Michmas;

12 Am hynny y dywedais, y Philistiaid yn awr a ddeuant i waered attaf fi i Gilgal, ac ni weddiais ger bron yr ARGLWYDD: am hynny yr anturiais i, ac yr offrymmais boeth-offrwm.

13 A Samuel a ddywedodd wrth Saul, Ynfyd y gwnaethost: ni chedwaist orchymyn yr ARGLWYDD dy DDUW, yr hwn a orchymynodd efe i ti: canys yr ARGLWYDD yn awr a gadarnhasai dy frenhiniaeth di ar Israel yn dragywydd.

14 Ond yn awr ni saif dy frenhiniaeth di: yr ARGLWYDD a geisiodd iddo wr wrth fodd ei galon ei hun: yr ARGLWYDD hefyd a orchymynodd iddo fod yn flaenor ar ei bobl; o herwydd na chedwaist ti yr hyn a orchymynodd yr ARGLWYDD i ti.

15 A Samuel a gyfododd, ac a aeth i fynu o Gilgal i Gibeath Benjamin: a chyfrifodd Saul y bobl a gafwyd gyd âg ef, ynghylch chwe chant o wŷr.

16 A Saul a Jonathan ei fab, a'r bobl a gafwyd gyd â hwynt, oedd yn aros yn Gibeath Benjamin; a'r Philistiaid a wersyllasant ym Michmas.

17 ¶ A daeth allan o wersyll y Philistiaid anrheithwyr, yn dair byddin: un fyddin a drodd tu a ffordd Ofrah, tu a gwlad Saul; 18 A'r fyddin arall a drodd tu a ffordd Bethoron; a'r drydedd fyddin a drodd tu a ffordd y teryn sydd yn edrych tu a'r dyffryn Seboim, tu a'r anialwch.

19 ¶ Ac ni chaid gŵf trwy holl wlad Israel: canys dywedasai y Philistiaid, Rhag gwnaethur o'r Hebreaid gleddyfau neu wayffyn.

20 Ond holl Israel a aent i waered at y Philistiaid, i flaenlymmu bob un ei swch, a'i gwlitwr, a'i fwyell, a'i gaib.

21 Ond yr oedd llif-ddur i wneuthur min ar y ceibiau, ac ar y cylltyrau, ac ar y pigffyrch, ac ar y bwyell, ac i flaenlymmu y symblyau.

22 Felly yn nydd y rhyfel ni chaed na chleddyf na gwayffron yn llaw yr un o'r bobl oedd gyd â Saul a Jonathan, ond a gaed gyd â Saul a Jonathan ei fab.

23 A sefyllfa y Philistiaid a aeth allan i fwch Michmas.

PENNOD XIV.

1 *Jonathan, heb wybod i'w dad, ac i'r offeiriad a'r bobl, yn myned ac yn taro amddiffynfa y Philistiaid yn rhyfoddol. 15 Dychryn Duw yn eu gyrru hwynt i ladd eu gilydd. 17 Saul, heb aros am ateb yr offeiriad, yn gosod arnynt. 21 Yr Hebreaid caethion, a'r Ierusalemiaid oedd yn llechu, yn troi yn eu herbyn hwy. 24 Ehuad adduned Saul yn rhyystro yr oruchaeth. 32 Saul yn gwaohardd i'r bobl fuzytia gwael: 35 ac yn adellu allor. 36 Y bobl yn achub Jonathan, wedi ei ddal wrth goobren. 47 Cryfder Saul a'i deulu.*

A BU ddyddgwaith i Jonathan mab Saul ddywedyd wrth y llange oedd yn dwyn ei arfau ef, Tyred, ac awn drosodd i amddiffynfa y Philistiaid, yr hon sydd o'r tu hwnt: ond ni fynegodd efe i'w dad.

2 A Saul a arhosodd i'w nghwrr Gibeath, dan bren pomgranad, yr hwn oedd ym Migron: a'r bobl oedd gyd âg ef oedd ynghylch chwe chanwŷr;

3 Ac Ahiah mab Ahitub, brawd Iehabod, mab Phineas, mab Eli, offeiriad yr ARGLWYDD yn Siloh, oedd yn gwisgo ephod. Ac ni wyddai y bobl i Jonathan fyned ymaith.

4 ¶ A rhwng y bylchau, lle ceisiodd Jonathan fyned drosodd at amddiffynfa y Philistiaid, yr oedd craig serth o'r naill du i'r bwch, a chraig serth o'r tu arall i'r bwch; ac enw y naill oedd Boses, ac enw y llall Seneh.

5 A safiad y naill oedd oddi wrth y gogledd ar gyfer Michmas, a'r llall oddi wrth y deheu ar gyfer Gibeath.

6 A dywedodd Jonathan wrth y llange oedd yn dwyn ei arfau ef, Tyred, ac awn drosodd i amddiffynfa y rhai dienwadedig hyn; nid hwyrach y gweithia yr ARGLWYDD gyd â ni: canys nid oes rwystr i'r ARGLWYDD waredu trwy lawer neu trwy ychydig.

7 A'r hwn oedd yn dwyn ei arfau ef a ddywedodd wrtho, Gwna yr hyn oll sydd yn dy

galon: cerdda rhagot; wele, fi gyd â thi fel y mynno dy galon.

8 Yna y dywedodd Jonathan, Wele, ni a awn trosodd at y gwyr hyn, ac a ymddangoswn iddynt.

9 Os dywedant fel hyn wrthym, Arhoswch nes i ni ddyfod attoch chiwi; yna y safwn yn ein lle, ac nid awn i fynu attynt hwy.

10 Ond os fel hyn y dywedant, Deuwch i fynu attom ni; yna yr awn i fynu: canys yr ARGWLWYDD a'u rhoddodd hwynt yn ein llaw ni; a hyn fydd yn argoel i ni.

11 A hwy a ymddangosasant ill dau i amddiffynfa y Philistiaid. A'r Philistiaid a ddywedasant, Wele yr Hebreaid yn dyfod allan o'r tyllau y llechasant ynddynt.

12 A gwyr yr amddiffynfa a atebasant Jonathan, a'r hwn oedd yn dwyn ei arfau, ac a ddywedasant, Deuwch i fynu attom ni, ac ni a ddangoswn beth i chiwi. A dywedodd Jonathan wrth yr hwn oedd yn dwyn ei arfau, Tyred i fynu ar fy ol: canys yr ARGWLWYDD a'u rhoddes hwynt yn llaw Israel.

13 A Jonathan a ddringodd i fynu ar ei ddywylaw, ac ar ei draed; a'r hwn oedd yn dwyn ei arfau ar ei ol. A hwy a syrthiasant o faen Jonathan: ei yswain hefyd oedd yn lladd ar ei ol ef.

14 A'r lladdfa gyntaf honno a wnaeth Jonathan a'r hwn oedd yn dwyn ei arfau, oedd ynghylch ugeinwr, megis o fewn ynghylch hamer cyfer dau ychain o dir.

15 A bu frau yn y gwersyll, yn y maes, ac ym mysg yr holl bobl: yr amddiffynfa a'r anrheithwyr hwythau hefyd a ddychrynasant; y ddacar hefyd a grynnodd; a bu dychryn Duw.

16 A gwylwyr Saul yn Gibeath Benjamin a edrychasant; ac wele, y llawys yn ymwagaru, ac yn myned dan ymgoro.

17 Yna y dywedodd Saul wrth y bobl oedd gyd âg ef, Gyfrifwch yn awr, ac edrychwch pwy a aeth oddi wrthym ni. A phan gyfrifasant, wele, Jonathan a chludydd ei arfau nid oeddym yno.

18 A Saul a ddywedodd wrth Ahiah, Dwg yma arch Duw. (Canys yr oedd arch Duw y pryd hwnnw gyd â meibion Israel)

19 ¶ A thra yr ydoedd Saul yn ymddiddan â'r offeiriad, y terfysg, yr hwn oedd yng ngwersyll y Philistiaid, gan fyned a aeth, ac a anghwanegodd. A Saul a ddywedodd wrth yr offeiriad, Tynn attat dy law.

20 A Saul a'r holl bobl oedd gyd âg ef a ymgynullasant, ac a ddaethant i'r rhyfel: ac wele, gleddyf pob un yn yrbyni ei gyfnesaf; a dynstr mawr iawn oedd yno.

21 Yr Hebreaid hefyd, y rhai oedd gyd â'r Philistiaid o'r blaen, y rhai a aethant i fynu gyd â hwynt i'r gwersyll o'r wlad oddi amgylch, hwythau hefyd a droisiant i fod gyd â'r Israeliaid oedd gyd â Saul a Jonathan.

22 A holl wyr Israel, y rhai oedd yn llechu ym mynydd Ephraim, a glywsant ffoi o'r Philistiaid; hwythau hefyd a'u herlidiasant hwy o'u hol yn y rhyfel.

23 Felly yr achubodd yr ARGWLWYDD Israel y dydd hwnnw: a'r ymladd a aeth drosodd i Beth-afen.

24 ¶ A gwyr Israel oedd gyfyng arnynt y dydd hwnnw: o herwydd tyngheddiasai Saul y bobl, gan ddywedyd, Melldigedig fyddo y gwr a fwyttâo fywd hyd yr hwyr, fel y ddiarwyf ar fy ngelymion. Felly nid archwachtodd yr un o'r bobl ddim bwyd.

25 A'r rhai o'r holl wlad a ddaethant i goed, Be yr oedd mel ar hyd wyneb y tir.

26 A phan ddaeth y bobl i'r coed, wele y

mel yn diferu; etto ni chododd un ei law at ei enau; canys ofnodd y bobl y llw.

27 Ond Jonathan ni chlywsai pan dyngheddiasai ei dad ef y bobl: am hynny efe a estynodd ffisen y wialen oedd yn ei law, ac a'i gwlychodd yn nill y mel, ac a drodd ei law at ei enau; a'i llygaid a oleuasant.

28 Yna un o'r bobl a atebodd, ac a ddywedodd, Gan dynghedu y tynghedodd dy dad y bobl, gan ddywedyd, Melldigedig fyddo y gwr a fwyttâo fywd heddyw. A'r bobl oedd luddedig.

29 Yna y dywedodd Jonathan, Fy nhad a flinodd y wlad. Gwelwch yn awr fel y goleuodd fy llygaid i, o herwydd i mi archwaethu ychydig o'r mel hwn:

30 Pa faint mwy, pe bwyttasai y bobl yn ddiwaraful heddyw o anrhaith eu gelymion, yr hon a gawsant hwy? oni buasai yn awr fwy y lladdfa ym mysg y Philistiaid?

31 A hwy a darwasant y Philistiaid y dydd hwnnw o Michmas hyd Ajalon: a'r bobl oedd ddiffygiol iawn.

32 A'r bobl a ruthrodd at yr anrhaith, ac a gymmerasant ddefaid, a gwartheg, a lloi, ac a'u lladdasant ar y ddacar: a'r bobl a'u bwyttâodd gyd â'r gwaed.

33 ¶ Yna y mynegasant hwy i Saul, gan ddywedyd, Wele, y bobl sydd yn pechu yn erbyn yr ARGWLWYDD, gan fwyta ynghyd â'r gwaed. Ac efe a ddywedodd, Troseidasoch: treiglwch attaf fi heddyw faen mawr.

34 Dywedodd Saul hefyd, Ymwagerwch ym mysg y bobl, a dywedwch wrthynt, Dygwch attaf fi bob un ei ych, a phob un ei lwdn dafad, a lleddwch hwynt yma, a bwyttwch; ac na phechwch yn erbyn yr ARGWLWYDD, gan fwyta ynghyd â'r gwaed. A'r bobl oll a ddygasant bob un ei ych yn ei law y noswaith honno, ac a'u lladdasant yno.

35 A Saul a adeiladodd allor i'r ARGWLWYDD. Hon oedd yr allor gyntaf a adeiladodd efe i'r ARGWLWYDD.

36 ¶ A dywedodd Saul, Awn i waered ar ol y Philistiaid liw nos, ac anrheithiwn hwynt hyd oni oleuo y bore, ac na adawn un o honynt. Hwythau a ddywedasant, Gwna yr hyn oll fyddo da yn dy olwg. Yna y dywedodd yr offeiriad, Nesawn yma at Dduw.

37 Ac ymofynnodd Saul a Duw, A ff fi i waered ar ol y Philistiaid? a roddi di hwynt yn llw Israel? Ond nid atebodd efe ef y dydd hwnnw.

38 A dywedodd Saul, Dyneswch yma holl bennaethiaid y bobl: mynnwch wybod hefyd, ac edrychwch ym mhwy y bu y pechod hwn heddyw.

39 Canys, megis mai byw yr ARGWLWYDD, yr hwn sydd yn gwaredu Israel, pe byddai hyn yn Jonathan fy mab, dâu y llwyr-roddir ef i farwolaeth. Ac nid atebodd neb o'r holl bobl ef.

40 Yna y dywedodd efe wrth holl Israel, Chiwi a fyddwch ar y nail du; minnau hefyd a Jonathan fy mab fyddwn ar y tu arall. A dywedodd y bobl wrth Saul, Gwna a fyddo da yn dy olwg.

41 Am hynny y dywedodd Saul wrth ARGWLWYDD Dduw Israel, Dod oleufynag. A daliwyd Jonathan a Saul: ond y bobl a ddiangodd.

42 Dywedodd Saul hefyd, Bwriwch goelbren rhyngof fi a Jonathan fy mab. A daliwyd Jonathan.

43 Yna y dywedodd Saul wrth Jonathan, Mynega i mi beth a wnaethost. A Jonathan a fynegodd iddo, ac a ddywedodd, Gan archwaethu yr archwaethais ychydig o fêl at

faen y walen oedd yn fy llaw; ac wele, a fyddaf fi farw?

44 Dywedodd Saul hefyd, Felly gwneid Duw i mi, ac felly chwanged, ond gan farw y byddi di farw, Jonathan.

45 A dywedodd y bobl wrth Saul, A leddir Jonathan, yr hwn a wnaeth yr ymwared mawr hyn yn Israel? Na atto Duw: *fel mai byw yr ARLWYDD*, ni syrth un o wallt ei ben e'i r' ddaear; canys gyd â Duw y gweithiodd eife heddyw. A'r bobl a waredasant Jonathan, fel na laddwyd ef.

46 Yna Saul a aeth i fynu oddi ar ol y Philistiaid: a'r Philistiaid a aethant i'w lle eu hun.

47 ¶ Felly y cymmerodd Saul y frenhiniaeth ar Israel; ac a ymladdodd yn erbyn ei holl elynion oddi amgylch, yn erbyn Moab, ac yn erbyn meibion Ammon, ac yn erbyn Edom, ac yn erbyn brenhinoedd Sobah, ac yn erbyn y Philistiaid: ac yn erbyn pwyr bynnaig yr wynebodd, efe a orchfygodd.

48 Cynullodd Iu hefyd, a tharawodd Amalec; ac a waredodd Israel o law ei anrheithwyr.

49 A meibion Saul oedd Jonathan, ac Issui, a Malci-sua. *Dyma* enwau ei ddwy ferched ef: enw yr hynaf oedd Merab, ac enw yr ieuafaf Michal.

50 Ac enw gwraig Saul oedd Ahinoam merch Ahimaas: ac enw tywysog ei filwriaeth ef oedd Abner mab Ner, ewythr frawd ei dad i Saul.

51 Cis hefyd oedd dad Saul; a Ner tad Abner oedd fab Abiel.

52 A bu ryfel caled yn erbyn y Philistiaid holl ddyddiau Saul: a phan welai Saul wr glew a nerthol, efe a'ly cymmerai atto ei hun.

PENNOD XV.

1 *Samuel yn danfon Saul i ddinystrio Amalec.* 9 Yntau yn arbed y Ceneaid, 8 ac Agag, a'r hyn goreu o'r ysglyfaeth. 10 Samuel yn cyhoeddi i Saul (ac efo yn ei gannol ac yn ei oesrussi ei hun) ddarfu i Dduw ei wrthod ef am ei anuffudd-dod. 24 Ymystygiad Saul.

33 Samuel yn ladd Agag. 34 Samuel a Saul yn ymadael.

A SAMUEL a ddywedodd wrth Saul, Yr ARLWYDD a'm hanfonodd i i'ch cneifio di yn frenhin ar ei bobl, *sef* ar Israel: ac yn awr gwranddo ar lais geiriau yr ARLWYDD.

3 Fel hyn y dywedodd ARLWYDD y lluoedd; Coflais yr hyn a wnaeth Amalec i Israel, y modd y gosododd efe i'w erbyn ar y ffordd, pan ddaeth efi i fynu o'r Aiphit.

3 Dos yn awr, a tharo Amalec, a dinystria yr hyn oll sydd ganddo, ac nac eirfach ef; ond lldd *hwynt*, yn wr ac yn wraig, yn ddyn bach ac yn blentyn sugno, yn ych ac yn oen, yn gamel ac yn asyn.

4 A Saul a gynnullodd y bobl, ac a'u cystrifodd hwynt yn Telaim, dau can mil o wyr traed, a deng mil o wyr Judah.

5 A Saul a ddiseth hyd ddinas i Amalec, ac a gynnwylodd yn y dyffryn.

6 ¶ Dywedodd Saul hefyd wrth y Ceneaid, Cerudwech, cilwch, ewch i waered o fyag yr Amaleciaid; rhag i mi eich distrywio chwif gyd â hwynt: herwydd ti a wnaethost drugaredd a holl feibion Israel, pan ddaethant i fynu o'r Aiphit. A'r Ceneaid a ymadawsant o fyag yr Amaleciaid.

7 A Saul a darawodd yr Amaleciaid o Hafalah, *ffordd* y delech di i Sur, yr hon sydd ar gyfer yr Aiphit.

8 Ac a ddaliodd Agag brenhin yr Amalec-

iaid yn fyw, ac a laddodd yr holl bobl â mim y cleddyf.

9 Ond Saul a'r bobl a arbedasant Agag, a'r goreu o'r defaid, a'r ychain, a'r brasaf o'r wyn, a'r hyn oll ydoedd dda, ac ni ddistrywient hwynt: a phob peth gwael a salw, hwnnw a ddfrodasant hwy.

10 ¶ Yna y bu gair yr ARLWYDD wrth Samuel, gan ddywedyd,

11 Edifar yw gennyf oesod Saul yn frenhin: canys efe a ddychwelodd oddi ar fy ol i, ac ni chyflawnodd fy ngeiriau. A'r bu ddrwg gan Samuel; ac efe a letodd ar yr ARLWYDD ar hyd y nos.

12 A phan gyfododd Samuel yn fore i gyfarfod Saul, mynegwyd i Samuel, gan ddywedyd, Daeth Saul i Carmel; ac wele, efe a oesododd iddo le, efe a amgylchodd hefyd, ac a dramwyodd, ac a aeth i waered i Gilgal.

13 A Samuel a ddaeth at Saul. A Saul a ddywedodd wrtho ef, Bendigedig sydded di gan yr ARLWYDD: mi a gyflawnais air yr ARLWYDD.

14 A dywedodd Samuel, Beth ynte yw brefriad y defaid hyn yn fy nghlustiau, a beichiad y gwartheg yr hwn yr ydwyf yn ei glywdd?

15 A Saul a ddywedodd, Oddi ar yr Amaleciaid y dygasant hwy: canys y bobl a arbedodd y defaid goreu, a'r ychain, i aberthu i'r ARLWYDD dy Dduw; a'r rhan arall a ddfrodasom ni.

16 Yna y dywedodd Samuel wrth Saul, Aros, a mi a fynegaf i ti yr hyn a lefarodd yr ARLWYDD wrthyf fi neithiwyr. Yntau a ddywedodd wrtho, Llefara.

17 A Samuel a ddywedodd, Onid pan oeddit fychan yn dy olwg dy hun, y gwnaed di yn ben ar lwythau Israel, ac yr enneimiodd yr ARLWYDD di yn frenhin ar Israel?

18 A'r ARLWYDD a' th anfonodd di i ddaith, ac a ddywedodd, Dos, a difroda y pechaduriaid, yr Amaleciaid, ac ymladd i'w herbyn, nes eu difa hwynt.

19 Paham gan hynny na wrandawiaist ar lais yr ARLWYDD, eithr trôiaist at yr anrhaith, a gwnaethost ddrwg y'ngoilwg yr ARLWYDD?

20 A Saul a ddywedodd wrth Samuel, Yn wir mi a wrandawiaist ar lais yr ARLWYDD, ac a rodiais yn y ffordd y'm hanfonodd yr ARLWYDD iddi, a dygais Agag brenhin Amalec, ac a ddfrodais yr Amaleciaid.

21 Ond y bobl a gymmerth o'r yspail, ddefaid a gwartheg, blaenion y ddfrodaeth, i aberthu i'r ARLWYDD dy Dduw yn Gilgal.

22 A Samuel a ddywedodd, A yw ewylllys yr ARLWYDD ar boeth-offrymmau, neu ebyrth, megis ar wrando ar lais yr ARLWYDD? Wele, gwranddo sydd well nag aberth; ac ufuddhau, na brasder hyrddod.

23 Canys anuffudd-dod sydd *fel* pechod dewiniaeth; a throesidd sydd anwired a delw-addoliaeth. O herwydd i ti fwrw ymaith air yr ARLWYDD, yntau a' th fwrw dithau ymaith o fod yn frenhin.

24 ¶ A Saul a ddywedodd wrth Samuel, Pechais: canys troesiddais air yr ARLWYDD, a' th etriau dithau; o herwydd i mi ofai y bobl, a gwranddo ar eu llais hwynt.

25 Ond yn awr maddew, attolwg, fy mhechod, a dychwel gyd â mi, fel yr addolwyf yr ARLWYDD.

26 A Samuel a ddywedodd wrth Saul, Ni ddychweiaf gyd â thi: canys bwriast ymaith air yr ARLWYDD, a'r ARLWYDD a' th fwrwidd dithau ymaith o fod yn frenhin ar Israel.

27 A phan drodd Samuel i fyned ymaith,

efe a ymaethodd y'nglwr ei fantell ef; a hi a rwygodd.

28 A Samuel a ddywedodd wrtho, Yr ARGWLWYDD a rwygodd frenhiniseth Israel oddi wrthyt ti heddyw, ac a'i rhoddas i gymmydog i ti, gwell na thydi.

29 A hefyd Cadernid Israel ni ddywed gelwydd, ac nid edifarhá: canys nid dyn yw efe, i edifarháu.

30 Yna y dywedodd *Saul*, Pechais; amrhydedda fi, attolwg, yn awr ger bron henuriaid fy mhobi, a cher bron Israel, a dychwel gyd â mi, fel yr addolwyf yr ARGWLWYDD dy Dduw.

31 Felly Samuel a ddychwelodd ar ol Saul; a Saul a addolodd yr ARGWLWYDD.

32 ¶ Yna y dywedodd Samuel, Cyrchweh ataf fi Agag brenhin yr Amaleciaid. Ac Agag a ddaeth atto ef yn hoerw. Ac Agag a ddywedodd, Chwerwder marwolaeth yn ddiau a seith ymaith.

33 A Samuel a ddywedodd, Fel y diblantodd dy gleddyf di wragedd, felly y diblentir dy fam dithau ym mysg wragedd. A Samuel a ddarniodd Agag ger bron yr ARGWLWYDD yn Gilgal.

34 ¶ Yna Samuel a seith i Ramah; a Saul a seith i fynu i'w dy yn Gibeah Saul.

35 Ac nid ymwelodd Samuel mwyach â Saul hyd ddydd ei farwolaeth; ond Samuel a alarodd am Saul: ac edifar fu gan yr ARGWLWYDD osod Saul yn frenhin ar Israel.

PENNOD XVI.

1 *Samuel, wedi ei ddanfôn gan Dduw, dan rith aberthu, yn dyfod i Bethlehem. 6 Cerychiu ei farn ddydol ef. 13 Efo yn enneinio Dafydd. 19 Saul yn danfon am Dafydd i lonyddu ei yspryd drog.*

A'R ARGWLWYDD a ddywedodd wrth Samuel, Pa hyd y galeri di am Saul, gan i mi ei fwrw ef ymaith o deyrnasu ar Israel? Llanw dy gorn ág olew, a dos; mi a'th anfonaf di at Jesse y Bethleheiniad: canys ym mysg ef feibion ef y darperas i mi frenhin.

2 A Samuel a ddywedodd, Pa fodd yr âf fi? os Saul a glyw, efe a'm lladd i. A ddywedodd yr ARGWLWYDD, Cymmeranner-fuwch gyd â thi, a dywed, Deuthum i aberthu i'r ARGWLWYDD.

3 A galw Jesse i'r aberth, a mi a hysbysaf i ti yr hyn a wnelech: a thi a cemeini i mi yr hwn a ddywedwyf wrthyt.

4 A gwnaeth Samuel yr hyn a archasai yr ARGWLWYDD, ac a ddaeth i Bethlehem. A henuriaid y ddinas a ddychrynasant wrth gytarfod ág ef; ac a ddywedasant, Ai heddychlawn dy ddyfodiad?

5 Ac efe a ddywedodd, Heddychlawn: deuthum i aberthu i'r ARGWLWYDD: ymsanct-eiddiwech, a deuwch gyd â mi i'r aberth. Ac efe a sancteiddodd Jesse a'i feibion, ac a'u galwodd hwynt i'r aberth.

6 ¶ A phan ddaethant, efe a edrychodd ar Eliab; ac a ddywedodd, Diau fod enneiniog yr ARGWLWYDD ger ei fron ef.

7 A'r ARGWLWYDD a ddywedodd wrth Samuel, Nac edrych ar ei wynebpryd ef, nac ar uhelder ei gorpholaeth ef: canys gwrthodais ef. O herwydd nid edrych DUW fel yr edrych dyn: canys dyn a edrych ar y golygiad; ond yr ARGWLWYDD a edrych ar y galon.

8 Yna Jesse a alwodd Abinadab, ac a barodd iddo ef fyned o flaen Samuel. A ddywedodd yntau, Ni ddewisodd yr ARGWLWYDD hwn chwauth.

9 Yna y gwnaeth Jesse i Sammah ddyfod.

A dywedodd yntau; Ni ddewisodd yr ARGWLWYDD hwn chwauth.

10 Yna y parodd Jesse i'w saith mab ddyfod ger bron Samuel. A Samuel a ddywedodd wrth Jesse, Ni ddewisodd yr ARGWLWYDD y rhai hyn.

11 Dywedodd Samuel hefyd wrth Jesse, Ai dyma dy holl blant? Yntau a ddywedodd, Yr ieuangaf etto sydd yn ol; ac wele, mac efe yn bugaillo y deifaid. A dywedodd Samuel wrth Jesse, Danfon, a chyrch ef: canys nid eisteddwn ni i lawr nes ei ddyfod ef yma.

12 Ac efe a anfonodd, ac a'i cyrethodd ef. Ac efe oedd wridgoch, a theg yr olew, a hardd o wedd. A dywedodd yr ARGWLWYDD, Cyfod, enneinia ef: canys dyma efe.

13 Yna y cymmerth Samuel gorn yr olew, ac a'i henneliodd ef y'ngnanol ei frodyr. A daeth yspryd yr ARGWLWYDD ar Dafydd, o'r dydd hwnnw allan. Yna Samuel a gyfoddodd, ac a seith i Ramah.

14 ¶ Ond yspryd yr ARGWLWYDD a giliodd oddi wrth Saul; ac yspryd drwg oddi wrth yr ARGWLWYDD a'i bliinodd ef.

15 A gweision Saul a ddywedasant wrtho ef, Wele yn awr, drwg yspryd oddi wrth Dduw sydd yn dy fimo di.

16 Dywedodd, attolwg, ein meistri ni wrth dy weision sydd ger dy fron, am iddynt geisio gwr yn medru canu telyn: a bydd, pan ddelo drwg yspryd oddi wrth Dduw arnat ti, yna iddo ef ganu a'i law; a da fydd i ti.

17 A dywedodd Saul wrth ei weision, E-drychweh yn awr i mi am wr yn medru canu yn dda, a dygwch ef ataf fi.

18 Ac un o'r llanglau a atebodd, ac a ddywedodd, Wele, gwelais fab i Jesse y Bethleheiniad, yn medru canu, ac yn rymus o nerth, ac yn rhyfelwr, yn ddoeth o ymadrodd hefyd, ac yna wr lluniaiidd; a'r ARGWLWYDD sydd gyd ág ef.

19 ¶ Yna yr anfonodd Saul genhadau at Jesse, ac a ddywedodd, Anfon ataf fi Dafydd dy fab, yr hwn sydd gyd â'r praidd.

20 A Jesse a gymmerth asyn *Uerthog* o fara, a chostrelaid o win, a mynn gastr, ac a ddywedodd gyd â Dafydd ei fab at Saul.

21 A Dafydd a ddaeth at Saul, ac a safodd ger ei fron ef: yntau a'i hoffodd ef yn fawr; ac efe a seith yn glududd arfau iddo ef.

22 A Saul a anfonodd at Jesse, gan ddywedyd, Arhosed Dafydd, attolwg, ger fy mron i: canys efe a gafodd ffaf yr fy ngolwg.

23 A phan fyddai y drwg yspryd oddi wrth Dduw ar Saul, y cymmerai Dafydd deilyn, ac y canaf a'i ddwyllaw: a byddai esmwythra i Saul; a da oedd hynny iddo, a'r yspryd drwg a giliodd oddi wrtho.

PENNOD XVII.

1 *Pan ydoedd llosoid yr Israeliaid a'r Philistiaid yn barod i ymladd, 4 y mac Goliath yn dyfod allan yn rhyfyrus, yn gofyn un i ymladd, ág ef. 12 Dafydd, wedi i'w dad ei ddanfôn ef i ymwelod a'i frodyr, yn cymmyg ymladd ág ef. 28 Eliab yn ei ysturodd ef. 30 Fi ddaerw ef ger bron Saul. 32 Yntau yn dangos yr achos yr oedd efe mor hyderus. 38 Y mac efe heb adim arfau, ond fydd, yn lladd y cawr. 55 Saul yn cymmered cydnabod o Dafydd.*

YNA y Phillistiaid a gasglasant eu byddin- oedd i ryfel, ac a ymgynnulasant yn Soehoh, yr hon sydd yn Judah, ac a wersyllasant rhwng Soehoh ac Azecah, y'nglwrwr Dammin.

2 Saul hefyd a gwyr Israel a ymgasglasant,

ac a wersyllasant yn nyffryn Elah, ac a drefnasant y fyddin i ryfel yn erbyn y Philistiaid.

3 A'r Philistiaid oeddi yn sefyll ar fynydd o'r naill du, ac Israel yn sefyll ar fynydd o'r tu arall: a dyffryn *oedd* rhyngdynt.

4 ¶ A daeth gwr rhyngddynt hwy allan o wersylloedd y Philistiaid, a'i enw Gollath, o Gath: ei uchder *oedd* chwe chufydd a rhychwant.

5 A helm o bres ar ei ben, a llurig emmog a wisgai: a phwys y llurig *oedd* bum mill o siclau pres.

6 A bottasau pres *oedd* am ei draed ef, a tharian bres rhwng ei ysgwyddau.

7 A phaladr ei wayffon ef *oedd* fel carfan gwelydd; a blaen ei wayffon ef *oedd* chwe chan sicl o halarn: ac am yn darian *oedd* yn myned o'i faen ef.

8 Ac efe a safodd, ac a waeddodd ar fyddin-*oedd* Israel, ac a ddywedodd wrthynt, I ba beth y deuwch i drefnu *eich* byddinoedd? Onid *ydwyf* fi Philistiaid, a chwithau yn weision i Saul? dewiswch i chwi wr, i ddyfod i waered attaf fi.

9 Os gall efe ymladd â mi, a'm lladdi; yna y byddwn ni yn weision i chwi: ond os myfi a'i gorchfygaf ef, ac a'i lladdaf ef; yna y byddwch chwi yn weision i ni, ac y gwasan-*athwch* ni.

10 A'r Philistiaid a ddywedodd, Myfi a waradwyddais fyddinoedd Israel y dydd hwn: moeswch attaf i wr, fel yr ymladdom ynghyd.

11 Pan glybu Saul a holl Israel y geiriau hynny gan y Philistiaid, yna y digalonnasant, ac yr ofnasant yn ddifrawr.

12 ¶ A'r Dafydd hwn *oedd* fab i Ephratêwr o Bethlehem Judah, a'i enw Jesse; ac iddo ef yr *oedd* wyth o feibion: a'r gwr yn nyddiau Saul a âi yn henafgwr ym mysg gwyr.

13 A thri mab hysaf Jesse a sechant ac a ddilynasant ar ol Saul i'r rhyfel: ac enw ei dri mab ef, y rhai a sechant i'r rhyfel, *oedd* Eliab y cyntaf-anedig, ac Abinadab yr ail, a Sammah y trydydd.

14 A Dafydd *oedd* leuangaf: a'r tri hynaf a sech ar ol Saul.

15 Dafydd hefyd a neth ac a ddychwelodd oddi wrth Saul, i fugeilio defaid ei dad yn Bethlehem.

16 A'r Philistiaid a nesodd fore a hwyr, ac a ymdangosodd ddeugain niwrnod.

17 A dywedodd Jesse wrth Dafydd ei fab, Cymmer yn awr i'th frodyr ephah o'r cras-*yd* hwn, a'r deg toth hyn, ac ar redeg dwg *hwynt* i'r gwersyll at dy frodyr.

18 Dwg hefyd y deg cosydr i'r hyn i dywysog y mill, ac ymwel a'th frodyr a ydynt hwy yn iach, a gollwng yn *rhydd* eu gwynt hwynt.

19 Yna Saul, a hwythau, a holl wyr Israel, *oedd* yn nyffryn Elah, yn ymladd â'r Philistiaid.

20 ¶ A Dafydd a gyfododd yn fore, ac a adawodd y defaid gyd â cheidwad, ac a gymmerth, ac a sech, megis y gorchymynasai Jesse iddo ef; ac efe a ddaeth i'r gwersyll, a'r llu yn myned allan i'r gad, ac yn bloeddio i'r frydr.

21 Canys Israel a'r Philistiaid a ymfyddin-*asant*, fyddin yn erbyn byddin.

22 A Dafydd a adawodd y mud oddi wrtho dan law ceidwad y doctren, ac a reddodd i'r llu, ac a ddaeth, ac a gyfarhodd well i'w frodyr.

23 A thrs yr oedd efe yn ymddiddan â hwynt, wele y gwr (*oedd* yn sefyll rhwng y ddeu-lu) yn dyfod i fynu o fyddinoedd y Philistiaid (Gollath y Philistiaid o Gath wrth

ei enw) ac efe a ddywedodd yr un fath eiriau, fel y clybu Dafydd.

24 A holl wyr Israel, pan welant y gwr hwnnw, a ffoisant rhagddo ef, ac a ofnasant yn ddifrawr.

25 A dywedodd gwyr Israel, Oni welsoch chwi y gwr hwn a ddaeth i fynu? dîau i waradwyddo Israel y mae yn dyfod i fynu: a'r gwr a'i lladdo ef, y brenhin a gyfoethoga hwnnw â chyfoeth mawr; ei ferch hefyd a rydd efe iddo ef; y thî ei dad ef a wna efe yn rhydd yn Israel.

26 A Dafydd a lefarodd wrth y gwyr *oedd* yn sefyll yn ei ymyl, gan ddywedyd, Beth a wneir i'r gwr a laddo y Philistiaid hwn, ac a dynno ymaith y gwaradwydd oddi ar Is-*rael*? canys pwys *yw* y Philistiaid dienwaed-*edig* hwn, pan waradwyddai efe fyddinoedd y Duw byw?

27 A'r bobl a ddywedodd wrtho ef fel hyn, gan ddywedyd, Felly y gwneir i'r gwr a'i lladdo ef.

28 ¶ Ac Eliab, ei frawd hynaf, a'i clybu pan *oedd* efe yn ymddiddan â'r gwyr: a digter Eliab a ennynodd yn erbyn Dafydd; ac efe a ddywedodd, Paham y daethost i waered yma? a chyd â phwy y gadaewait yr ychydig ddefaid hynny yn yr aialwch? Myfi a adwaen dy falchder di, a drygioni dy galon: canys i weled y rhyfel y daethost ti i waered.

29 A dywedodd Dafydd, Beth a wneuthum i yn awr? Onid *oes* achos?

30 ¶ Ac efe a droes oddi wrtho ef at un arall, ac a ddywedodd yr un modd: a'r bobl a'i hattebasant ef air y'ngair *fel* o'r blaen.

31 A phan glybuwyd y geiriau a lefarodd Dafydd, yna y mynegwyd *hwynt* ger bron Saul: ac efe a anfonodd am dano ef.

32 ¶ A Dafydd a ddywedodd wrth Saul, Na lwfrhâd calon neb o'i herwydd ef: dy was di a â ac a ymladd â'r Philistiaid hwn.

33 A dywedodd Saul wrth Dafydd, Ni eelli di fyned yn erbyn y Philistiaid hwn, i ymladd âg ef: canys llange *ydwyf* ti, ac yntau sydd yn rhyfelwr o'i febyd.

34 A Dafydd a ddywedodd wrth Saul, Bu-*gail* oedd dy was di ar ddefaid ei dad; a daeth llew ac arth, ac a gymmerasant oen o'r praidd.

35 A mi a euthum ar ei ol ef, ac a'i tarewais ef, ac a'i hachubais o'i safn ef: a phan gyfod-*odd* efe i'm herbyn i, mi a ymfflais yn ei farf ef, ac a'i tarewais, ac a'i lleddais ef.

36 Felly dy was di a laddodd y llew, a'r arth: a'r Philistiaid dienwaeddig hwn fyddi megis un o honynt, gan iddo amherchi byddinoedd y Duw byw.

37 Dywedodd Dafydd hefyd, Yr Ar-*elwyrdd*, yr hwn a'm hachubodd i o graffeg y llew, ac o half yr arth, efe a'm hachub i o law y Philistiaid hwn. A dywedodd Saul wrth Dafydd, Do, a'r Ar~~elwyrdd~~ fyddo gyd â thi.

38 ¶ A Saul a wisgodd Dafydd â'i arfau ei hun, ac a roddodd helm o bres ar ei ben ef, ac a'i gwisgodd ef *meson* llurig.

39 A Dafydd a wregysodd ei gleddyf ar ei arfau, ac a geisiodd gerdded; am na phroffasai efe. A dywedodd Dafydd wrth Saul, Ni eillaf gerdded yn y rhai hyn: canys ni phroff-*ais* i. A Dafydd a'u drosgodd oddi am dano.

40 Ac efe a gymmerth ei sbon yn ei law, ac a ddeiwisodd iddo bump o gerrig llystion o'r afon, ac a'u gosododd hwynt ynghod y bugellaid yr hon *oedd* ganddo, sef yn yr ysgreppan; a'i sbon-daf *oedd* yn ei law: ac efe a nesodd at y Philistiaid.

41 A'r Philistiaid a gerddodd, gan fyned a nesu at Dafydd; a'r gwr oedd yn dwyn y darian o'i flaen ef.

42 A phan edrychodd y Philistiaid o amgylch, a chanfod Dafydd, efe a'i dystyrodde ef: canys llange oedd efe, a gwrldgoch, a theg yr olwg.

43 A'r Philistiaid a ddywedodd wrth Dafydd, Ai ei ydywff fi, gan dy fod yn dyfod attaf fi a thyf? A'r Philistiaid a regodd Dafydd trwy ei dduwiau ef.

44 Y Philistiaid hefyd a ddywedodd wrth Dafydd, Tyred attaf fi, a rhoddaf dy gnawd i ebediad y nefoedd, ac i anifeiliaid y maes.

45 Yna y dywedodd Dafydd wrth y Philistiaid, Ti ydywyt yn dyfod attaf fi a chleddyf, ac i gwayffion, ac a thariau; a minnau ydywyt yn dyfod attaf ti yn enw ARGLWYDD y luoedd, Duw byddinoedd Israel, yr hwn a gheblaist ti.

46 Y dydd hwn y dyry yr ARGLWYDD dydi yn fy llaw i, a mi a'th darawaf di, ac a gymmeraf ymaith dy ben oddi arnat; ac a roddaf gelanedd gwersyll y Philistiaid y dydd hwn i echediad y nefoedd, ac i fwystilod y ddaear; fel y gwypo yr holl ddaear fod Duw yn Israel.

47 A'r holl gynulleidfia hon a gânt wybod, nad a chleddyf, nac a gwayffion y gwared yr ARGLWYDD (canys eiddo yr ARGLWYDD yw rhyfel) ac efe a'ch rhydd chwi yn ein llaw ni.

48 A phan gyfododd y Philistiaid, a dyfod a nesu i gyfarfod Dafydd; yna y brysiodd Dafydd, ac a reddodd tu a'r fyddin i gyfarfod a'r Philistiaid.

49 A Dafydd a estynnodd ei law i'r godd, ac a gymmerth oddi yno garreg, ac a dañodd, ac a darawodd y Philistiaid yn ei dalcen: a'r garreg a soddodd yn ei dalcen ef: ac efe a syrthiodd i lawr ar ei wyneb.

50 Felly y gorthrechodd Dafydd y Philistiaid a sbu-daf ac a charreg, ac a darawodd y Philistiaid, ac a'i lladdodd ef; er nad oedd cleddyf yn llaw Dafydd.

51 Yna y rhedodd Dafydd, ac a safodd ar y Philistiaid, ac a gymmerth ei gleddyf ef, ac a'i tynnodd o'r wain, ac a'i lladdodd ef, ac a dorodd ei ben ef âg ef. A phan welodd y Philistiaid farw o'u cawr hwynt, hwy a folaant.

52 A gwŷr Israel a Judah a gyfodasant, ac a floeddasant; ac a erlidasant y Philistiaid, hyd y ffordd y delych i'r dyffryn, a hyd byrth Ecron. A'r Philistiaid a syrthiasant yn archeolledig ar hyd ffordd Saaraim, sef hyd Gath, a hyd Ecron.

53 A meibion Israel a ddychwelasant o ymlid ar ol y Philistiaid, ac a anrheithiasant eu gwerylloedd hwynt.

54 A Dafydd a gymmerodd ben y Philistiaid, ac a'i dug i Jerusalem; a'i arfau a osoddodd efe yn ei babell.

55 ¶ A phan welodd Saul Dafydd yn myned i gyfarfod a'r Philistiaid, efe a ddywedodd wrth Abner, tywysog y filwriaeth, Mab i bwy yw y llange hwn, Abner? Ac Abner a ddywedodd, Fel y mae yn fyw dy enaid, O frenhin, nis gwn i.

56 A dywedodd y brenhin, Ymofyn mab i bwy yw y gwr ieuange hwn.

57 A phan ddychwelodd Dafydd o ladd y Philistiaid, Abner a'i cymmerodd ef ac a'i dug o flaen Saul, a phen y Philistiaid yn ei law.

58 A Saul a ddywedodd wrtho ef, Mab i bwy sy't ti, y gwr ieuange? A dywedodd Dafydd, Mab i'th was Jesse y Bethlehemiaid.

PENNOD XVIII.

1 Jonathan yn caru Dafydd. 5 Saul yn cefnigennu wrth ei glodd ef; 10 yn ceisio ei ladd ef yn ei gymddaredd; 12 yn ei ofni ef, o herwydd ei fod mor lluyddkannus; 17 yn cynnyg iddo ei ferched, i fod yn fagl iddo. 22 Dafydd, wedi ei bersuadio i fod yn fab yn nghyfraith i'r brenhin, yn rhoddi deucant o flaen-gwrym y Philistiaid yn lle cynnyg-aeth Michal. 28 Digasodd Saul, a gogonians Dafydd, yn cynnyddu.

A C wedi darfod iddo ymddiddan a Saul, enaid Jonathan a ymglymmodd wrth enaid Dafydd; a Jonathan a'i carodd ef megis ei enaid ei hun.

2 A Saul a'i cymmerth ef atto y diwrnod hwnnw, ac ni adawai iddo ddychwelyd i dy ei dad.

3 Yna Jonathan a Dafydd a wnaethant gyfammod; o herwydd efe a'i carai megis ei enaid ei hun.

4 A Jonathan a ddiosgodd y fantell oedd am dano ei hun, ac a'i rhoddes i Dafydd, a'i wisgoedd, he, hyd yn nod ei gleddyf, a'i fwa, a'i wregys.

5 ¶ A Dafydd a aeth i ba le bynnag yr anfonodd Saul ef, ac a ymddug yn ddoeth. A Saul a'i gosododd ef ar y rhyfelwyr; ac efe oedd gymmeradwy ynghlwg yr holl bobl, ac ynghlwg gweision Saul hefyd.

6 A bu (wrth ddyfod o honynt) pan ddychwelodd Dafydd o ladd y Philistiaid, ddyfod o'r gwragedd allan o holl ddinasoedd Israel, dan ganu a dawnio, i gyfarfod a'r brenhin Saul, a thympanau, a gorfoledd, ac ág offer cerdd dannau.

7 A'r gwragedd wrth ganu a ymattebent, ac a ddywedent, Lladdodd Saul ei filoedd, a Dafydd ei fyrddiwn.

8 A digtodd Saul yn ddirfawr, a'r ymadrodd hwn oedd ddrwg yn ei olwg ef; ac efe a ddywedodd, Rhoddasant i Dafydd fyrddiwn, ac i mi y rhoddasant filoedd: beth mwy a roddent iddo ef, ond y frenhiniaeth?

9 A bu Saul a'i lygad ar Dafydd o'r dydd hwnnw allan.

10 ¶ Bu hefyd drannoeth, i'r drwg yspryd oddi wrth Dduw ddyfod ar Saul; ac efe a brophwydodd y'nghanol y tŷ: a Dafydd a ganodd a'i law, fel o'r blaen: a gwayffion oedd yn llaw Saul.

11 A Saul a dañodd y wayffion; ac a ddywedodd, Tarawaf trwy Dafydd yn pared. A Dafydd a giliodd ddwyfaith o'i wydd ef.

12 ¶ A Saul oedd yn ofni Dafydd; o herwydd bod yr ARGLWYDD gyd ág ef, a chilio o hono oddi wrth Saul.

13 Am hynny Saul a'i gyrrodd ef ymaith oddi wrtho, ac a'i gosododd ef yn dywysog ar fil: ac efe a aeth i mewn ac allan o flaen y bobl.

14 A Dafydd a ymddug yn ddoeth yn ei holl fyrdd; a'r ARGLWYDD oedd gyd ág ef.

15 A phan welodd Saul ei fod ef yn ddoeth iawn, efe a'i hofnodd ef.

16 Eithr holl Israel a Judah a garodd Dafydd, am ei fod ef yn myned i mewn ac allan o'u blaen hwynt.

17 ¶ A dywedodd Saul wrth Dafydd, Wele, Merab fy merch hynaf, hi a roddaf fi i ti yn wraig; yn unig bydd i mi yn fab nerthol, ac ymladd ryfeloedd yr ARGLWYDD. (Canys dywedasai Saul, Ni bydd fy llaw i arno ef, ond llaw y Philistiaid fydd arno ef.)

18 A Dafydd a ddywedodd wrth Saul, Pwy ydywff fi? a pheth yw fy mywyd, new dylywyth fy nhad i yn Israel, fel y byddwn yn ddaw i'r brenhin?

19 Kithr yn yr amser y *dylesit* rhoddi Merab merch Saul i Dafydd, hi a roddwyd i Adriel y Meholithiad yn wraig.

20 A Michal merch Saul a garodd Dafydd: a mynegasant *hynny* i Saul; a'r peth fu foddlawi ganddo.

21 A dywedodd Saul, Rhoddaf hi iddo ef, fel y byddo hi iddo yn fagi, ac y byddo llaw y Phillistiaid yn ei erbyn ef. Felly Saul a ddywedodd wrth Dafydd, Trwy un o'r ddwy y byddi fab y'ngyfraith i mi heddyw.

22 ¶ A Saul a orchymnodd i'w weision *fel hyn*; Ymddiddenwch â Dafydd yn ddirgel, gan ddywedyd, Wele, y brenhin sydd hoff ganddo dydi, a'i holl weision ef a'rh garant di: yn awr gan hynny ymgyfathraha a'r brenhin.

23 A gweision Saul a adroddasant wrth Dafydd y geiriau *hyn*. A Dafydd a ddywedodd, Ai ysafu yno yn eich golwg chwi ymgyfathrahu â brenhin, a minnau yn wrtlawd a gwael?

24 A gweision Saul a fynegasant iddo, gan ddywedyd, Fel hyn y llefarodd Dafydd.

25 A dywedodd Saul, Fel hyn y dywedwch wrth Dafydd; Nid yw y brenhin yn ewyllysio cynnysgaeth, ond *cael* cant o flaen-grwyn y Phillistiaid, i ddal ar elynion y brenhin. Ond Saul oedd yn meddwl peri lladd Dafydd trwy law y Phillistiaid.

26 A'i weision ef a fynegasant i Dafydd y geiriau *hyn*; a'r ymadrodd fu foddlawi gan Dafydd am ymgyfathrahu a'r brenhin; ac ni ddaethai yr amser etto.

27 Am hynny y cyfododd Dafydd, ac efe a aeth a'i wŷr, ac a darawodd ddau canwr o'r Phillistiaid; a Dafydd a ddygodd eu blaen-grwyn hwynt, a hwy a'u cwblalassant i'r brenhin, i ymgyfathrahu o hono ef a'r brenhin. A Saul a roddodd Michal ei ferch yn wraig iddo ef.

28 A Saul a welodd ac a wybu *fyd* yr *ARGLWYDD* gyd â Dafydd, a *bod* Michal merch Saul yn ei garu ef.

29 A Saul oedd yn ofni Dafydd yn fwy etto: a bu Saul yn elyn i Dafydd byth.

30 Yna tywysogion y Phillistiaid a sent allan: a phan elent hwy, Dafydd a fyddai adoeithach na holl weision Saul; a'i enw ef a aeth yn aurhydeddus iawn.

PENNOD XIX.

1 Jonathan yn datguddio amean ei dad am ladd Dafydd; 4 ac yn annog ei dad i gymmodi ag ef. 8 Maleisus gymdarrodd Saul yn torri allan yn erbyn Dafydd, o herwydd ei *hwylodiant* ef mewn rhyfel newydd. 12 Michal yn sionni ei thad â delw y'ngweily Dafydd. 18 Dafydd yn dyfod â Samuel yn Naioth. 20 Saul yn danfon cenhadau i ddal Dafydd, 22 a Saul ei hun, yn prophwydo.

A SAUL a ddywedodd wrth Jonathan ei fab, ac wrth ei holl weision, am ladd Dafydd.

2 Ond Jonathan mab Saul oedd hoff iawn ganddo Dafydd. A mynegodd Jonathan i Dafydd, gan ddywedyd, Saul fy nhad sydd yn ceisio dy ladd di: ac yn awr ymgadw, attolwg, hyd y bore, ac aros mewn *lle* dirgel, ac ymguddia:

3 A mi a Af allan, ac a safaf ger llaw fy nhad yn y maes y *byddych* di ynddo, a mi a ymddiddanaf a'm tad o'rh blegid di; a hyn a welwyf, mi a'i mynegaf i ti.

4 ¶ A Jonathan a ddywedodd yn dda am Dafydd wrth Saul ei dad, ac a ddywedodd wrthdo, Na pheched y brenhin yn erbyn ei was, yn erbyn Dafydd: o herwydd ni phech-

odd efe i'th erbyn di, ac o herwydd *bod* ei weithredoedd ef yn dda iawn i ti.

5 Canys efe a osododd ei einioes yn ei law, ac a darawodd y Phillistiaid; a'r *ARGLWYDD* a wnaeth iachawd wriaeth mawr i holl Israel: ti a'i gwelaist, ac a lawenychaist: paham, gan hynny, y pechl yn erbyn gwaed gwirion, gan ladd Dafydd yn ddifachos?

6 A Saul a wrandawodd ar lais Jonathan; a Saul a dyngodd, *Fel mai* byw yr *ARGLWYDD*, ni leddir ef.

7 A Jonathan a alwodd ar Dafydd; a Jonathan a fynegodd iddo ef yr holl eiriau *hyn*. A Jonathan a ddug Dafydd at Saul; ac efe a fu ger ei fron ef megis cynt.

8 A bu chwaneb o ryfel: a Dafydd a aeth allan ac a ymladdodd yn lladdfa fawr; y Phillistiaid, ac a'u tarawodd hwynt â lladdfa fawr; a hwy a ffoisant rhagddo ef.

9 A'r drwg yspryd oddi wrth yr *ARGLWYDD* oedd ar Saul, pan oedd efe yn eistedd yn ei dy a'i wayffion yn ei law: a Dafydd oedd yn canu a'i law.

10 A cheisiodd Saul daro a'i wayffion trwy Dafydd, yn y pared: ond efe a gillodd o wydd Saul; ac yntau a darawodd y wayffion yn y pared. A Dafydd a ffridd, ac a ddiangodd y nos honno.

11 Saul hefyd a anfonodd genhadau i dy Dafydd, i'w wlyied ef, ac i'w ladd ef y bore: a Michal ei wraig a fynegodd i Dafydd, gan ddywedyd, Onid achubi dy einioes heno, y fory y'th leddir.

12 ¶ Felly Michal a ollyngodd Dafydd i lawr trwy ffenestr: ac efe a aeth, ac a ffridd, ac a ddiangodd.

13 A Michal a gymmerodd ddelfw, ac a'i gosododd yn y gwely; a chlustog o *few* geifr a osododd hi yn obennydd iddi, ac a'i gorchuddiodd â dillad.

14 A phan anfonodd Saul genhadau i ddala Dafydd, hi a ddywedodd, *Y mae* efe yn glaf.

15 A Saul a anfonodd *ei wraig* genhadau i edrych Dafydd, gan ddywedyd, Dygwch ef i fynu attaf fi yn ei wely, fel y lladdwyf ef.

16 A phan ddaeth y cenhadau, wele y ddelfw ar y gwely, a chlustog o *few* geifr yn obennydd iddi.

17 A dywedodd Saul wrth Michal, Paham y twyllaist fi fel hyn, ac y gollyngai't fy ngelyn i ddiang? A Michal a ddywedodd wrth Saul, Efe a ddywedodd wrthyf, Gollwng fi; onid é, mi a'th laddaf di.

18 ¶ Felly Dafydd a ffridd, ac a ddiangodd, ac a ddaeth at Samuel i Ramah; ac a fynegodd iddo yr hyn oll a wnaethai Saul iddo ef. Ac efe a aeth at Samuel, a hwy a drigasant yn Naioth.

19 A mynegwyd i Saul, gan ddywedyd, Wele, y mae Dafydd yn Naioth o fewn Ramah.

20 A Saul a anfonodd genhadau i ddala Dafydd. A phan welasant gynulleidfa y prophwydi yn prophwydo, a Samuel yn sefyll wedi ei osod arnynt hwy, yr oedd ar genhadau Saul yspryd Duw, fel y prophwydasant hwythau hefyd.

21 A phan fynegwyd *hyn* i Saul, efe a anfonodd genhadau eraill; a hwythau hefyd a brophwydasant. A thrachefu danfonodd Saul genhadau y drydedd waith; a phrophwydasant hwythau hefyd.

22 Yna yntau hefyd a aeth i Ramah; ac a ddaeth hyd y ffynnon fawr *sydd* yn Sechu: ac efe a ofynodd, ac a ddywedodd, Pa *le* y mae Samuel a Dafydd? *Ac un* a ddywedodd, Wele, y mae'n yn Naioth o fewn Ramah.

23 Ac efe a aeth yno i Naioth yn Ramah. Ac arno yntau hefyd y daeth yspryd Duw;

a chan fyned yr seith ac y prophwydodd, nes ei ddyfod i Naloth yn Ramah.
 24 Ac efe a ddiogodd ei ddillad, ac a brophwydodd hefyd ger bron Samuel; ac a srthiodd i lawr yn noeth yr holl ddiwrnod hwnnw, a'r holl nos. Am hynny y dywedent, *A ydyw Saul hefyd ym mysg y prophwydi?*

PENNOD XX.

1 *Dafydd yn ymgynghori â Jonathan am ei ddiogelwch.* 11 *Jonathan a Dafydd yn atneuedu eu cyffammod trwy iwo.* 18 *Arwydd Jonathan i Dafydd.* 24 *Saul, eisieu cael gafael ar Dafydd, yn ceisio lladd Jonathan.* 25 *Jonathan yn gariadus yn canu yn uach i Dafydd.*

A DAFYDD a fôdd o Naloth yn Ramah; ac a bdaeth, ac a ddywedodd ger bron Jonathan, Beth a wneuthum i? beth *yw* fy sawiredd? a pheth *yw* fy mbechod o flaen dy dad di, gan ei fod efe yn ceisio fy emioes i?

2 Ac efe a ddywedodd wrtho, Na atto Duw; ni byddi farw; wele, ni wna fy nhad ddim, na mawr na bychan, heb ei fynegi i mi: paham gan hynny y celai fy nhad y peth hyn oddi wrthyf fi? Nid *felly y mac.*

3 A Dafydd a dyngodd eilwaith, ac a ddywedodd, Dy dad a wyr yn hysbys i mi gael ffair yn dy olwg di; am hynny y dywed, Na ched Jonathan wybod hyn, rhag ei dristâu ef: cyn wired a bod yr ARLWYDD yn fyw, a'th enaid dithau yn fyw, nid oes ond megis cam rhyngof fi ac angau.

4 Yna y dywedodd Jonathan wrth Dafydd, Dywed beth *yw* dy ewyllys, a mi a'i cwblhâf i ti.

5 A Dafydd a ddywedodd wrth Jonathan, Wele, y *dydd cyntaf* o'r mis *yw* y fory, a minnau gan eistedd a ddylwn eistedd gyd â'r brenhin i fwytta: ond gollwng fi, fel yr ymguddiwyf yn y maes hyd brydnawn y trydydd dydd.

6 Os dy dad a ymofyn yn fanwl am danaf; yna dywed, Dafydd gan ofyn a ofynodd *gennad* gennyf fi, i redeg i Bethlehem, ei ddinas ei hun: canys aberth blynyddol *sydd* yno i'r holl genedl.

7 Os fel hyn y dywed efe, Da; heddweh *fydd* i'th was: ond os gan ddiigo y digla efe, gwybydd fod ei fryd ef ar ddrwg.

8 Gwna gan hynny drugaredd a'th was; canys i gyffammod yr ARLWYDD y dygaist dy was gyd â thi: ac od oes anwiredd ynof fi, lladd di fi; canys i ba beth y dygi fi at dy dad?

9 A dywedodd Jonathan, Na atto Duw hynny i ti: canys, os gan wybod y cawn wybod fod malais wedi ei barotodi gan fy nhad i ddyfod i'th erbyn, onis mynegwn i ti?

10 A Dafydd a ddywedodd wrth Jonathan, Pwy a fynega i mi? neu beth os dy dad a'th ettyb yn arw?

11 ¶ A dywedodd Jonathan wrth Dafydd, Tyred, ac awn i'r maes. A hwy a sethant ll dau i'r maes.

12 A Jonathan a ddywedodd wrth Dafydd, O ARLWYDD Dduw Israel, wedi i mi chwilio *meddwl* fy nhad, ynghylch y pryd hon y fory, *neu* drennydd; ac wele, os daioni *fydd* tu ag at Dafydd, ac oni anfonaf yna attat ti, a'i fynegi i ti;

13 Fel hyn y gwnel yr ARLWYDD i Jonathan, ac ychwaneg: os da fydd gan fy nhad *wneuthur* drwg i ti; yna y mynegaf i ti, ac a'th ollyngaf ymaith, fel yr elech mewn heddweh: a bydded yr ARLWYDD gyd â thi, megis y bu gyd â'm tad i.

14 Ac nid yn unig tra fyddwyf fi byw, y

gwnel drugaredd yr ARLWYDD â mi, fel na byddwyf fi marw:

15 Ond *hefyd* na thorr ymaith dy drugaredd oddi wrthi fy nhf i byth; na chwaith pan ddistrywio yr ARLWYDD elynion Dafydd, bob un oddi ar wyneb y dddear.

16 Felly y *cyffammodd* Jonathan â thy Dafydd; ac *efe a ddywedodd*, Gofyned yr ARLWYDD hyn ar law geilynon Dafydd.

17 A Jonathan a wnaeth i Dafydd yntau dyngod, o herwydd efe a'i carai ef: canys fel y carai ei enaid ei hun, y carai efe ef.

18 A Jonathan a ddywedodd wrtho ef, Y fory *yw* y *dydd cyntaf* o'r mis: ac ymofynir am danaf; o herwydd fe fydd dy eisteiddle yn wag.

19 Ac wedi i ti aros dridiau, yna tyred i waered yn fuan; a thyrred i'r lle yr ymguddiaist ynddo pan oedd y peth ar waith, ac aros wrth faen Ezel.

20 A mi a saethaf dair o saethau tu a'i ystlys ef, fel pea gollyngwn *hwynt* at nod.

21 Wele *hefyd*, mi a anfonaf lange, *gan ddywedyd*, Dos, cais y saethau. Os gan ddywedyd y dywedaf wrth y llange, Wele, y saethau o'r tu yma i ti, dwg hwynt; yna tyred di: canys heddwch *sydd* i ti, ac nid oes dim *niwed*, *fel* mai byw yw yr ARLWYDD.

22 Ond os fel hyn y dywedaf wrth y llange, Wele, y saethau o'r tu hwnt i ti; dos ymaith: canys yr ARLWYDD a'th anfonodd ymaith.

23 Ac aw y peth a leferais i, mi a thi, wele yr ARLWYDD *fyddo* rhyngof fi a thi yn dragywydd.

24 ¶ Felly Dafydd a ymguddiodd yn y maes. A phan ddaeth y dydd cyntaf o'r mis, y brenhin a eisteddodd i fwytta bwyd.

25 A'r brenhin a eisteddodd ar ei eisteddfa, megis ar ameroedd eraill; *sefar* ar ei eisteddfa wrth y pared: a Jonathan a gyfododd, ac Abner a eisteddodd wrth ystlys Saul; a lle Dafydd oedd wag.

26 Ac nid ynganodd Saul ddim y diwrnod hwnnw: canys meddyliodd *mai* damwain oedd hyn; nad oedd efe lân, a'i *fod* yn asian.

27 A bu drannoeth, yr ail *dydd* o'r mis, fod lle Dafydd yn wag. A dywedodd Saul wrth Jonathan ei fab, Paham na ddaeth mab Jesse at y bwyd, na doe na heddyw?

28 A Jonathan a atebodd Saul, Dafydd gan ofyn a ofynodd i mi *am* gael *myned* hyd Bethlehem:

29 Ac efe a ddywedodd, Gollwng fi, attolwg; o herwydd i'm tylwyth ni y *mac* aberth yn ddinas, a'm brawd yntau a archodd i mi *fod* *yno*: ac yn awr, o chefnais ffair yn dy olwg, gâd i mi fyned, attolwg, fel y gwelwyf fy mrodyr. O herwydd hyn, ni ddaeth efe i fwrdd y brenhin.

30 Yna y lliododd digter Saul yn erbyn Jonathan; ac efe a ddywedodd wrtho, Ty fab y gyndyn wrthynysg, oni wn i ti ddewis mab Jesse yn waradwydd i ti, ac yn gywilydd i noethder dy fam?

31 Canys tra fyddo mab Jesse yn fyw ar y dddear, ni'th sicrhâir di na'th deyrnas: yn awr gan hynny anfon, a chyrch ef attaf; canys marw a gaiff efe.

32 A Jonathan a atebodd Saul ei dad, ac a ddywedodd wrtho, Paham y bydd efe marw? beth a wnaeth ef?

33 A Saul a ergydodd wayffion atto ef, i'w daro ef. Wrth hyn y gwybu Jonathan *fod* ei dad ef wedi rhoi ei fryd ar ladd Dafydd.

34 Felly Jonathan a gyfododd oddi wrth y bwrdd mewn lliid digllawn, ac ni fwyttaodd fwyd yr ail dydd o'r mis: canys drwg oedd

ganddo dros Dafydd, o herwydd i'w dad ei warawdyddo ef.

35 ¶ A'r bore yr aeth Jonathan i'r maes erbyn yr amser a osodasai efse i Dafydd, a bachgen bychan gyd ag ef.

36 Ac efse a ddywedodd wrth ei fachgen, Rhéd, cais yn awr y saethau yr ydwyf fi yn eu saethu. A'r bachgen a roddodd: yntau a saethodd saeth y tu hwnt iddo ef.

37 A phan ddaeth y bachgen hyd y fan yr oedd y saeth a saethasai Jonathan, y llefodd Jonathan ar ol y bachgen, ac a ddywedodd, Onid yw y saeth o'r tu hwnt i ti?

38 A llefodd Jonathan ar ol y bachgen, Cyfymma, bryisia, na sáf. A bachgen Jonathan a gasgodd y saethau, ac a ddaeth at ei feistr.

39 A'r bachgen ni wyddai ddim: yn unig Jonathan a Dafydd y wyddent y peth.

40 A Jonathan a roddodd ei offer at ei fachgen, ac a ddywedodd wrtho, Dos, dwg y rhaif hyn i'r ddinas.

41 ¶ A'r bachgen a aeth ymaith; a Dafydd a gyfododd oddi wrth y dehaeu, ac a syrthiodd i lawr ar ei wlydd, ac a ymgyrmodd dair gwaith. A hwy a gusanasant bob un eu gilydd, ac a wylasant y naill wrth y llall; a Dafydd a ragorodd.

42 A dywedodd Jonathan wrth Dafydd, Dos mewn heddwech: yr hyn a dyngasom ni ein dau yn enw yr **ARGLWYDD**, gan ddyweddy, Yr **ARGLWYDD** fyddo rhyngof fi a thi, a rhwng fy had i a' th had dithau, *safed hynny* yn dragywydd. Ac efse a gyfododd ac a aeth ymaith: a Jonathan a aeth i'r ddinas.

PENNOD XXI.

1 Dafydd yn Nob yn cael gan Ahimelech fara cysegredig, 7 a Dieg yno yn bresennol. 8 Dafydd yn cymmeru cleddyf Goliath: 10 yn cymmeru arno ynfydu yn Gath.

YNA y daeth Dafydd i Nob at Ahimelech yr offeiriad. Ac Ahimelech a ddychrynodd wrth gyfarfod â Dafydd; ac a ddywedodd wrtho, Paham yr ydwyf ti yn unig, ac heb neb gyd â thi?

2 A dywedodd Dafydd wrth Ahimelech yr offeiriad, Y brenhin a orchymynodd i mi beth, ac a ddywedodd wrthyf, Na chaed neb wybod dim o'r peth am yr hwn y' th anfonais, ac y gorchymynais i ti: a'r gweision a gyfarwyddais i'r lle a'r lle.

3 Ac yn awr beth sydd dan dy law? dod i mi bwm *torth* yn fy llaw, neu y peth sydd i'w gael.

4 A'r offeiriad a atebodd Dafydd, ac a ddywedodd, Nid oes fara cyffredin dan fy llaw i; eithr y mae bara cysegredig: os y llangclau a ymgadwasant o'r lleiaf oddi wrth wragedd.

5 A Dafydd a atebodd yr offeiriad, ac a ddywedodd wrtho, Diau atal gwagedd oddi wrthym ni er ys dau ddydd neu dri, er pan gychwynais i; llestri y llangclau *hefyd* ydynt sanctaidd, a'r bara sydd megis cyffredin, Ie, petal wedi ei gysegru heddyw yn y llestr.

6 Felly yr offeiriad a roddodd lldo ef y bara sanctaidd: canys nid oedd yno fara, ond y bara gosod, yr hwn a dynnasid ymaith oddi ger bron yr **ARGLWYDD**, i osod bara brwd yn y dydd y tynnid ei ymaith.

7 Ac yr oedd yno y diwrnod hwnnw un o weision Saul yn aros ger bron yr **ARGLWYDD**, a'i enw Döeg, o Edomiad, y penaf o'r bugelliaid oedd gan Saul.

8 ¶ A dywedodd Dafydd wrth Ahimelech, Onid oes yna dan dy law di wayffon, neu gleddyf? canys ni ddygais fy nghleddyf na'm

harfau chwaith i'm llaw, o herwydd bod gorchymyn yr brenhin ar flwrst.

9 A dywedodd yr offeiriad, Cleddyf Goliath y Phillistad, yr hwn a leddaist ti yn nyffryn Eilah; wele ef wedi ei oblygu mewn brethyn o'r tu ol i'r ephod: o chymmeri hwnnw i ti, cymmer; canys nid oes yma yr un arall ond hwnnw. A Dafydd a ddywedodd, Nid oes o fath hwnnw; dyro ef i mi.

10 ¶ Dafydd hefyd a gyfododd, ac a ffodd y dydd hwnnw rhag ofn Saul, ac a aeth at Achis brenhin Gath.

11 A gweision Achis a ddywedasant wrtho ef, Onid hwn yw Dafydd brenhin y wlad? onid i hwn y canasant yn y dawnsiau, gan ddyweddy, Saul a laddodd ei filoedd, a Dafydd ei fyrdiwn?

12 A Dafydd a osododd y geiriau hynny yn ei galon, ac a ofnodd yn ddirfawr rhag Achis brenhin Gath.

13 Ac efse a newidodd ei wedd yn eu golwg hwynt; ac a gymmerth arno ynfydu rhwng eu dwylaw hwynt, ac a gripiodd ddrysuw y porth, ac a olyngodd ei boeryn i lawr ar ei farf.

14 Yna y dywedodd Achis wrth ei weision, Wele, gwelwch y gwr yn gwallgoff; paham y dygasoch ef attaf i?

15 Ai eisiau ynfydon sydd arnaf fi, pan ddygasoch hwn i ynfydu o'm blaen i? a gallif hwn ddyfod i'm ty i?

PENNOD XXII.

1 *Mintioedd yn cyrchu at Dafydd, i Adulam.* 3 Yntau ym Mispah yn gorchymyn ei dad a'i fam i frenhin Moab: 5 ac wedi cael rhybudd gan Gad, yn dyfod i Hareth. 6 Saul, wrth ei erlid ef, yn achwyn rhag anffyddlondeb ei weision. 9 Döeg yn cyhuddo Ahimelech. 11 Saul yn gorchymyn llaed yr offeiriad. 17 Y rheadegwyr yn naccáu; a Döeg yn gwrneuthur ei orchymyn ef. 20 Abiathar yn ddiangw, ac yn dwyn y newyddion i Dafydd.

A DAFYDD a aeth ymaith oddi yno, ac a ddiangodd i ogof Adulam: a phan glybu ei frodyr a holl dy ei dad ef hynny, hwy a aethant i waered atto ef yno.

2 Ymgynullodd hefyd atto ef bob gwr helbulus, a phob gwr a oedd mewn dyled, a phob gwr cystuddiedig o feddwl; ac efse a fu yn dywysog arnynt hwy: ac yr oedd gyd ag ef ynghylch pedwar cant o wfr.

3 ¶ A Dafydd a aeth oddi yno i Mispah Moab; ac a ddywedodd wrth frenhin Moab, Deled, atolwg, fy nhad a'm mam i aros gyd â chwi, hyd oni wpywyf beth a wnel Duw i mi.

4 Ac efse a'u dug hwynt ger bron brenhin Moab: ac arosasant gyd ag ef yr holl ddydd-clau y bu Dafydd yn yr amddiffynfa.

5 ¶ A Gad y prophwyd a ddywedodd wrth Dafydd, Nac aros yn yr amddiffynfa; dos ymaith, a cherudda rhagot i wlad Judah. Felly Dafydd a ymadawodd, ac a ddaeth i goed Hareth.

6 ¶ A phan glybu Saul gael gwybodaeth am Dafydd, a'r gwyr oedd gyd ag ef (a Saul oedd yn aros yn Gibeath dan bren yn Ramah, a'i wayffon yn ei law, a'i holl weision yn sefyll o'i amgylch)

7 Yna Saul a ddywedodd wrth ei weision oedd yn sefyll o'i amgylch, Clywch, atolwg, feibion Jemini: A ddyry mab Jesse i chwi oil feusydd, a gwimllannoedd? a esyd efse chwi oil yn dywysogion ar filoedd, ac yn dywysogion ar gannoedd;

8 Gan i chwi oil gyd-fwriadu i'm herbyn i,

ac nad oes a fynego i mi wreuthur o'm mab i gynghrair â mab Jesse, ac nid oes neb o honoch yn ddrwg ganddo o'm pleig i, nac yn datguddio i mi ddarfod i'm mab annog fy ngwas i gynnwylw'n i'm herbyn, megis y dydd hwn?

9 ¶ Yna yr attebodd Döeg yr Edomiad (yr hwn oedd wedi ei osod ar weision Saul) ac a ddywedodd, Gwelais fab Jesse yn dyfod i Nob at Ahimelech mab Ahitub.

10 Ac efe a ymgynghorodd drosto ef â'r ARGLWYDD; ac a roddes fwyd iddo ef: cleddyr Goltath y Philistad a roddes efe hefyd iddo.

11 Yna yr arfonodd y brenhin i alw Ahimelech yr offeiriad, mab Ahitub, a holl dŷ ei dad ef, sef yr offeiriad oedid yn Nob. A hwy a ddaethant oll at y brenhin.

12 A Saul a ddywedodd, Gwranddo yn awr, mab Ahitub. Dywedodd yntau, Wele fi, fy arglwydd.

13 A dywedodd Saul wrtho ef, Paham y cyd-fwradasoch i'm herbyn i, ti a mab Jesse, gan i ti roddi iddo fara, a chleddyf, ac ymgynghori â Duw drosto ef, fel y cyfodai yn fy erbyn i gynnwylw'n, megis heddyf?

14 Ac Ahimelech a atebodd y brenhin, ac a ddywedodd, Pwy ym mysg dy holl weision di sydd mor ffyddlawn a Dafydd, ac yn ddaw i'r brenhin, ac yn myned wrth dy orechymyn, ac yn arhuddedus yn dy dŷ di?

15 Ai y dydd hwnny y dechreuais i ymgynghori â Duw drosto ef? na atto Duw i mi. Na osoded y brenhin ddim yn erbyn ei was, nac yn erbyn neb o dŷ fy nhad: canys ni wybu dy was di ddim o hyn oll, nac ychydig na llawer.

16 A dywedodd y brenhin, Gan farw y byddi farw, Ahimelech, tydi a holl dŷ dy dad.

17 ¶ A'r brenhin a ddywedodd wrth y rhedegwyr oedd yn sefyll o'i amgylch ef, Trowch, a lleddwch offeiriad yr ARGLWYDD; o herwydd bod eu llaw hwynt hefyd gyd â Dafydd, ac o herwydd iddynt wybod ffoi o hono ef, ac na fynegasant i mi. Ond gwision y brenhin nid estynt eu llaw i ruthro ar offeiriad yr ARGLWYDD.

18 A dywedodd y brenhin wrth Döeg, Tro di, a rhuthra ar yr offeiriad. A Döeg yr Edomiad a drodd, ac a ruthorod ar yr offeiriad, ac a laddodd y diwrnod hwnnw bump a phedwar ugain o wŷr, yn dwyn ephod llan.

19 Efe a darawodd hefyd Nob, dinas yr offeiriad, â min y cleddyf, yn wr ac yn wraig, yn ddyng bach ac yn blentyn sugno, ac yn ŷch, ac yn asyn, ac yn oen, â min y cleddyf.

20 ¶ Ond un mab i Ahimelech mab Ahitub, a'i enw Abiathar, a ddiangodd, ac a ffödd ar ol Dafydd.

21 Ac Abiathar a fynegodd i Dafydd, ddarfod i Saul ladd offeiriad yr ARGLWYDD.

22 A dywedodd Dafydd wrth Abiathar, Gwybŷm y dydd hwnnw, pan oedd Döeg yr Edomiad yno, gan fynegi y mynegai efe i Saul: myfi a fŷm achlysur marwolaeth i holl dylwyth tŷ dy dad di.

23 Aros gyd â mi; nac ofna: canys yr hwn sydd yn ceisio fy einioes i, sydd yn ceisio dy einioes di-thau: ond gyd â mi y byddi di gadwedig.

PENNOD XXIII.

1 Dafydd, wedi ymofyn â'r Arglwydd trwy Abiathar, yn gwaredu Ceilah: 7 a chwoedi i Dduw dangos iddo ddyfodiad Saul, a brud-

seriath y Ceilah, yn dangos o Ceilah. 14 Jonathan yn ddyfod i Ziph, ac yn ei gywiro ef. 19 Y Ziphiaid yn dangos i Saul yn le yr oedd efe. 25 Yntau yn dangos rhaŷ Saul ym Maon, trwy ddyfod o'r Philistiaid i'r wlad; 29 ac yn trigo yn En-gedi.

YNA y mynegasant i Dafydd, gan ddywedyd, Wele y Philistiaid yn ymladd yn erbyn Ceilah; ac y maent hwy yn anrheithio yr ysguboriau.

2 Am hynny y gofnodd Dafydd i'r ARGLWYDD, gan ddywedyd, A ff i sa tharo y Philistiaid hyn? A'r ARGLWYDD a ddywedodd wrth Dafydd, Dos, a tharo y Philistiaid, ac achub Ceilah.

3 A gwŷr Dafydd a ddywedasant wrtho ef, Wele, ni yn ofnus yma yn Judah: pa faint mwy os awn i Ceilah, yn erbyn byddinoedd y Philistiaid?

4 Yna Dafydd eilwaith a ymgynghorodd â'r ARGLWYDD. A'r ARGLWYDD a'i hattebodd ef, ac a ddywedodd, Cyfod, dos i waered i Ceilah: canys myfi a roddaf y Philistiaid yn dy law di.

5 A Dafydd a'i wŷr a aethant i Ceilah, ac a ymladdodd â'r Philistiaid; ac a ddog eu gwartheg hwynt, ac a'u tarawodd hwynt â lladdfa fawr. Felly y gwaredodd Dafydd drigolion Ceilah.

6 A bu, pan ffödd Abiathar mab Ahimelech at Dafydd i Ceilah, ddwyn o hono ef ephod yn ei law.

7 ¶ A mynegwyd i Saul ddyfod Dafydd i Ceilah. A dywedodd Saul, Duw a'i rhoddodd ef yn fy llaw i: canys cawwyd arno ef pan ddaeth i ddinas â phyrth ac â barrau iddi.

8 A Saul a alwodd yr holl bobl ynghyd i ryfel, i fyned i waered i Ceilah, i warchae ar Dafydd ac ar ei wŷr.

9 ¶ A gwybu Dafydd fod Saul yn bwriadu drwg i'w erbyn ef, ac efe a ddywedodd wrth Abiathar yr offeiriad, Dwg yr ephod.

10 Yna y dywedodd Dafydd, O ARGLWYDD Dduw Israel, gan glywed y clybu dy was, fod Saul yn ceisio dyfod i Ceilah, i ddistrywio y ddinas er fy mwyn i.

11 A ddyry arglwyddi Ceilah fi yn ei law ef? a ddaw Saul i waered, megis y clybu dy was? O ARGLWYDD Dduw Israel, mynega, attolwg, i'w was. A'r ARGLWYDD a ddywedodd, Efe a ddaw i waered.

12 Yna y dywedodd Dafydd, A ddyry arglwyddi Ceilah fyfi a'm gwŷr yn llaw Saul? A'r ARGLWYDD a ddywedodd, Rhoddant.

13 ¶ Yna y cyfododd Dafydd a'i wŷr, y rhaŷ oedd ynghylch chwe chant, ac a aethant o Ceilah, ac a rodiasant lle y gallent. A mynegwyd i Saul, fod Dafydd wedi dangos o Ceilah; ac efe a beidiodd a myned allan.

14 A Dafydd a arhosodd yn yr anialwch mewn amddiffynfeydd, ac a arhödd mewn mynydd, yn anialwch Ziph: a Saul a'i ceisiodd ef bob dydd; ond ni roddodd Duw ef yn ei law ef.

15 A gwelodd Dafydd fod Saul wedi myned allan i geisio ei einioes ef: a Dafydd oedd yn anialwch Ziph, mewn coed.

16 A Jonathan mab Saul a gyfododd, ac a aeth at Dafydd i'r coed; ac a gryfhodd ei law ef yn Nuw.

17 Dywedodd hefyd wrtho ef, Nac ofna: canys llaw Saul fy nhad ni'th gaiff di; a thi a deyrnesi ar Israel, a minnau a fyddaf yn nesaf attat ti: a Saul fy nhad sydd yn gwybod hyn hefyd.

18 A hwy ill dau a wnaethant gyfammod ger bron yr ARGLWYDD. A Dafydd a ar-

hosodd yn y coed; a Jonathan a aeth i'w dy ei hun.

19 Yna y daeth y Ziphiaid i fynu at Saul i Gibeah, gan ddywedyd, Onid yr Dafydd yn ymguddio gyd â ni mewn amddiffynfeydd yn y coed, ym mryn Hachilah, yr hwn sydd o'r tu dehau i'r diffaethwch?

20 Ac yn awr, O frenhin, tyred i waered yn ol holl ddymuniaid dy galon; a bydded arnom ni ei roddi ef yn llaw y brenhin.

21 A dywedodd Saul, Bendigedig fyddoch chiwl gan yr ARLWYDD: canys tosturiasoch wrthyf.

22 Ewch, attolwg, parotîowch; etto myn-wrch wybod hefyd, ac edrychwch am ei gynniweirfa ef, lle y mae efe yn tramwy, a phwy a'i gwelodd ef yno: canys dywedodd i mi, ei fod ef yn gyfrwys lawn.

23 Edrychwch gan hynny, a mynnwch wybod yr holl lochesau y mae efe yn ym-guddio ynddynnt, a dychwelwch ataf fi â nier-wydd, fel yr elwyf gyd â chiwi: ac os bydd efe yn y wlad, mi a chwillaf am dano ef trwy holl floedd Judah.

24 A hwy a gyfodasant, ac a aethant i Ziph o flaen Saul: ond Dafydd a'i wŷr oedd yn anialwch Maon, yn y rhos o'r tu dehau i'r diffaethwch.

25 Saul hefyd a'i wŷr a aeth i'w geisio ef. A mynegwyd i Dafydd: am hynny efe a ddaeth i waered i graig, ac a arhosodd yn anialwch Maon. A phan glybu Saul hynny, efe a erlidodd ar ol Dafydd yn anialwch Maon.

26 A Saul a aeth o'r naill du i'r mynydd, a Dafydd a'i wŷr o'r tu arall i'r mynydd: ac yr oedd Dafydd yn brysiu i ftyned ymaith rhag ofn Saul; canys Saul a'i wŷr a am-gylychnasant Dafydd a'i wŷr, i'w dala hwynt.

27 ¶ Ond cennad a ddaeth at Saul, gan ddywedyd, Brysia, a thyred: canys y Philistiaid a ymdaenasant ar hyd y wlad.

28 Am hynny y dychwelodd Saul o erlid ar ol Dafydd; ac efe a aeth yn erbyn y Philistiaid: o herwydd hynny y galwasant y fam honno Sela Hammah-lecota.

29 ¶ A Dafydd a aeth i fynu oddi yno, ac a arhosodd yn amddiffynfeydd En-gedi.

PENNOD XXIV.

1 *Dafydd, mewn ogof yn En-gedi, yn torri cwrw mantell Saul, ac yn arbed ei einioes ef; 8 ac wrth hynny yn dangos ei ddinwedd-ryodd. 16 Saul yn cynabod & i'w fat, ac yn cymmeryd llo gan Dafydd, ac yn ymadael.*

A PHAN ddychwelodd Saul oddi ar ol y Philistiaid, mynegwyd iddo, gan ddywedyd, Wele, Dafydd yn anialwch En-gedi.

2 Yna y cymmerth Saul dair mil o wŷr etholeddig, o holl Israel; ac efe a aeth i geisio Dafydd a'i wŷr, ar hyd coppa creigiau y geifr gwyllton.

3 Ac efe a ddaeth at gorlannau y defaid, ar y ffordd; ac yno yr oedd ogof: a Saul a aeth i mewn i wasanaethu ei gorph. A Dafydd a'i wŷr oedd yn aros yn ystlysau yr ogof.

4 A gwŷr Dafydd a ddywedasant wrtho ef, Wele y dydd am yr hwn y dywedodd yr ARLWYDD wrthyf, Wele, fi yn rhoddi dy elyn yn dy law di, fel y gwnelech iddo megis y byddo da yn dy olwg. Yna Dafydd a gyf-oddod, ac a dorrodd gwŷr y fantell oedd am Saul yn ddirlgel.

5 Ac wedi hyn calon Dafydd a'i tarawodd ef, o herwydd iddo dorri cwrw mantell Saul.

6 Ac efe a ddywedodd wrth ei wŷr, Na atto yr ARLWYDD i mi wneuthur y peth hyn i'm meistr, emneiniog yr ARLWYDD, i estyn

fy llaw yn ei erbyn ef; oblegid unethiog yr ARLWYDD yw efe.

7 Felly yr attalodd Dafydd ei wŷr a'r geiriau hyn, ac ni adawodd iddynnt gyfodi yn erbyn Saul. A Saul a gododd i fynu o'r ogof, ac a aeth i ffordd.

8 Ac ar ol hyn Dafydd a gyfododd, ac a aeth allan o'r ogof; ac a leffodd ar ol Saul, gan ddywedyd, Fy arglwydd frenhin. A phan edrychodd Saul o'i ôl, Dafydd a ostyngodd ei wyneb tu a'r ddaear, ac a ym-grymmodd.

9 ¶ A Dafydd a ddywedodd wrth Saul, Paham y gwardewi eiriau dynion, gan ddywedyd, Wele, y mae Dafydd yn teisio nŵed i ti?

10 Wele, dy lygaid a weisant y dydo hwn ddarfod i'r ARLWYDD dy roddi di yn fy llaw i heddw yn yr ogof: a dywedodd wrthyf am dy ladd di; ond fy enaid a'th arbedodd di: a dywedais, Nid estynaf fy llaw yn erbyn fy meistr; canys emneiniog yr ARLWYDD yw efe.

11 Fy nhad hefyd, gwel, fe, gwel gwŷr dy fantell yn fy llaw i: canys pan dorrais ymaith gwŷr dy fantell di, heb dy ladd; gwybydd a gwel nad oes yn fy llaw i ddiry-gioni na chamwedd, ac na phechais i'th er-byn: etto yr wyt ti yn hela fy einioes i, i'w dala hi.

12 Barded yr ARLWYDD rhyngof fi a thithau, a dialed yr ARLWYDD fi arnat ti: ond ni bydd fy llaw i arnat ti.

13 Megis y dywed yr hen ddifareb, Oddi wrth y rhai anwir y daw anwiredd: ond ni bydd fy llaw i arnat ti.

14 Ar ol pwy y daeth brenhin Israel allan? ar ol pwy yr ydwyf ti yn erlid? ar ol ci marw, ar ol chwannan.

15 Am hynny bydded yr ARLWYDD yn farw, a barded rhyngof fi a thi; edryched hefyd, a dadleued fy nadi, ac achubed fi o'th law di.

16 ¶ A phan orphenodd Dafydd lefaru y geiriau hyn wrth Saul, yna y dywedodd Saul, Ai dy lef di yw hon, fy mab Dafydd? A Saul a ddirychafodd ei lef, ac a wylodd.

17 Efe a ddywedodd hefyd wrth Dafydd, Cyflawnach wyt ti na myfi: canys ti a delais i mi dda, a minnau a delais i ti ddrwg.

18 A thi a ddangosiaist heddw wneuthur o honot â mi ddaioni: o herwydd rhoddodd yr ARLWYDD fi yn dy law di, ac ni'm lleddaist.

19 Oblegid os caffal wr ei elyn, a ollyngai efe ef mewn ffordd dda? am hynny yr ARLWYDD a dabo i ti ddaioni, am yr hyn a wnaethost i mi y dydd hwn.

20 Ac wele yn awr, mi a wn gan deyrnasu y teyrnasi di, ac y sicrhêir brenhiniaeth Israel yn dy law di.

21 Twng dithau wrthyf fi yn awr i'r ARLWYDD, na thorri ymaith fy had i ar fy ol, ac na ddifethi fy enw i o dŷ fy nhad.

22 A Dafydd a dyngodd wrth Saul. A Saul a aeth i'w dŷ: Dafydd hefyd a'i wŷr a aethant i fynu i'r amddiffynfa.

PENNOD XXV.

1 *Marwolaeth Samuel. 2 Dafydd yn Parau yn darsfon at Nabal: 10 a chwedi ei gyffwrî troy daogroydd Nabal, ar fedr ei ddifetha ef. 14 Abigail yn cael gwŷbod hynny, 18 yn cymmeryd arwrh; 23 a throy ei doeth-ineb 32 yn dyhuddo Dafydd. 36 Nabal wedi cyffwrî hynny, yn marw. 39 Dafydd yn prôdi Abigail ac Ahinoam. 44 Rhoddi Michal i Phaltî.*

A BU farw Samuel; a holl Israel a ymgynnullasant, ac a alarasant am dano ef, ac a'i claddasant ef yn ei dŷ yn Ramah. **A** Dafydd a gyfododd, ac a seth i waered i anialwch Paran.

2 Ac yr oedd gwr ym Maon, a'i gyfoeth yn Carmel; a'r gwr oedd sawr iawn, ac iddo ef yr oedd tair mil o ddefaid, a mil o eiffr: ac yr oedd efe yn cneifio ei ddefaid yn Carmel.

3 Ac enw y gwr oedd Nabal; ac enw ei wraig Abigail; a'r wraig oedd yn dda ei deall, ac yn deg ei gwedd: a'r gwr oedd galed, a drwg ef weithredoedd; a Chalebiad oedd efe.

4 ¶ A chlybu Dafydd yn yr anialwch, fod Nabal yn cneifio ei ddefaid.

5 A Dafydd a ddywedodd wrth y llangciau; a Dafydd a ddywedodd wrth y llangciau, Cerddwch i fynu i Carmel, ac ewch at Nabal, a chyferwch well iddo yn fy enw i.

6 Dywedwch fel hyn hefyd wrth ef sydd yn byw *maen llwyddiant*, *Cassech* di heiddwch, a'rh dŷ heddwch, a'r hyn oll sydd eiddot ti heddwch.

7 Ac yn awr clywais fod rhai yn cneifio i ti: yn awr y bugelliaid sydd gennynt a fuannt gyd â ni, ni wnaethom sarhad arnynt hwy, ac ni bu ddim yn eisieu iddynt, yr holl ddyddiau y buant hwy yn Carmel.

8 Gofyn i'rh langciau, a hwy a fynegant i ti: gan hynny caed y llangciau hyn ffafryn dy olwg di (canys ar ddiwrnod da y daethom ni) dyro, attolwg, yr hyn a ddolo i'rh law, i'rh weision, ac i'rh fab Dafydd.

9 Ac wedi dyfod llangciau Dafydd, hwy a ddywedasant wrth Nabal yn ol yr holl eiriau hynny yn enw Dafydd, ac a dawsant.

10 ¶ A Nabal a atebodd weision Dafydd, ac a ddywedodd, Pwy yw Dafydd? a phwy yw mab Jesse? llawer sydd o weision heddwch yn torri ymaith bob un oddi wrth ei feistr.

11 A gymmeraf fi fy mara a'm dwfr, a'm cig a leiddais i'm cneifwyr, a'u rhoddi i wrynis gwn o ba le y maent?

12 Felly llangciau Dafydd a droisiant i'w ffordd, ac a ddychwelasant, ac a ddaethant, ac a fynegasant iddo ef yr holl eiriau hynny.

13 A Dafydd a ddywedodd wrth ei wŷr, Gwregyswch bob un ei gleddyf. Ac ymwregysodd pob un ei gleddyf; ymwregysodd Dafydd hefyd ei gleddyf: ac ynghylch pedwar cant o wŷr a aeth i fynu ar ol Dafydd, a dau gant a drigasant gyd â'r doedrefn.

14 ¶ Ac un o'r llangciau a fynegodd i Abigail gwraig Nabal, gan ddywedyd, Wele, Dafydd a anfonodd genhadau o'r anialwch i gyfarwch gwell i'm melstr ni; ond efe a'u ddiennodd hwynt.

15 A'r gwŷr fu dda iawn wrthym ni; ac ni wnaed sarhad arnom ni, ac ni bu i ni ddim yn eisieu yr holl ddyddiau y rhodiasom gyd â hwynt, pan oeddym yn y maes.

16 Mur oeddym hwy i ni nos a dydd, yr holl ddyddiau y buom gyd â hwynt yn cadw y defaid.

17 Yn awr gan hynny gwybydd, ac ystyria bech a wnelech: canys parottwyd drwg yn erbyn ein melstr ni, ac yn erbyn ei holl dŷ ef: canys efe sydd fab i Belial, fel na eilir ymddiddan âg ef.

18 ¶ Yna Abigail a frysiodd, ac a gymmerth ddau cant o fara, a dwy gostrelodd o win, a phump o ddefaid wedi eu gwneuthur yn barod, a phum hobald o gras-yd, a chan swp o resin, a dau can *teisen* o ffigys, ac a'u gosododd ar asynod.

19 A hi a ddywedodd wrth ei gwelston, Cerddwch o'm blaen i; wele, fi yn dyfod ar eich ol: ond wrth Nabal ei gwr nid ynganodd hi.

20 Ac a hi yn marchogaeth ar asyn, ac yn dyfod i waered ar hyd ystlys y mynydd; yna, wele, Dafydd a'i wŷr yn dyfod i waered i'w herbyn; a hi a gyfarfu â hwynt.

21 (A dywedasant Dafydd, Ddau gadw o honof fi yn ofer yr hyn oll oedd gan hwn yn yr anialwch, fel na bu dim yn eisieu o'r hyn oll oedd ganddo ef: canys efe a dalodd i mi ddrwg dros dda.)

22 Felly y gwnelo Duw i elynion Dafydd, ac ychwaneg, os gadawaf o'r hyn oll sydd ganddo ef, erbyn goleuni y bore, un a biso ar bared.)

23 A phan welodd Abigail Dafydd, hi a frysiodd ac a ddisgynnodd oddi ar yr asyn, ac a syrthiodd ger bron Dafydd ar ei hwyneb, ac a ymgrymmodd hyd lawr.

24 Ac a syrthiodd wrth ei draed ef, ac a ddywedodd, Arnaf fi, fy arglwydd, arnaf fi bydded yr anwired; a llefarod y wasanaethferch, attolwg, wrthyt, a gwrando eiriau dy law-forwyn.

25 Attolwg, na osoded fy arglwydd ei galon yn erbyn y gwr Belial hwn, *sef* Nabal: canys fel y mae ei enw ef, felly y mae yntau; Nabal yw ei enw ef, ac ynydrwydd sydd gyd âg ef: a minnau dy wasanaethferch, ni welais weision fy arglwydd, y rhai a anfoniaist.

26 Ac yn awr, fy arglwydd, fel y mae yr ARGWLWYDD yn fyw, ac mai byw dy enaid di, gan i'r ARGWLWYDD dy luddias di rhag dyfod i *dyneallt* gwaed, ac i ymddial â'rh law dy hun; yn awr bydded dy elynion di, a'r sawl a geisiant niwed i'm harglwydd, megis Nabal.

27 Ac yn awr yr anrheg yma, yr hon a ddug dy wasanaethferch i'm harglwydd, rhodder hi i'r llangciau sydd yn canlyu fy arglwydd.

28 A maddeu, attolwg, ganwedd dy wasanaethferch: canys yr ARGWLWYDD gan wneuthur a wna i'm harglwydd dy stier; o herwydd fy arglwydd sydd yn ymladd rhyfel-odd yr ARGWLWYDD, a drygioni ni chafwyd ynot ti yn dy holl ddyddiau.

29 Er cyfodi o ddynt i'rh erlid di, ac i geisio dy enaid; etto enaid fy arglwydd a fydd wedi ei rwyng yn rhwymyn y bywyd gyd â'rh ARGWLWYDD dy Dduw; ac enaid dy elynion a chwym-deifl efe, *fel* o ganol ceudab y ffon-daff.

30 A phan wnelo yr ARGWLWYDD i'm harglwydd yn ol yr hyn oll a lefarodd efe o ddaioni am danat, a phan y'rh osodo di yn ffaoer ar Israel;

31 Yna ni bydd hyn yn oheનાid i ti, nae yn dramwydd calon i'm harglwydd, ddarford i ti dywallt gwaed heb achos, neu ddial o'm harglwydd ef ei hun: ond pan wnelo Duw ddaioni i'm harglwydd, yna cofia di dy law-forwyn.

32 ¶ A dywedodd Dafydd wrth Abigail, Bendigedig fyddo ARGWLWYDD Dduw Israel, yr hwn a'rh anfonodd di y dydd hwn i'm cyfarfod i:

33 Bendigedig hefyd fo dy gyngor, a bendigedig fyddych dithau yr hon a m luddiaist y dydd hwn rhag dyfod i *dyneallt* gwaed, ac i ymddial a'm llaw fy hun.

34 Canys yn wir, *fel* y mae ARGWLWYDD Dduw Israel yn fyw, yr hwn a'm hattaliodd i rhag dy ddrwy di, oni buasai i ti frysio a dyfod i'm cyfarfod; ddau na adawsid i Nabal, erbyn goleuni y bore, un a bisai ar bared.

35 Yna y cymmerodd Dafydd o'i llaw hi yr hyn a ddygasai hi iddo ef; ac a ddywedodd wrthi hi, Dos i fynu mewn heddwch i'th dy: gwel, mi a wrandawais ar dy lais, ac a dderbynialis dy wyneb.

36 ¶ Ac Abigail a ddaeth at Nabal; ac wele, yr oedd gwledd ganddo ef yn ei dy, fel gwledd brenhin: a chalon Nabal oedd lawen ynddo ef; canys meddw iawn oedd efe: am hynny nid ynganodd hi wrtho ef air, na bychan na mawr, nes goleuo y bore.

37 A'r bore pan aeth ei feddwod allan o Nabal, mynegodd ei fraig iddo ef y geiriau hynny: a'i galon ef a fu farw o'i sewn, ac efe a aeth fel carreg.

38 Ac ynghyich pen y deng niwrnod y tarawodd yr ARGWLWYDD Nabal, fel y bu efe farw.

39 ¶ A phan glybu Dafydd farw Nabal, efe a ddywedodd, Bendigedig fyddo yr ARGWLWYDD, yr hwn a ddadleuodd achos fy sarhad i oddi ar law Nabal, ac a attaliodd ei was rhag drwg: canys yr ARGWLWYDD a drodd ddrygioni Nabal ar ei ben ei hun. Dafydd hefyd a anfonodd i ynddiddan ág Abigail, am ei chymmeryd hi ya wraig iddo.

40 A phan ddaeth gweision Dafydd at Abigail i Carmel, hwy a lefarasant wrthi, gan ddywedyd, Dafydd a'n hanfonodd ni attat ti, i'th gymmeryd di yn wraig iddo.

41 A hi a gyfododd, ac a yngrymmodd ar ei hwyneb hyd lawr; ac a ddywedodd, Wele, dy forwyn yn wasanaethferch i olchi traed gweision fy arglwydd.

42 Abigail hefyd a frysiodd, ac a gyfododd, ac a farchogodd ar asyn, a phump o'i llangoesau yn ei chanlyn: a hi a aeth ar ol cenl adau Dafydd, ac a aeth yn wraig iddo ef.

43 A Dafydd a gymmerth Ahinoam o Jezreel, a hwy a fuanit ill dwoeodd yn wragedd iddo ef.

44 ¶ A Saul a roddasai Michal ei ferch, gwraig Dafydd, i Phalti mab Lais, o Alim.

PENNOD XXVI.

1 Saul, wedi i'r Ziphiaid ddatguddio Dafydd, yn dyfod i Hachilah yn ei erbyn ef. 2 Dafydd yn dyfod i'r wersyllfa, ac yn rhoystro i Abisai ladd Saul; etto yn cymmeryd ei waywffon ef a'i ddufstr. 13 Dafydd yn cerbydu Abner; 18 ac yn cymghori Saul. 21 Saul yn cydnabod ei fai.

A'r Ziphiaid a ddaethant at Saul i Gibeah, gan ddywedyd, Onid ydyw Dafydd yn llechu ym mryn Hachilah, ar gyfer y diffaethwch?

2 Yna y cyfododd Saul, ac a aeth i waered i anialwch Ziph, a thair mil o etholedigion gwyr Israel gyf ág ef; i geisio Dafydd yn anialwch Ziph.

3 A Saul a wersyllodd ym mryn Hachilah, yr hwn sydd ar gyfer y diffaethwch, wrth y ffordd: a Dafydd oedd yn aros yn yr anialwch; ac efe a welodd fod Saul yn dyfod ar ei ol ef i'r anialwch.

4 Am hynny Dafydd a anfonodd ysbiwyr, ac a wybu ddyfod o Saul yn sicr.

5 ¶ A Dafydd a gyfododd, ac a ddaeth i'r lle y gwersyllasai Saul ynddo: a chanfu Dafydd y lle yr oedd Saul yn gorwedd ynddo, ac Abner mab Ner, tywysog ei lu. A Saul oedd yn gorwedd yn y wersyllfa, a'r bobl yn gwersyllu o'i amgylch ef.

6 Yna y llefarodd Dafydd, ac y dywedodd wrth Ahimelech yr Hethiaid, ac wrth Abisai mab Serfiah, brawd Joab, gan ddywedyd, Pwy a i waered gyd â mi at Saul i'r gwer-

syll? A dywedodd Abisai, Myf a âf i waered gyd â thi.

7 Felly y daeth Dafydd ac Abisai at y bobl liw nos. Ac wele, Saul yn gorwedd ac yn cysgu yn y wersyllfa, a'i waywffon wedi ei gwrthio i'r ddaear wrth ei obennydd ef: ac Abner a'r bobl oedd yn gorwedd o'i amgylch ef.

8 Yna y dywedodd Abisai wrth Dafydd, Duw a roddes heddyw dy elyn yn dy law di: yn awr gan hynny gâd i mi ei daro ef, attolwg, â gwaywffon, hyd y ddaear un waith, ac nis all-darawaf ef.

9 A Dafydd a ddywedodd wrth Abisai, Na ddifetha ef: canys pwy a estynai ei law yn erbyn enneiniog yr ARGWLWYDD, ac a fyddai dduoog?

10 Dywedodd Dafydd hefyd, Fel y mae yr ARGWLWYDD yn fyw, naill ai yr ARGWLWYDD a'i tery ef; ai ei ddydd ef a ddaw i farw; ai efe a ddisgyn i'r rhyfel, ac a ddifethir.

11 Yr ARGWLWYDD a'm cadwo i rhag estyn fy llaw yn erbyn enneiniog yr ARGWLWYDD: ond yn awr, cymmer, attolwg, y waywffon sydd wrth ei obennydd ef, a'r llestr dwfr, ac awn ymaith.

12 A Dafydd a gymmerth y waywffon, a'r dwfr oddi wrth obennydd Saul; a hwy a aethant ymaith; ac nid oedd neb yn gwledd, nac yn gwybod, nac yn neffro: canys yr oeddynt oll yn cysgu; o herwydd trwmgwsg oddi wrth yr ARGWLWYDD a syrthiasai arnynt hwy.

13 ¶ Yna Dafydd a aeth i'r tu hwnt, ac a safodd ar ben y mynydd o hirbell (ac encyd fawr rhyngddynt).

14 A Dafydd a lefodd ar y bobl, ac ar Abner mab Ner, gan ddywedyd, Onid attebi di, Abner? Yna Abner a attebodd, ac a ddywedodd, Pwy ydywyt ti sydd yn llefain ar y brenhin?

15 A Dafydd a ddywedodd wrth Abner, Onid gwr ydywyt ti? a phwy sydd fel ti yn Israel? a phaham na chedwaist dy arglwydd frenhin? canys daeth un o'r bobl i ddifetha y brenhin dy arglwydd di.

16 Nid da y peth hyn a wnaethost hi. Fel y mae yr ARGWLWYDD yn fyw, meibion euog o farwolaeth ydych ehwil, am na chadwasoch eich meist, enneiniog yr ARGWLWYDD. Ac yn awr edrychwch pa le y mae gwaywffon y brenhin, a'r llestr dwfr oedd wrth ei obennydd ef.

17 A Saul a adnabu lais Dafydd, ac a ddywedodd, Ai dy lais di yw hwn, fy mab Dafydd? A dywedodd Dafydd, Fy llais i ydyw, fy arglwydd frenhin.

18 Dywedodd hefyd, Paham y mae fy arglwydd fel hyn yn erlid ar ol ei was? canys beth a wneuthum? neu pa ddrygioni sydd yn fy llaw?

19 Yn awr gan hynny, attolwg, gwrandawed fy arglwydd frenhin eiriau ef wasanaethwr. Os yr ARGWLWYDD a'th annogodd di i'm herbyn, argled offrrwm: ond os meibion dynion, mellidgedig fyddant hwy ger bron yr ARGWLWYDD; o herwydd hwy a'm gyrasant i allan heddyw, fel nad ydyw yn cael glynu yn etifeddiaeth yr ARGWLWYDD, gan ddywedyd, Dos, gwasanaetha dduwiau dithr.

20 Yn awr, gan hynny, na syrthied fy ngwaed i'r ddaear o flaen wyneb yr ARGWLWYDD: canys brenhin Israel a ddaeth allan i geisio chwannu, megis un yn hela petris yn y mynyddoedd.

21 ¶ Yna Saul a ddywedodd, Pechais: dychwel, Dafydd y mab: canys ni'th ddrygaf

mwy; o herwydd gwerthfawr fu fy einloes i yn dy olwg di y dydd hwn: wele, ynfyd y gwneuthum, a mi a gyfeilljornais yn ddirfawr.

22 A Dafydd a attebodd, ac a ddywedodd, Wele wayffon y brenhin; deled un o'r llangiau drosodd, a chyrrched hi.

23 Yr ARGELWYDD a dalu i bob un ei gyflawnder, a'i fnyddlondeb: canys yr ARGELWYDD a'rh roddodd di heddyw yn fy llaw i; ond nid estynnwn i fy llaw yn erbyn enneiniog yr ARGELWYDD.

24 Ac wele, megis y bu werthfawr dy einloes di heddyw yn fy ngolwg i, felly gwerthfawr fyddo fy einloes innau yngolwg yr ARGELWYDD, a gwareded si o bob cyfyngdra.

25 Yna y dywedodd Saul wrth Dafydd, Bendigedig fydd di, fy mab Dafydd: hefyd ti a wna'i fawredd, ac a orchfygi rhag llaw. A Dafydd a seith i ffordd; a Saul a ddychwelodd i'w fangre ei hun.

PENNOD XXVII.

1 *Saul yn clywed bod Dafydd yn Gath, ac heb ei geisio ef mwyach.* 5 *Dafydd yn cael Siclog gan Achis:* 8 *a cham yspello gwloidydd eraill, yn peri i Achis geisio mai yn erbyn Judah yr ymladdasai efo.*

A DAFYDD a ddywedodd yn ei galon, Yn awr difethir fi ryw ddydd trwy law Saul: nid oes dim well i mi na dngane i dir y Philistiaid; fel yr anobeithio Saul ddyfod o byd i mi, ac na'm ceisio mwy yn holl derfynau Israel. Felly y dangaf o'i law ef.

2 A Dafydd a gyfododd, ac a dramwyodd, efo a'r chwe enannwr oedd gyd ag ef, at Achis mab Maoch, brenhin Gath.

3 A Dafydd a arhosodd gyd ag Achis yn Gath, efo a'i wŷr, bob un gyd a'i deulu; Dafydd a'i ddwy wragedd, Ahinoam y Jerezlees, ac Abigail gwraig Nabal y Carmelees.

4 A mynegwyd i Saul, ffoi o Dafydd i Gath: ac ni chwagodd efo ei geisio ef mwy.

5 ¶ A Dafydd a ddywedodd wrth Achis, O cheisais yn awr ffaf yr dy olwg di, rhodder i mi le yn un o'i maesdref, fel y trigwyf yno: canys paham yr erys dy was di yn ninas y brenhin gyd a thi?

6 Yna Achis a roddodd iddo ef y dydd hwnnw Siclog: am hynny y mae Siclog yn eiddo brenhinoedd Judah hyd y dydd hwn.

7 A rhifedi y dyddiau yr arhosodd Dafydd yngwlad y Philistiaid, oedd flwyddyn a phedwar mis.

8 ¶ A Dafydd a'i wŷr a aethant i fynu, ac a ruthrasant ar y Gesuriaid, a'r Geziaid, a'r Amaleciaid: canys hwynt-hwy gynt oedd yn preswyllo yn y wlad, ffordd yr eilych i Sur, fe, hyd wlad yr Aiph.

9 A Dafydd a darawodd y wlad; ac ni adawodd yn fyw wr na gwraig: ac a ddug y defaid, a'r gwartheg, a'r asynod, a'r camelod, a'r gwisgoedd, ac a ddychwelodd ac a ddaeth at Achis.

10 Ac Achis a ddywedodd, I ba le y rhuthrasoch chw'i heddyw? A dywedodd Dafydd, Yn erbyn tu deheu Judah, ac yn erbyn tu deheu y Jerahmeelaid, ac yn erbyn tu deheu y Ceneaid.

11 Ac ni adawsai Dafydd yn fyw wr na gwraig, i ddwyn chwecllau i Gath; gan ddywedyd, Rhag mynegi o honnynt i'n herbyn, gan ddywedya, Fel hyn y gwnaeth Dafydd, ac felly y bydd ei arfer ef yr holl ddyddiau yr arhoes efo yngwlad y Philistiaid.

12 Ac Achis a greddodd Dafydd, gan ddywedyd, Efo a'i gwnaeth ei hun yn ffaidd gan ei bobl ei hun Israel; am hynny y bydd efo yn was i mi yn dragyfuod.

PENNOD XXVIII.

1 *Achis yn hyderu ar Dafydd.* 3 *Saul wedi difetha y dewiniaid, 4 yn ei ofn, wedi i Dawid ei worthod, 7 yn myned at ddeuioes:* 9 *a honno yn cael i fynu Samuel.* 15 *Saul, wrth gwybod ei ddynyst, yn llawysgu:* 21 *a'r wraig a'i wceision yn ei nerthu ef a bydd.*

A R Philistiaid yn y dyddiau hynny a gynnwllasant eu byddinoedd yn llu, i ymladd yn erbyn Israel. A dywedodd Achis wrth Dafydd, Gwybydd di yn hysbys, yr ai di gyd a mi allan i'r gwerylloedd, ti a'rh wŷr.

2 A dywedodd Dafydd wrth Achis, Yn ddiau ti a gal wybod beth a all dy was ei wneuthur. A dywedodd Achis wrth Dafydd, Yn wir minnau a'rh oedaf di yn geldwad ar fy mhen i byth.

3 ¶ A Samuel a fuasai farw; a holl Israel a alarant am dano ef, ac a'i claddasant yn Ramah, sef yn ei ddinas ei hun. A Saul a yrrasai ymnaith y swynyddion a'r dewiniaid o'r wlad.

4 ¶ A'r Philistiaid a ymgynnullasant ac a ddaethant ac a wersyllasant yn Sunem: a Saul a gaogodd holl Israel ynghyd; a hwy a wersyllasant yn Gilboa.

5 A phan welodd Saul wersyll y Philistiaid, efo a ofnodd, a'i galon a ddychrynod yn ddirfawr.

6 A phan ymgynghorodd Saul a'r ARGELWYDD, nid attebodd yr ARGELWYDD iddo, na thrwy freuddwydion, na thrwy Urim, na thrwy brophwydi.

7 ¶ Yna y dywedodd Saul wrth ei weision, Ceiswch i mi wraig o berchen yspryd dewiniaeth, fel yr elwyf atti, ac yr ymofynwyf a hi. A'i weision a ddywedasant wrtho, Wele, y mae gwraig o berchen yspryd dewiniaeth yn Endor.

8 A Saul a newidodd ei ddull, ac a wisgodd ddillad eraill; ac efo a seith, a dau wr gyd ag ef, a hwy a ddaethant at y wraig liw nos. Ac efo a ddywedodd, Dewinia, attolwg, i mi trwy yspryd dewiniaeth, a dwg i fynu attaf fi yr hwn a ddywedwyf wrthyf.

9 A'r wraig a ddywedodd wrtho ef, Wele, ti a wyddost yr hyn a wnaeth Saul, yr hwn a ddifethodd y swynyddion o'r dewiniaid o'r wlad: paham gan hynny yr ydwyf ti yn gosod inagi yn erbyn fy einloes i, i beri i mi farw?

10 A Saul a dyngodd wrthi hi i'r ARGELWYDD, gan ddywedyd, Fel mai byw yr ARGELWYDD, ni ddigwydd i ti niwed am y peth hyn.

11 Yna y dywedodd y wraig, Pwy a ddygaf fi i fynu attaf ti? Ac efo a ddywedodd, Dwg i mi Samuel i fynu.

12 A'r wraig a ganfu Samuel, ac a lefodd a llef uchel: a'r wraig a lefarodd wrth Saul, gan ddywedyd, Paham y twyllaist fi? canys ti yw Saul.

13 A'r brenhin a ddywedodd wrthi hi, Nac ofna: canys beth a welast ti? A'r wraig a ddywedodd wrth Saul, Duwiau a welais yn dyrchafu o'r ddaear.

14 Yntau a ddywedodd wrthi, Pa ddull sydd arno ef? A hi a ddywedodd, Gwr hen sydd yn dyfod i fynu, a hwnnw yn gwisgo mantell. A gwybu Saul mai Samuel oedd efo; ac efo a ostyngodd ei wyneb i lawr, ac a ymgrynmodd.

15 ¶ A Samuel a ddywedodd wrth Saul, Paham yr afonyddast arnaf, gan beri i mi ddyfod i fynu? A dywedodd Saul, Y mae yn gyfyng lawn arnaf fi: canys y mae y Philistiaid yn rhyfela yn fy erbyn i, a Duw a giliodd oddi wrthyf fi, ac nid yw yn fy ateb mwyach.

na thrwy law prophwydi, na thrwy freuddwydion: am hynny y gelwais arnat ti, i hysbysu i mi beth a wnaen.

16 Yna y dywedodd Samuel, Paham gan hynny yr ydwyf ti yn ymofyn â mi, gan i'r ARGWLWYDD gilio oddi wrthyf, a bod yn elyn i ti?

17 Yr ARGWLWYDD yn ddiâu a wnaeth iddo, megis y llefarodd trwy fy llaw i: canys yr ARGWLWYDD a rwygodd y frenhiniaeth o'th law di, ac a'i rhoddes hi i'th gymmydog, i Dafydd.

18 O herwydd na wrandewaist ti ar lais yr ARGWLWYDD, acna chyflawnaist lidlowrwydd ei ddigter ef yn erbyn Amalec; am hynny y gwnaeth yr ARGWLWYDD y peth hyn i ti y dydd hwn.

19 Yr ARGWLWYDD hefyd a ddyry Israel gyd â thi yn llaw y Philistiaid; ac y fory y byddi di a'th feibion gyd â mi: a'r ARGWLWYDD a ddyry weraillioedd Israel yn llaw y Philistiaid.

20 Yna Saul a frysiodd ac a syrthiodd o'i hŷd gyhyd ar y ddaear, ac a ofnodd yn ddirfawr, o herwydd geiriau Samuel: a nerth nid oedd ynddo; canys ni fwyttasai fwyd yr holl ddiwrnod na'r holl noson honno.

21 ¶ A'r wraig a ddaeth at Saul, ac a ganfu ei fod ef yn ddychrynedig iawn; a hi a ddywedodd wrtho ef, Wele, gwrandawoedd dy law-forwyn ar dy lais di, a gosodais fy einioes mewn enbydrwydd, ac ufuddhëais dy eiriau a lefarast wrthyf:

22 Yn awr gan hynny gwrando dithau, attolwg, ar lais dy wasanaethferch, a gâd i mi osod ger dy fron di dammaid o fara; a bwytta, fel y byddo nerth ynot, pan elech i'th ffordd.

23 Ond efe a wrthododd, ac a ddywedodd, Ni fwyttaf. Etto ei weision a'r wraig hefyd a'i cymmellasant ef; ac efe a wrandawodd ar eu llaï hwynt. Ac efe a gyfododd oddi ar y ddaear, ac a eisteddodd ar y gwely.

24 Ac yr oedd gan y wraig lo bras yn tŷ; a hi a frysiodd ac a'i llardodd ef, ac a gymmerth heililiaid, ac a'i tylinodd, ac a'i pobodd yn gri:

25 A hi a'i dug ger bron Saul, a cher bron ei weision: a hwy a fwyttasant. Yna hwy a gyfodasant, ac a aethant ymaith y noson honno.

PENNOD XXIX.

1 Dafydd, wrth fyned gyd â'r Philistiaid, 3 yn cael ei wirthod gan y tywysogion. 6 Achis yn ei ollwng ef ymaith, ac yn canmol ei fyddlondeb ef.

YNA y Philistiaid a gynnnullasant eu holl fyddinoedd i Aphec: a'r Israeiliaid oedd yn gwersyllu wrth fynnon *spâd* yn Jezreel.

2 A thywysogion y Philistiaid oedd yn tramwyn yn gannoedd, ac yn floedd: ond Dafydd a'i wŷr oedd yn cerdded yn olaf gyd âg Achis.

3 Yna tywysogion y Philistiaid a ddywedasant, Beth a wna yr Hebreaid hyn yma? Ac Achis a ddywedodd wrth dywysogion y Philistiaid, Ond dyma Dafydd, gwas Saul brenhin Israel, yr hwn a fu gyd â mi y dyddlau hyn, neu y llynyddoedd hyn, ac ni chefaï ddim bai ynddo ef, er y dydd y syrthiodd efe *attaf* hyd y dydd hwn?

4 A thywysogion y Philistiaid a lldiasant wrtho; a thywysogion y Philistiaid a ddywedasant wrtho, Gwna i'r gwr hwn ddychweilyd i'w le a osodaist iddo, ac na ddeled i waered gyd â ni i'r rhyfel; rhag ei fod yn wrthwynebwyr i ni yn y rhyfel: canys â pha

beth y rhyngai hwn fodd i'w feistr? onid â phennau y gwŷr hyn?

5 Ond hwn *yw* Dafydd, am yr hwn y canasat wrth eu gilydd yn y dawnsiau, gan ddywedyd, Saul a laddodd ei floedd, a Dafydd ei fyrrddiwn?

6 ¶ Yna Achis a alwodd Dafydd, ac a ddywedodd wrtho, *Fel mai* byw yr ARGWLWYDD, dîau dy fod di yn uniawn, ac yn dda yn fy ngolwg i, pan elit allan, a phan ddelit i mewn gyd â mi yn y gwersyll: canys ni chefaï ynot ddyrgion, o'r dydd y daethost attaf fi hyd y dydd hwn: eithr nid *wyt* ti wrth fodd y tywysogion.

7 Dychwel yn awr, gan hynny, a dos mewn heddwch, ac naanfoddlon a dywysogion y Philistiaid.

8 ¶ A dywedodd Dafydd wrth Achis, Ond beth a wneuthum i? â pheth a gefaist ti yn dy was, o'r dydd y deuthum o'th flaen di hyd y dydd hwn, fel na ddelwn i ymladd yn erbyn gelynydd yr arglydd frenhin?

9 Ac Achis a attebodd ac a ddywedodd wrth Dafydd, Gwn mai da *wyt* ti yn fy ngolwg i, megis angel Duw: ond tywysogion y Philistiaid a ddywedasant, Ni ddaw efe i fynu gyd â ni i'r rhyfel.

10 Am hynny yn awr cyfod yn fore, a gwelion dy feistr y rhai a ddaethant gyd â thi: a phan gyfodoch yn fore, a phan oleuo i chwi, ewch ymaith.

11 Felly Dafydd a gyfododd, efe a'i wŷr, i fyned ymaith y bore, i ddychweilyd i dir y Philistiaid. A'r Philistiaid a aethant i fynu i Jezreel.

PENNOD XXX.

1 Yr Amaleciaid yn yspellio Siclag. 7 Dafydd yn ymofyn â Duw, ac yn cael cyrus i'w herlid hwy; 11 a thrwy waith Aphiaid, yn cael ei ddwyn at y feilynion, ac yn ynnill adref yr holl yspall. 22 Cyfraith Dafydd am rannu yr yspall yn uniawn rhwng yr ymladdwyr a'r rhai a gaduwyd yr yspall. 26 Efe yn anfon anrhegion i'w gysfeillion.

A PHAN ddaeth Dafydd a'i wŷr i Siclag y trydydd dydd, yr Amaleciaid a ruthrasent ar du y dehau, ac ar Siclag, ac a darawsent Siclag, ac a'i llosgasant hi â thân.

2 Caeth-gludasant hefyd y gwragedd oedd ynddi: o fychan hyd fawr ni laddasant hwy neb, eithr dygasent hwy ymaith, ac aethant i'w ffordd.

3 ¶ Felly y daeth Dafydd a'i wŷr i'r ddinas; ac wele hi wedi ei llosgi â thân: eu gwragedd hwynt hefyd, a'u meibion, a'u merched, a gaeth-gludais.

4 Yna dyrchafodd Dafydd a'r bobl oedd gyd âg ef eu llef, ac a wylasant, hyd nad oedd nerth ynddynt i wylu.

5 Dwy wragedd Dafydd hefyd a gaeth-gludasad, Ahinoamy Jezreelcees, ac Abigail gwraig Nabal y Carmelid.

6 A bu gyfyng iawn ar Dafydd; canys y bobl a feddylasant ei labyddio ef; o herwydd chwerwasai enaid yr holl bobl, bob un am ei feibion, ac am ei ferched: ond Dafydd a ymgysurodd yn yr ARGWLWYD ei Dduw.

7 A Dafydd a ddywedodd wrth Ablathar yr offeiriad, mab Ahimelech, Dwg i mi, attolwg, yr ephod. Ac Ablathar a ddug yr ephod at Dafydd.

8 A Dafydd, a ymofynodd â'r ARGWLWYDD, gan ddywedyd, A erlidiaf fi ar ol y dorf hon f a oddiweddaf fi hi? Ac efe a ddywedodd wrtho, Eriid: canys gan oddiweddyd y goddiweddi, a chan waredu y gwaredd.

9 Felly Dafydd a aeth, eie a'r chwe chamwzr

oedd gyd âg ef, a hwy a ddaethant hyd aſon Besor, lle yr arhosodd y rhai a adawyd yn ol.

10 A Dafydd a erlidodd, efe a phedwar cant o wŷr (canyſ dau can wr a arhosasant yn ol, y rhai a ffinasant fel na allent fyned dros aſon Besor)

11 ¶ A hwy a gawsant Alph-tddyn yn y maes, ac a'i dygasant ef at Dafydd; ac a roddasant iddo fara, ac efe a fwyttâodd; a hwy a'i diodasant ef a dwfr.

12 A hwy a roddasant iddo ddarn o ffigys, a dau swp o resin. Ac efe a fwyttâodd, a'i yspryd a ddychwelodd atto: canys ni fwyttasai fara, ac nid yfasai ddwfr, dridiau a thair nos.

13 A Dafydd a ddywedodd wrtho, *Gwas i bwy sytt ti?* ac o ba le y daethost ti? Ac efe a ddywedodd, Llange o'r Alph *ydwyf* fi, gwas i wr o Amalec; a'm meist'r a'm gadawodd, oblegid i mi glafychu er ys tridiau bellach.

14 Nyni a rutherasom ar du dehau y Cerethiaid, a'r *hyn sydd* eiddo Judah, a thau dehau Caleb; Sielag hefyd a loegasom ni a thân.

15 A Dafydd a ddywedodd wrtho, A fedri di fyned a mi i waered at y dorſ hon? Yntau a ddywedodd, Twng wrthyf fi i Dduw, na leddi fi, ac na roddi fi yn llaw fy meist'r, a mi a ff a thl i waered at y dorſ hon.

16 ¶ Ac efe a'i dŵg ef i waered: ac wele, *hwyn* wedi ymwsgaru ar hyd wyneb yr holl dir, yn bwyttai, ac yn yfed, ac yn dawnsio; o herwydd yr holl yspall fawr a ddygasant hwy o wlad y Philistiaid, ac o wlad Judah.

17 A Dafydd a'u tarawodd hwynt o'r cyfnos hyd brydnawn drannoeth: ac ni ddifangodd un o honynt, oddieithr pedwar cant o wŷr leuainge, y rhai a farchogasant ar gamelod, ac a ffoisiant.

18 A Dafydd a achubodd yr hyn oll a ddygasai yr Amaleciaid: Dafydd *hefyd* a waredodd ei ddwy wragedd.

19 Ac nid oedd yn eisieu iddynt, na byehan na mawr, na mab na merch, na'r anrhaith, na dim ag a ddygasant hwy ganddynt: hyn oll a ddug Dafydd adref.

20 Dug Dafydd hefyd yr holl ddefaid, a'r gwartheg; y rhai a yrrasant o flaen yr anifeiliaid *eraill*, ac a ddywedasant, Dyma anrhaith Dafydd.

21 ¶ A Dafydd a ddaeth at y ddau canwr a ffinasant, fel nad allent ganlyn Dafydd, ac a barasid iddynt aros wrth aſon Besor: a hwy a aethant i gyfarfod Dafydd, ac i gyfarfod a'r bobl oedd gyd âg ef. A phan nesodd Dafydd at y bobl, efe a gyfarchodd well iddynt.

22 Yna yr attebodd pob gwr drygionus, ac eiddo y fall, o'r gwŷr a aethal gyd â Dafydd, ac a ddywedasant, O herwydd nad aethant hwy gyd â ni, ni roddwn ni iddynt hwy *ddim* o'r anrhaith a achubasom ni; eithr i bob un ei wrhaig, a'i feibion: dygant *hwyn* ymaith, ac ymadawant.

23 Yna y dywedodd Dafydd, Ni wnewch chwili felly, fy mrodyr, am yr hyn a roddodd yr *ARGLWYDD* i ni, yr hwn a'n cadwodd ni, ac a roddodd y dorſ a ddaethal i'n herbyn, yn eiddo llaw ni.

24 Canyſ pwy a wrendy arnoch chwili yn y peth hyn? canys un fath *fydd* rhan yr hwn a eio i waered i ryfel, a rhan yr hwn a arhoso gyd a'r dodrefn: a hwy a gyd-rannant.

25 Ac o'r dydd hwnnw allan, efe a osododd hyn yn gyfraith ac yn farnedigaeth yn Israel, hyd y dydd hwn.

26 ¶ A phan ddaeth Dafydd i Sielag, efe a anfonodd o'r anrhaith i henuriaid Judah, *sef* i'w gyfeillion (gan ddywedyd, Wele i chwili anrheg, o anrhaith gelynyon yr *ARGLWYDD*)

27 *Sef* i'r rhai oedd yn Bethel, ac i'r rhai oedd yn Ramoth tu a'r dehau, ac i'r rhai oedd yn Jattir,

28 Ac i'r rhai oedd yn Aroer, ac i'r rhai oedd yn Siphmoth, ac i'r rhai oedd yn Estemoa,

29 Ac i'r rhai oedd yn Rachal, ac i'r rhai oedd yn ninasoedd y Jerameiliaid, ac i'r rhai oedd yn ninasoedd y Ceneaid,

30 Ac i'r rhai oedd yn Hormah, ac i'r rhai oedd yn Chor-asaan, ac i'r rhai oedd yn Athac,

31 Ac i'r rhai oedd yn Hebron, ac i'r holl loeodd y buasai Dafydd a'i wŷr yn cyuniwair ynddynt.

PENNOD XXXI.

1 *Saul, wedi coll ei wŷr, a ladd ei feibion, yn ei ladd ei hun.* 7 Y Philistiaid yn perchennogi y dinasoedd a adawasai yr Iraeliaid, 8 ac yn gorfoloddi ar y cyrph meirw. 11 *Gwŷr* Jabes Gilead yn ynnill y cyrph liw nos, ac yn eu llosgi hwy yn Jabes, ac yn eu claddu yn alarus.

A'r Philistiaid oedd yn ymladd yn erbyn Israel: a gwŷr Israel a ffoisiant rhag y Philistiaid, ac a syrthiasant yn archolledig ym mynydd Gilboa.

2 A'r Philistiaid a erlidasant ar oi Saul a'i feibion; a'r Philistiaid a laddasant Jonathan, ac Abinadab, a Malchiau, meibion Saul.

3 A thrynhâodd y rhyfel yn erbyn Saul, a'r gwŷr bwâsu a'u cawsant ef; ac efe a arehollwyd yn doſt gan y saethyddion.

4 Yna y dywedodd Saul wrth yr hwn a oedd yn dwyn ei arfau ef, Tynn dy gleddyf, a thrywana fi âg ef; rhag i'r rhai dŵenweddig yma ddyfod a'm trywanu i, a'm gwaradwyddo. Ond ni fynnal ei yswain ef; canys efe a ddychrynasal yn ddirfawr: am hynny Saul a gymmerodd gleddyf, ac a syrthiodd arno.

5 A phan welodd ei yswain farw o Saul, yntau hefyd a syrthiodd ar ei gleddyf, ac a fu farw gyd âg ef.

6 Felly y bu farw Saul, a'i dri mab, a'i yswain, a'i holl wŷr, y dydd hwnnw ynghyd.

7 ¶ A phan welodd gwŷr Israel, y rhai oedd o'r tu hwnt i'r Iorddonen, ffoi o wŷr Israel, a marw Saul a'i feibion, hwy a adawasant y dinasoedd, ac a ffoisiant; a'r Philistiaid a ddaethant ac a drigasant ynddynt.

8 A'r bore, pan ddaeth y Philistiaid i ddioeg y lladdeigion, hwy a gawsant Saul a'i dri mab yn gorwedd ym mynydd Gilboa.

9 A hwy a dorrasant ei ben ef, ac a ddioglasant ei arfau ef, ac a anfonasant i wlad y Philistiaid o bob parth, i fnyegi yn nhŷ eu delwau hwynt, ac ym mysg y bobl.

10 A gosodasant ei arfau ef yn nhŷ Astaroth; a'i gorph ef a hoelliasant hwy ar fur Beth-san.

11 ¶ A phan glybu trigolion Jabes Gilead yr hyn a wnaethal y Philistiaid i Saul;

12 Yr holl wŷr nerthol a gyfodasant, ac a gerddasant ar hyd y nos, ac a ddygasant ymaith gwrth Saul, a chyrrh ei feibion ef, oddi ar fur Beth-san, ac a ddaethant i Jabes, ac a'u lloegasant hwynt yno.

13 A hwy a gymmerasant eu hesgyrn hwynt, ac a'u claddasant dan bren yn Jabes, ac a ymprydiasant smyth niwrnod.

YR AIL LLYFR I SAMUEL;

YR RWN A ELWIR HEFYD,

AIL LYFR Y BRENHINOEDD.

PENNOD I.

1 Yr Amaleciad, a ddygasai newyddion o'r gwstafan, ac a'i cyhuddasai ei hun o farwol-
aeth Saul, yn cael ei ladd. 17 Dafydd yn
gwneuthur marwonad i Saul a Jonathan.

AC ar ol marwolaeth Saul, pan ddychwel-
asai Dafydd o ladd yr Amaleciaid, wedi
aros o Dafydd ddeuddydd yn Siclag;

2 Yna, y trydydd dydd, wele wr yn dyfod
o'r gwersyll oddi wrth Saul, a'i ddillad wedi
eu rhwygo, a phridd ar ei ben: a phan ddaeth
efe at Dafydd, efe a syrthiodd i lawr, ac a
ymgrymmodd.

3 A Dafydd a ddywedodd wrtho ef, O ba le
y daethost ti? Yntau a ddywedodd wrtho,
O wersyll Israel y ddiengais i.

4 A dywedodd Dafydd wrtho ef, Pa fodd
y bu? mynega, attolwg, i mi. Yntau a ddy-
wedodd, Y bobl a ffodd o'r rhyfel, a llawer
hefyd o'r bobl a syrthiodd, ac a fuant feirw;
a Saul a Jonathan ei fab a fuant feirw.

5 A Dafydd a ddywedodd wrth y llange
oedd yn mynegi iddo, Pa fodd y gwyddost
ti farw Saul a Jonathan ei fab?

6 A'r llange, yr hwn oedd yn mynegi iddo,
a ddywedodd, Digwyddodd i mi ddyfod i
fynydd Gilboa; ac wele, Saul oedd yn pwyso
ar ei wayffon: wele hefyd, y cerbydau a'r
marchogion yn erlid ar ei ol ef.

7 Ac efe a edrychodd o'i ol, ac a'm canfu i,
ac a alwodd arnaf fi. Minnau a ddywedais,
Wele fi.

8 Dywedodd yntau wrtho, Pwy wyt ti?
Minnau a ddywedais wrtho, Amaleciad yd-
wyf fi.

9 Ac efe a ddywedodd wrtho fi, Sâf, attolwg,
arnaf, a lladd fi: canys cyfyngder a ddaeth
arnaf, o herwydd bod fy holl einioes yno fi
etto.

10 Felly mi a sefais arno ef, ac a'i lleddais
ef; canys mi a wyddwn na byddai efe byw
ar ol ei gwmpo: a chymmerais y goron
oedd ar ei ben ef, a'r freichler oedd am ei
fraich ef, ac a'i dygais hwynt yma at fy ar-
glwydd.

11 Yna Dafydd a ymaffodd yn ei ddillad,
ac a'u rhwygodd hwynt; a'r holl wŷr hefyd
y rhai oedd gyd âg ef.

12 Galarasant hefyd, ac wylasant, ac ym-
prydiant hyd yr hwyr, am Saul ac am Jo-
nathan ei fab, ac am bobl yr ARGWLWYDD, ac
am dŷ Israel; o herwydd lldynt syrthio trwy
y cleddyf.

13 ¶ A Dafydd a ddywedodd wrth y llange
oedd yn mynegi hyn iddo, O ba le y'th henys-
di? Yntau a ddywedodd, Mab i wr ddeithr o
Amaleciad ydwyf fi.

14 A dywedodd Dafydd wrtho, Pa fodd nad
ofnaist ti estyn dy law, i ddiethra enneinig
yr ARGWLWYDD?

15 A Dafydd a alwodd ar un o'i gweision,
ac a ddywedodd, Nesâ, rhuthra iddo ef. Ac
efe a'i tarawodd ef, fel y bu efe farw.

16 A dywedodd Dafydd wrtho ef, Bydded
dy waed di ar dy ben dy hun: canys dy enau
dy hun a dystiolaethodd yn dy erbyn, gan
ddywedyd, Myfi a leddais enneinig yr AR-
GLWYDD.

17 ¶ A Dafydd a alarnadodd yr alarnad
hon am Saul ac am Jonathan ei fab:

18 (Dywedodd hefyd am ddygw meibion
Judah i saethu â bwa: wele, y mac yn ysgrif-
enedig yn llyfr Jazer):

19 O ardderchawgwydd Israel, efe a ar-
challwyd ar dy uchelfaoedd di: pa fodd y
cwympodd y cedyrn!

20 Nac ardroddwch hyn yn Gath; na fyne-
gwech yn heolydd Astelon: rhag llawenyddu
merched y Phillistiaid, rhag gorfolleddu o
ferched y rhai dtenwaededig.

21 O fynyddoedd Gilboa, na ddiagyned
arnoch chwi wllth na gwlaw, na meusydd
o offrymmau: canys yno y bwriwyd ymaith
darian y cedyrn yn ddirmygus, tarian Saul,
fel pe buasai heb ei enneinio âg olew.

22 Oddi wrth waed y lladeddigion, oddi
wrth fraser y cedyrn, ni throdd bwa Jona-
than yn ol, a chleddyf Saul ni ddychwelodd
yn wag.

23 Saul a Jonathan oedd gariadus ac anwyl
yn eu bywyd, ac yn eu marwolaeth ni wa-
hanwyd hwynt; cynt oeddynt nâ'r eryrod,
a chryfach oeddynt nâ'r llewod.

24 Merched Israel, wylwch am-Saul, yr
hwn oedd yn eich dilladu chwi âg ysgariad,
gyd âg hyfrydwch, yr hwn oedd yn gwisgo
addurn-wisg aur ar eich dillad chwi.

25 Pa fodd y cwympodd y cedyrn y'nghanol
y rhyfel! Jonathan, ti a laddwyd ar dy
uchelfaoedd.

26 Gofid sydd arnaf am danat ti, fy mrawd
Jonathan: ac iawn fuost gennyf fi: rhyfeddol
oedd dy gariad tu ag attaf fi, tu hwnt i gariad
gwragedd.

27 Pa fodd y syrthiodd y cedyrn, ac y difeth-
wyd arfau rhyfel!

PENNOD II.

1 Dafydd, ar archiad Duu, yn myned gyd â'i
wŷr i Hebron; lle y gwnaed ef yn frenhin ar
Judah: 5 yn canmol gwŷr Jabes Gilead, am
eu caredigrwydd i Saul. 8 Abner yn gwneut-
hur Isboeth yn frenhin ar Israel. 12 Ym-
ladd creulawn rhwng deuddeg o wŷr Abner
a deuddeg o wŷr Joab. 18 Lladd Asahel.
25 Joab, ar ddeisyfud Abner, yn galw y bobl
yn ol. 32 Ciaddedigaeth Asahel.

AC ar ol hyn yr ymofynodd Dafydd a'r
ARGWLWYDD, gan ddywedyd, A âf fi i
fynu i'r un o ddinasoedd Judah? A'r AR-
GLWYDD a ddywedodd wrtho ef, Dos i fynu.
A dywedodd Dafydd, I ba le yr âf i fynu?
Dywedodd yntau, i Hebron.

2 A Dafydd a aeth i fynu yno, a'i ddwy
wragedd hefyd, Ahinoam y Jezrelees, ac
Abigail gwraig Nabal y Carmelias.

3 A Dafydd a ddug i fynu ei wŷr y rhai
oedd gyd âg ef, pob un â'i deulu: a hwy a
arhosasant yn ninasoedd Hebron.

4 A gwŷr Judah a ddaethant, ac a ennein-
iasant Dafydd yno yn frenhin ar dŷ Judah.
A mynegasant i Dafydd, gan ddywedyd, Mas
gwŷr Jabes Gilead a giaddasant Saul.

5 ¶ A Dafydd a anfonodd penhadau at wŷr
Jabes Gilead, ac a ddywedodd wrthynt, Ben-
digidig ydych chi gan yr ARGWLWYDD, y

rhai a wnaethoch y drugaredd hon a'ch arglwydd Saul, ac a'i claddasoch ef.

6 Ac yn awr yr **AROLWYDD** a wnelo a chwi drugaredd a gwirionedd: minnau hefyd a dalaf i chwi am y daioni hwn, oblegid i chwi wneuthur y peth hyn.

7 Yn awr gan hynny ymcrthed eich dylaw, a byddwch feibion grymmus: canys marw a fu eich arglwydd Saul, a thŷ Judah a'm henneniassant innau yn frenhin arnynt.

8 ¶ Ond Abner mab Ner, fywysog y fil-wriseth *oedd* gan Saul, a gymmerth Isboseth mab Saul, ac a'i dug ef drosodd i Mahanaim; 9 Ac efe a'i gosododd ef yn frenhin ar Gilead, ac ar yr Assuraid, ac ar Jezreel, ac ar Ephraim, ac ar Benjamin, ac ar holl Israel.

10 Mab deugein-mlwydd *oedd* Isboseth mab Saul, pan ddechreuodd deyrnasu ar Israel; a dwy flynedd y teyrnasodd efe. Tŷ Judah yn unig oedd gyd â Dafydd.

11 (A rhifedi y dyddiau y bu Dafydd yn frenhin yn Hebron ar dŷ Judah, *oedd* saith mlynedd, a chwe mis)

12 ¶ Ac Abner mab Ner, a gweision Isboseth mab Saul, a aethant allan o Mahanaim i Gibeon.

13 Joab hefyd mab Serfiah, a gweision Dafydd, a aethant allan, ac a gyfarfuant ynghyd wrth llyn Gibeon: a hwy a eisteddasant wrth y llyn, rhai o'r naill du, a'r lleill wrth y llyn o'r tu arall.

14 Ac Abner a ddywedodd wrth Joab, Gyfoded yn awr y llangciau, a chwareuant ger ein bronau ni. A dywedodd Joab, Cyfodant.

15 Yna y cyfodasant, ac yr aethant drosodd dan rif, deuddeg o Benjamin, *sef* oddi wrth Isboseth mab Saul, a deuddeg o weision Dafydd.

16 A phob un a ymafodd ym mhen ei gilydd, ac a yrrodd ei gleddyf yn ystlys ei gyfaiil; felly y cyd-syrthiasant hwy. Am hynny y galwyd y lle hwnnw Heleath Hasurim, yn Gibeon.

17 A bu ryfel caled iawn y dwtawn hwnnw; a tharawyd Abner, a gwŷr Israel, o flaen gweision Dafydd.

18 ¶ A thri mab Serfiah oedd yno, Joab, ac Abisai, ac Asahel: ac Asahel *oedd* mor fuan ar ei draed ag un o'r iyrchod *sydd* yn y maes.

19 Ac Asahel a ddilynodd ar ol Abner; ac wrth fyned ni throdd ar y tu deheu nac ar y tu aswy, oddi ar ol Abner.

20 Yna Abner a edrychodd o'i ol, ac a ddywedodd, Ai tydi yw Asahel? A dywedodd yntau, Ie, myfi.

21 A dywedodd Abner wrtho ef, Tro ar dy law ddeheu, neu ar dy law aswy, a dal i ti un o'r llangciau, a chymmer i ti ei arfau ef. Ond ni fynnai Asahel droi oddi ar ei ol ef.

22 Ac Abner a ddywedodd eilwath wrth Asahel, Cilia oddi ar fy ol i: paham y tarawaf di i lawr? canys pa fodd y codwn fy ngolwg ar Joab dy frawd di *wedi hynny?*

23 Ond efe a wrthododd ymado. Am hynny Abner a'i tarawodd ef a' bôn y waywffon dan y bumed *os*, a'r waywffon a aeth allan o'r tu oesni iddo; ac efe a syrthiodd yno, ac a fu farw yn ei le: a phawb a'i oedd yn dyfed i'r lle y syrthiasai Asahel ynddo, ac y buasai farw, a safasant.

24 Joab hefyd ac Abisai a erlidiasant ar ol Abner: pan fachludodd yr haul, yna y daethant hyd i'r ym Ammah, yr hwn *sydd* gyferbyn a Giah, tu ag amlwch Gibeon.

25 ¶ A meibion Benjamin a ymgugiasant

ar ol Abner, ac a aethant yn un fintal, ac a safasant ar ben bryn.

26 Yna Abner a alwodd ar Joab, ac a ddywedodd, Ai byth y difa y cleddyf? oni wyddost ti y bydd chwercwder yn y diwedd? hyd ba bryd gan hynny y byddi heb ddywedwyl wrth y bobl am ddychwelyd oddi ar ol eu brodry?

27 A dywedodd Joab, *Fel mai* byw Duw, oni buasai yr hyn a ddywedaist, dŷau yna y bore yr aethai y bobl i fynu, bob un oddi ar ol ei fraidd.

28 Felly Joab a udganodd mewn udgorn; a'r holl bobl a safasant, ac nid erlidiasant mwyach ar ol Israel, ac ni chwanesant ymliadd mwyach.

29 Ac Abner a'i wŷr a aethant trwy y gwastadedd ar hyd y nos honno, ac a aethant dros yr Iorddonen, ac a aethant trwy holl Bithron, a daethant i Mahanaim.

30 A Joab a ddychwelodd oddi ar ol Abner: ac wedi iddo gaglu yr holl bobl ynghyd, yr oedd yn eisieu o weision Dafydd bedwar gwr ar bymtheg, ac Asahel.

31 A gweision Dafydd a darawsent o Benjamin, ac o wŷr Abner, dri chant a thriugain gwr, *sef* y buant feirw.

32 ¶ A hwy a gymmerasant Asahel, ac a'i claddasant ef ym meddrod ei dad, yr hwn *oedd* yn Bethlehem. A Joab a'i wŷr a gerddasant ar hyd y nos, ac yn Hebron y goleuodd arnynt.

PENNOD III.

1 *Dafydd yn myned yn gryfach tra y parhodd y rhyfel.* 2 *Geni chwe mab iddo ef yn Hebron.*

3 *Abner yn ansoddauon i Isboseth, 12 yn cilio at Dafydd.* 4 *Dafydd yn ei dderbyn ef, dan ammod iddo ef ddiwyn iddo ei wraig Michal.* 5 *Abner, wedi ymddiddan â'r Israeliaid, yn cael goledd gan Dafydd, a'i ollwng ymwith.* 6 *Joab yn aychwelyd o'r rhyfel, yn ansoddauon i Dafydd, ac yn liadd Abner.* 7 *Dafydd yn meddithio Joab, 31 ac yn gularu am Abner.*

A BU ryfel hir rhwng tŷ Saul a thŷ Dafydd; A Dafydd oedd yn myned gryfach gryfach, ond tŷ Saul oedd yn myned wannach wannach.

2 ¶ A meibion a anwyd i Dafydd yn Hebron: a'i gyntaf-anedig ef oedd Amnon, o Ahinoam y Jezreelees;

3 A'i ail fab *oedd* Chileab, o Abigail gwaig Nabal y Carmellad; a'r trydydd, Absalom, mab Maachab, ferch Talmal brenhin Gezur;

4 A'r pedwerydd, Adoniah, mab Haggith; a'r pumed, Sephatiah, mab Abital;

5 A'r chweched, Ithream, O Eglah gwaig Dafydd. Y rhai hyn a anwyd i Dafydd yn Hebron.

6 ¶ A thra yr ydoedd rhyfel rhwng tŷ Saul a thŷ Dafydd, yr oedd Abner yn ymagnio dros dŷ Saul.

7 Ond i Saul y buasai ordderchwraig a'i henw Rispah, merch Aiah: ac Isboseth a ddywedodd wrth Abner, Paham yr aethost i mewn at ordderchwraig fy nhad?

8 Yna y digodd Abner yn ddirfawr o herwydd geiriau Isboseth, ac a ddywedodd, Ai pen ei ydwyf fi, yr hwn ydwyf heddyw yn erbyn Judah yn gwneuthur trugaredd a thŷ Saul dy dad di, a'i frodry, ac a'i gyfeillion, a heb dy roddi di yn llaw Dafydd, pan oeddaist i'm herbyn fal am y wraig hon heddyw?

9 Fel hyn y gwelno Duw i Abner, ac fel hyn y chwaneo iddo, ond megis y tyngodd yr **AROLWYDD** wrth Dafydd, felly y gwnaf iddo ef;

10 Gan droi y frenhiniaeth oddi wrth dŷ

Saul, a dyrchafu gorseddfainge Dafydd ar Israel, ac ar Judah, o Dan hyd Beer-seba.

11 Ac ni feiddiodd efe mwyach ateb gair i Abner, rhag ei ofn ef.

12 ¶ Ac Abner a anfonodd genhadau at Dafydd drosto ei hum, gan ddywedyd, Eiddo pwy yw i wlad? a chan ddywedyd, Gwna gyngyrrair i mi; ac wele, fy llaw i fydd gyd â thi, i drol attat ti holl Israel.

13 ¶ A dywedodd yntau, Da; myfi a wnaft gyfammod â thi: etto un peth yr ydwyf fi yn ei geisio gennyf, gan ddywedyd, Ni weli fy wyneb, oni ddygi di yn gyntaf Michal merch Saul, pan ddechlech i edrych yn fy wyneb.

14 A Dafydd a anfonodd genhadau at Isboseth mab Saul, gan ddywedyd, Dyro i mi fy ngwraig Michal, yr hon a ddywedidais i mi am gant o flaengrwyn y Philistiaid.

15 Ac Isboseth a anfonodd, ac a'i dug hi oddi wrth ei gwr, sef oddi wrth Phaltiel mab Lais.

16 A'i gwr a aeth gyd â hi, gan fynod ac wylo ar ei hol hi, hyd Mahurim. Yna y dywedodd Abner wrtho ef, Dos, dychwel. Ac efe a ddechwelodd.

17 ¶ Ac Abner a lefarodd wrth henuriaid Israel, gan ddywedyd, Cyn hyn yr oeddych chiwi yn ceisio Dafydd yn frenhin amoch.

18 Ac yn awr gwneuch hynny: canys yr ARGLWYDD a lefarodd am Dafydd, gan ddywedyd, Trwy law Dafydd fy ngwas y gwardaf fy mhobol Israel o law y Philistiaid, ac o law eu holl elynion.

19 Dywedodd Abner hefyd wrth Benjamin. Ac Abner a aeth i ymddiddan â Dafydd yn Hebron, am yr hyn oll oedd dda y'ngolwg Israel, ac y'ngolwg holl dŷ Benjamin.

20 Felly Abner a ddaeth at Dafydd i Hebron, ac ugeinwr gyd âg ef. A Dafydd a wnaeth wleidd i Abner, ac i'r gwŷr oedd gyd âg ef.

21 A dywedodd Abner wrth Dafydd, Mi a gyfodaf, ac a af, ac a gasglaf holl Israel at fy arglwydd frenhin, fel y gwnelont gyfammod â thi, ac y teyrnasech di ar yr hyn oll a chwennych dy galon. A Dafydd a olyngodd Abner ymaith; ac efe a aeth mewn heddwch.

22 ¶ Ac wele, weislon Dafydd a Joab yn dyfod oddi wrth y dorff, ac anrhaith fawr a ddygasant hwy ganddynt (ond nid oedd Abner gyd â Dafydd yn Hebron; canys efe a'i gollyngasai ef ymaith, ac yntau a aethai mewn heddwch).

23 Pan ddaeth Joab a'r holl lu oedd gyd âg ef, mynegwyd i Joab, gan ddywedyd, Abner mab Ner a ddaeth at y brenhin; ac efe a'i gollyngodd ef ymaith, ac efe a aeth mewn heddwch.

24 A Joab a ddaeth at y brenhin, ac a ddywedodd, Beth a wnaethost ti? wele, daeth Abner attat ti; paliam y gollyngais ef i fyned ymaith?

25 Tl a adwasanit Abner mab Ner, mai i'th dwyllo di y daeth efe, ac i wybod dy fynediad allan, a'th ddyfodiad i mewn, ac i wybod yr hyn oll yr wyt ti yn ei wneuthur.

26 A Joab a aeth allan oddi wrth Dafydd, ac a anfonodd genhadau ar ol Abner; a hwy a'i dygasant ef yn ol oddi wrth ffynnon Sirah, heb wybod i Dafydd.

27 A phan dychwelodd Abner i Hebron, Joab a'i trodd ef o'r neilldu yn y porth, i ymddiddan âg ef mewn heddwch; ac a'i tarawodd ef yno dan y bummed ais, fel y bu efe farw, o herwydd gwaed Asahel ei frawd ef.

28 ¶ Ac wedi hynny y clybu Dafydd, ac y dywedodd, Dieuog ydwyf fi a'm brenhiniaeth ger bron yr ARGLWYDD byth, oddi wrth waed Abner mab Ner:

29 Syrthied ar ben Joab, ac ar holl dŷ ei dad ef: fel na phallo fod un o dŷ Joab yn ddiferllyd, neu yn wahan-glywffus, neu yn ymgynnal wrth fagl, neu yn syrthio ar gleddyf, neu mewn eisieu bara.

30 Felly Joab ac Abisai ei frawd ef a laddasant Abner, o herwydd lladd o hono ef Asahel eu brawd hwynt mewn rhyfel yn Gibeon.

31 ¶ A Dafydd a ddywedodd wrth Joab, ac wrth yr holl bobl oedd gyd âg ef, Rhwygwech eich dillad, ac ymwregydwch mewn sachllan, a galerwch o flaen Abner. A'r brenhin Dafydd oedd yn myned ar ol yr elor.

32 A hwy a gladdasant Abner yn Hebron. A'r brenhin a ddyrchafodd ei lef, ac a wylodd wrth fedd Abner; a'r holl bobl a wylasant.

33 A'r brenhin a alarnodd am Abner, ac a ddywedodd, Ai fel y mae yr ynyfyd yn marw, y bu farw Abner?

34 Dy ddwyllaw nid oedd ynt yn rhwym, ac nid oedd dy draed wedi eu rhoddi mewn egwydydd: syrthiaith fel y syrthiaith un o flaen meibion enwir. A'r holl bobl a chwaneasant wylo am dano ef.

35 A phan ddaeth yr holl bobl i beri i Dafydd fwyta bara, a hi etto yn ddydd, Dafydd a dyngodd, gan ddywedyd, Fel hyn y gwneio Duw i mi, ac fel hyn y chwaneo, os arehwaethaf fara, na dim oll, nes machludo yr haul.

36 A'r holl bobl a wybuant hynny, a da oedd hyn yn eu golwg hwynt: a'r hyn oll a wnai y brenhin, oedd dda y'ngolwg y bobl.

37 A'r holl bobl a holl Israel a wybuant y diwrnod hwnnw, na ddarfuasai o fodd y brenhin ladd Abner mab Ner.

38 A'r brenhin a ddywedodd wrth ei weision, Oni wyddoch chiwi i dywysog ac i wr mawr syrthio heddyw yn Israel?

39 A minnau ydwyf eiddil heddyw, er fy enneinio yn frenhin; a'r gwŷr hyn, meibion Serflah, sydd yz galed i mi. Yr ARGLWYDD a dâl i'r hwn a wnaeth y drwg yn ol ei ddyryloni.

PENNOD IV.

I Tra yr oedd yr Israeliaid yn ddychrymedig o achos marwolaeth Abner, 2 Baanah a Rechab yn lladd Isboseth, ac yn dwyn ei den ef i Hebron. 9 Dafydd yn peri eu lladd hwythau, a chlo ddu pen Isboseth.

A PHAN glybu mab Saul farw o Abner yn Hebron, ei ddwyllaw a laasant, a holl Israel a ofnasant.

2 A dau wr oedd gan fab Saul yn dywysogion ar dorffoedd: enw un oedd Baanah, ac enw yr ail Rechab, meibion Rimmon y Beerothiad, o feibion Benjamin: (canys Beeroth hefyd a gyfrifid i Benjamin:

3 A'r Beerothiaid a ffoiant i Gittaim, ac a fasant yn hyn ddeithriaid hyd y dydd hwn)

4 Ac i Jonathan, mab Saul, yr oedd mab cloff o'i draed. Mab pŵm miwydd oedd efe pan ddaeth y gair am Saul a Jonathan o Jezreel; a'i fammaeth a'i cymmerth ef, ac a ffordd: a bu, wrth frysio o honi i ffoi, iddo ef syrthio, fel y cloffodd efe. A'i enw ef oedd Mephiboseth.

5 A meibion Rimmon y Beerothiad, Rechab a Baanah, a aethant ac a ddaethant, pan wresogasai y dydd, i dŷ Isboseth; ac efe oedd yn gorwedd ar wely ganol dydd.

6 Ac wele, hwy a ddaethant i mewn i ganol y tŷ, fel rhai yn prynu gwenith; a hwy a'i

tarawsant ef dan y bummed *asen*: a Bechab a Baanah ei frawd a ddfangasant.

7 A phan ddaethant i'r tŷ, yr oedd efe yn gorwedd ar ei wely o fewn ystafell ei wely: a hwy a'i tarawsant ef, ac a dorrasant ei ben ef; ac a gymmerasant ei ben ef, ac a gerddasant trwy y gwastadedd ar hyd y nos.

8 A hwy a ddygusant ben Isboeth at Dafydd i Hebron; ac a ddywedasant wrth y brenhin, Wele ben Isboeth mab Saul, dy elyn di, yr hwn a geistodd dy einios di: a'r AROGLWYDD a roddes i'm harglywedd frenhin ddial y dydd hwn ar Saul, ac ar ei had.

9 ¶ A Dafydd a attebodd Rechab a Baanah ei frawd, meibion Rimmon y Beerothiad, ac a ddywedodd wrthynt, Fel *mai* byw yr AROGLWYDD, yr hwn a ryddhâodd fy enaid o bob cyfyngdra,

10 Pan fyngodd un i mi, gan ddywedyd, Wele, bu farw Saul (ac yr oedd yn ei olwg ei hun megis un yn dwyn llawen-chwedl) mi a ymffais ynddo, ac a'i lleddais ef yn Sielag, yr hwn a *dybiasai* y rhoddaswn iddo obrwy am ei chwedl:

11 Pa faint mwy y *gwnaf* i ddyinion annuwol a laddasant wr cyflawn yn ei dŷ ar ei wely? Yn awr, gan hynny, oni cheisïaf ei waed ef ar eich llaw chwï? ac oni thorraf chwï ymaith oddi ar y ddaer?

12 A Dafydd a orchymynodd i'w langciau; a hwy a'u llddasant hwy, ac a dorrasant eu dwylaw hwyt a'u traed, ac a'u crogasant *hwy* uwch ben y llyn yn Hebron. Ond pen Isboeth ym gymmerasant hwy, ac a'i claddasant yn meddrod Abner, yn Hebron.

PENNOD V.

1 Y llywthau yn dyfod i Hebron i anseinio Dafydd yn frenhin ar Israel. 4 Oedran Dafydd. 6 Dafydd yn ynnill Sion oddi ar y Jebusiaid, ac yn trigo ynddi. 11 Hiram yn anfon at Dafydd. 13 Gwy meibion iddo yn Jerusalem. 17 Dafydd, trwy gyfarwyddyd Duw, yn taraw y Philistiaid yn Baal-perasim, 22 ac wrth y morwydd.

YNA holl lwythau Israel a ddaethant at Dafydd i Hebron, ac a lefarasant, gan ddywedyd, Wele, dy asgrwn di a'th gnawd ydym ni.

2 Cyn hyn hefyd, pan oedd Saul yn frenhin arnom ni, ti oedditi yn arwain Israel allan, ac yn eu dwyn i mewn: a dywedodd yr AROGLWYDD wrthynt ti, Ti a borthi fy mhobl Israel, a thi a fyddi yn flaenor ar Israel.

3 Felly holl henuriaid Israel a ddaethant at y brenhin i Hebron: a'r brenhin Dafydd a wnaeth gyfammod & hwyt yn Hebron, ger bron yr AROGLWYDD: a hwy a enneiniasant Dafydd yn frenhin ar Israel.

4 ¶ Mab deng mlwydd ar hugain oedd Dafydd pan ddechreuodd deyrnasu: a deugain mlynedd y teyrnasodd efe.

5 Yn Hebron y teyrnasodd efe ar Judah saith mlynedd a chwe mis: ac yn Jerusalem y teyrnasodd efe dair blynedd ar ddeg ar hugain ar holl Israel a Judah.

6 ¶ A'r brenhin a'i wŷr a aethant i Jerusalem, at y Jebusiaid, preswylwyr y wlad: y rhai a lefarasant wrth Dafydd, gan ddywedyd, Ni ddeui di yma, oni thynni ymaith y deillion a'r cloffion: gan dybied, Ni ddaw Dafydd yma.

7 Ond Dafydd a ynnillodd amddiffynfa Sion: honno yw dinas Dafydd.

8 A dywedodd Dafydd y dwthwn hwnnw, Pwy bynnag a elo i fynd i'r gwter, ac a darawe y Jebusiaid, a'r cloffion, a'r deillion, y rhai sydd gâs gan enaid Dafydd, hwnnw

sydd blaenor. Am hyany y dywedasant, Y dall a'r cloff ni ddaw i mewn i'r ty.

9 A Dafydd a drigodd yn yr amddiffynfa, ac a'i galwodd hi, Dinas Dafydd. A Dafydd a adeiladdodd oddi amgylch, o Milo ac oddi mewn.

10 A Dafydd a aeth rhagddo, ac a gynnwyddodd yn fawr; ac AROGLWYDD DDUW y lluoedd oedd gyd âg ef.

11 ¶ A Hiram brenhin Tyrus a anfonodd genhadau at Dafydd, a choed cedr, a seiri prennau, a seiri meini: a hwy a adeiladasant dŷ i Dafydd.

12 A gwybu Dafydd i'r AROGLWYDD ei sicrhâu ef yn frenhin ar Israel, a dyrchafu o hono ei frenhiniaeth ef er mwyn ei bobl Israel.

13 ¶ A Dafydd a gymmerodd etto ordderehwagedd a gwagedd o Jerusalem, wedi iddo ddyfod o Hebron: a ganwyd etto i Dafydd feibion a merched.

14 A dyma enwau y rhai a anwyd iddo ef yn Jerusalem; Samma, a Sobab, a Nathan, a Solomon,

15 Ibbar hefyd, ac Elisua, a Nepheg, a Japhia,

16 Elisama hefyd, ac Eljada, ac Elphalet.

17 ¶ Ond pan giybu y Philistiaid iddynt enneinio Dafydd yn frenhin ar Israel, yr holl Philistiaid a ddaethant i fynd i geisio Dafydd. A Dafydd a giybu, ac a aeth i waered i'r amddiffynfa.

18 A'r Philistiaid a ddaethant, ac a ymdaenasant yn nyffryn Rephaim.

19 A Dafydd a ymfynodd a'r AROGLWYDD, gan ddywedyd, A ff fi i fynd at y Philistiaid? a roddi di hwyt yn fy llaw i? A'r AROGLWYDD a ddywedodd wrth Dafydd, Dos i fynd: canys gan roddi y rhoddaf y Philistiaid yn dy law di.

20 A Dafydd a ddaeth i Baal-perasim; a Dafydd a'u tarawodd hwyt ynno; ac a ddywedodd, Yr AROGLWYDD a wahanodd fy ngelynyon o'm blaen i, megis gwahanu dyfroedd. Am hynny y galwodd efe enw y lle hwnnw, Baal-perasim.

21 Ac yno y gadawsant hwy eu delwau; a Dafydd a'i wŷr a'u llosgodd hwyt.

22 ¶ A'r Philistiaid etto a chwanagerasant ddyfod i fynd, ac a ymdaenasant yn nyffryn Rephaim.

23 A Dafydd a ymfynodd a'r AROGLWYDD; ac efe a ddywedodd, Na ddos i fynd: amgylchyna o'r tu o iddynt, a thyred arnynt hwy gyferbyn a'r morwydd.

24 A phan glywech drwt cerddediad ym mrig y morwydd, yna ymgnia: canys yna yr AROGLWYDD a â allan o'th flaen di, i dero gwersyll y Philistiaid.

25 A Dafydd a wnaeth megis y gorchymynasai yr AROGLWYDD iddo ef; ac a darawodd y Philistiaid o Geba, hyd oni ddelech i Gazer.

PENNOD VI.

1 Dafydd yn cyrchu yr arch o Ciriath-jearim er ffnw newydd. 6 Taru Uzzah yn Peres Uzzah. 11 Duw yn bendithio Obed-Edom o achus yr arch. 13 Dafydd yn dwyn yr arch i Sion gyd âg aberthau, ac yn dauensio o'i blaen hi; a Michai yn ei ddirmygu ef am hynny. 17 Efe yn gosod yr arch mewn pabell, gyd â llawenydd masur a gwoledda. 20 Michai, am geryddu Dafydd am ei lawenydd dduwiol, yn amhlanstodwry hyd farwolaeth.

A CHASGLODD Dafydd etto yr holl etholedigion yn Israel, sef deng mil ar hugain.

2 A Dafydd a gyfododd, ac a aeth, a'r holl

bobl oedd gyd âg ef, o Baale Judah, i ddwyn i fynu oddi yno arch Duw; enw yr hon a elwir ar enw ARGLWYDD y lluoedd, yr hwn sydd yn aros arni rhwng y cerubiad.

3 A hwy a osodasant arch Duw ar fenn newydd; ac a'i dygasant hi o dŷ Abinadab yn Gibeah: Uzzah hefyd ac Ahio, meibion Abinadab, oedd yn gyrru y fenn newydd.

4 A hwy a'i dygasant hi o dŷ Abinadab yn Gibeah, gyd âg arch Duw; ac Ahio oedd yn myned o flaen yr arch.

5 Dafydd hefyd a holl dŷ Israel oedd yn chwarae ger bron yr ARGLWYDD, a phob offer o goed ffynnidwydd, sef â thelynau, ac â nablau, ac â thympanau, ac âg udgyrn, ac â symbalau.

6 ¶ A phan ddaethant i lawr-dyrnu Nathon, Uzzah a estynnodd ei law at arch Duw, ac a ymaffodd ynddi hi; canys yr ychain oedd yn ei hysgwyd.

7 A digofaint yr ARGLWYDD a lidiodd wrth Uzzah; a Duw a'i tarawodd ef yno am yr amryfuedd hyn; ac efe a fu farw yno wrth arch Duw.

8 A bu ddrwg gan Dafydd, am i'r ARGLWYDD rwygo rhwygiad ar Uzzah: ac efe a alwodd y lle hwnnw Peres Uzzah, hyd y dydd hwn.

9 A Dafydd a ofnodd yr ARGLWYDD y dydd hwnnw; ac a ddywedodd, Pa fodd y daw arch yr ARGLWYDD attaf fi?

10 Ac ni fynnai Dafydd fudo arch yr ARGLWYDD atto ef i ddinas Dafydd: ond Dafydd a'i trodd hi i dŷ Obed-Edom y Gethiad.

11 Ac arch yr ARGLWYDD a arhosodd yn nhŷ Obed-Edom y Gethiad dri mis: a'r ARGLWYDD a fendithiodd Obed-Edom, a'i holl dŷ.

12 ¶ A mynegwyd i'r brenhin Dafydd, gan ddywedyd, Yr ARGLWYDD a fendithiodd dŷ Obed-Edom, a'r hyn oll oedd ganddo, er mwyn arch Duw. Yna Dafydd a aeth, ac a ddug i fynu arch Duw o dŷ Obed-Edom, i ddinas Dafydd, mewn llawenydd.

13 A phan gychwynodd y rhai oedd yn dwyn arch yr ARGLWYDD chwech o gamrau, yna efe a offrymmodd ychain a phasgedigion.

14 A Dafydd a ddawnsiodd a'i holl egni ger bron yr ARGLWYDD; a Dafydd oedd wedi ymwregysu âg ephod llan.

15 Felly Dafydd a holl dŷ Israel a ddygasant i fynu arch yr ARGLWYDD, trwy fioddest, a sain udgorn.

16 Ac iel yr oedd arch yr ARGLWYDD yn dyfod i mewn i ddinas Dafydd, yna Michal merch Saul a edrychodd trwy fenestr, ac a ganfu y brenhin Dafydd yn neidio, ac yn llemmain o flaen yr ARGLWYDD; a hi a'i dirnygodd ef yn ei chalon.

17 ¶ A hwy a ddygasant i mewn arch yr ARGLWYDD, ac a'i gosodasant yn ei lle, ynghanol y babbell, yr hon a osodasai Dafydd iddi. A Dafydd a offrymmodd boeth-offrymmau ac offrymmau hédd ger bron yr ARGLWYDD.

18 Ac wedi gorphen o Dafydd offrymmu poeth-offrym ac offrymmau hédd, efe a fendithiodd y bobl yn enw ARGLWYDD y lluoedd.

19 Ac efe a rannodd i'r holl bobl, sef i holl dyrfa Israel, yn wr ac yn wraig, i bob un deisen o fara, ac un dryll o gŵg, ac un gostrelaid o win. Felly yr aeth yr holl bobl bawb i'w dŷ ei hun.

20 ¶ Yna y dychwelodd Dafydd i fendigo ei dŷ; a Michal merch Saul a ddaeth i gytarfod Dafydd; ac a ddywedodd, O mor onnodus oedd brenhin Israel heddyw, yr hwn a ym-

ddtoagodd heddyw y'ngŵydd llaw-forwynion ei weision, fel yr ymddiosgai un o'r ymfydion gan ymddiof!

21 A dywedodd Dafydd wrth Michal, Ger bron yr ARGLWYDD, yr hwn a'm dewisodd i o flaen dŷ dad di, ac o flaen ei holl dŷ ef, gan orchymyn i mi fod yn ffaenor ar bobl yr ARGLWYDD, ar Israel, y mwaraeais: a mi a chwareuaf ger bron yr ARGLWYDD.

22 Byddaf etto waelach na hyn, a byddaf ddirmygus yn fy ngolwg fy hun: a chyd â'r llaw-forwynion (am y rhai y dywedaist wrthyf) y'm gogoneddir.

23 Am hynny i Michal merch Saul ni bu etifedd hyd ddydd ei marwolaeth.

PENNOD VII.

1 Nathan yn canmol amcan Dafydd ar adeiladu tŷ i'r Arglwydd; 4 ac ar ol hynny, trwy air Duw, yn gwarafulu iddo. 12 Yn addate iddo ddaioni a bendithion yn ei had. 18 Gwedi a dŵch Dafydd.

A PHAN eisteddodd y brenhin yn ei dŷ, a rhoddi o'r ARGLWYDD lonydd iddo ef rhag ei holl eilynion oddi amgylch;

2 Yna y dywedodd y brenhin wrth Nathan y prophwyd, Wele yn awr, fi yn preswyllo mewn tŷ o gedrwydd, ac arch Duw yn aros o fewn y cortynau.

3 A Nathan a ddywedodd wrth y brenhin, Dos, gwna yr hyn oll sydd yn dŷ galon: canys yr ARGLWYDD sydd gyd â thi.

4 ¶ A bu, y noson honno, i air yr ARGLWYDD dyfod at Nathan, gan ddywedyd,

5 Dos, a dywed wrth fy ngwas Dafydd, Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD: Ai tydi a adeiledi i mi dŷ, lle y cyfanneddwyf fi?

6 Canys nid arhosais mewn tŷ, er y dydd yr arweiniais blant Israel o'r Aiph, hyd y dydd hwn, eithr bwm yn rhodio mewn pabell ac mewn tabernacl.

7 Ym mha le bynnag y rhodiais gyd â holl feibion Israel, a yngenais i air wrth un o lwythau Israel, i'r rhai y gorchymynais borthi fy mhobl Israel, gan ddywedyd, Paham nad adeiladasoch i mi dŷ o gedrwydd?

8 Ac yn awr fel hyn y dywedi wrth fy ngwas Dafydd; Fel hyn y dywed ARGLWYDD y lluoedd; Myfi a'ch gymmerais di o'r gorlan, oddi ar ol y praid, i fod yn ffaenor ar fy mhobl, ar Israel.

9 A bwm gyd â thi ym mha le bynnag y rhodiais; torrais ymaith hefyd dy holl eilynion di o'th flaen, a gwneuthum enw mawr i ti, megis enw y rhai mwyaf ar y ddaear.

10 (Gosodaf hefyd i'm pobl Israel le; a phlan-naf ef, fel y trigo efe yn ei le ei hun, ac na symmudo mwych: a meibion anwiredd ni chwanegant ei gystuddio ef, megis gynt;

11 Sef er y dydd yr ordeiniais i faruwr ar fy mhobl Israel, ac y rhoddais lonyddwch i ti oddi wrth dŷ holl eilynion) A'r ARGLWYDD sydd yn mynegi i ti, y gwna efe dŷ i ti.

12 ¶ A phan gyflawer dy ddyddiau di, a humo o honot gyd a'th dadau, mi a gyfodaf dy had di ar dy ol, yr hwn a ddaw allan o'th ymysgaroedd di, a mi a gadarnhaf ei trenhiniaeth ef.

13 Efe a adeilada dŷ i'm henw i; minnau a gadarnhaf orseddfaing ei frenhiniaeth ef byth.

14 Myfi a fyddaf iddo ef yn dad, ac yntau fydd i mi yn fab. Os trosdda efe, mi a'i ceryddaf a gwialen ddynol, ac â dyrmodiau meibion dynion:

15 Ond fy nhrugaredd nid ymedy âg ef, megis gw y tynnais hi oddi wrth Saul, yr hwn a fwriais ymaith o'th flaen di.

16 A'th dy di a sicrhêir, a'th frenhiniaeth yn dragywydd o'th flaeu di: dy orseddfainge a sicrhêir byth.

17 Yn ol yr holl eiriau hyn, ac yn ol yr holl wedeligaeth hon, felly y llefarodd Nathan wrth Dafydd.

18 ¶ Yna yr aeth y brenhin Dafydd i mewn, ac a eisteddodd ger bron yr **ARGLWYDD**; ac a ddywedodd, Pwy ydychfi, O Arglwydd Dduw? a pheth yw fy nhŷ, pan ddygit fi hyd yma?

19 Ac etto bychan oedd hyn yn dy olwg di, O Arglwydd Dduw; ond ti a lefairst hefyd am dy dy was dros hir amser: ai dyma arfer dyn, O Arglwydd Dduw?

20 A pha beth mwyach a ddywed Dafydd ychwaneg wrthy? canys ti a adwaenost dy was, O Arglwydd Dduw.

21 Er mwyn dy aistr di, ac yn ol dy feddwl dy hun, y gwnaethost yr holl fawredd hyn, i beri i'th was eu gwybod.

22 Am hynny y'th fawrhawyd, O **ARGLWYDD DDUW**: canys nid oes neb fel tydi, ac nid oes Duw onid ti, yn ol yr hyn oll a glywsom ni a'n clustiau.

23 A pha un genedi ar y ddaear sydd megis dy bobl, megis Israel, yr hon yr aeth Duw i'w gwaredu yn bobl iddo ei hun, ac i osod iddo enw, ac i wreuthur eroch chwli bethau mawr ac ofnadwy dros dy dir, ger bron dy bobl y rhai a waredaist i ti o'r Aiphth, oddi wrth y cenhedloedd a'u duwiau?

24 Canys ti a sicrhêaist i ti dy bobl Israel yn bobl i ti byth: a thi, **ARGLWYDD**, ydwyf iddynt hwy yn Dduw.

25 Ac yn awr, O **ARGLWYDD DDUW**, ewblhâ byth y gair a lefairst am dy was, ac am ei dy ef, a gwna megis y dywedaist.

26 A mawrhâer dy enw yn dragywydd; gan ddywedyd, **ARGLWYDD** y lluoedd sydd Duw ar Israel: a bydded ty dy was Dafydd wedi ei sicrhau ger dy fron di.

27 Canys ti, O **ARGLWYDD** y lluoedd, Duw Israel, a fynegaist i'th was, gan ddywedyd, Adeiladaf dy i ti: am hynny dy was a gafodd yn ei galon weddio ataf ti y weddi hon.

28 Ac yn awr, O Arglwydd Dduw, tydi sydd Dduw, a'th eiriau di sydd wirionedd, a thi a lefairst am dy was y daloni hwn.

29 Yn awr gan hynny rhynged bodd i ti fendigo ty dy was, i fod ger dy fron di yn dragywydd: canys ti, O Arglwydd Dduw, a lefairst, ac a'th fendith di y bendithier ty dy was yn dragywydd.

PENNOD VIII.

1 Dafydd yn darostyng y Philistiaid a'r Moabiaid. 3 Yn taro Hadadezer a'r Syriaid. 10 Tbi yn anfon Joram ag anrhegion i'w fendithio ef. 11 Dafydd yn cyssegru yr anrhegion a'r yspail i Dauw: 14 yn gosod bennaethiaid yn Edom. 16 Swyddogion Dafydd.

AC wedi hyn tarawodd Dafydd y Philistiaid, ac a'u darostyngodd hwynt: a Dafydd a ddug ymaith Methed-ammah o law y Philistiaid.

2 Ac efe a darawodd Moab, ac a'u mesurodd hwynt â llinyn, gan eu cwmpo hwynt i lawr: ac efe a fesurodd â dau llinyn, i ladd; ac â llinyn llawn, i gadw yn fyw. Ac felly y Moabiaid fuanit i Dafydd yn weision, yn dwyn treth.

3 ¶ Tarawodd Dafydd hefyd Hadadezer mab Rehob, brenhin Sobah, pan oedd efe yn myned i ynnill ei derfyan wrth afon Euphrates.

4 A Dafydd a ynnillodd oddi arno ef fil o gerbydau, a saith cant o farchogion, ac ugain

mil o wyr traed: a thorodd Dafydd llinynas gar meirch pob cerbyd, ac efe a adawodd o honyt gan cerbyd.

5 A phan ddaeth y Syriaid o Damascus, i gynnorthwyo Hadadezer brenhin Sobah, Dafydd a laddodd o'r Syriaid ddwy fil ar hugain o wyr.

6 A Dafydd a osododd swyddogion yn Syria Damascus; a'r Syriaid a fuanit weision i Dafydd, yn dwyn treth. A'r **ARGLWYDD** a gadwodd Dafydd ym mha le bynnag yr aeth efe.

7 Dafydd hefyd a gymmerth y tariannau aur oedd gan weision Hadadezer, ac a'u dug hwynt i Jerusalem.

8 O Betha hefyd, ac o Berothai, dinasoedd Hadadezer, y dug y brenhin Dafydd lawer iawn o bres.

9 ¶ Pan glybu Toi brenhin Hamath, daro o Dafydd holl lu Hadadezer;

10 Yna Toi a anfonodd Joram ei fab at y brenhin Dafydd, i gyfarch gwell iddo, ac i'w fendithio, am iddo ymladd yn erbyn Hadadezer, a'i faeddu ef (canys gwr rhyfelgar oedd Hadadezer yn erbyn Toi) a llestri arian, a llestri aur, a llestri pres, ganddo:

11 Y rhai hefyd a gyssegrodd y brenhin Dafydd i'r **ARGLWYDD**, gyd a'r arian a'r aur a gyssegrodd efe, o'r holl genhedloedd a oresgynasai efe;

12 Oddi ar Syria, ac oddi ar Moab, ac oddi ar Felbion Ammon, ac oddi ar y Philistiaid, ac oddi ar Amalec, ac o anrhaith Hadadezer mab Rehob, brenhin Sobah.

13 A Dafydd a ynnillodd iddo enw, pan ddychwelodd efe o ladd y Syriaid, yn nyffryn yr halen, sef tair mil ar bymtheg.

14 ¶ Ac efe a osododd bennaethiaid ar Edom; ar holl Edom y gosododd efe bennaethiaid, a bu holl Edom yn weision i Dafydd. A'r **ARGLWYDD** a gadwodd Dafydd, i ba le bynnag yr aeth efe.

15 A theyrnasodd Dafydd ar holl Israel; ac yr oedd Dafydd yn gwneuthur barn a chyf-iawnder i'w holl bobl.

16 A Joab mab Serfiah oedd ben ar y llu; a Jehosaphat mab Ahilud yn goffiadur;

17 A Sadoe mab Ahitub, ac Ahimelech mab Abiathar, oedd offeiriaid; a Seraiah yn yagrif-enydd;

18 Benaiah hefyd mab Jehoiada oedd ar y Ceret hiaid a'r Pelethiaid; a meibion Dafydd oedd dywysogion.

PENNOD IX.

1 Dafydd, trwy law Siba, yn danfon am Mephiboseth; 7 ac, er mwyn Jonathan, yn ei dderbyn ef i'w ffordd, ac yn edfyrru iddo gweli ug oedd eiddo Saul; 9 ac yn gwneuthur Siba yn oruchwylyr iddo ef.

A DAFYDD a ddywedodd, A oes etto un wedi ei adael o dy Saul, fel y gwnelwyf drugaredd âg ef, er mwyn Jonathan?

2 Ac yr oedd gwas o dy Saul a'i enw Siba. A hwy a'i galwasant ef at Dafydd. A'r brenhin a ddywedodd wrtho ef, Ai tydi yw Siba? A dywedodd yntau, Dy was yw efe.

3 A dywedodd y brenhin, A oes neb etto o dy Saul, fel y gwnelwyf drugaredd Duw âg ef? A dywedodd Siba wrth y brenhin, Y mae etto fab i Jonathan, yn gloff o'i draed.

4 A dywedodd y brenhin wrtho, Pa le y mae efe? A Siba a ddywedodd wrth y brenhin, Wele ef yn nhŷ Machir, mab Ammhel, yn Lo-debar.

5 ¶ Yna y brenhin Dafydd a anfonodd, ac a'i cyrchodd ef o dy Machir, mab Ammhel, o Lo-debar.

6 A phan ddaeth Mephiboseth mab Jonathan, mab Saul, at Dafydd, efe a syrthiodd ar ei wyneb, ac a ymgyrmodd. A Dafydd a ddywedodd, Mephiboseth. Dywedodd yntau, Wele dy was.

7 ¶ A Dafydd a ddywedodd wrtho ef, Nac ofna: canys gan wneuthur y gwnaf drugaredd â thi, er mwyn Jonathan dy dad, a mi a roddaf yn ei ol i ti holl dir Saul dy dad; a thi a fwyttai fara ar fy mwrdd i yn wastadol.

8 Ac efe a ymgyrmodd, ac a ddywedodd, Beth ydyw dy was di, pan edrychit ar gi marw o'm beth i?

9 ¶ Yna y brenhin a alwodd ar Siba gwas Saul, ac a ddywedodd wrtho, Yr hyn oll oedd eiddo Saul, ac eiddo ei holl dy ef, a roddais i fab dy feistr di.

10 A thi a erddi y tir iddo ef, ti, a'th feibion, a'th weision, ac a'u dygi i mewn, fel y byddo bara i fab dy feistr di, ac y bwyttâo efe: a Mephiboseth, mab dy feistr di, a fwytt yn wastadol fara ar fy mwrdd i. Ac i Siba yr oedd ymtheg o feibion, ac ugain o weision.

11 Yna y dywedodd Siba wrth y brenhin, Yn ol yr hyn oll a orchymnodd fy arglwydd y brenhin i'w was, felly y gwna dy was. Yna y dywedodd Dafydd, Mephiboseth a fwytt ar fy mwrdd i, fel un o feibion y brenhin.

12 Ac i Mephiboseth yr oedd mab bychan, a'i enw oedd Micha. A phawb a'r a oedd yn cyfannedd ty Siba oedd weision i Mephiboseth.

13 A Mephiboseth a drigodd yn Jerusalem: canys ar fwrdd y brenhin yr oedd efe yn bwytt yn wastadol: ac yr oedd efe yn gloff o'i ddaudroed.

PENNOD X.

1 Y dirmyg a wnaed i'r cenhaden a anfnasai Dafydd i gyuro Hanun mab Nahas. 6 Joab ac Absai yn gorchfygu yr Ammoniaid, er bod y Syriaid yn eu cynnorthwyo. 15 Sobach yn ail-gaigiu y Syriaid, a Dafydd yn ei ladd ef yn Helam.

AC ar ol hyn y bu i frenhin meibion Ammon farw, a Hanun ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

2 Yna y dywedodd Dafydd, Mi a wnaf gareidgrwydd â Hanun mab Nahas, megis y gwnaeth ei dad ef gareidgrwydd â mi. A Dafydd a anfonodd gyd â'i weision i'w gyuro ef am ei dad. A gwelion Dafydd a ddaethant i wlad meibion Ammon.

3 A thywysogion meibion Ammon a ddywedasant wrth Hanun eu harglwydd, Wyt ti yn tybed mai anrhydeddu dy dad di y mae Dafydd, o berwydd iddo ddanfôn cywirwyr attat ti? onid er mwyn chwilio y ddinas, a'i throedlo, â'i difetha, yr anfonodd Dafydd ei weision attat ti?

4 Yna Hanun a gymmerth weision Dafydd, ac a eilliodd hanner eu barfau hwynt, ac a dorrodd eu dilled hwynt yn eu hanner, hyd eu cluniau, ac a'u golyngodd hwynt ymaith.

5 Pan fyngwyd hyn i Dafydd, efe a anfonodd i'w cyfarfod hwynt; canys y gwyr oedd wedi cywilyddio yn fawr. A dywedodd y brenhin, Arhoswch yn Jericho hyd oni thyo eich barfau chwî; ac yna dychwelwch.

6 ¶ A meibion Ammon a welasant eu bod yn fliadd gan Dafydd; a meibion Ammon a anfonasant ac a gyflogasant y Syriaid o Beth-rehob, a'r Syriaid o Soba, ugain mil o wŷr trued, a chan frenhin Maachah fil o wŷr, ac o Istob ddeuddeng rdl o wŷr.

7 A phan glybu Dafydd, efe a anfonodd Joab, a holl lu y cedyrn.

8 A meibion Ammon a ddaethant, ac a lunlaethasant ryfel wrth ddwrws y porth: a'r

Syriaid o Soba, a Rehob, ac o Istob, a Maachah, oedd o'r neilldu yn y maes.

9 Pan ganfu Joab fod wyneb y rhyfel yn ei erbyn ef ym mlaen ac yn ol, efe a etholodd o'ill etholeidgion Israel, ac a ymfyddinodd yn erbyn y Syriaid.

10 A gweddill y bobl a roddes efe dan law Absai ei frawd, i'w byddino yn erbyn meibion Ammon.

11 Ac efe a ddywedodd, Os trech fydd y Syriaid na mi, yna bydd di i mi yn gynnorthwy: ond os meibion Ammon fyddant trech na thi, yna y deuaif i'th gynnorthwyo dithau.

12 Bydd bybyr, ac ymwrolwn dros ein pobl, a thros ddinasoedd ein Duw: a gwnaed yr Arglwydd yr hyn fyddo da yn ei olwg ef.

13 A nesodd Joab, a'r bobl oedd gyd âg ef, yn erbyn y Syriaid i'r rhyfel: a hwy a ffoisiant o'i flaen ef.

14 A phan welodd meibion Ammon ffoi o'r Syriaid, hwythau a ffoisiant o flaen Absai, ac a sethant i'r ddinas. A dychwelodd Joab oddi wrth feibion Ammon, ac a ddaeth i Jerusalem.

15 ¶ A phan welodd y Syriaid eu liadd o flaen Israel, hwy a ymgynnullasant ynghyd.

16 A Hadarezer a anfonodd, ac a ddug y Syriaid oedd o'r tu hwnt i'r afon: a hwy a ddaethant i Helam, a Sobach tywysog llu Hadarezer o'u blaen.

17 A phan fyngwyd i Dafydd hynny, efe a gaeglood holl Israel, ac a seth dros yr Iorddonen, ac a ddaeth i Helam: a'r Syriaid a ymfyddinasant yn erbyn Dafydd, ac a ymladdasant âg ef.

18 A'r Syriaid a ffoisiant o flaen Israel; a Dafydd a laddodd o'r Syriaid, wŷr saith cant o gerbydau, a deugain mil o wŷr meirch: ac efe a darawodd Sobach tywysog eu llu hwynt, fel y bu efe farw yno.

19 A phan welodd yr holl frenhinoedd oedd weision i Hadarezer, eu liadd hwynt o flaen Israel, hwy a heddychasant âg Israel, ac a'u gwasanaethasant hwynt. A'r Syriaid a ofnasant gynnorthwyo meibion Ammon mwyach.

PENNOD XI.

1 Dafydd, tra yr ydoedd Joab yn gwarthas ar Raibah am godnebu gyd â Bathsheba: 6 yn anfon am Uria abref, i goisio colero ei odinob: 14 yn anfon Iythyr gyd âg ef at Joab, i bari iddo farw. 18 Joab yn danfon neuwyddion o'i farwolaeth ef i Dafydd. 26 Dafydd yn cymmyrd Bathsheba yn wraig iddo.

AC wedi pen y flwyddyn, yn yr amser y byddai y brenhinoedd yn myned allan i ryfel, danfonodd Dafydd Joab â'i weision gyd âg ef, a holl Israel; a hwy a ddiistyrwiasant feibion Ammon, ac a warchaeasant ar Raibah: ond Dafydd oedd yn aros yn Jerusalem.

2 ¶ A bu ar brydnawn-gwalth gyfodi o Dafydd oddi ar ei wely, a rhodio ar nen tŷ y brenhin: ac oddi ar y nen efe a ganfu wraig yn ymoichi; a'r wraig oedd dâg iawn yr olwg.

3 A Dafydd a anfonodd ac a ymofnodd am y wraig; ac un a ddywedodd, Onid non yw Bathsheba merch Eilam, gwraig Uria yr Hethiad?

4 A Dafydd a anfonodd genhadau, ac a'i cymmerth hi; a hi a ddaeth i mewn attat ef, ac efe a orwedodd gyd â hi (ac yr oedd hi wedi ei glanhau oddi wrth ei hafendid) a hi a ddycheulodd i'w thŷ ei hun.

5 A'r wraig a feichlogodd, ac a anfonodd ac

a fynegodd i Dafydd, ac a ddywedodd, Yr ydychyd fi yn feichiog.

6 ¶ A Dafydd a anfonodd at Joab, gan ddywedodd, Danfon ataf fi Urtas yr Hethiad. A Joab a anfonodd Urtas at Dafydd.

7 A phan ddaeth Urtas atto ef, Dafydd a ymofnodd am lwyddiant Joab, ac am lwyddiant y bobl, ac am ffyniant y rhyfel.

8 Dywedodd Dafydd hefyd wrth Urtas, Dos i waered i'th dŷ, a golch dy draed. Ac Urtas a aeth allan o dŷ y brenhin, a saig y brenhin a aeth ar ei ol ef.

9 Ond Urtas a gygodd wrth ddrws tŷ y brenhin gyd â holl weision ei arglwydd, ac nid aeth i waered i'w dŷ ei hun.

10 Yna y mynegasant i Dafydd, gan ddywedodd, Nid aeth Urtas i waered i'w dŷ ei hun. A Dafydd a ddywedodd wrth Urtas, Onid o'th daith yr ydwyf ti yn dyfod? paham nad aist ti i waered i'th dŷ dy hun?

11 A dywedodd Urtas wrth Dafydd, Yr areh, ac Israel hefyd, a Judah, sydd yn aros mewn pebyll; a Joab fy arglwydd, a gweision fy arglwydd, sydd yn gwersyllu ar hyd wyneb y maes: a âf fi gan hynny i'm tŷ fy hun, i fwytta, ac i yfed, ac i orwedd gyf a'm gwraig? *fel mai byw di, ac fel mai byw dy enaid di, ni wnaif y peth hyn.*

12 A Dafydd a ddywedodd wrth Urtas, Aros yna etto heddyw, ac y fory y'th olyngaf di. Ac Urtas a arhosodd yn Jerusalem y dwrhwn hwnnw a thrannoeth.

13 A Dafydd a'i galwodd ef, i fwytta ac i yfed ger ei fron ef, ac a'i meddwodd ef: ac yn yr hwyr efe a aeth i orwedd ar ei wely gyd â gweision ei arglwydd, ac nid aeth i waered i'w dŷ ei hun.

14 ¶ A'r bore yr ysgrifennodd Dafydd lythyr at Joab, ac a'i hanfonodd yn llaw Urtas.

15 Ac efe a ysgrifennodd yn ei lythyr, gan ddywedodd, Gosodwch Urtas ar gyfer wyneb y rhyfelwyr glewaf; a dychwelwch oddi ar ei ol ef, fel y tarawer ef, ac y byddo marw.

16 A phan oedd Joab yn gwarchae ar y ddinas, efe a osododd Urtas yn y lle y gwyddai efe fod gwyr nerthol ynddo.

17 A gwyr y ddinas a aethant allan, ac a ymladdasant â Joab: a syrthiodd rhai o'r bobl o weision Dafydd; ac Urtas yr Hethiad a fu farw hefyd.

18 ¶ Yna Joab a anfonodd, ac a fynegodd i Dafydd holl hanes y rhyfel:

19 Ac a orchymynodd i'r gennad, gan ddywedodd, Pan orphenech lefaru holl hanes y rhyfel wrth y brenhin;

20 Os cyfyd lliidiowgrwydd y brenhin, ac os dywed wrthyf, Paham y nesaocch at y ddinas i ymladd? oni wyddech y taflent hwy oddi ar y gaer?

21 Fwy a darawodd Abimelech mab Jerub-beath? onid gwaig a daflodd arno ef ddarn o faen melin oddi ar y mur, fel y bu efe farw yn Thebes? paham y nesaocch at y mur? yna y dywedi, Dy was Urtas yr Hethiad a fu farw hefyd.

22 ¶ Felly y gennad a aeth, ac a ddaeth ac a fynegodd i Dafydd yr hyn oll yr anfonasai Joab ef o'i blegid.

23 A'r gennad a ddywedodd wrth Dafydd, Yn ddiasu y gwyr oeddynt drech na ni, ac a ddaethant attom ni i'r maes, a ninnau a seithon arnynt hwy hyd ddrws y porth.

24 A'r saethyddion a seithasant at dy weision oddi ar y mur; a rhai o weision y brenhin a fuant feirw; a'th was Urtas yr Hethiad a fu farw hefyd.

25 Yna Dafydd a ddywedodd wrth y gennad, Fel hyn y dywedi di wrth Joab; na fydded

hyn ddrwg yn dy olwg di: canys y naill fel y llall a ddifetha y cleddyf: cadarnhá dy ryfel yn erbyn y ddinas, a distrywiwch hi; a chysura dithau ef.

26 ¶ A phan glybu gwaig Urtas farw Urtas ei gwr, hi a alarodd am ei phrifod.

27 A phan aeth y galwr heibio, Dafydd a anfonodd, ac a'i cyrchodd hi i'w dŷ, i fod iddo yn wraig; a hi a ymddug iddo fab. A drwg y'ngolwg yr ARGLWYDD oedd y peth a wnaethal Dafydd.

PENNOD XII.

1 *Damwag Nathan am yr oenig, yn peri i Dafydd fod yn farnwr arno ei hun. 7 Dafydd, wedi i Nathan ei goryddu, yn cyfuddes ei bechod, ac yn cael maddewant: 15 yn galwru ac yn gweddio dros y plentyn, tra oedd ysu. 24 Geni Solomon, a'i enwi Jeddiah. 26 Dafydd yn ynnill Rabbah, ac yn ardeithio ei phobl hi.*

A'R ARGLWYDD a anfonodd Nathan at Dafydd. Ac efe a ddaeth atto ef, ac a ddywedodd wrtho, Dau wr oedd yn yr un ddinas; y naill yn gyfoethog, a'r llall yn dlawd.

2 Gan y cyfoethog yr oedd llawer lawn o ddefaid a gwartheg:

3 A chan y tlawd nid oedd dim ond un oenig fechan, yr hon a brynasai efe, ac a fagasai; a hi a gynnyddasai gyd ag ef, ac a chyd â'i blant: o'i dammaid ef y bwyttai hi, ac o'i gwppan ef yr yfai hi, ac yn ei fynwes ei y gorweddi hi, ac yr oedd hi iddo megis merch.

4 Ac ymdeithydd a ddaeth at y gwr cyfoethog; ond efe a arbedodd gymmeryd o'i ddefaid ei hun, ac o'i wartheg ei hun, i arlwyio i'r ymdeithydd a ddaethai atto; ond efe a gymmerth oenig y gwr tlawd, ac a'i parottodd i'r gwr a ddaethai atto.

5 A digofaint Dafydd a ennynodd yn ddirfawr wrth y gwr; ac efe a ddywedodd wrth Nathan, *Fel mai byw yr ARGLWYDD*, euog o farwolaeth yw y gwr a wnaeth hyn.

6 A'r oenig a dal efe adref yn bedwar dyblyg; o herwydd iddo wneuthur y peth hyn, ac nad arbedodd.

7 ¶ A dywedodd Nathan wrth Dafydd, Ti yw y gwr. Fel hyn y dywed ARGLWYDD Dduw Israel: Myfi a'th enneiniai di yn frenhin ar Israel, myfi hefyd a'th waredais di o law Saul:

8 Rhoddais hefyd i ti dŷ dy arglwydd, a gwragedd dy arglwydd yn dy fynwes, a mi a roddais i ti dŷ Israel a Judah; a phe rhy fychan *Swasa hynny*, myfi a roddaswn i ti fwy o lawer.

9 Paham y dirmygast air yr ARGLWYDD, i wneuthur drwg yn ei olwg ef? Urtas yr Hethiad a darwastai ti a'r cleddyf, a'i wraig ef a gymmerast i ti yn wraig, a thi a'i lleddiaist ef â chleddyf meibion Ammon.

10 Yn awr gan hynny nid ymwyf y cleddyf a'th dŷ di byth; o herwydd i ti fy nirmygu i, a chymmeryd gwaig Urtas yr Hethiad i fod yn wraig i ti.

11 Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD; Wele, myfi a gyfodaf i'th erbyn ddrwg o'th dŷ dy hun, a mi a ddygaf dy wragedd di y'ngwydd dy lygaid, ac a'u rhoddaf *hynny* i'th gymmydog, ac efe a orwedd gyd a'th wragedd di y'ngolwg yr haul hwn.

12 Er i ti wneuthur mewn dirgelwch; etto myfi a wnaif y peth hyn ger bron holl Israel, a cher bron yr haul.

13 A dywedodd Dafydd wrth Nathan, Fecalis yn erbyn yr ARGLWYDD. A Nathan a ddywedodd wrth Dafydd, Yr ARGLWYDD

hefyd a dynnodd ymaith dy bechod di : ni byddi di marw.

14 Etto, o herwydd i ti beri i elynion yr ARGWLWYDD gablu trwy y peth hyn, y plentyn a anwyd i ti a fydd marw yn ddiaw.

15 ¶ A Nathan a aeth i'w dy. A'r ARGWLWYDD a darawodd y plentyn a blantasai gwraig Urfas i Dafydd; ac efe a aeth yn glaf iawn.

16 Dafydd am hynny a ymbillodd a Duw dros y bachgen; a Dafydd a ymprydidod ympryd, ac a aeth ac a orweddodd ar y ddaear ar hyd y nos.

17 A henuriaid ei dy ef a gyfodasant atto ef, i beri iddo godi oddi ar y ddaear: ond ni fynnai efe, ac ni fwyttai fara gyd â hwynt.

18 Ac ar y seithfed dydd y bu farw y plentyn. A gweision Dafydd a ofnasant fynegi iddo ef farw y bachgen: canys dywedasant, Wele, tra oedd y bachgen yn fyw, y llefarasom wrtho, ond ni wrandawai ar ein llais; pa fodd gan hynny yr ymofidia, os dywedwn wrtho farw y plentyn?

19 Ond pan welodd Dafydd ei weision yn sibrdw, deallodd Dafydd farw y plentyn: a Dafydd a ddywedodd wrth ei weision, A fu farw y plentyn? A hwy a ddywedasant, Efe a fu farw.

20 Yna Dafydd a gyfododd oddi ar y ddaear, ac a ymolchodd, ac a ymenneiniodd, ac a newidodd ei ddilad, ac a ddaeth i dy yr ARGWLWYDD, ac a addolodd: wedi hynny y daeth efe i'w dy ei hun; ac a ofynodd, a hwy a roddasant iddo fara, ac efe a fwyttodd.

21 Yna ei weision a ddywedasant wrtho ef, Pa beth yw hyn a wnaethost ti? dros y plentyn byw yr ymprydiaist, ac yr ywlaist; ond pan fu y plentyn farw, ti a gyfodaist ac a fwyttiaist fara.

22 Ac efe a ddywedodd, Tra yr ydoedd y plentyn yn fyw, yr ymprydiaist ac yr ywlaist: canys mi a ddywedais, Pwy a wŷr a drugarhâ yr ARGWLWYDD wrthyf, fel y byddo byw y plentyn?

23 Ond yn awr efe fu farw, i ba beth yr ymprydiwn? a allaf fi ei ddwyn ef yn ei ol mwyach? myfi a âf atto ef, ond ni ddychwel efe attaf fi.

24 ¶ A Dafydd a gysurodd Bathseba ei wraig, ac a aeth i mewn atti hi, ac a orweddodd gyd â hi: a hi a ymdddg fab, ac efe a alwodd ei enw ef Solomon. A'r ARGWLWYDD a'i carodd ef.

25 Ac efe a anfonodd trwy law Nathan y prophwyd; ac efe a alwodd ei enw ef Jedidiah, oblegyl yr ARGWLWYDD.

26 ¶ A Joab a ymladdodd yn erbyn Rabbah meibion Ammon, ac a ynnillodd y freuhinol ddinas.

27 A Joab a anfonodd genhadau at Dafydd, ac a ddywedodd, Rhyfelais yn erbyn Rabbah, ac a ynnillais ddinas y dyfroedd.

28 Yn awr gan hynny casglodd y bobl, a gweryslla yn erbyn y ddinas, ac ynnill hi; rhag i mi ynnill y ddinas, a galw fy enw i arni hi.

29 A Dafydd a gasglodd yr holl bobl, ac a aeth i Rabbah, ac a ymladdodd yn ei herbyn, ac a'i hynnillodd hi.

30 Ac efe a gymmerodd goron eu brenhin hwynt oddi am ei ben (a'i phwys hi oedd dalent o aur, gyd â'r msen gwerthfawr) a hi a oodwyd ar ben Dafydd. Ac efe a ddug ymaith o'r ddinas anrhaith fawr iawn.

31 Ac efe a ddug ymaith y bobl oedd ynddi, ac a'u gosodd dan lifau, a than ogau heilyn, a than fwyall beyrn, ac a'u bwriodd hwynt

i'r odynau calch: ac felly y gwnaeth i holl ddinasoedd meibion Ammon. A dychwelodd Dafydd a'r holl bobl i Jerusalem.

PENNOD XIII.

1 Amnon yn caru Tamar; a thwy gymghor Jonadab, yn gymmeryd arno fod yn glaf, ac yn ei threisio hi; 15 ac yna yn ei chaeu hi, ac yn ei thro'i ymaith yn gyntlyddus. 19 Absalom yn ei derbyn hi, ac yn ceisio ei amcan; 23 ac, wrth gweisio ei ddefaid, yn ladd Amnon. 30 Dafydd yn pruddhau wrth gilywed hynny; a Jonadab yn ei gysuro ef. 37 Absalom yn ffioi at Talmat i Gesur.

AC ar ol hyn yr oedd gan Absalom mab A Dafydd chwaer deg, a'i henw Tamar: ac Amnon mab Dafydd a'i carodd hi.

2 Ac yr oedd mor flin ar Amnon, fel y clefydodd efe o herwydd Tamar ei chwaer: canys gwyrff oedd hi; ac anhawdd y gwelai Amnon wneuthur dim iddi hi.

3 Ond gan Amnon yr oedd cyfall, a'i enw Jonadab, mab Simeah, brawd Dafydd: a Jonadab oedd wr call iawn.

4 Ac efe a ddywedodd wrtho ef, Ti fab y brenhin, paham yr ydwyf yn curio fel hyn beunydd? oni fynegi di i mi? Ac Amnon a ddywedodd wrtho ef, Caru yr ydwyf i Tamar, chwaer Absalom fy mrawd.

5 A Jonadab a ddywedodd wrtho ef, Gorrwedd ar dy wely, a chymmer arnat fod yn glaf: a phan ddelo dy dad i'w edrych, dywed wrtho ef, Deued, attolwg, Tamar fy chwaer i roddi bywd i mi, ac i arlwyo y bywd yn fy ngolwg, fel y gwelwyf, ac y bwyttawyf o'i llaw hi.

6 ¶ Felly Amnon a orweddodd, ac a gymmerth arno fod yn glaf. A'r brenhin a ddaeth i'w edrych ef; ac Amnon a ddywedodd wrth y brenhin, Deued, attolwg, Tamar fy chwaer i grasu dwy deisen yn fy ngolwg i, fel y bwyttawyf o'i llaw hi.

7 Yna Dafydd a anfonodd adref at Tamar, gan ddywedyd, Dos yn awr i dy Amnon dy frawd, a pharottôa fywd iddo.

8 Felly Tamar a aeth i dy Amnon ei brawd (ac efe oedd yn gorwedd) a hi a gymmerth beilliaid, ac a'i tylinodd, ac a wnaeth deisenau yn ei wydd ef, ac a grassod y teisenau.

9 A hi a gymmerth badell, ac a'u tywalltodd hwynt ger ei fron ef: ond efe a wrthododd fwyta. Ac Amnon a ddywedodd, Gyrrwch allan baw oddi wrthyf fi. A phaw a aethant allan oddi wrtho ef.

10 Yna Amnon a ddywedodd wrth Tamar, Dwg y bywd i'r ystafell, fel y bwyttawyf o'th law di. A Thamar a gymmerth y teisenau a wnaethai hi, ac a'u dug at Amnon ei brawd i'r ystafell.

11 A phan ddug hi hwynt atto ef i fwyta, efe a ymaffodd ynddi hi, ac a ddywedodd wrthi hi, Tyred, gorwedd gyd â mi, fy chwaer.

12 A hi a ddywedodd wrtho, Paid, fy mrawd; na threisio fi: canys ni wnair fel hyn yn Israel: na wna di yr ynfyrwydd hyn.

13 A minnau, i ba le y bwriaf ymaith fy ngwarth? a thi a fyddi fel un o'r ynfydion yn Israel. Yn awr, gan hynny, ymddiddan, attolwg, a'r brenhin: canys ni ommedd efe fi i ti.

14 Ond ni fynnai efe wrando ar ei llais hi; eithr efe a fu drech na hi, ac a'i treisiodd, ac a orweddodd gyd â hi.

15 ¶ Yna Amnon a'i casodd hi â chas mawr iawn: canys mwy oedd y cas â'r hwn y casasai efe hi, na'r cariad â'r hwn y casasai efe hi. Ac Amnon a ddywedodd wrthi hi, Cyfod, dos ymaith.

16 A hi a ddywedodd wrtho ef, Nid oes achos: y drygiomi hwn, *sef* fyngyrru ymaith, *sydd* fwy nâ'r lllall a wnaethost â mi. Ond ni wrandawai efe arni hi.

17 Eithr efe a alwodd ar ei lange, ei wefnidog, ac a ddywedodd, Gyrrwch hon yn awr allan oddi wrthyf fi; a chlôa y drws ar ei hol hi.

18 Ac am dani hi yr oedd mantell symuddiw: canys â'r cyfryw fentyll y dilloidd merched y brenhin, y *rhai* oedd forwynion. Yna ei weinidog ef a'i dug hi allan, ac a glodd y drws ar ei hol hi.

19 ¶ A Thamar a gymmerodd lymdw ar ei phen, ac a rwygodd y fantell symuddiw oedd am dani, ac a osododd ei llaw ar ei phen, ac a aeth ymaith dan weiddi.

20 Ac Absalom ei brawd a ddywedodd wrthi hi, Ai Amnon dy frawd a fu gyd â thi? er hynny yn awr taw â son, fy chwaer: dy frawd di yw efe; na osod dy galon ar y peth hyn. Felly Tamar a drigodd yn ymddifad yn nhŷ Absalom ei brawd.

21 ¶ Ond pan glybu y brenhin Dafydd yr holl bethau hynny, efe a ddiogodd yn aruthr.

22 Ac ni ddywedodd Absalom wrth Amnon na drwg na da: canys Absalom a gasodd Amnon, o herwydd iddo dreisio Tamar ei chwaer ef.

23 ¶ Ac ar ol dwy flynedd o ddyddiau, yr oedd gan Absalom rai yn cneifio yn Baalhasor, yr hwn *sydd* wrth Ephraim: ac Absalom a wahoddodd holl feibion y brenhin.

24 Ac Absalom a ddaeth at y brenhin, ac a ddywedodd, Wele, yn awr, rai yn cneifio i'th was di; deued, attolwg, y brenhin a'i weision gyd â'th was.

25 A dywedodd y brenhin wrth Absalom, Nag é, fy mab, ni ddeuwn ni i gyd yn awr; rhag i ni ormesu arnat ti. Ac efe a fu daer arno: ond ni fynnai efe fyned; eithr efe a'i bendithiodd ef.

26 Yna y dywedodd Absalom, Oni ddaw Amnon fy mrawd yn awr gyd â ni? A'r brenhin a ddywedodd wrtho ef, I ba beth yr â efe gyd â thi?

27 Etio Absalom a fu daer arno, fel y goll-yngodd efe Amnon gyd âg ef, a holl feibion y brenhin.

28 ¶ Ac Absalom a orchymynodd i'w langciau, gan ddywedyd, Edrychwch, attolwg, pan fyddo llawen calon Amnon gan win, a *phan* ddywedwyf wrthyf, Tarêwch Amnon; yna lledwch ef, nac ofnwch: oni orchymynais i ehwi? ymwrolwch, a byddwch *feibion* glewion.

29 A llangciau Absalom a wnaethant i Amnon fel y gorchymynasai Absalom. A holl feibion y brenhin a gyfodasant, a phob un a farhogodd ar ei ful, ac a ffoisant.

30 ¶ A thra yr oeddnt hwy ar y ffordd, y daeth y chwedl at Dafydd, gan ddywedyd, Absalom a laddodd holl feibion y brenhin, ac ni adawyd un o honynt.

31 Yna y brenhin a gyfododd, ac a rwygodd ei ddillad, ac a orwedoddod ar y ddaear; a'i holl weision oedd yn sefyll ger llaw, a'u gwisgoedd yn rhwygedig.

32 A Jonadab mab Simeah, brawd Dafydd, a attebodd ac a ddywedodd, Na thybied fy arglwydd iddynt hwy ladd yr holl langciau, *sef* meibion y brenhin; canys Amnon yn unig a fu farw: canys yr oedd ym mryd Absalom hynny, er y dydd y treisiodd efe Tamar ei chwaer ef.

33 Ac yn awr na osoded fy arglwydd frenhin y peth at ei galon, gan dybied farw holl feib-

ion y brenhin: canys Amnon yn unig a fu farw.

34 Ond Absalom a ffôdd. A'r llange yr hwn oedd yn gwyllo a ddyrchafodd ei lygaid, ac a edrychodd; ac wele, bobl lawer yn dyfod ar hyd y ffordd o'i ol ef, ar hyd ystlys y mynydd.

35 A Jonadab a ddywedodd wrth y brenhin, Wele, feibion y brenhin yn dyfod: fel y dywedodd dy was, felly y mae.

36 A phan orphenasai efe ymddiddan, wele, meibion y brenhin a ddaethant, ac a ddyrchafasant eu llef, ac a wylasant. A'r brenhin hefyd a'i holl weision a wylasant âg wylofain mawr iawn.

37 ¶ Ac Absalom a ffôdd, ac a aeth at Talmab mab Ammihud brenhin Gesur: a *Dafydd* a alarodd am ei fab bob dydd.

38 Ond Absalom a ffôdd, ac a aeth i Gesur; ac yno y bu efe dair flynedd.

39 Ac *enaid* Dafydd y brenhin a hiraethodd am fyned at Absalom: canys efe a gysurasid am Amnon, gan ei farw efe.

PENNOD XIV.

1 *Joab yn gosod gwraig weddau o Tecoa, trwy ddammeg, i droi calon y brenhin i gyrchu ei fab adref; ac yn ei ddwyn ef i Jerusalem.*

25 *Tegwch, gwalt, a phlant Absalom.* 28 *Joab, ym mhên dwy flynedd, yn dwyn Absalom i wydd y brenhin.*

YNA Joab mab Serfah a wybu fod calon y brenhin tu ag at Absalom.

2 A Joab a anfonodd i Tecoa, ac a gyrchodd oddi yno wraig doeth, ac a ddywedodd wrthi, Cymmer arnat, attolwg, alaru, a gwsg yn awr alar-wsg, ac nac ymiru âg olew, eithr bydd fel gwraig yn galaru er ys llawer o ddyddiau am y marw.

3 A thryed at y brenhin, a llefara wrtho yn ol yr ymadrodd hyn. A Joab a osododd yr ymadroddion yn ei genau hi.

4 ¶ A'r wraig o Tecoa, pan ddywedodd wrth y brenhin, a syrthiodd i lawr ar ei hwyneb, ac a ymgrymmodd, ac a ddywedodd, Cynnorthwya, O frenhin.

5 A dywedodd y brenhin wrthi hi, Beth a ddarfu i ti? A hi a ddywedodd, Yn wir gwraig wedd *gdwyf* fi, a m gwr a fu farw.

6 Ac i'th law-forwyn yr oedd dau fab, a hwynt ill dau a ymyronasant yn y maes; ond nid oedd athrywynwr rhyngddynt hwy; ond y naill a darawodd y llall, ac a'i lladdodd ef.

7 Ac wele yr holl dylwyth a gyfododd yn erbyn dy law-forwyn, a hwy a ddywedasant, Dyro yr hwn a darawodd ei frawd, fel y lladdom ni ef, am einioes ei frawd a laddodd efe; ac y difethom hefyd yr etifedd: felly y diffoddent fy marworyn, yr hwn a adawyd, heb adael i'm gwr nac enw nac eppil ar wyneb y ddaear.

8 A'r brenhin a ddywedodd wrth y wraig, Dos i'th dŷ; a mi a roddaf orchymyn o'th blegid di.

9 A'r wraig o Tecoa a ddywedodd wrth y brenhin, *Bydded* y camwedd hwn arnaf fi, fy arglwydd frenhin, ac ar dŷ fy nhad i, a'r brenhin a'i orseddfaingc ef yn ddleuog.

10 A'r brenhin a ddywedodd, Dwg attaf fi yr hwn a yngano wrthyf, ac ni chaiff mwyach gyffwrdd â thi.

11 Yna hi a ddywedodd, Coffed, attolwg, y brenhin dy ARLWYDD DDUW, rhag amhâu dialwyr y gwaeid i ddistrywio, a rhag difetha o honynt hwy fy mab i. Ac efe a ddywedodd, *Fel mai byw yr ARLWYDD*, ni syrth un o wallt pen dy fab di i lawr.

12 Yna y dywedodd y wraig, Attolwg, gad i'th law-forwyn ddywedyd gair wrth fy arglwydd frenhin. Yntau a ddywedodd, Dywed.

13 A'r wraig a ddywedodd, Paham gan hynny y meddyliaist fel hyn yn erbyn pobl Dduw? canys y mae y brenhin yn llefaru y gair hwn megis yn beius, gan na ddug y brenhin adref ei herwr.

14 Canys gan farw yr ydym ni yn marw, ac ydym fel dyfroedd wedi eu tywallt ar y ddaear, y rhai ni cheuglir: gan na ddug Duw ei einices, efe a feddyliodd foddion, fel na yrrer ymaith ei herwr oddi wrtho.

15 Ac yn awr mi a ddeuthum i ymddiddan a'm harglwydd frenhin am y peth hyn, o-blegidi'r bobl fy nychrynu i: am hynny y dywedodd dy law-forwyn, Ymddiddanaf yn awr a'r brenhin; ond oddi fe a wna y brenhin ddymuniad ei law-forwyn.

16 Canys y brenhin a wrendy, fel y gwaredo efe ei law-forwyn o law y gwr a fynnai fy nifetha i a'm bab hefyd o etifeddiaeth Dduw.

17 A'th law-forwyn a ddywedodd, Bydded, attolwg, gair fy arglwydd frenhin yn gysur: canys fel angel Duw ydych chi fy arglwydd frenhin, i wrando y da ar drwg: ar ARGWLWYDD dy Dduw, fydd gyd a thi.

18 Yna yr attebodd y brenhin, ac y dywedodd wrth y wraig, Na chela, attolwg, oddi wrth y fi y peth yr ydwyf yn ei ofyn i ti. A dywedodd y wraig, Llefared yn awr fy arglwydd frenhin.

19 A'r brenhin a ddywedodd, A ydyw llaw Joab gyd a thi yn hyn oll? A'r wraig a attebodd ei ac a ddywedodd, Fel ma' byw dy enaid di, fy arglwydd frenhin, nid gwiw troi ar y llaw ddeheu nac ar y llaw aswy oddi wrth yr hyn oll a ddywedodd fy arglwydd frenhin: canys dy was Joab a orchymynodd i mi, ac a oedodd yr holl eiriau hyn y'ngensau dy law-forwyn:

20 Ar fedr troi y chwedl y gwnaeth dy was Joab y peth hyn: ond fy arglwydd sydd edoeth, fel doethineb angel Duw, i wybod yr hyn oll sydd ar y ddaear.

21 ¶ A'r brenhin a ddywedodd wrth Joab, Wele yn awr, gwneuthum y peth hyn: dos, a dwg y llange Absalom yn ei ol.

22 A Joab a syrthiodd i lawr ar ei wyneb, ac a ymgyrmodd, ac a fendithiodd y brenhin. A Joab a ddywedodd, Heddyw y gywyb dy was di gael o honof ffaf yr dy olwg di, fy arglwydd frenhin, am i'r brenhin gyflawni ddymuniad ei was.

23 A Joab a gyfododd, ac a aeth i Gesur, ac a ddug Absalom i Jerusalem.

24 A'r brenhin a ddywedodd, Tröed i'w dy ei hun; ac nac edroed ydych chi fywyneb i. Felly Absalom a ddywed i'w dy ei hun, ac ni welodd wyneb y brenhin.

25 ¶ Ac nid oedd wr mor glodfawr am ei degwch ag Absalom o fewn holl Israel: o wadn ei droed hyd ei goryn nid oedd wrthum ynddo ef.

26 A phan gneiffai efe ei ben (canys un waith yn y fiwyddyn y torrai efe ei wallt: o herwydd ei fod yn drwm arno, am hynny efe a'i torrai ef) efe a bwysai wallt ei ben yn ddau can sici, wrth bwys y brenhin.

27 A thri mab a anwyd i Absalom, ac un ferch, a'i henw hi oedd Tamar: yr oedd hi yn wraig deg yr olwg.

28 ¶ Felly Absalom a drigodd ddwy flynedd gyfan yn Jerusalem, ac ni welodd wyneb y brenhin.

29 Am hynny Absalom a ddanfonodd am Joab, i'w anfon ef at y brenhin; ond ni

ddeuai efe atto ef: ac efe a anfonodd etto yr all waith, ond ni ddeuai efe ddim.

30 Am hynny efe a ddywedodd wrth ei weision, Gwelwch randir Joab ger fy llaw i, a haldi sydd ganddo ef yno; ewch a llosgwch hi a than. A gweision Absalom a loegasant y rhandir a than.

31 Yna Joab a gyfododd, ac a ddaeth at Absalom i'w dy, ac a ddywedodd wrtho, Paham y llosgodd dy weision di fy rhandir i a than?

32 Ac Absalom a ddywedodd wrth Joab, Wele, mi a anfonais attaf ti, gan ddywedyd, Tyred yma, fel y'th anfonwyf at y brenhin, i ddywedyd, I ba beth y deuthum i o Gesur? gwell *Asasai* i mi fy mod yno etto: ac yn awr gadawer i mi welod wyneb y brenhin; ac od oes gamwedd ynol, lladded fi.

33 Yna Joab a ddaeth at y brenhin, ac a fyngodd iddo ef. Ac efe a alwodd am Absalom. Yntau a ddaeth at y brenhin, ac a ymgyrmodd iddo i lawr ar ei wyneb ger bron y brenhin. A'r brenhin a gwasodd Absalom.

PENNOD XV.

1 Absalom, trwy ei swymeidd-dra, yn lladratta colonnau Israel: 7 ac, yn rhith talu adduned, yn cael cenad i fyned i Hebron: 10 ac yn gwneuthur cyd-furiad mawr yno. 13 Dafydd, wrth gysgod hynny, yn ffioi o Jerusalem. 19 Ittai heb ymadael dg ef. 24 Danfon Sadoc ac Abiathar yn eu hol a'r arch. 30 Dafydd a'i gyfeillion yn mayned i fynydd yr Olevoydd, dan wyllo: 31 yn maldio cyngor Ahitophai: 32 ac yn anfon Husai yn ei ol.

A C wedi hyn y parottodd Absalom iddo ei hun gerbydsau, a meirch, a dengwr a deugain i redeg o'i fisen.

2 Ac Absalom a gyfodai yn fore, ac a safai ger llaw ffurdd y porth: ac Absalom a alwai atto bob gwr yr oedd iddo fatter i ddyfod at y brenhin am farw, ac a ddywedai, O ba ddinas yr ydwyf ti? Yntau a ddywedai, O un o lwythau Israel y ma' dy was.

3 Ac Absalom a ddywadi wrtho ef, Wele, y ma' dy fatterion yn dda, ac yn uniawn; ond nid oes neb dan y brenhin a wrandawo arnat ti.

4 Dywedai Absalom hefyd, O na'm gosodid i yn farw yn y wlad, fel y delai attaf fi bob gwr a fyddai ganddo hawl neu gyngaws; myf a wnawn gyflawnder iddo.

5 A phan nesai neb i ymgyrmu iddo ef, efe a estynai ei law, ac a ymafai ynddo ef, ac a'i cusanai.

6 Ac fel hyn y gwnai Absalom i holl Israel y rhai a ddeuai am farw at y brenhin. Felly Absalom a ladrattodd galon holl wyr Israel.

7 ¶ Ac ym mhen deugain mlynedd y dywedodd Absalom wrth y brenhin, Gad i mi fyned, attolwg, a thalu fy adduned a addunedais i'r ARGWLWYDD, yn Hebron.

8 Canys dy was a addunedodd adduned, pan oeddwn i yn aros o fewn Gesur yn Syria, gan ddywedyd, Os gan ddychweled y dychwel yr ARGWLWYDD fi i Jerusalem, yna y gwasan- aethaf yr ARGWLWYDD.

9 A'r brenhin a ddywedodd wrtho ef, Dos mewn heddwch. Felly efe a gyfododd, ac a aeth i Hebron.

10 ¶ Eithr Absalom a anfonodd ysbwytr trwy holl lwythau Israel, gan ddywedyd, Pan glywoch lais yr udgorn, yna dywedwch, Absalom sydd yn teyrnasu yn Hebron.

11 A dau cant o wyr a aethant gyd ag Absalom o Jerusalem, ar wahodd; ac yr oedd- ynt yn myned yn eu gwiriondeb, ac heb wybod dim oll.

12 Ac Absalom a anfonodd am Ahitophel y Gilonaid, cynghorwr Dafydd, o'i ddinas, o Giloh, tra oedd efe yn offrymmu aberthau. A'r cyd-fradwriaeth oedd gryf; a'r bobl oedd yn amhau gyd âg Absalom yn wastadol.

13 ¶ A daeth cennad at Dafydd, gan ddywedyd, Y mae calon gwyr Israel ar ol Absalom.

14 A dywedodd Dafydd wrth ei holl weision y rhai oedd gyd âg ef yn Jerusalem, Cyfodwch, a sŵn; canys ni ddiangwn ni gan Absalom: brysiwch i fyned; rhag lldo ef frysio a'n dala ni, a dwyn drwg arnom ni, a tharo y ddinas a'm yn cleddyf.

15 A gweision y brenhin a ddywedasant wrth y brenhin, Wele, dy weision yn barod, ar ol yr hyn oll a ddewisio fy arglwydd frenhin.

16 A'r brenhin a aeth, a'i holl dylwyth ar ei ol. A'r brenhin a adawodd ddeg o orderch-wragedd i gadw y tŷ.

17 A'r brenhin a aeth ymaith, a'r holl bobl ar ei ol; a hwy a arhosasant mewn lle o hir-bell.

18 A'i holl weision ef oedd yn cerdded ger ei law ef: yr holl Cerethiaid a'r holl Pelethiaid, a'r holl Gethiaid, a chwe channwr a ddaethai ar ei ol ef o Gath, oedd yn cerdded o flaen y brenhin.

19 ¶ Yna y dywedodd y brenhin wrth Ittai y Gethiaid, Paham yr âi di hefyd gyd â ni? Dychwel, a thrig gyd a'r brenhin: canys allud ychwyt ti, a dieithr hefyd allan o'th fro dy hun.

20 Doe y daethot y, a fudwn i di heddyw i fyned gyd â ni? Myfi a af; dychwel di, a dwg dy frodyr gyd â thi: trugaredd a gwirionedd fyddo gyd â thi.

21 Ac Ittai a atebodd y brenhin, ac a ddywedodd, Fel mai byw yr ARGLWYDD, ac mai byw fy arglwydd frenhin, yn ddiau yn lle y byddo fy arglwydd frenhin ynddo, pa un bynnag ai mewn angau ai mewn einioes, yno y bydd dy was hefyd.

22 A Dafydd a ddywedodd wrth Ittai, Dos, a cherdda drosodd. Ac Ittai y Gethiaid a aeth drosodd, a'i holl wyr, a'r holl blant oedd gyd âg ef.

23 A'r holl wlad oedd yn wylofain a llef uchel; a'r holl bobl a aethant drosodd. A'r brenhin a holl dros afon Cidron, a'r holl bobl a aeth drosodd, tu a ffordd yr anialwch.

24 ¶ Ac wele, Sadoc, a'r holl Lefiaid oedd gyd âg ef, yn dwyn arch cyfammod Duw; a hwy a osodasant i lawr arch Duw: ac Abiathar a aeth i fynu, nes darfod i'r holl bobl ddyfod allan o'r ddinas.

25 A dywedodd y brenhin wrth Sadoc, Dychwel âg arch Duw i'r ddinas: os caf fi ffaf yr ngolwg yr ARGLWYDD, efe a'm dwg eilwath, ac a bar i mi ef gwelod hi, a'i babbell.

26 Ond os fel hyn y dywed efe; Nid wyf foddla'n i ti; wele fi, gwnaed i mi fel y byddo da yn ei olwg.

27 A'r brenhin a ddywedodd wrth Sadoc yr offeiriad, Onid gwelwydd ychwyt ti? dychwel i'r ddinas mewn heddwch, a'th ddau fab gyd â thi, sef Ahimass dy fab, a Jonathan mab Abiathar.

28 Gwelwch, mi a drigaf y'ngwastadedd yr anialwch, nes dyfod gair oddi wrthy ch i'w fynegi i mi.

29 Felly Sadoc ac Abiathar a ddygasant yn ei hol arch Duw i Jerusalem; ac a arhosasant yno.

30 ¶ A Dafydd a aeth i fynu i'fryn yr Olew-ydd; ac yr oedd yn myned i fynu ac yn wlo, a'i ben wedi ei orchuddio, ac yr oedd efe yn myned yn droednoeth. A'r holl bobl

y rhai oedd gyd âg ef a orchuddiasant hawb ei ben, ac a aethant i fynu, gan fyned ac wlo.

31 ¶ A mynegwyd i Dafydd, gan ddywedyd, Y mae Ahitophel yn mysg y cyd-fradwyr gyd âg Absalom. A Dafydd a ddywedodd, O ARGLWYDD, tro, attolwg, gynghor Ahitophel yn ffolineb.

32 ¶ A phan ddaeth Dafydd i ben y bryn yr addolodd efe Dduw ynddo, wele, Husai yr Arciad yn ei gyfarfod ef, wedi rhwygo ei bais, a phridd ar ei ben.

33 A Dafydd a ddywedodd wrtho, Od âi drosodd gyd â mi, ti a fydd yn falch arnaf.

34 Ond os dychwel i'r ddinas, a dywedyd wrth Absalom, Dy was di, O frenhin, fyddaf fi; gwas dy dad fwm hyd yn hyn, ac yn awr dy was dithau fyddaf: ac felly y diddymai i mi gynghor Ahitophel.

35 Oni bydd gyd â thi yno Sadoc ac Abiathar yr offeiriad? am hynny pob gair a glywech o dy y brenhin, mynega i Sadoc ac i Abiathar yr offeiriad.

36 Wele, y mae yno gyd â hwynt eu dau fab, Ahimass mab Sadoc, a Jonathan mab Abiathar: danfonwch gan hynny gyd â hwynt attaf fi bob peth a'r a glywech.

37 Felly Husai, cyfaill Dafydd, a ddaeth i'r ddinas; ac Absalom a ddaeth i Jerusalem.

PENNOD XVI.

1 Siba, trwy anrhegion a chebwyrddau, yn cael ei foddiaeth ei feistr. 5 Simel yn mellethio Dafydd yn Bahurim. 9 Dafydd, trwy amynedd, yn ei gadao ei hun ac arall rhag dial. 15 Husai yn ymbuigo i mewn i gyfrinach Absalom. 20 Cynghor Ahitophel.

AC wedi myned o Dafydd ychydig dros ber y bryn, wele, Siba gwas Mephiboseth yn ei gyfarfod ef a chwpel o asynod wedi eu cyfrwyo, ac arnynt hwy yr oedd dau can torth o fara, a chan swp o resynau, a chant o ffrwythyd haf, a choestrelaid o win.

2 A dywedodd y brenhin wrth Siba, Beth yno y rhai hyn sydd gennyf? A Siba a ddywedodd, Asynod i dylwyth y brenhin i farchogaeth, a bara a ffrwythyd haf i'r llangela'u i'w bwytta, a gwin i'r llueddigeid i'w yfed yn yr anialwch, ydynt hwy.

3 A'r brenhin a ddywedodd, A pha le y mae mab dy feistr? A Siba a ddywedodd wrth y brenhin, Wele, y mae efe yn aros yn Jerusalem: canys efe a ddywedodd, Tŷ Israel a roddant drachefu i mi heddyw i'rhiniaeth fy nhad.

4 Yna y dywedodd y brenhin wrth Siba, Wele, eiddot ti yr hyn oll oedd eiddo Mephiboseth. A Siba a ddywedodd, Yr ydwyf yn attolwg gael o honof ffaf yn dy olwg di, fy arglwydd frenhin.

5 ¶ A phan ddaeth y brenhin Dafydd hyd Bahurim, wele, un o dylwyth tŷ Saul yn dyfod allan oddi yno, a'i enw ef oedd Simel, mab Gera: efe a ddaeth allan, dan gerdded a melleddo.

6 Ac efe a dafodd Dafydd a cherrig, a holl weision y brenhin Dafydd: ac yr oedd yr holl bobl a'r holl gedryn ar ei law ddeheu ac ar ei law aswy ef.

7 Ac fel hyn y dywedai Simel wrth fell-dithio; Tyred allan, tyred allan, wr gwaellyd, a gwr i'r fall.

8 Yr ARGLWYDD a drodd arnat ti holl waed tŷ Saul, yr hwn y teyrnastiat yn ei le; a'r ARGLWYDD a roddodd y frenhiniaeth yn llaw Absalom dy fab: ac wele, di wedi ds ddal yn dy ddrygioni; canys gwr gwastoyt ti.

II. SAMUEL.

9 ¶ Yna y dywedodd Abisai mab Serfiah wrth y brenhin, Paham y mellidithia y ci marw hwn fy arglwydd frenhin? gâd i mi fyned drosodd, atfolwg, a thorri ei ben ef.

10 A'r brenhin a ddywedodd, Beth sydd i mi a wneidys? a chwi, meibion Serfiah? felly mellidithied, o herwydd yr ARGLWYDD a ddywedodd wrtho, Mellidithia Dafydd. Am hynny pwy a ddywed, Paham y gwnai fel hyn?

11 A Dafydd a ddywedodd wrth Abisai, ac wrth ei holl weision, Wele, fy mab, yr hwn a ddaeth allan o'm hymygaroedd i, yn ceisio fy einioes: ac yn awr pa faint mwy y cais y Benjaminid hwn? Gadewch iddo, a mellidithied: canys yr ARGLWYDD a archodd iddo.

12 Fe a allai yr edrych yr ARGLWYDD ar fy nghystudd i, ac y duryr yr ARGLWYDD i mi ddaioni am ei fellidith ef y dydd hwn.

13 Ac fel yr oedd Dafydd a'i wŷr yn myned ar hyd y ffordd, Simei yntau oedd yn myned ar hyd ystlys y mynydd, ar ei gyfer ef; ac fel yr oedd efe yn myned, efe a fellidithia, ac a dafiai gerrig, ac a fwriai lwhc i'w erbyn ef.

14 A daeth y brenhin, a'r holl bobl oedd gyd âg ef, yn lluddedig, ac o orphwysodd yno.

15 ¶ Ac Absalom a'r holl bobl, gwŷr Israel, a ddaethant i Jerusalem, ac Ahitophel gyd âg ef.

16 A phan ddaeth Husai yr Arciad, cyfaill Dafydd, at Absalom, Husai a ddywedodd wrth Absalom, Byw fo y brenhin, byw fyddo y brenhin.

17 Ac Absalom a ddywedodd wrth Husai, Ai dyma dy garedigrwydd di i'th gyfaill? paham nad aethost ti gyd â'th gyfaill?

18 A Husai a ddywedodd wrth Absalom, Nag êd; eithr yr hwn a ddewis yr ARGLWYDD, a'r bobl yma, a holl wŷr Israel, eiddo ef fyddaf fi, a chyd âg ef yr arhosaf fi.

19 A phwy hefyd a wasanaethaf? onid ger bron ei fab ef? Megis y gwasanaethais ger bron dy dad di, felly y byddaf ger dy fron dithau.

20 ¶ Yna y dywedodd Absalom wrth Ahitophel, Moeswch eich cynghor beth a wnawn ni.

21 Ac Ahitophel a ddywedodd wrth Absalom, Dos i mewn at ordderchwragedd dy dad, y rhai a adawodd efe i gadw y tŷ: pan glywo holl Israel fy fod yn ffaidd gan dy dad, yna y cryfheir llaw y rhai oll sydd gyd â thi.

22 Felly y taenasant i Absalom babell ar nen y tŷ: ac Absalom a aeth i mewn at ordderchwragedd ei dad, y'ngwŷydd holl Israel.

23 A cynghor Ahitophel, yr hwn a gynghorai efe yn y dyddiau hynny, oedd fel ped ymfynaf un â gair Duw: felly yr oedd holl gynghor Ahitophel, gyd â Dafydd a chyd âg Absalom.

PENNOD XVII.

1 Cyngor Husai, trwy ewyllys Duw, yn di-fuwyo cyngor Ahitophel. 15 Danfon dirgel gydnabyddiaeth i Dafydd. 23 Ahitophel yn ymgrogi. 25 Gwneuthur Amasa yn gapten. 27 Dafydd yn cael ymorth ym Mahanaim.

DYWEDODD Ahitophel hefyd wrth Absalom, Gâd i mi yn awr ddewis deuddeg mil o wŷr, a mi a gyfodaf ac a erlidiaf ar ol Dafydd y nos hon.

2 A mi a ddeuaf arno tra fyddo ef yn lluddedig, ac yn wan ei ddwyllaw, ac a'i brawychaf ef: a fyf yr holl bobl sydd gyd âg ef; a mi a darawaf y brenhin yn unig.

3 A throaf yr holl bobl atatt ti: megis pe

dychwelai pob un, yw y gwr yr ydwyf ti yn ei geisio: felly yr holl bobl fydd mewn heddwch.

4 A da fu y peth y'ngolwg Absalom, ac y'ngolwg holl henuriaid Israel.

5 Yna y dywedodd Absalom, Galw yn awr hefyd ar Husai yr Arciad, a gwrandawn beth a ddywedo yntau hefyd.

6 A phan ddaeth Husai at Absalom, llefarodd Absalom wrtho ef, gan ddywedyd, Fel hyn y dywedodd Ahitophel: a wnawn ni ei gyngor ef? onid êd, dywed di.

7 A dywedodd Husai wrth Absalom, Nid da y cyngor a gynghorodd Ahitophel y waith hon.

8 Canys (eb Husai) ti a wyddost am dy dad a'i wŷr, mai cryfion ydychi hwy, a chreulawn eu meddwl, megis arth wedi colli ei chennawon yn y maes: dy dad hefyd sydd ryfelwr, ac nid erys efe dros nos dy'r bobl.

9 Wele, yn awr y mae efe yn llechu mewn rhyw ogor, neu mewn rhyw le: a phan syrthio rhai o honynt yn y dechre, yna y bobl a glyw, ac a ddywed, Bu laddfa ym mysg y bobl sydd ar ol Absalom.

10 Yna yr un grymmus, yr hwn y mae ei galon fel calon llew, a lwfrhâ: canys gwŷr holl Israel mai glew yw dy dad di, ac mai gwŷr grymmus yw y rhai sydd gyd âg ef.

11 Am hynny y cyngoraf, lwyrgasgu atatt ti holl Israel, o Dan hyd Beer-seba, fel y tywod wrth y môr o amldra, a myned o'th wyneb di dy hun i'r rhyfel.

12 Felly y deawn arno ef i un o'r lleoedd yr hwn y ceffir ef ynddo, ac a ruthrwn arno ef fel y syrth y gwllth ar y dddear: ac ni adewir dim o hono ef, nac un chwaith o'r holl wŷr sydd gyd âg ef.

13 Ond os i ddinas yr ymgasgi efe, yna holl Israel a ddygant raffau at y ddinas honno, a ni a'i tynnwn hi i'r afon, fel na chaffer yno un garregan.

14 A dywedodd Absalom, a holl wŷr Israel, Gwell yw cyngor Husai yr Arciad na chynghor Ahitophel. Canys yr ARGLWYDD a ordeiniasai ddiddymmu cyngor da Ahitophel, fel y dygai yr ARGLWYDD ddrwg ar Absalom.

15 ¶ Yna y dywedodd Husai wrth Sadoc ac wrth Abiathar yr offeiriad, Fel hyn ac fel hyn y cynghorodd Ahitophel i Absalom, ac i henuriaid Israel: ac fel hyn ac fel hyn y cynghorais innau.

16 Yn awr gan hynny anfonwch yn fuan, a mynegwch i Dafydd, gan ddywedyd, Nac aros dros nos y'ngwastadedd yr anialwch, ond gan fyned dos; rhag difa y brenhin a'r holl bobl sydd gyd âg ef.

17 Jonathan hefyd ac Ahimaas oedd yn sefyll wrth En-rogel; ac fe aeth llanges ac a fynegodd iddynt. Hwythau a aethant ac a fynegasant i'r brenhin Dafydd: canys ni allent hwy ymddangos i fyned i'r ddinas.

18 Etto llango a'u gwelodd hwynt, ac a fynegodd i Absalom: ond hwy a aethant ymaith ill dau yn fuan, ac a ddaethant i dŷ gwr yn Bahurim, ac iddo ef y'roedd ydwy yn ei gyntedd; a hwy a aethant i waered yno.

19 A'r wraig a gymmerth ac a ledodd glawr ar wyneb y ydwy, ac a daenodd arno falurion fâ; fel na wybuwyd y peth.

20 A phan ddaeth gwision Absalom at y wraig i'r tŷ, hwy a ddywedasant, Pa le y mae Ahimaas a Jonathan? A'r wraig a ddywedodd wrthynt, Hwy a aethant dros yr aber ddwfr. A phan geisiasant, ac nas cawsant Awynt, yna y dychwelasant i Jerusalem.

21 Ac ar ol iddynt hwy fyned ymaith, yna

y llell a ddaethant i fynu o'r pydaw, ac a aethant ac a fynegasant i'r brenhin Dafydd; ac a ddywedasant wrth Dafydd, Cyfodwch, ac erchw yn fuan dros y dwfr: canys fel hyn y cynghorodd Ahitophel yn eich erbyn ehw.

22 Yna y cododd Dafydd a'r holl bobl y rhai oedd gyd ág ef, ac a aethant dros yr Iorddonen: erbyn goleuo y bore nid oedd un yn eisieu a'r nad aethai dros yr Iorddonen.

23 ¶ A phan welodd Ahitophel na wneuthid ei gyfhor ef, efe a gyfrwyddod ei asyn, ac a gyfododd, ac a aeth i'w dy ei hun, i'w ddinas, ac a wnaeth drefn ar ei dy, ac a ymgrogodd, ac a fu farw, ac a gladdwyd ym mddrodd ei daol.

24 Yna Dafydd a ddaeth i Mahanaim. Ac Absalom a aeth dros yr Iorddonen, efe a holl wrth Israel gyd ág ef.

25 ¶ Ac Absalom a osododd Amasa yn lle Joab ar y llu. Ac Amasa oedd fab i wr a'i enw Ithra, yr hwn oedd Israelaid, yr hwn a aeth i mewn at Abigail merch Nahas, chwæer Serfiah, mam Joab.

26 Felly y gwensylodd Israel ac Absalom y'ngwlad Gilead.

27 ¶ A phan ddaeth Dafydd i Mahanaim, Sobî mab Nahas o Rabbath meibion Ammon, a Machir mab Amlel o Lo-debar, a Barzilai y Gileadiad o Rogelim,

28 A ddygasant welyau, a chawgiau, a llestri pridd, a gwenith, a haidd, a blawd, a chras-*yd*, a ffa, a ffacbycs, a chras-*bycs*,

29 A mel, ac ymenyn, a deffaid, a chaws gwartheg, i Dafydd, ac i'r bobl oedd gyd ág ef, i'w bwyttia. Canys dywedasant, *Y maes y bobl yn newynog, yn ffin hefyd, ac yn sychedig yn yr analwch.*

PENNOD XVIII.

1 Dafydd yn edrych ar y lluoedd yn myned allan, ac yn rhoddi gorchymyn y'ngwythch Absalom. 6 Lladfau fawr ar yr Israeliaid y'ng hood Ephraim. 9 Absalom y'ng hroeg wrth ei wallt mewn derwen; a Joab yn ei ladd ef, ac yn ei sturw mewn pydaw. 18 Lle Absalom. 19 Ahimaas a Chusi yn dwyn newyddion i Dafydd. 33 Dafydd yn galaru am Absalom.

A DAFYDD a gyfrifodd y bobl oedd gyd ág ef, ac a osododd arnynt hwy filwriaid a channwriaid.

2 A Dafydd a anfonodd o'r bobl y drydedd ran dan law Joab, a'r drydedd ran dan law Abisai mab Serfiah, brawd Joab, a'r drydedd ran dan law Ittai y Gethiad. A'r brenhin a ddywedodd wrth y bobl, Gan fyned yr af finnau hefyd gyd a chwi.

3 Ond y bobl a stebodd, Nid ai di allan: canys os gan stot y frown ni, ni osodant hwy eu meddwl arnom ni; ac os bydd marw ein hanner ni, ni osodant eu meddwl arnom: ond yn awr yr ydychyd ti fel deng mil o honom ni: yn awr gan hynny gwel yw i ti fod i'n cynnorthwyo ni o'r ddinas.

4 A dywedodd y brenhin wrthynt hwy, Gwnaf yr hyn fyddo da yn eich golwg ehw. A'r brenhin a safodd ger llaw y porth; a'r holl bobl a aethant allan yn gannoedd ac yn filoedd.

5 A'r brenhin a orchymynodd i Joab, ac Abisai, ac Ittai, gan ddywedyd, *Byddoch esmwyth, er fy mwyn i, wrth y llange Absalom.* A'r holl bobl a glyswant pan orchymynodd y brenhin i'r holl flaenoraid yn achos Absalom.

6 ¶ Felly yr aeth y bobl i'r maes i gyfarfod Israel: a'r rhyfel fu y'ng hood Ephraim.

7 Ac yno y lladwyd pobl Israel o flaen

gwision Dafydd; ac yno y bu lladfa fawr y dwthwn hwnnw, *sef* ugain mil.

8 Canys y rhyfel oedd yno wedi gwasgaru ar hyd wyneb yr holl wlad: a'r coed a ddi-fethodd fwy o'r bobl nag a ddi-fethodd y cleddyf y diwrnod hwnnw.

9 ¶ Ac Absalom a gyfarfu a gwision Dafydd yn eu hwyneb. Ac Absalom oedd yn marchogaeth ar ful, a'r mul a aeth dan dew-frig derwen fawr, a'i ben ef a lynodd yn y dderwen: felly yr oedd efe rhwng y nefoedd a'r ddaear; a'r mul oedd dano ef a aeth ymaith.

10 A rhywun a ganfu hynny, ac a fynegodd i Joab, ac a ddywedodd, Wele, gwelais Absalom y'ng hroeg mewn derwen.

11 A dywedodd Joab wrth y gwr oedd yn mynegi iddo, Ac wele, ti a'i gwelaist ef; paham nas tarewaist ef yno i'r llawr, ac arnaf hi roddi i ti ddeg sicl o arian, ac un gwregys?

12 A dywedodd y gwr wrth Joab, Pe cawn bwyso ar fy llaw fili o siclau arian, nid estynwn fy llaw yn erbyn mab y brenhin: canys gorchymynodd y brenhin lle y clywsom ni wrthyt ti, ac wrth Abisai, ac wrth Ittai, gan ddywedyd, *Gwylwch gyffwrdd o neb a'r llange Absalom.*

13 Os amgen, mi a wnaethwn ffalter yn erbyn fy einioes: canys nid oes dim yn guddiedig oddi wrth y brenhin; tithau hefyd a safasit yn fy erbyn.

14 Yna y dywedodd Joab, nid arhoaf fel hyn gyd a thi. Ac efe a gymmerth dair o biccellau yn ei law, ac a'u brathodd trwy galon Absalom, ac efe etto yn fyw y'ng hanel y dderwen.

15 A'r deg llange y rhai oedd yn dwyn arfau Joab a amgylchynasant, ac a darawsant Absalom, ac a'i lladdasant ef.

16 A Joab a udganodd mewn udgorn; a'r bobl a ddychwelodd o erlid ar ol Israel: canys Joab a attaliodd y bobl.

17 A hwy a gymmerasant Absalom, ac a'i bwriasant ef mewn ffos fawr yn y coed, ac a osodasant arno garnedd gerrig fawr iawn: a holl Israel a ffoisant bob un i'w babbell.

18 ¶ Ac Absalom a gymmerasai ac a osodasai iddo yn ei fywyd golofn, yn nyffryn y brenhin: canys efe a ddywedodd, Nid oes fab gennyf i wneuthur coffa am fy enw: ac efe a alwodd y golofn ar ei enw ei hun. A hi a elwir lle Absalom, hyd y dydd hwn.

19 ¶ Yna Ahimaas mab Sadoc a ddywedodd, Gâd i mi redeg yn awr, a mynegi i'r brenhin, ddaefod i'r ARGWYDD ei ddial ef ar ei elynion.

20 A Joab a ddywedodd wrtho ef, Ni byddi di yn genhadwr y dydd hwn, eithr mynegi ddiwrnod arall: ond heddyw ni byddi di gennad, o herwydd marw mab y brenhin.

21 Yna y dywedodd Joab wrth Cusi, Dos, dywed i'r brenhin yr hyn a welaist. A Chusi a ymgyrmodd i Joab, ac a redodd.

22 Yna Ahimaas mab Sadoc a ddywedodd eilwaith wrth Joab, Beth bynnag a fyddo, gâd i minnau, attolwg, redeg ar ol Cusi. A dywedodd Joab, I ba beth y rhedi di, fy mab, gan nad oes gennyf gennadwriaeth addas?

23 Ond beth bynnag a fyddo (*eb efe*) gâd i mi redeg. A dywedodd yntau wrtho, Rhed. Felly Ahimaas a redodd ar hyd y gwastadedd, ac a aeth heibio i Cusi.

24 A Dafydd oedd yn eistedd rhwng y ddau borth: a'r gwylledydd a aeth ar nen y porth ar y mur, ac a ddyrchafodd ei lygaid, ac a edrychodd; ac wele, wr yn rhedeg ei hunan.

25 A'r gwylledydd a waeddodd, ac a fyneg-

II. SAMUEL.

odd i'r brenhin. A'r brenhin a ddywedodd, Os ei hun y mae efe, cennadwriaeth *gyld* yn ei enau ef. Ac efe a ddaeth yn iuan, ac a nesodd.

26 A'r gwylledydd a ganfu wr arall yn rhedeg: a'r gwylledydd a alwodd ar y porthor, ac a ddywedodd, Wele, wr arall yn rhedeg ei hunan. A dywedodd y brenhin, Hwn hefyd sydd gennad.

27 A'r gwylledydd a ddywedodd, Yr ydwyf fi yn gweled rhediad y blaenaf fel rhediad Ahimaas mab Sadoc. A dywedodd y brenhin, Gwr da yw hwnnw, ac a' chennadwriaeth dda y daw efe.

28 Ac Ahimaas a alwodd, ac a ddywedodd wrth y brenhin, Heddwch: ac a ymgrymmodd i lawr ar ei wyneb ger bron y brenhin, ac a ddywedodd, Bendigedig *fyddo* yr ARGWYDD dy DDUW, yr hwn a warchaeodd ar y gwyr a gyfodasant eu llaw yn erbyn fy arglwydd frenhin.

29 A'r brenhin a ddywedodd, Ai d'angol y llange Absalom? A dywedodd Ahimaas, Gwelais gythrwf mawr, pan anfonodd Joab was y brenhin, a' th was dithau, ond ni wybŵm i beth *ydodd*.

30 A'r brenhin a ddywedodd, Tro heibio; sâf yma. Ac efe a drodd heibio, ac a safodd.

31 Ac wele, Cusi a ddaeth. A dywedodd Cusi, Cennadwri, arglwydd frenhin: canys yr ARGWYDD a' th ddialodd di heddyw ar bawb a'r a ymgylfododd i' th erbyn.

32 A dywedodd y brenhin wrth Cusi, A d'ffangodd y llange Absalom? A dywedodd Cusi, Fel y llange hwnnw y byddo gelynyon fy arglwydd frenhin, a'r holl rai a ymgylfodant i' th erbyn di er niwed i ti.

33 ¶ A'r brenhin a gyffrôdd, ac a aeth i fynu i ystafell y porth, ac a wylodd: ac fel hyn y dywedodd efe wrth fyned; O fy mab Absalom, fy mab, fy mab Absalom: O na buaswn farw drosot ti, Absalom, fy mab, fy mab.

PENNOD XIX.

1 Joab yn peri i'r brenhin beidio â galaru. 9 Yr Israeliaid yn daer am ddwyn y brenhin adref. 11 Dafydd yn anfon at yr offeiriad i gynhyrfu gwyr Judah. 18 Simeï yn cael ei barduon; 24 a Mephiboseth ei osguodi. 32 Barzilai yn cael cennad i fyned adref; a chymerydd Chisnam ei fab ef i dŷ y brenhin. 41 Yr Israeliaid yn ymestnu â gwyr Judah, am ddwyn y brenhin adref heddŷnt hwy.

A MYNEGWYD I Joab, Wele, y brenhin yn wlyo, ac yn galaru mab Absalom.

2 A'r fuddugolaeth a aeth y dwthwn hwnnw yn alar i'r holl bobl: canys clywodd y bobl y diwrnod hwnnw ddywedyd, dristau o'r brenhin am ei fab.

3 A'r bobl a aethant yn lladradaidd y diwrnod hwnnw i mewn i'r ddinas, fel pobl a fyddai yn myned yn lladradaidd wedi eu cywlyddio wrth sfol o ryfel.

4 Ond y brenhin a orchuddiodd ei wyneb; a'r brenhin a waeddodd â llef uchel, O fy mab Absalom, Absalom, fy mab, fy mab.

5 A Joab a ddaeth i mewn i'r tŷ at y brenhin, ac a ddywedodd, Gwasadwydaist heddyw wynebau dy holl weision, y rhai a ymddiffynasant dy einioes di heddyw, ac einioes dy feibion a' th ferched, ac einioes dy wragedd, ac einioes dy ordderchwragedd;

6 Gan garu dy gascion, a chasau dy garedigion: canys dangosaist heddyw nad oedd ddim gennyf dy dywysogion, na' th weision: o herwydd mi a wn heddyw, pe Absalom

fuaasai byw, a ninnau i gyd yn feirw heddyw, mai da fuaasai hynny yn dy olwg di.

7 Cyfod yn awr gan hynny, cerddas allan, a dywed yn dŷ wrth dy weision: canys yr wyf fi yn tyngu i'r ARGWYDD, os ti nid ai allan, nad erys neb gyd â thi y nos hon; a gwaeth fydd hyn i ti nâr holl ddrwg a ddaeth i' th erbyn di o' th febyd byd yr awr hon.

8 Yna y brenhin a gyfododd, ac a eisteddodd yn y porth. A mynegwyd i'r holl bobl, gan ddywedyd, Wele y brenhin yn eistedd yn y porth. A'r holl bobl a ddaethant o flaen y brenhin: canys Israel a ffoisai bob un i' w babbell.

9 ¶ Ac yr oedd yr holl bobl yn ymryson trwy holl lwythau Israel, gan ddywedyd, Y brenhin a'n gwaredodd ni o law ein gelynyon, ac efe a'n gwaredodd ni o law y Phillitiaid; ac yn awr efe a ffrôdd o'r wlad rhag Absalom.

10 Ac Absalom, yr hwn a enneiniasom ni arnom, a fu farw mewn rhyfel: ac yn awr paham yr ydych heb sôn am gyrechu y brenhin drachem?

11 ¶ A'r brenhin Dafydd a anfonodd at Sadoc ac at Abiathar yr offeiriad, gan ddywedyd, Lleferwch wrth hemuriaid Judah, gan ddywedyd, Paham yr ydych chwï olaf i ddwyn y brenhin yn ei ol i' w dŷ? canys gair holl Israel a ddaeth at y brenhin, hyd ei dŷ.

12 Fy mrodyr *ydych* chwï; fy asgwrn a'm cnawd *ydych* chwï: paham gan hynny yr ydych yn olaf i ddwyn y brenhin adref?

13 Dywedwch hefyd wrth Amasa, Onid fy asgwrn i'm cnawd *wyf* ti? Fel hyn y gwnelo Duw i mi, ac fel hyn y chwanego, onid tywysog y llu fyddi di ger fy mron i yn lle Joab byth.

14 Ac efe a drodd galon holl wŷr Judah, fel calon un gwr; a hwy a anfonasant at y brenhin, gan *ddywedyd*, Dychwel di a' th holl weision.

15 Felly y brenhin a ddychwelodd, ac a ddaeth i'r Iorddonen. A Judah a ddaeth i Gilgal, i fyned i gyfarfod a'r brenhin, i ddwyn y brenhin dros yr Iorddonen.

16 ¶ A Simeï mab Gera, mab Jemini, yr hwn oedd o Bahurim, a frysodd, ac a ddaeth i waered gyd â gwyr Judah, i gyfarfod a'r brenhin Dafydd.

17 A mil o wŷr o Benjamin oedd gyd âg ef; Siba hefyd gwas tŷ Saul, a'i bymtheng mab a'i ugain gwas gyd âg ef: a hwy a aethant dros yr Iorddonen, o flaen y brenhin.

18 Ac ysgraff a aeth drosodd i ddwyn trwodd dylwyth y brenhin, ac i wneuthur yr hyn fyddai da yn ei olwg ef. A Simeï mab Gera a syrthiodd ger bron y brenhin, pan ddaeth efe dros yr Iorddonen;

19 Ac a ddywedodd wrth y brenhin, Na ddannoddyd fy arglwydd i mi anwiredd, ac na chofia yr hyn a wnethod dy was yn anwyr y dydd yr aeth fy arglwydd frenhin o Jerusalem, i osod o'r brenhin hynny at ei galon.

20 Canys dy was sydd yn cydnabod bechu o honof fi: ac wele, deuthum heddyw yn gyntaf o holl dŷ Joseph, i ddyfod i waered i gyfarfod a'm harglwydd frenhin.

21 Ac Absai mab Serfiah a attebodd, ac a ddywedodd, Ai o herwydd hyn ni roddir Simeï i farwolaeth, am iddo feiddithio ennetiog yr ARGWYDD?

22 A dywedodd Dafydd, Beth *sydd* i mi a wnelwyf â chwï, melbion Serfiah, fel y byddych i mi yn wrthwynebwyr heddyw? a roddir i farwolaeth heddyw neb yn Israel?

canyis onl wn i, mai heddyw yr *ydwyf* fi yn frenhin ar Israel?

23 A'r brenhin a ddywedodd wrth Simeil, Ni byddi di farw: a'r brenhin a dyngodd wrtho ef.

24 ¶ Mephiboseth mab Saul hefyd a ddaeth i waered i gyfarfod a'r brenhin; ac ni olchasai efe ei draed, ac ni thorrasai ei farf, ac ni olchasai ei ddillad, er y dydd yr aethai y brenhin hyd y dydd y daeth efe *drachefn* mewn heddwch.

25 A phan ddaeth efe i Jerusalem i gyfarfod a'r brenhin, yna y dywedodd y brenhin wrtho ef, Paham nad aethost ti gyd â mi, Mephiboseth?

26 Ac efe a ddywedodd, Fy arglwydd frenhin, fy ngwas a'm twyllodd i: canys dywedodd dy was, Cytirwyaf i mi asyn, fel y marchogwyf argo, ac yr elwyf at y brenhin; o herwydd cloff yw dy was.

27 Ac efe a enllibodd dy was wrth fy arglwydd frenhin; ond fy arglwydd frenhin *sydd* fel angel Duw: am hynny gwna yr *hyn syddo* da yn dy olwg.

28 Canys nid oedd holl dŷ fy nhad i ond dynion meirw ger bron fy arglwydd y brenhin; etto tydi a oesodati dy was ym mhllith y rhai oedd yn bwyta ar dy fwrdd dy hun: pa gyflawnder gan hynny sydd i mi bellach i waeddi mwy ar y brenhin?

29 A'r brenhin a ddywedodd wrtho, I ba beth yr arododi dy fatterion ym mbellach? dywedais, Ti a Siba rhennwch y tir.

30 A Mephiboseth a ddywedodd wrth y brenhin, Iâ, cymmered efe y cwbl, gan ddyfod fy arglwydd frenhin i'w dŷ mewn heddwch.

31 ¶ A Barzilai y Gileadiad a ddaeth i waered o Rogelim, ac a seith dros yr Iorddonen gyd a'r brenhin, i'w hebrwng ef dros yr Iorddonen.

32 A Barzilai oedd hen iawn, yn fab pedwar ugain mlwydd: efe oedd yn darparu lluniaeth i'r brenhin tra yr ydoedd efe ym Mahanaim; canys gan mawr iawn oedd efe.

33 A'r brenhin a ddywedodd wrth Barzilai, Tyred drosodd gyd â mi, a mi a'th borthaf di gyd â mi yn Jerusalem.

34 A Barzilai a ddywedodd wrth y brenhin, Pa faint yw dyddiau blynyddoedd fy einioes i, fel yr elwn i fynu gyd a'r brenhin i Jerusalem?

35 Mab pedwar ugain mlwydd *ydwyf* fi heddyw: a wn i ragoriaeth rhwng da a drwg? a ddichon dy was di archwaethu yr hyn a fwyttaf, neu yr hyn a yfaf? a glywaf fi bellach lais cerddorion a cherdoroesau? paham gan hynny y bydd dy was mwyach yn falch ar fy arglwydd frenhin?

36 Dy was a yohydig tu hwnt i'r Iorddonen gyd a'r brenhin: a phaham y talai y brenhin i mi gyfryw daledigweth?

37 Gad, attolwg, i'w was ddychwelyd yn fy ol, fel y byddwyf marw yn fy ninas fy hun, ac fel y'm cladder ym meddrod fy nhad a'm mam: ac wele, Chimham dy was, efe a drosodd gyd a'm harglwydd frenhin, a gwna iddo yr hyn *syddo* da yn dy olwg.

38 A dywedodd y brenhin, Chimham a ddydd â mi, a mi a wnaif iddo ef yr hyn *syddo* da yn dy olwg di: a pheth bynnag a erfynlech di arnaf fi, mi a'i gwnaif erot.

39 A'r holl bobl a seithant dros yr Iorddonen. Y brenhin hefyd a seith drosodd: a'r brenhin a gusanodd Barzilai, ac a'i bendithlodd ef; ac efe a ddychwelodd i'w fangre ei hun.

40 Yna y brenhin a seith i Gilgal, a Chimham a seith gyd ag ef. A holl bobl Judah a hebrYGasant y brenhin, a hanner pobl Israel hefyd.

41 ¶ Ac wele, holl wyr Israel a ddaethant at y brenhin, ac a ddywedasant wrth y brenhin, Paham y lladrattodd ein brodyr ni, gwyr Judah, dydi, ac y dygasant y brenhin a'i dylwyth dros yr Iorddonen, a holl wyr Dafydd gyd ag ef?

42 Ac atebodd holl wyr Judah i wyr Israel, Oblegid câr agos yw y brenhin i ni: paham gan hynny y diglasoch chwil am y peth hyn? a fywtasom ni *ddim* ar draul y brenhin? neu a anrhegodd efe ni ag anrheg?

43 A gwyr Israel a atebasant wyr Judah, ac a ddywedasant, Deg rhan *sydd* i ni yn y brenhin; hefyd y was i ni yn Dafydd fwy nag i chwî: paham gan hynny y dystyrast fi? onid myfi a ddywedais yn gyntaf am gyrchu adref fy mrenhin? Ac ymadrodd gwyr Judah oedd galettach nag ymadrodd gwyr Israel.

PENNOD XX.

1 *Seba, o achos yr ymrastol, yn codi plaid yn Israel. 3 Deg gorderchwrwg Dafydd mewn carchar tragryddol. 4 Guneuthur Amasa yn bennaeth ar Judah; a Joab yn ei ladd ef. 14 Joab yn erlid Seba i Abel. 16 Gwraig ddoeth yn achub y ddinas, trwy dorri pen Seba. 23 Suddogion Dafydd.*

AC yno y digwyddodd bod gwr i'r fall, A a i'w Seba, mab Bichri, gwr o Jemini; ac efe a udganodd mewn udgorn, ac a ddywedodd, Nid oes i ni ddim rhan yn Dafydd, nac etifeddiath i ni ym mab Jesse: pawb i'w babbell, O Israel.

2 Felly holl wyr Israel a seithant i fynu oddi ar ol Dafydd, ar ol Seba mab Bichri: ond gwyr Judah a llynasant wrth eu brenhin, o'r Iorddonen hyd Jerusalem.

3 ¶ A daeth Dafydd i'w dŷ ei hun i Jerusalem; a'r brenhin a gymmerth y deg gorderchwrwg a adawsai efe i gadw y tŷ, ac a'u rhoddos hwynt mewn cadwrasth, ac a'u porthodd hwynt; ond nid aeth efe i mewn atynt hwy: eithr buant yn rhwym hyd ddydd eu marwolaeth, yn byw mewn gweddwdod.

4 ¶ Yna y dywedodd y brenhin wrth Amasa, Cynnull i mi wyr Judah *erbyn* y trydydd dydd; a bydd dithau yma.

5 Felly Amasa a seith i gynnull Judah: ond efe a drigodd yn hŷy nâr amser tarfynedig a oesodasai efe iddo.

6 A dywedodd Dafydd wrth Abisai, Seba mab Bichri a'n dryga ni yn waeth nag Absalom: cymmer di welsion dy arglwydd, ac erlid ar ei ol ef, rhag iddo gael y dinasoedd caerog, ac ymdech o'n *gofrog* ni.

7 A gwyr Joab, a'r Cerethiaid, y Pelethiaid hefyd, a'r holl gedryn, a seithant ar ei ol ef; ac a seithant allan o Jerusalem, i erlid ar ol Seba mab Bichri.

8 Pan oeddym hwy wrth y maen mawr *sydd* yn Gibson, Amasa a seith o'u blaen hwynt. A Joab oedd wedi gwregysu ei gochl oedd am dano, ac arni yr oedd gwregys d chleddyf wedi ei rwymo ar ei lwynau ef yn ei wain; a phan gerdalid efe, y cleddyf a syrthiad.

9 A dywedodd Joab wrth Amasa, *A wyt* ti yn llawen, fy mrawd? A llaw ddeheu Joab a ymasodd yn marf Amasa i'w gusanu et.

10 Ond ni ddaliodd Amasa ar y cleddyf oedd yn llaw Joab: felly efe a'i tarawodd et.

âg ef dan y bummed *ais*, ac a ollngodd ei berfedd ef i'r llawr, ac nid ail darawodd ef; ac efe a fu farw. Felly Joab ac Abisai ei frawd a ganlynodd ar ol Seba mab Bichri.

11 Ac un o weision Joab oedd yn sefyll yn ei myl ef, ac a ddywedodd, Pwy bynnag a ewyllisio yn *dda* i Joab, a phwy bynnag *dydd* gyd â Dafydd, *eted* ar ol Joab.

12 Ac Amasa oedd yn ymdrybaeddu mewn gwaed y'nghanol y brif-ffordd. A phan welodd y gwr yr holl bobl yn sefyll, efe a symmudodd Amasa oddi ar y brif-ffordd i'r *maes*, ac a *daidd* gaisch arno, *pas* welodd efe bawb a'r oedd yn dyfod atto ef yn sefyll.

13 Pan symmudwyd ef oddi ar y brif-ffordd, yr holl wŷr a sethant ar ol Joab, i erlid ar ol Seba mab Bichri.

14 ¶ Ac efe a dramwydd trwy holl lwythau Israel i Abel, ac i Beth-maachah, ac i holl *leoedd* Berim: a hwy a ymgasglasant, ac a sethant ar ei ol ef.

15 Felly y daethant hwy, ac a warchasasant arno ef yn Abel Beth-maachah, ac a fwrasant glawdd yn erbyn y ddinas, *yr hon* a safodd ar y rhagfur: a'r holl bobl y rhai *oedd* gyd â Joab oedd yn curo y mur, i'w *fwrw* i lawr.

16 ¶ Yna gwraig ddoeth o'r ddinas a lefodd, Clyweh, clyweh: dywedweh, attolwg, wrth Joab, Nesâ hyd yma, fel yr ymddiddanwyf â thi.

17 Pan nesodd efe atti hi, y wraig a ddywedodd, Ai ti *yno* Joab? Dywedodd yntau, *Ie*, myfi. A hi a ddywedodd wrtho ef, Gwranddo eiriau dy law-forwyn. Dywedodd yntau, Yr ydwyf yn gwranddo.

18 Yna hi a ddywedodd, Hwy a lefarent gynt, gan ddyweddyd, Diau yr ymofnant âg Abel: ac felly y dibennent.

19 Myfi wyt un o heddychol ffyddloniaid Israel: yr wyt ti yn ceisio difetha dinas a mam yn Israel: paham y difethi di etifeddiaeth yr *ARGLWYDD*?

20 A Joab a attebodd ac a ddywedodd, Na attu Duw, na attu Duw, i mi na difetha na dinystrio.

21 Nid felly y *mae* y peth: eithr gwr o fynydd Ephraim (Seba mab Bichri *dan* ei enw) a ddyrchafodd ei law yn erbyn y brenhin, yn erbyn Dafydd. Rhoddweh ef yn unig, a mi a âf ymaith oddi wrth y ddinas. A dywedodd y wraig wrth Joab, *Wele*, ei ben ef a fwrir attat ti dros y mur.

22 Yna y wraig o'i doethineb a seth at yr holl bobl. A hwy a dorasant ben Seba mab Bichri, ac a'i tafasant allan i Joab. Ac efe a udganodd mewn udgorn: a hwy a wasgarwyd oddi wrth y ddinas, bob un i'w pabellau. A Joab a ddychweledd i Jerusalem at y brenhin.

23 ¶ Yna Joab *oedd* ar holl luoedd Israel; a Benaiah mab Jehoia da ar y Cerethiaid, ac ar y Pelethiaid;

24 Ac Adoram *oedd* ar y dreth; a Jehoshaphat mab Ahilud yn gofiadur;

25 Sefa hefyd yn ysgrifenydd; a Sadoc ac Abthazar yn offeiriaid;

26 Ira hefyd y Jairiad *oedd* benllywydd ynghylch Dafydd.

PENNOD XXI.

- 1 Y *tair* blynedd newyn, o achos y Gibeoniaid, yn peidio, trwy frogi saith o feibion Saul.
- 10 Caredigrwydd Rispah tu ag *at* y marw.
- 12 Dafydd yn claddu esgyrn Saul a Jonathan: 15 Pedair câd yn erbyn y Philistiaid; 16 y lladodd pedwar o godyrn Dafydd bedwar o gawri.

A BU newyn yn nyddiau Dafydd dair blynedd olynol. A Dafydd a ymofynodd ger bron yr *ARGLWYDD*. A'r *ARGLWYDD* a ddywedodd, O herwydd Saul, ac o herwydd ef dŷ gwaedlyd ef, y *mae hyn*; oblegid lladd o hono ef y Gibeoniaid.

2 A'r brenhin a alwodd am y Gibeoniaid, ac a ymddiddanodd â hwynt (a'r Gibeoniaid hynny nid *oeddynt* o feibion Israel, ond o weddill yr Amoriaid; a meibion Israel a dyngasai iddynt hwy: etto Saul a geisiodd eu lladd hwynt, o'i serch i feibion Israel a Judah)

3 A Dafydd a ddywedodd wrth y Gibeoniaid, Beth a wnaif i chwi? ac â pha beth y gwnaf gymmod, fel y bendithioch chwi etifeddiaeth yr *ARGLWYDD*?

4 A'r Gibeoniaid a ddywedasant wrtho, Ni fynwn ni nac arian nac aur gâg Saul, na chan ei dŷ ef; ac ni fynwn ni lladd neb yn Israel. Ac efe a ddywedodd, Yr hyn a ddywedoch chiwi, a wnaif i chwi.

5 A hwy a ddywedasant wrth y brenhin, Y gwr a'n difethodd ni, ac a fwrriadodd i'n herbryn ni, i'n dinystrio ni rhag arno yn o derfynau Israel.

6 Rhodder i ni saith o wŷr o'i feibion ef, fel y crogom ni hwynt i'r *ARGLWYDD* yn Gibeath Saul, dewisedig yr *ARGLWYDD*. A dywedodd y brenhin, Myfi a'w rhoddaf.

7 Ond y brenhin a arbedodd Mephiboseth, mab Jonathan, mab Saul, o herwydd llw yr *ARGLWYDD* yr hwn *oedd* rhwyngddynt hwy, rhwng Dafydd a Jonathan mab Saul.

8 Ond y brenhin a gymmerth ddau fab Rispah merch Aiah, y rhai a ymddûg hi i Saul, *sef* Armoni a Mephiboseth; a phùm mab Michal merch Saul, y rhai a blantodd hi i Adriel mab Barzilai y Maholathiaid:

9 Ac efe a'u rhoddes hwynt yn llaw y Gibeoniaid; a hwy a'u crogasant hwy yn y mnydd ger bron yr *ARGLWYDD*: a'r saith hyn a gyd-gwmpasant, ac a roddwyd i farwolaeth yn y dyddiau cyntaf o'r cynhauaf, yn nechruad cynhauaf yr haidd.

10 ¶ A Rispah merch Aiah a gymmerth sachllan, a hi a'i bestynodd ef iddi ar y graig, o ddechre y cynhauaf nes diferu dwfr arnynt hwy o'r nefoedd, ac ni adawodd hi i ehediaid y nefoedd orphwys arnynt hwy y dydd, na bywstfil y maes llw nos.

11 A mynegwyd i Dafydd yr hyn a wnaethai Rispah merch Aiah, gorderch-wraig Saul.

12 ¶ A Dafydd a seth ac a ddog esgyrn Saul, ac esgyrn Jonathan ei fab, oddi wrth berchenogion Jabes Gilead, y rhai a'u lldrattasant hwy o heol Bethsan, yr hon y crogasai y Philistiaid hwynt ynddi, y dydd y lladdodd y Philistiaid Saul yn Gilboa.

13 Ac efe a ddog i fynu oddi yno esgyrn Saul, ac esgyrn Jonathan ei fab; a hwy a gasglasant esgyrn y rhai a grogasid.

14 A hwy a giaddasant esgyrn Saul a Jonathan ei fab y'n gwlad Benjamin, yn Sela, ym meddrod Cis ei dad: a hwy a wnaethant yr hyn oll a orchymynasai y brenhin. A bu Duw foddolawn i'r wlad ar ol hyn.

15 ¶ A bu eilwaith ryfel rhwng y Philistiaid ac Israel; a Dafydd a seth i waered a'i weision gyd âg ef, ac a ymladdasant â'r Philistiaid. A diffygodd Dafydd.

16 Ac Isbibeob, yr hwn *oedd* o feibion y cawr (a phwys ei wayffion yn dri chan *sic* o bres) ac wedi ei wregysu â *chleddyf* newydd, a feddylodd ladd Dafydd.

17 Ond Abisai mab Seriffah a'i helpiodd ef, ac a darawodd y Philistiaid, ac a'i lladdodd

ef. Yna gwyr Dafydd a dyngasant wrtho ef, gan ddywedyd, Nid ai di allan mwyach gyd â ni i ryfel, rhag i ti ddiifoddi goleuni Israel.

18 Ac ar ol hyn fe fu eilwaith ryfel yn Gob yn erbyn y Phillistiaid; yna Sibbechai yr Husiad a laddodd Saph, yr hwn oedd o fision y cawr.

19 A bu etto ryfel yn Gob yn erbyn y Phillistiaid; ac Elhanan mab Jaare-oregim, y Bethlehelemiad, a darawodd *frased* Goliath y Gethiad; a phren ei wayfion ef oedd fel carfan gwehydd.

20 A bu etto ryfel yn Gath: ac yr oedd gwr corphol, a chwech o fyssedd ar bob llaw iddo, a chwech o fyssedd ar bob troed iddo, pedwar ar hugain o rifedi; efe hefyd oedd fab i'r cawr.

21 Ac efe a ammharchodd Israel; a Jonathan mab Simeas, brawd Dafydd, a'i laddodd ef.

22 Y pedwar hyn a aned i'r cawr yn Gath, ac a gwympasant trwy law Dafydd, a thrwy law ei weision ef.

PENNOD XXII.

Psalm o ddiolchgarwch am alluog ymroared Duw, a'i amryw fendithion.

A DAFYDD a lefarodd wrth yr ARGLWYDD eiriau y gân hon, yn y dydd y gwaredodd yr ARGLWYDD ef o law ei holl eilynion, ac o law Saul.

1 Ac efe a ddywedodd, Yr ARGLWYDD yw fy nghraig, a'm hymddiifynfa, a'm gwaredydd i;

2 Duw fy nghraig, ynddo ef yr ymddiriedaf: fy nharian, a chorn fy iachawdrieth, fy uchel-dŵr a'm noddfa, fy achubwr; rhag trais y'm hachubaist.

3 Galwaf ar yr ARGLWYDD canmoladwy: felly y'm cedwir rhag fy ngelynydd.

4 Canys gofidion angau a'm cychynasant; afonydd y fall a'm dychrynasant i.

5 Doluriau uferm a'm hamgylchynasant; maglau angau a'm rhagfiasenasant.

6 Yn fy nghyfyngdra y gelwais ar yr ARGLWYDD, ac y gwaeddais ar fy Nuw; ac efe a glybu fy llef o'i deml, a'm gwaedd a *aeth* i'w glustiau ef.

7 Yna y cynhyrfodd ac y crynodd y ddaear: seiliau y nefoedd a gyffroasant ac a ymsiglasant, am iddo ef ddiglo.

8 Dyrchafodd mŵg o'i ffroenau ef, a thân o'i enau ef a ysodd: glo a ennyasant ganddo ef.

9 Efe a ogwyddodd y nefoedd, ac a ddisgynnodd; a thywyllech oedd dan ei draed ef.

11 Marchogodd efe hefyd ar y cerub, ac a eheddodd: ie, efe a welwyd ar adenydd y gwynn.

12 Efe a osodd y tywyllwch yn bebyl o'i amgylch; sef casglad y dyfroedd, a thewgymmlau yr awyr.

13 Gan y diagleirdeb ger ei fron ef yr enynnodd y marwor tanlyd.

14 Yr ARGLWYDD a daranodd o'r nefoedd, a'r Goruchaf a roddes ei lef.

15 Ac efe a anfonodd ei saethau, ac a'u gwasgarodd hwynt; melt, ac a'u drylliodd hwynt.

16 Gwaelodion y môr a ymddangosodd, a seiliau y byd a ddimothwyd, gan gerydd yr ARGLWYDD, a chan chwythad anadl ei ffroenau ef.

17 Efe a anfonodd oddi uchod; cymmerodd fi; tynnodd fi o ddyfroedd lawer.

18 Gwaredodd fi rhag fy ngelyn cadarn,

a rhag fy nghaseion; am eu bod yn drech na mi.

19 Achubasant fy mlaen yn nydd fy ngofid: ond yr ARGLWYDD oedd gynnalid i mi.

20 Efe a'm dug i ehanger: efe a'm gwaredodd i, am iddo ymhoffi ynof.

21 Yr ARGLWYDD a'm gobrwydd yn ol fy nghyflawnder: yn ol glendid fy nwylaw y talodd efe i mi.

22 Canys mi a gedwais ffyrdd yr ARGLWYDD, ac ni chiliais yn annuwiol oddi wrth fy Nuw.

23 O herwydd ei holl farnedigaeithau ef oedd ger fy mron i: ac oddi wrth ei ddeddfau ni chiliais i.

24 Bôn hefyd berffaith ger ei fron ef; ac ymgedwais rhag fy anwiredd.

25 A'r ARGLWYDD a'm gobrwydd innau yn ol fy nghyflawnder; yn ol fy nglendirid o flaen ei lygad ef.

26 A'r trugarog y gwnal dregaredd; a'r gwr perffaith y gwnal berffeithrwydd.

27 A'r glân y gwnal lendid; ac a'r cyndyn yr ymgynnydd.

28 Y bobl gystuddiedig a waredi: ond y mas dy lygaid ar y rhai uchel, i'w darostwng.

29 Canys ti yw fy nghanwyll i, O ARGLWYDD; a'r ARGLWYDD a lewyrcha fy nhywyllwch.

30 Oblegid ynot ti y rhedaf trwy fyddin: trwy fy Nuw y llammaf dros fy.

31 Duw sydd berffaith ei ffordd; ymadrodd yr ARGLWYDD sydd buredig: tarian yw efe i bawb a ymddiriedant ynddo.

32 Canys pwy sydd Dduw, heb law yr ARGLWYDD? a phwy sydd graig, eithr ein Duw ni?

33 Duw yw fy nghadernid a'm nerth; ac a rwyddhaodd fy ffordd i yn berffaith.

34 Efe sydd yn gwneuthur fy nhræd fel traed ewigod; ac efe sydd yn fy ngosod ar fy uchelffoedd.

35 Efe sydd yn dysgu fy nwylaw i ryfel; fel y dryllir bwa dur ym fy mreichlau.

36 Rhodaist hefyd i mi darian dy iachawdrieth; ac a'th fwynder y llosgaist fi.

37 Ehengaist fy ngerddedid danaf; fel na lithrodd fy sodlau.

38 Eridiais fy ngelynyddion, a difethais hwynt; ac ni ddychwelais nes eu difa hwynt.

39 Difais hwynt hefyd, a thrwenais hwynt, fel na chyfodent; a hwy a syrthiasant dan fy nhræd i.

40 Canys ti a'm gwregysaist i â nerth i ryfel: y rhai a ymygiodent i'm herbyn, a ddarostyngast danaf.

41 Rhodaist hefyd i mi warrau fy ngelynyddion; fel y difethwn fy nghaseion.

42 Disgwyliasant, ond nid oedd achubydd; sef am yr ARGLWYDD, ond nid atebodd hwynt.

43 Yna y maluriais hwynt fel llwch y ddaear; melais hwynt fel tom yr heolydd, a thaenais hwynt.

44 Gwaredaist fi rhag cynhennau fy mhobl: cedwaist fi yn ben ar genhedloedd: pobl nid adnabûm a'm gwasanethant.

45 Meibion ddeithr a gymmerant arnynt ymddarostwng i mi: pan glywant, gwrandawant arnaf fi.

46 Meibion ddeithr a ballant, ac a ddychrynant o'u carchardal.

47 Byw fyddo yr ARGLWYDD, a bendigedig fyddo fy nghraig; a dyrchafer Duw, craig fy iachawdrieth.

48 Duw sydd yn fy nŷal i, ac sydd yn darostwng pobloedd danaf fi,

II. SAMUEL.

49 Ac sydd yn fy nhywys i o blith fy ngeinion: ti hefyd a'm dyrcheffaiat uwch law y rhai a gyfodent i'm herbyn; rhag y gwr traws y'm hachubaist.

50 Am hynny y molianaf di, O AROELWYDD, ym mhllith y cembelloedd, ac y canaf i'th enw.

51 *Efe sydd dŵr* iachawdwr iaeth i'w frenhin; ac yn gwneuthur trugaredd i'w enneimio, i Dafydd, ac i'w had yn dragwydd.

PENNOD XXIII.

1 *Dafydd yn ei eiriau diweddas yn dangos fod ei fydd ef yn addawidion Duw tu hwnt i bob deall dynol.* 6 *Anghyffelyb gyfwr yr annuwio.* 8 *Enwau cedyrn Dafydd.*

DYMA eiriau diweddas Dafydd. Dywedodd Dafydd mab Jesse, a dywedodd y gwr a osodwyd yn uchel, enneimio Duw Jacob, a pheraidd ganladydd Israel;

2 Yspryd yr AROELWYDD a lefarodd ynof fi, a'i ymadrodd ef oedd ar fy nhafod.

3 Duw Israel a ddywedodd wrthyf fi, Craig Israel a ddywedodd, *Bydded* llywodraethwr ar ddynion yn gyflawn, yn llywodraethu mewn ofn Duw:

4 *Ac efe a fydd fel* y bore-oleuni, pan gyfodog haul foregwaith heb gymmlau: *fel* eginyr a *dyf* o'r ddaear, gan lewyrchiad yn ol gwlaw.

5 Er nad yw fy nhŷ i felly gyd â Duw; etto cyfammedragwyddol a wnaeth efe â mi, wedi ei luniaethu yn hollol ac yn sicr; canys fy holl iachawdwr iaeth, a'm holl ddymuniaid yw, er nad yw yn peri iddo siaguro.

6 ¶ A'r anwir *fyddant* ol fel drain wedi eu bwrw heibio: canys mewn llaw nis cymerir hwynt.

7 Ond y gwr a gyffyrddo â hwynt a ddiffynnir â haiarn, ac â phaladr gwayffion; ac â than y llosgi hwynt yn eu lle.

8 ¶ Dyma enwau y cedyrn oedd gan Dafydd. Y Tachmoniad a eisteddai yn y gadair, yn bennaeth y tywysogion (hwnnw oedd Adino yr Emlad) *efe a ruthrodd* yn erbyn wyth cant, y rhai a laddodd *efe* ar unwaith.

9 Ac ar ei ol ef yr oedd Eleazar mab Dodo, mab Ahohi, ym mhllith y tri cedyrn, gyd â Dafydd, pan ddifenwassant hwy y Philistiaid a ymgynullasant yno i ryfel, a phan aeth gwyr Israel ymraith.

10 Efe a gyfododd, ac a darawodd ar y Philistiaid, nes diffygio ei law ef, a glynu o'i law ef wrth y cleddyf: a'r AROELWYDD a wnaeth iachawdwr iaeth mawr y diwrnod hwnnw; a'r bobl a ddychwelasant ar ei ol ef yn unig i anrheithio.

11 Ac ar ei ol ef yr oedd Sammah mab Age yr Harariad. A'r Philistiaid a ymgynullasant yn dorff; ac yr oedd yno ran o'r maes yn llawn o ffachys: a'r bobl a ffodd o flaen y Philistiaid.

12 Ond efe a safodd y'nghanol y rhandir, ac a'u hachubodd, ac a laddodd y Philistiaid. Felly y gwnaeth yr AROELWYDD ymwardd mawr.

13 A thri o'r deg pennaeth ar hugain a ddigynasant, ac a ddaethant y cynhauf at Dafydd i ogof Adulam: a thori y Philistiaid oedd yn gwersyllu yn nyffryn Rephaim.

14 A Dafydd oedd yna mewn ymddiffynfa; a sefyllfa y Philistiaid ydoedd yna yn Bethleham.

15 A blysiodd Dafydd, a dywedodd, Pwy a'm dioda i â dŵr o bydew Bethleham, yr hwn sydd wrth y porth?

16 A'r tri chedyrn a ruthrasant trwy wersyll

y Philistiaid, ac a dymasant ddŵr o bydew Bethleham, yr hwn oedd wrth y porth, ac a'i cymmerasant hefyd, ac a'i dygasant at Dafydd: ond ni fynnai efe ei yfed, eithr efe a'i diod-offrymmodd ef i'r AROELWYDD;

17 Ac a ddywedodd, Na atto yr AROELWYDD i mi wneuthur hyn: *onid* gwared y gwyr a aethant mewn *enbyrdwydd* am eu heinioes yw hwn? Am hynny ni fynnai efe ei yfed. Hyn a wnaeth y tri chedyrn hynny.

18 Ac Abisai brawd Joab, mab Serfiah, oedd bennaf o'r tri. Ac efe a gyfododd ei wayffion yn erbyn tri echant, ac a'u lladdodd *hwyt*: ac iddo ef yr oedd yr enw ym mhllith y tri.

19 Ond anrhydeddusaf oedd *efe* o'r tri? a bu iddynt yn dywysog: etto ni chyrhaeddodd *efe* y tri *cyntaf*.

20 A Benaiah mab Jehoiada, mab gwr grymmus o Cabeel, aml ei weithredoedd, *efe* a laddodd ddau o gedyrn Moab; ac *efe* a aeth i waered, ac a laddodd lew mewn pydew yn amser eira.

21 Ac *efe* a darawodd Aipht-ddyn, gwr golygus o faint: ac yn llaw yr Aiphtiad yr oedd gwayffion; eithr *efe* a ddaeth i waered atto ef â fion, ac a ddug y wayffion o law yr Aiphtiad, ac a'i lladdodd ef â'i wayffion ei hun.

22 Hyn a wnaeth Benaiah mab Jehoiada: ac iddo yr oedd yr enw ym mhllith y tri chedyrn.

23 Anrhydeddusach oedd nâ'r deg ar hugain; ond ni chyrhaeddodd *efe* y tri *cyntaf*: a Dafydd a'i gosododd ef ar ei wŷr o gard.

24 Asahel brawd Joab oedd un o'r deg ar hugain; Elihanan mab Dodo y Bethlehamiad,

25 Sammah yr Harodiad, Elicia yr Harodiad,

26 Heles y Paltiad, Ira mab Ieces y Tecoiad

27 Abiezer yr Anathothiad, Mebunnai yr Husathiad,

28 Salmon yr Ahohiad, Maharai y Netophathiad,

29 Heleb mab Baanah y Netophathiad, Ittai mab Ribai o Gibeath meibion Benjamin,

30 Benaiah y Pirathoniad, Hidaï o afonydd Gaas,

31 Abi-albon yr Arbathiad, Azmafeth y Barhumiad,

32 Eliahba y Sealboniad; o feibion Jasen, Jonathan,

33 Sammah yr Harariad, Ahlam mab Sarau yr Harariad,

34 Eliphelet mab Ahasbai, mab y Maachathiad, Elifam mab Ahitophel y Giloniad,

35 Hesrai y Carmeliad, Paarai yr Arbiad,

36 Igal mab Nathan o Sobah, Bani y Gadlad,

37 Seleç yr Ammoniad, Naharai y Beerothiad yn dwyn arfau Joab mab Serfiah,

38 Ira yr Ithriad, Gareb yr Ithriad,

39 Urtias yr Hethiad: dau ar bymtheg ar hugain o gwbl.

PENNOD XXIV.

1 *Satan yn temtio Dafydd, ac yntau yn gyrrus Joab i rifo y bobl.* 5 *Y capteniaid, ym mhen y naw mis a'r ugain niwrnod, yn dangos cyfrif o dri chan mil ar ddeg o rifestwyr.* 10 *Dafydd yn cael ei ddeuio o dri pla; ac yn deuis tridiau o'r nodau: 15 ac wedi lladd deng mil a thriugain o'r bobl, yn edisurhau, ac wrth hynny yn achub dinysu Jerusalem.* 18 *Dafydd, trwy gyngor Gad, yn prynu llawr-gyrru Arafnah; a'r pla yn peldio, wedi iddo ef oberthu.*

A THRACHEFN diglioneid yr ARGLWYDD a ennynodd yn erbyn Israel; ac efe a annogodd Dafydd yn eu herbyn hwynt, i ddywedyd, Dos, cyfrif Israel a Judah.

2 Canys y brenhin a ddywedodd wrth Joab tywsog y llu oedd ganddo ef, Dos yn awr trwy holl lwythau Israel, o Dan hyd Beerseba, a chyfrif y bobl, fel y gwypwyf rifedi y bobl.

3 A Joab a ddywedodd wrth y brenhin, Yr ARGLWYDD dy Dduw a chwanoeg y bobl yn gan cymmaint ag y maent, fel y gwelo llygaid fy arglwydd frenhin: ond paham yr ewyllysia fy arglwydd frenhin y peth hyn?

4 A gair y brenhin fu droch ná Joab, ac ná thywsogion y llu. Joab am hynny a aeth allan, a thywsogion y llu, o wydd y brenhin, i gyfrif pobl Israel.

5 ¶ A hwy a aethant dros yr Iorddonen, ac a wneuyllasant yn Aröer, o'r tu dehaul i'r ddinas sydd y'nghanol dyffryn Gad, a thu a Jaser.

6 Yna y daethant i Gilead, ac i wlad Tahm-hodai; daethant hefyd i Danjaan, ac o amgylch i Sidon;

7 Daethant hefyd i ymddiffynfa Tyrus, ac i holl ddinasoedd yr Hefiaid, a'r Cananeaidd; a hwy a aethant i du dehaul Judah, i Beerseba.

8 Felly y cylchynasant yr holl wlad, ac a daethant ym mhen naw mis ac ugain niwrnod i Jerusalem.

9 A rhoddes Joab nifer cyfrif y bobl at y brenhin: ac Israel ydoedd wrth gan mil o wŷr grymmus yn tynnu cleddyf; a gwŷr Judah oedd bum can mil o wŷr.

10 ¶ A chalon Dafydd a'i tarawodd ef, ar ol iddo gyfrif y bobl. A dywedodd Dafydd wrth yr ARGLWYDD, Pechais yn ddarfawr ys yr hyn a wneuthum: ac yn awr dilëa, attolwg, O ARGLWYDD, anwiredd dy was; canys ymfyd iawn y gwneuthum.

11 A phan gyfododd Dafydd y bore, daeth gair yr ARGLWYDD at Gad y prophwyd, gweledydd Dafydd, gan ddywedyd,

12 Dos a dywed wrth Dafydd, Fel hyn y dywedodd yr ARGLWYDD; Yr ydwyf fi yn gosod tri pheth o'th flaen di; dewis i ti un o honynt, a gwnaf hynny i ti.

13 Felly Gad a daeth at Dafydd, ac a fynegodd iddo, ac a ddywedodd wrtho, A fynni ddyfod i ti saith mlynedd o newyn yn dy wlad? neu fföi dri mis o flaen dy elymion, a hwy yn dy erlid? ai ynte bod haint yn y wlad dri diwrnod? Yn awr ymgynghora, ac edrych pa beth a attebaf i'r hwn a'm hanfonodd i.

14 A dywedodd Dafydd wrth Gad, Y mae yn gyfyng iawn arnaf fi: bid i mi syrthio yn awr yn llaw yr ARGLWYDD (canys aml yw ei drugereddau ef) ac na chwmpwyf yn llaw dyn.

15 Yna y rhoddes yr ARGLWYDD haint yn Israel, o'r bore hyd yr amser nodedig: a bu farw o'r bobl, o Dan hyd Beerseba, ddeng mil a thriugain o wŷr.

16 A phan estynasai yr angel ei law at Jerusalem i'w dinystrio hi, edifarhodd ar yr ARGLWYDD y drwg hwn, ac a ddywedodd wrth yr angel oedd yn dinystrio y bobl, Digon bellach: attal dy law. Ac angel yr ARGLWYDD oedd wrth lawr-dyrnu Arafnah y Jebusaid.

17 A llefarodd Dafydd wrth yr ARGLWYDD, pan ganfu efe yr angel a darawsai y bobl, a dywedodd, Wele, myfi a bechais, ac a wneuthum yn ddyrglonus: ond y defaid hyn, beth a wnaethant hwy? bydded, attolwg, dy law arnaf fi, ac ar dŷ fy nhad.

18 ¶ A Gad a ddaeth at Dafydd y dwtwhn hwnnw, ac a ddywedodd wrtho, Dos i fynu, cyfod allor i'r ARGLWYDD yn llawr-dyrnu Arafnah y Jebusaid.

19 A Dafydd a aeth i fynu, yn ol gair Gad, fel y gorchymynasai yr ARGLWYDD.

20 Ac Arafnah a edrychodd, ac a ganfu y brenhin a'i weision yn dyfod tu ag atto. Ac Arafnah a aeth allan, ac a oetgodd ei wyneb i lawr ger bron y brenhin.

21 Ac Arafnah a ddywedodd, Paham y daeth fy arglwydd frenhin at ei was? A dywedodd Dafydd, I brynu gennynt ti y llawr-dyrnu, i adeiladu allor i'r ARGLWYDD, fel yr attalier y pla oddi wrth y bobl.

22 A dywedodd Arafnah wrth Dafydd, Cymmered, ac offrymmed fy arglwydd frenhin yr hyn fyddo da yn ei oiwg: wele yr ychafn yn boeth-offrwm, a'r ffustiau ac offer yr ychafn yn lle cynnud.

23 Hyn oll a roddodd Arafnah, megis brenhin, i'r brenhin. A dywedodd Arafnah wrth y brenhin, Yr ARGLWYDD dy Dduw a fyddo boddlaw'n i ti.

24 A dywedodd y brenhin wrth Arafnah, Nag é; eithr gan brynu y prynaf ef mewn pris gennynt: ac nid offrymmaf i'r ARGLWYDD fy Nuw boeth-offrymmau rhad. Felly Dafydd a brynodd y llawr-dyrnu a'r ychafn, er deg a deugain o siclau arian.

25 Ac yno yr adeiladodd Dafydd allor i'r ARGLWYDD, ac a offrymmodd boeth-offrymmau ac offrymmau hédd. A'r ARGLWYDD a gymmododd á'r wlad, a'r pla a attaliwyd oddi wrth Israel.

LLYFR CYNTAF Y BRENHINOEDD;

YR HWN A ELWIR HEFYD,

TRYDYDD LLYFR Y BRENHINOEDD.

PENNOD I.

1 *Abisag yn ymgeleddu Dafydd.* 5 *Adoniah, anwylyd Dafydd, yn ei wneuthur ei hun yn frenhin.* 11 *Nathan yn cynghori* 15 *i Bathseba ddywedyd i'r frenhin.* 22 *ac yn dywedyd gyd â hi.* 28 *Dafydd yn adnewyddu ei lu i Bathseba.* 32 *Sadoc a Nathan, trwy archiad Dafydd, yn enseinio Solomon yn frenhin; a'r bobl yn gorfolleddu.* 41 *Jonathan yn adrodd hymny, a gwahoddyr Adoniah yn ffoli.* 50 *Adoniah yn cymmeryd noddfa wrth gyrn yr allor; a than ammod, yn cael ei ollung yn rhydd.*

A'R frenhin Dafydd oedd hen, ac a aethal mewn oedran; er iddynt ei enhuddo ef mewn dillad, etto ni chynhesal efe.

2 Am hynny ei weision a ddywedasant wrtho, Ceisier i'm harglwydd frenhin langoes o forwyn; a safed hi o flawn y frenhin, a bydded yn gwneuthur ymgeledd iddo, a gorwedded yn dy fynwes, fel y gwresogo fy arglwydd frenhin.

3 A hwy a geisiasant langoes dæg trwy holl fro Israel; ac a gawsant Abisag y Sunamees, ac a'i dygasant hi at y frenhin.

4 A'r langoes oedd dæg iawn, ac oedd yn ymgeleddu y frenhin, ac yn ei wasanaethu ef: ond ni bu i'r frenhin a wnaeth â hi.

5 ¶ Ac Adoniah mab Haggith a ymddyrfasodd, gan ddywedyd, Myfi a fyddaf frenhin: ac efe a ddarparodd iddo gerbydau a gwyr meirch, a dengwr a deugain i redeg o'i flawn.

6 A'i dad nid anfodlonasai ef yn ei ddyddiau, gan ddywedyd, Paham y gwnaethost fel hyn? yntau hefyd oedd dæg iawn o bryd; ac efe a anesid wedi Abalom.

7 Ac o'i gyfrinach y gwnaeth efe Joab mab Serfiah, ac Abiathar yr offeiriad: a hwy a gynnorthwyasant ar ol Adoniah.

8 Ond Sadoc yr offeiriad, a Benaiah mab Jehoiada, a Nathan y prophwyd, a Simei, a Rei, a'r gwyr cedyrn a fusasai gyd â Dafydd, nid oeddyni gyd âg Adoniah.

9 Ac Adoniah a laddodd ddefaid, a gwartheg, a phasgedigion, wrth faen Zoheleth, yr hwn sydd wrth En-rogel, ac a wahoddod ei holl frodyr meibion y frenhin, a holl wŷr Judah gwaision y frenhin.

10 Ond Nathan y prophwyd, a Benaiah, a'r gwyr cedyrn, a Solomon ei frawd, ni wahoddodd efe.

11 ¶ Am hynny y dywedodd Nathan wrth Bathseba mam Solomon gan ddywedyd, Oni chlywaist ti fod Adoniah mab Haggith yn teyrnasu, a'n harglwydd Dafydd heb wybod hymny?

12 Tyred gan hynny yn awr, attolwg, rhoddaf i ti gynghor, fel yr achiubech dy einioes dy hun, ac einioes Solomon dy fab.

13 Dos, a cherdda i mewn at y frenhin Dafydd, a dywed wrtho, Oni thyngiaist ti, fy arglwydd frenhin, wrth dy wasanesth-wraig, gan ddywedyd, Solomon dy fab di a deyrnasa yn ddiau ar fy ol i, ac efe a eistedd ar fy ngorsedd-fainge i? paham gan hynny y mae Adoniah yn teyrnasu?

14 Wele, tra fyddech yno etto yn llefaru

wrth y frenhin, minnau a ddeuaf i mewn ar dy ol di, ac a sicrhaf dy eiriau di.

15 ¶ A Bathseba a aeth i mewn at y frenhin, i'r ystafell. A'r frenhin oedd hen iawn; ac Abisag y Sunamees oedd yn gwasanaethu y frenhin.

16 A Bathseba a oestygodd ei phen, ac a ymgrymmodd i'r frenhin. A'r frenhin a ddywedodd, Beth a fyfni di?

17 Hithau a ddywedodd wrtho, Fy arglwydd, ti a dyngast i'r ARGLWYDD dy Dduw wrth dy wasanaethyddes, gan ddywedyd, Solomon dy fab a deyrnasa yn ddiau ar fy ol i, ac efe a eistedd ar fy ngorsedd-fainge i:

18 Ac yn awr, wele, Adoniah sydd frenhin; ac yr awr hon, fy arglwydd frenhin, nis gwyddost ti hyn.

19 Ac efe a laddodd wartheg, ac *anifeiliaid* breision, a defaid lawer iawn, ac a wahoddod holl feibion y frenhin, ac Abiathar yr offeiriad, a Joab tywysog y flwriaeth: ond dy was Solomon ni wahoddodd efe.

20 Tithau, fy arglwydd frenhin, y mae llygaid holl Israel arnat ti, am fynegi iddynt pwy a eistedd ar orsedd-fainge fy arglwydd y frenhin ar ei ol ef.

21 Os amgen, pan orweddo fy arglwydd frenhin gyd â'i dadau, yna y cyfrifir fi a'm mab Solomon yn bechaduriaid.

22 ¶ Ac wele, tra yr oedd hi etto yn ymddiddan â'r frenhin, y daeth Nathan y prophwyd hefyd i mewn.

23 A hwy a fynegasant i'r frenhin, gan ddywedyd, Wele, Nathan y prophwyd. Ac efe a aeth i mewn o flawn y frenhin, ac a ymgrymmodd i'r frenhin â'i wyneb hyd lawr.

24 A dywedodd Nathan, Fy arglwydd frenhin, a ddywedaist ti, Adoniah a deyrnasa ar fy ol i, ac efe a eistedd ar fy ngorsedd-fainge?

25 Canys efe a aeth i waered heddyw, ac a laddodd ychain, ac *anifeiliaid* breision, a defaid lawer, ac a wahoddod holl feibion y frenhin, a thywysogion y flwriaeth, ac Abiathar yr offeiriad; ac wele hwynt yn bwytta ac yn yfed o'i flawn ef, ac y maent yn dywedyd, Bydded fyw y frenhin Adoniah.

26 Ond myfi dy was, a Sadoc yr offeiriad, a Benaiah mab Jehoiada, a'th was Solomon, ni wahoddodd efe.

27 Ai trwy fy arglwydd frenhin y bu y peth hyn, heb ddangos o honot i'th was, pwy a eistedd ar orsedd-fainge fy arglwydd y frenhin ar ei ol ef?

28 ¶ A'r frenhin Dafydd a atebodd ac a ddywedodd, Gelwch Bathseba attaf fi. A hi a ddaeth o flawn y frenhin, ac a safodd ger bron y frenhin.

29 A'r frenhin a dyngodd, ac a ddywedodd, *Fel y mae yr ARGLWYDD* yn fyw, yr hwn a waredodd fy enaid i allan o bob cyfyngder.

30 Yn ddiau megis y tyngais wrthyt ti i ARGLWYDD DDUW Israel, gan ddywedyd, Solomon dy fab a deyrnasa yn ddiau ar fy ol i, ac efe a eistedd ar fy ngorsedd-fainge i yn fy lle i; felly y gwnaf y dydd hwn.

31 Yna Bathseba a oestygodd ei phen a'i hwyneb i lawr, ac a ymgrymmodd i'r fren-

hin; ac a ddywedodd; Bydded fy arglwydd frenhin Dafydd fyw byth.

32 ¶ A'r brenhin Dafydd a ddywedodd, Gelwch attaf fi Sadoc yr offeiriad, a Nathan y prophwyd, a Benaiah mab Jehoiada. A hwy a ddaethant o fisen y brenhin.

33 A'r brenhin a ddywedodd wrthynt, Cymmerwch weision eich arglwydd gyd â chwi, a pherwch i Solomon fy mab farchogaeth ar fy mules fy hun, a dygwch ef i waered i Gihon.

34 Ac enneinid Sadoc yr offeiriad a Nathan y prophwyd ef yno yn frenhin ar Israel: ac udgenwch mewn udgorn, a dywedwch, Bydded fyw y brenhin Solomon.

35 Deuwch chwithau i fynu ar ei ol ef, a deued efe i fynu, ac eistedd ar fy ngorseidda i; ac efe a deyrnasa yn fy lle i: canys ef a ordeiniais i fod yn flaenor ar Israel ac ar Judah.

36 A Benaiah mab Jehoiada a attebodd y brenhin, ac a ddywedodd, Amen: yr un modd y dywedo ARGWLWYDD DDUW fy arglwydd frenhin.

37 Megis y bu yr ARGWLWYDD gyd â'm harglwydd y brenhin, felly bydded gyd â Solomon, a gwnaed yn fwy ei orsedd-fainge ef na gorsedd-fainge fy arglwydd y brenhin Dafydd.

38 Felly Sadoc yr offeiriad, a Nathan y prophwyd, a Benaiah mab Jehoiada, a'r Cerethiaid, a'r Pelethiaid, a aethant i waered, ac a wnaethant i Solomon farchogaeth ar fules y brenhin Dafydd, ac a aethant âg ef i Gihon.

39 A Sadoc yr offeiriad a gymmerodd gorn o olew allan o'r babel, ac a enneinodd Solomon. A hwy a udganasant mewn udgorn: a'r holl bobl a ddywedasant, Bydded fyw y brenhin Solomon.

40 A'r holl bobl a aethant i fynu ar ei ol ef, yn canu pibellau, ac yn llawenychu â llawenydd mawr, fel y rhwygai y ddaear gan eu swm hwynt.

41 ¶ A chlybu Adoniah, a'i holl wahoddedigion y rhai oedd gyd âg ef, pan ddarfussai iddynt fwytta. Joab hefyd a glywodd lais yr udgorn; ac a ddywedodd, Paham y mae twrf y ddinas yn derfysgol?

42 Ac efe etto yn llefaru, wele, daeth Jonathan mab Abiathar yr offeiriad. A dywedodd Adoniah, Tyred i mewn: canys gwr grymmus ydywt ti, a daloni a fynegi di.

43 A Jonathan a attebodd ac a ddywedodd wrth Adoniah, Yn ddifau ein harglwydd frenhin Dafydd a osododd Solomon yn frenhin.

44 A'r brenhin a anfonodd gyd âg ef Sadoc yr offeiriad, a Nathan y prophwyd, a Benaiah mab Jehoiada, a'r Cerethiaid, a'r Pelethiaid; a hwy a barasant iddo ef farchogaeth ar fules y brenhin.

45 A Sadoc yr offeiriad a Nathan y prophwyd a'i hennemiasant ef yn frenhin yn Gihon: a hwy a ddaethant i fynu oddi yno yn llawen; a'r ddinas a derfysgodd. Dyna y twrf a glywsoc chwi.

46 Ac y mae Solomon yn eistedd ar orsedd-fainge y frenhiniaeth.

47 A gweision y brenhin a ddaethant hefyd i fendithio ein harglwydd frenhin Dafydd, gan ddywedyd, Dy Dduw a wnelo enw Solomon yn well na'n enw di, ac a wnelo yn fwy ei orsedd-fainge ef na'n orsedd-fainge di. A'r brenhin a ymgyrmodd ar y gwely.

48 Fel hyn hefyd y dywedodd y brenhin; Bendigedig fyddo ARGWLWYDD DDUW Israel, yr hwn a roddodd heddyw yn i eistedd ar fy ngorseidd-fainge, a'm llygaid imau yn gwelod hynny.

49 A'r holl wahoddedigion, y rhai oedd gyd âg Adoniah, a ddychrynasant, ac a gyfodasant, ac a aethant bob un ei ffordd.

50 ¶ Ac Adoniah oedd yn ofni rhag Solomon; ac a gyfododd, ac a aeth ac a ymafodd y'nghym yr allor.

51 A mynegwyd i Solomon, gan ddywedyd, Wele, y mae Adoniah yn ofni y brenhin Solomon: canys wele, efe a ymafodd y'nghym yr allor, gan ddywedyd, Tynged y brenhin Solomon i mi heddyw, na ladd efe ei was a'r cleddyf.

52 A dywedodd Solomon, Os bydd efe yn wr da, ni syrth wn o'i wallt ef i lawr; ond os ceir drygion ynddo ef, efe a fydd marw.

53 A'r brenhin Solomon a anfonodd, a hwy a'i dygasant ef oddi wrth yr allor. Ac efe a ddaeth, ac a ymgyrmodd i'r brenhin Solomon. A dywedodd Solomon wrtho, Dos i'th dy.

PENNOD II.

1 *Dafydd yn rhoi cynghor i Solomon, 3 i fod yn dduwol, 5 ynghylch Joab, 7 Barsilai, 8 a Simei: 10 ac yn marw. 12 Solomon yn frenhin ar ei ol ef. 13 Adoniah yn ceisio gan Bathsheba ddyweddyd wrth Solomon am Abiathar, ac yn cael ei ddiheynnw. 25 Abiathar yn cael ei hoedi, ac yn colli yr offeiriadaeth. 28 Joab yn ffoi at gym yr allor, a'i laid ef: 35 a gwas Benaiah yn lle Joab, a Sadoc yn lle Abiathar. 36 Simei yn cael gorchymyn i arw yn Jerusalem; ac am fyned i Gath, yn gorfol arno farw.*

YNA dyddiau Dafydd a nessant i farw; ac efe a orchymnodd i Solomon ei fab, gan ddywedyd,

2 Myd wyf yn myned ffordd yr holl ddaear: am hynny ymnertha, a bydd wr.

3 A chadw gadwrath yr ARGWLWYDD dy Dduw, i rodio yn ei ffyrdd ef, i gadw ei ddeddfau ef, a'i orchymynion, a'i farnedig-aethau, a'i dystiolaethau, fel yr ysgrifenydd yng nghyfraith Moses; fel y llwyddych yn yr hyn oll a wnelych, ac i ba le bynnag y troech:

4 Fel y cyflawno yr ARGWLWYDD ei air a lefarodd efe wrthyf, gan ddywedyd, Os dy feibion a gadwant eu ffyrdd, i rodio ger fy mron mewn gwirionedd, â'u holl galon, ac â'u holl enaid, ni thorri (eb efe) na byddo o honot wr ar orsedd-fainge Israel.

5 Tithau hefyd a wyddost yr hyn a wnaeth Joab mab Serfiah â mi, a'r hyn a wnaeth efe i ddau o dywysogion lluoedd Israel, i Abner mab Ner, ac i Amasa mab Jether, y rhai a laddodd efe, ac a olyngodd waed rhyfel mewn heddwch, ac a roddodd waed rhyfel ar ei wregys oedd am ei lwynau, ac yn ei esgidiau oedd am ei draed.

6 Am hynny gwna yn ol dy ddoethineb, ac na âd i'w benllwydni ef ddisgyn i'r bedd mewn heddwch.

7 Ond i feibion Barsilai y Gileadid y gwnaled garedigrwydd, a byddant ym mysg y rhai a fwyttant ar dy fwrdd di: canys felly y daethant attaf fi pan oeddwn yn ffoi rhag Absalom dy frawd di.

8 Wele hefyd Simei mab Gera, mab Jemini, o Bahurim, gyd â thi, yr hwn a'm mellidithiodd i â mellidith dost, y dydd yr euthum i Mahanaim: ond efe a ddaeth i waered i'r Iorddonen i gyfarfod â mi; a mi a dyngais i'r ARGWLWYDD wrtho ef, gan ddywedyd, Ni'th laddaf a'r cleddyf.

9 Ond yn awr na âd di ef heb gopedigaeth: canys gwr doeth ydywt ti, a gyddost beth a wnaid iddo: dwg dithau ei benwynni ef i waered i'r bedd mewn gwaed.

I. BRENHINOEDD.

10 Felly Dafydd a hunodd gyd â'i dadau, ac a gladdwyd yn ninas Dafydd.

11 A'r dyddiau y teyrnasodd Dafydd ar Israel oedd ddeugain mlynedd: saith mlynedd y teyrnasodd efe yn Hebron, a thair blynedd ar ddeg ar hugain y teyrnasodd efe yn Jerusalem.

12 ¶ A Solomon a eisteddodd ar orsedd-fainge Dafydd ei dad; a'i frenhiniaeth of a sicrhawyd yn ddirlawr.

13 ¶ Ac Adoniah mab Haggith a ddaeth at Bathseba mam Solomon. A hi a dywedodd, Ai heddychlawn dy ddyfodiad? Yntau a ddywedodd, Heddychlawn.

14 Ac efe a ddywedodd, Y mae i mi air & thi. Hithau a ddywedodd, Dywed.

15 Yntau a ddywedodd, Ti a wyddost mai eiddof i oedd y frenhiniaeth, ac i holl Israel osod eu hwynebau ar fy ngwneuthur i yn frenhin: eithr trodd y frenhiniaeth, ac a aeth i'm brawd: canys trwy yr ARGWLWYDD yr aeth hi yn eiddo ef.

16 Ond yn awr dymunaf gennynt un dymunlad; na ommedd fi. Hithau a ddywedodd wrtho, Dywed.

17 Yntau a ddywedodd, Dywed, attolwg, wrth y brenhin Solomon (canys ni ommedd efe dydi) am roddi o hono ef Abisag y Sunamees yn wraig i mi.

18 A dywedodd Bathseba, Da; mi a ddywedaf drosot ti wrth y brenhin.

19 ¶ Felly Bathseba a aeth at y brenhin Solomon, i ddywedyd wrtho ef dros Adoniah. A'r brenhin a gododd i'w chyfarfod hi, ac a ostyngodd iddi, ac a eisteddodd ar ei orsedd-fainge, ac a barodd osod gorsedd-fainge i fam y brenhin: a hi a eisteddodd ar ei ddeheulaw ef.

20 Yna hi a ddywedodd, Un dymuniad bychan yr ydwyf fi yn ei ddymunio gennynt; na ommedd fi. A'r brenhin a ddywedodd wrthi hi, Gofyn, fy mam: canys ni'th ommeddaf.

21 A hi a ddywedodd, Rhodder Abisag y Sunamees yn wraig i Adoniah dy frawd.

22 A'r brenhin Solomon a attebodd ac a ddywedodd wrth ei fam, Paham y ceisi di Abisag y Sunamees i Adoniah? gofyn hefyd y frenhiniaeth lldo ef (canys fy mrawd hyn nâ mi ydyw efe) a chyd âg ef y mae Abiathar yr offeiriad, a Joab mab Serfiah.

23 A'r brenhin Solomon a dyngodd i'r ARGWLWYDD, gan ddywedyd, Fel hyn y gwneio Duw i mi, ac fel hyn y chwango, onid yn erbyn ei einioes y llefarodd Adoniah y gair hwn.

24 Yn awr gan hynny, fel mai byw yr ARGWLWYDD, yr hwn a'm sicrhodd i, ac a wnaeth i mi eistedd ar orsedd-fainge Dafydd fy nhad, yr hwn hefyd a wnaeth i mi dyf, megis y dywedasai ef; heddyw yn ddiâu y rhoddir Adoniah i farwolaeth.

25 A'r brenhin Solomon a anfonodd gyd â Benaiah mab Jehoiada; ac efe a ruthrodd arno ef, fel y bu efe farw.

26 ¶ Ac wrth Abiathar yr offeiriad y dywedodd y brenhin, Dos i Anathoth, i'ch fro dy hun; canys gwr yn haedus marwolaeth ychyd ti: ond ni laddaf di y pryd hwn; o herwydd dwyn o honot areh yr Arglywydd DDuw o flaen fy nhad Dafydd, ac am dy gystuddio yn yr hyn oll y cystuddiwyd fy nhad.

27 Felly y bwriadodd Solomon Abiathar ymaitio o fod yn offeiriad i'r ARGWLWYDD; fel y cyflawnai air yr ARGWLWYDD, yr hwn a ddywedasai efe am dy Eli yn Siloh.

28 ¶ A'r chwedl a ddaeth at Joab: canys

Joab a wyrasai ar of Adoniah, er na wyrasai efe ar of Absalom. A ffordd Joab i bawell yr ARGWLWYDD, ac a ymaffodd y'ng hyn yr allor.

29 A mynegwyd i'r brenhin Solomon, ffoi o Joab i bawell yr ARGWLWYDD; ac wela, y mae efe wrth yr allor. A Solomon a anfonodd Benaiah mab Jehoiada, gan ddywedyd, Dos, rhuthra arno ef.

30 A daeth Benaiah i bawell yr ARGWLWYDD, ac a ddywedodd wrtho ef, Fel hyn y dywed y brenhin; Tyred allan. Yntau a ddywedodd, Na ddeufaf; eithr yma y byddaf farw. A Benaiah a ddug drachefn air at y brenhin, gan ddywedyd, Fel hyn y dywedodd Joab, ac fel hyn y'm hattebodd.

31 A dywedodd y brenhin wrtho ef, Gwna fel y dywedodd efe, a rhuthra arno ef, a chladd ef; fel y tynech y gwaed gwirion a dywalltodd Joab, oddi arnaf fi, ac oddi ar dy fy nhad i.

32 A'r ARGWLWYDD a ddychwel ei waed ef ar ei ben ei hun; o herwydd efe a ruthrodd ar ddau wr cyflawnac a gwell nag ef ei hun, ac a'u lladdodd hwynt a'r cleddyf, a Dafydd fy nhad heb wybod; sef Abner mab Ner, tywysog llu Israel, ac Amasa mab Jether, tywysog llu Judah.

33 A'u gwaed hwynt a ddychwel ar ben Joab, ac ar ben ei had ef yn dragywydd: ond i Dafydd, ac i'w had, ac i'w dyf, ac i'w orsedd-fainge, y bydd heddwch yn dragywydd gan yr ARGWLWYDD.

34 Felly yr aeth Benaiah mab Jehoiada i fynd, ac a ruthrodd arno, ac a'i lladdodd. Ac efe a gladdwyd yn ei dyf ei hun yn yr niall wch.

35 ¶ A'r brenhin a osodd Benaiah mab Jehoiada yn ei le ef ar y filwriaeth. A'r brenhin a osoddodd Sadoe yr offeiriad yn lle Abiathar.

36 ¶ A'r brenhin a anfonodd ac a alwodd am Simei, ac a ddywedodd wrtho, Adailada i ti dyf yn Jerusalem, ac aros yno, ac na ddos allan oddi yno nac yma na thraw.

37 Canys bydd, y dydd yr elych allan, ac yr elych dros afon Cidron, gan wybod y cai di wybod y lleidir di yn farw: dy waed fydd ar dy ben dy hun.

38 A dywedodd Simei wrth y brenhin, Da yw y gair: fel y dywedodd fy arglywydd frenhin, felly y gwna dy was. A Simei a drigodd yn Jerusalem ddyddiau lawer.

39 Eithr ym mhen tair blynedd y ffordd dda was i Simei at Achia, mab Maachab, brenhin Gath. A mynegwyd i Simei, gan ddywedyd, Wele, dy weision di yn Gath.

40 A Simei a gyfododd, ac a gyrfwydd ei asyn, ac a aeth i Gath at Achia, i geisio ei weision: ie, Simei a aeth, ac a gyrchodd ei weision o Gath.

41 A mynegwyd i Solomon, fyned o Simei o Jerusalem i Gath, a'i ddydwelyd ef.

42 A'r brenhin a anfonodd ac a alwodd am Simei, ac a ddywedodd wrtho, Oni pherais i ti dyngu i'r ARGWLWYDD, ac oni thystiolaethais wrthyf, gan ddywedyd, Yn y dydd yr elych allan, ac yr elych nac yma nac acw, gan wybod gwybydd y lleidir di yn farw? a thi a ddywedaist wrthyf, Da yw y gair a glywais.

43 Paham gan hynny na chedwalest lw yr ARGWLWYDD, a'r gorchymyn a orehymynais i ti?

44 A dywedodd y brenhin wrth Simei, Ti a wyddost yr holl ddrygioni a fwy dy galon, yr hwn a wnaethost di yn erbyn Dafydd fy nhad: yr ARGWLWYDD am hynny a ddychwelodd dy ddrygioni di ar dy ben dy hun;

45 A bendigedig fydd y brenhin Solomon, a gorsedd-faingc Dafydd a sicrhair o flaen yr ARGLWYDD yn dragywydd.

46 Felly y gorchymynodd y brenhin i Benaah mab Jehoiada; ac efe a aeth allan, ac a ruthrodd arno ef, fel y bu efe farw. A'r frenhiniaeth a sicrhawyd yn llaw Solomon.

PENNOD III.

1 Solomon yn priodi merch Pharaoh: 2 ac wrth aberthu yn uchelfa Gibeon, 3 yn cael gan Dduw ei ddewis rodd, ac yn dewis doethineb; ac yn cael doethineb, a chyfoeth, ac anrhydedd. 16 Barn Solomon rhwng y ddau buttain, yn ei wneuthur ef yn enwog.

A SOLOMON a ymgyfathrodd â Pharaoh brenhin yr Aipht, ac a briododd ferch Pharaoh, ac a'i dug hi i ddinas Dafydd, nes darff iddo adelladu ei dy ei hun, a thaf yr ARGLWYDD, a mur Jerusalem oddi amgylch.

2 Etto y bobl oedd yn aberthu mewn uchelfaoedd, o herwydd nad adelladasid ty i enw yr ARGLWYDD, hyd y dyddiau hynny.

3 A Solomon a garodd yr ARGLWYDD, gan roddio yn neddfau Dafydd ei dad: etto mewn uchelfaoedd yr oedd efe yn aberthu ac yn arogl-darthu.

4 A'r brenhin a aeth i Gibeon i aberthu yno: canys honno oedd uchelfa fawr. Mil o boeth-offrymmau a offrymmodd Solomon ar yr allor honno.

5 ¶ Yn Gibeon yr ymddangosodd yr ARGLWYDD i Solomon mewn breuddwyd liw nos: a dywedodd Duw, Gofyn beth a roddaf i ti.

6 A dywedodd Solomon, Ti a wnaethost a'th was Dafydd fy nhad fawr drugaredd, megis y rhodiodd efe o'th flaen di mewn gwirionedd, ac mewn cyflawnder, ac mewn uniondeb calon gyd â thi; Ie, cedwaist iddo y drugaredd fawr hon, a rhoddais iddo fab i eistedd ar ei orsedd-faingc, fel y gwelir heddyw.

7 Ac yn awr, O ARGLWYDD fy NUW, ti a wnaethost i'th was deyrnasu yn lle Dafydd fy nhad: a minnau yn fachgen bychan: ni fedraf fyned nac allan nac i mewn.

8 A'th was sydd yn mysg dy bobl, y rhai a ddewisais ti; pobl aml, y rhai ni rifir ac nis cyfrifir gan llosgwrwydd.

9 Am hynny dyro i'th was galon ideallus, i farfu dy bobl, i ddeall rhagor rhwng da a drwg: canys pwy a ddichon farfu dy llosg bobl hyn?

10 A'r peth fu dda y'ngolwg yr ARGLWYDD, am ofyn o Solomon y peth hyn.

11 A Duw a ddywedodd wrtho, O herwydd gofyn o honot y peth hyn, ac na ofynais i ti dyddiau lawer, ac na ofynais i ti ofud, ac na cheisais einioes dy elynion, eithr gofynais i ti ddeall i wrando barn:

12 Wele, gwneuthur yn ol dy eiriau; wele, rhoddais i ti galon ddoeth a deallus, fel na bu dy fath o'th flaen, ac na chyfyd dy fath ar dy ol.

13 A rhoddais i ti hefyd yr hyn nis gofynais, golud, a gogoniant hefyd; fel na byddo un o'th fath yn mysg y brenhinoedd, dy holl dyddiau di.

14 Ac os rhodi yn fy ffyrdd i, gan gadw fy neddfau a'm gorchymynion, megis y rhodiodd Dafydd dy dad, estynaf hefyd dy ddyddiau di.

15 A Solomon a ddeffrodd; ac wele, breuddwyd oedd. Ac ete a ddaeth i Jerusalem, ac a safodd o flaen arch cyfammod yr ARGLWYDD, ac a offrymmodd offrymmau poeth, ac a aberthodd aberthau hedda, ac a wnaeth wledd i'w holl weision.

16 ¶ Yna dwy wragedd o butteiniaid a ddaethant at y brenhin, ac a safasant ger ei fron ef.

17 A'r naill wraig a ddywedodd, O fy arglwydd, myfi a'r wraig hon oeddym yn trigo yn yr un ty; a mi a esgorais yn ty gyd â hi.

18 Ac ar y trydydd dydd wedi esgor o honot fi, yr esgorodd y wraig hon hefyd; ac yr oeddym ni ynghyd, heb arall yn ty gyd â ni, ond nynt ein dwyoedd yn ty.

19 A mab y wraig hon a fu farw llw nos; o herwydd hi a orwedodd arno ef.

20 A hi a gododd y'nghanol y nos, ac a gymmerodd fy mab i o'm hymyl, tra yr ydoedd dy law-forwyn yn cygu, ac a' goeododd ef yn ei mynws hi, a'i mab marw hi a osododd hi yn fy mynws innau.

21 A phan godais i y bore i beri i'm mab sugno, wele, marw oedd efe: ac wedi i mi ddal arno y bore, wele, nid fy mab i, yr hwn a esgoraswn i, ydoedd ef.

22 A'r wraig arall a ddywedodd, Nag e; eithr fy mab i yw y byw, a'th fab dithau yw y marw. A hon a ddywedodd, Nag e; eithr dy fab di yw y marw, a'm mab i yw y byw. Fel hyn y llefarasot o flaen y brenhin.

23 Yna y dywedodd y brenhin, Hon sydd yn dywedyd, Dyma fy mab i sydd fyw, a'th fab dithau yw y marw: a hon acw sydd yn dywedyd, Nag e; eithr dy fab di yw y marw, a'm mab innau yw y byw.

24 A dywedodd y brenhin, Dygwch i mi gleddyf. A hwy a ddygasant gleddyf o flaen y brenhin.

25 A'r brenhin a ddywedodd, Rhennwch y bachgen byw yn ddau, a rhoddwch yr hanner i'r naill, a'r hanner i'r llall.

26 Yna y dywedodd y wraig bioedd y mab byw wrth y brenhin (canys ei hymysgroedd a gynhessai wrth ei mab) ac a lefarodd, O fy arglwydd, rhoddwch iddi hi y bachgen byw, ac na leddwch ef ddim: ond y llall a ddywedodd, Na fydded eiddo fi na thithau, eithr rhennwch ef.

27 Yna yr atebodd y brenhin, ac y dywedodd, Rhoddwch y bachgen byw iddi hi, ac na leddwch ef ddim: dyna ei fam ef.

28 A holl Israel a gywasant y farn a farnasai y brenhin; a hwy a ofnasant y brenhin: canys gwelsant fod doethineb Duw ynddo ef, i wneuthur barn.

PENNOD IV.

1 Tywysogion Solomon, 7 a deuddeg swyddog ei lyso ef; 20, 24 a hoddwch a helaethrwydd ei frenhiniaeth; 23 ac arwyo ei ffordd, 26 a'i stabiau; 29 a'i doethineb, 33 a'i llyfrau.

A'r brenhin Solomon oedd frenhin ar holl Israel.

2 A dyma y tywysogion oedd ganddo ef: Azariah mab Sedoc, yr offeiriad;

3 Elihoreph ac Ahiah, meibion Sisa, oedd ygrifenyddion; Jehosaphat mab Ahilud, yn gohadur;

4 Benaiah mab Jehoiada oedd ar y llu; a Sedoc ac Abiathar, yn offeiriad;

5 Ac Azariah mab Nathan oedd ar y swyddogion; a Zabud mab Nathan oedd brenhlywydd, ac yn gyfaill i'r brenhin;

6 Ac Ahisar oedd benteulu; ac Adoniram mab Abda, ar y deyrnged.

7 ¶ A chan Solomon yr ydoedd deuddeg o swyddogion ar holl Israel, y rhai a barottent luniaeth i'r brenhin a'i dy: mis yn y flwyddyn yr oedd ar bob un ddarparu.

8 Dyma eu henwau hwynt. Mab Hur, yna maynydd Ephraim.

9 Mab Decar ym Macas, ac yn Saalbim, a Beth-semes, ac Elon-bethanan.

10 Mab Heseu, yn Aruboth: iddo ef yr oedd Sochoh, a holl dir Hefher.

11 Mab Abinadab oedd yn holl ardal Dor: Taphath merch Solomon oedd yn wraig iddo ef.

12 Baana mab Ahilud oedd ym Taanach, a Megido, a Bethsean oll, yr hon sydd ger llaw Sartaanah, is law Jezreel, o Bethsean hyd Abel-meholah, hyd y tu hwnt i Jocneam.

13 Mab Geber oedd yn Ramoth-Gilead: iddo ef yr oedd trefydd Jair mab Manasseh, y rhai sydd yn Gilead: eiddo ef oedd ardal Argob, yr hon sydd yn Basan; sef tri ugain o ddinasoedd mawrion, a chaerau, a barrau pres.

14 Ahinadab mab Ido oedd ym Mahanaim.

15 Ahimaas oedd yn Naphtali: yntau a gymmerodd Basmath merch Solomon yn wraig.

16 Baana mab Husai oedd yn Aser ac yn Aloth.

17 Jehosaphat mab Paruah oedd yn Issachar.

18 Simei mab Ela oedd o fewn Benjamin.

19 Geber mab Uri oedd y ngwlad Gilead, gwlad Sehon brenhin yr Amoriaid, ac Og brenhin Basan; a'r unig swyddog oedd yn y wlad ydoedd efe.

20 ¶ Judah ac Ismael oedd aml, fel y tywod sydd ger llaw y môr o amldra, yn bwyta ac yn yfed, ac yn gwneuthur yn llawen.

21 A Solomon oedd yn llywodraethu ar yr holl deyrnasoedd, o'r afon hyd wlad y Philistiaid, ac hyd derfyn yr Aiph: yr oeddynt hwy yn dwyn anrhegion, ac yn gwasanaethu Solomon holl ddyddiau ei einioes ef.

22 ¶ A bwyd Solomon beunydd oedd ddeg corus ar hugain o beilliad, a thri ugain corus o flawd;

23 Deg o ychain pasgedig, ac ugain o ychain porfadwy, a chant o ddefaid, heb law ceirw, ac iyrchod, a buail, ac ednod breision.

24 Cynys efe oedd yn llywodraethu ar y tu yma i'r afon oll, o Tiphah hyd Azzah, ar yr holl frenhinoedd o'r tu yma i'r afon: ac yr oedd iddo ef heddwch o bob parth iddo o amgylch.

25 Ac yr oedd Judah ac Israel yn preswyllo yn ddifogel, bob un dan ei winwydden a than ei filgysbren, o Dan hyd Beerseba, holl ddyddiau Solomon.

26 ¶ Ac yr oedd gan Solomon ddeugain mil o bresebaw meirch i'w gerbydau, a deuddeg mil o wŷr meirch.

27 A'r swyddogion hynny a barottôent lunlaeth i Solomon y brenhin, ac i bawb a ddalai i'w rdd y brenhin Solomon, pob un yn ei fis: ni adawsant eisieu dim.

28 Haidd hefyd a gwellt a ddygasant hwy i'r meirch, ac i'r cyflwm gamelod, i'r fan lle y byddai y swyddogion, pob un ar ei ran.

29 ¶ A Duw a roddodd ddoethineb i Solomon, a deall mawr iawn, a helsethtra calon, fel y tywod sydd ar fin y môr.

30 A doethineb Solomon oedd fwy na doethineb holl feibion y dwyrain, ac na holl ddoethineb yr Aiph.

31 Ie, doethnach oedd efe nag un dyn; nag Ethan yr Ebrahiad, na Heman, na Chalcol, na Darda, meibion Mahol: a'i enw ef oedd yn mhilth yr holl genhedloedd oddi amgylch.

32 Ac efe a lefarodd dair mil o ddiarhebion: a'i ganiadau ef oedd fil a phump.

33 Liefarodd hefyd gan brennau, o'r cedrwydd sydd yn Libanus, hyd yr isop a dŷf allan o'r pared: ac efe a lefarodd am anifeil-

laid, ac am ehedaid, ac am ymlusgiad, ac am bysgod.

34 Ac o bob pobloedd y daethpwyd i wrand doethineb Solomon, oddi wrth holl frenhinoedd y dddear, y rhai a glywsent am ei ddoethineb ef.

PENNOD V.

1 Hiram ym gyrru i gyfarch Solomon, ac ym cael gwybod ei fod ef ar feir adeiladu y deml, ac ym addaw defnyddiau i'r gwaith. 7 Hiram ym bendithio Duw dros Solomon, ym cael ymorth i'w deulu, ac ym gyrru coed i Solomon. 13 Rhifedi gweithuoyr Solomon.

HIRAM hefyd brenhin Tyrus a anfohodd ei weision at Solomon (cynys clybu enneinio o honynt hwy ef yn frenhin yn lle ei dad) cynys hoff oedd gan Hiram Dafydd bob amser.

2 A Solomon a anfonodd at Hiram, gan ddywedyd,

3 Ti a wyddost am Dafydd fy nhad, na allai efe adeiladu tŷ i enw yr ARGWLWYDD ei Dduw, gan y rhyfeloedd oedd o'i amgylch ef, nes rhoddi o'r ARGWLWYDD hwynt dan wadnau ei draed ef.

4 Eithr yn awr yr ARGWLWYDD fy Nuw a roddodd i mi lonydd oddi amgylch, fel nad oes na gwrthwynebydd, nac ymgysfarfod niweidiol.

5 Ac wele, fi a'm bryd ar adeiladu tŷ i enw yr ARGWLWYDD fy Nuw; megis y liefarodd yr ARGWLWYDD wrth Dafydd fy nhad, gan ddywedyd, Dy fab, yr hwn a osodaf fi yn dy lle di ar dy orsedd-faingo di, efe a adeilada dŷ i'm henw i.

6 Yn awr, gan hynny, gorchymyn dorri o honynt i mi gedrwydd o Libanus; a'm gweision i a fyddant gyd a'th weision di: a rhoddaf attaf gyflog dy weision, yn ol yr hyn a ddywedych: cynys ti a wyddost nad oes yn cin plith ni wr a fedro gymynu coed megis y Sidoniaid.

7 ¶ A bu, pan glybu Hiram eiriau Solomon, lawenychu o hono ef yn ddirfawr, a dywedyd, Bendigedig yw yr ARGWLWYDD heddyw, yr hwn a roddes i Dafydd fab doeth ar y bobl Ilosog yma.

8 A Hiram a anfonodd at Solomon, gan ddywedyd, Gwrandewis ar yr hyn a anfonast attaf: mi a wnaf dy holl ewyllys di am goed cedrwydd, a choed fynnidwydd.

9 Fy ngweision a'u dygant i waered o Libanus hyd y môr; a mi a'u gyrraf hwynt yn gludeiriau ar hyd y môr, hyd y fan a osodych di i mi; ac yno y dattodaf hwynt, a chymmer di hwynt: ond ti a wna'i fy ewyllys innau, gan roddi ymorth i'm teulu i.

10 Felly yr oedd Hiram yn rhoddi i Solomon o goed cedrwydd, ac o goed fynnidwydd, ei holl ddymuniaid.

11 A Solomon a roddodd i Hiram ugain mil corus o wenith ym gymnallaeth i'w dŷ, ac ugain corus o olew coeth: felly y rhoddai Solomon i Hiram bob blwyddyn.

12 A'r ARGWLWYDD a roddes ddoethineb i Solomon, fel y dywedasai wrtho: a bu heddwch rhwng Hiram a Solomon; a hwy a wnaethant gyfammod ll dau.

13 ¶ A'r brenhin Solomon a gyfododd dreth o holl Israel, a'r dreth oedd ddeng mil ar hugain o wŷr.

14 Ac efe a'u hanfonodd hwynt i Libanus, deng mil yn y mis ar gylich: mis y byddent yn Libanus, a dau fis gartref. Ac Adoniram oedd ar y dreth.

15 Ac yr oedd gan Solomon ddeng mil a thriugain yn dwyn beichiau, a phedwar ugain mil yn naddu cerrig yn y mynydd;

16 Heb law pen-swyddogion Solomon, y rhai *oedd* sef y gwaith, sef tair mil a thrichant, yn llywodraethu y bobl a weithient yn y gwaith.

17 A'r brenhin a orchymynodd ddwyn o honynt hwy feini mawr, a meini costus, a meini nadd, i sylfaenu y tŷ.

18 Felly seiri Solomon, a seiri Hiram, a'r Giblaid, a naddasant, ac a ddarparasant goed a cherrig i adeiladu y tŷ.

PENNOD VI.

1 *Adelladu teml Solomon, 5 a'i ystafelloedd. 11 Addewid Duw i'r deml. 15 Byrddio ac addurno y deml. 23 Y cerubiad. 31 Y dorau. 35 Y cyntedd. 37 Yr hyd y buwyd yn adeiladu y deml.*

AC yn y bedwar-ugeinfed a phedwar cant o flynyddoedd wedi dyfod meibion Israel allan o'r Aiph, yn y bedwaredd flwyddyn o deyrnasiad Solomon ar Israel, yn y mis Ziff, hwnnw yw yr ail mis, y dechreuodd efe adeiladu tŷ yr *ARGLWYDD*.

2 A'r tŷ a adeiladodd y brenhin Solomon i'r *ARGLWYDD oedd* driugain cufydd ei hyd, ac ugain *cufydd* ei led, a deg cufydd ar hugain ei uchder.

3 A'r porth o flaen teml y tŷ *oedd* ugain cufydd ei hyd, yn un hyd a lled y tŷ; ac yn ddeg cufydd ei led, o flaen y tŷ.

4 Ac efe a wnaeth i'r tŷ ffenestri, yn llydain oddi fewn, ac yn gyffng oddi allan.

5 ¶ Ac efe a adeiladodd wrth fur y tŷ ystafelloedd oddi amgylch mur y tŷ, ynghylch y deml, a'r gafell; ac a wnaeth gelloedd o amgylch.

6 Yr ystafell isaf *oedd* bwm cufydd ei lled, a'r ganol chwe cufydd ei lled, a'r drydedd yr saith gufydd ei lled: canys efe a roddasai ategion o'r tu allan i'r tŷ oddi amgylch, fel na rwydd y *trawstiau* ym mur y tŷ.

7 A'r tŷ, pan adeiladwyd ef, a adeiladwyd o gerrig wedi eu cwbl naddu cyn eu dwyn yno: fel na chlybuwyd na morthwylion, na bwyll, nac un offeryn haearn, yn y tŷ, wrth ei adeiladu.

8 Drws y gell ganol *oedd* ar ystlys dehau y tŷ; ac ar hyd grisiau troedig y dringid i'r ganol, ac o'r ganol i'r drydedd.

9 Felly yr adeiladodd efe y tŷ, ac a'i gorphenodd; ac a fyrdiodd y tŷ a thrawstiau ac ystyllod o gedrwydd.

10 Ac efe a adeiladodd ystafelloedd wrth yr holl dŷ, yn bwm cufydd eu uchder: ac a choed cedr yr oeddynt yn pwyso ar y tŷ.

11 ¶ A daeth gair yr *ARGLWYDD* at Solomon, gan ddywedyd,

12 *Am y tŷ yr wyt ti yn ei adeiladu, os rhodi di yn fy neddfau i, a gwneuthur fy marnedig-aethau, a chadw fy holl orchymynion, gan rodio ynddynt; yma y cyflawnaf & thi fy ngair a leferais wrth Dafydd di dad.*

13 A mi a breswyliaf ym mysg meibion Israel, ac ni adawaf y mhobl Israel.

14 Felly yr adeiladodd Solomon y tŷ, ac a'i gorphenodd.

15 Ac efe a fyrdiodd barwydydd y tŷ oddi fewn âg ystyllod cedrwydd, o lawr y tŷ hyd y llogall y byrdiodd efe ef a choed oddi fewn: byrdiodd hefyd lawr y tŷ a phlangiau o flynnidwydd.

16 Ac efe a adeiladodd ugain cufydd ar ystlysau y tŷ âg ystyllod cedr, o'r llawr hyd y parwydydd: felly yr adeiladodd iddo o fewn, sef i'r gafell, i'r cyssger sancteiddiolaf.

17 A'r tŷ, sef y deml o'i flaen ef, *oedd* ddeugain cufydd ei hyd.

18 A chedrwydd y tŷ oddi fewn *oedd* wedi

eu cerffio yn gnapiâu, ac yn fiodau agored: y cwbl *oedd* gedrwydd; ni welid carreg.

19 A'r gafell a ddarparodd efe yn y tŷ o fewn, i osod yno arch cyfammod yr *ARGLWYDD*.

20 A'r gafell yn y pen blaen *oedd* ugain cufydd o hyd, ac ugain cufydd o led, ac ugain cufydd ei uchder: ac efe a'i gwisgodd âg aur pur; *felly hefyd* y gwisgodd efe yr allor o gedrwydd.

21 Solomon *hefyd* a wisgodd y tŷ oddi fewn âg aur pur; ac a roddes farrau ar draws, wrth gadwyni aur, o flaen y gafell, ac a'u gwisgodd âg aur.

22 A'r holl dŷ a wisgodd efe âg aur, nes gorphen yr holl dŷ: yr allor hefyd oll, yr hon *oedd* wrth y gafell, a wisgodd efe âg aur.

23 ¶ Ac efe a wnaeth yn y gafell ddau o gerubiad, o bren olew-wydd, *pob un yn* ddeg cufydd ei uchder.

24 A'r naill aden i'r cerub *oedd* bwm cufydd, a'r aden arall i'r cerub *oedd* bwm cufydd: deg cufydd *oedd* o'r naill gwrr i'w adenydd ef hyd y cwrr arall i'w adenydd ef.

25 A'r ail cerub *oedd* o ddeg cufydd: un feusur ac un agwedd *oedd* y ddau gerub.

26 Uchder y naill gerub *oedd* ddeg cufydd; ac felly yr *oedd* y cerub arall.

27 Ac efe a osododd y cerubiad yn y tŷ oddi fewn: ac adenydd y cerubiad a ymledasant, fel y cyffyrddodd aden y naill a'r naill bared, ac aden y cerub arall *oedd* yn cyffwrdd a'r pared arall; a'u hadenydd hwy ynghanol y tŷ *oedd* yn cyffwrdd â'u gilydd.

28 Ac efe a wisgodd y cerubiad âg aur.

29 A holl barwydydd y tŷ o amgylch a gerffiodd efe a cherffiedig luniau cerubiad, a phalmwydd, a blodau agored; o fewn ac oddi allan.

30 Llawr y tŷ hefyd a wisgodd efe âg aur, oddu fewn ac oddi allan.

31 ¶ Ac i ddrws y gafell y gwnaeth efe ddorau o goed olew-wydd; cappan y drws a'r gorsingau *oedd* bummed ran y *pared*.

32 Ac ar y ddwy ddor o goed olew-wydd y cerffiodd efe gerffadau cerubiad, a phalmwydd, a blodau agored, ac a'u gwisgodd âg aur, ac a ledodd aur ar y cerubiad, ac ar y palmwydd.

33 Ac felly y gwnaeth efe i ddrws y deml orsingau o goed olew-wydd, y rhai *oedd* bedwaredd ran y *pared*.

34 Ac yr *oedd* y ddwy ddor o goed flynnidwydd: dwy ddalen blygedig *oedd* i'r naill ddor, a dwy ddalen blygedig i'r ddor arall.

35 Ac efe a gerffiodd gerubiad, a phalmwydd, a blodau agored, *arnynt*; ac a'u gwisgodd âg aur, yr hwn a gymhwyswyd ar y cerffad.

36 ¶ Ac efe a adeiladodd y cyntedd nesaf i mewn a thair rhes o gerrig nadd, ac a rhes o drawstiau cedrwydd.

37 ¶ Yn y bedwaredd flwyddyn y sylfaenydd tŷ yr *ARGLWYDD*, ym mis Ziff:

38 Ac yn yr unfed flwyddyn ar ddeg, ym mis Bul (dyna yr wythfed mis) y gorphenwyd y tŷ, a'i holl rannau, a'i holl berthynasau. Felly *meion* saith mlynedd yr adeiladodd efe ef.

PENNOD VII.

1 *Adelladu tŷ Solomon, 2 a thŷ coed Libanus, 6 a'r porth colofnau, 7 a phorth y frawille, 8 a thŷ merch Pharaoh. 13 Gwaith Hiram ar y ddwy glogafn. 23 Y mir tawdd. 27 Y deg ystid. 38 Y deg noe bras. 40 A'r holl dŷ.*

EITHR ei dŷ ei hun a adeiladodd Solomon mewn tair blynedd ar ddeg, ac a orphenodd ei holl dŷ.

I. BRENHINODD.

2 ¶ Efe a adelladodd dŷ coedwig Libanus, yn gan cufydd ei hyd, ac yn ddeg cufydd a deugain ei led, ac yn ddeg cufydd ar hugain ei uchder, ar bedair rhes o golofnau cedrwydd, a thrawstiau cedrwydd ar y colofnau.

3 Ac efe a dôwyd â chedrwydd oddi arnodd ar y trawstiau oedd ar y pŵm colofn a deugain, pymtheg yn y rhes.

4 Ac yr oedd tair rhes o ffenestri, goleu ar gyfer goleu, yn dair rheng.

5 A'r holl ddirysau a'r goringsau oedd ysgwâr, felly yr oedd y ffenestri; a goleu ar gyfer goleu, yn dair rheng.

6 ¶ Hefyd efe a wnaeth borth o golofnau, yn ddeg cufydd a deugain ei hyd, ac yn ddeg cufydd ar hugain ei led; a'r porth oedd o'u blaen hwynt; a'r colofnau eraill a'r swmmerau oedd o'u blaen hwythau.

7 ¶ Porth yr orseddfa hefyd, yr hwn y barnal efe ynddo, a wnaeth efe yn borth barn: ac efe a wisgwyd â chedrwydd o'r naill gwrr i'r llawr hyd y llall.

8 ¶ Ac f'w dŷ ei hun, yr hwn y trigai efe ynddo, yr oedd cyntedd arall o fewn y porth o'r un fath waith. Gwnaeth hefyd dŷ i ferch Pharaoh, yr hon a briodasai Solomon, fel y porth hwn.

9 Hyn oll oedd o feini costus, wedi eu naddu wrth fesur, a'u lladd â llif, oddi fewn ac oddi allan, a hynny o'r sylfaen hyd y llogail; ac felly o'r tu allan hyd y cyntedd mawr.

10 Ac efe a sylfaenodd â meini costus, â meini mawr, â meini o ddeg cufydd, ac â meini o wyth cufydd.

11 Ac oddi arnodd yr oedd meini costus (wedi eu naddu wrth fesur) a chedrwydd.

12 Ac f'r cyntedd mawr yr oedd o amgylch, dair rhes o gerrig nadd, a rhes o drawstiau cedrwydd, i gyntedd tŷ yr ARLWYDD oddi fewn, ac i borth y tŷ.

13 ¶ A'r brenhin Solomon a safonodd ac a gyrchodd Hiram o Tyrus.

14 Mab gwraig weddw oedd hwn o lwyth Naphtali, a'i dad yn yr o'r Tyrus: gôf pres *godeodd* efe; a llawn ydoedd o ddoethineb, a deall, a gwybodeth, i weithio pob gwaith o bres. Ac efe a ddaeth at y brenhin Solomon, ac a weithiodd ei holl waith ef.

15 Ac efe a fwriddodd ddwy golofn o bres; deunaw cufydd oedd uchder pob colofn; a llinyn o ddeuddeg cufydd a amgylchali bob un o'r ddwy.

16 Ac efe a wnaeth ddau gnaf o bres tawdd, i'w rhoddi ar bennau y colofnau; pŵm cufydd oedd uchder y naill gnaf, a pŵm cufydd uchder y cnaf arall.

17 Efe a wnaeth rwydwaith, a phlethiadau o gadwynwaith, i'r cnapiau oedd ar ben y colofnau; saith i'r naill gnaf, a saith i'r cnaf arall.

18 Ac efe a wnaeth y colofnau, a dwy res o bomgranadau o amgylch ar y naill rwydwaith, i guddio y cnapiau oedd uwch ben; ac felly y gwnaeth efe i'r cnaf arall.

19 A'r cnapiau y rhai oedd ar y colofnau oedd o waith lili, yn y porth, yn bedwar cufydd.

20 Ac i'r cnapiau ar y ddwy golofn oddi arnodd, ar gyfer y canol, yr oedd pomgranadau, y rhai oedd wrth y rwydwaith; a'r pomgranadau oedd ddau cant, yn rhesau o amgylch, ar y cnaf arall.

21 Ac efe a gyfododd y colofnau yn mhorth y deul: ac a gyfododd y golofn ddeheu, ac a alwodd ei henw hi Jachin; ac efe a gyfododd y golofn aswy, ac a alwodd ei henw hi Boaz.

22 Ac ar ben y colofnau yr oedd gwaith lili. Felly y gorphenwyd gwaith y colofnau.

23 ¶ Ac efe a wnaeth fôr tawdd, yn ddeg cufydd o ymyl i ymyl: yn grwn oddi amgylch, ac yn bŵm cufydd ei uchder; a llinyn o ddeg cufydd ar hugain a'i hamgylchali oddi amgylch.

24 A chnapiau a'i hamgylchent ef dan ei ymyl o amgylch, deg mewn cufydd oedd yn amgylchu y môr o amgylch; y cnapiau oedd yn ddwy res, wedi eu bwrw pan fwrwydd yntau.

25 Sefyll yr oedd ar ddeuddeg o ychain; tri oedd yn edrych tu a'r gogledd, a thri yn edrych tu a'r gorllewin, a thri yn edrych tu a'r deheu, a thri yn edrych tu a'r dwyrain: a'r môr arnynt oddi arnodd, a'u pennau ol hwynt oll o feun.

26 Ei dewder hefyd oedd ddirymfedd, a'i ymyl fel gwaith ymyl cwppan, a blodau lili: dwy fil o bathau a annai ynddo.

27 ¶ Hefyd efe a wnaeth ddeg o ystolion pres; pedwar cufydd oedd hyd pob ystôl, a phedwar cufydd ei lled, a thri chufydd ei uchder.

28 A dyma waith yr ystolion: ystlysau oedd iddynt, a'r ystlysau oedd rhwng y delltennau:

29 Ac ar yr ystlysau oedd rhwng y delltennau, yr oedd llewod, ychain, a cherubiad; ac ar y dellt yr oedd ystôl oddi arnodd; ac oddi tan y llewod a'r ychain yr oedd cysylltiadau o waith tenau.

30 A phedair olwyn bres oedd i bob ystôl, a phlangisiau pres; ac yn eu pedair congl yr oedd ysgwyddau iddynt: dan y noe yr oedd ysgwyddau, wedi eu toddi ar gyfer pob cysylltiad.

31 A'i genau oddi fewn y cwmpas, ac oddi arnodd, oedd gufydd; a'i genau hi oedd grwn, ar waith yr ystôl, yn gufydd a hanner; ac ar ei hymyl hi yr oedd ceriadau, a'i hystlysau yn bedwar ochrog, nid yn gryllion.

32 A'r pedair olwyn oedd dan yr ystlysau, ac echelau yr olwynion yn yr ystôl; ac uchder pob olwyn yn gufydd a hanner cufydd.

33 Gwaith yr olwynion hefyd oedd fel gwaith olwynion menn; eu hechelau, a'u bothau, a'u cammegau, a'u hadenydd, oedd oll yn dodeddig.

34 Ac yr oedd pedair ysgwydd wrth bedair congl pob ystôl: o'r ystôl yr oedd ei ysgwyddau hi.

35 Ac ar ben yr ystôl yr oedd cwmpas o amgylch, o hamer cufydd o uchder; ar ben yr ystôl hefyd yr oedd ei hymylau a'i thaleithiau o'r un.

36 Ac efe a gerfiodd ar ystyllod ei hymylau hi, ac ar ei thaleithiau hi, gerubiad, llewod, a phalmwydd, wrth noethder pob un, a chysylltiadau oddi amgylch.

37 Fel hyn y gwnaeth efe y deg ystôl: un doddiaid, un fesur, ac un agwedd, oedd iddynt hwy oll.

38 ¶ Gwnaeth hefyd ddeng noe bres: deugain bath a ddaliai pob noe; yn bedwar cufydd bob noe; ac un noe ar bob un o'r deg ystôl.

39 Ac efe a oesodd bŵm ystôl ar ystly ddeheu y tŷ, a phump ar yr ystly aswy i'r tŷ; a'r môr a oesodd efe ar y tu deheu i'r tŷ, tu a'r dwyrain, ar gyfer y deheu.

40 ¶ Gwnaeth Hiram hefyd y noeau, a'r rhawiau, a'r cawglau: a Hiram a orphenodd wneuthur yr holl waith, yr hwn a wnaeth efe i'r brenhin Solomon, yn nhŷ yr ARLWYDD.

41 Y ddwy golofn, a'r cnapiau coronog y rhai oedd ar ben y ddwy golofn; a'r ddau rwydwaith, i guddio y ddau gnaf coronog oedd ar ben y colofnau;

42 A phedwar cant o borngranadau i'r ddau rwydwaith, dwy res o bougranadau i un rhydwyaith, i guddio y ddau gnaf coronog oedd ar y colofnau;

43 A'r deg ystôl, a'r deg noe ar yr ystolion;

44 Ac un môr, a deuddeg o ychain dan y môr;

45 A'r crochanau, a'r rhawiau, a'r cawgiau; a'r holl lestri a wnaeth Hiram i'r brenhin Solomon, i dŷ yr ARGLWYDD, oedd o bres gloyw.

46 Y'ngwastadedd yr Iorddonen y toddodd y brenhin hwynt mewn cleidir, rhwng Sucoth a Sarthan.

47 A Solomon a beidiodd *d phwyso* yr holl lestri, o herwydd eu lluosogrwydd anfeidrol hwynt: ac ni wybuwyd pwys y pres chwaith.

48 A Solomon a wnaeth yr holl ddoedrefn a berthynai i dŷ yr ARGLWYDD: yr allor aur, a'r brwrdd aur, yr hwn yr oedd y bara gosod arno;

49 A phŵm canhwylbren o'r *tu* dehau, a phump o'r *tu* aswy, o flaen y gafell, yn aur pur; a'r blodau, a'r llusernau, a'r gefelliau, o aur;

50 Y phŵltau *hefyd*, a'r saltringau, a'r cawgiau, a'r llwyau, a'r thuserau, o aur coeth; a bachau dorau y tŷ, o fewn y cysegr sancteiddiaf, a dorau tŷ y deml, oedd aur.

51 Felly y gorphenwyd yr holl waith a wnaeth y brenhin Solomon i dŷ yr ARGLWYDD. A Solomon a ddug i mewn yr hyn a gysegrasai Dafydd ei dad; yr arian, a'r aur, a'r dodrefn, a roddodd eife yn mhllith tirsorau tŷ yr ARGLWYDD.

PENNOD VIII.

1 *Gwyl cysegrriad y deml.* 12, 55 *Bendith Solomon.* 22 a'i weddi, 62 a'i hêdd-aberth.

YNA Solomon a gasglodd henuriaid Israel, a holl bennau y llwythau, a thywysogion tadau meibion Israel, at y brenhin Solomon, yn Jerusalem, i ddwyn i fynu arch cyffammod yr ARGLWYDD o ddnas Dafydd, honno *ynw* Sion.

2 A holl wŷr Israel a ymgynnullasant at y brenhin Solomon, ar yr wyl, ym mis Eathanim, hwnnw *ynw* y seithfed mis.

3 A holl henuriaid Israel a ddaethant, a'r offeiriad a godasant yr arch i fynu.

4 A hwy a ddygasant i fynu arch yr ARGLWYDD, a phabell y cyfarfod, a holl lestri y cysegr y rhai oedd yn y babell, a'r offeiriad a'r Lefiaid a'u dygasant hwy i fynu.

5 A'r brenhin Solomon, a holl gynulleidfa Israel, y rhai a ymgynnullasai atto ef, oedd *gŷ* ag ef o flaen yr arch, yn aberthu defaid, a gwartheg, y rhai ni ridd ac ni chyfrifid gan lluosogrwydd.

6 Felly yr offeiriad a ddygasant arch cyffammod yr ARGLWYDD i'w lle ei hun, i gafell y tŷ, i'r cysegr sancteiddiaf, dan adenydd y cerubiaid.

7 Canys y cerubiaid oedd yn lledu *eu* hadenydd dros le yr arch; a'r cerubiaid a orchuddiant yr arch, a'i barrau oddi arnodd.

8 A'r barrau a estynasant, fel y gwelid pennau y barrau o'r cysegr o flaen y gafell, ond nis gwelid oddi allan: yno y maent hwy hyd y dydd hwn.

9 Nid oedd dim yn yr arch ond y ddwy lech faen a osodasai Moses yno yn Horeb, lle y cyffammododd yr ARGLWYDD & meibion Israel, pan oeddnt yn dyfod o wlad yr Aipht.

10 A phan ddaeth yr offeiriad allan o'r cysegr, y cwmml a lanwodd dŷ yr ARGLWYDD,

11 Fel na allai yr offeiriad sefyll i was-

anaethu, o herwydd y cwmml: canys gogoniant yr ARGLWYDD a lanwasai dŷ yr ARGLWYDD.

12 ¶ Yna y dywedodd Solomon, Yr ARGLWYDD a ddywedodd, y preswyliaid eife yn y tywyllwch.

13 Gan adeiladu yr adeileidais dŷ yn breswylfod i ti; trigle i ti i aros yn dragywydd ynddo.

14 A'r brenhin a drodd ei wyneb, ac a fendithiodd holl gynulleidfa Israel. A holl gynulleidfa Israel oedd yn sefyll.

15 Ac eife a ddywedodd, Bendigedig fyddo ARGLWYDD DDUW Israel, yr hwn a lefarodd â'i enau wrth Dafydd fy nhad, ac a'i cwblhâodd â'i law, gan ddywedyd,

16 Er y dydd y dygais fy mhobi Israel allan o'r Aipht, ni ddewisais ddnas o holl lwythau Israel i adeiladu tŷ, fel y byddai fy enw i yno: eithr dewisais Dafydd i fod ar fy mhobi Israel.

17 Ac yr oedd ym mryd Dafydd fy nhad adeiladu tŷ i enw ARGLWYDD DDUW Israel.

18 A'r ARGLWYDD a ddywedodd wrth Dafydd fy nhad, O herwydd bod yn dy fryd di adeiladu tŷ i'm henw i, da y gwnaethost fod *hynny* yn dy galon.

19 Etto nid adeiledi di y tŷ: ond dy fab di, yr hwn a ddaw allan o'th lwynau di, eife a adeiladu y tŷ i'm henw i.

20 A'r ARGLWYDD a gywirodd ei air a lefarodd eife; a mi a gyfodais yn lle Dafydd fy nhad, ac a eisteddais ar deyrngadair Israel, megis y lefarodd yr ARGLWYDD, ac a adeileidais dŷ i enw ARGLWYDD DDUW Israel.

21 A mi a osodais yno le i'r arch, yr hon y *mae* ynddi gyffammod yr ARGLWYDD, yr hwn a gyffammododd eife â'n tadau ni, pan ddug eife hwynt allan o wlad yr Aipht.

22 ¶ A Solomon a safodd o flaen allor yr ARGLWYDD, y'ngŵydd holl gynulleidfa Israel, ac a estynodd ei ddwyllaw tu a'r nef-oedd:

23 Ac eife a ddywedodd, O ARGLWYDD DDUW Israel, nid *oes* Duw fel tydi, yn y nefoedd oddi uchod, nac ar y ddaear oddi isod, yn cadw cyffammod a thrugaredd â'th weision, sydd yn rhodio ger dy fron di â'u holl galon;

24 Yr hwn a gedwaist â'th was Dafydd fy nhad yr hyn a leferaiest wrtho: traethaiest hefyd â'th enau, a chwblhâiast â'th law, megis heddyw y *mae*.

25 Ac yn awr, O ARGLWYDD DDUW Israel, cadw â'th was Dafydd fy nhad yr hyn a leferaiest wrtho, gan ddywedyd, Ni thorrir ymaith oddi wrthyt na byddo gwr ger fy mron i yn eistedd ar deyrngadair Israel; os dy feibion a gadwant eu ffordd, i rodio ger fy mron i, megis y rhodiaiast ti ger fy mron.

26 Ac yn awr, O DDUW Israel, poed gwir, attolwg, fyddo dy air a leferaiest wrth dy was Dafydd fy nhad.

27 Aigwiryw, y preswylia Duw ar y ddaear? wele, y nefoedd, a nefoedd y nefoedd, ni allant dy gynnwys di; pa faint llai y *dichon* y tŷ hwn a adeileidais i?

28 Etto edrych ar weddi dy was, ac ar ei ddeisyflad ef, O ARGLWYDD fy Nuw, i wrando ar y llef a'r weddi y *mae* dy was yn ei gweddio heddyw ger dy fron di:

29 Fel y byddo dy lygaid yn agored tu a'r tŷ yma nos a dydd, tu a'r lle y dywedaist am dano, Fy enw a fydd yno: i wrando ar y weddi a weddi dy was yn y lle hwn.

30 Gwrando gan hynny ddeisyflad dy was, a'th bobl Israel, pan weddiant yn y lle hwn:

I. BRENHINOEDD.

elyw hefyd o le dy breswylfa, *sef* o'r nefoedd; a phan glywech, maddeu.

31 ¶ Os pecha gwr yn erbyn ei gymmydog, a gofyn ganddo raith, gan ei ddyngu ef, a dyfod y llw o flaen dy allor di yn y tŷ hwn:

32 Yna clyw di yn y nefoedd, gwna hefyd, a barna dy weision, gan ddamnio y drygionus i ddwyn ei ffordd ef ar ei ben; a chan gyfiawrhâu y cyflawn, trwy roddi iddo ef yn ol ei gyflawnder.

33 ¶ Pan darawer dy bobl Israel o flaen y gelyn, am iddynt bechu yn dy erbyn di, os dychwelant attat ti, a chyfaddef dy enw, a gweddio, ac ymbil â thi yn y tŷ hwn:

34 Yna gwrando di yn y nefoedd, a maddeu bechod dy bobl Israel, a dychwel hwynt i'r tir a roddaist i'w tadau hwynt.

35 ¶ Pan gauer y nefoedd, fel na byddo gwbl, o herwydd pechu o honynt i'th erbyn; os gweddiant yn y lle hwn, a chyfaddef dy enw, a dychwelyd oddi wrth eu pechod, pan gystuddiech di hwynt:

36 Yna gwrando di yn y nefoedd, a maddeu bechod dy weision, a'th bobl Israel, fel y dysgech iddynt y ffordd oreu y rhodiant yddi, a dyro wlaw ar dy dir a roddaist i'th bobl yn etifeddiaeth.

37 ¶ Os bydd newyn yn y tir, os bydd haint, lloegfa, mallod, locustiaid, os bydd y lindys; pan warchaeo ei elyn arno ef, y'ngwlad ei ddinasoedd, pa bla bynnag, pa gleyd bynnag, a fyddo:

38 Pob gweddi, pob deisyfiad, a fyddo gan un dyn, neu gan dy holl bobl Israel, y rhai a wyddant bawb bla ei galon ei hun, ac a estynant eu dwylaw tu a'r tŷ hwn:

39 Yna gwrando di yn y nefoedd, mangre dy breswylfod, a maddeu; gwna hefyd, a dyro i bob un yn ol ei holl ffyrdd, yr hwn yr adwaenost ei galon (canyis ti yn unig a adwaenost galonau holl feibion dyddion)

40 Fel y'th ofnont di yr holl ddyddiau y byddont byw ar wyneb y tir a roddaist i'n tadau ni.

41 ¶ Ac am y dfeithrddyn hefyd ni byddo o'th bobl Israel, ond dyfod o wlad bell er mwyn dy enw;

42 (Canyis clywant am dy enw mawr di, a'th law gref, a'th fraich etynedig) pan ddél a gweddio tu a'r tŷ hwn:

43 Gwrando di yn y nefoedd, mangre dy breswylfod, a gwna yn ol yr hyn oll a'r lefo y dfeithrddyn arnat am dano; fel yr adwaeno holl bobl y ddaear dy enw di, i'th ofni di, fel y *mae* dy bobl Israel, ac y gwyppont mai ar dy enw di y gelwir y tŷ hwn a adeileddais i.

44 ¶ Os â dy bobl di allan i ryfel yn erbyn eu gelyn, ar hyd y ffordd yr anfonych hwynt, os gweddiant ar yr *ARGLWYDD* tu a ffordd y ddinas a ddewisais ti, a'r tŷ yr hwn a adeileddais i'th enw di:

45 Yna gwrando yn y nefoedd ar eu gweddi hwynt, ac ar eu deisyfiad, a gwna farn iddynt.

46 ¶ Os pechant i'th erbyn (canyis nid *oes* dyn ni phecha) a digio o honot wrthynt, a'u rhoddi hwynt o flaen eu gelynlion, fel y caeth-giudont hwynt yn gaethion i wlad y gelyn, ym mhell neu yn agos;

47 Os dychwelant at eu calon yn y wlad y caeth-gludwylfod hwynt iddi, a dychwelyd, ac erfyn arnat y'ngwlad y rhai a'u caeth-gludasant, gan ddywedyd, Pechasom, troeddasant hefyd, a gwnaethom yn annuwiol;

48 A dychwelyd attat ti â'u holl galon, ac â'u holl enaid, y'ngwlad eu gelynlion a'u caeth-gludasant hwynt, a gweddio arnat ti tu a'u gwlad a roddaist i'w tadau, a'r ddinas a ddewisais, a'r tŷ a adeileddais i'th enw di:

49 Yna gwrando di yn y nefoedd, mangre dy breswylfod, eu gweddi hwynt, a'u deisyfiad, a gwna farn iddynt.

50 A maddeu i'th bobl a bechasant i'th erbyn, a'u holl gamweddu yn y rhai y troeddasant i'th erbyn, a phâr iddynt gael trugaredd ger bron y rhai a'u caeth-gludasant, fel y trugarhâont wrthynt hwy:

51 Canys dy bobl di a'th etifeddiaeth *dynt* hwy, y rhai a ddygaist ti allan o'r Aipht, o ganol y ffwrn haiarn:

52 Fel y byddo dy lygiaid yn agored i ddeisyfiad dy was, a deisyfiad dy bobl Israel, i wrando arnynt hwy pa bryd bynnag y galwont arnat ti.

53 Canys ti a'u neillduaist hwynt yn etifeddiaeth i ti o holl bobl y ddaear, fel y lleferais trwy law Moses dy was, pan ddygaist ein tadau ni allan o'r Aipht, O *ARGLWYDD* Dduw.

54 Ac wedi gorphen o Solomon weddio ar yr *ARGLWYDD* yr holl weddi a'r deisyfiad yma, efe a gyfododd oddi ger bron allor yr *ARGLWYDD*, o ostwing ar ei liniau, ac o estyn ei ddwyllaw tu a'r nefoedd.

55 Ac efe a safodd, ac a fendithiodd holl gynulleidfa Israel â llef uchel, gan ddywedyd,

56 Bendigedig fyddo yr *ARGLWYDD*, yr hwn a roddes lonyddwch i'w bobl Israel, yn ol yr hyn oll a lefarodd efe: ni syrthiodd un gairt'i holl addewidion da ef, y rhai a addawodd efe trwy law Moses ei was.

57 Yr *ARGLWYDD* ein Duw fyddo gyd â ni, fel y bu gyd â'n tadau: na wrthodod ni, ac na'n gadawed ni:

58 I ostwing ein calonnau ni iddo ef, i rodio yn ei holl ffyrdd ef, ac i gadw ei orchymynion ef, a'i ddeddfau, a'i farnedigaethau, y rhai a orchymynodd efe i'n tadau ni.

59 A bydded fy ngeiriau hyn, y rhai a ddaisyfais ger bron yr *ARGLWYDD*, yn agos at yr *ARGLWYDD* ein Duw ddydd a nos, i wneuthur barn â'i was, a barn â'i bobl Israel beunydd, fel y byddo yr achos:

60 Fel y gwyppo holl bobl y ddaear mai yr *ARGLWYDD* sydd Dduw, ac nad *oes* arall.

61 Bydded gan hynny eich calon yn berffaith gyd â'r *ARGLWYDD* ein Duw ni, i rodio yn ei ddeddfau ef, ac i gadw ei orchymynion ef, fel heddyw.

62 ¶ A'r brenhin a noll Israel gyd âg ef a aberthasant aberth ger bron yr *ARGLWYDD*.

63 A Solomon a aberthodd aberth heddyw, yr hwn a offrymmodd efe i'r *ARGLWYDD*, *sef* dwy fil ar hugain o wartheg, a chwech ugarn mil o ddefaid. Felly y brenhin a holl feibion Israel a gyssegrasant dŷ yr *ARGLWYDD*.

64 Y dwthwn hwnnw y sancteiddiodd y brenhin ganol y cyntedd *oedd* o flaen tŷ yr *ARGLWYDD*: canys yno yr offrymmodd efe y poeth-offrymmau, a'r bwyd-offrymmau, a brasder yr offrymmau heddyw: o herwydd yr allor bres, yr hon *oedd* ger bron yr *ARGLWYDD*, *oedd* rŷ fechan i dderbyn y poeth-offrymmau, a'r bwyd-offrymmau, a brasder yr offrymmau heddyw.

65 A Solomon a gadwodd y pryd hwnnw wyl, a holl Israel gyd âg ef, cynulleidfa fawr, o ddyfodfa Hamath hvd afon yr Aipht, ger bron yr *ARGLWYDD* ein Duw, saith o ddyddiau a saith o ddyddiau, *sef* pedwar diwrnod ar ddeg.

66 A'r wythfed dydd y gollyngodd efe ymaith y bobl: a hwy a fendithiasant y brenhin, ac a sethant i'w pebyll yn hyfryd ac â chalon lawen, am yr holl ddaioni a wnaethal yr *ARGLWYDD* i Dafydd ei was, ac i Israel ei bobl.

PENNOD IX.

- 1 *Ammod Duw a Solomon mewn gwelidigaeth.*
 10 *Solomon a Hiram yn anrhegu eu gilydd.*
 15 *Y cenhedloedd yn gaethion, a'r Israellaid yn weision parchedig, y'ngwaith Solomon.*
 24 *Merch Pharaoh yn symmudo i'w thŷ.* 25 *Cyhoedd aberthau dilyniddol Solomon.* 26 *Ei llyngs ef yn cyrchu aur o Ophir.*

A PHAN orphenodd Solomon adeiladu tŷ yr ARGLWYDD, a thŷ y brenhin, a chwbl o ddymuniaid Solomon yr hyn a ewyllsiodd efe ei wneuthur;

2 Yr ARGLWYDD a ymddangosodd i Solomon yr ail waith, fel yr ymddangosasai iddo yn Gibeon.

3 A'r ARGLWYDD a ddywedodd wrtho, Gwrandawais dy weddi di a'r holl ddetsylad di, yr hwn a ddeisyfaist ger fy mron i: cyassegrais y tŷ yma a adeddaist, i oed fy enw ynddo byth; fy llygaid hefyd a'm calon fydd yno yn wastadol.

4 Ac os rhodi di ger fy mron i, megis y rhodiodd Dafydd dy dad, mewn perffeithrwydd calon ac uniondeb i wneuthur yn ol yr hyn oll a orchymynais i ti, ac os cedwi fy neddfau a'm barnedigaethau:

5 Yna mi a sicrhaf orsedd-faingc dy frenhiniaeth di ar Israel yn dragywydd, fel y lleferais wrth Dafydd dy dad, gan ddywedyd, Ni phalla i ti wr ar orsedd-faingc Israel.

6 Os gan ddychwelyd y dychwelwch chwi a'ch meibion oddi ar fy ol i, ac heb gadw fy ngorchymynion a'm deddfau, y rhai a roddais o'ch blaen chwi, eithr myned a gwasan-aethu duwiau dteithr, ac ymgrymmu iddynt hwy:

7 Yna y torraf Israel oddi ar wyneb y tir a roddais iddynt hwy: a'r tŷ hwn a gyassegrais i'm henw, a fwriaf allan o'm golwg; ac Israel fydd yn ddifareb ac yn wawd ym mysg yr holl bobloedd:

8 A'r tŷ uchel hwn, pawb a gynniweiro heibio iddo, a synna wrtho, ac a chwibana; dywedant hefyd, Paham y gwnaeth yr ARGLWYDD fel hyn i'r wlad hon, ac i'r tŷ yma?

9 A hwy a ddywedant, Am iddynt wrthod yr ARGLWYDD eu DUW, yr hwn a ddog eu tadau hwynt allan o dir yr Aipht, ac ymaiffid mewn duwiau dteithr, ac ymgrymmu iddynt, a'u gwasan-aethu hwynt; am hynny y dug yr ARGLWYDD arnynt hwy yr holl ddrwg hyn.

10 ¶ Ac ym mhen yr ugain mlynedd, wedi adeiladu o Solomon y ddau dŷ, sef tŷ yr ARGLWYDD, a thŷ y brenhin;

11 (*Am i Hiram brenhin Tyrus ddwyn i Solomon goed oedr, a choed ffynnidwydd, ac aur, yn ol ei holl ewylls ef*) y brenhin Solomon a roddes i Hiram ugain ninas yng ngwlad Galilee.

12 A Hiram a ddaeth o Tyrus i edrych y dinasoedd a roddasai Solomon iddo ef; ac nid oeddynt wrth ei fodd ef.

13 Ac efe a ddywedodd, Pa ddinasoedd yw y rhai hyn a roddasit i mi, fy mrawd? Ac efe a'u galwodd hwynt Gwlad Cabul, hyd y dydd hwn.

14 A Hiram a anfonodd i'r brenhin ehwech ugain talent o aur.

15 ¶ A dyma swm y dreth a gododd y brenhin Solomon, i adeiladu tŷ yr ARGLWYDD, a'i dŷ ei hun; a Milo, a mur Jerusalem, Hasor, a Megido, a Geser.

16 Pharaoh brenhin yr Aipht a aethai i fynu, ac a ynnillasai Geser, ac a'i lloegasai hi a than, ac a laddasai y Canaanasaid oedd yn trigo yn y ddinas, ac a'i rhoddasai hi yn arhag i'w ferch, gwaig Solomon,

17 A Solomon a adeiladodd Geser, a Beth-horon isaf,

18 A Bealath, a Thadmor yn yr anialwch, o fewn y wlad,

19 A holl ddinasoedd y trysorau y rhai oedd gan Solomon, a dinasoedd y cerbydau, a dinasoedd y gwŷr meirch, a'r hyn oedd ewylls gan Solomon ei adeiladu yn Jerusalem, ac yn Libanus, ac yn holl dir ei lywodraeth.

20 Yr holl bobl y rhaf a adawyd o'r Amoriaid, Hethiaid, Peresiaid, Heffaid, a'r Jebusiaid, y rhai nid oeddynt o feibion Israel;

21 Sef eu meibion hwy, y rhai a adawsid ar eu hol hwynt yn y wlad, y rhai ni allodd meibion Israel eu liadd; ar y rhai hynny y cyfododd Solomon dreth wriogaeth hyd y dydd hwn.

22 Ond o feibion Israel ni wnaeth Solomon un yn gaeth-was: rhyfelwyr iddo ef oeddynt, a gweision iddo, a thywysogion iddo, a chapteniaid iddo, a thywysogion ei gerbydau, a'i wŷr meirch.

23 Y rhai hyn oedd bennaf ar y swyddogion oedd ar waith Solomon, pŵm cant a deg a deugain, oedd yn llywodraethu y bobl oedd yn gweithio yn y gwaith.

24 ¶ A merch Pharaoh a ddaeth i fynu o ddinas Dafydd i'w thŷ ei hun, yr hwn a adeiladasai Solomon iddi hi: yna efe a adeiladodd Milo.

25 ¶ A thair gwaith yn y fwyddyn yr offrymmal Solomon boeth-offrymmau ac offrymmau heddi ar yr allor a adeiladasai efe i'r ARGLWYDD: ac efe a arogl-dardodd ar yr allor oedd ger bron yr ARGLWYDD. Felly efe a orphenodd y tŷ.

26 ¶ A'r brenhin Solomon a wnaeth longau yn Esiog-gaber, yr hon sydd wrth Kloth, ar fin y môr coch, yng ngwlad Edom.

27 A Hiram a anfonodd ei weision yn y llongau, y rhai oedd longwyr yn medru ddiarth wrth y môr, gyd â gweision Solomon.

28 A hwy a ddasgiant i Ophir, ac a ddygasant oddi i'w bedwar cant ac ugain o dalentau aur, ac a'u dygasant at y brenhin Solomon.

PENNOD X.

- 1 *Brenhines Seba yn rhyfodd ganddi ddoethineb Solomon.* 14 *Swm ei aur ef:* 16 *ei dariannau:* 18 *ei orsedd-faingc i'w thŷ:* 21 *ei lestri:* 24 *ei anrhegion:* 26 *ei gerbydau a'i farchogion:* 28 *ei deyrngod.*

A PHAN glybu brenhines Seba glôd Solomon, am enw yr ARGLWYDD, hi a ddaeth i'w brofi ef â chwestiynau caled.

2 A hi a ddaeth i Jerusalem â llu mawr iawn, â chameled yn dwyn aroglau, ac aur lawer iawn, a meini gwerthfawr. A hi a ddaeth at Solomon, ac a lefarodd wrtho ef yr hyn oll oedd yn ei chalon.

3 A Solomon a fynegodd iddi hi ei holl ofynion: nid oedd dim yn guddiedig rhag y brenhin, a'r na fynegodd efe iddi hi.

4 A phan welodd brenhines Seba holl ddoethineb Solomon, a'r tŷ a adeiladasai efe,

5 A hwyd ei fwrdd, ac estadodd ei weision, a threfn ei weinidogion, a'u dillad hwynt, a'i drulliaidau ef, a'i esgynta ar hyd yr hon yr âi efe i fynu i dŷ yr ARGLWYDD; nid oedd mwysach yspryd ynddi.

6 A hi a ddywedodd wrth y brenhin, Gwir yw y gair a glywais yn fy ngwlad am dy ymadroddion di, ac am dy ddoethineb.

7 Etto ni chredais y geiriau, nes i mi ddyfod, ac i'm llygaid weled: ac wele, ni fynegasid i mi yr hanner: mwy yw dy ddoethineb, a'th ddaioni na'r glôd a glywais i.

I. BRENHINOEDD.

8 Gwyn fyd dy wŵr di, gwyn fyd dy weision hyn, y rhai sydd yn sefyll yn wastadol ger dy fron di, yn clywed dy ddoethineb.

9 Bendigedig fyddo yr **ARGLWYDD** dy Dduw, yr hwn a'th hoffodd di, i'th roddi ar deyrngadair Israel: o herwydd cariad yr **ARGLWYDD** tu ag at Israel yn dragywydd, y gosoddodd efe di yn frenhin, i wneuthur barn a chyflawnder.

10 A hi a roddes i'r frenhin chwech ugain talent o aur, a phêr-arglâu lawer iawn, a meini gwerthfawr. Ni ddaeth y fath bêr-arglâu mwyaeh, cyn amled a'r rhai a roddodd brenhines Seba i'r frenhin Solomon.

11 A llongau Hiram hefyd, y rhai a gludent aur o Ophir, a ddygasant o Ophir lawer iawn o goed almagum, ac o feini gwerthfawr.

12 A'r frenhin a wnaeth o'r goed almagum annellau i dŷ yr **ARGLWYDD**, ac i dŷ y frenhin, a thelynu a psaltringau i gantorion. Ni ddaeth y fath goed almagum, ac ni welwyd hyd y dydd hwn.

13 A'r frenhin Solomon a roddes i frenhines Seba ei holl ddymaniad, yr hyn a ofynnodd hi, heb law yr hyn a roddodd Solomon iddi hi o'i frenhinol haelioni. Felly hi a ddychweiddodd ac aeth i'w gwlad, hi a'i gwelision.

14 ¶ A phwys yr aur a ddeuai i Solomon bob blwyddyn, oedd chwe chant a thriugain a chwech o dalentau aur;

15 Heb law yr hyn a gdi efe gan y marchnadwyr, ac o farstandiaeth y llysiuwyd, a chan holl frenhinoedd Arabia, a thywysogion y wlad.

16 ¶ A'r frenhin Solomon a wnaeth ddau gant o dariannau aur dilyn; chwe chan *sicl* o aur a roddodd efe yn mhob tarian;

17 A thri chant o fweledi o aur dilyn; tair punt o aur a roddes efe yn mhob bwled. A'r frenhin a'u rhoddas hwynt yn nhy coedwig Libanus.

18 ¶ A'r frenhin a wnaeth orsedd-fainge fawr o ifori, ac a'i gwisgodd hi âg aur o'r goreu.

19 Chwech o risaa oedd i'r orsedd-fainge; a phen crwn oedd i'r orsedd-fainge o'r tu ol iddi, a chanllawiau o bob tu i'r eisteddle, a dau law yn sefyll yn ymyl y canllawiau.

20 A deuddeg o lewod oedd yn sefyll yno ar y chwe gris o'r ddeutu. Ni wnaethpwyd y fath yn un deyrnas.

21 ¶ A holl lestri fydd y frenhin Solomon oedd o aur; a holl lestri tyf coedwig Libanus oedd aur pur: nid oedd arian *ymddynt*. Ni roddid dim bŵl arno yn nyddiau Solomon.

22 O herwydd llongau Tarsis oedd gan y frenhin ar y môr, gyd â llongau Hiram. Unwaith yn y tair blynedd y deuai llongau Tarsis, yn dwyn aur, ac arian, ac ifori, ac epplod, a pheunod.

23 A'r frenhin Solomon a ragorodd ar holl frenhinoedd y ddaear, mewn cyfoeth a doethineb.

24 ¶ A'r holl fyd oedd yn ceisio gwelid wyneb Solomon, i glywed ei ddoethineb ef, a roddasai Duw yn ei galon ef.

25 A hwy a ddygasant bob un ei amrhag, llestri arian, a llestri aur, a gwisgoedd, ac arfau, a phêr-arglâu, meirch, a mulod, dogn bob blwyddyn.

26 ¶ A Solomon a gauglodd gerbydau, a marchogion: ac yr oedd ganddo fil a phedwar cant o gerbydau, a deuddeg mil o marchogion; y rhai a oododd efe yn ninasoedd y cerbydau, a chyd â'r frenhin yn Jerusalem.

27 A'r frenhin a wnaeth yr arian yn Jerusalem fel cerrig, a'r oeddydd a wnaeth efe fel sycomorwydd yn y dol-dŵr, o amlder.

28 ¶ A meirch a ddygid i Solomon o'r Aiphth, ac edafedd llin: marchnadyddion y brenhin a gymmerent yr edafedd llin dan bŵl.

29 A cherbyd a ddeuai i fynu ac a ai allan o'r Aiphth am chwe chan *sicl* o arian, a march am gant a deg a deugain: ac fel hyn i holl frenhinoedd yr Hethiaid, ac i frenhinoedd Syria, y dygent hwy *feirch* trwy eu llaw hwynt.

PENNOD XI.

1 *Gwraidd a gordderchadon Solomon.* 4 *Y rhai hynny yn ei henaint yn ei dynnu ef i gauduwlath.* 9 *Duo yn ei fygwth ef.*

14 *Gwrthwynebwyd Solomon oedd, Hadad, a aeth i'r Aiphth; 23 Rezon, a deyrnodd yn Damascus; 26 a Jeroboam, i'r hwn y prophwyddodd Ahia. 41 Gwesthredoedd, a theyrnasiad, a marwolaeth Solomon.* 43 *Rehobom yn tairnau ar ei ol ef.*

OND y brenhin Solomon a garodd lawer o wragedd dŵl (heb law merch Pharaoh) Moabeesau, Ammonesau, Edomesau, Sidonessau, a Hethesau;

2 O'r cenhedloedd am y rhal y dywedasai yr **ARGLWYDD** wrth feibion Israel, Nac ewch i mewn atynt hwy, ac na ddeuant hwythau i mewn attoch chi: dŵl y trânt eich calonnau chwi ar ol eu duwiau hwynt. Wrthyt hwy y glynodd Solomon mewn cariad.

3 Ac yr oedd ganddo ef sailth gant o wragedd, yn frenhinesau; a thri chant o ordderch-wragedd: a'i wragedd a droisiant ei galon ef.

4 A phan heneidiodd Solomon, ei wragedd a droisiant ei galon ef ar ol duwiau dŵl: ac nid oedd ei galon ef berffuith gyd â'r **ARGLWYDD** ei Dduw, fel y buasai calon Dafydd ei dad ef.

5 Cans Solomon a aeth ar ol Astoreth dwies y Sidoniaid, ac ar ol Milcom ffeidd-dra yr Ammoniaid.

6 A Solomon a wnaeth yr hyn oedd ddrwg y'ngolwg yr **ARGLWYDD**; ac ni chyflawnodd *fynd* ar ol yr **ARGLWYDD**, fel Dafydd ei dad.

7 Yna Solomon a adeilodd uchelfa i Chemos, ffeidd-dra Moab, yn y bryn sydd ar gyfer Jerusalem; ac i Moloch, ffeidd-dra meibion Ammon.

8 Ac felly y gwnaeth efe i'w holl wragedd dŵl, y rhai a arogi-darthasant ac a aberthasant i'w duwiau.

9 ¶ A'r **ARGLWYDD** a ddigiodd wrth Solomon, o herwydd troi ei galon ef oddi wrth **ARGLWYDD** Dduw Israel, yr hwn a ymddangosasai tado ef ddwy waith,

10 Ac a orchymynasai iddo am y peth hyn, nad elai efe ar ol duwiau dŵl: ond ni chadwodd efe yr hyn a orchymynasai yr **ARGLWYDD**.

11 Am hynny y dywedodd yr **ARGLWYDD** wrth Solomon, O herwydd bod hyn ynott ti, ac na ched waist fy nghyffammodd a'm deddfau a orchymynasai i ti; gan rwygo y rhwygaf y frenhiniaeth oddi wrthynt ti, ac a'i rhoddaf hi i'th was di.

12 Etto yn dy ddyddiau di ni wnaif hyn, er mwyn Dafydd dy dad: o law dy fab di y rhwygaf hi.

13 Ond ni rwygaf yr holl frenhiniaeth; un llwyth a roddaf i'th fab di, er mwyn Dafydd fy ngwas, ac er mwyn Jerusalem yr hon a etholais.

14 ¶ A'r **ARGLWYDD** a gyfoddodd wrthwynebw'r i Solomon, Hadad yr Edomiaid. O had y brenhin yn Edom yr oedd efe.

15 Cans pan oedd Dafydd yn Edom, a Joab tywysog y filwriaeth yn myned i fynu

i gladdu y lladdodigion, wedi iddo daro pob gwrryw yn Edom;

16 Canys chwe mis yr arhosodd Joab yno â holl Israel, nes difetha pob gwrryw yn Edom.

17 Yr Hadad hwnnw a ffordd, a gwŵr Edom o weision ei dad gyd âg ef, i fyned i'r Aiph; a Hadad yn faelgen bychan etto.

18 A hwy a gyfodasant o Midian, ac a ddaethant i Paran: ac a gymmerasant wŵr gyd â hwynt o Paran, ac a ddaethant i'r Aiph, at Pharaoh brenhin yr Aiph; ac efe a roddes iddo ef dŷ, ac a ddywedodd am roddi bywd iddo, ac a roddodd dir iddo.

19 A Hadad a gafodd ffafr fawr yngolwg Pharaoh, ac efe a roddes iddo ef yn wraig chwaer ei wraig ei hun, chwaer Tahpenes y frenhines.

20 A chwaer Tahpenes a ymddig iddo ef Genubath ei fab; y Tahpenes a'i diddyfnodd ef yn nhŷ Pharaoh: a Genubath fu yn nhŷ Pharaoh yn mysg meibion Pharaoh.

21 A phan glybu Hadad yn yr Aiph, humo o Dafydd gyd â'i dadau, a marw o Joab tywysog y flwrfaeth, Hadad a ddywedodd wrth Pharaoh, Gollwng fi, fel yr elwyf i'm gwlad fy hun.

22 A dywedodd Pharaoh wrtho ef, Ond pa beth sydd arnat ei eisieu gyd â mi, pan wyt, wele, yn ceisio myned i'w wlad dy hun? Ac efe a ddywedodd, Dim; eithr gan ollwng gollwng fi.

23 ¶ A Duw a gyfododd wrthwynebw'r arall yn ei erbyn ef, Mezon mab Eliade, yr hwn a ffoisai oddi wrth Hadadezer brenhin Soba ei arglydd:

24 Ac efe a gynnullodd wŵr atto, ac a aeth yn dywysog ar fyddin, pan laddodd Dafydd hwynt o Sobah; a hwy a aethant i Damascus, ac a drigasant ynddi, ac a deyrnasasant yn Damascus.

25 Ac yr oedd efe yn wrthwynebw'r i Israel holl ddyddiau Solomon, heb law y drwg a wnaeth Hadad: ac efe a ffoisaiodd Israel, ac a deyrnasodd ar Syria.

26 ¶ A Jeroboam mab Nebat, Ephratâd o Saredah (ac enw ei fam ef oedd Seriah, yr hon oedd wraig weddw) gwas i Solomon, a ddyrchafodd hefyd ei law yn erbyn y brenhin.

27 Ac o achos hyn y dyrchafodd efe ei law yn erbyn y brenhin: Solomon a adeiladodd Milo, ac a gauodd adwyau dinas Dafydd ei dad.

28 A'r gwr Jeroboam oedd rymmus o nerth: a Solomon a ganfu y llanc hwnnw yn medru gwneuthur gwaith, ac a'i gwnaeth ef yn oruchwyllwr ar holl falch tŷ Joseph.

29 A'r pryd hwnnw, a Jeroboam yn myned allan o Jerusalem, y prophwyd Ahiah y Silonid a'i cafodd ef ar y ffordd, ac efe oedd wedi ei wisgo mewn gwisg newydd, a hwynt ill dau oeddant yn unig yn y maes.

30 Ac Ahiah a ymafodd yn y wisg newydd oedd am dano ef, ac a'i rhwygodd yn ddeuddeg o ddarnau.

31 Ac efe a ddywedodd wrth Jeroboam, Cymmer i ti ddeg darn: canys fel hyn y dywed yr ARGLWYDD, Duw Israel, Wele fi yn rhwygo y frenhiniaeth o law Solomon, a rhoddaf ddeg llwyth i ti:

32 (Ond un llwyth fydd iddo ef, er mwyn fy ngwas Dafydd, ac er mwyn Jerusalem, y ddinas a etholais i o holl Iwyrthau Israel)

33 Oblegid iddynt fy ngwrthod i, ac ymgyrru i Astoreth dawies y Sidoniaid, ac i Chemos duw y Moabaid, ac i Milcom duw meibion Ammon, ac na roddasant yn fy fyrd i, i wneuthur yr hyn oedd uniawn yn fy

ngolwg i, ac i wneuthur fy neddfau a'm barn-edigaethau, fel Dafydd ei dad.

34 Ond ni ehymmeraf yr holl frenhiniaeth o'i law ef: eithr gwnaef ef yn dywysog holl ddyddiau ei einioes, er mwyn Dafydd fy ngwas, yr hwn a ddewisais i, yr hwn a gadwodd fy ngorchymynion a'm deddfau i:

35 Kithr cymmeraf yr holl frenhiniaeth o law ei fab ef, a rhoddaf o honi i ti ddeg llwyth.

36 Ac i'w fab ef y rhoddaf un llwyth; fel y byddo goleuni i'm gwas Dafydd yn wastadol ger fy mron yn Jerusalem, y ddinas a ddewisais i mi i osod fy enw yno.

37 A thi a gymmeraf fi, fel y teyrnasach yn ol yr hyn oll a ddymunno dy galon; a thi a fyddi frenhin ar Israel.

38 Ac os gwrandewi di ar yr hyn oll a orchymynwyf i ti, a rhodio yn fy fyrd i, a gwneuthur yr hyn sydd uniawn yn fy ngolwg i, i gadw fy neddfau a'm gorchymynion, fel y gwnaeth Dafydd fy ngwas; yna mi a fyddaf gyd â thi, ac a adeiladaf i ti dŷ sac, fel yr adeiladais i Dafydd, a mi a roddaf Israel i ti.

39 A mi a gystuddaf had Dafydd oblegid hyn; etto nid yn dragwydd.

40 Am hynny Solomon a geisiodd ladd Jeroboam. A Jeroboam a gyfododd, ac a ffordd i'r Aiph, at Sisac brenhin yr Aiph; ac efe a fu yn yr Aiph hyd farwolath Solomon.

41 ¶ A'r rhan arall o weithredoedd Solomon, a'r hyn oll a wnaeth efe, â'i ddoethineb ef, onid ydynt hwy yn ysgrifnodedig yn llyfr gweithredoedd Solomon?

42 A'r dyddiau y teyrnasodd Solomon yn Jerusalem, ar holl Israel, oedd ddeugain mlynedd.

43 A Solomon a humodd gyd â'i dadau, ac a gladdwyd yn ninas Dafydd ei dad; a Rehoboam ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

PENNOD XII.

1 Yr Israellaid wedi ymgasgu yn Sichein i goroni Rehoboam, trwy Jeroboam yn ceisio rhyddhâd ganddo. 6 Rehoboam yn gworthod cymhor yr henafswyr, a thrwy gynnhor y gwŵr ieuatg, yn eu hatted hwy yn arw. 16 Deg llwyth yn gwrthryfio, ac yn ladd Adoram, ac yn gyrru Rehoboam i ffoi. 21 Rehoboam yn casgu llu, a Semaiah yn gwrthod un iddo. 25 Jeroboam yn ymgadarnhau â threfydd, 26 a thrwy ddeus-addoliaeth y ddau lo.

YNA Rehoboam a aeth i Sichein: canys i Sichein y daethai holl Israel i'w urddo ef yn frenhinia.

2 A phan glybu Jeroboam mab Nebat, ac efe etto yn yr Aiph (canys efe a ffoisai o fydd Solomon y brenhin, a Jeroboam a arhosasai yn yr Aiph)

3 Hwy a anfonasant, ac a alwasant arno ef. A Jeroboam a holl gynulleidfa Israel a ddaethant, ac a ymddiddanasant â Rehoboam, gan ddywedyd,

4 Dy dad di a wnaeth ein hiau ni yn drom: ac yn awr ysgafnâ deff o gaethiwd caled dy dad, ac o'i iau drom ef a roddodd efe arnom ni, ac ni a'w wasanaethwn di.

5 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Eweh etto dridiau; yna dycheiweh attaf fi. A'r bobl a aethant ymaith.

6 ¶ A'r brenhin Rehoboam a ymgynghorodd â'r henuriaid a ffoisai yn sefyll ger bron Solomon ei dad ef, tra yr ydoedd efe yn fyw, ac a ddywedodd, Pa fodd yr ydych chiwi yn cynghori attab i'r bobl hyn?

7 A hwy a lefarasant wrtho ef, gan ddy-

I. BRENHINOEDD.

wedyd, Os byddi di heddyw was i'r bobl hyn, a'u gwasanaethu hwynt, a'u hatterb hwynt, a lefaru wrthynt eiriau tég; yna y byddant weision i ti byth.

8 Ond efe a wrthododd gynghor yr henuriaid, yr hwn a gynghorasant iddo ef; ac efe a ymgynghorodd a'r gwŷr Ieuaiuge a gynnyddasai gyd ág ef, a'r rhai oedd yn sefyll ger ei fron ef:

9 Ac efe a ddywedodd wrthynt hwy, Beth yr ydych chiwi yn ei gyngori, fel yr atebom y bobl hyn, y rhai a lefarasant wrthyf, gan ddywedyd, Ysagfnâh yr iau a roddodd dy dad arnom ni?

10 A'r gwŷr Ieuaiuge, y rhai a gynnyddasant gyd ág ef, a lefarasant wrtho, gan ddywedyd, Fel hyn y dywedi di wrth y bobl yma, y rhai a lefarasant wrthyf, gan ddywedyd, Dy dad di a drymhnodd ein hiau ni, ond ysagfnâh di a'r arnom ni; fel hyn y lleferi di wrthynt; Fy mys bach fydd breisgach na llwynau fy nhad.

11 Ac yn awr fy nhad a'ch llwythodd â iau drom, a minnau a chwanegef ar eich iau chwi: fy nhad a'ch cospodd chwi â ffreyllau, a mi a'ch cospaf chwi ág ygorpionau.

12 ¶ A daeth Jeroboam a'r holl bobl at Rehoboam y trydydd dydd, fel y lefarasai y brenhin, gan ddywedyd, Dychwelwch attaf fi y trydydd dydd.

13 A'r brenhin a atebodd y bobl yn arw, ac a wrthododd gynghor yr henuriaid, a gynghorasant hwy iddo;

14 Ac a lefarodd wrthynt hwy yn ol cynghor y gwŷr Ieuaiuge, gan ddywedyd, Fy nhad a wnaeth eich iau chwi yn drom, a minnau a chwanegef ar eich iau chwi: fy nhad a'ch ceryddodd chwi â ffreyllau, a minnau a'ch ceryddaf chwi ág ygorpionau.

15 Ac ni wrandawodd y brenhin ar y bobl. O herwydd yr achos oedd oddi wrth yr ARGLWYDD, fel y cwblhâid ei air ef, yr hwn a lefarasai yr ARGLWYDD trwy law Ahiah y Siloniad wrth Jeroboam mab Nebat.

16 ¶ A phan welodd holl Israel na wrandawai y brenhin arnynt hwy, y bobl a atebasant y brenhin, gan ddywedyd, Pa ran sydd i ni yn Dafydd? nid oes i ni etifeddiacth ym mab Jesse: O Israel, dos i'th bebyll; edrych yn awr ar dy dyd hyn, Dafydd. Felly Israel a aethant i'w pebyll.

17 Ond meibion Israel, y rhai oedd yn preswyllo yn ninasoedd Judah, Rehoboam a derymasodd arnynt hwy.

18 A'r brenhin Rehoboam a anfonodd Adoram, yr hwn oedd ar y dreth; a holl Israel a'i llabyddiasant ef a meini, fel y bu efe farw. Am hynny y brenhin Rehoboam a brysurodd i fyned i'w gerbyd, i ffoi i Jerusalem.

19 Felly Israel a wrthryfelasant yn erbyn tŷ Dafydd hyd y dydd hwn.

20 A phan glybu holl Israel ddychwelyd o Jeroboam, hwy a anfonasant ac a'i galwasant ef at y gynulleidfa, ac a'i gosodasant ef yn frenhin ar holl Israel: nid oedd yn myned ar ôl tŷ Dafydd, ond llwyth Judah yn unig.

21 ¶ A phan ddaeth Rehoboam i Jerusalem, efe a ganiodd holl dy Judah, a llwyth Benjamin, cant a phedwar ugain mil o wefr dewisol, cymhwys i ryfel, i ymladd yn erbyn tŷ Israel, i ddwyn drachefn y frenhiniaeth i Rehoboam mab Solomon.

22 Ond gair Dew a ddaeth at Semaiah gwr Dew, gan ddywedyd,

23 Adrodd wrth Rehoboam mab Solomon brenhin Judah, ac wrth holl dy Judah a Benjamin, a gweddill y bobl, gan ddywedyd,

24 Fel hyn y dywedodd yr ARGLWYDD, Nac ewch i fynd, ac nac ymlleddwch yn erbyn eich brodyr meibion Israel; dychwelwch bob uni'w dy ei hun: canys trwof fi y mae y peth hyn. A hwy a wrandawsant ar air yr ARGLWYDD, ac a ddychwelasant i fyned ymaith, yn ol gair yr ARGLWYDD.

25 ¶ Yna Jeroboam a adeiladodd Siehem ym mynydd Ephraim, ac a drigodd ynddi hi; ac a aeth oddi yno, ac a adeiladodd Penuel.

26 A Jeroboam a feddyliodd yn ei galon, Yn awr y dychwel y frenhiniaeth at dy Dafydd.

27 Os â y bobl hyn i fynd i wneuthur aberthau yn nhŷ yr ARGLWYDD yn Jerusalem, yna y try calon y bobl hyn at eu harglwydd Rehoboam brenhin Judah, a hwy a'm lladdant i, ac a ddychwelant at Rehoboam brenhin Judah.

28 Yna y brenhin a ymgynghorodd, ac a wnaeth ddau lo aur, ac a ddywedodd wrthynt hwy, Gormod yw i chwi fyned i fynd i Jerusalem: wele dy dduwiau di, O Israel, y rhai a'th ddug di i fynd o wlad yr Aipt.

29 Ac efe a osododd un yn Bethel, ac a osododd y llall yn Dan.

30 A'r peth hyn a aeth yn bechod: oblegid y bobl a aethant ger bron y naill hyd Dan.

31 Ac efe a wnaeth dy uchelfeydd, ac a wnaeth offeiriad o'r rhai gwaelaf o'r bobl, y rhai nid oedd o feibion Lefi.

32 A Jeroboam a wnaeth uchel-wyl yn yr wythfed mis, ar y pymthegfed dydd o'r mis, fel yr uchel-wyl oedd yn Judah; ac efe a offrymmodd ar yr allor (felly y gwnaeth efe yn Bethel) gan aberthu i'r lloai a wnaethai efe: ac efe a osododd yn Bethel offeiriad yr uchelfeoedd a wnaethai efe.

33 Ac efe a offrymmodd ar yr allor a wnaethai efe yn Bethel, y pymthegfed dydd o'r wythfed mis, sef yn y mis a ddychymygasai efe yn ei galon ei hun; ac efe a wnaeth uchel-wyl i feibion Israel: ac efe a aeth i fynd at yr allor i arogi-darthu.

PENNOD XIII.

I Llaw Jeroboam, yr hon a eatynasai efe yn erbyn yr hon a brophwydasai yn erbyn yr allor yn Bethel, yn gwybwo: 6 a throy weddi y prophwyd, yn myned yn iach. 7 Y prophwyd yn gwrthod croessau y brenhin, ac yn myned ymaith o Bethel. 11 Hen brophwyd yn ei hudo ef, ac yn ei droi yn ei ol. 20 Duw yn ei geryddu ef: 24 a llaw yn ei ladd ef; 26 a'r hen brophwyd yn ei gladdu ef, 31 ac yn cadarnhau ei brophwydoliaeth ef. 33 Cyn-dyrrwydd Jeroboam.

AC wele gwr i Dduw a ddaeth o Judah, a trwy air yr ARGLWYDD, i Bethel: a Jeroboam oedd yn sefyll wrth yr allor i arogi-darthu.

2 Ac efe a lefodd yn erbyn yr allor, trwy air yr ARGLWYDD, ac a ddywedodd, O allor, allor, fel hyn y dywedodd yr ARGLWYDD; Wele, mab a enir i dy Dafydd, a'i enw Josiah; ac efe a abertha arnat ti offeiriad yr uchelfeydd y rhai sydd yn arogi-darthu arnat ti, a hwy a loegant esgryn dynion arnat ti.

3 Ac efe a roddodd arwydd y dwthwn hwnnw, gan ddywedyd, Dyma yr argoel a lefarodd yr ARGLWYDD; Wele yr allor a rwygir, a'r lludw sydd arni a dywelltir.

4 A phan glybu y brenhin air gwr Dew, yr hwn a lefodd efe yn erbyn yr allor yn Bethel, yna Jeroboam a estynodd ei law oddi wrth yr allor, gan ddywedyd, Deliwch ef. A diffrwythodd ei law ef yr hon a eatynasai efe yn ei erbyn ef, fel na allai efe ei thynnu hi atto.

5 Yr allor hefyd a rwygodd, a'r lludw a

dywalltwyd oddi ar yr allor, yn ol yr argoel a roddasai gwr Duw trwy air yr ARGWLWYDD.

6 A'r brenhin a atebodd ac a ddywedodd wrth yr Duw, Gweddla, attolwg, ger bron yr ARGWLWYDD dy Dduw, ac ymbil drosof fi, fel yr adferer fy llaw i mi. A gwr Duw a weddiodd ger bron yr ARGWLWYDD; a llaw y brenhin a adferwyd iddo ef, ac a fu fel cynt.

7 A'r brenhin a ddywedodd wrth yr Duw, Tyred adref gyd â mi, a chymmer luniaeth, a mi a roddaf rodd i ti.

8 A gwr Duw a ddywedodd wrth y brenhin, Pe rhoddit i mi hanner dy dy, ni ddeuwn i gyd â thi; ac ni fwyttawn fara, ac ni yfwn ddwfr, yn y fan hon:

9 Canys fel hyn y gorchymynwyd i mi trwy air yr ARGWLWYDD, gan ddywedyd, Na fwyta fara, ac nac yf ddwfr; na ddychwel chwath ar hyd y ffordd y daethost.

10 Felly efe a aeth ymaith ar hyd ffordd arall, ac ni ddychwelodd ar hyd y ffordd y daethai ar hyd-ddi i Bethel.

11 ¶ Ac yr oedd rhyw hen brophwyd yn trigo yn Bethel; a'i fab a ddaeth ac a fynegodd iddo yr holl waith a wnelasai gwr Duw y dydd honno yn Bethel: a hwy a fynegasant i'w tad y geiriau a lefarasai efe wrth y brenhin.

12 A'u tad a ddywedodd wrthynt, Pa ffordd yr aeth efe? A'i feibion a welsent y ffordd yr aethai gwr Duw, yr hwn a ddaethai o Judah.

13 Ac efe a ddywedodd wrth ei feibion, Cyfrwygwch i mi yr asyn. A hwy a gyfrwyasant iddo yr asyn; ac efe a farhogodd arno.

14 Ac efe a aeth ar ol gwr Duw, ac a'i cafodd ef yn eistedd dan dderwen; ac a ddywedodd wrtho, Ai tydi yw gwr Duw yr hwn a ddaethost o Judah? Ac efe a ddywedodd, Ie, myfi.

15 Yna efe a ddywedodd wrtho, Tyred adref gyd â mi, a bwyta fara.

16 Yntau a ddywedodd, Ni allaf ddychwelyd gyd â thi, na dyfod gyd â thi; ac ni fwyttaf fara, ac nid yfaf ddwfr gyd â thi yn y fan hon.

17 Canys dywedwyd wrthyf trwy ymadrodd yr ARGWLWYDD, Na fwyta fara, ac nac yf ddwfr yno; ac na ddychwel gan fyned trwy y ffordd y daethost ar hyd-ddi.

18 Dywedodd yntau wrtho, Prophwyd hefyd ydychfi fel iſthau; ac angel a lefarodd wrthyf trwy air yr ARGWLWYDD, gan ddywedyd, Dychwel ef gyd â thi i'th dy, fel y bwyttaf fara, ac yr yfo ddwfr. Ond efe a ddywedodd gelwydd wrtho.

19 Felly efe a ddychwelodd gyd âg ef, ac a fwyttodd fara yn ei dy ef, ac a yfodd ddwfr.

20 ¶ A phan oeddnt hwy yn eistedd wrth y bwrdd, daeth gair yr ARGWLWYDD at y prophwyd a barasai iddo ddychwelyd:

21 Ac efe a lefodd ar wr Duw yr hwn a ddaethai o Judah, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD; O herwydd i ti anufuddhau i air yr ARGWLWYDD, ac na chedwaist y gorchymyn a orchymynodd yr ARGWLWYDD dy Dduw i ti,

22 Eithr dychweleist, a bwyttiaist fara, ac yfaist ddwfr, yn y lle am yr hwn y dywedodd yr ARGWLWYDD wrthyf ti, Na fwyta fara, ac nac yf ddwfr; nid â dy gelain di i feddrod dy dadau.

23 ¶ Ac wedi iddo fwyta bara, ac wedi iddo yfed, efe a gyfrwyodd iddo yr asyn, aef i'r prophwyd a barasai efe iddo ddychwelyd.

24 Ac wedi iddo fyned ymaith, llew a'i cyfarfu ef ar y ffordd, ac a'i lladdodd ef: a bu ei gelain ef wedi ei bwrw ar y ffordd, a'r asyn

oedd yn sefyll yn ei ymyl ef, a'r llew yn sefyll wrth y gelain.

25 Ac wele, wŷr yn myned heibio, ac a ganfuant y gelain wedi ei thafu ar y ffordd, a'r llew yn sefyll wrth y gelain: a hwy a ddaethant ac a adroddasant hynny yn y ddinas yr oedd yr hen brophwyd yn aros ynddi.

26 A phan glybu y prophwyd, yr hwn a barasai iddo ef ddychwelyd o'r ffordd, efe a ddywedodd, Gwr Duw yw efe, yr hwn a anufuddhodd air yr ARGWLWYDD: am hynny yr ARGWLWYDD a'i rhoddodd ef i'r llew, yr hwn a'i drylliodd ef, ac a'i lladdodd ef, yn ol gair yr ARGWLWYDD, yr hwn a lefarodd efe wrtho ef.

27 Ac efe a lefarodd wrth ei feibion, gan ddywedyd, Cyfrwygwch i mi yr asyn. A hwy a'i cyfrwyasant.

28 Ac efe a aeth, ac a gafodd ei gelain ef wedi ei thafu ar y ffordd, a'r asyn a'r llew yn sefyll wrth y gelain: ac ni fwyttasai y llew y gelain, ac ni ddrylliasai efe yr asyn.

29 A'r prophwyd a gymmerth gelain gwr Duw, ac a'i gosododd hi ar yr asyn, ac a'i dug yn ei hol. A'r hen brophwyd a ddaeth i'r ddinas, i alaru, ac i'w gladdu ef.

30 Ac efe a osododd ei gelain ef yn ei feddrod ei hun; a hwy a alarasant am dano ef, gan ddywedyd, O fy mrawd!

31 Ac wedi iddo ei gladdu ef, efe a lefarodd wrth ei feibion, gan ddywedyd, Pan fyddwyf farw, cloddwch finnau hefyd yn y bedd y claddwyd gwr Duw ynddo; gosodwch fy esgryn i wrth ei esgryn ef.

32 Canys ddammeu y bydd yr hyn a lefodd efe trwy air yr ARGWLWYDD yn erbyn yr allor sydd yn Bethel, ac yn erbyn holl dai yr uchelfeydd sydd yn ninasoedd Samaria.

33 ¶ Wedi y peth hyn ni ddychwelodd Jeroboam o'i ffordd ddrigionus; ond efe a wnaeth drachefu o wehilion y bobl offeiriad i'r uchelfeydd: y neb a fynnai, efe a'i cyssegrai ef, ac efe a gai fod yn offeiriad i'r uchelfeydd.

34 A'r peth hyn a aeth yn bechod i dŵ Jeroboam, i'w ddiwreiddio hefyd, ac i'w ddileu oddi ar wyneb y ddiaer.

PENNOD XIV.

1 Jeroboam, pan glafychodd ei fab Abiah, yn gyrru ei wraig yn ddiethr ag anrhegion i'r prophwyd Ahiah i Siloh. 5 Ahiah, ar rybudd Duw, yn cyhoeddi barn Duw. 17 Abiah yn marw, a'i gladdu ef. 19 Nadab yn dyfod ar ol Jeroboam. 21 Dyrignonus lywodraeth Rehoboam. 25 Sisac yn anrheithio Jerusalem. 29 Abiam yn dyfod ar ol Rehoboam.

Y PRYD hwnnw y clefychodd Abiah mab Jeroboam.

2 A Jeroboam a ddywedodd wrth ei wraig, Cyfod, attolwg, a newid dy ddillad, fel na wyppont mai ti yw gwaig Jeroboam; a dos i Siloh: wele, yno y mae Ahiah a'r prophwyd, yr hwn a ddywedodd wrthyf y byddwn frenhin ar y bobl yma.

3 A chymmer yn dy law ddeeg o fara, a theisenu, a choptrelaid o fel, a dos atto ef: efe a fynega i ti beth a dderfydd i'r bachgen.

4 A gwaig Jeroboam a wnaeth felly; ac a gyfododd ac a aeth i Siloh, ac a ddaeth i dŵ Ahiah. Ond ni allaf Ahiah weled; o herwydd ei lygaid ef a ballasai oblegid ei henaint.

5 ¶ A dywedodd yr ARGWLWYDD wrth Ahiah, Wele, y mae gwaig Jeroboam yn dyfod i geisio peth gennynt dros ei mab; canys clas yw efe: fel hyn ac fel hyn y dywedi wrthi hi: canys pan ddoleo hi i mewn, hi a ymddiethra.

6 A phan glybu Ahiah drwst ei thraed hi yn dyfod i'r drws, efe a ddywedodd, Tyred i mewn, gwraig Jeroboam; i ba beth yr wyt ti yn ymddleithro? canys myfi a anfonwyd atatt ti a newyddion caled.

7 Dos, dywed wrth Jeroboam, Fel hyn y dywedodd ARGWLWYDD DDUW Israel; Yn gymmaint a darfod i mi dy ddyrchafu di o blith y bobl, a'th wneuthur di yn flaenor ar fy mhobll Israel.

8 A thori ymaith y frenhiniaeth oddi wrth dŷ Dafydd, a'i rhoddi i ti; ac na buost ti fel fy ngwas Dafydd, yr hwn a gadwodd fy ngorchymynion, a'i hwn a rodiodd ar fy ol i a'i holl galon, i wneuthur yn unig yr hyn oedd uniawn yn fy ngolwg i.

9 Ond a wnaethost ddrwg y tu hwnt i baw a fu o'th flaen di; ac a aethost ac a wnaethost ti i dduwiau ddeithir, a delwau toteddig, i'm diglo i, ac a'm tfeista i o'r tu ol i'th gefn:

10 Am hynny, wele fi yn dwyn drwg ar dŷ Jeroboam; a thorraf ymaith oddi wrth Jeroboam yr hwn a biso ar bared, y gwarchloedig a'r gweddilledig yn Israel; a mi a fwriaf allan weddillion tŷ Jeroboam, fel y bwri allan dom, nes ei ddarfod.

11 Y cwn a fwyty yr hwn fyddo farw o eiddo Jeroboam yn y ddinas; ac adar y nef-oedd a fwyty yr hwn fyddo farw yn y maes: canys yr ARGWLWYDD a'i dywedodd.

12 Cyfod di gan hynny, dos i'th dŷ: a phan ddelo dy draed i'r ddinas, bydd marw y bachgen.

13 A holl Israel a alarant am dano ef, ac a'i claddant ef: canys efe yn unig o Jeroboam a ddaw i'r bedd; o herwydd cael ynddo ef beth daloni tu ag at ARGWLWYDD DDUW Israel, yn nhŷ Jeroboam.

14 Yr ARGWLWYDD hefyd a gyfyd iddo frenhin ar Israel, yr hwn a dyrr ymaith dŷ Jeroboam y dwithwn hwnnw: ond pa beth? Ie, yn awr.

15 Canys yr ARGWLWYDD a dery Israel, megis y siglir y gorsen mewn dwir; ac a ddireiddia Israel o'r wlad dda hon a roddodd efe i'w tadau hwynt, ac a'u gwaear hwynt tu hwnt i'r afon; o herwydd gwneuthur o honynt eu llwyni, gan annog yr ARGWLWYDD i ddiogfaint.

16 Ac efe a ddyry heibio Israel, er mwyn pechodau Jeroboam, yr hwn a bechodd, a'r hwn a wnaeth i Israel bechu.

17 ¶ A gwraig Jeroboam a gyfododd, ac a aeth ymaith, ac a ddaeth i Tiras: ac a hi yn dyfod i drothwy y tŷ, bu farw y bachgen.

18 A hwy a'i claddasant ef, a holl Israel a alarasant am dano, yn ol gair yr ARGWLWYDD, yr hwn a lefarasai efe trwy law ei was Ahiah y prophwyd.

19 A'r rhan arall o weithredoedd Jeroboam, fel y rhyfelodd efe, ac fel y teyrnasodd efe, wele hwynt yn ygrifenedig yn llyfr chronicle brenhinoedd Israel.

20 A'r dyddiau y teyrnasodd Jeroboam, oedd ddwy flynedd ar hugain: ac efe a hunodd gyd â'i dadau; a Nadab ei fab a dteyrnasodd yn ei le ef.

21 ¶ A Rehoboam mab Solomon a dteyrnasodd yn Judah. Mab un mlwydd a deugain oedd Rehoboam pan aeth efe yn frenhin, a dwy flynedd ar bymtheg y teyrnasodd efe yn Jerusalem, y ddinas a ddewisasai yr ARGWLWYDD o holl lwythau Israel, i osod ei enw yno. Ac enw ei fam ef oedd Naamah, Ammonees.

22 A Judah a wnaeth ddrygionl y'ngolwg yr ARGWLWYDD; a hwy a'i hannogasant ef i

eiddigedd, rhagor yr hyn oli a wnaethal eu tadau, yn eu pechodau a wnaethent.

23 Canys hwy a adeiladasant iddynt uchel-feydd, a delwau, a llwyni ar bob bryn uchel, a than bob pren gwyrddlas.

24 A gwyr sodomiiaidd oedd yn y wlad: gwnaethant hefyd yn ol holl feidd-dra y cenhedloedd a fwriasai yr ARGWLWYDD allan o flaen meibion Israel.

25 ¶ Ac yn y bummed flywyddyn i'r brenhin Rehoboam, Sisac brenhin yr Aiphth a ddaeth i fynu yn erbyn Jerusalem.

26 Ac efe a dbug ymaith drysorau tŷ yr ARGWLWYDD, a thrysorau tŷ y brenhin; efe a'u dug hwynt ymaith oll: dug ymaith hefyd yr holl dariannau aur a wnaethal Solomon.

27 A'r brenhin Rehoboam a wnaeth yn eu lle hwynt dariannau pres, ac a'u rhoddodd hwynt i gadw yn llaw tywysogion y rhedegwyr, y rhai oedd yn cadw drws tŷ y brenhin.

28 A phan elai y brenhin i dŷ yr ARGWLWYDD, y rhedegwyr a'u dygent hwy, ac a'u hadferent i ystafell y rhedegwyr.

29 ¶ A'r rhan arall o weithredoedd Rehoboam, a'r hyn oli a wnaeth efe, onid ydynt hwy yn ygrifenedig yn llyfr chronicle brenhinoedd Judah?

30 A rhyfel fu rhwng Rehoboam a Jeroboam yr holl ddyddiau.

31 A Rehoboam a hunodd gyd â'i dadau, ac a gladdwyd gyd â'i dadau yn ninas Dafydd. Ac enw ei fam ef oedd Naamah, Ammonees. Ac Abiam ei fab a dteyrnasodd yn ei le ef.

PENNOD XV.

1 *Annwsiol dteyrnasod Abiam. 8 Asa ar ei ol ef, 11 yn teyrnasu yn ddalonus; 16 e'r rhyfel ryngddo ef a Baasa, yn peri iddo wneuthur cynghrair â Benhadad. 24 Jehosaphat yn dyfod ar ei ol ef. 25 Drygonus lywodraeth Nadab. 27 Brad Baasa yn ei erbyn ef, yn cyflawni prophwydoisath Ahiah. 31 Hanes Nadab, a'i farwolaeth. 33 Drygonus lywodraeth Baasa.*

AC yn y ddeunawfed flywyddyn i'r brenhin A Jeroboam mab Nebat, yr aeth Abiam yn frenhin ar Judah.

2 Tair blynedd y teyrnasodd efe yn Jerusalem. Ac enw ei fam ef oedd Maachah, merch Abisalom.

3 Ac efe a rodiodd yn holl bechodau ei dad, y rhai a wnaethal efe o'i flaen ef: ac nid oedd ei galon ef berffaith gyd â'r ARGWLWYDD ei DDUW, fel calon Dafydd ei dad.

4 Ond er mwyn Dafydd y rhoddodd yr ARGWLWYDD ei DDUW iddo ef oleuni yn Jerusalem; i gyfodi ei fab ef ar ei ol ef, ac i sicrhau Jerusalem:

5 O herwydd gwneuthur o Dafydd yr hyn oedd uniawn y'ngolwg yr ARGWLWYDD, ac i'w chloddodd oddi wrth yr hyn oli a orchymynodd efe iddo holl ddyddiau ei einloes, ond yn achos Uriah yr Hethiad.

6 A rhyfel a fu rhwng Rehoboam a Jeroboam holl ddyddiau ei einloes.

7 A'r rhan arall o weithredoedd Abiam, a'r hyn oli a wnaeth efe, onid ydynt hwy yn ygrifenedig yn llyfr chronicle brenhinoedd Judah? A rhyfel a fu rhwng Abiam a Jeroboam.

8 Ac Abiam a hunodd gyd â'i dadau, a hwy a'i claddasant ef yn ninas Dafydd. Ac Asa ei fab a dteyrnasodd an ei le ef.

9 ¶ Ac yn yr ugeinfed flywyddyn i Jeroboam brenhin Israel yr aeth Asa yn frenhin ar Judah.

10 Ac un mlynedd a deugain y teyrnasodd efe yn Jerusalem. Ac enw ei fam ef oedd Maachah, merch Abisalom.

11 Ac Asa a wnaeth yr hyn oedd uniawn yngolwg yr ARGLWYDD, fel Dafydd ei dad.

12 Ac efe a yrrodd ymaith y gwyr sodomidd o'r wlad, ac a fwriddo ymaith yr holl ddolwau a wnaethai ei dadau.

13 Ac efe a symmudodd Maachab ei fam o fod yn frenhines, o herwydd gwneuthur o honi hi ddolw mewn llwyn; ac Asa a ddrylliodd ei delw hi, ac a'i llosgodd wrth afon Cidron.

14 Ond ni fwrwyd ymaith yr uchelffydd: etto calon Asa oedd herffaith gyd a'r ARGLWYDD ei holl ddyddiau ef.

15 Ac efe a ddug i mewn gyssegregid bethau ei dad, a'r pethau a gyssegrasai efe ei hun, i dŷ yr ARGLWYDD, yn arian, yn aur, ac yn lesuri.

16 ¶ A rhyfel a fu rhwng Asa a Baasa orenhin Israel eu holl ddyddiau hwynt.

17 A Baasa brenhin Israel a aeth i fynu yn erbyn Judah, ac a adeiladodd Ramah; fel na adawai efe i neb fyned allan na dyfod i mewn at Asa brenhin Judah.

18 Yna Asa a gymmerodd yr holl arian a'r aur a adawid yn nhyrsorau tŷ yr ARGLWYDD, a thrysorau tŷ y brenhin, ac efe a'u rhoddodd hwynt yn llaw ei weision: a'r brenhin Asa a anfonodd at Benhadad mab Tabrimmon, mab Hezion, brenhin Syria, yr hwn oedd yn trigo yn Damascus, gan ddywedyd.

19 Cyfammod sydd rhyngof fi a thi, rhwng fy nhad i a th dad di: wele, mi a anfonais i ti aurheb o arian, ac aur; tyred, diddymma dy gyfmod a Baasa brenhin Israel, fel y cilio efe oddi wrthyf fi.

20 Felly Benhadad a wrandawodd ar y brenhin Asa, ac a anfonodd dywysogion y lluoedd, y rhai oedd ganddo ef, yn erbyn dinasoced Israel, ac a darawodd Ijon, a Dan, ac Abel-bethmaachah, a holl Cinneroth, gyd a holl wlad Naphtali.

21 A phan glybu Baasa hynny, efe a beidiodd ag adeiladu Ramah; ac a drigodd yn Tirsah.

22 Yna y brenhin Asa a gasglodd holl Judah, heb lysu neb: a hwy a gymmerrasant gerrig Ramah, a'i choed, a'r rhai yr adeiladasai Baasa; a'r brenhin Asa a adeiladodd a hwynt Gaba Benjamin, a Misphah.

23 A'r rhan arall o holl hanes Asa, a'i holl gadernid ef, a'r hyn oll a wnaeth efe, a'r dinasoedd a adeiladodd efe, onid ydynt hwy yn ysgrifenedig yn llyfr chronicle brenhinoedd Judah? Eithr yn amser ei hemaint efe a glaf-yehodd o'i draed.

24 Ac Asa a hunodd gyd a'i dadau, ac a gladdwyd gyd a'i dadau yn ninas Dafydd ei dad; a Jehosaphat ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

25 ¶ A Nadab mab Jeroboam a ddechreuodd deyrnasu ar Israel yn yr ail fwyddyn i Asa brenhin Judah; ac a deyrnasodd ar Israel ddwy flynedd.

26 Ac efe a wnaeth ddrygioni y'ngolwg yr ARGLWYDD, ac a rodiodd yn ffordd ei dad, ac yn ei bechod ef a'r hwn y gwnaeth efe i Israel bechu.

27 ¶ A Baasa mab Ahiah, o dŷ Issachar, a gyd-fwriddodd yn ei erbyn ef; a Baasa a'i tarawodd ef yn Gibbethon eiddo y Philistiaid: canys Nadab a holl Israel oedd yn gwarchae ar Gibbethon.

28 A Baasa a'i lladdodd ef yn y drydedd fwyddyn i Asa brenhin Judah, ac a deyrnasodd yn ei le ef.

29 A phan deyrnasodd, efe a darawodd holl dŷ Jeroboam; ni adawodd un perchen anall i Jeroboam, nes ei ddifetha ef, yn ol gair yr

ARGLWYDD, yr hwn a lefarasai efe trwy law ei was Ahiah y Siloniaid:

30 Am bechodau Jeroboam y rhai a bechasai efe, a thrwy y rhai y gwnaethai efe i Israel bechu; o herwydd ei waith ef yn digio ARGLWYDD Dduw Israel.

31 A'r rhan arall o hanes Nadab, a'r hyn oll a wnaeth efe, onid ydynt yn ysgrifenedig yn llyfr chronicle brenhinoedd Israel?

32 A rhyfel a fu rhwng Asa a Baasa brenhin Israel eu holl ddyddiau hwynt.

33 Yn y drydedd fwyddyn i Asa brenhin Judah y teyrnasodd Baasa mab Ahiah ar holl Israel yn Tirsah, bedair blynedd ar hugain.

34 Ac efe a wnaeth ddrygioni y'ngolwg yr ARGLWYDD, ac a rodiodd yn ffordd Jeroboam, ac yn ei bechod ef trwy yr hwn y gwnaeth efe i Israel bechu.

PENNOD XVI.

1, 7 Prophwydoliaeth Jehu yn erbyn Baasa. 5 Klah yn dyfod ar ei ol ef: 8 a Zimri, trwy fraud, ar ei ol yntau; 11 ac yn dwyn i ben brophwydoliaeth Jehu. 15 Omri yn ei yrru ef i'w loegi ei hun: 21 a chweddi ymrannu o'r bobl, yn gorthochu Tibni, 23 yn adeiladu Samaria, 25 yn teyrnasu yn annuwiol. 27 Dhab ar ei ol ef; 29 yn teyrnasu yn yegeler. 34 Mellath Josua yn dyfod i Hiel am adeiladu Jericho.

YNA y daeth gair yr ARGLWYDD at Jehu mab Hanani vn erbyn Baasa, gan ddywedyd,

2 O herwydd i mi dy ddyrchafu o'r llwch, a'th wneuthur yn flaenor ar fy mhobol Israel, a rhodio o honot tithau yn ffordd Jeroboam, a pheri i'm pobl Israel bechu, gan fy nigio a'u pechodau;

3 Wele fi yn torri ymaith hiliogaeth Baasa, a hiliogaeth ei dŷ ef: a mi a wnaaf dy dŷ di fel tŷ Jeroboam mab Nebat.

4 Y cwn a fwytyt yr hwn fyddo marw o'r eiddo Baasa yn y ddinas; ac adar y nefoedd a fwytyt yr hwn fyddo marw o'r eiddo ef yn y maes.

5 A'r rhan arall o hanes Baasa, a'r hyn oll a wnaeth efe, a'i gadernid ef, onid ydynt yn ysgrifenedig yn llyfr chronicle brenhinoedd Israel?

6 A Baasa a hunodd gyd a'i dadau, ac a gladdwyd yn Tirsah; ac Klah ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

7 Hefyd trwy law Jehu mab Hanani y prophwyd y bu gair yr ARGLWYDD yn erbyn Baasa, ac yn erbyn ei dŷ ef, o herwydd yr holl ddrygioni a wnaeth efe y'ngolwg yr ARGLWYDD, gan ef ddigio ef trwy waith ei ddwyllaw; gan fod fel tŷ Jeroboam, ac oblegid iddo ei ladd ef.

8 ¶ Yn y chweched fwyddyn ar hugain i Asa brenhin Judah y teyrnasodd Klah mab Baasa ar Israel yn Tirsah, ddwy flynedd.

9 A Zimri ei was ef, tywysog ar hanner y cerbydau, a gyd-fwriddodd yn ei erbyn ef, ac efe yn yfed yn feddw, yn Tirsah, yn nhŷ Arsa, yr hwn oedd ben-teulu yn Tirsah.

10 A Zimri a aeth ac a'i tarawodd ef, ac a'i lladdodd, yn y seithfed fwyddyn ar hugain i Asa brenhin Judah, ac a deyrnasodd yn ei le ef.

11 ¶ A phan ddechreuodd efe deyrnasu, ac eistedd ar ei deyrn-gadair, efe a laddodd holl dŷ Baasa: ni adawodd efe iddo ef un i buso yn erbyn y pared, na'i geraint, na'i gyfeillion.

12 Felly Zimri a ddinystriodd holl dŷ Baasa, yn ol gair yr ARGLWYDD, yr hwn a lefarodd efe yn erbyn Baasa trwy law Jehu y prophwyd. 13 O herwydd holl bechodau Baasa, a phech-

odau Elah ei fab ef, *trwy* y rhai y pechasant hwy, a thrwy y rhai y gwnaethant i Israel bechu, gan ddigio ARGLWYDD DDUW Israel a'u gwagedd.

14 A'r rhan arall o hanes Elah, a'r hyn oll a wnaeth efe, onid *dynt* hwy yn ysgrifenedig yn llyfr chroniclel brenhinoedd Israel?

15 ¶ Yn y seithfed flwyddyn ar hugain i Asa brenhin Judah y teyrnasodd Zimri saith niwrnod yn Tirsah: a'r bobl oedd yn gwersyllu yn erbyn Gibbethon *eiddo* y Philistiaid.

16 A chlybu y bobl y rhai oedd yn y gwersyll ddywedyd, Zimri a gyd-fwriadodd, ac a laddodd y brenhin. A holl Israel a goronasant Omri, tywysog y llu, yn frenhin y dwthwn hwnnw ar Israel, yn y gwersyll.

17 Ac Omri a aeth i fynu, a holl Israel gyd âg ef, o Gibbethon; a hwy a warchaeasant ar Tirsah.

18 A phan welodd Zimri fod y ddinas wedi ei hynnill, efe a aeth i balas tŷ y brenhin, ac a losgodd dŷ y brenhin am ei ben â than, ac a fu farw.

19 Am ei bechodau yn y rhai y pechodd efe, gan wneuthur drygioni y'ngolwg yr ARGLWYDD, gan rodio yn ffordd Jeroboam, ac yn ei bechod a wnaeth efe i beri i Israel bechu.

20 A'r rhan arall o hanes Zimri, a'i gyd-fradwriaeth a gyd-fwriadodd efe; onid *dynt* hwy yn ysgrifenedig yn llyfr chroniclel brenhinoedd Israel?

21 ¶ Yna yr ymrannodd pobl Israel yn ddwy ran: rhan o'r bobl oedd ar ol Tibni mab Ginath, i'w osod ef yn frenhin, a rhan ar ol Omri.

22 A'r bobl oedd ar ol Omri a orchfygodd y bobl oedd ar ol Tibni mab Ginath: felly Tibni a fu farw, ac Omri a deyrnasodd.

23 ¶ Yn yr unfed flwyddyn ar ddeg ar hugain i Asa brenhin Judah y teyrnasodd Omri ar Israel ddeuddeng mlynedd: yn Tirsah y teyrnasodd efe chwe blynedd.

24 Ac efe a brynodd fynydd Samaria gan Semer, er dwy dalent o arian; ac a adeiladodd yn y mynydd, ac a alwedd enw y ddinas a adeiladasai efe, ar ol enw Semer, arglwydd y mynydd, Samaria.

25 ¶ Ond Omri a wnaeth ddrygioni yng ngwlydd yr ARGLWYDD, ac a wnaeth yn waeth na'r holl rai a fuasai o'i flaen ef.

26 Canys efe a roddodd yn holl ffordd Jeroboam mab Nebat, ac yn ei bechod ef, *trwy* yr hwn y gwnaeth efe i Israel bechu, gan ddigio ARGLWYDD DDUW Israel a'u gwagedd hwynt.

27 A'r rhan arall o hanes Omri yr hyn a wnaeth efe, a'i rymmuser a wnaeth efe, onid *dynt* hwy yn ysgrifenedig yn llyfr chroniclel brenhinoedd Israel?

28 Ac Omri a hunodd gyd â'i dadau, ac a gladdwyd yn Samaria, ac Ahab ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

29 ¶ Ac Ahab mab Omri a ddechreuodd deyrnasu ar Israel yn y drydedd flwyddyn ar bymtheg ar hugain i Asa brenhin Judah: ac Ahab mab Omri a deyrnasodd ar Israel yn Samaria ddwy flynedd ar hugain.

30 Ac Ahab mab Omri a wnaeth ddrygioni y'ngolwg yr ARGLWYDD y tu hwnt i bawb o'i flaen ef.

31 Canys ysgraf oedd ganddo ef rodio ym mhechodau Jeroboam mab Nebat, ac efe a gymmerth yn wraig Jezebel merch Ethbaal brenhin y Sidoniaid, ac a aeth ac a wasan- aethodd Baal, ac a ymgyrmodd iddo.

32 Ac efe a gyfododd allor i Baal yn nhŷ Baal, yr hwn a adeiladasai efe yn Samaria.

33 Ac Ahab a wnaeth lwyn. Ac Ahab a

wnaeth fwy i ddigio ARGLWYDD DDUW Israel na holl frenhinoedd Israel a fuasai o'i flaen ef.

34 ¶ Yn ei ddyddiau ef Hiel y Betheliad a adeiladodd Jericho: yn Abiram ei gyntaf- anedig y sylfaenodd efe hi, ac yn Segub ei fab leuangaf y gosododd efe ei phyrth hi, yn ol gair yr ARGLWYDD, yr hwn a lefarasai efe *trwy* law Josua mab Nun.

PENNOD XVII.

1 *Elias, wedi prophwydo yn erbyn Ahab, yn cael ei borthi gan gicfrain yn Cerith, 10 a chas wraig weddu yn Sarephth, 15 a honno yn cael rhad penllad, 17 a chyfodi ei mab o furto i fyw, 24 ac yn credu Elias.*

AC Elias y Thebaid, un o breswylwyr Gilead, a ddywedodd wrth Ahab, *Fel mai byw* ARGLWYDD DDUW Israel, yr hwn yr ydwyf yn sefyll ger ei fron, ni bydd y blynyddoedd hyn na gwllth na gwlaw, ond yn ol fy ngair i.

2 A gair yr ARGLWYDD a ddaeth atto ef, gan ddywedyd,

3 Dos oddi yma, a thro tu a'r dwyrain, ac ymguddia wrth afon Cerith, yr hon *sydd* ar gyfer yr Iorddonen.

4 Ac o'r afon yr yfi; a mi a berais i'r cigfrain dy borthi di yno.

5 Felly efe a aeth, ac a wnaeth yn ol gair yr ARGLWYDD: canys efe a aeth, ac a arhosodd wrth afon Cerith, yr hon *sydd* ar gyfer yr Iorddonen.

6 A'r cigfrain a ddygent iddo fara a chig y bore, a bara a chig brydnawn: ac efe a yfai o'r afon.

7 Ac yn ol talm o ddyddiau y sychodd yr afon: oblegid na buasai wlaw yn y wlad.

8 ¶ A gair yr ARGLWYDD a ddaeth atto ef, gan ddywedyd,

9 Cyfod, dos i Sarephth, yr hon *sydd* yn perthyn i Sidon, ac aros yno: wele, gorchymynais i wraig weddw dy borthi di yno.

10 Felly efe a gyfododd, ac a aeth i Sarephth. A phan ddaeth efe at borth y ddinas, wele yno wraig weddw yn casgu briw-wydd: ac efe a alwedd arni, ac a ddywedodd, Dwg, attolwg, i mi ychydig ddwfr mewn llestr, fel yr yfwyf.

11 Ac a hi yn myned i'w gyrchu, efe a alwodd arni, ac a ddywedodd, Dwg, attolwg, i mi dammaid o fara yn dy law.

12 A hi a ddywedodd, *Fel mai byw* yr ARGLWYDD dy DDUW, nid oes gennyf deisen, ond llonaid llaw o flawd mewn celwrn, ac ychydig olew mewn ystên: ac wele fi yn casgu dau o friw-wydd, i fyned i mewn, ac i barrottoi hynny i mi ac i'm mab, fel y bwyttâom hynny, ac y byddom feirw.

13 Ac Elias a ddywedodd wrthi, Nac ofna, dos, gwna yn ol dy air: etto gwna i mi o hynny deisen fechan yn gyntaf, a dwg i mi; a gwna i ti ac i'th fab ar ol hynny.

14 Canys fel hyn y dywed ARGLWYDD DDUW Israel, Y blawd yn y celwrn ni threulir, a'r olew o'r ystên ni dderfydd, hyd y dydd y rhoddo yr ARGLWYDD wlaw ar wyneb y ddaear.

15 A hi a aeth, ac a wnaeth yn ol gair Elias: a hi a fwyttodd, ac yntau, a'i thylwyth, *ysbaid* bliwyddyn.

16 Ni ddarfu y celwrn blawd, a'r ystên olew ni ddarfu, yn ol gair yr ARGLWYDD, yr hwn a ddywedasai efe *trwy* law Elias.

17 ¶ Ac wedi y pethau hyn y clefychoedd mab gwraig y tŷ, ac yr oedd ei glefyd ef mor gryf, fel na thrigodd anad ynddo.

18 A hi a ddywedodd wrth Elias, Beth *sydd*

i mi a *wneithyf* & thi, gwr Duw? a ddaethost ti attaf i gofiau fy anwiredd, ac i ladd fy mab?

19 Ac efe a ddywedodd wrthi, Moes i mi dy fab. Ac efe a'i cymmerth ef o'i mynws hi, ac a'i dug ef i fynu i ystafell yr oedd efe yn aros ynddi, ac a'i gosododd ef ar ei wely ei hun.

20 Ac efe a lefodd ar yr ARGWYDD, ac a ddywedodd, O ARGWYDD fy NUW, a ddyrgaist ti y wraig weddw yr ydywyf fi yn ymdeithio gyd â hi, gan ladd ei mab hi?

21 Ac efe a ymestynodd ar y bachgen dair gwaith, ac a lefodd ar yr ARGWYDD, ac a ddywedodd, O ARGWYDD fy NUW, dy-chwelled, attolwg, enaid y bachgen hwn iddo ei waith.

22 A'r ARGWYDD a wrandawodd ar lef Elias; ac enaid y bachgen a ddychwelodd i mewn iddo, ac efe a ddadebrodd.

23 Ac Elias a gymmerodd y bachgen, ac a'i dug ef i waered o'r ystafell i'r ty, ac a'i rhoddes ef i'w fam: ac Elias a ddywedodd, Gwel, byw yw dy fab.

24 ¶ A'r wraig a ddywedodd wrth Elias, Yn awr wrth hyn y gwn mai gwr Duw ydywyf ti, ac mai gwirionedd yw gair yr ARGWYDD yn dy enau un.

PENNOD XVII.

1 *Elias, pan oedd dosta y newyn, wedi ei yrru at Ahab, yn gyfarfod âg Obadiah; 9 a hwnnw yn dduyn Ahab at Elias: 17 ac yntau yn arghyhoeddi Ahab; a throyw dân o'r nef, yn cael y maes ar brophwydi Baal; 41 a throy weddi yn cael gwlaw, ac yn canlym Ahab i Jezreel.*

AC ar ol dyddiau lawer daeth gair yr ARGWYDD at Elias, yn y drydedd flwyddyn, gan ddywedyd, Dos, ymddangos i Ahab; a mi a roddaf wlaw ar wyneb y ddaear.

2 Ac Elias a aeth i ymddangos i Ahab. A'r newyn oedd dost yn Samaria.

3 Ac Ahab a alwodd Obadiah, yr hwn oedd ben-teulu *tddo*: (ac Obadiah oedd yn ofni yr ARGWYDD yn fawr:

4 Canys pan ddistrywiodd Jezebel brophwydi yr ARGWYDD, Obadiah a gymmerodd gant o brophwydi, ac a'u cuddiodd hwyt bob yn ddeg a deugain mewn ogof, ac a'u parthodd hwyt â bara ac â dwfr)

5 Ac Ahab a ddywedodd wrth Obadiah, Dos i'r wlad, at bob ffynnon ddwfr, ac at yr holl afonydd: ysgatfydd ni a gawn laswellt, fel y cadwom yn fyw y ceffylau a'r mulod, fel na adawom i'r holl anifeiliaid golli.

6 Felly hwy a rannasant y wlad rhyngddynt i'w cherdod: Ahab a aeth y naill ffordd ei hunan, ac Obadiah a aeth y ffordd arall ei hunan.

7 ¶ Ac fel yr oedd Obadiah ar y ffordd, wele Elias yn ei gyfarfod ef: ac efe a'i hadnabu ef, ac a syrthiodd ar ei wyneb, ac a ddywedodd, Onid ti yw fy arglwydd Elias?

8 Yntau a ddywedodd wrtho, *Ie*, myfi: dos, dywed i'th arglwydd, Wele Elias.

9 Dywedodd yntau, Pa bechod a wneuthum i, pan roddit ti dy was yn llaw Ahab i'm ladd?

10 *Fel mai byw yr ARGWYDD dy Dduw, nid oes genedl na brenhinaeth yr hon ni ddaifonodd fy arglwydd iddi i'th geisio di; a phan ddywedent, Nid yw efe yma, efe a dyngai y frenhinaeth a'r genedl, na ehawsent dydi.*

11 Ac yn awr yr wyf ti yn dywedyd, Dos, dywed i'th arglwydd, Wele Elias.

12 A phan elwyf fi oddi wrthyt ti, yspryd yr ARGWYDD a'th gymmer di lle nis gwn i; a

phan ddelwyf i fynegi i Ahab, ac yntau heb dy gael di, efe a'm lladdi: ond y mae dy was di yn ofni yr ARGWYDD o'm mebyd.

13 Oni fynegwyd i'm harglwydd yr hyn a wneuthum i, pan laddodd Jezebel brophwydi yr ARGWYDD, fel y cuddials gan-wr o brophwydi yr ARGWYDD, bob yn ddeg-wr a deugain mewn ogof, ac y porthais hwyt â bara ac â dwfr?

14 Ac yn awr ti a ddywedi, Dos, dywed i'th arglwydd, Wele Elias: ac efe a'm lladd i.

15 A dywedodd Elias, *Fel mai byw ARGWYDD y lluoedd*, yr hwn yr wyf yn sefyll ger ei fron, heddyw, yn ddiâu yr ymddangosaf iddo ef.

16 Yna Obadiah a aeth i gyfarfod Ahab, ac a fynegodd iddo. Ac Ahab a aeth i gyfarfod Elias.

17 A phan welodd Ahab Elias, Ahab a ddywedodd wrtho, Onid ti yw yr hwn sydd yn blino Israel?

18 Ac efe a ddywedodd, Ni finais i Israel; ond tydi, a thy dy dad: am i chwi wrthod gorehymynion yr ARGWYDD, ac i ti rodio ar ol Baalim.

19 Yn awr gan hynny anfon, a chasgl attaf holl Israel i fynydd Carmel, a phrophwydi Baal, pedwar cant a deg a deugain, a phrophwydi y llwyni, pedwar cant, y rhai sydd yn bwyttia ar fwrdd Jezebel.

20 Felly Ahab a anfonodd at holl feibion Israel, ac a gasglodd y prophwydi ynghyd i fynydd Carmel.

21 Ac Elias a ddaeth at yr holl bobl, ac a ddywedodd, Pa hyd yr ydych chiwi yn cloffi rhwng dau feddw! os yr ARGWYDD sydd Dduw, ewch ar ei ol ef; ond os Baal, ewch ar ei ol yntau. A'r bobl nid atebasant iddo air.

22 Yna y dywedodd Elias wrth y bobl, Myfi fy hunan wyf yn fyw o brophwydi yr ARGWYDD; ond prophwydi Baal ydynt bedwar cant a deng-wr a deugain.

23 Rhodder gan hynny i ni ddau fustach; a dewisant hwy iddynt un bustach, a darant ef, a gosodant ar goed, ond na oesant dân *dano*: a minnau a barottaf y bustach arall, ac a'i gosodaf ar goed, ac ni roddaf dân *dano*.

24 A gelwch chiwi ar enw eich duwiau, a minnau a alwaf ar enw yr ARGWYDD: a'r Duw a attebo trwy dân, bydded efe Dduw. A'r holl bobl a atebasant ac a ddywedasant, Da yw y peth.

25 Ac Elias a ddywedodd wrth brophwydi Baal, Dewiswch i chwi un bustach, a pharottwch ef yn gyntaf; canys llawer ydych chiwi: a gelwch ar enw eich duwiau, ond na oesdych dân *dano*.

26 A hwy a gymmerasant y bustach a roddasid iddynt, ac a'i parottoisiant, ac a alwasant ar enw Baal o'r bore hyd hanner dydd, gan ddywedyd, Baal, gwrando ni; ond nid oedd llef, na neb yn ateb: a hwy a lammasant ar yr allor a wnelsid.

27 A bu ar hanner dydd, i Elias eu gwatwar hwyt, a dywedyd, Gwaeiddwch â llef uchel: canys duw yw efe; nail ai ymddiddan y mae, neu erlid, neu ymdeithio y mae efe; fe a allai ei fod yn cyagu, ac mai rhaid ei ddeffro ef.

28 A hwy a waeddasant â llef uchel, ac a'u torrasant eu hunain yn ol eu harfer â chyllill ac âg ellynod, nes i'r gwaed ffrydio arnynt.

29 Ac wedi iddi fyned dros hanner dydd, a phrophwydo o honynt nes offrynnau yr *hwy-offrwm*; etto nid oedd llef, na neb yn ateb, nac yn ystyried.

30 A dywedodd Elias wrth yr holl bobl, Neawch attaf fi. A'r holl bobl a nessant atto ef. Ac efe a gyweiriodd allor yr ARGWLWYDD, yr hon a ddrylliasid.

31 Ac Elias a gymmerth ddeuddeg o gerrig, yn ol rhifedi llwythau meibion Jacob, yr hwn y daethai gair yr ARGWLWYDD atto, gan ddywedyd, Israel fydd dy enw di.

32 Ac efe a adeiladodd a'r meini allor yn enw yr ARGWLWYDD; ac a wnaeth ffos o gylch lle dau fesur o had, o amgylch yr allor.

33 Ac efe a drefnodd y coed, ac a ddarniodd y bustach, ac a'i gosododd ar y coed;

34 Ac a ddywedodd, Llenwch bedwar celwynaid o ddwfr, a thywelltch ar y poeth-offrwm, ac ar y coed. Ac efe a ddywedodd, Gwnewch eilwaith; a hwy a wnaethant eilwaith. Ac efe a ddywedodd, Gwnewch y drydedd waith; a hwy a wnaethant y drydedd waith.

35 A'r dyfroedd a aethant o amgylch yr allor, ac a lanwodd y ffos o ddwfr.

36 A phan offrymdd yr Awyr-offrwm, Elias y prophwyd a nesaodd, ac a ddywedodd, O ARGWLWYDD DDUW Abraham, Isaac, ac Israel, gwybydder heddyw mai ti sydd DDUW yn Israel, a minnau yn was i ti, ac mai trwy dy air di y gwneuthum i yr holl bethau hyn.

37 Gwrando fi, O ARGWLWYDD, gwranddo fi, fel y gwypo y bobl hyn mai tydi yw yr ARGWLWYDD DDUW, ac mai ti a ddychwelodd eu calon hwy drachefn.

38 Yna tân yr ARGWLWYDD a syrthiodd, ac a ysodd y poeth-offrwm, a'r coed, a'r cerrig, a'r llwch, ac a leibiodd y dwfr oedd yn y ffos.

39 A'r holl bobl a welant, ac a syrthiasant ar eu hwynebau, ac a ddywedasant, Yr ARGWLWYDD, efe sydd DDUW, yr ARGWLWYDD, efe sydd DDUW.

40 Ac Elias a ddywedodd wrthynt hwy, Delliwch brophwydi Baal; na ddfangent gwr o honynt. A hwy a'u dalliasent: ac Elias a'u dygodd hwynt i waered i afon Cison, ac a'u lladodd hwynt yno.

41 ¶ Ac Elias a ddywedodd wrth Ahab, Dos i fyndu, bwyttas ac ʔ; canys wele drwt llawer o wlaw.

42 Felly Ahab a aeth i fyndu i fwytta ac i yfed. Ac Elias a aeth i fyndu i ben Carmel; ac a ymostyngodd ar y ddaear, ac a osododd ei wyneb rhwng ei liniau;

43 Ac a ddywedodd wrth ei lange, Dos i fyndu yn awr, edrych tu a'r môr. Ac efe a aeth i fyndu ac a edrychodd, ac a ddywedodd, Nid oes dim. Dywedodd yntau, Dos etto saith waith.

44 A'r seithfed waith y dywedodd efe, Wele, gwmmwl bychan fel cledr llaw gwr yn dyrchafu o'r môr. A dywedodd yntau, Dos i fyndu, dywed wrth Ahab, Rhwym dy gerbyd, a dos i waered, fel na'th rwystro y gwlaw.

45 Ac yn yr ennyd honno y nesoedd a dduodd gan gymnylau a gwynt; a bu gwlaw mawr. Ac Ahab a farchogodd, ac a aeth i Jezreel.

46 A llaw yr ARGWLWYDD oedd ar Elias; ac efe a wregysodd ei lwynau, ac a reddodd o flaen Ahab nes ei ddyfod i Jezreel.

PENNOD XIX.

1 *Elias, wrth fygwth Jezebel, yn sfti i Beerseba; 4 a phan oedd iin ganddo ei einioes, yn cael cyneur gan angel. 9 Duw yn ymddangos iddo yn Horeb, ac yn ei anfon ef i enneinio Hazael, Jehu, ac Elisheus. 19 Elisheus, wedi canu yn tach fr eiddo, yn canlyn Elias.*

A C Ahab a fynegodd i Jezebel yr hyn oll a wnaethai Elias; a chyd â phob peth, y modd y lladdasai efe yr holl brophwydi a'r cleddyf.

2 Yna Jezebel a anfonodd gennad at Elias, gan ddywedyd, Fel hyn y gwnelo y duwiau, ac fel hyn y chwaneगत, ond wnaef erbyu y pryd hon y chwy dy einioes di fel einioes un o honynt hwy.

3 A phan welodd efe *hynny*, efa gyfododd, ac a aeth am ei einioes, ac a ddaeth i Beerseba, yr hon sydd yn Judah, ac a adawodd ei lange yno.

4 ¶ Ond efe a aeth i'r anlwlch daith diwrnod, ac a ddaeth ac a cistoddodd dan ffynwen; ac a ddeisyfodd iddo gael marw: dywedodd heryd, Digon yw; yn awr, ARGWLWYDD, cymmer fy einioes: canys nid *ychyf* fi well na'm tadau.

5 Ac fel yr oedd efe yn gorwedd ac yn cysgu dan ferywen, wele, angel a gyffyrddodd âg ef, ac a ddywedodd wrtho, Cyfod, bwyttas.

6 Ac efe a edrychodd; ac wele, deisen wedi ei chrasu ar farwor, a phlolaidd o ddwfr wrth ei ben ef. Ac efe a fwyttodd ac a yfodd, ac a gysgodd drachefn.

7 Ac angel yr ARGWLWYDD a ddaeth drachefn yr ail waith, ac a gyffyrddodd âg ef, ac a ddywedodd, Cyfod a bwyttas; canys y mae i ti lawer o ffordd.

8 Ac efe a gyfododd, ac a fwyttodd ac a yfodd; a thrwy rym y bwyd hwnnw y cerddodd efe ddeugain niwrnod a deugain nos, hyd Horeb mynydd DDUW.

9 ¶ Ac yno yr aeth efe i fewn ogof, ac a lettyodd yno. Ac wele, air yr ARGWLWYDD atto ef; ac efe a ddywedodd wrtho, Beth a sonai di yma, Elias?

10 Ac efe a ddywedodd, Dygais fawr zêl dros ARGWLWYDD DDUW y lluoedd; o herwydd i feibion Israel wrthod dy gyfammod di, a distrywio dy allorau di, a lladd dy brophwydi a'r cleddyf: a mi fy hunan a adawyd; a cheisio y maent ddwyn fy einioes innau.

11 Ac efe a ddywedodd, Dos allan, a saf yn y mynydd ger bron yr ARGWLWYDD. Ac wele, yr ARGWLWYDD yn myned heibio, a gwynt mawr a chryf yn rhwygo y mynyddoedd, ac yn dryllio y creigiau o flaen yr ARGWLWYDD; ond nid oedd yr ARGWLWYDD yn y gwynt: ac ar ol y gwynt, daear-gryn; ond nid oedd yr ARGWLWYDD yn y ddaear-gryn:

12 Ac ar ol y ddaear-gryn, tân; ond nid oedd yr ARGWLWYDD yn y tân: ac ar ol y tân, llef ddistaw fain.

13 A phan giybu Elias, efe a oblygodd ei wyneb yn ei fantell, ac a aeth allan, ac a safodd wrth ddrws yr ogof. Ac wele, lef yn dyfod atto, yr hon a ddywedodd, Beth a sonai di yma, Elias?

14 Dywedodd yntau, Dygais fawr zêl dros ARGWLWYDD DDUW y lluoedd; o herwydd i feibion Israel wrthod dy gyfammod di, a distrywio dy allorau, a lladd dy brophwydi a'r cleddyf: a mi fy hunan a adawyd; a cheisio y maent fy einioes innau i'w dwyn hi ymaith.

15 A'r ARGWLWYDD a ddywedodd wrtho, Dos, dychwel i'th ffordd i anlwlch Damascus: a phan ddelych, enneinia Hazael yn frenhin ar Syria;

16 A Jehu mab Nimsi a enneini di yn frenhin ar Israel; ac Elisheus mab Saphat, o Abel-meholah, a enneini di yn brophwyd yn dy le dy hun.

17 A'r hwn a ddiango rhag cleddyf Hazael,

Jehu a'i lladd ef: ac Eliasus a ladd yr hwn a ddiango rhag cleddyf Jehu.

18 A mi a adewais yn Israel saith o filoedd, y giniau oll ni phlygasant i Baal, a phob gennau a'r nis cusanodd ef.

19 ¶ Felly efe a seth oddi yno, ac a gafodd Eliasus mab Saphat yn aredig, & deuddeg cwpl o ychain o'i flaen, ac efe oedd gwŷ a'r deuddegfed. Ac Elias a seth hebio iddo ef, ac a fwiriodd ei fantell arno ef.

20 Ac efe a adawodd yr ychain, ac a redodd ar ol Elias, ac a ddywedodd, Attolwg, gād i mi gusanu fy nhad a'm mam, ac yna mi a ddeuaf ar dy ol. Ac yntau a ddywedodd wrtho, Dos, dychwel; canys beth a wneuthum i ti?

21 Ac efe a ddychwelodd oddi ar ei ol ef, ac a gymmerth gwpl o ychain, ac a'u lladdodd, ac ág offer yr ychain y berwodd efe eu cig hwynt, ac a'i rhoddodd i'r bobl, a hwy a fwyttasant. Yna efe a gyfoddod ac a seth ar ol Elias, ac a'i gwasanaethodd ef.

PENNOD XX.

1 *Benhadad, yn anfoddlawn i ubrogaeth Ahab, yn gwarchas ar Samaria, 13 Lladd y Syriaid, trwy gyngor y prophwyd. 23 Y Syriaid, fel y dywedasant y prophwyd i Ahab, yn dyfod yn ei erbyn ef yn Aphee; 28 a throyu air y prophwyd, a barn Duw, yn cael eu taro drachefn. 31 ac yn ymrôl, ac Ahab dan ammod yn golluon ymaith Benhadad. 35 Y prophwyd, trwy ddamwng, yn peri i Ahab ei farnu ei hun, ac yn datgan barn Duw yn ei erbyn ef.*

A BENHADAD brenhin Syria a gasglodd ei holl lu, a deuddeg brenhin ar hugain gyd ág ef, a meirch, a cherbydau: ac efe a seth i fynu, ac a warchaeodd ar Samaria, ac a ryfelodd i'w herbyn hi.

2 Ac efe a anfonodd genhadau at Ahab brenhin Israel, i'r ddinas.

3 Ac a ddywedodd wrtho, Fel hyn y dywed Benhadad, Dy arian a'th aur sydd eiddod fi; dy wragedd hefyd, a'th feiblon glanaf, ydynt eiddod fi.

4 A brenhin Israel a attebodd ac a ddywedodd, Yn ol dy air di, fy arglwydd frenhin, myfi a'r hyn oll sydd gennyf ydynt eiddod ti.

5 A'r cenhadau a ddychwelasant, ac a ddywedasant, Fel hyn yr ymadroddodd Benhadad, gan ddywedyd, Er i mi anfon attat ti, gan ddywedyd, Dy arian a'th aur, a'th wragedd, a'th feiblon, a roddi di i mi:

6 Etto ynghylch y pryd hwn y fory yr anfonaf fy ngwision attat ti, a hwy a chwiliant dy dy di, a thal dy wension: a phob peth dymunol yn dy plwg a gymmerant hwy yn eu dwylaw, ac a'i dygant ymaith.

7 Yna brenhin Israel a alwodd holl henuriaid y wlad, ac a ddywedodd, Gwybyddwch. attolwg, a gwelwch mai ceisio drygioni y mae hwn: canys efe a anfonodd attaf fi am fy ngwagedd, ac am fy meibion, ac am fy arian, ac am fy aur; ac nis gommeddais ef.

8 Yr holl henuriaid hefyd, a'r holl bobl, a ddywedasant wrtho ef, Na wrando, ac na chyttuna dg ef.

9 Am hynny y dywedodd efe wrth genhadau Benhadad, Dywedwch i'm harglwydd y brenhin, Am yr hyn oll yr anfonais ti at dy was ar y cyntaf, mi a'i gwnaf: ond ni allaf wneuthur y peth hyn. A'r cenhadau a sehtant, ac a ddygasant air iddo drachefn.

10 A Benhadad a anfonodd atto ef, ac a ddywedodd, Fel hyn y gwneio y duwiau i mi, ac fel hyn y chwanegont, os bydd pridd

Samaria ddigon o ddyrnediau i'r holl bobl sydd i'm canlyn i.

11 A brenhin Israel a attebodd ac a ddywedodd, Dywedwch wrtho, Nac ymfrostied yr hwn a wregyso ei arfau, fel yr hwn sydd yn eu dtosg.

12 A phan glywodd efe y peth hyn (ac efe yn yfed, efe a'r brenhinoedd, yn y pebyll) efe a ddywedodd wrth ei weision, Ymosodwch. A hwy a ymosodasant yn erbyn y ddinas.

13 ¶ Ac wele, rhyw brophwyd a nesodd at Ahab brenhin Israel, ac a ddywedodd, Fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD; Oni welaist ti yr holl dyrfa fawr hon? wele, mi a'i rhoddaf yn dy law di heddyw, fel y gwpech mai myfi yw yr ARGWLWYDD.

14 Ac Ahab a ddywedodd, Trwy bwy? Dywedodd yntau, Fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD; Trwy wŷr leuainc tywysogion y taleithiau. Ac efe a ddywedodd, Pwy a drefna y fyddin? Dywedodd yntau, Tydi.

15 Yna efe a gyfrifodd wŷr leuainc tywysogion y taleithiau, ac yr oeddynt yn ddau cant a deuddeg ar hugain: ac ar eu hol hwynt efe a gyfrifodd yr holl bobl, cwbl o feiblon Israel, yn saith mil.

16 A hwy a sehtant allan ganol dydd. A Benhadad oedd yn yfed yn feddw yn y pebyll, efe a'r brenhinoedd, y deuddeg brenhin ar hugain oedd yn ei gynnorthwyo ef.

17 A gwŷr leuainc tywysogion y taleithiau a sehtant allan yn gyntaf: a Benhadad a anfonodd allan, a hwy a fynegasant iddo, gan ddywedyd, Daeth gwŷr allan o Samaria.

18 Ac efe a ddywedodd, Os am heddwch y daethant allan, deliwech hwynt yn fyw; ac os i ryfel y daethant allan, deliwech hwynt yw fyw.

19 Felly yr sehtant hwy allan o'r ddinas, eŷ gwŷr leuainc tywysogion y taleithiau, a'r llu yr hwn oedd ar eu hol hwynt.

20 A hwy a laddasant bawb ei wr; a'r Syriaid a ffoisant, ac Israel a'u herlidodd hwynt: a Benhadad brenhin Syria a ddiangodd ar farch, gyd â'r gwŷr meirch.

21 A brenhin Israel a seth allan, ac a darawodd y meirch a'r cerbydau, ac a laddodd y Syriaid & lladdfa fawr.

22 ¶ A'r prophwyd a nesodd at frenhin Israel, ac a ddywedodd wrtho, Dos, ymgryfhâ, gwybydd hefyd, ac edrych beth a wnelech; canys ym mhen y flwyddyn brenhin Syria a ddaw i fynu i'th erbyn di.

23 A gwision brenhin Syria a ddywedasant wrtho ef, Duwiau y mynyddoedd yw eu duwiau hwynt, am hynny trech fuan ná ni: ond ymladdwn & hwynt yn y gwastadedd, a ni a'u gorthrechwn hwynt.

24 A gwma hyn; Tynn ymaith y brenhinoedd bob un o'i le, a gosod gapteniaid yn eu lle hwynt.

25 Rhifa hefyd i ti lu, fel y llu a gollaist, meirch am feirch, a cherbyd am gerbyd a ni a ymladdwn & hwynt yn y gwastadtir, ac a'u gorthrechwn hwynt. Ac efe a wrandawodd ar eu llais hwynt, ac a wnaeth felly.

26 Ac ym mhen y flwyddyn Benhadad a gyfrifodd y Syriaid, ac a seth i fynu i Aphee, i ryfela yn erbyn Israel.

27 A meibion Israel a gyfrifwyd, ac oeddynt oll yn bresennol, ac a sehtant i'w cyfarfod hwynt: a meibion Israel a wersyllasant ar eu cyfer hwynt, fel dwy ddiadell fechan o eifr; a'r Syriaid oedd yn llenwi y wlad.

I. BRENHINOEDD.

28 ¶ A gwr i Dduw a nesodd, ac a lefarodd wrth frenhin Israel, ac a ddywedodd, Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD; O herwydd dywedyd o'r Syriaid, Duw y mynyddoedd yw yr ARGLWYDD, ac nid Duw y dyffrynoedd yw efe; am hynny y rhoddaf yr holl dyrfa fawr hon i'w law di, a chwi a gewch wybod mai myfi yw yr ARGLWYDD.

29 A hwy a wersyllasant y naill ar gyfer y llall saith niwrnod. Ac ar y seithfed dydd y rhyfel a aeth ynghyd: a meibion Israel a laddasant o'r Syriaid gan mil o wŷr traed mewn un diwrnod.

30 A'r lleill a ffoisiant i Aphec, i'r ddinas; a'r mur a syrthiodd ar saith mil ar hugain o'r gwŷr a adawsid: a Benhadad a ffôdd, ac a ddaeth i'r ddinas o ystafell i ystafell.

31 ¶ A'i weision a ddywedasant wrtho, Wele yn awr, clywsom am frenhinoedd tŷ Israel, mai brenhinoedd trugarog ydynt hwy: gosodwn, attolwg, sachllan am ein llwynau, a rhaffau am ein pennau, ac awn at frenhin Israel; ond odid efe a geidw dy einioes di.

32 Yno y gwregysasant sachllan am eu llwynau, a rhaffau am eu pennau, ac a ddaethant at frenhin Israel, ac a ddywedasant, Benhadad dy was a ddywed, Attolwg gâd i mi fyw. Dywedodd yntau, A ydyw efe etto yn fyw? fy mrawd yw efe.

33 A'r gwŷr oedd yn disgwyll yn ddyfal a ddeuai dim oddi wrtho ef, ac a'i cippiasant ar frys: ac a ddywedasant, Dy frawd Benhadad. Dywedodd yntau, Ewch, dygwch ef. Yna Benhadad a ddaeth allan atto ef; ac efe a barodd iddo ddyfod i fynu i'r cerbyd.

34 A Benhadad a ddywedodd wrtho, Y dinasoedd a ddug fy nhad i oddi ar dy dad di, a roddaf drachefn; a chai wneuthur heolydd i ti yn Damascus, fel y gwnaeth fy nhad yn Samaria. A dywedodd Ahab, M a'w o'w oll-ynfag dan yr ammod hun. Felly efe a wnaeth gyffammod âg ef, ac a'i gollyngodd ef ymaith.

35 ¶ A rhyw wr o feibion y prophwydi a ddywedodd wrth ei gymmydog trwy air yr ARGLWYDD, Taro fi, attolwg. A'r gwr a wrthododd ei daro ef.

36 Dywedodd yntau wrtho, o herwydd na wrandawst ar lais yr ARGLWYDD, wele, pan elech oddi wrthyf, llew a'w ladd di. Ac efe a aeth oddi wrtho ef, a llew a'i cyfarfu ef, ac a'i lladdodd.

37 Yna efe a gafodd wr arall, ac a ddywedodd, Taro fi, attolwg. A'r gwr a'i tarawodd ef, gan ei daro a'i archolli.

38 Felly y prophwyd a aeth ymaith, ac a safodd o flaen y brenhin ar y ffordd, ac a ymddieithrodd â lludw ar ei wyneb.

39 A phan ddaeth y brenhin heibio, efe a lefodd ar y brenhin, ac a ddywedodd, Dy was a aeth i ganol y rhyfel, ac welé, gwr a drodd heibio, ac a ddug wr attaf fi, ac a ddywedodd, Cadw y gwr hwn: os gan gollu y cyll efe, yna y bydd dy einioes di yn lle ei einioes ef, neu ti a dell dalent o arian.

40 A thra yr oedd dy was yn ymdroi yma ac accw, efe a ddiangodd. A brenhin Israel a ddywedodd wrtho, Felly y bydd dy farn di; ti a'i rhodaist ar lawr.

41 Ac efe a frysiodd, ac a dynnodd ymaith y lludw oddi ar ei wyneb: a brenhin Israel a'i hadnabu ef, mai o'r prophwyd yr oedd efe.

42 Ac efe a ddywedodd wrtho, Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD; O herwydd i ti oll-ynfag ymaith o'w law y gwr a nodais i'w ddi-fetha, dy einioes di fydd yn lle ei einioes ef, a'w bobl di yn lle ei bobl ef.

43 A brenhin Israel a aeth i'w dŷ ei hun yn drist ac yn ddigllawn, ac a ddaeth i Samaria.

PENNOD XXI.

1 *Ahab yn athrist am ei nacdu o winllan Naboth. 5 Naboth, ar lythyrau Jezebel, yn cael barn i farw am gablled; 15 ac Ahab yn perchennogi ei winllan ef. 17 Elias yn datgan barn Duw yn erbyn Ahab a Jezebel. 25 A Duw, ar edifeirwch Ahab, yn oedi ei farn-edigaeth.*

A DIGWYDDODD ar ol y pethau hyn, fod gwinllan gan Naboth y Jezreeliad, yr hon oedd yn Jezreel, wrth balas Ahab brenhin Samaria.

2 Ac Ahab a lefarodd wrth Naboth, gan ddywedyd, Dyro i mi dy winllan, fel y byddo hi i mi yn ardd lysiau, canys y mae hi yn agos i'm tŷ i: a mi a roddaf i ti am dani hi winllan well na hi; neu, os da fydd gennyf, rhoddaf i ti ei gwerth hi yn arian.

3 A Naboth a ddywedodd wrth Ahab, Na atto yr ARGLWYDD i mi roddi tref-tadaeth fy hynafiaid i ti.

4 Ac Ahab a ddaeth i'w dŷ yn athrist ac yn ddigllawn, o herwydd y gair a lefarasai Naboth y Jezreeliad wrtho ef; canys efe a ddywedasai, Ni roddaf i ti dref-tadaeth fy hynafiaid. Ac efe a orwedodd ar ei wely, ac a drodd ei wynob ymaith, ac ni fwyttai fara.

5 ¶ Ond Jezebel ei wraig a ddaeth atto ef, ac a ddywedodd wrtho, Paham y mae dy yspryd mor athrist, ac nad wyt yn bwyttu bara?

6 Ac efe a ddywedodd wrthi, O herwydd i mi lefaru wrth Naboth y Jezreeliad, a dywedyd wrtho, Dyro i mi dy winllan er arian: neu, os mynni di, rhoddaf i ti winllan am dani. Ac efe a ddywedodd, Ni roddaf i ti fy ngwinllan.

7 A Jezebel ei wraig a ddywedodd wrtho, Ydywyt ti yn awr yn teyrnasu ar Israel? cyf-odd, bwyttu fara, a llawenychd y galon; myfi a roddaf i ti winllan Naboth y Jezreeliad.

8 Felly hi a ysgrifenedd lythyrau yn enw Ahab, ac a'w seiodd a'i sel ef, ac a anfonodd y llythyrau at yr henuriaid, ac at y pennaethiaid oddi yn ei ddinas yn trigo gyd â Naboth.

9 A hi a ysgrifenedd yn y llythyrau, gan ddywedyd, Cyhoeddwech ympryd, a gosodwch Naboth uwch ben y bobl.

10 Cyflêwch hefyd dduw wr, o feibion y fall, gyferbyn âg ef, i dystiolaethu i'w erbyn ef, gan ddywedyd, Ti a geblaist Dduw a'r brenhin. Ac yna dygwch ef allan, a llybyddiwch ef, fel y byddo efe marw.

11 A gwŷr ei ddinas, sef yr henuriaid a'r pennaethiaid, y rhai oedd yn trigo yn ei ddinas ef, a wnaethant yn ol yr hyn a anfonasai Jezebel attynt hwy, ac yn ol yr hyn oedd ysgrifenedig yn y llythyrau a anfonasai hi attynt hwy.

12 Cyhoeddasant ympryd, a chyflasant Naboth uwch ben y bobl.

13 A dau wr, o feibion y fall, a ddaethant, ac a eisteddasant ar ei gyfer ef: a gwŷr y fall a dystiolaethasant yn ei erbyn ef, sef yn erbyn Naboth, ger bron y bobl, gan ddywedyd, Naboth a gablodd Dduw a'r brenhin. Yna hwy a'i dygasant ef allan o'r ddinas, ac a'i llybyddiasant ef â meini, fel y bu efe farw.

14 Yna yr anfonasant hwy at Jezebel, gan ddywedyd, Naboth a labyddiwyd, ac a fu farw.

15 ¶ A phan glybu Jezebel labyddio Naboth, a'i farw, Jezebel a ddywedodd wrth Ahab, Cyfod, perchennoga winllan Naboth y Jezreeliad, yr hwn a wrthododd ei rhoddi i ti er arian; canys nid byw Naboth, eithr marw yw.

16 A phan glybu Ahab farw Naboth, Ahab a gyfododd i fyned i waered i winllan Naboth y Jezreeliad, i gymmeryd meddiant ynddi.

17 ¶ A gair yr ARGLWYDD a ddaeth at Elias y Thesbiad, gan ddywedyd,

18 Cyfod, dos i waered i gyfarfod Ahab brenhin Israel, yr hwn sydd yn Samaria: wele efe y'ngwinllan Naboth, yr hon yr aeth efe i waered iddi i'w meddiannu.

19 A lefara wrtho ef, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD, A leddaist ti, ac a feddiennaist hefyd? Llefara hefyd wrtho ef, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD, Yn y fan lle y llfyddo y cwn waed Naboth, y llfyr cwn dy waed dithau hefyd.

20 A dywedodd Ahab wrth Elias, A gefaist ti fi, O fy ngelyn? Dywedodd yntau, Cefais: oblegid i ti ymwerthu i wneuthur yr hyn sydd ddrwg y'ngolwg yr ARGLWYDD.

21 Wele fi yn dwyn drwg arnat ti, a mi a dynnaf ymaith dy hiliogaeth di, ac a dorraf oddi wrth Ahab yr hwn a biso ar bared, y gwarchaeedig hefyd, a'r gweddilledig yn Israel:

22 A mi a wnaf dy dŷ di fel tŷ Jeroboam mab Nebat, ac fel tŷ Baasa mab Ahfah, o herwydd y digter trwy yr hwn y'm digiaist, ac y gwnaethost i Israel bechu.

23 Am Jezebel hefyd y llefarodd yr ARGLWYDD, gan ddywedyd, Y cwn a fwytty Jezebel wrth fur Jezreel.

24 Y cwn a fwytty yr hwn a fyddo marw o'r eiddo Ahab yn y ddinas: a'r hwn a fyddo marw yn y maes a fwytty adar y nefoedd.

25 ¶ Diau na bu neb fel Ahab, yr hwn a ymwerthodd i wneuthur drwg y'ngolwg yr ARGLWYDD: o herwydd Jezebel ei wraig a'i hannogai ef.

26 Ac efe a wnaeth yn fflaidd iawn, gan fyned ar ol delwau, yn ol yr hyn oll a wnaeth yr Amoriaid, y rhai a yrrodd yr ARGLWYDD allan o flaen meibion Israel.

27 A phan glybu Ahab y geiriau hyn, efe a rwygodd ei ddillad, ac a osododd sachllan am ei gnawd, ac a ymprydiodd, ac a orweddodd mewn sachllan, ac a gerddodd yn araf.

28 A gair yr ARGLWYDD a ddaeth at Elias y Thesbiad, gan ddywedyd,

29 Oni welli di fel yr ymostwng Ahab ger fy mron? am iddo ymostwng ger fy mron i, ni ddygaf y drwg yn ei ddyddiau ef; ond yn nyddiau ei fab ef y dygaf y drwg ar ei dŷ ef.

PENNOD XXII.

1 *Ahab wele ei dnyllo gan y gau brophwydi, yn ol gair Micheah, yn cael ei ladd yn Ramoth-Gilead.* 37 Y cwn yn llyfu ei waed ef, ac Ahasiah yn teyrnaru ar ei ol ef. 41 Daionus i'wroddraeth Jehosaphat, 45 a'i weithredoedd. 50 Jehoram yn frenhin ar ei ol ef. 51 Drygonus i'wroddraeth Ahasiah.

A BUANT yn aros dair blynedd heb ryfel rhwng Syria ac Israel.

2 Ac yn y drydedd flwyddyn, Jehosaphat brenhin Judah a ddaeth i waered at frenhin Israel.

3 (A brenhin Israel a ddywedodd wrth ei weision, Oni wyddoch mai eiddo ni yw Ramoth-Gilead, a'n bod ni yn tewi, heb ei dwyn hi o law brenhin Syria?)

4 Ae efe a ddywedodd wrth Jehosaphat,

A ai di gyd â mi i ryfel i Ramoth-Gilead? A Jehosaphat a ddywedodd wrth frenhin Israel, Yr ydwyf fi fel tithau, fy mhobl i fel dy bobl dithau, fy meirch i fel dy feirch dithau.

5 Jehosaphat hefyd a ddywedodd wrth frenhin Israel, Ymgynghora, attolwg, heddyw & gair yr ARGLWYDD.

6 Yna brenhin Israel a gaiglodd y prophwyd, ynghylch pedwar cant o wŷr, ac a ddywedodd wrthynt, A ff fi yn erbyn Ramoth-Gilead i ryfel, neu a beldiaf fi? Dywedasant hwythau, Dos i fynu; canys yr ARGLWYDD a'i dyry hi yn llaw y brenhin.

7 A Jehosaphat a ddywedodd, Onid oes yma un prophwyd i'r ARGLWYDD mwyach, fel yr ymgynghorem âg ef?

8 A brenhin Israel a ddywedodd wrth Jehosaphat, Y mae etto un gwr trwy yr hwn y gallen ymgynghori a'r ARGLWYDD: eithr cäs yw gennyf fi ef; canys ni phrofyddaf efe i mi ddaioni, namyn drygioni, Micheah mab Jimlah yw ef. A dywedodd Jehosaphat, Na ddywedwch y brenhin felly.

9 Yna brenhin Israel a alwodd ar un o'i ystafellwyddion, ac a ddywedodd, Prysura yma Micheah mab Jimlah.

10 A brenhin Israel a Jehosaphat brenhin Judah oeddynt yn eistedd bob un ar ei ddyrn-gadair, wedi gwisgo eu brenhinoll wiagoedd, mewn llannerch wrth ddrws porth Samaria; a'r holl brophwydi oedd yn prophwydo ger eu bron hwynt.

11 A Sedeciah mab Cesaanah a wnaeth iddo gyrru heigrn; ac efe a ddywedodd, Fel hyn y dywedodd yr ARGLWYDD, A'r rhai hyn y corni di y Syriaid, nes i ti eu difa hwynt.

12 A'r holl brophwydi oedd yn prophwydo fel hyn, gan ddywedyd, Dos i fynu i Ramoth-Gilead, a llwydda: canys yr ARGLWYDD a'i dyry hi yn llaw y brenhin.

13 A'r gennad a aethai i alw Micheah a lefarodd wrtho ef, gan ddywedyd, Wele yn awr eiriau y prophwydi yn unair yn dda i'r brenhin: bydded, attolwg, dy air dithau fel gair un o honynt, a dywed y goreu.

14 A dywedodd Micheah, Fel mai byw yr ARGLWYDD, yr hyn a ddywedwch yr ARGLWYDD wrthyf, hynny a lefaraf fi.

15 ¶ Felly efe a ddaeth at y brenhin. A'r brenhin a ddywedodd wrtho, Micheah, a awn ni i ryfel yn erbyn Ramoth-Gilead, ai peidio? Dywedodd yntau wrtho, Dos i fynu, a llwydda: canys yr ARGLWYDD a'i dyry hi yn llaw y brenhin.

16 A'r brenhin a ddywedodd wrtho, Pa sawl gwaith y'th dyngheadaf di, na ddywedech wrthyf ond gwirionedd yn enw yr ARGLWYDD?

17 Ac efe a ddywedodd, Gwelais holl Israel ar wasgar ar hyd y mynyddoedd, fel defaid ni byddai iddynt fugail. A dywedodd yr ARGLWYDD, Nid oes feistr arnynt hwy; dychweled pob un i'w dŷ ei hun mewn heddwch.

18 A brenhin Israel a ddywedodd wrth Jehosaphat, Oni ddywedais i wrthyf ti, na prophwydai efe ddaioni i mi, eithr drygioni?

19 Ae efe a ddywedodd, Clyw gan hynny air yr ARGLWYDD: Gwelais yr ARGLWYDD yn eistedd ar ei orseddfa, a holl lu y nefoedd yn sefyll yn ei ymyl, ar ei law ddeheu ac ar ei law aswy.

20 A'r ARGLWYDD a ddywedodd, Pwy a dwylla Ahab, fel yr elo efe i fynu ac y syrthio yn Ramoth-Gilead? Ac un a ddywedodd fel hyn, ac arall oedd yn llywedd fel hyn.

21 Ac yspryd a ddaeth allan, ac a safodd

I. BRENHINOEDD.

ger bron yr **ARGLWYDD**, ac a ddywedodd, Myfi a'i twyllaf ef. A dywedodd yr **ARGLWYDD** wrtho, Pa fodd?

22 Dywedodd yntau, Mi a faf allan, ac a fyddaf yn yspryd celwyddog y'ngennau ei holl brophwyd ef. Ac efe a ddywedodd, Twylli a gorchfygi ef: dos ymaith, a gwna felly.

23 Ac yn awr wele, yr **ARGLWYDD** a roddodd yspryd celwyddog y'ngennau dy holl brophwyd hyn; a'r **ARGLWYDD** a lefarodd ddrwg am danat ti.

24 Ond Sedectah mab Cenaarah a nesodd, ac a darawodd Micheah dan ef gern, ac a ddywedodd, Pa ffordd yr aeth yspryd yr **ARGLWYDD** oddi wrth yf fi i ymddiddan â thydi?

25 A Micheah a ddywedodd, Wele, ti a gai weled y dwthwn hwnnw, pan elych di o ystafell i ystafell i ymguddio.

26 A brenhin Israel a ddywedodd, Cymmer Micheah, a dwg ef yn ei ol at Amon tywysog y ddinas, ac at Joas mab y brenhin; 27 A dywed, Fel hyn y dywed y brenhin; Rhowch hwn yn y carcharhly, a bwydwech ef â bara cystudd ac â dwfr blinder, nes i mi ddyfod mewn heddwch.

28 A dywedodd Micheah, Os gan ddychwelyd y dychwelli di mewn heddwch, ni lefarodd yr **ARGLWYDD** ynof fi. Dywedodd hefyd, Gwrandewch hyn yr holl bobl.

29 Felly brenhin Israel a Jehosaphat brenhin Judah a aethant i fynu i Ramoth-Gilead.

30 A brenhin Israel a ddywedodd wrth Jehosaphat, Mi a newidiad fy nillad, ac a faf i'r rhyfel; ond gwsgid di dy ddillad dy hun. A brenhin Israel a newidiodd ei ddillad, ac a aeth i'r rhyfel.

31 A brenhin Syria a orchymynas i dywysogion y cerbydau oedd ganddo (sef deuddeg ar hugain) gan ddywedyd, Nac ymleddech â bychan nac a mawr, ond â brenhin Israel yn unig.

32 A phan welodd tywysogion y cerbydau Jehosaphat, hwy a ddywedasant, Diau brenhin Israel yw efe. A hwy a droisiant i ymladd yn ei erbyn ef: a Jehosaphat a waeddodd.

33 A phan welodd tywysogion y cerbydau nad brenhin Israel oedd efe, hwy a ddychwelasant oddi ar ei ol ef.

34 A rhyw wr a dynnodd mewn bwa ar ei amcan, ac a darawodd frenhin Israel rhwng cysylltiadau y llurig: am hynny efe a ddywedodd wrth ei gerbydwr, Tro dy law, a dwg fi allan o'r fyddin; canys fe a'm clwyfwyd i.

35 A'r rhyfel a gryfhodd y dwthwn hwnnw: a'r brenhin a gynnelid i fynu yn ei gerbyd yn erbyn y Syriaid; ac efe a fu farw gyd â'r hwy'r: a gwaed yr archoll a sfrydiodd i ganol y cerbyd.

36 Ac fe aeth cyhoeddiad trwy y gwersyll ynghylch machudiad yr haul, gan ddywedyd, *Eled* pob un i'w ddinas, a phob un i'w wlad ei hun.

37 ¶ Felly y bu farw y brenhin, ac y daeth efe i Samaria; a hwy a gladdasant y brenhin yn Samaria.

38 A golchwyd ei gerbyd ef yn llyn Samaria; a'r cwn a lyfasant ei waed ef: yr arfau hefyd a olchwyd; yn ol gair yr **ARGLWYDD**, yr hwn a lefarasai ef.

39 A'r rhan arall o hanesion Ahab, a'r hyn oll a wnaeth efe, a'r tŷ ifori a adeiladodd efe, a'r holl ddinasoedd a adeiladodd efe, onid ydynt hwy yn ysgrifenedig yn llyfr chronicle brenhinoedd Israel?

40 Felly Ahab a hunodd gyd â'i dadau; ac Ahaziah ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

41 ¶ A Jehosaphat mab Asa a aeth yn frenhin ar Judah yn y bedwaredd flwyddyn i Ahab brenhin Israel.

42 Jehosaphat oedd fab pymtheng mlwydd ar hugain pan aeth efe yn frenhin; a phum rymnedd ar hugain y teyrnasodd efe yn Jerusalem. Ac enw ei fam ef oedd Azubah, merch Silhi.

43 Ac efe a rodiodd yn holl ffordd Asa ei dad, ni wyrodd efe oddi wrth: hi, gan wneuthur yr hyn oedd uniawn y'ngolwg yr **ARGLWYDD**. Er hynny ni thynnwyd ymaith yr uchelfeydd; y bobl oedd etto yn offrymu ac yn arogl-darthu yn yr uchelfeydd.

44 A Jehosaphat a heddychodd â brenhin Israel.

45 A'r rhan arall o hanes Jehosaphat, a'i rymmudra a wnaeth efe, a'r modd y rhyfedodd efe, onid ydynt hwy yn ysgrifenedig yn llyfr chronicle brenhinoedd Judah?

46 A'r rhan arall o'r sodomiaid a'r a sawdyd yn nyddiau Asa ei dad ef, efe a'u dilodd o'r wlad.

47 Yna nid oedd brenhin yn Edom: ond rhaglaw oedd yn lle brenhin.

48 Jehosaphat a wnaeth longau môr i fyned i Ophir am aur: ond nid aethant; canys y llongau a ddrylliodd yn Ezion-gaber.

49 Yna y dywedodd Ahaziah mab Ahab wrth Jehosaphat, Eled fy ngweision i gyd â'th weision di yn y llongau: ond ni fynnai Jehosaphat.

50 ¶ A Jehosaphat a hunodd gyd â'i dadau, ac a gladdwyd gyd â'i dadau yn ninas Dafydd ei dad; a Jehoram ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

51 ¶ Ahaziah mab Ahab a aeth yn frenhin ar Israel yn Samaria, yn y ddywyfed flwyddyn ar bymtheg i Jehosaphat brenhin Judah; ac a deyrnasodd ar Israel ddwy flynedd.

52 Ac efe a wnaeth ddrwg y'ngolwg yr **ARGLWYDD**, ac a rodiodd yn ffordd ei dad, ac yn ffordd ei fam, ac yn ffordd Jeroboam mab Nebat, yr hwn a wnaeth i Israel bechu.

53 Canys efe a wasanethodd Baal, ac a ymgrymmodd iddo, ac a ddiogiodd **ARGLWYDD** DDUW Israel, yn ol yr hyn oll a wnaethai ei dad.

AIL LYFR Y BRENHINOEDD;

YR HWN A ELWIR HEFYD,

PEDWERYDD LLYFR Y BRENHINOEDD.

PENNOD I.

1 *Moab yn gwrthryfela. 2 Ahaziah yn gysru at Baal-zebub, ac yn cael ei farw gan Elias. 5 Elias dduyrwaith yn dwyn tân o'r nefoedd ar y rhai a anfonasai Ahaziah i'w ddal ef, 15 yn tosturio wrth y trydydd tywysog: a chwedi ei gysuro gan awg, yn dangos i'r brenhin ei farwolaeth. 17 Jehoram mab Ahab yn teyrnasu yn lle Ahaziah.*

YNA Moab a wrthryfelodd yn erbyn Israel, wedi marwolaeth Ahab.

2 Ac Ahaziah a syrthiodd trwy ddell o'i lofft, yr hon oedd yn Samaria, ac a glefychoedd: ac efe a anfonodd genhadau, ac a ddywedodd wrthynt, Ewch, ac ymofynwch â Baal-zebub duw Ecron, a fyddaf fi byw o'r clefyd hwn.

3 Ac angel yr **ARGLWYDD** a ddywedodd wrth Elias y Thebiad, Cyfod, dos i fyru i gyfarfod â chenhadau brenhin Samaria, a dywed wrthynt, Ai am nad oedd Duw yn Israel, yr ydych chiwi yn myned i ymofyn â Baal-zebub duw Ecron?

4 Ac am hynny fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**: Ni ddiagyni o'r gwely y dringaiast arno, eithr gan farw y byddi farw. Ac Elias a aeth ymaith.

5 ¶ A phan ddychwelodd y cenhadau atto ef, efe a ddywedodd wrthynt, Paham y dychwelasoch chiwi?

6 A hwy a ddywedasant wrtho, Gwr a ddaeth i fyru i'n cyfarfod ni, ac a ddywedodd wrthym ni, Ewch, dychwelwch at y brenhin a'ch anfonodd, a lleiferwch wrtho, Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**: Ai am nad oes Duw yn Israel, yr ydwyf ti yn anfon i ymofyn â Baal-zebub duw Ecron? o herwydd hynny ni ddiagyni o'r gwely y dringaiast arno, eithr gan farw y byddi farw.

7 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pa ddull oedd ar y gwr a ddaeth i fyru i'ch cyfarfod chiwi, ac a lefarodd wrthynt yr ymadroddion yma?

8 A hwy a ddywedasant wrtho, Gwr blewog oedd efe, wedi wmwregysu hefyd â gwregys croen am ei iwynau. Dywedodd yntau, Elias y Thebiad oedd efe.

9 Yna efe a anfonodd atto ef dywysog ar ddeg a deugain, ynghyd â'i ddeg a deugain: ac efe a aeth i fyru atto ef (ac wele ef yn eistedd ar ben bryn) ac a lefarodd wrtho, Ti wr Duw, y brenhin a lefarodd, Tyred i waered.

10 Ac Elias a atebodd ac a ddywedodd wrth dywysog y deg a deugain, Os gwr Duw ydych chi, diagyned tân o'r nefoedd, ac ysed di a'th ddeg a deugain. A thán a ddiagynodd o'r nefoedd, ac a'i hysodd ef a'i ddeg a deugain.

11 *A'r brenhin a anfonodd eilwaith atto ef dywysog arall ar ddeg a deugain, a'i ddeg a deugain: ac efe a atebodd ac a ddywedodd, O wr Duw, fel hyn y dywedodd y brenhin, Tyred i waered yn ebrwydd.*

12 Ac Elias a atebodd ac a ddywedodd wrthynt hwy, Os gwr Duw ydych chi, diagyned tân o'r nefoedd, ac ysed di a'th ddeg a

deugain. A thán Duw a ddiagynodd o'r nefoedd, ac a'i hysodd ef a'i ddeg a deugain.

13 ¶ *A'r brenhin a anfonodd etto y trydydd tywysog ar ddeg a deugain, a'i ddeg a deugain: a'r trydydd tywysog ar ddeg a deugain a aeth i fyru, ac a ddaeth ac a ymngymmodd ar ei liniau ger bron Elias, ac a ymbilliodd âg ef, ac a lefarodd wrtho, O wr Duw, attolwg, bydded fy einioes i, ac einioes dy ddeg gwas a deugain hyn, yn werthfawr yn dy olwg di.*

14 *Wele, diagynodd tân o'r nefoedd, ac a ysodd y ddau dywysog cyntaf ar ddeg a deugain, a'u deg a deugeiniau: am hynny yn awr bydded fy einioes i yn werthfawr yn dy olwg di.*

15 Ac angel yr **ARGLWYDD** a lefarodd wrth Elias, Dos i waered gyd âg ef, nac ofna ef. Ac efe a gyfododd, ac a aeth i waered gyd âg ef at y brenhin.

16 Ac efe a ddywedodd wrtho, Fel hyn y dywedodd yr **ARGLWYDD**, O herwydd i ti anfon cenhadau i ymofyn â Baal-zebub duw Ecron (ai am nad oes Duw yn Israel i ymofyn a'i air?) am hynny ni ddiagyni o'r gwely y dringaiast arno, eithr gan farw y byddi farw.

17 ¶ *Felly efe a fu farw, yn ol gair yr ARGLWYDD yr hwn a lefarasai Elias: a Jehoram a deyrnasodd yn ei le ef, yn yr ail flwyddyn i Jehoram mab Jehosaphat brenhin Judah; am nad oedd mab iddo ef.*

18 *A'r rhan arall o hanes Ahaziah y rhai a wnaeth efe, onid ydwyf hwy yn ysgrifenedig yn llyfr chronicle brenhinoedd Israel?*

PENNOD II.

1 *Elias, wrth ganu yn tach i Elisæus, yn hollt yr Iorddonen d'i fantell; 9 a chwedi rhoi ei ddymuniant i Elisæus, yn cael ei dduyr i'r nefoedd mewn cerbyd tanllyd. 12 Elisæus yn hollt yr Iorddonen â mantell Elias; ac eraill yn gwybod wrth hynny ei fod ef yn lle Elias. 16 Meibion y prophwydi yn mynnu chwellio am Elias, a heb ei gael ef. 19 Elisæus â halen yn tacha'u y dwf. 23 Eirth yn distrywto y plant a fellidigaasai Elisæus.*

A PHAN oedd yr **ARGLWYDD** ar gymmeryd i fyru Elias mewn corwynt i'r nefoedd, aeth Elias ac Elisæus allan o Gilgal.

2 Ac Elias a ddywedodd wrth Elisæus, Aros, attolwg, yma: canys yr **ARGLWYDD** a'm hanfonodd i Bethel. Ac Elisæus a ddywedodd, *Fel mai byw yr ARGLWYDD*, ac mai byw dy enaid dithau, nid ymadawai â thi. Felly hwy a aethant i waered i Bethel.

3 A meibion y prophwydi, y rhai oedd yn Bethel, a ddaethant allan at Elisæus, ac a ddywedasant wrtho, A wyddost ti mai heddyw y mae yr **ARGLWYDD** yn dwyn dy feistr oddi arnat ti? Dywedodd yntau, Mi a wn hynny hefyd, tewch chiwi â sôn.

4 Ac Elias a ddywedodd wrtho, Aros yma, attolwg, Elisæus; canys yr **ARGLWYDD** a'm hanfonodd i Jericho. Dywedodd yntau, *Fel mai byw yr ARGLWYDD*, ac mai byw dy enaid dithau, nid ymadawai â thi. Felly hwy a ddaethant i Jericho.

II. BREHINOEDD.

5 A meibion y prophwydi, y rhai oedd yn Jericho, a ddaethant at Elisëus, ac a ddywedasant wrtho, A wyddost ti mai heddyw y mae yr ARLWYDD yn dwyn dy feistr oddi arnat ti? Yntau a ddywedodd, Mi a wn hynny hefyd, tewch chwi & sôn.

6 Ac Elias a ddywedodd wrtho, Aros yma, attolwg; canys yr ARLWYDD a'm hanfonodd i'r Iorddonen. Dywedodd yntau, *Fel mai byw yr ARLWYDD, ac mai byw dy enaid dithau, nid ymadawaf & thi.* A hwy a sethant ill dau rhagddynt.

7 A dengwra deugain o feibion y prophwydi a sethant, ac a safasant ar gyfer o bell: a hwy ill dau a safasant wrth yr Iorddonen.

8 Ac Elias a gymmerth ei fantell, ac a'i plygodd ynghyd, ac a darawodd y dyfroedd, a hwy a ymwahanasant yma ac acwef, fel yr aethant hwy trwodd ill dau ar dir sych.

9 ¶ Ac wedi iddynt fyned drosoed, Elias a ddywedodd wrth Elisëus, Gofynn y peth a wnelwyf i ti, cyn fy nghymeryd oddi wrthynt. A dywedodd Elisëus, Bydded gan hynny, attolwg, ddau parth o'r thrypyd di arnaf fi.

10 Dywedodd yntau, Gofyniaist beth anhawdd, os gweliffi wrth fy nghymeryd oddi wrthynt, fe fydd i ti felly; ac onid é, ni bydd.

11 Ac fel yr oeddynt hwy yn myned dan rudio ac ymdaiddan, wele gerbyd tanllyd, a meirch tanllyd, a hwy a'u gwahanasant hwynt ill dau. Ac Elias a ddyrchafodd mewn corwynt i'r nefoedd.

12 ¶ Ac Elisëus oedd yn gwelod, ac efe a lefodd, Fy nhad, fy nhad, cerbyd Israel, a'i farchogion. A e nis gwelodd ef mwyach: ac efe a ymaffodd yn ei dillad, ac a'u rhwygodd yn ddeudarn.

13 Ac efe a gododd i fynu fantell Elias a syrthiasai oddi wrtho ef; ac a ddychwelodd, ac a safodd wrth fin yr Iorddonen.

14 Ac efe a gymmerth fantell Elias a syrthiasai oddi wrtho ef, ac a darawodd y dyfroedd, ac a ddywedodd, Pa le y mae ARLWYDD DDUW Elias? Ac wedi iddo yntau daraw y dyfroedd, hwy a wahanwyd yma ac acwef. Ac Elisëus a aeth drosoed.

15 A phan welodd meibion y prophwydi ef, y rhai oedd yn Jericho ar ei gyfer, hwy a ddywedasant, Gorphwysodd yspryd Elias ar Elisëus. A hwy a ddaethant i'w gyfarfod ef, ac a ymgyrmasant hyd lawr iddo.

16 ¶ A hwy a ddywedasant wrtho, Wele yn awr, y mae gyd â'th weision ddeg a deugain o wŷr cryllion; elont yn awr, ni a attolygw, a cheisiant dy feistr: rhag i yspryd yr ARLWYDD ei ddwyn ef, a'i fwrw ar ryw fynydd, neu mewn rhyw ddyffryn. Dywedodd yntau, Na anfonwch.

17 Etto buant daer arno, nes cywilyddio o hono, ac efe a ddywedodd, Anfonwch. A hwy a anfonasant ddengwra a deugain, y rhai a'i ceisiasant ef dridiau, ond nis cawsant.

18 A hwy a ddychwelasant atto ef, ac efe oedd yn aros yn Jericho; ac efe a ddywedodd wrthynt hwy, Oni ddywedais i wrthynt, Nac ewch?

19 ¶ A gwŷr y ddinas a ddywedasant wrth Elisëus, Wele, attolwg, ansawdd y ddinas, da yw, fel y mae fy arglwydd yn gwelod: ond y dyfroedd sydd ddrwg, a'r tir yn ddiffaeth.

20 Ac efe a ddywedodd, Dygwch i mi phfol newydd, a dodwch ynddi halen. A hwy a'i dygasant atto ef.

21 Ac efe a seth at ffynnonell y dyfroedd, ac a fwridd yr halen yno, ac a ddywedodd, Fel hyn y dywedodd yr ARLWYDD, Mi a iachais y dyfroedd hyn; ni bydd oddi yno farwolaeth mwyach, na diffrwythra.

22 Felly yr iachawyd y dyfroedd hyd y dydd hwn, yn ol gair Elisëus yr hwn a ddywedasant efe.

23 ¶ Ac efe a seth i fynu oddi yno i Bethel: ac fel yr oedd efe yn myned i fynu ar hyd y ffordd, plant bychain a ddaeth allan o'r ddinas, ac a'i gwatwasant ef, ac a ddywedasant wrtho ef, Dos i fynu moelwyn, dos i fynu moelwyn.

24 Ac efe a drodd yn ei ol, ac a edrychodd arnynt, ac a'u melliidiodd yn enw yr ARLWYDD. A dwy arth a ddaeth allan o'r goedwig, ac a ddrylliodd o honynt ddau blectyn a deugain.

25 Ac efe a seth oddi yno i fynydd Carmel, ac oddi yno efe a ddychwelodd i Samaria.

PENNOD III.

1 Jehoram yn teyrnasu. 4 Mesa yn gwrthryfela. 6 Jehoram, a Jehosaphat, a brenhin Edom meun cyfyngder am dduw, trwy Elisëus yn cael dduw, ac addawid o fuddugoliaeth. 21 Y Moabaid, wedi eu twyllu gan Iw y dduw wrth ddyfod i yspellio, yn cael eu gorchfygu. 26 Brenhin Moab, trwy aberthu mab brenhin Edom, yn gyrru Israel i'w gwlad.

A JEHORAM mab Ahab a seth yn frenhin Ar Israel yn Samaria, yn y ddeunawfed flwyddyn i Jehosaphat brenhin Judah, ac a deyrnasodd ddeuddeg mlynedd.

2 Ac efe a wnaeth ddrwg y ngolwg yr ARLWYDD, ond nid fel ei dad nac fel ei fam: canys efe a fwridd ymaith ddwef Baal, yr hon a wneisai ei dad.

3 Etto efe a lynodd wrth bechodau Jeroboam mab Nebat, yr hwn a wnaeth i Israel bechu: ni chiliodd efe oddi wrthynt hwy.

4 ¶ A Mesa brenhin Moab oedd berchen defaid, ac a dalai i frenhin Israel gan-mil o wŷn, a chan-mil o hyrddod gwlanog.

5 Ond wedi marw Ahab, brenhin Moab a wrthryfelodd yn erbyn brenhin Israel.

6 ¶ A'r brenhin Jehoram a seth allan y pryd hwnnw o Samaria, ac a gyfrifodd holl Israel.

7 Efe a seth hefyd ac a anfonodd at Jehosaphat brenhin Judah, gan ddywedyd, Brenhin Moab a wrthryfelodd i'm herbyn i: a ddeui di gyd â mi i ryfel yn erbyn Moab? Dywedodd yntau, Mi af i fynu; myfi a fyddaf fel tithau, fy mhobl i fel dy bobl dithau, fy meirch i fel dy feirch dithau.

8 Ac efe a ddywedodd, Pa ffordd yr awn ni i fynu? Dywedodd yntau, Pfordd anialwch Edom.

9 Felly yr aeth brenhin Israel, a brenhin Judah, a brenhin Edom; ac a sethant o amgylch ar eu taith saith niwrnod: ac nid oedd dwf i'r fyddin, nac i'r anifeiliaid oedd yn eu canlyn hwynt.

10 A brenhin Israel a ddywedodd, Gwae fi, o herwydd i'r ARLWYDD a'w y tri brenhin hyn ynghyd i'w rhoddi yn llaw Moab.

11 A Jehosaphat a ddywedodd, Onid oes yma brophwyd i'r ARLWYDD, fel yr ymofynom ni a'r ARLWYDD trwyddo eff? Ac un o weision brenhin Israel a attebodd ac a ddywedodd, Y mae yma Elisëus mab Saphat, yr hwn a dywalltodd ddwfr ar ddwyllaw Elias.

12 A Jehosaphat a ddywedodd, Y mae gair yr ARLWYDD gyd âg ef. Felly brenhin Israel, a Jehosaphat, a brenhin Edom, a sethant i waered atto ef.

13 Ac Elisëus a ddywedodd wrth frenhin Israel, Beth sydd i mi a wnelwyf & thi? dos at brophwyd dy dad, ac at brophwyd dy

fam. A brenhin Israel a ddywedodd wrtho, Nag è: canys yr ARLWYDD a alwodd y tri brenhin hyn ynghyd i'w rhoddi yn llaw Moab.

14 Ac Elisëus a ddywedodd, *Fel mai byw ARLWYDD y lluoedd, yr hwn yr ydwyf yn sefyll ger ei fron, oni bái fy mod i yn perchi wyneb Jehosaphat brenhin Judah, nid edrych-aswn i arnat ti, ac ni'th welawn.*

15 Ond yn awr dygwch i mi gerddor. A phan ganodd y cerddor, daeth llaw yr ARLWYDD arno ef.

16 Ac efe a ddywedodd, Fel hyn y dywedodd yr ARLWYDD; Gwna y dyffryn hwn yn llawn ffosydd.

17 Canys fel hyn y dywed yr ARLWYDD, Ni welwch wnt, ac ni welwch wlaw; etto y dyffryn hwn a lenwir o ddŵr, fel yr yfocch chwi, a'ch anifeiliaid, a'ch ygrubliaid.

18 A pheth ysgafn yw hyn y'ngolwg yr ARLWYDD: efe a ddyry Moab yn eich llaw chwi hefyd.

19 A chwi a darêwch bob dinas gaerog, a phob dinas ddetholedig; a phob pren tég a fwrwch chwi i lawr; yr holl fyfnonnau dyfroedd hefyd a gauwch chwi, a phob darn o dir da a ddiŵynwch chwi à cherrig.

20 A'r bore pan offrymwyd y bwyd-offrwm, wele, ddyfroedd yn dyfod o ffordd Edom; a'r wlad a lanwyd o ddyfroedd.

21 ¶ A phan glybu yr holl Moabiad fod y brenhinoedd hynny wedi dyfod i fynu i ymladd yn eu herbyn hwynt, y galwyd ynghyd bawb a'r allai wigo arfau, ac uchod, a hwy a safasant ar y terfyn.

22 A hwy a gyfodasant yn fore, a'r haul a gyfodasai ar y dyfroedd; a'r Moabiad a ganfuant ar eu cyfer y dyfroedd yn goch fel gwaed:

23 A hwy a ddywedasant, Gwaed yw hwn: gan ddifetha y difethwyd y brenhinoedd, a hwy a darawsant bawb eu gilydd: am hynny yn awr at yr anrhaith, Moab.

24 A phan ddaethant at wersyll Israel, yr Israeliaid a gyfodasant, ac a darawsant y Moabiad, fel y ffoisant o'u blaen hwynt: a hwy a aethant rhagdynt, gan daro y Moabiad yn eu gwlad eu hun.

25 A hwy a ddiŵyriasant y dinasoedd, ac f bob darn o dir da y bwriasant bawb ei garreg, ac a'i llanwasant; a phob ffynnon ddŵr a gauasant hwy, a phob pren da a gwmpasant hwy i lawr: yn unig yn Cirharaseth y gadawsant ei cherrig; etto y rhai oedd yn tafu a'i hamgylchynasant, ac a'i tapasant hi.

26 ¶ A phan welodd brenhin Moab fod y rhyfelwyr yn drech nag ef, efe a gymmerth saith gant o wŷr gyd ag ef yn tynnu cleddyf, i ruthro ar frenhin Edom: ond nis gallasant hwy.

27 Yna efe a gymmerodd ei fab cyntaf-anedig ef, yr hwn oedd i deyrnasu yn ei le ef, ac a'i hoffrymmodd ef yn boeth-offrwm ar y mur. A bu lliid mawr yn erbyn Israel: a hwy a aethant ymaith oddi wrtho ef, ac a ddychwelasant i'w gwlad eu hun.

PENNOD IV.

1 Elisëus trov rad penllad yn amhdu olew y wraig weddu ddyledog. 12 Yn cael mab i'r Sunames, 18 ac yn ei gyfodi ef o farw i fyu: 38 yn iechdu y caul yn Gilgal: 42 yn porthi can-wr ag ugain torth o fara.

A RHYW wraig o wragedd meibion y prophwydi a lefodd ar Elisëus, gan ddywedyd, Dy was fy ngwr a fu farw; a thi a wyddost fod dy was yn ofni yr ARLWYDD:

a'r echwynwr a ddaeth i gymmeryd fy nau fab i i fod yn gaethion iddo.

2 Ac Elisëus a ddywedodd wrthi, Beth a wnaif fi i ti? mynega i mi, beth sydd gennyt ti yn dy dŵ? Dywedodd hithau, Nid oes dim gan dy law-forwyn yn tŷ, ond ystenaid o olew.

3 Ac efe a ddywedodd, Dos, cais i ti llestri oddi allan gan dy holl gymmydogion, sef llestri gweigion, nid ychydig.

4 A phan ddelych i mewu, cau y drws arnat, ac ar dy feibion, a thywallt i'r holl llestri hynny; a dod heibio yr hwn a fyddo llawn.

5 Felly hi a aeth oddi wrtho ef, ac a gauodd y drws arni, ac ar ei meibion: a hwynt-hwy a ddygasant y llestri atti hi; a hithau a dywallitodd.

6 Ac wedi llenwi y llestri, hi a ddywedodd wrth ei mab, Dwg i mi etto lestr. Dywedodd yntau wrthi, Nid oes mwyach un llestr. A'r olew a beidiodd.

7 Yna hi a ddaeth ac a fynegodd i wr Duw. Dywedodd yntau, Dos, gwerth yr olew, a thâl dy dyled; a bydd di fyw, ti a th feibion, ar y rhan arall.

8 ¶ A bu ar rhyw ddiwrnod i Elisëus dramwyo i Sunem; ac yno yr oedd gwraig oludog, yr hon a'i cymmellodd ef i fwytta bara. A chynifer gwaith ag ef tramwyai efe heibio, efe a droái yno i fwytta bara.

9 A hi a ddywedodd wrth ei gwr, Wele yn awr, mi a wn mai gwr sanctaidd i Dduw ydyw hwn, sydd yn cynniwair heibio i ni yn wastadol.

10 Gwnawn, attolwg, ystafell fechan ar y mur; a gosodw iddo yno wely, a bwrdd, ac ystól, a chanhwyllbren: fel y tro efe yno, pan ddelo efe atton ni.

11 Ac ar ddydd-gwaith efe a ddaeth yno, ac a drodd i'r ystafell, ac a orphwysodd yno.

12 Ac efe a ddywedodd wrth Gehazi ei was, Galw ar y Sunames hon. Yntau a alwodd arni hi: hithau a safodd ger ei fron ef.

13 Dywedodd hefyd wrtho, Dywed yn awr wrthi hi, Wele, ti a ofelaist trosom ni a'r holl ofal yma; beth sydd i'w wneuthur erot ti? a oes a fynnwch di ei ddywedyd wrth y brenhin, neu wrth dywysog y llu? Hithau a ddywedodd, Y'ngnanol fy mhobl yr ydwyf fi yn trigo.

14 Ac efe a ddywedodd, Beth gan hymy sydd i'w wneuthur erddi hi? A Gehazi a ddywedodd, Yn ddiâu nid oes iddi fab, a'i gwr sydd hen.

15 Ac efe a ddywedodd, Galw hi. Ac efe a'i galwodd hi: a hi a safodd yn y drws.

16 Ac efe a ddywedodd, Ynghylch y pryd hwn wrth amser bywiolaeth, ti a goffeidid fab. Hithau a ddywedodd, Nag è, fy argylfydd, gwr Duw, na ddywed gelwydd i th law-forwyn.

17 A'r wraig a feichiogodd, ac a ddug fab y pryd hwnnw, yn ol amser bywiolaeth yr hyn a lefarasai Elisëus wrthi hi.

18 ¶ A'r bachgen a gynnioddod, ac a aeth ddydd-gwaith allan at ei dad at y medelwyr.

19 Ac efe a ddywedodd wrth ei dad, Fy mhen, Dwg y mhen. Dywedodd yntau wrth lange, Dwg ef at ei fam.

20 Ac efe a'i cymmerth, ac a'i dug ef at ei fam. Ac efe a eisteddodd ar ei gliniau hi hyd hanner dydd, ac a fu farw.

21 A hi a aeth i fynu, ac a'i gosoddod ef i orwedd ar wely gwr Duw, ac a gauodd y drws arno, ac a aeth allan.

22 A hi a alwodd ar ei gwr, ac a ddywedodd, Anfon, attolwg, gyd â mi un o'r llangiau, ac un o'r asenod: canys mi a redaf hyd at wr Duw, ac a ddychwaiaf.

23 Dywedodd yntau, Paham yr âi di atto ef hedydw? nid *yo hi* na newyddloer, na Sabboth. Hithau a ddywedodd, Pob peth yn dda.

24 Yna hi a gyfrwyodd yr asen; ac a ddywedodd wrth ei llange, Gyrr, a dos rhagot: nac aros am danaf fi i farchogaeth, onid archwyf i ti.

25 Felly hi a aeth, ac a ddaeth at wr Duw i fynydd Carmel. A phan welodd gwr Duw hi o bell, efe a ddywedodd wrth Gehazi ei was, Wele y Sunamees honno.

26 Rhed yn awr, attolwg, i'w chyfarfod, a dywed wrthi hi, *A wyf ti yn iach? a ydyw dy wr yn iach? a ydyw y bachgen yn iach?* Dywedodd hithau, Iach.

27 A phan ddaeth hi at wr Duw i'r mynydd, hi a ymaffodd yn ei draed ef: a Gehazi a nesodd i'w gwrthio hi ymaith. A gwr Duw a ddywedodd, Gâd hi yn llonydd: canys ei henaid *sydd* ofidus ynndi; a'r ARGWLWYDD a'i celodd oddi wrthyf fi, ac nis mynegodd i mi.

28 Yna hi a ddywedodd, A ddymunais i fab gwr yr arglwydd? oni ddywedais, Na thwylla fi?

29 Yna efe a ddywedodd wrth Gehazi, Gwregysa dy lwynau, a chymmer fy sŵn yn dy law, a dos ymaith: o chyfarfyddi â neb, na chyfarfarch iddo; ac o chyfarfarch neb di, nac atneb ef: a gosod fy sŵn i ar wyneb y bachgen.

30 A mam y bachgen a ddywedodd, *Fel mai byw yr ARGWLWYDD, ac mai byw dy enaid di*, nid ymadawaf fi â thi. Ac efe a gyfododd, ac a aeth ar ei hol hi.

31 A Gehazi a gerddodd o'u blaen hwynt, ac a osododd y sŵn ar wyneb y bachgen: ond nid oedd na lloferydd, na chlywed. Am hynny efe a ddychwelodd i'w gyfarfod ef; ac a fynegodd iddo, gan ddywedyd, Ni ddeffrodd y bachgen.

32 A phan ddaeth Elisêus i mewn i'r tŷ, wele y bachgen wedi marw, yn gorwedd ar ei wely ef.

33 Felly efe a ddaeth i mewn, ac a gauodd y drws arnynt ill dau, ac a weddlodd ar yr ARGWLWYDD.

34 Ac efe a aeth i fynu, ac a orweddodd ar y bachgen, ac a osododd ei enau ar ei enau yntau, a'i lygaid ar ei lygaid ef, a'i ddwyllaw ar ei ddwyllaw ef, ac efe a ymestynodd arno ef; a chynnesodd enawd y bachgen.

35 Ac efe a ddychwelodd, ac a rodiodd yn y tŷ i fynu ac i waered; ac a aeth i fynu, ac a ymestynodd arno ef: a'r bachgen a disiodd hyd yn seithwaith, a'r bachgen a agorodd ei lygaid.

36 Ac efe a alwodd ar Gehazi, ac a ddywedodd, Galw y Sunamees hon. Ac efe a alwedd arni hi. A hi a ddaeth atto ef. Dywedodd yntau, Cymmer dy fab.

37 A hi a aeth i mewn, ac a syrthiodd wrth ei draed ef, ac a ymgyrmodd hyd lawr, ac a gymmerodd ei mab, ac a aeth allan.

38 ¶ Ac Elisêus a ddychwelodd i Gilgal. Ac yr oedd newyn yn y wlad; a meibion y prophwydi oedd yn eistedd ger ei fron ef: ac efe a ddywedodd wrth ei was, Trefna y crochan mawr, a berw gawl i feibion y prophwydi.

39 Ac un a aeth allan i'r maes i gasglu bresych, ac a safodd winwydden wyſt, ac a gasglodd o honi fresych gwyltton lonaid ei wisg, ac a ddaeth ac a'w briwodd yn y crochan cawl: canys nid adwaenent *Aegypt*.

40 Yna y tywallasant i'r gwyr i fwytta. A phan fwyttasant o'r cawl, hwy a waeddasant, ac a ddywedasant, O wr Duw, y mas angau yn y crochan: ac ni allent ei fwytta.

41 Ond efe a ddywedodd, Dygwelch fiawd. Ac efe a'i bwriodd yn y crochan: dywedodd hefyd, Tywallt i'r bobl, fel y bwytânt. Ac nid oedd dim niwed yn y crochan.

42 ¶ A daeth gwr o Baal-salisa, ac a ddug i wr Duw o fara blaen-ffrwyth, ugain torch haid, a thwysenau o'yd newydd yn ei gibau. Ac efe a ddywedodd, Dod i'r bobl, fel y bwytânt.

43 A'i weinidog ef a ddywedodd, I ba beth y rhoddaf hyn ger bron canwr? Dywedodd yntau, Dyro i'r bobl, fel y bwytânt: canys fel hyn y dywedodd yr ARGWLWYDD; Hwy a fwyttânt, a bydd gweddill.

44 Felly efe a'i rhoddodd ger eu bron hwynt: a hwy a fwyttasant, ac a weddillasant, yn ol gair yr ARGWLWYDD.

PENNOD V.

1 Naaman, wrth choodd ei gaeth-ffurwys, yn mynnd i Samaria i'w iacháu o'i wahan-glywff. 8 Elisêus yn ei yrru ef i'r Iorddonen i'w iacháu; 15 yn gwrthod ei roddion ef, ac yn rhoi iddo beth o'r ddaear. 20 Gehazi yn enw ei feistr yn cymmerd rhoddion Naaman, ac yn cael gwahan-glywff tragwyddol.

A NAAMAN, tywysog llu brenhin Syria, A oedd wr mawr yng ngolwg ei arglwydd, ac yn anrhydeddus; canys frwyddo ef y rhoddasai yr ARGWLWYDD ymwardd i Syria: ac yr oedd efe yn wr cadarn nerthol, ond yr oedd yn wahan-glywff.

2 A'r Syriaid a aethant allan yn finteioedd, ac a gaeth-gludasant o wlad Israel langces fechan; a honno oedd yn gwasanaethu gwraig Naaman.

3 A hi a ddywedodd wrth ei meistrea, O na byddaf fy arglwydd o flaen y prophwyd sydd yn Samaria: canys efe a'i hiachâi ef o'i wahan-glywff.

4 Ac un a aeth ac a fynegodd i'w arglwydd, gan ddywedyd, Fel hyn ac fel hyn y dywedodd y langces o wlad Israel.

5 A brenhin Syria a ddywedodd, Dos, cerdda, a mi a anfonaf lythyr at frenhin Israel. Ac efe a aeth ymaith, ac a ddug gyd âg ef ddeg talent o arian, a chwe mil o aur, a deg pâr o ddillad.

6 Ac efe a ddug y llythyr at frenhin Israel, gan ddywedyd, Yn awr pan ddél y llythyr hwn attat ti, wele, anfonais attat ti Naaman fy ngwas, fel yr iachâi ef o'i wahan-glywff.

7 A phan ddarllenodd brenhin Israel y llythyr, efe a rwygodd ei ddillad, ac a ddywedodd, Ai Duw ydywff fi, i farwâu, ac i fywhâu, pan anfonai efe attaf fi i iacháu gwr o'i wahan-glywff? gwybyddwch gan hynny, attolwg, a gwelwch mai ceisio achos y mae efe i'm herbyn i.

8 ¶ A phan glybu Elisêus gwr Duw rwygo o frenhin Israel ei ddillad, efe a anfonodd at y brenhin, gan ddywedyd, Paham y rhwygast dy ddillad? deued yn awr attaf fi, ac efe a gaisf wybod fod prophwyd yn Israel.

9 Yna Naaman a ddaeth â'i feirch ac â'i gerbydau, ac a safodd wrth ddrws tŷ Elisêus.

10 Ac Elisêus a anfonodd atto ef gennad, gan ddywedyd, Dos ac ymolch saith waith yn yr Iorddonen; a'th gnawd a ddychwel i ti, a thithau a lanhéir.

11 Ond Naaman a ddiglod, ac a aeth ymaith: ac a ddywedodd, Wele, mi a feddyllias ynof fy hun, gan ddyfod y deusi efe allan, ac y safaf ef, ac y galwai ar enw yr ARGWLWYDD ei Dduw, ac a gosodai ei law ar y fan, ac yr iachâi y gwahan-glywff.

12 Ond gwell Abana a Pharpar, a fonydd Damascus, na holl ddyfroedd Israel? oni allaf

ymolchi ynddynt hwy, ac ymlanhâu? Felly efe a drodd, ac a aeth ymaith mewn digter.

13 A'i weision a nessant, ac a lefarasant wrtho, ac a ddywedasant, Fy nhad, *pe* dywedasai y prophwyd beth mawr wrthyt ti, onis gwnelst? pa faint mwy, gan iddo ddywedwyd wrthyt, Ymolch, a bydd llan?

14 Ac yna efe a aeth i waered, ac a ymdrochodd saith waith yn yr Iorddonen, yn ol gair gwr Duw: a'i gnawd a ddychweiodd fel cnawd dyn bach, ac efe a lanhawyd.

15 ¶ Ac efe a ddychweiodd at wr Duw, efe a'i holl fintai, ac a ddaeth ac a safodd ger ei fron ef; ac a ddywedodd, Wele, yn awr y gwn nad *oes* Duw trwy yr holl ddaear, ond yn Israel: am hynny cymmer yn awr, atolwg, rodd gan dy was.

16 Ond efe a ddywedodd, *Fel mai* byw yr **ARGLWYDD**, yr hwn yr ydwyf yn sefyll ger ei fron, ni chymmeraf. Ac efe a gymmelodd arno ef chymmeryd; etto efe a'i gwrthododd.

17 A Naaman a ddywedodd, Oni roddir yn awr i'th was lwyth cwpl o fulod o ddaear? canys ni offrymma dy was mwyach boeth-offrwm nac aberth i dduwiau eraill, ond i'r **ARGLWYDD**.

18 Yn y peth hyn yr **ARGLWYDD** a faddeuo i'th was; pan elo fy arglwydd i dŷ Rimmon i addoli yno, a phwyso ar fy llaw i, a phan ymgrymmwyf sinnau yn nhŷ Rimmon; pan ymgrymmwyf yn nhŷ Rimmon, maddeued yr **ARGLWYDD** i'th was yn y peth hyn.

19 Ac efe a ddywedodd wrtho, Dos mewn heddwch. Ac efe a aeth oddi wrtho ef encyd o ffordd.

20 ¶ Ond Gehazi, gwas Elisêus gwr Duw, a ddywedodd, Wele, fy meistr a arbedodd Naaman y Syriad hwn, heb gymmeryd o'i law ef yr hyn a ddygasai efe: *fel mai* byw yr **ARGLWYDD**, mi a redaf ar ei ol ef, ac a gymmeraf ryw beth ganddo ef.

21 Felly Gehazi a ganlynodd ar ol Naaman. A phan welodd Naaman ef yn rhedeg ar ei ol, efe a ddisgynodd oddi ar y cerbyd i'w gyfarod ef, ac a ddywedodd, A yw pob peth yn dda.

22 Dywedodd yntau, *Y mae* pob peth yn dda. Fy meistr a'm hanfonodd i, gan ddyweddi, Wele, yr awr hon dau langc o fynydd Ephraim, o feibion y prophwydi, a ddaeth attaf fi: dyro yn awr iddynt hwy dalent o arian, a dau bâr o ddillad.

23 A Naaman a ddywedodd, Bydd fodd-lawn, cymmer ddwy dalent. Ac efe a fu daer arno ef; ac a rwydodd ddwy dalent o arian mewn dwy gôd, a deubar o ddillad; ac efe a'u rhoddodd at ddau o'i weision, i'w dwyn o'i flaen ef.

24 A phan ddaeth efe i'r bwlch, efe a'u cymmerth o'u llaw hwyt, ac a'u rhoddodd i gadw yn ty; ac a oillynodd ymaith y gwŷr, a hwy a aethant ymaith.

25 Ond efe a aeth i mewn, ac a safodd o flaen ei feistr. Ac Elisêus a ddywedodd wrtho ef, O ba le y daethost ti, Gehazi? Dywedodd yntau, Nid aeth dy was nac yma na thraw.

26 Ac efe a ddywedodd wrtho, Onid aeth fy nghalon *gyd â thi*, pan drodd y gwr oddi ar ei gerbyd i'th gyfarod di? a ydoedd hi amser i gymmeryd arian, ac i gymmeryd gwisgoedd, ac olew-wyddiannau, a gwlinllannau, a defaid, a gwartheg, a gwision, a morwynion?

27 Am hynny gwahan-glywaf Naaman a lŷn wrthyt ti, ac wrth dy had yn dragywydd. Ac efe a aeth ymaith o'i wydd ef yn wahan-glywys *cyn wined* â'r eira.

1 Elisêus yn caniatáu i feibion y prophwydi gael ehengi eu terfynau; ac yn peri i'r huiarn nofo: 8 yn datguddio cyfrinach brenhin Syria. 18 Y llu a yrrwyd i ddal Elisêus, yn cael eu taro â dallineb; 19 a chweidi eu ducyn i Samaria, yn cael eu gollwng ymaith. 24 Y newyn yn Samaria yn peri i serageid fwytta eu plant. 30 Y brenhin yn gyrru i ladd Elisêus.

A MEIBION y prophwydi a ddywedasant i wrth Elisêus, Wele yn awr, y le yr hwn yr ydym ni yn trigo ynddo ger dy fron di, sydd rŷ gyfyng i ni.

2 Awn yn awr hyd yr Iorddonen, fel y cymmerom oddi yno bawb ei drawst, ac y gwelom i ni yno le i gyfanneddu ynddo. Dywedodd yntau, Ewch.

3 Ac un a ddywedodd, Bydd fodd-lawn, at tolgw, a thyred gyd â'th weision. Dywedodd yntau, Mi a ddeuaf.

4 Felly efe a aeth gyd â hwyt. A hwy a ddaethant at yr Iorddonen, ac a dorasant goed.

5 A phan oedd un yn bwrw i lawr drawst, ei fwyell ef a syrthiodd i'r dwfr. Ac efe a waeddodd, ac a ddywedodd, Och fi, fy meistr; canys benthyc oedd.

6 A gwr Duw a ddywedodd, Pa le y syrthiodd? Yntau a ddangosodd iddo y fan. Ac efe a dorodd bren, ac a'i tafodd yno; a'r haiarn a nofodd.

7 Ac efe a ddywedodd, Cymmer i fynd i ti. Ac efe a estynodd ei law, ac a'i cymmerodd.

8 ¶ A brenhin Syria oedd yn rhyfela yn erbyn Israel; ac efe a ymgynghorodd â'i weision, gan ddywedyd, Yn y lle a'r lle y bydd fy ngwersyllfa.

9 A gwr Duw a anfonodd at frenhin Israel, gan ddywedyd, Ymgadw rhag myned i'r lle a'r lle: canys yno y disgynwyd y Syriaid.

10 A brenhin Israel a anfonodd i'r lle am yr hwn y dywedasai gwr Duw wrtho, ac y rhybuddias ef, ac a ymgadwodd yno, nid un-waith, ac nid dwywaith.

11 A chalon brenhin Syria a gythryblwyd herwydd y peth hyn; ac efe a aiwodd ar ei weision, ac a ddywedodd wrthyt, Oni fynegwch i mi pwy o honom ni sydd gyd â brenhin Israel?

12 Ac un o'i weision ef a ddywedodd, Nid *oes neb*, fy arglwydd frenhin: ond Elisêus y prophwyd, yr hwn sydd yn Israel, a fynega i frenhin Israel y geiriau a leferi di y'nghanol dy ystafell wely.

13 ¶ Ac efe a ddywedodd, Ewch, ac edrychwch pa le y *mae* efe, fel yr anfonwyd i'w gyrcu ef. A mynegwyd iddo, gan ddywedyd, Wele, yn Dothan y *mae* efe.

14 Am hynny efe a anfonodd yno feirch a cherbydau, a llu mawr: a hwy a ddaethant liw nos, ac a amgylchynasant y ddinas.

15 A phan gododd gweinidog gwr Duw yn fore, a myned allan, wele, lu yn amgylchynu y ddinas, â meirch ac â cherbydau. A'i was a ddywedodd wrtho ef, Aha, fy meistr, pa fodd y gwnawn?

16 Ac efe a ddywedodd, Nac ofna: canys amlach yw y rhai sydd gyd â ni nâ'r rhai sydd gyd â hwyt.

17 Ac Elisêus a weddiodd, ac a ddywedodd, O **ARGLWYDD**, agor, attolwg, ei lygaid ef, fel y gwelo. A'r **ARGLWYDD** a agorodd lygaid y llange; ac efe a edrychodd: ac wele y mynydd yn llawn meirch a cherbydau tan llyd o amgylch Elisêus.

18 A phan ddaethant i waered atto ef, Elisêus a weddiodd ar yr **ARGLWYDD**, ac a

II. BRENHINOEDD.

ddywedodd, Taro, attolwg, y genedi hon a dallineb. Ac efe a'u tarawodd hwy a dallineb, yn ol gair Elisëus.

19 ¶ Ac Elisëus a ddywedodd wrthynt. Nid hon yw y ffordd, ac nid hon yw y ddinas: deuwch ar fy ol i, a mi a'ch dygaf chwi at y gwr yr ydych chiwi yn ei geisio. Ond efe a'u harweiniodd hwynt i Samaria.

20 A phan ddaethant hwy i Samaria, Elisëus a ddywedodd, O ARGWLWYDD, agor lygaid y rhai hyn, fel y gwelont. A'r ARGWLWYDD a agorodd eu llygaid hwynt; a hwy a welsant: ac wele, y'nghanol Samaria yr oeddymt.

21 A brenhin Israel a ddywedodd wrth Elisëus, pan welodd efe hwynt, Gan daro a darawaf hwynt, fy nhad?

22 Dywedodd yntau, Na tharo: a darewit ti y rhai a gaethiwaist a'th gledddy, ac a'th fwa dy hun? gosod fara a dwfwr ger eu bron hwynt, fel y bwyttfонт ac yr yfont, ac yr elont at eu harglwydd.

23 Ac efe a arlwyodd iddynt hwy arlwyfawr: a hwy a fwyttasant ac a yfasant; ac efe a'u gollyngodd hwynt ymaith, a hwy a aethant at eu harglwydd. Felly byddinoedd Syria ni chwanegasant ddyfod mwyach i wlad Israel.

24 ¶ Ac wedi hyn Benhadad brenhin Syria a gynnulodd ei holl lu, ac a aeth i fynu, ac a warchaeodd ar Samaria.

25 Ac yr oedd newyn mawr yn Samaria: ac wele, yr oeddymt hwy yn gwarchae arni hi, nes bod pen asyn er pedwar ugain sicl o arian, a phedwaredd ran cab o dom colommenod er pum sicl o arian.

26 Ac fel yr oedd brenhin Israel yn myned heibio ar y mur, gwrtaf a lefodd arno ef, gan ddywedyd, Achub, fy arglwydd frenhin.

27 Dywedodd yntau, Oni achub yr ARGWLWYDD dydi, pa fodd yr achubaf fi di? Ai o'r ysgubor, neu o'r gwin-wrŷf?

28 A'r brenhin a ddywedodd wrthi hi, Beth a ddarfu i ti? Hithau a ddywedodd, Y wraig hon a ddywedodd wrthyf, Dyro dy fab, fel y bwyttfонт ef heddyw; a'm mab innau a fwyttfонт ni y fory.

29 Felly ni a ferwasom fy mab i, ac a'i bwyttasant ef: a mi a ddywedais wrthi hithau y diwrnod arall, Dyro dithau dy fab, fel y bwyttfонт ef: ond hi a guddiodd ei mab.

30 ¶ A phan glybu y brenhin eiriau y wraig, efe a rwygodd ei ddillad, ac a aeth heibio ar y mur; a'r bobl a edrychodd, ac wele, sachllan oedd am ei gnawd ef oddi fewn.

31 Ac efe a ddywedodd, Fel hyn y gwnelo Duw i mi, ac fel hyn y chwanego, os safp pen Elisëus mab Saphat arno ef heddyw.

32 Ond Elisëus oedd yn eistedd yn ei dŷ, a'r henuriaid yn eistedd gyd âg ef. A'r brenhin a anfonodd wr o'i flaen: ond cyn dyfod y gennad atto ef, efe a ddywedodd wrth yr henuriaid, A welwch chiwi fel yr anfonodd mab y llofrudd hwn i gymmeryd ymaith fy mhien i? Edrychwch pan ddél y gennad i mewn, cauwech y drws, a deliwch ef wrth y drws: ond yw trwst traed ei arglwydd ar ei ol ef?

33 Ac efe etto yn ymddiddan a hwynt, efe y gennad yn dyfod i mewn atto ef: ac efe a ddywedodd, Wele y drwg hwn sydd oddi wrth yr ARGWLWYDD; paham y disgwyliaf wrth yr ARGWLWYDD mwy?

PENNOD VII.

1 Elisëus yn prophwydo helaethruwydd anghredadwy yn Samaria. 3 Pedwar gwahan-glywyfus yn myned i wersyll y Syriaid, ac yn dangos iddynt ffot. 12 Y brenhin yn cael hynny yn wir, ac yn yspello pebyll y Syriaid. 17 Y pennaeth ni choelstai eiriau y prophwyd, yn cael ei sathru dan draed nes ei farw.

YNA Elisëus a ddywedodd, Gwrandewch yr air yr ARGWLWYDD: Fel hyn y dywedodd yr ARGWLWYDD; Ynghylch y pryd awn y fory y gwerthir sat o beilliad er sicl, a dau sat o haidd er sicl, ym mhorth Samaria.

2 Yna tywysog yr oedd y brenhin yn pwysio ar ei law a atebodd wr Duw, ac a ddywedodd, Wele, pe gwnai yr ARGWLWYDD ffenestri yn y nefoedd, a fyddai y peth hyn? Dywedodd yntau, Wele, ti a'i gweli a'th lygaid, ond ni fwyttai o hono.

3 ¶ Ac yr oedd pedwar gwr gwahan-glywyfus wrth ddrws y porth, a hwy a ddywedasant wrth eu gilydd, Paham yr ydym ni yn aros yma nes ein meirw?

4 Os dywedwn ni, Awn i mewn i'r ddinas, newyn sydd yn y ddinas, a ni a fyddwn feirw yno; ac os trigwn yma, ni a fyddwn feirw hefyd. Am hynny deuwch yn awr, ac awn i wersyll y Syriaid: o chadwant ni yn fyw, byw fyddwn; ac os lladdant ni, byddwn feirw.

5 A hwy a gyfodasant ar dorriad dydd i fyned i wersyll y Syriaid. A phan ddaethant at gwrw eithaf gwersyll y Syriaid, wele, nid oedd neb yno.

6 Canys yr ARGWLWYDD a barasai i wersyll y Syriaid glywed trwst cerbydau, a thrwst meirch, trwst llu mawr: a hwy a ddywedasant wrth eu gilydd, Wele brenhin Israel a gyflogodd i'n herbyn ni frenhinoedd yr Hethiaid, a brenhinoedd yr Aiphth, i ddyfod arnom ni.

7 Am hynny hwy a gyfodasant, ac a ffoisiant, ar lasiad dydd, ac a adawsant eu pebyll, a'u meirch, a'u hasynod, a'f y gwersyll fel yr ydoedd, ac a ffoisiant am eu heinioes.

8 A phan ddaeth y rhai gwahan-glywyfus hyn hyd gwrw eithaf y gwersyll, hwy a aethant i un babell, ac a fwyttasant, ac a yfasant, ac a gymmerasant oddi yno arian, ac aur, a gwisgoedd, ac a aethant, ac a'i cuddiasant, ac a ddychwelasant; ac a aethant i babell arall, ac a gymmerasant oddi yno, ac a aethant, ac a'i cuddiasant.

9 Yna y dywedodd y naill wrth y llall, Nid ydym ni yn gwneuthur yn iawn; y dydd hwn sydd ddydd llawen-chwedd, ac yr ydym ni yn tewi a son; os arhoswn ni hyd oleuni y bore, rhyw ddrwg a ddigwydd i ni: deuwch gan hynny yn awr, ac awn fel y mynegom i dŷ y brenhin.

10 Felly hwy a ddaethant, ac a waeddasant ar borthor y ddinas; a hwy a fynegasant iddynt, gan ddywedyd, Daethom i wersyll y Syriaid, ac wele nid oedd yno neb, na llais dyn, ond y meirch yn rhwym, a'r asynod yn rhwym, a'r pebyll megis yr oeddymt o'r blaen.

11 Ac efe a alwodd ar y porthorion, ac a hwyd a'i mynegasant i dŷ y brenhin oddi fewn.

12 ¶ A'r brenhin a gyfododd liw nos, ac a ddywedodd wrth ei weision, Mynegaf yn awr i chiwi yr hyn a wnaeth y Syriaid i ni. Gwyddent mai newynog oeddym ni; am hynny yr aethant ymaith o'r gwersyll i ymguddio yn y maes, gan ddywedyd, Pan ddolont hwy allan o'r ddinas, ni a'u daliwn hwynt yn fyw, ac a awn i mewn i'r ddinas.

13 Ac un o'r gweision a atebodd ac a ddywedodd, Cymmer yn awr bump o'r meirch a adawyd, y rhai a adawyd yn y ddinas, (wele, y maent hwy fel holl llaws Israel, y rhai a arhosasant ynddi; wele, y maent hwy fel holl llaws Israel y rhai a ddarfuant) ac anfonwn, ac edrychwch.

14 Felly hwy a gymmerasant feirch dau gerbyd: a'r brenhin a anfonodd ar ol gwersyll y Syriaid, gan ddywedyd, Ewch, ac edrychwch.

15 A hwy a seithan ar eu hol hwynt hyd yr Iorddonen, ac wele yr holl ffordd ydoedd yn llawn o ddillad a llestri, y rhai a fwriasad y Syriaid ymaith wrth fryso: a'r cenhadau a ddychwelasant ac a fynegasant i'r brenhin.

16 A'r bobl a seithan allau, ac a anrheithiasant wersyll y Syriaid: a bu sat o beilliaid er siel, a dau sat o haidd er siel, yn ol gair yr **ARGLWYDD**.

17 ¶ A'r brenhin a osododd y tywysog yr oedd efe yn pwyso ar ei law i wyllyd ar y porth: a'r bobl a'i mathrasant ef yn y porth, ac efe fu farw, megis y llefarasai gwr Duw, yr hwn a ddywedasant hynny pan ddaeth y brenhin i waered atto ef.

18 A bu megis y llefarasai gwr Duw wrth y brenhin, gan ddywedyd, Dau sat o haidd er siel, a sat o beilliaid er siel, fydd y pryd hwn y fory ym mhorth Samaria.

19 A'r tywysog a attebasai wr Duw, ac a ddywedasai, Wele, pe gwnai yr **ARGLWYDD** ffenestri yn y nefoedd, a fyddai y peth hyn? Dywedodd yntau, Wele ti a'i gweli a'th lygaid, ond ni fywytal o hono.

20 Ac felly y bu iddo ef: canys y bobl a'i mathrasant ef yn y porth, ac efe a fu farw.

PENNOD VIII.

1 Y *Sumamees*, weidi gadael ei gwlad saith mlynedd i ffos rhag y newyn, yn cael gan y brenhin ei thir yn ei ol, er mwyn gwrthiaw Elishéus. 7 Hazael, weidi ddywed y brophwydoliaeth, yn hadd ei feistr, ac yn teyrnasu yn ei le ef. 16 Annwsiol lywodraeth Jehoram ar Judah. 20 Edom a Libnah yn cilio oddi wrth Judah. 23 Ahaziah yn frenhin ar ol Jehoram, 25 a'i lywodraeth annwsiol ef. 28 Efe yn ymwelod â Jehoram, oedd ffroeddi yn Jezreel.

YNA Elishéus a lefarodd wrth y wraig y bywhasai efe ei mab, gan ddywedyd, Cytod, a dos ti a'th dylwyth, ac ymdeithia lle y gelych ymdeithio: canys yr **ARGLWYDD** a alwodd am newyn, a hwnnw a ddaw ar y wlad saith mlynedd.

2 A'r wraig a gyfododd, ac a wnaeth yn ol gair gwr Duw: a hi a seith, hi a'i thylwyth, ac a ymdeithiodd y'ngwlad y Philistiaid saith mlynedd.

3 Ac ym mhen y saith mlynedd, y wraig a ddychwelodd o wlad y Philistiaid: a hi a seith i weiddi ar y brenhin am ei thý, ac am ei thir.

4 A'r brenhin oedd yn ymddiddan â Gehazi megis gwr Duw, gan ddywedyd, Adrodd i mi, attolwg, yr holl bethau mawr a wnaeth Elishéus.

5 Ac fel yr oedd efe yn mynegi i'r brenhin y modd y bywhasai efe y marw, yna wele y wraig y bywhasai efe ei mab yn gweiddi ar y brenhin am ei thý, ac am ei thir. A Gehazi a ddywedodd, Fy arglwydd frenhin, dyma y wraig, a dyma ei mab yr hwn a ddarfu i Elishéus ei fywháu.

6 A'r brenhin a ofynodd i'r wraig: a hithau a fynegodd iddo ef. A'r brenhin a roddodd iddi ryw ystafelludd, gan ddywedyd, Dod drachefn yr hyn oll oedd eiddi hi, a holl gwnd y maes, o'r dydd y gadawodd hi y wlad hyd y pryd hwn.

7 ¶ A daeth Elishéus i Damascus: a Benhadad brenhin Syria oedd glaf; a mynegwyd iddo ef, gan ddywedyd, Daeth gwr Duw yma.

8 A'r brenhin a ddywedodd wrth Hazael, Cymmer anrheg yn dy law, a dos i gyfarfod â gwr Duw; ac ymofyn â'r **ARGLWYDD**

trwyddo ef, gan ddywedyd, A fyddaf fi byw o'r clyfdd hwn?

9 Felly Hazael a seith i'w gyfarfod ef, ac a gymmerth anrheg yn ei law, a phob peth a'r a oedd dda o Damascus, sef llwyth deugain o gamelod; ac a ddaeth, ac a safodd o'i flaen ef, ac a ddywedodd, Benhadad brenhin Syria dy fab a'm hanfonodd attat, gan ddywedyd, A fyddaf fi byw o'r clyfdd hwn?

10 Ac Elishéus a ddywedodd wrtho, Do, a dywed wrtho, Ddau y gelli fyw: etto yr **ARGLWYDD** a ddangosodd i mi y bydd efe marw yn ddau.

11 Ac efe a osododd ei wyneb, ac a ddaliodd sylw arno, nes cywilyddio o hono ef: a gwr Duw a wylodd.

12 A Hazael a ddywedodd, Paham y mae fy arglwydd yn wlyo? Dywedodd yntau, Am fy mod yn gwybod y drwg a wnai di i feibion Israel: eu hamddefnyfaoedd hwynt a losgi di â than, a'u gwyr leuaging a leddi â'r clyddydd, a'u plant a bwyi, a'u gwraeddd beichioion a rwygi.

13 A Hazael a ddywedodd, Pa beth! ai ei gw dy was, fel y gwnelai efe y mawr beth hyn? Ac Elishéus a ddywedodd, yr **ARGLWYDD** a ddangosodd i mi y byddi di yn frenhin ar Syria.

14 Felly efe a seith ymaith oddi wrth Elishéus, ac a ddaeth at ei arglwydd; yr hwn a ddywedodd wrtho, Beth a ddywedodd Elishéus wrthy ti? Ac efe a attebodd, Efe a ddywedodd wrthyf, y byddit ti byw yn ddau.

15 A thrannoeth efe a gymmerth wrthban, ac a'i gwylochodd mewn dwfr, ac a'i lledodd ar ei wyneb ef, fel y bu efe farw: a Hazael a deyrnasodd yn ei le ef.

16 ¶ Ac yn y bumfed flwyddyn i Joram mab Ahab brenhin Israel, a Jehosaphat yn frenhin yn Judah, y dechreuodd Jehoram mab Jehosaphat brenhin Judah deyrnasu.

17 Mab ddeuddeg mlwydd ar hugain oedd efe pan ddechreuodd deyrnasu; ac wyth mlynedd y teyrnasodd efe yn Jerusalem.

18 Ac efe a rodiodd yn ffordd brenhinoedd Israel, fel y gwnai ty Ahab: canys merch Ahab oedd yn wraig iddo: felly efe a wnaeth yr hyn oedd ddrwg y'ngolwg yr **ARGLWYDD**.

19 Ond ni fyddai yr **ARGLWYDD** ddifetha Judah, er mwyn Dafydd ei was; megis yr addawsai efe, y rhoddai iddo oleu, ac i'w feibion yn dragwydd.

20 ¶ Yn ei ddyddiau ef y gwrthryfelodd Edom oddi tan law Judah, ac y gosodasant frenhin arnynt eu hunain.

21 A Joram a seith trosodd i Sair, a'r holl gerbydau gyd âg ef; ac efe a gyfododd liw nos, ac a darawodd yr Edomiaid oedd yn ei amgylchu ef, a thwyrysogion y cerbydau: a'r bobl a ffordd i'w pebyll.

22 Er hynny Edom a wrthryfelodd oddi tan law Judah hyd y dydd hwn: yna y gwrthryfelodd Libnah y pryd hwnnw.

23 A'r rhan arall o hanes Joram, a'r hyn oll a wnaeth efe, onid ydynt hwy yn ysgrienedig yn llyfr chronicle brenhinoedd Judah?

24 A Joram a hunodd gyd â'i dadau, ac a gladdwyd gyd â'i dadau yn ninas Dafydd, ac Ahaziah ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

25 ¶ Yn y ddeuddegfed flwyddyn i Joram mab Ahab brenhin Israel yr seith Ahaziah mab Jehoram brenhin Judah yn frenhin.

26 Mab dwy flwydd ar hugain oedd Ahaziah pan aeth efe yn frenhin; ac un flwyddyn y teyrnasodd efe yn Jerusalem: ac enw

II. BRENHINOEDD.

ei fam ef oedd Athaliah, merch Omri brenhin Israel.

27 Ac efe a rodiodd yn ffordd tŷ Ahab, ac a wnaeth yr hyn oedd ddrwg y'ngolwg yr **ARGLWYDD**, fel tŷ Ahab: canys daw tŷ Ahab ydoedd efe.

28 ¶ Ac efe a aeth gyd â Joram mab Ahab i ryfel yn erbyn Hazael brenhin Syria i Ramoth-Gilead; a'r Syriaid a darawsant Joram.

29 A Joram y brenhin a ddychwelodd i Jezreel i ymlachâu o'r briwiau a roisai y Syriaid iddo ef yn Ramah, wrth ymladd o hono ef yn erbyn Hazael brenhin Syria: ac Ahasiah mab Jehoram brenhin Judah a aeth i waered i ymwelid â Joram mab Ahab yn Jezreel; canys claf ydoedd.

PENNOD IX.

1 *Ellisus yn danfon prophwyd teuange i eneinto Jehu yn Ramoth-Gilead. 4 Y prophwyd wedi gwneuthur ei negos, yn ffol. 11 Jehu, wedi ei wneuthur yn frenhin gan y milwyr, yn lladd Joram ym mae Naboth. 27 Lladd Ahasiah yn Gur, a'i gladdu yn Jerusalem. 30 Taflu Jezabel allan trwy ffenestr, a chwn yn ei buytia hi.*

AC Ellisus y prophwyd a alwodd un o feibion y prophwydi, ac a ddywedodd wrtho, Gwregysa dy Iwynaau, a chymmer y phŵlaid olew hon yn dy law, a dos i Ramoth-Gilead.

2 A phan ddelych yno, edrych yno am Jehu mab Jehosaphat, mab Nimai: a dos i mewn, a phâr iddo godi o fysg ei frodyr, a dwg ef i ystafell ddirgel:

3 Yna cymmer y phŵlaid olew, a thywallt ar ei ben ef, a dywed, Fel hyn y dywedodd yr **ARGLWYDD**: Mi a'th ennefniais di yn frenhin ar Israel: yna agor y drws, a ffô, ac nac aros.

4 ¶ Felly y llange, sef llange y prophwyd, a aeth i Ramoth-Gilead.

5 A phan ddaeth efe, wele tywysogion y llu oedd yn elatedd: ac efe a ddywedodd, Y mae i mi air â thi, O dywysog. A dywedodd Jehu, A pha un o honom ni oll? Dywedodd yntau, A thydi, O dywysog.

6 Ac efe a gyfododd, ac a aeth i mewn i'r tŷ: ac yntau a dywalltodd yr olew ar ei ben ef, ac a ddywedodd wrtho, Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** Dduw Israel: Myfi a'th ennefniais di yn frenhin ar bobl yr **ARGLWYDD**, sef ar Israel.

7 A thi a darewi dŷ Ahab dy arglwydd; fel y dialwyf fi waed fy ngweision y prophwydi, a gwaed holl weision yr **ARGLWYDD**, ar law Jezebel.

8 Canys holl dŷ Ahab a ddfethir: a mi a dorraf ymaith oddi wrth Ahab yr hwn a biso ar bared, y gwarchaeedig hefyd, a'r hwn a adawyd yn Israel.

9 A mi a wnaf dŷ Ahab fel tŷ Jeroboam mab Nebat, ac fel tŷ Baasa mab Ahiah.

10 A'r cwn a fwyttant Jezebel yn rhandir Jezreel, ac ni bydd a'i claddo hi. Ac efe a agorodd y drws, ac a ffôdd.

11 ¶ A Jehu a aeth allan at weision ei arglwydd, a dywedwyd wrtho ef, *A yw pob peth yn dda?* paham y daeth yr ynydd hwn attat ti? Dywedodd yntau wrthynt, Chwi a adwaenoch y gwr, a'i ymadroddion.

12 Dywedasant hwythau, Celwydd, mynega yn awr i ni. Dywedodd yntau, Fel hyn ac fel hyn y llefarodd wrthyf, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, Mi a'th ennefniais di yn frenhin ar Israel.

13 A hwy a frylasant, ac a gymmerasant

bob un ei wsg, ac a'i gosodasant dano ef ar ben uchaf y grisiau, ac a ganasant mewn udgorn, ac a ddywedasant, Jehu sydd frenhin.

14 A Jehu mab Jehosaphat mab Nimai a gyd-fwriadodd yn erbyn Joram: (a Joram oedd yn cadw Ramoth-Gilead, efe a holl Israel, rhag Hazael brenhin Syria:

15 Ond Joram y brenhin a ddychwelasai i ymlachâu i Jezreel, o'r archollion d'r rhai yr archollasai y Syriaid ef wrth ymladd o hono yn erbyn Hazael brenhin Syria.) A dywedodd Jehu, Os mynnwch chiwi nac eled us diangol o'r ddinas i fyned i fynegi i Jezreel.

16 Felly Jehu a farchogodd mewn cerbyd, ac a aeth i Jezreel (canys Joram oedd yn gorwedd yno.) Ac Ahasiah brenhin Judah a ddaethai i waered i ymwelid â Joram.

17 A gwyliwr oedd yn sefyll ar y tŵr yn Jezreel, ac a ganfu fntai Jehu pan oedd efe yn dyfod, ac a ddywedodd, Yr ydwyf yn gwelid mintal. A Joram a ddywedodd, Cymmer wr march, ac anfon i'w cyfarfod hwynt, a dywed, Ai heddwch?

18 A gwr march a aeth i'w gyfarfod ef, ac a ddywedodd, Fel hyn y dywed y brenhin, *A oes heddwch?* A dywedodd Jehu, Beth sydd i ti a ofynych am heddwch? tro yn fy ol i. A'r gwyliwr a fynegodd, gan ddywedyd, Y gennad ddaeth hyd attynt hwy, ond nid yw efe yn dychwelyd.

19 Yna efe a anfonwyd yr all gwr march, ac efe a ddaeth attynt hwy, ac a ddywedodd, Fel hyn y dywedodd y brenhin, *A oes heddwch?* A dywedodd Jehu, Beth sydd i ti a ofynych am heddwch? tro yn fy ol i.

20 A'r gwyliwr a fynegodd, gan ddywedyd, Efe a ddaeth hyd attynt hwy, ond nid yw efe yn dychwelyd: a'r gyrriad sydd fel gyrriad Jehu mab Nimai: canys y mae efe yn gyrru yn ynydd.

21 A Joram a ddywedodd, Rhwym y cerbyd. Yntau a rwyodd ei gerbyd ef. A Joram brenhin Israel a aeth allan, ac Ahasiah brenhin Judah, pob un yn ei gerbyd, a hwy a aethant yn erbyn Jehu, a chyffarfuant âg ef yn rhandir Naboth y Jezreel.

22 A phan welodd Joram Jehu, efe a ddywedodd, *A oes heddwch, Jehu?* Dywedodd yntau, Pa heddwch tra syddo putteindra Jezebel dy fam di, a'i hudoliaeth, mor ami?

23 A Joram a drodd ei law, ac a ffôdd, ac a ddywedodd wrth Ahasiah, *Y mae bradwriaeth, O Ahasiah.*

24 A Jehu a gymmerth fwa yn ei law, ac a darawodd Joram rhwng ei ysgwyddau, fel yr aeth y saeth trwy ei galon ef, ac efe a syrthiodd yn ei gerbyd.

25 A Jehu a ddywedodd wrth Bidcar ei dywysog, Cymmer, bwrw ef i randir maes Naboth y Jezreelid: canys cofia pan oedd-ym ni, mi a thi, yn marchogaeth ynghyd ein dau ar ol Ahab ei dad ef, roddi o'r **ARGLWYDD** arno ef y baich hwn.

26 Diau, meddai yr **ARGLWYDD**, gwaed Naboth, a gwaed ei feibion, a welais i neithi-wyr, a mi a dalaf i ti yn y rhandir hon, medd yr **ARGLWYDD**. Gan hynny cymmer a bwrw ef yn awr yn y rhandir hon, yn ol gair yr **ARGLWYDD**.

27 ¶ Ond pan welodd Ahasiah brenhin Judah hynny, efe a ffôdd ar hyd ffordd tŷ yr ardd. A Jehu a ymlidiodd ar ei ol ef, ac a ddywedodd. Tarêwch hwn hefyd yn ei gerbyd. *A hwy a'i tarawsant ef yn rhiw Gur, yr hon sydd wrth Ibleam; ac efe a ffôdd i Megido, ac a fu farw yno.*

28 A'i weision a'i dygasant ef mewn cerbyd i Jerusalem, ac a'i claddasant ef yn ei feddrod gyd â'i dadau, yn ninas Dafydd.

29 Ac yn yr unfed flwyddyn ar ddeg i Joram mab Ahab yr aethal Ahaziah yn frenhin ar Judah.

30 ¶ A phan ddaeth Jehu i Jezreel, Jezebel a giybu hynny, ac a golurodd ei hwyneb, ac a wisgodd yn wŷch am ei phen, ac a edrychodd trwy ffenestr.

31 A phan oedd Jehu yn dyfod i mewn i'r porth, hi a ddywedodd, *A fu heddwch i Zimri, yr hwn a laddodd ei feistr?*

32 Ac efe a ddyrchafodd ei wyneb at y ffenestr, ac a ddywedodd, *Pwy sydd gyd â mi, pwy? A dau neu dri o'r ystafellyddion a edrychasant arno ef.*

33 Yntau a ddywedodd, *Tefwch hi i lawr. A hwy a'i tafasant hi i lawr; a thaelenlwyd peth o'i gwael hi ar y pared, ac ar y meirch; ac efe a'i mathrodd hi.*

34 A phan ddaeth efe i mewn, efe a fwytiodd ac a yfodd, ac a ddywedodd, *Edrychweh am y wratg feilddigedig honno, a chleddweh hi; canys merch brenhin ydyw hi.*

35 A hwy a aethant i'w chladdu hi; ond ni chwasant o honi onid y ben-glog, a'r traed, a chledrau y dwylaw.

36 Am hynny hwy a ddychwelasant, ac a fyneasant iddo ef. Dywedodd yntau, *Dyna air yr ARGLWYDD, yr hwn a lefarodd efe trwy law ei wasanaethwr Elias y Thesbiad, gan ddywedyd, Yn rhandir Jezreel y bwyty y cwn gnawd Jezebel:*

37 A chelain Jezebel a fydd fel tommen ar wyneb y maes, yn rhandir Jezreel; fel na ellir dywedyd, *Dyma Jezebel.*

PENNOD X.

1 *Jehu trwy lythyrâu yn peri torri pennau deng mab a thriugain Ahab; 8 ac yn ei esgusodi ei hun â phrophwydoliaeth Elias: 12 yn ladd dau a deugain o brodyr Ahaziah wrth y tŷ cneifio: 15 yn cymmeryd Jehonadab atto: 18 a throy gyfswydra yn difetha holl addolwyr Baal: 29 yn can-yn pechodau Jeroboam. 32 Hazeal yn gorthrymmu Israel. 34 Joachas yn frenhin ar ol Jehu.*

A G i Ahab yr oedd deng mab a thriugain yn Samaria. A Jehu a ysgrifenedd lythyrâu, ac a anfonodd i Samaria, at dywysogion Jezreel, ac at yr henuriaid, ac at dadmaethod Ahab, gan ddywedyd,

2 Ac yn awr pan ddél y llythyr hwn attoch chiwi, canys gyd â chiwi y mae meibion eich arglwydd, a chennyh chiwi y mae cerbydau, a meirch, a dinasoedd caerog, ac arfau:

3 Yna edrychwch yr hwn sydd oreu, ac yn gymhwysaf o feibion eich arglwydd, a gosodwch ef ar deyrn-gadair ei dad, ac ymlledwch diros dy eich arglwydd.

4 A hwy a ofasant yn ddirfawr, ac a ddywedasant, *Wela, dau frenhin ni sasant o'i flaen ef: pa fodd gan hynny y safnu ni?*

5 Am hynny yr anfonodd yr hwn oedd ar y tŷ, a'r hwn oedd ar y ddinas, a'r henuriaid, a'r dadmaethod, at Jehu, gan ddywedyd, *Dy weision di ydym ni, a'r hyn oll a ddywedych di wrthym, a wnawn ni; ni wnawn ni neb yn frenhin: gwna yr hyn a fyddo da yn dy olwg.*

6 Yna efe a ysgrifenedd yr ail llythyr atynt hwy, gan ddywedyd, *Os eiddof fi fyddwch, ac os ar fy llais i y gwandwech, cymmerwch bennau y gwŷr, meibion eich arglwydd, a deuweh attaf fi y pryd hwn y fory i Jezreel. A meibion y brenhin, sef deng-nyn a thriugain, oedd gyd â phennaethiaid y ddinas, y rhai oedd yn eu methrin hwynt.*

7 A phan ddaeth y llythyr atynt, hwy a gymmerasant feibion y brenhin, ac a laddasant ddeng-nyn a thriugain, ac a osodasant eu pennau hwynt mewn bagedau, ac a'u danfonasant atto ef i Jezreel.

8 ¶ A chennad a ddaeth ac a fynegodd iddo ef, gan ddywedyd, *Hwy a ddygasant bennau meibion y brenhin. Dywedodd yntau, Gosodwch hwynt yn ddau bentwr wrth ddrws y porth hyd y bore.*

9 A'r bore efe a aeth allan, ac a safodd, ac a ddywedodd wrth yr holl bobl, *Cyflawn ydych chiwi: wela, myfi a gyd-fwriedais yn erbyn fy arglwydd, ac a'i lleddais ef: ond pwy a laddodd yr holl rai hyn?*

10 Gwybyddwch yn awr na syrth dim o air yr ARGLWYDD i'r ddaer, yr hwn a lefarodd yr ARGLWYDD am dy Ahab; canys gwnaeth yr ARGLWYDD yr hyn a lefarodd efe trwy law Elias ei was.

11 Felly Jehu a darawodd holl weddillion ty Ahab yn Jezreel, a'i holl bennaethiaid ef, a'i gyfnesiaid ef, a'i offeiriaid, fel na adawyd un y'ngweddill.

12 ¶ Ac efe a gyfododd, ac a aeth ymaith hefyd, ac a ddaeth i Samaria. Ac fel yr oedd efe wrth dy cneifio y bugeiliaid ar y ffordd,

13 Jehu a gyfarfu â brodyr Ahaziah brenhin Judah, ac a ddywedodd, *Pwy ydych chiwi? Dywedasant hwythau, Brodyr Ahaziah ydym ni; a ni a ddaethom i waered i gyfarfch gwell i feibion y brenhin, ac i feibion y frenhines.*

14 Ac efe a ddywedodd, *Deliweh hwynt yn fyw. A hwy a'u dalasant hwynt yn fyw, ac a'u laddasant hwy wrth bydew y tŷ cneifio, sef dau wr a deugain, ac ni adawodd efe wr o honnynt.*

15 ¶ A phan aethal efe oddi yno, efe a gyfarfu â Jehonadab mab Rechab yn cyfarfod ag ef, ac a gyfarchodd well iddo, ac a ddywedodd wrtho, *A yw dy galon di yn unlawnd, fel y mae fy nghalon i gyd â th galon di? A dywedodd Jehonadab, Ydyw. Od ydyw (eb efe) moes dy law. Rhoddodd yntau ei law, ac efe a barodd iddo ddyfod i fynu atto i'r cerbyd.*

16 Ac efe a ddywedodd, *Tyred gyd â mi, a gwel fy sel i tu ag at yr ARGLWYDD. Felly hwy a wnaethant iddo farchogaeth yn ei gerbyd ef.*

17 A phan ddaeth efe i Samaria, efe a darawodd yr holl rai a adawid i Ahab yn Samaria, nes iddo ei ddinystrio ef, yn ol gair yr ARGLWYDD, yr hwn a lefarasai efe wrth Elias.

18 ¶ A Jehu a gynnulodd yr holl bobl ynghyd, ac a ddywedodd wrthynt, *Ahab a wasanaethodd Baal ychydig, ond Jehu a'i gwassanaetha ef lawer.*

19 Ac yn awr gelwch attaf fi holl brophwydi Baal, ei holl weision, a'i holl offeiriaid ef, na fydded un yn eisieu; canys aberth mawr sydd gennyf i Baal: pwy bynnag a fyddo yn eisieu, ni bydd efe byw. Ond Jehu a wnaeth hyn mewn cyfswydra, fel y difethai efe addolwyr Baal.

20 A Jehu a ddywedodd, *Cyhoeddwch gymmarfa sanctaidd i Baal. A hwy a'i cyhoeddasant.*

21 A Jehu a anfonodd trwy holl Israel: a holl addolwyr Baal a ddaethant, ac nid oedd un yn eisieu a'r ni ddaethant: a hwy a ddaethant i dy Baal, a llanwyd ty Baal o ben bwy gilydd.

22 Ac efe a ddywedodd wrth yr hwn oedd *getidwad* ar y gwisoedd, *Dwg allan wisgoedd*

II. BRENHINOEDD.

I holl addolwyr Baal. Ac efe a ddug wiag-odd lddynt.

23 A Jehu a aeth i mewn, a Jehonadab mab Rechab, i dŷ Baal, ac a ddywedodd wrth addolwyr Baal, Chwillwch ac edrychwch, rhag bod yma gyd â chwi *neb* o weision yr ARGLWYDD, ond addolwyr Baal yn unig.

24 A phan ddaethant i mewn i wneuthur aberthau, a phoeth-offrynnau, Jehu a oesodd iddo allan bedwar ugeinwr, ac a ddywedodd, Os dŷngce yr un o'r dynion a ddygais i'ch dwylaw chwi, einioes yr hwn y *diango ganddo fydd* am ei einioes ef.

25 A phan orphenodd efe wneuthur y poeth-offrwm, Jehu a ddywedodd wrth y swyddogion a'r tywysogion, Ewch i mewn, lleddwch hwynt, na ddeled *neb* allan. Felly hwy a'u tarawsant hwy â min y cleddyf: a'r swyddogion a'r tywysogion a'u tafiasant *hwy* allan, ac a aethant i ddinas tŷ Baal.

26 A hwy a ddygasant allan ddelwau tŷ Baal, ac a'u lloegasant hwy.

27 A hwy a ddistrywiasant ddelw Baal, ac a ddinystriasant dŷ Baal, ac a'i gwnaethant ef yn dondy hyd heddyw.

28 Felly y dilëodd Jehu Baal allan o Israel.

29 ¶ Etto pechodau Jeroboam mab Nebat, yr hwn a wnaeth i Israel bechu, ni throdd Jehu oddi wrthyn hwy, *sef oddi wrth* y lloer ar *oedd* yn Bethel, a'r rhai *oedd* yn Dan.

30 A'r ARGLWYDD a ddywedodd wrth Jehu, O herwydd i ti wneuthur yn dda, gan wneuthur yr *hyn oedd* uniawn yn fy ngolwg i, yn ol yr hyn oll a'r *oedd* yn fy nghalon i y gwnaethost i dŷ Ahab, meibion y bedwaredd genhedlaeth i ti a eisteddant ar orseddfainge Israel.

31 Ond nid edrychodd Jehu am rodio yng nghyfraith ARGLWYDD DDWU Israel a'i holl galon: *canyis* ni throdd efe oddi wrth bechodau Jeroboam, yr hwn a wnaeth i Israel bechu.

32 ¶ Yn y dyddiau hynny y dechreuodd yr ARGLWYDD dorri cyrrau Israel: a Hazael a'u tarawodd hwynt yn holl deryfnau Israel:

33 O'r Iorddonen tu a chodiad haul, *sef* holl wlad Gilead, y Gadiaid, a'r Reubenaid, a'r Manassaid, o Aroer (yr hon *sydd* wrth afon Arnon) Gilead a Basan hefyd.

34 A'r rhan arall o hanes Jehu, a'r hyn oll a'r a wnaeth efe, a'i holl gadernid ef; onid *ydymt* hwy yn ysgrifenedig yn llyfr chronicle brenhinoedd Israel?

35 A Jehu a hunodd gyd â'i dadau, a chladdwyd ef yn Samaria, a Joahaz ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

36 A'r dyddiau y teyrnasodd Jehu ar Israel yn Samaria *oedd* wyth mlynedd ar hugain.

PENNOD XI.

1 *Achub* Joas gan ei fodryb Joseba, pan laddodd Athaliah yr had brenhinol, a'i guddio chwas blynedd yn nhŷ Dduw. 4 Jehoiada, trwy gymorthwyl y tywysogion, ar y seithfed flwyddyn yn ei wneuthur ef yn frenhin. 13 Ladd Athaliah. 17 Jehoiada yn adferu gwasaeth Dduw.

A PHAN welodd Athaliah mam Ahaztah farw o'i mab, hi a gyfoddod, ac a ddifethodd yr holl had brenhinol.

2 Ond Joseba merch y brenhin Joram, ehwaer Ahaztah, a gymmerth Joas mab Ahaztah, ac a'i lladratiaodd ef o fysg meibion y brenhin y rhai a laddwyd: a hwy a'i cuddiasant ef a'i fammaeth yn ystafell y gwylau, rhag Athaliah, fel na laddwyd ef.

3 Ac efe a fu gyd â hi y'nghudd yn nhŷ yr

ARGLWYDD chwe blynedd: ac Athaliah oedd yn teyrnasu ar y wlad.

4 ¶ Ac yn y seithfed flwyddyn yr anfonodd Jehoiada, ac y cymmerth dywysogion y cannoedd, o'r captenaid, a'r swyddogion, ac a'u dug hwynt i mewn atto i dŷ yr ARGLWYDD, ac a wnaeth â hwynt gyfammod, ac a wnaeth iddynt dyngu yn nhŷ yr ARGLWYDD, ac a ddangosodd iddynt fab y brenhin.

5 Ac efe a orchymynodd iddynt, gan ddywedyd, Dyma y peth a wnewch chwi; Trydodd ran o honoch sydd yn dyfod i mewn ar y Sabboth, a gadwant wyladwriaeth tŷ y brenhin.

6 A thrydedd ran *fydd* ym mhorth Sur: a thrydedd ran yn y porth o'r tu ol i'r swyddogion: felly y oedwch wyladwriaeth y tŷ rhag ei dorri.

7 A deuparth o honoch oll sydd yn myned allan ar y Sabboth, a gadwant wyladwriaeth tŷ yr ARGLWYDD, y'nghylch y brenhin.

8 A chwi a amgylchynwch y brenhin o bob parth, pob un â'i arfau yn ei law; a'r hwn a ddelo i'r rhesau, lladder ef: a byddwch gyd â'r brenhin pan elo efe allan, a phan ddelo efe i mewn.

9 A thywysogion y cannoedd a wnaethant yn ol yr hyn oll a orchymynasai Jehoiada yr offeiriad, a chymmerasant bawb eu gwŷr y rhai oedd yn dyfod i mewn ar y Sabboth, gyd â'r rhai oedd yn myned allan ar y Sabboth; ac a ddaethant â Jehoiada yr offeiriad.

10 A'r offeiriad a roddodd i dywysogion y cannoedd waywrfyn a thariannau y brenhin Dafydd, y rhai *oedd* yn nhŷ yr ARGLWYDD.

11 A'r swyddogion a safasant bob un â'i arfau yn ei law, o'r tu deheu i'r tŷ, hyd y tu aswy i'r tŷ, wrth yr allor a'r tŷ, amgylch ogylich y brenhin.

12 Ac efe a ddug allan fab y brenhin, ac a roddodd y goron arno ef, a'r dystiolaeth; a hwy a'i hurddasant ef yn frenhin, ac a'i henneiniasant ef; curasant hefyd eu dwylaw, a dywedasant, Byw fyddo y brenhin.

13 ¶ A phan glybu Athaliah drwst y bobl yn rhedeg, hi a ddaeth i mewn at y bobl i dŷ yr ARGLWYDD.

14 A phan edrychodd hi, wele, y brenhin oedd yn sefyll wrth y golofn yn ol yr arfer, a'r tywysogion a'r udgryn yn ymyl y brenhin, a holl bobl y wlad yn llawen, ac yn canu mewn udgryn. Ac Athaliah a rwygodd ei dilad, ac a waeddodd, Bradwriaeth, bradwriaeth.

15 A Jehoiada yr offeiriad a orchymynodd i dywysogion y cannoedd, y rhai oedd wedi eu gosod ar y llu, ac a ddywedodd wrthyn, Dygwch hi o'r tu allan i'r rhesau; a'r hwn a ddelo ar ei hol hi, lladder ef â'r cleddyf: canys dywedasant yr offeiriad, Na ladder hi yn nhŷ yr ARGLWYDD.

16 A hwy a osodasant ddwyllaw arni hi, a hi a aeth ar hyd y ffordd feirch i dŷ y brenhin, ac yno y lladdwyd hi.

17 ¶ A Jehoiada a wnaeth gyfammod rhwng yr ARGLWYDD a'r brenhin a'r bobl, i fod o honant yn bobl i'r ARGLWYDD; a rhwng y brenhin a'r bobl.

18 A holl bobl y wlad a aethant i dŷ Baal, ac a'i dinystriasant ef a'i allorau, ei ddelwau hefyd a ddrylliasant hwy yn chwilfwr, lladdasant hefyd Mattan offeiriad Baal o flaen yr allorau. A'r offeiriad a oesodd oruchwylwyr ar dŷ yr ARGLWYDD.

19 Efe a gymmerth hefyd dywysogion y cannoedd, ar captenaid, a'r swyddogion, a holl bobl y wlad, a hwy a ddygasant i waered y brenhin o dŷ yr ARGLWYDD, ac a ddaeth-

ant ar hyd flordd porth y swyddogion, i dŷ y brenhin: ac efe a eisteddodd ar orseddfa y brenhinoedd.

20 A holl bobl y wlad a lawenyhasant, a'r ddinas a lonyddodd: a hwy a laddasant Athaliah a'r clleddyf wrth dŷ y brenhin.

21 Mab saith mlwydd oedd Joas pan aeth efe yn frenhin.

PENNOD XII.

1 *Joas yn teyrnasu yn dduwioel tra fu fyw Jehoiada: 4 ac yn peri cyweirio y deml.* 17 Troi Hazael oddi wrth Jerusaleum ag arhag o'r trysorau cysssegredig. 19 Ei weision yn ladd Joas, ac Amasiah yn myned yn frenhin ar ei ol ef.

YN y seithfed flwyddyn i Jehu y dechreuodd Joas deyrnasu, a deugain mlwydd y teyrnasodd efe yn Jerusaleum. Ac enw ei fab ef oedd Sibiah o Beersaba.

2 A Joas a wnaeth yr hyn oedd uniawn ngolwg yr ARGWLWYDD ei holl ddyddiau, yn y rhai y dysgodd Jehoiada yr offeiriad ef.

3 Er hynny ni thynnasid ymaith yr uchelfeydd: y bobl oedd eto yn offrymmu ac yn arogi-darthu yn yr uchelfeydd.

4 ¶ A Joas a ddywedodd wrth yr offeiriad, Holl arian y pethau cysssegredig a ddyger i mewn i dŷ yr ARGWLWYDD, arian y gwr a gynnwiro, arian gwerth eneidiau pob un, a'r holl arian a glywo neb ar ei galon eu dwyn i mewn i dŷ yr ARGWLWYDD.

5 Cymmered yr offeiriad hynny iddynt, pawb gan ei gydabod, a chyweiriant adwyau y tŷ, pa le bynnag y caffer adwy ynddo.

6 Ond yn y drydedd flwyddyn ar hugain i'r brenhin Joas, nid adgyweiriassai yr offeiriad agennau y tŷ.

7 Yna y brenhin Joas a welodd am Jehoiada yr offeiriad, a'r offeiriad eraill, ac a ddywedodd wrthynt, Paham nad ydych chiwi yn cyweirio agennau y tŷ? yn awr gan hynny, na dderbyniwch arian gan eich cydnabod, ond rhoddwch hwy at gywecio adwyau y tŷ.

8 A'r offeiriad a gyd-syniasant na dderbyniant arian gan y bobl, ac na chyweiriant agennau y tŷ.

9 Eithr Jehoiada yr offeiriad a gymmerth gist, ac a dylodd dwll yn ei chaead, ac a'i gosododd hi o'r tu dehu i'r allor, flordd y delai un i mewn i dŷ yr ARGWLWYDD: a'r offeiriad, y rhai oedd yn cadw y drws, a roddent yno yr holl arian a ddygid i mewn i dŷ yr ARGWLWYDD.

10 A phan welent fod llawer o arian yn y gist, y dae yagrifenydd y brenhin, a'r arch-offeiriad, i fyndu, ac a roent mewn codau, ac a gyfrifent yr arian a gawsid yn nhŷ yr ARGWLWYDD.

11 A hwy a roddasant yr arian wedi eu cyfrif, yn nwyllaw gweithwyr y gwaith, goruchwylwyr tŷ yr ARGWLWYDD: a hwy a'i talasant i'r seiri pren, ac i'r adeiladwyr oedd yn gweithio tŷ yr ARGWLWYDD.

12 Ac i'r seiri meini, ac i'r naddwyr cerrig, ac i brynu oed a cherrig nâdd, i gyweirio adwyau tŷ yr ARGWLWYDD, ac am yr hyn oll a aethai allan i adgyweirio y tŷ.

13 Etto ni wnaed yn nhŷ yr ARGWLWYDD gwppanau arian, psaltringau, cawgiau, udgyrn, na llestri aur, na llestri arian, o'r arian a ddygasid i mewn i dŷ yr ARGWLWYDD.

14 Eithr hwy a'i rhoddasant i weithwyr y gwaith; ac a gyweiriasant & hwynt dŷ yr ARGWLWYDD.

15 Ac ni cheiasant gyfrif gan y dynion y rhoddasant hwy yr arian yn eu dwyllaw

i'w rhoddi i weithwyr y gwaith: canys yr oeddynt hwy yn gwneuthur yn ffyddlaw.

16 Yr arian dros gamwedd a'r arian dros bechodau, ni ddygwydd i mewn i dŷ yr ARGWLWYDD: eiddo yr offeiriad oeddynt hwy.

17 ¶ Yna Hazael brenhin Syria a aeth i fyndu, ac a ymladdodd yn erbyn Gath, ac a'i hynnillodd hi: a Hazael a osododd ei wyneb i fyndu i fyndu yn erbyn Jerusaleum.

18 A Joas brenhin Judah a gymmerth yr holl bethau cysssegredig a gysssegasai Jehosaphat, a Jehoram, ac Ahaziah, ei dadau ef, brenhinoedd Judah, a'i gysssegredig bethau ef ei hun, a'r holl aur a garwyd yn nhrysorau tŷ yr ARGWLWYDD, a thŷ y brenhin, ac a'u hanfododd at Hazael brenhin Syria, ac efe a ymadawodd oddi wrth Jerusaleum.

19 ¶ A'r rhan arall o hanes Joas, a'r hyn oll a wnaeth efe, onid ydynt hwy yn ygrifenedig yn llyfr chronicle brenhinoedd Judah?

20 A'i weision ef a gyfodasant, ac a gydfwriadasant fradwriaeth; ac a laddasant Joas yn nhŷ Milo, wrth ddyfod i waered i Sila.

21 A Jozachar mab Simeath, a Jozabad mab Somer, ei weision ef, a'i tarawsant ef, ac efe a fu farw; a hwy a'i claddasant ef gyd a'i dadau yn ninas Dafydd: ac Amasiah ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

PENNOD XIII.

1 *Annwioel lywodraeth Joahas: 3 a Hazael yn ei orthymmu ef: ac yntau yn cael ymwared trwy wedd.* 8 Joas yn teyrnasu yn ei le ef: 10 ei annwioel lywodraeth yntau.

12 Jeroboam yn dyfod ar ei ol ef. 14 Elisaeus wrth farw yn prophwydo y gorchfygaf Joas y Syriaid dair gwaith. 20 Y Moabiadau yn dyfod yn erbyn y wlad, ac esgyrn Elisaeus yn cyfodi fur marw. 22 Hazael yn marw, a Joas deirgwaith yn gorchfygu Benhadad.

YN y drydedd flwyddyn ar hugain i Joas mab Ahaziah brenhin Judah, y teyrnasodd Joahas mab Jehu ar Israel yn Samaria, a dwy flynedd ar bymtheg y teyrnasodd ef.

2 Ac efe a wnaeth yr hyn oedd ddirwg yng ngolwg yr ARGWLWYDD, ac a roddodd ar ol pechodau Jeroboam mab Nebat, yr hwn a wnaeth i Israel bechu; ni throdd oddi wrthynt hwy.

3 ¶ A digofaint yr ARGWLWYDD a lliodd yn erbyn Israel; ac efe a'u rhoddodd hwynt yn llaw Hazael brenhin Syria, ac yn llaw Benhadad mab Hazael, eu holl ddyddiau hwynt.

4 A Joahas a erfyniodd ar yr ARGWLWYDD, a gwrandawodd yr ARGWLWYDD arno ef; o herwydd iddo ganfod gorthrymder Israel, canys brenhin Syria a'u gorthrymmai hwynt.

5 (A'r ARGWLWYDD a roddodd achubwr i Israel, fel yr aethant oddi tan law y Syriaid: a meibion Israel a drigasant yn eu pebyll fel cynt.

6 Etto ni throisant hwy oddi wrth bechodau tŷ Jeroboam, yr hwn a wnaeth i Israel bechu, eithr rhodiasant ynddynt hwy: a'r llwyn hefyd a safai yn Samaria.)

7 Ac ni adawodd efe i Joahas o'r bobl, ond deg a deugain o wŷr meirch, a deg cerbyd, a deng mil o wŷr traed: o herwydd brenhin Syria a'u dinystriassai hwynt, ac a'u gwnaethai hwynt fel llwch wrth ddyrnau.

8 ¶ A'r rhan arall o hanes Joahas, a'r hyn oll a wnaeth efe, a'i gadernid, onid ydynt hwy yn ygrifenedig yn llyfr chronicle brenhinoedd Israel?

9 A Joahas a hunodd gyd a'i dadau, a chladdasant ef yn Samaria, a Joas ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

10 ¶ Yn y ddwyfed flwyddyn ar bymtheg

II. BRENHINOEDD.

ar hugain i Joas brenhin Judah, y teyrnas-odd Joas mab Joahas ar Israel yn Samaria; un mlynedd ar bymtheg y teyrnasodd efe.

11 Ac efe a wnaeth yr hyn oedd ddrwg y'ngolwg yr ARGLWYDD: ni throdd efe oddi wrth holl bechodau Jeroboam mab Nebat, yr hwn a wnaeth i Israel bechu; eithr efe a roddodd ynddynt.

12 A'r rhan arall o hanes Joas, a'r hyn oll a wnaeth efe, a'i gadernid, trwy yr hwn yr ymladdodd efe â Amastah brenhin Judah, onid ydynt hwy yn ysgrifenedig yn llyfr chroniclei brenhinoedd Israel?

13 A Joas a hunodd gyd â'i dadau, a Jeroboam a eisteddodd ar ei deyrn-gadair ef: a Joas a gladdwyd yn Samaria gyd â brenhinoedd Israel.

14 ¶ Ac yr oedd Elisêus yn glaf o'r clefyd y bu efe farw o hono, a Joas brenhin Israel a ddaeth i waered atto ef, ac a wylodd ar ei wyneb ef, ac a ddywedodd, O fy nhad, fy nhad, cerbyd Israel, a'i farchogion.

15 Ac Elisêus a ddywedodd wrtho ef, Cymmer fwa a saethau. Ac efe a gymmerth fwa a saethau.

16 Ac efe a ddywedodd wrth frenhin Israel, Dod dy law ar y bwa. Ac efe a roddodd ei law: ac Elisêus a osodd ei ddwyllaw ar ddwyllaw y brenhin.

17 Ac efe a ddywedodd, Agor y ffenestr tu a'r dwyrain. Yntau a'i hagarodd. Yna y dywedodd Elisêus, Saetha. Ac efe a saethodd. Dywedodd yntau, Saeth ymwared yr ARGLWYDD, a saeth ymwared rhag Syria; a thi a darewi y Syriaid yn Aphec, nes eu difa hwynt.

18 Hefyd efe a ddywedodd, Cymmer y saethau. Ac efe a'u cymmerodd. Ac efe a ddywedodd wrth frenhin Israel, Taro y ddaear. Ac efe a darawodd dair gwaith, ac a beidiodd.

19 A gwr Duw a ddiogodd wrtho ef, ac a ddywedodd, *Dylest* daro bump neu chwoch o weithiau, yna y tarawist Syria nes ei difa: ac yn awr tair gwaith y tarewi Syria.

20 ¶ Ac Elisêus a fu farw, a hwy a'i claddasant ef. A minteoedd y Mosbiaid a ddaethant i'r wlad y flwyddyn honno.

21 A phan oeddnt hwy yn claddu gwr, wele hwy a ganfuant dorf, ac a fwriasant y gwr i feddrod Elisêus. A phan aeth y gwr i lawr a chyffwrdd âg esgryn Elisêus, efe a ddadebrodd, ac a gyfododd ar ei draed.

22 ¶ A Hassael brenhin Syria a orthrymmodd Israel holl ddyddiau Joahas.

23 A'r ARGLWYDD a drugarhoedd wrthynt hwy, ac a dostriodd wrthynt hwy, ac a drodd atynt hwy, er mwyn ei gyfammod âg Abraham, Isaac, a Jacob, ac ni fynnai eu dinystrio hwynt, ac ni fwriodd efe hwynt allan o'i olwg hyd yn hyn.

24 Felly Hassael brenhin Syria a fu farw; a Benhadad ei fab a deyrnasodd yn ei ef.

25 A Joas mab Joahas a ynnillodd yn eu hol o law Benhadad mab Hassael, y dinasoedd a ddygnasai efe o law Joahas ei dad ef mewn rhyfel: Joas a'i tarawodd ef dair gwaith, ac a ddaug adref ddinasoedd Israel.

PENNOD XIV.

1 Amastah y brenhin da. 5 Ei gyflawnder ar y rhai a laddasant ei dad ef: 7 a'i oruchafiaeth ar Edom. 8 Amastah yn annog Joas, ac yn cael ei orchfygu a'i yspello. 10 Jeroboam yn dyfod yn lle Joas. 11 Lladu Amastah trwy fraduriaeth. 12 Awtarkah yn dyfod ar ei oi ef. 13 Annwsiol deyrnasiad Jeroboam: 14 a Zachariah yn dyfod yn ei le yntau.

YN yr ail flwyddyn i Joas mab Joahas brenhin Israel y teyrnasodd Amastah mab Joas brenhin Judah.

2 Mab pŵm mlwydd ar hugain oedd ef pan aeth yn frenhin, a naw mlynedd ar hugain y teyrnasodd efe yn Jerusalem: ac enw ei fam ef oedd Joadan o Jerusalem.

3 Ac efe a wnaeth yr hyn oedd uniawn y'ngolwg yr ARGLWYDD, etto nid fel Dafydd ei dad; ond efe a wnaeth yn ol yr hyn oll a wnaethai Joas ei dad ef.

4 Er hynny ni thynnywd ymaith yr uchelfeydd; y bobl oedd etto yn aberthu ac yn arogl-darthu yn yr uchelfeydd.

5 ¶ A phan sicrnawyd ei deyrnas yn ei law ef, efe a laddodd ei weision y rhai a laddasant y brenhin ei dad ef.

6 Ond ni laddodd efe feibion y lleiddlaid; fel y maes yn ysgrifenedig yn llyfr cyfraith Moses, yn yr hon y gorchymynasai yr ARGLWYDD, gan ddyweddyd, Na ladder y tadau dros y meibion, ac na ladder y meibion dros y tadau; ond ladder pob un am ei bechod ei hun.

7 Efe a darawodd o'r Edomiaid, yn nyffryn yr halen, ddeng mil, ac a ynnillodd y graig mewn rhyfel, ac a alwodd ei henw Joetheel, hyd y dydd hwn.

8 ¶ Yna Amastah a anfonodd genhadau at Joas mab Joahas, mab Jehu brenhin Israel, gan ddyweddyd, Tyred, gwelwn wyneb ein gilydd.

9 A Joas brenhin Israel a anfonodd at Amastah brenhin Judah, gan ddyweddyd, Yr ysgellyn yn Libanus a anfonodd at y gedrwydden yn Libanus, gan ddyweddyd, Dyro dy ferch i'm mab i yn wraig. A bywstfyll y maes yr hwn oedd yn Libanus a dramwyodd ac a sathrodd yr ysgellyn.

10 Gan daro y tarewast yr Edomiaid, am hynny dy galon a'th falchfodd: ymfrostia, ac eistedd yn dy dŷ: cahys i ba beth yr ymyrri i'th ddrwg dy hun, fel y syrthit ti, a Judah gyd â thi?

11 Ond ni wrandawai Amastah. Am hynny Joas brenhin Israel a aeth i fynd, a hwy a weisiant wynebau eu gilydd, efe ac Amastah brenhin Judah, yn Beth-semes, yr hon sydd yn Judah.

12 A Judah a darawyd o flaen Israel; a hwy a ffoisiant bawb i'w pebyll.

13 A Joas brenhin Israel a ddiolodd Amastah brenhin Judah, mab Joas, mab Ahaziah, yn Beth-semes, ac a ddaeth i Jerusalem, ac a dorodd i lawr fur Jerusalem, o borth Ephraim hyd borth y gongl, bedwar can eufydd.

14 Ac efe a gymmerth yr holl sur a'r arian, a'r holl lestri a'r gafwyd yn nhŷ yr ARGLWYDD, ac yn nhysorau tŷ y brenhin, a gwystlon, ac a ddychwelodd i Samaria.

15 ¶ A'r rhan arall o hanes Joas, yr hyn a wnaeth efe, a'i gadernid, ac fel yr ymladdodd efe âg Amastah brenhin Judah, onid ydynt hwy yn ysgrifenedig yn llyfr chroniclei brenhinoedd Israel?

16 A Joas a hunodd gyd â'i dadau, ac a gladdwyd yn Samaria gyd â brenhinoedd Israel; a Jeroboam ei fab a deyrnasodd yn ei ef.

17 ¶ Ac Amastah mab Joas brenhin Judah a fu fyw ar ol marwolaeth Joas mab Joahas brenhin Israel bymtheng mlynedd.

18 A'r rhan arall o hanes Amastah, onid ydynt hwy yn ysgrifenedig yn llyfr chroniclei brenhinoedd Judah?

19 Ond hwy a frad-fwriadasant yn ei erbyn ef yn Jerusalem; ac efe a ffodd i Lachis:

atto hwy a smfonasant ar ei ol ef i Lachis, ac a'i lladdasant ef yno.

20 A hwy a'i dygasant ef ar feirch, ac efe a gladdwyd yn Jerusalem gyd a'i dadau, yn ninas Dafydd.

21 ¶ A holl bobl Judah a gymmrasant Azariah (ac yntau yn fab un mlwydd ar bymtheg) ac a'i hurdassant ef yn frenhin yn lle Amastah ei dad.

22 Efe a adeiladodd Elath, ac a'i rhoddodd hi drachefu i Judah, ar ol humo o'r brenhin gyd a'i dadau.

23 ¶ Yn y bymthegfed flwyddyn i Amastah mab Joas brenhin Judah y teyrnasodd Jeroboam mab Joas brenhin Israel yn Samaria; un mlynedd a deugain y teyrnasodd efe.

24 Ac efe a wnaeth yr hyn oedd ddrwg yngolwg yr ARGLWYDD: ni chillodd efe oddi wrth holl bechodau Jeroboam mab Nebat, yr hwn a wnaeth i Israel bechu.

25 Efe a ddug adref derfyn Israel o'r lle yr eir i mewn i Hamath hyd fôr y rhos, yn ol gair ARGLWYDD DDUW Israel, yr hwn a lefarasai efe trwy law ei was Jonah mab Amittai y prophwyd, yr hwn oedd o Gath-Hepher.

26 Canys yr ARGLWYDD a welodd gystudd Israel yn fiin iawn: canys nid oedd neb gwarchaeedig, na neb wedi ei adael, na chynwrothwydd i Israel.

27 Ac ni lefarasai yr ARGLWYDD y dilêal efe enw Israel oddi tan y nefoedd: ond efe a'u gwaredodd hwynt trwy law Jeroboam mab Joas.

28 ¶ A'r rhan arall o hanes Jeroboam, a'r hyn oll a'r a wnaeth efe, a'i gadernid ef, y modd y rhyfelodd efe, a'i modd y dug efe adref Damascus a Hamath, i Judah yn Israel, onid ydynt hwy yn ysgrifenedig yn llyfr chronicle brenhinoedd Israel?

29 A Jeroboam a hunodd gyd a'i dadau, sef gyd â brenhinoedd Israel; a Zachariah ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

PENNOD XV.

1 *Dabonus deyrnasodd Azariah. 5 Efo yn marw o'r gwahan-glywff; a Jotham yn dyfod yn ei le ef. 8 Zachariah, y diweddaf o genedl Jehu, yn teyrnasu yn ddyrgionus; a'i ladd ef gan Sâlum. 13 Sâlum yn teyrnasu fis; a Menahem yn ei ladd ef. 16 Menahem yn cael nerth gan Pul. 22 Pecaiah yn dyfod yn ei le ef. 25 Pecaiah yn ei ladd ef. 29 Tiglath-pileser yn gorhrymmu Pecaiah; a Hosoa yn ei ladd ef. 32 Jotham y brenhin da. 38 Ahas yn dyfod ar ei ol ef.*

YN y seithfed flwyddyn ar hugain i Jeroboam brenhin Israel y teyrnasodd Azariah mab Amastah brenhin Judah.

2 Mab un mlwydd ar bymtheg ydoedd efe pan ddechreuodd deyrnasu, a deuddeg mlynedd a deugain y teyrnasodd yn Jerusalem; ac enw ei fam oedd Jecholiah o Jerusalem.

3 Ac efe a wnaeth yr hyn oedd uniawn yngolwg yr ARGLWYDD, yn ol yr hyn oll a wnelai Amastah ei dad ef.

4 Ond na thynnwyd ymaith yr uchelfeydd: y bobl oedd etto yn aberthu ac yn arogl-darthu yn yr uchelfeydd.

5 ¶ AT ARGLWYDD a darawodd y brenhin, fel y bu efe wahan-glywffus hyd ddydd ei farwolaeth, ac y trigodd mewn tŷ o'r neilldu: a Jotham mab y brenhin oedd ar y tŷ yn barnu pobl y wlad.

6 A'r rhan arall o hanes Azariah, a'r hyn oll a wnaeth efe, onid ydynt hwy yn ysgrifenedig yn llyfr chronicle brenhinoedd Judah?

7 Ac Azariah a hunodd gyd a'i dadau, a chladdasant ef gyd a'i dadau yn ninas Dafydd; a Jotham ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

8 ¶ Yn y drydedd flwyddyn ar bymtheg ar hugain i Azariah brenhin Judah, y teyrnasodd Zachariah mab Jeroboam ar Israel yn Samaria chwe mis.

9 Ac efe a wnaeth yr hyn oedd ddrwg yngolwg yr ARGLWYDD, megis y gwnaethai ei dadau: ni throdd efe oddi wrth bechodau Jeroboam mab Nebat, yr hwn a wnaeth i Israel bechu.

10 A Sâlum mab Jabes a frad-fwriadodd yn ei erbyn ef, ac a'i tarawodd ef ger bron y bobl, ac a'i lladdodd ef, ac a deyrnasodd yn ei le ef.

11 A'r rhan arall o hanes Zachariah, wele, y mac yn ysgrifenedig yn llyfr chronicle brenhinoedd Israel.

12 Dyma air yr ARGLWYDD, yr hwn a lefarasai efe wrth Jehu, gan ddywedyd, Meibion y bedwaredd genhedlaeth i ti a esteddant ar orseddfa Israel. Ac felly y bu.

13 ¶ Sâlum mab Jabes a ddechreuodd deyrnasu yn y bedwaredd flwyddyn ar bymtheg ar hugain i Uzziyah, brenhin Judah, a mis cyfan y teyrnasodd efe yn Samaria.

14 Canys Menahem mab Gadi a seth i fynu o Tirsah, ac a ddaeth i Samaria, ac a darawodd Sâlum mab Jabes yn Samaria, ac a'i lladdodd ef, ac a deyrnasodd yn ei le ef.

15 A'r rhan arall o hanes Sâlum, a'i frad-wriaeth ef yr hon a frad-fwriadodd efe, wele hwynt yn ysgrifenedig yn llyfr chronicle brenhinoedd Israel.

16 ¶ Yna Menahem a darawodd Tiphshah, a'r rhai oll oedd ynddi, a'i therfynau, o Tirsah: o herwydd nad agorasant iddo ef, am hynny y tarawodd efe hi; a'i holl wragedd beichiogion a rwygodd efe.

17 Yn y bedwaredd flwyddyn ar bymtheg ar hugain i Azariah brenhin Judah y teyrnasodd Menahem mab Gadi ar Israel, a deng mlynedd y teyrnasodd efe yn Samaria.

18 Ac efe a wnaeth yr hyn oedd ddrwg yngolwg yr ARGLWYDD: ni throdd efe yn ei holl ddyddiau oddi wrth bechodau Jeroboam mab Nebat, yr hwn a wnaeth i Israel bechu.

19 A Pul brenhin Assyria a ddaeth yn erbyn y wlad; a Menahem a roddodd i Pul fil o dalentau arian, fel y byddai ei law gyd ag ef, i sierhau y frenhiniaeth yn ei law ef.

20 A Menahem a gododd yr arian ar Israel, sef ar yr holl rai cedydd o allu, ar bob un ddeg sicl a deugain o arian, i'w rhoddi i frenhin Assyria; felly brenhin Assyria a ddy-chwelodd, ac nid arhosodd yno yn y wlad.

21 ¶ A'r rhan arall o hanes Menahem, a'r hyn oll a wnaeth efe, onid ydynt hwy yn ysgrifenedig yn llyfr chronicle brenhinoedd Israel?

22 A Menahem a hunodd gyd a'i dadau; a Pecaiah yr ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

23 ¶ Yn y ddeddf flwyddyn a deugain i Azariah brenhin Judah y teyrnasodd Pecaiah mab Menahem ar Israel yn Samaria, a dwy flynedd y teyrnasodd efe.

24 Ac efe a wnaeth yr hyn oedd ddrwg yngolwg yr ARGLWYDD: ni throdd efe oddi wrth bechodau Jeroboam mab Nebat, yr hwn a wnaeth i Israel bechu.

25 A Pecaiah mab Remaliah ei dywysog ef a frad-fwriadodd yn ei erbyn ef, ac a'i tarawodd ef yn Samaria, yn hys y brenhin, gyd ag Argob, ac Arteh, a chyd ag ef ddeng wr

II. BRENHINOEDD.

a deugain o feibion y Gileadid: ac efe a'i lladdodd ef, ac a deyrnasodd yn ei le ef.

26 A'r rhan arall o hanes Pechah, a'r hyn oll a wnaeth efe, wele hwynt yn ysgrifenedig yn llyfr chroniclei brenhinoedd Israel.

27 ¶ Yn y ddeuddegfedd fiwyddyn a deugain i Azariah brenhin Judah y teyrnasodd Pechah mab Remaliah ar Israel yn Samaria, ac ugain mlynedd y teyrnasodd efe.

28 Ac efe a wnaeth yr hyn oedd ddrwg y'ngolwg yr ARGWLWYDD, ni throdd efe oddi wrth behodau Jeroboam mab Nebat, yr hwn a wnaeth i Israel bechu.

29 Yn nyddiau Pechah brenhin Israel y daeth Tiglath-pileser brenhin Assyria, ac a ynnillodd Ijon, ac Abel-bethmaachah, a Janoah, Cedec hefyd, a Hazor, a Gilead, a Galilee, holl wlad Naphtali, ac a'u caeth-gludodd hwynt i Assyria.

30 A Hosea mab Elah a frad-fwriadodd frad-wriaeth yn erbyn Pechah mab Remaliah, ac a'i tarawodd ef, ac a'i lladdodd, ac a deyrnasodd yn ei le ef, yn yr ugeinfed fiwyddyn i Jotham mab Uziah.

31 A'r rhan arall o hanes Pechah, a'r hyn oll a wnaeth efe, wele hwynt yn ysgrifenedig yn llyfr chroniclei brenhinoedd Israel.

32 ¶ Yn yr ail fiwyddyn i Pechah mab Remaliah brenhin Israel y dechreuodd Jotham mab Uziah brenhin Judah deyrnasu.

33 Mab pŵm mlwydd ar hugain oedd efe pan ddechreuodd deyrnasu, ac un mlwydd ar bymtheg y teyrnasodd efe yn Jerusalem: ac enw ei fam ef oedd Jerusa, merch Sadoc.

34 Ac efe a wnaeth yr hyn oedd uniauwn y'ngolwg yr ARGWLWYDD: yn ol yr hyn oll a'r wnelai Uziah ei dad.

35 ¶ Er hynny ni thynnyd ymaith yr uchel-feydd; y bobl oedd etto yn aberthu ac yn arogl-darthu yn yr uchel-feydd. Efe a adeiladodd y porth uchaf i dŷ yr ARGWLWYDD.

36 ¶ A'r rhan arall o hanes Jotham, a'r hyn oll a wnaeth efe, onid ydynt hwy yn ysgrifenedig yn llyfr chroniclei brenhinoedd Judah?

37 Yn y dyddiau hynny y dechreuodd yr ARGWLWYDD anfon yn erbyn Judah, Resin brenhin Syria, a Pechah mab Remaliah.

38 A Jotham a hunodd gyd â'i dadau, ac a gladdwyd gyd â'i dadau yn ninas Dafydd ei dad, ac Ahas ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

PENNOD XVI.

1 *Annus uol lywodraeth Ahas. 5 Ahas yn cyflogi Tiglath-pileser yn erbyn Resin a Pechah. 10 Ahas yn anfon portreidiad allor o Damascus i Urthah, ac yn mynnu yr allor bres iddo ei hun i offrymmu arni. 17 Ahas yn yspello i deml. 19 A Hezechiah yn teyrnasu â'r ei ol ef.*

YN y ddwyfed fiwyddyn ar bymtheg i Pechah mab Remaliah y dechreuodd Ahas mab Jotham brenhin Judah deyrnasu.

2 Mab ugain mlwydd oedd Ahas pan ddechreuodd efe deyrnasu, ac un mlynedd ar bymtheg y teyrnasodd efe yn Jerusalem, ac ni wnaeth efe yr hyn oedd uniauwn y'ngolwg yr ARGWLWYDD ei Dduw, fel Dafydd ei dad:

3 Eithr rhodiodd yn sfford brenhinoedd Israel, ac a dynnodd ei fab trwy y tân, yn ol feidd-dra y cenhedloedd a fwriasai yr ARGWLWYDD allan o fisen meibion Israel.

4 Ac efe a aberthodd ac a arogl-darthodd yn yr uchel-feydd, ac ar y bryniau, a than bob pren, gwyrddlas.

5 ¶ Yna y daeth Resin brenhin Syria, a Pechah mab Remaliah brenhin Israel, i fynu

i Jerusalem i ryfel: a hwy a warchaeasant ar Ahas; ond ni allasant hwy ei orchfygu ef.

6 Yn yr amser hwnnw Resin brenhin Syria a ddug drachefn Elath at Syria, ac a yrrodd yr Iuddewon o Elath: a'r Syriaid a ddaethant i Elath, ac a brewyliasant yno hyd y dydd hwn.

7 Yna Ahas a anfonodd genhadau at Tiglath-pileser brenhin Assyria, gan ddywedyd, Dy was di a'th fab di ydyf i: tyred i fynu, a gwared fi o law brenhin Syria, ac o law brenhin Israel, y rhai sydd yn cyfodi yn fy erbyn i.

8 Ac Ahas a gymmerth yr arian a'r aur a gafwyd yn nhŷ yr ARGWLWYDD, ac yn nhry-orau tŷ y brenhin, ac a'u hanfonodd yn anrheg i frenhin Assyria.

9 A brenhin Assyria a wrandawodd arno ef; a brenhin Assyria a ddaeth i fynu i Damascus, ac a'i hynnillodd hi, ac a gaeth-gludodd ei *thrigolion* i Cir, ac a laddodd Resin.

10 ¶ A'r brenhin Ahas a seith i Damascus i gyfarfod Tiglath-pileser brenhin Assyria, ac a welodd allor oedd yn Damascus: a'r brenhin Ahas a anfonodd at Urthah yr offeiriad agwedd yr allor a'i phortreidiad, yn ol ei holl wneuthuriaid.

11 Ac Urthah yr offeiriad a adeiladodd allor yn ol yr hyn oll a anfonasai y brenhin Ahas o Damascus: felly y gwnaeth Urthah yr offeiriad, erbyn dyfod y brenhin Ahas o Damascus.

12 A phan ddaeth y brenhin o Damascus, y brenhin a ganfu yr allor: a'r brenhin a nesodd at yr allor, ac a offrymmodd arni hi.

13 Ac efe a losgodd ei boeth-offrwm, a'i fwyd-offrwm, ac a dywalltodd ei ddiot-offrwm, ac a daenellodd waed ei offrymmau hédd ar yr allor.

14 A'r allor bres, yr hon oedd ger bron yr ARGWLWYDD, a dynnodd efe ymaith o dalcen y tŷ, oddi rhwyd yr allor a thŷ yr ARGWLWYDD, ac a'i rhoddod hi o du goledd yr allor.

15 A'r brenhin Ahas a orchymynodd i Urthah yr offeiriad, gan ddywedyd, Llosg ar yr allor fawr y poeth-offrwm boreuol, a'r bwyd-offrwm prydnhawol, poeth-offrwm y brenhin hefyd, a'i fwyd-offrwm ef, a phoeth-offrwm holl bobl y wlad, a'u bwyd-offrwm hwynt, a'u diodydd-offrwm hwynt; a holl waed y poeth-offrwm, a holl waed yr aberth, a daenelli di arni hi: a bydded yr allor bres i mi i ymofyn.

16 Ac Urthah yr offeiriad a wnaeth yn ol yr hyn oll a orchymynasai y brenhin Ahas.

17 ¶ A'r brenhin Ahas a dorrodd ddaliadau yr ystollon, ac a dynnodd ymaith y noe oddi arnynt hwy, ac a ddiaggynodd y môr oddi ar yr ychain pres oedd tano, ac a'i rhoddodd ar balmant cerrig.

18 A gorchudd y Sabboth yr hwn a adellad-asant hwy yn tŷ, a dyfoddi y brenhin oddi allan, a drodd efe oddi wrth dŷ yr ARGWLWYDD, o achos brenhin Assyria.

19 ¶ A'r rhan arall o hanes Ahas yr hyn a wnaeth efe, onid ydynt hwy yn ysgrifenedig yn llyfr chroniclei brenhinoedd Judah?

20 Ac Ahas a hunodd gyd â'i dadau, ac a gladdwyd gyd â'i dadau yn ninas Dafydd, a Hezechiah ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

PENNOD XVII.

1 *Drygionus lywodraeth Hosa. 3 Wedi ei ddaroetwng gan Salmaneser, y mac yn ymgyd'orladdu di So brenhin yr Aiph yn ei erbyn ef. 5 Caeth-gludo Samaria am eu pechodau. 24 Y cenhedloedd diethr, a blannerid yn Samaria, wedi i lewod eu bitno, yn gwnaethuwr cymmyeg o amryw grefydd.*

YN y ddeuddegfed flwyddyn i Ahas brenhin Judah, y teyrnasodd Hosea mab Elah yn Samaria ar Israel, naw mlynedd y teyrnasodd efe.

2 Ac efe a wnaeth yr hyn oedd ddrwg yng ngolwg yr AROGLWYDD, etto nid fel brenhin-oedd Israel y rhai a fuasai o'i faen ef.

3 ¶ A Salmaneser brenhin Assyria a ddaeth i fynu yn ei erbyn ef, a Hosea a eth yn was iddo ef, ac a ddug iddo anrhegion.

4 A brenhin Assyria a gafodd fradwriaeth yn Hosea: canys efe a ddanfonasai genhadau at So brenhin yr Aipht, ac ni ddanfonasai anrheg i frenhin Assyria, fel y byddai efe arferol bob blwyddyn: am hynny brenhin Assyria a gaodd arno ef, ac a'i rhwymodd ef mewn carchardy.

5 ¶ Yna brenhin Assyria a eth i fynu trwy yr holl wlad, ac a eth i fynu i Samaria, ac a warchaeodd arni hi dair blynedd.

6 ¶ Yn y nawfed flwyddyn i Hosea, yr ynillodd brenhin Assyria Samaria, ac y caeth-gludodd efe Israel i Assyria, ac a'u cyflëodd hwynt yn Halah ac yn Habor, wrth afon Gozan, ac yn ninasoedd y Mediaid.

7 Felly y bu, am i feibion Israel bechu yn erbyn yr AROGLWYDD eu Duw, yr hwn a'u dygasai hwynt i fynu o wlad yr Aipht, oddi tan law Pharaoh brenhin yr Aipht, ac am iddynt ofni duwiau dileithr,

8 A rhodio yn neddfau y cenhedloedd, y rhai a rhodiasai yr AROGLWYDD allan o flaen meibion Israel, ac yn y deddfau a wnaethai brenhinocdd Israel.

9 A meibion Israel a wnaethant yn ddirgel bethau nid oedd unisawn yn erbyn yr AROGLWYDD eu Duw, ac a adeiladasant iddynt uchelfeydd yn eu holl ddinasoedd, o dŵr y gwylwyr hyd y ddinas gaerog.

10 Gosodasant hefyd iddynt ddolwau a llwyni ar bob bryn uchel, a than bob pren trlas:

11 Ac a arogldarthasant yno yn yr holl uchelfeydd, fel y cenhedloedd y rhai a gaeth-gludasai yr AROGLWYDD o'u blaen hwynt; a gwnaethant bethau drygionus i ddiogio yr AROGLWYDD.

12 A hwy a wasanaethasant eilunod, am y rhai y dywedasai yr AROGLWYDD wrthynt, Na wneuch y peth hyn.

13 Er i'r AROGLWYDD dystiolaethu yn erbyn Israel, ac yn erbyn Judah, trwy law yr holl brophwydi, a phob gwledydd, gan ddywedyd, Dychwelwch o'ch ffyrdd drygionus, a chedwch fy ngorchymynion, a'm deddfau, yn ol yr holl gyfraith a orchymynais i'ch tadau, a'r hon a wnafeis attoch trwy law fy ngweision y prophwydi.

14 Etto ni wrandawsant, eithr caledasant eu gwarrau fel gwarrau eu tadau, y rhai ni chredasant yn yr AROGLWYDD eu Duw.

15 A hwy a ddirmygasant ei ddeddfau ef, a'i gyfammod yr hwn a wnaethai ef a'u tadau hwynt, a'i dystiolaethau ef y rhai a dystiolaethodd efe i'w herbyn; a rhodiasant ar ol oferedd, ac a aethant yn ofer: aethant hefyd ar ol y cenhedloedd y rhai oedd o'u hamgylch, am y rhai y gorchymynasai yr AROGLWYDD iddynt, na wnelet fel hwynt.

16 A hwy a adawsant holl orchymynion yr AROGLWYDD eu Duw, ac a wnaethant iddynt ddolwau tawdd, nid amgen dau lo: gwnaethant hefyd lwyn, ac ymgrymasant i holl lu y nefoedd, a gwasanaethasant Baal.

17 A hwy a dynnasant eu meibion a'u merched trwy y tân, ac a arferasant ddeuilaeth, a swynion, ac a ymwerthasant i wneuthur yr hyn oedd drwg yngolwg yr AROGLWYDD, i'w ddiogio ef.

18 Am hynny yr AROGLWYDD a ddiogodd yn ddirfawr wrth Israel, ac a'u bwriadodd hwynt allan o'i olwg: ni adawyd ond llwyth Judah yn unig.

19 Ni chadwodd Judah chwaith orchymynion yr AROGLWYDD eu Duw, eithr rhodiasant yn neddfau Israel y rhai a wneisant hwy.

20 A'r AROGLWYDD a ddystyrodd holl had Israel, ac a'u cystuddiodd hwynt, ac a'u rhoddodd hwynt yn llaw anrheithwyr, nes iddo eu bwrw allan o'i olwg.

21 Canys efe a rwygodd Israel oddi wrth dŷ Dafydd; a hwy a wnaethant Jeroboam mab Nebat yn frenhin: a Jeroboam a yrrodd Israel oddi ar ol yr AROGLWYDD, ac a wnaeth iddynt bechu pechod mawr.

22 Canys meibion Israel a rodiasant yn holl bechodau Jeroboam, y rhai a wnaeth efe, heb gilio oddi wrthynt:

23 Nes i'r AROGLWYDD fwrw Israel allan o'i olwg, fel y llefarasai trwy law ei holl weision y prophwydi: ac Israel a gaeth-gludwyd allan o'i wlad ei hun i Assyria, hyd y dydd hwn.

24 ¶ A brenhin Assyria a ddug bobl o Babilon, ac o Cuthah, ac o Afa, o Hamath hefyd, ac o Sepharfaim, ac a'u cyflëodd hwynt yn ninasoedd Samaria, yn lle meibion Israel. A hwy a feddiannasant Samaria, ac a drigasant yn ei dinasoedd hi.

25 Ac yn nechre eu trigias hwy yno, nid ofnasant hwy yr AROGLWYDD; am hynny yr AROGLWYDD a anfonodd lewod yn eu plith hwynt, y rhai a laddasant rai o honynt.

26 Am hynny y mynegasant i frenhin Assyria, gan ddywedyd, Y cenhedloedd y rhai a fudaist ti, ac a gyflëasit yn ninasoedd Samaria, nid adwaenant ddefod Duw y wlad: am hynny efe a anfonodd lewod yn eu mysg hwynt, ac wele, laddasant hwynt, am na wyddent ddefod Duw y wlad.

27 Yna brenhin Assyria a orchymynodd, gan ddywedyd, Dygwch yno un o'r offeiriad a ddygasoch oddi yno, i fyned ac i drigo yno, ac i ddyysgu iddynt ddefod Duw y wlad.

28 Felly un o'r offeiriad a ddygasant hwy o Samaria a ddideth ac a drigodd yn Bethel, ac a ddygodd iddynt pa fodd yr ofnent yr AROGLWYDD.

29 Etto pob cenedl oedd yn gwneuthur eu duwiau eu hun, ac yn eu gosod yn nhai yr uchelfeydd a wnaethai y Samariaid, pob cenedl yn eu dinasoedd yr oeddynt yn preswyllo ynddynt.

30 A gwŷr Babilon a wnaethant Succoth-Benoth, a gwŷr Chuth a wnaethant Neirgal, a gwŷr Hamath a wnaethant Asima,

31 A'r Afaid a wnaethant Nibhas a Thartac, a'r Sepharfaiad a loegasant eu meibion yn tân i Adrammelech ac i Anammelech duwiau Sepharfaim.

32 Felly hwy a ofnasant yr AROGLWYDD, ac a wnaethant iddynt rai o'u gwneilion yn offeiriad yr uchelfeydd, y rhai a wnaethant aberthau iddynt yn nhai yr uchelfeydd.

33 Yr AROGLWYDD yr oeddynt hwy yn ei ofni, a gwasanaethu yr oeddynt eu duwiau, yn ol defod y cenhedloedd y rhai a ddygasant oddi yno.

34 Hyd y dydd hwn y maent hwy yn gwneuthur yn ol eu hen arferion: nid ydynt yn ofni yr AROGLWYDD, ac nid ydynt yn gwneuthur yn ol eu deddfau hwynt, nac yn ol eu harfer, nac yn ol y gyfraith na'r gorchymynion a orchymynodd yr AROGLWYDD i feibion Jacob, yr hwn y gosododd efe ei enw, Israel.

35 A'r AROGLWYDD a wnaethai gyfammod a hwynt, ac a orchymynasai iddynt, gan d'

II. BRENHINOEDD.

wedyd, Nac ofnwech dduwiau ddeithr, ac nac ymgrymmwch iddynt, ac na wasanacthwch hwynt, ac nac aberthwch iddynt:

36 Ond yr ARGLWYDD yr hwn a'ch dug chwi i fynd o wlad yr Aiph't a' nerth mawr, ac a braich estynedig, ef a ofnwech chwi, ac iddo ef yr ymgrymmwch, ac iddo yr aberthwch.

37 Y deddfau hefyd, a'r barnedigaethau, a'r gyfraith, a'r gorchymyn, a ysgrifnodd efe i chwi, a gedwch chwi i'w gwneuthur byth; ac nac ofnwech dduwiau ddeithr.

38 Ac nac anghofwch y cyfammed a ammodais a chwi, ac nac ofnwech dduwiau ddeithr:

39 Eithr ofnwech yr ARGLWYDD eich Duw; ac efe a'ch gwared chwi o law eich holl elynion.

40 Ond ni wrandawsant hwy, eithr yn ol eu hen arfer y gwnaethant hwy.

41 Felly y cenhedloedd hyn oedd yn ofni yr ARGLWYDD, ac yn gwasanaethu eu delwau cerffedig; eu plant a'u hwyron: fel y gwnaeth eu tadau, y maent hwy yn gwneuthur hyd y dydd hwn.

PENNOD XVIII.

1 Y brenhin dduwioel Hezechiah 4 yn dilleu delwaddoliaeth, ac yn llyuddo. 9 Caeth-gludo Samaria am eu pechodau. 13 Senacherib yn dyfod yn erbyn Judah; a theynged yn ei ddyhuddo ef. 17 Senacherib yn dawfon Rabsaceh yr ail waith: ac yntau yn difenwi Hezechiah, a throyi gabl-eiriau yn annog y bobl i droi at frenhin Assyria.

AC yn y drydedd fiwyddyn i Hosea mab Elah brenhin Israel, y teyrnasodd Hezechiah mab Ahas brenhin Judah.

2 Mab pum mlwydd ar hugain oedd efe pan aeth yn frenhin, a naw mlynedd ar hugain y teyrnasodd efe yn Jerusalem: ac enw ei fam ef oedd Abi, merch Zachariah.

3 Ac efe a wnaeth yr hyn oedd uniawn y'ngolwg yr ARGLWYDD, yn ol yr hyn oll a wnaethai Dafydd ei dad ef.

4 ¶ Efe a dynnodd ymaith yr uchelfeydd, ac a ddrylliodd y delwau, ac a dorrodd y fwynt, ac a faluriodd y sarph bres a wneisai Moses; canys hyd y dyddiau hynny yr oedd meibion Israel yn arogl-darthu iddi hi: ac efe a'i galwodd hi Nehustan.

5 Yn ARGLWYDD DDUW Israel yr ymddirledodd efe, ac ar ei ol ef ni bu ei fath ef ym mhilth holl frenhinoedd Judah, nac ym mysg y rhai a fuasai o'i flaen ef.

6 Canys efe a lynnodd wrth yr ARGLWYDD, ni throdd efe oddi ar ei ol ef, eithr efe a gadwodd ei orchymynion ef, y rhai a orchymynasai yr ARGLWYDD wrth Moses.

7 A'r ARGLWYDD fu gyd ag ef; i ba le bynnag yr aeth, efe a lwyddodd: ac efe a wrthryfelodd yn erbyn brenhin Assyria, ac nis gwasanacthodd ef.

8 Efe a darawodd y Phillistiaid hyd Gazah a'i therynau, o dŵr y gwylywr hyd y ddinas gaerog.

9 ¶ Ac yn y bedwaredd fiwyddyn i'r brenhin Hezechiah (honno oedd y seithfed fiwyddyn i Hosea mab Elah brenhin Israel) y daeth Salmaneser brenhin Assyria i fynd yn erbyn Samaria, ac a warchaeodd arni hi.

10 Ac yn mhen y tair blynedd yr ynnillwyd hi; yn y chweched fiwyddyn i Hezechiah (honno oedd y nawfed fiwyddyn i Hosea brenhin Israel) yr ynnillwyd Samaria.

11 A brenhin Assyria a gaeth-gluddodd Israel i Assyria, ac a'u cyfleoedd hwynt yn Halah ac yn Habor, wrth afon Gusan, ac yn ninasoedd y Mediaid:

12 Am na wrandawsant ar lais yr ARGLWYDD eu Duw, eithr troseddu ei gyfam-

mod ef, a'r hyn oll a orchymynasai Moses gwas yr ARGLWYDD, ac na wrandawent arnynt, ac nas gwnaent hwynt.

13 ¶ Ac yn y bedwaredd fiwyddyn ar ddeg i'r brenhin Hezechiah, y daeth Senacherib brenhin Assyria i fynd yn erbyn holl ddinasoedd caerog Judah, ac a'u hynnillodd hwynt.

14 A Hezechiah brenhin Judah a anfonodd at frenhin Assyria i Lachis, gan ddywedyd, Pechais, dychwel oddi wrthyf: dygaf yr hyn a roddych arnaf. A brenhin Assyria a osodd ar Hezechiah brenhin Judah, dri chant o dalentau arian, a deg ar hugain o dalentau aur.

15 A Hezechiah a roddodd iddo yr holl arian a gafwyd yn nhŷ yr ARGLWYDD, ac yn nhrys-orau tŷ y brenhin.

16 Yn yr amser hwnnw y torrodd Hezechiah yr aur oddi ar ddrystau teml yr ARGLWYDD, ac oddi ar y colofnau a orchuddiasai Hezechiah brenhin Judah, ac a'u rhoddes hwynt i frenhin Assyria.

17 ¶ A brenhin Assyria a anfonodd Tartan, a Rabsaris, a Rabsaceh, o Lachis, at frenhin Hezechiah, a llu dirfawr yn erbyn Jerusalem. A hwy a aethant i fynd, ac a ddaethant i Jerusalem. Ac wedi eu dyfod i fynd, hwy a ddaethant ac a safasant wrth bistyll y llynn uchaf, yr hwn sydd ym mhreif-florid maes y pannwr.

18 Ac wedi iddynt alw ar y brenhin, daeth allan atynt hwy Eliacim mab Hileciah, yr hwn oedd ben-teulu, a Sebna yr ysgrifenydd, a Joah mab Asaph y cofiadur.

19 A Rabsaceh a ddywedodd wrthynt hwy, Dywedwch yn awr wrth Hezechiah, Fel hyn y dywedodd y brenhin mawr, brenhin Assyria, Pa hyder yw hwn yr wyt yn ymddiried ynddo?

20 Dywedyd yr ydwyf (ond nid ydynt ond geiriau ofer) Y mac gennyf gyngor a nerth i ryfel. Ar bwy y mae dy hyder, pan wrthyrfelaist i'm herbyn i?

21 Wele yn awr, y mae dy hyder ar y ffon gorsen ddrylliedig hon, ar yr Aiph't, yr hon pwy bynnag a bwyo arni, hi a i gleidr ei law ef, ac a dylla trwyddi hi: felly y mac Pharaoh brenhin yr Aiph't i bawb a hyderant arno ef.

22 Ac os dywedwch wrthyf, Yn yr ARGLWYDD ein Duw yr ydym ni yn ymddiried; ond efe yw yr hwn y tynnodd Hezechiah ymaith ei uchelfeydd, a'i allorau, ac y dywedodd wrth Judah, ac wrth Jerusalem, O flaen yr allor hon yr ymgrymmwch chwi yn Jerusalem?

23 Yn awr gan hynny dod wystion, attolwg, i'm harglwydd brenhin Assyria, a rhoddaf i ti ddwy fl o feirch, os gelli di roddi rhai a farchogo arnynt hwy.

24 A pha fodd y troi di ymaith wyneb un capten o'r weision llelaf i'm harglwydd, ac yr ymddiried yn yr Aiph't am gerbydau a gwŷr meirch?

25 Ai heb yr ARGLWYDD y deuthum i fynd yn erbyn y lle hwn, i'w ddinystrio ef? Yr ARGLWYDD a ddywedodd wrthyf, Dos i fynd yn erbyn y wlad hon, a dinystria hi.

26 Yna y dywedodd Eliacim mab Hileciah, a Sebna, a Joah, wrth Rabsaceh, Llefara, attolwg, wrth dy weision yr Syriaeg (canys yr ydym ni yn ei deall hi) ac nac ymddiddan a ni yn iaith yr Iuddewon, lle y clywo y bobl sydd ar y mur.

27 Ond Rabsaceh a ddywedodd wrthynt, Ai at dy feistr di, ac attat tithau, yr anfonodd fy meistr fi, i lefaru y geiriau hyn? Ond at y dynion sydd yn eistedd ar y mur; fel y bwyt-

thont eu tom eu hun, ac yr yfont eu trwng
eu hun gyd â chwi, yr anfonodd fi?

28 Felly Rabsaceu a safodd, ac a waeddodd
â llef uchel yn laith yr Iuddewon, llefarodd
hefyd, a dywedodd, Gwrandewch air y bren-
hin mawr, brenhin Assyria.

29 Fel hyn y dywedodd y brenhin, Na
thwyllled Hezechiah chwi; canys ni ddichon
efe eich gwaredu chwi o'm llaw i.

30 Ac na phared Hezechiah i chwi ymddiried
yn yr ARGLWYDD, gan ddywedyd, Yr AR-
GLWYDD gan waredu a'n gwared ni, ac ni
roddir y ddinas hon yn llaw brenhin Assyria.

31 Na wrandewch ar Hezechiah: canys fel
hyn y dywed brenhin Assyria, Gwnewch
fwynder â mi, a deuwch allan attaf fi, ac yna
bwyttewch bob un o'i winwydden ei hun, a
phob un o'i ffigysbren, ac yfed pawb ddwr ei
fynnon ei hun:

32 Nes i mi ddyfod a'ch dwyn chwi i wlad
megis eich gwlad eich hun, gwlad yd â gwin,
gwlad bara a gwinlannoedd, gwlad olew
olewydd a mêl, fel y byddoch fyw, ac na
byddoch feirw; ac na wrandewch ar Heze-
chiah, pan hudo efe chwi, gan ddywedyd, Yr
ARGLWYDD a'n gwared ni.

33 A lwyrr-waredodd yr un o dduwiau y
cenhedloedd ei wlad o law brenhin Assyria?

34 Mae duwiau Hamath, ac Arpad? mae
duwiau Sepharfaim, Hena, ac Ifah? a achub-
asant hwy Samaria o'm llaw i?

35 Pwy sydd ym mhllith holl dduwiau y gwled-
ydd a waredasant eu gwlad o'm llaw i, fel y
gwaredai yr ARGLWYDD Jerusalem o'm llaw i?

36 Eithr y bobl a dawsant, ac nid attebasant
air iddo: canys gorehymyn y brenhin oedd
hyn, gan ddywedyd, Nac atebwch ef.

37 Yna y daeth Eliacim mab Hilechiah, yr
hwn oedd ben-teulu, a Sebnah yr ysgrifenydd,
a Josh mab Asaph y cofiadur, at Hezechiah,
a'u dillad yn rhwygedig, ac a fynegasant iddo
eiriau Rabsaceh.

PENNOD XIX.

1 Hezechiah yn galaru, ac yn anfon at Esausiah
i weddio awosto. 6 Esausiah yn ei gyntro ef: 8
Senacherib yn myned i ymladd â Thirhacah,
ac yn dangos at Hezechiah llythyr yn llawn
cabl-iriau. 14 Gweddai Hezechiah. 20 Esausiah
yn prophwydo am falchder a dinystr
Senacherib, a daiwnt Ston. 35 Angel yn
lladd yr Assyriaid. 26 Ei feibion ei hun yn
lladd Senacherib yn Ninesib.

A PHAN glybu y brenhin Hezechiah
hynny, efe a rwygodd ei ddillad, ac a
ymwisgodd â sachllan, ac a aeth i mew'n i dy
yr ARGLWYDD.

2 Ac efe a anfonodd Eliacim, yr hwn oedd
ben-teulu, a Sebnah yr ysgrifenydd, a henur-
iaid yr offeiriad, wedi ymwisgo mew'n sachl-
lan, at Esausiah y prophwyd mab Amos.

3 A hwy a ddywedasant wrtho ef, Fel hyn y
dywed Hezechiah, Diwrnod cyfyngdra, a cher-
ydd, a chablood, yw y dydd hwn: canys y
plant a ddaethant hyd yr enedigaeth, ond nid
oes grym i esgor.

4 Fe allai y gwrendy yr ARGLWYDD dy
Dduw holl eiriau Rabsaceh, yr hwn a anfon-
odd brenhin Assyria ei feistr ef i gablu y
Dduw byw, ac y ceryddâ efe y geiriau a glybu
yr ARGLWYDD dy Dduw: am hynny dyrecha
dy weddi dros y gwelidill sydd i'w gael.

5 Felly gweision y brenhin Hezechiah a
ddaethant at Esausiah.

6 ¶ Ac Esausiah a ddywedodd wrthynt, Fel
hyn y dywedwch wrth eich meist'r, Fel hyn y
dywed yr ARGLWYDD, Nac ofna y geiriau a
glywaist, trwy y rhai y cablood gweision
brenhin Assyria fi.

7 Wele fi yn rhoddi arno ef wynt, ac efe a
glyw sw'n, ac a ddychwel i'w wlad: gwnaf
hefyd iddo syrthio gan y cleddyf yn ei wlad
ei hun.

8 ¶ Yna y dychwelodd Rabsaceh, ac a
gafodd frenhin Assyria yn ymladd yn erbyn
Libnah: canys efe a glywsai fyned o hono ef
ymaith o Lachis.

9 A phan glybu efe am Tirhacah brenhin
Ethiopia, gan ddywedyd, Wele efe a ddaeth
allan i ryfela â thi; efe a anfonodd genhadau
drachefn at Hezechiah, gan ddywedyd,

10 Fel hyn y lleferwch wrth Hezechiah bren-
hin Judah, gan ddywedyd, Na thwyllled dy
Dduw di, yr hwn yr wyt yn ymddiried
yndo, gan ddywedyd, Ni roddir Jerusalem
yn llaw brenhin Assyria.

11 Wele, ti a glywaist yr hyn a wnaeth
brenhinoedd Assyria i'r holl wledydd, gan eu
difoedi hwynt: ac a waredir di?

12 A waredodd duwiau y cenhedloedd
hwynt, y rhai a ddarfu i'm tadau i eu din-
ystrio; sef Gozan, a Haran, a Reseph, a
meibion Edeu y rhai oedd o fewn Thelasar?

13 Mae brenhin Hamath, a brenhin Arpad,
a brenhin dinas Sepharfaim, Hena, ac Ifah?

14 ¶ A Hezechiah a gymmerodd y llythyr
o law y cenhadau, ac a'u darllenodd hwy: a
Hezechiah a aeth i fynu i dy yr ARGLWYDD, ac
a'u lledodd hwynt ger bron yr ARGLWYDD.

15 A Hezechiah a weddiodd ger bron yr AR-
GLWYDD, ac a ddywedodd, O ARGLWYDD
Dduw Israel, yr hwn wyt yn trigo rhwng y
cerubiad, tydi sydd Dduw, tydi yn unig,
i holl deyrnaoedd y ddacar; ti a wnaethost
y nefoedd a'r ddacar.

16 Gogwydda, ARGLWYDD, dy glust, a
gwrando: agor dy lygaid, ARGLWYDD, ac
edrych; a gwrando eiriau Senacherib, yr hwn
a anfonodd i ddiifenwi y Dduw byw.

17 Gwir yw, O ARGLWYDD, i frenhinoedd
Assyria ddifa yr holl genhedloedd a'u tir,

18 A rhoddi eu duwiau hwynt yn tân:
canys nid oeddynt hwy dduwiau, eithr gwaith
dwyllaw dyn, o goed a maen: am hynny y
dinystrasant hwynt.

19 Yn awr gan hynny, O ARGLWYDD ein
Dduw ni, achub ni, attoiwg, o'i law ef, fel y
gwypo holl deyrnaoedd y ddacar mai tydi
yw yr ARGLWYDD Dduw, tydi yn unig.

20 ¶ Yna Esausiah mab Amos a anfonodd at
Hezechiah, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed
ARGLWYDD Dduw Israel, Gwrandewais ar
yr hyn a weddiaist arnaf fi yn erbyn Sen-
acherib brenhin Assyria.

21 Dyma y gair a lefarodd yr ARGLWYDD
yn ei erbyn ef, Y forwyn merch Sion a'th
ddirmygodd di, ac a'th watwarodd: merch
Jerusalem a sygydwoedd ben ar dy ol di.

22 Pwy a ddiifenwaist ti, ac a geblaist? ac
yn erbyn pwy y dyrecheiaist ti dy lef, ac y
codaist yn uchel dy lygaid? yn erbyn Sanct
Israel.

23 Trwy law dy genhadau y ceblaist ti yr
ARGLWYDD, ac y dywedaist, A llaw fy
ngherbyddau y dringais i uchelder y mynydd-
oedd, i ystlysau Libanus; a mi a dorraf
uchelder ei gedrwydd ef, a'i ddewis ffynnid-
wydd ef, âf hefyd i'w letty eithaf, ac i goed-
wig ei ddol-dir ef.

24 Myfi a gloddiais, ac y yfais ddyfroedd
dlei'r, ac â gwadnau fy nhrad y dyhys-
byddais holl afonydd y gwarehkeedig.

25 Omi chlywaist ti ddarparu o honof fi hyn
er ys tal, ac i mi lunio hynny er y dyddiau
gynt? yn awr y dygais hynny i ben, fel y
byddit i ddinystrio dimaocedd caerog yw garn-
oeddau dinystriol.

II. BRENHINOEDD.

26 Am hynny eu trigolion yn gwtoglaw a ddechrynwyd, ac a gywilyddiwyd: oeddnt megis gwellt y maes, fel gwyrdd-lysiau, neu las-welltyn ar bennau tai, neu yd wedi deifio cyn addfedu.

27 Dy eisteddiad hefyd, a'th fynediad allan, a'th ddyfodiad i mewn, a adnabum i, a'th gyndeiriogrwydd i'm herbyn.

28 Am i ti ymgyndeirio i'm herbyn, ac i'th ddadwrdd ddyfod i fynu i'm clustiau i; am hynny y gosodaf fy mach yn dy firoen, a'm firwyn yn dy wesiaw, ac a'th ddychwelaf di ar hyd yr un sfordd ag y daethost.

29 A hyn fydd yn argoel i ti, O Hezechiah: Y flwyddyn hon y bywttai a dyfo o hono ei hun, ac yn yr ail flwyddyn yr atwf; ac yn y drydedd flwyddyn hauwch, a medwch, plennwch winlannoedd hefyd, a bywttewch eu ffwrth hwynt.

30 A'r gweddill o dŷ Judah yr hon a adewir, a wreiddia eilwaith i waered, ac a ddwg ffwrth i fynu.

31 Canys gweddiill a â allan o Jerusalem, a'r rhai dangol o fynydd Sion: zél ARGLWYDD y luoedd a wna hyn.

32 Am hynny fel hyn y dywedodd yr ARGLWYDD am frenhin Assyria, Ni ddaw efe i'r ddinas hon, ac ni ergydia saeth yno; hefyd ni ddaw efe o'i blaen hi â tharian, ac ni fwrw glawdd i'w herbyn hi.

33 Ar hyd yr un sfordd ag y daeth, y dychwel efe, ac ni ddaw i mewn i'r ddinas hon, medd yr ARGLWYDD.

34 Canys mi a ddiffynnaf y ddinas hon, i'w ehadu hi er fy mwyd fy hun, ac er mwyn Dafydd fy ngwas.

35 ¶ A'r noson honno yr aeth angel yr ARGLWYDD, ac a darawodd y'ngwernyll yr Assyriaid bump a phedwar ugain a chant o fil-oeidd: a phan gyfodasant yn fore drannoeth, wele hwynt oll yn gelaneddau meirwon.

36 Felly Senacherib brenhin Assyria a ymadawodd, ac a aeth ymaith, ac a ddychwelodd, ac a drigodd yn Ninifeh.

37 A bu, fel yr oedd efe yn addoli yn nhŷ Nisroch ei ddau, i Adrammelech a Sareser ei feibion ei ladd ef a'r cleddyr; a hwy a ddiangasant i wlad Armenia: ac Esarhadon ei fab a deyrmasodd yn ei le ef.

PENNOD XX.

1 Hezechiah, wedi cael rhybudd o'i farwolaeth, trov weddi yn cael etyn ei oes. 8 Yr haul yn myned yn ei ol ddeg o raddau, yn argoel o'r addewid honno. 12 Berodach-Baladan yn danfon i ymwelad â Hezechiah, o herwydd y rhyfoddod hwnnw; ac felly yn cael gwybodaeth am ei drysorau ef. 14 Esaiah yn cael gwybod hynny, ac yn rhoi-fymegi y caethgud i Babilon. 21 Manasseh yn frenhin ar of Hezechiah.

Yn y dyddiau hynny y clefydodd Hezeclah hyd farw: ac Esaiah y prophwyd mab Amos a ddaeth atto, ac a ddywedodd wrtho, Fel hyn y dywedodd yr ARGLWYDD, Trefna dy dŷ; canys marw fyddi, ac ni byddi byw.

2 Yna efe a drodd ei wyneb at y pared, ac a weddoddi at yr ARGLWYDD, gan ddywedyd, 3 Attolwg, ARGLWYDD, cofa yr awr hon i mi roddio ger dy fron di mewn gwirionedd, ac â chalonn berffailth, a gwneuthur o honof yr hyn oedd dda yn dy olwg di. A Hezeclah a wylodd ag wylofain mawr.

4 A chyn myned o Esaiah allan i'r cyntedd canol, daeth gair yr ARGLWYDD atto, gan ddywedyd,

5 Dychwel, a dywed wrth Hezeclah blaenor fy mhobl i, Fel hyn y dywed ARGLWYDD

DDuw Dafydd dy dad, Clywais dy weddi di; gwelais dy ddagrau: wele fi yn dy iacháu di; y trydydd dydd yr ai di i fynu i dŷ yr ARGLWYDD.

6 A mi a chwanegef at dy ddyddiau di bymtheng mlynedd, ac a'th waredaf di a'r ddinas hon o law brenhin Assyria: diffynnaf hefyd y ddinas hon er fy mwyd fy hun, ac er mwyn Dafydd fy ngwas.

7 A dywedodd Esaiah, Cymmerwch swp o ffygs. A hwy a gymmerasant, ac a'i gosodasant ar y cornwyd, ac efe a aeth yn iach.

8 ¶ A Hezeclah a ddywedodd wrth Esaiah, Pa arwydd fydd yr iachâ yr ARGLWYDD fi, ac yr af fi i fynu i dŷ yr ARGLWYDD y trydydd dydd?

9 Ac Esaiah a ddywedodd, Hyn fydd i ti yn argoel oddi wrth yr ARGLWYDD, y gwna yr ARGLWYDD y gair a lefarodd efe: A â y cysgod ddeg o raddau yn mlaen, neu a ddychwel efe ddeg o raddau yn ol?

10 A Hezeclah a ddywedodd, Hawdd yw i'r cysgod ogwyddo ddeg o raddau: nid fellty, ond dych weled y cysgod yn ei ol ddeg o raddau.

11 Ac Esaiah y prophwyd a lefodd ar yr ARGLWYDD: ac efe a drodd y cysgod ar hyd y graddau, ar hyd y rhai y disgynasai efe yn neial Ahaz, ddeg o raddau yn ei ol.

12 ¶ Yn yr amser hwnnw yr anfonodd Berodach-Baladan, mab Baladan brenhin Babilon, lythyrâu ac anrheg at Hezeclah: canys efe a glywais fod Hezeclah yn glaf.

13 A Hezeclah a wrandawodd arnynt, ac a ddangosodd iddynt holl dŷ ei drysor, yr arian, a'r aur, a'r pér-arglâu, a'r olew goreu, a holl dŷ ei arfau, a'r hyn oll a gafwyd yn ei drysorau ef: nid oedd dim yn ei dŷ ef, nac yn ei holl gyfoeth ef, a'r nas dangosodd Hezeclah iddynt.

14 ¶ Yna Esaiah y prophwyd a ddaeth at y brenhin Hezeclah, ac a ddywedodd wrtho, Beth a ddywedodd y gwŷr hyn? ac o ba le y daethant attat ti? A dywedodd Hezeclah, O wlad bell y daethant hwy, ecf o Babilon.

15 Yntau a ddywedodd, Beth a welsant hwy yn dy dŷ di? A dywedodd Hezeclah, Yr hyn oll oedd yn fy nhŷ i a welsant hwy: nid oes dim yn fy nhrysorau i nas dangosais iddynt hwy.

16 Ac Esaiah a ddywedodd wrth Hezeclah, Gwrando air yr ARGLWYDD.

17 Wele y dyddiau yn dyfod, pan ddyger i Babilon yr hyn oll spild yn dy dŷ di, a'r hyn a gynhilodd dy dadau hyd y dydd hwn: ni adewir dim, medd yr ARGLWYDD.

18 Cymmerant hefyd o'th feibion di, y rhai a ddaw allan o honot, y rhai a ghenhedli di, a hwy a fyddant yn ystafelyddion yn llys brenhin Babilon.

19 Yna Hezeclah a ddywedodd wrth Esaiah, Da yw gair yr ARGLWYDD, yr hwn a leferaiat. Dywedodd hefyd, Onid da os bydd heddwch a gwirionedd yn fy nyddiau i?

20 ¶ A'r rhan arall o hanc Hezeclah, a'i holl rym ef, ac fel y gwnaeth efe y llynn, a'r pistyll, ac y dug efe y dyfroedd i'r ddinas, onid ymni hwy yn ysgrifenedig yn llyfr chronicle brenhinoedd Judah?

21 A Hezeclah a hunodd gyd â'i dadau: a Manasseh ei fab a deyrmasodd yn ei lo ef.

PENNOD XXI.

1 Teyrnasiad Manasseh; 3 a'i ddaw-oddol-iaeth. 10 Ei annuwioldeb ef yn achos o brophwydoliaethau yn erbyn Judah. 17 Amon ar ei ol ef; 19 a'i annuwioldeb yntau. 23 Ei weision yn ei ladd ef, a'r bobl yn eu ladd hwythau; a Josiah yn myned yn frenhin.

MAB deuddeng mlwydd *oedd* Manasseh pan ddechreuodd efe deyrnasu, a phymtheng mlynedd a deugain y teyrnasodd efe yn Jerusalem : ac enw ei fam ef *oedd* Hephzibah.

2 Ac efe a wnaeth yr hyn *oedd* ddrwg yng ngolwg yr ARGLWYDD, yn ol ffeidd-dra y cenhedloedd a fwridd yr ARGLWYDD allan o flaen meibion Israel.

3 Canys efe a adeiladodd drachefn yr uchelfeydd a ddinystriasai Hezeciah ei dad ef; ac a gyfododd allorau i Baal, ac a wnaeth lwyn, fel y gwneisai Ahab brenhin Israel, ac a addolodd holl lu y nefoedd, ac a'u gwasanethodd hwynt.

4 Adeiladodd hefyd allorau yn nhŷ yr ARGLWYDD, am yr hwn y dywedasai yr ARGLWYDD. Yn Jerusalem y gosodaf fy enw.

5 Ac efe a adeiladodd allorau i holl lu y nefoedd yn nau gyntedd tŷ yr ARGLWYDD.

6 Ac efe a dynnodd ei fab trwy dân, ac a arferodd hudoliath, a brudiau, ac a fawrhodd swynyddion, a dewinlald : efe a wnaeth lawer o ddrwg yngolwg yr ARGLWYDD, i'w ddiogel.

7 Ac efe a oododd ddelw gerfiedig y llwyn a wneisai efe, yn y tŷ am yr hwn y dywedasai yr ARGLWYDD wrth Dafydd, ac wrth Solomon ei fab, Yn y tŷ hwn, ac yn Jerusalem, yr hon a ddewisais i o holl lwythau Israel, y gosodaf fi fy enw yn dragywydd : 8 Ac ni symmdaf tawych droed Israel o'r wlad a roddais i'w tadau hwynt : yn unig os gwylant ar wneuthur yr hyn oll a orchymynais iddynt, ac yn ol yr holl gyfraith a orchymynodd fy ngwas Moses iddynt.

9 Ond ni wrandawant hwy : a Manasseh a'u cyfeillorodd hwynt i wneuthur yn waeth nâ'r cenhedloedd a ddiffethasai yr ARGLWYDD o flaen meibion Israel.

10 ¶ A llefarodd yr ARGLWYDD trwy law ei weision y prophwyd, gan ddywedyd,

11 O herwydd i Manasseh brenhin Judah wneuthur y ffeidd-dra hwn, a gwneuthur yn waeth nâ'r hyn oll a wnaethai yr Amoriaid a fu o'i flaen ef, a pheri i Judah bechu trwy ei eilunod :

12 Oblegid hynny, fel hyn y dywed ARGLWYDD DDUW Israel, Wele fi yn dwyn drwg ar Jerusalem a Judah, fel y merwino dwyglust y sawl a'i clywant.

13 A mi a estynaf linyr mesur Samaris ar Jerusalem, a phwys tŷ Ahab : golchaf hefyd Jerusalem fel y gylch un gwppan, yr hon pan oleho, efe a'i trŷ ar ei wyneb.

14 A mi a wrthodaf weddill fy etifeddiath, ac a'u rhoddaf hwynt yn llaw eu gelynyon, a hwy a fyddant yn anrhaith ac yn yspall i'w holl eilynion :

15 Am iddynt wneuthur yr hyn *oedd* ddrwg yn fy ngolwg i, a'u bod yn fy nigio i, er y dydd y daeth eu tadau hwynt allan o'r Aiph, hyd y dydd hwn.

16 Manasseh hefyd a dywalltodd lawer iawn o waed gwirion, hyd oni lanwodd efe Jerusalem o ben bwy glydd, heb law ei bechod trwy yr hwn y gwnaeth efe i Judah bechu, gan wneuthur yr hyn *oedd* ddrwg yngolwg yr ARGLWYDD.

17 ¶ A'r rhan arall o hanes Manasseh, a'r hyn a wnaeth efe, a'i bechod a bechodd efe, onid ydynt hwy yn ysgrifenedig yn llyfr chroniclei brenhinoedd Judah?

18 A Manasseh a hunodd gyd a'i dadau, ac a gladdwyd y'ngardd ei dŷ ei hun, sef yng ngardd Uzsa; ac Amon ei fab a deyrnasodd yn ei ef.

19 ¶ Mab dwy fiwydd ar hugain *oedd* Amon pan ddechreuodd efe deyrnasu, a dwy flynnedd y teyrnasodd efe yn Jerusalem : ac enw

ei fam ef *oedd* Mesulemeth, merch Harus o Jotbah.

20 Ac efe a wnaeth yr hyn *oedd* ddrwg yngolwg yr ARGLWYDD, fel y gwneisai Manasseh ei dad.

21 Ac efe a rodiodd yn yr holl ffyrdd y rhodiasai ei dad ynddynt, ac a wasanaethodd yr eilunod a wasanaethasai ei dad, ac a ymgyrmodd iddynt :

22 Ac efe a wrthododd ARGLWYDD DDUW ei dadau, ac ni rodiodd yn ffordd yr ARGLWYDD.

23 ¶ A gweision Amon a frad-fwriadasant yn ei erbyn ef, ac a laddasant y brenhin yn ei dŷ ei hun.

24 A phobl y wlad a laddodd yr holl rai a frad-fwriadasant yn erbyn y brenhin Amon : a phobl y wlad a oodasant Josiah ei fab ef yn frenhin yn ei le ef.

25 A'r rhan arall o hanes Amon, yr hyn a wnaeth efe, onid ydynt hwy yn ysgrifenedig yn llyfr chroniclei brenhinoedd Judah?

26 A chladdwyd ef yn ei feddrod y'ngardd Uzsa; a Josiah ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

PENNOD XXII.

1 *Durwioledd Josiah, 3 a'i ofal am gyweirio y deml. 8 Hilciah yn cael llyfr y gyfraith, a Josiah yn gyrru at Huldah i ymgynghori a'r Arglwydd. 15 Huldah yn prophwyd dilynwr Jerusalem, ond yr oedd hynny dros amser Josiah.*

MAB wyth mlwydd *oedd* Josiah pan aeth efe yn frenhin, ac un mlynedd ar ddeg ar hugain y teyrnasodd efe yn Jerusalem : ac enw ei fam ef *oedd* Jedidah, merch Adaiah o Boscath.

2 Ac efe a wnaeth yr hyn *oedd* uniawn yng ngolwg yr ARGLWYDD, ac a rodiodd yn holl ffyrdd Dafydd ei dad, ac ni throdd ar y llaw ddechrau nac ar y llaw aswy.

3 ¶ Ac yn y ddeunawfed flwyddyn i frenhin Josiah, y brenhin a anfonodd Saphan, mab Asaliah, mab Mesulam, yr ysgrifenydd, i dŷ yr ARGLWYDD, gan ddywedyd,

4 Dos i fynu at Hilciah yr arch-offeiriad, fel y cyfrifo efe yr arian a ddygwyd i dŷ yr ARGLWYDD, y rhai a gasglodd ceidwaid y drws gan y bobl :

5 A rhoddant hwy yn llaw gweithwyr y gwaith, y rhai sydd olygwyr ar dŷ yr ARGLWYDD : a rhoddant hwy i'r rhai sydd yn gwneuthur y gwaith sydd yn nhŷ yr ARGLWYDD, i gyweirio agennau y tŷ,

6 I'r seiri coed, ac i'r adelladwyr, ac i'r seiri maen, ac i brynu coed a cherrig nadd, i adgyweirio y tŷ.

7 Etto ni chyfrifwyd â hwynt am yr arian a roddwyd yn eu llaw hwynt, am eu bod hwy yn gwneuthur yn ffyddlawn.

8 ¶ A Hilciah yr arch-offeiriad a ddywedodd wrth Saphan yr ysgrifenydd, Cefais llyfr y gyfraith yn nhŷ yr ARGLWYDD : a Hilciah a roddodd y llyfr at Saphan, ac efe a'i darllenodd ef.

9 A Saphan yr ysgrifenydd a ddaeth at y brenhin, ac a adroddodd y peth i'r brenhin, ac a ddywedodd, Dy weision di a gasglasant yr arian a gafwyd yn tŷ, ac a'i rhodasant yn llaw gweithwyr y gwaith, y rhai sydd olygwyr ar dŷ yr ARGLWYDD.

10 A Saphan yr ysgrifenydd a fynegodd i'r brenhin, gan ddywedyd, Hilciah yr offeiriad a roddodd i mi llyfr : a Saphan a'i darllenodd ef ger bron y brenhin.

11 A phan glybu y brenhin eiriau llyfr y gyfraith, efe a rwygodd ei ddillad.

12 A'r brenhin a orchymynodd i Hilciah yr offeiriad, ac i Ahicam mab Saphan, ac i Achbor mab Michaiah, ac i Saphan yr

II. BRENHINOEDD.

ysgrifenydd, ac i Asahlah gwas y brenhin, gan ddywedyd,

13 Ewch, ymfynwch â'r ARGWLWYDD dros-od fi, a thros y bobl, a thros holl Judah, am eiriau y llyfr hwn a gafwyd: canys mawr yw llied yr ARGWLWYDD yr hwn a enynnodd i'n herbyn ni, o herwydd na wrandawodd ein tadau ni ar eiriau y llyfr hwn, i wneuthur yn ol yr hyn oll a ysgrifenydd o'n plegid ni.

14 Felly Hilefah yr offeiriad, ac Ahicam, ac Achbor, a Saphan, ac Asahlah a aethant at Huldah y brophwydes, gwraig Salum mab Tiefah, mab Harhas, ceidwad y gwisoedd: a hi oedd yn trigo yn Jerusalem yn yr ysgoldy, a hwy a ymddiddanasant â hi.

15 ¶ A hi a ddywedodd wrthynt, Fel hyn y dywedodd ARGWLWYDD DDUW Israel, Dywedwch i'r gwr a'ch anfonodd chwi attaf fi;

16 Fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD, Wele fi yn dŵyn drwg ar y lle hwn, ac ar ei drigolion, sef holl eiriau y llyfr a ddarllenodd brenhin Judah.

17 A'm iddynt fy ngwrthod i, ac arogl-darthu i dduwiau ddeithr, i'm digio i â holl waith eu dwylaw: am hynny yr enynn fy llied yn erbyn y lle hwn, ac nis diffoddir ef.

18 Ond wrth frenhin Judah, yr hwn a'ch anfonodd chwi i ymgynghori â'r ARGWLWYDD, fel hyn y dywedwch wrtho ef, Fel hyn y dywed ARGWLWYDD DDUW Israel, Am y geiriau a glywaist ti;

19 Oblegid i'th galon feddallhau, ac i tithau ymostwng o flacn yr ARGWLWYDD, pan glywaist yr hyn a leferais yn erbyn y lle hwn, ac yn erbyn ei drigolion, y byddent yn anghyfyneidd ac yn fellidith, ac am rwygo o honod dyf ddillad, ac wylo ger fy mron i; minnau hefyd a wrandawais, medd yr ARGWLWYDD.

20 O herwydd hynny, wele, mi a'th gymmeraf di ymaith at dy dadau, a thi a wdygir i'th fedd mewn heddwch, fel na lloer dy lygaid yr holl ddrwg yr ydwyf fi yn ei ddwyn ar y fan hon. A hwy a ddygasant air i'r brenhin drachefn.

PENNOD XXIII.

1 Josiah yn peri darllen y gyfrinach y ngwydd yr holl bobl: 3 yn adnewyddu cyfammod yr Argwydd: 4 yn difetha yr eiriau-oddolwyr a'u hofferiaid: 15 yn llosgi esgyrn y meirio ar allor Bethel, fel y darogonesid: 21 yn caedw Pasce aridierchog: 24 yn difetha y consurwyr, a phob ffield-dra. 26 Dygn ddigofaint Duw yn erbyn Judah. 29 Josiah yn caiffat Pharaoh-Nechoh, ac yn cael ei ladd ym Megido. 31 Joahaz yn frenhin ar ei ol ef; a Pharaoh-Nechoh yn ei garcharu ef, ac yn gweuthur Joacim yn frenhin. 36 Annwciol lywodraeth Joacim.

A'R brenhin a anfonodd, a holl henuriaid Judah a Jerusalem a ymgynnullasant atto ef.

2 A'r brenhin a aeth i fyndu i dŵ yr ARGWLWYDD, a holl wŷr Judah, a holl drigolion Jerusalem gyd âg ef, yr offeiriad hefyd, a'r prophwydi, a'r holl bobl o fychan hwyd fawr: ac efe a ddarllenodd, lle y clywsant hwy, holl eiriau llyfr y cyfammod, yr hwn a gawsid yn nhŷ yr ARGWLWYDD.

3 ¶ A'r brenhin a safodd wrth y golofn, ac a wnaeth gyfammod ger bron yr ARGWLWYDD, ar fynydd ar ol yr ARGWLWYDD, ac ar gadw ei orchymynion ef, a'i dystiolaethau, a'i ddeddfau, a'i holl galon, ac i'r holl enaid, i gyflawni geiriau y cyfammod hwn, y rhai oedd ysgrifenedig yn y llyfr hwn. A'r holl bobl a safodd wrth y cyfammod.

4 A'r brenhin a orchymynnodd i Hilefah yr arch-offeiriad, ac i'r offeiriad o'r ail radd, ac i

geidwaid y drws, ddwyn allan o deml yr ARGWLWYDD yr holl lestri a wnelaid i Baal, ac i'r llwyn, ac i holl lu y nefoedd: ac efe a'u lloegodd hwynt o'r tu allan i Jerusalem, ym meusydd Cidron, ac a ddug eu lludw hwynt i Bethel.

5 Ac efe a ddiswyddodd yr offeiriad a oeddasai brenhinoedd Judah i arogl-darthu yn yr uchelfeydd, yn ninasoedd Judah, ac yn amgylchoedd Jerusalem: a'r rhai oedd yn arogl-darghu i Baal, i'r haul, ac i'r lleudau, ac i'r planedau, ac i holl lu y nefoedd.

6 Efe a ddug allan hefyd y llwyn o dŵ yr ARGWLWYDD, i'r tu allan i Jerusalem, hyd afon Cidron, ac a'i lloegodd ef wrth afon Cidron, ac a'i malodd yn llwch, ac a dafodd ei lwch ar feddau meibion y bobl.

7 Ac efe a fwriddodd i lawr dai y sodomiaid, y rhai oedd wrth dŵ yr ARGWLWYDD, lle yr oedd y gwagedd yn gwau cortynau'r llwyn.

8 Ac efe a ddug yr holl offeiriad allan o ddinasoedd Judah ac a halogodd yr uchelfeydd yr oedd yr offeiriad yn arogl-darthu arnynt, o Geba hyd Beerseba, ac a ddistrywiodd uchelfeydd y pyrth, y rhai oedd wrth ddrws porth Josua tywysog y ddinas, y rhai oedd ar y llaw aswy i bawb a ddalid i borth y ddinas.

9 Etto offeiriad yr uchelfeydd ni ddaethant i fynd at allor yr ARGWLWYDD i Jerusalem, ond hwy a fwyttasant fara croew ym mysg eu brodyr.

10 Ac efe a halogodd Topheth, yr hon sydd yn nyffryn meibion Hinnom, fel na thynnai neb ei fab na'i fereh trwy dân i Moloch.

11 Ac efe a ddifethodd y meirch a roddasai brenhinoedd Judah i'r haul, wrth ddyfodfa tŷ yr ARGWLWYDD, wrth ystafell Nathan-melech yr ystafellydd, yr hwn oedd yn y pentref, ac a losgodd gerbydau yr haul yn tân.

12 Yr allorau hefyd, y rhai oedd ar nen ystafell Ahas, y rhai a wnelaid brenhinoedd Judah, a'r allorau a wnelaid Manasseh yn nau gyntedd tŷ yr ARGWLWYDD, a ddistrywiodd y brenhin, ac a'u bwriodd hwynt i lawr oddi yno, ac a dafodd eu llwch hwynt i afon Cidron.

13 Y brenhin hefyd a ddiffynnodd yr uchelfeydd oedd ar gyfer Jerusalem, y rhai oedd o'r tu dehaus i fynydd y llygredigaeth, y rhai a adeiladasai Solomon brenhin Israel i Astoreth ffield-dra y Sidoniaid, ac i Chemos ffield-dra y Moabaid, ac i Milchom ffield-dra meibion Ammon.

14 Ac efe a ddryllodd y delwau, ac a dorodd y llwyni, ac a lanwodd eu lle hwynt âg esgyrn dynion.

15 ¶ Yr allor hefyd, yr hon oedd yn Bethel, a'r uchelfa a wnaethai Jeroboam mab Nebat, yr hwn a wnaeth i Israel bechu, se, yr allor honno a'r uchelfa a ddistrywiodd efe, ac a losgodd yr uchelfa, ac a'i malodd yn llwch, ac a losgodd y llwyn.

16 A Josiah a edrychodd, ac a ganfu feddau, y rhai oedd yno yn y mynydd, ac a anfonodd, ac a gymmerth yr esgyrn o'r beddau, ac a'u lloegodd ar yr allor, ac a'i halogodd hi, yn ol gair yr ARGWLWYDD yr hwn a gyhoeddasai gwr Duw, yr hwn a bregethasai y geiriau hyn.

17 Yna efe a ddywedodd, Pa ditl yw hwn yr ydwyf fi yn ei weled? A gwŷr y ddinas a ddywedasant wrtho, Bedd gwr Duw, yr hwn a ddaeth o Judah, ac a gyhoeddodd y pethau hyn a wnaethost ti i allor Bethel, ydyw.

18 Ac efe a ddywedodd, Gadw'ch ef yn llonydd; nac ymyrred neb â'i esgyrn ef. Felly yr achubasant ei esgyrn ef, gyd âg esgyrn y prophwyd a ddaethai o Samaria.

19 Josiah hefyd a dynnodd ymaith holl dai yr uchelfeydd, y rhai oedd yn ninasoedd Sa-

maria, y rhai a wnelai brenhinoedd Israel i ddigio yr *ARGLWYDD*, ac a wnaeth iddynt yn ol yr holl weithredoedd a wnelai efe yn Bethel.

20 Ac efe a laddodd holl offeiriadaid yr uchel-feydd *oedd* yno, ar yr allorau, ac a losgodd esgryn dynion arnynt, ac a ddychwelodd i Jerusalem.

21 ¶ A'r brenhin a orchymynodd i'r holl bobl, gan ddywedyd, Gwnewch Basc i'r *ARGLWYDD* eich Duw, fel y *mae* yn ysgrifenedig yn llyfr y cyfammod hwn.

22 Yn ddiâu ni wnaed y fath Basc â hwn, er yddiau y barnwyr a farnasant Israel, nac yn holl ddyddiau brenhinoedd Israel, na brenhinoedd Judah.

23 Ac yn y ddeunawfed flwyddyn i frenhin Josiah y cynhaliwyd y Pasc hwn i'r *ARGLWYDD* yn Jerusalem.

24 ¶ Y swynnyddion hefyd, a'r dewiniaid, a'r delwau, a'r eilionod, a'r holl fflieidd-dra, y rhai a welwyd y'ngwlad Judah, ac yn Jerusalem; a dynnodd Josiah ymaith: fel y cyflawnai efe eiriau y gyfraith; y rhai *oedd* ysgrifenedig yn y llyfr a gafodd Hileiah yr offeiriad yn ahyr yr *ARGLWYDD*.

25 Ac ni bu o'i flaen frenhin o'i fath ef, yr hwn a drodd at yr *ARGLWYDD* â'i holl galon, ac â'i holl enaid, ac â'i holl egnl, yn ol cwbl o gyfraith Moses, ac ar ei ol ef ni chyfododd ei fath ef.

26 ¶ Er hynny ni throdd yr *ARGLWYDD* oddi wrth lid ei ddigofaint mawr, trwy yr hwn y llidodd ei ddiglonedd ef yn erbyn Judah, o herwydd yr holl ddigter trwy yr hwn y digiasai Manasseh ef.

27 A dywedodd yr *ARGLWYDD*, Judah hefyd a fwriaf ymaith o'm golwg, fel y bwriais ymaith Israel, ac a wrthodaf y ddinas hon Jerusalem, yr hon a ddetholais, a'r tŷ am yr hwn y dywedais, Fy enw a fydd yno.

28 A'r rhan arall o hanes Josiah, a'r hyn oll a wnaeth efe, onid *ydnyt* hwy yn ysgrifenedig yn llyfr chroniclei brenhinoedd Judah?

29 ¶ Yn ei ddyddiau ef y daeth Pharaoh-Nechoh brenhin yr Aipht i fynu yn erbyn brenhin Assyria, hyd afon Euphrates: a'r brenhin Josiah a aeth i'w gyfarfod ef, a Pharaoh a'i lladdodd ef ym Megido; pan ei gwelodd ef.

30 A'i weision a'i dygasant ef mewa cerbyd yn farw o Megido, ac a'i dygasant ef i Jerusalem, ac a'i claddasant ef yn ei feddrod ei hun. A phobl y wlad a gymmerasant Joahaz mab Josiah, ac a'i hennainiasant ef, ac a'i hurddasant yn frenhin yn lle ei dad.

31 ¶ Mab tair blwydd ar hugain *oedd* Joahaz pan aeth efe yn frenhin, a thri mis y teyrnasodd efe yn Jerusalem; ac enw ei fam ef *oedd* Hamutal, merch Jeremiah o Libnah.

32 Ac efe a wnaeth yr hyn *oedd* ddrwg y'ngolwg yr *ARGLWYDD*, yn ol yr hyn oll a wnaethai ei dadau ef.

33 A Pharaoh-Nechoh a'i rhwymodd ef yn Riblah y'ngwlad Hamath, fel na theyrnasai efe yn Jerusalem: ac a osododd dreth ar y wlad o gan talent o arian, a talent o aur.

34 A Pharaoh-Nechoh a osododd Eliacim mab Josiah yn frenhin yn lle Josiah ei dad, ac a drodd ei enw ef Joacim: ac efe a ddug ymaith Joahaz, ac efe a ddaeth i'r Aipht, ac yno y bu efe farw.

35 A Joacim a roddodd i Pharaoh yr arian, a'r aur; ond efe a drethodd y wlad i roddi yr arian wrth orchymyn Pharaoh: efe a gododd yr arian a'r aur ar bobl y wlad, ar bob un yn ol ei dreth, i'w rhoddi i Pharaoh-Nechoh.

36 ¶ Mab pum mlwydd ar hugain *oedd*

Joacim pan ddechrenodd efe deyrnasu, ac un mlwydd ar ddeg y teyrnasodd efe yn Jerusalem: ac enw ei fam ef *oedd* Zebudah, merch Pedaiah o Rumah.

37 Ac efe a wnaeth yr hyn *oedd* ddrwg yng ngolwg yr *ARGLWYDD*, yn ol yr hyn oll a wnelai ei dadau.

PENNOD XXIV.

1 Joacim *weddi* ei orchfygu gan Nabuchodonosor, yn gwrthryfola yn ei erbyn ef; ac felly yn dwyn dinstyr arno ei hun. 6 Joacim yn teyrnasu ar ei ol ef. 7 Brenhin Babilon yn gorchfygu brenhin yr Aipht. 8 Drwg lywodraeth Joacim. 10 Ynnill Jerusalem, a chaethgiado y bobl i Babilon. 17 Gwneuthur Sedeciah yn frenhin; a'i ddrwg lywodraeth ef yn achos o luoyr-ddinstyr Jerusalem.

YN ei ddyddiau ef y daeth Nabuchodonosor brenhin Babilon i fynu, a Joacim a fu wa iddo ef dair blynydd: yna efe a drodd, ac a wrthryfelodd yn ei erbyn ef.

2 A'r *ARGLWYDD* a anfonodd yn ei erbyn ef dorfoedd o'r Caldeaid, a thorthoedd o'r Syriaid, a thorthoedd o'r Moabaid, a thorthoedd o feibion Ammon, ac a'u hanfonodd hwynt yn erbyn Judah i'w dinstyrio hi, yn ol gair yr *ARGLWYDD*, yr hwn a lefarasai efe trwy law ei weision y prophwydi.

3 Yn ddiâu trwy orchymyn yr *ARGLWYDD* y bu hyn yn erbyn Judah, i'w bwrw allan o'i olwg ef, o achos pechodau Manasseh, yn ol yr hyn oll a wnaethai efe;

4 A hefyd o herwydd y gwaed gwirion a olyngodd efe: (canyis efe a lanwodd Jerusalem o waed gwirion) a hynny ni fynnai yr *ARGLWYDD* ei faddeu.

5 ¶ A'r rhan arall o hanes Joacim, a'r hyn oll a'r a wnaeth efe, onid *ydnyt* hwy yn ysgrifenedig yn llyfr chroniclei brenhinoedd Judah?

6 A Joacim a hunodd gyd â'i dadau; a Joachin ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

7 Ac ni ddaeth brenhin yr Aipht mwyach o'i wlad: canys brenhin Babilon a ddygasai yr hyn oll o *oedd* eiddo brenhin yr Aipht, o afon yr Aipht hyd afon Euphrates.

8 ¶ Mab deunaw mlwydd *oedd* Joachin pan aeth efe yn frenhin; a thri mis y teyrnasodd efe yn Jerusalem: ac enw ei fam ef *oedd* Nehusta, merch Elnathan o Jerusalem.

9 Ac efe a wnaeth yr hyn *oedd* ddrwg yng ngolwg yr *ARGLWYDD*, yn ol yr hyn oll a wnaethai ei dad.

10 ¶ Yn yr amser hwnnw y daeth gweision Nabuchodonosor brenhin Babilon i fynu yn erbyn Jerusalem, a gwarchaewyd ar y ddinas.

11 A Nabuchodonosor brenhin Babilon a ddaeth yn erbyn y ddinas, a'i weision ef a warchaasant arni hi.

12 A Joachin brenhin Judah a aeth allan at frenhin Babilon, efe, a'i fam, a'i weision, a'i dywysogion, a'i ystafelyddion: a brenhin Babilon a'i daliodd ef yn yr wythfed flwyddyn o'i deyrnasiad.

13 Ac efe a ddug oddi yno holl drysorau tŷ yr *ARGLWYDD*, a thrysorau tŷ y brenhin, ac a dorrodd yr holl lestri aur a wnelai Solomon brenhin Israel yn nheml yr *ARGLWYDD*, fel y llefarasai yr *ARGLWYDD*.

14 Ac efe a ddug ymaith holl Jerusalem, yr holl dywysogion hefyd, a'r holl gedym nerthol, ac deng mil o gaethion, a phob saer, a gôf: ni adawyd ond pobl dlodion y wlad yno.

15 Efe hefyd a ddug ymaith Joachin i Babilon, a mam y brenhin, a gwagedd y brenhin, a'i ystafelyddion, a chedym y wlad a ddug efe i gaethiwed o Jerusalem i Babilon.

II. BRENHINOEDD.

16 A'r holl wŷr nerthol, *sef* saith mil; ac o seiri a gofaint, mil, y rhai oll *oedd* gryfion a rhyfelwyr: hwynt-hwy a ddog brenhin Babilon yn gaeth i Babilon.

17 ¶ A brenhin Babilon a osododd Mattaniah brawd ei dad ef yn frenhin yn ei le ef, ac a drodd ei enw ef yn Sedeciah.

18 Mab un mlwydd ar hugain *oedd* Sedeciah pan ddechreuodd efe deyrmasu, ac un mlynedd ar ddeg y teyrnasodd efe yn Jerusalem: ac enw ei fam ef *oedd* Hamutal, merch Jeremiah o Libnah.

19 Ac efe a wnaeth yr hyn *oedd* ddrwg yng ngolwg yr ARLWYDD, yn ol yr hyn oll a wnaethai Joachin.

20 Cansy trwy ddigofaint yr ARLWYDD y bu hyn yn Jerusalem ac yn Judah, nes iddo eu tafu hwynt allan o'i olwg, fod i Sedeciah wrthryfela yn erbyn brenhin Babilon.

PENNOD XXV.

1 *Cylchymu Jerusalem.* 4 *Dal Sedeciah, a lladd ei feibion, a thynnu ei lygaid ef.* 8 *Nabuzaradan yn difrodi y ddinas; ac yn dwyn y gweddill, ond ychydig ddiadion, i gaethiwed:* 13 *yn anrheitho ac yn dwyn ymaith y trysorau.* 18 *Lladd y boneddigion yn Riblah.* 22 *Wedi lladd Gedaliah, a osodais yn ben arnynt, y mae y lleill yn ffoi i'r Aiph.* 27 *Kfil-merodach yn dychafu Joachin yn ei lys.*

AC yn y nawfed flwyddyn o'i deyrnasiad ef, yn y degfed mis, ar y degfed dydd o'r mis, y daeth Nabuchodonosor brenhin Babilon, efe a'i holl lu yn erbyn Jerusalem, ac a wersyllodd yn ei herbyn hi, a hwy a adeiladasant yn ei herbyn hi wrthglawdd o'i hamgylch hi.

2 A bu y ddinas y'ngwarehae lryd yr unfed flwyddyn ar ddeg i'r brenhin Sedeciah.

3 Ac ar y nawfed dydd o'r pedwerydd mis y trymhaodd y newyn yn y ddinas, ac nid oedd bara i bobl y wlad.

4 ¶ A'r ddinas a dorwyd, a'r holl ryfelwyr a ffoisiant i'w nos ar hyd ffordd y porth, rhwng y ddau fur, y rhai sydd wrth ardd y brenhin (a'r Caldeaid *oedd* wrth y ddinas o amgylch) a'r brenhin a aeth y ffordd tu a'r rhos.

5 A llu y Caldeaid a erlidiasant ar ol y brenhin, ac a'i daliasant ef yn rhyosydd Jericho: a'i holl lu ef a wasgarisid oddi wrtho.

6 Felly hwy a ddaliasant y brenhin, ac a'i dygasant ef i fynu at frenhin Babilon i Riblah: ac a roddasant furn yn ei erbyn ef.

7 Lladdasant feibion Sedeciah hefyd o flaen ei lygaid, ac a dynnasant lygaid Sedeciah, ac a'i rhwymasant ef mewn gefynnau pres, ac a'i dygasant ef i Babilon.

8 ¶ Ac yn y pummed mis, ar y seithfed dydd o'r mis (houno *oedd* y bedwaredd flwyddyn ar bymtheg i frenhin Nabuchodonosor brenhin Babilon) y daeth Nabuzaradan y distain, gwas brenhin Babilon, i Jerusalem.

9 Ac efe a losgodd dŷ yr ARLWYDD, a thŷ y brenhin, a holl dai Jerusalem, a phob tŷ mawr a losgodd efe a than.

10 A holl lu y Caldeaid, y rhai *oedd* gyd d'r distain, a dorrasant i lawr furiau Jerusalem oddi amgylch.

11 A Nabuzaradan y distain a ddog ymaith y rhan arall o'r bobl a adawsid yn y ddinas, a'r ffoaduriaid a gilliasant at frenhin Babilon, gyd a gweddill y dyrfa.

12 Ac o ddiadion y wlad y gadawodd y distain rat, yn winllanwyr, ac yn arddwyr.

13 Y colofnau pres hefyd, y rhai *oedd* yn nhŷ yr ARLWYDD, a'r ystolion, a'r môr pres, yr hwn *oedd* yn nhŷ yr ARLWYDD, a

ddrylliodd y Caldeaid, a hwy a ddygasant eu pres hwynt i Babilon.

14 Y crochanau hefyd, a'r rhawiau, a'r psaltringau, y llwyau, a'r holl lestri pres, y rhai yr *oedd* yn gwasanaethu â hwynt, a ddygasant hwy ymaith.

15 Y pedyll tan hefyd, a'r cawgiau, y rhai *oedd* o aur yn aur, a'r rhai *oedd* o arian yn arian, a ddog y distain ymaith.

16 Y ddwy golofn, yr un môr, a'r ystolion a wneisai Solomon i dŷ yr ARLWYDD; nid *oedd* bwys ar bres yr holl lestri hyn.

17 Tri chufydd ar bymtheg *oedd* uchder y naill golofn, a chnap pres *oedd* arni; ac uchder y cnap *oedd* dri chufydd; plethwaith hefyd, a phomgranadau *oedd* ar y cnap o amgylch, yn bres i gyd: ac felly yr *oedd* yr ail golofn, â phleth-waith.

18 ¶ A'r distain a gymmerth Seraiah yr offeiriad pennaf, a Sephaniah yr ail offeiriad, a'r tri *oedd* yn cadw y drws.

19 Ac o'r ddinas efe a gymmerth ystafell-ydd, yr hwn *oedd* ar y rhyfelwyr, a phumwr o'r rhai *oedd* yn gweled wyneb y brenhin, y rhai a gafwyd yn y ddinas, ac ysgrifenydd tywysog y llu, yr hwn *oedd* yn byddion pobl y wlad; a thriugeinwr o bobl y wlad, y rhai a gafwyd yn y ddinas.

20 A Nabuzaradan y distain a gymmerth y rhai hyn, ac a'u dug at frenhin Babilon, i Riblah.

21 A brenhin Babilon a'u tarawodd hwynt, ac a'u lladdodd hwynt, yn Riblah, y'ngwlad Hamath. Felly y caethgludwyd Judah o'i wlad ei hun.

22 ¶ Ac am y bobl a adawsid y'ngwlad Judah, y rhai a adawsai Nabuchodonosor brenhin Babilon, efe a wnaeth yn swyddog arnynt hwy, Gedaliah mab Ahicam, mab Saphan.

23 A phan glybu holl dywysogion y lluoedd, hwynt-hwy a'u gwŷr, wneuthur o frenhin Babilon Gedaliah yn swyddog, hwy a ddaethant at Gedaliah i Mispah, sef Ismael mab Nethaniah, a Johanan mab Careah, a Seraiah mab Tanhumeth y Netophathiad, a Jazaniah mab Maachathiad, hwynt a'u gwŷr.

24 A Gedaliah a dyngodd wrhynt hwy, ac wrth eu gwŷr, ac a ddywedodd wrthynt, Nac ofnwech fod yn weision i'r Caldeaid: trigwech yn y tir, a gwasanaethwch frenhin Babilon, a bydd da i chiwi.

25 Ac yn y seithfed mis y daeth Ismael mab Nethaniah, mab Elisama o'r had brenhinol, a dengwr gyd ag ef, a hwy a darawsant Gedaliah, fel y bu efe farw: *larawant* hefyd yr Iuddewon a'r Caldeaid *oedd* gyd ag ef ym Mispah.

26 A'r holl bobl o fychan hyd fawr, a thwyysogion y lluoedd, a gyfodasant ac a ddaethant i'r Aiph: cansy yr *oedd*nt yn ofni y Caldeaid.

27 ¶ Ac yn y ddwyfed flwyddyn ar bymtheg ar hugain o gaethiwed Joachin brenhin Judah, yn y deuddegfed mis, ar y seithfed dydd ar hugain o'r mis, Kfil-merodach brenhin Babilon (yn y flwyddyn yr aeth efe yn frenhin) a ddyrechafodd ben Joachin brenhin Judah o'r carchardy.

28 Ac efe a ddywedodd yn deg wrtho, ac a osododd ei gadair ef goruwch cadelliau y brenhinoedd *oedd* gyd ag ef yn Babilon.

29 Ac efe a newidodd ei garcharwag ef: ac efe a fwyttodd fwyd yn wastadol ger ei fron ef holl ddyddiau ei einioes.

30 A'i ran ef *oedd* ran feunyddiol, a roddid iddo gan y brenhin, dogn dydd yn ei ddydd, holl ddyddiau ei einioes ef.

Y LLYFR CYNTAF

O'R

CHRONICL.

PENNOD I.

1 *Llin Adda hyd Noah.* 5 *Meibion Japheth.* 8 *Meibion Ham.* 17 *Meibion Sem.* 24 *Llin Sem hyd Abraham.* 29 *Meibion Imael.* 32 *Meibion Ceturah.* 34 *Hiliogaeth Abraham o Esau.* 43 *Brenhinoedd Edom.* 51 *Duciaid Edom.*

ADDA, Seth, Enos,
 2 Cenani, Mahalaleel, Jered,
 3 Enoch, Mathuselah, Lamech,
 4 Noah, Sem, Ham, a Japheth.
 5 ¶ Meibion Japheth; Gomer, a Magog, a Madai, a Jafan, a Thubal, a Mesech, a Thiras.
 6 A meibion Gomer; Aschenaz, a Riphath, a Thogarmah.
 7 A meibion Jafan; Elisah, a Tharsis, Cittim, a Dodanim.
 8 ¶ Meibion Ham; Cus, a Misraim, Put, a Chanaan.
 9 A meibion Cus; Seba, a Hafilah, a Sabta, a Raamah, a Sabtecha; a Seba, a Dedan, meibion Raamah.
 10 A Chus a genhedloedd Nimrod: hwn a ddechreuodd fod yn gadarn ar y ddaear.
 11 A Misraim a genhedloedd Ludim, ac Ananim, a Lehabim, a Naphtuhim.
 12 Pathrusim hefyd, a Chasluhim (y rhai y daeth y Philistiaid allan o honynt) a Chaphthorim.
 13 A Chanaan a genhedloedd Sidon ei gyntaf-amedig, a Heth,
 14 Y Jebusiad hefyd, a'r Amoriad, a'r Girgasiad,
 15 A'r Hefiad, a'r Arciad, a'r Siniad,
 16 A'r Arfadiad, a'r Semariad, a'r Hamathiad.
 17 ¶ Meibion Sem; Elam, ac Assur, ac Arphachsad, a Lud, ac Aram, ac Ua, a Hul, a Gether, a Mesech.
 18 Ac Arphachsad a genhedloedd Selah, a Selah a genhedloedd Eber.
 19 Ac i Eber y ganwyd dau o feibion: enw y naill *ydoedd* Peleg (o herwydd mai yn ei ddyddiau ef y rhannwyd y ddaear) ac enw ei frawd *oedd* Joctan.
 20 A Joctan a genhedloedd Almodad, a Selaph, a Hasarnafeth, a Jerah,
 21 Hadoram hefyd, ac Usal, a Diclah,
 22 Ac Ebal, ac Abimael, a Seba,
 23 Ophir hefyd, a Hafilah, a Jobab. Y rhai hyn oll *oedd* feibion Joctan.
 24 ¶ Sem, Arphachsad, Selah,
 25 Eber, Peleg, Reu,
 26 Serug, Nahor, Terah,
 27 Abram, hwnnw yw Abraham.
 28 Meibion Abraham; Isaac, ac Ismael.
 29 ¶ Dyma eu cenhedlaethau hwynt: cyntaf-amedig Ismael *oedd* Nebaioth, yna Cedar, ac Adbeel, a Mibsam,
 30 Misma, a Dumah, Massa, Hadad, a Thema,
 31 Jetur, Naphis, a Chedemah. Dyma feibion Ismael.
 32 ¶ A meibion Ceturah, gordderchwraig Abraham: hi a ymddug Zimran, a Joesan, a Medan, a Midian, ac Isbac, a Suah. A meibion Joesan; Seba, a Dedan.
 33 A meibion Midian; Ephah, ac Epher, a

Henoch, ac Abida, ac Kidaah: y rhai hyn oll *oedd* feibion Ceturah.

34 Ac Abraham a genhedloedd Isaac. Meibion Isaac, Esau ac Israel.

35 ¶ Meibion Esau; Eliphaz, Reuel, a Jëus, a Jaalam, a Chorah.

36 Meibion Eliphaz; Teman, ac Omar, Sephi, a Gatam, Cenaz, a Thimna, ac Amalec.

37 Meibion Reuel; Nahath, Zerah, Sammah, a Mizzah.

38 A meibion Seir; Lotan a Sobal, a Sibeon, ac Anah, a Dison, ac Eser, a Disan.

39 A meibion Lotan; Hori, a Homam: a chwæer Lotan *oedd* Timna.

40 Meibion Sobal; Allan, a Manahath, ac Ebal, Sephi, ac Onam. A meibion Sibeon; Aiah, ac Anah.

41 Meibion Anah; Dison. A meibion Dison; Amram, ac Eshan, ac Ithran, a Cheran.

42 Meibion Eser; Bilhan, a Zafan, a Jacan. Meibion Dison; Ua, ac Aran.

43 ¶ Dyma hefyd y brenhinoedd a deyrnasasant yn nhir Edom, cyn teyrnasu o frenhin ar feibion Israel; Bela mab Beor: ac enw ei ddinas *ef* *oedd* Dinhabah.

44 A phan fu farw Bela, y teyrnasodd yn ei le *ef* Jobab mab Zerah, o Bosrah.

45 A phan fu farw Jobab, Husam o wlad y Temaniaid a deyrnasodd yn ei le *ef*.

46 A phan fu farw Husam, yn ei le *ef* y teyrnasodd Hadad mab Bedad, yr hwn a darawodd Midian ym maes Moab: ac enw ei ddinas *ef* *ydoedd* Afith.

47 A phan fu farw Hadad, y teyrnasodd yn ei le *ef* Samlah o Masrecah.

48 A phan fu farw Samlah, Saul o Reboboth *wrth* yr afon a deyrnasodd yn ei le *ef*.

49 A phan fu farw Saul, y teyrnasodd yn ei le *ef* Baalhanan mab Achbor.

50 A bu farw Baalhanan, a theyrnasodd yn ei le *ef* Hadad: ac enw ei ddinas *ef* *oedd* Pai; ac enw ei wraig *ef* Mehetabel, merch Matred, merch Mesahab.

51 ¶ A bu farw Hadad. A duciaid Edom *oedd*, due Timna, due Allah, due Jetheth,

52 Duc Aholibamah, due Elah, due Pinon,

53 Duc Cenaz, due Teman, due Mibsar,

54 Duc Magdiel, due Iram. Dyma dduciaid Edom.

PENNOD II.

1 *Meibion Israel.* 3 *Hiliogaeth Judah o Tamar.* 13 *Meibion Jesse.* 18 *Hiliogaeth Caleb mab Hebron.* 21 *Hiliogaeth Hebron o ferch Machir.* 25 *Hiliogaeth Jerameel.* 34 *Hiliogaeth Sennan.* 42 *Cainc arall o hiliogaeth Caleb.* 50 *Hiliogaeth Caleb mab Hur.*

DYMA feibion Israel; Reuben, Simeon, Leff, a Judah, Issachar, a Zabulon, 2 Dan, Joseph, a Benjamin, Naphtali, Gad, ac Aser.

3 ¶ Meibion Judah; Er ac Onan, a Selah. Y tri hyn a anwyd iddo *ef* o ferch Sua y Canaanec. Ond Er, cyntaf-amedig Judah, ydoedd ddrygonus yngolwg yr *ARGLWYDD*, ac *efe* a'i lladdodd *ef*.

4 A Thamar ei waudd *ef* a ymddug iddo

Phares, a Zerah. Holl feibion Judah oedd bump.

5 Meibion Phares; Hesron a Hamul.

6 A meibion Zerah; Zimri, ac Ethan, a Heman, a Chalcol, a Dara; hwynt oll oedd bump.

7 A meibion Carmi; Achar, yr hwn a flinodd Israel, ac a wnaeth gamwedd oblegid y diofryd-beth.

8 A meibion Ethan; Azariah.

9 A meibion Hesron, y rhai a anwyd iddo ef; Jerameel, a Ram, a Chelubai.

10 A Ram a genhedlodd Amminadab; ac Amminadab a genhedlodd Nason, pennaeth meibion Judah;

11 A Nason a genhedlodd Salma; a Salma a genhedlodd Boaz;

12 A Boaz a genhedlodd Obed; ac Obed a genhedlodd Jesse;

13 ¶ A Jesse a genhedlodd ei gyntaf-anedig Eliab, ac Abinadab yn ail, a Simma yn drydydd,

14 Nethaneel yn bedwerydd, Râdai yn bummed,

15 Osem yn chweched, Dafydd yn seithfed:

16 A'u chwtorydd hwynt oedd Serfiaah, ac Abigail. A meibion Serfiaah; Abisai, a Joab, ac Asahel; tri.

17 Ac Abigail a ymddôg Amasa. A thad Amasa oedd Jether yr Ismaellad.

18 ¶ A Chaleb mab Hesron a ynnillodd blant o Azubah ei wraig, ac o Jerioth: a dyma ei meibion hi; Jeser, Sobab, ac Ardor.

19 A phan fu farw Azubah, Caleb a gymmerth iddo Ephrath, a hi a ymddôg iddo Hur.

20 A Hur a genhedlodd Uri, ac Uri a genhedlodd Besaleel.

21 ¶ Ac wedi hynny yr aeth Hesron i mewn at ferch Machir, tad Gilead, ac efe a'i prifododd hi pan ydoedd fab triugain mlwydd; a hi a ddug iddo Segub.

22 A Segub a genhedlodd Jair: ac yr oedd iddo ef dair ar hugain o ddinasoedd y ngwlad Gilead.

23 Ac efe a ynnillodd Gesur, ac Aram, a threfydd Jair oddi arnynt, a Chenath a'i phen-trefydd, sef triugain o ddinasoedd. Y rhai hyn oll oedd eiddo meibion Machir tad Gilead.

24 Ac ar ol marw Hesron o fewn Caleb-ephrata, Abiah gwraig Hesron a yuiddôg iddo Asur, tad Teqoa.

25 ¶ A meibion Jerameel cyntaf-anedig Hesron oedd, Ram yr hynaf, Bunah, ac Oren, ac Osem, ac Ahiah.

26 A gwraig arall ydoedd i Jerameel, a'i henw Atarah: hon oedd fam Onam.

27 A meibion Ram cyntaf-anedig Jerameel oedd, Maas, a Jamin, ac Ecer.

28 A meibion Onam oedd, Sammai, a Jada. A meibion Sammai; Nadab, ac Abisur.

29 Ac enw gwraig Abisur oedd Abihail: a hi a ymddôg iddo Aban, a Molid.

30 A meibion Nadab; Seled, ac Appaim. A bu farw Seled yn ddiblant.

31 A meibion Appaim; Isi. A meibion Isi; Sesan. A meibion Sesan; Alar.

32 A meibion Jada brawd Sammai; Jether, a Jonathan. A bu farw Jether yn ddiblant.

33 A meibion Jonathan; Peleth, a Zara. Y rhai hyn oedd feibion Jerameel.

34 ¶ Ac nid oedd i Sesan feibion, ond merched: ac i Sesan yr oedd gwas o Aiphthiad, a'i enw Jarha.

35 A Sesan a roddodd ei ferch yn wraig i Jarha ei was. A hi a ymddôg iddo Attai.

36 Ac Attai a genhedlodd Nathan, a Nathan a genhedlodd Zabad,

37 A Zabad a genhedlodd Ephial, ac Ephial a genhedlodd Obed,

38 Ac Obed a genhedlodd Jehu, a Jehu a genhedlodd Azariah,

39 Ac Azariah a genhedlodd Heles, a Heles a genhedlodd Eleasah,

40 Ac Eleasah a genhedlodd Sisamai, a Sisamai a genhedlodd Sâlum,

41 A Sâlum a genhedlodd Jecamiah, a Jecamiah a genhedlodd Elisama.

42 ¶ Hefyd meibion Caleb brawd Jerameel oedd, Mesa ei gyntaf-anedig, hwn oedd tad Ziph: a meibion Mareash tad Hebron.

43 A meibion Hebron; Corah, a Thappuah, a Recem, a Sema.

44 A Sema a genhedlodd Raham, tad Jorcoam: a Recem a genhedlodd Sammal.

45 A mab Sammal oedd Maon: a Maon oedd tad Bethsur.

46 Ac Ephrah gordderchwraig Caleb a ymddôg Haran, a Mosa, a Gazez: a Haran a genhedlodd Gazez.

47 A meibion Jada; Regem, a Jotham, a Gesan, a Phelet, ac Ephah, a Saaph.

48 Gordderchwraig Caleb, sef Maachah, a ymddôg Seber, a Thirhanah.

49 Hefyd hi a ymddôg Saaph tad Madmanah, Sefa tad Machbena, a thad Gibea: a merch Caleb oedd Achsah.

50 ¶ Y rhai hyn oedd feibion Caleb mab Hur, cyntaf-anedig Ephrath; Sobal tad Ciriath-jeirim,

51 Salma tad Bethlehem, Hareph tad Bethgader.

52 A meibion oedd i Sobal, tad Ciriath-jeirim; Harbeh, a hanner y Manahethiaid.

53 A theluoedd Ciriath-jeirim oedd, yr Ithriaid, ar Puhiaid, ar Surnathiaid, ar Misraiaid: o'r rhai hyn y daeth y Sareathiaid, ar Esthauiaid.

54 Meibion Salma; Bethlehem, ar Netophathiaid, Ataroth tŷ Joab, a hanner y Manahethiaid, y Soriaid.

55 A thylwyth yr ysgrifenyddion, y rhai a breswylent yn Jabes; y Tirathiaid, y Simeathiaid, y Suchathiaid. Dyma y Ceniaid, y rhai a ddaethant o Hemath, tad tylwyth Rechab.

PENNOD III.

1 Meibion Dafydd, 10 a'i lin ef hyd Sodectah.

17 Hiliogaeth Jecamiah.

Y RHAI hyn hefyd oedd feibion Dafydd, y rhai a anwyd iddo ef yn Hebron; y cyntaf-anedig Amnon, o Ahinoam y Jearlees: yr ail Daniel, o Abigail y Carmelees:

2 Y trydydd, Absalom mab Maachah, merch Talmai brenhin Gesur: y pedwerydd, Adonish mab Haggith:

3 Y pummed, Sephattah o Abital: y chweched, Ithream o Egliah ei wraig.

4 Chwech a anwyd iddo yn Hebron, ac yno y teyrnasodd efe saith mlynedd a chwe mis: a thair blynedd ar ddeg ar hugain y teyrnasodd efe yn Jerusalem.

5 A'r rhai hyn a anwyd iddo yn Jerusalem; Simeah, a Sobab, a Nathan, a Solomon, pedwar, o Bathsua merch Ammiel:

6 Ithar hefyd, ac Elisama, ac Eliphelet,

7 A Nogah, a Nepheg, a Japhia,

8 Ac Elisama, Eilada, ac Eliphelet, naw.

9 Dyma holl feibion Dafydd, heb law meibion y gordderchwagedd, a Thamar eu chwaer hwynt.

10 ¶ A mab Solomon ydoedd Rehoboam: Abiah ei fab yntau; Asa ei fab yntau; a Jehoaphat ei fab yntau;

11 Jorxan ei fab yntau; Abasiah ei fab yntau; Joas ei fab yntau;
 12 Amastiah ei fab yntau; Asarfah ei fab yntau; Jotham ei fab yntau;
 13 Ahas ei fab yntau; Heseclah ei fab yntau; Manasseh ei fab yntau;
 14 Amon ei fab yntau; Josiah ei fab yntau.
 15 A meibion Josiah, y cyntaf-anedig *oedd* Johanan, yr all Joacim, y trydydd Sedeciah, y pedwerydd Sälum.
 16 A meibion Jeacim; Jechoniah ei fab ef, Sedeciah ei fab yntau.
 17 ¶ A meibion Jechoniah; Amir, Salathiel ei fab yntau,
 18 Malciram hefyd, a Phedasiah, a Senasar, Jecamlah, a Hosamah, a Nedabiah.
 19 A meibion Pedaiab; Zorobabel, a Simeil: a meibion Zorobabel; Mesülam, a Hananlah, a Selomith eu chwaer hwynt:
 20 A Hasubah, ac Obel, a Berecliah, a Hasadiah, Jusab-hesed, pump.
 21 A meibion Hananlah; Pelatiah, a Jessiah: meibion Rephaiah, meibion Arnan, meibion Obadiab, meibion Seclanah.
 22 A meibion Seclanah; Semaiah: a meibion Semaiah; Hattus, ac Igeal, a Barlah, a Nearlah, a Saphat, chwech.
 23 A meibion Nearlah; Eliöenai, a Heseclah, ac Azricam, tri.
 24 A meibion Eliöenai *oedd*, Hodslah, ac Khasib, a Phelaiah, ac Accub, a Johanan, a Dalaiab, ac Anani, saith.

PENNOD IV.

1, 11 *Hülogaeth Judah o Caleb mab Hur, 5 Aser mab Hesron. 9 Jabes, a'i wedd. 21 Hülogaeth Salah, 24 a Simeon, a'i ädinas-oedd. 39 Eu gorfoadaeth ar Gedor, a'r Amaleciaid, ym mynydd Seir.*

MEIBION Judah; Phares, Hesron, a Charmi, a Hur, a Sobal.
 2 A Realiah mab Sobal a genhedlodd Jahath; a Jahath a genhedlodd Ahumai, a Lahad. Dyma deuluoedd y Sorathiaid.
 3 A'r rhai hyn *oedd* o dad Etam; Jesreel, ac Isma, ac Idbas: ac enw eu chwaer hwynt *oedd* Haselelponi.
 4 A Phenuel tad Cedor, ac Ezer tad Husah. Dyma feibion Hur cyntaf-anedig Ephratah, tad Bethlehem.
 5 ¶ Ac i Assur tad Tecoa yr *oedd* dwy wragedd, Helah, a Naarah.
 6 A Naarah a ddug iddo Ahuzam, a Hopher, a Themeni, ac Hahastari. Dyma feibion Naarah.
 7 A meibion Helah *oedd*, Sereth, a Jesoar, ac Ethnan.
 8 A Chos a genhedlodd Anub, a Sobeban, a theuluoedd Aharhel mab Harum.
 9 ¶ Ac i yr *oedd* Jabes yn anrhydeddusach na'i frodyr: a'i fam a alwodd ei enw ef Jabes, gan ddywedyd, Oblegid i mi ei ddwyn o'r trwy ofid.
 10 A Jabes a alwodd ar Dduw Israel, gan ddywedyd, O na lwyf fendithit fi, ac na chengit fy nherfynau, a bod dy law gyd â mi, a'm cadw oddi wrth ddrwg, fel na'm gofidder. A pharodd Duw ddyfod *iddo* yr hyn a ofynasai.
 11 ¶ A Chelub brawd Suah a genhedlodd Mehir, yr hwn *oedd* tad Eton.
 12 Ac Eton a genhedlodd Bethrapha, a Phaseah, a Thehinnah tad dinas Nahas. Dyma ddynion Rechah.
 13 A meibion Cenas; Othniel, a Seraiah: a meibion Othniel; Hathath.
 14 A Meonothai a genhedlodd Ophrah: a

Seraiah a genhedlodd Joab, tad gliynn y crefftwyr, canys crefftwyr *oedd* yntau hwy.
 15 A meibion Caleb mab Jephunneh; Iru, Elah, a Naam: a meibion Elah *oedd*, Cenas.
 16 A meibion Jehaleleel; Ziph, a Ziphah, Tiria, ac Aasaerel.
 17 A meibion Ezerah *oedd*, Jether, a Mered, ac Ephraim, a Jalon: a hi a ddug Miriam, a Sammai, ac Isabhad tad Estemoa.
 18 A'i wraig ef Jehudiah a ymddög Jered tad Gedor, a Heber tad Socho, a Jecuthiel tad Zanoah. A dyma feibion Bithiah merch Pharaoh, yr hon a gymmerth Mered.
 19 A meibion ei wraig Hodiah, chwaer Naham, tad Ceilah y Garmiad, ac Estemoa y Maachathiad.
 20 A meibion Simon *oedd*, Amnon, a Rinah, Benhanan, a Thilon. A meibion Iai *oedd*, Zoheth, a Benzoheth.
 21 ¶ A meibion Selah mab Judah *oedd*, Er tad Lechah, a Laadah tad Maresah, a theuluoedd tyfwrth gweithyddion llfan main o dy Asbea,
 22 A Jocim, a dynion Chozeba, a Joas, a Saraph, y rhai *oedd* yn arglwyddiaethu ar Moab, a Jasubi-lehem. Ac y mac y pethau hyn yn hen.
 23 Y rhai hyn *oedd* grochenyddion yn cyfanneddu ym mysg planwydd a chaeau; gyd a'r brenhin yr arhosasant yno yn ei waith ef.
 24 ¶ Meibion Simcon *oedd*, Nemuel, a Jamin, Jarib, Zerah, a Saul:
 25 Sälum ei fab yntau, Mihsam ei fab yntau, Mimsa ei fab yntau.
 26 A meibion Misna; Hamuel ei fab yntau, Zacchur ei fab yntau, Simeil ei fab yntau.
 27 Ac i Simeil yr *oedd* un ar bymtheg o feibion, a chwech o ferched, ond i'w frodyr ef nid *oedd* nemmawr o feibion: ac nid amhlasai eu holl deulu hwynt megis meibion Judah.
 28 A hwy a breswylasant yn Beerseba, a Moladah, a Hasar-eual.
 29 Yn Bilhah hefyd, ac yn Essem, ac yn Tolad,
 30 Ac yn Bethuel, ac yn Hormah, ac yn Siclag,
 31 Ac yn Beth-marcaboth, ac yn Hasarusim, ac yn Beth-birei, ac yn Saaraim. Dyma eu dinasoedd hwynt, nes teyrnasu o Dafydd.
 32 A'u trefydd hwynt *oedd*, Etam, ac Ain, Rimmon, a Thochen, ac Asan; pump o ddinasoedd.
 33 A'u holl bentrefi hwynt hefyd, y rhai *oedd* o angylch y dinasoedd hyn hyd Baal. Dyma eu trigfannau hwynt, a'u haehau.
 34 A Mesohab, a Jamlech, a Josah mab Amastah,
 35 A Joel, a Jehu mab Josibiah, fab Seraiah, fab Asiel,
 36 Ac Eliöenai, a Jaacobah, a Jesohaiah, ac Asaiah, ac Adiel, a Jesimiel, a Benaiah,
 37 A Ziza mab Sippi, fab Alon, fab Jedaiah, fab Simri, fab Semaiah.
 38 Y rhai hyn erbyn eu henwau a *aethant* yn bennaethiaid yn eu teuluoedd, ac a amhlasant dylwrth eu tadau yn fawr.
 39 ¶ A hwy a *aethant* i flaenau Gedor, hyd at du dwyrain y dyffryn, i geisio porfa i'w praid.
 40 A hwy a gawsant borfa fras, a da, a gwlad ehang ei therfynau, a heddychlawn a dangnosedus; canys y rhai a breswylasant yno o'r blaen *oedd* o Cam.
 41 A'r rhai hyn yn ysgrifenedig erbyn eu

henwau a ddaethant yn nyddiau Hesectah brenhin Judah, ac a darawsant eu pebyll a'r anneddu a gafwyd yno, ac a'u difrodasant hwy hyd y dydd hwn, a thrigasant yn eu lle hwynt; am *foð* porfa i'w praidd hwynt yno.

42 Ac o honynt hwy, *sef* o feibion Simeon, yr aeth pŵm cant o ddyinion i fynydd Seir, a Pheletiah, a Neariah, a Bephaiah, ac Uzziel, meibion Isi, yn ben arnynt.

43 Tarawsant hefyd y gweddill a ddiangasai o Amalec, ac a wladychasant yno hyd y dydd hwn.

PENNOD V.

1 *Llin Reuben* (yr hwn a gollodd ei enedigaeith-fraint) hyd y caethgudiadau i Babilon. 9 *Eu trigias, a'u gorfoadaeth ar yr Hagariaid.* 11 *Pennaduriaid a thrigleoedd Gad.* 18 *Rhifodi a gorfoadaeth Reuben, a Gad, a hanner llwyth Manasseh.* 23 *Trigleoedd a phennaduriaid yr hanner llwyth Amonnu.* 25 *Eu caethiwed o herwydd eu pechod.*

A MEIBION Reuben, cyntaf-anedig Israel (canyis efe oedd gyntaf-anedig, ond am iddo halogi gwely ei dad, rhoddwyd ei enedigaeith-fraint ef i feibion Joseph, mab Israel; ac ni chyfrifir ei achau ef yn ol yr enedigaeith-fraint:

2 Canys Judah a ragorodd ar ei frodyr, ac o hono ef y daeth blaenor: a'r enedigaeith-fraint a roddwyd i Joseph.)

3 Meibion Reuben cyntaf-anedig Israel oedd, Hanoeh, a Phалу, Heson, a Char-mei.

4 Meibion Jöel; Semaiah ei fab ef, Gog ei fab yntau, Simeï ei fab yntau,

5 Michah ei fab yntau, Reaiah ei fab yntau, Baal ei fab yntau,

6 Beerah ei fab yntau, yr hwn a gaethgludodd Tilgath-pineser brenhin Assyria: hwn ydoedd dywysog i'r Reubeniaid.

7 A i frodyr ef yn eu teuluoedd, wrth gymmeryd eu hachau yn eu henedlaethau: y pennaf oedd Jelel, a Zechariah,

8 A Bela mab Azax, fab Sema, fab Jöel, yr hwn a gyfanneddodd yn Aroer, a hyd at Nebo, a Baal-meon.

9 Ac o du y dwyrain y preswylodd efe, hyd y lle yr elir i'r anialwch, oddi wrth yr afon Euphrates: canys eu hanifeiliaid hwynt a mhlasai y'ngwlad Gilead.

10 Ac yn nyddiau Saul y gwnaethant hwy ryfel yn erbyn yr Hagariaid, y rhai a syrthiasant trwy eu dwylaw hwynt: a thrigasant yn eu pebyll hwynt, trwy holl du dwyrain Gilead.

11 ¶ A meibion Gad a drigasant gyferbyn a hwynt y'ngwlad Basan, hyd at Salchah:

12 Jöel y pennaf, a Sapham yr ail, a Jaanai, a Saphat, yn Basan.

13 A'u brodyr hwynt o dŷ eu tadau oedd, Michael, a Mesulam, a Seba, a Jorai, a Jacan, a Zia, a Heber, saith.

14 Dyma feibion Abihail fab Huri, fab Jaroah, fab Gilead, fab Michael, fab Jesiai, fab Jado, fab Buz;

15 Ahi mab Abdiel, fab Guni, y pennaf o dŷ eu tadau.

16 A hwy a drigasant yn Gilead yn Basan, ac yn ei threfydd, ac yn holl bentrefi Saron, wrth eu terfynau.

17 Y rhai hyn oll a gyfrifwyd wrth eu hachau, yn nyddiau Jotham brenhin Judah, ac yn nyddiau Jeroboam brenhin Israel.

18 ¶ Meibion Reuben, a'r Gadaiad, a hanner llwyth Manasseh, o wŷr nerthol, dynion yn dwyn tarian a chleddyf, ac yn tynnu bwa, ac wedi eu dysgu i ryfel, oedd bedair mil a

deugain a saith cant a thriugain, yn myned allan i ryfel.

19 A hwy a wnaethant ryfel yn erbyn yr Hagariaid, a Jetur, a Nephis, a Nodah.

20 A chynnorthwywyd hwynt yn erbyn y rhai hynny, a rhoddwyd yr Hagariaid i'w dwylaw hwynt, a chwbl a'r ydoedd gyd â hwynt: canys leffasant ar Dduw yn y rhyfel, ac efe a wrandawodd arnynt, o herwydd iddynt obeithio ynddo.

21 A hwy a gaethgludasant eu hanifeiliaid hwynt; o'u camelod hwynt ddengmil a deugain, ac o ddefaid ddeucant a deg a deugain o floedd, ac o asynod ddwy fl, ac o ddyinion gan mil.

22 Canys llawer yn archolledig a fuant feirw, am *foð* y rhyfel oddi wrth Dduw; a hwy a drigasant yn eu lle hwynt hyd y caethiwed.

23 ¶ A meibion hanner llwyth Manasseh a drigasant yn y tir: o Basan hyd Baal-hermon, a Senir, a mynydd Hermon, yr aethant hwy yn aml.

24 Y rhai hyn hefyd oedd beunau tŷ eu tadau, *sef* Ephraim, ac Isi, ac Eliel, ac Azriel, a Jeremiah, a Hodafiah, a Jadiel, gwŷr cedyrn o nerth, gwŷr enwog, a phennau tŷ eu tadau.

25 ¶ A hwy a droeddasant yn erbyn Duw eu tadau, ac a butteinasant ar ol duwiau pobl y wlad, y rhai a ddinystriasai Duw o'u blaen hwynt.

26 A Duw Israel a annogodd yspryd Pul brenhin Assyria, ac yspryd Tilgath-pineser brenhin Assyria, ac a'u caethgludodd hwynt (*sef* y Reubeniaid, a'r Gadaiad, a hanner llwyth Manasseh) ac a'u dug hwynt i Halah, a Habor, a Hara, ac i afon Gosan, hyd y dydd hwn.

PENNOD VI.

1 *Meibion Levi.* 4 *Llin yr offeiriad hyd y caethgudiadau.* 16 *Teuluoedd Gerson, Cohath, a Merari.* 49 *Swydd Aaron, a'i lin hyd Ahimaas.* 54 *Dinasoedd yr offeiriad a'r Lefaiad.*

MEIBION Levi; Gerson, Cohath, a Merari.

2 A meibion Cohath; Amram, Isar, a Heron, ac Uzziel,

3 A phlant Amram; Aaron, Moses, a Miriam: a meibion Aaron; Nadab, ac Abihu, Elcasar, ac Ithamar.

4 ¶ Eleazar a genhedlodd Phinees, Phinees a genhedlodd Abisua,

5 Ac Abisua a genhedlodd Bucci, a Bucci a genhedlodd Uzzi,

6 Ac Uzzi a genhedlodd Zerahiah, a Zerahiah a genhedlodd Meraioth,

7 Meraioth a genhedlodd Amariah, ac Amariah a genhedlodd Ahitub,

8 Ac Ahitub a genhedlodd Sadoc, a Sadoc a genhedlodd Ahimaas,

9 Ac Ahimaas a genhedlodd Azariah, ac Azariah a genhedlodd Johanan,

10 A Johanan a genhedlodd Azariah (hwn oedd yn offeiriad yn y tŷ a adeiladodd Solomon yn Jerusalem)

11 Ac Azariah a genhedlodd Amariah, ac Amariah a genhedlodd Ahitub,

12 Ac Ahitub a genhedlodd Sadoc, a Sadoc a genhedlodd Salum,

13 A Salum a genhedlodd Hilciah, a Hilciah a genhedlodd Azariah,

14 Ac Azariah a genhedlodd Seraiah, a Seraiah a genhedlodd Jehosadac,

15 A Jehosadac a ymadawodd, pan gaethgludodd yr ARGLWYDD Judah a Jerusalem trwy law Nabuchodonosor.

16 ¶ Meibion Lefi; Gersom, Cohath, a Merari.

17 A dyma enwau meibion Gersom; Libni a Simeï.

18 A meibion Cohath; Amram, ac Isar, a Hebron, ac Uzziel.

19 Meibion Merari; Mali, a Musi. A dyma dylwyth y Lefiaid, yn ol eu tadau.

20 I Gersom; Libni ei fab, Jahath ei fab yntau, Zimmah ei fab yntau,

21 Joah ei fab yntau, Ido ei fab yntau, Zerah ei fab yntau, a Jenterai ei fab yntau.

22 Meibion Cohath; Aminadab ei fab ef, Corah ei fab yntau, Assir ei fab yntau,

23 Elicanah ei fab yntau, ac Ebiasaph ei fab yntau, ac Assir ei fab yntau,

24 Tahath ei fab yntau, Uziel ei fab yntau, Uzziel ei fab yntau, a Saul ei fab yntau.

25 A meibion Elicanah; Amasai, ac Ahimoth.

26 Elicanah; meibion Elicanah; Sophai ei fab ef, a Nahath ei fab yntau,

27 Eliab ei fab yntau, Jeroham ei fab yntau, Elicanah ei fab yntau.

28 A meibion Samuel; y cyntaf-anedig, Fasnî, yna Abiah.

29 Meibion Merari; Mali, Libni ei fab yntau, Simeï ei fab yntau, Uzzah ei fab yntau,

30 Simeï ei fab yntau, Haggiah ei fab yntau, Asaiah ei fab yntau.

31 Y rhai hyn a oedododd Dafydd yn gantorion yn nhŷ yr ARGLWYDD, ar ol gor-phwys o'r arch.

32 A hwy a fuanet weinidigion mewn cerdd o flaen tabernacl pabell y cyfarfod, nes adeiladu o Solomon dŷ yr ARGLWYDD yn Jerusalem: a hwy a safasant wrth eu defod yn eu gwasaneth.

33 A dyma y rhai a weiniasant, a'u meibion hefyd: o feibion y Cohathiaid; Heman y cantor, mab Jöel, fab Samuel,

34 Fab Elicanah, fab Jeroham, fab Eliel, fab Toah.

35 Fab Suph, fab Elicanah, fab Mahath, fab Amasai,

36 Fab Elicanah, fab Jöel, fab Azariah, fab Sephanlah,

37 Fab Tahath, fab Assir, fab Ebiasaph, fab Corah,

38 Fab Isar, fab Cohath, fab Lefi, fab Israel.

39 A'i frawd Asaph (yr hwn oedd yn sefyll ar ei law ddeheu) sef Asaph mab Berachlah, fab Simeï.

40 Fab Michael, fab Baaslah, fab Malcfah,

41 Fab Ethni, fab Zerah, fab Adaiah,

42 Fab Ethan, fab Zimmah, fab Simeï,

43 Fab Jahath, fab Gersom, fab Lefi.

44 A'u brodyr hwynt, meibion Merari, oedd ar y llaw aswy: Ethan mab Cisi, fab Abdi, fab Mäluc,

45 Fab Hasabiah, fab Amasiah, fab Hileiah,

46 Fab Amsi, fab Bani, fab Samer,

47 Fab Mali, fab Musi, fab Merari, fab Lefi.

48 A'u brodyr hwynt y Lefiaid oedd gwedi eu rhoddi ar holl wasanaeth tabernacl tŷ Dduw.

49 ¶ Ond Aaron a'i feibion a aberthasant ar allor y poeth-offwrn, ac ar allor yr arogl-darth, i gysgueni holl wasanaeth y cysegr sancteiddiolaf, ac i wneuthur cymmod dros Israel, yn ol yr hyn oll a orchymynasai Moses gwas Duw.

50 Dyma hefyd feibion Aaron; Eleazar ei fab ef, Phinees ei fab yntau, Abisua ei fab yntau,

51 Bucci ei fab yntau, Uzzi ei fab yntau, Zerahiah ei fab yntau,

52 Meraioth ei fab yntau, Amariah ei fab yntau, Ahitub ei fab yntau,

53 Sadoc ei fab yntau, Ahimaas ei fab yntau.

54 ¶ A dyma eu trigleoedd hwynt yn ol eu palasau, yn eu terfynau; sef meibion Aaron, o dylwyth y Cohathiaid: oblegid eiddynt hwy ydoedd y rhan hon.

55 A rhoddasant iddynt Hebron y'ngwlad Judah, a'i meusydd pentrefol o'i hamgylch.

56 Ond meusydd y ddinas, a'i phentrefi, a roddasant hwy i Caleb mab Jephunneh.

57 Ac i feibion Aaron y rhoddasant hwy ddinasoedd Judah, yn noddfa; Hebron, a Libnah a'i meusydd pentrefol, a Jattir ac Estemoa, a'u meusydd pentrefol,

58 A Hilem a'i meusydd pentrefol, a Debir a'i meusydd pentrefol,

59 Ac Asan a'i meusydd pentrefol, a Beth-semes a'i meusydd pentrefol:

60 Ac o lwyth Benjamin; Geba a'i meusydd pentrefol, ac Alemeth a'i meusydd pentrefol, ac Anathoth a'i meusydd pentrefol: eu holl ddinasoedd hwynt trwy eu teuluoedd oedd dair dinas ar ddeg,

61 Ac i'r rhan arall o feibion Cohath o deulu y llwyth hwnnw, y rhoddwyd o'r hanner llwyth, sef hanner Manasseh, ddeg dinas, wrth goelbren.

62 Rhoddasant hefyd i feibion Gersom trwy eu teuluoedd, o lwyth Issachar, ac o lwyth Aser, ac o lwyth Naphtali, ac o lwyth Manasseh yn Basan, dair ar ddeg o ddinasoedd.

63 I feibion Merari trwy eu teuluoedd, o lwyth Reuben, ac o lwyth Gad, ac o lwyth Zabulon, y rhoddasant trwy goelbren ddeuddeg o ddinasoedd.

64 A meibion Israel a roddasant i'r Lefiaid y ddinasoedd hyn a'u meusydd pentrefol.

65 A hwy a roddasant trwy goelbren, o lwyth meibion Judah, ac o lwyth meibion Simeon, ac o lwyth meibion Benjamin, y ddinasoedd hyn, y rhai a alwasant hwy ar eu henwau hwynt.

66 I'r rhai oedd o deuluoedd meibion Cohath, yr ydoedd ddinasoedd eu terfyn, o lwyth Ephraim.

67 A hwy a roddasant iddynt hwy ddinasoedd noddfa, sef Sichem a'i meusydd pentrefol, ym mynydd Ephraim; Geser hefyd a'i meusydd pentrefol.

68 Jocmeam hefyd a'i meusydd pentrefol, a Beth-horon a'i meusydd pentrefol,

69 Ac Ajalon a'i meusydd pentrefol, a Gath-rimmon a'i meusydd pentrefol.

70 Ac o hanner llwyth Manasseh; Aner a'i meusydd pentrefol, a Bileam a'i meusydd pentrefol, i deulu y rhai oedd y'ngweddiill o feibion Cohath.

71 I feibion Gersom o deulu hanner llwyth Manasseh y rhoddwyd, Golan yn Basan a'i meusydd pentrefol, Astaroth hefyd a'i meusydd pentrefol.

72 Ac o lwyth Issachar; Cedes a'i meusydd pentrefol, Daberath a'i meusydd pentrefol,

73 Ramoth hefyd a'i meusydd pentrefol, ac Anem a'i meusydd pentrefol.

74 Ac o lwyth Aser; Masal a'i meusydd pentrefol, ac Abdon a'i meusydd pentrefol,

75 Hucof hefyd a'i meusydd pentrefol, a Rehob a'i meusydd pentrefol.

76 Ac o lwyth Naphtali; Cedes yn Galilee a'i meusydd pentrefol, Hammon hefyd a'i meusydd pentrefol, a Chiriatshaim a'i meusydd pentrefol.

77 I'r rhan arall o feibion Merari y rhoddwyd o lwyth Zabulon, Rimmon a'i meusydd pentrefol, a Thabor a'i meusydd pentrefol.

78 Ac am yr Iorddonen a Jericho, sef o du dwyrain yr Iorddonen, y rhoddwyd o lwyth

Reuben, Beser yn yr anialwch a'i meusydd pentrefol, Jasah hefyd a'i meusydd pentrefol, 79 Cedemoth hefyd a'i meusydd pentrefol, a Mephaath a'i meusydd pentrefol.

80 Ac o lwyth Gad, Ramoth yn Gilead a'i meusydd pentrefol, Mahanaim hefyd a'i meusydd pentrefol,

81 Hesbon hefyd a'i meusydd pentrefol, a Jazer a'i meusydd pentrefol.

PENNOD VII.

1 Meibion Issachar, 6 Benjamin, 13 Naphtali, 14 Manasseh, 20, 24 Ephraim. 21 Adfyd Ephraim gan wfr Gath. 23 Geni Beriah. 28 Trigloedd Ephraim. 30 Meibion Aser.

A MEIBION Issachar oedd, Tola, a Phuah, a Jasub, a Simron, pedwar.

2 A meibion Tola, Uzzi, a Rephaiah, a Jerfel, a Jamal, a Jibsam, a Semuel, penaethiaid ar dŷ eu tadau: o Tola yr ydoedd gwyr cedyrn o nerth yn eu cenhedlaethau; eu rhif yn nyddiau Dafydd oedd ddwy fil ar hugain a chwe chant.

3 A meibion Uzzi; Israhhah: a meibion Israhhah; Michael, ac Obadiah, a Jöel, Istah, pump: yn bennaethiaid oll.

4 A chyd â hwynt yn eu cenhedlaethau, ac yn ol tŷ eu tadau, yr ydoedd byddinoedd milwyr i ryfel, yn fil ar bymtheg ar hugain: canys llawer oedd ganddynt o wragedd a meibion.

5 A'u brodyr cedyrn o nerth, o holl deuluoedd Issachar, a gyfrifwyd wrth eu hachau, yn saith mil a phedwar ugain mil oll.

6 ¶ A meibion Benjamin oedd, Bela, a Becher, a Jediael, tri.

7 A meibion Bela; Ebbon, ac Uzzi, ac Uzziel, a Jerimoth, ac Iri; pump o bennau tŷ eu tadau, cedyrn o nerth, a gyfrifwyd wrth eu hachau, yn ddwy fil ar hugain a phedwar ar ddeg ar hugain.

8 A meibion Becher oedd, Zemirah, a Jons, ac Eliezer, ac Eliebnai, ac Omri, a Jerimoth, ac Abtah, ac Anathoth, ac Alemeth: y rhai hyn oll oedd feibion Becher.

9 A hwy a rifwyd wrth eu hachau, yn ol eu cenhedlaethau, yn bennau tŷ eu tadau, yn gedyrn o nerth, yn ugain mil a dau cant.

10 A meibion Jediael; Bilhan: a meibion Bilhan; Jëus, a Benjamin, ac Ehud, a Chenaanah, a Zethan, a Tharsis, ac Ahisarah.

11 Y rhai hyn oll oedd feibion Jediael, yn bennau eu tadau, yn gedyrn o nerth, yn myned allan mewn llu i ryfel, yn ddwy fil ar bymtheg a deucant.

12 Suppim hefyd, a Huppim, meibion Ir; Husim, meibion Aher.

13 ¶ Meibion Naphtali; Jasiel, a Guni, a Geser, a Sälum, meibion Bilhah.

14 ¶ Meibion Manasseh; Asriel, yr hwn a ymdddg ei wraig: (ond ei orlderch wraig o Syria a ymdddg Machir tad Gilead:

15 A Machir a gymmerodd yn wraig chwaer Huppim a Suppim, ac enw eu chwaer hwynt oedd Maachah) ac enw yr ail mab Salphaad: ac i Salphaad yr oedd merched.

16 A Maachah gwraig Machir a ymdddg fab, a hi a alwodd ei enw ef Peres, ac enw ei frawd ef Racer, a'i feibion ef oedd, Ulam, a Sacer.

17 A meibion Ulam; Bedan. Dyma feibion Gilead fab Machir, fab Manasseh.

18 A Hammolecheth ei chwaer ef a ymdddg Isod, ac Abiezer, a Mahalah.

19 A meibion Semida oedd, Ahyan, a Sechem, a Lici, ac Aniham.

20 ¶ A meibion Ephraim; Suthelah, a Bered ei fab ef, a Thahath ei fab yntau, ac Kladah ei fab yntau, a Thahath ei fab yntau,

21 ¶ A Zabadi ei fab yntau, a Suthelah ei fab yntau, ac Ezer, ac Elead: h dynion Gath, y rhai a anwyd yn y tir, a'u lladdodd hwynt, o herwydd dyfod o honynt i waered i ddwyn eu hanfelliad hwynt.

22 Ac Ephraim eu tad a larodd ddyddiau lawer; a'i frodyr a ddaethant i'w gysuro ef.

23 ¶ A phan aeth efe at ei wraig, hi a feichigodd, ac a esgorodd ar fab; ac efe a alwodd ei enw ef Beriah, am fod drygfyd yn ei dŷ ef.

24 (Seerah hefyd oedd ei fereh ef, a hi a adelladodd Beth-horon yr isaf, a'r uchaf hefyd, ac Uszen-serah.)

25 A Rephah oedd ei fab ef, a Reseph, a Thelah ei fab yntau, a Thahan ei fab yntau,

26 Leadan ei fab yntau, Ammihud ei fab yntau, Elisama ei fab yntau,

27 Nun ei fab yntau, Josua ei fab yntau.

28 ¶ A'u meddiant a'u cyfanneddau oedd, Bethel a'i phentrefi, ac o du y dwyrain Naaran, ac o du y gorllewin Gozer a'i phentrefi; a Sichein a'i phentrefi, hyd Gazah a'i phentrefi:

29 Ac ar derynau meibion Manasseh, Bethsean a'i phentrefi, Taanaeh a'i phentrefi, Megido a'i phentrefi, Dor a'i phentrefi. Meibion Joseph mab Israel a drigasant yn y rhai hyn.

30 ¶ Meibion Aser; Imnah, ac Isuah, ac Isuai, a Beriah, a Serah eu chwaer hwynt.

31 A meibion Beriah; Heber, a Malchiel, hwn yw tad Birzath.

32 A Heber a genhedlodd Japhlet, a Somer, a Hotham, a Sua eu chwaer hwynt.

33 A meibion Japhlet; Pasach, a Binhal, ac Asuath. Dyma feibion Japhlet.

34 A meibion Samer; Ahl, a Bogah, Jehubbah, ac Aram.

35 A mab ei frawd ef Helem; Sophah, ac Imnah, a Seles, ac Amal.

36 Meibion Sophah; Suah, a Harnepher, a Sual, a Beri, ac Imrah.

37 Beser, a Hod, a Samra, a Silsah, ac Ithran, a Beera.

38 A meibion Jether; Jephunneh, Pispah hefyd, ac Ara.

39 A meibion Ula; Arah, a Haniel, a Resia.

40 Y rhai hyn oll oedd feibion Aser, pennau eu cenedl, yn ddewis wŷr o nerth, yn bennau capteniaid. A'r cyfrif trwy eu hachau o wŷr i ryfel, oedd chwe mil ar hugain o wŷr.

PENNOD VIII.

1 Meibion a phennuriaid Benjamin. 33 Hynafiaid Saul a Jonathan.

BENJAMIN hefyd a genhedlodd Bela ei gyntaf-anedig, Asbel yr ail, ac Aharah y trydydd.

2 Nohah y pedwerydd, a Rapha y pumed.

3 A meibion Bela oedd, Adar, a Gera, ac Abihud.

4 Ac Abibus, a Naaman, ac Ahoah,

5 A Gera, a Sephuphan, a Huram.

6 Dyma hefyd feibion Ehud; dyma hwynt pennau cenedl preswylwyr Gaba, a hwy a'u mudasant hwynt i Manahath:

7 Naaman hefyd, ac Ahiah, a Gera, efe a'u symmudodd hwynt, ac a genhedlodd Uzsa, ac Ahihud.

8 Cenhedlodd hefyd Saharaim yngwlad Moab, gwedi eu gollwng hwynt ymaith: Husim a Baara oedd ei wragedd.

9 Ac efe a genhedlodd o Hodes ei wraig, Jobab, a Sibia, a Mesa, a Malcham,

10 A Jëus, a Sabtah, a Mirmah. Dyma ei feibion ef, pennau cenedl.

11 Ac o Husim efe a genhedlodd Ahitub, ac Elpaal.

12 A meibion Elpaal *oedd*, Eber, a Misam, a Samed, yr hwn a adeiladodd Ono, a Lod a'i phentrefi.

13 Bertiaf hefyd, a Sema *oedd* bennau cenedl preswylwyr Ajalon; y rhai a ymlidiasant drigolion Gath.

14 Aho hefyd, Sasac, a Jertmoth,

15 Zebadiah hefyd, ac Arad, ac Ader,

16 Michael hefyd, ac Ispah, a Joha, meibion Bertiaf;

17 Zebadiah hefyd, a Mesulam, a Hèzeci, a Heber,

18 Ismerai hefyd, a Jezifah, a Jobab, meibion Elpaal;

19 Jacim hefyd, a Zichri, a Zabdi,

20 Elienai hefyd, a Silthai, ac Eltel,

21 Adaiah hefyd, a Beraiah, a Simrath, meibion Simhi;

22 Ispan hefyd, a Heber, ac Eltel,

23 Abdon hefyd, a Zichri, a Hanan,

24 Hananiah hefyd, ac Elam, ac Antothiah,

25 Iphedeiah hefyd, a Phenuel, meibion Sasac;

26 Samserai hefyd, a Seharaiah, ac Athallah,

27 Jarestah hefyd, ac Ellah, a Zichri, meibion Jehoram.

28 Y rhai hyn *oedd* bennau cenedl, *sef* penaethiaid ar eu cenhedlaethau. Y rhai hyn a gyfneddasant yn Jerusalem.

29 Yn Gibeon hefyd y preswyliodd tad Gibeon, ac enw ei wraig *ef* *oedd* Maachah.

30 Ac Abdon ei fab cyntaf-enedig *ef*, Sur hefyd, a Chis, a Baal, a Nadab,

31 Gedor hefyd, ac Aho, a Zacher.

32 Micloth hefyd a genhedlodd Simeah; y rhai hyn hefyd, ar gyfer eu brodyr, a breswyliasant yn Jerusalem gyd a'u brodyr.

33 ¶ Ner hefyd a genhedlodd Cis, a Chis a genhedlodd Saul, a Saul a genhedlodd Jonathan, a Malchisua, ac Abinadab, ac Esbaal.

34 A mab Jonathan *oedd* Meribbaal; a Meribbaal a genhedlodd Michah.

35 A meibion Michah; Pithon, a Melech, a Tharea, ac Ahaz.

36 Ac Ahaz a genhedlodd Jehoahab, a Jehoahab a genhedlodd Alcmeth, ac Azmafeth, a Zimri; a Zimri a genhedlodd Mosa.

37 A Mosa a genhedlodd Bineah; a Rapha *oedd* ei fab *ef*, Eleasah ei fab yntau, Asel ei fab yntau.

38 Ac i Asel y bu chwech o feibion, a dyma eu henwau hwynt, Azricam, Bocheru, ac Ismael, a Seariah, ac Obadiah, a Hanan. Y rhai hyn oll *oedd* feibion Asel.

39 A meibion Esec ei frawd *ef* *oedd*, Ulam ei gyntaf-enedig *ef*, Jehus yr all, ac Eliphelet y trydydd.

40 A meibion Ulam *oedd* ddynion cedyrn o nerth yn saethyddion, ac yn aml eu meibion a'u hwyron, *sef* cant a deg a deugain. Y rhai hyn oll *oedd* o feibion Benjamin.

PENNOD IX.

1 *Achau Israel a Judah. 2 Yr Israeliaid, 10 yr offeiriaid, 14 a'r Lefiaid, a'r Nethiniaid, oedd yn trigo yn Jerusalem. 27 Svydd rhai o'r Lefiaid. 35 Hynaf Saul a Jonathan.*

A HOLL Israel a rifwyd wrth eu hachau, ac wele hwynt yn ysgrifenedig yn llyfr brenhinoedd Israel a Judah; a hwy a gaethludwyd i Babilon aml eu camwedd.

2 ¶ Y trigollon cyntaf hefyd y rhai *oedd* yn eu hetifeddiaeth yn eu dinasoedd *oedd*, yr Israeliaid, yr offeiriaid, y Lefiaid, a'r Nethiniaid.

3 Ac yn Jerusalem y trigodd rhai o feibion Judah, ac o feibion Benjamin, ac o feibion Ephraim, a Manasseh:

4 Uthai mab Ammihud, fab Omri, fab Imri, fab Dani, o feibion Phares fab Judah.

5 Ac o'r Siloniaid; Asaiah y cyntaf-enedig, a'i feibion.

6 Ac o feibion Zerach; Jeuel, a'u brodyr, chwe chant a deg a phedwar ugain.

7 Ac o feibion Benjamin, Salu mab Mesulam, fab Hodafiah, fab Hasenuah,

8 Iboneiah hefyd mab Jeroham, ac Elah mab Uzzi, fab Michri, a Mesulam mab Sephatiah, fab Reuel, fab Iboneiah;

9 A'u brodyr yn ol eu cenhedlaethau, naw cant a deg a deugain a chwech. Y dynion hyn oll *oedd* bennau cenedl ar dŷ eu tadau.

10 ¶ Ac o'r offeiriaid; Jedaiah, a Jehoiarib, a Jachin,

11 Asariah hefyd mab Hilciah, fab Mesulam, fab Sadoc, fab Meraioth, fab Ahitub, tywysog tŷ Dduw;

12 Adaiah hefyd mab Jeroham, fab Passur, fab Malctah; a Maasia, mab Adiel, fab Jazerah, fab Mesulam, fab Mesilemuth, fab Immer.

13 A'u brodyr, pennaf ar dŷ eu tadau, yn fl a seith cant a thriugain; yn wrŷ galluog o nerth i waith gwasanaeth tŷ Dduw.

14 Ac o'r Lefiaid; Semaiah mab Hasub, fab Azricam, fab Hasabiah, o feibion Merari.

15 Bacbaccar hefyd, Heres, a Galal, a Mataniah mab Michah, fab Zichri, fab Asaph;

16 Obadiah hefyd mab Semaiah, fab Galal, fab Jeduthun; a Berechiah mab Asa, fab Elcanah, yr hwn a drigodd yn nhrefydd y Netophathiaid.

17 Y porthorion hefyd *oedd*, Salum, ac Acub, a Thalmon, ac Ahiman, a'u brodyr: Salum *ydoedd* bennaf;

18 A hyd yn hyn yn mhorth y brenhin o du y dwyrain. Y rhai hyn o finteioedd meibion Lefi *oedd* borthorion.

19 Salum hefyd mab Core, fab Ebiassaph, fab Corah, a'r Corahiaid ei frodyr *ef* o dylwyth ei dad, *oedd* ar waith y weinidogaeth, yn cadw pyrth y babbell: a'u tadau hwynt ar lu yr ARGLWYDD, *oedd* yn cadw y ddyfodfa i mewn.

20 Phinees hefyd mab Eleazar a fuasai dywysog arnynt hwy o'r blaen: a'r ARGLWYDD *ydoedd* gyd âg *ef*.

21 Zechariah mab Meselemlah *ydoedd* borthorion drws pabell y cyfarfod.

22 Hwyt oll y rhai a etholasid yn borthorion wrth y rhinogau, *oedd* ddau cant a deuddeg. Hwyt hwy yn eu trefydd a rifwyd wrth eu hachau; gosodasai Dafydd a Samuel y gweledydd y rhai hynny yn eu swydd.

23 Felly hwynt a'u meibion a safent wrth byrth tŷ yr ARGLWYDD, *sef* tŷ y babbell, i wlydd wrth wyladwriaethau.

24 Y porthorion *oedd* ar bedwar o fannau, dwyrain, gorllewin, gogledd, a deheu.

25 A'u brodyr, y rhai *oedd* yn eu trefydd, *oedd* i ddyfod ar y seithfed dydd, o amser i amser, gyd â hwynt.

26 Canys dan lywodraeth y Lefiaid hyn, y pedwar pen porthor, yr *oedd* yr ystafelloedd a thrysorau tŷ Dduw.

27 ¶ Ac o amgylch tŷ Dduw y llettyent hwy, canys arnynt hwy yr *oedd* yr oruchwyliaeth, ac arnynt hwy hefyd yr *oedd* ei agoryd o fore i fore.

28 Ac o honynt hwy yr *oedd* golygwyr ar lestri y weinidogaeth, ac mewn rhif y dygent hwynt i mewn, ac mewn rhif y dygent hwynt allan.

29 A rhai o honynt hefyd *oedd* wedi eu gosod ar y lestri, ac ar holl ddodrefn y cyssegr, ac ar y peilliaid, a'r gwin, a'r olew, a'r thus, a'r aroglau peraid.

30 Rhaf hefyd o feibion yr offeiriaid *oedd* yn gwneuthur ceruaint o'r aroglau peraid.

31 A Mattithah un o'r Lefiaid (yr hwn oedd gyntaf-anedig Sálum y Corahlad) ydoedd mewn swydd ar waith y radell.

32 Ac eraill o feibion y Cohathiaid ey brodyr hwynt, oedd ar y bara gosod, i'w ddarparu bob Sabboth.

33 A dyma y cantorion, pennau cenedl y Lefiaid, y rhai oedd mewn ystafelloedd yn ysgyfala; o herwydd arnynt yr oedd y gwaith honno ddydd a noe.

34 Dyma bennau cenedl y Lefiaid, pennau trwy ey cenhedlaethau: hwy a drigent yn Jerusalem.

35 ¶ Ac yn Gibeon y trigodd tad Gibeon, Jehiel, ac enw ei wraig ef oedd Maachah:

36 A'i fab cyntaf-anedig ef oedd Abdon, yna Sur, a Chis, a Baal, a Ner, a Nadab,

37 A Gedor, ac Aho, a Zechariah, a Micloth.

38 A Micloth a genhedlodd Simeam: a hwythau hefyd, ar gyfer ey brodyr, a drigasant yn Jerusalem gyd â'u brodyr.

39 Ner hefyd a genhedlodd Cis, a Chis a genhedlodd Saul, a Saul a genhedlodd Jonathan, a Malchisia, ac Abinadab, ac Esbaal.

40 A mab Jonathan oedd Meribbaal; a Meribbaal a genhedlodd Michah.

41 A meibion Michah oedd, Pithon, a Melech, a Thares, ac Ahas.

42 Ac Ahas a genhedlodd Jarah, a Jarah a genhedlodd Alemeth, ac Asnafeth, a Zimri; a Zimri hefyd a genhedlodd Mosa:

43 A Mosa a genhedlodd Bineah; a Rephah oedd ei fab ef, Elash ei fab yntau, Aseel ei fab yntau.

44 Ac i Aseel yr ydoedd chwech o feibion, a dyma ey henwau hwynt; Azricam, Bocheru, ac Ismael, a Seariah, ac Obadiah, a Hanan. Dyma feibion Aseel.

PENNOD X.

1 Cwymp Saul, a'i farwolaeth. 8 Gorfoledd y Philistiaid o'r achos hwnno. 11 Caredigrwydd Jabes Gilead tu ag at Saul a'i feibion. 13 Pechod Saul, am yr hwn yr aeth y frenhiniaeth oddi wrtho ef i Dafydd.

A'r Philistiaid a ryfelasant yn erbyn Israhel, a sfodd gwyr Israhel o flaen y Philistiaid, ac a gympasant yn archolledig ym mynydd Gilboa.

2 A'r Philistiaid a erlidasant ar ol Saul, ac ar ol ei feibion: a'r Philistiaid a laddasant Jonathan, ac Abinadab, a Malchisia, meibion Saul.

3 A'r rhyfel a drymhodd yn erbyn Saul, a'r perchen bwâu a'i cawsant ef, ac efe a archollwyd gan y saethyddion.

4 Yna y dywedodd Saul wrth yr hwn oedd yn dwyn ei arfau ef, Tynn dy gleddyf, a gwán fi ág ef, rhag dyfod y rhai dienwaeddig hyn a'm gwatwar i. Ond arweinydd ei arfau ef nis gwnae, cans ofnodd yn ddifrawr. Yna y cymmerth Saul gleddyf, ac a syrthiodd arno.

5 A phan welodd arweinydd ei arfau ef farw o Saul, syrthiodd yntau hefyd ar y cleddyf, ac a fu farw.

6 Felly y bu farw Saul, a'i dri mab ef, a'i holl dylwyth a fuanet feirw ynghyd.

7 A phan welodd holl wýr Israhel, y rhai oedd yn y dyffryn, ffoi o honnynt hwy, a marw Saul a'i feibion; hwy a ymadawsant o'u dinasoedd, ac a ffoisant; a'r Philistiaid a ddaethant, ac a drigasant ynddynt.

8 ¶ A thrannoeth pan ddaeth y Philistiaid i ddloeg y lladdegion, hwy a gawsant Saul a'i feibion yn feirw ym mynydd Gilboa.

9 Ac wedi iddynt ei ddloeg, hwy a gymmerasant ei ben ef, a'i arfau, ac a anfonasant i

wlad y Philistiaid o amgylch, i ddangos i'w delwau, ac i'r bobl.

10 A hwy a oodasant ei arfau ef yn nhŷ ey duwiau, a'i ben-glog a grogasant hwy yn nhŷ Dagon.

11 ¶ A phan glybu holl Jabes Gilead yr hyn oll a wnaethai y Philistiaid i Saul,

12 Pob gwr nerthol a godasant, ac a gymmerasant ymaith gorph Saul, a chyrrh ei feibion ef, ac a'u dygasant i Jabes, ac a gladdasant ey heagryn hwynt dan y dderwen yn Jabes, ac a ymprydiasant saith niwrnod.

13 ¶ Felly y bu farw Saul, am ei gamwedd a wnaethai efe yn erbyn yr ARGLWYDD, sef yn erbyn gair yr ARGLWYDD yr hwn ni chadwasai efe, ac am iddo ymgynghori a dewines, i ymofyn d'hi:

14 Ac heb ymgynghori a'r ARGLWYDD: am hynny y laddodd efe ef, ac y trodd y frenhiniaeth i Dafydd mab Jesse.

PENNOD XI.

1 Enneinio Dafydd yn lle Saul, o gyttundeb cyffredin, yn Hebron. 4 Ac yntau yn ynnill tŵr Ston oddi ar y Jebusiaid, trwy droloaeth Jacob. 10 Enwau cedyrn Dafydd.

YNA holl Israhel a ymgasglasant at Dafydd i Hebron, gan ddywedyd, Wele, dy agwrn a'th giawd di ydym ni.

2 Doe hefyd, ac echdoe, pan ydoedd Saul yn frenhin, tydi oedd yn arwain Israhel i mewn ac allan: a dywedodd yr ARGLWYDD dy Duw wrthyf, Ti a borthi fy mhobl Israhel, a thi a fyddi dywysog ar fy mhobl Israhel.

3 A holl henuriaid Israhel a ddaethant at y brenhin i Hebron, a Dafydd a wnaeth gyfammod a hwynt yn Hebron, ger bron yr ARGLWYDD; a hwy a enneiniant Dafydd yn frenhin ar Israhel, yn ol gair yr ARGLWYDD trwy law Samuel.

4 ¶ A Dafydd a holl Israhel a aeth i Jerusalem, hon yw Jebus, ac yno y Jebusiaid oedd drigolion y tir.

5 A thurigolion Jebus a ddywedasant wrth Dafydd, Ni ddeui i mewn yma. Etto Dafydd a ynnillodd dŵr Ston, yr hwn yw dinas Dafydd.

6 A dywedodd Dafydd, Pwy bynnag a darawo y Jebusiaid yn gyntaf, efe a fydd yn bennaf, ac yn dywysog. Yna yr esgynodd Joab mab Seriah yn gyntaf, ac a fu bennaf.

7 A thrigodd Dafydd yn y tŵr: o herwydd hynny y galwasant ef Dinas Dafydd.

8 Ac efe a adellodd y ddinas oddi amgylch, o Milo amgylch ogylech: a Joab a adgyweiriodd y rhan arall i'r ddinas.

9 A Dafydd a aeth ac a gynnoddoddy fwyf, ac ARGLWYDD y lluoedd oedd gyd ág ef.

10 ¶ Dyma hefyd bennaethiaid y cedyrn oedd gan Dafydd, yn ymgryfhuu gyd ág ef yn ei deyrnas, a chyd â holl Israhel, i'w wneuthur ef yn frenhin ar Israhel, yn ol gair yr ARGLWYDD.

11 A dyma rif y cedyrn oedd gan Dafydd; Jacobean mab Hachmoni, pen y capteniaid: hwn a ddyrchafodd ei wayffon yn erbyn tri chant, y rhai a laddwyd ar unwaith ganddo.

12 Ac ar ei ol ef Eleazar mab Dodo, yr Aho-hiad, hwn oedd un o'r tri chedyrn.

13 Hwn oedd gyd a Dafydd yn Pasdamim; a'r Philistiaid a ymgynnullasant yno i ryfel, ac yr ydoedd rhan o'r maes yn llawn haid, a'r bobl a ffoisant o flaen y Philistiaid.

14 A hwy a ymosodasant ynghanol y rhandir honno, ac a'i hachubasant hi, ac a darwasant y Philistiaid: felly y gwaredodd yr ARGLWYDD hwynt ág ymwared mawr.

15 ¶ A thri o'r deg pennaeth ar hugan a

ddiagynasant f'r graig at Dafydd, i ogof Addlam, a llu y Philistiaid oedd yn gweryllu yr nyffryn Rephaim.

16 A Dafydd yna ydoedd yn yr amddiffynfa, a sefyllfa y Philistiaid yna oedd yn Bethlehem.

17 A Dafydd a fysiiodd, ac a ddywedodd, O, pwy a rydd i mi ddiŋod ddwfr o hydew Bethlehem, yr hwn sydd wrth y porth?

18 A'r tri a ruthrasant trwy wersyll y Philistiaid, ac a dynasant ddwfr o bydew Bethlehem, yr hwn oedd wrth y porth, ac a'i cymerasant ac a'i dygasant i Dafydd; ac ni fynnal Dafydd ei yfod ef, ond efe a'i ddiŋod-offrymmodd ef i'r ARGWYDD:

19 Ac efe a ddywedodd, Na atto fy Nuw i mi wneuthur hyn. A yfaf fi waed y dynion hyn, a beryglasant eu heinioes? o herwydd mewn enbydroydd am eu heinioes y dygasant ef: am hynny ni fynnal efe ei yfod. Y tri chedyrn a wnaethant hyn.

20 ¶ Ac Abisai brawd Joab oedd bennaf o'r tri. A hwn a ysgydodd ei wayffon yn erbyn tri chant, ac a'u lladdodd hwynt: ac iddo y bu enw ym mhilith y tri.

21 O'r tri, anrhydeddusach na'r ddau eraill, a thywysog iddynt, oedd efe; ond ni ddaeth efe hyd y tri cyntaf.

22 Benaiah mab Jehoiada, mab gwr grymmus o Cabsel, mawr ei weithredoedd: efe a laddodd ddau o gedyrn Moab; ac efe a ddisgynodd ac a laddodd lew mewn pydew yn amser eira.

23 Ac efe a laddodd Aiphth-ddyn, gwr pŵm euŋydd o fesur; ac yn llaw yr Aiphth-ddyn yr oedd gwayffon megis carfan gwehydd; ac yntau a aeth i wacred atto ef a' ffon, ac a dŋg y wayffon o law yr Aiphth-ddyn, ac a'i laddodd ef a'i wayffon ei hun.

24 Hyn a wnaeth Benaiah mab Jehoiada, ac iddo y bu enw ym mhilith y tri chedyrn.

25 Wele, anrhydeddus oedd efe ym mysg y deg ar hugain, ond at y tri cyntaf ni ddaeth efe: a gosododd Dafydd ef ar ei wy'r gard.

26 ¶ A chedyrn y llu oedd Asahel brawd Joab, Elihanan mab Dodo o Bethlehem,

27 Sammoth yr Harodiad, Heles y Peloniad,

28 Ira mab Ieces y Tecoiad, Abiezer yr Antothiad,

29 Sibbechal yr Husathiad, Ial yr Ahohiad,

30 Maharai y Netophathiad, Heled mab Baanah y Netophathiad.

31 Ithai mab Ribai o Gibeah meibion Benjamin, Benaiah y Pirathoniad,

32 Hurai o afonydd Gaas, Abiel yr Arbatthiad,

33 Asnafeth y Baharumiad, Eliahba y Sealboniad,

34 Meibion Hasem y Gizoniad, Jonathan mab Sageth yr Harariad,

35 Ahian mab Sechar yr Harariad, Eliphail mab Ur,

36 Hephher y Mecherathiad, Ahiah y Peloniad,

37 Hesro y Carmeliad, Naarai mab Esbai,

38 Joel mab Nathan, Mibhar mab Haggeri,

39 Selez yr Ammoniad, Naharai y Berothiad, yr hwn oedd yn dwyn arfau Joab mab Serfiah,

40 Ira yr Ithriad, Gareb yr Ithriad,

41 Urtas yr Hethiad, Zabab mab Alai,

42 Adina mab Sisa y Reubeniad, penneth y Reubeniad, a chyd ag ef ddeg ar hugain,

43 Hanan mab Maachah, a Josaphat y Mithniad,

44 Uziah yr Asterathiad, Sama a Jehiel, meibion Hohian yr Aroeriad,

45 Jedisei mab Simri, a Joha ei frawd ef y Tisai,

46 Eliel y Mahafiad, a Jeribal, a Josafah, meibion Kinaam, ac Ithmah y Moabiad,

47 Eliel, ac Obed, a Jasiel y Mesobaiad.

PENNOD XII.

1 Enwau y rhai a ddaeth at Dafydd i Siclag, 23 a'r lloedd a ddaeth atto ef i Hebron.

A DYMA y rhai a ddaeth at Dafydd i Siclag, ac efe etto yn cadw arno rhag Saul mab Cis: a hwy oedd ym mhilith y rhai cedyrn, cynnorthwywyr y rhyfel.

2 Yn arfogion d'bwâu, yn medru o ddehau ac o aswy dafu a cherrig, a seuthu mewn bwâu: o frodyr Saul, o Benjamin.

3 Y pennaaf oedd Ahiezer, yna Joas, meibion Semaah y Gibeathiad, a Jeztel a Phelet meibion Asnafeth, a Berachah, a Jehu yr Antothiad,

4 Ac Ismaiah y Gibeoniad, grymmus oedd efe ym mhilith y deg ar hugain, a goruwch y deg ar hugain; Jeremiah hefyd, a Jahastel, a Johanan, a Jozabad y Gederathiad,

5 Elusai, a Jemith, a Bealliah, a Semartah, a Sephatiah yr Haruphiad,

6 Elicanah, a Jestah, ac Azareel, a Joezer, a Jacobeam, y Corhfiad,

7 A Joelah, a Zebadiah, meibion Jeroham o Gedor.

8 A rhai o'r Gadiad a ymneillduasant at Dafydd, i'r amddiffynfa i'r anialwch, yn gedyrn o nerth, gwyr milwraidd i ryfel, yn medru trin tarian a bwcel, ac wynebau llewod oedd eu hwynebau hwynt, ac megis iyrhod ar y mynyddoedd o fuaner oeddynt hwy.

9 Eser y cyntaf, Obadiah yr ail, Eliab y trydydd,

10 Mismannah y pedwerydd, Jeremiah y pummed,

11 Attai y chweched, Eliel y seithfed,

12 Johanan yr wythfed, Elzabad y nawfed,

13 Jeremiah y degfed, Machbanai yr unfed ar ddeg.

14 Y rhai hyn oedd o feibion Gad, yn gapteniaid y llu: yr un lleiaf oedd ar gant, a'r mwyaf ar fil.

15 Dyma hwy y rhai a sehtant dros yr Iorddonen yn y mis cyntaf, a hi wedi lifio dros ei holl doriannau, ac a yrrasant i ffr holl drigionol y dyffrnoedd tu a'r dwyrain, a thu a'r gorllewin.

16 A rhai o feibion Benjamin a Judah a ddaethant i'r amddiffynfa at Dafydd.

17 A Dafydd a aeth i'w cyfarfod hwynt, ac a lefarodd ac a ddywedodd wrthynt, Os mewn heddwch y daethoch chiw i'taf fi i'm cyn northwyo, bydd fy nghalon yn un a' chiw: ond os i'm bradychu i'm gelynyon, a minnau heb gamwedd yn fy nwylaw, Duw ein tatau ni a edrycho, ac a geryddo.

18 A'r yspryd a ddaeth ar Amasai pennaeth y capteniaid, ac efe a ddywedodd, Eiddot ti, Dafydd, a chyd a thi, mab Jesse, y byddwn ni; heddwch, heddwch i ti, a hedd i'th gynnorthwywyr; o herwydd dy Dduw sydd yn dy gymmorth di. Yna Dafydd a'u croesawodd hwynt, ac a'u gosododd hwy yn bennaethiad ar y fyddin.

19 A rhai o Manasseh a droes at Dafydd, pan ddaeth efe gyd a'r Philistiaid yn erbyn Saul i ryfel, ond ni chynnorthwyasant hwynt: canys pennaduriaid y Philistiaid, wrth gynghor, a'i pollyngasant ef ymaith, gan ddywedyd, Efe a syrth at ei feistr Saul am ein pennau ni.

20 Fel yr oedd efe yn myned i Siclag, trodd atto ef o Manasseh, Adnah, a Jozabad, a Jediel, a Michael, a Jozabad, ac Elihu, a Silthai, y rhai oedd bennaethiaid y miloedd ym Manasseh.

21 A'r rhal hyn a gynnorthwyasant Dafydd yn erbyn y dorf: canys cedyrn o nerth oedd- ynt hwy oll, a chapteniaid ar y llu.

22 Canys rhai a ddae at Dafydd beunydd y pryd hwnnw, i'w gynnorthwyo ef, hyd onid oedd efe yn llu mawr, megis llu Duw.

23 ¶ A dyma rifedi y pennaau, y rhai yn arfogion i ryfel a ddaethant at Dafydd i Hebron, i droi brenhiniaeth Saul atto ef, yn ol gair yr ARGLWYDD.

24 O feibion Judah, yn dwyn tarian a sffon- wayw, chwe mil ac wyth cant, yn arfog i ryfel.

25 O feibion Simeon, yn gedyrn nerthol i ryfel, saith mil a chant.

26 O feibion Levi, pedair mil a chwe chant.

27 A Jehoiada oedd dywysog ar yr Aaron- iaid, a chyd ag of dair mil a saith cant.

28 Sadoc hefyd, lllange grymmus nerthol, ac o dŷ ei dad ef dau ar hugain o gapteniaid.

29 Ac o feibion Benjamin brodyr Saul, tair mil: canys hyd yn hyn llawer o honynt oedd yn dilyn tŷ Saul.

30 Ac o feibion Ephraim, ugain mil ac wyth cant, yn rymmus nerthol, yn wŷr enwog yn nhŷ eu tadau.

31 Ac o hanner llwyth Manasseh, tair mil ar bymtheg, y rhai a hysbysiad erbyn eu henw- au, i ddyfod i wneuthur Dafydd yn frenhin.

32 Ac o feibion Issachar, y rhai a fedrent ddeall yr amseroedd i wybod beth a ddylai Israel ei wneuthur, yu pennaethiaid hwynt oedd ddeucant, a'u holl frodyr oedd wrth eu gorehymyn hwynt.

33 O Zabulon, y rhai a aent allan i ryfel, yn medru rhyfela & phob arfau rhyfel, deng mil a deugain, yn medru byddino, a hynny yn ffyddlaw.

34 Ac o Naphtali, mil o dywysogion, a chyd a hwynt, a tharian a gwaywffon, ddwy fil ar bymtheg ar hugain.

35 Ac o'r Daniad, wyth mil ar hugain a chwe chant, yn medru rhyfela.

36 Ac o Aser yr oedd deugain mil yn myned allan mewn byddin, yn medru rhyfela.

37 Ac o'r tu hwnt i'r Iorddonen, o'r Reuben- iaid, ac o'r Gadiaid, ac o hanner llwyth Manasseh, y daeth chwech ugain mil mewn pob rhyw arfau cynhwys i ryfel.

38 Yr holl ryfelwyr hyn, yn medru byddino, a ddaethant mewn calon berffiaith i Hebron, i wneuthur Dafydd yn frenhin ar holl Israel: a'r rhan arall o Israel oedd hefyd yn un feddwl i wneuthur Dafydd yn frenhin.

39 A hwy a fuant yno gyd â Dafydd dridiau, yn bwytta ac yn yfed: canys eu brodyr a arlwyasant iddynt hwy.

40 A hefyd, y rhai oedd agos attynt hwy, hyd Issachar, a Zabulon, a Naphtali, a ddyg- asant fara ar asynod, ac ar gameiod, ac ar fulod, ac ar ychain, yn fwyd, yn flawd, yn fligs, ac yn resingau, ac yn wŷn, ac yn olew, ac yn wartheg, ac yn ddefaid yn helaeth: o herwydd yr ydoedd llawenydd yn Israel.

PENNOD XIII.

1 Dafydd mewn rhwyg fawr yn cyrchu yr arch o Ciriath-jearim, 9 ac, o herwydd taro Uzza, yn gadael yr arch yn nhŷ Obed-edom.

A DAFYDD a ymgynghorodd & chapten- iaid y miloedd a'r cannoedd, ac a'r holl dywysogion.

2 A Dafydd a ddywedodd wrth holl gyn- nulleidia Israel, Os da gennyh chiwi, a bod hyn o'r ARGLWYDD ein Duw, danfonwn ar led at ein brodyr y rhai a weddillwyd trwy holl dirroedd Israel, a chyd a hwynt at yr offetriaid a'r Lefiaid o fewn eu dinasoedd a'u

meusydd pentrefol, i'w cynnull hwynt attom ni.

3 A dygwn drachefn arch ein Duw attom ni; canys nid ymofynasom & hi yn nyddiau Saul.

4 A'r holl dyrfa a ddywedasant am wneuthur felly: canys uniawn oedd y peth y'ngolwg yr holl bobl.

5 Felly y casglodd Dafydd holl Israel yng- hyd, o Sihor yr Aipht, hyd y sffordd y delir i Hemath, i ddwyn arch Duw o Ciriath- jearim.

6 A Dafydd a aeth i fynu, a holl Israel, i Baalah, sef Ciriath-jearim, yr hon sydd yn Judah, i ddwyn oddi yno arch yr ARGLWYDD Dduw, yr hwn sydd yn preswyllo rhwng y cerubiad, ar yr hon y gelwir ei enw ef.

7 A hwy a ddygasant arch Duw ar fenn newydd o dŷ Abinabab: ac Uzza ac Ahio oedd yn gyrru y fenn.

8 A Dafydd a holl Israel oedd yn chwarae ger bron Duw, a'u holl nerth, ac a chan- iadau, ac a thelynau, ac a nablau, ac a thym- p- anaau, ac a symbolau, ac ag udgyrn.

9 ¶ A phan ddaethant hyd lawr-dyrnu Cidron, Uzza a estynodd ei law i ddala yr arch, canys yr ychain oedd yn ei hysgwyd hi.

10 Ac ennynodd llid yr ARGLWYDD yn erbyn Uzza, ac efe a'i lladdodd ef, oblegid iddo estyn ei law at yr arch; ac yno y bu efe farw ger bron Duw.

11 A bu ddrwg gan Dafydd am i'r AR- GLWYDD rwygo rhwygliad yn Uzza; ac efe a alwodd y lle hwnnw Peres-uzza, hyd y dydd hwn.

12 A Dafydd a ofnodd Dduw y dydd hwnnw, gan ddyweddy, Pa fodd y dygaf arch Duw i mewn attaf fi?

13 Ac ni ddug Dafydd yr arch atto ei hun i ddinas Dafydd, ond efe a'i cludodd hi i dŷ Obed-edom y Gethiad.

14 Ac arch Duw a arhosodd gyd â theulu Obed-edom, yn ei dŷ ef, dri mis. A'r AR- GLWYDD a fendithiodd dŷ Obed-edom, a'r hyn oll ydoedd eiddo.

PENNOD XIV.

1 Careidgroydd Hiram i Dafydd. 2 Ddwyddoch Dafydd o'i bobl, o'i wragedd, ac o'i blant. 8 Y ddwy oruchafiaeth a gafodd efe yn erbyn y Philistiaid.

A HIRAM brenhin Tyrus a anfonodd gen- hadau at Dafydd, a choed cedr, a seiri meini, a seiri prennau, i adeiladu iddo ef dŷ.

2 A gwybu Dafydd sierhau o'r ARGLWYDD ef yn frenhin ar Israel: canys yr oedd ei frenhiniaeth ef wedi ei dyrchafu yn uchel, o herwydd ei bobl Israel.

3 ¶ A chymmerth Dafydd wragedd ychwan- eg yn Jerusalem: a Dafydd a genhedlodd feib- ion ychwaneg, a merched.

4 A dyma enwau y plant oedd iddo ef yn Jerusalem: Samma, a Sobab, Nathan, a Solomon.

5 Ac Ithar, ac Elisau, ac Elpalet,

6 A Nogah, a Nepheg, a Japhla,

7 Ac Elisama, a Beeliada, ac Eliphalet.

8 ¶ A phan glybu y Philistiaid fod Dafydd wedi ei enneinio yn frenhin ar holl Israel, y Philistiaid oll a aethant i fynu i geisio Da- fydd: a chylybu Dafydd, ac a aeth allan yn eu herbyn hwynt.

9 A'r Philistiaid a ddaethant ac a ymwasg- arasant yn nyffryn Rephaim.

10 A Dafydd a ymgynghorodd â Duw, gan ddyweddy, A ff fi i fynu yn erbyn y Philis- tiaid? ac a roddi di hwynt yn fy llaw i? A'r ARGLWYDD a ddywedodd wrtho, Cerddu i fy- nu, canys mi a'u rhoddaf hwynt yn dy law di.

11 Felly yr aethant i fynu i Baal-perasim, a Dafydd a'u tarawodd hwyt yno. A Dafydd a ddywedodd, Duw a dorrodd i mewn ar fy ngelynyon trwy fy llaw i, fel rhwygo dyfr-oeidd: am hynny y galwasant hwy enw y lle hwnnw Baal-perasim.

12 A phan adawsant hwy eu duwiau, dywedodd Dafydd am eu losgi hwyt yn tân.

13 A thrachefn etto y Philistiaid a ymwasgarasant yn y dyffryn.

14 A Dafydd a ymgynghorodd â Duw drachefn; a Duw a ddywedodd wrtho, Na ddos i fynu ar eu hol hwyt, tro ymaith oddi wrth-ynt, a thired arnynt ar gyfer y morwydd.

15 A phan glywech drwst cerddediad ym mrlig y morwydd, yna dos allan i ryfel: canys y mae Duw wedi myned o'th flaen di, i daro llu y Philistiaid.

16 A gwnaeth Dafydd megis y gorchymynasai Duw iddo; a hwy a darwasant lu y Philistiaid o Gibeon hyd Gazer.

17 Ac enw Dafydd a aeth trwy yr holl wledydd; a'r ARGLWYDD a roddes ei arswyd ef ar yr holl genhedloedd.

PENNOD XV.

1 Dafydd yn parotthi lle fr arch, yn trefnu yr offeiriad a'r Lefiaid i'w chyrrhu hi o dŷ Obed-edom, 25 ac yn ei dwyn hi yn ei hol maen llawenydd mawr. 29 Michal yn ei ddiystyru ef.

A DAFYDD a wnaeth iddo dai yn ninas Dafydd, ac a barotthodd le i arch Duw, ac a osododd iddi babbell.

2 A Dafydd a ddywedodd, Nid yno i neb ddwyn arch Duw, ond i'r Lefiaid: canys hwyt a ddeuwidd yr ARGLWYDD i ddwyn arch Duw, ac i weini iddo ef yn dragwydd.

3 A Dafydd a gynhullodd holl Israel i Jerusalem, i ddwyn i fynu arch yr ARGLWYDD i'w lle a barotthais efe iddi hi.

4 A Dafydd a gynhullodd feibion Aaron, a'r Lefiaid.

5 O feibion Cohath; Uziel y pennaf, a'i frodyr, cant ac ugain.

6 O feibion Merari; Asaiah y pennaf, a'i frodyr, dau cant ac ugain.

7 O feibion Gersom; Jöel y pennaf, a'i frodyr, cant a deg ar hugain.

8 O feibion Elisaphan; Semalah y pennaf, a'i frodyr, dau cant.

9 O feibion Hebron; Eliel y pennaf, a'i frodyr, pedwar ugain.

10 O feibion Uzziel; Amminadab y pennaf, a'i frodyr, cant a douddg.

11 A Dafydd a alwodd am Sadoc ac am Abiathar yr offeiriad, ac am y Lefiaid, am Uziel, Asaiah, a Jöel, Semalah, ac Eliel, ac Amminadab.

12 Ac a ddywedodd wrthynt, Chwi eidd bennau cenedl ym mhlith y Lefiaid: ym-sancteididwch chwi a'ch brodyr, fel y dygoch i fynu arch ARGLWYDD DDUW Israel i'r lle a barotthais iddi hi.

13 O herwydd nas gwnacthoch o'r dechreuad, y torrodd yr ARGLWYDD ein Duw arnom ni, obledig na cheisiam ef yn y modd y dylesym.

14 Felly yr offeiriad a'r Lefiaid a ym-sanct-eiddiasant i ddwyn i fynu arch ARGLWYDD DDUW Israel.

15 A meibion y Lefiaid a ddygasant arch Duw areu hysgwyddu, wrth drosolion, megis y gorchymynodd Moses, yn oi gair yr ARGLWYDD.

16 A Dafydd a ddywedodd wrth dywysogion y Lefiaid, a'i iddynt osod eu brodyr y cerddorion i leisio &g offer cerdd, nablau, a thelynau, a symbolau, yn lleisio gan ddyrchafu llef mewn gorfoedd.

17 Felly y Lefiaid a osodasant Heman mab Jöel; ac o'i frodyr ef Asaph mab Berechiah; ac o feibion Merari eu brodyr, Ethan mab Cusaiah.

18 A chyd â hwyt yn brodyr o'r ail radd, Zechariah, Ben, a Jaaziel, a Semiramoth, a Jehiel, ac Unni, Eliah, a Benaiah, a Maasiah, a Mattithiah, ac Elipheleh, a Micniah, ac Obed-edom, a Jehiel, y porthorion.

19 Felly Heman, Asaph, ac Ethan, y cerddorion, oeddnt i leisio â symbolau pres.

20 A Zechariah, ac Aziel, a Semiramoth, a Jehiel, ac Unni, ac Eliah, a Maasiah, a Benaiah, a goment nablau ar Alamoth.

21 A Mattithiah, ac Elipheleh, a Micniah, ac Obed-edom, a Jehiel, ac Asaiah, oeddnt â thelynau ar y Seminiith i ragori.

22 Chenanlah hefyd oedd flaenor y Lefiaid ar y gân: efe a ddygari eraill am y gân, canys cytarwydd ydoedd.

23 A Berechiah ac Eleanah oedd borthorion i'r arch.

24 A Sebaniah, a Jehosaphat, a Nathaneel, ac Amasai, a Zechariah, a Benaiah, ac Eliezer, yr offeiriad, oedd yn lleisio mewn udgyrn o flaen arch Duw: Obed-edom hefyd a Jehiah oedd borthorion i'r arch.

25 ¶ Felly Dafydd a henuriaid Israel, a thywysogion y miloedd, a aethant i ddwyn i fynu arch cyffammed yr ARGLWYDD o dŷ Obed-edom mewn llawenydd.

26 A phan gynorthwyodd Duw y Lefiaid oedd yn dwyn arch cyffammed yr ARGLWYDD, hwy a offrymmasant saith o fust-ych, a saith o hyrddod.

27 A Dafydd oedd wedi ymwisgo mewn gwisg o llan main; a'r holl Lefiaid, y rhai oedd yn dwyn yr arch, a'r cantorion, Chenanlah hefyd meist'r y gân, a'r cerddorion. Ac am Dafydd yr oedd ephod llian.

28 A holl Israel a ddygasant i fynu arch cyffammed yr ARGLWYDD â bloedd, â llais trwmped, &g udgyrn, ac â symbolau, yn lleisio gyd a'r nablau a'r telynau.

29 ¶ A phan ydoedd arch cyffammed yr ARGLWYDD yn dyfod i ddinas Dafydd, Michal merch Saul a edrychodd trwy ffenestr, ac a ganfu Dafydd y brenhin i'w ddiwasio ac yn chwarae: a hi a'i dirmygodd ef yn ei chalon.

PENNOD XVI.

1 Dafydd yn aberthu, 4 yn ordainio cantorion i ganu maol i Dduw, 7 yn gwnesthaur Psalm o ddiolch i Dduw, 37 yn gosod gweinidogion, a phorthorion, ac offeiriad, a cherddorion, i weini i'r arch yn wastadol.

FELLY y dygasant hwy arch Duw i mewn, ac a'i gosodasant hi ynghanol y babbell a osodasai Dafydd iddi hi: a hwy a offrymmasant offrymmau poeth ac ebyrth heidd ger bron Duw.

2 Ac wedi i Dafydd orphen aberthu offrymmau poeth ac ebyrth heidd, efe a fendithiodd y bobl yn enw yr ARGLWYDD.

3 Ac efe a ranodd i bob un o Israel, yr wr ac yn wraig, dorth o fara, a dryll o gig, a chostrelaid o win.

4 ¶ Ac efe a osododd ger bron arch yr ARGLWYDD weinidogion o'r Lefiaid, i gofio, ac i'fob- iannu, ac i glodfuri ARGLWYDD DDUW Israel.

5 Asaph oedd bennaf, ac yn ail iddo ef Zechariah, Jeiel, a Semiramoth, a Jehiel, a Mattithiah, ac Eliah, a Benaiah, ac Obed-edom: a Jeiel &g offer nablau, a thelynau; ac Asaph oedd yn lleisio â symbolau.

6 Benaiah hefyd a Jahastel yr offeiriad oedd &g udgyrn yn wastadol o flaen arch cyffammed Duw.

I. CHRONICL.

7 ¶ Yna y dydd hwnnw y rhoddes Dafydd y *Psalm hon* yn gyntaf i foliannu yr **ARGLWYDD**, yn llaw Asaph a'i frodyr.

8 Moliennwch yr **ARGLWYDD**, gelwch ar ei enw ef, hysbyswch ei weithredoedd ef ym mhlith y bobloedd.

9 Cenwch iddo, clodforwch ef, ymadroddwch am ei holl ryfedodau.

10 Ymlawenywch yn ei enw sanctaidd ef; ymhyrwydd calon y sawl a geisiant yr **ARGLWYDD**.

11 Ceiswch yr **ARGLWYDD** a'i nerth ef, ceiswch ei wyneb ef yn wastadol.

12 Cofiwch ei wyrthiau y rhai a wnaeth efe, ei ryfedodau, a barnedigaethau ei enau;

13 Chwi had Israel ei was ef, chwi meibion Jacob ei etholedigion ef.

14 Efe *yw* yr **ARGLWYDD** ein Duw ni; ei farnedigaethau ef *sydd* trwy yr holl ddaear.

15 Cofiwch yn dragywydd ei gyfammod; y gair a orchymynodd efe i fil o genhedlaethau;

16 Yr hwn a gyfammododd efe ag Abraham, a'i lwi Isaac:

17 Ac a osodd efe yn ddeddf i Jacob, ac yn gyfammod tragywyddol i Israel,

18 Gan ddywedyd, I ti y rhoddaf dir Canaan, rhandir eich etifedigaeth.

19 Pan nad oeddych ond ychydig, Ie, ychydig, a dteithriad ynddi;

20 A *phan* roddent o genhedlaeth i genhedlaeth, ac o *un* frenhiniaeth at bobl eraill;

21 Ni adawodd efe i neb eu gorthymmu: ond efe a geryddodd frenhinoedd o'u plegid hwy, *gan ddywedyd*,

22 Na chyfyrdwch a'm henneiniog, ac na ddyrgwch fy mhropwydi.

23 Cenwch i'r **ARGLWYDD** yr holl ddaear: mynegwch o ddydd i ddydd ei iachawdwr-iaeth ef.

24 Adroddwch ei ogoniant ef ym mhlith y cenhedloedd; a'i wyrthiau ym mhlith yr holl bobloedd.

25 Canys mawr *yw* yr **ARGLWYDD**, a chanmoladwy iawn: ofnadwy hefyd yw efe goruwch yr holl dduwiau.

26 O herwydd holl dduwiau y bobloedd *sydynt* eilunod; ond yr **ARGLWYDD** a wnaeth y nefoedd.

27 Gogoniant a harddwch *sydd* ger ei fron ef: nerth a gorfoledd yn ei fangre ef.

28 Moeswch i'r **ARGLWYDD**, chwi deuluoedd y bobloedd, moeswch i'r **ARGLWYDD** ogoniant a nerth.

29 Moeswch i'r **ARGLWYDD** ogoniant ei enw: dygwch aberth, a deuwch ger ei fron ef; ymgrymnoch i'r **ARGLWYDD** mewn pryderfwrthwch sancteiddrwydd.

30 Ofnwch rhagdo ef yr holl ddaear: y byd hefyd a sicrhêir, fel na syfio.

31 Ymlawenyched y nefoedd, ac ymhyrwyd y ddaear; a dywedant ym mhlith y cenhedloedd, Yr **ARGLWYDD** sydd yn teyrnasu.

32 Rhued y môr a'i gyflawnder; llawenhâd y maes, a'r hyn oll y *sydd* ynddo.

33 Yna prennau y coed a ganant o flaen yr **ARGLWYDD**, am ei fod yn dyfod i farnu y ddaear.

34 Clodforwch yr **ARGLWYDD**; canys da *yw*: o herwydd ei drugaredd *sydd* yn dragywydd.

35 A dywedwch, Achub ni, O Dduw ein hiachawdwr, casgl ni hefyd, a gwared ni oddi wrth y cenhedloedd, i foliannu dy enw sanctaidd di, ac i ymgonoddu yn dy foliant.

36 Bendigedig *sydd* **ARGLWYDD** Dduw Israel, o dragywyddoldeb hyd dragywydd-

oldeb. A dywedodd yr holl bobl, Amen, gan foliannu yr **ARGLWYDD**.

37 ¶ Ac efe a adawodd yno, o flaen arch cyfrunod yr **ARGLWYDD**. Asaph a'i frodyr, i weini ger bron yr arch yn wastadol, gwaith dydd yn ei ddydd:

38 Ac Obed-edom, a'u brodyr, gytha a thrigwain; Obed-edom hefyd mab Jeduthun, a Hosah, i *fo*d yn borthorion:

39 Sadoe yr offeiriad, a'i frodyr yr offeiriad, o flaen tabernacl yr **ARGLWYDD**, yn yr uchelfa *oedd* yn Gibeon,

40 I offrymmu poeth-offrymmau i'r **ARGLWYDD** ar allor y poeth-offrym yn wastadol fore a hwyr, yn ol yr hyn oll *sydd* ysgrifenedig ynghyfraith yr **ARGLWYDD**, yr hon a orchymynodd efe i Israel:

41 A chyd a hwynt Heman, a Jeduthun, i'r etholedigion eraill, y rhai a hysbysodd wrth eu henwau, i foliannu yr **ARGLWYDD**, am *fo*d ei drugaredd ef yn dragywydd:

42 A chyd a hwynt Heman, a Jeduthun, yn lleisio ag udgyrn, ac a symbalau i'r cerddorion, ac offer cerdd Duw: a meibion Jeduthun *oedd* wrth y porth.

43 A'r holl bobl a aethant bob un i'w dŷ ei hun: a Dafydd a ddychwelodd i fendigo ei dŷ yntau.

PENNOD XVII.

1 *Nathan uwwaith yn foddliannu i arfoddyd Dafydd ar adeiladu tŷ i Dduw, 3 a chweddi hynny, trwy air Dduw, yn gwarafun iddo: 11 yn addaw iddo fendithion a daioni yn ei had, 16 Gwedd Dafydd a'i ddolch.*

A PHAN oedd Dafydd yn trigo yn ei dŷ, Dafydd a ddywedodd wrth Nathan y prophwyd, Wele fi yn trigo mewn tŷ o gedrwydd, ac arch cyfammod yr **ARGLWYDD** dan gortynnau.

2 Yna Nathan a ddywedodd wrth Dafydd, Gwna yr hyn oll *sydd* yn dy galon; canys *y mae* Duw gyd a thi.

3 ¶ A'r noson honno y daeth gair Duw at Nathan, gan ddywedyd,

4 Dos, a dywed wrth Dafydd fy ngwas, Fe hyn y dywed yr **ARGLWYDD**; Nid adeilodi di i mi dŷ i breswyllo *ynddo*.

5 Canys ni phreswyliais i mewn tŷ er y dydd y dygais i fynu Israel hyd y dydd hwn, ond bŵm o babbell i babbell, ac o dabernacl *buwy gilydd*.

6 Ym mha *le* bynnag y rhodiais gyd a holl Israel, a yngenais i air wrth un o farnwyr Israel (i'r rhai y gorchymynaswn borthi fy mhobl) gan ddywedyd, Paham nad adeiladaoch i mi dŷ o gedrwydd?

7 Ac yr awr hon fel hyn y dywedi wrth Dafydd fy ngwas, Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lluoedd, Myfi a th gymmerais di o'r gorlan, oddi ar ol y praid, i *fo*d yn dywysog ar fy mhobl Israel.

8 A bŵm gyd a thi, i ba *le* bynnag y rhodiaist, torrais ymaith hefyd dy holl eilynion o'th flaen, a gwneuthum enw i ti megis enw y gwŷr mawr *sydd* ar y ddaear.

9 Goeodaf hefyd i'm pobl Israel le, ac a'u planaf, a hwy a drigant yn eu lle, ac ni symmudir hwynt mwyach: a meibion anwiredd ni chwanegant eu cystuddio: (megis yn y cyntaf,

10 Ac er y dyddiau y gorchymynais i farnwyr *fo*d ar fy mhobl Israel) darostyngaf hefyd dy holl eilynion di, a mynegaf i ti yr adeiladau yr **ARGLWYDD** i ti dŷ.

11 ¶ A bydd pan gyflawner dy ddyddiau di i fynd at dy ddaeu, y cyfodaf dy had ar dy ol di, yr hwn a fydd o'th feibion di, a mi a sicrhaf ei deymas ef.

12 Kfe a adeilada i mi dŷ, a minnau a sicrhaf ei deyrn-gadair ef byth.

13 Myfi a fyddaf iddo ef yn dad, ac yntau fydd i mi yn fab, a'm trugaredd ni thynnaf oddi wrtho ef, megis y tymnais oddi wrth yr hwn a fu o'th flaen di.

14 Ond mi a'i gosodaf ef yn fy nhŷ, ac yn fy nheyrnas byth; a'i deyrn-gadair ef a sicrhêir byth.

15 Yn ol yr holl eiriau hyn, ac yn ol yr holl weledigaeth hon, felly y llefarodd Nathan wrth Dafydd.

16 ¶ A daeth Dafydd y brenhin, ac a eisteddodd ger bron yr ARGLWYDD, ac a ddywedodd, *Pwy ydwyf fi, O ARGLWYDD DDUW, a pheth yw fy nhŷ, can ddygit fi hyd yma?*

17 Etto bychan *yw* hyn yn dy olwg di, O DDUW; canys dywedaist am dŷ dy was dros hir o amser, a thi a edrychaist arnaf (O ARGLWYDD DDUW) fel ar gyflwr dyn uchelradd.

18 Pa beth a chwanea Dafydd *ei ddywedyd* wrthyt mwyach am anrhydedd dy was? canys ti a adwaenost dy was.

19 O ARGLWYDD, er mwyn dy was, ac yn ol dy feddwl dy hun, y gwnaethost yr holl sawredd hyn, i ddangos pob mawredd.

20 O ARGLWYDD, nid *oes neb* fel tydi, ac nid *oes* DUW ond tydi, yn ol yr hyn oll a glywsom a'n clustiau.

21 A pha un genedi ar y ddacur *sydd* megis di bobl Israel, yr hon yr aeth DUW i'w gwar-edu yn bobl iddo ei hun, i osod i ti enw mawr ac ofnadwy, gan fwrw allan genhedloedd o flaen dy bobl, y rhai a waredaist ti o'r Aiph?

22 Ti hefyd a wnaethost dy bobl Israel yn bobl i ti byth: a thi, ARGLWYDD, a aethost yn DDUW iddynt hwy.

23 Am hynny yr awr hon, ARGLWYDD, y gair a lefarist am dy was, ac am ei dŷ ef, poed sicr fyddo byth: gwna fel y llefaraist.

24 A phoed sicr fyddo, fel y mawrthraer dy enw yn dragywydd, gan ddywedyd, ARGLWYDD y lluoedd, DUW Israel, *sydd* DDUW i Israel: a bydded tŷ Dafydd dy was yn sicr ger dy fron di.

25 Canys ti, O fy NUW, a ddywedaist i'th was, yr adeiladit ti dŷ iddo ef: am hynny y cafodd dy was weddïo ger dy fron di.

26 Ac yr awr hon, ARGLWYDD (ti ydwy DDUW, a thi a lefarist am dŷ dy was, y daioni hwn)

27 Yn awr gan hynny bid wiw gennynt fendigo tŷ dy was, i fod ger dy fron yn dragywydd: am i ti, O ARGLWYDD, ei fendigo, bendigedig *sydd* yn dragywydd.

PENNOD XVIII.

1 *Dafydd yn darostwng y Philistiaid a'r Moab-iaid; 3 yn taro Hadarezer a'r Syriaid. 9 Tou yn darfon Hadoram dg anrhegion i fendithio Dafydd; 11 ac yntau yn cysegre yr anrhegion a'r yspall i Dduw; 13 yn goeod amddiffynfeydd yn Edom. 14 Swyddogion Dafydd.*

ADARFU wedi hyn, i Dafydd daro y Philistiaid, a'u darostwng hwynt, a dwyn Gath a'i phentrefi o law y Philistiaid.

2 Hefyd efe a darawodd Moab; a'r Moabiaid a fuannt weision i Dafydd, yn dwyn treth.

3 ¶ Tarawodd Dafydd hefyd Hadarezer brenhin Sobah *hgd* Hamath, pan oedd efe yn myned i scrhâu ei lywodraeth wrth afon Euphrates.

4 A Dafydd a ddug oddi arno ef fil o gerbydau, a saith mil o wŷr meirch, acugain mil o wŷr traed; a thorodd Dafydd linyddau

garr *meirch* yr holl gerbydau, ond efe a adawodd o honynt gan cerbyd.

5 A phan ddaeth y Syriaid o Damascus i gynnorthwyo Hadarezer brenhin Sobah, Dafydd a laddodd o'r Syriaid ddwy fil ar hugain o wŷr.

6 A gosododd Dafydd *amddiffynfeydd* yn Syria Damascus: a bu y Syriaid yn weision i Dafydd, yn dwyn treth. A'r ARGLWYDD a waredodd Dafydd i ba le bynnag yr aeth.

7 A Dafydd a gymmerodd y tariannau sur oedd gan weision Hadarezer, ac a'u dug hwynt i Jerusalem.

8 Dug Dafydd hefyd o Tibhath, ac o Chun, dinas oedd Hadarezer, lawer iawn o bres, a'r hwn y gwnaeth Solomon y môr pres, a'r colofnau, a'r llestri pres.

9 ¶ A phan glybu Tou brenhin Hamath daro o Dafydd holl fu Hadarezer brenhin Sobah:

10 Kfe a anfonodd at y brenhin Dafydd Hadoram ei fab, a phob llestri aur, ac arian, a phres, *gyd dg ef*, i ymofyn am ei iechyd ef, ac i'w fendithio ef, am iddo ryfela yn erbyn Hadarezer a'i daro ef: canys rhyfela yr oedd Hadarezer *yn erbyn* Tou.

11 ¶ Y rhai hynny hefyd a gymsegrodd y brenhin Dafydd i'r ARGLWYDD, *gyd a'r* arian a'r aur a ddygasai efe oddi ar yr holl genhedloedd, *sef* oddi ar Edom, ac oddi ar Moab, ac oddi ar feibion Ammon, ac oddi ar y Philistiaid, ac oddi ar Amalec.

12 Ac Abisai mab Serfish a laddodd o Edom, yn nyffryn yr halen, dair mil ar bymtheg.

13 ¶ Ac efe a osododd amddiffynfeydd yn Edom; a'r holl Edomiaid a fuannt weision i Dafydd. A'r ARGLWYDD a gadwodd Dafydd i ba le bynnag yr aeth efe.

14 ¶ A Dafydd a deyrnasodd ar holl Israel, ac yr oedd efe yn gwnethur barn a chyflawnder i'w holl bobl.

15 A Joab mab Serfish oedd ar y llu; a Jehosaphat mab Ahilud yn gofiadur;

16 A Sadoc mab Ahitub, ac Abimelech mab Abitath, oedd offeiriaid; a Sabsa yn yagrifenydd;

17 Benaiah hefyd mab Jehoiada oedd ar y Cerethiaid a'r Pelethiaid; a meibion Dafydd oedd y rhai pennaf wrth law y brenhin.

PENNOD XIX.

1 *Traha Hanun d'r cenhadau a ddanfonaai Dafydd i'w gysuro ef am ei dad. 6 Yr Ammoniaid yn cael nerth gan y Syriaid: a Joab ac Abisai yn eu gorchfygu hwynt. 16 Sôphach yn cael cymmorth etto gan y Syriaid; a Dafydd yn ei ladd ef.*

AC ar ol hyn y bu i Nahas brenhin meibion Ammon farw; a'i fab a deyrnasodd yn ei le ef.

2 A Dafydd a ddywedodd, Gwnaf garedigrwydd â Hanun mab Nahas, o herwydd gwnaeth ei dad â myfi garedigrwydd. Ac anfonodd Dafydd genhadau i'w gysuro ef am ei dad. A gweision Dafydd a ddaethant i wlad meibion Ammon, at Hanun, i'w gysuro ef.

3 A thwyfysogion meibion Ammon a ddywedasant wrth Hanun, Ai anrhydeddu dy dad di y mae Dafydd yn dy dŷp di, am iddo anfon cysurwyr attat ti? onid i chwilio, ac i ddifetha, ac i droedio y wlad, y daeth ei weision ef attat ti?

4 Yna y cymmerth Hanun weision Dafydd, ac a'u heilliodd hwynt, ac a dorrodd eu dilad hwynt yn eu hanner, wrth eu cluniau, ac a'u gyorrodd hwynt ymaith.

5 A hwy a aethant, ac a fynegasant i Dafydd am y gwŷr. Ac efe a anfonodd i'w cyfarfod hwynt: (canys y gwŷr oedd wedi

cywilyddio yn fawr.) A dywedodd y brenhin, Trigweh yn Jericho hyd oni thyfo eich barfau; yna dychwelwch.

6 ¶ Yna meibion Ammon a welant ddarford iddynt eu gwneuthur eu hunain yn gŵs gan Dafydd; ac anfonodd Hanun a meibion Ammon fil o dalentau arian, i gyfogli iddynt gerbydau a marchogion o Mesopotamia, ac o Syria-maachah, ac o Sobah.

7 A chyfflogasant iddynt ddeuddeng mil ar hugain o gerbydau, a brenhin Maachah a'i bobl; y rhai a ddaethant, ac a wercyllasant o flaen Medeba. A meibion Ammon hefyd a ymgasglasant o'u dinasoedd, ac a ddaethant i ryfel.

8 A phan glybu Dafydd, efe a anfonodd Joab, a holl lu y cedyrn.

9 A meibion Ammon a aethant allan, ac a ymfyddinasant wrth borth y ddinas: a'r brenhinoedd y rhai a ddalasant oedd o'r neillid ym y maes.

10 A phan ganfu Joab fod wyneb y rhyfel yn ei erbyn ef ym mlaen ac yn ol, efe a etholodd o holl etholegion Israel, ac a'u byddinodd hwynt yn erbyn y Syriaid.

11 A gweddill y bobl a roddes efe dan law Abisai ei frawd; a hwy a ymfyddinasant yn erbyn meibion Ammon.

12 Ac efe a ddywedodd, Os trech fydd y Syriaid na mi, yna bydd di yn gynorthwy i mi: ond os meibion Ammon a fyddiant trech na thi, yna mi a'th gynorthwyaf dithau.

13 Bydd rymmas, ac ymwrolwn dros ein pobl, a thros ddinasoedd ein Duw; a gwanaed yr ARGLWYDD yr hyn fyddo da ym ei olwg ef.

14 Yna y nesodd Joab, a'r bobl oedd gyd âg ef, yn erbyn y Syriaid i'r rhyfel; a hwy a ffoisant o'i flaen ef.

15 A phan welodd meibion Ammon ffoi o'r Syriaid, hwythau hefyd a ffoisant o flaen Abisai ei frawd ef, ac a aethant i'r ddinas; a Joab a ddaeth i Jerusalem.

16 ¶ A phan welodd y Syriaid eu lladd o flaen Israel, hwy a anfonasant genhadau, ac a ddygasant allan y Syriaid y rhai oedd o'r tu hwnt i'r afon; a Sôphach capten llu Hadarazer oedd o'u blaen hwynt.

17 A mynegwyd i Dafydd; ac efe a gasglodd holl Israel, ac a aeth dros yr Iorddonen, ac a ddaeth arnynt hwy, ac a ymfyddinodd yn eu herbyn hwynt. A phan ymfyddinodd Dafydd yn erbyn y Syriaid, hwy a ryfelasant âg ef.

18 Ond y Syriaid a ffoisant o flaen Israel; a lladdodd Dafydd o'r Syriaid saith mil o wŷr yn ymladd mewn cerbydau, a deugain mil o wŷr traed, ac a laddodd Sôphach capten y llu.

19 A phan welodd gweision Hadarazer eu lladd o flaen Israel, hwy a heddyhasant â Dafydd, a gwasanaethasant ef: ac ni fynnai y Syriaid gynorthwyo meibion Ammon mwyach.

PENNOD XX.

1 *Joab yn gwarachae ar Rabbah, a Dafydd yn ei hanrheithio hi, ac yn arweithio ei phobl.*
4 *Lladr tri chawr mewn tair cadd yn erbyn y Philistiaid.*

DARFU hefyd wedd gorphen y flwyddyn, yn amser myned o'r brenhinoedd allan i ryfel, arwain o Joab gadarnid y llu, ac anrheithio gwlad meibion Ammon, ac efe a ddaeth ac a warehoedd ar Rabbah: (ond Dafydd a rhesodd yn Jerusalem) a Joab a darawodd Rabbah, ac a'i dinystriodd hi.

2 A chymmerth Dafydd goron eu brenhin hwynt oddi am ei ben, a chafodd hi o bwys talent o aur, ac ynddi feint gwerthfawr, a

hi a roed am ben Dafydd: ac efe a ddug anrhaith fawr iawn o'r ddinas.

3 A'r bobl oedd ynddi a ddug efe allan, ac a'u torrodd hwynt â llifiau, ac âg ogau helyrr, ac â bwyll: ac fel hyn y gwnaeth Dafydd â holl ddinasoedd meibion Ammon. A dychwelodd Dafydd a'r holl bobl i Jerusalem.

4 ¶ Ac ar ol hyn y cyfododd rhyfel yn Gezer yn erbyn y Philistiaid: yna Sibbechai yr Husathiad a laddodd Sippai yr hwn oedd o feibion y cawr; felly y darostyngwyd hwynt.

5 A bu drachefn rhyfel yn erbyn y Philistiaid, ac Elhanan mab Jair a laddodd Lami, brawd Goliath y Gethiad, a phaladr ei wayffon ef oedd fel carfan gwehydd.

6 Bu hefyd drachefn rhyfel yn Gath, ac yr oedd gwr hir, a'i fyseidd oeddnynt bob yn chwec a chwec, sef pedwar ar hugain; yntau hefyd a anesid i'r cawr.

7 Ond pan ddiffinodd efe Israel, Jonathan mab Simeas brawd Dafydd a'i lladdodd ef.

8 Y rhai hyn a anwyd i'r cawr yn Gath, ac a laddwyd trwy law Dafydd, a thirwy law ei weision ef.

PENNOD XXI.

1 *Dafydd, wedd ei demtio gan Satan, yn gynnwys Joab i rifo y bobl, 5 a chweidi duwyn cyfrif y bobl atto, yn edifar ganddo hynny, 9 ac yn cael ei ddewis o dair pla, ac yn dewis haint y nodau, 14 ac wedd marw deng mil a thriugain o'r bobl, trwy edifarwch, yn achub dinystr Jerusalem.* 18 *Dafydd, trwy grynghor Gad, yn prynu llawr-dyrnu Ornan, ac yn gwneuthur ymo allor, a Duw trwy dân yn rhoi iddo arwydd o'i ffafr, ac yn attal y pla.* 28 *Dafydd yn aberthu yno, wedd ei attal gan angel rhag myned i Gibeon.*

A SATAN a safodd i'fynu yn erbyn Israel, ac a annogodd Dafydd i gyfrif Israel.

2 A dywedodd Dafydd wrth Joab, ac wrth bennaethiaid y bobl, Ewch, cyfrifwch Israel o Bezeba hyd Dan; a dygwch attaf fi, fel y gwypwyf eu rhifedi hwynt.

3 A dywedodd Joab, Chwaneged yr ARGLWYDD ei bobl yn gan cymmaint ag ydynt: O fy arglwydd frenhin, onid gweision i'm harglwydd ydynt hwy oll? paham y cais fy arglwydd hyn? paham y bydd efe yn achos camwedd i Israel?

4 Ond gair y brenhin a fu drech na Joab: a Joab a aeth allan, ac a dramwyodd trwy holl Israel, ac a ddaeth i Jerusalem.

5 ¶ A rhoddos Joab nifer rhifedi y bobl i Dafydd. A holl Israel oedd fil o floedd a chan mil o wŷr yn tynnu cleddyf; a Judah oedd bedwar can wŷl a deng mil a thriugain o wŷr yn tynnu cleddyf.

6 Ond Levi a Benjamin ni chyfrifasai efe yn eu mysg hwynt; canys fliaidd oedd gan Joab air y brenhin.

7 A bu ddrwg y peth hyn yngolwg Duw, ac efe a darawodd Israel.

8 A Dafydd a ddywedodd wrth Dduw, Pechais yn ddirfawr, o herwydd i mi wneuthur y peth hyn: ac yr awr hon, dilêa, attolwg, anwired dy was, canys gwneuthum yn ynyff iawn.

9 ¶ A'r ARGLWYDD a ddywedodd wrth Gad, gwelydd Dafydd, gan ddywedyd,

10 Dos, a llefara wrth Dafydd, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD, Tri phell yr ydyw fi yn eu gosod o'th flaen di; dewis i ti un o honnynt, a mi a'i gwnaf i ti.

11 Yna Gad a ddaeth at Dafydd, ac a ddywedodd wrtho, Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD, Cymmer i ti

12 *Nath* a'i tair blynedd o newyn; a'i dy ddfetha dri mis o flaen dy wrthwynebwyd, a

zhleddyf dy elynion yn dy oddiweddyd; ai ynte cledddyf yr ARGLWYDD, sef haint y nodau yn y tir dri diwrnod, ac angel yr ARGLWYDD yn dinstrio trwy holl derfynau Israel. Ac yr awr hon edrych pa air a ddygaf drachefn i'r hwn a'm hanfonodd.

13 A Dafydd a ddywedodd wrth Gad, Y mae yn gyfyng iawn arnaf ti; syrthiwyf, attolwg, yn llaw yr ARGLWYDD (canyf ei drugareddau ef *gynt* aml iawn) ac na svrthiwyf yn llaw dyn.

14 ¶ Yna y rhoddes yr ARGLWYDD haint y nodau ar Israel: a syrthiodd o Israel ddeng mil a thriugain mil o wfr.

15 A Duw a anfonodd angel i Jerusalem i'w dinstrio hi: ac fel yr oedd yn ei dinstrio, yr ARGLWYDD a edrychodd, ac aedifarhodd am y drwg, ac a ddywedodd wrth yr angel oedd yn dinstrio, Digon bellach, attal dy law. Ac angel yr ARGLWYDD oedd yn sefyll wrth lawr-dyrnu Ornan y Jebusaid.

16 A Dafydd a ddyrchafodd ei lygaid, ac a ganfu angel yr ARGLWYDD yn sefyll rhwng y ddaear a'r nefoedd, a'i gleddyf noeth yn ei law wedi ei estyn tu a Jerusalem. A syrthiodd Dafydd a'r henuriaid (*y rhai oedd* wedi ymwisgo mewn sachllan) ar eu hwynebau.

17 A Dafydd a ddywedodd wrth Dduw, Onid myfi a ddywedais am gyfrif y bobl? a mi yw yr hwn a bechais, ac a wneuthum fawr ddrwg; ond y deifaid hyn, beth a wnaethant hwy? O ARGLWYDD fy NUW, bydded, attolwg, dy law arnaf fi, ac ar dy fy nhad, ac nid yn bla ar dy bobl.

18 ¶ Yna angel yr ARGLWYDD a archodd i Gad ddyweddyf wrth Dafydd, am fyned o Dafydd i fynu i gyfodi allor i'r ARGLWYDD yn llawr-dyrnu Ornan y Jebusaid.

19 A Dafydd a aeth i fynu, yn ol gair Gad, yr hwn a lefarasai efe yn enw yr ARGLWYDD.

20 Yna y trodd Ornan, ac a ganfu yr angel, a'i bedwar mab gyd âg ef a ymgyddiasant; ac Ornan oedd yn dyrnu gwenith.

21 A Dafydd a ddaeth at Ornan; ac edrychodd Ornan, ac a ganfu Dafydd, ac a aeth allan o'r llawr-dyrnu, ac a ymgyddiodd i Dafydd, a'i wyneb tu a'r ddaear.

22 A dywedodd Dafydd wrth Ornan, Moses i mi le y llawr-dyrnu, fel yr adeiladwyf ynddo allor i'r ARGLWYDD: dyro ef i mi am ei lawr werth; fel yr attalir y pla oddi wrth y bobl.

23 Ac Ornan a ddywedodd wrth Dafydd, Cymmer i ti, a gwnaed fy arglwydd frenhin yr hyn *fyddo* da yn ei olwg. Wele, rhoddaf yr ychain yn boeth-offrwm, a'r offer dyrnu yn gymmud, a'r gwenith yn fwyd-offrwm: hyn oll a roddaf.

24 A'r frenhin Dafydd a ddywedodd wrth Ornan, Nid *felly*, ond gan brynu y prynaf ef am ei lawr werth: canys ni chymmeraf i'r ARGLWYDD yr eiddod ti, ac nid offrynnaf boeth-offrwm yn rhad.

25 Felly y rhoddes Dafydd i Ornan am y lle chwe chan siel o aur wrth bwys.

26 Ac yno yr adellodd Dafydd allor i'r ARGLWYDD, ac a offrynnodd boeth-offrymmau, ac ebyrth hédd, ac a alwodd yr ARGLWYDD; ac efe a'i hattebodd ef o'r nefoedd trwy dân ar allor y poeth-offrwm.

27 A dywedodd yr ARGLWYDD wrth yr angel; ac yntau a roes ei gleddyf yn ei wain drachefn.

28 ¶ Y pryd hwnnw, pan ganfu Dafydd ddardod i'r ARGLWYDD wrando arno ef yn llawr-dyrnu Ornan y Jebusaid, efe a aberthodd yno.

29 Ond tabernacl yr ARGLWYDD, yr hon a wnelasai Moses yn yr anialwch, ac allor y poeth-offrwm, *oedd* y pryd hwnnw yn yr ucheifa yn Gibeon.

30 Ac ni allai Dafydd fyned o'i blaen hi i ymofyn â Duw; canys ofnasai rhag cledddyf angel yr ARGLWYDD.

PENNOD XXII.

1 *Dafydd wedi gwybod y lle yr adeilodid y deml, yn parottol lawer o ddefnyddiau i'w hadeilad* hi. 6 *Dafydd yn dyegu i Solomon adeddiadion Duw, a'i ddyled wrth adeiladu y deml*, 17 *ac yn forchynnyn i'r tywysegion ei gymnorthwyo ef*.

A DYWEDODD Dafydd, Hwn yw tŷ yr ARGLWYDD DDUW, a dyma allor y poeth-offrwm i Israel.

2 Dywedodd Dafydd hefyd am gasglu y diethriaid *oedd* yn nhir Israel; ac efe a oedodd tŷi meini i naddu cerrig nádd, i adeiladu tŷ Dduw.

3 A pharottodd Dafydd haiarn yn helaeth, tu ag at heolion drysau y pyrth, ac i'r cysylltiadau, a phres mor helaeth ag nad *oedd arno* bwys;

4 Coed cedr hefyd allan o rif: canys y Sioniaid a'r Tyriaid a ddygent gedrwydd lawer i Dafydd.

5 A dywedodd Dafydd, Solomon fy mab *fydd* ieuange a thwyer, a'r tŷ a adeilidir i'r ARGLWYDD, *rhaid iddo fod* mewn mawredd, mewn rhagoriaeth, mewn enw, ac mewn gogoniant, trwy yr holl wledydd: parottolaf yn awr tu ag atto ef. Felly y parottodd Dafydd yn helaeth cyn ei farwolaeth.

6 ¶ Ac efe a alwodd ar Solomon ei fab, ac a orchymynodd iddo adeiladu tŷ i'r ARGLWYDD DDUW Israel.

7 Dywedodd Dafydd hefyd wrth Solomon, Fy mab, yr oedd yn fy mryd i adeiladu tŷ i enw yr ARGLWYDD fy NUW.

8 Eithr gair yr ARGLWYDD a ddaeth attaf fi, gan ddyweddyf, Gwaeid lawer a dywelltaist ti, a rhyfeloedd mawrion a wnaethost ti: nid adeilidi di dŷ i'm henw i, canys gwaeid lawer a dywelltaist ar y ddaear yn fy ngwydd i.

9 Wele, mab a enir i ti, efe a fydd wr llonydd, a mi a roddaf lonyddwedd iddo ef gan ei holl elynion o amgylch: canys Solomon fydd ei enw ef, heddwch hefyd a thangnefedd a roddaf i Israel yn ei ddyddiau ef.

10 Efe a adellada dŷ i'm henw, ac efe a fydd i mi yn fab, a minnau yn dad iddo yntau: sicrhaf hefyd orseddfa ei frenhiniaeth ef ar Israel byth.

11 Yn awr fy mab, yr ARGLWYDD fyddo gyd â thi, a fyfyna dithau, ac adellada dŷ yr ARGLWYDD dy DDUW, megis ag y lefarodd efe am danat ti.

12 Yn unig rhodded yr ARGLWYDD i ti ddoethineb, a deall, a rhodded i ti orchymynion am Israel, fel y cadwech gyfraith yr ARGLWYDD dy DDUW.

13 Yna y ffynni, os gwyll ar wneuthur y deddfau a'r barnodigaethau a orchymynodd yr ARGLWYDD i Moses am Israel. Ymgyrhâ, ac ymwrola; nac ofna, ac na arswyda.

14 Ac wele, yn fy nhodi y parottolais i dy yr ARGLWYDD gan mil o dalentau aur, a mil o filoedd o dalentau arian; ar bres hefyd, ac ar haiarn, nid *oes* bwys; (canyf y mae yn helaeth) coed hefyd a meini a barottolais i: ychwanega dithau attynt hwy.

15 Hefyd y mae yn aml gyd â thi weithwyr gwaith, *sef* cymynwyr, a seiri mae a phren, a phob rhai celfydd ym mhob gwaith.

16 Ar aur, ar arian, ar bres, ac ar haiarn,

I. CHRONICL.

nid oes rified. Cyfod dithau, a gweithia, a'r ARGLWYDD a fydd gyd â thi.

17 ¶ A Dafydd a orchymynodd i holl dywysogion Israel gynnorthwyo Solomon ei fab, gan ddywedyd,

18 Onid yw yr ARGLWYDD eich Duw gyd â chwi? ac onî roddes efe lonyddwch i chwi oeddi amgylch? canys rhoddys yn fy llaw i drigolion y tir; a'r tir a ddarostyngwyd o flaen yr ARGLWYDD, ac o flaen ei bobl ef.

19 Yn awr rhoddwch eich calon a'ch enaid i geisio yr ARGLWYDD eich Duw; cyfodwch hefyd, ac adeiledwch gyssegr yr ARGLWYDD Dduw, i ddwyn arch cyffammed yr ARGLWYDD, a sanctaidd lestri Duw, i'r tŷ a adeiledir i enw yr ARGLWYDD.

PENNOD XXIII.

1 Dafydd yn ei henaint yn gwneuthur Solomon yn frenhin. 2 Rhifedi a dosparthiadau y Lefiaid. 7 Teuluwedd y Gersoniaid. 12 Meibion Cohath. 21 Meibion Merari. 24 Suydd y Lefiaid.

A PHAN oedd Dafydd yn hen, ac yn llawn o ddyddiau, efe a oesododd Solomon ei fab yn frenhin ar Israel.

2 ¶ Ac efe a gynhullodd holl dywysogion Israel, a'r offeiriaid, a'r Lefiaid.

3 A'r Lefiaid a gyfrifwyd o fab deng mlwydd ar hugain, ac uchod: a'u nifer hwy wrth eu pennau, bob yn wr, oedd onid dwy fil deugain.

4 O'r rhai yr oedd pedair mil ar hugain i oruchwylio ar waith tŷ yr ARGLWYDD; ac yn swyddogion, ac yn farwyr, chwe mil:

5 A phedair mil yn borthorion, a phedair mil yn molianu yr ARGLWYDD a'r offer a wnsw'n i, ebe Dafydd, i folianu.

6 A dosparthodd Dafydd hwynt yn ddosparthiadau yn mysg meibion Lefi, sef Gerson, Cohath, a Merari.

7 ¶ O'r Gersoniaid yr oedd Laadan, a Simeî.

8 Meibion Laadan; y pennaf Jehiel, a Zetham, a Jôel, tri.

9 Meibion Simeî; Selomith, a Haziel, a Haran, tri. Y rhai hyn oedd bennau cenedl Laadan.

10 Meibion Simeî hefyd oedd, Jahath, Zina, a Jeus, a Beriah. Dyma bedwar mab Simeî.

11 A Jahath oedd bennaf, a Ziza yn ail: ond Jeus a Beriah nid oedd nemmawr o feibion iddynt; am hynny yr oeddynt hwy yn un cyfrif, wrth dŷ eu tad.

12 ¶ Meibion Cohath; Amram, Ishar, Hebron, ac Uzziel, pedwar.

13 Meibion Amram oedd, Aaron, a Moses: ac Aaron a neillduwyd i sancteiddio y cyssegr sancteiddiolaf, efe a'i feibion byth, i arogl-darthu ger bron yr ARGLWYDD, i'w wasanaethu ef, ac i fendigo yn ei enw ef yn dragwydd.

14 A Moses gwr Duw, ei feibion ef a alwyd yn llwyth Lefi.

15 Meibion Moses oedd, Gersom, ac Eliezer.

16 O feibion Gersom; Sebul oedd y pennaf.

17 A meibion Eliezer oedd, Rehabah y cyntaf. Ac i Eliezer nid oedd meibion eraill; ond meibion Rehabah a amhasant yn ddirfawr.

18 O feibion Ishar; Selomith y pennaf.

19 O feibion Hebron; Jertah y cyntaf, Amartah yr ail, Jahaxel y trydydd, a Jecam y pedwerydd.

20 O feibion Uzziel; Michah y cyntaf, a Jestah yr ail.

21 ¶ Meibion Merari oedd, Mali, a Must. Meibion Mali; Eleazar, a Chis.

22 A bu farw Eleazar, a meibion nid oedd iddo ef, ond merched; a meibion Cis eu brodyr a'u prifododd hwynt.

23 Meibion Musi; Mali, ac Eder, a Jerimoeth, tri.

24 ¶ Dyma feibion Lefi, yn ol tŷ eu tadau, pennau eu cenedl, wrth eu rhified, dan nifer eu henawu, wrth eu pennau, y rhai oedd yn gwneuthur y gwaith i wasanaeth tŷ yr ARGLWYDD, o fab ugain mlwydd ac uchod.

25 Canys dywedodd Dafydd, ARGLWYDD Dduw Israel a roddes lonyddwch i'w bobl, i aros yn Jerusalem byth;

26 A hefyd i'r Lefiaid: ni ddwynt *mayach* y tabernacl, na dim o'i lestri, i'w wasanaeth ef.

27 Canys yn ol geiriau diweddfaf Dafydd y cyfrifwyd meibion Lefi, o fab ugain mlwydd ac uchod:

28 A'u gwasanaeth hwynt oedd i fod wrth law meibion Aaron yng nweinigogaeth tŷ yr ARGLWYDD, yn y cynteddau, ac yn y celloedd, ac ym mhuredigaeth pob sancteidd-beth, ac yngwaith gweinigogaeth tŷ Dduw;

29 Yn y bara gosod hefyd, ac ym mheiliaid y bwyd-offwm, ac yn y teisenua croyw, yn y radell hefyd, ac yn y badell ffrîo, ac ym mhob mesur a meidroldeb:

30 Ac i sefyll bob bore i folianu ac i ogon-eddu yr ARGLWYDD, felly hefyd brydnawn:

31 Ac i offrynnu pob offryn poeth i'r ARGLWYDD ar y Sabbothau, ar y newyddloerau, ac ar y gwyliau gosodedig, wrth rified, yn ol y ddeddf sydd arnynt yn wastadol ger bron yr ARGLWYDD.

32 Ac i gadw goruchwyliaeth pabell y cyfarfod, a goruchwyliaeth y cyssegr, a goruchwyliaeth meibion Aaron eu brodyr, y ngwasanaeth tŷ yr ARGLWYDD.

PENNOD XXIV.

1 Dosparthau meibion Aaron yn 24 o ddosparthiadau wrth yswellren. 20 Rhannu y Cohathiaid 27 a'r Merariaid wrth goelbren.

DYMA ddosparthiadau meibion Aaron. Meibion Aaron oedd, Nadab, ac Abihu, Eleazar, ac Ithamar.

2 A bu farw Nadab ac Abihu o flaen eu tad, ac nid oedd meibion iddynt: am hynny Eleazar ac Ithamar a offeiriadasant.

3 A Dafydd a'u dosparthodd hwynt, Sadoc o feibion Eleazar, ac Ahimelech o feibion Ithamar, yn ol eu swyddau, yn eu gwasanaeth.

4 A chafwyd mwy o feibion Eleazar yn llywodraethwyr nag o feibion Ithamar; ac fel hyn y rhannwyd hwynt. Yr ydoedd o feibion Eleazar yn bennau ar dŷ eu tadau un ar bymtheg, ac o feibion Ithamar, yn ol tŷ eu tadau, dyth.

5 Felly y dosparthwyd hwynt wrth goelbrennau, y naill gyd â'r llall; canys tywysogion y cyssegr, a thywysogion tŷ Dduw, oedd o feibion Eleazar, ac o feibion Ithamar.

6 A Semalah mab Nethaneel yr ysgrifenydd, o lwyth Lefi, a'u bysgrifennodd hwynt ger bron y brenhin, a'i thywysogion, a Sadoc yr offeiriad, ac Ahimelech mab Abiathar, a phen cenedl yr offeiriad, a'r Lefiaid; un teulu a ddaliwyd i Eleazar, ac un arall a ddaliwyd i Ithamar.

7 A'r coelbren cyntaf a ddaeth i Jehoiarib, a'r ail i Jedaiah,

8 Y trydydd i Harim, y pedwerydd i Seorim,

9 Y pummed i Malchiah, y chweched i Mijamin.

10 Y seithfed i Haccos, yr wythfed i Abiah,
11 Y nawfed i Jesua, y degfed i Sechaniah,
12 Yr unfed ar ddeg i Eliaab, y deuddegfed
i Jacim,
13 Y trydydd ar ddeg i Huppah, y pedwerydd
ar ddeg i Jesebeab,
14 Y pymthegfed i Bilgah, yr unfed ar bymtheg
i Immer.

15 Y ddeufed ar bymtheg i Hezir, y deunawfed
i Aphses.

16 Y pedwerydd ar bymtheg i Pethahlah,
yr ugeinfed i Jeheseceel.

17 Yr unfed ar hugain i Jachin, y ddeufed
ar hugain i Gamul.

18 Y trydydd ar hugain i Delatah, y pedwerydd
ar hugain i Maaziah.

19 Dyma eu dosparthiadau hwynt yn eu
gwasanaeth, i fyned i dŷ yr ARGWLWYDD yn ol
eu defod, dan law Aaron eu tad, fel y gor-
chymynasai ARGWLWYDD DDUW Israel iddoef.

20 ¶ A'r lleill o feibion Lefi oedd y rhai
hyn. O feibion Amram; Subael: o feibion
Subael; Jehdeiah.

21 Am Rehabiah; Istah oedd ben ar feibion
Rehabiah.

22 O'r Isariaid; Selomoth: o feibion Selomoth;
Jahath.

23 A meibion Hebron oedd, Jeriah y cyntaf,
Amariah yr ail, Jahaziel y trydydd, a Jecam
y pedwerydd.

24 O feibion Uzziel; Michah: o feibion
Michah; Samir.

25 Brawd Michah oedd Istah: o feibion
Istah; Zechariah.

26 Meibion Merari oedd, Mali, a Musi:
meibion Jaaziah; Beno.

27 ¶ Meibion Merari o Jaaziah; Beno, a
Soham, a Zaccur, ac Ithri.

28 O Mali y daeth Eleazar, ac ni bu iddo ef
feibion.

29 Am Cis: mab Cis oedd Jerameel.

30 A meibion Musi oedd, Mali, ac Eder,
a Jerimoth. Dyma feibion y Lefiaid yn ol
tŷ eu tadau.

31 A hwy a fwriasant goelbrennau ar gyfer
eu brodyr meibion Aaron, ger bron Dafydd
y brenhin, a Sadoc, ac Ahimelech, a phennau
cenedl yr offeiriad a'r Lefiaid; &c, y pen
cenedl ar gyfer y brawd Ieuangaf.

PENNOD XXV.

1 Rhifodl a nyddau y cantorion. 8 Eu doparthu
hwy yn bedwar dosparthiad ar hugain.

A NEILLDUODD Dafydd, a thywysogion y
llu, tu ag at y gwasanaeth, o feibion
Asaph, a Heman, a Jeduthun, y rhai a bro-
phwydent a thelynau, ac a nablau, ac a sym-
balau; a nifer y gweithwyr yn ol eu gwasan-
aeth ydoedd:

2 O feibion Asaph; Zaccur, a Joseph, a
Nethaniah, Asarelah, meibion Asaph, dan
law Asaph, yr hwn oedd yn prophwydo wrth
law y brenhin.

3 O Jeduthun: meibion Jeduthun; Geda-
nah, a Seri, a Jesaiah, a Hasabiah, Mattith-
ah, chwech, dan law Jeduthun eu tad, ar y
delyn yn prophwydo, i folianu ac i glodfori
yr ARGWLWYDD.

4 O Heman: meibion Heman; Bucciah,
Mattaniah, Uzziel, Sebeul, a Jerimoth, Han-
aniah, Hanani, Eliathah, Gidalti, a Romamti-
ezer, Jobecassah, Mallothi, Hothir, a Ma-
hasioth:

5 Y rhai hyn oll oedd feibion Heman, gwel-
edydd y brenhin y ngeiriau Duw, i ddyrch-
afu y corn. Duw hefyd a rodde i Heman
bedwar ar ddeg o feibion, a thair o ferched.

6 Y rhai hyn oll oedd dan law eu tad yn
canu yn nhŷ yr ARGWLWYDD, a symbolau,
a nablau, a thelynau, i wasanaeth tŷ Duw;
yn ol trefn y brenhin i Asaph, a Jeduthun, a
Heman.

7 A'u nifer hwynt, ynghyd â'u brodyr dyg-
edig y'nghaniadau yr ARGWLWYDD, sef pob
un cyfarwydd, oedd ddau cant pedwar ugain
ac wyth.

8 ¶ A hwy a fwriasant goelbrennau, cych
yn erbyn cych, bychan a mawr, athraw a
diagybl.

9 A'r coelbren cyntaf a ddaeth dros Asaph
i Joseph: yr ail i Gedaliah; efe, a'i feibion
a'i frodyr oedd ddeuddeg.

10 Y trydydd i Zaccur; efe, a'i feibion a'i
frodyr oedd ddeuddeg.

11 Y pedwerydd i Isri; efe, a'i feibion a'i
frodyr oedd ddeuddeg.

12 Y pumed i Nethaniah; efe, a'i feibion
a'i frodyr oedd ddeuddeg.

13 Y chweched i Bucciah; efe, a'i feibion
a'i frodyr oedd ddeuddeg.

14 Y seithfed i Jesarelah; efe, a'i feibion
a'i frodyr oedd ddeuddeg.

15 Yr wythfed i Jesaiah; efe, a'i feibion a'i
frodyr oedd ddeuddeg.

16 Y nawfed i Mattaniah; efe, a'i feibion
a'i frodyr oedd ddeuddeg.

17 Y degfed i Simeil; efe, a'i feibion a'i
frodyr oedd ddeuddeg.

18 Yr unfed ar ddeg i Asareel; efe, a'i feibion
a'i frodyr oedd ddeuddeg.

19 Y deuddegfed i Hazabiah; efe, a'i feibion
a'i frodyr oedd ddeuddeg.

20 Y trydydd ar ddeg i Subael; efe, a'i feibion
a'i frodyr oedd ddeuddeg.

21 Y pedwerydd ar ddeg i Mattithah; efe,
a'i feibion a'i frodyr oedd ddeuddeg.

22 Y pymthegfed i Jerimoth; efe, a'i feibion
a'i frodyr oedd ddeuddeg.

23 Yr unfed ar bymtheg i Hananiah; efe,
a'i feibion a'i frodyr oedd ddeuddeg.

24 Y ddeufed ar bymtheg i Jobecassah; efe,
a'i feibion a'i frodyr oedd ddeuddeg.

25 Y deunawfed i Hanani; efe, a'i feibion
a'i frodyr oedd ddeuddeg.

26 Y pedwerydd ar bymtheg i Mallothi; efe,
a'i feibion a'i frodyr oedd ddeuddeg.

27 Yr ugeinfed i Eliathah; efe, a'i feibion
a'i frodyr oedd ddeuddeg.

28 Yr unfed ar hugain i Hothir; efe, a'i
feibion a'i frodyr oedd ddeuddeg.

29 Y ddeufed ar hugain i Gidalti; efe, a'i
feibion a'i frodyr oedd ddeuddeg.

30 Y trydydd ar hugain i Mahazioth; efe,
a'i feibion a'i frodyr oedd ddeuddeg.

31 Y pedwerydd ar hugain i Romamti-ezer;
efe, a'i feibion a'i frodyr oedd ddeuddeg.

PENNOD XXVI.

1 Dosparthiadau y porthorion. 13 Rhannu
iddynt y pyrth wrth goelbren. 20 Y Lefiaid
y rhai oed ar y trysorau. 29 Swyddogion a
barnwyr.

A M ddosparthiad y porthorion: O'r Cor-
haid yr oedd Mesalemiah mab Core, o
feibion Asaph.

2 A meibion Mesalemiah oedd, Zechariah y
cyntaf-anedig, Jediael yr ail, Zebadiah y tryd-
ydd, Jathniel y pedwerydd,

3 Elam y pumed, Jehoanan y chweched,
Elioanai y seithfed.

4 A meibion Obed-edom; Semai y cyntaf-
anedig, Jehosabed yr ail, Joah y trydydd,
a Sachar y pedwerydd, a Nethaneel y pum-
med,

5 Ammiel y chweched, Issachar y seithfed,

I. CHRONICAL.

Peulthal yr wythfed : canys Duw a'i bendithodd ef.

6 Ac i Semaiah ei fab ef y ganwyd meibion, y rhai a arglwyddiaethasant ar dŷ eu tad : canys oedryn o nerth *oeddynt* hwy.

7 Meibion Semaiah : Othni, a Rephael, ac Obed, Elisabeth, ei frodyr ef *oedd* wŷr nerthol, *sef* Elihu, a Semaclah.

8 Y rhai hyn oll o feibion Obed-edom : hwynt-hwy, a'u meibion, a'u brodyr, yn wŷr nerthol mewn cryfder, tu ag at y weinidogaeth, *oedd* druggain a dau o Obed-edom.

9 Ac i Meselemiah, yn feibion ac yn frodyr, *yr oedd* tri ar bymtheg o wŷr nerthol.

10 O Hosah hefyd, o feibion Merari, *yr oedd* meibion : Simri y pennaf (er nad *oedd* efe gyntaf-anedig, etto ei dad a'i gosododd ef yn ben)

11 Hilelah yr ail, Teballah y trydydd, Zechariah y pedwerydd : holl feibion a brodyr Hosah *oedd* dri ar ddeg.

12 Ym mhilith y rhai hyn *yr oedd* dosparthiadau y porthorion, *sef* ym mhilith y pennaethiaid, *ac iddynt* oruchwyliaeth ar gyfer eu brodyr i wasanaethu yn nhŷ yr ARGELWYDD.

13 ¶ A hwy a fwriasant goelbrennau, fychan a mawr, yn ol tŷ eu tadau, am bob porth.

14 A choelbren Selemiah a syrthiodd tu a'r dwyrain : a thros Zechariah ei fab (cynghorwr deallgar) y bwriasant hwy goelbrennau ; a'i goelbren a'r ddaeth tu a'r gogledd.

15 I Obed-edom tu a'r deheu, ac i'w feibion, *y daeth* tŷ Asuppim.

16 I Suppim, a Hosah, tu a'r gorllewin, gyd â phorth Salecheth, yn ffordd y rhiw, *yr oedd* y naill oruchwyliaeth ar gyfer y llall.

17 Tu a'r dwyrain *yr oedd* chwech o Lefiaid, tu a'r gogledd pedwar beunydd, tu a'r deheu pedwar beunydd, a thu ag Asuppim dau a dau.

18 A Pharbar tu a'r gorllewin, pedwar ar y ffordd, a dau yn Pharbar.

19 Dyma ddsparthiadau y porthorion, o feibion Core, ac o feibion Merari.

20 ¶ Ac o'r Lefiaid, Ahlah *oedd* ar drysorau tŷ Dduw, ac ar drysorau y pethau cyssegr-edig.

21 Am feibion Laadan : meibion y Gersoniad Laadan, pennau tylywyth Laadan y Gersoniad, *oedd* Jehieli.

22 Meibion Jehieli : Zetham, a Jöel ei frawd, *oedd* ar drysorau tŷ yr ARGELWYDD.

23 O'r Amramiaid, a'r Ishariaid, o'r Hebroniaid, a'r Uzzieliaid :

24 A Sebuel mab Gerson, mab Moses, *oedd* olygwyr ar y trysorau.

25 A'i frodyr ef o Eleazar ; Rehablah ei fab ef, a Jesaiah ei fab yntau, a Joram ei fab yntau, a Zichri ei fab yntau, a Selomith ei fab yntau.

26 Y Selomith hwnnw a'i frodyr *oedd* ar holl drysorau y pethau cyssegr-edig a gyssegrasai Dafydd frenhin, a'r tadau pennaf, a thywysogion y miloedd a'r cannoedd, a thywysogion y llu.

27 O'r rhyfeloedd ac o'r yspall y cyssegrasant *bethau* i gynnal tŷ yr ARGELWYDD.

28 A'r hyn oll a gyssegrodd Samuel y gwel-edydd, a Saul mab Cis, ac Abner mab Ner, a Joab mab Serfiah, a phwy bynnag a gyssegrasai *ddim*, *yr oedd* efe dan law Selomith a'i frodyr.

29 ¶ O'r Ishariaid, Cenanlah a'i feibion *oedd* yn Israel yn swyddogion, ac yn farnwyr, ar y gwaith oddi allan.

30 O'r Hebroniaid, Hasablah a'i frodyr, meibion nerthol, mil a saith cant *oedd* mewn

swydd yn Israel, o'r tu hwnt i'r Iorddonen tu a'r gorllewin, yn holl waith yr ARGELWYDD, ac yn gwasanaethu y brenhin.

31 O'r Hebroniaid, Jerlah *oedd* ben o'r Hebroniaid, yn ol cenhedlaethau ei dadau : yn y ddeugeinfed flwyddyn o deyrnasiad Dafydd y ceisiwyd hwynt, a chafwyd yn eu mysg hwy wŷr cryfion nerthol, yn Jazer Gilead.

32 A'i frodyr ef yn feibion nerthol *oedd* ddwy ail a saith cant o bennau cenedl : a Dafydd y brenhin a'u gosododd hwynt ar y Reubeniaid, a'r Gadiaid, a hanner llwyth Manasseh, ym mhob gorchwyl Duw, a gorchwyl y brenhin.

PENNOD XXVII.

1 Y *deuddeg* tywysog am bob mis. 19 Pennaethiaid y *deuddeg* llywyth. 23 Rhwyströ cyfrif y bobl. 25 Amryw swyddogion Dafydd.

PEDAIR mil ar hugain *oedd* pob dosparthiad o feibion Israel dan eu rhif, yn bennau cenedl, ac yn dywysogion miloedd a channoedd, a'u swyddogion yn gwasanaethu y brenhin ym mhob achos o'r dosparthiadau, yn dyfod i mewn, ac yn myned allan, o fis i fis, trwy holl fisoedd y flwyddyn.

2 Ar y dosparthiad cyntaf, dros y mis cyntaf, *yr oedd* Jasobeam mab Zabdiel ; ac yn ei ddsparthiad ef *yr oedd* pedair mil ar hugain.

3 O feibion Peres *yr oedd* y pennaf o holl dywysogion y llu dros y mis cyntaf.

4 Ac ar ddsparthiad yr ail mis *yr oedd* Dodai yr Ahohiad, ac o'i ddsparthiad ef *yr oedd* Michloth hefyd yn gapten ; ac yn ei ddsparthiad ef bedair mil ar hugain.

5 Trydydd tywysog y llu dros y trydydd mis *oedd* Benaiah mab Jehoiada yr offeiriad pennaf ; ac yn ei ddsparthiad ef bedair mil ar hugain.

6 Y Benaiah hwn *oedd* gadarn ym mhilith y deg ar hugain, ac oddi ar y deg ar hugain ; ac yn ei ddsparthiad ef *yr oedd* Amizabad ei fab ef.

7 Y pedwerydd dros y pedwerydd mis *oedd* Asahel brawd Joab, a Zebadiah ei fab ar ef ol ef ; ac yn ei ddsparthiad ef bedair mil ar hugain.

8 Y pummed dros y pummed mis *oedd* dywysog, Samhuth yr Izrahiaid ; ac yn ei ddsparthiad ef bedair mil ar hugain.

9 Y chweched dros y chweched mis *oedd* Ira mab Ioces, Teocad ; ac yn ei ddsparthiad ef bedair mil ar hugain.

10 Y seithfed dros y seithfed mis *oedd* Heles y Peloniaid, o feibion Ephraim ; ac yn ei ddsparthiad ef bedair mil ar hugain.

11 Yr wythfed dros yr wythfed mis *oedd* Sibbechai yr Husathiad, o'r Zarhaid ; ac yn ei ddsparthiad ef bedair mil ar hugain.

12 Y nawfed dros y nawfed mis *oedd* Abiezzer yr Anathothiad, o'r Benjaminaid ; ac yn ei ddsparthiad ef bedair mil ar hugain.

13 Y degfed dros y degfed mis *oedd* Mahari y Netophathiad, o'r Zarhaid ; ac yn ei ddsparthiad ef bedair mil ar hugain.

14 Yr unfed ar ddeg dros yr unfed mis ar ddeg *oedd* Benaiah y Pirathoniaid, o feibion Ephraim ; ac yn ei ddsparthiad ef bedair mil ar hugain.

15 Y deuddegfed dros y deuddegfed mis *oedd* Heldai y Netophathiad, o Othniel ; ac yn ei ddsparthiad ef bedair mil ar hugain.

16 ¶ Ac ar lwythau Israel : ar y Reubeniaid, Eliezer mab Zichri *oedd* dywysog ; ar y Simeoniaid, Sephatiah mab Maachah :

17 Ar y Lefiaid, Hasablah mab Cemuel : ar yr Aaroniaid, Sadoc :

18 Ar Judah, Elihu, *wn* o frodyr Dafydd :

19 Ar Zabulon, Ismaiah mab Obadiah : ar Naphtali, Jeremoth mab Azriel :

20 Ar feibion Ephraim, Hosea mab Azazah : ar hanner llwyth Manasseh, Joel mab Pedafah :

21 Ar hanner llwyth Manasseh yn Gilead, Ido mab Zechariah : ar Benjamin, Jaasiel mab Abner :

22 Ar Dan, Azariel mab Jeroham. Dyma dywysogion llwythau Israel.

23 ¶ Ond ni chymmerth Dafydd eu rhifedi hwynt o fab ugain mlwydd ac isod ; canys dywedasai yr ARGLWYDD yr amlhâd efe Israel megis sêr y nefoedd.

24 Joab mab Serfish a ddechreuodd gyfrif, ond ni orphenodd efe, am fod o achos hyn lldiowgrwydd yn erbyn Israel, ac nid aeth y cyfrif hwn yn mysg cyfrifon chronicle y brenhin Dafydd.

25 ¶ Ac ar drysorau y brenhin yr oedd Azmafeth mab Adiel : ac ar y trysordai yn y meusydd, yn y dinasoedd, yn y pentrefi hefyd, ac yn y tyrau, yr oedd Jehonathan mab Uziah.

26 Ac ar weithwyr y maes, y rhai oedd yn llafurio y ddaear, yr oedd Ezri mab Celub.

27 Ac ar y gwinllannoedd yr oedd Simeï y Ramathiad : ac ar yr hyn oedd yn dyfod o'r gwinllannoedd i'r selerau gwin, yr oedd Zabdi y Siphmiad.

28 Ac ar yr olew-wydd, a'r sycomorwydd, y rhai oedd yn y dyffrynoedd, yr oedd Baalhanan y Gederiad : ac ar y selerau olew yr oedd Joas.

29 Ac ar yr ychain pasgedig yn Saron, yr oedd Setrai y Saroniad : ac ar yr ychain yn y dyffrynoedd, yr oedd Saphat mab Adlai.

30 Ac ar y camelod yr oedd Obil yr Ismaeliad : ac ar yr asenod Jedeiah y Meronothiad.

31 Ac ar y defaid yr oedd Jaziz yr Hageriad. Y rhai hyn oll oedd dywysogion y golud eiddo y brenhin Dafydd.

32 A Jehonathan ewythr Dafydd frawd ei dad oedd gynhorwr, gwr doeth, ac ysgrifenydd : Jehiel hefyd mab Hachmoni oedd gyd â meibion y brenhin.

33 Ac Ahitophel oedd gynhorwr y brenhin ; a Husai yr Arciad oedd gyfaiil y brenhin.

34 Ac ar ol Ahitophel yr oedd Jehoiada mab Banaiah, ac Abiathar : a thywysog llu y brenhin oedd Joab.

PENNOD XXVIII.

1 Dafydd y'ngybydd yr holl bobl, *yn datcan datoni Duw iddo ef, a'i addeiwid i'w fab Solomon, ac yn eu hannog hwynt i'w fab Duw : 9 20 yn rhoi cysur yn Solomon i adedladdu y demi ; 11 yn dangos iddo ei dduil a'i phortreid hi, ac yn rhoddi iddo aur ac arian i'w guneuthur hi.*

A DAFYDD a gynnullodd holl dywysogion y tywysogion y llwythau, a thywysogion y dosparthiadau, y rhai oedd yn gwasanaethu y brenhin, tywysogion y miloedd hefyd, a thywysogion y cannoedd, a thywysogion holl olud a meddiat y brenhin, a'i feibion, gyd â'r ystafelyddion, a'r eedyrn, a phob un grymmusol o nerth, i Jerusalem.

2 A chyfododd Dafydd y brenhin ar ei draed, ac a ddywedodd, Gwardewch arnaf fi, fy mrodyr, a'm pobl : Myfi a feddyllais yn fy nghalon adedladdu tŷ gorphwysfa i arch cyfammod yr ARGLWYDD, ac i ystôl-draed ein Duw ni, a mi a barottôlais tu ag at adedladdu.

3 Ond Duw a ddywedodd wrthyf, Nid adedladdi di dy i'm henw i, canys rhyfelwr fuost, a gwaed a dywelltaist.

4 Er hynny ARGLWYDD DDUW Israel a'm hetholodd i o holl dŷ fy nhad, i fod yn frenhin ar Israel yn dragywydd : canys Judah a ddewisodd efe yn llywiawdr ; ac o dŷ Judah, tŷ fy nhad i, ac o feibion fy nhad, efe a fyynnai i mi deyrnasu ar holl Israel :

5 Ac o'm holl feibion innau (canys llawer o feibion a roddes yr ARGLWYDD i mi) efe hefyd a ddewisodd Solomon fy mab, i elistedd ar orseddfa brenhiniaeth yr ARGLWYDD, ar Israel.

6 Dywedodd hefyd wrthyf, Solomon dy fab, efe a adeilada fy nhŷ a'm cynteddau i ; canys dewisais ef yn fab i mi, a minnau a fyddaf iddo ef yn dad.

7 A'i frenhiniaeth ef a sicrhâf yn dragywydd, os efe a ymgnia i wneuthur fy ngorchymynion a'm barnedigaeithau i, megis y dydd hwn.

8 Yn awr gan hynny, y'ngŵydd holl Israel, cynnullidfa yr ARGLWYDD, a lle y elywo ein Duw ni, cedwch a cheiswch holl orchymynion yr ARGLWYDD eich Duw, fel y meddianfodch y wlad dda hon, ac y gadawoch hi yn etifeddiath i'ch meibion ar eich oll yn dragywydd.

9 ¶ A thithau Solomon fy mab, adnebydd DDUW dy dad, a gwasanaetha ef â chalon berffaith, ac â meddwl ewlysgar : canys yr ARGLWYDD sydd yn chwilio yr holl galonau, ac yn deall pob dyehymmyg meddyliau. O cheisi ef, ti a'i cai ; ond os gwrthodi ef, efe a'th fwrw di ymaith yn dragywydd.

10 Gwel yn awr mai yr ARGLWYDD a'th ddewisodd di i adedladdu tŷ y cysegr : ymgyrfa, a gwna.

11 ¶ Yna y rhoddes Dafydd i Solomon ei fab portreid y porth, a'i dai, a'i selerau, a'i gellau, a'i ystafelloedd oddi fewn, a thŷ y drugareddfa,

12 A phortreid yr hyn oll a oedd ganddo trwy yr yspryd, am gynteddau tŷ yr ARGLWYDD, ac ar yr holl ystafelloedd o amgylch, am drysorau tŷ DDUW, ac am drysorau y pethau cysegredig :

13 Ac am ddosparthiadau yr offeiriad a'r Lefiaid, ac am holl waith gwneidogaeith tŷ yr ARGLWYDD, ac am holl lestri gwasanaeth tŷ yr ARGLWYDD.

14 Efe a roddes o aur wrth bwys, i'r pethau o aur tu ag at holl lestri pob gwasanaeth, ac arian i'r holl lestri arian, mewn pwys, tu ag at holl lestri pob math ar wasanaeth :

15 Sef pwys y canhwylbrenni aur, a'u lampau aur, wrth bwys i bob canhwylbren ae i'w lampau : ac i'r canhwylbrennau arian wrth bwys, i'r canhwylbren ae i'w lampau, yn ol gwasanaeth pob canhwylbren.

16 Aur hefyd dan bwys, tu ag at fyrdau y bara gosod, i bob bwrdd ; ac arian i'r byrddau arian ;

17 Ac aur pur i'r cigweiniau, ac i'r phŵloiau, ac i'r dyaglau, ac i'r gorflychau aur, wrth bwys pob gorfwch : ac i'r gorflychau arian wrth bwys pob gorfwch ;

18 Ac i'allor yr arogl-darth, aur pur wrth bwys ; ac aur i portreid cerbyd y cerubiad oedd yn ymledu, ac yn gorchuddio arch cyfammod yr ARGLWYDD.

19 Hyn oll, *ebe Dafydd*, a wnaeth yr ARGLWYDD i mi ei ddeall mewn ysgrif, trwy ei law ef arnaf fi, sef holl waith y portreid hwn.

20 A dywedodd Dafydd wrth Solomon ei fab, Ymgyrfa, ac ymgnia, a gweithia ; naq ofna, ac na arswyda : canys yr ARGLWYDD DDUW, fy Nuw i, fydd gyd â thi ; nid ymedy efe â thi, ac ni'th wrthyf, nes gorphen holl waith gwasanaeth tŷ yr ARGLWYDD.

21 Wele hefyd ddosparhiadau yr offeiriad a'r Lefaid, i holl wasaneth tŷ Dduw, a chyd a thi y maent yn yr holl waith, a phob un ewyllysgar cywraint i bob gwasanaeth; y tywysogion hefyd a'r bobl oll fyddant wrth dy orchymyn yn gwbl.

PENNOD XXIX.

I Dafydd trov ei esamp ei hun, a'i eiriol, 6 yn peri fr tywysogion ac i'r bobl offrymmu yn ewyllysgar. 10 Diolch Dafydd a'i weddi. 20 Y bobl, wedi bendithio Duw, ac aberthu iddo, yn gwneuthur Solomon yn frenhin. 26 I'r hyd y teyrnasodd Dafydd, a'i farwolaeth ef.

YNA y dywedodd Dafydd y brenhin wrth yr holl dyrfa, Duw a ddewisodd yn unig fy mab Solomon, ac y mae efe yn leuange, ac yn dyner, a'r gwaith sydd fawr; canys nid i ddyd y mae y llys, ond i'r ARGWLWYDD DDUW.

2 Ac a'm holl gryfder y parotidais i dŷ fy Nuw, aur i'r gwaith aur, ac arian i'r arian, a phres i'r pres, a haiarn i'r haiarn, a choed i'r gwaith coed; meini onix, a meini gosod, meini carbunculus, ac o amryw liw, a phob man gwerthfawr, a meini marmor yn aml.

3 Ac etto am fod fy ewyllys tu a thŷ fy Nuw, y mae gennyf o'm heiddo fy hun, aur ac arian, yr hun a roddaf tu ag at dŷ fy Nuw; heb law yr hyn oll a barotidais tu a'r tŷ sanctaidd:

4 Tair mil o dalentau aur, o aur Ophir; a saith mil o dalentau arian puredig, i oreuro parwydydd y tai:

5 Yr aur i'r gwaith aur, a'r arian i'r arian; a thu ag at yr holl waith, trwy law y rhai ceifydd. Pwy hefyd a ymrôdd yn ewyllysgar i ymgyssegru heddyw i'r ARGWLWYDD?

6 ¶ Yna tywysogion y teuluoedd, a thywysogion llwythau Israel, a thywysogion y miloedd a'r cannoedd, a swyddogion gwaith y brenhin, a offrymmasant yn ewyllysgar,

7 Ac a roddasant tu ag at wasaneth tŷ Dduw, bwm mil o dalentau aur, a deng mil o syltau, a deng mil o dalentau arian, a deunaw mil o dalentau pres, a chan mil o dalentau haiarn.

8 A chyd a'r hwn y caid meini, hwy a'u rhoddasant i drysor tŷ yr ARGWLWYDD, trwy law Jehfel y Gersoniad.

9 A'r bobl a lawenhasant pan offrymment o'u gwirfodd; am eu bod a chalon berffaith yn ewyllysgar yn offrymmu i'r ARGWLWYDD: a Dafydd y brenhin hefyd a lawenychodd a llawenydd mawr.

10 ¶ Yna y bendithiodd Dafydd yr ARGWLWYDD y'ngwŷydd yr holl dyrfa, a dywedodd Dafydd, Bendigedig wyt ti, ARGWLWYDD DDUW Israel, ein tad ni, o dragywyddoldeb hyd dragywyddoldeb.

11 I ti, ARGWLWYDD, y mae mawredd, a gallu, a gogoniant, a goruchafiaeth, a harddwch: canys y cwbl yn y nefoedd ac yn y ddaear sydd eiddot ti; y deyrnas sydd eiddot ti, ARGWLWYDD, yr hwn hefyd a ymddyrchefast yn ben ar bob peth.

12 Cyfoeth hefyd ac anrhydedd a ddeuant oddi wrthyt ti, a thi sydd yn arglwyddiaethu ar bob peth, ac yn dy law di y mae nerth a chadernid; yn dy law di hefyd y mae mawrhau, a nerthu pob dim.

13 Ac yn awr, ein Duw ni, yr ydym ni yn dy folianu, ac yn clodfodi dy enw gogonedus.

14 Eithr pwy ydwyf fi, a phwy yw fy mhobi i, fel y csem ni rym i offrymmu yn ewyllysgar fel hyn? canys oddi wrthyt ti y mae pob peth, ac o'th law dy hun y rhoisom i ti.

15 O herwydd diethriadu ydym ni ger dy fron di, ac alludion fel ein holl dadau: fel cysgod yw ein dyddiau ni ar y ddaear, ac nid oes ymaros.

16 O ARGWLWYDD ein Duw, yr holl amlder hyn a barottoisom ni i adeiladu i ti dŷ i'th enw sanctaidd, o'th law di y mae, ac eiddot ti ydym oll.

17 Gwn hefyd, O fy Nuw, mai ti sydd yn profi y galon, ac yn ymfoddloni mewn cyf-iawnder. Myfi yn uniondeb yr nghalon, o wirfodd a offrymmais hyn oll; ac yn awr y gwelais dy bobl a gafwyd yma yn offrymmu yn ewyllysgar i ti, a hynny mewn llawenydd.

18 ARGWLWYDD DDUW Abraham, Isaac, ac Israel, ein tadau, cadw hyn yn dragywydd ym mryd meddyliau calon dy bobl; a pharotidais eu calon hwynt attat ti.

19 A dyro i Solomon fy mab galon berffaith, i gadw dy orchymynion, dy dystiolaethau, a'th ddeddfau, ac i'w gwneuthur hwynt oll, ac i adeiladu y llys yr hwn y darparais iddo.

20 ¶ Dywedodd Dafydd hefyd wrth yr holl dyrfa, Bendithiwch, attolwg, yr ARGWLWYDD eich Duw. A'r holl dyrfa a fendithiasant ARGWLWYDD DDUW eu tadau, a blygasant eu pennau, ac a ymgrymmasant i'r ARGWLWYDD, ac i'r brenhin.

21 Aberthasant hefyd ebyrth i'r ARGWLWYDD, a thrannoeth ar ol y dydd hwnnw yr aberthasant yn boeth-offrymmau i'r ARGWLWYDD, fl o fustych, mil o hyrddod, a mil o ŵyn, a'u diod-offrymmau, ac ebyrth yn llosg, dros holl Israel:

22 Ac a fyttasant ac a yasant ger bron yr ARGWLWYDD y diwrnod hwnnw mewn llawenydd mawr. A gosodasant Solomon mab Dafydd yn frenhin yr ail waith; ac enneiniasant ef i'r ARGWLWYDD yn flaenor, a Sadoc yn offeiriad.

23 Felly yr esteddodd Solomon ar orseddfa yr ARGWLWYDD yn frenhin, yn lle Dafydd eiddad, ac a lwyddodd; a holl Israel a wrandawsant arno.

24 Yr holl dywysogion hefyd a'r cedyrn, a chyd a hynny holl feibion y brenhin Dafydd, a roddasant eu dwylaw a'r fod dan Solomon y brenhin.

25 A'r ARGWLWYDD a fawrygodd Solomon yn rhagorol y'ngwŷydd holl Israel, ac a roddes iddo ogoniant brenhinol, math yr hwn ni bu i un brenhin o'i flaen ef yn Israel.

26 ¶ Felly Dafydd mab Jesse a deyrnasodd ar holl Israel.

27 A'r dyddiau y teyrnasodd efe ar Israel oedd ddeugain mlynedd: saith mlynedd y teyrnasodd efe yn Hebron, a thair mlynedd ar ddeg ar hugain y teyrnasodd efe yn Jerusalem.

28 Ac efe a fu farw mewn oedran tég, yn gyflawn o ddyddiau, cyfoeth, ac anrhydedd: a Solomon ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

29 Ac am weithredoedd cyntaf a diweddaf y brenhin Dafydd, wele y maent yn ysgrifenedig y'ng eiriâu Samuel y gweledydd, ac y'ng eiriâu Nathan y prophwyd, ac y'ng eiriâu Gad y gweledydd.

30 Gyd a'i holl frenhiniaeth ef, a'i gadernid, a'r anserau a sefiant drosto ef, a throis Israel, a throis holl deyrnasodd y gwledydd.

AIL LYFR

Y

CHRONICL.

PENNOD I.

1 *Solomon yn offrymmau yn Gibeon; 7 yn dewis doethineb, a Duw yn bendithio ei ddewis ef.*
13 *Ei allu a'i gyfoeth ef.*

A SOLOMON mab Dafydd a ymgadarn-
A hâodd yn ei deyrnas, a'r ARGWLWYDD ei
Dduw oedd gyd âg ef, ac a'i mawrhâodd ef
yn ddirfawr.

2 A Solomon a ddywedodd wrth holl Israel,
wrth dywysogion y miloedd a'r cannoedd, ac
wrth y barnwyr, ac wrth bob llywodraethwr
yn holl Israel, *sef y pennau cenedl.*

3 Felly Solomon a'r holl dyrfa gyd âg ef a
aethant i'r uchelfa oedd yn Gibeon: canys
yno yr oedd pabell cyfarfod Duw, yr hon a
wnelais Moses gwas yr ARGWLWYDD yn yr
aniawch.

4 Eithr arch Duw a ddygasai Dafydd i fynu
o Ciriath-jearim, i'r *Uc* a ddarparasai Dafydd
iddi: canys efe a osodasai iddi hi babell yn
Jerusalem.

5 Hefyd, yr allor bres a wnelais Bezaleel
mab Uri, mab Hur, oedd yno o flaen pabell
yr ARGWLWYDD: a Solomon a'r dyrfa a'i har-
getsiodd hi.

6 A Solomon a aeth i fynu yno at yr allor
bres, ger bron yr ARGWLWYDD, yr hon oedd
yn mhâbell y cyfarfod, a mil o boeth-off-
rymmau a offrymmodd efe arni hi.

7 ¶ Y noson honno yr ymddangosodd Duw
i Solomon, ac y dywedodd wrtho ef, Gofyn
yr hyn a roddaf i ti.

8 A dywedodd Solomon wrth Dduw, Ti a
wnaethost fawr drugaredd â'm tad Dafydd,
ac a wnaethost i mi deyrnasu yn ei le ef.

9 Yn awr, O ARGWLWYDD Dduw, sicrhâd
dy air wrth fy nhad Dafydd; canys gwnaeth-
ost i mi deyrnasu ar bobl mor lluosog a llwch
y ddaear.

10 Yn awr dyro i mi ddoethineb a gwybod-
aeth, fel yr elwyf allan, ac y delwyf i mewn
o flaen y bobl hyn: canys pwy a ddichon
farnu dy bobl Mosog hyn?

11 A dywedodd Duw wrth Solomon, O her-
wydd bod hyn yn dy feddwl di, ac na ofynaist
na chyfoeth, na gould, na gogoniant, nac
einioes dy elynion, ac na ofynaist lawer o
ddyddiau chwasth; eithr gofyn o honot i ti
ddoethineb, a gwybodaeth, fel y bernit fy
mhobl y'th osodais yn frenhin arnynt:

12 Doethineb a gwybodaeth a roddwyd i ti,
cyfoeth hefyd, a gould, a gogoniant, a roddaf
i ti, y rhai ni bu eu cyfelyb gan y brenhin-
oedd a fu o'th flaen di, ac ni bydd y cyffelyb
i neb ar dy ol di.

13 ¶ A Solomon a ddaeth o'r uchelfa oedd
yn Gibeon, i Jerusalem, oddi ger bron pabell
y cyfarfod, ac a deyrnasodd ar Israel.

14 A Solomon a gaiglodd gerbydau a march-
ogion; ac yr oedd ganddo fil a phedwar cant
o gerbydau, a deuddeng mil o wŷr meirch,
ac efe a'u gosododd hwynt yn ninasoedd y
cerbydau, ac yn Jerusalem gyd â'r brenhin.

15 A'r brenhin a wnaeth yr arian a'r aur yn
Jerusalem cyn amled a'r cerrig, a chedrydd
a roddes efe fel y sycomorwydd o amltra, y
rhai sydd yn tystu yn y doldir.

16 A meirch a ddygid i Solomon o'r Aipht,

ac edafedd llin: marchnadwyr y brenhin a
gymerent yr edafedd llin dan bris.

17 Canys deuent i fynu, a dygent o'r Aipht
gerbyd am chwe chan darn o arian; a march
am gant a hanner; ac felly y dygent i holl
frenhinoedd yr Hethiaid, ac i frenhinoedd
Syria gyd â hwynt.

PENNOD II.

1, 17 *Gweithwyr Solomon wrth adeiladu y deml*
3 *Solomon yn gyrru at Hiram am weithwyr*
a defnyddiau. 11 *A Hiram yn ei ateb ef yn*
gareidig.

A SOLOMON a roes ei fryd ar adeiladu tŷ
A i enw yr ARGWLWYDD, a brenhindy iddo
ei hun.

2 A Solomon a rifodd ddeng mil a thriugain
o gludwyr, a phedwar ugain mil o gymynwyr
yn y mynydd, ac yn oruchwyliwyr arnynt
hwy dair mil a chwe chant.

3 ¶ A Solomon a anfonodd at Hiram bren-
hin Tyrus, gan ddywedyd, Megis y gwnaeth-
ost â Dafydd fy nhad, ac yr anfonais iddo
gedrwydd i adeiladu iddo dŷ i drigo ynddo,
felly gwna â minnau.

4 Wele fi yn adeiladu tŷ i enw yr AR-
GLWYDD fy Nuw, i'w gyssegru iddo, ac i
arogl-darthu arogl-darth llysiuog ger ei fron
ef, ac i'r gwastadol osodiad bara, a'r poeth-
offrymmau bore a hwyr, ar y Sabbothau, ac
ar y newydd-loerau, ac ar osodedig wyliau yr
ARGWLWYDD ein Duw ni. Hyd byth y ma
hyn ar Israel.

5 A'r tŷ a adeiladaf fi fydd mawr: canys
mwy yw ein Duw ni na'r holl dduwiau.

6 A phwy sydd abl i adeiladu iddo ef dŷ,
gan na all y nefoedd, Ie, nefoedd y nefoedd,
ei amgyffred? a phwy ydwyf fi, fel yr adeil-
adwn iddo ef dŷ, ond yn unig i arogl-darthu
ger ei fron ef?

7 Felly yn awr anfon i mi wr cywraint, i
weithio mewn aur, ac mewn arian, ac mewn
pres, ac mewn haian, ac mewn porphor, ac
ysgarlad, a glas, ac yn medru cerffio cerfiadau
gyd â'r rhai celfydd sydd gyd â mi yn Judah
ac yn Jerusalem, y rhai a ddarparodd fy nhad
Dafydd.

8 Anfon hefyd i mi goed cedr, a ffynnid-
wydd, ac algumffwydd o Libanus: (canys
myfi a wn y medr dy weision di naddu coed
Libanus) ac wele, fy ngweision innau a fydd-
ant gyd â'th weision dithau;

9 A hynny i ddarparu i mi lawer o goed:
canys y tŷ yr ydwyf fi a'r ei adeiladu fydd
mawr a rhyfeddol.

10 Ac wele i'th weision, i'r seiri a naddant y
coed, y rhoddaf ugain mil corus o wenith wedi
ei guro, ac ugain mil corus o haid, ac ugain
mil bath o win, ac ugain mil bath o olew.

11 ¶ A Hiram brenhin Tyrus a atebodd
mewn ysgrifon, ac a'i hanfonodd at Solo-
mon, O gariad yr ARGWLWYDD ar ei bobl, y
rhoddes efe dydi yn frenhin arnynt hwy.

12 Dywedodd Hiram hefyd, Bendigedig
fyddo ARGWLWYDD Dduw Israel, yr hwn a
wnaeth nef a deaur, yr hwn a roddes i'r bren-
hin Dafydd fab doeth, gwybodus o synwyr a
deall, i adeiladu tŷ i'r ARGWLWYDD, a bren-
hindy iddo ei hun.

II. CHRONICL.

13 Ac yn awr mi a anfonais wr celfydd, cywraint, a deallus, o'r eiddo fy nhad Hiram:

14 Mab gwaig o ferched Dan, a'i dad yn wr o Tyrus, yn medru gweithio mewn aur, ac mewn arian, mewn pres, mewn hiairn, mewn cerrig, ac mewn oed, mewn porphor, ac mewn glas, ac mewn llian main, ac mewn ysgariad; ac i gerfio pob cerflad, ac i ddychymmygu pob dychymmyg a roddir atto ef, gymd â th rai cywraint di, a rhai cywraint fy arglwydd Dafydd dy dad.

15 Ac yn awr, y gwenith, a'r haidd, yr olew, a'r gwin, y rhai a ddywedodd fy arglwydd, anfoned hwynt i'w weision:

16 A ni a gymynawn goed o Libanus, yn ol dy holl raid, ac a'u dygwn hwynt i ti yn gludeiriau ar hyd y môr i Joppa: dwg dithau hwynt i fynu i Jerusalem.

17 ¶ A Solomon a rifodd yr holl wŷr dfeith oedd yn nhir Israel, wedi y rhiflad a'r hon y rhifasai Dafydd ei dad ef hwynt: a chaed tair ar ddeg a saith ugain o filoedd a chwe chant.

18 Ac efe a wnaeth o honynt hwy ddeng mil a thriugain yn gludwyr, a phedwar ugain mil yn naddwyr, yn y mynydd, a thair mil a chwe chant yn oruchwylwyr i roi y bobl ar waith.

PENNOD III.

1 Y lle a'r amser yr adeiladwyd y deml. 3 Eri mesur a'i haduarn. 10 Y cerubiad. 14 Y llenn a'r colofnau.

A SOLOMON a ddechreuodd adeiladu tŷ yr ARLWYDD yn Jerusalem yn mynydd Moriah, lle yr ymddangosasai yr ARLWYDD i Dafydd ei dad ef, yn y lle a ddarparasai Dafydd, yn llawr-dyrnu Oman y Jebusiad.

2 Ac efe a ddechreuodd adeiladu yr ail dydd o'r ail mis, yn y bedwaredd flwyddyn o'i deyrnasiad.

3 ¶ A dyma *seftrau* sylfaeniad Solomon wrn adeiladu tŷ Dduw. Yr hŷd oedd o guffyddau wrth y mesur cyntaf yn driugain cufydd; a'r lled yn ugain cufydd.

4 A'r porth oedd wrth dalcen y tŷ oedd un hŷd a lled y tŷ, yn ugain cufydd, a'i uchder yn chwech ugain cufydd; ac efe a wisgodd hwn o fewn âg aur pur.

5 A'r tŷ mawr a fyrrdiodd efe â ffynnid-wydd, y rhai a wisgodd efe âg aur dilyn, ac a gerfodd balmwydd a chadwynau ar hyd-ddo ef.

6 Ac efe a addurnodd y tŷ â meini gwerthfawr yn hardd, a'r aur oedd aur Parfaim.

7 Ie, efe a wisgodd y tŷ, y trawstiau, y rhiniogau, a'i barwydydd, a'i ddorau, âg aur, ac a gerfodd gerubiad ar y parwydydd.

8 Ac efe a wnaeth dŷ y cyssegr sancteiddiolaf, ei hŷd oedd un hŷd â lled y tŷ, yn ugain cufydd, a'i led yn ugain cufydd: ac efe a'i gwisgodd ef âg aur da, *sef* â chwe chan talent.

9 Ac yr oedd pwys yr hoelion o ddeg siel a deugain o aur; y llofitydd hefyd a wisgodd efe âg aur.

10 ¶ Ac efe a wnaeth yn nhŷ y cyssegr sancteiddiolaf ddau gerub o waith cywraint, ac a'u gwisgodd hwynt âg aur.

11 Ac adenydd y cerubiad oedd ugain cufydd eu hŷd; y naill aden o bŷm cufydd, yn cyrhaeddyd pared y tŷ; a'r aden arall o bŷm cufydd yn cyrhaeddyd at aden y cerub arall.

12 Ac aden y cerub arall o bŷm cufydd, yn cyrhaeddyd pared y tŷ; a'r aden arall o bŷm cufydd, ynghyd âg aden y cerub arall.

13 Adenydd y cerubiad hyn a ledwyd yn

ugain cufydd: ac yr oeddynt hwy yn sefyll ar eu traed, a'u hwynebau tu ag i fewn.

14 ¶ Ac efe a wnaeth y wahanlen o *sidan* glas, a phorphor, ac ysgariad, a llian main, ac a weithiodd gerubiad ar hynny.

15 Gwnaeth hefyd ddwy golofn o flaen y tŷ, yn bymtheg cufydd ar hugain o hŷd, a'r cnap ar ben pob un o honynt oedd bŷm cufydd.

16 Ac efe a wnaeth gadwyni fel yn y gaffell, ac a'u rhoddodd ar ben y colofnau; ac efe a wnaeth gant o bomgranadau, ac a'u rhoddodd ar y cadwynau.

17 A chyfododd y colofnau o flaen y deml, un o'r tu deheu, ac un o'r tu aswy; ac a alwodd enw y ddeheu, Jachin; ac enw yr aswy, Boaz.

PENNOD IV.

1 Yr allor bras. 2 Y môr tawdd ar ddeuddeg o ychain. 6 Y deg noe, y canhwyllorenni a'r dyrdau. 9 Y cymtoddau, a'r adrefnau pres. 15 Yr offer aur.

A C efe a wnaeth allor bras, o ugain cufydd ei hŷd, ac ugain cufydd ei lled, a deg cufydd ei uchder.

2 ¶ Gwnaeth hefyd fôr tawdd, yn ddeg cufydd o ymyl i ymyl, yn grwn o amgylch, ac yn bŷm cufydd ei uchder, a llinyn o ddeg cufydd ar hugain a'i hamgylchall oddi amgylch.

3 A llun ychain oedd dano yn ei amgylchu o amgylch, mewn deg cufydd yr oeddynt yn amgylchu y môr oddi amgylch: dwy res o ychain oedd wedi eu toddi, pan doddwyd yntau.

4 Sefyll yr oedd ar ddeuddeg o ychain; tri yn edrych tu a'r gogledd, a thri yn edrych tu a'r gorllewin, a thri yn edrych tu a'r deheu, a thri yn edrych tu a'r dwyrain: a'r môr arnynt oddi arnodd, a'u holl bennau ol hwynt oedd o fewn.

5 A'i dewder oedd ddyrnfedd, a'i ymyl fel gwaith ymyl gwappan, â blodau lili: a thair mil o bathau a dderbyniai, ac a ddaliai.

6 ¶ Gwnaeth hefyd ddeg o noeau, ac efe a roddodd bŷm o'r tu deheu, a phump o'r tu aswy, i ymolchi ynddynt: trochent ynddynt ddefnydd y poeth-offrwm, ond y môr oedd i'r offeiriad i ymolchi ynddo.

7 Ac efe a wnaeth ddeg canhwyllorennau aur yn ol eu portreiaid, ac a'u gosododd yn y deml, pump o'r tu deheu, a phump o'r tu aswy.

8 Gwnaeth hefyd ddeg o fyrdau, ac a'u gosododd yn y deml, pump o'r tu deheu, a phump o'r tu aswy: ac efe a wnaeth gant o gawgiau aur.

9 ¶ Ac efe a wnaeth gyntedd yr offeiriad, a'r cyntedd mawr, a dorau i'r cynteddodd; a'u dorau hwynt a wisgodd efe â phres.

10 Ac efe a osododd y môr ar yr ystlys ddeheu, tu a'r dwyrain, ar gyfer y deheu.

11 Gwnaeth Hiram hefyd y crochanau, a'r rhawiau, a'r cawgiau: a darfu i Hiram wneuthur y gwaith a wnaeth efe dros frenhin Solomon i dŷ Dduw:

12 Y ddwy golofn, a'r cnapiau, a'r coronau ar ben y ddwy golofn, a'r ddwy blecth i guddio y ddau gnaf coronog, y rhai oedd ar ben y colofnau:

13 A phedwar cant o bomgranadau ar y ddwy blecth; dwy res oedd o bomgranadau ar bob plecth, i guddio y ddau gnaf coronog oedd ar bennau y colofnau.

14 Ac efe a wnaeth ystolion, ac a wnaeth noeau ar yr ystolion;

15 Un môr, a deuddeg o ychain dano:

16 Y crochanau hefyd, a'r rhawiau, a'r

cigwediâu, a'u holl lestri hwynt, a wnaeth Hiram ei dad i'r brenhin Solomon, yn nhŷ yr ARGWYDD, o bres gloiwy.

17 Yngwastadedd yr Iorrdonen y toddodd y brenhin hwynt, mewn cleidir, rhwng Suceoth a Seredathab.

18 Fel hyn y gwnaeth Solomon yr holl lestri hyn, yn llosgos iawn; canys anfeidrol oedd bwys y pres.

19 ¶ A Solomon a wnaeth yr holl lestri oedd yn nhŷ DDUW, a'r allor aur, a'r byrddiau oedd a'r bara gosod arnynt,

20 A'r canhwylbrennau, a'u lampau, i oleuo yn ol y ddefod o flaen y gafell, o aur pur; 21 Y blodau hefyd, a'r lampau, a'r gefelliau, oedd aur, a hwnnw yn aur perffaith.

22 Y psaltrigau hefyd, a'r cwgiau, a'r llwyau, a'r thuserau, oedd aur pur; a drws y tŷ, a'i ddorau, o du fewn y cysegr sancteiddiolaf, a dorau tŷ y deml, oedd aur.

PENNOD V.

1 Y trysorau cysegredig. 2 Duw'n arch Duw yn barchedig i'r cysegr. 11 Duw yn ol ei foliannu, yn dangos arwydd o'i ffafr.

FELLY y gorphenwyd yr holl weith a wnaeth Solomon i dŷ yr ARGWYDD: a Solomon a ddug i mewn yr hyn a gysegrasai Dafydd ei dad; ac a oesodd yn nhrysorau tŷ DDUW, yr arian, a'r aur, a'r holl lestri.

2 ¶ Yna y cynhullodd Solomon henuriaid Israel, a holl bennau y llwythau, pennau cenedl meibion Israel, i Jerusalem, i ddwyn i fynu arch cyfammod yr ARGWYDD o ddinas Dafydd, honno yw Sion.

3 Am hynny holl wŷr Israel a ymgynnullasant at y brenhin ar yr wyl oedd yn y seithfed mis.

4 A holl henuriaid Israel a ddaethant, a'r Lefiaid a godasant yr arch.

5 A hwy a dygasant i fynu yr arch, a phabell y cyfarfod, a holl lestri y cysegr, y rhai oedd yn y babbell, yr offeiriad a'r Lefiaid a'u dygasant hwy i fynu.

6 Hefyd brenhin Solomon, a holl gynulleidfia Israel, y rhai a gynnulais atto e'f o flaen yr arch, a aberthasant o ddefaid, a gwartheg, fwy nag a ellid eu rhifo na'u cyfrif gan llosoewgrwydd.

7 A'r offeiriad a ddygasant arch cyfammod yr ARGWYDD i'w lle, i gafell y tŷ, i'r cysegr sancteiddiolaf, hyd tan adenydd y cerubiad.

8 A'r cerubiad oedd yn lledu eu hadenydd dros le yr arch: a'r cerubiad a gygodent yr arch a'i throsolion, oddi arnodd.

9 A thynasant allan y trosolion, fel y gwelid pennau y trosolion o'r arch o flaen y gafell, ac ni welid hwynt oddi allan. Ac yno y mae hi hyd y dydd hwn.

10 Nid oedd yn yr arch ond y ddwy lech a roddasai Moos ynddi yn Horeb, lle y gwnaethai yr ARGWYDD gyfammod a meibion Israel, pan ddaethant hwy allan o'r Aipht.

11 ¶ A phan ddaeth yr offeiriad o'r cysegr (cans yr holl offeiriad, y rhai a gafwyd, a ymsancteiddiasent, heb gadw dparthiad:

12 Felly y Lefiaid, y rhai oedd gantorion, hwynt-hwy oll o Assaph, o Heman, o Jeduthun, a'u meibion hwynt, ac a'u brodyr, wedi eu gwigo a llan main, a symbalau, ac a nablau, a thelynuau, yn sefyll o du dwyrain yr allor, a chyd a hwynt chwe ugain o offeiriad yn udganu mewn udgyrn:

13 Ac fel yr oedd yr udganwyr a'r cantorion, megis un, i seinio un sain i glodfori aci foliannu yr ARGWYDD; ac wrth ddyrchafu sain mewn udgyrn, ac mewn symbalau, ac

mewn offer cerdd, ac wrth foliannu yr ARGWYDD, gan ddywedya, Canys da yw; ac yn dragywydd y mae ei drugaredd ef: yna y llanwyd y tŷ a chwmmwl, sef tŷ yr ARGWYDD;

14 Fel na allai yr offeiriad sefyll i wasanethu gan y cwmmwl: o herwydd gogoniant yr ARGWYDD a lanwasai dŷ DDUW.

PENNOD VI.

1 Solomon, wedi bendithio y bobl, yn bendithio Duw. 12 Gweddai Solomon wrth gysegru y deml, allan o'r bulpudd pres.

YNA y llefarodd Solomon, Yr ARGWYDD a ddywedodd yr arhosai efe yn y tywyllwch;

2 A minnau a adeileidais dŷ yn drigfa i ti, a lle i'th breswylfod yn dragywydd.

3 A'r brenhin a drodd ei wyneb, ac a fendithiodd holl gynulleidfia Israel (a holl gynulleidfia Israel oedd yn sefyll)

4 Ac efe a ddywedodd, Bendigedig fyddo ARGWYDD DDUW Israel, yr hwn a lefarodd a'i enau wrth Dafydd fy nhad, ac a gwblhaodd a'i ddwyllaw, gan ddywedyd,

5 Er y dydd y dygais i fy mhobl allan o wlad yr Aipht, ni ddetholais ddinas o holl lwythau Israel i adeiladu tŷ, i fod fy enw ynddo; ac ni ddewisais wr i fod yn flaenor ar fy mhobl Israel:

6 Ond mi a etholais Jerusalem, i fod fy enw yno; ac a dewisais Dafydd i fod ar fy mhobl Israel.

7 Ac yr oedd yn mryd Dafydd fy nhad adeiladu tŷ i enw ARGWYDD DDUW Israel.

8 Ond dywedodd yr ARGWYDD wrth Dafydd fy nhad, O herwydd bod yn dy fryd di adeiladu tŷ i'm henw i, da y gwnaethost fod hynny yn dy galon:

9 Er hynny nid adeileid di y tŷ; ond dy fab di, yr hwn a ddaeth allan o'th lwynau, efe a adeilada y tŷ i'm henw i.

10 Am hynny yr ARGWYDD a gwblhaodd ei air a lefarodd efe: canys mi a gyfodais yn lle Dafydd fy nhad, ac a eisteddais ar orseddfa Israel, fel y llawer ARGWYDD, ac a adeileidais dŷ i enw ARGWYDD DDUW Israel.

11 Ac yno y gosodais yr arch; yn yr hon y mae cyfammod yr ARGWYDD, yr hwn a ammododd efe a meibion Israel.

12 ¶ A Solomon a safodd o flaen allor yr ARGWYDD, yngwedd holl gynulleidfia Israel, ac a estynnodd ei ddwyllaw:

13 (Canys Solomon a wnaethai bulpudd pres, ac a'i gosodasai ynghanol y cyntedd, yn bwm cufydd ei hŷd, a phwm cufydd ei led, a thri chufydd ei uchder; ac a safodd arno, ac a ostyngodd ar ei liniau ger bron holl gynulleidfia Israel, ac a estynnodd ei ddwyllaw tu a'r nefoedd)

14 Ac efe a ddywedodd, O ARGWYDD DDUW Israel, nid oes Duw cyffelyb i ti yn y nefoedd, nac ar y ddaear; yn cadw cyfammod a thrugaredd a'th weision, sydd yn rhodio ger dy fron di a'u holl galon:

15 Yr hwn a gedwaist a'th was Dafydd fy nhad, yr hwn a lefeirist wrtho; fel y llefeirist a'th enau, felly y cwblheirist a'th law, megis y mae y dydd hwn.

16 Ac yn awr, O ARGWYDD DDUW Israel, cadw a'th was Dafydd fy nhad, yr hwn a lefeirist wrtho, gan ddywedyd, Ni thorriw ynaith oddi wrthynt na byddo gwr ger fy mron i yn eistedd ar deyrn-gadair Israel; os dy feibion a wylant ar eu ffordd, i rodio yn fy nghyfraith i, fel y rhodiaist ti ger fy mron i.

II. CHRONICL.

17 Yn awr gan hynny, O ARGWYDD DDUW Israel, poed gwir fyddo dy air a lefaerist wrth dy was Dafydd.

18 Ai gwir yw, y preswylia Dduw gyd â dyn ar y ddaear? Wele y nefoedd, a nefoedd y nefoedd, ni allant dy amgyffred; pa faint llai y *dichon* y tŷ hwn a adedledais i?

19 Edrych gan hynny ar weddi dy was, ac ar ei ddeisyfiad ef, O ARGWYDD fy Nuw, i wrando ar y llef ac ar y weddi y mae dy was yn ei gweddio ger dy fron:

20 Fel y byddo dy lygaid yn agored tu a'r tŷ yma ddydd a nos, tu a'r lle am yr hwn y dywedaist, y goeodit dy enw yno; i wrando ar y weddi a weddio dy was di yn y fan hon.

21 Gwrando gan hynny ddeisyfiadau dy was, a'th bobl Israel, y rhai a weddiant yn y lle hwn: gwrando di hefyd o le dy breswylfod, *sef* o'r nefoedd; a phan glywech, maddeu.

22 ¶ Os pecha gwr yn erbyn ei gymmydog, a goryn ganddo raith, gan ei dymgu ef, a dyfal y llw o flaen dy allor di yn y tŷ hwn:

23 Yna gwrando di o'r nefoedd; gwna hefyd, a barna dy weision; gan dalu i'r drygionus, trwy roddi ei ffordd ef ar ei ben ei hun; a chan gyflawnhau y cyflawn, trwy roddi iddo yntau yn ol ei gyflawnder.

24 ¶ A phan darawer dy bobl Israel o flaen y gelyn, am iddynt bechu yn dy erbyn; os dychwelant, a chyfaddef dy enw, a gweddio ac ymbil ger dy fron di yn y tŷ hwn:

25 Yna gwrando di o'r nefoedd, a maddeu bechod dy bobl Israel, a dychwel hwynt i'r tir a roddaist iddynt hwy, ac i'w tadau.

26 ¶ Pan gauer y nefoedd, fel na byddo gwlaw, o herwydd pechu o honnynt i'th erbyn; os gweddiant yn y lle hwn, a chyfaddef dy enw, a dychwelyd oddi wrth eu pechod, pan gystudlech hwynt:

27 Yna gwrando di o'r nefoedd, a maddeu bechod dy weision, a'th bobl Israel, pan ddysgoch iddynt dy ffordd dda yr hof y rhodient ynddi; a dyro wlaw ar dy wlad a roddaist i'th bobl yn etifeddiaeth.

28 ¶ Os bydd newyn yn y tir, os bydd haint, deifiad, neu faldod, os bydd locustiaid neu lindys; os gwarchae ei elyn arno ef yn ninasoedd ei wlad; neu pa bla bynnag, neu glesyd bynnag a fyddo;

29 Pob gweddio, pob deisyfiad a fyddo gan bob dyn, neu gan holl bobl Israel; pan wypo pawb ei bla ei hun, a'i ddolur, ac estyn ei ddwyllaw tu a'r tŷ hwn:

30 Yna gwrando di o'r nefoedd, o fangre dy breswylfod, a maddeu, a dyro i bob un yn ol ei holl ffyrdd, yr hwn a adwaenost ei galon ef (canyis tydi yn unig a adwaenost galon meibion dynion)

31 Fel y'th ofnont, gan rodio yn dy ffyrdd di yr holl ddyddiau y byddont hwy byw ar wyneb y ddaear, yr hon a roddaist i'n tadau ni.

32 ¶ Ac am y ddeithrddyn hefyd, yr hwn ni byddo o'th bobl di Israel, ond wedi dyfod o wlad bell, er mwyn dy enw mawr, a'th law gadarn, a'th fraich estynedig; os deuant a gweddio yn y tŷ hwn:

33 Yna gwrando di o'r nefoedd, o fangre dy breswylfod, a gwna yn ol yr hyn oll a lefo y ddeithrddyn arnat; fel yr adwaeno holl bobl y ddaear dy enw di, ac y'th ofnont, fel y mae dy bobl Israel, ac y gwyppont mai ar dy enw di y gelwir y tŷ yma a adedledais i.

34 ¶ Os â dy bobl allan i ryfel yn erbyn eu gelynyon ar hyd y ffordd yr anfonych hwynt, os gweddiant arnat ti tu a'r ddinas yma yr

hon a ddetholaist, a'r tŷ a adedledais i'th enw di:

35 Yna gwrando o'r nefoedd ar eu gweddio hwynt ac ar eu deisyfiad, a gwna farn iddynt.

36 ¶ Os pechant i'th erbyn (canyis nid oes dyn ni phecha) a diglioni o honot i'w herbyn hwynt, a'u rhoddi o flaen eu-gelynyon, ac iddynt eu caethgludo yn gaeithion i wlad bell neu agos;

37 Os dychwelant at eu calon yn y wlad y caethgludwyd hwynt iddi, a dychwelyd ac ymbil â thi y'ngwlad eu caethiwed, gan ddywedyd, Pechasom, trueddasom, a gwnaethom yn annuwiol;

38 Os dychwelant attat â'u holl galon, ac â'u holl enaid, y'ngwlad eu caethiwed, lle y caethgludasant hwynt, a gweddio tu a'u gwlad a roddaist i'w tadau, a'r ddinas a ddetholaist, a'r tŷ a adedledais i'th enw di:

39 Yna gwrando di o'r nefoedd, o fangre dy breswylfod, eu gweddio hwynt a'u deisyfiadau, a gwna farn iddynt, a maddeu i'th bobl a bechasant i'th erbyn.

40 Yn awr, O fy Nuw, bydded, attolwg, dy lygaid yn agored, a'th glustiau yn ymwrando â'r weddi a *weiner* tu a'r lle yma.

41 Ac yn awr cyfod, O ARGWYDD DDUW, i'th orphwysiaf, ti ac arch dy gadernid: dillader dy offeiriaid, O ARGWYDD DDUW, â lachawdwriaeth, a llawenyched dy saint mewn daioni.

42 O ARGWYDD DDUW, na thro ymaith wyneb dy enneiniog: cofia drugareddau Dafydd dy was.

PENNOD VII.

1 *Duw yn tystiolaethu gyd â gweddio Solomon, trwy dan o'r nef, a gogoniant yn y deml; a'r bobl yn ei addoli ef. 2 Cyhoedd ebyrth Solomon. 3 Solomon, ar ol cadw gwyl y pebyll, a gwyl cysegriad yr allor, yn gollung y bobl ymaith. 12 Duw yn ymdangos i Solomon, ac yn rhoi iddo addewidion dan ammod.*

AC wedi gorphen o Solomon weddio, tân a ddiagnodd o'r nefoedd, ac a ysodd y poeth-offrwm a'r ebyrth; a gogoniant yr ARGWYDD a lanwodd y tŷ.

2 Ac ni allai yr offeiriaid fyned i mewn i dŷ yr ARGWYDD, o herwydd gogoniant yr ARGWYDD a lanwodd dŷ yr ARGWYDD.

3 A phan welodd holl feibion Israel y tân yn disgyn, a gogoniant yr ARGWYDD ar y tŷ, hwy a ymgrymmasant â'u hwynebau i lawr ar y palmant, ac a addolasant, ac a glodforasant yr ARGWYDD, canys daionus *was efe*; o herwydd bod ei drugaredd ef yn dragywydd.

4 ¶ Yna y brenhin a'r holl bobl a aberthasant ebyrth ger bron yr ARGWYDD.

5 A'r brenhin Solomon a aberthodd aberth o ddwy fl ar hugain o ychain, a chwech ugain mil o ddefaid: felly y brenhin a'r holl bobl a gyssegrasant dŷ Dduw.

6 A'r offeiriaid oedd yn sefyll yn eu goruchwyliaeth; a'r Lefiaid âg offer cerdd yr ARGWYDD, y rhai a wnaethai Dafydd y brenhin i gyffesu yr ARGWYDD, o herwydd yn dragywydd y mae ei drugaredd ef, pan oedd Dafydd yn molianu DDUW trwyddynt hwy: a'r offeiriaid oedd yn udganu ar eu cyfer hwynt, a holl Israel oedd yn sefyll.

7 A Solomon a gyssegrodd ganol y cyntedd yr hwn oedd o flaen tŷ yr ARGWYDD: canys yno yr offrymmodd efe boeth-offrymmau, a braser yr aberthau hédid; canys ni allai yr allor bres a wnaethai Solomon dderbyn y poeth-offrwm, a'r bwyd-offrwm, a'r braser.

8 ¶ A Solomon a gadwodd wyl y prydd

hwnnw saith niwrnod, a holl Israel gyd âg ef, cymulleidfa fawr iawn, o ddyfodfa Hamath hyd afon yr Aiph.

9 Gwnaethant hefyd yr wythfed dydd gymnafa: canys cyssegriad yr allor a gadwasant hwy saith niwrnod, a'r wyl saith niwrnod.

10 Ac yn y trydydd dydd ar hugain o'r seithfed mis y gollyngodd efe y bobl i'w pabellau, yn hyfryd ac yn llawen eu calon, am y daloni a wnaethai yr ARGLWYDD i Dafydd, ac i Solomon, ac i Israel ei bobl.

11 Fel hyn y gorphenodd Solomon dŷ yr ARGLWYDD, a thŷ y brenhin: a'r hyn oll oedd ym mryd Solomon ei wneuthur yn nhŷ yr ARGLWYDD, ac yn ei dŷ ei hun, a wnaeth efe yn llwyddiannus.

12 ¶ A'r ARGLWYDD a ymddangosodd i Solomon liw nos, ac a ddywedodd wrtho, Gwrandawais dy weddi, a mi a ddewisais y fan hon i mi yn dŷ aberth.

13 Os cauf fi y nefoedd, fel na byddo gwlaw, neu os gorchymynaf i'r locustiaid ddifa y ddaear, ac os anfonaf haint ym mysg tŷ mhobl;

14 Os fy mhobl, y rhai y gelwir fy enw arnynt, a ymostyngant, ac a weddiant, ac a geisiant fy wyneb, ac a drôant o'u ffridd dryglonus: yna y gwrandawaf o'r nefoedd, ac y maddeuaf iddynt eu pechodau, ac yr iachâf eu gwlad hwynt.

15 Yn awr fy llygaid a fyddant yn agored, a'm clustiau yn ymwrando a'r weddi a wneir ym y fan hon.

16 Ac yn awr mi a ddetholais ac a sancteiddiais y tŷ hwn, i fod fy enw yno hyd byth: fy llygaid hefyd a'm calon a fyddant yno yn wastadol.

17 A thithau, os rhôdi ger fy mron i, fel y rhodiodd Dafydd dy dad, a gwneuthur yr hyn oll a orchymynais i ti, a chadw fy neddfau a'm barnedigsethau:

18 Yna y sicrhâf deyrn-gadair dy frenhiniaeth di, megis yr ammodais a Dafydd dy dad, gan ddywedyd, Ni thorri ymaith oddi wrthynt na byddo gwr yn arglwyddiaethu yn Israel.

19 Ond os dychwelwch, ac os gwrthodwch fy neddfau a'm gorchymynion a roddais ger eich bron, ac os ewch a gwasanaethu duwiau ddeithr, ac ymgyrru iddynt hwy:

20 Yna mi a'u diwreiddiaf hwynt o'm gwlad a roddais iddynt, a'r tŷ a sancteiddiais i'm henw a fwriaf allan o'm golwg, a mi a'i rhoddaf ef yn ddiareb, ac yn wawd ym mysg yr holl bobloedd.

21 A'r tŷ yma, yr hwn sydd uchel, a wna i bawb ar a'êl heibio lldo syunu; fel y dywedo, Paham y gwnaeth yr ARGLWYDD fel hyn i'r wlad hon, ac i'r tŷ hwn?

22 Yna y dywedant, Am iddynt wrthod ARGLWYDD Dduw eu tadau, yr hwn a'u dug hwy allan o wlad yr Aiph, ac am iddynt ymafnyd mewn duwiau ddeithr, ac ymgyrru iddynt, a'u gwasanaethu hwynt: am hynny y dug efe yr holl ddrwg yma arnynt hwy.

PENNOD VIII.

1 Adeilad Solomon. 7 Solomon yn duwyn y cenhedloedd a adawid dan deyrnedd iddo; ac yn gwneuthur yr Israeliaid yn llysoiawduwr dano. 11 Merch Pharaoh yn symmudo i'w thŷ. 13 Cyhoedd aberthau diwyddol Solomon. 14 Solomon yn gosod yr offeiriad a'r Lefiaid yn eu lleoedd. 17 Y llynges ym cyrchu aur o Ophir.

A C ym mhori yr ugain mlynedd, ym y rhai yr adeiladodd Solomon dŷ yr ARGLWYDD, a'i dŷ ei hun,

2 Solomon a adeiladodd y dinasoedd a roddasai Hiram i Solomon, ac a wnaeth i feibion Israel drigo yno.

3 A Solomon a aeth i Hamath-sobah, ac a'i gorchfygodd hi.

4 Ac efe a adeiladodd Tadmor yn yr anialwch, a holl ddinasoedd y trysorau, y rhai a adeiladodd efe yn Hamath.

5 Efe hefyd a adeiladodd Beth-horon uchaf, a Beth-horon isaf, dinasoedd wedi eu cadarnhau â muriau, pyrth, a barrau;

6 Bahalath hefyd, a holl ddinasoedd y trysorau oedd gan Solomon, a holl ddinasoedd y cerbydau, a dinasoedd y marchogion, a'r hyn oll oedd ewylls gan Solomon ei adeiladu yn Jerusalem, ac yn Libanus, ac yn holl dir ei arglwyddiaeth ef.

7 ¶ Yr holl bobl y rhai a adawyd o'r Hethiaid, a'r Amoriaid, a'r Phereziaid, a'r Heffiaid, a'r Jebusiaid, y rhai nid oeddynt o Israel:

8 Ond o'u meibion hwynt, y rhai a drigasant ar eu hol hwynt yn y wlad, y rhai ni ddifethasai meibion Israel, Solomon a'u gwnaeth hwynt yn drethol hyd y dydd hwn.

9 Ond o feibion Israel ni roddodd Solomon neb yn weision yn ei waith: canys hwynt-hwy oeddynt ryfelwyr, a thywysogion ei gapteniaid ef, a thywysogion ei gerbydau a'i wŷr meirch ef.

10 A dyma y rhai pennaf o swyddogion y brenhin Solomon, sef dau cant a deg a deugain, yn arglwyddiaethu ar y bobl.

11 ¶ A Solomon a ddug ferch Pharaoh i fynu o ddinas Dafydd i'r tŷ a adeiladasai efe iddi hi: canys efe a ddywedodd, Ni thriog fy ngwraig i yn nhŷ Dafydd brenhin Israel, o herwydd sanctaidd yw, oblegid i arch yr ARGLWYDD ddyfod i mewn iddo.

12 ¶ Yna Solomon a offrymmodd boeth-offrymmau i'r ARGLWYDD ar allor yr ARGLWYDD, yr hon a adeiladasai efe o fisen y porth;

13 I boeth-offrymmu dogn dydd yn ei ddydd, yn ol gorchymyn Moes, ar y Sabbothau, ac ar y newydd-loerau, ac ar y gwyliau arbennig, dair gwaith yn y flwyddyn; sef ar wyl y bara croyw, ac ar wyl yr wythnosau, ac ar wyl y pebyll.

14 ¶ Ac efe a osododd, yn ol trefn Dafydd ei dad, ddosparthiadau yr offeiriad yn eu gwasanaeth, a'r Lefiaid yn eu goruchwyliaeth, i foliannu ac i weini ger bron yr offeiriad, fel yr oedd ddyledus bob dydd yn ei ddydd, a'r porthorion yn eu dosparthiadau, wrth bob porth: canys felly yr oedd gorchymyn Dafydd gwr Duw.

15 Ac ni throisiant hwy oddi wrth orchymyn y brenhin i'r offeiriad a'r Lefiaid, am un peth, nac am y trysorau.

16 A holl waith Solomon oedd wedi ei barottôl hyd y dydd y selliwyd tŷ yr ARGLWYDD, a hyd oni orphenwyd ef. Felly y gorphenwyd tŷ yr ARGLWYDD.

17 ¶ Yna yr aeth Solomon i Esion-gaber, ac i Eloth, ar fin y môr, yng ngwlad Edom.

18 A Hiram a anfonodd gyd â'i weision longau, a gweision cyfarwydd ar y môr; a hwy a aethant gyd â gweision Solomon i Ophir, ac a gwymerasant oddi yno bedwar cant a deg a deugain talent o aur, ac a'u dygasant i'r brenhin Solomon.

PENNOD IX.

1 Brenhines Soba yn rhyfadi ganddi ddoethineb Solomon. 13 Aur Solomon, 15 a'i dariannau, 17 a'i orsedd-faing (fôr), 20 a'i loestr, 23 a'i anrhegion, 25 a'i gerbydau a'i feirch, 26 a'i deyrnedd. 29 Pa hyd y teyrnasodd efe, a'i farwolaeth.

II. CHRONICL.

A PHAN glybu brenhines Seba glôd Solomon, hi a ddaeth i Jerusalem, i broff Solomon a chwestynnau caled, a llu mawr iawn, ac a chamelod yn dwyn aroglau, ac aur lawer, a meini gwerthfawr: a hi a ddaeth at Solomon, ac a ddywedodd wrtho ef yr hyn oll oedd yn ei chalonn.

2 A Solomon a fynegodd iddi hi ei holl ofnyion: ac nid oedd dim yn guddiedig rhag Solomon a'r na fynegodd efe iddi hi.

3 A phan welodd brenhines Seba ddoethineb Solomon, a'r tŷ a adeiladasai efe,

4 A bwyd ei fwrdd, ac eisteddiad ei weision, a trefn ei weinidogion, a'u dillad, a'i drullidadau ef, a'u gwisgoedd, a leagynfa ar hyd yr hon yr âi afe i fynu i dŷ yr ARLWYDD; nid oedd mwyach yspryd wrthi.

5 A hi a ddywedodd wrth y brenhin, Gwir yw y gair a glywais yn fy ngwlad, am dy weithredoedd di, ac am dy ddoethineb:

6 Etto ni choelais i'w geiriau hwynt, nes i mi ddyfod, ac i'm llygaid weled. Ac wele, ni fynegais i mi hanner haelaethrwydd dy ddoethineb: ychwanegaist at y glôd a glywais i.

7 Gwyn fyd dy wŷr di, a gwynfydedig yw dy weision hyn, y rhai sydd yn sefyll yn wastadol ger dy fron, ac yn clywed dy ddoethineb.

8 Bendigedig fyddo yr ARLWYDD dy Dduw, yr hwn a'th hoffodd di, i'w th osod ar ei orseddfa ef, yn frenhin dros yr ARLWYDD dy Dduw: o herwydd cariad dy Dduw tu ag at Israel, i'w sicrhau yn dragrwydd; am hynny y gwnaeth efe dydi yn frenhin arnynt hwy, i wneuthur barn a chyflawnder.

9 A hi a roddodd i'r brenhin chwech ugain talent o aur, a phêr-aroglaw lawer iawn, a meini gwerthfawr: acni bu y fath bêr-aroglaw a'r rhai a roddodd brenhines Seba i'r brenhin Solomon.

10 Gweision Hiram hefyd, a gweision Solomon, y rhai a ddygasant aur o Ophir, a ddygasant goed alghummim, a meini gwerthfawr.

11 A'r brenhin a wnaeth o'r coed alghummim risiau i dŷ yr ARLWYDD, ac i dŷ y brenhin, a thelynau a nablau i'r cantorion: ac ni welodd eu bath o'r blaen y'ngwlad Judah.

12 A'r brenhin Solomon a roddodd i frenhines Seba ei holl ddymuniad, a'r hyn a ofynnodd hi, heb law yr hyn a ddygasai hi i'r brenhin. Felly hi a ddychwelodd, ac a aeth i'w gwlad, hi a'i gweision.

13 ¶ A phwys yr aur a ddeuai i Solomon bob blwyddyn, oedd chwe chant a thriugain a chwech o dalentau aur;

14 Heb law yr hyn yr oedd y marchnadwyr a'r marsiantwyr yn eu dwyn: a holl frenhinoedd Arabia, a thywysogion y wlad, oedd yn dwyn aur ac arian i Solomon.

15 ¶ A'r brenhin Solomon a wnaeth ddau can tarian o aur dilyn: chwe chan sicl o aur dilyn a roddodd efe ym mhob tarian.

16 A thri chant o fweledi o aur dilyn: tri chan sicl o aur a roddodd efe ym mhob bwled. A'r brenhin a'u gosododd hwynt yn nhŷ coed Libanus.

17 ¶ A'r brenhin a wnaeth orseddfa fawr o ifori, ac a'i gwisgodd ag aur pur.

18 A chwech o risiau oedd i'r orseddfa, a throedle o aur, y'nglyn wrth yr orseddfa, a chanllawiau o bob tu i'r eisteddle, a dau lew yn sefyll wrth y canllawiau;

19 A deuddeg o lewod yn sefyll yno ar y chwe gris o bob tu. Ni wnaethpwyd y fath mewn un deyrnas.

20 ¶ A holl lestri dtdod y brenhin Solomon

oedd o aur, a holl lestri tŷ coed Libanus oedd aur pur: nid oedd yr un o arian; nid oedd dim bri arno yn nyddiau Solomon.

21 Canys llongau y brenhin oedd yn myned i Tarsis gyda gweision Hiram: unwaiti yn y tair blynedd y deuai llongau Tarsis yn dwyn aur, ac arian, ac ifori, ac eppâod, a pheunod.

22 A'r brenhin Solomon a ragorodd ar holl frenhinoedd y ddaear mewn cyfoeth a doethineb.

23 ¶ A holl frenhinoedd y ddaear oedd yn ceisio gweled wyneb Solomon, i wrando ei ddoethineb a roddasai Duw yn ei galon ef.

24 A hwy a ddygasant bob un ei anrheg, llestri arian, a llestri aur, a gwisgoedd, arfau, a phêr-aroglaw, meirch a mulod, dogn bob blwyddyn.

25 ¶ Ac yr oedd gan Solomon bedair mil o bresebaw meirch a cherbydau, a deuddeg mil o wŷr meirch; ac efe a'u cyfloodd hwynt yn ninasoedd y cerbydau, a chyd a'r brenhin yn Jerusalem.

26 ¶ Ac yr oedd efe yn arglwyddiaethu ar yr holl frenhinoedd, o'r afon hyd wlad y Philistiaid, a llyd deryn yr Aipht.

27 A'r brenhin a wnaeth yr arian yn Jerusalem fel cerrig, a'r oedrwydd a wnaeth efe fel y sycomorwydd yn y doldir, o amldra.

28 Ac yr oeddnynt hwy yn dwyn meirch i Solomon o'r Aipht, ac o bob gwlad.

29 ¶ A'r rhan arall o weithredoedd Solomon, cyntaf a diweddfaf, onid ydynt hwy yn ysgrifenedig y'ngoriau Nathan a prophwyd, ac ym mhrophwydoliaeth Ahiah y Siloniaid, ac y'ngweledigaethau Ido y gweledwyd yn erbyn Jeroboam mab Nebat?

30 A Solomon a deyrnasodd yn Jerusalem ar holl Israel ddeugain mlynedd.

31 A Solomon a hunodd gyd â'i dadau, a chladdwyd ef yn ninas Dafydd ei dad; a Rehoboam ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

PENNOD X.

1 Yr Israeliaid yn ymgasgu yn Sichein i goroni Rehoboam, a thrwy Jeroboam yn ceisio gaddo eu rhyddhau hwy. 6 Rehoboam yn gwrthod cynghor yr hynafgwyr, a thrwy gynghor y gwŷr ieuainc, yn eu hattie hwy yn arw. 16 Deg lwyth yn cilio oddi wrtho ef, yn lladd Hadoram, ac yn ei yrru yntau i ff.

A REHOBOAM a aeth i Sichein; canys i Sichein y daethai holl Israel i'w urddo ef yn frenhin.

2 A phan glybu Jeroboam mab Nebat, (ac yntau yn yr Aipht, lle y ffoisai efe o wydd Solomon y brenhin) Jeroboam a ddychwelodd o'r Aipht.

3 Canys hwy a anfonasant, ac a alwasant am dano ef. A Jeroboam a holl Israel a ddaethant, ac a ymddiddanasant â Rehoboam, gan ddywedyd,

4 Dy dad a wnaeth ein hiau ni yn drom; yn awr gan hynny ysafnha beib o gaethiwed caled dy dad, ac o'i iau drom ef yr hon a roddodd efe arnom ni, a ni a'th wasanaethwn di.

5 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Ym mhen y tridiau dychwelwch attaf fi. A'r bobl a aethant ymaith.

6 ¶ A'r brenhin Rehoboam a ymgynghorodd a'r henuriaid a fuasai yn sefyll o flaen Solomon ei dad ef pan ydoedd efe yn fyw, gan ddywedyd, Pa fodd yr ydych chiw yn cynghori attab y bobl hyn?

7 A hwy a lefasant wrtho, gan ddywedyd, Os byddi yn dda i'r bobl yma, a'u boddioni

hwynt, ac os dywedi wrthynt eiriau tég, hwy a fyddant yn weision i ti byth.

8 Ond efe a wrthododd gynghor yr henuriaid a gynghorasant hwy iddo; ac efe a ymgynghorodd a'r gwŷr ieuainc a gynnyddasant gyd âg ef, a'r rhai oedd yn sefyll ger ei fron ef.

9 Ac efe a ddywedodd wrthynt hwy, Beth yr ydych chiwi yn ei gynggori, fel yr attebom y bobl hyn, y rhai a lefarasant wrthyf, gan ddywedyd, Ysgafnâ *beth ar yr iau* a osododd dy dad arnom ni?

10 A'r gwŷr ieuainc y rhai a gynnyddasant gyd âg ef a lefarasant wrtho, gan ddywedyd, Fel hyn y dywedi wrth y bobl a lefarasant wrthyf, gan ddywedyd, Dy dad a wnaeth ein hiau ni yn drom, ysgafnâ dithau *hi* oddi arnom ni: fel hyn y dywedi wrthynt; Fy *mys* bach fydd fyfyrach na llwynau fy nhad.

11 Ac yn awr fy nhad a'ch llwythodd chwi â iau drom, minnau hefyd a chwanegaf ar eich iau chwi: fy nhad a'ch ceryddaf chwi â ffrewyllau, a minnau a'ch ceryddaf âg ysgorpionau.

12 Yna y daeth Jeroboam, a'r holl bobl, at Rehoboam y trydydd dydd, fel y lefarasai y brenhin, gan ddywedyd, Dychwelwch attaf fi y trydydd dydd.

13 A'r brenhin a'u hattebodd hwynt yn arw: a'r brenhin Rehoboam a wrthododd gynghor yr henuriaid.

14 Ac efe a lefarodd wrthynt yn ol cyngor y gwŷr ieuainc, gan ddywedyd, Fy nhad a wnaeth eich iau chwi yn drom, a minnau a chwanegaf arni hi: fy nhad a'ch ceryddodd chwi â ffrewyllau, a minnau a'ch ceryddaf chwi âg ysgorpionau.

15 Ac ni wrandawodd y brenhin ar y bobl; o herwydd yr achos oedd oddi wrth Dduw, fel y cwblhâl yr ARGLWYDD ei air a lefarasai efe trwy law Ahiah y Siloniad wrth Jeroboam mab Nebat.

16 ¶ A phan welodd holl Israel na wrandawai y brenhin arnynt hwy, y bobl a attebasant y brenhin, gan ddywedyd, Pa ran sydd i ni yn Dafydd? nid oes chwaith i ni etifedd-iaeth ym mab Jesse: O Israel, *ded* pawb i'w pebyll; edrych yn awr ar dy dŷ dy hun, Dafydd. Felly holl Israel a aethant i'w pebyll.

17 Ond meibion Israel, y rhai oedd yn preswyllo yn ninasoedd Judah, Rehoboam a deyrnasodd arnynt hwy.

18 A'r brenhin Rehoboam a anfonodd Hadrom, yr hwn oedd ar y dreth, a meibion Israel a'i llabyddiasant ef â meini, fel y bu efe farw: ond y brenhin Rehoboam a brysurodd i fyned i'w gerbyd, i ffoi i Jerusalem.

19 Ac Israel a wrthyrfelasant yn erbyn tŷ Dafydd hyd y dydd hwn.

PENNOD XI.

1 Rehoboam yn codi llus i ddiwyng Israel dano, a Semaiah yn gwarafun iddo. 5 Rehoboam yn cadarnhau y deyrnas âg ymddiffynfydd ac anghenrheidiâu. 13 Yr offeiriad a'r Lefiaid, a'r rhai oedd yn ofni Dduw, wedi i Jeroboam eu gwrthod, yn cadarnhau teyrnas Judah. 18 Guragedd a phlant Jeroboam.

A PHAN ddaeth Rehoboam i Jerusalem, efe a gasglodd o holl dŷ Judah, ac o Benjamin, gant a phedwar ugain mil o wfr dewisol, cynmwys i ryfel, i ymladd âg Israel, ac i ddwyn drachefn y frenhiniaeth i Rehoboam.

2 Ond gair yr ARGLWYDD a ddaeth at Semaiah gwr Dduw, gan ddywedyd,

3 Dywed wrth Rehoboam mab Solomon

brenhin Judah, ac wrth holl Israel yn Judah a Benjamin, gan ddywedyd,

4 Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD, Nac ewch i fynu, ac nac ymladdwch yn erbyn eich brodyr; dychwelwch bob un i'w dŷ ei hun: canys trwof fi y gwnaethpwyd y peth hyn. A hwy a wrandasant ar eiriau yr ARGLWYDD, ac a ddychwelasant, heb fyned yn erbyn Jeroboam.

5 ¶ A Rehoboam a drigodd yn Jerusalem, ac a adeiladodd ddinasoedd cedyrn yn Judah.

6 Ac efe a adeiladodd Bethlehem, ac Etam, a Thecoa.

7 A Bethsur, a Socho, ac Addlam,

8 A Gath, a Maresah, a Ziph,

9 Ac Adoraim, a Lachis, ac Azecah,

10 A Sorah, ac Ajalon, a Hebron, y rhai oedd yn Judah, ac yn Benjamin; dinasoedd o gadernid.

11 Ac efe a gadarnhodd yr amddiffynfa- oedd, ac a osododd flaenoriaid ynddynt hwy, a chellau bwyd, ac olew, a gwin.

12 Ac ym mhob dinas y gosododd efe dariannau, a gwayffyn, ac a'u cadarnhodd hwynt yn gadarn iawn, ac eiddo ef oedd Judah a Benjamin.

13 ¶ A'r offeiriad a'r Lefiaid, y rhai oedd yn holl Israel, a gyrhasant atto ef o'u holl deryfnau.

14 Canys y Lefiaid a adawsant eu meusydd pentrefol, a'u meddiant, ac a ddaethant i Judah, ac i Jerusalem: canys Jeroboam a'i feibion a'u bwriasai hwynt ymaith o fod yn offeiriad i'r ARGLWYDD.

15 Ac efe a osododd iddo offeiriad i'r uchel- fŷydd, ac i'r cythreuliaid, ac i'r llof, a wnaethai efe.

16 Ac ar eu hol hwynt, o holl lwythau Israel, y rhai oedd yn rhoddi eu calon i geisio ARGLWYDD DDUW Israel, a ddaethant i Jerusalem, i aberthu i ARGLWYDD DDUW eu tadau.

17 Felly hwy a gadarnhasant frenhiniaeth Judah, ac a gryfhasant Rehoboam mab Solomon, dros dair blynedd: canys hwy a rodiasant yn ffordd Dafydd a Solomon dair blynedd.

18 ¶ A Rehoboam a gymmerth Mahalath, merch Jerimoth mab Dafydd, yn wraig iddo, ac Abihail merch Eliab mab Jesse:

19 A hi a ymddŷg iddo ef feibion, *sef* Jëus, a Samaria, a Zaham.

20 Ac ar ei hol hi efe a gymmerth Maachah merch Absalom: a hi a ymddŷg iddo ef Abiah, ac Attai, a Ziza, a Selomith.

21 A Rehoboam a garodd Maachah merch Absalom yn fwy na'i holl wragedd a'i ordderchadon: canys deunaw o wragedd a gymmerth efe, a thiugiain o ordderchadon; ac efe a genhedlodd wyth ar hugain o feibion, a thiugiain o ferched.

22 A Rehoboam a osododd Abiah mab Maachah yn ben, yn flaenor ar ei frodyr; canys yr oedd yn ei fryd ei urddo ef yn frenhin.

23 Ac efe a fu gall, ac a wasgarodd rai o'i feibion i holl wledydd Judah a Benjamin, i bob dinas gadarn, ac a roddes iddynt hwy luniaeth yn helaeth: ac efe a geisiodd llawo o wragedd.

PENNOD XII.

1 Rehoboam yn ymwrthod â Dduw, a Siac yn ei gospi ef. 5 Efe a'i dywyngion yn edd- farhâu wrth bregeth Semalah, ac yn cael ymwaered rhag eu dinstyryd, ond nid rhag eu hanrheithia. 13 Pa hyd y teyrnasodd Rehoboam, a'i furwolaeth ef.

AC wedi i Rehoboam sicrhau y frenhiniaeth, a'i chadarnhau, efe a wrthododd gyfraith yr **ARGLWYDD**, a holl Israel gyd âg ef.

2 Ac yn y bummed flwyddyn i'r brenhin Rehoboam, y daeth **Sisac** brenhin yr Aipht i fynu yn erbyn Jerusalem (o herwydd iddynt wrthryfela yn erbyn yr **ARGLWYDD**)

3 A mil a dau cant o gerbydau, a thri ugeinmil o wŷr meirch; ac nid oedd nifer ar y bobl a ddaeth gyd âg ef o'r Aipht, yr Aegwyp, y Lubiad, y Succiaid, a'r Ethiopiad.

4 Ac efe a ynnillodd y dinasoedd cedym, y rhai oedd yn Judah, ac a ddaeth hyd Jerusalem.

5 ¶ Yna **Semaiah** y prophwyd a ddaeth at Rehoboam, a thywysogion Judah, y rhai oedd wedi ymgasglu yn Jerusalem rhag ofn **Sisac**, ac a ddywedodd wrthynt, Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, Chwi a m gwrtthodasoeh i, am hynny myfi a'ch gadewais chwi yn llaw **Sisac**.

6 Yna tywysogion Israel a'r brenhin a ymostyngasant ac a ddywedasant, Cyflawn yw yr **ARGLWYDD**.

7 A phan welodd yr **ARGLWYDD** iddynt hwy ymostwng, daeth gair yr **ARGLWYDD** at **Semaiah**, gan ddywydd, Hwy a ymostyngasant; am hynny ni ddifethaf hwynt, ond rhoddaf iddynt ymwared ar fyrd; ac ni thywelltir fy lliid yn erbyn Jerusalem trwy law **Sisac**.

8 Etto byddant yn weision lldo ef, fel yr adnabyddont fy ngwasanaeth i, a gwasanaeth teyrnasodd y gwledydd.

9 Yna **Sisac** brenhin yr Aipht a ddaeth i fynu yn erbyn Jerusalem, ac a gymmerth drysorau tŷ yr **ARGLWYDD**, a thrysorau tŷ y brenhin, ac a'u dug hwynt ymaith oll: dug ymaith hefyd y tariannau aur a wnaethal Solomon.

10 A'r brenhin Rehoboam a wnaeth yn eulle hwynt dariannau pres, ac a'u rhoddodd hwynt i gadw dan law tywysogion gwŷr y gard, y rhai oedd yn cadw drws tŷ y brenhin.

11 A phan elai y brenhin i dŷ yr **ARGLWYDD**, gwŷr y gard a ddeuant ac a'u cyrchent hwy, ac a'u dygent drachefn i ystafell gwŷr y gard.

12 A phan ymostyngodd efe, lliid yr **ARGLWYDD** a ddychwelodd oddi wrtho ef, fel nas dinystriai yn hollol; ac yn Judah hefyd yr oedd pob peth yn dda.

13 ¶ Felly y brenhin Rehoboam a ymgryfhodd yn Jerusalem, ac a deyrnasodd: a mab un mlwydd a deugain oedd Rehoboam pan ddechreuodd efe deyrnasu, a dwy flynedd ar bymtheg y teyrnasodd efe yn Jerusalem, y ddinas a ddewisasai yr **ARGLWYDD** i osod ei enw ef ynddi, o holl lwythau Israel: ac enw ei fam oedd **Naamah**, Ammonaea.

14 Ac efe a wnaeth yr hyn oedd ddrwg, canys ni pharottôdd efe ei galon i geisio yr **ARGLWYDD**.

15 Am y gweithroedd cyntaf a diweddfaf i Rehoboam, onid ydynt hwy yn ysfinedig y'ngieirai **Semaiah** y prophwyd, ac **Ido** y gwledydd, yn yr achau? A bu rhyfeloedd rhwng Rehoboam a Jeroboam yn wastadol.

16 A Rehoboam a hunodd gyd â'i dadau, ac a gladdwyd yn ninas **Dafydd**; ac **Abiah** ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

PENNOD XIII.

1 *Abiah yn dyfod yn lle Rehoboam, ac yn rhyfela â Jeroboam: 4 yn adrodd ddiwed oedd ei achos: 13 yn rhoi ei hyder ar Dduw, ac yn gorchfygu Jeroboam. 21 Georagodd a phlant Abiah.*

AC yn y ddeunawfed flwyddyn i'r brenhin Jeroboam y dechreuodd **Abiah** deyrnasu ar Judah.

2 Tair blynedd y teyrnasodd efe yn Jerusalem; ac enw ei fam ef oedd **Michaiah**, merch **Urtel** o **Gibeath**. Ac yr oedd rhyfel rhwng **Abiah** a Jeroboam.

3 Ac **Abiah** a gydiodd y rhyfel â llu o ryfelwyr grymmus, sef pedwar can mil o wŷr etholeid; a Jeroboam a luniaethodd y rhyfel yn ei erbyn ef âg wyth gan mil o wŷr etholeid, grymmus, nerthol.

4 ¶ Ac **Abiah** a gyfododd ar fynydd **Semairaim**, yr hwn sydd yn mynydd **Ephraim**, ac a ddywedodd, O Jeroboam, a holl Israel, gwrandewch fi;

5 Oni ddyfech chwi wybod roddi o **ARGLWYDD** **DDUW** Israel y frenhiniaeth i **Dafydd** ar Israel yn dragywydd, iddo ef ac i'w feibion, trwy gyfammod halen?

6 Etto Jeroboam mab **Nebat**, gwas **Solomon** mab **Dafydd**, a gyfododd ac a wrthryfelodd yn erbyn ei arglwydd.

7 Ac ofer ddynion, sef meibion y fall, a ymgasglasant atto ef, ac a ymgadarnhasant yn erbyn Rehoboam mab **Solomon**, pan oedd Rehoboam yn fachgen, ac yn wân ei galon, ac ni allai ymgadarnhau i'w herbyn hwynt.

8 Ac yn awr yr ydych yn meddwi ymgadarnhau yn erbyn brenhiniaeth yr **ARGLWYDD**, yr hon sydd yn llaw meibion **Dafydd**; ac yr ydych yn dyfira fawr, a chyd â chwi y mae y llo aur a wnaeth Jeroboam yn dduwiau i chwi.

9 Oni yrrasoch ymaith offeiriad yr **ARGLWYDD**, meibion **Aaron**, a'r **Lefaid**? ac oni wnaethoch i chwi offeiriad fel pobl y gwledydd eraill? pwy bynnaig sydd yn dyfud i'w gyssegru â bustach ieuang ac â saith o hyrddod, hwnnw sydd yn offeiriad i'r rhai nid ydynt dduwiau.

10 Ninnau, yr **ARGLWYDD** yw ein Duw ni, ac nis gwrthodasom ef; a'r offeiriad y rhai sydd yn gwasanaethu yr **ARGLWYDD** yw meibion **Aaron**, a'r **Lefaid** sydd yn eu gorchwyl.

11 Ac y maent hwy yn llosgi i'r **ARGLWYDD** boeth-offrymmau bob bore a phob hwy, ac arrol-darth peraid; ac yn cadw trefn y bara gosod ar y bwrdd pur, a'r canhwylbren aur a'i lampau, i losgi bob prydnewn: canys yr ydym ni yn cadw gorchwyliaeth yr **ARGLWYDD** ein Duw; ond chwia i'gwrthodasoeh ef.

12 Ac wele, Duw sydd ben gyd â ni, a'i offeiriad ef âg udgyrn soniarus i udganu yn eich erbyn chwi. O feibion Israel, nac ymlleddwch yn erbyn **ARGLWYDD** **DDUW** eich tadau; canys ni lwyddwch chwi.

13 ¶ Ond Jeroboam a barodd oesod cynllwyn o amgylch, a dyfod o'u holi hwynt: felly yr oeddnt hwy o flaen Judah, a'r cynllwyn o'r tu ol iddynt.

14 A Judah a edrychodd yn ol, ac wele ryfel iddynt ym mlaen ac yn ol; a hwy a waediasant ar yr **ARGLWYDD**, a'r offeiriad a leiasant mewn udgyrn.

15 A gwŷr Judah a floeddiasant: a phan waeddodd gwŷr Judah, Duw a darawodd Jeroboam, a holl Israel, o flaen **Abiah** a Judah.

16 A meibion Israel a ffoisiant o flaen Judah: a Duw a'u rhoddodd hwynt i'w llaw hwynt.

17 Ac **Abiah** a'i bobl a'u tarawsant hwy â lladdfa fawr: a syrthiodd yn archolledig o Israel bum can mil o wŷr etholeid.

18 Felly y darostyngwyd meibion Israel y pryd hwnnw; a meibion Judah a orfuant, o

herwyddid ynt bwysu ar AROGLWYDD DDUW eu tadau.

19 Ac Abiah a erlidiodd ar ol Jeroboam, ac a ddug oddi arno ef ddinasoedd, Bethel a'i phentrefi, a Jeshanah a'i phentrefi, ac Ephraim a'i phentrefi.

20 Ac ni chafodd Jeroboam nerth mwyach: yn yddia Abiah: ond yr AROGLWYDD a'i tarawodd ef, fel y bu efe farw.

21 ¶ Ond Abiah a ymgyfhaodd, ac a gymmerth iddo bedair ar ddeg o wragedd, ac a genhedlodd ddau fab ar hugain, ac un ar bymtheg o ferched.

22 A'r rhan arall o hanes Abiah, a'i ffyrdd ef, a'i eiriau, y maent yn ysgrifenedig yn llyfr y prophwyd Ido.

PENNOD XIV.

1 *Asa yn dyfod ar ol Abiah, ac yn dilleu deuo- addoiaeth; 6 a chweodi cael heddwch, yn cadarnhau ei deyrnas ag amddiffynfydd ac ag arfwu: 9 yn galw ar Dduw, ac yn gorchfygu Zerach, ac yn yseilio yr Ethiopiaid.*

FELLY Abiah a hunodd gyd a'i dadau, a chladdasant ef yn ninas Dafydd; ac Asa ei fab a deyrnasodd yn ei le ef. Yn ei ddyddiau ef y cafodd y wlad lonydd ddeng mlynedd.

2 Ac Asa a wnaeth yr hyn oedd dda ac un- iawn y'ngolwg yr AROGLWYDD ei DDUW.

3 Canys efe a fwriodd ymaith allorau y dwiniâu ddeithr, a'r uchelfeydd, ac a ddrylliodd y delwau, ac a dorrodd y llwyni:

4 Ac a orchymynodd i Judah geisio AROGLWYDD DDUW eu tadau, a gwneuthur y gyfraith a'r gorchymyn.

5 Ac efe a fwriodd ymaith o holl ddinasoedd Judah yr uchelfeydd a'r delwau: a chafodd y frenhiniaeth lonydd o'i flaen ef.

6 ¶ Ac efe a adeiladodd ddinasoedd cedryn yn Judah, o herwydd bod y wlad yn cael llonydd, ac nad oedd rhyfel yn ei erbyn ef yn y blynyddoedd hynny; oblegid yr AROGLWYDD a roddasai lonyddwch iddo.

7 Am hynny efe a ddywedodd wrth Judah, Adeiladwn y dinasoedd hyn, ac amgylchwn hwynt a mur, a thyrâu, a drysau, ac a barrau, tra fyddo y wlad o'n blaen ni: o herwydd i ni geisio yr AROGLWYDD em DDUW, ni a'i ceistasom, ac efe a roddodd lonyddwch i ni o amgylch. Felly hwy a adeiladasant, ac a lwyddasant.

8 Ac yr oedd gan Asa lu o wfr yn dwyn tariannau a gwaywffyn, o Judah tri chan mil, ac o Benjamin dau cant a phedwar ugain mil yn dwyn tariannau, ac yn tynnu bwa: y rhai hyn oll oedd wfr grymmus.

9 ¶ A Zerach yr Ethiopiaid a ddaeth allan yn eu herbyn hwynt, a llu o fil o filoedd, ac a thri chant o gerbydau; ac a ddaeth hyd Maresah.

10 Yna Asa a aeth allan yn ei erbyn ef, a hwy a luniaethasant ryfel yn nyffryn Saphatah wrth Maresah.

11 Ac Asa a waeddodd ar yr AROGLWYDD ei DDUW, ac a ddywedodd, O AROGLWYDD, nid yw ddim i ti gynnorthwyo, pa un bynnag ai gyd a llawer, ai gyd a'r rhai nid oes ganddynt gryfder: cynnorthwyo di ni, O AROGLWYDD ein DUW; canys pwysu yr ydym ni arnat ti, ac yn dy enw di y daethom yn erbyn y dorf hon: O AROGLWYDD, ein DUW ni ydwy'ti, na orfydded dyn i'th erbyn.

12 Felly yr AROGLWYDD a darawodd yr Ethiopiaid o flaen Asa, ac o flaen Judah; a'r Ethiopiaid a ffoisant.

13 Ac Asa a'r bobl oedd gyd ag ef a'u herlid- iasant hwy hyd Gerar: a syrthiodd yr Ethiop-

laid fel na allent ymadgryfhau; canys dryll- iasid hwynt o flaen yr AROGLWYDD, ac o flaen ei lu ef; a hwy a ddygasant ymaith anrhaith fawr iawn.

14 A tharawsant yr holl ddinasoedd o am- gylch Gerar; canys yr oedd dychryn yr AROGLWYDD arnynt hwy: a hwy a anrheithias- ant yr holl ddinasoedd; canys anrhaith fawr oedd ynddynt.

15 Lluestai yr anifeiliaid hefyd a darawsant hwy, ac a gaethgludasant lawer o ddefaid a chamelod, ac a ddychwelasant i Jerusalem.

PENNOD XV.

1 *Asa a Judah, a llawer o Israel, trwy annog prophwydoliaeth Azariah mab Oded, yn gwneuthur cyhoedd gyfammod a Duw: 16 yn symmudo Maachah ei fam o fod yn frenhines, o herwydd ei deuo- addoiaeth: 18 yn dwyn y pethau cysegredig i dŷ Dduw, ac yn cael hir heddwch.*

AC yspyr Duw a ddaeth ar Azariah mab Oded.

2 Ac efe a aeth allan o flaen Asa, ac a ddy- wedodd wrtho, O Asa, a holl Judah, a Ben- jamin, gwrandewch fi; Yr AROGLWYDD sydd gyd a chiwi, tra fyddoch gyd ag ef; ac os ceis- iwech ef, chiwi a'i cewch ef: ond os gwrth- odwech chiwi ef, yntau a'ch gwrthych chiwtau.

3 Dyddiau lawer y bu Israel heb y gwir DDUW, a heb offeiriad yn ddysgawdwr, a heb gyfraith.

4 Ond pan ddychwelent yn eu cyfyngdra at AROGLWYDD DDUW Israel, a'i geisio ef, efe a gaid ganddynt.

5 Ac yn yr amseroedd hynny nid oedd heddwch i'r hwn oedd yn myned allan, nac i'r hwn oedd yn dyfod i mewn: ond blinder lawer oedd ar holl breswylwyr y gwledydd.

6 A chenedl a ddinystriwyd gan genedi, a dinas gan ddinas: oblegid Duw oedd yn eu pceini hwy a phob awfydd.

7 Ymgyfhwch gan hynny, ac na laesed eich dwylaw: canys y mae gwobr i'ch gwaith chiwi.

8 A phan glybu Asa y geiriau hyn, a prophwydoliaeth Oded y prophwyd, efe a gryn- haodd, ac a fwriodd ymaith y ffaidd eilunod o holl wlad Judah, a Benjamin, ac o'r holl ddinasoedd a ynnillasai efe o fynydd Ephra- im, ac a adnewyddodd allor yr AROGLWYDD, yr hon oedd o flaen porth yr AROGLWYDD.

9 Ac efe a gynhullodd holl Judah, a Ben- jamin, a'r deithriaid: gyd a hwynt, o Ephraim a Manasseh, ac o Simeon: (canys hwy a syrthiasant atto ef yn aml o Israel, pan welasant fod yr AROGLWYDD ei DDUW gyd ag ef.)

10 Felly hwy a ymgynnullasant i Jerusa- lem, yn y trydydd mis, yn y bymthegfed flwyddyn o deyrnasiad Asa.

11 A hwy a aberthasant i'r AROGLWYDD y dwtwn hwnnw, o'r anrhaith a ddygasant, saith cant o eidonau, a saith mil o ddefaid.

12 A hwy a aethant dan gyfammod i geisio AROGLWYDD DDUW eu tadau, a'u holl galon, ac a'u holl enaid:

13 A phwy bynnag ni cheisai AROGLWYDD DDUW Israel, fod ei roddi ef i farwolaeth, yn fychan ac yn fawr, yn wr ac yn wraig.

14 A hwy a dygasant i'r AROGLWYDD a llef uchel, ac a bloedd, ag udyrn hefyd, ac a thrwmpedau.

15 A holl Judah a lawenychasant o herwydd y llw; canys a'u holl galon y tyngasant, ac a'u holl ewyllys y ceisiasant ef, a hwy a'i cawsant ef: a'r AROGLWYDD a roddodd lon- yddwch iddynt o amgylch.

II. CHRONICL.

16 ¶ A'r brenhin Asa a symmudodd Maachah ei fam o fod yn frenhines; o herwydd gwneuthur o honi ddelw mewn llwyn: ac Asa a dorrodd ei delw hi, ac a'i drylliodd, ac a'i llosgodd wrth afon Cidron.

17 Ond ni thynnwyd ymaith yr uchelfeydd o Israel: etto yr oedd calon Asa yn berffaith ei holl ddyddiau ef.

18 ¶ Ac efa a ddug i mewn iddyr yr ARGWYDD yr hyn a gysegrasai ei dad, a'r hyn a gysegrasai efe ei hun, arian, ac aur, a llestri.

19 Ac ni bu ryfel mwyach hyd y bymthegfed flwyddyn ar hugain o deyrnasiad Asa.

PENNOD XVI.

1 Asa, trwy gymmorth y Syriaid, yn rhoystro i Baasa adeiladu Ramah. 7 Hanani yn ei argyhoeddi ef am hynny, ac yntau yn ei fforw ef y'ngnarchar. 11 Ym mhith ei weithredoedd eraill, y mae efe, yn ei gleyf, yn ymgais, nid â Duw, ond a'r physgwyr. 13 Ei farwolaeth ef a'i gladdedi-gaeth.

YN yr unfed flwyddyn ar bymtheg ar hugain o deyrnasiad Asa, y daeth Baasa brenhin Israel i fynu yn erbyn Judah, ac a adeiladodd Ramah, fel na adawai i neb fyned allan na dyfod i mewn at Asa brenhin Judah.

2 Yna Asa a ddug allan arian, ac aur, o drysorau tŷ yr ARGWYDD, a thŷ y brenhin, ac a'i hanfonodd at Benhadad brenhin Syria, yr hwn oedd yn trigo yn Damascus, gan ddywedyd.

3 Cyfammod sydd rhyngof fi a thi, fel y bu rhwng fy nhad i a th dad dithau: wele, anfonais atat arian, ac aur; dos, torr dy gyfammod â Baasa brenhin Israel, fel y cilio efe oddi wrthyf fi.

4 A Benhadad a wrandawodd ar y brenhin Asa, ac a anfonodd dywysogion ei luocedd yn erbyn dinasoedd Israel, a hwy a darawsant Ijon, a Dan, ac Abel-maim, a holl drysor-ddinasoedd Naphtali.

5 A phan glybu Baasa hynny, efa a beidiodd ag adeiladu Ramah, ac a adawodd ei waith i sefyll.

6 Yna Asa y brenhin a gymmerth holl Judah, a hwy a gludasant ymaith gerrig Ramah, a'i choed, a'r rhai yr adeiladai Baasa; ac a adeiladodd a hwynt Geba, a Misaph.

7 ¶ Y pryd hwnnw y daeth Hanani y gwledydd at Asa brenhin Judah, ac a ddywedodd wrtho, Gan i ti roi dy bwys ar frenhin Syria, ac na roddaiest dy bwys ar yr ARGWYDD dy Dduw, am hynny y dangodd llu brenhin Syria o'th law di.

8 Ond oedd yr Ethiopiaid a'r Lubiad yn llu dirfawr, a cherbydau ac a gwyr meirch yn aml iawn? ond am i ti roi dy bwys ar yr ARGWYDD, efa a'r rhoddodd hwynt yn dylaw di.

9 Cans y mae llydaid yr ARGWYDD yn edrych ar yr holl ddaear, i'w ddangos ei hun yn gryf gyd a'r rhai sydd a'u calon yn berffaith tu ag atto ef. Ynfyd y gwnaethost yn hyn; am hynny rhyfeloedd fydd i'th erbyn o hyn allan.

10 Yna y digiodd Asa wrth y gwledydd, ac a'i rhoddodd ef mewn carchardy; cans yr oedd efe yn ddi-gllawn wrtho am y peth hyn. Ac Asa a orthrymmodd rai o'r bobl y pryd hwnnw.

11 ¶ Ac wele, gweithredoedd Asa, y rhai cyntaf a'r rhai diweddar, wele, y maent yn ysgrifenedig yn llyfr brenhincedd Judah ac Israel.

12 Ac Asa a gleyfchodd o'i draed yn y bedwaredd flwyddyn ar bymtheg ar hugain o'i deyrnasiad, nes i'w gleyf fyned yn ddirfawr; etto ni cheisiodd efe yr ARGWYDD yn ei gleyf, ond y meddygon.

13 ¶ Ac Asa a hunodd gyd a'i dadau, ac a fu farw yn yr unfed flwyddyn a deugain o'i deyrnasiad.

14 A chladdasant ef yn ei feddrod ei hun, yr hwn a wnaethai efe iddo yn ninas Dafydd, a rhoddasant ef i orwedd mewn gwely a lanwasid â phér-arogiau o amryw rywogaethau, wedi eu gwneuthur trwy waith apothecari; a hwy a gynneussant iddo ef gynneu mawr iawn.

PENNOD XVII.

1 Jehosaphat yn dyfod ar ei Asa, yn teyrnasu yn ddi-onus, ac yn ffynnu; 7 yn anfon Lefsaïd gyd a'r pennaethiaid i ddysegu Judah. 10 Duw yn dychrymu ei elymion ef, a rhai o honynt yn dwyn iddo anrhegion a theyrngod. 12 Ei fauredd, a'i gaptemiaid, a'i luoedd ef.

AJEHOSAPHAT ei fab a deyrnasodd yn ei le ef, ac a ymgyrfhodd yn erbyn Israel.

2 Ac efa a roddodd fyddinoedd yn mhob un o gaerog ddinasoedd Judah, ac a roddes raglawiaid y'ngwlad Judah, ac yn ninasoedd Ephraim, y rhai a ynnillasai Asa ei dad ef.

3 A'r ARGWYDD a fu gyd â Jehosaphat, o herwydd iddo roddio yn fyfyrdd cyntaf Dafydd ei dad, ac nad ymofynodd â Baalim:

4 Eithr Duw ei dad a geisiodd efe, ac yn ei orchymynion ef y rhodiodd, ac nid yn ol gweithredoedd Israel.

5 Am hynny yr ARGWYDD a sierhodd y frenhiniaeth yn ei law ef; a holl Judah a roddasant anrhegion i Jehosaphat; ac yr ydoedd iddo olud ac anrhydedd yn helaeth.

6 Ac efa a ddyrchafodd ei galon yn fyfyrdd yr ARGWYDD: ac efa a fwridd hefyd yr uchelfeydd a'r llwyni allan o Judah.

7 ¶ Hefyd yn y drydedd flwyddyn o'i deyrnasiad, efa a anfonodd at ei dywysogion, efa Benhai, ac Obadiah, a Zechariah, a Nethanee, a Michajah, i ddysegu yn ninasoedd Judah.

8 A chyd a hwynt yr anfonodd efa Lefsaïd, Semaiah, a Nethaniah, a Zebadiah, ac Assahel, a Semiramoth, a Jehonathan, ac Adoniah, a Thobiah, a Thob-adontah, y Lefsaïd; a chyd a hwynt Elisama, a Jehoram, yr offeiriad.

9 A hwy a ddygasant yn Judah, a chyd a hwynt yr oedd llyfr cyfraith yr ARGWYDD: felly yr amgylchasant hwy holl ddinasoedd Judah, ac y dygasant y bobl.

10 ¶ Ac arwyd yr ARGWYDD oedd ar holl deyrnasoedd y gwledydd oedd o amgylch Judah, fel nad ymladdasant hwy yn erbyn Jehosaphat.

11 A rhai o'r Philistiaid oedd yn dwyn i Jehosaphat anrhegion, a theyrngod o arian: yr Arabiaid hefyd oedd yn dwyn iddo ef ddiadelloedd, saith mil a saith cant o hyrddod, a saith mil a saith cant o fychod.

12 ¶ Felly Jehosaphat oedd yn myned rhagdo, ac yn cynnyddu yn uchel; ac efa a adeiladodd yn Judah balasau, a dinasoedd trysorau.

13 A llawer o waith oedd ganddo ef yn ninasoedd Judah; a rhyfelwyr oedym nerthol yn Jerusalem.

14 A dyma eu rhifedi hwynt, yn ol tŷ eu tadau: O Judah yn dywysogion miloedd, yr oedd Adnah y pennaf, a chyd ag ef dri chan mil o wgr oedym nerthol.

15 A cher ei law ef, Jehohanan y tywysog, a chyd ag ef ddau cant a phedwar ugain mil.

16 A cher llaw iddo ef, Amastah, mab

Zichri, yr hwn o'i wirfodd a ymroddodd i'r **ARGLWYDD**; a chyd ág ef ddau can mil o wŷr cedym nerthol.

17 Ac o Benjamin, yr oedd Efiada yn wr cadarn nerthol, a chyd ág ef ddau can mil yn arfogion & bwâu a thariannau.

18 A cher llaw iddo ef, Jehosabad, a chyd ág ef gan a phedwar ugain mil yn barod i ryfel.

19 Y rhai hyn oedd yn gwasanaethu y brenhin, heb law y rhai a roddasai y brenhin yn y dinasoedd caerog, trwy holl Judah.

PENNOD XVIII.

1 *Jehosaphat yn ymgysfathrachu ág Ahab, ac yn myned gyd ág ef i Ramoth Gilead. 4 Gau brophwydi yn twyllio Ahab, a'i laad ef yn oi gair Micheah.*

AC i Jehosaphat yr ydoedd golut ac anrhydedd yn helaeth; ac efe a ymgysfathrachodd ág Ahab.

2 Ac yn mhen *ennyd* o flynyddoedd efe a aeth i waered at Ahab i Samaria. Ac Ahab a laddodd ddefaid a gwartheg lawer, iddo ef ac i'r bobl oedd gyd ág ef, ac a'i hannogodd ef i fyned i fynu *gyd ág ef* i Ramoth Gilead.

3 Ac Ahab brenhin Israel a ddywedodd wrth Jehosaphat brenhin Judah, A âi di gyd â mi i Ramoth Gilead? Yntau a ddywedodd wrtho, Yr *ydwyf* fi fel tithau, a'm pobl i fel dy bobl dithau, a *byddson* gyd â thi yn y rhyfel.

4 **J**ehosaphat hefyd a ddywedodd wrth frenhin Israel, Ymgynghora, attolwg, heddyw & gair yr **ARGLWYDD**.

5 Am hynny brenhin Israel a gasglodd o'r brophwydi bedwar cant o wŷr, ac a ddywedodd wrthynt, A awn ni yn erbyn Ramoth Gilead i ryfel, neu a beidiaf fi? Dywedasant hwythau, Dos i fynu; canys Duw a'i a dry yn llaw y brenhin.

6 Ond Jehosaphat a ddywedodd, Onid oes yma un prophwyd i'r **ARGLWYDD** etto mwyach, fel yr ymgynghoreu ág ef?

7 A brenhin Israel a ddywedodd wrth Jehosaphat, Y *mae* etto un gwr trwy yr hwn y *galleu* ymgynghori â'r **ARGLWYDD**: ond y mae yn gas gennyf fi ef: canys nid yw yn prophwydo i mi ddaloni, ond drygioni erioed: efe *yw* Micheah mab Imla. A dywedodd Jehosaphat, Na ddywed y brenhin felly.

8 A brenhin Israel a alwodd ar un o'i ystafellyddion, ac a ddywedodd, Prysura Micheah mab Imla.

9 A brenhin Israel a Jehosaphat brenhin Judah oeddynt yn eistedd bob un ar ei deyrngadair, wedi eu gwiso mewn *brenhinol* wisgoedd, eistedd yr oeddynt mewn llannerch wrth ddrws porth Samaria; a'r holl brophwydi oedd yn prophwydo ger eu bron hwynt.

10 A Sedectah mab Censamah a wnaethai iddo ei hun gym heyrn, ac efe a ddywedodd, Fel hyn y dywedodd yr **ARGLWYDD**, A'r rhai hyn y corni di y Syriaid, nes i ti eu difa hwynt.

11 A'r holl brophwydi oedd yn prophwydo fel hyn, gan ddywedyd, Dos i fynu i Ramoth Gilead, a ffynna: canys yr **ARGLWYDD** a'i dryr *â* yn llaw y brenhin.

12 A'r gennad a aethai i alw Micheah, a lefarodd wrtho ef, gan ddywedyd, Wele eiriau y brophwydi yn un air yn dda i'r brenhin: bydded gan hynny, attolwg, dy air dithau fel un o'r rhai hynny, a dywed y gorau.

13 A Micheah a ddywedodd, *Fel mai* byw

yr **ARGLWYDD**, yr hyn a ddywedo fy Nuw, hynny a lefaraf fi.

14 A phan ddaeth efe at y brenhin, y brenhin a ddywedodd wrtho, Micheah, a awn ni i ryfel yn erbyn Ramoth Gilead, neu a beidiaf fi? Dywedodd yntau, Eweh i fynu, a ffynnwch, a rhoddir hwynt yn eich llaw chwli.

15 A'r brenhin a ddywedodd wrtho, Pa sawl gwaith y'th dynghedaf di, na leferech wrthyf fi ond gwirionedd yn enw yr **ARGLWYDD**?

16 Yna efe a ddywedodd, Gwelais holl Israel yn wasgaredig ar y mynyddoedd, fel defaid ni *byddai* iddynt fugalil. A dywedodd yr **ARGLWYDD**, Nid oes feistr arnynt hwy; dych weled pob un i'w dŷ ef i hun mewn tangnefedd.

17 (A brenhin Israel a ddywedodd wrth Jehosaphat, Oni ddywedais i wrthynt, na phrophwydai efe ddaioni i mi, ond drygioni?)

18 Yntau a ddywedodd, Gan hynny gwrando air yr **ARGLWYDD**, Gwelais yr **ARGLWYDD** yn eistedd ar ei orseddfa, a holl lu y nefoedd yn sefyll ar ei ddeheuulaw, ac ar ei law aswy.

19 A dywedodd yr **ARGLWYDD**, Pwy a dwylla Ahab brenhin Israel, fel yr elo efe i fynu, ac y syrthio yn Ramoth Gilead? Ac un a lefarodd gan ddywedyd fel hyn, ac arall gan ddywedyd fel hyn.

20 Yna yspryd a aeth allan, ac a safodd ger bron yr **ARGLWYDD**, ac a ddywedodd, Myfi a'i twyllaf ef. A dywedodd yr **ARGLWYDD** wrtho, Pa fodd?

21 Dywedodd yntau, Myfi a âf allan, ac a fyddaf yn yspryd oelwyddog y'ngenu ei holl brophwydi ef. A dywedodd yr **ARGLWYDD**, Twylli, a gorchfygi: dos allan, a gwna felly.

22 Ac yn awr wele yr **ARGLWYDD** a roddodd yspryd oelwyddog y'ngenu dy brophwydi hyn; a'r **ARGLWYDD** a lefarodd ddrwg am danat ti.

23 Yna Sedectah mab Censamah a nesodd, ac a darawodd Micheah dan ei gern, ac a ddywedodd, Pa ffordd yr aeth yspryd yr **ARGLWYDD** oddi wrthyf fi i ymddiddan & thydi?

24 A Micheah a ddywedodd, Wele, ti a gal weled y dwtewn hwnnw, pan elych di o ystafell i ystafell i ymguddio.

25 A brenhin Israel a ddywedodd, Cymmerwch Micheah, a dygwch ef yn ei ol at Amon tywysog y ddinas, ac at Joas mab y brenhin;

26 A dywedwch, Fel hyn y dywedodd y brenhin, Rhowch hwn yn y carchardy, a bwydych ef â bara cystudd, ac â dwfr blinder, nes i mi ddyfod eilwaith mewn heddwch.

27 Yna y dywedodd Micheah, Os gan ddychwelyd y dychwell di mewn heddwch, ni lefarodd yr **ARGLWYDD** ynof fi. Efe a ddywedodd hefyd, Gwrandewch hyn, yr holl bobl.

28 Felly brenhin Israel a Jehosaphat brenhin Judah a aethant i fynu i Ramoth Gilead.

29 A brenhin Israel a ddywedodd wrth Jehosaphat, Mi a newidiaf fy nillad, ac a âf i'r rhyfel; ond gwlad di dy ddillad. Felly brenhin Israel a newidiodd ei ddillad, a hwy a aethant i'r rhyfel.

30 A brenhin Syria a orchymynasai i dywysogion y cerbydau y rhai oedd ganddo ef, gan ddywedyd, Nac ymlledwch & bychan nac â mawr, ond â brenhin Israel yn unig.

31 A phan welodd tywysogion y cerbydau Jehosaphat, hwy a ddywedasant, Brenhin Israel *yw* efe. A hwy a droasant i ymladd

II. CHRONICL.

yn ei erbyn ef: ond Jehosaphat a waeddodd, a'r ARGLWYDD a'i cynnorthwyodd ef, a Duw a'u gyrrodd hwynt oddi wrtho ef.

32 A phan welodd tywysogion y cerbydau nad brenhin Israel oedd efe, hwy a ddychwelasant oddi ar ei ol ef.

33 A rhyw wr a dynnodd mewn bwa ar ei amcan, ac a darawodd frenhin Israel rhwng cysylltiadau y llurig: am hynny efe a ddywedodd wrth ei gerbydwyr, Tro dy law, a dwg fi allan o'r gâd; canys fe'm clwyfyd l.

34 A'r rhyfel a gryfhâodd y dwtwn hwnnw; a brenhin Israel a gynhelid yn ei gerbyd yn erbyn y Syriaid hyd yr hwyr: ac efe a fu farw ynghylch machludd haul.

PENNOD XIX.

1 Jehu yn ceryddu Jehosaphat, ac yntau yn ymuedd â'i deyrnas, 5 ac yn rhoi athrawiaeth i'w farnwyr, 8 ac i'r offeiriad a'r Lefiaid.

A JEHOSAPHAT brenhin Judah a ddychwelodd i'w dŷ ei hun i Jerusalem mewn heddwch.

2 A Jehu mab Hanani y gweledydd, a seth o'i flaen ef, ac a ddywedodd wrth y brenhin Jehosaphat, Ai cynnorthwyo yr annuwiol, a eharu y rhai oedd yn casâu yr ARGLWYDD, a wnaid ti? am hyn digofaint oddi wrth yr ARGLWYDD sydd arnat ti.

3 Er hynny pethau da a gafwyd ynot ti; canys ti a dynnaist ymaith y llwyni o'r wlad, ac a barottofaist dy galon i geisio Duw.

4 A Jehosaphat a drigodd yn Jerusalem: ac efe a seth drachefn trwy y bobl o Beerseba hyd fynydd Ephraim, ac a'u dug hwynt eilwaith at ARGLWYDD DDUW eu tadau.

5 ¶ Ac efe a osododd farnwyr yn y wlad, trwy holl ddinasoedd caerog Judah, o ddinas bwy gilydd;

6 Ac efe a ddywedodd wrth y barnwyr, Edrychwch beth a wneloch: canys nid dros ddyn yr ydych yn barnu, ond dros yr ARGLWYDD; ac efe a fydd gyd â chwi wrth roddi barn.

7 Yn awr gan hynny bydded ofn yr ARGLWYDD arnoch ehw; gwyliwch a gwnewch hynny: o herwydd nid oes anwiredd gyd â'r ARGLWYDD ein Duw, na derbyn wyneb, na chymmeryd gwobr.

8 ¶ A Jehosaphat a osododd hefyd yn Jerusalem rat o'r Lefiaid, ac o'r offeiriad, ac o bennau tadau Israel, i drin barnedigaethau yr ARGLWYDD, ac amrafaelion, pan ddychwelent i Jerusalem.

9 Ac efe a orchymynodd llydynt, gan ddywedol, Fel hyn y gwnewch mewn ofn yr ARGLWYDD, mewn fyddlondeb, ac â chalon berffaith.

10 A pha amrafael bynnag a ddél attoch chwi oddi wrth eich brodyr, y rhai sydd yn trigo yn eu dinasoedd, rhwng gwaed a gwaed, rhwng cyfraith a gorchymyn, deddfau a barnedigaethau, rhybuddiwech hwynt na throeddont yn erbyn yr ARGLWYDD, a bod digofaint arnoch chwi, ac ar eich brodyr: felly gwnewch, ac na throeddowch.

11 Ac wele, Amariah yr arch-offeiriad sydd arnoch chwi ym mhob peth a berthyn i'r ARGLWYDD; a Zebadiah mab Ismael, blaenor tŷ Judah, ym mhob achos i'r brenhin; a'r Lefiaid yn swyddogion ger eich bron chwi. Ymroliwch, a gwnewch hynny, a'r ARGLWYDD fydd gyd â'r daionus.

PENNOD XX.

1 Jehosaphat yn ei ofn yn cyhoeddi ympryd, 5 ac yn gweiddio. 14 Prophwydoliaeth Jahaziel. 20 Jehosaphat yn cynghori y bobl, ac

yn gosod cantorim i foliannu yr Arglwydd. 22 Mawr ddinystr y gelymion. 26 Y bobl, wedi bendithio Duw, yn Berachah, yn ddychwelyd mewn gorfoedd. 31 Teyrnasiad Jehosaphat. 35 Ei longau ef ac Ahaziah yn dryllio.

AC wedi hyn meibion Moab a meibion Ammon a ddaethant, a chyd â hwynt craill heb law yr Ammoniaid, yn erbyn Jehosaphat, i ryfel.

2 Yna y deuwyd ac y mynegwyd i Jehosaphat, gan ddywedol, Tyria fawr a ddaeth yn dy erbyn di o'r tu hwnt i'r môr, o Syria; ac wele y maent hwy yn Hasason-Tamar, honno yw En-gedi.

3 A Jehosaphat a ofnodd, ac a ymroddodd i geisio yr ARGLWYDD; ac a gyhoeddodd ympryd trwy holl Judah.

4 A Judah a ymgasglasant i ofyn cymmorth gan yr ARGLWYDD: canys hwy a ddaethant o holl ddifasoedd Judah i geisio yr ARGLWYDD.

5 ¶ A Jehosaphat a safodd y'nghynnulleidfa Judah a Jerusalem, yn nhŷ yr ARGLWYDD, o flaen y cnytedd newydd.

6 Ac a ddywedodd, O ARGLWYDD DDUW ein tadau, onid wyt ti yn DDUW yn y nefoedd, ac yn llywodraethu ar holl deyrnasoedd y cenhedloedd; ac onid yn dy law di y mas nerth a chadernid, fel nad oes a ddichon dy wrthwynebu di?

7 Onid tydi ein Duw ni a yrraist ymaith breswylwyr y wlad hon o flaen dy bobl Israel, ac a'i rhoddaist hi i had Abraham dy garedigol yn dragwydd?

8 A thrigasant ynddi, ac adeillasant i ti ynddi gyssegr i'th enw, gan ddywedol,

9 Pan ddél niwed arnom ni, sef cleddyf, barnedigaeth, neu haint y nodau, neu newyn; os safwn o flaen y tŷ hwn, a cher dy fron di (canys dy enw di sydd yn y tŷ hwn) a gwaeddi arnat yn ein cyfyngdra, ti a wrandewi ac a'n gwaredi ni.

10 Ac yn awr wele feibion Ammon a Moab, a thrigolion mynydd Seir, y rhai ni chanttaist i Israel fyned atynt, pan ddaethant o wlad yr Aipht; ond hwy a droisiant oddi wrthynt, ac ni ddifethasant hwynt:

11 Etto wele hwynt-hwynt yn talu i ni, gan ddyfod i'n bwrw ni allan o'th etifeddiaeth di, yr hon a wnaethost i ni ei hetfeddu.

12 O ein Duw ni, oni ferni di hwynt? canys nid oes gennynt ni nerth i sefyll o flaen y dyrfa fawr hon sydd yn dyfod i'n herbyn; ac ni wyddom ni beth a wnawn: ond arnat ti y mas ein llygaid.

13 A holl Judah oedd yn sefyll ger bron yr ARGLWYDD, a'u rhai bach, eu gwragedd, a'u plant.

14 ¶ Yna ar Jahaziel mab Zechariah, fab Benaiah, fab Jeiel, fab Mattaniah, Lefiaid o feibion Asaph, y daeth yspryd yr ARGLWYDD y'nghanol y gynnulleidfa.

15 Ac efe a ddywedodd, Gwrandewch holl Judah, a thrigolion Jerusalem, a thithau frenhin Jehosaphat, Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD wrthych chwi, Nac ofnwch, ac na ddigalonwch rhag y dyrfa fawr hon: canys nid eiddoch chwi y rhyfel, eithr elldo Duw.

16 Y fory ewch i waered yn eu herbyn hwynt; wele hwynt yn dyfod i fynu wrth riw Sis, a chwi a'u goddiweddwch hwynt y'nghwrr yr afon, tu ag anialwch Jeruel.

17 Nid rhaid i chwi ymladd yn y rhyfel hwn: sefwech yn llonydd, a gwelwch ymward yr ARGLWYDD tu ag attoch, O Judah, a Jerusalem: nac ofnwch, ac na ddigalonwch:

ewch y fory allan yn eu herbyn hwynt, a'r ARGLWYDD fydd gyd â chwi.

18 A Jehosaphat a ymgrymmodd i lawr ar ei wyneb: holl Judah hefyd a holl drigolion Jerusalem a syrthiasant ger bron yr ARGLWYDD, gan addoli yr ARGLWYDD.

19 A'r Lefaiad, o feibion y Cobiaithiad, ac o feibion y Corhaid, a gyfodasant i foliannu ARGLWYDD Dduw Israel & llef uchel ddyrchafedig.

20 ¶ A hwy a gyfodasant yn fore, ac a aethant i anialwch Tecoa: ac wrth fyned o honynt, Jehosaphat a safodd, ac a ddywedodd, Gwrandewch fi, O Judah, a thrigolion Jerusalem: Credwch yn yr ARGLWYDD eich Duw, a chwi a sicrhêir; coeliwch ei brophwydi ef, a chwi a fyynnwch.

21 Ac efe a ymgynghorodd â'r bobl, ac a osododd gantorion i'r ARGLWYDD, a rhai i foliannu prydferthwch sancteiddrwydd, pan sent allan o flaen y rhyfelwyr; ac i ddywedyd, Clodforwch yr ARGLWYDD, o herwydd ei drugaredd â bery yn dragywydd.

22 ¶ Ac yn yr amser y dechreuasant hwy y gan a'r moliant, y rhoddodd yr ARGLWYDD gynllwynwyr yn erbyn meibion Ammon, Moab, a thrigolion mynydd Seir, y rhai oedd yn dyfod yn erbyn Judah; a hwy a laddasant bawb eu gilydd.

23 Canyis meibion Ammon a Moab a gyfodasant yn erbyn trigolion mynydd Seir, i'w difodi, ac i'w difetha hwynt: a phan orpheasant hwy drigolion Seir, hwy a helpiasant difetha pawb eu gilydd.

24 A phan ddaeth Judah hyd Mispah yn yr anialwch, hwy a edrychasant ar y dyfira, ac wele hwynt yn gelaneddau meirwon yn gorwedd ar y ddaer, ac heb un diangol.

25 A phan ddaeth Jehosaphat a'i bobl i ysglyfaethu eu hyspail hwynt, hwy a gawsant yn eu mysg hwy lawer o olud, gyd â'r cyrph meirw, a thlysau dymunol (yr hyn a ysglyfaethasant iddynt) beth anfeidrol: a thridiau y buant yn ysglyfaethu yr yspail; canys mawr oedd.

26 ¶ Ac ar y pedwerydd dydd yr ymgynnullasant i ddyfryn y fendith; canys yno y bendithiasant yr ARGLWYDD: am hynny y gelwir enw y fan honno, Dyfryn y fendith hyd heddiw.

27 Yna y dychwelodd holl wŷr Judah a Jerusalem, a Jehosaphat yn flaenor iddynt, i fyned yn eu hoi i Jerusalem mewn llawenydd; canys yr ARGLWYDD a roddasai lawenydd iddynt hwy ar eu gelynon.

28 A hwy a ddaethant i Jerusalem & nablau, a thelynsau, ac udgyrn, i dŷ yr ARGLWYDD.

29 Ac ofn Duw oedd ar holl deyrnasodd y ddaer, pan gylwasant hwy fel y rhyfelasai yr ARGLWYDD yn erbyn gelynon Israel.

30 Felly teyrnas Jehosaphat a gafodd lonydd: canys ei Dduw a roddodd iddo lonyddwch o amgylch.

31 ¶ A Jehosaphat a deyrnasodd ar Judah: mab pymtheng mlwydd ar hugain oedd efe pan ddechreuodd deyrnasu, a phŵm mlynedd ar hugain y teyrnasodd efe yn Jerusalem: ac enw ei fam ef oedd Asubah merch Silhi.

32 Ac efe a rodiodd yn ffordd Asa ei dad, ac ni chitlodd oddi wrthi, gan wneuthur yr hyn oedd uniawn y'ngolwg yr ARGLWYDD.

33 Er hynny ni thyanwyd yr uchelfeidd ymyth: canys ni pharottolais y bobl eu calon etto at Dduw eu dadau.

34 A'r than arall o'r gweithredoedd cyntaf a diweddfaf i Jehosaphat, wele hwy yn ysgrifenedig ym mysg geiriau Jehu mab Hanani,

yr hwn y crybwyllir am dano yn llyfr brenhinoedd Israel.

35 ¶ Ac wedi hyn Jehosaphat brenhin Judah a ymgyfeillodd âg Ahaziah brenhin Israel, yr hwn a ymroddasai i ddrvgioni.

36 Ac efe a unodd âg ef ar wneuthur llongau i fyned i Tarsis: a gwnaethant y llongau yn Esiou-gaber.

37 Yna Eliezer mab Dodafah o Maresah a brophwydodd yn erbyn Jehosaphat, gan ddywedyd, O herwydd i ti ymgyfeillachu âg Ahaziah, yr ARGLWYDD a ddrylliodd dy waith di. A'r llongau a ddrylliwyd, fel na allasant fyned i Tarsis.

PENNOD XXI.

1 Jehoram yr teyrnasu ar ol Jehosaphat, ac yn lladd ei frodyr. 5 El annuwioldeb ef. 8 Edom a Libnah yn troi oddi wrtho ef. 12 Prophwydoiaeth Elias yn ei erbyn ef. 16 Y Philistiaid a'r Arabiaid yn ei orthrymnu ef. 18 El anasle glafyd ef, a'i waradwyddus farwolaeth, a'i gladdedaeth.

A JEHOSAPHAT a hunodd gyd â'i dadau, ac a gladdwyd gyd â'i dadau yn ninas Dafydd. A Jehoram ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

2 Ac iddo ef yr oedd brodyr, meibion Jehosaphat; Azariah, a Jehiel, a Zechariah, ac Azariah, a Michael, a Sephatiah: y rhai hyn oll oedd feibion Jehosaphat brenhin Israel.

3 A'u tad a roddodd iddynt roddion lawer, o arian, ac aur, a gwerthfawr bethau, gyd â dimasoedd caerog yn Judah: ond efe a roddodd y frenhiniaeth i Jehoram, canys efe oedd y cyntaf-anedig.

4 A Jehoram a gyfododd ar frenhiniaeth ei dad, ac a ymgadarnhodd, ac a laddodd ei holl frodyr â'r cleddyf, a rhai hefyd o dywysogion Israel.

5 ¶ Mab deuddeng mlwydd ar hugain oedd Jehoram pan ddechreuodd efe deyrnasu, ac wyth mlynedd y teyrnasodd efe yn Jerusalem.

6 Ac efe a rodiodd yn ffordd brenhinoedd Israel, fel y gwnelais tŷ Ahab; canys merch Ahab oedd wraig iddo: ac efe a wnaeth yr hyn oedd ddrwg y'ngolwg yr ARGLWYDD.

7 Ond ni fynnai yr ARGLWYDD ddifetha tŷ Dafydd, er mwyn y cyfammed a ammodasai efe & Dafydd, fel y dywedasai, y rhoddai efe iddo oleuni ac i'w feibion byth.

8 ¶ Yn ei ddyddiau ef y gwrthryfelodd Edom oddi tan law Judah, ac y gosodasant frenhin arnynt eu hun.

9 A Jehoram a aeth allan, a'i dywysogion, a'i holl gerbydau gyd âg ef: ac efe a gyfododd liw nos, ac a darawodd yr Edomiaid, y rhai oedd yn ei amgylchu ef, a thywysogion y cerbydau.

10 Felly Edom a wrthryfelodd oddi tan law Judah hyd y dydd hwn: a gwrthryfelodd Libnah y pryd hwnnw oddi tan ei law ef; o herwydd iddo ymrthod âg ARGLWYDD Dduw ei dadau.

11 Efe hefyd a wnaeth uchelfeidd ym mynyddoedd Judah, ac a wnaeth i drigolion Jerusalem butteinio, ac a gymhellodd Judah i hynny.

12 ¶ A daeth ysgrifen oddi wrth Elias y prophwyd atto ef, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed ARGLWYDD Dduw Dafydd dy dad, O herwydd na rodiaist ti yn ffyrdd Jehosaphat dy dad, nac yn ffyrdd Asa brenhin Judah;

13 Eithr rhodio o honot yn ffordd brenhinoedd Israel, a gwneuthur o honot i Judah ac i drigolion Jerusalem butteinio, fel y put-

teiniodd tŷ Ahab, a lladd o honot dy frodyr hefyd o dŷ dy dad, y rhai oedd well na thydi:

14 Wele, yr ARLWYDD a dery & phla mawr dy bobl di, a'th blant, a'th wragedd, a'th holl olud.

15 A thi a gŷ glefyd mawr, glefyd o'th ymgaroedd, nes myned o'th gluddion allan gan y clefyd, o ddydd i ddydd.

16 ¶ Felly yr ARLWYDD a gyfrôdd yn erbyn Jehoram yspryd y Philistiaid, a'r Arabiaid, y rhai oedd ger llaw yr Ethiopiaid.

17 A hwy a ddaethant i fynu i Judah, ac a'i dryllasant hi, ac a gaethgludasant yr holl gyfoeth a gafwyd yn nhŷ y brenhin, a'i feibion hefyd a'i wragedd; fel na adawyd mab iddo, ond Jehohaz yr ieuangaf o'i feibion.

18 ¶ Ac wedi hyn oll yr ARLWYDD a'i tarawodd ef yn ei ymgaroedd & chlefyd anaele.

19 A bu, ar ol talm o ddyddiau, ac wedi darfof yspaid dwy flynedd, ei ymgaroedd ef a aeth allan gan ei glefyd: felly y bu efe farw o glefydau drwg. A'i bobl ni wnaethant iddo gynneu, megis cynneu ei dadau.

20 Mab deuddeng milwyd ar hugain oedd efe pan ddechreuodd efe deyrnasu, ac wyth mlynedd y teyrnasodd efe yn Jerusalem; ac efe a ymadawodd heb hiraeth am dano: a chladdasant ef yn ninas Dafydd, ond nid ym meddrod y brenhinoedd.

PENNOD XXII.

1 *Ahaziah yn dyfod ar ol Jehoram, ac yn teyrnaru yn annuwiol. 5 Ei gymheiraf ef d Joram mab Ahab, a Jehu yn ei ladd ef. 10 Athaliah yn difetha yr holl had brenhinol ond Joas, yr hwn a guddasai Josabeb ei frodyr, ac yn cymmyrd arni y frenhiniaeth.*

ATHRIGOLION Jerusalem a urddasant Ahaziah ei fab ieuangaf ef yn frenhin yn ei le ef: canys y fyddin a ddelsai gyd â'r Arabiaid i'r gweryll, a laddasai y rhai hynaf oll. Felly Ahaziah mab Jehoram brenhin Judah a deyrnasodd.

2 Mab dwy flwydd a deugain oedd Ahaziah pan ddechreuodd efe deyrnasu; ac un flwydd yn y teyrnasodd efe yn Jerusalem: ac enw ei fam ef oedd Athaliah merch Omri.

3 Yntau hefyd a rodiodd yn fyfyrdd tŷ Ahab: canys ei fam oedd ei gynghor ef i wneuthur drwg.

4 Ac efe a wnaeth yr hyn oedd ddrwg y'ngl-owg yr ARLWYDD, fel tŷ Ahab: canys hwynt-hwy oedd gynghoriad iddo ef, ar ol marwolaeth ei dad, i'w ddinystr ef.

5 ¶ Ac efe a rodiodd yn ol eu cynghor hwynt, ac a aeth gyd â Jehoram mab Ahab brenhin Israel i ryfel, yn erbyn Hazael brenhin Syria, yn Ramoth Gilead: a'r Syriaid a darawsant Joram.

6 Ac efe a ddychwelodd i ymiachâu i Jezreel, o herwydd yr archollion â'r rhai y tarawsant ef yn Ramah, pan ylladdodd efe â Hazael brenhin Syria. Ac Azariah mab Jehoram brenhin Judah a aeth i waered i ymwelod â Jehoram mab Ahab i Jezreel, canys claf oedd ef.

7 A dinystr Ahaziah oedd oddi wrth DDUW, wrth ddyfod at Joram: canys pan ddaeth, efe a aeth gyd â Jehoram yn erbyn Jehu mab Nimsi, yr hwn a enneiniasai yr ARLWYDD i dorri ymaith dŷ Ahab.

8 A phan farnodd Jehu yn erbyn tŷ Ahab, efe a gafodd dywysogion Judah, a meibion brodyr Ahaziah, y rhai oedd yn gwasanaethu Ahaziah, ac efe a u lladdodd hwynt.

9 Ac efe a geisiodd Ahaziah: a hwy a'i daliasant ef (canys yr oedd efe yn llechu yn Samaria) a hwy a'i dygasant ef at Jehu: lladdasant ef hefyd, a chladdasant ef; canys dywedasant, Mab Jehosaphat yw efe, yr hwn a geisiodd yr ARLWYDD â'i holl galon. Felly nid oedd gan dŷ Ahaziah nerth i lynu yn y deyrnas.

10 ¶ Ond pan welodd Athaliah mam Ahaziah farw o'i mab, hi a gyfododd, ac a ddiffethodd holl frenhinol had tŷ Judah.

11 Ond Josabeb merch y brenhin a gymmerth Joas mab Ahaziah, ac a'i lladrattodd ef o fysg meibion y brenhin y rhai a laddwyd, ac a'i rhoddodd ef a'i fammaeth yn ystafell y gwelyau. Felly Josabeb merch y brenhin Jehoram, gwraig Jehoiada yr offeiriad (canys chwæer Ahaziah ydoedd hi) a'i cuddiodd ef rhag Athaliah, fel na laddodd hi ef.

12 Ac efe a fu y'ng hŷdd gyd â hwynt yn nhŷ DDUW chwe blynedd: ac Athaliah oedd yn teyrnasu ar y wlad.

PENNOD XXIII.

1 *Jehoiada, wedi gosod pethau mewn tre, n, yn gymeuthur Joas yn frenhin. 12 Lladd Athaliah. 16 Jehoiada yn edfryd gwasanaeth DDUW.*

AC yn y seithfed flwyddyn yr ymgadarn-ahŷdd Jehoiada, ac y cymmerodd dywysogion y cannoedd, Azariah mab Jeroham, ac Ismael mab Johanan, ac Azariah mab Obed, a Maaseiah mab Adaiah, ac Elisaphat mab Ziehiri, gyd & gŷ ef mewn cyfammod.

2 A hwy a aethant o amgylch yn Judah, ac a gynnulasant y Lefaid o holl ddinasoedd Judah, a phennau cenedl Israel, ac a ddaethant i Jerusalem.

3 A'r holl gynnulleidfa a wnaethant gyfammod â'r brenhin yn nhŷ DDUW: ac efe a ddywedodd wrthynt hwy, Wele, mab y brenhin a deyrnas, fel y llefarodd yr ARLWYDD am feibion Dafydd.

4 Dyma y peth a wneuch chiwi; Y drydedd ran o honoch, y rhai a ddeuant i mewn ar y Sabboth, o'r offeiriad ac o'r Lefaid, fydd yn borthorion i'r trothwyau;

5 A'r drydedd ran fydd yn nhŷ y brenhin; a'r drydedd ran wrth borth y sylfaen; a'r holl bobl y'ng hnteddau tŷ yr ARLWYDD.

6 Ac na ddeled neb i dŷ yr ARLWYDD, ond yr offeiriad, a'r gweimdogion o'r Lefaid; deuant hwy i mewn, canys sanctaidd ydynt: ond yr holl bobl a gadwant wylid-wriaeth yr ARLWYDD.

7 A'r Lefaid a amgylchant y brenhin o bob tu, pob un â'i arfau yn ei law; a phwy bynnag arall a ddeio i'r tŷ, lladder ef: ond byddwch chiwi gyd â'r brenhin, pan ddeio efe i mewn, a phan elo efe allan.

8 A'r Lefaid a holl Judah a wnaethant yn ol yr hyn oll a orchymynasai Jehoiada yr offeiriad, a hwy a gymmerasant bawb eu gwŷr, y rhai oedd yn dyfod i mewn ar y Sabboth, gyd â'r rhai oedd yn myned allan ar y Sabboth: (canys ni ryddhasai Jehoiada yr offeiriad y doparthiadau.)

9 A Jehoiada yr offeiriad a roddodd i dywysogion y cannoedd, y gwaywffyn, a'r tarian nau, a'r estylch, a fusasai yn eiddo y brenhin Dafydd, y rhai oedd yn nhŷ DDUW.

10 Ac efe a gyfiodd yr holl bobl, a phob un â'i arf yn ei law, o'r tu deheu i'r tŷ hyd y tu aswy i'r tŷ, y'ng hylch yr allor a'r tŷ, yn ymyl y brenhin oddi amgylch.

11 Yna y dygasant allan fab y brenhin, a rhoddasant y goron arno ef, a'r dystiolaeth, ac a'i hurddasant ef yn frenhin: Jehoiada

hefyd a'i feibion a'i hennetiasant ef, ac a ddywedasant, Byw fyddo y brenhin.

15 ¶ A phan glybu Athallah drwst y bobl yn rhedeg, ac yn molianu y brenhin, hi a ddaeth at y bobl i dŷ yr ARGLWYDD.

13 A hi a edrychodd, ac wle y brenhin yn sefyll wrth ei golofn yn y ddyfodfa, a'r tywysogion, a'r udgym yn ymyl y brenhin; a holl bobl y wlad yn lawen, ac yn lleisio mewn udgym; a'r cantorion ag offer cerdd, a'r rhai a fedrent follannu. Yna Athallah a rwygodd ei dillad, ac a ddywedodd, Bradwriaeth, bradwriaeth.

14 A Jehoiada yr offeiriad a ddug allan dywysogion y cannoedd, sef swyddogion y llu, ac a ddywedodd wrthynt, Dygwch hi allan o'r rhesau; a'r hwn a ddelo ar ei holi hi, lladder ef a'r cleddyf. Canys dywedasant yr offeiriad, Na leddwch hi yn nhŷ yr ARGLWYDD.

15 A hwy a roddasant ddywylaw arni hi, a hi a ddaeth tu a'r porth y deua i meirch i dŷ y brenhin, ac yno y lladdasant hwy hi.

16 ¶ A Jehoiada a wnaeth gyfammod rhyngodd ei hun, a rhwng yr holl bobl, a rhwng y brenhin, i fod yn bobl i'r ARGLWYDD.

17 Yna yr holl bobl a aethant i dŷ Baal, ac a'i distrywiasant ef, a'i allorau, ei ddelwau hefyd a ddrylliasant hwy, ac a laddasant Mattan offeiriad Baal o flaen yr allor.

18 A Jehoiada a oesoedd swyddau yn nhŷ yr ARGLWYDD, dan law yr offeiriad y Lefiaid, y rhai a ddosparthasai Dafydd yn nhŷ yr ARGLWYDD, i offrymu poeth-offrymmau yr ARGLWYDD, fel y mac yn ysgrifenedig ynghyfraith Moses, mewn llawenydd a chân, yn ol trefn Dafydd.

19 Ac efe a gyflodd y porthorion wrth byrth tŷ yr ARGLWYDD, fel na ddela i mewn neb a fyddai arian mewn dim o'i.

20 Cymmerodd hefyd dywysogion y cannoedd, a'r pendefigion, a'r rhai oedd yn arglwyddiaethu ar y bobl, a holl bobl y wlad, ac efe a ddug y brenhin i waered o dŷ yr ARGLWYDD: a hwy a ddaethant trwy y porth uchaf i dŷ y brenhin, ac a gyfëasant y brenhin ar orseddfa y frenhiniaeth.

21 A holl bobl y wlad a lawenychasant, a'r ddinas a fu lonydd wedi iddynt ladd Athallah a'r cleddyf.

PENNOD XXIV.

1 Joas yn teyrnasu yn ddaionus tra fu fyw Jehoiada, 4 yn peri cyweirio y deml. 15 Marwoiaeth Jehoiada, a'i barchedig angladd. 17 Joas yn troi at ddalio-addoliaeth, ac yn ladd Zechariah mab Jehoiada. 23 Y Syriaid yn ei anrheithio ef, a Zabab a Josabab yn ei ladd ef. 27 Amasiah yn teyrnasu ar ei ol ef.

MAB saith mlwydd oedd Joas pan ddechreuodd efe deyrnasu, a deugin mlynedd y teyrnasodd efe yn Jerusalem: ac enw ei fam ef oedd Sibeah o Beerseba.

2 A Joas a wnaeth yr hyn oedd uniaawn yngolwg yr ARGLWYDD holl ddyddiau Jehoiada yr offeiriad.

3 A Jehoiada a gymmerth iddo ddwy wragedd: ac efe a genhedodd feibion a merched.

4 ¶ Ac wedi hyn Joas a roes ei fryd ar adnewyddu tŷ yr ARGLWYDD.

5 Ac efe a gynhullodd yr offeiriad a'r Lefiaid, ac a ddywedodd wrthynt, Ewch i ddinas oedd Judah, a chegwch gan holl Israel arian i gyweirio tŷ eich Duw, o fiwyddyn i fiwyddyn: prysurwch chwithau y peth. Ond ni frysiodd y Lefiaid.

6 A'r brenhin a alwodd am Jehoiada, yr

offeiriad pennaf, ac a ddywedodd wrtho, Paham na cheisai't gan y Lefiaid ddwyn o Judah, ac o Jerusalem, dreth Moses gwas yr ARGLWYDD, a chynnulleidfa Israel, i babei y dystiolaeth?

7 Canys meibion Athallah y wraig ddrygonus honno a rwygasant dŷ DDUW; a holl gysegredig bethau tŷ yr ARGLWYDD a roisant hwy i Baalim.

8 Ac wrth orchymyn y brenhin hwy a wnaethant gist, ac a'i gosodasant hi ym mhorth tŷ yr ARGLWYDD oddi allan.

9 A rhoddasant gyhoeddiad yn Judah, ac yn Jerusalem, ar ddwyn i'r ARGLWYDD dreth Moses gwas Duw, yr hon a roisid ar Israel yn yr anialwch.

10 A'r holl dywysogion, a'r holl bobl a lawenychasant, ac a ddygasant, ac a fwriasant i'r gist, nes gorphen o honynt.

11 A bu, yr amser y dygwyd y gist at swyddog y brenhin trwy law y Lefiaid, a phan weisant fod llawer o arian, ddyfod o ysgrifenydd y brenhin, a swyddog yr arch-offeiriad, a thywallt y gist, a'i chymmyrd hi, a'i dwyn drachefn i'w lle ei hun. Felly y gwnaethant o ddydd i ddydd, a chasgasant arian lawer.

12 A'r brenhin a Jehoiada a'i rhoddodd i'r rhai oedd yn gweithio gwasanaeth tŷ yr ARGLWYDD; a chyffogasant seiri maen, a seiri pren, i gyweirio tŷ yr ARGLWYDD; a gofaint halarn a phres, i gadarnhau tŷ yr ARGLWYDD.

13 Felly y gweithwyr a weithiasant, a'r gwaith a orphenwyd trwy eu dwylaw hwynt: a hwy a wnaethant dŷ DDUW yn ei drefn ei hun, ac a'i cadarnhasant ef.

14 A phan orphenasant hwy ef, hwy a ddygasant y gweddill o'r arian ger bron y brenhin a Jehoiada; a hwy a wnaethant o honynt lestri i dŷ yr ARGLWYDD, sef llestri y weinidogaeth, a'r morterau, a'r llwyau, a'r llestri aur ac arian. Ac yr oeddnt hwy yn offrymu poeth-offrymmau yn nhŷ yr ARGLWYDD yn wastadol, holl ddyddiau Jehoiada.

15 ¶ Ond Jehoiada a heneiddiodd, ac oedd gyflawn o ddyddiau, ac a fu farw: mab can mlwydd a deg ar hugain oedd ef pan fu farw.

16 A hwy a'i claddasant ef yn ninas Dafydd gyd a'r brenhinoedd; canys efe a wneisai ddaion yn Israel, tu ag at Dduw a'i dŷ.

17 Ac wedi marw Jehoiada, tywysogion Judah a ddaethant, ac a ymgrymasant i'r brenhin: yna y brenhin a wrandawodd arnynt hwy.

18 A hwy a adawsant dŷ ARGLWYDD DDUW eu tadau, ac a wasanaethasant y llwyni, a'r delwau: a daeth digofaint ar Judah a Jerusalem, o herwydd eu camwedd hyn.

19 Etto efe a anfonodd atynt hwy brophwydi, i'w troi hwynt at yr ARGLWYDD, a hwy a dystiolaethasant yn eu herbyn hwynt, ond ni wrandawsant hwy.

20 Ac yspryd Duw a ddaeth ar Zechariah mab Jehoiada yr offeiriad, ac efe a safodd oddi ar y bobl, ac a ddywedodd wrthynt hwy, Fel hyn y dywedodd Duw, Paham yr ydych chi yn troeddu gorchymynion yr ARGLWYDD? diau na fyynnwch chiwi; canys gwrthodasoch yr ARGLWYDD, am hynny yntau a'ch gwrthod chiwthau.

21 A hwy a gyd-fwrtdasant yn ei erbyn ef, ac a'i llabyddiasant ef a meini wrth orchymyn y brenhin, ynghyntedd tŷ yr ARGLWYDD.

22 Ac ni choeddai Joas y brenhin y cared-igrwydd a wnaethai Jehoiada ei dad ef ag ef, ond efe a laddodd ei fab ef: a phan oedd efe

II. CHRONICL.

yn marw, efe a ddywedodd, Edryched yr **ARGLWYDD**, a gofynd.

23 ¶ Ac ym mhen y flwyddyn y daeth llu y Syriaid i fynu yn ei erbyn ef: a hwy a ddaethant yn erbyn Judah a Jerusalem, ac a ddifehasant holl dywysogion y bobl o blith y bobl, ac a anfonasant eu holl arhaith hwynt i frenhin Damascus.

24 Canys llu y Syriaid a ddaethai ág ychydig wŷr, a'r **ARGLWYDD** a roddodd yn eu llaw hwynt lu mawr lawn, am iddynt wrthod **ARGLWYDD** Dduw eu tadau: felly y gwnaethant hwy farn yn erbyn Joas.

25 A phan aethant hwy oddi wrtho ef, (canys hwy a'i gadawant ef mewn cleyfduau mawrion) ei weision ei hun a gyd-fwrriadodd i'w erbyn ef, o herwydd gwaed meibion Jeholada yr offeiriad, ac a'i laddasant ef ar ei wely; ac efe a fu farw: a hwy a'i claddasant ef yn ninas Dafydd, ond ni chladdasant ef ym meddau y brenhinoedd.

26 A dyma y rhai a frad-fwrriadasant yn ei erbyn ef; Zabab mab Smeath yr Ammonees, a Jehozabad mab Simrith y Moabees.

27 ¶ Am ei feibion ef, a maint y baich a roddwyd arno, a sylfaeniad tŷ Dduw, wela hwy yn ysgrifenedig yn histori llyfr y brenhinoedd. Ac Amastah ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

PENNOD XXV.

1 *Amastah yn dechreu teyrnasu yn ddiatonus: 3 yn gruneuthur cyflawnder Er bradwyr: 5 yn cyffogi llu o'r Israelaidd yn erbyn yr Edomiaid, ac ar air y prophwyd yn colli y can talent cyflog, ac yn eu gollwng hwynt ymaith: 11 yn gorchfygu yr Edomiaid. 10, 13 Yr Israelaidd yn diglglawu am eu gollwng ymaith, yn yspellio worth fyned adref. 14 Amastah yn dalchio am ei oruchafiaeth, ac yn gwasanaethu duwiau Edom, ac yn ddiystyru rhybudd y prophwyd, 17 yn cyffroi Joas i'w ddiynstr ei hun. 25 Yr hyd y teyrnasodd efe. 27 Ei ladd ef trwy frad.*

MAB pŵm mlwydd ar hugain *oedd* Amastah pan ddechreuodd efe deyrnasu, a naw mlwydd ar hugain y teyrnasodd efe yn Jerusalem: ac enw ei fam ef *oedd* Jehoadan o Jerusalem.

2 Ac efe a wnaeth yr hyn *oedd* uniawn yngolwg yr **ARGLWYDD**, ond nid â chalon berffaith.

3 ¶ A phan sicrhawyd ei deyrnas iddo ef, efe a laddodd ei weision a laddasant y brenhin ei dad ef.

4 Ond ni laddodd efe eu meibion hwynt, ond *efe a wnaeth fel y mae* yn ysgrifenedig yn y gyfraith yn llyfr Moes, lle y gorchymynasai yr **ARGLWYDD**, gan ddywedyd, Ni bydd marw y tadau dros y meibion, ac ni bydd marw y meibion dros y tadau, ond pob un a fydd marw am ei bechod ei hun.

5 ¶ Ac Amastah a gynhulodd Judah, ac a'u gwnaeth hwy, yn ol tŷ eu tadau, yn dywysogion ar filoedd, ac yn dywysogion ar gannoedd, trwy holl Judah a Benjamin: ac efe a'u cyfrifodd hwynt o fab ugain mlwydd ac uchod, ac a'u cafodd hwy yn dri chan mil o *wŷr* etholedig yn *gallu* myned i ryfel, yn medru trin gwayffion a tharian.

6 Ac efe a gyflogodd o Israel gan mil o *wŷr* cedyrn nerthol, er can talent o arian.

7 Ond gwr Dduw a ddaeth atto ef, gan ddywedyd, O frenhin, nac aed llu Israel gyd â thi: canys nid *yw* yr **ARGLWYDD** gyd ág Israel, *sef* gyd â holl feibion Ephraim.

8 Ond os myned a fynni, gwna, ymgadarnhâ i ryfel: ond Dduw a wna i ti syrthio o

flaen dy elynion; canys y mae gan Dduw nerth i gynnorthwyo, ac i gwmpo.

9 Ac Amastah a ddywedodd wrth wr Dduw, Ond beth a wneir am y can talent a roddais i dorf Israel? A dywedodd gwr Dduw, Y mae ar law yr **ARGLWYDD** roddi i ti lawer mwy na hynny.

10 Felly Amastah a'u neillduodd hwynt, *sef* y dorf a ddelsai atto ef o Ephraim, i fyned i'w mangre eu hun. A lliidiodd eu diglonedd hwy yn ddirfawr yn erbyn Judah, a dychwelasant i'w mangre eu hun mewn lliid digllawn.

11 ¶ Ac Amastah a ymgadarnhodd, ac a dywysodd allan ei bobl, ac a aeth i ddyffryn yr halen, ac a darawodd o feibion Seir ddeng mil.

12 Meibion Judah hefyd y gaethgludasant ddeng mil yn fyw, ac a'u dygasant i ben y graig, ac a'u tafasant hwy o ben y graig, fel y drylliwyd hwynt oll.

13 ¶ A'r rhyfelwyr, y rhai a ddarfuasai i Amastah eu troi yn ol rhag myned gyd ág ef i ryfel, a rutherasant ar ddinasoedd Judah, o Samaria hyd Beth-horon, ac a darawsant o honynt dair mil, ac a ysglyfaethasant arhaith fawr.

14 ¶ Ac wedi dyfod Amastah o ladd yr Edomiaid, efe a ddug dduwiau meibion Seir, ac a'u gosododd hwynt iddo ef yn dduwiau, ac a addolodd ger eu bron hwynt, ac a argl-darthodd iddynt.

15 Am hynny y lliidiodd diglonedd yr **ARGLWYDD** yn erbyn Amastah; ac efe a anfonodd brophwyd atto ef, yr hwn a ddywedodd wrtho ef, Paham y ceisiaist ti dduwiau y bobl, y rhai nid achubasant eu pobl eu hun o'th law di?

16 A phan oedd efe yn llefaru wrtho ef, y brenhin a ddywedodd wrtho yntau, A wnaed tydi yn gynghorwr i'r brenhin? paid, i ba beth y'th darewid? A'r prophwyd a beidiodd, ac a ddywedodd, Mi a wn fod Dduw wedi arfaethu dy ddinystrio di, am i ti gruneuthur hyn, ac na wrandawiaist ar fy nghyngor i.

17 ¶ Yna Amastah brenhin Judah a ymgynghorodd, ac a anfonodd at Joas mab Jehoahas mab Jehu brenhin Israel, gan ddywedyd, Tyred, gwelwn wyneb ein gilydd.

18 A Joas brenhin Israel a anfonodd at Amastah brenhin Judah, gan ddywedyd, Yr ygellyn *sydd* yn Libanus a anfonodd at y gedrwydden *sydd* yn Libanus, gan ddywedyd, Dyro dy ferch i'm mab i yn wraig: a bywstfil y mae, yr hwn *oedd* yn Libanus, a dramwyodd, ac a sathrodd yr ygellyn.

19 Dywedaist, Wele tarewaist yr Edomiaid, a'th galon a ddyrchafodd i ymfrostio: eistedd yn awr yn dy dy; paham yr wyt yn ymyrryd er drwg i ti dy hun, fel y syrthit ti, a Judah gyd â thi?

20 Ond ni wrandawal Amastah; canys oddi wrth Dduw yr *oedd* hynny, fel y rhoddid hwynt yn llaw y *gelyn*, am iddynt geisio duwiau Edom.

21 Felly Joas brenhin Israel a aeth i fynu, a hwy a welsant wynebaw eu gilydd, efe ac Amastah brenhin Judah, yn Bethsemes, yr hon *oedd* yn Judah.

22 A Judah a darawyd o flaen Israel, a hwy a sfoisant bawb i'w pebyll.

23 A Joas brenhin Israel a ddalodd Amastah mab Joas, fab Jehoahas brenhin Judah, yn Bethsemes, ac a'i dug ef i Jerusalem, ac a dorrodd i lawr fur Jerusalem, o borth Ephraim hyd borth y gongl, pedwar can cufydd.

24 *Ac efe a gymmerth yr holl aur, a'r arian, a'r holl lestri a gafwyd yn nhŷ Dduw gyd âg Obed-edom, a thrysorau tŷ y brenhin, a'r gwyston hefyd, ac a ddychwelodd i Samaria.*

25 ¶ *Ac Amasiah mab Joas brenhin Judah a fu fyw, wedi marwolaeth Joas mab Jehoahaz brenhin Israel, bymtheng mlynedd.*

26 *A'r rhan arall o'r gweithredoedd cyntaf a diweddfaf i Amasiah, wele, onid ydynt hwy yn ysgrifenedig yn llyfr brenhinoedd Judah ac Israel?*

27 ¶ *Ac wedi yr amser yr ymadawodd Amasiah oddi ar ol yr ARGLWYDD, hwy a frad-fwrriadasant fradwriaeth yn ei erbyn ef yn Jerusalem, ac efe a ffôdd i Lachis: ond hwy a anfonasant ar ei ol ef i Lachis, ac a'i lladdasant ef yno.*

28 *A hwy a'i dygasant ef ar feirch, ac a'i claddasant ef gyd â'i dadau yn ninas Judah.*

PENNOD XXVI.

1 *Uzziah yn frenhin ar ol Amasiah, ac yn llywodraethu yn dda tra fu fyw Zechariah, ac yn llywyddo. 16 Wedi hynny yn balchïo, ac yn cymmeryd arno yr offeiriadaeth, ac yn cael ei doro i gwahan-glywff. 22 Efe yn marw, a Jotham yn teyrnasu ar ei ol ef.*

YNA holl bobl Judah a gymmerasant Uz-
ziah, ac yntau yn fab un mlwydd ar bymtheg, ac a'i hurddasant ef yn frenhin yn lle Amasiah ei dad.

2 *Efe a adeiladodd Eloth, ac a'i dug hi drachefn i Judah, ar ol huno o'r brenhin gyd â'i dadau.*

3 *Mab un mlwydd ar bymtheg oedd Uzziah pan ddechreuodd efe deyrnasu, a deuddeug mlynedd a deugain y teyrnasodd efe yn Jerusalem: ac enw ei fam ef oedd Jeholiah o Jerusalem.*

4 *Ac efe a wnaeth yr hyn oedd uniawn y'ng-olwg yr ARGLWYDD, yn ol yr hyn oll a wnaethai Amasiah ei dad ef.*

5 *Ac efe a ymgeisiodd â Duw yn nyddiau Zechariah, yr hwn oedd ganddo ddeall y'ngweledigaethau Duw: a'r dyddiau y ceisiodd efe yr ARGLWYDD, Duw a'i llwyddodd ef.*

6 *Ac efe a aeth allan, ac a ryfelodd yn erbyn y Philistiaid, ac a dorrodd i lawr fur Gath, a mur Jabneh, a mur Asod, ac a adeiladodd ddinasoedd yn Asod, ac ym mysg y Philistiaid.*

7 *A Duw a'i cynnorthwyodd ef yn erbyn y Philistiaid, ac yn erbyn yr Arabiaid, y rhai oedd yn trigo yn Gur-baal, a'r Mehuniaid.*

8 *A'r Ammoniaid a roisant roddion i Uz-ziah: a'i enw ef a aeth hyd y mynediad i'r Aiph: o herwydd efe a ymgyfliâodd yn ddirfawr.*

9 *Hefyd Uzziah a adeiladodd dyrau yn Jerusalem wrth borth y gongl, ac wrth borth y glynn, ac wrth drôad y mur, ac a'u cadarnhâodd hwynt.*

10 *Ac efe a adeiladodd dyrau yn yr anial-
wech, ac a gloddiodd bydewau lawer; oblegid yr oedd ganddo lawer o anifelliad, yn y dyffryndir ac yn y gwastadedd: a llafurwy a gwinllanwy yn y mynyddoedd, ac yn Carmel: canys hoff oedd ganddo *goled* y ddaear.*

11 *Ac yr oedd gan Uzziah lu o ryfelwyr, yn myned allan yn fyddinoedd, yn ol nifer eu cwtif hwynt, trwy law Jael yr ysgrifenydd, a Masseiah y llywydd, dan law Hananiah, a'u dwysogion y brenhin.*

12 *Holl nifer pennau cenedl y rhai cedyrn o nerth oedd ddwy fil a chwe chant.*

13 *A than eu llaw hwynt yr oedd llu grym-
mus, tri chan mil a saith mil a phum cant, yn rhyfela a chryfder nerthol, i gynnorthwyo y brenhin yn erbyn y gelyn.*

14 *Ac Uzziah a ddarparodd llydant, sef i'r holl lu, dariannau, a gwayffyn, a helmaw, a llurigau, a bwâau, a thafflau i dafu cerrig.*

15 *Ac efe a wnaeth yn Jerusalem offer trwy gelfyddyd y rhai cywraint, i fod ar y tyrau ac ar y conglau, i ergydio saethau a cherrig mawrion: a'i enw ef a aeth ym mhell, canys yn rhyfedd y cynnorthwywyd ef, nes ei gadarnhau.*

16 ¶ *Ond pan aeth yn gryf, ei galon a ddyrchafwyd i'w ddiynstr ei hun; canys efe a droseddodd yn erbyn yr ARGLWYDD ei DDUW: ac efe a aeth i mewn i deml yr ARGLWYDD, i arogl-darthu ar allor yr arogl-darth.*

17 *Ac Azariah yr offeiriad a aeth i mewn ar ei ol ef, a chyd âg ef bedwar ugain o offeiriad yr ARGLWYDD, yn feibion grymmus:*

18 *A hwy a safasant yn erbyn Uzziah y brenhin, ac a ddywedasant wrtho, Ni pher-
thyn i ti, Uzziah, arogl-darthu i'r AR-
GLWYDD, ond i'r offeiriad meibion Aaron, y rhai a gysegwyd i arogl-darthu: dos allan o'r cysegr; canys ti a drosedaist, ac ni bydd hyn i ti yn ogoniant oddi wrth yr ARGLWYDD DDUW.*

19 *Yna y lliododd Uzziah, a'r arogl-darth i arogl-darthu oedd yn ei law ef: a thra ydoedd efe yn lliodiog yn erbyn yr offeiriad, gwahan-glywff a gyfododd yn ei dalcen ef, y ngwydd yr offeiriad, yn nhŷ yr ARGLWYDD, ger llaw allor yr arogl-darth.*

20 *Ac edrychodd Azariah yr arch-offeiriad a'r holl offeiriad arno ef, ac wele, yr oedd efe yn wahan-glywffus yn ei dalcen, a gwnaethant iddo frysio oddi yno: ac yntau hefyd a frysiodd i fynes allan, o herwydd i'r ARGLWYDD ei daraw ef.*

21 *Ac Uzziah y brenhin a fu wahan-glywffus hyd ddydd ei farwolaeth, ac a drigodd yn wahan-glywffus mewn tŷ neillduol; canys efe a dorrasid ymaith o dŷ yr ARGLWYDD: a Jotham ei fab ef oedd ar dŷ y brenhin, yn barnu pobl y wlad.*

22 ¶ *A'r rhan arall o weithredoedd cyntaf a diweddfaf Uzziah, a ysgrifennodd Esaiah y prophwyd mab Amos.*

23 *Felly Uzziah a hunodd gyd â'i dadau, a chladdasant ef gyd â'i dadau yn maes bedd-
rod y brenhinoedd; canys dywedasant, Gwa-
han-glywffus ydyw efe. A Jotham ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.*

PENNOD XXVII.

1 *Jotham yn teyrnasu yn dda, ac yn llywyddo: 5 yn darostwng yr Ammoniaid. 7 Ei deyrnas-
iad ef. 9 Ac Ahaz yn teyrnasu ar ei ol ef.*

MAB pum mlwydd ar hugain oedd Jotham pan ddechreuodd efe deyrnasu, ac un mlynedd ar bymtheg y teyrnasodd efe yn Jerusalem, ac enw ei fam ef oedd Jerusah merch Sadoc.

2 *Ac efe a wnaeth yr hyn oedd uniawn y'ng-olwg yr ARGLWYDD, yn ol yr hyn oll a wnelai Uzziah ei dad: eithr nid aeth efe i deml yr ARGLWYDD. A'r bobl oedd etto yn ymlygru.*

3 *Efe a adeiladodd y porth uchaf i dŷ yr ARGLWYDD: ac ar fur y tŵr yr adeiladodd efe lawer.*

4 *Dinasoedd hefyd a adeiladodd efe ym mynyddoedd Judah, ac yn y coedydd yr adeiladodd efe balasau a thyrâu.*

5 ¶ *Ac efe a ryfelodd yn erbyn brenhin*

II. CHRONICL

meibion Ammon, ac a aeth yn drech nâ hwynt. A meibion Ammon a roddasant iddo ef gan talent o arian y flwyddyn honno, a deng mil corus o weith, a deng mil corus o haid. Hyn a roddodd meibion Ammon iddo ef yr ail flwyddyn a'r drydedd.

6 Felly Jotham a aeth yn gadarn, oblegid efe a barottodd ei ffyrdd ger bron yr ARGLWYDD ei Dduw.

7 ¶ A'r rhan arall o hanes Jotham, a'i holl ryfelloedd ef, a'i ffyrdd, wele, y maent yn ysgrifenedig yn llyfr brenhinoedd Israel a Judah.

8 Mab pŵm mlwydd ar hugain oedd efe pan ddechreuodd deyrnasu, ac un mlynedd ar bymtheg y teyrnasodd efe yn Jerusalem.

9 ¶ A Jotham a hunodd gyd â'i dadau, a chladdasant ef yn ninas Dafydd. Ac Ahaz ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

PENNOD XXVIII.

1 *Ahaz yn teyrnasu yn ddyrgionus, a'r Syrtaid yn ei ffino ef. 6 Yr Israeliaid yn caethgludo gwyr Judah, a throy gynghor Oded y prophwyd yn eu gollwng hwy aaref. 16 Ahaz yn gyrru am gymmorth i Assyria, a hynny heb lesu iddo: 22 yn ei gyfyngder yn chwaneгу ei dddeu-addoliaeth: 26 yn marw, a Hezeckiah yn dyfod ar ei ol ef.*

MAB ugain mlwydd oedd Ahaz pan ddechreuodd efe deyrnasu, ac un mlynedd ar bymtheg y teyrnasodd efe yn Jerusalem: ond ni wnaeth efe yr hyn oedd uniawn y'ng-olwg yr ARGLWYDD, fel Dafydd ei dad.

2 Eithr efe a rodiodd yn ffyrdd brenhinoedd Israel, ac a wnaeth i Baalim *ddelwau* toddedig.

3 Ac efe a arogl-darthodd yn nyffryn Benhinnom, ac a losgodd ei blant yn tân, yn ol fieldd-dra y cenhedloedd a fwriasant yr ARGLWYDD allan o flaen meibion Israel.

4 Efe a aberthodd hefyd, ac a arogl-darthodd yn yr uchelfeydd, ac ar y brynau, a than bob pren gwyrddlas.

5 Am hynny yr ARGLWYDD ei Dduw a'i rhoddodd ef yn llaw brenhin Syria; a hwy a'i tarawant ef, ac a gaethgludasant ymaith oddi ganddo ef gaethglud fawr, ac a'u dygasant i Damascus. Ac yn llaw brenhin Israel hefyd y rhoddwyd ef, yr hwn a'i tarawodd ef i laddfa fawr.

6 ¶ Canys Pecah mab Remaliah a laddodd yn Judah chwech ugain mil mewn un diwrnod, hwynt oll yn feibion grymmus; am wrthod o honynt ARGLWYDD Dduw eu tadau.

7 A Zichri, gwr grymmus o Ephraim, a laddodd Maaseiah mab y brenhin, ac Azriam llywodraethwr y tŷ, ac Elcanah y nesaf at y brenhin.

8 A meibion Israel a gaethgludasant o'u brodyr ddau can mil, yn wragedd, yn feibion, ac yn ferched, ac a ysglyfaethasant anrhaith fawr oddi arnynt, ac a dygasant yr yspail i Samaria.

9 Ac yno yr oedd prophwyd i'r ARGLWYDD, a i enw Oded; ac efe a aeth allan o flaen y llu oedd yn dyfod i Samaria, ac a ddywedodd wrthynt, Wele, o herwydd digofaint ARGLWYDD Dduw eich tadau yn erbyn Judah, y rhoddodd efe hwynt yn eich llaw chiwi, a lladdasoch hwynt mewn cynddaredd yn cyrhaeddyd hyd y nefoedd.

10 Ac yn awr yr ydych chiwi yn amcanu darostwng meibion Judah a Jerusalem, yn gaeth-weision, ac yn gaeth-forwynion i chiwi: onid oes gyd â chiwi, i e, gyd â chiwi, bechodau yn erbyn yr ARGLWYDD eich Duw?

11 Yn awr gan hynny gwrandewch arnaf fi, a gollyngwch adref y gaethglud a gaethgludasoch o'ch brodyr: oblegid y *mae* lliodog ddigofaint yr ARGLWYDD arnoch chiwi.

12 Yna rhai o bennaethiaid meibion Ephraim, Azariah mab Johanan, Berechiah mab Mealemoth, a Jehiciah mab Salm, ac Amasa mab Hadlai, a gyfodasant yn erbyn y rhai oedd yn dyfod o'r filwriaeth.

3 Ac a ddywedasant wrthynt, Ni ddygwch y gaethglud yma: canys gan i ni bechu *ciwses* yn erbyn yr ARGLWYDD, yr ydych chiwi yn amcanu chwaneгу ar ein bechodau ni, ac ar ein camweddau: canys y *mae* ein camwedd ni yn fawr, ac y *mae* digofaint lliodog yn erbyn Israel.

14 Felly y llu a adawodd y gaethglud a'r anrhaith o flaen y tywysogion, a'r holl gynulleidia.

15 A'r gwyr, y rhai a enwyd wrth eu henwau, a gyfodasant ac a gymmerasant y gaethglud, ac a dilladasant eu holl rai noethion hwynt a'r yspail, a dilladasant hwynt, a rhoddasant iddynt egsidiau, ac a wnaethant iddynt fwyta ac yfed; enneiniasant hwynt hefyd, a dygasant ar asynod bob un llesg, i e, dygasant hwynt i Jericho, dinas y palmwydd, at eu brodyr. Yna hwy a ddychwelasant i Samaria.

16 ¶ Yr amser hwnnw yr anfonodd y brenhin Ahaz at frenhinoedd Assyria i'w gynnorthwyo ef.

17 A'r Edomiaid a ddaethent etto, ac a darawent Judah, ac a gaethgludasent gaethglud.

18 Y Philistiaid hefyd a ruthrasent i ddinasoedd y gwastadedd, a thu dehau Judah, ac a ynnillasent Bethsema, ac Ajalon, a Gederot, a Socho a'i phentrefi, Timnah hefyd a'i phentrefi, a Gimzo a'i phentrefi; ac a drigasant yno.

19 Canys yr ARGLWYDD a ddarostyngodd Judah, o achos Ahaz brenhin Israel: oblegid efe a noethodd Judah, gan droseddau yn erbyn yr ARGLWYDD yn ddifawr.

20 A Thilgath-pineser brenhin Assyria a ddaeth atto ef, ac a gyfyngodd arno ef, ac nis cynnorthwyodd ef.

21 Er i Ahaz gymmeryd rhan allan o dŷ yr ARGLWYDD, ac o dŷ y brenhin, a chan y tywysogion, a'i rhoddi i frenhin Assyria; etto nis cynnorthwyodd efe ef.

22 ¶ A'r amser yr oedd yn gyfyng arno, efe a chwaneгodd droseddau yn erbyn yr ARGLWYDD: hwn yw y brenhin Ahaz.

23 Canys efe a aberthodd i dduwiau Damascus, y rhai a'i tarawent ef; ac efe a ddywedodd, Am i dduwiau brenhinoedd Syria eu cynnorthwyo hwynt, minnau a aberthaf iddynt hwy, fel y'm cynnorthwyont innau: ond hwy a fuant iddo ef ac i holl Israel yn dram-gwydd.

24 Ac Ahaz a gasglodd lestri tŷ Dduw, ac a ddarniodd lestri tŷ Dduw, ac a gauodd ddyrsau tŷ yr ARGLWYDD, ac a wnaeth iddo all-orau yn mhob cong i Jerusalem.

25 Ac yn mhob dinas yn Judah y gwnaeth efe uchelfeydd i arogl-darthu i dduwiau di-eithr, ac a ddiglonodd ARGLWYDD Dduw ei dadau.

26 ¶ A'r rhan arall o'i hanes ef, a'i holl ffyrdd, cyntaf a diweddf, wele hwy yn ysgrifenedig yn llyfr brenhinoedd Judah ac Israel.

27 Ac Ahaz a hunodd gyd â'i dadau, a hwy a'i claddasant ef yn y ddinas yn Jerusalem, ond ni ddygasant hwy ef i feddrod brenhinoedd Israel. A Hezeckiah ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

PENNOD XXIX.

1 *Y brenhin duwiol Hezeclah, 3 yn adferu gwir grefydd, 5 yn cymghori y Lefiaid: 12 a hwythau yn ymsancteidio, ac yn glanhau tŷ Dduw. 20 Hezeclah yn aberthu ebyrth cyhoedd, lle yr oedd y Lefiaid yn barottach na'r offeiriad.*

MAB pŵm mlwydd ar hugain oedd Hezeclah, pan ddechreuodd efe deyrnasu, a naw mlynedd ar hugain y teyrnasodd efe yn Jerusalem, ac enw ei fam ef oedd Abiah merch Zechariah.

2 Ac efe a wnaeth yr hyn oedd uniawn y'ngolwg yr ARLWYDD, yn ol yr hyn oll a wnelasai Dafydd ei dad.

3 ¶ Yn y flwyddyn gyntaf o'i deyrnasiad ef, yn y mis cyntaf, efe a gorodd ddrysau tŷ yr ARLWYDD, ac a'u cyweiriodd hwynt.

4 Ac efe a ddug i mewn yr offeiriad, a'r Lefiaid, ac a'u casglodd hwynt ynghyd i heol y dwyrain.

5 Ac a ddywedodd wrthynt hwy, Gwrandeddwch fi, O Lefiaid, ymsancteididwch yn awr, a sancteididwch dŷ ARLWYDD Dduw eich tadau, a dygwch yr afendid allan o'r lle sanctaidd.

6 Canys ein tadau ni a droseddasant, ac a wnaethant yr hyn oedd ddrwg y'ngolwg yr ARLWYDD ein DUW, ac a'i gwrthodasant ef, ac a droisiant eu hwynebau oddi wrthabell yr ARLWYDD, ac a droisiant eu gwarrau.

7 Causant hefyd ddrysau y porth, ac a ddiffoddasant y lampau, ac nid arogl-darthasant arogl-darth, ac ni offrymmasant boeth-offrymmau yn y cyswgr i Dduw Israel.

8 Am hynny digofaint yr ARLWYDD a ddaeth yn erbyn Judah a Jerusalem, ac efe a'u rhoddodd hwynt yn gyffro, yn syndod, ac yn watwargerdd, fel yr ydych yn gweled â'ch llygaid.

9 Canys wele, ein tadau ni a syrthiasant trwy y cleddyf, ein meibion hefyd, a'n merched, a'n gwragedd, ydynt mewn caethiwed o herwydd hyn.

10 Yn awr y mae yn fy mryd i wneuthur cyfammod âg ARLWYDD Dduw Israel; fel y tro ei ddigofaint llioddi ef oddi wrthym ni.

11 Fy meibion, na fyddwch ddirfar yn awr: canys yr ARLWYDD a'ch dewisodd chwiri i sefyll ger ei fron ef, i weini iddo ef, ac i fod yn gweini, ac yn arogl-darthu iddo ef.

12 ¶ Yna y Lefiaid a gyfodasant, Mahath mab Amasai, a Jêel mab Azariah o feibion y Cobathiaid: ac o feibion Merari; Cis mab Abdi, ac Azariah mab Jehaleleel: ac o'r Gersoniaid; Joah mab Zimnah, ac Eden mab Joah:

13 Ac o feibion Elisaphan; Simri, a Jêel: ac o feibion Asaph; Zechariah, a Mattaniah:

14 Ac o feibion Heman; Jehiel, a Simei: ac o feibion Jeduthun; Semaiah, ac Uzziel.

15 A hwy a gynnnullasant eu brodyr, ac a ymsancteidiasant, ac a ddaethant yn ol gorchymyn y brenhin, trwy eiriau yr ARLWYDD, i lanhau tŷ yr ARLWYDD.

16 A'r offeiriad a ddaethant i fewn tŷ yr ARLWYDD i'w lanhau ef, ac a ddygasant allan yr holl frynti a gawsant hwy yn nhemi yr ARLWYDD, i gyntedd tŷ yr ARLWYDD. A'r Lefiaid a'i cymmerasant, i'w ddwyn ymstith allan i safon Cidron.

17 Ac yn y dydd cyntaf o'r mis cyntaf y dechreusant ef sancteidio, ac ar yr wythfed dydd o'r mis y daethant i borth yr ARLWYDD: ac mewn wyth niwrnod y sancteidiasant dŷ yr ARLWYDD, ac yn yr unfed dydd ar bymtheg o'r mis cyntaf y gorphenasant.

18 Yna y daethant hwy i mewn at Hezeclah y brenhin, ac a ddywedasant, Glanhasom holl dŷ yr ARLWYDD, ac allor y poeth-offrwm, a'i holl lestri, a brwrd y bara gosod, a'i holl lestri.

19 A'r holl lestri a fwriasai y brenhin Ahas ymaith yn ei gamweidd, pan oedd efe yn teyrnasu, a barottisom, ac a sancteidiasom ni: ac wele hwy ger bron allor yr ARLWYDD.

20 ¶ Yna Hezeclah y brenhin a gododd yn fore, ac a gasglodd dywysogion y ddinas, ac a aeth i fynu i dŷ yr ARLWYDD.

21 A hwy a ddygasant saith o fustych, a saith o hyrdod, a saith o ŵyn, a saith o fychod geifr, yn bech-berth dros y frenhiniaeth, a thros y cyswgr, a thros Judah: ac efe a ddywedodd wrth yr offeiriad meibion Aaron, am offrymmu y rhai hynny ar allor yr ARLWYDD.

22 Felly hwy a laddasant y bustych, a'r offeiriad a dderbyniasant y gwaed, ac a'i taenellasant ar yr allor: lladdasant hefyd yr hyrdod, a thaeuellasant y gwaed ar yr allor: a hwy a laddasant yr ŵyn, ac a daenellasant y gwaed ar yr allor.

23 A hwy a ddygasant fychod y pech-berth o flaen y brenhin a'r gynnulleidfa, ac a osodasant eu dwylaw arnynt hwy.

24 A'r offeiriad a'u lladdasant hwy, ac a wnaethant gymmod ar yr allor a'u gwaed hwynt, i wneuthur cymmod dros holl Israel; canys dros holl Israel yr archasai y brenhin wneuthur y poeth-offrwm, a'r pech-berth.

25 Ac efe a osododd y Lefiaid yn nhŷ yr ARLWYDD, â symbolau, ac â nabiau, ac â thelynau, yn ol gorchymyn Dafydd, a Gad gwledydd y brenhin, a Nathan y prophwyd: canys y gorchymyn oedd trwy law yr ARLWYDD, trwy law ei brophwyd ef.

26 A'r Lefiaid a safasant âg offer Dafydd, a'r offeiriad a'r udgryn.

27 A Hezeclah a ddywedodd am offrymmu poeth-offrwm ar yr allor: a'r amser y dechreuodd y poeth-offrwm, y dechreuodd cân yr ARLWYDD, a'r udgryn, ac âg offer Dafydd brenhin Israel.

28 A'r holl gynnulleidfa oedd yn addoli, a'r cantorion yn canu, a'r udgryn yn lleisio: hyn oll a barhdodd nes gorphen y poeth-offrwm.

29 A phan orphenasant hwy offrymmu, y brenhin a'r holl rai a gafwyd gyd âg ef, a ymgrymmasant, ac a addolasant.

30 A Hezeclah y brenhin a'i tywysogion a ddywedasant wrth y Lefiaid am foliannu yr ARLWYDD, â geiriau Dafydd, ac Asaph y gwledydd. Felly hwy a foliannasant â llawenydd, ac a ymstyngasant, ac a addolasant.

31 A Hezeclah a atebodd ac a ddywedodd, Yn awr yr ymgysgrasoeh chwiri i'r ARLWYDD; nesêwch, a dygwch ebyrth, ac ebyrth moliant, i dŷ yr ARLWYDD. A'r gynnulleidfa a ddygasant ebyrth, ac ebyrth moliant, a phob ewyllysgar o galon, boeth-offrymmu.

32 A rhifedi y poeth-offrymmau a ddug y gynnulleidfa, oedd ddeg a thriugain o fustych, cant o hyrdod, dau cant o ŵyn: y rhai hyn oll oedd yn boeth-offrwm i'r ARLWYDD.

33 A'r pethau cyswregid oedd chwe chant o fustych, a thair mil o ddefaid.

34 Ond yr oedd rhy fychan o offeiriad, fel na allent flingo yr holl boeth-offrymmau: am hynny eu brodyr y Lefiaid a'u cynnorthwysant hwy, nes gorphen y gwaith, ac nes i'r offeiriad ymgyswgru: canys y Lefiaid

II. CKRONICL.

oedd unionach o galon i ymgyssegru na'r offeiriad.

35 Y poeth-offrymmau hefyd oedd yn aml, gyd â braser yr hédd-offrwm, a'r ddôd-offrwm i'r poeth-offrymmau. Felly y trefnwyd gwasanaeth ty yr AROGLWYDD.

36 A Hezeciah a lawenyhodd, a'r holl bobl, o herwydd parotôl o Dduw y bobl; oblegid yn ddisymmwth y bu y peth.

PENNOD XXX.

1 Hezeciah yn cyhoeddi Pasc arbennig ar yr ail mis, i Judah ac i Israel. 13 Y gynulleidfa, wedi distrywio allorau deuo-oddolaeth, yn caed y'r wyl bedwar diwrnod ar ddeg. 27 Yr offeiriad a'r Lefiaid yn berddithio y bobl.

A HEZECIAH a anfonodd at holl Israel a Judah, ac a ysgrifennodd llythrau hefyd at Ephraim a Manasseh, i ddyfod i dŷ yr AROGLWYDD i Jerusalem, i gynnal Pasc i AROGLWYDD Dduw Israel.

2 A'r brenhin a ymgynghorodd, a'i dywysogion, a'r holl gynulleidfa, yn Jerusalem, am gynnal y Pasc yn yr ail mis.

3 Canys ni allent ei gynnal ef y pryd hwnnw; oblegid nid ymanceiddiasat yr offeiriad ddigon, ac nid ymgasglasat y bobl i Jerusalem.

4 A da oedd y peth y'ngolwg y brenhin, ac y'ngolwg yr holl gynulleidfa.

5 A hwy a orchymnasant gyhoeddi trwy holl Israel, o Beerseba hyd Dan, am ddyfod i gynnal y Pasc i AROGLWYDD Dduw Israel yn Jerusalem: canys ni wnaethent er ys talm fel yr oedd yn ysgrifennedig.

6 Felly y rhedegwy'r aethant â'r llythrau o law y brenhin a'i dywysogion trwy holl Israel a Judah, ac wrth orchymyn y brenhin, gan ddywedyd, O meibion Israel, dychwelwch at AROGLWYDD Dduw Abraham, Isaac, ac Israel, ac efe a ddychwel at y gweddill a ddfangodd o honoch chiwi o law brenhinoedd Assyria.

7 Ac na fyddwch fel eich tadau, nac fel eich brodyr, y rhai a droesoddant yn erbyn AROGLWYDD Dduw eu tadau; am hynny efe a'u rhoddodd hwynt yn anghyfnedd, megis y gwelwch chiwi.

8 Yn awr na chaledwch eich gwarr, fel eich tadau; rhoddwch law i'r AROGLWYDD, a deuwch i'w gyssegr a gyssegrodd efe yn dragwydd: a gwasanaethwch yr AROGLWYDD eich Duw, fel y tro llid ei ddigofaint ef oddi wrthych chiwi.

9 Canys os dychwelwch chiwi at yr AROGLWYDD, eich brodyr chiwi a'ch meibion a gant drugaredd ger bron y rhai a'u caethgludodd hwynt, fel y dychwelont i'w wlad yma: oblegid graol a thrugarog yw yr AROGLWYDD eich Duw, ac ni thry efe ei wyneb oddi wrthych, os dychwelwch atto ef.

10 Felly y rhedegwy'r aethant o ddinas i ddinas trwy wlad Ephraim a Manasseh, hyd Zabulon: ond hwy a wawdiasant, ac a'u gwatwarasant hwy.

11 Er hynny gwyr o Aser, a Manasseh, ac o Zabulon, a ymoystyngasant, ac a ddaethant i Jerusalem.

12 Llaw Duw hefyd fu yn Judah, i roddi iddynt un galon i wneuthur gorchymyn y brenhin a'r tywysogion, yn ol gair yr AROGLWYDD.

13 ¶ A phobl lawer a ymgasglasant i Jerusalem, i gynnal gwyl y bara croyw, yn yr ail mis; cynulleidfa fawr iawn.

14 A hwy a gyfodasant, ac a fwriasant ym-aith yr allorau oedd yn Jerusalem: bwriasant

ymaith allorau yr arogl-darth, a thafiasant hwynt i afon Cidron.

15 Yna y lladdasant y Pasc ar y pedwerydd dydd ar ddeg o'r ail mis: yr offeiriad hefyd a'r Lefiaid a gywlyddasant, ac a ymanceiddiasant, ac a ddygasant y poeth-offrymmau i dŷ yr AROGLWYDD.

16 A hwy a safasant yn eu lle, wrth eu harfer, yn ol cyfraith Moses gwyr Duw: yr offeiriad oedd yn taenllu y gwaed o law y Lefiaid.

17 Canys yr oedd llawer yn y gynulleidfa y rhai nid ymanceiddiasant: ac ar y Lefiaid yr oedd lladd y Pasc dros yr holl rai afian, i'w sancteiddio i'r AROGLWYDD.

18 O herwydd llawer o'r bobl, sef llawer o Ephraim a Manasseh, Issachar, a Zabulon, nid ymlanhasant; etto hwy a fwyttasant y Pasc, yn amgenach nag yr oedd yn ysgrifennedig. Ond Hezeciah a weddiodd drostynt hwy, gan ddywedyd, Yr AROGLWYDD daionus a faddeuo i bob un.

19 A barottodd ei galon i geisio Duw, sef AROGLWYDD Dduw ei dadau, er na lant'hwyl ef yn ol puredigaeth y cysegr.

20 A'r AROGLWYDD a wrandawodd ar Hezeciah, ac a iachodd y bobl.

21 A meibion Israel, y rhai a gafwyd yn Jerusalem, a gynnalasant wyl y bara croyw saith niwrnod trwy lawenydd mawr: y Lefiaid hefyd a'r offeiriad oedd yn molianu yr AROGLWYDD o ddydd i ddydd, gan ganu âg offer soniarus i'r AROGLWYDD.

22 A Hezeciah a ddywedodd wrth fodd calon yr holl Lefiaid, y rhai oedd yn dysgu gwybod-aeth ddaionus yr AROGLWYDD; a hwy a fwyttasant ar hwy'r wyl saith niwrnod, ac a aberthasant ebyrth hédd, ac a gyffasant i AROGLWYDD Dduw eu tadau.

23 A'r holl gynulleidfa a ymgynghorasant i gynnal saith o ddyddiau eraill: felly y cynnalasant saith o ddyddiau eraill troy lawenydd.

24 Canys Hezeciah brenhin Judah a roddodd i'r gynulleidfa fil o fustych, a saith mil o ddefaid; a'r tywysogion a roddasant i'r gynulleidfa fil o fustych, a deng mil o ddefaid: a llawer o offeiriad a ymanceiddiasant.

25 A holl gynulleidfa Judah a lawenyhasant, gyd â'r offeiriad a'r Lefiaid, a'r holl gynulleidfa a ddaeth o Israel, a'r ddeithriad a ddaethai o wlad Israel, ac oeddynt yn gwladychu yn Judah.

26 Felly y bu llawenydd mawr yn Jerusalem: canys er dyddiau Solomon mab Dafydd brenhin Israel ni bu y cyffelyb yn Jerusalem.

27 ¶ Yna yr offeiriadau a'r Lefiaid a gyfodasant, ac a fendithiasant y bobl; a gwrandawyd ar eu llef hwynt, a'u gweddi hwynt a ddaeth i'w synu i'w breswylfa sanctaidd ef, i'r nefoedd.

PENNOD XXXI.

1 Y bobl yn chwannog i ddiellu deuo-oddolaeth. 2 Hezeciah yn trefnu cychoedd yr offeiriad a'r Lefiaid, ac yn parotol gwaith a chymnal-iaeth iddynt. 5 Parotolwyd y bobl i dalu degwm ac offrom. 11 Hezeciah yn goseod swyddogion i ddsparthu y degymau. 20 Purbed Hezeciah.

A C wedi gorphen hyn i gyd, holl Israel y rhai oedd bresennol a aethant allan i ddinasoedd Judah, ac a drrylliasant y delwau, ac a dorasant y llwyni, ac a ddistrywiasant yr uchelffeydd a'r allorau allan o holl Judah a Benjamin, yn Ephraim hefyd a Manasseh, nes eu llwyr ddfia. Yna holl feibion Israel a ddychwelasant bob un i'w feddiant, i'w dinasoedd.

3 ¶ A Hezeciah a osodd ddsparthiadau yr offeiriad a'r Lefiaid, yn eu cychoedd, pob

un yn ol ei weinidogaeth, yr offeiriad a'r Lefiaid i'r poeth-offrym, ac i'r ebyrth hedd, i weini, ac i'follannu, ac i' ganmol, ym mhryth gwerylloedd yr ARGLWYDD.

3 A rhan y brenhin oedd o'i olud ei hun i'r poeth-offrymmau, sef i boeth-offrymmau y bore a'r hwy, ac i boeth-offrymmau y Sabothau, a'r newydd-locrau, a'r gwyliau arbennig, fel y *mae* yn ysgrifenedig y'nghyfraith yr ARGLWYDD.

4 Efe a ddywedodd hefyd wrth y bobl, trigolion Jerusalem, am roddi rhan i'r offeiriad, a'r Lefiaid, fel yr ymgyrthâent y'nghyfraith yr ARGLWYDD.

5 ¶ A phan ghyoeddwyd y gair hwn, meibion Israel a ddygasant yn aml, flaen-ffrwyth yr yd, y gwin, a'r olew, a'r mel, ac o holl gnwd y maes, a'r degwm o bob peth a ddygasant hwy yn helath.

6 A meibion Israel a Judah, y rhai oedd yn trigo yn ninasoedd Judah, hwythau a ddygasant ddegwm gwartheg a defaid, a degwm y pethau cysegredig a gysegriasid i'r ARGLWYDD eu Duw, ac a'u gosodasant bob yn bentwr.

7 Yn y trydydd mis y dechreuasant hwy seilio y pentyrrau, ac yn y seithfed mis y gorphenasant *hwynt*.

8 A phan ddaeth Hezeclah a'r tywysogion, a gwpld y pentyrrau, hwy a fendithiasant yr ARGLWYDD a'i bobl Israel.

9 A Hezeclah a ymfynodd a'r offeiriad a'r Lefiaid o herwydd y pentyrrau.

10 Ac Asartah yr offeiriad pennaf o dŷ Sado, a ddywedodd wrtho, ac a lefarodd, Er pan ddechreuwyd dwyn offrymmau i dŷ yr ARGLWYDD, bwyttasom a digonwyd ni, gweddillasom hefyd lawer iawn: canys yr ARGLWYDD a fendithiodd ei bobl; a'r gweddill *yw* yr amldra hyn.

11 ¶ A Hezeclah a ddywedodd am barottol celloedd yn nhŷ yr ARGLWYDD; a hwy a'u parottiasant.

12 Ac a ddygasant i mewn y blaen-ffrwyth, a'r degwm, a'r pethau cysegredig, yn ffydd-lawn: a Chonathah y Lefiaid oedd flaenor arnynt hwy, a Simei ei frawd ef yn ail.

13 Jehiel hefyd, ac Azariah, a Nahath, ac Asahel, a Jerimoth, a Josabab, ac Elfel, ac Ismachah, a Mahath, a Benajah, oedd swyddogion dan law Conathah a Simei ei frawd ef, trwy orchymyn Hezeclah y brenhin, ac Azariah blaenor tŷ Dduw.

14 A Chore mab Imnah y Lefiaid, y porthor tu a'r dwyrain, oedd ar y pethau a offrymmdid yn ewyllsgar i Dduw, i rannu offrymmau yr ARGLWYDD, a'r pethau saneteiddiolaf.

15 Ac wrth ei law ef yr oedd Eden, a Miniamin, a Jesua, a Semaiah, Amariah, a Sechaniah, yn ninasoedd yr offeiriad, yn eu swydd, i roddi i'w brodyr yn ol eu rhan, i fawr ac i fychan:

16 Heb law y gwrywaidd o'u cenedl hwynt, o fab tair blwydd ac uchod, i bawb a'r oedd yn dyfod i dŷ yr ARGLWYDD, ddogm dydd yn ei ddydd, yn eu gwasaneth hwynt, o fewn eu goruchwyliaethau, yn ol eu doparthiadau;

17 I genedl yr offeiriad wrth dŷ eu tadau, ac i'r Lefiaid o fab ugain mlwydd ac uchod, yn ol eu goruchwyliaethau, yn eu doparthiadau;

18 Ac i genedl eu holl blant hwy, eu gwragedd, a'u meibion, a'u merched, trwy yr holl gynulleidfau: oblegid trwy eu ffyddlondeb y trinent hwy yn sanctaidd yr hyn oedd sanctaidd:

19 Ac i feibion Aaron, yr offeiriad, y rhai oedd yn mesydd pentrefol eu dinasoedd, yn mhob dinas, y gwyr a enwasid wrth eu

henwau, i roddi rhannau i bob gwryw ym mesg yr offeiriad, ac i'r holl rai a gyfrifwyd wrth achau ym mhliht y Lefiaid.

20 ¶ Ac fel hyn y gwnaeth Hezeclah trwy holl Judah, ac efe a wnaeth yr hyn oedd dda ac uniawn, a'r gwirionedd, ger bron yr ARGLWYDD ei Dduw.

21 Ac ym mhob gwaith a ddechreuodd efe y'ngweinidogaeth tŷ Dduw, ac yn y gyfraith, ac yn y gorchymyn i geisio ei Dduw, efe a'i gwnaeth a'i holl galon, ac a fynnodd.

PENNOD XXXII.

1 *Senacherib yn dyfod yn erbyn Judah; a Hezeclah yn ymgadarnhau, ac yn cyuro ei bobl.*

9 *Hezeclah ac Ezechiah yn gweddio yn erbyn cabled Senacherib.* 21 *Angel yn difetha llus yr Assyriaid, a hynny yn barch i Hezeclah.* 24 *Hezeclah yn gweddio yn ei glefyd, a Duw yn rhoi iddo argeol iochyd.* 25 *Hezeclah yn balchho, a Duw yn ei ddarostwng ef.* 27 *En gyfoeth ef, a'i weithredoedd.* 31 *Ei fai ef ynghyich cenhadon Babilon.* 32 *Efe yn marw, a Manasseh yn teyrnaru ar ei ol ef.*

WEDI y pethau hyn, a'u sicrhau, y daeth Senacherib brenhin Assyria, ac a ddaeth i mewn i Judah; ac a wersylodd yn erbyn y dinasoedd oserog, ac a feddylodd eu hynnull hwynt iddo ei hun.

2 A phan welodd Hezeclah ddyfod Senacherib, a bod ei wyneb ef i ryfela yn erbyn Jerusalem;

3 Efe a ymgyngorodd a'i dywysogion, ac a'i gedyrn, am argae dyfroedd y ffynnonau, y rhai oedd allan o'r ddinas. A hwy a'i cynorthwysant ef.

4 Felly pobl lawer a ymgasglasant, ac a argaasant yr holl ffynnonau, a'r afon sydd yn rhedeg trwy ganol y wlad, gan ddywedyd, Paham y daw brenhinoedd Assyria, ac y cant ddyfroedd lawer?

5 Ac efe a ymgyrthâodd, ac a adeiladodd yr holl fur drylliedig, ac a'i cyfododd i fynu hyd y tyrau, a mur arall oddi allan, ac a gadarnhâodd Milo yn ninas Dafydd, ac a wnaeth lawer o bicellau ac o dariannau.

6 Ac efe a osododd dywysogion rhyfel ar y bobl, ac a'u casglodd hwynt atto i heol porth y ddinas, ac a lefarodd wrth *Jodah* ei calon hwynt, gan ddywedyd,

7 Ymwrhwch, ac ymgadarnhewch; nac ofnwch, ac na ddigalonwch rhag brenhin Assyria, na rhag yr holl dyrfa *sydd* gyd âg ef: canys y *mae* gyd â ni fyw na chyd âg ef.

8 Gyd âg ef y *mae* braich cnawdol; ond yr ARGLWYDD ein Duw *sydd* gyd â ni, i'n cynorthwyo, ac i ryfela ein rhyfeloedd. A'r bobl a hyderasant ar eiriau Hezeclah brenhin Judah.

9 ¶ Wedi hyn yr anfonodd Senacherib brenhin Assyria ei weision i Jerusalem (ond yr ydoedd efe ei hun yn rhyfela yn erbyn Lachis, a'i holl allu gyd âg ef) at Hezeclah brenhin Judah, ac at holl Judah, y rhai oedd yn Jerusalem, gan ddywedyd,

10 Fel hyn y dywedodd Senacherib brenhin Assyria, Ar ba beth yr ydych chiwi yn hyderu, chiwi y rhai sydd yn aros y'ngwarchae o fewn Jerusalem?

11 Ond Hezeclah sydd yn eich hudo chiwi, i'ch rhoddi chiwi i farw trwy newyn, a thrwy syched, gan ddywedyd, Yr ARGLWYDD ein Duw a'n gwared ni o law brenhin Assyria.

12 Ond yr Hezeclah hwnnw a dynnodd ymalth ei uchelffydd ef, a'i allorau, ac a orchymynodd i Judah a Jerusalem, gan ddywedyd, O flaen un allor yr addolwch, ac ar honno yr argrd-derthwch?

13 Oni wyddoch chiwi beth a wneuthum, mi

a'm tadan, i holl bobl y throedd? ai gan allu y gallai duwiau cenhedloedd y gwledydd achub eu gwlad o'm llaw i?

14 Pwy oedd ym mysg holl dduwiau y cenhedloedd hyn (y rhai a ddarfu i'm tadan eu difetha) a allai waredu ei bobl o'm llaw i, fel y gallai eich Duw chwi eich gwaredu chwi o'm llaw i?

15 Yn awr gan hynny na thwyllid Hezeclah chwi, ac na huded mo honoch fel hyn, ac na choeliwch iddo ef: canys ni allodd duw yn genedi na theyrnas achub ei bobl o'm llaw i, nac o law fy nhadau: pa faint llai y gwared eich Duw chwychwi o'm llaw i?

16 A'i weision ef a ddywedasant ychwaneg yn erbyn yr ARGELWYDD DDUW, ac yn erbyn Hezeclah ei was ef.

17 Ac efe a ysgrifennodd lythyrall i gablu ARGELWYDD DDUW Israel, ac i lefaru yn ei erbyn ef, gan ddywedyd, Fel nad achubodd duwiau cenhedloedd y gwledydd eu bobl o'm llaw i, felly nid achub Duw Hezeclah ei bobl o'm llaw i.

18 Yna y gwaeddasant hwy a llef uchel, yn kaith yr Iuddewon, ar bobl Jerusalem y rhai oedd ar y mur, i'w hofni hwynt, ac i'w brawychu; fel yr ynnillent hwy y ddinas.

19 A hwy a ddywedasant yn erbyn Druw Jerusalem fel yn erbyn duwiau pobloedd y wlad, sef gwaith dwylaw dyn.

20 Am hynny y gweddiodd Hezeclah y brenhin, ac Esausah y prophwyd mab Amos, ac a waeddasant i'r nefoedd.

21 ¶ A'r ARGELWYDD a anfonodd angel, yr hwn a laddodd bob cadarn nerthol, a phob blaenor a thywysoeg y'ngwersyll brenhin Assyria. Felly efe a ddychwelodd & chywilydd ar ei wyneb i'w wlad ei hun. A phan ddaeth efe i dŷ ei dduw, y rhai a ddaethant allan o'i ymysgaroedd ei hun a'i laddasant ef yno a'r cleddyf.

22 Felly y gwaredodd yr ARGELWYDD Hezeclah a thrigolion Jerusalem o law Senacherib brenhin Assyria, ac o law pawb crathl, ac a'u cadwodd hwynt oddi amgylch.

23 A llawer a ddygasant roddion i'r ARGELWYDD i Jerusalem, a phethau gwerthfawr i Hezeclah brenhin Judah; fel y dyrchafwyd ef o hynny allan y'ngŵydd yr holl genhedloedd.

24 ¶ Yn y dyddiau hynny y clefychodd Hezeclah hyd farw, ac a weddiodd ar yr ARGELWYDD: yntau a lefarodd wrtho, ac a roddes argoel iddo.

25 Ond ni thalodd Hezeclah drachefn yn ol yr hyn a roddasid iddo; canys ei galon ef a ddyrchafodd: a digofaint a ddaeth arno ef, ac ar Judah a Jerusalem.

26 Er hynny Hezeclah a ymestynodd o herwydd dyrchafed ei galon, efa a thrigolion Jerusalem; ac ni ddaeth digofaint yr ARGELWYDD arnynt yn nyddiau Hezeclah.

27 ¶ Ac yr oedd gan Hezeclah gyfoeth ac anrhydedd mawr lawn: ac efe a wnaeth iddo drysorau o arian, ac o aur, ac o feini gwerthfawr, o bŷr-aroglaau hefyd, ac o dariannau, ac o bob llestri hyfryd;

28 A selerau i gnwd yr ŷd, a'r gwin, a'r olew; a phresebau i bob math ar anifail, a cholannau i'r ddiadellau.

29 Ac efe a wnaeth iddo ddinasoedd, a chyfoeth o ddefaid a gwartheg lawer: canys Duw a roddasai iddo ef gyfoeth mawr lawn.

30 A'r Hezeclah yma a argaeodd yr aber uchaf i ddyfroedd Gihon, ac a thu dŷ hwynt yn uniawn oddi tanodd, tu a s'au y gorllewin i ddinas Dafydd. A ffynnodd Hezeclah yn ei holl waith.

31 ¶ Etto yn neser cenhadau tywysogion Babilon, y rhai a anfonwyd atto ef i ymfodyn am y rhydeddod a wnaethid yn y wlad, Duw a'i gadawodd ef, i'w brofi ef, i wybod y cwbl ag oedd yn ei galon.

32 ¶ A'r rhan arall o hanes Hezeclah, a l garedigrwydd ef, wele hwy yn ysgrifenedig y'ngwledigaeth Esausah y prophwyd mab Amos, ac yn llyfr brenhinoedd Judah ac Israel.

33 A Hezeclah a hunodd gyd a'i dadau, a chladdasant ef yn yr uchaf o feddau meibion Dafydd. A holl Judah a thrigolion Jerusalem a wnaethant anrhydedd iddo ef wrth ei farwolaeth. A Manasseh ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

PENNOD XXXIII.

1 Y brenhin annuwol Manasseh, 3 yn gosod i'fynu ddelw-addohaeth, ac heb gymmeryd rhybudd. 11 Ei gaethguddo ef i Babilon: 12 a'i weddi at Dduw yn achos o'i ryyddhad, ac yntau yn tyfnu i lawr ddelw-addohaeth. 18 Ei weithredoedd, 20 a'i farwolaeth ef, ac Amon yn dŷd ar ei ol ef. 21 Annuwol deyrnasiad Amon, a'i weision yn ei ladd ef. 25 Lladu y lleidiadau, a Josiah yn myned yn frenhin.

MAB deuchreug mlwydd oedd Manasseh pan ddechreuodd efe deyrnasu, a phymtheng mlwydd a deugain y teyrnasodd efe yn Jerusalem:

2 Ac efe a wnaeth yr hyn oedd ddrwg y'ngolwg yr ARGELWYDD, yn ol flicidd-dra y cenhedloedd a fwriasant yr ARGELWYDD allan o flaen meibion Israel.

3 ¶ Canys efe a adeiladodd drachefn yr uchelfeydd, y rhai a ddiwystriasai Hezeclah ei dad ef, ac a gyfoddodd allorau i Bealim, ac a wnaeth lwyni, ac a addolodd holl lu y nefoedd, ac a'u gwasanethodd hwynt.

4 Adeiladodd hefyd allorau yn nhŷ yr ARGELWYDD, am yr hwn y dywedasai yr ARGELWYDD, Yn Jerusalem y bydd fy enw i yn dragywydd.

5 Ac efe a adeiladodd allorau i holl lu y nefoedd yn nau gyntedd tŷ yr ARGELWYDD.

6 Ac efe a yrrodd ei feibion trwy y tân yn nyffryn mab Hinnom, ac a arferodd frud, a hudoliaeth, a chyfareddion, ac a sawrhodd swynyddion, a dewiniaid: efe a wnaeth lawer o ddrwg y'ngolwg yr ARGELWYDD, i'w ddigio ef.

7 Ac efe a osodd y ddelw gerffid (y ddelw a wnelasai efe) yn nhŷ DDUW, am yr hwn y dywedasai Duw wrth Dafydd, ac wrth Solomon ei fab, Yn y tŷ hwn, ac yn Jerusalem (yr hon a ddewisais i o holl lwythau Israel) y gosodaf fy enw yn dragywydd.

8 Ac ni chwanagerai symmud troed Israel oddi ar y tir a ordeinisais i'ch tadan chwi; os gwyliait ar wneuthur yr hyn oll a orchymynais iddynt, yn ol yr holl gyfraith, a'r ddeddfau a'r barnedigaethau, trwy law Moses.

9 Felly Manasseh a wnaeth i Judah a thrigolion Jerusalem gyfeiliorni, a gweuthur yn waeth na'r cenhedloedd a ddifethasai yr ARGELWYDD o flaen meibion Israel.

10 Er llefaru o'r ARGELWYDD wrth Manasseh, ac wrth ei bobl, etto ni wrandawsant hwy.

11 ¶ Am hynny y dug yr ARGELWYDD arnynt hwy dywysogion llu brenhin Assyria, a hwy a ddalasant Manasseh mewn dyrsul, ac a'i rhwymasant ef & dwy gadwyn, ac a'i dygasant ef i Babilon.

12 A phan oedd gyfng arno ef, efe a weddiodd ger bron yr ARGELWYDD ei DDUW, ac a ymestynodd yn ddifrawr o flaen Duw ei dadau.

13 Ac a weddiodd arno ef: ac efe a fu fodd-

lawn lldo, ac a wrandawodd ei ddymunlad ef, ac a' dug ef drachefu i Jerusalem i'w frenhinaeth. Yna y gwybu Manasseh mai yr ARGLWYDD oedd DDUW.

14 Wedi hyn hefyd efe a adeiladodd y mur oddi allan i ddinas Dafydd, o du y gorllewin i Gihon, yn y dyffryn, hyd y ddyfodfa i borth y pysgod, ac a amgylchodd Ophel, ac a'i cyfododd yn uchel iawn, ac a osododd dywysogion y llu yn yr holl ddinasoedd caerog o fewn Judah.

15 Ac efe a dynnodd ymaith y duwiau dfeithr, a'r ddelw, allan o dŷ yr ARGLWYDD, a'r holl allorau a adeiladasai efe ym mynydd tŷ yr ARGLWYDD, ac yn Jerusalem, ac a'u tafodd allan o'r ddinas.

16 Ac efe a gyweiriodd allor yr ARGLWYDD, ac a aberthodd arni hi ebyrth hedd a moliant; dywedodd hefyd wrth Judah am wasnawethu ARGLWYDD DDUW Israel.

17 Er hynny y bobl oedd etto yn aberthu yn yr uchelfeydd: etto i'r ARGLWYDD eu Duw yn unig.

18 ¶ A'r rhan arall o hanes Manasseh, a'i weddi ef at ei DDUW, a geiriau y gweledyddion a lefarasant wrtho ef yn enw ARGLWYDD DDUW Israel, wele hwynt ym mhilith geiriau brenhinoedd Israel.

19 Ei weddi ef hefyd, a'r modd y cymmododd DUW ág ef, a'i holl bechod ef, a'i gamwedd, a'r lleoedd yr adeiladodd efe ynddynt uchelfeydd, ac y gosododd llwyni, a delwau cerffedig, cyn ymostwng o hono ef; wele hwynt yn ysgrifenedig ym mysg geiriau y gweledyddion.

20 ¶ Felly Manasseh a hunodd gyd a'i dadau, a chladdasant ef yn ei dŷ ei hun; ac Amon ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

21 ¶ Mab dwy fiwydd ar hugain oedd Amon pan ddechreuodd efe deyrnasu, a dwy flynedd y teyrnasodd efe yn Jerusalem.

22 Ac efe a wnaeth yr hyn oedd ddrwg yngolwg yr ARGLWYDD, fel y gwnaethai Manasseh ei dad ef: canys Amon a aberthodd i'r holl ddelwau cerffedig a wnelasai Manasseh ei dad ef, ac a'u gwasanethodd hwynt.

23 Ond nid ymostyngodd efe ger bron yr ARGLWYDD, fel yr ymostyngasai Manasseh ei dad ef: eithr yr Amon yma a bechodd fwyfwy.

24 A'i weision ef a frad-frwiadasant i'w erbyn ef, ac a'i lladdasant ef yn ei dŷ ei hun.

25 ¶ Ond pobl y wlad a laddasant yr holl rai a frad-frwiadasant yn erbyn y brenhin Amon; a phobl y wlad a urddasant Josiah ei fab ef yn frenhin yn ei le ef.

PENNOD XXXIV.

1 Josiah yn teyrnasu yn dduwioel, 3 ac yn dinstyrio delw-addoliaeth, 8 yn peri adgyweirio y deml. 14 Hileciah yn cael llyfr y gyfraith, a Josiah yn gurru at Huldah i ymofyn a'r Arglydd, 23 a hithau yn prophwydo dinstyrio Jerusalem, ond yr oedd hynny dros amser Josiah. 29 Josiah yn peri darllen llyfr y gyfraith yngŷydaid yr holl bobl, ac yn adnewyddu y cyfammod & DDUW.

MAB wyth mlwydd oedd Josiah pan ddechreuodd efe deyrnasu, ac an mlynedd ar ddeg ar hugain y teyrnasodd efe yn Jerusalem.

2 Ac efe a wnaeth yr hyn oedd uniawn y'ngolwg yr ARGLWYDD, ac a rodiodd yn ffridd Dafydd ei dad, ac ni ogwyddodd ar y llaw ddehau nac ar y llaw aswy.

3 ¶ Canys yn yr wythfed flwyddyn o'i deyrnasiad (tra yr ydoedd efe etto yn fachgen) efe a ddechreuodd geisio Duw Dafydd ei dad: ac yn y ddeuddegfed flwyddyn efe a ddechreuodd lanhau Judah a Jerusalem oddi wrth

yr uchelfeydd, a'r llwyni, a'r delwau cerffedig, a'r delwau tododedig.

4 Distrywiasant hefyd yn ei fwydd ef allorau Baalim; a'r delwau y rhai oedd i fynu oddi arnynt hwy a dorrodd efe: y llwyni hefyd, a'r delwau cerffedig, a'r delwau tododedig, a ddrylliodd efe, ac a faluriodd, taenodd hefyd eu llwch hwy ar hyd wyneb beddau y rhai a aberthasant llddynt hwy.

5 Ac esgryn yr offeiriad a losgodd efe ar eu hallorau, ac a lanhâodd Judah a Jerusalem.

6 Felly y gwnaeth efe yn ninasoedd Manasseh, ac Ephraim a Simeon, a hyd Naphtali, a'u ceibiau oddi amgylch.

7 A phan ddinystriasai efe yr allorau a'r llwyni, a dryllio o hono y delwau cerffedig, gan eu malurio yn llwch, a thorri yr eilunod i gyd trwy holl wlad Israel, efe a ddychwelodd i Jerusalem.

8 ¶ Ac yn y ddeunawfed flwyddyn o'i deyrnasiad ef, wedi glanhau y wlad, a'r tŷ, efe a fonfodd Saphan mab Asaliah, a Maaseia tywysog y ddinas, a Joah mab Joahas y cofiadur, i gyweirio tŷ yr ARGLWYDD ei DDUW.

9 A phan ddaethant hwy at Hileciah yr archoffeiriad, hwy a roddasant yr arian a ddygasid i dŷ DDUW, y rhai a gasglasai y Lefiaid oedd yn cadw y drysau, o law Manasseh ac Ephraim, ac oddi gan holl weddill Israel, ac oddi ar holl Judah a Benjamin, a hwy a ddychwelasant i Jerusalem.

10 A hwy a'i rhoddasant yn llaw y gweithwyr, y rhai oedd oruchwylywr ar dŷ yr ARGLWYDD: hwythau a'i rhoddasant i wneuthurwyr y gwaith, y rhai oedd yn gweithio yn nhŷ yr ARGLWYDD, i gyweirio, ac i gadarnhau y tŷ.

11 Rhoddasant hefyd i'r seiri ac i'r adeiladwyr, i brynu cerrig nâdd, a choed tu ag at y cyssylltiadau, ac i fyrdio y tai a ddinystriasai brenhinoedd Judah.

12 A'r gwŷr oedd yn gweithio yn y gwaith yn fyddhawn: ac arnynt hwy yn olygwyr yr oedd Jahath, ac Obadiah, y Lefiaid, o feibion Merari; a Zechariah, a Mesulam, o feibion Cohathiaid, i'w hannog: ac o'r Lefiaid, pob un o oedd gyfarwydd ar offer cerdd.

13 Yr oeddant hefyd ar y cludwyr, ac yn olygwyr ar yr holl rai oedd yn gweithio ym mhob rhyw waith: ac o'r Lefiaid yr oedd ysgrifenyddion, a swyddogion, a phorthoriau.

14 ¶ A phan ddygasant hwy allan yr arian a ddygasid i dŷ yr ARGLWYDD, Hileciah yr offeiriad a gafodd llyfr cyfraith yr ARGLWYDD, yr hwn a roddasid trwy law Moses.

15 A Hileciah a atebodd ac a ddywedodd wrth Saphan yr ysgrifenydd, Cefais llyfr y gyfraith yn nhŷ yr ARGLWYDD. A Hileciah a roddodd y llyfr at Saphan:

16 A Saphan a ddug y llyfr at y brenhin, ac a ddug air drachefn i'r brenhin, gan ddywedyd, Yr hyn oll a roddwyd yn llaw dy weision di, y maent hwy yn ei wneuthur.

17 Caaisant hefyd yr arian a gafwyd yn nhŷ yr ARGLWYDD, a rhoddasant hwynt yn llaw y golygwyr, ac yn llaw y gweithwyr.

18 Saphan yr ysgrifenydd a fynegodd hefyd i'r brenhin, gan ddywedyd, Hileciah yr offeiriad a roddodd i mi llyfr. A Saphan a ddarllenodd ynddo ef ger bron y brenhin.

19 A phan glybu y brenhin eiriau y gyfraith, efe a rwygodd ei ddillad.

20 A'r brenhin a orchymynnodd i Hileciah, ac i Ahicam mab Saphan, ac i Abdon mab Michah, ac i Saphan yr ysgrifenydd, ac i Asaiah gwas y brenhin, gan ddywedyd,

21 Ewch, ymofynwch AT ARGLWYDD drosodd fi, a throis y gweddill yn Israel ac yn Judah,

II. CHRONICL.

am eiriau y llyfr a gafwyd: canys mawr yno llid yr ARGWYDD a dywalltodd efe arnom ni, oblegid na chadwydd ein tadau ni air yr ARGWYDD, gan wneuthur yn ol yr hyn oll *sydd* ysgrifenedig yn y llyfr hwn.

29 Yna yr aeth Hillelah, a'r rhai a yrrodd y brenhin, at Huldah y brophwydus, gwaig Salum mab Tiefert, fab Haseah, ceidwad y gwigoedd (a hi oedd yn aros yn Jerusalem yn yr ysgoldy) ac a ymddiddanasant â hi felly.

30 ¶ A hi a ddywedodd wrthynt, Fel hyn y dywedodd ARGWYDD Dduw Israel, Dywedwch i'r gwr a'ch anfonodd chwi attaf fi,

24 Fel hyn y dywedodd yr ARGWYDD, Wele fi yn dwyn drwg ar y lle hwn, ac ar ei drigolion, *sef* yr holl feiddithion *sydd* ysgrifenedig yn y llyfr a ddarllenasant hwy ger bron brenhin Judah:

25 Am iddynt fy ngwrthod i, ac arogl-darthu i ddauiau dfeithr, i'm digio i â holl waith eu dwylaw; am hynny yr ymdywllt fy llid i ar y lle hwn, ac nis ddfoddr ef.

26 Ond am frenhin Judah, yr hwn a'ch anfonodd chwi i ymfyn a'r ARGWYDD, fel hyn y dywedwch wrtho, Fel hyn y dywed ARGWYDD Dduw Israel am y geiriau a glywast:

27 Oblegid i'th galon feddalhau, ac i tithau ymostwng o fisen Dduw, pan glywaist ei eiriau ef yn erbyn y fan hon, ac yn erbyn ei thrigolion, ac ymostwng o honot ger fy mron, a rhywgo dy ddillad, ac wlyo o'm blisen i; am hynny y gwrandawis innau, medd yr ARGWYDD.

28 Wele, mi a'th gymmeraf di ymaith at dy dadau, a thi a ddygir ymaith i'r bedd mewn heddwch, fel na welo dy lygaid dy yr holl ddrwg yr ydwyf fi yn ei ddwyn ar y fan hon, ac yn erbyn ei phreswylwyr. Felly hwy a ddygasant air i'r brenhin drachefn.

29 ¶ Yna y brenhin a anfonodd, ac a gynullodd holl henuriaid Judah a Jerusalem.

30 A'r brenhin a aeth i fynu i ddy yr ARGWYDD, a holl wŷr Judah, a thrigolion Jerusalem, yr offeiriad hefyd a'r Lefiaid, a'r holl bobl o fawr i fychan; ac efe a ddarllenodd, lle y clywsant hwy, holl eiriau llyfr y cyfammed, yr hwn a gawid yn nhŷ yr ARGWYDD.

31 A'r brenhin a safodd yn ei le, ac a wnaeth gyfammed ger bron yr ARGWYDD, ar rodio ar ol yr ARGWYDD, ac ar gadw ei orchymynion ef, a'i dystiolaethau, a'i ddefodau, a'i holl galon, ac a'i holl enaid; i gwblhau geiriau y cyfammed y rhai *sydd* ysgrifenedig yn y llyfr hwnnw.

32 Ac efe a wnaeth i bawb a'r a gafwyd yn Jerusalem, ac yn Benjamin, sefyll wrth yr ammod: trigolion Jerusalem hefyd a wnaethant yn ol cyfammed Dduw, *sef* Dduw eu tadau.

33 Felly Josiah a dymnodd ymaith y ffeiddra i gyd o'r holl wledydd y rhai *oedd* eiddo meibion Israel, ac efe a wnaeth i bawb a'r a gafwyd yn Israel wasanaethu, *sef* gwasanaethu yr ARGWYDD eu Dduw. Ac yn ei holl dyddiau ef ni throisiant hwy oddi ar ol ARGWYDD Dduw eu tadau.

PENNOD XXXV.

I Josiah yn cadw Pasc godidog, 20 yn annog Pharaoh-necho, ac yn cael ei ladd yn Megido. 25 Galarnad Josiah.

A JOSIAH a gynalliodd Basc i'r ARGWYDD yn Jerusalem: a hwy a laddasant y Pasc y pedwerydd dydd ar ddeg o'r mis cyntaf.

2 Ac efe a gyflodd yr offeiriad yn eu goruchwyliaethau, ac a'u hannogodd hwynt i weinidogaeth tŷ yr ARGWYDD;

3 Ac a ddywedodd wrth y Lefiaid, y rhai oedd yn dygu holl Israel, ac oedd sanctaidd i'r ARGWYDD, Rhoddwch yr areh sanctaidd yn y tŷ a adedlodd Solomon mab Dafydd brenhin Israel; na *fydded* hi *moyach* i chwi yn falch ar ysgwydd: gwasanaethwch yn awr yr ARGWYDD eich Dduw, a'i bobl Israel.

4 Ac ymbarottôch wrth deuluoedd eich tadau, yn ol eich dosparthiadau, yn ol ysgrifen Dafydd brenhin Israel, ac yn ol ysgrifen Solomon ei fab ef.

5 A sefchwch yn y cysegr yn ol dosparthiadau tylwyth tadau eich brodyr y bobl, ac yn ol dosparthiad tylwyth y Lefiaid.

6 Felly lleddwch y Pasc, ac ymasnateiddiwch, a pharottôch eich brodyr, i wneuthur yn ol gair yr ARGWYDD trwy law Moses.

7 A Josiah a roddodd i'r bobl ddfadell o wŷn, a mynnod, i gyd tu ag at y Pasc-aberthau, *sef* i bawb a'r a gafwyd, hyd rifiedi deng mil ar hugain, a thair mil o eidionau; hyn *oedd* o gyfoeth y brenhin.

8 A'i dywysogion ef a roddasant yn ewyll-ysgar i'r bobl, i'r offeiriad, ac i'r Lefiaid: Hillelah, a Zechariah, a Jehiel, blaenoriaid tŷ Dduw, a roddasant i'r offeiriad tu ag at y Pasc-aberthau, dŵry fil a chwe chant o *dddefaid*, a thri chant o eidionau.

9 Cononiah hefyd, a Semaiah, a Nethaneel, ei frodyr, a Hasabiah, a Jehiel, a Jozabab, tywysogion y Lefiaid, a roddasant i'r Lefiaid yn Basc-eyrth, bum mil o *dddefaid*, a phum cant o eidionau.

10 Felly y parottôwyd y gwasanaeth; a'r offeiriad a safasant yn eu lle, a'r Lefiaid yn eu dosparthiadau, yn ol gorchymyn y brenhin.

11 A hwy a laddasant y Pasc; a'r offeiriad a daenellasant y *gwaged* o'u llaw hwynt, a'r Lefiaid oedd yn eu blingo *Asaph*.

12 A chymmerasant ymaith y poeth-offrymmau, i'w rhoddi yn ol dosparthiadau teuluoedd y bobl, i offrymmu i'r ARGWYDD, fel y *mae* yn ysgrifenedig yn llyfr Moses: ac felly am yr eidionau.

13 A hwy a rostiasant y Pasc wrth dân, yn ol y ddefod: a'r cysegredig *bethau craill* a ferwasant hwy mewn crochrau, ac mewn pedyll, ac mewn peiriau, ac a'u rhannasant ar redeg i'r holl bobl.

14 Wedi hynny y parottasant iddynt eu hunain, ac i'r offeiriad; canys yr offeiriad meibion Aaron *oedd* yn offrymmu y poeth-offrymmau a'r brasder hyd y nos; am hynny y Lefiaid oedd yn parottô iddynt eu hunain, ac i'r offeiriad meibion Aaron.

15 A meibion Asaph y cantorion *oedd* yn eu sefyllfa, yn ol gorchymyn Dafydd, ac Asaph, a Heman, a Jeduthun gweledydd y brenhin; a'r porthorion yn mhob porth: ni chaent hwy ymado o'u gwasanaeth; canys eu brodyr y Lefiaid a barottôent iddynt hwy.

16 Felly y parottôwyd holl wasanaeth yr ARGWYDD y dwtwn hwnnw, i gynnal y Pasc, ac i offrymmu poeth-offrymmau ar allor yr ARGWYDD, yn ol gorchymyn y brenhin Josiah.

17 A meibion Israel y rhai a gafwyd, a gynallasant y Pasc yr amser hwnnw, a gwyl y bara croyw, saith niwrnod.

18 Ac ni chynnaliodd Pasc fel hwnnw yn Israel, er dyddiau Samuel y prophwyd: ac ni chynnaliodd neb o frenhinoedd Israel gyfelyb i'r Pasc a gynallodd Josiah, a'r offeiriad, a'r Lefiaid, a holl Judah, a'r neb a gafwyd o Israel, a thrigolion Jerusalem.

19 Yn y ddeunawfed flwyddyn o deyrnasiad Josiah y cynnalwyd y Pasc hwn.

20 ¶ Wedi hyn oll, pan barottôdd Josiah

y'tf, Necho brenhin yr Aipt a ddaeth i fynu i ryfela yn erbyn Chareemis wrth Euphrates : a Josiah a aeth allan yn ei erbyn ef.

91 Yntau a anfonodd genhadau atto ef, gan ddywyd, Beth sydd i mi a wneydwf a thi, O frenhin Judah? nid yn di erbyn di y daethwn i heddyw, ond yn erbyn ty arall y swae fy rhyfel i; a Duw a archodd i mi frysio: paid di â Duw, yr hwn sydd gyd â mi, fel na ddifetho efe dydi.

22 Ond ni throai Josiah ei wyneb oddi wrtho ef, eithr newidodd ei ddillad i ymladd yn ei erbyn ef, ac ni wrandawodd ar eiriau Necho o enau Duw, ond efe a ddaeth i ymladd i ddyffryn Megido.

23 A'r saethyddion a saethasant at y brenhin Josiah: a'r brenhin a ddywedodd wrth ei weision, Dygwch fi ymaith, canys clwyfyd fi yn dost.

24 Felly ei weision a'i tynnasant ef o'r cerbyd, ac a'i goeodasant ef yn yr ail cerbyd yr hwn oedd ganddo; dygasant ef hefyd i Jerusalem, ac efe fu farw, ac a gladdwyd ym meddrod ei dadau. A holl Judah a Jerusalem a alarasant am Josiah.

25 ¶ Jeremiah hefyd a alarnodd am Josiah, a'r holl gantorion a'r cantoreusau yn eu galarnadau a soniant am Josiah hyd heddyw, a hwy a'i gwnaethant yn ddefod yn Israel; ac wele hwynt yn ysgrifenedig yn y galarnadau.

26 A'r rhan arall o hanes Josiah, a'i ddaloni ef, yn ol yr hyn oedd ysgrifenedig y'nghyfraith yr ARGLWYDD.

27 A'i weithredoedd ef, cyntaf a diweddar, wele hwynt yn ysgrifenedig yn llyfr brenhinoedd Israel a Judah.

PENNOD XXXVI.

1 *Joahaz yn frenhin ar ol Josiah; a Pharaoh yn ei ddiswyddo ef, ac yn ei ddiwyn i'r Aipt. 5 Joacim yn teyrnasu yn ddyrgionus, a'i ddiwyn ef yn rhwym i Babilon. 9 Joachin yn teyrnasu yn ddyrgionus, a'i ddiwyn yntau i Babilon. 11 Sedeciah y brenhin dyrgionus, yn ddiystyru y prophwyd, ac yn gwrthryfela yn erbyn Nebuchodonosor. 14 Llystr-ddi-frodi Jerusalem am bechodau yr offeiriad a'r bobl. 22 Cyrus yn cyhoeddi yr adeileid y deml.*

YNA pobl y wlad a gymmerasant Joahaz mab Josiah, ac a'i hurddasant ef y'i frenhin yn lle ei dad yn Jerusalem.

2 Mab tair blwydd ar hugain oedd Joahaz pan ddechreuodd efe deyrnasu; a thri mis y teyrnasodd efe yn Jerusalem.

3 A brenhin yr Aipt a'i diswyddodd ef yn Jerusalem; ac a drethodd ar y wlad gan talent o arian, a thalent o aur.

4 A brenhin yr Aipt a wnaeth Klitacim ei frawd ef yn frenhin ar Judah a Jerusalem, ac a drodd ei enw ef yn Joacim. A Necho a gymmerodd Joahaz ei frawd ef, ac a'i dug i'r Aipt.

5 ¶ Mab pŵm mlwydd ar hugain oedd Joacim pan ddechreuodd efe deyrnasu, ac un mlynedd ar ddeg y teyrnasodd efe yn Jerusalem: ac efe a wnaeth yr hyn oedd ddrwg y'ngolwg yr ARGLWYDD ei DDUW.

6 Nebuchodonosor brenhin Babilon a ddaeth i fynu yn ei erbyn ef, ac a'i rhwymodd ef mewn cadwynau pres, i'w ddwyn i Babilon.

7 Nebuchodonosor hefyd a ddug o lestri tŷ yr ARGLWYDD i Babilon, ac a'u rhoddodd hwynt yn ei deml o fewn Babilon.

8 A'r rhan arall o hanes Joacim, a'i ffeidd-dra ef y rhai a wnaeth efe, a'r hyn a gafwyd arno ef, wele hwynt yn ysgrifenedig yn llyfr

brenhinoedd Israel a Judah. A Joachin ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

9 ¶ Mab wyth mlwydd oedd Joachin pan ddechreuodd efe deyrnasu, a thri mis a deng niwrnod y teyrnasodd efe yn Jerusalem; ac efe a wnaeth yr hyn oedd ddrwg y'ngolwg yr ARGLWYDD.

10 Ac yn mhnen y flwyddyn yr anfonodd y brenhin Nebuchodonosor, ac a'i dug ef i Babilon, gyd â llestri dymunol tŷ yr ARGLWYDD: ac efe a wnaeth Sedeciah ei frawd ef yn frenhin ar Judah a Jerusalem.

11 ¶ Mab un mlwydd ar hugain oedd Sedeciah pan ddechreuodd efe deyrnasu, ac un mlynedd ar ddeg y teyrnasodd efe yn Jerusalem.

12 Ac efe a wnaeth yr hyn oedd ddrwg y'ngolwg yr ARGLWYDD ei DDUW, ac nid ymostyngodd efe o flaen Jeremiah y prophwyd, yr hwn oedd yn llefaru o enau yr ARGLWYDD.

13 Ond efe a wrthryfelodd yn erbyn brenhin Nebuchodonosor, yr hwn a wnaethai iddo dyngu i DDUW: ond efe a galedodd ei warr, ac a gryfhodd ei galon, rhag dychwelyd at ARGLWYDD DDUW Israel.

14 ¶ Holl dywysogion yr offeiriad hefyd, a'r bobl, a chwangasant gam-fucheddu, yn ol holl ffeidd-dra y cenhedeodd; a hwy a hlogasant dŷ yr ARGLWYDD, yr hwn a sancteiddiasai efe yn Jerusalem.

15 Am hynny ARGLWYDD DDUW eu tadau a anfonodd atynt hwy trwy law ei genhadau, gan fore-godi, ac anfon: am ei fod ef yn tosturio wrth ei bobl, ac wrth ei breswylfod.

16 Ond yr oeddynt hwy yn gwatwar cenhadau Duw, ac yn tremygu ei eiriau ef, ac yn gwawdio ei brophwyd yf; nes cyfodi o ddig-ofaint yr ARGLWYDD yn erbyn ei bobl, fel nad oedd iachad.

17 Am hynny efe a ddygodd i fynu arnynt hwy frenhin y Caldeaid, yr hwn a laddodd eu gwyr ieuainge hwy a'r cleddyf yn nhŷ eu cyssegr, ac nid arbedodd na gwr ieuange na morwyn, na hen, na'r hwn oedd yn cammu gan oedran: efe a'u rhoddodd hwynt oll yn ei law ef.

18 Holl lestri tŷ DDUW hefyd, mawrion a bychain, a thrysorau tŷ yr ARGLWYDD, a thrysorau y brenhin a'i dywysogion: y rhai hynny holl a ddug ef i Babilon.

19 A hwy a losgasant dŷ DDUW, ac a ddiystyriasant fur Jerusalem; a'i holl balassau hi a losgasant hwy â than, a'i holl lestri dymunol a ddiystyriasant.

20 A'r rhai a ddiangasai gan y cleddyf, a gaeth-gludodd ef i Babilon: lle y buant hwy yn weision iddo ef ac i'w feiblon, nes teyrnasu o'r Persiaid:

21 I gyflawni gair yr ARGLWYDD trwy enau Jeremiah, nes mwynhau o'r wlad ei Sabbathau; canys yr holl ddyddiau y bu hi yn anghyfnannedd, y gorphwysodd hi, i gyflawni deng mlynedd a thriugain.

22 ¶ Ac yn y flwyddyn gyntaf i Cyrus brenhin Persia (fel y cyflawni gair yr ARGLWYDD yr hwn a ddywedwyd trwy enau Jeremiah) yr ARGLWYDD a gyffrodd yspryd Cyrus brenhin Persia, fel y cyhoeddodd efe trwy ei holl frenhiniaid, a hynny mewn ysgrifen, gan ddywyd,

23 Fel hyn y dywed Cyrus brenhin Persia, ARGLWYDD DDUW y nefoedd a roddodd holl deyrnasoedd y ddaear i mi, ac efe a orchymynodd i mi adeiladu tŷ iddo yn Jerusalem, yr hon sydd yn Judah. Pwy sydd yn eich mysg chiwi o'i holl bobl efi? yr ARGLWYDD ei DDUW fyddo gyd âg ef, ac eled i fynu.

LLYFR E Z R A.

PENNOD I.

1 *Cyrus yn gorchymyn adelladu y deml. 5 Y bobl yn ymbarottol i ddychweyd yn eu hol.*
7 *Cyrus yn rhoi yn ol lestri y demi i Sessassar.*

YN y flwyddyn gyntaf i Cyrus brenhin Persia (i gyflawni gair yr **ARGLWYDD** o enau Jeremlah) cyfrôdd yr **ARGLWYDD** yspryd Cyrus brenhin Persia, fel y cyhoeddodd efe trwy ei holl deyrnas, a *hynny* hefyd mewn ysgrifen, gan ddywedyd,

2 Fel hyn y dywed Cyrus brenhin Persia, **ARGLWYDD** DDUW y nefoedd a roddes i mi holl deyrnasoedd y ddaear, ac efe a orchymyodd i mi adelladu iddo ef dŷ yn Jerusalem, yr hon *sydd* yn Judah.

3 Pwy *sydd* o honoch o'i holl bobl ef? bydded ei DDUW gyd âg ef, ac eled i fynu i Jerusalem, yr hon *sydd* yn Judah, ac adeiladed dŷ **ARGLWYDD** DDUW Israel (dyna y Dduw) yr hwn *sydd* yn Jerusalem.

4 A phwy bynnag a adawyd mewn un man lle y mae efe yn ymdeithio, cynnorthwyed gwyr ei wlad ef âg arian, ac âg aur, ac âg golud, ac âg anifeiliaid, gyd âg ewyllysgar offrmw tŷ DDUW yr hwn *sydd* yn Jerusalem.

5 ¶ Yna y cododd pennau cenedl Judah a Benjamin, a'r offeiriad a'r Lefaiad, a phob un y cyfrôdd Duw ei yspryd, i fynyed i fynu i adelladu tŷ yr **ARGLWYDD** yr hwn *oedd* yn Jerusalem.

6 A'r rhal oll o'u hamgylch a'u cynnorthwyasant hwy â llestri arian, ac aur, a golud, ac âg anifeiliaid, ac â phethau gwerthfawr, heb law yr hyn oll a offrymwyd yn ewyllysgar.

7 ¶ A'r brenhin Cyrus a ddug allan lestri tŷ yr **ARGLWYDD**, y rhai a ddygasai Nebuchodonosor allan o Jerusalem, ac a roddasai efe yn nhŷ ei dduwiau ei hun.

8 Y rhai hynny a ddug Cyrus brenhin Persia allan trwy law Mithredath y trysorydd, ac a'u rhifodd hwynt at Sessassar pennaeth Judah.

9 A dyma eu rhifedi hwynt; Deg ar hugain o gawgiau aur, mil o gawgiau arian, naw ar hugain o gyllili,

10 Deg ar hugain o orfychau aur, deg a phedwar cant o ail *stath* o orfychau arian, a mil o lestri erall.

11 Yr holl lestri, yn aur ac yn arian, *oedd* bum mil a phedwar cant. Y rhai hyn oll a ddug Sessassar i fynu gyd â'r gaethglud a ddygwyd i fynu o Babilon i Jerusalem.

PENNOD II.

1 *Rhifedi y bobl a ddychwelodd, 36 a'r offeiriad, 40 a'r Lefaiad, 43 a'r Nethiniad, 55 a gweision Solomon, 62 a'r offeiriad ni fedrent ddangos eu hachau. 64 Rhifedi y cwbl, a'u golud. 68 Eu hoffrymmau.*

ADYMA feibion y dalaseth y rhai a ddaeth i fynu o gaethiwd y gaethglud, yr hon a gaethgludasai Nebuchodonosor brenhin Babilon i Babilon, ac a ddychweilasat i Jerusalem a Judah. pob un i'w ddinas ei hun;

2 Y rhai a ddaeth gyd â Zorobabel: Jesua Nehemiah, Seraiah, Reelsiah, Mordecai,

Bilsan, Mispar, Bigfai, Rehum, Baanah. Rhifedi gwyr pobl Israel.

3 Meibion Paros, dwy fil a deuddeg ac wyth ugain.

4 Meibion Sephattah, tri chant a deuddeg a thriugain.

5 Meibion Arah, saith cant a phymtheg a thriugain.

6 Meibion Pahath-Moab, o feibion Jesua a Joab, dwy fil wyth cant a deuddeg.

7 Meibion Elam, mil dau cant a phedwar ar ddeg a deugain.

8 Meibion Zattu, naw cant a phump a deugain.

9 Meibion Zaccai, saith cant a thriugain.

10 Meibion Bani, chwe chant a dau a deugain.

11 Meibion Bebai, chwe chant a thri ar hugain.

12 Meibion Azgad, mil dau cant a dau ar hugain.

13 Meibion Adonicam, chwe chant a chwech a thriugain.

14 Meibion Bigfai, dwy fil ac onid pedwar triugain.

15 Meibion Adin, pedwar cant a phedwar ar ddeg a deugain.

16 Meibion Ater o Hezeclah, onid dau pum ugain.

17 Meibion Besai, tri chant a thri ar hugain.

18 Meibion Jorah, cant a deuddeg.

19 Meibion Hasum, dau cant a thri ar hugain.

20 Meibion Gibbar, pymtheg a phedwar ugain.

21 Meibion Bethlehem, cant a thri ar hugain.

22 Gwyr Netophah, onid pedwar triugain.

23 Gwyr Anathoth, cant ac wyth ar hugain.

24 Meibion Azmafeth, dau a deugain.

25 Meibion Ciriath-arim, Cephirah, a Beer-oth, saith cant a thri a deugain.

26 Meibion Ramah a Gaba, chwe chant ac un ar hugain.

27 Gwyr Michmas, cant a dau ar hugain.

28 Gwyr Bethel ac Ai, dau cant a thri ar hugain.

29 Meibion Nebo, deuddeg a deugain.

30 Meibion Magbis, cant ac onid pedwar triugain.

31 Meibion Elam arall, mil dau cant a phedwar ar ddeg a deugain.

32 Meibion Harim, tri chant ac ugain.

33 Meibion Lod, Hadid, ac Ono, saith cant a phump ar hugain.

34 Meibion Jericho, tri chant a phump a deugain.

35 Meibion Senaah, tair mil a chwe chant a deg ar hugain.

36 ¶ Yr offeiriad: meibion Jedaiah, o dŷ Jesua, naw cant deg a thriugain a thri.

37 Meibion Immer, mil a deuddeg a deugain.

38 Meibion Pasur, mil dau cant a saith a deugain.

39 Meibion Harim, mil a dau ar bymtheg.

40 ¶ Y Lefaiad: meibion Jesua a Chadmiel, o feibion Hodafah, pedwar ar ddeg a thriugain.

41 ¶ Y cantorïald : meibion Asaph, cant ac wyth ar hugain.

42 ¶ Meibion y porthorion : *sef* meibion Sâlum, meibion Ater, meibion Talmon, meibion Accub, meibion Hatita, meibion Sobai, *oedd* oll gant ac onid un deugain.

43 ¶ Y Nethiniaid : meibion Siha, meibion Hasupha, meibion Tabbaoth,

44 Meibion Ceros, meibion Sïaha, meibion Padon,

45 Meibion Lebanah, meibion Hagabah, meibion Accub,

46 Meibion Hagab, meibion Samlai, meibion Hanan,

47 Meibion Gidel, meibion Gahar, meibion Reiah,

48 Meibion Resin, meibion Necoda, meibion Gazzam,

49 Meibion Uzza, meibion Paseah, meibion Besai,

50 Meibion Amah, meibion Mehunim, meibion Nephusim,

51 Meibion Baeuc, meibion Hacupha, meibion Harhur,

52 Meibion Basluth, meibion Mehida, meibion Harsa,

53 Meibion Barcos, meibion Sisera, meibion Thamah,

54 Meibion Nestah, meibion Hatipha.

55 ¶ Meibion gweision Solomon : meibion Sotai, meibion Sophereth, meibion Pheruda,

56 Meibion Jaalah, meibion Darcon, meibion Gidel,

57 Meibion Sephatlah, meibion Hattil, meibion Pochereth o Sebaim, meibion Ami,

58 Yr holl Nethiniaid, a meibion gweision Solomon, *oedd* dri chant deuddeg a phedwar ugain.

59 A'r rhai hyn a seythant i fynu o Tel-meiah, Tel-harsa, Cerub, Adan, ac Immer : ond ni fedrent ddangos tŷ eu tadau, na'u hillogaeth, ai o Israel yr *oeddynt* :

60 Meibion Delaiah, meibion Tobiah, meibion Necoda, chwe chant a deuddeg a deugain.

61 ¶ A meibion yr offeiriad : meibion Habalah, meibion Cos, meibion Barzilai ; (yr hwn a gymmerasai wraig o ferched Barzilai y Gileadiad, ac a alwasid ar eu henw hwynt.)

62 Y rhai hyn a geisiant eu hyagrifen *ym mhith* yr achau, ond ni chafwyd hwynt : am hynny y bwriwyd hwynt allan o'r offeiriad-aeth.

63 A'r Tirsatha a ddywedodd wrthynt, na fwytânt o'r pethau sancteiddiaf, hyd oni chyfodai offeiriad &g Urim ac & Thumim.

64 ¶ Yr holl dyrfa ynghyd, *oedd* ddwy fil a deugain tri chant a thriugain :

65 Heb law eu gweision a'u morwynion ; y rhai hynny *oedd* saith mil tri chant a dau ar bymtheg ar hugain : ac yn eu mysg yr *oedd* dau cant yn gantorion ac yn gantoresau.

66 Eu meirch *oedd* saith cant ac onid pedwar deugain ; eu mulod yn ddau cant ac yn bump a deugain ;

67 Eu camelod yn bedwar cant ac yn bymtheg ar hugain ; eu hasynod yn chwe mil saith cant ac ugain.

68 ¶ Ac o'r pennau cenedl pan ddaethant i dŷ yr ARGLWYDD, yr hwn *oedd* yn Jerusalem, *rhai* a offrymmasant o'u gwaith eu hun tu ag at dŷ yr ARGLWYDD, i'w gyfodi yn ei le.

69 Rhoddasant yn ol eu gallu i drysordy y gwaith, un fil a thriugain o ddracmonau aur,

a phŵm mil o bunnoedd o arian, a chant o wigoedd offeiriad.

70 Yna yr offeiriad a'r Lefiaid, a *rhaf* o'r bobl, a'r cantorion, a'r porthorion, a'r Nethiniaid, a drigasant yn eu dinasoedd ; a holl Israel yn eu dinasoedd.

PENNOD III.

1 Gosod i fynu yr allor. 4 Amled yr offrymmau. 7 Parotŷi gweithiwyr. 8 Gosod sylfeini y demi gyd â llawenydd maror a galas.

A PHAN ddaeth y seithfed mis, a meibion Israel yn eu dinasoedd, y bobl a ymgasglasant i Jerusalem megis un gwr.

2 Yna y cyfododd Jesus mab Josadac, a'i frodyr yr offeiriad, a Zorobabel mab Salathiel, a'i frodyr, ac a adeiladasant allor Duw Israel, i offrymmu arni offrymmau poeth, fel yr ygrifenasid y'ngghyfraith Moses gwr Duw.

3 A hwy a osodasant yr allor ar ei hystolion (canyr yr *oedd* arnynt ofn pobl y wlad) ac a offrymmasant arni boeth-offrymmau i'r ARGLWYDD, poeth-offrymmau bore a hwyr.

4 Cadwasant hefyd wyl y pebyll, fel y *mae* yn ygrifenedig, ac a offrymmasant boeth-aberth beunydd dan rifeidi, yn ol y dderod, dogn dydd yn ei ddydd ;

5 Ac wedi hynny y poeth-offrwm gwastadol, ac offrwm y newydd-locerau, a holl sanctaid osodedig wyliau yr ARGLWYDD, offrwm ewyllysgar pob un a offrymmai o hono ei hun, a offrymmasant i'r ARGLWYDD.

6 O'r dydd cyntaf i'r seithfed mis y dechreusant offrymmu poeth-offrymmau i'r ARGLWYDD. Ond teml yr ARGLWYDD ni sylfaenasid etto.

7 Rhoddasant hefyd arian i'r seiri maen, ac i'r seiri pren ; a bwyd, a dŷod, ac olew, i'r Sidoniaid, ac i'r Tyriaid, am ddwyn coed cedr o Libanus hyd y môr i Joppa : yn ol caniatâd Cyrus brenhin Persia iddynt hwy.

8 ¶ Ac yn yr ail fwyddyn wedi eu dyfed hwy i dŷ Dduw i Jerusalem, yn yr ail mis, y dechreuodd Zorobabel mab Salathiel, a Jesus mab Josadac, a'r rhan arall o'u brodyr hwynt yr offeiriad a'r Lefiaid, a'r rhai oll a ddaethant o'r caethiwed i Jerusalem ; ac a osodasant y Lefiaid, o fab ugein-mlwydd ac uchod, yn olygwyr ar waith tŷ yr ARGLWYDD.

9 Yna y safodd Jesus, a'i feibion a'i frodyr, Cadmiel a'i feibion, meibion Judah yn gytŷn, i oruchwyllo ar weithwyr y gwaith yn nhŷ Dduw : meibion Henadad, d'u meibion hwythau a'u brodyr y Lefiaid.

10 A phan oedd y seiri yn sylfaenu teml yr ARGLWYDD, hwy a osodasant yr offeiriad yn eu gwisgoedd &g udgyrn, a'r Lefiaid meibion Asaph & symbolau, i foliannu yr ARGLWYDD, yn ol ordinhâd Dafydd brenhin Israel.

11 A hwy a gyd-ganasant, wrth foliannu ac wrth glodfuri yr ARGLWYDD, mai da *oedd*, mai yn dragywydd yr *ydodd* ei drugaredd ef ar Israel. A'r holl bobl a fioeddiasant & bloedd fawr, gan foliannu yr ARGLWYDD, am sylfaenu tŷ yr ARGLWYDD.

12 Ond llawer o'r offeiriad a'r Lefiaid, a'r pennau cenedl, y *rhaf* *oedd* hen, ac a weliant y tŷ cyntaf, wrth sylfaenu y tŷ hwn yn eu golwg, a wylasant & llef uchel ; a llawer oedd yn dyrchafu llef mewn bloedd gorfolodd :

13 Fel nad oedd y bobl yn adnabod sain bloedd y llawenydd oddi wrth sain wylofaen y bobl : canys y bobl oedd yn bloeddio & bloedd fawr, a'r swm a glywid ym mhell.

PENNOD IV.

1 *Certhwynebwyr Judah, am na chynhwysid iddynt adeiladu y deml gyd â'r Iuddewon, yn ceisio llestair ei hadeiladu hi. 7 Eu llythyras hwy at Artaxerxes. 17 Gorchymyn Artaxerxes. 23 Rhwystru adeiladu y deml.*

YNA gwrthwynebwyr Judah a Benjamin a glywsant fod meibion y gaethglud yn adeiladu y deml i ARGLWYDD DDW Israel; 2 Ac a ddaethant at Zorobabel, ac at y pennau cenedl, ac a ddywedasant wrthynt, Adeiladwn gyd â chwi: canys fel chwithau y ceisiwn eich Duw chwi; ac iddo ef yr ydym ni yn aberthu, er dyddiau Esarhadon brenhin Assyria, yr hwn a'n dug ni i fynu yma.

3 Eithr dywedodd Zorobabel a Jesua, a'r rhan arall o bennau cenedl Israel, wrthynt, Nid yw i chwi ac i ninnau adeiladu tŷ I'n Duw ni; eithr nyddi a gyd-adeiladwn i ARGLWYDD DDW Israel, megis y'n gorchymynoedd y brenhin Cyrus, brenhin Persia.

4 A phobl y wlad oedd yn anghysuro pobl Judah, ac yn eu rhwystro hwy i adeiladu.

5 Ac yn cyffogi cynghorwyr yn eu herbyn hwynt i ddi-ddymmu eu cynghor hwynt, hoil ddyddiau Cyrus brenhin Persia, a hyd deyrnasiad Darius brenhin Persia.

6 Ac yn nheyrnasiad Ahasferus, yn nechreud ei deyrnasiad ef, yr ysgrifenasant atto achwyn yn erbyn trigolion Judah a Jerusalem.

7 ¶ Ac yn nyddiau Artaxerxes yr ysgrifennodd Bislam, Mithridath, Tabeel, a'r rhan arall o'u cyfeillion, at Artaxerxes brenhin Persia; ac ysgrifien y llythyr a ysgrifenydd yn Syriaeg, ac a eglurwyd yn Syriaeg.

8 Rehwm y cofiadur a Simsai yr ysgrifenydd a ysgrifenasant lythyr yn erbyn Jerusalem at Artaxerxes y brenhin, fel hyn:

9 Yna yr ysgrifennodd Rehwm y cofiadur, a Simsai yr ysgrifenydd a'r rhan arall o'u cyfeillion, y Dinaiaid, yr Apharsachiaid, y Tarpeliaid, yr Apharsiaid, yr Archefiaid, y Babiloniaid, y Susachiaid, y Dehafiaid, yr Elamiaid.

10 A'r rhan arall o'r bobl y rhai a ddug Asnappar mawr ac enwog, ac a osododd efe yn ninasoedd Samaria, a'r rhan arall tu yma i'r afon, a'r amser a'r amser.

11 ¶ Dyma ystyr y llythyr a anfonasant atto ef, sef at Artaxerxes y brenhin; Dy wasanaethwyr o'r tu yma i'r afon, a'r amser a'r amser.

12 Bid hysbys i'r brenhin, fod yr Iuddewon a ddaethant i fynu oddi wrthynt t'atomm ni, wedi dyfod i Jerusalem, ac yn adeiladu y ddinas wrthryfelgar ddrygonus, a'r muriau a sylfaenasant hwy, ac a gyd-wniasant y sylfaenau.

13 Yn awr bydded hysbys i'r brenhin, os adeilid y ddinas hon, a gorphen ei chaerau, na roddant na tholl, na theyrned, na threth; felly y drygi drysor y brenhinoedd.

14 Ac yn awr o herwydd ein bod ni yn eael ein cynnalieath o lys y brenhin, ac nad oedd weddaidd i ni weled gwarth y brenhin; am hynny yr anfonasom ac yr hysbysasom i'r brenhin.

15 Fel y ceisier yn llyfr historiau dy dadau: a thi a gei yn llyfr yr historiau, ac a elli wybod, fod y ddinas hon yn ddinas wrthryfelgar, niweidiol i frenhinoedd a thaleithiau, a bod yn gwneuthur brad-fwrriad o fewn hon er ys talm: am hynny y dinystriwyd y ddinas hon.

16 Yr ydym yn hysbysu i'r brenhin, os y ddinas hon a adeilid, a'r muriau a syl-

faenir, wrth hynny ni fydd i ti ran o'r tu yma i'r afon.

17 ¶ Yna yr anfonodd y brenhin air at Rehwm y cofiadur, a Simsai yr ysgrifenydd, a'r rhan arall o'u cyfeillion hwynt y rhai a drigent yn Samaria, ac at y lleill o'r tu hwnt i'r afon. Tangnefedd, a'r amser a'r amser.

18 Y llythyr a anfonasoch attaf, a ddarllenwyd yn eglur ger fy mron.

19 A mi a osodais orchymyn, a chwiliwyd; a chafwyd fod y ddinas hon er ys talm yn ymddyrchafu yn erbyn brenhinoedd, a gwneuthur ynddi anurudd-dod a gwrthryfel.

20 A brenhinoedd cryflon a fu ar Jerusalem, yn llywodraethu ar bawb o'r tu hwnt i'r afon; ac iddynt hwy y rhoddid toll, teyrned, a threth.

21 Yn awr rhoddwch orchymyn, i beri i'r gwyr hynny beidio, ac nad adeiladur y ddinas honno, hyd oni roddwyf fi orchymyn etto.

22 A gwyliwch wneuthur yn amryfus yn hyn: paham y tyf niwed i ddrygu y brenhinoedd?

23 ¶ Yna pan ddarllenwyd ystyr llythyr Artaxerxes y brenhin o flaen Rehwm a Simsai yr ysgrifenydd, a'u cyfeillion, hwy a aethant i fynu ar frys i Jerusalem at yr Iuddewon, ac a wnaethant iddynt beidio trwy fraich a chryffder.

24 Yna y peidiodd gwaith tŷ Dduw yr hwn sydd yn Jerusalem; ac y bu yn sefyll hyd yr ail flwyddyn o deyrnasiad Darius brenhin Persia.

PENNOD V.

1 *Zorobabel a Jesua, wedi eu hannog gan Haggai a Zechariah, yn rhwyddháu adeiladu y deml. 3 Tatnai a Satharboznai heb allei rhwystro yr Iuddewon. 6 Eu llythyr hwy at Darius yn erbyn yr Iuddewon.*

YNA y prophwydi, Haggai y prophwyd, a Zechariah mab Ido, a brophwydasant i'r Iuddewon oedd yn Judah ac yn Jerusalem; yn enw Duw Israel y prophwydasant iddynt.

2 Yna Zorobabel mab Salathiel, a Jesua mab Josadac, a godasant, ac a ddechreusant adeiladu tŷ Dduw yr hwn sydd yn Jerusalem: a phrophwydi Duw oedd gyd â hwynt yn eu cynnorthwyo.

3 ¶ Y pryd hwnnw y daeth atynt hwy Tatnai tywysog y tu yma i'r afon, a Satharboznai, a'u cyfeillion, ac fel hyn y dywedasant wrthynt; Pwy a roddes i chwi orchymyn i adeiladu y tŷ hwn, ac i sylfaenu y muriau hyn?

4 Yna fel hyn y dywedasant wrthynt: Beth yw enwau y gwyr a adeiladant yr adeiladaeth yma?

5 A golwg eu Duw oedd ar henuriaid yr Iuddewon, fel na wnaethant iddynt beidio, nes dyfod yr achos at Darius: ac yna yr attebasant trwy lythyr am hyn.

6 ¶ Ystyr y llythyr a anfonodd Tatnai tywysog y tu yma i'r afon, a Satharboznai, a'i gyfeillion yr Apharsachiaid, y rhai oedd o'r tu yma i'r afon, at y sylfaenu Darius:

7 Anfonasant lythyr atto ef, ac fel hyn yr ysgrifenasid ynddo; Pob headdwch i'r brenhin Darius.

8 Bydded hysbys i'r brenhin, fyned o honom ni i dalaeth Judea, i dŷ y Duw mawr, a bod yn ei adeiladu ef a meini mawr, a bod yn gosod coed yn ei barwyddo ef; a bod y gwaith yn myned rhagddo ar frys, a'i fod yn llwyddo yn eu dwylaw hwynt.

9 Yna y gofynasom i'r henuriaid hynny, ac a ddywedason wrthynt fel hyn; Pwy a roddes i chwi orchymyn i adeiladu y tŷ hwn, ac i sylfaenu y mur yma?

10 Gofynasom hefyd iddynt eu henwau, fel yr hysbysem i ti, ac fel yr ysgrifnem enwau y gwyr oedd yn bennau iddynt.

11 A'r geiriau hyn a attabasant hwy i ni, gan ddywedyd, Nynl ydym weision Duw nef a daear, ac yn adeiladu y tŷ yr hwn a adeiladwyd cyn hyn lawer o flynyddoedd; a brenhin mawr o Israel a'i hadeiladodd, ac a'i seiliodd ef.

12 Eithr wedi i'n tatau ni ddiglo Duw y nefoedd, efe a'u rhoddes hwynt yn llaw Nebuchodonosor brenhin Babilon y Caidead; a'r tŷ hwn a ddynystriodd efe, ac a gaethgludodd y bobl i Babilon.

13 Ond yn y flwyddyn gyntaf i Cyrus brenhin Babilon y rhoddes y brenhin Cyrus orchymyn i adeiladu y tŷ Dduw hwn.

14 A llestri tŷ Dduw hefyd o aur ac arian, y rhai a ddygasai Nebuchodonosor o'r deml yn Jerusalem, ac a'u dygasai i deml Babilon, y rhai hynny a ddug y brenhin Cyrus allan o deml Babilon, a rhoddwyd hwynt i un Seshassar wŷth ei enw, yr hwn a osodasai efe yn dywysog;

15 Ac efe a ddywedodd wrtho, Cymmer y llestri hyn, dos, dwg hwynt i'r deml yn Jerusalem, ac adeiladw y Dduw yn ei le.

16 Yna y daeth y Seshassar hwnnw, ac a osododd sylfaeni tŷ Dduw yn Jerusalem. Ac o'r pryd hwnnw hyd yr awr hon yr ydys yn ei adeiladu, ac nis gorphenwyd ef.

17 Ac yn awr (os da gan y brenhin) ceisier yn nhrÿsordy y brenhin yna yn Babilon, a ddarfu i'r brenhin Cyrus osod gorchymyn am adeiladu y tŷ Dduw hwn yn Jerusalem; ac anfoned y brenhin ei ewyllys attom am y peth hyn.

PENNOD VI.

1 Darius, wedi gwelod gorchymyn Cyrus, yn rhoi gorchymyn newydd i yrru gwaith y deml yn niaen. 13 Gorphen y deml, trwy gymmorth y galmion, a chyfluryddiad y prophwydi. 16 Cadw gwyl y cysegriad, 19 a gwyl y Pasc.

VNA y brenhin Darius a osododd orchymyn; a chwillwyd yn nhŷ y llyfrau, lle y cedwid y trysorau yn Babilon.

2 A charfwyd yn Achmetha, yn y llys yn nhalaeth Media, ryw lyfr, ac fel hyn yr ysgrifenasid ynddo yn goffadwriaeth:

3 Yn y flwyddyn gyntaf i'r brenhin Cyrus y gosododd y brenhin Cyrus orchymyn am dŷ Dduw o fewn Jerusalem, Adeilader y tŷ, y fan lle yr aberthent aberthau, a gwnaer yn gadarn ei sylfeini; yn drugain cyfydd ei uchder, ac yn drugain cyfydd ei led:

4 Yn dair rhes o feini mawr, a rhes o goed newydd: a rhodder y draul o dŷ y brenhin.

5 A llestri tŷ Dduw hefyd, yn aur ac yn arian, y rhai a ddug Nebuchodonosor o'r deml yn Jerusalem, ac a ddug efe adref i Babilon, rhodder hwynt i'w dwyn i'r deml yn Jerusalem, i'w lle, a gosoder hwynt yn aht Dduw.

6 Yn awr Tatnai tywysog y tu hwnt i'r afon, Setharboznai, a'ch cyfeillion yr Apharsachiaid, y rhai ydych o'r tu hwnt i'r afon, ciliwch oddi yno.

7 Gadewch yn llyonydd waith tŷ Dduw hwn: adeiladed tywysogion a henuriaid yr Iuddewon y tŷ hwn i Dduw yn ei le.

8 Gosodais hefyd orchymyn am yr hyn a wnuech i henuriaid yr Iuddewon hyn wrth adeiladu y tŷ Dduw hwn; mai o gyfeth y

brenhin, sef o'r deyrnged o'r tu hwnt i'r afon, y rhoddir traul i'r gwyr hyn, fel na pheidio y gwaith.

9 A'r hyn a fyddo anghenrheidiol i boeth-offrymmau Duw y nefoedd, yn eidionau, neu yn hyrddod, neu yn wŷn, yn fŷd, yn halen, yn win, ac yn olew, yn ol yr hyn a ddywedo yr offeiriaid fydd yn Jerusalem, rhodder iddynt bob dydd yn ddibaid:

10 Fel yr offrymmont aroglau peraidd i Dduw y nefoedd, ac y gweddiont dros einloes y brenhin, a'i feibion.

11 Gosodais hefyd orchymyn, pa ddyn hynnag a newidyo gair hwn, tyner coed o'i dŷ ef, a gosoder i sefyll, ac ar hwnnw croger ef; a bydded ei dŷ ef yn dommen am hynny.

12 A'r Duw, yr hwn a wnaeth i'w enw breswlyio yno, a ddynystria bob brenhin a phobl, a estyno ei law i newidyo ac i ddistrywio y tŷ hwn eiddo Duw yn Jerusalem. Myfi Darius a osodais y gorehymyn; gwneier ef yn ebrwydd.

13 ¶ Yna Tatnai tywysog y tu yma i'r afon, Setharboznai, a'u cyfeillion, megis yr anfonodd y brenhin Darius, felly y gwnaethant yn ebrwydd.

14 A henuriaid yr Iuddewon a adeiladasant, ac a lwyddasant trwy brophwyddoliaeth Hagai y prophwyd, a Zechariah mab Ido; te, adeiladasant, a gorphenasant, wrth orchymyn Duw Israel, ac wrth orchymyn Cyrus a Darius, ac Artaxerxes brenhin Persia.

15 A'r tŷ hwn a orphenwyd y trydydd dydd o fis Adar, pan oedd y chweched flwyddyn o deyrnasiad y brenhin Darius.

16 ¶ A meibion Israel, yr offeiriaid a'r Lefiaid, a'r rhan arall o feibion y gaethglud, a gyssegrasant y tŷ hwn eiddo Duw mewn llawenydd;

17 Ac a offrymmasant wrth gyssegru y tŷ hwn eiddo Duw, gant o ychain, dau cant o hyrddod, pedwar cant o wŷn, a deuddeg o fychod geifr, yn bech-berth dros Israel, yn ol rhifedi llwythau Israel.

18 Gosodasant hefyd yr offeiriaid yn eu dosparthiadau, a'r Lefiaid yn eu cylchoedd hwythau, i wasanaeth Duw yn Jerusalem, yn ol ysgrifen llyfr Moses.

19 Meibion y gaethglud hefyd a gadwasant y Pasc ar y pedwerydd dydd ar ddeg o'r mis cyntaf.

20 Canys yr offeiriaid a'r Lefiaid a ymlanasant yn gyttfn, yn lân i gyd oll, ac a aberthasant y Pasc dros holl feibion y gaethglud, a throes eu brodyr yr offeiriaid, a throtynt eu hunain.

21 A meibion Israel, y rhai a ddychwelasant o'r gaethglud, a phob un y ymneillduasai oddi wrth halogedigaeth cenhedloedd y wlad attynt hwy, i geisio ARLWYDD DDUW Israel, a fwyttasant,

22 Ac a gadwasant wyl y bara croyw saith niwrnod mewn llawenydd: canys yr ARLWYDD a'u llawenhasai hwynt, ac a droisai galon brenhin Assyria attynt hwy, i'w cynnorthwyo hwynt yngwaith tŷ Dduw, Duw Israel.

PENNOD VII.

1 Esra yn myned i fynu i Jerusalem, 11 wedi cael connad a gorchymyn gan Artaxerxes; 27 ac yn bendithio Duw am ei drugaredd.

AC wedi y pethau hyn, yn nheyrnasiad Artaxerxes brenhin Persia, Esra mab Seraiiah, fab Asariah, fab Hiltath, 2 Fab Sâlum, fab Sadoc, fab Ahitub, 3 Fab Amariah, fab Asariah, fab Meraloth, 4 Fab Zeraiiah, fab Uzai, fab Bucci,

5 Fab Abisia, fâb Phinees, fab Eleazar, fab Aaron yr offeiriad pennaf:

6 Yr Ezra hwn a aeth i fynu o Babilon; ac efe *oedd* ysgrifenydd cyflym y'nghyfraith Moses, yr hon a roddasai ARLWYDD DDUW Israel: a'r brenhin a roddes lldo ef ei holl ddymuniaid, fel yr *yoedd* llaw yr ARLWYDD ei Dduw arno ef.

7 A rhai a aethant i fynu o feibion Israel, ac o'r offeiriad, a'r Lefiaid, a'r cantorion, a'r porthorion, a'r Nethiniaid, i Jerusalem, yn y seithfed fiwyddyn i'r brenhin Artaxerxes.

8 Ac efe a ddaeth i Jerusalem yn y pummed mis, yr hwn *oedd* yn y seithfed fiwyddyn i'r brenhin.

9 Canys ar y *dydd* cyntaf o'r mis cyntaf y dechreuodd efe fyned i fynu o Babilon; ac ar y *dydd* cyntaf o'r pummed mis y daeth efe i Jerusalem, fel yr *oedd* daionus law ei Dduw gyd âg ef.

10 Canys Ezra a barottoisai ei galon i geisio cyfraith yr ARLWYDD, ac i'w gwneuthur, ac i ddyngu yn Israel ddeddfau a barnedig-aethau.

11 ¶ A dyma ystyr y llythyr a roddodd y brenhin Artaxerxes i Ezra yr offeiriad a'r ysgrifenydd, sef ysgrifenydd geiriau gorchymynion yr ARLWYDD, a'i ddeddfau ef i Israel.

12 Artaxerxes brenhin y brenhinoedd at Ezra yr offeiriad, ysgrifenydd deddf Duw y nefoedd, perffaith *dangnefdd*, a'r amser a'r amser.

13 Myfi a osodais orchymyn, fod i bwy bynnag yn fy nheyrnas i o bobl Israel, ac o'i offeiriad ef, a'i Lefiaid, sydd ewyllysgar i fyned i Jerusalem, gael myned gyd â thi.

14 O herwydd dy anfon di oddi wrth y brenhin, a'i saith gynghoriaid, i ymwelod â Judah ac â Jerusalem, wrth gyfraith dy Dduw yr hon *sydd* yn dy law di;

15 Ac i ddwyn yr arian a'r aur a offrymiodd y brenhin a'i gynghoriaid, o honnynt eu hunain, i Dduw Israel, yr hwn y *mae* ei breswylfa yn Jerusalem,

16 A'r holl arian a'r aur a fedrych ei gael yn holl dalaeth Babilon, gyd âg offrymmau gwirfodd y bobl a'r offeiriad, y rhai a offrymmant o honnynt eu hunain tu ag at dy eu Duw yn Jerusalem:

17 Fel y prynech yn ebrwydd a'r arian hynny ychain, hyrddod, ôyn, a'u bwyd-offrymmau, a'u diod-offrymmau, a'u hoffrwm hwynt ar allor ty eich Duw yn Jerusalem.

18 A'r hyn a fyddo da gennynt ti, a chan dy frodyr, ei wneuthur a'r rhan arall o'r arian a'r aur, gwnech yn ol ewyllys eich Duw.

19 A'r llestri, y rhai a roddwyd i ti i wasanaeth ty dy Dduw, dod adref o flaen dy Dduw yn Jerusalem.

20 A pheth bynnag ychwaneg a fyddo anghenrhaid i dy dy Dduw, yr hyn a ddi-gwyddo i ti ei roddi, a roddi di o drysordy y brenhin.

21 A minnau y brenhin Artaxerxes ydwyf yn gosod gorchymyn i holl drysorwyr y tu hwnt i'r afon, beth bynnag a geisio Ezra, offeiriad, ac ysgrifenydd deddf Duw y nefoedd, gennyh, gwneuer yn ebrwydd;

22 Hyd gan talent o arian, a hyd gan corus o wenith, a hyd gan bath o win, a hyd gan bath o olew, a halen heb fesur.

23 Beth bynnag yw gorchymyn Duw y nefoedd, gwneuer yn ddwyfal i dy Duw y nefoedd: canys paham y byddai lliidlogrwydd yn erbyn teyrnas y brenhin a'i feibion?

24 Yr ydym yn hysbysu i chiwi hefyd, am yr holl offeiriad, a'r Lefiaid, cantorion,

porthorion, Nethiniaid, a gweinidogion y ty Duw hwn, na ellir bwrw arnynt doli, na theyrnged, na threth.

25 Tithau, Ezra, yn ol doethineb dy Dduw, yr hwn *sydd* yn dy law, gosod swyddogion a barnwyr; i farnu yr holl bobl o'r tu hwnt i'r afon, y rhai oll a fedrant gyfraith dy Dduw; a dysgwch y rhai nis medrant.

26 A phwy bynnag ni wnelo gyfraith dy Dduw, a chyfraith y brenhin, gwneuer barn yn ebrwydd arno ef, pan y bynnag ai i farwolaeth, ai i'w ddôl, ai i ddirwy o dda, ai i garchar.

27 ¶ Bendigedig *syddo* ARLWYDD DDUW ein tadau, yr hwn a roddes fel hyn y'nghalon y brenhin; i harddu ty yr ARLWYDD yr hwn *sydd* yn Jerusalem:

28 Ac a barodd i mi drugaredd o flaen y brenhin a'i gynghoriaid, ac o flaen holl godyrn dywysogion y brenhin. A mi a gyn-northwywyd, fel yr *oedd* llaw yr ARLWYDD fy Nuw arnaf fi, a chesglais o Israel ben-naethiaid i fyned i fynu gyd â mi.

PENNOD VIII.

1 *Pa rai a ddychwelasant gyd âg Ezra o Babilon.* 15 *Ezra yn danfon at ldo am weinidogion i'r deml:* 21 *yn cadw ympryd:* 24 *yn gorchymyn y trysorau i gadwraeth yr offeiriad.* 31 *Y bobl yn dyfud o Ahafa i Jerusalem.* 33 *Pwysu y trysor yn y teml.* 36 *Rhoi gorchymyn y brenhin at y pendefigion.*

A DYMA eu pennau cenedl hwynt, a'u hachau, y rhai a aeth i fynu gyd â mi, yn nherymasiad Artaxerxes y brenhin, allan o Babilon.

2 O feibion Phinees; Gersom: o feibion Ithamar; Daniel: o feibion Dafydd; Hattus:

3 O feibion Sechanlah, o feibion Pharos; Zechariah: a chyd âg ef y rhifwyd wrth eu hachau gant a deg a deugain o wrywiaid.

4 O feibion Pahath-Moab; Elihoenai mab Zeriah, a chyd âg ef ddau cant o wrywiaid.

5 O feibion Sechanlah; mab Jahaziel, a chyd âg ef dri chant o wrywiaid.

6 O feibion Adin hefyd; Ebed mab Jonathan, a chyd âg ef ddeg a deugain o wrywiaid.

7 Ac o feibion Elam; Jeshiah mab Athanah, a chyd âg ef ddeg a thriugain o wrywiaid.

8 Ac o feibion Sephatiah; Zebadiah mab Michael, a chyd âg ef bedwar ugain o wrywiaid.

9 O feibion Joab; Obadiah mab Jehiel, a chyd âg ef ddau cant a deunaw o wrywiaid.

10 Ac o feibion Selomith; mab Joseph, a chyd âg ef wyth ugain o wrywiaid.

11 Ac o feibion Bebai; Zechariah mab Bebai, a chyd âg ef wyth ar hugain o wrywiaid.

12 Ac o feibion Azgad; Johanan mab Hacatan, a chyd âg ef ddeg mab a chant.

13 Ac o feibion olaf Adonican, dyma hefyd eu hênwau hwynt, Eliphelet, Jelei, a Semai, a chyd â hwynt driugain o wrywiaid.

14 Ac o feibion Bigbai; Uthai, a Zabbud, a chyd â hwynt ddeg a thriugain o wrywiaid.

15 ¶ A chesglais hwynt wrth yr afon sydd yn myned i Ahafa; ac yno y gwersyllason ni dridiau: a mi a ystyrtais y bobl, a'r offeiriad, ond ni chefais yno neb o feibion Lefi.

16 Yna yr anfonais am Eliezer, am Artel, am Semaiah, ac am Elnathan, ac am Jaria,

ac am Elnathan, ac am Nathan, ac am Zechariah, ac am Meshlam, y pennaethiad; ac am Jojarib, ac am Elnathan, y rhai doethson:

17 A rhoddais orchymyn gyd â hwynt at Ido, pennaeth yn y fan a *elwir* Chasiphia; a goodais yn eu pennau hwynt eiriau i'w traethu wrth Ido, a'i frodyr y Nethiniaid, y fan a *elwir* Chasiphia, fel y dygent atton ni weindogion i dŷ ein Duw.

18 A hwy a ddygasant atton (fel yr *oedd* daionus law ein Duw arnom ni) wr deallgar o feibion Mall, fab Leifi, fab Israel, a Sereblah, a'i feibion, a'i frodyr, ddeunaw;

19 A Hasablah, a chyd âg ef Jessiah o feibion Merari, a'i frodyr, a'u meibion, ugain;

20 Ac o'r Nethiniaid, a roddasai Dafydd a'r tywysogion yngwasnaeth y Lefaiad, dau cant ac ugain o Nethiniaid: hwynt oll a hybyssid erbyn eu hawau.

21 ¶ Ac yno, wrthafon Ahafa, y cyhoeddais ympryd, i ymgystuddio ger bron ein Duw ni, i geisio ganddo ef ffordd uniawn i ni, ac i'n plant, ac i'n golud oll.

22 Canys cywilydd oedd gennyf geisio gan y brenhin fyddin a gwyr meirch, i'n cynnorthwyo rhag y gelyn ar y ffordd: canys llefarasem wrth y brenhin, gan ddywedyd, Llaw ein Duw ni *sydd* er daioni ar bawb a'i ceisiant ef, a'i gryffur a'i ddigter yn erbyn pawb a'i gadawant ef.

23 Am hynny yr ymprydiasom ac yr ymbilliasom â'n Duw am hyn; ac efe a wrandawodd arnom.

24 ¶ Yna y neillduals ddeuddeg o bennaethiaid yr offeiriad, Sereblah, Hasablah, a deg o'u brodyr gyd â hwynt;

25 Ac a bwysais atynt hwy yr arian, a'r aur, a'r llestri, *sef* offrwm tŷ ein Duw ni, yr hyn a offrymmasai y brenhin, a'i gynghor-iaid, a'i dywysogion, a holl Israel, y rhai a gawid yno.

26 Ie, pwysais i'w dwylaw hwynt chwe chant a deg a deugain talent o arian, ac o lestri arian gan talent, a chan talent o aur;

27 Ac ugain o orfychau aur o fil o ddracmonau; a dau lestr o bres melyn da, mor brydferth ag aur.

28 A dywedais wrthynt, Sanctaidd *ydych* chwi i'r ARGLWYDD; a'r llestri *ydyn* sanctaidd; yr arian hefyd yr aur *sydd* offrwm gwirfodd i ARGLWYDD DDUW eich tadau.

29 Gwylwch, a chedwch *hwylt*, hyd oni phwysoch *hwylt* ger bron pennaethiaid yr offeiriad a'r Lefaiad, a phennau cenedl Israel yn Jerusalem, ynghlloedd tŷ yr ARGLWYDD.

30 Felly yr offeiriad a'r Lefaiad a gymmerasant bwys yr arian, a'r aur, a'r llestri, i'w dwyn i Jerusalem i dŷ ein Duw ni.

31 ¶ A chychwynasom oddi wrth afon Ahafa, ar y deuddegfed *dydd* o'r mis cyntaf, i fyned i Jerusalem: a llaw ein Duw oedd arnom ni, ac a'n gwaredodd o law y gelyn, a'r rhai *oedd* yn cynllwyn ar y ffordd.

32 A ni a ddnethom i Jerusalem, ac a rhwasom yno dridiau.

33 ¶ Ac ar y pedwerydd dydd y pwyswyd yr arian, a'r aur, a'r llestri, yn nhŷ ein Duw ni, trwy law Merimoth mab Uriah yr offeiriad; ac Eleazar mab Phineas *oedd* gyd âg ef; a Jozabab mab Jesus, a Noadiah mab Bin-nui, y Lefaiad, *oedd* gyd â hwynt:

34 Wrth rifedi, ac wrth bwys pob un. A'r holl hwyssau a ysgrifenyd y pryd hwnnw.

35 Meibion y gaethglud, y rhai a ddaeth o'r caethiwed, a offrymmasant boeth-offrymmau i DDUW Israel, *sef* deuddeg o fustych dros

holl Israel, onid pedwar pŵm ugain o hyrddod, namyn tri pedwar ugain o wŷyn, a deuddeg o fychod yn bech-aberth: y cwbl *oedd* yn offrwm poeth i'r ARGLWYDD.

36 ¶ A rhoddasant orchymyn y brenhin at bendeigion y brenhin, a thywysogion y tu hwnt i'r afon: a hwy a gynnorthwysant y bobl, a thy DDUW.

PENNOD IX.

1 *Ezra yn gofдио am fod y bobl yn ymgysfath-rachu â diethriaid; 5 yn gweddio DUW, ac yn cyfoddef eu pechodau hwynt.*

A C wedi darfog hynny, y tywysogion a ddaethant ataf fi, gan ddywedyd, Nid ymneillduodd pobl Israel, a'r offeiriad, a'r Lefaiad, oddi wrth bobl y gwledydd: *gwnaethant* yn ol eu ffield-dra hwynt; *sef* y Canaan-iaid, yr Hethiaid, y Phereziaid, y Jebusiaid, yr Ammoniaid, y Moablaid, yr Alphiaid, a'r Amoriaid.

2 Canys cymmerasant o'u merched iddynt eu hun, ac i'w meibion; a'r had sanctaidd a ymgymysgodd â phobl y gwledydd: a llaw y pennaethiaid a'r tywysogion fu gyntaf yn y camwedd hyn.

3 Pan glywais innau hyn, mi a rwygais fy nillad a'm gwial, ac a ddyuals wallt fy mhau a'm barf, ac a esteddais yn synn.

4 Yna yr ymgasglodd ataf fi bob m'n a'r a' pnoedd eiriau DUW Israel, am gamwedd y rhai a gaethgludasid; a myfi a esteddais yn synn hyd yr aberth prydnhawnol.

5 ¶ Ac ar yr aberth prydnhawnol mi a gyfodais o'm cystudd; ac wedi i mi rwygo fy nillad a'm gwial, mi a oetynais ar fy ngliniau, ac a ledais fy nwyllaw at yr ARGLWYDD fy NUW,

6 Ac a ddywedais, O fy NUW, y mae arnaf gywilydd a gorchwylodd godi fy wyneb ataf ti, fy NUW; o herwydd ein harwireddau ni a aethant yn aml dros ben, a'n camwedd a dyfodd hyd y nefoedd.

7 Er dyddiau ein tadau *yr ydym* ni mewn camwedd mawr hyd y dydd hwn; ac am ein harwireddau y rhoddwyd ni, ein brenhinoedd, o'n hoffeiriad, i law brenhinoedd y gwledydd, i'r cleddyf, i gaethiwed, ac i anrhaith, ac i warthrudd wyneb, megis heddyw.

8 Ac yn awr dros ennyd fechan y daeth gras oddi wrth yr ARGLWYDD ein Duw, i adael i ni weddill i ddiange, ac i roddi i ni hael yn ei le sanctaidd ef; fel y goleuai ein Duw ein llygaid, ac y rhoddai i ni ychydig orphwysdra yn ein caethiwed.

9 Canys caethion *oeddyn* ni; ond ni adawodd ein Duw ni yn ein caethiwed, eithr parodd i ni drugarodd o flaen brenhinoedd Persia, i roddi i ni orphwysdra i ddyrchafu tŷ ein Duw ni, ac i gyfodi ei leodd ang-hyfanedd ef, ac i roddi i ni fur yn Judah a Jerusalem.

10 Ac yn awr beth a ddywedwn wedi hyn, O ein Duw? canys gadawson dy orchymynion di,

11 Y rhai a orchymynais trwy law dy weision y prophwydi, gan ddywedyd, Y wlad yr ydych yn myned iddi i'w medd-iannu, gwlad halogedig *yw* hi, trwy halog-edigaeth pobl y gwledydd, oblegid eu ffield-dra hwynt, y rhai a'i llanwasant hi â'u hafendid o gyrr bwy glydd.

12 Ac yn awr, na roddwch eich merched i'w meibion hwynt, ac na chymmerwch eu merched hwynt i'ch meibion chwi, ac na cheiswch eu heddwch hwynt na'u daioni byth: fel y cryfhâoch, ac y mwynhâoch

dioloni y wlad, ac y gadawoch hi yn etfdeidi-
iaeth l'ch meibion byth.

13 Ac wedi yr hyn oll a ddaeth arnom am
ein drwg weithredoedd, a'n mawr gamwedd,
am i ti ein Duw ein cospi yn llai na'n han-
wired, a rhoddi i ni ddiangfa fel hyn;

14 A dorrem ni drachefn dy orchymynion
di, ac ymgysfathrachu a'r fflaid bobl hyn?
oni ddigit ti wrthym, nes ein difetha, fel na
byddai un gweddill na diangol?

15 ARGWYDD DDUW ISRAEL, cyflawn yd-
wyt ti; eithr gweddill diangol ydym ni,
megis heddyw: wele ni o'th flaid di yn ein
camweddau; canys ni allwn ni sefyll o'th
flaid di am hyn.

PENNOD X.

1 *Sechaniah yn annog Ezra i ddiwygio y prt-
oadaeu dieithr.* 6 Ezra yn galuar, ac yn
caegtu y bobl ynghyd. 9 Y bobl, trwy ddiol
Ezra, yn edifarhau, ac yn addau gwelldhau.
15 Yr gofal am gyflawni hynny. 18 Enwau
y rhai a brodasai wragedd dieithr.

AC wedi i Ezra weddlo a chyffesu, gan
wylu a syrthio i lawr o flaid tŷ Dduw,
tyrfa fawr o Israel a ymgasglasant atto ef, yn
wŷr, ac yn wragedd, ac yn blant: canys y
bobl a wylasant âg wylotain mawr.

2 Yna y llefarodd Sechaniah mab Jehiel, o
feibion Eilam, ac a ddywedodd wrth Ezra, a'u
a bechasom yn erbyn ein Duw, ac a gytal-
iasom â gwagedd dieithr o bobl y wlad: etto
yn awr y mae gobaith i Israel am hyn.

3 Yn awr, gan hynny, gwnawn gyfammed
a'n Duw, a'r fwrw allan yr holl wragedd, a'u
plant, wrth gynghor yr ARGWYDD, a'r rhai
a ofnant orchymynion ein Duw: a gwneier
yn ol y gyfraith.

4 Cyfod; canys arnat ti y mae y peth: a ni
a fyddwn gyd â thi: ymŵrola, a gwna.

5 Yna y cyfododd Ezra, ac a dyngodd ben-
naethiaid yr offeiriaid a'r Lefiaid, a holl
Israel, ar wneuthur yn ol y peth hyn. A
hwy a dyngasant.

6 ¶ Yna y cyfododd Ezra o flaid tŷ Dduw,
ac a aeth i ystafell Johanan mab Elíasib: a
phan ddaeth yno, ni fwyttfodd fara, ac nid
yfodd ddwfr; canys galuar yr oedd am gam-
wedd y gaethglud.

7 A chyhoeddasant yn Judah a Jerusalem,
ar i holl feibion y gaethglud ymgasglu i
Jerusalem;

8 A phwy bynnag ni ddelai o fewn tridiau,
yn ol cynghor y pennaethiaid a'r henuriaid,
efe a gollai ei holl oiud, ac yntau a ddidolidd
oddi wrth gynnulleidfa y rhai a gaethglud-
asid.

9 ¶ Felly holl wŷr Judah a Benjamin a
ymgasglasant i Jerusalem o fewn tridiau:
hynny oedd y nawfed mis, ar yr ugeinfed
dydd o'r mis; a'r holl bobl a eisteddasant yn
heol tŷ Dduw, yn crynu o achos y peth hyn,
ac o achos y gwlawogydd.

10 Ac Ezra yr offeiriaid a gyfododd, ac a
ddywedodd wrthym, Chwi a bechasoch, ac a
gyttaliasoch â gwagedd dieithr, gan ychwan-
egu ar bechod Israel.

11 Ac yn awr rhoddwch foliant i AR-
GWYDD DDUW eich tadau, a gwnewch ei
ewyllys ef; ac yserghwch oddi wrth bobl y
tir, ac oddi wrth y gwagedd dieithr.

12 A holl dyrfa Israel a attebasant ac a ddy-
wedasant â llef uchel, Yn ol dy air di y mae
arnom ni wneuthur.

13 Eithr y bobl sydd lawer, a'r amser yn

wlawog, ac ni ellir sefyll allan, ac nid gwaith
un diwrnod na dau ydyw: canys pechasom
yn ddirfawr yn y peth hyn.

14 Safed yn awr ein pennaethiaid o'r holl
dyrfa, a deued y rhai o'n dinasoedd a gytal-
iasant â gwagedd dieithr, ar amseroedd gos-
odedig, a henuriaid pob dinas, a'u barnwyr
gyd â hwynt, nes troi digter ein Duw oddi
wrthym am y peth hyn.

15 ¶ Yn unig Jonathan mab Asahel, a
Jahashab mab Tefiah, a osodwyd ar hyn:
Meshlam hefyd a Sabbathai y Lefiaid a'u cyn-
northwyasant hwy.

16 A meibion y gaethglud a wnaethant felly.
Ac Ezra yr offeiriaid, a'r gwŷr oedd bennau
cenedl tŷ eu tadau, a hwynt oll wrth eu
henwau, a neillduwyd, ac a eisteddasant ar
y dydd cyntaf o'r degfed mis, i ymofyn am
y peth hyn.

17 A hwy a wnaethant ben a'r holl wŷr a
gyttaliasant â gwagedd dieithr, erbyn y dydd
cyntaf o'r mis cyntaf.

18 ¶ A chafwyd o feibion yr offeiriaid, y
rhai a gytaliasant â gwagedd dieithr: o feibion
Jesus mab Josadac, a'l frodyr; Maaseiah,
ac Eliezer, a Jarib, a Gedaliah.

19 A hwy a roddasant eu dwylaw ar fwrw
allan eu gwagedd; a chan iddynt bechu, a
offrymmasant hwrdd o'r praidd dros eu cam-
wedd.

20 Ac o feibion Immer; Hanani, a Zeba-
diah.

21 Ac o feibion Harim; Maaseiah, ac Eliah,
a Semaiah, a Jehiel, ac Uzziel.

22 Ac o feibion Pasur; Elioënai, Maaseiah,
Ismael, Nethaneel, Jozabad, ac Eliasah.

23 Ac o'r Lefiaid; Jozabad, a Simeï, a Che-
laliah, (hwnnw yw Celita) Pethahiah, Judah,
ac Eliezer.

24 Ac o'r cantorion; Eliasib: ac o'r porth-
orion; Sâlum, a Thelem, ac Uri.

25 Ac o feibion Paros; Ramiah, a
Jestah, a Malchiah, a Miamin, ac Eleazar, a
Malchiah, a Benaiah.

26 Ac o feibion Eilam; Mattaniah, Zecha-
riah a Jehiel, ac Abdi, a Jeremoth, ac Eliah.

27 Ac o feibion Zattu; Elioënai, Eliasib,
Mattaniah, a Jeremoth, a Zabad, ac Aziza.

28 Ac o feibion Bebai; Jehohanan, Hana-
niah, Zabbai, ac Athlai.

29 Ac o feibion Bani; Meshlam, Mâluch,
ac Adaiah, Jasub, a Seal, a Ramoth.

30 Ac o feibion Pahath-Moab, Adna, a Che-
lal, Benaiah, Maaseiah, Mattaniah, Bezaleel,
a Binnui, a Manasseh.

31 Ac o feibion Harim; Eliezer, Isah Mal-
chiah, Semaiah, Simeon,

32 Benjamin, Mâluch, a Semariah.

33 O feibion Hasum; Mattenai, Mattathah,
Zabad, Kliphleth, Jeremai, Manasseh, a Si-
meï.

34 O feibion Bani; Maadai, Amram, ac Uel,
35 Benalah, Bedeiah, Celu,

36 Faniah, Meremoth, Eliasib,
37 Mattaniah, Mattenai, a Jaasau,

38 A Bani, a Binnui, a Simeï,
39 A Selemiah, a Nathan, ac Adaiah,

40 Machnadebai, Saai, Sarai,
41 Azareel, a Selemiah, a Semariah,

42 Sâlum, Amarith, a Joseph.

43 O feibion Nebo; Jeiel, Mattithiah, Za-
bad, Zebina, Jadau, a Joel, a Benaiah.

44 Y rhai hyn oll a gymmerasant wragedd
dieithr: ac yr oedd f ras o honyat wragedd a
ddygasal blant iddynt.

LLYFR NEHEMIAH.

PENNOD I.

1 *Nehemiah, wrth glywed gan Hanani ddrwyg gyfwr Jerusalem, yn galuar, ac yn ymprydio, ac yn gweddio.* 5 *Ei weddio ef.*

GEIRIAU Nehemiah mab Hachalfah. A bu yno mis Cisleu, yn yr ugeinfed flwyddyn, pan oeddwn i ym mrenhinllys Susan,

2 Ddyfod o Hanani, un o'm brodyr, efe a gwŷr o Judah; a gofnais iddynt am yr Iuddewon a ddiangasai, y rhai a adawsid o'r caethiwed, ac am Jerusalem.

3 A hwy a ddywedasant wrthyf, Y gwedd-illion, y rhai a adawyd o'r gaethglud yno yn y dalaeth ydynt mewn blinder mawr a gwaradwydd: mur Jerusalem hefyd a ddrylliwyd, a'i phyrth a losgwyd a than.

4 ¶ A phan glywais y geiriau hyn, myfi a eisteddais ac a wylais, ac a alerais *dalm* o ddyddiau; a bŵm yn ymprydio, ac yn gweddio ger bron Duw y nefoedd;

5 A dywedais, Attolwg, ARGLWYDD DDUW y nefoedd, y Duw mawr ac ofnadwy, yr hwn sydd yn cadw cyfammod a thrugaredd i'r rhai a'i carant ef ac a gadwant ei orchymynion:

6 Bydded, attolwg, dy glust yn clywed, a th lygaid yn agored, i wrando ar weddio dy was, yr hon yr ydwyf fi yn ei gweddio ger dy fron di yr awr hon ddydd a nos, dros feibion Israel dy weision, ac yn cyffesu pechodau meibion Israel, y rhai a bechasom i th erbyn: myfi hefyd a thŷ fy nhad a bechasom.

7 Gwnaethom yn llygredig iawn i th erbyn, ac ni chadwasom y gorchymynion, na'r deddfau, na'r barnedigaeithau, a orchymynaist i Moses dy was.

8 Cofia, attolwg, y gair a orchymynaist wrth Moses dy was, gan ddywedyd, Os chwi a droeddwech, myfi a ch gwasgaraf chwi ym mysg y bobloedd:

9 Ond os dychwelwch attaf fi, a chadw fy ngorchymynion, a'u gwneuthur hwyt; pe gyrrid rhai o honoch chwi hyd eithaf y nefoedd, etto mi a'u casglaf hwyt oddi yno, ac a'u dygaf i'r lle a etholais i drigo o'm henw ynddo.

10 A hwy ydynt dy weision a th bobl, y rhai a waredaist a th fawr allu, ac a th law nerthol.

11 Attolwg, ARGLWYDD, bydded yn awr dy glust yn gwrando ar weddio dy was, ac ar weddio dy weision y rhai sydd yn ewyllysio ofni dy enw: llwydda hefyd, attolwg, dy was heddyw, a chaniattâ iddo *gael* trugaredd ger bron y gwr hwn. Canys myfi oedd drulliad i'r brenhin.

PENNOD II.

1 *Artaxerxes, pan wybu yr achos yr oedd Nehemiah yn aghrist, yn ei anfon ef d lythyrau ac d gorchymynion i Jerusalem.* 9 *Nehemiah yn ddyfod i Jerusalem, ar gelynyon yn ddrwyg ganddynt hynny.* 12 *Yntau yn gysfrinachol yn golygu adfali y caerau,* 17 *ac yn annog yr Iuddewon i adeiladu Jerusalem, er gwaethaf eu gelynyon.*

AC ym mis Nisan, yn yr ugeinfed flwyddyn i Artaxerxes y brenhin, yr oedd gwin o'i ffaen ef: a mi a gymmerais y gwin, ac a'i rhoddais i'r brenhin. Ond ni byddwn arferol o fod yn drist ger ei fron ef.

2 Am hynny y brenhin a ddywedodd wrthyf, Paham y mae dy wynebpryd yn drist, a thithau heb fod yn glaf? nid yno hyn ond tristwch calon. Yna yr ofnais yn ddirfawr:

3 A dywedais wrth y brenhin, Byw fyddo y brenhin yn dragywydd: paham na thristâal fy wyneb, pan fyddai y ddinas, tŷ beddrod fy nhadau, wedi ei dinstrio, a'i phyrth wedi eu hysu a than?

4 A'r brenhin a ddywedodd wrthyf, Pa beth yr wyt ti yn ei ddymunno? Yna y gweddtais ar DDUW y nefoedd.

5 A mi a ddywedais wrth y brenhin, O rhynga bodd i'r brenhin, ac od yw dy was yn gymmeradwy ger dy fron di, ar i ti fy anfon i Judah, i ddinas beddrod fy nhadau, fel yr adeiladwyf hi.

6 A'r brenhin a ddywedodd wrthyf (a'i wraig yn eistedd yn ei ymyl ef) Pa hyd y bydd dy daith di, a pha bryd y dychweli? A gwelodd y brenhin yn dda fy anfon i, a minnau a nodais iddo amser.

7 Yna y dywedais wrth y brenhin, O rhynga bodd i'r brenhin, rhodder i mi lythyrau at y tywysogion o'r tu hwnt i'r afon, fel y troglwyddont fi nes fy nyfod i Judah;

8 A lythyr at Asaph, ceidwad coedwig y brenhin, fel y rhoddo efe i mi goed i wneuthur trawstiau i byrth y palas y rhai a berthyn i'r tŷ, ac i fur y ddinas, ac i'r tŷ yr elwyf iddo. A'r brenhin a roddodd i mi, fel yr oedd ddiolus law fy Nuw arnaf fi.

9 ¶ Yna y daethum at y tywysogion o'r tu hwnt i'r afon, ac a roddais iddynt lythyrau y brenhin. (A'r brenhin a anfonasai dywysogion y llu, a marchogion gyd â mi.)

10 Pan glybu Sanbalat yr Horoniad, a Thobrah y gwas, yr Ammoniad, y peth hyn, bu ddrwyg iawn ganddynt, am ddyfod dyn i geisio daioni i feibion Israel.

11 Felly mi a ddeuthum i Jerusalem, ac a fŵm yno dridiau.

12 ¶ A chyfodais liw nos, myfi ac ychydig wŷr gyd â mi; ac ni fynegais i neb beth, a roddasai fy Nuw yn fy nghalon ei wneuthur yn Jerusalem: ac anifal nid oedd gennyf, ond yr anifal yr oeddwn yn marchogaeth arno.

13 A mi a euthum allan liw nos, trwy borth y glwyn, ar gyfer ffynnon y ddraig, ac at borth y dom; a deliais sylw ar furiau Jerusalem y rhai oedd wedi eu dryllio, a'i phyrth y rhai oedd wedi eu hysu a than.

14 Yna y tramwysais i borth y ffynnon, ac at bysgod-lyn y brenhin: ac nid oedd le i'r anifal oedd danaf i fyned heibio.

15 A mi a euthum i fyau gan lân yr afon liw nos, ac a ddelaais sylw ar y mur, ac a ddychwelais, ac a ddaethum trwy borth y glwyn, ac felly y troais yn ol.

16 A'r pennaeithaid ni wyddent i ba le yr aethwn i, na pheth yr oeddwn yn ei wneuthur; a hyd yn hyn ni fynegawn *ddim* i'r Iuddewon nac i'r offeiriad, nac i'r pendefigion, nac i'r pennaeithaid, nac i'r rhan arall oedd yn gwneuthur y gwaith.

17 ¶ Yna y dywedais wrthynt, Yr ydych yn gwled yr adfyd yr ydym ynddo, fod Jerusalem wedi ei dinstrio, a'i phyrth wedi

eu llosgi â thân: deuwch, ac adeiladwn fur Jerusalem, fel na byddom mwyach yn wardawdd.

18 Yna y mynegais iddynt fod llaw fy Nuw yn ddaionus tu ag ataf; a geiriau y brenhin hefyd y rhai a ddywedasai eife wrthyf. A hwy a ddywedasant, Cyfodwn, ac adeiladwn. Felly y cryfhasant eu dwylaw i ddaioni.

19 Ond pan glybu Sanbâlat yr Horoniad, a Thobiah y gwas, yr Ammoniad, a Gesem yr Arabiad, hyn, hwy a'n gwatwasant ni, ac a'n dirmygasant, ac a ddywedasant, Pa beth ydych chi yn ydych chi yn ei wneuthur? a wrthryfelwch chi yn erbyn y brenhin?

20 Yna yr atebais hwynt, ac y dywedais wrthynt, Duw y nefoedd, efe a'i llwyddia ni; a ninnau ei weision ef a gyfodwn, ac a adeiladwn: ond nid oes i chi ran, na chyflawnder, na choffladwriaeth yn Jerusalem.

PENNOD III.

1 *Entau a threfn y rhai a adeiladasant goerau Jerusalem.*

YNA Eliasis yr arch-offeiriad a gyfododd, a'i frodyr yr offeiriad, a hwy a adeiladasant borth y defaid; hwy a'i cyssgasant, ac a osodasant ei ddorau ef; fe, hyd dŵr Meah y cyssgasant ef, a hyd dŵr Hanancel.

2 A cher llaw iddo ef yr adeiladodd gwŷr Jericho. A cher llaw iddynt hwy yr adeiladodd Zaccur mab Imri.

3 A meibion Hassenaah a adeiladasant borth y pysgod; hwynt-hwy a osodasant ei drawstiau ef, ac a osodasant ei ddorau, ei gloiau, a'i farrau.

4 A cher eu llaw hwynt y cyweiriodd Meremoth mab Uriah, mab Cos. A cher eu llaw hwynt y cyweiriodd Mesulam mab Berechiah, mab Mesezabeel. A cher eu llaw hwynt y cyweiriodd Sadoe mab Baana.

5 A cher llaw iddynt hwy y cyweiriodd y Tecoiad; ond eu gwŷr mawr ni osodasant eu gwddf y'ngwasanaeth eu Harglwydd.

6 A Jehoiada mab Paseah, a Mesulam mab Besodeiah, a gyweiriant yr hen borth; hwy a osodasant ei drawstiau ef, ac a osodasant i fynu ei ddorau, a'i gloiau, a'i farrau.

7 A cher eu llaw hwynt y cyweiriodd Melathiah y Gibeoniad, a Jadon y Meronothiad, gwŷr Gibeon a Mispah, hyd orseddfa y llywydd oedd tu yma i'r afon.

8 Ger llaw iddo ef y cyweiriodd Uzzel mab Harhaiah, o'r gofalnt aur. Ger llaw iddo yntau y cyweiriodd Hananiah, mab un o'r apothecariad: a hwy a gyweiriant Jerusalem hyd y mur llydan.

9 A cher eu llaw hwynt y cyweiriodd Rehsiah mab Hur, tywysog hanner rhan Jerusalem.

10 A cher llaw iddynt hwy y cyweiriodd Jedaiah mab Harumaph, ar gyfer ei dŷ. A Hattus mab Hasabniah a gyweiriodd ger llaw iddo yntau.

11 Malchiah mab Harim, a Hasub mab Pahath-Moab, a gyweiriant ran arall, a thŵr y ffynau.

12 A cher llaw iddo ef y cyweiriodd Sâlum mab Halohes, tywysog hanner rhan Jerusalem, efe a'i ferched.

13 Porth y glynau a gyweiriodd Hanun, a thrigolion Zanoah; hwynt-hwy a'i hadeiladasant ef, ac a osodasant ei ddorau ef, ei gloiau, a'i farrau, a mil o gufyddau ar ei mur, hyd borth y dom.

14 Ond porth y dom a gyweiriodd Malchiah mab Bechiah, tywysog rhan o Beth-haccereim; efe a'i hadeiladodd, ac a osododd ei ddorau, ei gloiau, a'i farrau.

15 A Sâlum mab Col-hozehe, tywysog rhan o Mispah, a gyweiriodd borth y ffynnon; efe a'i hadeiladodd, ac a'i tŵdd, ac a osododd ei ddorau ef, ei gloiau, a'i farrau, a mur pysgod-lyn Siloah, wrth ardd y brenhin, a hyd y grisiau sydd yn dyfod i waered o ddinas Dafydd.

16 Ar ei ol ef y cyweiriodd Nehemiah mab Azbuc, tywysog hanner rhan Bethsur, hyd ar gyfer beddrod Dafydd, a hyd y pysgod-lyn a wneisid, a hyd dŷ y cedyrn.

17 Ar ei ol ef y cyweiriodd y Lefiaid, Rehum mab Bani. Ger llaw iddo ef y cyweiriodd Hazabiah, tywysog hanner rhan Ceilah, yn ei fro ei hun.

18 Ar ei ol ef y brodyr hwynt a gyweiriant, Bafai mab Henadad, tywysog hanner rhan Ceilah.

19 A cher llaw iddo ef y cyweiriodd Ezer mab Jesua, tywysog Mispah, ran arall ar gyfer y ddringfa i dŷ yr arfau, wrth y drofa.

20 Ar ei ol ef Baruc mab Zabbar yn awyddus a gyweiriodd y mesur arall, o'r drofa hyd ddrws tŷ Eliasis yr arch-offeiriad.

21 Ar ei ol ef Meremoth mab Uriah, fab Cos, a gyweiriodd y mesur arall, o ddrws tŷ Eliasis hyd dalecn tŷ Eliasis.

22 Ac ar ei ol ef yr offeiriad, gwŷr y gwas-tadedd a gyweiriant.

23 Ar ei ol ef y cyweiriodd Benjamin, a Hasub, gyferbyn â'u tŷ. Wedi yntau Azariah mab Maaseiah, mab Ananiah, a gyweiriodd wrth ei dŷ.

24 Ar ei ol yntau Binnui mab Henadad a gyweiriodd fesur arall, o dŷ Azariah hyd y drofa, sef hyd y gongl.

25 Palal mab Uzai, ar gyfer y drofa, a'r tŵr sydd yn myned allan o ucheldy y brenhin, yr hwn sydd wrth gyntedd y carchar. Ar ei ol ef, Pedaiah mab Paros.

26 A'r Nethiniaid, y rhai oedd yn trigo yn Ophel, hyd ar gyfer porth y dwfr, tu a'r dwyrain, a'r tŵr oedd yn myned allan.

27 Ar ei ol yntau y Tecoiad a gyweiriant fesur arall, ar gyfer y tŵr mawr sydd yn myned allan, hyd fur Ophel.

28 Oddi ar borth y meirch, yr offeiriad a gyweiriant bob un gyferbyn â'i dŷ.

29 Ar eu hol hwynt Sadoe mab Immer a gyweiriodd ar gyfer ei dŷ. Ac ar ei ol yntau y cyweiriodd Semaiah mab Sechaniah, ceidwad porth y dwyrain.

30 Ar ei ol ef y cyweiriodd Hananiah mab Selemiah, a Hanun chweched mab Salaph, y mesur arall. Ar ei ol yntau Mesulam mab Berechiah a gyweiriodd ar gyfer ei ystafell.

31 Ar ei ol yntau Malchiah, mab y gof aur, a gyweiriodd hyd dŷ y Nethiniaid, a'r marchnadyddion ar gyfer porth Miphcad, hyd ystafell y gongl.

32 A rhwng ystafell y gongl a phorth y defaid, yr eurychod a'r marchnadyddion a gyweiriant.

PENNOD IV.

1 *Nehemiah yn gweithio, ac yn myned rhagddo yn adeiladu Jerusalem, er bod y gelymion yn ei watar. 7 A phan wybu eu diglioneid â'u cyfrinach hwy, yn gosod gwybodaeth, 13 yn arfogi y gweithwyr, ein ac yn dysgu iddynt ryfela.*

PAN glybu Sanbâlat ein bod ni yn adeiladu y mur, efe a gydnddeirigodd ynddo, ac a lliododd yn ddirfawr, ac a watarodd yr Iuddeuon.

2 Ac efe a lefarodd o flaen ei frodyr a llu Samaria, ac a ddywedodd, Beth y mae yr Iuddeuon gweiniaid hyn yn ei wneuthur? a

adewir iddynt hwy? a aberthant? a orphenant mewn diwrnod? a godant hwy y cerrig o'r tyrrau llwch, wedi eu llosgi?

3 A Thobfah yr Ammoniad oedd yn ei ymyl, ac efe a ddywedodd, Er eu bod hwy yn adeiladu, etto ped elai lwynog i fynu, efe a fwriai i lawr eu mur cerrig hwynt.

4 Gwranddo, O ein Duw; canys yr ydym yn ddirmygu: dychwel hefyd eu gwaradwydd ar eu pennau hwynt, a dod hwynt yn anrhaith yngwlad y caethiwed:

5 Ac na orchuddia eu hanwiredd hwynt, ac na ddilêer eu pechod hwynt o'th wrydd di: canys digiasant dydi ger bron yr adeiladwyr.

6 Felly nyni a adeiladasom y mur; a chyfannwyd yr holl fur hyd ei hanner: canys yr oedd gan y bobl galon i weithio.

7 ¶ Ond pan glybu Sanbalat, a Thobfah, a'r Arabiaid, a'r Annoniaid, a'r Asdodiaid, gwbl-gyweirio muriau Jerusalem, a dechreu cau yr adwya; yna y lliadasant yn ddirfawr:

8 A hwynt oll a frad-fwriadasant ynghyd i ddyfod i ymladd yn erbyn Jerusalem, ac i'w rhwystro.

9 Yna y gweddiasom ar ein Duw, ac y gosodasom wyliaid wriaeth yn eu herbyn hwynt ddydd a nos, o'u plegid hwynt.

10 A Judah a ddywedodd, Nerth y cludwyr a wanhôdd, a phridd lawer sydd, fel na allwn ni adeiladu y mur.

11 A'n gwrthwynebwyr a ddywedasant, Ni chânt hwybod, na gwled, nes i ni ddyfod i'w mysg hwynt, a'u lladd, a rhwystro eu gwaith hwynt.

12 A phan ddaeth yr Iuddewon oedd yn preswyllo yn eu hymyl hwynt, dywedasant wrthym ddengwaith, O'r holl leoedd troy y rhai y gallech ddychwelyd attom ni, y byddant arnoch chwi.

13 ¶ Am hynny mi a gosodais raf yn y lleoedd isaf, o'r tu ol i'r mur, ac yn y lleoedd uchaf; yn ol eu teuluoedd hefyd y gosodais y bobl, a'u cleddyfau, a'u gwaywryfyn, ac a'u bwâu.

14 A mi a edrychais, ac a gyfodais, ac a ddywedais wrth y pendefigion, a'r swyddogion, ac wrth y rhan arall o'r bobl, Nac ofnwech rhagddynt: cofiwch yr ARGLWYDD mawr ac ofnadwy, ac ymleddwch dros eich brodyr, eich meibion a'ch merched, eich gwagedd a'ch tai.

15 A phan glybu ein gelymion fod y peth yn hysbys i ni, Duw a ddiddymmodd eu cyngor hwynt; a ninnau oll a ddychwelasant at y mur, bawb i'w waith.

16 Ac o'r dydd hwnnw, hanner fy ngweision oedd yn gweithio yn y gwaith, a'u hanner hwynt oedd yn dal gwaywryfyn, a thariannau, a bwâu, a llurigau; a'r tywysogion oedd ar ol holl dŷ Judah.

17 Y rhai oedd yn adelladu ar y mur, ac yn dwyn beichiau, a'r rhai oedd yn llywtho, oeddynt ag un llaw yn gweithio yn y gwaith, ac a'r llaw arall yn dal arf.

18 Canys pob un o'r adelladwyr oedd wedi gwregysu ei gleddyf ar ei glun, ac yn adeiladu: a'r hwn oedd yn lleisio mewn udgorn ydoedd yn fy ymyl i.

19 ¶ A mi a ddywedais wrth y pendefigion, ac wrth y swyddogion, ac wrth y rhan arall o'r bobl, Y gwaith sydd fawr a helaeth, a nyni a wargarwyd ar hyd y mur, ym mhell oddi wrth eu gilydd.

20 Yn y fan lle y clywoch sain yr udgorn, yno ymgysglwch attom. Ein Duw ni a ymladd drosom.

21 Felly yr oeddem ni yn gweithio yn y

gwaith: a'u hanner hwynt yn dal gwaywryfyn, o gyfodiad y wawr hyd gyfodiad y sêr.

22 Dywedais hefyd y pryd hwnnw wrth y bobl, Llettyed pob un a'i was yn Jerusalem, fel y byddont i ni yn wyliaidwriaeth y nos, a'r dydd mewn gwaith.

23 Felly myfi, a'm brodyr, a'm gweision, a'r gwylwyr oedd ar fy ol, ni ddfogasom ein dillad, ond a ddfogai pob un i'w golchi.

PENNOD V.

1 Yr Iuddewon yn euwyn rhag eu dyledion, a'u pryd, a'u caethiwed. 6 Nehemiah yn cerddu yr usurwyr, ac yn peri iddynt roi yr occr a'r pryd yn ei ol: 14 yn maddu ei gynnaiaeth i'r bobl, ac yn cadw tŷ.

AC yr oedd gweiddi mawr gan y bobl, a'u brodyr, yn erbyn yr Iuddewon eu brodyr.

2 Canys yr oedd rhai yn dywedyd, Y mae llawer o honorn ni, ein meibion, a'n merched: am hynny yr ydym yn cymmeryd yd, fel y bwyttâom, ac y byddom byw.

3 Yr oedd rhai hefyd yn dywedyd, Ein meusydd, a'n gwinnlannoedd, a'n tai, yr ydym ni yn eu gwystlo, fel y prynom yd rhag y newyn.

4 Ac yr oedd rhai eraill yn dywedyd, Ben-thycciasom arian i dalu treth y brenhin, a hynny ar ein tiroedd a'n gwinnlannoedd.

5 Ac yn awr, ein enawd ni sydd fel enawd ein brodyr, ein plant ni fel eu plant hwy: ac wele ni yn darostwg ein meibion a'n merched yn weision, ac y mae rhai o'n merched ni wedi eu caethiwo, ac heb fod genym i'w rhyddhdu; canys gan eraill y mae ein meusydd a'n gwinnlannoedd hyn.

6 ¶ Yna y lliadas yn ddirfawr, pan glywais eu gwagedd hwynt, a'r geiriau hyn.

7 Fy nghalon hefyd a feddyliodd ynof, a mi a ddwrddais y pendefigion, a'r swyddogion, ac a ddywedais wrthynt, Yr ydych chiwi yn cymmeryd occraeth bob un gan ei frwad. A gosodais yn eu herbyn hwynt gynnulleidfa fawr.

8 Dywedais hefyd wrthynt, Nyni yn ol ein gallu a brynasom ein brodyr yr Iuddewon, y rhai a werthasid i'r cenhedloedd; ac a ydych chiwthau yn gwerthu eich brodyr? neu a werthir hwynt i ni? Yna y tawsant, ac ni chwasant air i atted.

9 A mi a ddywedais, Nid da y peth yr ydych chiwi yn ei wneuthur: oni ddylech chiwi rotio mewn ofn ein Duw ni, o achos gwaradwydd y cenhedloedd ein gelymion?

10 Myfi hefyd, a'm brodyr, a'm llangciau, ydym yn echwyno iddynt arian ac yd: peid-iwn, attolwg, a'r occraeth yma.

11 Rhoddwch, attolwg, iddynt heddyw eu meusydd, eu gwinnlannoedd, a'u holerw-yddlannoedd, a'u tai drachefn; a chanfed ran yr arian, a'r yd, y gwin, a'r olew, yr ydych chiwi yn ei fynnu ganddynt.

12 Hwythau a ddywedasant, Nyni a'u rhoddwn drachefn, ac ni cheiswn ddim ganddynt; felly y gwnawn fel yr ydwynt yn llefaru. Yna y gelwais yr offeiriaid, ac a'u tygais hwynt ar wneuthur yn ol y gair hwn.

13 A mi a ysgydwais odre fy ngwisg, ac a ddywedais, Felly yr ysgydwo Duw bob gwr o'i dŷ, ac o'i lafur, yr hwn ni chwblhâo y gair hwn, ac felly y byddo efe yn ysgydwedig, ac yn wag. A'r holl gynnulleidfa a ddywedasant, Amen; ac a foliannasant yr ARGLWYDD. A'r bobl a wnaeth yn ol y gair hwn.

14 ¶ Ac o'r dydd y gosodwyd fi yn dywysog iddynt hwy yngwlad Judah, o'r ugeinfed flwyddyn hyd y ddeuddegfed flwyddyn ar

hugan i Artaxerxes y brenhin, *sef* deuddeug mlynedd, ni fwyttëais i na'm brodyr fara y tywysog.

15 Ond y tywysogion cyntaf, y rhai *a fuasai* o'm blaen i, fuasant drymion a y bobl, ac a gymmerasant ganddynt fara a gwin, heb law deugain sicl o arian; eu llangiau hefyd a arglwyddiaethant a y bobl: ond ni wneuthum i felly, rhag ofn Duw.

16 Eithr myfi a phyrirais *ran* y'ngwaith y mur hwn, ac ni phyrinasom un maes: a'm holl weision i a ymgynnullasant yno at y gwaith.

17 Ac yr oedd ar fy mwrdd i, o Iuddewon ac o swyddogion, ddengwr a saith ugain, heb law y rhai oedd yn dyfod attom ni o'r cenedloedd y rhai oedd o'n hamgylch.

18 A'r hyn a arlwydd beunydd oedd un *veh*, chwech o ddefaid dewisol, ac adar wedi eu parotol i mi; a phob deng niwrnod y rhoddid gwin o bob math, yn ddiflarnod: ac er hyn ni cheisiais fara y tywysog; canys trwm oedd y caethi wed ar y bobl yma.

19 Cofia fi, O fy Nuw, er lles i mi, yn ol yr hyn oll a wneuthum i'r bobl hyn.

PENNOD VI.

1 *Sanbàlat, trwy ddichellion, a chwedlau, a brudiau gau, yn ceisio dychrynu Nehemiah.*

15 *Gorphen adeiladu Jerusalem; a hynny yn dychrynu i'r gelynyon.* 17 *Pendefigion Judah a'i gelynyon yn deall cyfrinach eu f-lydd.*

A PHAN glybu Sanbàlat, a Thobiah, a Gesem yr Arabiad, a'r rhan arall o'n gelynyon, adeiladu o honof fi y mur, ac nad oedd adwy wedi ei gadael ynddo; (er na osodaswn i y pryd hwnnw y dorau ar y pyrth)

2 Yna yr anfonodd Sanbàlat a Gesem attaf, gan ddywedyd, Tyred, ac ymgyfarfyddwn ynghyd yn un o'r pentrefi y'ngwastadedd Ono. Ac yr oeddychyd hwy yn bwriadu gwneuthur niwed i mi.

3 Minnau a anfonais genhadau attynt hwy, gan ddywedyd, Gwaith mawr yr ydwyf fi yn ei wneuthur; o herwydd hynny ni allaf dyfod i waered: paham y satai y gwaith, pan ymadawn ag ef, a dyfod i waered atoch chi?

4 Etto hwy a anfonasant attaf fi yn y wedd hon bedair gwaith; ac yn y modd hwnnw yr atebais hwynt.

5 Yna Sanbàlat a anfonodd ei was attaf fi y bummed waith yr un ffunud, & llythyr agored yn ei law:

6 Ynddo yr oedd yn ysgrifenedig, Ym mysg y cenedloedd y mae y gair, a Gasmu sydd yn dywedyd, dy fod di a'r Iuddewon yn amcanu gwrthryfela: o herwydd hynny dy fod di yn adeiladu y mur, fel y byddit frenhin arnynt, yn ol y geiriau hyn.

7 A'th fod dithau hefyd wedi gosod prophwydi i bregethu am danat yn Jerusalem, gan ddywedyd, Y mae brenhin yn Judah. Ac yn awr y fath ymadroddion a hyn a glyw y brenhin: gan hynny tyred yn awr, ac ymgyngorwn ynghyd.

8 Yna yr anfonais atto, gan ddywedyd, Ni ddarfur yn ol yr ymadroddion hyn yr ydwyf ti yn dywedyd; ond o'th galon dy hun yr ydwyf yn eu dychymygu hwynt.

9 Oblegid hwynt-hwy oll oedd yn ceisio ein hofni ni, gan ddywedyd, Eu dwylaw hwy a laasant oddi wrth y gwaith, fel nas gwneir ef. Gan hynny cryfhâ yn awr, O DDUW, fy nwyllaw i.

10 A mi a ddaethum i dy Semaiah mab Delalah, mab Mehetabel, yr hwn oedd wedi cau arno; ac efe a ddywedodd, Cyfarfyddwn

yn nhŷ DDUW, a chanwn ddrysau y deml: canys y maent yn dyfod i'th ladd di; a lliw nos y deuant i'th ladd di.

11 Yna y dywedais, A fy gwr o'm bath i? neu pwy sydd fel myfi yr hwn aelai i'r deml, fel y byddai byw? Nid af i mewn.

12 Ac wele, gwybŷm nad Duw a'i hanfonasai ef; ond llefaru o hono ef y brophwydoliaeth hon yn fy erbyn i: canys Tobiah a Sanbàlat a'i cyflogasant ef.

13 O herwydd hyn y cyflogasid ef, fel y'm hofnid i, ac y gwnawn felly, ac y pechwn; ac y byddai hynny ganddynt yn enllib i'w herbyn, fel y'm gwaradwyddent.

14 O fy Nuw, cofia Tobiah a Sanbàlat, yn ol eu gweithredoedd hynny; a Noadiah y brophwydes hefyd, a'r rhan arall o'r prophwydi y rhai oedd yn fy nychrynu i.

15 ¶ A'r mur a orphenwyd ar y pummed dydd ar hugan o Elul, mewn deuddeug niwrnod a deugain.

16 A phan glybu ein holl elynion ni hynny, a gwelod o'r holl genhedloedd y rhai oedd o'n hamgylch, hwy a ofnasant, ac a lwfrhasant yn ddirfawr ynddynt eu hun: canys gwybuant mai trwy ein Duw ni y gwneisid y gwaith hwn.

17 ¶ Ac yn y dyddiau hyn pendefigion Judah oedd yn mynyeh-ddanfôn eu llythyrâu at Tobiah; a'r eiddo Tobiah oedd yn dyfod attynt hwythau.

18 Canys yr oedd llawer yn Judah mewn cynghrair ag ef; o herwydd daw oedd efe i Sechaniah mab Arah; a Johanan ei fab ef a gymmerasai ferch Mesulam mab Berechiah yn wraig iddo.

19 A'i gymmwynasau ef y byddent hwy yn eu mynegi ger fy mron i; fy ngeiriau innau hefyd y byddent yn eu hadrodd iddo yntau. A Thobiah a anfonodd llythyrâu i'm dychrynu i.

PENNOD VII.

1 *Nehemiah yn gorchymyn Jerusalem i Hanani a Hananiah.* 5 *Lyfr achau y rhai a ddaeth gyntaf allan o Babilon, 8 o'r bobl, 39 a'r offeiriadau, 43 a'r Lefiaid, 46 a'r Nethiniaid, 57 a gweision Solomon, 63 yr offeiriadau ni fedrent gael eu hachau.* 66 *Rhifedi y cuobl, a'u gohud, 70 a'u hoffrymmau.*

A C wedi adeiladu y mur, a chyfodi o honof y dorau, a gosod y porthorion, a'r cantorion, a'r Lefiaid;

2 Yna mi a orchymynais i Hanani fy mrawd, ac i Hananiah tywysog y palas yn Jerusalem (canys efe oedd wr fyddlawn, ac yn ofni Duw yn fwy na llawer)

3 A mi a ddywedais wrhynt, Nac agorer pyrth Jerusalem nes gwresogi yr haul; a thra fyddont hwy yn sefyll yno, caulant y drysau, a phreiant: a mi a osodais wylwyr o drigolion Jerusalem, pob un yn ei wyladwriaeth, a phob un ar gyfer ei dy.

4 A'r ddinas oedd ehang a mawr; ac ychydig bobl ynddi: a'r tai nid oeddychyd wedi eu hadeiladu.

5 ¶ A'm Duw a roddodd yn fy nghalon gynnul y pendefigion, y tywysogion hefyd, a'r bobl, i'w cyfrif wrth eu hachau. A mi a gefais lyfr achau y rhai a ddaethai i fyfynu yn gyntaf, a chefais yn ysgrifenedig ynddo.

6 Dyma felbion y dalaeth, y rhai a ddaeth i fyfynu o gaethi wed y gaethglud a gaethgludasai Nebuchodonosor brenhin Babilon, ac a ddychweilasant i Jerusalem, ac i Judah, pob un i'w ddinas ei hun;

7 Y rhai a ddaethant gyd & Zorobabel: Jesus, Nehemiah, Azariah, Raamiah, Naha-

mani, Mordecai, Bilean, Mispereth, Bigfai, Nehum, Baanah. *Dyma* rifedi dynion pobl Israel;

8 Meibion Paros, dwy fil cant a deuddeg a thruagain.

9 Meibion Sephattah, tri chant a deuddeg a thruagain.

10 Meibion Arah, chwe chant a deuddeg a deugain.

11 Meibion Pahath-Moab, o feibion Jesua a Joab, dwy fil ac wyth cant a thri ar bymtheg.

12 Meibion Elam, mil dau cant a phedwar ar ddeg a deugain.

13 Meibion Zattu, wyth cant a phump a deugain.

14 Meibion Zaccai, saith cant a thruagain.

15 Meibion Binnul, chwe chant ac wyth a deugain.

16 Meibion Bebai, chwe chant ac wyth ar hugain.

17 Meibion Azgad, dwy fil tri chant a dau ar hugain.

18 Meibion Adonicam, chwe chant a saith a thruagain.

19 Meibion Bigfai, dwy fil a saith a thruagain.

20 Meibion Adin, chwe chant a phymtheg a deugain.

21 Meibion Ater o Heseceah, tri ar bymtheg a phedwar ugain.

22 Meibion Hasum, tri chant ac wyth ar hugain.

23 Meibion Besai, tri chant a phedwar ar hugain.

24 Meibion Hariph, cant a deuddeg.

25 Meibion Gibeon, pymtheg a phedwar ugain.

26 Gwyr Bethlehem a Netophah, cant ac wyth a phedwar ugain.

27 Gwyr Anathoth, cant ac wyth ar hugain.

28 Gwyr Beth-asnafeth, dau a deugain.

29 Gwyr Ciriath-jearim, Cephirah, a Beer-oth, saith cant a thri a deugain.

30 Gwyr Rainah a Gaba, chwe chant ac un ar hugain.

31 Gwyr Michmas, cant a dau ar hugain.

32 Gwyr Bethel ac Ai, cant a thri ar hugain.

33 Gwyr Nebo arall, deuddeg a deugain.

34 Meibion Elam arall, mil dau cant a phedwar ar ddeg a deugain.

35 Meibion Harim, tri chant ac ugain.

36 Meibion Jericho, tri chant a phump a deugain.

37 Meibion Lod, Hadid, ac Ono, saith cant ac un ar hugain.

38 Meibion Senaah, tai' mil naw cant a deg ar hugain.

39 ¶ Yr offeiriad: meibion Jedaiah, o dŷ Jesua, naw cant a thri ar ddeg a thruagain.

40 Meibion Immer, mil a deuddeg a deugain.

41 Meibion Pasur, mil dau cant a saith a deugain.

42 Meibion Harim, mil a dau ar bymtheg.

43 ¶ Y Lefaid: meibion Jesua, o Cadmiel, ac o feibion Hodefah, pedwar ar ddeg a thruagain.

44 ¶ Y cantorion: meibion Asaph, cant ac wyth a deugain.

45 ¶ Y porthorion: meibion Sâlum, meibion Ater, meibion Talmon, meibion Accub, meibion Hatita, meibion Sobal, cant a thri ar bymtheg ar hugain.

46 ¶ Y Nethiniaid: meibion Siha, meibion Hasupha, meibion Tabbaoth,

47 Meibion Ceros, meibion Sia, meibion Padon,

48 Meibion Lebanan, meibion Hagaba, meibion Salmi,

49 Meibion Hanan, meibion Gidel, meibion Gahar,

50 Meibion Reaiah, meibion Besin, meibion Necoda,

51 Meibion Gazzam, meibion Uzza, meibion Phaseah,

52 Meibion Besai, meibion Meunim, meibion Nephisesim,

53 Meibion Baeuc, meibion Hacupha, meibion Harhur,

54 Meibion Baslith, meibion Mehida, meibion Harsa,

55 Meibion Barcos, meibion Sisera, meibion Thamah,

56 Meibion Nestah, meibion Hatipha.

57 ¶ Meibion gweision Solomon: meibion Sotai, meibion Sophereth, meibion Perida,

58 Meibion Jaala, meibion Darcon, meibion Gidel,

59 Meibion Sephattah, meibion Hattil, meibion Pochereth o Sebaim, meibion Amon.

60 Yr holl Nethiniaid, a meibion gweision Solomon, *oedd* dri chant a deuddeg a phedwar ugain.

61 A'r rhai hyn a ddaethant i fynu o Tel-melah, Tel-haresa, Cerub, Adon, ac Immer: ond ni fedrent ddangos tŷ eu tadau, na'u hiliogaeth, ai o Israel *yr oeddymt*.

62 Meibion Delaiah, meibion Tobiah, meibion Necoda, chwe chant a dau a deugain.

63 ¶ Ac o'r offeiriad: meibion Habaiah, meibion Cos, meibion Barzilai, yr hwn a gymmerth *un* o ferched Barzilai y Gileadiad yn wraig, ac a alwyd ar eu henw hwynt.

64 Y rhai hyn a geisiant eu hygrifen *ym mhlith* yr achau, ond nis cafwyd: am hynny y bwriwyd hwynt allan o'r offeiriadaeth.

65 A'r Tirsatha a ddywedodd wrhynt, na fwyttânt o'r pethau sancteiddiolaf, hyd oni chyfodol offeiriad ág Urim ac â Thummim.

66 ¶ Yr holl gynmulleidfa ynghyd *oedd* ddwy fil a deugain tri chant a thruagain.

67 Heb law eu gweision hwynt a'u morwynion, y rhai hynny *oedd* saith mil tri chant a dau ar bymtheg ar hugain: a chanddynt hwy *yr oedd* dau cant a phump a deugain o gantorion ac o gantoresau.

68 Eu meirch hwynt *oedd* saith cant ac un ar bymtheg ar hugain; a'u mulod yn ddau cant a phump a deugain;

69 Y camelod *oedd* bedwar cant a phymtheg ar hugain; yr asynod *oedd* chwe mil saith cant ac ugain.

70 ¶ A rhai o'r tadau pennaf a roddasant tuag at y gwaith. Y Tirsatha a roddodd Yr trysor fil o ddracmonau aur, deg a deugain o phololau, pum cant a deg ar hugain o wisgoedd offeiriad.

71 A rhai o'r tadau pennaf a roddasant i drysor y gwaith ugain mil o ddracmonau aur, a dwy fil a deucant o bunnau o arian.

72 A'r hyn a roddodd y rhan arall o'r bobl *oedd* ugain mil o ddracmonau aur, a dwy fil o bunnau yn arian, a saith a thruagain o wisgoedd offeiriad.

73 A'r offeiriad, a'r Lefaid, a'r porthorion, a'r cantorion, a rhai o'r bobl, a'r Nethiniaid, a holl Israel, a drigasant yn eu dinasoedd. A phan ddaeth y seithfed mis, *yr oedd* meibion Israel yn eu dinasoedd.

PENNOD VIII.

1 *Drauoel arfer gwirando a darllen y gwraith.*
 2 *Nehemiah, ac Esra, a'r Lefaid, yn cyseuro y bobl.* 13 *Parodrwyd y bobl i wirando, ac i ddygu. 15 Cawro gwyt y pobll.*

A'R holl bobl a ymgasglasant o un fryd i'r heol oedd o flaen porth y dwfr, ac a ddywedasant wrth Ezra yr ysgrifenydd, am ddwyn llyfr cyfraith Moses, yr hon a orchymynasai yr **ARGLWYDD** i Israel.

2 Ac Ezra yr offeiriad a ddug y gyfraith o flaen y gynnulleidfa o wfr, a gwragedd, a phawb a'r oedd yn medru gwrandio yn ddeallus, ar y dydd cyntaf o'r seithfed mis.

3 Ac efe a ddarllenodd ynddo ar wyneb yr heol oedd o flaen porth y dwfr, o'r bore hyd hanner dydd, ger bron y gwfr, a'r gwragedd, a'r rhai oedd yn medru deall: a chlustiau yr holl bobl oedd yn gwrandio ar lyfr y gyfraith.

4 Ac Ezra yr ysgrifenydd a safodd ar bul-pud o goed, yr hwn a wnelid i'r peth hyn; a chyd ag ef y safodd Mattithiah, a Sema, ac Anaiah, ac Uriah, a Hileiah, a Maaseiah, ar ei law ddeheu ef; a Phedajah, a Misael, a Malchiah, a Hasum, a Hasbadanah, Zechariah, a Mesulam, ar ei law aswy ef.

5 Ac Ezra a agorodd y llyfr yng ngŵydd yr holl bobl (canyr yr oedd efe oddi ar yr holl bobl) a phan agorodd, yr holl bobl a safasant.

6 Ac Ezra a fendithiodd yr **ARGLWYDD**, y Duw mawr. A'r holl bobl a attebasant, Amen, Amen, gan ddyrchafu eu dwylaw: a hwy a ymgrymmasant, ac a addolasant yr **ARGLWYDD** d'u hwynebau tu a'r ddaear.

7 Jesua hefyd, a Bani, Serebiah, Jamin, Accub, Sabbethai, Hodiah, Maaseiah, Celita, Azariah, Jozabab, Hanan, Peltaiah, a'r Lefiaid, oedd yn dyagu y gyfraith i'r bobl, a'r bobl yn sefyll yn eu lle.

8 A hwy a ddarllenasant yn eglur yn y llyfr, ynghyfraith Dduw; gan osod *allan* y syn-wyr, fel y dealient wrth ddarllen.

9 ¶ A Nehemiah, efe yw y Tirsatha, ac Ezra yr offeiriad a'r ysgrifenydd, a'r Lefiaid y rhai oedd yn dyagu y bobl, a ddywedasant wrth yr holl bobl, *Y mae* heddyw yn sanctaidd i'r **ARGLWYDD** eich Duw; na alerwch, ac na wylwch: canys yr holl bobl oedd yn wylo pan glywsant eiriau y gyfraith.

10 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Ewch, bwyttwch y breision, ac yfwech y melysion, ac anfonwch rannau i'r hwn nid oes ganddo *dim* yn barod; canys y mae heddyw yn sanctaidd i'n Harglwydd: am hynny nathristwch; canys llawenydd yr **ARGLWYDD** yw eich nerth chwî.

11 A'r Lefiaid a otegasant yr holl bobl, gan ddywedyd, Tewch: canys y dydd heddyw sydd sanctaidd, ac na thristwch.

12 A'r holl bobl a aethant i fwyta ac i yfed, ac i anfon ymaith rannau, ac i wneuthur llawenydd mawr; o herwydd iddynt ddeall y geiriau a ddygasent hwy iddynt.

13 ¶ A'r all dydd, tadau pennaf yr holl bobl, yr offeiriad, a'r Lefiaid, a ymgynnullasant at Ezra yr ysgrifenydd, i'w dyagu yn geiriau y gyfraith.

14 A hwy a gawsant yn ysgrifenedig yn y gyfraith, yr hyn a orchymynasai yr **ARGLWYDD** trwy law Moses, y dylai meibion Israel drigo mewn bythod ar wyl y seithfed mis;

15 Ac y dylent gynhoeddi, a gyrru gair trwy eu holl ddinasoedd, a thrwy Jerusalem, gan ddywedyd, Ewch i'r mynydd, a dygwch ganghennau olew-wydd, a changau pinwydd, a changau y myrtwydd, a changau y palmwydd, a changhennau o'r prenau caudrigr, i wneuthur bythod, fel y mae yn ysgrifenedig.

16 ¶ Felly y bobl a aethant allan, ac a'u dygasant, ac a wnaethant iddynt fythod, bob un ar ei nen, ac yn eu cynteddodd, ac ynghynteddodd tŷ Dduw, ac yn heol porth y dwfr, ac yn heol porth Ephraim.

17 A holl gynnulleidfa y rhai a ddychwelasant o'r caethiwed, a wnaethant fythod, ac a eisteddasant yn y bythod: canys er dyddiau Josua mab Nun hyd y dydd hwnnw ni wnaethai meibion Israel felly. Ac yr oedd llawenydd mawr iawn.

18 Ac Ezra a ddarllenodd yn llyfr cyfraith Dduw beunydd, o'r dydd cyntaf hyd y dydd diweddf. A hwy a gynnallasant yr wyl saith niwrnod; ac ar yr wythfed dydd y bu cymmanfa, yn ol y ddeddf.

PENNOD IX.

1 Ymryd cyhoedd, ac edifeitwch y bobl. **4** Y Lefiaid yn gwneuthur dnoiol guffes o ddaiens Duw, a drygioni y bobl.

AC ar y pedwerydd dydd ar hugan o'r mis hwn, meibion Israel a ymgynnullasant mewn ymryd, ac mewn sachlian, a phridd arnnydnt.

2 A had Israel a ymneillduasant oddi wrth bob ddiethriaid, ac a safasant ac a gyffessant eu pechodau, ac anwiredau eu tadau.

3 A chodasant i fynu yn eu lle, ac a ddarllenasant yn llyfr cyfraith yr **ARGLWYDD** eu Duw, bedair gwaith yn y dydd; a phedair gwaith yr ymglyffasant, ac yr ymgrymmasant i'r **ARGLWYDD** eu Duw.

4 ¶ Yna y safodd yn mhulpud y Lefiaid, Jesua, a Bani, Cadmiel, Sebantah, Bunni, Serebiah, Bani, a Chenani; a gwaeddasant a llef uchel ar yr **ARGLWYDD** eu Duw:

5 A'r Lefiaid, Jesua, a Cadmiel, Bani, Hasabntah, Serebiah, Hodiah, Sebantah, a Phethaliah, a ddywedasant, Cyfodwch, bendithiwch yr **ARGLWYDD** eich Duw o dragywyddoideb hyd dragywyddoideb: a bendithier dy enw gogoneddus a dyrchafedig, goruwch pob bendith a molliant.

6 Ti yn unig wyt **ARGLWYDD**: ti a wnaethost y nefoedd, nefoedd y nefoedd, a'u holl luoedd hwynt, y ddaear ar llyn oll *sydd* arni, y moroedd a'r hyn oll *sydd* ynddynt; a thi sydd yn eu cynnal hwynt oll; a llu y nefoedd sydd yn ymgrymmu i ti.

7 Ti yw yr **ARGLWYDD** Dduw, yr hwn a ddetholaist Abram, ac a'i dygaist ef allan o Ur y Caldeaid, ac a roddaist iddo enw Abraham:

8 A chefaist ei galon ef yn ffyddlawn ger dy fron di, ac a wnaethost gyfammod ag ef, ar roddi yn ddiâu i'w had ef wlad y Canaanaid, yr Heffaid, yr Amoriaid, a'r Phereziaid, a'r Jebusiaid, a'r Gargasaid; ac a gwbilheiaist dy eiriau: o herwydd cyflawn *syd*.

9 Gwelaist hefyd gystudd ein tadau yn yr Aipht; a thi a wrandawiaist eu gwaedd hwynt wrth y môr coch:

10 A thi a wnaethost arwyddion a rhyfeddodau ar Pharaoh, ac ar ei holl weision, ac ar holl bobl ei wlad ef: canys gwybuost i'r rhai hyn falchlo yn eu herbyn hwynt. A gwnaethost i ti enw, fel y *gwelir* y dydd hwn.

11 Y môr hefyd a holliaist o'u blaen hwynt, fel y treiddiasant trwy ganol y môr ar hyd sychdir; a'u herlloddwyr a fwriaist i'r gwaelod, fel maen i ddyfoddwedd cryfn:

12 Ac a'u harweiniaist hwy liw dydd mewn colofn gwmwl, a lliw nos mewn colofn dân, i oleuo iddynt hwy y ffordd yr oeddynt yn myned ar hyd-ddi.

13 Ti a ddiagyniaist hefyd ar fynydd Sinai, ac a ymddiddenaist a hwynt o'r nefoedd; rhoddaist hefyd iddynt farnedigethau uw-lawn, a chyfreithiau gwir, deddfau a orchymynion daionus:

14 A th Sabbath sanctaidd a hysbysiaist iddynt; gorchymyniaist hefyd, a deddfau, a chyf-

rethiau a orchymynast iddynt, trwy law Moses dy was:

15 Bara hefyd o'r nefoedd a roddaist iddynt yn eu newydd, a dwfr o'r graig a dynnaist iddynt yn eu syched; a thi a ddywedaist wrthynt, y deuent i etifeddu y wlad a dyngasit ar e rhoddi iddynt.

16 Ond hwynt-hwy a'n tadau ni a falchlasant, ac a galedasant eu gwarrau, ac ni wrandawsant ar dy orchymynion di;

17 Ac a wrthodasant wrando, ac ni choflasant dy ryfeddodau, y rhai a wnelait ti erddynt; caledasant hefyd eu gwarrau, a gosodasant ben arnynt i ddychwelyd i'w caethiwed yn eu cyndynrwydd: etto ti *ydwynt* DDuw parod i faddew, graslawn, a thrugareg, hwyrfridig i ddigter, ac aml o drugaredd, ac ni wrthodaist hwynt.

18 Hefyd, pan wnaeth iddynt lo toddelig, a dywedyd, Dyma dy dduw di yr hwn a'th ddug di i fynu o'r Aipht, a chablasent yn dJurfawr;

19 Er hynny, yn dy aml dosturiaethau, ni adewait ti hwynt yn yr anialwch; y golofn gwynawl ni chillodd oddi wrthynt trwy y dydd, i'w harwain hwynt ar hyd y ffordd; na'r golofn dan trwy y nos, i oleuo iddynt, ac i ddangos y ffordd y cerident ynddi.

20 Dy yspryd daionus hefyd a roddaist i'w dyagu hwynt, ac nid attelaist dy faenna rhag eu genau; dwfr hefyd a roddaist iddynt yn eu syched.

21 Felly degain mlynedd y porthaist hwynt yn yr anialwch, heb fod arnynt eisieu *dŷm*; eu dystigoedd ni heneiddasant, a'u traed ni chwyddasant.

22 A thi a roddaist iddynt frenhinlaethau a phobloedd, a rhennaist hwynt i gonglau. Felly hwy a feddiannasant wlad Sihon, a gwlad brenhin Hesbon, a gwlad Og brenhin Basan.

23 Llosgaist hefyd eu meibion hwynt fel sŷr y nefoedd, ac a'u dygaist hwynt i'r wlad a ddywedast wrth eu tadau y deuent iddi i'w meddiannu.

24 Felly y meibion a sethant i mewn, ac a feddiannasant y wlad, a thi a ddarostyngast drigolion y wlad, y Canaanoid, o'u blaen hwynt, ac a'u rhodaist yn eu llaw hwynt, eu brenhinoedd hefyd, a phobloedd y wlad, fel y gwnaent iddynt yn ol eu hewyllys.

25 A hwy a ynnillasant ddinasoedd cedyrn, a daer fras, ac a feddiannasant dai llawn o bob daioni, pydewau cloddiedig, gwinllanpoedd, ac olew-wydd-lannoedd, a choed ffwrwythlawn yn aml; a hwy a fwytaasant, ac a ddigonwyd, ac a fraswyd, ac a ymhyrfydasent yn dy fawr ddaioni di.

26 Etto hwy a anuffuddasant, ac a wrthryfelasant yn dy erbyn, tafiasant hefyd dy gyfraith o'r tu ol i'w cefn, a'th brophwydi a laddasant, y rhai a dystiolaethasant wrthynt am ddychwelyd attat; ac a gablasent yn dJurfawr.

27 Am hynny ti a'u rhodaist hwynt yn llaw eu gorthrymwr, y rhai a'u cystuddiasant: ac yn atmsr eu cyfyngdra, pan waeddasant arnat, a'u gwrandawiaist *hwynt* o'r nefoedd, ac yn ol dy aml dosturiaethau rhodaist iddynt achubwyr, y rhai a'u hachubasant o law eu gwrthwynebwyr.

28 Ond pan lonyddodd arnynt, dychwelasant i wneuthur drygioni yn dy wydd di: am hynny y gadwaist hwynt yn llaw eu gelynk, y rhai a arglwyddiasasant arnynt: etto pan ddychwelasant, a gwaeddi arnat, tithau o'r nefoedd a wrandawiaist, ac a'u gwaredaist

hwynt, yn ol dy dosturiaethau, lawer o amseroedd.

29 A thi a dystiolaethaist yn eu herhyn hwynt, i'w dychwelyd at dy gyfraith di: ond hwy a falchlasant, ac ni wrandawsant ar dy orchymynion, eithr pechasant yr erbyn dy farnedigethau (y rhai os gwna dyn *hwynt*, efe fydd byw ynddi) a gwnaethant ysgwydd i glïo, ac a galedasant eu gwarrau, ac ni wrandawsant.

30 Er hynny ti a'u hoedaist hwynt flynyddoedd lawer, ac a dystiolaethaist wrthynt trwy dy yspryd yn dy brophwydi; ond ni wrandawsant: am hynny y rhodaist hwynt yn llaw pobl y gwledydd.

31 Etto, er mwyn dy fawr drugareddau, ni lwyr-ddifethaist hwynt, ac ni wrthodaist hwynt; canys Duw graslawn a thrugareg *ydwynt*.

32 Ac yn awr, O ein Duw ni, y Duw mawr, cadarn, ac ofnadwy, yr hwn *wyt* yn cadw cyfammod a thrugaredd; na fydded bychan o'th flaen di yr holl flinder a ddigwyddodd i ni, i'n brenhinoedd, i'n tywysogion, ac i'n hofferiaid, ac i'n prophwydi, ac i'n tadau, ac i'th holl bobl, er dyddiau brenhinoedd Assyria hyd y dydd hwn.

33 Tithau *ydwynt* gyflawn yn yr hyn oll a ddigwyddodd i ni: canys gwirionedd a wnaethod ti, a ninnau a wnaethom yn annuwiol.

34 Ein brenhinoedd hefyd, ein tywysogion, ein hofferiaid, a'n tadau, ni chadwasant dy gyfraith, ac ni wrandawsant ar dy orchymynion, na'th dystiolaethau, y rhai a dystiolaethaist wrthynt.

35 A hwy ni'th wasanaethasant yn eu brenhinlaeth, nac yn dy fawr ddaioni a roddaist iddynt, nac yn y wlad ehang a bras yr hon a osodaist o'u blaen hwynt; ac ni ddychwelasant oddi wrth eu drwg weithredoedd.

36 Wele ni heddyw yn weision; ac *am* y wlad a roddaist i'n tadau ni, i fwyta ei ffwrth a'i daioni, wele ni yn weision ynddi.

37 A mawr yw ei thoreth hi i'r brenhinoedd a osodaist arnom ni am ein pechodau: ac arglwyddiaethu y maent ar ein cyrhi, ac ar ein haniffelliaid, yn ol eu hewyllys; ac *gr ydym* mewn cyfyngder mawr.

38 Ac o herwydd hyn oll yr ydym yn gwneuthur *cyfammod* sicr, ac yn ei ysgrifennu; ac y *mae* ein tywysogion, ein Lefiaid, a'n hofferiaid, yn ei selio.

PENNOD X.

1 *Enwau y rhai a seliasant y cyfammod rhwng Duw a'r bobl.* 29 *Pyngrciau y cyfammod.*

A'R rhai a seliodd oedd, Nehemiah y Tiriasath, mab Hachaliah, a Sidctah,

- 2 Seraiah, Azariah, Jeremiah,
- 3 Pashur, Amariah, Malchiah,
- 4 Hattus, Sebaniah, Mäluch,
- 5 Harim, Meremoth, Obadiah,
- 6 Daniel, Ginnethon, Baruch,
- 7 Meshlam, Abiah, Mithamin,
- 8 Maasiah, Bilgai, Semaiah: dyma yr offeiriaid.

9 A'r Lefiaid: Jesus mab Azariah, Binnui o feibion Henadad, Cadmiel;

10 A'u brodyr hwynt; Sebaniah, Hodiah, Celita, Pelaiah, Hanan,

11 Micha, Rehob, Hasabiah,

12 Zaezur, Serebiah, Sebaniah,

13 Hodiah, Bani, Beninu.

14 Pennaethiaid y bobl; Paros, Pahath-Moab, Klam, Zattu, Bani,

15 Bunni, Azgad, Bebai,

16 Adoniah, Bigtai, Adin,

17 Ater, Hizceah, Azzur,
 18 Hodiah, Hasum, Besai,
 19 Hariph, Anathoth, Nebai,
 20 Magpiaz, Mesulam, Hesar,
 21 Mesezabeel, Sadoc, Jadau,
 22 Pelatiah, Hanan, Anaiah,
 23 Hosea, Hananiah, Hasub,
 24 Hahoes, Pileha, Sobec,
 25 Rehum, Hasabnah, Maaseiah,
 26 Ac Ahiah, Hanan, Anan,
 27 Maluch, Harim, Beathan.
 28 ¶ A'r rhan arall o'r bobl, yr offeiriad, y Lefiaid, y porthorion, y cantorion, y Nethiniaid, a phawb a'r a ymneillduasant oddi wrth bobl y gwledydd at gyfraith Dduw, eu gwragedd hwynt, eu meibion, a'u merched, pawb a'r a oedd á gwybodaeth ac á deall ganddo :
 29 Hwy a llynasant wrth eu brodyr, yr penaethiaid, ac a aethant mewn rhaith a llw ar rodio y'ngyfraith Dduw, yr hon a roddasid trwy law Moses gwas Dduw : ac ar gadw ac ar wneuthur holl orchymynion yr AROGLWYDD ein Harglwydd ni, a'i farwedigaethau, a'i ddeddfau :
 30 Ac ar na roddem ein merched i bobl y wlad : ac na chymmerem eu merched hwy i'r meibion ni :
 31 Ac o byddat pobl y tir yn dwyn marchnadoedd, neu ddim lluniaeth ar y dydd Sabboth i'w werthu, na phrynem ddim ganddynt ar y Sabboth, neu ar y dydd sanctaidd ; ac y gadawem heibio y seithfed flwyddyn, a chodi pob dyled.
 32 A ni a osodasom arnom ddeddfau, ar i ni roddi traian siel yn y flwyddyn, tu ag at wasanaeth ty ein Duw ni,
 33 A thu ag at y bara gosod, a'r bwyd-offrwm gwasadol, a thu ag at y poeth-offrwm gwasadol, y Sabbothau, y newydd-loerau, a'r gwylliau arbennig, a thu ag at y cysegredig behaus, a thu ag at y pech-egyrrh, i wneuthur cymmod dros Israel ; a thu ag at holl waith ty ein Duw.
 34 A ni a fwriasom goel-brennau yr offeiriad, y Lefiaid, a'r bobl, am goed yr offrwm, fel y dygent hwynt i dy ein Duw ni, yn ol tai ein tadau ni, ar amserau nodedig, o flwyddyn i flwyddyn, i'w llosgi ar allor yr AROGLWYDD ein Duw, fel y mae yn ysgifenedig yn y gyfraith :
 35 Ac i ddwyn blaen-ffrwyth ein tir, a blaen-ffrwyth o bob ffrwyth o bob pren, o flwyddyn i flwyddyn, i dy yr AROGLWYDD :
 36 A'r rhai cyntaf-anedig o'n meibion, ac o'n hanifeiliaid (fel y mae yn ysgifenedig yn y gyfraith) a chynfaf-anedigion ein gwartheg, a'n defaid, i'w dwyn i dy ein Duw, at yr offeiriad sydd yn gwasanaethu yn nhŷ ein Duw ni.
 37 A blaenion ein toes, a'n hoffrymsau, a ffrwyth pob pren, gwin ac olew, a ddygem at yr offeiriad i gelloedd ty ein Duw, a degwm ein tir i'r Lefiaid ; fel y cai y Lefiaid hwythau ddegwm trwy holl ddinasoedd ein llafur ni.
 38 A bydd yr offeiriad, mab Aaron, gyd a'r Lefiaid, pan fyddo y Lefiaid yn degyrmu : a dyged y Lefiaid i fynu ddeddf ran y degwm i dy ein Duw ni, i'r celloedd yn y trysordy.
 39 Cynys meibion Israel a meibion Lefi a ddygant offrwm yr yd, y gwin, a'r olew, i'r ystafelloedd, lle y mae llestri y cysegr, a'r offeiriad sydd yn gwneini, a'r porthorion, a'r cantorion ; ac nac ymrwthodwn á thy ein Duw.

PENNOD XI.

1 Y tywysogion, a'r rhai a ewyllysient, a'r deudod gwor a ddewisid wrth goel-bren, yn trigo yn Jerusalem. 3 Rhol o'u henwau hwynt. 20 Y bobl eraill yn trigo mewn dinasoedd eraill.

ATHYWYSOGION y bobl a drigasant yn Jerusalem : a'r rhan arall o'r bobl a fwrilasant goel-brennau i ddwyn yn o'r deg i drigo yn Jerusalem y ddinas sanctaidd, a naw rhan i fod yn y dinasoedd eraill.

2 A'r bobl a fendithiasant yr holl wŷr a ymroddasant yn ewyllysgar i breswyllo yn Jerusalem.

3 ¶ A dyma bennaethiaid y dalaeth, y rhai a drigasant yn Jerusalem : ond yn ninasoedd Judah pawb a drigasant yn eu mediant o fewn eu dinasoedd, sef Israel, yr offeiriad, a'r Lefiaid, a'r Nethiniaid, a meibion gweision Solomon.

4 A rhai o feibion Judah, ac o feibion Benjamin a drigasant yn Jerusalem. O feibion Judah ; Athaiah mab Uzziyah, fab Zechariah, fab Amariah, fab Sephatiah, fab Mahalaleel, o feibion Peres ;

5 Maaseiah hefyd mab Baruch, fab Colohseh, fab Hazaiyah, fab Adaiah, fab Joiarib, fab Zechariah, fab Siloni.

6 Holl feibion Peres y rhai oedd yn trigo yn Jerusalem, oedd bedwar cant ac wyth a thriugain o wŷr grymmus.

7 A dyma feibion Benjamin ; Salu mab Mesulam, fab Jöed, fab Pedaiiah, fab Colaiiah, fab Maaseia, fab Ithiel, fab Jesaiah.

8 Ac ar ei ol ef Gabbai, Sälai ; naw cant ac wyth ar hugain.

9 A Jöel mab Zichri oedd swyddog arnynt hwy : a Judah mab Senuah yn ail ar y ddinas.

10 O'r offeiriad ; Jedaiah mab Joiarib, Jachin.

11 Seraiah mab Hileliah, fab Mesulam, fab Sadoc, fab Meraioth, fab Ahitub, blaenor ty Dduw.

12 A'u brodyr y rhai oedd yn gweithio gwaith y ty, oedd wyth cant a dau ar hugain : ac Adaiah mab Jeroham, fab Pelatiah, fab Amai, fab Zechariah, fab Pasur, fab Malchiah,

13 A'i frodyr, pennau cenedl, dau cant a dau a deugain : ac Amasai mab Azareel, fab Ahazai, fab Mesilemoth, fab Immer,

14 A'u brodyr hwynt, yn gydwm o nerth, oedd gant ac wyth ar hugain : a Zabdriel mab Hageddolim yn swyddog arnynt.

15 Ac o'r Lefiaid ; Semaiah mab Hasub, fab Aricam, fab Hasabiah, fab Bunni.

16 Sabbeathai hefyd, a Joabab o bennaethiaid y Lefiaid, oedd oruchaf ar y gwaith o'r tu allan i dy Dduw.

17 Mattaniah hefyd mab Micha, fab Zabdri, fab Asaph, oedd bennaf i ddechreu tal dŷolch mewn gweddi : a Baebuchia yn ail o'i frodyr ; ac Abda mab Sammua fab Galal, fab Jeduthun.

18 Yr holl Lefiaid yn y ddinas sanctaidd, oedd ddau cant a phedwar a phedwar ugain.

19 A'r porthorion, Accub, Taimon, a'u brodyr yn cadw y pyrth, oedd gant a deuddeg a thriugain.

20 ¶ A'r rhan arall o Israel, o'r offeiriad ac o'r Lefiaid a drigant yn holl ddinasoedd Judah, pob un yn ei etifeddiaeth.

21 Ond y Nethiniaid oeddnynt yn aros yn y tŵr : Silha a Gispä oedd ar y Nethiniaid.

22 A swyddog y Lefiaid yn Jerusalem, oedd Uzzi mab Bani, fab Hasabiah, fab Mattaniah, fab Micha : o feibion Asaph, y cantorion oedd ar waith ty Dduw.

23 Cynys gorchymyn y brenhin am danynt hwy oedd, fod ordinhad safadwy i'r cantorion, dogndydd yn ei ddydd.

24 A Phethahiah mab Mesezabeel, o feibion Zerah mab Judah, oedd wrth law y brenhin yn mhob peth a berthynas i'r bobl.

25 Ac am y trefydd a'u meusydd, rhai o feibion Judah a drigasant y'nghaer Arba a'i phentrefi, ac yn Dibon a'i phentrefi, ac yn Jacobseel a'i phentrefi,
 26 Ac yn Jesua, ac ym Moladah, ac yn Beth-phalet,
 27 Ac yn Hasar-sual, ac yn Beer-seba a'i phentrefi,
 28 Ac yn Siciag, ac ym Mechonah ac yn ei phentrefi,
 29 Ac yn En-rimmon, ac yn Sareah, ac yn Jarmuth,
 30 Zanoah, Adûlam, a'u trefydd, Lachis a'i meusydd, yn Azecah a'i phentrefi. A hwy a wladychasant o Beerseba hyd ddyffryn Hin-nom.
 31 A meibion Benjamin o Geba a drigasant ym Michmas, ac Aia, a Bethel, a'u pentrefi,
 32 Yn Anathoth, Nob, Ananiah,
 33 Hasor, Ramah, Gittaim,
 34 Hadid, Seboim, Nebaiat,
 35 Lod, ac Ono, glynn y crefftwyr.
 36 Ae o'r Lefiaid yr oedd rhannau yn Judah, ac yn Benjamin.

PENNOD XII.

1 Yr offeiriad, 8 a'r Lefiaid a ddaeth i fynu gyd â Zorobabel. 10 Hiliogaeth yr offeiriad. 22 Rhai o'r Lefiaid pennaf. 27 Cyhoedd gyssegriad muriau Jerusalem. 44 Gosod meusyddau i'r offeiriad ac i'r Lefiaid yn y deml.

DYMA hefyd yr offeiriad a'r Lefiaid, y rhai a ddaethant i fynu gyd â Zorobabel mab Selathiel, a Jesus: sef Seraiah, Jeremiah, Ezra,
 2 Amariah, Mâluch, Hattus,
 3 Sechaniah, Behum, Meremoth,
 4 Ido, Ginnetho, Abtah,
 5 Miamin, Maadiah, Bilgah,
 6 Semaiah, a Joiarib, Jedaiah,
 7 Sâlu, Amoc, Hileiah, Jedaiah: dyma ben-naethiaid yr offeiriad, a'u brodyr yn nyddiau Jesua.

8 A'r Lefiaid: Jesus, Binnui, Cadmiel, Serebiah, Judah; a Mattaniah oedd ar y gerdd, efe a'i frodyr.

9 Bacbuciah hefyd ac Unni, eu brodyr hwynt. oedd ar eu cyfer yn y gwiliadwr-iaethau.

10 ¶ A Jesua a genhedlodd Joiacim, a Joiacim a genhedlodd Khasib, ac Khasib a genhedlodd Joiada,

11 A Joiada a genhedlodd Jonathan, a Jonathan a genhedlodd Judaa.

12 Ac yn nyddiau Joiacim, yr offeiriad hyn oedd bennau cenedl: o Seraiah, Meraiah; o Jeremiah, Hananiah;

13 O Ezra, Mesûlam; o Amariah, Jehohanah;

14 O Melichu, Jonathan; o Sebaniah, Joseph;

15 O Harim, Adna; o Meraioth, Helcal;

16 O Ido, Zechariah; o Ginnethon, Mesûlam;

17 O Abtah, Zichri; o Miniamin, o Moadiah, Piltai;

18 O Bilgah, Sammas; o Semaiah, Jehonathan;

19 Ac o Joiarib, Mattenai; o Jedaiah, Uzzi;

20 O Sâlai, Câlai; o Amoc, Kber;

21 O Hileiah, Hasabiah; o Jedaiah, Nethaneel.

22 ¶ Y Lefiaid yn nyddiau Eliasib, Joiada, a Johanan, a Judaa, oedd wedi eu hygrifenu yn bennau cenedl: a'r offeiriad hyd deyrnasiad Darius y Periad.

23 Meibion Lefi, y pennau cenedl, oedd wedi eu hygrifenu yn llyfr y chroniciau, hyd ddyddiau Johanan mab Eliasib.

24 A phenasethiaid y Lefiaid, oedd Hasabiah, Serebiah, a Jesua mab Cadmiel, a'u brodyr ar eu cyfer, i ogoneddu ac i foliannu, yn ol gorchymyn Dafydd gwr Duw, gwiliadwr-iaeth ar gyier gwiliadwriaeth.

25 Mattaniah, a Bacbuciah, Obadiah, Mesûlam, Talmon, Accub, a oedd borthorion, yn cadw gwiliadwriaeth wrth drothwyau y pyrth.

26 Y rhai hyn oedd yn nyddiau Joiacim mab Jesua, fab Josadac, ac yn nyddiau Nethemfah y tywysog, ac Ezra yr offeiriad a'r ysgrifenydd.

27 ¶ Ac y'nghyssegriad mur Jerusalem y ceisasant y Lefiaid o'u holl loeodd, i'w dwyn i Jerusalem, i wneuthur y cyssegriad â gorfoledd, mewn ddiolchgarwch, ac mewn cân, â symbalau, nablau, ac â thelynau.

28 A meibion y cantorion a ymgynnullasant o'r gwastadedd o amgylch i Jerusalem, ac o drefydd Netophathi,

29 Ac o dŷ Gilgal, ac o feusydd Geba ac Azmafeth: canys y cantorion a adeiladasant bentrefi iddynt o amgylch Jerusalem.

30 Yr offeiriad hefyd a'r Lefiaid a ymlanasant; ghanasant hefyd y bobl, a'r pyrth, a'r mur.

31 A mi a berais i dywysogion Judah ddringo ar y mur; a gosodais ddwy fstatî fawr o rai yn molianu; a mynediad y naill oedd ar y llaw ddeheu ar y mur tu a phorth y dom:

32 Ac ar eu hol hwynt yr aeth Hosaiah, a hanner tywysogion Judah,

33 Azariah hefyd, Ezra, a Mesûlam,

34 Judah, a Benjamin, a Semaiah, a Jeremiah,

35 Ac o feibion yr offeiriad âg udgyrn, Zechariah mab Jonathan, fab Semaiah, fab Mattaniah, fab Michaiah, fab Zaccur, fab Asaph;

36 A'i frodyr ef, Semaiah, ac Azarael, Milalai, Gilalai, Maai, Nethaneel, a Judah, Hanani, âg offer cerdd Dafydd gwr Duw, ac Ezra yr ysgrifenydd o'u blaen hwynt.

37 Ac wrth borth y sffynnon, yr hon oedd ar eu cyfer hwynt, y drigasant ar risiau dinas Dafydd yn nringfa y mur, oddi ar dŷ Dafydd, hyd borth y dwr tu a'r dwyrain.

38 A'r ail fstatî o'r rhai oedd yn molianu, oedd yn myned ar eu cyfer hwynt, a minnau ar eu hol; a hanner y bobl oedd ar y mur, oddi ar dŵr y sffynau, hyd y mur llydan;

39 Ac oddi ar borth Ephraim, ac oddi ar yr hen borth, ac oddi ar borth y pysgod, a thŵr Hananeel, a thŵr Meah, hyd borth y defaid; a hwy a safasant ym mhorth y wylidwriaeth.

40 Felly y ddwy fstatî, y rhai oedd yn molianu, a safasant yn nhŷ Dduw, a minnau, a hanner y swyddogion gyd â mi:

41 Yr offeiriad hefyd: Eliacim, Maaseiah, Miniamin, Michaiah, Elioenai, Zechariah, Hananiah, âg udgyrn;

42 Maaseiah hefyd, a Semaiah, ac Eleazar, ac Uzzi, a Jehohanah, a Malchiah, ac Elam, ac Ezra. A'r cantorion a ganasant yn groch, a Jazrahiah, eu blaenor.

43 A'r diwrnod hwnnw yr aberthasant ebyrth mawron, ac y llawenhasant: canys Duw a'u llawenydhall hwynt â llawenydd mawr: y gwragedd hefyd a'r plant a orfoleddasant: fel y clybuwyd llawenydd Jerusalem hyd ym mhell.

44 ¶ A'r dwtion hwnnw y gosodwyd gwyr ar gelloedd y trysorau, ar yr offrymmau, ac y blaen-fwrwyth, ac ar y dogymmau, i gaeglu iddynt hwy o feusydd y dinasoedd y rhannau cyffrethlawn i'r offeiriad a'r Lefiaid: canys

flawenydd Judah oedd ar yr offeiraid ac ar y Lefiaid y rhai oedd yn sefyll yno.

45 Y cantorion hefyd a'r porthorion a gadwasant wyliadwriaeth eu Dduw, a gwyliadwriaeth y glanhâd, yn ol gorchymyn Dafydd, a Solomon ei fab.

46 Canys gynt, yn nyddiau Dafydd ac Asaph, yr oedd y pen-cantorion, a chaniadau canmoliaeth a moliant i Dduw.

47 Ac yn nyddiau Zorobabel, ac yn nyddiau Nehemiah, holl Israel oedd yn rhoddi rhanau i'r cantorion, a'r porthorion, dogr dydd yn ei ddydd: a hwy a gyssegrasant *bethau sanctaidd* i'r Lefiaid; a'r Lefiaid a'u cyssegrasant i feibion Aaron.

PENNOD XIII.

1 *Darlenn y Kyfraith, a gurru y bobl gymmysg o bith Israel. A Nehemiah, pan ddychwoelodd, yn peri glanhau yr ystafelloedd; 10 yn dduw yn sefydlau tŷ Dduw i well trefni, 15 yn llestair halogi y Sabbath, 23 a phrdodi gwraegedd o estron genedl.*

Y DWTHWN hwnnw y darlennwyd yn llyfr Moses lle y clybu y bobl; a chafwyd yn ysgrifenedig yndo, na ddylai yr Ammoniad na'r Moabiad ddyfod i gynnullieidia Duw yn dragywydd;

2 Am na chyfarfuasant â meibion Israel â bara ac â dwfr, eithr cyflogasant Baalam yn eu herbyn i'w mellidithio hwynt: etto ein Duw ni a drodd y feldith yn fendith.

3 A phan glywsant hwy y gyfraith, hwy a neillduasant yr holl rai cymmysg oddi wrth Israel.

4 ¶ Ac o flaen hyn, Eliasib yr offeiraid, yr hwn a osodasid ar ystafell tŷ ein Duw ni, oedd gyfathrachwr i Tobiah;

5 Ac eife a wnaeth iddo ef ystafell fawr; ac yno y byddent o'r blaen yn rhoddi y bywyd-offrymmau, y thus, a'r llestri, a degwm yr ŷd, y gwin, a'r olew, a'r orchymynasid eu rhoddi i'r Lefiaid, a'r cantorion, a'r porthorion, ac offrymmau yr offeiraid.

6 Ac yn hyn i gyd o amser ni bŵm i yn Jerusalem: canys yn y ddeuddegfed flwyddyn ar hugain i Artaxerxes brenhin Babilon y deuthum i at y brenhin, ac ym mhen *taln* o ddyddiau y ceiais gennad gan y brenhin;

7 Ac a ddaethum i Jerusalem, ac a ddeallais y drygioni a wnaethai Eliasib yr Tobiah, gan wneuthur iddo ystafell y'nghynteddoedd tŷ Dduw.

8 A bu ddrwg lawn gennyf; am hynny mi a fwriais holl ddoedrefu tŷ Tobiah allan o'r ystafell.

9 Erchais hefyd iddynt lanhau yr ystafelloedd: a mi a ddygais yno drachefn lestri tŷ Dduw, yr offrwm a'r thus.

10 ¶ Gwybŵm hefyd fod rhannau y Lefiaid heb eu rhoddi iddynt: canys ffoais y Lefiaid a'r cantorion, y rhai oedd yn gwneuthur y gwaith, bob un i'w faes.

11 Yna y dwdraiais y swyddogion, ac y dywedais, Paham y gwrthodwyd tŷ Dduw? A mi a'u cseglais hwynt ynghyd, ac a'u gosodais yn eu lle.

12 Yna holl Judah a ddygasant ddegwm yr ŷd, a'r gwin, a'r olew, i'r trysordai.

13 A mi a wneuthum yn drysorwr ar y trysorau, Selemiah yr offeiraid, a Sadoc yr ysgrifenydd, a Phediah, o'r Lefiaid: a cher law iddynt hwy yr oedd Hanan mab Zaccur, mab Mattaniah: canys ffyddlawn y cyfrifid hwynt, ac arnynt hwy yr oedd rhannu i'w brodyr.

14 Cofia fi, fy Nuw, o herwydd hyn; ac na ddilêa fy ngharedigrwydd a wneuthum i dŷ Nuw, ac i'w wyliadwriaethau ef.

15 ¶ Yn y dyddiau hynny y gwelais yn Judah rai yn sengl gwin-wrytau ar y Sabbath, ac yn dwyn i mewn ysgubau ŷd, ac yn llwytho asynod, gwin hefyd, a grawnwin, a ffigas, a phob beichiau, ac yn eu dwyn i Jerusalem ar y dydd Sabbath: a mi a dystiolaethais yn eu herbryn ar y dydd y gwerthasant luniaeth.

16 Y Tyriaid hefyd oedd yn trigo ynddi, ac yn dwyn pysgod, a phob peth gwerthadwy, y rhai yr oeddynt hwy yn eu gwerthu ar y Sabbath: i feibion Judah, ac yn Jerusalem.

17 Yna y dwdraiais bendeffigion Judah, ac y dywedais wrthynt, Pa beth drygionus yno hwn yr ydych chiwi yn ei wneuthur, gan halogi y dydd Sabbath?

18 Onid fel hyn y gwnaeth eich tadau chiwi? ac oni ddug ein Duw ni yr holl ddrwg hyn arnom ni, ac ar y ddimas hon? a chwithau ydych yn ychwanegu digofaint ar Israel, trwy halogi y Sabbath.

19 A phan dywylalasai pyrth Jerusalem cyn y Sabbath, yr erchais gan y dorau, ac a orchymynais nad agorid hwynt hyd wedi y Sabbath: a mi a osodais rai o'm gweision wrth y pyrth, fel na ddelai baich i mewn ar ddydd y Sabbath.

20 Felly y marchnadwyr, a gwerthwyr pob peth gwerthadwy, a lettyasant o'r tu allan i Jerusalem unwaith neu ddyw.

21 A mi a dystiolaethais yn eu herbryn hwynt, ac a ddywedais wrthynt, Paham yr ydych chiwi yn aros dros nos wrth y mur? os gwnewch eisfwaith, mi a estynaf fy llaw i'ch erbyn. O'r pryd hwnnw ni ddaethant ar y Sabbath *meych*.

22 A mi a ddywedais wrth y Lefiaid, am iddynt ymlanhau, a dyfod i gadw y pyrth, gan sancteiddio y dydd Sabbath. Am hyn hefyd cofia fi, fy Nuw, ac arbed fi yn ol liaws dy drugaredd.

23 ¶ Yn y dyddiau hynny hefyd y gwelais Iuddeuon a brfodasant Asdodeesau, Ammoneesau, a Moabeesau, yn wragedd iddynt: 24 A'u plant hwy oedd yn llefaru y *nat* hanner o'r Asdodiag, ac heb fedru ymddeddu yn iaith yr Iuddeuon, ond yn ol tafodiaith y ddeubar bobl.

25 Yna yr ymrsonais â hwynt, ac y mellidithiais hwynt; tarewais hefyd rai o honynt, ac a bliciais eu gwallt hwynt: a mi a'u tyngais hwynt trwy Dduw, gan ddywedyd, Na roddwch eich merched i'w meibion hwynt, ac na chymmerwch o'u merched hwynt i'ch meibion, nac i chiwi eich hunain.

26 Onid o achos y rhai hyn y pechodd Solomon brenhin Israel? er na bu brenhin cyffelyb iddo ef ym mysg cenheddoedd lawer, yr hwn oedd hoff gan ei Dduw, a Duw a'i gwnaeth ef yn frenhin ar holl Israel; etto gwraegedd dfeithr a wnaethant iddo ef bechu.

27 Ai arnoch chiwi y gwrandawn, i wneuthur yr holl ddrygioni mawr hwn, gan droseddu yn erbyn ein Duw, trwy brfodi gwraegedd dfeithr?

28 Ac yn o feibion Joiada, mab Eliasib yr arch-offeiraid, oedd ddaw i Sanbalat yr Honroniad: yr hwn a ymlidiais i oddi wrthyf.

29 O fy Nuw, cofia hwynt, am iddynt halogi yr offeiradaeth, a chyfammod yr offeiradaeth, a'r Lefiaid.

30 Yna y glanhêais hwynt oddi wrth bob estron; gosodais hefyd orchuwyliaethau i'r offeiraid ac i'r Lefiaid, pob un yn ei waith;

31 Ac at goed yr offrwm mewn amserau nodedig, ac at y blaen-ffrwythau. Cofia fi, O fy Nuw, er daioni.

LLYFR ESTHER.

PENNOD I.

1 *Ahasferus yn gwneuthur gwleddoedd brenhinol: 10 yn anfon i gyrchu atto y frenhines Fasti; a hithau yn gwrthod dyfod.*
13 *Ahasferus, trwy kynghor Memuchan, yn gwneuthur cyfraith ar fod o'r gwŷr yn ben ar eu gwragedd.*

YN nyddiau Ahasferus (efe *yw* Ahasferus yr hwn oedd yn teyrnasu o India hyd Ethiopia, *sef* ar gant a saith ar hugain o daleithiau)

2 Yn y dyddiau hynny, pan eisteddodd y brenhin Ahasferus ar orseddfa ei frenhiniaeth, yr hon oedd yn Susan y brenhinllys,

3 Yn y drydedd flwyddyn o'i deyrnasiad, efe a wnaeth wledd i'w holl dywysogion, a'i weision; cadernid Persia, a Media, y rhaglawiaid, a thywysogion y taleithiau, oedd ger ei fron ef.

4 Fel y dangosaf efe gyfoeth a gogoniant ei deyrnas, ac anrhydedd a phryderfwrch ei fawredd, ddyddiau lawer, *sef* cant a phedwar ugain o ddyddiau.

5 Ac wedi gorphen y dyddiau hynny, y brenhin a wnaeth i'r holl bobl a gafwyd yn Susan y brenhinllys, o'r mwyaf hyd y lleiaf, wledd dros saith niwrnod, y'ngnytedd gardd palas y brenhin.

6 *Lle yr oedd llenni* gwŷnion, gwyrddion, a rhudd-gochion, wedi eu clymmu â llinynnau sidan, ac â phorphor, wrth fodrwyau arian, a cholofnau marmor: y gwelyau oedd o aur ac arian, ar balmant o faen grialal, a marmor, ac alabaster, a jasinet.

7 Ac yfed dîod yr oeddynt mewn llestri aur, s chynfnewid amryw lestri, a gwin brenhinol lawer, yn ol gallu y brenhin.

8 Yr yfed hefyd oedd wrth ddefod, nid oedd neb yn cymmell: canys gosodasai y brenhin orchymyn ar bob swyddwr o fewn ei dŷ, ar wneuthur yn ol ewyllys pawb.

9 Y frenhines Fasti hefyd a wnaeth wledd i'r gwragedd yn y brenhin-dy oedd ciddo Ahasferus y brenhin.

10 ¶ Ar y seithfed dydd, pan oedd lawen calon y brenhin gan win, efe a ddywedodd wrth Mehuman, Biztha, Harbona, Bigtha, ac Abagtha, Zethar, a Charcas, y saith ystafell-ydd oedd yn gweini ger bron y brenhin Ahasferus,

11 Am gyrchu y frenhines Fasti o flaen y brenhin, yn y frenhinol goron, i ddangos i'r bobloedd ac i'r tywysogion ei glendid hi: canys glân yr olwg ydoedd hi.

12 Ond y frenhines Fasti a wrthododd ddyfod wrth air y brenhin trwy law en ystafellyddion: am hynny y lliododd y brenhin yn ddirfawr, a'i ddiglonedd ef a ennynodd ynddo.

13 ¶ Yna y dywedodd y brenhin wrth y doethlon oedd yn gwybod yr amserau, (canys felly yr oedd arfer y brenhin tu ag at bob rha) a fyddai yn gwybod cyfraith a barn:

14 A nesaf atto ei oedd Carsena, Sethar, Adnatha, Tarsis, Meres, Marsena, a Memuchan, saith dywysog Persia a Media, y rhai oedd yn gweled wyneb y brenhin, ac yn eistedd yn gyntaf yn y frenhiniaeth)

15 Beth sydd i'w wneuthur wrth y gyfraith

i'r frenhines Fasti, am na wnaeth hi archiad y brenhin Ahasferus trwy law yr ystafellyddion?

16 Yna Memuchan a ddywedodd ger bron y brenhin a'r tywysogion, Nid yn erbyn y brenhin yn unig y gwnaeth Fasti y frenhines ar fai, ond yn erbyn yr holl dywysogion hefyd, a'r holl bobloedd sydd trwy holl daleithiau y brenhin Ahasferus.

17 Canys gweithred y frenhines a â allan at yr holl wragedd, fel y tremygant eu gwŷr yn eu golwg eu hun, pan ddywedant, Y brenhin Ahasferus a archeodd gyrchu Fasti y frenhines o'i flaen; ond ni ddaeth hi.

18 Arglwyddesau Persia a Media, y rhai a gilywsant weithred y frenhines, a ddywedant heddyw wrth holl dywysogion y brenhin. Felly y bydd mwy na digon o ddirmyg a digter.

19 Os bydd boddlaw gan y brenhin, eled brenhinol orchymyn oddi wrtho ef, ac ysgrifener ef ym mysg cyfreithiau y Persiaid a'r Mediaid, fel na throdder ef; na ddél Fasti mwy ger bron y brenhin Ahasferus; a rhodd-ed y brenhin ei brenhin-fraint hi i'w chyfeilles yr hon sydd well na hi.

20 A phan glywer gorchymyn y brenhin, yr hwn a wnelo efe, trwy ei holl frenhiniaeth (yr hon sydd fawr) yna yr holl wragedd a roddant anrhydedd i'w gwŷr, o'r mwyaf hyd y lleiaf.

21 A da oedd y peth y'ngolwg y brenhin a'r tywysogion; a'r brenhin a wnaeth yn ol gair Memuchan:

22 Canys efe a anfonodd lythyrâu i holl daleithiau y brenhin, i.e. i bob talaeth yn ol ei ysgrifen, ac at bob pobl yn ol eu tafodiaith ei hun; ar fod pob gwr yn arglwyddiaethu yn ei dŷ ei hun; a chyhoeddi hyn yn ol tafodiaith pob rhyw bobl.

PENNOD II.

1 *Dewis brenhines i Ahasferus o fysg y gwyr- yson glanas.* 5 *Mordecai tadmaeth Esther.*

8 *Hegai yn gweled Esther yn well nag un o'r lleill.* 12 *Y modd y glanhaid y gwyryston, ac yr dent i newn at y brenhin.* 15 *Esther yn rhyngru bodd y brenhin yn oreu, ac yn cael ei gwneuthur yn frenhines.* 21 *Mordecai yn datguddio bruduriaeth; ac ysgrifenu hynny yn y chronicle.*

WEDI y pethau hyn, pan lonyddodd diglonedd y brenhin Ahasferus, efe a gofiodd Fasti, a'r hyn a wnelai hi, a'r hyn a farnasid arni.

2 Am hynny gweision y brenhin, y rhai oedd yn gweini iddo, a ddywedasant, Ceisier i'r brenhin langoesau tég yr olwg o wryfion:

3 A gosodedd y brenhin swyddogion trwy holl daleithiau ei frenhiniaeth, a chasglant hwythau bob llanges dég yr olwg, o wryf, i Susan y brenhinllys, i dŷ y gwragedd, dan law Hege ystafellydd y brenhin, ceidwad y gwragedd; a rhodder iddynt bethau i'w glanhau:

4 A'r llanges a fyddo da y'ngolwg y brenhin, a deyrnasa yn lle Fasti. A da oedd y peth hyn y'ngolwg y brenhin; ac felly y gwnaeth efe.

5 ¶ Yn Susan y brenhinllys yr oedd rhyw Iudew a'i enw Mordecai, mab Jair, fab Simeil, fab Cis, gwr o Jemini;

6 Yr hwn a ddygasid o Jerusalem gyd a'r gaethglud, a gaethgludasi gyd â Jechoniah brenhin Judah, yr hwn a ddarfuasai i Nebuchodonosor brenhin Babilon ei gaethgludo.

7 Ac efe a fagasal Hadassah (honno yw Esther) merch ei ewythr ef frawd ei dad; canys nid oedd iddi dad na mam: a'r llanges oedd weddeiddllys, a glân yr olwg; a phan fuasai ei thad a'i mam hi farw, Mordecai a'i cymmerasai hi yn ferch iddo.

8 ¶ A phan gyhoeddwyd gair y brenhin a'i gyfraith, pan gasglaid hefyd llangesau lawer i Susan y brenhinllys dan law Hegai, cymmerwyd Esther i dŷ y brenhin, dan law Hegai ceidwad y gwragedd.

9 A'r llanges oedd dŷ yn ei olwg ef, a hi a gafodd ffafr ganddo; am hynny efe ar frys a barodd roddi iddi bethau i'w glanhâu, a'i rhannau, a rhoddi iddi saith o llangesau gol-gyus, o dŷ y brenhin: ac efe a'i symmudodd hi a'i llangesau i'r fan oreu yn nhŷ y gwragedd.

10 Ond ni fynegasai Esther ei phobl, na'i chenedl: canys Mordecai a orchymynasai iddi nad ynganai.

11 A Mordecai a roddodd beunydd o flaen cyntedd tŷ y gwragedd, i wybod llwyddiant Esther, a pheth a wnelid iddi.

12 ¶ A phan ddigwyddai amser pob llanges ei fyned i mewn at y brenhin Ahasferus, wedi bod iddi hi yn ol defod y gwragedd ddeuddeng mis (canys felly y cyflawnid dyddiau eu puredigaeth hwynt; chwe mis mewn olew myrr, a chwe mis mewn pŷr-aroglau, a phethau eraill i lanhâu y gwragedd).

13 Yna fel hyn y deuai y llanges at y brenhin; Pa beth bynnag a ddywedai hi am dano a roddid iddi, i fyned gyd â hi o dŷ y gwragedd i dŷ y brenhin.

14 Gyd a'r hwy'r yr âi hi i mewn, a'r bore hi a ddychwelai i dŷ arall y gwragedd, dan law Saagas, ystafelllys y brenhin, ceidwad y gorderchadon: ni ddeuai hi i mewn at y brenhin mwyach, oddithe'r i'r brenhin ei chwennych hi, a'i galw hi wrth ei henw.

15 ¶ A phan ddigwyddodd amser Esther, merch Abihail ewythr Mordecai (yr hon a gymmerasai efe yn ferch iddo) i fyned i mewn at y brenhin, ni seithodd hi ddim ond yr hyn a ddywedasai Hegai, ystafelllys y brenhin, ceidwad y gwragedd: ac Esther oedd yn cael ffafr y'ngolwg pawb a'r oedd yn edrych arni.

16 Felly Esther a gymmerwyd at y brenhin Ahasferus, i'w frenhin-dy ef, yn y deafed mis (hwnnw yw mis Tebeth) yn y seithfed flwyddyn o'i deyrnasiad ef.

17 A'r brenhin a hoffodd Esther rhagor yr holl wragedd, a hi a gafodd ffafr a charedig-rydd yn ei wydd ef rhagor yr holl wryfion; ac efe a osodd y deyrn-goron ar ei phen hi, ac a'i gwnaeth yn frenhines yn lle Fasti.

18 Yna y gwnaeth y brenhin wledd fawr i'w holl dywysogion a'i weision, sef gwledd Esther; ac efe a wnaeth ryddid i'r taleithiau, ac a roddodd roddion yn ol gallu y brenhin.

19 A phan gasglwyd y gwryfion yr all walth, yna Mordecai oedd yn eistedd ym mhorth y brenhin.

20 Nid oedd Esther yn mynegi ei chenedl, na'i phobl; megis y gorchymynasai Mordecai iddi: canys Esther oedd yn gwneuthur yr hyn a ddywedasai Mordecai, fel cynt pan oedd hi yn ei meithrin gydag ef.

21 ¶ Yn y dyddiau hynny (pan oedd Mor-

decai yn eistedd ym mhorth y brenhin) y lliodd Bigthan a Therez, dau o ystafelllysion y brenhin, sef o'r rhai oedd yn cadw y trothwy, a cheisiasant estyn llaw yn erbyn y brenhin Ahasferus.

22 A'r peth a wybu Mordecai; ac efe a'i mynegodd i Esther y frenhines; ac Esther a'i dywedodd wrth y brenhin, yn enw Mordecai.

23 A phan chwiliwyd y peth, fe a gafwyd felly: am hynny y crogwyd hwynt ill dau ar bren. Ac ysgrifenyd hynny mewn llyfr chronicle ger bron y brenhin.

PENNOD III.

1 Ahasferus yn dyrchafu Haman, ac yntau am i Mordecai ei ddiystyru, yn ceisio dial ar yr holl Iudewon; 7 ac yn burw coel-bren; 8 u throy enllo yn cael gan y brenhin wneuthur gyfraith i ladd yr holl Iudewon.

WEDY'r pethau hyn, y brenhin Ahasferus a fawrhodd Haman mab Hammadetha yr Agagiad, ac a'i dyrchafodd ef; gosoddodd hefyd ei orsedd-faingef geruoch yr holl dywysogion oedd gydag ef.

2 A holl weision y brenhin, y rhai oedd ym mhorth y brenhin, oedd yn ymgrymmu, ac yn ymstwg i Haman; canys felly y gorchymynasai y brenhin am dano ef: ond nid ymgrymmodd Mordecai, ac nid ymystgodd.

3 Yna gweision y brenhin, y rhai oedd ym mhorth y brenhin, a ddywedasant wrth Mordecai, Paham yr ydwyt ti yn trosedd gorchymyn y brenhin?

4 Ac er eu bod hwy beunydd yn dywydd wrtho fel hyn, etto ni wrandawai efe arnynt hwy; am hynny y mynegasant i Haman, i edrych a safai geiriau Mordecai: canys efe a fynegasai iddynt mai Iudew ydoedd efe.

5 A phan welodd Haman nad oedd Mordecai yn ymgrymmu, nae yn ymstwg iddo, Haman a lanwyd o ddiplonedd.

6 Er hynny dlystyr oedd ganddo yn ei olwg ei hun estyn llaw yn erbyn Mordecai ei hunan; canys mynegasant iddo bobl Mordecai: am hynny Haman a geisiodd difetha yr holl Iudewon, y rhai oedd trwy holl frenhiniaeth Ahasferus, sef pobl Mordecai.

7 ¶ Yn y mis cyntaf (hwnnw yw mis Nisan) yn ddeuddegfed flwyddyn i'r brenhin Ahasferus, efe a barodd fwrw Pwr (hwnnw yw, y coel-bren) ger bron Haman. o ddydd i ddydd, ac o fis i fis, hyd y deuddegfed mis, hwnnw yw mis Adar.

8 ¶ A Haman a ddywedodd wrth y brenhin Ahasferus, Y mae rhyw bobl wasgaredig a gwahanedig ym mhllith y bobloedd, trwy holl daleithiau dy frenhiniaeth; a'u cyfreithiau hwynt sydd yn amrafaelio oddi wrth yr holl bobl, ac nid ydynt yn gwneuthur cyfreithiau y brenhin; am hynny nid buddiol i'r brenhin eu ddiodef hwynt.

9 O bydd boddlawn gan y brenhin, ysgrifener am eu difetha hwynt: a deng mil o dalentau arian a dalaf ar ddwyllaw y rhai a wnant y weithred hon, i'w dwyn i drysorau y brenhin.

10 A thynnodd y brenhin ei fodrwy oddi am ei law, ac a'i rhoddes i Haman mab Hammadetha yr Agagiad, gwrthwynebw'r Iudewon.

11 A'r brenhin a ddywedodd wrth Haman, Rhodder yr arian i ti, a'r bobl, i wneuthur â hwynt fel y byddo da yn dy olwg.

12 Yna y galwyd ysgrifenyddion y brenhin, yn y mis cyntaf, ar y trydydd dydd ar ddeg o'r mis hwnnw, ac yr ysgrifenyd, yn ol yr hyn oll a orchymynasai Haman, at bendeffigion y brenhin, ac at y dugiaid oedd ar bob ta-

meth, ac at dywysogion pob pobl i bob talaeth yn ol ei ysgrifen, ac at bob pobl yn ol eu tafod-iaith; yn enw y brenhin Ahasferus yr ysgrifenasid, ac â modrwy y brenhin y seliasid hyn.

13 A'r llythrau a anfonwyd gyd â'r rhedegwy i holl daleithiau y brenhin; i ddinystrio, i ladd, ac i ddifetha yr holl Iuddewon, yn ieuainge ac yn hen, yn blant ac yn wragedd, mewn un dydd, *sef* ar y trydydd dydd ar ddeg o'r deuddegfed (hwnnw *yw* mis Adar) ac i ysgrifaeithu eu hyspail hwynt.

14 Testun yr ysgrifen, i roi gorchymyn ym mhob talaeth, a gyhoeddwyd i'r holl bobl- oedd, i fod yn barod erbyn y diwrnod hwnnw.

15 Y rhedegwyr a aethant, wedi eu cymmell trwy air y brenhin, a'r gorchymyn a roddasid yn Susan y brenhinlly. Y brenhin *hefyd* a Haman a eisteddasant i yfed, a dinasyddion Susan oedd yn athrist.

PENNOD IV.

1 *Mawr alar Mordecai a'r Iuddewon.* 4 *Esther, pan toybu hynny, yn danfon at Mordecai, ac yntau yn dangos iddi yr achos, ac yn ei chymghori hi 'siriol drostynt hwy.* 10 *Hithau yn ymgaswodi, a Mordecai yn ei bygwth hi: 15 a hithau yn gosod ympryd, ac yn addau eiriol drostynt.*

PAN wybu Mordecai yr hyn oll a wnelid, Mordecai a rwygodd ei ddillad, ac a wisgodd sach-llan a lludw, ac a seith allan i ganol y ddinas, ac a waeddodd â chwew-lef uchel.

2 Ac efe a ddaeth hyd o flaen porth y brenhin: ond ni cheid dyfud i borth y brenhin mewn gwsg o sach.

3 Ac ym mhob talaeth a lle a'r y daethai gair y brenhin a'i orchymyn iddo, yr oedd galar mawr gan yr Iuddewon, ac ympryd, ac wylofain, ac oernad; a llawer a orweddent mewn sach-llan a lludw.

4 ¶ Yna llangetas Esther a'i hystafellyddion hi a ddaethant ac a fynegasant hynny iddi hi. A'r frenhines a driatodd yn ddirfawr; a hi a ddanfonodd wisgoedd i ddillau Mordecai, ac i dynnu ymleith ei sach-llan ef oddi am dano; ond ni chymmerai efe hwynt.

5 Am hynny Esther a alwodd ar Hathach, *we* o ystafellyddion y brenhin, yr hwn a oodasai efe i wasanaethu o'i blaen hi; a hi a orchymynodd iddo am Mordecai, fynuu gwybod pa beth oedd hyn, ac am ba beth yr ydoedd hyn.

6 Yna Hathach a seith allan at Mordecai i heol y ddinas, yr hon *fydd* o flaen porth y brenhin.

7 A Mordecai a fynegodd iddo yr hyn oll a ddigwyddasai iddo; a swm yr arian y rhai a addawai Haman eu talu i drysorau y brenhin am yr Iuddewon, i'w difetha hwynt.

8 Ac efe a roddodd iddo destun ysgrifen y gorchymyn a oodasid yn Susan i'w dinystrio hwynt, i'w ddangos i Esther, ac i'w fynegi iddi, ac i orchymyn iddi fyned i mewn at y brenhin, i ymbil âg ef, ac i ymnhedd o'i flaen ef dros ei phobl.

9 A Hathach a ddaeth ac a fynegodd i Esther eiriau Mordecai.

10 ¶ Ac Esther a ddywedodd wrth Hathach, ac a orchymynodd iddo *ddyweddi* wrth Mordecai;

11 Holi weision y brenhin, a phobl taleithiau y brenhin, ydynt yn gwybod, mai pa wr bynngau, neu wraig a ddolo i mewn at y brenhin i'r cyntedd nesaf i mewn, heb ei alw, un o'i gyfreithiau ef *yw* ei farwolaeithu ef, oddieithr yr hwn yr estyno y brenhin y

deyrn-wialen aur iddo, fel y byddo byw: ac ni'm galwyd i ddyfod i mewn at y brenhin, bellach er ys deng niwrnod ar hugain.

12 A hwy a fynegasant i Mordecai eiriau Esther.

13 Yna Mordecai a ddywedodd am iddynt ateb Esther; Na feddwl yn dy galon y dengi yn nhŷ y brenhin rhagor yr holl Iuddewon.

14 O herwydd os tewi â sôn a wnal di y pryd hwn, esmwythdra ac ymwared a gyfwd i'r Iuddewon o le arall, tithau a thŷ dy dad a gyfngollir: a phwy sydd yn gwybod ai o herwydd y *fath* amser a hwn y daethost ti i'r frenhiniaeth?

15 ¶ Yna Esther a ddywedodd am ateb Mordecai *fel hyn*.

16 Dos a chasgl yr holl Iuddewon a gaffer yn Susan, ac ymprydwch drosof fi, na fwyt-tewch hefyd ac nac yfwech *drws* dridiau, nos na dydd: a minnau a'm llangetasau a ymprydias felly: ac felly yr âf i mewn at y brenhin, yr hwn *beth* nid *yw* gyfreithlawn: ac o derfydd am danaf, darfydded.

17 Felly Mordecai a seith ymnaith, ac a wnaeth yn ol yr hyn oll a orchymynasai Esther iddo.

PENNOD V.

1 *Esther, wrth anturio ar ffafr y brenhin, yn cael estyn catti y deyrn-wialen aur, ac yn gwahodd y brenhin a Haman i'r wledd.* 6 *A chweddi cael cysur gan y brenhin am y peth yr oedd hi yn ei geisio, yn eu gwahodd hwy drannost i wledd arall.* 9 *Haman yn falch o'i godiad, yn ddruwg ganddo fod Mordecai yn ei ddiystyru ef, 14 a throy gynghor Zeresh yn gwneuthur crog-bren iddo ef.*

AC ar y trydydd dydd, Esther a ymwisgodd *meun* brenhinol wisgoedd, ac a safodd ynghyntedd tŷ y brenhin o'r tu fewn, ar gyfer tŷ y brenhin: a'r brenhin oedd yn eistedd ar ei deyrn-gadair yn y brenhindy gyferbyn â drws y tŷ.

2 A phan welodd y brenhin Esther y frenhines yn sefyll yn y cyntedd, hi a gafodd ffafr yn ei olwg ef: a'r brenhin a estynodd y deyrn-wialen aur *oedd* yn ei law ef tu ag at Esther; ac Esther a nesodd, ac a gyffyrddodd â phen y deyrn-wialen.

3 Yna y brenhin a ddywedodd wrthi, Beth a fynni di, y frenhines Esther? a pha beth *yw* dy ddeisyfiad? hyd yn hanner y frenhiniaeth, ac fe a'i rhoddur i ti.

4 A dywedodd Esther, O rhynga bodd i'r brenhin, deled y brenhin a Haman heddyw i'r wledd a wneuthum iddo.

5 A'r brenhin a ddywedodd, Perchw i Haman frysio i wneuthur yn ol gair Esther. Felly y daeth y brenhin a Haman i'r wledd a wnaethai Esther.

6 ¶ A'r brenhin a ddywedodd wrth Esther ynghyfeddiach y gwin, Beth yr wyt ti yn ei ofyn, ac fe a roddir i ti? a pheth yr wyt ti yn ei geisio? *gofyn* hyd yn hanner y frenhiniaeth, ac fe a'i cwblhaur.

7 Ac Esther a atebodd, ac a ddywedodd, Fy nymuniad a'm deisyfiad *yw*,

8 O cheffais-ffafr y'ngolwg y brenhin, ac o rhyglyddia bodd i'r brenhin roddi fy nymuniad, a gwneuthur fy neisyfiad; deled y brenhin a Haman i'r wledd a arlwywyf iddynt, ac y fory y gwnaf yn ol gair y brenhin.

9 ¶ Yna Haman a seith allan y dwtwn hwnnw yn llawen, ac yn hyfryd ei galon: ond pan welodd Haman Mordecai ym mhorth y brenhin, na chyfodasai efe, ac na sylfais erddo ef, Haman a gyflawnwyd o ddigllonedd yn erbyn Mordecai.

10 Er hynny Haman a ymattallodd; a phan ddaeth i'w dy ei hun, efe a amfonodd, ac a alwodd am ei garedigion, a Zeres ei wraig.

11 A Haman a adroddodd iddynt ogoniant ei gyfoeth, ac amldra ei feibion, a'r hyn oll y mawrhasai y brenhin ef ynddynt, ac fel y dyrchafasai y brenhin ef goruwch y tywysogion a gweision y brenhin.

12 A dywedodd Haman hefyd, Ni wahoddodd Esther y frenhines neb gyd a'r brenhin i'r wledd a wnaethai hi, ond myfi; ac a fory hefyd y'm gwahoddwyd atti hi gyd a'r brenhin.

13 Ond nid yw hyn oll yn llesau i mi, tra fyddwyf fi yn gweith Mordecai yr Iuddew yn eistedd ym mhorth y brenhin.

14 ¶ Yna y dywedodd Zeres ei wraig, a'i holl garedigion wrtho, Parottôr pren o ddeg cufydd a deugain o uchder, a'r bore dywed wrth y brenhin am grogi Mordecai arno; yna dos gyd a'r brenhin i'r wledd yn llawen. A da oedd y peth ger bron Haman, am hynny efe a barottodd y crog-bren.

PENNOD VI.

1 *Ahasferus wrth ddarllen yn y chronicle am y gwastaneth da a wnaethai Mordecai iddo, yn gofalu am wneuthur tdl iddo. 4 Haman wrth geisio perh crogi Mordecai, meion arwybod yn rhoi cymghor i beri iddo gael parch, 12 yn cwyno mor drwch fusasi, a'r eiddo ei hun yn dangos iddo ei dynged.*

Y NOSON honno cwsg y brenhin a gillodd ymaith; am hynny efe a arehodd ddwyn llyfr cofiadwriaethau hancson yr amseroedd; a darllenwyd hwynt ger bron y brenhin.

2 Yna y cafwyd yn ysgrifenedig yr hyn a fynegasai Mordecai am Bigthana, a Theres, dau o ystafellyddion y brenhin, o'r rhai oedd yn cadw y trothwy; sef y rhai a geisiasent estyn llaw yn erbyn y brenhin Ahasferus.

3 A dywedodd y brenhin, Pa anrhydedd neu sawredd a wnaed i Mordecai am hyn? A gweision y brenhin, sef ei weinidogion ef, a ddywedasant, Ni wnaed dim eriddo ef.

4 ¶ A'r brenhin a ddywedodd, Pwy sydd yn cyntedd? (A Haman a ddaethai i gyntedd nesaf allan tŷ y brenhin, i ddywedyd wrth y brenhinu am grogi Mordecai ar y pren a barottaisai efe iddo)

5 A gweision y brenhin a ddywedasant wrtho, Wele Haman yn sefyll yn y cyntedd. A dywedodd y brenhin, Deled i mewn.

6 A phan ddaeth Haman i mewn, dywedodd y brenhin wrtho, Beth a wneir i'r gwr y mae y brenhin yn ewyllysio ei anrhydeddu? (Yna Haman a ddywedodd yn ei galon, I bwy yr ewyllysia y brenhin wneuthur anrhydedd yn fwy nag i mi?)

7 A Haman a ddywedodd wrth y brenhin, Y gwr y mae y brenhin yn chwennych ei anrhydeddu,

8 Dygant y wisg frenhinol iddo yr hon a wisg y brenhin, a'r march y merchyg y brenhin arno, a rhodder y frenhinol goron am ei ben ef:

9 A rhodder y wisg, a'r march, yn llaw un o dywysogion arderchoccaf y brenhin, a gwisgant am y gwr y mae y brenhin yn chwennych ei anrhydeddu, a pharant iddo farchogaeth ar y march trwy heol y ddinas, a chyhoeddant o'i fisen ef, Fel hyn y gwneir i'r gwr y mae y brenhin yn chwennych ei anrhydeddu.

10 Yna y brenhin a ddywedodd wrth Haman, Brysia, cymmer y wisg a'r march, fel y

lleferais, a gwna felly i Mordecai yr Iuddew, yr hwn sydd yn eistedd ym mhorth y brenhin: na âd heb wneuthur dim o'r hyn oll a leferais.

11 Felly Haman a gymmerth y wisg a'r march, ac a wisgodd am Mordecai, ac a wnaeth hefyd iddo farchogaeth trwy heol y ddinas, ac a gyhoeddodd o'i fisen ef, Fel hyn y gwneir i'r gwr y mae y brenhin yn mynnu ei anrhydeddu.

12 ¶ A dychwelodd Mordecai i borth y brenhin. A Haman a frysiodd i'w dy yn alarus, wedi gorchuddio ei ben.

13 A Haman a adroddodd i Zeres ei wraig, ac i'w holl garedigion, yr hyn oll a ddigwyddasai iddo. Yna ei ddoethion, a Zeres ei wraig, a ddywedasant wrtho, Os o had yr Iuddewon y mae Mordecai, yr hwn y dechreuais syrthio o'i fisen, ni orchfygi mo hono, ond gan syrthio y syrthi o'i fisen ef.

14 Tra yr oeddant hwy etto yn ymddiddan âg ef, ystafellyddion y brenhin a ddaethant, ac a gyrchasant Haman ar frys i'r wledd a wnelais Esther.

PENNOD VII.

1 *Esther wrth wneuthur croswau i'r brenhin ac i Haman, yn gofyn ei heinioes ei hun a'i phob, 5 yn achwyn ar Haman, 7 a'r brenhin yn ei ddig, wrth gylwnt sôn am y crog-bren a wnaethai Haman i Mordecai, yn perh ei grogi ef ar hwnnw.*

I NELLY daeth y brenhin a Haman i gyf- eddach gyd âg Esther y frenhines.

2 A dywedodd y brenhin wrth Esther dra- chefn yr ail dydd, wrth gyfeddach y gwin, Beth yw dy ddymuniaid, Esther y frenhines? ac fe a roddir i ti; a pha beth yw dy ddeisyf- iad? gofyn hyd yn hanner y deyrnas, ac fe a'i cwblhêr.

3 A'r frenhines Kather a attebodd, ac a ddywedodd, O cheffais ffafn yn dy olwg di, O frenhin, ac o rhyglydda bodd i'r brenhin, rhodder i mi fy einioes ar fy nymuniaid, a'm pobl ar fy neisyfriad.

4 Canys gwerthwyd ni, myfi a'm pobl, i'n dinystrio, i'n lladd, ac i'n difetha: ond pe gwerthasid ni yn gaeith-weision ac yn gaeith- forwynion, mi a dawswn â sôn, er nad yw y gwrthwynebwr yn cystadlu colled y brenhin.

5 ¶ Yna y llefarodd wrth y brenhin Ahasferus, ac y dywedodd wrth Esther y frenhines, Pwy yw hwnnw? a pha le y mae efe, yr hwn a gylwai ar ei galon wneuthur felly?

6 A dywedodd Esther, Y gwrthwynebwr a'r gelyn yw yr Haman ddyrygonus hwn. Yna Haman a ofnodd ger bron y brenhin a'r frenhines.

7 ¶ A'r brenhin a gyfododd yn ei ddiglon- eidd o gyfeddach y gwin, ac a aeth i ardd y palas: a Haman a safodd i ymbil âg Esther y frenhines am ei einioes; canys efe a welodd fod drwg wedi ei barottol yn ei erbyn ef oddi wrth y brenhin.

8 Yna y dychwelodd y brenhin o ardd y palas i dy cyfeddach y gwin. Ac yr oedd Haman wedi syrthio ar y gwely yr oedd Esther arno. Yna y dywedodd y brenhin, Ai treisio y frenhines hefyd y mae efe yn tŷ gyd â mi? Hwyr yn gynias ag yr aeth y gair allan o enau y brenhin, hwy a orchuddiasant wyr- eb Haman.

9 A Harbonah un o'r ystafellyddion a ddy- wedodd yn gwydd y brenhin, Wele hefyd y crog-bren a barottodd Haman i Mordecai, yr hwn a lefarodd ddaioni am y brenhin, yn sefŷh yn nhŷ Haman, yn ddeg cufydd a deu-

gain o uchder. Yna y dywedodd y brenhin, Crogwech ef ar hwnnw.

10 Felly hwy a grogasant Haman ar y pren a barasai efe ei ddarparu i Mordecai. Yna diglonedd y brenhin a lonyddodd.

PENNOD VIII.

1 *Cyfodiad Mordecai.* 3 *Esther yn etriol am alw llythyrâu Haman yn eu hol.* 7 *Ahasferus yn rhoi cennad i'r Iuddewon i'w hyn-ddiffyn eu hun.* 15 *Anrhydedd Mordecai, a llawenydd yr Iuddewon.*

YDWTHWN hwnnw y rhoddodd y brenhin Ahasferus i'r frenhines Esther dŷ Haman gwrthwynebwr yr Iuddewon. A Mordecai a ddaeth o flaen y brenhin; canys Esther a fynegasai beth oedd efe iddi hi.

2 A'r brenhin a dynnodd ymaith y fodrwy a gymmerasai efe oddi wrth Haman, ac a'i rhoddodd i Mordecai. Ac Esther a oesodd Mordecai ar dŷ Haman.

3 ¶ Ac Esther a lefarodd drachefn ger bron y brenhin, ac a syrthiodd wrth ei draed ef; wylodd hefyd, ac ymbilliodd âg ef am fwrw ymaith ddrvgioni Haman yr Agagiad, a'i fwrriad yr hwn a fwrriadasai efe yn erbyn yr Iuddewon.

4 A'r brenhin a estynnodd y deyrn-wialen aur tu ag at Esther. Yna Esther a gyfododd, ac a safodd o flaen y brenhin.

5 Ac a ddywedodd, O bydd boddlawn gan y brenhin, ac o cheffais ffafr o'i flaen ef, ac od ydno y peth yn iawn ger bron y brenhin, a minnau yn gymmeradwy yn ei olwg ef; ysgrifener am alw yn ol lythyrâu bwriad Haman mab Hammedatha yr Agagiad, y rhai a ysgrifennodd efe i ddifetha yr Iuddewon sydd trwy holl daleithiau y brenhin.

6 Canys pa fodd y gallaf edrych ar y drygyfyd a gaiff fy mhobl? a pha fodd y gallaf edrych ar ddifetha fy nghenedl?

7 ¶ A'r brenhin Ahasferus a ddywedodd wrth Esther y frenhines, ac wrth Mordecai yr Iudew, Wele tŷ Haman a roddais i Esther, a hwy a'i crogasant ef ar y pren, am iddo estyn ei law yn erbyn yr Iuddewon.

8 Ysgrifewch chwithau hefyd dros yr Iuddewon fel y gweloch yn dda, yn enw y brenhin, ac inseliwch â modrwy y brenhin; canys yr ysgrifennodd y brenhin yn enw y brenhin, ac a seliwyd â modrwy y brenhin, ni all neb ei dattrol.

9 Yna y galwyd ysgrifenyddion y brenhin yr amser hwnnw yn y trydydd mis (hwnnw yw mis Sifan) ar y trydydd dydd ar hugain o hono, ac ysgrifenydd (yn ol yr hyn oll a orchymynnodd Mordecai) ar yr Iuddewon, ac at y rhaglawiad, y pennaduriaid hefyd, a thywysogion y talcithiau, y rhai oedd o India hyd Ethiopia, sef cant a saith ar hugain o daleithiau, i bob talaeth wrth ei ysgrifennu, ac at bob pobl yn ol eu tafod-iaith: at yr Iuddewon hefyd yn ol eu ysgrifennu hwynt, ac yn ol eu tafod-iaith.

10 Ac efe a ysgrifennodd yn enw y brenhin Ahasferus, ac a'i seliodd â modrwy y brenhin; ac a anfonodd lythyrâu gyd â'r rhedegwyr yn marchogaeth ar feirch, dromedariaid, mulod, ac ebolion cesig:

11 Trwy y rhai y caniatâodd y brenhin i'r Iuddewon, y rhai oedd yn mhob dinas, ymgyfnnull, a sefyll am eu heinioes, i ddinystrio, i ladd, ac i ddifetha holl allu y pobl a'r dal-ath a oesdal arnynt, yn blant ac yn wragedd, ac i ysgrifaeu eu hyspall hwynt;

12 Mewn un dydd, trwy holl daleithiau y brenhin Ahasferus, sef ar y trydydd dydd ar edeg o'r deuddegfed mis, hwnnw yw mis Adar.

13 Testun yr ysgrifennu, i roddi gorehymyn ym mhob talaeth, a gyhoeddwyd i bob rhyw bobl; ac ar fod yr Iuddewon yn barod erbyn y diwrnod hwnnw i ymddial ar eu gelynyon.

14 Y rhedegwyr, y rhai oedd yn marchogaeth y dromedariaid a'r mulod, a aethant ar frys, wedi eu gyrru trwy air y brenhin; a'r gorehymyn a roddasid yn Susan y brenhin-lya.

15 ¶ A Mordecai a aeth allan o ŵydd y brenhin mewn brenhinol wisg o rudd-goch, a gwyn, ac â choron fawr o aur, ac mewn dillad sidan a phorphor; a dinas Susan a orfoleddodd ac a lawenyhododd:

16 I'r Iuddewon yr oedd goleuni, a llawenydd, a hyfrydwch, ac anrhydedd.

17 Ac ym mhob talaeth, ac ym mhob dinas, lle y daeth gair y brenhin a'i orchymyn, yr oedd llawenydd a hyfrydwch gan yr Iuddewon, gwledd hefyd a diwrnod daionus; a llawer o bobl y wlad a aethant yn Iuddewon; oblegid arswyd yr Iuddewon a syrthiasai arnynt hwy.

PENNOD IX.

1 *Yr Iuddewon (trwy fod y llywodraethwyr, rhag ofn Mordecai, yn eu helpio hwynt) yn ladd eu gelynyon, a deng mab Haman.* 12 *Ahasferus, ar ddyrnysid Esther, yn caniatáu diwrnod etto, i ladd ac i grogi meibion Haman.* 20 *Gwneuthur dau ddiwrnod y Purim yn wyntia.*

FELLY yn y deuddegfed mis (hwnnw yw mis Adar) ar y trydydd dydd ar ddeg o hono, pan nesodd gair y brenhin a'i orchymyn i'w cwblhau; yn y dydd y gobethiasai gelynyon yr Iuddewon y caent fuddgoliaethu arnynt (ond yn y gwrthwynebi hynny y bu; canys yr Iuddewon a arglwyddiaethasant ar eu caseion)

2 Yr Iuddewon a ymgynnullasant yn eu dinasoedd, trwy holl daleithiau y brenhin Ahasferus, i estyn llaw yn erbyn y rhai oedd yn ceisio niwed iddynt: ac ni safodd neb yn eu hwynebau; canys eu harswyd a syrthiasai ar yr holl bobloedd.

3 A holl dywysogion y taleithiau, a'r pen-ffegion, a'r ducaid, a'r rhai oedd yn gwneuthur y gwaith oedd eiddo y brenhin, oedd yn cynnorthwyo yr Iuddewon: canys arswyd Mordecai a syrthiasai arnynt hwy.

4 Canys mawr oedd Mordecai yn nhŷ y brenhin, a'i glôd ef oedd yn myned trwy yr holl daleithiau; o herwydd y gwr hwn Mordecai oedd yn myned rhagddo, ac yn cynnyddu.

5 Felly yr Iuddewon a darawsant eu holl elynion â dyrnod y cleddyf, a lladdedigath, a distryw; a gwnaethant i'w caseion yn ol eu heywyllys eu hun.

6 Ac yn Susan y brenhinlyys, yr Iuddewon a laddasant ac a ddifethasant bwm cant o wŷr.

7 Parsandatha hefyd, a Dalphon, ac Aspatha,

8 Poratha hefyd, ac Adalia, ac Aridatha,

9 Parmatha hefyd, ac Arisai, Aridai hefyd, a Bajezatha,

10 Deng mab Haman mab Hammedatha, gwrthwynebwyr yr Iuddewon, a laddasant hwy: ond nid estynasant eu llaw ar yr anrhaith.

11 ¶ Y dwthwn hwnnw nifer y lladdedigion yn Susan y brenhin-dy a ddaeth ger bron y brenhin.

12 A dywedodd y brenhin wrth Esther y frenhines, Yr Iuddewon a laddasant ac a ddifethasant yn Susan y brenhinlyys, bwm

cant o wŷr, a deng mab Haman; yn y rhan arall o daleithiau y brenhin beth a wnaethant *hwy?* beth gan hynny *yw* dy ddymuniaid? ac fe a roddir i ti; a pheth *yw* dy ddeisyfiad ym mhellach? ac fe a'i gwneir.

13 Yna y dywedodd Esther, O rhyglydda bodd i'r brenhin, caniatâer y fory i'r Iuddewon *sydd* yn Susan wneuthur yn ol y gorchymyn heddwy: a chrogant ddeng mab Haman ar y pren.

14 A'r brenhin a ddywedodd am wneuthur felly, a'r gorchymyn a roddwyd yn Susan: a hwy a grogasant ddeng mab Haman.

15 Felly yr Iuddewon, y rhai *oedd* yn Susan, a ymgynnullasant ar y pedwerydd dydd ar ddeg o fis Adar hefyd, ac a laddasant dri chant o wŷr yn Susan: ond nid estynasant eu llaw ar yr yspail.

16 A'r rhan arall o'r Iuddewon, y rhai *oedd* yn nhaleithiau y brenhin, a ymgasglasant, ac a safasant am eu heinioes, ac a gawsant lonyddwch gan eu gelynlion, ac a laddasant bymtheng mil a thriugain o'u caseion: ond nid estynasant eu llaw ar yr anrhaith.

17 Ar y trydydd dydd ar ddeg o fis Adar *y bu hyn*, ac ar y pedwerydd *dydd* ar ddeg o hono y gorphwysasant, ac y cynnallasant ef yn ddydd gwled a gorfoledd.

18 Ond yr Iuddewon, y rhai *oedd* yn Susan, a ymgynnullasant ar y trydydd *dydd* ar ddeg o hono, ac ar y pedwerydd *dydd* ar ddeg o hono; ac ar y pymthegfed o hono y gorphwysasant, a gwnaethant ef yn ddydd cyfeddach a llawenydd.

19 Am hynny Iuddewon y pentrefi, y rhai *oedd* yn trigo mewn dinasoedd heb gaerau, *oedd* yn cynnal y pedwerydd dydd ar ddeg o'r mis Adar, mewn llawenydd a chyfeddach, ac yn ddiwrnod daionus, ac i anfon rhannau i'w gilydd.

20 ¶ A Mordecai a ysgrifennodd y geiriau hyn, ac a anfonodd lythrau at yr holl Iuddewon *oedd* trwy holl daleithiau y brenhin Ahasferus, yn agos ac ym mhell.

21 I ordeinio iddynt gadw y pedwerydd dydd ar ddeg o fis Adar, a'r pymthegfed dydd o hono, bob bliwyddyn;

22 Megis y dyddiau y cawsai yr Iuddewon ynddynt lonydd gan eu gelynlion, a'r mis yr hwn a ddychwelasant iddynt o dristwch i lawenydd, ac o alar yn ddydd daionus: gan eu cynnal hwynt yn ddyddiau gwled a llawenydd, a phawb yn anfon anrhegion i'w gilydd, a rhoddion i'r rhai anghenus.

23 A'r Iuddewon a gymmerasant arnynt wneuthur fel y dechreuasant, ac fel yr ysgrifennasai Mordecai atynt.

24 Canys Haman mab Hammedatha yr

Agagiad, gwrthwynebwr yr holl Iuddewon, a arfaethasai yn erbyn yr Iuddewon, am eu difetha hwynt; ac efe a fwriasai Pwr (hwnnw *yw* y coel-bren) i'w dinystrio hwynt, ac i'w difetha:

25 A phan ddaeth Esther o flaen y brenhin, efe a archodd trwy lythrau, ddychweyd ei ddrwg-fwriad ef, yr hwn a fwriadodd efe yn erbyn yr Iuddewon, ar ei ben ei hun; a'i grogi ef a'i feibion ar y pren.

26 Am hynny y galwasant y dyddiau hynny Pwrin, ar enw y Pwr: am hynny, oherwydd holl eiriau y llythyr hwn, ac o *herwydd* y peth a welasant hwy am y peth hyn, a'r peth a ddigwyddasai iddynt.

27 Yr Iuddewon a ordeiniant, ac a gymmerasant arnynt, ac ar eu had, ac ar yr holl rai *oedd* yn un â hwynt, na phallai bod cynnal y ddau ddydd hynny, yn ol eu hysgrifen hwynt, ac yn ol eu tymmor, bob bliwyddyn:

28 Ac *y byddai* y dyddiau hynny i'w cofio, ac i'w cynnal trwy bob cenhedlaeth, a phob teulu, pob talaeth, a phob dinas; *sef* na phallai y dyddiau Pwrin hynny o fysg yr Iuddewon, ac na ddarfyddai eu cofiad wriaeth hwy o blieth eu had.

29 Ac ysgrifennodd Esther y frenhines merch Abihail, a Mordecai yr Iuddew, trwy eu holl rŷm, i sicrhâu all lythyr y Pwrin hwn.

30 Ac efe a anfonodd lythrau at yr holl Iuddewon, trwy y cant a'r saith dalaeth ar hugain o frenhiniaeth Ahasferus, a geiriau heddwch a gwirionedd;

31 I sicrhâu y dyddiau Pwrin hynny yn eu tymhorau, fel yr ordeiniasai Mordecai yr Iuddew, ac Esther y frenhines, iddynt hwy, ac fel yr ordeiniasent hwythau drostynt eu hun, a thros eu had, eiriau yr ymryddiaid a'u gwaedd.

32 Ac ymadrodd Esther a gadarnhodd achosion y dyddiau Pwrin hynny: ac ysgrifenydd *hyn* mewn llyfr.

PENNOD X.

1 *Mawredd Ahasferus, 3a chyfodiad Mordecai.*

A'R brenhin Ahasferus a oododd dreth ar A y wlad, ac ar ynysoedd y môr.

2 A holl weithredoedd ei rŷm ef, a'i gadarnid, a hysbyrwydd o fawredd Mordecai, A'r hwn y mawrhodd y brenhin ef, ond *dydynt* hwy yn ysgrifenedig yn llyfr chroniclei brenhinoedd Media a Persia?

3 Canys Mordecai yr Iuddew *oedd* yn nesaf i'r brenhin Ahasferus, ac yn fawr gan yr Iuddewon, ac yn gymmeradwy ym mysg llhaws ei frodyr; yn celsio daioni i'w bobl, ac yn dywedyd am heddwch i'w holl hiliog-ath.

LLYFR J O B.

PENNOD I.

1 Sancteiddrogydd Job, a'i gyfoeth, a'i dduwioi ofni dros ei blant. 6 Satan yn ymddangos ger bron Duw; a throy enlîb yn cael cennad i demtio Job. 13 Job yn ei golled am ei olud a'i blant, ac yn ei alar, yn bendithio Duw.

YR oedd gwr y'nglawd Us a'l enw Job; ac yr oedd y gwr hwnnw yn berffaith ac yn uniawn, ac yn ofni Duw, ac yn cilio oddi wrth ddrygioni.

2 Ac iddo y ganwyd saith o feibion, a thair o ferched.

3 A'i olud oedd saith mil o ddefaid, a thair mil o gamelod, a phùm can iau o ychain, a phùm cant o asenod, a llawer iawn o wasan-æthyddion; ac yr oedd y gwr hwn yn fwyaf o holl feibion y dwyrain.

4 A'i feibion ef a hent ac a wnaent wledd yn eu tai, bob un ar ei ddiwrnod; ac a anfonent ac a wahoddent eu tair chwloroydd, i fwyta ac i yfed gyd â hwynt.

5 A phan ddeuai dyddiau y wledd oddi amgylch, yna Job a anfonai ac a'u sancteiddial hwynt, ac a gyfodai yn fore, ac a offrymmai boeth-offrymmau, yn of eu rhifedi hwynt oll: canys dywedodd Job, Fy meibion ond odid a bechasant, ac a feldithiant Dduw yn eu calonau. Felly y gwnai Job yr holl ddyddiau hynny.

6 ¶ A dydd a ddaeth i feibion Duw ddyfod i sefyll ger bron yr ARGLWYDD; a Satan hefyd a ddaeth yn eu plith hwynt.

7 A'r ARGLWYDD a ddywedodd wrth Satan, O ba le yr ydwyt ti yn dyfod? A Satan a atebodd yr ARGLWYDD, ac a ddywedodd, O dramwy ar hyd y ddaear, ac o ymrodio ynddi.

8 A dywedodd yr ARGLWYDD wrth Satan, A ddelaist ti ar fy ngwas Job, nad oes gyfelyb iddo ar y ddaear, yn wr perffaith ac uniawn, yn ofni Duw, ac yn cilio oddi wrth ddrygioni?

9 Yna Satan a atebodd yr ARGLWYDD, ac a ddywedodd, Ai yn ddiachos y mae Job yn ofni Duw?

10 Oni chaeist o'i amgylch ef, ac o amgylch ei dy, ac ynghylch yr hyn oll sydd iddo oddi amgylch? ti a fendithiaist waith ei ddwyllaw ef, a'i ddô ef a gynnnyddodd ar y ddaear.

11 Eithr estyn yn awr dy law, a chyffwrdd â'r hyn oll sydd ganddo, ac efe a'th feldithio o flaen dy wyneb.

12 A'r ARGLWYDD a ddywedodd wrth Satan, Wele yr hyn oll sydd iddo ef yn dy law di; yn unig yn ei erbyn ef ei hun nac estyn dy law. Felly Satan a aeth allan oddi ger bron yr ARGLWYDD.

13 ¶ A dydd a ddaeth, pan oedd ei feibion ef a'i ferched yn bwyta ac yn yfed gwin yn nhŷ eu brawd hynaf.

14 A daeth cennad at Job, ac a ddywedodd, Yr ychain oedd yn aredig, a'r asenod oedd yn pori ger llaw iddynt;

15 A'r Sabeaid a ruthasant, ac a'u dygasant ymaith; y llangiau hefyd a darawsant hwy â min y cleddyf, a mi fy hunan yn unig a ddiengais i fynegi i ti.

16 Tra yr oedd hwn yn llefaru, un arall hefyd a ddaeth, ac a ddywedodd, Tân Dduw a syrthiodd o'r nefoedd, ac a losgodd y defaid, a'r gweision, ac a'u hysodd hwynt; ond myfi fy hunan yn unig a ddiengais i fynegi i ti.

17 Tra yr ydoedd hwn yn llefaru, un arall hefyd a ddaeth, ac a ddywedodd, Y Caldeaid a osodasant dair byddin, ac a ruthasant i'r camelod, ac a'u dygasant ymaith, ac a darawsant y llangiau â min y cleddyf; a minnau fy hun yn unig a ddiengais i fynegi i ti.

18 Tra yr ydoedd hwn yn llefaru, un arall hefyd a ddaeth, ac a ddywedodd, Dy feibion a'th ferched oedd yn bwyta ac yn yfed gwin yn nhŷ eu brawd hynaf:

19 Ac wele, gwynnt mawr a ddaeth oddi ar yr anialweh, ac a darawodd wrth bedair congli y ty, ac efe a syrthiodd ar y llangiau, a buant feirw; ond myfi fy hun yn unig a ddiengais i fynegi i ti.

20 Yna y cyfododd Job, ac a rwygodd ei fantell, ac a eilliodd ei ben, ac a syrthiodd i lawr, ac a addolodd;

21 Ac a ddywedodd, Noeth y daethum o groth fy mam, a noeth y dychwelaf yno. Yr ARGLWYDD a roddodd, a'r ARGLWYDD a ddygodd ymaith; bendidig fyddo enw yr ARGLWYDD.

22 Yn hyn i gyd ni phechodd Job, ac ni roddodd yn ynyf ddim yn erbyn Duw.

PENNOD II.

1 Satan yn ymddangos ger bron Duw, ac yn cael cennad i demtio Job; 7 ac yn ei daro ef â chornwydydd blin. 9 Job yn ceryddu ei wraig am geisio ganddo feldithio Duw. 11 Ei dri chyfaill yn cyd-ddolurio âg ef mewn distawrwydd.

A DYDD a ddaeth i feibion Duw ddyfod i sefyll ger bron yr ARGLWYDD; a Satan hefyd a ddaeth yn eu plith hwynt i sefyll ger bron yr ARGLWYDD.

2 A'r ARGLWYDD a ddywedodd wrth Satan, O ba le yr ydwyt ti yn dyfod? A Satan a atebodd yr ARGLWYDD, ac a ddywedodd, O dramwy ar hyd y ddaear, ac o ymrodio ynddi.

3 A'r ARGLWYDD a ddywedodd wrth Satan, A ddelaist ti ar fy ngwas Job, nad oes gyfelyb iddo ar y ddaear, yn wr perffaith ac uniawn, yn ofni Duw, ac yn cilio oddi wrth ddrygioni? ac yn parhau yn ei berffeithrwydd, er i ti fy annog i yn ei erbyn ef, i'w ddiifa ef heb achos?

4 A Satan a atebodd yr ARGLWYDD, ac a ddywedodd, Croen am groen, a'r hyn oll sydd gan wr a ddyry efe am ei einioes.

5 Eithr estyn yn awr dy law, a chyffwrdd â'i esgryn ef ac â'i gnawd, ac efe a'th feldithio di o flaen dy wyneb.

6 ¶ A'r ARGLWYDD a ddywedodd wrth Satan, Wele ef yn dy law di; etto cadw ei hoedl ef.

7 ¶ Felly Satan a aeth allan oddi ger bron yr ARGLWYDD, ac a darawodd Job â chornwydydd blin, o wadn ei droed hyd ei goryn.

8 Ac efe a gymmerth gragen i ymgrafu â hi; ac a eisteddodd yn y lludw.

9 ¶ Yna ei wraig a ddywedodd wrtho, A wyt ti etto yn parhau yn dy berffeithrwyd? mellidithia Dduw, a bydd farw.

10 Ond efe a ddywedodd wrthi, Lleferaiſt fel y llefarai un o'r ynyfydion: a dderbyniwn ni gan Dduw yr hyn sydd dda, ac oni dderbyniwn yr hyn sydd ddrwg? Yn hyn i gyd ni phechodd Job â'i wefusau.

11 ¶ A phan glybu tri chyfaill Job yr holl ddrwg yma a ddigwyddasai iddo ef, hwy a ddaethant bob un o'i fangre ei hun; Eliphaz y Temaniad, a Bildad y Suhlad, a Sophar y Naamathiad: canys hwy a gytunasant i ddyfod i gyd-ofidio âg ef, ac i'w gysuro.

12 A phan ddyrchafasant eu llygaid o bell, ac heb ei adnabod ef, hwy a ddyrchafasant eu llef, ac a wylasant; i'w gygasant hefyd bob un ei fantell, a thaenasant lwech ar eu pennau tu a'r neffoedd.

13 Felly hwy a eisteddasant gyd âg ef ar y ddaear saith niwrnod a saith noswaith; ac nid oedd neb a ddywedai air wrtho ef: canys gwelent fyned ei ddolur ef yn fawr iawn.

PENNOD III.

1 Job yn mellidithio dydd ei onedigaeth. 13 Esmythler marwolaeth. 20 Job yn flin gando ei einioes, o achos ei gystudd.

WEDI hyn Job a agorodd ei enau, ac a felldithiodd ei ddydd.

2 A Job a lefarodd, ac a ddywedodd,

3 Darfydded am y dydd y'm ganwyd ynddo, a'r nos y dywedwyd, Ynnillwyd gwrryw.

4 Bydded y dydd hwnnw yn dywyllwch, a Duw oddi uchod heb ei ystyried; ac na thywynned llewyrch arno.

5 Tywyllwch a chysgod marwolaeth a'i halogo, ac arhosedd cwmwl arno; dued y diwrnod a'i dychryno.

6 Y nos honno, tywyllwch a'i cymmero; na chydier hi â dyddiau y flwyddyn, ac na ddeued i rifedi y misoedd.

7 Bydded y noswaith honno yn unig, ac na fydded gorfoledd ynddi.

8 A'r rhai a felldithiant y dydd, ac sydd barod i gyffroi eu galar, a'i mellidithio hi.

9 A bydded sér ei chyf-ddydd hi yn dywyll: disgwylied am oleuni, ac na fydded iddi; ac na chaffed weled y wawr ddydd.

10 Am na chauodd ddrwsau croth fy mam, ac na chuddiodd ofid oddi wrth fy llygaid.

11 Paham na bŵm farw o'r bru? na threngais pan ddaethwn allan o'r groth?

12 Paham y derbyniodd gliniau fyf? a phaham y cefais fronnau i sugno?

13 O herwydd yn awr mi a gawswn orwedd, a gorphwys, a huno: yna y buasai llonyddwch i mi;

14 Gyd â brenhinoedd a chynghorwyr y ddaear, y rhai a adedladasant iddynt eu hunain fannau anghyfanedd;

15 Neu gyd â thywysogion âg ar gandynt, y rhai a lanwasant eu tai âg arian;

16 Neu fel erthyl cuddiedig, ni buaswn ddim; megis plant bychain heb weled gol-euni.

17 Yno yr annuwiolion a beidiant â'u cyffro; ac yno y gorphwys y rhai lluddedig.

18 Y rhai a garcharwyd a gânt yno lonnydd ynghyd; ni chlywant lais y gorthrymmydd.

19 Bychan a mawr sydd yno; a'r gwas a ryddhawyd oddi wrth ei feistr.

20 Paham y rhoddir goleuni i'r hwn sydd i'w llafur, a bywyd i'r gofidus ei enaid?

21 Y rhai sydd yn disgwyl am farwolaeth ac heb ei chael; ac yn cloddio am dan y fwy nag am drysorau cuddiedig?

22 Y rhai a lawenychant mewn hyfrydwch, ac a orfoleddant, pan gaffont y bedd?

23 Paham y rhoddir goleuni i'r dyn y mae ei ffordd yn guddiedig, ac y cauodd Duw arno?

24 Oblegid o flaen fy mwyd y daw fy uchenaid; a'm rhuadau a dywelltir megis dyfroedd.

25 Canys yr hyn a fawr ofnais a ddaeth arnaf, a'r hyn a arswydais a ddigwyddodd i mi.

26 Ni chefais na llonydd nac esmwythdra, ac ni orphwysais: er hynny daeth cynnwrf.

PENNOD IV.

1 Eliphaz yn ceryddu Job am na bŵi ganddo fydd, 7 yn dangos nad ar y cglafau, ond ar yr anwlr y daw barnedigaeithau Duw. 12 Ei wledigaeth erchyll ef, i ddaroetwm godid-ogrowydd y croaduraid ger bron Duw.

YNA Eliphaz y Temaniad a atebodd ac a ddywedodd,

2 Pe profem ni air wrthyt, a fyddai blin gennyt ti? ond pwy a all attal ei ymadroddion?

3 Wele, ti a ddysgaist lawer, ac a gryfheiaist ddwyllaw wedi llaesu.

4 Dy ymadroddion a godasant i fynu yr hwn oedd yn syrthio; a thi a nerthaist y gliniau oedd yn cammu.

5 Ond yn awr, dseth arnat tithau, ac y mae yn flin gennyt; cyffyrddodd â thi, a chyffroaist.

6 Onid dyma dy ofn di, dy hyder, perffeithrwydd dy fyfryd, a'th obaith?

7 Cofia, attolwg, pwy, ac efe yn ddiinwed, a gollwyd? a pha le y torrwyd y rhai uniawn ymaith?

8 Hyd y gwelais i, y rhai a arddant anwired, ac a hauant ddrygioni, a'u medant.

9 Gan anadi Duw y difethir hwynt, a chan chwythad ei ffroenau ef y darfyddant.

10 Rhuad y llew, a llais y llew creulawn, a dannedd cenawon y llewod a dorrrwyd.

11 Yr hen lew a fethodd o eisieu ysglyfaeth; a chenawon y llew mawr a wasgarwyd.

12 Ac attaf fi y dygwyd gair yn ddirgel: a'm clust a dderbyniodd ychydig o hono.

13 Ym mhlfith meddyliau yn dyfod o wledigaethau y nos, pan syrthio trwmgwag ar ddyinion,

14 Ofn a ddaeth arnaf, a dychryn, ac a wnaeth i'm holl esgryn grynu.

15 Yna yspryd a aeth hebio o flaen fy wyneb; ac a wnaeth i flew fy nghnawd sefyll.

16 Efe a safodd ac nid adwaenwn ei agwedd ef: drychiolaeth oedd o flaen fy llygaid, bu distawtrwydd, a mi a glywais lef yn dywedyd.

17 A fydd dyn marwol yn gyflawnach na Duw? a fydd gwr yn burach na'i wneuthurwr?

18 Wele, yn ei wasanaethwyr ni roddes ymddiried; ac yn erbyn ei angelion y gosododd ynyfryddwyd:

19 Pa faint llai ar y rhai sydd yn trigo mewn tai o glai, y rhai sydd a'u sail mewn pridd, y rhai a falurir yn gynt na gwyfyn?

20 O'r bore hyd hwyr y mahurir hwynt; difethir hwynt yn dragywydd heb neb yn ystyried.

21 Onid aeth y rhagoriaeth oedd ynddynt ymaith? hwy a fyddant felrw, ac nid mewna doethineb.

PENNOD V.

1 Yn hysod a ddaw o cisieu ystwyd. 3 Afuridd yw ddiwedd yr annuwol. 6 Rhaid yw cofio Duw mewn adfyd. 17 Ddauydd ddiwedd ceryddon Duw.

GALW yn awr, od oes neb a ettyb i ti, ac Gat bwy o'r saint y troi di?

2 Canys diglondde a ladd yr ynyf, a chenfigen a ladd yr annoeth.

3 Mi a welais yr ynyf yn gwreiddio: ac a feldithiais ei drigfa ef yn ddisymwth.

4 Ei feibion ef a bellhêr oddi wrth iachawdriaeth: dryllir hwynt hefyd yn y porth, ac nid oes gwaredydd.

5 Yr hwn y bwytyt y newynog ei gynhauaf, wedi iddo ei gymmeryd o blith drain, a'r sychedig a lwngc eu cyfoeth.

6 Er na ddaw cystudd allan o'r pridd, ac na flagura gofid allan o'r ddaear:

7 Ond dyn a aned i flinder, fel yr eheda gwreigionen i fynu.

8 Etto myfi a ymgynghorwn â Duw: ac ar Dduw y rhoddwn fy achos:

9 Yr hwn sydd yn gwneuthur pethau mawrion ac anchwiliadwy; rhyfeddod heb rifedi:

10 Yr hwn sydd yn rhoddi gwlaw ar wyneb y ddaear; ac yn danfon dyfroedd ar wyneb y meusydd:

11 Gan oes rhai isel mewn uchelder; fel y dyrcheif y galarus i iachawdriaeth.

12 Efe sydd yn diddymu amcanion y cyfrwys, fel na allo eu dwylaw ddwyn dim i ben.

13 Efe sydd yn dal y doethion yn eu cyfrwysdra: a chynghor y cyndyn a ddiddymir.

14 Lliw dydd y cyfarfyddant â thwyllwch, a hwy a balfalant hanner dydd megis lliw nos.

15 Yr hwn hefyd a achub y tlawd rhag y cleddyf, rhag eu safn hwy, a rhag llaw y cadarn.

16 Felly y mae gobaith i'r tlawd, ac anwiridd yn cau ei safn.

17 Wele gwyn ei fyd y dyn a geryddo Duw; am hynny na ddystyra gerydd yr Hollalluog.

18 Canys efe a giwysa, ac a rwym: efe a archolla, a'i ddwyllaw ef a iachânt.

19 Mewn chwech o gyfyngderau efe a' th wared di; Ie, mewn saith ni chyffwrdd drwg â thi.

20 Mewn newyn efe a' th wared rhag marwolaeth: ac mewn rhyfel rhag nerth y cleddyf.

21 Rhag ffrewyll tafod y' th guddir; ac ni ofni rhag dinystr pan ddelo.

22 Mewn dinystr a newyn y chwerddi; ac ni ofni rhag bwystfilod y ddaear.

23 Canys â cherrig y maes y byddi mewn cynghrair; a bwystfil y maes hefyd fydd heddychel â thi.

24 A thi a gei wybod y byddi heddwch yn dy luest: a thi a ymweli â' th drigfa, ac ni phechi.

25 A chel wybod hefyd mai llosgog fyddi dy had, a' th hiliogaeth megis gwelld y ddaear.

26 Ti a ddeul mewn henaint i'r bodd, fel y cyfyd ysgafu o' fd yn oi amser.

27 Wele hyn, ni a'i chwiliasom, felly y mae: gwrando hynny, a gwybydd er dy fwyn dy hun.

PENNOD VI.

1 Job yn dangos nad heb achos y mae yn cwyno: 8 yn delysfae cael marw, ac felly yn sicr ganddo y caiff gysur: 14 yn argyhoeddi ei gyfeillion o angharedigrwydd.

A JOB a attebodd ac a ddywedodd, 2 O gan bwyso na phwysid fy ngofid, ac na chyd-godid fy nhrychineb mewn clor-iannau!

3 Canys yn awr trymmach fyddai nâ thwyod y môr: am hynny y pallodd geiriau gennyf.

4 O herwydd y mae saethau yr Hollalluog ynof, y rhai y mae eu gwenwyn yn yfed fy yspryd: dychrynfâu Duw a ymfyddinasant i'm herbryn.

5 A rua asyn gwyllt uwch ben glaswellt? a fref f'ch uwch ben ei borthiant?

6 A fwyttêr peth diflas heb halen? a oes flas ar wyn wy?

7 Y pethau a wrthododd fy enaid eu cyffwrdd, syddi megis bwyd gofidus i mi.

8 O na ddeuai fy nymuniad! ac na roddai Duw yr hyn yr ydwyf yn ei ddiagwyll!

9 Sef rhyngu bodd i Dduw fy nryllio, a gollwng ei law yn rhydd, a'm torri ymaith.

10 Yna cysur a fyddai etto i mi, Ie, mi a ymgaledwn mewn gofid; nac arbeded, canys' ni chelais ymadroddion y sanctaidd.

11 Pa nerth syddi i mi i obeithio? a pha ddiwedd fyddi i mi, fel yr estynwn fy hoedi?

12 Ai cryfder cerrig yw fy nghryfder? a ydyw fy nghnawd o bres?

13 Onid ydyw fy nghymorth ynof fi? a fwrwyd doethineb yn llwyr oddi wrthyf?

14 I'r cystuddiol y byddai trugaredd oddi wrth ei gyfaill; ond efe a adawodd ofn yr Hollalluog.

15 Fy mrodyr a'm twyllasant megis afon: aethant heibio fel lliſieriant afonydd;

16 Y rhai a dduasant gan rew, ac yr ym-guddiodd eira ynddynt:

17 Yr amser y cyhesant, hwy a dorri ymaith: pan wresogo yr hîs, hwy a ddarfyddant allan o'u lle.

18 Llwybrau eu ffordd hwy a giliant: hwy a ânt yn diddym, ac a gollir.

19 Byddinoedd Tema a edrychasant, mintel-oedd Seba a ddiagwyllasant am danynt.

20 Hwy a gywilyddiwyd, am iddynt obeithio; hwy a ddaethant hyd yno, ac a wlad-eiddiasant.

21 Canys yn awr nid ydech chwi ddim; chwi a welsoch fy nhafu i lawr, ac a ofusoch.

22 A ddywedais i, Dygwch i mi? neu, O'ch golud rhoddwch roddion drosof fi?

23 Neu, Gwaredwch fi o law y gelyn? neu, Rhyddhêwch fi o law y cedyr?

24 Dysgwch fi, a myfi a dawaf: a gwnewch i mi ddeall ym mha beth y camgymmerais.

25 Mor gryllon ydyw geiriau uniondeb! ond pa beth a argyhoedda argyhoeddiad un o honoch chwi?

26 Ai argyhoeddi ymadroddion a smoenweh chwi â geiriau un ddiobaith, y rhai syddi megis gwynt?

27 Chwi a ruthrweh hefyd am ben yr amddifad, ac a gloddwch ddiol i'ch cyfaill.

28 Yn awr gan hynny byddwch foddlawr; edrychwch arnaf fi; canys y mae yn eglur i chwi os dywedaf gelwydd.

29 Dychwelwch, attolwg, na fydded anwir-ecki; Ie, trowch etto, y mae fy nghyflawnder yn hyn.

30 A oes anwiredd yn fy nhafod? onid ddeall tafod fy ngenau gam flas?

PENNOD VII.

1 Job yn ei oesuedi ei hun am ddioglyfau anghar; 12 yn cwyno anamwythd yr arno, 17 ac mor wylidiawrus ydyw Duw.

O NID oes amser terfynedig i ddyd ar y ddaear? *onid yw ei ddyddiau ef megis dyddiau gwas cyflog?*

2 Megis y dyheua gwas am gysgod, ac y diagwyl cyflog-ddyn *toobr* ei waith:

3 Felly y gwnaethpwyd i mi feddiannu misoedd o oferedd, a nosweithiau blinïon a osodwyd i mi.

4 Pan orweddwyf, y dywedaf, Pa bryd y oodaf, ac yr ymedy i nos? canys caf ddiagon o ymroi hyd y cyf-ddydd.

5 Fy nghnawd a wisgodd bryfed a thom priddlyd: fy nghroen a agennodd, ac a seith yn flaidd.

6 Fy nyddiau sydd gynt nâ gwennol gwehydd, ac a ddarfuant heb obaith.

7 Cofia mai gwynt *yw* fy hoedl: ni wel fy llygad ddaioni mwych.

8 Y llygad a'm gwelodd, ni'm gwel *mwyach*: dy llygad sydd arnaf, ac nid *ydywff*.

9 Fel y derfydd y cwmml, ac yr â ymaith: felly yr hwn sydd yn diagyn i'r bedd, ni ddaw i fynu *mwyach*.

10 Ni ddychwel mwy i'w dŷ: a'i le nid edwyn ef mwy.

11 Gan hynny ni warafunaf i'm genau; mi a lefaraf, y'ngghyfyngdra fy yspryd; myfi a gwynaf yn chwewder fy enaid.

12 Ai môr *ydywff*, neu forfil, gan dy fod yn goeod cadwriaeth arnaf?

13 Pan ddywedwyf, Fy ngwely a'm cysura, fy ngorweddfa a eamwythâ fy nghwynfan;

14 Yna y'm brawythi â breuddwydion, ac a'm dychryni â gweledigaethau:

15 Am hynny y dewisai fy enaid ymdagu, a marwolaeth yn fwy nâ'm hoedl.

16 Ffueiddias *einsoes*, ni fynnwn fyw byth: paid â mi, canys oferedd *ydyw* fy nyddiau.

17 Pa beth *ydyw* dyn, pan fawrhët ef? a phan osodit dy feddwl arno?

18 Ac ymweled âg ef bob bore, a'i brofi ar bob moment?

19 Pa hyd y *byddi* heb gilïo oddi wrthyf, ac na adewi fi yn llonydd tra llyngcwyl fy mhooern?

20 Myfi a bechais, beth a wnaif i ti, O geidwad dyn? paham y gosodaist fy nôt i ti, fel yr ydywfi yn faich i mi fy hun?

21 A phaham na faddeuif fy nghamwedd, ac na fwrï helbio fy anwiredd? canys yn awr yn y llwch y gorweddaf, a thi a'm ceisi yn fore, ond ni *byddaf*.

PENNOD VIII.

1 *Bildad yn dangos gyslawned ydyw Duw, gan ei fod yn gwneuthur â pharob yn ei weithred: 8 yn dangos o'r hen osoddod gynt, mor sicr yw dinstyr y rhagrithiur: 20 yn burro at Job gyslawned y gwna Duw â pharob.*

Y NA Bildad y Suhlad a atebodd ac a ddywedodd,

2 Pa hyd y dywedid di hynny? ac y *bydd* geiriau dy enau megis gwynt cryf?

3 A wyra Duw farn? neu a wyra yr Hollalluog gyslawner?

4 Os dy feibion a bechasant yn ei erbyn ef; a burw o hono ef hwynt ymaith am eu camwedd;

5 Os tydi a fore-godi at Dduw, ac a weddii ar yr Hollalluog;

6 Os pur ac uniaun *fyddi*, yn wir efe a ddeffry attat ti yr awron, ac a wna drigfa dy gyslawner yn llwyddiannus.

7 Er bod dy ddechreuad yn fychan: etto dy ddiwedd a gynnnyddu yn ddirfawr.

8 Oblegid gofyn, atolwg, i'r oes gynt, ac ymbarotïa i chwilio eu hynafiaid hwynt.

9 (Canys er doe yr ydym ni, ac ni wyddom

ddim, o herwydd cysgod *yw* ein dyddiau ni ar y ddaear.)

10 Oni ddydgant hwy di? *ac oni* ddywedant i ti? *ac oni* ddygant ymadroddion allan o'u calon?

11 A gyfyd brwynen heb wlybanaeth? a dŷf heag heb ddwfr?

12 Tra fyddo hi etto yn wyrddlas heb ei thorri, hi a wywa o flaen pob glas-welltyn.

13 Felly y *mae* llwybrau pawb a'r sydd yn gollwg Duw dros gof, ac y derfydd am obaith y rhagrithiur:

14 Yr hwn y torrir ymaith ei obaith; ac *fel* tŷ pryf coppyn y *bydd* ei hyder ef.

15 Efe a bwysa ar ei dŷ, ond ni saif, efe a ymeisf ynddo, ond ni phery.

16 Y mae efe yn i'r o flaen yr haul, ac yn ei ardd y daw ei frig allan.

17 Plethir ei wradded ef ynghylch y pentwr, *ac efe* a wél le cerrig.

18 Os diwreiddia efe ef allan o'i le, efe a'i gwâd ef, *gan ddygoetha*, Ni'th welais.

19 Wele, dyma lawenydd ei ffordd ef: ac o'r ddaear y blagura eraill.

20 Wele, ni wrthyd Duw y perffaieth, ac nid ymeisf efe yn llaw y rhai drygionus;

21 Oni lanwo efe dy enau di â chwerthin, a'th wefusau â gorfoledd.

22 A gwisgir dy gaeion di â chywilydd, ac ni bydd lluesty yr anwuil.

PENNOD IX.

1 *Job yn cydnabod gyslawned yw Duw, ac yn dangos nad gwisw ymryson âg ef. 22 Nad wrth ei gystudd y mae barnu gwiriondeb dyn.*

Y NA Job a atebodd ac a ddywedodd,

2 Yn wir mi a wn mai felly y *mae*: canys pa fodd y cyflawnhëir dyn gyd â Duw?

3 Os mÿn efe ymryson âg ef, ni all ateb iddo am un *peth* o fil.

4 Y *mae* efe yn ddoeth o galon, ac yn alluog o nerth: pwy a ymgaledodd yn ei erbyn ef, ac a lwyddodd?

5 Yr hwn sydd yn symmud mynyddoedd, ac heb wybod iddynt: yr hwn sydd yn eu dymchwelyd hwynt yn ei ddigofaint.

6 Yr hwn sydd yn cynhyrfu y ddaear allan o'i lle, fel y cryno ei cholofnau hi.

7 Yr hwn a ddywed wrth yr haul, ac ni chyfyd: ac a selia ar y sêr.

8 Yr hwn yn unig sydd yn taenu y nesoedd, ac yn seithu ar donnau y môr.

9 Yr hwn sydd yn gwneuthur Arcturus, Orion, a Phleïades, ac ystafelloedd y deha.

10 Yr hwn sydd yn gwneuthur pethau mawrion anchwiliadwy, a rhyfeddodau aneirif.

11 Wele, efe a â helbio i mi, ac nis gwelaf ef; ac efe a â rhagddo, ac ni chanfyddaf ef.

12 Wele, efe a ysglyfaetha, pwy a'i lluddia? pwy a ddywed wrtho, Pa beth yr wyt yn ei wneuthur?

13 Oni thrŷ Duw ei ddiplonedd ymaith, dano ef y crymma cynnorthwywyr balchder.

14 Pa faint llai yr atebaf iddo ef, ac y gallaf ddewis fy ngeiriau i *ymrcyimmu* âg ef?

15 I'r hwn, pe bawn cyflawn, nid atebwn, *eithr* ymbiliwn â'm barnwr.

16 Pe galwaswn, a phed atebasai efe i mi, ni chredwn y gwrandaual efe fy lleserydd.

17 Canys efe a'm dryllia â chorwint, ac a amlhâ fy archeollion yn ddtachos.

18 Ni ddiolodd efe i mi gymmeryd fy anadl: ond efe a'm lleinw â chwerwder.

19 Os *soniaf* am gadernid, wele ef yn gadarn: ac os am farn, pwy a ddalleu drosof fi?

20 Os myfi a ymgysfiawnhaf, fy ngenau a'm barn yn euog: os perffaieth y *dywedaf* fy mod, efe a'm barn yn guldyn.

21 *Pe byddan* berffaieth, etto nid adwaenwn fy enaid: fflaidd *fyddai* gennyf fy einioea.

22 Dyma un *peih*, am hynny mi a'i dywedais: y mae efe yn difetha y perffaieth a'r annuwiol.

23 Os lladd y ffrewily yn ddisymmwith, efe a chwarrdd am ben profedigaeth y diniwed.

24 Y ddaear a roddwyd yn llaw yr annuwiol: efe a fwrw hûg dros wynebau ei barnwyr hi: onid é, pa le y mae, a phwy *yno efe*?

25 A'm dyddiau i sydd gynt na rhedegwr: ffôant ymaith heb weled daloni.

26 Aethant heibio megis llongau buain; megis yr eheda eryr at ymborth.

27 Os dywedaf, Gollyngaf fy nghwyn dros gof; mi a adawaf fy nhrymder, ac a ymgysuraf:

28 Yr wyf yn ofni fy holl ddoluriau: gwn na'm berni yn wirion.

29 Os euog fyddaf, paham yr ymfinaf yn ofer?

30 Os ymolchaf mewn dwfr eira, ac os glanhaf fy nwyllaw yn lân;

31 Etto ti a'm trochi yn y pwll; a'm dillad a'm fflieiddiant.

32 Canys nid gwr fel myfi *yno efe*, fel yr atebwn iddo, ac y delem ynghyd i farn.

33 Nid oes rhyngom ni ddyddiwr a all ood ei law arnom ein dau.

34 Tynned ymaith ei wialen oddi arnaf; ac na ddychryned ei ofn ef fyfi:

35 Yna y dywedwn, ac nid ofuwn ef: ond nid felly y mae gyd â myfi.

PENNOD X.

1 *Job yn cymmeryd rhyddid i achwyn, ac yn ymlithio â Duw o achos ei gystudd, 18 yn cwyno ei fod yn fyw, ac er ffrif cael ychydig esmwythara cyn ei farw.*

Y MAE fy enaid yn bilno ar fy einioes: arnaf fy hun y gadawaf fy nghwyn; ac yn chwervder fy enaid y lefaraf.

2 Dywedaf wrth Dduw, Na farn fi yn euog; gwna i mi wybod paham yr ymrsoni â mi.

3 Ai da i ti orthrymmu, fel y distyryt waith dy ddwyllaw, ac y llewyrchit gynghor yr annuwiol?

4 Ai llygaid o gnawd sydd i ti? ai fel y gwel dyn y gweli di?

5 *A ydyw* dy ddyddiau di fel dyddiau dyn? *a ydyw* dy flnydddoedd di fel dyddiau gwr,

6 Pan geisi fy anwiredd, a phan ymofyni am fy mhechod?

7 Ti a wyddost nad ydyw annuwiol; ac nid oes a waredo o'th law di.

8 Dy ddwyllaw di a'm gweithiasant, ac a'm cyd-luniasant o amgylch; etto fy nifetha yr wyt.

9 Cofia, attolwg, mai fel clai y gwnaesth of fi; ac a ddygi di fi i'r pridd drachefn?

10 Oni thywellaist fi fel llaeth; ac oni cheulaist fi fel caws?

11 Ti a'm gwisgaist i â chroen, ac â chnawd; ti a'm diffynnaist i âg esgryn ac â glau.

12 Bywyd a thrugaredd i ddarperiaist i mi, a'th yngeledd a gadwodd fy yspryd.

13 *A'r pethau* hyn a guddiaist ti yn dy galon: gwn *fod* hyn gyd â thi.

14 Os pechaf, ti a'm gwylt, ac ni'm glanhél oddi wrth fy anwiredd.

15 Os ydyw annuwiol, gwae fi; ac os cyflawn ydyw, *er hynny* ni chodaf fy mhen:

yr ydyw yn llawn o warthrudd, am hynny gwel fy nghystudd:

16 Canys cynnyddu y mae: fy hela yr ydyw fel flew creulawn: er hynny drachefn ti a wnei yn rhyfedd â mi.

17 Yr wyt ti yn adnewyddu dy dystion i'm herbyn, ac yn amlhâu dy ddiogofaint wrthyf; cyfnewidiau a rhyfel *sydd* i'm herbyn.

18 Paham gan hynny y dygaist fi allan o'r groth? *O na* buaswn farw, ac na'm gwelsai llygad!

19 Mi a fuaswn megis pe na buaswn, a myfi a ddygasid o'r brw i'r bedd.

20 Onid ychydig *yno* fy nyddiau? paid *gan hynny*, gâd i'm lonydd, fel yr ymgysurwyf ychydig;

21 Cyn myned o honof lle ni ddychwelwyf, i dir tywyllwch a chysgod angau;

22 Tir tywyllwch fel y fagddu, a chysgod angau, a heb drefn; *lle y mae* y goleuni fel y tywyllwch.

PENNOD XI.

1 *Sopnar yn coryddu Job am ei gyflawnhau ei hun, 5 ac yn dangos mor anchwiliadwy ydyw doethineb Duw. 13 Sicred yw bendith eiddfeithruch.*

A SOPHAR y Naamathiad a atebodd ac a ddywedodd,

2 Oni atebir amllder geiriau? ac a gyflawnheir gwr siaradus?

3 Ai dy gelwyddau a wna i wfr dewi? a phan watwarech, oni bydd a'th waradwyddo?

4 Canys dywedaist, Pur *ydyw* fy nysgeidiaeth, a glân ydyw fy olwg di.

5 Ond, O uia lefarai Duw, ac nad agorai ei wefusau yn dy erbyn,

6 A mynegi i ti ddirgeledigaethau doethineb, eu bod yn ddau cymmaint a'r hyn sydd! cydnebydd gan hynny i Dduw ofyn gennyf lai nag a haedda dy anwiredd.

7 A eili di wrth chwilio gael gafael ar Dduw? a eili di gael yr Hollalluog hyd berfffeithrwyd?

8 Cyfuwch a'r nefoedd *ydyw*, beth a wnei di? dyfnach nag uffern *yno*, beth a eili di ei wybod?

9 *Mae* ei fesur ef yn hwy na'r ddaear ac yn llettach na'r môr.

10 Os tyrr efe ymaith, ac os carchara: os casgl ynghyd, pwy a'i rhwystra ef?

11 Canys efe a edwyn ofer ddyinion, ac a wél anwiredd; onid ystyria efe gan hynny?

12 Dyn gwag er hynny a gymmer arno fod yn ddoeth; er geni dyn fel llwfn asen wyllt.

13 Os dydi a barottoi dy galon, ac a estyni dy ddwyllaw atto ef;

14 Od oes drygion yn dy law, bwrw ef ymaith ym mhell, ac na ddioddeff i anwiredd drigo yn dy luestai:

15 Canys yna y codi dy wyneb yn ddirfrychau; ie, byddi safadwy, ac nid ofni:

16 Oblegid ti a ollyngi *dy* ofid dros gof: fel dyfroedd y *rhai* a aethant heibio y cof ef.

17 *Dy* oedran hefyd a fydd disgleiriach na hanner dydd; llewyrchi, a byddi fel y boreddydd.

18 Hyderus fyddi hefyd, o herwydd bod gobaith: ie, ti a gloddi, ac a orweddi mewn diogelwch.

19 Ti a orweddi hefyd, ac ni bydd a'th ddychryno, a llawer a ymbulant a'th wyneb.

20 Ond llygad yr annuwiolaidd a ddiffygiant, metha ganddynt ffoi, a'u gobaith *sydd* *fai* ymadawiad yr enaid.

PENNOD XII.

1 *Job yn ei ymddiffyn ei hun yn erbyn ei gyf-
eillion odd yn ei geryddu; 7 yn cyfnabod
fod Duw yn hollalluog.*

A JOB a attebodd ac a ddywedodd,
2 *Diau mai chwychei sydd bobl; a chyd
a chwi y bydd marw doethineb.*

3 *Eithr y mac gennyf fi ddeall fel chwithau,
nid ydwyf fi waeth na chwithau; a phwy ni
wyr y fath bethau a hyn?*

4 *Yr ydwyf fel un a watardig gan ei gym-
mydog, yr hwn a eillw ar Dduw, ac efe a'i
hettyb: gwatwar-gerdd yw y cyflawn per-
ffiaith.*

5 *Lamp ddiystyr yn meddwl y llwyddian-
nus, yw yr hwn sydd barod i lithro a'i draed.*

6 *Llwyddianus yw lluestai yspeilwyr, ac y
mae diogelwch i'r rhai sydd yn cyffroi Duw,
y rhai y cyfoethoga Duw eu dwylaw.*

7 *Onid gofyn yn awr i'r anifeiliaid, a hwy
a'th ddygant, ac i chediaid yr awyr, a hwy a
fynegant i ti.*

8 *Neu dywed wrth y dddear, a hi a'th ddyg:
a physgod y môr a hysbysant i ti.*

9 *Pwy ni wyr yn y rhai hyn oll, mai llaw yr
ARGLWYDD a wnaeth hyn?*

10 *Yr hwn y mac einioes pob peth byw yn
ei law, ac anadl pob math ar ddyw.*

11 *Ouid y glust a farna ymadroddion? a'r
genau a archwaetha ei fwyd?*

12 *Doethineb ydydd mewn henuriaid; a deall
mewn hir ddyddiau.*

13 *Gyd âg ef y mac doethineb a chadernid,
cynghor a deall sydd ganddo.*

14 *Wle, efe a ddiystyr, ac nid adeileidur:
efe a gau ar wr, ac nid agorir arno.*

15 *Wle, efe a attal y dyfroedd, a hwy a
sychant: efe a'u denfyn hwynt, a hwy a
ddadymhwelant y dddear.*

16 *Gyd âg ef y mac nerth a doethineb: efe
blaw y twylledig, a'r twyllodrus.*

17 *Efe sydd yn gwneuthur i gynghoriaid
fynd yn anrhaith; ac efe a ynyfda farnwyr.*

18 *Efe sydd yn dattod rhwym brenhinoedd,
ac yn rhwymo gwregys am eu llwynau
hwynt.*

19 *Efe sydd yn gwneuthur i dywysogion
fyued yn anrhaith; ac a blyga y rhai cedryn.*

20 *Efe sydd yn dwyn ymaith ymadrodd y
ffyddlaw; ac yn dwyn synwyr y rhai hen.*

21 *Efe sydd yn tywallt ddistyrwch ar dywys-
ogion; ac yn gwanhau nerth y rhai cryfion.*

22 *Efe sydd yn datguddio pethau dynion
allan o dywyllwch; ac yn dwyn cysgod ang-
au allan i oleuni.*

23 *Efe sydd yn amhâu y cenhedloedd, ac
yn eu distrywio hwynt: efe sydd yn ehengi
ar y cenhedloedd, ac efe a'u dwg hwynt i
guffymodra.*

24 *Efe sydd yn dwyn calon pennaethiaid
pobl y dddear; ac efe a wna iddynt gwydro
mewn anialwch heb ffordd.*

25 *Hwy a balsant y rhai y tywyllwch heb
oleuni; ac efe a wna iddynt hwy gyfelloirni
fel meddwyn.*

PENNOD XIII.

1 *Job yn argyhoeddi ei gyfbillion am eu bod yn
duaddol, 14 yn dangos ei ymddiried yn Nuw,
20 ac yn dymuno cael gwybod ei bechodau, ac
amcan Duw wrth ei gystuddio ef.*

WELLE, fy llygad a welodd hyn oll; fy
nglust a'i clywodd ac a'i deallodd.

2 *Mi a wn yn gystal a chwithau: nid ydwyf
waeth na chwithau.*

3 *Yn wir myfi a lefaraf wrth yr Hollalluog,
ac yr ydwyf yn chwennychu ymresymu a
Duw.*

4 *Onid rhai yn asio calwydd ydych chiwi:
meddygon diddym ydych chiwi oll.*

5 *O gan dewi na thawech; a hynny a fyddai
i chiwi yn ddoethineb.*

6 *Clywch, attolwg, fy rheswm, a gwan-
dewch ar ddad fy ngwefusau.*

7 *A ddywedwch chiwi anwired dros Dduw?
ac a ddywedwch chiwi dwyll er ei fwyn ef?*

8 *A dderbyniwch chiwi ei wyneb ef? a ym-
rsonwch chiwi dros Dduw?*

9 *Ai da fydd hyn pan chwilio efe chiwi? a
dwyllwch chiwi ef fel twyllo dyn?*

10 *Gan geryddu efe a'ch cerydda chiwi, os
derbyniwch wyneb yn ddirgel.*

11 *Oni ddychwyn ei ardderchogwrwydd ef
chiwi? ac oni syrth ei arswyd ef arnoch?*

12 *Cyffelyb i ludw ydyw eich cofiadwriaeth
chiwi; a'ch cyrph i gyrph o glai.*

13 *Tewch, gadewch lonydd, fel y llefarwyf
finau; a deued arnaf yr hyn a ddeto.*

14 *Paham y cymmeraf fy nghnawd a'm dan-
nedd? ac y gosodaf fy einioes yn fy llaw?*

15 *Pe lldaddi efe fi, etto mi a oethiaf yn-
ddo ef: er hynny fy ffyrdd a ddiiffynnaf ger
ei fron ef.*

16 *Hefyd efe fydd lachawdwriaeth i mi:
canys ni ddaw rhagrithiwr yn ei wrydd ef.*

17 *Gan wrando gwrandwch fy ymadrodd,
ac a fynegwyf, a'ch clustiau.*

18 *Wle yn awr trefnais fy achos, gwn y'm
cystawnheir.*

19 *Pwy ydyw yr hwn a ymddaddeu a mi?
canys yn awr os tawaf, mi a drengaf.*

20 *Onid dau beth na wna i mi: yna nid ym-
guddiad rhagot.*

21 *Pellh i dyw law oddi arnaf: ac na ddy-
chryned dy ddychryn fi.*

22 *Yna galw, a myfi a attebaf: neu myfi a
lefaraf, ac ateb di fi.*

23 *Pa faint o gamweddau ac o bechodau
sydd ynof? par i mi wybod fy nghamwedd
a'm pechod.*

24 *Paham y cuddi dy wyneb, ac y cymmeri
fi yn elyn i ti?*

25 *A ddrylli di ddeilen ysgwydedig? a ym-
lidi di sofr yn sych?*

26 *Canys yr wyt ti yn ysgrifenu pethau
chwerwon yn fy erbyn; ac yn gwneuthur i
mi feddiannu camweddau fy ieuengedig.*

27 *Ac yr ydwyf ti yn gosod fy nhraed mewn
cystion, ac yn gwylled ar fy holl lwybrau; ac
yn nodi gwadnau fy nhraed.*

28 *Ac efe, megis pydmi a heneiddia, fel dill-
edyn yr hwn a ysa gwyfyn.*

PENNOD XIV.

1 *Job yn ymbill â Duw am ei ffafr, o herwydd
byrrred oes dyn, a sicred marwolaeth. 7 Er nas
gellir cael einioes, wedi ei cholli unwaith, etto
y mac efe yn disgwyl am gael ei newiduo. 16
Trwy bechod y mac y creadur dan lygredig-
aeth.*

DYN a aned o wraig sydd fyr o ddyddiau,
a llawn o helbul.

2 *Fel blodeuyn y daw allan, ac y torrir ef
yymaith; ac efe a gilia fel cysgod, ac ni saif.*

3 *A agori di dy llygaid ar y fath yma? ac a
ddygi di fi i farn gyd a thi?*

4 *Pwy a ddyry beth glân allan o beth aflan?
neb.*

5 *Gan fod ei ddyddiau ef wedi eu rhagder-
fynu, rhifedi ei fisoedd ef gyd a thi, a gosod o
honot ei derfynau, fel nad ei drostynt.*

6 *Tro oddi wrtho, fel y gorphwysu, hyd oni
orpheno, fel gwas cyflog, ei ddiwrnod.*

7 *Canys y mae gobaith o bren, er ei dorri, y
blagura efe etto, ac na phaid ei flagur ef a
thyfu.*

8 Er heneiddio ei wreiddyn ef yn y ddaear, a marweiddio ei foncyff ef yn y pridd;
 9 Efe a siagura oddi wrth arogl dyfroedd, ac a fwrw ganghennau fel planhigyn.
 10 Ond gwr a fydd marw, ac a dorrir ymaith; a dyn a drenga, a pha le y mae?
 11 Fel y mae dyfroedd yn pallu o'r môr, a'r afon yn myned yn ddiysbydd, ac yn sychu:
 12 Felly gwr a orwedd, ac ni chyfyd hyd oni byddo heb nefoedd; ni ddihunant, ac ni ddeffroant o'u cwsig.
 13 O na chuddit fi yn y bedd! na'm cedwit yn dairgel, nes trol dy lid ymaith; na osodit, amser nodedig i mi, a'm cofio!

14 Os bydd gwr marw, a fydd efe byw drachefn? dygwyliaf holl ddyddiau fy milwriaeth, hyd oni ddelo fy nghynewidiant.
 15 Gelwi, a myfi a'th attebaf; chwennychi waith dy ddwyliaw.

16 Canys yr awr hon y rhifi fy nghamrau: onid wyt yn gwylled ar fy mhrechod?

17 Fy nghamwedd a selied mewn côd; a thi a wnâist i fynu fy anwreidd.

18 Ac yn wir, y mynydd a syrthio a ddiifannu; a'r graig a symmudir o'i lle.

19 Dyfroedd a drculant y cerrig; yr wyt yn golchi ymaith y pethau sydd yn tyfu o bridd y ddaear, ac yn gwneuthur i oibaith dyn goili.

20 Yr wyt yn ei orchfygu ef yn dragywydd, fel yr elo ymaith: a chan newidio ei wyneb ef, yr wyt yn ei ddanfôn ef i ffordd.

21 Ei feibion ef a ddaw i anrhydedd, ac nis gwybydd efe: a hwy a ostyngir, ac ni w'yr efe oddi wrthynt:

22 Ond ei gnawd arno a ddoluria, a'i enaid ynddo a alara.

PENNOD XV.

1 *Eliphaz yn ceryddu Job am ei annuwioldeb yn ei gyfiawrhâu ei hun: 17 ac yn profi o bennau yr hen bobl, mor anesmwyth yw yr annuwiol.*

YNA Eliphaz y Temaniad a atebodd ac a ddywedodd,

2 A adrodd gwr doeth wybodaeth o wynt? ac a leinw efe ei fol a'r dwyreiniwynt?

3 A ymresymma efe a gair ni fuddia? neu ag ymadroddion y rhai ni wna efe lesad a hwynt?

4 Yn ddiâu ti a dorraist ymaith ofn: yr yd-wyt yn attal gweddi ger bron Duw.

5 Canys dy enau a draetha dy anwreidd; ac yr wyt yn dewis tafod y cyfrwys.

6 Dy enau di sydd yn dy fwrw yn euog, ac nid myfi: a'th wefusau sydd yn tystiolaethu yn dy erbyn.

7 A aned tydi yn gyntaf dyn? a lunied tydi o flaen y bryniau?

8 A glywaist ti gyfrinach Duw? ac a atteli di ddoethineb gyd a thi dy hun?

9 Beth a wyddost ti a'r nas gwyddom ni? beth a ddeallti di, heb fod hynny hefyd genym ninnau?

10 Y mae yn ein mysg ni y penllwyd, a'r oedranus hefyd; hyn o oedran nâ'th dad di.

11 Ai bychan gennynt ti ddiiddanwch Duw? a oes dim dirgel gyd a thi?

12 Pa beth sydd yn dwyn dy feddwl oddi arnat? ac ar ba beth yr amneidia dy lygaid,

13 Gan i ti droi dy feddwl yn erbyn Duw, a gollwng y fath eiriau allan o'th enau?

14 Pa beth yw dyn, i fod yn o'rh? a'r hwn a aned o wraig, i fod yn gyfiawn?

15 Wele, ni roddes efe ymddiried yn ei saint; a'r nefoedd nid ydynt lân yn ei olwg ef.

16 Pa faint mwy fflaidd a drewedig ydyw dyn, yr hwn sydd yn yfed anwreidd fel awit?

17 Dangosaf i ti, gwrando arnaf; a'r hyn a welais a fynefaf.

18 Yr hyn a fynegodd gwyr doethion oddi wrth eu tadau, ac nis celandd:

19 I'r rhai yn unig y rhoddwyd y ddaear: ac ni ddaeth allud yn eu plith hwy.

20 Holl ddyddiau yr annuwiol y bydd efe yn ymoifdio: a rhifedi y blynyddoedd a guddiwyd oddi wrth y traws.

21 Trwst ofnadwy sydd yn ei glustiau ef: mewn heddwch y daw y dinystrydd arno.

22 Ni chred ef y dychwel allan o dywyllech: ac y mae y cleddyf yn gwylled arno.

23 Y mae efe yn crwydro am fara, pa le y byddo: efe a w'yr fod dydd tywyllwch yn barod wrth ei law.

24 Cystudd a chyfyngdra a'i brawycha ef; hwy a'i gorchfygant, fel brenhin parod i ryfel.

25 Canys efe a estynnodd ei law yn erbyn Duw; ac yr erbyn yr Hollalluog yr ymnerthodd.

26 Efe a rêd yn y gwddf iddo ef, trwy dew-dwr torrau ei dariannau:

27 Canys efe a dôdd ei wyneb a'i fraser: ac a wnaeth dtych o'flony ar ei denewynau.

28 A thrigo y mae mewn dinasoedd wedi eu dinystrio, a thai anghyfnedd, y rhai sydd barod i fod yn gameddau.

29 Ni chyfoethoga efe, ni phery ei olud ef chwitha; ac nid estyn ef yu perifeithrwydd hwy ar y ddaear.

30 Nid ymedy efe allan o dywyllech, y fflam a wywa ei frig ef; ac efe a ymedy trwy anadl ei enau ef.

31 Yr hwn a dwylled nac ymddiried mewn oferedd: canys oferedd fydd ei wobr ef.

32 Efe a dorrir ymaith cyn ei ddydd; a'i gangen ni lasa.

33 Efe a ddihida ei rawn anadfedd fel gwin-wydden; ac a fwrw ei fiodeuyn fel olew-wydden.

34 Canys cynulleidfa rhagrithwyr fydd unig: a thân a ysa luestai gwobrwyr.

35 Y maent yn ymddwyn blinder, ac yn esgor ar wagedd: a'u bol sydd yn darpar twyll.

PENNOD XVI.

1 *Job yn beio ar ei gyfeillion, eu hannhrugar-ocedd: 7 yn dangos mor dostur yw ei gyfiawr, 17 ac yn ymddiffyn ei ddiintuedrwydd.*

A JOB a atebodd ac a ddywedodd,

2 Clywais lawer o'r fath hyn: cysurwyr gofidus ydych chwli oll.

3 Oni cheir diwedd ar eiriau ofer? neu pa beth sydd yn dy gryfhâu di i ateb?

4 Mi a fedrwn ddywedyd fel chwithau: pe byddai eich enaid chwli yn lle fy enaid i, medrwn bentryru geiriau i'ch erbyn, ac ysgwyd fy mhen arnoch.

5 Ond mi a'ch cryfhâwn chwli a'm genau; a symmudiad fy ngwefusau a esmwythâi eich gofid.

6 Os llefaraf fi, nid esmwythâ fy nolur; ac os peidiaf, all lai fy ngofid?

7 Ond yn awr efe a'm blinodd i; a'rheithiaist fy holl gynnylleidfa:

8 A chroen-grychaist fi, a hynny svdd dystiolaeth: a'm cuiini yn codi yno, a dystiolaetha yn fy wyneb.

9 Yn ei ddiagondeb y'm rhwyga yr hwn a'm casâ: efe a ysgyrnysa ddannedd arnaf; fy ngwrthwynebwr a flaenlymmodd ei lygaid yn fy erbyn.

10 Hwy a ledasant eu safnau arnaf; tarasant fy nghernau yn ddirmygus; ymgasglasant ynghyd yn fy erbyn.

11 Duw a'm rhoddes i'r anwir; ac a'm trodd i ddwyliaw yr annuwiolion.

12 Yr oeddwn yn esmwyth, ond efe a'm dryllodd, ac a ymafodd yn fy ngwddf, ac a'm dryllodd yn chwilfrw, ac a'm cododd yn nôd iddo ei hun.

13 Ei saethyddion ef sydd yn fy amgylchu; y mae efe yn hollti fy arenau, ac nid ydyw yn arbed; y mae yn tywallt fy mustl ar y ddaear.

14 Y mae yn fy rhwygo & rhwyglad ar rwyglad. y mae efe yn rhedeg arnaf fel cawr.

15 Gwnais saehlen ar fy nghroen, a halogais fy nghorn yn y llwch.

16 Fy wyneb sydd fudr gan wylo, a chysgod marwolaeth sydd ar fy amrantau:

17 Er nad oes gamwedd yn fy nwyllaw; a bod fy ngweddi yn bur.

18 O ddaearen, na orchuddia fy ngwaed, ac na fydded lle i'm gwaedd.

19 Wele hefyd yn awr fy nhyst yn y nefoedd; a'm tystiolaeth yn yr uchelder.

20 Fy nghyfeillion sydd yn fy ngawddio: fy llygad a ddiiferoedd *ddagrau* wrth Dduw.

21 O na chai un ymddadleu & Duw dros ddyw, fel mab dyn dros ei gymmydog!

22 Cans pan *addl* ychydig fy nyddoedd, yna mi a rodiaf lwybr ar hyd yr hwn ni ddychwelaf.

PENNOD XVII.

1 *Job yn apelio oddi wrth ddywion at Dduw. 6 Y gall annhrugaredd ddywion wrth y cystuddoli, berf yr dduwioi ymyru; ond nas gall berf iddynt ddiagonaloni. 11 Nad mewn bywyd, ond mewn marwolaeth, y mae ei obaith ef.*

FY anadl a lygrwyd, fy nyddiau a ddiffoddwyd, beddau sydd barod i mi.

2 Onid oes watwarwyr gyd â mi? ac onid yw fy llygad yn aros yn eu chwervedd hwynt?

3 Dyro i lawr yn awr, dyro i mi feichiau gyd â thi: pwy *ydyno* efe a dery ei law yn fy llaw i?

4 Cans cuddlaist eu calon hwynt oddi wrth ddeall: am hynny ni ddyrhefedi di hwynt.

5 Yr hwn a ddywed weniath i'w gyfeillion, llygaid ei feibion ef a ballant.

6 Yn ddaeu efe a'm gosododd yn ddiareb i'r bobl, ac o'r blaen yr oeddwn megis tympan iddynt.

7 Am hynny y tywyllodd fy llygad gan ddiagonalonedd, ac y mae fy selodau oll fel cysgod.

8 Y rhal uniawn a synnant am hyn; a'r di-niwed a ymgysfyd yn erbyn y rhagrithiwr.

9 Y cyflawn hefyd a ddell ei sfordd; a'r glân ei ddwyllaw a chwanea gyryder.

10 Ond chwi oll, dychwelwch, a deuwch yn awr: am na chaf fi wr doeth yn eich plith chwi.

11 Fy nyddiau a aeth helbio, fy amcanion a dynned ymaith; *esf* meddylliau fy nghalon.

12 Gwnant y nos yn ddydd: byr *yw* y goleuni, o herwydd tywyllwch.

13 Os diagwyllaf, y bedd *sydd* ddi i mi: mewn tywyllwch y cyweiriais fy ngwely.

14 Gelwais ar y pwll, Tydi *yw* fy nhad: ar y pryf, Fy mam a'm chwaer *wyt*.

15 A pha le yn awr y mae fy ngobaith? pwy hefyd a genfydd fy ngobaith?

16 Disgynant i farrau y pwll, pan *syddo* cin eyd-orphwysaf yn y llwch.

PENNOD XVIII.

1 *Bildad yn beio ar Job, am ei rhyfwr a'i annoddefgarwch. 5 Trueni yr annuwiol.*

A BILDAD y Suhlad a atebodd ac a ddywedodd,

2 Pa bryd y derfydd eich ymadrodd? ystyriwch, wedi hynny ninnau a lesarwn.

3 Paham y cyfrifed nyni fel antelliad? ac yr ydym yn wael yn eich golwg chwi?

4 O yr hwn sydd yn rhwygo ei enaid yn ei ddiagonalonedd: ai er dy fwyd di y gadewir y ddaear? neu y symmudir y graig allan o'i lle?

5 Ie, goleuni yr annuwiollon a ddiffoddir, a gwrelichionen ei dân ef ni lewyrcha.

6 Goleuni a dywylia yn ei luesty ef; a'i lusern a ddiffydd gyd âg ef.

7 Camrau ei gryfder ef a gyfyngir, a'i gyng-hor ei hun a'i hwrw ef i lawr.

8 Cans efe a desir i'r rhwyd erbyn ei draed, ac ar flaglau y rhodia ef.

9 Magl a ymeist yn ei sawdl ef, a'r gwiliad fydd trech nag ef.

10 Hoenynt a guddied iddo ef yn y ddaear, a magl iddo ar y llwybr.

11 Braw a'i brawycha ef o amgylch, ac a'i gyrr i *gymmeryd* ei draed.

12 Ei gryfder fydd newynllyd, a dinystr *fydd* parod wrth ei ystia.

13 Efe a ysa gryfder ei groen ef: cyntaf-anedig angau a fwytyt ei gryfder ef.

14 Ei hyder ef a dynnir allan o'i luesty: a *hynny* a'i harwain ef at frenhin dychrynladau.

15 Efe a drig yn ei luest ef, am nad eiddo ef *ydyno*: brwmstan a wasgerir ar ei driga ef.

16 Ei wraidd a sychant oddi tanodd, a'i frig a dorri oddi armod.

17 Ei goffadwriaeth a gollir o'r ddaear, ac ni bydd enw iddo ar wyneb yr heol.

18 Efe a yrrir allan o oleuni i dywyllwch: efe a ymlidir allan o'r byd.

19 Ni bydd iddo fab nac *wyr* yn mysg ei bobl; nac un wedi ei adael yn ei drigfannau ef.

20 Y rhal a ddél ar ei ol, a synna arnynt o herwydd ei ddydd ef; a'r rhal o'r blaen a gawsant fraw.

21 Yn wir, dyma drigleoedd yr anwir; a dyma le y *dyn* nid edwyn Dduw.

PENNOD XIX.

1 *Job yn cwyno grefloned yw ei gyfeillion; ac yn dangos fod ynddo ef ddiagon o drueni i borthi eu creflondeb hwy. 21, 28 Yn ymbell am docturi, 25 ac yn credu yr ail-gyffodiad.*

A JOB a atebodd ac a ddywedodd,

2 Pa hyd y cystuddiwyd fy enaid? ac y'm drylliwch & geiriau?

3 Dengwaith bellach y'm gwaradwyddas-och; ac nid cywilydd gennyh ymgaledu i'm herbyn.

4 Hefyd pe *byddai* wir wreuthur o honof fi yn amryfus; gyd â mi y trig fy amryfseodd.

5 Yn wir os ymfawrygchwch yn fy erbyn, a dadleu fy ngwaradwydd i'm herbyn?

6 Gwybyddwch yn awr mai Duw a'm dymchwelodd i, ac a'm hamgylchodd a'i rwyd.

7 Wele, llefaf rhag trawder, ond ni'm hattebir: gwaeddaf, ond nid oes farn.

8 Efe a gauodd fy sfordd, fel nad elwyf droe-odd: y mae efe yn gosod tywyllwch ar fy llwybrau.

9 Efe a ddtosgodd fy ngogoniant oddi am danaf; ac a ddygodd ymaith goron fy mhen.

10 Y mae efe yn fy nistrywio oddi amgylch, ac yr ydwyf yn myned ymaith: ac efe a symmudodd fy ngobaith fel pren.

11 Gwnaeth hefyd i'w ddiogofaint gynneu yn fy erbyn; ac a'm cyfrifodd iddo fel un o'i elynion.

12 Ei dorfoedd sydd yn dyfod ynghyd, ac yn palmantu eu ffyrdd yn fy erbyn, ac yn gweryllu o amgylch fy mhabel.

13 Efe a bellhodd fy mrodyr oddi wrthyf,

a'r rhai oedd yn fy adnabod hefyd a ymddiethrasant oddi wrthyf.

14 Fy nghyfnesaf a ballasant, a'r rhai oedd o'm cydnabod a'm hanghofasant.

15 Y rhai oedd yn trigo yn fy nhŷ, a'm morwynion, sydd yn fy nghyfrif yn ddiethr: allud ydwyf yn eu golwg.

16 Geiwais ar fy ngwasnaethwr, ac nid atebodd; ymbillais ág ef a'm genau.

17 Ddieithr oedd fy anadl i'm gwraig, er ymbil o honof d hi er mwyn fy mhiant o'm corph.

18 Plant hefyd a'm dŷstyrent: cyfodais, a dywedasant i'm herbyn.

19 Fy holl gyfrinachwyr sydd yn fy ffleiddio: a'r rhai a gerais a droisant yn fy erbyn.

20 Fy esgryn a lynodd wrth fy nghroen, ac wrth fy nghnawd; ac â chroen fy nannedd y dŷngais.

21 Trugarhêwch wrthyf, trugarhêwch wrthyf, fy nghyfeillion canys llaw Duw a gyffyrddodd â mi.

22 Paham yr ydych chiwi yn fy erlid i fel Duw, heb gael digon ar fy nghnawd?

23 O nad ysgrifenedd fy ngeiriau yn awr! O na argreffid hwynt mewn llyfr!

24 O nad ysgrifenedd hwynt yn y graig dros byth â phin o haiarn ac â phlwm!

25 Canys myfi a wn fod fy Mhrynwr yn fyw, ac y saif yn y diwedd ar y ddaear.

26 Ac er ar ol fy nghroen i bryfed ddfifetha y corph hwn, etto caf weled Duw yn fy nghnawd:

27 Yr hwn a gaf fi i mi fy hun ei weled, a'm llygaid a'i gwelant, ac nid arall; er i'm harannau ddarfod ynof.

28 Eithr chiwi a ddylech ddywedyd, Paham yr erlidw ef? canys gwreiddyn y matter a gaed ynof.

29 O'nwch am danoch rhag y cleddyf: canys y mae digofaint yn dymw cospedigaethau y cleddyf, fel y gwybyddoch fod barn.

PENNOD XX.

Sophar yn dangos cystfwr a rhan yr annuwiol.

YNA Sophar y Naamathiad a atebodd ac a ddywedodd,

2 Am hynny y mae fy meddyliau yn peri i mi ateb; ac am hyn y mae brys arnaf.

3 Yr ydwyf yn clywed cerydd gwaradwyddus i mi; ac y mae yspryd fy neall yn peri i mi ateb.

4 Oni wyddost ti hyn erioed, er pan osodwyd dyn ar y ddaear,

5 Mai byr yw gorfoledd yr annuwiolion, a llawenydd y rhagritiwr dros funud awr?

6 Pe dyrchafai ei oddiwgrwydd ef i'r nefoedd, a chyrrhaeddyd o'i ben ef hyd y cymylau;

7 Efe a gollir yn dragywydd fel ei dom: y rhai a'i gwelsant a ddywedant, Pa le y mae efe?

8 Efe a eheda ymaith megis breuddwyd, ac ni cheir ef: ac efe a ymlidir fel gweledigaeth nos.

9 Y llygad a'i gwelodd, ni welf ef mwy: a'i le ni chenfydd mwy o hono.

10 Ei feibion a gais foddioni y tlodion: a'i ddwyllaw a roddant adref eu goiud hwynt.

11 Ei esgryn sydd yn llawn o bechod ei leuengetid, yr hwn a orwedd gyd ág ef yn y pridd.

12 Er bod drygioni yn felus yn ei enau ef; er iddo ei gau dan ei dafod;

13 Er iddo ei arbed, ac heb ei ado; eithr ei attal o fewn tafod ei enau;

14 Ei ffwyd a drŷ yn ei amysgaroedd: bustl aspiad ydyw o'i fewn ef.

15 Efe a llyngeodd gyfoeth, ac efe a i chwya: Duw a'i tynn allan o'i fol ef.

16 Efe a sugn wenwyn aspiad: tafod gwiber a'i lladd ef.

17 Ni chaiff weled afonydd, ffrydiau, ac aberoedd o fel ac ymenyn.

18 Y mae efe yn rhoddi adref yr hyn a lasuriodd am dano, ac nis llwngc: yn ol ei olud y rhydd adref, ac heb gael llawenydd o hono.

19 Am iddo ddrlyllo, a gadaw y tlodion; ysglyfaethu tŷ nid adeiladodd;

20 Diau na chaiff lonydd yn ei fol, na weddill o'r hyn a ddymunodd.

21 Ni bydd gweddill o'i ffwyd ef; am hynny ni ddiagwyf heb am ei dda ef.

22 Pan gyflawner ei ddigonoldeb, cyfyng fydd arno; llaw pob dyn blin a ddaw arno.

23 Pan fyddo efe ar fedr llenwi ei fol, Duw a ddenfyn arno angerdd ei ddigofaint; ac a'i gwllawia hi arno ef ym mysg ei ffwyd.

24 Efe a sŷf oddi wrth arfau haiarn; a'r bwa dur a'i trywana ef.

25 Efe a dymnr, ac a ddaw allan o'r corph, a gloyw-lafn a ddaw allan o'i fustl ef; dyehryn fydd arno.

26 Pob tywyllwch a fydd cuddledig yn ei ddirgeleoedd ef: tan heb ei chwythu a'i hysa ef: yr hyn a adawer ei ei luestal ef, a ddygir.

27 Y nefoedd a ddatguddiant ei anwiredd ef, a'r ddaear a gyfyd yn ei erbyn ef.

28 Cynnydd ei dy ef a gilla: ei dda a lifa ymaith yn nydd ei ddigofaint ef.

29 Dyma ran dyn annuwiol gan Dduw; a'r etifeddiath a osodwyd iddo gan Dduw.

PENNOD XXI.

1 Job yn dangos fod iddo achos i ofidio, *ie, ym marn dyn.* 7 Bod yr annuwiol weithiau yn gymmaint eu llwyddiant, ag y pair iddynt ddiystyrus Duw: 16 a bod eu danystr hwy weithiau yn eglur. 23 Nad oes ragor rhwng y llwyddiannus a'r truenus yn angau; 30 ac mai mewn byd arall y mae barnedigweth yr annuwiol.

A JOB a atebodd ac a ddywedodd,

2 Gan wrando gwrandech fy madrodd; a bydded hyn yn lle eich cysur.

3 Diodderwch fi, a minnau a lefaraf; ac wedi i mi ddywedyd, gwatwarwch.

4 A minnau, ydwyf fi yn gneuthur fy nghwyn wrth ddyw? ac os ydwyf, paham na byddai gyfyng ar fy yspryd?

5 Edrychweh arnaf, a synnwch; a gosodweh eich llaw ar eich genau.

6 Minnau pan gofiwyf, a ofnaf; a dychryn a ymeif yn fy nghnawd.

7 Paham y mae yr annuwiolion yn byw, yn heneiddio, ac yn cryfhau mewn cyfoeth?

8 Eu had hwy sydd safadwy o'u blaen gyd â hwynt, a'u hiliogaeth yn eu golwg.

9 Eu tai sydd mewn heddwch allan o ofn; ac nid ydyw gwialen Duw arnynt hwy.

10 Y mae eu tarw hwynt yn cyfodi, ac ni chyll ei had; ei fuchef ei a fwrw ol, ac nid erthyla.

11 Danfonant allan eu rhai bychain fel ddiadell, a'u bechgyn a neidiant.

12 Cymmerant dympan a thelyn, a llawenychant wrth lais yr organ.

13 Treulliant eu dyddiau mewn daioni, ac mewn moment y disgynant i'r bedd.

14 Dywedant hefyd wrth Dduw, Cilia oddi wrthyw; canys nid ydym yn chwennych gwybod dy ffyrdd.

15 Pa beth ydyw yr Hollalluog, fel y gwasanaethem ef? a pha fudd fydd i ni os gwedd-iwn arno?

16 Wele, nid *ydyw* eu daloni hwy yn eu llaw eu hun: pell yw cynghor yr annuwiol oddi wrthyl fi.

17 Pa sawl gwaith y diffydd canwyll yr annuwiolion? ac y daw eu dinystr arnynt hwy? *DUW* a ran ofidiau yn ei ddig.

18 Y maent hwy fel sofr o flaen gwynt, ac fel mân-us yr hwn a gipla y corwynt.

19 *Duw* a guddia ei anwiredd ef i'w feibion: efe a dâl iddo, ac efe a'i gwybydd.

20 Ei lygaid a welant ei ddinystr ef; ac efe a yf o ddigofaint yr Hollalluog.

21 Canys pa wynfyd sydd *ganddo* ef yn ei dy ar ei ol, pan hannerer rhifedi ei fisoedd ef?

22 A ddyg *neb* wybodaeth i *Duw*? gan ei fod yn barnu y rhai uchel.

23 Y naill sydd yn marw yn ei gyflawn nerth, ac *efe* yn eanwyth ac yn heddychol yn gwbl.

24 Ei fronau ef sydd yn llawn llaeth, a'i esgryn yn iraidd gan fêr.

25 A'r lllall sydd yn marw mewn chwerveid eraid, ac ni fyttâodd mewn hyfrydweh.

26 *Hwy* a orweddant ynghyd yn y pridd, a'r pryfed a'u gorchuddia hwynt.

27 Wele, mi a adwaen eich meddylliau, a'r bwriadau yr ydych chiwi yn eu dychymmygu ar gam yn fy erbyn.

28 Canys dywedweh, Pa le y *mae* tŷ y pendefig? a pha le y *mae* lluesty anneddau yr annuwiolion?

29 Oni ofynasoch chiwi i'r rhai oedd yn myned heiblo ar hyd y ffordd? ac onid adwaenoch chiwi eu harwyddion hwy?

30 Mai hyd ddydd dinystr yr arbedir y drygonias; yn nydd cynddaredd y dygir hwynt allan.

31 Pwy a fynega ei ffordd ef yn ei wyneb ef? a phwy a dâl iddo fel y gwnaeth?

32 Etto efe a ddygir i'r bedd, ac a erys yn y pentwr.

33 Y *mae* priddellau y dyffryn yn felus iddo, a phob dyn a dynn ar ei ol ef, megis *yr aeth* aneirif o'i flaen ef.

34 Pa fodd gan hynny y cyaurwech fi âg oferedd, gan fod camwyd yn eich atebion chiwi?

PENNOD XXII.

1 *Eliphaz yn dangos nad yw daloni dyn yn gnoneuthur dim lle i Dduw: 5 yn gyhuddo Job o amryw bechodau: 21 yn ei gynghori ef i eiddarhau, trwy addawidion o drugaredd.*

YNA Eliphaz y Temanid a atebodd ac a ddywedodd,

2 A wna gwr lesâd i *Duw*, fel y gwna y synhwyrol lesâd iddo ei hun?

3 Ai digrifwech *ydyw* i'r Hollalluog dy fod di yn gyflawn? neu ai elw dy fod yn perffethio dy fyrd?

4 Ai rhag dy ofn y cerydda efe dydi? *neu* yr *aefe* gyd â thi i farn?

5 Ond *ydyw* dy drydytoni di yn aml? a'th anwireddau heb derfyn?

6 Canys cymmeraist wystl gan dy frawd yn ddiachos; a ddisgaist ddi'llad y rhai noethlon.

7 Ni roddaist ddwfr i'w yfed i'r lluddedig; a thi a attaliaist fara oddi wrth y newynog.

8 Ond y gwr cadarn, efe bloedd y ddaear; a'r anrhydeddus a drigai ynddi.

9 Danfoniaist ymaith wragedd gweddwon yn waglaw; a breichiau y rhai amddifad a dorwyd.

10 Am hynny y *mae* maglaw o'th amgyleh, ac ofn disymmwrth yn dy ddychrynu di;

11 Neu dywyllweh, *rhag* gwelod o honot: a llawer o ddyfroedd a'th orchuddiant.

12 Ond *ydyw* *Duw* yn uchelder y nefoedd? gwel hefyd uchder y sér, mor uchel ydynt.

13 A thi a ddyweddi, Pa fodd y gwyr *Duw*? a farn efe trwy y cwmmwl tywylli?

14 Y tew gymmylau sydd loches iddo, ac ni wel; ac y *mae* efe yn rhodio ar gylch y nefoedd.

15 A ystyriaist di yr hen ffordd a sathrodd y gwyr enwir?

16 Y rhai a dorwyd pan nid oedd amser afaon a dywalltwr ar eu sylfaen hwy.

17 *Hwy* a ddywedasant wrth *Duw*, Cilia oddi wrthym: a pha beth a wna yr Hollalluog iddynt hwy?

18 Etto efe a lanwasi eu tai hwy o ddaioni: ond pell yw cynghor yr annuwiolion oddi wrthyl fi.

19 Y rhai cyflawn a welant, ac a lawenychant: a'r diniwed a'u gwatwr hwynt.

20 Gan na thorred ymaith ein sylwedd ni, cithr y tân a yodd eu gweddill hwy.

21 Ymarfer, attolwg, âg ef, a bydd heddychlaw: o hyn y daw i ti ddaioni.

22 Cymmer y gyfraith, attolwg, o'i enau ef, a gosod ei eiriau ef yn dy galon.

23 Os dychwelli at yr Hollalluog, ti a adeiliedir, symmudi anwiredd ym mhell oddi wrth dy luestai.

24 Rhoddi aur i gadw fel pridd, ac awr Ophir fel cerrig yr afonydd.

25 A'r Hollalluog fydd yn amddiffyn i ti, a thi a gei amldra o arian.

26 Canys yna yr ymhoifi yn yr Hollalluog, ac a ddyrcheff dy wyneb at *Duw*.

27 Ti a weddi arno ef, ac efe a'th wrendy; a thi a deli dy addunedau.

28 Pan raguniech di beth, efe a sicrhêr i ti; a'r goleuni a lewyrcha ar dy fyrd.

29 Pan ostynger hwynt, yna y dywedi di, Y *mae* goruchafiseth; ac efe a achub y gost-yngedig ei olwg.

30 Efe a wareda ynys y diniwed: a thrwy lendid dy ddwyllaw y gwaredir hl.

PENNOD XXIII.

1 *Job yn hiraethu am fymed ger bron Duw, 6 o hyder ar ei drugaredd ef. 8 Y mae Duw, er ei fod yn amoledig, yn dal ar ein ffyrdd ni. 11 Gwtriondeb Job. 13 Bod barn Duw yn anghyfnuediol.*

A JOB a atebodd ac a ddywedodd,

2 Y *mae* fy ymadrodd heddyw yn chwerve: fy nlaedd sydd drymmach na'm huchenaidd.

3 O na wyddwn pa le y cawn ef! fel y deawn at ei eisteddâ ef!

4 Trefnwn fy matter ger ei fron ef, a llanwn fy ngenau â rhesymau.

5 Mynnwn wybod â pha eiriau y'm hattebai; a deall pa beth a ddwyddiaf efe wrthyl.

6 A ddadleu efe i'm herbyn â helaethwydd ei gadernid? Na wna; ond efe a osodai nerth yno.

7 Yno yr unawn a ymresymmai âg ef: felly mi a ddiangwn byth gan fy marnwr.

8 Wele, ym mlaen yr âf, ond nid *ydyw* efe *yno*; yn ol hefyd, ond ni fedraf ei ganfod ef:

9 Ar y llaw aswy, lle y *mae* efe yn gweithio, ond ni fedraf ei weled ef: ar y llaw ddehau y *mae* yn ymguddio, fel na chaf ei weled:

10 Ond efe a edwyn fy ffordd i: wedi iddo fy mhrofi, myfi a ddeuaf allan fel sur.

11 Fy nhroed a ddilynodd ei gerddedid ef: cedwais ei ffordd ef, ac ni wyrais.

12 Nid ydywif chwaith yn cilio oddi wrth orchymyn ei wefusau ef: hoffais eiriau ei enau ef yn fwy na'm hymborth anghenrheldiol.

13 Ond y *mae* efe yn un, a phwy a'i trŷ ef?

a'r hyn y mae ei enaid ef yn ei chwennychu, efe a'i gwna.

14 Canys efe a gyflawna yr hyn a osodwyd d mi: ac y mae ganddo lawer o'r fath bethau.

15 Am hynny y dychrynais rhag ei ofn ef: ystyria, ac ofnais ef.

16 Canys Duw a feddalhodd fy nghalon, a'r Hollalluog a'm cythryblodd:

17 O herwydd na thorrwyd fi ymaith o flaen y tywyllwch, ac na chuddiodd efe y tywyllwch o'm gywydd.

PENNOD XXIV.

1 *Bos anwiredd yn fynych yn ddiang rhag ei goepi; 17 a bod barn ddairgel fr annwiciol.*

PAHAM, gan na chuddiwyd yr amseroedd rhag yr Hollalluog, na welai y rhai sydd yn ei adnabod ef, ei ddyddiau ef?

2 Y mae rhai yn symmudo terfynau, yn ysglyfaethu defaid, ac yn ymborthi arnynt.

3 Y maent yn gyrru asynod yr amddifad ymaith: maent yn cymmeryd fych y wraig weddw ar wystl.

4 Maent yn troi yr angheng allan o'r ffordd: tlodion y ddaear a ymgylleasant.

5 Wele, y maent fel asynod gwylltion yn yr anialwch, yn myned allan i'w gwaith, gan geisio ysglyfaeth yn fore: y diffaethwch sydd yn ddaer iddynt fwyd, ac i'w plant.

6 Medant eu hyd yn y maes; a gwinllan yr annwiciol a gasglant.

7 Gwnant fr tlawd letta yn noeth heb ddillad, ac heb wisg mewn oerni.

8 Gwylchiant, gan lifeiriant y mynyddoedd; ac o eisieu diddoswydd, y cofeidiant graig.

9 Tynnant yr amddifad oddi wrth y fron: cymmerant wystl gan y tlawd.

10 Gwnant iddo fnyed yn noeth heb ddillad; a dygant ddyrmeidiau *lloffa* y rhai newynog.

11 Y rhai sydd yn gwneuthur olew o fewn eu parwydydd hwynt, ac sydd yn sathru eu cafnau gwin, ydynt sychedig.

12 Y mae gwyr yn griddfan o'r ddinas, ac y mae eneidiau y rhai arholledig yn gwiciddi; ac nid yw Duw yn rhoi ffolineb yn eu herbyn.

13 Y rhai hynny sydd ym mhlith y rhai sydd yn gwrthwynebu goleuni; nid ydynt yn adnabod ei ffyrdd, nac yn aros yn ei lwybrau.

14 Gyd a'r goleud y cyfyd y lleiddiad, ac y lladd efe y tlawd a'r angheng; a'r nos y bydd efe fel lleidr.

15 A llygad y godinebwr sydd yn gwylled am y cymos, gan ddywedyd, Ni chaisff llygad fy ngwled; ac efe a esyd hŷg ar ei wyneb.

16 Yn y tywyll y maent yn cloddio trwy dai, y rhai a nodasant iddynt eu hunain liw dydd; nid adwaenant hwy oleuni.

17 Canys megis cysgod marwolaeth ydyw y bore iddynt hwy: dychryn cysgod marwolaeth yw, os edwyn neb hwynt.

18 Ysgafn ydyw ar wyneb y dyfroedd; meiddgedig ydyw eu rhandir hwy ar y ddaear: ni thry efe ei wyneb at ffordd y gwinllan- noedd.

19 Sychder a gwres sydd yn cipio dyfroedd era: *felty* y bedd y rhai a bechasant.

20 Y groth a'i gollwyd ef dros gof, mekus fydd gan y prif ef; ni chofir ef mwy: ac anwiredd a dorri fel pren.

21 Y mae efe yn dryllo yr amhhlantadwy, yr hon ni phlanta; ac nid ydyw yn gwneuthur daioni i'r weddw.

22 Ac y mae efe yn tynnu y rhai cedyrn wrth ei nerth: y mae efe yn codi, ac nid oes tseb diogel o'i einioes.

23 Er rhoddi iddo fod mewn diogelwch, ar

yr hyn y mae ei bwys; etto y mae ei lygald ef ar eu ffyrdd hwy.

24 Hwyt hwy a ddyrchafwyd dros ychydig, ond hwy a ddarfuant, ac a oetwyngwyd; hwy a ddygwyd ymaith fel pawb *erall*, ac a dorriwyd ymaith fel pen tywysen.

25 Ac onid ydyw *felty* yn awr, pwy a'm gwna i yn gelwyddog, ac a esyd fy ymadrodd yn ddiddym?

PENNOD XXV.

Blidad yn dangos na all neb fod yn gyflawn ger bron Duw.

YNA Blidad y Suhlad a atebodd ac a ddywedodd,

2 Arglwyddiaeth ac ofn sydd gyd âg ef: y mae efe yn gwneuthur heddwch yn ei uchelfannau.

3 A oes gyfrif o'i luocedd ef? ac ar bwy ni chyfyd ei oleuni?

4 Pa fodd y cyflawnhŷr dyn gyd â Duw? neu pa fodd y bydd yr hwn a aned o wraig yn lân?

5 Wele hyd yn nôd y lleuad, ac ni lewyrcha hi: a'r sŷr nid ydynt bur yn ei olwg ef?

6 Pa faint llai dyn, yr hon sydd bryf; a mab dyn, yr hon sydd abwydy'n?

PENNOD XXVI.

1 *Job yn cerddu amhrugarog yspryd Blidad; 5 ac yn cydnabod fod gallu Duw yn anseidrol, ac yn anchwiliadwy.*

A JOB a atebodd ac a ddywedodd,

2 Pwy a gynnorthwyaist ti? ai y di- nerth? a achubaist ti y braich sydd heb gadernid?

3 Pa fodd y cynghoralist ti yr annoeth? ac y mynegaist yn helaeth y peth fel y mae?

4 Wrth bwy y mynegaist ymadroddion? ac yspryd pwy a ddaeth allan o honot ti?

5 Pethau meirw a lunir oddi tan y dyfroedd, a'r rhai sydd yn trigo ynddynt hwy.

6 Y mae uffern yn noeth ger ei fron ef: ac nid oes dŷ ar ddistryw.

7 Y mae efe yn taenu y gogledd ar y gwagle: y mae efe yn crogi y ddaear ar ddiddym.

8 Y mae efe yn rhwymo y dyfroedd yn ei gymmylau; ac nid ydyw y cwmwl yn hollti danynt hwy.

9 Y mae efe yn atal wyneb ef orsedd-fainge: y mae efe yn taenu ei gwmwl arni hi.

10 Efe a amgylchodd wyneb y dyfroedd â therfynau, nes dibennu goleuni a thywyllwch.

11 Y mae colofnau y nefoedd yn crynu, ac yn synnu wrth ei gerydd ef.

12 Efe a ranna y môr a'i nerth; ac a dery falchder a'i ddoethineb.

13 Efe a addurnodd y nefoedd a'i Yspryd: ei law ef a luniodd y sarph dorchog.

14 Wele dyma rannau ei ffyrdd ef: ond mor fychan ydyw y peth yr ydym ni ei glywed am dano ef! ond pwy a ddaell daranau ei gadernid ef?

PENNOD XXVII.

1 *Job yn dangos ei burdeb, 8 ac nad oes gobaith fr rhagrithior. 11 Y troir bendithion yr enwir yn feldithion.*

A JOB a barablodd eilwaith, ac a ddywedodd,

2 Y mae Duw yn fyw, yr hon a ddug ym- aith fy marn; a'r Hollalluog, yr hon a odd- iodd fy enaid;

3 Tra *fyddo* fy snadl yno, ac yspryd Duw yn fy froenau;

4 Ni ddywed y ngwefussau anwiredd, ac ni thraetha fy nhabod dwyll.

5 Na atto Duw i mi eich cyflawnhau chwi: oni threngwyf, ni symmudaf fy mherfeithrwydd oddi wrthyf.

6 Yn fy nghyflawnder y glynais, ac nis gollwyd hi: ni waradwydda fy nghalon *fi* tra fyddwyf byw.

7 Bydded fy ngelyn fel yr annuwiol; a'r hwn sydd yn codi yn fy erbyn, fel yr anwir.

8 Canys pa obaith *sydd* i'r rhagritiwr, er elwa o hono ef, pan dynno Duw ei enaid ef allan?

9 A wrendy Duw ar ei lef, pan ddelo cyfyngler arno?

10 A ymlawenycha efe yn yr Hollalluog? a eilw efe ar Dduw bob amser?

11 Myfi a'ch dysgad chwi trwy law Duw: ni chelaf yr hyn *sydd* gyd a'r Hollalluog.

12 Wele, chwychwi oll a'i gwelsoch; a phaham yr ydych chiw felly yn ofera *mewn* oferedd?

13 Dyma ran dyn annuwiol gyd & Duw; ac etifeddiath y rhai traws, yr hon a gânt hwy gan yr Hollalluog.

14 Os ei feibion ef a amhêir, hwy a amhêir i'r cleddyf: a'i hilogaeth ef ni ddigonir & bara.

15 Ei weddillion ef a gleddir ym marwolaeth: a'i wragedd gweddwon ni wylant.

16 Er iddo bentyrru arian fel llwch, a darparu dillad fel clai;

17 Efe a'i darpara, ond y cyflawn a'i gwig: a'r-diniwed a gyfranna yr arian.

18 Efe a adeiladodd ei dy fel gwylfyn, ac fel bwth a wna gwylfwr.

19 Y cyfoethog a huno, ac nis ceuglir ef: efe a egr yr lygaid, ac nid *yno*.

20 Dychryniadau a'i goddiweddant ef fel dyfroedd: corwynt a'i lladratta ef liw nos.

21 Y dwyreiniwynt a'i cymmer ef i ffordd, ac efe a & ymaith; ac a'i teifi ef fel corwynt allan o'i le.

22 Canys *Duw* a deifi arno ef, ac nid arbed: gan ffoi, efe a fynnai ffoi rhag ei law ef.

23 Curant eu dwylaw arno, ac a'i hysiant allan o'i le.

PENNOD XXVIII.

1 *Bod gwybodaeth am bethau naturiol.* 12 *Ond mai godidog ddawn Duw yw doethineb.*

DIAU fod gwythen i'r arian; a lle i'r aur, lle y coethant ef.

2 Hlarian a dynnir allan o'r pridd; ac o'r garreg y toddir pres.

3 Efe sydd yn gosod terfyn ar dywyllwch, ac yn chwilio allan bob perfffeithrwydd; *hyd yn nod* meini tywyllwch a chysgod angau.

4 Y mae yr afon yn torri allan oddi wrth y trigolion, y *dyfroedd* ac anghofwyd gan yr troed: hwy a sychasant ac a aethant ymaith oddi wrth ddynion.

5 Y ddaearon, o honi y daw bara: trôwyd megis tân oddi tani.

6 Ei cherrig hi a *fyddant* le i saphir; a phriddellau aur sydd iddi.

7 Y mae llwybr nid adnabu aderyn, ac ni chanfu llygad barcud:

8 Yr hwn ni sathrodd cenawon llew; nid aeth hen lew trwyddo.

9 Y mae efe yn estyn ei law at y gallestr: y mae efe yn dymchwelyd mynyddoedd o'r gwraidd.

10 Y mae efe yn peri i afonydd dorri trwy y creigiau; ac y mae ei lygad ef yn gweled pob peth gwerthfawr.

11 Y mae efe yn rhwymo yr afonydd rhag llifo, ac yn dwyn *peth* dirgel allan i oleuni.

12 Ond pa le y ceir doethineb? a pha le y mae trige deall?

13 Ni *o* dyn beth a dal hi; ac ni cheir hi yn nhir y rhai byw.

14 Y mae y dyfnder yn dywedyd, Nid *ydys* hi ynof fi: ac y mae y môr yn dywedyd, Nid *ydys* hi gyd & myfi.

15 Ni cheir hi ar aur pur; ac ni ellir pwyso ei gwerth hi o arian.

16 Ni chyffelybir hi i'r aur o Ophir; nac i'r onix gwerthfawr, nac i'r saphir.

17 Nid aur a grisiai a'i cystadla hi: na llestr o aur dilyn *fydd* gydwerth iddi.

18 Ni chofir y cwell, na'r gabis: canys *gwell* yw caffaeliad doethineb na gemmau.

19 Ni ellir cyffelybu y topaz o Ethiopia iddi hi: ni chyd-brisair hi âg aur pur.

20 Gan hynny o ba le y daw doethineb? a pha le y mae mangre deall?

21 Canys hi a guddied oddi wrth lygaid pob dyn byw; a hi a guddiwyd oddi wrth ched-laid y nefoedd.

22 Colledigaeth a marwolaeth sydd yn dywedyd, Ni a glywsom a'n clustiau sôn am dani hi.

23 Duw sydd yn deal ei ffordd hi; ac efe a edwynr ei lle hi.

24 Canys y mae efe yn edrych ar eithafoedd y ddaear, ac yn gwled dan yr holl nefoedd;

25 I wneuthur pwyrs i'r gwynt; ac efe a bwysa y dyfroedd wrth fesur.

26 Pan wnaeth efe ddeddf i'r gwlaw, a ffordd i fellt y taranau:

27 Yna efe a'i gwelodd hi, ac a'i mynegodd hi; efe a'i parottodd hi, a hefyd efe a'i chwiliodd hi allan.

28 Ac wrth ddyn efe a ddywedodd, Wele, ofn yr Arglwydd, hynny *ydys* doethineb; a chilfo oddi wrth ddrwg, *sydd* ddeall.

PENNOD XXIX.

Job yn cwyno iddo ei hun, o herwydd ei huyddiant a'i anrhyddedd o'r blaen.

YNA Job a barallodd drachefn, ac a ddywedodd,

2 O na bawn i fel *yn* y misoedd o'r blaen; fel *yn* y dyddiau *pan* gadwai Duw fi;

3 Pan wnai efe i'w oleuni lewyrchu ar fy mhen, wrth oleuni yr hwn y rhodiwn *trwy* dywyllwch;

4 Pan oeddwn yn nyddiau fy ieuengetid, a dirgelwch Duw ar fy mhabeli;

5 Pan oedd yr Hollalluog etto gyd & mi a'm plant o'm hamgylch;

6 Pan olchwn fy nghamrau âg ymenyn, a phan dywalltai y graig i mi afonydd o olew;

7 Pan awn i allan i'r porth trwy y dref; *pan* barottôwn fy eisteddfa yn yr heol:

8 Llanguiau a'm gwelent, ac a ymguddient; a henuriaid a gyfodent, ac a safent i fynu.

9 Tywysogion a attalient eu hymadroddion, ac a osodent eu llaw ar eu genau.

10 Pendefigion a dawent & sôn, a'u tafod a llynai wrth dafoed eu genau.

11 Pan y'm clywai clust, hi a'm bendithiai; a phan y'm gwelai llygad, efe a dystiolaethai gyd & mi:

12 Am fy mod yn gwaredu y tlawd a fyddai yn gweiddi, a'r amddifad, a'r hwn ni byddai gynnorthwyrwr iddo.

13 Bendith yr hwn oedd ar ddarford am dano, a ddeuai arnaf; a gw'nawn i galon y wraig wedd w lawenyachu.

14 Gwisgw gyflawnder, a hithau a wisgaf am danaf fi: a'm barn *fyddai* fel mantell a choron.

15 Llygaid oeddwn i'r dall; a thraed *oeddwn* i'r clod.

16 Tad *oeddwn* i'r anghenog; a'r cwyn na wyddwn a chwiliwn allan.

17 Drylliwn hefyd gliddanedd yr anghylawn, ac a dynnwn yr ysglyfaeth allan o'i ddannedd ef.

18 Yna y dywedwn, Byddaf farw yn fy nyth; a byddaf mor aml fy nyddiau a'r tywod.

19 Fy ngwreiddyn oedd yn ymdaenu wrth y dyfroedd; a'r gwllith a rhosodd ar hyd nos ar fy mrig.

20 Fy ngogoniant oedd ir ynof fi; a'm bwa a adnewyddu yn fy llaw.

21 Hwya a wrandawent arnaf, ac a ddisgwylent; distawent wrth fy nghyngor.

22 Ar ol fy ymadrodd ni ddywedent hwy eilwaith; a'm hymadrodd a ddferaf arnynt hwy.

23 A hwy a ddisgwylent am danaf fel am y gwlaw; ac a ledent eu genau fel am y ddeidar-wlaw.

24 Os chwarddwn arnynt hwy, ni chredent; ac ni wnaent hwy i lewyrch fy wyneb syrthio.

25 Dewiswn eu ffordd hwynt, eisteddwn yn bennaf, a thrigwn fel brenhin mewn llu, megis yr hwn a gysura rai galarus.

PENNOD XXX.

1 Troi anrhydedd Job yn ddygn ddystrywch; 15 a'i hauddfyd yn adfyd.

OND yn awr y rhai sydd ieuangach na mi sydd yn fy ngwatwar, y rhai y dlystyraswn eu tadau i'w gosod gyd â chwn fy nefaid.

2 I ba beth y gwasanaethai cryfdwr eu dwylaw hwynt i mi? darfuasai am henaint ynddynt hwy.

3 Gan anghen a newyn, unig oeddymt: yn ffoi i'r anialwch gynt, yn ddiffaeth ac yn wyllt:

4 Y rhai a dorrent yr hocys mewn bryglwyni, a gwraidd meryw yn fwyd iddynt.

5 Hwya yrrid ymaith o fyng dynion, (gwaeddent ar eu hol hwy, fel ar ol lleidr)

6 I drigo mewn holltau afonydd, mewn tyllau y ddaear, ac yn y creigiau.

7 Hwya a ruent ym mhlith perthi: hwy a ymgasient dan ddanad.

8 Meibion yr ynyd, a meibion rhai anenwog oeddymt: gwaelach na'r ddaear oeddymt.

9 Ac yn awr eu hwn ydwyf fi, a myfi sydd yn destun iddynt.

10 Y maent yn fy ffeiddio, yn cilio ym mhell oddi wrthyf: ac nid arbedant boeri yn fy wyneb.

11 Oblegid iddo ddattod fy rhaff, a'm cystuddio; hwythau a olyngasant y firwyn yn fy ngolwg i.

12 Y rhai ieuange sydd yn codi ar fy llaw ddehau; y maent yn gwrthio fy nhraed, ac yn sarnu i'm herbyn fyrrd eu dinystr.

13 Anrheithiant fy llwybr, ychwanegant fy nhrueni, heb fod help iddynt.

14 Y maent hwy yn dyfod arnaf megis dwestr trwy adwy lydan: y maent yn ymdeiglo arnaf wrth yr anrhaith.

15 Dychryniadau a drōwyd arnaf: fel gwynt yr erchiant fy enaid: a'm hiachawdwriaeth a â hebio fel cwmwli.

16 Am hynny yr ymdywallt fy enaid yn awr arnaf; dyddiau cystudd a ymfassant ynof.

17 Y nos y tyllir fy esgynn o'm mewn: a'm gtau nid ydynt yn gorphwys.

18 Trwy fawr nerth fy nghlefyd, fy ngwisg a newidiodd: efe a'm hamgylcha fel coler fy mhals.

19 Rfe a'm tafodd yn y claf; ac aethum yn gyfelyb i lwch a lludw.

20 Yr ydwyf yn llefain arnat ti, ac nid ydwyf yn wrando: yr ydwyf yn sefyll, ac nid ystyri wrthyf.

21 Yr wyt yn troi yn greulawn yn fy erbyn; yr wyt yn fy ngwrthwynebu a nerth dy law.

22 Yr wyt yn fy nychafu i'r gwynt; yr ydwyf yn gwneuthur i mi farchoegaeth arno, ac yr ydwyf yn toddi fy sylwedd.

23 Canys myfi a wn y dygi di fi i farwol-aeth; ac i'r ty rhagderfyneid i bob dyn byw.

24 Diau nad estyn ef law i'r bedd, er bod gwaedd ganddynt yn ei ddimystr ef.

25 Oni wylais i dros yr hwn oedd galed ei fyd? oni offidiodd fy enaid dros yr anghenog?

26 Pan edrychais am ddaioni, drygfyd a ddaeth: pan ddisgwylais am oleuni, tywyllwch a ddseth.

27 Fy amsygaroedd a ferwasant, ac ni orphwyasant: dyddiau cystudd a'm rhagffasasant.

28 Cerddais yn alarus heb yr haul: codais, a gwaeddais yn y gynulleidfa.

29 Yr ydwyf yn frawd i'r dreigiau, ac yn gyfaill i gywion yr estrya.

30 Fy nghroen a dduodd am danaf, a'm hegyrn a losgasant gan wres.

31 Aeth fy nhelyn hefyd yn alar, a'm horgan fel llais rhai yn wyllo.

PENNOD XXXI.

Job ar gyhoedd yn dangos ei burdeb mewn amryw bethau.

MYFI a wneuthum ammod a'm llygaid; i'w paham gan hynny y meddyliwn am forwyn?

2 Canys pa ran sydd oddi wrth Dduw oddi uchod? a pha etifeddiaeth sydd oddi wrth yr Hollalluog o'r uchelder?

3 Onid oes dinystr i'r anwir? a dialedd dfeithr i'r rhai sydd yn gwneuthur anwiredd?

4 Onid ydyw efe yn gweled fy ffyrdd i? ac yn cyfrif fy holl gamrau?

5 Os rhodiais mewn oferedd, ac os prysurodd fy nhroed i dwyllo;

6 Pwysed fi mewn cloriannau cyflawn, a mynned Duw wybod fy mherffethrwydd.

7 Os gwyrdd fy ngherddediad allan o'r ffordd; a myned o'm calon ar ol fy llygaid; neu lynu dim afian wrth fy nwyllaw:

8 Yna hauwyf fi, a bwyttied arall; Ie, dadwreiddier fy hiliogaeth i.

9 Os twylled fy nghalon gan wraig, ac os cynllwynais wrth ddwrws fy nghymmydog;

10 Maled fy ngwraig innau i wr arall; ac ymgyrmedd eraill arni hi.

11 Canys ygellder ydyw hyn, ac anwiredd ydyw i'w gorpi gan farnwyr.

12 Canys tã ydyw a ysa oni anrheithio, ac efe a ddadwreiddia fy holl firwyth.

13 Os dlystryais achos fy ngwas a'm gwasanaethferch, pan ymrysonet â mi;

14 Pa beth gan hynny a wnaf pan godo Duw? a phan ymwelo efe, pa beth a attebaf iddo?

15 Onid yr hwn a'm gwnaeth i yn y groth, a'i gwnaeth yntau? ac ouid yr un a'n llunlodd yn y bru?

16 Os a'telais ddim o ddeisyflad y tlawd, ac os gwneuthum i llygaid y weddw ddiffygio;

17 Ac os bwyttiais fy mwyd yn unig, ac oni fwyttiodd yr amddiff o hono;

18 (Canys efe a gynnyddodd gyd â mi, fel gyd â thad, o'm hieuengetid; ac o groth fy mam mi a'i tywysais hi)

19 Os gwelais neb yn marw o eisieu dillad, a'r anghenog heb wisg;

20 Os ei llywain ef ni'm bendithasant, ac oni chynhesodd efe gan gnu fy nefaid i;

- 21 Os codais fy llaw yn erbyn yr amddifad, pan welwn fy nghymorth yn y porth ;
 22 Syrthied fy mraich oddi wrth fy ysgwydd, a thorrer fy mraich oddi wrth y cymmal.
 23 Canys ofn dinystr Duw oedd arnaf; a chan ef uchelder ef ni allwn oddef.
 24 Os gosodais fy ngobaith mewn aur; ac os dywedais wrth aur coeth, Fy ymddiried wyf ;
 25 Os llawenychais am fod fy nghyfoeth yn fawr, ac oblegid i'm llaw gael llawer ;
 26 Os edrychais ar yr haul pan dywynnai, a'r lleuddyn cerdded yn ddiaglaer ;
 27 Ac os hudwyd fy nghalon yn guddiedig, ac os fy ngenau a gusanodd fy llaw ;
 28 Hyn hefyd fwasais anwiredd i'w gospi gan y barnwyr : canys gwadaswn Douw uchod.
 29 Os llawenychais i am drychineb yr hwn a'm casai, ac os ymgodais pan ddigwyddodd drwg iddo :
 30 (Ac ni ddfoddefais i dafnod fy ngenau bechu ; gan ofyn ei einioes ef trwy felldithio.)
 31 Oni ddywedodd dynion fy mhabel, O na chaem o'i gnawd ef ! ni ddigonir ni.
 32 Ni leitwydd ddeithr ddyrn yn yr heol : agorais fy nrysau i'r fforddolon.
 33 Os cuddlais fy nghanweddau fel Adda ; gan guddio fy anwiredd yn fy mynwes ;
 34 A ofnais i dyria llosg, neu a'm drychynol dirnwyg teulu ; fel y tawn heb fyned allan o'm drws ?
 35 O am un a'm gwrandaw! wele, fy nymuniad yw, f'r Hollalluog fy ateb i, ac ysgrifenu o'm gwrthwynebwyr lyfr.
 36 Diau y dygwne ef ar fy ysgwydd ; a rhwymwn ef yn lle coron i mi.
 37 Mynegwn iddo rifedi fy nghanwyr ; fel tywysog y nesawn atto.
 38 Os ydyw fy nhir i yn llefain yn fy erbyn, ac os ydyw ei gwyssau ef yn cyd-wylio ;
 39 Os bywyttais i ei gnawd ef heb arian, ac os cystuddiais enaid ei berechenogion ef :
 40 Tyfed ysgall yn lle gwenith, a bulwg yn lle haidd.

Diweddwyd geiriau Job.

PENNOD XXXII.

1 *Elihu yn ddiog wrth Job a'i rhyfyllion : 6 ac, am nad yw ddoethineb yn dyfod o honaint, yn esgusodi hysfiter ei ieuengrdd ei hun ; 11 ac yn beio arnynt hwy, nad oeddynt yn boddloni Job. 16 Ei zd i ef i lafaru.*

FELLY y tri gwr yma a boidiasant ag ateb ei Job, am ei fod yn gyflawn yn ei olwg ei hun.

2 Yna digofaint Elihu, mab Barachel y Buziad, o genebl Ram, a gynneuodd : ei ddigofaint ef a ennynnodd yn erbyn Job, am farnu o hono ei enaid yn gyflawn o flaen Duw.

3 A'i ddigofaint ef a gynneuodd yn erbyn ei dri chyfaill, am na chwastent hwy ateb, ac er hynny, farnu o honynt Job yn cuog.

4 Elihu hefyd a arhosasai ar Job nes darfod iddo lafaru : canys yr oeddynt hwy yn hŷn nag ef o oedran.

5 Pan welodd Elihu nad oedd ateb gan y tri wŷr hyn, yna y cynneuodd ei ddigofaint ef.

6 Ac Elihu, mab Barachel y Buziad, a atebodd ac a ddywedodd, Ieuange ydyw o oedran, chwithau ydych hen lawn : am hynny yr arwydais, ac yr ofnais ddangos fy meddwl i chwi.

7 Dywedais, Dyddiau a draethant, a lliaws o fynyddoedd a ddysgant ddoethineb.

8 Ond y mae yspryd mewn dyn ; ac ysprydoliaeth yr Hollalluog sydd yn gwneuthur iddynt hwy ddeall.

9 Nid yw gwyf mawrion ddoeth bob amser : ac nid yw henafgwyr yn deall barn.

10 Am hynny y dywedais, Gwrando fi ; minnau a ddangosaf fy meddwl.

11 Wele, disgwyllais wrth eich geiriau ; clust-ymwrandewais a'ch rhesymnau, tra y chwiliasoeh chwi am eiriau.

12 Ie, mi a ddellais amoch : ac wele, nid oedd un o honoch yn argyhoeddi Job, gan ateb ei eiriau ef :

13 Rhag dywydd o honoch, Ni a gawsom ddoethineb : Duw sydd yn ei wthio ef i lawr, ac nid dyn.

14 Er na hwyllodd efe ei ymadroddion yn fy erbyn i : ac nid atebaf finnau iddo a'ch geiriau chwi.

15 Hwy a synnasant, nid atebasant mwy ; peidiasant a llefaru.

16 Wedi disgwyl o honof (canys ni lefarent, eithr sefyll heb ateb mwy)

17 *Dywedais*, Minnau a atebaf fy rhan, minnau a ddangosaf fy meddwl.

18 Canys yr ydwyf yn llawn geiriau : y mae yr yspryd sydd ynof yn fy nghymmell i.

19 Wele, fy mol sydd fel gwin nid agorid arno : y mae efe yn hollti fel costrelau newyddion.

20 Dywedaf, fel y cawwyf fy anadl : agoraf fy ngwefusau, ac atebaf.

21 Ni dderbyniaf yn awr wyneb neb : ni wenhieithiaf wrth ddyrn.

22 Canys ni fedraf wenhieithio ; pe gwnawn, buan y'm cymmerai fy Ngwneuthurwr ym-aith.

PENNOD XXXIII.

1 *Elihu yn ymgynnyf i ymresymmu d Job droes Duw, mewn purdeb a llarieldd-dra ; 8 yn dangos nad yw Duw rhyngmedig i rot cyfrif o'i ffrifdi i ddyrn. 14 Duw yn galw dyn i eddfirwch, trwy weledigaethau, 19 trwy cystuddiau, 23 a thrwy ei weinidogion. 31 Y mae efe yn annog Job i wrando.*

OHERWYDD paham, Job, ciyw, atto'wg, fy ymadroddion ; a gwrando fy holl eiriau.

2 Wele yr ydwyf yn awr yn agoryd fy ngenau ; mae fy nhafof yn dywydd yn nhafof fy ngenau.

3 O uniondeb fy nghalon y byddi fy ngeiriau ; a'm gwefusau a droddiant wybodaeth bur.

4 Yspryd Duw a'm gwmaeth i ; ac anadl yr Hollalluog a'm bywiocodd i.

5 Os gelli, ateb fi : ymbarottô, a saf o'm blaen i.

6 Wele fi, yn ol dy ddymuniad di, yn lle Duw : allan o'r claf y torrwyd finnau.

7 Wele, ni'th ddychryna fy arswyd i, ac ni byddi fy llaw yn drom arnat.

8 Dywedaisi yn ddaul lle y clywais i, a myfi a glywais lais dy ymadroddion :

9 Pur ydwyf fi heb gamwedd : glân ydwyf, ac heb anwiredd ynof.

10 Wele, efe a gafodd achosion yn fy erbyn : y mae efe yn fy nghyfrif yn elyn iddo.

11 Y mae yn gosod fy nhraed yn y cyffion : y mae yn gwyllod fy holl lwybrau.

12 Wele, yn hyn nid ydwyf gyflawn. Mi a'th atebaf, mai mwy ydyw Duw na dyn.

13 Paham yr ymyroni yn ei erbyn ef ? o herwydd nid ydyw efe yn rhoi cyfrifam ddfim o'i weithredoedd.

14 Canys y mae Duw yn llefaru unwaith, Ie, ddwywaith ; ond ni ddeall dyn.

15 Trwy hŷn, a thrwy weledigaeth nos, pan syrthio trwmwg ar ddyinion, wrth heppian ar wely ;

16 Yna yr egr ef ghuftiau dynion, ac y selia efe addyg iddynt :

17 I dynnu dyn oddi wrth ei waith, ac i guddio balchder oddi wrth ddyd.

18 Y mae efe yn cadw ei enaid ef rhag y pwll; a'i hoes ef rhag ei cholli trwy y cleddyf.

19 Ac efe a geryddir trwy ofid ar ei wely; a llaw ei esgryn ef a goffd caled:

20 Fel y ffeiddio ei fywyd ef fara, a'i enaid fywyd blasus.

21 Derfydd ei gnawd ef allan o olwg: saif ei esgryn allan, y rhai ni welid o'r blaen.

22 Nesau y mae ei enaid i'r bedd, a'i fywyd i'r dinystrwyr.

23 Os bydd gyd ag ef gennad o ladmerydd, un o fil, i ddangos i ddyn ei uniondeb:

24 Yna efe a drugarhda wrtho, ac a ddywed, Gollwng ef, rhag disgyn o hono i'r clawdd: myfi a gefais iawn.

25 Treiddiach fydd ei gnawd na bachgen: efe a ddychwel at ddyddiau ei ieuengedig.

26 Efe a weddia ar Dduw, ac yntau a fydd boddlawn iddo; ac efe a edrych yn ei wyneb ef mewn gorfoledd: canys efe a dâl i ddyd ei gyflawnder.

27 Efe a edrych ar ddydion, ac os dywed nob, Mi a hechais, ac a wyrtais uniondeb, ac ni lwyddodd i mi;

28 Efe a wared ei enaid ef rhag myned i'r clawdd, a'i fywyd a wél oleuni.

29 Wele, hyn oll a wna Duw ddywaith new dair a dyn.

30 I ddydion ei enaid ef o'r pwll, i'w oleuo a goleuni y rhai byw.

31 Gwrando, Job, clyw fi: taw, a mi a lefaraf.

32 Od oes geiriau gennyf, ateb fi: llefara; canys chwenychwn dy gyflawnhau di.

33 Onid é, gwrandawr amaf fi: bydd ddistaw, a myfi a ddygaf i ti ddoethineb.

PENNOD XXXIV.

1 *Elihu yn belo ar Job, am furro ar Dduw fod yn anghyflawn.* 10 *Nas gall Duw Hollalluog fod yn anghyflawn.* 31 *Rhaid i ddyd ymddarostwng i Dduw.* 34 *Elihu yn cerddu Job.*

AC Elihu a lefarodd ac a ddywedodd.

2 *Ha wjyr doethion, gwrandewch fy ymadroddion; a chwychoi y rhai ydych yn gwybod, elust-ymwrandewch.*

3 Canys y glust a farn ymadroddion, fel yr arehwaetha y genau fwyd.

4 Dewiswn i ni farn, gwybyddwn rhyngom pa beth sydd dda.

5 Canys dywedodd Job, Cyflawn ydwyf: a Duw a ddug ymaith fy marn.

6 A ddywedaf fi gelwydd yn erbyn fy matter fy hun? anaele yw fy archoll heb gam-wedd.

7 Pa wr sydd fel Job, yr hwn a yf watwar-gered fel dwfr?

8 Ac a roddio y'ng hymdetthas gyd a gweithredwyr anwiredd, ac sydd yn myned gyd a dynion annuwiol.

9 Canys dywedodd, Ni fuddia i wr ymhyfrdu a Duw.

10 Am hynny chwychi wfr calonnog, gwrandewch amaf. Pell oddi wrth Dduw fyddo gmeuthur annuwioldeb, ac oddi wrth yr Hollalluog weithredur anwiredd.

11 Canys efe a dâl i ddyd ei waith; ac efe a wna i wr gael yn ol ei fyrrd ei hun.

12 Diau hefyd na wna Duw yn annuwiol; ac na wyra yr Hollalluog farn.

13 Pwy a roddes iddo ef lywodraethu y ddaear? a phwy a osodd yr holl fydd?

14 Os gesydd ei galon ar ddyd, os casgl efe atto ei hun ei yspryd a'i anaf ef;

15 Pob cnawd a gyd-drenga, a dyn a ddychwel i'r pridd.

16 Ac od oes ideall ynot, gwrando hyn: elust-ymwranddo a llef fy ymadroddion.

17 A gaiff yr hwn sydd yn casáu barn, lywodraethu? ac a fermi di yr hwn sydd gyflawn odiaeth, yn annuwiol?

18 A ddywedwr wrth frenhin, Drygionus ydywyt? ac, Annuwiol ydych, wrth dywyogion?

19 Pa faint llai wrth yr hwn ni dderbyn wynebau tywysogion, ac nid edwyn y goludog o flaen y tlawd? canys gwaith ei ddywylaw ef ydynt oll.

20 Hwy a fyddant meirw mewn moment, a hanner nos y cynhyrwa, y bobl, ac yr ant ymaith: a'r cadarn a symmudir heb swaith llaw.

21 Canys ei lygaid ef sydd ar ffyrdd dyn, ac efe a wél ei holl gamrau ef.

22 Nid oes dywyllwch, na chysgod angau, lle y gall y rhai sydd yn gweithio anwiredd, ymguddio.

23 Canys ni esyd DUW ar ddyd ychwaneg nag a haeddo; fel y gallo efe fyned i gyfraith a Duw.

24 Efe a ddryllia ral cedryn yn aneirif, ac a esyd eraill yn eu lle hwynt.

25 Am hynny efe a edwyn eu gweithredodd hwy: a phan newidid efe y nos, hwy a ddryllir.

26 Efe a'u tery hwynt, megis rhai annuwiol, yn amlwg:

27 Am iddynt gilio oddi ar ei ol ef, ac nad ystyrient ddim o'i ffyrdd ef:

28 Gan ddydwn gwaedd y tlawd atto ef, ac efe a wrendy waedd y cystuddiol.

29 Pan csmwythao efe, pwy a anesmythá? a phan guddio efe ei wyneb, pwy a edrych arno? pa un bynngan ai yn erbyn cenedl, ai yn erbyn dyn yn unig:

30 Fel na theyrnasai dyn ffluantus, ac na rwyder y bobl.

31 Ond wrth Dduw, yr hwn a ddywed, Mi a faddeuais, nid anrheithiaf, y dylid dywedyd:

32 Heb law a wela, fydd di fi: o gwneuthum anwiredd, ni wna'f i'w dwf.

33 Ai wrth dy feddwi di y byddai? efe a'i tál, pa un bynngan a wnelych a gwrthod, ai dewis; ac nid myf: am hynny dywed yr hyn a wyddost.

34 Gwfr call, dywedant i mi; a'r gwr doeth, clywed fi.

35 Job a ddywedodd i yn annoeth; a'i eiriau ydynt heb ddoethineb.

36 Fy Nhad, profer Job hyd y diwedd, am roddi attebion dros ddydion anwir.

37 Canys efe a chwaneodd yagelerder at ei bechod; efe a gurodd ei ddywylaw yn ein plith ni, ac a amlhodd ei eiriau yn erbyn Duw.

PENNOD XXXV.

1 *Nad oes mor ymgustadu a Duw: am nad oes na'n daioni na na'n drygioni yn dda nac yn ddrwg iddo ef.* 9 *Bod llawer yn gwaeddi ar Dduw yn eu cystudd, ac heb gael eu gwranddo, o eieiro ffydd.*

AC Elihu a lefarodd ac a ddywedodd.

2 A gyfrifaist di yn unlawn ddywedyd o honot, Y mae fy nghyflawnder i yn fwy na'r eiddo Duw?

3 Canys dywedais, Pa les a wna hynny i ti? pa beth a ynnillaf? er fy nglanhdau oddi wrth fy mhechod?

4 Myfi a atebaf i ti, ac i'th gyfeillion gyd a thi.

5 Edrych ar y nefoedd, a gwel; ac edrych ar y cymmylau, y rhai sydd uwch na thi.

6 Os pechi, pa niwedd a wnei di iddo ef? os aml fydd dy anwireddau, pa beth yr wyt yn ei wneuthur iddo ef?

7 Os cyflawn fyddi, pa beth yr wyt yn ei roddi iddo ef? neu pa beth y mae efe yn ei gael ar dy law di?

8 I wr fel tydi, dy annuwioldeb, ac i fab dyn, dy gyflawnder, a all rhyw beth.

9 Gan faint y gorthrymder, hwy a wnant i'r gorthrymmedig lefain: hwy a ffoeddiant rhag braich y cedryn.

10 Ond ni ddywed neb, Pa le y mae Duw, yr hwn a'm gwnaeth i; yr hwn sydd yn rhoddi achosion i ganu y nos?

11 Yr hwn sydd yn ein dysgu yn fwy nag anifeiliaid y ddaear, ac yn ein gwneuthur yn ddoethach nag ehedaiid y nefoedd.

12 Yna hwy a waeddant rhag balchder y rhai drwg, ac ni chlyw efe.

13 Dlau na wrendy Duw oferedd, ac nad edrych yr Hollalluog arno.

14 Er dywedyd o honot na well ef, etto y mae barn ger ei fron ef: disgwyl dithau wrtho.

15 Ac yn awr, am nad yw felly, efe a ymwelodd yn ei ddigofaint; etto ni w'yr efe mewn dirfawr galedi:

16 Am hynny y lleda Job ei safn yn ofer; ac yr amlhá eiriau heb wybodaeth.

PENNOD XXXVI.

1 *Eithu yn dangos bod Duw yn gyflawn yn ei ffridd.* 16 *Y modd y mae pechodau Job yn atal benidithlon Duw.* 24 *Rhaid yw mawr-hau gweithredoedd Duw.*

AC Eithu a aeth rhagddo, ac a ddywododd,

2 Goddef i mi ychydig, a myfi a fynef i ti, fod gennyf ymadroddion etto dros Duw.

3 O bell y cynumeraf fy nghyboadaeth, ac i'm Gwneuthurwr y rhoddaf gyflawnder.

4 Canys yn wir nid celwydd fydd fy ymadroddion: y perffaith o wybodaeth sydd gyd â thi.

5 Wele, cadarn ydyw Duw, ac ni ddrystyra efe neb: cadarn o gadernid a doethineb yw ef.

6 Nid achub efe fywyd yr annuwiol; ond efe a rydd uniondeb i'r trueiniaid.

7 Ni thynn efe ei olwg oddi ar y cyflawn; eithr y maent gyd â brenhinoedd, ar yr ostedd-faingc; te, efe a'u sicrhá yn dragwydd, a hwy a ddyrchefir.

8 Ac os hwy a rymir á gefynnau, ac a ddélir á rhaffau gorthrymder;

9 Yna efe a ddengys iddynt hwy eu gwaith, a'u hanwireddau, amlháu o honynt:

10 Ac a egyr eu clustiau hwy i dderbyn cerwydd; ac a ddywed am droi o honynt oddi wrth anwiredd.

11 Os gwrandawant hwy, a'i wasanaethu ef, hwy a dreuliant eu dyddiau mewn daioni, a'u blynyddoedd mewn hyfydwch.

12 Ac oni wrandawant, difethir hwy gan y cleddyf; a hwy a drengant heb wybodaeth.

13 Ond y rhai rhagirthliol o galon a chwangant ddi: ni waeddant pan rwyne efe hwynt.

14 Eu henaid hwythau fydd marw mewn leuengetid, a'u bywyd gyd á'r asian.

15 Efe a wared y truan yn ei gystudd, ac a egyr eu clustiau hwynt mewn gorthrymder.

16 Felly hefyd efe a' th symmudassi di o enau cyfyngdra i ehangder, lle nid oes gwasgfa; a saig dy fwrdd di fusasi yn llawn braser.

17 Ond ti a gyflawnast farn yr annuwiol: barn a chyflawnder a ymafant ynot.

18 O herwydd bod digofaint, gochel rhag iddo dy gymmeryd di ymaith á'i ddyrnod: yna ni' th wared iawn mawr.

19 A brisia efe ar dy olud di? na phristia, ar aur, nac ar holl gadernid nerth.

20 Na chwennych y nos, pan dorrrer pobl ymaith yn ei lle.

21 Y mochel, nac edrych ar anwiredd: canys hynny a ddeuaisef ar ffen cystudd.

22 Wele, Duw trwy ei nerth a ddyrchafa: pwy sydd yn dysgu fel efe?

23 Pwy a orchymynodd ei ffjord ef iddo? a phwy a ddywed, Gwnaethost anwiredd?

24 Cofia fawrháu ei waith ef, ar yr hwn yr edrych dynion.

25 Pob dyn a'i gwel; a dyn a'i cennydd o bell.

26 Wele, mawr yw Duw, ac nid adwaenon ef; ac ni fedrir chwilio allan uifer ei ffynyddoedd ef.

27 Canys efe a wna y defnyddau dyfroedd yn fan: hwy a dywalltant wlaw fel y hyddo ei darth;

28 Yr hwn a ddefera, ac a ddefnydda y cymmylau, ar ddyd yn helaeth.

29 Hefyd, a ddeall dyn daeniadau y cymmylau, a thwr ei fabel ef?

30 Wele, efe a daenodd ei oleuni arno, ac a orchuddiodd waelod y môr.

31 Canys a hwynt y barn efe y bobloedd, ac y rhydd efe fwyd yn helaeth.

32 Efe a guddia y goleuni á chymmylau; ac a rydd orchymyn iddo na thynynno trwy y cwmmeol sydd rhyngddynt.

33 Ei dwrf a fynega am danu, a'r anifeiliaid am y tarth.

PENNOD XXXVII.

1 *Rhaid yw ofni Duw o herwydd ei weithredoedd.* 15 *Bod ei ddoethineb ef yn anchwiliadwy ymddynt hwy.*

WRTH hyn hefyd y cryn fy nghalon, ac y dychlamma hi o'i lle.

2 Gan wrandaw gwrandewch ar swm ei lef, ac ar y sain a ddaw allan o'i enau ef.

3 Efe a'i hyfforddia dan yr holl nefoedd, a'i felt hyd eithafodd y ddaear.

4 Swm a rua ar ei ol ef: efe a wna daranau á llais ei odidowgrwydd, ac ni oeda efe hwynt, pan glywir ei dwrf ef.

5 Duw a wna daranau á'i lais yn rhyfedd; y mae yn gwneuthur pethau mwy nag a wyddom ni.

6 Canys efe a ddywed wrth yr eira, Bydd ar y ddaear; ac wrth gawod o wlaw, ac wrth wlaw mawr ei nerth ef.

7 Efe a selia law pob dyn, fel yr adwaeno pawb ei waith ef.

8 Yna yr á y bwystfil i'w loches, ac y trig yn ei le.

9 O'r dehuw y daw corwynt; ac oerni oddi wrth y gogledd.

10 A'i wynt y rhydd Duw rew: a lled y dyfroedd a gyfyngir.

11 Hefyd efe a flina gwmmlwl yn dyfrháu; efe a wasgar ei gwmmlwl goleu.

12 Ac y mae i'w nwn yn ymdroi oddi amgylch wrth ei lywodraeth ef: fel y gwnelont hwy beth bynnag a orchymynon efe iddynt, ar hyd wyneb y byd ar y ddaear.

13 Pa un bynnag ai yn gospedigaeth, ai i'w ddaear, ai er daioni, efe a bwr iddo ddyfod.

14 Gwrando hyn, Job; saf, ac ystyria ryfeddodau Duw.

15 A wyddost ti pa bryd y dosparthodd Duw hwynt, ac y gwnaeth efe i oleuni ei gwmmlwl lewyrchu?

16 A wyddost ti oddi wrth bwysau y cymmylau, rhyfeddodau yr hwn sydd berffeith-gwbl o wybodaeth?

17 Pa fodd y mae dy ddillad yn gynnes, pan bawr efo e y ddaear yn dawel a'r deheu-wynt?

18 A daenaist ti gyd âg ef yr wybren, yr hon a sicrhâwyd fel drych toddedig?

19 Gwna i ni wybod pa beth a ddywedwn wrtho: ni fedrwn ni gyfiêu ein geiriau gan dryllwch.

20 A fynegir iddo os llefaraf? os dywed neb, dfa'i y llyngcir ef.

21 Ac yn awr, ni wel neb y goleuni disglair sydd yn y cymmylau: ond myned y mae y gwnt, a'u puru hwynt.

22 O'r gogledd-wynt y daw hindda: y mae yn Nuw ogoniant mwy ofnadwy.

23 Am yr Hollalluog, ni allwn ni mo'i gael ef: ardderchawg yw o nerth, a barn, a hel-aethrwydd cyflawnder: ni chystuddia efe.

24 Am hynny yr ofna dynion ef: nid edrych efe ar neb doeth eu calon.

PENNOD XXXVIII.

1 *Duw yn annog Job i ateb.*, 4 *Duw, trwy ei alluog weithredoedd, yn dangos i Job ei anwybodaeth*, 31 *a'i wendid.*

YNA YR ARGWYDD a atebodd Job allan o'r corwynt, ac a ddywedodd,

2 Pwy yw hwn sydd yn tywyllu cynghor âg ymadroddion heb wybodaeth?

3 Gwregysa dy lwynau yn awr fel gwr; a mynega i mi yr hyn a ofynwyf i ti.

4 Pa le yr oedditi ti pan sylfaenais i y ddaear? mynega, os medri ddeall.

5 Pwy a osododd ei mesurau hi, os gwyddost? neu pwy a estynnodd llynyn arni hi?

6 Ar ba beth y sicrhâwyd ei sylfeini hi? neu pwy a osododd ei chongifaen hi?

7 Pan gyd-ganodd sêr y bore, ac y gorfododd holl feibion Duw.

8 A phwy a gauodd y môr â dorau, pan ruthrodd efe allan megis pe deuai allan o'r groth?

9 Pan osodais i y cwmmwl yn wisg iddo, a niwl tew yn rhwymyn iddo,

10 Pan osodais fy ngorchymyn arno, a phan osodais drosolion a dorau,

11 Gan ddywedyd, Hyd yma y deui, ac nid yn mhellach; ac yma yr attelir ymchwydd dy donnau di.

12 A orchymynaist ti y bore er dy ddydd-lau? a ddangosaist ti i'r wawrddydd ei lle,

13 I ymaffyd yn eithafodd y ddaear, fel yr ysgydwr yr annuwiol allan o honi hi?

14 Canys hi a ymnwedidia fel clai ysel; a hwy a safant fel dillad.

15 Ac attelir eu goleuni oddi wrth yr annuwiol: dryllir y braich drychafedig.

16 A ddaethost ti i eigion y môr? ac a rodaist ti y'nghilfachau y dyfnder?

17 A agorwyd pyrth marwolaeth i ti? neu a welaist ti byrth cysgod angau?

18 A ystyriaist ti led y ddaear? mynega, os adwaenost ti hi i gyd.

19 Pa ffordd yr eir lle y trig goleuni? a pha le y mae lle y tywyllwch?

20 Fel y cymmerit ef hyd ei derfyn, ac y medrit y llwybrau i'w dy ef.

21 A wyddit ti yna y genid tydi? ac ybyddat rhifedi dy ddyddiau yn fawr?

22 A aethost ti i drysorau yr eira? neu a welaist ti drysorau y cenillyg.

23 Y rhai a gedwais i hyd amser cyfyngder, hyd ddydd ymladd a rhyfel?

24 Pa ffordd yr ymranna goleuni yr hon a wasgar y dwyrein-wynt ar y ddaear?

25 Pwy a rannodd ddyffrille i'r llif-ddyfroedd? a ffordd i fellt y taranau,

26 I wlawio ar y ddaear lle ni byddo dyn; ar yr anialwch, sydd heb ddyu ynddo?

27 I ddigon y thr diffaeth a gwyltit, ac i beri i gnwd o laswellt dyfu?

28 A oes dad i'r gwlaw? neu pwy a genhellodd ddefynnau y gwllith?

29 O groth pwy y daeth yr iâ allan? a phwy a genhellodd lwydwr y nefoedd?

30 Y dyfroedd a guddir megis d charreg, ac wyneb y dyfnder a rewodd.

31 A rwyndi di hyfrydwr Pleiades? neu a ddattodi di rwymau Orion?

32 A ddygi di allan Mazzaroth yn eu hamser? neu a dywyst di Areturus a'i feibion?

33 A adwaenost ti ordeiniadau y nefoedd? a osodi di ei lwyodraeth ef ar y ddaear?

34 A ddyrchefti di dy lef ar y cwmmwl, fel y gorehuddio helaethrwydd o ddyfroedd dydi?

35 A ddanfoni di fellt allan, fel yr elont ac y dywedont wrthyt, Wele ni?

36 Pwy a osododd ddoethineb yn yr anwygareodd? neu pwy a roddodd ddeall i'r galon?

37 Pwy a gyfrif y cymmylau trwy ddoethineb? a phwy a all attal costrelau y nefoedd,

38 Pan droer y llwch yn dom, fel y glyno y priddellau ynghyd?

39 A eili di hela ysgrifiaeth i'r llew? neu a eili di lenwi gwangc cenawon y llewod,

40 Pan ymgrymiant yn eu llochesau, pan eisteddant mewn ffâu i gynllwyn?

41 Pwy a ddarpar i'r gigfran ei bwyd? pan lefo ei chywion ar Dduw, gwibiau o eisieu bwyd.

PENNOD XXXIX.

1 *Am y geifr gwyltton, a'r ewigod*; 5 *yr asyn gwyltit*, 9 *yr unicorn*, 13 *y paun*, a'r *estrys*; 19 *y march*, 26 *y gwalch*, 27 *a'r eryr*.

A WYDDOST ti yr amser i eifr gwyltton a y creigiau lydnau? a fedri di wylled yr amser y bwrw yr ewigod loi?

2 A gyfrif di y misoedd a gyflawnant hwy? ac a wyddost ti yr amser y llydnant?

3 Ymgrymiant, gwriaent eu llydnod, ac ymadawant â'u gofid?

4 Eu llydnod a gryfhâ, cynnyddant yn y maes: ânt allan, ac ni ddychwelant attynt hwy.

5 Pwy a ollyngodd yr asyn gwyltit yn rhydd? neu pwy a ddattododd rwymlt yr asyn gwyltit?

6 Yr hwn y gosodais yr anialwch yn dy iddo, a'r diffaethwch yn drigfa iddo.

7 Efe a chwardd am bwn llaws tref: ni wrendy ar lais y geilwad.

8 Cilfachau y mynyddoedd yw ei borfa ef, ac efe a chwilia am bob glaswelltyn.

9 A gytuna yr unicorn i'th wasanethu di? a erys efe wrth dy bresebau di?

10 A rwyndi di unicorn a'i dld mewn rhyeb? a lyfna efe y dolydd ar dy ol di?

11 A ymddiried wrtho, am fod ei gryfder yn fawr? a adewi di dy lafur iddo?

12 A goeli di ef, y dwg efe dy had di drahefn, ac y casgl efe ef i'th lawr-dymu di?

13 A roddait ti adenydd hyfyd i'r peunod? neu adenydd a phlu i'r estrys?

14 Yr hon a âd ei hwyau yn y ddaear, ac a'u cynhesa yn y llwch;

15 Ac y mae hi yn gollwng dros got y gallai droed eu dryllio hwynt, neu anifail y maes eu sathru.

16 Caled yw hi wrth ei chywion, fel pe na byddent eiddi hi: ci gwaith hi sydd ofer, heb ofn;

- 17 Oblegid na roddes Duw iddi ddoethineb, ac na chyfrannodd iddi ddeall.
- 18 Yr amser yr ymgodo hi yn uchel, hi a ddlystyra y march a'i farchog.
- 19 A roddaist ti gryfder i farch? neu a ddygast iddo weryru?
- 20 A ddychryni di ef fel ceillog rhedyn? dychryn ydyw ardderchogwydd ei ffroen ef.
- 21 *Ei draed ef* a gloddiant yn y dyffryn, ac efe a lawenycha yn ei gryfder: efe a â allan i gyfarfod arfau.
- 22 Efe a ddlystyra arswyd, ac ni ddechryna efe; ac ni ddechrywel yn ei ol rhag y cleddyf.
- 23 Y cawell aethau a drystia yn ei erbyn, y ddiaglaer wayffon a'r darian.
- 24 Efe a lwnge y ddaear gan greulondeb a chynddaredd: ac ni chred man llais yr udgorn yw.
- 25 Efe a ddywed ym mhllith yr udgyrn, Ha, ha; ac a aroga o bell ryfel, twrf tywysogion, a'r bloeddio.
- 26 Ai trwy dy ddoethineb di yr eheda y gwalech, ac y lleda efe ei adenydd tu a'r dehu?
- 27 Ai wrth dy orchymyn di yr ymglyf i yr eryr, ac y gwna efe ei nyth yn uchel?
- 28 Y trig efe ac yr erys *meion* craig; ac ar ysgythredd y graig, a'r lle cadarn?
- 29 Oddi yno y chwllia am fwyd; ei lygaid a ganfyddant o bell.
- 30 Ei gywion hefyd a sugnant waed: a lle y byddo celanedd, yno y bydd efe.

PENNOD XL.

- 1 *Job yn ymoestwng ger bron Duw.* 6 Duw yn ei gyffwrdd ef i ddangos ei gyfiawnder, a'i allu, a'i ddoethineb. 15 Am y behemoth.
- Y**R ARGLWYDD hefyd a attebodd Job, ac a ddywedodd,
- 2 Ai dysgeidiacth yw ymryson a'r Hollalluog? a argyhoeddo Duw, attebed i hynny.
- 3 ¶ A Job a attebodd yr ARGLWYDD, ac a ddywedodd,
- 4 Wele, gwael ydwyf; pa beth a attebaf i ti? mi a osodaf fy llaw ar fy ngenau.
- 5 Dywodais unwaith; ond nid attebaf: Ie, ddwywaith; ond ni chwanegef.
- 6 ¶ A'r ARGLWYDD a attebodd Job allan o'r corwynt, ac a ddywedodd,
- 7 Gwregysa yn awr dy lwynau fel gwr; a myfi a olynaf i ti, mynega dithau i mi.
- 8 A wnei di fy marn i yn ofer? a ferni di fi yn anghyflawn, i'th gyflawnhau dy hun?
- 9 A oes i ti fraich fel i Dduw? neu a wnei di daranau a'th lais fel yntau?
- 10 Ymdrwia yn awr â mawredd ac â go-didowgrwydd, ac ymwiag â gogoniant ac â phryderfwrthch.
- 11 Gwasgara gynddaredd dy ddiogfaint; ac edrych ar bob balch, a thaf ei lawr.
- 12 Edrych ar bob balch, a gostwng ef; a mathra yr annuwiol yn eu lle.
- 13 Cuddia hwynt ynghyd yn y pridd, a rhwym eu hwynebau hwynt mewn lle cuddiedig.
- 14 Yna hefyd myfi a addefaf i ti, y gall dy ddeheulaw dy achub.
- 15 ¶ Yn awr wele y behemoth, yr hwn a wneuthum gyd â thi; glaswellt a fwytty efe fel ych.
- 16 Wele yn awr, ei gryfder ef sydd yn ei lwynau, a'i nerth ym mogel ei fol.
- 17 Efe a gryf ei gynffon fel cedrwydden: gewynnau ei arennau ef sydd blethedig.
- 18 Pibellau pres ydyw ei esgyrn ef: ei esgyrn sydd fel ffyn helyrn.

- 19 Pennaf o ffyrdd Duw ydyw efe: yr hwn a'i gwnaeth, a all beri i'w gleddyf nesau atto ef.
- 20 Y mynyddoedd yn ddfau a ddygant laswellt iddo: ac yno y chwery holl anifeiliaid y maes.
- 21 Efe a orwedd dan goedydd cygodfawr, mewn lloches o gyrs a siglenydd.
- 22 Coed cygodfawr a'i gorchuddiant a'u cygod: helyg yr afon a'i hamgylchant.
- 23 Wele, efe a yf yr afon, ac ni phrysur a: efe a obeithial y tynnai efe yr lorddonen i'w safn.
- 24 A ddeil neb ef o flaen ei lygaid? a dylla neb ei drwyn ef â bachau?

PENNOD XLI.

Mawr allu Duw yn y lefathan.

- A**DYNNI di y lefathan allan â bach? neu a rwyndi di ei dafod ef â rhaff?
- 2 A osodi di fâch yn ei drwyn ef? neu a dylli di asgrwn ei ên ef â mynawyd?
- 3 A fawr ymbil ef a thi? a ddywed efe wrthyti ti yn dæg?
- 4 A wna efe armod â thi? a gymmeri di ef yn was tragywyddol?
- 5 A chwareu di âg ef fel âg aderyn? neu a rwyndi di ef i'th langesau?
- 6 A swppera cyfeillion arno? a gyfrannant hwy ef rhwng mariandwyr?
- 7 A lenwi di ei groen ef â phigau helyrn? neu ei ben â thryferau?
- 8 Gosod dy law arno ef; cofia y rhyfel; na wna mwyr.
- 9 Wele, ofer ydyw ei obaith ef: oai chwyrp sen gan ei olwg ef?
- 10 Nid oes neb mor hyderus a'i godi ef: a phwy a saif ger fy mron i?
- 11 Pwy a roddodd i mi yn gyntaf, a mi a dalaf? beth bynnag sydd dan yr holl nefoedd, eiddof fi yw.
- 12 Ni chela ef selodau ef, na'i gryfder, na gwedeidd-dra ei ystum ef.
- 13 Pwy a ddatguddia wyneb ei wisg ef? pwy a ddaw atto ef a'i ffwrn ddau-ddyblyg?
- 14 Pwy a egrr ddorau ei wyneb ef ofnadwy yw amgylchoedd ei ddannedd ef?
- 15 Ei falchder yw ei emmau, wedi eu cau ynghyd megis â sel gaeth.
- 16 Y mae y naill mor agos at y lllall, fel na ddaw gwynt rhyngddynt.
- 17 Pob un a lfn wrth eu gilydd; hwy a gyd-ymgyssylltant, fel na wahenir hwy.
- 18 Wrth ei disian ef y tywynna goleuni, a'i lygaid ef sydd fel amrantau y bore.
- 19 Fflagla a ânt allan, a gwreichion tanlyd a neidiant o'i enau ef.
- 20 Mâg a ddaw allan o'i ffroensau, fel o bair neu grochan berwedig.
- 21 Ei anadl a wna i'r glo losgi, a fflam a ddaw allan o'i enau.
- 22 Yn ei wddf y trig cryfder, a thristwch a drŷ yn llawenydd o'i flaen ef.
- 23 Llawethau ei gnawd a lynnant ynghyd: caledodd ynddo ei hun, fel na syfio.
- 24 Caled ydyw ei galon fel carreg; a chaled fel darn o'r maen isaf i'felin.
- 25 Rhai cryffon a ofnant pan godo efe: rhag ei ddrylliadau ef yr ymlanhânt.
- 26 Cleddyf yr hwn a'i tarawo, ni ddeil; y wayffon, y bicell, na'r llurig.
- 27 Efe a gyfrif hailarn fel gwellt, a phres fel pren pwdr.
- 28 Ni phâr aeth iddo ffol: cerrig tafi a dröed iddo yn sof.
- 29 Picellau a gyfrifir fel sofryn; ac efe a chwarrdd wrth ysgwyd gwayffon.
- 30 Dano ef y bydd megis darnau llymion o

Iestri pridd: efe a daena bethau llymion ar hyd y clai.

31 Efe a wna i'r dyfnder ferwi fel crochan: efe a esyd y môr fel crochan o ennsaint.

32 Efe a wna lwybr goleu ar ei ol; fel y tybygid fod y dyfnder yn frigwyn.

33 Nid oes ar y ddaear gyffelyb iddo, yr hwn gwnaethpwyd heb ofn.

34 Efe a edrych ar bob peth uchel: brenhin ydyw ar holl feibion balchder.

PENNOD XLII.

1 Job yn ymrôl i Dduw. 7 A Dduw yn barnu achos Job yn oreu, ac yn peri i'w ryfeillion ymrôl iddo, ac yn ei dderbyn ef yn gymmeradwyo, 10 ac yn ei fawrhâu, ac yn ei fendithio. 16 Oedran a marwolaeth Job.

A JOB a atebodd yr ARGLWYDD, ac a ddywedodd,

2 Myfi a wn y gelli di bob peth; ac na attelir un meddwl oddi wrthyf.

3 Pwy ydyne yr hwn sydd yn cuddio cynghor heb wybodaeth? am hynny y lleferais yr hyn nis deallais; pethau rhŷ ryfedd i mi, y rhai nis gwyddwn.

4 Gwrando, attolwg, a myfi a lefaraf: gofynaf i ti, dysg dithau finnuw.

5 Myfi a glywais â'm clustiau sôn am danat: ond yn awr fy llygad a'th welodd di.

6 Am hynny y mae yn fflaidd gennyf fi fy hwn; ac yr ydwyf yn odifarhâu mewn llwch a lludw.

7 ¶ Ac wedi dywedyd o'r ARGLWYDD y geiriau hyn wrth Job, yr ARGLWYDD a ddywedodd wrth Eliphaz y Temaniad, Fy nigofaint a gvnneuodd yn dy erbyn di, ac yn erbyn dy ddau gyfaill; am na ddywedasoeh am danaf fi yn uniawn fel fy ngwasanaethwr Job.

8 Yn awr gan hymny cymmerweh i chwli saith o fustych, a saith o hysddod, ac ewch at

fy ngwasanaethwr Job, ac offrymmweh boeth-aberth drosoch; a gweddied fy ngwasanaethwr Job drosoch: canys mi a dderbynias ef wyneb ef: fel na wnelwyf i chwi yn ol eich ffolineb, am na ddywedasoeh yr uniawn am danaf fi, fel fy ngwasanaethwr Job.

9 Felly Eliphaz y Temaniad, a Bildad y Suhad, a Sophar y Naamathiad, a aethant ac a wnaethant fel y dywedasai yr ARGLWYDD wrthynt. AT ARGLWYDD a dderbyniodd wyneb Job.

10 Yna yr ARGLWYDD a ddychwelodd gaethiwed Job, pan weddlodd efe dros ei gyfeillion: a'r ARGLWYDD a chwaneuodd yr hyn oll a fuasai gan Job, yn ddau ddyblyg.

11 Yna ei holl geraint, a'i holl garesau, a phawb o'i gydnabod ef o'r blaen, a ddaethant atto, ac a fwyttasant fwyd gyd âg ef yn ei dy, ac a gwynasant iddo, ac a'i cysurasant ef, am yr holl ddrwg a ddygasai yr ARGLWYDD arno ef: a hwy a roddasant iddo bob un ddarn o arian, a phob un dlws o aur.

12 Felly yr ARGLWYDD a fendithiodd ddiwedd Job yn fwy na'i ddechrenad: canys yr oedd ganddo bedair mil ar ddeg o ŵdeffaid, a chwe mil o gamelod, a mil o gyplau ychain, a mil o asecod.

13 Ac yr oedd iddo saith o feibion, a thair o ferched.

14 Ac efe a alwodd enw y gyntaf, Jemimah; ac enw yr ail Cesiah; ac enw y drydedd, Ceren-happuc.

15 Ac ni cheid gwragedd mor lân a merched Job yn yr holl wlad honno: a'u tad a roddes iddynt hwy etifeddiath ym mhllth eu brodyr.

16 A Job a fu fyw wedi hyn gant a deugain o flynyddoedd: ac a welodd o'i feibion, a meibion ei feibion, bedair cenhedaeth.

17 Felly Job a fu farw yn hen, ac yn llawn o ddyddiau.

LLYFR

Y

P S A L M A U.

PSALM I.

1 *Dedwyddwch y diwioel.* 4 *Annachwyddwch yr annuwiol.*

GWYN ei fyd y gwr ni rodia y'nghynghor yr annuwiolion, ac ni saif yn ffordd pechaduriaid, ac nid eistedd yn eisteddfa gwatwarwyr.

2 Ond sydd a'i ewyllys y'nghyfraith yr ARGWYDD; ac yn myfrio yn ei gyfraith ef ddydd a nos.

3 Ac efe a fydd fel pren wedi ei blannu ar lln afonydd dyfroedd, yr hwn a rydd ei ffrwyth yn ei bryd; a'i ddalen ni wywa, a pha beth bynnag a wnel, efe a lwydda.

4 Nid felly y bydd yr annuwiol; ond fel mân us yr hwn a chwal y gwynt ymaith.

5 Am hynny yr annuwiolion ni safant yn y farn, na phechaduriaid yng nghynnulleidfa y rhai cyflawn.

6 Canys yr ARGWYDD a edwyn ffordd y rhai cyflawn: ond ffordd yr annuwiolion a ddfieithir.

PSALM II.

1 *Brenhiniaeth Crist.* 10 *A chynghori brenhinoedd fu derbyn.*

PAHAM y terfysga y cenhedloedd, ac y inyfyria y bobloedd beth ofer?

2 Y mae brenhinoedd y ddaear yn ymosod, a'r pennaethiaid yn ymgynghori ynghyd, yn erbyn yr ARGWYDD, ac yn erbyn ei Grist ef, gan ddywedyd,

3 Drylliwn eu rhwymau hwy, a thafwn eu rhesfynnau oddi wrthym.

4 Yr hwn sydd yn preswylion yn y nefoedd a chwardd: yr ARGWYDD a'u gwatwar hwynt.

5 Yna y llefara efe wrthynt yn ei lid, ac yn ei ddioglonrwydd y dychryna efe hwynt.

6 Minnau a osodais fy Mrenhin ar Sion fy mynydd sanctaidd.

7 Mynegaf y ddeddf: dywedodd yr ARGWYDD wrthyf, *Fy Mab ydwyf ti*; myf heddyw a'th genhedlais.

8 Gofyn i mi, a rhoddaf y cenhedloedd yn etifeddiaeth i ti, a therfynau y ddaear i'th feddiant.

9 Drylli hwynt a gwialen haiarn; maluri hwynt fel llestr pridd.

10 Gan hynny yr awr hon, frenhinoedd, byddwch synhwyrol: barnwyr y ddaear, cymmerwch ddysg.

11 Gwasanaethwch yr ARGWYDD mewn ofn, ac ymlawenhêwch mewn dychryn.

12 Gan wch y Mab, rhag iddo ddigio, a'ch difetha chwi o'r ffordd, pan gynneuo ei lid ef, ond ychydig. Gwyn eu byd pawb a ymddiriedant ynddo ef.

PSALM III.

Diogelwch, nawdd, ac amddiffyn Duw.

Psalm Dafydd, pan ffordd efe rhag Absalom ei fab.

ARGWYDD, mor aml yw fy nhrallod-wyr? llawer yw y rhai sydd yn codi i'm herbyn.

2 Llawer yw y rhai sydd yn dywedyd am fy enaid, Nid oes iachawdriaeth iddo yn ei Dduw. Selah.

3 Ond tydi, ARGWYDD, ydwyf darlan i mi; fy ngogoniant, a dyrchafydd fy mhen.

4 A'm llef y gelwais ar yr ARGWYDD, ac efe a'm clybu o'i fynydd sanctaidd. Selah.

5 Mi a orweddais, ac a gysgais; ac a ddefroais: canys yr ARGWYDD a'm cynhaliodd.

6 Nid ofnaf fyrddiwn o bobl, y rhai o amgylch a ymosodasant i'm herbyn.

7 Cyfod, ARGWYDD; achub fi, fy Nuw: canys tarewaist fy holl elynion ar garr yr ên; torraist ddannedd yr annuwiolion.

8 Iachawdriaeth sydd eiddo yr ARGWYDD: dy fendith sydd ar dy bobl. Selah.

PSALM IV.

1 *Dafydd yn gweddïo ar gael ei wrando:* 2 *yn cerddu, ac yn cynghori ei elynion.* 6 *Yn ffafri Duw y mae dedwyddwch dym.*

I'r Pencerdd ar Neginoth, Psalm Dafydd.

GWRANDO fi pan alwyf, O Dduw fy nghyflawnder: mewn cyfyngder yr ehengaist arnaf; trugarh wrthyf, ac erglyw fy ngweddi.

2 O feibion dynion, pa hyd y troech fy ngogoniant yn warth? yr hoffwch wegi, ac yr argesiwech gelwyd? Selah.

3 Ond gwybyddwch i'r ARGWYDD neillduo y diwioel iddo ei hun: yr ARGWYDD a wrendy pan alwyf arno.

4 Ofnwch, ac na phechwech: ymddiddenwch a'ch calon ar eich gwely, a thewch. Selah.

5 Aberthwech ebyrth cyflawnder; a gobeithiwech yn yr ARGWYDD.

6 Llauer sydd yn dywedyd, Pwy a ddengys i ni ddaolion? ARGWYDD, dyrcha arnom lewyrch dy wyneb.

7 Rhoddaist lawenydd yn fy nghalon, mwy na'r amser yr amlhaodd eu hyd a'u gwinn hwynt.

8 Mewn heddwch hefyd y gorweddaf, ac yr hunaf: canys ti, ARGWYDD, yn unig a wnei i mi drigo mewn diogelwch.

PSALM V.

1 *Dafydd yn gweddïo, ac yn datgan ei ddiwyddrwydd yn gweddïo.* 4 *Ni ffafria Duw yr enwir.* 7 *Dafydd yn dangos ei ffydd, ac yn gweddïo ar Dduw am ei ffafriwddo ef,* 10 *a difetha ei elynion,* 11 *a chadw y diwioel.*

I'r Pencerdd ar Nehloth, Psalm Dafydd.

GWRANDO fy ngeiriau, ARGWYDD; deall fy myfyrdod.

2 Erglyw ar lef fy ngwaedd, fy Mrenhin, a'm Duw: canys arnaf y gweddiaf.

3 Yn fore, ARGWYDD, y clywi fy llef; yn fore y cyfeiraf fy ngweddi attaf, ac yr e-drachaf i fynu.

4 O herwydd nid wyf ti Dduw yn ewyllsio anwiredd: a drwg ni thrig gyd a thi.

5 Ynfydion ni safant yn dy olwg: caseaist holl weithredwyr anwiredd.

6 Difethi y rhai a ddywedant gelwydd: yr ARGWYDD a ffeiddia y gwr gwaedlyd a'r twyllodrus.

7 A minnau a ddeuaf i'th dŷ di yn amllder dy drugaredd; ac a addolaf tu a'th deml sanctaidd yn dy ofn di.

8 **ARGLWYDD**, arwain fi yn dy gyflawnder, o achos fy ngelynion; ac uniona dy ffordd o'm blaen.
 9 Canys nid oes uniondeb yn eu genau; eu ceudod sydd anwiredau: beid agored yw eu ceg; gwenhieithiant a'u tafoa.
 10 Distrywia hwynt, O Dduw; syrthiant oddi wrth eu cynghorion: gyrr hwynt ym-ait h yn amlder eu camweddau: canys gwrth-ryfelasant i'th erbyn.
 11 Ond lawenhâed y rhai oll a ymddiried-ant ynot ti: llafar-ganant yn dragywydd; am i ti orchuddio drostynt: a'r rhai a garant dy enw, gorfoleddant ynot.
 12 Canys ti, **ARGLWYDD**, a fendithi y cyf-lawn: a charedigrwydd megis a tharian y coroni di ef.

PSALM VI.

1 *Achwyrdd Dafydd yn ei gleyf. 8 Y mas efe trwy ffydd yn ymorfoleddu ar ei elynion.*
 Fr pencerdd ar Neginoth ar y Semlith, Psalm Dafydd.

A **ARGLWYDD**, na cherydda fi yn dy lid-iowgrwydd, ac na chospa fi yn dy lid.
 2 Trugarhâ wrthyf, **ARGLWYDD**; canys lleag ychwyf fi: iachâ fi, O **ARGLWYDD**; canys fy esgryn a gystuddiwyd.
 3 A'm henaid a ddychrynwyd yn ddirfawr: tithau, **ARGLWYDD**, pa hyd?
 4 Dychwel, **ARGLWYDD**, gwaredd fy enaid: achub fi er mwyn dy drugaredd.
 5 Canys yn angau nid oes goffa am danat: yn y bedd pwy a'th folianna?
 6 Diffygias gan fy ochain; bob nos yr ydwyf yn gwneuthur fy ngwely yn foddfa: yr ydwyf fi yn gwlychu fy ngorweddfa a'm dagrau.
 7 Treuliodd fy llygad gan ddigter: heneidd-iodd o herwydd fy holl elynion.
 8 Ciliwch oddi wrthyf, holl weithredwyr anwired: canys yr **ARGLWYDD** a glywodd lef fy wylofaen.
 9 Clybu yr **ARGLWYDD** fy neisylfad: yr **ARGLWYDD** a dderbyn fy ngwedd.
 10 Gwaradwydder a thralloder yn ddirfawr fy holl elynion: dychweler a chywilyddier hwynt yn ddisymmwth.

PSALM VII.

1 *Dafydd yn gweiddio yn erbyn malais ei elynion, ac yn dangos ei wiriondeb; 10 a thrwy ffydd yn gweled yr amddiffynnid ef, ac y difethid ei elynion.*
 Sgalon Dafydd, yr hwn a ganodd efe fr **ARGLWYDD** oblegid geiriau Cus mab Jemini.

A **ARGLWYDD** fy Nuw, ynot yr ymddir-iadais: achub fi rhag fy holl erlidwyr, a gwaredd fi.
 2 Rhag iddo larpio fy enaid fel llew, gan ei rwygo, pryd na byddo gwareddydd.
 3 O **ARGLWYDD** fy Nuw, os gwneuthum hyn; od oes anwired yn fy nwyllaw;
 4 O thelais ddrwg i'r neb oedd heddychol a mi (ie, mi a waredais yr hwn sydd elyn i mi heb achos)
 5 Erlidid y gelyn fy enaid, a goddiwedded: sathred hefyd fy mwyr i'r llaw, a gosodd fy ngooniant yn y llwch. Selah.
 6 Cyfoel, **ARGLWYDD**, yn dy ddiglonedd, ymddyrecha, o herwydd lliid fy ngelynion: deftro hefyd drosof i'r farn a orchymynaist.
 7 Felly cynnulleidfa y bobloedd a'th angylchynant: er eu mwyn dychwel dithau i'r uchelder.
 8 Yr **ARGLWYDD** a farn y bobloedd: barn

fi, O **ARGLWYDD**, yn ol fy nghyflawnder, ac yn ol fy mberffieithrwydd sydd ynot.
 9 Darfydded weithian anwiredd yr annu-wiolion, eithr cyfarwydda di y cyflawn: canys y Duw cyflawn a chwilia y calonnau a'r arennau.
 10 Fy ymddiffyn sydd o Dduw, Iachawdwr y rhai uniawn o galon.
 11 Duw sydd Farnydd cyflawn, a Duw sydd ddigllawn beunydd wrth yr annuwiol.
 12 Oni ddychwel yr annuwiol, efe a hoga ei gleddyf: efe a anelodd ei fwa, ac a'i parot-todd.
 13 Parottodd hefyd iddo arfau anghueol: efe a drefnodd ei saethau yn erbyn yr erlid-wyr.
 14 Wele, efe a ymddwg anwiredd, ac a feichigodd ar gamwedd, ac a esgorodd ar gelwydd.
 15 Torrodd bwl, cloddiodd ef, syrthlodd hefyd yn y clawdd a wnaeth.
 16 Ei anwiredd a ymchwel ar ei ben ei hun, a'i draha a ddisgyn ar ei goppa ei hun.
 17 Clodforaf yr **ARGLWYDD** yn ol ei gyflawnder, a chanmolaf enw yr **ARGLWYDD** goruchaf.

PSALM VIII.

Maurygu gogoniant Duw, wrth ei weithred-odd, ac wrth ei gariad tu ag at ddyrn.
 Fr Pencerdd ar Gittith, Psalm Dafydd.
A **ARGLWYDD** ein Ior ni, mor ardderch-awg yw dy enw ar yr holl ddaear yr hwn a oesoist dy ogoniant uwch y nefoedd.
 2 O enau plant bychain a rhai yn sugno y peraisnt nerth, o achos dy elynion, i ostegu y gelyn a'r ymddialydd.
 3 Pan edrychwyr ar y nefoedd, gwaith dy fysedd; y lloer a'r ser, y rhai a ordeiniaist;
 4 Pa beth yw dyn, i ti i'w gofio? a mab dyn. i ti i ymweled âg ef.
 5 Canys gwnaethost ef ychydig is na'r angelion, ac a'i coronaist a gogoniant ac a harddwch.
 6 Gwnaethost iddo arglywddiaethu ar weith-redoedd dy ddwyllaw; gosodaist bob peth dan ei drefaid:
 7 Ddaed ac ychain oll, ac anifelliad y maes hefyd;
 8 Ehedaiad y nefoedd, a physgod y môr, ac y sydd yn tramwyo llwybrau y moroedd.
 9 **ARGLWYDD** ein Ior, mor ardderchawg yw dy enw ar yr holl ddaear!

PSALM IX.

1 *Dafydd yn moliannu Duw am wneuthur barn; 11 ac yn annog eraill i'w glodfori ef, 13 ac yn gweiddio ar iddo gael achos i'w sul-iannu ef.*
 Fr Pencerdd at Muth-labben, Psalm Dafydd.
C **LODFORAF** di, O **ARGLWYDD**, a'm holl galon: mynegaf dy holl ryfeddodau.
 2 Llawenycaf a gorfoleddaf ynot: canaf i'th enw di, y Goruchaf.
 3 Pan ddychweler fy ngelynion yn eu hol, hwy a gwympant ac a ddifethir o'th flaen di.
 4 Canys gwnaethost fy marn a'm matter yn dda: esteddaist ar orsedd-faingc, gan farnu yn gyflawn.
 5 Ceryddaist y cenhedloedd, distrywiaist yr annuwiol; eu henw hwynt a ddileiaist byth bythol.
 6 Ha elyn, darfu am ddinystr yndragywydd: a diwreiddiaist y dinasoedd; darfu eu colfad-wriaeth gyd a hwynt.
 7 Ond yr **ARGLWYDD** a bery yn dragywydd: efe a barottodd ei orsedd-faingc i farn.

8 Ac efe a farn y byd mewn cyflawnder: efe a farn y bobloedd inewn uniondeb.

9 Yr ARGWLWYDD hefyd fydd noddfa i'r gorthrymmedig, noddfa yn amser tralloed. 10 A'r rhai a adwaenat dy enw, a ymddriedant ynot: canys ni adewaist, O ARGWLWYDD, y rhai a'th geisiant.

11 Canmolwch yr ARGWLWYDD, yr hwn sydd yn presawlyio yn Sion: mynegwch ym mysg y bobloedd ei weithredoedd ef.

12 Pan ymfyfno efe am waed, efe a'u cofia hwynt: nid anghofia waedd y cystuddiol.

13 Trugarhâ wrthyf, ARGWLWYDD; gwel fy mlinder gan fy nghaseion, fy nyrchafydd o byrth angau:

14 Fel y mynegwyf dy holl foliant ym mhyrth merch Sion: llawenychaf yn dy iachawdwriaeth.

15 Y cenhedloedd a soddasant yn y ffos a wnaethant: yn y rhywyd a guddiasant, y daliwyd eu troed eu hun.

16 Adweinir yr ARGWLWYDD wrth y farn a wna: yr annuwiol a faglywyd y'ngweithredoedd ei ddwyllaw ei hun. Higgaion; Selah.

17 Y rhai drygionus a ymchwlant i uffern, a'i holl genhedloedd a anghofiant DDUW.

18 Canys nid anghofir y tlawd byth: gobaith y trueiniaid ni cholli'r byth.

19 Cyfod, ARGWLWYDD; na orfydded dyn: barnir y cenhedloedd ger dy fron di.

20 Gosod, ARGWLWYDD, ofn arnynt: *fel* y gwybyddo y cenhedloedd mai dynion ydynt. Selah.

PSALM X.

1 *Dafydd yn cwyno iorth Dduw rhag traha yr annuwiol; 12 ac yn gweddio am ymwared; 16 ac yn dangos ei hyder.*

PAHAM, ARGWLWYDD, y sef o bell? yr ymguddi yn amser cdyngder?

2 Yr annuwiol mewn balchder a erlid y tlawd: dalier hwynt yn y wriadau a ddy-chymmygasant.

3 Canys yr annuwiol a ymfrostia am ewyllys ei galon; ac a fendithia y cybydd, *yr hwn* y mae yr ARGWLWYDD yn ei ffreiddio.

4 Yr annuwiol, gan uchder ei ffroen, ni chais *DDUW*: nid *yw* Duw yn ei holl feddyliau ef.

5 Ei ffyrdd sydd filn bob amser; uchel *yw* dy farnedigsethau allan o'i olwg ef: chwythu y mae yn erbyn ei holl elynion.

6 Dywedodd yn ei galon, Ni'm symmudir: o herwydd ni *byddaf* mewn drygydd hyd genhedlaeth a chenhedlaeth.

7 Ei enau sydd yn llawn mellidith, a dichell, a thwyll: dan ei dasod y mae camwedd ac anwiredd.

8 Y mae efe yn estedd y'nglynllwynfa y pentrefi: mewn cilfachau y lladd efe y gwirion: ei lygaid a dremiant yn ddirgel ar y tlawd.

9 Efe a gynllwyna mewn dirgelwch megis llew yn ei ffâu: cynllwyn y mae i ddal y tlawd: efe a ddell y tlawd, gan ei dynnu i'w rwyd.

10 Efe a ymgrymma, ac a ymostwng, fel y cwmpo tyrfâ trueiniaid gan ei gedyrn ef.

11 Dywedodd yn ei galon, Anghofiodd Duw: cuddiodd ei wyneb; ni wél byth.

12 Cyfod, ARGWLWYDD; O DDUW, dyrcha dy law: nac anghofia y cystuddiol.

13 Paham y dirnyga yr annuwiol DDUW? dywedodd yn ei galon, Nid ymfyfi.

14 Gwelais *hyn*: canys ti a gawdyddi anwiredd a cham, i roddi *tdl* a'th ddwyllaw dy hun: arnat ti y gedy y tlawd; ti yw cynuorthwywr yr ymddifad.

15 Torr falch yr annuwiol a'y drygionus: cais ei ddrygioni ef *hyd* na chaflech ddim.

16 Yr ARGWLWYDD *sydd* frenhin byth ac yn dragywydd: difethwyd y cenhedloedd allan o'i dir ef.

17 ARGWLWYDD, clywaist ddymuniad y tlodion: parottô eu calon hwynt, gwrendy dy *glust arnynt*;

18 I farnu yr ymddifad a'y gorthrymmedig, fel na chwaneo dyn daerol beri ofn mwyach.

PSALM XI.

1 *Dafydd yn ymgysuro yn Nuw yn erbyn ei elynion. 4 Rhagddarodaeth a chyflawnder Duw.*

I'r Pencerdd, Psalm Dafydd.

YN yr ARGWLWYDD yr wyf yn ymddried: pa fodd y dywedwch wrth fy enaid, Ebeda i'ch mynydd *fel* aderyn?

2 Canys wele, y drygionus a annelant fwa, parottoiant eu saethau ar y llinyn; i saethu yn ddirgel y rhai uniawn o galon.

3 Canys y seiliau a ddinystriwyd, pa beth a wna y cyflawn?

4 Yr ARGWLWYDD *sydd* yn nhehl ei sanct-eiddrwydd; gorseddaf yr ARGWLWYDD *sydd* yn y nefoedd: y mae ei lygaid ef yn gwelid, ei amrantau yn profi meibion dynion.

5 Yr ARGWLWYDD a brawf y cyflawn; eithr câs gan ei enaid ef y drygionus, a'r hwn sydd hoff ganddo drawder.

6 Ar yr annuwiolion y gwlawia efe faglau, tân a brwmstan, a phoethwynt ystornus: *dyma* ran eu phlôl hwynt.

7 Canys yr ARGWLWYDD cyflawn a gâr gyflawnder: ei wyneb a edrych ar yr uniawn.

PSALM XII.

1 *Dafydd, heb ganddo ddim cynur dymol, yn erbyn cymmorth gan Dduw, 3 ac yn ymgysuro & barnedigsethau Duw ar yr ewwir, a'i ymddried yn mhroffedig addewidion Duw.*

I'r Pencerdd ar Senniath, Psalm Dafydd.

ACHUB, ARGWLWYDD; canys darfu y trugarog: o herwydd rallodd y ffyddloniaid o blith meibion dynion.

2 Ofereid a ddywedant bob un wrth ei gymmydog: *d* gwefus wenheithegar, ac & chalonn ddau ddyblyg, y llefariant.

3 Torred yr ARGWLWYDD yr holl wefusau gwenheitheg, a'r tafod a ddywedo fawrhydri.

4 Y rhai a ddywedant, A'n tafod y gorfyddwn; ein gwefusau *sydd* eiddon ni: pwy *sydd* arglwydd arnom ni?

5 O herwydd anrhaith y rhai cystuddiedig, o herwydd uchenaid y tlodion, y cyfodaf yn awr (medd yr ARGWLWYDD) rhodaf mewn iachawdwriaeth *yr hwn* y magler iddo.

6 Geiriau yr ARGWLWYDD *ydym* eiriau purlon; *fel* arian wedi ei goethi mewn ffwrn bridd, wedi ei buro seithwaith.

7 Tl, ARGWLWYDD, a'u cedwi hwynt: cedwi hwynt rhag y genhedlaeth hon yn dragywydd.

8 Yr annuwiolion a rodiant o amgyleh, pan ddyrchafar y gwaelaf o feibion dynion.

PSALM XIII.

1 *Dafydd yn cwyno bod yn oeddi ei ymwared ef: 3 yn gweddio am ras i'w raglawnu: 5 yn ymfrostio yn mhurgarodd Duw.*

I'r Pencerdd, Psalm Dafydd.

PA hyd, ARGWLWYDD, y'm hanghofi? a'i yn dragywydd? pa hyd y cuddi dy wyneb rhagof?

2 Pa hyd y cynnmeraf gynghorion yn fy enaid, gan fod blinder beunydd yn fy nghalon? Pa hyd y dyrehefir fy ngelyn arnaf?

3 Edrych a chlyw fi, O ARLWYDD fy Nw: goleua fy llygaid, rhag i mi huno yn yr angau:

4 Rhag dywedyd o'm gelyn, Gorchfygais ef; ac i'm gwrthwyncbwy'r lawonyeliu, os gogwytadaf.

5 Minnau hefyd y ymddiriedais yn dy drugaredd ni; fy nghalon a ymlawenycha yn dy iachawdwriaeth: canaf i'r ARLWYDD, am iddo synio arnaf.

PSALM XIV.

1 *Dafydd yn dangos llygredigaeth natur dym: 4 yn argyhoeddi yr annuwiol trwy oleuni eu cydwybod eu hun: 7 yn ymgonoddu yn iachawdwriaeth Duw.*

I'r Pencerdd, Psalm Dafydd.

YR ynfyd a ddywedodd yn ei galon, Nid oes un Duw. Ymllygrasant; ffeiddwaith a wnaethant: nid oes a wnel ddaioni.

2 Yr ARLWYDD a edrychodd i lawr o'r nefoedd ar feibion dynion, i weled a oedd neb deallgar, yn ymgeisio â Duw.

3 Cfiliodd pawb; cyd-ymddiffwynasant: nid oes a wnel ddaioni, nac oes un.

4 Oni w'yr holl weithredwyr anwiredd? y rhai sydd yn bwytta fy mhobi fel y bwyttiant fara: ni aflwasant ar yr ARLWYDD.

5 Yno y dychrynasant gan offn; canys y mae Duw yn ghenhedlaeth y cyfiawn.

6 Cynghor y tlawd a waradwyddasoch chw; am fod yr ARLWYDD yn obaith iddo.

7 Pwy a ddryr iachawdwriaeth i Israel o Ston! pan ddychwelo yr ARLWYDD gaethi-wed ei bobl, yr ymhyfyda Jacob, ac y llaw- enhá Israel.

PSALM XV.

Dafydd yn dangos pa fath sydd ar ddtinasyddion Ston.

Psalm Dafydd.

ARLWYDD, pwy a drig yn dy babell? A pwy a breswylia ym mynydd dy sanct-eiddrwydd?

2 Yr hwn a rodia yn berffaith, ac a wnel gyfiawnder, ac a ddywed wrth ei galon:

3 Heb absennu a'i dafod, heb wneuthur drwg i'w gymmydog, ac heb dderbyn enllib yn erbyn ei gymmydog.

4 Yr hwn y mae y drygionus yn ddirmygus yn ei olwg; ond a anrhydedda y rhai a ofn- ant yr ARLWYDD: yr hwn a dwng i'w niwed ei hun, ac ni newidia.

5 Yr hwn ni roddes ei arian ar usuriaeth, ac ni chymmer wdd yn erbyn y gwrlon. A wnelo hyn, nid ysgogir yn dragywydd.

PSALM XVI.

1 *Dafydd, o anymddiried i'w haeddoligaethau ei hun, ac o gds ar ddelw adoliacth, yn cyrchu at Dduw am ymceirad: 5 yn dangos gobaiith ei alwedigaeth, yr adgyfodiad, a bynydd tragwyddol.*

Michtam Dafydd.

CADW fi, O Dduw: canys ynot yr ymddiriedaf.

2 Fy enaid, dywedais wrth yr ARLWYDD, Fy Arglwydd ydynt ti: fy na nid yw ddim i ti:

3 Ond i'r saint sydd ar y ddaear, a'r rhai rhagorol, yn y rhai y mae fy holl hyfyrdweh.

4 Gofidiau a amhant i'r rhai a frysiant ar ei dawe dleithr: eu dlof-offrwm o wasd nid offrynnaf fi, ac ni chymmeraf eu henwau yn fy ngwedod.

5 Yr ARLWYDD yw rhan fy etifeddiacth i a'm phlôl: ti a gynnelli fy nghoelbren.

6 Y llinynnau a syrthiodd i mi mewn lle- oedd hyffryd; ie, y mae i mi etifeddiacth deg.

7 Bendithiaf yr ARLWYDD, yr hwn a'm cynghorodd: fy arenau hefyd a'm dygant y nos.

8 Gosodais yr ARLWYDD bob amser ger fy mron: am ei fod ar fy neheulaw, ni'm hysgogir.

9 O herwydd hynny llawenychoedd fy nghalon, ac ymhyfyddodd fy ngogoniant: fy nghnawd hefyd a orphwys mewn gobaiith.

10 Canys ni adewi fy enaid yn uffern; ac ni oddeff i'th Sanct weled llygredigaeth.

11 Dangosi i mi lwybr bywyd: digonol- rwydd llawenydd sydd ger dy fron, ar dy ddeheulaw y mae digrifwch yn dragywydd.

PSALM XVII.

1 *Dafydd, o hyder ar ei wiriondeb, yn gsfyn cymmorh Duw yn erbyn ei eilynion: 10 yn dangos eu balchder, a'u dicheil, a'u creulondeb hwy; 13 yn gwaddio yn eu herbryn hwy, mewn hyder ar ei obaith.*

Gwedd Dafydd.

CYLYW, ARLWYDD, gyfiawnder; ystyria fy llefain, gwrandio fy ngwedd i o wefusau didwyll.

2 Deued fy marn oddi ger dy fron; edrychod dy lygaid ar uniondeb.

3 Profais fy nghalon, gofyaist fi y nos; chwiliaist fi, ac ni chei ddim: bwriedais na throeddai fy ngenau.

4 Tu ag at am weithredodd dynion, wrth eiriau dy wefusau yr ymgedwais rhag lwybrau yr yspelydd.

5 Cynnal fy ngherddediad yn dy lwybrau, fel na lithro fy nhraed.

6 Mi a elwais arnaf; canys gwrandewi arnaf fi, O Dduw: gostwng dy giust ataf, ac er- glyw fy ymadrodd.

7 Dangos dy ryfedd drugareddau, O Achub- ydd y rhai a ymddiriedant ynot, rhag y sawl a ymgyfodant yn erbyn dy ddeheulaw.

8 Cadw fi fel canwyll llygad: cudd fi dan gysgod dy adenydd.

9 Rhag yr annuwiolion, y rhai a'm gor- thrymment; rhag fy ngelynion marwol, y rhai a'm hamgylchant.

10 Casasant gan eu brasder: a'u genau y llefant mewn balchder.

11 Ein cynniweirfa na a glybhasant hwy yr awrhon: gosodasant ed llygaid i dynnu i lawr i'r ddaear.

12 Eu dull sydd fel llew a chwennychai y- glyfmaethu, ac megis llew ieuange yn aros mewn lleoedd dirgel.

13 Cyfod, ARLWYDD, achub ei ffaen ef, cwmpa ef: gwared fy enaid rhag yr annu- wiol, yr hwn yw dy gledddy di.

14 Rhag dynion y rhai yw dy law, O AR- LWYDD, rhag dynion y byd, y rhai y mae eu rhan yn y bywyd yma, a'r rhai y llenwais: eu boliau a'th guddiedig drysor: llawn ydnt o feibion, a gadawant eu gweddill i'w rhai bychain.

15 Myfi a edrychaf ar dy wyneb mewn cyf- iawnder: digonir fi, pan ddihunwyf, a'th ddelw di.

PSALM XVIII.

Dafydd yn molianu Duw am ei amryw a'i ryfeddol fendithion.

I'r Pencerdd, Psalm Dafydd, gwas yr AR- LWYDD, yr hwn a lefarodd wrth yr AR- LWYDD eiriau y gân hon, yn y dydd y gwaredodd yr ARLWYDD ef o law ei holl eilynion, ac o law Saul: ac efe a ddywedodd,

CARAF di, **ARGLWYDD** fy nghadernid.

3 Yr **ARGLWYDD** yw fy nghraig, a'm hymddiffynfa, a'm gwaredydd; fy Nuw, fy nghadernid, yn yr hwn yr ymddriedaf; fy nharian, a chorn fy iachawdwriaeth, a'm huchel-dŵr.

3 Galw ar yr **ARGLWYDD** canmoladwy: felly y'm cedwir rhag fy ngelynon.

4 Gofidion angau a'm cychlynyasant, ac afonydd y fall a'm dychrynasant l.

5 Gofidiau uffern a'm cychlynyasant: magiau angau a achubasant fy mlaen.

6 Yn fy nghyfyngder y gelwais ar yr **ARGLWYDD**, ac y gwaeddais ar fy Nuw: efe a glybu fy llef o'i deml, a'm gwaedd ger ei fron a ddaeth i'w gustiau ef.

7 Yn y siglodd ac y crynodd y ddaear; a seiliau y mynyddoedd a gynhyrfodd ac a ymglodd, am iddo ef ddiglo.

8 Dyrchafodd mŵg o'i ffroenau, a thân a yssodd o'i enau: gio a ennyasant ganddo.

9 Efe hefyd a oestynodd y nefoedd, ac a ddisgynnodd: a thywyllwch oedd dan ei draed ef.

10 Marchogodd hefyd ar y cerub, ac a ehedodd: Ie, efe a ehedodd ar adenydd y gwynt.

11 Efe a wnaeth dywyllwch yn ddirgefa iddo; a'i babell o'i amgylch oedd dyfroedd dyfroedd, a thew-gymylau yr awyr.

12 Gan y disgietrieb oedd ger ei fron, ei gymylau a saethant heibio; cenllg y marwor tanllud.

13 Yr **ARGLWYDD** hefyd a daranodd yn y nefoedd, a'r Goruchaf a roddes ei lef; cenllg y marwor tanllud.

14 Ie, efe a anfonodd ei saethau, ac a'u gwasgarodd hwynt; ac a saethodd ei fellt, ac a'u gorchfygodd hwynt.

15 Gwaelodion y dyfroedd a welwyd, a seiliau y byd a ddimoethwyd gan dy gerydd di, O **ARGLWYDD**, a chan chwythad anadl dy ffroenau.

16 Anfonodd oddi uchod, cymmerodd fi, tynnodd fi allan o ddyfroedd lawer.

17 Efe a'm gwaredodd oddi wrth fy ngelyn cadarn, a rhag fy nghaseion: canys yr oedd-ynt yn drech ná mi.

18 Achubasant fy mlaen yn nydd fy ngofid: ond yr **ARGLWYDD** oedd gynnalid i mi.

19 Dug fi hefyd i ehangder: gwaredodd fi; canys ymhoedd ynof.

20 Yr **ARGLWYDD** a'm gobrwydd yn ol fy nghyflawnder; yn ol glendid fy nwyliaw y talodd efe i mi.

21 Canys cedwais ffyrdd yr **ARGLWYDD**, ac ni chiliais yn annuwiol oddi wrth fy Nuw.

22 O herwydd ei holl farnedigaethau ef oedd ger fy mron i, a'i ddeddfau ni fwriais oddi wrthyf.

23 Bwm hefyd yn berffaith gyd âg ef, ac ymgedwais rhag fy anwiredd.

24 A'r **ARGLWYDD** a'm gobrwydd yn ol fy nghyflawnder, yn ol purdeb fy nwyliaw o flaen ei lygaid ef.

25 A'r trugarog y gwnai drugaredd; a'r gwr perffaith y gwnai berffethrwydd.

26 A'r glân y gwnai lendid; ac a'r cyndyn yr ymgynyddni.

27 Canys ti a waredi y bobl gystuddiedig: ond ti a oestyni olygon uchel.

28 O herwydd ti a oleu fi nghanwyll: yr **ARGLWYDD** fy Nuw a lewyrcha fy nhywyllwch.

29 Oblegid ynot ti y rhedais trwy fyddin; ac yn fy Nuw y llemmais dros fur.

30 Duw sydd berffaith ei ffirdd: gair yr

ARGLWYDD sydd wedi ei buro: tarian yw efe i baw a ymddriedant yddo.

31 Canys pwy sydd Dduw heb law yr **ARGLWYDD**? a phwy sydd graig ond ein Duw ni?

32 Duw sydd yn fy ngwregysu a nerth, ac yn gwneuthur fy ffirdd yn berffaith.

33 Gosod y mas ef yw nhraed fel traed ewigod; ac ar fy uchel-fannau y'm sefydla.

34 Efe sydd yn dygu fy nwyliaw i ryfel; fel y dryllwr bwa dur yn fy mreicariau.

35 Rhoddaist hefyd i mi darian dy iachawdwriaeth; a'th ddeheulaw a'm cyhaliodd, a'th fwynder a'm lliosogodd.

36 Ehengaist fy ngherddedid danaf; fel na lithrodd fy nhraed.

37 Eriidiais fy ngelynon, ac a'u goddiwed-iais: ac ni dychwelais nes eu difa hwynt.

38 Archollais hwynt, fel na allent godi: syrthiasant dan fy nhraed.

39 Canys gwregysaist fi a nerth i ryfel: darostyngiaist danaf y rhai a ymgododd i'm herbyn.

40 Rhoddaist hefyd i mi warrau fy ngelynon; fel y difethwn fy nghaseion.

41 Gwaeddasant, ond nid oedd achubydd: sef ar yr **ARGLWYDD**, ond nid attebodd efe hwynt.

42 Maluriais hwynt hefyd fel llwch o flaen y gwynt: teffais hwynt allan megis tom yr heolydd.

43 Gwaredaist fi rhag cynhennau y bobl; gosodaist fi yn ben cenhedloedd: pobl nid adnabwm, a'm gwasanaethant.

44 Pan glywiant am danaf, ufuddhant i mi: meibion ddeithr a gymmerant arnynt ymddarostwng i mi.

45 Meibion ddeithr a ballant ac a ddychryant allan o'u dirgel fannau.

46 Byw yw yr **ARGLWYDD**, a bendithier fy nghraig: a dyrchafer Duw fy iachawdwriaeth.

47 Duw sydd yn rhoddi i mi *allu* ymddal, ac a ddarostwng y bobloedd danaf.

48 Efe sydd yn fy ngwared oddi wrth fy ngelynon: Ie, ti a'm dyrcheff uwchlaw y rhai a gyfodant i'm herbyn: achubaist fi rhag y gwr traws.

49 Am hwny y moliannaf di, O **ARGLWYDD**, ym mhlith y cenhedloedd, ac y canaf i'th enw.

50 Efe sydd yn gwneuthur mawr ymwared i'w Frenhin; ac yn gwneuthur trugaredd i'w enneiniog, i Dafydd, ac i'w had ef byth.

PSALM XIX.

1 *Bod y creaduriaid yn dangos gogoniant Duw: 7 a'i air yn dangos ei ras ef. 12 Dafydd yn gweddio am ras.*

I'r Pencerdd, Psalm Dafydd.

Y NEFOEDD sydd yn datgan gogoniant Duw; a'r surfafen sydd yn mynegi gwaith ei ddwyliaw ef.

2 Dydd i ddydd a draetha ymadrodd, a nos i nos a ddengys wybodaeth.

3 Nid oes iaith nac ymadrodd, *Ie* ni chlybuwyd eu lleferydd hwynt.

4 Eu ilinyr a aeth trwy yr holl ddaear, a'u getriau hyd eithafodd byd: i'r haul y gosododd efe babell yfoddynt.

5 Yr hwn sydd fel gwr prifod yn dyfod allan o'i ystafell: ac a ymlawenâ fel cawr i redeg gyrfa.

6 O eithaf y nefoedd y mas ei fynyddiad ef allan, a'i amgylchiad hyd eu hethafodd hwynt: ac nid ymgudd dim oddi wrth ei wres ef.

7 Cyfraith yr ARLWYDD sydd berffaith, yn troi yr enaid: tystiolaeth yr ARLWYDD sydd sicr, ac yn gwneuthur y gwirion yn ddoeth.

8 Deddfau yr ARLWYDD sydd uniawn, yn llawenhâu y galon: gorchymyn yr ARLWYDD sydd bur, yn goleuo y llygaid.

9 Ofn yr ARLWYDD sydd lân, yn parhâu yn dragywydd; barnau yr ARLWYDD ydynt wirionedd, cyfawn ydynt i gyd.

10 Mwy dymunol ynt nag aur, i.e. nag aur coeth lawer: melysach hefyd na'r mêl, ac na diferiad diliau mêl.

11 Ynddynt hwy hefyd y rhybuddir dy was: o'u cadw y mac gwobr lawer.

12 Pwy a ddeall ei gamweddau? glanhâ fi oddi wrth fy meiau cuddiedig.

13 Attal hefyd dy was oddi wrth bechodau rhyffygus; na arglwyddiaethont arnaf: yna y'm perffeiithr, ac y'm glanhêir oddi wrth anwiredd lawer.

14 Bvdedd ymadroddion fy ngenau, a myfyrdwy fy nghalon, yn gymmeradwy ger dy fron, O ARLWYDD, fy nghraig a'm prynwr.

PSALM XX.

1 Yr eglwys yn bendithio y Brenhin yn ei faurhydi. 7 Ei hyder hi y'ngghymorth Duw.

I'r Pencerdd, Psalm Dafydd.

GWRANDAWED yr ARLWYDD arnat yn nydd cyfyngder: enw Duw Jacob a'th ddfifynno.

2 Anfoned i ti gymmorth o'r cyssegr, a nerthed di o Ston.

3 Coffed dy holl offrymmau, a bydded fodd-law'n i'th boeth-offrwm. Selah.

4 Rhodded i ti wrth fodd dy galon; a chyflawned dy holl gynghor.

5 Gorfoleddwn yn dy iachawdwrïaeth di, a dyrchafwn faner yn enw ein Duw: cyflawned yr ARLWYDD dy holl ddymunïadau.

6 Yr awr hon y gwn y gwared yr ARLWYDD ei enneinig: efe a wrendy arno o nefoedd ei sancteiddrwydd, yn nerth lechyd ei ddeheulaw ef.

7 Ymddiried rhai mewn cerbydau, a rhai mewn meirch: ond nynt a gofnwn enw yr ARLWYDD ein Duw.

8 Hwya a gymwasant, ac a syrthiasant; ond nynt a gyfodasom, ac a safasom.

9 Achub, ARLWYDD: gwrandawed y Brenhin arnom yn y dydd y llefom.

PSALM XXI.

1 Tâl diolch am fuddugoliaeth: 7 a hyder ar gael ychwaneg o lwyddiant.

I'r Pencerdd, Psalm Dafydd.

ARLWYDD, yn dy nerth y llawenychea y Brenhin: ac yn dy iachawdwrïaeth di mor ddirfawr yr ymhyfrida!

2 Deisyfiad ei galon a roddaist iddo; a dymuniad ei wefusau nis gommeddaist. Selah.

3 Canys achubaist ei flaen ef â bendithion daioni: gosodaist ar ei beu ef goron o aur coeth.

4 Gofynodd oes gennyf, a rhoddaist iddo: i.e. hir oes, byth ac yn dragywydd.

5 Mawr yw ei ogoniant yn dy iachawdwrïaeth: gosodaist arno ogoniant a phrydferthwch.

6 Canys gwnaethost ef yn fendithion yn dragywyddol; llawenychaist ef â llawenydd â'th wynebrydd.

7 O herwydd bod y Brenhin yn ymddiried yn yr ARLWYDD, a thrwy drugaredd y Goruchaf nid ysgogir ef.

8 Dy law a gaiff afael ar dy holl einyon: dy ddeheulaw a gaiff afael ar dy gasion.

9 Ti a'u gwnaï hwynt fel fwrn danlyd yn amser dy fîd: yr ARLWYDD yn ei ddiagonal-eidd a'u llwngw hwynt, a'r tân a'u hysa hwynt.

10 Eu ffirwyth hwynt a ddinystrï di oddi ar y ddaear, a'u had o blith meibion dynion.

11 Canys bwriadasant ddrwg i'th erbyn: meddyliasant amcan, heb allu o honynt ei groblhâu.

12 Am hynny y gwneï lddynt droi eu cefnau: ar dy linynnau y parottô di saethau yn erbyn eu hwynebau.

13 Ymddyrrha, ARLWYDD, yn dy nerth: canwn, a chanmolwn dy gadernid.

PSALM XXII.

1 Dafydd yn achwyn mewn anghysur mawr: 9 yn gweddi mewn cyfyngder mawr: 23 ac yn cloffor Duw.

I'r Pencerdd ar Aielech hasahar, Psalm Dafydd.

FY Nuw, fy Nuw, paham y'm gwrth-odaist? paham yr ydwyf mor bell oddi wrth fy iachawdwrïaeth, a geiriau fy llefain? 2 Fy Nuw, llefain yr ydwyf y dydd, ac ni wrandewi; y nos hefyd, ac nid oes osteg i mi.

3 Ond tydi wyt sanctaidd, O dydi yr hwn wyt yn cyfannedd y mwaniant Israel.

4 Ein tadau a obeithiasant ynot: geobeithiasant, a gwaredaist hwynt.

5 Arnat ti y llefasant, ac achubwyd hwynt: ynot yr ymddiriedasant, ac nis gwardwyddwyd hwynt.

6 A minnau, pryf ydwyf, ac nid gwr; gwarthrudd dynion, a dirmyg y bobl.

7 Pawb a'r a'm gwelant, a'm gwatwarant: llaesant wefi, ysgydwan ben, gan ddyneidyd.

8 Ymddiriedodd yn yr ARLWYDD; gwareded ef: achubed ef, gan ei fod yn dda ganddo.

9 Canys ti a'm tynnaist o'r groth: gwnaethost i mi obeithio pan oeddwn ar fronau fy mam.

10 Arnat ti y'm bwriwyd o'r bru: o groth fy mam fy Nuw ydwyf.

11 Nac ymbellhâ oddi wrthyf; o herwydd cyfyngder sydd agos: canys nid oes cyn-northwywr.

12 Teirw lawer a'm cylchynasant: gwrddeirw Basan a'm hamgylchasant.

13 Agorasant arnaf eu genau, fel llew rheibus a rhadwyf.

14 Fel dwf y'm tywalltwyd, a'm hesgyrn oll a ymwahanasant: fy nghalon sydd fel cŵyr; hi a doddodd y'ngnanol fy mherfedd.

15 Fy nerth a wywodd fel priddler; a'm tafod a llynodd wrth dafod fy ngenau: ac i lweh angau y'm dygaist.

16 Canys cwn a'm cylchynasant; cynnull-eidfa y drygionus a'm hamgylchasant: trywanasant fy nwyllaw a'm traed.

17 Gallaf gyfrif fy holl esgyrn: y maent yn tremio ac yn edrych arnaf.

18 Y maent yn rhannu fy nillad yn eu mysg, ac ar fy ngwisg yn bwrw coelbren.

19 Ond tydi, ARLWYDD, nac ymbellhâ: fy nghadernid, brysia i'm cynmorthwyf.

20 Gwared yr enaid rhag y cleddyf, fy unig enaid o feddiant y ci.

21 Achub fi rhag safn y llew: canys o blith eyrn uniceornïad y'm gwardewaist.

22 Mynged dy enw i'm brodyr: y'ngnanol y gynnull-eidfa y'th folaf.

23 Y rhai sydd yn ofni yr ARLWYDD...

weh ef: holl had Jacob, gogoneddweh ef; a holl had Israel, ofnweh ef.

24 Canys ni ddirmygodd, ac ni ffeiddiodd gystudd y tlawd; ac ni chuddiodd ei wyneb rhagdo: ond pan lefodd efe arno, efe a wrandawodd.

25 Fy mawl sydd o honot ti yn y gynnulleidfa fawr: fy addunedau a dalaf ger bron y rhai a'i hofnant ef.

26 Y tlodion a fwyttant, ac a ddiwellir: y rhai a geisiant yr ARGWLWYDD, a'i moliamant ef: eich calon fydd byw yn dragywydd.

27 Holl derfynau y ddaear a gofiant, ac a drânt at yr ARGWLWYDD: a holl dylwythau y cenhedloedd a addolant ger dy fron di.

28 Canys eiddo yr ARGWLWYDD yw y deyrnas: ac efe sydd yn llywodraethu ym mhilith y cenhedloedd.

29 Yr holl ras breision ar y ddaear a fwyttant, ac a addolant: y rhai a ddisgynant i'r llwch, a ymgrymiant ger ei fron ef; ac nid oes neb a all gadw yn fyw ei enaid ei hun.

30 Ew had a'i gwasanetha ef: cyfrifir ef i'r ARGWLWYDD yn genhedlaeth.

31 Deuant, ac a'roddant ei gyflawnder ef i'r bobl a enir, mai efe a wnaeth hyn.

PSALM XXIII.

Hyder Dafydd ar ras Dduo.

Psalm Dafydd.

YR ARGWLWYDD yw fy Mugall; ni bydd eisieu arnaf.

2 Efe a wna i mi orwedd mewn porffeydd gwellog: efe a'm tywys ger llaw y dyfroedd tawel.

3 Efe a ddychwel fy enaid: efe a'm harrwain ar hyd llwybrau cyflawnder er mwyn ei enw.

4 Ie, pe rhodiwn ar hyd glyn cysgod angau, nid ofnaf niwed: canys yr wyf ti gyd â mi; dy wlaen a'th ffon a'm cysurant.

5 Ti a arlwyi ford ger fy mron y'ngŵydd fy ngwrthwynebwy: irast fy mhen âg olew; fy phïol sydd lawr.

6 Daioni a thrugaredd yn ddfau a'm canlynant holl ddyddiau fy mywyd: a phreswyliaf yn nhŷ yr ARGWLWYDD yn dragywydd.

PSALM XXIV.

1 *Arglwyddiaeth Dduo yn y byd hon.* 3 *Dinayddion ei ysbrydol deyrnas ef.* 7 *Cynghor f'w dderbyn ef.*

Psalm Dafydd.

EIDDO yr ARGWLWYDD y ddaear, a'i chyflawnder; y byd, ac a breswylia ynddo.

2 Canys efe a'i seiliodd ar y moroedd, ac a'i sicrhodd ar yr sfonydd.

3 Pwy a esgyn i fynydd yr ARGWLWYDD? a phwy a saif yn ei le sanctaidd ef?

4 Y glân ei ddwyliaw, a'r pur ei galon; yr hwn ni ddyrchafodd ei feddwl at wagedd, ac ni thyngodd i dwyllo.

5 Efe a dderbyn fendith gan yr ARGWLWYDD, a chyflawnder gan Dduw ei iachawdriaeth.

6 Dyma genhedlaeth y rhai a'i oeliant ef, y rhai a geisiant dy wyneb di, O Jacob. Selah.

7 O byrth, dyrchewch eich pennau; ac ymddyrchewch, ddrysau tragywyddol; a Brenhin y gogoniant a ddaw i mewn.

8 Pwy yw y Brenhin gogoniant hwn? yr ARGWLWYDD nerthol a chadarn, yr ARGWLWYDD cadarn mewn rhyfel.

9 O byrth, dyrchewch eich pennau; ac ymddyrchewch, ddrysau tragywyddol; a hynny y gogoniant a ddaw i mewn.

10 Pwy yw y Brenhin gogoniant hwn? ARGWLWYDD y lluoedd, efe yw Brenhin y gogoniant. Selah.

PSALM XXV.

1 *Hyder Dafydd yn ei weddi.* 7 *Y mas yn gweddio am fuddauant pechodau,* 16 *am gymmorth mewn trallod.*

Psalm Dafydd.

ATTAT ti, O ARGWLWYDD, y dyrchafaf fy enaid.

2 O fy Nuw, ynot ti yr ymddiriedais: na'm gwaradwydder; na orfoledded fy ngelynyion arnaf.

3 Ie, na waradwydder neb sydd yn diagwyl wrthyt ti: gwaradwydder y rhai a droseddant heb achos.

4 Pâr i mi wybod dy ffyrdd, O ARGWLWYDD: dysg i mi dy lwybrau.

5 Tywys fi yn dy wirionedd, a dysg fi: canys ti yw Duw fy iachawdriaeth; wrthyt ti y diagwyliaf ar hyd y dydd.

6 Coffa, ARGWLWYDD, dy dosturiaethau, a'th drugareddau: canys eriodd y maent hwy.

7 Na chofia bechodau fy ieuengctid, na'm camweddau: yn ol dy drugaredd meddwl di am danaf, er mwyn dy dalaioni, ARGWLWYDD.

8 Da ac uniawn yw yr ARGWLWYDD; o herwydd hynny y dysg efe bechuriaidd yn y ffordd.

9 Y rhai llariaidd a hyffordda efe mewn barn: a'i ffordd a ddysg efe i'r rhai gostyngedig.

10 Holl lwybrau yr ARGWLWYDD ydynt drugaredd a gwirionedd, i'r rhai a gadwant ei gyfammod a'i dystiolaethau ef.

11 Er mwyn dy enw, ARGWLWYDD, maddeu fy anwireidd: canys mawr yw.

12 Pa wr yw efe sydd yn ofni yr ARGWLWYDD? efe a'i dysg ef yn y ffordd a ddewisio.

13 Ei enaid ef a erys mewn daioni: a'i had a etifedda y ddaear.

14 Dirgelwch yr ARGWLWYDD sydd gyd â'r rhai a'i hofnant ef: a'i gyfammod hefyd, i'w cyfarwyddo hwynt.

15 Fy llygaid sydd yn wastad ar yr ARGWLWYDD: canys efe a ddwg fy nhraed allan o'r rhwyd.

16 Tro ataf, a thrugarhâ wrthyf: canys unig a tnlawd ydywff.

17 Gofidiau fy nghalon a helaethwyd: dwg fi allan o'm cyfyngderau.

18 Gwel fy nghystudd a'm helbul, a maddeu fy holl bechodau.

19 Edrych ar fy ngelynyion; canys amhasant; â chasineb traws hefyd y'm casant.

20 Cadw fy enaid, ac achub fi: na'm gwaradwydder; canys ymddiriedais ynot.

21 Cadwed perffethrwydd ac uniondeb fi: canys yr wyf yn diagwyl wrthyf.

22 O Dduw, gwared Israel o'i holl gyfyngderau.

PSALM XXVI.

Dafydd yn cyrchu at Dduo, mewn hyder o'i ddiniweidrwydd.

Psalm Dafydd.

BARN fi, ARGWLWYDD: canys rhodiais yn fy niherffethrwydd: ymddiriedais hefyd yn yr ARGWLWYDD; am hynny ni lithraf.

2 Hols fi, ARGWLWYDD, a phrawf fi: chwilia fy arennau a'm calon.

3 Canys dy drugaredd sydd o ffian fy llygaid: ac mi a rodiais yn dy wirionedd.

4 Nid eisteddais gyd â dynion coegion; a chyd â'r rhai trofau nid âf.

5 Casais gymnulleidfa y drygionus; a ehyd a'r annuwlion nid eistedd.
6 Golchaf fy nwyllaw mewn diniweidrwydd: a th allor, O ARLWYDD, a amgylchynaf:
7 I gyhoeddi â llef clodforedd, ac i fynegi dy holl ryfeddodau.
8 ARLWYDD, hoffais drigfan dy dŷ, a lle preswylfa dy ogoniant.
9 Na chasgi fy enaid gyd â phechaduriaid, na'm bywyd gyd â dnylon gwaeledy.
10 Y rhai y mac ysgeirder yn eu dwylaw, a'u deheulaw yn llawn gwobrau.
11 Kithr mi a rodiad yn fy mherffethrwydd: gwared fi, a thrugrâhâ wrthyf.
12 Fy nhiroed sydd yn sefyll ar yr unlawn: yn y cwnulleidfaoedd y'th fendithiaf, O ARLWYDD.

PSALM XXVII.

1 *Dafydd yn ategu ei ffydd, trwy allu Duw, 4 trwy ei serch i wasaneth Duw, 9 a throy wodd.*

Psalm Dafydd.

YR ARLWYDD yw fy ngoluni a'm iachawdriaeth; rhag pwy yr ofnaf? yr ARLWYDD yw nerth fy mywyd; rhag pwy y dychrynaf?

2 Pan nesâodd y rhai drygionus, sef fy ngwrthwynebwyr a'm gelynon, i'm herbyn, i fwyta fy nghnawd, hwy a draingwyddasant ac a syrthiasant.

3 Pe gweryllall llu i'm herbyn, nid ofna fy nghalon: pe cyfodai ead i'm herbyn, yn hyn mi a fyddaf hyderus.

4 Un peth a ddeisyfais i gan yr ARLWYDD, hynny a geisaf; sef caffiad trigo yn nhŷ yr ARLWYDD holl ddyddiau fy mywyd, i edrych ar brydferthwch yr ARLWYDD, ac i ymofyn yn ei deul.

5 Canys yn y ddam bliu y'm cuddia o fewn ei babell: yn nirelfa ei babell y'm cuddia; ar graig y'm cyfyd i.

6 Ac yn awr y dyrcha efe fy mhen goruwch fy ngelynon o'm hamgylch: am hynny yr aberthaf yn ei babell ef ebrth gorfoledd; canaf, Ie, canmolaf yr ARLWYDD.

7 Clyw, O ARLWYDD, fy llesfydd paw lefwr: trugrâhâ hefyd wrthyf, a gwrandawr arnaf.

8 *Paw ddywedais, Ceiswch fy wyneb; fy nghalon a ddywedodd wrthyf, Dy wyneb a geisaf, O ARLWYDD.*

9 Na chuddia dy wyneb oddi wrthyf; na fwrw ymthid dy was mewn soriant: fy nghymmorth fuost; na âd fi, ac na wrthod fi, O Dduw fy iachawdriaeth.

10 Pan yw fy nhad a'm mam yn fy ngwrthod, yr ARLWYDD a'm derbyn.

11 Dyag i mi dy ffurdd, ARLWYDD, ac arwain fi ar hyd llwybrau uniondeb, o herwyd fy ngelynon.

12 Na ddyro fi i fynu i ewylllys fy ngelynon: canys gau dystion, a rhai a adroddant drawder, a gyfodasant i'm herbyn.

13 *Diffygiason, pe na chredaswn weled daloni yr ARLWYDD yn nhir y rhai byw.*

14 Disgwyl wrth yr ARLWYDD: ymwröla, ac efe a nertha dy galon: disgwyl, meddaf, wrth yr ARLWYDD.

PSALM XXVIII.

1 *Dafydd yn gweddio yn daer yn erbyn ei dnylon: 6 yn bendithio Duw, 9 ac yn gweddio dros y bobl.*

Psalm Dafydd.

ARNAT fi, ARLWYDD, y gwaeclaf; fy nghraig, na ddistawa wrthyf: rhag, o thewi wrthyf, i mi fod yn gyflafyb i rai yn diagyn i'r pwll.

2 Erglyw lef fy ymbil pan waeddyf arnaf, pan ddyrchafwyf fy nwyllaw tu ag at dy gafell sanctiedra.

3 Na thynn fi gyd a'r annuwlion, a chyd â gweithredwyr anwiredd; y rhai a lefarant heddwch wrth eu cymmydigion, a drwg yn eu calon.

4 Dyro ddynt yn ol eu gweithred, ac yn ol drygioni eu dychymygon: dyro iddynt yn ol gweithredoedd eu dwylaw; tâl iddynt eu haeddedigaethau.

5 Am nad ystyriant weithredoedd yr ARLWYDD, na gwaith ei ddwyllaw ef, y dinystris efe: hwynt, ac nis adeilada hwynt.

6 Bendigedig fyddo yr ARLWYDD: canys clybu lef fy ngweddiau.

7 Yr ARLWYDD yw fy nerth, a'm tarian; ynddo ef yr ymddiriedodd fy nghalon, a myfi a gynnorthwywyd: o herwydd hyn y llawenychoedd fy nghalon, ac ar fy nghân y clodforaf ef.

8 Yr ARLWYDD sydd nerth i'r cyfryw rai, a chadernid iachawdriaeth ei Enneiniog yw efe.

9 Cadw dy bobl, a bendithia dy etifeddiaeth: portha hwynt hefyd, a thyrcha hwynt yn dragywydd.

PSALM XXIX.

1 *Dafydd yn annog tywysogion i roi gogoniant i Dduw; 3 o herwydd ei fawr allu, 11 a'i ymddiffyn i'w bobl.*

Psalm Dafydd.

MOESWCH i'r ARLWYDD, chwi fetlon cedryn, moeswch i'r ARLWYDD ogoniant a nerth.

2 Moeswch i'r ARLWYDD ogoniant ei enw: addolwch yr ARLWYDD ym mhrydferthwch ei sancteiddrwydd.

3 Llef yr ARLWYDD sydd ar y dyfroedd: Duw y gogoniant a darana; yr ARLWYDD sydd ar y dyfroedd mawrion.

4 Llef yr ARLWYDD sydd mewn grym: llef yr ARLWYDD sydd mewn prydfferthwch.

5 Llef yr ARLWYDD sydd yn dryllio y cedrwydd; Ie, dryllia yr ARLWYDD gedrwydd Libanus.

6 Efe a wna iddynt lammu fel llo; Libanus a Sirion, fel llwdd unicorn.

7 Llef yr ARLWYDD a wasgara y fflammau tân.

8 Llef yr ARLWYDD a wna i'r anialwch grynu: yr ARLWYDD a wna i anialwch Cades grynu.

9 Llef yr ARLWYDD a wna i'r ewigod lydnw, ac a ddynoetha y coedydd: ac yn ei deul pawb a draetha ei ogoniant ef.

10 Yr ARLWYDD sydd yn eistedd ar y lliferiant; Ie, yr ARLWYDD a eistedd yn Frenhin yn dragywydd.

11 Yr ARLWYDD a ddyty nerth i'w bobl: yr ARLWYDD a fendithia ei bobl â thangnefedd.

PSALM XXX.

1 *Dafydd yn molli Duw am ei ymgarod; 4 yn annog eraill i'w glodfori, wrth weled fel yr oedd Duw yn gwnethur âg ef.*

Psalm neu Gân o gysogriad tŷ Dafydd.

MAWRYGAF di, O ARLWYDD: canys dyrchefaist fi, ac ni lawenhâist fy ngelynon o'm plegid.

2 ARLWYDD fy Nuw, llelais arnaf, a thithau a'm hiachâist.

3 ARLWYDD, dyrchefaist fy enaid o'r bedd: cedwaist fi yn fyw, rhag diagyn o honof i'r pwll.

4 Cenweh i'r **ARGLWYDD**, ei saint ef; a chlodforwch wrth goffadwriaeth ei sancteiddrwydd ef.

5 Canys ennyd fechan *y bydda* yn ei lid; yn ei foddlonrwydd *y mae* bywyd: dros brydnawn yr erys wylofain, ac erbyn y bore *y bydd* gorfoledd.

6 Ac mi a ddywedais yn fy llwyddiant, Ni'm syflir yn dragywydd.

7 O'th ddaioni, **ARGLWYDD**, y gosodaist grydfer yn fy mynydd: cuddiaist dy wyneb, a bwm helbulus.

8 Arnat ti, **ARGLWYDD**, y llelais, ac a'r **ARGLWYDD** yr ymbiliais.

9 Pa fudd *sydd* yn fy ngwaed, pan ddisgynwyf i'r ffos? a glodfora y llwch di? a fynega efe dy wirionedd?

10 Clyw, **ARGLWYDD**, a thrugarhâ wrthyf: **ARGLWYDD**, bydd gynnorthwywr i mi.

11 Trôaist fy ngalar yn llawenydd i mi: diogaist fy sachwisg, a gwregysaist fi & llawenydd;

12 Fel y cano *fy* ngoeoniant ti, ac na thawo. O **ARGLWYDD** fy Nuw, yn dragywyddol y'th folaianaf.

PSALM XXXI.

1 *Dafydd yn dangos ei ymddiried yn Nuw, ac yn gofyn ei help ef; 7 yn ymlaenychu yn ei drugaredd ef; 9 yn gweddi yn ei adfyd, 19 ac yn molianu Duw am ei ddaioni.*

I'r Pencerdd, Psalm Dafydd.

YNOT ti, **ARGLWYDD**, yr ymddiriedais: na'm gwaradwydder yn dragywydd: gwared fi yn dy gyflawnder.

2 Gogwydda dy glust ataf; gwared fi ar ffrys: bydd i mi yn graig gadarn, yn dy ymddiffyn i'm cadw.

3 Canys fy nghraig a'm castell *ydywyt*: gan hynny er mwyn dy enw tywys fi, ac arwain fi.

4 Tynn fi allan o'r rhwyd a guddiasant i mi: canys ti *yw* fy nerth.

5 I'th law y gorchymynaf fy spryd: gwaradaist fi, O **ARGLWYDD** Dduw y gwirionedd.

6 Casais y rhai sydd yn dal ar ofer-wagedd: minnau a obeithiaf yn yr **ARGLWYDD**.

7 Ymlawenhâf ac ymhyfrydaf yn dy drugaredd: canys gwelaist fy adfyd; adnabuost fy enaid mewn cyfyngderau;

8 Ac ni warchasais fi yn llaw y gelyn; ond gosodaist fy nhraed mewn ehangder.

9 Trugarhâ wrthyf, **ARGLWYDD**; canys cyfyng *yw* arnaf: dadwinodd fy llygad gan ofid, fe, fy enaid a'm bol.

10 Canys fy mywyd a ballodd gan ofid, a'm blynydoedd gan ochain: fy nerth a ballodd o herwydd fy anwiredd, a'm hegyrn a bydrasant.

11 Yn warthrudd yr ydywf yn mysg fy holl eglunio, a *hynny* yn ddifraw yn mysg fy nghymydogion; ac yn ddychryn i'r rhai a'm hadwaenant; y rhai a'm gwelent allan, a gillent oddi wrthyf.

12 Anghofwyd fi fel un marw allan o feddwl: yr ydywf fel llestr methodig.

13 Canys clywais ogan llaweroedd; dychryn oedd o bob parth: pan gydymgynghorasant yn fy erbyn, y bwriadasant fy nleiedio.

14 Ond mi a obeithiais ynot ti, **ARGLWYDD**: dywedais, Fy Nuw *ydywyt*.

15 Yn dy law di *y mae* fy amserau: gwared fi o law fy ngelynion, ac oddi wrth fy erlidwyr.

16 Llewyrha dy wyneb ar dy was: achub fi er mwyn dy drugaredd.

17 **ARGLWYDD**, na waradwydder fi; canys

gelwais arnat: gwaradwydder yr annuwiolion, torrer hwynt i'r bedd.

18 Gosteger y gwefusau celwyddog, y rhai a ddywedant yn galed, trwy falchder a dystyrwch, yn erbyn y cyflawn.

19 Mor sawr *yw* dy ddaioni a roddaist i gadw i'r sawl a'th ofnant; ac a wnacthost i'r rhai a ymddiriedant ynot, ger bron meibion dynion!

20 Cuddi hwynt yn niregfa dy wyneb rhag balchder dynion: cuddi hwynt mewn pabell rhag cynnen tafodau.

21 Bendigedig *syddo* yr **ARGLWYDD**: canys dangosodd yn rhyfedd ei gareidigrwydd i mi mewn dinas gadarn.

22 Canys mi a ddywedais yn fy ffrwst, Fe'm bwriwyd allan o'th olwg: er hynny ti a wrandawaist lais fy ngweddfau pan lelais arnat.

23 Cerweh yr **ARGLWYDD**, ei holl saint ef: yr **ARGLWYDD** a geidw y ffyddloniaid, ac a dâl yn ehelaeth i'r neb a wna falchder.

24 Ymwrolwch, ac efe a gryfhâ eich calon, chwychwi oll y rhai ydych yn gobethio yn yr **ARGLWYDD**.

PSALM XXXII.

1 *Yn maddeuant pechoau y mae derwyddwch yn sefyll. 3 Bod cyfaddaf pechodau yn esmuythdu ar y gydwybod. 8 Addewidion Duw yn dwyn llawenydd.*

Psalm Dafydd er athrawiaeth.

GWYN ei fyd *y neb* y maddeuwyd ei droedd, ac y cuddiwyd ei bechod.

2 Gwyn ei fyd y dyn ni chyfrif yr **ARGLWYDD** iddo anwiredd, ac ni *byddo* dichell yn ei yspryd.

3 Tra y tewais, heneiddiodd fy esgyrn, gan fy rhuad ar hyd y dydd.

4 Canys trymhaodd dy law arnaf ddydd a nos: fy irder a drowyd yn sychder hâf. Selah.

5 Addefais fy mhechod wrthyf, a'm hanwiredd ni chuddiais: dywedais, Cyffiasaf yn fy erbyn fy hun fy anwireddau i'r **ARGLWYDD**; a thl a faddeuaist anwiredd fy mhechod. Selah.

6 Am hyn y gweddiâ pob duwiol arnat ti yn yr amser y'th gefir: yn ddiâu yn llifeiriant dyfroedd mawrion, ni chânt nesau atto ef.

7 Ti ydywyt loches i mi; oedwi fi rhag ing: amgylchyni fi & chaniadau ymwared. Selah.

8 Cyfarwyddaf di, a dysgaf di yn y ffordd yr elych: a'm llygad arnat *y'th* gynghoraf.

9 Na fyddwch fel march, new ful, heb ddeall: yr hwn y mae rhaid attal ei en â genfa, ac â ffrwyn, rhag ei ddyneusu attaf.

10 Gofidiau lawer *sydd* i'r annuwiol: ond y neb a ymddiriedo yn yr **ARGLWYDD**, trugaredd a'i cychlyna ef.

11 Y rhai cyflawn, byddwch lawen a hyfryd yn yr **ARGLWYDD**: a'r rhai uniawn o galon oll, cenweh yn llafar.

PSALM XXXIII.

1 *Bod yn rhaid molianu Duw, am ei ddaioni, 6 am ei allu, 12 am ei ragluniaeth. 20 Ar Dduw y mae hyderu.*

YMLAWENHEWCH, y rhai cyflawn, yn yr **ARGLWYDD**: i'r rhai uniawn gweddus *yw* mawl.

2 Molwch yr **ARGLWYDD** a'r delyn: cenweh iddo a'r nabl, ac d'r degtant.

3 Cenweh iddo ganiad newydd: cenweh yn gerddgar, yn soniaru.

4 Canys uniawn *yw* gair yr **ARGLWYDD**;

a'i holl weithredoedd a wnaed mewn ffydd-
lodeb.

5 Efe a gâr gyflawnder a barn : o drugaredd
yr ARGLWYDD y mae y ddaear yn gyflawn.

6 Trwy air yr ARGLWYDD y gwnaethpwyd
y nefoedd ; a'u holl luoedd hwy trwy yspryd
ei enau ef.

7 Casglu y mae efe ddyfroedd y môr ynghyd
megis pentwr ; y mae yn rhoddi y dyfnder-
oedd mewn trysorau.

8 Ofned yr holl ddaear yr ARGLWYDD : holl
drigolion y byd arswydant ef.

9 Canys efe a ddywedodd, ac *felly* y bu : efe
a orchymynodd, a hynny a safodd.

10 Yr ARGLWYDD sydd yn diddymu cyng-
hor y cenhedloedd ; y mae efe yn diddymu
amcanion pobloedd.

11 Cynghor yr ARGLWYDD a saif yn dragy-
wydd ; meddylliau ei galon o genhedlaeth i
genhedlaeth.

12 Gwyn ei byd y genedi y mae yr AR-
GLWYDD yn DDUW iddi ; a'r bobl a ddethol-
odd efe yn etifeddiaeth iddo ei hun.

13 Yr ARGLWYDD sydd yn edrych i lawr
o'r nefoedd : y mae yn gwelod holl feibion
dynion.

14 O breswyl ei drigfa yr edrych efe ar holl
drigolion y ddaear.

15 Efe a gyd-luniodd eu calon hwynt : efe a
ddeall eu holl weithredoedd.

16 Ni waredir brenhin gan llaw llus : ni
ddiange cadarn trwy ei fawr gryfder.

17 Peth ofer *yw* march i ymwared : ac nid
achub efe *neb* trwy ei fawr gryfder.

18 Wele, y mae llygad yr ARGLWYDD ar y
rhai a'i hofnant ef, *sef* ar y rhai a obeithiant
yn ei drugaredd ef ;

19 I waredu eu henaid rhag angau, ac i'w
cadw yn fyw yn *amser* newyn.

20 Ein henaid sydd yn disgwyl am yr AR-
GLWYDD : efe *yw* ein porth a'n tarian.

21 Canys ynddo ef y llawenycha ein calon,
o herwydd i ni obeithio yn ei enw sanctaidd
ef.

22 Bydded dy drugaredd, ARGLWYDD, ar-
nom ni, megis yr ydym yn ymddiried ynot.

PSALM XXXIV.

1 *Dafydd yn cloffori Duw, ac yn annog eraill i
wneuthur hynny, wrth a brofasiat efe.* 8
*Deddydd yw y rhai sydd yn ymddiried yn
Nuw.* 11 *Cynghor i ofni Duw.* 15 *Rhag-
orfraint y cyflawn.*

*Psalm Dafydd, pan newidiodd efe ei wedd o flaen
Abimelech ; yr hwn a'i gyrrodd ef ymaith, ac
efe a ymadawodd.*

DENDITHIAF YR ARGLWYDD bob amser :
ei foliant *fydd* yn fy ngenau yn wastad.

2 Yn yr ARGLWYDD y gorfoledda fy enaid :
y rhai gostyngedig a glywiant *hyn*, ac a la-
wenychant.

3 Mawrygwch yr ARGLWYDD gyd â mi ; a
chyd-ddyrchafwn ei enw ef.

4 Ceisiais yr ARGLWYDD, ac efe a'm gwan-
dawodd ; gwaredodd fi hefyd o'm holl
ofn.

5 Edrychasant arno, a hwy a oleuwyd ; a'u
hwynebau ni chywilyddiwyd.

6 Y tlawd hwn a lefodd, a'r ARGLWYDD a'i
clybu, ac a'i gwaredodd o'i holl drallodau.

7 Angel yr ARGLWYDD a gastaella o amgylch
y rhai a'i hofnant ef, ac a'u gwared hwynt.

8 Profwch, a gwelwch mor dda *yw* yr AR-
GLWYDD : gwyn ei fyd y gwr a ymddiriedo
ynddo.

9 Ofnwch yr ARGLWYDD, ei saint ef : canys
nid oes eisieu ar y rhai a'i hofnant ef.

10 Y mae eisieu a newyn ar y llewod leu-

ainge : ond y sawl a geisiant yr ARGLWYDD,
ni bydd arnynt eisieu dim daioni.

11 Deuwech, blant, gwrandewch arnaf : dysg-
af i chi ofn yr ARGLWYDD.

12 Pwy *yw* y gwr a chwennych fywyd, ac a
gâr *hir* ddyddian, i weled daioni ?

13 Cadw dy daof rhag drwg, a'th wefusau
rhag traethu twyll.

14 Cilia oddi wrth ddrwg, a gwna dda ; ym-
gais â thangnefedd, a dilyn hi.

15 Llygaid yr ARGLWYDD *sydd* ar y cyf-
iawn : a'i gustiaau *sydd yn agored* i'w lleflam
hwynt.

16 Wnebe yr ARGLWYDD *sydd* yn erbyn y
rhai a wna ddrwg, i dorri eu cofia oddi ar y
ddaeear.

17 Y rhai *cyflawn* a lefant ; a'r ARGLWYDD
a glyw, ac a'u gwared o'u holl drallodau.

18 Agos *yw* yr ARGLWYDD at y rhai dryll-
iedig o galon ; ac efe a geidw y rhai briwedig
o yspryd.

19 Aml ddrygau a *gaiff* y cyflawn : ond yr
ARGLWYDD a'i gwared ef oddi wrthynt oll.

20 Efe a geidw ei holl esgryn ef : ni thorrir
un o honynt.

21 Drygioni a ladd yr annuwiol : a'r rhai a
gasant y cyflawn, a anrheithir.

22 Yr ARGLWYDD a wared eneidiau ei weis-
ion : a'r rhai oll a ymddiriant ynddo ef,
nid anrheithir hwynt.

PSALM XXXV.

1 *Dafydd yn gweiddio am ddogelwch iddo ei
hun, a gwarth i'w elwynion : ll yn achwyn
rhag y cam a wnaent âg ef.* 22 *Ac wrth
hynny, yn annog Duw yn eu herbyn hwy-*
Psalm Dafydd.

DADLEU *fy nadl*, ARGLWYDD, yn erbyn
y rhai a ddaeluant i'm herbyn : ymladd
a'r rhai a ymladdant â mi.

2 Ymafael yn y darlan a'r astalch, a chyfod
i'm cymmorth.

3 Dwg allan y waywffon, ac argaes yn erbyn
fy erlidwyr : dywed wrth fy enaid, *Myfi yw*
dy iachawdwriaeth.

4 Cywilyddier a gwaradwydder y rhai a
geisiant fy enaid : ymchweler yn eu hol a
gwarthâer y sawl a fwriadant fy nrygu.

5 Byddant fel ŵs o flaen y gwynt : ac angel
yr ARGLWYDD yn eu herlid.

6 Bydded eu stordd yn dywylwch ac yn
llithrigfa : ac angel yr ARGLWYDD yn eu
hymlid.

7 Canys heb achos y cuddiasant eu rhwyd i
mi *mewn* pydew, yr *hwn* heb achos a glodd-
iasant i'm henaid.

8 Deued arno ddistryw ni wypo ; a'i rwyd
yr hon a guddiodd, a'i dalio : syrthied yn y
distryw hwnnw.

9 A llawenycha fy enaid i yn yr AR-
GLWYDD : *sef* a ymhyfrida yn ei iachawdw-
riaeth ef.

10 Fy holl esgryn a ddywedant, O AR-
GLWYDD, pwy *sydd* fel tydi, yn gwaredu
y tlawd rhag yr hwn a fyddo trech nag ef ; y
truan hefyd a'r tlawd, rhag y neb a'i hys-
pellio ?

11 Tystion gau a gyfodasant : holasant i mi
yr hyn nis gwn oddi wrtho.

12 Talasant i mi ddrwg dros dda, i yspellio
fy enaid.

13 A minnau, pan glafychent hwy, *oeddwn*
â'm gwig o sachlen : gostyngais fy enaid âg
ympryd, a'm gweddi a ddychwelodd i'm myn-
wes fy hun.

14 Ymddyngais fel *pe buasai* yn gyfall, *neu*
yn frwad i mi : ymostyngais mewn galarwag,
fel un yn galaru *am* ei fam.

15 Ond ymlawenhasant hwy yn fy adfyd i, ac ymgasglasant: iē, ymgasgiodd efryddion yn fy erbyn, ac nis gwyddwn; rhwygasant fi, ac ni peidient.

16 Ym mysg y gwatwarwyr rhagrithiol mewn gwleddoedd, ysgyrnygasant cu dannedd arnaf.

17 Arglwydd, na hyd yr edrychi di *ar hyn*? gwared fy enaid rhag eu distryw hwynt, fy unig enaid rhag y llewod.

18 Mi a'th glodforaf yn y gynulleidfa lawr: molianaf di ym mhilth pobl lawer.

19 Na lawenychant o'm herwydd y rhai sydd elynion i mi heb achos: y sawl a'm casant yn ddaechos, nac amneidiant â llygad.

20 Gan nad ymddiddanant yn dangnefeddus; eithr dychymygant eiriau dichelligar yn erbyn y rhai llonydd yn y tir.

21 Lledasant eu safn arnaf, gan ddywedyd, Ha, ha, gwelodd ein llygad.

22 Gwelast *hyn*, ARGLWYDD: na thaw dithau; nac ymbellhâ oddi wrthyf, O ARGLWYDD.

23 Cyfod, a deffro i'm barn, *sef* i'm dadl, fy Nuw a'm Harglwydd.

24 Barn fi, ARGLWYDD fy Nuw, yn ol dy gyflawnder; ac na lawenhânt o'm plegid.

25 Na ddywedant yn eu calon, O ein gwynfyd: na ddywedant, Llyngsacom ef.

26 Cywilyddier a gwaradwydder hwy i gyd, y rhai sydd lawen am fy nrygyd: gwisger â gwarth ac â chywilydd y rhai a ymfafrygant i'm herbyn.

27 Caned a llawenyched y rhai a hoffant fy nghyflawnder: dywedant hefyd yn wastad, Mawryger yr ARGLWYDD, yr hwn a gâr lwyddiant ei was.

28 Fy nhafod innau a lefaru am dy gyflawnder a'th foliant ar hyd y dydd.

PSALM XXXVI.

1 *Blin gyftwr yr annuwïol.* 5 *Goddodwrgroeydd trugarodd Duw.* 10 *Dafydd yn gweddïo am Dduw i blant Duw.*

Fr Pencerdd, *Psalm* Dafydd gwas yr ARGLWYDD.

Y MAE anwiredd yr annuwïol yn dywedyd o fewn fy nghalon, nad oes ofn Duw o faen ei lygaid ef.

2 O herwydd ymwenhieithio y mae efe iddo ei hun yn ei olwg ei hunan, nes cael ei anwiredd yn atcas.

3 Geiriau ei ensu *ydant* anwiredd a thwyll: peidiodd â bod yn gall i wneuthur daloni.

4 Anwiredd a ddechymmyg efe ar ei wely: efe a'i gesyd ei hun ar ffordd nid *yw* dda; nid fflaid ganddo ddrygioni.

5 Dy drugaredd, ARGLWYDD, *sydd* hyd y nefoedd, a'th wironedd hyd y cymmylau.

6 Fel mynyddoedd cedym y mae dy gyflawnder; dyfnder mawr *yw* dy farnedigaethu: dyn ac anifail a gedwi di, ARGLWYDD.

7 Mor werthfawr *yw* dy drugaredd, O Dduw! am hynny yr ymddiried melbion dynion dan gysgod dy adenydd.

8 Llawn-ddigonir hwynt â braser dy dŷ; ac âg afon dy hyfydwch y tiodi hwynt.

9 Canys gyd â thi y mae ffynnon y bywyd: yn dy oleuni di y gwelwn oleuni.

10 Estyn dy drugaredd i'r rhai a'th adwaenant, a'th gyflawnder i'r rhai uniawn o galon.

11 Na ddeued troed balchder i'm herbyn: na syffed llaw yr annuwïol fi.

12 Yno y syrthiodd gweithwyr anwiredd: gwrthwyd hwynt i lawr, ac ni allant gyfodi.

PSALM XXXVII.

Dafydd yn annog i amynedi, ac i hyderu ar Duw, o herwydd y rhagor sydd rhwng cyftwr y duwïol a'r annuwïol.

Psalm Dafydd.

NAC ymddigia o herwydd y rhai drygionus, ac na chenfigenna wrth y rhai a wnant anwiredd.

2 Canys yn ebrwydd y torrir hwynt i'r llawr fel glaswellt, ac y gwywnt fel gwyredd lysiau.

3 Gobethia yn yr ARGLWYDD, a gwna dda; *fel* y trigl yn y tir, a thi a borthir yn ddiâu.

4 Ymddigrifa hefyd yn yr ARGLWYDD; ac efe a ddyry i ti ddymuniaidau dy galon.

5 Treigla dy ffordd ar yr ARGLWYDD, ac ymddiried ynddo; ac efe a'i dwg i ben.

6 Efe a ddwg allan dy gyflawnder fel y gol-euni, a'th farn fel hanner dydd.

7 Distawa yn yr ARGLWYDD, a disgwyl wrtho: nac ymddigia o herwydd yr hwn a lwyddo ganddo ei ffordd, wrth y gwr sydd yn gwneuthur ei ddrwg amcanion.

8 Paid â digofaint, a gâd ymaith gynddar-edd: nac ymddigia er dim i wneuthur drwg.

9 Canys torrir ymaith y drwg ddynion: ond y rhai a ddisgwylant wrth yr ARGLWYDD, hwynt-hwy a etifeddant y tir.

10 Canys etto yehydigyn, ac ni *weilir* yr annuwïol: a thi a edrychi am ei le ef, ac ni *bydd* dim o hono.

11 Eithr y rhai gostyngedig a etifeddant y ddaear; ac a ynhyfydiant gan llawys tangnefedd.

12 Yr annuwïol a amcans yn erbyn y cyflawn, ac a ysgyrnysa ei ddannedd armo.

13 Yr ARGLWYDD a chwadd am ei ben ef: canys gwel fod ei ddydd ar ddyfod.

14 Yr annuwïolion a dynnasent eu cleddyf, ac a anelasant eu bwa, i fwrw i lawr y tlawd a'r anghenog, ac i ladd y rhai uniawn eu ffordd.

15 Eu cleddyf a â yn eu calon eu hunain, a'u bwâu a ddryllir.

16 Gwell *yw* yr ychydig sydd gan y cyflawn na mawr olud annuwïolion lawer.

17 Canys breichiau yr annuwïolion a dorrir: ond yr ARGLWYDD a gynnal y rhai cyflawn.

18 Yr ARGLWYDD a edwyn ddyddiau y rhai perffaith: a'u hetifeddieth hwy fydd yn dragywydd.

19 Nis gwaradwyddir hwy yn amser drygfyd: ac yn amser newyn y cânt ddigon.

20 Eithr collir yr annuwïolion, a gelymion yr ARGLWYDD fel braser *wyn* a ddisfannant: yn fŵg y difannant hwy.

21 Yr annuwïol a echiwyna, ac ni thâl adref: ond y cyflawn sydd drugarog, ac yn rhoddi.

22 Canys y rhai a fendigo efe, a etifeddant y tir; a'r rhai a feldithio efe, a dorrir ymaith.

23 Yr ARGLWYDD a sforddia gerddediad gwr da: a da fydd ganddo ei ffordd ef.

24 Er iddo gwympo, ni lwyr-fwir ef i lawr: canys yr ARGLWYDD sydd yn ei gynnal ef a'i law.

25 Mi a fûm ieuange, ac yr ydwyf yn hen; etto ni welais y cyflawn wedi ei adu, na'i had yn cardotta bara.

26 Bob amser y mae *ef* yn drugarog, ac yn rhoddi benthg; a'i had a fendithir.

27 Cilla di oddi wrth ddrwg, a gwna dda; a chyfannedda yn dragywydd.

28 Canys yr ARGLWYDD a gâr farn, ac ni edy ef saint; cedwir hwynt yn dragywydd: ond had yr annuwïol a dorrir ymaith.

29 Y rhai cyflawn a etifeddant y ddaear, ac a breswylant ynddi yn dragywydd.
 30 Genau y cyflawn a fynega ddoethineb, a'i dafod a draetha farn.
 31 Deddf ei Dduw sydd yn ei galon ef; a'i ganrau ni lithrant.
 32 Yr annuwiol a wylia ar y cyflawn, ac a gais ei ladd ef.
 33 Ni âd yr ARGLWYDD ef yn ei law ef, ac ni âd ef yn euog pan ei barnar.
 34 Gobeithia yn yr ARGLWYDD, a chadw ei frodd ef, ac efe a'th ddyrchafa fel yr etifeddech y tir: pan ddifether yr annuwiolion, ti a'i gweli.

35 Gwelais yr annuwiol yn gadarn, ac yn frigog fel y lawryf gwyrdd.

36 Er hynny efe a seith ymaith, ac wele, nid oedd mwy o hono: a mi a'i ceisais, ac nid oedd i'w gael.

37 Ystyr y perffiaith, ac edrych ar yr un-iawn: canys diwedd y gwr *hennu* sydd tangnefedd.

38 Ond y troesddwyr a gyd-ddistrywir: diwedd yr annuwiolion a dorri ymaith.

39 A iachawdriaeth y cyflawn sydd oddi wrth yr ARGLWYDD: *efe yw* eu nerth yn arsar tralloid.

40 A'r ARGLWYDD a'u cymmorth hwynt, ac a'u gwared: efe a'u gwared hwynt rhag yr annuwiolion, ac a'u ceidw hwynt, am iddynt ymddiried ynddo.

PSALM XXXVIII.

Dafydd yn cryn ar Dduw doesturio wrth ei doestur fustur ef.

Psalm Dafydd; er cofia.

ARGLWYDD, na cherydda fi yn dy lid: ac na chospa fi yn dy ddiglonedd.

2 Canys y mae dy saethau y'nglŷn ynof, a'th law yn drom arnaf.

3 Nid oes lechyd yn fy nghawd, o herwydd dy ddiglonedd; ac nid oes heiddweh i'm hesgryn, oblegid fy mhechod.

4 Canys fy nghamweddau a seithant dros fy mhen: megis baich trwm y maent yn rhy drwm i mi.

5 Fy nghleisiau a bydrasant, ac a lygrasant, gan fy ymfydrwydd.

6 Crymmydd a darostyngwyd fi yn ddirfawr: beunydd yr ydwyf yn myned yn alarus.

7 Canys fy lwynau a lanwydro ffeidd-gloff; ac nid oes lechyd yn fy nghawd.

8 Gwanhâwyd, a drylliwyd fi yn dra-mawr: rhuais gan afonyddweh fy nghalon.

9 O'th flen di, ARGLWYDD, y mae fy holl ddymuniad; ac ni chuddiwyd fy uchenaidd oddi wrthyf.

10 Fy nghalon sydd yn llamau; fy nerth a'm gadawodd; a llywyrch fy llygaid nid yw chwaith gennyf.

11 Fy ngharedigion a'm cyfeillion a safent oddi ar gyfer fy mhla; a'm cyfnewtfaid a safent o hirbell.

12 Y rhai hefyd a geisient fy einioes, a osodasant faglau; a'r rhai a geisient fy niwed, a draethent anwreddau, ac a ddychymygent ddiheillion ar hyd y dydd.

13 A minnau fel byddar ni chlywn; eithr oeddw'n fel mudan heb agoryd ei enau.

14 Pelly yr oeddwn fel gwr ni enlywal, ac heb argyhoeddiion yn ei enau.

15 O herwydd i mi obeithio ynot, ARGLWYDD; ti, ARGLWYDD fy NUW, a wrandewi.

16 Canys dywedais, *Gwrando* f, rhag llawenyachu o honnyd i'm herbyn: pan lithrai fy nbroed, ymfawrygent i'm herbyn.

17 Canys parod wyf i gloffia, a'm dolur sydd ger fy mron yn wastad.

18 Dtau y mynegaf fy anwiredd, ac y pryd-eraf o herwydd fy mhechod.

19 Ac y mae fy ngelynyon yn fyw, ac yn gedyrn: amhâwyd hefyd y rhai a'm casiant ar gam.

20 A'r rhai a dalant ddrwg dros dda, a'm gwrthwynebant; am fy mod yn dilyn daioni.

21 Na âd fi, O ARGLWYDD: fy NUW, nac ymbellhâ oddi wrthyf.

22 Brysia i'm cymmorth, O ARGLWYDD fy iachawdriaeth.

PSALM XXXIX.

1 *Gofal Dafydd am ei feddyliau: 4 ystyrriad fyrrad ac ofered oes dyn: 7 parch barnedigaethau Dduw, 10 a gwedd, yn ffyrnogio ei annoddeffgarwch ef.*

Psalm Dafydd fr Pencerdd, oef i Jeduthun.

DYWEDAIS, Cadwaf fy ffyrdd, rhag pechu a'm tafod: cadwaf ffyrwn yn fy ngenau,

tra fyddo yr annuwiol yn fy ngolwg.

2 Tewisais yn ddistaw, &c, tewais â daioni; a'm dolur a gyffrôd.

3 Gwresogodd fy nghalon o'm mewn: tra yr oeddwn yn myfyrio, ennynodd tân, a mi a leferais a'm tafod.

4 ARGLWYDD, par i mi wybod fy niwedd, a pheth yw mesur fy nyddiau; fel y gwypwyf o ba oedran y byddaf fi.

5 Wele, gwnaethost fy nyddiau fel dyrnffedd; a'm heinioes sydd megis diddym yn dy olwg di: dtau mai cwbl wagedd yw pob dyn, pan fo ar y goreu. Selah.

6 Dyn yn ddiâu sydd yn rhodio mewn cyg-od, ac yn ymdrafferthu yn ofer: efe a dyrra olud, ac nis gŵyr pwy a'i casgl.

7 Ac yn awr beth a ddiagwyllaf, O ARGLWYDD? fy ngobaith sydd ynot ti.

8 Gwared fi o'm holl gamweddau; ac na osod fi yn waradwydd i'r ynyf.

9 Aethum yn fud, ac nid agorais fy ngenau: canys ti a wnaethost hyn.

10 Tynn dy bla oddi wrthyf: gan ddyrnod dy law y darfum i.

11 Pan gosit ddy'n a cheryddon am anwiredd, datdodid fel gwyfyn ei ardderchog-rrwydd ef: gwagedd yn ddiâu yw pob dyn. Selah.

12 Gwrando fy ngwedd, ARGLWYDD, a chlyw fy llef; na thaw wrth fy wylofa'n: canys ymdeithydd ydwyf gyd â thi, ac allud, fel fy holl ddau.

13 Paid â ini, fel y cryfhâwyf cyn fy myned, ac na byddwyf mwy.

PSALM XL.

1 *Y llaw sydd o hysleru ar Dduw. 6 Ufudd-dod yw pr aberth goreu. 11 Drysgau Dafydd yn peri lldo weddïo yn daerach.*

Fr Pencerdd, Psalm Dafydd.

DISGWYLLIAIS yn ddyfal am yr ARGLWYDD; ac efe a ymostyngodd ataf,

ac a glybu fy llefain.

2 Cyfododd fi hefyd o'r pydw erchyll, allan o'r pridd tomlod; ac a osododd fy nbraed ar graig, gan hwylio fy ngherdded-iaid.

3 A rhoddodd yn fy ngenau ganiad newydd o foliant i'n DUW ni: llawer a welant hyn, ac a ofnant, ac a ymddiriant yn yr ARGLWYDD.

4 Gwyn ei fyd y gwr a osodo yr ARGLWYDD yn ymddiried lldo; ac ni thrŷ at feilichion, nac at y rhai a wynt at gelwydd.

5 Llloesog y gwnaethost ti, O ARGLWYDD fy NUW, dy ryfeddodau, a'th amcanion tu ag

attom: ni ellir yn drefnus eu cyfrif hwynt i ti: pe mynegwn, a phe traethwn hwynt, anlach dynt nag y gellir eu rhifo.

6 Aberth ac offrw m nid ewyllysiaist; agor-aist fy nghlustiau: poeth-offrwm a phech-berth nis gofyniaist.

7 Yna y dywedais, Wele yr ydwyf yn dyfod: yu rhol y llyfr yr ysgrifenydwyd am danaf.

8 Da gennyf wreuthur dy ewyllys, O fy Nuw: a'th gyfraith sydd o fewn fy nghalon.

9 Pregethais gyflawnder yn y gynulleidfa fawr: wele, nid attelais fy ngwefusau; ti, ARGWLWYDD, a'i gwyddost.

10 Ni chuddiais dy gyflawnder o fewn fy nghalon; traethais dy fyddlondeb, a'th iachawdriaeth: ni chelais dy drugaredd na'th wirionedd yn y gynulleidfa llosoq.

11 Tithau, ARGWLWYDD, nac attal dy drugareddau oddi wrthyf: cadwed dy drugaredd a'th wirionedd fi byth.

12 Canys drygau anifeiriol a'm cychynasant o amgylch: fy mhochodau a'm dallasant, fel na allwn edrych i fynu: amlach dynt na gwallt fy mhen; am hynny y pallodd fy nghalon gennyf.

13 Rhynged bodd i ti, ARGWLWYDD, fy ngwaredu: brysta, ARGWLWYDD, i'm cym-morth.

14 Cyd-gywilyddier a gwaradwydder y rhai a geisiant fy einioes i'w difetha; gyrrer yn eu hol a chywilyddier y rhai a ewyllysiant i mi ddrwg.

15 Anrheithler hwynt yn wobr am eu gwaradwydd, y rhai a ddywedant wrthyf, Ha, ha.

16 Llawnyched ac ymhyfryded ynot ti y rhai oll a'th geisiant: dyweded y rhai a garant dy iachawdriaeth bob amser, Mawryger yr ARGWLWYDD.

17 Ond yr wyf fi yn dlawd ac yn anghenus; cto yr ARGWLWYDD a feddwl am danaf: fy nghymmorth a'm gwaredydd ydwyf ti; fy Nuw, na hir drg.

PSALM XLI.

1 Gofal Duw dros y tlawd. 4 Dafydd yn cwyno rhag brad ei elynion; 10 yn cilio at Dduw am gymmorth.

I'r Pencerdd, Psalm Dafydd.

GWYN ei fyd a ystyria wrth y tlawd: yr ARGWLWYDD a'i gwared ef yn amser adfyd.

2 Yr ARGWLWYDD a'i ceidw, ac a'i bywhâ; gwynfydedig fydd ar y ddसार: na ddod dil-thau ef wrth ewyllys ei elynion.

3 Yr ARGWLWYDD a'i nerthia ef ar ei glaf wely: cyweiri ei holl wely ef yn ei glefyd.

4 Mi a ddywedais, ARGWLWYDD, trugarhâ wrthyf: iachâ fy enaid; canys pechais i'th erbyn.

5 Fy ngelynlon a lefarant ddrwg am danaf, gan ddywedyd, Pa bryd y bydd efe farw, ac y derfydd am ei enw ef?

6 Ac os daw i'm hedrych, efe a ddywed gel-wydd; ei galon a gasgl attî anwiredd: pan êl allan, efe a'i traetha.

7 Fy holl gaseion a gyd-lustyngant i'm herbyn: yn fy erbyn y dychymyngant ddrwg i mi.

8 Afwydd, meddant, a lÿn wrtho: a chan ei fod yn gorwedd, ni chyfyd mwy.

9 Hefyd y gwr oedd anwyf gennyf, yr hwn yr ymddiriedais iddo, ac a fywytâodd fy mara, a ddyrchafodd ei sawl i'm herbyn.

10 Eithr ti, ARGWLWYDD, trugarhâ wrthyf; a chyfod fi, fel y talwyf liddynt.

11 Wrth hyn y gwn hofli o honot fi, am na enaif fy ngelyn orfoleddu i'm herbyn.

12 Ond am danaf fi, yn fy mherffithrwydd y'm cynhell, ac y'm gosodi ger dy fron yn dragywydd.

13 Bendigedig syddio ARGWLWYDD DDUW Israel, o dragywyddoldeb a hyd dragywyddoldeb. Amen, ac Amen.

PSALM XLII.

1 Sêl Dafydd i weddio Duw yn ei ieml. 5 Y mae yn cynhyrfu ei enaid i roi ei ogliud ar Dduw.

I'r Pencerdd, Maschil, i feiblon Corah.

FEL y bresa yr hydd am yr afonydd dyff-oodd, felly yr hiraetha fy enaid ann danaf ti, O DDUW.

2 Sychedig yw fy enaid am DDUW, am y Duw byw: pa bryd y deusaf ac yr ymddaig-osaf ger bron Duw?

3 Fy nagrau oedd fywd i mi ddydd a nos, tra dywedant wrthyf bob dydd, Pa le y mae dy DDUW?

4 Tywalltwn fy enaid ynof, pan gofiwn hynny: canys aethwn gyd â'r gynulleidfa, cerddwn gyd â hwynt i dy DDUW, mewn sain cân a moliant, fel tyrra yu cadw gwyl.

5 Paham, fy enaid, y'th ddarostyngir, ac yr ymdersygi ynof? gobeithia yn Nuw: oblegud molianaf ef etto, am iachawdriaeth ei wynebydd.

6 Fy Nuw, fy enaid a ymddarostwng ynof: am hynny y cofiaf di, o dir yr Iorddonen, a'r Hermoniaid o fryn Misar.

7 Dyfnder a eilw ar ddyfnder, wrth swm dy bistylloedd di: dy holl donnau a'th lifeiriant a aethan drosof fi.

8 Etto yr ARGWLWYDD a orchymyn ei drugaredd liw dydd, a'i gân sydd gyd â mi liw nos; sef gweddi ar DDUW fy einioes.

9 Dywedaf wrth DDUW fy nghraig, Paham yr anghofiaist fi? paham y rhodiaf yu alarus trwy orthrymder y gelyn?

10 Megis â chleddyf yn fy esgyrn y mae fy ngwrthwynebwyr yn fy ngwaradwyddo, pan ddywedant wrthyf bob dydd, Pa le y mae dy DDUW?

11 Paham y'th ddarostyngir, fy enaid? a phaham y terfysgi ynof? ymddiried yn Nuw: canys etto y molianaf ef, sef iachawdriaeth fy wyneb, a'm Duw.

PSALM XLIII.

1 Dafydd yn gweddio am gael ei ddiwyn dra-cha'n i'r deml; ac yn addaw gwasanaethu Duw yn lawen: 6 yn cynhyrfu ei enaid i ymddiried yn Nuw.

BARN fi, O DDUW, a çadieu fy nadl yn erbyn y genhellaeth annhrugarog: gwared fi rhag y dw tywllodrus ac anghyflawn.

2 Canys ti yw Duw fy nerth: paham y'm bwri ynaith? paham yr âf yn alarus trwy orthrymder y gelyn?

3 Anfon dy oleuni a'th wirionedd: tywysant hwy fi; ac arweiniant fi i fynydd dy sanct-eiddrwydd, ac i'th bebyll.

4 Yna yr âf at allor Duw, at DDUW hyfyd-wch fy ngorfoledd; a mi a'th folianaf ar y delyn, O DDUW, fy Nuw.

5 Paham y'th ddarostyngir, fy enaid? a phaham y terfysgi ynof? gobeithia yn Nuw; canys etto y molianaf ef, sef iachawdriaeth fy wyneb, a'm Duw.

PSALM XLIV.

1 Yr eglwys, wrth gofio caloni Duw tu ag atti o'r blaen, 7 yn cwyno rhag ei drysfed presen-nol; 17 yn dangos ei phurdeb, 24 ac yn gweddio yn ddisgrif am gymmorth.

I'r Pencerdd, i feiblon Corah, Maschil.

DUW, clywsom a'n clustiau, ein tadau a fyneasant i ni, y weithred a wnaethost yn eu hamser hwynt, yn y dyddiau gynt.

2 Ti a'th law a yrraist allan y cenhedloedd, ac a'u plennaist hwythau: ti a ddrygaist y bobloedd, ac a'u cynnyddaist hwythau.

3 Canys nid a'u cleddyf eu hun y goresgynasant y tir, nid eu braich a barodd iachawd-wriaeth iddynt; eithr dy ddeheulau di, a'th fraich, a llewyrch dy wyneb, o herwydd i ti eu hoffi hwynt.

4 Ti, Dduw, yw fy Mrenhin: gorehymyn iachawd-wriaeth i Jacob.

5 Ynot ti y cilgwthiwn ni ein gelynlion: yn dy enw di y sathrwn y rhai a gyfodant i'n herbwn.

6 O herwydd nid yn fy mwa yr ymddiriedaf; nid fy nghledddyf chwaith a'm hachub.

7 Eithr ti a'n hachubaist ni oddi wrth ein gwrthwynebwyr, ac a waradwyddaist ein caeion.

8 Yn Nwv yr ymfrostiwn trwy y dydd; a sef a glodforwn dy enw yn dragywydd. Selah.

9 Ond ti a'n bwriaist ni ymaith, ac a'n gwaradwyddaist; ac nid wyt yn myned allan gyd a'n lluoedd.

10 Gwnaethost i ni droi yn ol oddi wrth y gelyn: a'n caeion a anrheithiasant iddynt eu hun.

11 Rhoddaist ni fel defaid i'w bwyttu; a gwasgeraist ni ym mysg y cenhedloedd.

12 Gwerthaist dy bobl heb elw, ac ni chwangeaist dy olud o'u gwerth hwynt.

13 Gosodaist ni yn warthrudd i'n cymmydogion, yn watwargerdd ac yn wawd i'r rhai ydynt o'n hamgylch.

14 Gosodaist ni yn ddi'fawr ym mysg y cenhedloedd, yn rhai i ysgwyd pen arnynt ym mysg y bobloedd.

15 Fy ngwarthrudd sydd beunydd ger fy mron, a chywilydd fy wyneb a'm toddd:

16 Gan lais y gwarthruddwr a'r cablwr; o herwydd y gelyn a'r ymdddiriedaf.

17 Hyn oll a ddaeth arnom; etto ni'th anghofiasom di, ac ni buom anfyddiawn yn dy gyfammod.

18 Ni thrôdd ein calon yn ei hol, ac nid aeth ein cerddediad allan o'th lwybr di;

19 Er i ti ein curo yn nhrigfa dreigiau, a thoi drosom a chysgod angau.

20 Os anghofiasom enw ein Duw, neu estyn ein dwylaw at Dduw dieithr:

21 Oni chwilia Duw hyn allan? canys efe a w'yr ddirgeloedd y galon.

22 Iâ, er dy fwyn di y'n lleddir beunydd; cyfriffr ni fel defaid i'w lladd.

23 Deffro, paham y cyagi, O ARLWYDD? cyfod, na fwrw ni ymaith yn dragywydd.

24 Paham y cuddi dy wyneb? ac yr anghoffi ein cystudd a'n gorthymder?

25 Canys gostyngwyd ein henaid i'r llwch: glynodd ein bol wrth y ddaear.

26 Cyfod yn gynhorthwy i ni, a gwared ni er mwyn dy drugaredd.

PSALM XLV.

1 *Maorhydi a rhad brenhniaeth Crist. 10 Dyledawydd yr eglwys, a'r budd sydd o hynny.*

Fr Pencerdd ar Sosannin, i feiblon Corah, Maschil, Cân cariadau.

TRAETHA fy nghalon beth da: dywedyd i'r ydwyf y pethau a wneuthom i'f brenhin: fy nhafof sydd bin ysgrifenydd huan.

2 Teccach ydwyf nâ meibion dynion: tyw-

alltwydd gras ar dy wefusau: o herwydd hyuny y'th fendithiodd Duw yn dragywydd.

3 Gwregysa dy gledddyf ar dy glun, O Gadarn, a'th ogoniant a'th harddwch.

4 Ac yn dy harddwch marchoga yn llwyddiannus, o herwydd gwirionedd, a liedneusrwydd, a chyflawnder; a'th ddeheulau a ddygs i ti bethau ofnadwy.

5 Pobl a syrhiant danat; o herwydd dy saethau llymion yn glynw y'nghalon gelynlion y Brenhin.

6 Dy orsedd di, O Dduw, sydd byth ac yn dragywydd: teyrnwialen uniondeb yw teyrnwialen dy frenhiniaeth di.

7 Ceraist gyflawnder, a chasaist ddrygioni: am hynny y'th enneindodd Duw, sef dy Dduw di, âg olew llawenydd yn fwy na'th gyfeillion.

8 *Arogl myrr, aloes, a chasia, sydd ar dy holl wisgoedd: allan o'r palasau ifori, a'r rhai y'th lawenasant.*

9 Merched brenhinoedd oedd ym mhllith dy bendeigesau: safai y frenhines ar dy ddeheulau mewn aur coeth o Ophir.

10 Gwranddo, ferch, a gwel, a gostwng dy glust; ac anghofia dy bobl dy hun, a thŷ dy dad.

11 A'r Brenhin a chwennych dy dogwch: canys efe yw dy Ior di; ymestwng dithau iiddo ef.

12 Merch Tyrus hefyd sydd ymo âg anrheg; a chyfoethogion y bobl a ymbiliant a'th wyneb.

13 Merch y Brenhin sydd oll yn ogoneddus o fewn: gemwaith ar yw ei gwisg hi.

14 Mewn gwaith edau a nodwydd y dygir hi at y Brenhin: y morwynion y rhai a ddeuant ar ei hol, yn gyfeillesau iddi, a ddygir attat ti.

15 Mewn llawenydd a gorfioedd y dygir hwynt: deuant i lys y Brenhin.

16 Dy feibion fydd yn lle dy dadau, y rhai a wna'i yn dywysogion yn yr holl dir.

17 Paraf goffo dy enw ym mhob cenhedlaeth, ac oes: am hynny y bobl a'th foliant byth ac yn dragywydd.

PSALM XLVI.

1 *Yr ymddiried sydd gan yr eglwys yn Nwv. 8 Cynghor i ystyried hynny.*

Fr Pencerdd i feiblon Corah, cân ar Alamoeth.

DUW sydd noddfa a nerth i ni, cymmorth hawdd ei gael mewn cyfyngder.

2 Am hynny nid ofnwn pe symmdudai y ddaear, a phe treiglid y mynyddoedd i ganol y môr:

3 Er rhuo a therffysgu o'i ddyfroedd, er crynu o'r mynyddoedd gan ei ymchwylld ef. Selah.

4 *Y mae afon, a'i ffrydiau a lawenhânt ddinas Duw; cysegr preswylfeydd y Goruchaf.*

5 Duw sydd yn ei chanol; nid ysgog hi: Duw a'i cynnorthwya yn fore lawn.

6 Y cenhedloedd a derysgasant, y teyrnaoedd a ysgogasant: efe a roddes ei lef, toddodd y ddaear.

7 *Y mae ARLWYDD y lluoedd gyd â ni; y mae Duw Jacob yn ymddiffynfa i ni.* Selah.

8 Deuwch, gwelwch weithredoedd yr ARLWYDD; pa anghyfnedd-dra a wnaeth efe ar y ddaear.

9 Gwna i ryfeloedd beiddio hyd eithaf y ddaear; efe a ddryllin y bwa, ac a dyrr y waywffon, efe a lysg y cerbydau a thân.

10 Peidiwch, a gwybyddwch mai myfi sydd

DDuw : dyrchefir fi ym mysg y cenhedloedd, dyrchefir fi ar y ddaear.

11 Y mae ARGWYDD y lluoedd gyd â ni; ymddiffynfa i ni yw DUW Jacob. Selah.

PSALM XLVII.

Cynghori y cenhedloedd i groesawu teyrnas Crist ym llawen

Tr Pencerdd, Psalm i feibion Corah.

YR holl bobl, curwch ddwyllaw; llafar genwch i DDuw â llef gorfoledd.

2 Canys yr ARGWYDD goruchaf sydd ofnadwy; Brenhin mawr ar yr holl ddaear.

3 Efe a ddwg y bobl danom ni, a'r cenhedloedd dan ein traed.

4 Efe a ddethol ein hetiffediaeth i ni, ardderchogwrwydd Jacob, yr hwn a hoffodd efe. Selah.

5 Dyrchafodd Duw â llawen-floedd, yr ARGWYDD â sain udgorn.

6 Cenwch fawl i DDuw, cenwch: cenwch fawl i'n Brenhin, cenwch.

7 Canys Brenhin yr holl ddaear yw Duw: cenwch fawl yn ddeallus.

8 Duw sydd yn teyrnasu ar y cenhedloedd: eistedd y mae Duw ar orsedd-faingc ei sanctiddrwydd.

9 Pendefigion y bobl a ymgasglasant yng-hydd, sef pobl Duw Abraham: canys tarlannau y ddaear ydynt eiddo Duw: dirfawr y dyrchafwyd ef.

PSALM XLVIII.

Addun a rhagorfrant yr eglwys.

Cân a Psalm i feibion Corah.

MAWR yw yr ARGWYDD, a thra molianus, yn ninas ein Duw ni, yn ei fyndd sanctaidd.

2 Tegwch bro, llawenydd yr holl ddaear, yw mynydd Sion, yn ystlysau y gogledd, dinas y Brenhin mawr.

3 Duw yn ei phalassau a adwaenir yn ymddiffynfa.

4 Canys wele y brenhinoedd a ymgynnulasant, aethant heibio ynghyd.

5 Hwy a welsant, felly y rhyfeddasant; brawychasant, ac aethant ymaith ar ffrwt.

6 Dychryn a ddaeth arnynt yno, a dolur, megis gwraig yn esgor.

7 A gwynt y dwyrain y drylli longau y môr.

8 Megis y clywsom, felly y gwelsom yn ninas ARGWYDD y lluoedd, yn ninas ein Duw ni: Duw a'i sicrhâ hi yn dragywydd. Selah.

9 Meddylasom, O DDuw, am dy drugaredd ynghanol dy deml.

10 Megis y mae dy enw, O DDuw, felly y mae dy fawl hyd ethafodd y tir: cyflawn o gyflawnder yw dy ddeheulaw.

11 Llawenyched mynydd Sion, ac ymfryded merched Judah, o herwydd dy farnedigaethau.

12 Amgylchweh Sion, ac ewch o'i hamgylch hi; rhifweh ei thyrâu hi.

13 Ystyriwch ei rhagfuriau, edrychwch ar ei phalassau; fel y mynegoch i'r oes a ddol ar ol.

14 Canys y Duw hwn yw ein Duw ni byth ac yn dragywydd: efe a'n tywys ni hyd angau.

PSALM XLIX.

1 Eriol difrif i adolladu fydd yr adryfodiad, nid ar allu bydol, ond ar Dduw. 16 Na ddyid rhyfoddu wrth lwyddiant bydol.

Tr Pencerdd, Psalm i feibion Corah.

CLYWCH hyn, yr holl bobloedd; gwrandewch hyn, holl drigolion y byd:

2 Yn gystal gwreng a bonheddig, cyfoethog a thlawd ynghyd.

3 Fy ngenau a draetha ddoethineb; a myfyrdod fy nghanol fydd am ddeall.

4 Gostyngaf fy nghlust ar ddiareb; fy nammeg a ddauguddiaf gyd â'r delyn.

5 Paham yr ofnaf yn amser adfyd, pan y'm hamgylchyno anwiredd fy sodlau?

6 Rhai a ymddierdant yn eu golud, ac a ymfrostant yn lhosowgrwydd eu cyfoeth.

7 Gan waredu ni wared neb et frawd, ac ni all efe roddi iawn drosto i DDuw:

8 (Canys gwerthfawr yw pryniad eu henaid, a hynny a baid byth)

9 Fel y byddo efe byw byth, ac na welo lygredigaeth.

10 Canys efe a wel fod y doethion yn meirw, yr un ffund y derfydd am ffol ac ynfyd, gadawant eu golud i eraill.

11 Eu meddwl yw, y pery eu tai yn dragywydd, a'u trigfeydd hyd genhedlaeth a chenedlaeth: enwant eu tiroedd ar eu henwau eu hunain.

12 Er hynny dyn mewn anrhydedd, nid crys: tebyg yw i anifeiliaid a ddifethir.

13 Eu ffordd yma yw eu hynfydrwydd: etto eu hilligweth ydynt foddolau i'w hymadrodd. Selah.

14 Fel defaid y gosodir hwynt yn uffern; angau a ymborth arnynt; a'r rhai cyflawn a lywodraetha arnynt y bore; a'u tegwch a dderfydd yn y bedd, o'u cartref.

15 Etto Duw a wared fy enaid i o feddiant uffern: canys efe a'm derbyn i. Selah.

16 Nac ofna pan gyfoethogo un, pan ychwanego gogoniant ei dy ef.

17 Canys wrth farw ni ddwg efe ddim ymaith, ac ni ddisgyn ei ogoniant ar ei ol ef.

18 Er iddo yn ei fywyd fendithio ei enaid: caumolant dithau, o byddi da wrthyt dy hun.

19 Efe a â at genhedlaeth ei dadau, ac ni welant oleuni byth.

20 Dyn mewn anrhydedd, ac heb ddeall, sydd gyffelyb i anifeiliaid a ddifethir.

PSALM L.

1 Mawrhydi Dduw yn ei eglwys. 5 Eit drefn ef am gaeu y saint ynghyd. 7 Nad oes ewyllys gan Dduw mewn oeremoniau, 14 ond mewn gwir ufudd-dol.

Psalm Asaph.

DUW y duwiau, sef yr ARGWYDD, a lefarodd, ac a alwodd y ddaear, o godiad haul hyd ei fachludiad.

2 Allan o Sion, perffeithrwydd tegwch, y llewyrchodd Duw.

3 Kin Duw ni a ddaw, ac ni bydd distaw: tân a ysa o'i flaen ef, a thymniestl ddirfawr fydd o'i amgylch.

4 Geitw ar y nefoedd oddi uchod, ac ar y ddaear, i farnu ei bobl.

5 Ceaglwch fy saint ynghyd ataf fi, y rhai a wnaethant gyfammod â mi trwy aberth.

6 A'r nefoedd a fynegant ei gyflawnder ef: canys Duw ei hun sydd Farnwr. Selah.

7 Clywch, fy mhobl, a mi a lefaraf; O Israel, a mi a dystiolaethaf i'th erbyn: Duw, sef dy DDuw di, ydychf fi.

8 Nid am dy aberthau y'th geryddaf, na'th boeth-offrymmau, am nad odddynt ger fy mron i yn wastad.

9 Ni chymmeraf fustach o'th dy, na bychod y'th gorlannau.

10 Canys holl fwystfilod y coed ydynt eiddof fi, a'r anifeiliaid ar fi o fynyddoedd.

11 Adwaen holl adar y mynyddoedd: a gwylt anifeiliaid y maes ydynt eiddof fi.

12 Os bydd newyn arnaf, ni ddywedaf i ti: canys y byd a'i gyflawnder sydd eiddof fi.

13 A fwyttaf fi gig teirw? neu a yfaf fi waed bychod?

14 Abertha foliant i Dduw; a thâl i'r Gorchaf dy addunedau:

15 A galw arnaf fi yn nydd trallod: mi a'th waredaf, a thi a'm gogoneddi.

16 Ond wrth yr annuwiol y dywedodd Duw, Beth sydd i ti a fynegech ar fy neddfau, neu a gynnwrech ar fy nghyffammod yn dy enau?

17 Gan dy fod yn casâu addyg, ac yn tafu fy ngeiriau i'th ol.

18 Pan welaist leidr, cyttunaist ag ef; a'th gyfran oedd gyd a'r godinebwyr.

19 Gollyngiaist dy safn i ddrigioni, a'th dafod a gyd-bletha ddichell.

20 Ristadaist a dywedaist yn erbyn dy frawd: rhoddaist enllib i fab dy fam.

21 Hyn a wnaethost, a mi a dewais: tybiaist dithau fy mod yn gwbl fel ti dy hun: ond mi a'th argyhoeddaf, ac a'u trefnaf o flaen dy lygaid.

22 Deallwch hyn yn awr, y rhai ydych yn anghofio Duw; rhag i mi eich rhwygo, ac na byddo gwaredydd.

23 Yr hwn a abertho foliant, a'm gogoneddi: a'r neb a osodo ei ffordd yn iawn, dangosaf iddo iachawdwriaeth Duw.

PSALM LI.

1 Dafydd yn gweddio am fuddsant pechodau, ac yn gwneuthur cuffed ddirif o honnynt: 6 yn gweddio am ei sancteiddia. 16 Nad oes ewylls gan Dduw mewn aberth, ond mewn purdeb calon. 18 Y mas yn gweddio dros yr eglwys.

I'r Pencerdd, Psalm Dafydd, pan ddaeth Nathan y prophwyd atto, wedi iddo fyned i mewn at Bathseba.

TRUGARHA wrthlyf, O Dduw, yn ol dy drugarowgrwydd: yn ol llaw dy docturiaethau, dilêa fy anwreiddau.

2 Golch fi yn llwyr-ddwys oddi wrth fy anwreidd, a glanhâ fi oddi wrth fy mhechod.

3 Canys yr wyf yn cydnabod fy nghamweddau: a'm pechod sydd yn wastad ger fy mron.

4 Yn dy erbyn di, dydi dy hunan, y pechais, ac y gwneuthur y drwg hwn yn dy olwg: fel y'th gyflawnhâer pan leferych, ac y byddit bur pan farnech.

5 Wele, mewn anwreidd y'm lluniwyd; ac mewn pechod y beichogodd fy mam arnaf.

6 Wele, ceraist wionegodd oddi mewn: a pheri i mi wybod doethineb yn y dirgel.

7 Glanhâ fi âg isop, a mi a lanhêir: golch fi, a byddaf wynnaeh nâ'r eira.

8 Pâr i mi glywed gorfoledd a llawenydd; fel y llawenycho yr esgryn a ddrylliaist.

9 Cuddia dy wyneb oddi wrth fy mhechodau, a dilêa fy holl anwreiddau.

10 Crêa galon lân ynof, O Dduw; ac adnewydd yspryd uniawn o'm mewn.

11 Na fwrw fi ymaith oddi ger dy fron; ac na chynmer dy yspryd sanctaidd oddi wrthyt.

12 Dyro drachefn i mi orfoledd dy iachawdwriaeth; ac a'th hael yspryd cynnal fi.

13 Yna y dysgaf dy ffridd i rai anwir; a pheeduriaid a droir attaf.

14 Gwared fi oddi wrth waed, O Dduw, Duw fy iachawdwriaeth: a'm tafod a gân yn llafar am dy gyflawnder.

15 ARLWYDD, agor fy ngwefusau, a'm genau a fynega dy foliant.

16 Canys ni chwynnychi aberth; pe amgen, mi a'i rhoddwn: poeth-offrwm ni fyddi.

17 Aberthau Duw ydynt yspryd drrylliedig: calon ddrylliog gystuddiedig, O Dduw, ni ddirmygi.

18 Gwna ddaioni yn dy ewyllsagarwech i Sion: adeilada furiau Jerusalem.

19 Yna y byddi foddlaun i ebyrth cyflawnder, i boeth-offrwm ac aberth llog: yna yr offrymiant fustych ar dy allor.

PSALM LII.

1 Dafydd yn barnu ar goegni Döeg, ac yn prophwydo ei ddirystr ef, 6 ac y llawenhd y cyflawn o'i blegid. 8 Dafydd, o'i hyder ar drugaredd Duw, yn rhoddi diolch.

I'r Pencerdd, Maschil, Psalm Dafydd, pan ddaeth Döeg yr Edomlad a mynegi i Saul, a dywedyd wrtho, Daeth Dafydd i dy Ahimelech.

DAHAM yr ymfrosti mewn drygioni, O gadarn yr y mas trugaredd Duw yn parhau yn wastadol.

2 Dy dafod a ddychymmyg ysgelerder; fel ellyn llym, yn gwneuthur twyll.

3 Hoffiaist ddrigioni yn fwy nâ daioni; a chelwydd yn fwy nâ thraethu cyflawnder. Selah.

4 Hoffiaist bob geiriau distryw, O dafod twyllodrus.

5 Duw a'th ddistrywia dithau yn dragwydd: efe a'th gipia di ymaith, ac a'th dynn allan o'th babel, ac a'th ddiwreiddia o dir y rhai byw. Selah.

6 Y cyflawn hefyd a welant, ac a ofnant, ac a chwarddant am ei ben.

7 Wele y gwr ni osododd Dduw yn gadernid iddo; eithr ymddiriedodd yn llozowgrwydd ei olud, ac a ymnerthodd yn ei ddrigioni.

8 Ond myfi sydd fel olew-yydden werdd yn nhf Dduw: ymddiriedaf yn nhrugaredd Duw byth ac yn dragwydd.

9 Clodforaf di yn dragwydd, o herwydd i ti wneuthur hyn: a disgwyliaf wrth dy enw; canys da yw ger bron dy saint.

PSALM LIII.

1 Dafydd yn gosod allan lygredigaeth dyn naturiol; 4 yn argyhoeddi yr annwylid wrth oleuni eu cydybod eu hun; 6 yn ymgon-eddu yn iachawdwriaeth Duw.

I'r Pencerdd ar y Mahalath, Maschil, Psalm Dafydd.

DYWEDODD yr ynfyd yn ei galon, Nid oes un Duw. Ymlygrasant, a gwnaethant fflaid anwreidd: nid oes un yn gwneuthur daioni.

2 Edrychodd Duw i lawr o'r nefoedd ar feibion dynion, i cdrych a oedd neb yn ddeallus, ac yn ceisio Duw.

3 Ciliasai pob un o honnynt yn wysg ei gefn: cyd-ymddiffwynasant; nid oes a wnel ddaioni, nac oes un.

4 Oni w'yr gweithredwyr anwreidd? y rhai sydd yn bwytta fy mhobl, fel y bwyttânt fara: ni alwasant ar Dduw.

5 Yno yr ofnasant gan ofni, lle nid oedd ofn: canys Duw a wasgarodd esgryn yr hwn a'th warchaeodd: gwaradwyddaiست hwynt, am i Dduw eu dirmygu hwy.

6 O na roddid iachawdwriaeth i Israel o Sion! pan ymchwelo Duw gaethiwd ei bobl, y llawenycha Jacob, ac yr ymhyfryda Israhel.

PSALM LIV.

1 *Dafydd yn cwyno rhag y Zifhaid, ac yn gweddio am iachawdoriacth: 4 ac, o hyder ar gymmorth Duw, yn addaw aberth.*

I'r Pencerdd ar Neginoth, Maschil, *Psalm* Dafydd, pan ddaeth y Zifhaid a dywedyd wrth Saul, Onid ydyw Dafydd yn ymguddio gyd â ni?

A CHUB fi, O Dduw, yn dy enw; a barn fi yn dy gadernid.

2 Duw, clyw fy ngweddi; gwrando ymadrodd fy ngenau.

3 Canys dieithriad a gyfodasant i'm herbyn, a'r trawlon a gelsiant fy enaid: ni oodasant Dduw o'u blaen. Selah.

4 Wele, Duw sydd yn fy nghynnorthwyo: yr Arglwydd sydd ym mys y rhai a gynhalliant fy enaid.

5 Efe a dâl ddrwg i'm gelynyon: torr hwynt ymaith yn dy wirionedd.

6 Aberthaf i ti yn ewyllysgar: clodforaf dy enw, O ARGLWYDD; canys da yw.

7 Canys efe a'm gwaredodd o bob trallod; a'm llygad a welodd ei ewyllys ar fy ngelynyon.

PSALM LV.

1 *Dafydd yn ei weiddi yn cwyno ei gysfwr erchyll: 9 yn gweddio yn erbyn ei elynion, ac yn achwyn rhag eu hanwiroedd a'u brad hwy: 16 yn ymgysuro, o herwydd natodd Duw yn ei gadu, ac o herwydd gwaradwydd ei elynion.*

I'r Pencerdd ar Neginoth, Maschil, *Psalm* Dafydd.

GWRANDO fy ngweddi, O Dduw; ac nac ymguddia rhag fy neisylfad.

2 Gwrando arnaf, ac erglyw fi: cwynfan yr ydwyf yn fy ngweddi, a thuchan,

3 Gan lais y gelyn, gan orthrymder yr anwiot: o herwydd y maent yn bwrw anwiredd arnaf, ac yn fy nghasau yn lliodig.

4 Fy nghalon a offidia o'm mewn: ac ofn angau a syrthiodd arnaf.

5 Ofn ac arswyd a ddaeth arnaf, a dychryn a'm gorchuddiodd.

6 A dywedais, O na bái i mi adenydd fel colommen! yna yr ehedwn ymaith, ac y gorphwyswn.

7 Wele, erwydrwn ym mhell, ac arhoswn yn yr anialwch. Selah.

8 Brysiwn i ddiangc, rhag y gwynt ystormus a'r dymmestl.

9 Dinystria, O ARGLWYDD, a gwahan eu tafodau: canys gwelais drawder a chynnen yn y ddinas.

10 Dydd a nos yr amgylchiant hi ar ei muriau: ac y mae anwiredd a blinder yn ei chanol hi.

11 Anwireddau sydd yn ei chanol hi; ac ni chilia twyll a dichell o'i heolydd hi.

12 Canys nid gelyn a'm diflenwodd; yna y dloddfaswn: nid fy nghasodd yn ymfawrygodd i'm herbyn; yna mi a ymguddiaswn rhagodd ef:

13 Eithr tydi, ddyw, fy nghydradd, fy fforddwr, a'm cydnabod,

14 Y rhai oedd felus gennym gydyfrinach, ac a roddasom i dŷ Dduw ynghyd.

15 Rhuthred marwolaeth arnynt, a disgynant i uffern yn fyw: canys drygioni sydd yn eu cartref, ac yn eu mys.

16 Myni a waeddaf ar Dduw; a'r ARGLWYDD a'm hachub l.

17 Hwyr a bore, a hanner dydd, y gweddaf, a byddaf daer: ac efe a glyw fy llefydydd.

18 Efe a waredodd fy enaid mewn heddwch

odd wrth y rhyfel oedd i'm herbyn: canys yr oedd llawer gyd â mi.

19 Duw a glyw, ac a'u darostwng hwynt, yr hwn sydd yn aros erioed, Selah: am nad oes gyfnewidiau iddynt, am hynny nid ofniant Dduw.

20 Efe a estynodd ei law yn erbyn y rhai oedd heddychlaw'n ág ef: efe a dorrodd ei gyffammod.

21 Llyfnach oedd ei enau nag ymenyn, a rhyfel yn ei galon: tynerach oedd ei eiriau nag olew, a hwynt yn gleddyfau noethion.

22 Bwrw dy faich ar yr ARGLWYDD, ac efe a'rh gynnal di: ni dd'i'r cyflawn ysgogi byth.

23 Tithau, Dduw, a'u diagyni hwynt i bydew dinystr: gwyr gwagedyd a thwyliodrus ni byddant byw hanner eu dyddiau; ond myfi a obethiaf ynot ti.

PSALM LVI.

1 *Dafydd, wrth weiddio Duw o hyder ar ei air, yn cwyno rhag ei elynion: 9 yn datgan ei ymddirieda yngatir Duw, ac yn addaw ei fidiannu ef.*

I'r Pencerdd ar Jonath Elem Rechocim, Michtam Dafydd, pan ddalodd y Phillistiaid ef yn Gath.

TRUGARHA wrthyf, O Dduw: canys dyn a'm llyngcai: beunydd, gan ymladd, y'm gorthymma.

2 Beunydd y'm llyngcai fy ngelynyon; canys llawer sydd yn rhyfela i'm herbyn, O DDUW Goruchaf.

3 Y dydd yr ofnwyf, mi a ymddiriedaf ynot ti.

4 Yn Nuw y clodforaf ei air, yn Nuw y gobeithiaf; nid ofnaf beth a wnel enawd i mi.

5 Beunydd y cam-gymmerant fy ngeiriau: eu holl feddyliau sydd i'm herbyn er drwg.

6 Hwyr a ymgasglant, a lechant, ac a wylant fy nghamrau, pan ddisgwyllant am fy enaid.

7 A ddfangant hwy trwy anwiredd? ddiagn y bobloedd hyn, O Dduw, yn dy lliodgrywydd.

8 Ti a gyfrifaist fy symudiadau: dod fy nagrau yn dy gostrel: onid pdynt yn dy lyfr di?

9 Y dydd y llefwyf arnaf, yna y dychwelir fy ngelynyon yn eu gwrthol: hyn a wn; am fod Duw gyd â mi.

10 Yn Nuw y mollannaf ei air: yn yr ARGLWYDD y mollannaf ei air.

11 Yn Nuw yr ymddiriedais: nid ofnaf beth a wnel dyn i mi.

12 Arnaf fi, O Dduw, y mae dy addunedau: talaf i ti follant.

13 Canys gwaredaist fy enaid rhag angau: oni waerdi fy nhraed rhag syrthio, fel y rhodiwyf ger bron Duw yngoleuni y rhai byw?

PSALM LVII.

1 *Dafydd yn eilio at Dduw trwy weiddi, ac yn cwyno ei enbyd gysfwr: 7 yn ymgysuro i fidiannu Duw.*

I'r Pencerdd, Al-taschith, Michtam Dafydd; pan fodd rhag Saul i'r ogof.

TRUGARHA wrthyf, O Dduw, trugarha i wrthyf: canys ynot y gobeithiodd fy enaid; te, y nghysgod dy adenydd y gobeithiaf, hyd onid ei yr awydydd hwn hebio.

2 Galwaf ar Dduw goruchaf; ar Dduw a gwblhâ â mi.

3 Efe a enfyw o'r nefoedd, ac a'm gwared oddi wrth warthrud yr hwn a'm llyngcai. Selah. Denfyn Duw ei drugaredd a'i wirionedd.

4 Fy enaid sydd ym mysq llewod: gorwedd yr wyf ym mysq dynion poethion, sef meibion dynion, y rhai y mae eu dannedd yn wayffryn a saethau, a'u tafod yn gleddyf llym.

5 Ymddyrecha, DDUW, uwch y nefoedd; a bydded dy ogoniant ar yr holl ddaear.

6 Darparasant rwyd i'm traed; crymmwyd fy enaid: cloddiasant bydw o'm blaen; syrthiasant yn ei ganol. Selah.

7 Parod yw fy nghalon, O DDUW, parod yw fy nghalon: canaf a chanmolaf.

8 Deffro, fy ngogoniant; deffro, nabl a thelyn: deffroaf yn fore.

9 Clodforaf di, ARGWLWYDD, ym mysq y bobloedd: canmolaf di ym mysq y cenhedloedd.

10 Canys mawr yw dy drugaredd hyd y nefoedd, a'th wirionedd hyd y cymmlau.

11 Ymddyrecha, DDUW, uwch y nefoedd; a bydded dy ogoniant ar yr holl ddaear.

PSALM LVIII.

1 Dafydd yn argyhoeddi barnwyr enwir: 3 yn dangos naturiaeth yr annuwol; 6 ac yn ymrô i farnedigaethau Dduw, 10 y rhai a bwr i'r cyflawn lawenycheu.

Fr Pencerdd, Al-taschith, Michtam Dafydd.

A I cyflawnder yn ddâu a draethwch chwi, O gynnulleidfâ? a fermwch chwi uniondeb, O feibion dynion?

2 Anwiredd yn hytrach a weithredwch. yn y galon: trawder eich dwylaw yr ydych yn ei bwysu ar y ddaear.

3 O'r groth yr ymddreithrodd y rhai annuwol: o'r brw y cyfeiliornasant, gan ddywed- yd celwedd.

4 Eu gwenwyn sydd fel gwenwyn sarph: y maent fel y neidr fyddar yr hon a gau ei chlustiau;

5 Yr hon ni wrendy ar lais y rhinwyr, er cyfarwydded fyddo y swynwr.

6 Dryllia, O DDUW, eu dannedd yn eu gen- eau: torr, O ARGWLWYDD, gil-ddannedd y llewod ieuainge.

7 Todder hwynt fel dyfroedd sydd yn rhedeg yn wastad: pan saetho eu saethau, byddant megis wedi eu torr.

8 Aed ymaith fel malwoden dawdd, neu erthyl gwraig; fel na welont yr haul.

9 Cyn i'ch crochanau glywed y mieri, efe a'u cymmer hwynt ymaith megis â chorwynt, yn fyw, ac yn ei ddigofaint.

10 Y cyflawn a lawenycha pan welo ddai: efe a ylch ei draed yng ngwaed yr annuw- iol.

11 Fel y dywedo dyn, Ddau fod ffirwyth i'r cyflawn: diau fod Dduw a farna ar y ddaear.

PSALM LIX.

1 Dafydd yn gweddio am gael ei wared oddi wrth ei elymion: 6 yn cwyno rhag eu creu- londeb hwy: 9 yn ymddiried yn Nuw: 11 yn gweddio yn eu herbyn hwy; 16 ac yn clod- fori Dduw.

Fr Pencerdd, Al-taschith, Michtam Dafydd; pan yrrodd Saul rai i gadw y tŷ i'w ladd ef.

FY NUW, gwared fi oddi wrth fy ngelyn- ion: ymddiffyn fi oddi wrth y rhai a ymglyfodant i'm herbyn.

2 Gwared fi oddi wrth weithredwyr anwir- eidd, ac achub fi rhag y gwyr gwaedlyd.

3 Canys wele, cynlliwmasant yn erbyn fy enaid: ymgasglodd cedryn i'm herbyn; nid ar fy mai na'm pechod i, O ARGWLWYDD.

4 Rhedant, ymbarottânt, heb anwiredd ynof fi: deffro dithau i'm cymmorth, ac edrych.

5 A thi, ARGWLWYDD DDUW y luoedd, Dduw Israel, deffro i ymweled a'r holl genhedloedd: na thrugarhâ wrth neb a wnant anwiredd yn faleisau. Selah.

6 Dychwelant gyd a'r hwy, cyfarthant fel cwn, ac amgylchant y ddinas.

7 Wele, bytheiriant a'u genau: cleddyfau sydd yn eu gwefusau: lawys pwy (meddant) a glyw?

8 Ond tydi, O ARGWLWYDD, a'u gwatwari hwynt; ac a chwerddi am ben yr holl gen- hedloedd.

9 O herwydd ei nerth ef, y digrwyliaf wrthyt ti: canys Dduw yw fy ymddiffynfa.

10 Fy Nuw trugarog a'm rhagflaena: Dduw a wna i mi weled fy ewyllys ar fy ngelyn- ion.

11 Na ladd hwynt, rhag i'm pobl anghofio: gwasgar hwynt yn dy nerth, a darostwng hwynt, O Arglwydd ein tarian.

12 Am bechod eu genau, ac ymadrodd eu gwefusau, dalier hwynt yn eu balchder: ac am y feildith a'r celwydd a draethant.

13 Difa hwynt yn dy lid, difa, fel na bydd- ant: a gwybyddant mai Dduw sydd yn llyw- odraethu yn Jacob, hyd eithafoedd y ddaear. Selah.

14 A dychwelant gyd a'r hwy, a chyfarth- ant fel cwn, ac amgylchant y ddinas.

15 Crwydrant am fwyd; ac onis digonir, grwgnachant.

16 Minnau a ganaf am dy nerth, Ie, llafar- ganaf am dy drugaredd yn fore: canys buost yn ymddiffynfa i mi, ac yn noddfa yn y dydd y bu cyfyngder arnaf.

17 I ti, fy nerth, y canaf: canys Dduw yw fy ymddiffynfa, a Dduw fy nhrugaredd.

PSALM LX.

1 Dafydd yn cwyno wrth Dduw am farnedig- aethau o'r blaen; 4 ac yr awronh, ar obaith gweli, yn gweddio am ymwared: 6 yn ym- gysuro yn addewidion Dduw, ac yn deisyf cael yr help y rhoisai ei hyder arno.

Fr Pencerdd ar Susan-eduth, Michtam Dafydd, 1 ddygau; pan ymladdodd yn erbyn Syrïald Mesopotamia, a Syrïald Sobah, pan ddychwel- odd Joab, a lladd deuddeng mil o'r Edomiaid yn nyffryn yr halen.

O DDUW, bwriaiist ni ymaith, gwasger- aist ni, a sorraist: dychwel attom dra- chefn.

2 Gwnsethost i'r ddaear grynu, a holltaist hi: iachâ ei briwiau; canys y mae yn crynu.

3 Dangosaist i'th bobl galedi: diodaist ni â gwin madronod.

4 Rhoddaist faner i'r rhai a'th ofnant, i'w dyrchafu o herwydd y gwirionedd. Selah.

5 Fel y gwaredr dy rai anwyl: achub a'th ddeheulaw, a gwrando fi.

6 Dduw a lefarodd yn ei sancteiddrwydd, Llawenycaf: rhannaf Sicheu, a mesuraf ddyffryn Succoth.

7 Kiddof fi yw Gilead, ac eiddof fi Manasse: Ephraim hefyd yw nerth fy mheu; Judah yw fy neddfwr.

8 Moab yw fy nghrochan golchi; dros Edom y bwriaf fy esgid: Philistia, ymorfol- edda di o'm plegid i.

9 Pwy a'm dwg i'r ddinas gadarn? pwy a'm harwain hyd yn Edom?

10 Onid tydi, Dduw, yr hon a'n bwriaiist ymaith? a thydi, O Dduw, yr hon nid âit allan gyd a'n luoedd?

11 Moes i ni gynhorthwy rhag cyfyngder: canys ofer yw ymwared dyn.

12 Yn Nuw y gwawn wroddob: canys efe a sathr ein gelynon.

PSALM LXI.

1 *Dafydd yn cilio at Dduw, wrth a brofusa'i o'r blaen; 4 ac yn addunedu ei wasanaethu of yn wastadol, o herwydd ei addewidion.*

Fr Pencerdd ar Neginoth, Psalm Dafydd.

CLYW, O DDUW, fy llefain; gwrando ar fy ngwedd.

2 O eithaf y ddaear y llefaf attat, pan lesmetrio fy nghalon: arwain fi i graig a fyddo uwch ná mi.

3 Canys buost yn noddfa i mi, ac yn dŵr cadarn rhag y gelyn.

4 Preswylaf yn dy babbell byth: a'm hymddriedriod fydd dan orchudd dy adenydd. Selah.

5 Canys ti, DDUW, a glywaist fy addunedau: rhoddaist effeddiaeth i'r rhai a ofnant dy enw.

6 Ti a estyni oes y Brenhin; ei flnyddoedd fyddant fel cenhedlaethau lawer.

7 Efe a crys byth ger bron Duw: darpar drugaredd a gwirionedd, fel y cadwont ef.

8 Felly y canmolaf dy enw yn dragwydd, fel y talwyf fy addunedau beunydd.

PSALM LXII.

1 *Dafydd, wrth ddiangos ei hyder ar Dduw, yn dicalonnï ei elymion; 5 ac, yn yr un hyder, yn rhoi calon yn y dwriel. 9 Nad yw i neb roi ei ogid ar bethau bydol. 11 Gallu a thrugaredd a berthyn i Dduw.*

Fr Pencerdd, i Jeduthan, Psalm Dafydd.

WRTH DDUW yn unig y dagwyl fy enaid: o hono ef y daw fy iachawdwr-iaeth.

2 Efe yn unig yw fy nghraig, a'm hiachawdwr-iaeth, a'm hymddiffyn; ni'm mawr ysgogir.

3 Pa hyd y bwriedwch afiwyd yn erbyn gw'r? lleddir chwi oll; a byddoch fel magwyr ogwyddedig, neu bared ar ei ogwydd.

4 Ymgynghorasant yn unig i'w fwrw ef i lawr o'i fawredd; hoffasant gelwydd: a'u geneuau y bendithiant, ond o'u mewn y mell-dithiant. Selah.

5 O fy enaid, diagwyl wrth DDUW yn unig: canys ynddo ef y mae fy ngobaith.

6 Efe yn unig yw fy nghraig, a'm hiachawdwr-iaeth; efe yw fy ymddiffynfa: ni'm hysgogir.

7 Yn Nuw y mae fy iachawdwr-iaeth a'm gogoniant: craig fy nghadernid, a'm noddfa sydd yn Nuw.

8 Gobeithiwech ynddo ef bob amser; O bobl, tywelltwch eich calon ger ei fron ef: Duw sydd noddfa i ni. Selah.

9 Gwagedd yn ddiau yw meibion dynion, geudaf yw meibion gw'r: i'w gosod yn y clorian, ysgafnach ydynt hwy i gyd na gwagi.

10 Nac ymddriedwch mewn trawder, ac mewn trais na fyddwch ofer: os cynnydda golud, na roddwch eich calon arno.

11 Unwath y dywedodd Duw, clywais hynny ddwywaith; mai eiddo Duw yw cadernid.

12 Trugaredd hefyd sydd eiddot ti, O Arglwydd: canys ti a dell i bob dyn yn ol ei weithred.

PSALM LXIII.

1 *Hiraeth Dafydd am Dduw. 4 Y modd y bendithiaf efe Dduw. 9 Ei hyder o ddiynystr ei elymion, a'i ddiogelwch ei hun.*

Psalm Dafydd, pan odd efe yn niffeithwech Judah.

TI, O DDUW, yw fy Nuw i; yn fore y'th geisiat: sychedodd fy enaid am danat, hiraethodd fy nghnawd am danat, mewn tir cras a sychedig heb ddŵr;

2 I weled dy nerth a'th ogoniant, fel y'th welais yn y cyssegr.

3 Canys gwell yw dy drugaredd di ná'r bywyd: fy ngwefusau a'th foliantant.

4 Fel hyn y'th glodforaf yn fy mywyd: dyrchafaf fy nwyllaw yn dy enw.

5 Megis d mer ac d brader y digonir fy enaid; a'm genau a'th fawl & gwefusau llafar:

6 Pan y'th gofwyf ar fy ngwely, myfyrfaid am danat y'ngwylidwr-iaethau y nos.

7 Canys buost gynhorthwy i mi; am hynny y'nghygod dy adenydd y gorfoleddaf.

8 Fy enaid a lŷn wrthyt: dy ddeheulau a'm cynnal.

9 Ond y rhai a geisiant fy enaid i ddistryw, a ant i iselderau y ddaear.

10 Syrthiant ar fin y cleddyf: rhan llwynogod fyddant.

11 Ond y Brenhin a lawenycha yn Nŵw: gorfoledda pob un a dyugo iddo ef: eithr caur genau y rhai a ddywedant gelwydd.

PSALM LXIV.

1 *Dafydd yn gweddïo am ymwared, ac yn cwyno rhag ei elymion: 7 yn addau iddo ei hun, y câi weled y fath amlyg ddiynystr ar ei elymion, ag a barai i'r cyflawn lawenychu o'i blegid.*

Fr Pencerdd, Psalm Dafydd.

CLYW fy llef, O DDUW, yn fy ngweddïo: Cadw fy einioes rhag ofn y gelyn.

2 Cudd fi rhag cyfrinach y rhai drygonus; rhag terfysag gweithredwyr anwiredd:

3 Y rhai a hogant eu tafod fel cleddyf, ac a ergydiant eu saethau, sef geiriau chwerwon:

4 I saethu y perfffaith yn ddigel: yn ddisymmwth y saethant ef, ac nid ofnant.

5 Ymwrolant mewn peth drygonus: ymchwedleuant am oesod magiau yn ddigel; dywedant, Pwy a'u gwel hwynt?

6 Chwilliant allan anwireddau; gorphemant ddyfal chwilio: ceudod a chalon pob un o honynt sydd ddofn.

7 Eithr Duw a'u saetha hwynt; d saeth ddisymmwth yr archollir hwynt.

8 Felly hwy a wnant i'w tafodau eu hun syrthio arnynt: pob un a'u gwelo a gilia.

9 A phob dyn a ofna, ac a fynega waith Duw: canys doeth-ystyriant ei waith ef.

10 Y cyflawn a lawenycha yn yr Arglwydd, ac a obeithia ynddo; a'r rhai uniawn o galon oll a orfoleddant.

PSALM LXV.

1 *Dafydd yn molianu Duw am ei ras. 4 Deddyddwch etholedigion Duw, oblagid amryw ddoniau.*

Fr Pencerdd, Psalm a Chân Dafydd.

MAWL a'th erys di yn Ston, O DDUW: ac i ti y telir yr adduned.

2 Ti yr hwn a wrandewi weddi, attat ti y daw pob cnawd.

3 Pethau anwir a'm gorchfygasant: ein camweddau ni, ti a'u glanhêi.

4 Gwyn ei fydd yr hun a ddewiasech, ac a nestech attat; fel y trigo yn dy gyntdedoedd: nyni a ddigonir a daloni dy dy, sef dy deiml sanctaidd.

5 Attebi i ni trwy bethau ofnadwy, yn dy gyflawnder, O DDUW ein hiachawdwr-iaeth; gobaith holl gyrrau y ddaear, a'r rhai sydd bell ar y môr.

6 Yr hwn a s'ierhá y mynyddoedd trwy ei nerth, ac a wregysir á chadernid.

7 Yr hwn a otega dwrf y moroedd, twrf eu tonnau, a therfyg y bobloedd.

8 A phrosywlywr eithafodd y byd a ofnand dy arwyddid : gwnai i ddefyn bore a hydd lawenyachu.

9 Yr wyt yn ymweled á'r ddaear, ac yn ei dyfrháu hi : yr ydwyf yn ei chyfoethogi hi yn ddifawr ág aon Duw, yr hon sydd yn llawn dwrf : yr wyt yn parotóti yd iddynt, pan ddarperaist felly iddi.

10 Gan ddyfrháu ei chefnau, a gostwng ei rhychau, yr ydwyf yn ei mwydo hi á chafodau, ac yn bendithio ei chnwd hi.

11 Coroni yr ydwyf y ffynnyddyn á'th ddaloni ; a'th lwybrau a ddiferant fraser.

12 Diferaent ar borfydd yr anialwch : a'r bryniau a ymwregysant á hyfrydych.

13 Y dolydd a wagir á defaid, a'r dyffryn-ocedd a orchuddir ág yd ; am hynny y bloeddiant, ac y canant.

PSALM LXVI.

1 *Dafydd yn annog i foliannu Duw, 5 i ddal ar ei weithredoedd ef, 8 i'w fendithio am ei ddoniau grasuol : 12 yn addaw drosto ei hun wasanaeth crefyddol i Duw : 16 yn datgan emweddig ddoniau Duw iddo ef.*

I'r Pencerdd, Cân neu Psalm.

LAWEN-FLOEDDIWCH i Dduw, yr holl ddaear.

2 Datgwnwch ogoniant ei enw : gwnewch ei foliant yn ogoneddus.

3 Dywedwch wrth Dduw, Mor ofnadwy wyf yn dy weithredoedd ! o herwydd maint dy nerth, y cymmer dy elynion arnynt fod yn ddarostyngedig i ti.

4 Yr holl ddaear a'th addolant di, ac a ganant i ti ; ié, canant i'th enw. Selah.

5 Deuwch, a gwelwch weithredoedd Duw : ofnadwy yw yn ei weithred tu ag at feibion dynion.

6 Trodd efe y môr yn sychdir : aethant trwy yr afon ar draed : yna y llawenyhasom ynddo.

7 Efe a lywodraetha trwy ei gadernid byth ; ei lygiaid a edrychant ar y cenhedloedd : nac ymddyrehafed y rhai anuffudd. Selah.

8 O bobloedd, bendithiwch ein Duw, a pherwch glywed llais ei fawl ef :

9 Yr hwn sydd yn gosod ein henaid mewn bywyd, ac ni ád i'n troed lithro.

10 Canys profaist ni, O Dduw : coethaist ni, fel coethi arian.

11 Dygaist ni i'r rhwyd ; gosodaist waegfa ar ein llwynau.

12 Peraist i ddynion farchogaeth ar ein pennau ; aethom trwy y tân a'r dwrf : a thi a'n dygaist allan i ié diwall.

13 Deuaf i'th dy ág offrymmau poeth : talaf i ti fy addunedau.

14 Y rhai a adroddodd fy ngwefusau, ac a ddywedodd fy ngenau yn fy nghyfyngder.

15 Offrymmaf i ti boeth-offrymmau breision, ynghyd ág argl-darth hyrdod ; aberthaf ychaim a bychod. Selah.

16 Deuwch, gwrandewch, y rhai oll a ofnwch Dduw ; a mynegaf yr hyn a wnaeth efe i'm henaid.

17 Llefais arno á'm genau, ac efe a ddyrhaafwyd á'm tafod.

18 Pe edrychaswn ar anwiredd yn fy nghalon, ni wrandawsi yr Arglwydd.

19 Duw yn ddifau a glybu, ac a wrandawdd ar lais fy ngwedd.

20 Bendigedig fyddo Duw, yr hwn ni throdd

fy ngwedd oddi wrtho, na'i drugaredd ef oddi wrthyf finnu.

PSALM LXVII.

1 *Gweddí am helaethu teyrnas Dduw, 3 er llawenydd i'r bobl, 6 ac er amháu bendithion Duw.*

I'r Pencerdd ar Neginoth, Psalm neu Gân.

DUW a drugarháu wrthym, ac a'n bendithio ; a thywynned ei wyneb arnom. Selah.

2 Fel yr adwaener dy ffordd ar y ddaear, a'th iachawdwrtaeth ym mhllith yr holl genhedloedd.

3 Mollanned y bobl di, O Dduw ; mollanned yr holl bobl dydi.

4 Llawenhâd y cenhedloedd, a byddant hyfryd : canys ti a ferni y bobl yn unlawn, ac a lywodraethi y cenhedloedd ar y ddaear. Selah.

5 Mollanned y bobl di, O Dduw ; mollanned yr holl bobl dydi.

6 Yna y ddaear a rydd ei ffrwyth ; a Duw, sef ein Duw ni, a'n bendithia.

7 Duw a'n bendithia ; a holl derynnau y ddaear a'i hofnant ef.

PSALM LXVIII.

1 *Gweddí wrth symmudo yr arch. 4 Cynghor i foliannu Duw am ei drugareddau ; 7 am ei ofal i'w eglwys ; 19 am ei fauor drugareddau.*

I'r Pencerdd, Psalm neu Gân Dafydd.

CYFODED Duw, gwsgarer ei elynion : a fised ei gaseion o'i flaen ef.

2 Chweli hynny fel chwalu mwg : fel y tawdd ewyr wrth y tân, difether y rhai annuwiol o flaen Duw.

3 Ond llawenycher y rhai cyflawn, a gorfoloddant ger bron Duw ; a byddant hyfryd o lawenydd.

4 Cenwech i Dduw, canmolwch ei enw : dyrchefwch yr hwn sydd yn marchogaeth ar y nefoedd, a'i enw yn JAH, a gorfoloddwch ger ei fron ef.

5 Tad yr amddifad, a Barnwr y gweddwlou, yw Duw, yn ei breswylfa sanctaidd.

6 Duw sydd yn gosod yr unig mewn teulu : yn dwyn allan y rhai a rwyngwyd mewn gefynnau ; ond y rhai cyndyn a breswylant gras-dír.

7 Pan aethost, O Dduw, o flaen dy bobl, pan gerddaist trwy yr anialwch ; Selah :

8 Y ddaear a grynnodd, a'r nefoedd a ddiferasant o flaen Duw : Sinai yntau a grynnodd o flaen Duw, sef Duw Israel.

9 Dyhlidaist wlaw graalawn, O Dduw, ar dy etifeddiaeth : ti a'i gwrteithaist wedi ei blino.

10 Dy gynnulleidfa di sydd yn trigo ynddi : yn dy ddaloni, O Dduw, yr wyt yn darparu i'r tlawd.

11 Yr Arglwydd a roddes y gair ; mawr oedd mintal y rhai a'i preghent.

12 Brenhinoedd byddinog a ffoisant ar ffrwst : a'r hon a drigodd yn tŷ, a rannodd yr yspail.

13 Er gorwedd o honoch ym mysg y croch-
anau, byddwch fel esgyll colommen wedi eu gwigo ág arian, a'i hadenydd ág aur melyn.

14 Pan waagarodd yr Hollalluog frenhin-
ocedd ynddi, yr oedd hi yn wen fel eira yn Salmon.

15 Mynydd Duw sydd fel mynydd Basan ; yn fynydd cribog, fel mynydd Basan.

16 Paham y llemmwch, chwí fynyddocdd cribog? *dyma* y mynydd a chwennye'

Duw ei breswyllo; Ie, preswylia yr ARGWYDD *yn ddo* byth.

17 Cerbydau Duw *ydymt* ugain mil, *sef* mil-oedd o angelion: yr Arglywydd *sydd* yn eu plith *megis* yn Sinai yn y cysegr.

18 Dyrchefaist i'r uchelder, caethgludaist gaethiwod: derbyniaist roddion i ddyinion; Ie, i'r rhai cyndyn hefyd, fel y preswylia i'r ARGWYDD DDUW *yn eu plith*.

19 Bendigedig *fyddo* yr Arglywydd, *yr hwn* a'n llwytha beunydd *d datoni*; *sef* Duw ein hiachawdwr iaeth. Selah.

20 Ein Duw ni *sydd* DDUW iachawdwr iaeth; ac i'r ARGWYDD DDUW *y perthyn* diangffau rhag marwolaeth.

21 Duw yn ddiâu a archolla ben ei elynion; a choppa walltog yr hwn a rodio rhagddo yn ei gamweddau.

22 Dywedodd yr Arglywydd, Dygaf *fy mhobi* drachefn o Basan, dygaf *hwyni* drachefn o ddyfnder y môr:

23 Fel y trocher dy droed y'ngwaed *dy* elynion, a thafod dy *gwn* yn yr unrhyw.

24 Gweisant dy fynediad, O DDUW; mynedlad fy Nuw, fy Mrenhin, yn y cysegr.

25 Y cantorion a aethon o'r blaen, a'r cerddorion ar ol; yn eu mysg *yr oedd* y llangoesau yn canu tympanau.

26 Bendithiwch DDUW yn cynulleidfaoedd, *sef* yr Arglywydd, *y rhai ydych* o ffinon Israel.

27 Yno y *mae* Benjamin fychan d'u llywydd, tywysogion Judah d'u cynulleidfa; tywysogion Zabulon, a thywysogion Naphtali.

28 Dy DDUW a orchymynodd dy nerth: cadarnha, O DDUW, yr hyn a wnaethost ynom ni.

29 Brenhinoedd a ddygant i ti anrheg er mwyn dy deml yn Jerusalem.

30 Cerydda dyrfa y gwaywffyn, cynulleidfa y gwrd-deirw, gyd â lloi y bobl, *fel* y delont yn ostyngedig â darnau ariau: gwasgar y bobl *sydd* dda ganddynt ryfel.

31 Pendefigion a ddeuant o'r Aipht. Ethiopia a estyn ei dwylaw yn brysar at DDUW.

32 Teyrnasoedd y ddaear, cenwech i DDUW; canmolwch yr Arglywydd, Selah.

33 Yr hwn a ferchyg ar nef y nefoedd, *y rhai oedd* erioed: wele efe yn anfon ei lef, a honno yn llef nerthol.

34 Rhoddwch i DDUW gadernid: ei oruchelder *sydd* ar Israel, a'i nerth yn yr wybrennau.

35 Ofnadwy *wyt*, O DDUW, o'th gyssegr: Duw Israel *yw* efe sydd yn rhoddi nerth a chadernid i'r bobl. Bendigedig *fyddo* Duw.

PSALM LXIX.

1 *Dafydd yn cwyno ei gystudd*; 13 *yn gweddio am ymwasod*; 22 *yn ddisfyddu ei elynion i ddiynystr*; 30 *yn moliannu Duw gyd â di-olch*.

I'r Pencerdd ar Sosannim, Psalm Dafydd.

ACHUB fi, O DDUW; canys y dyfroedd a ddaethant i mewn hyd at *fy* enaid.

2 Soddais mewn tom ddwfn, lle nid oes sefyllfa: daethum i ddyfnder dyfroedd, a'r ffwrdd a lifodd drosof.

3 Bliniais yn llefain, sychodd fy ngheg: pallodd fy llygaid, tra yr ydwyf yn disgwyl wrth fy Nuw.

4 Amlach nâ gwallt fy mhen yw y rhai a'm casant heb achos: cedynt *yw* fy ngelynyon d'achos, y rhai a'm difethent: yna y telais yr hyn ni chymmerais.

5 O DDUW, ti a adwaenost fy ynfyrwydd; ac nid yw fy nghamweddau guddiedig rhagot.

6 Na chywilyddler o'm plegid i y rhai a obeithiant ynot ti, Arglywydd DDUW y lluoedd: na waradwydder o'm plegid i y rhai a'th geisiant di, O DDUW Israel.

7 Canys er dy ffwn di y dygais warthrudd, ac y tódd cywilydd fy wyneb.

8 Aethum yn ddeitheir i'm brodyr, ac *fel* estron gan blant fy mam.

9 Canys zél dy dŷ a'm hysodd; a gwaradwyddiad y rhai a'th waradwyddent di, a syrthiodd arnaf fi.

10 Pan wylais, *gan gystuddio* fy enaid âg ympryd, bu hynny yn waradwydd i mi.

11 Gwisgais hefyd sachllan; ac acthum yn ddfareb iddynt.

12 Yn fy erbyn y chwedleuai y rhai a eisteddent yn y porth; ac i'r meddwon *yr oeddwn* yn wawd.

13 Ond myfi, fy ngweddi *sydd* attat ti, O ARGWYDD, *meon* amser cymmeradwy: O DDUW, yn llosgogwrwydd dy drugaredd gwrando fi, yng ngwirionedd dy iachawdwr iaeth.

14 Gwared fi o'r dom, na soddwyf: gwar-eder fi oddi wrth fy nghaseion, ac o'r dyfr-oedd dyfynion.

15 Na lifed y ffwrdd ddwfr drosof, ac na lyngced y dyfnder fi; na chued y pydew chwaith ei safn arnaf.

16 Clyw fi, ARGWYDD; canys da *yw* dy drugaredd: yn ol llawys dy dosturiaethau edrych arnaf.

17 Ac na chuddia dy wyneb oddi wrth dy was; canys y *mae* cyfyngder arnaf: brysis, gwrando fi.

18 Nesâ at fy enaid, a gwared ef: achub fi o herwydd fy ngelynyon.

19 Ti a adwaenost fy ngwarthrudd, a'm cywilydd, a'm gwaradwydd: fy holl elynion *ydymt* ger dy fron di.

20 Gwarthrudd a dorrodd fy nghalon; yr ydwyf mewn gofid: a disgwylais *am* rai i dosturio *wrthyf*, ac nid *oedd* neb; ac am gysurwyr, ac ni chefais neb.

21 Rhoddasant hefyd fustl yn fy mwyd, ac a'm diodasant yn fy syched â finegr.

22 Bydded eu bwrdd yn fagl ger eu bron, a'u llwyddiant yn dramgydd.

23 Tywyller eu slygaid, fel na welont; a gwna i'w llwynau grynu bob amser.

24 Tywallt dy ddig arnynt; a chyrrhaeddad lliidiogwrwydd dy ddiogofaint hwynt.

25 Bydded eu preswylfod yn anghyffanedd; ac na fydded a drigo yn eu pebyll.

26 Canys erlidasant yr hwn a darawsit ti; ac am ofid y rhai a archollaist ti, y chwedleuant.

27 Dod ti anwiredd at eu hanwiredd hwynt: ac na ddelont i'th gyflawnder di.

28 Dilêr hwynt o lyfr y rhai byw; ac na ysgrifener hwynt gyd â'r rhai cyflawn.

29 Minnau, truan a gofidus *ydyf*: dy iachawdwr iaeth di, O DDUW, a'm dyrchafo.

30 Moliannaf enw Duw ar gân, a mawrygaf ef mewn mawli.

31 A *hyn* fydd well gan yr ARGWYDD nag *ych* new fustach corniog, carnol.

32 Y truciiniaid a lawenychant pan welant *hyn*: eich calon chwithau, y rhai a geiswch DDUW, a fydd byw.

33 Canys gwrendy yr ARGWYDD ar diodion, ac ni ddiystyra efe ei garcharorion.

34 Nefoedd a daer, y môr a'r hyn oll a ymlusgo ynddo, molant ef.

35 Canys Duw a achub Ston, ac a adeilada ddinasoedd Judah; fel y trigont yno, ac y meddiannont hi.

36 A hiliogaeth ei weision a'i meddiannant

PSALMAU.

hi: a'r rhai a hoffant ei enw ef, a breswylant ynddi.

PSALM LXX.

Dafydd yn ymbli â Duw am gyslym ddiogelwch i'r annuwiol, a'i nawdd i'r duwiol.

I'r Pencerdd, Psalm Dafydd i goffa.

O DDUW, *prysura* i'm gwaredu; brysis, **AROLWYDD**, i'm cymmorth.

2 Cywilyddier a gwarthrudder y rhai a geisiant fy enaid: trôer yn eu hol a gwaradwydder y rhai a ewyllysiant ddrwg i mi.

3 Datrôer yn lle gwobr am eu cywilydd, y rhai a ddywedant, Ha, ha.

4 Llawnyched, a gorfoluedd ynot ti y rhai oll a'th geisiant; a dywedod y rhai a garant dy iachawdriaeth yn wastad, Mawryger Duw.

5 Minnau *ydwyf* dlawd ac anghenus; O DDUW, brysis ataf: fy nghymmorth a'm gwaredydd *ydwyf* ti, O **AROLWYDD**; na hir drig.

PSALM LXXI.

1 Dafydd, mewn hyder ffydd, a phrasu o ffwr Duw, yn gweiddio drosto ei hun, ac yn erbyn golyngwyr ei enaid: 14 yn addaw bod yn ddi- amodadai: 17 yn gweiddio am nerth i barhau; 19 Yn molianu Duw, ac yn addaw gwneuthur hymny yn llawen.

YNOT ti, O **AROLWYDD**, y gobeithiais; na'm cywilyddier byth.

2 Aehub fi, a gwared fi yn dy gyflawnder: gostwng dy glust ataf, ac aehub fi.

3 Bydd i mi yn drigfa gadarn, i ddyfod iddi bob amser: goreghymnaist fy achub; canys ti *ys* fy nghraig a'm hymddifynfa.

4 Gwared fi, O fy Nuw, o law yr annuwiol, o law yr anghyflawn a'r traws.

5 Canys ti *ys* fy ngobaith, O Arglwydd Duw: fy ymddiried i'm hieugetid.

6 Wrthyt ti y'm cynhaliwyd o'r bru; ti a'm tynnaist o groth fy mam: fy mawl *fydd* yn wastad am danat ti.

7 Oeddw i lawer megis yn rhyfeddod: eithr tydi *ys* fy nghadam nodfa.

8 Llanwer fy ngenau d'th foliant, ac a'th ogoniant beunydd.

9 Na fwrw fi ymaith yn amser henaint: na wrthod fi pan ballo fy nerth.

10 Canys fy ngeilynnyd sydd yn dywedod i'm herbryn; a'r rhai a ddisgwyliant am fy enaid a gyd-ymgynghorant.

11 Gan ddywedod, Duw a'i gwrthododd ef: erlidwch a deliwch ef; canys nid *oes* gwaredydd.

12 O DDUW, na fydd boll oddi wrthyt: fy Nuw, brysis i'm cymmorth.

13 Cywilyddier a difether y rhai a wrthwynebant fy enaid: *d* gwarth ac *d* gwaradwydd y gorchuddier y rhai a geisiant ddrwg i mi.

14 Minnau a obeithiaf yn wastad, ac a'th foliannaf di fwyfwy.

15 Fy ngenau a fynega dy gyflawnder a'th iachawdriaeth beunydd: canys ni wn rifedi *amnynt*.

16 Y'nghadernid yr Arglwydd DDUW y cerddaf: dy gyflawnder di yn unig a gofiaf fi.

17 O'm hieugetid y'm dygastod, O DDUW: hyd yn hyn y mynegais dy rhyfeddodau.

18 Na wrthod fi cwaith, O DDUW, mewn henaint a phen-llwyndi; hyd oni fynegywyd dy nerth i'r genhedlaeth hon. a'th gadernid i bob un a ddelo.

19 Dy gyflawnder hefyd, O DDUW, sydd uchel, yr hwn a wnaethost bethau mawrion: pwy, O DDUW, sydd debyg i ti?

20 Ty, yr hwn a wnaethost i mi weled am i a

blin gystuddiau, a'm bywhâl drachefn, ac a'm cyfodi drachefn o orddyfnder y ddaear.

21 Amhlâi fy mawredd, ac a'm cysuari oddi amgylch.

22 Minnau a'th foliannaf ar offeryn nabl, *esf* dy wirionedd, O fy Nuw: canaf i ti a'r delyn, O Sanct Israel.

23 Fy ngwefusau a fyddant hyfryd pan ganwyf i ti; a'm henaid, yr hwn a waredaist.

24 Fy nhafoed hefyd a draetha dy gyflawnder beunydd: o herwydd cywilyddiwyd a gwaradwyddwyd y rhai a geisiant niwed i mi.

PSALM LXXII.

1 Dafydd, wrth weddio dros Solomon, yn dangos daloni a gogoniant ei deyrnas ef yn y cyngod, ond mewn gwirionedd, teyrnas Crist: 18 yn bendithio Duw.

Psalm i Solomon.

O DDUW, dod i'r Brenhin dy farnedig- aethau, aci fab y Brenhin dy gyflawnder.

2 Efe a farn dy bobl mewn cyflawnder, a'th drueiniaid â barn.

3 Y mynyddoedd a ddygant heiddwch i'r bobl, a'r brynau, trwy gyflawnder.

4 Efe a farn drueiniaid y bobl, efe a achub feibion yr anghenus, ac a ddryllia y gorthrymmydd.

5 Tra fyddo haul a lleuad y'th ofnant, yn *oes* oesoedd.

6 Efe a ddisgyn fel gwlaw ar gnu gwlan; fel cawodydd yn dyfrhau y ddaear.

7 Yn ei ddyddiau ef y blodeua y cyflawn; ac amlder o heiddwch fydd tra fyddo lleuad.

8 Ac efe a lywodraetha i o'r hyd fôr, ac o'r afon hyd derynnau y ddaear.

9 O'i flaen ef yr ymgyrma trigolion yr anialwch: a'i elynion a lyfant y llwch.

10 Brenhinoedd Tarsis ar ynysoedd a dalant anrheg: brenhinoedd Sheba a Seba a ddygant rodd.

11 Ie, yr holl frenhinoedd a ymgyrmyant iddo: yr holl genhedloedd a'i gwasanaethant ef.

12 Canys efe a wared yr anghenog pan waeddo: y truan hefyd, a'r hwn ni byddo cynnorthwywr iddo.

13 Efe a arbed y tlawd a'r rheidus, ac a achub eneidiau y rhai anghenus.

14 Efe a wared eu henaid oddi wrth dwyll a thrawder: a gwerthfawr fydd eu gwaged yn ei olwg ef.

15 Byw hefyd fydd efe, a rhoddir iddo o aur Seba: gweddiant hefyd drosto ef yn wastad: beunydd y ciodfôr ef.

16 Bydd dyrnaid o fôr ar y ddaear ym mhen y mynyddoedd: ei ffrwyth a ysgwym fel Libanus; a phobl y ddinas a fiodeuant fel gwellt y ddaear.

17 Ei enw fydd yn dragywydd: ei enw a bery tra fyddo haul; ac ymfendhiant ynddo: yr holl genhedloedd a'i galwant yn wynfydedig.

18 Bendigedig *fyddo* yr **AROLWYDD** DDUW, Duw Israel, yr hwn yn unig sydd yn gwneuthur rhyfeddodau.

19 Bendigedig hefyd *fyddo* ei enw gogoneddus ef yn dragywydd; a'r holl ddaear a lanwer o'i ogoniant. Amen, ac Amen.

20 Gorphen gweddiau Dafydd mab Jesse.

PSALM LXXIII.

1 Y prophwyd, wedi gorffod rhyw brofedigaeth, 2 ar yr achlysur hwnno, yn dangos llywyddiant yr annwyl; 13 a'r briw a gafodd efo wrth hymny, esf anymddiried. 15 Ei orfodaeth, esf gwybod amcan Duw, yn distha yr annuwiol, ac yn cynnal y cyflawn.

Psalm i Asaph.

YN ddiâu da yw Duw i Israel; *sef* i'r rhai glân o galon.

9 Minnau, braidd na lithrodd fy nbraed: prin na thriplodd fy ngerddediad.

3 Canys cemgennais wrth y rhai ynfyd, pan welais lwyddiant y rhai annuwiol.

4 Canys nid oes rhwymau yn eu marwol-aeth; a'u cryfder sydd heint.

5 Nid ydynt mewn blinder *fel* dynion eraill; ac ni ddialeddir arnynt hwy gyd â dynion eraill.

6 Am hynny y cadwynodd balchder hwynt, ac y gwisg trawsder am danynt *fel* dilledyn.

7 Eu llygaid a saif allan gan fraser: aethant dros feddwl calon o *gysioeth*.

8 Y maent wedi llygru, yn chwedleu yn ddrygonus am drawsder; yn dywedyd yn uchel.

9 Gosodasant eu genau yn erbyn y nefoedd: a'u tafod a gerdd trwy y ddaear.

10 Am hynny y dychwel ei bobl ef yma; ac y gwesgir iddynt ddwr *phlôl* lawn.

11 Dywedant hefyd, Pa fodd y *gwyr* Duw? a oes gwybodaeth gan y Goruchaf?

12 Wele, dyma y rhai annuwiol, a'r rhai sydd lwyddiaunus yn y byd, ac a amlasant olud.

13 Dïau *mai* yn ofer y glanhêais fy nghalon, ac y golchais fy nwyllaw mewn diniweid-rywydd.

14 Canys ar hyd y dydd y'm maeddwyd; fy ngherydd *a dïeuan* bob bore.

15 Os dywedwn, Mynegaf *fel* hyn; wele, a chenhedaeth dy blant di y gwnawn gam.

16 Pan amcenis wybod hyn, bîm oedd hynny yn fy ngolwg i;

17 Hyd onid aethum i *gyssegr* Duw: yma y deallais eu diwedd hwynt.

18 Dïau osod o honot hwynt mewn llithrigfa, a chwympo o honot hwynt i ddinysr.

19 Mor ddisymmwrth yr aethant yn anghyffannedd i pallasant, a darfuant gan ofn.

20 *Fel* breuddwyd wrth ddiuhuno un; *seily*, O Arglwydd, pan ddeffroech, y dirmygi eu gwedd hwynt.

21 *Fel* hyn y gofiddodd fy nghalon, ac y'm plgwyd yn fy arennau.

22 Mor ynfyd oeddwn, ac heb wybod; anifail oeddwn o'th flaen di.

23 *Etto yr ydwyf* yn wastad gyd â thi: ym-afiaist yn fy llaw ddehau.

24 A'th gynghor y'm harweini; ac wedi *hynny* y'm cymmeri t'ogoniant.

25 Pwy sydd gennyf fi yn y nefoedd ond tydi? ac ni ewyllysais ar y ddaear neb gyd â thydi.

26 Pallodd fy nghawd a'm calon: ond nerth fy nghalon a'm rhan yw Duw yn dragywydd.

27 Canys wele, difethir y rhai a bellhânt oddi wrthyt: torraist ymaith bob un a buteinio oddi wrthyt.

28 Minnau, nesáu at Dduw sydd dda i mi: yn yr Arglwydd Dduw y gosodais fy ngob-aith, i draethu dy holl weithredoedd.

PSALM LXXIV.

1 *Y prophwyd yn cwyno anrheithio y cysssegr: 10 yn eysyn cymmorth gan Dduw, wrth ystyriael ei allu, 18 a'i eiyinion enllibus, a'i blant a'i gysfammed.*

Maschil i Asaph.

PAHAM, Dduw, y'n bwriast heibio yn dragywydd, ac y myga dy ddi-gofaint yn erbyn deifaid dy borfa?

2 Cofia dy gynulleidfa yr hon a brynaist ayt; a llwyth dy esteddiaeth yr hon a

waroddist; mynydd Sion hwn, y preswyli ynddo.

3 Dyrcba dy draed at anrhaith dragywyddol; *sef* at yr holl ddrwg a wnaeth y gelyn yn y cysssegr.

4 Dy eiyinion a ruasant y'nghanol dy gynulleidfaeod; gosodasant eu bannerau yn arwyddion.

5 Hynod oedd *gwyr*, *fel* y codasai fwyll mewn dyrys-goed.

6 Ond yn awr y maent yn dryllio ei cherf-ladau ar unwaith â bwyll ac â morthwylion.

7 Bwriasant dy gyssegroedd yn tân; hyd lawr yr halogasant bresywylfa dy enw.

8 Dywedasant yn eu calonnau, Cyd-anrheithwn hwynt: lloegasant holl synagogau Duw yn y tir.

9 Ni welwn ein harwyddion: nid oes brophwyd mwy, nid oes gennyf a *gwyr* pa hyd.

10 Pa hyd, Dduw, y gwarthruddu y gwrthwynebwr? a gably y gelyn dy enw yn dragywydd?

11 Paham y tympi yn ei hol dy law, *sef* dy ddeheulaw? tympi hi allan o ganol dy fynwes.

12 Canys Duw yw fy Mrenhin o'r dechreuad, gwneuthurwr iachawdriaeth o fewn y tir.

13 Ti yn dy nerth a berthast y môr: drylliaist bennau dreigiau yn y dyfroedd.

14 Ti a ddrylliaist ben lefathan; rhoddast ef yn fwyd i'r bobl yn yr aualwch.

15 Ti a hollaist y ffynnon a'r afon: ti a ddhybyddast afonydd cryfion.

16 Y dydd sydd eiddot ti, y nos hefyd sydd eiddot ti: ti a barottoaist oleuni a haul.

17 Ti a osodast holl ddyfynau y ddaear: ti a luniaist haf a gauaf.

18 Cofia hyn, *fr* gelyn gablu, O ARGWLWYDD, ac *fr* bobl ynfyd ddi-feniwi dy enw.

19 Na ddyro enaid dy durtur i gynulleidfa y gelynyon: nac anghofia gynulleidfa dy drueiniaid byth.

20 Edrych ar y cyfammod: canys llawn yw tywyll-leoedd y ddaear o drigfannau trawder.

21 Na ddychweled y tlawd yn waradwyddus: moliannedd y truan a'r anghenus dy enw.

22 Cyfod, O Dduw, dadleu dy ddadl: cofia dy waradwydd gan yr ynfyd beunydd.

23 Nac anghofia lais dy eiyinion: dadwrdd y rhai a godant i'th erbyn sydd yn dringo yn wastadol.

PSALM LXXV.

1 *Y prophwyd yn moliannu Duw; 2 yn addaw barnu yn gyflawn; 4 yn ceryddu y beichion, trwy ystyried rhagiunaeth Duw; 9 yn moliannu Duw, ac yn addaw gwneuthur cyflawnder.*

Fr Pencerdd, Al-taschith, Psalm new Gân i Asaph

CLODFORN dydd, O Dduw, clodfor-odau a fynegant *hynny*.

2 Pan dderbyniwyf y gynulleidfa, mi a farnaf yn uniawn.

3 Ymddatododd y ddaear, a'i holl drigolion: myfi sydd yn cynnal ei cholofnau Selah.

4 Dywedais wrth y rhai ynfyd, Nac ynfyd weh; ac wrth y rhai annuwiol, Na ddyrchef-*weh eich* corn.

5 Na ddyrchefwch eich corn yn uchel: na ddywedwch yn warsyth.

6 Canys nid o'r dwyrain, nac o'r gorllewin, nac o'r dehau, y daw goruchafiaeth.

7 Ona Duw sydd yn barnu; efe a ostwng y naill, ac a gyfyd y llall.

8 Oblegid y mae *phlôl* yn llaw yr Ar-

ELWYDD, a'r gwin sydd goeh; yn llawn cymmysg, ac efe a dywalltodd o hono: etto holl annuwilion y tir a waasant, ac a ysant ei waelodion.

9 Minnau a fynegaf yn dragywydd, ac a ganaf i Dduw Jacob.

10 Torraf hefyd holl gyrm y rhal annuwiol; a chym y rhal cyflawn a ddyrchefir.

PSALM LXXVI.

1 *Datgan marwedd Duw yn ei esgryso.* 11 *Cynchor i'w wasanacthu ef yn barchedig.*

Fr Pencerdd ar Neginoth, Psalm neu Gân i Asaph.

LLYNOD yw Duw yn Judah; mawr yw ei enw ef yn Israel.

2 Ei baeill hefyd sydd yn Salem, a'i drigfa yn Ston.

3 Yna y torrodd efe saethau y bwa, y tarian, y cleddyf hefyd a'r frydr. Selah.

4 Gogoneddusach wyf a chadarnach na mynyddoedd yr yspail.

5 Yspeiliwyd y cedyrm galon, hunasant eu hân: a'r holl wŷr o nerth ni chwasant eu dwylaw.

6 Gân dy gerydd di, O Dduw Jacob, y rhoed y cerbyd a'r march i gyssgu.

7 Tydi, tydi, wyf ofnadwy; a phwy a saif o'm flaeu pan enmyso dy ddigter?

8 O'r nefoedd y peraisit glywed barn; ofnodd, a gostegodd y ddaear,

9 Pan gyfoddodd Duw i farn, i achub holl nai llednau y tir. Selah.

10 Dtau cynddaredd dyn a'n holl folianna di: gweddill cynddaredd d'waleriddi.

11 Addunedwch, a thelwch i'r AROGLWYDD eich Duw: y rhal o'f dydent o'i amgylch ef, dygant anrheg i'r ofnadwy.

12 Efe a dyrr ymaith yspryd tywysogion: y mae yn ofnadwy i'r frenhinoedd y ddaear.

PSALM LXXVII.

1 *Y Psalmydd yn dangos pa ymdrech creulawn a fusasai rhyngddo ac anobaith; 10 a'r oruchafneth a gauodd, wrth ystyried mawr a grasuol weithredoedd Duw.*

Fr Pencerdd, i Jeduthan Psalm i Asaph.

A'M llef y gwaeddais ar Dduw, a'm llef ar Dduw; ac efe a'm gwrandawodd.

2 Yn nydd fy nhrallod y cetsiais yr Arglwydd: fy archoll a reddodd liw nos, ac ni pheidiodd: fy enaid a wrthododd ei ddi-ddanu.

3 Cofiais Dduw, ac a'm cythryblwyd: cwynais, a theryfagwyd fy yspryd. Selah.

4 Deliaist fy llygaid yn nefro: synnodd arnaf, fel na allaf lefaru.

5 Ystyriais y dyddiau gynt, blynyddoedd yr hen oesoedd.

6 Cofio yr ydwyf fy nghan y nos: yr ydwyf yn ymddiddan a'm calon; fy yspryd sydd yn chwilio yn ddyfal.

7 Ai yn dragywydd y bwrw yr AROGLWYDD heibio? ac oni bydd efe boddllawn mwy?

8 A ddaru ei drugaredd ef drws byth? a baill ei addewid ef yn oes oesoedd?

9 A anghofodd Duw drugarhau? a gauodd efe ei drugareddau mewn soriant? Selah.

10 A dywedais, Dyma fy ngwendid: etto cofaf blynyddoedd deheulaw y Goruchaf.

11 Cofaf weithredoedd yr AROGLWYDD; Ie, cofaf dy wyrthiau gynt.

12 Myfyriaf hefyd ar dy holl walth, ac am dy weithredoedd y chwedleuaf.

13 Dy ffordd, O Dduw, sydd yn y cyssegr: pa dduw mor fawr a'n Duw ni?

14 Ti yw y Duw sydd yn gwneuthur rhy-

feddodau: dangreist dy nerth ym mysg y booloedd.

15 Gwaredaist a'th fraich dy bobl, meibion Jacob a Joseph. Selah.

16 Y dyfroedd a'th weisant, O Dduw, y dyfroedd a'th weisant: hwy a ofnasant; y dyfnderau hefyd a gynhyrwyd.

17 Y cymmylau a dywalltasant ddiwfr: yr wybrenau a roddasant diwfr: dy saethau hefyd a gerddasant.

18 Twrf dy daran a gilynydd o amgylch: mellit a oleuasant y byd; cyffrodd a chrynnodd y ddaear.

19 Dy ffordd sydd yn y môr, a'th lwybrau yn y dyfroedd mawrion; ac nid adweinir dy ôl.

20 Tywysaist dy bobl fel defaid, trwy law Moses ac Aaron.

PSALM LXXVIII.

1 *Cynchor i ddangos ac i brophethu cyfraith Dduw.* 9 *Histori digofaint Duw yn erbyn yr anghrediniol, a'r anafudd.* 67 *Wedi burro heibio yr Israeliaid, y mae Duw yn dewis Judah, Ston, a Dafydd.*

Maschil i Asaph.

GWRANDO fy nghyfraith, fy mhobl: gos-tyngwch eich clust at eiriau fy ngeniau.

2 Agoraf fy ngenau mewn diareb: traethaf ddammegion o'r cyfnod:

3 Y rhal a glywsom ac a wybuom, ac a fynegodd ein tatau i ni.

4 Ni chelwn rhag eu meibion, gan fynegi i'r oes a ddél foliant yr AROGLWYDD, a'i nerth, a'i ryfeddodau y rhal a wnaeth efe.

5 Canys efe a sicrhodd dystiolaeth yn Jacob, ac a osododd gyfraith yn Israel, y rhal a orchymynodd efe i'n tatau eu dysgu i'w plant:

6 Fel y gwybyddai yr oes a ddél, sef y plant a enid; a phan gyfodent, y mynegent hwy i'w plant hwythau:

7 Fel y gosodent eu gobau ar Dduw, heb anghofio gweithredoedd Duw, eithar cadw ei orchymynion ef:

8 Ac na byddent fel eu tatau, yn genhedl-ath gyndyn a gwrthryfelgar; yn genhedlaeth ni osododd ei chalon yn unllawn, ac nid yw ei hyspryd fyddllawn gyd a Duw.

9 Meibion Ephraim, yn arfog ac yn saethu a bwa, a drotsant eu cefnau yn nydd y frwydr.

10 Ni chadwasant gyfammod Duw, eithr gwrthodasant rodio yn ei gyfraith ef:

11 Ac anghofiasent ei weithredoedd a'i ryfeddodau, y rhal a ddangosasai efe iddynt.

12 Efe a wnaethal wyrthiau o flaeu eu tatau hwynt yn nhir yr Ailph, ym maes Soan.

13 Efe a barthodd y môr, ac a seih a hwynt drwodd; gwnaeth hefyd i'r diwfr sefyll fel pentwr.

14 Y dydd hefyd y tywysodd efe hwynt a chwmmwl, ac ar hyd y nos a goleuni tân.

15 Efe a holltodd y creigiau yn yr anialwch; a rhoddes ddi-fod oddi ymo megis o ddyfnderan dirfawr.

16 Canys efe a ddog ffrydiau allan o'r graig, ac a dynnodd i lawr megis afonydd o ddyfroedd.

17 Er hynny chwanesant etto bechu yn ei erbyn ef, gan ddigio y Goruchaf yn y diffaethwch.

18 A themtiasant Dduw yn eu calon, gan ofyn bwyd wrth eu blyu.

19 Llefarasant hefyd yn erbyn Duw; dywedasant, A ddichon Duw arwyo bwrdd yn yr anialwch?

20 Wele, efe a darawodd y graig, fel y pie-

tylodd dwfr, ac y llifodd afonydd; a ddichon efe roddi bara hefyd? a ddarpara efe gig i'w bobl?

21 Am hynny y clybu yr **ARGLWYDD**, ac y digiodd: a thán a enynnodd yn erbyn Jacob, a digofaint hefyd a gynneuodd yn erbyn Israel;

22 Am na chredent yn **NUW**, ac na obeithent yn ei iachawdwr iaeth ef:

23 Er iddo ef orchymyn i'r wybrennau oddi uchod, ac agoryd drysau y nefoedd.

24 A gwlawio manna arnynt i'w fwytta, a rhoddi iddynt yd y nefoedd.

25 Dyn a fwyttâodd fara angelion: anfonodd iddynt fwyd yn ddigonol.

26 Gyrrodd y dwyrein-wynt yn y nefoedd: ac yn ei nerth y dug efe ddeheu-wynt.

27 Gwlawiodd hefyd gig arnynt fel llwch, ac adar asgellog fel tywod y môr.

28 Ac a wnaeth **IDDYNT** gwympo o fewn eu gwersyll, o amgylch eu preswylfeydd.

29 Felly y bwyttasant, ac y llwyr-ddiwallwyd hwynt; ac efe a barodd eu dymuniad iddynt;

30 Nid ommeddwyd hwynt o'r hyn a fytiasant: Er hynny, tra yr ydoedd eu bwyd yn eu safnau,

31 Diglioneidd Duw a gynneuodd yn eu herbyn hwynt, ac a laddodd y rhai brasaf o honnynt, ac a gwympodd etholeigion Israel.

32 Er hyn oll pechasant etto, ac ni chredasant i'w ryfeddodau ef.

33 Am hynny y treuliodd efe eu dyddiau hwynt mewn oferedd, a'u blynyddoedd mewn dychryn.

34 Pan laddai efe hwynt, hwy a'i ceisient ef, ac a ddychwelent, ac a geisient **DDUW** yn fore.

35 Cosient hefyd mai **DUW OEDD** eu Craig, ac mai y **GORUCHAF DDUW OEDD** eu Gwaredydd.

36 Er hynny, rhagrithio yr oeddynt iddo ef & u genau, a dywedyd celwydd wrtho & u tafod:

37 A'u calon heb fod yn uniawn gyd âg ef, na'u bod yn ffyddlawn yn ei gyfammod ef.

38 Er hynny efe yn drugarog a faddeuodd eu hanwiredd, ac ni ddifethodd hwynt: Ie, trodd ymauth ei ddigofaint yn fynyeh, ac ni chyffrodd ei holl lid.

39 Cansy efe a gofiai mai cnwd **OEDDYNT**, a gwynt yn myned, ac heb ddychwelyd.

40 Pa sawl gwaith y digiasant ef yn yr anialwech, ac y gofiasant ef yn y diifiaethweh?

41 Ie, troisant a phroffasant **DDUW**, ac a osodasant derfyn i Sanct yr Israel.

42 Ni chofiasant ei law ef, na'r dydd y gwaredodd efe hwynt oddi wrth y gelyn.

43 Fel y gosodasai efe ei arwyddion yr yr Aiph, a'i ryfeddodau ym maes Soan:

44 Ac y troisai eu hafonydd yn waed; a'u ffrydiau, fel na allent yfed.

45 Anfonodd gymmygbla yn eu plith, yr hon a'u difaodd hwynt; a llyffaint i'w difetha.

46 Ac efe a roddodd eu cnwd hwynt i'r lindys, a'u llafur i'r locust.

47 Distrywodd eu locuwydd & chenillyg, a'u gycomorwydd & rhew.

48 Rhoddodd hefyd eu hanifeiliaid i'r cennylys, a'u golud i'r meltt.

49 Anfonodd arnynt gynddaredd ei lid, llioiogrwydd, a digter, a chyfyngder, trwy anfon angelion drwg.

50 Cymhwysoedd ffordd i'w ddigofaint: nid attalodd eu henaidd oddi wrth angau; ond eu bywyd a roddodd efe i'r haint.

51 Tarawodd hefyd bob cyntaf-anedig yn yr Aiph; *sef* blaenion eu nerth hwynt ym mhebyll Ham:

52 Ond efe a yrrodd ei bobl ei hun fel defaid, ac a'u harweiniodd hwynt fel praidd yn yr anialwech.

53 Tywysodd hwynt hefyd yn ddiogel, fel nad ofnasant: a'r môr a orchuddiodd eu gelynyon hwynt.

54 Hwytthau a ddug efe i oror ei sancteiddrwydd; i'r mynydd hwn, a ynnillodd ei ddeheulaw ef.

55 Ac efe a yrrodd allan y cenhedloedd o'u blaen hwynt, ac a rannodd iddynt etifeddiath wrth linyon, ac a wnaeth i lwythau Israel drigo yn eu pebyll hwynt.

56 Er hynny temtiasant a digiasant **DDUW GORUCHAF**, ac ni chadwasant ei dystiolaethau:

57 Eithr ciliasant a buant anffyddlawn fel eu tadau: troisant fel bwa twylodrus.

58 Digiasant ef hefyd a'u huchel-fannau; a gyrrasant eiddiged arno a'u cerfiedg ddelwau.

59 Clybu Duw hyn, ac a ddigiodd, ac a ffeiddiodd Israel yn ddirfawr:

60 Fel y gadawodd efe dabernacl Siloh, y babbell a osodasai efe ym mysg dynion;

61 Ac y rhoddodd ei nerth mewn caethiwed, a'i brydferthwech yn llaw y gelyn.

62 Rhoddas hefyd ei bobl i'r cleddyf; a digiodd wrth ei etifeddiath.

63 Tân a ysodd eu gwyr ieuauinge; a'u morwynion ni phriodwyd.

64 Eu hofferiaid a laddwyd & r cleddyf; a'u gwragedd gweddwon nid wylasant.

65 Yna y deffrodd yr Arglwydd fel un o gysgu, fel cadarn yn bloeddio gwedi gwin.

66 Ac efe a darawodd ei elynion o'r tu ol: rhoddas iddynt warth tragwyddol.

67 Gwrthododd hefyd babbell Joseph, ac ni etholodd lwyth Ephraim:

68 Ond efe a etholodd lwyth Judah, mynydd Sion, yr hwn a hoffodd.

69 Ac a adeiladodd ei gyssegr fel **UYS** uchel, fel y ddaear yr hon a seiliodd efe yn dragwydd.

70 Etholodd hefyd Dafydd ei was, ac a'i cymmerth o gorlannau y defaid:

71 Oddi ar ol y defaid cyfebron, y daeth ag ef i borthi Jacob ei bobl, ac Israel ei etifeddiath.

72 Yntau a'u porthodd hwynt yn ol perffethrwydd ei galon; ac a'u trinodd wrth gyfarwyddyd ei ddwylaw.

PSALM LXXIX.

1 Y *Psalm* ydd yn cwyno difrod Jerusalem: 8 yn gweiddio am ymwared; 13 ac yn addus diolch.

Psalm i Asaph.

Y CENHEDLOEDD, O **DDUW**, a ddaethant i'th etifeddiath; halogasant dy deml sanctaidd: gosodasant Jerusalem yn garneddau.

2 Rhoddasant gelanedd dy weision yn fwyd i adar y nefoedd, a chig dy saint i fwystfikod y ddaear.

3 Tywallasant eu gwaed fel dwfr o amgylch Jerusalem: ac nid oedd a'u claddai.

4 Yr ydym ni yn warthuidd i'n cymmydigion; dirmyg a gwatwargerdd i'r rhai sydd o'n hamgylch.

5 Pa hyd, **ARGLWYDD**? a ddigi di yn dragwydd? a lysg dy eiddigedd di fel tan?

6 Tywallt dy lid ar y cenhedloedd ni'th adnabuant, ac ar y teyrnasodd ni alwasant ar dy enw.

7 Canys ymstant Jacob, ac a wnaethant ei breswylfa yn anghyffanedd.

8 Na chofia yr anwireddau gynt i'n herbryn: brysis, rhagfinedd dy dostur drugaredau ni: canys lleog iawn yn gwnaethpwyd.

9 Cynnorthwya ni, O Dduw ein biachawd-wriaeth, er mwyn gogoniant dy enw: gwared ni hefyd, a thrugarh wrth ein pechodau, er mwyn dy enw.

10 Paham y dywed y cenhedloedd, Pa le y mae eu Duw hwynt? bydded hysbys ym mhilith y cenhedloedd yn ein golwg ni, wrth ddiffal gwaed dy weision yr hwn a dywallt-wyd.

11 Deued uchenaidd y carcharorion ger dy fron: yn ol mawredd dy nerth cadw blant marwolaeth.

12 A thâl i'n cymmyddogion ar y seithfed i'w mynwe, eu cabledd trwy yr hon y'th gablasant di, O Arglwydd.

13 A ninnau dy bobl a defaid dy borfa, a'th folianwn di yn dragywydd: datganwn dy foliant o genhedlaeth i genhedlaeth.

PSALM LXXX.

1 *Dafydd yn ei waddi yn cwyno truent yr eglwys.* 8 *Daniol Duw o'r blaen yn troi yn farnediogmethau.* 14 *Y mae yn gweiddio am ymwareh.*

Fr Pencerdd ar Somanim Eduth, Psalm i Asaph.

GWRANDO, O Fugall Israel, yr hwn wyt yn arwain Joseph fel praidid; ymddisgleiria, yr hwn wyt yn eistedd rhwng y cerubaid.

2 Cyfod dy nerth o flaen Ephraim a Benjamin a Manasseh, a thyred yn iachawdwriaeth i ni.

3 Dychwel ni, O Dduw, a llewyrcha dy wyneb; a ni a achubir.

4 O ARGWLWYDD DDUW y lloedd, pa hyd y sorri wrth weddi dy bobl?

5 Porthaist hwynt â barn dagrau; a diodalet hwynt â dagrau wrth fesur mawr.

6 Gosodaist ni yn gynnen i'n cymyngogion; a'n gelynlion a'n gwatwasant yn eu mysg eu hun.

7 O DDUW y lloedd, dychwel ni, a llewyrcha dy wyneb; a ni a achubir.

8 Mudaist winwydden o'r Aiph: bwriaist y cenhedloedd allan, a phleinaist hi.

9 Arloesaist o'i blaen, a pheraist i'w gwraidd wreiddio, a hi a lanwodd y tir.

10 Cuddiwyd y mynyddoedd gan ei chysgod; a'i changhennau oedd fel cedrwydd thagorol.

11 Hi a estynnodd ei changau hyd y môr, a'i blagar hyd yr afon.

12 Paham y rhwygaist ei chaeau, fel y tynno pawb a elo heibio ar hyd y ffordd ei graen hi?

13 Y baedd o'r coed a'i turia, a hwystyll y maes a'i pawr.

14 O DDUW y lloedd, dychwel, attolwg: edrych o'r nefnedd, a chemfydd, ac ymwél â'r winwydden hon;

15 A'r winllan a biannodd dy ddeheulaw, ac â'r planhigyn a gadarnhaist i ti dy hun.

16 Llosgwyd âi a thân; torrwyd âi i lawr: gan gerydd dy wyneb y difethir hwynt.

17 Bydded dy law dros wr dy ddeheulaw, a throes fab y dyn yr hwn a gadarnhaist i ti dy hun.

18 Felly ni chillwn yn ol oddi wrthyt ti: bwyhâ ni, a ni a alwn ar dy enw.

19 O ARGWLWYDD DDUW y lloedd, dychwel ni, llewyrcha dy wyneb; a ni a achubir.

PSALM LXXXI.

1 *Y mae yn annog i roi cyhoedd ddiolch i Dduw.* 4 *Bod Duw yn gofyn hynny o ddyled, oblegid ei ddoniau.* 8 *Duw, wrth annog i ufudd-dod, yn cwyno rhag eu hanufudd-dod hwy, yr hwn sydd niocoedllo iddyn.*

I'r Pencerdd ar Gittith, Psalm i Asaph.

CENWCH yn lafar i Dduw ein cadernid: cenwech yn llawen i Dduw Jacob.

2 Cymmerwech psalm, a moeswech dympan, y delyn fwyn a'r nabl.

3 Udgenwech udgorn yn y loer newydd, yn yr amser nodedig, yn hydd ein huchel-wyl.

4 Canys deddf yw hyn i Israel, a defod i Dduw Jacob.

5 Kfe a'i gosododd yn dystiolaeth yn Joseph, pan aeth efe allan trwy dir yr Aiph: *lle y clywais laith ni ddeallwn.*

6 Tynnaist ei ysgwydd oddi wrth y baich: ei ddwylaw a ymadawant â'i erochanau.

7 Mewn cyfyngler y gelwaist, ac mi a'th waredais: gwrandawais di yn nigelwch y daran: profais di wrth ddyfroedd Meribah. Selah.

8 Clyw, fy mhobl, a mi a dystiolaethaf i ti: Israel, os gwrandaw! amaf;

9 Na fyddid ynot dduw arall; ac nac ymgyrra i dduw ddeithr.

10 Myfi yr ARGWLWYDD dy DDUW yw yr hwn a'th ddug di allan o dir yr Aiph: lleda dy safn, a mi a'i llanwaf.

11 Ond ni wrandawai fy mhobl ar fy llef; ac Israel ni'm mynnai.

12 Yna y gollyngais hwynt y'nghyodynrwydd eu calon: aethant wrth eu cynghor eu hunain.

13 O na wrandawai fy mhobl amaf; na rodiassi Israel yn fy ffyrdd!

14 Buan y gostyngaswn eu gelynlion, ac y troiswn fy llaw yn erbyn eu gwrthwynebwyr.

15 Cascion yr ARGWLWYDD a gymmerasant arnynt ymostwng iddo of: a'u hamser hwythau fuasai yn dragywydd.

16 Bwydasai hwynt hefyd â brader gwenlith: ac â mêl o'r graig y'th ddiwallaswn.

PSALM LXXXII.

1 *Dafydd, waddi cynghori y barnwyr.* 5 *a cherddu eu haegensudra hwy, 8 yn orfyn ar Dduw farnu.*

Psalm i Asaph.

DUW sydd yn sefyll y'nghynulleiddfa y galluog: ym mhilith y duwiau y barn efe.

2 Pa hyd y bernwech ar gam? ac y derbyn iwech wneby y rhai annuwl? Selah.

3 Bernwech y tlawd a'r amddifad: cyflawnhewch y cystuddledig a'r rheidus.

4 Gwaredwch y tlawd a'r anghenus: achubwch hwynt o law y rhai annuwl.

5 Ni wyddant, ac ni ddeallant; mewn twyllwch y rhodiant: holl sylfaenau y ddaear a symmudwyd o'u lle.

6 Myfi a ddywedais, Duwiau ydych chiwi; a meibion y Goruchaf ydych chiwi oll.

7 Eithr byddwech feirw fel dynion, ac fel un o'r twysogion y syrthiwech.

8 Cyfod, O Dduw, barna y dydd: canys ti a etifeddi yr holl genhedloedd.

PSALM LXXXIII.

1 *Achwyn wrth Dduw rhag brad y gelym.* 9 *Gweiddi yn erbyn y rhai sydd yn gorthrymu yr eglwys.*

Cân neu Psalm i Asaph.

ODDUW, na ostega: na thaw, ac na fydd lonydd, O DDUW.

2 Canys wele, dy elwynn sydd yn terfyagu; a'th gaseion yn cyfodi eu pennau.

3 Ymgyfrinachasant yn ddichellgar yn erbyn dy bobl, ac ymgyngorasant yn erbyn dy rai dirgel di.

4 Dywedasant, Deuwch, a difethwn hwynt fel na byddont yn genedi; ac na chofier enw Israel mwyach.

5 Canys ymgyngorasant yn unfryd; ac ymwnaethant i'th erbyn.

6 Pebyll Edom, a'r Ismaeliad; y Moablaid, a'r Hagariaid;

7 Gebal, ac Ammon, ac Amalec; y Phillistiaid, gyd â phreswylwyr Tyrus.

8 Assur hefyd a yngwylsodd â hwynt: buant fraich i blant Lot. Selah.

9 Gwna di iddynt fel i Midian; megis i Siser, megis i Jabin, wrth afon Cison:

10 Yn Endor y difethwyd hwynt: aethant yn dail i'r ddaear.

11 Gwna eu pendefigion fel Oreb, ac fel Zeeb; a'u holl dywysoegion fel Zebah, ac fel Zalmunnah:

12 Y rhai a ddywedasant, Cymmerwn i ni gyfannedau Duw i'w meddiannu.

13 Gosod hwynt, O fy Nuw, fel olwyn; fel sofr o flaen y gwynn.

14 Fel y llysg tan goed, ac fel y goddeithia fflam fynyddoedd;

15 Felly erlid di hwynt a'th dymmestl, a dychryna hwynt a'th gorwynn.

16 Llanw eu hwynebau â gwarth; fel y celeiont dy enw, O ARGELWYDD.

17 Cywilyddier a thralloder hwynt yn dragywydd; i'e, gwaradwydder a difether hwynt:

18 Fel y gwyppont mal tydi, yr hwn yn unig wyf JEHOFAH wrth dy enw, wyf Oruchaf ar yr holl ddaear.

PSALM LXXXIV.

1 *Dafydd yn hiraethu am gyfundeb y cysegr; 4 ac yn dangos mor ddedwydd yw y rhai sydd yn aros ynado: 8 ac yn gweddo ar gael o hono yntau fyned yno drachafn.*

Fr Pencerdd ar Gittith, Psalm i feibion Corah.

MOR hawddgar yw dy bebyll di, O ARGELWYDD y lluoedd!

2 Fy enaid a hiraetha, i'e, ac a fyaia am gynteddau yr ARGELWYDD: fy nghalon a'm cnawd a waeddant am y Duw byw.

3 Aderyn y'to hefyd a gafodd dŷ, a'r wennol nŷth iddi, lle y gesyd ei chywion; sef dy allorau di, O ARGELWYDD y lluoedd, fy Mrenhin, a'm Duw.

4 Gwyn fydd preswylwyr dy dŷ: yn wastad y'th foliannant. Selah.

5 Gwyn ei fydd y dŷ y mae ei gudernid ynot; a'th ffyrdd yn eu calon:

6 Y rhai yn myned trwy ddyffryn Bacha a'l gwntau fy fffynnon: a'r gwiau a leinw y llynnau.

7 Ant o nerth i nerth; ymddengys pob un ger bron Duw yn Ston.

8 O ARGELWYDD DDUW y lluoedd, clyw fy ngweddi: gwrando, O DDUW Jacob. Selah.

9 O DDUW ein tarian, gwel, ac edrych ar wnebyd dy Enneinlog.

10 Canys gwell yw diwrnod yn dy gynteddau di na ml: dewiswn gadw drws yn nhŷ fy Nuw, o flaen trigo ym mhebyll annuwioldeb.

11 Canys haul a tharian yw yr ARGELWYDD DDUW: yr ARGELWYDD a rydd ras a gogoniant: ni attal efe ddim daloni oddi wrth y rhai a roddiant yn berffaith.

12 O ARGELWYDD y lluoedd, gwyn fydd y dyn a ymddiried ynot.

PSALM LXXXV:

1 *Dafydd, wedi profi trugareddau Duw o'r blaen, yn gweddo ar iddylt barhau: 8 ac, o hyder ar ddaioni Duw, yn addaw ddisgwyl wrothymt.*

Fr Pencerdd, Psalm i feibion Corah.

GRASLAWN fust, O ARGELWYDD, i'th dir: dychwelaist gaeithwed Jacob.

2 Maddeuaist anwiredd dy bobl: cuddiaist eu holl bechod. Selah.

3 Tynnaist ymaith dy holl lid: troaist oddi wrth lidiogrwydd dy ddigter.

4 Tro ni, O DDUW ein hachawdwriaeth, a thorr ymaith dy ddilgofaint oddi wrthym.

5 Ai byth y digi wrthym? a estyni di dy soriant hyd genhedlaeth a chenedlaeth?

6 Oni throï di a'n bywhau ni, fel y llawenycho dy bobl ynot ti?

7 Dangos ni, ARGELWYDD, dy drugaredd, a dod i ni dy lachawdwriaeth.

8 Gwrandawaf beth a ddywed yr ARGELWYDD DDUW: canys efe a drathia heddwch i'w bobl, ac i'w saint: ond na throant at ynfyrwydd.

9 Diau fod ei iechyd ef yn agos i'r rhai a'l hofniant; fel y trigo gogoniant yn ein tir ni.

10 Trugaredd a gwirionedd a ymgyffarfuant; cyflawnder a heddwch a ymgusanasant.

11 Gwirionedd a dardda o'r ddaear; a chyflawnder a edrych i lawr o'r nefoedd.

12 Yr ARGELWYDD hefyd a rydd ddaioni; a'n ddaer a rydd ei chnwd.

13 Cyflawnder a â o'l flaen ef; ac a esyd ei draed ef ar y ffordd.

PSALM LXXXVI.

1 *Dafydd yn cadarnhau ei weddi, trwy wybod fod ganddo ffydd; 5 trwy ddaioni a galw Duw: 11 yn deisyf parhau o'r gras cyntaf.*

14 *Ac, wrth gwyno rhag y balch, yn erfyn rhyw arwydd o ddaioni Duw.*

Gweddi Dafydd.

GOSTWNG, O ARGELWYDD, dy glust, gwrando fi: canys truan ac anghenus ydwyf.

2 Cadw fy enaid; canys sanctaidd ydwyf: achub di dy was, O fy Nuw, yr hwn sydd yn ymddiried ynot.

3 Trugarhâ wrthyf, ARGELWYDD: canys arnat y llefaf beunydd.

4 Llawenhâ enaid dy was: canys attat ti, Argiwydd, y dyrchafaf fy enaid.

5 Canys ti, O ARGELWYDD, ydwyf dda, a maddeugar; ac o fawr drugaredd i'r rhai oll a aiwant arnat.

6 Clyw, ARGELWYDD, fy ngweddi; ac ymwrando â llais fy ymbil.

7 Yn nydd fy nghyfyngder y llefaf arnat: canys gwrandaw i fi.

8 Nid oes fel tydi ym mysg y duwiau, O ARGELWYDD; na gweithredoedd fel dy weithredoedd di.

9 Yr holl genhedloedd y rhai a wnaethost a ddeuant, ac a addolant ger dy fron di, O Argiwydd; ac a ogoneddant dy enw.

10 Canys ydwyf tawr, ac yn gwneuthur rhyfeddodau: ti yn unig wyf DDUW.

11 Dysg i mi dy ffordd, O ARGELWYDD; mi a roddaf yn dy wirionedd: una fy nghalon i ofni dy enw.

12 Mollannaf di, O Argiwydd fy Nuw, a'm holl galon: a gogoneddaf dy enw yn dragywydd.

13 Canys mawr yw dy drugaredd tu ag actaf fi: a gwaredaist fy enaid o uffern laod.

14 Rhai bellhion a gyfodasant i'm herbyn, O Dduw, a chynnulleidda y trawion a geisiasant fy enaid; ac ni'th oodasant di ger eu bron.

15 Eithr ti, O Arglwydd, wyt Dduw trugarog a graslaw; hwyryddig i lid, a helaeth o drugaredd a gwirionedd.

16 Edrych arnaf, a thrugarha wrthyf: dyro dy nerth i'th was, ac achub fab dy wasanaethferch.

17 Gwna i mi arwydd er daioni: fel y gwelo fy nghaseion, ac y gwaradwydder hwynt; am i ti, O ARGLWYDD, fy nghynnorthwyo a'm diddanu.

PSALM LXXXVII.

1 *Naturiaeth a rogoniant yr eglwys.* 4 *Cynnyd, a pharch, a diddanwch, aelodau yr eglwys.*

Psalm neu Gân i feblon Corah.

EI sail sydd ar y mynyddoedd sanctald. 2 Yr ARGLWYDD a gâr byrth Sion yn fwy na holl bresawlyfeydd Jacob.

3 Gogoneddus bethau a ddywedir am danst ti, O ddinas Duw. Selah.

4 Cofiaf Rahab a Babilon wrth fy nghyd-nabod: wele Philistia, a Thyru, ynghyd âg Eithiopia. Yno y ganwyd hwn.

5 Ac am Sion y dywedir, Y gwr a'r gwr a anwyd ynddi: a'r Goruchaf ei hun a'i sicrhâ hl.

6 Yr ARGLWYDD a gyfrif pan ygrifeno y bobl, eni hwn yno. Selah.

7 Y cantorion a'r cerddorion a fyddant yno: fy holl sffynhonnau sydd ynot ti.

PSALM LXXXVIII.

Gosoddi yn cynnwys uchwyn chwero-dost.

Psalm neu Gân i feblon Corah, i'r Pencerdd ar Mahalath Leannoth, Maschil Heman yr Ezrahiaid.

O ARGLWYDD Dduw fy iachawdwr-iaeth, gwaeddais o'th flaen ddydd a noe.

2 Deued fy ngweddi ger dy fron: gostwng dy glust at fy llefaen.

3 Canys fy enaid a lanwyd o flindersau; a'm beinioes a nesâ i'r beddrod.

4 Cyfrwyd fel gyd a'r rhai a ddiagynant i'r pwll: ydwyf fel gwr heb nerth.

5 Yn rhydd ym mysg y meirw, fel rhai wedi eu lladd, yn gorwedd mewn bedd, y rhai ni chofi mwy; a hwy a dorwyd oddi wrth dy law.

6 Gosodaist fi yn y pwll isaf, mewn tywyllwch, yn y dyfnderau.

7 Y mae dy ddiogofaint yn pwysio arnaf; ac a'th holl donnau y'm cystuddlaist. Selah.

8 Pellheist fy nghydnabod oddi wrthyf; gwnaethost fi yn feidd-dra iddynt: gwar-chaewyd â, fel nad âwn allan.

9 Fy llygad a ofidiodd gan fy nghystudd: llefaen arnat, ARGLWYDD, beunydd; estynais fy nwyllaw attat.

10 Ai i'r meirw y gwnal ryfeddod? a gyfyd y meirw a'th follannu di? Selah.

11 A draethir dy drugarodd mewn bedd? a'th wirionedd yn nistryw?

12 A adweinir dy ryfeddod yn y tywyllwch? a'th gyflawnder yn nhir anghof?

13 Ond myfi a lefaen arnat, ARGLWYDD; yn fore yr achub fy ngweddi dy flaen.

14 Paham, ARGLWYDD, y gwrthodi fy enaid? y cuddi dy wyneb oddi wrthyf?

15 Truan ydwyf fi, ac ar drangedigaeth o'm hieuengetid: dygais dy ofn, ac yr ydwyf yn petruso.

16 Dy woriant a aeth drosof; dy ddychrynedigaethau a'm torrodd ymaith.

17 Fel dwfr y'm cychynasant beunydd, ac y'm cyd-amgylchasant.

18 Câr a chyffail a yrraist ym mhell oddi wrthyf, a'm cydnabod i dywyllwch.

PSALM LXXXIX.

1 *Dafydd yn molianu Duw am ei gyfarmod, 5 am ei ryfeddod nïtu, 14 am ei ofal aros ei eglwys, 19 am ei sffwr i frenhiniaeth Dafydd:*

33 yna yn cwyno am yr hyn a ddiogwyddasai yn y gwrthwyneb, 46 yn ymyrio â Duw, yn ei woddio, ac yn ei fendithio.

Maschil Ethan yr Ezrahiaid.

TRUGAREDDAU yr ARGLWYDD a ddat-ganaf byth: a'm genau y mynegaf dy wirionedd o genhedlaeth hyd genhedlaeth.

2 Canys dywedais, Adeileid trugaredd yn dragywydd: yn y nefoedd y sicrhâi dy wirionedd.

3 Gwnaethum ammod a'm hetholedig, tyngais i'm gwas Dafydd.

4 Yn dragywydd y sicrhâf dy had di; ac o genhedlaeth i genhedlaeth yr adeiladaf dy orsedd-fainge di. Selah.

5 A'r nefoedd, O ARGLWYDD, a follannant dy ryfeddod; a'th wirionedd y'ngghynulleidda y saint.

6 Canys pwy yn y nef a gysteddir â'r ARGLWYDD? pwy a gyffelybir i'r ARGLWYDD ym myg meibion y cedym?

7 Dduw sydd ofnadwy iawn yng nghynnu-idda y saint, ac i'w aswydo yn ei holl amgylchoedd.

8 O ARGLWYDD DDUW y lluoedd, pwy sydd fel tydi, yn gadarn Ior? a'th wirionedd o'th amgylch?

9 Ti wyt yn llywodraethu ymehwydd y môr: pan gyfodo ei donnau, ti a'u gostegi.

10 Ti a ddyrlliaist yr Aipht, fel un lladd-edig: trwy nerth dy fraich y gwasgeraist dy elynion.

11 Y nefoedd ydynt eiddot ti, a'r ddaear sydd eiddot ti: ti a seiliaist y byd a'i gyflawnder.

12 Ti a gŕaist ogledd a deheu: Tabor a Hermon a lawenychant yn dy enw.

13 Y mae i ti fraich a chafarnid: cadarn yw dy law, ac uchel yw dy ddeuelaw.

14 Cyflawnder a barn yw trigfa dy orsedd-fainge: trugaredd a gwirionedd a ragflaeniant dy wyneb.

15 Gwyn eu byd y bobl a adwaeniant yr hyfrydlais: yn llewyrch dy wyneb, O ARGLWYDD, y rhodiant hwy.

16 Yn dy enw di y gorfoloddant beunydd; ac yn dy gyflawnder yr ymddyrfasant.

17 Canys godidowgrwydd eu cadernid hwynt ydynt ti; ac yn dy ewyllys da y dyrchefir ein corn ni.

18 Canys yr ARGLWYDD yw ein tarian; a Sanct Israel yw ein Brenhin.

19 Yna yr ymddidenaist mewn gweledigaeth a'th Sanct, ac a ddywedaist, Gosodais gymmorth ar un cadarn: dyrcheffais yn etholedig o'r bobl.

20 Cefais Dafydd fy ngwasanaethwr: eneiniais ef a'm holerw sanctald:

21 Yr hwn y sicrhêir fy llaw gyd âg ef; a'm braich a'i nertha ef.

22 Ni orthrymma y gelyn ef; a'r mab anwris cystuddia ef.

23 Ac mi a goethaf ei elynion o'i flaen; a'i gaseion a darawaf.

24 Fy ngwirionedd hefyd a'm trugarodd ydyd gyd âg ef; ac yn fy enw y dyrchefir ei gorn ef.

25 A gosodaf ei law yn y môr, a'i ddeheulaw yn yr afonydd.

26 Efe a lefa arnaf, Ti yw fy Nhad, fy Nuw, a Chraig fy iachawdwnaeth.

27 Minnau a'i gwnaf yntau yn gynfab, goruwch brenhinoedd y ddacur.

28 Cadwaf iddo fy nhrugaredd yn dragywydd; a'm cyfammod fydd sicr iddo.

29 Gosodaf hefyd ei had yn dragywydd; a'i orsedd-fainge fel dyddiau y nefoedd.

30 Os ei feibion a adawant fy nghyfraith, ac ni rodiant yn fy marnedigaethau;

31 Os fy neddfau a halogant, a'm gorchymynion ni chadwant:

32 Yna mi a ymwelaf â'u camwedd â gwialen, ac â'u hanwreidd â ffrewyllau.

33 Ond ni thorraf fy nhrugaredd oddi wrtho, ac ni phallaf o'm gwirionedd.

34 Ni thorraf fy nghyfammod, ac ni newidiaf yr hyn a ddaeth allan o'm genau.

35 Tyngals niwaith i'm sancteiddrwydd, na ddywedwn gelwydd i Dafydd.

36 Bydd ei had ef yn dragywydd, a'i orsedd-fainge fel yr haul ger fy mron i.

37 Sierheir ef yn dragywydd fel y lleuad, ac fel tyst ffyddlawn yn y nef. Selah.

38 Ond ti a wrthodast ac a ffeiddiaist, ti a ddigiaist wrth dy Enneinlog.

39 Diddymmaist gyfanmod dy was; halogast ei goron, gan ei thafu i lawr.

40 Drylliaist ei holl gaeu ef; gwnaethost ei ymddiffynfeydd yn adwyau.

41 Yr holl fforddion a'i hyspeiliant ef: aeth yn warthuidd i'w gymmydogion.

42 Dyrchefaist ddeheulaw ei wrthwyneb-wyr; llawenheiaist ei holl elynion.

43 Trôaist hefyd fin ei gleddyf, ac ni chadarnheiaist ef mewn rhyfel.

44 Peraist i'w harddwech ddarfod, a bwriast ei orsedd-fainge i lawr.

45 Byrheiaist ddyddiau ei leugetid: tōaist gywilydd drosto ef. Selah.

46 Pa hyd, ARGWLWYDD, yr ymguddi? ai yn dragywydd? a lysg dy ddigofaint di fel tâu?

47 Cofia pa amser sydd i mi: paham y creiaist holl blant dynion yn ofer?

48 Pa wr a fydd byw, ac ni wél farwolaeth? a wared efe ei enaid o law y bedd? Selah.

49 Pa le y mae dy hen drugareddau, O ARGWLWYDD, y rhai a dyngaist i Dafydd yn dy wirionedd?

50 Cofia, O ARGWLWYDD, waradwydd dy weision, yr awen a ddygais yn fy mynws gan yr holl bobloedd fawraig;

51 A'r hwn y gwaradwyddodd dy elynion, O ARGWLWYDD; a'r hwn y gwaradwyddasant ôl troed dy Enneiniog.

52 Bendigedig fyddo yr ARGWLWYDD yn dragywydd. Amen, ac Amen.

PSALM XC.

1 *Moses yn datgan rhagfuniaeth Duw: 3 yn cwyno rhag breuolter dyn, 7 a cheryadon Duw; 10 a byrred yr einioes: 12 ac yn gweddlo am gael gwybodaeth a phrauf o adonius ragfuniaeth Duw.*

Gweddli Moses gwr Duw.

TI, ARGWLWYDD, fuost yn breswylfa i ni yn mhob cenhedlaeth.

2 Cyn gwneuthur y mynyddoedd, a llunio o honot y ddacar, a'r byd; ti hefyd wyt Duw, o dragywyddoldeb hyd dragywyddoldeb.

3 Troi ddy'n i ddiynstr; a dywedi, Dychwel-wch, feibion dynion.

4 Canys mil o fynyddoedd ydynt yn dy olwg di fel doe, wedi yr el heibio, ac fel gwyladwriaeth nos.

5 Dygi hwynt ymaith megis â lliffrant; y maent fel hûn: y bore y maent fel llysiuyn a newidir.

6 Y bore y blodeua, ac y tŷf; prydnawn y torrir ef ymaith, ac y gwywa.

7 Canys yn dy ddig y difethwyd ni, ac yn dy lldioiwgrwydd y'n hrawychwyd.

8 Gosodaist ein hanwreidd ger dy fron, ein dirgel bechodau y'ngoleuni dy wyneb.

9 Canys ein holl ddyddiau ni a ddarfuant gan dy ddigofaint di: treuliafom ein blynyddoedd fel chweid.

10 Yn nyddiau ein blynyddoedd y mae deng mlynedd a thriugain: ac os o gryfder y cyrrheuddir pedwar ugain mlynedd, etto eu nerth sydd boen a blinder; canys ebrwydd y derffyd, a ni a chedwn ymaith.

11 Pwy a edwyn nerth dy oriant? canys fel y mae dy ofn, y mae dy ddigter.

12 Dysg i ni felly gyfrif ein dyddiau, fei y dygom ein calon i ddoethineb.

13 Dychwel, ARGWLWYDD, pa hyd? ac edifarhâ o ran dy weision.

14 Diwalla ni yn fore a'th drugaredd; fel y gorfolleddom ac y llawenychom dros ein holl ddyddiau.

15 Llawenhâ ni yn ol y dyddiau y cystuddiaist ni, a'r blynyddoedd y gwelsom ddrwygyd.

16 Gweler dy waith tu ag at dy weision, a'th ogoniant tu ag at eu plant hwy.

17 A bydded prydfferthwch yr ARGWLWYDD ein Duw arnom ni; a threfna weithred ein dwylaw ynom ni; le, trefna waith ein dwylaw.

PSALM XCI.

1 *Cystor y duwiol, 3 a'u diogelwch, 9 a'u trigias; 11 eu gwision, 14 a'u caredigion; a diwedd y cwbl.*

YR hwn sydd yn trigo yn nigelwch y Goruchaf, a erys y nghysgod yr Hollalluog.

2 Dywedaf am yr ARGWLWYDD, Fy noddfa a'm hymddiffynfa ydyw: fy Nuw; ynddo yr ymddiriedaf.

3 Canys efe a'th wareda di'n fagl yr heliwr, ac oddi wrth haint echrhylaw.

4 A'i asgell y cysgoda efe trosot, a than ei adenydd y byddi diogel: ei wirionedd fydd darian ac astachel i ti.

5 Nid ofni rhag dychryn nos; na rhag y saeth a ehedo y dydd.

6 Na rhag yr haint a rodio yn y tywyllwch; na rhag y dinystr a ddinystrio ganol dydd.

7 Wrth dy ystlys y cwmp mil, a deng mil wrth dy ddeheulaw: ond ni ddaw yn agos attat ti.

8 Yn unig ti a ganfyddi a'th lygaid, ac a welli dâl y rhai annuwiol.

9 Am i ti wneuthur yr ARGWLWYDD fy noddfa, sef y Goruchaf, yn breswylfa i ti;

10 Ni ddigwydd i ti niwed, ac ni ddaw pla yn agos i'th babel.

11 Canys efe a orchymyn i'w angellion am danat ti, dy gadw yn dy holl ffyrdd.

12 Ar eu dwylaw y'th ddygant, rhag taro dy droed wrth garreg.

13 Ar y llew a'r asp y cerddi: y cenaw llew a'r ddrag a fethri.

14 Am iddo roddi ei serch arnaf, am hynny y gwaredaf ef: dyrchafaf ef, am iddo adnabod fy enw.

15 Efe a eilw arnaf, a mi a'i gwrandawaf: mewn ing y byddaf fi gyd âg ef, y gwaredaf, ac y gogonedaf ef.

16 Digonaf ef a hir ddyddiau; a dangosaf iddo fy iachawdwnaeth.

PSALM XCII.

1 *Ddydd yn annog i foliannu Duw, 4 am ei fawr weithredoedd, 6 am ei farnodigaethau ar yr enwir, 10 a'i ddaioni i'w ddiwoli.*

Psaln neu Gân ar y dydd Sabboth.

DA yw moliannu yr ARGLWYDD, a chanu masol i'th enw di, y Goruchaf:

2 A mynegi y bore am dy drugaredd, a'th wirionedd y nosweithlau;

3 Ar ddegtant, ac ar y nabl; ac ar y delyn yn fyfyrliol.

4 Canys llawenychaist fi, O ARGLWYDD, a'th weithred: y'ngwaith dy ddwyllaw y gorfoleddaf.

5 Mor fawreddig, O ARGLWYDD, yw dy weithredoedd! dwfn iawn yw dy feddyliau.

6 Gwr annoeth ni ŵyr, a'r ynyfyd ni ddeall hyn.

7 Pan flocuio y rhai annuwiol fel y llysiuyn, a blaguio holl weithredwyr anwiredd; hynny sydd i'w dinystrio byth bythoedd.

8 Tithau, ARGLWYDD, wyt ddyrchafedig yn dragywydd.

9 Canys wele, dy elynion, O ARGLWYDD, wele, dy elynion a ddifethir: gwasgerir holl weithredwyr anwiredd.

10 Ond fy nghorn i a ddyrcheff fel unicorn; ag olew tr y'm hennelair.

11 Fy llygad hefyd a wél fy ngwefnyfyd ar fy ngwrthwynebwyr: fy nghlustiau a glywiant fy eoylys am y rhai drygionus a gyfodant i'm herbyn.

12 Y cyflawn a flocuio fel palm-wydden; ac a gynnydda fel cedr-wydden yn Libanus.

13 Y rhai a blannwyd yn nhŷ yr ARGLWYDD, a flocuioant y'ngnynteddoedd ein Duw.

14 Pffrwythant etto yn eu hensaint; tirfion ac iraldid fyddant:

15 I fynegi mai uniawn yw yr ARGLWYDD fy nghraig; ac nad oes anwiredd ynddo.

PSALM XCIII.

Mawrhydi, gallu, a sancteiddrwydd teyrnas Crist.

YR ARGLWYDD sydd yn teyrnasu, efe a wisgodd ardderchowgrwydd; gwisgodd yr ARGLWYDD nerth, ac ymwregysodd: y byd hefyd a sierhawydd, fel na syfio.

2 Darparwyd dy orsedd-faingc erioed: ti wyt er tragywyddoldeb.

3 Y llifeiriant, O ARGLWYDD, a ddyrchafasant, y llifeiriant a ddyrchafasant eu twrf; y llifeiriant a ddyrchafasant eu tonneau.

4 Yr ARGLWYDD yn yr uchelder sydd gadarnach na thwrf dyfroedd lawer, na chedym donnau y môr.

5 Sier iawn yw dy dystiolaethau: sancteiddrwydd a weddai i'th dŷ, O ARGLWYDD, byth.

PSALM XCIV.

1 Y prophwyd, wrth alw am gyslawnder, yn cogyio rhag trais ac annuwioldod: 8 yn dyegu rhagfuriaeth Duw: 12 yn dangos doryddodoch cystrudd. 16 Mai Duw yw ymddiffynnwr y cystruddedig.

O ARGLWYDD Dduw y dial, O Dduw y dial, ymddisgleiria.

2 Ymddyrycha, Farnwr y byd: tâl eu gwobr i'r bellchion.

3 Pa hyd, ARGLWYDD, y caiff yr annuwiolion, pa hyd y caiff yr annuwiol orfoleddu?

4 Pa hyd y siaradant ac y dywedant yn galed? yr ymfawryga holl weithredwyr anwiredd!

5 Dy bobl, ARGLWYDD, a ddrylliant; a'th esteddiath a gystuddiant.

6 Y woddw a'r dieithr a laddant, a'r ymddifad a ddifeneidiant.

7 Dywedant hefyd, Ni wél yr ARGLWYDD; ac nid ystyria Duw Jacob hyn.

8 Ystyriwch, chwí rai annoeth ym mysg y bobl: ac ynyfydion, pa bryd y deallwch?

9 Oni chlyw yr hwn a blannodd y glust? oni wél yr hwn a luniodd y llygad?

10 Oni cherydda yr hwn a gospa y cenhedloedd? oni ŵyr yr hwn sydd yn dygu gwybodaeth i ddyd?

11 Gŵyr yr ARGLWYDD feddyliau dyn, mai gwagedd ydynt.

12 Gwyn ei fyd y gwr a geryddi di, O ARGLWYDD, ac a ddygi yn dy gvfraith:

13 I beri iddo lonydd oddi wrth ddyddiau drygfyd, hyd oni chlodder ffos i'r annuwiol.

14 Canys ni ad yr ARGLWYDD ei bobl, ac ni wrthyd efe ei esteddiath.

15 Eithr barn a ddychael at gyflawnder: a'r holl rai uniawn o galon a ant ar ei ol.

16 Pwy a gyfyd gyd â mi yn erbyn y rhai drygionus? pwy a saif gyd â mi yn erbyn gwrethredwyr anwiredd?

17 Oni buasai yr ARGLWYDD yn gymmorth i mi, braidd na thrigasai fy enaid mewn distawrwydd.

18 Pan ddywedais, Llithrodd fy nhroed: dy drugaredd di, O ARGLWYDD, a'm cynhaliodd.

19 Yn amlder fy meddyliau o'm mewn, dy ddiiddanwech di a lawenycha fy enaid.

20 A fydd eyd-wmedithas i ti â gorsedd-faingc anwiredd, yr hon a lunia anwiredd yn lle cyfraith?

21 Yn finteioedd y deuant yn erbyn enaid y cyflawn, a gwaed gwirion a farant yn euog.

22 Eithr yr ARGLWYDD sydd yn ymddiffynfa i mi; a'm Duw yw craig fy nodded.

23 Ac efe a dâl iddynt eu hanwiredd, ac a'u tyrr ymaith yn eu drygion: yr ARGLWYDD ein Duw a'u tyrr hwynt ymaith.

PSALM XCV.

1 *Cynghor i filiannu Duw, 3o herwydd ei fawredd, 6 a'i ddaioni; 8 ac na themtier ef.*

DEUWCH, canwn i'r ARGLWYDD: ymlawenhaw'n yn nerth ein hiechyd.

2 Deuwn ger ei fron ef â dlolech: canwn yn llafar iddo â psalmu.

3 Canys yr ARGLWYDD sydd Dduw mawr, a Brenhin mawr goruchef yr holl ddwiau.

4 Yr hwn y mae gorddyfnderau y ddaear yn ei law, ac uchelderau y mynyddoedd yn eiddo.

5 Y môr sydd eiddo, ac efe a'i gwnaeth: a'i ddwyllaw a luniasant y sechdir.

6 Deuwch, addolwn, ac ymgrymwn: gostyngwn ar ein gliniau ger bron yr ARGLWYDD ein Gwneuthurwr.

7 Canys efe yw ein Duw ni; a ninnau ym bobl ei borfa, a defaid ei law. Hedydw, os gwrandewch ar ei leferydd!

8 Na chaledwech eich calonnau, megis yn yr ymrysonfa, fel ym nydd profedigaeth yn yr anialwech:

9 Pan demtiodd eich tadau fi, y profasant fi, ac y gwelsant fy ngweithredoedd.

10 Deugain mlynedd yr ymrysonais a'r genhedlaeth hon, a dywedais, Pobl gyfeiliornus yn eu calon ydynt hwy, ac nid adnabuant fy ffyrdd:

11 Wrth y rhai y tyngais yn fy lliid, na ddalent i'm gorphwysfa.

PSALM XCVI.

1 *Cynghor i glodfuri Duw, 4 am ei fawredd, 8 a'i frenhiniaeth, 11 a'i farn eiddredir.*

CENWCH i'r **ARGLWYDD** ganiad newydd: cenwch i'r **ARGLWYDD**, yr holl ddaear.

2 Cenwch i'r **ARGLWYDD**, bendigwch ei enw; cyhoeddwch o ddydd i ddydd ei iachawdriaeth ef.

3 Datgenwch ym mysg y cenhedloedd ei ogoniant ef, ym mhilith yr holl bobloedd ei ryfeddodau.

4 Cansys mawr *yw* yr **ARGLWYDD**, a cham-moladwy iawn: ofnadwy *yw* efe goruwch yr holl dduwiau.

5 Cansys holl dduwiau y bobloedd *ydymt* eilunod: ond yr **ARGLWYDD** a wnaeth y nefoedd.

6 Gogoniant a harddwch *sydd* o'i flaen ef; nerth a hyfrydwch *sydd* yn ei gyssegr.

7 Tylwythau y bobl, rhoddwch i'r **ARGLWYDD**, rhoddwch i'r **ARGLWYDD** ogoniant a nerth.

8 Rhoddwch i'r **ARGLWYDD** ogoniant ei enw: dygwch offrw, a deuwch i'w gyntedd-oeidd.

9 Addolwch yr **ARGLWYDD** mewn prydfwrthwch sancteiddrwydd: yr holl ddaear, ofnwch ger ei fron ef.

10 Dywedwch ym mysg y cenhedloedd, Yr **ARGLWYDD** sydd yn teyrnasu; a'r byd a sicrhóodd efe, fel nad ysgogo: efe a farna y bobl yn uniawn.

11 Llawnhâd y nefoedd, a gorfoledded y ddaear; rhued y môr a'i gyflawnder.

12 Gorfoledded y maes, a'r hyn oll y *sydd* ynddo: yna holl breannau y coed a gamant.

13 O flaen yr **ARGLWYDD**: cansys y mae yn dyfod, cansys y mae yn dyfod i farnu y ddaear: efe a farna y byd trwy gyflawnder, a'r bobloedd a'i wirionedd.

PSALM XCVII.

1 *Mawrhydd teyrnas Dduw.* 7 Yr *egloys yn llawenychu o herwydd barnedigathaau Duw ar ddelw-addolwyr.* 10 *Cynghor i dduwioldeb a llawenydd.*

YR **ARGLWYDD** sydd yn teyrnasu; gorfoledded y ddaear: llawenyched ynsoedd lawer.

2 Cymylau a thywyllwch *sydd* o'i amgylch ef: cyflawnder a barn *yw* trigfa ei orsedd-faingc ef.

3 Tân a â allan o'i flaen ef, ac a lysg ei eilynion o amgylch.

4 Ei fellt a lewyrchasant y byd: y ddaear a welodd, ac a grynodd.

5 Y mynyddoedd a doddasant fel cwrw o flaen yr **ARGLWYDD**, o flaen **Arglwydd** yr holl ddaear.

6 Y nefoedd a fynegant ei gyflawnder ef, a'r holl bobl a welant ei ogoniant.

7 Gwaradwydder y rhai oll a wasnaethant ddelw gerffedig, y rhai a ymfrostiant mewn eilunod: addolwch ef, yr holl dduwiau.

8 Ston a glywodd, ac a lawenyhood; a merched Judah a orfoleddasant, o herwydd dy farnedigathaui di, O **ARGLWYDD**.

9 Cansys ti, **ARGLWYDD**, *wyt* oruchel goruwch yr holl ddaear: dirfawr yth ddyrchaf-wydw goruwch yr holl dduwiau.

10 Y rhai a gerwch yr **ARGLWYDD**, casêwch ddrygion: efe sydd yn cadw eneidiau ei saint; efe a'u gwared o law y rhai annuwiol.

11 Hauwydd goleuni i'r cyflawn, a llawenydd fr rhai uniawn o galon.

12 Y rhai cyflawn, llawenywch yn yr **ARGLWYDD**: a molienwch wrth gonfadwriaeth ei sancteiddrwydd ef.

PSALM XCVIII.

1 *Da fydd yn annog yr Iuddaon, 4 a'r cenhedloedd, 7 a'r holl groaduriaid, i glorioli Duw.*

Psalm.

CENWCH i'r **ARGLWYDD** ganiad newydd: cansys efe a wnaeth *bethaw* rhyfedd: ei ddeheulaw a'i fraich sanctaidd a barodd iddo fuddugoliaeth.

2 Hysbysodd yr **ARGLWYDD** ei iachawdwr-iaeth: datguddiodd ei gyflawnder y'ngolwg y cenhedloedd.

3 Cofiodd ei drugaredd a'i wirionedd i dŷ Israel: holl deryfnau y ddaear a wlsant iachawdwr-iaeth ein Duw ni.

4 Cenwch yn lafar i'r **ARGLWYDD**, yr holl ddaear: llefwch, ac ymlawenhwch, a chenwch.

5 Cenwch i'r **ARGLWYDD** gyd a'r delyn; gyd a'r delyn, a llef psalm.

6 A'r udgryn a sain cornet, cenwch yn lafar o flaen yr **ARGLWYDD** y Brenhin.

7 Rhued y môr a'i gyflawnder; y byd a'r rhai a drigant o'i fewn.

8 Cured y llifeiriant *eu* dwylaw; a chyd-ganed y mynyddoedd.

9 O flaen yr **ARGLWYDD**: cansys y mae yn dyfod i farnu y ddaear: efe a farna y byd a chyflawnder, a'r bobloedd a'g uniondeb.

PSALM XCIX.

1 *Da fydd yn gosod allan deyrnas Dduw yn Ston: 5 ac yn annog pasob, wrth esampyl yr hen dadau, i addoli Duw yn ei fynyd sanctaidd.*

YR **ARGLWYDD** sydd yn teyrnasu; cryned y bobloedd: eistedd y mae *rhong* y cerub-iaid; ymgynhyrled y ddaear.

2 Mawr *yw* yr **ARGLWYDD** yn Ston, a dyrch-afedig *yw* efe goruwch yr holl bobloedd.

3 Moliannant dy enw mawr ac ofnadwy; cansys sanctaidd *yw*.

4 A nerth y Brenhin a hoffa farn: ti a sicrhéi uniondeb, barn a chyflawnder a wnai di yn Jacob.

5 Dyrchefwch yr **ARGLWYDD** ein Duw, ac ymgrymmwch o flaen ei ystôl-draed ef: *cansys* sanctaidd *yw*.

6 Moses ac Aaron ym mhilith ei offeiriad ef; a Samuel ym mysg y rhai a alwant ar ei enw: galwasant ar yr **ARGLWYDD**, ac efe a'u gwrandawodd hwynt.

7 Llefardodd wrthynt yn y golofn gwmmwl: cadwasant ei dystiolaethau, a'r ddeddf a roddodd efe iddynt.

8 Gwrandeuaist arnynt, O **ARGLWYDD** ein Duw: Duw oeddit yn eu harbed, Ie, pan ddelit am eu dychymygion.

9 Dyrchefwch yr **ARGLWYDD** ein Duw, ac ymgrymmwch ar ei fynyd sanctaidd: cansys sanctaidd *yw* yr **ARGLWYDD** ein Duw.

PSALM C.

1 *Cynghor i foliannu Duw yn llawen-hyfryd, 3 am ei fawredd, 4 ac am ei allu.*

Psalm o foliant.

CENWCH yn lafar i'r **ARGLWYDD**, yr holl ddaear.

2 Gwasnaethwch yr **ARGLWYDD** mewn llawenydd: deuwch o'i flaen ef a chan.

3 Gwybyddwch mai yr **ARGLWYDD** *sydd* Dduw: efe a'n gwnaeth, ac nid ni ein hunain: ei bobl ef *ydym*, a defaid ei borfa.

4 Ewch i mewn i'w byrth ef a diolch, ac i'w gynteddau a mawl: diolchwch iddo, a bendithiwch ei enw.

5 Cansys da *yw* yr **ARGLWYDD**: ei drugaredd *sydd* yn dragywydd; a'i wirionedd hyd genhedlaeth a chenhedlaeth.

PSALM CII.

Dafydd yn gwneuthur adduned a phroffes o ddiwioledeb.

Psalm Dafydd.

CANAF am drugaredd a barn: i ti, ARLWYDD, y canaf.

2 Byddaf ddeallus mewn ffordd berffaith. Pa bryd y deui attaf? rhodfaf mewn perffethrwydd fy nghalon o fewn fy nhŷ.

3 Ni oesodd ddim anwir o flaen fy llygaid: cās gennyf waith y rhai cildynnus; ni iŷn wrthyf fi.

4 Calon gyndyn a gilia oddi wrthyf: nid admabyddaf *dyn* drygionus.

5 Torraf ymaith yr hwn a enllibo ei gymmydog yn ddirgel: yr uchel o olwg, a'r balch ei galon, ni allaf ei ddirodded.

6 Fy llygaid *sydd* ar ffyddloulaid y tir, fel y trigont gyd â mi: yr hwn a rodio mewn ffordd berffaith, hwnnw a'm gwasanaetha i.

7 Ni thrig o fewn fy nhŷ yr un a wnelo dwyll: ni thrig yn fy ngolwg yr un a ddywello: gwydd.

8 Yn fore y torraf ymaith holl annuwliolion y tir, i ddiwreiddio holl weithredwyr anwiredd o ddiinas yr ARLWYDD.

PSALM CIII.

1 *Y prophwyd yn ei waddi yn cwyno yn chwercwstod: 12 yn cymmeryd cytur o draggywddoldeb a thrugaroddau Duw. 18 Bod yn rhaid cadw cofis o drugareddau Duw. 23 Y mas yn ategu ei wenddi ag anghyfrnewidiol-dder Duw.*

Gwedd i cystuddledig, pan fyddo mewn blinder, ac yn tywallt ei gŵyn ger bron yr ARLWYDD.

ARLWYDD, clyw fy ngwedd, a deled fy llef attaf.

2 Na chudd dy wyneb oddi wrthyf yn nydd fy nghyfyngder, goetwng dir glust attaf: yn y dydd y galwyf, brysis, gwranddo fi.

3 Canys fy nyddiau a ddarfuant fel mŵg, a'm hegyrn a boethasant fel selwyd.

4 Fy nghalon a darawyd, ac a wywodd fel llysoeyn; fel yr anghofiais fwytta fy mara.

5 Gan lais fy nhuchan y glynodd fy eegryn wrth fy nghnawd.

6 Tebyg wyf i belican yr anialwch: ydwyf fel dylluan y diffeithwch.

7 Gwyliais, ac ydwyf fel aderyn y tŷ, unig ar ben y ty.

8 Fy ngelynyon a'm gwaradwyddant beunydd: y rhai a ynyfydant wrthyf, a dyngasant yn fy erbyn.

9 Canys bwyttéais ludw fel bara, a chymmysgais fy niod ag wyllofaen;

10 O herwydd dy lid di a'th ddigofiant: canys codais fi i fynu, a thestiaist fi i lawr.

11 Fy nyddiau *sydd* fel cysgod yn cilio; a minnau fel glas-wellyn a wywais.

12 Tithau, ARLWYDD, a barhéi yn dragwyddol, a'th goffadwriaeth hyd genhedlaeth a chenhedlaeth.

13 Ti a gyfodi, ac a drugarhéi wrth Ston: canys yr amser i drugarhâu wrthi, Ie, yr amser nodedig, a dderath.

14 Oblegid y mae dy weision yn hoffi ei meini, ac yn tostruo wrth ei llwch hi.

15 Felly y cenhedloedd a ofnant enw yr ARLWYDD, a holl frenhinoedd y ddaear dy ogoniant.

16 Pan adellado yr ARLWYDD Ston, y gwelir ef yn ei ogoniant.

17 Efe a edrych ar weddi y gwael, ac ni ddyystrodd eu dymuniad.

18 Hyn a ysgrifeni'r genhedlaeth a ddél: a'r bobl a gréir a foliantant yr ARLWYDD.

19 Canys efe a edrychodd o uchelder ei gyssegr: yr ARLWYDD a edrychodd o'r nefoedd ar y ddaear;

20 I wrando uchenaidd y carcharorion; ac i ryddhâu plant angau;

21 I fynegi enw yr ARLWYDD yn Ston, a'i foliant yn Jerusalem;

22 Pan gasgler y bobl ynghyd, a'r teyrnas-oedd i wasanaethu yr ARLWYDD.

23 Gostyngodd efe fy nerth ar y ffordd; byr haodd fy nyddiau.

24 Dywedais, Fy Nuw, na chymmer fi ymaith ynghanol fy nyddiau: dy flynyddoedd di *sydd* yn oes oesoedd.

25 Yn y dechreuad y seiliaist y ddaear; a'r nefoedd *ydymt* waith dy ddwyllaw.

26 Hwy a ddarfyddant, a thi a barhéi: Ie, hwy oll a heneiddiant fel dilledyn; fel gwiag y newidi hwynt, a hwy a newidir.

27 Tithau yr un *ydymt*, a'th flynyddoedd ni ddarfyddant.

28 Plant dy weision a barhânt, a'u had a sicrhêr ger dy fron di.

PSALM CIII.

1 *Cyngor i fendithio Duw, am ei drugaredd, 15 a'i ddiarwaliaeth.*

Psalm Dafydd.

FY enaid, bendithia yr ARLWYDD; a

2 Fy enaid, bendithia yr ARLWYDD; ac nac anghofia ei holl ddoniau ef:

3 Yr hwn sydd yn maddeu dy holl anwireddau; yr hwn sydd yn iachâu dy holl lesgedd:

4 Yr hwn sydd yn gwaredu dy fywyd o ddistryw: yr hwn sydd yn dy goroni â thrugarodd ac â thosturi:

5 Yr hwn sydd yn diwallu dy enau â daloni; fel yr adnewyddir dy leuengotid fel yr eryr.

6 Yr ARLWYDD sydd yn gwneuthur cyflawnder a barn i'r *rhai* gorthrymmedig oll.

7 Hysbysodd ei ffyrdd i Moses; ei weithredodd i feibion Israel.

8 Trugarog a graslawn *ys* yr ARLWYDD; hwyrfyridig i lid, a mawr o drugarowgrwydd.

9 Nid byth yr ymryson efe: ac nid byth y ceidw efe ei *ddigofaint*.

10 Nid yn ol ein pechodau y gwnaeth efe â ni; ac nid yn ol ein hanwireddau y talodd efe i ni.

11 Canys cyfuwch ag yw y nefoedd uwchlaw y ddaear, y rhagorodd ei drugaredd ef ar y rhai a'i hofnant ef.

12 Cyn bellad ag yw y dwyrain oddi wrth y gorllewin, y pellhaodd efe ein camweddau oddi wrthym.

13 Fel y tostruria tad wrth ei blant, *felly* y tostruria yr ARLWYDD wrth y rhai a'i hofnant ef.

14 Canys efe a edwyn ein defnydd ni: cofia mai llwch *ydym*.

15 Dyddiau dyn *sydd* fel glaswellyn: megis bloddeu yn y maes, *felly* y bloddeua efe.

16 Canys y gwynt a drosto, ac ni bydd mwy o hono; a'i le nid edwyn ddim o hono ef mwy.

17 Ond trugarodd yr ARLWYDD *sydd* o dragwyddoldeb hyd dragwyddoldeb, ar y rhai a'i hofnant ef; a'i gynlawnder i blant *cu* plant;

18 I'r sawl a gadwant ei gyfammod ef, ac a gofiant ei orchymynion i'w gwneuthur.

19 Yr ARLWYDD a barotodd ei oneddfa yn y nefoedd: a'i frenhiniaeth ef sydd yn llywodraethu ar bob peth.

20 Bendithiwch yr ARLWYDD, ei angellion ef, oedryn o nerth, yn gwneuthur ei air ef, gan wrando ar leferydd ei air ef.

21 Bendithiwech yr ARGLWYDD, ei holl lu-
oedd ef; ei holl weision yn gwneuthur ei
ewyllys ef.

22 Bendithiwech yr ARGLWYDD, ei holl
weithredoedd ef, ym mhob man o'i lywodr-
aeth: fy enaid, bendithia yr ARGLWYDD.

PSALM CIV.

1 *Myfyrdod ar gadarn allu, 7 a rhyfoddol rag-
darnbodaeth Duw.* 31 *Bod gogoniant Duw
yn dragywyddol.* 33 *Y prophwyd yn addurno
moltannu Duw yn ddibair.*

FY enaid, bendithia yr ARGLWYDD. O
ARGLWYDD fy NUW, tra mawr ydwyf;
gwiaigaist ogoniant a harddwch.

2 Yr hwn wyt yn gwigo goleuni fel dilled-
yn: ac yn taenu y nefoedd fel llen.

3 Yr hwn sydd yn gosod tylathau ei ystafell-
oedd yn y dyfroedd; yn gwneuthur y cym-
mylau yn gerbyd iddo; ac yn rhodio ar
adenydd y gwynt.

4 Yr hwn sydd yn gwneuthur ei ghenhadon
yn ysprydion; a'i weinidogion yn dân fiam-
lyd.

5 Yr hwn a seiliodd y ddaear ar ei sylfeini,
fel na symmudo byth yn dragywydd.

6 Tôaist hi â'r gorddyfnder, megis â gwig:
y dyfroedd a safent goruwch y mynyddoedd.

7 Gan dy gerydd di y ffoisant: rhag swm dy
daran y prysurasant ymaith.

8 Gan y mynyddoedd yr ymgodant: ar hyd
y dyffrnoedd y diagynant, i'r lle a selliaist
iddynt.

9 Gosodast derfyn, fel nad elont drosodd;
fel na ddychwelont i orchuddio y ddaear.

10 Yr hwn a yrr y sffynonau i'r dyffryn-
oedd, y rha! a gerddant rhwng y bryniau.

11 Diodant holl fwystfilod y maes: yr asynod
gwyllion a dorrant eu syched.

12 Adar y nefoedd a drigant ger llaw iddynt,
y rha! a leisiant oddi rhwng y cangau.

13 Y mae efe yn dyfthâu y brynau o'i ya-
tafelloedd; y ddaear a ddigonir o ffrwyth dy
weithredoedd.

14 Y mae yn peri i'r gwellt dyfu i'r anifeil-
iaid, a llysiâu i wasanaeth dyn: fel y dycco
fara allan o'r ddaear:

15 A gwin, yr hwn a lawenycha galon dyn;
ac olew, i beri i'w wyneb ddiagleirio; a bara,
yr hwn a gyunal galon dyn.

16 Frennau yr ARGLWYDD sydd lawn sugn:
cedrwydd Libanus, y rha! a blannodd efe;

17 Lle y nytha yr adar: y ffynnidwydd yw
tŷ y ciconia.

18 Y mynyddoedd uchel sydd noddfa i'r
geifr; a'r creigiau i'r ewningod.

19 Efe a wnaeth y lleuad i amserau nodedig:
yr haul a edwyn ei fachludiad.

20 Gwnai dywyllwch, a nos fydd: ynddi yr
ymlusga pob bwystfil coed.

21 Y cenawon llewod a ruant am ysglyfaeth,
ac a geisiant eu bwyd gan Dduw.

22 Pan godo haul, ymgasglant, a gorwedd-
ant yn eu llochesau.

23 Dyn a â allan i'w waith, ac i'w orchwyl
hyd yr hwy.

24 Mor llosgow yw dy weithredoedd, O AR-
GLWYDD! gwnaethost hwynt oll mewn
doethineb: llawn yw y ddaear o'rh gyfoeth.

25 *Felly y mae y môr mawr, llydan: yno y
mae ymlusgiaid heb rifedi, bwystfilod bych-
ain a mawrion.*

26 Yno yr â y llongau: yno y mae y lesiath-
au, yr hwn a luniaist i chwarae ynddo.

27 Y rha! hyn oll a ddiagwylliant wrthyt;
am roddi iddynt eu bwyd yn ei bryd.

28 A roddech iddynt, a gaoglant: agori dy
law, a diwellir hwynt â daioni.

29 Ti a guddi tŷ wyneb, hwythau a dra-
llodir: dygi ymaith eu hanadi, a threngant,
a dychwelant i'w llwch.

30 Pan olllyngych dy yspryd, y creir hwynt;
ac yr adnewyddiwyb wyneb y ddaear.

31 Gogoniant yr ARGLWYDD fydd yn dra-
gywydd: yr ARGLWYDD a lawenycha yn ei
weithredoedd.

32 Efe a edrych ar y ddaear, a hi a gryna:
efe a gyffwrdd â'r mynyddoedd, a hwy a
fygant.

33 Canaf i'r ARGLWYDD tra fyddwyf fyw:
canaf i'm Duw tra fyddwyf.

34 Bydd melus fy myfyrdod am dano: mi a
lawenyfach yn yr ARGLWYDD.

35 Darfydded y pechaduriaid o'i tir, na fydd-
ed yr annuwiolion mwy. Fy enaid, bendithia
di yr ARGLWYDD. Môlwech yr ARGLWYDD.

PSALM CV.

1 *Cynghor i ffoliannu Duw, ac i chwilio allan
ei weithredoedd ef.* 7 *Ystori rhagfaniaeth
Duw tu ag at Abraham, 16 a Joseph, 23 a
Jacob yn yr Aipt, 26 a Moses yn gwaredu
yr Israeliaid, 37 a'r Israeliaid wedi eu dilyn
allan o'r Aipt, yn eu porthi hwy yn yr anial-
wch, ac yn eu plannu y'ngwlad Canaan.*

CLODFORWCH yr ARGLWYDD; gelwch
ar ei enw: mynegwch ei weithredoedd
yn mysg y bobloedd.

2 Cenwch iddo, canmolwch ef: ymddiddend-
wod am ei holl ryfeddodau ef.

3 Gorfoleddiwech yn ei enw sanctaidd: lla-
wenyched calon y rha! a geisiant yr AR-
GLWYDD.

4 Ceisiwch yr ARGLWYDD a'i nerth: ceisi-
wch ei wyneb ef bob amser.

5 Cofiwch ei ryfeddodau y rha! a wnaeth
efe: ei wrthiau, a barnedigaeithau ei enau;

6 Chwi had Abraham ei was ef, chwi meib-
ion Jacob ei etholeidigion.

7 Efe yw yr ARGLWYDD ein Duw ni: ei
farnedigaeithau ef sydd trwy yr holl ddaear.

8 Cofiodd ei gyfammod byth, y gair a or-
chymynodd efe i fil o genhedlaethau:

9 Yr hyn a ammododd efe âg Abraham, a'i
lw i Isaac;

10 A'r hyn a osododd efe yn ddeddf i Jacob,
ac yn gyfammod dragywyddol i Israel;

11 Gan ddywedyd, I ti y rhoddaf dir Canaan,
rhandir eich etifeddiaeth.

12 Pan oeddnyt ychydig o rifedi, Ie, y-
chydig, a ddeithriaid ynddi:

13 Pan rodient o genhedlaeth i genhedlaeth,
o'r naill deyrnas at bobl arall:

14 Ni adawodd i neb eu gorthrymmu: Ie,
ceryddodd frenhinoedd o'u plegid;

15 *Gan ddywedyd, Na chyffyrddwch â'm
rhai enneiniog, ac na ddrwygwh fy mhro-
phwyd.*

16 Galwodd hefyd am newyn ar y tir: a
dinystriodd holl gynnalieith bara.

17 Anfonodd wr o'u blaen hwynt, Joseph,
yr hwn a werthwyd yn was.

18 Cystuddiasant ei draed ef mewn gefyn:
ei enaid a aeth mewn helym:

19 Hyd yr amser y daeth ei air ef: gair yr
ARGLWYDD a'i profodd ef.

20 Y brenhin a anfonodd, ac a'i gollyngodd
ef; llywodraethwr y bobl, ac a'i rhyddhodd
ef.

21 Gosododd ef yn arglwydd ar ei dŷ, ac yn
llywydd ar ei holl gyfoeth:

22 I rywion ei ddyngogion ef wrth ei ewyll-
ys; ac i ddygus doethineb i'w henuriaid ef.

23 Aeth Israel hefyd i'r Aipt; a Jacob a
ymdeithiodd yn nhir Ham.

24 Ac efe a gynnyddodd ei bobl yn ddle-

25 *Ar*; ac a'u gwnaeth yn gryfach na'u gwrthwynebwyr.

26 Trodd eu calon hwynt i gasau ei bobl ef, i wneuthur yn ddichellgar a'i weision.

27 Efe a anfonodd Moes ei was; ac Aaron, yr hwn a ddewisasai.

28 Hwy a ddangosasant ei arwyddion ef yn eu plith hwynt, a rhyfeddodau yn nhir Ham.

29 Efe a anfonodd dywyllwch, ac a dywyllodd; ac nid anuffuddhasant hwy ei air ef.

30 Efe a drodd eu dyfroedd yn waed, ac a laddiodd eu pysgod.

31 Eu tir a heigiodd lyffaint yn ystafelloedd eu brenhinoedd.

32 Efe a ddywedodd, a daeth cymmysgbla, a llau yn eu holl fro hwynt.

33 Efe a wnaeth eu gwlad hwynt yn genllyg, ac yn fflammau tan yn eu tir.

34 Tarawodd hefyd eu gwinydd, a'u ffigyswydd; ac a ddrylliodd good eu gwlad hwynt.

35 Efe a ddywedodd, a daeth y locustiaid, a'r lindys, yn aneirif;

36 Y rhai a fwyttasant yr holl laswellt yn eu tir hwynt, ac a ddfasant ffrwyth eu daear hwynt.

37 Tarawodd hefyd bob cyntaf-anedig yn eu tir hwynt, blaen-ffrwyth eu holl nerth hwynt.

38 Ac a'u dug hwynt allan ag arian ac aur; ac heb un lless yn eu llwythau.

39 Llawnychodd yr Aiphth pan aethant allan: canys syrthiasai eu hariwyd arnynt hwy.

40 Efe a daenodd gwmwl yn dô, a than i oleuo llw nos.

41 Gofynasant, ac efe a ddug soffleir; ac a'u diwallodd â bara nefol.

42 Efe a holltodd y graig, a'r dyfroedd a ddyllfodd; cerddasant ar hyd lleoedd sychion yn afonydd.

43 Canys efe a gofiodd ei air sanctaidd, ac Abraham ei was.

44 Ac a ddug ei bobl allan mewn llawenydd; ei etholedigion mewn gorfoledd.

45 Ac a roddes iddynt diroedd y cenhedloedd: a meiddiasant lasur y bobloedd.

46 Fel y cadwnt ei ddeddfau ef, ac y cynhaliant ei gyfreithiau. Molwch yr ARGWYDD.

PSALM CVI.

1 Y Psalmydd yn annog i Siliannu Duw: 4 yn gweiddio am fuddaunt pechodau, megis y gwnaeth Duw i'r tadau. 7 Ystori o wirthryfolgarwch y bobl, a thrugaredd Duw. 47 Y mas efe yn ddiweddu â gweiddio ac â moliant.

MOLWCH YR ARGWYDD. Clodforwch yr ARGWYDD; canys da yw: o herwyd ei drugaredd a bery yn dragywydd.

2 Pwy a draetha nerthoedd yr ARGWYDD? ac a fynega ei holl fawl ef?

3 Gwyn eu byd a gadwant farn, a'r hwn a wnel gyflawnder bob amser.

4 Cofia fi, ARGWYDD, yn ol dy raslonrwydd i'th bobl; ymwel â mi a'th iachawd-wriaeth.

5 Fel y gwelwyf ddaolion dy etholedigion, tel y llawenydwyf yn llawenydd dy genedl di, fel y gorfoleddwyf gyd a'th etifeddiacth.

6 Pechasom gyd a'n tadau; gwnaethom gamwedd, anwiredus foom.

7 Ein tadau ni ddaellasant dy ryfeddodau yn yr Aiphth, ni chofiasant lloewgrwydd dy drugareddau; eithr gwrthryfolgar fuont wrth y môr, sef y môr coch.

8 Etto efe a'u hachubodd hwynt er mwyn ei enw, i beri adnabod ei gadernid.

9 Ac a geryddodd y môr coch, fel y sychodd efe: a thwysoedd hwynt trwy y dyfnder, megis trwy yr anialwch.

10 Achubodd hwynt hefyd o law eu digasog; ac a'u gwaredodd o law y gelyn.

11 A'r dyfroedd a doisant eu gwrth wynebwyr; ni adawyd un o honynt.

12 Yna y credasant ei eiriau ef; canasant ei fawl ef.

13 Yn y fan yr anghofasant ei weithredoedd ef; ni ddisgwyllasant am ei gynghor ef:

14 Eithr blysiasant yn ddirfawr yn yr anialwch; a themtiasant Dduw yn y diffaethwch.

15 Ac efe a roddes eu dymuniad iddynt; eithr efe a anfonodd gulni i'w henaid.

16 Censifgenasant hefyd wrth Moes yn y gwersyll, ac wrth Aaron sant yr ARGWYDD.

17 Y dddear a agorodd, ac a lyngodd Dathan, ac a orchuddiodd gynnulleidfa Abiram.

18 Cynneuodd tân hefyd yn eu cynulleidfa hwynt: ffiam a losgodd y rhai annuwiol.

19 Llo a wnaethant yn Horeb; ac ymgrymmasant i'r ddwl dawdd.

20 Felly y troisant eu gogoniant i lun eidion yn pori glaswellt.

21 Anghofasant Dduw eu Hachubwr, yr hwn a wnaisai bethau mawrion yn yr Aiphth;

22 Pethau rhyfedd yn nhir Ham; pethau ofnadwy wrth y môr coch.

23 Am hynny y dywoldd y dinystrial efe hwynt, oni buasai i Moes ei ctholedig sefyll ar yr adwy o'i flaen ef; i droi ymaith ei llioiogrwydd ef, rhag eu dinystrio.

24 Dystyrasant hefyd y tir dymunol: ni chredasant ei air ef:

25 Ond grwnaohasant yn eu pebyll; ac ni wrandawant ar lals yr ARGWYDD.

26 Yna y dyrchafodd efe ei law yn eu herbyn hwynt, i'w cwmpo yn yr anialwch;

27 Ac i'w gwmpo eu had yn mysg y cenhedloedd; ac i'w gwasgaru yn y tiroedd.

28 Ymgysyllasant hefyd â Baal-peor, a bwytasant cybwrth y meirw.

29 Felly y diglasant ef a'u dychymygion eu hun; ac y tarawodd pla yn eu mysg hwy.

30 Yna y safodd Phinees, ac a lawr-fariodd: a'r pla a attaliwyd.

31 A chyfrifwyd hyn iddo yn gyflawnder, o genhedlaeth i genhedlaeth byth.

32 Llidiasant ef hefyd wrth ddyfroedd y gynnen; fel y bu ddrwg i Moes o'u plegid hwynt:

33 O herwydd cythruddo o honynt ei yspryd ef, fel y cam-ddywododd a'i wefusau.

34 Ni ddinystrasant y bobloedd, am y rhai y dywedasai yr ARGWYDD wrthynt:

35 Eithr ymgymygasant a'r cenhedloedd; a dygasant eu gweithredoedd hwynt:

36 A gwasanaethasant eu delwau hwynt; y rhai a fu yn sagl iddynt.

37 Aberthasant hefyd eu meibion a'u merched i gythreuliaid.

38 Ac a dywallasant waed gwirion, sef gwaed eu meibion a'u merched, y rhai a aberthasant i ddelwau Canaan: a'r tir a halogwyd â gwaed.

39 Felly yr ymhalogasant yn eu gweithredoedd eu hun, ac y putteiniasant gyd a'u dychymygion.

40 Am hynny y cynneuodd dig yr ARGWYDD yn erbyn ei bobl, fel y ffeiddiodd efe ei etifeddiacth.

41 Ac efe a'u rhoddes hwynt yn llaw y cenhedloedd; a'u caseion a lywodraethasant arnynt.

42 Eu gelynyon hefyd a'u gorthrymmasant; a darostyngwyd hwynt dan eu dwylaw hwy.

43 Llauer gwaith y gwaredodd efe hwynt; hwythau a'u diglasant ef a'u cynghor eu hun, a hwy a wanhychwyd am eu hanwired.

44 Bito efe a edrychodd pan oedd ing arnynt, pan glywodd eu lleffian hwynt.

45 Ac efe a gofodd ei gyffammod i hwynt, ac a edifarhodd yn ol lloesowgrwydd ei drugareddau:

46 Ac a wnaeth iddynt gael trugaredd gan y rhai oll a'u caethiwal.

47 Achub ni, O ARGWLWYDD ein DUW, a chynnull ni o blith y cenhedloedd, i glodfodi dy enw sanctaidd, ac i orfoleddu yn dy foliant.

48 Bendigedig fyddo ARGWLWYDD DDWU Israel eriod ac yn dragwydd: a dywed-ed yr holl bobl, Amen. Molwch yr ARGWLWYDD.

PSALM CVII.

1 *Dafydd yn anaf y gwaredigion, wrth glodfodi Duw, i ystyried ei amryu raglunlaeth ef, 4 tu ag at fforddion, 10 a chaethion, 17 a rhai cleision, 23 a morwyr, 33 ac yn amrafael ndamweiniâu y bywyd hwn.*

CLODFORWCH yr ARGWLWYDD; canys da yw: o herwydd ei drugaredd sydd yn dragwydd.

2 *Felly* dywedod gwaredigion yr ARGWLWYDD, y rhai a waredodd efe o law y gelyn;

3 Ac a gasglodd efe o'r tiroedd, o'r dwyrain, ac o'r gorllewin, o'r gogledd, ac o'r deheu.

4 Crwydrasant yn yr anialwch mewn ffordd ddaethr, heb gael dinas i aros ynddi:

5 Yn newynog ac yn sychedig, eu henaid a lewygodd ynddynt.

6 Yna y lleffasant ar yr ARGWLWYDD yn eu cyfyngder; ac efe a'u gwaredodd o'u gorthrymderau.

7 Ac a'u tywysodd hwynt ar hyd y ffordd uniawn, i fyped i ddinas gyfanneddol.

8 O na folliant yr ARGWLWYDD am ei ddaloni, a'i ryfeddodau i feibion dynion!

9 Canys efe a ddiwalla yr enaid sychedig, ac a leinw yr enaid newynog & daioni.

10 Y rhai a breswylant yn y tywyllwch a chysgod angau, yn rhwym mewn cystudd a haiarn;

11 O herwydd anufuddhâu o honynt eiziau Duw, a dirmygu cyngbor y Goruchaf.

12 Am hynny yntau a ostyngodd eu calon & blinder: syrthiasant, ac nid oedd cynnorthwywr.

13 Yna y gwaeddasant ar yr ARGWLWYDD yn eu cyfyngder; ac efe a'u hachubodd o'u gorthrymderau.

14 Dug hwynt allan o dywyllwch a chysgod angau; a dryllodd eu rhwymau hwynt.

15 O na folliant yr ARGWLWYDD am ei ddaloni, a'i ryfeddodau i feibion dynion!

16 Canys efe a dorrodd y pyrth pres, ac a ddryllodd y barrau haiarn.

17 Ynfydion, oblegid eu camweddu, ac o herwydd eu hanwiredau, a gystuddir.

18 Eu henaid a ffeiddiai bob bwyd; a daethant hyd byrth angau.

19 Yna y gwaeddasant ar yr ARGWLWYDD yn eu cyfyngder; ac efe a'u hachubodd o'u gorthrymderau.

20 Anfonodd ei air, ac isehodd hwynt, ac a'u gwaredodd o'u dinystr.

21 O na folliant yr ARGWLWYDD am ei ddaloni, a'i ryfeddodau i feibion dynion!

22 Aberthant hefyd aberth moliant; a mynegant ei weithredoedd ef mewn gorfolodd.

23 Y rhai a ddisgynant mewn llongau i'r

môr, gan wneuthur eu gorehwyl mewn dyfnoedd mawrion.

24 Hwy a welant weithredoedd yr ARGWLWYDD, a'i ryfeddodau yn y dyfnder.

25 Canys efe a orchymyn, a chyfydd tymmestl-wynt, yr hwn a ddyrchafa ei donnau ef.

26 Hwy a esgynant i'r nefoedd, disgynant i'r dyfnder: tawdd eu henaid gan flinder.

27 Ymroant, ac ymsymmodant fel meddwyn: a'u holl ddoethineb a balloedd.

28 Yna y gwaeddant ar yr ARGWLWYDD yn eu cyfyngder; ac efe a'u dwg allan o'u gorthrymderau.

29 Efe a wna yr ystorn yn dawel; a'i thonau a ostegant.

30 Yna y llawenhant am eu gostegu; ac efe a'u dwg i'r porthladd a ddymunent.

31 O na folliant yr ARGWLWYDD am ei ddaloni, a'i ryfeddodau i feibion dynion!

32 A dyrchafant ef yn nghynulleidfa y bobl, a moliantant ef yn eisteddfod yr henuriaid.

33 Efe a wna afonydd yn ddiffaethwch, a ffynhonnau dyfroedd yn syehdir;

34 A thir ffirwyllawn yn ddiifirwyth, am ddrygioni y rhai a drigant ynddo.

35 Efe a dry yr anialwch yn llyn dwfr, a'r tir cras yn ffynhonnau dwfr.

36 Ac yno y gwna i'r newynog aros; fel y darparont ddinas i gyfannedd:

37 Ac yr hauont feusydd, ac y plannont winillanocedd, y rhai a ddygant ffirwyth torehthiog.

38 Ac efe a'u bendithia hwynt fel yr amlhant yn ddirfawr, ac ni ad i'w hanifeilliaid leihâu.

39 Lleihêir hwynt hefyd, a gostyngir hwynt, gan cyfyngder, drygfyd, a chyni.

40 Efe a dywallt ddirmyg ar foneddigion, ac a wna iddynt grwydro mewn anialwch heb ffordd.

41 Ond efe a gyfyd y tiawd o gystudd, ac a wna iddo deuluoedd fel praidd.

42 Y rhai uniawn a welant hyn, ac a lawenychant: a phob anwiredd a gau ei safn.

43 Y neb sydd ddoeth, ac a gadwo hyn, hwy a ddeallant drugareddau yr ARGWLWYDD.

PSALM CVIII.

1 *Dafydd yn ymurodi i folianu Duw: 5 yn gweddio am gymmorth Duw yn oi ei addewid. 11 Ei hyder ef ar gynhorthwy Duw.*

Can neu Psalm Dafydd.

PAROD yw fy nghalon, O DDWU: canaf i a chanmolaf a'm gogoniant.

2 Ddefro, y nabl a'r delyn: minnau a ddefroaf yn fore.

3 Clodfodaf di, ARGWLWYDD, ym mysg y bobloedd: canmolaf di ym mysg y cenhedloedd.

4 Canys mawr yw dy drugaredd oddi ar y nefoedd: a'th wirionedd a gyrhaedd hyd yr wybren.

5 Ymddyrycha, O DDWU, uwch y nefoedd: a bydded dy ogoniant ar yr holl ddaear;

6 Fel y gwareder dy rai anwy: achub a'th ddeheulaw, a gwrando fi.

7 Duw a lefarodd yn ei sanctiddrwydd, Llawenycaf, rhannaf Sicheu, a mesuraf ddyffryn Succoth.

8 Elddaf fi yw Gilead; eiddof fi Manasseh; Ephraim hefyd yw nerth fy mhen: Judah yw fy neddfwr.

9 Moab yw fy nghrochan golchi; tros Edom y taddaf fy esgid: buddugoliaethaf ar Philistia.

10 Pwy a'm dwg i'r ddinas gadarn? pwy a'm dwg hyd yn Edom?

11 Onid tydi, O Dduw, yr hon a'n bwriaiist ymaith? ac onid ai di allan, O Dduw, gyd a'n lluoedd?

12 Dyro i ni gynhorthwy rhag cyfyngder: canys gau yw ymwared dyn.

13 Trwy Dduw y gwnawn wrodeh: canys efe a saith ein gelynyon.

PSALM CIX.

1 *Dafydd yn cwyno rhag enlith ei clynyon, ac yn rhith Judas yn eu melliago hwy: 16 yn dangos eu pechod hwy: 21 yn cwyno rhag ei druent ei hun; ac yn gweddio am help: 30 yn addaw bod yn ddioleghar.*

I'r Pencerdd, Psalm Dafydd.

NA thaw, O Dduw fy moliant.
2 Canys genau yr annuwiol a genau y twyllodrus a ymagorasant arnaf: a thafod ceilyddog y llefarasant i'm herbyn.

3 Cylchynasant fi hefyd & geiriau cās; ac ymladdasant & mi heb achos.

4 Am fy ngnaredigrwydd y'm gwrthwynebant: minna a arferaf weddi.

5 Talasant hefyd i mi ddrwg am dda, a chās am fy nghariad.

6 Gosod dilhaw i'm annuwiol arno ef; a safed Satan wrth ei ddeheuulaw ef.

7 Pan farner ef, eled yn euog; a bydded ei weddi yn bechod.

8 Y chydig fyddo ei ddyddiau; a chymmered arall ei swydd ef.

9 Bydded ei blant yn amddifad, a'i wraig yn wedd.

10 Gan grwydro hefyd crwydred ei blant ef, a chardottant: ceisiant hefyd eu bara o'u hanghyfannedd leoedd.

11 Rhwyded y ceisiad yr hyn oll sydd ganddo; ac anrheithied dileithriad ei lafur ef.

12 Na fydded neb a estyno drugaredd iddo; ac na fydded neb a drugarhau wrth ei amddifaid ef.

13 Torrer ymaith ei hiliogaeth ef: dilser eu henw yn yr oes nesaf.

14 Cofier anwired ei dadau o flsen yr ARGWLWYDD; ac na dilser pechod ei fam ef.

15 Byddant bob amser ger bron yr ARGWLWYDD, fel y torro efe ymaith eu coffadwriaeth o'r tir.

16 Am na choflodd wneuthur trugaredd, eithr erild o hono y truan a'r tlawd, a'r cystuddiedig o galon, i'w ladd.

17 Hoffodd felldith, a hi a ddaeth iddo: ni fyddai fendith, a hi a bellhaodd oddi wrtho.

18 Ie, gwisgodd felldith fel dilledyn; a hi a ddaeth fel dwfr i'w fewn, ac fel olew i'w esgyrn.

19 Bydded iddo fel dilledyn yr hon a wisgo efe, ac fel gwregys a'i gwregyso efe yn wastadol.

20 Hyn fyddo tâl fy ngwrthwynebwyrr gan yr ARGWLWYDD, a'r rhai a ddywedant ddrwg yn erbyn fy enaid.

21 Tithau, ARGWLWYDD DDUW, gwna erof fi er mwyn dy enw: am fod yn dda dy drugaredd, gwared fi.

22 Canys truan a thlawd ydwyf fi, a'm calon a archeolwyd o'm mewn.

23 Aethum fel cyagod pan gillio: fel locust y'm hysgydwir.

24 Fy nglinlau a sethant yn egwan gan ymryd; a'm cnawd a gurlodd o eisteu brasder.

25 Gwaradwydd hefyd oeddwn iddynt: pan welent fi, siglent eu pennau.

26 Cynnorthwya fi, O ARGWLWYDD fy NUW; achub fi yn ol dy drugaredd:

27 Fel y gwyponet mai dy law di yw hyn; mai ti, ARGWLWYDD, a'i gwnasethost.

28 Melldithiant hwy, ond bendithia di: cywilyddier hwynt, pan gyfodant; a llawenyched dy was.

29 Gwisger fy ngwrthwynebwyrr & gwarth, ac ymwasgant a'u cywilydd, megis & chochl.

30 Clodforaf yr ARGWLWYDD yn ddirfawr a'm genau; ie, molianaf ef ym mysg llawer.

31 O herwydd efe a saif ar ddeheuulaw y tlawd, i'w achub oddi wrth y rhai a farnant ei enaid.

PSALM CX.

1 *Brenhiniaeth, 4 offeiriadaeth, 5, 7 a goruchafiaeth Crist.*

Psalm Dafydd.

DYWEDODD YR ARGWLWYDD wrth fy Arglwydd, Eistedd ar fy neheuulaw, hyd oni osodwyf dy elynion yn fainge i'th draed.

2 Gwtafen dy nerth a enfyf yr ARGWLWYDD o Ston: llywodraetha di ynghanol dy elynion.

3 Dy bobl a fyddant ewyllsgar yn nydd dy nerth, mewn harddwch sancteiddrwydd o groth y wawr; y mae gwlith dy enedigaeith i ti.

4 Tyngodd yr ARGWLWYDD, ac nid edifarhâ, Ti wyf offeiriad yn dragywyddol, yn ol urdd Melchisedec.

5 Yr Arglwydd ar dy ddeheuulaw a drywana frenhinoedd yn nydd ei ddiogfaint.

6 Efe a farn ym myg y cenhedloedd; lleinw leoedd & chelaneddau: archolla ben llawer gwlad.

7 Efe a yf o'r afon ar y ffordd: am hynny y dyrcha efe ei ben.

PSALM CXI.

1 *Y Psalmydd, trowy ei esampol ei hun, yn annog eraill i folianu Dduw, am ei ogon-ddedus 5 a'i ranusol uwchreddeodd. 10 Mai ofn Dduw sydd yn magu gwir ddoethineb.*

MOLWCH YR ARGWLWYDD. Clodforaf yr ARGWLWYDD a'm holl galon, ynghymmanfa y rhai unawun, ac ym y gynull-eidda.

2 Mawr yw gweithredoedd yr ARGWLWYDD, wedi eu ceisio gan hawb a'u hoffant.

3 Gogoniant a harddwch yw ei waith ef; a'i gyflawnder sydd yn parhau byth.

4 Gwnaeth gosio ei ryfoddodau: graslawn a thrugarog yw yr ARGWLWYDD.

5 Rhoddodd ymborth i'r rhai a'i hoffant ef: efe a gosia ei gyfammod yn dragywydd.

6 Mynegodd i'w bobl gadernid ei weithredoedd, i roddi iddynt eufeddiaeith y cenhedloedd.

7 Gwirionedd a barn yw gweithredoedd ei ddwyllaw ef: ei holl orchymynion ydynt sicr.

8 Wedi eu sicrhau byth ac yn dragywydd, a'u gwneuthur mewn gwirionedd ac unionder.

9 Anfonodd ymwared i'w bobl: gorchymynodd ei gyfammod yn dragywyddol: sancteiddol ac ofnadwy yw ei cnw ef.

10 Dechreuad doethineb yw ofn yr ARGWLWYDD: deall da sydd gan y rhai a wnant ei orchymynion ef: y mae ei foliant ef yn parhau byth.

PSALM CXII.

1 *Denoleddeidd sydd iddi addewid o'r bywyd yma, 4 ac o'r bywyd a ddaw. 10 Y byd drwg gan yr anwir wledd llywyddiant y ddiwyd.*

MOLWCH yr ARGLWYDD. Gwyn ei fyd
y gwr a ofna yr ARGLWYDD, ac sydd yn
hoffi ei orchymynion ef yn ddirfawr.

2 Ei had fydd oadm ar y ddaear: cenhed-
laeth y rhai uniawn a fendithir.

3 Golud a chyfoeth fydd yn ei dŷ ef: a'i
gyflawnder sydd yn parhau byth.

4 Cyfyd tuleuni i'r rhai uniawn yn y ty-
yllwch: gorogom, a thosturiol, a chyflawn,
yw efe.

5 Gwr da sydd gymmwynasgar, ac yn
rhoddi benthyg: wrth farn y llywodraetha
efe ei achosion.

6 Yn ddŷau nid ysgogir ef byth: y cyflawn
fydd byth mewn cofladwriaeth.

7 Nid ofna efe rhag chwedl drwg: ei galon
sydd ddisigl, yn ymddiried yn yr AR-
GLWYDD.

8 Attegwyd ei galon: nid ofna efe, hyd oni
welo ei cwyllys ar ei elynion.

9 Gwasgarodd, rhododd i'r tlodion; a'i
gyflawnder sydd yn parhau byth; ei gorn a
dgyrhefir mewn gogoniant.

10 Yr annuwiol a wél hyn, ac a ddigia; efe
a ysgyrnyga ei ddannedd, ac a dawdd ymaith:
derfydd am ddymuniant y rhai annuwiol.

PSALM CXIII.

1 *Cynghor i foitannu Duw, o herwydd ei ar-
dderchougrwydd, 6 a'i drugaredd.*

MOLWCH yr ARGLWYDD. Gweision yr
ARGLWYDD, molwch, ié, molwch enw
yr ARGLWYDD.

2 Bendigedig fyddo enw yr ARGLWYDD o
hyn allan ac yn dragywydd.

3 O godiad haul hyd ei fachludiad molianuss
yw enw yr ARGLWYDD.

4 Uchel yw yr ARGLWYDD goruwch yr
holl genhedloedd; a'i ogoniant sydd gor-
uwch y nefoedd.

5 Pwy sydd fel yr ARGLWYDD ein Duw ni,
yr hwn sydd yn preswyllo yn uchel?

6 Yr hwn a ymddarostwng i edrych y *petbau*
yn y nefoedd, ac yn y ddaear?

7 Kfe sydd yn codi y tlawd o'r llwch, ac yn
dyrchafu yr anghenus o'r dommen,

8 I'w oed gyd â phendefigion, ié, gyd â
phendefigion ei bobl.

9 Yr hwn a wna i'w amhiantadwy gadw
tŷ, a bod yn llawen-fam plant. Canmolwch
yr ARGLWYDD.

PSALM CXIV.

*Dafydd, trwy esampyl y creaduriaid mudion, yn
annog i ofni Duw yn ei eglwys.*

PAN aeth Israel o'r Aipht, tŷ Jacob oddi
wrth bobl anghyfaith;

2 Judah oedd ei sancteiddrwydd, ac Israel ei
arglwyddiaeth.

3 Y môr a welodd hyn, ac a gillodd; yr
Iorddonen a drodd yn ol.

4 Y mynyddoedd a neidiaasant fel hyrddod,
a'r brynau fel ŵyn defaid.

5 Beth ddarfu i ti, O ōr, pan giliaist? tithau
Iorddonen, *paham* y troisist yn ol?

6 *Paham*, fynyddoedd, y neidiach fel hyrddod?
a'r brynau fel ŵyn defaid?

7 Ofna, di ddaear, rhag yr ARGLWYDD,
rhag Duw Jacob:

8 Yr hwn sydd yn troi y graig yn llyn dwfr,
a'r gallestr yn ffynnon dryfoedd.

PSALM CXV.

1 *O herwydd bod Duw yn wir-ogoneddus, 4 ac
ei enod yn waedded, 9 y mae y Psalmdd yn
cynghori rhoi hyder ar Dduw. 12 Y dylid
bendithio Duw am ei fendithion.*

NID i ni, O ARGLWYDD, nid i ni, ond i'th
enw dy hun dod ogoniant, er mwyn dy
drugaredd, ac er mwyn dy wirionedd.

2 *Paham* y dywedai y cenhedloedd, Pa le
yn awr y mae eu Duw hwynt?

3 Ond ein Duw ni sydd yn y nefoedd: efe a
wnaeth yr hyn a fynnodd oll.

4 Eu delwau hwy ydynt o aur ac arian,
gwaith dwylaw dynion.

5 Genau sydd iddynt, ond ni lefarant; llyg-
aid sydd ganddynt, ond ni welant:

6 Y mae clustiau iddynt, ond ni chlywant;
ffroenau sydd ganddynt, ond ni aroglant:

7 Dwylaw sydd iddynt, ond ni theimlant;
traed sydd iddynt, ond ni cherddant; ni leis-
iant chwaith a'u gwddf.

8 Y rhai a'u gwnant ydynt fel hwythau, a
phob un a ymddiriedlo ynddynt.

9 O Israel, ymddried di yn yr ARGLWYDD:
efe yw eu porth a'u tarian.

10 Tŷ Aaron, ymddiriedwech yn yr AR-
GLWYDD: efe yw eu porth a'u tarian.

11 Y rhai a ofnwch yr ARGLWYDD, ym-
ddiriedwech yn yr ARGLWYDD: efe yw eu
porth a'u tarian.

12 Yr ARGLWYDD a'n cofodd ni: efe a'n
bendithia: bendithia efe dŷ Israel; bendithia
efe dŷ Aaron.

13 Bendithia efe y rhai a ofnant yr AR-
GLWYDD, fychain a mawron.

14 Yr ARGLWYDD a'ch chwanea gan hwi
fwyfwy, chwychwi a'ch plant hefyd.

15 Bendigedig ydych chi gan yr AR-
GLWYDD, yr hwn a wnaeth nef a daear.

16 Y nefoedd, ié, y nefoedd ydynt eiddo yr
ARGLWYDD: a'r ddaear a roddes efe i feibion
dynion.

17 Y meirw ni follannant yr ARGLWYDD,
na'r neb sydd yn diagyn i ddistawrwydd.

18 Ond nynt a fendithiwn yr ARGLWYDD o
hyn allan ac yn dragywydd. Molwch yr
ARGLWYDD.

PSALM CXVI.

1 *Dafydd yn dangos ei gariad a'i ddydd tu ag
at Dduw am ei waered ef: 12 ac yn ymagnio
i fod yn ddolchgar.*

DA gennyf wrando o'r ARGLWYDD ar fy
llef, a'm gweddiau.

2 Am ostwng o hono ei glust attaf, am
hynny llefaf dros fy nyddiau arno ef.

3 Goffidion angau a'm cylchynasant, a go-
fidiau uffern a'm daliasant: ing a blinder
a gefais.

4 Yna y gelwais ar enw yr ARGLWYDD;
Attolwg, ARGLWYDD, gwared fy enaid.

5 Graslawn yw yr ARGLWYDD, a chyflawn;
a thosturiol yw ein Duw ni.

6 Yr ARGLWYDD sydd yn cadw y rhai
annichellgar: tlodais, ac efe a'm hachub-
odd.

7 Dychwel, O fy enaid, i'th orphwysfa;
cans yr ARGLWYDD yw dda wrthynt.

8 O herwydd i ti waredu fy enaid oddi wrth
angau, fy llygaid oddi wrth ddagrau, a'm
traed rhag llythro.

9 Rhodiaf o flaen yr ARGLWYDD yn nhir y
rhai byw.

10 Credais, am hynny y lleferais: cystuddi-
wyd fi yn ddirfawr.

11 Mi a ddywedais yn fy ffwrst, Pob dyn
sydd gelwyddog.

12 Beth a dalaf i'r ARGLWYDD, am ei holl
ddonlau i mi?

13 Phol lachawdwriaeth a gymmeraf, ac ar
enw yr ARGLWYDD y galwaf.

14 Fy addunedau a dalaf i'r ARGLWYDD, yn
awr y ngwydd ei holl bobl ef.

15 Gwerthfawr y'ngolwg yr ARGLWYDD yw marwolaeth ei saint ef.

16 O ARGLWYDD, yn ddifau dy was di ydywys fi; dy was di ydywys fi, mab dy wasan-aeth-wraig: dattoddist yr rhywmau.

17 Aberthaf i ti aberth moliant; a galwaf ar enw yr ARGLWYDD.

18 Talaf fy addunedau i'r ARGLWYDD, yn awr y'ngwydd ei holl bobl.

19 Y'ngynteddoedd tŷ yr ARGLWYDD, yn dy ganol di, O Jerusalem. Molwch yr ARGLWYDD.

PSALM CXVII.

Cynghor i Jolannu Duw am ei drugaredd a'i wirionedd.

MOLWCH yr ARGLWYDD, yr holl genhedloedd: clodforwech ef, yr holl bobloedd.

2 O herwydd ei drugaredd ef tu ag attom ni sydd fawr: a gwirionedd yr ARGLWYDD a bery yn dragywydd. Molwch yr ARGLWYDD.

PSALM CXVIII.

† Cynghor i Jolannu Duw am ei drugaredd. 1 Y Psalmydd, wrth a brofesai efb ei hun, yn dangos mor dda ydyw hyderu ar Dduw. 19 Mynegi dyfodiad Crist yn ei deyrnas, dan rith a chysegod y Psalmydd.

CLODFORWCH yr ARGLWYDD; canys da yw: o herwydd ei drugaredd a bery yn dragywydd.

2 Dywedid Israel yr awr hon, fod ei drugaredd ef yn parhau yn dragywydd.

3 Dywedid tŷ Aaron yn awr, fod ei drugaredd ef yn parhau yn dragywydd.

4 Yn awr dywedid y rhai a ofnant yr ARGLWYDD; fod ei drugaredd ef yn parhau yn dragywydd.

5 Mewn ing y gelwais ar yr ARGLWYDD; yr ARGLWYDD a'm clybu, ac a'm gosododd mewn ehangder.

6 Yr ARGLWYDD sydd gyd â mi, nid ofnaf: beth a wna dyn i mi?

7 Yr ARGLWYDD sydd gyd â mi ym mhlith fy nghynorthwyry: am hynny y caf weled fy ewyllys ar fy nghaseion.

8 Gwell yw gobeithio yn yr ARGLWYDD, nag ymddiried mewn dyn.

9 Gwell yw gobeithio yn yr ARGLWYDD, nag ymddiried mewn tywysogion.

10 Yr holl genhedloedd a'm hamgylchynasant; ond yn enw yr ARGLWYDD mi a'u torraf hwynt ymaith.

11 Amgylchynasant fi; Ie, amgylchynasant fi: ond yn enw yr ARGLWYDD mi a'u torraf hwynt ymaith.

12 Amgylchynasant fi fel gwenyn; diffoddasant fel tân drain: o herwydd yn enw yr ARGLWYDD mi a'u torraf hwynt ymaith.

13 Gan wthio y gwthiaist fi, fel y syrthwn: ond yr ARGLWYDD a'm cynnorthywodd.

14 Yr ARGLWYDD yw fy nerth a'm cân; ac sydd iachawdwriaeth i mi.

15 Llef gorfolodd a iachawdwriaeth sydd ym mhabyll y cyflawn: deheulaw yr ARGLWYDD sydd yn gwneuthur grymmuser.

16 Deheulaw yr ARGLWYDD a ddyrchafwyd: deheulaw yr ARGLWYDD sydd yn gwneuthur grymmuser.

17 Ni byddaf farw, ond byw; a mynegaf weithredoedd yr ARGLWYDD.

18 Gan gopsi y'm cospodd yr ARGLWYDD: ond ni'm rhoddodd i farwolaeth.

19 Agorwch i mi byrth cyflawnder: Af i mewn iddynt, a chlodforaf yr ARGLWYDD.

20 Dyma borth yr ARGLWYDD; y rhai cyflawn aânt i mewn iddo.

21 Clodforaf di; o herwydd i ti fy ngwrando, a'th fod yn iachawdwriaeth i mi.

22 Y maen a wrthododd yr adelladwyr, a aeth yn ben i'r gongl.

23 O'r ARGLWYDD y daeth hyn; hyn oedd ryfedd yn ein golwg ni.

24 Dyma y dydd a wnaeth yr ARGLWYDD; gorfoloddwn a llawenychnwn ynddo.

25 Attolwg, ARGLWYDD, achub yn awr: attolwg, ARGLWYDD, pâr yn awr lwyddiant.

26 Bendigedig yw a ddél yn enw yr ARGLWYDD: bendithiasom chwí o dŷ yr ARGLWYDD.

27 Duw yw yr ARGLWYDD, yr hwn a lewyrehodd i ni: rhwymwch yr aberth a rhaifau, hyd wrth gym yr allor.

28 Fy Nuw ydywyt ti, a mi a'th glodforaf: dyrchafaf di, fy Nuw.

29 Clodforwch yr ARGLWYDD; canys da yw: o herwydd yn dragywydd y pery ei drugaredd ef.

PSALM CXIX.

Y Psalm hon sydd yn cynnwys amryw wedd-taw, a molianau, ac addeuwidion uffuddod.

ALEPH.

GWYN fyd y rhai perffaith eu ffordd, y rhai a rodiant yng nghyfraith yr ARGLWYDD,

2 Gwyn fyd y rhai a gadwant ei dystiolaethau ef; ac a'i ceisiant ef a'u holl galon.

3 Y rhai hefyd ni wnant anwiredd, hwy a rodiant yn ei ffyrdd ef.

4 Ti a orchymynast gadw dy orchymynion yn ddyfal.

5 O am gyfeirio fy ffyrdd i gadw dy ddeddfau!

6 Yna ni'm gwaradwyddid, pan edrychwn ar dy holl orchymynion.

7 Clodforaf di ág uniondeb calon, pan ddygwyr farnedigatha'u dy gyflawnder.

8 Cadwaf dy ddeddfau; O na Ad fi yn hollol.

BETH.

9 Pa fodd y glanhâ llange ei lwybr? wrth ymgadw yn oll dy air di.

10 A'm holl galon y'th geisiais: na Ad i mi gyfeilorni oddi wrth dy orchymynion.

11 Cuddiais dy ymadroddion yn fy nghalon, fel na phecwn i'th erbyn.

12 Ti, ARGLWYDD, wyt fendigedig: dyag i mi dy ddeddfau.

13 A'm gwefusau y treuthais holl farnodigaethau dy enau.

14 Bu mor llawen gennyf ffordd dy dystiolaethau, a'r holl olud.

15 Yn dy orchymynion y myfyriaf, ac ar dy lwybrau yr edrychaf.

16 Yn dy ddeddfau yr ymddigrifaf: nid anghofiaf dy air.

GIMEL.

17 Bydd dda wrth dy was, fel y byddwyf byw, ac y cadwyf dy air.

18 Datguddia fy llygaid, fel y gwelwyf bethau rhyfedd allan o'th gyfraith di.

19 Ddieithr ydywys fi ar y dddear: na chudd di rhagof dy orchymynion.

20 Drylliwyd fy enaid gan awydd i'th farnedigarthau bob amser.

21 Ceryddiaist y beilchion melldigedig, y rhai gyfeillornant oddi wrth dy orchymynion.

22 Tro oddi wrthyf gywilydd a dirmyg: oblegdy dystiolaethau di a gedwais.

23 Tywysogion hefyd a cisteddasant, ac a ddywedasant i'm herbyn: dy was dithau a ffyriaf yn dy ddeddfau.

24 A'th dystiolaethau *oeddynt* fy hyfryd-
weh a'm cynghorwyr.

DALETH.

25 Glynodd fy enaid wrth y llwch: bywhâ
fi yn ol dy air.

26 Fy fyrrd a fynegais, a gwrandewaist fi:
dysg i mi dy ddeddfau.

27 Gwna i mi ddeall ffordd dy orchymyn-
ion; a mi a fyfyrfae yn dy ryfeddodau.

28 Diferodd fy enaid gan ofid: nertha fi yn
ol dy air.

29 Cymmer oddi wrthf ffordd y oelwydd;
ac yn raslawn dod i mi dy gyfraith.

30 Dewlais ffordd gwirionedd: gomodais dy
farnedigaethau o'm blaen.

31 Glynais wrth dy dystiolaethau: O ARO-
LWYDD, na'm gwaradwydda.

32 Ffordd dy orchymynion a redaf, pan
ehangech fy nghalon.

HE.

33 Dysg i mi, O AROGLWYDD, ffordd dy
ddeddfau, a chadwaf hi hyd y diwedd.

34 Gwna i mi ddeall, a chadwaf dy gyfraith;
ie, cadwaf hi a'm holl galon.

35 Gwna i mi gerdded yn llwybr dy or-
chymynion: canys ynddo y mae fy ewyllys.

36 Gostwng fy nghalon at dy dystiolaethau,
ac nid at gybydd-dra.

37 Tro heibio fy llygaid, rhag edrych ar
wagedd; a bywhâ fi yn dy fyrrd.

38 Sierhâ dy air i'th was, yr hwn sydd yn
ynaroddi i'th ofn di.

39 Tro heibio fy ngwaradwydd yr wyf yn ei
ofni: canys dy farnedigaethau sydd o'da.

40 Wele, awyddus ydwyf i'th orchymynion:
gwna i mi fyw yn dy gyfawnder.

FAU.

41 Deued i mi dy drugaredd, AROGLWYDD,
a'th iachawdriaeth yn ol dy air.

42 Yna yr atebaf i'm cablydd: o herwydd
yn dy air y gobeithiais.

43 Na ddwg dithau air y gwirionedd o'm
genau yn llwyr: o herwydd yn dy farnedig-
aethau di y gobeithiais.

44 A'th gyfraith a gadwaf yn wastadol, byth
ac yn dragywydd.

45 Rhodaf hefyd mewn ehangder: o her-
wydd dy orchymynion di a geisaf.

46 Ac am dy dystiolaethau di y llefaraf o
flaen brenhinoedd, ac ni bydd cywilydd
gennyf.

47 Ac ymddigrifaf yn dy orchymynion, y
rhai a hoffais.

48 A'm dwylaw a ddyrchafaf at dy orchym-
ynion, y rhai a gerais; a mi a fyfyrfae yn dy
ddeddfau.

ZAIN.

49 Cofia y gair wrth dy was, yn yr hwn y
perais i mi obeithio.

50 Dyma fy nghysur yn fy nghystudd:
canys dy air di a'm bywhâodd i.

51 Y beilchion a'm gwatwasasant yn ddir-
fawr: er hynny ni throais oddi wrth dy gy-
fraith di.

52 Cofiais, O AROGLWYDD, dy farnedigaeth-
au erioed; ac ymgyrsurais.

53 Dychryn a ddaeth arnaf, oblegid yr
annuwiolion, y rhai sydd yn gadu dy gy-
fraith di.

54 Dy ddeddfau oedd fy nghân yn nhŷ fy
mhercindod.

55 Cofiais dy enw, AROGLWYDD, y nos; a
ehedwais dy gyfraith.

56 Hyn oedd gennyf, am gadw o honof dy
orchymynion di.

CWETH.

57 O AROGLWYDD, fy rhan ydwyf; dywedais
y cadwn dy eiriau.

58 Ymbillais a'th wyneb a'm holl galon:
trugarhâ wrthf yn ol dy air.

59 Meddyliais am fy fyrrd, a throais fy
nbraed at dy dystiolaethau di.

60 Brvsais, ac nid oedais gadw dy orchym-
ynion.

61 Minteloedd yr annuwiolion a'm hyspeil-
iasant: ond nid anghofais dy gyfraith di.

62 Hanner nos y cyfodaf i'th follannu, am
farnedigaethau dy gyfawnder.

63 Cyfaiill ydwyf fi i'r rhai oll a'th ofnant,
ac i'r rhai a gadwaf dy orchymynion.

64 Llawn yw y ddaear o'th drugaredd, O
AROLWYDD: dysg i mi dy ddeddfau.

TETH.

65 Gwnaethost yn dda a'th was, O ARO-
LWYDD, yn ol dy air.

66 Dysg i mi iawn ddeall a gwylbodaeth: o
herwydd dy orchymynion di a gredais.

67 Cyn fy nghystuddio, yr oeddwn yn cyf-
eliorni: ond yn awr cedwais dy air di.

68 Da ydwyf, a daionus: dysg i mi dy
ddeddfau.

69 Y beilchion a glydasant gelwydd i'm
herbyn: minnau a gadwaf dy orchymynion
a'm holl galon.

70 Cyn frased a'r bloneg yw eu calon:
minnau a ymddigrifais yn dy gyfraith di.

71 Da yw i mi fy nghystuddio; fel y dysgw
dy ddeddfau.

72 Gwell i mi gyfraith dy enau, na miloedd
o aur ac arian.

IOD.

73 Dy ddwylaw a'm gwnaethant, ac a'm
lluniasant: pâr i mi ddeall, fel y dysgwylf dy
orchymynion.

74 Y rhai a'th ofnant a'm gwelant, ac a
lawenychant; oblegid gobeithio o honof yn
dy air di.

75 Gwn, AROGLWYDD, mai cyfiawn yw dy
farnedigaethau; ac mai mewn ffyddlondeb
y'm cystuddiaist.

76 Bydded, attolwg, dy drugaredd i'm
cysuro, yn ol dy air i'th wasanaethwr.

77 Deued i mi dy drugareddau, fel y bydd-
wyf byw: o herwydd dy gyfraith yw fy ni-
grifwch.

78 Cywilyddier y beilchion, canys gwnant
gam â mi yn ddaehos: ond myfi a fyfyrfae
yn dy orchymynion di.

79 Tröer attaf fi y rhai a'th ofnant di, a'r
rhai a adwaenat dy dystiolaethau.

80 Bydded fy nghalon yn berffaiith yn dy
ddeddfau; fel na'm cywilyddier.

CAPH.

81 Diffygiodd fy enaid am dy iachawd-
riaeth: wrth dy air yr ydwyf yn disgwyl.

82 Y mae fy llygaid yn pallu am dy air,
gan ddywedyd, Pa bryd y'm ddiidni?

83 Canys ydwyf fel costrel mewn mwg; ond
nid anghofais dy ddeddfau.

84 Pa nifer yw dyddiau dy was? pa bryd y
gwnef farn ar y rhai a'm herlidiant?

85 Y beilchion a gloddiasant byllau i mi,
yr hyn nid yw wrth dy gyfraith di.

86 Dy holl orchymynion ydymt wrionedd:
ar gam y'm herlidiasant; cymmorth fi.

87 Bradd na'm difasant ar y ddaear: min-
nau ni adewais dy orchymynion.

88 Bywhâ fi yn ol dy drugaredd; felly y
cadwaf dystiolaeth dy enau.

LAMED.

- 89 Yn dragywydd, O AROGLWYDD, y mae dy air wedi ei sicrhau yn y nefoedd.
 90 Dy wirionedd *sydd* hyd genhedlaeth a chenhedlaeth: seiliaist y ddaear, a hi a seif.
 91 Wrth dy farnedigaethau y safant heddwyr: canys dy weision *yw* pob peth.
 92 Oni bai *fod* dy ddeddf yn hyfrydwch i mi, darfuaasai yna am danaf yn fy nghystudd.
 93 Byth nid anghofiaf dy orchymynion: canys â hwynt y'm bywheiaist.
 94 Kiddot ti *ydwyf*, cadw fi: o herwydd dy orchymynion a geisiais.
 95 Y rhai annuwiol a ddisgwyliasant am danaf i'm difetha: *ond* dy dystiolaethau di a ystyriaf fi.
 96 Yr *ydwyf* yn gweled diwedd ar bob perffethrwydd: *ond* dy orchymyn di *sydd* dra ehang.

MEM.

- 97 Mor gu gennyf dy gyfraith di! hi *yw* fy myfyrdod beunydd.
 98 A'th orchymynion yr *ydwyf* yn fy ngwneuthur yn ddoethach na'm gelynyon: canys byth y *maent* gyd â mi.
 99 Deallais fwy na'm holl athrawon: o herwydd dy dystiolaethau *yw* fy myfyrdod.
 100 Deallais yn well na'r henuriaid, am fy mod yn cadw dy orchymynion di.
 101 Attelais fy nhradd oddi wrth bob llwybr drwg, fel y cadwn dy air di.
 102 Ni chiliais oddi wrth dy farnedigaethau: o herwydd ti a'm dygaist.
 103 Mor felus yw dy eiriau i'm genau! *sechusach* na mêl i'm safn.
 104 Trwy dy orchymynion di y pwyllais: am hynny y casais bob gau lwybr.

NUV.

- 105 Llusern *yw* dy air i'm traed, a llewyrch i'm llwybr.
 106 Tyngais, a chyflawnaf, y cadwn farnedigaethau dy gyflawnder.
 107 Cystuddiwyd fi yn ddirfawr: bywhâ fi, O AROGLWYDD, yn ol dy air.
 108 Attolwg, AROGLWYDD, bydd foddolawn i ewyllysgar ofrynnau fy ngenau, a dysg i mi dy farnedigaethau.
 109 Y *mae* fy enaid yn fy llaw yn wastadol: er hynny nid wyf yn anghofio dy gyfraith.
 110 Y rhai annuwiol a oesodasant fagi i mi: ond ni chyfeillornais oddi wrth dy orchymynion.
 111 Cymmerais dy orchymynion y'u etifeddiacth dros byth: o herwydd llawenydd fy nghalon *ydym*.
 112 Gostyngais fy nghalon i wneuthur dy ddeddfau byth, *ayd* y diwedd.

SAMECH.

- 113 Meddyliau *ofer* a gasais; a'th gyfraith di a hoffais.
 114 Fy lloches a'm tarian *ydwyf*: yn dy air y gobethiaf.
 115 Ciliwech oddi wrthyf, rai drygionus: canys cadwaf orchymynion fy Nuw.
 116 Cynnal fi yn ol dy air, fel y byddwyf byw: ac na âd i mi gwylyddio am fy ngobaith.
 117 Cynnal fi, a dangol fyddaf: ac ar dy ddeddfau yr edrychaf yn wastadol.
 118 Sethraist y rhai oll a gyfeillionant oddi wrth dy ddeddfau: canys twyllodrus *yw* eu diehell hwynt.
 119 Bwriaist heibio holl annuwiolion y tir

fel sothach: am hynny yr hoffais dy dystiolaethau.
 120 Dychrynodd fy nghnawd rhag dy ofn, ac ofnais rhag dy farnedigaethau.

AIN.

- 121 Gwnaethum farn a chyflawnder: na âd fi i'm gorthrymmwyr.
 122 Meechnia dros dy was er daioni: na âd i'r beilechion fy ngorthrymmu.
 123 Fy llygaid a ballasant am dy ischawdwriaeth, ac am ymadrodd dy gyflawnder.
 124 Gwna i'th was yn ol dy drugaredd, a dysg i mi dy ddeddfau.
 125 Dy was *ydwyf* fi; pâr i mi ddeall, fel y gwyppwyf dy dystiolaethau.
 126 Amser *yw* i'r AROGLWYDD weithio: diddymmasant dy gyfraith di.
 127 Am hynny yr hoffais dy orchymynion yn fwy nag aur; ie, yn fwy nag aur coeth.
 128 Am hynny uiawn y cyfrifais dy orchymynion am bob peth; a chasais bob gau lwybr.

PE.

- 129 Rhyfedd *yw* dy dystiolaethau: am hynny y ceidw fy enaid hwynt.
 130 Agoriad dy eiriau a rydd oleuni: pair ddeall i rai annicheillgar.
 131 Agorais fy ngenau, a dyhéais: oblegid awyddus oeddwn i'th orchymynion di.
 132 Edrych arnaf, a thrugarhâ wrthyf, yn ol dy arfer i'r rhai a garant dy enw.
 133 Cyfarwyddia fy nghamrau yn dy air: ac na lywodraethed dim anwiredd arnaf.
 134 Gwarded fi oddi wrth orhynder dynion: felly y cadwaf dy orchymynion.
 135 Llewyrha dy wyneb ar dy was: a dysg i mi dy ddeddfau.
 136 Afonydd o ddyfroedd a redant o'm llygsid: am na chadwasant dy gyfraith di.

TSADI.

- 137 Cyflawn *ydwyf* ti, O AROGLWYDD, ac uiawn *yw* dy farnedigaethau.
 138 Dy dystiolaethau y *rhaf* a orchymynaist, *ydym* gyflawn, a fyddolawn lawn.
 139 Fy zâl a'm difaodd: o herwydd i'm gelynyon anghofio dy eiriau di.
 140 Purwyd dy ymadrodd yn ddirfawr: am hynny y mae dy was yn ei hoffi.
 141 Bychan *ydwyf* fi, a dirmygus: *ond* nid anghofiais dy orchymynion.
 142 Dy gyflawnder *sydd* gyflawnder byth, a'th gyfraith *sydd* wirionedd.
 143 Adfyd a chystudd a'm goddiweddasant: a'th orchymynion *oedd* fy nigrifwech.
 144 Cyflawnder dy dystiolaethau a *bery* yn dragywydd: gwna i mi ddeall, a byw fyddaf.

COPH.

- 145 Llefais â'm holl galon; clyw fi, O AROGLWYDD: dy ddeddfau a gadwaf.
 146 Llefais arnaf; achub fi, a chadwaf dy dystiolaethau.
 147 Achubais flaen y cyffddydd, a gwaeddais: wrth dy air y disgwyliais.
 148 Fy llygaid a achubasant flaen gwandwriaethau y *nos*, i fyfyrion yn dy air di.
 149 Clyw fy llef yn ol dy drugaredd: AROGLWYDD, bywhâ fi yn ol dy farnedigaethau.
 150 Y rhai a ddilynant ysgelerda a nessant arnaf: ymbellasant oddi wrth dy gyfraith di.
 151 Tithau, AROGLWYDD, *wyf* agos; a'th holl orchymynion *sydd* wirionedd.
 152 Er y talm y gwyydwn am dy dystiolaethau, seillo o honot hwynt yn dragywydd.

RESE.

153 Gwel fy nghystudd, a gwared fi: canys nid anghofiais dy gyfraith.

154 Dadleu fy naid, a gwared fi: bywhâ fi yn ol dy air.

155 Pell yw iachawdwrïaeth oddi wrth y rhai annuwiol: o herwydd ni cheisiant dy ddeddfau di.

156 Dy drugareddau, ARGLWYDD, sydd aml: bywhâ fi yn ol dy farnedigaethau.

157 Llauer sydd yn fy erlid, ac yn fy ngwrthwynebu; er hynny ni throais oddi wrth dy dystiolaethau.

158 Gweiais y troseddwy, a gresynais am na ehadwent dy air di.

159 Gwel fy mod yn hoffi dy orchymynion: ARGLWYDD, bywhâ fi yn ol dy drugarowgrwydd.

160 Gwirionedd o'r dechreud yw dy air; a phob un o'th gyflawn farnedigaethau a bery yn dragywydd.

SCRIB.

161 Tywysogion a'm heriddasant heb achos: er hynny fy nghalon a grynai rhag dy air di.

162 Llawn ydwyf fi oblegid dy air, fel un yn cael ysglyfaeth lawer.

163 Celwydd a gaeais, ac a ffeiddiais: a'th gyfraith di a hoffais.

164 Seithwaith yn y dydd yr ydwyf yn dy glodfuri; o herwydd dy gyflawn farnedigaethau.

165 Heddwch mawr fydd i'r rhai a garant dy gyfraith: ac nid eos dramgywydd lddynt.

166 Disgwyllais wrth dy iachawdwrïaeth di, O ARGLWYDD; a gwneuthum dy orchymynion.

167 Fy enaid a gadwodd dy dystiolaethau; a hoff lawn gennyf hwynt.

168 Cedwais dy orchymynion a'th dystiolaethau: canys y mae fy holl ffyrdd ger dy frou di.

TAU.

169 Nesâd fy ngwaedd o'th flaen, ARGLWYDD: gwna i mi ddeall yn ol dy air.

170 Deued fy ngweddi ger dy fron: gwared fi yn ol dy air.

171 Fy ngwefusau a draetha follant, pan ddysgoch i mi dy ddeddfau.

172 Fy nhabod a ddaigam dy air: o herwydd dy holl orchymynion sydd gyflawnder.

173 Bydded dy law i'm cynnorthwyo: o herwydd dy orchymynion di a ddewisais.

174 Hiraethais, O ARGLWYDD, am dy iachawdwrïaeth: a'th gyfraith yw fy hyfrydwch.

175 Bydded byw fy enaid, fel y'th follanno di; a chynnorthwyed dy farnedigaethau fi.

176 Cyfeillionais fel dafad wedi colli: cais dy was; oblegid nid anghofiais dy orchymynion.

PSALM CXX.

1 Dafydd yn gweddio yn erbyn Dŵg; 3 yn cerbydu ei dafod ef: 5 yn cwyno fod yn rhaid iddo gytal a bucheddu gyd â'r anwir.

Canlad y graddau.

AR yr ARGLWYDD y gwacddais yn fy nghyfyngder, ac efe a'm gwrandawodd i.

2 ARGLWYDD, gwared fy enaid oddi wrth wefusau celwyddog, ac oddi wrth dafod twyllodrus.

3 Beth a roddir i ti? neu pa beth a wneir i ti, dydi dafod twyllodrus? .

4 Llwmion saethau cawr, ynghyd â marwor meryw.

5 Gwae fi, fy mod yn preswyllo ym Mesech, yn cytannedu ym mhabyll Cedar.

6 Hir y trigodd fy enaid gyd â'r hwn oedd yn casau tangnefedd.

7 Heddychol ydwyf fi: ond pan lefarwyf, y maent yn barod i ryfel.

PSALM CXXI.

Mawr ddiogelwch y duwini, sydd yn hyderu ar nawdd ac ymddiffyn Duw.

Canlad y graddau.

DYRCHAFAF fy llygaid i'r mynyddoedd, o'r lle y daw fy nghymnorth.

2 Fy nghymnorth a ddaw oddi wrth yr ARGLWYDD, yr hwn a wnaeth nefoedd a daear.

3 Ni âd efe i'th droed lithro: ac ni hun a dy geidwad.

4 Wele, ni hun a ac ni chwag ceidwad Israel.

5 Yr ARGLWYDD yw dy geidwad: yr ARGLWYDD yw dy gysgod ar dy ddechulaw.

6 Ni'th deryr haul y dydd, na'r lleuad y nos.

7 Yr ARGLWYDD a'th geidw rhag pob drwg: efe a geidw dy enaid.

8 Yr ARGLWYDD a geidw dy fynediad, a'th ddyfodiad, o'r pryd hwn hyd yn dragywydd.

PSALM CXXII.

1 Dafydd yn dangos ei lawenydd drws yr eglwys: 6 ac yn gweddio am heddwch lddi.

Canlad y graddau, o'r elldo Dafydd.

LAWENYCHAIS pan ddywedent wrth-lyf, Awn i dŷ yr ARGLWYDD.

2 Ein traed a safant o fewn dy byrth di, O Jerusalem.

3 Jerusalem a adelladwyd fel dinas wedi ei chyd-gysylltu ynddi ei hun.

4 Yno yr esgyn y llwythau, llwythau yr ARGLWYDD, yn dystiolaeth i Israel, i foliannu enw yr ARGLWYDD.

5 Canys yno y gosodwyd gorsedd-feingciau barn, gorsedd-feingciau tŷ Dafydd.

6 Dymunwch heddwch Jerusalem: llwydded y rhai a'th hoffant.

7 Heddwch fyddo o fewn dy ragfur, a ffyniant yn dy balasau.

8 Er mwyn fy mrodyr a'm cyfeillion y dywedaf yn awr, Heddwch fyddo i ti.

9 Er mwyn tŷ yr ARGLWYDD ein Duw, y ceisaf i ti ddaioni.

PSALM CXXIII.

1 Y duwiniol yn dangos eu hyder ar Duw; 3 ac yn gweddio ar gael eu gwared oddi wrth ddirmyg.

Canlad y graddau.

ATTAT ti y dyrchafaf fy llygaid, ti yr hwn a breswyli yn y nefoedd.

2 Wele, fel y mae llygaid gwelion ar law eu meistraid, neu fel y mae llygaid llaw-forwyn ar law ei meistres; felly y mae ein llygaid ni ar yr ARGLWYDD ein Duw, hyd oni thrugarhâo efe wrthym ni.

3 Trugarhâ wrthym, ARGLWYDD, trugarhâ wrthym; canys llanwyd ni â dirmyg yn ddirfawr.

4 Yn ddirfawr y llanwyd ein henaid â gwatwargerdd y rhai goludog, ac â dystyrwch y beilchion.

PSALM CXXIV.

Yr eglwys yn bendithio Duw am ei ryfoddoymward.

Canlad y graddau, o'r elldo Dafydd.

ONI duasai yr ARGLWYDD yr hwn a fu gyd â ni, y gall Israel ddywedyl yn awr;

2 Oni duasai yr ARGLWYDD yr hwn a fu

gyd â ni, pan gyfododd dynion yn ein herbyn:

3 Yna y'n llyngcasent ni yn fyw, pan enynnodd eu lliid hwynt i'n herbyn:

4 Yna y dyfroedd a lifasai droosom, y ffrwd a aethai dros ein henaid:

5 Yna yr aethai dros ein henaid ddyfroedd chwyddedig.

6 Bendigedig fyddo yr ARGLWYDD, yr hwn ni roddodd ni yn ysglyfaeth i'w dannedd hwynt.

7 Ein henaid a ddtangodd fel aderyn o fagl yr adarwyr: y fagl a dorwyd, a ninnau a ddbanghasom.

8 Ein porth ni sydd yn enw yr ARGLWYDD, yr hwn a wnaeth nefocdd a dcaer.

PSALM CXXV.

1 *Diogeloch y rhai sydd yn ymddried yn Nuw.* 4 *Gweddai dros y duwiol, ac yn erbyn yr annuwiol.*

Canlad y graddau.

YRHAI a ymddiriedant yn yr ARGLWYDD, fyddant fel mynydd Ston, yr hwn ni syflir, ond a bery yn dragywydd.

2 Fel y mae Jerusalem a'r mynyddoedd o'i hamgylch; felly y mae yr ARGLWYDD o amgylch ei bobl, o'r pryd hwn hyd yn dragywydd.

3 Canys ni orphwys gwialen annuwioldeb ar randir y rhai cyflawn; rhag i'r rhai cyflawn estyn eu dwylaw at anwiredd.

4 O ARGLWYDD, gwna ddaioni i'r rhai dalonau, ac i'r rhai ulianu yn eu calonnau.

5 Ond y rhai a ymdroant i'w troffwyd, yr ARGLWYDD a'u gyrr gyd â gweithredwyr anwiredd: a bydd tangnefedd ar Israel.

PSALM CXXVI.

1 *Yr eghrys, wrth ddonogs cysfa o'i rhyfoddol ymwared allan o gaethiwed, 4 yn gweddio am lwyddiant, ac yn ei brophwydo.*

Canlad y graddau.

PAN ddychwelodd yr ARGLWYDD gaethiwed Ston, yr oeddym fel rhai yn breuddwydio.

2 Yna y llanwyd ein genau â chwerthin, a'n tafod a chanu: yna y dywedasant ym mysg y cenhedloedd, Yr ARGLWYDD a wnaeth bethau mawrion i'r rhai hyn.

3 Yr ARGLWYDD a wnaeth i ni bethau mawrion; am hynny yr ydym yn llawen.

4 Dychwel, ARGLWYDD, ein caethiwed ni, fel yr afonydd yn y deheu.

5 Y rhai sydd yn hau mewn dagrau, a fedant mewn gorfoledd.

6 Yr hwn sydd yn myned rhagddo, ac yn wlo, gan ddwyn had gwerthfawr, gan ddyfoda ddaw mewn gorfoledd, dan gludo ei ysgubau.

PSALM CXXVII.

1 *Rhinwedd bendithion Duw.* 3 *Dawn Duw i'w plant rhinweddol.*

Canlad y graddau i Solomon.

OS yr ARGLWYDD nid adellada y tŷ, ofer y llafuria ei adelladwyr wrtho: os yr ARGLWYDD ni cheidw y ddinas, ofer y gwyllia y ceidwad.

2 Ofer i chwi fore-godi, myned yn hwy'r i gysgu, bwytta bara gofidiau: felly y rhydd efe hŷn i'w anwylyd.

3 Wele, plant ydym etifeddiaeth yr ARGLWYDD: ei wob'r ef yw ffrwyth y groth.

4 Fel y mae saethau yn llaw y cadarn; felly y mae plant leuengctid.

5 Gwyn ef fyd y gwr a lanwodd ei gawell saethau â hwynt: nis gwaradwyddir hwy, pan ymddiddanant a'r gelynyon yn y porth.

PSALM CXXVIII.

Yr amryw fendithion sydd yn canlyn y rhai a ofnant Dduw.

Canlad y graddau.

GWYN ef fyd pob un sydd yn ofni yr ARGLWYDD; yr hwn sydd yn rhodio yn ei ffridd ef.

2 Canys mwynhâi lafur dy ddwyllaw: gwyn dy fyd, a da fydd i ti.

3 Dy wraig fydd fel gwinwydden ffrwythlawn ar hyd ystlysau dy dŷ: dy blant fel planhigion olew-wydd o amgylch dy ford.

4 Wele, fel hyn yn ddiâu y bendithir y gwr a ofno yr ARGLWYDD.

5 Yr ARGLWYDD a'th fendithia allan o Ston; a thi a gai weled daioni Jerusalem holl ddyddiau dy einioes:

6 A thi a gai weled plant dy blant, a thangnefedd ar Israel.

PSALM CXXIX.

1 *Y mae yn annog i fultannu Duw, am gadw Israel yn ei fawr gystuddiau.* 5 *Melldithio y rhai a gadant eglwys Dduw.*

Canlad y graddau.

LAWER gwaith y'm cystuddiasant o'm hieuengctid, y dichon Israel ddywedyd yn awr:

2 Llauer gwaith y'm cystuddiasant o'm hieuengctid: etto ni'm gorfuant.

3 Yr arddwyr a arddasant ar fy nghefnu: estynasant eu cwysau yn hirion.

4 Yr ARGLWYDD sydd gyflawn: efe a dorodd raffau y rhai annuwiol.

5 Gwaradwydder hwy oll, a gyrrer yn eu hol, y rhai a gasant Ston.

6 Byddant fel glaswellt pen tai, yr hwn a wywa cyn y tymer ef ymaith:

7 A'r hwn ni leinw y pladurwr ei law; na'r hwn fyddo yn rhwymo yr ysgubau, ei fynwes.

8 Ac ni ddywed y rhai a ant heibio, Bendith yr ARGLWYDD arnoch: bendithiwn chwi yn enw yr ARGLWYDD.

PSALM CXXX.

1 *Y Psalmydd yn dangos ei obaith mewn gweddî: 5 a'i ddiodeffgarwch mewn gobaith.* 7 *Y mae yn annog Israel i obeithio yn Nuw.*

Canlad y graddau.

OR dyfnder y llefais arnat, O ARGLWYDD.

2 ARGLWYDD, clyw fy llefain; ystyried dy glustiau wrth lef fy ngweddiâu.

3 Os creffr ar anwiredau, ARGLWYDD, O ARGLWYDD, pwy a saif?

4 Ond y mae gyd â thi faddeuant, fel y'th ofner.

5 Disgwyliaf am yr ARGLWYDD: disgwyf fy enaid, ac yn ei air ef y gobethiaf.

6 Fy enaid sydd yn disgwyf am yr ARGLWYDD yn fwy nag y mae y gwylywyr am y bore; yn fwy nag y mae y gwylywyr am y bore.

7 Disgwylied Israel am yr ARGLWYDD; o herwydd y mae trugaredd gyd â'r ARGLWYDD, ac aml ymwared gyd âg ef.

8 Ac efe a wared Israel oddi wrth eu holl anwiredau.

PSALM CXXXI.

1 *Dafydd yn dangos ei oestyngeiddrwydd: 3 uw yn annog Israel i obeithio yn Nuw.*

Canlad y graddau, o'r ciddo Dafydd.

O ARLWYDD, nid ymfalchodd fy nghalon, ac nid ymddyrfhaodd fy llygaid : ni rodiats chwaith mewn pethau rhyfawr, a rhyf uchel i mi.

2 Eithr gosodais a gostegais fy enaid, fel un wedi ei ddiddysfnu oddi wrth ei fam : fy enaid sydd ynof fel un wedi ei ddiddysfnu.

3 Disgwylid Israel wrth yr ARLWYDD, o'r pryd hwn hyd yn dragywydd.

PSALM CXXXII.

1 Dafydd yn ei weiddi yn dangos i Dduw ei ddiwulod ofal dros yr arch : 8 yn gweddio wrth symmulo yr arch : 11 ac yn ail-adrodd addewidion Dduw iddo.

Caniad y graddau.

O ARLWYDD, cofia Dafydd, a'i holl flinder :

2 Y modd y tyngodd efe wrth yr ARLWYDD, ac yr addunodd i rymmus DDUW Jacob.

3 Ni ddeuaf i fewn pabell fy nhŷ, ni ddiringaf ar erchwyn fy ngwely ;

4 Ni roddaf gwsg i'm llygaid, na hŷn i'm hamrantaau.

5 Hyd oni chaffwyf le i'r ARLWYDD, preswylfod i rymmus DDUW Jacob.

6 Wele, clywsom am dani yn Ephratah : cawsom hi yn meusydyr y coed.

7 Awm i'w bebyll ef ; ymgrymwn o flaen ei fainge-draed ef.

8 Cyfod, ARLWYDD, i'th orphwysfa ; ti, ac areh dy gadernid.

9 Gwisged dy offisialid gyflawnder ; a gorfolleded dy saint.

10 Er mwyn Dafydd dy was, na thro ymaith wnebe dy Enneiniog.

11 Tyngodd yr ARLWYDD mewn gwirionedd i Dafydd ; ni thry efe oddi wrth hynny ; O ffrwyth dy gorph y gosodaf ar dy orsedd-faingc.

12 Os ceidw dy feibion fy nghyfammod a'm tystiolaeth, y rhai a ddysgwyf iddynt ; eu meibion hwythau yn dragywydd a eisteddant ar dy orsedd-faingc.

13 Canys dewisodd yr ARLWYDD Sion ; ac a'i chwenychodd yn drigfa iddo ei hun.

14 Dyma fy ngorphwysfa yn dragywydd : yma y trigaf ; canys chwenychais hi.

15 Gan fendithio y bendithiaf ei lluniaeth : diwallaf ei thlodion i'w bara.

16 Ei hofferialid hefyd a wisgaf ag iachawd-wriaeth : a'i saint dan ganu a ganant.

17 Yna y paraf i gorn Dafydd siaguro : darperais lamp i'm Henneiniog.

18 Ei elynion ef a wisgaf a chywilydd : arno yntau y blodeua ei goron.

PSALM CXXXIII.

Budd cymmundeb y saint.

Caniad y graddau, o'r elldo Dafydd.

WELLE, mor ddaionus ac mor hyfryd yw trigo o frodyr ynghyd.

2 Y mae fel yr ennant gwerthfawr ar y pen, yn diagyn ar hyd y farf, sef barf Aaron ; yr hwn oedd yn diagyn ar hyd ymyl ei wisgoedd ef :

3 Fel gwllth Hermon, ac fel y gwllth yn diagyn ar fynyddoedd Sion : canys yno y gorchymynodd yr ARLWYDD y fendith, sef bywyd yn dragywydd.

PSALM CXXXIV.

Y mae yn annog i fendithio Dduw.

Caniad y graddau.

WELLE, holl weision yr ARLWYDD, bendithiwech yr ARLWYDD, y rhai ydych yn sefyll yn nhŷ yr ARLWYDD y nos.

2 Dyrchefwch eich dwylaw yn y cysegr ; a bendithiwech yr ARLWYDD.

3 Yr ARLWYDD yr hwn a wnaeth iusfoedd a daear, a'th fendithio di allan o Sion.

PSALM CXXXV.

1 Y mae yn annog i glodfodi Dduw, am ei drugaredd, 5 am ei allu, 8 ac am ei farnedig-aethau. 15 Osered yw eilunod. 19 Y mae yn annog i fendithio Dduw.

MOLWCH yr ARLWYDD. Molwech enw yr ARLWYDD ; gweision yr ARLWYDD, molwech ef.

2 Y rhai ydych yn sefyll yn nhŷ yr ARLWYDD, ynghynteddoedd ty ein Dduw ni,

3 Molwech yr ARLWYDD ; canys da yw yr ARLWYDD : cenwech i'w enw ; canys hyfryd yw.

4 Oblegid yr ARLWYDD a ddetholodd Jacob iddo ei hun, ac Israel yn brotodonaeth iddo.

5 Canys ni a wn mai mawr yw yr ARLWYDD ; a bod ein Harglwydd ni goruwch yr holl dduwiau.

6 Yr ARLWYDD a wnaeth yr hyn oll a fynnai yn y nefoedd, ac yn y ddaear, yn y môr, ac yn yr holl ddyfnderau.

7 Y mae yn codi tARTH o eithafoedd y ddaear ; mellt a wnaeth efe ynghyd â'r gwllaw ; gan ddwyn y gwyt allan o'i drysorau.

8 Yr hwn a darawodd gnytaf-anedig yr Aipht, yn ddyd ac yn anifail.

9 Danfonodd arwyddion a rhyfeddodau i'th ganol di, yr Aipht ; ar Pharaoh, ac ar ei holl weision.

10 Yr hwn a darawodd genhedloedd lawer, ac a laddodd frenhinoedd cryfion ;

11 Sehon brenhin yr Amoriaid, ac Og brenhin Basan, a holl frenhiniaethau Canaan :

12 Ac a roddodd eu tir hwynt yn etifeddlaeth, yn etifeddlaeth i Israel ei bobl.

13 Dy enw, O ARLWYDD, a bery yn dragywydd ; dy goffadwriaeth, O ARLWYDD, o genhedlaeth i genhedlaeth.

14 Canys yr ARLWYDD a farna ei bobl, a bydd edifar ganddo o ran ei weision.

15 Delwau y cenedloedd ydynt arian ac aur, gwaith dwylaw dyn.

16 Genau sydd iddynt, ond ni lefarant ; llygaid sydd ganddynt, ond ni welant.

17 Y mae clustiau iddynt, ond ni chlywant ; nid oes chwaith anadil yn eu genau.

18 Fel hwynt y mae y rhai a'u gwnant, a phob un a ymadiriedo ynddynt.

19 Ty Israel, bendithiwech yr ARLWYDD : bendithiwech yr ARLWYDD, ty Aaron.

20 Ty Levi, bendithiwech yr ARLWYDD : y rhai a ofnwch yr ARLWYDD, bendithiwech yr ARLWYDD.

21 Bendithier yr ARLWYDD o Sion, yr hwn sydd yn trigo yn Jerusalem. Molwech yr ARLWYDD.

PSALM CXXXVI.

Y mae yn annog i fuisannu Dduw am ei drugareddau neillidol.

CLODFORWCH yr ARLWYDD ; canys da yw : o herwydd ei drugaredd sydd yn dragywydd.

2 Clodforwech Dduw y duwiau : oblegid ei drugaredd sydd yn dragywydd.

3 Clodforwech ARLWYDD yr arglwyddi : o herwydd ei drugaredd sydd yn dragywydd.

4 Yr hwn yn unig sydd yn gwneuthur rhyfeddodau : canys ei drugaredd sydd yn dragywydd.

5 Yr hwn a wnaeth y nefoedd mewn doeth-

meb: o herwydd ei drugaredd *sydd* yn dragywydd.

6 Yr hwn a estynodd y ddaear oddi ar y dyfroedd: oblegid ei drugaredd *sydd* yn dragywydd.

7 Yr hwn a wnaeth oleuadau mawrion: canys ei drugaredd *sydd* yn dragywydd:
8 Yr hau, i lywodraethu y dydd: canys ei drugaredd *sydd* yn dragywydd:

9 Y lleuad a'r sêr, i lywodraethu y nos: canys ei drugaredd *sydd* yn dragywydd.

10 Yr hwn a darawodd yr Aiphth yn eu cyntaf-anedig: o herwydd ei drugaredd *sydd* yn dragywydd:

11 Ac a ddug Israel o'u mysg hwynt: o herwydd ei drugaredd *sydd* yn dragywydd:

12 A llaw gref, ac â braich estynedig: o herwydd ei drugaredd *sydd* yn dragywydd.

13 Yr hwn a rannodd y môr coch yn ddwy ran: o herwydd ei drugaredd *sydd* yn dragywydd.

14 Ac a wnaeth i Israel fyned trwy ei ganol: o herwydd ei drugaredd *sydd* yn dragywydd.

15 Ac a ygytiodd Pharaoh a'i lu yn y môr coch: o herwydd ei drugaredd *sydd* yn dragywydd.

16 Ac a dywysodd ei bobl trwy yr anialwch: o herwydd ei drugaredd *sydd* yn dragywydd.

17 Yr hwn a darawodd frenhinoedd mawrion: o herwydd ei drugaredd *sydd* yn dragywydd:

18 Ac a laddodd frenhinoedd ardderchog: o herwydd ei drugaredd *sydd* yn dragywydd:

19 Sehon brenhin yr Amoriaid: o herwydd ei drugaredd *sydd* yn dragywydd:

20 Ac Og brenhin Basan: o herwydd ei drugaredd *sydd* yn dragywydd:

21 Ac a roddodd eu tir hwynt yn etifeddiaeth: o herwydd ei drugaredd *sydd* yn dragywydd:

22 Yn etifeddiaeth i Israel ei was: o herwydd ei drugaredd *sydd* yn dragywydd.

23 Yr hwn yn ein hisel-radd a'n coflodd ni: o herwydd ei drugaredd *sydd* yn dragywydd:

24 Ac a'n hachubodd ni oddi wrth ein gelynic: o herwydd ei drugaredd *sydd* yn dragywydd.

25 Yr hwn sydd yn rhoddi ymborth i bob cnawd: canys ei drugaredd *sydd* yn dragywydd.

26 Clodforwech Dduw y nefoedd: canys ei drugaredd *sydd* yn dragywydd.

PSALM CXXXVII.

1 *Diarwadaihoch yr Iuddaeon niŵon caethiwed. 7 Y prophwyd yn maldithio Edom a Babel.*

WRTH afonydd Babilon, yno yr eistedd-
asom, ac wylasom, pan feddylasom
am Sion.

2 Ar yr helyg o'u mewn y erogasom ein
teylsau.

3 Canys yno y gofynodd y rhai a'n caeth-
iwasent i ni gan; a'r rhai a'n harrheithiasai,
lawenydd, gan *ddywedyd*; Cenwch i ni rai o
ganiadau Sion.

4 Pa fodd y canwn gerdd yr **ARGLWYDD**
mewn gwlad ddeithr?

5 Os anghofaf di, Jerusalem, anghofed fy
neheulaw ganu.

6 Glyned fy nhaod wrth dafod fy ngenu,
oni chofaf di; oni chodaf Jerusalem gorwech
fy llawenydd pennaf.

7 Cofia, **ARGLWYDD**, blant Edom yn nydd
Jerusalem; y rhai a ddywedant, Dimcoethwch,
dinoethwch hi, hyd ei sylfaen.

8 O ōerch Babilon, a srheithir: gwyn ei
fyd a dalo i ti fel y gwnaethost i ninnau.

9 Gwyn ei fyd a gymmero ac a darawo dy
tai bach wrth y meinl.

PSALM CXXXVIII.

1 *Dafydd yn molianu Duw am wirionedd ei
air: 4 yn prophwyd y bydd i frenhinoedd
y ddaear folianu Duw: 7 yn dangos ei ym-
ddiried yn Nuw.*

Psalm Dafydd.

CLODFORAF di a'm holl galon: yng
ngŵydd y duwiau y canaf i ti.

2 Yngrymmaf tu a'th deml sanctaidd, a
chlodforaf dy enw, am dy drugaredd a'th
wirionedd: oblegid ti a fawrhaist dy air
uwch law dy enw oll.

3 Y dydd y llefais, y'm gwrandewaist; ac
a'm cadarnhaist i nerth yn fy enaid.

4 Holl frenhinoedd y ddaear a'th glodfor-
ant, O **ARGLWYDD**, pan glywant ceriau dy
enau.

5 Canant hefyd am fydd yr **ARGLWYDD**:
canys mawr yno gogoniant yr **ARGLWYDD**.

6 Er bod yr **ARGLWYDD** yn uchel, etto efe a
edrych ar yr isel: ond y balch a edwyn efe o
hirbell.

7 Pe rhodiwn y'nghanol cyfyngder, ti a'm
bywhaist: estynid dy law yn erbyn difogaist
fy ngelynicion, a'th ddeheulaw a'm hachubai.

8 Yr **ARGLWYDD** a gyflawna â mi: dy dru-
garedd, **ARGLWYDD**, *sydd* yn dragywydd:
nac egeulasa waith dy ddwyllaw.

PSALM CXXXIX.

1 *Dafydd yn molianu Duw am ei ragluniaeth
sydd yn canfod pob peth: 19 yn ffeiddio yr
annuwiol: 23 yn gweddio am burdeb.*

Yr Pencerdd, Psalm Dafydd.

ARGLWYDD, chwiliaist, ac adnabuost fi.
2 Ti a adwacnost fy eisteddiad a'm cyf-
oddiad: deallu fy meddwl o bell.

3 Amgylchyni fy llwybr a'm gorweddfa; a
hysbys wyt yn fy holl fydd.

4 Canys nid oes air ar yr nhaod, ond wele,
ARGLWYDD, ti a'i gwyrddost oll.

5 Amgylchynaist fi yn ol ac ym mlaen, a
gosodaist dy law arnaf.

6 *Dyma* wybodaeth ry ryfedd i mi: uchel
yw, ni fedraf oddi wrthi.

7 I ba le yr af oddi wrth dy yspryd? ac i ba
le y ffaf o'th ŵydd?

8 Os dringaf i'r nefoedd, yno yr wyt ti: os
cywreiraf fy ngwely yn uffern, wele di yno.

9 Pe cymmerwn adenydd y wawr, a phe
trigwn yn eithafodd y môr:

10 Yno hefyd y'm tywysai dy law, ac y'm
dallai dy ddeheulaw.

11 Pe dywedwn, Ddaia y tywyllwch a'm
cuddial; yna y byddai y nos yn oleuni o'm
hamgyleh.

12 Ni thuywlla y tywyllwch rhagot ti; ond
y nos a oleu fel dydd: un ffunud yno tywyll-
wch a goleuni i ti.

13 Canys ti a feddinaist fy arennau: tōaist
fi y'nghroth fy mam.

14 Clodforaf di; canys ofnadwy a rhyfedd
y'm gwnaed: rhyfedd yno dy weithredoedd;
a'm henaid a ŵyr hynny yn dda.

15 Ni chuddiwyd fy sylwedd oddi wrthyf,
pan y'm gwnaethpwyd yn ddirgel, ac y'm
cywreiniwyd yn iselder y ddaear.

16 Dy lygaid a welant fy anelwig ddefnydd;
ac yn dy lyfr di yr ysgrifenyd hwynt oll, y
dyad y lluniwyd hwynt, pan nad oedd yr un
o honynt.

17 Am hynny mor werthfawr yw dy fedd-
yliau gennyf, O Dduw! mor fawr yw eu swm
hwynt!

PSALMAU.

18 Pe cyfrifwn hwynt, amlach ydynt nâr tywod: pan ddeffrowyf, gyd â thî yr ydwyf yn wastad.

19 Yn ddiâu, O DDUW, ti a ledidi yr annuw- iol: am hynny y gwyr gwaedlyd, ciliwch oddi wrthyf:

20 Y rhai a ddywedant ysgelerder yn dy erbyn; dy elynion a gymmerant *dy enw* yn ofer.

21 Onid câs gennyf, O ARLWYDD, dy gas- eion di? onid fflaidd gennyf y rhai a gyfodant i'th erbyn?

22 A châs cyflawn y casêals hwynt: cyfrif- ais hwynt i mi yn elynion.

23 Chwilia fî, O DDUW, a gwybydd fy nghalon: prawf fî, a gwybydd fy meddyliau.

24 A gwel a *oes* ffôrdd annuwïol gennyf, a thywys fî yn y ffôrdd dragywyddol.

PSALM CXL.

1 *Dafydd yn gweiddio am gael ei waredu oddi wrth Sgul a Dïeg: 8 yn gweiddio yn eu her- byn hwy: 12 yn ymgysuro, trwy ymddiried yn Nwco.*

• Fr Pencerdd, Psalm Dafydd.

GWARED fî, O ARLWYDD, oddi wrth y dyn drwg: cadw fî rhag y gwr traws.

2 Y rhai sydd yn bwriadu drygioni yn eu calon: ymgasglant beunydd i ryfel.

3 Golymmasant eu tafodau fel sarp: gwen- wyn asp *sydd* dan eu gwefusau. Selah.

4 Cadw fî, O ARLWYDD, rhag dwylaw yr annuwïol; cadw fî rhag y gwr traws: y rhai a fwriadasant fachellu fy nhræd.

5 Y beilchion a guddiasant faglau i mi, ac a estynasant rwyd wrth daniau ar ymyl y llwybrau: gosodasant hoenyndau ar fy mdr. Selah.

6 Dywedais wrth yr ARLWYDD, Fy Nuw *ydwyf* ti: clyw, O ARLWYDD, lef fy ngwedd- iau.

7 ARLWYDD DDUW, nerth fy ischawd- wriaeth, gorchuddiaist fy mhen yn nydd brwydr.

8 Na chaniattâ, ARLWYDD, ddymunïad yr annuwïol: na lwyddâ ei ddrwg feddwl; rhag eu balchio hwynt. Selah.

9 Y pennaf o'r rhai a'm hamgylcheyno, blin- der eu gwefusau a'u gorchuddio.

10 Syrthled marwor arnynt: a bwrier hwynt yn tân; ac mewn ceustioydd, fel na chyf- odant.

11 Na sicrhâer dyn siaradus ar y ddaear: drwg a hela y gwr traws i'w ddistryw.

12 Gwn y dadlau yr ARLWYDD ddadl y truan, ac y barna efe y tlodion.

13 Y cyflawn yn ddiâu a glodffordd dy enw di: y rhai uniawn a drigant ger dy fron di.

PSALM CXXI.

1 *Dafydd yn gweiddio ar fod ei arch ef yn gym- meradwy, 3 a'i gydwylbod yn bur, 7 a'i cinioes yn ddiogel oddi wrth faglau.*

Psalm Dafydd.

ARLWYDD, yr wyf yn gwaeddi arnat: brysis attaf; clyw fy llais, pan lefwyf arnat.

2 Cyfeirïer fy ngweddî ger dy fron *fel* arogi- dardh, a dyrchafiad fy nwyllaw *fel* yr offrwyn prydnhawdol.

3 Gosod, ARLWYDD, gadwraeth o flaen fy ngenau: cadw ddrws fy ngwefusau.

4 Na ostwng fy nghalon at *ddim* drwg, i fwriadu gweithredoedd drygioni gyd â gwyr a weithredant anwiredd: ac na âd i mi fwytta o'u danteithlon hwynt.

5 Cured y cyflawn fî yn garedig, a cherydded

fî: na thorred eu holean pennaf *hwynt* fy mhen: canys fy ngweddî *fydd* etto yn eu drygau hwynt.

6 Pan daffer eu barnwyr i lawr mewn lle- oedd caerog, clywamt fy ngeiriau; canys meus ydynt.

7 Y mae ein hogwyn ar wasgar ar fin y bedd, megis un yn torri neu yn hollti *coed* ar y ddaear.

8 Eithr arnat ti, O ARLWYDD DDUW, y *mae* fy llygaid: ynot ti y gobeithiais; na âd fy enaid yn ddiymgeledd.

9 Cadw fî rhag y fagl a osodasant i mi, a hoenyndau gweithredwyr anwiredd.

10 Cyd-gwmped y rhai annuwïol yn eu rhwydau eu hun, tra yr elwyf fî heibio.

PSALM CXLII.

Dafydd yn dangos mai gweiddio Dduw oedd ei holl gysur ef mewn tralloed.

Maschl Dafydd; Gweddî pan oedd efe yn yr ogof.

GWAEDDAIS a'm llef ar yr ARLWYDD; a'm llef yr ymbiliais a'r ARLWYDD.

2 Tywalltais fy myfyrdod o'i flaen ef; a mynegais fy nghystudd ger ei fron ef.

3 Pan ballodd fy yspryd o'm mewn, tithau a adwaent fy llwybr. Yn y ffôrdd y rhod- iwn, y cuddiasant i mi fagl.

4 Edrychais ar y tu deheu, a deliais sylw, ac nid oedd neb a'm hadwaenai: pallodd noddod i mi; nid oedd neb yn ymofyn am fy enaid.

5 Llefais arnat, O ARLWYDD; a dywedais, *Ti yw* fy ngobaith, a'm rhan yn nhîr y rhai byw.

6 Ystyr wrth fy ngwaedd; canys truan iawn ydwyf: gwared fî oddi wrth fy erlidwyr; canys trech ydynt na mi.

7 Dwg fy enaid allan o garchar, fel y mol- ianwyf dy enw: y rhai cyflawn a'm cych- ynant; canys ti a fyddi da wrthyf.

PSALM CXLIII.

1 *Dafydd yn gweiddio am ffafur mewn barn: 3 yn cwyno rhag ei ofidiau: 5 yn cadarnhau ei fydd trwy ffyrlo a gweiddio: 7 yn gweiddio am ras, 9 am ymwared, 10 am sancteidd- rwydd, 12 am ddinystyr ar ei elynion.*

Psalm Dafydd.

ARLWYDD, clyw fy ngweddî, a gwrando ar fy neisylfadau: erlyw fî yn dy wir- ionedd, ac yn dy gyflawnder.

2 Ac na ddos i farn a'th was: o herwydd ni chyflawnhêir neb byw yn dy olwg di.

3 Canys y zelyn a erlidodd fy enaid: curodd fy enaid i lawr: gwnaeth i mi drigo mewn tywyllwch, fel y rhai a fu feirw er ys talm.

4 Yna y pallodd fy yspryd o'm mewn: ac y synnodd fy nghalon ynof.

5 Coflais a yddidau gynt; myfyriais ar dy holl waith: ac y'ngweithredoedd dy ddwyllaw y myfyriaf.

6 Llediais fy nwyllaw attaf: fy enaid fel tir sychedig *sydd yn hiraethu* am danat. Selah.

7 O ARLWYDD, gwrando fî yn ebrwydd: pallodd fy yspryd: na chuddia dy wneby oddi wrthyf; rhag fy mod yn gyfelyb i'r rhai a ddiagymant i'r pwll.

8 Pâr i mi glywed dy drugarogwrwydd y bore; o herwydd ynot ti y gobeithiaf: pâr i mi wybod y ffôrdd y rhodwyr; oblegid attaf ti y dyrchafid fy enaid.

9 Gwared fî oddi wrth fy ngelynyon, O ARLWYDD: gyd â thî yr ymguddiais.

10 Dyg i mi wneuthur dy ewyllys di; canys ti *yw* fy Nuw: tywyseid dy yspryd daionus fî i dir uniondeb.

11 Bywhâ fl, O AROGLWYDD, er mwyn dy enw: dwg fy enaid allan o ing, er mwyn dy gyflawnder.

12 Ac er dy drugaredd dinystris fy ngelynon, a difetha holl gystuddwyr fy enaid: oblectid dy was di ydywff fl.

PSALM CXLIV.

1 *Dafydd yn bendithio Duw am ei drugaredd tu ag atto ef, a thu ag at bob dyn: 5 yn gweddio ar i Dduw yn allwng ei waered ef oddi wrth ei elymion: 9 yn addaw bendithio Duw: 11 yn gweddio dros ddedwydd gyfnewr y deyrnas.*

Psalm Dafydd.

BENDIGEDIG fyddo yr AROGLWYDD fy nerth, yr hwn sydd yn dyagu fy nwyllaw i ymladd, a'm bysedd i ryfela.

2 Fy nhrugaredd, a'm hymddiffynfa; fy nhŵr, a'm gwaredydd: fy nharian yw efe, ac ynddo y gobethiais; yr hwn sydd yn darostwng fy mhobl danaf.

3 AROGLWYDD, beth yw dyn, pan gydnabyddit ef? neu fab dyn, pan wnaith gyfrif o hono?

4 Dyn sydd debyg i wagedd; ei ddyddiau sydd fel cysgod yn myned heibio.

5 AROGLWYDD, gostwng dy nefoedd, a disyng: cyffwrdd â'r mynyddoedd, a mygant.

6 Saetha fellt, a gwasgar hwynt; ergydia dy saethau, a difa hwynt.

7 Anfon dy law oddi uchod; achub a gwared fl o ddyfroedd mawrion, o law plant estron; 8 Y rhai y llefara eu genau wagedd, ac y mae eu deheulaw yn ddeheulaw fiallder.

9 Canaf i ti, O Dduw, ganid newydd: ar y nabl a'r dectant y canaf i ti.

10 Efe sydd yn rhoddi iachawdriaeth i frenhinoedd; yr hwn sydd yn gwaredu Dafydd ei was oddi wrth y cleddyf niweidiol.

11 Achub fl, a gwared fl o law meibion estron, y rhai y llefara eu genau wagedd, ac y mae eu deheulaw yn ddeheulaw fiallder:

12 Fel y byddo ein meibion fel plantwydd yn tyfu yn eu hieuengetid; a'n merched fel conglaen nadd, wrth gyffelybrwydd palas:

13 Fel y byddo ein celloedd yn llawn, yn trefnu pob rhyw luniaeth; a'n defaid yn dwyn miloedd a myrddiwn yn ein heolydd:

14 A'n hychain yn gryffon i lasurio; heb na rhuthro i mewn, na myned allan; na gwaedd yn ein heolydd.

15 Gwŷn eu byd y bobl y mae felly iddynt: gwŷn eu byd y bobl y mae yr AROGLWYDD yn Dduw iddynt.

PSALM CXLV.

1 *Dafydd yn molianu Duw, o herwydd ei enw, 8 ei ddatoni, 11 ei frenhiniaeth, 14 ei ragddarbodaeth, 17 a'i drugaredd yn achub.*

Clodforedd Dafydd.

DYRCHAFAF di, fy Nuw, O Frenhin; a bendithiaf dy enw byth ac yn dragywydd.

2 Beunydd y'th fendithiaf; a'th enw a solaf byth ac yn dragywydd.

3 Mawr yw yr AROGLWYDD, a chanmoladwy lawn; a'i fawredd sydd anchwiliadwy.

4 Cenhedlaeth wrth genhedlaeth a fawl dy weithredoedd, ac a fynega dy gadernid.

5 Ardderchowgrwydd gogoniant dy fawredd, a'th bethau rhyfedd, a gdraethaf.

6 Traethant hwy gadernid dy weithredoedd ofnadwy: mynegaf ffinau dy fawredd.

7 Cofiadwriaeth amlder dy ddaioni a draethant; a'th gyflawnder a ddatganant.

8 Gwaslawn a thrugarog yw yr AROGLWYDD; hn yrfrydig i ddig, a mawr ei drugaredd.

9 Dalonus yw yr AROGLWYDD i bawb: a'i drugaredd sydd ar ei holl weithredoedd.

10 Dy holl weithredoedd a'th glodforant, O AROGLWYDD; a'th saint a'th fendithiant.

11 Dywedant am ogoniant dy frenhiniaeth; a thraethant dy gadernid:

12 I beri i feibion dynion adnabod ei gadernid ef, a gogoniant ardderchowgrwydd ei frenhiniaeth.

13 Dy frenhiniaeth di sydd frenhiniaeth dragywyddol: a'th lywodraeth a bery yn oes oesoedd.

14 Yr AROGLWYDD sydd yn cynnal y rhai oll a syrhiant, ac sydd yn codi pawb a ddarostyngwyd.

15 Llygaid pob peth a ddisgywlliant wrthyt; ac yr ydwynt yn rhoddi eu bwyd iddynt yn ei bryd;

16 Gan agoryd dy law, a diwallu pob peth byw a'th ewyllys da.

17 Cyflawn yw yr AROGLWYDD yn ei holl ffyrdd, a sanctaidd yn ei holl weithredoedd.

18 Agos yw yr AROGLWYDD at y rhai oll a alwant arno, at y rhai oll a alwant arno mewn gwirionedd.

19 Efe a wna ewyllys y rhai a'i hofnant: gwrendy hefyd eu llefain, ac a'u hachub hwynt.

20 Yr AROGLWYDD sydd yn cadw pawb a'i carant ef; ond yr holl raf annuwl a ddi-fetha efe.

21 Traetha fy ngenau foliant yr AROGLWYDD: a bendithio pob enawd ei enw sanctaidd ef byth ac yn dragywydd.

PSALM CXLVI.

1 *Yr AROGLWYDD yn addunadu moliant groestadol i Dduw: 3 yn annog na hyderer ar ddyn. 5 Duw yn unig, o herwydd ei allu, a'i gyflawnder, a'i drugaredd, a'i frenhiniaeth, sydd wisio hyders arno.*

MOLWCH yr AROGLWYDD. Fy enaid, mola di yr AROGLWYDD.

2 Molaf yr AROGLWYDD yn fy myw: canaf i'm Duw tra fyddwff.

3 Na hyderwch ar dywysogion, nac ar fab dyn, yr hwn nid oes iachawdriaeth ynddo.

4 Ei anadl a allan, efe a dychwel i'w ddaear: y dydd hwnnw y derfydd am ei holl amcanion ef.

5 Gwŷn ei fyd yr hwn y mae Duw Jacob yn gymmorth iddo, sydd a'i obaith yn yr AROGLWYDD ei Dduw:

6 Yr hwn a wnaeth nefoedd a daear, y môr, a'r hyn oll y sydd ynddynt: yr hwn sydd yn cadw gwirionedd yn dragywydd:

7 Yr hwn sydd yn gwnceuthur barn i'r rhai gorthymmedig, yn rhoddi bara i'r newynog. Yr AROGLWYDD sydd yn gollwng y carcharorion yn rhydd.

8 Yr AROGLWYDD sydd yn agoryd llygaid y deillion: yr AROGLWYDD sydd yn codi y rhai a ddarostyngwyd: yr AROGLWYDD sydd yn hoffi y rhai cyflawn.

9 Yr AROGLWYDD sydd yn cadw y dfeithraidd: efe a gynnal yr amddiff a'r weddw; ac a ddadymchwel ffordd y rhai annuwl.

10 Yr AROGLWYDD a deyrnasu byth, a'f dy Dduw di, Ston, dros genhedlaeth a chenhedlaeth. Molwch yr AROGLWYDD.

PSALM CXLVII.

1 *Yr prophwyd yn annog i folianu Duw, am ei ofid dros ei agiwy; 4 am ei allu, 6 a'i drugaredd, 7 a'i ragluniaeth, 12 a'i fendithion ar y deyrnas; 15 a'i allu ar y rhai a'i eira, a phob trwydd arall; 19 a'i ddeddf yw yr agiwy.*

PSALMAU.

MOLWCH yr **ARGLWYDD**: canys da yw canu i'n Duw ni; o herwydd hyfryd yw, i.e. gweddus yw mawl.

2 Yr **ARGLWYDD** sydd yn adeiladu Jerusalem: efe a gaegi wasgareidigion Israel.

3 Efe sydd yn iacháu y rhai briwedig o galon, ac yn rhwymo eu doluriau.

4 Y mae efe yn rhifo rhifedi y sêr: geillw hwynt oll wrth eu henwau.

5 Mawr yw ein **ARGLWYDD**, a mawr ei nerth: aneirif yw ei ddeall.

6 Yr **ARGLWYDD** sydd yn dyrchafu y rhai llariaidd, gan ostwng y rhai annuwiol hyd lawr.

7 Cyd-genwch i'r **ARGLWYDD** mewn dŏloch-garwch: cenwch i'n Duw a'r deilyn;

8 Yr hwn sydd yn toi y nefoedd â chymmylau, yn parottŏi gwlaw i'r ddaear, gan beri i'r gwellt dyfu ar y mynyddoedd.

9 Efe sydd yn rhoddi i'r anifail ei borthiant, ac i gywion y gigfran, pan lefant.

10 Nid oes hyfrydwch ganddo yn nerth march: ac nid ymhoffa efe yn egeiriau gwr.

11 Yr **ARGLWYDD** sydd hoff ganddo y rhai a'i hofnant ef; sef y rhai a ddisgwyliant wrth ei drugaredd ef.

12 Jerusalem, mola di yr **ARGLWYDD**: Ston, mollianna dy Dduw.

13 O herwydd efe a gadarnhŏodd farrau dy byrth: efe a fendithiodd dy blant o'th fewn.

14 Yr hwn sydd yn gwneuthur dy fro yn heddychol, ac a'th ddiwalla di â braserd gwenith.

15 Yr hwn sydd yn anfon ei orchymyn ar y ddaear: a'i air a rêd yn dra buan.

16 Yr hwn sydd yn rhoddi eira fel gwlan; ac a daena rew fel lludw.

17 Yr hwn sydd yn bwrw ei lâ fel tammeidiau: pwy a erys gan ei oermi ef?

18 Efe a enfyn ei air, ac a'u tawdd hwynt: d'i wynt y chwyth efe, a'r dyfroedd a lifant.

19 Y mae efe yn mynegi ei eiriau i Jacob, ei ddeddfau a'i farnedigaeithau i Israel.

20 Ni wnaeth efe felly âg un genedl; ac nid adnabuant ei farnedigaeithau ef. Molwch yr **ARGLWYDD**.

PSALM CXLVIII.

1 Y *Psalm* ydd yn annog y creaduriaid nefol, 7a daearol, 11 a rhesymol, i foliannu Duw.

MOLWCH yr **ARGLWYDD**. Molwch yr **ARGLWYDD** o'r nefoedd: molwch ef yn yr uchelderau.

2 Molwch ef, ei holl angelion: molwch ef, ei holl luocedd.

3 Molwch ef, haul a lleuad: molwch ef, yr holl sêr goleuni.

4 Molwch ef, nef y nefoedd; a'r dyfroedd y rhai ydych oddi ar y nefoedd.

5 Molant enw yr **ARGLWYDD**: o herwydd efe a orchymynodd, a hwy a grêwyd.

6 A gwnaeth iddynt barhâu byth yn dragwydd: gosododd ddeddf, ac nis trossedir hi.

7 Molwch yr **ARGLWYDD** o'r ddaear, y dreigiau a'r holl ddyfnderau:

8 Tâ'n, a chenillys; eira, a tharth; gwynt ystormus, yn gwneuthur ei air ef:

9 Y mynyddoedd, a'r bryniau oll; y coed ffrwythlawn, a'r holl gedrwydd:

10 Y bwystfilod, a phob anifail; yr ymlusgaid, ac adar asgellog:

11 Brenhinoedd y ddaear, a'r holl bobloedd; tywysogion, a holl farnwyr y byd:

12 Gwyr Ieuainge, a gwyryfon hefyd; henafgwyr, a llangeiau.

13 Molant enw yr **ARGLWYDD**: o herwydd ei enw ef yn unig sydd ddyrchafadwy; ei ardderchogrwydd ef sydd uwch law daear a nefoedd.

14 Ac efe sydd yn dyrchafu corn ei bobl, molliant ei holl saint; sef meibion Israel, pobl agos atto. Molwch yr **ARGLWYDD**.

PSALM CXLIX.

1 Y *prophwyd* yn annog i foliannu Duw, am ei gariad tu ag at yr eglwys, 5 ac am y gallu a roddes efe i'r eglwys, i lywodraethu cydwyboda'u dynion.

MOLWCH yr **ARGLWYDD**. Cenwch i'r **ARGLWYDD** ganiad newydd, a'i foliant ef y nghynulleidfa y saint.

2 Llawenhâed Israel yn yr hwn a'i gwnaeth: gorfoledded meibion Ston yn eu Brenhin.

3 Molant ei enw ef ar y dawns: canant iddo ar dympan a thelynn.

4 O herwydd hoffodd yr **ARGLWYDD** ei bobl: efe a brydfertha y rhai llednais â iachawdriaeth.

5 Gorfoledded y saint mewn gogoniant: a chanant ar eu gwylau.

6 *Bydded* ardderchog foliant Duw yn eu genau, a chleddyf dau-ffnog yn eu dwylaw;

7 I wneuthur dial ar y cenhedloedd, a chosp ar y bobloedd;

8 I rwymo eu brenhinoedd â chadwynnau, a'u pendeffigion â gefynnau heiyrn;

9 I wneuthur arnynt y farn ysgrifenedig: yr ardderchogrwydd hwn sydd i'w holl saint ef. Molwch yr **ARGLWYDD**.

PSALM CL.

1 Y mae yn annog i foliannu Duw, 3 â phob math ar offer cerdd.

MOLWCH yr **ARGLWYDD**. Molwch Dduw yn ei sancteiddrwydd: molwch ef yn ffurfafen ei nerth.

2 Molwch ef am ei gadernid: molwch ef yn ol amlder ei fawredd.

3 Molwch ef â llais udgorn: molwch ef â nabl ac â thelynn.

4 Molwch ef â thympan ac â dawns: molwch ef â thannau ac âg organ.

5 Molwch ef â symbolau soniarus: molwch ef â symbolau llafar.

6 Pob perchen anadl, mollianned yr **ARGLWYDD**. Molwch yr **ARGLWYDD**.

LLYFR

Y

DIARHEBION.

PENNOD I.

1 *Arfer y diarhebion.* 7 *Cynghor i ofni Duso,* ac i *gradu ei air;* 10, i *ochel hâd pechaduriaid.* 20 *Doethineb yn cwyno fod yn ei ddystryru hi,* 24 *ac yn bygwth y rhai a'i ddystryrent.*

DIARHEBION Solomon mab Dafydd, brenhin Israel;

2 I wybod doethineb ac addysg, i ddeall geiriau synwyr;

3 I gymmeryd athrawiseth deall, cyflawnder, a barn, ac uniondeb;

4 I roi callineb i'r anghall, ac i'r bachgen wybodaeth a synwyr.

5 Y doeth a wrendy, ac a chwanea addysg; a'r deallgar a ddaw i gynghorion pwylllog;

6 I ddeall dtabeb, a'i dehongli; geiriau y doethion, a'u dammegion.

7 ¶ Ofn yr *ARGLWYDD* yw dechreuad gwybodaeth: ond ffyllaid a ddystyrant ddoethineb ac addysg.

8 Fy mab, gwranddo addysg dy dad, ac nac ymado a chyfraith dy fam:

9 Canys cynnydd gras a fyddant hwy i'th ben, a chadwyni am dy wddf di.

10 ¶ Fy mab, os pechaduriaid a'th ddenant, na chytuna.

11 Os dywedant, Tyrod gyd â ni, cynllwynwn am waed, ymguddiwn yn erbyn y gwirion yn ddiachos:

12 Llyngewn hwy yn fyw, fel y bedd; ac yn gyfan, fel rhai yn diagyn i'r pydd:

13 Nyrdi a gawn bob cyfoeth gwerthfawr, nyrdi a lanwn ein tai âg yspail:

14 Bwrw dy goel-bren yn ein mysg; bydded un pwrn i ni i gyd.

15 Fy mab, na rodia yn y ffordd gyd â hwynt; attal dy droed rhag eu llwybr hwy.

16 Canys eu traed a redant i ddrygioni, ac a brysurant i dywallt gwaed.

17 Diau gwaith ofer yw taenu rhwyd yng ngolwg pob perchen aden.

18 Ac y maent hwy yn cynllwyn am eu gwaed eu hun; am eu heinioes eu hun y maent yn llechu.

19 Felly y mae llwybrau y rhai olf sydd chwannog i elw; yr hun a ddwg einioes ei berchemogion.

20 ¶ Doethineb sydd yn gweiddi oddi allan; y mae hi yn adrodd ei lleierydd yn yr heol-ydd:

21 Y mae hi yn llefain ym mhrif-leoedd y dyfyn, yn nrysau y pyrth; yn y ddinas y mae hi yn traethu ei hymadroddion, gan ddywedyd,

22 Pa hyd, chwi ynfydion, y cerweh ynfydrywyd? a chwi watwarwyr, y bydd hoff genydu watwar? ac y caed ffyllaid wybodaeth?

23 Dyhwelwch wrth fy ngherydd: wele mi a dywalltas fy yspryd i chwi, fy ngeiriau a hysbysaf i chwi.

24 ¶ Yn gymmairt ag i mi eich gwahodd, ac i chwithau wrthod; i mi estyn fy llaw, a neb heb ystyried;

25 Ond dystyrasoch fy holl gynghor i, ac ni fyrrnech ddim o'm cerydd:

26 Minnau hefyd a chwaraiddaf yn eich dial-

edd chwi; mi a wawdiaf pan syrthio arnoch yr hyn yr ydych yn ei ofni;

27 Pan ddelf arnoch yr hyn yr ydych yn ei ofni megis distryw, ac y del eich dialledd arnoch megis corwynt; a dyfod arnoch wasgfa a chaledi:

28 Yna y galwant arnaf, ond ni wandawaf; yn fore y m ceisiant, ond ni'm cânt:

29 Canys eia fu ganddynt wybodaeth, ac ofn yr *ARGLWYDD* ni ddeuwasant.

30 Ni chymmerent ddim o'm cynghor i; dirmygasant fy holl gerydd.

31 Am hynny hwy a gânt fwytta ffwrthau ffordd eu hunain, a'u llenwi â'u cynghorion eu hunain.

32 Canys esmwythdra y rhai anghall a'u lladd; a llwyddiant y rhai ffol a'u difetha.

33 Er hynny y sawl a wrandawo arnaf fi, a gaiff aros yn ddiogel, ac a gaiff lonyddwch oddi wrth o'm drwg.

PENNOD II.

1 *Doethineb yn addaw dduwioledd i'u phlant,* 10 a *diogelwch rhag cystillach ddrwg,* 20 a *chysturwyddyd mewn ffydd da.*

FY mab, os derbyni di fy ngeiriau, ac os cuddi fy ngorchymynion gyd â thi;

2 Fel y parech i'th glust wrandawo ar ddoethineb, ac y gogwyddech dy galon at ddeall;

3 Ie, os gwaeddi ar ol gwybodaeth, os cystodi dy lef am ddeall;

4 Os ceisi hi fel arian, os chwill am dan fel am drysorau cuddiedig;

5 Yna y cei ddeall o'm yr *ARGLWYDD*, ac y cei wybodaeth o Dduw.

6 Canys yr *ARGLWYDD* sydd yn rhoi doethineb: allan o'i enau ef y mae gwybodaeth a deall yn dyfod.

7 Y mae ganddo y'ngwadw i'r rhai uniawn wir ddoethineb: tarian yw efa i'r sawl a roddiant yn uniawn.

8 Y mae efe yn cadw llwybrau barn, ac yn cadw ffordd ei saint.

9 Yna y cei di ddeall cyflawnder, a barn, ac uniondeb, a phob llwybr daionus.

10 ¶ Pan ddole doethineb i mewn i'th galon, a phan fyddo hyfryd gan dy enaid wybodaeth;

11 Yna cynghor a'th gynnal, a synwyr a'th geidw:

12 I'th achub di oddi wrth y ffordd ddrwg, ac oddi wrth y dyn a lefaru draweidd;

13 Y rhai a ymadawant â llwybrau uniondeb, i rodio mewn ffydd tywyllwch;

14 Y rhai a ymlawenychant i wneuthur drwg, ac a ymddigrifant yn anwiredd y drygionus;

15 Y rhai sydd â'u ffydd yn geimion, ac yn gildyn yn eu llwybrau;

16 I'th wared oddi wrth y fenyw estronaid, oddi wrth y ddeithr wenhleithus ei geiriau;

17 Yr hon a ymedy â llywodraethwr ei hieugetid, ac a ollwng dros gof gyfammod ei Duw.

18 Canys y mae ei thŷ yn gwyro at angau, a'i llwybrau at y meirw.

19 Pwy bynnag a elo i mewn atti hi, ni ddychwelant, ac nid ymafaelant yn llwybrau y bywyd.

20 Fel y rhodiech di ar hyd ffordd *gwyr* da, a chadw llwybrau y cyflawn.

21 Canys y gwyr cyflawn a breswylant y ddaear, a'r rhai perffaieth a gânt aros ynddi.

22 Ond yr annuwiolion a dorri'r oddi ar y ddaear, a'r troseddwyr a ddiwreiddir allan o honi.

PENNOD III.

1 *Y mae yn annog i ufudd-dod, 5 a fydd, 7 a marwâd, 9 a dwyfolder, 11 ac amynedd. 13 Dedwydd etw doethineb. 19 Gallu 21 a chymmyrnasau doethineb. 27 Cynghor i fod yn gariadus. 30 yn heddychol, 31 ac yn foddlongar. 33 Cysfwr melleidgais yr awwir.*

FY mab, na ollwng fy nghyfraith dros gof; ond cadwed dy galon fy ngorchymynion:

2 Canys hir-ddydau, a blynyddoedd bywyd, a heddwch, a chwaneqant hwy i ti.

3 Na âd i drugaredd a gwirionedd ymadael â thi: clymma hwy am dy wddf, ysgrifena hwy ar lech dy galon.

4 Felly y cei di ras a deall da ger bron Duw a dynion.

5 ¶ Gobeithia yn yr AROGLWYDD â'th holl galon; ac nac ymddiried i'th ddeall dy hun.

6 Yn dy holl ffyrdd cydnebydd ef, ac efe a hyfforddia dy lwybrau.

7 ¶ Na fydd ddoeth yn dy olwg dy hun: ofna yr AROGLWYDD, a thynn ymaith oddi wrth ddyrgioni.

8 Hynny a fydd lechyd i'th fogail, a mēr i'th esgyrn.

9 ¶ Anrhydedda yr AROGLWYDD â'th gyfoeth, ac â'r peth pennaf o'th holl ffirwyth:

10 Felly y llenwir dy ysguboriau â digonoldeb, a'th win-wryfoedd a dorrant gan win newydd.

11 ¶ Fy mab, na ddirmyga gerydd yr AROGLWYDD; ac na fiina ar ei gospedigaeth ef; 12 Canys y neb s fyddo Duw yn ei garu, efe a'i cerydda, megis tad ei fab anwyl ganddo.

13 ¶ Gwyn ei fyd y dyn a gaffo ddoethineb, a'r dyn a ddygo ddeall allan.

14 Canys gwell *yw* ei marstandiaeth hi na marstandiaeth o arian, a'i chynnyrch hi *sydd* well nag aur coeth.

15 Gwerthfawroccach *yw* hi na gemmau: a'r holl bethau dymunol nid ydynt gyffelyb iddi.

16 Hir-hoedl *sydd* yn ei llaw ddehau hi; ac yn ei llaw aswy y mae cyfoeth a gogoniant.

17 Ei ffyrdd hi *sydd* ffyrdd hyfrydwch, a'i holl lwybrau hi *ydnt* heddlwch.

18 Pren bywyd *yw* hi i'r neba ymafo ynddi: a gwyn ei fyd a ddialio ei âsaf ynddi hi.

19 Yr AROGLWYDD trwy ddoethineb a seilfodd y ddaear; trwy ddeall y sicrhâodd efe y nefoedd.

20 Trwy ei wybodaeth ef yr holltodd y dyfnedrau, ac y defnyna yr wybrennau wllith.

21 ¶ Fy mab, na ollwng hwynt allan o'th olwg: cadw ddoethineb a phwyll.

22 Yna y byddant yn fywyd i'th enaid, ac yn ras i'th wddf.

23 Yna y cei rodio dy ffordd yn ddiofal, a'th droed ni thrangwyddia.

24 Pan orweddych, nid ofni; ti a orweddi, a'th gwsg fydd melus.

25 Nac ofna rhag bras dwsymwth, na rhag ddnyst yr annuwiol pan ddeleo.

26 Canys yr AROGLWYDD a fydd dy hyder di, ac a geidw dy droed rhag ei ddal.

27 ¶ Na attal ddalonl oddi wrth y rhai y perthyn iddynt, pan fyddo ar dy law ei wneuthur.

28 Na ddywed wrth dy gymmydog, Cerdda ymaith, a thyred amser arall, ac y fory mi a roddaf; a chennyt *beth yn awr*.

29 Na feddwl ddrwg yn erbyn dy gymmydog, ac yntau yn trigu yn ddiotal yn dy ymyl.

30 ¶ Nac ymryson â neb heb achos, os efe ni wnaeth ddrwg i ti.

31 ¶ Na chenfigenna wrth wr traws, ac na ddewis yr un o'i ffyrdd ef.

32 Canys ffaidd gan yr AROGLWYDD y cyndyn: ond gyd â'r rhai uniawn y mae ei gyfrinach ef.

33 ¶ Melldith yr AROGLWYDD *sydd* yn nhŷ yr annuwiol: ond efe a fendithia drifga y cyflawn.

34 ¶ Diau efe a watwar y gwatwarus: ond ei ras a rydd efe i'r gostyngedig.

35 Y doethion a etifeddant anrhydedd, a gwarth *fydd* dyrchafad ffyliaid.

PENNOD IV.

1 *Solomon, er mwyn dysgu ufudd-dod i eraill, 3 yn dangos pa athrawiaeth a gafodd efe gan ei rieni, 5 i geisio doethineb, 14 ac i ochel llwybrau yr annuwiol. 20 Y mae yn annog i ffydd, 23 ac i sancteiddrwydd.*

GWRANDEWCH, blant, addysg tad, ac erglywch i ddygu deall.

2 Canys yr ydwyf fi yn rhoddi i chwi addysg dda: na wrthodwch fy nghyfraith.

3 Canys yr oeddwn yn fab i'm tad, yn dyner ac yn anwyl y ngolwg fy mam.

4 Efe a'm dysgai, ac a ddywedai wrthyf, Dalied dy galon fy ngeiriau: cadw fy ngorchymynion, a bydd fyw.

5 Cais ddoethineb, cais ddeall: na âl dros gof, ac na wyra oddi wrth eiriau fy ngenau.

6 Nac ymâd â hi, a hi a'th geidw: car hi, a hi a'th wared di.

7 Pennaf peth *yw* doethineb: cais ddoethineb; ac â'th holl gyfoeth cais ddeall.

8 Dyrchafa di hi, a hithau a'th ddyrchafa di: hi a'th ddwg di i anrhydedd, os cofeidi hi.

9 Hi a rydd ychwaneg o ras i'th ben di: *te*, hi a rydd i ti goron gogoniant.

10 Gwrando, fy mab, a derbyn fy ngeiriau; a blynyddoedd dy fywyd a amhêir.

11 Yr ydwyf yn dy ddygu yn ffordd doethineb; ac yn dy dywys yn llwybrau uniondeb.

12 Pan rodiech, dy gerddedid ni bydd cyf-ying; a phan redech, ni thrangwyddi.

13 Ymafael mewn addysg, ac na ollwng hi: cadw hi; canys dy fywyd di *yw* hi.

14 ¶ Na ddos i lwybr yr annuwiolion, ac na rodia ar hyd ffordd y drygonus.

15 Gochel hi, na ddos ar hyd-ddi; cilia oddi wrthi hi, a dos heibio.

16 Canys ni chysgant nes gwneuthur drwg: a'u cwsg a gollant, nes iddynt gwmpo *rhwy* ddyw.

17 Canys y maent yn bwyta bara annuwioldeb, ac yn yfed gwin trais.

18 Ond llwybr y cyflawn *sydd* fel y goleuni, yr hwn a lewyrrha fwyfwy hyd ganol dydd.

19 *Eithr* ffordd y drygonus *sydd* fel y tywyllwch: ni wyddant wrth ba beth y thrangwyddant.

20 ¶ Fy mab, gwrando ar fy ngeiriau: gogwydda dy glust at fy ymadroddion.

21 Na âd iddynt fyned ymaith o'th olwg: cadw hwynt y nghanol dy galon.

22 Canys bywyd *ydnt* i'r neba a'u caffont, ac iechyd i'w holl gnawd.

23 ¶ Cadw dy galon yn dra dleageulus; canys allan o honi y mae bywyd yn dyfod.

24 Bwrw oddi wrthyt enau taeogaldd, a gwefusau trofusau ym inhell oddi wrthyt.
 25 Edryched dy lygaid yn uniawn; ac edryched dy amrantau yn uniawn o'th flaen.
 26 Ystyria lwybr dy draed: a threfner dy holl ffyrdd yn uniawn.
 27 Na thro ar y llaw ddehau nac ar y llaw aswy; symmud dy droed oddi wrth ddrygionl.

PENNOD V.

1 Solomon yn annog i geisio doethineb: 3 yn dangos ysgelerder putteintra ac anillywoodraeth: yn annog i foddlonrwyddi, haelioni, a diwetrdeb. 22 Bod eu pechodau eu hun yn goddiwes yr annuwiol.

FY mab, gwrando ar fy noethineb, a goetwng dy giust at fy neall:

2 Fel y gelych ystyried pwyll, a'th wefusau gadw gwybodaeth.

3 ¶ Canys gwefusau y ddfeithr a ddiferant fel y dil mel, a'i genau sydd i'fynach nag o'lew:

4 Ond ei diwedd hi a fydd chwerver fel y wermnod, yn llym fel cleddyf dau'fniog.

5 Ki thraed hi a ddisgynant i angau; a'i cherddeddiad a sang uferen.

6 Rhag i ti ystyrio ffordd bywyd, y symmud ei chamrau hi, heb wybod i ti.

7 Yr awr hon gan hynny, O blant, gwrandewch arnaf fi, ac nac ymadewch â geiriau fy ngenau.

8 Cadw dy ffordd ym mhell oddi wrthi hi, ac na nesâ at ddrws ei thŷ hi:

9 I'rhag i ti roddi dy harddwch i eraill, a'th ffynnydoedd i'r creulawn:

10 Rhag llenwi yr estron a'th gyfoeth di, ac f'fth lafur fod yn nhŷ y dfeithr,

11 Ac o'r diwedd i ti ochain, wedi i'th gnawd a'th gorph gurio,

12 A dywydd, Pa fudd y casais i addyag! pa fodd y dirmygodd fy nghalon gerydd!

13 Ac na wrandewais ar lais fy aithrawn, ac na ostyngais fy nghlust i'm dysgawdwy!

14 Bân o fewn ychydig at bob drwg, yng nghanol y gynnulleidfa a'r dyrfa.

15 ¶ Yf ddwfr o'th bydwed dy hun, a ffrydiau allan o'th ffynnon dy hun.

16 Tardded dy ffynhonnau allan, a'th ffrydiau dwfr yn yr heolydd.

17 Byddant yn eiddot ti dy hun yn unig, ac nid yn eiddo dfeithriaid gyd â thi.

18 Bydded dy ffynnon yn fendigedig: ac ymlawenhâ gyd â gwrraig dy ieuengedig.

19 Bydded fel ewig gariadus, ac fel iyrches hawldgar: gâd i'w bronnau hi dy lenwi bob amser, ac ymfoddolona yn ei chariad hi yn wastadol.

20 A phaham, fy mab, yr ymddigrifi yn y wraig ddeithr, ac y cofseidi fywtes yr hon nid yw eiddot ti?

21 Canys ffyrdd dyn sydd y'ngolwg yr AROLYWYDD, ac y mae efe yn dal ar ei holl lwybrau ef.

22 ¶ Ki anwtredd ei hun a ddeil yr annuwiol, ac efe a ddêlir â rhaffau ei bechod ei hun.

23 Efe a fydd farw o eisieu addyag; a rhag maint ei ffolineb yr â ar gyfeiliorn.

PENNOD VI.

1 Yn erbyn mechnlaeth, 6 a segyrd, 12 ac ysgelerder. 16 Saith beth cäs gan Dânu. 20 Bendithion yfudd-dod. 25 Drygioni putteintra.

FY mab, os mechnlaist dros dy gymmydog, ac os tarewaist dy law yn llaw y dfeithr,

2 Ti a fagiwyd â geiriau dy enau, ti a ddalwyd â geiriau dy enau.

3 Gwna hyn yr awr hon, fy mab, a gwared dy hun, gan i ti syrthio i law dy gymmydog; cerdda, ac ymstwgwng iddo, ac ymbil â'th gymmydog.

4 Na ddyro gwsg i'th lygaid, na hân i'th amrantau.

5 Gwared dy hun fel yr iwrch o law yr helior, ac fel aderyn o law yr adarwr.

6 ¶ Cerdda at y morgrugyn, tydi ddioglyn; edrych ar ei ffyrdd ef, a bydd ddoeth:

7 Nid oes ganddo neb i'w arwain, i'w lywodraethu, nac i'w feistrolli;

8 Ac er hynny y mae efe yn parottodi ei fwyd yr hâf, ac yn casglu ei luniaeth y cynhauf.

9 Pa hyd, ddioglyn, y gorweddi? pa bryd y cyfodi o'th gwsg?

10 Etto ychydig gysgu, ychydig hepian, ychydig biethu dwylaw i gysgu.

11 Felly y daw tlodi arnaf fel ymdeithydd, a'th anghen fel gwr arfog.

12 ¶ Dyn i'r fall, a gwr anwir, a rodia â genau cyndyn.

13 Efe a amneidia a'i lygaid, efe a lefara â'i draed, efe a ddyg â'i fysedd.

14 Y mae pob rhyw gyndynrwydd yn ei galon; y mae yn dychymyng drygioni bob amser, yn peri cynhennau.

15 Am hynny ei ddinystr a ddaw arno yn ddisymmwth: yn ddisymmwth y dryllir ef, fel na byddo meddyginiaeth.

16 ¶ Y chwe peth hain sydd gâs gan yr AROLYWYDD: Ie, saith beth sydd ffaidd ganddo ef:

17 Llygaid belhchion, tafod celwyddog, a'r dwylaw a dywailtant waed gwirion,

18 Y galon a ddychymygo feddyliau drwg, traed yn rhedeg yn fuan i ddrygionl,

19 Tyst celwyddog yn dywyded celwydd, a'r neb a gyfodo gynnen rhwng brodyr.

20 ¶ Fy mab, cadw orchymyn dy dad, ac nac ymado â chyfraith dy faran.

21 Rhwym hwynt ar dy galon yn wastadol; cwlwm hwynt am dy wddf.

22 Pan rodiech, hi a'th gyfarwydda; pan orweddech, hi a'th wylia; pan ddeffrôych, hi a gydymddiddan â thi.

23 Canys canwyll yw y gorchymyn; a goleuni yw y chyfraith; a ffordd i fywyd yw ceryddon addyag:

24 I'th gadw rhag y fenyw ddrwg, a rhag gweniaith tafod y ddeithr.

25 Na chwennych ei phryd hi yn dy galon; ac na âd iddi dy ddal â'i hamrantau.

26 Oblegid y fenyw butteinig y daw dyn i dammaid o fara; a gwrraig gwr arall a hela yr enaid gwerthfawr.

27 A ddichon gwr ddwyn tân yn ei fynwes, heb losgi ei ddillad?

28 A ddichon gwr rodio ar hyd marwor, ac heb losgi ei draed?

29 Felly, pwy bynnag a êl at wraig ei gymmydog; y neb a gyffyrddo â hi, ni bydd glân.

30 Ni ddirmyga neb leidr a ladrattâo i ddiwallu ei enaid, pan fyddo arno newyn;

31 Ond os ddeil ef, efe a dâl yn saith ddybtyg; efe a rydd cymmaint oll ag a feddo yn ei ôl.

32 Ond y neb a wnel odineb â benyw, sydd heb synwyr; y neb a'i gwnel, a ddifetha ei enaid ei hun.

33 Archoll a gwarth a galffefe; a'i gywilydd ni ddilêlir.

34 Canys cynddaredd yw eiddgedd gwr; am hynny nid erbyd efe yn nydd dâl.

35 Ni bydd ganddo bris ar ddim iawn; ac ni foddlonir ef, er rhoi rhoddion lawer.

PENNOD VII.

1 Solomon yn cynghori bod meion *pur* a chariadus gyfeillach â doethineb. 6 Wrth a welasai efe ei hun, yn dangos, 10 cyfroyddia puttain, 22 ac enbyd wiriondeb yr ieuainge meufus: 24 yn cynghori gochoisg y cyfryw annuwlodeb.

FY mab, cadw fy ngeiriau, a chuddia fy ngorchymynion gyd â thi.

2 Cadw fy ngorchymynion, a bydd fyw; a'm cyfraith fel canwyll dy lysgad.

3 Rhwym hwynt am dy fyssed, ysgrifena hwynt ar lech dy galon.

4 Dywed wrth ddoethineb, Fy chwaer woyt ti; a galw ddeall yn gares:

5 Fel y'th gadwont oddi wrth y wraig ddi-eithr, a rhag y fenyw a'r ymadrodd gwenhiethus.

6 ¶ Canys a mi yn fenestr fy nhŷ, mi a edrychais trwy fy nellt;

7 A mi a welais ym mysg y ffyllaid, Ie, mi a ganfum ym mhllith yr Ieuengedig, ddyrn Ieuenged heb ddeall ganddo.

8 Yn myned ar hyd yr heol ger llaw ei chongl hi; ac efe a ai ar hyd y ffordd i'w thŷ hi,

9 Yn y cyfnos gyd a'r hwyr, pan oedd hi yn nos du ac yn dywyll:

10 Ac wele fenyw yn cyfarfod ág ef, a chanddi ymddygiad puttain, ac â chalon ddichellgar.

11 (Siaradus ac anuffud *yw* hi; ei thraed nid arhŏant yn ei thŷ:

12 Weithiau yn y drws, weithiau yn yr heolydd, ac yn cynllwyn ym mhob cong)

13 Hi a ymafaelodd ynddo, ac a'i cusanodd, ac ág wyneb digywilydd hi a ddywedodd wrtho,

14 Yr oedd arnaf fi aberthau hëdd; heddyw y cywirais fy adduned:

15 Ac am hynny y daethum allan i gyfarfod â thi, i chwilio am dy wyneb; a chefnais afael arnat.

16 Mi a drwsiais fy ngwely â llenni, ac â cherfiadau a lleiniau yr Aipit.

17 Mi a fŵg-derthais fy ngwely â myrr, aloes, a synamon.

18 Tyred, moes i ni ymlenwi o garu hyd y bore; ymhyfrydwn â chariad.

19 Canys nid *yw* y gwr gartref; efe a aeth i ffordd bell:

20 Efe a gymmerth godaid o arian yn ei law; efe a ddaw adref ar y dydd ammodol.

21 Hi a'i troes ef a'i haml eiriau tēg, ac â gwenlaith ei gwefusau hi a'i cymhellodd ef.

22 Efe a'i canlynodd hi ar frys, fel yr ŷch yn myned i'r lladdfa, neu fel ynfyd yn myned i'r cyffion i'w goepi:

23 Hyd oni ddiryllo y saeth ei afu ef; fel yr aderyn yn prysuro i'r fagl, heb wybod ei bod yn erbyn ei einioes ef.

24 ¶ Yn awr gan hynny, *fy* meibion, gwrandewch arnaf fi, ac ystyriwch eiriau fy ngenau.

25 Na thuedded dy galon at ei ffyrdd hi, na chyfeiliorna ar hyd ei llwybrau hi.

26 Canys llawer a gwympodd hi yn archoll-edig; Ie, *gwyr* grymmus lawer a laddodd hi.

27 Ffordd i'w fferm *yw* ei thŷ hi, yn diagyn i ystafelloedd angau.

PENNOD VIII.

1 Enwocced 6 ac eglured *yw* doethineb. 10 Godidowgrydd, 12 naturioeth, 15 galu, 18 cyfbeth, 22 a thragwyddoldeb doethineb. 32 Bod doethineb yn dymunol, o achos y dawwydion y mas yn ei ddywyn.

ONID *yw* doethineb yn gwelldi? a deall yn lleifain?

2 Ym mhnen lleoedd uchel, ger llaw y ffordd, lle mae llwybrau lawer, y mae hi yn sefyll.

3 Ger llaw y pyrth, ym mhnen y dref, yn ymyl y drysau, y mas hi yn lleifain:

4 Arnoch chwyl, wŷr, yr wyf fi yn galw; ac at feibion dynion y mae fy llais.

5 Ha ynfydion, deallwch gyfrwysder; a chwi wŷr anghall, byddwch o galon ddeallus.

6 Gwrandewch: canys myfi a draethaf i chwi bethau ardderchog; ac a agoraf fy ngwefusau ar bethau uniawn.

7 Canys fy ngenau a draetha wirionedd; a ffaidd gan fy ngwefusau ddrvgion.

8 Holl eiriau fy ngenau *ydynt* gyflawn; nid oes ynddynt na gwyrni na thraweidd.

9 Y *maent* hwy oll yn amlwg i'r neb a ddeallo, ac yn uniawn i'r rhai a gafodd wybodaeth.

10 Derbyniwch fy addysg, ac nid arian; a gwybodaeth o flaen aur etholedig.

11 Canys gwell *yw* doethineb na germau: nid oes dim dymunol cyffelyb iddi.

12 Myfi doethineb wyf yn trigo gyd â challineb: yr ydwyf yn cael allan wybodaeth cynghor.

13 O'n yr ARLWYDD *yw* casáu drygloni: balchder, ac uchder, a ffordd ddrvgionus, a'r genau traws, sydd gŏs gennyf fi.

14 Mi blau gynghor, a gwir ddoethineb: deall *ydyf* fi, mi blau nerth.

15 Trwf fi y teyrnasa brenhinoedd, ac y barna y pennaethiaid gyflawnder.

16 Trwf fi y rheola tywysgion a phendefigion, *ef* holl farnwyr y ddaear.

17 Y sawl a'm carant i, a garaf finnau; a'r sawl a'm oesiant yn fore, a'm cŏnt.

18 Gyd â myfi y mas cyfoeth, ac anrhyddod, golud parhŏus, a chyflawnder.

19 Gwell *yw* fy ffrwyth i nag aur, Ie, nag aur coeth; a'm cynnyrch *sydd well* na'r arian detholedig.

20 Ar hyd ffordd cyflawnder yr arweiniaf, ar hyd canol llwybrau barn:

21 I beri i'r rhai a'm carant eisfeddu sylwedd: a mi a lanwaf eu trysorau.

22 Yr ARLWYDD a'm meddiannodd i yn nechreud ei ffordd, eyn ei weithredoedd erioed.

23 Er tragwyddoldeb y'm henneiniwyd, er y dechreud, cyn bod y ddaear.

24 Pryd nad oedd dyfnder y'm cenhedlwyd, eyn bod ffynhonnau yn llawn o ddyfiroedd.

25 Cyn sylfaenu y mynyddoedd, o flaen y bryniau, y'm cenhedlwyd:

26 Cyn gwneuthur o hono ef y ddaear, na'r meusydd, nac uchder llwch y byd.

27 Pan barottôdd efe y nefoedd, yr oeddion i yno: pan osododd efe gylch ar wyneb y dyfnder:

28 Pan gadarnhŏdd efe y cymmylau uwch ben: a phan nerthodd efe ffynhonnau y dyfnder:

29 Pan roddes efe ei ddeddf i'r môr, ac i'r dyfroedd, na thorrent ei orchymyn ef: pan osododd efe sylfeini y ddaear:

30 Yna yr oeddwr i gyd ág ef *megis* un wedi ei feithrin *gyd ág ef*: ac yr oeddwn yn hyfrdwch *iddo* beunydd, yn ymlawenbau ger ei fron ef bob amser;

31 Ac yn lawenyachu y'nghyfaneddlo ei ddaear ef; a'm hyfrdwch oedd gyd â meibion dynion.

32 Yr awrhon gan hynny, O feibion, gwran-

dewch arnaf; canys gwyn eu byd a gadwant fy fyrrid i.

33 Gwrandewch addysg, a byddwch ddoethion; nae ymwrthodwch â hi.

34 Gwyn ei fyd y dyn a wrandawo arnaf, ac a wylio yn ddyfal beunydd wrth fy nrysau, gan warchod wrth byst fy mhyrth i.

35 Canys y neb a'm caffo i, a gaiff fywyd, ac a feddianna ewyllys da gan yr **ARGLWYDD**.

36 Ond y neb a becho yn fy erbyn, a wna gam â'i cnaid ei hun: fy holl gaseion a garant angau.

PENNOD IX.

1 *Addysg 4 ac athrawiaeth doethineb.* 13 *Arfer 16 ac amryfusedd ymfyrrwydd.*

DOETHINEB a adladododd ei thŷ, hi a naddodd ei sauth goloff.

2 Hi a laddodd ci haniffelliaid; hi a gymmysgodd ei gwin, ac a hullodd ei bwrdd.

3 Hi a yrrodd ei llaw-forwynion: y mae yn llefain oddi ar fannau uchel y ddinas:

4 Pwy bynnag *sydd* annicheilgar, trôed i mewn yma: ac wrth yr annoeth y mae hi yn dywedyd,

5 Deuwch, a bwyttwch o'm bara, ac fyfwech o'r gwin a gymmysgais.

6 Ymadwch â'r rhai ffol, a byddwch fyw; a cherddwch yn ffordd deall.

7 Yr hwn a geryddo watwarwr, a gaiff warawdydd iddo ei hun: a'r hwn a feio ar y drygonus, a gaiff anaf.

8 Na cherydda watwarwr, rhag iddo dy gasau: cerydda y doeth, ac efe a'th gar di.

9 Dyro *addysg* i'r doeth, ac efe fydd doethach: dysg y cyflawn, ac efe a chwanea ei ddygagediseth.

10 Dechreusad doethineb yw ofn yr **ARGLWYDD**: a gwybodath y sanctaid yw deall.

11 Canys trwof fi yr amhêir dy ddyddiau, ac y chwaneir blynyddoedd dy einioes.

12 Os doeth fyddi, doeth fyddi i ti dy hun: ond os gwatwarwr fyddi, tydi dy hun a'i dygi.

13 ¶ Gwraig ffol a *sydd* siaradus; anghall yw, ac ni â'yr ddim:

14 Canys hi a eistedd ar ddrws ei thŷ, ar fange, yn y lleoedd uchel yn y ddinas.

15 I alw ar y neb a fyddo yn myned heibio, y rhai sydd yn cerdded eu fyrrid yn uniawn:

16 Pwy bynnag *sydd* ehud, trôed yma: a phwy bynnag *sydd* ddisyngwyr, a hi a ddywed wrtho,

17 Dyfroedd lladrad *sydd* felus, a bara cudd *sydd* beraidd.

18 Ond ni â'yr efe mai meirw yw y rhai *sydd* yno; a bod ei gwahoddwyr hi yn nyfnder uffern.

PENNOD X.

Or bennod yma hyd y bummed ar hugain, y mae amryw addysg ynghylch rhinwooddau da, a'u gwrthwneob felus.

DIARHEBION Solomon. Mab doeth a wna dad llawen, a mab ffol a dristâ ei fam.

2 Ni thycia trysorau drygioni: ond cyflawnder a wared rhag angau.

3 Ni edy yr **ARGLWYDD** i enaid y cyflawn newynu: ond efe a chwâl ymaith gyfoeth y drygonus.

4 Y neb a weithio â llaw dwyllodrus, fydd llawr: ond llaw y ddywad a gyfoethoga.

5 Mab synhwyrol yw yr hwn a gaagl amser haf: ond mab gwaradwyddus yw yr hwn a gwag amser cynhauf.

6 Bendithuon *sydd* ar ben y cyflawn: ond trawedd a gau ar enau y drygonus.

7 Cofiadwriaeth y cyflawn *sydd* fudgedig: ond enw y drygonus a bydra.

8 Y galon ddoeth a dderbyn orchymynion: ond y ffol ci wefusau a gwymp.

9 Y neb a rodio yn uniawn, a rodia yn ddiogel: ond y neb a gam-dry ei fyrrid, a fydd hymod.

10 Y neb a amneidio â'i lygaid, a bair flinder: a'r ffol ei wefusau a gwymp.

11 Pfyntion bywyd yw genau y cyflawn: ond trawedd a gau ar enau y drygonus.

12 Casineb a gyfyd gynhennau: ond cariad a guddia bob camwedd.

13 Y'ngwefusau y synhwyrol y ceir doethineb: ond gwialen a *weddai* i gefn yr anghall.

14 Y doethion a ystoriant wybodach: ond dinystr *sydd* gyfagos i enau y ffol.

15 Cyfoeth y cyfoethog yw dinas ei gadernid ef: ond dinystr y tlodion yw eu tlodi.

16 Gwaith y cyflawn a *dynn* at fyfwd: ond ffirwyth y drygonus tu ag at bechod.

17 Ar y ffordd i fywyd y mae a gadwo addysg: ond y neb a wrthodo gerydd, *sydd* yn cyfeillhori.

18 A guddio gas d gwefusau celwyddog, a'r neb a ddywed enllib, *sydd* ffol.

19 Yn amlder geiriau ni bydd pall ar bechod: ond y neb a attalio ei wefusau *sydd* synhwyrol.

20 Tafod y cyflawn *sydd* fel arian detholedig: calon y drygonus ni thâl ond yehydig.

21 Gwefusau y cyflawn a horthant lawer: ond y ffylisid, o ddiffyg synwyr, a fyddant feirw.

22 Bendith yr **ARGLWYDD** a gyfoethoga; ac ni ddwg flinder gyd â hi.

23 Hyfryd gan ffol wneuthur drwg: a chan wr synhwyrol y mae doethineb.

24 Y peth a ofno y drygonus, a ddaw iddo: ond y peth a ddeisyfo y rhai cyflawn, *Dus* a'i rhydd.

25 Fel y mae y corwynt yn myned heibio, felly ni bydd y drygonus *msy*: ond y cyflawn *sydd* sylfaen a bery byth.

26 Megis finegr i'r dannedd, a mwg'i'r llygaid, felly y bydd y diog i'r neb a'i gyrrant.

27 Ofn yr **ARGLWYDD** a estyn ddyddiau: ond blynyddoedd y drygonus a fyrrhêir.

28 Gobalith y cyflawn *sydd* llawenydd: ond gobalith y drygonus a dderfydd am dano.

29 Ffordd yr **ARGLWYDD** *sydd* gadernid i'r perffalith: ond dinystr *sydd* i'r rhai a wnant anwiredd.

30 Y cyflawn nid yagog byth: ond y drygonus ni phreswylant y ddaear.

31 Genau y cyflawn a ddwg allan ddoethineb: a'r tafod cyndyn a dorri ymaith.

32 Gwefusau y cyflawn a wyddant beth *sydd* gymmeradwy: ond genau y drygonus a *lefera* drawedd.

PENNOD XI.

CLORIANNAU anghywir *sydd* ffalidd gan yr **ARGLWYDD**: ond carreg uniawn *sydd* foddllawn ganddo ef.

2 Pan ddêl balchder, se ddaw gwarth: ond gyd â'r gostyngedig y mae doethineb.

3 Perffieithrwydd yr uniawn a'u tywys hwynt: ond trawedd yr anffyddloniaid a'u difetha hwynt.

4 Ni thycia cyfoeth yn nydd difogaint: ond cyflawnder a wared rhag angau.

5 Cyflawnder y perffalith a'i hyfforddia ef: ond o achos ei ddrygioni y syrth y drygonus.

6 Cyflawnder y cyflawn a'u gwared hwynt: ond troseddwy'r a ddêlir yn cw drygioni.

7 Pan fyddo marw dyn drygionus, fe a ddarfu am ei obaith *ef*: a gobaiht y traws a gyfngollir.

8 Y cyflawn a waredir o gyfyngder, a'r drygionus a ddaw yn ei le *ef*.

9 Rhagrithiwr a'i enau a lygfa ei gymmydog: ond y cyflawn a waredir trwy wybodaeth.

10 Yr holl ddinas a ymlawenâ o herwydd llwyddiant y cyflawn: a phan gyfngoller y drygionus, y bydd gorfoledd.

11 Trwy fendith y cyflawn y dyrehefir y ddinas: ond trwy enau y drygionus y dinystir hi.

12 Y neb sydd ddisynwyr a ddlystyra ei gymmydog: ond y synhwyrôl a daw â sôn.

13 Yr hwn a rodia yn athrodwr, a ddatguddia gyfrinach: ond y ffyddlawn ei galon a gela y peth.

14 Lle ni byddo cynghor, y bobl a syrthiant: ond lle y byddo llawor o gynghorwyr, y bydd ddogelwch.

15 Blinder mawr a gaiff y neb a fachtio dros ddeithr-ddyn: ond y neb a gasâo fachtiaeth, fydd ddogel.

16 Gwraig rasol a gaiff anrhydedd: a'r galluog a gânt gyfoeth.

17 Gwr trugarog sydd dda wrth ei enaid ei hun: ond y creulawn a flina ei gnawd ei hun.

18 Y drygionus a wna waith twyllodrus: ond i'r neb a hauo gyflawnder, y bydd gwobr sicr.

19 Fel yr *arwain* cyflawnder i fywyd: felly dilyn drygionol a *dyrois* i angau.

20 Ffialdd gan yr *ARGLWYDD* y neb sydd gyndyn eu calonnau: eithr hoff ganddo *ef* y rhai sydd berffaith yn eu ffyrdd.

21 Er maint fyddo cymmorth, y drygionus ni bydd dfeug: ond had y cyflawn a waredir.

22 Fel modrwy sur yn nhrwyn hwch, *yw* benyw lân heb synwr.

23 Deisyfiad y cyflawn *sydd* ar ddaioni yn unig: ond gobaiht y drygionus *sydd* ddigter.

24 Rhyw un a wasgar ei dda, ac *efe* a chwangeir *iddo*: a rhyw un arall a arbed mwy nag a weddai, ac a *syrth* i ddiold.

25 Yr enaid hael a frasêir: a'r neb a ddyfrhâo, a ddyfrhêir yntau hefyd.

26 Y neb a attallo ei yd, y bobl a'i mellidithia: ond bendith a *fydd* ar ben y neb a'i gwertho.

27 Y neb a ddyfal geisio ddaioni, a ynnill ewyllys da: ond y neb a geisio ddrwg, *iddo ei hun* y daw.

28 Y neb a roddo ei oglud ar ei gyfoeth, a syrth: ond y cyflawn a flodeuant megis cangen.

29 Y neb a flino ei dŷ ei hun, a berchenoga y gwyt: a'r ffôl a *fydd* gwas i'r synhwyrôl ei galon.

30 Ffrwyth y cyflawn *sydd* megis pren y bywyd: a'r neb a ynnillo enaidiau, *sydd* ddoeth.

31 Wele, telir i'r cyflawn ar y ddaear: pa faint mwy i'r drygionus a'r pechadur?

PENNOD XII.

YNEB a garo addysg, a gar wybodaeth: ond y neb a gasâo gerydd, aniffalaidd *yw*.

1 Gwr da a gaiff ffatr gan yr *ARGLWYDD*: ond gwr o ddichellion drwg a ddamnia *efe*.

2 Ni sierhêir dyn trwy ddrygionol: ond gwraidd y cyflawn nid ysgoga.

3 Gwraig rymmus *sydd* goron i'w gwr: ond

y waradwyddus *sydd* megis pydrnl yn ei esgryn *ef*.

4 Meddylliau y cyflawn *sydd* uniawn: a chynghorion y drygionus *sydd* dwyllodrus.

5 Geiriau y drygionus *yw* cynyllwyn am waed: ond genau yr uniawn a'u gwared hwynt.

6 Difethir y drygionus, fel na byddont hwy: ond tŷ y cyflawn a saif.

7 Yn ol ei ddeall y canmolir gwr: ond gwr cyndyn ei galon a ddlystyrr.

8 Gwell *yw* yr hwn a'i cydnabyddo ei hun yn wael, ac *sydd* was iddo ei hun, na'r hwn a'i hanrhydeddo ei hun, ac sydd arno eisieu bara.

9 Y cyflawn a fydd ofalus am fywyd ei anifail: ond tosturi y drygionus *sydd* greu-lawn.

10 Y neb a lasurio ei dir, a ddiagonir o fara: ond y neb a ganlyno ofer-*ioyr*, disynwyr *yw*.

11 Y drygionus sydd yn deisyf rhywyd y drygionus: ond gwreiddyn y cyflawn a rydd *ffrwyth*.

12 Trwy drosedd ei wefusau y meglir y drygionus: ond y cyflawn a ddaw allan o gyfyngder.

13 Trwy ffrwyth ei enau y digonir gwr a datoni: a thaledigaeth dwylaw dyn a ddelir iddo.

14 Ffordd yr ynyf *sydd* uniawn yn ei olwg ei hun: ond y neb a wrandawo ar gynghor *sydd* gall.

15 Mewn un dydd y gwybyddir digter yr ynyf: ond y call a guddia gywilydd.

16 Y neb a ddywedo y gwir, a ddengys gyflawnder: ond gan dyst a *draetha* dwyll.

17 Rhyw ddyw a ddywed eiriau fel brath cleddyf: ond tafod y doethion *sydd* feddyginiaeth.

18 Gwestu gwirionedd a saif byth: ond tafod celwyddog ni saif funud awr.

19 Dichell *sydd* ynghalon y rhai a ddychymyngant ddrwg: ond i gynghorwyr heddwch y bydd llawenydd.

20 Ni ddigwydd i'r cyflawn ddim blinder: ond y drygionus a lenwir â drwg.

21 Ffialdd gan yr *ARGLWYDD* wefusau celwyddog: ond y rhai a wnant yn ffyddlawn, a ryngant fodd iddo *ef*.

22 Gwr prywllig a gela wybodaeth: ond calon ffyliaid a gyhoedda ffolineb.

23 Llwg y diegeulus a deyrnass: a llaw y twyllodrus a fydd dan deyrnged.

24 Gofid ynghalon gwr a bair iddi grymmu: ond gair da a'i llawenâ hi.

25 Y cyflawn a ragora ar ei gymmydog: ond ffordd y rhai drygionus a'u twyllia hwynt.

26 Ni rostia y twyllodrus ei helwriaeth: ond golud y dyn diegeulus sydd hwyrfawr.

27 Yn ffordd cyflawnder y mae bywyd: ac yn ei llwybrau â nid oes marwolâeth.

PENNOD XIII.

MAB doeth a wrendy ar athrawiaeth ei dad: ond gwatwarwr ni wrendy ar gerydd.

1 Gwr a fwynâ ddaioni o ffrwyth ei enau: ac enaid yr anghyflawn a *fwynâ* drawedd.

2 Y neb a geldw ei enau, a geldw ei einioes: ond y neb a ledo ei wefusau, a ddinystir.

3 Enaid y ddog a ddelsyf, ac ni *chaisf* ddim: ond enaid y diwyd a wneir yn fras.

4 Câr gan y cyflawn gelwydd: ond y drygionus sydd ffialdd, ac a ddaw i gywilydd.

5 Cyflawnder a geldw y perffaith yn ei ffordd: ond annuwioldeb a ddymchwel y pechadur.

7 Rhywun a ymfroestia ei fod yn gyfoethog, ac heb ddim ganddo: ac arall ei fod yn dlawd, a chyfoethlauer i'wdo.

8 Lawr ara einloes gwr ydo ei dda: ond y tlawd ni chlyw gerydd.

9 Goleuni y cyflawn a lawenhâ: ond canwyll y drygionus a ddiffoddir.

10 Trwy falchedd yn unig y cyffry cynnen: ond gyd â'r pwyllg y mae doethineb.

11 Golud a gasglwr trwy oferedd, a leihêir; ond y neb a gasglo â'i law a chwaneqa.

12 Gobaith a oeder a wanhâ y galon: ond pren y bywyd yw deisyfiad, pan ddêl i ben.

13 Yr hwn a ddirmygo y gair, a ddiffethir: ond yr hwn sydd yn ofni y gorchymyn, a obrwyir.

14 Cyfraith y doeth sydd ffynnon bywyd, i gilio oddi wrth faglaur angau.

15 Deall da a ddryr ras: ond ffordd trosedd-wyr sydd galed.

16 Pob call a wna bethau trwy wybodaeth: ond yr ynyf a ddenys ynyfydrwydd.

17 Cennad annuwiol a syrth i ddrygioni: ond cennad ffyddlawn sydd iechyd.

18 Tlodï a gwaradwydd fydd i'r hwn a wrthododd addysg: ond yr hwn a gadwo gerydd, a anrhydeddir.

19 Dymuniad wedi ei gyflawni, sydd felus gan yr enaid: ond fflaid gan ynyfion gilio oddi wrth ddrygioni.

20 Yr hwn a rodia gyd â doethion, fydd doeth: ond yr hwn sydd gyfaill i ynyfion, a gystuddir.

21 Drygydd a eryln bechaduriaid: ond daloni a delir i'r rhai cyflawn.

22 Y gwr daionus a âd etifeddiaeth i feibion ei feibion: a golud y pechadur a roddwyd i gadw i'r cyflawn.

23 Llauer o ymborth sydd ym maes y tllodion: ond y mae a ddinystir o eisieu barn.

24 Yr hwn a arbedo y wfaen, sydd yn casâu ei fab: ond yr hwn a'i câr ef, a'i cerydda mewn amser.

25 Y cyflawn a fwyty hyd oni ddigoner ei enaid: ond bol yr annuwiol fydd mewn eisieu.

PENNOD XIV.

GWRAIG ddoeth a adeilada ei thy: ond y ffolog a'i tynn ef i lawr â'i dwylaw.

2 Yr hwn sydd yn rhodio yn ei unionder, sydd yn ofni yr ARGELWYDD; a'r hwn sydd gyndyn yn ei ffyrdd, sydd yn ei ddirmygu ef.

3 Y'ngenuau y ffol y mae gwfaen balchder: ond gwefusau y doethion a'u ceidw hwynt.

4 Lle nid oes ychain, glân yw y preseb: ond llauer o gnwd sydd ym dyfod trwy nerth yr ych.

5 Tyst ffyddlawn ni ddywed gelwydd: ond gau dyst a draetha gelwyddau.

6 Y gwatwarwr a gais ddoethineb, ac nis caiff; ond gwybodaeth sydd hawdd i'r deallus.

7 Dos ymaith oddi wrth yr ffol, pan wpech nad oes ganddo wefusau gwybodaeth.

8 Doethineb y call yw deall ei ffordd ei hun: ond ffolineb y ffyllaid yw twyll.

9 Y ffyllaid a ymhyfydant mewn camwedd: ond ym mhllith y rhai uniawn y mae ewylls da.

10 Y galon sydd yn gwybod chwercwder ei henaid ei hun: a'r dieithr ni bydd gyfrannog o'i llawenydd hi.

11 Tŷ yr annuwiollon a ddinystir: ond pabell y rhai uniawn a fiodewa.

12 Y mae ffordd sydd uniawn y'ngolwg dyn: ond ei diwedd hi yw ffyrdd angau.

13 Ie, wrth chwercwder y bydd blin ar y galon; a diwedd y llawenydd hwnnw yw tristwch.

14 Y gwrthynysig o galon a gaiff ddigon o'i ffyrdd ei hun: ond y gwr daionus a gilia oddi wrtho ef.

15 Yr ehud a goelia bob gair: a'r call a ddeil ar ei gamrau.

16 Y doeth sydd yn ofni, ac yn cilio oddi wrth ddrygioni: ond y ffol sydd ffrom a hyderus.

17 Gwr diglawn a wna ffolineb: a châs yw y gwr dichellgar.

18 Y rhai ehud a etifeddant ffolineb: ond y rhai call a goronir â gwybodaeth.

19 Y rhai drygionus a ymostyngant ger bron y daionus: a'r annuwiol ym mhyrth y cyflawn.

20 Y tlawd a gasêir, Ie, gan ei gymmydog ei hun: ond llauer fydd yn caru y cyfoethog.

21 A ddirmygo ei gymmydog, sydd yn pechu: ond y trugarog wrth y tlawd, gwyn ei fydd ef.

22 Onid ydyw y rhai a ddychymyngant ddrwg yn cyfeillorni? eithr trugarodd a gwirionedd a fydd i'r sawl a ddychymyngant ddaioni.

23 Ym mhob llafar y mae elw: ond o eiriau gwefusau nid oes dim ond tloidi.

24 Coron y doethion yw eu cyfoeth: ond ffolineb y ffyllaid sydd ffolineb.

25 Tyst ffyddlawn a weryd eneidiau: ond y twyllodrus a ddywed gelwyddau.

26 Yn ofn yr ARGELWYDD y mae gobaith cadarn: ac i'w blant ef y bydd noddfa.

27 Ofn yr ARGELWYDD yw ffynnon y bywyd, i ddiange rhag maglaur angau.

28 Mewn amlder y bobl y mae anrhydedd y brenhin: ac o ddiffyg pobl y dinystir y tywysog.

29 Y dlog i ddigofaint sydd yn llawn o synwyr: ond y diglawn ei yspryd a ddyrchafia ynyfydrwydd.

30 Calon iach yw bywyd y cnawd: ond cenfigen a bydra yr esgryn.

31 Y neb a orthrymma y tlawd, a gywil-yddia ei grawdydd: ond y neb a drugarhâo wrth yr anghenus, a'i hanrhydedda ef.

32 Y drygionus a yrrir ymaith yn ei ddrygioni: ond y cyflawn a oebithia pan fyddo yn marw.

33 Doethineb sydd yn gorphwys y'ngalon y call: ond yr hyn sydd y'ngalon ffyllaid a wybyddir.

34 Cyflawnder a ddyrchafa genedl: ond cywilydd pobloedd yw pechod.

35 Kwyllys da y brenhin sydd ar ei was synhwyrol: ond ei ddigofaint a fydd ar was gwaradwyddus.

PENNOD XV.

ATTEB arafaid a ddettry lid: ond garw a gyffry ddigofaint.

2 Tafod y synhwyrol a draetha wybodaeth yn dda: ond genau y ffyllaid a dywallt ffolineb.

3 Ym mhob lle y mae llygald yr ARGELWYDD, yn canfod y drygionus a'r daionus.

4 Pren y bywyd yw tafod iach: ond trawsedd ynddo sydd rwyg yn yr yspryd.

5 Dyn ffol a ddiystyra addysg ei dad: ond y neb a ddiotdefo gerydd, sydd gall.

6 Yn nhŷ y cyflawn y bydd mawr gyfoeth: ond am olud yr annuwiol y mae tralod.

7 Gwefusau y doethion a wasgarant wybodaeth: ond calon y ffyllaid ni wna felly.

8 Aberth yr annuwiol sydd fflaid gan wr

ARGLWYDD : ond gweddi yr unlaun *sydd* hoff ganddo.

9 Fforda yr annuwiol *sydd* fflaidd gan yr **ARGLWYDD** : ond efe a gâr y neb a ddilyn gyflawnder.

10 Cerydd *sydd* flin gan y neb a drŷ oddi ar y ffordd : a'r neb a gasâo gerydd, a fydd marw.

11 Uffern a dinystr *sydd* ger bron yr **ARGLWYDD** : pa faint mwy, calonnau plant dynion?

12 Ni châr y gwatwarwr mo y neb a'i cer-yddo ; ac nid â at y doethion.

13 Calon lawen a wna wyneb siriol : ond trwy ddolur y galon y torrir yr yspryd.

14 Calon y synhwyrol a ymgais â gwybod-*seth* : ond genau y fyllaid a borthir â ffol-ineb.

15 Holl ddyddiau y cystuddiedig *sydd* flin : ond gwleda wastadol yw calon lawen.

16 Gwell *yw* ychydig gyd âg ofn yr **ARGLWYDD**, nâ thrysor mawr a thrallod gyd âg ef.

17 Gwell *yw* prŷd o ddail lle byddo carlad, nag ych pasgedig a châs gyd âg ef.

18 Gwr digliawn a gyffry gynnen : ond *gwr* hwyrfrydig i lid a dyrr ymryson.

19 Ffordd y dlog *sydd* fel cae drain : ond ffordd yr unlaun *sydd* wastad.

20 Mab doeth a lawenhâ ei dad : ond dyn ffol a ddtystyra ei fam.

21 Pfolineb *sydd* hyfryd gan yr ynyfyd : ond gwr deallus a rodia yn uniawn.

22 Ofer fydd bwriadau lle ni byddo cyng-*hor* : ac mewn amlder cynghorwyr y sier-*hêr* hwynt.

23 Llauenydd fydd i wr o herwydd ym adrodd ei enau ; ac O mor dda *yw* gair yn ei smaer!

24 Ffordd y bywyd *sydd* fry i'r synhwyrol, i ochel uffern obry.

25 Yr **ARGLWYDD** a ddiwreiddia dŷ y beilchion : ond efe a sierhâ derfyn y weddw.

26 Meddylliau yr annuwiol *sydd* fflaidd gan yr **ARGLWYDD** : ond geiriau y glân *ynt* beraidd.

27 Y neb a fyddo dra-chwannog i clw, a derfysga ei dŷ : ond y neb a gasâo roddion, fydd byw.

28 Calon y cyflawn a fyfyrfa i ateb : ond genau y drygonus a dywallt allan ddrwg.

29 Pell *yw* yr **ARGLWYDD** oddi wrth y rhai annuwiol : ond efe a wrendy weddi y cyflawn.

30 Llewyrch y llygaid a lawenhâ y galon : a gair da a frasâ yr esgyrn.

31 Y giust a wrandawo ar gerydd y bywyd, a breswylia ym mhilith y doethion.

32 Y neb a wrthodo addysg, a ddtystyra ei enaid ei hun : ond y neb a wrandawo ar gerydd, a feddianna ddeall.

33 Addysg doethineb *yw* ofn yr **ARGLWYDD** ; ac o flaen anrhydedd *yr* â gost-*yngeiddrwydd*.

PENNOD XVI.

PAROTTOAD y galon mewn dyn, ac ym-*adrodd* y tafod, oddi wrth yr **ARGLWYDD** y *mac*.

2 Holl ffyrdd dyn *ydymt* lân yn ei olwg ei hun : ond yr **ARGLWYDD** a bwysa yr yspryd-*ion*.

3 Treigla dy weithredoedd ar yr **ARGLWYDD**, a'th feddylliau a safant.

4 Yr **ARGLWYDD** a wnaeth bob *peith* er ei fwyn ei hun : a'r annuwiol hefyd erbyn y dydd drwg.

5 Fflaidd gan yr **ARGLWYDD** bob dyn

uchel galon : er maint *fyddo* ei gymmorth, ni bydd dŷuog.

6 Trwy drugaredd a gwirionedd y diletr pechod : a thrwy ofn yr **ARGLWYDD** y *mac* ymado oddi wrth ddrwg.

7 Pan fyddo ffyrdd gwr yn rhyngu bodd i'r **ARGLWYDD**, efe a bair i'w elynion fod yn heddychol âg ef.

8 Gwell *yw* ychydig trwy gyflawnder, nâ chnwd mawr trwy gam.

9 Calon dyn a ddychymmyg ei ffordd : ond yr **ARGLWYDD** a gyfarwydda ei gerddediad ef.

10 Ymadrodd Drw *sydd* y'ngwefusau y brenhin : ni wyta ei enau o mewn barn.

11 Pwys a chlioniannu cywir, yr **ARGLWYDD** a'w *plaw* : ei waith ef *yw* holl ger-*rig* y god.

12 Fflaidd *yw* i frenhinoedd wreuthur an-*nuwiol*bed : canys trwy gyflawnder y cadari-*hêr* yr orsedd.

13 Gwefusau cyflawn *sydd* gymmeradwy gan frenhinoedd ; a'r brenhin a gâr a draetho yr uniawn.

14 Dignfaint y brenhin *sydd* megis cernad angau ; ond gwr doeth a'i gostega.

15 Yn siriol wynebpryd y brenhin y *mac* bywyd : a'i ewyllys da ef *sydd* megis cwm-*tnwl* gwlaw diweddar.

16 Cael doethineb, O mor well *yw* nag aur coeth! i chael deall, mwy dymunol *yw* nag arian.

17 Sarn y cyflawn *yw* dychwelyd oddi wrth ddrwg : y neb a gadwo ei ffordd, a geidw ei enaid.

18 Balchder *sydd yn myned* o flaen dinystr : ac uchder yspryd o flaen cwymp.

19 Gwell *yw* bod yn ostyngedig gyd â'r gostyngedig, na rhannu yr yspall gyd â'r beilchion.

20 A drino fatter yn ddoeth, a gaiff ddaioni : a'r neb a ymddiriodd yn yr **ARGLWYDD**, O gwyn ei fyd hwnnw!

21 Y doeth ei galon a elwir yn ddeallus ; a melusder y gwefusau a chwanea ddyg-*eldiaeth*.

22 Pfynton y bywyd *yw* deall i'w phereb-*ennog* : ond addysg ffylaid *yw* ffolineb.

23 Calon y doeth a roela ei enau ef yn syn-*hwyrol*, ac a chwanea addysg i'w wefusau.

24 Geiriau tég *ydymt* megis dil mêl, yn felus i'r enaid, ac yn lachus i'r esgyrn.

25 Mae ffordd a dybir ei bod yn uniawn y'ngolwg dyn : ond ei diwedd *yw* ffyrdd marwoiaeth.

26 Y neb a lafurio, a lafurio iddo ei hun ; canys ei enau a'i gofyn ganddo.

27 Dyn i'r fall *sydd* yn cloddio drwg : ac ar ei wefusau *yr crys* fel tân poeth.

28 Dyn cyndyn a bair ymryson : a'r hust-*yngrw* a neillidus dywysogion.

29 Gwr traws a huda ei gymmydog, ac a'i tywys i'r ffordd nid *yw* dda.

30 Efe a gau ei lygaid i ddychymmyg traw-*edd* ; gan symmud ei wefusau y dwg efe ddrwg i ben.

31 Coron anrhydeddus *yw* penllwydni, os bydd mewn ffordd cyflawnder.

32 Gwell *yw* y dlog i ddigofaint, nâ'r cad-*arn* ; a'r neb a reola ei yspryd ei hun, nâ'r hwn a ynnillio ddinas.

33 Y coel-bren a fwrir i'r arfed : ond oddi wrth yr **ARGLWYDD** y *mac* ei holl lywodr-*sethiad* ef.

PENNOD XVII.

GWELL *yw* tammald sych a llynyddwch gyd âg ef, na thŷ yn llawn o aberthau gyd âg ymryson.

3 Gwas synhwylol a feistrola ar fab gwaradwyddus; ac a gaiff ran o'r etifeddiaeth ym mhilith y brodyr.

4 Y tawddlostr *sydd* i'r arian, a'r ffwrn i'r aur: ond yr hwn a brawf y calonnau *ysu* yr ARLWYDD.

5 Y drygonus a wrendy ar wefus anwir: a'r celwyddog a rydd giust i dafod drwg.

6 Y neb a watwro y tlawd, sydd yn gwaradwyddo ei wneuthurwr ef: a'r neb a ymddigrifo mewn cystudd, ni bydd dieuog.

7 Coron yr henafgwyr *ysu* eu hwyrion: ac anrhydedd y plant *ysu* eu tadau.

8 Anweddaidd *ysu* i ffol ymadrodd rhagorol; mwy o lawer i beneddeg wefusau celwyddog.

9 Maen gwerthfawr *ysu* anrheg y'ngolwg ei pherchennog: pa le bynnag y tro, hi a ffynna.

10 Un sen a ofna y call yn fwy, na phe baeddiid y ffol ganwaith.

11 Y dyn drwg sydd a'i fryd ar derfysg yn unig: a chennad greulawn a anfonir yn ei erbyn ef.

12 Gwell i wr gyfarfod ag arthes wedi colli ei chenawon, nag a'r ffol yn ei ffolineb.

13 Y neb a dalu ddrwg dros dda, nid ymedy drwg a'i dy ef.

14 Pen y gynnen *sydd megis* ped agorid argae: am hynny gad ymaith ymryson cyn ymyrryd arnl.

15 Y neb a gyflawnhao y drygonus, ac a gondemnio y gwirion; fflaidd gan yr ARLWYDD *ydymt* lli dda.

16 Paham y *bydd* gwerth yn llaw y ffol i berehennogi doethineb, ac *ysuau* heb galon *ganddo*?

17 Cydymmaith a gar bob amser: a brawd a anwyd erbyn caledi.

18 Dyn heb bywll a dery ei law, ac a fachtenia o fisen ei gyfall.

19 Y neb sydd hoff *ganddo* ymsennu, sydd hoff *ganddo* bechod; a'r hwn sydd yn gwneuthur ei ddrws yn uchel, sydd yn ceisio niwed.

20 Y cyndyn ei galon ni chaiff ddaioni: a'r hwn sydd drofauus yn ei dafod, a syrth i ddrwg.

21 Y neb a genhedlo un ffol, a *ymnill* iddo ei hun dristwch: ac ni bydd lawen tad yr ynyd.

22 Calon lawen a wna *lës fel* meddyginiaeth: ond meddwl trwm a sych yr esgryn.

23 Yr annuwiol a dderbyn rodd o'r fynwes, i gam-droi llwybrau barn.

24 Doethineb *sydd* yn wyneb y dealgar: ond llygaid y ffylliaid *sydd* y'nghyrrau y byd.

25 Mab ffol a *hair* ddigllonedd i'w dad, a chwervder i'w fam.

26 Hefyd nid da cosp y cyflawn, na tharo pennaethiaid, *pan fyddant* ar yr lawn.

27 Gwr synhwylol a attal ei ymadroddion: a gwr pwylllog sydd ymarhous ei yspryd.

28 Y ffol, tra tawo, a gyfrifir yn ddoeth; a'r neb a gauo ei wefusau, yn ddeallus.

PENNOD XVIII.

Y NEILLDUOL a gais wrth ei ddelsyflad ei hun, ac a ymyrra a phob peth.

2 Y ffol nid hoff *ganddo* ddeall; ond bod i w galon ei datguddio ei hun.

3 Wr ddyfodiad y drygonus y daw dlystrwch, a chyd a gogan gwaradwydd.

4 Geiriau y'ngenau gwr *sydd fel* dyfroedd

dyfnion; a ffynnon doethineb *sydd megis* afon yn llifo.

5 Nid da derbyn wyneb yr annuwiol, i ddymchwelyd y cyflawn mewn barn.

6 Gwefusau y ffol a ant i mewn i gynnen, a'i enau a cilw am ddyrnodau.

7 Genau y ffol *ysu* ei ddinyst, a'i wefusau *sydd* fagl i'w enaid.

8 Geiriau yr hustyngwr *sydd* megis archollion, ac a ddisgynant i gilfachau y bol.

9 Y neb a fyddo diog yn ei waith, sydd frawd i'r treulgar.

10 Tŵr cadarn *ysu* enw yr ARLWYDD: atto y rhed y cyflawn, ac y mae yn ddtogel.

11 Cyfoeth y cyfoethog sydd iddo yn ddinas gadarn, ac yn fur uchel, yn ei dyb ei hun.

12 Cyn dinyst y balchia calon gwr; a chyn anrhydedd y *bydd* gostyngdeiddrwydd.

13 Y neb a attebo beith cyn ei glywed, ffolineb a chywilydd *sydd* iddo.

14 Yspryd gwr a gynnal ei gleydf ef: ond yspryd cystuddiedig pwy a'i cyfyd?

15 Calon y pwylllog a berchennago wybod-aeth; a chlust y doethin a gais wybod-aeth.

16 Rhodd dyn a ehanga arno, ac a'i dwg ef ger bron pennaethiaid.

17 Y cyntaf yn ei hawl a *dybir* ei fod yn gyflawn: ond ei gymmydog a ddaw ac a'i chwilia ef.

18 Y coel-bren a wna i gynhennau beidio, ac a athrywyn rhwng oedryn.

19 Anhaws *ysu ymnill* *ceyllis da* brawd pan ddigier, na dinas gadarn: a'u hymryson *sydd* megis trosol castell.

20 A ffrwyth genau gwr y diwellir ei fol; ac o ffrwyth y gwefusau y digonir ef.

21 Angau a bywyd *sydd* ym meddiant y tafod: a'r rhai a'i hoffant ef, a fwyttant ei ffrwyth ef.

22 Y neb sydd yn cael gwraig, sydd yn cael *peth* daionus, ac yn cael ffair gan yr ARLWYDD.

23 Y tlawd a ymbil; a'r cyfoethog a ettyb yn erwin.

24 Y neb y mae iddo gyfeillion, cadwed gariad: ac y mae cyfall a lŷn *erthyl* yn well na brawd.

PENNOD XIX.

GWELL *ysu* y tlawd a rodio yn ei uniondeb, na'r traws ei wefusau, ac ynau yn ffol.

2 Hefyd, *bod* yr enaid heb wybodaeth, nid *ysu* dda; a'r hwn sydd brysur ei draed a becha.

3 Ffolineb dyn a wyra ei ffrdd ef: a'i galon a ymddigia yn erbyn yr ARLWYDD.

4 Cyfoeth a chwangae lawer o gyfeillion: ond y tlawd a ddiolir oddi wrth ei gymmydog.

5 Tyst celwyddog ni bydd dieuog: a llunlwr celwyddau ni ddiange.

6 Llauer a ymbiliant o ffacen pendefig: a phawb *sydd* gyfall i'r hael.

7 Holl frodyr y tlawd a'i casant ef: pa faint mwy yr ymbellha ei gyfeillion oddi wrtho? er maint a ynnheddo, ni throant atto.

8 A gaffo ddoethineb a gar ei enaid: a gadwo ddeall a ymnill ddaioni.

9 Tyst celwyddog ni bydd dieuog: a thraethwr celwyddau a ddifethir.

10 Nid gweddaidd i ffol hyfrydweh: anweideiddiaeth o lawer i was arglwyddiaethu ar hennaethiaid.

11 Synwyr dyn a oeda ei ddigofaint ef: a harddwch *ysu* iddo fyned dros ganwedd.

12 Llud y branhin *sydd* megis rhuad llew

leuange: ond ei ffabr ef *sydd* megis gwllth ar laswellt.

13 Mab ffol *sydd* orthrymder i'w dad: ac ymserth gwaig *sydd* megis defni parhâus.

14 Tŷ a chyfoeth *ŷnt* etfeddiaeth y tadau: ond *rhodd* yr *ARGLWYDD* *yw* gwaig bwyll-og.

15 Syrthni a bair drwmwgwag: ac enald twyllodrus a newyna.

16 Y neb a gadwo y gorchymyn a geidw ei enaid: a'r neb a esgeulasa ei ffyrdd fydd marw.

17 Y neb a gymmero drugaredd ar y tlawd, *sydd* yn rhoddi echwyn i'r *ARGLWYDD*; a'i rodd a dâl efe iddo drachefn.

18 Cerydda dy fab tra fyddo gobaith; ac nac arbedd dy enaid ef, i'w ddifetha.

19 Y mawr ei ddig a ddwg gospedigaeth: canys os ti a'i gwaredi, rhaid i ti wneuthur hynny drachefn.

20 Gwrandu gynghor, a chymmer addysg; fei y byddech ddoeth yn dy ddiwedd.

21 Bwriadau lawer *sydd* ynghalon dyn: ond cynghor yr *ARGLWYDD*, hwnnw a saif.

22 Deisyriad dyn *yw* ei drugaredd ef: a gwell *yw* y dyn tlawd na'r gwr celwydd-og.

23 Ofn yr *ARGLWYDD* a *dywys* i fywyd: a'r neb y byddo ganddo a erys yn ddiwall, heb i ddrwg ymwelod ag ef.

24 Y *dyn* wrth a gudd ei law yn ei fynwes, ac ni estyn hi at ei enau.

25 Taraw watwarw, a'r ehud fydd gyfrwys-ach: a phan geryddech y deallus, efe a ddeall wybodaeth.

26 Mab gwaradwyddus gwarthus a anrheith-ia ei dad, ac a yrr ei fam ar gwydr.

27 Fy mab, paid â gwrandu yr addysg a bair i ti gyfelliorni oddi wrth eiriau gwybod-aeith.

28 Tyst y fall a watwar fam: a genau y drygonus a lwnge anwreidd.

29 Barn *sydd* barod i'r gwatwarwyr, a chleis-iau i gefn y ffylliad.

PENNOD XX.

GWATWARUS *yw* gwin, a therfysgaidd *yw* dîod gadarn: pwy bynnag a siommir ynddi, nid *yw* ddoeth.

2 Megis rhuaud llew ieuange *yw* ofn y bren- hin: y mae y neb a'i cyffwr ef i ddigofaint yn pechu *yn erbyn* ei enaid ei hun.

3 Anrhydeddus *yw* i wr beidïo ag ymyrson: ond pob ffol a fŷn ymyrraeth.

4 Y dîog nid ardd, o herwydd oerder y *gwauf*, *am hynny* y cardotta efe y cynhauaf, ac ni *chaisff* adim.

5 Megis dytroedd dyfnlon *yw* pwyll yng nghalon gwr: etto y gwr call a'i tynn allan.

6 Llauer dyn a gyhoedda ei drugarowg- rwydd ei hun: ond pwy a gaiff wr ffyddlawn?

7 Y cyflawn a rodia yn ei uniondeb: gwyn eu byd ei blant ar ei ol ef.

8 Brenhin yn eistedd ar orsedd barn, a wasgar â'i lygaid bob drwg.

9 Pwy a ddichon ddywedyd, Mi a lanhâeis fy nghalon, glân wyf oddi wrth fy mhechod?

10 Amryw bwysau, ac amryw feisurau, ffald gan yr *ARGLWYDD* bob un o'r ddau.

11 Bachgen a adweinig wrth ei waith, al pur ai uniawn *yw* ei waith.

12 Y glust yn clywed, a'r llygad yn gweled, yr *ARGLWYDD* a wnâeth bob un o'r ddau.

13 Na châr gysgu, rhag dy fyned yn dlawd: agor dy lygaid, fel y'th ddigoner â bara.

14 Drwg, drwg, medd y prynwr: ond pan ddi o'r neilldu, efe a ymfrostita.

15 Y mae aur, a gemmau lawer: ond gwef- usau gwybodaeth *sydd* ddodrefnyn gwerth- fawr.

16 Cymmer wisg y gwr a fachnïo *dros* estrapon; a chymmer wstl ganddo *dros* estrapon.

17 Melus gan wr fara *trwy* ffalsedd: ond o'r diwedd ei enau a lenwir â graian.

18 Bwriadau a sicrhêir *trwy* gynghor: a thrwy gynghor ddesgeulus dos i ryfela.

19 Y neb a fyddo athrodwr a ddatguddia gyfrinach: am hynny nac ymyrr â'r hwn a wenhieithio â'i wefusau.

20 Y neb a fellidithio ei dad neu ei fam, ei ganwyll a ddiffoddir yn y tywyllwch du.

21 Etfeddiaeth a geir ar frys yn y dechreu- ad; ond ei diwedd ni fendithir.

22 Na ddywed, Mi a dalaf ddrwg: disgwyl wrth yr *ARGLWYDD*, ac efe a'th achub.

23 Ffaidd gan yr *ARGLWYDD* amryw bwysau; a chlorian twyllodrus nid *yw* dda.

24 Oddi wrth yr *ARGLWYDD* y mae cerdd- ediad gwr: ond beth a ddeall dyn o'i ffordd ei hun?

25 Magl *yw* i wr lyngcu peth cyssegredig; ac wedi addunedu, ymofyn.

26 Brenhin doeth a wasgar yr annuwiol, ac a dry yr olwyn arnynt.

27 Canwyll yr *ARGLWYDD* *yw* yspryd dyn, yn chwilio holl gelloedd y bol.

28 Trugaredd a ffyddlondeb a gadwant y brenhin; a'i orseddfa a gadarnhêir *trwy* drugaredd.

29 Gogoniant gwŷr ieuainge *yw* eu nerth; a harddwech henafgwyr *yw* gwallt gwŷn.

30 Cleisiau briw a lannâ ddrwg: felly y *gwona* dynodiâu gelloedd y bol.

PENNOD XXI.

FEL afonydd o ddwfr y mae calon y brenhin yn llaw yr *ARGLWYDD*: efe a'i try hi lle y mynno.

2 Pob ffordd gwr *sydd* uniawn yn ei olwg ei hun: ond yr *ARGLWYDD* a bwysa y calon- nau.

3 Gwneuthur cyflawnder a barn *sydd* well gan yr *ARGLWYDD* nag aberth.

4 Uchder golwg, a balchder calon, ac â'r yr annuwiol, *sydd* bechod.

5 Bwriadau y ddesgeulus *sydd* at helaeth- rwydd yn unig: ond yr eiddo pob prysur at llesu yn unig.

6 Trysorau a gasgler â thafod celwyddog, a chwelir megis gwagedd gan y neb *sydd* yn ceisio angau.

7 Anrhaith yr annuwiol a'u difetha hwynt, am inddant wrthod gwneuthur barn.

8 Trofâus a dreithr *yw* ffordd dyn: ond y pur *sydd* uniawn ei waith.

9 Gwell *yw* bod mewn congl yn nen tŷ, na bod gyd â gwaig anynad mewn tŷ ehang.

10 Enaid yr annuwiol a ddeisyff ddrwg: nid grasol *yw* ei gymmydog yn ei olwg ef.

11 Pan gosper gwatwarw, y bydd yr ehud callach: a phan ddysger y doeth, efe a dderbyn wybodaeth.

12 Call y mae y cyflawn yn ystyried am dŷ yr annuwiol: ond y mae *DŴW* yn difetha y rhai annuwiol am eu drygioni.

13 Y neb a gauo ei glust rhag llef y tlawd, a lefain ei hunan, ac nis gwrandewir ef.

14 Rhodd yn y dirgel a dyrr ddigofaint; a gwobr yn y fynwes, lid cryf.

15 Llawn gan cyflawn wneuthur barn: ond dilyntr *ŷydd* i weithwyr anwreidd.

16 Dyn yn myned ar gyfelliorn oddi ar ffordd deall, a orphwys ynghynulleidfa y meirw.

17 Y neb a garo ddifyrwch, a ddaw i dlodi: a'r neb a garo win ac olew, ni bydd cyfoethog.

18 Yr annuwiol a roddir yn iawn dros y cyflawn, a'r troseddwr dros yr uniawn.

19 Gwell yw aros yn yr anialwch, nâ chyd â gwraig anynad ddigllawn.

20 Y mae trysor dymunol, ac olew, yn nhrigfa y doeth; ond dyn ffol a'u llwng hwynt.

21 Y neb a ddilyno gyflawnder a thrugar-edd, a gaiff fywring, cyflawnder, ac anrhydedd.

22 Y doeth a ddring i ddinas y cedyrn, ac a frwr i lawr y cadernid y mae hi yn hyderu arno.

23 Y neb a gadwo ei enau a'i dafod, a geidw ei enaid rhag cyfyngder.

24 Y balch a'r gwatwarwr uchel, yw enw y gwr a wnelo beth mewn diglonedd balch.

25 Deisyfad y ddog a'i lladd: canys ei ddwy-law a wrthodant weithio.

26 Yn hyd y dydd y mae yn sawr ei awydd: ond y cyflawn a rydd, ac ni arbed.

27 Aberth y rhai annuwiol sydd fflaidd: pa faint mwy, pan offrymiant mewn meddwl drwg?

28 Tyst celwyddog a ddifethir: ond y gwr a wrandawo, a lefara yn wastad.

29 Gwr annuwiol a galeda ei wyneb: ond yr uniawn a gyfarwydda ei ffordd.

30 Nid oes doethineb, na deall, na chynghor, yn erbyn yr ARGLWYDD.

31 Y march a ddarperir erbyn dydd y frwydr: ond ymwared sydd oddi wrth yr ARGLWYDD.

PENNOD XXII.

MWY dymunol yw enw da nâ chyfoeth lawer; a gwell yw ffaf dda nag arian, ac nag aur.

2 Y tlawd a'r cyfoethog a gydfarfaryddant: yr ARGLWYDD yw gwneuthurwr y rhai hyn oll.

3 Y call a genfydd y drwg, ac a ymgudd: ond y fflyllad a ânt rhagdydd, ac a gospir.

4 Gwobr gustyngeddrwydd ac ofn yr ARGLWYDD, yw cyfoeth, ac anrhydedd, a bywyd.

5 Drain a maglau sydd yn ffordd y cyndyn: y neb a gadwo ei enaid, a fydd bell oddi wrthyn hwy.

6 Hyfforddia blentyn ym mhen ei ffordd; a phan heneiddio nid ymedy â hi.

7 Y cyfoethog a arglwyddiaetha ar y tlawd; a gwas fydd yr hwn a gaffo fenthg y'r gwr a roddo fenthg.

8 Y neb a hauo anwiredd a fêd flinder; a gwialen ei ddigofaint ef a balla.

9 Yr hael ei lygad a fendithir: canys efe a rydd o'i fara i'r tlawd.

10 Bwrw allan y gwatwarwr, a'r gynnen a â allan; i.e. yr ymryson, a'r gwarth a dderfydd.

11 Y neb a garo lendid calon, am ras ei wcfusau a gaiff y brenhin yn garedig iddo.

12 Llygaid yr ARGLWYDD a gadwant wybodaeth; ac efe a ddinystria eiriau y troseddwr.

13 Medd y ddog, Y mae llew allan; fo'm lleddir y'nghanol yr heolydd.

14 Ffos ddcfn yw genau gwraegdd dfeithr: y neb y byddo yr ARGLWYDD yn ddig wrtho, a syrth yno.

15 Ffolineb sydd yn rhwym yng nghalon plentyn; ond gwialen cerydd a'i gyrr ym mhell oddi wrtho.

16 Y neb a orthrymmo y tlawd er ychwan-

egu ei gyfoeth a'r neb a roddo i'r cyfoethog, a ddaw i dlodi yn ddammeu.

17 Gogwydda dy glust, a gwrando eiriau y doethion, a gosod dy galon ar fy ngwybod-aeth.

18 Canys peth peraidd yw os cedwi hwynt yn dy galon; cymhwysir hwynt hefyd yn dy wcfusau.

19 Fel y byddo dy obaith yn yr ARGLWYDD, yr hysbysais i ti, heddyw, i.e. i ti.

20 Oni ysgrifefais i ti eiriau ardderchog o gynghor a gwybodaeth.

21 I beri i ti adnabod sicrwydd geiriau gwirionedd, fel y gallit ateb geiriau y gwirionedd i'r neb a anfonant ataf?

22 Na yspeilia mo'r tlawd, o herwydd ei fod yn dlawd: ac na orthrymma y cystuddiol yn y porth.

23 Canys yr ARGLWYDD a ddadlau eu dadl hwynt, ac a orthrymma euaid y neb a'u gorthrymmo hwynt.

24 Na fydd gydymmaith i'r digllawn; ac na chyd-gerdd â gwr lliidiog:

25 Rhag i ti ddysgu ci lwybrau ef, a chael magl i'th enaid.

26 Na fydd un o'r rhai a roddant enw dwy-law, o'r rhai a fachtiant am dyled.

27 Oni bydd gennyf i dalu, paham y cymmerai efe dy wely oddi tanaf?

28 Na symmud mo'r hen derfyn, yr hwn a osododd dy dadau.

29 A welais ti wr ddesgeulus yn ei orchwyl? efe a saif ger bron brenhinoedd, ac ni saif ger bron rhai isel-radd.

PENNOD XXIII.

PAN eisteddych i fwytta gyd â thywysog, ystyria yn ddyfal beth sydd ger dy fron:

2 A gosod gyllell ar dy geg, os byddi ddy n blysig.

3 Na ddeisyf ei ddanteithion ef: canys bwyd twyllodrus ydyw.

4 Nac ymfliina i ymgyfoethogi: dod heibio dy synwr dy hun.

5 A beri di i'th lygad ehedeg ar y peth nid yw? Canys goiud yn ddaia a gymmer adenydd, ac a eheda ymaith megis eryr tu a'r wybr.

6 Na fwytta fwyd y drwg ei lygad; ac na chwennych mo'i ddanteithion ef.

7 Canys fel y meddylia yn ei galon, felly efe a ddywed wrthyt: Bwytta ac yf; a'i galon heb fod gyd â thi.

8 Y tammaid a fwyttéalst a fwri i fynu, a'th eiriau melus a gollu.

9 Na lefara lle y clywo y ffol: canys efe a ddystryra ddoethineb dy eiriau.

10 Na symmud mo'r hen derfyn; ac na ddos i feusydd yr amddifad:

11 Canys eu Gwaredwr hwynt sydd nerthol; ac a ymddiffyn eu cweryl hwynt yn dy erbyn di.

12 Gosod dy galon ar addysg, a'th glustiau ar eiriau gwybodaeth.

13 Na thynn gerydd oddi wrth dy blentyn: os curi ef â gwialen, ni bydd efe farw.

14 Cur ef â gwialen, a thi a achubi ei enaid rhag uffern.

15 Fy mab, os dy galon di fydd doeth, fy nghalon innau a lawenycha;

16 Ie, fy arennau a grychneidiant, pan draetho dy wcfusau di gyflawnder.

17 Na wynfydded dy galon wrth bechaduriaid: ond aros yn ofn yr ARGLWYDD yn hyd y dydd.

18 Canys yn ddfau y mae gwobr; ac ni phalla dy ddisgwyliad.

19 Erglyw, fy mab, a bydd ddoeth; a chyfarwydda dy galon yn y ffordd.

20 Na fydd, ym mysg y rhai sydd yn meddwi ar win; ym mysg y rhai glythion ar gŵg.

21 Canys y meddw a'r gwlth a ddaw i ddi: a chysgu a bair fyned mewn gwisg gariog.

22 Gwrandu ar dy dad a'th genhedlodd: ac na ddystyra dy fam pan henyddio.

23 Pryn y gwir, ac na werth; *felly* doethineb, ac addysg, a deall.

24 Tad y cyflawn a orfoledda yn fawr; a'r neb a genhedlo *fab* doeth, a lawenhâ o'i blegid.

25 Dy dad a'th fam a lawenycha; a'r hon a'th ymddôg a orfoledda.

26 Fy mab, moes i mi dy galon; dalied dy lygaid ar fy ffyrdd.

27 Canys ffos ddofn *yw* puttain: a phydw cyfyng *yw* y ddeithir.

28 *Ie*, hi a gynllwyn fel gwiliad; aca chwanea bechaduriaid ym mysg dynion.

29 I bwy y mae gwae? i bwy y mae ochain? i bwy y mae cynnen? i bwy y mae dadwrdd? ac i bwy y mae gweltau heb achos? i bwy y mae llygaid cochion?

30 I'r neb sydd yn aros wrth y gwin: i'r neb sydd yn myned i ymofyn am win cymysgedig.

31 Nac edrych ar y gwin pan fyddo coch, pan ddangoso ei liw yn y cwppan, *pan* ymgyhyrfo yn iawn.

32 Yn y diwedd efe a frâth fel sarph, ac a biga fel neidr.

33 Dy lygaid a edrychant ar wragedd ddeithir, a'th galon a draetha drawseidd.

34 Ti a fyddi megis un yn cysgu y'nghanol y môr, ac fel un yn cysgu ym mhen yr hwybren.

35 Curent fi, *meddi*, ac ni chlafychais; dulient fi, ac nis gwybôm: pan ddeffrôwyf, mi a âf rhagof; mi a'i ceisiaf drachefn.

PENNOD XXIV.

NA chenfigenna wrth wŷr annuwiol; ac na chwennych fod gyd â hwynt:

1 Canys eu calon a fyfyrna anrhaith, a'u gwefusau a draetha flinder.

2 Trwy ddoethineb yr adeiledir tŷ, a thrwy ddeall y sicrhêr ef:

3 A thrwy wybodaeth y llenwir y celloedd o bob golud gwerthfawr a hyfryd.

4 Gwr doeth *sydd* nerthol; a gwr pwylllog a chwanea ei nerth.

5 Canys trwy gyngor doeth y gwnei dy ryfel: a thrwy lawer o gyngorwyr y bydd ddogelwch.

6 Rhy uchel *yw* doethineb i ffol; ni egr efe ei enau yn y porth.

7 Y neb a fwrhada ddrygau, a elwir yn *yglwr*.

8 Bwriad y ffol *sydd* bechod; a fliaidd gan ddynion y gwtawrus.

9 Os llwŷthêl mewn amser cyfyngder, bychan *yw* dy nerth.

10 Gwarded y rhai a lusgr i angau: a ymadewit a'r neb *sydd* barod i'w lladd?

11 Os dywedi, Wele, ni wyddom ni hyn: ond yd w pwsywr y calonnau yn deall? a'r hwn sydd yn cadw dy enaid, oni wŷr efe? ac oni thâl efe i bob un yn ol ei weithred?

12 Fy mab, bwytia fêl; canys da *yw*: a'r dil mêl; canys melus *yw* i'th enau.

13 Felly y bydd gwybodaeth doethineb i'th enaid: os cei di hi, yn ddiâu fe fydd gwobr, a'th obaith ni phalla.

14 Na chynllwyn di (O annuwiol) wrth

driga y cyflawn; nac anrheithia ei orphwysfa ef.

15 Canys seithwaith y syrth y cyflawn, ac efe a gyfyd *drachefn*: ond yr annuwiolion a syrthiant mewn drygion.

16 Pan syrthio dy elyn, na lawenycha: a phan dramgwyddo, na orfoledded dy galon:

17 Rhag i'r ANGLWYDD weled, a bod hynny yn ddrwg yn ei olwg ef, ac iddo droi ei ddig oddi wrtho ef *aitat* ti.

18 Nac ymddiga o herwydd y drwg *weithredwyr*; na chenfigenna wrth yr annuwiolion:

19 Canys ni bydd gwobr i'r drygionus: canwyll yr annuwiolion a ddiffodir.

20 Fy mab, ofna yr ANGLWYDD a'r brenhin, ac nac ymyr a'r rhai anwastad:

21 Canys yn ddisymwth y cyfyd eu distryw hwy: a phwy a wŷr eu dinystr hwy ill dau?

22 Dyma hefyd *bethau* doethion. Nid da derbyn wyneb mewn barn.

23 Y neb a ddywed wrth yr annuwiol, Cyflawn *syd*; y bobl a'i melldithiant ef, cenhedloedd a'i ffleiddiant ef:

24 Ond i'r neb a'i ceryddo, y bydd hyfryd-wch; a bendith dda a ddigwydd iddynt.

25 Pasob a gusana wefusau y neb a attebo eiriau unlaun.

26 Darpara dy orchwyf oddi allan, a doerpartha ef i ti yn y maes: ac wedi hynny adeilada dy dŷ.

27 Na fydd dyst heb achos yn erbyn dy gymmydog: ac na huda a'th wefusau.

28 Na ddywed, Mi a wnaiff iddo ef fel y gwnaeth yntau i minnau; mi a dalaf i'r gwr yn ol ei weithred.

29 Mi a euthum heibio i faes y dyn ddog, a heibio i winllan yr anghall;

30 Ac wele, codassi drain ar hyd-ddo oil; danadl a guddiasai ei wyneb ef; a'i fagwyr gerrig a syrthiasai i lawr.

31 Gwelais hyn, a mi a ystyriais yn ddwys; edrychais arno, a chymmerais addysg.

32 Y chydig gysgu, ychydig hepiant, ychydig wasgu dwylaw i gysgu:

33 Felly y daw dy ddiol megis ymdeddydd, a'th anghen fel gwr arfog.

PENNOD XXV.

1 *Addysg ymghylch brenhinoedd*, 8 a gochael achosion i ymrufellio.

DYMA hefyd ddifarhebbion Solomon, y rhai a gaiglodd gwŷr Hezecliah brenhin Judah.

2 Anrhydedd Duw *yw* dirgelu peth: ond anrhydedd brenhin *yw* chwilio peth allan.

3 Y nefoedd am uchder, y ddeuar am ddyfnder, a chalon brenhinoedd, ni *elir* eu chwilio.

4 Tynn yr amnhureded oddi wrth yr arian, a daw i'r gôf-arian lestr.

5 Tynn yr annuwiol o olwg y brenhin, a'i orseddfa ef a gadarnhêr trwy gyflawnder.

6 Nac ymogonedda ger bron y brenhin; ac na saf yn lle *gwŷr* mawr:

7 Canys gwel i ti ddywededyd wrthyt, Tyred yma i fynu, na'th fwrw yn is ger bron pendefig yr hwn a welodd dy lygaid.

8 Na ddoe allan i gynhennu ar frys: rhag na *wyppoch* beth a wnelech yn ei diwedd, wedi dy gywilyddio gan dy gymmydog.

9 Ymresymma a'th gymmydog ef *am*: ond na ddatguddia gyfincan i arall:

10 Rhag i'r neb a fyddo yn gwrandu ddwyn gwarth arnat ti; ac i'th gywilydd na thro ymaith.

11 Gajr a ddyweder mewn amser *sydd*

megis aflau sur mewn gwaith arian cerf-ledig.

12 Ceryddwr doeth i'r glust a wrandawo, *sydd fel* anwyldiws euraid, a gwisg o aur rhagorol.

13 *Megis* oerder eira yn amser cynhauf, *yo* eennad ffyddlawn i'r rhal a'i gyrrant: canys efe a lawenycha enaid ei feistriaid.

14 Y neb a ymfroftio o achos gau rodd, *sydd guffelyb* i gymmylau a gwynt hob wlaw.

15 Trwy hir-ymaros y boddlonir pendefig: a thafod esmwyth a dyrr asgrwn.

16 Pan gafech fel, bwytta a'rh wasanaetho: rhag wedi dy lenwi o hono, i ti ei chwydu ef.

17 Cadw dy droed allan o dŷ dy gymmydog: rhag iddo flino arnat, a'rh gasau.

18 Y neb a ddygo gam-dystiolaeth yn erbyn ei gymmydog, *sydd megis gordd*, a chleddyf, a saeth lenn.

19 Hyder ar ffalswr yn nydd cyfyngder, *sydd megis* dant wodi ei dorri, a throed wedi tyrfu.

20 *Fel* yr hwn a ddygo ymaith wisg yn amser oerfel, *ac fel* finegr ar nitr, *felly y mae* yr hwn sydd yn canu caniadau i galon drist.

21 Os dy elyn a newyna, portha ef â bara; ac os sycheda, dod iddo ddtod i'w hyfed:

22 Canys marwor a bentyrri ar ei ben ef; a'r ARGWYDD a dâl i ti.

23 Gwynt y gogledd a yrr y gwlaw ymaith: *felly y gyrr* wynebpryd diglawn dafod a-throddgar.

24 Gwell *yo* trigo mewn congyl yn nen tŷ, nâ chyd â gwraig anynad mewn tŷ ehang.

25 *Fel* dyfroedd oerion i enaid sychedig, *yo* newyddion da o wlad bell.

26 Gwr cyflawn wedi syrthio i lawr ger bron y drygionus, *sydd megis* ffynnon wedi ei ehymnygu a gofer budr.

27 Nid da bwytta llawer o fel: *ac felly* chwilio eu hanrhydedd, *nid* anrhydedd *yo*.

28 Y neb ni byddo ganddo attal ar ei yspryd ei hun, *sydd megis* dinas ddryll heb gaer.

PENNOD XXVI.

1 *Addysg ynghylch ymfroftio*, 13 a rhal segrurlyd; 17 *ac ynghylch dynion cynhennus*, trafferthus.

MEGIS ôd yr haf, neu wlaw y cynhauf, felly nid cymmwyf i'r ffol anrhydedd.

2 *Fel* yr aderyn wrth gwyrdo, a'r wrenol wrth ehedeg, *felly y* felddith ddifachos ni ddaw.

3 Ffrewwyl i farch, ffirwyn i asyn, a gwialen i gefn yr ynyd.

4 Na ateb ynyd yn ol ei ynydrwydd; rhag dy fod yn gyffelyb iddo.

5 Atteb yr ynyd yn ol ei ynydrwydd; rhag iddo fod yn ddoeth yn ei olwg ei hun.

6 Y neb a yrru negaus gyd âg yn anghall, a dyrr ymaith y tnedd, *ac a yf* gollod.

7 Nid gogyhyd esgeiriau y cloff: *felly* dammeg y'ngensau ffyliaid.

8 *Fel* un yn rhwyngo carreg mewn taf; *felly y gwna* y neb a anrhydeddo ffol.

9 *Fel* draen yn myned i law dyn meddw; *felly y mae* difareb y'ngensau yr anghall.

10 Y *Duo* mawr yr hwn a luniodd bob peth, *sydd* yn gobrwyo y ffol, ac yn talu i'r troseddwyr.

11 *Megis* y mae y ei yn dychwelyd at ei chwydia; *felly y mae* y ffol yn dychwelyd at ei ffolineb.

12 A welli di wr doeth yn ei olwg ei hun? gwell *yo* y gobaith am ffol nag am hwnnw.

13 Y *mae* llew mawr ar y ffordd, medd y ddog, *y mae* llew yn yr heulydd.

14 *Fel* y drws yn troi ar ei golyn, *felly y* trŷ y ddog yn ei wely.

15 Y ddog a guddia ei law yn ei fynwes; blin ganddo ei hestyn at ei enau drachefn.

16 Doethach *yo* y ddog yn ei olwg ei hun, nâ seithwyr yn adrodd rheswm.

17 Y neb wrth fyned heibio a ymyrro â chynnen ni pherthyn iddo, *sydd megis* un yn cymmeryd ei erbyn ei glustiau.

18 *Fel* dyn gwallgofus a dafio bentewynion tân, saethau, *ac arfau* marwolaeth;

19 *Felly y mae* y gwr a dwyllo ei gymmydog, *ac a* ddywed, Onid cellwair yr ydwyf?

20 *Megis* pan ddarfyddo y coed, y diffydd y tân: *felly* pryd na byddo athrodwr, derfydd y gynnen.

21 *Fel* glo i'r marwor, a choed i'r tân; *felly y mae* gwr cynhennus i ennyn cynnen.

22 Geiriau yr athrodwr *sydd* megis archollion, a hwy a ddisgynnant i gelloedd y bol.

23 *Fel* serod arian wedi eu bwrw dros ddryll o lestr pridd; *felly y mae* gwefusau poeth, a chalon ddrrwg.

24 Y digasog a ragrithia â'i wefusau, *ac yn* ei galon yn bwriadu twyll.

25 Pan ddywedo efe yn dëg, na ymddiried iddo: canys *y mae* saith ffeidd-dra yn ei galon ef.

26 Trwy gyfrwydsder y cuddir digasedd: ond ei ddrigionni a ddatguddir yn y gynulleidfa.

27 Y neb a goddio bydew, a syrth ynddo; a'r neb a dreigio garreg, atto y dychwel.

28 Y tafod celwyddog a gasâ y neb a gystuddio efe; a'r genau gwenhieithus a wna ddinystr.

PENNOD XXVII.

1 *Ynghylch serch arnom ein hunain*. 5 *Am* iotr gariad. 11 *Gofalu am ochel rhoystrau*: 23 *a gofalu dros dŷ a thylwyth*.

NAC ymfroftia o'r dydd y fory: canys ni wyddost beth a ddigwydd mewn diwrnod.

2 Canmoled arall dydi, ac nid dy enau dy hun; eustron, ac nid dy wefusau dy hunan.

3 Trom *yo* y garreg, a phwyfawr *yo* y tywod: ond digofaint y ffol *sydd* drymmach nâ hwy ill dau.

4 Creulawn *yo* lliid, fel llif-ddwfr *yo* digofaint; a phwy a ddichon sefyll o flaen cennyf?

5 Gwell *yo* cerydd cyhoedd nâ chariad cuddiedig.

6 Ffyddlawn *yo* archollion y caredig: ond cusanau y digasog *sydyn* dwylodrus.

7 Y dyn llawn a fathra y dil mel: ond i'r newynog pob peth chwerru sydd felus.

8 Gwr yn ymdaith o'i le ei hun, *sydd* debyg i aderyn yn eilio o'i nyth.

9 Olew ac arog-darth a lawenycha y galon; *felly y gwna* mwynder cyfaill trwy gynghor ffyddlawn.

10 Nac ymado â'rh gydymmaith dy hun, a chydymmaith dy dad; ac na ddos i dŷ dy frawd yn amser dy orthrymder: canys gwell *yo* cymmwydog yn agos nâ brawd ym mhell.

11 Bydd ddoeth, fy mab, a lawenycha fy nghalon; fel y gallwyf ateb i'r neb a'm gwaradwyddo.

12 Y call a wél y drwg yn dyfod, *ac a* ym-gudd: ond yr anghall a ant rhagdynt, *ac a* gospar.

13 Cymmer wisg yr hwn a faehnio dros y ddiethr; a chymmer wystl ganddo dros y ddiethr.

14 Y neb a fendithio ei gydymmaith â llef uchel y bore pan gyfodo, cyfrifir *hyn* yn fell-dith iddo.

15 Defni parhâus ar ddiwrnod gwlawog, a gwraig anynad, cyffelyb ydnt.

16 Y mae yr hwn a'i cuddio hi, *megis* yn cuddio y gwynt, ac olew ei ddeheulaw, *yr hwn* a ymddengys.

17 Haiarn a hoga haiarn: felly gwr a hoga wyneb ei gyfaill.

18 Y neb a gadwo ei ffygylbren, a fwytyy o'i ffirwyth ef; a'r neb a wasanaetho ei feistr, a ddaw i anrhydedd.

19 Megis mewn dwfr y mae wyneb yn atleu i wyneb: felly y mae calon dyn i ddyn.

20 Ni lenwir uffern na distryw: felly ni lenwir llygaid dyn.

21 Fel y tawdilestr i'r arian, a'r ffwrnes i'r aur: felly y mae gwr i'w glôd.

22 Er i ti bwyo ffol mewn mortar â phestl yn mhllith gwenith; *etto* nid ymedy ei ffol-ineb âg ef.

23 Edrych yn ddyfal ar dy anifeiliaid, a gofala am dy braidd.

24 Cansys cyfoeth ni *phery* byth: ac a *bery* y goron o genhedlaeth i genhedlaeth?

25 Y gwair a flaendardda, a'r glaswellt a ymddengys, a llysiaw y mynyddoedd a gesglir.

26 Yr *wyn* a'th ddillada, ac o'r geifr y *coi* werth tir.

27 Hefyd ti a *gei* ddigon o laeth geifr yn fwyd i ti, yn fwyd i'th dylwyth, ac yn gynhaliath i'th langesau.

PENNOD XXVIII.

Athrawiaethau cyffredinol ynghylch annuwioldeb, a dduwiol burdeb.

YR annuwiol a ffy heb neb yn ei erlid: ond y rhai cyflawn sydd hŷf megis llew.

2 O herwydd camwedd gwlad, aml *sydd* ei phennaethiaid: ond lle y byddo gwr pwyllog synhwyrol, y pery hi yn hir.

3 Gwr tlawd yn gorthrymmu tlodion, *sydd debyg* i lif-ddwfr yr hwn ni âd lioniath.

4 Y rhai a ymadawant a'r gyfraith, a gam-molant yr annuwiol: ond y neb a gadwant y gyfraith, a ymiadd â hwynt.

5 Dynion annuwiol ni ddeallant farn: ond y neb a geisiant yr ARGLEWYDD, a ddeallant bob *peih*.

6 Gwell *yno* y tlawd a rodio yn ei uniondeb, na'r traws ei ffyrdd, er ei fod yn gyfoethog.

7 Y neb a gadwo y gyfraith, *sydd* fab deallus: ond y neb a fyddo cydymmaith i loddestwyr, a gywilyddia ei dad.

8 Y neb a chwanelo ei gyfoeth trwy usuriaeth ac occraeth, sydd yn casglu i'r neb a fydd trugarog wrth y tlawd.

9 Y neb a dry ei giust *ymaith* rhag gwrandio y gyfraith, *sydd* flaid ei weddi heryd.

10 Y neb a ddeno y cyflawn i ffordd ddrwg, a syrth yn ei bydw ei hun: ond y cyflawn a feddianna ddaioni.

11 Gwr cyfoethog *sydd* ddoeth yn ei olwg ei hun: ond y tlawd deallus a'i chwilia ef allan.

12 Pan fyddo llawen y cyflawn, y mae anrhydedd mawr: ond pan ddyrchafer yr annuwiolion, y chwiliir am ddyn.

13 Y neb a guddio ei bechodau, ni lwydda: ond y neb a'u haddefo, ac a'u gadawo, a gaiff drugaredd.

14 Gwyn ei fyd y dyn a ofno yn wastadol: ond y neb a galedo ei galon, a ddfigwydda i ddrwg.

15 Fel y llew rhuadus, a'r arth wangcus, *yno* llywydd annuwiol i bobl ddiolion.

16 Pennadur heb ddeall *sydd* yn fawr ei drawsedd: ond y neb a gasâo gybydd-dra, a estyn ei ddyddiau.

17 Dyn a wnelo drawsedd i waed neb, a ffy i'r pwll; nae attalled neb ef.

18 Y neb a rodio yn uniawn, a waredir: ond y neb a *fyddo* traws ei ffyrdd, a syrth ar unwaith.

19 Y neb a lafurio ei dir, a ddigonir o fara: ond y neb a ganlyno ofer-*wyr*, a gaiff ddigon o dlodi.

20 Gwr ffyddiawn a fydd aml ei fendithion: ond y neb a brysuero i fod yn gyfoethog, ni bydd digerydd.

21 Nid da derbyn wyneb: cansys y cyfryw wr am dammaid o fara a wna gam.

22 Gwr darw ei lygad a brysuero i ymgf-oethogi: ond bychan y *gwyr* efe y daw tloidi arno.

23 Y neb a geryddo ddyn, a gaiff yn y diwedd fwy o fafr na'r neb a draetho weniath a'i dafod.

24 Y neb a yspellio ei dad neu ei fam, ac a ddywed, Nid *yno* hyn gamwedd, *sydd* gymmar i ddinystriwr.

25 Gwr uchel ei feddwl a enynn gynnen: ond y neb a ymddiriedo yn yr ARGLEWYDD, a wneir yn fras.

26 Y neb a ymddiriedo yn ei galon ei hun, *sydd* ffol: ond y neb a rodio yn bwylllog, a achubir.

27 Y neb a roddo i'r tlawd, ni bydd anghen arno: ond y neb a guddio ei lygaid, a gaiff lawer o feldithion.

28 Pan ddyrchafer yr annuwiol, dynion a ymguddia: ond wedi darfod am danynt, yr amhlêir y cyflawn.

PENNOD XXIX

1 *Addysg ynghylch llywodraeth cyffredinol, i5 a neillduo.* 22 *Ynghylch lid, balchder, llad-rad, llyfrder, ac anwreidd-dra, a llygredigaeth swyddogion.*

GWR a gerydder yn fynych ac a galedo ef war, a ddryllir yn ddisymmwrth, fel na byddo meddygyiniaeth.

2 Pan amhlêir y cyflawn, y bobl a lawen-yehant: ond pan fyddo yr annuwiol yn llywodraethu, y bobl a ocheneidia.

3 Gwr a garo ddoethineb a lawenycha ei dad: ond y neb a fyddo gyfaill i butteiniaid, a ddiffa ei ddâ.

4 Brenhin trwy farn a gadarnhâ y wlad: ond y neb a garo anrhegion, a'i dinstria hi.

5 Y gwr a ddywedo weniath wrth ei gymnyddog, sydd yn taenu rhwyd i'w draed ef.

6 Y nghanwedd dyn drwg y mae magl: ond y cyflawn a gân ac a fydd lawen.

7 Y cyflawn a ystyria fatter y tlodion: ond yr annuwiol ni ofala am ei wybod.

8 Dynion gwatwarus a flagant ddinas: ond y doethion a drôant ymaith ddogofaint.

9 Os gwr doeth a ymryson â dyn ffol, pa un bynnag a wnel ai digio ai chwerthin, etto ni bydd llynyddwch.

10 Gwyr gwaedyd a gasant yr uniawn: ond yr uniawn a gais ei enaid ef.

11 Y ffol a dywallt ei holl feddwl: ond *gwr* doeth a'i hattal hyd yn ol.

12 Os llywydd a wrendy ar gelwydd, ei holl weision *fyddant* annuwiol.

13 Y tlawd a'r twyllodrus a gyd-gyfarfyddant:

a'r **ARGLWYDD** a lewyrcha eu llygaid hwy ill dau.

14 Y brenhin a farno y tlodion yn ffyddlawn, ei orsedd a sierheir byth.

15 Y wialen a cherydd a rydd ddoethineb: ond mab a gaffo ei rwysg ei hun, a gywilyddia ei fam.

16 Pan amlhâo y rhai annuwiol, yr amlhâ camwedd: ond y rhai cyflawn a welant eu cwmp hwy.

17 Cerydda dy fab, ac efe a bair i ti lonydd-wch; ac a bair hwyddwch i'th enaid.

18 Lle ni byddo gweledigaeth, methu a wna y bobl: ond y neb a gadwo y gyfraith, gwyn ei fyd ef.

19 Ni chymmer gwas addysg ar eiriau: canys er ei fod yn deall, etto nid ettyb.

20 A weli di ddyr prysur yn ei eiriau? gwell yw y gobaith am y ffol nag am dano ef.

21 Y neb a ddygo ei was i fynu yn foethus o'i febyd, o'r diwedd efe a fydd fel mab iddo.

22 Gwr digllawn a ennyr gynnen; a'r lliodig sydd aml ei gamwedd.

23 Balchder dyn a'i gustwng ef: ond y gostyngedig o yspryd a gynnal anrhydedd.

24 Y neb a fo cyfrannog & lleidr, a gasâ ei enaid ei hun: efe a wrendy ar feiddith, ac nis mynega.

25 Ofn dyn sydd yn dwyn magl: ond y neb a ymddiriedo yn yr **ARGLWYDD** a ddyrchefir.

26 Llauer a ymgiesiant âg wyneb y llywydd: ond oddi wrth yr **ARGLWYDD** y mae barn pob dyn.

27 Ffiadid gan y cyflawn wr anghyflawn: a ffiadid gan yr annuwiol wr uniawn ei ffordd.

PENNOD XXX.

1 *Cyffes Agur o'i ffordd.* 7 *Dau bunogc ei woddid ef.* 10 *Na ddyddid gwneuthur cam a'r rhai gwaelaf.* 11 *Pedair cenhedlaeth ddyrygiomus.*

15 *Pedwar peth ni ellir eu digoni.* 17 *Na ddyddid ddystryru tad a mam.* 18 *Pedwar peth anhawdd eu gwybod.* 21 *Pedwar peth ni ellir eu ddiwedd.* 24 *Pedwar peth doeth droso ben.* 29 *Pedwar peth maurfrydig.* 32 *Rhaid yw achul blaen digofaint.*

CEIRIAU Agur mab Jaceth, *esf* y brophwydoliaeth: y gwr a lefarodd wrth Ithiel, wrth Ithiel, *meddaf*, ac Ucal.

2 Yn wir yr ydwyf yn ffloch nâ neb, ac nid oes deall dyn gennyf.

3 Ni ddysgais ddoethineb, ac nid oes gennyf wybodaeth y sanctaidd.

4 Pwy a esgynodd i'r nefoedd, neu a ddisgynodd? pwy a gasglodd y gwynt yn ei ddyrnau? pwy a rwymodd y dyfroedd mewn dilledyn? pwy a gadarnhâodd holl deryfnau y ddaear? beth yw ei enw ef, a pheth yw enw ei fab, os gwyddost?

5 Holl air Duw sydd bur: tarian yw efe i'r neb a ymddiriedant ynddo.

6 Na ddyro ddim at ei eiriau ef, rhag iddo dy geryddu, a'th gael yn geilyddog.

7 *Dau beth yr ydwyf yn eu gofyn gennyf, na ommedd hyspni i mi cyn fy marw.*

8 Tynn ym mhell oddi wrthyf wagedd a chelwydd; na ddyro i mi na thlodi na chyfoeth; portha fi â'm digonedd o fara:

9 Rhag i mi ymlenwi, a'th wadu di, a dywedyd, Pwy yw yr **ARGLWYDD**? a rhag i mi fyned yn dlawd, a lladratta, a chymmeryd enw fy Nuw yn ofer.

10 Nac achwyn ar was wrth ei feistr, rhag iddo dy feiddithio, a'th gael yn evog.

11 Y mae cenhedlaeth a feiddithia ei thad, a'i mam ni fendithia.

12 Y mae cenhedlaeth lân yn ei golwg ei hun, er nas glanhâwyd oddi wrth ei haflendid.

13 Y mae cenhedlaeth, O mor uchel yw ei llygaid! a'i hamrantau a ddyrchafwyd.

14 Y mae cenhedlaeth, a'i dannedd yn gleddyfau, a'i childdannedd yn gyllyll, i ddifa y tlodion oddi ar y ddaear, a'r anghehus o *blith* dynion.

15 I'r gele y mae dwy ferch, yn *Uestain*, Moes, moes. Tri *pheth* ni ddiwellir; *ie*, pedwar *peth* ni ddywedant byth, Digon:

16 Y bedd; y groth amhiantadwy; y ddaear ni ddiwellir â dyfroedd; a'r tân ni ddywed, Digion.

17 Llygad yr hwn a watwaro ei dad, ac a ddyystyro ufuddhâu ei fam, a dynn cigfrain y dyffryn, a'r cywion eryrod a'i bwytyg.

18 Tri *pheth* sydd guddiedig i mi; *ie*, pedwar *peth* nid adwaen:

19 Ffordd cryr yn yr awyr, ffordd neidr ar graig, ffordd llong y'nghanol y môr, a ffordd gwr gyd â morwyn.

20 Felly y mae ffordd merch odinebus; hi a fwytyg, ac a sych ei safn, ac a ddywed, Ni wneuthum i anwiredd.

21 O herwydd tri *pheth* y cynhyrfir y ddaear, ac o herwydd pedwar, y rhai ni ddichon hi eu ddiwedd:

22 O herwydd gwas pan deyrnaso; ac un ffol pan lanwer ef o fwyd;

23 O herwydd *gwraig* atgas pan brifoder hi; a llaw-forwyn a elo yn aeres i'w meistrs.

24 Y mae pedwar *peth* bychain ar y ddaear, ac etto y maent yn ddoeth iawn:

25 Nid yw y morgrug bobl nerthol, etto y maent yn darparu eu lluniaeth yr haf;

26 Y cwningod nid ydynt bobl rymmus, etto hwy a wnant eu tai yn y graig;

27 Y locustialid nid oes brenhin iddynt, etto hwy a ânt allan yn dorffeydd;

28 Y pryf coppyn a ymfaela â'i ddwyllaw, ac y mae yn llys y brenhin.

29 Y mae tri *pheth* a gerddant yn hardd, *ie*, pedwar *peth* a rodiant yn weddus:

30 Llew cryf ym mhllith anifelliad, ni thrŷ yn ei oi er neb;

31 Milgi cryf ym ei feingefn, a bweh, a brenhin, yr hwn ni fofyd neb yn ei erbyn.

32 Os buost ffyl yn ymddyrchafu, ac os meddyliaist ddrwg, dyro dy law ar dy enau.

33 Yn ddiâu corddi llaeth a ddywg allan ymenyn, a gwasgu ffroenau a dynn allan waed: felly cymmell lliid a ddwg allan gynnen.

PENNOD XXXI.

1 *Addysg Lemuel ynghylch diwetrdeb a chymhedroider.* 6 *Bod yn rhaid cyuro ac ymddiffyn y cystuddiedig.* 10 *Clôd a chymheddau gwraig dda.*

CEIRIAU Lemuel frenhin; y brophwydoliaeth a ddysgodd ei fam iddo.

2 Pa beth fy mab? pa beth mab fy nghroth? *ie*, pa beth mab fy addunedau?

3 Na ddyro i wragedd dy nerth; na'th ffyrdd i'r hyn a ddfifetha frenhinoedd.

4 Nid *gweddaudd* i frenhinoedd, O Lemuel, nid *gweddaudd* i frenhinoedd yfed gwin; nac i bennaduriaid ddiot gadarn:

5 Rhag iddynt yfed, ac ebarfogi y ddeddf; a newidio barn yr un o'r rhai gorthrymmedig.

6 Rhoddwch ddiot gadarn i'r neb sydd ar ddarfod am dano; a gwin i'r rhai trwm eu calon.

7 Yfed efe, fel yr anghosio ei dlodi; ac nas meddylio am ei flinfyd mwy.

8 Agor dy enau dros y mud, yn achos holl blant dinystr.

9 Agor dy enau, barn yn gyflawn; a dadleu dros y tlawd a'r anghenus.

10 ¶ Pwy a fedr gael gwraig rinweddol? gwerthfawroccach yw hi na'r carbwncl.

11 Calon ei gwr a ymddiried ynddi, fel na bydd arno cisieu anrhaith.

12 Hi a wna iddo les, ac nid drwg, holl ddyddiau ei bywyd.

13 Hi a gais wlan a llin, ac a'i gweithia a'i dwylaw yn ewyllysgar.

14 Tebyg yw hi i long marsiandwr; hi a ddwg ei hymborth o bell.

15 Hi a gyfyd hefyd liw nos, ac a rydd fwyd i'w thylwyth, a'u dogm i'w llangceasu.

16 Hi a feddwl am faes, ac a'i pryn ef; a gwaith ei dwylaw hi a blannu winllan.

17 Hi a wregysa ei llwynau a nerth, ac a gryfhâ ei breichiau.

18 Hi a wel fod ei marfandaeth yn suddiol; ni ddiffydd ei chanwyll ar hyd y nos.

19 Hi a rydd ei llaw ar y werthyd, a'i llaw a ddeil y cogall.

20 Hi a egyr ei llaw i'r tlawd, ac a estyn ei dwylaw i'r anghenus.

21 Nid ofna hi am ei thylwyth rhag yr eira; canys ei holl dŷ hi a ddilledir âg ysgariad.

22 Hi a weithia iddi ei hun garpeiau; ei gwisg yw sidan a phorphor.

23 Hynod yw ei gwr hi yn y pyrth, pam eisteddo gyd â henuriaid y wlad.

24 Hi a wna llan main, ac a'i gwerth, ac a rydd wregysau at y marsiandwr.

25 Nerth ac anrhydedd yw ei gwisg; ac yn yr amser a ddaw hi a chwardd.

26 Hi a egyr ei genau yn ddoeth; a phyrth trugaredd sydd ar ei thafod hi.

27 Hi a graffia ar ffyrdd tylwyth ei thŷ; ac ni fwyty hi fara secguryd.

28 Ei phlant a godant, ac a'i galwant yn ddedwydd; ei gwr hefyd, ac a'i canmol hi:

29 Llauer merch a weithiodd yn rymmus; ond ti a ragorais arnynt oll.

30 Siommedig yw ffair, ac ofer yw tegwech; ond benyw yn ofni yr ARELWYDD, hi a gaiff glôd.

31 Rhoddweh iddi o'r flwyth ei dwylaw; a chanmoled ei gweithredoedd hi yn y pyrth.

LLYFR ECCLESIASTES, NEU Y PREGETHWR.

PENNOD I.

1 Y *Pregethwr* yn dangos ofered *gorchwylion dyn*: 4 o herwydd bod y creaduriaid yn ddi-orphwys yn eu cychoeid; 9 nad ydynt yn dwyn dim newydd, a bod yr hen bethau wedi eu hebarogsi; 12 ac o herwydd mai *felly y cafwdd efe wrth chwilio doethineb*.

GEIRIAU y *Pregethwr*, mab Dafydd, bronhin yn Jerusalem.

2 Gwagedd o wagedd, medd y *Pregethwr*, gwagedd o wagedd; gwagedd yw y cwbl.

3 Pa fudd sydd i ddyn o'i holl lafur a gymmer efe dan yr haul?

4 Un genhedlaeth a â ymaith a chenhedlaeth arall a ddaw: ond y daear a saif byth.

5 Yr haul hefyd a gyfyd, a'r haul a fachlud, ac a brysau i'w lle y mae yn codi.

6 Y gwynt a â i'r deheu, ac a amgylcha i'r gogledd: y mae yn myned oddi amgylch yn wastadol, y mae y gwynt yn dychwelwyl yn ei gwmpasoedd:

7 Yr holl afonydd a redant i'r môr, etto nid yw y môr yn llawn: o'r lle y daeth yr afonydd, yno y dychwelant eithwaith.

8 Pob peth sydd yn llawn blinder; ni ddlehon dyn ei draethu: ni chaiff y llygad ddiagon o edrych, ac ni ddiagonir y glust â chlywed.

9 Y peth a fu, a fydd; a'r peth a wnaed, a wneir: ac nid oes dim newydd dan yr haul.

10 A oes dim y gellir dychwedyd am dano. Edrych ar hwn, dyma beth newydd? cfe fu eisoes yn yr hen amser o'n blaen ni.

11 Nid oes goffa am y pethau gynt; ac ni bydd cofia am y pethau a ddaw, gan y rhai a ddaw ar ol.

12 ¶ *Myfi* y *Pregethwr* oddwn frenhin ar Israel yn Jerusalem:

13 Ac a roddais fy mryd ar geisio a chwilio trwy ddoethineb, am bob peth a wnaed dan y nefoedd: y llafur blin yma a roddes Duw ar feibion dynion i ymguro ynddo.

14 Mi a welais yr holl weithredoedd a wnaed dan haul; ac wele, gwagedd a gorthrymder yspryd yw y cwbl.

15 Ni ellir uniawnl yr hyn sydd gam, na chyfrif yr hyn sydd ddiffygiol.

16 Mi a ymddiddenas â'm calon fy hun, gan ddywedyd, Wele, mi a aethum yn fawr, ac a gesglais ddoethineb tu hwnt i bawb a fu o'm blaen i yn Jerusalem; a'm calon a ddeallodd lawer o ddoethineb a gwybodaeth.

17 Mi a roddais fy nghalon hefyd i wybod doethineb, ac i wybod ynyfdrwydd a ffolineb: mi a bybum fod hyn hefyd yn orthrymder yspryd.

18 Canys mewn llawer o ddoethineb y mae llawer o ddig: a'r neb a chwango wybodaeth, a chwango ofid.

PENNOD II.

1 *Ofered gwaith dyn yn ei ddi-furruch*. 12 *Er bod y doeth yn well na'r ysfyd, etto yr un ddi-wydd sydd i bob un o'r ddau*. 18 *Ofered llafur dyn, gan fid yn rhuid iddo adael y cwbl, ni dŷr i byw*. 24 *Nad oes dim well na chymmeryd llawenydd o'n llafur; etto rhodd Duw yw hynny*.

MI a ddywedais yn fy nghalon, Iddo yn awr, mi a'th brofa i llawenydd; am hynny cymmer dy fydd yn ddi-fyr: ac wele, hyn hefyd sydd wagedd.

2 Mi a ddywedais am chwerthin, Ynyf yw: ac am lawenydd, Pa beth a wna?

3 Mi a geistais yn fy nghalon ymroddi i win (etto yn arwain fy nghalon mewn doethineb) ac i gofiedio ffolineb, hyd oni welwn beth oedd y da hwnnw i feibion dynion, yr hyn a wnant hwy dan y nefoedd holl ddyddiau eu bywyd.

4 Mi a wneuthum i mi waith mawr; mi a adeiladais i mi dai; mi a blennais i mi win-lannoedd:

5 Mi a wneuthum erddi a pherllannau, ac a blennais ynddynt brennau o bob ffyrwth:

6 Mi a wneuthum lynnau dwfr, i ddyfrhâu â hwynt y llwyni sydd yn dwyn coed:

7 Mi a ddarparais weision a morwynion; hefyd yr oedd i mi gaeth-weision tŷ; Ie, yr oeddwn i yn berchen llawer o wartheg a deifaid, tu hwnt i bawb a fuasai o'm blaen i yn Jerusalem:

8 Mi a bentyrtais i mi hefyd arian ac aur, a thrysor pennaaf brenhiniaid a thaleithiau: mi a ddarparais i mi gantorion a chantoresau, a phob rhyw offer cerdd, difyrtrwch meibion dynion.

9 A mi a aethum yn fawr, ac a gymnyddais yn fwy na neb a fuasai o'm blaen i yn Jerusalem: a'm doethineb oedd yn sefyll gyd â mi.

10 A pha beth bynnag a ddeisyfal fy llygaid, ni ommoddwn hwynt: ni attaliwn fy nghalon oddi wrth ddim hyfryd; canys fy nghalon a lawenychei yn fy holl lafur: a hyn oedd fy rhan i o'm holl lafur.

11 Yna mi a edrychais ar fy holl weithred-odd a wnaethai fy nwyllaw, ac ar y llafur a lafurais yn ei wneuthur: ac wele, hyn oll oedd wagedd a gorthrymder yspryd, ac nid oedd dim budd dan yr haul.

12 A mi a drôais i edrych ar ddoethineb, ac ar ynyfryddiaid a ffolineb (canys beth a tonai y dyn a ddeuai ar ol y brenhin? y peth a wnaed eisoes.)

13 Yna mi a welais fod doethineb yn rhagori ar ffolineb, fel y mae goleuni yn rhagori ar dywyllwch.

14 Y doeth sydd â'i llygaid yn ei ben; ond y ffol a rodia yn y tywyllwch: ac etto mi a welais yr un damwain yn digwydd iddynt oll.

15 Yna y dywedais yn fy nghalon, Fel y digwydd i'r ffol, y digwydd i minnau; pa beth gan hynny a dal i mi fod yn ddoeth *moyach*? Yna y dywedais yn fy nghalon, *fod* hyn hefyd yn wagedd.

16 Canys ni bydd cofia am y doeth mwy nag am yr annoeth yn dragywydd; y pethau sydd yr awr hon, yn y dyddiau a ddaw a olynngir oll dros gef: a pha fodd y mae y coeth yn marw? fel yr annoeth.

17 Am hynny cäs gennyf einloes; canys blin gennyf y gorchwyl a wneir dan haul; canys gwagedd a gorthrymder yspryd yw y cwbl.

18 ¶ Ie, cäs gennyf fy holl lafur yr ydwyf i yn ei gymmeryd dan haul; am fod yn rhaid i mi ei adael i'r neb a fydd ar fy ol i.

19 A phwy a wyr ai doeth ai annoeth fydd efe? etto efe a fydd feistr ar fy holl lafur yr hwn a gymmerais, ac yn yr hwn y bûm ddoeth dan haul. Dyma wagedd hefyd.

20 Am hynny mi a drôais i beri i'm calon anobeithio o'r holl lafur a gymmerais dan yr haul.

21 Canys y mae dyn yr hwn y mae ei lafur yn bywilog, yn synhwyrol, ac yn unlawn: ac y mae yn ei adael yn rhan i'r neb ni lafuriodd wrtho. Hyn hefyd sydd wagedd, a gorthrymder mawr.

22 Canys beth sydd i ddyd o'i holl lafur a gorthrymder ei galon, yr hwn a gymmerodd efe dan haul?

23 Canys ei holl ddyddiau sydd orthrymder, a'i lafur yn odd: Ie, ni chymmer ei galon esmwythra y nos. Hyn hefyd sydd wagedd.

24 ¶ Nid oes daioni mwy i ddyd, nag iddo fwytta ac yfed, a pheri i'w enaid gael daioni o'i lafur. Hyn hefyd a welais, mai o law Duw yr oedd hyn.

25 Canys pwy a ddichion fwytta, a phwy a'i mwynhái o'm blaen i?

26 Canys i'r dyn a fyddo da yn ei olwg ef, y rhydd DUW ddoethineb, a gwybodaeth, a llawenydd; ond i'r pechadur y rhydd efe boen i gasglu ac i dyrru, i'w roddi i'r neb a fyddo da ger bron Duw. Hynny hefyd sydd wagedd, a gorthrymder yspryd.

PENNOD III.

1 *Bod anghenrhaid gyfnewid yr amseroedd, yn ychwanegu ffordd at lafur dyn.* 11 *Godid-ocorwyddi gweithredoedd Duw: 16 ond dyn, Duw a farn ei weithredoedd ef yn y byd a ddaw; ac yma ni bydd ond cyffelyb i anifail.*

Y MAE amser i bob peth, ac amser i bob amcan dan y nefoedd:

2 Amser i cni, ac amser i farw; amser i blannu, ac amser i dynnu y peth a blannwyd;

3 Amser i ladd, ac amser i iacháu; amser i fwrw i lawr, ac amser i adeiladu;

4 Amser i wylu, ac amser i chwerthin; amser i alaru, ac amser i ddawnio;

5 Amser i dafu cerrig ymaith, ac amser i gasglu cerrig ynghyd; amser i ymgofieidlo, ac amser i ochel ymgofieidlo;

6 Amser i geisio, ac amser i gollu; amser i gadw, ac amser i fwrw ymaith;

7 Amser i rwygo, ac amser i wnoio; amser i dewi, ac amser i ddywedyd;

8 Amser i garu, ac amser i gasáu; amser i ryfel, ac amser i heddwch.

9 Pa fudd sydd i'r gwaithydd yn yr hyn y mae yn lafurio?

10 Mi a welais y blinder a roddes Duw ar feibion dynion, i ymfino yddo.

11 Efe a wnaeth bob peth yn dæg yn ei amser: efe a osododd y byd hefyd yn eu calonnau hwy, fel na allo dyn gael allan y gwaith a wnaeth Duw o'r dechreuad hyd y diwedd.

12 Mi a wn nad oes dim da ynddynt, ond bod i ddyd yn fy llawen, a gwneuthur daioni yn ei fod yd.

13 A bod i bob dyn fwytta ac yfed, a mwynháu daioni o'i holl lafur; rhodd Duw yw hynny.

14 Mi a wn beth bynnag a wnel Duw, y bydd hynny byth; ni ellir na bwrw atto, na thynnu dim oddi wrtho: ac y mae Duw yn gwneuthur hyn, fel yr ofnai *dynion* ger ei fron ef.

15 Y peth a fu o'r blaen sydd yr awr hon; a'r peth sydd ar ddyfod a fu o'r blaen: Duw ei hun a ofyn y peth a seith heibio.

16 ¶ Hefyd mi a welais dan yr haul le barn; yno yr oedd annuwioldeb; a lle cyflawnder, yno yr oedd anwiredd.

17 Mi a ddywedais yn fy nghalon, Duw a farn y cyflawn a'r anghyflawn: canys y mae amser i bob amcan, ac i bob gwaith yno.

18 Mi a ddywedais yn fy nghalon, am gyflwr meibion dynion; fel y byddai i Dduw eu hamlygu hwynt, ac y gwelent hwythau mai anifelliaid ydynt.

19 Canys digwydd meibion dynion a ddi-gwydd i'r anifelliaid; yr un digwydd swdd

lddynt: fel y mae y nall yn marw, felly y bydd marw y llall; Ie, yr un chwythad sydd llddynt oll; fel nad oes mwy rhagoriseth i ddynt nag i anifail: canys gwagedd *yw* y cwbl.

90 Y mae y cwbl yn myned i'r un lle: pob un sydd o'r pridd, a phob un a dry i'r pridd eilwaith.

81 Pwy a edwyn yspryd dyn yr hwn sydd yn esgyn i fynu, a chwythad anifail yr hwn sydd yn diagyn i waered i'r ddaear?

82 Am hynny mi a welaf nad oes dim well nag i ddynt ymlawenyachu yn ei weithredoedd ei hun; canys hyn *yw* ei ran ef: canys pwy a'i dwg ef i weled y peth fydd ar ei ol?

PENNOD IV.

1 *Bod trais, 4 a chenfigen, 5 a segyrd, 7 a chybudd-dod, 9 a neillawolwrydd, 13 a gorthynysgrydd, yn ychwanegu ar wagodd dyn.*

FELLY mi a drýchwela, ac a edrychais ar yr holl orthrymderau sydd dan yr haul: ac wele ddaagrau y rhai gorthrymmedig heb neb i'w cysuro; ac ar law eu treiswyr yr oedd gallu, a hwythau heb neb i'w cysuro.

2 A mi a ganmolais y meirw y rhai sydd yn barod wedi marw, yn fwy na'r byw y rhai sydd yn fyw etto.

3 Gwell na'r ddau *yw* y neb ni bu erioed, yr hwn ni welodd y gwaith blin sydd dan haul.

4 ¶ A mi a welais fod pob llafur, a phob uniondeb gwaith dyn, yn peri iddo genhigen gan ei gymnydod. Hyn hefyd *sydd* wagedd a gorthrymder yspryd.

5 Y ffol a waeg ei ddwyliaw ynghyd, ac a fwyty ei gnawd ei hun.

6 Gwell *yw* lloinaid llaw *trwy* lonyddwch, na lloinaid dwy law *trwy* flinder a gorthrymder yspryd.

7 ¶ Yna mi a drôals, ac a welais wagedd dan yr haul.

8 Y mae un *yn unig*, ac heb all; Ie, nid oes lldo na mab na brawd; ac etto nid oes diwedd ar ei lafur oll: Ie, ni chaff ei lygaid ddiagon o gyfoeth; ni *ddywod* efe. I bwy yr ydwyf yn lafurio, ac yn difuddio fy enaid oddi wrth hyfrydwch? Hyn hefyd *sydd* wagedd, a dyma drafferth blin.

9 ¶ Gwell *yw* dau nag un, o achos bod llddynt wobwr da am eu llafur.

10 Canys os syrthiant, y nall a gyfyd y llall: ond gwae yr unig; canys pan syrthio efe, nid oes all i'w gyfodi.

11 Hefyd os dau a gyd-orweddant, hwy a ymgynhesant; ond yr unig, pa fodd y cynhesa efe?

12 Ac os cryfach fydd un nag ef, dau a'i gwrthwynebant yntau; a rhaff delrainge ni thorrir ar frya.

13 ¶ Gwell *yw* bachgen tlawd a doeth, na brenhin hen ac ynyd, yr hwn ni fedr gymmeryd rhybudd mwych:

14 Canys y *naill* sydd yn dyfod allan o'r carchardy i deyrnasu, a'r llall wedi ei eni yn ei frenhiniaeth yn *myned* yn dlawd.

15 Mi a welais y rhai byw oll y rhai sydd yn rhodio dan yr haul, gyd â'r ail mab yr hwn a saif yn ei le ef.

16 Nid oes diben ar yr holl bobl, *ef* ar yr rhai oll a fu o'u blaen hwynt, a'r rhai a ddél ar ol, ni lawenychant ynddo: gwagedd yn ddâu a blinder yspryd *yw* hyn hefyd.

PENNOD V.

1 *Gwagedd y'ngwasanaeth Duw, 8 mewn gwrnagach yn erbyn trais, 9 ac mewn cyfoeth. 18 Rhodd Duw yw cael llawenydd o'n cyfoeth.*

GWYLLIA ar dy droed pan fydddech yn myned i dy Dduw, a bydd barottach i wrando nag i roi aberth ffylliad; canys ni wyddant hwy eu bod yn gwneuthur drwg.

2 Na fydd *rŷ* brysur â'th enau, ac na frysied dy galon i draethu dim ger bron Duw: canys Duw *sydd* yn y nefoedd, a thithau *sydd* ar y ddaear; ac am hynny bydded dy eiriau yn anaml.

3 Canys breuddwyd a ddaw o dralloed lawer: ac ymadrodd y ffol o laweroedd o eiriau.

4 Pan addunedech adduned i Dduw, nac oeda ei thalu: canys nid oes *ganddo* fias ar rai ynyd; y peth a addunedais, tâl.

5 Gwell i ti fod heb addunedu, nag i ti addunedu, a bod heb dalu.

6 Na âd i'th enau beri i'th gnawd bechu; ac na ddywed ger bron yr angel, Amryfusedd *fu*: paham y digtai Duw wrth dy leferydd, a difetha gwaith dy ddwyliaw?

7 Canys mewn llaweroedd o freuddwydion y mae gwagedd, ac mewn llawer o eiriau: ond ofna di Dduw.

8 ¶ Os gwell dreisio y tlawd, a thraws-wyro barn a chyflawnder mewn gwlad; na ryfeda o achos hyn: canys y mae yr *hwn sydd* uwch na'r uchaf yn gwylid, ac y mae un sydd uwch na'r hwynt.

9 ¶ Cynnyrch y ddaear hefyd sydd i bob peth: wrth dir llafur y mae y brenhin yn byw.

10 Y neb a garo arian, ni ddigonir âg arian; na'r neb a hoffio amltra, â chynnyrch. Hyn hefyd *sydd* wagedd.

11 Lle y byddo llawer o ddâ y bydd llawer i'w ddifa: pa fudd gan hynny *sydd* i'w perchennog, ond eu gweld â'u llygaid?

12 Melus *yw* hŷn y gweithiwr, pa un bynnag al ychydig ai llawer a fwyttâo: ond llawnder y cyfoethog ni âd iddo gysgu.

13 Y mae trueni blin a welais dan yr haul, cyfoeth wedi eu cadw yn niwed i'w perchennog.

14 Ond derfydd am y cyfoeth hynny trwy dralloed blin; ac efe a ynnill fab, ac nid oes dim yn ei law ef.

15 Megis y daeth allan o groth ei fam yn noeth, y dychwel i fyned modd y daeth, ac ni ddwg ddim o'i lafur, yr hyn a ddygo ymaith yn ei law.

16 A hyn hefyd *sydd* ofid blin; yn hollol y modd y daeth, felly yr â efe ymaith: a pha fudd *sydd* iddo ef a lafuriodd am y gwynt?

17 Ei holl ddyddiau y bwytty efe mewn tywyllwch, mewn digter mawr, gofid, a llid.

18 ¶ Wele y *peth* a welais i: da *yw* a theg i *ddyn* fwytta ac yfed, a chymmeryd byd da o'i holl lafur a lafuria dan yr haul, holl ddyddiau ei fywyd, y rhai a roddes Duw iddo: canys hynny *yw* ei ran ef.

19 Ie, i bwy bynnag y rhoddes Duw gyfoeth a golud; ac y rhoddes iddo ryddid i fwytta o honynt, ac i gymmeryd ei ran, ac i lawenyachu yn ei lafur; rhodd Duw *yw* hyn.

20 Canys ni fawr-gofia efe ddyddiau ei fywyd; am fod Duw yn ateb i lawenydd ei galon ef.

PENNOD VI.

1 *Oferd yw cyfoeth heb eu harfer. 3 Am blant, 6 a henaint heb rifoeth. 9 Oferd golud a deisyfadau anwsatad. 11 Diweddguom ar bob gwagedd.*

YMAE drwg a welais dan haul, a hwnnw yn fawr yn mysg dynion:
2 Gwr y rhoddodd Duw iddo gyfoeth, a golud, ac anrhydedd, heb arno eisieu dim i'w

enaid a'r a ddymunal; a Duw heb roi gallu iddo i fwyta o hono, ond estron a'i bwyty. Dyma wagedd. ac y mae yn ofid blin.

3 ¶ Os ynnill gwr gant o blant, ac a fydd byw lawer o flynyddoedd, fel y bo dyddiau ei flynyddoedd yn llawer, os ei enaid ni ddiwellir â daioni, ac oni bydd iddo gladdedig-aeth; mi a ddywedaf, *mat gwell yw erthyl* nag ef.

4 Canyis mewn oferedd y daeth, ac yn y tywyllwch yr ymedy, a'i enw a guddir â thywyllwch.

5 Yntau ni welodd mo'r haul, ac ni wybu ddim: mwy o lonyddwch sydd i hwn nag i'r llall.

6 ¶ Pe byddai efe fyw ddwy fil o flynyddoedd, etto ni welodd efe ddaioni: onid i'r un lle yr â pawb?

7 Holl lafur dyn sydd dros ei enau, ac etto ni ddiwellir ei enaid ef.

8 Canyis pa ragoriaeth sydd i'r doeth mwy nag i'r annoeth? beth sydd i'r tlawd a fedr rodio ger bron y rhai byw?

9 ¶ Gwell yw golwg y llygaid nag ymdaith yr enaid. Hyn hefyd sydd wagedd a gorthrymder yspryd.

10 Beth bynnag fu, y mae enw arno; ac y mae yn hysbys mai dyn yw efe: ac ni ddichon efe ymryson a'r neb sydd drech nag ef.

11 ¶ Gan fod llawer o bethau yn amhŷau gwagedd, beth yw dyn well?

12 Canyis pwy a 9yr beth sydd ddâ i ddyn yn y bywyd hwn holl dyddiau ei fywyd ofer y rhai a dreulia efe fel cyagod? canys pwy a ddengys i ddyn beth a ddigwydd ar ei ol ef dan yr haul?

PENNOD VII.

1 *Help yn erbyn gwagedd, yw enw da, 2 marwolaethu y cnawd, 7 amynedd, 11 doethineb. 23 Anhawedd ydyw cael doethineb.*

GWELL yw enw da nag ennaint gwerth-fawr; a dydd marwolaeth nâ dydd gendigaeth.

2 ¶ Gwell yw myned i dŷ galar, nâ myned i dŷ gwledd: canys hynny yw diwedd pob dyn; a'r byw a'i gesyd at ei galon.

3 Gwell yw digter nâ chwerthin: canys trwy dristwch yr wynebpryd y gwelheir y galon.

4 Calon doethion sydd yn nhŷ y galar; ond calon ffyliaid yn nhŷ llawenydd.

5 Gwell yw gwrando sên y doeth, nâ gwrando cân ffyliaid.

6 Canyis chwerthiniaid dyn ynfyd sydd fel eindarddach drain dan grochan. Dyma wagedd hefyd.

7 ¶ Yn ddfiau trawsedd a ynfyda y doeth, a rhodd a ddisfetha y galon.

8 Gwell yw diweddiaid peth nâ'i ddechreusd: gwell yw y dioddefgar o yspryd nâ'r balch o yspryd.

9 Na fydd gyflym yn dy yspryd i ddiglo: oblegid dig sydd yn gorphwys ym mynnes ffyliaid.

10 Na ddywed, Paham y bu y dyddiau o'r blaen yn well nâ'r dyddiau hyn? canys nid o ddoethineb yr wyt yn ymofyn am y peth hyn.

11 ¶ Da yw doethineb gyd âg etifeddiaeth: ac o hynny y mae elw i'r rhai sydd yn gwelw yr haul.

12 Canyis cyagod yw doethineb, a chyagod yw arian: ond rhagoriaeth gwybodsaeth yw, bod doethineb yn rhoddi bywyd i'w pherchennog.

13 Edrych ar orehwyl Duw: canys pwy a all unioni y peth a gammadd efe?

14 Yn amser gwynfyd bydd lawen; ond yn amser adfyd ystyria: Duw hefyd a wnaeth y naill ar gyfer y llall, er mwyn na châi dyn ddim ar ei ol ef.

15 Hyn oll a welais yn nyddiau fy ngwagedd: y mae un cyflawn yn diflannu yn ei gyflawnder, ac y mae un annuwiol yn estyn ei ddyddiau yn ei ddrygioni.

16 Na fydd rŷ gyflawn; ac na chymmer arnat fod yn rhŷ ddoeth: paham y'ch ddi-fethit dy hun?

17 Na fydd rŷ annuwiol; ac na fydd ffol: paham y byddit farw cyn dy amser?

18 Da i ti ymafael yn hyn; ac oddi wrth hyn na ollwng dy law: canys y neb a ofno Dduw, a ddaw allan o honny oll.

19 Doethineb a nerth a doeth, yn fwy nâ deg o gedyn a fyddant yn y ddinas.

20 Canyis nid oes dyn cyflawn ar y ddaear a wna ddaioni, ac ni phecha.

21 Na oesod dy galon ar bob gair a ddyweder; rhag i ti glywed dy was yn dy feldithio.

22 Canyis llawer gwaith hefyd y gŵyr dy galon, ddarfod i ti dy hun feldithio erall.

23 ¶ Hyn oll a brofais trwy ddoethineb: mi a ddywedais, Mi a fyddaf ddoeth; a hithau ym mhell oddi wrthyf.

24 Y peth sydd bell a dwfn iawn, pwy a'i caiff?

25 Mi a drôais â'm calon i wybod, ac i chwilio, ac i geisio doethineb, a rheswm; ac i adnabod annuwioldeb ffolineb, sef ffolineb, ac ynfydrwydd:

26 Ac mi a gefais beth chwerwac nag angau, y wraig y mae ei chalon yn faglau ac yn rhwydau, a'i dwylaw yn rhwymau: y neb sydd dda gan Dduw, a waredir oddi wrthi hi; ond pechadur a ddêlir ganddi.

27 Wele, hyn a gefais (medd y Pregethwr) wrth chwilio o'r naill beth i'r llall, i gael y rheswm;

28 Yr hwn beth etto y chwilia fy enaid am dano, ac ni chefais: un gwr a gefais ym mhllith mae; ond un wraig yn eu plith hwy oll nis cheifis.

29 Wele hyn yn unig a gefais; wneuthur o Dduw ddyd yn uniawn: ond hwy a chwiliasant allan lawer o ddychymygion.

PENNOD VIII.

1 *Am usfuddhau brenhinoedd. 6 Rhaid yw dal ar ragoriaeth Duw. 12 Gwell yw y byd ar y duwiol mewn adfyd, nag ar yr annuwiol mewn hauddfyd. 16 Mor anchwtiadyw yw gweithredoedd Duw.*

PDWY sydd debyg i'r doeth? a phwy a fedr ddeonlgi peth? doethineb gwr a lewyrcha ei wyneb, a nerth ei wyneb ei newidir.

2 Yr ydwyf yn dy rybuddio i gadw gorchymyn y brenhin, a hynny o herwydd llw Duw.

3 Na ddos ar frys allan o'i olwg ef; na sâf mewn peth drwg: canys efe a wna a fynno ei hun.

4 Lle y byddo gair y brenhin, y mae gallu: a phwy a ddywed wrtho, Beth yr wyt ti yn ei wneuthur?

5 Y neb a gadwo y gorchymyn, ni wybydd oddi wrth ddrwg; a chalon y doeth a edwynt amser a barn.

6 ¶ Canyis y mae amser a barn i bob amcan; ac y mae trueni dyn yn fawr arno.

7 Canyis ni 9yr efe beth a fydd: canys pwy a ddengys iddo pa bryd y bydd?

8 Nid oes un dyn yn arglwyddiaethu ar yr yspryd, i attal yr yspryd: ac nid oes ganddo allu yn nydd marwolaeth: ac nid oes bwrw

arfau yn y rhyfel *honno*; ac nid achub annuoldeb ei pherchennog.

9 Hyn oll a welais i, a gosodais fy nghalon ar bob gorchwyl a wneir dan haul: y *mae* amser pan arglwyddiaetha dyn ar ddyrn er drwg iddo.

10 Ac felly mi a welais gladdu y rhai annuwiol, y rhai a ddaethent ac a aethent o le y Sanctaidd; a hwy a chargoedwyd yn y ddinas lle y gwnaethent felly. Gwagedd *yw* hyn hefyd.

11 O herwydd na wneir barn *yn erbyn* gweithred ddrwg yn fuan, am hynny calon plant dynion sydd yn llawn ynddynt i wneuthur drwg.

12 ¶ Er gwneuthur o bechadur ddrwg ganwaith, ac estyn ei *ddyddiau* ef; etto mi a wn yn ddiu a bydd daioni i'r rhai a ofnant Dduw, y rhai a arswydant ger ei fron ef.

13 Ond ni bydd daioni i'r annuwiol, ac ni estyn efe ei ddyddiau, y rhai sydd gyffelyb i gysgod; am nad *yw* yn ofni ger bron Duw.

14 Y *mae* gwagedd a wneir ar y ddaear; bod y cyflawn yn damwain iddynt yn ol gwaith y drygonus; a bod y drygonus yn digwyddo iddynt yn ol gwaith y cyflawn. Mi a ddywedeis *fo* hyn hefyd yn wagedd.

15 Yna mi a ganmolais lawenydd, am nad oes dim well i ddyrn daa haul, na bwytsa ac yfed, a bod yn llawen: canys hynny a lŷn wrth ddyrn o'i lafur, ddyddiau ei fywyd, y rhai a roddes Duw iddo dan yr haul.

16 ¶ Pan osodais i fy nghalon i wybod doethineb, ac i edrych ar y ddaerth a wneir ar y ddaear (canys y *mae* ni well hŷn a'i lygaid na dydd na nos)

17 Yna mi a edrychais ar holl waith Duw, na ddechlon dyn ddeall y gwaith a wneir dan haul: oblegid er i ddyrn lafurio i gaisio, etto nis caiff; Ie, pe meddyliai y doeth fynnu gwybod, etto ni allai efe gael hynny.

PENNOD IX.

1 Yr un *sath* bothau a ddiwyddid i'r drwg ac i'r da. 4 Bod yn anghenrhaidd i ddynton *faru*. 7 Cyrus *yw* eu holl ran hwy yn y fuchedd yma. 11 Bod rhastrunaeth Duw yn llywodraethu pob peth. 13 Gwell *yw* doethineb na chrystler.

ER hyn oll mi a ystyriais yn fy nghalon, i ddangos hyn oll; *bod* y cyflawn, a'r doethion, a'u gweithredoedd, yn llaw Duw: ni wŷr dyn gariad, neu gas, wrth yr hyn oll sydd o'u blaen.

2 Yr un peth a ddamwain i bawb fel eu gilydd: yr un peth a ddamwain i'r cyflawn, ac i'r annuwiol; i'r da ac i'r glân, ac i'r aflan; i'r neb a abertha, ac i'r neb ni abertha: fel y *mae* y da, felly y *mae* y pechadur; a'r neb a dyngo, fel y *neb* a ofno dyngu.

3 Dyma ddrwg yn mysg yr holl *bethau* a wneir dan haul; *sef* bod yr un diben i bawb: hefyd calon meibion dynion sydd yn llawn drygion, ac ynfydrwydd sydd yn eu calon tra fyddant fyw, ac ar ol hynny y *maent* yn myned at y meirw.

4 ¶ Mi a'r neb a fo y'ng hymdeithas y rhai byw oll, y *mae* gobalith: canys gwell *yw* ei byw na llew marw.

5 O herwydd y rhai byw a wyddant y byddant feirw: ond nid oes dim gwybodaeth gan y meirw, ac nid oes iddynt wobrw mwyach; canys eu coffa hwynt a anghodwyd.

6 Eu cariad hefyd, a'u cas, a'u censiŷen, a ddarfu yn awr; ac nid oes iddynt gyfran byth mwy o ddim oll a wneir dan yr haul.

7 ¶ Doe, bwytsa dy fwyd yn llawen, ac yf

dy win a chalun hyfryd: canys yn awr cymmeradwy gan Dduw dy weithredoedd.

8 Bydded dy ddillad yn wynion bob amser; ac na fydded diffyg olew ar dy ben.

9 Dwg dy fyd yn llawen gyd a'th wraig anywl holl ddyddiau bywyd dy oferedd, y rhai a roddes efe i ti dan yr haul, holl ddyddiau dy oferedd: canys dyna dy ran di yn y bywyd *yma*, ac yn dy lafur a gymmeri dan yr haul.

10 Beth bynnag a ymafael dy law ynddo i'w wneuthur, gwna a'th holl egni: canys nid oes na gwaith, na dychymmyg, na gwybod-aeth, na doethineb, yn y bedd, lle yr wyt ti yn myned.

11 ¶ Mi a drôais, ac a welais dan haul, nad *yw* y rhedfa yn eiddo y cyflwm, na'r rhyfel yn eiddo y cedryn, na'r bywyd yn eiddo y doethion, na chyfoeth yn eiddo y pwyllog, na ffafur yn eiddo y cyfarwydd; ond amser a daanwain a ddigwydd iddynt oll.

12 Canys ni wŷr dyn chwaith ei amser: fel y pysgod a ddêlir a'r rhwyd niweidiol, ac fel yr adar a ddêlir yn y delm; felly y ddelir plant dynion yn amser drwg, pan syrthio arnynt yn ddiwymmwrth.

13 ¶ Hefyd y doethineb hyn a welais i dan haul, ac *sydd* ffawr gennyf fi:

14 Yr *oedd* dinas fechan, ac ynddi ychydig wŷr; a brenhin mawr a ddaeth yn ei herbyn hi, ac a'i hamgylhyddodd, ac a gododd glawdd uchel yn ei herbyn:

15 A chafwyd ynddi wr tlawd doeth, ac efe a waredodd y ddinas honno a'i ddoethineb; etto ni chofiodd neb y gwr tlawd hwnnw.

16 Yna y dywedais, Gwell *yw* doethineb na nerth: er hynny dirmygwr doethineb y tlawd, ac ni wrandewir ar ei ciriau ef.

17 Geiriau y doethion a wrandewir mewn distawrwydd, rhagor bloedd yr hwn sydd yn llywodraethu ym inyng ffyliaid.

18 Gwell *yw* doethineb nag arfau rhyfel; ond un pechadur a ddinystrir lawer o ddaioni.

PENNOD X.

1 Pethau i ddal arnynt ysgylich doethineb ac ynfydrwydd. 16 Am anlywodraeth, 18 diogi, 19 ac arlan. 20 Rhaid i bawb fodolul yn barchedig o'r brenhin.

GWYBED meirw a wnant i ennaint yr apothecari ddrewi; felly y gwna ychydig ffotlineb i wr ardderchog o herwydd doethineb ac anrhydedd.

2 Calon y doeth sydd ar ei ddeheulaw; a chalun y ffotl ar ei law aswy.

3 Ie, y ffotl pan rodio ar y ffordd, sydd a'i galon yn palu, ac y *mae* yn dyweddy wrth bawb ei *fo* yn ffotl.

4 Pan gyfoddo yspryd pennadur yn dy erbyn, nac ymado a'th le: canys ymostwng a oetega bechodau mawrion.

5 Y *mae* drwg a welais dan yr haul, cyffelyb i gyfeiliorni sydd yn dyfod oddi ger bron y llywydd:

6 Gosodir ffotlineb mewn graddau uchel, a'r cyfoethog a eistedd mewn lle isel.

7 Mi a welais weision ar feirch, a thywysogion yn cerdded fel gweision ar y ddaear.

8 Y sawl a gloddio bwll, a syrth ynddo; a'r neb a wasgaro gas, sarph a'i brath.

9 Y sawl a symudodd gerrig, a galff ddolur oddi wrthynt; a'r neb a hollto goed, a galff nllwed oddi wrthynt.

10 Oe yr halarn a byls, oni hoga efe y min, rhaid iddo roddi mwy o nerth: etto doethineb sydd ragorol i gyfarwyddo.

11 Os brath sarph heb swyno, nid gwell yw dyn siaradus.

12 Geiriau genau y doeth *sydd* rasol: ond gwefusau y ffol a'i difetha ef ei hun.

13 Ffolineb *yw* dechreuad geiriau ei enaf ef: a diweddiad geiriau ei enaf *sydd* enfad ynfydrwydd.

14 Y ffol hefyd sydd aml ei eiriau: ni fwr neb beth a fydd; a phwy a fynega iddo pa beth fydd ar ei ol ef?

15 Llafur y ffoliad a fflna bawb o honynt: canys ni fedr efe fyned i'r ddinas.

16 ¶ Gwae di y wlad *sydd* & bachgen yn frenhin i ti, a'th dywysogion yn bwyttu yn fore.

17 Gwyn dy fydd di y wlad *sydd* & th frenhin yn fab i benedfegion, a'th dywysogion yn bwyttu eu bwyd yn eu hamser, er cryfder, ac nid er meddwod.

18 ¶ Trwy ddiogi lawer yr adelfia yr adeilad; ac wrth laesu y dwylaw y gollwng y ty ddefni.

19 ¶ Ariwyant wledd i chwerthm, a gwin a lawenyha y rhai byw; ond arian sydd yn ateb i bob *peth*.

20 ¶ Na feldithia y brenhin yn dy feddwl; ac yn ystafell dy wely na feldithia y cyfoethog: canys ehediad yr awr a gyhoedda y llais, a pherchen adain a fynega y peth.

PENNOD XI.

1 *Addysg at gariad perffaith.* 7 *Rhaid yw meddwl am angrau mewn bywyd, 9 ac am ddydd y farn mewn ieuengctid.*

BWRW dy fara ar wyneb y dyfroedd; canys ti a'i cel ar ol llawer o ddyddiau.

2 Dyro ran i saith, a hefyd i wyth: canys ni wyddost pa ddrwg a ddigwydd ar y ddaear.

3 Os bydd y cymmylau yn llawn gwlaw, hwy a ddefnynant ar y ddaear: ac os tu a'r dechau neu tu a'r gogledd y syrth y pren; lle y syrthio y pren, yno y bydd efe.

4 Y neb a ddallo ar y gwynt, ni haus; a'r neb a edrycho ar y cymmylau, ni feda.

5 Megis nas gwyddost ffordd yr yspryd, na pha fodd y *ffurfiar* yr egypt ynghroth y feichiog; felly ni wyddost waith Duw, yr hwn sydd yn gwneuthur y cwbl.

6 Y bore haus dy had, a phrydnawn nac attal dy law: canys ni wyddost pa un a fynnna, ai hyn yma ai hyn accw, ai ynte da *fyddant* ill dau yn yr un ffrud.

7 ¶ Melus yn ddâu *yw* y goleuni, a hyfryd *yw* i'r llygaid weled yr haul.

8 Ond pe byddai dyn fyw lawer o fynyddoedd, a bod yn llawen ynddynt oll; etto cofied ddyddiau tywyllwch; canys llawer fyddant. Beth bynnag a ddigwydda, oferedd *yw*.

9 ¶ Gwna yn llawen, wr ieuange, yn dy ieuengctid, a llawenyched dy galon yn nyddiau dy ieuengctid, a rhodia yn ffridd dy

galon, ac y'ngolwg dy lygald: ond gwybydd y geill Duw di i'r farn am hyn oll.

10 Am hynny bwrw ddiog oddi wrth dy galon, a thro ymaith ddrwg oddi wrth dy gnawd: canys gwagedd *yw* mebyd ac ieuengctid.

PENNOD XII.

1 *Rhaid yw meddwl am ein Gwneuthurwr meion pryd.* 8 *Gofal y Pregethur am adeiladu eraill.* 13 *Ofn Duw yw yr help pennaf yn erbyn pob gwagedd ac oferedd.*

COFIA yn awr dy Greawdwr yn nyddiau dy ieuengctid, cyn dyfod y dyddiau blin, a nesu o'r blynyddoedd yn y rhai y dywedi, Nid oes i mi ddim diddanwch ynddynt:

2 Cyn tywyllu yr haul, a'r goleuni, a'r lleuad, a'r ser, a dychwelyd y cymmylau ar ol y gwlaw:

3 Yr amser y cryna oeldwald y ty, ac y crymma y gwyr cryflon, ac y motha y rhai sydd yn malu, am eu bod yn ychydig, ac y tywylla y rhai sydd yn edrych trwy ffenestri;

4 A chau y pyrth yn yr heolydd, pan fo lael swn y malu, a'i gyfodi wrth lais yr aderyn, a gostwng i lawr holl forched cerdd:

5 Ie, yr amser yr ofnant yr hyn *sydd* uchel, ac yr atswydant yn y ffordd, ac y bloddeu y pren almon, ac y bydd y ceiliog rhodyn yn falch, ac y palla chwant: pan elo dyn i dy ei hir gartref, a'r galarwyr yn myned o bob tu yn yr heol:

6 Cyn torri y llyny arian, a chyn torri y cawg aur, a chyn torri y piser ger llaw y ffynnon, neu dorri yr olwyn wrth y pedew.

7 Yna y dychwel y pridd i'r ddaear fel y bu, ac y dychwel yr yspryd at Dduw yr hwn a'i rhoes ef.

8 ¶ Gwagedd o wagedd, medd y Pregethur; gwagedd *yw* y cwbl.

9 A hefyd, am fod y Pregethur yn ddoeth, efe a ddygodd etto wybodaeth i'r bobl; Ie, efe a ystyriodd, ac a chwilioedd allan, ac a drefnodd ddifarhebon lawer.

10 Chwilioedd y Pregethur am eiriau cymmeradwy; a'r hyn oedd ygrifenedig oedd uniawn, ef geiriau gwirionedd.

11 Geiriau y doethlon *sydd* megis symbylau, ac fel hoolion wedi eu sierhau gan feistriaid y gynulleidfa, y rhai a roddir oddi wrth un bugail.

12 Ym mbellach hefyd, fy mab, cymmer rybudd wrth y rhai hyn; nid oes diben ar wneuthur llyfrau lawer, a darllen llawer *sydd* ffinder i'r cnawd.

13 ¶ Swm y cwbl a glybuwyd *yw*, Ofna Dduw, a chadw ei orchymynion: canys hyn *yw* holl ddytied dyn.

14 Canys Duw a dddwg bob gweithred i farn, a phob peth dirgel, pa un bynnag *fyddo* ai da ai drwg.

CANIAD SOLOMON.

PENNOD I.

1 *Cariad yr eglwys ar Crist. 5 Y mae hi yn cyf-
addef ei gwrthuni, 7 ac yn gweddïo am gael ei
chysfarwyddo at ei ddiadell ddesaid ef. 8 Crist
yn ei chysfarwyddo hi at bebyll y bugeiliaid:
9 a chan ddangos ei gariad tu ag ati, 11 yn
gwnueuthur iddi adderwion grasuol. 12
Crist a'i eglwys yn ymgaredigo.*

CAN y canladau, eiddo Solomon.
2 Cusaned fi & chusanau ei fin: canys
gwell yw dy gariad nâ gwin.

3 O herwydd arogl dy ennaint dalonus,
ennaint tywalltedig yw dy enw: am hynny
y llangesau a'th garant.

4 Tynn fi, ni a redwn ar dy ol. Y bren-
hin a'm dug i i'w ystafellau: ni a ymhyfyd-
wn ac a ymlawenhâwn ynot: ni a gofwn dy
gariad yn fwy nâ gwin: y rhai uniawn sydd
yn dy garu.

5 Du ydywys fi, ond hawddgar (merched
Jerusalem) fel pebyll Cedar, fel llenni Solo-
mon.

6 Nac edrychwch arnaf, am fy mod yn ddu,
ac am i'r haul edrych arnaf: meibion fy mam
a ddigiasant wrthyf, gosodasant fi i gadw
gwinllannoedd eraill: fy ngwinllan fy hun
nis cedwais.

7 Mynega i mi, yr hwn a hoffodd fy enaid,
pa le yr wyt yn bugeilio, pa le y gwnel idd-
ynt orwedd ganol dydd: canys paham y
byddaf megis un yn troi heibio wrth ddiad-
ellau dy gyfeillion?

8 ¶ Oni wyddost ti, y decaf o'r gwragedd,
dos allan rhagot ar hyd ôl y praidd, a phortha
dy fynnod ger llaw pebyll y bugeiliaid.

9 I'r meirch y'ngerbyddau Pharaoh y'th
gyffelybais, fy anwylyd.

10 Hardd yw dy ruddiau gan dlyssau, a'th
wddf gan gadwynl.

11 Tlyssau o aur, a boglynnau o arian, a
wnawn i ti.

12 ¶ Tra yw y brenhin ar ei fwrdd, fy nardus
i a rydd ei arogl.

13 Fy anwylyd sydd i mi yn bwysl myrr:
rhwyg fy mronnau yr erys dros nos.

14 Cangen o rawn camphr yw fy anwylyd
i mi, y'ngwinllannoedd Egedil.

15 Wele di yn ddeg, fy anwylyd, wele di yn
deg: y mae i ti lygald colomennod.

16 Wele di, fy anwylyd, yn ddeg, ac yn
hawddgar: ein gwely hefyd sydd iraidd.

17 Swmmerau ein tai sydd gedrwydd: ein
distiau sydd flynnidwydd.

PENNOD II.

1 *Y cariad sydd rhwyg Crist a'i eglwys. 8
Gobaith, 10 a galwedigaeth yr eglwys: 14 a
gofal Crist drosti. 16 Prassef yr eglwys, a'i
fydd, a'i gobaith.*

RHOSYN Saron, a lili y dyffrynoedd,
R ydywys.

2 Megis lili ym mysg y drain, felly y mae fy
anwylyd ym mysg y merched.

3 Megis pren afalau ym mysg prennau y
coed, felly y mae fy anwylyd ym mhilith y
meibion: bu dda gennyf eistedd dan ei gy-
god ef, a'i ffrwyth oedd felus i'm genau.

4 Efe a'm dug i'r gwin-dy, a'i faner droef
ydoedd gariad.

5 Cynheliwch fi & phottelau, cysurwch fi &g
afalau: canys claf ydywys fi o gariad.

6 Ei law aswy sydd dan fy mhcn, a'i dde-
heulaw sydd yn fy nghoffeiddio.

7 Merched Jerusalem, tyngedaf chwi trwy
lyrechod ac ewigod y maes, na chyffroch, ac
na ddeffroch fy nghariad, hyd oni fynno ei
hun.

8 ¶ Dyma lais fy anwylyd! wele ef yn
dyfod, yn neidio ar y mynyddoedd, ac yn
llatnu ar y brynau.

9 Tebyg yw fy anwylyd i iwrech neu lwdn
hydd: wele efe yn sefyll y tu ol i'n pared, yn
edrych trwy y ffenestri, yn ymddangos trwy
y dellt.

10 Fy anwylyd a lefarodd, ac a ddywedodd
wrthyf, Cyfod, fy anwylyd, a thyred di, fy
mhrydferth.

11 Canys wele y gauaf a aeth heibio, y gwlaw
a basiodd, ac a aeth ymaith.

12 Gwelwyd y blodau ar y ddaear, daeth
anser i'r odar i ganu, clywyd llais y durtur
yn ein gwlad.

13 Y figysbren a fwriddoedd allan ei figys
irion, a'r gwinwydd d'u hegin grawn a rodd-
asant arogl teg. Cyfod di, fy anwylyd, a
thyred di, fy mhrydferth.

14 ¶ Fy ngholommen, yr hon wyt yn hollt-
au y graig, yn lloches y grisiau, gâd i mi
weled dy wyneb, gâd i mi glywed dy lais:
canys dy lais sydd beraidd, a'th olwg yn
hardd.

15 Deliwch i ni y llwynogod, y llwynogod
bychain, y rhai a ddiwfynant y gwinllan-
noedd: canys y mae i'n gwinllannoedd egin
grawnwin.

16 ¶ Fy anwylyd sydd eiddof fi, a minnau
yn eiddo yntau: y mae efe yn bugeilio ym
mysg y lili.

17 Hyd oni wawrio y dydd, a chilio o'r
cysgodau: tro, bydd debyg, fy anwylyd, i
iwrech, neu lwdn hydd ym mynyddoedd
Bethor.

PENNOD III.

1 *Ymdrech yr eglwys, a'i gorfodaeth mewn
prafetigaeth. 6 Yr eglwys yn ymgoneddu
yng Nghrist.*

LLIW nos yn fy ngwely y ceislais yr hwn
a hoffa fy enaid: ceislais ef, ac nis ce-
lais.

2 Codaf yn awr, ac âf o amgylch y ddinas,
trwy yr heolydd a'r ystrydoedd, ceisaf yr
hwn a hoffa fy enaid: ceislais ef, ac nis
ceffais.

3 Y gwylwyr, y rhai a âent o amgylch y
ddinas, a'm cawsant: gofynais, A welsoch
chwi yr hwn sydd hoff gan fy enaid?

4 Nid aethwn i nepell oddi wrthynt, hyd
oni cheffais yr hwn sydd hoff gan fy enaid:
dellais ef, ac nis gollyngais, hyd oni dygais
ef i dŷ fy mam, ac i ystafell yr hon a'm
hymddôg.

5 Merched Jerusalem, tyngedaf chwi trwy
lyrechod ac ewigod y maes, na chyffroch ac
na ddeffroch fy nghariad, hyd oni fynno ei
hun.

6 ¶ Pwy yw hon sydd yn dyfod i fynu o'r
anialwch megis colofnau mwg, wedi ei phêr-

arogli & myrr, ac â thus, ac â phob powdr yr apothecari?

7 Wele ei wely ef, *sef* yr eiddo Solomon; y *mae* tri ugain o gedyrn o'i amgylch, *sef* o gedyrn Israel.

8 Hwyt oil a ddallent gleddyf, wedi eu dysgu i ryfel, pob un â'i gledddyf ar ei glun, rhag ofn liw nos.

9 Gwnaeth y brenhin Solomon iddo gerbyd o goed Libanus.

10 Ei byst ef a wnaeth efe o arian, ei lawr o aur, ei lenni o borphor; ei ganol a balmantwyd â chariad, i ferched Jerusalem.

11 Ewch allan, merched Ston, ac edrychwch ar y brenhin Solomon yn y goron â'r hon y coronodd ei fam ef yn ei ddydd dyweddi ef, ac yn nydd llawenydd ei galon ef.

PENNOD IV.

1 *Crist yn gosod allan hawddgar ddoniau yr egiwys: 8 yn dangos ei gariad tu ag atti. 16 Yr egiwys yn gweddiu ar gael ei gwneuthur yn gymmwys i'w brosenoldeb ef.*

WELE di yn dæg, fy anwylyd, wele di yn dæg; dy lygaid *ydynt* colommenaldd rhwng dy lawethau; dy wallt sydd fel diadell o eifr, y rhai a ymddangosant o fynydd Gilead.

2 Dy ddannedd *sydd* fel diadell o ddefaid *gwastad*-gnaif, y rhai a ddaethant i fynu o'r olchfa; y rhai *oeddynt* bob un yn dwyn dau oen, ac nid *oedd* un ynddynt yn ddeppil.

3 Dy wefusau *sydd* fel edau ysgarlad, a'rh barabl yn weddus: dy arleisiau rhwng dy lawethau *sydd* fel darn o bomgranad.

4 Dy wddf *sydd* fel tŵr Dafydd; yr hwn a adeiladwyd yn dŵ arfau; tarianau fl *sydd* yn crogi ynddo, i gyd yn estylch y cedyrn.

5 Dy ddwy fron *sydd* fel dau lwdn iwrch o efellaid yn pori yn mysg lili.

6 Hyd oni wawrio y dydd, a chilio o'r cysgodau, âf i fynydd y myrr, ac i fryn y thus.

7 Ti oll *ydynt* dæg, fy anwylyd; ac nid oes ynot frycheuyn.

8 ¶ Tyred gyd â mi o Libanus, fy nyweddi, gyd â mi o Libanus: edrych o ben Amanah, o goppa Senir a Hermon, o lochesau y llewod, o fynyddoedd y llewparlaid.

9 Dygaist fy nghalon, fy chwaer, a'm dyweddi; dygaist fy nghalon âg un o'th lygaid, âg un gadwyn wrth dy wddf.

10 Mor dæg *yo* dy gariad, fy chwaer, a'm dyweddi! pa faint gwell *yo* dy gariad na gwin, ac arogl dy olew nâ'r holl bŵr-aroglaui!

11 Dy wefusau, fy nyweddi, *sydd* yn diferu fel dil mêl: y *mae* mêl a laeth dan dy dafod, ac arogl dy wiagoedd fel arogl Libanus.

12 Gardd gauedig *yo* fy chwaer, a'm dyweddi: ffynnon glöedig, ffynnon selledig *yo*.

13 Dy blanhigion *sydd* herllan o bomgranadau, a ffirwyth peraid, camphir, a nardus;

14 *Ze*, nardus a saffron, calamus a synamon, a phob pren thus, myrr, ac aloes, ynghyd â phob rhagorol bŵr-lysiâu.

15 Ffynnon y gerddi, ffynnon y dyfroedd byw, a ffrydiau o Libanus.

16 ¶ Defdro di, ogledd-wynt, a thyred dda-hwyt, chwŷth ar fy ngardd, *fel* y gwasgarer ei phŵr-aroglaui: deud fy anwylyd i'w ardd, a bwyttâed ei ffirwyth peraid ei hun.

PENNOD V.

1 *Crist yn deffri yr egiwys â'i alwad. 2 Yr egiwys, wedi profi cariad Crist, yn glaf o gariad. 9 Portreidiu Crist wrth ei radau.*

DEUTHUM i'm gardd, fy chwaer, a'm dyweddi: ceaglais fy myrr gyd â'm pŵr-arogl, bwyttâis fy nil gyd â'm mêl, yfais fy ngwin gyd â'm laeth: bwyttŵch, gyfeillion, yfwhch, *te*, yfwhch yn helaeth, *fy* rhai anwyl.

2 ¶ Myf *sydd* yn cyssu, a'm calon yn neffro: llais fy anwylyd *yo* yn euro, gan ddygodyd. Fy chwaer, fy anwylyd, fy ngholommen, fy nihalog, agor i mi: canys llanwyd fy mhên â gwllith, a'm gwallt â defnynnau y nos.

3 Drosais fy mhais; pa fodd y gwiagaf hi? golchais fy nhraed; pa fodd y diwynaf hwynt?

4 Fy anwylyd a estynodd ei law trwy y twll; a'm hymygaroedd a gyffrodd er ei fwyn.

5 Mi a gyfodais i agori i'm hanwylyd; a'm dwylaw a ddfiferasant gan fyrr, a'm bysodd gan fyrr yn diferu ar hyd hespennau y clo.

6 Agorais i'm hanwylyd; ond fy anwylyd a gillasai, ac a aethal ymaith: fy enaid a lewygodd pan lefarodd: cetsiais, ac nis cetsais; gelwais ef, ond ni'm hattebodd.

7 Y gwylwyr y rhai a âent o amgylch y ddinas a'm cawsant, a'm tarwsant, a'm harchollasant: gwylwyr y caerau a ddygasant fy ngorchudd oddi arnaf.

8 Merched Jerusalem, gorchymynaf i chwi, os cechw fy anwylyd, fynegi iddo fy mod yn glaf o gariad.

9 ¶ Beth *yo* dy anwylyd rhagor anwylyd arall, y deccaf o'r gwagedd? beth *yo* dy anwylyd rhagor anwylyd arall, pan orchymyni i ni felly?

10 Fy anwylyd *sydd* wŷn a gwridog, yn rhagori ar ddengmil.

11 Ei ben *fel* aur coeth, ei wallt yn grych, yn ddu fel y fran.

12 Ei lygaid fel *lygaid* colommenod wrth afonydd dyfroedd, wedi eu golchi â laeth, wedi eu gosod yn gymmwys.

13 Ei ruddiau fel gwely pŵr-lysiâu, *fel* blodau peraid: ei wefusau *fel* lili yn diferu myrr diferol.

14 Ei ddwylaw *sydd* *fel* modrwiau aur, wedi eu llenwi o beryl: ei fol *fel* disglær ifori wedi ei wisgo d saphir.

15 Ei guesau *fel* colofnau marmor wedi eu gosod ar wadnau o aur coeth: ei wynebryd *fel* Libanus, mor ddewisol a chedrwydd.

16 Melus odiaeth *yo* ei enau; *te*, y *mae* efe oll yn hawddgar. Dyma fy anwylyd, dyma fy nghyfaill, O ferched Jerusalem.

PENNOD VI.

1 *Yr egiwys yn gwneuthur profes o'i ffydd yng Nghrist. 4 Crist yn dangos hawddgar ddoniau yr egiwys, 10 a'i gariad ef tu ag atti.*

IBA le yr aeth dy anwylyd, y deccaf o'r gwagedd? i ba le y trodd dy anwylyd? *fel* y celsiom ef gyd â thi.

2 Fy anwylyd a aeth i waered i'w ardd, i weylau y pŵr-lysiâu, i ymberth yn y gerddi, ac i gasglu lili.

3 Myf *yo* eiddo fy anwylyd, a'm hanwylyd yn eiddof finnau, yr hwn *sydd* yn bugeilio yn mysg y lili.

4 ¶ Têg *ydynt* ti, fy anwylyd, megis Tirsah, gweddus megis Jerusalem, ofnadwy megis *tu* banerog.

5 Tro dy lygaid oddi wrthyf, canys hwy a'm gorchfygasant: dy wallt *sydd* *fel* diadell o eifr y rhai a ymddangosasant o Gilead.

6 Dy ddannedd *sydd* *fel* diadell o ddefaid a ddal i fynu o'r olchfa, y rhai *sydd* bob un yn

dwyn dau oen, ac heb *un* yn ddeppil yn eu mysg.

7 Dy arleisiau rhwng dy lawethau *sydd* fel darn o bomgranad.

8 Y mae tri ugain o frenhinesau, ac o ordderch-wragedd bedwar ugain, a llangesau heb rifedi.

9 Un *ydys* hi, fy ngholommen, fy nihalog; unig ei mam *yw* hi, dewisol *yw* hi gan yr hon a'i hesgorodd: y merched a'i gwelsant, ac a'i galwasant yn ddedwydd; y brenhinesau a'r gordderch-wragedd, a hwy a'i canmolasant hi.

10 ¶ Pwy *yw* hon a welir fel y wawr, yn ddeg fel y lleuad, yn bur fel yr haul, yn ofnadwy fel *lly* banerog?

11 Euthum i waered i'r ardd gnau, i edrych am ffirwythdyd y dyffryn, i welad a fioddeusai y winwydden, a fioddeusai y pomgranadau.

12 Heb wybod i mi y'm gwnaeth fy enaid *megis* cerbydau Amminadib.

13 Dychwel, dychwel, y Sulamees; dychwel, dychwel, fel yr edrychom arnat. Beth a welwch chwi yn y Sulamees? *Megis* tyrfa dau lu.

PENNOD VII.

1 *Hysbysio*yd pellach o radau yr *eglwys*. 10 Yr *eglwys* yn gwneuthur *praffes* o'i fydd, ac o'i dymuniad.

MOR ddeg *yw* dy draed mewn esgidiau, ferch pendefig! cymmalau dy forddwyddyd *sydd* fel tlysau, gwaith dwylaw y cywraint.

2 Dy fogail *sydd* fel gorfwrch crwn, heb eisieu lleithder: dy fru fel twr gwenith wedi ei amgylchu â lili.

3 Dy ddwy fron *megis* dau lwdn iwrch o effelliaid.

4 Dy wddf fel tŵr o ifori; dy lygaid fel pysgod-lynnocdd yn Hesbon wrth borth Bath-rabbim: dy drwyn fel tŵr Libanus yn edrych tu a Damascus.

5 Dy ben *sydd* arnat fel Carmel, a gwallt dy ben fel porphor; y brenhin *sydd* wedi ei rwympo yn y rhodfeydd.

6 Mor ddeg ydwyf ac mor hawddgar, fy nghariad, am hyfrydwch!

7 Dy uchder yma *sydd* debwg i balmwydden, a th fronnau i'r grawnsypiau.

8 Dywedais, Dringaf i'r balmwydden, ymasiaf yn ei cheingciau: ac yn awr dy fronnau fyddant *megis* grawn-ganghennau y winwydden, ac arogi dy ffroenau *megis* afalau;

9 A thafod dy enau *megis* y gwin goreu i'm hanwylid, yn myned i waered yn felus, ac yn peri i wesusau y rhai a fyddo yn cysgu lefaru.

10 ¶ Eiddo fy anwylid *ydwys* fi, ac attaf fi y mae ei dymuniad ef.

11 Tyred, fy anwylid, awn i'r maes, a lettywn yn y pentrefi.

12 Bore-godwn i'r gwinnlannoedd; edrychwn a fioddeodd y winwydden, a agorodd egin y grawnwin, a fioddeodd y pomgranadau: yno y rhoddaf fy nghariad i ti.

13 Y mandragorau a roddasant arogledd, ac wrth ein drysau y mae pob rhyw odidawg *ffrwythau*, newydd a hen, y rhai a rois i gadw i ti, fy anwylid.

PENNOD VIII.

1 *Cariad* yr *eglwys* tu ag at Grist. 6 *Mor angerddol* *yw* *cariad*. 8 *Gaiwad* y cenheiliocdd. 14 Yr *eglwys* yn gweiddio am ddyfodiad Crist.

O NA bait *megis* brawd i mi, yn sugno bronnau fy mam! *pan* y'th gawn allan, cusanwn di; etto ni'm dirmygid.

2 Arweinwn, a dygwn di i dy fy mam, yr hon a'm dysgai: parwn i ti yfed gwin llysiennog o sugn fy mhongranadau.

3 Ei law aswy *fyddai* dan fy mhen, a'i law ddeheu a'm coffeiddai.

4 Tynghedaf chwi, ferched Jerusalem, na chyffroch, ac na ddeffroch *fy* nghariad, hyd oni fynno ei hun.

5 (Pwy *yw* hon *sydd* yn dyfod i fynu o'r anialwch, ac yn pwyso ar ei hanwylid?) Dan yr afallen y'th gyfodais: yno y'th esgorodd dy fam; yno y'th esgorodd yr hon a'th ymddog.

6 ¶ Gosod fi *megis* sel ar dy galon, fel sel ar dy fraich: canyr *cariad* *sydd* gryf fel angau; eiddigedd *sydd* greulawn fel y bedd; ei farwor *sydd* farwor tanllyd, a ffiam angerddol *iddynt*.

7 Dyfroedd lawer ni allant ddi-foddi *cariad*, ac afonydd nis boddant: pe rhoddai wr holl gyfoeth ei dy am gariad, gan ddirmygu y dirmygid hynny.

8 ¶ Y mae i ni chwær fechan, ac nid oes fronnau iddi: beth a wnawn i'n chwær y dydd y dyweder am dani?

9 Os caer *yw* hi, ni a adeiladwn arni balas arian; ac os drws *yw* hi, ni a'i cauwn hi â gystyllod cedrwydd.

10 Caer *ydwys* fi, a'm bronnau fel tyrau: yna yr oeddwn yn ei olwg ef *megis* wedi cael tangnefedd.

11 Yr oedd gwinnllan i Solomon yn Baalhamon: efe a osododd y winllan i warcheid-wald; pob un a ddygai am ei ffirwyth *fi* o ddarnau arian.

12 Fy ngwinllan *sydd* ger fy mron: mil a roddir i ti, Solomon, a dau cant i'r rhai a gadwant ei ffirwyth hi.

13 O yr hon a drigi yn y gerddi, y cyfeillion a wrandawant ar dy lais: pâr i mi *ce* glywed.

14 ¶ Brysia, fy anwylid, a bydd debyg i iwrch neu lwdn hydd ar fynyddoedd y pelysiau.

PROPHWYD ESAIAH.

PENNOD I.

1 *Esaiah yn achwyn ar Judah am ei hamfuddod: 5 yn gwisgo am ei barnedigwaeth hi: 10 yn eddlu iadymt eu holl wasanaeth: 16 yn annog i eddfwrach, trwy addewidion a bysthiion: 21 yn cwyno eu hannuwioldeb hwy, ac yn datgan barnedigwaethau Duw: 25 yn addaw gras; 28 ac yn bygwth dnystr ar yr annuwiol.*

GWLEDIGAETH Esaiah mab Amos, yr hon a welodd efe am Judah a Jerusalem, yn nyddiau Uziah, Jotham, Ahas, a Hesechiah, brenhinoedd Judah.

2 Gwrandewch, nefoedd; clyw, dithau, ddacar: canys yr **ARGLWYDD** a lefarodd, Megais a meithrinais feibion, a hwy a wrthryfelasant i'm herbyn.

3 Yr ych a edwyn ei foddiannydd, a'r asyn bresob ei berchenhog: ond Israel nid edwyn, fy mhobl ni ddeall.

4 O genhedlaeth bechadurus, pobl lwythog o anwiredd, had y rhai drygionus, meibion yn llygru: gwrthodasant yr **ARGLWYDD**, diglassant Sanet Israel, ciliasant yn oll!

5 ¶ I ba beth y'ch tarewir mwy? cildynrwydd achwanegwch: y pen oll sydd glwyfus, a'r holl galon yn lleag.

6 O wadn y troed hyd y pen nid oes dim cyfan yndo; ond arehollion, a cheisïau, a gwellau crawnllyd. ni wasgwyd hwynt, ac ni rwmwyd, ac ni thlynerwyd ag oiew.

7 Y mae eich gwlad yn anrheithiedig, eich dinasoddi wedi eu losgi & than: eich tŷr a diethriaid yn ei ysu yn eich gwydd, ac wedi ei anrheithio fel ped ymchwelai estronlaidd ef.

8 Merch Ston a adewir megis lluesty mewn gwmlan, megis lletty mewn gardd cucumerau, megis dinas warcheediing.

9 Oni buasai i **ARGLWYDD** y lluoedd adael i ni yehydig iawn o weddill, fel Sodom y buasem, a chyfelyb fuasem i Gomorrah.

10 ¶ Gwrandewch air yr **ARGLWYDD**, tywysogion Sodom; clywch gyfraith ein Duw ni, pobl Gomorrah.

11 Beth yw llosgwrwydd eich aberthau i mi? medd yr **ARGLWYDD**: llawn ydwyf o boeth-aberthau hyrddod, ac o fraser anifeiliaid breision; gwneid bustych hefyd, ac ŵyn, a bychod, nid ymhyrfais ynddynt.

12 Pan ddeloch i ymddangos ger fy mron, pwy a geisiodd hyn ar eich llaw, sef sengl fy nghyteddau?

13 Na chwanegwch ddwyn offrwm ofer: arogl-darth sydd ffridd gennyf; ni allaf oddef y newydd-locrau na'r sabbothau, cyhoeddi cymmanfa; anwiredd ydyo, sef yr uehel-wyl gyfarfod.

14 Eich lleustau newydd a'ch gwyllau gosodedig a gasodd fy enaid: y maent yn faich arnaf; bliasus yn eu dwyn.

15 A phan estynoch eich dwylaw, mi a guddiaf fy llygaid rhagoch: hefyd pan weddloech lawer, ni wrandawf: eich dwylaw sydd llawn o waed.

16 ¶ Ymolochwch, ymlanhêwch, bwriech ymaith ddrygioni eich gweithredoedd oddi ger bron fy llygaid: peidiwch & gwneuthur drwg.

17 Dysgwch wneuthur daloni: ceisiwch farn, gwneuch uniondeb i'r gorthrymmedig, gwneuch farn i'r amddifad, dadleuwch dros y weddw.

18 Deuwch yr awr hon, ac ymresymwnn, medd yr **ARGLWYDD**: pe byddai eich pechodau fel ysgariad, Ant cyn wynnud a'r eira; pe coebent fel porphor, byddant fel gwlan.

19 Os byddwch ewyllygar ac ufudd, daloni y tir a fwyttêwch.

20 Ond os gwrthodwch, ac os anuffddhêwch, & chleddyf y'ch ysir: canys genau yr **ARGLWYDD** a'i llefarodd.

21 ¶ Pa wedd yr aeth y ddinas ffyddlawn yn buttain! cyflawn fu o farn: llettyodd cyflawnder ynddi; ond yr awr hon lleiddiaid.

22 Dy arian a aeth yn sothach, dy win sydd wedi ei gymmysgu & dwfr;

23 Dy dywysogion sydd gyndyn, ac yn gyfrannogion & lladron; pob un yn caru rhoddion, ac yn dilyn gwobrau: ni farnant yr amddifad, a chŵyn y weddw ni chaif ddyfod atynt.

24 Am hynny, medd yr **Arglwydd**, **ARGLWYDD**, y lluoedd, cadarn **DDUW** Israel, Aha, ymgyssuraf ar fy ngwrthwynebwyr, ac ymddialaf ar fy ngelysion.

25 ¶ A mi a ddychwelaf fy llaw arnaf, ac a lan-buraf dy sothach, ac a dynnaf ymaith dy holl alcem.

26 Adferaf hefyd dy farnwyr fel cynt, a'th gynghoriaid megis yn y dechreu: wedi hynny y'ch elwir yn Ddinas cyflawnder, yn Dref ffyddlawn.

27 Ston a waredir & barn, a'r rhai a ddychwelant ynddi & chyflawnder.

28 ¶ A dnystr y troseddwy'r a'r pechaduriaid sydd ynghyd: a'r rhai a ymadawant a'r **ARGLWYDD**, a ddifethir.

29 Canys cywillyddion o achos y derw a chwennychasoch; a gwarthruddir cawi am y gerddi & ddetholasoch.

30 Canys byddwch fel derwen a'i dall yn syrthio, ac fel gardd heb ddwfr iddi.

31 A'r cadarn fydd fel carth, a'i weithydd fel gwreicionen: a hwy a losgant ill dau ynghyd, ac ni bydd a'w diffoddo.

PENNOD II.

1 *Esaiah yn prophwydo dyffodol brenhiniaeth Crist. 6 Annuwioldeb yw yr achos y mae Duw yn gwrthod dyn. 10 Y mae yn annog i ofni, o herwydd maint yw gallu mawrhydi Duw.*

Y GAIR yr hwn a welodd Esaiah mab Amos, am Judah a Jerusalem.

2 A bydd yn y dyddiau diweddar, fod mynydd tŷ yr **ARGLWYDD** wedi ei barottodi ym mhen y mynyddoedd, ac yn ddychrafedig goruwch y brynau; a'r holl genhedloedd a ddylliant atto.

3 A phobloedd lawer a ânt ac a ddywedant, Deuwch, ac esgynwn i fynydd yr ARGLWYDD, i dŷ Duw Jacob; ac efe a'n dysg ni yn ei ffyrdd, a ni a rodiwn yn ei lwybrau ef: canys y gyfraith a a llan o Sion, a gair yr ARGLWYDD o Jerusalem.

4 Ac efe a farna rhwng y cenhedloedd, ac a gerddia bobloedd lawer: a hwy a gurant eu cleddyfau yn sychau, a'u gwayffryn yn bladuriau: ni chyfyd cenedl gleddyf yr erbyn cenedl, ac ni ddysgant ryfel mwyach.

5 Tŷ Jacob, deuwch, a rhodiwn y'ngoleuni yr ARGLWYDD.

6 ¶ Am hynny y gwrthodaist dy bobl, tŷ Jacob, am eu bod wedi eu llenwi allan o'r dwyrain, a'u bod yn swynwyr megis y Philistiaid, ac mewn plant dfeithriaid yr ymfoddolant.

7 A'u tir sydd gyflawn o arian ac aur, ac nid oes diben ar eu trysorau; a'u tir sydd lawn o feirch, ac nid oes diben ar eu cerbydau.

8 Eu tir hefyd sydd lawn o eilunod; i waith eu dwylaw eu hun yr ymgrymiant, i'r hyn a wnaeth eu bysedd eu hun:

9 A'r gwreng sydd yn ymgrymmu, a'r bonheddig yn ymostwng: am hynny na faddeu iddynt.

10 ¶ Dos i'r graig, ac ymgudd yn y llwch, rhag ofn yr ARGLWYDD, a rhag gogoniant ei fawredd ef.

11 Uchel drem dyn a iselir, ac uchder dynion a ostyngir; a'r ARGLWYDD yn unig a ddyrchefir yn y dydd hwnnw.

12 Canys dydd ARGLWYDD y lluoedd sydd ar bob balch ac uchel, ac ar bob dyrchafedig; ac efe a ostyngir:

13 Ac ar holl uchel a dyrchafedig gedrwydd Libanus, ac ar holl dderw Basan,

14 Ac ar yr holl fynyddoedd uchel, ac ar yr holl fryniau dyrchafedig,

15 Ac ar bob tŵr uchel, ac ar bob magwyr gadarn,

16 Ac ar holl longau Tarsis, ac ar yr holl luniau dymunol.

17 Yna yr iselir uchelder dyn, ac y gostyngir uchder dynion: a'r ARGLWYDD yn unig a ddyrchefir yn y dydd hwnnw.

18 A'r eilunod a fwrw efe ymaith yn hollol.

19 A hwy a ânt i dyllau y creigiau, ac i ogofau llychlyd, rhag ofn yr ARGLWYDD, a rhag gogoniant ei fawredd ef, pan gyfodio efe i gynhyrfu y ddaear.

20 Yn y dydd hwnnw y teifi dyn ei eilunod arian, a'i eilunod aur (yrhai a wnaethant iddynt i'w haddoli) i'r wadd, ac i'r ystummod:

21 I fyned i agennau y creigiau, ac i goppau a clogwyni, rhag ofn yr ARGLWYDD, a rhag gogoniant ei fawredd ef, pan gyfodio efe i gynhyrfu y ddaear.

22 Peidiwch chwithau a'r dyn yr hwn sydd a'i anadl yn ei ffroenau: canys ym mha beth y gwneir cyfrif o hono?

PENNOD III.

1 Y mawr waradwydd sydd yn dyfod o bechu. 9 Dignwlydd-dra y bobl. 12 Traha a chybydd-dod y llywodraethwyr. 16 Pa ddaieodd a ddaw am falddeu y gwraegedd.

CANYS wela yr Arglwydd, ARGLWYDD y lluoedd, a dynn ymaith o Jerusalem. ac o Judah, y cynnalliaeth a'r ffon, holl gynhallaeth bara, a holl gynhallaeth dwf,

9 Y cadarn, a'r rhyfelwr, y brawdwr, a'r prophwyd, y synhwyl, a'r henwr,

3 Y tywysog deg a deugin, a'r anrhydeddus, a'r cynghorwr, a'r creffwr celyydd, a'r areithlwr hyawdl.

4 A rhoddaf blant yn dywysogion iddynt, a bechgyn a arglwyddiaetha arnynt.

5 A'r bobl a orthrymmir y naill gan y llall, a phob un gan ei gymmydog: y bachgen yn erbyn yr henwr, a'r gwael yn erbyn yr anrhydeddus, a ymfalchia.

6 Pan ymafio gwr yn ei frawd o dŷ ei dad, gan ddywysog, Y mae dillad gennyf, bydd dywysog i ni; a bydded y cwmp hwn dan dy law di:

7 Yntau a dwng yn y dydd hwnnw, gan ddywedyd, Ni byddaf iachâwr; canys yn fy nhŷ nid oes fywd na dillad: na osodwch fi yn dywysog i'r bobl.

8 Canys cwmpodd Jerusalem, a syrthiodd Judah; o herwydd eu tafod hwynt a'u gweithredoedd sydd yn erbyn yr ARGLWYDD, i gyffrôi llygaid ei ogoniant ef.

9 ¶ Dull eu hwynebau hwynt a dystiolaetha yn eu herbyn; a'u pechod fel Sodom a fyneant, ac ni chelant: gwaue eu henaid, canys talasant ddrwg iddynt eu hunain.

10 Dywedwch mai da sydd i'r cyflawn: canys ffirwyth eu gweithredoedd a fwyntant.

11 Gwaue yr anwir, drwg sydd i'w ddo: canys gwobr ei ddwyllaw ei hun a fydd iddo.

12 ¶ Fy mhobl sydd a'u treiswyr yn fechgyn, a gwagedd a arglwyddiaetha arnynt. O fy mhobl, y rhai a'th dywysant sydd yn peri i ti gyfeiliorni, a ffordd dy lwybrau a ddiatrywiant.

13 Yr ARGLWYDD sydd yn sefyll i ymddadlau, ac yn sefyll i farnu y bobloedd.

14 Yr ARGLWYDD a ddaw i farn a henuriaid ei bobl, a'u tywysogion: canys chwi a borasoch y wmlan; anrhaith y tlawd sydd yn eich tai.

15 Beth sydd i chwi a guroch ar fy mhobl, ac a faloch ar wynebau y tlodion? medd ARGLWYDD DDuw y lluoedd.

16 ¶ A'r ARGLWYDD a ddywedodd, O herwydd balchto o ferched Sion, a rhodio a gwddf estynedig, ac a llygaid gwamgal, gan rodio a rhygyngu wrth gerdded, a thrystio a'u traed:

17 Am hynny y clafra yr ARGLWYDD gorynnau merched Sion; a'r ARGLWYDD a ddinoetha eu gwarthle hwynt.

18 Yn y dydd hwnnw y tynn yr ARGLWYDD ymaith addurn yr esgiau, y rhwydwaith hefyd, a'r lloerawg wisgoedd,

19 Y cadwynau, a'r breichledau, a'r molodau,

20 Y penguwch, ac addurn y coesau, a'r ysmodennau, a'r dwyfronnegau, a'r clust-dlysau,

21 Y modrwyau, ac addurn y trwyn,

22 Y gwisgoedd symmudliw, a'r mentyll, a'r misyrnau, a'r crych-nodwyddau,

23 Y dychrau hefyd, a'r llian meinwch, a'r cocyllau, a'r gynau.

24 A bydd yn lle pêr-argol, ddrewi; bydd hefyd yn lle gwregys, rwygiad; ac yn lle iawn drefn gwallt, foelni; ac yn lle dwyfronneg, gwregys o sachllan; a llosgfa yn lle prydferthwch.

25 Dy wŷr a syrthiant gan y cleddyf, a'th gadarnid trwy ryfel.

26 A'i phyrth hi a ofdlant, ac a alarant: a hitchau yn anrheithledig a cistedd ar y ddaear.

PENNOD IV.

Mewn dygn adfyd, teyrnas Crist a fydd nodded. A C yn y dydd hwnnw saith o wragedd a ymflant mewn un gwr, gan ddywedyd, Ein bara ein hun a fwyttawn, a'n dillad ein hun a wiagwn: yn unig galwer dy enw

di arnom ni; cymmer ymaith ein gwarth ni

2 Y pryd hwnnw y bydd Blaguryn yr **ARGLWYDD** yn brydfwrthwch ac yn ogoniant; a firwyth y ddaer yn rhagorol ac yn hardd i'r rhai a ddtlangasant o Israel.

3 A bydd, am yr hwn a sdewir yn Sion, ac a weddillir yn Jerusalem, y dywedir wrtho, O sanct; *sef* pob un a'r a ysgrifenyd ym mhllith y rhai byw yn Jerusalem:

4 Pan ddarfo i'r **ARGLWYDD** olchi budreddi merched Sion, a charthu gwaed Jerusalem o'i chanol, mewn yspryd barn, ac mewn yspryd llosgfa.

5 A'r **ARGLWYDD** a grêa ar bob trigfa o fynydd Sion, ac ar ei gymmanfaoedd, gwmmlw a mwg y dydd, a llewyrch tân ffamilid y nos: canys ar yr holl ogoniant y byddi ymddiffyn.

6 A phabell fydd yn gysgod y dydd rhag gwres, ac yn noddfa ac yn ddiiddos rhag tymmestl a rhag gwlaw.

PENNOD V.

1 *Trwy ddammeg y winllan, y mas Duw yn engwadi bod ei farnedigasthau cym doctod.*
 8 *I'i farnedigasthau ef yn erbyn cybydd-dod.*
 11 *a thrhythllwch.* 13 *ac annuwoldeb,* 20 *ac anghyfiawnder.* 26 *Y rhai a ddiawleda dros Dduw.*

CANAF yr awr hon i'm hanwylyd, ganiad fy anwylyd am ei winllan. Gwinllan sydd i'm hanwylyd mewn bryn tra firwythlawn.

2 Ac efe a'i cloddiodd hi, ac a'i digarrogodd, ac a'i plannodd o'r winwydden oreu, ac a adeiladodd dŵr yn ei chanol, ac a drychodd winwrff ynddi: ac efe a ddiagwyliodd iddi ddwyn grawnwin, hithau a ddug rawn gwylltion.

3 Ac yr awr hon, preswylwyr Jerusalem, a gwyr Judah, bernwch, attolwg, rhyngof fi a'm gwinllan.

4 Beth oedd i'w wneuthur ychwaneg i'm gwinllan, nag a wneuthom ynddi? paham, a mi yn diagwyli iddi ddwyn grawnwin, y dug hi rawn gwylltion?

5 Ac yr awr hon mi a hysbysaf i chi yr hyn a wnaf i'm gwinllan: tymnaf ymaith ei chae, fel y porer hi; torraf ei magwyr, fel y byddo hi yn sathrfa.

6 A mi a'i gosodaf hi yn ddfidor: nid ygythrir hi, ac ni chloddir hi; ond mteri a drain a gyfyd: ac i'r cymmylau y gorchymynaf na wlawiont wlaw arni.

7 Diau, gwinllan **ARGLWYDD** y lluoedd *yw* tŷ Israel, a gwyr Judah *yw* ei bianhigyn hyfryd ef: ac efe a ddiagwyliodd am farn, ac wele drais; am gyfiawnder, ac wele lef.

8 ¶ Gwae y rhai sydd yn cysylltu tŷ at dŷ, ac yn cydio maes wrth faes, hyd oni byddo eisieu lle, ac y trigoch chwi yn unig yng nghanol y tir.

9 Lle y clywais y *dywedodd* **ARGLWYDD** y lluoedd, Yn ddiau bydd tai lawer, mawrion a thêg, yn anghyfannedd heb drigiannydd.

10 Canys deg cyfair o winllan a ddygant un bath, a lle homer a ddwg ephah.

11 ¶ Gwae y rhai a gyfodant yn fore, i ddilyn diod gadarn, a arhosant hyd yr hwyr, hyd oni ennyno y gwin hwynt.

12 Ac yn eu gwleddoedd hwynt y mae y delyn, a'r nabl, y dympan, a'r bibell, a'r gwyr: ond am waith yr **ARGLWYDD** nid edrychiant, a gweithred ei ddwyllaw ef nid ystyriant.

13 ¶ Am hynny y caeth-gludwyd fy mhobl, am nad oes ganddynf wybodaeth: a'u gwyr

anrhydeddus *sydd* newynog, a'u lliaws a wywod gan syched.

14 Herwydd hynny yr ymehangodd uffern, ac yr agorodd ei safn yn anferth; ac yn y diagyn eu gogoniant, a'u lliaws, a'u rhwyg, a'r hwn a lawenycha ynddi.

15 A'r gwreng a grymmir, a'r galluog a ddarostyngir, a llygaid y rhai uchel a iselir.

16 Ond **ARGLWYDD** y lluoedd a ddyrcheffir mewn barn; a'r Duw sanctaidd a sancteiddir mewn cyflawnder.

17 Yr ŵyn hefyd a borant yn ol eu harfer; a dfeithriad a fwyttant ddiifeithfaoedd y breision.

18 Gwae y rhai a dynnant anwiredd a rheffynnau oferedd, a phechod megis a rhaflau menn:

19 Y rhai a ddywedant, Brysied, a phrysed i'r orchwyl, fel y gwelom; nesodd hefyd, a deued cynghor Sanct yr Israel, fel y gwypom.

20 ¶ Gwae y rhai a ddywedant am y drwg, Da *yw*: ac am y da, Drwg *yw*: gan osod tywyllwch am oleuni, a goleuni am dywyllwch; y rhai a osodant chwerw am felus, a melus am chwerw.

21 Gwae y rhai *sydd* ddoethion yn eu golwg eu hun, a'r rhai dealgar yn eu golwg eu hun.

22 Gwae y rhai cryffion i yfed gwin, a'r dynion nerthol i gymmysgu dŵd gadarn:

23 Y rhai a gyfiawnhant yr anwir er gwobr, ac a gymmerant ymaith gyfiawnder y rhai cyflawn oddi ganddynf.

24 Am hynny megis ag yr ysa y flagl dân y soft, ac y difa y ffiam y mân-us; *ffely* y bydd eu gwreiddyn hwynt yn bydredd, a'u blod-euyn a gyfyd i fyru fel llwch; am iddynnt ddlystyru cyfraith **ARGLWYDD** y lluoedd, a dirmygu gair Sanct yr Israel.

25 Am hynny yr ennyododd lliid yr **ARGLWYDD** yn erbyn ei bobl, ac yr estynodd efe ei law arnynt, ac a'u tarawodd hwynt; a chrynodd y mynyddoedd, a bu eu celanedd hwynt yn rhywgedig yngnanol yr heolydd. Er hyn oll ni ddychwelodd ei lid ef, ond *etto y mae* ei law ef wedi ei hestyn allan.

26 ¶ Ac efe a gyfyd faner i'r cenhedloedd a bell, ac a chwibana arnynt hwy o eithaf y ddaear: ac wele, ar frys yn fuan y deuant.

27 Ni bydd un bliu na thrangwyddedig yn eu plith; ni hunia yr un, ac ni chwsg: ac ni ddatoddir gwregys ei lwynau, ac ni ddryllir carrai ei esgidiau.

28 Yr hwn *sydd* a'i saethau yn llymion, a'i holl fwaau yn annelog: carnau ei feirch ef a gyfrifir fel callest, a'i olwynion fel corwynt.

29 Ei ruad *sydd* fel llew; efe a rua fel cennawon llew: efe a chwyrna hefyd, ac a ymeif yn yr ysglyfath; efe a ddiange hefyd, ac a'i dwg ymaith yn ddtogel, ac ni bydd achub-ydd.

30 Ac efe a rua arnynt y dydd hwnnw, fel-rhuad y môr: os edrychir ar y tir, wele dywyllwch, a chyfyngder, a'r goleuni a dywyllir yn ei nefoedd.

PENNOD VI.

1 *Enaith, mewn gwleddigaeth, yn gwledd Duw yn ei ogoniant;* 5 *a chweidd ofri, yn cael ei gadarnhau i'w gennadwori.* 9 *Y mas yn dangos gwrthynsgryddw y bobl, nes eu dinstyrio.* 13 *Y gweddill a fydd cadwedig.*

YN y fiwyddyn y bu fara y brenhin Uzzi-ah, y gwelais hefyd yr **ARGLWYDD** yn eistedd ar eisteddfa uchel a dyrchafedig, a'i odre yn llenwi y deml.

2 Y seraphiaid oedd yn sefyll oddi ar hyanny:

chwech adain ydoedd i bob un; & dwy y cuddiai ei wyneb, ac & dwy y cuddiai ei draed, ac & dwy yr ehadal.

3 A lleffodd y naill wrth y llall, ac a ddywedodd, Sanct, Sanct, Sanct, yw ARLWYDD y lluoedd, yr holl ddeseur sydd lawn o'i oguntiant ef.

4 A physt y rhinlogau a symmudasant gan lef yr hwn oedd yn llefain, a'r tŷ a lanwyd gan fŷg.

5 ¶ Yna y dywedais, Gwae fi: canys darfu am danaf: o herwydd gwr halogedig ei wefusau ydwyf fi, ac ym mysge pobl halogedig o wefusau yr ydwyf yn trigo: canys fy llygaid a welsant y brenhin, ARLWYDD y lluoedd.

6 Yna yr ehedodd attaf un o'r seraphiaid, ac yn ei law farworyn a gymmerasal efe oddi ar yr allor mewn gefail:

7 Ac a'i rhoes i gyffwrdd â'm genau, ac a ddywedodd, Wele, cyffyrddodd hwn â'th wefusau, ac ymadawodd dy anwired, a glanhâwyd dy bechod.

8 Clywais hefyd lef yr ARLWYDD yn dyweddy, Pwy a anfonaf? a phwy a & drosom ni? Yna y dywedais, Wele fi, anfon fi.

9 ¶ Ac efe a ddywedodd, Dos, a dywed wrth y bobl hyn, Gan glywed clywch, ond na ddialwch; a chan weled gwelwch, ond na wybyddwch.

10 Brasâ galon y bobl hyn, a thrymhâ eu clustiau, a chauu eu llygaid: rhag iddynt weled â'u llygaid, a chlywed â'u clustiau, deall â'u calon, a dychwelyd, a'u meddygiaethu.

11 Yna y dywedais, Pa hyd, ARLWYDD? Ac efe a atebodd, Hyd oni anrheithier y dinasoedd heb drigiannydd, a'r tai heb ddyn, a gwneuthur y wlad yn gwbl anghyfannedd,

12 Ac i'r ARLWYDD bellhau dynion, a bod ymadawiad mawr ynghanol y wlad.

13 ¶ Ac etto bydd ynddi ddegwm, a hî a ddychweil, ac a borir; fel y llwyfen a'r dderwen, y rhai wrth fwrw eu dail y mas sylwedd ynddynt: *felly* yr had sanctaidd *fydd* ei sylwedd hi.

PENNOD VII.

I *Ahaz, pan oedd ofn Resin a Phecah yn ei fflno ef, yn cael cytur gan Esaiah.* 10 *Ahaz, wodi cael cennad i ddeuria argoel, yn ei wrothod; ac yn cael, yn lle arwydd, addeuid o Grist.* 17 *Prophwydo y dau ddaledd arno ef o Assyria.*

A BU yn nyddiau Ahaz mab Jotham, mab Uziah brenhin Judah, ddyfod o Resin brenhin Syria, a Phecah mab Remaliah, brenhin Israel, i fynu *tu* a Jerusalem, i ryfela arni: ond ni allodd ei gorechfygu.

2 A mynegwyd i dŷ Dafydd, gan ddyweddy, Syria a gyd-syniodd âg Ephraim. A'i galon ef a gyffrodd, a chaloni ei bobl, megis y cynhyrfia prennau y coed o flaen y gwyt.

3 Yna y dywedodd yr ARLWYDD wrth Esaiah, Doe allan yr awr hon i gyfarfod Ahaz, ti a Sear-jasub dy fab, wrth ymyl pistyll y llyn uchaf, ym mhriif-flordd maes y pannwr:

4 A dywed wrtho, Ymgadw, a bydd lonydd; nac ofna, ac na feddallhaed dy galon, rhag dwy gloren y pentewynion myglyd hyn, rhag angerdd llid Resin, a Syria, a mab Remaliah:

5 Canys Syria, ac Ephraim, a mab Remaliah, a ymgynghorodd gyngor drwg yn dy erbyn, gan ddyweddy,

6 Esgynnwn yn erbyn Judah, a blinwn hi, torrwn hi hefyd attom, a goseidwn frenhin yn ei chanol hi; *sef* mab Tabeal.

7 Fel hyn y dywed yr ARLWYDD Dduw; Ni saif, ac ni bydd hyn.

8 Canys pen Syria yw Damascus, a phen Damascus yw Resin; ac o fewn pŵm mlynedd a thri ugain y torrâ Ephraim rhag bod yn bobl.

9 Hefyd pen Ephraim yw Samaria, a phen Samaria yw mab Remaliah. Oni chredwch, diau ni sicrhêr chwi.

10 ¶ A'r ARLWYDD a chwanegodd lefaru wrth Ahaz, gan ddyweddy,

11 Gofyn i ti arwydd gan yr ARLWYDD dy Dduw; gofyn o'r dyfnder, neu o'r uchelder oddi arnodd.

12 Ond Ahaz a ddywedodd; Ni ofynaf, ac ni themtiaf yr ARLWYDD.

13 A dywedodd yntau, Gwrandewch yr awr hon, tŷ Dafydd; Ai bychan gennych fflno dynion, oni fflnoch hefyd fy Nuw?

14 Am hynny yr ARLWYDD ei hun a ddyry i chwi arwydd; Wele, morwyn a fydd feichlog, ac a esgor ar fab, ac a eilw ei enw ef, Immanuel.

15 Ymenyn a mêl, a fwyty efe; fel y medro ymwrthod â'r drwg, ac ethol y da.

16 Canys cyn medru o'r bachgen ymwrthod â'r drwg, ac ethol y da, y gwrothdir y wlad a ffliddialist, gan ei dau frenhin.

17 ¶ Yr ARLWYDD a ddwg arnat ti, ac ar dy bobl, ac ar dŷ dy dadau, ddyddiau ni ddaethant er y dydd yr ymadawodd Ephraim oddi wrth Judah, *sef* brenhin Assyria.

18 A bydd yn y dydd hwnnw, i'r ARLWYDD chwibanu am y gwybedyn *sydd* yn eithaf afonydd yr Alpeth, ac am y wenhynen *sydd* yn nhr Assyria:

19 A hwy a ddeuant, ac a orphwysant oll yn y dyffrynodd anghyfanneddol, ac yng nghromlechdyd y creigiau, ac yn yr ysbyddaid oll, ac yn y perthi oll.

20 Yn y dydd hwnnw yr eillia yr Argliwydd â'r eillyn a gyflogir, *sef* â'r rhai o'r tu hwnt i'r afon, *sef* â brenhin Assyria, y pen, a blew y traed; a'r farf hefyd a ddifa etc.

21 A bydd yn y dydd hwnnw, i wr fagu an-neir-fuwch, a dwy ddafad.

22 Bydd hefyd o amlder y llaeth a roddant, lldo fwytya ymenyn: canys ymenyn a mêl a fwyty pawb a adewir o fewn y tir.

23 A bydd y dydd hwnnw, fod pob lle yr hwn y bu ynddo ffl o winnydd *er* mill o arian *batheol*, yn fieri ac yn ddrain y bydd.

24 A saethau ac â bwâu y daw yno: canys yn fieri ac yn ddrain y bydd yr holl wlad.

25 Eitir yr holl fynyddoedd y rhai a geibir â chebiau, ni ddaw yno ofn mieri na drain: ond bydd yn hebrnygfa gwartheg, ac yn sathra defaid.

PENNOD VIII.

1 *Ym Maher-shalal-has-baz y mas efe yn prophwydo y darostyngwr Syria ac Israel gan Assyria; 5 a Judah hefyd am eu harsyddlondeb: 9 mas gellir gwrthwynebu barnodig-aeith Dduw: 11 y bydd cytur i'r rhai a ofno Dduw.* 19 *Trallod bŵn ar ddeur-addeuwy.*

AR ARLWYDD a ddywedodd wrthyf, Cymmer i ti rôl fawr, ac ysgrifenu arni â phin dyn, am Maher-shalal-has-baz.

2 A chymmerais yn dystiolaeth i mi dystion ffyddiawn, Urth yr offbriad, a Zechariah mab Jeberechiah.

3 A mi a nesais at y brophwydes; a hi a feichlogodd, ac a cegorodd ar fab. Yna y dywedodd yr ARLWYDD wrthyf, Galw ei enw ef, Maher-shalal-has-baz.

4 Canys cyn y medro y bachgen alw, Fy nhad, neu, Fy mam, golud Damascus ac

ypall Samaria a ddygr ymaith o flaen brenhin Assyria.

5 ¶ A chwaneodd yr **ARGLWYDD** lefaru wrthyf drachefn, gan ddywedyd,

6 O herwydd i'r bobl hyn wrthod dyfroedd Sioah, y rhai sydd yn cerdded yn araf, a *chymmyrd* llawenydd o Resin, a mab Be-mallah :

7 Am hynny, wele, mae yr **Arglwydd** yn dwyn arnynt ddyfodol yr afon, yn gryffon ac yn fawrion, *sef* brenhin Assyria, a'i holl ogoniant ; ac efe a esgyn ar ei holl afonydd, ac ar ei holl geulennydd ef.

8 18. trwy Judah y treiddia hyd : efe a lifa, ac a drosodd, efe a gyrhaedd hyd y gwddf ; ac estyniad ei adenydd ef fydd llonaid lled dy diu di, O Immanuel.

9 ¶ Ymgysylllechweh, bobloedd, a chwi a ddryllir : gwrandewch, holl bellledigion y gwledydd ; ymwregyswech, a chwi a ddryllir ; ymwregyswech, a chwi a ddryllir.

10 Ymgynghorweh gyngor, ac *se* a ddi-dymmir ; dywedwch y gair, ac ni saif : canys y mae Duw gyd â ni.

11 ¶ Canys fel hyn y dywedodd yr **ARGLWYDD** wrthyf â llaw gref, ac efe a'm dygodd na rodiwn yn ffordd y bobl hyn, gan ddywedyd,

12 Na ddywedwch, Cyd-fwriad, wrth y rhai oil y dywedd y bobl hyn, Cyd-fwriad : nac ofnwech chwaith eu hofn hwynt, ac na arswydwech.

13 **ARGLWYDD** y lluoedd ei hun a sanet-eiddiwch ; a *bydded* efe yn ofn i chwi, a *bydded* efe yn arswyd i chwi :

14 Ac efe a fydd yn noddfa ; ond yn faen tramgwydd ac yn graig rhwystr i ddau dŷ Israel, yn fagi ac yn rhwyd i breswylwyr Jerusalem.

15 A llawer yn eu mysg a dramgyddant, ac a syrthiant, ac a ddryllir, ac a rwydir, ac a ddélir.

16 Rhwym y dystiolaeth, sella y gyfraith yn mhliith fy nisgyblion.

17 A minnau a ddbgwylaf am yr **ARGLWYDD** sydd yn cuddio ei wyneb odai wrth dŷ Jacob, ac a wylaf am dano.

18 Wele fi a'r plant a roddes yr **ARGLWYDD** i mi, yn arwyddion ac yn rhyfeddodau yn Israel ; oddi wrth **ARGLWYDD** y lluoedd, yr hwn sydd yn trigo ym mynydd Sion.

19 ¶ A phan ddywedant wrthyh, Ymofynwch â'r swynyddion, ac â'r dewiniad, y rhai sydd yn hustyng, ac yn sibrdw : onid a'u Duw yr ymofyn pobl ? dros y byw at y meirw ?

20 At y gyfraith, ac at y dystiolaeth : oni ddywedant yn ol y gair hwn, *hynny sydd* am nad oes oleuni ynddynt.

21 A hwy a dramwyant trwyddi, yn galed amynt ac yn newynog : a bydd pan newyn-ot, yr ymddigant, ac y melidithiant eu brenhin a'u Duw, ac a edrychant i fynu.

22 A hwy a edrychant ar y ddaear ; ac wele, drallod a thywyllwch, niwl cyfyngder : a *dyddant* wedi eu gwrthio i dywyllwch.

PENNOD IX.

A Ps lawenydd a fydd ymghanol Bndarow, trwy frenhintaeth a gomediogath Crist. S Barnediguathau yn erbyn Israel, am eu balchder, 13 am eu rhagrith, 18 ac am eu hasedi/seiroch.

ETTO ni *bydd* y tywyllwch yn ol yr hyn a fu yn y gofid ; megis yn yr amser cyntaf y cyffryddodd yn ysgafn â thir Zabulon a thir Naphtali, ac wedi hynny yn ddwysach y cystuddiodd hi wrth ffordd y môr, tu

hwnt i'r Iorddonen, yn Galllee y cenhedloedd.

2 Y bobl a roddasant mewn tywyllwch, a welsant oleuni mawr : y rhai sydd yn aros yn nhir cygog angau, y llewyrchodd goleuni arnynt.

3 Amhlhaist y genhedlaeth, ni chwanegeist lawenydd ; llawenychant ger dy ffon megis y llawenydd amser cynhauf, ac megis y llawenychant wrth rannu yspall.

4 Canys drylliaist iau ei faich ef, a ffon ei ysgwydd ef, gwialen ei orthrymmwr, megis yn nydd Midian.

5 Canys pob cad y rhyfelwr sydd mewn trwt, a dillad wedi eu trybaeddu mewn gwaed ; ond bydd *hwn* trwy loagid a chyn-nud tân.

6 Canys Bechgen a aned i ni, Mab a roddwyd i ni, a bydd y llywodraeth ar ei ysgwydd ef : a gelwir ei enw ef, Rhyfeddol, Cynghorwr, y Duw cadarn, Tad tragwyddoldeb, Tywysog tangnefedd.

7 Ar helaethrwydd ei lywodraeth a'i dangnefedd ni *bydd* diwedd, ar orseddfa Dafydd, ac ar ei frenhiniaeth ef, i'w threfnu hi, ac i'w chadarnhau â barn ac â chyflawnder, o'r pryd hwn, a hyd byth. Zél **ARGLWYDD** y lluoedd a wna hyn.

8 ¶ Yr **Arglwydd** a anfonodd air i Jacob ; ac efe a syrthiodd ar Israel.

9 A'r holl bobl a wybydd, *sef* Ephraim a thriagiannydd Samaria, y rhai a ddywedant mewn balchder, ac mewn mawredd calon,

10 Y priddfeini a syrthiasant, ond â cherrig nadd yr adelladwn : y sycamorwydd a dorwyd, ond ni a'u newidwn yn gedrwydd.

11 Am hynny yr **ARGLWYDD** a ddyrechafa wrthwynebwyr Resin yn ei erbyn ef, ac a gysyllta ei elynion ef ynghyd :

12 Y Syriaid o'r blaen, a'r Philistiaid hefyd o'r ol : a hwy a ysant Israel yn safurhwth. Er hyn i gyd ni ddychweledd ei lid ef, ond etto y mae ei law ef yn estynedig.

13 ¶ A'r bobl ni ddychweleant at yr hwn a'u tarawodd, ac ni cheisiant **ARGLWYDD** y lluoedd.

14 Am hynny y tyrt yr **ARGLWYDD** oddi wrth Israel ben a chynffon, cangen a brwynen, yn yr un dydd

15 Yr henwr a'r anshyddus *gw* y pen : a'r prophwyd sydd yn dygu celiwydd, *efe gw* y gynffon.

16 Canys cyfarwyddwyr y bobl hyn sydd yn peri *iddynt* gyfeillorni, a llyngewyd y rhai a gyfarwyddir ganddynt.

17 Am hynny nid ymlawenâ yr **ARGLWYDD** yn eu gwyr leuaenge-hwy, ac wrth eu hamddifad a'u gweddwon ni thosturia : canys pob un o honynt *syda* ragrithwr a drygionus, a phob genau yn traethu ynyfdrwydd. Er hyn oll ni ddychweledd ei lid ef, ond etto y mae ei law ef yn estynedig.

18 ¶ O herwydd anwireded a lyag fel tân ; y mieri a'r drain a ysa efe, ac a gynneu yn nyryni y coed ; a hwy a ddyrchasant *fel* ymddyrchasad mwg.

19 Gan ddiogofaint **ARGLWYDD** y lluoedd y cywylia y ddaear, ac a bydd y bobl fel ymorth tân. nid eiriach neb ei frawd.

20 Ac efe a gipis ar y llaw ddaear, ac a newyns ; bwytt hefyd ar y llaw aswy, ac nis digonir hwynt ; bwyttant hawb gig ei frach ei hun :

21 Manasseh, Ephraim ; ac Ephraim, Manasseh : hwythau ynghyd yn erbyn Judah. Er hyn oll ni ddychweledd ei lid ef, ond etto y mae ei law ef yn estynedig.

PENNOD X.

1 *Gwae y rhai trawson.* 5 *Assyria, gwialen rhafrithwyr, am ei fulchder a dorrir.* 20 *Yr achubwr gweddill o Israel.* 24 *Cysuro Israel, trwy oddi iddymt gael eu gwared oddi wrth Assyria.*

GWAE y rhai sydd yn gwneuthur deddfau anwir, a'r ysgrifenyddion sydd yn ysgrifenu blinder;

2 I ymchwelyd y tlodion oddi wrth farn, ac i ddwyn barn anghenogion fy mhobl: fel y byddo gweddwon yn yspail iddymt, ac yr anrheithlont yr amddifad.

3 A pha beth a wnwech yn nydd yr ymwelad, ac yn y distryw a ddaw o bell? at bwy y fflowch am gynhorthwy? a pha le y gadewch eich gogoniant?

4 Hebof fi y crymmtan dan y carcharorion, a than y rhai a laddwyd y syrthiant. Er hyn oll ni ddychwelodd ei lid ef, ond etto y mae ei law ef yn estynedig.

5 ¶ Gwae Assur, gwialen fy lliid, a'r sffon yn eu llaw hwyt yw fy nigofaint.

6 At genedl ragrithiol yr anfonaf ef, ac yn erbyn pobl fy nigter y gorchymynaf iddo yspaillo yspail, ac ysglyfaethu ysglyfaeth, a'u goeod hwyt yn sathria megis tom yr heol-ydd.

7 Ond nid felly yr amcana efe, ac nid felly y meddwl ei galon; eithr y mae yn ei fryd ddfifetha a thorri ymaith genhedloedd nid ychydig.

8 Canys efe a ddywed, Onid yw fy nhywyogion i gyd yn frenhiniaid?

9 Onid fel Charehemis yw Calno? onid fel Arpad yw Hamath? onid fel Damascus yw Samaria?

10 Megis y cyrhaeddodd fy llaw deyrnas-oeidd yr eilunod, a'r rhai yr oedd eu delwau cerfedig yn rhagori ar yr eiddo Jerusalem a Samaria:

11 Onid megis y gwneuthum i Samaria ac i'w heilunod, felly y gwnaf i Jerusalem ac i'w delwau hitheu?

12 A bydd pan gyflawno yr Arglwydd ei holl waith ym mynydd Ston, ac yn Jerusalem, yr ymwelaf & firwyth mawredd calon brenhin Assur, ac & gogoniant uchelder ei lygaid ef:

13 Canys dywedodd, Trwy nerth fy llaw y gwneuthum hyn, a thrwy fy noethineb; o herwydd doeth ydywyt: ac mi a symmudais derfynau pobloedd, a'u trysorau a yspeillais, ac a fwriais i'r llawr y trigolion fel gwor grymus.

14 A'm llaw a gafodd gyfoeth y bobloedd fel nŷth; ac megis y cegslir wyau wedi eu gado, y ceglais yr holl ddaear; ac nid oedd a symmudal aden, nac a agorai safn, nac a ynganal.

15 A ymfrostita y fwyell yn erbyn yr hwn a gymmyno a hi? a ymfawryga y llif yn erbyn yr hwn a'i tynno? megis pe ymddyrchafai y wialen yn erbyn y rhai a'i codai hi i fynu, oeu megis pe ymddyrchafai y sffon, fel pe na byddai yn bren.

16 Am hynny yr hebrwng yr ARGLWYDD. Aneilwro y lluoedd, ym mhllith ei freision ef gulni; a than ei ogoniant ef y llysg lloegiad megis lloegiad tân.

17 A bydd goleuni Israel yn dân, a'l Sanct ef yn flain: ac efe a lysg, ac a ysa ei ddrain a'l Seri mewn un dydd:

18 Gogoniant ei goed hefyd, a'l ddoldir, a ysa efe, enaid a choroph: a byddant megis pan lesmeirio banerwr.

19 A phrenau gweddill ei goed ef a fyddant o rifedi, fel y rhifo plentyn hwyt.

20 ¶ A bydd yn y dydd hwnnw, na chwanea gweddill Israel, a'r rhai a ddiangodd o dŷ Jacob, ymgynnal mwyach ar yr hwn a'u tarawodd: ond pwyasant ar yr ARGLWYDD Sanct Israel mewn gwirionedd.

21 Y gweddill a ddychwel, sef gweddill Jacob, at y Duw cadarn.

22 Canys pe byddai dy bobl di Israel fel tywod y môr, gweddill o honynt a ddychwel: darfodiad terfynedig a lifa drosodd mecen cyflawnder.

23 Canys darfodedigaeth, a honno yn derfynedig, a wna Arglwydd Dduw y lluoedd y'nghanol yr holl dir.

24 ¶ Am hynny fel hyn y dywed Arglwydd Dduw y lluoedd, Fy mhobl yr hwn a breswyli yn Ston, nac ofna rhag yr Assyriad: & gwialen y'rh dery di, ac efe a gyfyd ei sffon i'rh erbyn, yn ol ffordd yr Aipht.

25 Canys etto yehydig bach, ac fe a dderfydd y lliid, a'm digofaint yn eu dinysr hwy.

26 Ac ARGLWYDD y lluoedd a gyfyd sfferyll yn ei erbyn ef, megis lladfia Midian y'nghraig Oreb; ac fel y bu ei wialen ar y môr, felly y cyfyd efe hi yn ol ffordd yr Aipht.

27 A bydd yn y dydd hwnnw, y symmudir ei faich ef oddi ar dy ysgwydd di, a'i iau ef oddi ar dy wâr di; a dryllir yr iau, o herwydd yr enneindir.

28 Daeth at Aiath, tramwydd i Migron, ym Michmas y rhoddes ei ddodrefn i gadw.

29 Aethant trwy y rhyd, yn Geba y llettyasant: dychrynoedd Ramah; Gibeah Saul a ffoes.

30 Bloeddia d'rh Ief, merch Gâlîm: pâr ei chlywed hyd Lais, o Anathoth dlawd.

31 Ymbellaodd Madmenah: trigolion Gebim a ymgasglasant i ffoi.

32 Etto y dydd hwnnw y saif efe yn Nob; efe a gyfyd ei law yn erbyn mynydd merch Ston, bryn Jerusalem.

33 Wele, yr Arglwydd, ARGLWYDD y lluoedd, yn ysgrthu y gansen & dychryn: a'r rhai uchel o gyrph a dorri ymaith, a'r rhai goruchel a ostyngir.

34 Ac efe a dyrn ymaith frysglwyyl y coed & haiarn; a Libanus trwy un cryf a gwymp.

PENNOD XI.

1 *Heddychol frenhiniaeth y Blaguryn a dardda o wreiddyn Jesse.* 10 *Gorffodus adnewyddiad Israel, a golwedigaeth y cenedloedd.*

YNA y daw allan wialen o gyff Jesse; a Blaguryn a dŷ o'i wraid ef.

2 Ac yspryd yr ARGLWYDD a orphwys arno ef; yspryd doethineb a denl, yspryd cynghor a chadernid, yspryd gwybodaeth ac ofn yr ARGLWYDD;

3 Ac a wna ei ddenl ef yn fywiog yn ofn yr ARGLWYDD; ac nid wrth olwg ei lygaid y barn efe, nac wrth glywed ei glustiau y cerdydda efe.

4 Ond efe a farn y tlodion mewn cyflawnder, ac a argyhoedda dros ral lariaidd y ddaear mewn uniondeb: ac efe a dery y ddaear & gwialen ei enau, ac ág anadl ei wesusau y lladd efe yr anwir.

5 A chyflawnder fydd gwregys ei lwynau ef, a sffyddlondeb yn wregys ei arennau.

6 A'r blaidd a drig gyd a'r oen, a'r lleopard a orwedd gyd a'r mynn; y llo hefyd, a chenua y llew, a'r anifal bras, fyddant ynghyd, a bachgen bychan a'u harwain.

7 Y fwech hefyd a'r arth a borant ynghyd; eu llydnod a gyd-orweddant: y llew, fel yr ŷch, a bawr wellt.

8 A'r plentyn sugno a chwery wrth dwll yr

asp; ac ar ffau y wiber yr estyn yr hwn a ddiwyfnwyd ei law.

9 Ni ddrygant ac ni ddifethant yn holl fynydd fy sancteiddrwydd: canys y ddaear a fydd llawn o wybodaeth yr ARGWLWYDD, megis y mae y dyfroedd yn toi y môr.

10 ¶ Ac yn y dydd hwnnw y bydd gwreidd-yn Jesse, yr hwn a saif yn arwydd i'r bobloedd: ag ef yr ymgais y cenhedloedd: a'i orphwysfa fydd yn ogoniant.

11 Bydd hefyd yn y dydd hwnnw, i'r ARGWLWYDD fwrw eilwaith ei law i feddiannu gweddill ei bobl, y rhai a weddillir gan Assyria, a chan yr Aipht, a chan Pathros, a chan Ethiopia, a chan Klam, a chan Sinar, a chan Hamath, a chan ynysoedd y môr.

12 Ac efe a gyfyd faner i'r cenhedloedd, ac a gynnwl grwydriad Israel, ac a gael wasgaredigion Judah o bedair congyl y ddaear.

13 Censigen Ephraim a ymedy hefyd, a gwrthwynebwy'r Judah a dorrur ymaith: ni chensigena Ephraim wrth Judah, ac ni chyfynga Judah ar Ephraim.

14 Ond hwy a ebedant ar ysgwyddau y Phillistiaid tu a'r gorllewin; ynghyd yr yspeiliant feibion y dwyrain: hwy a oodant eu llaw ar Edom a Moab, a meibion Ammon fydd mewn uffudd-odd iddynt.

15 Yr ARGWLWYDD hefyd a ddfiroda dafod môr yr Aipht, ac a'i wynt nerthol efe a gyfyd ei law ar yr afon, ac a'i tery hi yn y saith ffrwd, ac a wna fyned drosoedd yn droesych.

16 A hi a fydd yn brif-fordd i weddill ei bobl ef y rhai a adewir o Assyria, megis ag y bu i Israel yn y dydd y daeth efe i fynu o dir yr Aipht.

PENNOD XII.

Llawen ddiolch y ffyddloniaid am drugareddau Duw.

YNA y dywedi yn y dydd hwnnw, Molaf di, O ARGWLWYDD: er i ti sorri wrthyf, dyehweli dy lid, a thi a'm cysur.

2 Wele, Duw yw fy iachawdriaeth; gob-eithiaf, ac nid ofnaf: canys yr ARGWLWYDD Duw yw fy nerth a'm cân; efe hefyd yw fy iachawdriaeth.

3 Am hynny mewn llawenydd y tynnwch ddwfr o fynhonnau iachawdriaeth.

4 A chwi a ddywedwch yn y dydd hwnnw, Molch yr ARGWLWYDD, gelwch ar ei enw, hysbyswch ei weithredoedd ef ym mhllith y bobloedd, cofiwch mai dyrchafedig yw ei enw ef.

5 Cenwch i'r ARGWLWYDD; canys godid-owgrwydd a wnaeth efe; hysbys yw hyn yn yr holl dir.

6 Bloeddia a chroch-lefa, breswyl-ferch Sion; canys mawr yw Sanct Israel o' th fewn di.

PENNOD XIII.

1 *Duw yn byddino lluoedd ei ddigofaint: 6 yn bygroth aistrywlo Babilon trocy y Mediaid. 19 Dyfrod Babilon.*

BAICB Babilon, yr hwn a welodd Reaiah mab Amos.

2 Dyrcheffwch faner ar y mynydd uchel, dyrcheffwch lef atynt, ysgydwch law, fel yr elont i fewn pyrth y pendefigion.

3 Myf a orchymynais i'm rhai sanctaidd; gelwais hefyd fy ngbedyrn i'm digter, y rhai a ymhyfydant yn fy nyrchafad.

4 Llef tyria yn y mynyddoedd, yn gyffelyb i bobl lawer; swn twr teyrnasoedd y cenhed-
loedd wedi ymgynnull: ARGWLWYDD y lluo-
oedd sydd yn cyfrif llu y rhyfel.

5 Dyfod y maent o wlad bell, o eithaf y nefoedd; sef yr ARGWLWYDD ac arfau ei lid-iowgrwydd, i ddifa yr holl dir.

6 ¶ Udwech: canys agos yw diwrnod yr ARGWLWYDD; megis aurhaith oddi wrth yr Hollalluog y daw.

7 Am hynny yr holl ddwyllaw a laesa a chalun pob dyn a dawdd.

8 A hwy a ofnant; gwewyr a doluriau a'u deil hwyt; megis *goraig* yn esgor yr ymofid-
ant; pawb wrth ei gyfaill a ryfedda; eu hwynebau *fyddant* wynebau fflamlyd.

9 Wele ddydd yr ARGWLWYDD yn dyfod, yn greulawn a digofaint a digter lliidiog, i osod y wlad yn ddiffaethwch; a'i phechaduriaid a ddifa efe allan o hont.

10 Canys eér y nefoedd, a'u planedau, ni roddant eu llewyrch: yr haul a dywyllir yn ei godiad, a'r lloer ni oleua a'i llewyrch.

11 A mi a ymwelaf a'r byd am ei ddrygion, ac a'r annuwiolion am eu hanwriedd: a gwnaf i falchder y rhai rhyfygus beidio; gostyngaf hefyd uchder y rhai ofnadwy.

12 Gwnaf ddyn yn werthfawroccach nag aur coeth; le, dyn na chyn o aur Ophir.

13 Am hynny yr ysgydwaf y nefoedd, a'r ddaear a gryn o'i lle, yn nigofiant ARGWLWYDD y lluoedd, ac yn nydd lliid ei ddigter ef.

14 A hi a fydd megis ewig wedi ei tharf, ac fel dafad heb neb a'i coloido; pawb a wynebant at eu pobl eu hun, a phawb i'w gwlad eu hun a ffont.

15 Pob un a gefir ymddi a drywenir; a phawb a chwaneger *atti* a syrth trwy y cleddyf.

16 Eu plant hefyd a ddryllir o faen eu llyg-
aid; eu tai a yspeilir, a'u gwragedd a dreisir.

17 Wele fi yn cyfodi y Mediaid yn eu herbyn hwy, y rhai ni roddant fir ar arian; a'r aur nid ymhyfydant ynddo.

18 *Eu* bwriad hefyd a ddryllia y gwyr ieu-
aing, ac *wrth* ffrwyth bru ni thosturiant: eu llygad nid eiriach y rhai bach.

19 ¶ A Babilon, prydferthwch y teyrnas-
oedd, gogoniant godidowgrwydd y Caldeaid, fydd megis dinystr Duw ar Sodom a Gomor-
rah.

20 Ni chyfanneddir hi yn dragywydd, ac ni phreswylir hi o genhedlaeth i genhedlaeth; ac ni phabella yr Arabiad yno, a'r bugelliaid ni choriantant yno.

21 Ond anifeiliaid gwyllt yn anialwch a orweddant yno; a'u tai hwynt a lenwir o ormesiaid, a chywion yr estrys a drigant yno, a'r ellyllon a lamtant yno:

22 A'r cathod a gyd-atebant yn ei gwedd-
dai hi, a'r dreigiau yn y palasoedd hyfryd: a'i hamser *sydd* yn agos i ddyfod, a'i dyddiau nid oedir.

PENNOD XIV.

1 *Duw yn drugarog yn adnewyddu Israel: 4 a'u gorfoledd hwythau yn erbyn Babilon. 24 Amcan Duw yn erbyn Assyria. 29 Hygroth Palestina.*

CANYS yr ARGWLWYDD a dosturia wrth Jacob, ac a ddethol Israel etto, ac a bair iddynt orphwys yn eu tir eu hunain: a'r dieithr a ymgysyllta a hwynt, a hwy a lyn-
ant wrth dy Jacob.

2 Y bobl hefyd a'u cymmer hwynt, ac a'u dygant i'w lle, a thy Israel a'u meddianna hwynt yn nhir yr ARGWLWYDD, yn weision ac yn forwynion: a hwy a gaethiant y rhai a'u caethiwodd hwythau, ac a lywodraethant ar eu gorthrymwy.

3 ¶ A bydd, canys y dydd y rhoddo yr Ar-

GLWYDD lonyddwch i ti oddi wrth dy offd, ac oddi wrth dy ofn, ac oddi wrth y caethiwed caled y gwasanaethaist ynno,

4 I ti gymmeryd y ddfareb hon yn erbyn brenhin Babilon, a dywedyd, Pa wedd y peidiodd y gorthrymmwr? ac y peidiodd y dref aur?

5 Yr ARGWYDD a ddrylliodd ffon yr anwriaid, a theyrn-wialen y llywiawdyr.

6 Yr hwn sydd yn taro y bobloedd mewn diglloedd a phla gwastadol, yr hwn sydd yn llywodraethu y cenhedloedd mewn lliellowgwydd, a erlidir heb neb yn luddias.

7 Gorphwysodd a llonyddodd yr holl ddaear; canasant o lawenydd.

8 Y ffynnidwydd hefyd a chedrwydd Libanus a lawenhasant yn dy erbyn, gan ddywedyd, Er pan orwedaist, nid esgynodd cymmyndd i'n herbyn.

9 Uffern oddi tanodd a gynhyrffodd o'th achos, i gyfarfod d'hi wrth dy ddyffodiad; hi a gyfododd y meirw i ti, sef holl dywysogion y ddaear; cyfododd holl frenhinoedd y cenhedloedd o'u gorseddfoedd.

10 Y rhai hynny oll a lefarant, ac a ddywedant wrthyf, A wanhâwyd tithau fel ninâu? a aethost ti yn gyffelyb i ni?

11 Disgynwyd dy falchder i'r bedd, a thrwyd dy nablau: tanat y taenir pryf, prfyfed hefyd a'th dôant.

12 Pa fodd y syrthiaist o'r nefoedd, Lusiffer, mab y wawr ddydd! pa fodd y'th dorwyd ti i lawr, yr hwn a wanhâaist y cenhedloedd!

13 Canys ti a ddywedaist yn dy galon, Mi a ddringaf i'r nefoedd; oddi ar sêr Duw y dyrchafaf fy-ngorseddfa; a mi a eisteddaf ym mynydd y gynnulleidfa, yn ystlysau y gogledd.

14 Dringaf yn uwch na'r cymmylau; tebyg fyddaf i'r Goruchaf.

15 Er hynny i uffern y'th ddisgynir, i ystlysau y ffos.

16 Y rhai a'th welant a edrychant amat yn graff, ac a'th ystyriant, gan ddywedyd, Ai dyma y gwr a wnaeth i'r ddaear grynu, ac a gynhyrffodd deyrnasoedd?

17 A osododd y byd fel anialwch, ac a ddinystriodd ei ddnasoedd, heb ollwng ei garcharorion yn rhydd tu ag adref?

18 Holl frenhinoedd y cenhedloedd, &c, hwy oll a orweddasant mewn gogoniant, bob un yn ei dŷ ei hun:

19 Eithr tydi a fwrwyd allan o'th fedd, fel cangen fflaidd, neu wisg y lladdedigion, y rhai a drywanwyd a chleddyf; y rhai a ddisgynent i gerrig y ffos, fel celsain wedi ei mathru.

20 Ni byddi mewn un bedd a hwynt, o herwydd dy dir a ddifethaist, a'th bobl a leddaist: ni bydd had yr annuwil enwog byth.

21 Darperwch laddfa i'w feibion ef, am anwreidd eu tadau; rhag codi o honyt a gorgesyn y tir, a llenwi wyneb y byd a dnasoedd.

22 Minnau a gyfodaf yn eu herbyn hwynt, medd ARGWYDD y lluoedd, ac a dorraf allan o Babilon enw a gweddill, a mab, ac ŵyr, medd yr ARGWYDD:

23 Ac a'i gosodaf hi yn feddiant i aderyn y bwn, ac yn byllau dyfroedd; ysugaf hi hefyd âg ysugabau distryw, medd ARGWYDD y lluoedd.

24 ¶ Tyngodd ARGWYDD y lluoedd, gan ddywedyd, Diau megis yr amcenus, felly y bddydd; ac fel y bwriedais, hynny a saif;

25 Am ddryllio Assur yn fy nhir: canys mathraf ef ar fy mynyddoedd; yna y cilia ei

lau ef oddi arnynt, ac y symmudir ei falch ef oddi ar eu hysgwyddau hwynt.

26 Dyma y cyngor a gymmerwyd am yr holl ddaear; a dyma y llaw a estynwyd ar yr holl genhedloedd.

27 O herwydd ARGWYDD y lluoedd a'i bwriadodd, a phwy a'i diddymma? ei law ef hefyd a estynwyd, a phwy a'i trŷ yn ol?

28 Yn y ffwyddyn y bu farw y brenhin Ahaz, y bu y baich hwn.

29 ¶ Palestina, na lawenycha di oll, er torri gwialen dy darawydd: o herwydd o wreiddyn y sarph y daw gwiber allan, a'i ffirwyth hi fydd sarph danllyd hedegog.

30 A chynblant y tlodion a ymborthant, a'r rhai anghenus a orweddant mewn ddogelwch: a mi a laddaf dy wreiddyn a newyn, yntau a ladd dy weddill.

31 Uda, borth; gwaedda, ddinas; Palestina, ti oll a doddwyd: canys m'wg sydd yn dyfod o'r gogledd, ac ni bydd unig yn ei amseroedd nodedig ef.

32 A pha beth a attebir i genhadau y genedl? seilio o'r ARGWYDD Ston, ac y gob-eithia trueiniaid ei bobl ef ynddi.

PENNOD XV.

Thostur gystur Moab.

BAICH Moab. O herwydd y nos y dinystriwyd Ar Moab, ac y distawyd hi; o herwydd y nos y dinystriwyd Cir Moab, ac y distawyd hi.

2 Aeth i fynu i Bath, ac i Dibon, i'r uchelfeydd, i wlyo: am Nebo, ac am Medeba, yr uda Moab: bydd moelni ar eu holl bennau, a phob barf wedi ei heillio.

3 Yn eu heolydd yr ymwregysant a sachllan: ar bennau eu tai, ac yn eu heolydd, yr uda pob un, gan wlyo yn hidl.

4 Gwaedda, Hesbon hefyd, ac Elealeh: hyd Jahas y clywir eu llefain hwynt: am hynny arfogion Moab a ffoeddiant, pob un a fiina ar ei einioes.

5 Fy nghalon a waedda am Moab, ei ffoaduriaid hi a dnt hyd Soar, fel anner deirblwydd; mewn wlyofain y dringant yd allt Luhith: canys codant waedd dinystr ar hyd ffordd Horonaim.

6 O herwydd dyfroedd Nimrim a fyddant yn anrhaith: canys gwywodd y llyisiau, darfu y gwellt; nid oes gwyrddlesni.

7 Am hynny yr helaethrwydd a gawsant, a'r hyn a roisiant i gadw, a ddygant i ason yr nelyg.

8 Canys y gweddli a amgylchynodd derfyn Moab, eu hudfa hyd Eglaim, a'u hochain hyd Beer-elim.

9 Canys dyfroedd Dimon a lenwir o waed; canys gosodaf ychwaneg ar Dimon, llewod ar yr hwn a ddango ym Moab, ac ar weddill y wlad.

PENNOD XVI.

1 Annog Moab i ufuddhau i frenhiniaeth Crist. 6 Bygwth Moab am eu balchder. 9 Y prophetaf yn cwymfan drosti. 12 Barnedigaeth Moab.

ANFONWCH oen i lywodraethwr y tir, o Sela i'r anialwch, i fynydd merch Ston.

2 Bydd fel aderyn yn gwibio wedi ei fwrw allan o'r nŷth; jelly y bardd merched Moab wrth rydau Arnon.

3 Ymgynghora, gwna barn, gwna ly gysgod fel nos y'nghanol hanner dydd; cuddia y rhai gwsgaredig, na ddatguddia y crwydrad.

4 Triged fy ngwsgaredigion gyd â thî, Moab, bydd di loches iddynt rhag y dnystrydd; canys diweddwyd y gorthrymmydd, yr an-

rhethiwr a beiddodd, y mathrwy'r a ddarfuant o'r tir.

5 A gorseidd-faing e ddarferir mewn trugaredd; ac arni yr eistedd efe mewn gwirionedd, o fewn pabell Dafydd, yn barnu ac yn caisio barn, ac yn prysuro cyflawnder.

6 ¶ Clywsom am falchder Moab (balch iawn yna) am ei falchder, a'i draha, a'i ddiglonedd; ond nid felly y bydd ei gelwyddau.

7 Am hynny yr uda Moab am Moab, pob un a uda: am sylfeini Cir-haresath y griddfenwch; yn ddtau hwy a darawyd.

8 Canys gwinwydd Hesbon a wanhassant; ac am winwydden Sibmah, arglwyddi y cenhedloedd a ygydwasant ei pher-winwydd hi; hyd Jazer y cyrhaeddasant; crwydrasant ar hyd yr anialwch; ei changhenau a ymestynasant, ac a aethant dros y môr.

9 ¶ Am hynny y galaraf ag wylofsain Jazer, gwinwydden Sibmah; dyfnaf di, Hesbon, ac Klealeh, a'm dagrau: canys ar dy ffrwyth-ydd haf, ac ar dy gynhausaf, y syrthiodd bloedd.

10 Y llawenydd hefyd a'r gorfoledd a ddarfu o'r dolydd; ni cheuir, ac ni floeddi yn y gwinllannoedd; ni sathr asrhydd win yn y gwyrfoedd; gwnaethum i'w bloedd gynhausaf beidio.

11 Am hynny y rhus fy ymygaroedd am Moab fel telyn, a'm perffedd am Cirhares.

12 ¶ A phan weler ffino o Moab ar yr uchelfan, yna y daw efe i'w gysaegr i weddio; ond ni thycia i'w iddo.

13 Dyma y gair a lefarodd yr ARGLWYDD am Moab, er yr amser hwnnw.

14 Ond yn awr y llefarodd yr ARGLWYDD, gan ddywedyd, O fewn tair blynedd, fel blynyddoedd gwas cyflog, y dirmygir gogoniant Moab, a'r holl dyrfa fawr; a'r gweddill fydd ychydig bach a dirym.

PENNOD XVII.

1 Bygweth Syria, ac Israel. 6 Gweddill a ymwrthyd â deuo-addolaeth; 9 a'r llell a gânt ddaledau am eu hannuwioldeb. 12 Gwas gwymion Israel.

BAICH Damascus. Wele Damascus wedi ei symmud o fyd yn ddinas, a charnedd wedi syrthio a fydd hi.

2 Gwrthodwyd dinasoedd Aroer: i ddiadellau y byddant, y rhai a orweddant, ac ni bydd a'u dychryno.

3 A derydd ymddyffynfa o Ephraim, a brenhiniaeth o Damascus, a gweddill Syria: fel gogoniant meibion Israel y byddant, medd ARGLWYDD y lluoedd.

4 Ac ar y dydd hwnnw y bydd i ogoniant Jacob feinhau, a braeder ei gig ef a gulhâ.

5 Ac efe a fydd fel pan gaagio y cynhausafwr yd, a medi â'i fraich y twysenau: a bydd fel caaglydd twysenau ynglyn Re-phaim.

6 ¶ (Etto ynddo y gadewir loffion grawn-wyd, fel ygydwad olew-wydden, sef dau neu dri o rawn ymlaen y brig, a phedwar neu bump yn ei changhenau ffrwythlawn eithaf, medd ARGLWYDD Dduw Israel.)

7 Yn y dydd hwnnw yr edrych dyn at ei wneuthurwr, a'i lygaid a edrychant ar Sanct Israel:

8 Ac nid edrych am yr allorau, y rhai ydynt waith ei ddwyllaw; Ie, nid edrych am yr hyn a wnaeth ei fysedd, na'r llwyni, na'r delwan.)

9 ¶ Yn y dydd hwnnw y bydd eu dinasoedd cedyrn fel cangen wrthoddeg, a'r brig, y rhai a adawant o herwydd meibion Israel: felly y bydd anghyfnedd-dra.

10 O herwydd anghofio o honot Dduw dy iachawdwriaeth, ac na choflaist graig dy gadernid: am hynny y plenni blanhigion hyfryd, ac yr impi hwynt a changhenau dieithr.

11 Y dydd y gwnei i'rh blanhigyn dyfu, a'r bore y gwnei i'rh had fodeuo: ond bydd y cynhausaf yn bentwr ar ddydd llesgedd a dohur gofidus.

12 ¶ Gwas dyrfa pobloedd lawer, fel twrf y môr y trystant; ac i dwrf y bubloedd a drystant fel swm dyfroedd lawer.

13 Fel swm dyfroedd lawer y tystia y bobl; a DUW a'u cerydda hwynt, a hwy a ffiant ym mhell, ac a erlidir fel peiswyn mynydd o flaen y gwynt, ac fel peth yn treigio ym mlaen corwynt.

14 Ac wele drallod ar brydnawn, a chyn y bore ni bydd. Dyma ran y rhai a'n hanrheithiant ni, a choel-bren y rhai a'n hyspeilant ni.

PENNOD XVIII.

1 Dduw, o ofal dros ei bobl, yn addaw dystyrtoio yr Ethiopïaid: 7 ac o hynny y daw cynnydd i'r egiwya.

GWAE y tir sydd yn cysgodi ag adenydd, yr hwn sydd tu hwnt i afonydd Ethiopia:

2 Yr hwn a hebrwng genhadau hyd y môr, ac ar hyd wyneb y dyfroedd, mewn llestri brwyn, gan ddyfodyd, Ewch, genhadon cyfym, at genhedlaeth wasgaredig ac yspelli-odig, ac bobl ofnadwy er pan ydynt ac etto, cenhedlaeth wedi ei mesur a'i sathru, yr hon yr yspelliodd yr afonydd ei thir.

3 Holl drigolion y byd, a phreswylwyr y ddaear, gwelwch pan gyfodo efe faner ar y mynyddoedd, a chlywch pan udgano ag udgorn.

4 Canys fel hyn y dywedodd yr ARGLWYDD wrthyf, Byddaf lonydd, a mi a ystyriaf yn fy anedd, megis gwres eglur ar lysiau, fel niwl gwith yngwres cynhausaf.

5 Canys o flaen cynhausaf, pan fyddo y bloduyn yn berffaith, a'r grawnwin surion yn addfedu yn y blodeuyn: efe a dyrr y brig a chrymmanau, ac a dynn ymaith ac a dyrr y canghennau.

6 Gadewir hwynt ynghyd i adar y mynyddoedd, ac i anifelliad y ddaear: ac arnynt y bwrw yr adar yr haf, a holl anifelliad y ddaear a safa arnynt.

7 ¶ Yr amser hwnnw y dygir rhodd i ARGLWYDD y lluoedd gan bobl wasgaredig ac yspeli-odig, a chan bobl ofnadwy er pan ydynt ac etto, cenedl wedi ei mesur a'i sathru, yr hon yr yspelliodd yr afonydd ei thir, i le enw ARGLWYDD y lluoedd, sef i fynydd Ston.

PENNOD XIX.

1 Gwarsadydd yr Aiph. 11 Ynsydrydd eu pendefigion hwy. 18 Galw yr Aiph at yr egiwya. 23 Cynghrair yr Aiph, Assyria, ac Israel.

BAICH yr Aiph. Wele yr ARGLWYDD yn marchogaeth ar gwmmwl ysgafn, ac efe a ddaw i'r Aiph: ac eilunod yr Aiph a gynhyrfant rhagdo ef, a chalou yr Aiph a dawdd yn ei chanol.

2 Gytraf hefyd yr Aiphïaid yn erbyn yr Aiphïaid, a hwy a ymladdant bob un yn erbyn ei frawd, a phob un yn erbyn ei gymmydog; dinas yn erbyn dinas, a theyrnas yn erbyn theyrnas.

3 Ac yspryd yr Aiph a balla yn ei chanol, a mi a ddiddymmaf ei chynghor hi: yna yr

ymofyant ág cilunod, ac á swynyddion, ac á dewiniaid, ac á brudwyr.

4 A mi a gauaf yr Aiphth yn llaw arglwydd caled: a brenhin cadarn a lywodraetha arnynt, medd yr Arglwydd, ARGLWYDD y lluoedd.

5 A'r dyfroedd a ddarfyddant o'r môr, yr afon hefyd a á yn heip ac yn sech.

6 A hwy a dróant yr afonydd ym mhell; y frydiau ymddiffyn a ddyhysyddir, ac a sychiant: torrri ymaith bob corsen a hesgen.

7 Y papur-frwyn wrth yr afon, ar fin yr afon, a phob peth a hauwyd wrth yr afon, a wywa, a chwelir, ac ni bydd mwy.

8 Y pysgodwyr hefyd a dristant, a'r rhai oll a fwriant fachau i'r afonydd. a alarant: felly y rhai a daenant rwydau ar hyd wyneb y dyfroedd a lesgant.

9 Gwaradwyddir hefyd y rhai a weithiant feinfelin, a'r rhai a weuant rwydwaith.

10 A hwy a dorri'r eu bwriadau, y rhai oll a wnant argaeau a physgod-lynnau.

11 ¶ Dfau ynfydion yw tywysogion Soan; cynghor doethion gyngorwyr Pharaoh a aeth yn ynfyd: pa fodd y dywedch wrth Pharaoh, Mab y doethion ydywff fi, mab hen frenhinoedd?

12 Mae hwynt? mae dy ddoethion? a mynegant i ti yr awr hon, a gwybyddant pa gynghor a gymmerodd ARGLWYDD y lluoedd yn erbyn yr Aiphth.

13 Tywysogion Soan a ynfydasant; twyllwyd tywysogion Noph, a phennaethiaid eu llwythau a hudasant yr Aiphth.

14 Cymmysgodd yr ARGLWYDD ynddi yspryd gwrthnysigrwydd; a hwy a wnaethant i'r Aiphth gyfeiliorni yn ei holl waith, fel y cyfeiliorna meddwyn yn ei chwydfa.

15 Ac ni bydd gwaith i'r Aiphth, yr hwn a wnelo y pen na'r gloren, y gangen na'r frwynen.

16 Y dydd hwnnw y bydd yr Aiphth fel gwragedd; canys hi a ddychryna, ac a ofna rhag ysgydwad llaw ARGLWYDD y lluoedd, yr hon a ysgydw a efe arni hi.

17 A bydd tir Judah yn arswyd i'r Aiphth: pwy bynnag a'i cofia hi, a ofna ynddo ei hun: o herwydd cynghor ARGLWYDD y lluoedd, yr hwn a gymmerodd efe yn ei herbryn hi.

18 ¶ Y dydd hwnnw y bydd pùm dinas yn nhir yr Aiphth yn lefaru iaith Canaan, ac yn tyngu i ARGLWYDD y lluoedd: Dinas distryw y gelwir un.

19 Y dydd hwnnw y bydd allor i'r ARGLWYDD y'nghanol tir yr Aiphth, a cholofn i'r ARGLWYDD ger llaw ei therfyn hi.

20 Yn arwydd hefyd ac yn dystiolaeth y bydd i ARGLWYDD y lluoedd yn nhir yr Aiphth. Canys lefant ar yr ARGLWYDD o herwydd y gorthrymwyr; ac efe a enfynddynt iachadwr a phennaeth, ac efe a'u gwared hwynt.

21 A'r ARGLWYDD a adweinir gan yr Aiphth; ie, yr Aiphthiaid a adwaenent yr ARGLWYDD yn y dydd hwnnw: gwnant hefyd aberth ac offrwm, ac addunant adduned i'r ARGLWYDD, ac a'i talant.

22 Yr ARGLWYDD hefyd a dery yr Aiphth; efe a'i tery ac a'i hiachá; hwythau a dróant ar yr ARGLWYDD, ac efe a'u gwrendy hwynt, ac a'u hiachá hwynt.

23 ¶ A'r dydd hwnnw y bydd prifffordd o'r Aiphth i Assyria, ac yr á yr Assyriad i'r Aiphth, a'r Aiphthiaid i Assyria: a'r Aiphthiaid gyd á'r Assyriaid a wasanaethant.

Y dydd hwnnw y bydd Israel yn dryd-

ydd gyd á'r Aiphth, a chyd ág Assyria. *scf* yn fendith o fewn y tir:

25 Yr hwn a fendithia ARGLWYDD y lluoedd, gan ddywedyd, Bendigedig yw yr Aiphth fy mhobti, ac Assyria gwaith fy nwyllaw, ac Israel fy etifeddiaeth.

PENNOD XX.

Arwydd a chysgod ym rhag-arwyddocelu caethiweid yr Aiphth ac Ethiopia.

Y N y flwyddyn y daeth Tartan i Asdod (pan ddanfonodd Sargon brenhin Assyria ef) ac yr ymladdodd yn erbyn Asdod, ac a'i hynnillodd hi;

2 Yr amser hwnnw y bu gair yr ARGLWYDD trwy law Esaiah mab Amos, gan ddywedyd, Dos, a dattod y sach-llan oddi am dy lwynau, a ddoeg dy esgidiau oddi am dy draed. Ac efe a ynaeth felly, gan rodio yn noeth, ac heb esgidiau.

3 Dywedodd yr ARGLWYDD hefyd, Megis y rhododd fy ngwas Esaiah yn noeth ac heb esgidiau dair blynedd ym arwydd ac yn argol yn erbyn yr Aiphth, ac yn erbyn Ethiopia;

4 Felly yr arwein brenhin Assyria gaethiweid yr Aiphth, a chaethglud Ethiopia, *scf* yn llangciau a henafgwyr, yn noethion ac heb esgidiau, ac yn din-noeth, yn warth i'r Aiphth.

5 Brawychant a chywilyddant o achos Ethiopia eu gobaiith hwynt, ac o achos yr Aiphth eu gogoniant hwy.

6 A'r dydd hwnnw y dywed preswylwyr yr ynys hon, Wele, fel hyn y mae ein gobaiith ni, lle y ffoisom am gymmorth i'n gwared rhag brenhin Assyria: a pha fodd y dangwn?

PENNOD XXI.

1 Y prophwyd, wrth gwyno caethiweid ei bob, *meun gweledigaeth yn gweled cwymp Babilon gan y Mediaid a'r Persiaid.* 11 *Edom yn gwahtar y prophwyd, a'i hanmogi edifarhau.* 13 *Amser nodedig adfyd Arabia.*

BAICH anialwch y môr. Fel y mae corynt yn y dehau yn myned trwodd; felly y daw o'r anialwch, o wlad ofnadwy.

2 Gweledigaeth galed a fynegwyd i mi. Yr anfyddlawn sydd yn anfyddloni, a'r dinystrydd sydd yn dinystrio. Elam, dring; Media, gwarchae; gwnaethum i'w holl riddfan hi ddarfod.

3 Am hynny y llanwyd fy llwynau o ddolur; gwewyr a'm daliasant fel gwewyr gwrain yn egor; syrthialis wrth ei glywed, brawychais wrth ei weled.

4 Cyfeiliornodd fy nghalon, braw a'm dychrynodd; efe a drodd fy nghyfnos ddymunol yn ddychryn i mi.

5 Parotíta y bwrdd, gwylia yn y ddisgwylfa, bwyttá, yf; cyfodwch, dywysogion; eneinwch y darian.

6 O herwydd fel hyn y dywedodd yr ARGLWYDD wrthyf, Dos, gosod wlydeddydd, myneged yr hyn a welo.

7 Ac efe a welodd gerbyd, a dau o wŷr meirch, cerbyd asynod, a cherbyd camelod; ac efe a ystyriddoed yn ddyfal iawn dros ben.

8 Ac efe a lefodd, Llew: fy arglwydd, ar y ddisgwylfa yr wyf fi yn sefyll llw dydd yn wastad, ac ar fy nghadwriaeth yr ydwyf yn sefyll bob nos.

9 Ac wele, yma y mae yn dyfod gerbyd o wŷr, a dau o wŷr meirch. Ac efe a attebodd ac a ddywedodd, Syrthiodd, syrthiodd Babilon; a holl ddelwau cerfedig ei duwiau hi a ddrylliodd efe i lawr.

10 O fy nyrdiad, a chnwd fy llawdrynu! yr

hyn a glywais gan ARGLWYDD y lluoedd, Duw Israel, a fynegais i chiwi.

11 ¶ Baich Dumah. Arnaf fi y mae yn galw o Seir, Y gwylledydd, beth am y nos? y gwylledydd, beth am y nos?

12 Dywedodd y gwylledydd, Daeth y bore a'r nos hefyd: os ceisiwch, ceisiwch: dy-chwelwch, deuwch.

13 ¶ Baich ar Arabia. Yn y coed yn Arabia y llettyfych chiwi, fforddoliion Dedanim.

14 Dygwch ddyfroedd i gyfarfod a'r sych edig, trigolion tir Tenna, achubwch ffaen y erwydrus a'i fara.

15 O herwydd rhag cleddyfau y ffoisant, rhag y cleddyf noeth, a rhag y bwa annelog, a rhag trymder rhyfel.

16 O herwydd fel hyn y dywedodd yr Arglwydd wrthyf fi, Cyn pen blwyddyn, o fath blwyddyn gwas cyflog, y derfydd hefyd holl anrhydedd Cedar:

17 A'r gweddill o rifedi saethyddion gwyr cedyn melbion Cedar, a leihêr: canys ARGWLWYDD DDUW ISRAEL a'i dywedodd.

PENNOD XXII.

1 *Y prophwyd yn coyno dyfodiad y Perstaid i Judea: 8 yn beio ar eu synwyr ddydol, a'u llawenydd bydol hwy: 15 yn prophwyd y diwyddid Sebna, 20 ac y gosodid Eliacim yn ei le ef; yr hwn oedd arwydd o frenhiniaeth Crist.*

BAICH glynn gweledigaeth. Beth a ddarfu i ti yn awr, pan ddringais ti oll i nennau y tai?

2 Ti yr hon wyt yn llawn terfysg, yn ddinas derfysgol, yn ddinas lawen: dy ladeddigion ni laddwyd â chleddyf, na'th feirw mewn rhyfel.

3 Dy holl dywysogion a gyd-ffoisant, gan y perchen bwâuau y rhwymwyd hwynt: y rhai oll a gafwyd ynot a gyd-rwymwyd, y rhai a ffoisant o bell.

4 Am hynny y dywedais, Edrychwch oddi wafurif; mi a wylaf yn chiwr, na laweriwch fy nghysuro, am ddinystre merech fy mhobl.

5 O herwydd diwrnod blinder yw, a mathru, a dyryni, gan Arglwydd DDUW y lluoedd, y'nglwyn gweledigaeth, yn difurio y gaer, ac yn gwaeddi i'r mynydd.

6 Elam hefyd a ddug y cawell saethau, mewn cerbydau dynion a gwyr meirch; Cir hefyd a ddinoethodd y darian.

7 A bydd dy ddyffrynod dewisol yn llawn o gerbydau, a'r gwyr meirch a ymfyddinant tu a'r porth.

8 ¶ Ac efe a ddinoethodd dō Judah, ac yn y dydd hwnnw yr edrychaist ar arfogeth ty y goedwig.

9 A gwelsoch rwygiadau dinas Dafydd, mai aml oeddint; a chasglasoch ddyfroedd y pysgodlyn isaf.

10 Rhifasoch hefyd dai Jerusalem, a thynasoch y tai i lawr i gadarnhau y mur.

11 A rhwng y ddau fur y gwnaethoch llynn i ddyfroedd yr hen bysgodlyn: ond nid edrychasoeh am ei wneuthurwr, nid ystyriasoch yr hwn a'i lluniodd ef er ys talm.

12 A'r dydd hwnnw y gwahoddodd Arglwydd DDUW y lluoedd rai i wylfain, ac i alarnad, ac i foieidd, ac i ymwregysu â sachlan:

13 Ac wels lawenydd a gorfoledd, gan ladd gwartheb, a ladd defaid, gan fwyta cig, ac yfed gwin: bywttâwn ac yfwn; canys y fory, swedant, y byddwn feirw.

14 A datguddiwyd hyn lle y clywais gan ARGWLWYDD y lluoedd, Yn dda'u ni lanbêir

yr anwiredd hyn, hyd oni byddoch feirw, medd Arglwydd DDUW y lluoedd.

15 ¶ Fel hyn y dywed Arglwydd DDUW y lluoedd, Cerdda, dos at y trysorydd hwn, aef at Sebna, yr hwn sydd benteulu, a dywed,

16 Beth sydd i ti yma? a phwy sydd gennyti yma, pan drychaist i ti yma fedd, fel yr hwn a drychai ei feid yn uchel, ac a naddal iddo ei hun driga mewn craig?

17 Wele yr ARGWLWYDD yn dy fudo di a chaethiwd tost, a chan wisgo a' th wisg di.

18 Gan dreiglo y' th dreigla di, fel treiglo pêl i wlad ehang: yno y byddi farw, ac yno y bydd cerbydau dy ogoniant yn warth i dy dy feistr.

19 Yna y' th yrraf o' th sefyllfa, ac o' th sefyllfa y dinystria efe di.

20 ¶ Ac yn y dydd hwnnw y galwaf ar fy ngwas Eliacim mab Hileiah:

21 A' th wisg di hefyd y wisgaf ef, ac a' th wregys di y nerthaf ef; a than ei law ef y rhoddaf dy lywodraeth di: ac efe a fydd yn dad i breswylwyr Jerusalem, ac i dy Judah.

22 Rhoddaf hefyd agoriad tŷ Dafydd ar ei ysgwydd ef: yna yr egr ef, ac ni bydd a gauo; ac efe a gau, ac ni bydd a agoro.

23 A mi a' i sicrhaf ef fel hoel mewn man sicr; ac efe a fydd yn orseddfa ogoniant i dy ei dad.

24 Ac arno ef y crogant holl ogoniant ty ei dad, hil aceppil; yr holl fân lestri; o'r llestri meillau, hyd yr holl orfer cerdd.

25 Yn y dydd hwnnw, medd ARGWLWYDD y lluoedd, y symmudir yr hoel a hoeliwyd yn y man sicr, a hi a dorri, ac a syrh: torrir hefyd y llwyth oedd arni; canys yr ARGWLWYDD a'i dywedodd.

PENNOD XXIII.

1 *Gofidus gwmp Tyrus. 17 Eu troch ddychweliod hwy.*

BAICH Tyrus. Llongau Tarsis, udwch: canys anrheithiwyd hi, fel nad oes na thy, na chyntedd: o dir Chittim y datguddiwyd iddynt.

2 Distwch drigolion yr ynys, yr hon y mae marchnadyddion Sidon, y rhai sydd yn tramw y môr, yn dy lenwi.

3 Ac wrth ddyfroedd lawer, had Sihor, cynhauf yr afon yw ei chnwd hi: felly marchnadafa cenhedloedd yw hi.

4 Cywilyddia, Sidon: canys y môr, fe, cryfder y môr, a lefarodd, gan ddywedyd, Nid ymddygais, ac nid esgorais, ni fegais wŷr leuainge chwaith, ac ni feithrinais forwynion.

5 Megis wrth glywed sôn ar yr Aiphtiaid, yr ymofidiant wrth glywed sôn am Tyrus.

6 Ewech troedd i Tarsis; udwch, breswylwyr yr ynys.

7 Ai hon yw eich dinas lawen chiwi, yr hon y mae ei hynafiaeth er y dyddiau gynt? ei thraed a'i dygant hi i ymdaith i bell.

8 Pwy a gyghorodd hyn yn erbyn Tyrus goronog, yr hon yr ydoedd ei marchnadafwyr yn dywysogion, a'i marslandwyr yn bendefigion y ddaear?

9 ARGWLWYDD y lluoedd a fwriadodd hyn, i ddiwyno balchder pob gogoniant, ac i ddirmygu holl bendefigion y ddaear.

10 Dos trwy dy wlad fel afon, O ferch Tarsis nid oes nerth mwyach.

11 Estynodd ei law ar y môr, dychrynodd y teyrnasodd; gorchymynodd yr ARGWLWYDD am ddinas y farsandiaeth, ddinystrio ei chadernid.

12 Ac efe a ddywedodd, Ni chal orfoleddu mwyach, yr orthrymmedig forwyn, r...

Sidon; cyfod, dos i Chittim; yno chwaith ni bydd llonyddwch.

13 Wele dir y Caldeaid; nid oedd y bobl hyn, nes i Assur ei sylfaenu hi i drigolion yr anialwch: dyrchafasant ei thyrâu, cyfodasant ei phalassau; ac efe a'i tynodd hi i lawr.

14 Llongau Tarsis, udweh; canys anrheithiwyd eich nerth.

15 A'r dydd hwnnw yr anghofir Tyrus ddeng mlynedd a thriugain, megis dyddiau un brenhin: ym mhyn y deng mlynedd a thriugain y can Tyrus megis puttaina.

16 Cymmer y delyn, amgylhyna y ddinas, ti buttain anghofiedig: can gerdd yn dda: can lawer fel y'rh gofder.

17 ¶ Ac ym mhyn y deng mlynedd a thriugain yr ARGLWYDD a ymwel i Thyrus, a hi a ddychwel at ei helw, ac a buttemia i holl deyrnasoedd y byd ar wyneb y ddaear.

18 Yna y bydd ei marehnad a'i helw yn sancteiddrwydd i'r ARGLWYDD: ni thrysorir ac nis cedwir: canys eiddo y rhai a drigant o flaen yr ARGLWYDD fydd ei marlandiaeth, i fwyta yn ddigonol, ac yn ddillad parhaus.

PENNOD XXIV.

1 *Tostur farnedigaeithau Duw ar y tolad.* 13 *Y llawen glodfona y gweddill Dduw.* 16 *Y dyrchafa Duw ei deyrnas ym ei farnedigaeithau.*

WELE yr ARGLWYDD yn gwneuthur y ddaear yn wag, ac yn ei diwyno hi; canys efe a ddadyrnchwel ei hwyneb hi, ac a wasgar ei thrigolion.

2 Yna bydd yr un ffunud i'r bobl ac i'r offeiriad, i'r gwas ac i'w feistr, i'r llaw-forwyn ac i'w meistres, i'r prynnydd ac i'r gwerthnydd, i'r hwn a roddo ac i'r hwn a gymmero echwyn, i'r hwn a gymmero lóg ac i'r hwn a dalo lóg iddo.

3 Gan waghâu y gwagheir, a etan yspellio yr yspellir y wlad; canys yr ARGLWYDD a lefarodd y gair hwn.

4 Galarodd a diflannodd y ddaear, lleogaodd a ddiwinodd y byd, dihoenodd pobl feilelion y ddaear.

5 Y ddaear hefyd a halogwyd dan ei phreswylwyr: canys troseddasant y cyfreithiau, newidiasant y deddfau, diddymasant y cyf-ammod tragrwyddol.

6 Am hynny meddith a ysodd y tir, a'r rhai oedd yn trigo ynddo a anrheithiwyd; am hynny preswylwyr y tir a losgwyd, ac ychydig ddynton a adawyd.

7 Galarodd y gwlin, lleogaodd y winnydden, y rhai llawen galon o'i riddfannasant.

8 Darfu llawenydd y tympanau, peidlodd trawt y gorfoleddwyr, darfu hyfrydwch y delyn.

9 Nid yfant ym dan ganu; chwerau fydd diod gref i'r rhai a'i hyfant.

10 Drillywyd y ddinas wagedd; cauwyd pob tŷ, fel na ddeler i mewn.

11 Y mae llefain am win yn yr heolydd; tywyllodd pob llawenydd, hyfrydwch y tir a fudodd ymaith.

12 Yn y ddinas y gadawyd anghyfaneddrrwydd, ag anrhaith hefyd y dryllir y porth.

13 ¶ Oblegid bydd o fewn y tir, y'ngnanol y bobloedd, megis ysgydwad olew-wydden, ac fel grawn lloffa pan ddarffo cynhsauaf y gwlin.

14 Hwy a ddyrchafant eu llef, ac a ganant; o herwydd godidowgrwydd yr ARGLWYDD, bloeddiant o'r môr.

15 Am hynny gogoneddych yr ARGLWYDD

yn y dyffirnoedd, enw ARGLWYDD Dduw Israel yn ynysoedd y môr.

16 ¶ O eithafoedd y ddaear y cywsom galadau, sef gogoniant i'r cyflawn. A dywedais, O fy nghulni, O fy nghulni, gwae fi! y rhai anfyddlawn a wnaethant yn anfyddlawn, Ie, gwnaeth yr anfyddlawn o'r fath anfyddlonaf.

17 Dyehryn, a ffos, a magi fydd arnat ti, breswilydd y ddaear.

18 A'r hwn a ffr rhag trawt y dychryna, a syrth yn y ffos; a'r hwn a gyfodo o ganol y ffos, a ddeler yn y fagl: o herwydd ffenestri o'r uchelder a agorwyd, a selliau y ddaear sydd yn crynu.

19 Gan ddrillyio yr ymddrillyodd y ddaear, gan rwygo yr ymrwygodd y ddaear, gan symmud yr ymsymmudodd y ddaear.

20 Y ddaear gan symmud a ynsymmud fel meddwyn, ac a ymsigla megis bwth; a'i chamwedd fydd trwm arni; a hi a syrth, ac ni chyfyd mwy.

21 Yr amser hwnnw yr ymwel yr ARGLWYDD i llu yr uchel, yr hwn sydd ym yr uchelder, ac a brenhinoedd y ddaear ar y ddaear.

22 A cheagllir hwynt fel y ceagllir carecharion mewn caerdey, a hwy a garcherir mewn carchar, ac ym mhnen llawer o ddyddiau yr ymwelir i hwynt.

23 Yna y lleuad a wrida, a'r haul a gywillyddia, pan deyrnaso ARGLWYDD y lluoedd yn mynydd Sion ac yn Jerusalem, ac o flaen ei henuriaid mewn gogoniant.

PENNOD XXV.

1 *Y prophwyd yn molianu Duw am ei farnedigaeithau,* 6 *am ei ddoniau ymwared,* 9 *ac am ei orffoedus iachawdwriaeth.*

OARGLWYDD, fy Nuw ydychyd: dyrechafaf di, molianaf dy enw; canys gwnaethost ryfeddodau: dy gynghorion er ys talm sydd wirionedd a sierwydd.

2 Canys gosodast ddinas yn bentwr, a thref gadarn yn garnedd; palas dieithriaid, fel na byddo ddinas; nid adeileidir hi byth.

3 Am hynny pobl nerthol a'rh ogonedda, dinas y cenhedloedd ofnadwy a'rh arwyda:

4 Canys buost nerth i'r tlawd, a chadernid i'r anghenog yn ei gyfyngder, yn nodded rhag tymmestri, yn gysgod rhag gwres, pan oedd gwynt y cedyrn fel tymmestri yn crysu mur.

5 Fel gwres mewn syohder y darostyngl dwrf dieithriaid; sef gwres a chysgod cwm-mwl; darostyngl cangen yr ofnadwy.

6 ¶ Ac ARGLWYDD y lluoedd a wna i'r holl bobloedd, yn y mynydd hwn wledd o basgedigion, gwledd o loyw-win; o basgedigion breision, a gloyw-win puredig.

7 Ac efe a ddifa yn y mynydd hwn y gorchudd sydd yn gorchuddio yr holl bobloedd, a'r llen y hon a daenwyd ar yr holl genhedloedd.

8 Efe a lwngw angau mewn buddugoliaeth; a'r Arglwydd Dduw a sych ymaith ddagrau oddi ar bob wyneb; ac efe a dynn ymaith warthrudd ei bobl oddi ar yr holl ddaear: canys yr ARGLWYDD a'i lefarodd.

9 ¶ A'r dydd hwnnw y dywedir, Wele, dyma ein Duw ni; gobethiasom ynddo, ac efe a'n celdw: dyma yr ARGLWYDD; gobethiasom ynddo, gorfoleddwn a llawenychwn yn ei iachawdwriaeth ef.

10 Canys llaw yr ARGLWYDD a orphwys yn y mynydd hwn, a Moab a sethrir tano, fel sathru gwellt mewn tommen.

11 Ac efe a estyn ei ddwyllaw yn eu canol

hwy, fel yr estyn nofeddydd ei *ddwyllaw* i nofio; ac efe a ostwng eu balchder hwynt ynghyd âg yspail eu dwylaw.

12 Felly y gogwydda, y gostwng, ac y bwrw efe i lawr hyd y llwch, gadernid uchelder dy gaerau.

PENNOD XXVI.

1 *Cân yn anrhor i hyderu ar Dduw, 5 o herwydd ei farnedigaeathau, 12 a'i ffufr i'w bobl. 20 Cynghor i ddisgwyl wrth Dduw.*

Y DYDD hwnnw y cenr y gân hon yn nhir Judah: Dinas gadarn sydd i ni; DUW a esyd iachawdwrnaeth yn gaerau ac yn rhagfur.

2 Agorwch y pyrth, fel y dêl y genedl gyflawn i mewn, yr hon a geidw wirtonedd.

3 Ti a gedwi mewn tangnedfed heddyhol yr hwn sydd â'i feddylfryd arnat ti; am ei fod yn ymddiried ynol.

4 Ymddiriedwch yn yr ARGLWYDD byth; o herwydd yn yr ARGLWYDD Dduw y mae cadernid tragrywyddol.

5 ¶ Canys efe a ostwng breswylwyr yr uchelder; tref uchel a ostwng efe: efe a'i darostwng hi i'r llawr, ac a'i bwrw hi i'r llwch.

6 Troed a'i sathr hi, *ef* traed y tyeinlaid, a chamrau y tlodion.

7 Uniondeb yw llwybr y cyflawn; tydi yr unlawn wyt yn pwysio ffordd y cyflawn.

8 Ar lwybr dy farnedigaeathu hefyd y'th ddisgwyllassom, ARGLWYDD; dymuniad ein henaid sydd at dy enw, ac at dy goffawdr-iaeth.

9 A'm henaid y'th ddymunais liw nos; a'm hayspryd hefyd o'm mewn y'th fore-gelsiaf: canys preswylwyr y byd a ddygant gyflawnder, pan fyddo dy farnedigaeathau ar y ddaear.

10 Gwnele cymmwynas i'r annuwioel, *etto* ni ddyg efe gyflawnder; yr nhir uniondeb y gwna ar gam, ac ni wel uchelder yr ARGLWYDD.

11 Ni welant, ARGLWYDD, pan ddyrchafer dy law: *eifer* cânt weled, a chywilyddiant am eu heiddigedd wrth y bobl; Ie, tân dy elynion a'u hysa hwynt.

12 ¶ ARGLWYDD, ti a drefni i ni heddwch: canys ti hefyd a wnaethost ein holl weithredoedd ynom ti.

13 O ARGLWYDD ein Duw, arglwyddi *crail* heb dy law di a arglwyddiaethasant arnom ni; yn unig trwtot y cofiant dy enw.

14 Meirw *dynt*, ni byddant fyw; ymadawsant, ni chyfodant; am hynny y gofyaist a difethaist hwynt, dinystriaist hefyd bob coffa am danynt.

15 Ychwanegaist ar y genedl, O ARGLWYDD, ychwanegaist ar y genedl; ti a ogoneddwyd; ti a'i symmudast ym mhell i holl gyrrau y ddaear.

16 Mewn adfyd, ARGLWYDD, yr ymwelant a thi; tywalltasant weddi pan oedd dy goep-odigaeth arnynt.

17 Fel y gofidia ac y gwaedda gwralg feichlog dan ei gwewyr, pan fyddo agos i egor; felly yr oeddym o'th hysa di, ARGLWYDD.

18 Beichlogasom, gofidiasom, oeddym fel ped esgorem ar wynt; ni wnaethom ymwared ar y ddaear, a phreswylwyr y byd ni syrthiasant.

19 Dy feirw a fyddant byw, fel fy nghorph i yr adgyfodant. Desfrôwch, a chenwch, preswylwyr y llwch: canys dy wth *sydd fel* gwllth llyssau, a'r ddaear a frwr y meirw allan.

20 ¶ Tyred, fy mhobl, dos i'th ystafelloedd,

a chau dy ddrysau arnat: llecha megis znydd bach, hyd onid clo y llid heibio.

21 Canys wele yr ARGLWYDD yn dyfod allan o'i fangre, i ymweled âg anwiredd preswylwyr y ddaear: a'r ddaear a ddatguddia ei gwaed, ac ni chuddia mwyach ei lladdedig-ion.

PENNOD XXVII.

1 *Gofal Duw dros ei wntlan. 7 Y mae rhagor rhwng ei geryddon ei a'i farnedigaeathau. 12 Eglwys yr Iuddewon ar Yenhedolod.*

Y DYDD hwnnw yr ymwel yr ARGLWYDD â'i gleddyf caled, mawr, a chadarn, a lefathan y sarph hir-braff, Ie, a lefathan y sarph dorchog: ac efe a ladd y ddralg sydd yn y môr.

2 Yn y dydd hwnnw cewch lidd, Gwntlan y gwin coch.

3 Myf yr ARGLWYDD a'i ceidw; ar bob moment y dyfrthaf hi: cadwaf hi nos a dydd, rhag i neb ei drygu.

4 Nid oes lidiowgrwydd ynof: pwy a osodai fieri a drain yn fy erbyn mewn rhyfel? myf a'awn trwyddynt, mi a'u llosgwn hwynt ynghyd.

5 Neu ymafied yn fy nerth i, fel y gwnele heddwch â mi, ac efe a wna heddwch â mi.

6 Efe a wna i hiliogaeth Jacob wreiddio; Israel a fioddea, ac a ffaendardda; a hwy a lanwnt wyneb y byd a chnwd.

7 ¶ A darawodd efe ef fel y tarawodd y rhai a'i tarawai ef? a laddwyd ef fel lladdfa ei laddedigion ef?

8 Wrth fesur, pan el allan, yr ymddadleu âg ef: y mae yn attal ei wynt garw ar ddydd dwyrein-wynt.

9 Am hynny trwy hyn y glanhêir anwiredd Jacob; a dyma yr holl firwyth, tynnu ymaith ei bechod: pan wnele efi holl gerrig yr allor fel cerrig calch briwedig, ni saif y llwyni na'r delwau.

10 Etto y ddinas gadarn fydd unig, a'r an-nedd wedi ei adael, a'i wrthod megis yn anial-ach: yno y pawr y llo, ac y gorwedd, ac y difa ei blagar hi.

11 Pan wywo ei brig hi, hwy a dorrir: gwragedd a ddaw, ac a'i llosgant hi; canys nid pobl ddeallgar *dynt*: am hynny yr hwn a'u gwnaeth ni thosturia wrthynt, a'r hwn a'u lluniodd ni thrugarhâ wrthynt.

12 ¶ A'r dydd hwnnw y bydd i'r ARGLWYDD ddyrnu, o ffrwd yr afon hyd afon yr Aipht: a chwi melïon Israel a gaegllir bob yn un ac un.

13 Ac yn y dydd hwnnw yr udgenir âg udgorn mawr; yna y daw y rhai ar ddarfod am danynt yn nhir Assyria, a'r rhai a wasgarwyd yn nhir yr Aipht, ac a addoiant yr ARGLWYDD yn y mynydd sanctaidd yn Jerusalem.

PENNOD XXVIII.

1 *Y prophwyd yn bygwth Ephraim am eu balchder a'u meddwodol. 5 Y gwoddill a dyrchafer yn mheyrnas Crist. 7 Y mae yn argyhoeddi eu hannrwydd hwy, 9 a'u drwg athrylith i ddyegu, 15 a'u ddisfultoch. 18 Addewid o Crist, y sail sicr. 18 Y profir eu ddisfultoch hwy. 23 Eu hannog hwy i ystyried pwyllwg ragiuniaeth Duw.*

GWAE goron balchder, meddwon Ephraim; yr hwn y mae ardderchogwrwydd ei ogoniant yn ffodusyn difannedd, yr hwn sydd ar ben y dyffrynoedd breision, y rhai a orchfygwyd gan win.

2 Wele, un grymmus a nerthol sydd gan yr ARGLWYDD, fel tymmestl ceallig, nes gor-

wynt dinystrïol, fel llifeiriant dyfroedd mawrion yn liffo drosoedd, yr hwn a fwrw i lawr a llaw.

3 Dan draed y sethrir coron balchder, meddwm Ephraim.

4 Ac ardderchogrwydd ei ogoniant, yr hwn sydd ar ben y dyffryn bras, fydd blodeuyn difannedig, megis fligsen gynnar cyn yr haf, yr hon pan welo yr hwn a edrycho arni, efe a'i llwng hi, a hi etto yn ei law.

5 ¶ Yn y dydd hwnnw y bydd AROGLWYDD y lluoedd yn goron ardderchogrwydd, ac yn goron gogoniant i weddill ei bobl;

6 Ac yn yspryd barn i'r hwn a eisteddo ar tarn, ac yn gadernid i'r rhai a ddychwelant y rhyfel i'r porth.

7 ¶ Ac gr hynny hwy a gyfeillornasant trwy win, ac a amryfussant trwy ddiol gadarn: yr offeiriad a'r prophwyd a gyfeillornasant trwy ddiol gadarn, difawdd hwy gan win, cyfeillornasant trwy ddiol gadarn, amryfussant mewn gweledigaeth, tramgwyddasant mewn barn.

8 Canys y byrddau oll sydd lawn o chwyddfa o budreddi, heb le gŵda.

9 ¶ I bwy y dyg efe wybodaeth? ac i bwy y par efe ddeall yr hyn a glywo? i'r rhai a ddiddyfawdd oddi wrth laeth, y rhai a dynnwdd oddi wrth y bronnuau.

10 Canys rhoddir gorchymyn ar orchymyn, gorchymyn ar orchymyn; llin ar lin, llin ar lin; ychydig yma, ac ychydig accw.

11 Canys a bioeagni gwefusau, ac a thafod-iaith ddeithir, y llefara efe wrth y bobl hyn.

12 Y rhai y dywedodd efe wrthynt, Dyma orphwysdra, gadewch i'r diffygiol orphwysu, a dyma esmwythder; ond ni fynnent wranda.

13 Eithr gair yr AROGLWYDD oedd llydynt yn orchymyn ar orchymyn, yn orchymyn ar orchymyn; yn llin ar lin, yn llin ar lin; ychydig yma, ac ychydig accw; fel yr elent ac y syrthient yn ol, ac y dryllir, ac y magier, ac y dalier hwynt.

14 ¶ Am hynny gwardewch air yr AROGLWYDD, ddynion gwatarwau, llywodraethwyr y bobl hyn, y rhai sydd yn Jerusalem.

15 Am i chwi ddywyded, Gwnaethom ammod ag angau, ac ag uferm y gwnaethom gynghair; pan ddél fferyll lifseiriol, ni ddaw attom ni: canys goosodau ein gobaith or gelwydd, a than fâlader y llechasom.

16 ¶ Am hynny fel hyn y dywed yr AROGLWYDD Dduw, Wele fi yn sylfaenu maen yn Sion, maen profedig, congl-faen gwerthfawr, sylfaen safadwy; ni fryasia yr hwn a gredo.

17 A mi a osodaf farn wrth llyny, a chyflawnder wrth bwys; y cenlysg a yaguba noddfa celwydd, a'r dyfroedd a foddant y lloches.

18 ¶ A diddymmir eich ammod ag angau, a'ch cynghair ag uferm ni saif; pan ddél y fferyll lifseiriol, byddwch yn sathra iddi.

19 O'r amser y delo, y cymmer ehwi: canys daw bob bore, ddydd a nos; a bilnder yn unig fydd i beri deall yr hyn a glywir.

20 Canys byrrach yw y gwely nag y galler ymestyn ynddo; a chul yw y cwrld i ymdrol ynddo.

21 Canys yr AROGLWYDD a gyfyd megis ym mynydd Perasim, efe a ddigia megis y nglynn Gibeon, i wneuthur ei waith, ei ddeithir-waith; ac i wneuthur ei weithred, ei ddeithir-weithred.

22 Ac yn awr na watwarwch, rhag cadarnhau eich rhywmau: canys elywais, fad darfod-edigaeath derlynoi oddi wrth AROGLWYDD Dduw y lluoedd yr yr holl dir.

23 ¶ Clywch, a gwardewch fy llais; a ystyr- iwech, a gwardewch fy lleferydd.

24 Y dyw yr arddwr yn aredig ar hyd y dydd i hau? ydyw efe yn agoryd ac yn llyfrni ei dir?

25 Onid wedi lldo llyfnháu ei wyneb, y taena efe y ffachys, ac y gwasgog y cwmin, ac y bwrw y gwenith ardderchog, a'r haidd nod- edig, a'r rhyg yn ei gyfle?

26 Canys ei Dduw a'i hyfforddia ef mewn synwyr, ac a'i dyg ef.

27 Canys nid ag ôg y dymir ffachys, ac ni throir olwyn menn ar gwmin; eithr dymir ffachys a fion, a chwmin a gwialen.

28 Yd bara a felir; ond gan ddyrnu ni ddyrn y dyrwr ef yn wastadol, ac ni ysiga ef ag olwyn ei fenn, ac nis mál ef a'i wyr meirch.

29 Hyn hefyd a ddaw oddi wrth AROGLWYDD y lluoedd, yr hwn sydd ryfedd yn ei gynghor, ac ardderchog yn ei waith.

PENNOD XXIX.

1 Gorthrom farnedigaeth Dduw ar Israel. 7 Na digonir ei goymion hi. 9 Annoallgar- wch 13 a rhagrith yr Iuddewon. 18 Addau sanctiddio y duwiol.

GWAR Ariel, Ariel, y ddinas y trigodd Dafydd ynddi: ychwanegwch fiwyddyn at fiwyddyn; lladdant ebyrth.

2 Etto mi a gyfyngaf ar Ariel, a bydd galar, a griddfan; a hi a fydd i mi fel Ariel.

3 A gweryllaf yn grwn i'w erbyn, ac a warchaeaf i'w erbyn mewn gwarchbwr, ac a gyfodaf wrthglawdd yn dy erbyn.

4 A thi a ostyngir, o'r ddaear y lleferi, ac o'r llwch y bydd isel dy leferydd; dy lais fydd hefyd o'r ddaear fel llais synwyr, a'w ymadrodd a hustyng o'r llwch.

5 A thyra dy ddeithriaid fydd fel llwch mân, a thyra y cedyrn fel peiswyn yn myned heibio; le, bydd yn ddisymmwth ddiattreg.

6 Oddi wrth AROGLWYDD y lluoedd y gof- wyir trwy daranau, a thrwy ddaear-gryn a thwr mawr, trwy gorwynt, a thymnest, a fflam dân ysol.

7 ¶ Yna y bydd tyra yr holl genhedloedd y rhai a ryfelant yn erbyn Ariel, fel breudd- wyd gweledigaeth nos, sef y rhai oll a ym- laddant ei ei herbyn hi a'i hymddiffynfa, ac a warchasant arni.

8 Ie, bydd megis newynog a freuddwydio, ac wele ef yn bwytta; a phan ddeffro, gwag fydd ei enaid: ac megis y syohedig a freudd- wydio, ac wele ef yn yfed; a phan ddeffro, wele ef yn ddiffygiol, a'i enaid yn chwennych diod; felly y bydd tyra yr holl genhedloedd a lueddant yn erbyn mynydd Sion.

9 ¶ Arefwch, a rhyfeddwch; bloeddudwch, a gwaeddwch; meddwasant, ac nid trwy win; pen-feddwasant, ac nid trwy ddiol gadarn.

10 Canys tywalltodd yr AROGLWYDD arnoch yspryd trwingwag, ac a gauodd eich llygiaid chwi: eich prophwydi, a'ch pennethiaid, y gweledyddion, a orchuddiodd efe.

11 A gweledigaeth pob un o honynt sydd i ehwi fel geiriau llyfr seliedig, yr hwn es rhoddant ef at us a fedr ar lyfr, gan ddywed- yd, Darllen hwn, attolwg: yna y dywed, Ni allaf; canys sellwyd ef.

12 Os rhoddir y llyfr at yr hwn ni fedr ar lyfr, gan ddywedyd, Darllen hwn, attolwg: yna y dywed, Ni fedraf ar lyfr.

13 ¶ Am hynny y dywedodd yr AROGLWYDD, O herwydd pob y bobl hyn yn nesau attaf a'u genau, ac yn fy anrhydeddu a'u gwefusau, a phellháu eu calon oddi wrthyf, a bod eu hofn

tu ag attaf fi wedi ei ddyegu allan o athraw-
laeth dynion,

14 Am hynny wele fi yn myned rhagof i
wneuthur yn rhyfedd yn mysg y bobl hyn,
sef gwrthiau a rhyfeddod: canys difethir
doethineb eu doethion hwynt, a deall eu rhai
deallgar hwynt a ymduddia.

15 Gwae y rhai a dyddin-geisiant i guddio eu
cynghor oddi wrth yr ARGWYDD, ac y mae
eu gweithredoedd mewn tywyllwch, ac a
ddywedant, Pwy a'n gwel ni? a phwy a'n
hedwyn?

16 Dfau fel clai crochenydd y cyfrifir eich
trofeydd chwli. Canys a ddywed y gwaith
am y gweithydd, Ni'm gwnaeth i? neu a
ddywed y peth a luniwyd am yr hwn a'i
lluniodd, Nid yw ddeallus?

17 Onid ychydig bach fydd etto hyd oni
throir Libanus yn ddol-dir, a'r dol-dir a
gyfrifir yn goed?

18 ¶ A'r dydd hwnnw y rhai byddar a
giywant eiriau y llyfr, a llygaid y deillion a
welant allan o niwl a thywyllwch.

19 A'r rhai llariaidd a chwangant lawen-
ychu yn yr ARGWYDD; a'r dynion tlodion
a ymhyfrydant yn Sanct Israel.

20 Canys darfu am yr ofnadwy, a difethwyd
y gwatwarus, a'r rhai oll a wylant am an-
wredd a dorri ymaith;

21 Y rhai a wnant ddyd yn droseddwr o
herwydd gair, ac a oedant faglau i'r hwn
a geryddo yn y porth, ac a wnant i'r cyflawn
wrygo am beth coeg.

22 Am hynny fel hyn y dywed yr AR-
GLWYDD, yr hwn a waredodd Abraham, am
dŷ Jacob, Weithian ni chywilyddir Jacob, ac
ni lassa ei wyneb ef.

23 Eithr pan welo efe ei feibion, gwaith fy
nwylaw, o'i fewn, hwy a sancteiddiant fy
enw, Ie, sancteiddiant Sanct Jacob, ac a
ofnant Dduw Israel.

24 A'r rhai cyfeiliornus o yspryd a ddygant
ddeall, a'r grwnachwyr a ddygant addyg.

PENNOD XXX.

1 Y prophwyd yn bygwth y bobl am hyspysu ar
yr Aipht, 8 ac am ddynystro gair Dduw. 18
Trugareddau Dduw i'w egiptws. 27 Ddigo-
faint Dduw, a llawenydd y bobl am ddynystro
Assyria.

GWAE y meibion cyndyn, medd yr AR-
GLWYDD, a gymmerant gynghor, ond
nid gennyf fi; ac a orchuddiant a gorchudd,
ac nid o'm hyspried i, i chwaneu pechod ar
bechod:

2 Y rhai sydd yn myned i ddiagyn fr Aipht
(heb ymofyn a mi) i ymnerthu yn nerth
Pharaoh, ac i ymddiried ynghysgod yr
Aipht.

3 Am hynny y bydd nerth Pharaoh yn gy-
wilydd i chwi a'r ymddiried ynghysgod yr
Aipht yn waradwydd.

4 Canys bu ei dywysogion yn Soan, a'i
genhadau a ddaethant i Hanea.

5 Hwyt oll a gwylyddiwyd o herwydd y
bobl ni fuddia iddynt, ni byddiant yn gyn-
horthwy nac yn llesad, eithr yn warth ac yn
waradwydd.

6 Baich anifelliaid y deheu. I dir cystudd
ac ing, Ie y daw o honnynt yr hen lew a'r
llew leuange, y wiber a'r sarph danlyd hed-
eog, y dygant eu golud ar gefnau asynod,
a'u trysorau ar gefnau camelod, at bobl ni
wna les.

7 Canys yn ddiles ac yn ofer y cynnorthwya
yr Aiphtiaid: am hynny y llesais arni, Xu
nerth hwynt yw aros yn lloenydd.

8 ¶ Dos yn awr, ysgrifena hyn mewn llech

ger eu bron hwynt, ac ysgrifena mewn llyfr,
fel y byddo hyd y dydd diweddar yn oes
oesoedd;

9 Mai pobl wrthryfelgar yw y rhai hyn,
plant celwyddog, plant ni fynnant wrando
cyfraith yr ARGWYDD:

10 Y rhai a ddywedant wrth y gwelyddion,
Na welwch; ac wrth y prophwydi, Na
phrophwydych i ni bethau unlawn; traeth-
wch i ni weniath, prophwydych i ni siom-
medigaeth:

11 Ciliwch o'r ffordd, ciliwch o'r llwybr;
perwch i Sanct Israel beidio & ni.

12 Am hynny fel hyn y dywed Sanct Israel,
Am wrthod o honoch y gair hwn, ac ym-
ddiried o honoch mewn twyll a cham, a
phwyso ar hynny:

13 Am hynny y bydd yr anwiredd hyn i
chwli fel rhwygiad chwyddedig mewn mur
uchel ar syrthio, yr hwn y daw ei ddrylliad
yn ddisymmwth heb atreg.

14 Canys efe a'i dryllia hi fel dryllio llestr
crochenydd, gan guro heb arbed; fel na
chaffer ym mysg ei darnau gragen i gym-
meryd tân o'r aelwyd, nac i godi dwfr o'r
ffos.

15 Canys fel hyn y dywed yr Argiwydd
Dduw, Sanct Israel, Trwy ddychwelyd y
gorphwys y byddwch gadwedig; mewn llon-
yddwch a gobaith y bydd eich cadernid: ond
ni fynnech.

16 Eithr dywedasoeh, Nid felly; canys ni
a sfown ar feirch; am hynny y sfowch: a
marchogwn ar feirch buain; am hynny y
bydd buan y rhai a'ch erlidio.

17 Mil a'ff wrth gerydd un; ac wrth gerydd
pump y sfowch, hyd oni'ch gadawer megis
hwylibren ar ben mynydd, ac fel baner ar
fryn.

18 ¶ Ac am hynny y ddisgwyl yr ARGWYDD
i drugarhau wrthych, Ie, am hynny yr ym-
ddyrchaf i dosturio wrthych; canys Dduw
cyflawder yw yr ARGWYDD. Gwyn eu
byd y rhai oll a ddiagwyllant wrtho.

19 Canys y bobl a drig yn Sion o fewn Je-
rusalem: gan wlyo nid wyl; i gan drugarhau
efe a drugarhau wrthych; wrth lef dy waedd,
pan ei clywo, efe a'th ateb di.

20 A'r Argiwydd a rydd i chwi fara ing, a
dwfr gorthymder; ond ni chornelir dy
athrawon mwy, eithr dy llygaid fyddant yn
gwelid dy athrawon:

21 A'th giustiau a giywant air o'th ôl yn
dyweddy, Dyma y ffordd, rhodiwch ynddi,
pan bwysoch ar y llaw ddeheu, neu pan
bwysoch ar y llaw awy.

22 Yna yr halogwchball dy gerf-ddelw arian,
ac ephod dy dawdd-ddelw aur; gwasgeri
hwynt fel cadach miagiwyf, a dywedi wrth-
ynt, Dos ymaith.

23 Ac efe a rydd wlaw i'th had pan hauech
dy dir, a bara cnwd y ddaear, ac efe a fydd
yn dew ac yn aml; a'r dydd hwnnw y pawr
dy anifelliaid mewn portfa helaeth.

24 Dy ychaim hefyd a'th asynod, y rhai a
lafuriant y tir, a borant ebran pur, yr hwn a
nithiwyd a gwyntyll ac a gofr.

25 Bydd hefyd ar bob mynydd uchel, ac ar
bob bryn dyrechafedig, afonydd a ffrydiau
dyfroedd, yn nydd y laddfa fawr, pan syrth-
io y tyrau.

26 A bydd llewyrch y lleuad fel llewyrch yr
haul, a llewyrch yr haul fydd saith mwy,
megis llewyrch saith niwrnod, yn y dydd y
rhwyma yr ARGWYDD frw ei bobl, ac yr
lachâu areholl eu dyrnod hwynt.

27 ¶ Wale enw yr ARGWYDD yn dyfod o
bell, yn lloegi gan ei ddiogfaint ef, a'i faich

sydd drwm; ei wefusau a lanwyd o ddipter, a'i dafod *sydd* megis tŷn ysol.

28 Ei anadl hefyd, megis afon lifefriol, a gythaedd hyd hanner y gwddf, i nithio y oenheuloedd & gogr oferedd; a bydd ffirwyn y'ngennau y bobloedd, yn *eu* gyrru ar gyf-ellorn.

29 Y gân fydd gennych megis y noswaith y saneteiddir uchel-wyl; a llawenydd calon, megis pan elo un & phibell i fyned i fynydd yr *ARGLWYDD*, at gadarn yr Israel.

30 A'r *ARGLWYDD* a wna glywed ardderch-owgrwydd ei lais, ac a ddeingys ddiagyniad ei fraich, mewn digter lliidiog, ac & fflam dân ysol, & gwasgarfa, ac & thymmestl, ac & cherrig cenillyg.

31 Canys & llais yr *ARGLWYDD* y distrywir *Assur*, yr *hwn* a darawai a'r wlaen.

32 A pha le bynnag yr elo y wlaen ddi-ysgog, yr hon a esyd yr *ARGLWYDD* arno ef, gyd & thympanau a thelynau y bydd: ac & rhyfel tost yr ymladd efe yn ei erbyn.

33 Canys darpawyd Tophet er doe, *le*, par-ottôwyd hi i'r brenhin: efe a'i dyfnhaodd *hi*, ac a'i ehangodd: ei chynneud *sydd* dân a choed lawer; anadl yr *ARGLWYDD*, megis afon o frwmstan, *sydd* yn ei hennyn *hi*.

PENNOD XXXI.

1 Y *prophwyd* yn dangos *melldigedig* *ynfyd-rycddy* bobl, yn *hyderu* ar yr *Aipht*, ac yn *ymwrthod* & *Duw*. 6 Y *mas* yn annog i *edifarhdu*; 8 ac yn dangos *cuwmp* *Assyria*.

GWAER y rhai a ddisgynant i'r *Aipht* am gynhorthwy, ac a ymddiriedant mewn meirch, ac a hyderant ar gerbydau, *am eu bod* yn aml; ac ar wŷr meirch, am eu bod yn nerthol iawn: ond nid edrychiant am Sanct *Israel*, ac ni cheisiant yr *ARGLWYDD*.

2 Etto y *mas* efe yn ddoeth, ac a ddaw & chospedigaeth, ac ni eilw ei air yn ol; eithr cyfyd yn erbyn tŷ y rhai drygionus, ac yn erbyn cynhorthwy y rhai a weithredant anwired.

3 Yr *Aiphtiaid* hefyd *dynt* ddyinion, ac nid *Duw*; a'u meirch yn gnawd, ac nid yn yspryd. Pan estyno yr *ARGLWYDD* ei law, yna y syrth y cynnorthwywr, ac y cwmp y cynnorthwyedig, a hwynt oll a gyd-ballant.

4 Canys fel hyn y dywedodd yr *ARGLWYDD* wrthyf, Megis y rhuas hen lew a'r llew ieuange ar ei ysglyfaeth, yr hwn er galw llaws o fugeillaid yn ei erbyn, ni ddyohryn rhag eu llef hwynt, ac nid ymostwng er eu twrf hwynt: felly y disgyn *ARGLWYDD* y lloedd i ryfela dros fynydd *Sion*, a throes ei fryn ef.

5 Megis adar yn ehedeg, felly yr ymddiffyn *ARGLWYDD* y lloedd *Jerusalem*; gan ymddiffyn a gwared, gan basio heibio ac achub.

6 ¶ Dychwelwch at yr *hwn* y llwyr-giliodd meibion *Israel* oddi wrtho.

7 O herwydd yn y dydd hwnnw gwrthodant bob un ei eilunod arian, a'i eilunod aur, y rhai a wnaeth eich dwylaw eich hun yn bechod i chwli.

8 ¶ A'r *Assyriaid* a syrth trwy gleddyf, nid eiddo gwr grŷmmus; a chleddyf, nid eiddo dyn gwael, a'i difa ef: ac efe a fy rhag y cleddyf, a'i wŷr ieuange a fyddant dan dreth.

9 Ac efe a i'w graig rhag ofn; a'i dywysogion a ofnant rhag y faner, medd yr *ARGLWYDD*, yr *hwn* y *mas* ei dân yn *Sion*, a'i ŵwrn yn *Jerusalem*.

PENNOD XXXII.

1 *Bendithion* teyrnas *Crist*. 9 *Rhad-ddangos difrod*; 15 ac addaw adnewyddiad ar ol hynny.

WELLE, brenhin a deyrnasa mewn cyfiawnder, a thywysogion a lywodraethant mewn barn.

2 A gwr fydd megis yn ymguddfa *rhag* y gwynt, ac yn loeche *rhag* y dymmestl; megis afonydd dyfroedd mewn sychdir, megis cysgod craig fawr mewn trŷ sychedig.

3 Yna llygaid y rhai a welant ni chaur, a chlustiau y rhai a glywant a wrandawant.

4 Calon y rhai ehud hefyd a ddeall wybod-aeth, a thafod y rhai bloeg a brysura lefara yn eglur.

5 Ni eilwr mwy y coegdyn yn fonheddig, ac ni ddywedir am y cybydd, *Hael yw*.

6 Canys coegwr a draetha goegni, a'i galon a wna anwired, i ragrithio, ac i draethu amryfusedd yn erbyn yr *ARGLWYDD*, i ddi-ddymmu enaid y newynog; ac efe a wna i ddiolod y sychedig hallu.

7 Arfau y cybydd *sydd* ddrygionus: efe a ddychymmyg ddechellion i ddiwryno y trueiniaid trwy ymadroddion gau; pan draetho yr anghenus yr uniawn.

8 Ond yr hael a ddychymmyg haelioni; ac ar haelioni y saif efe.

9 ¶ Cyfodwch, wragedd diwaith; clywch fy llais: gwrandewch fy ymadrodd, ferched dïofal.

10 Dyddiau gyd & blwyddyn y tralloidir chwi, wragedd difraw: canys darfu y cynhaui gwin, ni ddaw cynnuhl.

11 Oŵwch, rai difraw; dychrynwch, rai dïofal; ymddlosgwch, ac ymnoethwch, a gwregyswch *sach-tian* am eich llwynau.

12 Galarant am y tethau, am y meusydd hyfryd, am y winwydden ffirwythlawn.

13 Cyfyd drain a mieri ar dir fy mhobl, *le*, ar bob tŷ llawenydd yn y ddinas hyfryd.

14 Canys y palasau a wrthodir, llifosgw-rwydd y ddinas a adewir, yr amddiffynfeydd a'r tyrau fyddant yn ogofedd hyd byth, yn hyfrydwech asynod gwylltion, yn borfa dïadellau.

15 Hyd oni thywallter arnom yr yspryd o'r uchelder, a bod yr analwch yn ddiol-dir, a chyfrif y dol-dir yn goed-tir.

16 Yna y trig barn yn yr analwch, a chyflawnder a erys yn y dol-dir.

17 A gwaith cyflawnder fydd heddwch; *le*, gweithred cyflawnder *fydd* llonyddwch, a dïogelwch, hyd byth.

18 A'n pobl a drig mewn preswylfa heddwch, ac mewn anneddau dïogel, ac mewn gorghwysfaedd llonydd.

19 Pan ddisgyno cenillyg ar y coed, ac y gostyngir y ddinas mewn lle isel.

20 Gwyn eich byd y rhai a yrwch draed yr ych a'r asyn ymo.

PENNOD XXXIII.

1 *Barnedigasthau Duw* yn erbyn *gelysion* yr *eglwys*. 13 *Rhagofraint* y *duwiol*.

GWAER dî anrheithwr, a thi heb dy anrheithio; a thi anffyddlawn, er na wnaed yn anffyddlawn & thi: pan ddarffo i ti anrheithio, y'th anrheithir; a phan ddarffo i ti fod yn anffyddlawn, byddant anffyddlawn i ti.

2 *ARGLWYDD*, trugarh & wrthwy; wrthyf y disgwyliasom: bydd fraich lldynt bob bore, a'n hlachawdwrtaeth ninnau yn amser cystudd.

8 Wrth lais y twrf y gwibiodd y bobl; wrth ymddyrchafu o honot y gwagarwyd y cenhedloedd.

4 A'ch yspall a gynnulir fel cynnulliad lindys; fel gwibiad ceiliogod rhedyn y rhed ese arnynt.

5 Dyrchafwyd yr ARGLWYDD; canys preswyllo y mas yn yr uchelder: ese a lanwodd Ston o farn a chyflawnder.

6 A sicrwydd dy amserau, a nerth iachawd-wriaeth, fydd doethineb a gwybodaeth: ofn yr ARGLWYDD yw ei drysor ef.

7 Wele, eu rhai dewirion a waeddant oddi allan: cenhadon heddwch a wylant yn chwerau.

8 Aeth y prif-fyrrd yn ddisathr, darfu cynniweirydd llwybr: diddymmodd y cyfammod, ddistyrodd y dinasoedd, ni wnaeth gyfrif o ddynion.

9 Galarodd a llesgaodd y ddaear; cywilyddodd Libanus, a thorroyd ef; Saron a aeth megis anialwch, ysgydwyd Basan hefyd a Charnel.

10 Cyfodaf yn awr, medd yr ARGLWYDD: ymddyrchafaf weithian; ymgodaf bell-ach.

11 Chwi a ymddygwch us, ac a egorwch ar soff; eich anadl fel tân a'ch ysa chwi.

12 A'r bobloedd fyddant fel llosgfa calch, fel drain wedi eu torti y llosgir hwy yn tân.

13 ¶ Gwrandewch, belledigion, yr hyn a wneuthum; a gwybyddwch, gymmydogion, i'w nerth.

14 Pechaduriaid a ofnasant yn Ston, dyehryn a ddalodd y rhagrithwyr: pwy o honom a drig gyd â'r tân ysol? pwy o honom a breswylia gyd â llosgfeydd tragwyddol?

15 Yr hwn a rodia *meion* cyflawnder, ac a draetha uniondeb, a wrthyd elw trawsder, a ysgydwyo ei law rhag derbyn gwobr, a gauo ei glust rhag edgwed celanedd, ac a gauo ei lygaid rhag edrych ar ddrwyoni.

16 Efe a breswylia yr uchelderau; cestyll y creigiâu fydd ei ymddiffynfa ef: ei fara a roddir iddo, ei ddwr fydd sicr.

17 Dy lygaid a welant y brenhin yn ei degwch: gwelant y tir peil.

18 Dy galon a fyfyrfa ofn; pa le y mae yr ysgrifenydd? pa le y mae y trysorwr? pa le y mae rhifwr y tyrau?

19 Ni chei weled pobl greulawn, pobl o iaith ddyfnach nag a ddeallech di, neu fiesoc dafod, fel na ddeallech.

20 Gwel, Ston, dinas ein cyfarfod: dy lygaid a welant Jerusalem, y breswylfa lonydd, y babell ni thynnir i lawr, ac ni syfir un o'i hoelion byth, ac ni thorrir un o'i rhaffau.

21 Eithr yr ARGLWYDD ardderchog fydd yno i ni, yn fangre afonydd a ffyrdiau llydain: y rhwyf-long nid â trwyddo, a llong odidawg nid â drosto.

22 Canys yr ARGLWYDD yw ein barnwr, yr ARGLWYDD yw ein deddfwr, yr ARGLWYDD yw ein brenhin; ese a'n ceid.

23 Gollyngasant dy raffau, ni chadarnhasant eu hwylybren yn lawn, ni thaeasant yr hwyly; yna y rhennir ysglyfaeth yspall fawr, y cloffion a ysglyfaethant yr ysglyfaeth.

24 Ac ni ddwyed y preswilydd, Claf ydwyf: maddeuir anwired y bobl a drigant ynddi.

PENNOD XXXIV.

1 Y barnediagethau y mas Duw yn ôl ei eglyps a hwynt. 11 Difrod ei galyon hi, 16 Sicred yw y brophwydoliaeth.

NESEWCH, genhedloedd, i gtywed, a gwrandewch, bobloedd; gwrandawed y ddaear ac oll y sydd ynddi, y byd a'i holl gnwd.

2 Canys llddowerwydd yr ARGLWYDD sydd ar yr holl genhedloedd, a'i sorriant ar eu holl luoedd hwynt: difrododd hwynt, rhoddes hwynt i'r lladdfa.

3 A'u lladdedigion a fwrir allan, a'u drewiant o'u celanedd a gyfyd i fyru, y mynyddoedd hefyd a doddant o'u gwaed hwynt.

4 Holl lu y nefoedd hefyd a ddatodir, a'r nefoedd a bygdir fel llyfr: a'i holl lu a syrth, fel y syrthial deilen o'r winwydden, ac fel *ffypsen* yn syrthio oddi ar y pren.

5 Canys fy nghleddyf a drochir yn y nefoedd: wele, ar Edom y disgyn i farn, ac ar y bobl a ysgymmunais.

6 Cleddyf yr ARGLWYDD a lanwyd o waed, tewychodd gan fraser, a chan waed w'n a byehod, gan fraser arennau hyrddod: canys mae i'r ARGLWYDD aberth yn Bosrah, a lladdfa fawr yn nhir Edom.

7 A disgyn yr unicorniaid gyd â hwynt, a'r bustych gyd â'r teirw, a'u tir hwynt a feddwa o'u gwaed hwynt, a'u llwch fydd tew o fraser.

8 Canys diwrnod dŵal yr ARGLWYDD, blwyddyn taledigaeth yn achos Ston, yw.

9 A'i hafonydd a droir yn byg, a'i llwch yn frwmstan, a'i ddaear yn byg llosgedig.

10 Nis diffoddir nos na dydd; ei mwg a ddring byth: o genhedlaeth i genhedlaeth y diffaeithir hi; ni bydd cynniweirydd trwyddi byth bythoedd.

11 ¶ Y pelican hefyd a'r draenog a'i medd-lanna; y dylluan a'r gigfran a drigant ynddi; ac efe a estyn arni llyn annhrefn, a meini gwagedd.

12 Ei phendefigion hi a lawnt i'r frenhinlaeth, ond ni bydd yr un yno, a'i holl dywysogion hi fyddant diddym.

13 Cyfod hefyd yn ei phalasu ddrain, danadl ac ysgall o fewn ei eheurydd: a hi a fydd yn driga dreigiâu, yn gyntedd i gywion yr estrya.

14 Ac anifeiliaid gwylltion yr anialwch, a'r cathod, a ymgyfariyddant: yr eilyl a eilw ar ei gyfall; yr wyl a orphwys yno hefyd, ac a gau'r orphwysfa iddi.

15 Yno y nytha y dylluan, ac y dodwa, ac y deora, ac a gasgl yn ei chysgod; y fylturiaid a ymgasiant yno hefyd, pob un gyd a'i gymhar.

16 ¶ Cetaiwch allan o lyfr yr ARGLWYDD, a darllenwch; ni phalla un o hyn, ni bydd un heb ei gymhar; canys fy ngenau, ese a orchymynodd, a'i yspryd, ese a'u easglodd hwynt.

17 Efe hefyd a fwriodd y coel-bren lddynt, a'i law ef a'i rhannodd hi lddynt wrth llyn: meddiannant hi hyd byth, a phreswyliaent ynddi o genhedlaeth i genhedlaeth.

PENNOD XXXV.

1 *Hysfrydwech a godidowgrwydd teyrnas Crist.*
3 *Cysuro y gwetinaid trwy rinweddau a breniau yr efenngyl.*

Y barniaeth a'r anghyfaneddle a lawenychant o'u plegid; y diffaethwch hefyd a orfoledda, ac a fodeua fel rhosyn.

2 Gan fodeuo y blodeua, ac y llawenyha hefyd a llawenydd ac â chân: gogoniant Libanus a roddir iddo, godidowgrwydd Carmel a Saron: hwy a welant ogoniant yr ARGLWYDD, a godidowgrwydd ein Duw ni.

3 ¶ Cadarnhewch y dwylaw llesg, a chryf-hewch y gliniau gwetinaid.

4 Dywedwch wrth y rhai ofnus o galon, Ymgryfhewch, nac ofnwch: wele, eich Duw chwi a ddaw d dial, i.e. Duw d thaledigaeth; efe a ddaw, ac a'ch achub chwi.

5 Yna yr agorir llygaid y deillion, a chlustlau y byddarion a agorir.

6 Yna y llamma y cloff fel hydd, ac y can tafod y mudan: canys dyfroedd a dyrr allan yn yr anialwch, ac afonydd yn y diff-achwch.

7 Y crasdir hefyd fydd yn llynn, a'r tir sychedig yn flyphonau dyfroedd; yn nhrigfa y dreigiau, a'u gorweddfa, y bydd cytie corsennau a brwyn.

8 Yna y bydd prif-flordd, a flordd; a flordd sanctaidd y gelwir hi: yr halogedig nid a ar hyd-ddi; canys hi a fydd i'r rhai hynny: a rodio y flordd, pe byddent ynfydion, ni chyfeillornant.

9 Ni bydd yno lew, a bwystfil gormesol ni ddring lidd, ac nis ceir yno; eithr y rhai gwaredol a rodiant yno.

10 A gwaredigion yr ARGLWYDD a ddychweiant, ac a ddeuant i Sion a chaniadau, ac a llawenydd tragwyddol ar eu pen: goddiweddant lawenydd a hyfrydwch, a chystudd a galar a ffy ymaith.

PENNOD XXXVI.

1 *Senacherib yn dyfod yn erbyn Judah. 4 Rabaceh wedi ei anfon gan Senacherib, trwy rymymau cabalaidd, yn gwisgo gan y bobl droi oddi wrth Hezechiah. 22 Mynegi ei eiriau ef i Hezechiah.*

AC yn y bedwaredd flwyddyn ar ddeg i'i brenhin Hezechiah, y daeth Senacherib brenhin Assyria i fynu yn erbyn holl gaerog ddinasoedd Judah, ac a'u gorgesynnodd hwynt.

2 A brenhin Assyria a anfonodd Rabaceh o Lachis i Jerusalem, at y brenhin Hezechiah, a llu dirfawr. Ac efe a safodd wrth bistyll y llynn uchaf, ym mhrif-flordd maes y pannwr.

3 Ac aeth atto ef Eliacim mab Hilechah, yr hwn oedd benteulu, a Sebna yr ysgrifenydd, a Joah mab Asaph y cofiadur.

4 ¶ A dywedodd Rabaceh wrthynt, Dywedwch yn awr wrth Hezechiah, Fel hyn y dywed y brenhin mawr, brenhin Assyria, Pa hyder yw hwn yr ymddriedi ynddo?

5 Dywedais, meddi, (ond nid ydynt ond gelriau ofer) Cynghor a nerth sydd gennyf i ryfel: ar bwy, attolwg, yr hyderi, pan wyt yn gwrthryfela i'm herbyn?

6 Wele, hyderaiat ar y sion gorsen ddrylliedig honno, ar yr Aiphth; yr hon pwy bynnag a bwyso arni, hi a i i gledr ei law ef, ac a dylla trwyddi: felly y mae Pharaoh brenhin yr Aiphth i bawb a hyderant arno.

7 Ond os dywedi wrthyf, Yn yr ARGLWYDD ein Duw yr ydym yn ymddriedi: onid efe yw yr hwn y darfu i Hezechiah dynnu i lawr ei uchelffeydd, a'i allorau, a dywedvd wrth Judah a Jerusalem, O ffaen yr allor hon yr addolwch?

8 Ac yn awr dod wystlon, attolwg, i'm harglwydd brenhin Assyria, a mi a roddaf i ti ddwy fl o feirch, os gelli di roddi rhai a farghogo amynt.

9 A pha fodd y troi di ymaith wyneb un capten o'r gweision lleiaf i'm harglwydd, ac yr ymddriedi yn yr Aiphth am gerbydau ac am farchogion?

10 Ai heb yr ARGLWYDD y daethum i fynu yr awr hon yn erbyn y wlad hon i'w dinystrio? yr ARGLWYDD a dywedodd wrthyf, Dos i fynu yn erbyn y wlad hon, a dinystria hi.

11 ¶ Yna y dywedodd Eliacim, a Sebna, a Joah, wrth Rabaceh, Liefara, attolwg, wrth dy weision yn Syriaeg; canys yr ydym ni yn ei deall: ac na lefara wrthynt yn iaith yr Iuddewon, lle y clywo y bobl sydd ar y mur.

12 ¶ Ond Rabaceh a ddywedodd, Ai at dy feistr ac attat tithau yr anfonodd fy meistr fi i lefara y gelriau hyn? onid at y dynion sydd yn eistedd ar y mur yr anfonodd fi, fel y bwyttant eu tom eu hun, ac yr yfont eu trwngc eu hun gyd a chwi?

13 A safodd Rabaceh, a gweddodd a llef uchel yn iaith yr Iuddewon, ac a ddywedodd, Gwrandewch eiriau y brenhin mawr, brenhin Assyria.

14 Fel hyn y dywed y brenhin, Na thwyllid Hezechiah chwi: canys ni ddichon efe eich gwaredu chwi.

15 Ac na phared Hezechiah i chwi ymddriedi yn yr ARGLWYDD, gan ddyweddi, Yr ARGLWYDD gan waredu a'ch gwared chwi, ni roddir y ddinas hon yn llaw brenhin Assyria.

16 Na wrandewch ar Hezechiah: canys fel hyn y dywed brenhin Assyria, Gwnewch fwynder a mi, a deuwhc allan attaf, a bwyttewch bob un o'i winwydden ei hun, a phob un o'i ffygysbren, ac yfed pawb ddwr ei ffynnon ei hun;

17 Nes i mi ddyfod a'ch dwyn chwi i wlad megis eich gwlad eich hun, gwlad yd a gwin, gwlad bara a gwinlannoedd.

18 Gwythoch rhag i Hezechiah eich hudo chwi, gan ddyweddi, Yr ARGLWYDD a'n gwared ni. A waredodd un o dduwiau y cenedloedd ei wlad o law brenhin Assyria?

19 Mae duwiau Hamath ac Arphad? mae duwiau Sepharfaum? a waredasant hwy Samaria o'm llaw i?

20 Pwy sydd ym mhlith holl dduwiau y gwledydd hyn a'r a waredasant eu gwlad o'm llaw i, fel y gwaredaf yr ARGLWYDD Jerusalem o'm llaw?

21 Eithr hwy a dawsant, ac nid attebasant air iddo: canys gorchymyn y brenhin oedd hyn, gan ddyweddi, Nac attebwch ef.

22 ¶ Yna y daeth Eliacim mab Hilechah, yr hwn oedd benteulu, a Sebna yr ysgrifenydd, a Joah mab Asaph y cofiadur, at Hezechiah a'u dillad yn rhywgedig, ac a fynegasant iddo eiriau Rabaceh.

PENNOD XXXVII.

1 *Hezechiah, yn ei dristwch, yn gyrru at Esaiah (a gael ganddo weddio drosto ef a'i bobl. 6 Esaiah yn eu cyfuro hwy. 8 Senacherib yn myned i ymladd a Thirhacah, ac yn anfon llythyrâu cabalaidd at Hezechiah. 14 Gueddi Hezechiah. 21 Esaiah yn prophwydo balchder a chwymp Senacherib, a llywyddiant Sion. 26 Angel yn lladd yr Assyriaid. 27 Lladd Senacherib yn Niniveh gan ei feibion ei hun.*

APHAN glybu y brenhin Hezechiah hynny, efe a rwygodd ei ddillad, ac a ymwisgodd mewn sach-llan, ac a aeth i dŷ yr ARGLWYDD.

2 Ac a anfonodd Eliacim y benteulu, a Sebna yr ysgrifenydd, a henuriaid yr offeiriad, wedi ymwisgo mewn sach-llan, at Esaiah, y prophwyd mab Amos.

3 A hwy a ddywedasant wrtho, Fel hyn y dywedodd Hezechiah, Diwrnod cyfyngder, a cherydd, a chabellod, yw y dydd hwn: canys y plant a ddaethant hyd yr enedigaeth, ond nid os grym i egor.

4 Fe allai y gwrency yr ARGLWYDD dy DDUW eiriau Rabaceh, yr hwn a anfonodd

brenhin Assyria ei feistr i gablu y Duw byw, ac y cerydda efe y geiriau a glybu yr **ARGLWYDD** dy **DDuw**: am hynny dyrcha *dg* weddi dros y gweddill *sydd* i'w gael.

5 Felly gwelion y brenhin Hezeclah a ddaethant at Esausiah.

6 ¶ A dywedodd Esausiah wrthynt, Fel hyn y dywedwch wrth eich meistr, Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, Nac ofna y geiriau a glywaist, *trwy* y rhai y cablodd gwelion brenhin Assyria fi.

7 Wele fi yn rhoddi arno ef wynt, ac efe a glyw swm, ac a ddychwel i'w wlad: gwnaf hefyd iddo syrthio gan y cleddyf yn ei wlad ei hun.

8 ¶ Yna y dychwelodd Babsaceh, ac a gafodd frenhin Assyria yn rhyfela yn erbyn Libnah: canys efe a glywsai ddarford iddo fyned o Lachia.

9 Ac efe a glywodd *son* am Tirhacah brenhin Ethiopia, gan ddywedyd, Efe a aeth allan i rhyfela a thi. A phan glywodd *hymny*, efe a anfonodd genhadau at Hezeclah, gan ddywedyd,

10 Fel hyn y dywedwch wrth Hezeclah brenhin Judah, gan ddywedyd, Na thwyllled dy **DDuw** di, yr hwn yr wyt yn ymddiried ynddo, gan ddywedyd, Ni roddir Jerusalem yn llaw brenhin Assyria.

11 Wele, ti a glywaist yr hyn a wnaeth brenhinoedd Assyria i'r holl wledydd, gan eu difrodi hwynt; ac a waeredir di?

12 A waredodd duwiau y cenhedloedd hwynt, y rhai a ddarfu i'm tatau eu dinystrio, *sef* Gozan, a Haran, a Reseph, a meibion Eden, y rhai *oedd* o fewn Telassar?

13 Mae brenhin Hamath, a brenhin Arphad? a brenhin dinas Sepharfaim, Hena ac Iah?

14 ¶ A chymmerth Hezeclah y llythyr o law y cenhadau, ac a'i darllenodd; a Hezeclah a aeth i fynu i dŷ yr **ARGLWYDD**, ac a'i lledodd ger broi yr **ARGLWYDD**.

15 A Hezeclah a weddiodd at yr **ARGLWYDD**, gan ddywedyd,

16 **ARGLWYDD** y lloedd, Duw Israel, yr hwn wyt yn trigo *rhong* y cerubiad, ti yd-wyt **DDuw**, *ie*, tydi yn unig, i holl deyrnas-*oedd* y ddaear: ti a wnaethost y nefoedd a'r ddaear.

17 Gogwydda, **ARGLWYDD**, dy glust, a gwrandu; agor dy lygaid, **ARGLWYDD**, ac edrych: gwrandu hefyd holl eiriau Senacherib, yr hwn a anfonodd i ddifenwi y Duw byw.

18 Gwir *yw*, O **ARGLWYDD**, i frenhinoedd Assyria ddi'fa yr holl genhedloedd a'u gwledydd.

19 A rhoddi eu duwiau hwy yn tân: canys nid *oeddynt* hwy duwiau, ond gwaith dylaw dyn, o goed a maen: am hynny y dinystriant hwynt.

20 Yr awr hon gan hynny, O **ARGLWYDD** ein Duw, achub ni o'i law ef; fel y gwypo holl deyrnasoedd y ddaear mai ti *yw* yr **ARGLWYDD**, tydi yn unig.

21 ¶ Yna Esausiah mab Amos a anfonodd at Hezeclah, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** **DDuw** Israel, O herwydd i ti weddio attaf fi yn erbyn Senacherib brenhin Assyria:

22 Dyma y gair a lefarodd yr **ARGLWYDD** yn ei erbyn ef, Y forwyn merch Sion a'th ddirmygodd, ac a'th watwarodd: merch Jerusalem a ysgydwodd ben ar dy ol.

23 Pwy a ddifenwaist ac a geblaist? ac yn erbyn pwy y dyrchefalist *dy* *lef*, ac y cyfofaist yn uchel dy lygaid? yn erbyn Sanct Israel.

24 Trwy law dy weision y ceblaist yr **ARGLWYDD**, ac y dywedaist, A llaws fy nghan-*bydau* y daethum i fynu i uchelder y mynydd-*oedd*, i ystlysau Libanus; a mi a dorraf uchelder ei gedrwydd, a'i ddewis ffynnidwydd; a'f hefyd i'w gwrr uchaf, ac i goed ei ddol-dir.

25 Myn a gloddiais, ac a yfais ddwfr; a gwadnau fy nhraed hefyd y sychais holl afonydd y gwarchaeedig.

26 Oni chlywaist wneuthur o honof hyn er ys talm, a'i lunio er y dyddiau gyf? yn awr y dygais hynny i ben, fel y byddid i ddistrywio dinasoedd caerog yn ganneddau dinystrio.

27 Am hynny eu trigollon yn gwttoglaw a ddychrynydd ac a gywlyddiwyd: oeddynt *megis* gwellt y maes, fel gwyrdd-lysiau, a glaswellt ar bennau *tai*, neu *gd* wedi deifio cyn addfedu.

28 Dy eisteddiad hefyd, a'th fynediad allan, a'th ddyfodiad i mewn, a adnabum, a'th gynddeiriogwrwydd i'm herbyn.

29 Am i ti ymgynnddeiriogi i'm herbyn, ac i'th ddadwrdd ddyfod i fynu i'm clustiau; am hynny y rhodda'f fy mach yn dy ffroen di, a'm ffryn yn dy weflau, ac a'th ddychwela'f di ar hyd yr un ffordd ag y daethost.

30 A hyn *sydd* yn arwydd i ti, Hezeclah: Y fwyddyn hon y bwyttid a dyfo o hono ei hun; ac yn yr ail fwyddyn yr atwf; ac yn y drydedd fwyddyn hauwch a medwch, plennwch wiillannoedd hefyd, a bwyttewch eu ffwrth hwynt.

31 A'r gweddill o dŷ Judah, yr hwn a adewir, a wreiddia cilwaith i waered, ac a ddwg ffwrth i fynu.

32 Canys gweddill a a allan o Jerusalem, a'r rhai diangol o fynydd Sion: zél **ARGLWYDD** y lloedd a wna hyn.

33 Am hynny fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD** am frenhin Assyria, Ni ddaw efe i'r ddinas hon, ac nid ergydia efe saeth yno; hefyd ni ddaw o'i blaen a tharian, ac ni fwrw glawdd i'w herbyn.

34 Ar hyd yr un ffordd ag y daeth y dychwel, ac ni ddaw i mewn i'r ddinas hon, medd yr **ARGLWYDD**.

35 Canys mi a ddiiffynnaf y ddinas hon, i'w chadw hi er fy mwyn fy hun, ac er mwyn Dafydd fy ngwas.

36 ¶ Yna yr aeth angel yr **ARGLWYDD**, ac a darawodd y'ngwersyll yr Assyriaid gant a phedwar ugain a phump o filoedd: a phan gyfodasant yn fore drannoeth, wele hwynt oll yn gellaneddau meirwon.

37 ¶ Felly Senacherib brenhin Assyria a ymadawodd, ac a aeth, ac a ddychwelodd, ac a drigodd yn Ninefeh.

38 ¶ A bu, fel yr ydoedd efe yn addoli yn nhŷ Niroch ei dduw, i Adrammelech a Sacer ei feibion, ei daraw ef a'r cleddyf; a hwy a ddiangasant i wlad Armenia. Ac Esarhadon ei fab a deyrnasodd yn ei le ef.

PENNOD XXXVIII.

1 Hezeclah, wedi cael cennadwri o'i farwol-*aeth*, *trwy* weddi yn cael estyn ei einioes 8 Yr haul yn myned ddeg o raddau yn ei ol, yn argoel o'r adawiaid honno. 9 Can diwch Hezeclah.

YN y dyddiau hynny y clafychodd Hezeclah hyd farw. Ac Esausiah y prophwyd mab Amos a ddaeth atto ef, ac a ddywedodd wrtho, Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, Trefnu dy dŷ; canys marw fyddi, ac ni byddi byw.

2 Yna Hezeclah a droes ei wyneb at y pared, ac a weddiodd at yr **ARGLWYDD**.

3 A dywedodd, Atolwg, **ARGLWYDD**, cofa

yr awr hon i mi rodio ger dy fron di mewn gwirionedd ac â chalon berffaith, a gwneuthur o honof yr hyn oedd dida yn dy olwg. A Hezeiah a wylodd âg wylofaïn mawr.

4 ¶ Yna y bu gair yr AROGLWYDD wrth Easiah, gan ddywedyd,

5 Dos a dywed wrth Hezeiah, Fel hyn y dywed AROGLWYDD Dduw Dafydd dy dad, Ciywais dy weddi di, gwelais dy ddagrau; wele, mi a chwanegef at dy ddyddiaïu di bymtheng mlynedd.

6 Ac o law brenhin Assyria y'th waredaf di a'r ddinas: a mi a ddifynnaf y ddinas hon.

7 A hyn sydd i ti yn arwydd oddi wrth yr AROGLWYDD, y gwna yr AROGLWYDD y gair hwn a lefarodd;

8 Wele fi yn dychwelyd cyagod y graddau, yr hwn a ddisgynodd yn neïaf Ahas gyd â'r haul, ddeg o raddau yn ei ol. Felly yr haul a ddychwelodd ddeg o raddau, ar hyd y graddau y disgynasai ar hyd-ddynt.

9 ¶ Ygrifen Hezeiah brenhin Judah, pan glafychasai, a byw o hono o'i giefyd.

10 Myfi a ddywedais yn nhorriad fy nyddiau, A'i byrth y bedd; difuddiwyd fi o weddill fy mlynnydoedd.

11 Dywedais, Ni chaf weled yr AROGLWYDD Ior yn nhir y rhai byw: ni welaf ddyu mwyach yn mysig trigolion y byd.

12 Fy nhrigta a aeth, ac a symmudwyd oddi wrthyf fel lluest bugall: torrais ymaith fy hoed megis gwehydd; â nychedod y'm tyrr ymaith: o ddydd hyd nos y gwnef ben am danaf.

13 Cyfrifais hyd y bore, mai megis llew y dryllia efe fy holl esgryn: o ddydd hyd nos y gwnef ddiben arnaf.

14 Megis garan neu wennol, felly trydar a wneuthur; griddfenais megis colommen; fy llygald a ddyrchafwyd i fynu: O AROGLWYDD, gorthymmwyd fy; esmwythâ arnaf.

15 Beth a ddywedaf? canys dywedodd wrthyf, ac efe a'i gwna: mi a gerdaf yn araf fy holl fynyddoedd yn chwerrwedd fy enad.

16 Arglwydd, trwy y pethau hyn yr ydys yn byw, ac yn yr holl bethau hyn y mae bywyd fy yspryd i; felly yr Iachêl, ac y bywhêl fi.

17 Wele yn lle heddych i mi chwerrwder chwerrw: ond o gariad ar fy enaid y gwaredaist of o bwl llygredigaeth: canys ti a defaist fy holl bechodau o'r tu ol i'th gefn.

18 Canys y bedd ni'th fêwl di, angau ni'th glodfona: y rhai sydd yn disgyn i'r pwll ni obeithiant am dy wirionedd.

19 Y byw, y byw, efe a'th fawr di, fel yr wyf fi heddyw: y tad a hybysa i'r plant dy wirionedd.

20 Yr AROGLWYDD sydd i'm cadw: am hynny y canwn fy nghaniadau, holl ddyddiau ein heinioes, yn nhŷ yr AROGLWYDD.

21 Canys Easiah a ddywedasai, Cymmerant swp o ffigs, a rhwymant yn blastr ar y cornwyd, ac efe a fydd byw.

22 A dywedasai Hezeiah, Pa arwydd fydd y caf fyned i fynu i dŷ yr AROGLWYDD?

PENNOD XXXIX.

1 Merodach-baladan yn anfon i ymweled â Hezeiah o herwydd y rhyfoddod, ac wrth hynny yn cael gwybodaeth o'i drysorau ef: 3 ac Easiah yn cael gwybodaeth hynny, ac yn rhag-fwrgei y caeth-giud i Babilon.

YN yr amaer hwnnw Merodach-baladan, mab Baladan, brenhin Babilon, a anfonodd lythrau ac anrheg at Hezeiah: canys

efe a glywsai ei fod ef yn glaf, a'i fyned yn iach.

2 A Hezeiah a lawenychodd o'u herwydd hwynt, ac a ddangosodd iddynt dŷ ei drysorau, yr arian, a'r aur, a'r llysiâuau, a'r olew gwerthfawr, a holl dŷ ei arfau, a'r hyn oll a gafwyd yn ei drysorau ef: nid oedd dim yn ei dŷ ef, nac yn ei holl gyfoeth ef, a'r nas dangosodd Hezeiah iddynt.

3 ¶ Yna y daeth Easiah y prophwyd at y brenhin Hezeiah, ac a ddywedodd wrtho, Beth a ddywedodd y gwŷr hyn? ac o ba le y daethant attaf? A dywedodd Hezeiah, O wlad bell y daethant attaf fi, sef o Babilon.

4 Yntau a ddywedodd, Beth a weliant hwy yn dy dŷ di? A dywedodd Hezeiah, Yr hyn oll oedd yn fy nhŷ i a weliant: nid oes dim yn fy nhŷysorau a'r nas dangosais iddynt.

5 Yna Easiah a ddywedodd wrth Hezeiah, Gwrando air AROGLWYDD y lluoedd.

6 Wele y dyddiau yn dyfod, pan ddygir i Babilon yr hyn oll sydd yn dy dŷ di, a'r hyn a gynhilodd dy dadau di hyd y dydd hwn: ni adawir dim, medd yr AROGLWYDD.

7 Cymmerant hefyd o'th feibion di, y rhai a ddaw o honot, sef y rhai a genhedli, fel y byddont ystafellyddion yn llys brenhin Babilon.

8 Yna y dywedodd Hezeiah wrth Easiah, Da yw gair yr AROGLWYDD, yr hwn a lefarai. Dywedodd hefyd, Canys bydd heddwch a gwirionedd yn fy nyddiau i.

PENNOD XL.

1 Cyhoedd yr efengyl. 3 Proffeth Iorau fedydd-wor, 9 a'r apostolion. 12 Y prophwyd, trwy ddangos fod Duw yn hollallwng, 18 ac nad oes dim cyffwrdd na chyfarfart iddo, 26 yn cynsure y bobl.

CYSURWCH, cysurwch fy mhobl, medd eich Duw.

2 Dywedwch wrth fodd calon Jerusalem, ffeiwch wrthi hi, gyflawni ei milwrtaeth, ddilieu ei-hanwiredod: o herwydd derbyniodd o law yr AROGLWYDD yn ddau-ddyblyg am ei holl bechodau.

3 ¶ Lief yn yn llefaïn yn yr anialwch, Parotôwch ffordd yr AROGLWYDD, unionwch lwybr i'n Duw ni yn y diffaethwch.

4 Pob pant a gyfodir, a phob mynydd a bryn a ostyngir: y gwŷr a wneir yn uniawn, a'r anwastad yn wastadedd.

5 A gogoniant yr AROGLWYDD a ddatguddir, a phob cnawd ynghyd a'i gwel; canys genau yr AROGLWYDD a lefarodd hyn.

6 Y llef a ddywedodd, Gwaedda. Yntau a ddywedodd, Beth a waeddaf? Pob cnawd sydd wellt, a'i holl odidowgrwydd fel blod-euyn y maes.

7 Gwywa y gwelkyn, syrth y blod-euyn; canys yspryd yr AROGLWYDD a chwythodd arno: gwellt yn ddiâu yw y bobl.

8 Gwywa y gwelkyn, syrth y blod-euyn; ond gair ein Duw ni a saf byth.

9 ¶ Dring rhagot, yr efengyls Sion, i fynydd uehel; dyrchafa dy lel trwy nerth. O efengyls Jerusalem: dyrchafa, nac ofna; dywed wrth ddinasoedd Judah, Wele eich Duw chwî.

10 Wele yr Arglwydd Dduw a ddaw yn erbyn y cadarn, a'i fraich a lywodraetha drosto: wele ei wobr gyd âg ef, a'i waith o'i flaen.

11 Fel bugall y portha efe ei braidd; a'i fraich y cael ei wŷn, ac a'u dwg yn ei fynwes, ac a goleda y mammoglaidd.

12 ¶ Fwy a seurodd y dyfroedd yn ei

diwm, ac a fesurodd y nefoedd a'i rychwant, ac a gymhwysodd bridd y ddaear mewn mesur, ac a bwysodd y mynyddoedd mewn pwysau, a'r brynau mewn cloriannau?

13 Pwy a gyfarwyddodd yspryd yr **ARGLWYDD**, ac yn wr o'i gynghor a'i cyfarwyddodd ef?

14 A phwy yr ymgynhorodd efe, *ie*, pwy a'i cyfarwyddodd, ac a'i dysgodd yn llwybr barn, ac a ddygodd iddo wybodaeth, ac a ddaenosodd iddo ffordd deallwrhaeth?

15 Wele, y cenhedloedd a gyfrifwyd fel deffyn o gelwrn, ac fel mân-lwch y cloriannau; wele, fel brycheuyn y cymmer efe yr ynysoedd i fynu.

16 Ac nid digon Libanus i gynneu *tdn*; nid digon ei fwystflood chwaith yn boeth-ffwrn.

17 Yr holl genhedloedd *ydnt* megis diddym ger ei fron ef; yn llai na dim, ac *nd* gwagedd, y cyfrifwyd hwynt ganddo.

18 ¶ I bwy gan hunny y cyffelybwch **Dduw**? a pha ddelw a oodwch iddo?

19 Y crefftwr a dawdd gerf-ddeifw, a'r eurych a'i gureura, ac a dawdd gadwyni arian

20 Yr hwn *sydd* dlawd ei offwrn a ddewis bren ni phydra; efe a gais atto sser cywraint, i barottol cerf-ddelw yr *hon* ni syf.

21 Oni wybuoch? oni chlywsoch? oni fynegydd i chwi o'r dechreud? oni ddeallasoeh er seiliad y ddaear?

22 Efo sydd yn estedd ar amgylchoedd y ddaear, a'i thrigolion *sydd* fel locustiaid; yr hwn a daena y nefoedd fel lienn, ac a'i lleda fel pabell i drigo *ynndi*:

23 Yr hwn a wna lywodraethwyr yn ddi-ddaer; fel gwagedd y gwna efe farnwyr y ddaear.

24 Ie, ni phlennir hwynt, nis heur chwaith; ei foncyff hefyd ni wreiddia yn y ddaear: ac efe a chwyth arnynt, a hwy a wywant, a chorwynt a'u dwg hwynt ymaith fel soff.

25 I bwy gan hunny y'm cyffelybwch, ac y'm cysteddir, medd y Sanct?

26 Dyrchefwch eich llygaid i fynu, ac edrychwch pwy a grëodd y *rhai* hyn, a ddwg eu llu hwynt allan mewn rhifed: efe a'u gellw hwynt oll wrth eu henwau; gan amlder ei rym ef, a'i gadarn allt, ni phalla un.

27 Paham y dywedd, Jacob, ac y lleferi, Israel, Cuddiwyd fy ffordd oddi wrth yr **ARGLWYDD**, a'm barn a seth heibio i'm Duw?

28 ¶ Oni wyddost, oni chlywaist, na ddi-fyrgia ac na ffina Duw tragywddokdeb, yr **ARGLWYDD**, Creaudwr cyrrau y ddaear? ni eilir chwilio allan ei synwyr ef.

29 Yr hwn a rydd nerth i'r diffygiol, ac a smlha gyffder i'r dirym.

30 Canys yr ieuengctid a ddiffygia ac a ffina, a'r gwyr ieuaingc gan syrthio a syrthiant:

31 Eithr y *rhai* a obelthiant yn yr **ARGLWYDD** a adnewyddant eu nerth; ehedant fel eryrod; rhedant ac ni ffinant; rhodiant ac ni ddiffygiant:

PENNOD XLI.

1 *Deu* yn ym-gmitu a'i bobl, *ynghylch* ei dragareddau i'w eglwys, 10 a'i addewidion; 21 ac *ynghylch* oferedd *deu* ac *ei* mod.

DISTKWCH, ynysoedd, ger fy mron; adnewydded y cenhedloedd eu nerth: deuant yn nés, yna llefarant; cyd-nésau i farn.

2 Pwy a gyfododd y cyflawn o'r dwyrain, a'i galwoodd at ei droed, a roddodd y cenhedloedd o'i flaen ef, ac a wnaeth iddo lywodraethu ar frenhinoedd? efe a'u rhoddodd *hwynt* fel

llwch i'w gloddyt, ac fel soff gwasgaredig i'w fwa ef.

3 Y mae efe yn eu herlid hwynt, ac yn myned yn ddifogel: ar *hyd* llwybr ei cherddasai efe a'i dreud.

4 Pwy a weithredodd ac a wnaeth *hyn*, gan alw y cenhedloethau o'r dechreud? Myfi yr **ARGLWYDD** y cyntaf, myfi hefyd *sydd* gyd a'r diweddaf.

5 Yr ynysoedd a weisant, ac a ofnasant; eithafoedd y ddaear a ddychrynasant, a neasant, ac a ddaethant.

6 Pob un a gymnorthwydd ei gymmydog, ac a ddywedodd wrth ei frawd, Ymgryfha.

7 Felly y saer a gyurodd yr eurych, a'r morthwylwr yr hwn oedd yn taro ar yr einging, gan ddywedyd, Y *mae* yn barod i'w asio; ac efe a'i sicrhodd a hoelion, *fel* nad ysgogir.

8 Eithr ti, Israel, fy ngwas *ydwyf* ti, Jacob yr hwn a etholais, had Abraham fy anwylyd.

9 Ti yr hwn a gymmerais o eithafoedd y ddaear, ac y'th elwais oddi wrth ei phendefigion, ac y dywedais wrthyt, Fy ngwas *wyf* ti; dewisais d, ac ni'th wrthodais.

10 ¶ Nac ofna; canys yr *ydwyf* fi gyd a thi: na lwfrha; canys myfi *yo* dy **Dduw**: eadarnhaf di, cynnorthwyaf di hefyd, a chyn-hafaf di a dheulaw fy nghyflawnder.

11 Wele, cywilyddir a gwardwyddir y *rhai* oll a lidiaent wrthyt: dy wrthwynebwy'r fyddant megis diddym, ac a ddiffethir.

12 Ti a'u ceis, ac nis cei hwynt, *sef* y dynion a ymgynhenasant a thi: y gwyr a ryfelant a thi fyddant megis diddym, a megis peth heb ddim.

13 Canys myfi yr **ARGLWYDD** dy **Dduw** a ymasaf yn dy ddeheulaw, a ddywed wrthyt, Nac ofna, myfi a'th gymnorthwyaf.

14 Nac ofna, di bryf Jacob, gwyr Israel; myfi a'th gymnorthwyaf, medd yr **ARGLWYDD**, a'th waredydd, Sanct Israel.

15 Wele, gosodaf di yn fann-ddyrnu newydd ddmhdedog; y mynyddoedd a ddyrni ac a fell, gosodi hefyd y brynau fel mwlwg.

16 Nithi hwynt, a'r gwyt a'u dwg ymaith, a'r corwynt yr **ARGLWYDD**, yn Sanct Israel y gorfoledd.

17 Pan gelio y traethiadd a'r tiodion ddwfr, ac nis *caest*; pan baho eu tafod o syched, myfi yr **ARGLWYDD** a'u gwrandawf hwynt, myfi Duw Israel nis gadawf hwynt.

18 Agoraf afonydd ar leoedd uchel, a fynhonnau ynghanol y dyffirnoedd: gwnafr y diffaethwch yn llynn dwfr, a'r crasdir yn ffrydiau dyfroedd.

19 Gosodaf yn yr anlwlch y cedrwydd, sitah, myrtwydd, ac olew-wydd; gosodaf yn y diffaethwch ffynnidwydd, ffawydd, a'r pren box ynghyd;

20 Fel y gwelont, ac y gwbyddont, ac yr ystyriont, ac y deallont ynghyd mai llaw yr **ARGLWYDD** a wnaeth hyn, a Sanct Israel a'i erëodd.

21 Deuwch yn nés a'ch ewyn, medd yr **ARGLWYDD**; dygwch eich *rhegymmau* cadarnaf, medd brenhin Jacob.

22 Dygant *hwynt* allan, a rnyngant i ni y pethau a ddiwyddant: mynwgch y pethau gynt beth *ydnt*, fel yr ystyriont, ac y gwypom eu diwedd hwynt; neu traethwch i ni y pethau a ddaw.

23 Mynwgch y pethau a ddaw ar ol *hyn*, fel y gwypom mai dauwch *ydych* chwi; gwnewch hefyd dda neu ddrwg, fel y synno arnom, ac y gwelom ynghyd.

24 Wele, peth heb ddim *ydych* chwi, a'ch

gwaith sydd ddiddym: ffladd *yw y gwyr* a'ch dewiso chw1.

25 Cyfodais un o'r gogledd, ac efe a ddaw: o gyfodhad haul y geiwl efe ar fy enw; ac efe a ddaw ar dywysogion fel ar glai, ac fel y sathr crochenydd bridd.

26 Pwy a fynegodd o'r dechreuad, fel y gwybyddom? ac ym mlaen llaw, fel y dywedom, Cyflawn *yw*? nid oes a fynega, nid oes a draetha chwaith, ac nid oes a glyw eich ymadroddion.

27 Y cyntaf a ddywed wrth Ston, Wele, wele-hwynt; rhoddaf hefyd efengylwr i Jerusalem.

28 Canys edrychais, ac nid oedd neb, Ie, yn eu plith, ac nid oedd gynghorwr, pan ofynais iddynt, a fedrai ateb gar.

29 Wele, hwynt oll ydynt wagedd; a'u gweithredoedd yn ddiddym: gwynt a gwagedd *yw* eu tawdd-ddelwau.

PENNOD XLII.

1 *Stwydd Crist, ymghyd â'i Iariedd-dra a'i ddi-antodachoch. 6 Addewid Duw iddo ef. 10 Y mas yn annog i foliannu Duw am ei atfengyl: 17 ac yn beio ar y bobl am eu hanghred-inaeth.*

WELE fy ngwas, yr hwn yr ydwyf yn ei gynnal; fy etholedig, *r' hon* y mae fy enaid yn foddolawn: rhoddais fy yspryd arno; efe a ddwg allan farn *r' cenhedloedd.*

2 Ni waedda, ac ni ddyrchafa, ac ni phair glywed ei lef yn yr heol.

3 Ni ddryllia gorsen ysig, ac ni ddiffydd lin yn mygu: efe a ddwg allan farn at wirionedd.

4 Ni phalla efe, ac ni ddigalonna, hyd oni osodo farn ar y ddaear; yr ynysocodd hefyd a ddisgwyllant am ei gyfraith ef.

5 ¶ Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD** DDUW, creawdydd y nefoedd a'i hestynydd; llydydd y ddaear a'i chnwd; rhoddydd anadl *r' bobl* arni, ac yspryd *r' rhai* a roddiant ynddi:

6 Myf *r' ARGLWYDD* a'th elwais mewn cyflawnder, ac ymasiaf yn dy law, cadwaf di hefyd, a rhoddaf di yn gyfammod pobl, ac yn oleuni Cenhedloedd;

7 I agoryd llygaid y deillion, i ddwyn allan y carchar o'r carchar, a'r rhai a eisteddant mewn tywyllwch o'r carchardy.

8 Myf *yw* yr **ARGLWYDD**; dyma fy enw: a'm gogoniant ni roddaf i arall, na'm mawl i ddelwau certiedig.

9 Wele y pethau o'r blsen a ddaethant i ben, a mynegi yr ydwyf fi bethau newydd; traethaf *hwy* i chwi cyn eu tarddu allan.

10 Ceuwh *r' ARGLWYDD* gan newydd, a'i fawl ef o eithaf y ddaear; y rhai a ddiagynwch *r' môr*, ac sydd ynddo; yr ynysocedd a'u trigolion.

11 Y diffaethwch a'i ddinasocedd, dyrchafant eu *lef*, y maeo-drefn a bresywilia Cedar; caned preswylwyr y graig, bloeddiant o ben y mynyddoedd.

12 Rhoddant ogoniant *r' ARGLWYDD*, a mynegant ei fawl yn yr ynysocedd.

13 Yr **ARGLWYDD** a allan fel cawr, fel rhyfelwr y cyffry eiddigedd; efe a waedda, Ie, efe a rus; ac a fydd trech na'i elynion.

14 Tewais er ys talm, distewais, ymattellais; llefaf fel gwraig yn esgor, difwynaf, a difethaf ar unwaith.

15 Mi a wnaf y mynyddoedd a'r brynau yn ddiffaethwch, a'u holl weilt a wyfaf; ac a wnaf yr afonydd yn ynysocedd, a'r llynnoedd a sychaf.

16 Arweinïaf y deillid ar hyd ffordd nid adnabuant; a gwnaf iddynt gerdded ar hyd

llwybrau nid adnabuant; gwnaf dywyllwch yn oleuni o'u blsen hwynt, a'r pethau cemnon yn unliawn. Dyma y pethau a wnaf iddynt, ac nis gadawaf hwynt.

17 ¶ Troir yn eu hol, a llwyr-waradwyddir y rhai a ymddiriedant mewn delwau certiedig, y rhai a ddywedant wrth y delwau tawdd, Chwi *yw* ein duwiau ni.

18 O fyddariaid, gwrandewch; a'r deillion, edrychwch i weled.

19 Pwy sydd ddall ond fy ngwas i? neu fyddar fel fy nghennad a anfonais? pwy mor ddall a'r perffiaith, a dall fel gwas yr **ARGLWYDD**?

20 Er gweled llawer, etto nid ystyri; er agoryd clustiau, etto ni wrendy.

21 Yr **ARGLWYDD** sydd foddolawn er mwyn ei gyflawnder, efe a fawrhâ y gyfraith, ac a'i gwna yn anrhydeddus.

22 Etto dyma bobl a yspelliwyd, ac a rheithiwyd: hwy a faglyw oil mewn tyllau, mewn carchardal hefyd y cuddiwyd hwynt: y maent yn yspall, ac heb waredydd; yn anrhaith, ac heb a ddywedai, Dyro yn ei ol.

23 Pwy o honoch a wrendy hyn? pwy a ystyr, ac a glyw erbyn yr amser a ddaw?

24 Pwy a roddes Jacob yn anrhaith, ac Israel *r' r* yspelliwr? onid yr **ARGLWYDD**, yr hwn y pechasom *i'w* erbyn? canys ni fynent rodio yn ei ffyrdd, ac nid ufuddhaent *i'w* gyfraith.

25 Am hynny y tywalltodd efe arno lidiowgrwydd ei ddigder, a chryfder rhyfel: efe a'i hennynodd oddi amgylch, ond ni wybu efe; losgodd ef hefyd, ond nid ystyriodd.

PENNOD XLIII.

1 Yr *Arglwydd yn cyuro ei esgyls â'i addewidion: 8 yn appello at y bobl, i fod yn dystion o'i hollalluoogrwydd: 14 yn rhag-synari iddynt ddynyst Babilon, 18 a rhyfodol ymwared ei bobl: 22 yn argyhoeddi y bobl megis rhai ddesgus.*

OND yr awr hon fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD** dy Greawdr di, Jacob, a'th luniwr di, Israel, Nac ofna; canys gwaredais di: gwlais di erbyn dy enw; eiddof fi ydywyt.

2 Pan elych trwy y dyfroedd, myfi a fyddaf gyd â thi; a thrwy yr afonydd, fel na lifant droset: pan rodiech trwy y tân, ni'th loagir; ac ni ennyn y fflam arnat.

3 Canys myfi *yw* yr **ARGLWYDD** dy DDUW, Sanct Israel dy waredydd: myfi a roddais yr Alphit yn iawn troset, Ethiopia a Seba am danat.

4 Er pan aethost yn werthfawr yn fy ngoiwg, y'th ogoneddwyd, a mi a'th hoffais; am hynny y rhoddaf ddnion am danat ti, a phobloedd dros dy enioes di.

5 Nac ofna; canys yr ydywyt fi gyd â thi: o'r dwyrain y dygaf dy had, ac o'r gorllewin y'th gasglaf.

6 Dywedaf wrth y gogledd, Dod; ac wrth y dehan, Nac attal: dwg fy meilion o bell, a'm merched o eithaf y ddaear:

7 *Sef* pob un a elwir ar fy enw: canys *r'm* gogoniant y crëais ef, y lliunais ef, ac y gwneuthum ef.

8 ¶ Dwg allan y bobl ddall sydd a llygaid iddynt, a'r byddariaid sydd a chlustiau iddynt.

9 Casglir yr holl cenhedloedd ynghyd, a chynhullir y bobloedd; pwy yn eu mysg a fynega hyn, ac a draetha i ni y pethau o'r blsen? dygant o'u tystion, fel y cyflawnhaer hwynt; neu wrandawant, a dywedant, Gwir *yw*.

10 Fy nhystion i ydych chwi, medd yr

ARGLWYDD, a'm gwas yr hwn a ddewisais; fel yr adnabyddoch, ac y credoch fi, ac y dealloen mai myfi yw: o'm blaen nid oedd Duw wedi ei ffurfio, ac ni bydd ar fy ol.

11 Myfi, myfi yw yr **ARGLWYDD**; ac nid oes geidwad ond myfi.

12 Myfi a fynegais, ac a achubais, ac a ddangosais, pryd nad oedd duw ddeithr yn eich mysg: am hynny chw'i ydych fy nhystion (medd yr **ARGLWYDD**) mai myfi sydd **DDUW**.

13 Ie, cyn bod dydd yr ydyfych fi; ac nid oes a wared o'm llaw: gwnaf, a phwy a'i lluddia?

14 ¶ Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, eich gwaredydd chw'i, Sanct Israel, Er eich mwyn chw'i yr anfonais i Babilon, ac y tynnais i lawr eu holl bennaduriaid, a'r Caldeaid, sydd a u bloedd mewn llongau.

15 Myfi yr **ARGLWYDD** yw eich Sanct chw'i, creawdydd Israel, eich brenhin chw'i.

16 Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, yr hwn a wna ffordd yn y môr, a llywyr yn y dyfroedd crylon;

17 Yr hwn a ddwg allan y cerbyd a'r march, y llu a'r cryfder: cyd-orweddant, ni chodant: darfuant, fel llin y difoddaasant.

18 ¶ Na chofwch y pethau o'r blaen, ac nac ystyriwch y pethau gynt.

19 Wele fi yn gwneuthur peth newydd: yr awr hon y dechreu; oni chewch ei wybod? Gwnaf ffordd yn yr anialwch, ac afonydd yn y difaethwch.

20 Bwystfil y maes, y dreigiau, a chywlon yr estrys, a'm gogoneddant; am roddi o honof ddwfr yn yr anialwch, a'r afonydd yn y difaethwch, i roddi dŵd i'm pobl, fy newisedd.

21 Y bobl hyn a luniais i mi fy hun; fy moliant a fynegant.

22 ¶ Kithr ni elwaist arnaf, Jacob; ond blinaist arnaf, Israel.

23 Ni ddygaist i mi filod dy offrymmau poeth, ac ni'm hamrhuddedaist a'th ebyrth: ni pherais i ti fy ngwasanaethu &g offrw'm, ac ni'th finalis &g arogl-darth.

24 Ni phrynaist i mi galannu &g arian, ac ni'm llenwaist &g brasder dy ebyrth: eithr ti a wnaethost i mi wasanaethu a'th bechodau, blinaist fi a'th anwreddau.

25 Myfi, myfi yw yr hwn a ddilëa dy gamweddau, er fy mwyn fy hun, ac ni chofiaf dy bechodau.

26 Dwg ar gogf i mi, cyd-ymddadleuwn: adrodd di, fel y'th gyflawnhâer.

27 Dy dad cyntaf a bechodd, a'th athrawon a wnaethant gamwedd i'm herbyn.

28 Am hynny yr halogais dywysogion y cysegr, ac y rhoddais Jacob yn ddfrofydbeth, ac Israel yn waradwydd.

PENNOD XLIV.

1 Duw yn cyseuro ei eglwys a'i addeuoldion. ¶ Gwaedd ac offeredd eilunod; 9 ac ymgyfroydd y rhan a'u gwra. 21 Y maes yn annog i foliannu Duw am ei ymwared, ac am ei hollalluowgrwydd.

AC yn awr gwranddo, Jacob fy ngwas, ac Israel yr hwn a ddewisais.

2 Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, yr hwn a'th wnaeth, ac a'th lunoedd o'r groth, efe a'th gynnorthwya: Nac ofna, fy ngwas Jacob; a thi Jesurun, yr hwn a ddewisais.

3 Canys tywalltall ddyfroedd ar y sychedig, a frydiau ar y sychdir: tywalltall fy yspryd ar dy had, a m bendith ar dy hiliogaeth:

4 A hwy a dyfant megys i'm mysg glaswellt, & hwy wrth frydiau dyfroedd.

5 Hwn a ddywed, Eiddo yr **ARGLWYDD** ydyfych fi; a'r llall a'y geilw ei hun ar enw Jacob; ac arall a ygrifena d'i law, Eiddo yr **ARGLWYDD** ydyfych, ac a ym-gyfenwa ar enw Israel.

6 Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, brenhin Israel a'i waredydd, **ARGLWYDD** y lluoedd, Myfi yw y cyntaf, diweddaf ydyfych fi hefyd; ac nid oes Duw ond myfi.

7 Pwy hefyd, fel fi, a eiliw, a fynega, ac a esyd hyn yn drefnus i mi, er pan osodais yr hen bobl? neu mynegant iddynt y pethau sydd ar ddyfod, a'r pethau a ddaw.

8 Nac ofnwch, ac nac arswydwch; onid er hynny o' ansur y traethais i ti, ac y mynegais? a'm tystion ydych chw'i. A oes Duw ond myfi? Ie, nid oes Duw: nid adwaen i yr un.

9 ¶ Offeredd ydynt hwy oll y rhal a luniant ddelw gerffedig, ni wna eu pethau dymunol lesâd: tystion ydynt iddynt eu hun, na welant, ac na wyddant; fel y byddo cywilydd arnynt.

10 Pwy a luniaid dduw, neu a fwriad ddelw gerffedig, heb wneuthur dim lles?

11 Wele, ei holl gyfeillion a gywilyddir, y seiri hefyd o ddynton y maent: casglor hwynt oll, safant i fyru; etto hwy a ofnant, ac a gyd-gywilyddiant.

12 Y gof a'r efall a weithia yn y glo, ac a'i lluniaid a morthwylion, ac a nerth ei fraich y gweithia efe hi: newynog yw hefyd, a'i nerth a balla; nid yf ddwfr, ac y maes yn ddiffygio.

13 Y saer pren a estyn ei lmynt; efe a'i lluniaid hi wrth linynt coch; efe a'i cymhwysa hi & bwyell, ac a'i gweithia wrth gwmpas, ac a'i gwna ar ol deilw dyn, fel prydferthwch dyn, i aros mewn tŷ.

14 Efe a dyrr iddo gedrwydd, ac a gymmer y cypres-wyddent a'r dderwen, ac a ymgeula ym mysg prennau y coed; efe a blanna onnen, a'r gwlaw a'i maetha.

15 Yna y bydd i ddynt i gynneu dan; canys efe a gymmer o honi, ac a ymdwymna; Ie, efe a'i llysg, ac a boba fara; gwna hefyd dduw, ac a'i haddola ef; gwna ef yn ddelw gerffedig, ac a ymgyrmaiddo.

16 Rhan o hono a lysg efe yn tân; wrth ran o hono y bwytyg gig, y rhostia roet, fel y diwallor efe: efe a ymdwymna hefyd, ac a ddywed, Aha, ymdwymna, gwelais dan.

17 A'r rhan arall yn dduw y gwna, yn ddelw gerffedig iddo; efe a ymgyrmaiddo, ac a'i haddola, ac a weddia arno, ac a ddywed, Gwared fi; canys fy nuw ydyfych.

18 Ni wyddant, ac ni ddeallant; canys **DUW** a gauodd eu llygaid hwynt rhag gweled, a'u calonau rhag deall.

19 Ie, ni feddwl neb yn ei galon, Ie, nid oes wybodaeth na deall i ddywydd, Llosgais ran o hono yn tân, ac ar ei farwor y pobais fara, y rhostiais gig, ac y bwyttëais; ac a wnaif fi y rhan arall yn ffielddbeth? a ymgyrmaif i foncyff o bren?

20 Ymborth ar ludw y maes; calon stommedig a'i gwyrdrodd ef, fel na waredo ei enaid, ac na ddywedo, Onid oes celwydd yn fy neheulaw?

21 ¶ Meddwl hyn, Jacob ac Israel; canys fy ngwas ydyfych ti; lluniaid di, gwais i mi ydyfych; Israel, ni'th anghofir gennyf.

22 Dilëais dy gamweddau fel cwmmlwl, a'th bechodau fel niwl: dyehwel attaf fi; canys myfi a'th waredais di.

23 Cenwch, neffoedd; canys yr **ARGLWYDD** a wnaeth Ayn: Bloeddiwch, gwaelodion y ddaear; bloeddiwch ganu, fynyddoedd, y

oed a phob pren ynddo: canys gwaredodd yr **ARGLWYDD** Jacob, ac yn Israel yr ym-gonedda efe.

24 Fel hyn y dywedodd yr **ARGLWYDD** dy waredydd, a'r hwn a'rh luniodd o'r groth, Myfi yw yr **ARGLWYDD** sydd yn gwneuthur pob peth, yn estyn y nefoedd fy hunan, yn lledu y ddaear o honof fy hun:

25 Yn diddymu arwyddion y rhai cellyddog, ac yn ynfydu dewiniad; yn troi y doethion yn eu hol, ac yn gwneuthur eu gwybodaeth yn ynfyd:

26 Yr hwn a gyflawna air ei was, ac a gwbl-hâ gynghor ei genhadon; yr hwn a ddywed wrth Jerusalem, Ti a breswylir; ac wrth ddinasoedd Judah, Chwi a adeiledir, a chyfo-daf ei hadwyau:

27 Yr hwn wyf yn dywedyd wrth y dyfnder, Bydd sych; a mi a sychaf dy afonydd:

28 Yr hwn wyf yn dywedyd wrth Cyrus, Fy mugall yw, ac efe a gyflawna fy holl ewylllys: gan ddywedyd wrth Jerusalem, Ti a adeil-edir; ac wrth y deml, Ti a sylfeinir.

PENNOD XLV.

1 *Dduw yn gaisu Cyrus er mwyn ei estyn: 5 yn gofyn ufudd-dod am ei fod yn hollilluog: 20 yn dangos ofered ydyw eihunod, wrth ei allu yn ymcaered.*

FEL hyn y dywed yr **ARGLWYDD** wrth ei enneiniog, wrth Cyrus, yr hwn yr ym-afais i yn ei ddeheulaw, i ddarostwng cen-hedloedd o'i flaen ef: a mi a ddatodaf i'wynau brenhinoedd; i agoryd y dorau o'i flaen ef, a'r pyrth ni cheuir:

2 Mi a f'af o'i flaen di, ac a unionaf y gŵy-glemion; y dorau pres a dorraf, a'r barrau beigrn a ddryllaf:

3 Ac a roddaf i ti drysorau cuddiedig, a ehuddfeydd dirgel, fel y gwpech mai myfi yr **ARGLWYDD**, yr hwn a'rh alwodd erbyn dy enw, yw Dduw Israel.

4 Er mwyn Jacob fy ngwas, ac Israel fy etholedig, y'rh elwas erbyn dy enw: mi a'rh gyflawna, er na'm hadwaenit:

5 ¶ Myfi ydwyf yr **ARGLWYDD**, ac nid arall, nid oes Dduw ond myfi; gwregysais di, er na'm hadwaenit:

6 Fel y gwypont o godiad haul, ac o'r gorllewin, nad neb ond myfi: myfi yw yr **ARGLWYDD**, ac nid arall:

7 Yn llunio goleuni, ac yn creu tywyllwch; yn gwneuthur llwyddiant, ac yn creu dryg-fyd: myfi yr **ARGLWYDD** sydd yn gwneuthur hyn oll.

8 Defnynwch, nefoedd, oddi uchod, a thy-walied yr wybrennau gyflawnder; ymagored y ddaear, frwythed iachawdwriaeth a chyflawnder, cyd-dardant: myfi yr **ARGLWYDD** a'u creala.

9 Gwae a ymrwsono a'i luniwr. Ymrwsoned priddell a phriddellau y ddaear. A ddywed y elai wrth ei luniwr, Beth a wnei? neu, Y mae dy waith heb ddwyliaw lldo?

10 Gwae a ddywedo wrth ei dad, Beth a genhedli? neu wrth y wraig, Beth a esgor-alf?

11 Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, Sanct Israel, a'i luniwr, Gofynwch i mi y pethau a ddaw am fy meibion, a gorchymynwch fi am waith fy nwyliaw.

12 Myfi a wneuthum y ddaear, ac a greals edryn arni: myfi, fe, fy nwyliaw i a estyn-asant y nefoedd, ac a orchymynais eu holl huoedd.

13 Myfi a'i cyfodais ef mewn cyflawnder, a'i holl fyrdd a gyfarwyddaf; efe a adeilada fy ninas efe a ollwng fy ngharcharorion, heb

na gwerth na gofwrwy, medd **ARGLWYDD** y lhuoedd.

14 Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, Llawfur yr Aipht, a marisandfaeth Ethiopia, a'r Sab-aeid hixion, a ddeuant attaf ti, ac eiddot ti fyddant; ar dy ol y deuant; mewn cadwyni y deuant trosodd: ac ymgrymiant i ti; attaf y gweddiant, gan ddywedyd, Yn ddiâu ymot fi y mae Dduw, ac nid oes arall, nac oes Dduw.

15 Ti yn ddiâu wyf Dduw yn ymaguddo, O Dduw Israel yr achubwr!

16 Cywilyddir a gwarawyddir hwynt oll: seiri delwau a fant ynghyd i warawydd.

17 Israel a achubir yn yr **ARGLWYDD** a' iachawdwriaeth dragwyddol: ni'oh cywil-yddir ac ni'oh gwarawyddir byth bythoedd.

18 Canys fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, creawdydd y nefoedd, y Dduw ei hun a luniodd y ddaear, ac a'i gwnaeth; efe a'i sicrhodd hi, ni chrëodd hi yn ofer, i'w phreswyllo y luniodd hi: Myfi yw yr **ARGLWYDD**, ac nid neb amgen.

19 Ni leferais mewn dirgelwch, mewn man tywyll o'r ddaear; ni ddywedais wrth had Jacob, Ceisiwch fi yn ofer. Myfi yr **ARGLWYDD** wyf yn llefaru cyflawnder, ac yu mynegi pethau uniaun.

20 ¶ Ymgwsglwyd, a deuwyd; cyd-nesfwech, rai dangol y cenhedloedd; nid oes gwybod-aeth gan y rhai a ddyrebant goed eu cerf-ddelw, ac a weddiant dduw nid all achub.

21 Mynegwch, a nesfwech hwynt; cyd-ym-gynghorant hefyd; pwy a dracthodd hyn er cym? pwy a'i mynegodd er y pryd hwnnw? onid myfi yr **ARGLWYDD**? ac nid oes Dduw arall ond myfi; yn Dduw cyflawn, ac yn achubydd; nid oes ond myfi.

22 Trowch eich wynebau attaf fi, holl gyrrau y ddaear, fel y'ch achuber: canys myfi wyf Dduw, ac nid neb arall.

23 I mi fi fy hun y tyngais, aeth y gair o'm genau mewn cyflawnder, ac ni ddychwel, Mai i mi y plyga pob glin, y twng pob tafod.

24 Yn ddiâu yn yr **ARGLWYDD** (medd eu) y mae i mi gyflawnder a berth; atto ef y deuir; a chywilyddir pawb a ddigiant wrtho.

25 Yn yr **ARGLWYDD** y cyflawnhêir, ac yr ymagonedda holl had Israel.

PENNOD XLVI.

1 *Na allai eihunod Bablon eu hachub eu hun-ain. 3 Bod Dduw yn achub ei bobl hyd y diwedd. 5 Nad yw eihunod ffyddiyl i Dduw mewn gallu, 12 nac mewn ymcaered pres-ennol.*

CRYMMODD Bel, plygodd Nebo; eu delwau oedd ar fwystfflod, ac ar anifeil-iaid: eich clud a lwythwyd yn drwm; llwyth ydynt i'r diffygiol.

2 Gostyngant, cyd-grymiant: ni allent achub y llwyth, ond aethant mewn caethiwed eu hunain.

3 ¶ Ty Jacob, gwrandewch arnaf fi, a holl weddill ty Israel, y rhaf a ddygwyd gennyf o'r groth, ac a arweddyd o'r bru:

4 Hyd henaint hefyd myfi yw; ie, myfi a'ch dygaf hyd oni ben-wynnoch: gwneuth-um, arweddaf hefyd; ie, dygaf, a gwaredaf chwi.

5 ¶ I bwy y'm gwnewch yn debyg, ac y'm cystiedlwyd, ac y'm cyffalybwh, fel y bydd-om dcbgy?

6 Hwy a wastraffant sur o'r pwr, ac a bwysant arlan mewn clorion, a gyflogant eurych, ac efe a'i gweithia yn dduw: gos-tyngant, ac ymgrymiant.

7 Dygant er yr ysgwyddau, dygant ef, ac a'i gosodant yn ei le, ac efe a saf; ni syf o'i le;

os llefa *us* arno, nid ettyb, ac nis gwared ef o'i gystudd.

8 Cofwch hyn, a byddwch wŷr: adgofwch, droseddwy'r.

9 Cofwch y pethau gynt erioed; canys myfi ydwyf Dduw, ac nid neb arall; Duw ydwyf, ac heb fy math;

10 Yn mynegi y diwedd o'r dechreuad, ac er cynt yr hyn ni wnaed etto, yn dywedyd, Fy nghyngor a saif, a'm holl ewyllys a wnaf:

11 Yn galw aderyn o'r dwyrain, y gwr a wna fy nghyngor o wlad bell: dywedais, a mi a'i dygaf i ben; mi a'i lluniais, a mi a'i gwnaf.

12 ¶ Gwrandewch arnaf fi, y rhal cedyrn galon, y rhal pell oddi wrth gyflawnder.

13 Nesais fy nghyflawnder; ni bydd bell, a'm hiachawdwriaeth nid erys: rhoddaf hefyd iachawdwriaeth yn Sion i'm gogoniant Israel.

PENNOD XLVII.

1 *Barnedigaethau Duw ar Babilon a Chaldea, 6 am eu hannhrugarougrwydd, 7 a'u balchder, 10 a'u rhyfyr: Ii ac nas gellir eu gwrthwynebu.*

DISGYN ac eistedd yn y llwch, *ti* forwynferch Babilon, eistedd ar lawr: nid oes orsedd-faingie, *ti* ferch y Caldeaid; canyan'th alwant mwy yn dyner ac yn foethus.

2 Cymmer y meini melin, a mala flawd; datguddia dy lawthau, noetha dy sodlau, dinoetha dy forddwydydd, dos trwy yr afonyddoedd.

3 Dy noethni a ddatguddir, dy warth hefyd a welir: dŷlaf, ac nid *fel* dyn y'th gyfarfyddaf.

4 Ein gwaredydd ni, ei enw yw **ARGLWYDD** y lluoedd, Sanct Israel.

5 Kistedd yn ddiataf, a dos i dywyllwch, *ti* ferch y Caldeaid: canys ni'th alwant mwy yn Arglwyddes y teyrnasoedd.

6 ¶ Digais wrth fy mhobl, halogais fy eiddiaeth, a rhoddais hwynt yn dy law di: ni ehymmaeraist drugared arnynt; rhodaist dy isau yn drom iawn ar yr henuriaid.

7 ¶ A dywedaist, Byth y byddaf arglwyddes: *fel*ly nid ystyriaist hyn, ac ni chofiaist ei diwedd hi.

8 Am hynny yn awr gwrando hyn, y foethus, yr hon a drigi yn ddiolaf, yr hon a ddywedf yn dy galon, Myfi *sydd*, ac nid neb ond myfi: nid eisteddaf yn weddaw, ac ni chaf wybod beth yw dieppiledd.

9 Ond y ddau *beth* hyn a ddaw i ti yn ddisymwth yr un dydd, dieppiledd a gweddodod: yn gwbl y deuant arnat, am amllder dy hudoliaethau, a mawr nerth dy swynion.

10 ¶ Canys ymddirdedaist yn dy ddyrygion: dywedaist, Ni'm gwel neb. Dy ddoethineb a'th wybodaeth a'th hurtiant; a dywedaist yn dy galon, Myfi *sydd*, ac nid neb arall ond myfi.

11 Am hynny y daw arnat ddyrygyd, yr hwn ni chei wybod ei gyfodiad; a syrh arnat ddimystr nis gelli ei ochelyd: *ie*, daw arnat adistyr yn ddisymwth, heb wybod i ti.

12 Sâf yn awr gyd a'th swynion, a chyd âg amlder dy hudoliaethau, yn y rhal yr ymfinaist o'th ieuengctid; *i adrych* a eili wneuthur lles, *i adrych* a fyddi grymmus.

13 Ymfinaist yn amlder dy gynghorion dy ham. Safed yn awr astronomyddion y nefoedd, y rhal a dremiant ar y sêr, y rhal a hybysant am y lloedd, ac achubant di oddi wrth y *pethau* a ddeuant arnat.

14 Wele, hwy a fyddant *fel* sof; y tân a'u llysgwyt; ni wasedant eu beinloes o fedd-

iant y fflath: ni bydd marwyrion i ymdwynno, na than i eistedd ar ei gyfer.

15 Pelly y byddant hwy i ti gyd a'r rhai yr ymfinaist, *sef* dy farsandwyr o'th ieuengctid; crwydrasant bob un ar ei duedd; nid oes *us* yn dy achub di.

PENNOD XLVIII.

1 *Dduw, i argyhoeddi y bobl o'u hynod gymdymrogydd, yn datguddio ei brophwydoliaethau. 9 Er ei fwyon ei hun y mae efo yn eu gwared hwy. 12 Y mae yn eu hannog hwy i fod yn ufudd, o herwydd ei allu a'i ragfuriaeth ef: 16 yn cwyno eu cildnrogydd hwy. 20 O'i faer allu y mae yn gwared ei bobl o Babilon.*

GWRANDEWCH hyn, *ty* Jacob, y rhal a etwir ar enw Israel, ac a daethant allan o ddyfroedd Judah; y rhal a dyngant i enw yr **ARGLWYDD**, ac a goffant am Dduw Israel, nid mewn gwirionedd, nac mewn cyflawnder.

2 Canys hwy a'u galwant eu hunain o'r ddinas sanctaidd, ac a bwyant ar Dduw Israel; enw yr hwn yw **ARGLWYDD** y luoedd.

3 Y pethau gynt a fynegais er y pryd hwnnw, a daethant o'm genau, a mi a'u traethais; mi a'u gwnaethum yn ddisymwth, daethant i ben.

4 O herwydd i mi wybod dy *fod* di yn galed, a'th warr *fel* gleuyn haiarn, a'th dalcen yu bres:

5 Mi a'i mynegais i ti er y pryd hwnnw; adroddais i ti cyn ei ddyfod; rhag dywedyd o honot, Fy neiw a'u gnaeth, fy ngherddelw a'm tawdd-ddelw a'u gorchymynodd.

6 Ti a glywaist, gwel hyn oll; ac oni fynegwch chwithau *ef* adroddais i ti bethau newyddion o'r pryd hwn, a phethau cuddiedig, y rhal ni wyddit oddi wrthynt.

7 Yn awr y crëwydd hwynt, ac nid er y dechreuad, cyn y dydd ni chlywaist sôn am danynt: rhag dywedyd o honot, Wele, gwyddwn hwynt.

8 Ie, nis clywsit, ac nis gwyddit chwaith, nid agorais dy glust y pryd hwnnw: canys gwyddwn y byddit lwyrr anfyddlawn, a'th alw o'r groth yn Droeddwr.

9 ¶ Er mwyn fy onw yr oedaf fy lliid, ac er fy mawl yr ymataliaf oddi wrthynt, rhag dy ddifetha.

10 Wele, myfi a'th burais, ond nid *fel* arian; dewissis di mewn pair cystudd.

11 Er fy mwyn fy hun, er fy mwyn fy hun, y gwnaf *lyny*; canys pa fodd yr halogid *fy enw*? ac ni roddaf fy ngogoniant i arall.

12 ¶ Gwrando arnaf fi, Jacob, ac Israel, yr hwn a elwais: myfi *yw*; myfi *yw* y cyntaf, a mi *yw* y diweddaf.

13 Fy llaw i hefyd a seillodd y ddsesar, a'm deheulaw i a rhydwantodd y nefoedd: *pas* alwyf fi arnynt, hwy a gyd-safant.

14 Ymgwglwch oll, a gwrandewch; pwy o honynt hwy a fynegodd hyn? Yr **ARGLWYDD** a'i hoffodd: efo a wna ei ewyllys ar Babilon, a'i traich a *fydd* ar y Caldeaid.

15 Myfi, myfi a leferais, ac a'i gelwais ef: dygais ef, ac efo a lwydda ei sfordd ef.

16 ¶ Neswch ataf, gwrandewch hyn; ni leferais o'r cyntaf yn ddirgel; er y pryd y mae hynny yr *ydwyf* finnasu yno: ac yn awr yr Arglwydd Dduw a'i Yspryd a'm hanfonodd.

17 Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD** dy Wareddydd, Sanct Israel; Myfi *yw* yr **ARGLWYDD** dy Dduw, yr hwn wyl yn dy ddysgu di i wellhau, gan dy arwain yn y sfordd y dylit rodio.

18 O na wrandawit ar fy ngorehymynion i yna y buasai dy heddwch fel afon, a'th gyflawnder fel tonnau y môr:

19 A buasai dy had fel y tywod, ac eppil dy gorph fel ei raian ef: ni thorrasiad, ac ni ddinystriasiad ei enw oddi ger fy mron.

20 ¶ Ewch allan o Babilon, fowch oddi wrth y Caldeaid, a llef gorfoledd mynegwch ac adroddwch hyn, traethwch ef hyd eithaf oedd y ddaear; dywedwch, Gwaredodd yr AROGLWYDD ei was Jacob.

21 Ac ni sychedasat pan arweiniodd hwynt yn yr anialwch: gwnaeth i ddwfr bistryllio lldynt o'r graig: holltodd y graig hefyd, a'r dwfr a ddyllfodd.

22 Nid oes heddwch, medd yr AROGLWYDD, i'r rhai annwliol.

PENNOD XLIX.

1 *Crist wedi ei anfon at yr Iuddewon, yn achwyn rhagdynt. 5 Ei anfon ef at y Cenhedloedd â'w addewidion grasuol. 13 Bod cariad Duw tu ag at ei eglwys yn dragywyddol. 18 Helaeth adferu yr egiptwys. 24 Y galluog ymward allan o'r caethiwed.*

GWRANDEWCH arnaf, ynysodd; ac ystyriwch, bobl o bell; Yr AROGLWYDD a'm galwodd o'r groth; o ymysgaroedd fy nam y gwnaeth gofia am fy enw.

2 Gosododd hefyd fy ngenau fel cleddyf llym, ynghysgod ei law ym cuddiodd; a gwnaeth fi yn saeth loyw, cuddiodd fi yn ei gawell saethau;

3 Ac a ddywedodd wrthyf, Fy ngwas i ydwy'ti, Israel, yr hwn yr ymgoneddaf ynot.

4 Minnau a ddywedais, Yn ofer y llafuriais, yn ofer ac am ddim y treuliais fy nerth; er hynny y mae fy marn gyd â'r AROGLWYDD, a'm gwaith gyd â'm Duw.

5 ¶ Ac yn awr, medd yr AROGLWYDD, yr hwn a'm lluniodd o'r groth yn was iddo, i ddychwelyd Jacob atto ef, Er nad ymgasgiodd Israel, etto gogoneddus fyddaf fi yng ngolwg yr AROGLWYDD, a'm Duw fydd fy nerth.

6 Ac efe a ddywedodd, Gwael yw dy fod yn was i mi, i gyfodi llwythau Jacob, ac i adferu rhai caidwedd Israel: mi a'th roddaf hefyd yn oleuni i'r Cenhedloedd, fel y byddych yn iachawdriaeth i mi hyd eithaf y ddaear.

7 Fel hyn y dywed yr AROGLWYDD, Gwaredydd Israel, a'i Sanct, wrth y dirmygedig o enaid, wrth yr hwn sydd ffaidd gan y genedl, wrth was llywodraethwyr; Brenhinoedd a welant, ac a gyfodant; tywysogion hefyd a ymgyrmanant, er mwyn yr AROGLWYDD, yr hwn sydd ffydlawn, Sanct Israel, ac efe a'th ddewisodd di.

8 Fel hyn y dywed yr AROGLWYDD, Mewn amser boddlongar y'th wrandawais, ac yn tryd iachawdriaeth y'th gynnorthwysais; a mi a'th gadwaf, ac a'th roddaf yn gyfammod y bobl, i sicrhau y ddaear, i beri eifeddu yr eifeddiathau anghyffanneddol;

9 Fel y dywedych wrth y carcharorion, Ewch allan; wrth y rhai sydd mewn tywyllwch, Ymddangoswch. Ar y ffyrdd y porant, ac yn yr holl uchel-fannau y bydd eu porfa hwynt.

10 Ni newynant, ac ni sychedant; ac nis tery gwres na haul hwynt: o herwydd yr hwn a dosturia wrthynt a'u tywys, ac a'u harwain wrth y ffyhonnau dyfroedd.

11 A mi a wnaif fy holl fynydd yn ffordd, a'm prif-ffyrdd a gyfodir.

12 Wele, y rhai hyn a ddeuant o bell: ac wele, y rhai acw o'r gogledd, ac o'r gorllewin; a'r rhai yma o dir Sînaim.

13 ¶ Cenwch, nefoedd; a gorfoledda, ddaear; bloeddihwch ganu y mynyddoedd: canys yr AROGLWYDD a gysurodd ei bobl, ac a dragarh wrth ei drueiniaid.

14 Etto dywedodd Ston, Yr AROGLWYDD a'm gwrthododd, a'm Harglwydd a'm hanghofiodd.

15 A anghofia gwraig ei phlentyn sugno, fel na thosturio wrth fab ei chroth? Ie, hwy a allant anghofio, etto myfi nid anghofiaf di.

16 Wele, ar gledd fy nwyliaw y'th argreffais; dy furiau sydd ger fy mron bob amser.

17 Dy blant a frysiant; y rhai a'th ddinystriant, ac a'th ddistrywiant, a ant allan o honot.

18 ¶ Dyrcha dy lygaid oddi arnylic, ac edrych: y rhai hyn oll a ymgasglant, ac a ddeuant attaf. *Fel mai byw fi, medd yr AROGLWYDD, dŵau y gwisg hwynt oll fel harddwig, ac y rhwynt hwynt am danat fel prifod-ferch.*

19 Canys dy ddiffaethwch a'th anialwch, a'th dir dinystriol, yn dŵlau fydd yn awr yn rhŷ gyfyng gan breswylwyr; a'r rhai a'th lyngasant a ymbellhant.

20 Plant dy ddeppilledd a ddywedant etto lle y clywch, Cyfyng yw y lle hwn i mi; dod le i mi, fel y preswylwyr.

21 Yna y dywedi yn dy galon, Fwy a genhedlodd y rhai hyn i mi, a mi yn ddeppil, ac yn unig, yn gaeth, ac ar gwrtyd? a phwy a fagodd y rhai hyn? Wele, myfi a adawyd fy hunan; o ba le y daeth y rhai hyn?

22 Fel hyn y dywed yr Aroglwydd Dduw, Wele, cyfodaf fy llaw at y cenhedloedd, a dyrchafaf fy maner at y bobloedd; a dygant dy feibion yn eu mynwa, a dygir dy ferched ar ysgwyddau.

23 Brenhinoedd hefyd fydd dy dadmaethod, a'u brenhinesau dy fammaethod; crymraent i ti a'u hwynebau tu a'r llawr, a llyfant lwech dy draed; a chei wybod mai myfi yw yr AROGLWYDD: canys ni ohywlyddir y rhai a ddisgwylant wrthyf fi.

24 ¶ A ddygir y caffaeliad oddi ar y cadarn? neu a waredir y rhai a garoerir yn gyflawn?

25 Ond fel hyn y dywed yr AROGLWYDD, Ie, carcharorion y cadarn a ddygir, ac anrhaith y creulawn a ddiange: canys myfi a ymrysonaf a'th ymrysonydd, a myfi a achubaf dy feibion.

26 Gwnaf hefyd i'th orthrymmwyr fwyta eu cig eu hunain, ac ar eu gwael eu hun y meddwant fel ar win melus; a gwybydd pob cnawd mai myfi yr AROGLWYDD yw dy achubydd, a'th gadarn waredydd di, Jacob.

PENNOD L.

1 *Crist yn dangos nad efe yw yr achos y gwrthodwyd yr Iuddewon, am ei fod yn abî i'w hochub hwy, 5 am ei fod yn uffudd i'wneuthur hynny, 7 ac am ei fod yn ymddiried ynghymorth Duw. 10 Annog i hysieus ar Dduw, ac nid arnom ein hunain.*

FEL hyn y dywed yr AROGLWYDD, Pa le y mae llythyr ysgar eich mam, trwy yr hwn y gollyngais hi ymaith? neu pwy o'm dyledwyr y gwerthais chiwi iddo? Wele, am eich anwireddau yr ymwerthasoch, ac am eich canweddau y gollyngwyd ymaith eich mam.

2 Paham, pan ddeuthum, nad oedd neb f'as derbyn? pan elwais, nad atebodd neb? Gan gwtogi a gwtogodd fy llaw, fel na allai ymwared? neu onid oes ynof nerth i achub? wele, a'm cerydd y sychaf y môr, gwneuthum yr afonydd yn ddiffaethwch: eu pygodd a ddrewant o eisieu dwfr, ac a fyddant felw o'w cybed.

3 Gwisgaf y nefoedd & thywyllwch, a gosodaf sach-llan yn dó iddynt.

4 Yr Arglwydd Dduw a roddes i mi dafod y dysgedig, i fedru mewn pryd lesaru gair wrth y diffygiol: deffry fi bob bore, deffry i mi glust i glywed fel y dysgedig.

5 ¶ Yr Arglwydd Dduw a agorodd fy nghlust, a minnau ni wrthwynebai, ac ni chiliais yn fy ol.

6 Fy nghorph a roddais i'r curwyr, a'm cernau i'r rhai a dynnai y blew: ni chuddiais fy wyneb oddi wrth waradwydd a phoerodd.

7 ¶ O herwydd yr Arglwydd Dduw a'm cymhorth; am hynny ni'm cywilyddir: am hynny gosodais fy wyneb fel callestr, a gwn na'm cywilyddir.

8 Agos yw yr hwn a'm cyflawnhá; pwy a ymrwyon á mi? safwn ynghyd: pwy yw fy ngwrthwynebw'r? nesedd attaf.

9 Wele, yr Arglwydd Dduw a'm cynnorthwys; pwy yw yr hwn a'm bwrw yn euog? wele, hwynt oll a heneiddiant fel dilledyn; y gwyfyn a'u hysa hwynt.

10 ¶ Pwy yn eich mysg sydd yn ofni yr ARGLWYDD, yn gwrandawr ar lais ei was ef, yn rhodio *meuon* tywyllwch, ac heb lewyrch iddo? gobeithied yn enw yr ARGLWYDD, ac ymddrieded yn ei Dduw.

11 Wele, chwí oll y rhal ydych yn cynneutau, ac yn eich amgylchu eich hunain & gwreicion; rhodiwch wrth lewyrch eich tân, ac wrth y gwreicion a gynneuasoch. O'm llaw i y bydd hyn i chwí; mewn gofid y gorweddwch.

PENNOD LI.

1 Cynghor i hyderu ar Grist, yn ol esampI Abraham, 3 o herwydd ei addeuoidion cyus-faur, 4 a'i gyflawn ymwared, 7 a marwoldeb dyn. 9 Bod Crist á'i sanctaidd fraich yn ymddiffyn yr eiddo rhag ofn dyn. 17 Y mas yn cwyno adfyd Jerusalem, 21 ac yn addawo ymwasrad.

GWRANDEWCH arnaf fi, ddilynwyr cyflawnder, y rhai a geiswch yr ARGLWYDD: edrychwch ar y craig y'ch naddwyd, ac ar geudod y ffos y'ch cloidiwyd o honnynt.

2 Edrychwch ar Abraham eich tad, ac ar Sarah a'ch egorodd: canys ei hunan y gelwas ef, ac y bendithiais, ac yr amlhéais ef.

3 O herwydd yr ARGLWYDD a gysura Ston: efe a gysura ei holl anghyfnannedd-loeodd hi; gwna hefyd ei hantalewch hi fel Eden, a'l diff-aethwch fel gardd yr ARGLWYDD: ceir ynddi lawenydd a hyfrydwch, dtolch, a llais eán.

4 ¶ Gwrandewch arnaf, fy mhobi; clustymwrandewch & mi, fy nghenedl: canys cyfraith a á allan oddi wrthyf, a gosodaf fy maru yn oleuni pobloedd.

5 Agos yw fy nghyflawnder; fy lachawd-wriaeth a aeth allan; fy mrechiau hefyd a farnant y bobloedd: yr ynysoedd a ddiagwylant wrthyf, ac a ymddriedant yn fy mralch.

6 Dyrcheffwch eich llygaid tu a'r nefoedd, ac edrychwch ar y ddaear isod: canys y nefoedd a ddarfyddant fel mwg, a'r ddaear a heneiddia fel dilledyn, a'l phreswylwyr yr un modd a fyddant meirw; ond fy lachawd-wriaeth i a fydd byth, a'm cyflawnder ni dderfydd.

7 ¶ Gwrandewch arnaf, y rhai a adwaenoch gyflawnder, y bobl sydd á'm cyfraith yn eu calon: nac ofnwch waradwydd dynion, ac nac arwydwch rhag eu difenwad.

8 Canys y pryf a'u bwytyf fel dilledyn, a'r gwyfyn a'u hysa fel gwlan: eithr fy nghyflawnder a fydd yn dragywydd, a'm hiachawd-wriaeth o genhedlaeth i genhedlaeth.

9 ¶ Deffro, deffro, gwisg nerth, O fraich yr ARGLWYDD; deffro fel yn y dyddiau gynt, yn yr oesoedd gynt. Onid ti yw yr hwn a dorraist Rahab, ac a achollaist y ddraig?

10 Onid ti yw yr hwn a sychaist y môr, dyfroedd y dyfnder mawr? yr hwn a wnaethost ddyfnderoedd y môr yn ffordd i'r gwardedigion i fyned drwodd?

11 Am hynny y dychwel gwaredfegion yr ARGLWYDD, a hwy a ddeuant i Ston & chanu, ac á llawenydd tragywyddol ar eu pennau: goddiweddant lawenydd a hyfrydwch; gofid a griddfan á ffy ymaith.

12 Myf, myf, yw yr hwn a'ch diddانا chwí: pwy wyt ti, fel yr ofnit ddyn yr hwn fydd marw, a mab dyn yr hwn a wneir fel glaswelltyn?

13 Ac a anghoff yr ARGLWYDD dy wneuthurwr, yr hwn a estynodd y nefoedd, ac a seiliodd y ddaear? ac a ofnaist bob dydd yn wastad rhag lliid y gorthrymmydd, fel pe darparai i ddinystrio? a pha le y mas lliid y gorthrymmydd?

14 Y carcharor sydd yn brydio i gael ei ollwng yn rhydd, fel na byddo farw yn y pwll, ac na phallo ei fara ef.

15 Eithr myf yw yr ARGLWYDD dy Dduw, yr hwn a barthodd y môr, pan ruoedd ei donau: ei enw yw ARGLWYDD y lloedd.

16 Gosodais hefyd fy ngeiriau yn dy enau, ac ynghysgod fy llaw y'n dóais, fel y plan-nwn y nefoedd, ac y seiliwn y ddaear, ac y dywedwn wrth Ston, Fy mhobi ydywyt.

17 ¶ Deffro, deffro, cyfod, Jerusalem, yr hon a yfaist o law yr ARGLWYDD gwppan ei lidiowgrwydd ef; yfaist waddod y cwppan erchyll, íe, sugnaist ef.

18 Nid oes arweinydd iddi o'r holl feibion a esgorodd; ac nid oes a ymafio yn ei llaw o'r holl feibion a fagodd.

19 Y ddau beth hyn a ddigwyddasant i ti; pwy a offidia trosot? dinystr, a distryw; a newyn, a chleddyf: *trwy* bwy y'th gysuraf?

20 Dy feibion a lewgasant, gorweddant ym mhen pob heol fel tarw gwyllt *meuon* magl: llawn ydynt o lidiowgrwydd yr ARGLWYDD, a cherydd dy Dduw.

21 ¶ Am hynny gwrando fi yn awr, y druan, a'r feddw, ac nid *trwy* win.

22 Fel hyn y dywed dy Arglwydd, yr ARGLWYDD, a'th Dduw di, yr hwn a ddaeddu dros ei bobl, Wele, cymmerais o'th law y cwppan erchyll, sef gwaddod cwppan fy lliid-iowgrwydd: ni chwangedd ei yfed mwy.

23 Eithr rhoddaf ef yn llaw dy gystuddwyr; y rhai a ddywedasant wrth dy enaid, Gos-twng, fel yr elom drostot: a thi a oodaist dy gorph fel y llawr, ac fel heol i'r rhai a elent drosto.

PENNOD LII.

1 Crist yn perswadio ei egiptwys i gredau ei rad brymedigaeth ef, 7 i dderbyn gwasindigion yr adbrymedigaeth, 9 i lawenyachu yn ei gallu hi, 11 ac i'w rhyddháu eu hunain oddi wrth gaeithwedd. 13 Y dyrcheffir teyrnas Crist.

DEFFRO, deffro, gwisg dy nerth, Ston; gwisg wisoedd dy ogoniant, sanctaidd ddinas Jerusalem: canys ni ddaw o'th fewn mwy ddiennwadedig nac aflan.

2 Ymysgwyd o'r llwch, cyfod, eistedd, Jerusalem: ymddatod oddi wrth rwyngau dy wddf, & gaeithferch Ston.

3 Canys fel hyn y dywedodd yr ARGLWYDD, Yn rhad yr ymwerthasoch; ac nid ág arian y'ch gwaredir.

4 Canys fel hyn y dywedodd yr Arglwydd Dduw, Fy mhobi a seth i wasered i'r Aiph't yn y dechreud, i ymdaith yno; a'r Assyriaid a'u gorthrymmodd yn ddifachos.

5 Ac yn awr beth sydd yma i mi, medd yr Arglwydd, pan ddygid fy mhobi ymaith yn rhad? eu llywodraethwyr a wna iddynt udo, medd yr Arglwydd; a phob dydd yn wastad y ceblir fy enw.

6 Am hynny y caiff fy mhobi adnabod fy enw: am hynny y ednt wybod y dydd hwnnw, mai myfi yw yr hwn sydd yn dywedyd: wele, myfi ydyw.

7 ¶ Mor weddaldad ar y mynyddoedd yw traed yr hwn sydd yn efengylu, yn cyhoeddi heddwch; a'r hwn sydd yn mynegi daioni, yn cyhoeddi iachawdwriaeth; yn dywedyd wrth Ston, Dy Dduw di sydd yn teyrnasu!

8 Dy wylwyr a ddyrchafant les; gyd a'r llaf y cyd-ganant: canys gwelant lygad yn llygad, pan ddychwelo yr Arglwydd Ston.

9 ¶ Bloeddiwch, cyd-genwch, anialwch Jerusalem: canys yr Arglwydd a gysurodd ei bobl, efe a waredodd Jerusalem.

10 Ddaerodd yr Arglwydd fraich ei sanct-eddrwydd y'ngolwg yr holl ghenhedloedd; a holl gyrrau y ddaear a welant iachawdwriaeth ein Duw ni.

11 ¶ Ciliwch, ciliwch, ewch allan oddi yno, na chyffyrddwch i dim halogedig; ewch allan o'i chanol; ymlanhewch, y rhai a ddygwch lestri yr Arglwydd.

12 Canys nid ar frys yr ewch allan, ac nid ar ffo y cerddwch: canys yr Arglwydd a s' o'ch blaen chwí, a Duw Israel a'ch casgi chwí.

13 ¶ Wele, fy ngwas a lwydda; efe a godir, a ddyrchefir, ac a fydd uchel lawm.

14 Megis y rhyfeddodd llawer wrthyt (mor llygredig oedd ea wedd yn anad neb, a'i brŷ yn anad meibion dynion!)

15 Felly y taenella efe ghenhedloedd lawer; brenhinoedd a gauant eu genau wrtho ef; canys gwelant yr hyn ni fynegaid iddynt, a deallant yr hyn ni chlywenta.

PENNOD LIII.

1 Y prophwyd yn cwyno rhag anghrediniaeth, ac yn egsusdi rhwystr y groes, 4 trwy ddangos y daioni a ddaes o daloddefaint Crist, 10 a fyynniant y groes.

PWY a gredodd i'n hymadredd? ac i bwy i datguddiwyd braich yr Arglwydd?

2 Canys efe a dyf o'i ffaen ef fel blaguryn, ac fel gwreiddyn o dir sych: nid oes na phrŷ na chegwch lldo: pan edrychom arno, ni bydd prŷd fel y dymunem ef.

3 Dirnygedig yw, a dlystyras o'r gwŷr; gwr gofidus, a chynnedf a dolur: ac yr oeddyw megis yn cuddio ein hwynebau oddi wrtho: dirnygedig oedd, ac ni wnaethom gyfrif o hono.

4 ¶ Diau efe a gymmerth ein gwendid ni, ac a ddug ein doluriau: etto ni a'i cyfrifasom ef wedi ei faeddu, ei daro gan Dduw, a'i gystuddio.

5 Ond efe a archollwyd am ein camweddu ni, efe a ddrylliwyd am ein hanwireddu ni: cospedigaeth ein heddwch ni oedd arno ef: a thrwy ei gleisiau ef yr iachawyd ni.

6 Nyni oll a grwydrasom fel defaid; troisom bawb i'w ffordd ei hun: a'r Arglwydd a roddes arno ef ein hanwreidd ni i gyd.

7 Efe a orthrymmwyd, ac efe a gystuddiwyd, ac nid agoral ei enau: fel oen yr arweinid ef i'r lladdfa, ac fel y tau dafad o ffaen y rhai a'i cneiffai; felly nid agoral yntau ei enau.

8 O garchar ac o farn y cymmerwyd ef: a phwy a draetha ei oes ef? canys efe a dorwyd o dir y rhai byw; rheidioyd pla arno ei am gamwedd fy mhobi.

9 Ac efe a wnaeth ei fedd gyd a'r rhai anwir, a ohyd a'r cyfoethog yn ei farwolaeth; am na wnaethai gam, ac nad oedd twyll yn ei enau.

10 ¶ Eithr yr Arglwydd a fynnai ei ddryllo ef; efe a'i clwyfodd: pan osodo efe ei enaid yn aberth dros bechod, efe a wél ei had, efe a estyn ei ddyddiau; ac ewyllys yr Arglwydd a lwydda yn ei law ef.

11 O lafur ei enaid y gwel, ac y diwellir: fy ngwas cyflawn a gyflawnh' lawer trwy ei wybodaeth; canys efe a dddwg eu hanwireddu hwynt.

12 Am hynny y rhannaf lldo ran gyd a llawer, ac efe a ranna yr yspall gyd a'r oedym: am iddo dywallt ei enaid i farwolaeth: ac efe a gyfrifwyd gyd a'r troseddwyr; ac efe a dddug bechodau llaweroedd, ac a eiriolodd dros y troseddwyr.

PENNOD LIV.

1 Y prophwyd, er mwyn cysuro y Cenhedloedd, yn prophwydo helaethrwydd yr eglwys; 4 eu diogelwch hwy, 6 a'u sicr ymuroed allan o gystudd, 11 a'u haddell deg, 15 a'u diogel gadweddgaeth.

CAN, di amhiantadwy nid esgorodd; bloeddia ganu, a gorfoledda, yr hon nid esgorodd; o herwydd amlach meibion yr hon a adawyd, na'r hon y mae gwr iddi, medd yr Arglwydd.

2 Helaetha le dy babel, ac estynant gortynau dy breswylfeydd: nac attal, estyn dy raffau, a sicrhá dy hoellon.

3 Canys ti a dorri allan ar y llaw ddeheu ac ar y llaw aswy; a'th had a etifedda y Cenhedloedd, a dinasoedd anrheithiedig a wnant yn gyfanneddol.

4 Nac ofna; canys ni'th gywillyddir: ac na'th waradwydder, am na'th warthuroid; canys ti a anghofi waradwydd dy leuengtid, a gwarthuroid dy weddwod ni chofti mwyach.

5 Canys dy briod yw yr hwn a'th wnaeth, (Arglwydd y lluoedd yw ei enw) dy waredydd hefyd, Sanet Israel, Duw yr holl ddaear y gelwir ef.

6 Canys fel gwaig wrthodedig, a chystuddedig o yspurd, y'th alwodd yr Arglwydd, a gwaig leuengtid, pan oeddit wrthodedig, medd dy Dduw.

7 Dros ennyd fechan y'th adewale; ond a mawr drugareddau y'th gasglaf.

8 Mewn yehydig soriant y cuddliss fy wyneb oddi wrthyt ennyd awr; ond a thrugaredd dragyddyddol y trugarháf wrthyt, medd yr Arglwydd dy waredydd.

9 Canys fel dyfroedd Noah y mae hyn i mi: canys megis y tyngais nad elai dyfroedd Noah mwy dros y ddaear; felly y tyngais na ddig-lwn wrthyt, ac na'th geryddwn.

10 Canys y mynyddoedd a giliant, a'r brynau a symundant: eithr fy nhrugareid ni chilla oddi wrthyt, a chyflammod fy hédd ni syf, medd yr Arglwydd sydd yn trugarháu wrthyt.

11 ¶ Y druan, helbulus gan dymhesti, y ddygyr, wele, mi a oesodaf dy gerrig di a charbuncel, ac a'th sylfaenaf a meini saphir.

12 Gwnaf hefyd dy ffenestri o risial, a'th byrth o feini diagraer, a'th holl deryfnau o gerrig dymunol.

13 Dy holl seibion hefyd syddant wedi eu

dyagu gan yr **ARGLWYDD**; a mawr fydd heddwch dy feibion.

14 Mewn cyflawnder y'th sicnêr: byddi bell oddi wrth orthrymder, canys nid ofnai; ac oddi wrth ddychryn, canys ni nesâ attaf.

15 Wele, gan ymgasglu hwy a ymgasglant, ond nid o honof fi: pwy bynag o honof ti a ymgasglu i'th erbyn, efe a syrth.

16 Wele, myfi a grêais y gôf, yr hwn a chwyrth y marwor yn tân, ac a ddefnyddia arf i'w waith; myfi hefyd a grêais y dinystr-ydd i ddistrywio.

17 ¶ Ni lwydda un offeryn a lunier i'th erbyn; a thi a wnei yn euog bob tafod a gyfodo i'th erbyn mewn barn. Dyma eti-ddiaeth gweision yr **ARGLWYDD**, a'u cyflawnder hwy *sydd* oddi wrthyf fi, medd yr **ARGLWYDD**.

PENNOD LV.

1 Y *prophwyd*, trwy addewidion o *Grist*, yn gaiso pasob i grodu, 6 ac i edifarhâu. 8 *Ded-wydd* lwyddiant y rhai a gredo.

O DEUWCH i'r dyfroedd, bob un y mae syched arno, le, yr hwn nid oes arian ganddo; deuwch, prynwch, a bwyttêwch; le, deuwch, prynwch win a llaeth, heb arian, ac heb werth.

2 Paham y gweriwech arian am yr *hyn* nid *gwy* fara? a'ch llafur am yr *hyn* nid yw yn digoni? gan wrando gwrandwch amaf fi, a bwyttêwch yr *hyn sydd* dda; ac ymhydrydd eich enaid mewn braser.

3 Gogwyddwch eich clust, a deuwch attaf; gwrandwch, a bydd byw eich enaid: a mi a wnaf gyfammod tragywyddol & clwi, *sef* sier drugareddau Dafydd.

4 Wele, rhoddais ef yn dyst i'r bobl, yn flaenor ac yn athraw i'r bloedd.

5 Wele, cenedl nid adweini a elwi, a chen-heddoedd ni'th adwaeni d a rêd attaf, er mwyn yr **ARGLWYDD** dy Dduw, ac o herwydd Sanct Israel: canys efe a'th ogonedd-odd.

6 ¶ Ceisiwch yr **ARGLWYDD**, tra y galler ei gael ef; gelwch arno, tra fyddo yn agoa.

7 Gadawed y drygonion ei ffjord, a'r gwr, anwir ei feddyliau; a dychweled at yr **ARGLWYDD**, ac efe a gymmer drugaredd arno; ac at ein Duw ni, o herwydd efe a arbed yn heileath.

8 ¶ Canys nid fy meddyliau i yw eich meddyliau chwi, ac nid eich fydd chwi yw fy fydd i, medd yr **ARGLWYDD**.

9 Canys fel y mae y nefoedd yn uwch na'r dddear, felly uwch yw fy fydd i na'ch fydd chwi, a'm meddyliau i na'ch meddyliau chwi.

10 Canys fel y disglu y gwlaw a'r eira o'r nefoedd, ac ni ddychwel yno, eithr dyfrâ y dddear, ac a wna iddi daradu a thyfu, fel y rhoddo had i'r hauwr, a bara i'r bwyttâwr:

11 Felly y bydd fyngair, yr hwn a ddaw o'm genau: ni ddychwel attaf yn wag; eithr efe a wna yr hyn a fyynnwyf, ac a lwydda yn y *pe*th yr anfonais ef o'i blegid.

12 Canys mewn llawenydd yr ewch allan, ac mewn hédd y'ch arweinir; y mynyddoedd a'r brynau a fnoeddiant ganu o'ch blaen, a holl goed y maes a gurant ddwyllaw.

13 Yn lle drain y cyfyd fynnidwydd, yn lle mieri y cyfyd myrtwydd: a *hyn* fydd i'r **ARGLWYDD** yn enw, ac yn arwydd tragywydd-ol, yr *hwn* ni thorri ymaith.

PENNOD LVI.

1 Y *prophwyd* yn annog i sancteiddrwydd; 3 ac yn addaw y bydd sancteiddad yn *kid*ffredinol, heb dderyn wyneb neb. 9 Y mae efe yn rhoi anglod i'r gwytterg deillion.

LEL hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, Cadwch i'farn, a gwnewch gyflawnder; canys fy iachawdriaeth *sydd* ar ddyfod, a'm cyflawnder ar ymddangos.

2 Gwyn ei fyd y dyn a wnelo hyn, a mab y dyn a ymafo ynddo; gan gadw y Sabboth heb ei halogi, a chadw ei law rhag gwneuthur dim drwg.

3 ¶ Ac na lefared y dieithr-fab, yr hwn a llynoedd wrth yr **ARGLWYDD**, gan ddywedyd, Yr **ARGLWYDD** gan ddioldi a'm didolodd oddi wrth ei bobl; ac na ddwyded y disbaddedig, Wele fi yn bren crin.

4 Canys fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD** wrth y rhai disbaddedig, y rhai a gadwant fy Sabbothau, ac a ddewisant yr hyn a ewyllysiwyf, ac a ymafiant yn fy nghyfammod i;

5 Ie, rhoddaf iddynt yn fy nhŷ, ac o fewn fy magwrydd, le ac enw gwell na meibion ac na merch: rhoddaf iddynt enw tragywydd-ol, yr hwn ni thorri ymaith.

6 A'r meibion dieithr, y rhai a lyanant wrth yr **ARGLWYDD**, gan ei wasanaethu ef, a chan garu enw yr **ARGLWYDD**, i fod yn weision iddo ef, pob un a gadwo y Sabboth heb ei halogi, ac a ymafo yn fy nghyfammod;

7 Dygaf hwythau hefyd i fynydd fy sancteiddrwydd, a lawenyachaf hwynt yn nhŷ fy ngweddi: eu poeth-offrymmau hefyd a'u hebyrth *syddant* gymmeradwy ar fy allor: canys fy nhŷ i a elwir yn dŷ gweddi i'r holl bloedd.

8 Medd yr Arglwydd Dduw, yr hwn a gasgl wasgareidigion Israel, Etto mi a gasglaf *cro*ddi atto ef, gyd a'r rhai sydd wedi eu casglu atto.

9 ¶ Pob bwyttel y maes, deuwch i ddisa, a phob bwyttel yn y coed.

10 Deillion yw ei wylieyddion: ni wyddant hwy oll *ddim*, cwm mudion *ydnt* hwy oll, heb fedru cyfarth; yn cyagu, yn gorwedd, ac yn caru hepiant.

11 Ie, cwm gwangus *ydnt*, ni chydab- yddant a'u digon, a bugeiliaid *ydnt* ni fedr- ant ddeall; wynebant oll at eu ffjord eu hun, pob un at ei elw ei hun o' gwrr.

12 Deuwch, meddant, cyrchaf win, ac ymlanw o ddiol gref; a bydd y fory megis heddyw, a mwy o lawer iawn.

PENNOD LVII.

1 *Bendigedig* sarwolaeth y cyflawn. 3 *Duo* yn argyhoeddi yr Iuddewon, am eu puste- iadau ddeu- addoliaeth; 13 yn rhoi addo- idion afengyltaidd i'r edifiriol.

DARFU am y cyflawn, ac ni esyd neb at ei galon; a'r gwyr trugarog a gymmerit ymaith, heb neb yn deall mai o haen drygyd y gymmerir y cyflawn ymaith.

2 Efe a A i dangnefedd, hwy a orphwysant yn eu hystafelloedd, *sef* pob un a rodia yn ei unlondeb.

3 ¶ Nesêwch yma, meibion yr hudoles, had y godinebus, a'r buttain.

4 Yn erbyn pwy yr ymddigrifwch? yn erbyn pwy y lledwch safn, ac yr estynwch dasof? onid meibion canwedd a had ffale- odd *ydnt* chwi?

5 Y rhai a ymwresogwch âg eilunod dan bob pren deiliog, gan ladd y plant yn y glyn- noedd dan gromlechydd y creigiau.

6 Y'nghabol-feini yr afoi y mae dy ran; hwynt-hwy yw dy gwtws: iddynt hwy hefyd y twelistaist ddiol-offrwm, ac yr offrym- maist fwyd-offrwm. Ai yn y rhai hyn yr ym- gysurwn?

7 Ar fynydd uchel a dtyrhafedig y gosod- aist dy wely: dringiaist hefyd yno i aberthu aberth.

8 Y'nghil y drysau hefyd a'r pyst y gosod-
ist dy goffadwriaeth: canys ym-ddinoethaist
i arall heb fy llaw i, a dringalist; helaethaist
dy wely, ac a wnaethost ammod rhyngot
a hwynt; ti a hoffaist eu gorwedd hwynt pa
le bynnag y gwelaist.

9 Cyfeirialist hefyd at y brehddin ag ennaint,
ac amheiaist dy bêr-arglâu: anfonaist hefyd
dy genhadau i bêll, ac ymostyngaist hyd uff-
ern.

10 Ym maint dy sfordd yr ymfinaist; ac ni
ddywedaist, Nid oes obaith: cefalista fywyd
dy law; am hynny ni chlefychaist.

11 Pwy hefyd a arswydaist ac a ofnaist, fel
y dywedaist gelwydd, ac na chofiaist fi, ac
nad ystyriaist yn dy galon? oni thewais i a
son er ys talm, a thithau heb fy ofni?

12 Myfi a fynegaf dy gyflawnder, a'th
weithredoedd; canys ni wnant i ti les.

13 ¶ Pan waeddech, gwaredd dy gynnull-
eidfaoedd di: eithr y gwynt a'u dwg hwynt
ymaith oll; oferedd a'u cymerer hwynt: ond
yr hwn a obeithia ynof fi a etifedda y tir, ac
a feddianna fynydd fy sancteiddrwydd.

14 Ac efe a ddywed, Palmentwch, pal-
mentwch, parottdwch y sfordd, cyfodwch y
rhwystro sfordd fy mhobl.

15 Canys fel hyn y dywed y Goruchel a'r
dyrchafedig, yr hwn a breswylia dragywydd-
oldeb, ac y mae ei enw yn Sanctaidd, Y
goruchelder a'r cysegr a breswyliaf; a chyd
a'r cystuddiedig a'r isel o yspryd, i fywhau y
rhaf isel o yspryd, ac i fywhau calon y rhaf
cystuddiedig.

16 Canys nid byth yr ymrysonaf, ac nid yn
dragywydd y digiaf: o herwydd yr yspryd a
ballal o'm blaen i, a'r eneidiau a wneuth-
um i.

17 Am anwiredd ei gybydd-dod ef y digiaf,
ac y tarewais ef: ymguddiais, a digiaf, ac efe
a aeth rhagddo yn gildynnus ar hyd sfordd ei
galon.

18 Ei ffyrdd a welais, a mi a'i iachâf ef:
tywysaf ef hefyd, ac adseraf gysur iddo, ac i'w
alarwyr.

19 Myfi sydd yn creû ffwrth y gwefusau;
Heddwch, heddwch, i bêll, ac i agos, medd
yr AROGLWYDD; a mi a'i iachâf ef.

20 Ond y rhaf anwir sydd fel y môr yn dy-
gyfor, panna allo fod yn llynydd, yr hwn y
mae ei ddyfroedd yn bwrw allan dom a
llaid.

21 Ni bydd heddwch, medd fy Nuw, i'r
rhaf annuwiol.

PENNOD LVIII.

1 Y prophwyd wedi ei yrru i argyhoeddi rha-
grith, 3 yn dangos beth yu ympryd, fuanus, a
gwir ympryd, 8 yn dangos pa addeuwiad
sydd ddyledus am ddiwioledd, 13 ac am gadw
y Sabboth.

LLEFA a'th gég, nac arbed; dyrchafa dy
llobl fel udgorn, a mynega i'm pobol eu
cawwedd, a'u pechodau i dy Jacob.

2 Etto beunydd y'm ceisiant, ac a ewyllys-
iant wybod fy ffyrdd, fel cenedi a wnelai
cyflawnder, ac ni wrthodai farnedigaeth ei
Duw: gofynant i mi farnedigaethau cyf-
lawnder, ewyllysiant nesau at Dduw.

3 ¶ Paham, meiddant, yr ymprydiasom, ac
nis gwelaist? y cystuddiasom ein henaid, ac
nis gwybuost? Wele, yn y dydd yr ympryd-
ioch yr ydych yn cael gwynfyd, ac yn myn-
nu eich holl ddyledion.

4 Wele, i ymryson a chynnen yr ympryd-
lwen, ac i daro a dwrn anwiredd: nac ym-
prydioch fel y dydd hwn, i beri clywed eich
llyso yn yr uchelder.

5 Ai dyma yr ympryd a ddewisais? dydd i
ddydd i gystuddio ei enaid? ai crymmu ei ben
fel brwynen ydyw, a thaenu sach-lan a
lludw dano? ai hyn a elwi yn ympryd, ac yn
ddiwrnod cymeradwy gan yr AROGLWYDD?

6 Onid dyma yr ympryd a ddewisais?
dattod rhwymau anwiredd, tynnu ymaith
feichlau trymmion, a gollwng y rhaf gor-
thrymmedig yn rhyddion, a thorri o honoeh
bob iau?

7 Onid torri dy fara i'r newynog, a dwyn o
honot y corrdyraid i dy? a phan welych y
noeth, ei ddilladu; ac nad ymguddiech oddi
wrth dy gnawd dy hun?

8 ¶ Yna y tyrr dy oleuni allan fel y wawr,
a'th lechyd a dardda yn fuan: a'th gyf-
lawnder a a o'th flaen; gogoniant yr AROGLWYDD
a'th ddilyn.

9 Yna y gelwi, a'r AROGLWYDD a ettyb; y
gwaeidd, ac efe a ddywed, Wele fi. Os bwri
o'th fyg yr iau, estyn bŷs, a dywedyd ofer-
edd;

10 Os tynni allan dy enaid i'r newynog, a
diwallu yr enaid cystuddiedig: yna dy oleuni
a gyfyd mewn tywyllwch, a'th dywyllwch
sydd fel hanner dydd:

11 A'r AROGLWYDD a'th arwain yn wastad,
ac a ddiwalla dy enaid ar sychder, ac a wna
dy eagr yn freision: a thi a fyddi fel gardd
wedi ei dyfrthau, ac megis ffynnon ddrwg, yr
hon ni phalla ei dyfroedd.

12 A'r rhaf a fyddant o honot ti a adellad-
ant yr hen ddiifaeth-leoedd; ti a gyfodi syl-
feini llawer cenhedlaeth: a thi a elwir yn
gawr yr adwy, yn gyweirwr llwybrau i gyf-
anneddu ynddynt.

13 ¶ O throi dy droed oddi wrth y Sabboth,
heb wneuthur dy ewyllys ar fy nydd sanct-
aidd; a galw y Sabboth yn hyfyrdwch; sanct
yr AROGLWYDD yn ogoneddus; a'i anrhyd-
eddu ef, heb wneuthur dy ffyrdd dy hun,
heb geisio dy ewyllys dy hun, na dywedyd
dy eiriau dy hun:

14 Yna yr ymhyfrdy yn yr AROGLWYDD, ac
mi a wnaif i ti farchogaeth ar uchelfeydd y
ddaeir, ac a'th borthaf ag etifeddiaeth Jacob
dy dad: canys genau yr AROGLWYDD a'i lef-
arodd.

PENNOD LIX.

1 Ysgeler naturiaeth pechod. 3 Pechodau yr
Iudeuon. 9 Am bechod y daw cyfnydd. 16
O Dduw yn unig y mae iachawduriaeth. 20
Cyfammod y Prjnwor.

WELE, ni fythawyd llaw yr AROGLWYDD,
fel na allo achub; ac ni thrymhâodd
ei glust ef, fel na allo glywed:

2 Eithr eich anwireddau chwli a ygarodd
rhyngoch chwli a'ch Duw, a'ch pechodau a
guddiasant ei wyneb oddi wrthyich, fel na
chlywo.

3 Canys eich dwylaw a halogwyd a gwaed,
a'ch bysedd a chamwedd: eich gwefusau a
draethasant gelwydd, eich tafod a fyfyriodd
anwiredd.

4 Nid oes a alwo am gyflawnder, nac a
ddadlau dros y gwirionedd: y maent yn go-
beithlo mewn gwagedd, ac yn dywedyd cei-
wydd; yn beichiogi ar finder, ac yn egor ar
anwiredd.

5 Wyau asp a ddodasant, a gweoedd y
pryf-coppyn a weant: yr hwn a fwytyt o'u
hwyau a fydd marw, a'r hwn a sathrer a dyrr
allan yn wiber.

6 Eu gwêoedd hwy ni byddant yn wiagoedd,
ac nid ymddilladant a'u gweithredoedd: eu
gweithredoedd ydynt weithredoedd anwir-
edd, a gwaith trawser sydd yn eu dwylaw.

7 *Bu* traed a redant i ddrygioni, a hwy a frysiant i dywallt gwaed gwirion: eu medd-
ylliau *sydd* feddyliau anwir; distryw a dinystr
sydd ar eu ffyrdd hwynt.

8 *Ffordd* heddwch nid adwaenant; ac nid
oes gyflawnder yn eu llwybrau: gwnaethant
iddynt lwybrau ceimion: pwy bynnag a
rodio yno, nid edwyn heddwch.

9 ¶ *Am* hynny y ciffodd barnedigaeith oddi
wrthym, ac ni'n golloddoddod cyflawnder:
diagwyllasom am oleuni, ac wele dywyllwch;
am ddisgleirdeb, ac yn y fagddu yr ydym yn
rhodio.

10 *Palfalason* fel deillion a'r pared, *Te*, fel
rhai heb lygaid y palfalason: tramgydd-
asom ar hanner dydd fel y cyfnos; *oeddem*
mewn lleoedd anghyffannedd fel rhai meirw.

11 *Nyni* oll a ruasom fel eirth, a chan
riddfan y griddffanasom fel colomennod:
diagwyllasom am farn, ac nid *oes dim*; am
iachawdwriseith, ac ymbelhaodd oddi wrth-
ym.

12 *Canys* amlhaodd ein camweddu ger dy
fron, a thystiolaethodd ein pechodau i'n
herbyn: o herwydd ein camweddu *sydd* gyd
& ni; a'n hanwireddau, ni a'u hadwaenom:

13 *Camweddu*, a dywediwyd celwydd yn erbyn
yr *ARGLWYDD*, a chilio oddi ar ol ein *Dduw*,
dywedyd trawder, ac anuffudd-dod, myfyrio
a thraethu o'r galon eiriau gau.

14 *Barn* hefyd a drôed yn ei hol, a chyf-
iawnderasafodd o hirbell: canys gwirionedd
a gwmpodd yn yr heol, ac uniondeb ni all
ddyfod i mewn.

15 *Ie*, gwirionedd sydd yn pallu, a'r hwn
sydd yn cilio oddi wrth ddrygioni a'i gwna ei
hun yn yspall; a gwelodd yr *ARGLWYDD*
hyn, a drwg oedd yn ei olwg nad *oedd* barn.

16 ¶ *Gwelodd* hefyd nad *oedd* gwr, a rhy-
feddiodd nad *oedd* eiriolwr: am hynny ei
fraich a'i hachubodd, a'i gyflawnder ei hun
a'i cynhalodd.

17 *Canys* efe a wisgodd gyflawnder fel llurig,
a helm iachawdwriseith am ei ben; ac a
wisgodd wisgoedd diâl yn ddillad; *Te*, gwisg-
odd sêl fel cochl.

18 *Yn* ol y gwelthredoedd, *Te*, yn *eu* hol
Awynt, y tâl efe, lliid i'w wrthwynebwyr,
taledigaeth i'w elynion; taledigaeth i'r ynys-
oedd a dâl efe.

19 *Felly* yr ofnant enw yr *ARGLWYDD* o'r
gorllewin, a'i ogoniant ef o godiad haul: pan
ddelo y gelym i mewn fel afon, yspryd yr *AR-*
GLWYDD a'i hymild ef ymaith.

20 ¶ *Ac* i Sion y daw y gwaredydd, ac i'r
rhai a drôant oddi *wrth* anwiredd yn Jacob,
medd yr *ARGLWYDD*.

21 *A* minnau, dyma fy nghyfammod &
hwynt, medd yr *ARGLWYDD*; *Fy* yspryd yr
hwn *sydd* arnat, a'm geiriaw y rhai a osodais
yn dy enau, ni chilliant o'th enau, nac o enau
dy had, nac o enau had dy had, medd yr *AR-*
GLWYDD, o hyn allan byth.

PENNOD LX.

1 *Gogoniant* yr *eglwys* pan ddelo y cenhedloedd
yn *dra* ami attî; 15 *a'r* bendithion *maur* a
fydd ar ol ychydig *gystudd*.

CYFOD, llewyrcha; canys daeth dy oleuni,
a chyffoddodd gogoniant yr *ARGLWYDD*
arnat.

2 *Canys* wele, tywyllwch a orehuddia y
ddsear, a'r fagddu y bobloedd: ond arnat ti
y cyfyd yr *ARGLWYDD*, a'i ogoniant a welir
arnat.

3 *Cenhedloedd* hefyd a rodiant at dy oleuni,
a brenhinoedd at ddisgleirdeb dy gyfodiad.

4 *Cyfod* dy lygaid oddi amgylch, ac edrych;

ymgasglasant oll, daethant attat: dy feibion
a ddeuant o bell, a'th ferched a fegir wrth dy
ystlys.

5 *Yna* y cei weled, ac yr ymddisgleiri; dy
galon hefyd a ofna, ac a helaethir; am droi
attat *hosowgrwydd* y môr, golud y cenhedl-
oedd a ddaw i ti.

6 *Lilaws* y camelod a'th orchuddiant, *sef*
cyflym gamelod Midian ac Ephah; hwynt
oll o Seba a ddeuant; aur a thus a ddygant;
a moliant yr *ARGLWYDD* a fynegant.

7 *Holl* ddefaid Cedar a ymgasglant attat ti,
hyrddod Nebaioth a'th wasanaethant: hwy a
ddeuant i fynu yn gymmeradwy ar fy allor,
a mi a anrhydeddaf dy fy ngogoniant.

8 *Pwy yno* y rhai hyn a ehedant fel cwm-
mwl, ac fel colomennod i'w ffenestri?

9 *Yn* ddiaur yr ynysoedd a'm disgwyltiant,
a llongau Tarsis yn bennaf, i ddwyn dy feibion
o bell, eu harian *hefyd* a'u haur gyd a hwynt,
i enw yr *ARGLWYDD* dy *Dduw*, ac i Sanct
Israel, am iddo dy ogoneddu di.

10 *A* meibion dieithr a adeliant dy furiau,
a'u brenhinoedd a'th wasanaethant; canys
yn fy nig y'th darelais, ac o'm hewyllys da
fy hun y tosturiais wrthyt.

11 *Am* hynny dy byrth a fyddant yn agored
yn wastad, ni cheuir hwynt na dydd na nos,
i ddwyn attat olud y cenhedloedd, fel y dyger
eu brenhinoedd hwynt hefyd.

12 *Canys* y genedl a'r deyrmas ni'th wasan-
aetho di, a ddifethir; a'r cenhedloedd hynny
a lwy'r ddinystir.

13 *Gogoniant* Libanus a ddaw attat, y ffyn-
nidwyd, ffawydd, a box ynghyd, i harddu lle
fy nghyssegr; harddaf hefyd lle fy nhrad.

14 *A* meibion dy gystuddwy'r ddeuant
attat yn ostyngedig: a'r rhai oll a'th ddiys-
tyrasant a ymostyngant wrth wadnau dy
draed, ac a'th alwant yn Ddinas yr *AR-*
GLWYDD, yn Sion Sanct Israel.

15 *Lle* y buost yn wrthodedig ac yn gâs,
ac heb gynniweirydd *truoed*, gwnaif di yn ar-
dderchogwrwydd tragywyddol, ac yn llawen-
ydd i'r holl genhedlaethau.

16 *Sugni* hefyd laeth y cenhedloedd, *Te*,
bronnau brenhinoedd a sugni; a chei wybod
mai myfi yr *ARGLWYDD yno* dy achubydd,
a'th waredydd *yno* cadarn *Dduw* Jacob.

17 *Yn* lle pres y dygaf aur, ac yn lle haiarn
y dygaf arian, ac yn lle coed, bres, ac yn lle
cerrig, haiarn; a gwnaif dy swyddogion yn
heddychol, a'th drethwyr yn gyflawn.

18 *Ni* ehlywir mwy *son* am drais yn dy
wlad, na distryw na dinystr yn dy derfynau:
eithr ti a elwi dy fagwrydd yn iachawdwr-
laeth, a'th byrth yn Foliant.

19 *Ni* bydd yr haul i ti mwyach yn oleuni y
dydd, a'r lleuad ni oleua yn llewyrch i ti:
eithr yr *ARGLWYDD* fydd i ti yn oleuni
tragywyddol, a'th *Dduw* yn ogoniant i ti.

20 *Ni* fachluda dy haul mwyach, a'th leuad
ni phalla: o herwydd yr *ARGLWYDD* fydd i
ti yn oleuni tragywyddol, a dyddiau dy alar
a ddarfydaant.

21 *Dy* bobl hefyd *fyddant* gyflawn oll: eti-
feddant y'tir byth, *sef* blaguryn fy mhanhig-
ion, gwaith fy nwyllaw, fel y'm gogonedder.

22 *Y* bychan a fydd yn sil, a'r gwael yn
genedl gref. Myfi yr *ARGLWYDD* a brysaraf
hynny yn ei amser.

PENNOD LXI.

1 *Swydd* *Crist*. 4 *Parodwrydd* 7 a bendithion
y ffyddloniaid.

YSPRYD yr *ARGLWYDD* *Dduw* *sydd*
arnaf: o herwydd yr *ARGLWYDD* a'm
henneiniodd i efengylu i'r rhai llariaidd; efe

a'm hanfonodd i rwymo y rhai ysig eu calon, i gyhoeddi rhyddid i'r caethion, ac agofiad carchar i'r rhai sydd yn rhwym;

2 I gyhoeddi bliwyddyn gymmeradwy yr ARLWYDD, a dydd difal ein Duw ni; i gy-suro pob galarus;

3 I osod i alarwyr Sion, ac i roddi lddynt ogoniant yn lle lludw, olew llawenydd yn lle galar, gwsg moliant yn lle yspryd cystudd-iedig; fel y gelwid hwynt yn Brennau cyf-iawnder, yn Bianhigyn yr ARLWYDD, fel y gogonedder ef.

4 ¶ Adelladant hefyd yr hen ddiffaethfa, cyfodant yr anghyffaneddfa gynt, ac adne-wyddant ddinasoedd diffaeth, ac anghyfan-nedd-dra llawer oes.

5 A ddeithriaid a safant ac a borthant eich praid, a meibion ddeithr sydd arddwy'r a gwinllanwyr i chwli.

6 Chwithau a elwir yn Offeiriaid i'r ARLWYDD: Gweinidogion ein Duw ni, meddir wrthych; golud y cenhedloedd a fwrnhêwch, ac yn eu gogoniant hwy yr ymddyrechetwch.

7 ¶ Yn lle eich cywilydd y cecoch ddau-ddyblig; ac yn lle gwaraidd hwy a lawen-ychant yn eu rhan: am hynny yn y tir y meddiannant rân ddwl; llawenydd tragy-wyddol fydd lddynt.

8 Canys myfi yr ARLWYDD a hoffaf gyf-iawnder; yr wyf yn casâu trais yn boeth-offrwm, ac a gyfarwyddaf eu gwaith mewn gwirionedd, ac a wnaif a hwynt gyfammod tragywyddol.

9 Bu had hwynt hefyd a adweinir ym mysg y cenhedloedd, a'u hilogaeth hwynt yng nghanol y bobl: y rhai a'u gwelant a'u had-wneant, mai hwynt-hwy yw yr had a fendithiodd yr ARLWYDD.

10 Gan lawenyachu y llawenyachaf yn yr ARLWYDD, fy enaid a orfoledda yn fy Nw: canys gwisgodd fi â gwisgoedd iachawdwr-iaeth, gwisgodd fi â mantell cyfiawnder; megis y mae prifod-fab yn ym-wisgo â hardd-wig, ac fel yr ym-drwna prifod-ferch a'i thlysau.

11 Canys megis y gwna y ddaear i'w gwellt dyfu, ac fel y gwna gardd i'w hadau egino, felly y gwna yr Arglwydd Ior i gyfiawnder a moliant darddu ger bron yr holl genhedl-oeidd.

PENNOD LXII.

1 *Awyddus chwant y prophwyd i gadarnhau yr eglwys yn uddewidion Duw.* 5 *Dylat-woydd y gweinidogion wrth bregathu yr estngyl,* 10 *a pharotôt y bobl i'u deryn.*

EB mwyn Sion ni thawaf, ac er mwyn Jerusalem ni oestegaf, hyd onid elo ei chyfiawnder hi allan fel disgleirdeb, a'i hiach-awdwr iaeth hi fel lamp yn llosgi.

2 A'r cenhedloedd a welant dy gyfiawnder, a'r holl frenhinoedd dy ogoniant: yna y gelwir arnat enw newydd, yr hwn a enwa genau yr ARLWYDD.

3 Byddi hefyd yn goron gogoniant yn llaw yr ARLWYDD, ac yn dalaith frenhinol yn llaw dy Dduw.

4 Ni ddywedir am danat mwy, Gwrthod-edig; am dy dir hefyd ni ddywedir mwy, Anghyffanedd: eithr ti a elwir Heph-sabah; a'th dir, Beulah: canys y mae yr ARLWYDD yn dy hoffa, a'th dir a brifodir.

5 Canys fel y prifoda gwr leuaneg forwyn, y prifoda dy feibion dydi; ac â llawenydd prifod-fab am brifod-ferch, y llawenycha dy Dduw o'th blegid di.

6 Ar dy furiau di, Jerusalem, y gosodais

geidwaid, y rhai ni thawant ddydd na nos yn wastad: y rhai ydych yn cofio yr ARLWYDD, na ddisteiddych;

7 Ac na adêwch ddistawrwydd lddo, hyd oni sicrhô, ac hyd oni osodo Jerusalem yn foliant ar y ddaear.

8 Tyngodd yr ARLWYDD i'w ddeheulaw, ac i'w fraich nerthol. Yh ddiau ni roddaf dy f'd mwyaeh yn ymborth i'th elynion; a meibion ddeithr nid yfant dy win, yr hwn y llafuriaist am dano:

9 Ithir y rhai a'i casgiant a'i hwyttânt, ac a follannant yr ARLWYDD; a'r rhai a'i cyn-nullasant a'i hysant o fewn cymteddoedd fy sancteiddrwydd.

10 ¶ Cynniweiriwch, cynniweiriwch trwy y pyrth: parotôtowch ffordd y bobl; palmentwch, palmentwch brif-ffordd; digarreg-wch M: cyfodwch faner i'r bobloedd.

11 Wela, yr ARLWYDD a gyhoeddodd hyd eithaf y ddaear, Dywedwch wrth ferch Sion, Wela dy iachawdwr iaeth yn dyfod, wela ei gyflog gyd âg ef, a'i waith o'i faen.

12 Galwant hwynt hefyd yn Bobl sanctaidd, yn Wareidigion yr ARLWYDD: titiau a elwir, Yr hon a geiswyd, Dinas nis gwrthod-wyd.

PENNOD LXIII.

1 *Crist yn dangos pwy ydyw, 2 pa beth yw ei oruchafiaeth ar ei elynion, 7 a pha beth yw ei druwaredd tu ag at ei eglwys.* 10 *Yn ei gyflawn ddiplomodd y mae yn meddwl am ei hael drugaredd.* 15 *Yr eglwys yn ei gweddol,* 17 *a'i hachwyr, yn gwneuthur prafes o'i fydd.*

PDWY yw hwn yn dyfod o Edom, yn goch ei ddillad o Bosrah? hwn sydd hardd yn ei wisg, yn ymdeith yn amler ei rym? Myfi, yr hwn a lmafaf mewn cyfiawnder, ac wyf gadarn i iacháu.

2 Paham yr ydwyf yn goch dy ddillad, a'th wisgoedd fel yr hwn a sathraf mewn gwin-wryf?

3 Sethrais y gwin-wryf fy hunan, ac o'r bobl nid oedd un gyd â mi; canys mi a'u sathraf hwynt yn fy nig, ac a'u mathraf hwynt yn fy lliidiowgrwydd; a'u gwaed hwynt a daenellir ar fy nillad, a'm holl wisgoedd a lychwinaf.

4 Canys dydd difal sydd yn fy nghalon, a bliwyddyn fy ngwaredigion a ddaeth.

5 Edrychais hefyd, ac nid oedd gynnorth-wywr; rhyfeddais hefyd am nad oedd gyn-baliwr: yna fy mraeh fy hun a'm hachub-odd, a'm lliidiowgrwydd a'm cynhaliodd.

6 A mi a sathraf y bobl yn fy nig, ac a'u meddwaf hwynt yn fy lliidiowgrwydd; a'u cadernid a ddiagodd i'r llaw.

7 ¶ Cofaf drugareddau yr ARLWYDD, a mollant Duw, yn ol yr hyn oli a rodd-odd Duw i ni, ac amler ei ddaloni i dy Israel, yr hyn a roddodd efe lddynt yn ol ei dosturiaethau, ac yn ol amler ei drugar-eddau.

8 Canys efe a ddywedodd, Diau fy mhobol ydynt hwy, meibion ni ddywedant gelwydd; felly efe a aeth yn iachawdwr lddynt.

9 Yn eu holl gystudd hwynt efe a gystudd-iwyd, ac angel ei gynddrychioldeb a'i hachubodd hwynt; yn ei gariad, ac yn ei drugar-odd y gwaredodd efe hwynt: efe a'u dygodd hwynt, ac a'u harweiniodd yr holl ddyddiau gynt.

10 ¶ Hwyrthau oeddynt wrthryfelgar, ac a offasiant ei Yspryd sanctaidd ef: am hynny y trodd efe yn elyn lddynt, ac yr ymladdodd yn eu herbyn.

11 Yn a cofodd *efe* y dyddau gynt, Moses a'i bobl, gan *ddywydd*, Mae yr hwn a'u dygodd hwynt i fynu o'r môr, gyd â bugall ei braidd? *mae* yr hwn a osododd ei yspryd sanctaidd o'i fewn ef?

12 Yr hwn a'u tywysodd *Arxan* & deheulaw Moses, ac a'i ogoneddau fraich, gan hollti y dyfroedd o'u blaen hwynt, i wneuthur iddo ei hun enw *tragywddol*?

13 Yr hwn a'u harweiniodd hwynt trwy y thyrnderau, fel march yn yr anialwch, fel na thrangwyddent?

14 Fel y disgyn anifall i'r dyffryn, y gwaa yspryd yr *ARGLWYDD* iddo orphwys: felly y tywysaist dy bobl, i wneuthur i ti enw *gogoneddus*.

15 ¶ Edrych o'r nefoedd, a gwel o annedd dy sancteiddrwydd a'th ogoniant: *mae* dy sei a'th gadernid, llosoedgrwydd dy dosturiaethau a'th drugareddau tu ag attaf fi? a ymataliaent?

16 Cansy ti *yo* ein Tad ni, er nad edwyn Abraham ni, ac na'n cydnebydd Israel: ti, *ARGLWYDD*, *yo* ein Tad ni, ein gwaredydd; dy enw *sydd* erioed.

17 ¶ Paham, *ARGLWYDD*, y gwnaethost i ni gyfeiliorni allan o'th fyrd? *ac* y caledaist ein calonau oddi wrth dy ofn? Dychwel er mwyn dy weision, llywiau dy etifeddiast.

18 Dros ychydig ennyd y meddianodd dy bobl sanctaidd: ein gwrthwynebwyr a fathasant dy gyssegr di.

19 Nyni ydym *iddot* ti: erioed ni buost yn arglwyddiaethu arnynt hwy; *ac* ni elwid dy enw arnynt.

PENNOD LXIV.

1 Yr *eglwys* yr *gwedd* ar i *Dduw* *cynew* ei allu; *5 ac* wrth *frwyrgu* *trugaredd* *Dduw*, yn *cyfoddef* ei *lygredigaeth* *naturiol*: *9 yn* *cywmo* *rhag* ei *chystudd*.

ONA rwygit y nefoedd, a disgyn, fel y toddai y mynyddoedd o'th flaen di,

2 Fel pan losgo y tân greision, y pair y tân i'r dwfr ferwi; i hyabysu dy enw i'th wrthwynebwyr, fel yr ofno y cenhedloedd rhagot.

3 Pan wnaethost bethau ofnadwy ni ddiegylliasom am *danynt*, y disgyniaist, a'r mynyddoedd a doddasant o'th flaen.

4 Ac erioed ni chlywsant, ni dderbyniasant & ehustiau, ac ni welodd llygod, O Dduw, ond tydi, yr *Ayn* a ddarparodd *efe* i'r neb a ddisgwyl wrtho.

5 Cytarfyddi a'r hwn sydd lawen, ac a wna gyflawnder; y *rhaf* yn dy ffydd a'th gofiant di: wele, ti a ddigiaist, pan bechasm: ynddynt hwy y *mae* para, a ni a fyddwn cadwedig.

6 Kithr yr ydym ni oll megis *pech* aflan, ac megis bratiau budron *yo* ein holl gyflawnderau; a megis deilen y syrtiasom ni oll; a'n hanwireddau, megis gwnt, a'n dug ni ymait.

7 Ac nid *oes* a lwo ar dy enw, nac a ymgyfyd i ymalfydd ynot: cansy cuddiaist dy wyneb oddi wrthym; diffaist ni, o herwydd ein hanwireddau.

8 Ond yn awr, O *ARGLWYDD*, ein Tad ni *ystwy* ti: nyni ydym glal, a thithau *yo* ein llinw'r ni; Ie, gwaith dy law ydym ni oll.

9 ¶ Na ddigla, *ARGLWYDD*, yn ddirfawr, ac na chofia anwiredd yn dragywydd: wele, edrych, attolwg, dy bobl di ydym ni oll.

10 Dy sanctaidd ddinasoedd sydd anialwch; Ston *sydd* yn ddifiaethwch, a Jerusalem yn anghyfnedd.

11 Ty ein sancteiddrwydd a'n harddwch ni, lle y moliannai ein tadau dydi, a losgwyd â

thân; a'n holl bethau dymunol sydd yn anrhaith.

12 A ymattell di, *ARGLWYDD*, wrth y *peith* au hyn? a dewi di, ac a gystuddi di ni yn ddirfawr?

PENNOD LXV.

1 *Gatwodigaeth* y *Cenhedloedd*. 2 *Gwrthod* yr *Juddaewon*, am eu hanghrediniaeth, a'u *dewo-oddolaeth*, a'u *rhagrith*. 8 *Gweddill* a *achubir*. 11 *Barnedigaeth* ar yr *anwir*, a *benidithion* ar y *dawriol*. 17 *Dedwydd* *gustwr* *Jerusalem* *newydd*.

CEISIWYDD fi gan y *rhaf* ni ymofynasant *Am danaf*; cafwyd fi gan y *rhaf* ni'm ceisiasant: dywedais, Wele fi, wele fi, wrth genhediaeth ni alwyd ar fy enw i.

2 *Ratynais* fy llaw ar hyd y dydd di bobl wrthryfelgar, y *rhaf* a rodient y ffordd nid oedd dda, yn ol eu meddyliau eu hun;

3 *Pobl* y *rhaf* a'm lliedient i yn wastad yn fy wyneb; yn aberthu mewn gerddi, ac yn argl-darthu ar allorau pridd-fenni;

4 Y *rhaf* a arhoent yn mysg y beddau, ac a lettyent yn y mynwentau; y *rhaf* a fwytaent gig môch, ac isgell fhaidd bethau yn eu llestri;

5 Y *rhaf* a ddywedent, *Saf* ar dy ben dy hum; na nesâ attaf fi: cansy sancteiddiaeth ydwyf na thydi. Y *rhaf* hyn *sydd* fêg yn fy ffroenau, tân yn llosgi ar hyd y dydd.

6 Wele, ysgrifenydd ger fy mron: ni thawaf; eithr talaf, Ie, talaf i'w mynwa,

7 Eich anwireddau chwi, ac anwireddau eich tadau ynghyd (medd yr *ARGLWYDD*) y *rhaf* a argl-darthasant ar y mynyddoedd, ac a'm cabiasant ar y brynau: am hynny, y mesuraf eu hen weithredoedd hwynt i'w mynwa.

8 ¶ Fel hyn y dywed yr *ARGLWYDD*; Megis y ceir gwin newydd mewn swp orawn, ac y dywedir, Na ddifwyna ef; cansy y *mae* bendith ynddo: felly y gwnaf er mwyn fy ngweision, na ddistrywwyf hwynt oll.

9 Kithr dygaf bad allan o Jacob, ac o Judah *en* a etifeddo fy mynyddoedd: a'm hetholedigion a'i hetisiddant, a'm gweision a drigant yno.

10 Saron hefyd fydd yn gorlan defaid, a glynw Achor yn orweddfa gwartheg, i'm pobl y *rhaf* a'm ceisiasant.

11 ¶ Ond chwi *yo* y *rhaf* a wrthodwch yr *ARGLWYDD*, a anghofwch fy mynydd sanctaidd, a arwywch fwrdd i'r llu acw, ac a lenwch ddiod-offwm i'r niferi acw.

12 Rhifaf chwithau i'r cleddyf, a chwi oll a ymostyngwch i'r lladeddiagaeth: o herwydd pan eiwas chwi, nid atebasoch; pan leferais, ni wrandawsoch; ond gwnaethoch ddrwyllon yn fy ngolwg, a dewimasoch yr hyn nid oedd dda gennyf.

13 Am hynny fel hyn y dywed yr *ARGLWYDD* *Dduw*; Wele, fy ngweision a fwyttant, a chwithau a newynwch: wele, fy ngweision a yfant, a chwithau a sychedwch: wele, fy ngweision a lawenychant, a chwithau a fydd cywillydd amoch:

14 Wele, fy ngweision a ganant o hyfrydwch calon, a chwithau a cweddwch rhag gofid calon, ac a udwch rhag ystudd yspryd.

15 A'ch enw a adewch yn felfidh gan fy etholedigion: cansy yr *ARGLWYDD* *Dduw* a'th ladd di, ac a eliw ei weision ar enw arall:

16 Fel y bo i'r hwn a ymfendigo ar y ddaear, ymfendigo yn Nuw y gwrtionedd; ac i'r hwn a dyngo ar y ddaear, dyngu i *Dduw* y gwrtionedd: am anghofio y trallodau gynt, ac am eu cuddio hwynt o'm golwg.

17 ¶ Canys wele fi yn crëu nefoedd newydd, a ddaear newydd: a'r rhai cyntaf ni chofir, ac ni feddytir am danynt.

18 Ithir llawenywch a gorfoleddwch yn dragywydd yn y pethau a grëwyf fi: canys wele fi yn crëu Jerusalem yn orfoledd, a'i phobl yn llawenydd.

19 Gorfoleddaf hefyd yn Jerusalem, a llawenywchaf yn fy mhobl: ac ni chlywir ynddi mwyaich lais wylofaen, na llef gwaedd.

20 Ni bydd o hynny allan blyntyn o oed, na henafdyr, yr hwn ni chyflawnoedd ei ddyddiau: canys y bachgen fydd marw yn fab canmlwydd; ond y pechadur yn fab canmlwydd a felliditir.

21 A hwy a adeiladant dai, ac a'u cyfanneddant; plannant hefyd winllannoedd, a bwyttant eu ffrwyth.

22 Nid adeiladant hwy, fel y cyfanneddodd arall; ac ni phlannant, fel y bwyttao arall: eithr megis dyddiau pren y bydd dyddiau fy mhobl, a'm hetholeddig a hir-fwynhânt waith eu dwylaw.

23 Ni lafuriant yn ofer, ac ni chenhedlant i drallod: canys had rhai bendigedig yr AROGLWYDD ydynt hwy, a'u heppil gyd a hwynt.

24 A bydd cyn galw o honnynt, i mi atteb; ac a hwy etto yn llefaru, mi a wrandawaf.

25 Y blaidd a'r oen a borant ynghyd; y llew fel ŷch a bawr wellt; a'r sarph, llwch fydd ei bwyd hi: ni ddrygant ac ni ddis-trywiant yn fy holl fynnydd sanctaidd, medd yr AROGLWYDD.

PENNOD LXVI.

1 *Y myn y gogoneddus Dduw ei wasanaethu mewn gostyngedig burdeb: 5 y mae yn cyntro y gostyngedig a rhyfeddol genhedlad, 10 a grausol ddomtau yr eglwys. 15 Tost farnedigasthau Duw yn erbyn yr annuwol. 19 Y bydd yr cenhedloedd eglwys sanctaidd, 24 ac y cânt wledl damnedigaeth yr annuwol.*

INEL hyn y dywed yr AROGLWYDD; Y nef yw fy ngorseidd-faing, a'r ddaear yw lleithig fy nhraed: mae y tŷ a ddeiledwch i mi? ac mae y fan y gorph wysaf?

2 Canys y pethau hyn oll a wnaeth fy llaw, a throaf i y mae hyn oll, medd yr AROGLWYDD: ond ar hwn yr edrychaf, sef ar y truan a'r cystuddiedig o yspryd, ac sydd yn crynu wrth fy ngair.

3 Yr hwn a laddo ŷch, sydd fel yr hwn a laddo wr; yr hwn a abertho oen, sydd fel yr hwn a dorfynglo gi; yr hwn a offrymmo offrwm, sydd fel ped offrymnaid waed môch; yr hwn a arogl-dartho thus, sydd fel pe bendigai eilun: i e, hwy a ddewisasant eu ffyrdd eu hun, a'u henaid a ymhyrdodd yn eu ffeidd-dra.

4 Minna a ddewisaf eu dychymyglon hwynt, ac a ddygaf arnynt yr hyn a ofnant: am alw o honol, ac nid oedd a attebai; llefarais, ac ni wrandawant: eithr gwnaethant yr hyn oedd ddrwg yn fy ngolwg, a'r hyn nid oedd dda gennyf a ddewisasant.

5 ¶ Gwrandewch air yr AROGLWYDD, y rhai a grynwch wrth ei air ef; Eich brodyr y rhai a'ch casasant, ac a'ch gyrrasant ar encil er mwyn fy enw i, a ddywedasant, Gogonedder yr AROGLWYDD: etto i'ch llawenydd chiw y gwelir ef, a hwy a waradwyddir.

6 Llef soniarus o'r ddinas, llef o'r deml, llef yr AROGLWYDD yn talu y pwyth i'w eilynion.

7 Cyn ei chlyfychu, yr egorodd; cyn dyfod gwewyr arni, y rhyddhawyd hi ar fab.

8 Pwy a glybu y fath beth a hyn? pwy a welodd y fath bethau a hyn? A wneir i'r ddaear dyfu mewn un dydd? a enir cenedl ar unwaith? Pan glafychodd Sion, yr egorodd hefyd ar ei meibion.

9 A ddygaf fi'r enedigaeith, ac oni pharaf esgor? medd yr AROGLWYDD: a baraf fi esgor, ac a luddaf? medd dy Dduw.

10 Llawenhêwch gyd a Jerusalem, a byddwch hyfryd gyd a hi, y rhai oll a'i cerwch hi: llawenhêwch gyd a hi yn llawen, y rhai oll a alerwch o'i phlegid hi:

11 Fel y sugnoch, ac y'ch diwallar a bron-nau ei diddanwch hi; fel y godroch, ac y byddoch hyfryd gan helaethrwydd ei gogoniant hi.

12 Canys fel hyn y dywed yr AROGLWYDD; Wela, mi a estynaf iddi heddwch fel afon, a gogoniant y cenhedloedd fel ffrwd liferiol: yna y sugnwch, ar ei hystlys hi y'ch dygir, ac ar ei gliniau y'ch diddenir.

13 Fel un yr hwn y diddانا ei fam ef, felly y diddanaf fi chiw; ac yn Jerusalem y'ch diddenir.

14 A phan weloch hyn, y llawenycha eich calon; eich esgryn hefyd a fodeuant fel llydeuyn: ac fe adwe'nir llaw yr AROGLWYDD tu ag at ei weision, a'i llioiogrwydd wrth ei eilynion.

15 Canys wele yr AROGLWYDD a ddaw a thân, ac a'i gerbydau fel trowynt, i dalu ei diddiger a llioiogrwydd, a'i gerydd i fflamau tân.

16 Canys yr AROGLWYDD a ymddadlëu a thân ac a'i glëddyf yn erbyn pob cnawd; a lladdedigion yr AROGLWYDD fyddant aml.

17 Y rhai a ymsanctëddiant, ac a ymlanhânt yn y gerdd, yn ol eu gilydd, yn y canol, gan fwytta cig môch, a ffeidd-dra, a llygod, a gyd-ddiwedd, medd yr AROGLWYDD.

18 Canys mi a adwaen eu gweithredoedd hwynt a'u meddyliau: y mae yr awser yn dyfod, i gasgu yr holl genhedloedd a'r iethoedd; a hwy a ddeuant, ac a welant fy ngogoniant.

19 A gosodaf yn eu mysg arwydd, ac anfonaf y rhai diangol o honnynt at y cenhedloedd, i Tarsis, Affrica, a Lydia, y rhai a dynant mewn bwa, i Italia, a Groeg, i'r ymysoedd pell, y rhai ni chlywsant sôn am danaf, ac ni welant fy ngogoniant; a mynegant fy ngogoniant ym mysg y cenhedloedd.

20 A hwy a ddygant eich holl frodyr o blith yr holl genhedloedd, yn offrwm i'r AROGLWYDD, ar feirch, ac ar gerbydau, ac ar elorau meirch, ac ar fulod, ac ar anifeiliaid buain, i'm mynydd sanctaidd Jerusalem, medd yr AROGLWYDD, megis y dwg meibion Israel offrwm mewn llestr glân i dŷ yr AROGLWYDD.

21 Ac o honnynt hwy y cymmeraf ras yn offeiriad ac yn Leŷaid, medd yr AROGLWYDD.

22 Canys megis y saif ger fy mron y nefoedd newydd a'r ddaear newydd, y rhai a wnaaf fi, medd yr AROGLWYDD, felly y saif eich had chiw, a'ch enw chiw.

23 Bydd hefyd o newydd-loer i newydd-loer, ac o Sabboth i Sabboth, i bob cnawd ddyfod i addoli ger fy mron i, medd yr AROGLWYDD.

24 A hwy a ânt allan, ac a edrychant ar gelanedd y rhai a wnaethant gamwedd i'm herbyn: canys eu pryf ni bydd marw, a'u tân ni ddifydd; a byddant yn ffeidd-dra gan bob cnawd.

PROPHŴYD JEREMIAH.

PENNOD I.

1 *Amser 3 a galwad Jeremïah.* 11 *Ei brophwydol weledigaeth ef am y gwialen almon, a'r crochan berwedig.* 15 *Ei ddom gennadwri ef yn erbyn Judah.* 17 *Duw yn ei gy-suro ef, trwy addaw iddo ei gymmorth.*

GEIRIAU Jeremïah mab Hilcïah, o'r offeiriad y rhai oedd yn Anathoth, o fewn tir Benjamin:

2 Yr hwn y daeth gair yr **ARGLWYDD** atto, yn nyddiau Jostah mab Amon brenhin Judah, yn y drydedd flwyddyn ar ddeg o'i deyrnasiad et.

3 Ac fe ddaeth yn nyddiau Jehoiacim mab Jostah brenhin Judah, nes darfod un mlynedd ar ddeg i Seducïah mab Jostah brenhin Judah, hyd ddygiad Jerusalem i gaethiwed yn y pummed mis.

4 Yna y daeth gair yr **ARGLWYDD** attaf, gan ddywedyd,

5 Cyn i mi dy lunio di yn y groth, mi a'th adnabûm; a chyn dy ddyfod o'r groth, y sancteiddais di; a mi a'th roddais yn brophwyd i'r cenedloedd.

6 Yna y dywedais, O Arglwydd Dduw, wele, ni fedraf ymadrodd; canys bachgen ydywif fi.

7 ¶ Ond yr **ARGLWYDD** a ddywedodd wrthyf, Na ddywed, Bachgen ydywif: canys ti a ai at y rhai oll y'th anfonwyf, a'r hyn oll a orchymynwyf i ti a ddywedi.

8 Nac ofna rhag eu hwynebau hwynt: canys yr ydywif fi gyd â thi i'th waredu, medd yr **ARGLWYDD**.

9 Yna yr estynnodd yr **ARGLWYDD** ei law, ac a gyfyrdodd â'm genau. A'r **ARGLWYDD** a ddywedodd wrthyf, Wele, rhoddais fy ngeiriau yn dy enau di.

10 Gwel, heddyw y'th osodais ar y cenedloedd, ac ar y teyrnasoedd, i ddiwreiddio, ac i dynnu i lawr, i ddifetha, ac i ddistrywio, i adeiladu, ac i blannu.

11 ¶ Yna y daeth gair yr **ARGLWYDD** attaf, gan ddywedyd, Jeremïah, beth a welli di? Minnau addywedais, Gwialen almon a welaffi.

12 A dywedodd yr **ARGLWYDD** wrthyf, Da y gwelaist; canys mi a brysuraf fy ngair i'w gyflawni.

13 A gair yr **ARGLWYDD** a ddaeth attaf yr ail waith, gan ddywedyd, Beth a welli di? A mi a ddywedais, Mi a welaf grochan berwedig, a'i wyneb tu a'r gogledd.

14 Yna y dywedodd yr **ARGLWYDD** wrthyf, O'r gogledd y tyrr drwg allan ar holl drigolion y tir.

15 Canys wele, myfi a alwaf holl deuluoedd teyrnasoedd y gogledd, medd yr **ARGLWYDD**, a hwy a ddeuant, ac a osodant bob un ei orsedd-fainghe wrth ddorws porth Jerusalem, ac yn erbyn ei muriau oll o amgylch, ac yn erbyn holl ddinasoedd Judah.

16 A mi a drinasaf fy marnedigaethau yn eu herbyn, am holl anwiredd y rhai a'm gadawsant, ac a arogl-darhasant i dduwiau eraill, ac a addolasant weithredoedd eu dwylaw eu hunain.

17 ¶ Am hyuny gwregysa dy lwynau, a chyfod, a dywed wrthynt yr hyn oll yr ydwyf yn ei orchymyn i ti: nac arswyda eu hwynebau, rhag i mi dy ddistrywio di ger eu bron hwynt.

18 Canys wele, heddyw yr ydwyf yn dy roddi di yn ddinas gaerog, ac yn golofni haiarn, ac yn fur pres, yn erbyn yr holl dir, yn erbyn brenhinoedd Judah, yn erbyn ei thywysogion, yn erbyn ei hofferiadaid, ac yn erbyn pobl y tir.

19 Ymladdant hefyd yn dy erbyn, ond ni'th orchfygant: canys myfi sydd gyd â thi i'th ymwared, medd yr **ARGLWYDD**.

PENNOD II.

1 *Duw, wedi dangos ei garedigrwydd o'r blaen, yn ymlito a'r Iuddeuon am droi oddi wrtho mor ddiachos, 9 y tu hwnt i bawb eraill.* 14 *Mai hwynt-hwy eu hunain yw yr achos o'u hafwydd.* 20 *Pechodau Judah.* 31 *Gwerthod ei hyder ef.*

AGAIR yr **ARGLWYDD** a ddaeth attaf fi, gan ddywedyd,

2 Cerdda, a llefa y'nghlustiau Jerusalem, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, Coflais di, caredigrwydd dy ieuengetid, a serch dy ddyweddi, pan y'm canlynaist yn y diffaethwch, mewn tir ni hauwyd.

3 Israel ydoedd sancteiddrwydd i'r **ARGLWYDD**, â blaen-ffwrth ei gnwd ef: pawb oll a'r a'i bwyttâo, a bechant; drwg a ddi-gwydd iddynt, medd yr **ARGLWYDD**.

4 Gwrandewch air yr **ARGLWYDD**, tŷ Jacob, a holl deuluoedd tŷ Israel.

5 Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, Pa anwiredd a gafodd eich tadau chwi ynof fi, gan iddynt ymbellhâu oddi wrthyf, a rhodio ar ol oferedd, a myned yn ofer?

6 Ac ni ddywedant, Pa le y mae yr **ARGLWYDD** a'n dug ni i fynu o dir yr Aipht; a'n harweiniodd trwy yr anialwch; trwy dir diffaeth, a phyllau; trwy dir sychder, a chysgod angau; trwy dir nid aeth gwr trwyddo, ac ni thrigodd dyn ynddo?

7 Dygais chwi hefyd i wlad gnydwarf, i fwytta ei ffrwyth a'i daioni: eithr pan ddaethoch i mewn, halogasoeh fy nhiri, i a gwnaethoch fy etifeddiath i yn ffieldd-dra.

8 Yr offeiriad ni ddywedasant, Pa le y mae yr **ARGLWYDD**? a'r rhai sydd yn trin y gyfraith nid adnabuant fi: y bugeiliaid hefyd a droseddasant i'm herbyn, a'r prophwydi a brophwydasant yn enw Baal, ac a aethant ar ol y pethau ni wnaent lesâd.

9 ¶ Obledig hyn, mi a ddadleuaf â chwi etto, medd yr **ARGLWYDD**; Ie, dadleuaf â meibion eich meibion chwi.

10 Canys ewch drois ynysoedd Chittim, ac edrychwch; a danfonwch i Cedar, ac ystyr-iwch yn ddiwyd, ac edrychwch a fu y cyfryw beth.

11 A newidiodd un genedl eu duwiau, a hwy heb fod yn dduwiau? eithr fy mhobl i a newidiodd ea gogoniant am yr hyn ni wna lesâd.

12 O chw! nefoedd, synnwch wrth hyn, ac ofnwech yn aruthrol, a byddwch anghyfanedd iawn, medd yr ARLWYDD.

13 Canys dau ddrwg a wnaeth fy mhobi; hwy a'm gadawant i, ffynnon y dyfroedd byw, ac a gloddiasant lldynt eu hunain bydewau, i.e. bydewau wedi eu torri, ni ddaliant ddwfr.

14 ¶ *Al gwas ydyw Israel?* a'i *gwac* a wnaid yn ti *yo* efe? paham yr yspelliwyd ef?

15 Y llewod leuangaic a ruasant arno ac a leissant; a'i dir ef a osodasant yn anrhaith, a'i ddinasoedd a losgwyd heb drigiannydd.

16 Meibion Noph hefyd a Thapaneas a dorasant dy goryn di.

17 Ouid tydi a beraist hyn i ti dy hun, am wrthod o honot yr ARLWYDD dy DDUW, pan ydoedd efe yn dy arwain ar hyd y ffordd?

18 A'r awr hon, beth sydd i ti a *wnelech* yn ffordd yr Aipht, i yfed dwfr Nilus? a pheth sydd i ti yn ffordd Assyria, i yfed dwfr yr afon?

19 Dy ddrygioni dy hun a'th gossa di, a'th wrthod a'th gerydda: gwybydd dithau a gwel, mai drwg a chwerw ydyw gwrthod o honot yr ARLWYDD dy DDUW, ac nad ydyw fy ofn i ynot ti, medd Arglwydd Dduw y lluoedd.

20 ¶ Oblegid er ys talm mi a dorrais dy lau di, ac a ddrylliais dy rwyman; a thi a ddywedalist, Ni throddaf; er hynny ti a wilaist, gan butternio ar bob bryn uchel, a than bob pren deiliog.

21 Etto myf a'th biannaswn yn bér-winydden, o'r lawn had oll: pa fodd gan hynny y'th drôwyd i mi yn blanhigyn afrywiog gwinwydden ddeifeith?

22 Canys pe byddai i ti ymolchi â nitr, a chymmyrd i ti lawer o sebon; etto nodwyd dy anwiredd ger fy mron i, medd yr Arglwydd Dduw.

23 Pa fodd y dyweddi, Ni halogwyd fi, ac nid eutham at of Baalim? Edrych dy ffordd yn y glynn, gwybydd beth a wnaethost; camel buan ydyw yn amgylchu ei ffordd.

24 A sen wylst wedi ei chynnefino a'r anlalewch, wrth ddyrniant ef ehalon yn yfed gwyn, wrth ei hachlysur pwy a'i trŷ ymaith? pawb a'r a'i ceisiant hi, nid ymlinant; yn ei mis y cânt hi.

25 Cadw dy droed rhag noethni, a'th geg rhag syched. Tithau a ddywedalist, Nid oes oibaith. Nae oes: canys cerais ddeifeithriad, ac ar eu hol hwynt yr Af fi.

26 Megis y cywilyddia lleidr pan ddaller ef, felly y cywilyddia ty Israel; hwynt-hwy, eu brenhinoedd, eu tywysogion, a'u hoffieiriad, a'u prophwydi;

27 Y rhal a ddywedant wrth bren, Tydi yw fy nhad; ac wrth garrag, Ti a'm cemhedalist. Canys hwy a droisiant attaf fi wegli, ac nid wyneb: ond yn amser eu hadfyd y dywedant, Cyfod, a chadw ni.

28 Eithr pa le y mae dy dduwiau, y rhal a wnaethost i ti? codant, os gallant dy gadw yn amser dy adfyd: canys w'rth rifiedi dy ddinasoedd y mae dy dduwiau di, O Judah.

29 Paham yr ymddadleuwch â mi? chw! oll a droesdasoch i'm herbyn, medd yr ARLWYDD.

30 Yn ofer y tarewais eich plant chw! ni dderbynantant gerydd: eich cleddyf eich hun a ddifodd eich prophwydi, megis llaw yn distrywio.

31 ¶ O genhedlaeth, gwelwch air yr ARLWYDD: A fwm i yn anlalewch i Israel? yn dir tywyllwch? paham y dywed fy mhobi,

Arglwyddi ydym ni, ni ddeuwn ni mwy attaf ti?

32 A anghoffia morwyn ei harddwig? neu y brifodas-ferch ei thlysau? etto fy mhobi i a'm handghoffasant ddyddiau aneirif.

33 Paham yr wyt ti yn cyweirio dy ffordd i geisio cariad? am hynny hefyd y dysgaist dy ffyrdd i rai drygionus.

34 Hefyd yn dy odre di y cafwyd gwaed eneidiau y tlodion diniwed; nid wrth chwilio y ceffais hyn, eithr ar y rhal hyn oll.

35 Etto ti a ddyweddi, Am fy mod yn ddi-niwed, yn ddtau y trŷ ei lld ef oddi wrthyf. Wele, dadleuaf â thi, am ddywedyd o honot, Ni phechais.

36 Paham y gwibi di cymaint i newidid dy ffordd? canys ti a waradwyddir o herwydd yr Aipht, fel y'th waradwyddwyd o herwydd Assyria.

37 Hefyd ti a ddeul allan oddi wrtho, a'th ddwyllaw ar dy ben: oblegid yr ARLWYDD a wrthododd dy hyder di, ac ni lwyddi ynddynt.

PENNOD III.

1 *Mawr drwgaredd Dduw yn ysgeler butteindra Judah.* 6 *Mai gwaeth yw Judah nag Israel.* 12 *Addewidion yr afonyl i'r edifeiriol.* 20 *Dduw yn argyhoeddi ac yn galo Israel, a hwythau yn gwnenthur cyffes gyhoedd o'u pechodau.*

HWY a ddywedant, O gyrr gwr ei wraig ymaith, a myned o honi oddi wrtho ef, ac iddi fod yn eiddo gwr arall, a ddychwel efe atti hi mwyach? oni lwy'r halogir y tir hwnnw? ond ti a butteiniaist gyd â chyfeillion lawer; etto dychwel attaf fi, medd yr ARLWYDD.

2 Dyrchafa dy lygaid i'r lleoedd uchel, ac edrych pa le ni phutteiniaist. Ti a eistedd-aist ar y ffyrdd lldynt hwy, megis Arabiaid yn yr anlalewch; ac a halogast y tir a'th butteindra, ac a'th ddrygioni.

3 Am hynny yr attaliwyd y cafodydd, ac ni bu gwlaw diweddar; a thalcen putteinwraig oedd i ti; gwrthodaist gwylyddio.

4 Oni lef di arnaf fi o hyn allan, Fy nhad, ti yw tywysog fy leuengetid?

5 A ddaid efe ef ddiig byth? a'i ceidw yn dragywydd? Wele, dywedalist a gwnaethost y'i hyn oedd ddrwg hyd y gellaiat.

6 ¶ *A'r ARLWYDD a ddywedodd wrthyf yn amser Josiah y brenhin.* A welaist ti hyn a wnaeth Israel wrthynysg? Hi a seih i bob mynydd uchel, a than bob pren deiliog, ac a butteiniodd yno.

7 A mi a ddywedais, wedi iddi wnaenthur hyn i gyd, Dychwel attaf fi. Ond ni ddychwelodd. A Judah ei chwaer anfyddiawn hi a welodd hynny.

8 A gwelaist yn dda, am yr achosion oll y putteiniodd Israel wrthynysg, ollwng o honi hi ymaith, ac a roddais iddi ei llythyr ysga; er hyn ni ofnodd Judah ei chwaer anfyddiawn; eithr aeth a phutteiniodd hithau hefyd.

9 A chan ysgafnder ei phutteindra yr halogodd hi y tir; canys gyd a'r maen a'r pren y putteiniodd hi.

10 Ac er hyn oll hefyd, ni ddychwelodd Judah ei chwaer anfyddiawn attaf fi â'i holl galon, eithr mewn rhagrith, medd yr ARLWYDD.

11 A dywedodd yr ARLWYDD wrthyf, Israel wrthynysg a'i cyflawnhodd ei hun rhagor Judah anfyddiawn.

12 ¶ Cerddia, a chyhoedda y geiriau hyn tu a'r gogledd, a dywed, Ti Israel wrthynysg.

dychwel, medd yr **ARGLWYDD**, ac ni adawaf i'm llid syrthio arnoch: canys trugarog ydwyf fi, medd yr **ARGLWYDD**, ni ddaliaf *lid* yn dragywydd.

13 Yn unig cydnebydd dy anwiredd, droseddau o honot yn erbyn yr **ARGLWYDD** dy Dduw, a gwasgaru o honot dyff yrdd i ddeithriaid dan bob pren deiliog, ac ni wrandawech ar fy llef, medd yr **ARGLWYDD**.

14 Trowch, chwi blant gwrthnysig, medd yr **ARGLWYDD**; canys myfi a'ch prifodals echi: a mi a'ch cymeraf a'ch wfi, un o ddinas, a dau o deulu, ac a'ch dygaf chwi i Sion:

15 Ac a roddaf i chwi fugeillaid wrth *fodd* fy nghalon, y rhai a'ch portiant chwi a gwybodaeth, ac a deall.

16 Ac wedi dardfod i chwi amlhâu a chynnyddu ar y ddaear, yn y dyddiau hynny, medd yr **ARGLWYDD**, ni ddywedant mwy, Arch cyfammod yr **ARGLWYDD**; ac nis meddwl calon am dani, ac ni chofir hi; nid ymwelant a hi chwaith, ac ni wneir *hynny* mwy.

17 Yn yr amser hwnnw y galwant Jerusalem yn orseddfa yr **ARGLWYDD**; ac y ceaglr atti yr holl genhedloedd, at enw yr **ARGLWYDD**, i Jerusalem: ac ni radiant mwy yn ol cildyrwydd eu calon ddrygonus.

18 Yn y dyddiau hynny y rhodia tŷ Judah gyd a thŷ Israel, a hwy a ddeuant ynghyd, o dir y gogledd, i'r tir a roddais i yn etifeddiath i'ch tadau echi.

19 Ond mi a ddywedais, Pa fodd y' th osodaf yn mhllit y plant, ac y rhodda i ti dir dymunol, *sef* etifeddiath ardderchog lluoedd y genhedloedd? ac a ddywedais, Ti a eiwi arnaf fi, Fy nhad, ac ni throi ymait oddi ar fy ol i.

20 ¶ Yn ddfau *sef* yr anffyddlon a gwaig oddi wrth ei chyfaill; felly, tŷ Israel, y buoch anffyddlon i mi, medd yr **ARGLWYDD**.

21 Llef a glywyd yn y manau uchel, wyl-offain a dymunladau meibion Israel: canys gwyrrasant eu ffordd, ac anghofasant yr **ARGLWYDD** eu Duw.

22 Ymchweilwch, feibion gwrthnysig, a mi a iachaf eich gwrthnysigrwydd echi. Wele ni yn dyfod attat ti; oblegid ti yw yr **ARGLWYDD** ein Duw.

23 Diau *sed* yn ofer *ymddiried* am help o'r brynau, ac o llaw y mynyddoedd: diau *fod* iachawdwr iaeth Israel yn yr **ARGLWYDD** ein Duw ni.

24 Canys gwarth a ysodd lafar ein tadau o'n hieuengtid; eu deifad a'u gwartheg, eu meibion a'u merched.

25 Gorwedd yr ydym yn ein cywilydd, a'n gwarth a'n toddi ni: canys yn erbyn yr **ARGLWYDD** ein Duw y pechason, nynt a'n tadau, o'n hieuengtid hyd y dydd heddyw, ac ni wrandawson ar lais yr **ARGLWYDD** ein Duw.

PENNOD IV.

1 Duw yn galw Israel trwy ei addewid; 3 yn arnog Judah i edifarhau trwy farnedigaeithau o'fudawy. 19 Tostur gwynstun am drueni Judah.

ISRAEL, os dychwelli, dychwel attaf fi, medd yr **ARGLWYDD**: hefyd os rhoi heibio dy ffield-dra oddi ger fy mron, yna ni'th symmudir.

2 A thi a dyngi, Byw yw yr **ARGLWYDD**, mewn gwirionedd, mewn barn, ac mewn cyfiawnder: a'r genhedloedd a ymfendithiant yndo; Ia, yndo ef yr ymglofborant.

3 ¶ Canys fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD** wrth wŷr Judah, ac wrth Jerusalem: Braenerwch i chwi fraenar, ac na heuwch mewn drain.

4 Ymenwadedwch i'r **ARGLWYDD**, a rhoddwch heibio ddiennwediad eich calon, chwi gwŷr Judah, a thriogion Jerusalem: rhag i'm digofaint ddyfod allan fel tân, a llosg fel na *byddo* ddyfoddydd, o herwydd drygioni eich amcanion.

5 Mynegwch yn Judah, a chyhoeddwch yn Jerusalem, a dywedwch, Udgwench udgorn yn y tir: gwaeddwch, ymgeglwch, a dywedwch, Ymgynnullwch, ac a'wn i'r dinasoedd caerog.

6 Codwch faner tu a Sion: ffowch, ac na sefwch; canys mi a ddygaf ddrwg o'r gogledd, a dinystr mawr.

7 Y llew a ddaeth i fyfu o'i loches, a difethwr y Cenhedloedd a gychwynodd, ac a aeth allan o'i drigle, i wneuthur dy dir yn orwag; a'th ddinasoedd a ddiynstrir heb drigiannydd.

8 Am hyn ymwregyswch a llan sach; gal-erwch ac udwch: canys angerdd llid yr **ARGLWYDD** ni throes oddi wrthym ni.

9 Ac yn y dydd hwnnw, medd yr **ARGLWYDD**, y derfydd am galon y brenhin, ac am galon y pennaethiaid: yr offeiriad hefyd a synnant, a'r prophwydi a ryfeddant.

10 Yna y dywedais, O **ARGLWYDD** Dduw, yn sicr gan dwyllo ti a dwyllaist y bobl yma a Jerusalem, gan ddyweddyd, Bydd heddwch i echi; ac etto fe ddaeth y cleddyf hyd at yr enaid.

11 Yn yr amser hwnnw y dywedir wrth y bobl hyn, ac wrth Jerusalem, Gwynt sych yr uchel-leoedd yn y diffaethwch tu a merch fy mhobi, nid i nithio, ac nid i buro;

12 Gwynt llawn o'r lleoedd hynna a ddaw attaf fi: weithian hefyd myfi a drathaf farn yn eu herbyn hwy.

13 Wele, megis cymmlau y daw i fyfu, a'i gerbydau megis corwynt: ei feirch sydd ysgafnach na'r eryrod. Gwae nynt; canys ni a anrheithiwyd.

14 O Jerusalem, golch dy galon oddi wrth ddrygioni, fel y byddech gadwedig: pa hyd y llettyi o'th fewn goeg amcanion?

15 Canys llef sydd yn ymneig allan o Dan, ac yn cyhoeddi cystudd allan o fynydd Ephraim.

16 Cofŷwch i'r cenhedloedd, wele, cyhoedd- wch yn erbyn Jerusalem, ddyfod gwylwyr o wlad bell, a llefaru yn erbyn dinasoedd Judah.

17 Megis ceidwaid maes y maent o amgylch yn ei herbyn; am iddi fy niglioni, medd yr **ARGLWYDD**.

18 Dy ffordd di a'th amcanion a wnaethant hyn i ti: dyma dy ddrygioni di; am ei fod yn chwewr, am ei fod yn cyrhaeddyd hyd at dy galon di.

19 ¶ Fy môl, fy môl; gofidus wyf o barwydenau fy nghalon; mae fy nghalon yn terfysgu ynof: ni allaf dewi, am i ti glywed sain yr udgorn, O fy enaid, a gwaedd rhyfel.

20 Dinystr ar ddiynstr a gyhoeddwyd; canys yr holl dir a anrheithiwyd: yn ddisymmwth y distrywyd fy lluestal i, o'm cortenni yn ddiattreg.

21 Pa hyd y gwelaf faner, ac y clywaf sain yr udgorn?

22 Canys y mae fy mhobi i yn ynydd heb fy adnabod i; meibion anghall ydym, ac nid deallgar hwynt: y maent yn synhwyroi i wneuthur drwg, eithr gwneuthur da ni fod- ant.

23 Mi a edrychais ar y ddaear, ac wele, a'ffunlaidd a gwag oedd; ac ar y nefoedd, a goleuni nid oedd ganddynt.

24 Mi a edrychais ar y mynyddoedd, ac wele yr oeddylt yn crynu; a'f holl fryniau a ymysgydwent.

25 Mi a edrychais, ac wele, nid oedd dyn, a holl adar y nefoedd a gyllasant.

26 Mi a edrychais, ac wele y ddir yr anialwch, a'f holl ddinasoedd a ddistrywiasid o ffen yr ARGLWYDD, gan lidiowgrwydd ei ddigter ef.

27 Canys fel hyn y dywedodd yr ARGLWYDD, Y tir oll fydd difaethwch: ac etto ni wna'f ddiben.

28 Am hynny y galara y ddaear, ac y tywyllia y nefoedd oddi uchod: o herwydd dywedyd o honof f, Mi a'f bwrieddas, ac ni bydd edifar genyf, ac ni throf oddi wrtho.

29 Bhag trwt y gwyr meirch a'r saethyddion y sty yr holl ddinas; hwy a'nt i'r ddyrny, ac a ddringant ar y creigiau: yr holl ddinasoedd a adewir, ac heb neb a drigo ynddynt.

30 A thithau yr anrheithledig, beth a wnei? Er ymwiso o honot ag ygarlad, er i ti ymdrwio a thlysu aur, er i ti liwio dy wyneb a lliwiau, yn ofer y'th wnel dy hun yn dëg; dy gariadau a'th ddirmygant, ac a geisiant dy einioes.

31 Canys clywais lef megis gwraig yn egor, cyfyngar lef benyw yn egor ar ei hetifedd cyntaf, lef merch Sion, yn ochain, ac yn lledu ei dwylaw, gan ddywedyd, Gwae fi yr awr hon, oblegid diffygodd fy enaid gan leiddiaid.

PENNOD V.

1 *Barnedigaethau Duw ar yr Iuddewon, am eu gwrthnystrwydd, 7 am eu godineb, 10 am eu hannuwiolddeb, 19 am iddynt ddystrytu Duw, 25 am eu mawr lygredigaeth yn eu llwodaeth ffordd 30 ac egwisyd.*

RHEDWCH yma a thraw ar hyl heolydd Jerusalem, ac edrychwch yr awr hon, mynnwch wybod hefyd, a cheiswch yn ei heolydd hi, o chewch wr, a oes a wnel farn, a gaf wironedd, a myfi a'f harbadaf hi.

2 Ac er dywedyd o honynt, Byw yw yr ARGLWYDD, etto yn gelwyddog y tyngant.

3 O ARGLWYDD, onid ar y gwirionedd y mas dy lygald di? ti a'u tarewaist hwynt, ac nid ymfodasant; difeaisit hwynt, cithr gwrthodasant dderbyn cerdd: hwy a wnaethant eu hwynebau yn galettach na chraig, gwrthodasant ddychwelyd.

4 A mi a ddywedais, Yn sicr tidlon ydyw y rhal hyn, ynyfydion ydynt: canys nid adwasnant ffordd yr ARGLWYDD, na barn eu Duw.

5 Mi a af rhagof at y gwyr mawr, ac a ymddiddanaf a hwynt; canys hwy a wybuant ffordd yr ARGLWYDD, a barn eu Duw: eithr y rhal hyn a gyd-dorrasant yr iau, ac a ddryllasant y rhwymau.

6 Oblegid hyn llew o'r coed a'u tery hwy, blaidd o'r anialwch a'u distrywia hwy, llew-pard a wyllia ar eu dinasoedd hwy: pawb a'r a ddél allan o honynt a rwygir: canys eu camweddu a amhasant, eu gwrth-droffeydd a chwaneegasant.

7 ¶ Pa fodd y'th arbedwn am hyn? dy blant a'm gadawant i, ac a dyngasant i'r rhal nid ydynt dduwiau: a phan ddiwllais hwynt, gwnaethant odineb, ac a heiddasant i dŷ y butlaln.

8 Oeddylt fel meirch porthianus y bore; gweryrent bob un ar wraig ei gymmydog.

9 Onid ymwelaf am y pethau hyn? medd yr ARGLWYDD: oni ddial fy enaid ar gyfryw genedl a hon?

10 ¶ Dringwch ar ei muriau hi, a distryw-iwch, ond na orphenwch yn llwyr: tynnwch ymaith eu mur-ganllawiau hi; canys nid eiddo yr ARGLWYDD ydynt.

11 Oblegid ty Israel a thŷ Judah a wnaethant yn anffyddlawn iawn a mi, medd yr ARGLWYDD.

12 Celwyddog fuant yn erbyn yr ARGLWYDD, a dywedasant, Nid efe yw; ac ni ddaw drygyd arnom, ac ni welwn gleddyf na newyn:

13 A'r prophwydi a fuant fel gwynt, a'r gair nid yw ynddynt: fel hyn y gwneir iddynt hwy.

14 Am hynny fel hyn y dywed ARGLWYDD Duw y lluoedd, Am i chwi ddywedyd y gair hwn, wele fi yn rhoddi fy ngeiriau yn dy enau di yn dân, a'r bobl hyn yn gynnud, ac efe a'u difa hwynt.

15 Wele, mi a ddygaf arnoch chwi, tŷ Israel, genedl o bell, medd yr ARGLWYDD: cenedl nerthol ydyw, cenedl a fu er ys talm, cenedl ni wyddost ei hiaith, ac ni ddeallit beth a ddywedant.

16 Ei chawell saethau hi sydd fel bedd agored, cedym ydynt oll.

17 A hi a fwyty dy gynhauf di, a'th fara, yr hwn a gawal dy feibion di a'th ferched ei fwytta: hi a fwyty dy ddefaid di a'th wartheg; hi a fwyty dy winwydd a'th figlywydd: dy ddinasoedd cedym, y rhal yr wyt yn ymddiried ynddynt, a dloda hi a'r cleddyt.

18 Ac er hyn, yn y dyddiau hynny, medd yr ARGLWYDD, ni wna'f fi gwbl ben a chwi.

19 ¶ A bydd pan ddywedoch, Paham y gwna yr ARGLWYDD ein Duw hyn oll i ni? ddywedyd o honot tithau wrthyt, Megis y gwrthodasoch fi, ac y gwasanaethasoch dduwiau ddeithr yn eich tir eich hun; felly y gwasanaethwch ddeithriaid mewn tir ni byddo eiddo chwi.

20 Mynegwch hyn yn nhŷ Jacob, a chyhoeddwch hyn yn Judah, gan ddywedyd,

21 Gwranddo hyn yn awr, ti bobl ynyf ad heb ddeall; y rhal y mas llygald iddynt, ac ni welant; a chustiau iddynt, ac ni chlywnt:

22 Onid ofnwch chwi fi? medd yr ARGLWYDD: oni chrynwch rhag fy mron, yr hwn a oedais y tywod yn derfyn i'r mo'r trwy ddeddf dragywyddol, fel nad elo dros hwnnw; er i'r tonau ymgyrchu, etto ni thycia iddynt; er iddynt derfysgu, etto ni ddeuant dros hwnnw?

23 Eithr i'r bobl hyn y mas calon wrthnyis ac anuffddgar: hwynt-hwy a gyllasant, ac a sehtant ymaith.

24 Ac ni ddywediant yn eu calon, Ofnwn weithian yr ARGLWYDD ein Duw, yr hwn sydd yn rhoi y gwlaw cynnar a'r diweddar yn ei amser: efe a geidw i ni ddefodol wythnosau cynhauf.

25 ¶ Eich anwreiddau chwi a droes heibio y rhal hyn, a'ch pechodau chwi a attaliasant ddaioni oddi wrthych.

26 Canys ym mysg fy mhobi y ceir anwrtaid, y rhal a wyllant megis un yn goeod magiau: goeodant offer dinystr, dynion a ddallant.

27 Fel cawell yn llawn o adar, felly y mas eu tai hwynt yn llawn o dwyll: am hynny y cynnyddasant, ac yr ymgysgoethogasant.

28 Tewychasant, diagleiasant, aethant hefyd tu hwnt i weithredoedd y drygionus; ni

farnant farn yr amddifad, etto ffynnasant; ac ni farnant farn yr anghenu.

29 Onid ymwelaf am y pethau hyn? medd yr ARLWYDD; oni ddial fy enaid ar gyfryw genedi a hon?

30 ¶ Peth aruthr ac erchyll a wnaed yn y tir.

31 Y prophwydi a brophwydant gelwydd, yr offeiriad hefyd a lywodraethant trwy eu gwaith hwynt; a'm pobl a hoffant hynny; etto beth a wnwech yn niwed hyn?

PENNOD VI.

1 Y gelynyd a yrrwyd yn erbyn Judah, 4 yn ymgynuro. 6 Duw yn gosod y gelynyd ar waelh o herwydd pechodau ei bobl. 9 Y prophwyd yn cwyno rhag barnedigaeithau Duw o herwydd eu pechodau hwy: 18 yn cyhoeddi digofaint Duw: 26 yn galw y bobl i alaru, o herwydd barnedigaeithau Duw, am eu pechodau hwy.

YMGYNNULLWCH i ffol, meibion Benjamin, o ganol Jerusalem, ac yn Tecoa udgenwch udgorn; a chodwch flagl yn Beth-hacerem: canys drwg a weir o'r gogledd, a dinystr mawr.

3 Cyffelybais ferch Ston i wraig deg foethus.

3 Atti hi y daw y bugelliaid a'u diadellau; yn ei herbyn hi o amgylch y gosodant eu pebyll; porant bob un yn ei le.

4 Parotfŵch ryfel yn ei herbyn hi; codwch, ac awn i fynu ar hanner dydd. Gwae ni, o herwydd cihodd y dydd, canys cysgodau yr hwyr a ymestynasant.

5 Codwch, ac awn i fynu o hyd nos, a distrywion ei phalasau hi.

6 ¶ Canys fel hyn y dywed ARLWYDD y lluoedd, Torrwch goed, a chodwch glawdd yn erbyn Jerusalem. Dyma y ddinas sydd i ymwled â hi; gorthrymder yw hi oll o'i mewn.

7 Megis y gwna ffynnon i'w dwfr darddu allan, felly y mae hi yn bwrw allan ei drygloni: trais ac yspail a glywir ynddi; gofid a dymnodiau sydd yn wastad ger fy mron.

8 Cymmer addysg, O Jerusalem, rhag i'm henaid i ymado oddi wrthy; rhag i mi dy osod di yn anrhaith, yn dir anghyfaneddol.

9 ¶ Fel hyn y dywed ARLWYDD y lluoedd, Gan lossa y lossant weddill Israel fel gwinwydden: tro dy law yn ei hol, megis casgylld grawnw'n i'r basgedau.

10 Wrth bwy y dywedaf si, a phwy a ry-buddiaf, fel y clywnt? Wele, eu clust hwy sydd ddiennwadedig, ac ni allant wrando: wele, dirmygus ganddynn air yr ARLWYDD; nid oes ganddynn ewyllys iddo.

11 Am hynny yr ydywff si yn llawn o lid yr ARLWYDD; blinai yn ymattal: tywallt af ar y plant yn yr heol, ac ar gynulleidfa y gwyr leuainge hefyd: canys y gwr a'r wraig a ddéilir, yr henwr a'r llawn o ddyddiau.

12 A'u tal a ddigwyddant i erall, eu meusyd a'u gwagedd hefyd: canys estynaf fy llaw ar drigolion y wlad, medd yr ARLWYDD.

13 Obliged o rifeiaf o honynt hyd y mwyaf, pob un sydd yn ymrŵi i gybydd-dod: ac o'r prophwyd hyd yr offeiriad, pob un sydd yn gwneuthur ffalder.

14 A hwy a iachasant frw merch fy mhobi i yn esmwyth, gan ddyweddy, Heddwch, heddwch; er nad oedd heddwch.

15 A ydoedd arnynt hwy gywilydd pan wnelet ffeidd-dra? nid ydoedd arnynt hwy ddim cywilydd, ac ni fedrent wrido: am bynny y cwympant ym mysg y rhai a

gympant; yn yr amser yr ymwelwyf â hwynt y cwympant, medd yr ARLWYDD. 16 Fel hyn y dywed yr ARLWYDD, Sefwch ar y ffyrdd, ac edrychwch, a gofynwch am yr hen lwybrau, lle mae ffordd dda, a rhodwch ynddi; a chwi a gewch orphwysdra i'ch eneidiau. Ond hwy a ddywedasant, Ni rodiwn ni ynddi.

17 A mi a osodais wylwyr arnoch chwi, gan ddyweddy, Gwrandewch ar sain yr udgorn. Hwythau a ddywedasant, Ni wrandawn ni ddim.

18 ¶ Am hynny clywch, genhedloedd; a thi gynulleidfa, gwybydd pa bethau sydd yn eu plith hwynt.

19 Gwrando, tydi y ddaear, wele fi yn dwyn drygyd ar y bobl hyn, sef ffirwyd eu meddyliau eu hunain; am na wrandawant ar fy ngeiriau, na'm cyfraith, eithr gwrthodasant hi.

20 I ba beth y daw i mi thus o Seba, a chalamus peraldd o wlad bell? eich poeth-offrymmau nid ydynt gymmeradwy, ac nid melus eich aberthau gennyf.

21 Am hynny fel hyn y dywed yr ARLWYDD, Wele fi yn rhoddi tramgyddiadau i'r bobl hyn, fel y tramgyddo wrthynnt y tadau a'r meibion ynghyd; cymmydog a'i gyfall a ddfethlir.

22 Fel hyn y dywed yr ARLWYDD, Wele bobl yn dyfod o dir y gogledd, a chenedl fawr a gyfyd o ystlysau y ddaear.

23 Yn y bwa a'r wayffion yr ymffiant; ereulawn ydynt, ac ni chymmerant frugaredd: eu llais a rus megis y môr, ac ar feirch y marchogant yn daclus, megis gwyr i ryfel yn dy erbyn di, merch Ston.

24 Clywsom sŵn am danynt; ein dwylaw a laesasant; blinder a'n daliodd, fel gofid gwraig yn esgor.

25 Na ddos allan i'r maes, ac na rodia ar hyd y ffordd: canys cleddyf y gelyn ac arswyd sydd oddi amgylch.

26 ¶ Merch fy mhobi, yn wregrys â sachllan, ac ymdroia yn y lludw; gwna i ti gwynfan a galar tost, megis am unig fab: canys y distrygiwr a ddaw yn ddisymmwith arnom ni.

27 Mi a'th roddais di yn dŵr, ac yn gadernld ym mysg fy mhobi, i wybod ac i brofi eu ffordd hwy.

28 Cyndyn o'r fath gyndynnaf ydynt oll, yn rhodio âg enllib: efydd a haiarn fnt; llygru y maent hwy oll.

29 Llosgodd y fegin; gan dân y darfu y plwm; yn ofer y toddodd y toddydd: canys ni thynnwyd y rhai dryglionus ymaith.

30 Yn arian gwrthoddyg y galwant hwynt; am wrthod o'r ARLWYDD hwynt.

PENNOD VII.

1 Anfon Jeremiah i atw am wir eddfetroch, i Iuddias y caethiwol. 6 Y mae yn llysu eu hofer ymddiried hwy, 12 trwy esamp Sioh. 17 Y mae yn eu bygwth am eu delw addoliaeth: 21 yn llysu obyrth yr anafudd; 29 yn eu hannog i alaru, o achos eu ffeidd-dra yn Tophet, 32 a'r barnedigaeithau a ddŵi am hynny.

Y GAIR yr hwn a ddaeth at Jeremiah oddi wrth yr ARLWYDD, gan ddyweddy,

2 Sâf di ym mhorth tŷ yr ARLWYDD, a chyhoedda y gair hwn yno, a dywed, Gwrandewch air yr ARLWYDD, chwi holl Judah, y rhai a ddeuwch i mewn trwy y pyrth hyn i addoli yr ARLWYDD.

3 Fel hyn y dywed ARLWYDD y lluoedd,

Duw Israel, Gwellhewch eich ffyrdd, a'ch gweithredoedd; ac mi a wnaif i chwi drigo yn y man yma.

4 Nac ymddiriedwch mewn geiriau celwyddog, gan ddywedyd, Teml yr ARLWYDD, teml yr ARLWYDD, teml yr ARLWYDD ydynt.

5 Canys os gan wellhau y gwellhewch eich ffyrdd, a'ch gweithredoedd; os gan wneuthur y gwnewch farn rhwng gwr a'i gymyrdog;

6 Ac ni orthrymmwch y dfeithr, yr amddisaf, a'r weddw; ac ni thyweliwch waed gwirion yn y fan hon; ac ni rodiwch ar ol duwiau dfeithr, i'ch niwed eich hun;

7 Yna y gwnaif i chwi drigo yn y fan hon, yn y tir a roddais i'ch tadau chwi, yn oes oesoedd.

8 ¶ Wele chwi yn ymddiried mewn geiriau celwyddog ni wnant lea.

9 Al yn lladratta, yn lladd, ac yn godinebu, a thynghu anudon, ac arogl-darthu i Baal, a rhodio ar ol duwiau dfeithr, y rhai nid adwaenoch;

10 Y deuwch ac y sefchw ger fy mron i yn y tŷ hwn, yr hwn y gelwir fy enw i arno, ac y dywedwch, Rhyddhawyd ni i wneuthur y ffeidd-dra hyn oll!

11 Al yn loches lladron yr aeth y tŷ yma, ar yr hwn y gelwir fy enw i, ger bron eich llygaid? wele, minnau a welais hyn, medd yr ARLWYDD.

12 Eithr, attolwg, ewch i'm lle, yr hwn a'fu yn Sihon, lle y gosodais fy enw ar y cyntaf, ac edrychwch beth a wneuthur i hwnnw, o herwydd anwireded fy mhobol Israel.

13 Ac yn awr, am wneuthur o honoch yr holl weithredoedd hyn, medd yr ARLWYDD, minnau aleferais wrthyh, gan godi yn fore, a llefaru, etto ni chlywsoch; a gelwais arnoch, ond nid atebasoch;

14 Am hynny y gwnaif i'r tŷ hwn y gelwir fy enw arno, yr hwn yr ydych yn ymddiried ynddo, ac i'r lle a roddais i chwi ac i'ch tadau, megis y gwneuthur i Sihon.

15 A mi a'ch tafaf allan o'm golwg, fel y teffais eich holl frodyr, sef holl had Ephraim.

16 Am hynny na weddta dros y bobl hyn, ac na ddyrchafa waedd na gweddi drostynt, ac nac eiriol arnaf: canys ni th wrandawaf.

17 ¶ Oni well di beth y maent hwy yn ei wneuthur yn ninasoedd Judah, ac yn heolwydd Jerusalem?

18 Y plant sydd yn casglu cynnud, a'r tadau yn cynneu tân, a'r gwragedd yn tvlino toes, i wneuthur teisenau i frenhines y nef, ac i dywallt dfof-offrymmau i dduwiau dfeithr, i'm diglo i.

19 Al fi y maent hwy yn ei ddiglo? medd yr ARLWYDD: ai hwynt eu hun, er cywilwydd i'w hwynebau eu hun?

20 Am hynny fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw, Wele, fy llied a'm digofaint a dywelltir ar y man yma, ar ddyd ac ar anifail, ar goed y maes, ac ar ffrwyth y ddecar; ac efe a lysg, ac nis diffoddir.

21 ¶ Fel hyn y dywed ARLWYDD y lluoedd, Duw Israel; Rhoddwch eich poeth-offrymmau at eich aberthau, a bwyttewch sig.

22 Canys ni ddywedais i wrth eich tadau, ac ni orchymynais iddynt, y dydd y dygais hwynt o dir yr Aiphth, am boeth-offrymmau neu aberthau;

23 Eithr y peth hyn a orchymynais iddynt, gan ddywedyd, Gwrandewch ar fy llied, a mi a fyddaf Dduw i chwi, a chwithau fyddwch vn bobl i minnau; a rhodiwch yn yr holl

ffyrdd a orchymynais i chwi, fel y byddo yn ddaionus i chwi.

24 Eithr ni wrandawsant, ac ni ostyngasant eu elust, ond rhodiasant yn ol cynghorion a childynrwydd eu calon ddirygonus, ac aethant yn ol, ac nid yn mlawn.

25 O'r dydd y daeth eich tadau chwi allan o wlad yr Aiphth hyd y dydd hwn, mi a ddafonais atoch fy holl wasanaethwyr y prophwyd, bob dydd gan fore-godi, ac anfon:

26 Er hynny ni wrandawsant arnaf fi, ac ni ostyngasant eu ciust, eithr caledasant eu gwarrau; y gwnaethant yn waeth na'u tadau.

27 Am hynny ti a ddywedi y geiriau hys oll wrthynt; ond ni wrandawant arnat: gelwi hefyd arnynt; ond nid atebant di.

28 Eithr ti a ddywedi wrthynt, Dyma genedi ni wrendy ar lais yr ARLWYDD ei Duw, ac ni dderbyn gerydd: darfu am y gwirionedd, a thorrwyd hi ymaith o'u genau hwynt.

29 ¶ Cneifia dy wallt, O Jerusalem, a bwre i ffordd; a chyfod gwynfan ar y lleoedd uchel: canys yr ARLWYDD a fwriodd i ffurdd ac a wrthododd genhedlaeth ei ddi-ofaint.

30 Canys meibion Judah a wnaethant ddrwg yn fy ngolwg, medd yr ARLWYDD: gosodasant eu ffeidd-dra yn y tŷ yr hwn y gelwir fy enw arno, i'w halog ef.

31 A hwy a adeiladasant uchelfeydd Tophet, yr hon sydd y'nglynn mab Hinnoim, i loegi eu meibion a'u nerched yn tân, yr hyn ni orchymynais, ac ni feddyliodd fy nghalon.

32 ¶ Am hynny wele y dyddiau hyn dyfod, medd yr ARLWYDD, na elwir hi rwy Tophet, na glynn mab Hinnoim, namya glynn lladdedig; canys claddant o fewn Tophet, nes bod eisieu lle.

33 A bydd celanedd y bobl hyn yn ffydd i adar y nefoedd, ac i anifeiliaid y ddecar; ac ni bydd a'w tarfo.

34 Yna y gwnaif i lais llawenydd, a llais digrifwch, llais prifod-fab, a llais prifod-ferch, ddarford allan o ddinasoedd Judah, ac o heolwydd Jerusalem; ac hynny yn anrhaith y bydd y wlad.

PENNOD VIII.

1 Gofid yr Iuddaeon, yn fyw ac yn farw. 4 Y mas yn odliw iddynt eu hyrffyd a'u ddyrwydd anedifeirioch: 13 yn dangos y farn dost o goent hwy, 18 ac yn cwyno eu hanbyd gyfstr hwy.

Yn yr amser hwnnw, medd yr ARLWYDD, ydygant hwy esgyrn brenhin-oedd Judah, ac esgyrn ei dywysogion, ac esgyrn yr offeiriad, ac esgyrn y prophwyd, ac esgyrn trigolion Jerusalem, allan o'u beddau.

2 A hwy a'u taenant o flaen yr haul, ac o flaen y lleuad, a holl lliu y nefoedd y rhai a garasant hwy, a'r rhai a wasanaethasant, a'r rhai y rhodiasant ar eu hol, a'r rhai a geistasant, a'r rhai a addolasant: ni chesgir hwynt, ac nis elledir; yn dommen ar wyneb y ddecar y byddant.

3 Ac angau a ddewisir o flaen bywyd gan yr holl weddillion a adewir o'r teulu drwg hwn, y rhai a adewir yn y lleoedd oll y gyrtais i hwynt yno, medd ARLWYDD y lluoedd.

4 ¶ Ti a ddywedi wrthynt hefyd, Fel hyn y dywed yr ARLWYDD; A gwmpant hwy, ac ni chodant? a drŷ efe ymaith, ac oni ddychwell?

5 Paham y cilodd pobl Jerusalem yna yn eu hol ag encil tragrwyddol? glynasant mewn twyll, gwrthodasant edychwelyd.

6 Mi a wrandewais ac a glywais, ond ni ddywedent yn lawn: nid edifarhaodd neb am ei anwired, gan ddywedyd, Beth a wneuthum i? pob un oedd yn troi i'w yrfa, megis march yn rhuthro i'r frwydr.

7 Ie, y ciconia yn yr awyr a edwyn ei dymhorau; y durtur hefyd, a'r aran, a'r wennol, a gadwant amser eu dyfodiad; eithr fy mhobl i ni wyddant farn yr AROGLWYDD.

8 Pa fodd y dywedwch, Doethion ydym ni, a chyfraith yr AROGLWYDD sydd gyd â ni? wele, yn ddiâu ofer y gwnaeth hi; ofer yw pin yr ysgrifenyddion.

9 Y doethion a waradwyddwyd, a ddychrynwyd, ac a ddaliwyd: wele, gwrthodasant air yr AROGLWYDD; a pha ddoethineb sydd ynddynt?

10 Am hynny y rhoddaf eu gwagedd hwynt i erall, a'u meusydd i'r rhal a'u meddianno: canys o'r lleiaf hyd y mwya, pob un sydd yn ymrôl i gybydd-dod; o'r prophwyd hyd at yr offeraid, pawb sydd yn gwneuthur ffalader.

11 Iachasant hefyd archoll merch fy mhobl yn ysgafn, gan ddywedyd, Heddwech, heddwech, pryd nad oedd heddwech.

12 A fu gywilydd arnynt hwy pan wnaethant ffeidd-dra? na fu ddim cywilydd arnynt, ac ni fedrasant wrido: am hynny y syrthiant ym mysg y rhai a syrthiant: yn amser eu hymwelid y syrthiant, medd yr AROGLWYDD.

13 ¶ Gan ddiſa y diſaf hwynt, medd yr AROGLWYDD; ni bydd grawnwin ar y winwydden, na fflygs ar y fflygsbren, a'r ddeilen a syrth; a'r hyn a roddais iddynt a ymedy â hwynt.

14 Paham yr ydym ni yn aros? ymgesgich ynghyd, ac awn i'r dinasoedd cedyrn, a distawn yno: canys yr AROGLWYDD ein Duw a'n gostegodd, ac a roes i ni ddwfr bustl i'w yfed, o herwydd pechu o honom yn erbyn yr AROGLWYDD.

15 Disgwyl yr oeddym am heddwech, etto ni ddaeth daioni; am amser meddyginiaeth, ac wele ddychryn.

16 O Dan y clywir ffroeniad ei feirch ef; gan lais gweryriad ei gedyrn ef y crynodd yr holl ddaear: canys hwy a ddaethant, ac a fwyttasant y tir, ac oll a oedd ynddo; y ddinas a'r rhal sydd yn trigo ynddi.

17 Canys wele, mi a ddanfonaf seirph, asplaid i'ch mysg, y rhai nid oes swyn rhagddynt: a hwy a'ch brathant chwi, medd yr AROGLWYDD.

18 ¶ Pan ymgysurwn yn erbyn gofid, fy nghalon sydd yn gofidio yno.

19 Wele, lais gwaedd merch fy mhobl, oblegid y rhal o wlad bell: Onid ydym yr AROGLWYDD yn Sion? onid yw ei brenhin hi ynddi? paham y'm digasant a'u delwau cerdded, ac ag oferedd ddeithr?

20 Y cynhauf a aeth heblio, darfu yr haf, ac nid ydym ni gadwedig.

21 Am friw merch fy mhobl y'm briwyd i; galerais: dalodd syndr fl.

22 Onid oes drigai yn Gilead? onid oes yno physgyr? paham na wellhâ iechyd merch fy mhobl.

PENNOD IX.

1 Jereimith yn cwynfan o achos amryso bochodau yr Iuddeon, 9 a'u barnedogiaethau. 12 Anrwydd-dod yw achos eu chwerao ofid hwy. 17 Y mae yn eu hannog i gwynfan o achos eu dinystr: 23 ac i hyderu, nid arnynt eu hurnain, ond ar Dduw. 25 Y mae yn bygwth Iuddeon a Chenhedoedd hefyd.

ONA bâl fy mhen yn ddyfroedd, a'm llygaid yn ffynnon o ddaagrau, fel yr wylwn ddydd a nos am laddedigion merch fy mhobl!

2 O na byddai i mi yn yr anialwch lettyfforddion, fel y gadawn fy mhobl, ac yr eidd oddi wrthynt! canys hwynt oll ydynt odinebus, a chymmanfa anffyddloniaid.

3 A hwy a anelasant eu tafod fel eu bwa i gelwydd; ac nid at wironedd yr ymgyrfhaasant ar y ddaear: canys aethant o ddrwg i ddrwg, ac nid adnabuant fi, medd yr AROGLWYDD.

4 Gochelwch bawb ei gymmydog, ac na choellid neb ei frawd: canys pob brawd gan ddisodli a ddisodia, a phob cymmydog a rodia yn dwylodrus.

5 Pob un hefyd a dwylla ei gymmydog, a'r gwir nis dywedant: hwy a ddygasant eu tafodau i ddywedyd celwydd, ymfliasant yn gwneuthur anwired.

6 Dy drigfan sydd ynghanol twyll: o herwydd twyll y gwrthodasant fy adnabod i, medd yr AROGLWYDD.

7 Am hynny fel hyn y dywed AROGLWYDD y lluoedd: Wele fi yn eu toddi hwynt, ac yn eu profi hwynt: canys pa wedd y gwnaf o herwydd merch fy mhobl?

8 Saeth lhm yw eu tafod hwy, yn dywedyd twyll: a'i enau y traetha yn heddwech wrth ei gymmydog, eithr o'i fewn y gesyd gynllwyn iddo.

9 ¶ Onid ymwelaf â hwynt am hyn? medd yr AROGLWYDD: oni ddiâl fy enaid ar gyfryw genedi a hon?

10 Dros y mynyddoedd y codaf wyllofaïa a chwynfan, a galor dros lamnerchau yr anialwch; am eu loegi hwynt, fel na thramwyo neb trwyddynt, ac na chlywir llais ysgrubliad: adar y nefoedd a'r anifelliaid hefyd a gllasant, aethant ymaith.

11 A mi a wnaf Jerusalem yn garneddau, ac yn drigfan dreigiau; a dinasoedd Judah a wnaf yn ddiſfathwech heb breswilydd.

12 ¶ Pa wr sydd ddoeth a ddeall hyn? a phwy y traethodd genau yr AROGLWYDD wrtho, fel y mynegon, paham y darfu am y tir, ac y llosgwyd fel anialwch heb gyniweirydd?

13 A dywedodd yr AROGLWYDD, Am wrthod o honnynt fy nghyfraith, yr hon a roddais ger eu bron hwynt, ac na wrandawsant ar fy lles, na rhodio ynddi;

14 Eithr myned yn ol cyndyrwydd eu calon eu hun, ac yn ol Baalim, yr hyn a ddaysgodd eu tadau iddynt:

15 Am hynny fel hyn y dywed AROGLWYDD y lluoedd, Duw Israel, Wele, mi a'u bwydaf hwynt, y bobl hyn, â wernod, ac a'u diodaf hwynt â dwfr bustl.

16 Gwasgaraf hwynt hefyd yn mysg cenedloedd nid adnabuant hwy na'u tadau: a mi a ddanfonaf ar eu hol hwynt gleddyf, hyd oni ddiſethwyf hwynt.

17 ¶ Fel hyn y dywed AROGLWYDD y lluoedd; Edrychwch, a gelwech am alar-wragedd i ddyfod, a danfonwch am y rhai cyfarwydd, i beri iddynt ddyfod;

18 A brysiu, a chodi ewynfan am danom ni, fel y gollwgo ein llygaid ni ddaagrau, ac y difero ein hamrantaui ni ddwfr.

19 Canys llais ewynfan a glybuwyd o Sion, Pa wedd y'n hanrheithiwyd! Ni a lwy'r waradwyddwyd; o herwydd i ni adael y tir, o herwydd i'n trigfannau ein bwrw ni allan.

20 Etto gwrandewch air yr AROGLWYDD, O wragedd, a derbynied eich clust air ei enau

ef: dysgwch hefyd gwynfan l'ch merched, a galar bob un l'w gilydd.
 21 O herwydd dringodd angau f'n ffenestri, ac efe a ddaeth i'n palasau, i ddistrywio y rhai bychain oddi allan, a'r gwyr leuainge o'r heolydd.

22 Dywed, Fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD, Celaneddau dynlon a syrthiant megis tom ar wyneb y maes, ac megis y dyrniad ar ol y medelwr, ac ni chynnwll *neb hwynt*.

23 ¶ Fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD, Nac ymfrostled y doeth yn ei ddoethineb, ac nac ymfrostled y cryf yn ei gryfder, ac nac ymfrostled y cyfoethog yn ei gyfoeth;

24 Eithr y neb a ymfrostio, ymfrostied yn hyn, ei fod yn deall, ac yn fy adnabod i, mai myf *yw yr ARGWLWYDD* a wna drugaredd, barn a chyfiawnder yn y ddaear: o herwydd yn y rhai hynny yr ymfhyfrydais, medd yr ARGWLWYDD.

25 ¶ Wele y dyddiau yn dyfod, medd yr ARGWLWYDD, pan ymwelwyf â phob enwaededig ynghyd â'r rhai dienwaededig;

26 A'r Aiph, ac â Judah, ac âg Edom, ac â melbion Ammon, ac â Moab, ac â'r rhai oll sydd yn y cyrrau eithaf, a'r rhai a drigant yn yr anialwch: canys yr holl genhedloedd *hyn sydd* ddenwaededig, a holl dy Israel *sydd* a chalon ddenwaededig.

PENNOD X.

1 Yr *anghuffeibrydd sydd rhwng Duw ac elynod*. 17 Y *mae yn annog i ohel y gofid-iaid sydd ar ddyfod*: 19 yn *cwynno anrhaith y tabernacl gan fugeiliaid ynfydon*: 23 yn *gwneuthur gweddi otyngead*.

GWRANDEWCH y gair a ddywed yr ARGWLWYDD wrthych chwi, tŷ Israel:

2 Fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD, Na ddygwch ffordd y cenhedloedd, ac nac ofnwch arwyddion y nefoedd: canys y cenhedloedd a'u hofnant hwy.

3 Canys deddfau y bobloedd sydd oferedd: o herwydd cymmyna un bren o'r coed (gwaith llaw y saer) â bwyell.

4 Ag arian ac âg aur yr harddant ef; â hoelion ac â morthwylion y sicrhant ef, fel na syffo.

5 Megis palmwydden, syth ydynt hwy, ac ni lefarant: y mae yn rhaid eu dwyn hwy, am na allant gerdded. Nac ofnwch hwynt; canys ni allant wneuthur drwg, a gwneuthur da nid oes ynddynt.

6 Yn gymmairt ag nad oes *neb fel tydi*, ARGWLWYDD: mawr *wyt*, a mawr *yw* dy enw mewn cadernid.

7 Pwy n'i th ofna di, Brenhin y cenhedloedd? canys i ti y gweddal: o herwydd ym mysg holl ddoethion y cenhedloedd, ac ym mysg eu holl deyrnasoedd hwy, nid oes *neb fel tydi*.

8 Eithr cyd-ynfydasant ac ammhwyllasant: athrawiaeth oferedd *yw* cyf.

9 Arian wedi ei yrru yn ddalennau a ddygir o Tarsis, ac aur o Uphaz, gwaith y celfydd, a dwylaw y toddydd: sidan glas a phorphor *yw* eu gwisg hwy; gwaith y celfydd *ynt* oll.

10 Eithr yr ARGWLWYDD *ydyw* y gwir Dduw, efe *yw* y Duw byw, a'r Brenhin tragwyddol: rhag ef lid ef y cryna y ddaear, a'r cenhedloedd ni allant ddioddef ei sorriant ef.

11 Fel hyn y dywedwch wrthynt: Y dwiau ni wnaethant y nefoedd a'r ddaear, difethir hwynt o'r ddaear, ac oddi tan y nefoedd.

12 Efe a wnaeth y ddaear trwy ei nerth, efe a sicrhodd y byd trwy ei ddoethineb, ac a estynodd y nefoedd trwy ei synwyr.

13 Pan roddo efe ei lais, *y bydd* twrf dyfr-

oedd yn y nefoedd, ac efe a wna i'r tarth ddyrchafu o eithafodd y ddaear: efe a wna felt gyd â'r gwlaw, ac a ddwg y gwynt allan o'i drysorau.

14 Ynyfod *yw* pob dyn yn ef wybodaeth; gwaradwyddwyd pob toddydd trwy y ddolw gerffiedig: canys celwydd *yw* ei ddolw dawdd, ac nid oes anadi ynddynt.

15 Oferedd *ynt*, a gwaith cyfeillorni: yn amser eu gofwy y difethir hwynt.

16 Nid fel y rhai hyn *yw* rhan Jacob: canys lluniwr pob *peth yw* efe, ac Israel *yw* gwialen ei etifeddiaeth ef. ARGWLWYDD y lluoedd *yw* ei enw.

17 Casgl o'r tir dy farsandiaeth, yr hon wyt yn trigo yn yr ymddiffynfa.

18 Canys fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD, Wele fi yn tasfu trigolion y tir y waith hon, a chyfyngaf arnynt, fel y caiffant *felty*.

19 ¶ Gwae fi am fy mriw, dolurus *yw* fy archoll: ond mi a ddywedais, Yn ddiau dyma ofid, a mi a'i dygaf.

20 Fy mhabel i a anrheithiwyd, a'm rhaffau oll a dorrowyd; fy mhiant a aethant oddi wrthyf, ac nid *ydynt*: nid oes mwy a led o fy mhabel, nac a gyfod fy llenni.

21 Canys y bugeiliaid a ynfydasant, ac ni cheisiant yr ARGWLWYDD: am hynny ni lwyddant; a *defaid* eu porfa hwy oll a wasgerir.

22 Mawr, olw, trwt y sôn a ddaeth, a chynnwrf mawr o dir y gogledd, i osod dinasoedd Judah yn ddiiffaethwch, ac yn drigant dreigiau.

23 ¶ Gwn, ARGWLWYDD, nad eiddo dyn ei ffordd: nid ar law gwr a rodio y *mae* llywodraethu ei gerddediad.

24 Cospa fi, ARGWLWYDD, otto mewn barn; nid yn dy lid, rhag i ti fy ngwneuthur yn ddiiddym.

25 Tywallt dy lid ar y cenhedloedd y rhai n'i th adnabuant, ac ar y teuluoedd ni alwasant ar dy enw: canys bwyttasant Jacob, ie, bwyttasant ef, difasant ef hefyd, ac anrheithiasant ei gyfannedd.

PENNOD XI.

1 *Jeremiah yn cyhoeddi cyfammod Duw*; 8 yn *ceryddu yr Iuddeuon am fod yn anafudd iddo*, 11 yn *prophwydio y ddi drygau arnynt hwy*, 18 ac ar *wŷr Anathoth, am gyd-furriadu lladd Jeremiah*.

YGAIR yr hwn a ddaeth at Jeremiah oddi wrth yr ARGWLWYDD, gan ddyweddyd,

2 Gwrandewch eiriau y cyfammod hwn, a dywedwch wrth wŷr Judah, ac wrth breswylwyr Jerusalem:

3 Dywed hefyd wrthynt, Fel hyn y dywed ARGWLWYDD Dduw Israel; Melllgedig *fyddo* y gwr ni wrendy ar eiriau y cyfammod hwn,

4 Yr hwn a orchymynais i'ch tatau chwi y dydd y dygais hwynt o wlad yr Aiph, o'r fflwr haiarn, gan ddyweddyd, Gwrandewch ar fy llef, a gwnewch hwynt, yn ol yr hyn oll a orchymynwyf i chwi: felly chwi a fyddwch yn bobl i mi, a minnau a fyddaf yn Dduw i'chwithau:

5 Fel y gallwyf gwblhau y llw a dyngais wrth eich tatau, ar roddi iddynt dir yn llif-erio o laeth a mêl, megis *y mac* heddyw. Yna yr atebais, ac y dywedais, O ARGWLWYDD, felly y byddo.

6 Yna yr ARGWLWYDD a ddywedodd wrthyf, Cyhoedda y geiriau hyn oll yn ninasoedd Judah, ac yn heolydd Jerusalem, gan ddyweddyd, Gwrandewch eiriau y cyfammod hwn, a gwnewch hwynt.

7 Canys gan dystiolaethu y tystiolaethau

PENNOD XII.

wrth eich tadau, y dydd y dygais hwynt i fyndu o dir yr Aipht, hyd y dydd hwn, trwy godi yn fore, a thystiolaethu, gan ddywedyd, Gwrandewch ar fy llais.

8 Ond ni wrandawant, ac ni ogwyddasant eu clust, eithr rhodiasant bawb yn ol cyndynwrdd eu calon ddyrgionus: am hynny y dygaf arnynt holl etriau y cyfammod hwn, yr hwn a orchymynais iddynt ei wneuthur, ond ni wnaethant.

9 A dywedodd yr ARLWYDD wrthyf, Cydfradwriaeth a gafwyd y ngwyr Judah, ac ym mysg trigolion Jerusalem.

10 Troisant at anwiredd eu tadau gynt, y rhai a wrthodasant wrando fy ngeiriau: a hwy a aethant ar ol duwiau dfeithr i'w gwasansethu hwy: ty Judah a thy Israel a dorasant fy nghyfammod yr hwn a wneuthum a'u tadau hwynt.

11 ¶ Am hynny fel hyn y dywed yr ARLWYDD, Wele fi yn dwyn drwg arnynt, yr hwn nis gallant fyned oddi wrtho: yna y gwaeddant arnaf, ac ni wrandawaf hwynt.

12 Yna dinasoedd Judah a thrigolion Jerusalem a ant, ac a waeddant ar y duwiau yr argl-darthant iddynt: ond gan waredu ni allant eu gwared hwynt yn amser eu drygyd.

13 Canys yn ol rhifedi dy ddinasoedd yr oedd dy dduwiau, O Judah; ac yn ol rhifedi heolydd Jerusalem y gwasodasant allorau i'r peth gwaradwyddus honno, ie, allorau i ffig-darthu i Baal.

14 Am hynny na weddta dros y bobl hyn, ac na chyfod waedd neu weddi drostynt: canys ni wrandawaf yr amser y gwaeddant arnaf o herwydd eu drygyd.

15 Beth a wna fy anwyf yn fy nhŷ, gan iddi wneuthur yagelerder lawer? a'r cig cyssegr-edig a aeth ymaith oddi wrthyf: pan wnelit ddyrgioni, yna y llawenyhit.

16 Olew-ydden ddeiliog dŷg, o ffrwyth prydfferth, y galwodd yr ARLWYDD dy enw: trwy drwst cynnwrf mawr y cynneuoedd tŷnyddi, a'i changhennau a dorwyd.

17 Canys ARLWYDD y lluoedd, yr hwn a th biannodd, a draethodd ddrwg yn dy erbyn, o herwydd drygioni ty Israel a thy Judah, y rhai a wnaethant yn eu herbyn eu hun, i'm digio i, trwy ffig-darthu i Baal.

18 ¶ A'r ARLWYDD a hysbysodd i mi, a mi a'i gwn; yna y dangosaist i mi eu gweithredoedd hwy.

19 A minnau oeddwn fel oen, neu fustach a ddygid i'w ladd; ac ni wyddwn fwrtao o honny fwrtao yn fy erbyn i, gan ddywedyd, Distrywion y pren ynghyd a'i ffrwyth, a difethwn ef o dir y rhai byw, fel na choŷer ei enw ef mwy.

20 Eithr, O ARLWYDD y lluoedd, barnwr cyflawnder, a chwllwr yr arennau a'r galon, gwelwyf dy ddialedd arnynt; canys i ti y datguddiats fy nghwyn.

21 Am hynny fel hyn y dywed yr ARLWYDD am wŷr Anathoth, y rhai a getsiant dy einioes, gan ddywedyd, Na phrophwya yn enw yr ARLWYDD, rhag dy farw trwy ein dwylaw ni:

22 Am hynny fel hyn y dywed ARLWYDD y lluoedd; Wele fi yn ymweled a hwynt: y gwŷr keuinge a fyddant feirw trwy y cleddyf, a'u meibion a'u merched a fyddant feirw o newyn.

23 Ac ni bydd gweddill o honnynt; canys mi a ddygaf ddyrgyfyd ar wŷr Anathoth, sef bliwyddyn eu gotwy.

1 Jeremiah yn cwyno rhag llwyddiant yr annwioel, a thrwy ffydd yn gweloid eu cwyp hwy. 5 Duau yn ei rhybuddio ef o fradwriaeth ei frodyr yn ei erbyn; 7 ac yn gofidio dros ei etifeddiaeth; 14 ac yn addaw i'r adifeiriol gael dychwelyd o gaethiwed.

CYFLAWN WYF, ARLWYDD, pan ddadl-euwyf & thi: er hynny ymresymmaf & thi am dy farnedigethau: Paham y llwydda ffordd yr anwir, ac y ffynna yr anffyddloniaid oll?

2 Plennaist hwy, ie, gwreiddiasant; cynnyddant, ie, dygant ffrwyth; agos wyf yn eu genau, a phell oddi wrth eu harenau.

3 Ond ti, ARLWYDD, a'm hadwasenost i; ti a'm gwelaist, ac a brofaist fy nghanol tu ag attat; ty'n allan hwynt megis defaid i'r lladdfa, a pharottoa hwynt erbyn dydd y lladdfa.

4 Pa hyd y galara y tir, ac y gwywa gwellt yr holl faes, oblegid drygioni y rhai sydd yn trigo ynddo? methodd yr anffeiaila'r adar, oblegid iddynt ddywedyd, Ni wel efe ein diwedd ni.

5 ¶ O rhedaist ti gyd a'r gwŷr traed, a hwy yn dy flino, pa fodd yr ymdarebi a'r meirch? ac os blinasant di mewn tir heddychlaw, yn yr hwn yr ymddiriedaist, yna pa fodd y gwnael yn ymchwedyd yr Iorddonen?

6 Canys dy frodyr, a thy dy dad, ie, y rhai hynny a wnaethant yn anffyddlan & thi; hwynt-hwy hefyd y waeddasant yn groch ar dy ol: na choella hwy, er iddynt ddywedyd geiriau tŷg wrthyf.

7 ¶ Gadewais fy nhŷ, gadewais fy etifeddiaeth; mi a roddais anwylyd fy enaid yn llaw ei gelynyon.

8 Fy etifeddiaeth sydd i mi megis llew yn y coed, rhuo y mae i'm herbyn; am hynny castais hi.

9 Y mae fy etifeddiaeth i mi fel aderyn brith; y mae yr adar o amgylch yn ei herbyn hi: deuwch, ymgasgiwch, holl fwystliod y maes; deuwch i ddifa.

10 Bugelliad lawer a ddistrywiasant fy ngwimlan; sathrasant fy rhandir, fy rhandir dirion a wnaethant yn ddiffaethwech anrheithiol.

11 Gwnaethant hi yn anrhaith, ac wedi ei hanrheithio y galara hi wrthyf: y tir i gyd a anrheithwyd, a'n nad oes neb yn ei gymmeryd at ei galon.

12 Anrheithwyr a ddaethant ar yr holl frynlau trwy yr anialweh: canys cleddyf yr ARLWYDD a ddifetha o'r naill gwrr i'r ddaear hyd y cwrr orall i'r ddaear: nid oes heddwch i un cnawd.

13 Haussant wenith, ond hwy a fedant ddrain; ymboenasant, ond ni thycia iddynt: a hwy a gywilyddiant am eich ffrwyth-ydd chwi, o herwydd hid digofaint yr ARLWYDD.

14 ¶ Fel hyn y dywed yr ARLWYDD yn erbyn fy holl gymmydogion drwg, y rhai sydd yn cyffwrdd a'r etifeddiaeth a berais i'm pobl Israel ei hetfeddu, Wele, mi a'u tynnaf hwy allan o'u tir, ac a dynnaf dy Judah o'u mysg hwynt.

15 Ac wedi i mi eu tynnu hwynt allan, mi a ddychwelaf ac a drugarhaf wrthynt; a dygaf hwynt drachefn bob un i'w etifeddiaeth, a phob un i'w dir.

16 Ac os gan ddyegu y dygant ffyrdd fy mhobl, i dyngu i'm henw, Byw yw yr ARLWYDD (megis y dygasant fy mhobl i dyngu i Baal) yna yr addeilid hwy y'nghanol fy mhobl.

17 Eithr onl wrandawnt, yna gan ddi-wreiddio y diwreiddiaf fi y gened hon, a chan ddietha myfi a'i dinystriaf hi, medd yr ARLWYDD.

PENNOD XIII.

1 *Trwy arwydd y gwregys llan a guddiwyd yn Euphrates, y mae Duw yn rhoi-ddangos dinystr ei bobl.* 12 *Trwy ddammeg costrolous a lenwid & gwin, yn rhoi-gwregys y meddwid hwy & drygfyd.* 15 *Y mae yn eu hannog i ocheil y barnedigaethau sydd ar ddyfod; 22 ac yn dangos mai eu ffeidd-dra hwy oedd yr achos o hynny.*

FEL hyn y dywed yr ARLWYDD wrthyf, Dos a chais i ti wregys llan, a dod ef am dy lwynau, ac na ddod ef mewn dwfr.

2 Felly y ceisiais wregys yn ol gair yr ARLWYDD, ac a'i dodais am fy lwynau.

3 A daeth gair yr ARLWYDD attaf eilwaith, gan ddywedyd,

4 Cymmer y gwregys a gefais, ac sydd am dy lwynau, a chyfod, dos i Euphrates, a chuddia ef mewn twll o'r graig.

5 Felly mi a aethum ac a'i cuddiais ef yn Euphrates, megis y gorchymynasai yr ARLWYDD i mi.

6 Ac ar ol dyddiau lawer y dywedodd yr ARLWYDD wrthyf, Cyfod, dos i Euphrates, a chymmer oddi yno y gwregys a orchymynais i ti ei guddio yno.

7 Yna yr aethum i Euphrates, ac a gloddiais, ac a gymmerais y gwregys o'r man lle y cuddiaswn ef: ac wele, pydrasai y gwregys, ac nid oedd efe dda i ddim.

8 A daeth gair yr ARLWYDD attaf, gan ddywedyd,

9 Fel hyn y dywed yr ARLWYDD; Felly y gwnaf i falchder Judah, a mawr falchder Jerusalem bydr.

10 Y bobl ddrygonus hyn, y rhai a wrthodant wrando fy ngeiriau i, y rhai a rodiant y'nghydydnyrwydd eu calon, ac a ant ar ol dwiliau ddeithr, i'w gwasanaethu hwynt, ac i ymostwng iddynt, a fyddant fel y gwregys yma, yr hwn nid yw dda i ddim.

11 Canys megis ag yr ymwasg gwregys am lwynau gwr, felly y gwneuthum i holl dy Israel a holl dy Judah llynu wrthyf, medd yr ARLWYDD, i fod i mi yn bobl, ac yn enw, ac yn foliant, ac yn ogoniant: ond ni wrandawent.

12 ¶ Am hynny y dywedi wrthynt y gair yma; Fel hyn y dywed ARLWYDD Dduw Israel, Pob costrel a lenwir & gwin. A dywedant wrthyf ti, Oni yddom ni yn sicr y llenwir pob costrel & gwin?

13 Yna y dywedi wrthynt, Fel hyn y dywed yr ARLWYDD; Wele fi yn llenwi holl drigolion y tir hwn, ie, y brenhinoedd sydd yn eistedd yn lle Dafydd ar ei orsedd-faingc ef, yr offeiriad hefyd, a'r prophwydi, a holl breswylwyr Jerusalem, a meddwid.

14 Tarawaf hwy y naill wrth y llall, y tadau a'r meibion ynghyd, medd yr ARLWYDD; nid arbedaf, ac ni thrugarhaf, ac ni resynaf, ond eu difetha hwynt.

15 ¶ Clywch, a gwrandewch, na falchiwch: canys yr ARLWYDD a lefarodd.

16 Rhoddwch ogoniant i'r ARLWYDD eich Duw, cyn iddo ef ddwyn tywyllwch, a chyn i chwi dero eich traed wrth y mynyddoedd tywyll; a thra fyddoch yn disgwyl am oleuni, iddo ef ei droi yn gysgod angau, a'i wneuthur yn dywyllwch.

17 Ond oni wrandewch chwi hyn, fy enaid a wyla mewn lleoedd dirgel am eich balchder; a'm llygaid gan wylwio a wylant, ac a

ollyngant ddagrau, o achos dwyn diadell yr ARLWYDD i gaethiwd.

18 Dywed wrth y brenhin a'r frenhines, Ymostyngwch, eisteddych i lawr: canys diagnodd eich pendefigaeth, sef coron eich anrhydedd.

19 Dinasoedd y deheu a gaur, ac ni bydd a'w hagoro; Judah i gyd a gaeth-gludir, yn llwyr y dygir hi i gaethiwd.

20 Codwch i fynu eich llygaid, a gwelwch y rhai sydd yn dyfod o'r gogledd: pa le y mae y ddiadell a roddwyd i ti, sef dy ddiadell brydferth?

21 Beth a ddywedi pan ymwelo â thi? (canys ti a'u dygaist hwynt yn dywysogion, ac yn ben arnat:;) oni oddiwes gofidiau di megis gwraig yn esgor?

22 ¶ Ac o dywedi yn dy galon, Paham y digwydd hyn i mi? o herwydd amlder dy awiredd y noethwyd dy odre, ac y dinoethwyd dy sodlau.

23 A newidia yr Ethiopiad ei groen, neu y llewpard ei frychni? Felly chwithau a eilwch wneuthur da, y rhai a gynneginwyd & gwneuthur drwg.

24 Am hynny y chwalaif hwynt megis sofr yn myned ymaith gyd â gwynt y diffaethwch.

25 Dyma dy gyfran di, y rhan a fesurais i ti, medd yr ARLWYDD; am i ti fy anghofio i, ac ymddiried mewn oelwydd.

26 Am hynny y dinoethais innau dy odre di dros dy wyneb, fel yr amlyger dy warth.

27 Gwelais dy odineb a'th weryriad, bryndi dy butteintra, a'th ffeidd-dra ar y brynau yn y meusydd. Gwae di, Jerusalem: a ymlanhéi di? pa bryd bellach?

PENNOD XIV.

1 *Y newyn tost, 7 yn peri i Jeremiah waddio.* 10 *Ni fym yr Arglwydd ymbil ag ef dros y bobl.* 13 *Nad yw gau-brophwydi yn eagus iddynt hwy.* 17 *Cyfrôl Jeremiah i gwyno drostynt hwy.*

GAIR yr ARLWYDD yr hwn a ddaeth at Jeremiah o achos y drudaniaeth.

2 Galar Judah, a'i phyrth a lesgant; y maent yn ddu hyd lawr, a gwaedd Jerusalem a ddyrchafodd i fynu.

3 A'u boneddigion a hebryngasant eu rhai bychain i'r dwfr: daethant i'r ffosydd, ni chwasant ddwfr; dychwelasant a'u llestri yn weigion: cywilyddio a gwlaideiddio a wnaethant, a chuddio eu pennau.

4 Oblegid agennu o'r ddaear, am nad oedd gwlaw ar y ddaear, cywilyddiodd y llafurwyr, cuddiasant eu pennau.

5 Ie, yr ewig hefyd a lydnodd yn y maes, ac a'i gadawodd, am nad oedd gwellt.

6 A'r asynod gwylltion a safasant yn y lleoedd uchel; yfasant wynt fel dreigiau: eu llygaid hwy a ballasant, am nad oedd gwellt.

7 ¶ O ARLWYDD, er i'n hanwiredau dystiolaethu i'n herbyn, gwna di er mwyn dy enw: canys aml yw ein cildyrwydd ni; pechasom i'th erbyn.

8 Gobaith Israel, a'i geldwad yn amser adfyd, paham y byddi megis pererin yn y tir, ac fel ymdeithydd yn troi i lettya dros nos-waith?

9 Paham y byddi megis gwr wedi synnu? fel gwr cadarn heb allu achub' etto yr ydychyd yn ein mysg ni, ARLWYDD, a'th enw di a elwir arnom: na âd ni.

10 ¶ Fel hyn y dywed yr ARLWYDD wrth y bobl hyn, Fel hyn yr hoffasant hwy grwydro, ac ni attalasant eu traed: am hynny nis mlyn yr ARLWYDD hwy; yr awr hon y

cofia efo eu hanwiredd hwy, ac a ymwel a'u pechodau.

11 Yna y dywedodd yr **ARGLWYDD** wrthyf, Na weddia dros y bobl hyn am ddaioni.

12 Pan ymprydiant, ni wrandawaf o gwaeedd hwynt; a phan offrymiant boeth-offrwm a bywd-offrwm, ni byddaf boddlawn iddynt: ond a'r cleddyf, ac a newyn, ac a haint, y difaf hwynt.

13 ¶ Yna y dywedais, O **ARGLWYDD** Dduw, wele, mae y prophwydi yn dyweddy wrthynt, Ni welwch chwi gleddyf, ac ni ddaw newyn atoch; eithr mi a roddaf heddwch sicr i chwi yn y lle yma.

14 Yna y dywedodd yr **ARGLWYDD** wrthyf, Y prophwydi sydd yn prophwydo oelwyddau yn fy enw i; nid anfonais hwy, ni orchymyais iddynt chwaith, ac ni leferais wrthynt: gau weledigaeth, a dewiniseth, a choegodd, a thwyll eu calon eu hun, y maent hwy yn eu prophwydo i chwi.

15 Am hynny fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD** am y prophwydi sydd yn prophwydo yn fy enw i, a minnau heb eu hanfon hwynt, etto hwy a ddywedant, Cleddyf a newyn ni bydd yn y tir hwn; Trwy gleddyf a newyn y difethir y prophwydi hynny.

16 A'r bobl y rhaf y maent yn prophwydo iddynt, a fyddant wedi eu tafu allan yn heolydd Jerusalem, o herwydd y newyn a'r cleddyf; ac ni bydd neb i'w eladdu, hwynt-hwy, na'u gwagedd, na'u meibion, na'u merched: canys mi a dywalltaf arnynt eu drygioni.

17 ¶ Am hynny y dywedi wrthynt y gair yma, Difered fy llygaid i ddagrau nos a dydd, ac na pheidiant: canys i briw mawr y briw-lyd y wryf merch fy mhobl, ac a phla tost iawn.

18 Os af fi allan i'r maes, wele rai wedi eu lladd a'r cleddyf; ac o deuaif i mewn i'r ddinas, wele rai lleog o newyn: canys y prophwyd a'r offeriad hafyd sydd yn amgylchu i dir nid adwaeniant.

19 Gan wrthod a wrthodalist ti Judah? neu a ffeiddiodd dy enaid di Eton? pahan y tarewaist ni, ac nad oes i ni feddyginiaeth? disgwyllasom am heddwch, ac nid oes daioni; ac am amser iachâd, ac wele ffinder.

20 Yr ydym yn cydnabod, **ARGLWYDD**, ein camwedd, ac anwiredd ein tadau; oblegid ni a bechasom yn dy erbyn di.

21 Na ffeiddia ni, er mwyn dy enw, ac na fwrw i lawr orseddfa dy ogoniant: cofia, na thorw dy gyfammod a ni.

22 A oes nob ym mhilith oferedd y cenhedloedd a wna iddi wlawio? neu a rydd y nefoedd gawodau? Onid ti yw efe, O **ARGLWYDD** ein Duw ni? am hynny arnat ti y disgwyllwn ni: canys ti a wnaethost y pethau hyn oll.

PENNOD XV.

1 *Lloesyr wrthodiad, ac amryso farnedigaoethau yr Iuddewon.* 10 *Jeremikah yn cwyno rhag eu hatgarnwydd hwy; ac yn derbyn addeuidd iddo ei hun,* 12 *a bygwth arnynt hwythau:* 15 *yn gweddio,* 19 *ac yn cael addeuidd grasuol.*

A DYWEDODD yr **ARGLWYDD** wrthyf, Pe safai Moses a Samuel ger fy mron, etto ni byddaf fy serch ar y bobl yma; bwrw hwy allan o'm golwg, ac eiont ymaith.

2 Ac os dywedant wrthyf, I ba le yr awn? tithau a ddyweddi wrthynt, Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, Y sawl sydd i angau, i angau; a'r sawl i'r cleddyf, i'r cleddyf; a'r sawl i'r

newyn, i'r newyn; a'r sawl i gaethiwed, i gaethiwed.

3 A mi a oedaf arnynt bedwar rhywogaeth, medd yr **ARGLWYDD**: y cleddyf, i ladd; a'r cwn, i larlio; ac adar y nefoedd, ac anifeiliaid y ddasaer, i ym aco i ddifa.

4 Ac a'u rhoddaf hwynt i'w symmudo i holl deyrnasoedd y ddasaer; herwydd Manasseh mab Hezeclah brehinin Judah, amr yr hyn a wnaeth efe yn Jerusalem.

5 Canys pwy a drugarhâ wrthyf ti, O Jerusalem? a phwy a gwyna i ti? a phwy a dry i ymofyn pa fodd yr wyt ti?

6 Ti a'm gadewaist, medd yr **ARGLWYDD**, ac a aethost yn ol: am hynny yr estynaf fy llaw yn dy erbyn di, ac a'th ddfifethaf; myd a ffinais yn efdifaru.

7 A mi a'u chwalaif hwynt a gwyntyll ym mhyrth y wlad: diblantaif, difethaf fy mhobl, gan na ddychwelant oddi wrth eu fyrdid.

8 Eu gweddwon a amllhasant i mi tu hwnt i dywod y môr: dygais arnynt yn erbyn mam y gwyr ieuasinge, anrheithiwr ganol dydd; perais iddo syrthio yn ddisymmwth arni hi, a dychryn ar y ddinas.

9 Yr hon a blantodd saith, a lesgodd: ei henaid hi a lemeiriodd, ei haul a fachluddodd tra yr oedd hi yn ddydd; hi a gywilyddiodd, ac a waradwyddyd; a rhoddaf y gweddillion o honnynt i'r cleddyf y ngwydd eu gelymion, medd yr **ARGLWYDD**.

10 ¶ Gwae fi, fy mam, ymddwyn o honet fi, yn wr ymryson, ac yn wr cynnen i'r holl ddasaer: ni logais, ac ni logwyd i mi; etto pawb o honnynt sydd yn fy meiddithio i.

11 Yr **ARGLWYDD** a ddywedodd, Yn ddifau bydd dy weddill di mewn daioni, yn ddifau gwnaf i'r gelyn fod yn dda wrthyf, yn amser adfyd ac yn amser cystudd.

12 A dyrr haiarn yr haiarn o'r gogledd, a'r dur?

13 Dy gyfoeth a'th drysorau a roddaf yn yspail, nid am werth, ond oblegid dy holl bechodau, trwy dy holl derfynau.

14 Gwnaf i ti fyned hefyd gyd a'th elynion i dir nid adwaenost: canys tan a enynnodd yn fy nigofaint, arnoch y llysg.

15 ¶ Ti a wyddost, **ARGLWYDD**; cofia fi, ac ymwel â mi, a dfa! drofod ar fy erlidwyr; na ddwg fi ymaith yn dy hir-ymaros: gwybydd ddwyn o honof waradwydd er dy fwyn di.

16 Dy eiriau a gaed, a mi a'u bwyttiais hwynt; ac yr oedd dy air di i mi yn llawenydd ac yn hyfrydych fy nghalon: canys dy enw di a llywyd arnaf fi, O **ARGLWYDD** Dduw y lloedd.

17 Nid eisteddais ynghymmanfa y gwatwarwyr, ac nid ymhyfrydais: eisteddais fy hunan o herwydd dy law di; canys ti a'm llenwaist i o lid.

18 Paham y mae fy nolur i yn dragwyddol? a'm pla yn anaele, fel na eillr ei lachau? a fyddi di i mi megis celwyddog, neu fel dyfroedd a ballant?

19 ¶ Am hynny fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, Os dychwelli, yna y'th ddygaf eil-waith, a thi a sefi ger fy mron; os tynni ymaith y gwerthfawr oddi wrth y gwael, byddi fel fy ngenau i: dychwelant hwy atatt ti, ond na ddychwel di attynt hwy.

20 Gwnaf di hefyd i'r bobl yma yn fagwyr efydd gadarn; a hwy a ryfelant yn dy erbyn di, eithr ni'th orchfygant: canys yr ydwyf fi gyd â thi, i'th achub ac i'th wared, medd yr **ARGLWYDD**.

21 A mi a'th waredaf di o law y rhaf drygionus, ac a'th ryddhaf di o law yr ofnadwy.

PENNOD XVI.

1 Y prophwyd, trwy gysegodion, sef trwy ym-
attal oddi wrth brïodas, ac oddi wrth dai galar
a gwledda, yn rhag-ddangos llwyr ddfïrod yr
Iuddewon, 10 am eu bod yn waeth n'eu
tadau; 14 y bydd rhyfeddach eu hymwared
hwy allan o gaethiwd, nag allan o'r Aipt;
16 y tll Duw iddynt eu delw-oddoliaeth yn
dau-dybylg.

GAIR yr ARLWYDD a ddaeth hefyd attaf
fi, gan ddywedyd,

2 Na chymmer i ti wraig, ac na fydded i ti
feibion na merched, yn y lle hwn.

3 Canys fel hyn y dywed yr ARLWYDD
am y meibion ac am y merched a anwyd yn
y lle hwn, ac am eu mammau a'u dug hwynt,
ac am eu tadau a'u cenhedlodd hwynt yn y
wlad hon;

4 O angau nyehlyd y byddant feirw: ni
alerir am danynt, ac nis cleddir hwynt: byddant
fel tail ar wyneb y ddaear, a darfyddant
trwy y cleddyf, a thrwy newyn; a'u celan-
eddau fydd yn ymorth i adar y nefoedd, ac
i anifeiliaid y ddaear.

5 Canys fel hyn y dywed yr ARLWYDD,
Na ddos i dŷ y galar, ac na ddos i alaru, ac
na chwyna iddynt: canys myfi a gymmerais
ymaith fy heddwch oddi wrth y bobl hyn,
medd yr ARLWYDD, sef trugaredd a thos-
turi.

6 A byddant feirw yn y wlad hon, fawr a
bychan: ni chleddir hwynt, ac ni alerir am
danynt; nid ymdorrir ac nid ymfoelir dro-
tynt.

7 Ni rannant iddynt, fwyd mewn galar, i roi
cysur iddynt am y marw; ac ni pharant idd-
ynt yfed o phïol cysur, am eu tad, neu am
eu mam.

8 Na ddos i dŷ gwledd, i eistedd gyd a
hwynt i fwyta ac i yfed.

9 Canys fel hyn y dywed ARLWYDD y lluo-
oedd, Duw Israel; Wele, myfi a baraf i lais
cerdd a llawenydd, i lais y priod-fab, ac i lais
y briod-ferch, ddarodf o'r lle hwn, o flaen
eich llygaid, ac yn eich dyddiau chwï.

10 ¶ A phan ddangosech i'r bobl yma yr
holl criau hyn, ac iddynt hwythau ddywedyd
wrthyt, Am ba beth y llefarodd yr ARLWYDD
yr holl fawr-ddrwyg hyn i'n herbyn
ni? neu, Pa beth yw ein hanwireded? neu,
Beth yw ein pechod a bechasom yn erbyn
yr ARLWYDD ein Duw?

11 Yna y dywedi wrthynt, O herwydd i'ch
tadau fy ngadael i, medd yr ARLWYDD, a
myned ar ol duwiau ddeithr, a'u gwasanaethu
hwynt, ac ymgyrmyu iddynt, a'm gwrthod
i, a bod heb gadw fy nghyfraith;

12 A chwithau a wnaethoch yn waeth na'ch
tadau (canys wele chwi yn rhodio bob un o
ol cyndynrwydd ei galon ddrwyg, heb wrando
arnaf)

13 Am hynny mi a'ch tafaf chwi, o'r tir
hwn, i wlad nid adwaenoch, chwi na'ch
tadau; ac yno y gwasanaethoch dduwiau
dfeithr ddydd a nos, lle ni ddangosaf i chwi
ffaf.

14 ¶ Gan hynny wele y dyddiau yn dyfod,
medd yr ARLWYDD, pryd na ddywedir
mwyach, Byw yw yr ARLWYDD, yr hwn a
ddug feibion Israel i fynu o dir yr Aipt:

15 Eithr, Byw yw yr ARLWYDD, yr hwn a
ddug i fynu feibion Israel o dir y gogledd, ac
o'r holl diroedd lle y gyrrasaf efo hwynt: a
mi a'u dygaf hwynt drachefn i'w gwlad a
roddais i'w tadau.

16 ¶ Wele fi yn anfon am bysgodwyr lawer,
medd yr ARLWYDD, a hwy a'u pygottant
hwy; ac wedi hynny mi a anfonaf am hel-

wyr lawer, a hwy a'u hellant hwynt oddi ar
bob mnydd, ac oddi ar bob bryn, ac o
ogoffeydd y creigiau.

17 Canys y mae fy ngolwg ar eu holl fyrrdd
hwynt: nid ydynt guddiedig o'm gwydd i,
ac nid yw eu hanwireded hwynt guddiedig
oddi ar gyfer fy llygaid.

18 Ac yn gyntaf myfi a dalaf yn ddwbl am
eu hanwireded a'u pechod hwynt; am iddynt
halogi fy nhir a'u ffiaidid gelanedd; Ie, a'u
ffleidd-dra y llanwasant fy etifeddiaeth.

19 O ARLWYDD, fy nerth a'm cadernid,
a'm noddfa yn nydd bilinder; attat ti y daw
y Cenhedloedd o eithafoedd y ddaear, ac a
ddywedant, Ddau mai celwydd a ddarfu i'n
tadau ni ei etifeddu, oferedd, a phethau heb
les ynddynt.

20 A wna dyn dduwiau iddo ei hun, a hwy-
thau heb fod yn dduwiau?

21 Am hynny wele, mi a wnaaf iddynt wybod
y waith hon, dangosaf iddynt fy llaw a'm
grym: a chânt wybod mai yr ARLWYDD
yw fy enw.

PENNOD XVII.

1 Caethiwd Judah am eu pechod. 5 Melldithio
ymddiried mewn dyn, 7 a bendithio ymddir-
ied yn Nuw. 9 Nas gall y galon dwyllodrus
dwylllo Duw. 12 Iachawdwriaeth Duw. 15
Y prophwyd yn cynwyo rhag y rhai oedd yn
gwatwar ei brophwyddoliaeth ef. 19 Ei arfon
ef i adnewyddu y cyfammod, trwy sancti-
eiddio y Sabboth.

PECHOD Judah a ysgrifenydd a phin o
haiarn, ág ewin o adgarn y cerfwyd ef
ar lech eu calon, ac ar gyrn eich allorau;

2 Gan fod eu meibion yn cofio eu hallorau
a'u llwyni wrth y pren delliog ar y bryniau
uchel.

3 O fy mnydd yn y maes, dy olud a'th holl
drysorau di a roddaf yn anrhaith, a'th uchel-
ffydd i bechod, trwy dy holl deryfnau.

4 Ti a adewir hefyd dy hunan, heb dy etif-
feddiaeth a roddais i ti; a mi a wnaaf i ti was-
anaethu dy elynion mewn tir nid adwaenoch:
canys cynweusoch dân yn fy nig, yr hwn a
lysg byth.

5 ¶ Fel hyn y dywed yr ARLWYDD, Melldi-
gedig fyddo y gwr a hydero mewn dyn, ac
a wnelo gnawd yn fraich iddo, a'r hwn y calio
ei galon oddi wrth yr ARLWYDD.

6 Canys efe a fydd fel grug yn y diffaeth-
wch, ac ni wél pan ddél daloni; eithr efe a
gyfannedda boeth-fannau yn yr anialwch,
mewn tir hallt ac anghyfyneiddol.

7 Bendigedig yw y gwr a ymddiriedo yn yr
ARLWYDD, ac y byddo yr ARLWYDD yn
hyder iddo.

8 Canys efe a fydd megis pren wedi ei blan-
nu wrth y dyfroedd, ac a estyn ei wraidd
wrth yr afon, ac ni w'yr oddi wrth ddyfod
gwres; ei ddeilen fydd i'r, ac ar ffwyddyn
sychder ni ofala, ac ni phaid a ffwrtho.

9 ¶ Y galon sydd fwy ei thwyll na dân, a
drwg ddfioith ydyw; pwy a'i hedwyn?

10 Myfi yr ARLWYDD sydd yn chwilio y
galon, yn profi yr arennau, i roddi i bob yn
yn ol ei ffyrrd, ac yn ol ffwrth ei weithred-
oedd.

11 Fel petris yn eistedd, ac heb ddëor, yw
yr hwn a helio gyfoeth yn annheilwng: yn
hanner ei dyddiau y gedy hwynt, ac yn ei
ddiweidd ynyf fydd.

12 ¶ Gonedd ogoneddus ddyrchafedig o'r
dechreudd, yw lle ein cyssegr ni.

13 O ARLWYDD, gobraith Israel, y rhai oll
a'th wrthodant a waradwyddir, ysgrifeni-
r yn y ddaear y rhai a giliant oddi wrthyf, am

iddynt adael yr **ARGLWYDD**, ffyanon y dyfr-oedd byw.

14 Iachâ fi, O **ARGLWYDD**, a mi a iachêir; achub fi, a mi a achubir: canys tydi *yw* fy moliant.

15 ¶ Wele hwynt yn dywedyd wrthyf, Pa le y *mae* gair yr **ARGLWYDD**? deued bellach.

16 Ond myfi ni phyrsurais rhag bod yn fugail ar dy ol di: ac ni ddymunais y dydd blin, ti a'i gwyddost: yr oedd yr hyn a ddaeth o'm gwefusau yn *uniawon* ger dy ffordd di.

17 Na fydd yn ddychryn i mi; ti *yw* fy ngobaith yn nydd y drygfyd.

18 Gwaradwydder fy erlidwyr, ac na'm gwaradwydder i; brawycher hwynt, ac na'm brawycher i: dwg arnynt ddydd drwg, a dryllia hwynt â dryllid dau-ddyblyg.

19 ¶ Fel hyn y dywedodd yr **ARGLWYDD** wrthyf, Cerdda, a saf ym mhorth meibion y bobl, trwy yr hwn yr â brenhinoedd Judah i mewn, a thrwy yr hwn y deuant allan, ac yn holl byrth Jerusalem;

20 A dywed wrthynt, Gwrandewch air yr **ARGLWYDD**, brenhinoedd Judah, a holl Judah, a holl breswylwyr Jerusalem, y rhai a ddeuwch trwy y pyrth hyn.

21 Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, Digwylwch ar eich eneidiau, ac na ddygwch falch ar y dydd Sabboth, ac na ddygwch *o* i mewn trwy byrth Jerusalem.

22 Ac na ddygwch falch allan o'ch tai ar y dydd Sabboth, ac na wneuch ddim gwaith; eithr sancteiddwch y dydd Sabboth, fel y gorchymynais i'ch tadau.

23 Ond ni wrandasant, ac ni ogwyddasant eu clust; eithr caledasant eu gwraur rhag gwrando, a rhag derbyn addysg.

24 Er hynny os dyfal-wrandewch arnaf, medd yr **ARGLWYDD**, heb ddwyn baich trwy byrth y ddinas hon ar y dydd Sabboth, ond sancteiddo y dydd Sabboth, heb wneuthur dim gwaith arno:

25 Yna y daw trwy byrth y ddinas hon, frenhinoedd a thywysogion yn eistedd ar orsedd Dafydd, yn marchogaeth mewn cerbydau, ac ar feirch, hwy a'u tywysogion, gwyr Judah, a phreswylwyr Jerusalem; a'r ddinas hon a gyfanneddir byth.

26 Ac o ddinasoedd Judah, ac o amgylchoedd Jerusalem, ac o wlad Benjamin, ac o'r gwastadedd, ac o'r mynydd, ac o'r dohaus, y daw rhai yn dwyn poeth-offrymmau, ac aberthau, a bwyd-offrymmau, a thus, ac yn dwyn aberthau moliant i dŷ yr **ARGLWYDD**.

27 Ond os chwi ni wrendy arnaf, i sancteiddo y dydd Sabboth, heb ddwyn baich, wrth ddyfod i byrth Jerusalem, ar y dydd Sabboth: yna mi a gynneuf dan yn ei phyrth hi, ac efe a ysa balasau Jerusalem, ac nis diffoddir.

PENNOD XVIII.

1 *Trwy arwydd o'r crochenydd, y dangosir cyflawn allu Dduo i wneuthur â phob censiwl y peth a fynno.* 11 *Bygwth ar Judah am glito oddi wrth Dduw.* 18 *Jeremiah yn gweddio yn erbyn y rhai oedd mewn cyd-furiaid iddo.*

Y GAIR yr hwn a ddaeth at Jeremiah oddi wrth yr **ARGLWYDD**, gan, ddywedyd,

2 Cyfod, a dos i waered i dŷ y crochenydd, ac yno y paraf i ti glywed fy ngeiriau.

3 Yna mi a euthum i waered i dŷ y crochenydd, ac wele ef yn wneuthur ei waith ar droellau.

4 A'r llestr yr hwn yr oedd efe yn ei wneuthur o glai, a ddfwynwyd yn llaw y crochenydd; felly efe a'i gwnaeth ef drachefn yn

llestr arall, fel y gwelodd y crochenydd yn dda ei wneuthur *o*.

5 Yna y daeth gair yr **ARGLWYDD** ataf, gan ddywedyd,

6 Oni allaf fi, fely crochenydd hwn, wneuthur i chwi, tŷ Israel? medd yr **ARGLWYDD**. Wele, megis ag y *mae* y clai yn llaw y crochenydd, felly yr *dydd* chwithau yn fy llaw i, tŷ Israel.

7 Pa bryd bynnag y dywedwyf am ddi-wreiddio, a thynnau i lawr, a difetha cenedl neu frenhiniaeth;

8 Os y genedl honno y dywedais yn ei herbyn a dry oddi wrth ei drygioni, myfi a edifarhâf am y drwg a amcenzais ei wneuthur iddi.

9 A pha bryd bynnag y dywedwyf am adelladu, ac am blannu cenedl neu frenhiniaeth;

10 Os hi a wna ddrygioni yn fy ngolwg, heb wrando ar fy llais, minnau a edifarhâf am y daioni â'r hwn y dywedais y gwnawn les iddi.

11 ¶ Yn awr gan hynny, attolwg, dywed wrth wŷr Judah, ac wrth breswylwyr Jerusalem, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, Wele fi yn llunio drwg i'ch erbyn, ac yn dychymygu dychymyg i'ch erbyn: dychwelwch yr awr hon bob un o'i ffordd ddrwg, a gwneuch eich ffyrdd a'ch gweithredoedd yn dda.

12 Hwythau a ddywedasant, Nid oes obaith; ond ar ol ein dychymygiion ein hunain yr awn, a gwnawn bob un amcan ei ddrwg galon ei hun.

13 Am hynny fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, Gofynwch, attolwg, ym mysg y cenedloedd, pwy a glywodd y cyfryw bethau? Gwnaeth y forwyn Israel beth erehyll iawn.

14 A wrthyd *dys* eira Libanus, yr hwn *sydd yn dyfod* o graig y maes? neu a wythod yr dyfroedd oerion rhedegog sydd yn dyfod o le arall?

15 O herwydd i'm pobl fy anghofio i, *hwy* a arogi-darthasant i wagedd, ac a wnaethant iddynt dramgwyddo yn eu ffyrdd, *allan* o'r hen lwybrau, i gerdded llwybrau ffordd ddi-sathr;

16 I wneuthur eu tir yn anghyfnedd, ac yn chwibanid byth: pob un a elo heblio iddo a synna, ac a ysgwed i ben.

17 Megis â gwynt y dwyrain y chwalaf hwynt o flaen y gelyn; *fy* ngwegil ac nid *fy* wyneb a ddangosaf iddynt yn amser eu dial-odd.

18 ¶ Yna y dywedasant, Deuwch a dychymyguw ddychymygiion yn erbyn Jeremiah; canys ni ehyll y gyfraith gan yr offeiriad, na chynghor gan y doeth, na'r gair gan y prophwyd: deuwch, tarawn ef â'r tafod, ac nac ystyriwn yr un o'i eiriau ef.

19 Ystyrfa di wrthyf, O **ARGLWYDD**, a chlyw lais y rhai sydd yn ymryson â mi.

20 A delir drwg dro dda? canys cloddiasant ffos i'm henaid: cofia i mi sefyll ger dy fron di i ddywedyd daloni drostynt, ac i droi dy ddiog oddi wrthynt.

21 Am hynny dyro eu plant hwy i fynu i'r newyn, a thywailt eu *gwagedd* hwynt trwy nerth y cleddyf; a bydded eu gwragedd heb eu plant, ac yn weddion; lladder hefyd eu gwŷr yn feirw, a tharawer eu gwŷr leusainge â'r cleddyf yn y rhyfel.

22 Clywer eu gwagedd o'u tai, pan ddygech fyddin arnynt yn ddisymmwth; canys cloddiasant ffos i'm dal, a chuddiasant faglau i'm traed.

23 Tithau, O **ARGLWYDD**, a wyddost eu holl gynghor hwynt i'm herbyn i'm ladd i:

na faddeu eu hanwfredd, ac na ddilêa eu pechodau o'th wydd; eithr byddant dram-gwyddedig ger dy for; gwna hyn iddynt yn amaer dy ddigotaint.

PENNOD XIX.

1 *Dan rith torri llestr crochenydd, y mas yn rhag-ddangos ddistrys yr huddewon am eu pechodau.*

FEL hyn y dywed yr **ARGLWYDD**; Dos, a chais ystên briidd y crochenydd, a *chymmer* o henuriaid y bobl ac o henuriaid yr offeiriad,

2 A dos allan i ddyffryn mab Hinnom, yr hwn sydd wrth ddrws porth y dwyrain, a chyhoedda yno y geiriau a ddywedwyf wrthy;

3 A dywed, Brenhinoedd Judah, a phreswylwyr Jerusalem, clywch air yr **ARGLWYDD**: Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lluoedd, Duw Israel; Wele fi yn dwyn ar y lle hwn ddrwg, yr hwn pw y bynnag a'i clywo, ei glustiau a ferwinant.

4 Am iddynt fy ngwrthod i, a dfeithrio y lle hwn, ac arogl-darthu ynddo i dduwiau dfeithr, y rhal nid adwaenent hwy, na'u tadau, na brenhinoedd Judah, a llenwi o honnynt y lle hwn o waed gwirioniaid;

5 Adeiladasant hefyd uchelfeydd Beal, i losgi eu meibion â than ym boeth-offrymmau i Beal; yr hyn ni orhyngynais, ac ni ddywedais, ac ni feddyllodd fy nghalon:

6 Am hynny wela y dyddiau yn dyfod, medd yr **ARGLWYDD**, pryd na elwir y lle hwn mwyaich Tophet, na Dyffryn mab Hinnom, ond Dyffryn y lladdfa.

7 A mi a wnaf yn ofer gynghor Judah a Jerusalem gan y lle hwn, a pharaf iddynt syrthio gan y cleddyf o flaen eu gelynion, a thrwy law y rhal a geisiant eu heinioes hwy; rhoddaf hefyd eu celaneddau hwynt yn fwyd i ehediaid y nefoedd, ac i anifeillaid y ddaear.

8 A mi a wnaf y ddinas hon yn anghyfnedd, ac yn ffaidd; pob un a elo heibio iddi a synna ac a chwibana, o herwydd ei holl ddialeddau hi.

9 A mi a baraf iddynt fwyta cnaud eu meibion, a chnawd eu merched, bwyttant hefyd bob un gnawd ei gyfall, yn y gwarchas a'r cyfyngder, a'r hwn y cyfynga eu gelynion, a'r rhal sydd yn ceisio eu heinioes, arnynt.

10 Yna y torri yr ystên y'ngwydd y gwyr a el gyd â thi;

11 Ac y dyweddi wrthynt, Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lluoedd, Yn y modd hwn y dryllaf y bobl hyn, a'r ddinas hon, fel y drylliaf un lestr pridd, yr hwn ni ellir ei gyfannu mwyaich; ac yn Tophet y cieddir hwynt, o eisieu lle i gladdu.

12 Fel hyn y gwnaf i'r lle hwn, medd yr **ARGLWYDD**, ac i'r rhal sydd yn trigo ynddo; a mi a wnaf y ddinas hon megis Tophet.

13 A thal Jerusalem, a thal brenhinoedd Judah, a fyddant halogedig fel mangre Tophet; o herwydd yr holl dal y rhal yr arogl-darthasant ar eu pennau i holl lu y nefoedd, ac y tywallasant ddifod-offrymmau i dduwiau dfeithr.

14 Yna y daeth Jeremiah o Tophet, lle yr anfonasai yr **ARGLWYDD** ef i brophwyd, ac a safodd y nghyntedd tŷ yr **ARGLWYDD**, ac a ddywedodd wrth yr holl bobl,

15 Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lluoedd, Duw Israel; Wele fi yn dwyn ar y ddinas hon, ac ar ei holl drefydd, yr holl ddyrgau a leferais i'w herbyn, am galedu o honnynt eu warrau, rhag gwrandio fy ngeiriau.

PENNOD XX.

1 *Pasur yn taro Jeremiah, ac yn cael enes newydd, a barn ofnadwy. 7 Jeremiah yn achwyn rhag ddrwg 10 a braweriacth, 14 ac yn cwyno ei ent.*

PAN glybu Pasur mab Immer yr offeiriad, yr hwn oedd yn ben-lywodraethwr yn nhŷ yr **ARGLWYDD**, i Jeremiah brophwyd y geiriau hyn;

2 Yna Pasur a darawodd Jeremiah y prophwyd, ac a'i rhoddodd ef yn y carchar oedd yn y porth uchaf i Benjamin, yr hwn oedd wrth dŷ yr **ARGLWYDD**.

3 A thrannoeth Pasur a ddug Jeremiah allan o'r carchar. Yna Jeremiah a ddywedodd wrtho ef, Ni alwodd yr **ARGLWYDD** dy enw di Pasur, ond Magor-missabib.

4 Cansyl fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**: Wele fi yn dy wneuthur di yn ddychryn i ti dy hun, ac i'r rhal oll a'th garant; a hwy a syrthiant ar gleddyf eu gelynion, a'th lygaid di yn gweled: rhoddaf hefyd holl Judah yn llaw brenhin Babilon, ac efe a'u caethgluda hwynt i Babilon, ac a'u lladd hwynt a'r cleddyf.

5 Rhoddaf hefyd holl olud y ddinas hon, a'i holl lafur, a phob dim a'r sydd werth-fawr ganddi, a holl drysorau brenhinoedd Judah a roddaf fi yn llaw eu gelynion, y rhal a'u hanrheithiant hwynt, ac a'u cymmerant, ac a'u dygant i Babilon.

6 A thithau, Pasur, a phawb a'r sydd yn trigo yn dy dŷ, a ewch i gaethiwd; a thi a ddeu i Babilon, ac yno y byddi farw, ac yno y'th gleddir, ti, a'r rhal oll a'th garant, y rhal y prophwydaist iddynt yn gelwyddog.

7 ¶ **O** **ARGLWYDD**, ti a'm hudaist, a mi a hudwyd: cryfach oedditi na mi, a gorchfygaist: yr ydwyf yn watwargerdd ar hyd y dydd, pob un sydd yn fy ngwatwar.

8 Cansyl er pan leferais, mi a waeddais, trais ac anrhaith a lefais; am fod gair yr **ARGLWYDD** yn waradwydd ac yn watwargerdd i mi beunydd.

9 Yna y dywedais, Ni soniaf am dano ef, ac ni lefaraf yn ei enw ef mwyaich: ond ei air ef oedd yn fy nghalon yn llosgi fel tan, wedi ei gau o fewn fy esgryn, a mi a ffinais yn ymattal, ac ni allwn beidio.

10 ¶ Cansyl clywais ogan llawer, dychryn o gangylch: Mynegwch, meddant, a ninnau a'i mynegwch: pob dyn heddeychol â mi oedd yn disgwyl i mi gloffi, gan ddyspedd, Ysgatfydd efe a hudir, a ni a'i gorchfygwn ef, ac a ymddialwn arno.

11 Ond yr **ARGLWYDD** oedd gyd â mi fel un oedarn ofnadwy: am hynny fy erlidwy a dramgwyddant, ac ni orchfygant; gwaradwyddir hwynt yn ddarfawr, cansyl ni lwyddant: nid anghofir eu gwarth tragwyddol byth.

12 Ond tydi, **ARGLWYDD** y lluoedd, yr hwn wyt yn profi y cyflawn, yn gweled yr arennau a'r galon, gâd i mi weled dy ddialedd arnynt: cansyl i ti y datguddlais fy nghwyn.

13 Cenwch i'r **ARGLWYDD**, mollewnwch yr **ARGLWYDD**: cansyl efe a achubodd enaid y tlawd o law y drygonus.

14 ¶ Melldigedig syddo y dydd y'm ganwyd arno: na fendiger y dydd y'm heagorodd fy mam.

15 Melldigedig syddo y gwr a fynegodd i'm tad; gan ddyweddi, Ganwyd i ti blentyn gwrryw; gan ei lawenyachu ef yn fawr.

16 A bydded y gwr hwnnw fel y dinasoedd a ymchweledodd yr **ARGLWYDD**, ac ni bu edifar ganddo: a chafedd efe glywed gwagedd y bore, a bloedd bryd hanner dydd:

17 Am na laddodd fi wrth ddyfod o'r groth; neu na buasai fy mam yn fedd i mi, a'i chroth yn feichiog arnaf byth.

18 Pahara y deuthum i allan o'r groth, i wled poen a gofid, fel y darfyddai fy nyddiau mewn gwarth?

PENNOD XXI.

1 *Selechia, yn anfon at Jeremiah i ymofyn pa beth a ddigwyddai o ryfel Nebuchodonosor.* 3 *Jeremiah yn darogan gwarchae tost, a chaethiwoed gofidus:* 8 *y mae yn cymghori y bobl i droi at y Caldeaid; 11 ac yn ediuo i dŷ y brenhin.*

Y GAIR yr hwn a ddaeth at Jeremiah oddi wrth yr ARGLWYDD, pan anfonodd y brenhin Selechia atto ef Pasur mab Melchiah, a Sephaniah mab Maaseiah yr offeiriad, gan ddywedyd,

2 Ymofyn, attolwg, a'r ARGLWYDD drosom ni (canyis y mae Nebuchodonosor brenhin Babilon yn rhyfela yn eim herbyn ni) i edrych a wna yr ARGLWYDD a ni yn ol ei holl ryfeddodau, fel yr elosefei fyynu oddi wrthym ni.

3 ¶ Yna y dywedodd Jeremiah wrthynt, Fel hyn y dywedwch wrth Selechia;

4 Fel hyn y dywed ARGLWYDD DDUW Israel, Wele fi yn troi yn eu hol yr arfau rhyfel sydd yn eich dwylaw, y rhai yr ydych yn ymladd â hwynt yn erbyn brenhin Babilon, ac yn erbyn y Caldeaid, y rhai sydd yn gwarchae arnoch o'r tu allan i'r gaer, a mi a'u casglaf hwynt i ganol y ddinas hon.

5 A mi fy hun a ryfelaf i'ch erbyn â llaw estynedig, ac â braich gref, mewn sorrant, a llid, a digofaint mawr.

6 Tarawaf hefyd drigollon y ddinas hon, yn ddyn, ac yn anifail: byddant feirw o haint mawr.

7 Ac wedi hynny, medd yr ARGLWYDD, y rhoddaf Selechia brenhin Judah, a'i weision, a'r bobl, a'r rhai a weddillir yn y ddinas hon, gan yr haint, gan y cleddyf, a chan y newyn, i law Nebuchodonosor brenhin Babilon, ac i law eu gelynyon, ac i law y rhai sydd yn ceisio eu heinioes: ac efe a'u tery hwynt â min y cleddyf: ni thosturia wrthynt, ac nid esbyd, ac ni chymmer drugared.

8 ¶ Ac wrth y bobl hyn y dywedi, Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD; Wele fi yn rhoddi ger eich bron ffordd einioes, a ffordd angau.

9 Yr hwn a drigo yn y ddinas hon a leddir gan y cleddyf, a chan y newyn, a chan yr haint; ond y neb a elo allan, ac a gilio at y Caldeaid, y rhai sydd yn gwarchae arnoch, a fydd byw, a'i einioes fydd yn ysglyfaeth iddo.

10 Canys mi a osodais fy wyneb yn erbyn y ddinas hon, er drwg, ac nid er da, medd yr ARGLWYDD: yn llaw brenhin Babilon y rhoddi hi, ac efe a'i llysg hi â than.

11 ¶ Ac am dŷ brenhin Judah, *dywed, Gwrandewch air yr ARGLWYDD.*

12 O tŷ Dafydd, fel hyn y dywed yr ARGLWYDD; Bernwch uniondeb y bore, ac achubwch y gorthrymmedig o law y gorthrymmwr, rhag i'm llid dorri allan fel tân, a Noesi fel na allo neb ei diffoddod, o herwydd drygioni eich gweithredoedd.

13 Wele fi yn dy erbyn, yr hon wyt yn preswyllo y dyffryn, a chraig y gwastadedd, medd yr ARGLWYDD; y rhai a ddywedwch, Pwy a ddaw i waered i'n herbyn? neu, Pwy a ddaw i'n hanneddau?

14 Ond mi a ymwelaf â chwi yn ol ffwrwyth eich gweithredoedd, medd yr ARGLWYDD; a mi a gynneufaf dan yn ei choedwig, ac efe a ysa bob dim o'i hamgylch hi.

PENNOD XXII.

1 *Y mae yn annog i edifeitroch, trwy addewidion a bygythion.* 10 *Bara Sâlum, 13 Jehoiachim, 20 a Choniah.*

FEL hyn y dywed yr ARGLWYDD, Dos di i waered i dŷ brenhin Judah, a llefara yno y gair hwn;

2 A dywed, Gwrandeo air yr ARGLWYDD, brenhin Judah, yr hwn wyt yn eistedd ar frenhin-fainge Dafydd, ti, a' th weision, a' th bobl y rhai sydd yn dyfod i mewn trwy y pyrth hyn;

3 Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD, Gwnewch farn a chyflawnder, a gwaredwch y gorthrymmedig o law y gorthrymmwr: na wnewch gam, ac na threisiwch y dieithr, yr amddifad, na'r weddw, ac na thywelltwch waed gwirion yn y lle hwn.

4 Canys os gan wneuthur y gwnewch y peth hyn, daw trwy byrth y tŷ hwn frenhin-oedd yn eistedd ar deyrn-gadair Dafydd, yn marchogaeth mewn cerbydau, ac ar feirch, efe a'i weision, a'i bobl.

5 Eithr oni wrandewch y geiriau hyn, i mi fy hun y tyngaf, medd yr ARGLWYDD, y bydd y tŷ hwn yn anghyfnedd.

6 Canys fel hyn y dywed yr ARGLWYDD am dŷ brenhin Judah; Gilead wyt i mi, a phen Libanus: etto yn ddiâu mi a' th wna't yn ddiffaethwch, ac yn ddimasoedd anghyfneddol.

7 Parotodaf hefyd i' th erbyn amrheithwyr, pob un a'i arfau; a hwy a dorrant dy ddewis gedrwydd, ac a'u bwriant i'r tân.

8 A chenhedloedd lawer aânt heb law y ddinas hon, ac a ddywedant bob un wrth ei gilydd, Paham y gwnaeth yr ARGLWYDD fel hyn i'r ddinas fawr hon?

9 Yna yr atebant, Am iddynt ymwrthod â chyffamod yr ARGLWYDD eu Duw, ac addoli duwiau dieithr, a'u gwasanaethu hwynt.

10 ¶ Nac wylwch dros y marw, ac na ymosodwch am dano, ond gan wlyo wylwch am yr hwn sydd yn myned ymaith: canys ni ddychwel mwyach, ac ni wél wlad ei enedig-aeth.

11 Canys fel hyn y dywed yr ARGLWYDD am Sâlum mab Josiah brenhin Judah, yr hwn a deyrmasodd yn lle Josiah ei dad, yr hwn a aeth allan o'r lle hwn; Ni ddychwel efe yno mwyach.

12 Eithr yn y lle y caethgludasant ef iddo, yno y bydd efe marw; ac ni wél efe y wlad hon mwyach.

13 ¶ Gwae yr hwn a adellado ei dŷ trwy anghyflawnder, a'i ystafellau trwy gam; gan beri i'w gymmydog ei wasanaethu yn rhad, ac heb roddi iddo am ei waith:

14 Yr hwn a ddywed, Mi a adeiladaf i mi dŷ ehang, ac ystafellau helaeth; ac a nadd iddo ffenestri, a llofft o gedrwydd, wedi ei lliwio â fermillion.

15 A gel di deyrnasu, am i ti ymgau mewn cedrwydd? oni fwyttodd ac oni yfodd dy dad, ac oni wnaeth efe farw chyflawnder, ac yna y bu dda iddo?

16 Efe a farnodd gŵyn y tlawd a'r anghenus; yna y llwyddodd: onid fyadnabod i oedd hyn? medd yr ARGLWYDD.

17 Er hynny dy lygald di a' th galon nid ydynt ond ar dy gybydd-dod, ac ar dywallt gwaed gwirion, ac ar wneuthur trais, a cham.

18 Am hynny fel hyn y dywed yr ARGLWYDD am Jehoiachim mab Josiah brenhin Judah, Ni alarant am dano, gan ddywedyd, O fy mrawd! neu, O fy chwaer! ni alarant

am dano ef, gan ddywedyd, O ior! neu, O ei oponent ef!

19 A chladdedigaeith asyn y cleddir ef, wedi ei luso a'l dafu tu hwnt i byrth Jerusalem.

20 ¶ Dring i Libanus, a gwaedda; cyfod dy lef yn Basan, a bloeddia o'r bylchau: canys dinystriwyd y rhai oll a'th garant.

21 Dywedais wrthyt pan oedd esmwyth arnat: tithau a ddywedaist, Ni wrandawaf. Dyma dy arfer o'th leuengctad, na wrandawaf ar fy llais.

22 A gwynt a ysa dy holl fugeillaid, a'th gariadau a änt i gaethiwd: yna y'th gywil-yddir, ac y'th waradwyddir am dy holl ddrygion.

23 Ti yr hon wyt yn trigo yn Libanus, yn nythu yn y cedrwydd, mor hawddgar fyddi pan ddelo gwewyr arnat, fel enofeydd gwralg yn egor!

24 Fel mai byw fi, medd yr ARGLWYDD, pe byddai Coniah mab Jehoiachim brenhin Judah yn fodrwy ar fy neheulaw, diau y tynnwn di oddi yno:

25 A mi a'th roddaf di yn llaw y rhai sydd yn ceisio dy emioes, ac yn llaw y rhai y mae arnat ofn eu hwynebau, sef i law Nebuchodonosor brenhin Babilon, ac i law y Caldeaid.

26 Bwriaf dithau hefyd, a'th fam a'th esgor-odd, i wlad ddeithir, yr hon ni'ch ganwyd ymdd, ac yno y byddwch farw.

27 Ond i'r wlad y bydd arnynt hiraeth am ddechelyd iddi, ni ddechylant yno.

28 Al delw ddirmygus ddrylliedig yw y gwr hwn Coniah? ai llestr yw heb hoffier ynddo? paham y bwriwyd hwynt ymalth, efe a'i had, ac y tafwyd hwynt i wlad nid adwaenant?

29 O ddaear, ddaear, ddaear, gwrando air yr ARGLWYDD.

30 Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD, Ysgrif-euoch y gwyr hwn yn ddiblant, gwr ni fyynna yn ei ddyddiau: canys ni fyynna o'i had ef un a esteddo ar orseddai Dafydd, nac a lywodr-atho mwyach yn Judah.

PENNOD XXIII.

1 Y mae yn prophwydo yr adferir y prwsid gwasaeredig: 5 yn dangos y teyrnasa Crist, ac y gwared efo hwy. 9 Yn erbyn gau prophwydi, 33 a gwatwariwyr y gwir prophwydi.

GWAR y bugellaid sydd yn difetha ac yn gwasgaru deffaid fy mhortha, medd yr ARGLWYDD.

2 Am hynny fel hyn y dywed ARGLWYDD Dduw Israel yn erbyn y bugellaid sydd yn bugellio fy mhobi, Chwi a wasgaresoch fy nefaid, ac a'u hymildiasoch, ac nid ymwelsoch â hwynt: wele fi yn ymweled â chwi, am ddrygioni eich gweithredoedd, medd yr ARGLWYDD.

3 A mi a gasglaf weddill fy nefaid o'r holl wledydd lle y gyrrais hwynt, a mi a'u dygaf hwynt drachefn i'w corllannau; yna yr amlhant ac y chwanebant.

4 Gosodaf hefyd arnynt fugeillaid, y rhai a'u bugellia hwynt: niid ofnant mwyach, ac ni ddychrynant, ac ni byddant yn eisieu, medd yr ARGLWYDD.

5 ¶ Wele y dyddiau yn dyfod, medd yr ARGLWYDD, y cyfodaf i Dafydd Flaguryn cyflawn, a Brenhin a deyrnasa ac i lwydda, ac a yna farn a chyflawnder ar y ddaear.

6 Yn ei ddyddiau ef yr achubir Judah, ac Israel a breawylla yn ddiogel: a hyn fydd ei enw ar yr hwn y gelwir ef, YE'AR-GLWYDD EIN CYFLAWNDER.

7 Am hynny wele y dyddiau yn dyfod, d yr ARGLWYDD, pryd na ddywedant

mwyach, Byw yw yr ARGLWYDD, yr hwn a ddug feibion Israel i fynu o wlad yr Aipht:

8 Eithr, Byw yw yr ARGLWYDD, yr hwn a ddug i fynu, ac a dywysodd had ty Israel o dir y gogledd, ac o bob gwlad lle y gyrraswn i hwynt; a hwy a gant aros yn eu gwlad es hun.

9 ¶ O herwydd y prophwydi y torrodd fy nghalon yno, fy holl esgryn a grynant: yr ydwyf fel un meddw, ac fel un wedi i win ei orchfygu; o herwydd yr ARGLWYDD, ac o herwydd geiriau ei sancteiddrwydd ef.

10 Canys llawn yw y ddaear o odinebwyr: canys o herwydd llwyn y gosfiodd y ddaear, ac y sychodd tirlon leoedd yr anialwch; a'u helynt sydd ddrwg, a'u cadernid nid yw uniafn.

11 Canys y prophwyd a'r offeiriad hefyd a ragrithasant: yw fy nhf hefyd y ceisio eu drygioni hwynt, medd yr ARGLWYDD.

12 Am hynny y bydd eu ffordd yn lithrig iddynt yn y tywyllwch; gyrrir hwynt rhag-ddynt, a syrthiant ynddi: canys myfi a ddyg-af arnynt ddrygyd, sef blwyddyn eu gofw, medd yr ARGLWYDD.

13 Ar brophwydi Samaria y gwelais hefyd beth diflas: prophwydasant yn Baal, a huda-sant fy mhobi Israel.

14 Ac ar brophwydi Jerusalem y gwelais beth erehyll: torri prtodas, a rhodio mewn celwydd: cynnorthwyant hefyd dddwylaw y drygionus, fel na ddechwel neeb oddi wrth ei ddrygioni: y mae y rhai hyn oll i mi fel Sodom, a'i thriglioni fel Gomorrhah.

15 Am hynny fel hyn y dywed ARGLWYDD y lluoedd am y prophwydi, Wele, mi a'u bwydaf hwynt a'r wernod, ac a'u ddiolaf hwynt â dwfr busti: canys oddi wrth brophwydi Jerusalem yr aeth lledrith allan i'r holl dir.

16 Fel hyn y dywed ARGLWYDD y lluoedd: Na wrandewch ar eiriau y prophwydi sydd yn prophwydo i chwi: y maent yn eich gwneuthur yn ofer: gwledigaeth eu calon es hunain a lefarant, ac nid o enau yr ARGLWYDD.

17 Gan ddywedyd y dywedant wrth fy nirmwygwyr, Yr ARGLWYDD a ddywedodd, Bydd i chwi heddwch; ac wrth bob un sydd yn rhodio wrth amcan ei galon ei hun y dywedant, Ni ddaw arnoch niwed.

18 Canys pwy a safodd y'nglyfrinach yr ARGLWYDD, ac a welodd ac a glywodd ei air ef? pwy hefyd a ddallodd ar ei air ef, ac a'i gwrandawodd?

19 Wele, corwynt yr ARGLWYDD a aeth allan mewn lliidiowgrwydd, sef corwynt angerddol a syrth ar ben y drygionus.

20 Digofant yr ARGLWYDD ni ddechwel, nes iddo wneuthur, a nes iddo gwblhau meddwl ei galon: yn y dyddiau diweddaf y deallwch hynny yn eglur.

21 Ni hebryngais i y prophwydi Ayn, etto hwy a redasant; ni leferais wrthynt, er hynny hwy a brophwydasant.

22 A phe safasant yn fy nghyngor, a phe traethasant fy ngeiriau i'm pobl; yna y gwnaethent iddynt ddechwelyd o'u ffordd ddrwg, accoddi wrth ddrygioni eu gweithredoedd.

23 Ai Duw o agos ydwyf fi, medd yr ARGLWYDD, ac nid Duw o bell?

24 A lecha un mewn dirgel-leoedd, fel nas gwelwyf fi ef? medd yr ARGLWYDD: onid ydwyf fi yn llenwi y nefoedd a'r ddaear? medd yr ARGLWYDD.

25 Mi a glywais beth a ddywedodd y prophwydi sydd yn prophwydo celwydd yn fy

enw, gan ddywedyd, Breuddwydiais, breuddwydiais.

26 Pa hyd y bydd hyn ynghalon y prophwydi sydd yn prophwydo celwydd? Ie, prophwydi hudoliaeth eu calon eu hunain ydynt.

27 Y rhai sydd yn meddwl peri i'm pobl anghofio fy enw trwy eu breuddwydion a fynegant bob un i'w gymmydog; fel yr anghofodd eu tadau fy enw, er mwyn Baal.

28 Y prophwyd sydd â breuddwyd ganddo, mwyneged freuddwyd; a'r hwn y mae ganddo fy ngair, llefared fy ngair *meow* gwirionedd: beth yw yr us wrth y gwenith? medd yr AGLWYDD.

29 Onid yw fy ngair i megis tân? medd yr AGLWYDD; ac fel gordd yn dryllio y graig?

30 Am hynny wele fi yn erbyn y prophwydi, medd yr AGLWYDD, y rhai sydd yn lladratta fy ngeiriau, bob un oddi ar ei gymmydog.

31 Wele fi yn erbyn y prophwydi, medd yr AGLWYDD, y rhai a lymhiant eu tafodau, ac a ddywedant, Efe a ddywedodd.

32 Wele fi yn erbyn y rhai a brophwydant freuddwydion celwyddog, medd yr AGLWYDD, ac a'u mynegant, ac a hudant fy mhobl a'u celwyddau; ac a'u gwagedd, a mi heb eu gyrru hwynt, ac heb orchymyn iddynt: am hynny ni wnant ddiun lles i'r bobl hyn, medd yr AGLWYDD.

33 ¶ A phan ofyno y bobl hyn, neu y prophwyd, neu yr offeiriad, i ti, gan ddywedyd, Beth yw baich yr AGLWYDD? yna y dywedi wrthynt, Pa faich? eich gwrthod a wnaif, medd yr AGLWYDD.

34 A'r prophwyd, a'r offeiriad, a'r bobl, y rhai a ddywedo, Baich yr AGLWYDD, myfi a ymwelaf a'r gwr hwnnw, ac a'i dy.

35 Fel hyn y dywedwch bob un wrth ei gymmydog, a phob un wrth ei frawd, Beth a atebodd yr AGLWYDD? a pha beth a lefarodd yr AGLWYDD?

36 Ond am faich yr AGLWYDD na wnechw goffa mwyach; canys baich i bawb fydd ei air ei hun: o herwydd chwyehwi a wyrasoch eiriau y Duw byw, AGLWYDD y lluoedd, ein Duw ni.

37 Fel hyn y dywedi wrth y prophwyd, Pa ateb a roddodd yr AGLWYDD i ti? a pha beth a lefarodd yr AGLWYDD?

38 Ond gan eich béd yn dywedyd, Baich yr AGLWYDD; am hynny fel hyn y dywed yr AGLWYDD, Am i chwi ddywedyd y gair hwn, Baich yr AGLWYDD, a mi wedi anfon atoch, gan ddywedyd, Na ddywedwch, Baich yr AGLWYDD:

39 Am hynny wele, myfi a'ch llwyr anghofiaf dhiwi, ac mi a'ch gadawaf chwi, a'r ddinas yr hon a roddais i chwi ac i'ch tadau, ac a'ch beriaf allan o'm golwg.

40 A mi a roddaf arnoch warthrudd tragywyddol, a gwaradwydd tragywydd, yr hwn nid anghofir.

PENNOD XXIV.

1 Dan rith fflygs da a drwg, & y mae yn dargan yr adferid y rhai a aethai ynghaethiweid, & ac y distrywid Sedeciah a'r llell.

YR AGLWYDD a ddangosodd i mi, ac wele ddau gawell o fflygs wedi eu gosod ar gyfer teml yr AGLWYDD, wedi i Nebuchodonosor brenhin Babilon gaethgludo Jechoniah mab Jehoiachim, brenhin Judah, a ghywysogion Judah, gyd â'r seiri a'r gofaint o Jerusalem, a'u dwyn i Babilon.

2 Un cawell oedd o fflygs da iawn, fel fflygs

yr addodiad gyntaf: a'r cawell arall oedd o fflygs drwg iawn y rhai ni ellid eu bwytta rhag eu dryceod.

3 Yna y dywedodd yr AGLWYDD wrthyf, Beth a weli di, Jeremiah? A mi a ddywedais, Fflygs: y fflygs da, yn dda iawn; a'r rhai drwg, yn ddrwg iawn, y rhai ni ellir eu bwytta rhag eu dryceod.

4 ¶ Yna y daeth gair yr AGLWYDD ataf gan ddywedyd,

5 Fel hyn y dywed yr AGLWYDD, Duw Israel, Fel y fflygs da hyn, felly y cydnawdyddaf fi gaethglud Judah, y rhai a anfonais o'r lle hwn i wlad y Caldeaid er daioni.

6 Canys mi a oesdaf fy ngolwg arnynt er daioni, ac a'u dygaf drachem i'r wlad hon, ac a'u hadeiladaf hwynt, ac ni thymnâf i lawr; plannaf hefyd hwynt, ac nis diwreiddiaf.

7 Rhoddaf hefyd iddynt galon i'm hadnabod, mai yr AGLWYDD ydyf; a hwy a fyddant yn bobl i mi, a minnau a fyddaf yn Duw iddynt hwy: canys hwy a droant ataf fi a'u holl galon.

8 ¶ Ac fel y fflygs drwg, y rhai ni ellir eu bwytta rhag eu dryceod (dlau fel hyn y dywed yr AGLWYDD) felly y rhoddaf Sedeciah brenhin Judah, a'i bennaethiaid, a gweddill Jerusalem, y rhai a weddillwyd yn y wlad hon, a'r rhai sydd yn trigo yn nhir yr Aiph: 9 Ie, rhoddaf hwynt i'w symmud i holl deyrnasocdd y ddaear, er drwg iddynt, i fod yn waradwydd ac yn ddiareb, yn watwargerdd ac yn feldith, ym mhob man lle y gyrrwyf hwynt.

10 A mi a anfonaf arnynt y cleddyf, newyn, a haint, nes eu darfod oddi ar y ddaear yr hon a roddais iddynt ac i'w tadau.

PENNOD XXV.

1 Jeremiah yn argyhoeddi yr Iuddeon am eu hanufudd-dod i'r prophwydi; & yn rhag-fynegi deng mlynedd a thriugain o gaethiweid, 12 a chweidi hynny, dilynser Babilon, 15 Dan rith y philaiaid wis, y mae yn dargan dilynser yr holl genhedloedd. 34 Udfa y bugelliaid.

Y GAIR yr hwn a ddaeth at Jeremiah ara i holl bobl Judah, yn y bedwaredd fwyddyn i Jehoiachim mab Josiah brenhin Judah, hon oedd y fwyddyn gyntaf i Nebuchodonosor brenhin Babilon:

2 Yr hwn a lefarodd y prophwyd Jeremiah wrth holl bobl Judah, ac wrth holl breswylwyr Jerusalem, gan ddywedyd,

3 Er y drydedd fwyddyn ar ddeg i Josiah mab Amon brenhin Judah, hyd y dydd hwn, (honno yw y drydedd fwyddyn ar hugain) y daeth gair yr AGLWYDD ataf, ac mi a ddywedais wrthyh, gan fore-godi a lefaru, ond ni wrandawsoch.

4 A'r AGLWYDD a anfonodd atoch chwi ei holl weision y prophwydi, gan fore-godi a'u hanfon; ond ni wrandawsoch, ac ni ogwyddasoch eich clust i glywed.

5 Hwy a ddywedent, Dychwelwch yr awr hon bob un oddi wrth ei ffordd ddrwg, ac oddi wrth ddrygioni eich gweithredoedd; a thriwgwch yn y tir a roddodd yr AGLWYDD i chwi ac i'ch tadau, byth ac yn dragwydd:

6 Ac nac ewch ar ol dwiau dieithr, i'w gwasanathu, ac i ymgymruo iddynt; ac na lliwch fi â gweithredoedd eich dwylaw, ac ni wnaif niwed i chwi.

7 Er hynny ni wrandawsoch arnaf, medd yr AGLWYDD, fel y dieglech fi â gweithredoedd eich dwylaw, er drwg i chwi eich hunain.

8 ¶ Am hynny fel hyn y dywed Am-

OLWYDD y lluoedd, O herwydd na wrandawoch ar fy ngeiriau,

9 Wele, mi a anfonaf ac a gymmeraf holl deuluoedd y gogledd, medd yr ARLWYDD, a Nebuchodonosor brenhin Babilon fyngwas, a mi a'u dygaf hwynt yn erbyn y wlad hon, ac yn erbyn ei phreswylwyr, ac yn erbyn yr holl genhedloedd hyn oddi amgylch; difrodaf hwynt hefyd, a gosodaf hwynt yn syndod, ac yn chwibaniad, ac yn anrhaith tragywyddol.

10 Paraf hefyd i lais hyfrydwech, ac i lais llawenydd, i lais y prifod-fab, ac i lais y brifodferch, i swm y meini melinau, ac i lewyrch y canwyllau, ballu ganddynt.

11 A'r holl dir hwn fydd yn ddiffaethwech, ac yn syndod; a'r cenhedloedd hyn a wasanaethant frenhin Babilon ddeng mlynedd a thriugain.

12 A phan gyflawner deng mlynedd a thriugain, myfi a ymwelaf â brenhin Babilon, ac â'r genedl honno, medd yr ARLWYDD, am eu hanwired, ac â gwlad y Caldeaid; a mi a' gwnafl hi yn anghyfanedd tragywyddol.

13 Dygaf hefyd ar y wlad honno fy holl eiriau, y rhai a leferais i yn ei herbyn, sef cwbl ag sydd ysgrifenedig yn y llyfr hwn; yr hyn a brophwydodd Jeremiah yn erbyn yr holl genhedloedd.

14 Canys cenhedloedd lawer a brenhinoedd mawrion a fynnant wasanaeth ganddynt hwythau: a mi a dalaf iddynt yn ol eu gweithredoedd, ac yn ol gwaith eu dwylaw eu hun.

15 ¶ Canys fel hyn y dywed yr ARLWYDD, Duw Israel, wrthyf fi, Cymmer phŵl win y digofaint yma o'm llaw, a dod hi i'w hyfed i'r holl genhedloedd y rhai yr wyf yn dy anfon attynt.

16 A hwy a yfant, ac a frawychant, ac a walkofant, o herwydd y cleddyf yr hwn a anfonaf yn eu plith.

17 Yna mi a gymmerais y phŵl o law yr ARLWYDD, ac a'i rhoddais i'w hyfed i'r holl genhedloedd y rhai yr anfonasai yr ARLWYDD fi attynt:

18 I Jerusalem, ac i ddinasoedd Judah, ac i'w brenhinoedd, ac i'w thywysogion: i'w gwneuthur hwynt yn ddiffaethwech, yn syndod, yn chwibaniad, ac yn feiddith, (fel y mae heddyw)

19 I Pharaoh brenhin yr Aipht, ac i'w weision, ac i'w dywysogion, ac i'w holl bobl;

20 Ac i'r holl bobl gymmysg, ac i holl frenhinoedd gwlad Us, a holl frenhinoedd gwlad y Philistiaid, ac i Ascelon, ac Azzah, ac Beron, a gweddill Asdod;

21 I Edom, a Moab, a meibion Ammon;

22 I holl frenhinoedd Tyros hefyd, ac i holl frenhinoedd Sidon, ac i frenhinoedd yr ynysedd y rhai sydd dros y môr;

23 I Dedan, a Thema, a Buz; ac i bawb o'r cyrrau eithaf;

24 Ac i holl frenhinoedd Arabia, ac i holl frenhinoedd y bobl gymmysg, y rhai sydd yn trigo yn yr anialwech;

25 Ac i holl frenhinoedd Zimri, ac i holl frenhinoedd Elam, ac i holl frenhinoedd y Mediaid;

26 Ac i holl frenhinoedd y gogledd, agos a phell, bob un gyd a'u gilydd; ac i holl deyrnasoedd y byd, y rhai sydd ar wyneb y ddaear: a brenhin Sesach a yf ar eu hol hwynt.

27 A thi a ddywedi wrthynt, Fel hyn y dywed ARLWYDD y lluoedd, Duw Israel, yfwech a meddwech, a chwydwech a syrthiwech,

ac na chyfodwech, o herwydd y cleddyf yr hwn a anfonwyf i'ch plith.

28 Ac os gwrthodant dderbyn y phŵl o'lh law di i yfed, yna y dywedi wrthynt, Fel hyn y dywed ARLWYDD y lluoedd, Diau yr yfwech.

29 Canys wele fi yn dechreu drygu y ddinas y gelwir fy enw arni, ac a ddiengwech chwi yn ddigerydd? Na ddiengwech; canys yr ydwyf fi yn galw am gleddyf ar holl drigolion y ddaear, medd ARLWYDD y lluoedd.

30 Am hynny prophwyda yn eu herbyn yr holl eiriau hyn, a dywed wrthynt, Yr ARLWYDD oddi uchod a rua, ac a rydd ei lef o drigle ei sancteiddrwydd; gan ruo y rhuo efe ar ei drigle, bloedd fel rhai yn sathru *grawenwîn*, a rydd efe yn erbyn holl breswylwyr y ddaear.

31 Daw twrf hyd eithafodd y ddaear; canys y mae cwyn rhwng yr ARLWYDD a'r cenhedloedd: efe a ymddadllef â phob cnawd, y drygonus a ddyryr efe i'r cleddyf, medd yr ARLWYDD.

32 Fel hyn y dywed ARLWYDD y lluoedd; Wele ddrwg yn myned allan o genedl at genedl, a chorwynt mawr yn cyfodi o ystlysau y ddaear.

33 A lladdedigion yr ARLWYDD a fyddant y dwtwn hwnnw o'r *naill* gwrr i'r ddaear hyd y cwrr *arall* i'r ddaear: ni alerir drostynt, ac nis ceuglir, ac nis cleddir hwynt; fel tomnen y byddant ar wyneb y ddaear.

34 ¶ Udwech, fugelliaid, a gwaeddwech; ac ymdreiglwech mewn ludw, chwi flaenoriaid y praidd: canys cyflawnydd dyddiau eich lladdedigiaeth, a'ch gwasgarfa; a chwi a syrthiwech fel llestr dymunol.

35 Metha gan y bugeilliaid ffoi, a chan flaenoriaid y praidd ddrwg.

36 *Clywir* llef gwaedd y bugeilliaid, ac udfa blaenoriaid y praidd: canys yr ARLWYDD a anrheithiodd eu porfa hwynt.

37 A'r anneddau heddychlawn a ddyrllir, gan lid digofaint yr ARLWYDD.

38 Efe a wrthododd ei loches, fel cenaw llew: canys y mae eu tir yn anghyfanedd, gan lid y gorthymmwyr, a chan lid ei ddiagosaint ef.

PENNOD XXVI.

1 *Jeremiah, trwy addawidion a byrrythion, yn annog y bobl i ddi-feirioch: 8 a'i ddal ef am hynny, 10 a'i ddwyn ger bron. 12 Ei ateb ef drosto ei hun; 16 a'i farnu yn ddiensog, trwy esampol Michah, 20 ac Uriah, 24 a thrwy ofst Ahicam.*

Yn nechre teyrnasiad Jehoiacim mab Josiah brenhin Judah, y daeth y gair hwn oddi wrth yr ARLWYDD, gan ddywedyd,

2 Fel hyn y dywed yr ARLWYDD, Sef ynghyntedd tŷ yr ARLWYDD, a llefara wrth holl ddinasoedd Judah, y rhai a ddal i addoli i dŷ yr ARLWYDD, yr holl eiriau a orchymynwyf i ti eu llefaru wrthynt; na attal air:

3 I edrych a wrandawant, ac a ddychwelant bob un o'i ffordd ddrwg; fel yr edifarhawdfyf finnau am y drwg a amcenis ei wneuthur iddynt, am ddyryoni eu gweithredoedd.

4 A dywed wrthynt, Fel hyn y dywed yr ARLWYDD; Oni wrandawch arnaf i rodio yn fy nghyfraith, yr hon a roddais ger eich bron,

5 I wrando ar eiriau fy ngweision y prophwydi, y rhai a anfonais atoch, gan godi yn fore, ac anfon, ond ni wrandawoch chwi;

6 Yna y gwnaf y tŷ hwn fel Siloh, a'r

ddinas hon a wnaf yn felfdith i holl genbeddoedd y ddaear.

7 Yr offeiriad hefyd, a'r prophwydi, a'r holl bobl a glywasant Jeremiaf yn llesaru y geiriau hyn yn nhŷ yr AROGLWYDD.

8 ¶ A phan ddaru i Jeremiaf lesaru yr hyn oll a orchymysasai yr AROGLWYDD ei ddywedyd wrth yr holl bobl; yna yr offeiriad, a'r prophwydi, a'r holl bobl a'i dallassant ef, gan ddywedyd, Ti a fyddi farw yn ddiaw.

9 Paham y prophwydaist yn enw yr AROGLWYDD, gan ddywedyd, Fel Siloh y bydd y tŷ hwn, a'r ddinas hon a wneir yn anghyfanedd heb breswylwr? Feily ymgasglodd yr holl bobl yn erbyn Jeremiaf yn nhŷ yr AROGLWYDD.

10 ¶ Pan glybu tywysogion Judah y geiriau hyn, yna hwy a ddaethant i fynu o dŷ y brenhin i dŷ yr AROGLWYDD, ac a etstedasant ar ddrws porth newydd (ŷ) yr AROGLWYDD.

11 Yna yr offeiriad a'r prophwydi a lefarasant wrth y tywysogion, ac wrth yr holl bobl, gan ddywedyd, Barn marwolaeth sydd ddyledus i'r gwr hwn: canys efe a brophwydodd yn erbyn y ddinas hon, megis y clywooch a'ch ciustiau.

12 ¶ Yna y lefarodd Jeremiaf wrth yr holl dywysogion, ac wrth yr holl bobl, gan ddywedyd, Yr AROGLWYDD a'm hamfonodd i brophwydo yn erbyn y tŷ hwn, ac yn erbyn y ddinas hon, yr holl eiriau a glywoch.

13 Gan hynny gwelhwch yn awr eich ffyrdd a'ch gweithredoedd, a gwrandewch ar lais yr AROGLWYDD eich Duw; ac fe a edifarhau yr AROGLWYDD am y drwg a lefarodd ef i'ch erbyn.

14 Ac am danaf fi, wele fi yn eich dwylaw; gwnewch i mi fel y gweloch yn dda ac yn uniawn.

15 Ond gwybyddwch yn sicr, os chwi a'm lladd, eich bod yn dwyn gwaed gwirion arnoch eich hunain, ac ar y ddinas hon, ac ar ei thrigolion: canys mewn gwirionedd yr AROGLWYDD a'm hamfonodd atoch i lesaru, lle y clywch, yr holl eiriau hyn.

16-¶ Yna y tywysogion, a'r holl bobl, a ddywedasant wrth yr offeiriad a'r prophwydi, Ni haeddai y gwr hwn farn marwolaeth: canys yn enw yr AROGLWYDD ein Duw y lefarodd efe wrthym.

17 Yna rhai o henuriaid y wlad a godasant, ac a lefarasant wrth holl gynulleidfa y bobl, gan ddywedyd,

18 Michah y Morasthiad oedd yn prophwydo yn nyddiau Hezeciah brenhin Judah, ac efe a lefarodd wrth holl bobl Judah, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed AROGLWYDD y llucedd, Ston a erddir fel maes, a Jerusalem a fydd yn garneddau, a mynydd y tŷ yn uchelfeidd i goed.

19 A roddodd Hezeciah brenhin Judah, a holl Judah ef i farwolaeth? oni ofnodd efe yr AROGLWYDD, ac oni wedditodd efe ger bron yr AROGLWYDD, fel yr edifarhodd yr AROGLWYDD am y drwg a draethasai efe yn eu herbyn? Fel hyn y gwnaem ddrwg mawr yn erbyn ein benidiau.

20 Ac yr oedd hefyd wr yn prophwydo yn enw yr AROGLWYDD, Uriah mab Semaiah, o Ciriath-jearim, yr hwn a brophwydodd yn erbyn y ddinas hon, ac yn erbyn y wlad hon, yn ol holl eiriau Jeremiaf.

21 A phan glywodd y brenhin Jehoiacim, a'i holl gedym, a'r holl dywysogion, ei eiriau ef, y brenhin a geisiodd ei ladd ef: ond pan glywodd Uriah, efe a ofnodd, ac a ffôdd, ac a aeth i'r Aiphth.

22 A'r brenhin Jehoiacim a anfonodd wŷr i'r Aiphth, sef Elnathan mab Achbor, a gwŷr gyd âg ef i'r Aiphth.

23 A hwy a gyrchasant Uriah allan o'r Aiphth, ac a'i dygasant ef at y brenhin Jehoiacim, yr hwn a'i lladdodd ef a'r cleddyf, ac a frwiodd ei gelain ef i feddau y cyffredin.

24 Eithr llaw Ahicam mab Saphan oedd gyd â Jeremiaf, fel na roddwyd ef i law y bobl i'w ladd.

PENNOD XXVII.

1 *Dan rith rhwymau ac ieuau, y mae yn prophwydo y darostyngid dan Nebuchodonosor y brenhin oedd oddi gymmyddogion iddo. 8 Y mae yn eu hannog i ymroi, ac na chredent y gau brophwydi. 12 Y mae yn gwrneuthur yr un peth i Sedeciah: 19 yn darogan y dygid yr hyn a adawasid o'r llestri i Babilon, ac y byddent yno hyd ddydd yr ymweliad.*

Y N nechre teyrnasiad Jehoiacim mab Josiah brenhin Judah, y daeth y gair hwn at Jeremiaf oddi wrth yr AROGLWYDD, gan ddywedyd,

2 Fel hyn y dywed yr AROGLWYDD wrthyf, Gwna i ti rywmau a gefynnau, a dod hwynt am dy wddf;

3 Ac anfon hwynt at frenhin Edom, ac at frenhin Moab, ac at frenhin meibion Aramon, ac at frenhin Tyrus, ac at frenhin Sidon, yn llaw y oenhadau a dddeilo i Jerusalem at Sedeciah brenhin Judah;

4 A gorchymym iddynt ddywedyd wrth eu harglwyddi, Fel hyn y dywed AROGLWYDD y llucedd, Duw Israel, Fel hyn y dywedwch wrth eich arglwyddi;

5 Myfi a wneuthum y ddaear, y dyn a'r anifail sydd ar wyneb y ddaear, a'm grym mawr, ac a'm braich estynedig, ac a'u rhoddais hwynt i'r neb y gwelais yn dda.

6 Ac yn awr mi a roddais yr holl ddiroedd hyn yn llaw Nebuchodonosor brenhin Babilon fy ngwas; a mi a roddais hefyd anifeiliaid y maes i'w wasanaethu ef.

7 A'r holl genbeddoedd a'i gwasanaethant ef a'i fab, a mab ei fab, nes dyfod gwir amser ei wlad ef; yna oenhedloedd lawer a brenhin oedd mawrion a fynnant wasanaeth ganddo ef.

8 Ond y genedl a'r deyrnas nis gwasanaetho ef, sef Nebuchodonosor brenhin Babilon, a'r rhai ni roddant eu gwddf dan iau brenhin Babilon; a'r cleddyf, ac a newyn, ac a haint, yr ymwelaf a'r genedl honno, medd yr AROGLWYDD, nes i mi eu difetha hwynt trwy ei law ef.

9 Am hynny na wrandewch ar eich prophwydi, nac ar eich dewiniaid, nac ar eich breuddwydwy, nac ar eich hudolion, nac ar eich swynyddion, y rhai sydd yn llesaru wrthyhch, gan ddywedyd, Nid rhaid i chwi wasanaethu brenhin Babilon:

10 Canys celwydd y mae y rhai hyn yn ei brophwydo i chwi, i'ch gyrru chwi yn mhell o'ch gwlad, ac fel y bwriw chwi ymaith, ac y methoch.

11 Ond y genedl a roddo ei gwddf dan iau brenhin Babilon, ac a'i gwasanaetho ef, y rhai hynny a adawaf fi yn eu gwlad eu hun, medd yr AROGLWYDD; a hwy a'i llafuriant hi, ac a drigant ynddi.

12 ¶ Ac mi a lefarais wrth Sedeciah brenhin Judah yn ol yr holl eiriau hyn, gan ddywedyd, Rhoddwch eich gwarrau dan iau brenhin Babilon, a gwasanaethwch ef a'i bobl, fel y byddoch byw.

13 Paham y byddwch feirw, ti a'th bobl, trwy y cleddyf, trwy newyn, a thrwy haint,

fel y dywedodd yr ARGLWYDD yn erbyn y genedi ni wasanaethai frenhin Babilon ?

14 Am hynny na wrandewch ar eiriau y prophwydi y rhai a lefarant wrthych, gan ddywedyd, Nid rhaid i chwi wasanaethu brenhin Babilon: canys y maent yn prophwdo celwydd i chwi.

15 O herwydd nid myfi a'u hanfonodd hwynt, medd yr ARGLWYDD, er hynny hwy a brophwydant yn fy enw ar gelwydd, fel y gyrrwn chwi ymaith, ac y darfyddai am danoch chwi, a'r prophwydi sydd yn prophwyo i chwi.

16 Myfi a leferais hefyd wrth yr offeiriad, a'r holl bobl hyn, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD, Na wrandewch ar eiriau eich prophwydi, y rhai sydd yn prophwyo i chwi, gan ddywedyd, Wele, llestri tŷ yr ARGLWYDD a ddygir yn eu hol o Babilon, bellach ar fry; canys celwydd y maent yn ei brophwydo i chwi.

17 Na wrandewch arnynt, gwasanaethwch chwi frenhin Babilon, a byddwch fyw: pam hwy y byddai y ddinas hon yn ddiffaethwch ?

18 Ond os prophwydi ydynt hwy, ac od ydyw gair yr ARGLWYDD gyd â hwynt, eiriolant yr awr hon ar ARGLWYDD y lluoedd, nad elo y llestri a adawyd yn nhŷ yr ARGLWYDD, ac yn nhŷ brenhin Judah, ac yn Jerusalem, i Babilon.

19 ¶ Canys fel hyn y dywed ARGLWYDD y lluoedd, am y colofnau, ac am y môr, ac am yr ystolion, ac am y rhan arall o'r llestri a adawyd yn y ddinas hon.

20 Y rhai ni ddug Nebuchodonosor brenhin Babilon ymaith, pan gaethgluddodd efe Jechoniah, mab Jehoiacim brenhin Judah, o Jerusalem i Babilon, a holl bendeffigion Judah a Jerusalem:

21 Ie, fel hyn y dywed ARGLWYDD y lluoedd, Duw Israel, ac y llestri a adawyd yn nhŷ yr ARGLWYDD, ac yn nhŷ brenhin Judah a Jerusalem:

22 Hwya ddygir i Babilon, ac yno y byddant hyd y dydd yr ymwelwyf â hwynt, medd yr ARGLWYDD: yna y dygaf hwynt i fynu, ac y dychwelaf hwynt i'r lle hwn.

PENNOD XXVIII.

1 *Hananiah yn gau brophwyrio y dychwelai y llestri yn eu hol, a Jechoniah hefyd. 5 Jeremiah yn dymuno bod hynny yn wir, ac yn dangos mai y diwedd a ddengys pe rai sydd wir brophwydi. 10 Hananiah yn torri iau Jeremiah. 12 Jeremiah yn darogan iau haiarn, 15 a marwolaeth Hananiah.*

AC yn y fiwyddyn honno, yn nechre a teyrnasiad Seduciah brenhin Judah, yn y bedwaredd fiwyddyn, ar y pummed mis, y llefarodd Hananiah mab Azur y prophwyd, yr hwn oedd o Gibeon, wrth y fi yn nhŷ yr ARGLWYDD, y'ngwŷydd yr offeiriad a'r holl bobl, gan ddywedyd,

2 Fel hyn y dywed ARGLWYDD y lluoedd, Duw Israel, gan ddywedyd, Myfi a dorrais iau brenhin Babilon.

3 O fewn yspaid dwy flynedd myfi a ddygaf drachefn i'r lle hwn holl lestri tŷ yr ARGLWYDD, y rhai a gymmerth Nebuchodonosor brenhin Babilon ymaith o'r lle hwn, ac a'u dug i Babilon.

4 Ac mi a ddygaf Jechoniah mab Jehoiacim brenhin Judah, a holl gaethglud Judah, y rhai a sechant i Babilon, drachefn i'r lle hwn, medd yr ARGLWYDD; canys mi a dorraf iau brenhin Babilon.

5 ¶ Yna Jeremiah y prophwyd a ddywedodd wrth Hananiah y prophwyd, y'ngwŷydd

yr offeiriad, ac y'ngwŷydd yr holl bobl, y rhai oedd yn sefyll yn nhŷ yr ARGLWYDD;

6 Ie, y prophwyd Jeremiah a ddywedodd, Amen, poed felly y gwelw yr ARGLWYDD; yr ARGLWYDD a gyflawno dy eiriau di, y rhai a brophwydaist, am ddywn drachefn lestri tŷ yr ARGLWYDD, a'r holl gaethglud, o Babilon i'r lle hwn.

7 Etto, gwrandod i yr awr hon y gair yma, yr hwn a lefaraf fi lle y clywech di, a lle clywo yr holl bobl;

8 Y prophwydi y rhai a fuant o'm blaen i, ac o'th flaen dithau erioed, a brophwydasant yn erbyn gwledydd lawer, ac yn erbyn teyrnasoced mawrion, am ryfel, ac am ddrwygyd, ac am haint.

9 Y prophwyd a brophwydo am heddwch, pan ddél gair y prophwyd i ben, yr adnabyddir y prophwyd, mai yr ARGLWYDD a'i hanfonodd ef mewn gwirionedd.

10 ¶ Yna Hananiah y prophwyd a gymmerodd y gefyn oddi am wddf Jeremiah y prophwyd, ac a'i torrodd ef.

11 A Hananiah a lefarodd y'ngwŷydd yr holl bobl, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD; Y modd hyn y torraf fi iau Nebuchodonosor brenhin Babilon o fewn yspaid dwy flynedd oddi ar warr pob cenedl. A Jeremiah y prophwyd a aeth i fordd.

12 ¶ Yna y daeth gair yr ARGLWYDD at Jeremiah y prophwyd (wedi i Hananiah y prophwyd dorri y gefyn oddi am wddf y prophwyd Jeremiah) gan ddywedyd,

13 Dos di, a dywed i Hananiah, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD, Gefynnau pren a dorraist ti; ond ti a wneid yn eu lle hwynt efynnau o haiarn.

14 Canys fel hyn y dywed ARGLWYDD y lluoedd, Duw Israel, Rhoddaf iau o haiarn ar warr yr holl genhedloedd hyn, fel y gwasanaethont Nebuchodonosor brenhin Babilon, a hwy a'i gwasanaethant ef: mi a roddais hefyd anifeiliaid y maes iddo ef.

15 ¶ Yna Jeremiah y prophwyd a ddywedodd wrth Hananiah y prophwyd, Gwrandod yn awr, Hananiah; Ni anfonodd yr ARGLWYDD mo honot ti; ond yr wyf yn peri i'r bobl hyn ymddiried mewn celwydd.

16 Am hynny fel hyn y dywed yr ARGLWYDD, Wele, mi a'th fwriaf di oddi ar wyneb y dddear: o fewn y fiwyddyn hon y byddi farw, o herwydd i ti ddygagu gwrthryfel yn erbyn yr ARGLWYDD.

17 Felly Hananiah y prophwyd a fu farw y fiwyddyn honno, yn y seithfed mis.

PENNOD XXIX.

1 *Jeremiah yn anfon llythyr at y rhai oedd y'nghaethiwed Babilon, ar fod o honnynt yn llonydd yno; 8 ac na choeuent freuddwydion eu prophwydi; 10 ac y caent ddychwrweli yn eu hol ym mhon 70 o flynyddoedd. 15 Y mae yn rhag-fynegi dinstyr y lleill, am eu hanufudd-dod; 20 ac yn dangos erchyllt ddiwedd Ahab a Seduciah, dau brophwyd celwyddog. 24 Semaiah yn ysgrifenu llythyr yn erbyn Jeremiah: 30 a Jeremiah yn dangos ei farnediyaeth yntau.*

DYMA eiriau y llythyr a anfonodd Jeremiah y prophwyd o Jerusalem at weddill henuriaid y gaethglud, ac at yr offeiriad, ac at y prophwydi, ac at yr holl bobl y rhai a gaethgludasai Nebuchodonosor o Jerusalem i Babilon.

2 (Wedi myned Jechoniah y brenhin, a'r frenhines, a'r ystafellidion, tywsgogion Judah a Jerusalem, a'r seiri a'r gofaunt, allan o Jerusalem)

3 Yn llaw Elassah mab Saphan, a Gemarfah mab Hilectah, y rhai a anfonodd Sedecfah brenhin Judah at Nebuchodonosor brenhin Babilon i Babilon, gan ddywedyd,

4 Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lluoedd, Duw Israel, wrth yr holl gaethglud, yr hon a berais ei chaethgludo o Jerusalem i Babilon; 5 Adeiled weh dai, a phreswylwch *ymddynt*; a phlennwch erddi, a bwyttewch eu ffrwyth hwynt.

6 Cymmerwch wragedd, ac ynnillwch feibion a merched; a chymmerwch wragedd i'ch meibion, a rhoddwch eich merched i wŷr, fel yr egoront ar feibion a merched, ac yr amhâoch chwi yno, ac na leihâoch.

7 Ceisiwch hefyd heddwch y ddinas yr hon ych caethgludais iddi, a gweddŵch ar yr **ARGLWYDD** drosti hi; canys yn ei heddwch hi y bydd heddwch i chwithau.

8 ¶ O herwydd fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lluoedd, Duw Israel, Na thwyllid eich prophwydi y rhai sydd yn eich mysg chwi mo honoeh, na'ch dewiniad; ac na wrandewch ar eich breuddwydion y rhai yr ydych chi yn peri eu breuddwydio:

9 Canys y maent hwy yn prophwydo i chwi ar gelwydd yn fy enw i; ni anfonais i mo honant, medd yr **ARGLWYDD**.

10 ¶ O herwydd fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, Pan gyflawner yn Babilon ddeng mlynedd a thriugain, yr ymwelaf â chwi, ac a gyflawnaf â chwi fy ngair daionus, trwy eich dwyn chwi drachefn i'r lle hwn.

11 Oblegid myfi a wn y meddyliau yr wyf fi yn eu meddwl am danoch chwi, medd yr **ARGLWYDD**, meddyliau heddwch ac nid niwed, i roddi i chwi y diwedd yr ydych chi yn ei ddisgwyl.

12 Yna y gelwch chwi arnaf, ac yr ewch ac y gweddŵch arnaf fi, a minnau a'ch gwrandawaf.

13 Ceisiwch fi hefyd, a chwi a'm cewch, pan y'm ceisioch a'ch holl galon.

14 A mi a adawaf i chwi fy nghael, medd yr **ARGLWYDD**, a mi a ddychwelaf eich caethiwed, ac a'ch casglaf chwi o'r holl genhedloedd, ac o'r holl leoedd y rhai y'ch gyrrais iddynt, medd yr **ARGLWYDD**; a mi a ch dygaf chwi drachefn i'r lle y perais eich caethgludo chwi allan o hono.

15 ¶ O herwydd i chwi ddywedyd, Yr **ARGLWYDD** a gyfododd brophwydi i ni yn Babilon:

16 *Gwybyddwch* mai fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD** am y brenhin sydd yn eistedd ar deyrn-gadair Dafydd, ac am yr holl bobl sydd yn trigo yn y ddinas hon, ac am eich brodyr y rhai nid aethant allan gyd â chwi i gaethglud;

17 Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lluoedd, Wele fi yn anfon arnynt y cleddyf, a newyn, a haint, a mi a'u gwnaf hwynt fel y ffygys bryntion, y rhai ni ellir eu bwytta, rhag eu dryceed.

18 A mi a'u herlidaf hwynt a'r cleddyf, â newyn, ac â haint; ac mi a'u rhoddaf hwynt i'w symmud i holl deyrmasoedd y ddacar, yn feldith, ac yn chwithdra, ac yn chwibanlad, ac yn warth ym mysg yr holl genhedloedd lle y gyrrais i hwynt;

19 Am na wrandawsant ar fy ngeiriau, medd yr **ARGLWYDD**, y rhai a anfonais i atynt gyd â'm gweision y prophwydi, gan gyfodi yn fore, a'u hanfon; ond ni wrandawech, medd yr **ARGLWYDD**.

20 ¶ Gan hynny gwrandawech air yr **ARGLWYDD**, chwi oll o'r gaethglud a anfonais o Jerusalem i Babilon:

21 Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lluoedd,

Duw Israel, am Ahab mab Colalah, ac am Sedecfah mab Maaseiah, y rhai sydd yn prophwydo celwydd i chwi yn fy enw i, Wele, myfi a'u rhoddaf hwynt yn llaw Nebuchodonosor brenhin Babilon, ac efe a'u lladd hwynt y'ngwŷydd eich llygaid chwi.

22 A holl gaethglud Judah, yr hon sydd yn Babilon, a gymmerant y rheg hon oddi wrthynt hwy, gan ddywedyd, Gwneled yr **ARGLWYDD** dydi fel Sedecfah ac fel Ahab, y rhai a rostiodd brenhin Babilon wrth y tân.

23 Am iddynt wneuthur ysgelelder yn Israel, a gwneuthur godineb gyd â gwagedd eu cymydogion, a llefaru o honynt eiriau celwyddog yn fy enw i, y rhai ni orchymynais iddynt; a minnau yn gwybod, ac yn dyst, medd yr **ARGLWYDD**.

24 ¶ Ac wrth Semaiah y Nehelamias y lleferi, gan ddywedyd,

25 Fel hyn y llefarodd **ARGLWYDD** y lluoedd, Duw Israel, gan ddywedyd, Am i ti anfon yn dy enw dy hun lythyrâu at yr holl bobl sydd yn Jerusalem, ac at Sephaniah mab Maaseiah yr offeiriad, ac at yr holl offeiriad, gan ddywedyd,

26 Yr **ARGLWYDD** a'ch osododd di yn offeiriad yn lle Jehoiada yr offeiriad, i fod yn olygwr yn nhŷ yr **ARGLWYDD**, ar bob gwr gorphwyllog, ac yn cymmeryd arno brophwydo, i'w roddi ef mewn carchar, a chyffion;

27 Ac yn awr paham na cheryddaist ti Jeremiah o Anathoth, yr hwn sydd yn prophwydo i chwi?

28 Canys am hynny yr anfonodd attom ni: Babilon, gan ddywedyd, Hir sydd y caethiwed hwn: adeiledwch dai, a phreswylwch *ymddynt*; a phlennwch erddi, a bwyttewch eu ffrwyth hwynt.

29 A Sephaniah yr offeiriad a ddarllenodd y llythyr hwn lle y clywodd Jeremiah y prophwyd.

30 ¶ Yna y daeth gair yr **ARGLWYDD** at Jeremiah, gan ddywedyd,

31 Anfon at yr holl gaethglud, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD** am Semaiah y Nehelamias; O herwydd i Semaiah brophwydo i chwi, a minnau heb ei anfon ef, a pheri o hono i chwi ymddiried mewn celwydd:

32 Am hynny fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**; Wele, mi a ymwelaf â Semaiah y Nehelamias, ac â'i had ef: ni bydd iddo un a drigo ym mysg y bobl hyn, ac ni chaff efe weled y daioni a wnaif fi i'm pobl, medd yr **ARGLWYDD**; am iddo ddyysgu gwrthryfel yn erbyn yr **ARGLWYDD**.

PENNOD XXX.

1 *Duw yn dangos i Jeremiah y dychwelai yr Iuddeuon; 4 ac ar ol eu trallod y cênt ymwared. 10 Y mae yn cyuro Jacob: 18 y dydd eu dychweloid hwy yn rasuol: 23 y syrth digofaint ar yr anoir.*

Y GAIR yr hwn a ddaeth at Jeremiah oddi wrth yr **ARGLWYDD**, gan ddywedyd,

2 Fel hyn y llefarodd yr **ARGLWYDD**, Duw Israel, gan ddywedyd, Ysgrifena i ti yr holl eiriau a leferais i wrthynt mewn llyfr.

3 Canys wele y-dyddiau yn dyfod, medd yr **ARGLWYDD**, i mi ddychwelyd caethiwed fy mhobl Israel a Judah, medd yr **ARGLWYDD**: a mi a'u dygaf hwynt drachefn i'r wlad a roddais i'w tadau, a hwy a'i meddiannant hi.

4 ¶ Dyma hefyd y geiriau a lefarodd yr **ARGLWYDD** am Israel, ac am Judah.

5 O herwydd fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**; Llef dychryn a glywsom ni, offn; ac nid heddwch.

6 Gofynwch yr awr hon, ac edrychwch a egora gwrryw; paham yr ydwyf fi yn gweld pob gwr a'i ddwyllaw ar ei lwynau, fel gwrwg wrth esgor, ac y trôwyd yr holl wynebau yn lesni?

7 Oeh! canys mawr yw y dydd hwn, heb gyffelyb iddo: amser blinder yw hwn i Jacob; ond efe a waredir o hono.

8 Canys y dydd hwnnw, medd ARGLWYDD y lluoedd, y torraf fi ei iau of oddi ar dy warr di, a mi a ddrylliaf dy rwyman, ac ni chaiff ddeithriaid wneuthur iddo ef eu gwasanaethu hwynt mwyach.

9 Eithr hwy a wasanaethant yr ARGLWYDD eu Duw, a Dafydd eu brenhin, yr hwn a godaf fi iddynt.

10 ¶ Ac nac ofna di, O fy ngwas Jacob, medd yr ARGLWYDD; ac na frwycha di, O Israel: canys wele, mi a'th achubaf di o bell, a'th had o dir eu caethiwed; a Jacob a ddychwel, ac a orphwys, ac a galff lonydd, ac ni bydd a'i dychryno.

11 Canys yr ydwyf fi gyd â thi, medd yr ARGLWYDD, i'th achub di: er i mi wneuthur pen am yr holl ghenhedloedd lle y'th wasgerais, etto ni wnaf ben am danat ti; eithr mi a'th geryddaf di mewn barn, ac ni'th adawf yn gwbl ddigerydd.

12 Oblegid fel hyn y dywed yr ARGLWYDD; Anafus yw dy ysgitod, a dolurus yw dy archoll.

13 Nid oes a ddaeduo dy gwyn, fel y'th iachâer; nid oes feddyginiaeth iechyd i ti.

14 Dy holl gariadau a'th anghofasant: ni cheisiant mo honot ti; canys mi a'th darewais â dyrnod gelyn, sef â chospedigath y ereulawn, am amlder dy anwiredd: oblegid dy behodau a amlhasant.

15 Paham y bloeddi am dy ysgitod? anafus yw dy ddolur, cam amlder dy anwiredd: o herwydd amlhâu o'th behodau y gwneuthum hyn i ti.

16 Am hynny y rhai oll a'th ysant a ysir; a chwbl o'th holl elynion a ânt i gaethiwed; a'th anrheithwyr di a fyddant yn anrhaith, a'th holl yspelwyr a roddaf fi yn yspail.

17 Canys myfi a roddaf iechyd i ti, ac a'th iachâf di o'th friwiau, medd yr ARGLWYDD; oblegid hwy a'th alwasant di, yr hon a yrrwyd ymaith, gan ddyweedyd, Dyma Sion, yr hon nid oes neb yn ei cheisio.

18 ¶ Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD; Wele, myfi a ddychwelaf gaethiwed pebyll Jacob, ac a gymmeraf drugaredd ar ei aneddau ef; a'r ddimas a adeiledir ar ei chamedd, a'r llys a erys yn oi ei arfer.

19 A moliant a lallan o honnynt, a llais rhai yn gorfoleddu: a mi a'u hanrhaif hwynt, ac ni byddant anami; a mi a'u hanrhydeddaf hwynt, ac ni byddant wael.

20 Eu meibion hefyd fydd megis cynt, a'u cynulleidfâ a sicrhêr fer fy mron; a mi a ymwelaf â'u holl orthrymmyr hwynt.

21 A'u pendefigion fydd o honnynt eu hun, a'u llywiawdwr a ddaw allan o'u mysg eu hun; a mi a baraf iddo nesâu, ac efe a ddaw attaf: canys pwy yw hwn a lwy'r roddodd ei galon i nesâu attaf fi? medd yr ARGLWYDD.

22 A chwi a fyddwch yn bobl i mi, a minnau a fyddaf yn Dduw i chwithau.

23 Wele, gorwynt yr ARGLWYDD yn myned allan mewn digter, corwynt parhâus; ar ben annuwiolion yr erys.

24 Ni ddychwel digofaint lliidiog yr ARGLWYDD, nes iddo ei wneuthur, ac nes iddo gyflawni meddyliau ei galon: yn y dyddiau diweddaf y dealiwch hyn.

1 Adferu Israel; 10 a chyhoeddi hynny. 15 Rahel yn galaru am ei phlant. 18 Ephraim yn edifarhâu, ac yn cael ei ddwyn adref drachefn. 22 Addeuid o Griat. 27 Ei ofal ef dros ei eglwys. 31 Ei gyfammod neuydd ef. 35 Sicriwydd 38 a helaethrwydd yr eglwys.

YR amser hwnnw, medd yr ARGLWYDD, y byddaf Dduw i holl deuluoedd Israel; a hwythau a fyddant bobl i mi.

2 Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD; Y bobl y rhai a weddillwyd gan y cleddyf, a gafodd ffaf yr yr aniafwech, pan aethum i beri llonyddwch iddo ef, sef i Israel.

3 Er ys talm yr ymddangosodd yr ARGLWYDD i mi, gan ddyweedyd, A chariad tragrywyddol y'th gerais: am hynny tynais di â thrugaredd.

4 Myfi a'th adeiladaf etto, a thi a adeiledir, O forwyn Israel: ymdrws i'tto a'th dympanau, ac a âi allan gyd a'r chwareuyddion dawna.

5 Ti a blenni etto winlannoedd ym mynyddoedd Samaria: y planwyr a bliannant, ac a'u mwynhant yn gyffredin.

6 Canys daw y dydd y llefa y gwylwyr ym mynydd Ephraim, Codwch, ac âwn i fyndu i Sion at yr ARGLWYDD ein Duw.

7 Canys fel hyn y dywed yr ARGLWYDD; Cenwch orfoledd i Jacob, a chrechwenwch ym mhliith rhai pennaf y cenedloedd: cyhoeddwch, molwch, a dywedwch, O ARGLWYDD, cadw dy bobl gweddill Israel.

8 Wele, mi a'u harweinïaf hwynt o dir y gogledd, ac a'u casgaf hwynt o ystlysau y ddaear, y dall a'r cloff, y feichlog a'r hon sydd yn esgor, ar unwaith gyd â hwynt: cynulleidfâ fawr a ddychwelant yma.

9 Mewn wylofain y deuant, ac mewn tosturiaethau y dygaf hwynt; gwnaf iddynt rodio wrth ffrydiau dyfroedd mewn ffordd unlaun yr hon ni thripiant ynddi: oblegid myfi sydd dai i Israel, ac Ephraim yw fy nghyntaf-anedig.

10 ¶ Gwardewch air yr ARGLWYDD, O ghenhedloedd, a mynegwch yn yr ynysoedd o bell, a dywedwch, Yr hwn a wasgarodd Israel, a'i casgl ef, ac a'i ceidw fel bugail ef braid.

11 O herwydd yr ARGLWYDD a waredodd Jacob, ac a'i hachubodd ef o law yr hwn oeddi drech nag ef.

12 Am hynny y deuant ac y canant yn uchelder Sion; a hwy a redant at daioni yr ARGLWYDD, am wenith, ac am win, ac am olew, ac am eppil y defaid a'r gwartheg: a'u henaid fydd fel garrd ddyfradwy; ac ni ofidiant mwyach.

13 Yna y llawenycha y forwyn yn y dawna, a'r gwŷr ieuainge a'r henafgwyr ynghyd: canys myfi a droaf eu galar yn llawenydd, ac a'u diddanaf hwynt, ac a'u llawenycaf o'u tristwch.

14 A mi a ddiwallaf enaid yr offeiriad â braser, a'm pobl a ddiagonir â'm daioni, medd yr ARGLWYDD.

15 ¶ Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD; Llef a glywyd yn Ramah, cwyntaf ac wylofain chwerw; Rahel yn wlo am ei meibion, ni fynnai ei chysuro am ei meibion, o herwydd nad oeddynt.

16 Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD; Attal dy lef rhag wlo, a'th lygaid rhag dagrau: canys y mae tâl i'th lafur, medd yr ARGLWYDD; a hwy a ddychwelant o dir y gelyn.

17 Ac y mae gobath yn dy ddiwedd, medd yr ARGLWYDD, y dychwel dy blant i'w bro eu hun.

18 ¶ Gan glywed y clywais Ephraim yn ewynfan fel hyn; Cospaist fi, a mi a gopwyd, fel llo heb ei gynnefino & r' iau: dychwel di fi, a mi a ddychwelir; oblegid ti yw yr ARGWLWYDD yf Nuw.

19 Yn ddfau wedi i mi ddychwelyd, mi a edifarais; ac wedi i mi wybod, mi a dareuais fy morddwyd: myfi a gywilyddiwyd, ac a waradwyddwyd hefyd, am i mi ddwyn gwarth fy ieuengtid.

20 Ai inab hoi gennyf yw Ephraim? ai plentyn hyfrydych yw? canys er pan leferais i yn ei erbyn ef, gan gofio y cofaf ef etto: am hynny fy mherfedd a ruant am dano ef; gan drugarhau y trugarhaf wrtho ef, medd yr ARGWLWYDD.

21 Cyfod i ti arwyddion ffordd, gosod i ti garneddau uchel: gosod dy galon tu a'r briffordd, y ffordd yr aethost: dychwel, forwyn Israel, dychwel i' th ddiinasoedd hyn.

22 ¶ Pa hyd yr ymgrwydro, O farch wrthynsaig? oblegid yr ARGWLWYDD a broddeth beth newydd ar y ddaear; Benyw a amgylcha wr.

23 Fel hyn y dywed ARGWLWYDD y lluoedd, Duw Israel; Dywedant etto y gair hwn y'ngwlad Judah, ac yn ei ddiinasoedd, pan ddychwelwyf eu caethiwd hwynt; Yr ARGWLWYDD a' th fendithio, trigfa cyflawnder, mynydd sancteiddrwyd.

24 Yna arddwy'r a bugellaid a breswylant ynddi hi Judah, ac yn ei holl ddiinasoedd ynghyd.

25 O herwydd yr enaid diffygiol a ddigonais, a phob enaid trist a lenwais.

26 Ar hyn y deffrais, ac yr edrychais, a melus oedd fy hdn gennyf.

27 ¶ Wele y dyddiau yn dyfod, medd yr ARGWLWYDD, yr huauf dy Israel a thy Judah & had dyn ac & had anifail.

28 Ac megis y gwyltais arnynt, i ddiwreiddio, ac i dynnu i lawr, ac i ddinystrio, ac i ddifetha, ac i ddrwy; felly y gwyltais arnynt i adellau ac i bliannu, medd yr ARGWLWYDD.

29 Yn y dyddiau hynny ni ddywedant mwych, Y tadau a fywtasant rawnwin surion, ac ar ddannedd y plawr y mae dinedd.

30 Ond pob un a fydd farw yn ei anwreidd ei hun: pob un a'r a fywtiao rawnwin surion, ar ei ddannedd ef y bydd dinedd.

31 ¶ Wele y dyddiau yn dyfod, medd yr ARGWLWYDD, y gwnaf gyfammod newydd & thy Israel, ac & thy Judah:

32 Nid fel y cyfammod a wneuthum a'u tadau hwynt ar y dydd yr ymfelais yn eu llaw hwynt i'w dwyn allan o dir yr Aipht (yr hwn fy nghyfammod a ddarfu iddynt hwy ei ddiiddymmu, er fy mod i yn briod iddynt, medd yr ARGWLWYDD)

33 Ond dyma y cyfammod a wnaaf fi & thy Israel ar ol y dyddiau hynny, medd yr ARGWLWYDD; Myfi a roddaf fy nghyfraith o'u mewn hwynt, ac a'i hygrifenas hi yn eu calonau hwynt; a mi a fyddaf iddynt hwy yn Dduw, a hwythau a fyddant yn bobl i mi.

34 Ac ni ddygant mwych bob un ei gymwyd, a phob un ei frawd, gan ddywedod, Adnabyddwch yr ARGWLWYDD: o herwydd hwynt-hwy oll o'r lleiaf o honnynt hyd y mwyaif o honnynt a'm hadnabyddant, medd yr ARGWLWYDD; oblegid mi a faddeuaf eu hanwreidd, a'u pechod ni chofaf mwych.

35 ¶ Fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD, yr hwn fydd yn rhoddi yr haul yn oleuni dydd, defodau y lloer a'r ser yn oleuni nos, yr hwn

sydd yn rhwygo y môr pan ruo ei donnau; ARGWLWYDD y lluoedd yw ei enw:

36 Os cilia y defodau hynny o'm gwydd i, medd yr ARGWLWYDD, yna had Israel a bald & bod yn genedl ger fy mron i yn dragywydd.

37 Fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD; Os gellir mesur y defoedd oddi uchod, a chwilio sylfeini y ddaear hyd isod, minnau hefyd a wrthodaf holl had Israel, am yr hyn oll a wnaethant hwy, medd yr ARGWLWYDD.

38 ¶ Wele y dyddiau yn dyfod, medd yr ARGWLWYDD, yr adeiledir y ddinas i'r ARGWLWYDD, o dŵr Hananeel hyd borth y gongl.

39 A'r llinyn mesur a & allan etto ar ei gyfer ef, ar fryn Gareb, ac a amgylcha hyd Gooth.

40 A holl ddyffryn y celaneddau, a'r lludw, a'r holl feusydd, hyd afon Cidron, hyd gongl porth y meirch tu a'r dwyrain, a fydd sancteidd i'r ARGWLWYDD; nis diwreiddir, ac nis dinystrir mwych byth.

PENNOD XXXII.

1 Jeremiah, wedi ei garcharu gan Sedeciah am ei brophwydoliaeth, 6 yn prynu maes Hanameel. 13 Baruch yn rhaid iddo gadw yr ysgrifenedau, megis yn arwyddion o ddychwehad y bobl. 16 Jeremiah, yn ei weddi, yn achwyn wrth Dduw. 26 Duw yn sicrhau y caethiwd am eu pechodau hwy, 36 ac yn addau iddynt rasuol ddychwehad.

Y GAIR yr hwn a ddaeth at Jeremiah oddi wrth yr ARGWLWYDD yn y ddeddf fwyddyn i Sedeciah brenhin Judah, honno oedd y ddeunawfed fwyddyn i Nebuchodonosor.

2 Canys y pryd hwnnw yr oedd llu brenhin Babilon yn gwarchae ar Jerusalem: a Jeremiah y prophwyd ydoedd wedi cau arno y'nghyntedd y carchar, yr hwn oedd yn nhŷ brenhin Judah.

3 Canys Sedeciah brenhin Judah a gauasai arno ef, gan ddywedyd, Faham y prophwyd, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD; Wele, mi a roddaf y ddinas hon yn llaw brenhin Babilon, ac efe a'i hynnill hi;

4 Ac ni ddlang Sedeciah brenhin Judah o law y Caldeaid, ond efe a roddir yn ddfau yn llaw brenhin Babilon, ac efe a ymddiddan ag ef enau y'ngenau, a'i lygaid ef a edrychant yn ei lygaid yntau;

5 Ac efe a arwin Sedeciah i Babilon, ac yno y bydd efe hyd oni ymwelwyf fi ag ef, medd yr ARGWLWYDD: er i chw'i ymladd a'r Caldeaid, ni lwyddwch.

6 ¶ A Jeremiah a lefarodd, Gair yr ARGWLWYDD a ddaeth attaf fi, gan ddywedyd,

7 Wele Hanameel mab Salmu dy ewythr yn dyfod attaf, gan ddywedyd, Pryn i ti fy maes, yr hwn fydd yn Anathoth: oblegid i ti y mae cyflawnder y pryniad i'w brynu ef.

8 Felly Hanameel mab fy ewythr frawd fy nhad a ddaeth attaf fi i gyntedd y carchardy, yn ol gair yr ARGWLWYDD, ac a ddywedodd wrthyf, Pryn, attolwg, fy maes fydd yn Anathoth yn nhr Benjamin: canys i ti y mae cyflawnder yr etifeddiaeth, ac i ti y perthyn ei ollwng; pryn ef i ti. Yna y gwybŵm mal gair yr ARGWLWYDD oedd hwn.

9 A mi a brynais y maes oedd yn Anathoth gan Hanameel mab fy ewythr frawd fy nhad, ac a bwysais iddo yr arian, saith sicl a deg darn o arian.

10 A mi a ysgrifenas hyn mewn llyfr, ac a'i sellais; ymmerais hefyd dystion, a phwysais yr arian mewn cloriannau.

11 Yna mi a gymmerais llyfr y pryniad, *sef yr hwn oedd wedi ei selio wrth gyfraith a defod, a'r hwn oedd yn agored.*

12 A mi a roddais llyfr y pryniad at Baruch mab Neriah, mab Maaseiah, yngwydd Hameel mab fy ewythr, ac yngwydd y tystion a ysgrifennasant llyfr y pryniedigaeth, yng ngwydd yr holl Iuddeuon oedd yn eistedd ynghyntedd y carchardy.

13 ¶ A mi a orchymynais i Baruch yn eu gwydd hwynt, gan ddywedyd,

14 Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lloedd, Duw Israel; Cymmer y llyfrau hyn, *sef y llyfr hwn o'r pryniad yr hwn sydd seliedig, a'r llyfr agored hwn, a dod hwynt mewn llestr pridd, fel y parhant ddyddiau lawer.*

15 O herwydd fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lloedd, Duw Israel; Tai, a meusydd, a gwinllannoedd, a feddiennir etto yn y wlad hon.

16 ¶ Ac wedi i mi roddi llyfr y pryniad at Baruch mab Neriah, myfi a weddiais ar yr **ARGLWYDD**, gan ddywedyd,

17 O **ARGLWYDD** Dduw, wele, ti a wnaethost y nefoedd a'r ddaear, a'th fawr allu ac a'th fraich estynedig; nid oes dim rhy anghawdd i ti.

18 Yr wyt yn gwneuthur trugaredd i filoedd, ac yn talu anwiredau y tadau i fynwes eu meibion ar eu hol hwynt; y Duw mawr, cadarn, **ARGLWYDD** y lloedd *yw* ei enw;

19 Mawr mewn cyngor, a galluog ar weithred (canyis y *mae* dy lygaid yn agored ar holl ffyrdd meibion dynion, i roddi i bob un yn ol ei ffyrdd, ac yn ol ffyrwth ei weithredoedd)

20 Yr hwn a oodaist arwyddion a rhyfeddodau yngwlad yr Aipht hyd y dydd hwn, ac yn Israel, ac yn mysg dynion *eraill*; ac a wnaethost i ti enw, megis heddyw;

21 Ac a ddygaist dy bobl Israel allan o dir yr Aipht, ag arwyddion, ac a rhyfeddodau, ac a llaw gref, ac a braich estynedig, ac ag ofn mawr;

22 Ac a roddaist iddynt y wlad yma, yr hon a dynaist wrth eu tadau y rhoddit iddynt, *sef gwlad yn llifeirio o laeth a mel.*

23 A hwy a ddaethant i mewn, ac a'i meddiantasant hi; ond ni wrandawsant ar dy lais, ac ni rodiasant yn dy gyfraith: ni wnaethant ddim o'r hyn oll a orchymynais iddynt ei wneuthur: am hynny y perais i'r holl niwed hyn ddigwydd iddynt.

24 Wele, peiriannau ergydion a ddaeth ar y ddinas i'w goresgyn hi; a'r ddinas a roddi i law y Caldeaid, y rhai sydd yn ymladd yn ei herbyn, o herwydd y cleddyf, a'r newyn, a'r haint: a'r hyn a ddywedaist i, a gwbhawyd; ac wele, ti a'i gweli.

25 A thi a ddywedaist wrthyf, O **ARGLWYDD** Dduw, Pryn i ti y maes ag arian, a chymmer dystion: gan fod y ddinas wedi ei rhoddi i law y Caldeaid.

26 ¶ Yna y daeth gair yr **ARGLWYDD** at Jeremiah, gan ddywedyd,

27 Wele, myfi *yw* yr **ARGLWYDD**, Duw pob cnawd: a oes dim rhy anghawdd i mi?

28 Am hynny fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**; Wele fi yn rhoddi y ddinas hon yn llaw y Caldeaid, ac yn llaw Nebuchodonosor brenhin Babilon, ac efe a'i hynnill hi.

29 A'r Caldeaid, y rhai a ryfelant yn erbyn y ddinas hon, a ddeuant ac a fliagant y ddinas hon a than, ac a'i llosgant hi, a'r tai y rhai yr arogi-darthasant ar eu pennau i Baal, ac y fywallasant ddi-fod-offrwm i dduwiau ddeithr, i'm digio i.

30 Oblegid meibion Israel, a meibion Judah,

oeddynt yn gwneuthur yn unig yr hyn oedd ddrwg yn fyngolwg i o'u mebyd: o herwydd meibion Israel oeddynt yn unig yn fynglioni i a gweithredoedd eu dwylaw, medd yr **ARGLWYDD**.

31 Canys i'm digofaint, ac i'm llid, y bu y ddinas hon i mi, er y dydd yr adeiladasant hi hyd y dydd hwn, i beri ei symmudd oddi ger bron fy wyneb:

32 Am holl ddrygion meibion Israel a meibion Judah, y rhai a wnaethant i'm digio i, hwynt-hwy, eu brenhinoedd, eu tywysogion, eu hofferiaid, a'u prophwydi, a gwyr Judah, a phreswylwyr Jerusalem.

33 Er i mi eu dysgu, gan fore-godi i roddi addysg iddynt, eto ni wrandawsant i gymmeryd athrawiaeth; eithr troisant attaf fi eu gwarrau, ac nid eu hwynebau:

34 Eithr gosodasant eu ffeidd-dra yn y tŷ y gelwir fy enw arno, i'w halogi ef.

35 A hwy a adeiladasant uchelfeydd Baal, y rhai sydd yn nyffryn mab Hinnoom, i wneuthur i'w meibion a'u merched fnyd trwy y *Idn* i Moloch; yr hyn ni orchymynais iddynt, ac ni feddyiodd fy nghalon iddynt wneuthur y ffeidd-dra hyn, i beri i Judah bechu.

36 ¶ Ac yn awr am hynny fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, Duw Israel, ant y ddinas hon, am yr hon y dywedech chiwi, Rhoddir hi i law brenhin Babilon, trwy y cleddyf, a thrwy newyn, a thrwy haint.

37 Wele, myfi a'u cynhullaf hwynt o'r holl diroedd, y rhai yn fy nig a'm llid a'm sorriant mawr y gyrrais hwynt iddynt; ac a'u dygaf yn eu hol i'r lle hwn, ac a wnaif iddynt breswyllo yn ddtogel.

38 A hwy a fyddant yn bobl i mi, a minnas a fyddaf yn Dduw iddynt hwythau.

39 A mi a roddaf iddynt yn galon ac yn ffordd, i'm hofni byth, er lles iddynt ac i'w meibion ar eu hol.

40 A mi a wnaif a hwynt gyfammod trugwyddol, na throaf oddi wrthynt, heb wneuthur lles iddynt; a mi a osodaf fy ofn yn eu calonau, fel na chillont oddi wrthyf.

41 Ie, mi alawenydach yddynt, gan wneuthur lles iddynt, a mi a'u plannaf hwynt yn y tir hwn yn sicr, a'm holl galon, ac a'm holl enaid.

42 Canys fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**; Megis y dygais i ar y bobl hyn yr holl fawr ddrwg hyn, felly y dygaf fi arnynt yr holl ddaioni a addeffais iddynt.

43 A meusydd a feddiennir yn y wlad yma, am yr hon yr ydych chiwi yn dywedyd, Anghyfanedd *yw* hi, heb ddynt nac anifail; yn llaw y Caldeaid y rhoddwyd hi.

44 Meusydd a brynant am arian, ac a ysgrifentant mewn llyfrau, ac a'u seliant, ac a gymmerant dystion yn nhir Benjamin, ac yn amgylchoedd Jerusalem, ac yn ninasoedd Judah, ac yn ninasoedd y mynyddoedd, ac yn ninasoedd y gwastad, ac yn ninasoedd y dehaul: canys mi a ddychwelaf eu caethiwed hwynt, medd yr **ARGLWYDD**.

PENNOD XXXIII.

1 *Duo yn adlaw i'r gaethgud rasusol ddech-welad, 9 a llawen gyfwr, 12 a llywodraeth ddygog, 15 a Christ, Blagursyn cyfiawnder; 17 y parhâi eu brenhiniaeth o'u hofferiaid-aeth; 20 a sicrwydd o haa bendigedig.*

GAIR yr **ARGLWYDD** hefyd a ddaeth at Jeremiah yr all waith (ac efe etto yn garcharor ynghyntedd y carchardy) gan ddywedyd,

2 Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD** yr hwn

a'i gwnaeth, yr **ARGLWYDD** yr hwn a'i lluniodd i'w sicrhau, yr **ARGLWYDD** yw ei enw : 3 Galw arnaf, a mi a'th attefab, ac a ddangosaf i ti *bethau* mawrion, a chedyrn, y rhai nis gwyddost.

4 Canys fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, Duw Israel, am dai y ddinas hon, ac am dai brenhinoedd Judah, y rhai a ddinystriwyd a pheiriannau rhyfel, ac a chleddyf;

5 Y maent yn dyfod i ymladd a'r Caldeaid, ond i'w llenwi a chelanedd dynion, y rhai a leddais yn fy llied a'm digofaint, ac am i mi guddio fy wyneb oddi wrth y ddinas hon am eu holl ddrygioni hwynt.

6 Wele, myfi a ddygaf iddi hi lechyd a meddyginiaeth, a mi a'u meddyginiaethaf hwynt, ac a ddadguddiaf iddynt amllder o heddwch a gwirionedd.

7 A mi a ddychwelaf gaethiweid Judah, a chaethiweid Israel, a mi a'u hadeiladaf hwynt megis yn y dechreuad.

8 A mi a'u puraf hwynt oddi wrth eu holl anwiredd a bechasant i'm herbyn; a mi a faddeuaf iddynt eu holl bechodau *trwy* y rhai y pechasant i'm herbyn, a *thruw* y rhai y troseddasant yn fy erbyn.

9 ¶ A hyn fydd i mi yn enw llawenydd, yn glôd ac yn ogoniant o flaen holl genhedoedd y ddaear, y rhai a glywiant yr holl ddaioni yr ydwyf fi yn ei wneuthur iddynt: a hwythau a ofnant ac a grynant am yr holl ddaioni a'r holl lwyddiant yr ydwyf fi yn eu gwneuthur i'r ddinas hon.

10 Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**; Clywir etto yn y lle hwn (*am* yr hwn y dywedwch, Anialwch yw efe, heb ddyn ac heb anifail, yn ninasoedd Judah, ac yn heolydd Jerusalem, y rhai a wnaed yn anghyfnannedd, heb ddyn ac heb breswylwyr, ac heb anifail)

11 Llef gorfoledd a llef llawenydd, llef y prifod-fab a llef y brifod-ferch, llef rhai yn dywedyd, Molwch **ARGLWYDD** y lluoedd; o herwydd daionus yw yr **ARGLWYDD**, oblegid ei drugaredd a bery yn dragwydd; *leff* rhai yn dwyn offwrn moliant i dŷ yr **ARGLWYDD**: canys mi a ddychwelaf gaethiweid y wlad, megis yn y dechreuad, medd yr **ARGLWYDD**.

12 Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lluoedd, Bydd etto yn y lle yma, *yr hwn sydd* anghyfnannedd heb ddyn ac heb anifail, ac yn ei holl ddinasoedd, drigfa bugelliad yn corlanu y praidd.

13 Yn ninasoedd y mynydd, yn ninasoedd y gwastad, ac yn ninasoedd y deheu, ac yngwlad Benjamin, ac yn amgylchoedd Jerusalem, ac yn ninasoedd Judah, yr a ddaifid etto, dan law yr hwn sydd yn eu rhifo, medd yr **ARGLWYDD**.

14 Wele y dyddiau yn dyfod, medd yr **ARGLWYDD**, fel y cyflawnwyf y peth daionus a addewais i dŷ Israel, ac i dŷ Judah.

15 ¶ Yn y dyddiau hynny, ac yn yr amser hwnnw, y paraf i Flaguryn cyflawnder flaguro i Dafydd; ac efe a wna farn a chyflawnder yn y tir.

16 Yn y dyddiau hynny Judah a waredir, a Jerusalem a breswylia yn ddogel; a hwn yw yr enw y gelwir ef, Yr **ARGLWYDD** ein cyflawnder.

17 ¶ Canys fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, Ni phalla i Dafydd wr yn eistedd ar frenhinfaingc tŷ Israel.

18 Ac ni phalla i'r offeiriad y Lefiaid wr ger fy mron i, i offrymmu poeth-offwrn, ac i offrymmu bwyd-offwrn, ac i wneuthur ab-erth yn dragwydd.

19 ¶ A gair yr **ARGLWYDD** a ddaeth at Jeremiah, gan ddywedyd,

20 Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**. Os gellwch ddi-ddymmu fy nghyfammod a'r dydd, a'm cyfammod a'r nos, ac na byddo dydd a nos yn eu hamser;

21 Yna y ddydymmir fy nghyfammod a Dafydd fy ngwas, na byddo iddo fab yn teyrnasu ar ei deyrn-gadair ef, ac a'r Lefiaid yr offeiriad fy ngweinidogion.

22 Megis na ellir cyfrif llu y nefoedd, ac na ellir mesur tywod y môr; felly myfi a'mlihaf had Dafydd fy ngwas, a'r Lefiaid y rhai sydd yn gweini i mi.

23 Hefyd, gair yr **ARGLWYDD** a ddaeth at Jeremiah, gan ddywedyd,

24 Oni welli di pa beth y mae y bobl hyn yn ei lefaru, gan ddywedyd, Y ddau deulu a ddewisodd yr **ARGLWYDD**, efe a'u gwrthododd hwynt? felly y dirmygasant fy mhobi, fel nad ydynt mwyach yn genedl yn eu golwg hwynt.

25 Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**. Os fy nghyfammod a'r dydd ac a'r nos ni saif, ac oni osodais i ddefodau y nefoedd a'r ddaear:

26 Yna had Jacob a Dafydd fy ngwas a wrthodaf fi, fel na chymmerwyf o'i had ef lywodraethwyr ar had Abraham, Isaac, a Jacob: canys mi a ddychwelaf eu caethiweid hwynt, ac a drugarhaf wrthynt.

PENNOD XXXIV.

1 *Jeremiah* yn prophwyd caethiweid *Sedectah*, a'r ddinas. 8 Y tywyogion a'r bobl, wedi iddynt ryddhau eu caeth-weision, y'ngwrth-woyneb i gyffammod Duw, yn eu cymmerwch hwy drachafn. 12 *Jeremiah*, am eu han-ufudd-dod, yn eu rhoddi hwy a *Sedectah* yn nwyllaw eu gelynyon.

Y GAIR yr hwn a ddaeth at Jeremiah oddi wrth yr **ARGLWYDD** (pan oedd Nebuchodonosor brenhin Babilon, a'i holl lu, a holl deyrnasoedd y ddaear y rhai oedd dan lywodraeth ei law ef, a'r holl bobloedd, yn rhyfela yn erbyn Jerusalem, ac yn erbyn ei holl ddinasoedd hi) gan ddywedyd,

2 Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, Duw Israel, Dos, a llefara wrth *Sedectah* brenhin Judah, a dywed wrtho, Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, Wele fi yn rhoddi y ddinas hon i law brenhin Babilon, ac efe a'i llysg hi a than:

3 Ac ni ddiengid dithau o'i law ef, canys dŷau y'th ddêlir, ac y'th roddir i'w law ef; a'th lygald di a gânt weled llygaid brenhin Babilon, a'i enau ef a ymddiddan a'th enau di, a thithau a âi i Babilon.

4 Er hynny, O *Sedectah* brenhin Judah, gwranddo air yr **ARGLWYDD**; Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD** am danat ti, Ni byddi di farw trwy y cleddyf:

5 Mewn heddwch y byddi farw: a hwy a losgant *ber-aroglaw* i ti, fel y llosgwyd i'th dadau, y brenhinoedd gynt, y rhai a fu o'th flaen di; a hwy a alarant am danat ti, *gan ddywedyd*, O arglwydd! canys myfi a ddywedais y gair, medd yr **ARGLWYDD**.

6 Yna *Jeremiah* y prophwyd a lefarodd wrth *Sedectah* brenhin Judah yr holl eiriau hyn yn Jerusalem,

7 Pan oedd llu brenhin Babilon yn rhyfela yn erbyn Jerusalem, ac yn erbyn holl ddinasoedd Judah y rhai a adawsid, yn erbyn Lachis, ac yn erbyn Azecah: canys y ddinasoedd caerog hyn a adawsid o ddinasoedd Judah.

8 ¶ Y gair yr hwn a ddaeth at Jeremiah oddi wrth yr **ARGLWYDD**, wedi i'r brenhin *Sedectah* wneuthur cyfammod a'r holl bobl

oedd yn Jerusalem, am gyhoeddi lldynt ryddid;

9 I ollwng o bob un ei wasanaethwr, a phob un ei wasanaethferch, y rhai syddent Hebreud neu Hebreas, yn rhyddion; ac na cheisai neb wasanaeth ganddynt, sef gan ei frawd o ludew.

10 A phan glybu yr holl bennaethiaid, a'r holl bobl y rhai a aethent i'r cyfammod, am ollwng o bob un ei wasanaethwr a phob un ei wasanaethferch yn rhyddion, fel na cheisient wasanaeth ganddynt mwyach, yna hwy a wrandawsant, ac a'u gollyngasant ym-aith.

11 Ond wedi hynny yr edifarhodd arnynt, a hwy a ddygasant yn eu hol eu gweision a'u morwynion, y rhai a ollyngasant yn rhyddion, ac a'u caethiwasant hwy yn weision ac yn forwynion.

12 ¶ Am hynny y daeth gair yr ARLWYDD at Jeremiah oddi wrth yr ARLWYDD, gan ddywedyd,

13 Fel hyn y dywed ARLWYDD DDUW Israel, Mi a wneuthom gyfammod a'ch tadau chwî, y dydd y dygais hwynt allan o dir yr Aipht, o dŷ y caethiwed, gan ddywedyd,

14 Ym mhen saith mlynedd gollyngwch bob un ei frawd o Hebreud, yr hwn a werthwyd i ti, ac a th wasanaethodd chwe blynedd; gollwng ef yn rhydd oddi wrthyt: ond ni wrandawodd eich tadau arnaf, ac ni ogwyddasant eu clustiau.

15 A chwithau a gymmerasch edifeirwch heddyw, ac a wnaethch yr hyn oedd uniawn yn fy ngolwg, am gyhoeddi rhyddid bob un i'w gymmydog; a chwi a wnaethch gyfammod yn fy ngwydd i, yn y tŷ y gelwir fy enw arno.

16 Ond chwi a ddychwelasoch, ac a halogasoch fy enw, ac a ddygasoch yn eu hol bob un ei wasanaethwr, a phob un ei wasanaethferch, y rhai a ollyngasch yn rhyddion wrth eu hewyllys eu hun: caethiwasoch hwynt hefyd i fod yn weision ac yn forwynion i chwi.

17 Am hynny fel hyn y dywed yr ARLWYDD, Ni wrandawsoch arnaf fi, gan gyhoeddi rhyddid bob un i'w frawd, a phob un i'w gymmydog: wele fi yn cyhoeddi i'ch erbyn, medd yr ARLWYDD, ryddid i'r cieddyf, i'r haint, ac i'r newyn, ac mi a wnaef eich symmud chwi i holl deyrnasoedd y ddaear.

18 A mi a roddaf y dynion a droesoddoddyf ynghyfammod, y rhai ni chwblhasant eiriau y cyfammod a wnaethant ger fy mron, wedi lldynt fyned rhwng rhannau y lle, yr hwn a hollasant yn ddau.

19 Tywysogion Judah, a thywysogion Jerusalem, yr ystafellyddion, a'r offeiriaid, a holl bobl y wlad y rhai a aethant rhwng rhannau y lle.

20 Ie, mi a'u rhoddaf hwynt yn llaw eu gelynyon, ac yn llaw y rhai sydd yn ceisio eu heinioes: a'u celain fydd yn fwyd i chediaid y nefoedd, ac i anifeiliaid y ddaear.

21 A mi a roddaf Sedeciah brenhin Judah, a'i dywysogion, i law eu gelynyon, ac i law y rhai sydd yn ceisio eu heinioes, ac yn llaw llw brenhin Babilon, y rhai a aethant i fynu oddi wrthych.

22 Wele, mi a orchymynaf, medd yr ARLWYDD, ac a wnaef lldynt droi yn ol at y ddinas hon, a hwy a ryelant yn ei herbyn hi, ac a'i goresgynant hi, ac a'i llosgant hi a than: ac mi a wnaef ddinasoedd Judah yn anghyfnasedd heb brewylydd.

1 *Trwy ddangos ufudd-dod y Rechabaiad, 12 y maes Jeremiah yn barnu ar anufudd-dod yr Iuddewon. 18 Dduw yn benallthio y Rechabaiad am eu hufudd-dod.*

Y GAIR yr hwn a ddaeth at Jeremiah oddi wrth yr ARLWYDD, yn nyddiau Jehoiachim mab Josiah brenhin Judah, gan ddywedyd,

2 Dos di i dŷ y Rechabaiad, a llefara wrthynt, a phar lldynt ddyfod i dŷ yr ARLWYDD, i un o'r ystafelloedd, a dod lldyant win i'w yfed.

3 Yna myfi a gymmerais Jaazaniah, mab Jeremiah, mab Habazintah, a'i frodry, a'i holl feibion, a holl deulu y Rechabaiad;

4 A mi a'u dygais hwynt i dŷ yr ARLWYDD, i ystafell meibion Hanan mab Ig-daltah, gwr i Dduw, yr hon oedd wrth ystafell tywysogion, yr hon sydd goruwch ystafell Maaseiah mab Salmu, ceidwad y drwg.

5 A mi a roddais ger bron meibion tŷ y Rechabaiad phŷolau yn llawn o win, a chwpanau, a mi a ddywedais wrthynt, Yfych win.

6 Ond hwy a ddywedasant, Nid yfwn ni ddim gwin: o herwydd Jonadab mab Rechab ein tad a roddodd i ni orchymyn, gan ddywedyd, Nac yfych win na chwyehwi na'ch plant, yn dragwydd.

7 Nac adeddwch dŷ, ac na heuwch had, ac na phlennwch winllan, ac na fydded gennyhch chwi: ond mewn pebyll y preswylwch eich holl ddyddiau; fel y byddoch chwi fyw ddyddiau lawer ar wyneb y ddaear, lle yr ydych yn ddeithriaid.

8 A nyfi a wrandawsom ar lais Jonadab mab Rechab ein tad, am bob peth a orchymynodd efe i ni; nad yfem ni win ein holl ddyddiau, nyfi, ein gwagedd, ein meibion, a'n merched;

9 Ac nad adeddwem i ni dai i'w preswyllo; ac nid oes gennyf na gwinllan, na maes, na had.

10 Eithr trigo a wnaethom mewn pebyll, a gwrandaw, a gwneuthur yn ol yr hyn oll a orchymynodd Jonadab ein tad i ni.

11 Ond pan ddaeth Nebuchodonosor brenhin Babilon i fynu i'r wlad, nyfi a ddywedasant, Deuwch, ac a'wn i Jerusalem, rhag llw y Caldeaid, a rhag llw yr Assyriaid: ac yn Jerusalem yr ydym ni yn preswyllo.

12 ¶ Yna y daeth gair yr ARLWYDD at Jeremiah, gan ddywedyd,

13 Fel hyn y dywed ARLWYDD y lluoedd, Duw Israel, Dos, a dywed wrth llw Judah, ac wrth breswylwyr Jerusalem, Oni chymmerwch chwi addysg i wrando ar fy ngeiriau? medd yr ARLWYDD.

14 Geiriau Jonadab mab Rechab, y rhai a orchymynodd efe i'w feibion, nad yfent win, a gyflawnwyd: canys nid yfant hwy wis hyd y dydd hwn; ond hwy a wrandawent ar orchymyn eu tad: a minnau a ddywedais wrthych chwi, gan godi yn fore, a llefaru; ond ni wrandawsoch arnaf.

15 Myfi a anfonais hefyd atoch chwi fy holl weision y prophwydi, gan godi yn fore, ac anfon, gan ddywedyd, Dychwelwch yn awr bawb oddi wrth ei ffordd ddrwg, a gwellhewch eich gwellthredoedd, ac nac ewch ar ol duwlau dieithr, i'w gwasanaethu hwynt; a chwi a drigwch yn y wlad yr hon a roddais i chwi ac i'ch tadau: ond ni ogwyddasoch eich clustiau, ac ni wrandawsoch arnaf.

16 Gan i feibion Jonadab mab Rechab gyflawni gorchymyn eu tad, yr hwn a orchym-

ynodd efe iddynt; ond y bobl yma ni wrandawsant arnaf fi:

17 Am hynny fel hyn y dywed AROGLWYDD Dduw y lluoedd, Duw Israel, Wele fi yn dwyn ar Judah, ac ar holl drigolion Jerusalem, yr holl ddrwg a leferais yn eu herbyn: o herwydd i mi ddywedwyd wrthynt, ond ni wrandawsant; a galw arnynt, ond nid atebasant.

18 ¶ A Jeremiah a ddywedodd wrth dy-lwyth y Rechabiaid, Fel hyn y dywed AROGLWYDD y lluoedd, Duw Israel, O herwydd i chi wrando ar orchymyn Jonadab eich tad, a chadw ei holl orchymynyn ef, a gwneuthur yn ol yr hyn oll a orchymynodd efe i chi wti:

19 Am hynny fel hyn y dywed AROGLWYDD y lluoedd, Duw Israel; Ni phalls i Jonadab mab Rechab wr i sefyll ger fy mron i yn dragywydd.

PENNOD XXXVI.

1 Jeremiah yn peri i Baruch ysgrifenu ei brophwydolaeth ef, 5 a'i darllen ar gyhoedd. 11 Y tywysogion, wedi cael gwybodaeth o hynny trwy Michaiah, yn anfon Jehudi i gyrchu y llyfr, ac yn ei ddarllen: 19 yn erchi i Baruch ymguddio, efe a Jeremiah. 20 Y brenhin Jehoiacim wedi clywed sôn am y llyfr, yn gwrando peth o hono, ac yn ei losgi ef. 27 Jeremiah yn adrodd ei farn ef. 32 Baruch yn ysgrifenu y llyfr o newydd.

AC yn y bedwaredd flwyddyn i Jehoiacim mab Josiah brenhin Judah, y daeth y gair hwn oddi wrth yr AROGLWYDD at Jeremiah, gan ddywedyd,

2 Cymmer i ti blyg llyfr, ac ysgrifenu ynddo yr holl eiriau a leferais i wrthynt yn erbyn Israel, ac yn erbyn Judah, ac yn erbyn yr holl genhedloedd, o'r dydd y lleferais i wrthynt, er dyddiau Josiah hyd y dydd hwn.

3 Fe allai pan glywyt ti Judah yr holl ddrwg yr ydwyf fi yn amcanu ei wneuthur iddynt, y dychwelant bob un o'i ffordd ddrigionus, fel y maddeuwyf eu hanwiredd a'u pechod.

4 Yna Jeremiah a alwodd Baruch mab Neriah; a Baruch a ysgrifennodd o enau Jeremiah holl eiriau yr AROGLWYDD, y rhai a leferasai efe wrtho, mewn plyg llyfr.

5 A Jeremiah a orchymynodd i Baruch, gan ddywedyd, Cauwyd arnaf fi, ni allaf fi fyned i ddy yr AROGLWYDD.

6 Am hynny dos di, a darllen o'r llyfr a ysgrifenaist o'm genau, eiriau yr AROGLWYDD, lle y clywo y bobl, yn nhŷ yr AROGLWYDD, ar y dydd ymryd; a lle y clywo holl Judah hefyd, y rhai a ddelont o'u dinasoedd, y darllen di hwynt.

7 Fe allai y daw eu gweddi hwynt ger bron yr AROGLWYDD, ac y dychwelant bob un o'i ffordd ddrigionus: canys mawr yw y llied a'r digofaint a draethodd yr AROGLWYDD yn erbyn y bobl hyn.

8 Felly Baruch mab Neriah a wnaeth yn ol yr hyn oll a orchymynasai Jeremiah y prophwyd iddo, gan ddarllen o'r llyfr eiriau yr AROGLWYDD yn nhŷ yr AROGLWYDD.

9 Ac yn y bummed flwyddyn i Jehoiacim mab Josiah brenhin Judah, ar y nawfed mis, y cyhoeddasant ymryd ger bron yr AROGLWYDD, f'r holl bobl y Jerusalem, ac i'r holl bobl a ddaethent o ddinasoedd Judah i Jerusalem.

10 Yna Baruch a ddarllenodd o'r llyfr eiriau Jeremiah, yn nhŷ yr AROGLWYDD, yn ystafell Gemariah mab Saphan yr ysgrifenydd, yn y syntedd uchaf, wrth ddrws porth newydd ty yr AROGLWYDD, lle y clybu yr holl bobl.

11 ¶ Pan glybu Michaiah mab Gemariah, mab Saphan, holl eiriau yr AROGLWYDD allan o'r llyfr;

12 Yna efe a aeth i waered i ddy y brenhin i ystafell yr ysgrifenydd: ac wele, yr holl dywysogion oedd yno yn eistedd; *ef* Elisama yr ysgrifenydd, a Delaiah mab Semaiah, ac Elnathan mab Achbor, a Gemariah mab Saphan, a Sedeciah mab Hananiah, a'r holl dywysogion.

13 A Michaiah a fynegodd iddynt yr holl eiriau a glybiai efe pan ddarllenasai Baruch y llyfr lle y clybu y bobl.

14 Yna yr holl dywysogion a anfonasant Jehudi mab Nethaniah, mab Selemiah, mab Cusi, at Baruch, gan ddywedyd, Cymmer yn dy law y llyfr y darlennast allan o hono lle y clybu y bobl, a thyred. Felly Baruch mab Neriah a gymmerodd y llyfr yn ei law, ac a ddaeth atynt.

15 A hwy a ddywedasant wrtho, Eistedd yn awr, a darllen ef lle y clywom ni. Felly Baruch a'i darllenodd lle y clywsant hwy.

16 A phan glywsant yr holl eiriau, hwy a ofnasant bawb gyd a'u gilydd; a hwy a ddywedasant wrth Baruch, Gan fynegi mynegwn yr holl eiriau hyn i'r brenhin.

17 A hwy a ofynasant i Baruch, gan ddywedyd, Mynega i ni yn awr, Pa fodd yr ysgrifenaist ti yr holl eiriau hyn o'i enau ef?

18 Yna Baruch a ddywedodd wrthynt, Efe a draethodd yr holl eiriau hyn wrthyf fi a'i enau, a minnau a'w hyysgrifenaist hwynt yn y llyfr ag inge.

19 Yna y tywysogion a ddywedasant wrth Baruch, Dos ac ymguddia, ti a Jeremiah; ac na wyped neb na ple y byddoch chi.

20 ¶ A hwy a aethant at y brenhin i'r cymtedd (ond hwy a gadwasant y llyfr yn ystafell Elisama yr ysgrifenydd) ac a fynegasant yr holl eiriau lle y clybu y brenhin.

21 A'r brenhin a anfonodd Jehudi i gyrchu y llyfr. Ac efe a'i dug ef o ystafell Elisama yr ysgrifenydd. A Jehudi a'i darllenodd lle y clybu y brenhin, a lle y clybu yr holl dywysogion oedd yn sefyll yn ymyl y brenhin.

22 A'r brenhin oedd yn eistedd yn y gauafdy, yn y nawfed mis; a than wedi ei gynneu ger ei fron.

23 A phan ddarllenasai Jehudi dair dalen neu bedair, yna efe a'i torrodd a chyllell ysgrifenydd, ac a'i bwriodd i'r tân oedd yn yr aelwyd, nes darfod o'r holl llyfr gan y tân oedd ar yr aelwyd.

24 Etto nid ofnasant, ac ni rwygasant eu dillad, na'r brenhin, nac yr un o'i weision y rhai a glywsant yr holl eiriau hyn.

25 Etto Elnathan, a Delaiah, a Gemariah, a ymbiliaasant a'r brenhin na losgai efe y llyfr; ond ni wrandawr efe arnynt.

26 Ond y brenhin a orchymynodd i Jerameel mab Hammelech, a Seriah mab Azriel, a Selemiah mab Abdjel, ddala Baruch yr ysgrifenydd, a Jeremiah y prophwyd: ond yr AROGLWYDD a'u cuddiodd hwynt.

27 ¶ Yna y daeth gair yr AROGLWYDD at Jeremiah (wedi i'r brenhin losgi y llyfr, a'r geiriau a ysgrifenasai Baruch o enau Jeremiah) gan ddywedyd,

28 Cymmer i ti etto llyfr arall, ac ysgrifena arno yr holl eiriau cyntaf y rhai oedd yn y llyfr cyntaf, yr hwn a losgodd Jehoiacim brenhin Judah:

29 A dywed wrth Jehoiacim brenhin Judah, Fel hyn y dywed yr AROGLWYDD; Ti a losgast y llyfr hwn, gan ddywedyd, Paham yr

yrgrifenaist ynddo, gan ddywedyd, *Diaŷ y daw brenhin Babilon, ac a surheithia y wlad hon; ac efe a wna i ddyd ac i anifail ddarfod o honi?*

30 Am hynny fel hyn y dywed yr *ARGLWYDD* am Jehoiachim brenhin Judah; Ni bydd iddo e a eistedd o'r frenhinfainge Dafydd: a'i gelain ef a fwrir allan i wres y dydd, ac i rew y nos.

31 A mi a ymwelaf ág ef, ac a'i had, ac a'i weision, am eu hanwiredd; a mi a ddygaf arnynt hwy, ac ar drigolion Jerusalem, ac ar wŷr Judah, yr holl ddrwg a leferais i'w herbyn, ond ni wrandawsant.

32 ¶ Yna Jeremiah a gymmerth lyfr arall, ac a'i rhoddodd at Baruch mab Neriah yr ygrifenydd; ac efe a ysgrifenedd ynddo o enau Jeremiah holl eiriau y llyfr a losgasai Jehoiachim brenhin Judah yn tân: a chwangwyd attynt eto eiriau lawer fel hwythau.

PENNOD XXXVII.

1 *Wedi darfod fr Asphthaid yrru y Caldeaid ymaith o warchae ar Jerusalem, y mae y brenhin Sedeciah yn anfon at Jeremiah i weadid dros y bobl. 6 Jeremiah yn prophwydo y dychwelai y Caldeaid, ac y gorchfyrent. 11 Ei ddal ef megie sfoadur, a'i faeddu, a'i garcharu. 16 Y mae efe yn sicrhau Sedeciah o'r caethued: 18 yn ymbil am gael ei ollwng yn rhydd; ac yn cael peth ffufr.*

AR brenhin Sedeciah mab Josiah a deyrnasodd yn lle Coniah mab Jehoiachim, yr hwn a wnaeth Nebuchodonosor brenhin Babilon yn frenhin y ngwlad Judah.

2 Ond ni wrandawodd efe, na'i weision, na phobl y tir, ar eiriau yr *ARGLWYDD*, y rhai a draethodd efe trwy law Jeremiah y prophwyd.

3 A'r brenhin Sedeciah a anfonodd Jehuchal mab Selemiah, a Sephaniah mab Maaseiah yr offeiriad, at Jeremiah y prophwyd, gan ddywedyd, *Gweddia, attolwg, drosom ni ar yr ARGLWYDD ein Duw.*

4 A Jeremiah oedd yn mynedi mewn ac allan yn mysg y bobl: canys ni roddasant hwy ef eto yn y carchardy.

5 A llu Pharaoh a ddaethai allan o'r Aipht: a phan glybu y Caldeaid oedd yn gwarchae ar Jerusalem son am danynt, hwy a aethant ymaith oddi wrth Jerusalem.

6 ¶ Yna gair yr *ARGLWYDD* a ddaeth at Jeremiah y prophwyd, gan ddywedyd,

7 Fel hyn y dywed yr *ARGLWYDD*, *Duw Israel; Fel hyn y dywedwch chiwi wrth frenhin Judah, yr hwn a'ch anfonodd chiwi attaf fel i ymofyn á mi; Wele, llu Pharaoh, yr hwn a ddaeth allan yn gynhorthwy i chiwi, a ddychwel i'w wlad ei hun i'r Aipht.*

8 A'r Caldeaid a ddychwelant, ac a ryfelant yn erbyn y ddinas hon, ac a'i hynnillat, ac a'i llosgant á thán.

9 Fel hyn y dywed yr *ARGLWYDD; Na thwyllwch eich hunain, gan ddywedyd, Diaŷ yr á y Caldeaid oddi wrthym ni: oblegid nid ánt hwy.*

10 Canys pe tarawech chiwi holl lu y Caldeaid y rhai sydd yn rhyfela i'ch erbyn; fel na weddillid o honynt ond gwŷr archolledig, eto hwy a gyfodent bob un yn ei babell, ac a losgent y ddinas hon á thán.

11 ¶ A phan aeth llu y Caldeaid ymaith oddi wrth Jerusalem, rhag llu Pharaoh;

12 Yna Jeremiah a aeth allan o Jerusalem, i fynydd i wlad Benjamin, i ymlithro oddi uno ynghanol y bobl.

13 A phan oedd efe ym mhorth Benjamin,

yr oedd yno ben-swyddog, a'i enw ef oedd Iriah, mab Selemiah, mab Hananiah; ac efe a ddaliodd Jeremiah y prophwyd, gan ddywedyd, Cillo at y Caldeaid yr wyt ti.

14 Yna y dywedodd Jeremiah, *Nid gwir; nid ydwyf fi yn cilio at y Caldeaid, Ond ni wrandawef ef arno: felly Iriah a ymaffodd yn Jeremiah, ac a'i dygodd ef at y tywysogion.*

15 A'n hynny y tywysogion a ddigiasant wrth Jeremiah, ac a'i tarasant, ac a'i rhoddasant yn y carchardy yn nhŷ Jonathan yr ygrifenydd: o herwydd hwnnw a wnaethant hwy yn garchardy.

16 ¶ Pan ddaeth Jeremiah i'r daeardy, ac i'r cabanau, ac wedi i Jeremiah aros yno ddyddiau lawer;

17 Yna y brenhin Sedeciah a anfonodd, ac a'i cymmerodd ef allan: a'r brenhin a ofynodd iddo yn gyfrinachol yn ei dŷ ei hun, ac a ddywedodd, *A oes gair oddi wrth yr ARGLWYDD? A dywedodd Jeremiah, Oes: canys tydi, eb efe, a roddir yn llaw brenhin Babilon.*

18 Jeremiah hefyd a ddywedodd wrth y brenhin Sedeciah, *Pa bechod a wneuthum i i'ch erbyn di, neu yn erbyn dy weision, neu yn erbyn y bobl hyn, pan y'm rhoddasoch yn y carchardy?*

19 *Pa le y mae eich prophwydi a brophwydasant i chiwi, gan ddywedyd, Ni ddaw brenhin Babilon i'ch erbyn, nac yn erbyn y wlad hon?*

20 Ac yn awr gwranddo, attolwg, O fy arglwydd frenhin: attolwg, deued fy ngweddi: ger dy fron; fel na pharech i mi ddychweledi i dŷ Jonathan yr ygrifenydd, rhag fy marw yno.

21 Yna y brenhin Sedeciah a orchymynodd iddynt hwy roddi Jeremiah ynghyntedd y carchardy, a rhoddi iddo ef deisen o fara beunydd o heol y pobyddion, nes darfod yr holl fara yn y ddinas. Felly Jeremiah a arhosodd ynghyntedd y carchardy.

PENNOD XXXVIII.

1 *Jeremiah, ar gam-achwyn, yn cael ei storio i ddaeardy Malchiah: 7 ac Ebedmelech yn cael peth rhyddid iddo ef. 14 Jeremiah, trwy ymddiddan cyfrinachol, yn cymghori fr brenhin achub ei einioes trwy ymroi; 24 a throy archiad y brenhin, yn ceis yr ymddiddan huanwo oddi wrth y tywysogion.*

YNA Sephatiah mab Mattan, a Gedaliah mab Pasur, a Juchal mab Selemiah, a Phasar mab Malchiah, a glywsant y geiriau a draethasai Jeremiah wrth yr holl bobl, gan ddywedyd,

2 Fel hyn y dywedodd yr *ARGLWYDD; Yr hwn a arhosu yn y ddinas hon, a fydd farw trwy y cleddyf, trwy newyn, a thwy haint: ond y neb a elo allan at y Caldeaid, a fydd byw; canys ei einioes fydd yn yaglyfaeth iddo, a byw fydd.*

3 Fel hyn y dywed yr *ARGLWYDD; Y ddinas hon a roddir yn ddaŷ yn llaw llu brenhin Babilon, yr hwn a'i hynnill hi.*

4 Yna y tywysogion a ddywedasant wrth y brenhin, Rhodder, attolwg, y gwr hwn i farwolaeth: oblegid fel hyn y mae efe yn gwanhau dwylaw y rhyfelywr a adawyd yn y ddinas hon, a dwylaw yr holl bobl, wrth ddywedyd wrthynt yn ol y geiriau hyn: o herwydd nid yw y gwr hwn yn ceisio llwyddiant i'r bobl hyn, ond niwed.

5 A'r brenhin Sedeciah a ddywedodd, *Wele ef yn eich llaw chiwi: canys nid yw y brenhin wr a ddichon ddim yn eich erbyn chiwi.*

8 Yna hwy a gymmerasant Jeremiah, ac a'i bwriasant ef i ddaeardy Malchiah mab Hammelech, yr hwn oedd y'nghyntedd y carchardy: a hwy a ollyngasant Jeremiah i waered wrth raffau. Ac nid oedd dwfr yn y daeardy, ond tom: felly Jeremiah a lynnodd yn y dom.

7 ¶ A phan glybu Ebedmelech yr Ethiopiad (un o'r ystafelyddion yr hwn oedd yn nhŷ y brenhin) iddynt hwy roddi Jeremiah yn y daeardy (a'r brenhin yn eistedd ym mhorth Benjamin)

8 Ebedmelech a aeth allan o dŷ y brenhin, ac a lefarodd wrth y brenhin, gan ddywedyd,

9 O fy arglwydd frenhin, drwg y gwnaeth y gwŷr hyn y'ngwabli ag a wnaethant i Jeremiah y prophwyd, yr hwn a fwriasant hwy i'r daeardy; ac efe a fydd marw o newyn yn y fan lle y mac, o herwydd nid oes bara mwyach yn y ddinas.

10 Yna y brenhin a orchymynodd i Ebedmelech yr Ethiopiad, gan ddywedyd, Cymmer oddi yma ddengwr ar hugain gyd â thi, a chyfod Jeremiah y prophwyd o'r daeardy cyn ei farw.

11 Felly Ebedmelech a gymmerodd y gwŷr gyd ag ef, ac a aeth i dŷ y brenhin dan y trysordy, ac a gymmerodd oddi yno hen garpiau, a hen bwdr-fratiau, ac a'u gollyngodd i waered at Jeremiah i'r daeardy wrth raffau.

12 Ac Ebedmelech yr Ethiopiad a ddywedodd wrth Jeremiah, Gosod yn awr yr hen garpiau, a'r pwdr-fratiau hyn, dan dy geseiliau oddi tan y rhaffau. A Jeremiah a wnaeth felly.

13 Felly hwy a dynnasant Jeremiah i fynu wrth y rhaffau, ac a'i codasant ef o'r daeardy; a Jeremiah a arhosodd y'nghyntedd y carchardy.

14 ¶ Yna y brenhin Sedeciah a anfonodd, ac a gymmerodd Jeremiah y prophwyd atto i'r trydydd cyntedd, yr hwn sydd yn nhŷ yr ARGLWYDD; a'r brenhin a ddywedodd wrth Jeremiah, Mi a ofynaf i ti beth: na chela ddim oddi wrthyf fi.

15 A Jeremiah a ddywedodd wrth Sedeciah, Os mynegaf i ti, oni roddi di fi i farwolaeth? ac os rhoddaf i ti gynghor, oni wrandewi di arnaf?

16 Felly y brenhin Sedeciah a dyngodd wrth Jeremiah yn gyfrinachol, gan ddywedyd, Fel maf byw yr ARGLWYDD, yr hwn a wnaeth i ni yr enaid hwn, ni roddaf fi di i farwolaeth, ac ni roddaf di yn llaw y gwŷr hyn sydd yn ceisio dy einioes.

17 Yna y dywedodd Jeremiah wrth Sedeciah, Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD, DUW y lluoedd, Duw Israel, Os gan fynd yr âi di allan at dywysogion brenhin Babilon, yna y bydd dy enaid fyw, ac ni losgir y ddinas hon a than; a thithau a fyddi fyw, ti a'th deulu.

18 Ond onid âi di allan at dywysogion brenhin Babilon, yna y ddinas hon a roddir i law y Caldeaid, a hwy a'i losgant hi â than, ac ni ddengi dithau o'u llaw hwynt.

19 A'r brenhin Sedeciah a ddywedodd wrth Jeremiah, Yr ydwyf fi yn ofni yr Luddewon a gillasant at y Caldeaid, rhag iddynt hwy fy rhoddi i yn eu llaw hwynt, ac i'r rhai hynny fy ngwatwar.

20 A Jeremiah a ddywedodd, Ni roddant ddim: gwrando, attolwg, ar lais yr ARGLWYDD, yr hwn yr ydwyf fi yn ei draethu i ti; felly y bydd yn dda i ti, a'th enaid a fydd byw.

21 Ond os gwrthodi fyned allan, dyma y gair a ddangosodd yr ARGLWYDD i mi:

22 Ac wele, yr holl wragedd, y rhai a adawyd yn nhŷ brenhin Judah, a ddygir allan at dywysogion brenhin Babilon; a hwy a ddywedant, Dy gyfeillion a'th hudasant, ac a'th orchfygasant; dy draed a llynasant yn y dom, a hwythau a droisant yn eu hol.

23 Felly hwy a ddygant allan dy holl wragedd a'th blant at y Caldeaid, ac ni ddengi dithau o'u llaw hwynt; canys â llaw brenhin Babilon y'th ddêlir; a'r ddinas hon a losgi â than.

24 ¶ Yna y dywedodd Sedeciah wrth Jeremiah, Na chafed neb wybod y geiriau hyn, ac ni'th roddir i farwolaeth.

25 Ond os y tywysogion a glywant i mi ymddiddan â thi, ac os deuant attat ti, a dyweddy wrthyf, Mynega yn awr i ni beth a draethaist ti wrth y brenhin; na chela oddi wrthyf ni, ac ni roddwn ni mo honot ti i farwolaeth; a pha beth a draethodd y brenhin wrthyf tithau:

26 Yna dywed wrthynt, Myfi a weddtais yn ostyngedig ger bron y brenhin, na yrrai efe fi drachefn i dŷ Jonathan, i farw yno.

27 Yna yr holl dywysogion a ddaethant at Jeremiah, ac a'i holasant ef: ac efe a fynegodd iddynt yn ol yr holl eiriau hyn, y rhai a orchymynasant y brenhin: felly hwy a beidiasant ag ymddiddan ag ef, canys ni chafwyd clywed y peth.

28 A Jeremiah a arhosodd y'nghyntedd y carchardy hyd y dydd yr ynnillwyd Jerusalem; ac yno yr oedd efe pan ynnillwyd Jerusalem.

PENNOD XXXIX.

1 Ynnill Jerusalem. 4 Tynnu llygaid Sedeciah, a'i anfon i Babilon. 8 Difrodi y ddinas. 9 a chaethiwo y bobl. 11 Nebuchodonosor yn rhoi gorchymyn ar fod yn dda wrth Jeremiah. 15 Addeuid Duw i Ebedmelech.

Yna y nawfed flwyddyn i Sedeciah brenhin Judah, ar y degfed mis, y daeth Nebuchodonosor brenhin Babilon, a'i holl lu, yn erbyn Jerusalem, ac a warchaeasant arni.

2 Yn yr unfed flwyddyn ar ddeg i Sedeciah, yn y pedwerydd mis, ar y nawfed dydd o'r mis, y torrwyd y ddinas.

3 A holl dywysogion brenhin Babilon a ddaethant i mewn, ac a eisteddasant yn y porth canol, sef Nergal-sareser, Samgar-nebo, Sarsechim, Rabsaris, Nergal-sareser, Rabmag, a holl dywysogion eraill brenhin Babilon.

4 ¶ A phan welodd Sedeciah brenhin Judah hwynt, a'r holl rifylwy'r hwy a ffoisiant, ac a aethant allan o'r ddinas liw nos, trwy ffordd gardd y brenhin, i'r porth rhwng y ddau fur: ac efe a aeth allan tu a'r anialwch.

5 A llu y Caldeaid a erlidiasant ar eu hol hwynt, ac a oddiweddasant Sedeciah yn rhoeydd Jericho, ac a'i dallasant ef, ac a'i dygasant at Nebuchodonosor brenhin Babilon, i Riblah y'ngwlad Hamath; lle y rhoddodd efe farn arno.

6 Yna brenhin Babilon a laddodd feibion Sedeciah yn Riblah o flaen ei llygaid ef: brenhin Babilon hefyd a laddodd holl benedigion Judah.

7 Ac efe a dynnodd llygaid Sedeciah, ac a'i rhwymodd ef â chadwynau i'w ddwyn i Babilon.

8 ¶ A'r Caldeaid a loegasant dŷ y brenhin, a thal y bobl, a than; a hwy a ddrylliasant furiau Jerusalem.

9 Yna Nebusaradan pennaeth y milwyr a gaethgludodd i Babilon weddill y bobl y rhai a adawsid yn y ddinas, a'r encilwyr y rhai a gliasant atto ef, ynghyd â gweddill y bobl y rhai a adawsid.

10 A Nebusaradan pennaeth y milwyr a adawodd o ddiolod y bobl, y rhai nid oedd dim ganddynt, yng ngwlad Judah, ac efe a roddodd iddynt willannoedd a meusydd y pryd hwnnw.

11 ¶ A Nebuchodonosor brenhin Babilon a roddodd orchymyn am Jeremiah i Nebusaradan pennaeth y milwyr, gan ddywedyd,

12 Cymmer ef, a bwrw olwg arno, ac na wna iddo ddim niwed; ond megis y dywedo efe wrthyt ti, felly gwna iddo.

13 Felly Nebusaradan pennaeth y milwyr a anfonodd, Nebusaban hefyd, Kabsaris, a Nergal-sareser, Rabmag, a holl bennaethiaid brenhin Babilon:

14 Ie, hwy a anfonasant, ac a gymmerasant Jeremiah o gyntedd y carchardy, ac a'r rhoddasant ef at Gedaliah mab Ahicam, mab Saphan, i'w ddwyn adref: felly efe a drigodd ym mysg y bobl.

15 ¶ A gair yr AROGLWYDD a ddaeth at Jeremiah, pan oedd efe wedi cau arno yng nghyntedd y carchar, gan ddywedyd,

16 Dos, a dywed i Ebedmelech yr Ethiopiad, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed AROGLWYDD y lluoedd, Duw Israel, Wele, mi a baraf i'm geiriau ddyfod yn erbyn y ddinas hon er niwed, ac nid er lles, a hwy a gwblhéir o flaen dy wyneb y dwtawn hwnnw.

17 Ond myfi a'th waredaf di y dydd hwnnw, medd yr AROGLWYDD, ac ni'th roddir yn llaw y dynion yr ydwyf ti yn ofni rhagddynt.

18 Canys gan achub mi a'th achubaf, ac ni syrthi trwy y cleddyf, eithr bydd dy einioes yn ysglyfaeth i ti, am i ti ymddiried ynof fi, medd yr AROGLWYDD.

PENNOD XL.

1 Jeremiah, wedi darfbod i Nebusaradan ei ollwng ef yn rhydd, yn nymed at Gedaliah: 7 a'r Iuddeuon oedd ar wasgar yn ymgasgu atto ef. 13 Johanan yn datguddio braduriaeth Israel, heb gael ei gredhu.

Y GAIR yr hwn a ddaeth at Jeremiah oddi wrth yr AROGLWYDD, wedi i Nebusaradan pennaeth y milwyr ei ollwng ef yn rhydd o Ramah, wedi iddo ei gymmeryd ef, ac yntau yn rhwym mewn cadwyni ym mysg holl gaethglud Jerusalem a Judah, y rhai a gaethgludasid i Babilon.

2 A phennaeth y milwyr a gymmerodd Jeremiah, ac a ddywedodd wrtho, Yr AROGLWYDD dy Dduw a lefarodd y drwg yma yn erbyn y lle hwn.

3 A'r AROGLWYDD a'i dug i ben, ac a wnaeth megis y lefarodd: am i chwi bechu yn erbyn yr AROGLWYDD, ac na wrandawsoch ar ei lais ef, am hynny y daeth y peth hyn i chwi.

4 Ac yn awr wele, mi a'th ryddhéis di heddyw o'r cadwynau oedd am dy ddwyllaw: os da gennyf ti ddyfod gyd â mi i Babilon, tyred, a myfi a fyddaf da wrthyt: ond os drwg y gweli ddyfod gyd â mi i Babilon, paid; wele yr holl dir o'th flaen di: i'r fan y byddo da a boddlawn gennyf fyned, yno dos.

5 Ac yn awr ac efe etto heb ddychwelyd, efe a ddywedodd, Dychwel at Gedaliah mab Ahicam, mab Saphan, yr hwn a osododd brenhin Babilon ar ddinasoedd Judah, ac aros gyd âg ef ym mhili y bobl: neu dos y lle y gweloch di yn dda fyned. Felly pennaeth

y milwyr a roddodd iddo ef luniacth a rhodd, ac a'i gollyngodd ef ymaith.

6 Yna yr aeth Jeremiah at Gedaliah mab Ahicam i Mispah, ac a arhosodd gyd âg ef ym mysg y bobl a adawsid yn y wlad.

7 ¶ A phan glybu holl dywysogion y lluoedd, y rhai oedd ar hyd y wlad, hwynt-hwy a'u gwyr, i frenhin Babilon osod Gedaliah mab Ahicam ar y wlad, ac iddo roddi dan ei law ef w'r, a gwragedd, a phlant, ac o ddiolod y wlad, o'r rhai ni chaethgludasid i Babilon;

8 Yna hwy a ddaethant at Gedaliah i Mispah, sef Ismael mab Nethaniah, a Johanan a Jonathan meibion Careah, a Seraiah mab Tanhumeth, a meibion Ephai y Netophathiad, a Jesaniah mab Maschathiad, hwynt-hwy a'u gwyr.

9 A Gedaliah mab Ahicam mab Saphan a dyngodd wrthyt hwy, ac wrth eu gwyr, gan ddywedyd, Nac ofnwch wasanathu y Caldeaid: trigwch yn y wlad, a gwasanewch frenhin Babilon, felly y bydd daloni i chwi.

10 Am danaf finnau, wele, mi a drigaf ym Mispah, i wasanathu y Caldeaid, y rhai a ddeuant attom ni: chwithau, cesglwch win, a ffrwythydd haf, ac olew, a dodwch *hwynt* yn eich llestri, a thrigwch yn eich dinasoedd, y rhai yr ydych yn eu meddiannu.

11 A phan glybu yr holl Iuddeuon y rhai oedd ym Moab, ac ym mysg meibion Ammon, ac yn Edom, ac yn yr holl wledydd, i frenhin Babilon adael gweddill o Judah, a gosod Gedaliah mab Ahicam mab Saphan yn llywydd arnynt hwy:

12 Yna yr holl Iuddeuon a ddychwelasant o'r holl leodd lle y gyrrasid hwynt, ac a ddaethant i wlad Judah at Gedaliah i Mispah, ac a gasglasant win a ffrwythydd haf lawer iawn.

13 ¶ Johanan hefyd mab Careah, a holl dywysogion y lluoedd y rhai oedd ar hyd y wlad, a ddaethant at Gedaliah i Mispah,

14 Ac a ddywedasant wrtho, A wyddost ti yn hysbys i Baalis, brenhin meibion Ammon, mab Ismael mab Nethaniah i'th ladd di? Ond ni chredodd Gedaliah mab Ahicam iddynt hwy.

15 Yna Johanan mab Careah a ddywedodd wrth Gedaliah ym Mispah yn gyfrinachol, gan ddywedyd, Gâd i mi fyned, attulwg, a mi a laddaf Ismael mab Nethaniah, ac ni chaff neb wybod: paham y lladdai efe di, fel y gwasgerid yr holl Iuddeuon y rhai a ymgasglasant attat ti, ac y darfyddai am y gweddill yn Judah?

16 Ond Gedaliah mab Ahicam a ddywedodd wrth Johanan mab Careah, Na wna y peth hyn, canys celwydd yr ydwyf ti yn ei ddywedyd am Ismael.

PENNOD XLI.

1 Ismael, trwy fraduriaeth, yn ladd Gedaliah ac eraill, ac yn amcans, efe a'r lleill, ffoi at yr Ammoniaid. 11 Johanan yn yrrill y caethion, ac yn meddwl ffoi i'r Aiph.

AC yn y seithfed mis daeth Ismael mab Nethaniah mab Elisama o'r had brenhinol, a phendefigion y brenhin, sef dengwr gyd âg ef, at Gedaliah mab Ahicam i Mispah: a hwy a fwyttasant yno fara ynghyd ym Mispah.

2 Ac Ismael mab Nethaniah a gyfododd, efe a'r dengwr oedd gyd âg ef, ac a darwasant Gedaliah mab Ahicam mab Saphan a'r cleddyf, ac a'i llddasant ef, yr hwn a oodasai brenhin Babilon yn llywydd ar y wlad.

3 Ismael hefyd a laddodd yr holl Iuddeuon

oedd gyd âg ef, *sef* gyd â Gedaliah, ym Mis-
pah, a'r Caldeaid y rhai a gafwyd yno, y
rhyfelwyr.

4 A'r ail dydd wedi iddo ef ladd Gedaliah,
heb neb yn gwybod,

5 Yna y daeth gwŷr o Sichein, o Siloh, ac o
Samaria, *sef* pedwar ugeinwr, wedi eillio eu
barfau, a rhwygo eu dillad, ac ymddorri, âg
offrymmau ac â thus yn eu dwylaw, i'w dwyn
i dy yr ARGWLWYDD.

6 Ac Ismael mab Nethaniah a aeth allan o
Misbah i'w cyfarfod hwynt, gan gerdded
rhagddo, ac wylu: a phan gyfarfu efe â
hwynt, efe a ddywedodd wrthynt, Deuwch at
Gedaliah mab Ahicam.

7 A phan ddaethant hwy i ganol y dfinas,
yna Ismael mab Nethaniah a'u laddodd
hwynt, ac a'u bwriadodd i ganol y pydew, efe
a'r gwŷr oedd gyd âg ef.

8 Ond dengwr a gafwyd yn eu mysgr hwynt,
y rhai a ddywedasant wrth Ismael, Na ladd
ni: oblegid y mae gennym ni drysor yn y
maes, o wenith, ac o haidd, ac o olew, ac o
fêl. Felly efe a beidiodd, ac ni laddodd hwynt
ym mysgr eu brodyr.

9 A'r pydew i'r hwn y bwriadodd Ismael holl
gelaneddau y gwŷr, a laddasai efe er mwyn
Gedaliah, yno yr hwn a wnaethai y brenhin
Ass, rhag ofn Baasa brenhin Israel: hwnnw
a ddarfu i Ismael mab Nethaniah ei lenwi a'r
rhai a laddasid.

10 Yna Ismael a gaethgludodd holl weddill
y bobl y rhai oedd ym Misbah, *sef* merched
y brenhin, a'r holl bobl y rhai a adawsid ym
Misbah, ar y rhai y gosodasai Nebuzaradan
pennaeth y milwyr Gedaliah mab Ahicam yn
llywydd: ac Ismael mab Nethaniah a'u
caethgludodd hwynt, ac a ymadawodd i
fyned drosodd at feibion Ammon.

11 ¶ Ond pan glybu Johanan mab Careah,
a holl dywysogion y llu y rhai oedd gyd âg
ef, yr holl ddrwg a wnaethai Ismael mab
Nethaniah;

12 Yna hwy a gymmerasant eu holl wŷr, ac
a aethant i ymladd âg Ismael mab Netha-
niah, ac a'i cawsant ef wrth y dyfroedd
mawrion y rhai sydd yn Gibeon.

13 A phan welodd yr holl bobl, y rhai oedd
gyd âg Ismael, Johanan mab Careah, a holl
dywysogion y llu y rhai oedd gyd âg ef, yna
hwy a lawenyhasant.

14 Felly yr holl bobl, y rhai a gaethgludasai
Ismael ymaith o Misbah, a droisiant ac a
ddychwelasant, ac a aethant at Johanan
mab Careah.

15 Ond Ismael mab Nethaniah a ddiangodd,
ynghyd âg wthynyn, oddi gan Johanan, ac a
aeth at feibion Ammon.

16 Yna Johanan mab Careah, a holl dywys-
ogion y llu y rhai oedd gyd âg ef, a gym-
merasant holl weddill y bobl, y rhai a ddyg-
asai efe yn eu hol oddi ar Ismael mab
Nethaniah, o Misbah (wedi iddo ef ladd
Gedaliah mab Ahicam) *sef* yedym ryfelwyr,
a'r gwragedd, a'r plant, a'r ystafellyddion, y
rhai a ddygasai efe o Gibeon.

17 A hwy a aethant oddi yno, ac a eistedd-
asant yn nhriga Cimham, yn agos at Bethle-
hem, i fyned i'r Aipht,

18 Rhag y Caldeaid: o herwydd eu bod yn
eu hofni hwynt, am i Ismael mab Nethaniah
ladd Gedaliah mab Ahicam, yr hwn a rodd-
asai brenhin Babilon yn llywydd yn y wlad.

PENNOD XLII.

1 Johanan yn ersyn ar Jeremiah ymofyn â
Dduw, ac yn addaw bod yn ufudd i'w eoylyys
ef. 7 Jeremiah yn dangos iddo y cdi efb dat-

egoluch yn Judea, 13 a dilynwr yn yr Aipht.
18 Y mae yn beio ar eu rhagrith hwy yn
peri ymofyn â'r ARGWLWYDD am yr hyn na
oedd yn eu bryd ei wneuthur.

FELLY holl dywysogion y llu, a Johanan
mab Careah, a Jezaniah mab Hosaiah,
a'r holl bobl, o fychan hyd fawr, a neasa-
nant,

2 Ac a ddywedasant wrth Jeremiah y proph-
wyd, Attolwg, gwranddo ein deisyfiad ni, a
gweddïa drosom ni ar yr ARGWLWYDD dy
Dduw, *sef* dros yr holl weddill hyn, (cany
nyni a adawyd o lawer yn ychydig, fel y mae
dy lygaid yn ein gweled ni)

3 Fel y dangoso yr ARGWLWYDD dy Dduw i
ni y ffordd y mae i ni roddio ynddi, a'r peth a
wnelom.

4 Yna Jeremiah y prophwyd a ddywedodd
wrthynt, Myfi a'ch clywais chwi; wele, mi a
weddiat ar yr ARGWLWYDD eich Duw yn ol
eich geiriau chwi, a pheth bynnag a ddy-
wedo yr ARGWLWYDD am danoch, myfi a'i
mynegaf i chwi: nid attaliaf ddim oddi
wrthyeh.

5 A hwy a ddywedasant wrth Jeremiah, Yr
ARGWLWYDD fyddo dyst cywir a fyddiawn
rhyngom ni, onis gwawn yn ol pob gair a
anfono yr ARGWLWYDD dy Dduw gyd â thi
attom ni.

6 Os da neu os drwg fydd, ar lais yr AR-
GLWYDD ein DUW (yr hwn yr ydym ni yn dy
anfon atto) y gwrandawn ni; fel y byddo da
i ni, pan wrandawom ar lais yr ARGWLWYDD
ein DUW.

7 ¶ Ac ym mhen y deng niwrnod y daeth
gair yr ARGWLWYDD at Jeremiah.

8 Yna efe a lloddo ar Johanan mab Careah,
ac ar holl dywysogion y llu y rhai oedd
gyd âg ef, ac ar yr holl bobl o fychan
hyd fawr,

9 Ac a ddywedodd wrthynt, Fel hyn y
dywed yr ARGWLWYDD, Duw Israel, yr hwn
yr anfonasoch fi atto i roddi i lawr eich
gweddïau ger ei fron ef;

10 Os trigwch chwi yn wastad yn y wlad
hon, myfi a'ch adeiladaf chwi, ac nis tynnaf
i lawr, myfi a'ch plannaf chwi, ac nis di-
wreiddïaf: oblegid y mae yn edifar gennyf
am y drwg a wneuthom i chwi.

11 Nac ofnwch rhag brenhin Babilon, yr
hwn y mae amnoch ei ofn; nac ofnwch ef,
medd yr ARGWLWYDD: canys myfi a fyddaf
gyd â chwi i'ch achub, ac i'ch gwaredu chwi
o'i law ef.

12 A mi a roddaf i chwi drugaredd, fel y
trugarhâo efe wrthyeh, ac y dygo chwi
drachefn i'ch gwlad eich hun.

13 ¶ Ond os dywedwch, Ni thrigwn ni yn
y wlad hon, heb wrando ar lais yr AR-
GLWYDD eich DUW,

14 Gan ddywedyd, Nag é: ond i wlad yr
Aipht yr awn ni, lle ni welwn ryfel, ac ni
chlywn sain udgorn, ac ni bydd arnoch newyn
bara, ac yno y trigwn ni:

15 Am hynny, O gweddill Judah, gwran-
dewch yn awr air yr ARGWLWYDD. Fel hyn y
dywed ARGWLWYDD y lluoedd, Duw Israel,
Os chwi gan oed a osodwch eich wynebau
i fyned i'r Aipht, ac a ewch i ymdeithio
yno,

16 Yna y bydd i'r cleddyf, yr hwn yr ydych
yn ei ofni, eich goddiwch chwi yno yn nhir
yr Aipht; a'r newyn yr hwn yr ydych yn
gofalu rhagddo, a'ch dilyn chwi yn yr Aipht;
ac yno y byddwch feirw.

17 Felly y bydd i'r holl wŷr a oodasant eu
hwynebau i fyned i'r Aipht, i aros yno, hwy
a leddr a'r cleddyf, a newyn, ac a haint: ac

ni bydd un o honynt y'ngweddill, neu yn ddi-angol, gan y ddaled a dydag fi arnynt.

18 Canys fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lloedd, Duw Israel, Megis y tywalltwyd fy lliad a'm digofaint ar breswylwyr Jerusalem; felly y tywelltir fy nigofaint arnoch chi-withau, pan ddoloch i'r Aiphant: a chwi a fydd- wch yn feldith, ac yn syndod, ac yn rheg, ac yn warth, ac ni chewch weled y lle hwn mwyach.

19 ¶ O gweddill Judah, yr **ARGLWYDD** a ddywedodd am danoch, Nac ewch i'r Aiph: gwybyddwch yn hysbys i mi eich rhybuddio chiw heddyw.

20 Canys rhagrithiasoch yn eich calonnau, wrth fy anfon i at yr **ARGLWYDD** eich Duw, gan ddywedyd, Gweddta drosom ni ar yr **ARGLWYDD** ein Duw, a mynega i ni yn ol yr hyn oll a ddywedyd yr **ARGLWYDD** ein Duw, a nynt a'i gwnawn.

21 A mi a'i mynegais i chwi heddyw, ond ni wrandawsoch ar lais yr **ARGLWYDD** eich Duw, nac ar ddim oll a'r y danfonodd efe fi attoch o'i blegid.

22 Ac yn awr gwybyddwch yn hysbys, mai trwy y cleddyd, a thrwy newyn, a thrwy haint, y byddwch chiw feirw yn y lle yr ydych yn ewyllysio myned i ymdeithio yuddo.

PENNOD XLIIII.

1 *Johanan yn anghoelio prophwydoiaeth Jeremiah, ac yn ei ddwyn ef ac eraill i'r Aiph. 8 Jeremiah trwy gysgod, yn prophwydo y goresgynid yr Aiph gan y Babiloniaid.*

A PHAN ddarfu i Jeremiah lefaru wrth yr holl bobl holl eiriau yr **ARGLWYDD** eu Duw, am y rhai yr anfonasai yr **ARGLWYDD** eu Duw ef atynt, sef yr holl eiriau hyn:

2 Yna y llefarodd Azariah mab Hosaiah, a Johanan mab Careah, a'r holl ddyinion beilchion, gan ddywedyd wrth Jeremiah, Celwydd yr wyt ti yn ei ddywedyd; ni anfonodd yr **ARGLWYDD** ein Duw ni mo honot ti i ddywedyd, Nac ewch i'r Aiph i ymdeithio yno.

3 Eithr Baruch mab Nefiah a' th annogodd di i'n herbwn ni, i gael ein rhoddi ni yn llaw y Caldeaid, i'n lladd, ac i'n caethgludo i Babilon.

4 Ond ni wrandawodd Johanan mab Careah, na holl dywysogion y llu, na'r holl bobl, ar lais yr **ARGLWYDD**, i drigo yn nhir Judah:

5 Eithr Johanan mab Careah, a holl dywysogion y llu, a ddygasant ymaith holi weddill Judah, y rhai a ddychwelasant oddi wrth yr holl genhedloedd lle y gyrrasant hwynt, i aros y'ngwlad Judah;

6 Yn wfr, a gwragedd, a phlant, a merched y brenhin, a phob enaid a'r a adawsai Nebuzaradan pennaeth y milwyr gyd â Gedalfah enab Ahicam mab Saphan, y prophwyd Jeremiah hefyd, a Baruch mab Nerth.

7 Felly hwy a ddaethant i wlad yr Aiph: canys ni wrandawsant ar lais yr **ARGLWYDD**; fel hyn y daethant i Tapanhes.

8 ¶ A gair yr **ARGLWYDD** a ddaeth at Jeremiah yn Tapanhes, gan ddywedyd,

9 Cymmer yn dy law gerrig mawrion, a chuddia hwynt yn y claf yn yr odyr briddfaen, yr hon sydd yn nrws ty Pharaoh, yn Tapanhes, y'ngolwg gwyr Judah;

10 A dywod wrthynt, Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lloedd, Duw Israel, Wele, mi a anfonaf, ac a gymmeraf Nebuchodonosor brenhin Babilon fy ngwas, ac a osodaf ei frenhinfainge ef ar y cerrig hyn y rhai a suddais, ac efe a daena ei frenbinol babell arnynt.

11 A phan ddelo, efe a dery wlad yr Aiph: y rhai sydd i angau, ag angau; a'r rhai sydd i gaethiwed, a chaethiwed; a'r rhai sydd i'r cleddyd a'r cleddyd.

12 A mi a gynneuf dan yn nhai duwiau yr Aiph, ac efe a'u llysg hwynt, ac a'u caethgluda hwynt; ac efe a ymwisg â gwlad yr Aiph fel y gwisg bugail ei ddilad: ac efe a a allan oddi yno mewn heddwch.

13 Ac efe a dyrr ddellau tŷ yr haul, yr hwn sydd y'ngwlad yr Aiph; ac efe a lysg dai duwiau yr Aiph â than.

PENNOD XLV.

1 *Jeremiah yn adrodd dinystr Judah am eu deho-adolioaeth; 11 yn prophwydo dinystr y rhai a onant ddeho-adolioaeth yn yr Aiph. 15 Gwrthnysigrwydd yr Iuddeon; 20 a Jeremiah yn eu bygwth hwy o'i herwydd, 20 ac yn lle arwydd yn prophwydo dinystr yr Aiph.*

Y GAIR yr hwn a ddaeth at Jeremiah, am yr holl Iuddeon y rhai oedd yn trigo yng ngwlad yr Aiph, ac yn preswyllo ym Migdol, ac yn Tapanhes, ac yn Noph, ac y'ngwlad Pathros, gan ddywedyd,

2 Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lloedd, Duw Israel, Chwi a welsoch yr holl ddrwg a ddygais i ar Jerusalem, ac ar holl dddinasoedd Judah; ac wele hwy heddyw yn anghyfan-nedd, ac heb breswilydd ynddynt:

3 O achos eu drygioni yr hwn a wnaethant i'm digio i, gan fynded i arogl-darthu, ac i wasanaethu duwiau deifthr, y rhai ni adwaenent, na hwy, na chwithau, na'ch tatau.

4 Er i mi anfon attoch fy holl weision y prophwydi, gan fore-godi, ac anfon, i ddywedyd, Na wnwech, atolwg, y ffileidd-beth hyn, yr hwn sydd gâs gennyf fi:

5 Etto ni wrandawsant, ac ni ogwyddasant eu elust, i ddychwelyd oddi wrth eu drygioni, fel nad arogl-darthent i dduwiau deifthr.

6 Am hynny y tywalltwyd fy lliad a'm digofaint, ac y llogoddodd efe yn minasoedd Judah, ac yn heolydd Jerusalem; ac y maent hwy yn anghyfanedd, ac yn ddiffaethwch, fel y *speleir* heddyw.

7 Ac yn awr fel hyn y dywed **ARGLWYDD** Dnuw y lloedd, Duw Israel, Paham y gwnewch y mawr ddrwg hon yn erbyn eich eneidiau, i dorri ymaith oddi wrthych wr a gwraig, plentyn, a'r hwn sydd yn sugno, allan o Judah, fel na adawer i chwi weddill?

8 Gan fy nigio i â gweithredoedd eich dwylaw, gan arogl-darthu i dduwiau deifthr y'ngwlad yr Aiph, yr hon yr aethoch i aros ynddi, i'ch difetna eich hunain, ac i fod yn feldith ac yn warth ym mysg holl genhedloedd y ddaear.

9 A anghofiasoch chiw ddrygioni eich tatau, a drygioni brenhinoedd Judah, a drygioni eu gwragedd hwynt, a'ch drygioni eich hunain, a drygioni eich gwragedd, y rhai a wnaethant hwy y'ngwlad Judah, ac yn heolydd Jerusalem?

10 Nid ydynt wedi ymestwng hyd y dydd hwn, ac nid ofnasant, ni rodiasant chwaith yn fy nghyfraith, nac yn fy neddfau, y rhai a roddais i o'ch blaen chiw, ac o ffaen eich tatau.

11 Am hynny fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lloedd, Duw Israel; Wele, myf a osodaf fy wyneb yn eich erbyn chiw er niwed, ac i ddifetha holl Judah.

12 A mi a gymmeraf weddill Judah, y rhai a osodasant eu hwynebau i fynded i wlad yr Aiph i aros yno, a hwy a dddefthir oll; y'ng-

ngwlad yr Aiphth y syrthiant : trwy y cleddyf a thrwy newyn y difethir hwynt : o fychan hyd fawr, trwy y cleddyf a thrwy newyn y byddant feirw : a hwy a fyddant yn fellidith, ac yn syndod, ac yn rheg, ac yn warth.

13 Canys myfi a ymwelaf â thrigolion gwlad yr Aiphth, fel yr ymwelais â Jerusalem, â chleddyf, â newyn, ac â haint :

14 Fel na byddo un a ddiango, nac a adawer o weddill Judah, y rhai a sethant i ymdeithio yno i wlad yr Aiphth, i ddychwelyd i wlad Judah, yr hon y mae eu hewylls ar ddychwelyd i aros ynddi ; canys ni ddychwel ond y rhai a ddfiangant.

15 ¶ Yna yr holl wŷr y rhai a wyddent i'w gwragedd arogl-darthu i dduwiau ddeithr, a'r holl wragedd y rhai oedd yn sefyll yno, cynnulleidfa fawr, yr holl bobl y rhai oedd yn trigo y'ngwlad yr Aiphth, yn Pathros, a attebasant Jeremiah, gan ddywedyd,

16 Am y gair a lefarais ti wrthym ni yn enw yr AROGLWYDD, ni wrandawn ni arnaf.

17 Ond gan wneuthur y gwnawn ni bob peth a'r a ddelo allan o'n genau, gan arogl-darthu i frenhines y nefoedd, a thywallt iddi hi ddiodydd-offrwm, megis y gwnaethom, nynt a'n tadau, ein brenhinoedd a'n tywysogion, yn ninasoedd Judah, ac yn heolydd Jerusalem : canys yna yr oeddem ni yn ddigonol o fara, ac yn dda, ac heb weled drwg.

18 Ond er pan beidiasom ag arogl-darthu i frenhines y nefoedd, ac â thywallt diod-offrwm iddi hi, bu arnom eisieu pob dim : trwy gleddyf hefyd a thrwy newyn y darfuom ni.

19 A phan oeddem ni yn arogl-darthu i frenhines y nefoedd, ac yn tywallt diod-offrwm iddi ; ai heb ein gwaddol y gwnaethom ni iddi hi deisennau i'w haddoli hi, ac y tywalltasom ddiod-offrwm iddi ?

20 ¶ Yna Jeremiah a ddywedodd wrth yr holl bobl, wrth y gwŷr, ac wrth y gwragedd, ac wrth yr holl bobl a'i hattebasant ef felly, gan ddywedyd,

21 Oni chofnodd yr AROGLWYDD yr arogl-darthu a arogl-darthasoch chiwi yn ninasoedd Judah, ac yn heolydd Jerusalem, chwychiw a'ch tadau, eich brenhinoedd a'ch tywysogion, a phobl y wlad ? ac oni ddaeth yn ei foddwl ef ?

22 Fel na allai yr AROGLWYDD gyd-ddwyn ni hwy, o achos drygioni eich gweithredoedd, a chan y fflaid bethau a wnaethoch : am hynny yr aeth eich trï yn anghyfnedd, ac yn syndod, ac yn fellidith, heb breswylydd, megis y gweithr y dydd hwn.

23 O herwydd i chiwi arogl-darthu, ac am i chiwi bechu yn erbyn yr AROGLWYDD, ac na wrandawsoch ar lais yr AROGLWYDD, ac na roddiasoch yn ei gyfraith ef, nac yn ei ddeddfau, nac yn ei dystiolaethau ; am hynny y digwyddodd i chiwi yr afnydd hwn, fel y gweithr heddyw.

24 A Jeremiah a ddywedodd wrth yr holl bobl, ac wrth yr holl wragedd, Gwrandewch air yr AROGLWYDD, holl Judah y rhai ydych y'ngwlad yr Aiphth.

25 Fel hyn y lefarodd AROGLWYDD y lluoedd, Duw Israel, gan ddywedyd, Chwychiw a'ch gwragedd a letaraso'ch a'ch genau, ac a gyflawrasoch a'ch dwylaw, gan ddywedyd, Gan dalu ni a dalwn ein haddunedau y rhai a addunasom, am arogl-darthu i frenhines y nefoedd, ac am dywallt diod-offrwm iddi ; llwyr y cwblhewch eich addunedau, a llwyr y telwch yr hyn a addunedasoch.

26 Am hynny gwrandewch air yr AROGLWYDD, holl Judah y rhai sydd yn aros yng

ngwlad yr Aiphth ; Wele, myfi a dyngais i'm henw mawr, medd yr AROGLWYDD, na elwir fy enw i mwyach, o fewn holl wlad yr Aiphth y'ngenau un gwr o Judah, gan ddywedyd, Byw yw yr AROGLWYDD DDUW.

27 Wele, mi a wyliaf arnynt hwy er niwed, ac nid er daioni : a holl wŷr Judah, y rhai sydd y'ngwlad yr Aiphth, a ddifethir a'r cleddyf, ac a newyn, hyd oni ddarfyddont.

28 A'r rhai a ddfiangant gan y cleddyf, ac a ddychwelant o wlad yr Aiphth i wlad Judah, fyddant ychydig o nifer : a holl weddill Judah, y rhai a sethant i wlad yr Aiphth i aros yno, a gânt wybod gair pwy a saif, ai yr eiddof fi, ai yr eiddynt hwy.

29 ¶ A hyn fydd yn arwydd i chiwi, medd yr AROGLWYDD, sef yr ymwelaf â chiwi yn y lle hwn, fel y gwyppoch y saif fy ngeiriau i'ch erbyn chiwi er niwed.

30 Fel hyn y dywed yr AROGLWYDD, Wele, myfi a roddaf Pharaoh-hophra brenhin yr Aiphth yn llaw ei elymion, ac yn llaw y rhai sydd yn ceisio ei einioes ef, fel y rhoddais i Sedeciah brenhin Judah yn llaw Nebuchodonosor brenhin Babilon ei elyn, a'r hwn oedd yn ceisio ei einioes.

PENNOD XLV.

1 Baruch, yn ei anghyfur, 4 yn cael ei ddyegu, a'i gysuro gan Jeremiah.

YGAIR yr hwn a lefarodd Jeremiah y prophwyd wrth Baruch mab Neriah, pan ysgrifenasai efse y geiriau hyn o enau Jeremiah mewn llyfr, yn y bedwaredd fiwyddyn i Jehoiacim mab Josiah brenhin Judah, gan ddywedyd,

2 Fel hyn y dywed yr AROGLWYDD, DUW Israel, wrthyt ti, Baruch :

3 Tydi a ddywedaist, Gwae fi yn awr ! canys yr AROGLWYDD a chwanoedd dristwch ar fy ngoffid ; myfi a ddiffygais yn fy ochain, ac nid wyf yn cael gorphwysdra.

4 ¶ Fel hyn y dywedi wrtho ef, Yr AROGLWYDD a ddywed fel hyn, Wele, myfi a ddistrywaf yr hyn a adeiledais, a ini a ddiwreiddiaf yr hyn a blennais, nid angen yr holl wlad hon.

5 Ac a geisi di fawredd i ti dy hun ? Na chais : canys wele, myfi a ddygaf ddrwg ar bob cnawd, medd yr AROGLWYDD : ond mi a roddaf i ti dy einioes yn ysglyfaeth yn mha le bynnag yr elych di.

PENNOD XLVI.

1 Jeremiah yn prophwyd dinstyr llu Pharaoh wrth Euphrates, 13 ac y goresgymid yr Aiphth gan Nebuchodonosor. 27 Y mae yn gysuro Jacob yn eu cerydd.

GAIR yr AROGLWYDD yr hwn a ddaeth at Jeremiah y prophwyd, yn erbyn y Cenhedloedd,

2 Yn erbyn yr Aiphth, yn erbyn llu Pharaoh-necho brenhin yr Aiphth, yr hwn oedd wrthafon Euphrates yn Charchemish, yr hwn a ddarfu i Nebuchodonosor brenhin Babilon ei daraw, yn y bedwaredd fiwyddyn i Jehoiacim mab Josiah brenhin Judah.

3 Telwch y darian a'r atstalch, a newech i ryfel.

4 Cenglwch y meirch, ac ewch arnynt, farchogion ; sefwech yn eich helmau, gloywch y gwaywffyn, gwisgwch y llurigau.

5 Paham y gwelais hwynt yn ddychrynedig, wedi cilio yn eu hol, a'u cedyrn wedi eu curo i lawr, a sftot ar ffrwst, ac heb edrych yn eu hol ? dychryn sydd o amgylch, medd yr AROGLWYDD.

6 Na chaed y buan ffoi, na'r cadarn dd'ange ;

tu a'r gogledd, ger llaw afon Euphrates, y triplant, ac y syrthiant.

7 Pwy yw hwn sydd yn ymgodi fel afon, a'i ddyfroedd yn dygyfwr fel yr afonydd?

8 Yr Aipht sydd fel afon yn ymgodi, a'i dyfroedd sydd yn dygyfwr fel yr afonydd; a hi a ddywed, Mi a âf i fynu, ac a orchuddiaf y dddear; myfi a ddfifethaf y ddinas, a'r rhai sydd yn trigo ynddi.

9 O feirch, deuwch i fynu; a chwithau gerbydau, ymgynndieirogweh; a deuwich allan y cedyrn; yr Eithiopiaid, a'r Libiaid, y rhai sydd yn dwyn tarian; a'r Lydiaid, y rhai sydd yn teimlo ac yn annelu bwa.

10 Canys dydd AROGLWYDD DDUW y lluoedd yw hwn, dydd dial, fel yr ymddialo efe ar ei elynion: a'r cleddyf a ysa, ac a ddigonir, ac a feddwir a'u gwaed hwynt: canys aberth sydd i AROGLWYDD DDUW y lluoedd yn nhir y gogledd wrth afon Euphrates.

11 O forwyn, merch yr Aipht, dos i fynu i Gilead, a chymmer drtagl: yn ofer yr arferi lawer o feddyginiaethau; canys ni bydd iachâd i ti.

12 Y cenhedloedd a glywsant dy waradwydd, a'th waedd a lanwodd y wlad; canys eadarn wrth gadarn a dramgyddodd, a hwy ill dau a gyd-syrthiasant.

13 ¶ Y gair yr hwn a lefarodd yr AROGLWYDD wrth Jeremiah y prophwyd, y deual Nebuchodonosor brenhin Babilon, ac y tarawai wlad yr Aipht.

14 Mynegwch yn yr Aipht, cyhoeddwch yn Migdol, hysbyswch yn Noph, ac yn Tapanhes: dywedwch, Sâf, a bydd barod; oblegid y cleddyf a ysa dy amgylchoedd.

15 Paham y syrthiodd dy rai cryfion? ni safasant, am i'r AROGLWYDD eu gwthio hwynt.

16 Efe a wnaeth i lawer syrthio, ie, pawb a syrthiodd ar eu gilydd; a hwy a ddywedasant, Cyfodwch, a dychwelwch at ein pobl, i wlad ein genedigaeth, rhag cleddyf y gorthrymmwr.

17 Yno y gwaedasant, Pharaoh brenhin yr Aipht nid yw ond trwst; aeth dros yr amser nodedig.

18 Fel mai byw fi, medd y Brenhin, cnw yr hwn yw AROGLWYDD y lluoedd, cyn sicred a bod Tabor yn y mynyddoedd, a Charnel yn y môr, efe a ddaw.

19 O ferch drigiannol yr Aipht, gwna i ti offer caethglud; canys Noph a fydd anghyannedd, ac a ddfifethir heb breswyllydd.

20 Yr Aipht sydd anner brydferth, y mae dinystr yn dyfod: o'r gogledd y mae yn dyfod.

21 Ei gwŷr cyflog hefyd sydd o'i mewn hi fel lloi pasgedig: canys hwythau hefyd a droisiant eu hwynebau, ac a gyd-foisant; ac ni safasant, o herwydd dydd eu gofid, ac amser eu gofwy a ddaethall arnynt.

22 Ei llais hi a allan fel sarph: canys a llu yr ânt hwy, ac a bwyell y deuant yn ei herbyn hi, fel cymmynwyr coed.

23 Hwy a gymmynant i lawr ei choed hi, medd yr AROGLWYDD, er na ellir ei chwilio: canys amlach fyddant na'r ceiliogod rhedyn, ac heb rifiedd arnynt.

24 Merch yr Aipht a gywilyddir; hi a roddir yn llaw pobl y gogledd.

25 AROGLWYDD y lluoedd, Duw Israel, sydd yn dyweddy, Wele, myfi a ymwelaf â llwys No, ac â Pharaoh, ac â'r Aipht, ac â'i duwiau hi, ac â'i brenhinoedd, aef â Pharaoh, ac â'r rhai sydd yn ymddiried ynddo.

26 A mi a'u rhoddaf hwynt yn llaw y rhai sydd yn ceisio eu heinloes, ac yn llaw Ne-

buchodonosor brenhin Babilon, ac yn llaw ei weision ef; ac wedi hynny hi a gyfan-neddir megis y dyddiau gynt, medd yr AROGLWYDD.

27 ¶ Ond nac ofna di, O fy ngwas Jacob; a thithau Israel, na ddychryna; canys wele, myfi a'th gadwaf di o bell, a'th had o wlad eu caethiwed; a Jacob a ddychwel, ac a orphwys, ac a fydd esmwyth arno, ac heb neb a'i dychryno.

28 O fy ngwas Jacob, nac ofna, medd yr AROGLWYDD; canys yr ydychfi fi gyd â thi; canys mi a wnaf ddiben ar yr holl genhedloedd y rhai y'th fwrlais atynt; ond ni wnaf fi ddiben arnat ti; eithr mi a'th gospar di mewn barn, ac ni'th dorraf ymaith yn llwyr.

PENNOD XLVII.

Dinystr y Philistiaid.

GAIR yr AROGLWYDD yr hwn a ddaeth at Jeremiah y prophwyd yn erbyn y Philistiaid, cyn i Pharaoh daro Gasa.

1 Fel hyn y dywed yr AROGLWYDD; Wele, dyfroedd a gyfodant o'r gogledd, ac a fyddant fel afon liferiol, a hwy a lifant dros y wlad, a'r hyn sydd ynddi; y ddinas, a'r rhai sydd yn aros ynddi; yna y dynion a waeddant, a holl breswylwyr y wlad a udant.

2 Rhag swm twrf carnau ei feirch cryfion, rhag trwst ei gerbydau, a thwst ei olwynion ef, y tadau nid edrychant yn ol ar ew plant, gan wendid dwylaw:

3 O achos y dydd sydd yn dyfod i ddistrywico yr holl Philistiaid, ac i ddinystrio o Tyrus a Sidon bob cynnorthwywr ag y sydd yng ngweddill: oblegid yr AROGLWYDD a ddiystria y Philistiaid, gweddill ynys Capthor.

4 Moelni a ddaeth ar Gasa, torrwyd ymaith Ascelon, gyd d'r rhan arall o'u dyffrynoedd hwynt: pa hyd yr ymrwygi di?

5 O cleddyf yr AROGLWYDD, pa hyd ni lonyddi? dychwel i'th wain, gorphwys a bydd ddistaw.

6 Pa fodd y llonydda efe, gan i'r AROGLWYDD ei orchymyn ef yn erbyn Ascelon, ac yn erbyn glan y môr? yno y gosododd ef.

PENNOD XLVIII.

1 *Barnedigaeth Moab, 7 am eu balchder, a a'u disffwrth, 14 a'u hysier cwasod, 26 a'u dystyruoch ar Dânu, a'i bobl, 47 Aafeser Moab.*

FEL hyn y dywed AROGLWYDD y lluoedd, Duw Israel, yn erbyn Moab, Gwae Nebo, canys hi a anrheilthiwyd: gwaradwyddwv Ciriathaim, ac ynillwyd hi: Misgab a waradwyddwyd, ac a ddychrynwyd.

2 Ni bydd ymfrostr Moab mwy: yn Hesbon hwy a ddychymmygasant ddrwg i'w herbyn hi; Deuwch, dinystru hi i lawr, fel na byddo yn genedl. Tithau Madmen a dorrt i lawr, y cleddyf a'th erlid.

3 Llef yn gweddli a glywir o Horonaim; anrhaith, a dinystr mawr.

4 Moab a ddistrywiwyd, gwnaeth ei rhaib bychain glywed gwneidd.

5 Canys yn rhiw Luhith, galar a â i fynu mewn wylofain, ac y'ngoriwared Horonaim, y gelynyon a glywsant waedd dinystr.

6 Ffowch, achubwch eich einioes; a byddwch fel y grug yn yr anlafach.

7 ¶ O herwydd am i ti ymddiried yn dy welthredoedd a'th drysorau dy hun, tithau s ddellr: Chemos hefyd a allan i gaethiwed, a'i offeiriad a'i dywysogion ynghyd.

8 A'r anrheilthwr a ddaw i bob dmas, ac ni ddtange un ddinas: eithr derfydd ama y

dyffryn, a'r gwastad a ddfifynir, megis y dywedodd yr AROGLWYDD.

9 Rhoddwch adeunydd i Moab, fel yr ehedo ac yr elo ymaith; canys ei dinasoedd hi a fyddant anghyflannedd, heb breswilydd ynddynt.

10 Melldigedig fyddo yr hwn a wnelo waith yr AROGLWYDD yn dywylodrus, a melldigedig fyddo yr hwn a attalio ei glledyff oddi wrth waed.

11 ¶ Moab a fu esmwyth arni er ei hieu-ongedid, a hi a erphwysodd ar ei gwaddod, ac ni thywalltwyd hi o lestr i lestr, ac nid aeth hi i gaethiwed: am hynny y safodd ei blas arni, ac ni newidiodd ei harogid.

12 Am hynny wele y dyddiau yn dyfod, medd yr AROGLWYDD, pan anfonwyf fudwyr, y rhai a'i mudant hi, ac a wghanant ei llestri hi, ac a ddrylliant eu coestrelau.

13 A Moab a gywilyddioedd oblegid Chemos, fel y cywilyddiodd tŷ Israel oblegid Bethel eu hyder hwynt.

14 ¶ Pa fodd y dywedwch chwi, Cedryn gwyn ni a gwŷr nerthol i ryfel?

15 Moab a anrheithioed, ac a aeth i fynu o'i dinasoedd, a'i dewis wŷr ieuasige a ddis-gynasant i'r lladfa, medd y Brenhin, a'i enw AROGLWYDD y lloedd.

16 Agos yd dinstyr Moab i ddyfod, a'i dfaledd hi sydd yn hysio yn ffest.

17 Alsethweh drosti hi, y rhai ydych o'i hamgylch, a phawb a'r a edwyn ei henw hi, dywedwch, Pa fodd y torwyd y sfon gref, a'r wtalen hardd!

18 O breswylfereh Dibon, disgyn o'th ogoniant, ac eistedd mewn syched; canys anrheithiwr Moab a ddaw i'th erbyn, ac a ddinystria dy amddiffynfeydd.

19 Preswylfereh Araber, saf ar y ffordd, a gwylia; gofya i'r hwn a fyddo ya ffoi, se i'r hwn a ddiango, a dywed, Beth a ddaru?

20 Gwaradwyddwyd Moab, canys hi a ddinystriwyd: udweh, a gwaeddwch; mynegwch yn Arnon anrheithio Moab.

21 A barn a ddaw ar y tir gwastad, ar Holon, ac ar Jahasah, ac ar Mephaath,

22 Ac ar Dibon, ac ar Nebo, ac ar Beth-diblathaim,

23 Ac ar Ciristhaim, ac ar Beth-gamul, ac ar Beth-meon,

24 Ac ar Cerioth, ac ar Bosrah, ac ar holl ddinasoedd gwlad Moab, ym mhell ac yn agos.

25 Corn Moab a ysgythrwyd, a'i braich hi a dorwyd, medd yr AROGLWYDD.

26 ¶ Meddwwch hi, oblegid hi a ym-fawrgodd yn erbyn yr AROGLWYDD: ie, Moab a ymdrybaedda yn ei chwydfa, am hynny y bydd hi hefyd yn watwargerdd.

27 Ac oni bu Israel yn watwargerdd i ti? a gafwyd ef ym mysg lladron? canys er pan soniaist am dano, yr ymgynhyrfiaist.

28 Trigolion Moab, gadewch y dinasoedd, ac arhoewch yn y graig, a byddwch megis colommen yr hon a nytha yn yr yslysau ar fin y twll.

29 Nyni a gilyswom falechder Moab (y mae hi yn falch iawn) ei huchder, ei rhyfey, a'i hymchwylld, ac uehder ei chalon.

30 Myfi a adwaen ei lliid hi, medd yr AROGLWYDD: ond nid felly y bydd; ie chelwyddau hi ni wantant felly.

31 Am hynny yr udaf fi dros Moab, ac y gwaeddaf dros holl Moab: fy nghalon a riddana dros wŷr Cir-heres.

32 Myfi a wylaf drostot ti, gwinwydden Sibmah, ag wylotain Jaser; dy gangau a aethant dros y môr, hyd for Jaser y cyrhaeddant: yr

anrheithiwr a ruthrodd ar dy ffirwythydd hâf, ac ar dy gyhuauaf gwin.

33 A dygir ymaith lawenydd a gorfoledd o'r doldir, ac o wlad Moab, a mi a wnaf i'r gwin ddarvoud o'r casnau: ni sathr neb trwy fioddest; eu bloddest ni bydd bloddest.

34 O floedd Hesbon hyd Elealeh, a hyd Jahaz, y llefasant, o Soar hyd Horonaim, fel anner deirblwydd: canys dyfroedd Nimrim a fyddant anghyflannedd.

35 Mi a wnaf hefyd ballu ym Moab, medd yr AROGLWYDD, yr hwn sydd yn offrymmu mewn uchelffeydd, a'r hwn sydd yn argl-darhu i'w dduwiau.

36 Am hynny y lleisia fy nghalon am Moab fel pibellau, ac am wŷr Cir-heres y lleisia fy nghalon fel pibellau: oblegid darfod y golud a gasglodd.

37 Oblegid pob pen a fydd moel, a phob barf a dorri; ar bob llaw y bydd rhwygiadau, ac am y llwynau, sach-lan.

38 Ar holl bennau tat Moab, a'i heolwydd oll, y bydd alath: oblegid myfi a dorraf Moab fel llestr heb hoffder ynddo, medd yr AROGLWYDD.

39 Hwy a udant, gan ddywedyd, Pa fodd y bwriwyd hi i lawr! pa fodd y trodd Moab ei gwarr trwy gywilydd! Felly Moab a fydd yn watwargerdd, ac yn ddychryn i bawb o'i hamgylch.

40 Canys fel hyn y dywed yr AROGLWYDD, Wele, efe a eheda fel eryr, ac a leda ei adenydd dros Moab.

41 Y dinasoedd a oresgyn, a'r amddiffynfeydd a ynnillir, a chalon cedym Moab fydd y dydd hwnaw fel calon gwraig wrth esgor.

42 A Moab a ddfethir o fod yn bobl, am iddi ym-fawrygu, yn erbyn yr AROGLWYDD.

43 Ofn, a ffos, a magl a ddaw arnat ti, trigianol Moab, medd yr AROGLWYDD.

44 Y neb a ffy rhag yr ofn, a syrth yn y ffos; a'r hwn a gyfyd o'r ffos, a ddêlir yn y fagl: canys myfi a ddygaf arni, sef ar Moab, fwyddyn eu hymweliad, medd yr AROGLWYDD.

45 Ynghysgod Hesbon y safodd y rhai a ffoasant rhag y cadernid: eithr tân a ddaw allan o Hesbon, a fflam o ganol Sihon, ac a ysa gongl Moab, a choryn y meibion trysfawr.

46 Gwae di, Moab; darfu am bob Chemos: canys cymerwyd ymaith dy feibion yn gaethion, a'th ferched yn gaethion.

47 ¶ Etto myfi a ddychwelaf gaethiwed Moab yn y dyddiau diweddaf, medd yr AROGLWYDD. Hyd yma y mae barn Moab.

PENNOD XLIX.

1 Barnedigaeth yr Ammoniaid: 6 a'u hadfer-tad. 7 Barnedigaeth Edom, 23 Damascus, 28 Cesar, 30 Haeor, 34 ac Elam. 39 Aifer iad Elam.

AM feibion Ammon, fel hyn y dywed yr AROGLWYDD, Onid oes meibion i Israel? onid oes etifedd iddo? pahan y mae eu brenhin hwynt yn etifeddu Gad, a'i bobl yn aros yn ei ddinasoedd ef?

2 Am hynny wele y dyddiau yn dyfod, medd yr AROGLWYDD, pan wnelwyf glywed trwt rhyfel yn Rabbah meibion Ammon; a hi a fydd yn garedd anghyflanneddol, a'i merched hi a losgir a than: yna Israel a feddianna y rhai a'i meddiannasant ef, medd yr AROGLWYDD.

3 Uda, Hesbon, am anrheithio Ai: gwaedd-wch, chwi merched Rabbah, ymwregyswch mewn sach-lan; alsethweh, a gwibwch gan

y gwrychoedd: oblegid eu brenhin a â i gaethiwd, ei offēriaid a'i bennaethiaid yng nghyd.

4 Pahan yr ymfrosti di yn y dyffrynoedd? llifodd dy ddyffryn di ymaith, O ferch wrthnysig, yr hon a ymddriedodd yn ei thrysorau, gan ddywedyd, Pwy a ddaw attaf fi?

5 Wele, myfi a ddygaf srswyd arnat ti, medd ARGWLWYDD Dduw y lluoedd, rhag pawb o'th amgylch: a chwi a yrrid allan bob un o'i flaen, ac ni bydd a gasglo y crwydrad.

6 Ac wedi hynny myfi a ddychweiaf gaethiwd meibion Ammon, medd yr ARGWLWYDD.

7 ¶ Fel hyn y dywed ARGWLWYDD y lluoedd am Edom, Onid oes doethineb mwy yn Teman? a fethodd cynghor-gan y rhai deallgar? a fethodd eu doethineb hwynt?

8 Ffowch, trowch eich cefnau, ewch yn isel i drigo, preswylwyr Dedan: canys mi a ddygaf ddinystyr Esau arno, amser ei ofwy.

9 Pe deuai cynhaufwyr gwin attaf ti, oni weddilllent hwy loffion grawn? pe lladron liw nos, hwy a anrheithlent nes cael digon.

10 Ond myfi a ddiioethais Esau, ac a ddat-guddiais ei lochesau ef, fel na allo lechu: ei had ef a ddfifethwyd, a'i frodyr a'i gymmyd-ogion, ac nid yw efe.

11 Gâd dy amddifaid, myfi a'u cadwaf hwynt yn fyw; ac ymddirieded dy weddwon ynof ñ.

12 Canys fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD, Wele, y rhai nid oedd eu barn i yfed o'r phŵl, gan yfed a yfasant, ac a ddtengi di yn ddigerydd? na ddtengi, eithr tithau a yfi yn sicr.

13 Canys i mi fy hun y tyngais, medd yr ARGWLWYDD, mai yn anghyfanedd, yn warth, yn anialwch, ac yn fellidh, y bydd Bosrah; a'i holl ddinasoedd yn ddiffaethwch tragywyddol.

14 Myfi a glywais chwedl oddi wrth yr ARGWLWYDD, bod cennad wedi ei anfon at y cenhedloedd, yn ddywedyd, Ymgsegliwch, a deuwch yn ei herbyn hi, a chyfodwch i'r rhyfel.

15 O herwydd wele, myfi a'th wnaaf di yn fychan ym mysg y cenhedloedd, ac yn wael ym mhilith dynion.

16 Dy erwindeb a'th dwylodd, a balchder dy galon, ti yr hon ydwynt yn aros y'ngrom-lechydd y graig, ac yn meddiannu uchelder y bryn: er i ti osod dy nyth cyn uchaf o'i cryr, myfi a wnaaf i ti ddisgyn oddi yno, medd yr ARGWLWYDD.

17 Edom hefyd a fydd yn anghyfanedd: pawb a'r a elo heibio iddi a synna, ac a chwibana am ei holl ddiataleddau hi.

18 Fel yn ninystr Sodom a Gomorrhah, a'i chymmydogaesau, medd yr ARGWLWYDD; ni phreswylia neb yno, ac nid erys mab dyn ynddi.

19 Wele, fel llew y daw i fyndu oddi wrth ymchwyyd yr Iorddonen, i drigfa y cadarn; eithr mi a wnaaf lldo redeg yn ddisymmwth oddi wrthi hi: a phwy sydd wr dewisol, a osodwyf fi arni hi? canys pwy sydd fel myfi? a phwy a esyd i mi amser? a phwy yw y bugail hwnnw a saif o'm blaen i?

20 Am hynny gwrandewch gynghor yr ARGWLWYDD, yr hwn a gymmerodd efe yn erbyn Edom, a'i fwradau a fwraddoedd efe yn erbyn preswylwyr Teman: yn ddiâu y rhai llelaf o'r praidd a'u llusgant hwy; yn ddiâu efe a wna yn anghyfanedd eu trigleoedd gyd a hwynt.

21 Gan lef eu cwmp hwynt y cryn y ddaear: llais eu gwaedd hwynt a glybuwyd yn y môr coch.

22 Wele, fel eryr y daw i fyndu, ac efe a eheda ac a leda ei adenydd dros Bosrah: yna y bydd calon cedym Edom y dydd hwnnw fel calon gwraig wrth esgar.

23 ¶ Am Damascus. Hamath ac Arpad a waradwyddwyd; o herwydd hwy a glywsant chwedl drwg; lleameiriasant; y mac gotal ar y môr heb fedru gorffwys.

24 Damascus a lesgodd, ac a ymdrŷ i ffol, ond dychryn a'i goddiweddodd hi; gwasgfa a phoenau a'i daliodd hi fel gwraig yn esgor.

25 Pa fodd na adewir dinas moliant, caer fy llawenydd?

26 Am hynny ei gwŷr ieuainge a syrthiant yn ei heolydd, a'r holl ryfelwyr a ddfifethir y dydd hwnnw, medd ARGWLWYDD y lluoedd.

27 A mi a gynneufaf dân yn mur Damascus, ac efe a ddfia lysoedd Benhadad.

28 ¶ Am Cedar, ac am deyrnasoedd Hasor, y rhai a ddinystria Nebuchodonosor brenhin Babilon, fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD; Cyfodwch, ewch i fyndu yn erbyn Cedar, ac anrheithiwch feibion y dwyrain.

29 Eu lluestai a'u ddiadellau a gymmerant ymaith; eu lenni, a'u holl lestri, a'u camelod, a gymmerant iddynt eu hunain; a hwy a ffoeddiant arnynt, Y mac ofn o amgylch.

30 ¶ Ffowch, cilwch ym mhell, ewch yn isel i drigo, preswylwyr Hasor, medd yr ARGWLWYDD: o herwydd. Nebuchodonosor brenhin Babilon a gymmerodd gynghor yn eich erbyn chwi, ac a fwraddoedd fwrïad yn eich erbyn chwi.

31 Cyfodwch, ac ewch i fyndu at y genedil oludog, yr hon sydd yn trigu yn ddiotal, medd yr ARGWLWYDD, heb ddorau na barrau iddi; wrthyt eu hunain y maent yn trigu.

32 A'u camelod a fydd yn anrhaith, a'u minteloedd anffifeiliad yn yspail, a mi a waagaraf tu a phob gwilynt y rhaf sydd yn y conglau eithaf; a myfi a ddygaf o bob ystlys iddi eu dinystr hwynt, medd yr ARGWLWYDD.

33 Hasor hefyd fydd yn drigfa dreigiaw, ac yn anghyfanedd byth: ni phreswylia neb yno, ac nid erys mab dyn ynddi.

34 ¶ Gair yr ARGWLWYDD yr hwn a ddaeth at Jeremiaf y prophwyd yn erbyn Elam, yn neehre teyrnasiad Sedectiah brenhin Judah, gan ddywedyd,

35 Fel hyn y dywed ARGWLWYDD y lluoedd: Wele fi yn torri bwa Elam, eu cadernid pennaf hwynt.

36 A mi a ddygaf ar Elam bedwar gwynt o bedwar eithaf y nefoedd, a mi a'u gwasgaraf hwynt tu a'r holl wyntoedd hyn; ac ni bydd cenedl at yr hon ni ddelo rhaf o grwydraid Elam.

37 Canys mi a yrraf ar Elam ofn eu gelysion, a'r rhai a geisiant eu heinioes; a myfi a ddygaf arnynt afwydd, sef angerdd fy nigofaint, medd yr ARGWLWYDD; a mi a anfonaf y cleddyf ar eu hol, nes i mi eu difetha hwynt.

38 A mi a osodaf fy nheym-gadair yn Elam, a mi a ddfifethaf oddi yno y brenhin a'r tywysogion, medd yr ARGWLWYDD.

39 ¶ Ond yn y dyddiau diweddar, myfi a ddychweiaf gaethiwd Elam, medd yr ARGWLWYDD.

PENNOD L.

1, 9, 21, 35 *Barnedigaeth Babilon.* 4, 17, 33 *Ymwared Israel.*

Y GAIR a lefarodd yr ARGWLWYDD yn erbyn Babilon, ac yn erbyn gwlad y Cal-deaid, trwy Jeremiaf y prophwyd.

2 Mynegwch ym mysg y cenhedloedd, a chyhoeddwch, a chodwch arwydd; cyhoeddwch, na chelwch: dywedwch, Gorcogyndd

Babilon, gwaradwyddwyd Bêl, dryllwyd Merodach; ei heilonod a gywilyddiwyd, a'i delwau a ddryllwyd.

3 Canys o'r gogledd y daw cenedl yn ei herbyn hi, yr hon a wna ei gwlad hi yn anghyffannedd, fel na byddo preswlydd ynddi: yn ddyan ac yn anifail y mudant, ac y ciliant ymaith.

4 ¶ Yn y dyddiau hynny, ac yn yr amser hwnnw, medd yr ARGLWYDD, meibion Israel a ddeuant, hwy a meibion Judah ynghyd, dan gerdded ac wlo yrânt, ac y ceisiant yr ARGLWYDD eu Duw.

5 Hwyl a ofnyant y ffordd i Sion, tu ag yno y bydd eu hwynebaw hwynt: Deuwch, meddant, a glynw wth yr ARGLWYDD, trwy gyfammod tragryddodol yr Awm nid anghofir.

6 Fy mhobl a fu fel praidd colledig; eu bug-eiliaid a'u gyrrasant hwy ar gyfeilorn, ar y mnyddoedd y troisiant hwynt ymaith: aethant o fynydd i fryn, anghofasant eu gorweddfa.

7 Pawb a'r a'u cawsant a'u difasant, a'u gelynyon a ddywedasant, Ni wnaethom ni ar fal; canys hwy a bechasant yn erbyn yr ARGLWYDD, trigle cyfiawnder; sef yr ARGLWYDD, gobaiith eu tadaw.

8 Cillwch o ganol Babilon, ac ewch allan o wlad y Caldeaid; a byddwch fel bychod o flaen y praidd.

9 ¶ O herwydd wele, myfi a gyfnodaf ac a ddygaf i fynu yn erbyn Babilon gynulleidfa cenhedloedd mawrion o dir y gogledd: a hwy a ymfyddiant yn ei herbyn; oddi yno y goresgynir hi: eu saethau fydd fel saethau cadarn cyfarwydd; ni ddychwelant yn ofer.

10 A Chaldeia fydd yn yspail: pawb a'r a'i hyspellant hi a ddigonir, medd yr ARGLWYDD.

11 Am i chwi fod yn llawen, am i chwi fod yn hyfryd, chwi fathrwyf fy etifeldiaeth, am i chwi frasau fel anner mew'n glaswellt, a bechio fel teirw;

12 Eich mam a gywilyddir yn ddifawr, a'r hon a'ch ymddôg a waradwyddir: wele, yr olaf o'r cenhedloedd yn anialwch, yn gasdir, ac yn ddi-faethwch.

13 O herwydd digofaint yr ARGLWYDD nis preswylir hi, eithr hi a fydd i gyd yn anghyffannedd: pawb a el heibio i Babilon a synna, ac a chwibana am ei holl ddialeddau hi.

14 Ymfyddinwch yn erbyn Babilon o amgylch; yr holl berchen bwau, saethwch atti, nac arbedwch saethau: oblegid hi a bechodd yn erbyn yr ARGLWYDD.

15 Bloeddinwch yn ei herbyn hi o amgylch; hi a roddes ei llaw: ei sylfeini hi a syrthiasant, ei muriau a fwrwyd i lawr; o herwydd dial yr ARGLWYDD yw hyn: dielwch am i: fel y gwnaeth, gwnewch iddi.

16 Torrwch ymaith yr hauw o Babilon, a'r hwn a ddalio grymnan ar amser cynhauaf: rhag cleddyf y gorthrymmwr y trôant bob un at ei bobl ei hun, ac y ffoant bob un i'w wlad.

17 ¶ Fel dafad ar wasgar yw Israel; llewod a'i hymllidasant ymaith: brenhin Assyria yn gryntaf a'i hysodd, a'r Nebuchodonosor yma brenhin Babilon yn olaf a'i ddesgymodd.

18 Am hynny fel hyn y dywed ARGLWYDD y lluoedd, Duw Israel; Wele, myfi a ymwelaf â brenhin Babilon, ac a'i wlad, fel yr ymwelais â brenhin Assyria.

19 A mi a ddychwelaf Israel i'w drigfa, ac efe a bawr ar Carmel a Basan; ac ar fynydd Ephraim a Gilead y digonir ei enaid ef.

20 Yn y dyddiau hynny, ac yn yr amser hwnnw, medd yr ARGLWYDD, y ceisir anwir-

edd Israel, ac ni bydd; a phechodau Judah, ond nis ceir hwynt: canys myfi a faddeuaf i'r rhai a weddillwyf.

21 ¶ Dos i fynu yn erbyn gwlad Merathaim, is, yn ei herbyn hi, ac yn erbyn trigolion Peccod: anrheithia di a difroda ar eu hol hwynt, medd yr ARGLWYDD, a gwna yn ol yr hyn oll a orchymynais i ti.

22 Trwt rhyfel sydd yn y wlad, a dinystr mawr.

23 Pa fodd y dryllwyd ac y torrwyd gordd yr holl ddeseir! pa fodd yr aeth Babilon yn ddiffaethwch ym mysg y cenhedloedd!

24 Myfi a osodais fagl i ti, a thithau Babilon a ddaliwyd, a heb wybod i ti: ti a gafwyd ac a ddaliwyd, o herwydd i ti ymryson yn erbyn yr ARGLWYDD.

25 Yr ARGLWYDD a agorodd ei drysor, ac a ddug allan arfau ei ddigofaint: canys gwaith ARGLWYDD Dduw y lluoedd yw hyn yng ngwlad y Caldeaid.

26 Deuwch yn ei herbyn o'r cwrr eithaf, agorwch ei hyguboriau hi; dyrnwch hi fel pentwr fôd, a llywr ddinystrwch hi: na fydded gweddill o honi.

27 Lledwch ei holl fustych hi; disgynant i'r lladdfa: gwaie hwynt; canys eu dydd a ddaeth, ac amser eu hymwelliad.

28 Llef y rhai a ffoant ac a ddlangant o wlad Babilon, i ddangos yn Sion ddial yr ARGLWYDD ein Duw ni, dial ei deml ef.

29 Gelwch y saethyddion ynghyd yn erbyn Babilon; y perchen bwau oll, gweryllwch i'w herbyn hi o amgylch, na chafed heb ddirange o honi: telwch iddi yn ol ei gweithred; ac yn ol yr hyn oll a wnaeth hi, gwnewch iddi: o herwydd hi a fu falch yn erbyn yr ARGLWYDD, yn erbyn Sanct Israel.

30 Am hynny ei gwyr leuanga a syrthiant yn ei heolydd hi; a'i holl ryfelwyr a ddiffethir y dydd hwnnw, medd yr ARGLWYDD.

31 Wele fi yn dy erbyn di, O falch, medd ARGLWYDD Dduw y lluoedd: o herwydd dy ddydd a ddaeth, yr amser yr ymwelwyf â thi.

32 A'r balch a dramgwydda ac a syrth, ac ni bydd a'i cyfodo: a mi a gyneuf dan yn ei ddinasoedd, ac efe a ddifa ei holl amgylchoedd ef.

33 ¶ Fel hyn y dywed ARGLWYDD y lluoedd; Meibion Israel a meibion Judah a orthrymmwyd ynghyd; a phawb a'r a'u caethiwodd hwynt a'u dallasant yn dynn, ac a wrthodasant eu gollwng hwy ymaith.

34 Eu Gwaredwr sydd gryf; ARGLWYDD y lluoedd yw ei enw; efe a lwy'r ddadleu eu dadl hwynt, i beri llonydd i'r wlad, ac afonyddwch i breswylwyr Babilon.

35 ¶ Cleddyf sydd ar y Caldeaid, medd yr ARGLWYDD, ac ar drigolion Babilon, ac ar ei thywysogion, ac ar ei doethion.

36 Cleddyf sydd ar y celwyddog; a hwy a ynfydant: cleddyf sydd ar ei chedym; a hwy a ddychrynant.

37 Cleddyf sydd ar ei meirch, ac ar ei cherbydau, ac ar yr holl werin sydd yn ei chanol hi; a hwy a fyddant fel gwragedd: cleddyf sydd ar ei thrysorau; a hwy a yspellir.

38 Sychder sydd ar ei dyfroedd hi; a hwy a sychant: o herwydd gwlad delwau cerffedig yw hi, ac mew'n eilonod y maent yn ynfydu.

39 Am hynny anifeiliaid gwylltion yr anialwch, a chathod a arhosant yno, a chywion yr estrys a drigant ynddi: ac ni phreswylir hi mwyach byth; ac nis cyfanneddur hi o genhedlaeth i genhedlaeth.

40 Fel yr ymwelodd Duw Sodom a Gomorra, a'i chymmydogaesau, medd yr Aa-

GLWYDD; *felly* ni phreswylia neb yno, ac ni erys mab dyn ynddi.

41 Wele, pobl a ddaw o'r gogledd, a chehwedl fawr, a brenhinoedd lawer a godir o eithaf-oedd y ddaear.

42 Y bwa a'r wayffon a ddaliant; creulawn *ydyni*, ac ni thosturiant; eu llef fel môr a rua, ac ar feirch y marchogant yn daclus i'th erbyn di, merch Babilon, fel gwr i ryfel.

43 Brenhin Babilon a glywodd sôn am danant, a'i ddwyliaw ef a lesgasant: gwasgfa a'i dalioedd ef, a gwewyr fel gwraig wrth esgor.

44 Wele, fel llew y daw i fynu oddi wrth ymchwydd yr Iorddonen i drigfa y cadarn: eithr mi a wnaif iddo ef redeg yn ddisymmwrth oddi wrthi hi: a phwy *syddi* wr dewisol a osodwyf fi arni hi? canys pwy *syddi* fel myfi? a phwy a esyd i mi yr amser? a phwy *yw* y bugail hwnnw a saif o'm blaen i?

45 Am hynny gwrandewch chwi gynghor yr AROGLWYDD, yr hwn a gymerodd efe yn erbyn Babilon, a'i fwrriadau a fwrriadodd efe yn erbyn gwlad y Caldeaid: yn ddfau y rhai lleiaf o'i praidd a'u llusgast hwy; yn ddfau efe a wna yn anghyfanneidd eu trigleoedd gyd â hwynt.

46 Gan drwst goresgyniad Babilon y cynhyrfa y ddaear, ac y clywir y waedd ym mysg y cenhedloedd.

PENNOD LL

1 *Toot fwrnedigaeth Duw yn erbyn Babilon, er mwyn dial am Israel. 59 Jeremiah yn rhodiâ llŷr y brophwydoliaeth at Sereiah, i'w fwrw i Euphrates, a hynny i arwyddocâu y suddai Babilon drus byth.*

FEL hyn y dywed yr AROGLWYDD, Wele myfi a godaf wynt dinystrïol yn erbyn Babilon, ac yn erbyn y rhai sydd yn trigo ynghanol y rhai a godant yn fy erbyn i;

2 A mi a anfonaf i Babilon nithiwr, a hwy a'i nithiant hi, ac a waghant ei thir hi; o herwydd hwy a fyddant yn ei herbyn hi o amgylch ar ddydd blinder.

3 Yn erbyn yr hwn a annelo, anneted y saethydd ei fwa, ac yn erbyn yr hwn sydd yn ymddyrchafu yn ei lurig; nac arbedwch ei gwyr leuainge, difrodwch ei holl lu hi.

4 Felly y rhai lladdedig a syrthiant y'ngwlad y Caldeaid, a'r rhai a drywanwyd yn ei heol-ydd hi.

5 Canys Israel ni adawyd, na Judah gan ei Dduw, gan AROGLWYDD y lloedd: er bod eu gwlad hwynt yn llawn o gamwedd yn erbyn Sanct yr Israel.

6 Ffowch o ganol Babilon, ac achubwch bawb ei enaid ei hun: na adêwch eich difetha yn ei hanwiredd hi: oblegid amser dial *yw* hwn i'r AROGLWYDD; efe a dal y pwyth iddi hi.

7 Phïol aur oedd Babilon yn llaw yr AROGLWYDD, yn meddwi pob gwlad: yr holl genhedloedd a yfasant o'i gwin hi; am hynny y cenhedloedd a ynyddasant.

8 Yn ddisymmwrth y syrthioedd Babilon, ac y dryllwyd hi: udwch drosti, cymerwch drŷagl i'w dolur hi, i edrych a iachâ hi.

9 Nyni a iachasom Babilon, ond nid aeth hi yn iach; gadêwch hi, ac awn bawb i'w wlad: canys ei barn a gyrhaedd i'r nefoedd, ac a ddyrchafwyd hyd yr ywbrau.

10 Yr AROGLWYDD a ddug allan ein cyflawnder ni: deuwech a thraethwn yn Sïon waith yr AROGLWYDD ein Duw.

11 Gloywech y saethau; cewglwch y tariannau: yr AROGLWYDD a gyfododd yspryd brenhinoedd Media: oblegid y mae ei fwrriad of

yn erbyn Babilon, i'w dinystrïo hi: canys dial yr AROGLWYDD *yw* hyn, dial ei deml ef.

12 Dyrchefwch faner ar furiau Babilen; cadarnhêwch y wyliaidwriaeth; gosodwch i fynu y gwylwyr; darperwch y cynllwynwyr: canys yr AROGLWYDD a fwrriadodd, ac efe a wnaeth hefyd yr hyn a lefarodd yn erbyn trigolion Babilon.

13 Tydi yr hon ydwynt yn aros ar ddyfroedd lawer, yn aml dy drysorau, dy ddiwedd di a ddaeth, *sef* mesur dy gybydd-ddod.

14 AROGLWYDD y lloedd a dyngodd iddo ei hun, gan *ddycedyd*, Diau y'th lanwaf â dynion megis â lindys; a hwy a ganast floedest i'th erbyn.

15 Efe a wnaeth y ddaear trwy ei nerth, ac a sicrhâodd y byd trwy ei ddoethineb, ac a daenodd y nefoedd trwy ei ddeall.

16 Pan roddo *efe ei llef*, y mae twrf dyfroedd yn y nefoedd, ac y mae efe yn codi y niwl-oedd o eithaf y ddaear: ac *efe sydd* yn gwneuthur y mellt gyd â'r gwlaw, ac yn dwyn y gwynt allan o'i drysorau.

17 Ynfyd yw pob dyn o wybodaeth; gwaradwyddwyd pob toddwyd gan y ddelw gerffed-ig: canys celwyddog *yw* ei ddelw dawdd, ac nid *oes* chwythad ynddynt.

18 Oferedd *ydyni*, gwaith cyffelloriai: yn amser eu hymweliad y difethir hwynt.

19 Nid fel y rhai hyn, eithr Lluniwr y cwbl oll, *yw* rhan Jacob; ac *Israel yw* gwialen ei etifeddiaeth ef. AROGLWYDD y lloedd *yw* ei enw ef.

20 Ti *wyt* forthwyl i mi, ac arfau rhyfel: canys â thi y drylliaf y cenhedloedd, ac â thi y dinystrïaf deyrmasoedd;

21 A thi hefyd y gwasgaraf y march a'r marchwr; ac â thi y drylliaf y cerbyd a'i farhogy;

22 A thi y drylliaf fi wr a gwraig; ac â thi y drylliaf hen ac ieuang; ac â thi y drylliaf y gwr ieuang a'r forwyn;

23 A thi hefyd y drylliaf fi y bugail a'i braidd; ac â thi y drylliaf yr arddwr a'i lau ychain; ac â thi y drylliaf y tywysoegion a'r pennaethiaid.

24 A mi a dalaf i Babilon, ac i holl breswylwyr Caldeia, eu holl ddrwg a wnaethant yn Sïon, yn eich golwg chwi, medd yr AROGLWYDD.

25 Wele fi i'th erbyn di, O fynydd dinystrïol, yr hwn *wyt* yn dinystrïo yr holl ddaear, medd yr AROGLWYDD; a myfi a estynaf fy llaw arnat, ac a'th dreiglaf di i lawr o'r eregïan, ac a'th wnaif di yn fynydd llosg.

26 Ac ni chymmerant o honot faen congl, na sylfaen; ond diflathwch tragwyddol a fyddi di, medd yr AROGLWYDD.

27 Dyrchefwch faner yn y tir; lleiswch udgorn ym mysg y cenhedloedd; darperwch y cenhedloedd yn ei herbyn hi; gelwch ynghyd deyrmasoedd Ararat, Mimi, ac Aschenaz, yn ei herbyn hi; gosodwch dywysog yn ei herbyn hi; gwnewch i feirch ddyfod i fynu cyn amled a'r lindys blewog.

28 Darperwch y cenhedloedd yn ei herbyn hi, gyd â brenhinoedd Media, a'i thwysoegion, a'i holl bennaethiaid, a holl wlad ei lywodraeth ef.

29 Y ddaear hefyd a gryna ac a offidia: oblegid *se* gylawnri bwriadau yr AROGLWYDD yn erbyn Babilon, i wneuthur gwlad Babilon yn anghyfanneidd heb driagiannol ynddi.

30 Celyrn Babilon a beiddasant ag ymladd, ac y maent hwy yn aros o fewn eu hamddiffyntfeydd: pallodd eu nerth hwynt; aethant yn wrageddlos: ei hanneddau hi a losgwyd, a'i barrau a dorwyd.

31 Ehedegwr a rēd i gyfarfod & rhedegwr, a ehenmad i gyfarfod & chennad, i fynegi i frenhin Babilon oresgyn ei ddinas ef o'i chwrr.

32 Ac ynnill y rhydau, a llosgi o honynt y cyrs & thān, a synnu ar y rhyfelwyr.

33 Canys fel hyn y dywed ARGLWYDD y llocoedd, Ddw Israel; Merch Babilon sydd fel Hawr-dyrnu; amser ei dyrnu hi a ddaeth: ac ar fyrdyr y daw amser cynhauf iddi.

34 Nebuchodonosor brenhin Babilon a'm hysodd, ac a'm hysigodd i; efe a'm gwnaeth fel llestr gwag; efe a'm llyngocodd fel draig, ac a lanwodd ei fol o'm ddanteithion; efe a'm bwricodd i allan.

35 Y cam a wnaed i mi ac i'm enwad a ddelo ar Babilon, medd preswylferch Sion; a'm gwaed i ar drigolion Caldea, medd Jerusalem.

36 Am hynny fel hyn y dywed yr ARGLWYDD; Wele, myfi a ddadlenaf dy ddad di, ac a ddifalaf droest ti; mi addyhybyddaf ei môr hi, ac a sychaf ei ffynhonnau hi.

37 A bydd Babilon yn garneddau, yn driga dreigiau, yn syndra, ac yn chwibanad, heb breswyllydd.

38 Cyd-ruant fel llewod; bloeddiant fel cewawon llewod.

39 Yn eu gwres hwynt y gosodaf wleddoedd iddynt, a mi a'u meddwaf hwynt, fel y llawenyont, ac y cygant hūn dragywyddol, ac na ddeffront, medd yr ARGLWYDD.

40 Myfi a'u dygaf hwynt i waered fel ŵyn i'r lladdfa, fel hyrddod a bychod.

41 Pa fodd y goresgynwyd Seasch! pa fodd yr ynnillwyd gogeanant yr holl ddaear! pa fodd yr aeth Babilon yn syndyn na mayg y cenhedloedd!

42 Y môr a ddaeth i fynu ar Babilon: hi a orchuddiwyd ag amlder ei donnau ef.

43 Ei ddinasoedd hi a seithant yn anghyfanedd, yn grasdir, ac yn ddiffaethwch; gwlad ni thrig un gwr ynddi, ac ni thramwya mab dyn trwyddi.

44 A mi a ymwelaf & Bēl yn Babilon, a mi a dynnaf o'i safu ef yr hyn a llyngocodd; a'r cenhedloedd ni ddyflifant atto iwnyach; Ie, mar Babilon a syrth.

45 Deusch allan o'i chanol! O fy mhobl, ac achubwch bob un ei enaid rhag lifid digofaint yr ARGLWYDD.

46 A rhag llwfrhān eich calonau, ac ofni rhag y chwedl a gywir yn y wlad: ac ar naid flwyddyn y daw chwedl newydd, ac ar o'i hynny chwedl newydd y flwyddyn arall; a thrais yn y wlad, llywodraethwr yn erbyn llywodraethwr.

47 Am hynny wele y dyddiau yn dyfod, yr ymwelwyf & delwau Babilon; a'i holl wlad hi a waradwyddi, a'i holl rai lladedig hi a syrthiant yn ei chanol.

48 Yna y nefoedd ar ddaear, a'r hyn oll sydd ynddynt, a ganant o herwydd Babilon: oblegid o'r gogledd y daw yr anrheithwyr ati, medd yr ARGLWYDD.

49 Fel y gwnaeth Babilon i'r rai lladedig o Israel syrthio, felly yn Babilon y syrth lladedigion yr holl ddaear.

50 Y rhai a ddangosoch gan y cleddyf, ewch ymaith; na sefwich: cofwch yr ARGLWYDD o bell, a deued Jerusalem yn eich cof chwi.

51 Gwaradwyddwyd ni, am i ni glywed cabl-edd: gwarth a orchuddiodd ein hwynebau; canys daeth estronaid i gysgroedd tŷ yr ARGLWYDD.

52 Am hynny wele y dyddiau yn dyfod, medd yr ARGLWYDD, pan ymwelwyf fi a'i delwau hi; a thrwy ei holl wlad hi yr archolledig a riddfan.

53 Er i Babilon ddyrchafu i'r nefoedd, ac er

iddi gadarnhau ei hymddiffynfa yn uchel; etto anrheithwyr a ddaw atti oddi wrthyl fi, medd yr ARGLWYDD.

54 Sain gwaedd a gywir o Babilon, a dinystyr mawr o wlad y Caldeaid.

55 O herwydd yr ARGLWYDD a anrheithiodd Babilon, ac a ddinystrodd y mawrair allan o honi hi, er rho o'i thonnau fel dyfroedd lawer, a rhoddi trwf eu llef hwynt.

56 Canys yr anrheithwr a ddaeth yn ei herbyn hi, a'r hyn erbyn Babilon, a'i chedyrn hi a ddaliwyd; eu bwa a dorwyd: canys ARGLWYDD Dduw y gwobr a obrwya yn sicr.

57 A myfi a feddwaf ei thywysogion hi, a'i doethion, ei phennaethiaid, a'i awyddogion, a'i chedyrn; a hwy a gysgant hūn dragywyddol, ac ni ddeffraont, medd y Brenhin, enw yr hwn yr ARGLWYDD y llocoedd.

58 Fel hyn y dywed ARGLWYDD y llocoedd; Gan ddryllo y dryllir llydian furiau Babilon, a'i huchel byrth a losgir & thān; a'r bobl a ymboenat mewn oferedd, a'r cenhedloedd mewn tūn, a hwy a diffygiant.

59 ¶ Y gair yr hwn a orchymynodd Jeremiah y prophwyd i Seraiah mab Neriah, mab Maaseiah, pan oedd efe yn myned gyd & Sedeciah brenhin Judah i Babilon, yn y bedwaredd flwyddyn o'i deyrnasiad ef. A Seraiah oedd dywysog llynydd.

60 Felly Jeremiah a ysgrifennodd yr holl adwydd oedd ar ddyfod yn erbyn Babilon, mewn un llyfr: a'r hyn yr holl eiriau y ysgrifenydd yn erbyn Babilon.

61 A Jeremiah a ddywedodd wrth Seraiah, Pan ddelych i Babilon, a gwled, a darllen yr holl eiriau hyn:

62 Yna dywed, O ARGLWYDD, ti a leferast yn erbyn y lle hwn, am ei ddinystrio, fel na byddai ynddo breswyllydd, na dyn nac anifail, eithr ei fod yn anghyfanedd dragywyddol.

63 A phan ddarfyddo i ti ddarllen y llyfr hwn, rhwym faen wrtho, a bwrw ef i ganol Euphrates:

64 A dywed, Fel hyn y soddir Babilon, ac ni chyfyd hi, gan y drwg a ddygaf fi arni: a hwy a ddiffygiant. Hyd hyn y mae geiriau Jeremiah.

PENNOD LIL.

1 Sedeciah yn gwrthryfela. 4 Amgylchynu Jerusalem, a'i gorchfygu. 8 Lladw meibion Sedeciah, a thynnu ei lygaid yntau. 12 Nebuzaradan yn llosgi ac yn anrheithio y ddinas; 24 yn dwyn caethion ymaith. 31 Eflimerodach yn ddyrchafu Jehoiacin.

MAB un mlwydd ar hugain oedd Sedeciah pan ddechreuodd efe deyrnasu; ac un mlwydd ar ddeg y teyrnasodd efe yn Jerusalem: ac enw ei fam ef oedd Hamutal, merch Jeremiah o Libnah.

2 Ac efe a ynaeth yr hyn oedd ddrwg y'ngolwg yr ARGLWYDD, yn ol yr hyn oll a wnaeth Jehoiacin.

3 O herwydd gan ddigofaint yr ARGLWYDD y bu yn Jerusalem ac yn Judah, hyd oni fwridded efe hwynt allan o'i olwg, wrthryfela o Sedeciah yn erbyn brenhin Babilon.

4 ¶ Ac yn y nawfed flwyddyn o'i deyrnasiad ef, yn y degfed mis, ar y degfed dydd o'r mis, y daeth Nebuchodonosor brenhin Babilon, efe a'i holl lu, yn erbyn Jerusalem, ac a weryllasant yn ei herbyn hi, ac a adeiladasant gyferbydd i hi ymddiffynfa o amgylch ogyhol.

5 Felly y ddinas a fu y'ngwarchae hyd yr unfed flwyddyn ar ddeg i'r brenhin Sedeciah.

6 Yn y pedwerydd mis, yn y nawfed dydd o'r mis, y newyn a drymhoedd yn y ddinas, fel nad oedd bara i bobl y wlad.

7 Yna y torrwyd y ddinas; a'r holl ryfelwyr

a ffoisant, ac a sefiant allan o'r ddinas liw nos, ar hyd ffordd y porth rhwng y ddau fur, yr hwn oedd wrth ardd y brenhin (a'r Caldeaid oedd wrth y ddinas o amgylch) a hwy a sefiant ar hyd ffordd y rhos.

8 ¶ Ond llu y Caldeaid a ymlidiasant ar ol y brenhin, ac a oddiweddasant Sedectiah yn rhyoadyd Jericho, a'i holl lu ef a wasgarwyd oddi wrtho.

9 Yna hwy a ddallasant y brenhin, ac a'i dygasant ef at frenhin Babilon i Riblah, y ngwlad Hamath; ac efe a roddodd farn arno ef.

10 A brenhin Babilon a laddodd feibion Sedectiah y'ngwydd ei lygaid ef: efe a laddodd hefyd holl dywysogion Judah yn Riblah.

11 Yna efe a dynnodd lygaid Sedectiah, ac a'i rhwymodd ef a chadwyni; a brenhin Babilon a'i harweiniodd ef i Babilon, ac a'i rhoddodd ef mewn carchardy hyd ddydd ei farwolaeth.

12 ¶ Ac yn y pummed mis, ar y degfed dydd o'r mis (hon oedd y bedwaredd flwyddyn ar bymtheg i'r brenhin Nebuchodonosor brenhin Babilon) y daeth Nebuzaradan pennaeth y milwyr (yr hwn a safai ger bron brenhin Babilon) i Jerusalem;

13 Ac efe a losgodd dŷ yr ARGWYDD, a thŷ y brenhin; a holl dai Jerusalem, a phob tŷ mawr, a losgodd efe a thân.

14 A holl lu y Caldeaid y rhai oedd gyd â phennaeth y milwyr, a ddrylliasant holl furiau Jerusalem o amgylch.

15 Yna Nebuzaradan pennaeth y milwyr a gaethgludodd rai o'r bobl wael, a'r gweddill o'r bobl a adawsai yn y ddinas, a'r ffoaduriaid a glliasant at frenhin Babilon, a'r gweddill o'r bobl.

16 Ond Nebuzaradan pennaeth y milwyr a adawodd rai o dlodion y wlad yn winllanwyr ac yn arddwyr.

17 A'r Caldeaid a ddrylliasant y colofnau pres y rhai oedd yn nhŷ yr ARGWYDD, a'r ystollon, a'r môr pres yr hwn oedd yn nhŷ yr ARGWYDD; a hwy a ddygasant eu holl bres hwynt i Babilon.

18 A hwy a ddygasant ymaith y crochanau, a'r rhawiau, a'r psaltringau, a'r cawgiau, a'r thuserau, a'r holl lestri pres, y rhai yr oeddid yn gwasanaethu a hwynt.

19 A'r phfolau, a'r pedyll tân, a'r cawgiau, a'r crochanau, a'r canhwyl-brennau, a'r thuserau, a'r cwppanau, y rhai oedd o aur yn aur, a'r rhai oedd o arian yn arian, a gymmerodd pennaeth y milwyr ymaith.

20 Y ddwy golofn, un môr, a deuddeg o ychain pres, y rhai oedd dan yr ystollon, y rhai a wnsethali y brenhin Solomon, yn nhŷ yr ARGWYDD: nid oedd pwys ar bres yr holl lestri hyn.

21 Ac am y colofnau, deunaw eufydd oedd uchder un golofn, a llinyn o ddeuddeg eufydd oedd yn ei hamgylchu: a'i thewder yn bedair modfedd; ac yn gau yr oedd.

22 A chnap pres oedd arni, a phŵm eufydd oedd uchder un cnap; a rhwydwaith a phomgranadau ar y cnap o amgylch, yn bres i gyd: ac fel hyn yr oedd yr ail golofn a'i phomgranadau.

23 A'r pomgranadau oedd ynt, onid pedwar, cant ar ystlys: yr holl bomgranadau ar y rhwydwaith o amgylch oedd gant.

24 ¶ A phennaeth y milwyr a gymmerodd Serafaah yr arch-offeiriad, a Sephanah yr ail offeiriad, a'r tri oedd yn cadw y drws.

25 Ac efe a gymmerodd o'r ddinas ystafell-ydd, yr hwn oedd swyddog ar y rhyfelwyr; a seith-wyr o weision pennaeth y brenhin, y rhai a gafwyd yn y ddinas; a phen-ygrifenydd y llw, yr hwn a fyddai yn byddino pobl y wlad; a thri ugeinwr o bobl y wlad, y rhai a gafwyd y'ngghanol y ddinas.

26 A Nebuzaradan pennaeth y milwyr a gymmerodd y rhai hyn, ac a sef a hwynt i Riblah, at frenhin Babilon.

27 A brenhin Babilon a'u tarawodd hwynt, ac a'u lladdodd hwynt yn Riblah, y ngwlad Hamath. Fel hyn y caethgludwyd Judah o'i wlad ei hun.

28 Dyma y bobl a gaethgludodd Nebuchodonosor yn y seithfed flwyddyn, tair mil a thri ar hugain o Iuddewon.

29 Yn y ddeunawfed flwyddyn i Nebuchodonosor efe a gaethgludodd o Jerusalem wyth gant a deuddeg ar hugain o ddynion.

30 Yn y drydedd flwyddyn ar hugain i Nebuchodonosor, Nebuzaradan pennaeth y milwyr a gaethgludodd saith gant a phump a deugain o Iuddewon: yr holl ddynion hyn oedd bedair mil a chwe chant.

31 ¶ Ac yn y ddwyfed flwyddyn ar bymtheg ar hugain wedi caethglud Jehoiacin brenhin Judah, yn y deuddegfed mis, ar y pummed dydd ar hugain o'r mis, Efil-merodach brenhin Babilon (yn y flwyddyn gytfa o'i deyrnasiad) a ddyrchafodd ben Jehoiacin brenhin Judah, ac a'i dug ef allan o'r carchardy.

32 Ac a ddywedodd yn dŷg wrtho, ac a oeddodd ei frenhin-faingc ef uwch law gorredd-feingciau y brenhinoedd, y rhai oedd gyd âg ef yn Babilon.

33 Ac efe a newidodd ei garcharwieg ef: ac efe a fwyttodd fara ger ei fron ef yn wastad, holl ddyddiau ei einioes.

34 Ac am ei luniaeth ef, lluniaseth gwastadol a roddwyd iddo gan frenhin Babilon, dogndydd yn ei ddydd hyd ddydd ei farwolaeth, holl ddyddiau ei einioes.

GALARNAD JEREMIAH.

PENNOD I.

1 *Gofidus gysthur Jerusalem o herwydd ei phechodau, 13 a hithau yn cuwyo rhag ei gofid, 18 ac yn cystuddedfod barnedigaeithau Duw yn rhyllaw.*

PA fodd y mae y ddinas aml ei phobl yn estedd ei hunan! *pa fodd y mae y ffosog ym mhllith y cenhedloedd megis yn weddw! pa fodd y mae tywysoges y taleithiau dan deyrnged!*

2 Y mae hi yn wyddio yn hidl liw nos, ac y mae ei dagrau ar ei gruddiau, heb neb o'i holl gar-

ladau yn ei chysuro: ei holl gyfeillion a fuzant anghywir iddi, ac a sefiant yn elynion iddi.

3 Judah a fudodd ymaith gan flinder, a cham faint caethiwed; y mae hi yn aros ym mysg y cenhedloedd, heb gael gorphwysdra: ei holl erlidwyr a'i goddieweddasant hi mewn lleoedd cyfyng.

4 Y mae ffyrdd Ston yn galuro, o eisieu rhai yn dyfod i'r wyl arbennig: ei holl byrth hi sydd anghyfannedd, ei hoffeiriad yn uchenedio, ei morwynion yn ofidus, a hithau yn flin aml.

5 Ei gwrthwynebwy'r ydynt bennaf, y mae ei gelynyon yn ffynnu: canys yr ARGLWYDD a'i gofidiodd hi am amlder ei chamweddau; ei phlant a aethant i gaethiwed o flaen y gelyn.

6 A holl harddwch merch Sion a ymadawodd â hi; y mae ei thywysogion hi fel hydodod heb gael porfa, ac yn myned yn ddiernerth o flaen yr ymlidiwr.

7 Y mae Jerusalem, yn nyddiau ei blinder a'i chaledi, yn cofio ei holl fryfrydych oedd iiddi yn y dyddiau gynt, pan syrthiodd ei phobl hi yn llaw y gelyn, heb neb yn ei chynnorthwyo hi: y gelynyon a'i gwelsant hi, ac a chwarddasant am ben ei sabbothau.

8 Jerusalem a bechodd Dechod; am hynny y symmudwyd hi: yr holl rai a'i hanrhydedd-ent sydd yn ei dystyru hi, o herwydd iddynt weled ei noethni hi: fe, y mae hi yn ucheneidlo, ac yn troi yn ei hol.

9 Ei hafendid sydd yn ei godre, nid yw hi yn meddwl am ei ddiwedd; am hynny y syrthiodd hi yn rhyfedd, heb neb yn ei chysuro: edrych, ARGLWYDD, ar fy mlinder; canys ym-fawrygodd y gelyn.

10 Y gwrthwynebw'r a estynnodd ci law ar ei holl hoff-bethau hi: hi a welodd y cenhedloedd yn dyfod i mewn i'w chysaegr, i'r rhai y gorchymynast ti na ddelet i'th gynulleidfa.

11 Y mae ei holl bobl hi yn ucheneidlo, yn ceisio bywyd: hwy a roddasant eu hoff-bethau am fwyd i ddadebru yr enaid: edrych, ARGLWYDD, a gwel; canys dirmygus ydyw'r fi.

12 ¶ Onid gwaeth gennych chiwi, y ffordd-ollion oll? gwelwch ac edrychwch, a oes y fath o'fod a'm gofid i, yr hwn a wnaethpwyd i mi, a'r hwn y gofidodd yr ARGLWYDD a'i yn nydd angerdd ei ddigter.

13 O'r uchelder yr anfonodd efe dan i'm hesgyn i, yr hwn a aeth yn drech na hwynt: efe a ledodd rwyd o flaen fy nbraed, ac a'm dychwelodd yn fy ol; efe a'm gwaeth yn anrheithiedig, ac yn ofidus ar hyd y dydd.

14 Rhwymwyd iau fy nghamweddau a'i law ef: hwy a blethwyd, ac a ddaethant i fynu am fy ngwddf: efe a wnaeth i'm nerth syrthlo; yr ARGLWYDD a'm rhododd mewn dwylaw, oddi tan y rhai ni allaf gyfodi.

15 Yr ARGLWYDD a fathrodd fy holl rai grymms o'm mewn; efe a gyhoeddodd i'm herbyn gymmanfa, i ddifetha fy ngwyr ieuainc: fel gwinwryf y sathrodd yr ARGLWYDD y forwyn, merch Judah.

16 Am hyn yr ydyw'r yn wlyo; y mae fy llygad, fy llygad yn rhedeg gan ddwfr, o herwydd pellhau oddi wrthyf ddiidanwr a ddadebral fy enaid: fy meibion sydd anrheithiedig, am i'r gelyn orehfygu.

17 Sion a ledodd ei dwylaw, heb neb yn ei diddanu: yr ARGLWYDD a orchymnodd am Jacob, fod ei elynion yn ei gylch: Jerusalem sydd fel gwraig flaglwyfus yn eu mysg hwynt. 18 ¶ Cyflwyn yr yr ARGLWYDD; oblegid myfi a fflum anufudd i'w ar ef: gwrandewch, attolwg, bobloedd oll, a gwelwch fy ngofid: fy morwynion a'm gwyr ieuainc a aethant i gaethiwed.

19 Gelwais am fy nghariadau, a hwy a'm twyllasant; y'r offeiriad a'm henafgwyr a dregasant yn y ddinas, tra oeddnt yn ceisio kidynt fwyd i ddadebru eu henaid.

20 Gwel, O ARGLWYDD; canys y mae yn gyflyng arnaf: fy ymygaroedd a gyffroisant, fy nghalon a drodd yno; o herwydd fy mod yn rhy anufudd; y mae y cleddyf yn difetha oddi allan, megis marwolweth sydd gartref.

21 Clywast fy mod i yn ucheneidlo: nid oes a'm diddano: fy holl elynion, pan glywsant fy arwyfod, a lawenyasant am i ti

wneuthur hynny: ond ti a ddygi i ben y dydd a gyhoeddaist, a hwy a fyddant fel finnuau.

22 Deued eu holl ddrygioni hwynt o'th flaen di; a gwna iddynt hwy fel y gwnaethost i minnuau, am fy holl gamweddau: oblegid y mae fy ucheneidiau yn aml, a'm calon yn ofidus.

PENNOD II.

1 Jeremiah yn galaru am ofid Jerusalem: 20 ac yn cwyno wrth Deuio faint oedd.

PA fodd y dug yr ARGLWYDD gwmmwl ar ferch Sion yn ei sorriant, ac y bwriadodd degwch Israel i lawr o'r nefoedd, ac na chofiodd leithig ei draed yn nydd ei ddigofaint!

2 Yr Arglwydd a lyngcodd, heb arbed, holl anneddau Jacob; efe a ddifrododd yn ei ddigter amddiffyfydd merch Judah; efe a'w tynnodd hwynt i lawr, ac a ddiwfnodd y deyrnas a'i thywysogion.

3 Mewn sorriant digllawn y torrodd efe holl gorn Israel: efe a dynnodd ei ddeheulaw yn ei hol oddi wrth y gelyn; ac yn erbyn Jacob y cynneudodd megis fflam danllwy, yr hon a ddfia o amgylch.

4 Efe a anelodd ei fwa fel gelyn; safodd a'i ddeheulaw fel gwrthwynebw'r, ac a laddodd bob dim hyfryd i'r golwg, ym mhabel merch Sion: fel tân y tywalltodd efe ei ddigofaint.

5 Yr Arglwydd sydd megis gelyn: efe a lyngcodd Israel, efe a lyngcodd ei holl balasau hi: efe a ddiwfnodd ei hymddiffyfydd, ac a wnaeth gwynfan a galar yn aml ym merch Judah.

6 Efe a anrheithiodd ei babel fel gardd; efe a ddinystriodd leoedd ei gymmanfa: yr ARGLWYDD a wnaeth anghoifu yn Sion yr uchelwyl a'r sabboth, ac yn lliidowgrwydd ei sorriant y dirmygodd efe y brenhin a'r offeiriad.

7 Yr ARGLWYDD a wrthododd ei allor; a ffeiddiodd ei gyssegr; rhoddodd gaerau a phalasaau hi yn llaw y gelyn: rhoddasant ffoedd yn nhŷ yr ARGLWYDD, megis ar ddydd uchelwyl.

8 Yr ARGLWYDD a fwriadodd ddiwfnw mor merch Sion; efe a estynnodd llyny, ac nid ataliodd ei law rhag difetha: am hynny y gwnaeth efe i'r rhagur ac i'r mur alaru; cyd-lesasant.

9 Ei phyrth a soddasant i'r ddaear; efe a ddiwfnodd ac a ddrylloedd ei barrau hi: ei brenhin a'i thywysogion ydynt ym mysg y cenhedloedd: heb gyfraith y mae; a'i phrophwydi heb gael gweledigaeth gan yr ARGLWYDD.

10 Henuriaid merch Sion a eisteddant ar lawr, a dawnt â sôn; gosodasant lwech ar eu pennau; ym-wregysasant â sach-llan: gwyr-yfon Jerusalem a oestngasant eu pennau i lawr.

11 Fy llygaid sydd yn pallu gan ddagrau, fy ymygaroedd a gyffroisant, fy astu a dywalltwyd ar y ddaear; o herwydd dinystir merch fy mhobl, pan lewygodd y plant a'r rhai yn sugno yn heolydd y ddinas.

12 Hwy a ddywedant wrth eu mammau, Pa le y mae yd a gwin? pan lewygent fel yr archolledig yn heolydd y ddinas, pan dywalltwent eu heneidiau yn mynws eu mammau.

13 Pa beth a gymmeraf yn dyst i ti? beth a gyffelybaf i ti, O ferch Jerusalem? beth a gystadfa â thi, fel y'th ddiidanwyf, O forwyn, merch Sion? canys y mae dy ddinystir yn sawr fel y môr; pwy a'th iachâ di?

14 Dy brophwydi a'i ddiwfnodd a'i ddiwfnodd; ac ni ddatguddiasant dy anwirwedd, i droi ymaith dy gaethiwed: eithr hwy a weledant i ti feichiau oelwyddog, ac achostion deol.

15 Y rhal oll a dramwyent y ffordd, a gurent eu dwylaw arnat ti; chwibanent, ac ysgydwent eu pennau ar ferch Jerusalem, gan ddywed-
yd, Ai dyma y ddinas a alwent yn berffeith-
rwydd tegwech, yn lawenydd yr holl ddaear!

16 Dy holl elynion a ledasant eu safnau arnat ti; a chwibanasant, ac a esgryngasant ddannedd, ac a ddywedasant, Llyngcasom hi: yn ddiaw dyma y dydd a ddisgwylasom ni; ni a'i cawsom, ni a'i gwelom.

17 Yr ARGWLWYDD a wnaeth yr hyn a ddychymygodd; ac a gyflawnodd ei air yr hwn a orchymynodd efe er y dyddiau gynt: efe a ddisfrododd, ac nid arbedodd; efe a wnaeth i'r gelyn lawenyachu yn dy erbyn di; efe a ddyrchafodd gorn dy wrthwynebwr di.

18 Eu calon hwynt a waeddodd ar yr ARGWLWYDD, O fur merch Sion, tywallt ddaagrau ddydd a nos fel afon: na orphwys, ac na phleiddied canwyll dy lygad.

19 Cyfod, cyhoedda llw nos; yn nechre y wylladwriaeth tywallt dy galon fel dwfr ger bron yr ARGWLWYDD: dyrchafu dy ddwyliaw atto ef am einioes dy blant, y rhai sydd yn llewygu o newyn yn mhen pob heol.

20 ¶ Edrych, ARGWLWYDD, a gwel i bwy y gwnaethost fel hyn: a fwyty y gwragedd eu firwyth eu hun, plant o rychwant o hyd? a leddir yr offeiriad a'r prophwyd y'nghyssegr yr ARGWLWYDD?

21 Ieuanage a hen sydd yn gorwedd ar lawr yn yr heolydd: fy morwynion a'm gwyr ieu-
aingo a syrthiasant trwy y cleddyf: ti a'u lleddaist hwynt yn nydd dy sorriant, lleddaist hwy heb arbed.

22 Gelwaist megis ar ddydd uchelwyl fy nychryn o amgylch, fel na ddiangodd ac na adawyd neb yn nydd sorriant yr ARGWLWYDD: y gelyn a ddisfethodd y rhai a faethais ac a fegais i.

PENNOD III.

1 Y ffyddloniaid yn cwynfan am eu gofidiau: 22 a thrwy drugareddau Duw, yn cwarnhâu eu gobaiith: 37 yn cydnabod cyflawnder Duw: 55 yn gweledio am ymwared iddynt eu hun-
ain: 64 a dial ar eu gelynon.

MYFI yw y gwr a welodd flinder gan w-
alen ei ddisgofaint ef.

2 I dywyllwch, ac nid i oleuni, yr arwein-
lodd ac y tywysodd efe fl.

3 Yn fy erbyn i yn ddiâu y trodd efe, ac y
mae efe yn troi ei law ar hyd y dydd.

4 Efe a wnaeth fy nghnawd a'm croen yn
hen; efe a ddrylliodd fy esgryn.

5 Efe a adeiladodd i'm herbyn, ac a'm ham-
gylchodd a bustl ac a blinder.

6 Efe a'm gosododd mewn tywyll leoedd, fel
y rhai sydd wedi marw er ys talm.

7 Efe a gauodd o'm hamgylch, fel nad el-
wyf allan: efe a wnaeth fy llyfisthair i yn
drom.

8 Pan lefwyf, a phan floeddiwyf, efe a gau
allan fy ngwedd.

9 Efe a gauodd fy ffyrdd & cherrig nádd; efe
a wyrodd fy llwybrau.

10 Yr oedd efe i mi fel arth yn cynyllwyn,
neu lew mewn llochesau.

11 Efe a wyrodd fy ffyrdd, ac a'm drylliodd;
yn anrheithiedig y gwnaeth fl.

12 Efe a anelodd ei fwa, ac a'm gosododd
fel nód i saeth.

13 Efe a wnaeth i saethau ei gawell fyned
i'm harenau.

14 Gwatwargerdd oeddwn i'm holl bobl, a'u
cân ar hyd y dydd.

15 Efe a'm llanwodd & chwerwder; efe a'm
meiddiodd i'r wernod.

16 Efe a dorrodd fy nannedd & cherrig, ac
a'm trybaeddodd yn y llwch.

17 A phellleist fy enaid oddi wrth heddwch;
anghodaais ddaion.

18 A mi a ddywedais, Darfu am fy nerth
a'm gobaiith oddi wrth yr ARGWLWYDD.

19 Cofia fy mlinder a'm gofid, y wernod a'r
bustl.

20 Fy enaid gan goffo a gofia, ac a ddaros-
tyngwyd ynof fl.

21 Hyn yr ydwyf yn ei adgoffo; am hynny
y gobethiaf.

22 ¶ Trugareddau yr ARGWLWYDD yw na
ddarfau am danom ni: o herwydd ni phalla ei
dosturiaethau ef.

23 Bob bore y deuant o newydd: mawr yw
dy ffyddlondeb.

24 Yr ARGWLWYDD yw fy rhan i, medd fy
enaid; am hynny y gobethiaf ynddo.

25 Datonus yw yr ARGWLWYDD i'r rhai a
ddisgwyllant wrtho, ac i'r enaid a'i ceisio.

26 Da yw gobethio a disgwyl yn ddistaw am
lachawdwriaeth yr ARGWLWYDD.

27 Da yw i wr ddwyn yr iau yn ei ieu-
engetid.

28 Efe a eistedd ei hunan, a daw & son;
am iddo ei dwyn hi arno.

29 Efe a ddyry ei enau yn y llwch, i edrych
a oes obaith.

30 Efe a ddyry ei gern i'r hwn a'i tarawo:
efe a lenwir & gwaradwydd.

31 Oblegid nid yn dragwydd y gwrthyd yr
ARGWLWYDD:

32 Ond er iddo gystuddio, etto efe a dosturia,
yn ol amlder ei drugareddau.

33 Canys nid o'i fodd y blina efe, nac y cys-
tuddia blant dynion.

34 I fathru holl garcharorion y ddaear dan
ei draed,

35 I wyro barn gwr o flaen wyneb y Gor-
uchaf.

36 Nid yw yr ARGWLWYDD yn gweled yn dda
wneuthur cam & gwr yn ei fatter.

37 ¶ Pwy a ddywed y bydd dim, heb fy
ARGWLWYDD ei orchymyn?

38 Oni ddaw o enau y Goruchaf ddrwg a da?
39 Paham y grwnnach dyn byw, gwr aw
gospedigaeith ei bechod?

40 Ceisawn a chwiliwn ein ffyrdd, a dy-
chwelwn at yr ARGWLWYDD.

41 Dyrenafwn ein calonnau a'n dwylaw at
Dduw yn y nefoedd.

42 Nyni a wnaethom gamwedd, ac a fuom
anuffod; tithau nid arbedaiat.

43 Gorchuddiaist ni & sorriant, ac erlidiaist
ni: lleddaist, nid arbedaiat.

44 Ti a'th guddiaist dy hun & chwmmwl, fel
na ddeuai ein gweddi trwodd.

45 Ti a'n gwnaethost yn sorod ac yn ysgub-
ion y'nghanol y bobl.

46 Ein holl elynion a ledasant eu safnau yn
ein herbyn.

47 Dychryn a magl a ddaeth arnom, a-
rhaith a dilynstr.

48 Fy llygad a ddisferodd ffrydiau o ddwfr, o
herwydd dinystr merch fy mhobl.

49 Fy llygad a ddisferodd, ac ni phheidiodd,
am nad oes gorphwyadra:

50 Herwydd onl edrycho, ac oni ystyrio yr AR-
GWLWYDD o'r nefoedd.

51 Y mae fy llygad yn blino fy enaid, o her-
wydd holl ferechd fy ninas.

52 Fy gelynyon gan hela a'm hellasant yn
ddiachos, fel aderyn.

53 Torrasant ymaith fy einioes yn y pwll, a
bwriasant gerrig arnaf.

54 Y dyfroedd a lifasant dros fy mhen; dy-
wedais, Torrwyd fi ymaith.

55 ¶ Gelwais ar dy enw di, O AROGLWYDD, o'r pwll isaf.

56 Ti a glywaist fy llef: fa chrudd dy giust rhag fy uchenaid a'm gwaedd.

57 Ti a ddaethost yn nês y dydd y gelwais arnat: dywedaist, Nac ofna.

58 Ti, O AROGLWYDD, a ddadleuaist gyd a'm henaid: gwaredaist fy einioes.

59 Ti, O AROGLWYDD, a welaist fy ngham: barn di fy marn i.

60 Ti a welaist eu holl ddiâl hwynt, a'u holl amcanion i'm herbyn i.

61 Clywaist eu gwaradwydd, O AROGLWYDD, a'u holl fwrïadau i'm herbyn;

62 Gwefusau y rhai a godant i'm herbyn, a'u myfyrdod i'm herbyn ar hyd y dydd.

63 Edrych ar eu heisteddïad a'u cyfodiad; myfi yw eu cân hwynt.

64 ¶ Tâl y pywth iddynt, O AROGLWYDD, yn of gweithred eu dwylaw.

65 Dod iddynt ofid calon, dy feldith iddynt.

66 Eriid hwynt â digofaint, a difetha hwy oddi tan nefoedd yr AROGLWYDD.

PENNOD IV.

1 *Sion yn cwyyno ei thostur gŵyr: 13 yn cyffaru ei phechodau. 21 Bygythio Edom; 22 a chysuro Sion.*

PA fodd y tywyllodd yr aur! y newidiodd yr aur coeth dal tasfwyd cerrig y cysegr ym mhen pob heol.

2 Gwerthfawr feibion Sion, a chystal ag aur pur, pa fodd y cyfrifwyd hwynt fel ystenau pridd, gwaith dwylaw y croehenydd!

3 Y dreigiau a dynnant allan eu bronau, a roddant sugn i'w cenawon: merch fy mhobl a aeth yn greulawn, fel yr estrysiaid yn yr anialwch.

4 Tafod y plentyn sugno sydd yn glynu wrth dafod ei enau gan syched: y plant a ofynant fara, ond nid oedd a dorraï iddynt.

5 Y rhai a ymborthent yn foethus, a ddi-fethwyd yn yr heolydd; y rhai a feithrinwyd mewn ysgariad, a goffeidiant i tommennydd.

6 Canys mwy yw anwiredd merch fy mhobl ná phechod Sodom, yr hon a ddinystriwyd megis yn ddisymmwrth, ni safodd llaw arni.

7 Purach oedd ei Nazarëid hi nâ'r eira, gwynnach oeddynt nâ'r llaeth, gwirdoccach oeddynt o gorph nâ'r cwrel, a'u trwsiad oedd o saphir.

8 Duach yw yr olwg arnynt nâ'r glöyn; nid adweinir hwynt yn yr heolydd: eu croen a lŷn wrth eu hesgyrn; gwywodd, aeth yn debyg i bren.

9 Gwell yw y rhai a laddwyd â chleddyf, nâ'r rhai a laddwyd â newyn; oblegid y rhai nyn a ddihoenent, wedi eu trywanu o *eisieu* cŵd y maes.

10 Dwylaw gwragedd tosturïol a ferwasant eu plant eu hun: eu hymborth oeddynt yn ninystr merch fy mhobl.

11 Yr AROGLWYDD a gyflawnodd ei ddigter, a dywalltodd lidiowgrwydd ei sorriant, ac a gynneuodd dân yn Sion, yr hwn a ddiâfodd ei seiliau hi.

12 Ni choelliasst brenhinoedd y ddaear, na holl drigolion y byd, y deual y gwrthwyn-ebwr a'r gelyn i mewn i byrth Jerusalem.

13 ¶ Am bechodau ei phrophwydi, ac anwiredd ei hofferiaid, y rhai a ollyngasant waed y rhai cyflawn o'i mewn hi;

14 Gwibiasant, fel deillion yn yr heolydd, ac ymddifwynasant gan waed, fel na ellid cyfwrdd i'u dillad hwynt.

15 Gwaeddasant arnynt, Ciliwch; arian yw; ciliwch, ciliwch, na chnyffriddwch; pan ffois-ant, ac yr aethant ymaith. Dywedent ym

mysg y cnehedloedd, Ni thrigant hwy yma mwyach.

16 Sorriant yr AROGLWYDD a'u gwasgar-odd hwynt; nid edrych efe arnynt mwy: ni pharchent hwy yr offeiriad, ni thosturient wrth yr henafgwyr.

17 Ninnau hefyd, ein llygaid a ballasant am ein cynnorthwy ofer: gan ddisgwyl disgwyl yr oeddem ni wrth genhedlaeth ni allai eis hachub.

18 Hwy a olrheiniant ein cerddediad, fel na allwn fyned ar hyd ein heolydd: y mae ein diwedd ni yn agos, ein dyddiau ni a gyflawnwyd; canys daeth ein diwedd ni.

19 Buanach yw ein herlidwyr nag eryrod yr awyr: y maent yn ein herlid ni ar y mynyddoedd, yn ein cynllwyn yn yr anialwch.

20 Anadl ein ffroenau, enneiniog yr AROGLWYDD, a ddaliwyd yn eu rhwydau hwynt, am yr hwn y dywedasant, Dan ei gysgod ef y byddwn ni byw ym mysg y cnehedloedd.

21 Bydd lawen a hyfryd, merch Edom, yr hon wyt yn trigo yn nhir Us: daw y cwpann attat tithau hefyd; ti a feddwl, ac a ymnoethi.

22 ¶ Gorphenwyd dy gospedigaeth di, merch Sion; ni chaethgludfa efe di mwy: efe a ymwel â'th anwiredd di, merch Edom; efe a ddatguddia dy bechodau.

PENNOD V.

Tostur gwynfau Sion, mevon gweddïd at Ddrau.

COFIA, O AROGLWYDD, beth a ddaeth i ni: edrych a gwel ein gwaradwydd.

2 Ein hetfeddiaeth ni a drôwyd i estroniaid, a'n tai i ddeithriaid.

3 Ymddifad ydym heb dadau; ein mamau sydd megis gweddwon.

4 Yr ydym yn yfed ein dwfr am arian; ein coed sydd yn dyfod am werth.

5 Ein gwarrau sydd dan erlid; llafurio yr ydym, nid oes gorphwysdra i ni.

6 Rhoisom ein llaw i'r Aiphtiaid, i'r Assyriaid, i gael digon o fara.

7 Ein tadau a bechasant, ac nid ydynt: ninnau sydd yn dwyn eu cosp hwynt.

8 Gweision sydd yn llywodraethu arnom ni, heb fod a'n gwaredo o'u llaw hwynt.

9 *Mevon enbydrodydd* am ein heinioes y dygasom ein bara i mewn, o herwydd cleddyf yr anialwch.

10 Ein croen a dduodd fel ffwrn, gan y newyn tost.

11 Hwy a dreisiasant y gwragedd yn Sion, a'r morwynion yn ninasoedd Judah.

12 Crogasant dywysogion â'u dwylaw; ni pherchidl wynebaw yr henafgwyr.

13 Hwy a gymmerasant y gwyr ieuainge i falu; a'r plant a syrthiasant dan y coed.

14 Yr henafgwyr a beidiasant â'r porth; y gwyr ieuainge â'u cerdd.

15 Darfu llawenydd ein calon: ein dawns a drodd yn alar.

16 Syrthlodd y goron oddi am ein pen: gwae ni yn awr bechu o honom.

17 Am hyn y mae ein calon yn ofidus; am hyn y tywyllodd ein llygaid.

18 O herwydd mynydd Sion, yr hwn a anrheithiwyd, y mae y llwynogod yn rhodio ynddo.

19 Ti, AROGLWYDD, a barhél byth; dy orsedd-fainge yn oes oesoedd.

20 Paham yr anghofi ni byth, ac y gadewi ni dros hir ddyddiau?

21 Dychwel ni, O AROGLWYDD, attat ti, a ni a ddychwelir: adnewyddfa ein dyddiau megis cynt.

22 Eithr ti a'n llwyr wrthodaist ni: ti a ddiglaist wrthym ni yn ddiartawr.

LLYFR

Y

PROPHWYD EZECEL.

PENNOD I.

1 *Yr amser y prophwydd Ezechel yn Chebar.*
4 *Gweledigaeth y pedwar Cherub, 15 y pedair ohoyn, 26 a gogoniant Duw.*

A DARFU yn y ddegfed flwyddyn ar hugain, yn y pedwerydd mis, ar y pummed dydd o'r mis (a mi ym mysg y gaethglud wrth afon Chebar) agoryd y nefoedd; a gwelwn weledigaethau Duw.

2 Yn y pummed dydd o'r mis (honno oedd y bummed flwyddyn o gaethgludiad brenhin Jehoiachin)

3 Y daeth gair yr **ARGLWYDD** yn eglur at Ezechel yr offeiriad, mab Buzi, yn nhir y Caldeaid, wrth afon Chebar; ac yno y bu llaw yr **ARGLWYDD** arno ef.

4 ¶ Yna yr edrychais, ac wele yn dyfod o'r gogledd gorwynt, a chwmmwl mawr, a than yn ymgymmeryd, a disgleirdeb o amgylch iddo; ac o'i ganol, *sef* o ganol y tân, fel lliw ambr.

5 Hefyd o'i ganol y daeth cyffelybrwydd i bedwar peth byw. A dyma eu hagwedd hwynt. Dull dyn oedd iddynt.

6 A phedwar wyneb i bob un, a phedair aden i bob un o honynt.

7 A'u traed yn draed uniawn; a gwadn eu traed fel gwadn troed llo; a gwreichioni yr oeddynt fel lliw efydd gloyw.

8 Ac yr oedd dwylaw dyn oddi tan eu hadenydd, ar eu pedwar ystlys; eu hwynebau hefyd a'u hadenydd oedd ganddynt ill pedwar.

9 Eu hadenydd hwynt oedd wedi eu cysylltu y naill wrth y llall; pan gerddent ni throent; aent bob un yn uniawn rhag ei wyneb.

10 Dyma ddull eu hwynebau hwynt; Wyneb dyn, ac wyneb llew, oedd ar y tu deheu iddynt ill pedwar: ac wyneb ŷch o'r tu aswy iddynt ill pedwar, ac wyneb eryr iddynt ill pedwar.

11 Dyma eu hwynebau hwynt; a'u hadenydd oedd wedi eu dosparthu oddi arnodd, dwy i bob un wedi eu cysylltu a'u gilydd, a dwy oedd yn cuddio eu cyrph.

12 Aent hefyd bob un yn uniawn rhag ei wyneb; i'r lle y byddai yr yspryd ar fyned, yno yr aent; ni throent pan gerddent.

13 Dyma ddull y pethau byw; Eu gwlediad oedd fel marwor tân yn llosgi, ac fel gwlediaid staglau; yr oedd eife yn ymgerdded rhwng y pethau byw, a disglauer oedd y tân, a meltt yn dyfod allan o'r tân.

14 Rhedai hefyd, a dychwelai y pethau byw, fel gwlediad meltten.

15 ¶ Edrychais hefyd ar y pethau byw: ac wele, ar lawr yn ymyl y pethau byw un olwyn, gyd â'i bedwar wyneb.

16 Dull yr olwynion a'u gwaith oedd fel lliw leryl: a'r un dull oedd iddynt ill pedair; a'u gwedd hwynt a'u gwaith fel pe byddai olwyn yng nghanol olwyn.

17 Pan elent, aent ar eu pedwar ochr: ni throent pan gerddent.

18 Eu cantau hefyd oedd gyfuwch ag yr oeddynt yn ofnadwy: a'u cantau oedd yn llawn llygaid oddi amgylch ill pedwar.

19 A phan gerddai y pethau byw, yr olwynion a gerddent wrthynt; a phan ymgodai y pethau byw oddi ar y ddaear, yr ymgodai yr olwynion.

20 I'r lle y byddai yr yspryd i fyned, yr aent, yno yr oedd eu hyspryd ar fyned; a'r olwynion a ymgodent ar eu cyfer hwynt: canys yspryd y peth byw oedd yn yr olwynion.

21 Cerddent pan gerddent hwythau, a safent pan safent hwythau; a phan ymgodent hwy oddi ar y ddaear, yr olwynion a ymgodent ar eu cyfer hwythau: canys yspryd y peth byw oedd yn yr olwynion.

22 Ac yr oedd ar bennau y pethau byw ddull y ffurfafen, fel lliw grisial ofnadwy, wedi ei hestyn dros eu pennau hwynt oddi arnodd.

23 A than y ffurfafen yr oedd eu hadenydd hwynt yn uniawn, y naill tu ag at y llall: dwy i bob un, yn eu cuddio o'r naill du, a dwy i bob un yn cuddio eu cyrph, o'r tu arall.

24 A mi a glywn swm eu hadenydd hwynt, fel swm dyfroedd lawer, fel swm yr Hollalluog, pan gerddent: swm heferydd, fel swm llu: pan safent, laesent eu hadenydd.

25 Ac yr oedd llais oddi ar y ffurfafen yr hon oedd ar eu pennau hwynt, pan safent, ac y laesent eu hadenydd.

26 ¶ Ac oddi ar y ffurfafen yr hon oedd ar eu pennau hwynt, yr oedd cyffelybrwydd gorsedd-fainge, fel gwlediad maen saphir, ac ar gyffelybrwydd yr orsedd-fainge yr oedd oddi arnodd arno ef gyffelybrwydd megis gwlediad dyn.

27 Gwelais hefyd megis lliw ambr, fel gwlediad tân o'i fewn o amgylch: o welediad ei lwynau ac uchod, ac o welediad ei lwynau ac isod, y gwelais megis gwlediad tân, a disgleirdeb iddo oddi amgylch.

28 Fel gwlediad y bwa a fydd yn y cwmmwl ar ddydd gwlawog, fel hyn yr oedd gwlediad y disgleirdeb o amgylch. Dyma welediad cyffelybrwydd gogoniant yr **ARGLWYDD**. A phan welais, syrthiais ar fy wyneb, a chlywais lais un yu lefaru.

PENNOD II.

1 *Awdurdod Ezechel, 6 a'i addysg.* 9 *Piŷg llyfr ei orthrom brophwydolaeth ef.*

AC efe a ddywedodd wrthyf, Mab dyn, aaf ar dy draed, a mi a lefaraf wrthyf.

2 A'r yspryd a aeth yno, pan lefarodd efe wrthyf, ac a'm gosododd ar fy nhraed, fel y clywais yr lwm a lefarodd wrthyf.

3 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Mab dyn, yr ydwyf fi yn dy ddanfoni di at feblon Israel, at genedi wrthyfeligar, y rhai a wrthyfclasant

fm herbyn; hwynt-hwy a'u tadau a droeddasant i'm herbyn, hyd gorph y dydd hwn.

4 Meibion wyneb-galed hefyd a chadarn-galon yr wyf fi yn dy ddanfion atynt: dywed dithau wrthynt, Fel hyn y dywed yr AROGLWYDD DDUW.

5 A pha un bynnag a wnelont ai gwrando, ai peidio (cansys ty gwrthryfelgar ydynt) etto eant wybod fod prophwyd yn eu mysg hwynt.

6 ¶ Tithau, fab dyn, nac ofna rhagddynt, ac na arswyda er eu geiriau hwynt, er bod gwrthryfelwyr a drain gyd â thi, a thithau yn trigo ym mysg ysgorpionau: nac ofna rhag eu geiriau hwynt, ac na ddychryna gan eu hwynebau hwynt, er mai ty gwrthryfelgar ydynt.

7 Etto lefarai di fy ngeiriau wrthynt, pa un bynnag a wnelont ai gwrando ai peidio; cansys gwrthryfelgar ydynt.

8 Tithau fab dyn, gwrando yr hyn yr ydwyf fi yn ei lefaru wrthynt, Na fydd di wrthryfelgar fel y ty gwrthryfelgar hwn: lleda dy safn, a bwytta yr hyn yr ydwyf fi yn ei roddi i ti.

9 ¶ Yna yr edrychais, ac wele law wedi ei hanfon ataf, ac wele ynddi blyg llyfr.

10 Ac efe a'i dadblygodd o'm blaen i: ac yr oedd efe wedi ei ysgrifenu wyneb a chefn; ac yr oedd wedi ysgrifenu arno, galar, a griddan, a gwae.

PENNOD III.

1 *Ecciel yn bwytta y plyg llyfr: 4 a Duw yn ei nerthu ef: 15 ac yn dangos iddo rool prophwydolaeth: 22 ac yn cau ac yn egori genau y prophwyd.*

A C efe a ddywedodd wrthyf, Mab dyn, bwytta yr hyn a gefyich, bwytta y llyfr hwn, a dos a lefarai wrth dy Israel.

2 Yna mi a agorais fy safn, ac efe a wnaeth i mi fwytta y llyfr hwnnw.

3 Dywedodd hefyd wrthyf, Bwyda dy fól, a llaw dy berfedd, fab dyn, a'r llyfr hwn yr ydwyf fi yn ei roddi ataf. Yna y bwytteis; ac yr oedd efe yn fy safn fel mel o feluser.

4 ¶ Ac efe a ddywedodd wrthyf, Mab dyn, cerda, dos at dy Israel, a lefarai a'm geiriau wrthynt.

5 Cansys nid at bobl o iaith ddieithr ac o dafodiaith galed y'th anfonir di, ond at dy Israel;

6 Nid at bobloedd lawer o iaith ddieithr ac o dafodiaith galed, y rhai ni ddealli eu hym-droddion. Oni wrandawsai y rhai hynny arnat, pe y'th anfonaswn atynt?

7 Etto ty Israel ni fynnant wrando arnat ti; cansys ni fynnant wrando arnat fi: oblegid tal-gryffon a chaled-galon ydynt hwy, holl dy Israel.

8 Wele, gwnaethum dy wyneb yn gryf yn erbyn eu hwynebau hwynt, a'th dal yn gryf yn erbyn eu talcennau hwynt.

9 Gwnaethum dy dalcen fel adamant, yn galletach nâr gallestr: nac ofna hwynt, ac na ddychryna rhag eu hwynebau, er mai ty gwrthryfelgar ydynt.

10 Dywedodd hefyd wrthyf, Ha fab dyn, derbyn a'th galon, a chlyw a'th glustiau, fy holl eiriau a lefarwyf wrthynt.

11 Cerda hefyd, a dos at y gaethglud, at feibion dy bobl, a lefarai hefyd wrthynt, a dywed wrthynt, Fel hyn y dywed yr AROGLWYDD DDUW: pa un bynnag a wnelont ai gwrando ai peidio.

12 Yna yr yspryd a'm cymmerodd, a chlywn swu cynnwrf mawr o'm hol, yn dycedyd,

Bendigedig fyddo gogoniant yr AROGLWYDD o'i le.

13 A swu adenydd y pethau byw oedd yn cyffwrdd a'u gilydd, a swu yr olwynion ar eu cyfer hwynt, a swu cynnwrf mawr.

14 A'r yspryd a'm cyfododd, ac a'm cymmerodd ymaith, a mi a seuthum yn chwew yn angerdd fy yspryd; ond llaw yr AROGLWYDD oedd gref arnaf.

15 ¶ A mi a ddeuthum i Tel-abib, at y gaethglud oedd yn aros wrth afon Chebar, a mi a cisteddais lle yr oeddynt hwythau yn eistedd, Ie, cisteddais yno saith niwrnod yn synn yn eu plith hwynt.

16 Ac ym mhnen y saith niwrnod y daeth gair yr AROGLWYDD ataf, gan ddywedyd,

17 Mab dyn, mi a'th wneuthum di yn wylledydd i dy Israel: am bynnu gwrando y gair o'm genau, a rhybudda hwynt oddi wrthyf fi.

18 Pan ddywedwyf wrth y drygionus, Gan farw y byddi farw; oni rybuddi ef, ac oni leferi i rybuddio y drygionus oddi wrth ei ddrygffordd, fel y byddo byw; y drygionus hwn a fydd marw yn ei anwreidd: ond ei waed ef a ofynaf fi ar dy law di.

19 Ond os rhybuddi y drygionus, ac yntau heb droi oddi wrth ei ddrygioni, na'i ffordd ddrygionus, efe a fydd marw yn ei ddrygioni; ond ti a achubaist dy enaid.

20 Hefyd pan ddychelewyf y cyflawn oddi wrth ei gyflawnder, a gwneuthur canwedd, a rhoddi o honof drangwydd o'i flaen ef, efe fydd marw: am na rybuddaist ef, am ei bechod y bydd efe marw, ai gyflawnder yr hwn a wnaeth efe ni chofir; ond ei waed ef a ofynaf ar dy law di.

21 Ond os tydi a rybuddi y cyflawn, rhag pechu o'r cyflawn, ac na phecho efe; gan fyw y bydd efe byw, am ei rybuddio: a thithau a achubaist dy enaid.

22 ¶ Ac yno y bu llaw yr AROGLWYDD arnaf, ac efe a ddywedodd wrthyf, Cyfod, dos i'r gwastadedd, ac yno y lefarai wrthynt.

23 Yna y cyfodais, ac yr euthum i'r gwastadedd: ac wele ogoniant yr AROGLWYDD yn sefyll yno, fel y gogoniant a welwn wrth afon Chebar: a mi a syrthiais ar fy wyneb.

24 Yna yr aeth yr yspryd yno, ac a'm gosododd ar fy nhraed, ac a ymddiddanodd â mi, ac a ddywedodd wrthyf, Dos, a chau arnat o fewn dy dy.

25 Tithau fab dyn, wele, hwy a roddant rwyngau arnat, ac a'th rwyngant â hwynt, ac na ddos allan yn eu plith.

26 A mi a thia i'th dafod lynu wrth dafod dy enau, a thia i'th wneir yn fud, ac ni byddi iddynt yn geryddwr: cansys ty gwrthryfelgar ydynt.

27 Ond pan lefarwyf wrthynt, yr agoraf dy safn, a dywedi wrthynt, Fel hyn y dywed yr AROGLWYDD DDUW, Yr hwn a wrandawo, gwrandawed; a'r hwn a beidio, peidied: cansys ty gwrthryfelgar ydynt.

PENNOD IV.

1 *Dan rith a chyfog amgylchynu y ddinas, y mas yn dangos yr amser o wrthryfel Jeroboam hyd y caethiwod: 9 a thrwy ddarparu lluniaeth mewn gwarchae, yn dangos dotedd fyddai y newyn.*

TITHAU fab dyn, cymmer i ti bridlech, a dod hi o'th flaen, a llunia arni ddinas Jerusalem:

2 A gwarchae yn ei herbyn hi, ac adeilada wrthi warchglawdd, a bwrw o'i hamgylch hi wrthglawdd; dod hefyd wersylloedd wrthi, a goood offer rhyfel yn ei herbyn o amgylch.

3 Cymmer i ti hefyd badell halarn, a dod hi yn fur halarn rhyngot a'r ddinas; a chyfeiria dy wyneb atti, a bydd mewn gwarcheuedigaeth, a gwarchae di arni. Arwydd *sydd* hyn i dy Israel.

4 Gorwedd hefyd ar dy ystlys aswy, a gosod anwiredd tŷ Israel arni; *wrth* rifedi y dyddiau y gorweddych arni, y dygi eu hanwiredd hwynt.

5 Canys rhoddais arnat ti flynyddoedd eu hanwiredd hwynt, wrth rifedi y dyddiau, tri chan niwrnod a deg a phedwar ugain: felly y dygi anwiredd tŷ Israel.

6 A phan orphenych y rhai hynny, gorwedd eilwaith ar dy ystlys ddehau, a thi a ddygi anwiredd tŷ Judah ddeugain niwrnod: pob diwrnod am flynyddyn a roddais i ti.

7 A chyfeiria dy wyneb at warcheuedigaeth Jerusalem, a'th fraich yn noeth; a thi a brophwydi yn ei herbyn hi.

8 Wele hefyd, rhoddais rywman arnat, fel na threoch o ystlys i ystlys, nes gorphen o honot ddyddiau dy warcheuedigaeth.

9 ¶ Cymmer i ti hefyd wenith, a haidd, a ffa, a ffacbya, a millet, a chorbya, a dod hwynt mewn un llestr, a gwna hwynt i ti yn fara, *aros* rifedi y dyddiau y gorweddych ar dy ystlys: tri chan niwrnod a deg a phedwar ugain y bwyttéi ef.

10 A'th fwyd a bwyttéi a *sydd* wrth bwys, ugain siel yn y dydd: o amser i amser y bwyttéi ef.

11 Y dwfr hefyd a yfi wrth fesur; chweched ran hln a yfi, o amser i amser.

12 Ac *fel* teisen haidd y bwyttéi ef; i a'i cresi hi *hefyd* wrth dail tom dyn, yn eu gwydd hwynt.

13 A dywedodd yr ARLWYDD, Felly y bwyty meibion Israel eu bara halogedig ym mysg y cenhedloedd y rhai y gyrraf hwynt atynt.

14 Yna y dywedais, O ARLWYDD DDUW, Wele, ni halogwyd fy enaid, ac ni fwyttéais furgyn neu ysglyfaeth o'm hieuengctid hyd yr awr hon; ac ni ddaeth i'm safn gig fflaidd.

15 Yntau a ddywedodd wrthyf, Wele, mi a roddais i ti fiswall gwartheg yn lle tom dyn, ac a hwynt y gwnei dy fara.

16 Dywedodd hefyd wrthyf, Mab dyn, wele fi yn torri ffon bara yn Jerusalem, fel y bwyttéant fara dan bwys, ac mewn gofal; ac yr yfонт ddwfr dan fesur, ac mewn syndod.

17 Fel y byddo arnynt eisieu bara a dwfr, ac y synnont un gyd âg arall, ac y darfyddont yn eu hanwiredd.

PENNOD V.

1 *Dan rith a chysgod y gwallt, 5 y mae yn dangos barnedigaeth Jerusalem am eu hanwiredd-dod; 12 a hynny trwy newyn, a chleddyf, a gwaesgarfa.*

TITHAU fab dyn, cymmer i ti gylllell lem, cymmer i ti eillyn eillio, ac eillia dy ben a'th farf: yna y cymmeri i ti gloriannau pwys, ac y rhenni hwynt.

2 Traian a losgi yn tân y'nghanol y ddinas, pan gyflawner dyddiau y gwarchae; traian a gymmeri hefyd, ac a'i tarewi â'r gylllell o'i amgylch; a thraian a daeni gyd â'r gwynnt: a mi a dynnaf gledddyf ar eu hol hwynt.

3 Cymmer hefyd oddi yno ychydig o nifer, a chyllymma hwynt yn dy odre.

4 A chymmer eilwaith *rai* o honynt hwy, a thafi hwynt i ganol y tân, a llosg hwynt yn tân: o hono y daw allan dân i holl dy Israel.

5 ¶ Fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW; Jerusalem *no* hon: gosodais hi ym mysg y cenhedloedd a'i throedd o'i hamgylch.

6 A hi a newidiodd fy barnedigaethau i ddrvgioni yn fwy nâ'r cenhedloedd, a'm deddfau yn fwy nâ'r gwledydd *sydd* o'i hamgylch: canys gwrthodasant fy barnedigaethau, a m deddfau, ni roddiant ynddynt.

7 Am hynny fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW; Am i chwi amhlâu yn fwy nâ'r cenhedloedd *sydd* o'ch amgylch, heb rodio o honoch yn fy neddfau, na gwneuthur fy barnedigaethau, ac na wnaethoch yn ol barnedigaethau y cenhedloedd *sydd* o'ch amgylch;

8 Am hynny fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW; Wele fi, ie, myfi, *ydwyf* yn dy erbyn, a gwnaf yn dy ganol di farnedigaethau y'ngolwg y cenhedloedd.

9 A gwnaf ynot yr hyn ni wneuthum, ac nis gwnaf ei fath mwy; am dy holl fflaiddra.

10 Am hynny y tadau a fwyttânt y plant yn dy fysg di, a'r plant a fwyty eu tadau; a gwnaf ynot farnedigaethau, a mi a daenaf dy holl weddill gyd â phob gwynt.

11 Am hynny, *fel* mai byw fi, medd yr ARLWYDD DDUW, Yn ddiau am halogi o honot fy nghyssegr a'th holl fflaiddra ac a'th holl frynti, am hynny hefyd y prinhaf finnau di; ac nid arbed fy llygad, ac ni thosturiaf chwaith.

12 ¶ Dy draian fyddant feirw o'r haint, ac a ddarfyddant o newyn, yn dy ganol: a thraian a syghiant ar y cledddyf o'th amgylch; a thraian a daenaf gyd â phob gwynt: a thynnaf gledddyf ar eu hol hwynt.

13 Felly y gorphenir fy nig, ac y llonyddaf fy lliidogrwydd yn eu herbyn hwynt, ac ymgyduraf: a hwy a gânt wybod mai myfi yr ARLWYDD a'i lleferais yn fy ngwyn, pan orphenwyf fy lliid ynddynt.

14 A rhoddaf di hefyd yn anrhaith, ac yn warth ym mysg y cenhedloedd *sydd* o'th amgylch, y'ngolwg pawb a'el heibio.

15 Yna y bydd y gwaradwydd a'r gwarthrud yn ddyg ac yn syndodl'r cenhedloedd *sydd* o'th amgylch, pan wnelwyf ynot farnedigaethau mewn dig a lliidogrwydd, a cherydd lliidog. Myfi yr ARLWYDD a'i lleferais.

16 Pan anfonwyf arnynt ddrwg saethau newyn, y rhai fyddant i'w difetha, y rhai a ddanfonafl'ch difetha: casglaf hefyd newyn arnoch, a thorrâf eich ffon bara:

17 Anfonaf hefyd arnoch newyn, a bwystfil drwg; ac efe a'th ddbianta di: haint hefyd a gwaed a dramwysa trwt ti; a dygaf gledddyf arnat. Myfi yr ARLWYDD a'i lleferais.

PENNOD VI.

1 *Barnedigaeth Israel am eu delw-addoliaeth. 8 Gweddill a fengidhir. 11 Annog y ffyddloniaid i goyno eu gsfid.*

A DARTH gair yr ARLWYDD attaf, gan ddyweddyf,

2 Mab dyn, gosod dy wyneb tu a'mynyddoedd Israel, a phrophwyda yn eu herbyn;

3 A dywed, Mynyddoedd Israel gwrandewch air yr ARLWYDD DDUW: Fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW wrth y'mynyddoedd ac wrth y brynau, wrth y nentydd ac wrth y dyffrynoedd; Wele fi, ie, myfi yn dwyn cledddyf arnoch, a mi a ddinystriaf eich uchel-coedd.

4 Eich allorau hefyd a ddfiwyn, a'ch haulddelwau a ddrillyr: a chwynpaf eich archolledigion o flaen eich eitunod.

5 A rhoddaf gelanedd meibion Israel ger bron eu heilunod, a thasnaf eich cagyrrn o amgylch eich allorau.

6 Yn eich holl drigfeydd y dinasoedd a anrheithir, a'r uchelfeydd a ddfwyrn; fel yr anrheithier ac y difwyrn eich allorau, ac y torrer ac y peidlo eich eilunod, ac y torrer ymait eich haul-ddelwau, ac y dilêer eich gweithredoedd.

7 Yr archolledig hefyd a syrth yn eich canol; a chewch wybod mai myfi yw yr ARGWLWYDD.

8 ¶ Etto gadawaf weddill, fel y byddo i ehwî rai wedi diangc gan y cleddyf ym mysg y cenhedloedd, pan wasgarer chwî trwy y gwledydd.

9 A'ch rhai diangol a'm cofiant i ym mysg y cenhedloedd y rhai y caethgludr hwnt atynt, am fy nryllio a'u calon butteinllyd, yr hon a gillodd oddi wrthyf; ac a'u llygaid, y rhai a butteinasant ar ol eu heilunod: yna yr ymfieiddiant ynddynt eu hun am y drygioni a wnaethant yn eu holl ffield-dra.

10 A chânt wybod mai myfi yw yr ARGWLWYDD, ac na leferais yn ofer am wneuthur iddynt y drwg hwn.

11 ¶ Fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD DDUW; Taro a'th law, a chur a'th droed, a dywed, O, rhag holl ffield-dra drygioni tŷ Israel: canys trwy gleddyf, trwy newyn, a thrwy haint, y syrthiant.

12 Y pelennig a fydd marw o'r haint, a'r cyfagos a syrth gan y cleddyf; y gweddilledig hefyd a'r gwarcheiddig a fydd marw o newyn: fel hyn y gorphenaf fy lliidiowgrwydd arnynt.

13 A chewch wybod mai myfi yw yr ARGWLWYDD, pan fyddo eu harcholledigion hwnt ym mysg eu heilunod o amgylch eu hallorau, ar bob bryn uchel, ar holl bennau y mynyddoedd, a than bob pren i'r, a than bob derwen gauadfrig, lle y rhoddasant arogi peraidd i'w holl eilunod.

14 Felly yr estynaf fy llaw arnynt, a gwnaf y tir yn anrhaith; ie, yn fwy anrheithiol na'r anlwlch tu a Diblath, trwy eu holl drigfeydd: a chânt wybod mai myfi yw yr ARGWLWYDD.

PENNOD VII.

1 *Lhoer anrhaith Israel.* 16 *Galarus edifeirwch y rhai a ddiangant.* 20 *Y gelymion yn huloi y cyssegr, o herwydd ffield-dra yr Israhellaid.* 23 *Dan rith cadwyn y mae yn dangos eu gofidus gaethiued hwy.*

A DAETH gair yr ARGWLWYDD attaf, gan ddywedyd,

2 Tithau, fab dyn, fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD DDUW wrth dir Israel: Diwedd, diwedd a ddaeth ar bedair congl y tir.

3 *Daeth yr awr hon ddiwedd arnat, a mi a anfonaf fy nig arnat ti; barnaf di hefyd yn ol dy ffridd, a rhoddaf dy holl ffield-dra arnat.*

4 Fy llygad hefyd ni' th arbed di, ac ni thosturiaf: eithr rhoddaf dy ffridd arnat ti, a' th ffield-dra fydd yn dy ganol di: fel y gwypoch mai myfi yw yr ARGWLWYDD.

5 Fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD DDUW; Drwg, drwg unig, wele, a ddaeth.

6 Diwedd a ddaeth, daeth diwedd: y mae yn gwylio am danat; wele, efe a ddaeth.

7 Daeth y boregwaith attaf, preswlydd y tir: daeth yr amser, agos yw y dydd terfysg, ac nid adsalm mynyddoedd.

8 Weithian ar fyrdyr y tywallt af fy lliid arnat, ac y gorphenaf fy nig wrthyf: barnaf di hefyd yn ol dy ffridd, a rhoddaf dy holl ffield-dra arnat.

9 A'm llygad nid arbed, ac ni thosturiaf: rhoddaf arnat yn ol dy ffridd, a' th ffield-dra

a fydd yn dy ganol di; a chewch wybod mai myfi yr ARGWLWYDD sydd yn taro.

10 *Wele y dydd, wele efe yn dyfod: y boregwaith a seth allan; blodeuodd y wialen, blagurodd traher.*

11 Cyfododd traha yn wialen drygioni: ni bydd un o honynt, nac o'u lliaws, nac o'r eiddynt, na galar drostynt.

12 Yr amser a ddaeth, y dydd a nesodd: na lawenyched y prynwr, ac na thristiad y gwerthwr: canys mae diglonedd ar ei holl liaws hi.

13 Canys y gwerthydd ni ddychwel at yr hyn a werthwyd, er eu bod etto yn fyw; oblegid y weledigaeth sydd am ei holl liaws, y rhai ni ddychwelant: ac nid ymgryfhâ neb yn anwiredd ei fuchedd.

14 *Udgnasant yr udgorn, i barottôï pawb: etto nid a neb i'r rhyfel; am fod fy ngloneidd yn erbyn eu holl liaws.*

15 Y cleddyf fydd oddi allan, yr haint hefyd a'r newyn o fewn: yr hwn fyddo yn y maes, a fydd farw gan gleddyf; a'r hwn a fyddo yn y ddinas, newyn a haint a'i difa ef.

16 ¶ Etto eu rhai diangol hwy a ddtangant, ac ar y mynyddoedd y byddant hwy i gyd fel colomennod y dyffryn yn griddfan, bob un am ei anwiredd.

17 Yr holl ddwylaw a laesant, a'r holl liniau a Ant yn ddfwr.

18 Ymwregysant hefyd mewn sachllan, ac arswyd a'u tôa hwynt; a bydd cywillyd ar bob wyneb, a moelni ar eu holl bennau hwnt.

19 *Ku harian a dafiant i'r heolydd, a'u haur a roir heibio: eu harian na'u haur ni ddichon eu gwared hwynt yn nydd digter yr ARGWLWYDD: eu henaid ni ddiwallant, a'u coluddion ni lanwant: o herwydd tramgwydd eu hanwiredd ydyw.*

20 ¶ A thegwch ei harddwch ef a osododd efe yn rhagoriaeth: ond gwnaethant yddo ddelwau eu ffield-dra a'u brynti: am hynny y rhoddais ef ym mhelli oddi wrthynt.

21 *Ac mi a'i rhoddaf yn llaw dieithriaid yn yspail, ac yn anrhaith i rai drygionus y tir; a hwy a'i halogant ef.*

22 *Troaf hefyd fy wyneb oddi wrthynt, a halogant fy niergefa: ie, anrheithwyr a ddaw iddi, ac a'i halogant.*

23 ¶ *Gwna gadwyn; canys llanwyd y tir o farn waedlyd, a'r ddinas sydd lawn o drais.*

24 *Am hynny y dygaf rai gwaethaf y cenhedloedd, fel y meddiannont eu tai hwynt: gwnaf hefyd i falchder y codyrn becidd; a'u cyssegroedd a halogir.*

25 *Y mae dinystr yn dyfod; a hwy a geisiant heddwch, ac nis cânt.*

26 *Daw trychineb ar drychineb, a bydd chwedl ar chwedl: yna y ceisiant weledigaeth gan y prophwyd; ond cyfraith a gyll gan yr offeiriad, a chynghor gan yr henuriaid.*

27 *Y brenhin a alara, a'r tywysog a wisgr âg anrhaith, a dwylaw pobl y tir a drallodir: gwnaf â hwynt yn ol eu ffridd, ac a'u barnedigaethau y barnaf hwynt; fel y gwybyddont mai myfi yw yr ARGWLWYDD.*

PENNOD VIII.

1 *Ezaniel, meun gwledigaeth yn Jerusalem, 5 yn enol dangos iddo ddelw eiddigedd, 7 ac ystafelloedd y delwau, 13 a galarwyr Tammuz, 15 a'r rhai oedd yn addoli tu a'r haul, 18 Digofaint Duw am eu delw-adduriaeth hwy.*

A BU yn y chweched fwyddyn, yn y chweched mis, ar y pummed dydd o'r mis, a mi yn eistedd yn fy nhŷ, a henuriaid

Judah yn eistedd ger fy mron, syrthio o law yr ARGLWYDD Dduw arnaf yno.

2 Yna yr edrychais, ac wele gyffelybrwydd fel gweliad tân; o welediad ei lwynau ac isod, yn dân; ac o'i lwynau ac uchod, fel gweliad disgleirdeb, megis lliw ambr.

3 Ac efe a estynodd lun llaw, ac a'm cymmerodd erbyn eudyn o'm pen: a chododd yr yspryd i'r rhwng y ddaear a'r nefoedd, ac a'm dug i Jerusalem mewn gweliadgaethau Duw, hyd ddrws y porth nesaf i mewn, yr hwn sydd yn edrych tu a'r gogledd, lle yr ydoedd eisteddfa deiw yr eiddgedd, yr hon a wna eiddgedd.

4 Ac wele yno ogoniant Duw Israel, fel y weliadgaeth a welswn yn y gwastadedd.

5 ¶ Ac efe a ddywedodd wrthyf, Mab dyn, cyfod yn awr dy llygaid tu a ffordd y gogledd. Felly y cyfodais fy llygaid tu a ffordd y gogledd, ac wele, tu a'r gogledd, wrth borth yr allor, ddelw yr eiddgedd hon yn y cynydd.

6 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Mab dyn, a welli di beth y maent hwy yn ei wneuthur, y ffeidd-dra mawr y mae tŷ Israel yn ei wneuthur yma, i'm gyrru ym mhell oddi wrth fy nghyssegr? ac etto dychwel, cei weled ffeidd-dra mwy.

7 ¶ Ac efe a'm dug i ddrws y cynydd; a phan edrychais, wele dwll yn y pared.

8 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Mab dyn, cloddia yn y pared: a phan gloddiais yn y pared, wele ddrws.

9 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Dos i mewn, ac edrych y ffeidd-dra drygionus y maent hwy yn eu gwneuthur yma.

10 Felly mi a euthum, ac a edrychais; ac wele bob llun ymlusgiad, ac anifail fflaidd, a holl eilunod tŷ Israel, wedi eu portreio ar y pared o amgylch ogylich:

11 A dengwr a thriugain o henuriaid tŷ Israel yn sefyll ar eu cyfer hwynt, a Jaaz-aniah mab Saphan yn sefyll yn eu canol: pob un a'i thusser yn ei law, a chwmmwl tew o fwgdarth oedd yn dyrchafu.

12 Ac efe a ddywedodd wrthyf, A welli di, fab dyn, yr hyn y mae henuriaid Israel yn ei wneuthur yn y tywyllwch, bob un o fewn ei ddelw-gelloedd? canys dywedant, Nid yw yr ARGLWYDD yn ein gwleled: gadawodd yr ARGLWYDD y ddaear.

13 ¶ Ac efe a ddywedodd wrthyf, Tro etto, cei weled ffeidd-dra mwy, y rhal y maent hwy yn eu gwneuthur.

14 Ac efe a'm dug i ddrws porth tŷ yr ARGLWYDD, yr hwn oedd tu a'r gogledd, ac wele yno wragedd yn eistedd yn wylo am Tammuz.

15 ¶ Ac efe a ddywedodd wrthyf, A welli di hyn, fab dyn? dychwel etto, cei weled ffeidd-dra mwy na hyn.

16 Ac efe a'm dug i gyntedd tŷ yr ARGLWYDD oddi fewn, ac wele *wrth* ddrws teml yr ARGLWYDD, rhwng y porth a'r allor, ynghylch punwr ar hugain, a'u cefnau tu ag at deml yr ARGLWYDD, a'u hwynebau tu a'r dwyrain; ac yr oeddnt hwy yn ymgyrru i'r haul tu a'r dwyrain.

17 ¶ Ac efe a ddywedodd wrthyf, A welli di hyn, fab dyn? ai peth ysgafn gan dŷ Judah wneuthur y ffeidd-dra a wnant yma? canys llanwasant y tir & thrais, a gwrthdroisant i'm cyffroi i; ac wele hwy yn gosod blaguryn wrth eu trwyn.

18 Minnau hefyd a wnaaf mewn llied: nid arbed fy llygad, ac ni thosturiaf: ac er iddynt sefain yn fy nghlustiau & llef uchel, ni wrandawaf hwynt.

PENNOD IX.

1 *Gweliadgaeth yn dangos yr achubid rhal, 5 ac y distryuid y lleill.* 8 *Duo yn gwrthod gwrande eiriol drostynt.*

LEFODD hefyd & llef uchel lle y clywais, gan ddywedyd, Gwnewch i swyddogion y ddinas nesau, a phob un a'i arf dinystr yn ei law.

2 Ac wele chwecch o wŷr yn dyfod o ffordd y porth uchaf, yr hwn sydd yn edrych tu a'r gogledd, a phob un a'i arf dinystr yn ei law: ac yr oedd un gwr yn eu mysg hwynt wedi ei wisgo & lllan, a chorn du ysgrifenydd wrth ei glun; a hwy a aethant i mewn, ac a safasant wrth yr allor bres.

3 A gogoniant Duw Israel a gyfododd oddi ar y cherub yr ydoedd efe arno, hyd riniog y tŷ. Ac efe a lefodd ar y gwr oedd wedi ei wisgo & lllan, yr hwn yr oedd corn du ysgrifenydd wrth ei glun:

4 A'r ARGLWYDD a ddywedodd wrtho, Dos trwy ganol y ddinas, trwy ganol Jerusalem, a nodu nód ar dalcennau y dynion sydd yn uchenedio ac yn gwleiddi am y ffeidd-dra oll a wneir yn ei chanol hi.

5 ¶ Ac wrth y lleill y dywedodd efe lle y clywais, Ewch trwy y ddinas ar ei ol ef, a tharêwch; nac arbeded eich llygad, ac na thosturiwch.

6 Lleddwch yn farw yr henwr, y gwr leuange, a'r forwyn, y plant hefyd a'r gwragedd; ond na ddeuwch yn agos at un gwr y byddo y nód arno: ac ar fy nghyssegr y dechreuwch. Yna y dechreusant ar y gwŷr hen, y rhal oedd o flaen y tŷ.

7 Dywedodd wrthynt hefyd, Halogwch y tŷ, a llenwch y cnynteddoedd o ral lladeddig; ewch allan. Felly hwy a aethant allan, ac a darawsant yn y ddinas.

8 ¶ A bu, a hwy yn lladd, a'm gadaw innau, i mi syrthio ar fy wyneb, a gwaeiddi, a dywedyd, O ARGLWYDD Dduw, a ddifethi di holl weddill Israel, wrth dywallt dy lid ar Jerusalem?

9 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Anwriedd tŷ Israel a thŷ Judah sydd fawr dros ben; a llawn yw y tir o waed, a llanwyd y ddinas o gamwedd: o herwydd dywedant, Gwrthododd yr ARGLWYDD y ddaear, ac nid yw yr ARGLWYDD yn gwleled.

10 Ac am danaf fi, nid erbyd fy llygad, ac ni thosturiaf; rhoddaf eu ffordd eu hun ar eu pennau.

11 Ac wele, y gwr wedi ei wisgo & lllan, yr hwn yr oedd y corn du wrth ei glun, yn dwyn gair dracheft, gan ddywedyd, Gwnewthum fel y gorchymynais i mi.

PENNOD X.

1 *Gweliadgaeth y marwor tân a wasgerid dros y ddinas.* 8 *Gweliadgaeth y cherubiaid.*

YNA yr edrychais, ac wele yn y ffurfafen, yr hon oedd uwch ben y cherubiaid, megis maen saphir, fel dull cyffelybrwydd gosoddfa, a wellid arnynt hwy.

2 Ac efe a lefarodd wrth y gwr a wisgais & lllan, ac a ddywedodd, Dos i mewn rhwng yr olwynion, hyd dan y cherub, a llanw dy ddwyliaw o farwor tanlyd oddi rhwng y cherubiaid, a thaena ar y ddinas. Ac efe a aeth o flaen fy llygad.

3 A'r cherubiaid oedd yn sefyll o du dehaw y tŷ, pan aeth y gwr i mewn; a'r cwmmwl a lanwyd y cnyntedd nesaf i mewn.

4 Yna y cyfododd gogoniant yr ARGLWYDD oddi ar y cherub, ac a sefodd oddi ar riniog y tŷ; a'r tŷ a lanwyd a'r cwmmwl, a llanwyd

y cyntedd o ddisgleirdeb gogoniant yr **ARGLWYDD**.

5 A swm adenydd y cherubiad a glybuwyd hyd y cyntedd nesaf allan, fel swm Duw Hollalluog pan lefaral.

6 Bu hefyd, wedi iddo orchymyn i'r gwr a wisgaid â llfan, gan ddywedyd, Cymmer dan oddi rhwng yr olwynion, oddi rhwng y cherubiad; fyned o hono ef, a sefyll wrth yr olwynion.

7 Yna yr estynnodd un cherub ei law oddi rhwng y cherubiad i'r tân yr hwn oedd rhwng y cherubiad, ac a gymmerth, ac a roddodd beth yn nwylaw yr hwn a wisgaid â llfan: yntau a'i cymmerodd, ac a seith allan.

8 ¶ A gwelld yn y cherubiad lun llaw dyn dan eu hadenydd.

9 Edrychais hefyd, ac wele bedair olwyn wrth y cherubiad, un olwyn wrth un cherub, ac un olwyn wrth cherub arall: a gwelid yr olwynion oedd fel lliw maen beryl.

10 A'u gwelid, un wedd oedd iddynt ill pedair, fel pe byddai olwyn ynghanol olwyn.

11 Pan gerddent, ar eu pedwar ochr y cerddent; ni throent pan gerddent, ond lle yr edrychais y pen, y cerddent ar ei ol ef; ni throent pan gerddent.

12 Eu holl gnawd hefyd, a'u cefnau, a'u dwylaw, a'u hadenydd, a'r olwynion oedd yn llawn llygaid oddi amgylch; sef yr olwynion oedd iddynt ill pedair.

13 Galwyd hefyd lle y clywais arnynt hwy, sef ar yr olwynion, O olwyn.

14 A phedwar wyneb oedd i bob un; yr wyneb cyntaf yn wyneb cherub, a'r ail wyneb yn wyneb dyn, a'r trydydd yn wyneb llew, a'r pedwerydd yn wyneb eryr.

15 A'r cherubiad a ymddyrechasant. Dyma y peth byw a welais wrth afon Chebar.

16 A phan gerddai y cherubiad, y cerddai yr olwynion wrthynt; a phan godai y cherubiad eu hadenydd i ymddyrchafu oddi ar y ddaear, yr olwynion hwythau ni throent eithaith oddi wrthynt.

17 Safent, pan safent hwythau; a chodent gyd â hwy, pan godent hwythau; canys yspryd y peth byw oedd ynddynt.

18 Yna gogoniant yr **ARGLWYDD** a seith allan oddi ar riniog y tŷ, ac a safodd ar y cherubiad.

19 A'r cherubiad a godasant eu hadenydd, ac a ymddyrechasant oddi ar y ddaear o flaen fy llygaid: a'r olwynion oedd yn eu hymyl, pan seithant allan: a safodd pob un wrth ddrws porth y dwyrain i dŷ yr **ARGLWYDD**; a gogoniant Duw Israel oedd arnynt oddi arnodd.

20 Dyma y peth byw a welais dan Dduw Israel, wrth afon Chebar: a gwybom mai y cherubiad oedd ynt.

21 Pedwar wyneb oedd i bob un, a phedair aden i bob un, a chyffelybrwydd dwylaw dyn dan eu hadenydd.

22 Cyffelybrwydd eu hwynebau oedd yr un wynebau ag a welais wrth afon Chebar, eu dull hwynt a hwythau: cerddent bob un yn uniawn rhag ei wyneb.

PENNOD XI.

1 Rhwyf y tywysogion. 4 Eu pechod a'u barnedigraeth. 13 Ezeiel yn cwyno, a Dduw yn dangos iddo ei arfaeth wrth achub gwaeddi, 21 a chospi yr amnwsol. 23 Gogoniant Dduw yn gadael y ddinas. 24 Dychwelyd Ezeiel at y gaethgud.

YNA y'm cyfododd yr yspryd, ac y'm dug i hyd borth dwyrain tŷ yr **ARGLWYDD**, yr hwn sydd yn edrych tu a'r dwyrain: ac wele bwmwr ar hugain yn nrws y porth; ac yn eu mysg y gwelwn Jaasanlah mab Azur, a Phelatifah mab Benaiah, tywysogion y bobl. 2 Ac eise a ddywedodd wrthyf, Ha fab dyn, dyma y gwyr sydd yn dychymygu anwiredd, ac yn cynghori drwg gynghor yn y ddinas hon:

3 Y rhai a ddywedant, Nid yw yn agos, adeiladwn dai; hi yw y crochan, a ninnau y cig.

4 Am hynny prophwyda i'w herbyn hwynt, prophwyda, fab dyn.

5 Yna y syrthiodd yspryd yr **ARGLWYDD** arnaf, ac a ddywedodd wrthyf, Dywed; Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**; Tŷ Israel, fel hyn y dywedasoch: canys mi a wn i pethau sydd yn dyfod i'ch meddwl chw, bob un o honnynt.

6 Amhasoch eich lladdedigion o fewn y ddinas hon, a llanwasoch ei heolydd hi a chelaneddau.

7 Am hynny, fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD** Dduw; Eich lladdedigion, y rhai a osodasoch yn ei chanol hi, yw y cig; a hitheu yw y crochan: chwithau a ddygaf allan o'i chanol.

8 Y cleddyf a ofnasoch, a'r cleddyf a ddygaf arnoch, medd yr **ARGLWYDD** Dduw.

9 Dygaf chwi hefyd allan o'i chanol hi, a rhoddaf chwi yn llaw diethriaid, a gwnaf farn yn eich mysg.

10 Ar y cleddyf y syrthiwech, ar derfyn Israel y barnaf chwi; fel y gwyppoch mai myfi yw yr **ARGLWYDD**.

11 Y ddinas hon ni bydd i chwi yn grochan, ni byddwch chwithau yn gig o'i mew; ond ar derfyn Israel y barnaf chwi:

12 A chewch wybod mai myfi yw yr **ARGLWYDD**: canys ni roddiasoch yn fy neddfau, ac ni wnaethoch fy marnedigraethau; ond yn ol defodau y cenhedloedd o'ch amgylch y gwnaethoch.

13 ¶ A phan prophwyda, bu farw Pelatifah mab Benaiah: yna syrthiais ar fy wyneb, a gwaedlais â llef uchel, a dywedais, O **ARGLWYDD** Dduw, a wuai di drange ar weddill Israel?

14 A daeth gair yr **ARGLWYDD** ataf, gan ddywedyd,

15 Ha fab dyn, dy frodyr, dy frodyr, dynion dy geraint, a holl dŷ Israel yn gwbl, ydyne y rhai y dywedodd proswylwyr Jerusalem wrthynt, Ymbellhewch oddi wrth yr **ARGLWYDD**; i ni y rhodded y tir hwn yn etifeddiaeth.

16 Dywed am hynny, Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD** Dduw; Er gyntu o honof hwynt ym mhell yn mysg y cenhedloedd, ac er gwasgaru o honof hwynt trwy y gwledydd, etto byddaf yn gysegr bychan iddynt yn y gwledydd lle y deuant.

17 Dywed gan hynny, Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD** Dduw; Casglaf chwi hefyd o fysg y bobloedd, a chynhullaf chwi o'r gwledydd y'eh gwasgarwyd ynddynt, a rhoddaf i chwi dir Israel.

18 A hwy a ddeuant yno, ac a symmudant ei holl frynt hi a'i holl ffield-dra allan o honi hi.

19 A rhoddaf iddynt un galon, ac yspryd newydd a roddaf ynnoch; ynnaf hefyd y galon garreg ymaith o'u cnawd hwynt, a rhoddaf iddynt galon gig:

20 Fel y rhodion yn fy neddfau, ac y cadwont fy marnedigraethau, ac y gweliont y 5

hwylt: a hwy a fyddant yn bobl i mi, a minnau a fyddaf Dduw iddynt hwy.

21 Ond am yr rhai y mae eu calon yn myned ar ol meddwl eu brynti a'u ffield-dra, rhoddaf eu ffordd hwynt ar eu pennau eu hun, medd yr ARLWYDD DDUW.

22 ¶ Yna y cherubiaid a gyfodasant eu hadenydd, a'r olwynion yn eu hymyl, a gogoniant Duw Israel oedd arnynt oddi arnodd.

23 A gogoniant yr ARLWYDD a ymddyrchafodd oddi ar ganol y ddinas, ac a safodd ar y mynydd sydd o'r tu dwyrain i'r ddinas.

24 ¶ Yna yr yspryd a'm cododd i, ac a'm dug hyd Caldea at y gaethglud mewn gwelidigaeth trwy yspryd Duw. A'r weledigaeth a welswn a ddyrchafodd oddi wrthyf.

25 Yna y lleferais wrth y rhai o'r gaethglud holl eiriau yr ARLWYDD, y rhai a ddangosasai efe i mi.

PENNOD XII.

1 Rhith ac arwydd symmudiad Esocel, 8 yn dangos caethiwed Sedeciah. 17 Dychryn Esociel yn dangos anghyfnodd-dra yr Iuddewon. 21 Beio ar rufygus ddiares yr Iuddewon. 26 Ebrwydded y weledigaeth.

A GAIR yr ARLWYDD a ddaeth attaf, gan ddywedyd,

2 Trigo yr wyt ti, fab dyn, y'nghanol tŷ gwrthryfelgar, y rhai y mae llygaid iddynt i weled, ac ni welant; clustiau iddynt i glywed, ac ni chlywant: canys tŷ gwrthryfelgar ydynt.

3 A thithau, fab dyn, gwna i ti offer caethglud, a muda liw dydd o flaen eu llygaid hwynt; le, muda o'th le dy hun i le arall y'ngwlydd eu llygaid hwynt: nid hwyrach y gwelant, er eu bod yn dŷ gwrthryfelgar.

4 A dwg allan dy ddodrefn liw dydd yng ngwlydd eu llygaid, fel dodrefn caethglud: a dos allan yn yr hwyr y'ngwlydd eu llygaid, fel rhai yn myned allan i gaethglud.

5 Cloddia i ti o flaen eu llygaid hwynt trwy y mur, a dwg allan trwy hwnnw.

6 Ar dŷ ysgwydd y dygi y'ngwlydd eu llygaid hwynt, yn y tywyll y dygi allan: dy wyneb a guddi, fel na welech y ddaear: canys yn arwydd y'th roddais i dŷ Israel.

7 Ac mi a wneuthum felly fel y'm gorchymynwyd: dygais fy offer allan liw dydd, fel offer caethglud; ac yn yr hwyr y cloddiais trwy y mur a'm llaw: yn y tywyll y dygais allan, ar fy ysgwydd y dygais o flaen eu llygaid hwynt.

8 ¶ A'r bore y daeth gair yr ARLWYDD attaf, gan ddywedyd,

9 Ha fab dyn, oni ddywedodd tŷ Israel, y tŷ gwrthryfelgar, wrthyf, Beth yr wyt ti yn ei wneuthur?

10 Dywed di wrthynt, Fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW, I'r tywysog yn Jerusalem y mae y baich hwn, ac i holl dŷ Israel y rhai sydd yn eu mysg.

11 Dywed, Eich arwydd chwi ydyf fi: fel y gwnaethum i, felly y gwneir iddynt hwy: mewn caethglud yr ant i gaethiwed.

12 A'r tywysog yr hwn sydd yn eu canol a ddwg ar ei ysgwydd yn y tywyll, ac a a allan: cloddiant trwy y mur, i ddwyn allan trwyddo: ei wyneb a guddias fel na welo efe y ddaear a'i lygaid.

13 A mi a daenaf fy rhywyd arno ef, fel y dalier ef yn fy rhywyd: a dygaf ef i Babilon, tir y Caldeaid; ac ni welo hi, etto yno y bydd efe marw.

14 A gwasgaraf yr holl rai sydd yn ei gylch a'i w gynnorthwyo, a'i holl fyddinoedd, tu

a phob gwynt; a thynnaf gleddyf ar eu hol hwynt.

15 A hwy a gant wybod mai myfi yw yr ARLWYDD, wedi gwasgaru o honof hwynt ym mysg y cenhedloedd, a'u taenu ar hyd y gwledydd.

16 Etto gweddillaf o honynt ychydig ddynion oddi wrth y cleddyf, oddi wrth y newyn, ac oddi wrth yr haint; fel y mynegont eu holl ffield-dra ym mysg y cenhedloedd, lle y delont: a gwybyddant mai myfi yw yr ARLWYDD.

17 ¶ Gair yr ARLWYDD hefyd a ddaeth attaf, gan ddywedyd,

18 Ha fab dyn, bwyttef dy fara dan gryuu, a'th ddwfr a yŷ mewn dychryn a gofal:

19 A dywed wrth bobl y tir, Fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW am drigolion Jerusalem, ac am wlad Israel, Eu bara a fwyttant mewn gofal, a'u dwfr a yfant mewn syndod, fel yr anrheithir ei thir o'i chyflawnder, am drais y rhai oll a drigant ynddi.

20 A'r dinasoedd cyfnanneddol a anghyfnanneddr, a'r tir a fydd anrheithiol; felly y gwybyddwch mai myfi yw yr ARLWYDD.

21 ¶ A daeth gair yr ARLWYDD attaf, gan ddywedyd,

22 Ha fab dyn, beth yw y ddifareb hon gennydh am dir Israel, gan ddywedyd, Y dyddiau a estynwyd, a darfu am-bob gwelidigaeth?

23 Am hynny dywed wrthynt, Fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW, Gwnaf i't ddifareb hon beidio, fel nad arferont hi yn ddifareb mwy yn Israel: ond dywed wrthynt, Y dyddiau sydd agos, a sylwedd pob gwelidigaeth.

24 Canys ni bydd mwy un weledigaeth ofer, na dewiniaeth wenhiethus o fewn tŷ Israel.

25 Canys myfi yw yr ARLWYDD: mi a lefaraf, a'r gair a lefarwyf a wneir: nid oeddir ef mwy: o herwydd yn eich dyddiau chwyr, O dŷ gwrthryfelgar, y dywedaf y gair, ac a'i gwnaif, medd yr ARLWYDD DDUW.

26 ¶ A gair yr ARLWYDD a ddaeth attaf, gan ddywedyd,

27 Ha fab dyn, wele dŷ Israel yn dywedyd, Y weledigaeth a welo efe fydd wedi dyddiau lawer, a phrophwydyd y mae efe am amseroedd pell.

28 Am hynny dywed wrthynt, Fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW: Nid oeddir dim o'm geiriau mwy, ond y gair a ddywedais a wneir, medd yr ARLWYDD DDUW.

PENNOD XIII.

1 Argyhoeddi prophwydi colwyddog, 10 a'u priddigalch heb dymheru. 17 Y prophwydoeddau a'u clustogau.

A GAIR yr ARLWYDD a ddaeth attaf, gan ddywedyd,

2 Prophwyda, fab dyn, yn erbyn prophwydi Israel, y rhai sydd yn prophwydo, a dywed wrth y rhai a brophwydant o'u calon eu hun, Gwrandewch air yr ARLWYDD.

3 Fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW: Gwae y prophwydi ynyfyd, y rhai a rodiant yn ol eu hyspryd eu hun, ac heb weled diw.

4 Dy brophwydi, Israel, ydynt fel llwynogod yn yr anialwch.

5 Ni safasoch yn yr adwau, ac ni chauasoch y cae i dŷ Israel, i sefyll yn y rhyfel ar ddydd yr ARLWYDD.

6 Gwagedd a gau-ddewiniaeth a welsant, y rhai a ddywedant, Dywedodd yr ARLWYDD; a'r ARLWYDD heb eu hanfon hwynt: a pharasant i eraill ddisgwyl am gyflawni y gair.

7 Ond ofter weledigaeth a welsoch, a gauddewiniasth a draethasoch, pan ddywedasoeh, Yr ARLWYDD a ddywedodd; a minnau heb ddywedyd?

8 Am hynny, fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW, Am lefaru o honoch wagedd, a gweled o honoch gelwydd; am hynny wele fi l'ch erbyn, medd yr ARLWYDD DDUW.

9 A bydd fy llaw yn erbyn y prophwydi sydd yn gweled wagedd, yn eu dewinio cewydd; y nghyfrinach fy mhobl ni byddant, ac o fewn ysgrifen tŷ Israel ni ysgrifeni hwynt, i dir Israel hefyd ni ddeuant; a gwybyddwch mai myfi yw yr ARLWYDD DDUW.

10 ¶ O achos, fe, o achos hudo o honynt fy mhobl, gan ddywedyd, Heddwch; ac nid odd heddwch; un a adeiladai bared, ac wele eraill yn ei briddo a chlas heb ei dymheru.

11 Dywed wrth y rhai a'i priddant a phridd rhydd, y syrth ef: canys cur-wlaw a fydd, a chwithau gerrig cenlysg a syrthiwech; a gwynnt tymhestlog a'i rhwyga.

12 Wele, pan syrthio y pared, oni ddywedir wrthyh, Mae y clai a'r hwn y priddasoch efi?

13 Am hynny fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW, Minnau a'i rhwygaf a gwynnt tymhestlog yn fy llid; a chur-wlaw fydd yn fy nig, a cherrig cenlysg yn fy llidiowgrwydd, i'w ddiffetha.

14 Felly y bwriad i lawr y pared a briddasoch a phridd heb ei dymheru, ac a'i tynnaf hyd lawr, fel y dinoether ei sylfaen, ac efe a syrth, a chwithau a ddiffethir yn ei ganol ef; a chewch wybod mai myfi yw yr ARLWYDD.

15 Fel hyn y gorphenaf fy llid ar y pared, ac ar y rhai a'i priddasot fy dymheru, a dywedaf wrthyh, Y pared nid yw, na'r rhai a'i priddasant:

16 Sed prophwydi Israel, y rhai a brophwydant am Jerusalem, ac a welant iddi weledigaethau heddwch, ac nid oes heddwch, medd yr ARLWYDD DDUW.

17 ¶ Tithau fab dyn, gosod dy wyneb yn erbyn merched dy bobl, y rhai a brophwydant o'u calon eu hun; a phrophwyda yn eu herbyn hwynt.

18 A dywed, Fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW; Gwae y gwniadyddesau clustogau dan holl benelinoedd fy mhobl, a'r rhai a weithiant foledau am ben pob corpholaeth, i hela eneidiau. Ai eneidiau fy mhobl a heliwech chwi, ac a gedwch chwi yn fyw yr eneidiau a ddal atoch?

19 Ac a halogwech chi fi ym mysg fy mhobl er dyrneidiau o haidd, ac am dammeidiau o fara, i ladd yr eneidiau ni ddylent farw, a chadw yn fyw yr eneidiau ni ddylent fyw, gan ddywedyd o honoch gelwydd wrth fy mhobl, y rhai a wrandawent gelwydd?

20 Am hynny fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW; Wele fi yn erbyn eich clustogau chwi, a'r rhai yr ydych yno yn hela eneidiau, i beri iddynt ehedeg, a rhwygaf hwynt oddi wrth eich breichiau; a gollyngaf yr eneidiau, sef yr eneidiau yr ydych yn eu hela, i beri iddynt ehedeg.

21 Rhwygaf hefyd eich moleldau chwi, a gwaredaf fy mhobl o'ch llaw, ac ni byddant mwy yn eich llaw chwi yn hela; a chewch wybod mai myfi yw yr ARLWYDD.

22 Am dristau calon y cyflawn trwy gelwydd, a minnau heb ei oddio ef; ac am gadarnhau dwylaw yr annuwiol, fel na ddychwelai o'i ffordd ddrygonus, trwy addaw iddo einioes.

23 O herwydd hynny ni welwch wagedd, ac ni ddewiniwch ddewiniasth mwy; canys gwaredaf fy mhobl o'ch llaw chwi; a chewch wybod mai myfi yw yr ARLWYDD.

PENNOD XIV.

1 Duw yn ateb delo-oddolwyr yn ol meddwl eu calon eu hun. 6 Eu hannog hwy i edifurhau, rhag ofn barnetigaethau, o herwydd gan brophwydi. 12 Sicr fwrn Duw ar ddanfyn newyn, 15 a beo-tylod niweidiol, 17 a chuddaf, 19 a haint y nodur. 22 Gweddill a achubir, er esampyl i eraill.

YNA y daeth attaf wŷr o henuriaid Israel, ac a eisteddasant o'm blaen.

2 A daeth gair yr ARLWYDD attaf, gan ddywedyd,

3 Y gwŷr hyn, O fab dyn, a ddyrchafasant eu heilunod yn eu calonnau, ac a roddasant dramgwydd eu hgnwiredd ar gyfer eu hwynebau: gan ymofyn a ymofyn y cyfryw a myfi?

4 Am hynny ymddiddan a hwynt, a dywed wrthynt, Fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW; Pob un o dŷ Israel, yr hwn a ddyrchafo ei eilunod yn ei galon, ac a osodo dramgwydd ei anwiredd ar gyfer ei wyneb, ac a ddaw at y prophwyd; myfi yr ARLWYDD a atebaf yr hwn a ddelo yn ol amlder ei eilunod,

5 I ddal tŷ Israel yn eu calonnau, am iddynt ymddieithio oddi wrthyf oll trwy eu heilunod.

6 ¶ Am hynny dywed wrth dŷ Israel, Fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW; Trowch, a dychwelwch oddi wrth eich eilunod, a throwch eich wynebau oddi wrth eich holl fiffidd-dra.

7 Canys pob un o dŷ Israel, ac o'r dŷieithr a ymdeithio o fewn Israel, a ymneillduo oddi ar fy ol i, ac a ddyrchafo ei eilunod yn ei galon, ac a osodo dramgwydd ei anwiredd ar gyfer ei wyneb, ac a ddâl at brophwyd i ymofyn a myfi trwyddo ef; myfi yr ARLWYDD a atebaf iddo trwof fy hun.

8 Gosodaf hefyd fy wyneb yn erbyn y gwr hwnnw, a gwnaef ef yn arwydd ac yn ddiareb, a thorrnaf ef ymaith o fysg fy mhobl; fel y gwypoeh mai myfi yw yr ARLWYDD.

9 Ac os twysfir y prophwyd pan lefaro air, myfi yr ARLWYDD a dwylodd y prophwyd hwnnw; a mi a estynaf hefyd fy llaw arno ef, ac a'i difethaf o fysg fy mhobl Israel.

10 A hwy a ddygant eu hanwiredd: un fath fydd anwiredd yr ymofynydd ag anwiredd y prophwyd:

11 Fel na chyfeillhono tŷ Israel mwy oddi ar fy ol, ac na halogwr hwy mwy a'u holl droseddau; ond bod o honynt i mi yn bobl, a minnau iddynt hwy yn DDUW, medd yr ARLWYDD DDUW.

12 ¶ A gair yr ARLWYDD a ddaeth attaf drachefn, gan ddywedyd,

13 Ha fab dyn, pan becho gwlad i'm herbyn trwy wneuthur camwedd, yna yr estynaf fy llaw arni, a thorrnaf sion ei bara hi, ac anfonaf arni newyn, ac a dorraf ymaith o honi ddyn ac anifail.

14 Pe byddal yn ei chanol y tri wŷr hyn, Noah, Daniel, a Job, hwynt-hwy yn eu cyflawnder a achubent eu henaid eu hun yn unig, medd yr ARLWYDD DDUW.

15 ¶ Os bywstfll niweidiol a yrraf trwy y wlad, a'i difa o hwnnw, fel y byddo yn ang-hyffannedd, heb gynniweirydd rhag ofn y bywstfll:

16 Pe byddaf y tri wŷr hyn yn ei chanol, sef mai byw fi, medd yr ARLWYDD DDUW, ni

warednt na meibion na merched; hwynt-hwy yn unig a waredid, a'r tir a fyddai yn anghyffanedd.

17 ¶ Neu os cleddyf a ddygaf ar y tir hwnnw, a dywedyd a honof, Cynniwair, gieddyf, trwy y tir; fel y torrwyf ymaith o hono ddyn ac anifail:

18 A'r tri wŷr hyn yn ei ganol, *fel mai byw fi*, medd yr ARGLWYDD DDUW, ni achubent na meibion na merched, ond hwynt-hwy yn unig a achubid.

19 ¶ Neu os halnt a anfonaf i'r wlad honno, a thywallt o honof fy lliid arni mewn gwaged, gan dorri ymaith o honi ddyn ac anifail:

20 A Noah, Daniel, a Job, yn ei chanol hi; *fel mai byw fi*, medd yr ARGLWYDD DDUW, ni warednt na mab na merch; hwynt-hwy yn eu cyflawnder a waredent eu heneidiau eu hun yn unig.

21 Canys fel hyn y dywed yr ARGLWYDD DDUW; Pa faint mwy pan anfonwyf fy mhedair drygfa, cleddyf, a newyn, a bywstfi niweidiol, a haint, ar Jerusalem, i dorri ymaith o honi ddyn ac anifail?

22 ¶ Etto wele, bydd ynddi weddill drangol, y rhai a ddygir allan, yn feibion a merched: wele hwynt yn dyfod allan atoch, a chewech weled eu fyrrid hwynt a'u gweithredoedd; fel yr ymgysuroch o herwydd yr adfyd a ddygais ar Jerusalem, *sef yr hyn oll a ddygais arni*.

23 Ie, cysurant chwi, pan weloch eu sffordd a'u gweithredoedd: a chewech wybod nad heb achos y gwneuthur yr hyn oll a wneuthur i'w herbyn hi, medd yr ARGLWYDD DDUW.

PENNOD XV.

2 *Trwy ddangos mor anghymhwys i wneuthur defnydd o honi ydno y weinwydden, 6 y dangosir y llysid ac y gwrthodid Jerusalem.*

A GAIR yr ARGLWYDD a ddaeth attaf, gan ddywedyd,

2 Ha fab dyn, beth yw coed y winwydden *sef* na phob coed arall, neu gaingc yr hon sydd ym mysg prenau y coed?

3 A gymmerir o honi goed i wneuthur gwaith? a gymmerant o honi hoel i grogi un offeryn arni?

4 Wele, yn ymborth i'r tân y rhoddir hi; diflodd y tân ei deuben hi, ei chanol a ologwyd: a wasanaetha hi mewn gwaith?

5 Wele, pan oedd gyfan, nid oedd gymhwys i ddim gwaith: pa faint lai, gan ei difa o dân a'i golosgi, y bydd hi etto gymhwys i waith?

6 ¶ Am hynny fel hyn y dywed yr Arglwydd DDUW; Megis pren y winwydden ym mysg prenau y coed, yr hon a roddais yn ymborth i'r tân, felly y rhoddaf drigolion Jerusalem.

7 A gosodaf fy wyneb yn eu herbyn hwynt: o'r naill dân y deuant allan, a than arall a'u difa hwynt; fel y gwypoeh mai myfi yw yr ARGLWYDD, pan osodwyf fy wyneb i'w herbyn hwynt.

8 Gwnaf hefyd y wlad yn anrhaith, am wneuthur o honynt gamwedd, medd yr ARGLWYDD DDUW.

PENNOD XVI.

1 *Trwy gysylltu'r wydd o ddydd bach meion gollu-ys gysur, y dangosir gysur naturiol Jerusalem. 6 Anfeidrol gariad Duw tu ag atti hi: 15 a'i hanferth butteindra hithau; 35 a'i barn doet. 44 Bod ei pheochd hi yn gymmaint o'r eiddo ei mam, ac yn fwy na'r eiddo ei cheuorydd Sodom a Gomorrah; ac am hynny yn gair am farnediqaethau. 60 Addaw trugaregidd iddi yn diwedd.*

A DAETH gair yr ARGLWYDD attaf, gan ddywedyd,

2 Ha fab dyn, gwna i Jerusalem adnabod ei ffeidd-dra,

3 A dywed, Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD DDUW wrth Jerusalem; Dy drigfa a'th enedigeth sydd o wlad Canaan: dy dad oedd Amoriad, a'th fam yn Hittees.

4 Ac am dy enedigaeth, ar y dydd y'th anwyd ni thorrwyd dy fogail, ac mewn dwfr ni'th olechwyd i'w feddallhau; ni'th gwreirwyd chwaith a halen, ac ni'th rwyngwyd a rhwymyn.

5 Ni thostoriodd llygad wrthyt, i wneuthur i ti un o hyn, i dosturio wrthyt; ond ar wyneb y maes y'th dafwyd, i ffeiddio dy einioes, ar y dydd y'th aned.

6 ¶ A phan dramwyais heibio i ti, a'th weled yn ymrybaeddu yn dy waed, dywedais wrthyt yn dy waed, Bydd fyw; Ie, dywedais wrthyt yn dy waed, Bydd fyw.

7 Yn fyrrdiwn y'th wneuthur fel gwellt y maes, a thi a gymnyddaist ac a aethost yn fawr, ac a ddaethost i harddwech godidog: dy fronnau a chwyddasant, a'th wallt a dyfodd, a thi yn llom ac yn noeth o'r blaen.

8 Pan euthum heibio i ti, ac edrych arnat, wele dy amser yn amser serchowgrwydd: yna ledais fy aden drosot, a chuddais dy noethni: tyngais hefyd i ti, ac euthum mewn cyfammod a thi, medd yr ARGLWYDD DDUW, a thi a aethost yn eiddoffi.

9 Yna mi a'th olchais a dwfr; Ie, golchais dy waed oddi wrthyt, ac irais di ag olew.

10 Mi a'th wisgais hefyd a gwiaith edau a nodwydd, rhoddais i ti hefyd esgidiau o groen daear-foch, a gwregysais di a llian main, a gorchuddais di a'i sidan.

11 Mi a'th herddais hefyd a harddwech, a rhoddais freichledau am dy ddwyllaw, a chadwyn am dy wddf.

12 Rhoddais hefyd diws ar dy dalcen, a thysau wrth dy giustiau, a choron hardd am dy ben.

13 Felly y'th harddwyd ag aur ac arian; a'th wisg oedd lian main, a sidan, a gwiaith edau a nodwydd; peilliaid, a mel, ac olew a fwytt-tit: tég hefyd odiaeth oeddit, a ffynnaist yn frenhiniaeth.

14 Aeth allan hefyd i ti enw ym mysg y cenhedloedd, am dy degwech: canys cyflawn oedd gan fy harddwech yr hwn a osodaswn arnat, medd yr ARGLWYDD DDUW.

15 ¶ Ond ti a ymddiriedaist i'th degwech, a phutteinaist o herwydd dy enw, a thywelltaist dy butteindra ar bob cynniweirydd; eiddo ef ydoedd.

16 Cymmeriaist hefyd o'th ddillad, a gwnaethost i ti uehelfeydd brithion, a phutteinaist arnynt: y fath ni ddaw, ac ni bydd felly.

17 A chymmeriaist offer dy harddwech o'm haur ac o'm harian l, y rhai a roddaswn i ti, a gwnaethost i ti ddeliaw gwyr, a phutteinaist gyd a hwynt.

18 Cymmeriaist hefyd dy wisgoedd o waith edau a nodwydd, ac a'u gwisgais hwynt: fy olew hefyd a'm harogldarth a roddaist o'u blaen hwynt.

19 Felly fy mwyd yr hwn a roddaswn i ti, yn beilliaid, ac yn olew, ac yn fel, d'r rhai y'th borthaswn di; rhoddaist hynny hefyd o'u blaen hwynt yn arogl peraid; *fel hyn y bu*, medd yr ARGLWYDD DDUW.

20 Cymmeriaist hefyd dy feibion a'th ferched, y rhai a blantais i mi; y rhai hyn a aberthiaist iddynt i'w bwytta. Ai bychan hyn o'th butteindra di,

21 Ladd o honot fy mhiant, a'u rhoddi hwynt i'w tynnu trwy y *lân* lldynt?

22 Ac yn dy holl ffield-dra a'th butteindra ni chofiaist ddyddiau dy ieuengetid, pan oeddit lom a noeth, a'th fod yn ymdrybaeddu yn dy waed.

23 A bu ar ol dy holl ddrygloni (Gwae, gwae i ti, medd yr *ARGLWYDD* DDUW)

24 Adeiladu o honot i ti uchelfa, gwnethur i ti uchelfa ym mhob heol.

25 Ym mhen pob ffordd yr adleddalst dy uchelfa, a gwnaethost dy degwch yn ffield, ac a ledaist dy draed i bob cynniweirydd, ac amhlêaist dy butteindra.

26 Putteinaist hefyd gŵ & meibion yr Aipht dy gymmydogion, mawr eu cnawd; ac a amhlêaist dy butteindra, i'm digio i.

27 Am hynny wele, estynais fy llaw arnat, a phirinheais dy ran, a rhoddais di wrth ewyllys dy gascon, merched y Philistiaid, y rhai sydd gwylydd ganddynt dy ffordd ysgeler.

28 Putteinaist hefyd gyd & meibion Assur, o eisieu cael dy ddigon; a hefyd wedi putteinio gyd & hwynt, ni'th ddigonwyd.

29 Amlhêaist hefyd dy butteindra yngwlad Canaan hyd Caldea; ac etto ni'th ddigonwyd A hyn.

30 Mor lleog yw dy galon, medd yr *ARGLWYDD* DDUW, gan i ti wneuthur hyn oll, sef gwaith putteinwraig yn llywodraethu i.

31 Pan adeiladaist dy uchelfa ym mhen pob ffordd, ac y gwnaethost dy uchelfa ym mhob heol; ac nid oeddit fel puttain, gan dy fod yn dirmygu gwobr;

32 Ond fel gwraig a dorral ei phriodas, ac a gymmerai ddeifeithriad yn lle ei gwr.

33 I bob puttain y rhoddant wobwr; ond tydi a roddi dy wobwr i'th holl gariadau, ac a'u gobrwyi hwynt i ddyfod attat oddi amgylch i'th butteindra.

34 Ac ynot ti y mae y gwrthwyneb i wragedd *erall* yn dy butteindra, gan na phutteiniodd neb ar dy ol di: canys lle y rhoddi wobwr, ac na roddir gwobr i ti, yna yr wyt yn y gwrthwyneb.

35 ¶ Gan hynny, O buttain, clyw air yr *ARGLWYDD*:

36 Fel hyn y dywed yr *ARGLWYDD* DDUW; Am dywallt dy frynti, a datguddio dy noethni trwy dy butteindra gyd & t'gariadau, a chyd & holl eilunod dy ffield-dra, a thrwy waed dy feibion y rhai a rhoddais lldynt;

37 Am hynny wele fi yn casglu dy holl gariadau gyd & r' rhai yr ymddigrifaist, a'r rhai oll a gasaist, gyd & r' rhai oll a gasaist; & casglaf hwynt i'th erbyn oddi amgylch, ac a ddinoethaf dy noethni lldynt, fel y gwelont dy holl noethni.

38 Barnaf di hefyd & barnedigaethau putteiniaid, a'r rhai a dywalltant waed; a rhodda i ti waed mewn lliodwgrwydd ac eiddigedd.

39 *Ie*, rhoddaf di yn eu dwylaw hwynt, a hwy a ddinystrant dy uchelfa, ac a fwriant i lawr dy uchel-leodd: ddiogant di hefyd o'th ddillad, a chymmerant ddiorefn dy harddwch, ac a'th adawant yn llom ac yn noeth.

40 Dygant hefyd dyfa i'th erbyn, ac a'th labyddiant & meini, ac a'u cleddyfau y'th drywanant.

41 Llosgant hefyd dy dai & than, a gwnant arnat tamedigaethau yngolwg gwagedd lawer: a mi a wnaaf i ti beiddo & phutteinio, a hefyd ni roddi wobwr mwy.

42 Felly y llonyddaf fy lliid i'th erbyn, a symmod fy eiddigedd oddi wrthyf; mi a lonyddaf hefyd, ac ni ddigaf mwy.

43 Am na chofiaist ddyddiau dy ieuengetid,

ond annogaist fi i lid yn hyn oll; am hynny wele, myn a roddaf dy ffordd ar dy ben, medd yr *ARGLWYDD* DDUW; fel na wnelech yr ysgelerder hyn am ben dy holl ffield-dra.

44 ¶ Wele, pob diarhebydd a ddiarheba am danat, gan ddywedyd, Fel y fam y mae y ferch.

45 Merch dy fam, yr hon a ffieldlodd ei gwr a'i meibion, ydywt ti; a chwaer dy chworydd ydywt, y rhai a ffielddriant eu gwyr a'u meibion, eich mam oedd Hittees, a'ch tad yn Amoriaid.

46 A'th chwaer hynaf yw Samaria, hi a'i merched, yn trigo ar dy law aswy; a'th chwaer ieuangach na thi, yr hon sydd yn trigo ar dy law ddeheu, yw Sodom a'i merched.

47 Etto ni rodiaist yn eu ffyrdd hwynt, ac nid yn ol eu ffield-dra hwynt y gwnaethost: megis *petlat hynny* yehydig bach, ymlygriaist yn fwy na hwy yn dy holl ffyrdd.

48 Fel mae byw fi, medd yr *ARGLWYDD* DDUW, ni wnaeth Sodom dy chwaer, na hi na'i merched, fel y gwnaethost ti a'th ferched.

49 Wele, hyn oedd anwired dy chwaer Sodom, Balchder, digonedd bara, ac amlder o segyrd oedd ynddi ac yn ei merched, ac ni chryfhâodd hi law yr anghenog a'r tlawd.

50 A hwy a ymddyrfhaasant, ac a wnaethant ffield-dra o'm blaen i; am hynny y symmudais hwynt, fel y gwelais yn *dda*.

51 Samaria hefyd ni phechodd fel hanner dy bechod di; ond tydi a amhlêaist dy ffield-dra yn fwy na hwynt, ac a gyflawnhêaist dy chworydd yn dy holl ffield-dra a wnaethost.

52 Tithau yr hon a fernaist ar dy chworydd, dwg dy waradwydd am dy bechodau y rhai a wnaethost yn ffieiddiach na hwynt: cyflawnach ydynt na thi: cywilyddias dithau, a dwg dy waradwydd, gan gyflawnhâu o honot dy chworydd.

53 Pan ddychwelwyf eu caethiwd hwynt, caethiwd Sodom a'i merched, a chaethiwd Samaria a'i merched, yna y *dychwelaif* gaeithiwd dy gaeithion dithau a'th ferched yn eu canol hwynt:

54 Fel y dygech dy warth, ac y'th waradwydder, am yr hyn oll a wnaethost, gan gysuro o honot hwynt.

55 Pan ddychwelo dy chworydd, Sodom a'i merched, i'w hen gyflwr, a phan ddychwelo Samaria a'i merched i'w hen gyflwr, yna tithau a'th ferched a ddychwelwch i'ch hen gyflwr.

56 Canys nid oedd mo'r sôn am Sodom dy chwaer yn dy enau yn nydd dy falchder:

57 Cyn datguddio dy ddrygloni, megis yn amser dy waradwydd gan ferched Syria, a'r holl rai o'i hamgylch, merched y Philistiaid, y rhai a'th ddystyrant o bob porth.

58 Dy ysgelerder, a'th ffield-dra hefyd, ti a'u dygais hwynt, medd yr *ARGLWYDD*.

59 Canys fel hyn y dywed yr *ARGLWYDD* DDUW; Felly y gwnaf & thi fel y gwnaethost, yr hon a ddystyrnist lw, i ddiodymmu y cyfammod.

60 ¶ Etto mi a gofiaf fy nghyfammod & thi yn nyddiau dy ieuengetid, ac a sicrhaf i ti gyfammod tragwyddol.

61 Yna y cofi dy ffyrdd, ac y cywilyddi, pan dderbyniech dy chworydd hyn na thi, gyd & r' rhai ieuangach na thi: a rhoddaf hwynt yn ferched i ti, a hynny nid wrth dy ammod di.

62 A mi a sicrhaf fy nghyfammod & thi; a chei wybod mai myn yw yr *ARGLWYDD*.

63 Fel y cofech di, ac y cywilyddiech, ac na

byddo i ti mwy agoryd safn gan dy waradwydd, pan udyhudder fi tu ag attaf, am yr hyn oll a wnaethost, medd yr ARGWLWYDD Dduw.

PENNOD XVII.

1 *Trwy ddammeg o ddau eryr a gwimwydden, 11 y dangosir barnedigaeith Duw ar Jerusalem, am droi oddi wrth Babilon at yr Aiph.*
22 *Duwo yn addaw plannu cefnwydden yr efigyl.*

A GAIR YR ARGWLWYDD a ddaeth attaf, gan ddywedyd,

2 Mab dyn, traetha ddychymmyg, a diarheba ddiareb wrth dy Israel,

3 A dywed, Fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD Dduw, Eryr mawr, mawr ei adenydd, hir ei agell, llawn plu, yr hwn oedd iddo amryw liwiau, a ddaeth i Libanus, ac a gymmerth frigyn uchaf y gedrwydden.

4 Torrodd frig ei blagur hi, ac a'i dug i dir marlandaeith: yn ninas marchnadyddion y gosododd efe ef.

5 A chymmerth o had y tir, ac a'i bwriddoedd mewn maes ffurwythlawn; efe a'i gosododd ef wrth ddyfroedd lawer, ac a'i plannodd fel helygen.

6 Ac efe a dyfodd, ac a aeth yn winwydden wasgarog, isel o dwf, a'i changau yn troi atto ef; a'i gwairdd oedd dano ef: felly yr aeth yn winwydden, ac y dug geingclau, ac y bwriddoedd frig.

7 Yr oedd hefyd ryw eryr mawr, mawr ei esgyl, ac a llawer o blu: ac wele y winwydden hon yn plygu ei gwairdd tu ag atto ef, ac yn bwrw ei cheingclau tu ag atto, i'w dyfrhau ar hyd rhigolau ei phlanid.

8 Mewn maes da wrth ddyfroedd lawer y plannasid hi, i fwrw brig, ac i ddwyn ffurwyth, fel y byddai yn winwydden hardd-deg.

9 Dywed, Fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD Dduw, A lwydda hi? oni thynn efe ei gwairdd hi? ac oni thyrff efe ei ffurwyth hi, fel y gwywo? sych holl ddail ei brig, ac nid trwy fraich mawr, na thrwy bobl lawer, i'w thynnu hi o'i gwairdd.

10 Ie, wele, wedi ei phlannu, a lwydda hi? gan wywo oni wywa, pan gyffyrddo gwynt y ddyrnai a hi? yn rhigolau ei thwf y gwywa.

11 ¶ Daeth hefyd air yr ARGWLWYDD attaf, gan ddywedyd,

12 Dywed yr awr hon wrth y tŷ gwrthryfelgar, Oni wyddoch beth yw hyn? dywed, Wele, daeth brenhin Babilon i Jerusalem, ac efe a gymmerodd ei brenhin hi, a'i thyrffwysogion, ac a'u dug hwynt gyd ag ef i Babilon:

13 Ac a gymmerodd o'r had brenhinol, ac a wnaeth ag ef gyfammod, ac a'i dug ef dan lw; cymmerodd hefyd gedryn y wlad:

14 Fel y byddai y deyrnas yn isel, heb ymddyrechafu, *clithr sefyll* o honi trwy gadw ei gyfammod ef.

15 Ond gwrthryfelodd i'w erbyn, gan anfon ei genhadau i'r Aiph, fel y rhoddid iddo feirch, a phobl lawer. A lwydda efe? a ddiange yr hwn a wnelo hyn? neu a ddi-ddymma efe y cyfammod, ac a waredir ef?

16 *Fel mai byw fi, medd yr ARGWLWYDD Dduw, y'nghartref y brenhin yr hwn a'i gwnaeth ef yn frenhin, yr hwn y dystyrodd efe ei lw, a'r hwn y diddymmodd efe ei gyfanmod, gyd ag ef y bydd efe marw y'nghanol Babilon.*

17 Ac ni wna Pharaoh a'i lu mawr, ac a'i ffrat Iosog, *ddim* gyd ag ef mewn rhyfel, wrth godi clawdd, ac wrth adaeladu cestyll, i dorri ymaith lawer einloes.

18 Gan ddiystyru o hono y llw, gan ddi-ddymmu y cynghrair (canyw wele, efe a roddasai ei law) a gwneuthur o hono hynny oll, ni ddiange.

19 Am hynny fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD Dduw; *Fel mai byw fi, fy llw yr hwn a ddiystyrodd efe. a'm cyfammod yr hwn a diddymmodd efe, hwnnw a roddaf fi ar ei ben ef.*

20 Canys taenaf fy rhwyd arno, ac efe a ddélir yn fy rhwyd, a dygaf ef i Babilon, ac yno yr ymddadlueg ag ef am ei gamwedd a wnaeth i'm herbryn.

21 A'i holl ffoduriaid ynghyd a'i holl fyddinoedd a syrthiant gan y cleddyf, a'r gweddill a wasgerir gyd a phob gwynt; fel y gwyppoch mai myfi yr ARGWLWYDD a'i lleferais.

22 ¶ Fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD Dduw; Mi a gymmeraf hefyd frig y gedrwydden uchel, ac a'i gosodaf: o frig ei blagur y torraf yn tyner, a mi a'i plannaf ar fynydd uchel a dyrechafedig.

23 Ar fynydd uchelder Israel yr plannaf ef: ac efe a fwrw frig, ac a ddwg ffurwyth, ac a fydd yn gedrwydden hardd-deg; a phob aderyn o bob rhyw agell a drig dafni; dan gysgod ei changhennau y trigant.

24 A holl brennau y maes a gânt wybod mai myfi yr ARGWLWYDD a ostyngais y pren uchel, ac a ddyrechais y pren isel; a sychais y pren tr, ac a ireddlais y pren crin: myfi yr ARGWLWYDD a'i lleferais, ac a'i gwneuthum.

PENNOD XVIII.

1 *Duwo yn argyhoeddi anghyflawn ddiareb y grauwonin surion; 5 yn dangos y modd y gwna efe a thad cyflawn: 10 ac a mab anghyflawn i dad cyflawn: 14 ac a mab cyflawn i dad anghyflawn: 19 ac a'r amnuoiol a o'i farhdo: 24 ac a'r duoiol a ymadawo a'i dduwoldob. 25 Y mas yn ymddyffyn ei gyflawnder, 31 ac yn annog i eddyrffwch.*

A GAIR YR ARGWLWYDD a ddaeth attaf, gan ddywedyd,

2 Paham gennyech arferu y ddiareb hon am dir Israel, gan ddywedyd, Y tadau a fwyttzant rawnwin surion, ac ar ddanedd y plant y mae dincod?

3 *Fel mai byw fi, medd yr ARGWLWYDD Dduw, ni bydd i chwi mwy arferu y ddiareb hon yn Israel.*

4 Wele, yr holl eneidiau eiddof fi ydynt; fel enaid y tad, felly hefyd enaid y mab, eiddof fi ydynt; yr enaid a becho, hwnnw a fydd marw.

5 ¶ Canys os bydd gwr yn gyflawn, ac yn gwneuthur barn a chyflawnder,

6 Heb fwyta ar y mynyddoedd, na chyfodi ei lwygaid at eilunod tŷ Israel, ac heb halogi gwraig ei gymmydod, na nesáu at wraig ffiglywys,

7 Na gorthymmu neb, ond a roddes ei wystl i'r dyledwr yn ei ol, ni threisiodd drais, ei fara a roddodd i'r newynog, ac a ddilladodd y noeth,

8 Ni roddes ar usuriaeth, ac ni chymmerodd ychwaneg, ei law a dynnodd yn ei hol oddi wrth anwiredd, gwir fam a wnaeth rhwng gwr a gwr,

9 Yn fy neddfau y rhodiodd, a'm barnedigaeithau a gadwodd, i wneuthur gwirionedd: cyflawn yw; gan fyw efe a fydd byw, medd yr ARGWLWYDD Dduw.

10 ¶ Os chenheda efe fab yn leidr, ac yn tywallt gwaed, ac a was gyfelyb i'r un o'r pethau hyn,

11 Ac ni wna yr un o'r pethau hynny, ond ar y mynyddoedd y bwytyt, a gwraig ei gymmydod a haloga.

12 Yr anghenus a'r tlawd a orthrymma, trais a dreisia, gwystl ni rydd drachefn, ac at ellunod y cyfyd ei lygaid, a wnaeth ffeidd-dra.

13 Ar usuriaeth y rhoddes, ac ychwaneg a gymmerth; gan hynny a fydd efe byw? Ni bydd byw; gwnaeth yr holl ffeidd-dra hyn; gan farw y bydd farw; ei waed a fydd arno ei hun.

14 ¶ Ac wele, os cenhedla fab a wél holl bechodau ei dad y rhai a wnaeth efe, ac a ystyria, ac ni wna felly,

15 Ar y mynyddoedd ni fwyty, a'l lygaid ni chyfyd at ellunod tŷ Israel, ni haloga wraig ei gymmydog.

16 Ni orthrymma neb chwaith, ni attal wystl, ac ni threista drais, ei fara a rydd i'r newynog, a'r noeth a ddillada.

17 Ni thry ei law oddi wrth yr anghenog, usuriaeth na llog ni chymmer, fy marnau a wna, yn fy neddau y rhodia: hwnnw ni bydd farw am anwiredd ei dad; gan fyw y bydd efe byw.

18 Ei dad, am orthrymmu yn dost, a threisto ei frawd trwy orthrech, a gwneuthur yr hyn nid oedd dda ym mysg ei bobl, wele, efe a fydd marw yn ei anwiredd.

19 ¶ Etto chwi a ddywedwch, Paham? oni ddwg y mab anwiredd y tad? Pan wnelo y mab farw a chyflawnder, a chadw fy holl ddeddfau, a'u gwneuthur hwynt, gan fyw efe a fydd byw.

20 Yr enaid a becho, hwnnw a fydd marw. Y mab ni ddwg anwiredd y tad, a'r tad ni ddwg anwiredd y mab: cyflawnder y cyflawn fydd arno ef, a drygioni y drygionus fydd arno yntau.

21 Ond os yr annuwiol a ddychwel oddi wrth ei holl bechodau y rhai a wnaeth, a chadw fy holl ddeddfau, a gwneuthur barn a chyflawnder, efe gan fyw a fydd byw, ni bydd efe marw.

22 Ni chofir iddo yr holl gamweddau a wnaeth: yn ei gyflawnder a wnaeth y bydd efe byw.

23 Gan ewyllyso a ewylliswn i farw yr annuwiol, medd yr AROGLWYDD DDUW, ac na ddychwelai oddi wrth ei ffyrdd, a byw?

24 ¶ Ond pan ddychwelo y cyflawn oddi wrth ei gyflawnder, a gwneuthur anwiredd, a gwneuthur yn ol yr holl ffeidd-dra a wnelo yr annuwiol; a fydd efe byw? ni chofir yr holl gyflawnderau a wnaeth efe: yn ei gamwedd yr hwn a wnaeth, ac yn ei bechod a bechodd, ynddynt y bydd efe marw.

25 ¶ Etto chwi a ddywedwch, Nid cymmws yw ffordd yr AROGLWYDD. Gwrandedwch yr awr hon, tŷ Israel, oni yw gymmws fy ffordd i? oni ddech ffyrdd chwi nid ydynt gymmws?

26 Pan ddychwelo y cyflawn oddi wrth ei gyflawnder, a gwneuthur anwiredd, a marw ynddynt; am ei anwiredd a wnaeth y bydd efe marw.

27 A phan ddychwelo yr annuwiol oddi wrth ei ddygioni yr hwn a wnaeth, a gwneuthur barn a chyflawnder, hwnnw a geidw yn fyw ei enaid.

28 Am iddo ystyried, a dychwelyd oddi wrth ei holl gamweddau y rhai a wnaeth, gan fyw y bydd byw, ni bydd marw.

29 Etto tŷ Israel a ddywedant, Nid cymmws yw ffordd yr AROGLWYDD. Tŷ Israel, oni ddech gymmws fy ffyrdd i? oni eich ffyrdd chwi nid ydynt gymmws?

30 Am hynny barnaf chwi, tŷ Israel, bob un yn ol ei ffyrdd ei hun, medd yr AROGLWYDD DDUW. Dychwelwch, a throwch oddi wrth

eich holl gamweddau; fel na byddo anwiredd yn dramgwydd i chwi.

31 ¶ Bwriwch oddi wrthych eich holl gamweddau y camweddasooh ynddynt, a gwnewch i chwi galon newydd, ac yspryd newydd; canys paham, tŷ Israel, y byddwch feirw?

32 Canys nid oes ewyllys gennyf i farwolaeth y marw, medd yr AROGLWYDD DDUW. Dychwelwch gan hynny, a byddwch fyw.

PENNOD XIX.

1 *Croynfan am dywysogion Israel, trwy ddam-meg o genawon llew a ddeid mewn pydew; 10 ac am Jerusalem, trwy ddammeg o win-wyddden anrheithlodig.*

CYMMER dithau alarnad am dywysogion Israel,

2 A dywed, Beth yw dy fam? llewes: gorweddodd ym mysg llewod, y'nghanol y llewod ieualeug y maethodd hi ei chcnawon.

3 A hi a ddug i fynu un o'i chcnawon: efe a aeth yn llew ieuange, ac a ddysgodd ysglyfaethu ysglyfaeth; bwyttodd ddyinion.

4 Yna y cenhedloedd a glywsant sôn am dano; daliwyd ef yn eu ffos hwynt, a dygasant ef mewn cadwynau i dir yr Aipht.

5 A phan welodd iddi ddiagwyl, a darfod am ei gobalith, hi a gymmerodd un arall o'i chcnawon, ac a'l gwnaeth ef yn llew ieuange.

6 Yntau a dramwyodd ym mysg y llewod; efe a aeth yn llew ieuange, ac a ddysgodd ysglyfaethu ysglyfaeth; bwyttodd ddyinion.

7 Adnabu heryd eu gweddwon hwynt, a'u dinasocedd a anrheithiodd ef; i.e. anrheithiwyd y tir a'l gyflawnder gan lais ei ruad ef.

8 Yna y cenhedloedd a ymosodasant yn ei erbyn ef o amgylch o'r taleithiau, ac a daenasant eu rhwyd arno; ac efe a ddaliwyd yn eu ffos hwynt.

9 A hwy a'l rhoddasant ef yng ngharchar mewn cadwyni, ac a'l dygasant at frenhin Babilon: dygasant ef i ymddiffynfeydd, fel na chlywid ei lais ef mwy ar fynyddoedd Israel.

10 ¶ Dy fam sydd fel gwinwydden yn dy waed di, wedi ei phlannu wrth ddyfroedd: ffwrthlawn a brigog oedd, o herwydd dyfroedd lawer.

11 Ac yr oedd iddi wfal cryfion yn deyrnwiall llywodraethwyr, a'i huchder oedd uchel ym mysg y twftrig; fel y gwelid hi yn ei huchder yn amlder ei changhennau.

12 Ond hi a ddiweiddiwyd mewn llioiogw-rwydd, bwriwyd hi'r llawr, a gwynt y dwyrain a wywodd ei ffwrth hi: ei gwiall cryfion hi a dorwyd ac a wywasant; tã a'u hysodd.

13 Ac yr awr hon hi a blannwyd mewn anialwch, mewn tir cras a sychedig.

14 A thã a aeth allan o wialen ei changhennau, ysodd ei ffwrth hi, fel nad oedd ynddi wialen gref yn deyrn-wialen i lywodraethu. Galarnad yw hwn, ac yn alarnad y bydd.

PENNOD XX.

1 *Duro yn gwrthod gadael i hemurid Israel ymgyngori ôg ef: 5 yn adrodd ystori eu hanufudd-dod hwy yn yr Aipht, 10 yn yr anialtoch, 27 ac yn eu gwlad: 33 yn addawo eu cynnuill hwy trwy yr efengyl. 45 Dan eno coedwig y mas yn dangos dinystr Jerusalem.*

YN y seithfed ffyrddyn, o fewn y pummed mis, ar y degfed dydd o'r mis, y daeth gwŷr o henuriaid Israel i ymgyngori a'r AROGLWYDD, ac a eisteddasant ger fy mron i.

2 Yna y daeth gair yr AROGLWYDD attal, gan ddyweddy,

3 **H**a fab dyn, llefara wrth henuriaid Israel, a dywed wrthynt, Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD DDUW**; Ai i ymofyn â mi yr ydych chiwi yn dyfod? *Fel mai byw fi, medd yr ARGLWYDD DDUW, ni fyynnaf gennyh ymofyn â mi.*

4 **A** ferni di hwynt, mab dyn, a ferni di hwynt? gwna iddynt wybod ffeidd-dra eu tadau:

5 ¶ **A** dywed wrthynt, Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD DDUW**; Ar y dydd y dewisais Israel, ac y tynghais wrth had tŷ Jacob, ac y'm gwneuthum yn hysbys iddynt yn nhir yr Aipht, pan dyngais wrthynt, gan ddywedyd, *Myfi yw yr ARGLWYDD eich Duw chiwi;*

6 **Yn y dydd y tynghais wrthynt ar eu dwyn hwynt allan o dir yr Aipht, i wlad yr hon a ddarparaswn iddynt, yn llifeirio o laeth a mêl; yr hon yw gogoniant yr holl diroedd:**

7 **Yna y dywedais wrthynt, Bwriwch ymaith bob un ffeidd-dra ei llygaid, ac nac ymhalogwch âg eilonud yr Aipht. Myfi yw yr ARGLWYDD eich Duw chiwi.**

8 **Er hynny grwrthryfelasant i'm herbyn, ac ni fyneent wrando arnaf: ni fwriasent ymaith ffeidd-dra eu llygaid bob un, ac ni adawsent eilonud yr Aipht. Yna y dywedais, Tywallt-af arnynt fy lliidiogrwydd, i gyflawni fy nig arnynt y'nghanol gwlad yr Aipht.**

9 **Etto gwneuthum er mwyn fy enw, rhag ei halogi y'nghanol y cenhedloedd y rhai yr oeddymt hwy yn eu mysg; y'ngwyllyd pan rai yr ymhybsyais iddynt hwy, wrth eu dwyn hwynt allan o dir yr Aipht.**

10 ¶ **Am hynny y dygais hwynt allan o dir yr Aipht, ac a'u dygais hwynt i'r anialwch.**

11 **A rhoddais iddynt fy neddfau, a hysbysais iddynt fy marnedigaethau; y rhai y bydd byw ynddynt y dyn a'u gwna hwynt.**

12 **Rhoddais hefyd iddynt fy sabbothau, i fod yn arwydd rhyngof fi a hwynt, i wybod mai myfi yw yr ARGLWYDD a'u sancteidd-iodd hwynt.**

13 **Er hynny tŷ Israel a wrthryfelasant i'm herbyn yn yr anialwch: ni rodiasent yn fy neddfau, ond dystyrasant fy marnedigaethau, y rhai y bydd byw ynddynt y dyn a'u gwnelo hwynt; fy sabbothau hefyd a halogasant yn ddirfawr. Yna y dywedais y tywalltwn fy lliid arnynt yn yr anialwch, i'w difetha hwynt.**

14 **Etto gwneuthum er mwyn fy enw, fel na halogid ef y'ngolwg y cenhedloedd, y rhai y dygais hwynt allan yn eu gwyllyd.**

15 **Ac etto mi a dyngaswn iddynt yn yr anialwch, na ddygwn hwynt i'r wlad a roddaswn iddynt, yn llifeirio o laeth a mêl; honno yw gogoniant yr holl wledydd:**

16 **O herwydd iddynt ddyfystyru fy marnedigaethau, ac na rodiasent yn fy neddfau, ond halogi fy sabbothau: canys eu calon oedd yn myned ar ol eu heilonud.**

17 **Etto tostyriodd fy llygaid wrthynt rhag eu dinystrio, ac ni wneuthum ddiben am danynt yn yr anialwch.**

18 **Ond mi a ddywedais wrth eu meibion hwynt yn yr anialwch, Na rodiwch yn neddfau eich tadau, ac na chedwch eu barnedigaethau hwynt, nac ymhalogwch eichwaith a'u heilonud hwynt.**

19 **Myfi yw yr ARGLWYDD eich Duw chiwi; rhodiwch yn fy neddfau, a chedwch fy marnedigaethau, a gwnewch hwynt:**

20 **Sancteiddiwch hefyd fy sabbothau; fel y byddont yn arwydd rhyngof fi a chwithau, i wybod mai myfi yw yr ARGLWYDD eich Duw chiwi.**

21 **Y meibion hwythau a wrthryfelasant**

i'm herbyn: yn fy neddfau ni rodiasent, a'm barnedigaethau ni ehadwasent trwy eu gwneuthur hwynt, y rhai y bydd byw ynddynt y dyn a'u gwnelo hwynt: halogasant fy sabbothau: yna y dywedais y tywalltwn fy lliid arnynt, i gyflawni fy nig wrthynt yn yr anialwch.

22 **Etto trôais heibio fy llaw, a gwneuthum er mwyn fy enw, fel na halogid ef y'ngolwg y cenhedloedd y rhai y dyngaswn hwynt allan yn eu gwyllyd.**

23 **Hefyd mi a dyngaswn wrthynt yn yr anialwch, ar eu gwasgaru hwynt ym mysg y cenhedloedd, a'u taenu hwynt ar hyd y gwledydd:**

24 **O herwydd fy marnedigaethau ni wnaethent, ond fy neddfau a ddystryasant, fy sabbothau hefyd a halogasant, a'u llygaid oedd ar ol eilonud eu tadau.**

25 **Minnau hefyd a roddais iddynt ddeddfau nid oeddymt dda, a barnedigaethau ni byddent fyw ynddynt:**

26 **Ac a'u halogais hwynt yn eu hoffrymmau, wrth dynnu trwy ddn bob peth a egoro y groth, fel y dinystrion hwynt; fel y gwyllyddent mai myfi yw yr ARGLWYDD.**

27 ¶ **Am hynny, fab dyn, llefara wrth dŷ Israel, a dywed wrthynt, Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD DDUW; Etto yn hyn y'm cablodd eich tadau, gan wneuthur o honnynt gamwedd i'm herbyn.**

28 **Canys dygais hwynt i'r tir a dyngaswn ar ei roddi iddynt, a gwelsant bob bryn uchel, a phob pren brigog; ac aberthasant yno eu hebyrth, ac yno y rhoddasant eu hoffrymmau diglloedd: yno hefyd y gosodasant eu harog peraid, ac yno y tywalltasant eu dîod-offrymmau.**

29 **Yna y dywedais wrthynt, Beth yw yr uchelfa yr ydych chiwi yn myned iddi? a Bamah y galwyd ei henw hyd y dydd hwn.**

30 **Am hynny dywed wrth dŷ Israel, Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD DDUW; Ai ar sfordd eich tadau yr ymhalogwch chiwi? ac a butteiniwch chiwi ar ol eu ffeidd-dra hwynt?**

31 **Canys pan offrymmoch eich offrymmau, gan dynnu eich meibion trwy y tân, yr ymhalogwch wrth eich holl eilonud hyd heddyw: a fyynnaf fi gennyh ymofyn â mi, tŷ Israel? *Fel mai byw fi, medd yr ARGLWYDD DDUW, nid ymofynir â mi gennyh.***

32 **Eich bwriad hefyd ni bydd ddim, yr hyn a ddywedwch, Byddwn fel y cenhedloedd, fel teuluoedd y gwledydd, i wasanaethu pren a maen.**

33 ¶ **Fel mai byw fi, medd yr ARGLWYDD DDUW, yn ddfau a llaw gadarn, ac â braich estynedig, ac â lliidiogrwydd tywalltedig, y teyrnasaf arnoch.**

34 **A dygaf chiwi allan ym mysg y bobloedd, a chasglaf chiwi o'r gwledydd y rhai y'ch gwasgarwydd ynddynt, a llaw gadarn, ac â braich estynedig, ac â lliidiogrwydd tywalltedig.**

35 **A dygaf chiwi i anialwch y bobloedd, ac ymddadleuaf â chiwi yno wyneb yn wyneb.**

36 **Fel yr ymddadleuais â'ch tadau yn anialwch tir yr Aipht, felly yr ymddadleuaf â chwithau, medd yr ARGLWYDD DDUW.**

37 **A gwnaif i chiwi fyned dan y wîalen, a dygaf chiwi i rwyng y cyfammod.**

38 **A charthaf o honoch y rhai grwrthryfelgar, a'r rhai a droeddant i'm herbyn: dygaf hwynt o wlad eu hymdaith, ac i wlad Israel ni ddeuant: a chewch wybod mai myfi yw yr ARGLWYDD.**

39 **Chwithau, tŷ Israel, fel hyn y dywed yr ARGLWYDD DDUW; Ewch, gwasanaothwch**

bob un ei ellunod, ac ar ol hyn *hefyd*, oni wandewch arnaf fi: ond na halogwech mwy fy enw sanctaidd a'ch offrymmau ac a'ch ellunod.

40 Canys yn fy mynydd sanctaidd, ym mynydd uchelder Israel, medd yr *ARGLWYDD* DDUW, yno y'm gwasanaetha holl dd Israel, cwbl o'r wlad: yno y byddaf foddrlawn iddynt; ac yno y gofynaf eich offrymmau, a blaen-firwyth eich offrymmau, gyd a'ch holl sanctaidd bethau.

41 Byddaf foddrlawn i chwli gyd a'ch arogl *peraidd*, pan ddygwyl chwli allan o blith y bobloedd, a'ch casglu chwli o'r tiroedd y'ch gwasgarwyd ynddynt; a mi a sancteiddir ynoch yng ngolwg y cenedloedd.

42 *Hefyd* cewch wybod mai myfi *yw* yr *ARGLWYDD*, pan ddygwyl chwli i dir Israel, *fr* tir y tyngais am ei roddi i'ch tadau.

43 Ac yno y cofwch eich *ffyrdd*, a'ch holl weithredoedd y rhai yr ymhalogasoeh ynddynt; fel yr aiaroch amoch eich hun am yr holl *ddyrgioni* a wnaethoch.

44 A chewch wybod mai myfi *yw* yr *ARGLWYDD*, pan wnelwyl a'chwli er mwyn fy enw, nid yn ol eich *ffyrdd* drygionus chwli, nac yn ol eich gweithredoedd llygreidd, O *ty* Israel, medd yr *ARGLWYDD* DDUW.

45 ¶ Daeth drachefn air yr *ARGLWYDD* attaf, gan ddywedyd,

46 Gosod dy wyneb, fab dyn, tu a'r dehau, i e difera *ciriau* tu a'r dehau, a phrophwyda yn erbyn coed maes y dehau;

47 A dywed wrth goed y dehau, Gwrando air yr *ARGLWYDD*: Fel hyn y dywed yr *ARGLWYDD* DDUW; Wele fi yn cynneu ynot ti dan, ac efe a ysa ynot ti bob pren i'r, a phob pren sych: siagyl y fflam ni ddiffydd, a'r holl wynebau o'r dehau hyd y gogledd a loegr ynddo.

48 A phob cnawd a welant mai myfi yr *ARGLWYDD* a'i cynneuals: nis diffoddir ef.

49 Yna y dywedais, O *ARGLWYDD* DDUW, y maent hwy yn dywedyd am danaf, Onid dammegion y mas hwn yn eu traethu?

PENNOD XXI.

1 *Ezecl* yn prophwydo yn erbyn *Jerusalem* troi arwydd ucheneddi. 8 Y cleddyf gloywlym, 18 yn erbyn *Jerusalem*, 25 yn erbyn y *fr*shiniaeth, 28 ac yn erbyn yr *Ammon*-iaid.

A DARTH gair yr *ARGLWYDD* attaf, gan ddywedyd,

2 Gosod dy wyneb, fab dyn, tu a *Jerusalem*, a difera dy *ciriau* tu a'r cyssegroedd, a phrophwyda yn erbyn gwlad Israel,

3 A dywed wrth wlad Israel, Fel hyn y dywed yr *ARGLWYDD*; Wele fi i'th erbyn, tyrnaf *hefyd* fy nghleddyf o'i wain, a thorraf o honot gyflawn ac anghyflawn.

4 O herwydd y torraf o honot gyflawn ac anghyflawn, am hynny y daw fy nghleddyf allan o'i wain yn erbyn pob cnawd o'r dehau hyd y gogledd;

5 Fel y gwypo pob cnawd i mi yr *ARGLWYDD* dynnu fy nghleddyf allan o'i wain: ni ddychweil efe mwy.

6 Ochain dithau, fab dyn, gyd ag ysitod lwynau; Ie, ochain yn chwern yn eu golwg hwynt.

7 A bydd, pan ddywedant wrthyf, Am ba beth yr ydwyf yn ochain? yna ddywedyd o honot, Am y chwedl newydd, am ei fod yn dyfod, fel y toddo pob calon, ac y llaeso y dwylaw oll, ac y pallo pob yspryd, a'r gliniau oll a'nt fel dwfr; wele efe yn dyfod, ac a fydd, medd yr *ARGLWYDD* DDUW.

8 ¶ A gair yr *ARGLWYDD* a ddaeth attaf, gan ddywedyd,

9 Phrophwyda, fab dyn, a dywed, Fel hyn y dywed yr *ARGLWYDD*; Dywed, Cleddyf, cleddyf a hogwyd, ac a loywyd.

10 Efe a hogwyd i ladd lladdfa, efe a loywyd fel y byddai ddiaglaer: a lawenyfchw'n ni? y mas efe yn dirmygu gwialen fy mah, *fel* pob pren.

11 Ac efe a'i rhoddes i'w loywi, i'w ddal mewn llaw; y cleddyf hwn a hogwyd, ac a loywyd, i'w roddi yn llaw y lleiddiad.

12 Gwaedda ac uda, fab dyn; canys hwn fydd ar fy mhobl, hwn fydd yn erbyn holl dywysogion Israel; dychryn gan y cleddyf fydd ar fy mhobl: am hynny taro *law* ar forddwyd.

13 Canys profiad *yw*; a pheth os y cleddyf a ddystrya y wialen? ni bydd efe mwy, medd yr *ARGLWYDD* DDUW.

14 Tithau, fab dyn, prophwyda, a tharo law wrth law, a dybler y cleddyf y drydedd waith: cleddyf y lladdedigaeth, cleddyf lladdedigaeth y gwyr mawr *dydne*, yn myned i'w hystafelloedd hwynt.

15 Rhoddais flawn y cleddyf yn erbyn eu holl byrth hwynt, i doddi eu calon, ac i amhâu eu tramgwyddiadau: O, gwnaed ef yn loyw, hogwyd ef i ladd.

16 Dos ryw ffordd, *naill* ar y llaw ddehau, ai ar y llaw aswy, lle y tueddod dy wyneb.

17 Minnu *hefyd* a darwaf y *naill* law yn y llall, ac a lonyddaf fy lliid: myfi yr *ARGLWYDD* a'i lleferais.

18 ¶ A daeth gair yr *ARGLWYDD* attaf, gan ddywedyd,

19 Tithau, fab dyn, gosod i ti ddwy ffordd, fel y delo cleddyf brenhin Babilon; o un tir y deuant ill dwy: a dewis le, ym mhen ffordd y ddinas y dewisi ef.

20 Gosod ffordd i ddyfod o'r cleddyf tu a Rabbath meibion Ammon, a thu a Judah yn erbyn *Jerusalem* gaerog.

21 Canys safodd brenhin Babilon ar y groesffordd, ym mhen y ddwy ffordd, i ddewinio dewiniaeth y gwagodd ef saethau, ymofynodd a delwau, edrychodd mewn afu.

22 Yn ei law ddehau yr oedd dewiniaeth *Jerusalem*, am oed capteniaid i agordd safn mewn lladdedigaeth, i ddyrchafu llef gyd a bloedd, i osod offer rhyfel yn erbyn y tir, i fwrw clawdd, i adelladu ymddiffynfa.

23 A hyn fydd ganddynt, fel dewinio dewiniaeth gwagedd yn eu golwg hwynt, i'r rhai a dyngasant iwon: ond efe a gofia yr anwiredd, i'w dal *hegnt*.

24 Am hynny fel hyn y dywed yr *ARGLWYDD* DDUW, Am beri o honoch gofio eich anwiredd, gan amlygu eich camweddau, fel yr ymddengys eich pechodau yn eich holl weithredoedd; am beri o honoch eich cofio, y'ch delir a llaw.

25 ¶ Tithau, halogedd annuwiol dywysog Israel, yr hwn y daeth ei ddydd, yn arser diwedd anwiredd,

26 Fel hyn y dywed yr *ARGLWYDD* DDUW; Symmud y meifr, a thynn ymaith y goron; nid yr un *fydd* hon: cyfod yr isel, gostwng yr uchel.

27 Dymchwelaf, dymchwelaf, dymchwelaf hi; ac ni bydd *mesygfa* hyd oni ddelo yr hwn y mas yn gyflawn iddo; ac *iddo* ef y rhoddaf hi.

28 ¶ Phrophwyda dithau, fab dyn, a dywed, Fel hyn y dywed yr *ARGLWYDD* DDUW am feibion Ammon, ac am eu gwaradwydd hwynt; dywed di, y cleddyf, y cleddyf a dynnwyd: i ladd y gloywyd ef, i ddifetha o herwydd y disgleirdeb:

22 Wrth weled gwagedd i ti, wrth ddewinio i ti gelwydd, i'th roddi ar yddafu y lladeddigion, y drygionus y rhai y daeth eu dydd, yn amser diwedd eu hanwredd.

30 A ddechwelaf fi *of* i'w wain? yn y lle y'th grëwyd, yn nhir dy gynnefin, y'th farnat.

31 A thywalltaf fy nigionedd arnat, a than fy lliidiogrwydd y chwythaf arnat, a rhoddaf di yn llaw dynion poethion, cywraint i ddinystrio.

32 I'r tân y byddi yn ymborth; dy waed fydd y'nghanol y tir; ni'th gofir *moyach*: canys myfi yr ARGLWYDD a'i dywedais.

PENNOD XXII.

1 *Rhestr o bechodau Jerusalem.* 18 *Y llyse Dduo hwynt megis sothach yn ei fforn.* 23 *Llyfregigaeth yr holl brophwydi, a'r offeiriadau, a'r tywysogion, a'r bobl.*

GAIR yr ARGLWYDD a ddaeth attaf drachefn, gan ddywedyd,

2 Tithau, fab dyn, a ferni di, a ferni ddinas y gwagedd? Ie, ti a wnei iddi wybod ei holl ffeidd-dra.

3 Dywed dithau, Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD DDUW: Tywallt gwagedd y mae y ddinas yn ei chanol, i ddyfod o'i hanuser, ac eilunod a wnaeth hi yn ei herbyn ei hun i ymhalogi.

4 Euaog wyt yn dy waed, yr lwn a dywellt-aist; a halogedig yn dy eilunod, y rhai a wnaethost: a thi a nesaist dy ddyddiau, a daethost hyd at dy flynyddoedd: am hynny y'th wneuthum yn warth i'r cenhedloedd, ac yn watwargerdd i'r holl wledydd.

5 *Y rhai agos a'r rhai pell* oddi wrthyt a'th watarant, yr halogedig o enw, ac aml dy dralloed.

6 Wele, tywysogion Israel oeddynt ynot, bob un yn ei allu i dywallt gwaed.

7 Dirmygasant ynot dad a mam; gwnaethant yn dwylodrus a'r ddeithr o'th fewn: gorthrymmasant ynot yr amddifad a'r weddw.

8 Dirmygaist fy mhethau sanctaidd, a halog-aist fy sabbothau.

9 Athrodwyr oedd ynot i dywallt gwaed; ar y mynyddoedd hefyd y bwyttasant ynot ti: gwnant yagelerder o'th fewn.

10 Ynot ti y datguddient noethni eu tad: yr aflan o fisglwyf a ddarostyngent ynot.

11 Gwnae wr hefyd ffeidd-dra & gwaig ei gymmydog; a gwr a halogai ei waudd ei hun mewn yagelerder; Ie, darostyngai gwr ynot ei chwaer ei hun, merch ei dad.

12 Gwobr a gymmerant ynot am dywallt gwaed; cymmeraiast usuriaeth ac oeraeth, ac elwaist ar dy gymmydogion trwy dwyll, ac anghofaist fi, medd yr ARGLWYDD DDUW.

13 ¶ Am hynny wele, tarewais fy llaw wrth dy gybydd-dod yr hwn a wnaethost, ac am y gwagedd o'dh fewn.

14 A bery dy galon, a gryfhâ dy ddwyllaw yn y dyddiau y bydd i mi a wnelwyf & thi? myfi yr ARGLWYDD a'i lleferais, ac a'i gwnaf.

15 Canys gwasgaraf di yn mysg y cenhedloedd, a thaeaf di ar hyd y gwledydd, a gwnaf i'th afendid ddarodof allan o honot.

16 A thi a etifeddi ynot dy hun y'n gwydd y cenhedloedd; a chei wybod mai myfi yw yr ARGLWYDD.

17 A gair yr ARGLWYDD a ddaeth attaf, gan ddywedyd,

18 Ha fab dyn, tŷ Israel a aeth gennyf yn ammhuredd; pres, ac alcarn, a halarn, a phlwm, ydynt oll y'nghanol y pair: ammhuredd arian ydynt.

19 Am hynny fel hyn y dywed yr AR-

GLWYDD DDUW: Am eich bod chwi oll yn ammhuredd, am hynny wele fi yn eich casglu chwi i ganol Jerusalem.

20 Fel casglu arian, a phres, a halarn, a phlwm, ac alcarn, i ganol y ffwrn, i chwythu tân arnynt i'w toddi; felly yn fy lliid, a'm dig, y casglaf *chwi*, ac a'ch gadawaf *yno*, ac a'ch toddaf.

21 Ie, casglaf chwi, a chwythaf arnoch a than fy lliidiogrwydd, fel y todder chwi yn ei chanol hi.

22 Fel y toddir arian y'nghanol y pair, felly y toddir chwi yn ei chanol hi; fel y gwypoch mai myfi yr ARGLWYDD a dywelltais fy lliidiogrwydd arnoch.

23 ¶ A gair yr ARGLWYDD a ddaeth attaf, gan ddywedyd,

24 Dywed wrthi hi, fab dyn, Ti yw y tir sydd heb ei buro, heb wlawio arno yn nydd digter.

25 Cyd-fradwriaeth ei phrophwydi o'i mewn, sydd fel llew rhudaw yn ysglyfaethu ysglyfaeth; eneidiau a yasant; trysor a phethau gwerthfawr a gymmerasant; ei gweddwon hi a mhlasant hwy o'i mewn.

26 Ei hofferiadau a dreisiasant fy nghyfraith, ac a halogasant fy mhethau sanctaidd: ni wnaethant ragor rhwng cysegredig a halogedig, ac ni wnaethant wybod *rhagor* rhwng yr aflan a'r glân; cuddiasant hefyd eu llygaid oddi wrth fy sabbothau, a halogwyd fi yn eu mysg hwynt.

27 Ei phennaethlaid oedd yn ei chanol fel bleiddiau yn ysglyfaethu ysglyfaeth, i dywallt gwaed, i ddiffetha eneidiau, er elwa elw.

28 Ei phrophwydi hefyd a'u priddasant hwy a *chwi* annhynherus, gan weled gwagedd, a dewinio iddynt gelwydd, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD DDUW, a'r ARGLWYDD heb ddywedyd.

29 Pobl y tir a arferasant dwyll, ac a dreisiasant drais, ac a orthrymmasant y truan a'r tlawd; y deithr hefyd a orthrymmasant yn anghyflawn.

30 Ceisias hefyd wr o'honynt i gau y cae, ac i sefyll ar yr adwy o'n blaen dros y wlad, rhag ei dinystrio; ac nis ceisias.

31 Am hynny y tywelltais fy nigofaint arnynt, a than fy lliidiogrwydd y difethais hwynt; eu sfordd eu hun a roddais ar eu pennau hwynt, medd yr ARGLWYDD DDUW.

PENNOD XXIII.

1 *Putteindra Aholah ac Aholiba.* 22 *Dialoddu ar Aholibah gan ei chariadau.* 36 *Y profhwyd yn argyhoeddi eu godineb hwy ill ddywoedd, 45 ac yn dangos eu barn hwy.*

Y gan ddywedyd,

2 Ha fab dyn, dwy wraig oedd ferched i'r un fam;

3 A phutteiniasant yn yr Aipht, yn eu hieuengctid y putteiniasant: yno y pwyswyd ar eu bronau, ac yno yr ysgasant ddidenau eu morwynodod.

4 A'u henwau hwynt oedd, Aholah yr hynaf, ac Aholibah ei chwaer: ac yr oeddynt yn eiddof fi, a phlantasant feibion a merched. Dyma eu henwau; Samaria yw Aholah, a Jerusalem Aholibah.

5 Ac Aholah a butteiniodd pan oedd eiddof fi, ac a ymserchodd yn ei chariadau, ei chymmydogion yr Assyriadau;

6 *Y rhai a wisgîd & glas*, yn dduclaid ac yn dywysogion, o wŷr leuainge dymunol i gyd, yn farfogion yn marchogaeth meirch.

7 Fel hyn y gwnaeth hi ei phutteindra &

hwylt, a dewis feibion Assur oll, a chyd a'r rhai oll yr ymserchodd ynddynt, a'u holl eilunod hwynt yr ymhalogodd hi.

8 Ac ni adawodd ei phutteindra a ddygyasaf hi o'r Aiphth: canys gorweddasant gyd â hi yn eu hieuengctid, a hwy a ysgiasent fronnau ei morwyndod hi, ac a dywalltasent eu putteindra arni.

9 Am hynny y rhoddais hi yn llaw ei charadaw, a'r fel yn llaw meibion Assur, y rhaf yr ymserchodd hi ynddynt.

10 Y rhai hynny a ddatguddiasent ei noethni hi: hwy a gymmerasent ei meibion hi a'i merched, ac a'i lladdasant hithau a'r cleddyf: a hi a aeth yn enwog ym mysg gwragedd; canys gwnaethent farn arni.

11 A phan welodd ei chwaer Aholibah, hi a lygrodd ei thraserch yn fwy na hi, a'i phutteindra yn fwy na phutteindra ei chwaer.

12 Ymserchodd ym meibion Assur, y duciaid a'r tywysogion o gymmydogion, wedi eu gwigo yn wych iawn, yn farchogion yn marchogaeth meirch, yn wŷr ieuainge dymunol i gyd.

13 Yna y gwelais ei halogi hi, a bod un ffordd ganddynt ill dwy;

14 Ac iddi hi chwangu ar ei phutteindra: canys pan welodd wŷr wedi eu llunio ar y pared, delwau y Caldeaid wedi eu llunio â fermanion,

15 Wedi eu gwregysu â gwregys am eu llwynau, yn rhagori mewn lliwiau am eu pennau, mewn golwg yn dywysogion oll, o ddull meibion Babilon yn Caldea, tir eu genedigaeth:

16 Hi a ymserchodd ynddynt pan eu gwelodd a'i llygaid, ac a anfonodd genhadau atytut i Caldea.

17 A meibion Babilon a ddaethant attf i wely cariad, ac a'i halogasant hi a'u putteindra; a hi a ymhalogodd gyd â hwynt, a'i meddwl a gilodd oddi wrthynt.

18 Felly y datguddiodd hi ei phutteindra, ac y datguddiodd ei noethni. Yna y ciliodd fy meddwl oddi wrthi, fel y ciliasai fy meddwl oddi wrth ei chwaer hi.

19 Etto hi a chwangudd ei phutteindra, gan gofio dyddiau ei hieuengctid, ym y rhai y putteiniasai hi yn nhir yr Aiphth.

20 Canys hi a ymserchodd yn ei gordderch-wyr, y rhai yr oedd eu cnawd fel cnawd asynod, a'u diferlif fel diferlif meirch.

21 Felly y cofiasent ysgelerder dy ieuengctid, pan ysgwyd dy ddiennau gan yr Aiphthiaid, am fronnau dy ieuengctid.

22 ¶ Am hynny, Aholibah, fel hyn y dywed yr ARGLWYDD DDUW, Wele fi yn cyfodi dy gariadau i'th erbyn, y rhai y ciliodd dy feddwl oddi wrthynt, a dygaf hwynt i'th erbyn o amgylch:

23 Meibion Babilon a'r holl Caldeaid, Pecod, a Soa, a Coa, a holl feibion Assur gyd â hwynt; yn wŷr ieuainge dymunol, yn dduclaid a thywysogion i gyd, yn bennaethiaid ac yn enwog, yn marchogaeth meirch, bawb o honynt.

24 A deuant i'th erbyn â menni, cerbydau, ac olwynion, ac â chynnulleidfao bobl; gosodant i'th erbyn oddi amgylch astalch, a tharian, a helm: a rhoddaf o'u blaen hwynt farnedigaeth, a hwy a'th farnant a'u barnedigaethau eu hun.

25 A mi a osodaf fy eiddigedd yn dy erbyn, a hwy a wnant â thi yn lliodog; dy drwyn a'th glustiau a dymnant ymaith; a'th weddill a syrth gan y cleddyf: hwy a ddaliant dy feibion a'th ferched; a'th weddill a ysir gan y tân.

26 Dyogant hefyd dy ddillad, a dygant dy ddodrefn hyfryd.

27 Felly y gwnaf i'th ysgelerder, a'th butteindra o dir yr Aiphth, beidio â thi; fel na chodech dy lygaid atytant, ac na chofiech yr Aiphth mwy.

28 Canys fel hyn y dywed yr ARGLWYDD DDUW, Wele fi yn dy roddi yn llaw y rhai a gasaist, yn llaw y rhai y ciliodd dy feddwl oddi wrthynt.

29 A gwnant â thi yn atgas, ac a gymmerant dy holl lafur, ac a'th adawant di yn lloam ac yn noeth: a datguddir noethni dy butteindra; fe, dy ysgelerder a'th butteindra.

30 Mi a wnaif hyn i ti, am butteinio o honot ar ol y cenhedloedd, am dy halogi gyd â'u heilunod hwynt.

31 Ti a rodiaist yn ffordd dy chwaer; am hynny y rhoddaf finnau ei chwppan hi yn dy law di.

32 Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD DDUW; Ddwn a helaeth gwppan dy chwaer a yfi: ti a fyddi i'th watwar, ac i'th ddirmygu: y mae llawer yn genni ynddo.

33 Ti a lenwir â meddwod ac â gofid, o gwppan syndod ac anrhaith, o gwppan dy chwaer Sannaria.

34 Canys ti a yfi, ac a sugni o hono; drylli hefyd ei ddarnau ef, ac a dymni ymaith dy fronnau dy hun: canys myfi a'i lleferais, medd yr ARGLWYDD DDUW.

35 Am hynny fel hyn y dywed yr ARGLWYDD DDUW, O herwydd i ti fy anghofio, a'm bwrw o honot tu ol i'th gefn; am hynny dwg dithau dy ysgelerder a'th butteindra.

36 ¶ Dywedodd yr ARGLWYDD hefyd wrthyf, A ferni di, fab dyn, Aholah ac Aholibah? fe, mynega iddynt eu ffield-dra;

37 Iddynt dorri priodas, a bod gwaed yn eu dwylaw, fe, gyd â'u heilunod y putteiniasant; eu meibion hefyd y rhai a blantasant i mi, a dymnasant trwy ddn iddynt i'w hysu.

38 Gwnaethant hyn ychwaneg i mi; fy nghyssegr a afanhasant yn y dydd hwnnw, a'm sabbothau a halogasant.

39 Canys pan laddasant eu meibion i'w heilunod, yna y daethant i'm cyssegr yn y dydd hwnnw, i'w halogi ef; ac wele, fel hyn y gwnaethant y'nghanol fy nhŷ.

40 A aethant gan anfon o honoch am wŷr i ddyfod o bell, y rhai yr anfonwyd cenrad atytant, ac wele daethant; er mwyn pa rai yr ymolhaist, y lliwiasit dy lygaid, ac yr ymherdaist â harddwch.

41 Eisteddaist hefyd ar wely anrhydeddus, a bord drefnus o'i faen, a gosodaist arno fy arogl-darth a'm holer i.

42 A llais tyra heddycholl oedd gyd â hi: a chyd a'r cyffredin y dygwyd y Sabeaid o'r anialwch, y rhai a roddasant freichledau am eu dwylaw hwynt, a choronau hyfryd am eu pennau hwynt.

43 Yna y dywedais wrth yr hen ei phutteindra, A wnant hwy yn awr butteindra gyd â hi, a hithau gyd â hwythau?

44 Etto aethant attf fel myned at butteinwraig; felly yr aethant at Aholah ac Aholibah, y gwragedd ysgeler.

45 ¶ A'r gwŷr cyflawn hwythau a'u barnant hwy â barnedigaeth putteiniaid, ac â barnedigaeth rhai yn tywallt gwaed: canys putteinio y maent, a gwaed sydd yn eu dwylaw.

46 Canys fel hyn y dywed yr ARGLWYDD DDUW, Dygaf i fynu dyra arnynt hwy, a rhoddaf hwynt i'w mudo ac i'w hanrheithio.

47 A'r dyrfa a'u llabyddiant hwy â meini, ac a'u torrnat hwy â'u cleddyfau: eu meibion

a'u merched a laddant, a'u tai a losgant a than.

48 Fel hyn y gwnaf finnau i ysgelerder beidio o'r wlad, fel y dygwr yr holl wragedd na wnelont yn ol eich ysgelerder chwel.

49 A hwy a roddant eich ysgelerder i'ch erbyn, a chwi a ddygwch bechodau eich eilunod; ac a gewch wybod mai myfi yw yr ARGWLWYDD DDUW.

PENNOD XXIV.

1 *Trwy ddammeg o grochan berwedig, 6 y dangosir sicr ddinystr Jerusalem. 15 Trwy fod Ezeziel heb alaru am farwolaeth ei wraig, 19 y dangosir bod gwyd yr Iuddeuon y tu hwnt i bob tristwch.*

DRACHEFN yn y nawfed flwyddyn, yn y degfed mis, ar y degfed dydd o'r mis, y daeth gair yr ARGWLWYDD attaf, gan ddyweddyd,

2 Ysgrifena i ti enw y dydd hwn, fab dyn, Ie, corph y dydd hwn: ymosododd brenhin Babilon yn erbyn Jerusalem o fewn corph y dydd hwn.

3 A thraetha ddiarheb wrth y tŷ gwrthryfelgar, a dywed wrthynt, Fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD DDUW; Gosod y crochan, gosod, a thywallt hefyd ddwr ynddo.

4 Casgl ei ddrylliau iddo, pob dryll tŷg, y morddwyd, a'r ysgwyddog; llanw ef a'r dewis esgryn.

5 Cymmer ddewis o'r pralld, a chynneu yr esgryn dano, a berw ef yn ferweddyd; Ie, berwed ei esgryn o'i fewn.

6 ¶ Am hynny yr ARGWLWYDD DDUW a ddywed fel hyn, Gwae ddinas y gwaed, y crochan yr hwn y mae ei yscum ynddo, ac nid aeth ei yscum allan o hono: tymn ef allan bob yn ddryll: na syrthied coel-bron arno.

7 O herwydd ei gwaed sydd yn ei chanol: ar goppa craig y gosododd hi ef; nis tywalltodd ar y ddaear, i fwrw arno lwech:

8 I beri i lid godi i wneuthur dŷal; rhoddais ei gwaed hi ar goppa craig, rhag ei guddio.

9 Am hynny fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD DDUW, Gwae ddinas y gwaed: minnau a wnaf ei thanllwyth yn fawr.

10 Amlhá y coed, cynneu y tân, difa y cig, a gwna goginiaeth, a lloesger yr esgryn.

11 A dod ef ar ei farwor yn wag, fel y twymno, ac y llosgo ei bres, ac y toddo ei afendid ynddo, ac y daryddo ei yscum.

12 Ymflinodd a chelwyddau, ac nid aeth ei hyscum mawr allan o honi: yn tân y bwir ei hyscum hi.

13 Yn dy afendid y mae ysgelerder: o herwydd glanháu o honof di, ac nid wyt lân, o'h afendid ni'h lanhêr mwy, hyd oni pharwyf i'm lliid orphwys arnat.

14 Myfi yr ARGWLWYDD a'i lleferais: daw, a gwnaf; nid af yn ol, ac nid arbedaf, ac nid edifarhâf. Yn ol dy ftyrdd, ac yn ol dy weithredoedd y barnant di, medd yr ARGWLWYDD DDUW.

15 ¶ A gair yr ARGWLWYDD a ddaeth attaf, gan ddyweddyd,

16 Wele, fab dyn, fi yn cymmerdydd oddi wrthyt ddymuniant dy lygaid a dymod: etto na alara ac na wyla, ac na ddcued dy ddagrau.

17 Taw a llefain, na wna farwnad; rhwym dy gap am dy ben, a dod dy esgidiau am dy draed, ac na chau ar dy enau, na fywnta chwalth fara dynion.

18 Felly y lleferais wrth y bobl y bore; a bu farw fy ngwraig yn yr hwyr; a gwneuth-

um y bore drannoeth fel y gorchymynasid i mi.

19 ¶ A'r bobl a ddywedasant wrthyf, Oni fynegi i ni beth yw hyn i ni, gan i ti wneuthur felly?

20 Yna y dywedais wrthynt, Gair yr ARGWLWYDD a ddaeth attaf, gan ddyweddyd,

21 Dywed wrth dy Israel, Fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD DDUW, Wele fi yn halogi fy nghysegwr, goddiogwrwydd eich nerth, dymuniant eich llygaid, ac anwyldra eich ensid: a'ch meibion a'ch merched, y rhai a adawoch, a syrthiant gan y cleddyf.

22 Ac fel y gwneuthum i, y gwneuch chwithau; ni chawuch ar eich geneuau, ac ni fwytâwch fara dynion.

23 Byddoch a'ch capiau am eich pennau, a'ch esgidiau am eich traed: ni alerwch, ac ni wylwch; ond am eich anwired y dihoenwch, ac ochenediwech bob un wrth ei gilydd.

24 Felly y mae Ezeziel yn arwydd i chwi: yn ol yr hyn oll a wnaeth efe y gwneuch chwithau: a phan ddolo hyn, chwi a gewch wybod mai myfi yw yr ARGWLWYDD DDUW.

25 Tithau fab dyn, onid yn y dydd y cymmeraf oddi wrthynt eu nerth, llawenydd eu gogoniant, dymuniant eu llygaid, ac anwyldra eu henaid, eu meibion a'u merched;

26 Y dydd hwnnw y daw yr hwn a ddiango, attaf, i beri i ti ei glywed a'ch giustiau?

27 Yn y dydd hwnnw yr agorir dy safn wrth yr hwn a ddiango; lleferi hefyd, ac ni byddi fud mwy: a byddi iddynt yn arwydd; fel y gwypont mai myfi yw yr ARGWLWYDD

PENNOD XXV.

1 *Dŷal Duw ar yr Ammoniaid, am eu rhyfys yn erbyn yr Iuddeuon; 8 ac ar Moab a Seir, 13 ac ar Edom, 15 ac ar y Philistiaid.*

AGAIR yr ARGWLWYDD a ddaeth attaf, gan ddyweddyd,

2 Ha fab dyn, gosod dy wyneb yn erbyn meibion Ammon, a phrophwyda yn eu herbyn hwynt;

3 A dywed wrth feibion Ammon, Gwrandedwch air yr ARGWLWYDD DDUW; Fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD DDUW, Am ddyweddyd o honot, Haha, yn erbyn fy nghysegwr, pan halogwyd: ac yn erbyn tir Israel, pan anrheithiwyd; ac yn erbyn tŷ Judah, pan aethant mewn casethglud:

4 Am hynny wele fi yn dy roddi di yn etifeddiath i feibion y dwyrain, fel y gosodant eu palasau ynot, ac y gosodant eu pebyll o'h fewn: hwy a yfant dy ffordwyt, a hwy a yfant dy laeth.

5 Rhoddaf hefyd Rabbah yn drigfa camelod, a meibion Ammon yn orweddfa defaid: fel y gwypoch mai myfi yw yr ARGWLWYDD.

6 Canys fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD DDUW; O herwydd taro o honot dy ddwylaw, a churo o honot a'ch draed, a llawenychu o honot yn dy galon a'ch holl ddirmyg yn erbyn tir Israel;

7 Am hynny wele, mi a estynaf fy llaw arnat, ac a'th roddaf yn fwyd i'r cemeddoedd, ac a'th dorraf ymait o fysg y bloboedd, ac a'th ddifethaf o'r tiroedd: dinystrïaf di; fel y gwypoch mai myfi yw yr ARGWLWYDD.

8 ¶ Fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD DDUW; Am ddyweddyd o Moab a Seir, Wele dy Judah fel yr holl genhedloedd:

9 Am hynny wele fi yn agori ystlys Moab o'r dinasoedd, o'i ddinasoedd ef y rhai sydd yn ei gyrrau, gogoniant y wlad, Beth-Jesimoth, Beal-meon, a Cirithaim.

10 I feibion y dwyrain ynghyd a meibion Ammon, a rhoddaf hwynt yn etifeddiath;

fel na choffer meiblon Ammon ym mysg y cenhedloedd.

11 Gwnaf farn hefyd ar Moab; fel y gwyppont mai myfi yw yr ARLWYDD.

12 ¶ Fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW; Am i Edom wneuthur yn erbyn tŷ Judah wrth wneuthur dŷal, a gwneuthur camwedd mawr, ac ymddal arnynt;

13 Am hynny, medd yr ARLWYDD DDUW, yr estynaf innau fy llaw ar Edom, a thorrâf o honi ddyn ac anifail; a gwnaf hi yn anrhaith o Teman; a'r rhai o Dedan a syrthiant gan y cleddyf.

14 A rhoddaf fy nŷaledd ar yr Edomiold trwy law fy mhobl Israel: a hwy a wnant âg Edom yn ol fy niglonedd, ac yn ol fy llid; fel y gwyppont fy nŷaledd, medd yr ARLWYDD DDUW.

15 ¶ Fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW; Am wneuthur o'r Philistiaid trwy dŷal, a dŷahu dŷal trwy ddirmyg calon, i'w dinystrio am yr hen gas;

16 Am hynny fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW; Wele fi yn estyn fy llaw ar y Philistiaid, a thorrâf ymaith y Cerethiaid, a difethaf weddill porthladd y môr.

17 A gwnaf arnynt dŷaledd mawr trwy geirdd llwio; a chânt wybod mai myfi yw yr ARLWYDD, pan roddwyf fy nŷaledd arnynt.

PENNOD XXVI.

1 *Bygroth Tyrus, am ei rhyfug yn erbyn Jerusalem. 7 Gallu Nebuchodonosor yn ei herbyn hi. 15 Cwynfan a symdol y môr, o herwydd ei chwymp hi.*

AC yn yr unfed flwyddyn ar ddeg, ar y dydd cyntaf o'r mis, y daeth gair yr ARLWYDD attaf, gan ddywedyd,

2 Ha fab dyn, o herwydd dywedyd o Tyrus am Jerusalem, Aha, torrwyd hi, pyrth y bobloedd: trodd attaf fi: fo'm llenwir; anrheithiedig yw hi:

3 Am hynny fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW; Wele fi i'herbyn, O Tyrus, a chodaf genhedloedd lawer i'herbyn, fel y cyfyd y môr ei donnau.

4 A hwy a ddinystriant geurydd Tyrus, a'i thyrâu a ddinystriant; minnau a grafaf ei llwch o honi, ac a'i gwnaf yn goppa craig.

5 Yn daenfa rhwydau y bydd yng nghanol y môr: canys myfi a lefarodd hyn, medd yr ARLWYDD DDUW: a hi a fydd yn yspail i'r cenhedloedd.

6 Ei merched hefyd y rhai sydd yn y maes a leddir â'r cleddyf; fel y gwyppont mai myfi yw yr ARLWYDD.

7 ¶ Canys fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW; Wele fi yn dwyn ar Tyrus, o'r gogledd, Nebuchodonosor brenhin Babilon, brenhin brenhinoedd, a meirch, ac â cherbydau, ac â marchlogion, a thorfoedd, a phobl lawer.

8 Dy ferched a ladd efe yn y maes â'r cleddyf; ac a esyd wrthglawdd i'herbyn, ac a fwrw glawdd i'herbyn, ac a gyfyd darian i'herbyn.

9 Ac efe a esyd beiriannau rhyfel yn erbyn dy geurydd, a' th dyrâu a fwrw efe i lawr â'i fywyll.

10 Gan amler ei feirch ef, eu llwch a' th dda: dy geurydd a gynhyrfant cam swn y marchlogion, a'r olwynion, a'r cerbydau, pan ddeto trwy dy byrth di, fel dyfod i ddinas adwyog.

11 A charnau ei feirch y sathr efe dy hoolydd oll: dy bobl a ladd efe â'r cleddyf, a' th sefyll-fannau codym a ddiagnant i'r llawr.

12 A hwy a anrheithiant dy gyfoeth, ac a yspelliant dy farchnadeth; ac a ddinystriant dy geurydd, a' th dai dymunol a dynnant i lawr: a' th gerrig, a' th goed, a' th bridd, a osodant yng nghanol y dyfroedd.

13 A gwnaf i swn dy ganiadau beidio; ac ni chlywir mwy lais dy delynu.

14 A gwnaf di yn goppa craig: taenfa rhwydau fyddi; ni' th addeidwr mwy: canys myfi yr ARLWYDD a'i lleferais, medd yr ARLWYDD DDUW.

15 ¶ Fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW wrth Tyrus; Oni chryn yr ynysoedd gan swn dy gwmp, pan waeddo yr archolledig, pan laddwr laddfa yn dy ganol?

16 Yna holl dywysogion y môr a ddiagnant o'u gorsedd-feingciau, ac a fwriant ymaith eu mantelloedd, ac a ddiogant eu gwisgoedd symmudllw: dychryn a wisgant, ar y ddaear yr eisteddant, ac a ddychrynant ar bob moment, ac a synnant wrthyt.

17 Codant hefyd alarnad am danat, a dywedant wrthyt, Pa fodd y' th ddfifethwyd, yr hon a breswylir gan forwyr, y ddinas ganmoladwy, yr hon oedd gref ar y môr, hi a' l' thrigollion, y rhai a roddasant eu harswyd ar ei holl ymdeithwyr hi!

18 Yr awr hon yr ynysoedd a ddychrynant yn nydd dy gwmp; le, yr ynysoedd y rhai sydd yn y môr a dralodwr wrth dy fynediad di ymaith.

19 Canys fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW; Pan roddwyf di yn ddinas anrheithiedig, fel y dinasoedd nis cyfanneddir; gan ddwyn arnat y dyfnder, fel y' th guddio dyfroedd lawer;

20 A' th ddiagnant o honof gyd â'r rhai a ddiagnant i'r pwll, at y bobl gynt, a' th osod yn iselderau y ddaear, yn yr hen anrhaith, gyd â'r rhai a ddiagnant i'r pwll, fel na' th breswylir; a rhoddi o honof ogoniant yn nhir y rhai byw:

21 Gwnaf di yn ddychryn, ac ni byddi; er dy geislo, ni' th geir mwy, medd yr ARLWYDD DDUW.

PENNOD XXVII.

1 *Cyfoeth Tyrus; 26 a'i hanfad gwmp.*

GAIR yr ARLWYDD a ddaeth attaf drachef, gan ddywedyd,

2 Tithau fab dyn, cyfod alarnad am Tyrus;

3 A dywed wrth Tyrus, O dydi yr hon wyt yn trigo wrth borthladdoedd y môr, marchnadyddes y bobloedd i ynysoedd lawer, fel hyn y dywed yr ARLWYDD DDUW: Tyrus, ti a ddywedast, Myfi yaf berffaith o degwech.

4 Dy dertynau sydd yng nghanol y môr; dy adelladwyr a berffethiantant dy degwech.

5 Adellasant dy holl ystyllod o fynnidwydd o Senir: cymmerasant cedrwydd o Libanus i wneuthur hwyihren i ti.

6 Gweithiantant dy rwyiau o dderw o Basan: mintal yr Assuriaid a wneuantant dy feingciau o ifori o ynysoedd Chittim.

7 Llan main o'r Aipht o symmudllw oedd yr hyn a ledit i fod yn hwyli i ti; glas a phorphor o ynysoedd Elisah, oedd dy dda.

8 Trigollion Sidon ac Arfad oedd dy rwyfwyr: dy ddoethion di, Tyrus, o' th fewn, oedd dy long-lywiawdwyr.

9 Henuriaid Gebal a' l doethion oedd ynot yn cau dy agennau: holl longau y môr a'u llongwyr oedd ynot ti i farchnata dy farchnad.

10 Y Persiaid, a'r Ludiaid, a'r Phutiaid, oedd ryfelwyr i ti yn dy luodd: tarian a helm a grogasant ynot; hwy a roddasant i ti harddwch.

11 Meibion Arfad oedd gyd a'th luoedd ar dy gacrau oddi amgylch, a'r Garmadaid yn dy dyrau: crogasant y gariannau ar dy gaesau oddi amgylch; hwy a berffithiasant dy degwch.

12 Tarsis oedd dy farchnadyddes o herwydd amldra pob golud; & g arian, haiarn, alcam, a plwm, y marchnattasant yn dy feiriau.

13 Jafan, Tubal, a Mesech, hwythau oedd dy farchnadyddion: marchnattasant yn dy farchnad am ddyinion a llestri pres.

14 Y rhai o dŷ Togarmah a farchnattasant yn dy feiriau a meirch, a marchogion, a mulod.

15 Meibion Dedan oedd dy farchnadwyr; ynysoedd lawer oedd farchnadoedd dy law: dygasant gyrm ifori ac ebenus yn anrheg i ti.

16 Aram oedd dy farchnadydd o herwydd amled pethau o'th waith di: am garbuncel, porphor, a gwaith edau a nodwydd, a llian meinillin, a chwrel, a gemmau, y marchnattasant yn dy feiriau.

17 Judah a thir Israel, hwythau oedd dy farchnadyddion: marchnattasant yn dy farchnad am wenith Minnich, a Phannag, a mel, ac olew, a thriagl.

18 Damascus oedd dy farchnadydd yn amlder dy waith o herwydd llawys pob golud; am win Heibon, a gwlan gywn.

19 Dan hefyd a Jafan yn cynniwair a farchnattasant yn dy farchnadoedd: haiarn wedi ei weithio, cassia, a'r calamus, oedd yn dy farchnad.

20 Dedan oedd dy farchnadydd mewn brethynau gwerthfawr i gerbydau.

21 Arabia, a holl dywysogion Cedar, oedd hwythau farchnadyddion i ti am ŵyn, hyrddod, a bychod: yn y rhai hyn yr oedd dy farchnadyddion.

22 Marchnadyddion Seba a Ramah, hwythau oedd dy farchnadyddion: marchnattasant yn dy feiriau am bob prif bŷr-arglwg, ac am bob maen gwerthfawr, ac aur.

23 Haran, a Channeh, ac Eden, marchnadyddion Seba, Assur, a Chilmad, oedd yn marchnatta d thi.

24 Dyma dy farchnadyddion am bethau perffhaith, am frethynau gleision, a gwaith edau a nodwydd, ac am gistiau gwisgoedd gwerthfawr, wedi eu rhwymio a rhaffau, a'u gwneuthur o gedrwydd ym mysg dy farchnadaeth.

25 Llongau Tarsis oedd yn canu am danat yn dy farchnad; a thi a lanwyd, ac a'ogoneddwyd yn odiaeth y'nghanol y moroedd.

26 ¶ Y rhai a'th rwyfasant a'th ddygasant i ddyfroedd lawer: gwynt y dwyrain a'th ddrylliodd y'nghanol y moroedd.

27 Dy olud, a'th feiriau, dy farchnadaeth, dy forwyr, a'th feistriaid llongau, cyweirwyr dy agennau, a marchnadwyr dy farchnad, a'th ryfelwyr oll y rhai sydd ynot, a'th holl gynulleidfa yr hon sydd yn dy ganol, a syrthiant y'nghanol y môr, ar ddydd dy gwymp di.

28 Wrth lef gwaedd dy feistriaid llongau, y tonnau a gyffroant.

29 Yna pob rhwyfwr, y morwyr, holl lywyddion y moroedd, a ddisgynant o'u llongau, ar y tir y safant;

30 A gwnant glywed eu llef am danat, a gwaeddant yn chwewr, a chodant lwch ar eu pennau, ac ymdrybaeddant yn y lludw.

31 A hwy a'u gwnant eu hunain yn foelion am danat, ac a ymwregysant & sach-llan, ac a wylant am danat & chwercw alar, mewn chwercwedd calon.

32 A chodant am danat alarnad yn eu

cwynfan, a galarant am danat, gan ddywedyd, Pwy oedd fel Tyrus, fel yr hon a ddimystriwyd y'nghanol y môr!

33 Pau ddelai dy farchnadaeth o'r moroedd, diwellit bobloedd lawer; & g amlder dy olud a'th farchnadaeth y cyfoethogais frenhinoedd y ddaear.

34 Y pryd y'th dorror gan y môr yn nyfnderau y dyfroedd, dy farchnad a'th holl gynulleidfa a syrthiant yn dy ganol.

35 Holl breswylwyr yr ynysoedd a synnant am danat, a'u brenhinoedd a ddychrynant ddychryn; hwy a dralodir yn eu hwynebau.

36 Y marchnadyddion ym mysg y bobloedd a chwibanant arnat: dychryn fyddi, ac ni byddi byth mwyach.

PENNOD XXVIII.

1 *Barnedigaeth Duw ar dywysog Tyrus, am ei falchder yn erbyn Duw.* 11 *Cwynfan am fod ei favor ogoniant ef wedi ei iylgru gan bechod.* 20 *Barnedigaeth Sidon.* 24 *Adferu Israael.*

DARTH gair yr ARGLWYDD ataf drachefn, gan ddywedyd,

2 Ha fab dyn, dywed wrth dywysog Tyrus, Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD Dduw: Am falchio dy galon, a dywedyd o honot, Duw ydwyf fi, eistedd yr ydwyf yn eisteddfa Dduw y'nghanol y moroedd; a thi yn ddyn, ac nid yn Dduw, er goeod o honot dy galon fel calon Duw:

3 Wele di yn ddoethach na Daniel; ni chuddir dim dirgelwch oddi wrthy:

4 Trwy dy ddoethineb a'th ddeallgarwch y cefaist gyfoeth i ti, Ie, y cefaisst aur ac arian i'th drysorau:

5 Trwy dy fawr ddoethineb ac wrth dy farchnadaeth yr amllheist dy gyfoeth, a'th galon a falchiodd o herwydd dy gyfoeth:

6 Am hynny fel hyn y dywed yr ARGLWYDD Dduw: Am osod o honot dy galon fel calon Duw,

7 O herwydd hynny wele fi yn dwyn i'th erbyn ddeithriaid, y trawsaf o'r cenhedloedd; a thynnant eu cleddyfau ar degwch dy ddoethineb, a halogant dy loydwyr.

8 Disgynant di i'r fîs, a byddi farw o farwolaeth yr archeolledig y'nghanol y môr.

9 Gan ddywedyd a ddywedi di o faen dy leiddiad, Duw ydwyf fi? a thi a fyddi yn ddyn, ac nid yn Dduw, yn llaw dy leiddiad.

10 Byddi farw o farwolaeth y dienwaededig, trwy law ddeithriaid: canys myfi a'i dywedais, medd yr ARGLWYDD Dduw.

11 ¶ Gair yr ARGLWYDD a ddaeth ataf drachefn, gan ddywedyd,

12 Cyfod, fab dyn, alarnad am frenhin Tyrus, a dywed wrtho, Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD Dduw: Ti seliwr nifer, llawn o ddoethineb, a chyflawn o degwch:

13 Ti a fuost yn Eden, garid Duw: pob maen gwerthfawr a'th orchuddiai, sardius, topas, ac adamant, beryl, onix, a jaspis, saphir, rubi, a smaragdus, ac aur: gwaith dy dympnanau a'th bibellau a barotïowyd ynot ar y dydd y'th grëwyd.

14 Cherub enneinig ydwyf yn gorehuddio; ac felly y'th roddaswn: oeddit ar sanctaidd fynnydd Duw: ymrodiaist y'nghanol y cerrig tanllyd.

15 Perffhaith oedditi ti yn dy ffyrdd er y dydd y'th grëwyd, hyd oni chaeid ynot anwiredd.

16 Yn amlder dy farchnadaeth y llanwasant dy ganol & thrais, a thi a bechaist: am hynny y'th halogaf allan o fynnydd Duw, ac y'th ddfethaf di, gerub yn gorehuddio, o ganol y cerrig tanllyd.

17 Balchfodd dy galon yn dy degwch, llygrast dy ddoethineb o herwydd dy loywder; bwriad di i'r llawr; o flaen brenhinoedd y'th osodaf, fel yr edrychont arnat.

18 Trwy amlder dy anwiredd, ag anwiredd dy farchnadaeth, yr halogaidt dy gyssegroedd: am hynny y dygaf dân allan o'th ganol, hwnnw a'th ysa; a gwnaf di yn lludwr ar y ddaear y'ngolwg pawb a'th welant.

19 Y rhai a'th adwaenat oll ym mysg y bobloedd, a synnant o'th achos: dychryn fyddi ac ni byddi byth.

20 ¶ Yna gair yr ARGWLWYDD a ddaeth ataf, gan ddywedyd,

21 Gosod, fab dyn, dy wyneb yn erbyn Sidon, a phrophwyda yn ei herbyn hi,

22 A dywed, Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Wele fi i'th erbyn, Sidon; fel y'm gogonedder yn dy ganol, ac y gwyppont mai myfi yw yr ARGWLWYDD, pan wnelwyf ynddi farnedigaethau, ac y'm sancteiddi ynddi.

23 Canys anfonaf iddi haint, a gwaed i'w heolgydd; a bernir yr archolledig o'i mewn a'r cleddyf, yr hwn fydd arni oddi amgylch; a chânt wybod mai myfi yw yr ARGWLWYDD.

24 ¶ Ac ni bydd mwy i dŷ Israel, o'r holl rai o'u hamgylch a'r a'u dirmygasant, ybyddaden bigog, na draenen offus; a chânt wybod mai myfi yw yr ARGWLWYDD Dduw.

25 Fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD Dduw; Pan gasglwyf dŷ Israel o fysg y bobloedd y rhai y gwasgarwyd hwy yn eu plith, ac yr ymsancteiddiwyf ynddynt y'ngolwg y cenhedloedd; yna y trigant yn eu gwlad a roddais i'm gwas Jacob.

26 Ie, trigant ynddi yn ddogel, ac adelladant dai, a phlannant winliannoedd; a phreswylant mewn dogelwch, pan wnelwyf farnedigaethau a'r rhai oll a'u dirmygant hwy o'u hamgylch; fel y gwyppont mai myfi yw yr ARGWLWYDD eu Duw.

PENNOD XXIX.

1 *Barnedigaeth Pharaoh, am ei fradurloaeth i Israel.* 8 *Dinystr yr Aipht;* 13 *a'i hadferis ym mhen deugain mlynedd.* 17 *Nebuchodonosor yn cael yr Aipht yn gyflog ac yn wobwr am gospi Tyrus.* 21 *Yr adferis Israel.*

Yn y deugfed dydd o'r mis, y daeth gair yr ARGWLWYDD ataf, gan ddywedyd,

2 Gosod, fab dyn, dy wyneb yn erbyn Pharaoh brenhin yr Aipht, a phrophwyda yn ei erbyn ef, ac yn erbyn yr Aipht oll.

3 Llefaru, a dywed, Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Wele fi i'th erbyn, Pharaoh brenhin yr Aipht, y ddraig fawr yr hwn sydd yn gorwedd y'nghanol ei afonydd, yr hwn a ddywedodd, Kiddof fi yw fy afon, a mi a'i gwneuthum Mi i mi fy hun.

4 Eithr gosodaf fachau yn dy fochgernau, a gwnaf i bysgod dy afonydd llynu yn dy emau, a chodaf di o ganol dy afonydd; Ie, holl bysgod dy afonydd a lynant wrth dy emmau.

5 A mi a'th adawaf yn yr analwch, ti a holl bysgod dy afonydd: syrthi ar wyneb y maes, ni'th ceagllir, ac ni'th gynnulir; i fwystfilod y maes ac i chediaid y nefoedd y'th roddais y'i ymborth.

6 A holl drigolion yr Aipht a gânt wybod mai myfi yw yr ARGWLWYDD, am iddynt fod yn ffon gorsen i dŷ Israel.

7 Pan ymafasant ynot erbyn dy law, ti a dorraist, ac a rwygast eu holl ysgwydd: a phan bwysasant arnat, ti a dorraist, ac a wnaethost i'w holl arennau sefyll.

8 ¶ Am hynny fel hyn y dywed yr Ar-

glwydd Dduw; Wele fi yn dwyn arnat gleddyf, a thorrfa ymaith o honot ddyd ac anifail.

9 A bydd tir yr Aipht yn ddimystr ac yn anrhaith; a chânt wybod mai myfi yw yr ARGWLWYDD: am iddo ddywedyd, Kiddof fi yw yr afon, a myfi a'i gwneuthum.

10 Am hynny wele fi yn dy erbyn di, ac yn erbyn dy afonydd, a gwnaf dir yr Aipht yn ddiffaethwch anrheithedig, ac yn anghyfanedd, o dŵr Syeneh hyd yn nherfyn Ethiopia.

11 Ni chynniwair troed dyn trwyddi, ac ni chynniwair troed anifail trwyddi, ac nis cyfaneddur hi ddeugain mlynedd.

12 A mi a wnaaf wlad yr Aipht yn anghyfanedd y'nghanol gwledydd anghyfaneddol, a'i dinasoedd fyddant yn anghyfanedd ddeugain mlynedd y'nghanol dinasoedd anrheithedig; a mi a wasgaraf yr Aiphtiaid ym mysg y cenhedloedd, ac a'u taenaf hwynt ar hyd y gwledydd.

13 ¶ Etto fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Ym mhen deugain mlynedd y casglaf yr Aiphtiaid o fysg y bobloedd lle y gwasgarwyd hwynt.

14 A dychwelaaf gaeithwedd yr Aipht, Ie, dychwelaaf hwynt i dir Pathros, i dir eu preswylfa; ac yno y byddant yn frenhiniaeth Iael.

15 Isaf fydd o'r brenhiniaethau, ac nid ynddyrchaif mwy oddi ar y cenhedloedd: canys llethaf hwynt, rhag arglwyddiaethu ar y cenhedloedd.

16 Ac ni bydd hi mwy i dŷ Israel yn hyder, yn dwyn ar gof eu hanwiredd, pan edrychont hwy ar eu hol hwythau: eithr cânt wybod mai myfi yw yr Arglwydd Dduw.

17 ¶ Ac yn y mis cyntaf o'r seithfed flwyddyn ar hugin, ar y dydd cyntaf o'r mis, y daeth gair yr ARGWLWYDD ataf, gan ddywedyd,

18 Ha fab dyn, Nebuchodonosor brenhin Babilon a wnaeth i'w lu wasanaethu gwasanaeth mawr yn erbyn Tyrus: pob pen a foelwyd, a phob ysgwydd a ddinoethwyd; ond nid oedd am Tyrus gyflog iddo, ac i'w lu, am y gwasanaeth a wasanaethodd efe yn ei herbyn hi:

19 Am hynny fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Wele fi yn rhoddi tir yr Aipht i Nebuchodonosor brenhin Babilon, ac efe a gymmer ei lliaws hi, ac a yspella ei hyspail hi, ac a ysglyfaetha ei hysglyfaeth hi, fel y byddo hi yn gyflog i'w lu ef.

20 Am ei waith yr hwn a wasanaethodd efe yn ei herbyn hi, y rhoddais iddo dir yr Aipht, o herwydd i mi y gweithiasant, medd yr Arglwydd Dduw.

21 ¶ Yn y dydd hwnnw y gwnaf i gorn tŷ Israel flaguro, a rhoddaf i tithau agoriad genau yn eu canol hwynt: a chânt wybod mai myfi yw yr ARGWLWYDD.

PENNOD XXX.

1 *Dinystr yr Aipht a'i chynnorthwyoer.* 20 *Y cadarnheir braich Babilon i dorri braich yr Aipht.*

AGAIR yr ARGWLWYDD a ddaeth ataf, gan ddywedyd,

2 Prophwyda, fab dyn, a dywed, Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Udweh, Oeh o'r diwrnod!

3 Canys agos dydd, Ie, agos dydd yr ARGWLWYDD, dydd cymmylog; amser y cenhedloedd fydd efe.

4 A'r cleddyf a ddaw ar yr Aipht, a bydd gofid blin yn Ethiopia, pan syrthio yr archolledig yn yr Aipht, a chymmydd o honynt ei lliaws hi, a dinystrio ei seiliau.

5 Ethiopia, a Libya, a Lydia, a'u gwerin oll, Chub hefyd, a meibion y tir sydd yn y cyfarnod, a syrthiant gyd â hwynt gan y cleddyf.

6 Fel hyn y dywed yr AROGLWYDD; Y rhai sydd yn cynnal yr Aiphth a syrthiant hefyd, a balchder ei nerth hi a ddigyn: syrthiant ynddi gan y cleddyf o dŵr Syceneh, medd yr Arglwydd Dduw.

7 A hwy a wneir yn anghyfaonedd ym mhilith y gwledydd anghyfaoneddol, a'i dinasoedd fydd ynghanol y dinasoedd anrheithiedig.

8 A chant wybod mai myfi *gw* yr AROGLWYDD, pan roddwyf dân yn yr Aiphth, ac y torrer ei holl gynnorthwywyr hi.

9 Y dydd hwnnw cenhadau aânt allan oddi wrthyl â mewn llongau, i ddychrynu Ethiopia ddofol, a bydd gofid bilin arnynt fel yn nydd yr Aiphth: canys welo ef yn dyfod.

10 Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Gwnaf hefyd i lawr yr Aiphth ddarfod trwy law Nebuchodonosor brenhin Babilon.

11 Efe a'i bobl gyd âg ef, y rhai trawsion o'r cenhedloedd, a ddygir i ddifetha y tir: a hwy a dynnant eu cleddyfau ar yr Aiphth, ac a lanwant y wlad â chelanedd.

12 Gwnaf hefyd yr afonydd yn sychder, a gwerthaf y wlad i law y drygionus; Ie, anrheithiaf y wlad a'i chyflawnod trwy law ddeithriaid: myfi yr AROGLWYDD a'i dywedodd.

13 Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Difethaf hefyd y delwau, a gwnaf i'r eilunod ddarfod o Noph; ac ni bydd tywysog mwyach o dir yr Aiphth: ac o'n roddaf yn nhir yr Aiphth.

14 Pathros hefyd a anrheithiaf, a rhoddaf dân yn Soan, a gwnaf farnedigaethau yn No.

15 A thywalltaf fy lld ar Sin, cryfder yr Aiphth; ac a dorraf ymaith liaws No.

16 A mi a roddaf dân yn yr Aiphth; gan oddio y gofidia Sin, a No a rwygir, a bydd ar Noph gyfyngderau beunydd.

17 Gwyr leuainge Afen a Philbeseth a syrthiant gan y cleddyf; ac i gaethiwed yr ânt hwy.

18 Ac ar Tehaphnehes y tywylla y diwrnod, pan dorwyf yno leusu yr Aiphth: a balchder ei chryfder a dderfydd ynddi: cwmwl a'i cuddia hi, a'i merched aânt i gaethiwed.

19 Felly y gwnaf farnedigaethau yn yr Aiphth; fel y gwyppont mai myfi *gw* yr AROGLWYDD.

20 ¶ Ac yn y *wele* cyntaf o'r unfed flwyddyn ar ddeg, ar y seithfed dydd o'r mis, y daeth gair yr AROGLWYDD attaf, gan ddywedyd,

21 Ha fab dyn, torraff frach Pharaoh brenhin yr Aiphth; ac wele, nis rhwymir i roddi meddyginiaethau wrtho, i osod rhwymyn i rywmo, i'w gryfhau i ddal y cleddyf.

22 Am hynny fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Wele fi yn erbyn Pharaoh brenhin yr Aiphth, a mi a dorraf ei freichiau ef, y cryf, a'r *hwn* oedd ddyrlliedig; ac a wnaf i'r cleddyf syrthio o'i law ef.

23 A mi a waagaraf yr Aiphthiaid ym mysg y cenhedloedd, ac a'u taenaf hwynt ar hyd y gwledydd.

24 A mi a gadarnhaf freichiau brenhin Babilon, ac a roddaf fy nghleddyf yn ei law ef: ond mi a dorraf freichiau Pharaoh, ac efe a ochain o'i faen ef âg ocheneidiau un archolliedig.

25 Ond mi a gadarnhaf freichiau brenhin Babilon, a breichiau Pharaoh a syrthiant; fel y gwyppont mai myfi *gw* yr AROGLWYDD, wedi i mi roddi fy nghleddyf yn law brenhin

Babilon, ac iddo yntau ei cstyng ef ar wlad yr Aiphth.

26 A mi a waagaraf yr Aiphthiaid ym mysg y cenhedloedd, ac a'u taenaf hwynt ar hyd y gwledydd; fel y gwyppont mai myfi *gw* yr AROGLWYDD.

PENNOD XXXI.

1 Adrodd i Pharaoh 3 ogoniant Assyria, 10 a'i chwymp am ei balchder. 18 Yr un dilynyst ar yr Aiphth.

A C yn y trydydd mis o'r unfed flwyddyn ar ddeg, ar y dydd cyntaf o'r mis, y daeth gair yr AROGLWYDD attaf, gan ddywedyd,

2 Dywed, fab dyn, wrth Pharaoh brenhin yr Aiphth, ac wrth ei laws; I bwy yr ydwyf debyg yn dy fawredd?

3 ¶ Wele, Assur oedd gedrwydden yn Libanus, yn ddeg ei cheingciau, a'i brig yn cysgodi, ac yn uchel ei huchder, a'i brigyn oedd rhwng y tewfrig.

4 Dyfroedd a'i maethasal hi, y dyfnder a'i dyrchafasai, a'i hafonydd yn cerdded o amgylch ei phlanfa, bwriodd hefyd ei ffrydiau at holl goed y maes.

5 Am hynny yr ymddyrchafodd ei huchder hi goruwch holl goed y maes, a'i cheingciau a amhasant, a'i changhennau a ymestynasant, o herwydd dyfroedd lawer, pan fwriddod hi allan.

6 Holl ehediald y nefoedd a nythent yn ei cheingciau hi, a holl fwystflod y maes a llyndent dan ei changhennau hi; Ie, yr holl genhedloedd llosgod a eisteddent dan ei chysgod hi.

7 Felly teg ydoedd hi yn ei mawredd, yn hyd ei brig; o herwydd ei gwaidd ydoedd wrth ddyfroedd lawer.

8 Y cedrwydd y'ngardd Duw ni allent ei chuddio hi: y ffrynidwydd nid oeddnyt debyg i'w cheingciau hi, a'r ffawydd nid oeddent fel ei changhennau hi; ac un pren y'ngardd yr Arglwydd nid ydoedd debyg iddi hi yn ei thegwen.

9 Gwnaethwn hi yn ddeg gan llaws ei changhennau: a holl goed Eden, y rhai oedd yng ngardd Duw, a genfigennasant wrthi hi.

10 ¶ Am hynny fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; O herwydd ymddyrchafu o honot mewn uchder, a rhoddi o honi ei brig ym mysg y tewfrig, ac ymddyrchafu ei chalonn yn ei huchder;

11 Am hynny y rhoddais hi yn llaw cadarn y cenhedloedd: gan wneuthur y gwna efe iddi; am ei drygioni y bwriais hi allan.

12 A ddeithriaid, rhal ofnadwy y cenhedi oedd, a'i torasant hi ymaith, ac a'i gadawsant hi: ar y mynyddoedd ac yn yr holl ddyffrynnoedd y syrthiodd ei brig hi, a'i changhennau a dorwyf yn holl afonydd y ddaear; a holl bobloedd y tir a ddigynasant o'i chysgod hi, ac a'i gadawsant hi.

13 Holl ehediald y nefoedd a drigant ar ei chyff hi, a holl fwystflod y maes a fyddant ar ei changhennau hi;

14 Fel nad ymddyrchafo holl goed y dyfroedd yn eu huchder, ac na roddont eu brigyn rhwng y tewfrig, ac na safu yr holl goed dyfradwy yn eu huchder: canys rhoddwyd hwynt oil i'w fwrwlaeth yn y tir laf y'nganol meibion dynion, gyd â'r rhai a ddigynasant i'r pwll.

15 Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Yn y dydd y digynodd hi i'r bedd, gwneuthum alaru: thois y dyfnder am dani hi, ac attalais ei hofonydd, fel yr attaliwyd dyfroedd lawer: gwneuthum i Libanus alaru am

dani hi, ac yr ydoedd ar holl goed y maes lesmair am dani hi.

16 Gan swm ei chwmp hi y cynhyrfais y cenhedloedd, pan wneuthum iddi ddisgyn i uffern gyd â'r rhai a ddisgynant i'r pwll, a holl goed Eden, y dewis a'r goreu yn Libanus, y dyfradwy oll, a ymgysurant yn y tir isaf.

17 Hwytiau hefyd gyd â hi a ddisgynant i uffern ar iaddedigion y cleddyf, a'r rhai oedd fraich iddi hi, y rhai a grigasant dan ei chysgod hi ynghanol y cenhedloedd.

18 ¶ I bwy felly ym mysg coed Eden yr oeddit debyg mewn gogoniant a mawredd? etto ti a ddisgynir gyd â choed Eden i'r tir isaf; gorwedd i'ngnanol y rhai ddenwaededig, gyd â lladdedigion y cleddyf. Dyma Pharaoh a'i holl llaws, medd yr Arglwydd Dduw.

PENNOD XXXII.

1 *Cwynfan am erechyll gwmp yr Aipht.* 11 *Cleddyf Babilon a'i ddisgynant hi.* 17 *Y dyfrir hi i waeredd i'uffern ym mhithi y cenhedloedd ddenwaededig.*

AC yn y ddeuddegfed mis o'r ddeuddegfed flwyddyn, ar y dydd cyntaf o'r mis, y daeth gair yr ARGLWYDD attaf, gan ddywedyd,

2 Ha fab dyn, cyfod alarnad am Pharaoh brenhin yr Aipht, a dywed wrtho, Tebygait i lew leuange y cenhedloedd, ac yr ydwyf ti fel morfil yn y moroedd: a daethost allan gyd â'th afonydd; cythryblaist hefyd y dyfroedd â'th draed, a methraist eu hafonydd hwynt.

3 Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Minnau a daenaf fy rhwyd arnat â chynnulliedig pobloedd lawer; a hwy a'th godant yn fy rhwyd i.

4 Gadawf di hefyd ar y tir, tafaf di ar wyneb y mace, a gwnaf i holl chediaid y nefoedd drigo arnat di; Ie, o honot ti y diwallai fwyafilod yr holl ddaear.

5 Rhoddaf hefyd dy gig ar y mynyddoedd, a llenwaf y dyffrynoedd â'th uchder di.

6 Mwydaf hefyd â'th waed y tir yr wyt yn nofio ynddo, hyd y mynyddoedd; a llenwir yr afonydd o honot.

7 Ie, cuddiaf y nefoedd wrth dy ddiiffoddi, a thwyllaf eu sêr hwynt; yr haul y guddiaf â chwmmwl, a'r lleuad ni wna i'w goleuni oleu.

8 Twyllaf arnat holl lewyrch goleusau y nefoedd, a rhoddaf dywyllwch ar dy dir, medd yr Arglwydd Dduw.

9 A diglaf galon pobloedd lawer, pan ddygwyf dy ddinystyr ym mysg y cenhedloedd i ddiroedd nid adnabuost.

10 A gwnaf i bobloedd lawer ryfeddu wrthyf, a'u brenhinoedd a ofniant yn sawr o'th blegid, pan wnelwyf i'm cleddyf ddisgleirio o flaen eu hwynebau hwynt; a hwy ar bob munud a ddychrynant, bob un am ei einloes, yn nydd dy gwmp.

11 ¶ Canys fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Cleddyf brenhin Babilon a ddaw arnat ti.

12 A chleddyfau y rhai cedyrn y cwmpaf dy llaws, byddiant oll yn gedryn y cenhedloedd; a hwy a arneithiant falchder yr Aipht, a'i holl llaws hi a ddinystir.

13 Difethaf hefyd ei holl anifellaid hi oddi wrth adyfroedd lawer; ac ni sathr troed dyh hwynt mwy, ac ni fathra carnau anifellaid hwynt.

14 Yna y gwnaf yn ddyfnion eu dyfroedd hwynt, a gwnaf i'w hafonydd gerdded fel olew, medd yr Arglwydd Dduw.

15 Pan roddwyf dir yr Aipht yn anrhaith, ac anrheithio y wlad o'i llawnder, pan darwyf y rhai oll a breswyltant ynddi, yna y cant wybod mai myfi yw yr ARGLWYDD.

16 Dyma y galar a alarnad am dani hi: merched y cenhedloedd a alarnad am dani hi; galarant am dani hi, sef am yr Aipht, ac am ei llaws oll, medd yr Arglwydd Dduw.

17 ¶ Ac yn y ddeuddegfed flwyddyn, ar y pymthegfed dydd o'r mis, y daeth gair yr ARGLWYDD attaf, gan ddywedyd,

18 Cwyna, fab dyn, am llaws yr Aipht, a disgyn hi, hi a merched y cenhedloedd enwog, i'r tir isaf, gyd â'r rhai a ddisgynant i'r pwll.

19 Teccach na phwy oeddit? disgyn a gorwedd gyd â'r rhai ddenwaededig.

20 Syrthiant y'ngnanol y rhai a laddwyd â'r cleddyf: i'r cleddyf y rhoddwyd hi; llusgwch hi a'i llaws oll.

21 Llefared cryfion y cedyrn wrthi hi o ganol uffern gyd â'i chynnuorthwyfyr: disgynasant, gorweddant yn ddenwaededig, wedi eu lladd â'r cleddyf.

22 Yno y mae Assur a'i holl gynulleidfa, a'i feddau o amgylch; wedi eu lladd oll, a syrthio trwy y cleddyf.

23 Yr hon y rhoddwyd eu beddau yn ystlysau y pwll, a'i chynulleidfa ydoedd o amgylch ei bedd; wedi eu lladd oll, a syrthio trwy y cleddyf, y rhai a barasant arswyd yn nhir y rhai byw.

24 Yno y mae Elam a'i holl llaws o amgylch ei bedd, wedi eu lladd oll, a syrthio trwy y cleddyf, y rhai a ddisgynasant yn ddenwaededig i'r tir isaf, y rhai a barasant eu harswyd yn nhir y rhai byw; etto hwy a ddygasant eu gwaradwydd gyd â'r rhai a ddisgynant i'r pwll.

25 Y'ngnanol y rhai lladdedig y gosodasant iddi wely ynghyd a'i holl llaws; a'i beddau o'i amgylch: y rhai hynny oll yn ddenwaededig, a laddwyd â'r cleddyf; er peri eu harswyd yn nhir y rhai byw, etto dygasant eu gwaradwydd gyd â'r rhai a ddisgynant i'r pwll: y'ngnanol y lladdedigion y rhoddwyd ef.

26 Yno y mae Mesech, Tubal, a'i holl llaws; a'i beddau o amgylch: y rhai hynny oll yn ddenwaededig, wedi eu lladd â'r cleddyf, er peri o honynt eu harswyd yn nhir y rhai byw.

27 Ac ni orweddant gyd â'r cedyrn a syrthlasant o'r rhai ddenwaededig, y rhai a ddisgynasant i uffern â'u harfau rhyfel: a rhodasant eu cleddyfau dan eu pennau; eithr eu hanwireddau fydd ar eu heagryn hwy, er eu bod yn arswyd i'r cedyrn yn nhir y rhai byw.

28 A thithau a ddryllir ym mysg y rhai ddenwaededig, ac a orweddli gyd â'r rhai a laddwyd â'r cleddyf.

29 Yno y mae Edom, a'i brenhinoedd a'i holl dywysogion, y rhai a roddwyd â'u cadernid gyd â'r rhai a laddwyd â'r cleddyf: hwy a orweddant gyd â'r rhai ddenwaededig, a chyd â'r rhai a ddisgynant i'r pwll.

30 Yno y mae holl dywysogion y gogledd, a'r holl Sidoniaid, y rhai a ddisgynant gyd â'r lladdedigion; gyd â'u harswyd y cywilyddiant am eu cadernid; gorweddant hefyd yn ddenwaededig gyd â'r rhai a laddwyd â'r cleddyf, ac a ddygant eu gwaradwydd gyd â'r rhai a ddisgynant i'r pwll.

31 Pharaoh a'u gwel hwynt, ac a ymgysura yn ei holl llaws, Pharaoh a'i holl lu wedi eu lladd â'r cleddyf, medd yr Arglwydd Dduw.

32 Canys rhoddais fy ofn yn nhir y rhai

byw ; a gwnair iddo orwedd y'nghanol y rhai dienwaededig, gyd â lladedigion y cleddyf, sef i Pharaoh ac i'w holl llaw, medd yr Arglwydd Dduw.

PENNOD XXXIII.

1 Yn ol dyled groyliwr yn rhybuddio y bobl, 7 y dygir ar gaf i Ezeziel ei dyled yntau. 10 Duw yn dangos mor uniawn ydyw ei ffyrdd efi'n ag at yr edifeiriol, a thu ag at y rhai a gylfawnder. 21 Wrth glywed darfog ynnill Jerusalem, y mas yn prophwydo dinystr y wlad. 30 Barnedigaethau Duw yn erbyn y rhai a watwarent y prophwydi.

A DAETH gair yr ARGLWYDD attaf, gan ddywedyd,

2 Llefara, fab dyn, wrth feibion dy bobl, a dywed wrthynt, Pan ddygwyt gleddyf ar wlad, a chymmyrd o bobl y wlad ryw or o' chyr-
rau, a'i roddi yn wyllyedydd iddynt :

3 Os gwel efe gleddyf yn dyfod ar y wlad, ac udganu mewn udgorn, a rhybuddio y bobl ;

4 Yna yr hwn a glywo lals yr udgorn, ac ni chymmyr rybudd ; eithr dyfod o'r cleddyf a'i gymmyrd ef ymaith, ei waed fydd ar ei ben ei hun.

5 Efe a glybu lals yr udgorn, ac ni chymmyr-odd rybudd ; ei waed fydd arno : ond yr hwn a gymmyro rybudd, a wared ei enaid.

6 Ond pan welo y gwyllyedydd y cleddyf yn dyfod, ac ni udgana mewn udgorn, a'r bobl heb eu rhybuddio ; eithr dyfod o'r cleddyf a chymmyrd un o honynt, efe a ddaliwyd yn ei anwiredd, ond mi a ofynaf ei waed ef ar law y gwyllyedydd.

7 ¶ Felly dihai, fab dyn, yn wyllyedydd y th roddais i dŷ Israel ; fel y clywech air o'm genau, ac y rhybuddlech hwynt oddi wrth-
yf fi.

8 Pan ddywedwyf wrth yr annuwiol, Ti annuwiol, gan farw a fyddi farw ; oni leferi di i rybuddio yr annuwiol o'r ffordd, yr annuwiol hwn a fydd marw yn ei anwiredd, ond ar dy law di y gofynaf ei waed ef.

9 Ond os rhybuddi di yr annuwiol o'r ffordd, i ddychwelyd o honi ; os efe ni ddychwel o'i ffordd, efe fydd farw yn ei anwiredd, a thithau a waredalst dy enaid.

10 ¶ Llefara hefyd wrth dŷ Israel, ti fab dyn, Fel hyn gan ddywedyd y dywedwch ; Os yw ein hanwireddau a'n pechodau arnom, a ninnau yn dihoeni ynddynt, pa fodd y byddem ni byw ?

11 Dywed wrthynt, *Fel mai* byw fi, medd yr Arglwydd Dduw, ni ymhoffaf ym marwolaeth yr annuwiol ; ond troi o'r annuwiol oddi wrth ei ffordd a byw : dychwelwch, dychwelwch oddi wrth eich ffyrdd drygionus ; canys, tŷ Israel, paham y byddwch feirw ?

12 Dywed hefyd, fab dyn, wrth feibion dy bobl, Cyflawnder y cyflawn nis gwared ef yn nydd ei anwiredd ; felly am annuwioldeb yr annuwiol, ni syrth efe o'i herwydd yn dydd y dychwelo oddi wrth ei anwiredd ; ni ddichon y cyflawn chwaith fyw oblegid ei gyflawnder yn y dydd y pecho.

13 Pan ddywedwyf wrth y cyflawn, Gan fyw y califf fyw ; os efe a hydera ar ei gyflawnder, ac a wna anwiredd, ei holl gyflawnderau ni chofir ; ond am ef anwiredd a wnaeth, am dano y bydd efe marw.

14 A phan ddywedwyf wrth yr annuwiol, Gan farw y byddi farw ; os dychwel efe oddi wrth ei bechod, a gwneuthur barn a chyflawnder ;

15 Os yr annuwiol a ddadrydd wystl, ac a

rydd yn ei ol yr hyn a dreslodd, a rhodio yn neddfau y bywyd, heb wneuthur anwiredd ; gan fyw y bydd efe byw, ni bydd marw.

16 Ni choffeir iddo y holl bechodau a bechod : barn a chyflawnder a wnaeth ; efe gan fyw a fydd byw.

17 ¶ A meibion dy bobl a ddywedant, Nid yw uniawn ffordd yr ARGLWYDD : eithr eu ffordd hwynt nid yw uniawn.

18 Pan ddychwelyd y cyflawn oddi wrth ei gyflawnder, a gwneuthur anwiredd, efe a fydd marw ynddynt.

19 A phan ddychwelo yr annuwiol oddi wrth ei annuwioldeb, a gwneuthur barn a chyflawnder, yn y rhai hynny y bydd efe byw.

20 Etto chwi a ddywedwch nad uniawn ffordd yr ARGLWYDD. Barnaf chwi, tŷ Israel, bob un yn ol ei ffyrdd ei hun.

21 ¶ Ac yn y degfed mis o'r ddeuddegfed ffwyddyn o'n caethgludiai ni, ar y pummed dydd o'r mis, y daeth un a ddiangasai o Jerusalem attaf fi, gan ddywedyd, Tarawyd y ddinas.

22 A llaw yr ARGLWYDD a fuasal arnaf yn yr hwy, cyn dyfod y diangyddydd, ac a agorais fy safn, nes ei ddyfod alluf y bore ; i.e. ym-
agorodd fy safn, ac ni bŵm fud mwyach.

23 Yna y daeth gair yr ARGLWYDD attaf, gan ddywedyd,

24 Ha fab dyn, preswylwyr y diffaethwch hyn yn nhr Israel ydynt yn llefaru, gan ddywedyd, Abraham oedd un, ac a feddian-
nodd y tir ; ninnau ydym lawer, i ni y rhodd-
wyd y tir yn etifeddiacth.

25 Am hynny dywed wrthynt, Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw ; Yr ydych yn bywta ynghyd a'r gwae, ac yn dyrchafu eich llygaid at eich gau-dduwiau, ac yn ty-
wallt gwae ; ac a feddiennwch chwi y tir ?

26 Sefyll yr ydych ar eich cleddyf, gwnaeth-
och ffeidd-dra, halogasoeh hefyd bob un wraig ei gymmydog ; ac a feddiennwch chwi y tir ?

27 Fel hyn y dywed wrthynt, Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw ; *Fel mai* byw fi, trwy y cleddyf y syrth y rhai sydd yn y diff-
aethwch ; a'r hwn sydd ar wyneb y maes, i'r
bwystfil y rhoddaf ef i'w fwyta ; a'r rhai sydd
yn yr amddiffynfeydd ac mewn ogofeydd, a
fyddant feirw o'r haint.

28 Canys gwnaf y tir yn anrhaith, i.e. yn
anrhaith ; a balchder ei nerth ef a baid, ac
anrheithr mynyddoedd Israel, heb gynnw-
eirdd ynddynt.

29 A chânt wybod mai myfi yw yr AR-
GLWYDD, pan wnelwyf y tir yn anrhaith, i.e.
yn anrhaith, am eu holl ffeidd-dra a wnaeth-
ant.

30 ¶ Tithau fab dyn, meibion dy bobl sydd
yn siarad i'w erbyn wrth y parwyddydd, ac o
fewn drysau y tai, ac yn dywedyd y nail
wrth y llall, pob un wrth ei gilydd, gan ddy-
wedyd, Deuwch, attolwg, a gwrandwch beth
yw y gair sydd yn dyfod oddi wrth yr AR-
GLWYDD.

31 Deuant hefyd attaf fel y daw y bobl, ac
eisteddant o'w flaen fel fy mhobl, gwr-
andawant hefyd dy eiriau, ond nis gwnant hwy :
canys a'u geneauu y dangosant gariad, a u
calon sydd yn myned ar ol eu cybydd-dod.

32 Wele di hefyd iddynt fel can cariad
yn hyfrydlais, ac yn canu yn dda : canys
gwrandawant dy eiriau, ond nis gwnant
hwynt.

33 A phan ddelo hyn (wele ef yn dyfod)
yna y cânt wybod fod prophwyd yn eu
mysg.

PENNOD XXXIV.

1 *Argyhoeddi y bugeiliaid; 7 a barn Duw yn ei herbyn hwy; 11 a'i ragtuniaeth dros ei ddiadell. 20 Brenhiniaeth Crist.*

A GAIR yr ARLWYDD a ddaeth attaf, gan ddywedyd,

2 Prophwyda, fab dyn, yn erbyn bugeiliaid Israel; prophwyda, a dywed wrthynt, wrth y bugeiliaid, Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Gwae fugeiliaid Israel y rhai sydd yn eu porthi eu hunain: oni phortha y bugeiliaid y praidd?

3 Y braserd a gywttwch, a'r gwlan a wisg-wch, y bras a leddwch; ond ni phorthwch y praidd.

4 Ni chryfhasoch y rhai lleog, ac ni feddyg-tmisethasoch y glaf, ni rwynasoch y ddryfl-iedig chwaith, a'r gyfeillion ni ddygasoch adref, a'r golledig ni cheisiasoch; eithr llyw-odrathasoch hwynt & thrais ac & chreulon-deb.

5 A hwy a wasgarwyd o eisieu bugail: a buant yn ymborth i holl fwyestfiod y maes, pan wasgarwyd hwynt.

6 Fy nefaid a grwydrasant ar hyd yr holl fynyddoedd, ac ar bob bryn uchel: Ie, gwasgarwyd fy mhraidd ar hyd holl wyneb y ddaear, ac nid oedd a'u ceisiai, nac a ymof-ynaf am danynt.

7 ¶ Am hynny, fugeiliaid, gwrandewch i'r ARLWYDD.

8 Fel mai byw fi, medd yr Arglwydd Dduw, am fod fy mhraidd yn yspail, a bod fy mhraidd yn ymborth i holl fwyestfiod y maes, o eisieu bugail, ac na cheisiodd fy bugeiliaid fy mhraidd, eithr y bugeiliaid a'u porthasant eu hun, ac ni phorthasant fy mhraidd:

9 Am hynny, O fugeiliaid, gwrandewch i'r ARLWYDD.

10 Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Wele fi yn erbyn y bugeiliaid: a gofnaf fy mhraidd ar eu dwylaw hwynt, a gwnaf iddynt beidio & phorthi y praidd; a'r bugeiliaid ni phorthant eu hun hwy: canys gwaredaf fy mhraidd o'u safn hwy, fel na byddont yn ymborth iddynt.

11 ¶ Canys fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw, Wele myfi, Ie, myfi a ymofynaf am fy mhraidd, ac a'u ceisiai hwynt.

12 Fel y cais bugail ei ddiadell ar y dydd y byddo ym mysg ei ddeafid gwasgareid, felly y ceisiaf finnau fy nefaid, ac a'u gwaredaf hwynt o bob lle y gwasgarer hwynt kido ar y dydd cymmylog a thywyll.

13 A dygaf hwynt allan o fyg y bobloedd, a chaigaf hwynt o'r throedd, a dygaf hwynt i'w tir eu hun, a phorthaf hwynt ar fynydd-odd Israel wrth yr afonydd, ac yn holl drig-fannau y wlad.

14 Mewn porfa dda y porthaf hwynt, ac ar uchel fynyddoedd Israel y bydd eu corlan hwynt: yno y gorweddant mewn corlan dda, ie, mewn porfa fras y porant ar fynyddoedd Israel.

15 Myfi a borthaf fy mhraidd, a myfi a'u gorweddaf hwynt, medd yr Arglwydd Dduw.

16 Y golledig a geistaf, a'r darfedig a ddy-chwelaf, a'r friwedig a rwymaf, a'r leag a grythaf: eithr dinystriaf y fras a'r gref; & barn y porthaf hwynt.

17 Chwithau, fy mhraidd, fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw, Wele fi yn barnu rhwng milyn a milyn, rhwng yr hyrdod a'r bychod.

18 Ai bychan gennyh bori o honoch y borfa dda, oni bydd i'chwi sathru dan eich

traed y rhan arall o'ch porfeydd? ac yfed o honoch y dyfroedd dyfion, oni bydd i'chwi sathru y rhan arall a'ch traed?

19 A'm praidd i, y maent yn pori sathra eich traed chwli; a mathra eich traed a yfant.

20 ¶ Am hynny fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw wrthynt hwy; Wele myfi, Ie, myfi a barnaf rhwng milyn bras a milyn cul.

21 O herwydd gwthio o honoch & g ystlys ao & g ysgwydd, a chornio o honoch a'ch cyrn y rhai lleog oll, hyd oni wasgarasoch hwynt allan:

22 Am hynny y gwaredaf fy mhraidd, fel na byddont mwy yn yspail; a barnaf rhwng milyn a milyn.

23 Cyfodaf hefyd un bugail arnynt, ac efe a'u portha hwynt, sef fy ngwas Dafydd; efe a'u portha hwynt, ac efe a fydd yn fugal iddynt.

24 A minnau yr ARLWYDD a fyddaf yn Dduw iddynt, a'm gwas Dafydd yn dywysog yn eu mysg: myfi yr ARLWYDD a leferais hyn.

25 Gwnaf hefyd & hwynt gyfammod hedd-wch, a gwnaf i'r bwystfil drwg beidio o'r tir: a hwy a drigant yn ddiogel yn yr anialwch, ac a gysgant yn y coedydd.

26 Hwynt hefyd ac amgylchoedd fy mryu a wnaif yn fendith: a gwnaf i'r gwlaw ddiagyn yn ei amser; cawodydd bendith a fydd.

27 A rhydd pren y maes ei ffrwyth, a'r tir a rydd ei gynnyrch, a byddant yn eu tir eu hun mewn diogelwch, ac a gant wybod mai myfi yw yr ARLWYDD, pan dorwyf rwyrau eu blaau hwynt, a'u gwared hwynt o law y rhai oedd yn mynnu gwasanaeth ganddynt.

28 Ac ni byddant mwyach yn yspail i'r cenhedloedd, a bwystfil y tir nis dwytyw hwynt; eithr trigant mewn diogelwch, ac ni bydd a'u dychryno.

29 Cyfodaf iddynt hefyd blanhigyn enwog, ac ni byddant mwy wedi trengi o newyn yn y tir, ac ni ddygant mwy waradwydd y cenhedloedd.

30 Fel hyn y cant wybod mai myfi yr ARLWYDD eu Duw sydd gyd & hwynt, ac mai hwythau, tŷ Israel, yw fy mhobl i, medd yr Arglwydd Dduw.

31 Chwithau, fy mhraidd, defaid fy mhorsa, dynion ydych chwli, myfi yw eich Duw chwli, medd yr Arglwydd Dduw.

PENNOD XXXV.

Barnedigweth mynydd Seir am eu ods tu ag at Israel.

A DAETH gair yr ARLWYDD attaf, gan ddywedyd,

2 Gosod dy wyneb, fab dyn, tu ag at fynydd Seir, a phrophwyda yn ei erbyn,

3 A dywed wrtho, Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Wele fi i'th erbyn di, mynydd Seir, estynaf hefyd fy llaw i'th erbyn, a gwnaf di yn anghyfnawedd ac yn ddiffaethwch.

4 Gosodaf dy dfinasoedd yn ddiffaethwch, a thithau a fyddi yn anghyfnawedd, fel y gwypech mai myfi yw yr ARLWYDD.

5 Am fod genoty alansadra tragywyddol, a thywalt o honot waed meibion Israel i min y cleddyf, yn amser eu gosid, yn amser diwedd eu hanwiredd Acynt:

6 Am hynny fel mai byw fi, medd yr Arglwydd Dduw, mi a'th wnaif di yn waed, a gwaed a'th ymlid di: gan na chasaf waed, gwaed a'th ddilyn.

7 Gwnaf hefyd fynydd Seir yn anrhalt ac

yn ddiffaethwch; a thorrfa ymaith o hono yr hwn a eio allan, a'r hwn a ddychwelo.

8 Llanwaf hefyd ei fynyddoedd ef a'i ladd-edigion: yn dy fryniau, a'th ddyffrnoedd, a'th holl afonydd, y syrth y rhai a laddwyd a'r cleddyf.

9 Gwnaf di yn anrhaith tragywyddol, a'th ddinasoedd ni ddychwelant; fel y gwypoch mai myfi yw yr ARGWLWYDD.

10 Am ddywedyd o honot, Y ddwy genedl a'r ddwy wlad hyn fyddant eiddof fi, a nynt a'i meddiannwn; er bod yr ARGWLWYDD yno:

11 Am hynny fel mai byw fi, medd yr Arglwydd DDUW, gwnaf yn ol dy ddi, ac yn ol dy genfigen, y rhai o'th gas yn eu herbryn hwynt a wnaethost; fel y'm hadwaener yn eu mysg hwynt, pan y'th farnwyf di.

12 A chei wybod mai myfi yw yr ARGWLWYDD, ac i mi glywed dy holl gabledd a draethaist yn erbyn mynyddoedd Israel, gan ddywedyd, Anrheithiwyd hwynt; i ni y rhoddyd hwynt i'w difa.

13 Ymfawrygasoeh hefyd a'ch geneuau yn fy erbyn i, ac amlihasoch eich geiriau i'm herbryn: mi a'u clywais.

14 Fel hyn y dywed yr Arglwydd DDUW: Pan lawenychy yr holl wlad, mi a'th wnaf di yn anghyfanedd.

15 Yn ol dy lawenydd di am feddiant tŷ Israel, o herwydd ei anrheithio, felly y gwnaf i'thau: anrhaith fyddi di, mynydd Seir, ac Edom oll i gyd; fel y gwypont mai myfi yw yr ARGWLWYDD.

PENNOD XXXVI.

1 *Cysuro gwlad Israel, trwy ddiwystr y cenhedloedd a wnaent yn drachus d hi, 8 a thrwy addaw bendithion Duw iddi. 16 Mai am eu pechodau y gwrthodwyd Israel, 21 ond yr adferir hwy drachefn, heb iddynt ei haeddu. 25 Bendithion brenhiniaeth Crist.*

TITHAU fab dyn, prophwya wrth fynyddoedd Israel, a dywed, Gwrandewch, fynyddoedd Israel, air yr ARGWLWYDD.

2 Fel hyn y dywed yr Arglwydd DDUW, O herwydd dywedyd o'r gelyn hyn am danoch chiwi, Aha, aeth yr hen uchelfaon hefyd yn etifeddiaeth i ni:

3 Am hynny prophwya, a dywed, Fel hyn y dywed yr Arglwydd DDUW; o herwydd iddynt eich anrheithio, a'ch llyngcu o amgylch, i fod o honoch yn etifeddiaeth i weddill y cenhedloedd, a myned o honoch yn watwargerdd tafodau, ac yn ogan pobloedd:

4 Am hynny, mynyddoedd Israel, gwrandewch air yr Arglwydd DDUW; Fel hyn y dywed yr Arglwydd DDUW wrth y mynyddoedd ac wrth y bryniau, wrth yr afonydd ac wrth y dyffrnoedd, wrth y diffaethwch anghyfaneddol, ac wrth y dinasoedd gwrthodedig, y rhai a aeth yn yspail, ac yn watwar i'r rhan arall o'r cenhedloedd o'u hamgylch:

5 Am hynny fel hyn y dywed yr Arglwydd DDUW; Dfau yn angerdd fy eiddigedd y lleferais yn erbyn y rhan arall o'r cenhedloedd, ac yn erbyn holl Edom, y rhai a roddasant fy nhir i yn etifeddiaeth iddynt eu hun, a llawenydd eu holl galon, trwy feddwl dirmygu, i'w yrru allan yn yspail.

6 Am hynny prophwya am dir Israel, a dywed wrth y mynyddoedd ac wrth y bryniau, wrth yr afonydd ac wrth y dyffrnoedd, Fel hyn y dywed yr Arglwydd DDUW; Wele, yn fy eiddigedd ac yn fy lliid y lleferais, o herwydd dwyn o honoch waradwyd y cenhedloedd.

7 Am hynny fel hyn y dywed yr Arglwydd DDUW; Myfi a dynais, Dfau y dwg y cen-

hedloedd sydd o'ch amgylch chwi eu gwaradwydd.

8 ¶ A chwithau, mynyddoedd Israel, a fwrirwch allan eich ceingciau, ac a ddygwch eich ffrwyth i'm pobl Israel; canys agos ydynt ar ddyfod.

9 Canys wele fi attoch, Ie, tröaf attoch, fel y'ch coledder ac y'ch hauer.

10 Amhlhaf ddynton ynnoch chiwi hefyd, holl dŷ Israel i gyd, fel y cyfanredder y dinasoedd, ac yr adeilader y diffaethwch.

11 Ie, amhlhaf ynnoch ddynt ac anifail; a hwy a chwaneant ac a ffrwythant; a gwnaf i chiwi breswyllo fel yr oeddych gynt; Ie, gwnaf i chiwi well nag yn eich dechreuad, fel y gwypoch mai myfi yw yr ARGWLWYDD.

12 Ie, gwnaf i ddynton rodio arnoch, sef fy mhobol Israel; a hwy a'th etifeddiant di, a byddi yn etifeddiaeth iddynt, ac ni ychwanegi eu gwneuthur hwy yn amddifad mwy.

13 Fel hyn y dywed yr Arglwydd DDUW; O herwydd eu bod yn dywedyd wrthyhych, Yr wyt ti yn difa dnylon, ac yn gwneuthur dy genhedloedd yn amddifad;

14 Am hynny ni fwyttel ddynton hwy, ac ni wna'i dy genhedloedd mwyach yn amddifad, medd yr Arglwydd DDUW.

15 Ac ni adawaf glywed gwaradwydd y cenhedloedd ynot ti mwy, ni ddygi chwaith warth y cenhedloedd mwyach, ac ni wnei mwy i'th genhedloedd syrthio, medd yr Arglwydd DDUW.

16 ¶ Daeth hefyd air yr ARGWLWYDD attaf, gan ddywedyd,

17 Ha fab dyn, pan oedd tŷ Israel yn trigo yn eu tir eu hun, hwy a'i halogasant ef a'u ffordd ac a'u gweithredoedd eu hun: eu ffordd ydoedd ger fy mron i fel afendid gwraig flaglwyfus.

18 Yna y tywelltais fy lliid arnynt, am y gwaed a dywalltasent ar y tir, ac am eu delwau trwy y rhai yr halogasant ef;

19 Ac a'u gwasgerais hwynt ym mhlith y cenhedloedd; a hwy a chwalwyd ar hyd y gwledydd; yn ol eu ffyrdd ac yn ol eu gweithredoedd y bernais hwynt.

20 A phan daethant at y cenhedloedd y rhai yr aethant atynt, hwy a halogasant fy enw sanctaidd, pan ddywedid wrthynt, Dyma bobl yr ARGWLWYDD, ac o'i wlad ef yr aethant allan.

21 ¶ Er hynny arbedals hwynt er mwyn fy enw sanctaidd, yr hwn a halogodd tŷ Israel ym mysg y cenhedloedd y rhai yr aethant atynt.

22 Am hynny dywed wrth dŷ Israel, Fel hyn y dywed yr Arglwydd DDUW, Nid er eich mwyn chiwi, tŷ Israel, yr ydwyf fi yn gwneuthur hyn, ond er mwyn fy enw sanctaidd, yr hwn a halogasoeh chiwi ym mysg y cenhedloedd lle yr aethoch.

23 A mi a sancteiddiaf fy enw mawr, yr hwn a halogwyd ym mysg y cenhedloedd, yr hwn a halogasoeh chiwi eu mysg hwynt; fel y gwypo y cenhedloedd mai myfi yw yr ARGWLWYDD, medd yr Arglwydd DDUW, pan ymsancteiddiwyf ynnoch o flaen eich llygaid.

24 Canys mi a'ch cymmeraf chiwi o fyrg y cenhedloedd, ac a'ch casglaf chiwi o'r holl wledydd, ac a'ch dygaf i'ch tir eich hun.

25 ¶ Ac a daenellaf arnoch eddw'r glân, fel y byddoch lân: oddi wrth eich holl ffrwyth, ac oddi wrth eich holl eilunod, y granhaf chiwi.

26 A rhoddaf i chiwi galon newydd, yspryd newydd hefyd a roddaf o'ch mewn chiwi; a thynnaf y galon garreg o'ch cnawd chiwi, ac mi a roddaf i chiwi galon gŵg.

27 Rhodaf hefyd fy yspryd o'ch mewn, a gwnafl i chwi rodio yn fy neddfau, a chadw fy marnedigaethau, a'u gwneuthur.

28 Cewch drigo hefyd yn y tir a roddais i'ch tadau; a byddwch yn bobl i mi, a minnau a fyddaf Dduw i'ch wthau.

29 Achubaf chwi hefyd oddi wrth eich holl afendid; a galwaf am yr yd, ac a'i hamhâf, ac ni roddaf arnoch newyn.

30 Amhâf hefyd ffwrth y coed, a chynnyrch y maes, fel na ddygoch mwy waradwydd newyn ym mysy y cenhedloedd.

31 Yna y colfwch eich ffyrdd drygionus, a'ch gweithredoedd nid oeddynt dda, a byddwch yn fflaid gennyeh eich hunain, am eich anwireddau ac am eich fflaid-dra.

32 Nid er eich mwyn chwi yr ydwyf fi yn gwneuthur hyn, medd yr Arglwydd Dduw; bydded hysbys i chwi: tŷ Israel, gwridwch a chywilyddiwch am eich ffyrdd eich hun.

33 Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Yn y dydd y glanhâwyf chwi o'ch holl anwireddau, y paraf hefyd i chwi gyfanneddu y dinasoedd, ac yr adeiledir yr anghyfanneddleoedd.

34 A'r tir anrheithiedig a goleddir, lle y bu yn anrhaith y'ngolw pob cynniweirydd.

35 A hwy a ddywedant, Y tir anrheithiedig hwn a aeth fel gardd Eden, a'r dinasoedd anghyfannedd, ac anrheithiedig, a dinystriol, a aethant yn gaerog, ac a gyfanneddir.

36 Felly y cenhedloedd y rhai a weddillir o'ch amgylch, a gânt wybod mai myfi yr Arglwydd sydd yn adeiladu y lleoedd dinystriol, ac yn plannu eich mannau anrheithiedig: myfi yr Arglwydd a'i lleferais, ac a'i gwnafl.

37 Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw, Ymforynir â myfi etto gan dŷ Israel, i wneuthur hyn iddynt; amhâf hwynt â dynion fel praidd.

38 Fel y praidd sanctaidd, fel praidd Jerusalem yn ei huchel-wyliau, felly y dinasoedd anghyfannedd fyddant lawn o finteioedd o dynion; fel y gwypont mai myfi yw yr Arglwydd.

PENNOD XXXVII.

1 *Trwy adgyfodi esgyrn sychion, ll yr adfyfocôir marw obaith Israel. 15 Trwy gydio dau bren, 18 yr arwyddocôir cysylltu Israel at Judah. 20 Adeuadion brenhiniaeth Crist.*

BU llaw yr Arglwydd arnaf, ac a'm dug allan yn yspryd yr Arglwydd, ac a'm gosododd yng nghanol dyffryn, a hwnnw oedd yn llawn esgryn.

2 Ac efe a wnaeth i mi fyned hebio lldynt o amgylch ogylich: ac wele hwynt yn aml iawn ar wyneb y dyffryn; wele hefyd sychion iawn oeddynt.

3 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Ha fab dyn, a fydd byw yr esgryn hyn? A mi a ddywedais, O Arglwydd Dduw, ti a'y gwyyddost.

4 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Prophwyda am yr esgryn hyn, a dywed wrthynt, O esgryn sychion, clywch air yr Arglwydd.

5 Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw wrth yr esgryn hyn; Wele fi yn dwyn anadl i'ch mewn, fel y byddoch byw.

6 Giau hefyd a roddaf arnoch, a pharaf i gig gyfodi arnoch, gwigaf chwi hefyd â chroen, a rhoddaf anadl ynoch; fel y byddoch byw, ac y gwypoch mai myfi yw yr Arglwydd.

7 Yna y prophwydais fel y'm gorchymynasid; ac fel yr oeddwn yn prophwydo, bu swn, ac wele gynnwrf, a'r esgryn a ddaethant ynglyd, agwrn at ei agwrn.

8 A phan edrychais, wele cyfodasai gŵan a chig arnynt, a gwisgasai croen am danynt; ond nid oedd anadl ynddynt.

9 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Prophwyda tu a'r gwynt, prophwyda, fab dyn, dywed wrth y gwynt, Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; O anadl, tyred oddi wrth y pedwar gwynt, ac anadla ar y lladeddigion hyn, fel y byddont byw.

10 Felly y prophwydais fel y'm gorchymynasid; a'r anadl a ddaeth ynddynt, a buant fyw, a safasant ar eu traed, yn llu mawr iawn.

11 ¶ Yna y dywedodd wrthyf, Ha fab dyn, yr esgryn hyn ydynt dŷ Israel oll: wele, dywedant, Ein hesgryn a wywasant, a'n gobraith a golodd; torrwyd ni ymaith o'n rhan ni.

12 Am hynny prophwyda, a dywed wrthynt, Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Wele fi yn agori eich beddau, fy mhobl, codaf chwi hefyd o'ch beddau, a dygaf chwi i dir Israel.

13 A chechw wybod mai myfi yw yr Arglwydd, pan agorwyf eich beddau, a phan gyfodwyf chwi i fyndu o'ch beddau, fy mhobl,

14 Ac y rhoddwyf fy yspryd ynoch, ac y byddoch byw, ac y gosodwyf chwi yn eich tir eich hun: yna y cewch wybod mai myfi yr Arglwydd a leferais, ac a wneuthum hyn, medd yr Arglwydd.

15 ¶ A gair yr Arglwydd a ddaeth attaf, gan ddywedyd,

16 Tithau fab dyn, cymmer i ti un pren, ac ysgrifena arno, I Judah, ac i feibion Israel ei gyfeillion. A chymmer i ti bren arall, ac ysgrifena arno, I Joseph pren Ephraim, ac i holl dŷ Israel ei gyfeillion:

17 A chydia hwynt y naill wrth y llall yn un pren i ti; fel y byddont yn un yn dy law di.

18 ¶ A phan lefaro meibion dy bobl wrthyf, gan ddywedyd, Oni fynegi i ni beth yw hyn gennyf?

19 Dywed wrthynt, Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Wele fi yn cymmeryd pren Joseph, yr hwn sydd yn llaw Ephraim, a llwythau Israel ei gyfeillion, a mi a'u rhoddaf hwynt gyd âg ef, sef gyd â phren Judah, ac a'u gwnafl hwynt yn un pren, fel y byddont yn fy llaw yn un.

20 ¶ A bydded yn dy law o flaen eu llygaid hwynt, y prennau yr ysgrifenydd arnynt;

21 A dywed wrthynt, Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw, Wele fi yn cymmeryd meibion Israel o fyw y cenhedloedd yr aethant attant, ac mi a'u casglaf hwynt o amgylch, ac a'u dygaf hwynt i w tir eu hun.

22 A gwnaf hwynt yn un genedl o fewn y tir ym mynyddoedd Israel, ac un brenhin fydd yn frenhin iddynt oll: ni byddant hefyd mwy yn ddwy genedl, ac ni rennir hwynt mwyach yn ddwy frenhiniaeth:

23 Ac ni ymhalogant mwy wrth eu heilunod, na thrwy eu fflaid-dra, nac yn eu holl anwireddau; eithr cadwaf hwynt o'u holl drigfâon, y rhai y pechasant ynddynt, a mi a'u glanhâf hwynt; fel y byddont yn bobl i mi, a minnau a fyddaf yn Dduw iddynt hwythau.

24 A'm gwas Dafydd fydd brenhin arnynt; fe, un bugail fydd iddynt oll: yn fy marnedigaethau hefyd y rhodiant, a'm deddfau a gadwant, ac a wnant.

25 Trigant hefyd yn y tir a roddais i'm gwas Jacob, yr hwn y trigodd eich tadau ynddo; a hwy a drigant ynddo, hwy a'u meibion, a

meiblon eu meiblon byth; a Dafydd fy ngwas fydd dywysog iddynt yn dragywydd.

26 Gwnaf hefyd â hwynt gyfammod hëdd; ammod tragywyddol a fydd â hwynt: a goeodaf hwynt, ac a'u hamhlâf, a rhoddaf fy nghysegr yn eu mysg hwynt yn dragywydd.

27 A'm tabernacl fydd gyd â hwynt; Ie, myfi a fyddaf iddynt yn Dduw, a hwythau a fyddant i mi yn bobl.

28 A'r cenhedloedd a gânt wybod mai myfi yr ARGLWYDD sydd yn sancteiddio Israel; gan fod fy nghysegr yn eu mysg hwynt yn dragywydd.

PENNOD XXXVIII.

1 *Llu 8 a malais Gog. 14 Barn Duw yn ei erbyn ef.*

A GAIR yr ARGLWYDD a ddaeth attaf, gan ddywedyd,

2 Gosod dy wnebon, fab dyn, yn erbyn Gog, tir Magog, pen-tywysog Mesech a Thubal, a phrophwyda yn ei erbyn,

3 A dywed, Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Wele fi yn dy erbyn di, Gog, pen-tywysog Mesech a Thubal.

4 Dychwelaf di hefyd, a rhoddaf fachau yn dy fochgermau, a mi a'th ddygaf allan, a'th holl lu, y meirch a'r marchogion, wedi eu gwisgo i gyd a phob rhyw arfau, yn gynulleidfa fawr â thariannau ac estylech, hwynt oll yn dwyn cleddyfau:

5 Persia, Ethiopia, a Libya, gyd â hwynt; hwynt oll yn *duw* tarian a helm:

6 Gomer a'i holl fyddinoedd; tŷ Togarmah o ystlysau y gogledd, a'i holl fyddinoedd; a phobl lawer gyd â thi.

7 Ymbarotôa, Ie, parotôa i ti dy hun, ti a'th holl gynnulleidfa y rhai a ymgynnullasant attaf, a bydd yn gadwraeth iddynt.

8 ¶ Wedi dyddiau lawer yr ymwelir â thi; yn y blynyddoedd diweddar y deul i dir wedi ei ddwyn yn ei ol oddi wrth y cleddyf, wedi ei gasglu o bobloedd lawer yn erbyn unynyddoedd Israel, y rhai a fuan yn anghyfanedd bob amser: eithr efe a ddygwyd allan o'r bobloedd, a hwynt oll a drigant mewn ddogelwech.

9 Dringi hefyd fel tymmestl, deul, a byddi fel cwmwl i guddio y ddaear, ti a'th holl fyddinoedd, a phobloedd lawer gyd â thi.

10 Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Bydd hefyd yn y dydd hwnnw i bethau ddyfod i'th feddwl, a thi a feddyli seddwl drwg.

11 A thi a ddywedi, Mi a âf i fynu i wlad maes-drefydd; âf at y rhai llonydd, y rhai sydd yn preswyllo yn ddogel, gan drigo oll heb gaerau, ac heb drosollon na dorau iddynt,

12 I yspello yspall, i ysglyfaethu ysglyfaeth, i ddychwelyd dy law ar anghyfanedd-leoedd, y rhai a fyddannedd yr awr hon, ac ar y bobl a gasglwyd o'r cenhedloedd, y rhai a ddarparasant anifeiliaid a golud, ac ydynt yn trigo ynghanol y wlad.

13 Seba a Dedan, a marchnadyddion Tarsis hefyd, â'u holl lewod ieuang, a ddydwent wrthynt, Al i yspello yspall y daethost ti? ai i ysglyfaethu ysglyfaeth y ceglaist y gynulleidfa? ai i ddwyn ymaith arian ac aur, i gymmeryd anifeiliaid a golud, i yspello yspall fawr?

14 ¶ Am hynny prophwyda, fab dyn, a dywed wrth Gog, Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Y dydd hwnnw pan breswyllo fy mhobl Israel yn ddtofal, oni chei di wybod?

15 A thi a ddeul o'th fangre dy hum o

ystlysau y gogledd, ti a phobl lawer gyd â thi, hwynt oll yn marchogion ar feirch, yn dyrfa fawr, ac yn llu lluosog.

16 A thi a âi i fynu yn erbyn fy mhobl Israel, fel cwmwl i guddio y ddaear: yn y dyddiau diweddar y bydd hyn; a mi a'th ddygaf yn erbyn fy nhir, fel yr adwaeno y cenhedloedd fi, pan ymsancteiddiwyf ynot ti, Gog, o flaen eu llygaid hwynt.

17 Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Ai tydi yw yr hwn y lleferas am dano yn y dyddiau gynt, trwy law fy ngweiston, prophwydi Israel, y rhai a brophwydasant y dyddiau hynny fynyddoedd lawer, y dygwad di yn eu herbyn hwynt?

18 A bydd yn y dydd hwnnw, yn y dydd y delo Gog yn erbyn tir Israel, medd yr Arglwydd Dduw, i'm llid gyfodi yn fy sorriant.

19 Canys yn fy eiddoedd, ac yn angerdd fy nighloneid y dywedais, Yn ddfau bydd yn y dydd hwnnw ddychrynn mawr yn nhir Israel;

20 Fel y cryno pysgod y môr, ac ehediaid y nefoedd, a bwystliod y maes, a phob ymlugiad a ymlusgo ar y ddaear, a phob dyn ar wyneb y ddaear, ger fy mron i; a'r mynyddoedd a ddryllir i lawr, a'r grisiau a syrthiant, a phob mur a syrth i lawr.

21 A mi a alwaf am gieddyf yn ei erbyn trwy fy holl fynyddoedd, medd yr Arglwydd Dduw: cleddyf pob un fydd yn erbyn ei frawd.

22 Mi a ddaeluaif hefyd yn ei erbyn ef â haint ac â gwaed: gwlawiaf hefyd gurwla, a cherrig cenillyg, tân a brwmstan, arno ef, ac ar ei holl fyddinoedd, ac ar y bobloedd lawer sydd gyd âg ef.

23 Fel hyn yr ymfawrygaf, ac yr ymsancteiddiaf; a pharaf fy adnabod y'ngolwg cenhedloedd lawer, fel y gwypon mai myfi yw yr ARGLWYDD.

PENNOD XXXIX.

1 *Barn Duw yn erbyn Gog. 8 Buddugoliaeth Israel. 11 Claddu Gog yn Hamon-gog. 17 Gwleidi yr adar. 23 Wedi ddiol ar Israel a'i ei chodrau, efe a gaeir drachefn trwy ffaf dragywyddol.*

PROPHWYDA hefyd, fab dyn, yn erbyn Gog, a dywed, Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Wele fi yn dy erbyn di, Gog, pen-tywysog Mesech a Thubal.

2 A mi a'th ddychwelaf, ac ni adawaf o honot oni y chweched ran, ac a'th ddygaf i fynu o ystlysau y gogledd, ac a'th ddygaf ar fynyddoedd Israel:

3 Ac a darawaf dy fwa o'th law aswy, a gwnaf i'th saethau syrthio o'th law ddeheu.

4 Ar fynyddoedd Israel y syrthi, ti a'th holl fyddinoedd, a'r bobloedd sydd gyd â thi: i'r ehediaid, i bob rhyw aderyn, ac i fwystliod y maes, y'th roddaf i'th ddifa.

5 Ar wyneb y maes y syrthi; canys myfi a'i dywedais, medd yr Arglwydd Dduw.

6 Anfonaf hefyd dân ar Magog, ac ym mysg y rhai a breswylant yr ynysoedd yn ddfiraf; fel y gwypon mai myfi yw yr ARGLWYDD.

7 Felly y gwnaf adnabod fy enw sanctaidd ynghanol fy mhobl Israel, ac ni adawaf halogi fy enw sanctaidd mwy: a'r cenhedloedd a gânt wybod mai myfi yw yr ARGLWYDD, y Sanct yn Israel.

8 ¶ Wele efe a ddaeth, ac a ddarfu, medd yr Arglwydd Dduw; dyma y diwrnod am yr hwn y dywedais.

9 A phreswylwyr dinasoedd Israel a ânt allan, ac a gynneuant ac a losgnt yr arfau, a'r tarian a'r astalch, y bwa a'r saethau, a'r

Haw-fion a'r wayw-fion; fe, hlogant hwynt yn tân saith mlynedd.

10 Ac ni ddygant goed o'r maes, ac ni thorant *ddim* o'r coedydd; canys a'r arfau y cynneuant dân: a hwy a yspelliant eu hyspelliwr, ac a ysglyfaethant *oddli* ar eu hysglyfaethwyr, medd yr Arglwydd Dduw.

11 ¶ Bydd hefyd yn y dydd hwnnw, i mi roddi i Gog le beidd yno yn Israel, dyffryn y fforddoliion o du dwyrain y môr: ac efe a gau *ffroenau* y fforddoliion: ac yno y claddant Gog a'i holl dyrfa, a galwant ef Dyffryn Hamon-gog.

12 A thy Israel fydd yn eu claddu hwynt saith mis, er mwyn glanháu y tir.

13 Ie, holl bobl y tir a'u claddant; a hysg fydd enwog iddynt y dydd y'm gogonedder, medd yr Arglwydd Dduw.

14 A hwy a neillduant wŷr gwastadol, y rhai a gynniweiriant trwy y wlad i gladdu gyd a'r fforddoliion y rhai a adawyd ar wyneb y ddaear, i'w glanháu hi: ym mhen saith mis y chwillant.

15 A'r tramwywyr a gynniweiriant trwy y tir, pan welo us asgwrn dyn, efa a gyfyd nôd wrtho, hyd oni chladdo y claddwyr ef yn nyffryn Hamon-gog.

16 Ac enw y ddinas hefyd *fydd* Hamonah: felly y glanhânt y wlad.

17 ¶ Ithau fab dyn, fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Dywed wrth bob rhyw aderyn, ac wrth holl ffystfiod y maes, Ymgeglwch a deuwech; ymgynnullwch oddi amgylch at fy aberth yr ydywif fi yn ei aberthu i chwli, aberth mawr ar fynyddoedd Israel, fel y bwyttâoch gig, ac yr yfoch waed.

18 Cig y cedyrn a fwyttâech, a chwi a yfych waed tywysogion y ddaear, hyrddod, ŵyn, a bychod, bustych, yn basgedigion Basan oll.

19 Bwyttâech hefyd fraser hyd ddigon, ac yfwech waed hyd oni feddwoch, o'm haberth a aberthais i chwi.

20 Felly y'oh diwellir ar fy mwrdd i a meirch a cherbydau, a *gwyr* cedyrn a phob rhyfelwr, medd yr Arglwydd Dduw.

21 A gosodaf fy ngogoniant ym mysg y cenhedloedd, a'r holl genhedloedd a gânt weled fy marnedigaeth yr hon a wneuthum, a'm llaw yr hon a oodais arnynt.

22 A thy Israel a gânt wybod mai myfi *yw* yr Arglwydd eu Duw hwynt o'r dydd hwnnw allan.

23 ¶ Y cenhedloedd hefyd a gânt wybod mai am eu hanwiredo eu hun y caethgludwyd tŷ Israel: o herwydd gwneuthur o honynt gamwedd i'm herbyn, am hynny y cuddlais fy wyneb oddi wrthynt, ac y rhoddais hwynt yn llaw eu gelynlion: felly hwy a syrthiasant oli trwy y cleddyf.

24 Yn ol eu hasfennid eu hun, ac yn ol eu hanwiredau, y gwneuthur a hwynt, ac y cuddlais fy wyneb oddi wrthynt.

25 Am hynny fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Yr awr hon y dychwelaf gaethiweid Jacob, tosturiaf hefyd wrth holl dŷ Israel, a gwynfydaf dros fy enw sanctaidd;

26 Wedi dwyn o honynt eu gwaradwydd, a'u holl gamweddau a wnaethant i'm herbyn, pan drigent yn eu tir eu hun yn ddifraw, a heb ddychrynydd.

27 Pan ddychwelwyf hwynt oddi wrth y bobloedd, a'u casglu hwynt o wledydd eu gelynlion, ac y'm sancteiddier ynddynt y'ngolwyr cenhedloedd lawer;

28 Yna y cânt wybod mai myfi *yw* yr Arglwydd eu Duw hwynt, yr hwn a'u caethgludais hwynt ym mysg y cenhedloedd,

ac a'u ceoglais hwynt i'w tir eu hun, ac ni adewais mwy us o honynt yno.

29 Ni chuddiaf chwaith fy wyneb mwy oddi wrthynt: o herwydd tywelltais fy yspryd ar dŷ Israel, medd yr Arglwydd Dduw.

PENNOD XL.

1 *Ameer, a dull, a diben y weledigaeth.* 6 *Portroelad porth y dwyrain,* 20 *a phorth y gogledd,* 24 *a phorth y deheu,* 32 *a phorth y dwyrain,* 35 *a phorth y gogledd.* 39 *Yr wyth burdd.* 44 *Yr ystafelloedd.* 48 *Porth y tŷ.*

Yn y bummed flwyddyn ar hugain o'i caethgludiad ni, yn nechre y flwyddyn, ar y degfed dydd o'r mis, yn y bedwaredd flwyddyn ar ddeg wedi taro y ddinas, o fewn corph y dydd hwnnw y daeth llaw yr Arglwydd arnaf, ac a'm dug yno.

2 Y'ngweledigaethau Duw y dug efe fi i dir Israel, ac a'm gosododd ar fynydd uchel iawn, ac arno *yr oedd* megis adail dinas o du y deheu.

3 Ac efe a'm dug yno: ac wele wr a'i welediad fel gwelediad pres, ac yn ei law linyr llin, a chorsen fesur: ac yr ydoedd efe yn sefyll yn y porth.

4 A dywedodd y gwr wrthyf, Ha fab dyn, gwel a'th lygaid, gwranddo hefyd a'th glustiau, a gosod dy galon ar yr hyn oll a ddangoswyf i ti: o herwydd er mwyn dangos i ti hyn y'th ddygwyd yma: mynega i dŷ Israel yr hyn oll a well.

5 Ac wele fur o'r tu allan i'r tŷ o amgylch ogylich: a chorsen fesur yn llaw y gwr, yn ehwe chufydd o hŷd, wrth guffydd a dymfedd: ac efe a fesurodd led yr adelladaeth yn un gorsen, a'r achder yn un gorsen.

6 ¶ Ac efe a ddaeth i'r porth *oedd* a'i wyneb tu a'r dwyrain, ac a ddringodd ar hyd ei risiau ef, ac a fesurodd riniog y porth yn un gorsen o led, a'r rhinog arall yn un gorsen o led.

7 A *phob* ystafell *oedd* un gorsen o hŷd, ac un gorsen o led: a phŵm cufydd *oedd* rhwng yr ystafelloedd: a rhinog y porth, wrth gyntedd y porth o'r tu mewn, *oedd* un gorsen.

8 Efe a fesurodd hefyd gyntedd y porth oddi fewn, yn un gorsen.

9 Yna y mesurodd gyntedd y porth yn wyth guffydd, a'i byst yn ddau guffydd, a chyntedd y porth *oedd* o'r tu mewn.

10 Ac ystafelloedd y porth tu a'r dwyrain *oedd* dair o'r tu yma, a thair o'r tu acw; un fesur *oedd* ynt i'r tair: ac un mesur *oedd* i'r pyst o'r tu yma ac o'r tu acw.

11 Ac efe a fesurodd led drws y porth yn ddeg cufydd, a hŷd y porth yn dri chufydd ar ddeg.

12 A'r terfyn o flaen yr ystafelloedd *oedd* un cufydd o'r *naill* du, a'r terfyn o'r tu arall yn un cufydd, a'r ystafelloedd *oedd* ehwe chufydd o'r tu yma, a chwe chufydd o'r tu acw.

13 Ac efe a fesurodd y porth o nen y *naill* ystafell hyd nen un arall, yn bŵm cufydd ar hugain o led, drws ar gyfer drws.

14 Ac efe a wnaeth byst o dri ugain cufydd, a hynny hyd bost y cyntedd, amgylch ogylich y porth.

15 Ac o wyneb porth y dyfodiad i mewn, hyd wyneb cyntedd y porth oddi mewn, *yr oedd* deg cufydd a deugain.

16 A ffenestri cyfyng *oedd* i'r ystafelloedd, ac i'w pyst o fewn y porth o amgylch ogylich; ac felly *yr oedd* i'r bwâu meini: a ffenestri *oedd* o amgylch ogylich o fewn; ac *yr oedd* palmwydd ar bob post.

17 Ac efe a'm dug i'r cyntedd nesaf allan, ac wele yno ystafelloedd, a phalmant wedi ei wneuthur i'r cyntedd o amgylch ogylich; deg ystafell ar hugain *oedd* ar y palmant.

18 A'r palmant gan ystlys y pyrth ar gyfer hŷd y pyrth, *oedd* y palmant oddi tanodd.

19 Ac efe a fesurodd y lled o wyneb y porth laf hyd wyneb y cyntedd oddi fewn, yn gan cufydd oddi allan tu a'r dwyrain a'r gogledd.

20 ¶ A'r porth yr hwn *oedd* a'i wyneb tu a'r gogledd, ar y cyntedd nesaf allan, a fesurodd efe ei hŷd a'i led.

21 A'i ystafelloedd ef *oedd* dair o'r tu yma, a thair o'r tu acw; ac yr ydoedd ei byst, a'i fwâu meini, wrth fesur y porth cyntaf, yn ddeg cufydd a deugain eu hŷd, a'r lled yn bŷm cufydd ar hugain.

22 Eu ffenestri hefyd, a'u bwâu meini, a'u palmwydd, *oedd* wrth fesur y porth *oedd* a'i wyneb tu a'r dwyrain; ar hŷd saith o risiau hefyd y dringent iddo; a'i fwâu meini *oedd* o'u blaen hwynt.

23 A phorth y cyntedd nesaf i mewn *oedd* ar gyfer y porth tu a'r gogledd, a thu a'r dwyrain: ac efe a fesurodd o borth i borth gan cufydd.

24 ¶ Wedi hynny efe a'm dug i tu a'r deheu, ac wele borth tu a'r deheu, ac efe a fesurodd ei byst a'i fwâu meini wrth y mesurau hyn.

25 Ffenestri hefyd *oedd* iddo ac i'w fwâu meini, o amgylch ogylich, fel y ffenestri hynny, yn ddeg cufydd a deugain o hŷd, ac yn bŷm cufydd ar hugain o led.

26 Saith o risiau hefyd *oedd* ei esgynfa ef, a'i fwâu meini o'u blaen hwynt: yr *oedd* hefyd iddo balmwydd, un o'r tu yma, ac un o'r tu acw, ar ei byst ef.

27 Ac yr *oedd* porth yn y cyntedd nesaf i mewn tu a'r deheu, ac efe a fesurodd o borth i borth, tu a'r deheu, gan cufydd.

28 Ac efe a'm dug i'r cyntedd nesaf i mewn trwy borth y deheu: ac a fesurodd borth y deheu wrth y mesurau hyn;

29 A'i ystafelloedd, a'i byst, a'i fwâu meini, wrth y mesurau hyn: ac yr *oedd* ffenestri ynddo, ac yn ei fwâu meini, o amgylch ogylich: deg cufydd a deugain *oedd* yr hŷd, a phŷm cufydd ar hugain y led.

30 A'r bwâu meini o amgylch ogylich *oedd* bŷm cufydd ar hugain o hŷd, a phŷm cufydd o led.

31 A'i fwâu meini *oedd* tu a'r cyntedd nesaf allan; a phalmwydd *oedd* ar ei byst; ac wyth o risiau *oedd* ei esgynfa ef.

32 ¶ Ac efe a'm dug i'r cyntedd nesaf i mewn tu a'r dwyrain: ac a fesurodd y porth wrth y mesurau hyn.

33 A'i ystafelloedd, a'i byst, a'i fwâu meini, *oedd* wrth y mesurau hyn: ac yr *oedd* ffenestri ynddo ef, ac yn ei fwâu meini o amgylch ogylich: yr hŷd *oedd* ddeg cufydd a deugain, a'r lled yn bŷm cufydd ar hugain.

34 A'i fwâu meini *oedd* tu a'r cyntedd nesaf allan; a phalmwydd *oedd* ar ei byst o'r tu yma, ac o'r tu acw; a'i esgynfa *oedd* wyth o risiau.

35 ¶ Ac efe a'm dug i borth y gogledd, ac a'i mesurodd wrth y mesurau hyn:

36 Ei ystafelloedd, ei byst, a'i fwâu meini, a'r ffenestri iddo o amgylch ogylich: yr hŷd *oedd* ddeg cufydd a deugain, a'r lled *oedd* bŷm cufydd ar hugain.

37 A'i byst *oedd* tu a'r cyntedd nesaf allan; a phalmwydd ar ei byst o'r tu yma, ac o'r tu acw; a'i esgynfa *oedd* wyth o risiau.

38 A'r celloedd a'u drysau *oedd* wrth byst y pyrth, lle y golchent y poeth-offrwm.

39 ¶ Ac ynghyntedd y porth yr *oedd* dau fwrdd o'r tu yma, a dau fwrdd o'r tu acw, i ladd y poeth-offrwm, a'r pech-aberth, a'r aberth dros gamwedd, arnynt.

40 Ac ar yr ystlys oddi allan, lle y dringir i ddrws porth y gogledd, yr *oedd* dau fwrdd; a dau fwrdd ar yr ystlys arall, yr hwn *oedd* wrth gyntedd y porth.

41 Pedwar bwrdd *oedd* o'r tu yma, a phedwar bwrdd o'r tu acw, ar ystlys y porth; wyth bwrdd, ar y rhai y lladdent eu haberthau.

42 A'r pedwar bwrdd i'r poeth-offrwm *oedd* o gerrig nadd, yn un cufydd a hanner o hŷd, ac yn un cufydd a hanner o led, ac yn un cufydd o uchder: arnynt hwy hefyd y gosodent yr offer y rhai y lladdent yr offrwm poeth a'r aberth a hwynt.

43 Hefyd yr *oedd* bachau, o un ddyrnffedd, wedi eu parotodi o fewn, o amgylch ogylich: a chig yr offrwm *oedd* ar y byrddau.

44 ¶ Ac o'r tu allan i'r porth nesaf i mewn yr *oedd* ystafelloedd y cantorion o fewn y cyntedd nesaf i mewn, yr hwn *oedd* ar ystlys porth y gogledd; a'u hwynebau *oedd* tu a'r deheu: un *oedd* ar ystlys porth y dwyrain, d'i wyneb tu a'r gogledd.

45 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Yr ystafell hon, yr hon *sydd* d'i hwynebu tu a'r deheu, *sydd* i'r offeriaid ceidwaid cadwraeth y tŷ.

46 A'r ystafell yr hon *sydd* a'i hwynebu tu a'r gogledd, *sydd* i'r offeriaid ceidwaid cadwraeth yr allor: y rhai hyn yno meibion Sadoc, y rhai ydynt o feibion Lefi, yn nesau at yr ARGWYDD i weini iddo.

47 Felly efe a fesurodd y cyntedd, yn gan cufydd o hŷd, ac yn gan cufydd o led, yn bedeirongl; a'r allor *oedd* o flaen y tŷ.

48 ¶ Ac efe a'm dug i borth y tŷ, ac a fesurodd bob poet i'r porth, yn bŷm cufydd o'r naill du, ac yn bŷm cufydd o'r tu arall: a lled y porth *oedd* dri chufydd o'r naill du, a thri chufydd o'r tu arall.

49 Y cyntedd *oedd* ugain cufydd o hŷd, ac yn cufydd ar ddeg o led: ac efe a'm dug ar hyd y grisiau ar hyd y rhai y dringent iddo: hefyd yr ydoedd colofnau wrth y pyst, un o'r naill du, ac un o'r tu arall.

PENNOD XLI.

Mesur, a rhannau, ac ystafelloedd, ac addurn y deml.

AC efe a'm dug i'r deml, ac a fesurodd y pyst yn chwe chufydd o led o'r naill du, ac yn chwe chufydd o led o'r tu arall, fel yr *oedd* lled y babbell.

2 Lled y drws hefyd *oedd* ddeg cufydd; ac ystlysau y drws yn bŷm cufydd o'r naill du, ac yn bŷm cufydd o'r tu arall: ac efe a fesurodd ei hŷd ef y ddeugain cufydd, a'r lled yn ugain cufydd.

3 Ac efe a aeth tu ag i mewn, ac a fesurodd bost y drws yn ddau gufydd, a'r drws yn chwe chufydd, a lled y drws yn saith gufydd.

4 Ac efe a fesurodd ei hŷd ef yn ugain cufydd; a'r lled yn ugain cufydd o flaen y deml: ac efe a ddywedodd wrthyf, Dyma y cyssegr sancteiddiolaf.

5 Ac efe a fesurodd bared y tŷ yn chwe chufydd; a lled bob ystlys-gell yn bedwar cufydd o amgylch ogylich i'r tŷ.

6 A'r celloedd *oedd* dair, cell ar gell, ac yn ddeg ar hugain o weithiau: ac yr oeddynt yn cyrhaeddyd at bared y tŷ yr hwn *oedd* i'r ystafelloedd o amgylch ogylich, fel y byddent yn nglyn; ac nid oeddynt yn nglyn o fewn pared y tŷ.

7 Ac fe a ehangwyd, ac *oedd* yn myned ar dro uwch-uwch i'r celloedd: o herwydd tro y tŷ *oedd* yn myned i fynu o amgylch y tŷ: am hynny y tŷ *oedd* ehangach oddi arnodd; ac felly y dringid o'r isaf i'r uchaf trwy y ganol.

8 Gwelais hefyd uchder y tŷ o amgylch ogylich: seiliau y celloedd *oedd* gorsen heiaeth o chwe chuffydd mawrion.

9 A thewder y mur yr hwn *oedd* i'r gell o'r tu allan, *oedd* bwm cufydd; a'r gweddill *oedd* le i'r celloedd y rhai *oedd* o fewn.

10 A rhwng yr ystafelloedd yr *oedd* lled ugain cufydd ynghylch y tŷ o amgylch ogylich.

11 A drysau yr ystlys-gell *oedd* tu a'r llan nerch weddill; un drws tu a'r gogledd, ac un drws tu a'r deheu: a lled y fan a weddillaidd *oedd* bwm cufydd o amgylch ogylich.

12 A'r adeiladaeth yr hon *oedd* o flaen y llannerch neillduol, ar y cwrr tu a'r gorllewin, *oedd* ddeg cufydd a thriugain o led; a mur yr adeiladaeth *oedd* bwm cufydd o dewder o amgylch ogylich, a'i hŷd *oedd* ddeg cufydd a phedwar ugain.

13 Ac efe a fesurodd y tŷ, yn gan cufydd o hŷd; a'r llannerch neillduol, a'r adeiladaeth, a'i pharwydydd, yn gan cufydd o hŷd.

14 A lled wyneb y tŷ, a'r llannerch neillduol tu a'r dwyrain, *oedd* gan cufydd.

15 Ac efe a fesurodd hŷd yr adeiladaeth ar gyfer y llannerch neillduol yr hon *oedd* o'r tu cefn iddo, a'i ystafelloedd o'r naill du, ac o'r tu arall yn gan cufydd, gyd â'r deml oddi fewn, a drysau y cyntedd.

16 Y gorsingau, a'r ffenestri cyfyng, a'r ystafelloedd o amgylch ar eu tri uchder, ar gyfer y rhiniog a ystyllennasid â choed o amgylch ogylich, ac o'r llawr hyd y ffenestri, a'r ffenestri hefyd a ystyllennasid;

17 Hyd uwch ben y drws, a hyd y tŷ o fewn ac allan, ac ar yr holl bared o amgylch ogylich o fewn ac allan, wrth fesurau.

18 A cherubiadd hefyd ac â phalmwydd y gweithiasid ef, palmwydden rhwng pob dau gerub: a dau wyneb *oedd* i bob cherub.

19 Cany wyneb dyn *oedd* tu a'r balmwydden o'r naill du, ac wyneb llew tu a'r balmwydden o'r tu arall: yr *oedd* wedi ei weithio ar hyd y tŷ o amgylch ogylich.

20 Cherubiadd a phalmwydd a weithiasid o'r dddear hyd oddi ar y drws, ac ar bared y deml.

21 Pedwar ochrog *oedd* yst y deml, ac wyneb y cysegr; gwelediad y naill fel gwelediad y llall.

22 Yr allor bren *oedd* dri chuffydd ei huchder, a'i hyd yn ddau gufydd: a'i chonglau, a'i huchder, a'i pharwydydd, *oedd* o bren. Ac efe a ddywedodd wrthyf, Dyma y bwrdd sydd ger bron yr ARGLWYDD.

23 Ac yr ydoedd dau ddrws i'r deml ac i'r cysegr:

24 A dwy ddor i'r drysau, sef dwy ddor blygedig; dwy ddor i'r naill ddrws, a dwy ddor i'r llall.

25 A gwnaethid arnynt, ar ddrwsau y deml, gerubiadd a phalmwydd, fel y gwnethid ar y parwydydd: ac yr *oedd* trawstiau coed ar wyneb y cyntedd o'r tu allan.

26 Ffenestri cyfyng hefyd a phalmwydd *oedd* o bob tu, ar ystlysau y porth, ac ar ystafelloedd y tŷ, a'r trawstiau.

PENNOD XLII.

1 Ystafelloedd yr offeiraid; 13 a'r defnydd a wnaid â hwynt. 19 Mesurau y cyntedd nesaf allan.

A Cefe a'm dug i'r cyntedd nesaf allan, y ffordd tu a'r gogledd; ac a'm dug i'r ystafell *oedd* ar gyfer y llannerch neillduol, yr hon *oedd* ar gyfer yr adail tu a'r gogledd.

2 Drws y gogledd *oedd* ar gyfer hŷd y can cufydd, a lled y deg cufydd a deugain.

3 Ar gyfer yr ugain cufydd y rhai *oedd* i'r cyntedd nesaf i mewn, ac ar gyfer y palmant yr hwn *oedd* i'r cyntedd nesaf allan, yr ydoedd ystafell ar gyfer ystafell yn dri uchder.

4 Ac o flaen yr ystafelloedd yr *oedd* rhodfa yn ddeg cufydd o led oddi fewn, ffordd o un cufydd, a'u drysau tu a'r gogledd.

5 A'r ystafelloedd uchaf *oedd* gulion: o herwydd yr ystafelloedd oeddynt uwch nâ'r rhai hyn, nâ'r rhai isaf ac nâ'r rhai canol o'r adeiladaeth.

6 Cany yn dri uchder yr oeddynt hwy, ac heb golofnau iddynt fel colofnau y cyntedd-*oedd*: am hynny yr oeddynt hwy yn gyfyngach nâ'r rhai isaf ac nâ'r rhai canol o'r llawr i fynu.

7 A'r mur yr hwn *oedd* o'r tu allan ar gyfer yr ystafelloedd, tu a'r cyntedd nesaf allan o flaen yr ystafelloedd, *oedd* ddeg cufydd a deugain ei hŷd.

8 O herwydd hŷd yr ystafelloedd y rhai *oedd* yn y cyntedd nesaf allan *oedd* ddeg cufydd a deugain: ac wele, o flaen y deml yr *oedd* can cufydd.

9 Ac oddi tan yr ystafelloedd hyn yr ydoedd mynediad i mewn o du y dwyrain, ffordd yr elid iddynt hwy o'r cyntedd nesaf allan.

10 O fewn tewder mur y cyntedd tu a'r dwyrain, ar gyfer y llannerch neillduol, ac ar gyfer yr adeiladaeth, yr *oedd* yr ystafelloedd.

11 A'r ffordd o'u blaen hwynt *oedd* fel gwelediad yr ystafelloedd y rhai *oedd* tu a'r gogledd; un hŷd â hwynt oeddynt, ac un lled â hwynt: a'u holl fnyediad allan *oedd* yn ol eu dull hwynt, ac yn ol eu drysau hwynt.

12 Ac fel drysau yr ystafelloedd y rhai *oedd* tu a'r deheu, yr *oedd* drws ym mhen y ffordd, y ffordd ym mhen y mur yn uniawn tu a'r dwyrain, yn y ddyfodfa i mewn.

13 ¶ Ac efe a ddywedodd wrthyf, Ystafelloedd y gogledd ac ystafelloedd y deheu, y rhai sydd ar gyfer y llannerch neillduol, ystafelloedd sanctaidd yno y rhai hynny, lle y bwytyt yr offeiraid y rhai a nesânt at yr ARGLWYDD, y pethau sanctaidd cysegredig: yno y gosodant y sanctaidd bethau cysegr-edig, a'r bwyd-offrwm, a'r pech-aberth, a'r aberth dros gamwedd; canys y lle sydd sanctaidd.

14 A phan elo-yr offeiraid i mewn iddynt, nidânt allan o'r cysegr i'r cyntedd nesaf allan, eithr yno y gosodant eu dillad y rhai y gwasanaethant ynddynt; am eu bod yn sanctaidd; ac a wisgant wisgoedd eraill, ac a nesânt at yr hyn a berthyn i'r bobl.

15 Pan orphenasai efe fesuro y tŷ oddi fewn, efe a'm dug i tu a'r porth sydd a'i wyneb tu a'r dwyrain, ac a'i mesurodd ef o amgylch ogylich.

16 Efe a fesurodd du y dwyrain â chorsen fesur, yn bwm cant o gorsennau, wrth y gorsen fesur oddi amgylch.

17 Efe a fesurodd du y gogledd yn bwm can corsen, wrth y gorsen fesur oddi amgylch.

18 Y tu deheu a fesurodd efe yn bwm can corsen, wrth y gorsen fesur.

19 ¶ Efe a aeth o amgylch i du y gorllewin, ac a fesurodd bwm can corsen, wrth y gorsen fesur.

30 Efe a feurodd ef bedwar ystlys ef: mur oedd iddo ef o amgylch ogylich, yn bŵm can corsen o hŷd, ac yn bŵm can corsen o led, i wahanu rhwng y cyssegr a'r digyssegr.

PENNOD XLIII.

1 Gogoniant Duw yn dychoelod i'r deml. 7 Pechod Israel yn rhyngystro cynnyrchiokleob Duw. 10 Y prophwyd yn eu hannog hwy i edifarhau, ac i gadw cyfraith y tŷ. 13 Mesurau 16 a ddefnau yr allor.

A o efe a'm dug i'r porth, sef y porth sydd yn edrych tu a'r dwyrain.

2 Ac wele ogoniant Duw Israel yn dyfod o ffordd y dwyrain; a'i lais fel swn dyfroedd lawer, a'r ddaear yn diagleirio o'i ogoniant ef.

3 Ac yr oedd yn ol gwalediad y weledigaeth a welais, sef yn ol y weledigaeth a welais pan ddaethum i ddisfetha y ddinas: a'r gweledigaethau oedd fel y weledigaeth a welsum wrth afon Chebar: yna y syrthiais ar fy wyneb.

4 A gogoniant yr ARGWYDD a ddaeth i'r tŷ ar hyd ffordd y porth sydd a'i wyneb tu a'r dwyrain.

5 Felly yr yspryd a'm cododd, ac a'm dug i'r cyntedd nesaf i mewn, ac wele, llanwasai gogoniant yr ARGWYDD y tŷ.

6 Clywn ef hefyd yn llefaru wrth yf o'r tŷ; ac yr oedd y gwr yn sefyll yn fy ymyl.

7 ¶ Ac ete a ddywedodd wrthyf, Ha fab dyn, dyma le fy ngorseidda, a lle gwadnau fy nhrased, lle y trigaf yn mysg meibion Israel yn dragywydd; a'm henw sanctaidd ni haloga tŷ Israel mwy, na hwynt-hwy, na'u brenhinoedd, trwy eu putteindra, na thrwy gyrfh meirw eu brenhinoedd yn eu huchel-leoedd.

8 Wrth osod eu rhinlog wrth fy rhiniog l, a'u gorain wrth fy ngorain l, a phared rhynlog f i a hwynt, hwy a halogasant fy enw sanctaidd a'u ffield-dra y rhai a wnaethant: am hynny mi a'u hysais hwy yn fy lliid.

9 Pellhant yr awr hon eu putteindra, a chelanedd eu brenhinoedd oddi wrthyf f, a mi a drigaf yn eu mysg hwy yn dragywydd.

10 ¶ Ti fab dyn, dangos y tŷ i dŷ Israel, fel y cywilyddiont am eu hanwreiddau; a mesurau y portreidd.

11 Ac os cywilyddiant am yr hyn oll a wnaethant, hysbysa iddynt ddull y tŷ, a'i osodiad, a'i fynediadau allan, a'i ddyfodiadau i mewn, a'i holl ddull, a'i holl ddeddfau, a'i holl ddull, a'i holl gyfreithiau; ac ygrifensi o flaen eu llygaid hwynt, fel y cadwont ei holl ddull ef, a'i holl ddeddfau, ac y gwneont hwynt.

12 Dyma gyfraith y tŷ; Ar ben y mynydd y bydd ei holl deryn ef, yn gyssegr sancteiddiolaf o amgylch ogylich: wele, dyma gyfraith y tŷ.

13 ¶ A dyma fesurau yr allor wrth guffyddau. Y cuffydd sydd guffydd a dymfedd; y gwaelod sydd yn guffydd, a'r lled yn guffydd, a i hmylwaith ar ei min o amgylch sydd yn rhyehwant: a dyma le uchaf yr allor.

14 Ac o'r gwaelod ar y llawr, hyd yr ystôl laf, y bydd dau guffydd, ac un cuffydd o led; a phedwar cuffydd o'r ystôl laf hyd yr ystôl fwyaf, a chuffydd o led.

15 Felly yr allor sydd bedwar cuffydd; ac o'r allor y bydd hefyd tu ag i fynu bedwar o gyrn.

16 A'r allor sydd ddeuddeg cuffydd o hŷd, a deuddeg o led, yn yagwâr yn ei phedwar ystlys.

17 A'r ystôl sydd bedwar cuffydd ar ddeg o hŷd, a phedwar ar ddeg o led, yn ei phedwar ystlys; a'r ymyl-waith o amgylch llddi yn

hanner cuffydd; a'i gwaelod yn guffydd o amgylch; a'i grisiau yn edrych tu a'r dwyrain.

18 ¶ Ac ete a ddywedodd wrthyf, Ha fab dyn, fel hyn y dywed yr Argwydd Dduw; Dyma ddeddfau yr allor, yn y dydd y gwneir hi, i boeth-offrymmu poeth-offrwin arni, ac i daenellu gwael arni.

19 Yna y rhoddi at yr offeiriad y Lefiaid (y rhai sydd o had Sadoc yn nesau ataf f, medd yr Argwydd Dduw, i'm gwasanaethu) fustach leuange yn bech-aberth.

20 A chymmer o'i waed ef, a dyro ar ei phedwar corn hi, ac ar bedair congl yr ystôl, ac ar yr ymyl o amgylch: fel hyn y glanhêi ac y cyssegr hi.

21 Cymmeri hefyd fustach y pech-aberth, ac ete a'i llysg ef yn y lle nodedig i'r tŷ, o'r tu allan i'r cyssegr.

22 Ac ar yr ail dydd ti a offrymmi fwch geifr perffeieth-gwbl yn bech-aberth; a hwy a lanhant yr allor, megis y glanhasant hi a'r bustach.

23 Pan orphenych ei glanhau, ti a offrymmi fustach leuange perffeieth-gwbl, a hwrdd perffeieth-gwbl o'r praidd.

24 Ac o flaen yr ARGWYDD yr offrymmi hwynt; a'r offeiriad a friant halen arnynt, ac a'u hoffrymiant hwy yn boeth-offrwm i'r ARGWYDD.

25 Saith niwrnod y darperi fwch yn bech-aberth bob dydd; darparant hefyd fustach leuange, a hwrdd o'r praidd, o'r rai perffeieth-gwbl.

26 Saith niwrnod y cyssegrant yr allor, ac y glanhant hi, ac yr ymgyssegrant.

27 A phan ddarfo y dyddiau hyn, bydd ar yr wythfed dydd, ac o hynny allan, i'r offeiriad offrymmu ar yr allor eich poeth-offrymmau eich ebyrth hêdd: a mi a fyddaf foddlaun i chwi, medd yr Argwydd Dduw.

PENNOD XLIV.

1 Porth y duyrain a berthyn yn unig i'r tywysog. 4 Ceryddu yr offeiriad am halogi y cyssegr. 9 Na chaffi delu-oddolwyr swydd yr offeiriad; 15 ond meibion Sadoc a'i caiff. 17 Ordmeiadau i'r offeiriad.

A C ete a wnaeth i mi ddychwelyd ar hyd A ffordd porth y cyssegr nesaf allan, yr hwn sydd yn edrych tu a'r dwyrain, ac yr oedd yn gauad.

2 Yna y dywedodd yr ARGWYDD wrthyf, Y porth hwn fydd gauad; nid agorir ef, ac nid f neb i mewn trwyddo ef: o herwydd ARGWYDD Dduw Israel a aeth i mewn trwyddo ef; am hynny y bydd yn gauad.

3 I'r tywysog y mae; y tywysog, ete a eistedd ynddo i fwytta bara o flaen yr ARGWYDD: ar hyd ffordd cyntedd y porth huanus y daw ete i mewn, a hyd ffordd yr un yr f eise allan.

4 ¶ Ac ete a'm dug i ffordd porth y gogledd o flaen y tŷ: a mi a edrychais, ac wele, llanwasai gogoniant yr ARGWYDD dŷ yr ARGWYDD: a mi a syrthiais ar fy wyneb.

5 A dywedodd yr ARGWYDD wrthyf, Gosod dy galon, fab dyn, a gwel a'th lygaid, clyw hefyd a'th giustiau yr hyn oll yr ydwyf yn ei ddywedyd wrthyf, am holl ddeddfau tŷ yr ARGWYDD, ac am ei holl gyfreithiau; a gosod dy feddwl ar ddyfodiad y tŷ, ac ar bob mynedfa allan o'r cyssegr.

6 A dywed wrth y gwrthryfelgar, sef tŷ Israel, Fel hyn y dywed yr Argwydd Dduw; Digon i chwi hyn, tŷ Israel, o'ch holl ffield-dra;

7 Gan ddwyn o honoch ddeithriaid dtenwadedig o galon, a dtenwadedig o gnawd,

1 Sod yn fy nghyssegr i'w halogi ef, *seff* fy nhŷ i, pan offrymmasoch fy mara, y brader a'r gwaed; a hwy a dorrasant fy nghyfammod, o herwydd eich holl ffeidd-dra chwî.

8 Ac ni chadwasoch gadwrseth fy mhethau cyssegredig; eithr gosodasoch i' chwi eich humain geidwaid *ar* fy nghadwraeth yn fy nghyssegr.

9 ¶ Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Ni ddaw i'm cyssegr un mab dfeithr dien-waededig o galon, a dienwaededig o gnawd, o'r holl feibion dfeithr y rhai *fydd* yn mysg meibion Israel.

10 A'r Lefaid y rhai a gillasant ym mhell oddi wrthyf, pan gyfeiliornodd Israel, y rhai a grwydrasant oddi wrthyf ar ol eu delwau, hwy a ddygant eu hanwiredd.

11 Etto hwy a fyddant yn fy nghyssegr, yn weinidogion *maen* swydd ym mhyrth y tŷ, ac yn gweini i'r tŷ; hwy a laddant yr offwrwm poeth, ac aberth y bobl, a hwy a safant o'u blaen hwy i'w gwasanaethu hwynt.

12 O herwydd gwasanaethu o honynt hwy o flaen eu heilunod, a bod o honynt i dŷ Israel yn drangwydd i anwiredd, am hynny y dyrechafais fy llaw yn eu herbyn hwynt, medd yr Arglwydd Dduw, a hwy a ddygant eu hanwiredd.

13 Ac ni ddeuant yn agos attaf fi i offeiriadu i mi, nac i nesau at yr un o'm pethau sanct-aidd yn fy cyssegr sancteiddiolaf; eithr dygant eu cywilydd, a'u ffeidd-dra a wnaethant.

14 Eithr gwnaf hwynt yn geidwaid cadwrseth y tŷ, yn ei holl wasanaeth, ac yn yr hyn oll a wneir ynddo.

15 ¶ Yna yr offeiriad y Lefaid, meibion Sadoe, y rhai a gadwasant gadwraeth fy nghyssegr, pan gyfeiliornodd meibion Israel oddi wrthyf, hwynt-hwy a nesant attaf fi i'm gwasanaethu, ac a safant o'm blaen i offrymnu i mi y brader a'r gwaed, medd yr Arglwydd Ion.

16 Hwy a ant i mewn i'm cyssegr, a hwy a nesant at fy mwredd i'm gwasanaethu, ac a gadwant fy nghadwraeth.

17 ¶ A phan ddelont i byrth y cyntedd nesaf i mewn, gwsgant wisgoedd llian; ac na ddeued gwlan am danynt, tra y gwasanaethant ym mhyrth y cyntedd nesaf i mewn, ac o fewn.

18 Capiâu llian fydd am eu pennau hwynt; a llofrau llian fydd am eu llwynau hwynt; nac ymwregysant a dim a baro chwŷs.

19 A phan elont i'r cyntedd nesaf allan, *seff* at y bobl i'r cyntedd oddi allan, dloegant eu gwsgoedd y rhai y gwasanaethasant ynddynt, a gosodant hwynt o fewn celloedd y cyssegr, a gwsgant ddiflad eraill; ac na chyseggrant y bobl a'u gwsgoedd.

20 Eu pennau hefyd ni eilliant, ac ni olyn-gant eu gwallt yn *lloes*; gan dalgrynnu tal-grynnant eu pennau.

21 Hefyd, nac yfed un offeiriad win, pan ddelont i'r cyntedd nesaf i mewn.

22 Na chymmerant chwaith yn wragedd iddynt wraig wedd, neu ysgaredig; eithr morwynion o had tŷ Israel, neu y wedd a fyddo gweddwr offeiriad, a gymmerant.

23 A dygant i'm pobl *ragor* rhwng y sanct-aidd a'r halogedig, a gwnant iddynt wybod *gwahan* rhwng allan a glân.

24 Ac mewn ymrfael hwy a safant mewn barn, ac a farnant yn ol fy marnedigaethau i; cadwant hefyd fy nghyfreithiau a'm deddfau yn fy holl uchel-wylliau; a sancteiddiant fy sabbothau.

25 Ni ddeuant chwaith at ddyw marw i ymhalogi; eithr wrth dad, ac wrth fam, ac

wrth fab, ac wrth ferch, wrth frawd, ac wrth chwaer yr hon ni bu eiddo gwr, y gallant ymhalogi.

26 Ac wedi ei buredigaeith y cyfrifir iddo saith niwrnod.

27 A'r dydd yr elo i'r cyssegr, o fewn y cyntedd nesaf i mewn, i weini yn y cyssegr, offrynned ei bech-aberth, medd yr Arglwydd Dduw.

28 A bydd yn etifeddiath iddynt hwy; myfi *yw* eu hetifeddiath hwy. Ac na roddwch berehennogaeth iddynt hwy yn Israel; myfi *yw* eu perchennogaeth hwy.

29 Y bywd-offwrwm, a'r pech-aberth, a'r aberth dros gamwedd, a swyrtant hwy; a phob peth cyssegredig yn Israel fydd eiddynt hwy.

30 A blaenion pob blaen-ffwrwm o bob *peth*, a phob offwrwm pob dim oll o'ch holl offrymmau, fydd eiddo yr offeiriad; blaen-ffwrwm eich toes hefyd a roddwch i'r offeiriad, i oed bendith ar dy dŷ.

31 Na fwyttiad yr offeiriad ddim a fu farw ei hun, neu ysglyfaeth o aderyn neu o anifail.

PENNOD XLV.

1 *Rhandir y cyssegr, 6 a'r eiddo y ddinas, 7 a'r tywysog. 9 Ordeiniadau i'r tywysog.*

A PHAN rannoch y tir wrth goelbren yn etifeddiath, yr offrymmwch i'r Arglwydd offwrwm cyssegredig o'r tir; yr hŷd *fydd* pŵm mill ar hugain o *gorsennau* o hŷd, a dengmil o led. Cyssegredig *fydd* hynny yn ei holl derfyn o amgylch.

2 O hyn y *bydd* i'r cyssegr bŵm cant *ar hŷd*, a phŵm cant *ar led*, yn bedeirongl oddi amgylch; a deg cufydd a deugain, yn faes pentrefol iddo o amgylch.

3 Ac o'r mesur hwn y mesuri bŵm mill ar hugain o hŷd, a dengmil o led; ac yn hwnnw y bydd y cyssegr, a'r lle sancteiddiolaf.

4 Y rhan gyssegredig o'r tir fydd i'r offeiriad, y rhai a wasanaethant y cyssegr, y rhai a nesant i wasanaethu yr Arglwydd; ac efe a fydd iddynt yn lle tai, ac yn gyssegrfa i'r cyssegr.

5 A'r pŵm mill ar hugain o hŷd, a'r dengmil o led, fydd hefyd i'r Lefaid y rhai a wasanaethant y tŷ, yn etifeddiath ugain o ystafelloedd.

6 ¶ Rhoddwch hefyd bŵm mill o led, a phŵm mill ar hugain o hŷd, yn berehennogaeth i'r ddinas, ar gyfer offwrwm y rhan gyssegredig; i holl dŷ Israel y bydd hyn.

7 ¶ A rhan *fydd* i'r tywysog o'r tu yma ac o'r tu accw i offwrwm y rhan gyssegredig, ac i berehennogaeth y ddinas, ar gyfer y rhan gyssegredig, ac ar gyfer etifeddiath y ddinas, o du y gorllewin tu a'r gorllewin, ac o du y dwyrain tu a'r dwyrain; a'r hŷd *fydd* ar gyfer pob un o'r rhannau, o derfyn y gorllewin hyd derfyn y dwyrain.

8 Yn y tir y bydd ei etifeddiath ef yn Israel, ac ni orthrymma fy nhywysogion fy mhobi i mwy; a'r rhan arall o'r tir a roddant i dŷ Israel yn ol eu llwythau.

9 ¶ Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Digion i chwi llian, tywysogion Israel; dwriwch ymaith drawswder a difrod, gwnewch hefyd fam a chyflawnder, tynnwch ymaith eich trethau oddi ar fy mhobi, medd yr Arglwydd Dduw.

10 Bydded gennyh glorïannau uniawn, ac ephah uniawn, a bŷth uniawn.

11 Bydded yr ephah a'r bŷth un fesur; gan gynnwys o'r bŷth ddegedf ran homer, a'r ephah ddegedf ran homer: wrth yr homer y bydd eu mesur hwynt.

12 Y siel fydd ugain gerah: ugain siel, a phum siel ar hugain, a phymtheg siel fydd maneh i chwi.

13 Dyma yr offrrwm a offrymmwch: chweched ran ephah o homer o wenith; felly y rhoddwch chweched ran ephah o homer o haidd.

14 Am ddeddf yr olew, bath o olew, degfed ran bath a rodawoch o'r corus; yr hyn yno homer o ddeg bath: o herwydd deg bath yno homer.

15 Un milyn hefyd o'r praidd a offrymmwch o bob deucant, allan o ddolydd Israel, yn fwyd-offrrwm, ac yn boeth-offrrwm, ac yn aberthau heidd, i wneuthur cymmod drostynt, medd yr Arglwydd Dduw.

16 Holl bobl y tir fyddant dan yr offrrwm hwn i'r tywysog yn Israel.

17 Ac ar y tywysog y bydd poeth-offrrwm, a bwyd-offrrwm, a diod-offrrwm, ar yr uchel-wylliau, a'r newydd-loerau, a'r sabbothau, trwy holl osoddeg wylliau tŷ Israel: efe a ddarpara bech-aberth, a bwyd-offrrwm, a phoeth-offrrwm, ac aberthau heidd, i wneuthur cymmod dros dy Israel.

18 Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; O fewn y mis cyntaf, ar y dydd cyntaf o'r mis, y cymmeri fustach leuange perfffeith-gwbl, ac y puri y cyssegr.

19 Yna y cymmer yr offeiriad o waed y pech-aberth, ac a'i rhydd ar orsingau y tŷ, ac ar bedair congl ystôl yr allor, ac ar orsingau porth y cyntedd nesaf i mewn.

20 Felly y gwnef hefyd ar y seithfed dydd o'r mis, dros y neb a becho yn amryfus, a thros yr ehud: felly y purwch y tŷ.

21 Yn y mis cyntaf, ar y pedwerydd dydd ar ddeg o'r mis, y bydd i chwi y pas; gwyl fydd i chwi saith niwrnod: bara croyw a fywytewch.

22 A'r tywysog a ddarpara ar y dydd hwnnw drosto ei hun, a thros holl bobl y wlad, fustach yn bech-aberth.

23 A saith niwrnod yr wyl y darpara efe yn offrrwm poeth i'r ARGLWYDD, saith o fustych, a saith o hyrddod perfffeith-gwbl, bob dydd o'r saith niwrnod; a bwch geifr yn bech-aberth bob dydd.

24 Bwyd-offrrwm hefyd a ddarpara efe, sef ephah gyd â phob bustach, ac ephah gyd â phob hwrdd; a hin o olew gyd â'r ephah.

25 Yn y seithfed mis, ar y pymthegfed dydd o'r mis, y gwna y cyffelyb ar yr wyl dros saith niwrnod; sef fel y pech-aberth, fel y poeth-offrrwm, ac fel y bwyd-offrrwm, ac fel yr olew.

PENNOD XLVI.

1 *Ordeiniadau i'r tywysog pan addolo: 9 ac i'r bobl. 16 Trefn i'w sefediadaeth y tywysog. 19 Y cyntedd i forwi ac i bobl.*

FEL hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Porth y cyntedd nesaf i mewn, yr hwn sydd yn edrych tu a'r dwyrain, fydd yn gaudd y chwe diwrnod gwaith; ond ar y dydd sabboth yr agorir ef, ac efe a agorir ar ddydd y newydd-loer.

2 A'r tywysog a ddaw ar hyd ffordd cyntedd y porth oddi allan, ac a saf wrth orsing y porth; a'r offeiriad a ddarparant ei boeth-offrrwm ef a'i aberthau heidd, ac efe a addola wrth riniog y porth; ac a a allan: a'r porth ni cheuir hyd yr hwy.

3 Pobol y tir a addolant hefyd wrth ddrws y porth hwnnw, ar y sabbothau ac ar y newydd-loerau, o flaen yr ARGLWYDD.

4 A'r offrrwm poeth a offrymmo y tywysog i'r ARGLWYDD ar y dydd sabboth, fydd

chwech o wŷyn perfffeith-gwbl, a hwrdd perfffeith-gwbl:

5 A bwyd-offrrwm o ephah gyd â'r hwrdd, a rhodd ei law o fwyd-offrrwm gyd â'r wŷyn, a hin o olew gyd â'r ephah.

6 Ac ar ddydd y newydd-loer, bustach leuange perfffeith-gwbl, a chwech o wŷyn, a hwrdd: perfffeith-gwbl fyddant.

7 Ac efe a ddarpara ephah gyd â'r bustach, ac ephah gyd â'r hwrdd, yn fwyd-offrrwm; a chyd â'r wŷyn fel y cyrhaeddo ei law ef, a hin o olew gyd â phob ephah.

8 A phan ddelo y tywysog i mewn, ar hyd ffordd cyntedd y porth y daw i mewn, ac ar hyd y ffordd honno yr â allan.

9 ¶ A phan ddelo pobl y tir o flaen yr ARGLWYDD ar y gwylliau gosoddeg, yr hwn a ddelo i mewn ar hyd ffordd porth y gogledd i addoli, a a allan i ffordd porth y deheu; a'r hwn a ddelo ar hyd ffordd porth y deheu, a a allan ar hyd ffordd porth y gogledd: na ddychweled i ffordd y porth y daeth i mewn trwyddo, eithr eled allan ar ei gyfer.

10 A phan ddelont hwy i mewn, y daw y tywysog yn eu mysg hwy; a phan elont allan, yr â yntau allan.

11 Ac ar y gwylliau a'r uchel-wylliau hefyd y bydd y bwyd-offrrwm o ephah gyd â phob bustach, ac ephah gyd â phob hwrdd, a rhodd ei law gyd â'r wŷyn, a hin o olew gyd â'r ephah.

12 A phan ddarparo y tywysog boeth-offrrwm gwirfodd, neu aberthau heidd gwirfodd i'r ARGLWYDD, yna yr egr un iddo y porth sydd yn edrych tu a'r dwyrain, ac efe a ddarpara ei boeth-offrrwm a'i aberthau heidd, fel y gwnaeth ar y dydd sabboth; ac a a allan: ac un a gau y porth ar ol ei fyned ef allan.

13 Oen bliwydd perfffeith-gwbl hefyd a ddarperi yn boeth-offrrwm i'r ARGLWYDD beunydd: o fore i fore y darperi ef.

14 Darperi hefyd yn fwyd-offrrwm gyd âg ef o fore i fore, chweched ran ephah, a thrydedd ran hin o olew, i gymmysgu y peilliaid, yn fwyd-offrrwm i'r ARGLWYDD, trwy ddeddf dragwyddol byth.

15 Fel hyn y darparant yr oen, a'r bwyd-offrrwm, a'r olew, o fore i fore, yn boeth-offrrwm gwastadol.

16 ¶ Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Os rhydd y tywysog rodd i neb o'i feibion o'i etifeddiath, eiddo ei feibion fydd hynny, eu perchennogaeth fydd hynny wrth etifeddiath.

17 Ond pan roddo efe rodd o'i etifeddiath i un o'i weision, bydded hefyd eiddo hwnnw hyd fwyddyn y rhyddid; yna y dychwel i'r tywysog: etto ei etifeddiath fydd eiddo ei feibion, iddynt hwy.

18 Ac na chymmer y tywysog o etifeddiath y bobl, i'w gorthymmo hwynt allan o'u perchennogaeth; eithr rhoddod etifeddiath i'w feibion o'i perchennogaeth ei hun: fel na wasgarer fy mhobol bob un allan o'i perchennogaeth.

19 ¶ Ac efe a'm dug trwy y ddyfodfa oedd ar ystlys y porth, i ystafelloedd cyssegredig yr offeiriad y rhai oedd yn edrych tu a'r gogledd: ac wele yno le ar y ddau ystlys tu a'r gorllewin.

20 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Dyma y fan lle y beirw yr offeiriad yr aberth dros gamwedd a'r pech-aberth, a lle y pobant y bwyd-offrrwm; fel na ddygont hwynt i'r cyntedd nesaf allan, i santeiddio y bobl.

21 Ac efe a'm dug i'r cyntedd nesaf allan, ac a'm tywysodd heibio i bedair congl y

cyntedd; ac wele gyntedd ym mhob congl i'r cyntedd.

22 Ym mhedair congl y cyntedd yr ydoedd cynteddu cyssylltiedig o ddeugain *cufydd* o hŷd, a deg ar hugain o led: un fesur oedd y conglau ill pedair.

23 Ac yr ydoedd adail newydd o amgylch ogyrch iddynt ill pedair, a cheginau wedi eu gwneuthur oddi tan y muriau oddi amgylch.

24 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Dyma dŷ y cogau, lle y beirw gweinidogion y ty aberth y bobl.

PENNOD XLVII.

1 *Gweledigaeth y dyfroedd sanctaidd; 6 a'u rhinwedd. 13 Terfynau y wlad; 22 a'i rhannu wrth goel-bren.*

A efe a'm dug i drachefn i ddrws y tŷ; ac wele ddwfr yn dyfod allan oddi tan rintlog y tŷ tu a'r dwyrain: o herwydd wyneb y tŷ oedd tu a'r dwyrain; a'r dyfroedd oedd yn disgyn oddi tanodd o ystlys deheu y tŷ, o du y deheu i'r allor.

2 Ac efe a'm dug i ar hyd ffordd y porth tu a'r gogledd, ac a wnaeth i mi amgylchu y ffordd oddi allan hyd y porth nesaf allan ar hyd y ffordd sydd yn edrych tu a'r dwyrain; ac wele ddyfroedd yn tarddu ar yr ystlys deheu.

3 A phan aeth y gwr yr hwn oedd a'r llinyn yn ei law allan tu a'r dwyrain, efe a fesuodd fil o guffyddau, ac a'm tywsodd i trwy y dyfroedd; a'r dyfroedd hyd y fferau.

4 Ac efe a fesuodd fil *eraill*, ac a'm tywsodd trwy y dyfroedd; a'r dyfroedd hyd y gliniau; ac a fesuodd fil *eraill*, ac a'm tywsodd trwodd; a'r dyfroedd hyd y lwynau:

5 Ac efe a fesuodd fil *eraill*; ac afon oedd yr hwn ni allwn fyned trwyddi: canys codasai y dyfroedd yn ddyfroedd nofiadwy, yn afon ni ellid myned trwyddi.

6 ¶ Ac efe a ddywedodd wrthyf, A welaist ti hyn, fab dyn? Yna y'm tywsodd, ac y'm dychwelodd hyd lân yr afon.

7 Ac wedi i mi ddychwelyd, wele ar fin yr afon goed lawer iawn o'r tu yma ac o'r tu acw.

8 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Y dyfroedd hyn sydd yn myned allan tu a bro y dwyrain, ac a ddiagynant i'r gwastad, ac a ņant i'r môr: ac wedi eu myned i'r môr, yr iachêir y dyfroedd.

9 A bydd i bob peth byw, yr hwn a ymlusgo, pa le bynnag y delo yr afonydd, gael byw: ac fe fydd pysgod lawer iawn, o herwydd dyfod y dyfroedd hyn yno: canys iachêir hwynt, a phob dim lle y delo yr afon fydd byw.

10 A bydd i'r pysgodwyr sefyll arni, o Eנגeddi hyd En-eglam; hwy a fyddant yn daenfa rhwydau: eu pysgod fydd yn ol eu rhyw, fel pysgod y môr mawr, yn llawer iawn.

11 Bi lleoedd lleidiog a'i chorsydd ni iachêir; i halen y rhoddir hwynt.

12 Ac wrth yr afon y cyfyd, ar ei min o'r ddeutu, pob pren ymborth; ei ddalen ni syrth, a'i ffrwyth ni dderfydd: yn ei fisoedd y dwg ffrwyth newydd; o herwydd ei ddyfroedd, hwy a ddaethant allan o'r cyssegr: am hynny y bydd ei ffrwyth yn ymborth, a'i ddalen yn feddyginiaeth.

13 ¶ Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Dyma y terfyn wrth yr hwn y rhennwch y tir yn etifeddiath i ddeuedd llwyth Israel: Joseph a gaff *ddwy* o rannau.

14 Hefyd chwi a'i hetifeddwch ef, bob un cystal a'i gilydd; am yr hwn y tyngais a'r ei roddi i'ch tadau: a'r tir hwn a syrth i chwi yn etifeddiath.

15 A dyma derfyn y tir o du y gogledd, o'r môr mawr tu a Hethlon, ffordd yr êir i Zedad:

16 Hamath, Berothah, Sibraim, yr hwn sydd rhwng terfyn Damascus a therfyn Hamath; Hasar-hattichon, yr hwn sydd ar derfyn Hauran.

17 A'r terfyn o'r môr fydd Hasar-cnan, terfyn Damascus, a'r gogledd tu a'r gogledd, a therfyn Hamath. A dyma du y gogledd.

18 Ac ystlys y dwyrain a ferurwch o Hauran, ac o Damascus, ac o Gilead, ac o dir Israel wrth yr Iorddonen, o'r terfyn hyd fôr y dwyrain. A dyma du y dwyrain.

19 A'r ystlys ddeheu tu a'r deheu, o Tamar hyd ddyfroedd cynnen Cades, yr afon hyd y môr mawr. A dyma yr ystlys ddeheu tu a Theman.

20 A thu y gorllewin fydd y môr mawr, o'r terfyn hyd oni ddeuer ar gyfer Hamath. Dyma du y gorllewin.

21 Felly y rhennwch y tir hwn i chwi, yn ol llwythau Israel.

22 ¶ Bydd hefyd i chwi ei rannu ef wrth goel-bren yn etifeddiath i chwi, ac i'r ddeithriad a ymdeithiant yn eich mysg, y rhai a genhedla blant yn eich plith: a byddant i chwi fel un wedi ei enl yn y wlad ym mysg melbion Israel; gyd â chwi y cant etifeddiath ym mysg llwythau Israel.

23 A bydd ym mha lwyth bynnag yr ymdeithio y ddeithr, yno y rhoddwch ei etifeddiath ef, medd yr Arglwydd Dduw.

PENNOD XLVIII.

1, 23 *Rhandiroedd y deuedd llwyth. 8 Rhandir y cyssegr; 15 a'r dâmas, a'i phentrefydd; 21 a'r tywsog. 30 Mesurau pyrth y dâmas.*

A DYMA enwau y llwythau. O gwr y gogledd ar duedd ffordd Hethlon, ffordd yr êir i Hamath, Hasar-cnan, terfyn Damascus tu a'r gogledd, i duedd Hamath, (canys y rhai hyn oedd ei derfynau dwyrain a gorllewin) rhan i Dan.

2 Ac ar derfyn Dan, o du y dwyrain hyd du y gorllewin, rhan i Aser.

3 Ac ar derfyn Aser, o du y dwyrain hyd du y gorllewin, i Naphtali ran.

4 Ac ar derfyn Naphtali, o du y dwyrain hyd du y gorllewin, i Manasseh ran.

5 Ac ar derfyn Manasseh, o du y dwyrain hyd du y gorllewin, i Ephraim ran.

6 Ac ar derfyn Ephraim, o du y dwyrain hyd du y gorllewin, i Reuben ran.

7 Ac ar derfyn Reuben, o du y dwyrain hyd du y gorllewin, i Judah ran.

8 ¶ Ac ar derfyn Judah, o du y dwyrain hyd du y gorllewin, y bydd yr offwrwm a offrymmoch yn bwm mil ar hugain o *gorscennau* o led, ac o hŷd fel un o'r rhannau, o du y dwyrain hyd du y gorllewin: a'r cyssegr fydd yn ei ganol.

9 Yr offwrwm a offrymmoch i'r ARGLWYDD fydd bwm nail ar hugain o hŷd, a dengmil o led.

10 Ac eiddo y rhai hyn fydd yr offwrwm cyssegredig, *ef* eiddo yr offeiriad fydd pùm mil ar hugain tu a'r gogledd o hŷd, a dengmil tu a'r gorllewin o led; felly dengmil tu a'r dwyrain o led, a phùm mil ar hugain tu a'r deheu o hŷd: a chyssegr yr ARGLWYDD fydd yn ei ganol.

11 I'r offeiriad cyssegredig o feibion Sadoc y bydd, y rhai a gadwasant fy nghadwraeth, y rhai ni chyfeiliornasant pan gyfeiliornodd plant Israel, megis y cyfeiliornodd y Lehaid.

12 A bydd eiddynt yr hyn a offrymmir o

offrwm y tir, yn saneteidd-beth cyssegredig wrth deryn y Lefiaid.

13 A'r Lefiaid a gant, ar gyfer terfyn yr offeiriad, bwm mil ar hugain o hyd, a dengmil o led: pob hyd fydd bwm mil ar hugain, a'r lled yn ddengmil.

14 Hefyd ni werthant *ddim* o hono, ac ni chyfnewidiant, ac ni throglwyddant flaenffrwyth y tir; o herwydd cyssegredig yw i'r ANGLWYDD.

15 ¶ A'r pum mil gweddill o'r led, ar gyfer y pum mil ar hugain, fydd digyssegredig, yn drigfa ac yn faes pentrefol i'r ddinas, a'r ddinas fydd yn ei ganol.

16 A dyma ei fesurau ef; Ystlys y gogledd *fydd* bwm cant a phedair mil, ac ystlys y deheu yn bwm cant a phedair mil, felly o du y dwyrain yn bwm cant a phedair mil, a thu a'r gorllewin yn bwm cant a phedair mil.

17 A maes pentrefol y ddinas fydd hefyd tu a'r gogledd yn ddeucant a deg a deugain, ac yn ddeucant a deg a deugain tu a'r deheu, ac yn ddeucant a deg a deugain tu a'r dwyrain, ac yn ddeucant a deg a deugain tu a'r gorllewin.

18 A'r gweddill o'r hyd, ar gyfer offrwm y rhan gyssegredig, *fydd* yn ddengmil tu a'r dwyrain, ac yn ddengmil tu a'r gorllewin: ac ar gyfer offrwm y rhan gyssegredig y bydd; a'l gwd fydd yn ymborth i weinidogion y ddinas.

19 A gweinidogion y ddinas a'i gwasanaethant o holl lwythau Israel.

20 Yr holl offrwm *fydd* bwm mil ar hugain, wrth bwm mil ar hugain: yn bedeirongl yr offrwmwch yr offrwm cyssegredig, gyd â pherchennogaeth y ddinas.

21 ¶ A'r hyn a adewir *fydd* i'r tywysog, o ddeutu yr offrwm cyssegredig, ac o berchennogaeth y ddinas, ar gyfer y pum mil ar hugain, o'r offrwm tu a therfyn y dwyrain, a thu a'r gorllewin, ar gyfer y pum mil ar hugain tu a therfyn y gorllewin, gyferbyn a rhannau y tywysog: a'r offrwm cyssegredig

fydd; a chyssegdfa y tŷ *fydd* y'nghanol hynny.

22 Felly o berchennogaeth y Lefiaid, ac o berchennogaeth y ddinas, y'nghanol yr hyn sydd i'r tywysog rhwng terfyn Judah a therfyn Benjamin, eiddo y tywysog fydd.

23 Ac am y rhan arall o'r llwythau, o du y dwyrain hyd du y gorllewin, y *bydd* rhan i Benjamin.

24 Ac ar deryn Benjamin, o du y dwyrain hyd du y gorllewin, y *bydd* rhan i Simeon.

25 Ac ar deryn Simeon, o du y dwyrain hyd du y gorllewin, *rhan* i Issachar.

26 Ac ar deryn Issachar, o du y dwyrain hyd du y gorllewin, *rhan* i Zabulon.

27 Ac ar deryn Zabulon, o du y dwyrain hyd du y gorllewin, *rhan* i Gad.

28 Ac ar deryn Gad, ar y tu deheu tu a'r deheu, y terfyn fydd o Tamar hyd ddyffoedd cynnen Gades, a hyd yr afon tu a'r môr mawr.

29 Dyma y tir a rennwch wrth goel-bren yn etfeddiaeth i lwythau Israel, a dyma eu rhannau hwynt, medd yr Arglwydd Dduw.

30 ¶ Dyma hefyd fynediad allan y ddinas, o du y gogledd pum cant a phedair mil o fesurau.

31 A phyrth y ddinas *fydd* ar enwau llwythau Israel, tri phorth tu a'r gogledd; porth Reuben yn un, porth Judah yn un, porth Lefi yn un.

32 Ac ar du y dwyrain pum cant a phedair mil: a thri phorth; *sef* porth Joseph yn un, porth Benjamin yn un, porth Dan yn un.

33 A thu a'r deheu pum cant a phedair mil o fesurau: a thri phorth; porth Simeon yn un, a phorth Issachar yn un, a phorth Zabulon yn un.

34 Tu a'r gorllewin y *bydd* pum cant a phedair mil, a'u tri phorth; porth Gad yn un, porth Aser yn un, a phorth Naphtali yn un.

35 Deunaw mil o fesurau oedd hi o amgylch: ac enw y ddinas o'r dydd hwanw *allan fydd*, Yr ANGLWYDD *sydd* yno.

LLYFR DANIEL.

PENNOD I.

1 *Caethiwed Jehoiacim. 3 Aspenas yn cymmeryd Daniel, Hananiah, Misdal, ac Azariah, fwy dysgu yn gwybodaeth y Caldeaid: 8 a hwythau yn gwrthod rhan o fwyd y brenhin, ac wrth fwyttu ffa, ac yfed dwfr, yn myned yn dda arnynt. 17 Eu godidog ddoethineb hwy.*

YN y drydedd fwyddyn o deyrnasiad Jehoiacim brenhinol Judah, y daeth Nebuchodonosor brenhin Babilon i Jerusalem, ac a warchseodd arni.

2 **A**R ANGLWYDD a roddes i'w law ef Jehoiacim brenhin Judah, a rhan o lestri ty Dduw; yntau a'u dug hwynt i wlad Sinar, i dŷ ei dduw ef; ac i drysordy ei dduw y dug efe y llestri.

3 ¶ **A** dywedodd y brenhin wrth Aspenas ei ben-ystafellydd, am ddwyn o feibion Israel, ac o'r had brenhinol, ac o'r tywysogion.

4 **F**echgyn y rhai ni byddai ynddynt ddim gwrthuni, eithr yn dda yr olwg, a deallgar ym mhob doethineb, ac yn gwybod gwybodaeth, ac yn deall cyfarwyddyd, a'r rhai y byddai grym ynddynt i sefyll yn llys y brenhin, i'w dygu ar lyfr ac yn iaith y Caldeaid.

5 **A**r brenhin a ddogodd iddynt ran beunydd o fwyd y brenhin, ac o'r gwin a yfal efe; felly i'w maethu hwynt dair blynedd, fel y safent ar ol hynny ger bron y brenhin.

6 **A**c yr ydoedd yn eu plith hwynt o feibion Judah, Daniel, Hananiah, Misael, ac Azariah:

7 **A**r pen-ystafellydd a osoddodd arnynt enwau: canys ar Daniel y gosododd efe Beltesassar; ac ar Hananiah, Sadrach; ac ar Misael, Mesach; ac ar Azariah, Abednego.

8 ¶ **A** Daniel a roddes ei fryd, nad ymhalogaf efe trwy ran o fwyd y brenhin, na thrwy y gwin a yfal efe: am hynny efe a ddymunodd ar y pen-ystafellydd, na byddai raid iddo ymhalogi.

9 **A** Dduw a roddes Daniel mewn ffaf'r a thiriondeb gyd a'r pen-ystafellydd.

10 **A**r pen-ystafellydd a ddywedodd wrth Daniel, Ofni yr ydwyf fi fy arglwydd y brenhin, yr hwn a osoddod eich bwyd chwi a'ch diod chwi: o herwydd, paham y gwelaf eich eich wynebau yn gulach na'r bechgyn sydd fel chwithau? felly y parech fy mhen yn ddyledus i'r brenhin.

11 **Y**na y dywedodd Daniel wrth Melsar, yr hwn a osodasai y pen-ystafellydd ar Daniel, Hananiah, Misael, ac Azariah,

12 **P**rawf, attolwg, dy weision ddeg diwrnod, a rhoddant i ni ffa i'w bwyttu, a dwfr i'w yfed.

13 **Y**na edrycher ger dy fron di ein gwedd ni, a gwedd y bechgyn sydd yn bwyttu rhan o fwyd y brenhin: ac fel y gwelych, rhwa a'th weision.

14 **A**c efe a wrandawodd arnynt yn y peth hyn, ac a'u profodd hwynt ddeg o ddyddiau.

15 **A**c ym mhen y deng niwrnod y gwelid eu gwedd hwynt yn deccach, ac yn dewach o guawd, na'r holl fechgyn oedd yn bwyttu rhan o fwyd y brenhin.

16 **F**elly Melsar a gymmerodd ymaith ran

eu bwyd hwynt, a'r gwin a yfent; ac a roddes iddynt ffa.

17 ¶ **A**r bechgyn hynny ill pedwar, Dduw a roddes iddynt wybodaeth a deall ym mhob dysg a doethineb: a Daniel a hyfforddiodd efe ym mhob gweledigaeth a breuddwydion.

18 **A**c ym mhen y dyddiau y dywedasai y brenhin am eu dwyn hwynt i mewn, yna y pen-ystafellydd a'u dug hwynt ger bron Nebuchodonosor.

19 **A**r brenhin a chwedleuodd a hwynt; ac ni chafwyd o honynt oll un fel Daniel, Hananiah, Misael, ac Azariah: am hynny y safasant hwy ger bron y brenhin.

20 **A**c ym mhob rhyw ddoethineb a deall a'r a ofynai y brenhin iddynt, efe a'u cafodd hwynt yn ddeg gwell na'r holl ddeinoliaid a'r astronomyddion oedd o fewn ei holl frenhiniaeth ef.

21 **A** bu Daniel hyd y fwyddyn gyntaf i'r brenhin Cyrus.

PENNOD II.

1 *Nebuchodonosor yn anghafio ei freuddwyd, a thrwy addeuolion a bygythion yn ceisio gan y Caldeaid ei ddangos iddo: 10 hwythau yn cydnabod nas gallent, ac yn cael barn marwolaeth. 14 Daniel, wedi cael peth yspaid, yn cael allan y breuddwyd; 19 yn bendithio Dduw; 24 yn atal y farn, ac yn dyfod ger bron y brenhin. 31 Y breuddwyd, 36 a'i ddehongliad; 46 a chyfodiad Daniel.*

AC yn yr ail fwyddyn o deyrnasiad Nebuchodonosor, y breuddwydiodd Nebuchodonosor freuddwydion, a thralodwyd ei yspryd ef, a'i gwag a dorodd oddi wrtho.

2 **A**r brenhin a archeodd alw am y deiniaid, ac am yr astronomyddion, ac am yr hudolion, ac am y Caldeaid, i fynegi i'r brenhin ei freuddwydion: a hwy a ddaethant ac a safasant ger bron y brenhin.

3 **A**r brenhin a ddywedodd wrthynt, Breuddwydiad freuddwyd, a thralodwyd fy yspryd am wybod y breuddwyd.

4 **Y**na y Caldeaid a lefarasant wrth y brenhin yn Syriaeg, O frenhin, bydd fyw yn dragwydd: adrodd dy freuddwyd i'th weision, a mynegwn y dehongliad.

5 **A**ttebodd y brenhin a dywedodd wrth y Caldeaid, Aeth y peth oddi wrthyf: oni fynegwch y breuddwyd i mi, a'i ddehongliad, gwneir chwi yn ddrylliau, a'ch tai a osodir yn dommen.

6 **O**nd os y breuddwyd a'i ddehongliad a ddangoswch, euech roddion, a gwobrau, ac anrhydedd mawr o'm blaen i: am hynny dangoswch y breuddwyd, a'i ddehongliad.

7 **A**ttebasant eilwaith a dywedasant, Dywedwch y brenhin y breuddwyd i'w weision, ac ni a ddangoswn ei ddehongliad ef.

8 **A**ttebodd y brenhin a dywedodd, Mi a wn yn hysbys mai oedi yr amser yr ydych chiwi; canys gwelwch fyned y peth oddi wrthyf.

9 **O**nd oni nweuch i mi wybod y breuddwyd, un gyfraith sydd i chwi: canys gair celwyddog a llygreddig a ddarparasoch ei ddywedwch o'm blaen, nes newid yr amser: am hynny dywedwch i mi y breuddwyd, a mi a

gnaf wybod y medwrch ddangos i mi ei ddechongliad ef.

10 ¶ Y Caldeaid a attebasant o flaen y brenhin, ac a ddywedasant, Nid oes dyn ar y ddaear a ddichon ddangos yr hyn y mae y brenhin yn ei ofyn: ac ni cheisiodd un brenhin, na phennaeth, na llywydd, y fath beth a hwn gan un dewin, nac astronomydd, na Chaldead.

11 Canys dfeithr yw y peth a gais y brenhin, ac nid oes neb arall a fedr ei ddangos o flaen y brenhin, ond y duwiau, y rhai nid yw eu trigfa gyd â chnawd.

12 O achos hyn y digiodd y brenhin ac y creulnodd yn ddirfawr, ac a orchymynodd ddifetha holl ddoethion Babilon.

13 Yna yr aeth y gyfraith allan am ladd y doethion; ceisiasant hefyd Daniel a'i gyfeillion i'w lladd.

14 ¶ Yna yr attebodd Daniel trwy gynghor a doethineb i Arioch, pen-distain y brenhin, yr hwn a aethai allan i ladd doethion Babilon:

15 Efe a lefarodd ac a ddywedodd wrth Arioch, distain y brenhin, Paham y mae y gyfraith yn myned ar y fath frys oddi wrth y brenhin? Yna Arioch a fynegodd y peth i Daniel.

16 Yna Daniel a aeth i mewn, ac a ymbllodd â'r brenhin am roddi iddo amser, ac y dangosai ef e dehongliad i'r brenhin.

17 Yna yr aeth Daniel i'w dŷ, ac a fynegodd y peth i'w gyfeillion, Hananiah, Misael, ac Azariah:

18 Fel y ceisiant drugareddau gan Dduw y nefoedd yn achos y dirgelwch hwn; fel na ddifethid Daniel a'i gyfeillion gyd â'r rhan arall o ddoethion Babilon.

19 ¶ Yna y datguddiwyd y dirgelwch i Daniel mewn gwledigaeth nos: yna Daniel a fendithiodd Dduw y nefoedd.

20 Attebodd Daniel a dywedodd, Bendigedig fyddo enw Duw o dragywyddoldeb hyd dragywyddoldeb: canys doethineb a nerth ydynt eiddo ef.

21 Ac efe sydd yn newid amserau, a thymhorau: efe sydd yn symmud brenhinoedd, ac yn gosod brenhinoedd: efe sydd yn rhoddi doethineb i'r doethion, a gwybodaeth i'r rhai a fedrant ddeall.

22 Efe sydd yn datguddio y pethau dyfnion a chuddiedig: efe a wvr beth sydd yn y ty-wyllwch, a chyd ag ef y mae y goleuni yn trigo.

23 Tydi Dduw fy nhadau yr ydwyf fi yn d'olch iddo, ac yn ei foliannu, o herwydd rhoddi o honot ddoethineb a nerth i mi, a pheri i mi wybod yn awr yr hyn a geisiasom gennynt: canys gwnaethos i ni wybod yr hyn a ofynodd y brenhin.

24 ¶ O herwydd hyn yr aeth Daniel at Arioch, yr hwn a osodasai y brenhin i ddifetha doethion Babilon: efe a aeth, ac a ddywedodd wrtho fel hyn; Na ddifetha ddoethion Babilon; dwg fi o flaen y brenhin, a mi a ddangosaf i'r brenhin y dehongliad.

25 Yna y dug Arioch Daniel o flaen y brenhin ar frys, ac a ddywedodd wrtho fel hyn; Cefais wr o blant caethiwd Judah, yr hwn a fynega i'r brenhin y dehongliad.

26 Attebodd y brenhin, a dywedodd wrth Daniel (yr hwn yr oedd ei enw Beltesassar) A eili di fynegi i mi y breuddwyd a welais, a'i ddechongliad?

27 Attebodd Daniel o flaen y brenhin, a dywedodd, Ni all doethion, astronomyddion, dewiniaid, na brudwyr, ddangos i'r brenhin y dirgelwch y mae y brenhin yn ei ofyn:

28 Ond y mae Duw yn y nefoedd yn datguddio dirgeledigaethau, ac a fynegodd i'r brenhin Nebuchodonosor beth a fydd yn y dyddiau diweddaf. Dy freuddwyd a gwledigaethau dy ben yn dy wely ydoedd hyn yma: 29 Ti frenhin, dy feddyliau a godasant ym dy ben ar dy wely, beth oedd i ddyfod ar ol hyn: a'r hwn sydd yn datguddio dirgeledigaethau, a fynegodd i ti beth a fydd.

30 Minnu hefyd, nid o herwydd y doethineb sydd ynof fi yn fwy ná neb byw, y datguddiwyd i mi y dirgelwch hwn: ond o'u hachos hwynt y rhai a fynegant y dehongliad i'r brenhin, ac fel y gwybyddit feddyliau dy galon.

31 ¶ Ti frenhin oeddit yn gweled, ac wele ryw ddelw fawr: y ddelw fawr hon, yr oedd ei disgleirdeb yn rhagorol, oedd yn sefyll gyferbyn a thi; a'r olwg arni ydoedd ofnadwy.

32 Pen y ddelw hon ydoedd o aur da, ei dwyfon a'i breichiau o arian, ei bôl a'i morddwydydd o bres,

33 Ei choesau o haiarn, ei thraed oedd beth o honynt o haiarn, a pheth o honynt o bridd.

34 Edrych yr oeddit hyd oni thorwyd allan garreg, nid trwy waith dwyll, a hi a darawodd y ddelw ar ei thraed o haiarn a phridd, ac a'u maluriodd hwynt.

35 Yna yr haiarn, y pridd, y pres, yr arian, a'r aur, a gyd-faluriasant, ac oeddynt fel mân us yn dyfod o'r lloriau-dyrnu haf; a'r gwynnau a'u dug hwynt ymaith, ac ni chaed lle iddynt; a'r garreg yr hon a darawodd y ddelw a aeth yn fynwyd mawr, ac a lanwodd yr holl ddaear.

36 ¶ Dyma y breuddwyd: dywedwn hefyd ei ddechongliad o flaen y brenhin.

37 Ti frenhin wyt frenhin brenhinoedd: canys Duw y nefoedd a roddodd i ti frenhiniaeth, gallu, a nerth, a gogoniant.

38 A pha le bynnag y preswylia plant dynion, efe a roddes dan dy law fwystfilod y maes, ac ehedaiad y nefoedd, ac a th'o osododd di yn arglwydd arnynt oll: ti yw y pen aur hwnnw.

39 Ac ar dy ol di y cyfyd brenhiniaeth arall is ná thi, a thrydedd frenhiniaeth arall o bres, yr hon a lywodraetha ar yr holl ddaear.

40 Bydd hefyd y bedwaredd frenhiniaeth yn gref fel haiarn: canys yr haiarn a ddryllia, ac a ddofa bob peth: ac fel haiarn yr hwn a ddryllia bob peth, y maluria ac y dryllia hi.

41 A lle y gwelaist y traed a'r bysedd peth o honynt o bridd crochenydd, a pheth o honynt o haiarn, brenhiniaeth rannedig fydd; a bydd ynddi beth o gryfder haiarn, o herwydd gweled o honot haiarn wedi ei gymmysgu â phridd cleilyd.

42 Ac fel yr ydoedd bysedd y traed peth o haiarn, a pheth o bridd; felly y bydd y frenhiniaeth, o ran yn gref, ac o ran yn frau.

43 A lle y gwelaist haiarn wedi ei gymmysgu â phridd cleilyd, ymgymsgant â had dyn; ond ni lynant y nail wrth y llall, mae gys nad ymgymsyga haiarn â phridd.

44 Ac yn nyddiau y brenhinoedd hyn, y cyfyd Duw y nefoedd frenhiniaeth yn non ni ddistrywyr byth: a'r frenhiniaeth ni adewir i bobl eraill; ond hi a faluria, ac a dreulia yr holl frenhiniaethau hyn, a hi a saif yn dragywydd.

45 Lle y gwelaist dorri carreg o'r mynydd, yr hon ni thorwyd â llaw, a malurio o hwni yr haiarn, y pres, y pridd, yr arian, a'r aur; hysbysodd y Duw mawr i'r brenhin beth a fydd wedi hyn: felly y breuddwyd sydd wir, a'i ddechongliad yn fyddlawn.

46 ¶ Yna y syrthiodd Nebuchodonosor y

brenhin ar ei wyneb, ac a addolodd Daniel; gorchymynodd hefyd am offrymmu iddo offwrn ac arogl-darth.

47 Attebodd y brenhin a dywedodd wrth Daniel, Mewn gwirionedd y gw'n mai eich Duw chwi yw Duw y duwiau, ac Arglwydd y brenhinoedd, a datguddiwyd dirgeledigaethau, o herwydd medru o honot ddatguddio y dirgelwch hwn.

48 Yna y brenhin a fawrygodd Daniel, ac a roddes iddo roddion mawrion lawer; ac efe a'i gwnaeth ef yn bennaeth ar holl dalaeth Babilon, ac yn ben i'r swyddogion ar holl ddoethion Babilon.

49 Yna Daniel a ymbillodd a'r brenhin, ac yntau a osododd Sadrach, Mesach, ac Abednego ar lywodraeth talaeth Babilon: ond Daniel a cisteddodd ym mhorth y brenhin.

PENNOD III.

1 Nebuchodonosor yn cyssregru delw fawr yn Dura. 8 Achwyn ar Sadrach, Mesach, ac Abednego, am nad addolent y ddelw; 13 a chweidi eu bygroth, yn gwneuthur cuffed ddaionus. 19 Duw yn eu gwared hwy allan o'r ffwrn dân. 26 Nebuchodonosor, wrth wled y rhyfeddod, yn bendithio Duw.

NEBUCHODONOSOR y brenhin a wnaeth ddelw aur, ei huchder oedd yn dri ugain cufydd, ei lled yn chwe chufydd; ac efe a'i gosododd hi i fynu y'ngwastadedd Dura, o fewn talaeth Babilon.

2 Yna Nebuchodonosor y brenhin a anfonodd i gasglu ynghyd y tywysogion, dugiaid, a phendefigion, y rhaglawiad, y trysorwyr, y cyfreithwyr, y trethwyr, a holl lywodraethwyr y taleithiau, i ddyfod wrth gyssegru y ddelw a gyfodasai Nebuchodonosor y brenhin.

3 Yna y tywysogion, dugiaid, a phendefigion, rhaglawiad, y trysorwyr, y cyfreithwyr, y trethwyr, a holl lywodraethwyr y taleithiau, a ymgasglasant ynghyd wrth gyssegru y ddelw a gyfodasai Nebuchodonosor y brenhin: a hwy a safasant o flaen y ddelw a gyfodasai Nebuchodonosor.

4 A chyhoeddwr a lefodd yn groch, Wrthych chwi, bobloedd, genhedloedd, a ieithoedd, y dywedir,

5 Pan glywoch sw'n y cornet, y chwibanog, y delyn, y dulsimer, y psaltring, y symphon, a phob rhyw gerdd, y syrthiwech ac yr addolwch y ddelw aur a gyfododd Nebuchodonosor y brenhin.

6 A'r hwn ni syrthio ac ni addolo, yr awr honno a fwir i ganol ffwrn o dân poeth.

7 Am hynny yr amser hwnnw pan glywodd yr holl bobloedd sain y cornet, y chwibanog, y delyn, y dulsimer, y psaltring, a phob rhyw gerdd, y bobloedd, y cenedloedd, a'r ieithoedd oll, a syrthiasant ac a addolasant y ddelw aur a gyfodasai Nebuchodonosor y brenhin.

8 ¶ O ran hynny yr amser hwnnw y daeth gwŷr o Caldeas, ac a gyhuddasant yr Iuddewon.

9 Adroddasant a dywedasant wrth Nebuchodonosor y brenhin, Bydd fyw, frenhin, yn dragywydd.

10 Ti, frenhin, a osodaist orchymyn, ar i bwy bynnag a glywai sain y cornet, y chwibanog, y delyn, y dulsimer, y psaltring, a'r symphon, a phob rhyw gerdd, syrthio ac ymgrymmu i'r ddelw aur:

11 A phwy bynnag ni syrthiai ac nid ymgrymmu, y tefid ef i ganol ffwrn o dân poeth.

12 Y mae gwŷr o Iuddewon a osodaist ti

ar oruchwyliaeth talaeth Babilon, Sadrach, Mesach, ac Abednego; y gwŷr hyn, O frenhin, ni wnaetha gyfrif o honot ti; dy dduwiau nid addolant, ac nid ym rymant i'r ddelw aur a gyfodaist.

13 ¶ Yna Nebuchodonosor mewn lliديوgrwydd a digter a ddywedodd am gyrchu Sadrach, Mesach, ac Abednego. Yna y dygpywyd y gwŷr hyn o flaen y brenhin.

14 Adroddodd Nebuchodonosor a dywedodd wrthynt, Ai gwŷr hyn, Sadrach, Mesach, ac Abednego? oni adolwch chwi fy nuwiau i, ac oni ymgrymmwch i'r ddelw aur a gyfodais i?

15 Yr awr hon wele, os byddwch chwi barod pan glywoch sain y cornet, y chwibanog, y delyn, y dulsimer, y psaltring, a'r symphon, a phob rhyw gerdd, i syrthio ac i ymgrymmu i'r ddelw a wneuthom, da: ac onid ymgrymmwch, yr awr honno y bwrir chwi i ganol ffwrn o dân poeth; a pha Dduw yw efe a'ch gwared chwi o'm dwylau i?

16 Sadrach, Mesach, ac Abednego a attebasant ac a ddywedasant wrth y brenhin, Nebuchodonosor, nid ydym ni yn gofalu am ateb i ti yn y peth hyn.

17 Wele, y mae ein Duw ni, yr hwn yr ydym ni yn ei addoli, yn abl i'n gwared ni allan o'r ffwrn danllyd boeth: ac efe a'n gwared ni o'th law di, O frenhin.

18 Ac onid é, bydded hysbys i ti, frenhin, na addolwn dy dduwiau, ac nid ymgrymmwn i'th ddelw aur a gyfodaist.

19 ¶ Yna y llanwyd Nebuchodonosor o lliديوgrwydd, a gwedd ei wyneb ef a newidiodd yn erbyn Sadrach, Mesach, ac Abednego; am hynny y lefarodd ac y dywedodd am dwymno y ffwrn seithwaith mwy nag y byddid arfer o'i thwymno hi.

20 Ac efe a ddywedodd wrth wŷr cryfion nerthol, y rhai oedd yn ei lu ef, am rwydo Sadrach, Mesach, ac Abednego, i'w bwrir i'r ffwrn o dân poeth.

21 Yna y rhwymwyd y gwŷr hynny yn eu peisiau, eu llodrau, a'u cwecyllau, a'u dillad eraill, ac a'u bwriwyd i ganol y ffwrn o dân poeth.

22 Gan hynny o achos bod gorchymyn y brenhin yn gaeth, a'r ffwrn yn boeth ragorol, ffiam y tân a laddodd y gwŷr hynny a fwriasant i fynu Sadrach, Mesach, ac Abednego.

23 A'r tri wŷr hyn, Sadrach, Mesach, ac Abednego, a syrthiasant y'nghanol y ffwrn o dân poeth yn rhwym.

24 Yna y synnodd ar Nebuchodonosor y brenhin, ac y cyfododd ar frys, attebodd hefyd a dywedodd wrth ei gynghoriaid, Onid tri wŷr a fwriasom ni i ganol y tân yn rhwym? Hwya attebasant ac a ddywedasant wrth y brenhin, Gwir, O frenhin.

25 Attebodd a dywedodd yntau, Wele fi yn gweled pedwar gwŷr rhyddion yn rhodio y'nghanol y tân, ac nid oes niwed arnynt; a dull y pedwerydd sydd debyg i Fab Duw.

26 ¶ Yna y nesodd Nebuchodonosor at enau y ffwrn o dân poeth, ac a lefarodd ac a ddywedodd, O Sadrach, Mesach, ac Abednego, gwasanaethwyr y Duw goruchaf, deuwch allan, a deuwch yma. Yna Sadrach, Mesach, ac Abednego a ddaethant allan o ganol y tân.

27 A'r tywysogion, dugiaid, a phendefigion, a chynghoriaid y brenhin, a ymgasglasant ynghyd, ac a welant y gwŷr hyn, y rhai ni finiasai y tân ar eu cyrph, ac ni ddciflasai flewyn o'u pen, ni newidiasai eu peisiau enwaith, ac nid aethai sawr y tân arnynt.

28 Attebodd Nebuchodonosor a dywedodd,

Bendigedig *yw* Duw Sadrach, Mesach, ac Abednego, yr hwn a anfonodd ei angel, ac a waredodd ei weision a ymddiriedasant ynddo, ac a dorrasant orchymyn y brenhin, ac a roddasant eu cyrph, rhag gwasanethu nac ymgrymmu o honynt i un duw, ond i'w Duw eu hun.

29 Am hynny y gosodir gorchymyn gennyf fi, Pob pobl, cenedl, a iaith, yr hon a ddywedo ddim ar fai yn erbyn Duw Sadrach, Mesach, ac Abednego, a wneir yn ddrylliau, a'u tai a wneir yn dommen: o herwydd nad oes duw arall a ddiheon wared fel hyn.

30 Yna y mawrhodd y brenhin Sadrach, Mesach, ac Abednego, o fewn talaeth Babilon.

PENNOD IV.

1 *Nebuchodonosor yn cyfuddaf brenhiniaeth Duw; 4 yn adrodd ei freuddwyddion, a'r dewiniaid heb fedrus mo'u dehongl. 8 Daniel yn gwarando y breuddwyd, 19 ac yn ei ddehongl. 28 Ytori o'r hyn a ddigwyddodd.*

NEBUCHODONOSOR frenhin at yr holl bobloedd, cenedloedd, a iethoedd, y rhai a drigant yn yr holl ddaear; Aml fyddo heddwch i chwí.

2 Mi a welais yn dda fynegi yr arwyddion a'r rhyfeddodau a wnaeth y goruchaf Dduw a mi.

3 Mor fawr *yw* ei arwyddion efi ac mor gedyrn *yw* ei ryfeddodau! ei deyrnas ef sydd deyrnas dragywyddol, a'i lywodraeth ef sydd o genhedlaeth i genhedlaeth.

4 ¶ Myfi Nebuchodonosor oeddwn esmwyth arnaf yn fy nhŷ, ac yn hoyn yn fy llys.

5 Gwelais freuddwyd yr hwn a'm hofuodd, meddylliau hefyd yn fy ngwely a gwledigaethau fy mhen a'm dychrynasant.

6 Am hynny y gosodwyd gorchymyn gennyf fi, ar ddwyn ger fy mron holl ddoethion Babilon, fel yr hysbysent i mi ddehongliad y breuddwyd

7 Yna y dewiniaid, yr astronomeyddion, y Caldeaid, a'r brudwyr, a ddaethant: a mi a ddywedais y breuddwyd o'u blaen hwynt; ond ei ddehongliad nid hysbysasant i mi.

8 ¶ Ond o'r diwedd daeth Daniel o'm blaen i (yr hwn *yw* ei enw Beltesassar, yn ol enw fy nuw i, yr hwn hefyd y *mae* yspryd y duwiau sanctaidd ynddo) a'm breuddwyd a draethais o'i flaen ef, *gan ddywedyd*,

9 Beltesassar, pennaeth y dewiniaid, o herwydd i mi wybod *fyd* yspryd y duwiau sanctaidd ynot fi, ac nad oes un dirgelwch yn anhawdd i ti, dywed weledigaethau fy mreuddwyd yr hwn a welais, a'i ddehongliad.

10 A *dyma* weledigaethau fy mhen ar fy ngwely; Edrych yr oeddwn, ac wele bren y nghanol y ddaear, a'i uchder yn fawr.

11 Mawr oedd y pren a chadarn, a'i uchder a gyrhaeddai hyd y nefoedd; *yr ydoedd* hefyd fy welad hyd yn eithaf yr holl ddaear.

12 Ei ganghennau *oedd* *deg*, a'i ffrwyth yn aml, ac ymborth arno i bob *peth*: dano yr ymgysgodai bwystfilod y maes, ac adar y nefoedd a drigent yn ei ganghennau ef, a phob cnawd a fwytiai o hono.

13 Edrych yr oeddwn y'ngwledigaethau fy mhen ar fy ngwely, ac wele wylledydd, a sanet yn disgyn o'r nefoedd,

14 Yn llefain yn groch, ac yn dywedyd fel hyn, Torrweh y pren, ac ysgythrwch ei wrysg ef, ysgydwech ei ddail ef, a gwasgerweh ei ffrwyth: cilled y bwystfil oddi tano, a'r adar o'i ganghennau.

15 Er hynny gadêwch fonecyff ei wraidd ef yn y ddaear, mewn rhwym o haiarn a phres, ym mhllith gwellt y maes; gwlycher ef hefyd a gwllth y nefoedd, a *bydded* ei ran gyd a'r bwystfilod y'ngwellt y ddaear.

16 Newidier ei galon ef o *fyd* yn galon dyn, a rholeder iddo galon bwystfil: a chyfywidier saith amser arno.

17 O ordinhâd y gwylledyddion y *mae* y peth hyn, a'r dymuniad wrth ymadrodd y rhai sanctaidd: fel y gwypo y rhai byw mai y Goruchaf a lywodraethia ym mrenhiniaeth dnyon, ac a'i rhydd i'r neb y mynno efe, ac a esyd arni y gwaelaf o ddyinion.

18 Dyma y breuddwyd a welais i Nebuchodonosor y brenhin. Tithau, Beltesassar, dywed ei ddehongliad ef, o herwydd nas gall holl ddoethion fy nheyrnas hysbysu y dehongliad i mi: eithr ti a elli; am *fyd* yspryd y duwiau sanctaidd ynot ti.

19 ¶ Yna Daniel, yr hwn *ydoedd* ei enw Beltesassar, a synnodd dros un awr, a'i feldylliau a'i dychrynasant ef. Attebodd y brenhin, a dywedodd, Beltesassar, na ddychryned y breuddwyd ti, na'i ddehongliad. Attebodd Beltesassar, a dywedodd, Fy arglwydd, *dawel* y breuddwyd i'w gaseion, a'i ddehongliad i'w elynion.

20 Y pren a welais, yr hwn a dyfasal, ac a gryfhasai, ac a gyrhaeddasai ei uchder hyd y nefoedd, ac *oedd* i'w weled ar hyd yr holl ddaear;

21 A'i ddail yn *deg*, a'i ffrwyth yn aml, ac ymborth i bob *peth* ynddo; tan yr hwn y trigai bwystfilod y maes, ac y preswyliai adar y nefoedd yn ei ganghennau:

22 Ti, frenhin, *yw* efe; tydi a dyfaist, ac a gryfheist: canys dy fawredd a gynnwyddodd, ac a gyrhaeddodd hyd y nefoedd, a'w lywodraeth hyd eithaf y ddaear.

23 A lle y gwelodd y brenhin wylledydd, i sanet yn disgyn o'r nefoedd, ac yn dywedyd, Torrweh y pren, a dinstriwch ef, er hynny gadêwch fonecyff ei wraidd ef yn y ddaear, mewn rhwym o haiarn a phres, ym mhllith gwellt y maes, a gwlycher ef a gwllth y nefoedd, a *bydded* ei ran gyd a' bwystfil y maes, hyd oni gyfnewidid saith amser arno ef.

24 Dyma y dehongliad, O frenhin, a dyma ordinhâd y Goruchaf, yr hwn sydd yn dyfod ar fy arglwydd frenhin.

25 Canys gyrrant ti oddi wrth ddyinion, a chyd a' bwystfil y maes y bydd dy drigfa, a gwellt hefyd y'w borthant fel eidionau, ac a'w wlychant a gwllth y nefoedd, a saith amser a gyfnewidia arnat ti, hyd oni wypech mai y Goruchaf sydd yn llywodraethu ym mrenhiniaeth dnyon, ac yn ei rhoddi i'r neb a fynno.

26 A lle y dywedasant am adael boneyff gwraidd y pren; dy frenhiniaeth fydd sicri i ti wedi i ti wybod mai y nefoedd sydd yn llywodraethu.

27 Am hynny, frenhin, bydded foddlaun gennyf trwy nghynghor, a thorr ymaith dy bechodau trwy gyflawnder, a'w anwreiddau trwy drugarhau wrth drueiniaid, i *edrych* a fydd estyniad ar dy heddwch.

28 ¶ Daeth *hyn* oll ar Nebuchodonosor y brenhin.

29 Ym mhen deuddeng mis yr oedd efe yn rhodio yn llys brenhiniaeth Babilon.

30 Llefarodd y brenhin, a dywedodd, Onid hon *yw* Babilon fawr, yr hon a adeiladais i yn frenhindy fy nghryfder fy nerth, ac er gogoniant fy mawrhydi?

31 A'r gair etto y'ngenua y brenhin, syrthioidd llef o'r nefoedd, *yn ddywedyd*, Wrthyt ti,

frenhin Nebuchodonosor, y dywedir, Aeth y frenhiniaeth oddi wrthyt.

32 A thi a yrrir oddi wrth ddyinion, a'th drigfa *fydd* gyd â bwystfion y maes; â gwellt yth borthant fel eidionau; a chynnewidir saith amser arnat; hyd oni wypech mai y Goruchaf sydd yn llywodraethu ym mrenhiniaeth dynion, ac yn ei rhoddi i'r neb y mynno.

33 Yr awr honno y cyflawnwyd y gair ar Nebuchodonosor, ac y gyrrwyd ef oddi wrth ddyinion, ac y porodd welt fel eidionau, ac y gwlychwyd ei gorph ef gan wllth y nefoedd, hyd oni thysodd ei flew ef fal *pis eryrod*, a'i ewinodd fel *ewinedd* adar.

34 Ac yn niwedd y dyddiau, myfi Nebuchodonosor a ddyrchefais fy llygaid tu a'r nefoedd, a'm gwybodaseth a ddychwelodd attaf, a bendithiais y Goruchaf, a molionnais a gogoneddais yr hwn sydd yn byw byth, am *fyd* ei lywodraeth ef yn llywodraeth dragywyddol, a'i frenhiniaeth hyd genbedlaeth a chenhedlaeth.

35 A holl drigolion y ddaear y gyfrifir megis yn dddidym: ac yn ol ei ewyllys ei hun y mae yn gwneuthur â llu y nefoedd, ac d thrigolion y ddaear; ac nid oes a attalio ei law ef, neu a ddywedo wrthio, Beth yr wyt yn ei wneuthur?

36 Yn yr amser hwnnw y dychwelodd fy synwyr attaf fi, a *deuthum* i ogoniant fy mrenhiniaeth, fy harddwch a'm hoywder a ddychwelodd attaf fi, a'm cynghoriaid a'm tywysogion a'm ceisasant; felly y'm sicrhawyd yn fy nheyrnas, a chwanegwyd i mi lawredd rhagorol.

37 Yr awr hon myfi Nebuchodonosor ydwyf yn moliannu, ac yn mawrygu, ac yn gogoneddu Brenhin y nefoedd, yr hwn y mae ei holl weithredoedd yn wirionedd, a'i lwybrau yn farn, ac a ddihon ddarostwng y rhai a roddiant mewn balchder.

PENNOD V.

1 *Annwylol toledd Belsassar. 5 Yr ysgrifentllo, yr hon ni fedrai y dewiniaid mo i darllen, yn bina y brenhin. 10 Duwyn Daniel ger bron, ar air y frenhines: 17 yntau yn cerbydau y brenhin am ei fulechdar a'i ddolow-aoddoliaeth: 25 ac yn darllen, ac yn ddirnad yr ysgrifentllo. 30 Trosi y llywodraeth at y Measaidd.*

BELSASSAR y brenhin a wnaeth wledd fawr i fil o'i dywysogion, ac a yfodd win yngw'ydd y mil.

2 Wrth flas y gwln y dywedodd Belsassar am ddywn y llestri aur ac arian, a ddygasai Nebuchodonosor ei dad ef o'r deml yr hon oedd yn Jerusalem, fel yr yfai y brenhin a'i dywysogion, ei wragedd a'i ordderchadon, ynddynt.

3 Yna y dygwyd y llestri aur a ddygasid o deml tŷ Duw, yr hwn oedd yn Jerusalem: a'r brenhin a'i dywysogion, ei wragedd a'i ordderchadon, a yfasant ynddynt.

4 Yfasant win, a molianasant y duwiau o aur ac o arian, o bres, o hailarn, o goed, ac o faen.

5 ¶ Yr awr honno bysodd llaw dyn a ddaethant allan, ac a ysgrifasant ar gyfer y canhwyllybren ar galechiad pared llys y brenhin; a gwelodd y brenhin ddarn y llaw a ysgrifennodd.

6 Yna y newidodd lliw y brenhin, a'i feddylliau a'i cyffroissant ef, fel y dattododd rhwymau ei lwynau ef, ac y curodd ei liniau ef y naill wrth y llall.

7 Gwaeddodd y brenhin yn groch am ddwyn i mewn yr astronomyddion, y Caldeaid, a r

brudwyr: a llefarodd y brenhin, a dywedodd wrth ddoethion Babilon, Pa ddywn bynnag a ddarlleno yr ysgrifen hon, ac a ddangoso i mi ei dehongliad, efe a wisgir â phorphor, ac a *gaiff* gadwyn aur am ei wddf, a chaiff llywodraethu yn drydydd yn y deyrnas.

8 Yna holl ddoethion y brenhin a ddaethant i mewn; ond ni fedrent ddarllen yr ysgrifen, na mynegi i'r brenhin ei dehongliad.

9 Yna y mawr-gyffrôdd y brenhin Belsassar, a'i wedd a ymnewidodd ynddo, a'i dywysogion a synnasant.

10 ¶ Y frenhines, o herwydd geiriau y brenhin a'i dywysogion, a ddaeth i dŷ y wledd: a llefarodd y frenhines, a dywedodd, Bydd fyw byth, frenhin; na chyffrôd dy feddylliaid di, ac na newidid dy wddf.

11 Y mae gwr yn dy deyrnas yr hwn y mae yspryd y duwias sanctaidd ynddo, ac yn nyddiau dy dad y caed ynddo ef oleuni, a deall, a doethineb fel doethineb y duwiau: a'r brenhin Nebuchodonosor dy dad a'i gosododd ef yn bennaeth y dewiniaid, astronomyddion, Caldeaid, a brudwyr, *sef* y brenhin dy dad di.

12 O herwydd cael yn y Daniel hwnnw, yr hwn y rhoddes y brenhin iddo enw Belsassar, yspryd rhagosol, a gwybodaeth a deall, dehongl breuddwydion, ac egiuro dammegion, a dattod cyfmmau: galwer Daniel ys awrhon, ac efe a ddengys y dehongliad.

13 Yna y dygwyd Daniel o faen y brenhin: a llefarodd y brenhin, a dywedodd wrth Daniel, Ai tydi yw Daniel, yr hwn wyt o feibion caethglud Judah, y rhai a ddug y brenhin fy nhad i o Judah?

14 Myfi a glywais *son* am danat, *fyd* yspryd y duwiau ynot, a chael ynot ti oleuni, a deall, a doethineb rhagorol.

15 Ac yr awr hon dygwyd y doethlon, yr astronomyddion o'm blaen, i ddarllen yr ysgrifen hon, ac i fynegi i mi ei dehongliad: ond ni fedrent ddangos dehongliad y peth.

16 Ac mi a glywais am danat ti, y medri ddehongl dehongliadau, a dattod cyfmmau; yr awr hon os medri ddarllen yr ysgrifen, a hysbysu i mi ei dehongliad, tydi a wisgir â phorphor, ac a *gei* gadwyn aur am dy wddf, ac a *gei* llywodraethu yn drydydd yn y deyrnas.

17 ¶ Yna yr attebodd Daniel, ac y dywedodd o faen y brenhin, Bydded dy roddion i ti, a dod dy anrhegion i arall; er hynny yr ysgrifen a ddarllenaf i'r brenhin, a'r dehongliad a hysbysaf iddo.

18 O frenhin, y Duw goruchaf a roddes i Nebuchodonosor dy dad di frenhiniaeth, a mawredd, a gogoniant, ac anrhydedd.

19 Ac o herwydd y mawredd a roddasr efe iddo, y bobloedd, y cenhedloedd, a'r ieithoedd oll, oedd yn crynu ac yn ofni rhagiddo ef: yr hwn a fynnai a laddai, a'r hwn a fynnai a gadwai yn fyw; hefyd y neb a fynnai a gyfodai, a'r neb a fynnai a ostyngai.

20 Eithr pan ymgododd ei galon ef, a chaledu o'i yspryd ef mewn balchder, efe a ddiagnwvd o orseddfa ei frenhiniaeth, a'i ogoniant a dynnasant oddi wrtho.

21 Gyrrwyd ef hefyd oddi wrth feibion dynion, a gwnaethpwyd ei galon fel bwystfi, a chyd a'r asynod gwylltion yr oedd ei drigfa: â gwellt y porthasant ef fel eidion, a'i gorph a wlychwyd gan wllth y nefoedd, hyd oni wybu mai y Duw goruchaf oedd yn llywodraethu ym mrenhiniaeth dynion, ac yn gosod arni y neb a fynno.

22 A thithau, Belsassar ei fab ef, ni ddarostyngast dy galon, er gwybod o honot hyn oll;

23 Eithr ymddycheffaiſt yn erbyn Arglwydd y nefoedd, a lleistri ei dŷ ef a ddygasant ger dy fron di, a thithau a'th dywysogion, dy wragedd a'th ordderhadon, a yfasoch win ynddynt; a thi a folleinaist dduwiau o arian ac o aur, o bres, halarn, pren, a maen, y rhai ni welant, ac ni chlywiant, ac ni wyddant *ddim*: ac nid anrhydeddaist y Duw y *mae* dy anadl di yn ei law, a'th holl ffyrdd yn eiddo.

24 Yna yr anfonwyd darn y llaw oddi ger ei fron ef, ac yr ysgrifenyd yr ysgrifen hon.

25 ¶ A dyma yr ysgrifen a ysgrifenyd: MENE, MENE, TECEL, UPHARSIN.

26 Dyma ddehongliad y peth: MENE; Duw a rifodd dy frenhiniaeth, ac a'i gorphenodd.

27 TECEL; Ti a bwysyd yn y cloriannau, ac a'th gaed yn brin.

28 PERES; Rhannwyd dy frenhiniaeth, a rhoddwyd hi i'r Mediaid a'r Persiaid.

29 Yna y gorchymynodd Belsassar, a hwy a wisgant Daniel a phorphor, ac a chadwyn aur am ei wddf; a chyhoeddwyd am dano, y byddal efe yn drydydd yn llywodraethu yn y frenhiniaeth.

30 ¶ Y noson honno y lladdwyd Belsassar brenhin y Caldeaid.

31 A Darius y Mediaid a gymmerodd y frenhiniaeth, ac efe yn ddwy flwydd a thri ugain oed.

PENNOD VI.

1 *Gwneuthur Daniel yn ben ar y rhaglawiad; 4 hwythau yn cyd-furiadu yn ei erbyn ef, ac yn cael gan y brenhin oed cyfraith annuoiol: 10 achwyn ar Daniel am dorri y gyfraith honno, a'i furu i ffau y llewod; 18 a Duw yn ei gadw ef: 24 y llewod yn difa ei worthwymbwyr ef: 25 a gosod cyfraith i orchymyn molliannu Duw.*

GWELODD Darius yn dda osod ar y deyrnas chwe ugain o dywysogion, i fod ar yr holl deyrnas;

2 Ac arnynt hwy yr oedd tri rhaglaw (y rhai yr oedd Daniel yn bennaf o honynt) i'r rhai y rhodai y tywysogion gyfrif, fel na byddai y brenhin mewn colled.

3 Yna y Daniel hwn oedd yn rhagori ar y rhaglawiad a'r tywysogion, o herwydd bod yspryd rhagorol ynddo ef: a'r brenhin a feddylodd ei osod ef ar yr holl deyrnas.

4 ¶ Yna y rhaglawiad a'r tywysogion oedd yn ceisio cael achlysur yn erbyn Daniel o ran y frenhiniaeth: ond ni fedrent gael un achos na bai; o herwydd fyddlawn oedd efe, fel na chaed ynddo nac amryfusedd na bai.

5 Yna y dywedodd y gwŷr hyn, Ni chawn yn erbyn y Daniel hwn ddim achlysur, oni chawn beth o ran cyfraith ei Dduw yn ei erbyn ef.

6 Yna y rhaglawiad a'r tywysogion hyn a aethant ynghyd at y brenhin, ac a ddywedasant wrtho fel hyn; Darius frenhin, bydd fyw byth.

7 Holl raglawiad y deyrnas, y swyddogion, a'r tywysogion, y cynghoriaid, a'r duglaid, a ymgynghorasant am osod deddf frenhinol, a chadarnhau gorchymyn, fod bwrw i ffau y llewod pwy bynnag archai arch gan un Duw na dyn dros ddeng niwrnod ar hugain, ond gennyt ti, O frenhin.

8 Yr awr hon, O frenhin, sicrhâ y gorchymyn, a selia yr ysgrifen, fel nas newidier: yn ol cyfraith y Mediaid a'r Persiaid, yr hon ni newidir.

9 O herwydd hyn y seliodd y brenhin Darius yr ysgrifen a'r gorchymyn.

10 ¶ Yna Daniel, pan wbu selio yr ysgrifen, a aeth i'w dŷ, a'i ffenestr yn agored yn ei

ystafell tu a Jerusalem; tair gwaith yn y dydd y gostyngai efe ar ei liniau, ac y gweddolai, ac y cyffasai o flaen ei Dduw, megis y gwnai efe cyn hynny.

11 Yna y gwŷr hyn a ddaethant ynghyd, ac a gawsant Daniel yn gweddlo ac yn ymbil o flaen ei Dduw.

12 Yna y nerasant, ac y dywedasant o flaen y brenhin am orchymyn y brenhin; Oni seliaist ti orchymyn, mai i ffau y llewod y bwrw pa ddyw bynnag a ofynai gan un Duw na dyn *ddim* dros ddeng niwrnod ar hugain, ond gennyt ti, O frenhin? Attebodd y brenhin, a dywedodd, Y *mae* y peth yn wir, yn ol cyfraith y Mediaid a'r Persiaid, yr hon ni newidir.

13 Yna yr attebasant ac y dywedasant o flaen y brenhin, Y Daniel, yr hwn *sydd* o feibion caethlud Judah, ni wrnaeth gyfrif o honot ti, frenhin, nac o'r gorchymyn a seliaist, eithr tair gwaith yn y dydd y *mae* yn gweddlo ei weddi.

14 Yna y brenhin, pan glybu y gair *hson*, aeth yn ddrwg iawn ganddo, ac a roes ei fryd gyd â Daniel ar ei waredu ef: ac a fu hyd fachludiad haul yn ceisio ei achub ef.

15 Yna y gwŷr hynny a ddaethant ynghyd at y brenhin, ac a ddywedasant wrth y brenhin, Gwybydd, frenhin, mai cyfraith y Mediaid a'r Persiaid *yw*, na newidir un gorchymyn na deddf a osodo y brenhin.

16 Yna yr arehodd y brenhin, a hwy a ddygasant Daniel, ac a'i bwriasant i ffau y llewod. Yna y brenhin a lefarodd ac a ddywedodd wrth Daniel, Dy Dduw yr hwn yr ydwyt yn ei wasanaethu yn wastad, efe a'th achub di.

17 A dygwyd carreg ac a'i gosodwyd ar enau y ffau; a'r brenhin a'i seliodd hi a'i sel ei hun, ac a sel ei dywysogion, fel na newidid yr ewyllys am Daniel.

18 ¶ Yna yr aeth y brenhin i'w lys, ac a fu y noson honno heb fwyd: ac ni adawodd ddwyn difyrrwch o'i flaen; ei gwag hefyd a gliodd oddi wrtho.

19 Yna y cododd y brenhin yn fore iawn ar y wawr ddydd, ac a aeth ar frys at ffau y llewod.

20 A phan nesiodd efe at y ffau, efe a lefodd ar Daniel â llais trist. Liefarodd y brenhin, a dywedodd wrth Daniel, Daniel, gwassan-aethwr y Duw byw, a all dy Dduw di, yr hwn yr wyt yn ei wasanaethu yn wastad, dy gadw di rhag y llewod?

21 Yna y dywedodd Daniel wrth y brenhin, O frenhin, bydd fyw byth.

22 Fy Nw a anfonodd ei angel, ac a gauodd safnau y llewod, fel na wnaethant i mi niwed: o herwydd puredd a gaed yn'of ger ei fron ef; a hefyd ni wnaethum niwed o'th flaen dithau, frenhin.

23 Yna y brenhin fu dda iawn ganddo o'i achos ef, ac a arehodd gyfodi Daniel allan o'r ffau. Yna y codwyd Daniel o'r ffau; ac ni chaed niwed arno, o herwydd credu o hono yn ei Dduw.

24 ¶ Yna y gorchymynodd y brenhin, a hwy a ddygasant y gwŷr hynny a gyhuddasant Daniel, ac a'u bwriasant i ffau y llewod, hwy, a'u plant, a'u wragedd; ac ni ddaethant i waelod y ffau hyd oni orchfygodd y llewod hwynt, a dryllio eu holl esgryn.

25 ¶ Yna yr ysgrifenoedd y brenhin Darius at y bobloedd, at y cenhedloedd a'r ieithoedd oll y rhai oedd yn trigo yn yr holl ddaear; Heddwch a amhlar i chwli.

26 Gennyf fi y gosodwyd cyfraith, ar fod trwy holl lywodraeth fy nheyrnas, i bawb

grynu ac ofnl rhag Duw Daniel : o herwydd *efe sydd* Duw byw, ac yn parhau byth ; a'i frenhiniaeth ef yw yr hon ni ddifethir, a'i lywodraeth *fydd* hyd y diwedd.

27 Y mae yn gwaredu ac yn achub, ac yn gwneuthur arwyddion a rhyfeddodau yn y nefoedd ac ar y ddaear ; yr hwn a waredodd Daniel o feddiant y llewod.

28 A'r Daniel hwn a lwyddodd yn nheymasiad Darius, ac yn nheymasiad Cyrus y Persiad.

PENNOD VII.

1 *Gweledigaeth y pedwar anifail.* 9 *Brenhiniaeth Duw.* 15 *Dirnad y weledigaeth.*

YN y flwyddyn gyntaf i Belsassar, brenhin Babilon, y gweledodd Daniel freuddwyd, a gweledigaethau ei ben ar ei wely. Yna efe a ysgrifennodd y breuddwyd, ac a draethodd swm y geiriau.

2 Llefaroedd Daniel, a dywedodd, Mi a welwn yn fy ngweledigaeth y nos, ac wele bedwar gwynt y nefoedd yn ymryson ar y môr mawr.

3 A phedwar bwystfil mawr a ddaethant i fynu o'r môr, yn amryw y naill oddi wrth y llall :

4 Y cyntaf *oedd* fel llew, ac iddo adenydd eryr : edrychais hyd oni thynnywyd ei adenydd, a'i gyfodi oddi wrth y ddaear, a sefyll o hono ar ei draed fel dyn, a rhoddi iddo galon dyn.

5 Ac wele, anifail arall, yr ail, yn debyg i arth ; ac efe a ymgyfododd ar y naill yatlas, ac yr *oedd* tair asen yn ei safn ef rhwng ei ddannedd : ac fel hyn y dywedent wrtho, Cyfod, bwytta gig lawer.

6 Wedi hyn yr edrychais, ac wele un arall megis llewpard, ac iddo bedair aden aderyn ar ei gefn : a phedwar pen *oedd* i'r bwystfil ; a rhoddwyd llywodraeth iddo.

7 Wedi hyn y gwelwn mewn gweledigaethau nos, ac wele bedwerydd bwystfil, ofnadwy, ac erchyll, a chryf radorol ; ac iddo yr *oedd* dannedd mawrion o haiarn : yr *oedd* yn bwytta, ac yn dryllio, ac yn sathru y gweddill dan ei draed : hefyd yr *gwydd* efe yn amryw oddi wrth y bwystfilod oll y rhai a *wasai* o'i flaen ef, ac yr *oedd* iddo ddeg o gymr.

8 Yr *oedd*wn yn ystyried y cyrn ; ac wele, cyfododd corn bychan arall yn eu mysg hwy, a thynnywyd o'r gwraidd dri o'r cyrn cyntaf o'i flaen ef : ac wele llygaid fel llygaid dyn yn y corn hwnnw, a genau yn traethu mawrhydi.

9 ¶ Edrychais hyd oni friwyd i lawr y gorseddifydd, a'r Hen ddihenydd a eisteddodd : ei wisg *oedd* cwan yw'nnaid a'r eira, a gwallt ei ben fel gylan pur ; ei oraeddys yn ffam dân, a'i olwynion yn dân poeth.

10 Afon danllyd *oedd* yn rhedeg, ac yn dyfod allan oddi ger ei ffron ef : mil o filoedd a'i gwasanethent, a myrdd fyrddiwn a safent ger ei ffron : y farn a eisteddodd, ac agorwyd y llyfrau.

11 Edrychais yna, o achos llais y geiriau mawrion a draethodd y corn ; i.e. edrychais hyd oni laddwyd y bwystfil, a difetha ei gorph ef, a'i roddi i'w logi yn tân.

12 A'r rhan arall o'r bwystfilod, eu llywodraeth a ddygwyd ymaith ; a rhoddwyd iddynt efnioes dros ysbaid ac amser.

13 Mi a welwn mewn gweledigaethau nos, ac wele, megis Mab y dyn *oedd* yn dyfod gyd â chymmylau y nefoedd ; ac at yr Hen ddihenydd y daeth, a hwy a'i dygasant ger ei ffron ef.

14 Ac efe a roddes iddo lywodraeth, a gongiant, a brenhiniaeth, fel y byddai i'r holl bobloedd, cenhedloedd, a iethoedd ei wasanethu ef : ei lywodraeth *sydd* lywodraeth dragywyddol, yr hon nid â ymaith, a'i frenhiniaeth ni ddifethir.

15 ¶ Myfi Daniel a ymofidais yn fy yspryd y'ngnanol fy nghorph, a gwledigaethau fy mhen a'm dychrynasant.

16 Neseais at un o'r rhai a safent ger llaw, a cheisiais ganddo y gwirionedd am hyn oll. Ac efe a ddywedodd i mi, ac a wnaeth i mi wybod dehongliad y pethau.

17 Y bwystfilod mawrion hyn, y rhai *sydd* bedwar, *ydyn* bodwar brenhin, y rhai a gyfodant o'r ddaear.

18 Eithr saint y Goruchaf a dderbyniant y frenhiniaeth, ac a feddiannant y frenhiniaeth hyd byth, a hyd byth bythoedd.

19 Yna yr ewyllisiais wybod y gwirionedd am y pedwerydd bwystfil, yr hwn *oedd* yn amrywio oddi wrthiart oll, yn ofnadwy iawn, a'i ddannedd o haiarn, a'i ewinedd o bres ; yn bwytta, ac yn dryllio, ac yn sathru y gweddill â'i draed :

20 Ac am y deg corn *oedd* ar ei ben ef, a'r llall yr hwn a gyfodasai, ac y syrthiasai tri o'i flaen ; sef y corn yr *oedd* llygaid iddo, a genau yn traethu mawrhydi, a'r olwg arno *oedd* yn arwach na'i gyfeillion.

21 Edrychais, a'r corn hwn a wnaeth ryfel ar y saint, ac a fu drech na hwynt :

22 Hyd oni ddaeth yr Hen ddihenydd, a rhoddi barn i saint y Goruchaf, a dyfod o'r amser y meddiannai y saint y frenhiniaeth.

23 Fel hyn y dywedodd *efe* ; Y pedwerydd bwystfil fydd y bedwaredd frenhiniaeth ar y ddaear, yr hon a fydd amryw oddi wrth yr holl frenhiniaethau, ac a ddifa yr holl ddaear, ac a'i sathr hi, ac a'i dryllia.

24 A'r deg corn o'r frenhiniaeth hon *sydd* deg brenhin y rhai a gyfodant : ac un arall a gyfyd ar eu holl hwynt, ac efe a amrywia oddi wrth y rhai cyntaf, ac a ddarostwng dri brenhin.

25 Ac *efe* a draetha eiriau yn erbyn y Goruchaf, ac a ddifa saint y Goruchaf, ac a feddwl newiduo amseroedd a chyfreithiau : a hwy a roddir yn ei law ef, hyd amser, ac amseroedd a rhan amser.

26 Yna yr elstedd y farn, a'i lywodraeth a ddygant, i'w difetha ac i'w distrywio hyd y diwedd.

27 A'r frenhiniaeth a'r llywodraeth, a mawredd y frenhiniaeth dan yr holl nefoedd, a roddir i bobl saint y Goruchaf, yr hwn y mae ei frenhiniaeth yn frenhiniaeth dragywyddol, a phob llywodraeth a wasanethiant ac a ufuddhant iddo.

28 Hyd yma y mae diwedd y peth. Fy meddyliau i Daniel a'm dychrynodd yn ddirfawr, a'm gwedd a newidiodd yno ; eithr mi a gedwais y peth yn fy nghalon.

PENNOD VIII.

1 *Gweledigaeth yr hwrdd a'r buoch.* 13 *MMCCC o ddyddiau aberth.* 15 *Gabriel yn cysuro Daniel, ac yn dirnad y weledigaeth.*

YN y drydedd flwyddyn o deyrnasiad Belsassar y brenhin, yr ymddangosodd i mi weledigaeth, *sef* i myfi Daniel, wedi yr hon a ymddangosasai i mi ar y cyntaf.

2 Gwelais hefyd mewn gweledigaeth (a bu pan welais, mai yn Susan y brenhin-lyy, yr hwn *sydd* o fewn talaeth Klam, yr *oeddon* i) i.e. gwelais mewn gweledigaeth, ac yr *oedd*wn i wrth afon Ulai.

3 Yna y cyfodais fy llygaid ac a welais, ac

wela ryw hwrdd yn sefyll wrth yr afon, a deugorn iddo; a'r ddau gorn oedd uchel, ac un yn uwch na'r llall; a'r uchaf a gyfodasai yn olaf.

4 Gwelwn yr hwrdd yn cornio tu a'r gorllewin, tu a'r gogledd, a thu a'r dehan, fel na safai un bwystill o'i flaen ef, ac nid oedd a achubai o'i law ef; ond efe a wnaeth yn ol ei ewyllys ei hun, ac a aeth yn fawr.

5 Ac fel yr oeddwn yn ystyried, wela hefyd fwrch geifr yn dyfod o'r gorllewin, ar hyd wyneb yr holl ddaear, ac heb gyffwrdd a'r ddaear; ac i'r bwch yr oedd corn hynod rhwng ei lygaid.

6 Ac efe a ddaeth hyd at yr hwrdd deugorn a welwn i yn sefyll wrth yr afon, ac efe a reddodd atto ef yn angerdd ei nerth.

7 Gwelais ef hefyd yn dyfod hyd at yr hwrdd, ac efe a fu chwerau wrtho, ac a darawodd yr hwrdd, ac a dorrodd ei ddau gorn ef, ac nid oedd nerth yn yr hwrdd i sefyll o'i flaen ef, eithr efe a'i bwriodd ef i lawr, ac a'i sathrodd ef; ac nid oedd a allai achub yr hwrdd o'i law ef.

8 Am hynny y bwch geifr a aeth yn fawr lawn; ac wedi ei gryfhau, torrodd y corn mawr: a chododd pedwar o rai hynod yn ei le ef, tu a phedwar gwynt y nefoedd.

9 Ac o un o honnynt y daeth allan gorn bychan, ac a dyfodd yn rhagorol, tu a'r dehan, a thu a'r dwyrain, a thu a'r hyfryd-wlad.

10 Aeth yn fawr hefyd hyd lu y nefoedd, a bwriodd i lawr rat o'r llu, ac o'r sêr, ac a'u sathrodd hwynt.

11 Ymfawrygodd hefyd hyd at dywysog y llu, a dygwyd ymaith yr *offrum* gwastadol oddi arno ef, a bwriwyd ymaith le ei cysegr ef.

12 A rhoddwyd iddo lu yn erbyn yr *offrum* beunyddiol o herwydd camwedd, ac efe a fwriddo y gwirionedd i lawr; felly y gwnaeth, ac y llwyddodd.

13 ¶ Yna y clywais ryw sant yn llefaru, a dywedodd rhwy sant arall wrth y rhyw sant hwnnw oedd yn llefaru, Pa hyd y bydd y weledigaeth am yr *offrum* gwastadol, a chamwedd arhaith, i roddi y cysegr a'r llu yn sathra?

14 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Hyd ddwy fil a thri chant o ddiwrnodiau: yna y purir y cysegr.

15 ¶ A phan welais i Daniel y weledigaeth, a cheisio o honof y deall, yna wela, safodd ger fy mron megis rhith gwr.

16 A chlywais lais dyn rhwng *glannau* Ulai, ac efe a lefodd ac a ddywedodd, Gabriel, gwna i hwn ddeall y weledigaeth.

17 Ac efe a ddaeth yn agos i'r lle y safwn; a phan ddaeth, ni a ddychrynais, ac a syrthiais ar fy wyneb: ac efe a ddywedodd wrthyf, Deall, fab dyn; o herwydd y weledigaeth fydd yn amser y diwedd.

18 A thra yr oedd efe yn llefaru wrthyf, syrthiais mewn trwmgwsg i lawr ar fy wyneb: ac efe a gyffyrddodd â mi, ac a'm cyfododd yn fy sefyll.

19 Dywedodd hefyd, Wela fi yn hysbysu i ti yr hyn a fydd yn niwedd y digter; canys ar yr amser gosoddedig y bydd y diwedd.

20 Yr hwrdd deugorn a welais, yw brenhin-oedd Media a Persia.

21 A'r bwch blewog yw brenhin Groeg; a'r corn mawr, yr hwn sydd rhwng ei lygaid ef, dyna y brenhin cyntaf.

22 Lla torrwyd ef, ac y cyfododd pedwar yn ei le, pedair brenhinlaeth a gyfodant o'r un geneid, ond nid un nerth ag ef.

23 A thu a diwedd eu brenhiniaeth hwynt, pan gyflawnir y troseuddiwr, y cyfyd brenhin wyneb-greulawn, ac yn deall dammeggion.

24 A'i nerth ef a gryfhâ, ond nid trwy ei nerth ei hun; ac efe a ddinystris yn rhyfedd, ac a lwydda, ac a wna, ac a ddinystris y cedyrn, a'r bobl sanctaidd.

25 A thwy ei gyffwysdra y ffynna ganddo dwyllo; ac efe a ymfawryga yn ei galon, a thwy heddwech y dinystris efe lawer: ac efe a saif yn erbyn tywysog y tywysogion; ond efe a ddryllir heb law.

26 A gweledigaeth yr hwy'r a'r bore, yr hon a dractwyd, sydd wirionedd: selia difhau y weledigaeth, o herwydd drod ddyddiau lawer y bydd.

27 Minnau Daniel a aethum yn llesg, ac a fflm glaf ennyd o ddyddiau; yna y cyfodais, ac y gwnaethum orchwyl y brenhin, ac a synnais o herwydd y weledigaeth, ond nid oedd neb yn ei deall.

PENNOD IX.

1 Daniel yn ystyried amser y caethiwed; 3 ac yn cyffwrdd ei bechodau; 16 ac yn gweddio am adnewyddu Jerusalem. 20 Gabriel yn dangos iddo y deg wythnos a thriugain.

YN y fwyddyn gyntaf i Darius mab Ahaserus, o had y Medaïd, yr hwn a wnaeth id yn frenhin ar deyrnas y Caldeaid,

2 Yn y fwyddyn gyntaf o'i deyrnasiad ef, myf Daniel a ddeallais wrth lyfrau rhifed y blynyddoedd, am y rhai y daethai gair yr ARGLWYDD at Jeremiaf a prophwyd, y cyflawnai efe ddeng mlynedd a thriugain ya anghyfnedd-dra Jerusalem.

3 ¶ Yna y tbroais fy wyneb at yr Arglwydd Dduw, i gelsio trwy weddi ac ymbll, ynghyd ag ymryd, a sach-llan, a lludw.

4 A gwoddiais ar yr ARGLWYDD fy Nuw, a chyffesais, a dywedais, Atollwg, Arglwydd Dduw mawr ac ofnadwy, oedwad cyffannod a thrugaredd i'r rhai a'i carant, ac i'r rhai a gadwant ei orchymynion;

5 Pechasom, a gwnaethom gamwedd, a buom anwir, gwrthryfelasom hefyd, sef trwy gilio oddi wrth dy orchymynion, ac oddi wrth dy farnedigaethau.

6 Ni wrandawsom chwaith ar yr prophwydi dy weision, y rhai a lefarasant yn dy enw di, wrth ein brenhinoedd, ein tywysogion, ein tadau, ac wrth holl bobl y tir.

7 I ti, ARGLWYDD, y perthyn cyflawnder, ond i ni gwylydd wynebau, megis heddyw; i w'r Judah, ac i drigolion Jerusalem, ac i holl Israel, yn agos ac ym mhell, trwy yr holl wledydd lle y gyrrast hwynt, am eu camwedd a wnaethant i'th erbyn.

8 ARGLWYDD, y mae cywilydd wynebau i ni, i'n brenhinoedd, i'n tywysogion, ac i'n tadau, o herwydd i ni bechu i'th erbyn.

9 Gan yr ARGLWYDD ein Duw y mae trugareddau a maddewant, er gwrthryfelu o honom i'w erbyn.

10 Ni wrandawsom chwaith ar lais yr ARGLWYDD ein Duw, i rodio yn ei gyfreithiau ef y rhai a roddodd efe o'n blaen ni, trwy law ei weision y prophwydi.

11 Ie, holl Israel a droseddasant dy gyfrakth di, sef trwy gilio rhag gwrandao ar dy lais di: am hynny y tywalltwyd arnom yn y feldith a'r llw a ygrifenwyd ynghyfraith Moses gwasanaethwr Duw, am bechu o honom yn ei erbyn et.

12 Ac efe a gyflawnodd ei eiriau y rhai a lefarodd efe yn ein herbryn ni, ac yn erbyn ein barnwyr y rhai a'n barmant, gan ddwysa arnom ni ddaledd mawr; canys ni wnaeth-

pwyd dan yr holl nefoedd megis y gwnaeth-pwyd ar Jerusalem.

14 Megis y mae yn ysgrifenedig y nghyfraith Moses y daeth yr holl ddrwygfyd hyn arnom ni; etto nid ymballasom o flaen yr ARGLWYDD ein Duw, gan droi oddi wrth ein hanwired, a chan ddeall dy wrlonedd dl.

14 Am hynny y gwylodd yr ARGLWYDD ar y ddaled, ac a'i dug arnom ni; o herwydd cyflawn yw yr ARGLWYDD ein Duw yn ei holl weithredoedd y mae yn eu gwneuthur: canys ni wrandawson ni ar ei lais ef.

15 Etto yr awr hon, O ARGLWYDD ein Duw, yr hwn a ddygais dy bobl allan o wlad yr Aiph a llaw gref, ac a wnaethost i ti enw megis heddyw, nyni a bechasom, ni a wnaethom anwired.

16 ¶ O ARGLWYDD, yn ol dy holl gyflawnderau, attolwg, trôer dy lidiowgrwydd a' th digter oddi wrth dy ddinas Jerusalem, dy fynydd sanctaidd; o herwydd am ein pechodau, ac am anwiredau ein tadau, y mae Jerusalem a' th bobl yn waradwydd i' hawb o'u hamgylch.

17 Ond yr awr hon gwranddo, O ein Duw ni, ar weddi dy was, ac ar ei ddeisiadau, a Rewyrrha dy wyneb ar dy gyseggr anrheithledig, er mwyn yr ARGLWYDD.

18 Gostwng dy giust, O fy Nuw, a chlyw gweddi dy lygaid, a gwel ein hamhaith ni, a' r ddinas y gelwir dy enw di arni: obtegid nid o herwydd ein cyflawnderau ein hun yr ydym ni yn tywallt ein gweddtau ger dy fron, eithr o herwydd dy ami dregaredau dl.

19 Clyw, ARGLWYDD; arbed, ARGLWYDD; ystyr, O ARGLWYDD, a gwna; nac oeda er dy twyn dy hum, O fy Nuw: o herwydd dy enw di a alwyd ar y ddinas hon, ac ar dy bobl.

20 ¶ A mi etto yn llefaru, ac yn gweddlo, ac yn cyffesu fy mhethod, a phechod fy mhobi Israel, ac yn tywallt fy ngweddi ger bron yr ARGLWYDD fy Nuw dros fynydd sanctaidd fy Nuw;

21 Ie, a mi etto yn llefaru mewn gweddi, yna y gwr, Gabriel, yr hwn a welson mewn gwledigaeth yn y dechreuad, gan ehedeg yn fuan, a gyffyrddodd â mi ynghylch prydyr offrrm prydnhawnol.

22 Ac efe a barodd i mi ddeall, ac a ymddiddanodd â mi, ac a ddywedodd, Daniel, daethum yu awr allan i beri i ti fedru deall.

23 Yn nechre dy weddtau yr aeth y gorchymyn allan, ac mi a ddeuthum l'w fynegi i ti: canys anwyi ydwyti ti: ystyr dithau y peth, a deall y weledigaeth.

24 Deng-wythnos a thriugain a derfynwyd ar dy bobl, ac ar dy ddinas sanctaidd, i ddiennu camwedd, ac i sello pechodau, ac i wneuthur cymmod dros anwired, ac i ddwyn cyflawnder tragrywyddol, ac i sello y weledigaeth a' r brophwydogaeth, ac i enneinio y sanct-eiddolaf.

25 Gwybydd gan hynny, a deall y bydd o fynediad y gorchymyn allan am adferu ac am adeiladu Jerusalem, hyd y blaenor Messtah, saith wythnos, a dwy wythnos a thriugain: yr heol a addeledir drachefn, a' r mur, sef mewn amseroedd blinlon.

26 Ac wedi dwy wythnos a thriugain y lleddir y Messtah, ond nid o'i achos ei hun: a phobl y tywysog yr hwn a ddaw a ddinystria y ddinas a' r cyseggr; a' i ddiwedd fydd trwy liferiant, a hyd ddiwedd y rhyfel y bydd dinystyr anrheithiol.

27 Ac efe a sicrhâ y cyflannod â llawer dros un wythnos: ac yn hanner yr wythnos y

gwna efe i' r aberth a' r bywyd-offrrm beidlo; a thwy luocedd ffiaicd yr anrheithia efe hâ, hyd oni thwyallter y diben terfyuedig ar yr anrheithiedig.

PENNOD X.

1 Daniel, wedi ymddarostwng, yn gwledig gwledigaeth. 10 Dychrn yn ei flno ef; a' r anghel yn ei gyfuro.

YN y drydedd flwyddyn i Cyrus brenhin Persia, y datguddwyd peth i Daniel, (yr hwn y gelwid ei enw Beltesassar) a' r peth oedd wir, ond yr amser nodedig oedd hir; ac efe a ddeallodd y peth, ac a gafodd wybod y weledigaeth.

2 Yn y dyddiau hynny y galeras i Daniel dair wythnos o ddyddiau.

3 Ni fwyttais fara blasus, ac ni ddaeth cig na gwin yn fy ngenau; gan ymiro hefyd nid ymirais, nes cyflawni tair wythnos o ddyddiau.

4 Ac yn y pedwerydd dydd ar hugain o' r mis cyntaf, fel yr oeddwn i wrth ymyl yr afon fawr, honno yw Hiceel;

5 Yna y cyfodais fy llygaid, ac yr edrychais, ac wele ryw wr wedi ei wisgo â llhan, a' i lwynau wedi eu gwregyau ag aur coeth o Uphaz.

6 A' i gorph oedd fel maen beryl, a' i wyneb fel gwledig mellen, a' i lygaid fel lampau tân, a' i freichiau a' i draed fel lliw pres gloyw, a sain ei eiriau fel sain tyrn.

7 A mi Daniel yn unig a welais y weledigaeth: canys y dynion y rhaf oedd gyd â mi ni welasant y weledigaeth; eithr syrthiodd arnynt ddychrn mawr, fel y ffoasant i ym-guddio.

8 A mi a adawyd fy hunan, ac a welais y weledigaeth fawr hon, ac ni thrigodd nerth yno: canys fy ngwedd a drodd ynof yn llygredigaeth, ac nid attellais nerth.

9 Etto mi a glywais sain ei eiriau ef: a phan glywais sain ei eiriau ef, yna yr oeddwn mewn trwmwsg ar fy wyneb, a' m hwyneb tu a' r ddaear.

10 ¶ Ac wele, llaw a gyffyrddodd â mi, ac a' m gosododd ar fy nglinau, ac a' r giedr fy nwyllaw.

11 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Daniel, wr anwyi, deall y geiriau a lefaraf wrthyf, a sâf yn dy sefyll: canys attat ti y' m hanfonwyd yr awr hon. Ac wedi iddo ddyweddy y gair hwn, sefais gan grynu.

12 Yna efe a ddywedodd wrthyf, Nac ofna, Daniel: o herwydd yr dydd cyntaf y rhoddais dy galon i ddeall, ac i ymgystuddio ger bron dy Dduw, y gwrandawyd dy eiriau; ac o herwydd dy eiriau di i deuthum i.

13 Ond tywysog teyrnas Persia a safodd yn fy erbyn un ddiwrnod ar hugain: ond wele Michael, un o' r tywysogion pennaf, a ddaeth i' m cynnwrthyo; a mi a arhosais yno gyd â brenhinoedd Persia.

14 A mi a ddeuthum i beri i ti ddeall yr hyn a ddigwydd i' th bobl yn y dyddiau diweddaf: o herwydd y mas y weledigaeth etto dros ddyddiau lawer.

15 Ac wedi iddo lefaru wrthyf y geiriau hyn, gosodais fy wyneb tu a' r ddaear, ac a aethum yn fud.

16 Ac wele, tebyg i ddyn a gyffyrddodd a' m gwefusau: yna yr agorais fy safn, ac y lleferais, ac y dywedais wrth yr hwn oedd yn sefyll ar fy nghyfer, O fy arglwydd, fy ngofidiau a droisant arnaf gan y weledigaeth, ac nid attellais nerth.

17 A pha fodd y dichen gwasanaethwr fy arglwydd yma lefaru wrth fy arglwydd yma!

a minnau yna ni safodd nerth ynof, ac nid arhodd ffyn ynof.

18 Yna y cyffyrddodd eilwaith â mi fel dull dyn, ac a'm cryfhodd i.

19 Ac a ddywedodd, Nac ofna, wr anwyl; heddwch i ti, ymnertha, Ie, ymnertha. A phan lefarasai efe wrthyf, ymnerthais, a dywedais, Llefared fy arglwydd; o herwydd cryfhâist fi.

20 Ac efe a ddywedodd, A wyddost ti paham y daethum attaf? ac yn awr dychwelaf i ryfela â thywysog Persia: ac wedi i mi fyned allan, wele tywysog tir Groeg a ddaw.

21 Eithr mynegaf i ti yr hyn a hysbyswyd yn ysgrhythyr y gwirionedd: ac nid oes un yn ymagnlo gyd â mi yn hyn, ond Michael eich tywysog chwî.

PENNOD XI.

1 *Dinystr Persia gan frenhin Groeg. 5 Y cynghreiriau a'r cadau rhwng brenhin y deheu a brenhin y gogledd. 30 Rhuthr a chreulonder y Rhufeiniaid.*

AC yn y flwyddyn gyntaf i Darius y Mediad, y sefais i f'w gryfhau ac i'w nerthu ef.

2 Ac yr awr hon y gwirionedd a fynegaf i ti; Wele, tri brenhin etto a safant o fewn Persia, a'r pedwerydd a fydd cyfothococh na hysynt oll: ac fel yr ymgadarnhao efe yn ei gyfoeth, y cyfyd efe bawb yn erbyn teyrnas Groeg.

3 A brenhin cadarn a gyfyd, ac a lywodraetha â llywodraeth fawr, ac a wna fel y mynno.

4 A phan safo efe, dryllir ei deyrnas, ac a'i rhennir tu a phedwar gwyn y nefoedd; ac nid i'w hillogeaeth ef, nac fel ei lywodraeth a lywodraethodd efe: o herwydd ei frenhiniaeth ef a ddiwreiddir i eraill heb law y rhai hynny.

5 ¶ Yna y cryfhâ brenhin y deheu, ac un o'i dywysogion: ac efe a gryfhâ uwch ei law ef, ac a lywodraetha: llywodraeth fawr fydd ei lywodraeth ef.

6 Ac yn niwedd blynyddoedd yr ymgysylltant; canys merch brenhin y deheu a ddaw at frenhin y gogledd i wneuthur cymrod; ond ni cheidw hi nerth y braich; ac ni saif yntau, na'i fraich: eithr rhoddir hi i fynu, a'r rhai a'i dygant hi, a'r hwn a'i oenhedlodd hi, a'i chymhorthwr, yu yr amseroedd hyn.

7 Eithr yn ei le ef y saif un allan o flaguryn ei gwraidd hi, yr hwn a ddaw â llu, ac a â i ymddiffynfa brenhin y gogledd, ac a wna yn eu herbyn hwy, ac a orchfyga;

8 Ac a ddwg hefyd i gaeithwed i'r Aipht, eu duwiau hwynt, a'u tywysogion, a'u dodrefn anwyl o arian ac aur, ac efe a bery fwy o flnyddoedd na brenhin y gogledd.

9 A brenhin y deheu a ddaw i'w deyrnas, ac a ddychwel i'w dir ei hun.

10 A'i feibion a gyffrôir, ac a gasglant dyrfa o luoedd mawrion: a chan ddyfod y daw un, ac a lifeiria, ac a â trosodd: yna efe a ddychwel, ac a gyffrôir hyd ei ymddiffynfa ef.

11 Yna y cyffyr brenhin y deheu, ac yr â allan, ac a ymladd â ef, sef â brenhin y gogledd: ac efe a gyfyd dyrfa fawr; ond y dyrfa a roddir i'w law ef.

12 Pan gymmerer ymaith y dyrfa, yr ymddyrchafa ei galon, ac efe a gwympa fyrrd-wenl; er hynny ni bydd efe cryf.

13 Canys brenhin y gogledd a ddychwel, ac a gyfyd dyrfa fwy na'r gyntaf, ac ym mhen ennyd o flnyddoedd, gan ddyfod y daw â llu mawr, ac a chyfoeth mawr.

14 Ac yn yr amseroedd hynny llawer a safant yn erbyn brenhin y deheu; a'r yspell-

wyr o'th bobl a ymddyrchafant i sicrhau y weledigaeth; ond hwy a syrthiant.

15 Yna y daw brenhin y gogledd, ac a fwrw glawdd, ac a ynnill y dinasoedd caerog, ond breichiau y deheu ni wrthasfant, na'i bobl ddewisol ef; ac ni bydd nerth i sefyll.

16 A'r hwn a ddaw yn ei erbyn ef a wna fel y mynno, ac ni bydd a safu o'i flauen; ac efe a saif yn y wlad hyfryd, a thrwy ei law ef y difethir hi.

17 Ac efe a esyd ei wyneb ar fyned â chryfder ei holl deyrnas, a rhai uniawn gyd â ef; fel hyn y gwna; ac efe a rydd iddo ferech gwragedd, gan ei llygru hi; ond ni saif hi ar ei du ef, ac ni bydd hi gyd â ef.

18 Yna y try efe ei wyneb at yr ynysoedd, ac a ynnill lawer; ond pennaeth a bair i'w warth ef beiddio, er ei fwyn ei hun, heb warth iddo ei hun: efe a'i dettry arno ef.

19 Ac efe a dry e wyneb at ymddiffynfeydd ei dir ei hun: ond efe a dramgwydda, ac a syrth, ac nis ceir ef.

20 Ac yn ei le ef y saif un a gyfyd drethau y'ngogoniant y deyrnas: ond o fewn ychydig ddyddiau y distrywir ef; ac nid mewn dig, nac mewn rhyfel.

21 Ac yn ei le yntau y saif un dirmygus, ac ni roddant iddo ogoniant y deyrnas: eithr efe a ddaw i mewn yn heddychol, ac a ymeifi yn y frenhiniaeth trwy wenlaith.

22 Ac â breichiau llifeiriant y lliffr trostynt o'i flauen ef, ac y dryllir hwynt, a thywysog y cyfammod hefyd.

23 Ac wedi ymgysyllt â ef, y gwna efe dwyll; canys efe a ddaw i fynu, ac a ymgryfhâ â ef ychydig bobl.

24 I'r dalaeith heddychol a bras y daw efe, ac a wna yr hyn ni wnaeth ei dadau, na thadau ei dadau: ysglyfaeth, ac yspail, a golud, a daena efe yn eu mysg: ac ar gestyll y bwriada efe ei fwriadau, sef dros amser.

25 Ac efe a gyfyd ei nerth a'i galon yn erbyn brenhin y deheu â llu mawr: â brenhin y deheu a ymesyd i ryfel â llu mawr a chryf iawn; ond ni saif efe: canys bwriadant fwriadau yn ei erbyn ef.

26 Y rhai a fwyttant ran o'i fwyd ef a'i difethant ef, a'i lu ef a lifeiria; a llawer a syrth yn lladeddig.

27 A chalun y ddau frenhin hyn fydd ar wneuthur drwg, ac ar un bwrdd y traethant gelwydd; ond ni thycia: canys etto y bydd y diwedd ar yr amser nodedig.

28 Ac efe a ddychwel i'w dir ei hun â chyfoeth mawr; a'i galon fydd yn erbyn y cyfammod sanctaidd: felly y gwna efe, ac y dychwel i'w wlad.

29 Ar amser nodedig y dychwel, ac y daw tu a'r deheu; ac ni bydd fel y daitâ gyntaf, neu fel yr olaf.

30 ¶ Canys llongau Chittim a ddeuant yn ei erbyn ef; am hynny yr ymofidia, ac y dychwel, ac y digia yn erbyn y cyfammod sanctaidd: felly y gwna efe, ac y dychwel, ac efe a ymgynghora â'r rhai a adawant y cyfammod sanctaidd.

31 Breichiau hefyd a safant ar ei du ef, ac a halogant ysgwgr yr ymddiffynfa, ac a ddygant ymaith y gwastadol aberth, ac a osodant yna y ffileidd-dra anrheithiol.

32 A throeddawyr y cyfammod a lygra est trwy wenlaith: eithr y bobl a adwaenant eu Duw, a fyddant gryffon, ac a fyynnant.

33 A'r rhai synhwyrol ym mysg y bobl a ddygant lawer; etto syrthiant trwy y cleddyg, a thrwy dân, trwy gaeithwed, a thrwy yspail, ddyddiau lawer.

34 A phan syrthiant, â chymhorth bychana

y symhorthir hwynt: eithr llawer a lŷn wrth-
ynt hwy trwy weniaith.

35 A *rhaf* o'r deallgar a syrthiant i'w puro,
ac i'w glanhâu, ac i'w cannu, hyd amser y
diwedd: canys y *mae* etto dros amser nod-
edig.

36 A'r brenhin a wna wrth ei ewyllys ei
hun, ac a ymddyrcba, ac a ymfawryga uwch
law pob duw; ac yn erbyn Duw y duwiau y
traetha efe bethau rhyfedd, ac a lwydda nes
diwedd y digter: canys yr hyn a ordeiniwyd,
a fydd.

37 Nid ystyria efe dduw ei dadau, na serch
ar wragedd, ie, nid ystyria un duw: canys
goruwch pawb yr ymfawryga.

38 Ac efe a anrhydedda Dduw y nerthoedd
yn ei le ef: ie, duw yr hwn nid adwaenai ei
dadau a ogonedda efe, ág aur ac ág arian, ac
â meini gwerthfawr, ac â phethau dymunol.

39 Fel hyn y gwna efe yn yr ymddiffynfeydd
cryfaf gyd â duw dfeithr, yr hwn a gydneb-
ydd efe, ac a chwanea ei ogoniant: ac a
wna lodynt lywodraethu ar lawer, ac a ranna
y tir am werth.

40 Ac yn amser y diwedd yr ymgornia bren-
hin y dehau ág ef, a brenhin y gogledd a
ddaw fel corwynt yn ei erbyn ef, â cherbydau,
ac â marchogion, ac â llongau lawer; ac efe
a ddaw i'r tiroedd, ac a lifa, ac a â trosoedd.

41 Ac efe a ddaw i'r hyfryd-wlad, a llawer o
wledydd a syrthiant: ond y rhai hyn a
ddiangant o'i law ef, Edom, a Moab, a phen-
naf meibion Ammon.

42 Ac efe a estyn ei law ar y gwledydd; a
gwiad yr Aiphit ni bydd diangol.

43 Eithr efe a lywodraetha ar drysorau aur
ac arian, ac ar holl anwyi bethau yr Aiphit:
y Libyaid hefyd a'r Ethiopiaid *fyddant* ar ei
ol ef.

44 Eithr ehwdlau o'r dwyrain ac o'r gog-
ledd a'i tralodant ef: ac efe a â allan mewn
llid mawr i ddisetha, ac i ddirodi llawer.

45 Ac efe a esyd bebyll ei lys rhwng y
moroedd, ar yr hyfryd fynydd sanctaidd:
etto efe a ddaw hyd ei derfyn, ac ni bydd
cynorthwywr iddo.

PENNOD XII

1 *Michael a waredd Israel o'i Ainderau. 5*
Dangos yr amseroedd i Daniel.

A C yn yr amser hwnnw y saif Michael y
tywysog mawr, yr hwn sydd yn sefyll
dros feibion dy bobl: yna y bydd amser
blinder, y cyfryw ni bu er pan yw cenedl hyd
yr amser hwnnw: ac yn yr amser hwnnw y
gwaredir dy holl bobl, y rhai a gaffer yn
yagrifenedig yn y llyfr.

2 A llawer o'r rhai sydd yn cysgu yn llwch
y ddaear a ddeffroant, rhai i fywyd tragy-
wyddol, a rhai i warth a dirnyg tragy-
wyddol.

3 A'r doethion a ddisgleiriant fel disgleirdeb
y ffurfaden; a'r rhai a droant lawer i gyfiaw-
der, a *fyddant* fel y sér byth yn dragywydd.

4 Tithau, Daniel, cau ar y geiriau, a selia y
llyfr hyd amser y diwedd: llawer a gynni-
weirant, a gwybodaeth a amlhêir.

5 ¶ Yna myfi Daniel a edrychais, ac wele
ddau erall yn sefyll, un o'r tu yma ar fin yr
afon, ac un *arall* o'r tu arall ar fin yr afon.

6 Ac un a ddywedodd wrth yr hwn a wisg-
asid â llian, yr hwn *ydoedd* ar ddyfroedd yr
afon, Pa hyd *fydd* hyd ddiwedd y rhyfedd-
odau hyn?

7 Clywais hefyd y gwr a wisgasid â llian, yr
hwn *ydoedd* ar ddyfroedd yr afon, pan
ddyrchafodd efe ei law ddehau a'i aswy tu
a'r nesoedd, ac y tyngodd i'r hwn sydd yn
byw yn dragywydd, y *bydd* dros amser, am-
serau, a hanner: ac wedi darfod gwasgaru
nerth y bobl sanctaidd, y gorphenir hyn oll.

8 Yna y clywais, ond ni ddeallais: eithr
dywedais, O fy arglwydd, beth *fydd* diwedd
y *pethau* hyn?

9 Ac efe a ddywedodd, Dos, Daniel: canys
cauwyd y seliwyd y geiriau hyd amser y
diwedd.

10 Llauer a burir, ac a gennir, ac a profir,
eithr y rhai drygionus a wnant ddrygioni:
ac ni ddeall yr un o'r rhai drygionus, ond y
rhai droethion a ddeallant.

11 Ac o'r amser y tyner ymaith y gwas-
tadol *aberth*, ac y gosoder i fynu y ffeidd-dra
anrheithiol, y *bydd* mil dau cant a deg a
phedwar ugain o ddyddiau.

12 Gwyn ei fyd a ddisgwylio, ac a ddél hyd
y mil tri chant a phymtheg ar hugain o
ddyddiau.

13 Dos dithau hyd y diwedd: canys gor-
phwys, a sefi yn dy ran yn niwedd y dyddiau.

LLYFR H O S E A.

PENNOD I.

1 *Hosea, er mwyn dangos barn Duw am butteindra ysprydol, yn cymmeryd Gomer yn swraig; 4 ac yn cenhedlu Jezreel, 6 a Lo-ruhamah, 8 a Lo-ammi. 10 Edfryd Judah ac Israel.*

GAIR YR ARLWYDD yr hwn a ddaeth at Hosea, mab Beerl, yn nyddiau Uzziah, Jotham, Ahaz, a Hezekiah, brenhinoedd Judah, ac yn nyddiau Jeroboam mab Joas, brenhin Israel.

2 Dechre ymadrodd yr ARLWYDD trwy Hosea. Yr ARLWYDD a ddywedodd wrth Hosea, Dos, cymmer i ti wraig o odineb, a phlant o odineb: o herwydd y mae y wlad gan butteinio yn putteinio oddi ar ol yr ARLWYDD.

3 Ac efe a aeth ac a gymmerodd Gomer merch Diblaim; ac hi a feichiogodd, ac a ddug iddo ef fab.

4 A'r ARLWYDD a ddywedodd wrtho, Galw ei enw ef Jezreel: canys ar fyrdyr y dialaf waed Jezreel ar dy Jehu, ac y gwnaf i frenhiniaeth ty Israel ddarfod.

5 A'r dydd hwnnw y torraf swa Israel ynglwyn Jezreel.

6 ¶ A hi a feichiogodd eilwaith, ac a esgorodd ar ferch. A dywedodd yr Arglwydd wrtho, Galw ei henw hi Lo-ruhamah; am na chwanegef drugarhau wrth dy Israel; eithr dygaf hwynt ymaith yn llwyr.

7 Ac etto mi a drugarhaf wrth dy Judah, ac a'u cadwaf hwynt trwy yr ARLWYDD eu Duw; ac nid â bwa, nac â chleddyf, nac â rhyfel, nac â meirch, nac â marchogion, y cadwaf hwynt.

8 ¶ A hi a ddiddefnodd Lo-ruhamah, ac a feichiogodd, ac a esgorodd ar fab.

9 A DUW a ddywedodd, Galw ei enw ef Lo-ammi: canys nid ydych bobl i mi, ac ni byddaf i chwithau yn DUW.

10 ¶ Etto bydd nifer meibion Israel fel tywod y môr, yr hwn nis mesurir, ac nis cyfrifir: a bydd, yn y man lle y dywedwyd wrthynt, Nid pobl i mi ydych chiwi, y dywedir yno wrthynt, Meibion y Duw byw ydych.

11 Yna meibion Judah a meibion Israel a geagrir ynghyd, a hwy a osodant iddynt un pen: a deuant i fynu o'r tir: canys mawr fydd dydd Jezreel.

PENNOD II.

1 *Dalu-addollaeth y bobl; 6 a barn Duw yn eu herbyn hwy: 14 y mae yn addau cymmodi â hwynt.*

DYWEDWCH wrth eich brodyr, Ammi; ac wrth eich chwiforydd, Ruhamah.

2 Dadleuwch â'ch mam, dadleuwch: canys nid fy ngwraig yno hi, ac nid ei gwr hi ydychfynnau: bwried hithau ymaith ei phutteindra o'i golwg, a'i godineb oddi rhwng ei bronau;

3 Rhag i mi ei dŵs hi yn noethlymmon, a'i gosod fel y dydd y ganed hi, a'i gwneuthur fel anlwlch, a'i gosod fel tir difbeth, a'i lladd â syched.

4 Ac ar ei phlant ni chymmeraf drugaredd; am eu bod yn blant godineb.

5 Canys eu mam hwynt a butteiniodd; gwradwyddus y gwnaeth yr hon a'u hymddyg hwynt: canys dywedodd hi, Af ar ol fy nghariadau, y rhai sydd yn rhoi fy mara a'm dwfr, fy ngwlan a'm llin, fy olew a'm diodydd.

6 ¶ Am hynny wele, mi a gauaf i fynu dy ffordd di â drain, ac a furiaf fur, fel na chaffo hi ei llwybrau.

7 A hi a ddilyn ei chariadau, ond nis gddiwes hwynt; a hi a'u cais hwynt, ond nis caiff: yna y dywed, Af a dychwelaf at fy ngwr cyntaf; canys gwell oedd arnaf fi yna nag yr awr hon.

8 Ac ni wyddai hi mai myfi a roddais iddi yd, a gwin, ac olew, ac a amlhéais cy harian a'i hair, y rhaf a ddarparasant hwy i Baal.

9 Am hynny y dychwelaf, a chymmeraf fy yd yn ei amser, a'm gwin yn ei dymmor; a dygaf ymaith fy ngwlan a'm llin a guddiai ei noethni hi.

10 A mi a ddatguddiaf bellach ei brynt hi y'ngolwg ei chariadau; ac nis gwared neb ha o'm llaw i.

11 Gwnaf hefyd i'w holl orfoledd hi, ei gwyliau, ei newydd-leuadau, a'i sabbothau, a'i holl uchel-wyliau, beidio.

12 A mi a anrheithiaf ei gwinwydd hi a'i figyswydd, am y rhai y dywedodd, Dyma fy ngwobrwyon y rhai a roddodd fy nghariadau i mi; ac mi a'u gosodaf yn goedwig, a bwystfiod y maes a'u difa hwynt.

13 A mi a ymwelaf â hi am ddyddiau Bealim, yn y rhai y llosgodd hi arogl-darth iddynt, ac y gwisgodd ei chlust-fodrwiau a'i thlwsau, ac yr aeth ar ol ei chariadau, ac yr anghofiodd hi, medd yr ARLWYDD.

14 ¶ Am hynny wele, mi a'i denaf hi, ac a'i dygaf i'r anlwlch, ac a ddywedaf wrth fodd ei chalon.

15 A mi a roddaf iddi ei gwinllannoedd o'r fan honno, a dyffryn Achor yn ddrws gobalith; ac yno y cân hi, fel yn nyddiau ei hleuengetid, ac megis yn y dydd y daeth hi i fynu o wlad yr Aiph.

16 Y dydd hwnnw, medd yr ARLWYDD, y'm gelwi Issi, ac ni'm gelwi mwyach Baali.

17 Canys bwriaf enwau Bealim allan o'i genau hi, ac nis coffeir hwy mwyach wrth eu henwau.

18 A'r dydd hwnnw y gwnaf ammod drostynt â g anifeillaidd y maes, ac â g chleidiad y nefoedd, ac â g ymlusgiaid y ddaear; a'r bwa, a'r cleddyf, a'r rhyfel, a dorraf ymaith o'r ddaear, a gwnaf iddynt orwedd yn ddtogel.

19 A mi a'th ddyweddfaf â mi fy hun yn dragwydd; yd, dyweddfaf di â mi fy hun mewn cyflawnder, ac mewn barn, ac mewn tirondeb, ac mewn trugareddau.

20 A dyweddfaf di â mi mewn fyddlondeb; a thi a adnabyddi yr ARLWYDD.

21 A'r dydd hwnnw y gwrandawf, medd yr ARLWYDD, ar y nefoedd y gwrandawaf; a hwythau a wrandawant ar y ddaear;

22 A'r ddaear a wrendy ar yr yd, a'r gwta, a'r olew; a hwythau a wrandawant ar Jezreel.

23 A mi a'i hauf hi i mi fy hun yn y ddaear, ac a drugarhâf wrth yr hon ni chwasi drugaredi; ac a ddywedaf wrth y rhai nid oeddi bobl i mi, Fy mhobl *toyt* ti; a hwythau a ddywedant, O fy Nuw.

PENNOD III.

1 *Trwy lanhau godineb-uraig, 4 y dangosir anghyffwrdd-dra Israel o flaen ei adferiad.*

YNA yr ARGLWYDD a ddywedodd wrthyf, Dos etto, câr wraig (hoff gan ei chyfaill, a hithau wedi torri ei phriodas) yn ol cariad yr ARGLWYDD ar feibion Israel, a hwythau yn edrych ar ol duwiau dfeithr, ac yn hoffi costrelau gwin.

2 A mi a'i prynais hi i mi er pymtheg o arian, ac er homer o haidd, a hauner homer o haidd:

3 A dywedais wrthi, Aros am danaf lawer o ddyddiau; na phutteinia, ac na fydd i wr arall; a minnau a fyddaf felly i thithau.

4 Canys llawer o ddyddiau yr erys meibion Israel heb frenhin, a heb dywysog, a heb aberth, a heb ddelw, a heb ephod, a heb teraphim.

5 Wedi hynny y dychwel meibion Israel, ac y ceisiant yr ARGLWYDD eu Duw, a Dafydd eu brenhin; ac a barchant yr ARGLWYDD a'i ddaioni yn y dyddiau diweddaf.

PENNOD IV.

1 *Barnedigaethau Duw yn erbyn pechodau y bobl, 6 a'r offeiriad; 12 ac yn erbyn eu deuo-addoliath hwy. 15 Annog Judah i gymmeryd rhybudd wrth ofidau Israel.*

MEIBION Israel, gwrandewch air yr ARGLWYDD: canys y mae cwyn rhwng yr ARGLWYDD a thrigolion y wlad, am nad oes na gwirionedd, na thrugaredd, na gwybod-aeth o DDUW, yn y wlad.

2 *Trwy dyngu, a dywedyd celwydd, a lladd celain, a lladratta, a thorri priodas, y maent yn torri allan, a gwaed a gyflwridd â gwaed.*

3 Am hynny y galara y wlad, ac y lleagha oll sydd yn trigu ynddi, ynghyd â bwystflod y maes, ac echedaid y nefoedd; pysgod y môr hefyd a ddarfyddant.

4 Er hynny nac ymrsoned, ac na cherydded neb eu gilydd: canys dy bobl sydd megis rhai yn ymrson a'r offeiriad.

5 Am hynny ti a syrthi y dydd, a'r prophwyd hefyd a syrthi gyd â thi y nos, a mi a ddifethaf dy fam.

6 ¶ Fy mhobl a ddifethir o eiseu gwybod-aeth: am i ti ddfystyrw gwybod-aeth, minnau a'th ddyystyraf dithau, fel na byddech offeiriad i mi; ac am i ti anghofo cyfraith dy DDUW, minnau a anghofoaf dy blant dithau hefyd.

7 Fel yr amhlasant, felly y pheasant i'm herbyn: am hynny eu gogoniant a newidiaf yn warth.

8 Bwyta y maent bechod fy mhobl, ac at eu hanwiredd hwynt y maent yn dyrchafu eu calon.

9 A bydd yr un fath, bobl ac offeiriad: ac ymwelaf â hwynt am eu fyfyrâ, a thalaf iddynt eu gweithroeddi.

10 Bwyttant, ac nis diwellir; putteiniant, ac nid amhlânt; am iddynt beidio â disgwyl wrth yr ARGLWYDD.

11 Godineb, a gwin, a gwin newydd, a ddwg y galon ymaith.

12 ¶ Fy mhobl a ofynant gynghor l'w cyfflon, a'u ffon a ddengys iddynt: canys yspryd godineb a'u cyfeiliornodd hwynt, a phutteiniaiant oddi wrth eu Duw.

13 Ar bennau y mynyddoedd yr aberthant,

ac ar y brynau y llosgant arogl-darth, dan y dderwen, a'r boplysen, a'r llwyfen, am fod yn dda eu cysgod: am hynny y putteinia eich merched chiwi, a'ch gwragedd a dorrant brïodas.

14 Nid ymwelaf â'ch merched pan buttein-lont, nac â'ch gwragedd pan dorrant brïodas: am fod y rhai hyn yn ymddidoli gyd â phutteiniaid, ac aberthasant gyd â dihirogod; a'r bobl ni ddeallant, a dramgyddant.

15 ¶ Er i ti, Israel, butteinio, etto na pheched Judah: nac ewch i Gilgal, nac ewch i fynu i Beth-afen; ac na thyngwch, Byw yw yr ARGLWYDD.

16 Fel anner anhywaith yr anhyweithlodd Israel: yr ARGLWYDD yr awr hon a'u portha hwynt fel oen mewng ehangler.

17 Ephraim a ymgysylltodd âg eilunod: gâd iddo.

18 Surodd eu dîod hwy; gan butteinio y putteiniasant: hoff yw, Moeswch, trwy gywilydd gan ei llywodraethwyr hi.

19 Y gwynt a'i rhwymodd hi yn ei hadenydd, a bydd arnynt gywilydd o herwydd eu haberthau.

PENNOD V.

1 *Barnedigaethau Duw yn erbyn offeiriad, a phobl, a thrywysogion Israel, am eu hamryw bechodau, 15 nes iddynt edifwrhâu.*

CLYWCH hyn, chiwi offeiriad; gwrandewch, tŷ Israel; a thŷ y brenhin, rhoddwch glust: canys y mae barn tu ag atoch, am eich bod yn fagl ar Mispah, ac yn rhwyd wedi ei lledu ar Tabor.

2 Y rhai a wyrant i ladd a ânt i'r dwfn, er i mi eu ceryddu hwynt oll.

3 Myfi a adwaen Ephraim, ac nid yw Israel guddiedig oddi wrthyf: canys yn awr ti Ephraim a butteiniaist, ac Israel a halogwyd.

4 Ni roddant eu gwaith ar droi at eu Duw; am fod yspryd godineb o'u mewn, ac nid adnabuant yr ARGLWYDD.

5 A balchder Israel a ddwg dystiolaeth yn ei wyneb: am hynny Israel ac Ephraim a syrthiant yn eu hanwiredd; Judah hefyd a syrthi gyd â hwynt.

6 A'u defaid ac â'u gwartheg y deuant i geisio yr ARGLWYDD; ond nis cânt ef: ciliodd efe oddi wrthynt.

7 Yn erbyn yr ARGLWYDD y buant anffyddlawn: canys cenhedlasant blant dfeithr: mis bellach a'u difa hwynt ynghyd â'u rhannau.

8 Cenheli y corn yn Gibeath, yr udrگون yn Ramah; bloeddiwech yn Beth-afen ar dy ol di, Benjamin.

9 Ephraim fydd yn anrhaith yn nydd y cerydd: ym mysg llwythau Israel y perais wybod yr hyn fydd yn aier.

10 Bu dywysogion Judah fel symmudwyr terfyn: am hynny y tywalltaw arnynt fy llid fel dwfr.

11 Gorthrymmwyd Ephraim, dryllwyd ef mewn barn, am iddo yn ewyllysgar fynd ar ol y gorchymyn.

12 Am hynny y byddaf fel gwyfyn i Ephraim, ac fel pydredd i dŷ Judah.

13 Pan welodd Ephraim ei lesgedd, a Judah ei archeoll; yna yr aeth Ephraim at yr Assyriad, ac a hebr yngodd at frenhin Jareb: etto ni allai efe eich meddyginiathu, na'ch iachâu o'ch archeoll.

14 Canys mi a fyddaf i Ephraim fel llew, ac i dŷ Judah fel cennaw llew: myfi a ysglyf-aethaf, ac a âf ymaith; dygaf ymaith, ac ni bydd a achubo.

15 ¶ Af a dychwelaf i'm lle, hyd oni chyd-

nabyddont eu bai, a chelsio fy wyneb: pan fyddo adfyd arnynt, y'm bore-geisiant.

PENNOD VI.

1 *Annog i edifeiruch. 4 Achnyn mor amhynaws ac mor annuwioi ydynt.*

DEUWCH, a dychwelwn at yr **ARGLWYDD**: canys efe a'n drylliodd, ac efe a'n hiachâ ni; efe a darawodd, ac efe a'n meddyginiaetha ni.

2 Efe a'n bywhâ ni ar ol deuddydd, a'r trydydd dydd y cyfyd ni i fynu, a byddwn fyw ger ei fron ef.

3 Yna yr adnabyddwn, os dilynwn adnabod yr **ARGLWYDD**: ei fynediad a ddarper fel y bore; ac efe a ddaw fel gwlaw atom, fel y diweddar-wlaw a'r cynnar-wlaw i'r ddaear.

4 ¶ Beth a wnaif i ti, Ephraim? beth a wnaif i ti, Judah? eich mwynder sydd yn ymado fel cwmwl y bore, ac fel gwllth boreol.

5 Am hynny y tarewais *hwynt* trwy y prophwydi; lleddais hwynt â geiriau fy ngenau: a'th farnedigaeithu *sydd fel* goleuni yn myned allan.

6 Canys ewyllystais drugaredd, ac nid aberth; a gwybodaeth o **DDUW**, yn fwy na phoeth-offrynnau.

7 A'r rhai hyn fel dynion a dorasant y cyfammod: yno y buant anffyddlawn i'm herbyn.

8 Dinas gweithredwyr anwiredd yw Gilead, wedi ei halogi gan waed.

9 Ac fel y mae mintai o ladron yn disgwyl gwr, *fel* y mae cynulleidfa yr offeiriad yn ladd ar y ffordd yn gytŵn: canys gwnant ysgelder.

10 Gwelais yn nhŷ Israel beth erchyll: yno y mae godineb Ephraim; halogwyd Israel.

11 Gosododd hefyd gynhauaf i tithau, Judah, a mi yn dychwelyd caethiwd fy mhobl.

PENNOD VII.

1 *Argyhoeddi amryuo bechodau. 11 Digofaint Duw yn erbyn y bobl am eu rhagrith.*

AMI yn ewyllystio iachâu Israel, datguddiwyd anwiredd Ephraim, a drygioni Samaria: canys gwnant fallder; a'r lleidr a ddaw i mewn, a mintai o yspeilwyr a anrheithia oddi allan.

2 Ac nid ydynt yn meddwl yn eu calonnau fy mod i yn cosio eu holl ddrigioni hwynt: weithian eu gweithredoedd eu hun a'u hamgylchynodd; y maent ger bron fy wyneb.

3 Liawenhânt y brenhin a'u drygioni, a'r tywysogion a'u celwyddau.

4 Pawb o honnynt *sydd* yn torri priodas, fel ffwrn wedi ei thwymno gan y pobydd, yr *hon* a bald a chodi wedi iddo dylino y toes, hyd oni byddo wedi ei lefeinio.

5 Yn niwrnod ein brenhin i tywysogion a'i gwnaethant yn glaf â chostrelau gwin: estynodd ei law gyd â gwatwarwyr.

6 Fel yr oeddnynt yn cynllwyn, darparasant eu calon fel ffwrn: eu pobydd a gwsg ar hyd y nos, y bore y llysg fel fiam dân.

7 Pawb o honnynt a wresogant fel y ffwrn, ac a ysant eu barnwyr: eu holl frenhinoedd a gwympasant, heb un o honnynt yn galw arnaf fi.

8 Ephraim a ymgymmysgodd â'r bobloedd; Ephraim sydd *fel* teisen heb ei throl.

9 Eatroniaid a fwyttant ei gryfder, ac nis gŵyr efe: ymdasodd penwynni ar hyd-ddo, ac nis gwybu efe.

10 Ac y mae balchedd Israel yn tystiolaethu yn ei wyneb; ac er hyn oll ni throant at yr **ARGLWYDD** eu Duw, ac nis ceisiant ef.

11 ¶ Ephraim *sydd fel* colommen ymfyd heb galon; galwant ar yr Aiph, ânt i Assyria.

12 Pan elont, taenaf fy rhwyd drostynt, a thynnaf hwynt i lawr fel ehedaiyd y nefoedd: cynhaf hwynt fel y clybu eu cynulleidfa hwynt.

13 Gwae hwynt; canys ffoisant oddi wrthyf: dinystr arnynt; o herwydd gwnaethant gamwedd i'm herbyn: er i mi eu gwared hwynt, etto hwy a ddywedasant *gelwydd* arnaf fi.

14 Ac ni leasant arnaf a'u calon, pan udasant ar eu gwelyau: am yd a melus win yr ymgasiant, ciliasant oddi wrthyf.

15 Er i mi rwymo a nerthu eu breichiau hwynt, etto meddyllasant ddrwg i mi.

16 Dychwelasant, nid at y Goruchaf: y maent fel bwa twyllodrus: eu tywysogion a syrthiant gan y cleddyf am gynddaredd eu tafod. Dyma eu gwatwar hwynt y'ngwlad yr Aiph.

PENNOD VIII.

1, 12 *Bygwoth dinystr am annuwioledd y bobl, 5 a'u gau-dduwiolweth.*

AT dy safn â'r udgorn: fel yr eryr y daw yn erbyn ty yr **ARGLWYDD**, am iddynt drosoddu fy nghyfammod, a phechu yn erbyn fy nghyfraith.

2 Israel a lefant arnaf, Fy Nuw, nynt a'th adwaenom di.

3 Israel a fwriodd heibio ddaioni: y gelyna a'i herlid yntau.

4 Hwy a wnaethant frenhinoedd, ac nid trwof fi; gwnaethant dywysogion, ac nis gwybŵm: o'u harian a'u haur y gwnaethant iddynt eu hun ddeiwau, fel y torrer hwynt ymaith.

5 ¶ Samaria, dy lo a'ŷa fwriodd heibio: fy nig a gynnauodd i'w herbyn; pa hyd ni fedrant *dailyn* diniweidrwydd?

6 Canys o Israel y mae, y saer a'i gwnaeth: am hynny nid yw efe **DDUW**: ond yn ddrylliau y bydd llo Samaria.

7 Canys gwynt a hausant, a chorwynt a fedant: corsen ni bydd iddo: y dywysen ni wna flawd: ac os gwna, dleithriad a'i llwng.

8 Israel a lyngcwyd: bellach y byddant ym mysg y cenhedloedd fel dodrefnynt heb hoffder ynddo.

9 Canys hwy a aethant i fynu i Assyria, yn asyn gwyllt unig iddo ei hun: Ephraim a gyflogodd gariadau.

10 Hefyd er iddynt gyflogi *rhaf* ym mysg y cenhedloedd, yn awr mi a'u casglaf hwynt: canys tristânt ychydig, o herwydd baich brenhin i tywysogion.

11 O herwydd amhân o Ephraim allorau i bechu, allorau fydd ganddo i bechu.

12 Mi a ygrifennai iddo bethau mawrion fy nghyfraith, ac fel dleithr-beth y cyfrifwyd.

13 Yn *lle* ebyrth fy offrynnau, cig a aberthant, ac a fwyttant; yr **ARGLWYDD** nid yw foddolawn iddynt: efe a gofia bellach eu hanwiredd, ac efe a ofwya eu pechodau; dychwelant i'r Aiph.

14 Canys anghofoedd Israel ei wneuthurwr, ac a adeilodd demlau; a Judah a amlihoedd ddinasoedd caerog: ond myfi a anfonaf dân i'w ddinasoedd, ac efe a ysa ei balasau.

PENNOD IX.

Cyfyngder a chaethiwd Israel am eu pechodau a'u gau-dduwiolweth.

ISRAEL, na orfoledda gan lawenydd, *fel* i bobloedd eraill: canys puttemiaist oddi wrth dy **DDUW**, gwobrau a hoffist ar bob llawr-dyrnu yd.

9 Y llawr-dyrnu na'r gwin-wrff nis portha hwynt, a'r gwin newydd a'i twylla hi.

3 Ni thrigant y'ngwlad yr ARGLWYDD; ond Ephraim a ddychwel i'r Aipht, ac yn Assyria y bwyttant *beth arian*.

4 Nid offrymiant win i'r ARGLWYDD, a'u haberthau ni bydd melus ganddo; byddant iddynt fel bara galarwyr; pawb a fywttâo o hono a halogir; o herwydd eu bara dros eu heneidiau ni ddaw i dŷ yr ARGLWYDD.

5 Beth a wneuch ar ddydd yr uchel-wyl, ac ar ddydd gwyl yr ARGLWYDD?

6 Canys wele, aethant ymaith gan ddinystr; yr Aipht a'u casgl hwynt, Memphis a'u cladd hwynt; danaed a oresgyn hyfryd-*loedd* eu harian hwynt; drain a dŷf yn eu pebyll.

7 Dyddiau i ymweled a ddaethant, dyddiau tda y pwyth a ddaethant; Israel a gânt wybod *hyn*: y prophwyd sydd ffol, ynfyd *yno* y gwr ysprydol, am amlder dy anwiredd, a'r cas mawr.

8 Gwyllydd Ephraim a *ft* gyd â'm Duw; aeth y prophwyd yn fagl adarwr yn ei holl lwybrau, ac yn gasneb yn nhŷ ei Dduw.

9 Ym-lygrasant yn ddwfn, megis yn amser Gibeah: *am hynny* efe a goffa eu hanwiredd, efe a ymwel a'u pechod.

10 Cefais Israel fel grawnwin yn yr anial-wch; gwelais eich tadau megis y ffrwyth cynharaf yn y ffigysbren yn ei dechreud; ond hwy a aethant at Baal-peor, ymddiolasant at y gwarth hwnnw; a bu eu ffeidd-dra fel y caraasant.

11 Am Ephraim, eu gogoniant hwy a eheda fel aderyn: o'r enedigaeth, o'r groth, ac o'r bechiogl.

12 Er iddynt fagu eu plant, gwnaf hwynt yn amddifad o ddynion: a gwae hwynt, pan ymadawyf oddi wrthynt.

13 Ephraim, fel y gwelais Tyrus, a blannwyd mewn hyfryd gyfannedd: etto Ephraim a dddwg ei blant allan at y lleiddiaid.

14 Dyro iddynt, ARGLWYDD: beth a roddi? dyro iddynt groth yn erthylu, a bronnau heplon.

15 Ku holl ddrygioni sydd yn Gilgal: canys yno y caselais hwynt: am ddrygioni eu gweithredoedd y bwriad hwynt allan o'm tŷ; ni chwanegef eu caru hwynt: eu holl dywysogion sydd wrthryfelgar.

16 Ephraim a darawyd, eu gwraidd a wywod, dwyn ffrwyth nis gwnant: ac os cenhellant, etto lladdaf anwyl-biant eu crothau.

17 Fy Nuw a'u gwrthod hwynt, am na wrandawsant arno ef: am hynny y byddant grwydraid ym mhliht y cenhedloedd.

PENNOD X.

Argyhoeddi Israel am eu pechodau o'u gwaduolaeth.

GWINWYDDEN wag yno Israel; efe a dddwg ffrwyth iddo ei hun: yn ol amlder ei ffrwyth yr amlhaddoedd efe allorau; yn ol ddoni ei dir gwnaethant ddelwau tég.

2 Ku calon a ymrannodd; yn awr y ceir hwy yn feus: efe a dyrr i lawr eu hallorau hwynt; efe a ddistrywia eu delwau.

3 Canys yr awr hon y dywedant, Nid oes i ni frenhin. Am nad ofnasom yr ARGLWYDD; a pheth a wnal brenhin i ni?

4 Dywedasant eiriau, gan dyngu anudon wrth wneuthur ammod; tardodd barn megis wernod yn rhychau y meusydd.

5 Preswylwyr Samaria a ofnant o herwydd lloiau Beth-afen; canys ei bobl a alara drosto, a'i offeiriad y rhai a lawenychant ynddo, o seoh ei ogoniant, am iddo ymadaw oddi wrtho ef.

6 Hefyd efe a ddygir i Assyria yn anrheg i frenhin Jareb: Ephraim a dderbyn gywilydd, ac Israel a fydd cywilydd ganddo ei gynghor ei hun.

7 Samaria, ei brenhin a dorrrir ymaith fel ewyn ar wyneb y dwf.

8 A distrywir uchelfeydd Afen, pechoed Israel; dring drain a mferi ar eu hallorau: a dywedant wrth y mynyddoedd, Gorchuddiweh ni; ac wrth y bryniau, Syrthiweh arnom.

9 O Israel, ti a bechaist er dyddiau Gibeah: yno y safasant; a'r rhyfel yn Gibeah yn erbyn plant anwiredd ni oddiweddodd hwynt.

10 Wrth fyewylls y cospaf hwynt: a phobl a geagilir yn eu herbyn, pan ymrwymont yn eu dwy gwya.

11 Ac Ephraim sydd anner wedi ei dsgu, yn dda ganddi ddyrnu; a minnau a sechum dros flegweh ei gwddf hi: paraf i Ephraim farchogaeth; Judah a ardd, a Jacob a lyfna iddo.

12 Heuwch i chwi mewn cyflawnder, medweh mewn trugaredd; braserweh i chwi fraenar: canys y mae yn amser i geisio yr ARGLWYDD, hyd oni ddelo a gwlawio cyflawnder arnoch.

13 Arddasoch i chwi ddrygioni, medasoch anwiredd, bwyttasoch ffrwyth oelwydd; am i ti ymddiried yn dy ffordd dy hun, yn lloswogrwydd dy gedym.

14 Am hynny y cyfyd terfag ym mysg y bobl, a'th holl ymddiffynfeydd a ddinystrir, fel y darfu i Salman ddinystrio Betharbel yn amser rhyfel; *lle* y dryllwyd y fam ar y plant.

15 Fel hynny y gwna Bethel i chwi, am eich mawr-ddrwg: gan ddiffetha y difethir brenhin Israel ar fore-gwaith.

PENNOD XI.

1 *Anniudchgarwch Israel i Dduw am ei ddoniau. 5* *Eu barnedigaeth hwy; 8* *a thrugaredd Duw tu ag attynt.*

DAN oedd Israel yn fachgen, mi a'i cerals ef, ac a elwais fy mab o'r Aipht.

2 Fel y galwant arnynt, felly hwythau a sent o'u gwydd hwy; aberthasant i Baalim, llosgasant arogl-darth i ddelwau cerfiedig.

3 Myfi hefyd a ddysgais i Ephraim gerdded, gan eu cymmeryd erbyn eu breichiau; ond ni chydnbuant mai myfi a'u meddyginiaeth-odd hwynt.

4 Tynnais hwynt a rheffynnau dynol, a rhwymau cariad; ac oeddwn iddynt megis y rhai a godant yr iau ar eu bochgernau hwynt; a bwriais attynt fwyd.

5 ¶ Ni ddychwel efe i wlad yr Aipht; ond yr Assyriad fydd ei frenhin, am iddynt wrthod troi.

6 A'r cleddyf a erys ar ei ddinasoedd ef, ac a dreulia ac a ysa ei geingciau ef, am eu cynghorion eu hun.

7 A'm pobl i sydd ar feddwl cilio oddi wrthyf fi; er iddynt eu galw at y Goruchaf, etto ni ddyrchafal neb ef.

8 Pa fodd y'th roddaf ymaith, Ephraim? y'th roddaf i fynd, Israel? pa fodd y'th wnaif fel Admah? ac y'th osodaf megis Seboim? trodd fy nghalon yno, a'm hedfeirwch a gyd-gynnuewyd.

9 Ni chyflawnaf angerdd fy lliid, ni ddychwelaf i ddinystrio Ephraim: canys Duw *ysodff* fi, ac nid dyn; y Sanct yn dy ganol di; ac nid âf i mewn i'r ddinas.

10 Ar ol yr ARGLWYDD yr ânt; efe a rua fel llew: pan ruo efe, yna meibion o'r gorllewin a ddychrynant.

11 Dychrynant fel aderyn o'r Aipht: ac fal

colommen o dir Assyria: a mi a'u gosodaf hwynt yn eu tal, medd yr ARGLWYDD.

12 Ephraim a'm hamgylchynodd â chelwydd, a thŷ Israel â thwyll; ond y mae Judah eto yn llywodraethu gyd â Duw, ac yn fyddiawn gyd â'r saint.

PENNOD XII.

1 *Argyhoeddi Ephraim, Judah, a Jacob.* 3 *Y mae yn eu hasnwg i eiddfardhu, o herwydd y dalgai a gaswent.* 7 *Pechodau Ephraim yn eiddfardhu Duw.*

EPHRAIM sydd yn ymborthi ar wynt, ac yn dilyn gwynt y dwyrain: ar hyd y dydd yr amhâodd geilwydd a dinystr; ammod a wnaethant â'r Assyriaid; ac olew a ddygwyd i'r Aiphth.

2 *Ac y mae gan yr ARGLWYDD gŵyn ar Judah; ac efe a ymwel â Jacob yn ol ei fyrrd: yn ol ei weithredoedd y tal iddo y pwyth.*

3 ¶ Yn y groth y daliodd efe sawld ei frawd, ac yn ei nerth y cafodd allu gyd â Duw.

4 Ie, cafodd nerth ar yr angel, a gorchfygodd; wylodd, ac ymbilliodd âg ef: cafodd ef yn Bethel, ac yno yr ymddiddanodd â ni;

5 *Sef ARGLWYDD DDUW y lluoedd: yr ARGLWYDD yw ei goffadwriaeth.*

6 Tro dithau at dy DDUW; cadw drugaredd, a barn, a disgwyl wrth dy DDUW bob amser.

7 ¶ *Marsiandwr yw efe, yn ei law ef y mae eloriannau twyll: da ganddo orthymmu.*

8 A dywedodd Ephraim, Etto mi a gyfoethogais, ceffais i mi olud; ni chafwyd yn fy holl lafur anwiredd yno, a fyddai bechod.

9 *A mi, yr hon yw yr ARGLWYDD dy DDUW a' th ddug o dir yr Aiphth, a wnafl i ti drigo etto mewn pebyll, megis ar ddyddiau uchelwyl.*

10 Ymddiddenas trwy y prophwyd, a mi a amhlâis weledigaethau, ac a arferais gyffelybiaethau, trwy law y prophwyd.

11 *A oes anwiredd yn Gilead? yn ddiâu gwagedd ydynt; yn Gilgal yr aberthant ychain: eu hallorau hefyd sydd fel carneiddau yn rhychau y meusydd.*

12 *Ffôdd Jacob hefyd i wlad Syria, a gwasanethodd Israel am wraig, ac am wraig y cadwodd ddefaid.*

13 A thrwy brophwyd y dug yr ARGLWYDD Israel o'r Aiphth, a thrwy brophwyd y cadwyd ef.

14 Ephraim a'i cyffrôdd ef i ddig ynghyd â chwerwedd; am hynny y gâd efe ei waed ef arno, a'i Arglydd a dâl iddo ei waradwydd.

PENNOD XIII.

1 *Gogoniant Ephraim, o herwydd eu gauddwriaeth, yn difarnu.* 5 *Disgofiant Duw wrthynt am eu hangharedigrwydd hwy.* 9 *Addewid o drugaredd Duw.* 15 *Barnedig-ath am anufudd-dod.*

PAN lefarodd Ephraim, dychryn, ymddyrfachodd efe yn Israel; ond pan bechodd gyd â Baal y bu farw.

2 *Ac yr awr hon ychwanegasant bechu, ac o'u harian y gwnaethant iddynt ddelwau tawdd, ac eilunod, yn ol eu deall eu hun, y cwbl o waith y crefftwyr, am y rhai y maent yn dywedyd, Y rhai a aberthant, cusanant y llof.*

3 *Am hynny y byddant fel y bore-gwmwl, ac megis y gwlth yr ymedy yn fore, fel mânus a chwaler gan gorwynt allan o'r llawrdryn, ac fel mwg o'r ffimes.*

4 *Etto myfi yw yr ARGLWYDD dy DDUW, a' th ddug di o dir yr Aiphth; ac ni chal gydnabod Duw ond myfi: ac nid oes lachawdwr ond myfi.*

5 ¶ *Mi a' th adnabûm yn y diffaethweh, yn nhir sychder mawr.*

6 *Fel yr oedd eu porfa, y cawsant eu gwala: cawsant eu gwala, a chodasant eu calonnau; ac anghofasant fi.*

7 *Onid mi a fyddaf fel llew iddynt; megis llewpard ar y ffordd y disgwyliaf hwynt.*

8 *Cyfarfyddaf â hwynt fel arth wedi colli ei chwason, rhwygaf orchudd eu calon hwynt; ac yna fel llew y difaf hwynt: bwystfil y mae a'u llarfa hwynt.*

9 ¶ *O Israel, tydi a' th ddiystriaist dy hun; ond ynof fi y mae dy gymmorth.*

10 *Dy frenhin fyddaf: pa le y mae arall a' th waredo di yn dy holl ddimasoedd? a' th frawdwy, am y rhai y dywedaist, Dyro i mi frenhin a thywysogion?*

11 *Rhoddais i ti frenhin yn fy nig, a dygais ef ymaith yn fy lliid.*

12 *Rhwymwyd anwiredd Ephraim; cuddwyd ei bechod ef.*

13 *Gosid un yn esgor a ddaw arno: mab anghall yw efe; canys ni ddylasai efe sefyll yn hir yn egsoreddfa y plant.*

14 *O law y bedd yr achubaf hwynt; oddi wrth angau y gwaredaf hwynt: byddaf angau i ti, O angau; byddaf drange i ti, y bedd: cuddir eiddfeirwch o'm golwg.*

15 ¶ *Er ei fod yn ffyrthiawn ym mysg ei frodyr, daw gwynt y dwyrain, gwynt yr ARGLWYDD o'r anialwch a ddyrchafa, a'i ffynhonnell a sych, a'i ffynnon a â yn hesp: efe a yspellia drysor pob llestr dymunol.*

16 *Diffaethir Samaria, am ei bod yn anufudd i'w Duw: syrthiant ar y cleddyf: eu plant a ddyryllir, a'u gwragedd beichiogion a rwygir.*

PENNOD XIV.

1 *Annog i eiddfetroch.* 4 *Addewid o fendithion Duw.*

YMCHWEL, Israel, at yr ARGLWYDD dy DDUW; canys ti a syrthiaist trwy dy anwiredd.

2 *Cymmerwch eiriau gyd â chwi, a dychwelwch at yr ARGLWYDD: dywedwch wrtho, Maddeu yr holl anwiredd; derbyn ni yn ddalonus: a thalwn i ti loi ein gwefussau.*

3 *Ni all Assur ein hachub ni; ni farchogwn ar feirch; ac ni ddywedwn mwyach wrth waith ein dwylaw, O ein dwiauw: o herwydd ynot ti y caiff yr amddifad drugaredd.*

4 ¶ *Meddygiaethaf eu hymchweliad hwynt, caraf hwynt yn rhad: canys trodd fy nig oddi wrtho.*

5 *Byddaf fel gwllth i Israel: efe a fiodewa fel y lili, ac a leda ei wraidd megis Libanus.*

6 *Ei geingiau a gerddant, a bydd ei degweh fel yr olew-wydden, a'i arogi fel Libanus.*

7 *Y rhai a arhosant dan ei gysgod ef a ddychwelant: adfywiant fel yd, blodeuant hefyd fel y winwydden: bydd ei goffadwriaeth fel gwin Libanus.*

8 *Ephraim a ddywed, Beth sydd i mi mwyach a unelwyf âg eilunod? gwrandewais, ac edrychais arno: myfi sydd fel ffynnidwydden i'r; o honof fi y ceir dy ffyrwyth di.*

9 *Pwy sydd ddoeth, ac efe a ddeall hyn? a deallgar, ac efe a'i gwybydd? canys uniawn yw ffyrdd yr ARGLWYDD, a'r rhai cyflawn a rodiant ynddynt: ond y troseddwy'r a dramgyddant ynddynt.*

LLYFR JOEL.

PENNOD I.

1 *Joel yn datgan amrywyo farnedigaethau Duw; ac yn annog i ddal arnynt, 8 ac i alaru: 14 yn gosod ympryd i gwynfan.*

GAIR yr ARLWYDD yr hwn a ddaeth at *Joel mab Pethuel.*

2 Gwrandewch hyn, chwí henuriaid; a rhoddwch glust, holl drigolion y wlad: a fu hyn yn eich dyddiau, neu yn nyddiau eich tatau?

3 Mynegwch hyn f'ch plant, a'ch plant i'w plant hwythau, a'u plant hwythau i genhedlaeth arall.

4 Gweddill y lindys a wyttâodd y ceiliog rhedyn, a gweddill y ceiliog rhedyn a ddi-faoddpryf y rhwd, a gweddill pryf y rhwd a ysodd y locust.

5 Defnwrôch, feddwy, ac wylwch; ac udwch, holl yfwyr gwin, am y gwin newydd; canys torrwyd ef oddi wrth eich min.

6 O herwydd cenhedaeth gref anifeiriol a ddaeth i fynu ar fy nhir; dannedd llew yw ei dannedd, a chil-ddannedd hen lew sydd iddi.

7 Gosododd fy ngwinwydden yn ddfirod, a m ffygsbren a ddrisgliodd: gan ddinoethi dimoethodd hi, a thafodd hi ymaith: ei changau a wyanant.

8 ¶ Uda fel gwyrff wedi ymwregysu mewn sach-lan am briod ei hieuegctid.

9 Torrwyd oddi wrth dŷ yr ARLWYDD yr offrrwm bwyd, a'r offrrwm diod: y mae yr offriaiad, gweinidogion yr ARLWYDD, yn galaru.

10 Difrodwyd y maes, y ddaear a alara; canys gwnaethpwyd difrod ar yr ŷd: sychodd y gwin newydd, llesgodd yr olew.

11 Cywilyddiwrch, y llafurwyr; udwch, y gwinwyddwyr, am y gwenith, ac am yr haidd: canys darfu am gynhauf y maes.

12 Gwywodd y winwydden, llesgodd y ffygsbren, y pren pomgranad, y balmwydden hefyd, a'r asallen, a holl brennau y maes a wryasant; am wywo llawenydd oddi wrth feibion dynion.

13 Ymwregyswch a griddfenwch, chwí offriaiad; udwch, weinidogion yr allor; deuwch, weinidogion fy Nuw, gorweddwch ar hyd y nos mewn sach-lan: canys atleir oddi wrth dŷ eich Duw yr offrrwm bwyd, a'r offrrwm diod.

14 ¶ Cysegrwch ympryd, gelwch gymmanfa, cesglwch yr henuriaid, a holl drigolion y wlad, i dŷ yr ARLWYDD eich Duw, a gwaeddwrch ar yr ARLWYDD;

15 Oeh o'r diwrnod! canys dydd yr ARLWYDD sydd yn agos, ac fel difrod oddi wrth yr Hollalluog y daw.

16 Oni thorwyd yngwydd ein llygaid ni oddi wrth dŷ ein Duw, y bwyd, y llawenydd, a'r digrifwch?

17 Pdyrodd yr hadau dan eu priddellau, yr ygaburiau a anrheithiwyd, yr ydianau a fwrwyd i lawr; canys yr ŷd a wywodd.

18 O o'r griddfan y mae yr anifeiliaid! y mae yn gyfyng ar y minteoedd gwartheg, am nad oes borfa iddynt; y diadellau defaid hefyd a anrheithiwyd.

19 Arnat ti, ARLWYDD, y llefaf; canys y tân a ddi-faodd borfeydd yr anialwch, y ffiam a oddethiodd holl brennau y maes.

20 Anifeiliaid y maes hefyd sydd yn breffa arnat; canys sychodd y ffrydiau dwfr, a'r tân a ysodd borfeydd yr anialwch.

PENNOD II.

1 *Y mae yn dangos i Sion mor ofnadwy ydyw barnedigaethau Duw; 12 yn annog i edifeirwch; 15 yn gorchymyn ympryd, 18 ac yn addaw bendith arno. 21 Y mae yn cyrsuro Sion â bendithion presennol, 28 ac â rhai a ddeuol.*

CENWYDD yr udgorn yn Sion, a bloeddiwch ar fynydd fy sancteiddrwydd; dychrynodd holl breswylwyr y wlad; canys daeth dydd yr ARLWYDD, canys y mae yn agos.

2 Diwrnod tywyll du, diwrnod cymnylog a niwlog, fel y wawr wedi ymwasgaru ar y mynyddoedd: pobl sawr a chryfod, ni bu eu bath erioed, ac ni bydd eilwaith ar eu hol, hyd ffynyoedd cenhedaeth, a chenhedlaeth.

3 O'u blaen y difa y tân, ac ar eu hol y ffiam; mae y wlad o'u blaen fel gardd baradwys, ac ar eu hol yn ddi-faethwch anrheithiedig; a hefyd ni ddiange dim ganddynt.

4 Yr olwg arnynt sydd megis golwg o feirch; ac fel marchogion, felly y rhedant.

5 Megis swm cerbyddau ar bennau y mynyddoedd y llammant, fel swn tân ysol yn difa y soff, ac fel pobl gryfion wedi ymosod i ryfel.

6 O'u blaen yr ôma y bobl, pob wyneb a gaagl barddu.

7 Rhedant fel glewion, dringant y mur fel rhyfelwyr, a cherddant bob un yn ei ffordd ei hun, ac ni wyrant oddi ar eu llwybrau.

8 Ni wthiant y naill y llall; cerddant bob un ei lwybr ei hun: ac er eu syrthio ar y cleddyf, nid archeollir hwynt.

9 Gwiblant ar hyd y ddinas; rhedant ar y mur, dringant i'r taf; ânt i mewn trwy y ffenestri fel lleidr.

10 O'u blaen y cryn y ddaear, y nefoedd a gynhyrfir; yr haul a'r lleuad a dywyllir, a'r ser a attallant eu llewyrch.

11 A'r ARLWYDD a rydd ei lef o ffian ei lu: canys mawr lawn yw ei wersyll ef: canys cryf yw yr hwn sydd yn gwneuthur ei air ef: o herwydd mawr yw dydd yr ARLWYDD, ac ofnadwy lawn; a phwy a'i herys?

12 ¶ Ond yr awi hon medd yr ARLWYDD, Dychwelwch attaf fi â'ch holl galon, âg ympryd hefyd, ac âg wylfoain, ac â galar.

13 A rhywgwch eich calon, ac nid eich dillad; ac ymchwelwch at yr ARLWYDD eich Duw: o herwydd graslawn a thrugarog yw efe, hwyrfrydig i ddi-faifaint, a mawr ei drugaredd, ac edifeiriol am ddrwg.

14 Pwy a ŵyr a drŷ efe, ac edifarhau, a gweddill bendith ar ef ol, ef bwyd-offrrwm a ddi-offrrwm i'r ARLWYDD eich Duw?

15 ¶ Cenwch udgorn yn Sion, cysegrwch ympryd, gelwch gymmanfa:

16 Cesglwch y bobl; cysegrwch y gynnullidfa: cynnullwch yr henuriaid; cesglwch y plant, a'r rhai yn sugno brennau: deued y priod-fab allan o'i ystafell, a'r briod-ferch allan o ystafell ei gwely.

17 Wyled yr offriaiad, gweinidogion yr ARLWYDD, rhwng y porth a'r allor, a dywedant, Arbed dy bobl, O ARLWYDD

na ddyro dy etfeddiath i warth; i lywod-
raethu o'r cenhedloedd arnynt: paham y
dywedent yn mhlith y bobloedd, Pa le y
mae eu Duw hwynt?

18 ¶ Yna yr ARLWYDD a eiddigedda am
ei dir, ac a arbed ei bobl.

19 A'r ARLWYDD a ettyb ac a ddywed
wrth ei bobl, Wele fi yn anfon i chwi yd, a
gwin, ac olew; i a diwellir chwi o hono: ac ni
wnaf chwi mwyach yn waradwydd ym mysg
y cenhedloedd.

20 Eithr bwriad yn bell oddi wrthych y
gogledd-*tu*, a gyrraf ef i dir sych diffaeth, a'i
wyneb tu a môr y dwyrain, a'i ben ol tu a'r
môr eithaf: a'i ddreui a gyfyd, a'i ddyrgsawr
a'i fynu, am iddo wneuthur mawrhydri.

21 ¶ Nac ofna di, ddaear, gorfoledda a
llawenyha; canys yr ARLWYDD a wna
fawredd.

22 Nac ofnwch, anifelliaid y maes: canys
tarddu y mae porfeydd yr anialwch; canys y
pren a ddwg ei firwyth, y fligysbren a'r win-
wydden a roddant eu cnwd.

23 Chwithau, plant Ston, gorfoleddwch, ac
ymlawenhwch yn yr ARLWYDD eich
Duw: canys efe a roddes i chwi y cynnar-
wlaw yn gymhedrol, ac a wna i'r cynnar-
wlaw a'r diweddar-wlaw ddiagyn i chwi yn y
mis cyntaf.

24 A'r yaguboriau a lenwir o yd, a'r gwin
newydd a'r olew a â dros y llestri.

25 A mi a dalaf i chwi y blynyddoedd a
ddiffodd y ceillig rhedyn, prŷf y rhwd, a'r
locust, a'r lindys, fy llu mawr i, yr hwn a
anfonais yn eich plith.

26 Yna y bwyttwch, gan fwytta ac ym-
ddigoni; ac y molienwch enw yr ARLWYDD
eich Duw, yr hwn a wnaeth a'r
ehwi yn rhyfedd; ac ni waradwyddir fy
mhobl byth.

27 A chewch wybod fy mod i yng nghanol
Israel, ac mai myfi yw yr ARLWYDD eich
Duw, ac nid neb arall: a'm pobl nis gwarad-
wyddir byth.

28 ¶ A bydd ar ol hynny, y tywallt fy
yspryd ar bob cnawd, a'ch meibion a'ch
merched a brophwydant, eich henuriaid a
welant freuddwydion, eich gwŷr leuainge a
welant weledigaethau:

29 Ac ar y gweision hefyd ac ar y morwyn-
ion y tywallt fy yspryd yn y dyddiau
hynny.

30 A gwnaf, ryfeddodau yn y nefoedd; ac
yn y ddaear, gwaed, a than, a cholofnau
mŵg.

31 Yr haul a droir yn dywyllwch, a'r lleuad
yn waed, o faen dyfod mawr ac ofnadwy
ddydd yr ARLWYDD.

32 A bydd, yr achubir pob un a alwo ar
enw yr ARLWYDD; canys bydd ymwared,
fel y dywedodd yr ARLWYDD, ym mynydd
Ston, ac yn Jerusalem, ac yn y gweddillion a
alwo yr ARLWYDD.

PENNOD III.

1 *Barnedigaethau Duw yn erbyn gelynydd ei
bobl: 9 ac y bydd rhaed ei adnabod ef yn ei
farnedigaeth. 18 Ei ferdithion ef ar yr eg-
wys.*

CANYS wele, yn y dyddiau hynny, ac
yn yr amser hwnnw, pan ddychwelewyf
gathiwed Judah a Jerusalem,

2 Casglaf hefyd yr holl genhedloedd, a dygaf
hwynt i waered i ddyffryn Jehosaphat; i
dadleuaf & hwynt yno dros fy mhobl, a'm
hetfeddiath Israel, y rhai a wasgarasant
hwy ym mysg y cenhedloedd, a rhannasant
fy nhir.

3 Ac ar fy mhobl y bwriasant goelbrennau,
a rhodasant y bachgen er putain, a gwerth-
asant fachgennes er gwin, fel yr yfent.

4 Tyrus hefyd a Sidon, a holl ardaloedd
Palestina, beth sydd i chwi a *wneioch* a mi?
a delwch i mi y pwyth? ac os telwch i mi,
buan iawn y dychwelaf eich tâl ar eich pen
eich hunain.

5 Am i chwi gymmeryd fy arian a'm haur,
a dwyn i'ch tmlau fy nhlysau dymunol.

6 Gwerthasoch hefyd feibion Judah a meib-
ion Jerusalem i'r Grogiaid, i'w pellhau oddi
wrth eu hardaloedd.

7 Wele, mi a'u codaf hwynt o'r lle y gwerth-
asoch hwynt iddo, ac a ddatroaf eich tâl ar
eich pen eich hunain.

8 A minnau a werthaf eich meibion a'ch
merched i law meibion Judah, a hwythau
a'u gwerthant i'r Sabeaid, i genedl o bell;
canys yr ARLWYDD a lefarodd *hyn*.

9 ¶ Cyhoeddwch hyn yn mysg y cenhed-
loedd, gosodwch ryfel, deffrowch y gwŷr cryf-
ion, nesad y gwŷr o ryfel, deuant i fynu.

10 Gyrrwch eich sychau yn gledlyfau, a'ch
pladuriau yn wayw-fryn: dywedwch y lleag,
Cryf ydwyf.

11 Ymgaeiwrch, a deuwrch y cenhedloedd
o amgylch ogyloch, ac ymgynnwllwch: yno
diagyn, O ARLWYDD, dy gedym.

12 Deffroed y cenhedloedd, a deuant i fynu
i ddyffryn Jehosaphat: o herwydd yno yr
elsteddaf i farnu yr holl genhedloedd o am-
gylch.

13 Rhowch i mewn y crymman; canys
addfedodd y cynhauaf: deuwrch, ewch i
waered; o herwydd y gwŷr a lanwodd, a'r
gwaag-gafnau a aethant trosodd, am anhlân
eu drygioni hwynt.

14 Torfeydd, torfeydd a fydd yng nglwyn
terfyniad: canys agos yw dydd yr ARLWYDD
ynglwyn terfyniad.

15 Yr haul a'r loer a dywyllant, a'r sêr a
attalliant eu llewyrch.

16 A'r ARLWYDD a rua o Ston, ac a rydd
ei lef o Jerusalem; y nefoedd hefyd a'r
ddaear a grynant: ond yr ARLWYDD fydd
gobaith ei bobl, a chadernid meibion Israel.

17 Felly y cewch wybod mai myfi yw yr
ARLWYDD eich Duw, yn trigo yn Ston, fy
mnydd sanctaidd: yna y bydd Jerusalem
yn sanctaidd, ac nid â ddiethriaid trwyddi
mwyach.

18 ¶ A'r dydd hwnnw y bydd i'r mynydd-
oedd ddefnyddu melyswin, a'r bryniau a
liffiriant o laeth, a holl frydiau Judah a
redant gan ddŵr, a ffynnon a ddaw allan o
dŷ yr ARLWYDD, ac a ddyfrhâ ddyffryn
Sittim.

19 Yr Alphat a fydd anghyfannedd, ac Edom
fydd anialwch anghyfanneddol, am y traha
yn erbyn meibion Judah, am iddynt dywalk
gwaed gwirion yn eu tir hwynt.

20 Etto Judah a drig byth, a Jerusalem o
genhedlaeth i genhedlaeth.

21 Canys glanhaf waed y rhai nis glanhâis:
canys yr ARLWYDD sydd yn trigo yn Ston.

LLYFR A M O S.

PENNOD I.

1 *Amos yn dangos barnedigaethau Duw ar Syria, 6 ac ar y Philistiaid, 9 ac ar Tyrus, 11 ac ar Edom, 13 ac ar Ammon.*

GEIRIAU Amos (yr hwn oedd ym mysg bugeiliaid Tecoa) y rhai a welodd efe am Israel, yn nyddiau Uziah brenhin Judah, ac yn nyddiau Jeroboam mab Joas brenhin Israel, ddwy flynedd o flaen y ddaeargryn.

2 Ac efe a ddywedodd, Yr **ARGLWYDD** a rua o Sion, ac a rydd ei lef o Jerusalem; a chyfanneddau y bugeiliaid a alarant, a phen Carmel a wywa.

3 Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, O herwydd tair o anwireddau Damascus, ac o herwydd pedair, nis throaf ymaith ei *chosp* hi; am iddynt ddyrnu Gilead ag offer dyrnu o helyrn.

4 Ond anfonaf dân i dŷ Hazael, ac efe a ddifa balasau Benhadad.

5 Drylliaf drosol Damascus, a thorraf ymalth y preswylwyr o ddyffryn Afen, a'r hwn sydd yn dal teyrn-wialen o dŷ Eden; a phobl Syria a ſant yn gaeth i Cir, medd yr **ARGLWYDD**.

6 ¶ Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**, Am dair o anwireddau Gaza, ac am bedair, ni throaf ymaith ei *chosp* hi; am iddynt gaethgludo y gaethlived gyhawn, i'w rhoddi i fynu i Edom.

7 Eithr anfonaf dân ar fur Gaza, ac efe a ddifa ei phalasau hi.

8 A mi a dorraf y preswylwyr o Asdod, a'r hwn a ddeil deyrn-wialen o Ascelon; a throaf fy llaw yn erbyn Ecron, a derfydd am weddill y Philistiaid, medd yr **ARGLWYDD** Dduw.

9 ¶ Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**; Am dair o anwireddau Tyrus, ac am bedair, ni throaf ymaith ei *chosp* hi; o herwydd iddynt hwy roddi i fynu gwbl o'r gaethlived i Edom, ac na chofiasant y cyfammod brawdol.

10 Eithr anfonaf dân i fur Tyrus, ac efe a ddifa ei phalasau hi.

11 ¶ Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**; Am dair o anwireddau Edom, ac am bedair, ni throaf ymaith ei *chosp* hi; am iddo erlid ei frawd a'r cleddyd, a llygru ei drugaredd, a bod ei ddig yn rhwygo yn wastadol, a'i fod yn cadw ei lid yn dragwyddol.

12 Eithr anfonaf dân i Teman, yr hwn a ddifa balasau Bosrah.

13 ¶ Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**; Am dair o anwireddau meibion Ammon, ac am bedair, ni throaf ymaith ei *chosp* hi; am iddynt hwy rwygo gwragedd beichiogion Gilead, er mwyn helaethu eu terfynau.

14 Eithr cynneuaf dân yn mur Rabbah, ac efe a ddifa ei phalasau gyd â gwaedd ar ddydd y rhyfel, gyd â thymmestl ar ddydd corwynt.

15 A'u brenhin a ſan yn gaeth, efe a'i benaethiaid ynghyd, medd yr **ARGLWYDD**.

PENNOD II.

1 *Digofaint Duw yn erbyn Moab, 4 ac ar Judah, 6 ac ar Israel. 9 Duw yn achwyn rhag eu hannfiochgarwch hwy.*

FEL hyn y dywed yr **ARGLWYDD**; Am dair o anwireddau Moab, ac am bedair, ni throaf ymaith ei *chosp* hi; am iddo losgi esgyrn brenhin Edom yn galch.

2 Eithr anfonaf dân i Moab, yr hwn a ddifa balasau Cerioth; a Moab fydd marw mewn terfysg, gwaeddi, a llais udgorn.

3 A mi a dorraf ymaith y barnwr o'i chanol hi, a'i holl bendefigion a laddaf gyd ag ef, medd yr **ARGLWYDD**.

4 ¶ Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**; Am dair o anwireddau Judah, ac am bedair, ni throaf ymaith ei *chosp* hi; am iddynt ddirmygu cyfraith yr **ARGLWYDD**, ac nas cadwasant ei ddeddfau ef, a'u celwyddau a'u cyfeiljornodd hwynt, y rhai yr aeth eu tatau ar eu hol.

5 Eithr anfonaf dân i Judah, ac efe a ddifa balasodd Jerusalem.

6 ¶ Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**; Am dair o anwireddau Israel, ac am bedair, ni throaf ymaith ei *chosp* hi; am iddynt werthu y cyflawn am arian, a'r tlawd er par o esgidiau.

7 Y rhai a ddyheuant ar ol llwch y ddaear ar ben y tlodion, ac a wyrant flordd y gostyngedig; a gwr a'i dad a'i at yr un llangeu, i halogi fy enw sanctaidd.

8 Ac ar ddillad wedi eu rhoi yng ngwstl y gorweddant wrth bob allor; y gwyr y dirwyol a yfant yn nhŷ eu duw.

9 ¶ Etto myſi a ddinystriais yr Amoriaid o'u blaen hwynt, yr hwn yr *oedd* ei uchder fel uchder y cedrwydd, ac efe *oedd* gryf fel derw; etto mi a ddinystriais ei firwythau oddi arnodd, a'i wraidd oddi tanodd.

10 Myſi hefyd a'ch dygais chwi i fynu o wlad yr Aipht, ac a'ch arweiniais chwi ddeugain mlynedd trwy yr anialwch, i feddiannu gwlad yr Amoriaid.

11 A mi a gyfodais o'ch meibion chwi rai yn brophwyd, ac o'ch gwŷr ieuangr rai yn Nazareaid. Oni *bu* hyn, O meibion Israel? medd yr **ARGLWYDD**.

12 Ond chwi a roisoch i'r Nazareaid win i'w yfed; ac a orchymynasoch i'ch prophwyd, gan ddywedyd, Na prophwydwch.

13 Wele fi wedi fy llethu tanoch fel y llethir y fenn lawn o ysgubau.

14 A metha gan y buan ddiange, a'r cryf ni chadarnhâ ei rym, a'r cadarn ni wared ei enaid ei hun;

15 Ni saif a ddalio y bwa, ni ddiange y buan o draed, nid schub marchog march ei einioes ei hun;

16 A'r cryfaf ei galon o'r cedyrn a ffy y dwithn hwnnw yn noeth-lymmun, medd yr **ARGLWYDD**.

PENNOD III.

1 *Mor anghenrhaid yw barnedigaethau Duw yn erbyn Israel: 9 cyhoeddi hynny, a'i achos hefyd.*

GWRANDEWCH y gair a lefarodd yr **ARGLWYDD** i'ch erbyn chwi, plant Israel, yn erbyn yr holl deulu a ddygais i fynu o wlad yr Aipht, gan ddywedyd,

2 Chwi yn unig a adnabum o holl deuluoedd

y ddaear : am hynny ymwelaf a chwi am eich holl anwireddau.

3 A rodia dau ynghyd, heb fod yn gyttfn ?
4 A rua y llew yn y goedwig, heb ganddo ysglyfaeth ? a leisia cenaw llew o'i ffau, heb ddal dim ?

5 A syrth yr aderyn yn y fagl ar y ddaear, heb fod croglath iddo ? a gyfyd un y fagi oddi ar y ddaear, heb ddal dim ?

6 A genir udgorn yn y ddinas, heb ddychrynu o'r bobl ? a fydd niwed yn y ddinas, heb i'r ARGLWYDD ei wneuthur ?

7 Canys ni wna yr ARGLWYDD ddim, a'r nas dangoso ei gyfrinach i'w weision y prophwyd.

8 Rhuodd y llew, pwy nid ofna ? yr Arglwydd Ior a lefarodd, pwy ni phrophwyda ?

9 ¶ Cyhoeddych o fewn y palasau yn Asdod, ac yn y palasau y'ngwlad yr Aipht, a dywedwch, Deuwch yng nghyrd ar fynyddoedd Samaria, a gwelwch derfysgoedd lawer o'i mewn, a'r gorthrymmedigion yn ei chanol hi.

10 Canys ni fedrant wneuthur uniondeb, medd yr ARGLWYDD : pentyrru y maent drais ac yspail yn eu palasau.

11 Am hynny fel hyn y dywed yr ARGLWYDD DDUW : Gelyn fydd o amgylch y tir ; ac efe a dynn i lawr dy nerth oddi wrthyt, a'th balasoedd a yspellir.

12 Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD : Fel yr achub y bugall o safn y llew y ddyw-goes, neu ddarn o glust ; felly yr achubir meibion Israel y rhai sydd yn trigo yn Samaria mewn cwrw gwely, ac yn Damascus mewn gorweddle.

13 Gwrandewch, a thystiolaethwch yn nhŷ Jacob, medd yr ARGLWYDD DDUW, DUW y luoedd.

14 Mai y dydd yr ymwelaf ag anwiredd Israel arno ef, y gofwyaf hefyd allorau Bethel : a chym yr allor a dorri, ac a syrthiant i'r llawr.

15 A mi a darawaf y gauafdy a'r hafdy ; a derfydd am y tai ifori, a bydd diben ar y teiau mawrion, medd yr ARGLWYDD.

PENNOD IV.

1 Y mae yn ceryddu Israel am eu traie, 4 a'u delio-addolaeth, 6 ac am nad oeddynt yn gwelldu wrth eu ceryddu.

GWRANDEWCH y gair hwn, gwartheg Basan, y rhai ydych ym mynydd Samaria, y rhai ydych yn gorthrymmu y tlawd, yn ysgio yr anghenog, yn dywedyd wrth eu meistriaid, Dygwch, ac yfwn.

2 Tynodd yr Arglwydd Dduw i'w sancteiddrwydd, y daw, wle, y dyddiau arnoeh, ac wrig efe chwi ymaith a drain, a'ch hiliogaeth a bachau pysgota.

3 A chwi a ewch allan i'r adwya, bob un ar ei chyfer, a chwi a'u tefiwch hwynt i'r palas, medd yr ARGLWYDD.

4 ¶ Deuwch i Bethel, a throseddwech ; i Gilgal, a throseddwech fwyfwy : dygwch bob bore eich aberthau, a'ch degymmau wedi tair blynedd o ddyddiau ;

5 Ac offrymnoch o surdoes aberth ditolech, cyhoeddych a hysbyswch aberthau gwirfodd : canys hyn a hoffwch, meibion Israel, medd yr ARGLWYDD DDUW.

6 ¶ A rhoddais i chwi lendid dannedd yn eich holl ddinasoedd, ac eisieu bara yn eich holl leoedd : etto ni ddychwelasoch attaf fi, medd yr ARGLWYDD.

7 Myfi hefyd a attelais y gwlaw rhagoch, pan oedd etto dri mis hyd y cynhauaf : gwlawais hefyd ar un ddinas, ac ni wlawais ar

ddinas arall : un rhan a gafodd wlaw ; a'r rhan ni chafodd wlaw a wywodd.

8 Gwbiodd dwy ddinas neu dair i un ddinas, i yfed dwfr ; ond nis diwallwyd : etto ni ddychwelasoch attaf fi, medd yr ARGLWYDD.

9 Tarewais chwi a diflanniad, ac a' mallder : pan amhlaodd eich gerddi, a'ch gwinllannoedd, a'ch fligyswydd, a'ch olew-wydd, y lindys a'u hysodd : etto ni throisoch attaf fi, medd yr ARGLWYDD.

10 Anfonais yr haint yn eich mysg, megis yn flordd yr Aipht : eich gwyr leuainge a leddais i'r cleddyf, gyd a' chacthgludo eich meirch ; a' chodais ddrewi eich gwersylloedd i'ch ffroenau : etto ni throisoch attaf fi, medd yr ARGLWYDD.

11 Mi a ddymchwelais raf o honoch, fel yr ymchwelodd Duw Sodom a Gomorrah ; ac yr oeddech fel pentwyn wedi ei achub o'r gynneu dan : etto ni throisoch attaf fi, medd yr ARGLWYDD.

12 O herwydd hynny yn y modd yma y gwnaaf i ti, Israel : ac o herwydd mai hyn a wnaaf i ti, bydd barod, Israel, i gyfarfod a'th Dduw.

13 Canys wele, lluniwr y mynyddoedd, a chreawdwr y gwnt, yr hwn a fynega i ddydd beth yw ei feddwl, ac a wna y bore yn dywylwch, ac a gerdd ar uchelderau y ddaear, yr ARGLWYDD, DUW y luoedd yw ei enw.

PENNOD V.

1 Cwynfan dros Israel. 4 Annog i edifeithroch. 21 Dduw yn gwrthod eu rhagrithiol wasanath hwy.

GWRANDEWCH y gair hwn a godaf i'ch erbyn, *af galarnad*, O dŷ Israel.

2 Y wyrff Israel a syrthiodd ; ni chyfyd mwy : gadawyd hi ar ei thir ; nid oes a'i cyfyd.

3 Canys y modd hyn y dywed yr ARGLWYDD DDUW : Y ddinas a aeth allan o mil a weddill gant ; a'r hon a aeth allan ar ei chandf a weddill ddeg i dŷ Israel.

4 ¶ O herwydd fel hyn y dywed yr ARGLWYDD wrth dŷ Israel : Ceiswch fi, a byw fyddwch.

5 Ond nac ymgaiswch a Bethel, ac nac ewch i Gilgal, ac na thramwywch i Beerseba : o herwydd gan gaehtgludo y caethgludir Gilgal, a Bethel a fydd yn ddiddym.

6 Ceiswch yr ARGLWYDD, a byw fyddwch ; rhag iddo dorri allan yn nhŷ Joseph fel tân, a' ddifa, ac na byddo a'i diffoddo yn Bethel.

7 Y rhai a drowch farn yn wernod, ac a adewch gyflawnder ar y llawr,

8 Ceiswch yr Aton a wnaeth y saith seren, ac Orion, ac a dry gysgod angau yn foreddydd, ac a dywylia y dydd yn nos ; yr hwn a eilw ddyfroedd y môr, ac a'u tywallt ar wyneb y ddaear : Yr ARGLWYDD yw ei Enw :

9 Yr hwn sydd yn nerthu yr anrheithledig yn erbyn y cryf, fel y delo yr anrheithledig yn erbyn yr ymddiffynfa.

10 Cas ganddynt a geryddo yn y porth, a ffaidd ganddynt a lefaru yn berffaith.

11 O herwydd hynny am i chwi sathru y tlawd, a dwyn y beichiau gwenith oddi arno ; chwi a adeiladasoch dai o gerrig nâdd, ond ni thrigwch ynddynt ; winllanoch winllannoedd hyfryd, ac nid yfwech eu gwin hwynt.

12 Canys mi a adwaen eioh anwireddau lawer, a'ch pechodau cryfion : y maent yn blino y cyfiawn, yn eymmeryd lawr, ac yn troi hebio y tlawd yn y porth.

13 Am hynny y neb a fyddo call a ostega yr amser hwnnw : canys amser drwg yw.

14 Ceistwch ddaloni, ac nid drygioni; fel y byddoch fyw: ac felly yr ARGLWYDD, Duw y lluoedd, fydd gyd â chwi, fel y dywedasoeh.

15 Casewch drygioni, a hoſtwch ddaloni, a gosodwch farn yn y porth: fe allai y bydd ARGLWYDD DDUW y lluoedd yn raslawn i weddill Joseph.

16 Am hynny fel hyn y dywed yr ARGLWYDD, Duw y lluoedd, yr ARGLWYDD; Ym mhob heol y bydd cwyntaf, ac ym mhob prif-ffordd y dywedant, O! O! agaiwant yr arddwr i alaru; a'r neb a fedro alaru, i gwyntaf.

17 Ac ym mhob gwntaf y bydd cwyntaf: canys tramwyaf trwy dy ganol di, medd yr ARGLWYDD.

18 Gwae y neb sydd yn dymuno dydd yr ARGLWYDD: beth yw hwnnw i chwi? tywyllwch, ac nid goleuni yw dydd yr ARGLWYDD.

19 Megis pe ffoai gw rhag llew, ac arth yn cyfarfod ag ef; a myned i'r ty, a phwyso ei law ar y pared, a'i frathu o sarph.

20 Oni bydd dydd yr ARGLWYDD yn dywyllwch, ac nid yn oleuni? yn dywyll iawn, ac heb lewyrch ynddo?

21 ¶ Caséais a ffeiddlais eich gwyliau, ac nid aroglaf yn eich cymmanfaoedd.

22 Canys er i chwi offrymu i mi boeth-offrymuau, a'ch offrymuau bywd, ni fyddaf foddlawn iddynt; ac nid edrychaf ar héid-offrwm eich pasgedigion.

23 Symmud oddi wrthyf drwst dy ganiadau: canys ni wrandawaf beroriaeth dy nablau.

24 Ond rheded barn fel dyfroedd, a chyflawnder fel firwd gref.

25 A offrymmasoch chwi i mi aberthau a bywd-offrymuau yn y diffaethwch dedegain mlynedd, tŷ Israel?

26 Ond dygasoch babbell eich Moloch a Chîwn, eich delwau, seren eich duw, a wnaethoch i chwi eich hunain.

27 Am hynny y caethgludaf chwi i'r tu hwnt i Damascus, medd yr ARGLWYDD; Duw y lluoedd yw ei enw.

PENNOD VI.

1 Y *coepir newglant Israel* ¶ *ag anghyffarnodd-roydd.* 12 *Mor arhawodd ganddyni' weliâu.*

GWAE y rhai esmwyth arnynt ym Sion, ac sydd yn ymddiried ym mynydd Samaria, y rhai a enwir yn bennaf o'r cenhedl-oeidd, y rhai y daeth tŷ Israel attynt.

2 Tramwywch i Chalneh, ac edrychwch, ac ewch oddi yno i Hemath fwyaf; yna disgynwch i Gath y Philistiaid: ai gwell ydynt na'r teyrnasoedd hyn? ai helaethach eu terfyn hwy na'ch terfyn chwi?

3 Y rhai ydych yn pellhau y dydd drwg, ac yn nesáu eisteddle trais;

4 Gorwedd y maent ar welyau ffori, ac ymestyn ar eu glychau, a bwytta yr ŵyn o'r praidd, a'r lloi o ganol y cut;

5 Y rhai a ddatganant gyd â llais y nabl; dychymygasant iddynt eu hun offer cerdd, megis Dafydd;

6 Y rhai a yfant win mewn pholou, ac a ymirant a'r ennant pennaſ; ond nid ymofiant am ddryllo Joseph.

7 ¶ Am hynny yr awr hon hwy a ddygir yn gaeth gyd a'r cyntaf a ddygir yn gaeth; a gwledd y rhai a ymestynant, a symmudir.

8 Tynodd yr ARGLWYDD DDUW iddo ei hun, Ffaiadd gennyf oddowgrwydd Jacob, a chaséais ei balasau: am hynny y rhoddaf i fynu y ddinas ac sydd ynddi, medd ARGLWYDD DDUW y lluoedd.

9 A bydd os gweddillir mewn un tŷ ddeg o ddynion, y byddant feirw.

10 Ei ewythr a'i cyfyd i fynu, a'r hwn a'i llysg, i ddwyn yr esgryn allan o'r tŷ, ac a ddywed wrth yr hwn a fyddo wrth ystlysau y tŷ, *A oes eto neb gyd â thi?* ac efe a ddywed, *Nac oes:* yna y dywed yntau, *Taw;* am na *wasanaetha* cofio enw yr ARGLWYDD.

11 O herwydd wle yr ARGLWYDD yn gorchymyn, ac efe a dery y tŷ mawr ag agennau, a'r tŷ bychan â holltau.

12 ¶ A rôd meirch ar y graig? a ardd neb hi ag ychain? canys troisoch farn yn fustl, a ffrwyth cyffawnder yn wernod.

13 O chwi y rhai sydd yn llawenywch mewn peth diddym, yn dywedyd, Onid o'n nerth ein hun y cymmerasom i ni gryfder?

14 Ond wle, mi a gyfodaf i'ch erbyn chwi, tŷ Israel, medd ARGLWYDD DDUW y lluoedd, genedi; a hwy a'ch cystuddiant chwi, o'r ffordd yr ewch i Hemath, hyd afon y diffaethwch.

PENNOD VII.

1 *Trol heblio farnedigaethau y celliogod rhed-ym, 4 a'r îan, trwy weddi Amos.* 7 *Trwy weledigaeth o fur a llinyn mesur, y dangosir gwrthodiad Israel.* 10 *Amaziah yn achwyn ar Amos.* 14 *Amos yn dangos ei alwedigaeth ei hun, 16 a' barnedigaeth Amaziah.*

INEL hyn y dangosodd yr ARGLWYDD i mi: ac wele ef yn ffurfio celliogod rhed-ym pan ddechreuodd yr adladd godi; ac wele, adladd wedi lladd gwair y brenhin oedd.

2 A phan ddarfu iddynt fwytta glaswellt y tir, yna y dywedais, Arbed, ARGLWYDD, attolwg: pwy a gyfyd Jacob? canys bychan yw.

3 Edifarhâodd yr ARGLWYDD am hyn: Ni bydd hyn, eb yr ARGLWYDD.

4 ¶ Fel hyn y dangosodd yr ARGLWYDD DDUW i mi: ac wele yr ARGLWYDD DDUW yn galw i farn trwy dân; a difaodd y *îan* y dyfnder mawr, ac a yodd beth.

5 Yna y dywedais, ARGLWYDD DDUW, paid, attolwg: pwy a gyfyd Jacob? canys bychan yw.

6 Edifarhâodd yr ARGLWYDD am hyn: Ni bydd hyn chwalh, eb yr ARGLWYDD DDUW.

7 ¶ Fel hyn y dangosodd efe i mi: ac wele yr ARGLWYDD yn sefyll ar gaer a *wnaeth-pwyd* wrth llinyn, ac yn ei law llinyn.

8 A'r ARGLWYDD a ddywedodd wrthyf, Beth a weli di, Amos? a mi a ddywedais, Llinyn: a'r ARGLWYDD a ddywedodd, Wele, gosodaf llinyn yng nghanol fy mhobl Israel, ac ni chwanegef fnyed heblio iddynt mwyach.

9 Uchelfeydd Isaac hefyd a wneir yn anghyffannedd, a chysegrau Israel a ddiffethir; a mi a gyfodaf yn erbyn tŷ Jeroboam a'r cleddyf.

10 ¶ Yna Amaziah offeriad Bethel a anfonodd at Jeroboam brenhin Israel, gan ddywedyd, Cyd-fwriadodd Amos i'th erbyn y'ngnanol tŷ Israel: ni ddlechon y tir ddwyn ei holl eirtau ef.

11 Canys fel hyn y dywed Amos, Jeroboam a fydd farw trwy y cleddyf, ac Israel a gaethgludir yn llwyr allan o'i wlad.

12 Dywedodd Amaziah hefyd wrth Amos, Ti weledydd, dos, ffô ymaith i wlad Judah; a bwytta fara yno, a phrophwyda yno.

13 Na chwanegef brophwyd yn Bethel mwy: canys cappel y brenhin a llys y brenhin yw.

14 ¶ Yna Amos a attebodd ac a ddywedodd wrth Amaziah, Nid profhyd oeddom i, ac nid-mab i brophwyd *oeddom* i; namyn bugail oeddom i, a chnasydd fflygs gwyltton:

15 A'r ARGLWYDD a'm cymmerodd oddi ar

ol y praidd, a'r **ARGLWYDD** a ddywedodd wrthyf, *Doa, a phrophwyda i'm pobl Israel.*
 16 ¶ Yr awr hon gan hynny gwrando air yr **ARGLWYDD**; ti a ddyweddi, Na phrophwyda yn erbyn Israel, ac nac yngan yn erbyn ty Isaac.

17 Am hynny fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**; Dy wraig a buttefnis yn y ddinas, dy feibion a'th ferched a syrthiant gan y cleddyf, a'th dir a rennir wrth llynyn; a thithau a fyddi farw mewn tir halogedig, a chan gaethludo y caethgludir Israel allan o'i wlad.

PENNOD VIII.

1 *Wrth gawell o ffrwythydd haf, y dangosir mor agos yw diwedd Israel. 4 Argyhoeddai trais a thraha. 11 Bygwith newyn gair Dduo.*

FEL hyn y dangosodd yr **ARGLWYDD** i mi; ac wele, gawellau o ffrwythydd haf.
 2 Ac efe a ddywedodd, Beth a welli di, Amos? a mi a ddywedais, Cawellau o ffrwythydd haf: yna y dywedodd yr **ARGLWYDD** wrthyf, Daeth y diwedd ar fy mhobl Israel; nid af heibio iddynt mwyach.

3 Caniadau y deml hefyd a droir yn udo ar y dydd hwnnw, medd yr **ARGLWYDD** Dduw; llawer o gelaneddau a fydd ym mhob lle; bwrir hwynt allan yn ddistaw.

4 ¶ Gwrandewch hyn, y sawl ydych yn llyngau yr anghenog, i ddifa tlodion y tir,
 5 Gan ddyweddyf, Pa bryd yr a i mis heibio, fel y gwerthom yd? a'r sabboth, fel y dygom allan y gwenith, gan brinhau yr ephah, a helaethu y siel, ac anghyflawnu y clorianau trwy dwayl?

6 I brynu y tlawd er arian, a'r anghenus er par o esgidiau, ac i werthu gwehillion y gwenith?

7 Tyngodd yr **ARGLWYDD** i ragorffraint Jacob, Dïau nid anghosiaf byth yr un o'u gweithredoedd hwynt.

8 Oni chryn y ddaear am hyn? ac oni alara ei holl breswylwyr? cyfyd hefyd i gyd fel llif; a bwrir hi ymaith a hi a foddir, megis gan afon yr Aiphth.

9 A'r dydd hwnnw, medd yr **ARGLWYDD** Dduw, y gwnaf i'r haul fachludo hanner dydd, a thywyllaf y ddaear i'w dydd goleu.

10 Trof hefyd eich gwyliau yn alar, a'ch holl ganiadau yn oernad; dygaf sach-lïan ar yr holl lwynau, a moelni ar bob pen: a mi a'i gwnaf fel galar am un mab, a'i ddiwedd fel dydd chwerw.

11 ¶ Wele, y mae y dyddiau yn dyfod, medd yr **ARGLWYDD** Dduw, yr anfonaf newyn i'r tir, nid newyn am fara, ac nid syched am ddŵr, ond am wrando geiriau yr **ARGLWYDD**.

12 A hwy a grwydrant o fôr i fôr, ac a wibiant o'r gogledd hyd y dwyrain, i geisio gair yr **ARGLWYDD**, ac nis cânt.

13 Y diwrnod hwnnw y gwyrffon glân, a'r meibion leuange a ddiweddant o syched.

14 Y rhai a dyngant i bechod Samaria, ac a ddywedant, Byw yw dy dduw di, O Dan; a byw yw ffurdd Beerseba; hwy a syrthiant, ac ni chodant mwy.

PENNOD IX.

1 *Mor sicr fydd y dinystr. 11 Adferu tabernacl Dafydd.*

GWELAIS yr **ARGLWYDD** yn sefyll ar yr A'allor; ac efe a ddywedodd, Taro gapan y drws, fel y siglo y gorsingau; a thorr hwynt oll yn y pen; minnau a laddaf y rhai olaf o honynt a'r cleddyf: ni fyf ymaith o honynt a ffô, ac ni ddiango o honynt a ddiango.

2 Pe cloddient hyd uffern, fy llaw a'u tynnal hwynt oddi yno; a phe dringent i'r nefoedd, mi a'u disgynwn hwynt oddi yno:

3 A phe llechent ar ben Carmel, chwiliwn a chymmerwn hwynt oddi yno; a phe ym-guddient o'm golwg y'ngwaelod y môr, oddi yno y gorchymynaf i'r sarph eu brathu hwynt:

4 Ac os ânt i gaethiwed o flawn eu gelynlion, oddi yno y gorchymynaf i'r cleddyf, ac efe a'u lladd hwynt: a gosodaf fy ngolwg yn eu herbyn er drwg, ac nid er da iddynt.

5 Ac **ARGLWYDD** Dduw y lluoedd a gyffwrdd â'r ddaear, a hi a dawdd; a galara pawb a'r a drig ynddi, a hi a gyfyd oll fel lleifariant, ac a foddir megis gan afon yr Aiphth.

6 Yr hwn a adelada ei eagynfeydd yn y nefoedd, ac a sylfaenodd ei faintai ar y ddaear, yr hwn a elw dydroedd y môr, ac a'u tywallt ar wyneb y ddaear: Yr **ARGLWYDD** yw ei enw.

7 Ond *pa'ych* chwi, meibion Israel, i mi fel meibion yr Ethiopïad? medd yr **ARGLWYDD**: oni ddygais i fynu feibion Israel allan o dir yr Aiphth, a'r Philistiaid o Capthor, a'r Syriaid o Cir?

8 Wele lygaid yr **ARGLWYDD** ar y deyrnas bechadurus, a mi a'i difethaf oddi ar wyneb y ddaear: ond ni lwy'r-ddifethaf dy Jacob, medd yr **ARGLWYDD**.

9 Canys wele, myfi a orchymynaf, ac a ogrynnaf dy Israel yn mysg yr holl genhedloedd, fel y gogrynnir yd mewn gogr; ac ni syrth y Gronyn Meiaf i'r llawr.

10 Holl bechaduriaid fy mhobl a fyddant feirw gan y cleddyf, y rhai a ddywedant, Ni oddiwes drwg ni, ac ni achub ein blaen.

11 ¶ Y dydd hwnnw y codaf babbell Dafydd yr hon a syrthiodd, ac a gauaf ei bylechau, ac a godaf ei hadwyau, ac a'i hadelladaf fel yn y dyddiau gynt:

12 Fel y meddianno y rhai y gelwir fy enw arnynt, weddill Edom, a'r holl genhedloedd, medd yr **ARGLWYDD** yr hwn a wna hyn.

13 Wele y dyddiau yn dyfod, medd yr **ARGLWYDD**, y goddiwes yr arddwr y medelwr, a sathrydd y grawnwin yr hauwr had; a'r mynyddoedd a ddefnyddiant felyswin, a'r holl fryniau a doddant.

14 A dychwelaf gaethiwed fy mhobl Israel; a hwy a adeladant y dinasoedd anghyfnedd, ac a'u preswylliant; a hwy a bliannant willannoedd, ac a yfant o'u gwïn; gwnant hefyd eridd, a bwyttant eu ffirwyth hwynt.

15 Ac mi a'u plannaf hwynt yn eu tir, ac nis diwreiddir hwynt mwyach o'u tir a roddais i iddynt, medd yr **ARGLWYDD** dy Dduw.

LLYFR

O B A D I A H.

1 *Dinystr Edom, 3 am eu balchder, 10 ac am y cam a wnaethent i Jacob. 17 Iachawdwrtaeth a buddugoliaeth Jacob.*

GWLEDIGARTH Obadiah. Fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD** Dduw am Edom; Ciywsom sôn oddi wrth yr **ARGLWYDD**, a chennad a hebrwygwyd ym mysg y cenhedloedd; Codwch, a chyfodwn i ryfela yn ei herbyn hi.

2 Wele, mi a'th wneuthum yn fychan ym mysg y cenhedloedd; dibris iawn wyt.

3 ¶ Balchder dy galon a'th dwylodd: ti yr hwn wyt yn trigo yn holltau y graig, yn uchel ei drigfa; yr hwn a ddywed yn ei galon, Pwy a'm tynn i'r llawr?

4 Ped ymddycheit megis yr eryr, a phe rhoit dy nyth ym mhllith y sér, mi a'th ddigynwn oddi yno, medd yr **ARGLWYDD**.

5 Pe deual lladron attat, neu yapeilwyr nos (pa fodd y'th dorwyd ymaith!) oni ladrattasant hwy eu digon? pe daethai cynnullwyr grawnwin attat, oni weddillasant rawn?

6 Pa fodd y chwiliwyd Esau, ac y celsiwyd ei guddfeydd ef!

7 Yr holl wŷr y rhai yr oedd cyffammed rhyngot & hwynt, a'th yrtrasant hyd y terfyn; y gwŷr yr oedd heddwch rhyngot & hwynt, a'th dwyllasant, ac a'th orfuant; *bwyllawyr* dy fara a roddasant archoll danat: nid oes deall ynddo.

8 Oni ddinystrïaf y dydd hwnnw, medd yr **ARGLWYDD**, y doethlon allan o Edom, a'r deall allan o fynydd Esau?

9 Dy gedyrn di, Teman, a ofuant; fel y torrwr ymaith bob un o fynydd Esau trwy laddfa.

10 ¶ Am dy draha yn erbyn dy frawd Jacob, gwarth a'th orchuddia, a thi a dorri ymaith byth.

11 Y dydd y sefaist o'r tu arall, y dydd y caethgludodd estroniaid ei olud ef, a myned o ddeithriaid i'w byrth ef, a wrw coel-bren-

nau ar Jerusalem, tithau hefyd *oeddi* megis un o honynt.

12 Ond ni ddylesit ti edrych ar ddydd dy frawd, y dydd y ddeithriwyd ef; ac ni ddylesit lawenychu o achos plant Judah, y dydd y difethwyd hwynt; ac ni ddylesit ledu dy safn ar ddydd y cystudd.

13 Ni ddylesit ddyfod o fewn porth fy mhobi yn nydd eu haflywyd; ie, ni ddylesit edrych ar eu hadfyd yn nydd eu haflywyd; ac ni ddylesit estyn *dy law* ar eu golud yn nydd eu difethiad hwynt.

14 Ac ni ddylesit sefyll ar y croes-ŵyrdd, i dorri ymaith y rhai a ddiangal o hono; ac ni ddylesit roi i fynu y gweddill o hono ar ddydd yr adfyd.

15 Canys agos yw dydd yr **ARGLWYDD** ar yr holl genhedloedd: fel y gwnaethost, y gwneir i tithau; dy wobr a ddychwel ar dy ben dy hun.

16 Canys megis yr yfasoeh ar fy mynydd sanctaidd, *felty* yr holl genhedloedd a yfant yn wastad; ie, yfant, a llyngant, a byddant fel pe na buasant.

17 ¶ Ond ar fynydd Sion y bydd ymward, ac y bydd sancteiddrwydd; a thŷ Jacob a berchennogant eu perchennogaeth hwynt.

18 Yna y bydd tŷ Jacob yn dân, a thŷ Joseph yn ffam, a thŷ Esau yn soff, a chynneuuant ynddynt, a difasant hwynt; ac ni bydd un gweddill o dy Esau: canys yr **ARGLWYDD** a'i dywedodd.

19 Goresgyn y deheu hefyd fynydd Esau, a'r gwastadedd y Philistiaid; a pherchennogant feusydd Ephraim, a meusydd Samaria, a Benjamin a *feddianna* Gilead;

20 A chaethglud y llu hwn o blant Israel, yr hyn a *fu eiddo* y Canaanaid, hyd Sarephath; a chaethion Jerusalem, y rhai *sydd* yn Sepharad, a feddiannant ddinasoedd y deheu.

21 A gwaredwyr a ddeuant i fynu ar fynydd Sion i farnu mynydd Esau; a'r frenhiniaeth fydd eiddo yr **ARGLWYDD**.

JONAH.

PENNOD I.

1 *Danfôn Jonah i Ninesh, ac yntau yn ffôl i Tarsis: 4 a thymestl yn ei gyhuddo ef. 11 Ei dafu ef i'r môr, 17 a physgodyn yn ei byngu.*

A GAIR yr ARGLWYDD a ddaeth at Jonah mab Amittai, gan ddywedyd,
 2 Cyfod, dos i Ninesh y ddinas fawr, a llefa yn ei herbyn; canys eu drygioni hwynt a ddyrchafodd ger fy mron.

3 A Jonah a gyfododd i ffôl i Tarsis oddi ger bron yr ARGLWYDD: ac efe a aeth i waered i Joppa, ac a gafodd long yn myned i Tarsis, ac a dalodd ei llong-lôg hi, ac a aeth i waered iddi i fyned gyd â hwynt i Tarsis, oddi ger bron yr ARGLWYDD.

4 ¶ Ond yr ARGLWYDD a gyfododd wynt mawr yn y môr, a bu yn y môr dymmestl fawr, fel y tybygwyd y dryllial y llong.

5 Yna y morwr a ofnasant, ac a lefasant bob un ar ei dduw, a bwriasant y dodrefn oedd yn y llong i'r môr, i ymsgafnhâu o honynt: ond Jonah a aethai i waered i ystlysau y llong, ac a orweddasai, ac a gysgasai.

6 A meist'r y llong a ddaeth atto ef, ac a ddywedodd wrtho, Beth a ddarystu i ti, gysgadur? cyfod, galw ar dy Dduw: fe allai yr ystyr y Duw hwnnw wrthym, fel na'n coler.

7 A dywedasant bob un wrth ei gyfaill, Deuwch, a bwriwn goel-brennau, fel y gwypom o achos pwy y mae y drwg hwn arnom. A bwriasant goel-brennau, a'r coel-bren a syrthiodd ar Jonah.

8 A dywedasant wrtho, Attolwg, dangos i ni er mwyn pwy y mae i ni y drwg hwn: beth yw dy gelyfddydd di? ac o ba le y daethost? na le yw dy wlad? ac o ba bobl yr wyt ti?

9 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Hebreadd ydwyf fi; ac ofni yr wyf fi ARGLWYDD Dduw y nefoedd, yr hwn a wnaeth y môr a'r sychdir.

10 A'r gwŷr a ofnasant gan ofn mawr, ac a ddywedasant wrtho, Paham y gwnaethost hyn? (canys y dynion a wyddent iddo ffôl oddi ger bron yr ARGLWYDD, o herwydd efe a fynegasai iddynt.)

11 ¶ A dywedasant wrtho, Beth a wnawn i ti, fel y gostego y môr oddi wrthym? (canys gweithio yr oedd y môr, a therfysgu.)

12 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Cymmerwch a'i, a bwriwch fi i'r môr; a'r môr a ostega i chwi; canys gwn mai o'm hachos i y mae y dymmestl fawr hon arnoch chiwi.

13 Er hyn y gwŷr a rwyfasant i'w dychwelyd i dir; ond nis gallent: am fod y môr yn gweithio, ac yn terfysgu yn eu herbyn hwy.

14 Lefasant gan hynny ar yr ARGLWYDD, a dywedasant, Attolwg, ARGLWYDD, attolwg, na ddifether ni am einloes y gwr hwn, ac na ddyro i'n herbyn waed gwirion: canys ti, O

ARGLWYDD, a wnaethost fel y gwelast yn dda.

15 Yna y cymmerasant Jonah, ac a'i bwriasant ef i'r môr: a pheidiodd y môr a'i gyffro.

16 A'r gwŷr a ofnasant yr ARGLWYDD âg ofn mawr, ac a aberthasant aberth i'r ARGLWYDD, ac a addunasant addunedau.

17 ¶ A'r ARGLWYDD a ddarparasai bysgodyn mawr i lyngeu Jonah. A Jonah a fu ym môl y pysgodyn dri diwrnod a thair nos.

PENNOD II.

1 *Gweddî Jonah: 10 a'i wared ef o fôl y pysgodyn.*

A JONAH a weddiodd ar yr ARGLWYDD ei Dduw o fôl y pysgodyn,

2 Ac a ddywedodd, O'm hing y gelwais ar yr ARGLWYDD, ac efe a'm hattebodd; o fôl uffern y gwaeddais, a chlywaist fy llef.

3 Ti a'm bwriast i'r dyfnder, i ganol y môr; a'r llanw a'm hamgylchodd: dy holl donnau a'th lifeiraint a seithant drosot.

4 A minnau a ddywedais, Bwriwch fi o wydd dy lygaid; er hynny mi a edrychaf etto tu a'th deml sanctaidd.

5 Y dyfroedd a'm hamgylchasant hyd yr enaid; y dyfnder a ddaeth o'm hamgylch; ymglymmodd yr heag am fy mhen.

6 Ddisgynais i odre y mynyddoedd; y ddaear a'i throslion oedd o'm hamgylch yn dragwydd: etto ti a ddyrchafast fy einioes o'r fôs, O ARGLWYDD fy Nuw.

7 Pan lewygodd fy enaid ynof, cofiais yr ARGLWYDD; a'm gweddî a ddaeth i mewn attat i'th deml sanctaidd.

8 Y neb a gadwant oferedd celwydd, a wrthodant eu trugaredd eu hun.

9 A minnau mewn llais clodforedd a aberthaf i ti, talaf yr hyn a addunedais: iachawdwr laeth sydd eiddo yr ARGLWYDD.

10 ¶ A llefarodd yr ARGLWYDD wrth y pysgodyn, ac efe a fwriodd Jonah ar y tir sych.

PENNOD III.

1 *Danfôn Jonah yr ail waith, ac yntau yn pregethu i'r Ninesfald. 5 Ar eu haddferwch hwy, 10 y mae Duw yntau yn edifarhâu.*

A GAIR yr ARGLWYDD a ddaeth yr ail waith at Jonah, gan ddywedyd,

2 Cyfod, dos i Ninesh y ddinas fawr, a phregetha iddi y bregeth a lefarwyf wrthynt.

3 A Jonah a gyfododd ac a aeth i Ninesh, yn ol gair yr ARGLWYDD: (a Ninesh oedd ddinas fawr iawn o daith tri diwrnod)

4 A Jonah a ddechreuodd fyned i'r ddinas daith un diwrnod, ac efe a lefodd ac a ddywedodd, Deugain niwrnod sydd etto, a Ninesh a gwymplir.

5 ¶ A gwŷr Ninesh a gredasant i Dduw, ac a gyhoeddasant ympryd, ac a wigasant sach-llan, o'r mwya'f hyd y lleiaf o honynt.

6 Canys gair a ddaethi at frenhin Ninesh,

PENNODAU IIL. IV.

ac efe a gyfododd o'i frenhin-faingc, ac a ddiosgodd oddi am dano ei frenhin-wisg, ac a roddes am dano llan sach, ac a eisteddodd mewn lludw.

7 Ac efe a barodd gyhoeddi, a dywedyd trwy Ninesfeh (trwy orchymyn y brenhin a'i bendefigion) gan ddywedyd, Dyn ac anifail, eidion a dafad, na phrofant ddim; na phorant, ac nac yfant ddwfr.

8 Gwisger dyn ac anifail â sach-len, a galwant ar Dduw yn law: Ie, dychwelant bob un oddi wrth ei ffordd ddrygionus, ac oddi wrth y trawsder sydd yn eu dwylaw.

9 Pwy a wŷr a drŷ Duw ac edifarhâu, a throï oddi wrth angerdd ei ddig, fel na ddfiferer ni?

10 ¶ A gwelodd Duw eu gweithredoedd hwynt, droi o honynt o'u ffyrdd drygionus; ac edifarhodd Duw am y drwg a ddywedasai y gwnai iddynt, ac nis gwnaeth.

PENNOD IV.

1 *Jonah yn anffoddlawn i drugaredd Duw, 4 ac yn cael ei geryddu dan rith pren cicaion.*

ABU ddrwg iawn gan Jonah hyn, ac efe a ddiolodd yn fawr.

2 Ac efe a weddfodd ar yr ARGWLWYDD, ac a ddywedodd, Attolwg i ti, ARGWLWYDD, oni ddywedais i hyn pan oeddwn etto yn fy ngwlad? am hynny yr achubais flawn i ffoi i Tarsus; am y gwyddwn dy fod di yn Dduw graslawn a thrugarog, hwyrthydig i ddig, aml o drugaredd, ac edifeiriol am ddrwg.

3 Am hynny'n awr, O ARGWLWYDD, cym-

mer, attolwg, fy einloes oddi wrthyf; canys gwell i mi farw na byw.

4 ¶ A'r ARGWLWYDD a ddywedodd, Ai da yw y gwaith ymddigio o honot?

5 A Jonah a aeth allan o'r ddinas, ac a eisteddodd o'r tu dwyrain i'r ddinas, ac a wnaeth yno gaban iddo ei hun, ac a eisteddodd dano yn y cysgod, hyd oni welai beth a fyddai yn y ddinas.

6 A'r ARGWLWYDD Dduw a ddarparodd cicaion, ac a wnaeth *tddo* dyfu dros Jonah, i fod yn gysgod uwch ei ben ef, i'w waredu o'i ofid: a bu Jonah lawen iawn am y cicaion.

7 A'r Argwlwydd a barottodd bryf ar godiad y wawr drannoeth, ac efe a darawodd y cicaion, ac yntau a wywodd.

8 A phan gododd haul, bu i Dduw ddarparu poeth-wynt y dwyrain; a'r haul a darawodd ar ben Jonah, fel y llewygodd, ac y deisyfodd farw o'i einloes, ac a ddywedodd, Gwell i mi farw na byw.

9 A'r Argwlwydd a ddywedodd wrth Jonah, Ai da yw y gwaith ymddigio o honot am y cicaion? Ac efe a ddywedodd, Da yw i mi ymddigio hyd angau.

10 A'r ARGWLWYDD a ddywedodd, Ti a desturiaist wrth y cicaion ni lafuriaist wrtho, ac nis peraist iddo dyfu: mewn noswaith y bu, ac mewn noswaith y darfu:

11 Ac oni arbedwn i Ninesfeh y ddinas fawr, yr hon y mae ynddi fwy na deuddeng myrdd o ddynion, y rhai ni wyddant *ragor* rhwng eu llaw ddechau a'u llaw aswy, ac anifeiliaid lawer?

M I C H A H.

PENNOD I.

1 *Michah yn dangos digofaint Duw yn erbyn Jacob am eu gau-dduoniaeth; 10 ac yn annog i alaru.*

GAIH YR ARGWYDD YR hwn a ddaeth at Michah y Morasthiad yn nyddiau Jotham, Ahaz, a Hesechah, brenhinoedd Judah, yr hwn a welodd efe am Samaria a Jerusalem.

2 Gwrandewch, bobl oll; clyw dithau y ddaear, ac sydd ynddi; a bydded yr ARGWYDD DDUW yn dyst i'ch erbyn, yr Argwydd o'i deml sanctaidd.

3 Canys wele yr ARGWYDD yn dyfod o'i le; *efe* hefyd a ddisgyn, ac a sathr ar uchelderau y ddaear.

4 A'r mynyddoedd a doddant tano ef, a'r glynnoedd a ynholltant fel cŵyr o flaen y tân, ac fel y dyfroedd a dywelltir ar y gorwaered.

5 Hyn i gyd sydd am anwiredd Jacob, ac am bechodau tŷ Israel. Beth yw anwiredd Jacob? onid Samaria? Pa rai yw uchel-leoedd Judah? onid Jerusalem?

6 Am hynny y gosodaf Samaria yn garneddfaes *dda* i blannu gwinllan; a gwnaf i'w cherrig dreiglo i'r dyffryn, a datguddiaf ei svlfeint.

7 A'i holl ddelwau cerffedig a gurir yn ddryllian, a'i holl wobrau a losgir yn tân, a'i holl eilumod a osodaf yn arheithiedig; o herwydd o wobr puttain y casglodd hi *hwyn*, ac yn wobr puttain y dychwelant.

8 O herwydd hyn galaraf ac udaf; cerddaf yn noeth ac yn llwm: gwnaf alar fel dreigiâu, a gofid fel cywion y dylluan.

9 O herwydd dolurus yw ei hareholl: canys daeth hyd at Judah; daeth hyd borth fy mhobi, hyd Jerusalem.

10 ¶ Na fynegwch hyn yn Gath, gan wlo na wylwch ddim yndreigla mewn llwch yn nhŷ Aphrah.

11 Dos heibio, preswylferch Saphir, yn noeth dy warth: ni ddaeth preswylferch Saanan allan y'ngalar Bean-esel, efe a dderbyn gennych ei sefyll-fan.

12 Canys trig-ferch Maroth a ddisgwyllodd yn ddyfal am ddaioni; eithr drwg a ddisgynodd oddi wrth yr ARGWYDD hyd at borth Jerusalem.

13 Preswylferch Lachis, rhwym y cerbyd wrth y buan-farch: dechreuad pechod yw hi i ferech Ston; canys ynot ti y cafwyd anwireddau Israel.

14 Am hynny y rhoddi anrhegion i Moreseth-gath: tai Achsib a *yddant* yn gelwydd i frenhinoedd Israel.

15 Etto mi a ddygaf etifedd i ti, preswylferch Maresah; daw hyd Adulam, gogoniant Israel.

16 Ymfoela, ac ymellia am dy blant moethus: helaetha dy foelder fel eryr; canys caethgludwyd hwynt oddi wrthyt.

PENNOD II.

1 Yn erbyn trais. 4 Cwynfan. 7 Ceryddu anghyflawnder a delu-addoliaeth. 12 Addawo adferu Jacob.

GWAR a ddychmygo anwredd, ac a wnelo ddrygionl ar eu gweiyau: pa oleu y bore y gwnant hyn; am ei fod ar eu dwylaw.

2 Meusydd a chwennychant hefyd, ac a ddygant trwy drais; a theiau, ac a'u dygant: gorthrymiant hefyd wr a'i dŷ, dyn a'i etifeddiaeth.

3 Am hynny fel hyn y dywed yr ARGWYDD, Wele, yn erbyn y teulu hwn y dychymygais ddrwg, yr hwn ni thynnwch eich gyddfaw o hono, ac ni rodiwch yn falch; canys amser drygyd yw.

4 ¶ Yn y dydd hwnnw y cyfyd uw ddammeg am danoch chwi, ac a alara alar gofidus, gan ddywedyd, Dinystriwyd ni yn llwyr; newidiodd ran fy mhobi: pa fodd y dug ef oddi arnaf! gan drol ymaith, efe a rannodd ein meusydd.

5 Am hynny ni bydd i ti a fwrio reffyn coelbren y'ngwynulleidfa yr ARGWYDD.

6 Na phrophwydych, *meddiant wrth y rhai* a brophwydant; ond ni phrophwydant iddynt na dderbyniolnt gywilydd.

7 ¶ O yr hon a elwir Tŷ Jacob, a fyrdhawyd yspryd yr ARGWYDD? ai dyma ei weithredodd ef? oni wna fy ngeiriau lês i'r neb a rodio yn unlaw?

8 Y *rhai oddi* fy mhobi ddoe, a godasant yn elyn: dfoegwch y dilledyn gyd â'r wisg oddi am y rhai a ânt heibio yn ddiotal, *se* rhai yn dychwelyd o ryfel.

9 Gwragedd fy mhobi a fwriasoeh allan o dŷ eu hydrydych; a dygasoch oddi ar eu plant hwy fy harddwch byth.

10 Codwch, ac ewch ymaith; canys nid dyma eich gorphwysfa: am eihalogi, y dinystria hi *chwi* â dinystr tost.

11 Os un yn rhodio yn yr yspryd a chelwydd, a ddywed yn gelwyddog, Prophwydaf i ti am win a difod gadarn; efe a gaiff fod yn brophwyd i'r bobl hyn.

12 ¶ Gan gasglu y'th gasglaf, Jacob oll: gan gynnwll cynhullaf weddill Israel; gosodaf hwynt ynghyd fel defaid Bosrah, fel y praidd y'ngnanol eu corlan: trystiant rhag *asied* dyn.

13 Daw y rhwygydd i fyndu o'u blaen hwynt; rhwygasant, a thramwyasant trwy y porth, ac aethant allan trwyddo, a thramwya eu brenhin o'u blaen, a'r ARGWYDD ar eu pennau hwynt.

PENNOD III.

1 *Creulondeb y thywysogion. 5 Ffalsedd y prophwydi: 8 a ddiogelwch pob un o'r ddau.*

DYWEDAIS hefyd, Gwrandewch, attolwg, pennaethiaid Jacob, a thywysogion tŷ Israel: Onid i chwi y *perthyn* gwybod barn?

2 Y rhai ydych yn casâu y da, ac yn hoffi y drwg, gan singo eu croen oddi am danynt, a'u cig oddi wrth eu hesgym;

3 Y rhai hefyd a fwyttant gif gy mhobi, a'u croen a sfiangant oddi am danynt, a'u hesgym a ddrylliant, ac a friwant, megis i'r crochan, ac fel cig ym y badell.

4 Yna y llefant ar yr ARGWYDD, ac nis ettyb hwynt; efe a guddia ei wyneb oddi

wrthynf y pryd hwnnw, fel y buant ddrwg yn eu gweithredoedd.

5 ¶ Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD am y prophwydi sydd yn cyfelliorni fy mhobl, y rhai a frathant â'u dannedd, ac a lefant, Heddwch : a'r neb ni roddo yn eu pennau hwynt, darparant ryfel yn ei erbyn.

6 Am hynny y bydd nos i chwi, fel na chaffoch weledigaeth ; a thywyllwch i chwi, fel na chaffoch ddewiniaeth : yr haul hefyd a fachiada ar y pdrwydi, a'r dydd a ddau arnynt.

7 Yna y gweledyddion a gywilyddiant, a'r dewiniaeth a waradwyddir ; Ie, pawb o honynt a gauant ar eu genau, am na rydd Duw ateb.

8 ¶ Ond yn ddiau llawn wyf fi o rym gan yspryd yr ARGLWYDD, ac o farn a nerth, i ddangos ei anwiredd i Jacob, a'i bechod i Israel.

9 Gwrandewch hyn, attolwg, pennaethiaid tŷ Jacob, a thywysogion tŷ Israel, y rhai sydd ffaith ganddynt farn, ac yn gwyrto pob unlondeb.

10 Adeiladu Ston y maent â gwaed, a Jerusalem âg anwiredd.

11 El phennaethiaid a roddant farn er gwobr, a'i hofferiaid a ddygant er cyflog, a'r prophwydi a ddewiniaent er arian ; etto wrth yr ARGLWYDD yr ymgynhaliant, gan ddywed- yd, Onid yw yr ARGLWYDD i'n plith ? ni ddaw drwg arnom.

12 Am hynny o'ch achos chwi yr erddir Ston fel maes, a Jerusalem a fydd yn garn- eddau, a mynydd y tŷ fel uchel-leocld y goedwig.

PENNOD IV.

1 Gogoniant, 3 heddwch, 8 teyrnas, 11 a buddugoliaeth yr egiptys.

A BYDD yn niwedd y dyddiau, i fynydd tŷ yr ARGLWYDD fod wedi ei sicrhau ym mhen y mynyddoedd ; ac efe a ddyrhefir goruwch y bryniau ; a phobloedd a ddylyfant atw.

2 A chenhedloedd lawer a ant ac a ddywed- ant, Dewch, ac awn i fynu i fynydd yr ARGLWYDD, ac i dŷ Dduw Jacob ; ac efe a ddyg i ni ei ffyrdd, ac yn ei lwybrau y rhod- iwn : canys y gyfraith a allan o Ston, a gair yr ARGLWYDD o Jerusalem.

3 ¶ Ac efe a farna rhwng pobloedd lawer, ac a gerydda genhedloedd cryfion hyd ym mhell ; a thorrant eu cleddyfau ym sychau, a'u gwaywffyn yn bladuriau : ac ni chyfyd cenedl gledddyf yn erbyn cenedl, ac ni ddyg- ant ryfel mwyach.

4 Ond eisteddant bob un dan ei winyddden a than ei fflysbren, heb neb i'w dychrynu ; canys genau ARGLWYDD y llucedd a'i llefar- odd.

5 Canys yr holl bobloedd a roddiant bob un yn enw ei dduw ei hun, a ninnau a rodiwn yn enw yr ARGLWYDD ein Duw byth ac yn dragwydd.

6 Yn y dydd hwnnw, medd yr ARGLWYDD, y caelaf y gloff, ac y cynhullaf yr hon a yrrwyd allan, a'r hon a ddrwgais :

7 A gwnaaf y gloff yn weddill, a'r hon a dafwyd ym mhell, yn genechl gref ; a'r ARGLWYDD a deyrnasa arnynt ym mynydd Ston o hyn allan byth.

8 ¶ A thithau, tŵr y praidd, castell merch Ston, hyd attat y daw, Ie, y daw yr ar- glwyddiaeth bennaf, y deyrnas i ferch Jeru- salem.

9 Paham gan hynny y gweiddi waedd ? onid oes ynot frenhin ? a ddarfau am dy gynghor-

ydd ? canys gwewyr a'th gymmerodd megis gwraig yn esgor.

10 Ymofidia a griddfana, merch Ston, fel gwraig yn esgor : o herwydd yr awr hon yr ei di allan o'r ddinas, a thrigi yn y maes ; ti a ei hyd Babilon : yno y'th waredir ; yno yr achub yr ARGLWYDD di o law dy elynion.

11 ¶ Yr awr hon hefyd llawer o genhedloedd a ymgasglasant i'th erbyn, gan ddywedyd, Halogwr hi, a gweled ein llygaid hynny ar Ston.

12 Ond ni wyddant hwy feddyllau yr ARGLWYDD, ac ni ddcallant ei gynghor ef : canys efe a'u casgl hwynt fel yagubau i'r llawdrynu.

13 Cyfod, merch Ston, a dyrna ; canys gwnaaf dy gorn yn haiarn, a'th garnau yn bres ; a thi a ddrylli bobloedd lawer : a chys- segraf i'r ARGLWYDD eu helw hwynt, a'u golud i ARGLWYDD yr holl ddaear.

PENNOD V.

1 Genadigaeth Crist, 4 a'i frenhiniaeth, 8 a'i fuddugoliaeth.

YR awr hon ymfyddina, merch y fyddin ; gosododd gynllwyn i'n herbyn : tarawant farnwr Israel a gwialen ar ei gern.

2 A thithau, Bethlehem Ephratah, er dy fod yn fechan ym mhllith miloedd Judah, etto o honot ti y daw allan i mi un i fod yn llywydd yn Israel ; yr hwn yr oedd ei fynediad allan o'r dechreuad, er dyddlau trwygwyddoldeb.

3 Am hynny y rhydd efe hwynt i fynu, hyd yr amser y darffo i'r hon a esgoro esgor : yna gweddill ei frodyr ef a ddychwelant at feibion Israel.

4 ¶ Ac efe a saif ac a bortha â nerth yr ARGLWYDD, yn ardderchogwrwydd enw yr ARGLWYDD ei Dduw ; a hwy a drigant : canys yr awr hon efe a fawrhef hyd eithafodd y ddaear.

5 A hwn fydd yr heddwch, pan ddél yr Assyriad i'n tir ni : a phan sathro o fewn ein palassu, yna cyfodwn yn ei ebyrn sauth fugail, ac wyth o'r dynion pennaf.

6 A hwy a ddimystriant dir Assyria a'r cleddyf, a thir Nimrod a'i gleddyfau noethion ei hun : ac efe a'r hachub rhag yr Assyriad, pan ddél i'n tir, a phan sathro o fewn ein ter- fynuau.

7 A bydd gweddill Jacob ynghanol llawer o bobl, fel y gwlith oddi wrth yr ARGLWYDD, megis cawodydd ar y gweiltglas, yr hwn nid erys ar ddyd, ac ni ddisgwyf wrth feibion dynion.

8 ¶ A gweddill Jacob a fydd ym mysg y Cenedloedd ynghanol pobl lawer, fel llew ym mysg bywstfiod y goedwig, ac fel cenaw llew ym mhllith y diadellau defaid ; yr hwn, pan él trwodd, a sathr ac a ysglyfacha, ac ni bydd achubydd.

9 Dy law a ddyrhefir yn erbyn dy wrth- wynebwyr, a'th holl elynion a dorri ymaith.

10 A bydd y dwtwn hwnnw, medd yr ARGLWYDD, i mi dorri ymaith dy feirch o'th ganol di, a dinstyrio dy gerbydau :

11 Torraf hefyd i lawr ddinasoedd dy wlad, a dymchwelaf dy holl ymddiffynfeydd :

12 A thorraf ymaith o'th law y swynion, ac ni bydd i ti ddewiniaid.

13 Torraf hefyd i lawr dy luniau cerfedig, a'th ddelwau o'th blith ; ac ni chei ymgrym- mu mawrach i weithredoedd dy ddwyllaw dy hun.

14 Diwreiddiaf dy lwydni o'th ganol hefyd ; a dinstyriaf dy ddinasoedd.

15 Ac mewn dig a lliid y gwnaaf ar y cenedl- oedd y fath ddaieidd ag na chlywsant.

PENNOD VI.

1 *Ymraethel Duw o herwydd angharedigrwydd, 6 ac anwybodaeth, 10 ac anghyflawnder, 16 a detw-addohaeth ei bobl.*

GWRANDEWCH, attolwg, y peth a ddywed yr ARGLWYDD; Cyfod, ymddadleu a'r mynyddoedd, a chlywed y brynllau dy las.

2 Gwrandewch y mynyddoedd, a chedym sylfeini y ddaear, gwyn yr ARGLWYDD; canys y mae cŵyn rhwng yr ARGLWYDD a'i bobl, ac efe a ymddadleu ág Israel.

3 Fy mhobl, beth a wneuthum i ti? ac ym mha beth y'th flinais? tystiolaetha i'm herbyn.

4 Canys mi a'th ddygais o dir yr Aipht, ac a'th ryddhais o dŷ y caethiwd, ac a anfonais o'th flaeu Moses, Aaron, a Miriam.

5 Fy mhobl, cofia, attolwg, beth a fwrriadodd Balac brenhin Moab, a pha ateb a roddes Balaam mab Beor iddo, o Sittim hyd Gilgal; fel y galloch wybod cyflawnder yr ARGLWYDD.

6 ¶ A pha beth y deuaif ger bron y ARGLWYDD, ac yr ymgrymmaf ger bron yr uchel Dduw? a ddeuaif fi ger ei fron ef a phoeth-offrymmau, ac á dyniewald?

7 A foddlonir yr ARGLWYDD á miloedd o feheryn, neu á myrddiwn o ffrydiau olew? a roddaf fi fy nghyntaf-anedig dros fy anwiredd, ffirwyth fy nghroth dros bechod fy enaid?

8 Dangosodd efe i ti, ddyw, beth sydd dda: a pha beth a gais yr ARGLWYDD gennyf, ond gwneuthur barn, a hoffi trugaredd, ac ymostwng i rodio gyd a'th Dduw?

9 Llef yr ARGLWYDD a lefa ar y ddinas, a'r doeth a wél dy enw: gwrandewch y wlaen, a phwy a'l hordeiniodd.

10 ¶ A oes etto drysorau anwiredd o fewn tŷ y gwr anwir, a'r mesur prin, peth sydd ffiaidd?

11 A gyfrifwn yn lân un á chlorianau anwir, ac á chod o gerrig twyllodrus?

12 Canys y mae ei chyfoethogion yn llawn trais, a'l thrigolion a ddywedasant gelwydd; a'u tafod sydd dwyllodrus yn eu genau.

13 A minnau hefyd a'th glwyfaf wrth dy daro, wrth dy anrheithio am dy bechodau.

14 Ti a fwyttel, ac ni'th ddigonir; a'th ostyngiad sydd yn dy ganol dy hun: ti a ymasafi, ac nid achubi; a'r hyn a achubech, a roddaf i'r cleddyf.

15 Ti a haul, ond ni fedi; ti a sethri yr olew-yydd, ond nid ymiri ág olew; a gwin newydd, ond nid yfi win.

16 ¶ Cadw yr ydys ddeddfau Omri, a holl weithredoedd Ahab, a rhodio yr ydych yn eu cynghorion; fel y'th wnawn yn anghyfanedd, a'l thrigolion i'w hwtio: am hynny y dygwch warth fy mhobl.

PENNOD VII.

1 *Yr estioys yn cwyno leid yw o risedi, 3 mor ruffredin yw lygredigaeth; 5 ac yn rhoi ei goglad a'i hyder, nid ar ddyw, ond ar Dduw; 8 yn gorfulleddu ar ei gelynon; 14 a Dduw yn ei chysuro hi trwy adawdion, 16 a thrwy waradwyddo ei gelynon, 18 a thrwy ei drugarediau.*

CWAE fi! canys ydwyf fel easgladlau ffirwythydd háf, fel lloffion grawnwin y cynhauf gwin; nid oes swp o rawn i'w bwyttu; fy enaid a fysiiodd yr addfed ffirwyth cyntaf.

2 Darfu am y duwiol oddi ar y ddaear, ac nid oes un uniawn ym mhllith dynion; cynllwyn y maent oll am waed; pob un sydd yn hela ei frawd á rhwyd.

3 ¶ I wneuthur drygioni a'r ddwy ddwyllaw yn egniol, y tywysog a ofyn, a'r barnwr am wob; a'r hun sydd fawr a ddywed lygredigaeth ei foddwl: felly y plethant ef.

4 Y goreu o honynt sydd fel mieren, yr uniaf yn arweach ná chae drain; dydd dy wylwyr, a'th ofwy sydd yn dyfod: bellach y bydd eu penbleth hwynt.

5 ¶ Na chredwch i gyfalli, nac ymddiried-weli i dywysog: cadw ddwrs dy enau rhag yr hon a orwedd yn dy fynwes.

6 Canys mab a ammharcha ei dad, y ferch a gyfyd yr erbyn ei mam, a'r waudd yn erbyn ei chwegr: a gelynon gwr yw dynion ei dŷ.

7 Am hynny mi a edrychaf ar yr ARGLWYDD, disgwyliaf wrth Dduw fy ischawdwriaeth: fy Nuw a'm gwrendy.

8 ¶ Na lawenyeha i'm herbyn, fy ngelynes: pan syrthiwyf, cyfodaf; pan eisteddwyf mewn tywyllwch, yr ARGLWYDD a lewytcha i mi.

9 Dioddefaf ddig yr ARGLWYDD, canys pechais i'w erbyn; hyd oni ddadieuo fy nghŵyn, a gwneuthur i mi farn: efe a'm dwg allan i'r goleuad, a mi a lefa ei gyflawnder ef.

10 A'm gelynes a gaiff weled, a chywilydd a'l gorchuddia hi, yr hon a ddywedodd wrthyf, Mae yr ARGLWYDD dy Dduw? fy llygaid a'l gwelant hi; bellach y bydd hi yn sathra, megis tom yr heolydd.

11 Y dydd yr addeledir dy furiau, y dydd hwnnw yr ymbellhá y ddeddf.

12 Y dydd hwnnw y daw efe hyd attat o Assyria, ac o'r dinasoedd cedryn, ac o'r cadernid hyd yr afon, ac o fôr i fôr, ac o fynydd i fynydd.

13 Etto y wlad a fydd yn anrhaith o nehos ei thrigolion, am ffirwyth eu gweithredoedd.

14 ¶ Portha dy bobl á'th wlaen, defaid dy etifeddiaeth, y rhai sydd yn trigo yn y coed yn unig, y'nghanol Carnel: porant yn Basan a Gilead, megis yn y dyddiau gynt.

15 Megis y dyddiau y daethost allan o dir yr Aipht, y dangosaf iddo ryfeddodau.

16 ¶ Y cenhedloedd a welant, ac a gywilyddiant gan eu holl gyfder hwynt: rhoddant es llaw ar eu genau; eu chustiau a fyddarant.

17 Llyfant y llwch fel sarph; fel prydaf y ddaear y symmudant o'u llochesau: arswydiant rhag yr ARGLWYDD ein Duw ni, ac o'th achos di yr ofnant.

18 ¶ Pa Dduw sydd fel tydi, yn madden anwiredd, ac yn myned hebio i anwiredd gweddill ei etifeddiaeth? ni ddeil efe ei ddiig byth, am fod yn hoff ganddo drugaredd.

19 Efe a ddychwel, efe a drugarhá wrthym: efe a ddarostwng ein hanwireddiau; a thi a delli eu holl bechodau i ddyfnderoedd y môr.

20 Ti a gyflawni y gwirionedd i Jacob, y drugaredd hefyd i Abraham, yr hwn a dyngais: i'n tadau ar y dyddiau gynt.

LLYFR N A H U M.

PENNOD I.

Mawredd Duw yn ei ddaloni tu ag at ei bobl, a'i doster yn erbyn ei elynion.

BAICH Ninefeh. Llyfr gweledigaeth Nahum yr Elcosiad.

2 Duw sydd eiddigus, a'r ARLWYDD sydd yn dŷal; yr ARLWYDD sydd yn dŷal ac yn berchen lid: dŷal yr ARLWYDD ar ei wrthwynebwy, a dal dig y mae efe i'w elynion.

3 Yr ARLWYDD sydd hwyrfrydig i ddig, a mawr ei rym, ac ni ddfeoga yr anwir: yr ARLWYDD sydd a'i lwybr yn y corwynt, ac yn y rhyferthwy, a'r cymmylau yw llwch ei draed ef.

4 Efe a gerydda y môr, ac a'i sych; yr holl afonydd a ddyhysbydda efe: Hesgôdd Basan a Charmel, a llesgôdd bloddeuyn Libanus.

5 Y mynyddoedd a grynant rhagddo, a'r brynau a doddant, a'r ddaear a lysg gan ei olwg, a'r byd hefyd a chwbl ag a drigant ynddo.

6 Pwy a saif o flaen ei lid ef? a phwy a gyfyd ynghyddaredd ei ddigofaint ef? ei lid a dywellŵr fel tân, a'r creigiau a fwrw i lawr ganddo.

7 Daionus yw yr ARLWYDD, ymddiffynfa yn nydd blinder; ac efe a edwyn y rhal a ymddiriedant ynddo.

8 A llifeariant yn myned trosodd y gwna efe drange ar ei lle hi, a thywyllwch a erlid ei elynion ef.

9 Beth a ddychymygwch yn erbyn yr ARLWYDD? efe a wna drange; ni chyfyd blinder ddywaith.

10 Canys tra yr ymddyryson fel drain, a thra meddwont fel meddwon, ysir hwynt fel sofr wedi llawn-ywyo.

11 O honot y daeth allan a ddychymyga ddrwg yn erbyn yr ARLWYDD: cynghorwr drygonus.

12 Fel hyn y dywed yr ARLWYDD, Pe byddent heddychol, ac felly yn aml, etto fel hyn y torrir hwynt i lawr, pan elo efe heibio. Er i mi dy fino, ni' th finaf mwyach.

13 Canys yr awrhon y torraf ei iau ef oddi arnat, dryllaf dy rymau.

14 Yr ARLWYDD hefyd a orchymynodd o' th blegid, na hauer o' th enw mwyach: torraf o dŷ dy dduwiau y gerddedig a'r dawdd ddellw: gwnafr dy fedd; canys gwael ydwy.

15 Wele ar y mynyddoedd draed yr efengylwr, cyhoeddwr heddwch: cadw di, O Judah, dy wyliau, tâl dy addunedau: canys nid â y drygionus trwot mwy; cwbl dorrwyd ef ymaith.

PENNOD II.

Ofnadwy a buiddugol luoedd Duw yn erbyn Ninefeh.

DAETH y chwalwr i fynu o flaen dy wyneb: cadw yr ymddiffynfa, gwylia y ffordd, nertha dy lwynau, cadarnhâ dy nerth yn fawr.

2 Canys dychwelodd yr ARLWYDD ar-dderechowgrwydd Jacob, fel ardderchowgrwydd Israel: canys y dyhysbyddwy'r au

dyhysbyddodd hwynt, ac a lygrasant eu cangau gwinwydd.

3 Tarian ei wŷr grymmus a liwiwyd yn goch, ei wŷr o ryfel a wisgwyd âg ysgariad; y cerbydau fyddant gyd â lampau tanllyd y dydd y byddo ei arlwy, a'r flyuniwydd a ysgydwir yn aruthrol.

4 Y cerbydau yn gynddeirionant yn yr heolwydd, tarawnt wrth eu gilydd yn y prifffyrdd: eu gwelediad fydd fel flammau, ac fel melt y saethant.

5 Efe a gyfrif ei weision gwyhion; tramgwyddant wrth gerdded; prysurant at ei chae hi, a'r ymddiffyn a barottôir.

6 Pyrh y dwfr a agorir, a'r palas a ymddettd.

7 A Hussab a gaethgludir, dygir hi i fynu, a'i morwynion yn ei harwain megis â llais colommenod yn curo ar eu dwyfronau.

8 A Ninefeh sydd er ys dyddiau fel llyn o ddwfr: ond hwy a ffoant. Sefwch, sefwch, meddant; ac ni bydd a edrycho yn ol.

9 Ysglyfaethwch arian, ysglyfaethwch aur; canys nid oes diben ar yr ystôr, a'r gogoniant o bob doedref dymunol.

10 Gwag, a gorwag, ac anrheithiedig yw hi, a'r galon yn toddi, a'r gliniau yn taro yng nghyd, ac anhwyllar bob lwynau, a'u hwynebau oll a gaeglant barddu.

11 Pa le y mae trigfa y llewod, a phorfa cenawon y llewod? lle y rhodiai y llew, sef yr hen lew, a'r cenaw llew, ac nid oedd a'u tarfai?

12 Y llew a ysglyfaethodd ddigon i'w genawon, ac a dagodd i'w lewesau, ac a lanwodd âg ysglyfaeth ei ffau, a'i loches âg yspail.

13 Wele fi yn dy erbyn, medd ARLWYDD y lluoedd; a mi a losgaf ei cherbydau yn y mŵg, a'r cleddyf a ddifa dy lewod Ieuainge; a thorrâf ymaith o'r ddaear dy ysglyfaeth, ac ni chlywir mwy lais dy genadau.

PENNOD III.

Gofidus gwymp Ninefeh.

GWAE ddinas y gwaed; llawn celwydd ac yspail ydyw i gyd, a'r ysglyfaeth heb ymado.

2 Bydd swm y firewyll, a swm cynnwrf olwynion, a'r march yn pranglo, a'r cerbyd yn neidio.

3 Y marchog sydd yn codi ei gleddyf gloyw, a'i ddiaelwr waywffon: lliaws o ladeddigion, ac aneirif o gelanedd; a heb ddiwynt ar y cyrph: triplant wrth eu cyrph hwynt:

4 O herwydd aml butteindra y buttain deg, meistro swynion, yr hon a werth genhedloedd trwy ei phutteindra, a theuluocedd trwy ei swynion.

5 Wele fi i' th erbyn, medd ARLWYDD y lluoedd, a datguddaf dy odre ar dy wyneb, a gwnafr i genhedloedd weled dy noethni, ac i deyrmasoedd dy wARTH.

6 A thaffaf ffaidd bethau arnat, a gwnafr di yn wael, a gosodaf di yn ddrwyth.

7 A bydd i bawb a' th welo ffôl oddi wrthyt, a dywedyd, Anrheithiwyd Ninefeh, pwy a

gwyna liddi? O ba le y ceisïaf ddiðdanwyr i ti?

8 Ai gwelld ydwynt ná No dylwythog, yr hon a oodir rhwng yr afonydd, ac a amgylchir á dyfroedd, i'r hon y mae y môr yn rhagfur, a'i mur o'r môr?

9 Ethiopia oedd ei chadernid, a'r Aipht, ac angirif: Put a Lubim oedd yn gynnorthwy i ti.

10 Er hynny hi a ddygwydd ymaith, hi a gaethgludwyd; a'i phlant bychain a ddrylliwyd ym mhen pob heol; ac am ei phendefigion y bwriasant goelbrennau, a'i holl wyr mawr a rwyngwyd mewn gefynnau.

11 Tithau hefyd a feddwi; byddi guddledig, celsi hefyd gadernid rhag y gelyn.

12 Dy holl ymddiffnyfeydd *syddant fel* ffygwydd a'u blaenffwrth arnynt: os ysgwir hwynt, syrthiant yn safu y bwyttáwr.

13 Wele dy bobl yn wragedd yn dy ganc' di: pyrth dy dir a agorir i' th elynion; tán a ysodd dy farrau.

14 Tynn i ti ddwfr i'r gwarchae, cadarnhá

dy ymddiffnyfeydd; dos i'r dom, sathr y clai, cryfhá yr odyr briddfaen.

15 Yno y tán a' th ddiífa, y cleddyf a' th dyrr. ymaith, efo a' th ysa di fel pryf y rhwd; ymllosga fel pryf y rhwd, ymllosga fel y ceiliog rhedyn.

16 Amlhéaist dy farchnadwyr rhagor sér y nefoedd: difwynodo pryf y rhwd, ac ehedodd ymaith.

17 Dy ral coronog *sydd* fel y locustiaid, a' th dywysogion fel y ceiliogod rhedyn mawr, y rhai a wersyllant yn y caeau ar y dydd oerfelog, ond pan gyfodo yr haul, hwy a ehadant ymaith, ac ni adwænrir eu man lle y maent.

18 Dy fugeiliaid, brenhin Assyria, a heppiant, a' th bendefigion a orweddant; gwasgerir dy bobl ar y mynyddoedd ac ni bydd a' w casglo.

19 Ni thynnir dy archoll ynghyd, clwyfus yw dy welli; paw a glywo sôn am danat a gurant eu dwyíaw arnat; o herwydd pwy nid aeth dy ddrvgioni drosto bob amser?

LLYFR

H A B A C U C.

PENNOD I.

1 Habacuc yn achwyn rhag anwtredd y wlad, 5 ac yn cael danos iddo y dvalodd erchyll a ddið troy y Caldeaid: 12 ac yn cwyno bod yn dvalodd ar y bobl troy ral oedd lawer gwaeth ná hwynt-hwy eu hunain.

Y BAICH a welodd y prophwyd Habacuc.

2 Pa hyd, ARLWYDD, y gwaeddaf, ac nis gwrandaw! y bloeddïaf arnat rhag trais, ac nid achubi!

3 Paham y gwnei i mi weled anwtredd, ac y peri i mi edrych ar flinder? surhaith a thrais *sydd* o'm blaen i; ac y mae a gyfyd ddaðl ac ymrson.

4 Am hynny yr oedri cyfraith, ac nid á barn allan byth: am fod y drygonus yn amgylchu y cyflawn; am hynny cam farn a á allan.

5 ¶ Gwelwch ym mys y cenhedloedd, ac edrychwch, rhyfeddwch yn aruthrol: canys gweithredaf weithred yn eich dyddiau, ni choelliwch er ei mynegi i' chwi.

6 Canys wele fi yn codi y Caldeaid, cenedl chwerau a phrysur, yr hon a rodia ar hyd lled y tir, i feddiannu cyfanneddoedd nid yw eiddynt.

7 Y maent i'w hofni ac i'w harwydo: o honyat eu hun y daw allan eu barn a'u rhagoriaeth.

8 A'u meirch sydd fuanach ná'r llewpariaid, a llynnach ydynt ná bleiddiau yr hwy: eu marchogion hefyd a ymdanant, a'u marchogion a ddeuant o bell; ehadant fel eryr yn prysuro at fyw.

9 Hwy a ddeuant oll i dreisio; ar gyfer eu hwyneb y bydd gwynt y dwyrain, a hwy a gaagliant gaethlon fel y tywod.

10 A hwy a watwariant frenhinoedd, a thywysogion a *syddant* watwargerdd iddynt: hwy a watwariant yr holl gastyll, ac a gaagliant lwech, ac a' goresgynant.

11 Yna y newidia ei feddwl, ac yr á troedd,

ac a drosedda, gan ddiðloch am ei rym yma i'w dduw ei hun.

12 ¶ Onid wyi ti er tragywyddoldeb, O ARLWYDD Fy NUW, fy Sanctaidd? ni byddwn feirw. O ARLWYDD, ti a'u gosodaist hwy i farn, ac a'u sicrhaist, O DDUW, i gopedig-aeth.

13 Ydwyf lsnach dy lygaid nag y gelli edrych ar ddrwg, ac ni eili edrych ar anwtredd: paham yr edrychi ar yr anwyddloniaid, ac y teui pan lyngco yr anwir wa cyflawnach nag ef ei hun?

14 Ac y gwnei ddynton fel pysgod y môr, fel yr ymlugiaid heb lywydd arnynt?

15 Cyfodant hwynt oll á'r bach; casglant hwynt yn eu rhwyd, a chynhullant hwynt yn eu ballegrwyd: am hynny hwy a lawenychant ac a ymddigrifant.

16 Am hynny yr aberthant i'w rhwyd, ac y llosgant arogl-darth i'w ballegrwyd: canys trwydynt hwy y mae eu rhan yn dew, a'u bwyd yn fras.

17 A gânt hwy gan hynny dywallt eu rhwyd, ac nad arbedont ladd y cenhedloedd yn wastadol?

PENNOD II.

1 I Habacuc, yn ddisgruyf am ateb, y dangosir y bydd rhaid iddo ddisgruyf troy *sydd*. 5 Y barnedigaethau a ddaw ar y Caldeaid am eu hannigonoitrydd, 9 a'u trachuant, 12 a'u creulondeb, 15 a'u meddwod, 18 a'u ddaðdoliaeth.

SAFAF ar fy nlasgwylfa, ac ymsefydaf ar y tŵr, a gwylaf, i edrych beth a ddywed efo wrthyf, a pha beth a atebaf pan ym oer-ydder.

2 A'r ARLWYDD a atebodd ac a ddywedodd, Yagrifena y weledigaeth, a gwna hi yn egiar ar lechau, fel y rheio yr hwn a' darllo.

3 Canys y weledigaeth *sydd* etio dros amser gosodedig, ond hi a ddywed o'r diwedd, ac ni

thwylla: os erys, disgwyl am dani; canys gan ddyfod y daw, nid oeda.

4 Wele, yr *hwn* a ymchwydda, nid yw ulawn ei enaid ynddo: ond y cyflawn a fydd byw trwy ei ffydd.

5 ¶ A hefyd gan ei fod yn troseddu trwy win, gwr balch *yw efe*, ac heb aros gartref, yr hwn a heiaetha ei feddwl fel uffern, ac *y mae* fel angau, ac nis digonir; ond efe a gasgl atto yr holl genhedloedd, ac a gynnall atto yr holl bobloedd.

6 Oni chyfyd y rhai hyn oll yn ei erbyn ddiareb, a gair du yn ei erbyn, a dywedyd, *Gwae* a helaetho *y peth* nid *yw* eiddo: pa hyd? a'r neb a lwytho arno ei hun y clai tew.

7 Oni chyfyd yn ddisymmwrth y rhai a'th frathant, ac oni ddeffry y rhai a'th gystuddant, a thi a fyddi yn wasaru iddynt?

8 Am i ti yspello cenhedloedd lawer, holl weddill y bobloedd a'th yspellia dithau: am waed dynion, ac *am* y trais ar y tir, ar y ddinas, ac ar oll a drigant ynddi.

9 ¶ *Gwae* a elwo elw drwg i'w dŷ, i osod ei nyth yn uchel, i ddiangc o law y drwg.

10 Cymmeraiat gynghor gwarthus i'th dŷ, wrth ddistrywio pobloedd lawer; pechaiat *yn erbyn* dy enaid.

11 O herwydd y garreg a lefa o'r mur, a'r trawst a'i hettwy o'r *gwai*th coed.

12 ¶ *Gwae* a adellado dref trwy waed, ac a gadarnhâo ddinas mewn anwreidd.

13 Wele, onid oddi wrth *ARGLWYDD* y lluoedd *y mae*, bod i'r bobl ymfino yn y tân, ac i'r cenhedloedd ymddiffygio am wir wagedd?

14 Canys y ddaear a lenwir o wybodaeth gogoniant yr *ARGLWYDD*, fel y tŷa y dyfr-oedd y môr.

15 ¶ *Gwae* a roddo ddiŵd i'w gymmydog: yr hwn ydwynt yn rhoddi *iddo* dy gostrel, ac yn ei feddwl hefyd, er cael gweled eu noethni hwynt.

16 Llanwyd di o warth yn lle gogoniant; yf dithau hefyd, a noethir dy flaen-groen: ymchwel cwppan deheulaw yr *ARGLWYDD* atatt ti, a chwydiad gwarthus *fydd* ar dy ogoniant.

17 Canys trais Libanus a'th orchuddia; ac arhaith yr anifeiliaid, yr *hwn* a'u dychrynoedd hwynt o achos gwaed dynion, a thrais y tir, y ddinas ac oll a drigant ynddi.

18 ¶ Pa les a wna i'r ddelw gerfiedig, ddarfod i'w lluniwr ei cherfio; i'r ddelw dawdd, ac athraw celwydd, fod lluniwr ei waith yn ymddiried ynddo, i wneuthur eilunod mudion?

19 *Gwae* a ddywedo wrth bren, Deffro; wrth garreg fud, Cyfod, *efe* a rydd addysg: wele, gwisgwyd ef âg aur ac arian, a dim anadl nid *oes* o'i fewn.

20 Ond yr *ARGLWYDD* *sydd* yn ei deml sanctaidd: y ddaear oll, gostega di ger ei fron ef.

PENNOD III.

1 *Habacuc yn ei wocdi yn crynu gan fawrhydi Duro.* 17 *Hyder ei ffydd ef.*

GWEDDI Habacuc y prophwyd, ar Siglo-
G noth.

2 Clywais, O *ARGLWYDD*, dy air, ac ofnais: O *ARGLWYDD*, bywâh dy waith y'nghanol y blynyddoedd, par wybod y'nghanol y blynyddoedd; yn *dy* lid cofia drugaredd.

3 Duw a ddaeth o Teman, a'r Sanctaidd o fynydd Paran. Selah. Ei ogoniant a dōdd y nefoedd, a'r ddaear a lanwyd o'i fawl.

4 A'i lewyrch oedd fel goleuni: yr *oedd* cyrn iddo *yn dyfod* allan o'i law; ac yno yr *oedd* cuddiad ei gryfder.

5 Aeth yr haint o'i flaen ef, ac aeth marwor tanllid allan wrth ei draed ef.

6 Safodd, a mesurodd y ddaear; edrychodd, a gwasgarodd y cenhedloedd: y mynyddoedd tragwyddol hefyd a ddrillywyd, a'r brynau oesol a grymmasant: llwybrau tragwyddol *sydd* iddo.

7 Dan gystudd y gwelais wersyllau Cuwsan: crynodd lienni tir Midian.

8 A sorrodd yr *ARGLWYDD* wrth yr afonydd? ai wrth yr afonydd *y mae* dy ddiŵd? ai wrth y môr *y mae* dy ddiŵd? ai ti farchogaeth ar dy feirch, ac ar gerbydau dy iachawdriaeth?

9 Llwyd noethwyd dy fwa, *yn ol* llwon y llwythau, *sef* dy air *di*. Selah. Holltaist y ddaear âg afonydd.

10 Y mynyddoedd a'th welsant, ac a grynasant; y lliferiant dwfr a aeth heibio; y dyfnder a wnaeth dwfr; cyfododd *hefyd* ei ddwyllaw yn uchel.

11 Yr haul a'r lleuad a safodd yn eu preswylfa; wrth oleud dy saethau yr aethant, ac wrth lewyrch dy wayffion ddiŵlaer.

12 Mewn lliid y cerdaist y ddaear, a dyrnaist y cenhedloedd mewn digter.

13 Aethost allan er iachawdriaeth i'th bobl, er iachawdriaeth ynghyd a'th emneinog; torraist y pren allan o dŷ yr anwir, gan ddinoethi y sylfaen hyd y gwddf. Selah.

14 Trywenaist ben ei faes-drefydd a'i ffyn ei hun; rhyferthwasant i'm gwasgaru; ymlawenhasant, megis i fwytta y tlawd mewn dirgelwech.

15 Rhodiaist a'th feirch trwy y môr, *trwy* bentwr o ddyfroedd mawrion.

16 Pan glywais, fy môl a ddechrynoedd; fy ngwefusau a grynasant wrth y llef: daeth pydred i'm hesgyrn, ac yn fy lle y crynais, fel y gorphwyswn yn nydd trallod: pan ddél efe i ffynu at y bobl, efe a'u difetha hwynt a'i fyddinoedd.

17 ¶ Er i'r fflygsbren na flodeuo, ac na byddo ffrwyth ar y gwinydd; gwaith yr olew-wydd a balla, a'r meusydd ni roddant fwyd; torri ymaith y praid o'r gorlan, ac ni bydd eidion yn eu beudai;

18 Etto mi a lawenychaf yn yr *ARGLWYDD*; byddaf hyfyd yn Nuw fy iachawdriaeth.

19 Yr *ARGLWYDD* Dduw *yw* fy nerth, a'm traed a wna efe fel *traed* ewigod; ac efe a wna i mi rodio ar fy uchel-coedd. I'r pederdd ar fy offer tannau.

LLYFR SEPHANIAH.

PENNOD I.

1 *Dirgel farn Duw ar Judah am awyru bechodau.*

GAIR YR ARGWYDD YR hwn a ddaeth at Sefaniah mab Cusi, fab Gedaliah, fab Amariah, fab Hezeciah, yn amser Josiah mab Amon brenhin Judah.

2 Gan ddistrywio y distrywiaf bob dim oddi ar wyneb y ddaear, medd yr ARGWYDD.

3 Distrywiaf ddyd ac anifail; distrywiaf adar yr awyr, a physgod y môr; a'r fram-gwyddiadau ynghyd a'r annuwilion; a thorrfaf ymaith ddyd oddi ar wyneb y ddaear, medd yr ARGWYDD.

4 Estynaf hefyd fy llaw ar Judah, ac ar holl breswylwyr Jerusalem; a thorrfaf ymaith o'r lle hwn weddill Beal, ac enw y Chemar-laid a'r offeiriad;

5 A'r neb a ymgyrmyant ar bennau y tai i lu y nefoedd; a'r addolwyr y rhai a dyngant fr ARGWYDD, a hefyd a dyngant i Malcham;

6 A'r rhai a gilitant oddi ar ol yr ARGWYDD; a'r rhai ni cheisiant yr ARGWYDD, ac nid ymfynasant am dano.

7 Distawa ger bron yr ARGWYDD DDWU: canys agos yw dydd yr ARGWYDD: o herwydd arwydd yr ARGWYDD aberth, gwahoddodd ei wahoddedigion.

8 A bydd, ar ddydd aberth yr ARGWYDD, i mi ymweled a'r tywysogion, ac â phlant y brenhin, ac â phawb a wisgant wisgoedd ddeithr.

9 Ymwelaf hefyd â phawb a neidiant ar y rhinog y dydd hwnnw, y sawl a lanwant dai eu meist'r & thrais ac â thwyll.

10 A'r dydd hwnnw, medd yr ARGWYDD, y bydd llais gwaedd o borth y pygod, ac udfa o'r ail, a drylliad mawr o'r brynlan.

11 Udweh, breswylwyr Machtes: canys torrwyd ymaith yr holl bobl o farchnad-yddion; a holl giudwyr arian a dorrrwyd ymaith.

12 A'r amser hwnnw y chwiliaf Jerusalem & llusernau, ac yr ymwelaf a'r dynion sydd yn ceulo ar eu sorod; y rhai a ddywedant yn eu calon, Ni wna yr ARGWYDD dda, ac ni wna ddrwg.

13 Am hynny eu cyfoeth a â yn yspall, a'u teiun yn anghyfnedd: adeiladant hefyd dai, ond nis preswylant ynddynt; a phlantant winllannoedd, ond nid yfant o'r gwin.

14 Agos yw mawr ddydd yr ARGWYDD, agos a phrysur iawn, sef llais dydd yr ARGWYDD: yno y bloeddla y dewr yn chwewr.

15 Diwrnod lliidiog yw y diwrnod hwnnw, diwrnod trallod a chyfyngdra, diwrnod dinystr ac anghyfnedd-dra, diwrnod tywyll a du, diwrnod cymmylau a thywyllni.

16 Diwrnod udgorn a larwm yn erbyn y dinasoedd caerog, ac yn erbyn y tyrau uchel.

17 A mi a gyfyngaf ar ddyinion, a hwy a rodiant megis deillion, am bechu o honynt yn erbyn yr ARGWYDD; a'u gwaed a dywelltir fel llwch, a'u cnawd fel tom.

18 Nid eu harian na'u haur chwaith a ddichon

eu hachub hwynt ar ddiwrnod lliid yr ARGWYDD; ond â than ei eiddgedd ef yr yair yr holl dir: canys gwna yr ARGWYDD ddbien prysur ar holl breswylwyr y ddaear.

PENNOD II.

1 *Anog i edifeirwch. 4 Baro y Philistiaid, 8 a'r Moabiaid ac Ammon, 12 ac Ethiopia ac Assyria.*

YMGESGLWCH, ye, deuweh ynghyd, genedd anhawddgar; 2 Cyn i'r ddeddf esgor, cyn i'r dydd fyned heibio fel peiswyn, cyn dyfod arnoch lliid digofaint yr ARGWYDD, cyn dyfod arnoch ddydd sorriant yr ARGWYDD.

3 Ceisiwch yr ARGWYDD, holl rai llaieidd y ddaear, y rhai a wnaethant ei farn ef; ceisiwch gyfiawnder, ceisiwch llaieidd-dra: fe allai y cuddir chwyl yn nydd digofaint yr ARGWYDD.

4 ¶ Canys bydd Gaza yn wrthodedig, ac Ascelon yn anghyfnedd: gyrrant allan Asdod hanner dydd, a diwreidd Keron.

5 Gwae breswylwyr glân y môr, cenedl y Cerethiaid; y mas gair yr ARGWYDD i'ch erbyn: O Canaan gwlad y Philistiaid, mi a'ch ddifethaf, fel na byddo cyfanneddwr.

6 A bydd glân y môr yn drigfaau ac yn fythod i fugelliaid, ac yn gorlannau defaid.

7 A bydd y fro yn rhan i weddill tŷ Judah; porant arnynt: yn nhaciau Ascelon y gorweddant yn yr hwyr: canys yr ARGWYDD eu Duw a ymwel & hwynt, ac a ddychwel es caethiwed.

8 ¶ Ciywais waradwyddiad Moab, a chabedd meibion Ammon, a'r hwn y gwaradwyddasant fy mhobl, ac yr ym-fawrygasant yn erbyn eu terfynau hwynt.

9 Am hynny fel mat byw si, medd ARGWYDD y lluoedd, Duw Israel, Fel Sodoma y bydd Moab, a meibion Ammon fel Gomorrah: danad-dir, a phyllau halen, ac anghyfnedddeid tragrywddol: gweddill fy mhobl a'u difroda, a gweddill fy nghenedl a'u meddianna hwynt.

10 Hyn a ddaw iddynt am eu balehder, am iddynt waradwyddo ac ym-fawrygu yn erbyn pobl ARGWYDD y lluoedd.

11 Ofnadwy a fydd yr ARGWYDD iddynt: canys efe a newyna holl dduwiau y ddaear; ac addolant ef bob un o'i fan, sef holl ynys- oedd y cenhedloedd.

12 ¶ Chwithau hefyd, yr Ethiopiaid, a leddir a'm cleddyf.

13 Ac efe a estyn ei law yn erbyn y gogledd, ac a ddifetha Assyria, ac a wna Nineseh yn anghyfnedd, ac yn sych fel diffaethweh.

14 A ddiadellau a orweddant yn ei eithau hi, holl anifeiliaid y cenhedloedd: y pelican a'r dylluan hefyd a letytant ar gap y drws; es llais a gân yn y ffenestri, anghyfnedd-dra a fydd yn y gorngau: canys efe a ddinoetha y cedr-waith.

15 Hon yw y ddinas hoyw oedd yn trigo yn ddfodal, yn dyweddy yn ei eithau, Myfi sydd, ac nid oes ond myfi: pa fodd yr aeth yn

anghyfannedd, yn orweddfa anifelliad ! pawb a'r a' el heibio iddi, a'i hwtia, ac a ysgwyd ei law arni.

PENNOD III.

1 *Toet-lym gerydd Jerusalem am amryw bechodau.* 8 *Annog i ddiagwyl am adferlad Israel, 14 ac i lawenyachu o achos eu hymwaredi gan Dduw.*

GWABE y fudr a'r halogedig, y ddinas orthrymms.

2 Ni wrandawodd ar y llef, ni dderbyniodd gerydd; nid ymddiriedodd yn yr ARGLWYDD, ni nesiodd at ei Dow.

3 Ei thywysogion o'i mewn sydd yn llewod rhudaw; ei barnwyr yn fleiddiau yr hwyr, ni adawnt asgwrn erbyn y bora.

4 Ei phrophwydi sydd ysgafn, yn wfr anfyddlawn; ei hoffeiraid a halogasant y cysegr, treisiasant y gyfraith.

5 Yr ARGLWYDD cyflawn sydd yn ei chanol; ni wna efe anwiredd: yn fore y dwg ei farn i oleuni, ni phalla; ond yr anwir ni fedr gwylyddi.

6 Torrais ymaith y cenhedloedd: eu tyrau sydd anghyfannedd; diffaethiais eu heolydd, fel nad elo neb heibio; eu dinasoedd a ddi-fwynwyd, heb wr, a heb drigiannol.

7 Dywedais, Yn ddiaf ti a'm hofni; derbyni gerydd: felly ei thrigfa ni thorrid ymaith, pa fodd bynnag yr ymwelais â hi: etto bore-godasant, a llygrasant eu holl weithred-odd.

8 ¶ Am hynny y disgwyliwch arnaf fi, medd yr ARGLWYDD, hyd y dydd y cyfodwyf i'r ysglyfaeth: canys fy marn sydd ar gynnwll y cenhedloedd, ar gasglu y teyrnasoedd, i dywallt arnynt fy llid, holl angerdd fy nigo-fant: canys â than fy eiddigeidd yr ysir yr holl ddaear.

9 O herwydd yna yr adferaf i'r bobl wefus bur, fel y galw pob un o honynt ar enw yr ARGLWYDD, i'w wasanaethu ef âg un ysgwydd.

10 O'r tu hwnt i afonydd Ethiopia y dwg fy ngweddwy'r, sef merch fy ngwasgaredig, fy offwrw.

11 Y dydd hwnnw ni'th waradwyddir am dy holl weithredoedd, yn y rhai y pechaist i'm herbyn: canys yna y symmudaf o'th blith y neb sydd yn hyffryd ganddynt dy falchder, fel nad ymddyrrachafech mwyach yn fy myr-ydd sanctaidd.

12 Gadawf ynot hefyd bobl druain ddiotlon, ac yn enw yr ARGLWYDD y gobeithiant hwy.

13 Gweddill Israel ni wna anwiredd, ac ni ddywedant gelwydd; ac ni cheir yn eu geneuau dafod twyllodrus: canys hwy a borant ac a orweddant, ac ni bydd a'w tarfo.

14 ¶ Merch Sion, cân; Israel, crechwena; merch Jerusalem, ymlawenycha a gorfoledda a'th holl galon.

15 Tynnodd yr ARGLWYDD ymaith dy farnau, bwriodd allan dy elynion: yr ARGLWYDD brenhin Israel sydd yn dy ganol, nid ofni ddrwg mwyach.

16 Y dydd hwnnw y dywedir wrth Jerusa-lem, Nac ofna; wrth Sion, Na laesed dy ddwyllaw.

17 Yr ARGLWYDD dy Dduw yn dy ganol di sydd gadarn: efe a achub, efe a lawenycha o'th blegid gan lawenydd; efe a lonydda yn ei gariad, efe a ymddigrifa ynot dan ganu.

18 Casglaf y rhai sydd brudd am y gym-manfa, y rhai sydd o hunot, i'r rhai yr oedd ei gwaradwydd yn faich.

19 Wele, mi a ddifethaf yr amser hwnnw bawb a'th filant: ac a achubaf y gloff, a chasglaf y wasgaredig; ac a'u gosodaf yn glodfawr, ac yn enwog, yn holl dir eu gwarth.

20 Yr amser hwnnw y dygaf chwi drachefsa, yr amser y'ch casglaf: canys gwnaf chwi yn enwog, ac yn glodfawr ym mysg holl bobl y ddaear, pan ddychwelwyf eich caethliwed o flaen eich llygaid, medd yr ARGLWYDD.

LLYFR

H A G G A I.

PENNOD I.

1 *Haggai yn beio ar y bobl am esgeituso adeiladu y tŷ: 7 yn eu hannog hwy i'w adeiladu ef: 12 ac yn addaw cymmorth Duw iddynt, os gwmaent hynny yn ewillysgar.*

Yn yr ail flwyddyn i'r brenhin Darius, yn y chweched mis, ar y dydd cyntaf o'r mis, y daeth gair yr ARGLWYDD trwy law Haggai y prophwyd at Zorobabel mab Sala-thiel tywysog Judah, ac at Josua mab Josedec yr areh-offeiriad, gan ddywedyd,

2 Fel hyn y llefara ARGLWYDD y lluoedd, gan ddywedyd, Y bobl hyn a ddywedant, Ni ddaneth yr amser, yr amser i adeiladu tŷ yr ARGLWYDD.

3 Yna y daeth gair yr ARGLWYDD trwy law Haggai y prophwyd, gan ddywedyd,

4 Ai amser yw i chwi eich hunain drigo yn eich tai byrdduedig, a'r tŷ hwn yn anghyfan-nedd?

5 Fel hyn gan hynny yn awr y dywed

ARGLWYDD y lluoedd; Ystyriwch eich ffyrdd.

6 Hauasoeh lawer, a chludasoch ychydig; bwyttu yr ydych, ond nid hyd ddigon; yfed, ac nid hyd fod yn ddiwall; ymwlasoch, ac nid hyd glydwr i neb; a'r hwn a ynnillo gyf-log, sydd yn easglu cyflog i god dyllog.

7 ¶ Fel hyn y dywed ARGLWYDD y lluoedd; Ystyriwch eich ffyrdd.

8 Esgynwch i'r mynydd, a dygwch goed, ac adeiladwch y tŷ; mi a ymfoddlonaf ynddo, ac y'm gogoneddir, medd yr ARGLWYDD.

9 Edrychasoeh am lawer, ac wele yr oedd yn ychydig; a phan y dygasoch adref, chwythais arno. Am ba beth? medd ARGLWYDD y lluoedd. Am fy nhŷ i yr hwn sydd yn anghyfannedd, a chwithau yn rhedeg bawb i'w dy ei hun.

10 Am hynny gwaharddwyd i'r nefoedd oddi arnoch wllitho, a gwaharddwyd i'r ddaear roddi ei ffyrth.

11 Gelwais hefyd am sychder ar y ddaear, ac ar y mynyddoedd, ac ar yr ŷd, ac ar y gwin, ac ar yr olew, ac ar yr hyn a dddwg y ddaear allan; ar ddy'n hefyd, ac ar anifail, ac ar holl lafur dwylaw.

12 ¶ Yna y gwrandawodd Zorobabel mab Salathiel, a Josua mab Josedec yr arch-offeiriad, a holl weddill y bobl, ar lais yr ARGWLWYDD eu Duw, ac ar eiriau Haggai y prophwyd (megis yr anfonasai eu ARGWLWYDD DDUW hwynt ef) a'r bobl a ofnasant ger bron yr ARGWLWYDD.

13 Yna Haggai cennad yr ARGWLWYDD a lefarodd trwy gennadwri yr ARGWLWYDD wrth y bobl, gan ddywedyd, *Yr wyl fi gyd â chwi, medd yr ARGWLWYDD.*

14 Felly y cynhyrfodd yr ARGWLWYDD yspryd Zorobabel mab Salathiel tywysog Judah, ac yspryd Josua mab Josedec yr arch-offeiriad, ac yspryd holl weddill y bobl; a hwy a ddaethant ac a weithiasant y gwaith yn nhŷ ARGWLWYDD y lluoedd eu Duw hwynt:

15 Y pedwerydd dydd ar hugain o'r chweched mis, yn yr ail fwyddyn i Darius y brenhin.

PENNOD II.

1 *Y mae yn rhoi calon yn y bobl i weithio, trwy addau gogoniant mwy i'r ail deml nag oedd yn y gyntaf.* 10 *Dan rith pethau sanctaidd a phethau aflan, y mae yn dangos fod eu pechodau hwy yn rhwystro y gwaith.* 20 *Addewid Duw i Zorobabel.*

YN y seithfed mis, ar yr unfed dydd ar hugain o'r mis, y daeth gair yr ARGWLWYDD trwy law y prophwyd Haggai, gan ddywedyd,

2 Dywed yn awr wrth Zorobabel mab Salathiel tywysog Judah, ac wrth Josua mab Josedec yr arch-offeiriad, ac wrth weddill y bobl, gan ddywedyd,

3 Pwy yn eich plith a adawyd yr hwn a welodd y tŷ hwn yn ei ogoniant cyntaf? a pha fodd y gwelwch chwi ef yr awr hon? onid yw wrth hwnnw yn eich golwg fel peth heb ddim?

4 Etto yn awr ymgryfhâ, Zorobabel, medd yr ARGWLWYDD; ac ymgryfhâ, Josua mab Josedec yr arch-offeiriad; ac ymgryfhewch, holl bobl y tir, medd yr ARGWLWYDD, a gweithwch: canys yr ydwyf fi gyd â chwi, medd ARGWLWYDD y lluoedd:

5 Yn of y gair a ammodais â chwi pan ddaethoch allan o'r Alpht, felly yr erys fy yspryd yn eich mysg: nac ofnwch.

6 Canys fel hyn y dywed ARGWLWYDD y lluoedd; Unwaith etto, ennyd fechan yw, a mi a ysgydwaf y nefoedd, a'r ddaear, a'r môr, a'r sychdir;

7 Ysgydwaf hefyd yr holl ghenhedloedd, a dymuniant yr holl ghenhedloedd a ddaw: llanwaf hefyd y tŷ hwn â gogoniant, medd ARGWLWYDD y lluoedd.

8 Eiddof fi yr artan, ac eiddof fi yr aur, medd ARGWLWYDD y lluoedd.

9 Bydd mwy gogoniant y tŷ diweddf hwn na'r cyntaf, medd ARGWLWYDD y lluoedd: ac yn y lle hwn y rhoddaf dangnefedd, medd ARGWLWYDD y lluoedd.

10 ¶ Ar y pedwerydd dydd ar hugain o'r nawfed mis, yn yr ail fwyddyn i Darius, y daeth gair yr ARGWLWYDD trwy law Haggai y prophwyd, gan ddywedyd,

11 Fel hyn y dywed ARGWLWYDD y lluoedd; Gofyn yr awr hon i'r offeiriad y gyfraith, gan ddywedyd,

12 Os dwg un gig sanctaidd yng nghwrr ei wisg, ac â'i gwrr a gyffwrdd â'r bara, neu â'r cawl, neu â'r gwin, neu â'r olew, neu â dim o'r bwyd, a fyddant hwy sanctaidd? A'r offeiriad a attebasant ac a ddywedasant, *Na fyddant.*

13 A Haggai a ddywedodd, *Os un a fo aflan gan gorph marw a gyffwrdd â dim o'r rhai hyn, a fyddant hwy aflan? A'r offeiriad a attebasant ac a ddywedasant, Byddant aflan.*

14 Yna yr atebodd Haggai, ac a ddywedodd, *Felly y mae y bobl hyn, ac felly y mae y genhedlaeth hon ger fy mron, medd yr ARGWLWYDD; ac felly y mae holl waith eu dwylaw, a'r hyn a aberthant yno, yn aflan.*

15 Ac yr awr hon meddyllwch, attolwg, o'r diwrnod hwn allan a chynt, cyn gosod carreg ar garreg yn nhemi yr ARGWLWYDD;

16 Er pan oedd y dyddiau hynny pan ddelid ad wrro ugain *Ustraid*, deg fyddai; pan ddelid ad y gwin-wryf i dynnu deg *Ustraid* a deugain o'r cath, again a fyddai yno.

17 ¶ Tarewais chwi â diflanniad, ac â mallder, ac â chemlysg, yn holl waith eich dwylaw; a chwithau ni throisoch attaf fi, medd yr ARGWLWYDD.

18 Ystyriwch yr awr hon o'r dydd hwn, ac er cynt o'r pedwerydd dydd ar hugain o'r nawfed mis, ac ystyriwch o'r dydd y sylfaenyd teml yr ARGWLWYDD.

19 *A yw yr had etto yn yr ysgubor? y winwydden hefyd, y ffigysbren, a'r pomgranad, a'r pren olew-wydd, ni frwythasant: o'r dydd hwn allan y bendithiaf chwi.*

20 ¶ A gair yr ARGWLWYDD a ddaeth eithwaith at Haggai ar y pedwerydd dydd ar hugain o'r mis, gan ddywedyd,

21 Llefara wrth Zorobabel tywysog Judah, gan ddywedyd, *Myfi a ysgydwaf y nefoedd a'r ddaear;*

22 A mi a ymchwelaf deyrngadair teyrnas-oedd, ac a ddinystriaf gryfder brenhiniaethau y cenhedloedd; ymchwelaf hefyd y cerbydau, a'r rhai a eisteddant ynddynt; a'r meirch a'u marchogion a syrthiant, bob un gan gloddyf ei frawd.

23 Y diwrnod hwnnw, medd ARGWLWYDD y lluoedd, y'th gymneraf di, fy ngwas Zorobabel, mab Salathiel, medd yr ARGWLWYDD, ac y'th wnaf fel sêl: canys mi a'th ddewisais di, medd ARGWLWYDD y lluoedd.

Z E C H A R I A H.

PENNOD I.

1 *Zechariah yn annog i edifeirioch. 7 Gwledigaeth y meirch. 12 Trwy weddi yr angel y gwneir addewidion cysturoi i Jerusalem. 18 Gwledigaeth y pedwar corn, a'r pedwar saer.*

YN yr wythfed mis o'r ail fiwyddyn i Darius, y daeth gair yr **ARGLWYDD** at Zechariah, mab Barachiah, mab Ido y prophwyd, gan ddywedyd,

2 Liwyr ddigiodd yr **ARGLWYDD** wrth eich tadau.

3 Am hynny dywed wrthynt, Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lluoedd; Dychwelwch ataf fi, medd **ARGLWYDD** y lluoedd, a mi a ddychwelaf atoch chwithau, medd **ARGLWYDD** y lluoedd.

4 Na fyddwch fel eich tadau, y rhai y galwodd y prophwydi o'r blaen arnynt, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lluoedd; Dychwelwch yn awr oddi wrth eich fyrrdd drwg, ac oddi wrth eich gweithredoedd drygionus: ond ni chlywent, ac ni wrandawent arnaf, medd yr **ARGLWYDD**.

5 Eich tadau, pa le y maent hwy? a'r prophwydi, ydynt hwy yn fyw byth?

6 Oni ddarfu er hynny i'm geiriau a'm deddfau, y rhai a orchymynais wrth fy ngweision y prophwydi, oddiwes eich tadau? a hwy a ddychwelasant, ac a ddywedasant, Megis y meddyliodd **ARGLWYDD** y lluoedd wneuthur i ni, yn ol ein fyrrdd, ac yn ol ein gweithredoedd ein hwn, felly y gwnaeth efe a ni.

7 ¶ Ar y pedwerydd dydd ar hugain o'r unfed mis ar ddeg, hwnnw yw mis Sebat, o'r ail fiwyddyn i Darius, y daeth gair yr **ARGLWYDD** at Zechariah, mab Barachiah, mab Ido y prophwyd, gan ddywedyd,

8 Gwelais noswaith; ac wele wr yn marchogaeth ar farch coch, ac yr oedd efe yn sefyll rhwng y myrtwydd y rhai oedd yn y pant; ac ol ol ef feirch cochion, brithion, a gwynion.

9 Yna y dywedais, Beth yw y rhai hyn, fy arglwydd? A dywedodd yr angel oedd yn ymddiddan a mi wrthyf, Mi a ddangosaf i ti beth yw y rhai hyn.

10 A'r gwyr yr hwn oedd yn sefyll rhwng y myrtwydd a atebodd ac a ddywedodd, Dyma y rhai a hebr yngodd yr **ARGLWYDD** i ymrodio trwy y dddear.

11 A hwythau a atebasant angel yr **ARGLWYDD**, yr hwn oedd yn sefyll rhwng y coed myrt, ac a ddywedasant, Rhodiasom trwy y dddear; ac wele yr holl dddear yn eistedd, ac yn llonydd.

12 ¶ Ac angel yr **ARGLWYDD** a atebodd ac a ddywedodd, O **ARGLWYDD** y lluoedd, pa hyd na thrugarhêi wrth Jerusalem, a dinas oedd Judah, wrth y rhai y digiaist y deng mlynedd a thriugain hyn?

13 A'r **ARGLWYDD** a atebodd yr angel oedd yn ymddiddan a mi, d geiriau daionus, a geiriau comfordus.

14 A'r angel yr hwn oedd yn ymddiddan a mi a ddywedodd wrthyf, Gwaeida, gan ddy-

wedyd, Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lluoedd; Dellais eiddigedd mawr dros Jerusalem a thros Sion:

15 A diglais yn ddirfawr wrth y cenhedloedd difraw; y rhai pan ddiglais ychydig, hwythau a gynnorthwyasant y niwed.

16 Am hynny fel hyn y dywed yr **ARGLWYDD**; Dychwelais at Jerusalem a thrugareddau: fy nhŷ a addeiledr ynddi, medd **ARGLWYDD** y lluoedd, a llinyn a estynir ar Jerusalem.

17 Gwaeida etto, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lluoedd; Fy ninasoedd a ymehengant gan ddaioni, a'r **ARGLWYDD** a rydd gysur i Sion etto, ac a ddewis Jerusalem etto.

18 ¶ A chodais fy llygaid, ac edrychais; ac wele, bedwar corn.

19 A dywedais wrth yr angel oedd yn ymddiddan a mi, Beth yw y rhai hyn? Dywedodd yntau wrthyf, Y rhai hyn yw y cyrn a wasgarasant Judah, Israel, a Jerusalem.

20 A'r **ARGLWYDD** a ddangosodd i mi bedwar saer hefyd.

21 Yna y dywedais, I wneuthur pa beth y daw y rhai hyn? Ac efe a lefarodd, gan ddywedyd, Y rhai hyn yw y cyrn a wasgarasant Judah, fel na chodai un ei ben: ond y rhai hyn a ddaethant i'w tarfu hwynt, i dastu allan gyrn y Cenhedloedd, y rhai a godasant eu cyrn ar wlad Judah i'w gwasgaru hi.

PENNOD II.

1 *Duo, o'i ofal dros Jerusalem, yn anfon i'w mesuro hi. 6 Gwared Sion. 10 Addewid o brwsennoldeb Duo.*

DYRCHFAIS fy llygaid drachefn, ac edrychais; ac wele wr, ac yn ei law llinyn mesur.

2 A dywedais, I ba le yr ei di? Ac efe a ddywedodd wrthyf, I fesuro Jerusalem, i weled beth yw ei lled hi, a pheth yw ei hyd hi.

3 Ac wele yr angel a oedd yn ymddiddan a mi yn myned allan, ac angel arall yn myned allan i'w gyfarfod ef.

4 Ac efe a ddywedodd wrtho, Rhêd, llefars wrth y llange hwn, gan ddywedyd, Jerusalem a gyfanneddwr fel maes-dref, rhag amled dyn ac anifail o'i mewn.

5 Canys byddaf iddi yn fur o dân o amgylch, medd yr **ARGLWYDD**, a byddaf yn ogoniant yn ei chanol.

6 ¶ Ho, ho, dewech allan, a ffowch o wlad y gogledd, medd yr **ARGLWYDD**: canys taenais chwi fel pedwar gwynt y nefoedd, medd yr **ARGLWYDD**.

7 O Sion, ymachub, yr hon wyt yn preswyllo gyd a merch Babilon.

8 Canys fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lluoedd; Ar ol y gogoniant y'm hanfoddod at y cenhedloedd y rhai a'ch yspeillasant chwi: canys a gyffyrrodd a chwi, sydd yn cyffwrdd a chanwyll ei lygad ef.

9 Canys wele hi yn ysgwyd fy llaw arnynt, a byddant yn ysglyfaeth i'w gweision: a chânt

wybod mai ARGWLWYDD y lluoedd a'm hanfonodd.

10 ¶ Can a llawenycha, merch Ston: canys wele fi yn dyfod; a mi a drigaf yn dy ganol di, medd yr ARGWLWYDD.

11 A'r dydd hwnnw cenhedloedd lawer a ymllynt wrth yr ARGWLWYDD, ac a fyddant bobl i mi: a mi a drigaf yn dy ganol di, a chei wybod mai ARGWLWYDD y lluoedd a'm hanfonodd attaf.

12 A'r ARGWLWYDD a etifedda Judah, ei ran yn y tir sanctaidd, ac a ddewis Jerusalem drachefn.

13 Pob cnawd, taw y'ngwydd yr ARGWLWYDD: canys cyfododd o drigfa ei sanct-eiddrwydd.

PENNOD III.

1 *Dan rith Josua, y dangosir adferiad yr eghwys. 8 Addaw Crist y Blagwryn.*

AC efe a ddangosodd i mi Josua yr arch-offeiriad yn sefyll ger bron angel yr ARGWLWYDD, a Satan yn sefyll ar ei ddeheuolaf ef i'w wrthwynebu ef.

2 A'r ARGWLWYDD a ddywedodd wrth Satan, Cerydd yr ARGWLWYDD dydi Satan; sef yr ARGWLWYDD yr hwn a ddewisodd Jerusalem, a'th geryddo: onid pentewyn yw hwn wedi ei achub o'r tân?

3 A Josua ydoedd wedi ei wisgo â dillad budron, ac yn sefyll y'ngwydd yr angel.

4 Ac efe a atebodd, ac a ddywedodd wrth y rhai oedd yn sefyll ger ei fron, gan ddywedyd, Cymmerwch ymaith y dillad budron oddi am dano ef. Wrtho yntau y dywedodd, Wele, symmudais dy anwiredd oddi wrthyf, a gwisgaf di hefyd â newid dillad.

5 A dywedais hefyd, Rhoddant feitr tég ar ei ben ef: a rhoddasant feitr tég ar ei ben ef, ac a'i gwisgasant â dillad; ac angel yr ARGWLWYDD oedd yn sefyll ger llaw.

6 Ac angel yr ARGWLWYDD a dystolaethodd wrth Josua, gan ddywedyd,

7 Fel hyn y dywed ARGWLWYDD y lluoedd; Os rhoddi di yn fy fyrd, ac os ceddi fy nghadwraeth, tithau hefyd a fermi fy nhŷ, ac a geddi fy nghynteddoedd; rhoddaf i ti hefyd leoedd i rodio ym mysg y rhai hyn sydd yn sefyll yma.

8 Gwranddo, attolwg, Josua yr arch-offeiriad, ti a'th gyfeillion sydd yn eistedd ger dy fron; canys gwyr rhyfedd yw y rhai hyn: o herwydd wele dygaf allan fy ngwas Y BLAG-URYN.

9 Canys wele, y garreg a roddais ger bron Josua; ar un garreg y bydd saith o lygaid: wele fi yn naddu ei naddiad hi, medd ARGWLWYDD y lluoedd, a mi a symmudaf ymaith anwiredd y tir hwnnw mewn un diwrnod.

10 Y dwthwn hwnnw, medd ARGWLWYDD y lluoedd, y gelwech bob un ei gymmydog dau y winwydden, a than y ffygsbren.

PENNOD IV.

1 *Trwy wledigaeth y canhwylbren aur, y dangosir y llwyddiant a gdi yffueniad Zorobabel: 11 ac wrth y ddwy olew-wydden, yr arwyddoedd y ddau ennestiog.*

AR angel yr hwn oedd yn ymddiddan â mi, a ddyehwelodd, ac a'm deffrôdd, fel y deffrôir un o'i gwag.

2 Ac a ddywedodd wrthyf, Beth a welli di? A mi a ddywedais, Edrychais, ac wele ganhwylbren i gyd o apr, a'i badell ar ei ben, a'i saith lusern arno, a saith o bibellau i'r saith lusern oddi ar ei ben ef;

3 A dwy olew-wydden wrtho, y nalll o'r tw dehaus i'r badell, a'r llall o'r tw sawy iddi.

4 A mi a atebais, ac a ddywedais wrth yr angel oedd yn ymddiddan â mi, gan ddywedyd, Beth yw y rhai hyn, fy arglwydd?

5 A'r angel oedd yn ymddiddan â mi, a atebodd, ac a ddywedodd wrthyf, Oni wyddost beth yw y rhai yma? Yna y dywedais, Na w, fy arglwydd.

6 Ac efe a atebodd ac a ddywedodd wrthyf, gan ddywedyd, Hyn yw gair yr ARGWLWYDD at Zorobabel, gan ddywedyd, Nid trwy lu, ac nid trwy nerth, ond trwy fy yspryd, medd ARGWLWYDD y lluoedd.

7 Pwy wyt ti, y mynydd mawr? ger bron Zorobabel y byddi yn wastadedd; ac efe a ddwg allan y maen pennaf, gan weiddi, Rhad, rhad iddo.

8 Daeth gair yr ARGWLWYDD attaf drachefn, gan ddywedyd,

9 Dwyllw Zorobabel a sylfacnasant y tŷ hwn, a'i ddwyllw ef a'i gorphen: a chei wybod mai ARGWLWYDD y lluoedd a'm hebr-yngodd attoch.

10 Canys pwy a ddfystyrodd ddydd y pethau bychain? canys llawenychant, a gwelant y garreg alcem yn llaw Zorobabel yd d'r saith hynny: llygaid yr ARGWLWYDD ydynt, y rhai sydd yn cynniwair trwy yr holl ddaear.

11 ¶ A mi a atebais ac a ddywedais wrtho, Beth yw y ddwy olew-wydden hyn, ar y tw dehaus i'r canhwylbren, ac ar ei aswy?

12 A mi a atebais drachefn, ac a ddywedais wrtho, Beth yw y ddau bingcyn olew-wydden, y rhai trwy y ddwy bibell aur sydd yn tywallt allan o honynt eu hunain yr olew éuraidd?

13 Ac efe a lefarodd wrthyf, gan ddywedyd, Oni wyddost ti beth yw y rhai hyn? A dywedais, Na w, fy arglwydd.

14 Ac efe a ddywedodd, Dyma y ddwy gaingc olew-wydden sydd yn sefyll ger bron ARGWLWYDD yr holl ddaear.

PENNOD V.

1 *Wrth y llyfr yn ehedog, y dangosir mellith ladarata a thyngru. 5 Yn rithi gwrtais yn eistedd meun ephah, a thaleni o blwm, y dangosir damnedigaeth Babilon.*

YNA y trôais, a chodais fy llygaid, ac edrychais; ac wele bylg llyfr yn ehedog.

2 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Beth a welli di? A dywedais, Mi a welaf bylg llyfr yn ehedog, a'i hŷd yn ugain cufydd, a'i led yn ddeg cufydd.

3 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Dyma y felldith sydd yn myned allan ar wyneb yr holl ddaear: canys pob un a ladratu, a dorri ymaith i'r o'r tu yma, yn ei hol hi; a phob un a dyngo, a dorri ymaith i'r o'r tu acw, yn ei hol hi.

4 Dygaf hi allan, medd ARGWLWYDD y lluoedd, a hi a ddaw i dŷ y lleidr, ac i dŷ y neb a dyngo i'm henw i ar gam: a hi a crys y'nghanol ei dŷ ef, ac a'i dŷa ef, a i goed, a'i gerrig.

5 ¶ Yna yr angel oedd yn ymddiddan â mi, a sef allan, ac a ddywedodd wrthyf, Cyfad yn awr dy lygaid, ac edrych beth yw hyn sydd yn myned allan.

6 A mi a ddywedais, Beth ydyw? Ac efe a ddywedodd, Ephah ydyw sydd yn myned allan. Ac efe a ddywedodd, Dyma eu gwel-ediad yn yr holl ddaear.

7 Ac wele, dalent o blwm wedi ei godi i fynu: a dyma wraig yn eistedd y'nghanol yr ephah.

8 Ac efe a ddywedodd, Anwiredd yw hon. Ac efe a'f taffodd hi i ganol yr ephah; a bwit-odd y pwys plwm ar ei enau ef.

9 A chyfodais fy llygaid, ac edrychais; ac wele ddwy wragedd yn dyfod allan, a gwynt yn eu heagyll (canya esgyll oedd ganddynt fel esgyll y ciconia) a chyfodasant yr ephah rhwng y ddaear a'r nefoedd.

10 Yna y dywedais wrth yr angel oedd yn ymddiddan â mi, I ba le y mae y rhai hyn yn myned a'r ephah?

11 Dywedodd yntau wrthyf, I adelladu iddi dŷ y'ngwlad Sinar: a hi a sierhéir, ac a oesdir yno ar ei hystôl ei hun.

PENNOD VI.

1 *Gweddigaeth y pedwar cerbyd.* 9 *Dan rith coronau Josua, y dangosir tml a brenhiniaeth Crist y Blaguryn.*

HEPYD mi a drôais, ac a ddyrchefais fy llygaid, ac a edrychais; ac wele, bedwar o gerbydau yn dyfod allan oddi rhwng dau fynydd: a'r mynyddoedd oedd fynyddoedd o bres.

2 Yn y cerbyd cyntaf yr oedd meirch cochion, ac yn yr ail cerbyd meirch duon.

3 Ac yn y trydydd cerbyd meirch gwynion, ac yn y pedwerydd cerbyd meirch brithion a gwineuon.

4 Yna yr atebais, ac y dywedais wrth yr angel oedd yn ymddiddan â mi, Beth yw y rhai hyn, fy argwyddi?

5 A'r angel a atebodd ac a ddywedodd, Dyma bedwar yspryd y nefoedd, y rhai sydd yn myned allan oesfyll ger bron ARGWLWYDD yr holl ddaear.

6 Y meirch duon sydd ynddo a ânt allan i dir y gogledd; a'r gwynion a ânt allan ar eu hol hwythau; a'r brithion a ânt allan i'r deheu-dir.

7 A'r gwineuon a aethant allan, ac a geisasant fyned i gynniwair trwy y ddaear: ac efe a ddywedodd, Eweh, cynniweirwch trwy y ddaear. Felly hwy a gynniweirasant trwy y ddaear.

8 Yna efe a waeddodd arnaf, ac a lefarodd wrthyf, gan ddywedyd, Edrych, y rhai a aethant i dir y gogledd a lonyddasant fy yspryd yn nhir y gogledd.

9 ¶ A daeth gair yr ARGWLWYDD attaf, gan ddywedyd,

10 Cymmer gan y gaethgiud, gan Heldaï, gan Tobiath, a chan Jedaiah, y rhai a ddaethant o Babilon, a thyred y dydd hwnnw, a Josia dŷ Josiah mab Sephaniah:

11 Yna cymmer arian ac aur, a gwna goronau, a gosod ar ben Josua mab Josedec yr areh-offeiriad;

12 A llelara wrtho, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed ARGWLWYDD y lluoedd, gan ddywedyd, Wele y gwra't enw **BLAGURYN**: o'i le hefyd y blagura, ac efe a adellada deml yr ARGWLWYDD:

13 Ie, teml yr ARGWLWYDD a adellada efe; ac efe a ddwg y gogoniant, ac a eistedd, ac a lywodraetha ar ei frenhin-faingc; bydd yn offeiriad hefyd ar ei frenhin-faingc: a chynghor hédd a fydd rhyngddynt i'f dau.

14 A'r coronau fydd i Helem, ac i Tobiath, ac i Jedaiah, ac i Hen mab Sephaniah, er eoffadwriaeth yn nheul yr ARGWLWYDD.

15 A'r pellennigion a ddoasant ac a adellasant yn nheul yr ARGWLWYDD, a cheuwch wybod mai ARGWLWYDD y lluoedd a'm hanfonodd atoch. A hyn a fydd, os gan wrando y gwrandewch ar lala yr ARGWLWYDD DDUW.

PENNOD VII

1 *Y caethlon yn ymofyn am ympryd.* 4 *Zechariah yn argyhoeddi eu hympryd hwy.* 8 *Pechod yw yr achos o'u caethiwoed hwy.*

AC yn y bedwaredd fwyddydd i'r brenhin A. Dartus y daeth gair yr ARGWLWYDD at Zechariah, ar y pedwerydd dydd o'r nawfed mis, *sef* Chisleu;

2 Pan anfonasant Sereser, a Regem-melech, a'u gwŷr i dŷ DDUW, i weddio ger bron yr ARGWLWYDD,

3 Ac i ddywedyd wrth yr offeiriad oedd yn nhŷ ARGWLWYDD y lluoedd, ac wrth y prophwyd, gan ddywedyd, A wylaf fi y pummed idis, gan ymneillduo, fel y gwneuthum weithian gymmaint o fynyddoedd?

4 ¶ Yna gair ARGWLWYDD y lluoedd a ddaeth attaf, gan ddywedyd,

5 Dywed wrth holl bobl y tir, ac wrth yr offeiriad, gan lefaru, Pan oeddech yn ymprydio ac yn galaru y pummed a'r seithfed mis, y deng mlynedd a thriugain hynny, ai i mi yr ymprydiasoch chw'i ympryd, i mi?

6 A phan fwytasoch, a phan yfasoch, onid oeddech yn bwytia i chwi eich hunain, ac yn yfed i chwi eich hunain?

7 Oni ddytech wrando y geiriau a gyhoeddodd yr ARGWLWYDD trwy law y prophwyd gynt, pan oedd Jerusalem yn gyfannedd, ac yn llwyddiannus, a'i dinasoedd o'i hamgylch, a phob yn cyfanneddu y deheu-dir a'r dyffryn-dir?

8 ¶ A daeth gair yr ARGWLWYDD at Zechariah, gan ddywedyd,

9 Fel hyn y llefara ARGWLWYDD y lluoedd, gan ddywedyd, Bernwch farn gywir, gwneuwch drugaredd a thosturi bob un i'w frawd:

10 Ac na orthymmwch y weddw a'r amddifad, y dfeithr a'r anghenog; ac na feddyliwch ddrwg bob un i'w glydd yn eich calonnau.

11 Kr hyn gwrthodasant wrando, a rhoddasant ysgwydd anhdydyn, a thrymhasant eu clustiau rhag clywed.

12 Gwnaethant hefyd eu calonnau yn admant, rhag clywed y gyfraith a'r geiriau a anfonodd ARGWLWYDD y lluoedd trwy ei yspryd, yn llaw y prophwyd gynt: am hynny y daeth digofaint mawr oddi wrth ARGWLWYDD y lluoedd.

13 A bu megis y galwodd efe, ac na wrandawent hwy; felly y galwasant hwy, ac nis gwrandaw'n innau, medd ARGWLWYDD y lluoedd.

14 Ond gwaagerais hwynt i chorwynt i blith yr holl genhedloedd y rhai nid adwaenent; a'r tir a anghyfaneddwyd ar eu hol hwynt, fel nad oedd a'i tramwyf nac a ddychweial: felly y gosodasant y wlad ddymunol yn ddiffaethwch.

PENNOD VIII.

1 *Adnewyddu Jerusalem.* 9 *Eu cysuro hwy i adelladu, trwy fod ffafr Dduw tu ag atynt.* 16 *Gweithredodd tu y mas Duw yn eu gysyn ganddynt.* 18 *Addaw llawenydd a rhyddid.*

DRACHEFN y daeth gair ARGWLWYDD y lluoedd attaf, gan ddywedyd,

2 Fel hyn y dywed ARGWLWYDD y lluoedd; Eiddgeddais eiddgedd mawr dros Sion, ac a llid mawr yr eiddgeddais drosti.

3 Fel hyn y dywed yr ARGWLWYDD; Dychwelais at Sion, a thrigaf y'ngghanol Jerusalem: a Jerusalem a elwir Dinas y gwirionedd; a mynydd ARGWLWYDD y lluoedd, Y mynydd sanctaidd.

4 Fel hyn y dywed ARGWLWYDD y lluoedd; Hen wŷr a hen wragedd a drigant eto yn heolydd Jerusalem, a phob gwr a'i fion yn ei law o herwydd amlder dyddiau.

5 A heolydd y ddinas a lenwir o fechgyn a genethod yn chwarae yn ei heolydd hi.

PENNOD IX.

6 Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lluoedd; Os anhawdd *gw hyn* yn y dyddiau hyn yng ngolwg gwyddill y bobl hyn, ai anhawdd fyddai hefyd yn fy ngolwg i? medd **ARGLWYDD** y lluoedd.

7 Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lluoedd; Wele fi yn gwaredu fy mhobol o dir y dwyrain, ac o dir machludiad haul.

8 A mi a'u dygaf hwynt, fel y preswyliont y'nghanol Jerusalem: a hwy a fyddant yn bobl i mi, a byddaf innau iddynt hwythau yn Dduw mewn gwirionedd ac mewn cyfiawnder.

9 ¶ Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lluoedd; Cryfhâer eich dwylaw chwi, y rhai ydych yn clywed yn y dyddiau hyn y geiriau hyn o enau y prophwyd, y rhai oedd yn y dydd y sylfaenwyd tŷ **ARGLWYDD** y lluoedd, fel yr adeiledit y deml.

10 Canys cyn y dyddiau hyn nid oedd na chyfflog i ddyd, na llôg am anifail; na heddwch i'r un a elai allan, nac a ddeial i mewn, gan y gorthrymder: oblegid gyrrais yr holl ddydion bob un ym mhên ei gymmydog.

11 Ond yn awr ni byddaf fi i weddill y bobl hyn megis yn y dyddiau gynt, medd **ARGLWYDD** y lluoedd.

12 Canys bydd yr had yn fynnadwy; y winyddden a rydd ei ffrwyth, a'r ddaear a rydd ei chynnyrch, a'r nefoedd a roddant eu gwllth: a pharaf i weddill y bobl hyn feddiannu yr holl *bethau* hyn.

13 A bydd, mal megis y buoch chwi, tŷ Judah a thŷ Israel, yn feldith ym mysg y cenhedloedd; felly y'ch gwaredaf chwi, a byddwch yn fendith: nac ofnwch, ond cryfhâer eich dwylaw.

14 Canys fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lluoedd; Fel y meddylliais eich drygu chwi, pan y'm diglodd eich tadau, medd **ARGLWYDD** y lluoedd, ac nid edifarhâis;

15 Felly drachefn y meddylliais yn y dyddiau hyn wneuthur lles i Jerusalem, ac i dŷ Judah: nac ofnwch.

16 ¶ Dyma y pethau a wnech chwi; Dywedwch y gwir bawb wrth ei gymmydog; bernwch farn gwirionedd a thangneffyd yn eich pyrth;

17 Ac na fwriedwch ddrwg neb i'w gilydd yn eich calonnau; ac na hoffwch lw celwyddog: canys yr holl *bethau* hyn a gaséais, medd yr **ARGLWYDD**.

18 ¶ A gair **ARGLWYDD** y lluoedd a ddaeth attaf, gan ddywedyd,

19 Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lluoedd; Ympryd y pedwerydd *mis*, ac ympryd y pummed, ac ympryd y seithfed, ac ympryd y degfed, a fydd i dŷ Judah yn llawenydd a hyfydwch, ac yn uchel-wyliu daionus: gan hynny cerwch wirionedd a heddwch.

20 Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lluoedd; *Bydd* etto, y daw pobloedd, a phreswylwyr dinasoedd lawer:

21 Ac yr a' preswylwyr y natil *dânnas* i'r llall, gan ddywedyd, Awn gan fyned i weddio ger bron yr **ARGLWYDD**, ac i geisio **ARGLWYDD** y lluoedd: minnau a âf hefyd.

22 Ie, pobloedd lawer a cenhedloedd cryfion a ddeuant i geisio **ARGLWYDD** y lluoedd yn Jerusalem, ac i weddio ger bron yr **ARGLWYDD**.

23 Fel hyn y dywed **ARGLWYDD** y lluoedd; Yn y dyddiau hynny y bydd i ddeg o ddydion, o bob tafodlith y cenhedloedd, ymasfyd, ymasfyd, *meddaf*, y'ngodrau gwr o Iuddew, gan ddywedyd, Awn gyd â chwi; canys clywsom *sof* Duw gyd â chwi.

1 *Duw yn ymddiffyn ei eptwys.* 9 *Annog Ston i lawenyachu am ddyfodiad Crist, a'i heddychol frenhtriaeth.* 12 *Duw yn addaw buddugoliaeth ac ymddiffyn.*

DAICH gair yr **ARGLWYDD** yn nhir **B** Hadrach, a Damascus *fydd* ei orphwysa ef: pan *fyddo* llygaid dyn ar yr **ARGLWYDD**, fel yr eiddo holl iwythau Israel.

2 A Hamath hefyd a derfyna wrthi; Tyrus a Sidon *hefyd*, er ei bod yn ddoeth iawn.

3 A Thyrus a adeiladodd iddi ei hun ymddiffynfa, ac a bentyrrodd arian fel llwch, ac aur coeth fel tom yr heolydd.

4 Wele yr **ARGLWYDD** a'i bwrr hi allan, ac a dery ei nerth hi yn y môr; a hi a yair â than.

5 Ascelon a't gwel, ac a ofna: a Gaza, ac a ymoedlia yn ddirfawr, Ecron hefyd; am ei chywilyddio o'i gobath; difethir hefyd y brenhin allan o Gaza, ac Ascelon ni chyfanneddir.

6 Estron hefyd a drig yn Asdod, a thorraf ymaith falchder y Philistiaid.

7 A mi a gymmeraf ymaith ei waed o'i enau, a'i ffileidd-dra oddi rhwng ei ddannedd: ac efe a weddillir i'n Duw ni, fel y byddo megis pennaeth yn Judah, ac Ecron megis Jebusiad.

8 A gwarsyllaf o amgylch fy nhŷ rhag y llu, rhag a êl heibio, a rhag a ddychwelo; fel nad elo gorthrymmwr trwyddynt mwyach: canys yn awr gwelais â'm llygaid.

9 ¶ Bydd lawen iawn, ti ferech Ston; a chrechwena, ha ferech Jerusalem. Wele, dy frenhin yn dyfod attaf: cyflawn ac achub-ydd *yw* efe: y *mae* efe yn llariaidd, ac yn marchogaeth ar asyn, ac ar ebol llwdn asen.

10 Torraf hefyd y cerbyd oddi wrth Ephraim, a'r march oddi wrth Jerusalem, a'r bwa rhyfel a dorrir: ac efe a lefara heddwch i'r cenhedloedd: a'i lywodraeth *fydd* o fôr hyd fôr, ac o'r afon hyd eithaf oedd y ddaear.

11 A thithau, trwy waed dy ammod y goll-yngais dy garcharorion o'r pydew heb ddwff ynddo.

12 ¶ Trowch i'r ymddiffynfa, chwi garcharorion gobeithiol: heddyw yr ydwyf yn dangos y tafaf i ti yn ddaudydyblg.

13 Pan annelwyf Judah i mi, ac y llanwyf y bwa âg Ephraim, ac y cyfodwyf dy feibion di, Ston, yn erbyn dy feibion di, Groeg, ac y'th wnelwyf fel cleddyf gwr grymmus:

14 A'r **ARGLWYDD** a welir trostynt, a'i seeth ef a allan fel meliten: a'r **ARGLWYDD** Dduw a gân âg udgorn, ac a gerdd â chorwyntoedd y dehaul.

15 **ARGLWYDD** y lluoedd a'u hymddiffyn hwynt: a hwy a ysant, ac a ddarostyngant gerrig y dad; yfant, a therfygant megis mewn gwin, a llenwir hwynt fel meiliau, ac fel conglau yr allor.

16 A'r **ARGLWYDD** eu Duw a'u gwared hwynt y dydd hwnnw fel praidd ei bobl: canys *fel* meini coron y *byddant*, wedi eu dyrchafu yn fanerau ar ei dir ef.

17 Canys pa faint *yw* ei ddaion ef, a pha faint ei degwch ef! yd a lawenyachu y gwyr Ieuainge, a gwin y gwyrfon.

PENNOD X.

1 *Duo fydd raid ymgais âg ef, ac nid ollumed.* 5 *Megis yr ymwelodd efe â'i ddiadell am eu pschod, felly yr achub ac yr adferu efe hwy.*

BECHWCH gan yr **ARGLWYDD** wlaw i mewn pryd diweddar-wlaw; a'r **ARGLWYDD** a bair ddiaglier gymmylau, ac a ddŷd iddynt gawod o wlaw, i bob un laswellt yn y maes.

2 Canys y delwau a ddywedasant wagedd, a'i dewiniaid a welsant gelwydd, ac a ddywedasant freuddwydion ofer; rhoddasant ofer gysur: am hynny yr aethant fel defaid, cystuddiwyd hwynt, am nad oedd bugail.

3 Wrth y bugelliaid yr enynnodd fy lliid, a mi a gopsais y bychod: canys ARLWYDD y lluoedd a ymwelodd a'i braidd tŷ Judah, ac a'u gwnaeth fel ei harddfarch yn y rhyfel.

4 Y gongl a ddaeth allan o hono, yr hongi o hono, y bwa rhyfel o hono, a phob gorthymmwr ynghyd a ddaeth o hono.

5 ¶ A byddant fel cawri yn sathru eu geiynton yn nhom yr heoludd yn y rhyfel: a hwy a ymladdant, am fod yr ARLWYDD gyd â hwynt; a chywilyddir marchogion meirch.

6 A nerthaf dŷ Judah, a gwaredaf dŷ Joseph, a pharaf iddynt ddychwelyd i'w cystie; canys trugarhëais wrthynt; a byddant fel pe nas gwrthodaswn hwynt: o herwydd myfi ŷo yr ARLWYDD eu Duw hwynt, ac a'u gwrandawaf hwynt.

7 Bydd Ephraim hefyd fel cawr, a'u calonau a lawenychant fel trwy win: a'u meibion a gânt weled, ac a lawenychant; bydd eu calon yn hyfryd yn yr ARLWYDD.

8 Chwibanaf arnynt, a chasglaf hwynt; canys gwaredais hwynt: ac amlhânt fel yr amlasant.

9 A hauaf hwynt ym mysg y bobloedd: ac mewn gwledydd pell y'm cofiant, a byddant fyw gyd â'u plant, a dychweliant.

10 A dychwelaf hwynt o dir yr Aiph, a chasglaf hwynt o Assyria; ac arweinïaf hwynt i dir Gilead a Libanus, ac ni cheir lle iddynt.

11 Ac efe a dramwya trwy y môr mewn blinder, ac a dery y tonnau yn y môr; a holl ddyfnderoedd yr afon a fyddant ddyhyabydd: a diagnyr balched Assyria, a theym-wialen yr Aiph a gilia ymaith.

12 Nerthaf hwynt hefyd yn yr ARLWYDD, ac yn ei enw ef yr ymrodiant, medd yr ARLWYDD.

PENNOD XI.

1 *Dinystir Jerusalem.* 3 *Gofalu am yr etholeidigion, a gwrthod y lleill.* 10 *Torri sŷon Tegoch a Rhwymau, trwy wrthod Crist.* 15 *Arwydd a meiddih y bugail ynsyd.*

LIBANUS, agor dy ddorau, fel yr yso y r tãn dy gedrwydd.

2 Y srynidwydd, udwch; canys cwympodd y cedrwydd, difwynwyd y rhai ardderchog: udwch, dderw Basan; canys syrthiodd coedwig y gwin gynhauf.

3 ¶ Y mae llef udfa y bugelliaid; am ddi-fwyno eu hardderchowgrwydd: llef rhuaid y llewod leuainge; am ddi-fwyno balched yr Iorddonen.

4 Fel hyn y dywed yr ARLWYDD fy Nuw; Portha ddefaid y lladdfa;

5 Y rhai y mae eu perchennogion yn eu lladd, heb dybied eu bod yn euog; a'u gwerthwyr a ddywedant, Bendigedig syddo yr ARLWYDD, am fy nghyfoethog: a'u bugelliaid nid arbedant hwynt.

6 Canys nid arbedaf mwyach drigolion y wlad, medd yr ARLWYDD; ond wele fi yn rhoddi y dynion bob un i law ei gymmydog, ac i law ei frenhin; a hwy a darawant y tir, ac nid achubaf hwynt o'u llaw hwy.

7 A mi a borthaf ddefaid y lladdfa, sef chwï, drueiniaid y praidd. A chymmerais i mi ddwy sŷon: un a elwais Hyfrydwch, a'r llall a elwais Rhwymau; a mi a borthais y praidd.

8 A thorrâis ymaith dri bugail mewn un mis; a'm henaid a alarodd arnynt hwy, a'u henaid hwythau a'm ffeiddiodd innau.

9 Dywedais hefyd, Ni phorthaf chwï: a fyddo farw, bydded farw; ac y sydd i'w dorri ymaith, torrer ef ymaith; a'r gweddill, ysant bob un gnawd ei gilydd.

10 ¶ A chymmerais fy sŷon, Hyfrydwch, a thorrâis hi, i dorri fy nghyfammed yr hwn a ammodaswn â'r holl bobl.

11 A'r dydd hwnnw y torrwyd hi: ac felly y gwybu trueiniaid y praidd, y rhai oedd yn diagwyl wrthyf fi, mai gair yr ARLWYDD oedd hyn.

12 A dywedais wrthynt, Os gwelwch yn dda, dygwch fy ngerwch; ac onid é, peidiwch: a'm gwerth a bwysasant yn ddeg ar hugain o arian.

13 A dywedodd yr ARLWYDD wrthyf, Bwrw ef i'r crochenydd: pris tég â'r hwn y'm prisiwyd ganddynt. A chymmerais y deg ar hugain arian, a bwriais hwynt i dŷ yr ARLWYDD i'r crochenydd.

14 Ynami a dorrais fy ail sŷon, sef Rhwymau, i dorri y brawdoliaeth rhwng Judah ac Israel.

15 ¶ A'r ARLWYDD a ddywedodd wrthyf, Cymmer etto i ti offer bugail ffol.

16 Canys wele fi yn codi bugail yn y tir, yr Ason ni ofwya y cuddiedig, ni chais yr ieuang, ni feddyginiaetha y briwedig, a fyddo yn sefyll ni phortha; ond bwytty gig y bras, ac a ddryllia eu hewinedd hwynt.

17 Gwae yr eilion bugail, yn gadael y praidd: y cleddyf fydd ar ei fraich, ac ar ei lygad dehaus: ei fraich gan wywyo a wywa, a'i lygad dehaus gan dywyllu a dywylla.

PENNOD XII.

1 *Jerusalem yn phŷol gwsg a dychryn iddi ei hun,* 3 *ac yn faen pwyysfawr i'w gwrthwrynt-ebwyr.* 6 *Budduganol adferiad Judah.* 9 *Edifeirwch Jerusalem.*

BAICH gair yr ARLWYDD i Israel, medd yr ARLWYDD, yr hwn sydd yn estyn allan y nefoedd, ac yn sylfenu y ddaear, ac yn llunio yspryd dyn ynddo.

2 Wele fi yn gwneuthur Jerusalem yn phŷol gwsg i'r bobloedd oll o amgylch, pan fyddont yu y gwarchae yn erbyn Judah, ac yn erbyn Jerusalem.

3 ¶ A bydd y dwthwn hwnnw i mi wneuthur Jerusalem yn faen trwm i'r holl bobloedd: pawb a ymlwytho âg ef, yn ddiâu a rwygir, er ymgasgu o holl ghenhedloedd y ddaear yn ei erbyn ef.

4 Y diwrnod hwnnw, medd yr ARLWYDD, y tarawaf bob march â syndra, a'i farchog âg ynsydwydd; ac agoraf fy llygaid ar dŷ Judah, a tharawaf holl feirch y bobl â dallineb.

5 A thywysogion Judah a ddywedant yn eu calon, Nerth i mi sydd preswylwyr Jerusalem yn ARLWYDD y lluoedd eu Duw hwynt.

6 ¶ Y dydd hwnnw y gwnaf dywysogion Judah fel selwyd o dân yn y coed, ac fel fragl dân mewn ysgub o wellt, ac ysant ar y llaw ddehaus ac ar yr aswy, yr holl bobloedd o amgylch: a Jerusalem a gyfanneddri drachefu yn ei lle ei hun, yn Jerusalem.

7 Yr ARLWYDD a geidw bebyll Judah yn gyntaf, megis nad ym-fawrygo gogoniant tŷ Dafydd, a gogoniant preswylwyr Jerusalem, yn erbyn Judah.

8 Y dydd hwnnw yr ymddiffyn yr ARLWYDD breswylwyr Jerusalem: a bydd y lleasaf o honnynt y dydd hwnnw fel Dafydd: a thŷ Dafydd sydd fel Duw, fel angel yr ARLWYDD o'u blaen hwynt.

9 ¶ Y dydd hwnnw y bydd i mi geisio difetha yr holl ghenhedloedd y sydd yn dyfod yn erbyn Jerusalem.

10 A thywalltâf ar dŷ Dafydd, ac ar breswylwyr Jerusalem, yspryd gras a gweddiâu;

a hwy a edrychant arnaf fi yr hwn a wanasant, galarant hefyd am dano fel un yn galaru am ei unig-anedig; ac ymofidiant am dano ef megis un yn gofidio am ei gyntaf-anedig.

11 Y dwthwn hwnnw y bydd galar mawr yn Jerusalem, megis galar ffradad-rimmon yn nyffryn Megidon.

12 A'r wlad a alara, pob teulu wrtho ei hun; teulu tŷ Dafydd wrtho ei hun, a'u gwragedd wrthynt eu hunain; teulu tŷ Nathana wrtho ei hunan, a'u gwragedd wrthynt eu hunain;

13 Teulu tŷ Lefi wrtho ei hunan, a'u gwragedd wrthynt eu hunain; teulu tŷ Simeï wrtho ei hunan, a'u gwragedd wrthynt eu hunain;

14 Yr holl deuluoedd eraill, pob teulu wrtho ei hun, a'u gwragedd wrthynt eu hunain.

PENNOD XIII.

1 *Ffynnon i lanhau Jerusalem 2 oddi wrth ddolow-addoliaeth, a gaw-brophwydoliaeth. 7 Marwolaeth Crist, a phrosi y drydedd ran.*

Y DYDD hwnnw y bydd ffynnon wedi ei hagoryd i dŷ Dafydd, ac i breswylwyr Jerusalem, i bechod ac afendid.

2 ¶ A bydd y dwthwn hwnnw, medd ARGWLWYDD y lluoedd, i mi dorri enwau yr eilunod allan o'r tir, ac nis cofir hwynt mwyach; a gyrraf hefyd y prophwydi ac yspird afendid allan o'r wlad.

3 A bydd pan brophwydo un mwyach, y dywed ei dad a'i fam a'i cenhedlasant ef wrtho, Ni chei fyw; canys dywedaist gelwydd yn enw yr ARGWLWYDD: a'i dad a'i fam a'i cenhedlasant ef a'i gwanant ef pan fyddo yn prophwydo.

4 A bydd y dydd hwnnw, i'r prophwydi gwilyddio bob un am ei weledigaeth, wedi lldo brophwydo; ac ni wisgant gryo o rawn i dwyllo:

5 Ond efe a ddywed, Nid prophwyd ydyw ff; llafurwr y ddaear ydyw ff: canys dyn a'm dygodd i gadw anifeiliaid o'm hieugetid.

6 A dywed un wrtho, Beth a wna y gweltau hyn yn dy ddwylaw? Yna efe a ddywed, *Dyma y rhai y'm clywfyd a' hwynt yn nhŷ fy ngharedigion.*

7 ¶ Destrô, gledddyf, yr erbyn fy mugall, ac yn erbyn y gwr sydd gyfall i mi, inedd ARGWLWYDD y lluoedd: taro y bugall, a'r praidd a wasgerir; a dychwelaf fy llaw ar y rhai bychain.

8 A bydd yn yr holl dir, medd yr ARGWLWYDD, y torrîr ymaith, ac y bydd marw dwy ran ynddo; a'r drydedd a adewir ynddo.

9 A dygaf y drydedd ran trwy y tân, a phuraf hwynt fel puro arian, a choethaf hwynt fel coethi ar: hwy a alwant ar fy enw, a minnau a'u gwrandawaf; dywedaf, Fy mhobi yno efe; ac yntau a ddywed, Yr ARGWLWYDD yno fy Nwv.

PENNOD XIV.

1 *Distrywto dinystruoyr Jerusalem. 4 Diffodlad Crist, a rhadau ei frenhiniaeth ef. 12 Pla gelymion Jerusalem. 16 Y goeddill a dry at yr Argwydd, 20 a sanctaidd fydd eu hanrhaith.*

WELR ddydd yr ARGWLWYDD yn dyfod, a rhennir dy yspall yn dy ganol di.

2 Canys mi a gasgaf yr holl genhedloedd i ryfel yn erbyn Jerusalem: a'r ddinas a oregynir, y tai a artheithir, a'r gwragedd a ddeisir; a hanner y ddinas a â allan i gaethi-wed, a'r rhan arall o'r bobl nis torrîr ymaith o'r ddinas.

3 A'r ARGWLWYDD a â allan, ac a ryfela yn erbyn y cenhedloedd hynny, megis y dydd y rhyfelodd efe yn nydd y gad.

4 ¶ A'i draed a safant y dydd hwnnw ar ffynydd yr Olew-wydd, yr hwn sydd ar gyfeir Jerusalem, o du y dwyrain; a mynydd yr Olew-wydd a hylit ar draws ei hanner tu a'r dwyrain a thu a'r gorllewin, a bydd dyffryn mawr iawn: a hanner y mynydd a symud tu a'r gogledd, a'i hanner tu a'r deheu.

5 A chwi a ffowch i ddyffryn y mynyddoedd; canys dyffryn y mynyddoedd a gyrhaedd hyd Azal: a ffowch fel y ffoisoch rhag y ddaeargryn yn yffwllau Uzziab brenhin Judah: a daw yr ARGWLWYDD fy Nwv, a'r holl saint gyd â thi.

6 A'r dydd hwnnw y daw i ben, na byddo goleuni diaglaer, na thywyll:

7 Ond bydd un diwrnod, hwnnw a adweimir gan yr ARGWLWYDD, nid dydd, ac nid nos; ond bydd goleuni yn yr hwyr.

8 A bydd y dwthwn hwnnw, y daw allan o Jerusalem ddyfodded bywiol; eu hanner hwynt tu a môr y dwyrain, a'u hanner tu a'r môr eithaf: haf a gauaf y bydd hyn.

9 ¶ A'r ARGWLWYDD a fydd yn Frenhin ar yr holl ddaear: y dydd hwnnw y bydd un ARGWLWYDD, a'i enw yn un.

10 Troir yr holl dir megis yn wastad o Geba hyd Rimmon, o'r tu deheu i Jerusalem: hi a ddyrcheif, ac a gyfanneddîr yn ei lle, o borth Benjamin hyd le y porth eynaf, hyd borth y gongl, ac o dŵr Hananeel hyd wiawryfau y brenhin.

11 Yno y trigant ynddi, ac ni bydd yn ddiffrod mwyach; ond Jerusalem a gyfanneddîr yn ddeinbyd.

12 ¶ A hyn fydd y pla a'r hwn y tery yr ARGWLWYDD yr holl bobloedd a ryfelant yn erbyn Jerusalem; Eu cnawd a dderfydd, er eu bod yn sefyll ar eu traed, a'u llygaid a ddarfyddant yn eu tyllau, a'u tafod a dderfydd yn eu safn.

13 (Y dydd hwnnw y bydd mawr derfyg oddi wrth yr ARGWLWYDD yn eu plith hwynt; a phob un a ymafael yn llaw ei gymnydod, a'i law a gyfyd yn erbyn llaw ei gymnydod.)

14 A Judah hefyd a ryfela yn Jerusalem: a chestrîr gould yr holl genhedloedd o amgylch, aur ac arian, a gwisgoedd lawer lawn.)

15 Ac felly y bydd pla y march, y maul, y camel, yr asyn, a phob anifail a fyddo yn y gwersylloedd hyn, fel y pla hwn.

16 ¶ A bydd i bob un a adawer o'r holl genhedloedd a ddaethant yn erbyn Jerusalem, fynes i fynu o ffwyddyn i ffwyddyn, i addoli y Brenhin, ARGWLWYDD y lluoedd, ac i gadw gwyl y pebyll.

17 A phwy bynnag nid êl i fynu o deuluoedd y ddaear i Jerusalem, i addoli y Brenhin, ARGWLWYDD y lluoedd, ni bydd gwlaw arnynt.

18 Ac os teulu yr Aiphth nid â i fynu, ac ni ddaw, y rhai nid oes gofias arnynt; yno y bydd y pla a'r hwn y tery yr ARGWLWYDD y cenhedloedd y rhai nid eogynant i gadw gwyl y pebyll.

19 Hyn a fydd cosp yr Aiphth, a choep yr holl genhedloedd nid elont i fynu i gadw gwyl y pebyll.

20 ¶ Y dydd hwnnw y bydd ar ffirwynau y meirch, SANCTEIDDRWYDD I'R ARGWLWYDD; a bydd y crochanau yn nhŷ yr ARGWLWYDD fel meliau ger bron yr allor.

21 Bydd pob crochan yn Jerusalem ac yn Judah yn Sancteiddrwydd i ARGWLWYDD y lluoedd: a daw pob aberthwr, ac a gymmerant o honynt, ac a ferwant ynddynt: ac ni bydd Canaanad mwyach yn nhŷ ARGWLWYDD y lluoedd y dydd hwnnw.

LLYFR MALACHI.

PENNOD I.

1 *Malachi yn achwyn rhag angharedigrwydd Israol, 6 a'u hangraffydd, 12 a'u halog-
rwydd.*

BAICH gair yr ARGWYDD at Israel trwy law Malachi.

2 Hoffais chwi, medd yr ARGWYDD: a chwi a ddywedwch, Ym mha beth yr hoffaist ni? Onid brawd oedd Esau i Jacob? medd yr ARGWYDD: etto Jacob a hoffais.

3 Ac Esau a gasais, ac a oodais ei fynyddoedd yn ddiifaethwch, a'i etifeddinaeth i ddreigiau yr anialwch.

4 Lle y dywed Edom, Tlodwyd ni, etto dychwelwn, ac adeiladwn yr anghyffaneddleoedd; fel hyn y dywed ARGWYDD y lluoedd; Hwy a adeiladant, ond minnau a fwrtaf i lawr; a galwant hwynt yn ardal drygioni, a'r bobl worth y rhai y llidiodd yr ARGWYDD yn dragywydd.

5 Eich llygaid hefyd a welant, a chwithau a ddywedwch, Mawrygir yr ARGWYDD oddi ar deryn Israel.

6 ¶ Mab a anrhydedda ef dad, a gweindog ei feistr: ac os ydwyf fi dad, pa le y mae fy anrhydedd? ac os ydwyf fi feistr, pa le y mae fy ofn? medd ARGWYDD y lluoedd wrthyhych chwi yr offeiriad, y rhai ydych yn dirmygu fy enw: a chwi a ddywedwch, Ym mha beth y dirmygasom dy enw di?

7 Offrymmu yr ydych ar fy allor fara halogedig; a chwi a ddywedwch, Ym mha beth yr halogasom di? Am i chwi ddywedyd, Dirmygus yw bwrdd yr ARGWYDD.

8 Ac os offrymmu yr ydych y dall yn aberth, Onid drwg hynny? ac os offrymmwch y cloff a'r clwyfus, onid drwg hynny? cynnyg ef yr awrhon i'th dywysog, a fydd efe boddlawn i ti? neu a dderbyn efe dy wyneb? medd ARGWYDD y lluoedd.

9 Ac yn awr gweddftwch, attolwg, ger bron Duw, fel y trugarhau wrthym: o'ch llaw chwi y bu hyn: a dderbyn efe wyneb un o bonoch? medd ARGWYDD y lluoedd.

10 A phwy hefyd o honoch a gauai y dorau, neu a oleuai fy allor yn rhad? Nid oes gennyf foddlonrwydd ynoch chwi, medd ARGWYDD y lluoedd, ac ni dderbyniat offrrwm o'ch llaw.

11 Cansy o gyfodiad haul hyd ei fachudiad hefyd, mawr fydd fy enw ym mysg y Cenhedloedd: ac ym mhob lle arogl-dartha a offrymmir i'm henw, ac offrrwm pur: cansy mawr fydd fy enw ym mhlith y cenhedloedd, medd ARGWYDD y lluoedd.

12 ¶ Ond chwi a'i halogasoch ef, pan ddywedasoch, Bwrdd yr ARGWYDD sydd halogedig; a'i firwyth, sef ei fywyd, sydd ddirmygus.

13 Chwi hefyd a ddywedasoch, Wele, pa flinder yw! a ffroncasoch arno, medd ARGWYDD y lluoedd; a dygasoch yr llyn a ysglyfaethwyd, a'r cloff, a'r clwyfus; fel hyn y dygasoch offrrwm: a fyddaf fi foddllawn i hynny o'ch llaw chwi? medd yr ARGWYDD.

14 Ond melldigedig yw y twyllodrus, yr hwn y mae yn ei ddipladell wrtyw, ac a adduna ac a abertha un llygredig i'r ARGWYDD: cansy Brenhin mawr ydwyf fi, medd ARGWYDD y lluoedd, a'm henw sydd ofnadwy ym mhlith y cenhedloedd.

PENNOD II.

1 *Y mae yn ceryddu yr offeiriad yn dost, am esguluso eu cyffammod; 11 a'r bobl, am eu gau-dduociaeth, 14 a'u godineb, 17 a'u han-
fyddlondeb.*

AC yr awr hon, chwi offeiriad, i chwi y mae y gorchymyn hwn.

2 Oni wrandewch, ac oni ystyriwch, i roddi anrhydedd i'm henw i, medd ARGWYDD y lluoedd; yna mi a anfonaf feldith arnoch chwi, ac a feldithiaf eich bendithion chwi: Ie, myfi a'u melldithlais eisoes, am nad ydych yn ystyried.

3 Wele fi yn llygru eich had chwi, a thaenaf dom ar eich wyneb, sef tom eich uchelywllian; ac un a'ch cymmwr chwi atto ef.

4 Hefyd cewch wybod mai myfi a anfonaf atoch y gorchymyn hwn, fel y byddai fy nghyffammod a Lefi, medd ARGWYDD y lluoedd.

5 Fy nghyffammod ag ef oedd am fywyd a heddwch; a mi a'u rhoddais hwynt iddo am yr ofn a'r hwn y'm hofnodd, ac yr arswyddod o flaen fy enw.

6 Cyfraith gwrlonedd oedd yn ei enau ef, ac anwiredd ni chafwyd yn ei wefusau: mewn hedd ac uniondeb y rhodiodd gyd â mi, a llawcroedd a drôdd efe oddi wrth anwiredd.

7 Cansy gwefusau yr offeiriad a gadwans wybodaeth, a'r gyfraith a geisiant o'i enau ef: o herwydd cennad ARGWYDD y lluoedd yw efe.

8 Ond chwi a gillasoch allan o'r ffordd, ac a barasoch i laweroedd dramgyddo wrth y gyfraith; llygrasoch gyffammod Lefi, medd ARGWYDD y lluoedd.

9 Am hynny minnau hefyd a'ch gwneuthum chwi yn ddirmygus ac yn ddiystyr gan yr holl bobl; megus na chadwasoch fy fyrrd i, ond bod yn derbyn wynebau yn y gyfraith.

10 Onid un Tad sydd i ni oll? onid un Duw a'n creodd ni? pahanu y gwnawn yn anfyddlawn bob um yn erbyn ei frawd, gan halogi cyffammod ein tadau?

11 ¶ Judah a wnaeth yn anfyddlawn, a ffield-dra a wnaethpwyd yn Israel ac yn Jerusalem: cansy Judah a halogodd sancteiddrwydd yr ARGWYDD yr hwn a hoffasai, ac a briododd ferch duw dieithr.

12 Yr ARGWYDD a dyrr ymaith y gwr a wnel hyn; yr athraw a'r diagybl o bebyll Jacob, ac offrymmydd offrrwm i ARGWYDD y lluoedd.

13 Hyn hefyd eilwalth a wnaethoch, gan orchuddio â dagrau allor yr ARGWYDD trwy wylofain a gweiddi; fel nad edrych efe mwyach ar yr offrrwm, ac na chymmer ef yn foddllawn o'ch llaw chwi.

14 ¶ Er hynny chwi a ddywedwch, Pa herwydd? O herwydd mai yr ARGWYDD

a fu dyst rhyngot ti a rhwng wraig dy leuengetid, yr hon y buost anffyddlawn iddi; er ei bod yn gymmar i ti, ac yn wraig dy gyfammod.

15 Ond un a wnaeth efe? a'r yspryd y'ngweddill ganddo: a phaham un? I geisio had duwio! am hynny gwyliwch ar eich yspryd, ac na fydded neb anffyddlawn yn erbyn gwraig ei leuengetid.

16 Pan gasatech di M, gollwng M ymaith, medd yr ARGLWYDD, Duw Israel: canys gorchuddio y mae efe drais A'i wisg, medd ARGLWYDD y lluoedd: gan hynny gwyliwch ar eich yspryd, na fyddoch anffyddlawn.

17 ¶ Bilinasoch yr ARGLWYDD A'ch geiriau: a chwi a ddywedwch, Ym mha beth y blinasom ef? Am i chwi ddywedyd, Pob gwneuthurwr dreg sydd dda yngolwg yr ARGLWYDD, ac iddynt y mae efe yn fodd-lawn; neu, Pa le y mae Duw y farn?

PENNOD III.

1 *Cornad, a mawrhydi, a gras Crist. 7 Anffydd-dod, 8 a chyssegr-ludrad, 13 ac anffyddlondeb y bobl. 16 Adawo bendith iddynt oddi wrth Dduw.*

WELE fi yn anfon fy nghennad, ac efe a arloesa y ffordd o'm blaen i: ac yn ddisymweth y daw yr ARGLWYDD, yr hwn yr ydych yn ei geisio, i'w deml; sef angel y cyfammod yr hwn yr ydych yn ei chwenych: wele efe yn dyfod, medd ARGLWYDD y lluoedd.

2 Ond pwy a oddef ddydd ei ddyfodiad ef? a phwy a saif pan ymddangoso efe? canys y mae efe fel tan y toddydd, ac fel sebon y golchyddion.

3 Ac efe a eistedd fel purwr a glanhawr ariant; ac efe a bura feibion Lefi, ac a'u creatha hwynt fel aur ac fel arian, fel y byddont yn offrymmu i'r ARGLWYDD offrw mewn cyflawnder.

4 Yna y bydd melus gan yr ARGLWYDD offrw Judah a Jerusalem, megis yn y dyddiau gynt, ac fel y blynyddoedd gynt.

5 A mi a nesaf atoch chwi i farn; a byddaf dyst cyfym yn erbyn yr hudolion, ac yn erbyn y godinebwyr, ac yn erbyn yr anudonwyr, ac yn erbyn cam-attalwyr cyflog y cyflogedig, a'r rhai sydd yn gorthrymmu y weddw, a'r amddifad, a'r dieithr, ac heb fy ofni i, medd ARGLWYDD y lluoedd.

6 Canys myf yr ARGLWYDD ni'm newidir; am hynny ni ddfithwyd chwi, meibion Jacob.

7 ¶ Er dyddiau eich tadu y ciliasoch oddi wrth fy neddfau, ac ni chadwasoch *hwynt*: dychwelwch attaf fi, a mi a ddychwelaf atoch chwithau, medd ARGLWYDD y lluoedd: ond chwi a ddywedwch, Ym mha beth y dychwelwn?

8 ¶ A yspella dyn Dduw? etto chwi a'm hypelliasoch i: ond chwi a ddywedwch, Ym mha beth y'ch yspelliasom? Yn y degwm a'r offrw.

9 Melldigedig ydych trwy feildith: canys chwi a'm hypelliasoch i, sef yr holl gonedd hon.

10 Dygwch yr holl ddegwm i'r trysordy, fei

y byddo bywd yn fy nhf; a phrofwch fi yr awr hon yn hyn, medd ARGLWYDD y lluoedd, onid agoraf i chwi ffenestri y nesodd, a thywallt i chwi fendith, fel na byddo digon o le i'w derbyn.

11 Myf hefyd a argyhoeddaf er eich mwyn chwi yr ormes, ac ni ddfiwyna i chwi ffwrth y ddaear: a'r winyddion yn y maes ni fwrw ei ffwrth cyn yr amser i chwi, medd ARGLWYDD y lluoedd.

12 A'r holl genhedloedd a'ch galwant chwi yn wynfydedig: canys byddwch yn wiad hyfryd, medd ARGLWYDD y lluoedd.

13 ¶ Eich geiriau chwi a ymgryfhâodd i'm herbyn, medd yr ARGLWYDD: etto chwi a ddywedwch, Pa beth a ddywedasom ni yn dy erbyn di?

14 Dywedasoch, Oferedd yw gwasanaethu Duw: a pha lesiant sydd er i ni gadw ei orchymynion ef, ac er i ni rodio yn alarus ger bron ARGLWYDD y lluoedd?

15 Ac yr awr hon yr ydym yn galw y beilchion yn wynfydedig: Ie, gweithredwyr drygioni a adeiladwyd; Ie, y rhai a demtiant Dduw, a waredwyd.

16 ¶ Yna y rhai oedd yn ofni yr ARGLWYDD a lefarasant bob un wrth ei gymdyg: a'r ARGLWYDD a wrandawodd, ac a glybu; ac ysgrifenydd llyfr cofiadwriaeth ger ei fron ef i'r rhai oedd yn ofni yr ARGLWYDD, ac i'r rhai oedd yn meddwl am ei enw ef.

17 A byddant eiddof fi, medd ARGLWYDD y lluoedd, y dydd y gwelwyf brtodeidd; arbedaf hwynt hefyd fel yr arbed gwr ei fab sydd yn ei wasanaethu.

18 Yna y dychwelwch, ac y gwelwch rager rhwng y cyflawn a'r drygionus, rhwng yr hwn a wasanaetho Dduw a'r hwn nis gwasanaetho ef.

PENNOD IV.

1 *Barn Duw ar yr amoir, 2 a'i fendith ar y deionus. 4 Y mae yn eu hannog i fufyrro ar y rhyfrath; 5 ac yn adrodd iddynt ddyfodiad a swydd Elias.*

CANYS wele y dydd yn dyfod yn llosgi megis fwrn; a'r holl feilchion, a holl weithredwyr anwiredd, a fyddant sofr: a'r dydd sydd yn dyfod a'u llysg hwynt, medd ARGLWYDD y lluoedd, fel nas gadawo iddynt na gwreiddyn na changen.

2 ¶ Ond Haul cyflawnder a gyfyd i chwi y rhai ydych yn ofni fy enw, a meddyginiaeth yn ei esgyll; a chwi a eweh allan ac a gynnyddwch megis llo'i pasgedig.

3 A chwi a fethrwech yr annuwlion; canys byddant yn lludw dan wadna eich traed chwi, yn y dydd y gwelwyf hyn, medd ARGLWYDD y lluoedd.

4 ¶ Cofwch gyfraith Moses fy ngwas, yr hon a orchymynais iddo ef yn Horeb i holl Israel, y deddfau a'r barnedigaethau.

5 ¶ Wele, mi a anfonaf i chwi Elias y prophwyd, cyn dyfod dydd mawr ac ofnadwy yr ARGLWYDD:

6 Ac efe a dry galon y tadau at y plant, a chalon y plant at eu tadau; rhag i mi ddyfod a tharo y ddaear & melldith.

TESTAMENT

NEWYDD

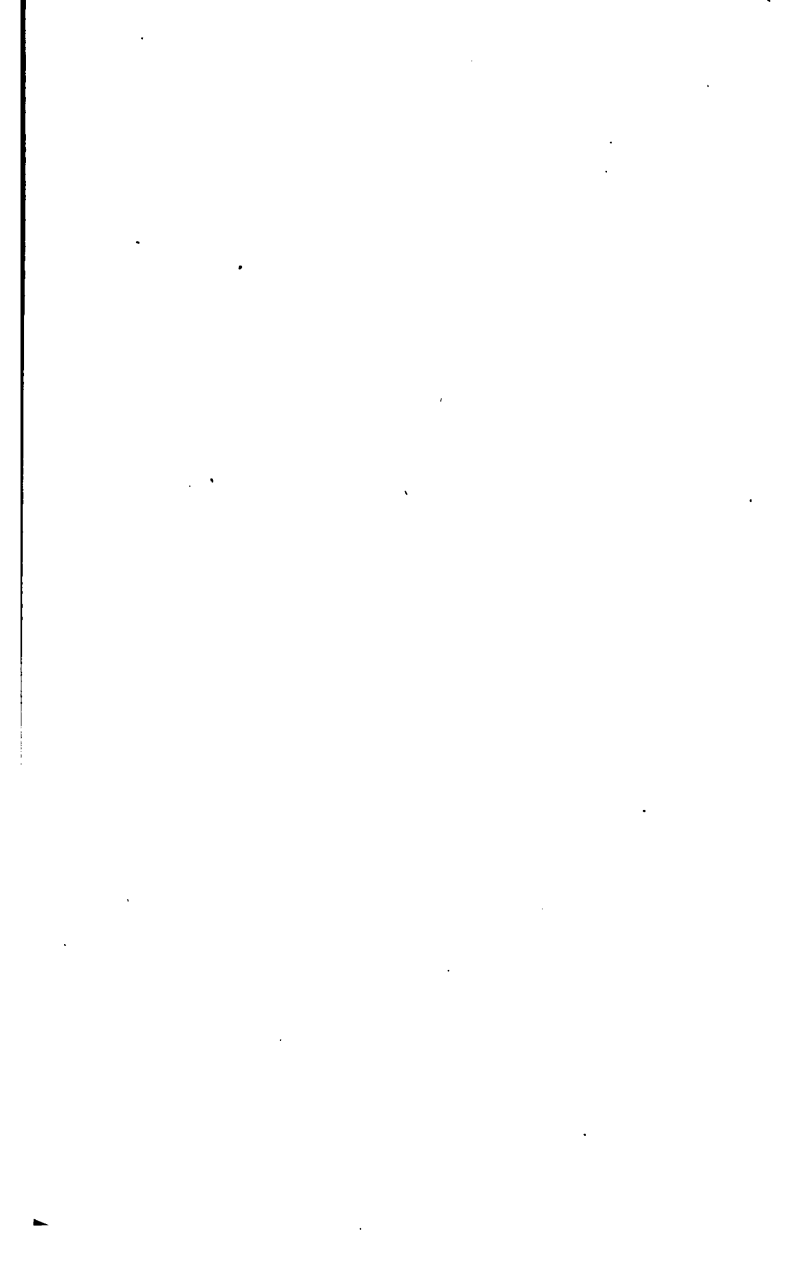
EIN

HARGLWYDD A'N HIACHAWDWR

IESU GRIST.

NID OES ARNAF GWYLYDD O BFENGYL CRIST: OBLEGYD GALLU DUW YW HI ER
IACHAWDWRIAETH, I BOB UN A'R SYDD YM CREDU.—RHUF. I. 16.

SANT MATTHEW.

PENNOD I.

1 *Achau Crist o Abraham i Joseph. 18 Ei genhathu ef o'r Yspryd Glân, a'i eni o Fair Jorjeyn, wedi ei dyweddio hi â Joseph. 19 Yr angel yn boddloni cam-dybus feddyllau Joseph, ac yn dehongli enwau Crist.*

LLYFR cenhedliad Iesu Grist, fab Dafydd, fab Abraham.

2 Abraham a genhedlodd Isaac; ac Isaac a genhedlodd Jacob; a Jacob a genhedlodd Judas a'i frodyr;

3 A Judas a genhedlodd Phares a Zara o Thamar; a Phares a genhedlodd Esrom; ac Esrom a genhedlodd Aram;

4 Ac Aram a genhedlodd Aminadab; ac Aminadab a genhedlodd Naasson; a Naasson a genhedlodd Salmon;

5 A Salmon a genhedlodd Boos o Rachab; a Boos a genhedlodd Obed o Ruth; ac Obed a genhedlodd Jesse;

6 A Jesse a genhedlodd Dafydd frenhin; a Dafydd frenhin a genhedlodd Solomon o'r hon a fuaasai wraig Uria;

7 A Solomon a genhedlodd Roboam; a Roboam a genhedlodd Abia; ac Abia a genhedlodd Asa;

8 Ac Asa a genhedlodd Josaphat; a Josaphat a genhedlodd Joram; a Joram a genhedlodd Ozias;

9 Ac Ozias a genhedlodd Joatham; a Joatham a genhedlodd Achaz; ac Achaz a genhedlodd Ezeckias;

10 Ac Ezeckias a genhedlodd Manasses; a Manasses a genhedlodd Amon; ac Amon a genhedlodd Josias;

11 A Josias a genhedlodd Jechonias a'i frodyr, ynghylch amser y symmudiad i Babilon;

12 Ac wedi y symmudiad i Babilon, Jechonias a genhedlodd Salathiel; a Salathiel a genhedlodd Zorobabel;

13 A Zorobabel a genhedlodd Abtud; ac Abtud a genhedlodd Eliacim; ac Eliacim a genhedlodd Azor;

14 Ac Azor a genhedlodd Sadoc; a Sadoc a genhedlodd Achim; ac Achim a genhedlodd Eliud;

15 Ac Eliud a genhedlodd Eleazar; ac Eleazar a genhedlodd Matthan; a Matthan a genhedlodd Jacob;

16 A Jacob a genhedlodd Joseph, gwr Mair, o'r hon y ganed Iesu, yr hwn a elwir Crist.

17 Felly yr holl genhedlaethau o Abraham hyd Dafydd, sydd bedair cenhedlaeth ar ddeg; ac o Dafydd hyd y symmudiad i Babilon, pedair cenhedlaeth ar ddeg; ac o'r symmudiad i Babilon hyd Grist, pedair cenhedlaeth ar ddeg.

18 ¶ A genedigaeth yr Iesu Grist oedd fel hyn: Wedi dyweddio Mair ei fam ef â Joseph, cyn eu dyfod hwy ynghyd, hi a gafwyd yn feichiog o'r Yspryd Glân.

19 A Joseph ei gwr hi, gan ei fod yn gyflawn, ac heb chwynych ei gwneuthur hi yn siamp, a ewyllsiodd ei rhoi hi ymthau yn ddirgel.

20 Ac efs yn meddwl y pethau hyn, wele, angel yr Arglywydd a ymddangosodd iddo mewn breuddwyd, gan ddywedyd, Joseph,

mab Dafydd, nac ofna gymmeryd Mair dy wraig: oblegid yr hyn a genhedlwyd ynddi sydd o'r Yspryd Glân.

21 A hi a esgor ar fab, a thi a elwi ei enw ef IESU; oblegid efs a wared ei bobl oddi wrth eu pechodau.

22 (A hyn oll a wnathpwyd, fel y cyflawnid yr hyn a ddywedwyd gan yr Arglywydd trwy y prophwyd, gan ddywedyd,

23 Wele, morwyn a fydd feichiog, ac a esgor ar fab; a hwy a alwant ei enw ef Emmanuel; yr hyn o'i gyfieithu yw, Duw gyd â ni.)

24 A Joseph, pan ddeffroes o gwag, a wnaeth megis y gorehymynasai angel yr Arglywydd iddo, ac a gymmerodd ei wraig:

25 Ac nid adnabu efe hi hyd oni esgorodd hi ar ei mab cyntaf-anedig. A galwodd ei enw ef IESU.

PENNOD II.

1 *Y doethlon yn cael eu cyflwyno at Grist trwy weinidogaeth seren: 11 yn ei addoli ef, ac yn cyflwyno eu hanrhegion. 14 Joseph yn ffoi i'r Aipht, efe, a'r Iesu a'i fam. 16 Herod yn lladd y plant; 20 ac yn marw. 23 Duw yn Crist yn ei ol i Galilea i Nazareth.*

AO wedi geni yr Iesu yn Bethlehem Judea, a yn nyddiau Herod frenhin, wele, doethlon a ddaethant o'r dwyrain i Jerusalem,

2 Gan ddywedyd, Pa le y mae yr hwn a anwyd yn Frenhin yr Iuddewon? canys gwelsoem ei seren ef yn y dwyrain, a daethom i'w addoli ef.

3 Ond pan glybu Herod frenhin, efe a gyffwrwyd, a holl Jerusalem gyd âg ef.

4 A chwedi dwyn ynghyd yr holl arch-offeiriad ac ysgrifenyddion y bobl, efe a ymfynodd â hwynt pa le y genic Crist.

5 A hwy a ddywedasant wrtao, Yn Bethlehem Judea: canys felly yr ysgrifenydd trwy y prophwyd;

6 A thithau, Bethlehem, tir Juda, nid lleiaf wyt ym mhilith tywysogion Juda: canys o honot ti y daw Tywysog yr hwn a fugeilia fy mhobl Israel.

7 Yna Herod, wedi galw y doethlon yn ddirgel, a'u holodd hwynt yn fanwl am yr amser yr ymddangosasai y seren.

8 Ac wedi eu danfon hwy i Bethlehem, efe a ddywedodd, Ewch, ac ymfynwch yn fanwl am y mab bychan; a phan gaffoch ef, mynegwch i mi, fel y gallwyf fynnau ddyfod a'i addoli ef.

9 Hwytiau, wedi clywed y brenhin, a aethant; ac wele, y seren a welent yn y dwyrain a aeth o'u blaen hwy, hyd oni ddaeth hi a sefyll goruwch y lle yr oedd y mab bychan.

10 A phan welant y seren, llawenyasant & llawenydd mawr dros ben.

11 ¶ A phan ddaethant i'r tŷ, hwy a welant y mab bychan gyd â Mair ei fam, a hwy a syrthiasant i lawr, ac a'i haddolasant ef: ac wedi agoryd eu trysorau, a offrymmasant iddo anrhegion; aur, a thus, a myrr.

12 Ac wedi eu rhybuddio hwy gan Dduw trwy freuddwyd, na ddychwelent at Herod,

hwy a aethant drachefn i'w gwlad ar hyd ffordd arall.

13 Ac wedi iddynt ymado, wele angel yr Arglwydd yn ymddangos i Joseph mewn breuddwyd, gan ddywedyd, Cyfod, cymmer y mab bychan a'i fam, a ffo i'r Aipht, a bydd yno hyd oni ddywedwyf i ti: canys ceisio a wna Herod y mab bychan i'w ddfifetha ef.

14 Ac yntau pan gyfododd, a gymmerth y mab bychan a'i fam o hyd nos, ac a gillodd i'r Aipht:

15 Ac a fu yno hyd farwolaeth Herod: fel y cyflawnid yr hyn a ddywedwyd gan yr Arglwydd trwy y prophwyd, gan ddywedyd, O'r Aipht y gelwais fy mab.

16 ¶ Yna Herod, gan weles ei siommi gan y doethlon, a ffrommodd yn aruthr, ac a ddanfionodd ac a laddodd yr holl fechgyn oedd yn Bethlehem, ac yn ei holl gyffiniau, o ddywyfiodd oed a than hynny, wrth yr amser yr ymofynasai efe yn fanwi a'r doethlon.

17 Yna y cyflawnwyd yr hyn a ddywedaisid gan Jeremias y prophwyd, gan ddywedyd,

18 Llef a glybuwyd yn Rama, galar, ac wylafon, ac ochain mawr, Rachel, yn wylu am ei phlant; ac ni fynnai ei chysuro, am nad oeddynt.

19 ¶ Ond wedi marw Herod, wele angel yr Arglwydd mewn breuddwyd yn ymddangos i Joseph yn yr Aipht,

20 Gan ddywedyd, Cyfod, a chymmer y mab bychan a'i fam, a dos i dir Israel: canys y rhai oedd yn ceisio einioes y mab bychan a fuanit feirw.

21 Ac wedi ei gyfodi, efe a gymmerth y mab bychan, a'i fam, ac a ddaeth i dir Israel.

22 Bithr pan glybu efe fod Archelaus yn teyrnasu ar Judea yn lle ei dad Herod, efe a ofnodd fyned yno. Ac wedi ei rybuddio gan Dduw mewn breuddwyd, efe a gillodd i berthau Galilea.

23 A phan ddaeth, efe a drigodd mewn dinas a elwid Nazareth: fel y cyflawnid yr hyn a ddywedaisid trwy y prophwyd, Y gelwid of yn Nazaread.

PENNOD III.

1 *Pregeth Ioan, a'i swydd, a'i fuchedd, a'i feddyd; 7 y mae yn ceryddu y Phariseaid, 13 ac yn bedyddio Crist yn yr Iorddonen.*

AC yn y dyddiau hynny y daeth Ioan A Fedyddiwr, gan bregethu yn niffaethwch Judea,

2 A dywedyd, Edifarhêwch: canys nesodd teyrnas nefoedd.

3 Oblegid hwn yw efe yr hwn y dywedwyd am dano gan Esaias y prophwyd, gan ddywedyd, Llef yn yn llefain yn y diffaethwch, Parottôwch ffordd yr Arglwydd; gwnewch yn unlaw ei lwybrau ef.

4 A'r Ioan hwnnw oedd a'i ddillad o flew camel, a gwregys o groen yng nghylch ei lwynau: a'i fwyd oedd locustiaid a mel gwylt.

5 Yna yr aeth allan atto ef Jerusalem, a holl Judea, a'r holl wlad o amgylch yr Iorddonen:

6 A hwy a fedyddiwyd ganddo ef yn yr Iorddonen, gan gyffesu eu pechodau.

7 ¶ A phan welodd efe lawer o'r Phariseaid ac o'r Saduceaid yn dyfod i'w feddyd ef, efe a ddywedodd wrthynt hwy, O genhedlaeth gwiberod, pwy a'ch rhag-rybuddiodd i ffoi rhag y lild a fydd?

8 Dygwch gan hynny ffrwythau addas i edifeirweb.

9 Ac na feddyliwch ddywedyd ynoch eich hunain, Y mae gennynt ni Abraham yn dad i ni: canys yr ydwyf yn dywedyd i chwi, y dichon Duw, Ie, o'r meini hyn, gyfodi plant i Abraham.

10 Ac yr awr hon hefyd y mae y fwyell wedi ei gosod ar wreiddyn y prenau: pob pren gan hynny yr hwn nid yw yn dwyn ffrwyth da, a dorrir i lawr, ac a defir yn tan.

11 Myfi yn ddfau ydwyf yn eich bedyddio chwi a dwfr i edifeirwch: eithr yr hwn sydd yn dyfod ar fy ol i, sydd gryfach na myfi, yr hwn nid ydwyf deilwng i ddwyn ei esgidiau: efe a'ch bedyddia chwi a'r Yspryd Glân, ac d than.

12 Yr hwn y mae ei wyntyll yn ei law, ac efe a lwyrlanhá ei lawr-dyrnu, ac a gasgl ei wenith i'w ysgubor; eithr yr us a lyg efe a than annifoddawyd.

13 ¶ Yna y daeth yr Iesu o Galilea i'r Iorddonen at Ioan, i'w fedyddio ganddo.

14 Eithr Ioan a warafnodd iddo ef, gan ddywedyd, Y mae arnaf fi eisieu fy medyddio gennynt ti, ac a ddeui di attaf fi?

15 Ond yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrtho ef, Gâd yr awr hon; canys fel hyn y mae yn weddus i ni gyflawni pob cyflawn-der. Yna efe a adawodd iddo.

16 A'r Iesu, wedi ei fedyddio, a aeth yn y fan i fynu o'r dwfr: ac wele, y nefoedd a agorwyd iddo, ac efe a welodd Yspryd Duw yn diagyn fel colommen, ac yn dyfod arno ef.

17 Ac wele, lef o'r nefoedd, yn dywedyd, Hwn yw fy anwyf Fab, yn yr hwn y'm hoddlonwyd.

PENNOD IV.

1 *Ymryd Crist, a'i demtidd, 11 Yr angelion yn gweini iddo. 13 Efe yn trigo yn Capernaum, 17 yn dechreu pregethu, 18 yn galio Petr ac Andreas, 21 Iago ac Ioan; 23 ac yn iacháu yr holl gleifion.*

YNA yr Iesu a arweiniwyd i fynu i'r anialwch gan yr yspryd, i'w demtidd gan ddiafol.

2 Ac wedi iddo ymryd ddeugain niwrnod a deugain nos, ar ol hynny efe a newynodd.

3 A'r temtiwr pan ddaeth atto, a ddywedodd, Os mab Duw wyt ti, arch i'r cerrig hyn fod yn fara.

4 Ac yntau a attebodd ac a ddywedodd, Ysgrifenwyd, Nid trwy fara yn unig y bydd byw dyn, ond trwy bob gair a ddaw allan o enau Duw.

5 Yna y cymmerth diafol ef i'r ddinas sanctaidd, ac a'i gosododd ef ar binacl y deml;

6 Ac a ddywedodd wrtho, Os mab Duw wyt ti, bwrw dy hun i lawr; canys ysgrifenwyd, Y rhydd efe orchymyn i'w angelion am danat; a hwy a'th dygant yn eu dwylaw, rhag taro o honot un amser dy droed wrth garreg.

7 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Ysgrifenwyd drachefn, Na themtia yr Arglwydd dy Dduw.

8 Trachefn y cymmerth diafol ef i fynydd tra uchel, ac a ddangosodd iddo holl deyrnas- oedd y byd, a'u gogoniant;

9 Ac a ddywedodd wrtho, Hyn oll a roddaf i ti, os syrthi i lawr a'm haddoli l.

10 Yna yr Iesu a ddywedodd wrtho, Ymaith, Satan; canys ysgrifenwyd, Yr Arglwydd dy Dduw a addoll, ac ef yn unig a wasnaethi.

11 Yna y gadawodd diafol ef: ac wele, angelion a ddaethant ac a weiniasant iddo.

12 ¶ A phan glybu yr Iesu draddodi Ioan, efe a aeth i Galilea.

13 A chan adaw Nazareth, efe a aeth ac a ahosodd yn Capernaum, yr hon sydd wrth y môr, y'nghyffiniau Zabulon a Nephthali:

14 Fel y cyflawnid yr hyn a ddywedwyd trwy Beasias y prophwyd, gan ddywedyd,

15 Tir Zabulon, a thir Nephthali, wrth fordd y môr, tu hwnt i'r Iorddonen, Galilea y Cenhedloedd:

16 Y bobl oedd yn eistedd mewn tywyllwch, a welodd oleuni mawr; ac i'r rhai a eistedd-ent ym mro a chysgod angau, y cyfododd goleuni iddynt.

17 ¶ O'r pryd hwnnw y dechreuodd yr Iesu bregethu, a dywedyd, Edifarhêwch: canys nesodd teyrnas nefoedd.

18 ¶ A'r Iesu yn rhodio wrth fôr Galilea, efe a ganfu ddau frodyr, Simon, yr hwn a elwir Petr, ac Andreas ei frawd, yn bwrw rhwyd i'r môr (canyys pysgodwyr oeddynt).

19 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Deuwch ar fy ol i, a mi a'ch gwnaf yn bysgodwyr dynion.

20 A hwy yn y fan, gan adael y rhwydau, a'i canlynasant ef.

21 Ac wedi myned rhagddo oddi yno, efe a welodd ddau frodyr eraill, Iago fab Zebedeus, ac Ioan ei frawd, mewn llong gyd a Zebedeus eu tad, yn cyweirio eu rhwydau: ac a'u galwodd hwy.

22 Hwytbau yn ebrwydd, gan adael y llong a'u tad, a'i canlynasant ef.

23 ¶ A'r Iesu a aeth o amgylch holl Galilea, gan ddygu yn eu synagogau, a phregethu efengyl y deyrnas, a lachâu pob clefyd a phob afiechyd yn mhllith y bobl.

24 Ac aeth sôn am dano ef trwy holl Syria; a hwy a ddygasant atto yr holl rai drwg eu hwy, a'r rhai yr oedd amryw giefydau a chmofeydd yn eu dala, a'r rhai cythreulig, a'r rhai loerig, a'r sawl oedd a'r parlyys arnynt; ac efe a'u hichâodd hwynt.

25 A thorofeydd lawer a'i canlynasant ef o Galilea, a Decapolis, a Jerusalem, a Judea, ac o'r tu hwnt i'r Iorddonen.

PENNOD V.

1 Crist yn dechreu ei bregeth ar y mynydd: 3 ac yn dangos pwy sydd ddedwydd, 13 pwy yw halen y ddaear, 14 goleuni y byd, dinas ar fryn, 15 y ganwyll: 17 ei ddyfod ef i gyflawni y gyfraith. 21 Beth yw lladd, 27 a godinebu, 33 a thymgu. 38 Y mas yn annog i ddiodef cam, 43 i garu, 46, ein gelymion, 48 ac i ymgeinio at berffeithrwydd.

A PHAN welodd yr Iesu y tyrfaoedd, efe a esgynodd i'r mynydd: ac wedi iddo eistedd, ei ddisgyblion a ddaethant atto.

2 Ac efe a agorodd ei enau, ac a'u dysgodd hwynt, gan ddywedyd,

3 Gwyn eu byd y tlodion yn yr yspryd: canys eiddynt yw teyrnas nefoedd.

4 Gwyn eu byd y rhai sydd yn galoru: canys hwy a ddi-ddien.

5 Gwyn eu byd y rhai addfwyn: canys hwy a etifeddant y ddaear.

6 Gwyn eu byd y rhai sydd arnynt newyn a syched am gyflawnder: canys hwy a ddi-wellir.

7 Gwyn eu byd y rhai trugarogion: canys hwy a gânt drugaredd.

8 Gwyn eu byd y rhai pur o galon: canys hwy a welant Dduw.

9 Gwyn eu byd y tangnefeddwyr: canys hwy a elwir yn blant i Dduw.

10 Gwyn eu byd y rhai a erlidir o achos cyflawnder: canys eiddynt yw teyrnas nefoedd.

11 Gwyn eich byd pan y'ch gwadardwydd-ant, ac y'ch erlidiant, ac y dywedad bob drygair yn eich erbyn er fy mwyn i, a hwy yn gelwyddog.

12 Byddwch lawen a hyfryd: canys mawr yw eich gwobr yn y nefoedd: oblegid felly yr erlidasant hwy y prophwydi a fu o'ch blaen chwi.

13 ¶ Chwi yw halen y ddaear: eithr o di-fiasodd yr halen, a pha beth yr helltir ef? ni thâl efe mwy ddim ond i'w fwrw allan, a'i sathru gan ddyinion.

14 Chwi yw goleuni y byd. Dinas a osodir ar fryn, ni ellir ei chuddio.

15 Ac ni oleuant ganwyll, a'i doddi dan lestr, ond mewn canhwylbren; a hi a oicua i bawb sydd yn y ty.

16 Llewyrched felly eich goleuni ger bron dynion, fel y gwelont eich gweithredoedd da chwi, ac y gogoneddant eich Tad yr hwn sydd yn y nefoedd.

17 ¶ Na thybichwch fy nyfod i dorri y gyfraith, neu y prophwydi: ni ddaethum i dorri, ond i gyflawni.

18 Canys yn wir meddaf i chwi, Hyd onid éi y nef a'r ddaear heblio, nid á un fod nac un dippyn o'r gyfraith heblio, hyd oni chwlbhâer oll.

19 Pwy bynnag gan hynny a dorro un o'r gorchymynion lleiaf hyn, ac a ddygo i ddyinion felly, lleiaf y gelwir ef yn nheyrnas nefoedd: ond pwy bynnag a'u gwneio, ac a'u dysgo i eraill, hwn a elwir yn fawr yn nheyrnas nefoedd.

20 Canys meddaf i chwi, Oni bydd eich cyflawnder yn helaethach na chyflawnder yr ysgrifenyddion a'r Phariseaid, nid ewch i mewn i deyrnas nefoedd.

21 ¶ Clywsoch ddywedyd gan y rhai gynt, Na ladd; a phwy bynnag a laddo, euog fydd o fam:

22 Eithr yr ydwyf fi yn dywedyd i chwi, Pob un a dddigo wrth ei frawd heb ystyr, a fydd euog o fam: a phwy bynnag a ddywedo wrth ei frawd, Raca, a fydd euog o gynghor: a phwy bynnag a ddywedo, O ynfyd, a fydd euog o dân uffern.

23 Gan hynny, os dygi dy rodd i'r allor, ac yno dyfod i'th gof fod gan dy frawd ddim yn dy erbyn:

24 Gad yno dy rodd ger bron yr allor, a dos ymaith: yn gyntaf cymmorder di a'th frawd, ac yno tyred ac offwrn dy rodd.

25 Cytuna a'th wrthwynebwyr ar fryn, tra fydech ar y ffordd gyd ág ef; rhag un amser i'th wrthwynebwyr dy roddi di yn llaw y barnwr, ac i'r barnwr dy roddi at y swyddog, a'th dafu y'ng harchar.

26 Yn wir meddaf i ti, Ni ddeul di allan oddi yno, hyd oni thalech y ffyrlling eithaf.

27 ¶ Clywsoch ddywedyd gan y rhai gynt, Na wna odineb.

28 Eithr yr ydwyf fi yn dywedyd i chwi, fod pob un a'r sydd yn edrych ar wraig i'w chwennychu hi, wedi gwneuthur eisoes odineb á hi yn ei galon.

29 Ac os dy lygad deheu a'th rwystra, tyrn ef allan, a thaffi oddi wrthynt: canys da i ti gollu un o'th aelodau, ac na thafier dy holl gorph i uffern.

30 Ac os dy law ddeheu a'th rwystra, tór hi ymaith, a thaffi oddi wrthynt: canys da i ti gollu un o'th aelodau, ac na thafier dy holl gorph i uffern.

31 A dywedwyd, Pwy bynnag a olynngo ymaith ei wraig, rhoed iddi lythyr ysgar.

32 Ond yr ydwyf fi yn dywedyd i chwi, fod pwy bynnag a olynngo ymaith ei wraig, ond

o achos godineb, yn peri iddi wneuthur godineb: a phwy bynnag a brifod y hon a ysgarwyd, y mae efe yn gwneuthur godineb.

33 ¶ Trachefn, clywsoch ddywedyd gan y rhai gynt, Na thwng anudon: eithr tál dy lwon i'r Arglwydd.

34 Ond yr ydwyf fi yn dywedyd wrthyeh chwi, Na thwng ddim: nac i'r nef; canys gorweddfa Duw ydyw:

35 Nac i'r ddaear; canys troed-fainge ei draed ydyw: nac i Jerusalem; canys dinas y brehntu mawr ydyw.

36 Ac na thwng i'th ben; am na elli wneuthur un blewyn yn wŷn, neu yn ddu.

37 Eithr bydded eich ymadrodd chwi, Ie, te; Nag é, nag é: oblegid beth bynnag sydd dros ben hyn, o'r drwg y mae.

38 ¶ Clywsoch ddywedyd, Llygad am lygad, a dant am ddant.

39 Eithr yr ydwyf fi yn dywedyd wrthyeh chwi, Na wrthynebwch ddrwg: ond pwy bynnag a'th darawo ar dy rudd ddehau, tro y llall iddo hefyd.

40 Ac i'r neb a fynno ymgfreithio á'th, a dwyn dy bais, gáid iddo dy gochl hefyd.

41 A phwy bynnag a'th gymhellu un filltir, dos gyd ág ef ddyw.

42 Dyro i'r hwn a ofyno gennyt; ac na thro oddi wrth yr hwn sydd yn ewyllysio echwyna gennyt.

43 ¶ Clywsoch ddywedyd, Cár dy gymmydog, a chasá dy elyn.

44 Eithr yr ydwyf fi yn dywedyd wrthyeh chwi, cerwch eich gelynyon, bendithwch y rhai a'ch mellidhiant, gwnewch dda i'r sawl a'ch cnsánt, a gweddithwch dros y rhai a wnel niwed i chwi, ac a'ch erlidiant;

45 Fel y byddoch blant i'ch Tad yr hwn sydd yn y nefoedd: canys y mae efe yn peri i'w haul godi ar y drwg a'r da, ac yn gwlawio ar y cyflawn a'r anghyflawn.

46 Oblegid os cerwch y sawl a'ch caro, pa wobr sydd i chwi? oni wna y publicanod hefyd yr un peth?

47 Ac os cyferchweh well i'ch brodyr yn unig, pa ragoriaeth yr ydych chi yn ei wneuthur? onid ydyw y publicanod hefyd yn gwneuthur felly?

48 Byddwch chi gan hynny yn berffaith, fel y mae eich Tad yr hwn sydd yn y nefoedd yn berffaith.

PENNOD VI.

1 Crist yn myned rhagddo yn ei bregeth ar y mynydd; gan draethu am elusen, 5 a gweddi, 14 maddeu i'n brodyr, 16 ac ymrydd; 19 pa le y mae i ni roddi ein trysor i'g gadu; 24 ynghylch wasanaethu Duw a mammon: 25 yn annog na bydder gofalus am bethau bydol; 33 ond am gelsio teyrnas Dduo.

GOCHELWCH rhag gwneuthur eich elusen y'ngwydd dynion, er mwyn cael eich gwled ganddynt: os amgen, ni chewch dál gan eich Tad yr hwn sydd yn y nefoedd.

2 Am hynny pan wnelych elusen, na udgana o'th flaen, fel y gwna y rhagrithwyr, yn y synagogau, ac ar yr heolydd, fel y molianner hwy gan ddyinion. Yn wir meddaf i chwi, Y maent yn darbyn eu gwobr.

3 Eithr pan wnelych di elusen, na wyped dy law aswy pa beth a wna dy law daehau:

4 Fel y byddo dy elusen yn y dirgel: a'th Dad yr hwn a wél yn y dirgel, efe a dál i ti yn yr amlwg.

5 ¶ A phan weddtech, na fydd fel y rhagrithwyr: canys hwy a garant weddio yn sefyll

yn y synagogau, ac y'nghonglau yr heolydd, fel yr ymddangosent i ddyinion. Yn wir meddaf i chwi, Y maent yn derbyn eu gwobr.

6 Ond tydi, pan weddtech, dos i'th ystafell; ac wedi cau dy ddrws, gweddiá ar dy Dad yr hwn sydd yn y dirgel; a'th Dad yr hwn a wél yn y dirgel, a dál i ti yn yr amlwg.

7 A phan weddtech, na fyddwch siaradus, fel y cenhedloedd: canys y maent hwy yn tybied y cánt eu gwrandaw am eu naml eiriau.

8 Na fyddwch gan hynny debyg iddynt hwy: canys gŵyr eich Tad pa bethau sydd arnoch eu heisieu, cyn gofyn o honoch ganddo.

9 Am hynny gweddithwch chi fel hyn: Ein Tad, yr hwn wyl yn y nefoedd, sancteiddir dy Enw.

10 Deled dy deyrnas. Gwneler dy ewyllys, megis yn y nef, felly ar y ddaear hefyd.

11 Dyzo i ni heddyw ein bara beunyddiol.

12 A maddeu i ni ein dyledion, fel y madd-euwn ninnau i'n dyledwyr.

13 Ac nac arwain ni i brofedigaeth; eithr gwared ni rhag drwg. Canys eiddot ti yw y deyrnas, a'r nerth, a'r gogoniant, yn oes oesoedd. Amen.

14 Oblegid os maddeuwch i ddyinion eu camweddau, eich Tad nefol a faddu hefyd i chwithau:

15 Eithr oni fadduwch i ddyinion eu camweddau, ni faddu eich Tad eich camweddau chwithau.

16 ¶ Hefyd, pan ymryddioch, na fyddwch fel y rhagrithwyr, yn wyneb-drist: canys anffurio eu hwynebau y maent, fel yr ymddangosent i ddyinion eu bod yn ymryddio. Yn wir meddaf i chwi, Y maent yn derbyn eu gwobr.

17 Eithr pan ymryddioch di, enneinia dy ben, a golech dy wyneb;

18 Fel nad ymddangosech i ddyinion dy fod yn ymryddio, ond i'th Dad yr hwn sydd yn y dirgel: a'th Dad yr hwn sydd yn gweled yn y dirgel, a dál i ti yn yr amlwg.

19 ¶ Na thrysorwch i'wch drysorau ar y ddaear, lle y mae gwlyfyn a rhwd yn llygru, a lle y mae lladron yn cloddio trwodd ac yn lladratta;

20 Eithr trysorwch i'wch drysorau yn y nef, lle nid oes na gwlyfyn na rhwd yn llygru, a lle nis cloddia lladron trwodd ac nis lladrattant.

21 Canys lle y mae eich trysor, yno y bydd eich calon hefyd.

22 Canwyll y corph yw y llygad: am hynny o bydd dy lygad yn syml, dy holl gorph fydd yn oleu.

23 Eithr os bydd dy lygad yn ddrwg, dy holl gorph fydd yn dywyll. Am hynny os bydd y goleuni sydd ynot yn dywyllwch, pa faint fydd y tywyllwch!

24 ¶ Ni ddichon neb wasanaethu dau arglwydd: canys naill ai efe a gasá y naill, ac a gár y llall; ai efe a ymlŷn wrth y naill, ac a esgeulus y llall. Ni ellwch wasanaethu Duw a mammon.

25 Am hynny meddaf i chwi, Na ofelwch am eich bywyd, pa beth a fwyttáoch, neu pa beth a yföch; neu am eich corph, pa beth a wisgoch. Onid yw y bywyd yn fwy ná'r bwyd, a'r corph yn fwy ná'r dillad?

26 Edrychwch ar adar y nefoedd; oblegid nid ydynt yn hau, nac yn medd, nac yn cywain i ysguboriau; ac y mae eich Tad nefol yn eu porthi hwy. Onid ydych chiwi yn rhagori llawer arnynt hwy?

57 A phwy o honoeh gan ofalu, a ddichon chwaneu yn eufydd af ei faintioli?

58 A phaham yr ydych chiwi yn gofalu am ddillad? Ystyriwch lili y maes, pa fodd y maent yn tyfu; nid ydynt nae yn llafuro nae yn nyddu;

59 Eithr yr wyf yn ddywedyd i chiwi, na wisgwyd Solomon yn ei holl ogoniant fel un o'r rhai hyn.

30 Am hynny os dillada Duw felly llyseuyn y maes, yr hwn sydd heddyw, ac y fory a fwrir i'r fwrn, oni ddillada efe chiwi yn hytrach o lawer, O chiwi o ychydig fydd?

31 Am hynny na ofelwch, gan ddywedyd, Beth a swyttawn? neu, Beth a yfwn? neu, A pha beth yr ymddilladwn?

32 (Canys yr holl bethau hyn y mae y Cenhedloedd yn eu ceisio) oblegid gwyr eich Tad nefol fod arnoch eisieu yr holl bethau hyn.

33 Eithr yn gyntaf ceiswch deyrnas Dduw, a'i gyflawnder ef, a'r holl bethau hyn a roddir i chiwi yn ychwaneg.

34 Na ofelwch gan hynny dros drannoeth: canys trannoeth a ofala am ei bethau ei hun. Digon i'r diwrnod ei ddrwg ei hun.

PENNOD VII.

1 *Crist yn gorphen ei bregeth ar y mynydd; ac yn gwahardd barn ehad, 6 a bwrto pethau sanctaidd i gon: 7 yn anog i weidlo, 13 i fyned i mewn i'r porth eufyn, 15 i ymgadro rhag gau brophwydi; 21 na byddom urandawyr yn unig, ond gwneuthurwyr y gair, 24 a chyffelyb i dai wedi eu haddoliadu ar y graig, 26 ac nid ar y tywod.*

NA fernwch, fel na'ch barnar.

2 Canys a pha farn y barnoeh, y'ch bernir; ac a pha fesur y mesuroeh, yr adfeurir i chwithau.

3 A phaham yr wyt yn edrych ar y brycheuyn sydd yn llygad dy frawd, ac na ddywyt ya ystyried y trawst sydd yn dy lygad dy hun?

4 Neu pa fodd y dywedi wrth dy frawd, Gad i mi fwrw allan y brycheuyn o'th lygad; ac wele, drawt yn dy lygad dy hun?

5 O ragrithiwr, bwrw allan yn gyntaf y trawst o'th lygad dy hun; ac yna y gweli yn eglur fwrw y brycheuyn allan o lygad dy frawd.

6 ¶ Na roddwch y peth sydd sanctaidd i'r cwn, ac na thesiwch eich gemmau o flaen y moeh; rhag iddynt eu sathru dan eu traed, a throi a'ch rhwygo chiwi.

7 ¶ Gofynwch, a rhoddir i chiwi; ceisiwch, a chiwi a gewch; curwch, ac fe agorir i chiwi.

8 Canys pob un sydd yn gofyn, sydd yn derbyn; a'r neb sydd yn ceisio, sydd yn cael; ac i'r hwn sydd yn euro, yr agorir.

9 Neu a oes un dyn o honoeh, yr hwn os gofyn ei fab iddo fara, a rydd iddo garreg?

10 Ac os gofyn efe bysgodyn, a ddyry efe sarph iddo?

11 Os chwychwi gan hynny, a chiwi yn ddrwg, a fedrwech roddi rhodion da i'ch plwr, pa faint mwy y rhydd eich Tad yr hwn sydd yn y nefoedd bethau da i'r rhai a ofynant iddo?

12 Am hynny pa bethau bynnag oll a ewyllsioch eu gwneuthur o ddynion i chiwi, felly gwneuch chwithau iddynt hwy: canys hyn yw y gyfraith a'r prophwyd.

13 ¶ Ewch i mewn trwy y porth cyfng: canys ehang yw y porth, a llydan yw y ffordd sydd yn arwain i ddiatryw; a llawer yw y rhai sydd yn mynd i mewn trwyddi:

14 Oblegid cyfng yw y porth, a chul yw y ffordd, sydd yn arwain i'r bywyd; ac ychydig yw y rhai sydd yn ei chael hi.

15 ¶ Ymogeilwch rhag gau-brophwydi, y rhai a ddeuant attoch yn ngwisgoedd defaid, ond oddi mewn bleiddiad rheibus ydynt hwy

16 Wrth eu ffrwythau yr adnabyddwch hwynt. A gaegi rhai rawnwin oddi ar ddrain, neu ffigys oddi ar ygall?

17 Felly pob pren da sydd yn dwyn ffrwythau da; ond y pren drwg sydd yn dwyn ffrwythau drwg.

18 Ni ddichon pren da ddwyn ffrwythau drwg, na phren drwg ddwyn ffrwythau da.

19 Pob pren heb ddwyn ffrwyth da, a dorir i lawr, ac a defir yn tân.

20 O herwydd paham, wrth eu ffrwythau yx adnabyddwch hwynt.

21 ¶ Nid pob un a'r sydd yn dywedyd wrthyf, Arglywydd, Arglywydd, a ddaw i mewn i deyrnas nefoedd; ond yr hwn sydd yn gwneuthur ewyllys fy Nhad yr hwn sydd yn y nefoedd.

22 Llauer a ddywedant wrthyf yn y dydd hwnnw, Arglywydd, Arglywydd, oni phrophwydasom yn dy enw di? ac oni fwriadom allan gythreuliaid yn dy enw di? ac oni wnaethom wyrthiau lawer yn dy enw di?

23 Ac yna yr addefaf wrthynt, Nis adnabum chiwi etoed: ewch ymaith oddi wrthyf, chiwi weithredwyr anwiredd.

24 ¶ Gan hynny pwy bynnag sydd yn gwrandio fy ngeiriau hyn, ac yn eu gwneuthur, mi a'i cyffelybaf ef i wr doeth, yr hwn a adeiladodd ei dy ar y graig:

25 A'r gwlaw a ddisgynodd, a'r llifeiriant a ddaethant, a'r gwyntoedd a chwythasant, ac a ruthasant ar y ty hwnnw; ac ni syrthiodd: oblegid sylfaenied ef ar y graig.

26 A phob un a'r sydd yn gwrandio fy ngeiriau hyn, ac heb eu gwneuthur, a gyffelybir i wr ffol, yr hwn a adeiladodd ei dy ar y tywod:

27 A'r gwlaw a ddisgynodd, a'r llif-ddyfrboedd a ddaethant, a'r gwyntoedd a chwythasant, ac a gurasant ar y ty hwnnw; ac efe a syrthiodd, a'i gwump a fu fawr.

28 A bu wedi i'r Iesu orphen y geiriau hyn, y torfeydd a synnasant wrth ei ddysgidiaeth ef.

29 Canys yr oedd efe yn eu dyagu hwynt fel un ág awdurdod ganddo, ac nid fel yr ysgrifenyddion.

PENNOD VIII.

2 *Crist yn glanhau y gwahan-glywys, 5 yn iachdu grws a cantoriad, 14 a mam gurawg Petr, 16 a llawer o rai choyfus eraill: 19 yn dangos pa fodd y mae ei ddilym ef: 23 yn goetegu y dynmoeti ar y môr: 28 yn gyrru cythreuliaid allan o ddau gythreuliaid: 31 ac yn caniatu iddynt fyned i'r moeh.*

AC wedi ei ddyfod ef i waered o'r mynydd, torfeydd lawer a'i canlynasant ef.

2 Ac wele, un gwahan-glywys a ddaeth ac a'i haddolodd ef, gan ddywedyd, Arglywydd, os mynni, ti a eili fy nglanhau i.

3 A'r Iesu a estynnodd ei law, ac a gyffryddodd ág ef, gan ddywedyd, Mynnaf, glanhêir di. Ac yn y fan ei wahan-glywys ef a lanhawyd.

4 A dywedodd yr Iesu wrtho, Gwel na ddywedyd wrth neb; eithr dos, dangos dy hun i'r offeiriad, ac offrymma y rhodd a orchymynodd Moses, er tystiolaeth iddynt.

5 ¶ Ac wedi dyfod yr Iesu i mewn i Capernaum, daeth atto ganwriad, gan ddeisyfu arno,

6 A dywedyd, Arglywydd, y mae fy ngwas

yn gorwedd gartref yn glaf o'r parlys, ac mewn poen ddirfawr.

7 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Mi a ddeuaf ac a'i hiachaf ef.

8 A'r canwriad a attebodd ac a ddywedodd, Arglywydd, nid ydwyf fi deilwng i ddyfod o honot dan fy nghronglwyd: i eithr yn unig dywod y gair, a'm gwngas a iachêir.

9 Canys dyn ydwyf finnau dan awurdodod, a chemnyf filwyr danaf: a dywedaf wrth hwn, Cerdda, ac efe a &; ac wrth arall, Tyred, ac efe a ddaw; ac wrth fy ngwas, Gwna hyn, ac efe a'i gwna.

10 A'r Iesu pan glybu, a ryfeddodd, ac a ddywedodd wrth y rhai oedd yn canlyn, Yn wir meddaf i chwi, Ni chefais gymmaint ffydd, na ddo yn yr Israel.

11 Ac yr ydwyf yn dywedyd i chwi, y daw llawer o'r dwyrain a'r gorllewin, ac a eisteddant gyd âg Abraham ac Isaac a Jacob yn nheyrnas nefoedd.

12 Ond plant y deyrnas a defir i'r tywyllwch eithaf: yno y bydd wylofain a rhingcain dannedd.

13 A dywedodd yr Iesu wrth y canwriad, Dos ymaith; ac megia y credalst, bydded i ti. A'i was a iachawd yn yr awr honno.

14 ¶ A phan ddaeth yr Iesu i dŷ Petri, efe a welodd ei chwegr ef yn gorwedd, ac yn glaf o'r cryd.

15 Ac efe a gyffyrddodd a'i llaw hi; a'r cryd a'i gadawodd hi: a hi a gododd, ac a wasan-aethodd arnynt.

16 ¶ Ac wedi ei hwrthrau hi, hwy a ddygasant ato lawer o'r holl cythreullig: ac efe a fwriddoedd allan yr ysprydion a'i air, ac a iachodd yr holl gleision;

17 Fel y cyflawnid yr hyn a ddywedodd trwy Rsaías y prophwyd, gan ddywedyd, Eife a gymmerodd ein gwendid ni, ac a ddug eto clefdau.

18 ¶ A'r Iesu, pan welodd dorffeydd lawer o'i amgylch, a orchymynodd fyned drosodd i'r lân arall.

19 A rhyw ysgrifenydd a ddaeth ac a ddywedodd wrtho, Athraw, mi a'th ganlynaf i ba le bynnag yr eiyh.

20 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Y mae ffauau gan y llwynogod, a chan echediad y nefoedd nythod; ond gan Fab y dyn nid oes le i roddi ei ben i lawer.

21 Ac un arall o'i ddiagyblion a ddywedodd wrtho, Arglywydd, gâd i mi yn gyntaf fyned a chladdu fy nhad.

22 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Canlyn fi; a gâd i'r meirw gladdu eu meirw.

23 ¶ Ac wedi iddo fyned i'r llong, ei ddiagyblion a'i canlynasant ef.

24 Ac wele, bu cynnwrf mawr yn y môr, hyd oni chuddlwyd y llong gan y tonnau: eithr efe oedd yn cyagu.

25 A'i ddiagyblion a ddaethant ato, ac a'i deffroasant, gan ddywedyd, Arglywydd, cadw ni: darfu am danom.

26 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Paham yr ydych yn ofnus, O chwi o ychydig ffydd? Yna y cododd efe, ac y ceryddodd y gwyntoedd a'r môr; a bu dawelwch mawr.

27 A'r dynion a ryfeddasant, gan ddywedyd, Pa ryw un yw hwn, gan fod y gwntoedd hefyd a'r môr yn uffuddhau iddo?

28 ¶ Ac wedi ei ddyfod ef i'r lân arall, i wlad y Gergesaidd, dau ddiestig a gyfarfuant âg ef, y rhai a ddeuent o'r beddau, yn dra ffyrig, fel na allai neb fyned y ffirdd honno.

29 Ac wele, hwy a lcfasant, gan ddywedyd, Iesu, Fab Duw, beth sydd i ni a wnelom

â thi? a ddaethoat ti yma i'n poeni ni eyn yr amser?

30 Ac yr oedd ym nheh oddi wrthynt genfaint o foch lawer, yn peul.

31 A'r cythreulliaid a ddeisyfasant arno, gan ddywedyd, Os bwri ni allan, caniatâ i ni fyned ymaith i'r genfaint foch.

32 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Ewch. A hwy wodi myned allan, a aethant i'r genfaint foch. Ac wele, yr holl genfaint foch a ruthrodd dros y dibyn i'r môr, ac a fuant feirw yn y dyfroedd.

33 A'r meichiaid a ffoisant: ac wedi eu dyfod hwy i'r ddinas, hwy a fynegasant bob peth; a pha beth a ddarfuasai i'r rhai dieffig.

34 Ac wele, yr holl ddinas a ddaeth allan i gyfarfod â'r Iesu: a phan ei gwelsant, atolygasant iddo ymadael o'u cyffiniau hwynt.

PENNOD IX.

2 Crist yn iacháu un claf o'r parlys, 9 yn gwisgo Mathew o'r dollfa, 10 yn bwytyta 53d â phublicanod a phechaduriaid, 14 yn amddiffyn ei ddiagyblion am nad ymprydiant, 20 yn iacháu y diferisf gwaod, 23 yn cyfodi merch Jairus o farw, 27 yn rhoddi eu gwngwr i ddau ddyn dall, 32 yn iacháu mudan cythreullig, 36 ac yn tosturio wirth y dyfys.

A C efe a aeth i mewn i'r llong, ac a aeth trosodd, ac a ddaeth i'r ddinas ei hun.

2 Ac wele, hwy a ddygasant ato wr claf o'r parlys, yn gorwedd mewn gwely: a'r Iesu yn gwelod eu ffydd hwy, a ddywedodd wrth y claf o'r parlys, Ha fab, cymer gysur; madduwyd i ti dy bechodau.

3 Ac wele, rhai o'r ygrifenyddion a ddywedasant ynddynt eu hunain, Y mae hwn yn cablu.

4 A phan welodd yr Iesu eu meddylliau, efe a ddywedodd, Paham y meddyllwch ddrwg yn eich calonnau?

5 Canys pa un hawsaf ai dywedyd, Maddeuwyd i ti dy bechodau; ai dywedyd, Cyfud, a rhodia?

6 Eithr fel y gwypoch fod awurdod gan Fab y dyn ar y ddacar i faddu pechodau, (yna y dywedodd efe wrth y claf o'r parlys) Cyfud, cymer dy wely i fynu a dos i'th dŷ.

7 Ac efe a gyfododd, ac a aeth ymaith i'r dŷ ei hun.

8 A'r torffeydd pan welsant, rhyfeddu a wnaethant, a gogoneddu Duw, yr hwn a roisai gyfrw awurdod i ddynton.

9 ¶ Ac fel yr oedd yr Iesu yn myned oddi yno, efe a ganfu wr yn eistedd wrth y dollfa, a elwid Matthew, ac a ddywedodd wrtho, Canlyn fi. Ac efe a gyfododd, ac a'i canlynodd ef.

10 ¶ A bu, ac efe yn eistedd i fwytta yna y tŷ, wele hefyd, publicanod lawer a pleichaduriaid a ddaethant, ac a eisteddasant gyd â'r Iesu a'i ddiagyblion.

11 A phan welodd y Phariseaidd, hwy a ddywedasant wrth ei ddiagyblion ef, Paham y bwytyty eich Athraw chwiri gyd â'r publicanod a'r pechaduriaid?

12 A phan glybu yr Iesu, efe a ddywedodd wrthynt, Nid rhaid i'r rhai iach wrth feddyg, ond i'r rhai cleidiau.

13 Ond ewch, a dysgwch pa beth yw hyn, Trugaredd yr ydwyf yn ei eiddlyfio, ac nid aberth: canys ni ddaethum i alw rhai cyflawn, ond pechaduriaid i edifeirwch.

14 ¶ Yna y daeth diagyblion Ioan atto, gan ddywedyd, Paham yr ydym ni a'r Phariseaidd yn ymprydio yn fynych, ond dy ddiagyblion di nid ydynt yn ymprydio?

15 A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, A all plant yr ystafell brifodas alaru tra fô y prifod-fab gyd â hwynt? ond y dyddiau a ddaw, pan ddyger y prifod-fab oddi arnynt, ac yna yr ymrydiant.

16 Hefyd, ni ddyd neb lain o frethyn newydd at hen ddilledyn: canys y cyflawniad a dynn oddi wrth y dilledyn, a'r rhwyg a wneir yn waeth.

17 Ac ni ddodant win newydd mewn costrelau hen: os angen, y costrelau a dŷr, a'r gwin a red allan, a'r costrelau a gollir: eithr gwin newydd a ddodant mewn costrelau newyddion, ac *felly* y oedwir y ddau.

18 ¶ Tra yr oedd efe yn dywedyd hyn wrthynt, wele, daeth rhwy bennaeth, ac a'i haddododd ef, gan ddywedyd, Bu farw fy merch yr awr hon: eithr tyred a gosod dy law arni, a byw fydd hi.

19 A'r Iesu a gyfododd, ac a'i canlynodd ef, a'i ddiagyblion.

20 ¶ (Ac wele, gwraig y buasal gwaedlif arni ddeuddeng mlynedd, a ddaeth o'r tu cefn iddo, ac a gyfyrdodd âg ymyl ei wiag ef.

21 Canys hi a ddywedasai ynddi ei hun, Os caf yn unig gyffwrdd â'i wiag ef, iach fyddaf.

22 Yna yr Iesu a drodd: a phan ei gwelodd hi, efe a ddywedodd, *Ha ferch*, bydd gyssur; dy fydd a'th iachâodd. A'r wraig a iachâwyd o'r awr honno.)

23 A phan ddaeth yr Iesu i dŷ y pennaeth, a gwelwyd y cerddorion a'r dyrfa yn terfysgu, 24 Efe a ddywedodd wrthynt, Ciliwch: canys ni bu farw y llangoes, ond cyssu y mae hi. A hwy a'i gwatwarasant ef.

25 Ac wedi bwrw y dyrfa allan, efe a aeth i mewn, ac a ymaffodd yn ei llaw hi; a'r llangoes a gyfododd.

26 A'r gair o hyn a aeth dros yr holl wlad honno.

27 ¶ A phan oedd yr Iesu yn myned oddi yno, dau ddeillion a'i canlynasant ef, gan lefain a dywedyd, Mab Dafydd, trugarhâ wrthym.

28 Ac wedi iddo ddyfod i'r tŷ, y deillion a ddaethant atto: a'r Iesu a ddywedodd wrthynt, A ydych chiwi yn credu y gallaf fi wneuthur hyn? Hwy a ddywedasant wrtho, Ydym, Arglwydd.

29 Yna y cyffyrddodd efe â'u llygaid hwy, gan ddywedyd, Yn ol eich fydd bydded i chiwi.

30 A'u llygaid a agorwyd: a'r Iesu a orchymynodd iddynt trwy fwgwth, gan ddywedyd, Gwelwch nas gwypo neb.

31 Ond wedi lldynt ymado, hwy a'i clodforasant ef trwy yr holl wlad honno.

32 ¶ Ac a hwy yn myned allan, wele, rhai a ddygasant atto ddyn mud, cythreulig.

33 Ac wedi bwrw y cythraul allan, llefarodd y mudan: a'r torfeydd a ryfeddasant, gan ddywedyd, Ni welwyd y cyffelyb erioed yn Israel.

34 Ond y Phariseaid a ddywedasant, Trwy bennaeth y cythreuliaid y mae efe yn bwrw allan gythreuliaid.

35 A'r Iesu a aeth o amgylch yr holl ddinas-oddol-a'r trefydd, gan ddyssu yn eu synagogau hwynt, a chan bregethu efengyl y deyrnas, a iachâu pob clefyd, a phob afiechyd ym mhllith y bobl.

36 ¶ A phan welodd efe y torfeydd, efe a dosturiodd wrthynt, am eu bod wedi blino, a'u gwasgaru fel defaid heb ganddynt fugal.

37 Yna y dywedodd efe wrth ei ddiagyblion, Y cynhauf yn ddiâu sydd fawr, ond y gweithwyr yn anaml.

38 Am hynny attolygwch i Arglwydd y cynhauf, anfon gweithwyr i'w gynhauf.

PENNOD X.

1 *Crist yn anfon ei ddeuddeg apostol, gan roddi gallu iddynt i wneuthur rhyfeddodau: 5 yn rhodd gorchymyn iddynt, ac yn eu dysgu, 16 ac yn eu cyssuro yn erbyn eridiau; 40 ac yn addaw bendith i'r rhai a'u derbynio hwynt.*

A C wedi galw ei ddeuddeg disgybl atto, efe a roddes iddynt awdurdod yn erbyn ysprydion afian, i'w bwrw hwynt allan, ac i iachâu pob clefyd a phob afiechyd.

2 Ac enawu y deuddeg apostolion yw y rhai hyn: Y cyntaf, Simon, yr hwn a elwir Petr, ac Andreas ei frawd; Iago mab Zebedeus, ac Ican ei frawd;

3 Phylip, a Bartholomëus; Thomas, a Matthew y publican; Iago mab Alpheus, a Lebbeus, yr hwn a gyfenwid Thaddeus;

4 Simon y Cananaead, a Judas Iscariot, yr hwn hefyd a'i bradychodd ef.

5 Y deuddeg hyn a anfonodd yr Iesu, ac a orchymynodd iddynt, gan ddywedyd, Nac ewch i ffordd y Cenhedloedd, ac i ddinas y Samariad nac ewch i mewn.

6 Eithr ewch yn hytrach at gyffgolledig ddefaid tŷ Israel.

7 Ac wrth fyned, pregeth wch, gan ddywedyd, *Dd* teyrnas nefoedd yn nesau.

8 Iachêwch y cleffion, glanhêwch y rhai gwahan-glyfys, cyfodwch y meirw, bwrwch allan gythreuliaid: derbyniasoch yn rhad, rhoddwch yn rhad.

9 Na feddwch aur, nac arian, nac efydd i'ch pyssau;

10 Nac ysgrapan i'r daith, na dwy bais, nac esgidiau, na ffôn: canys teilwng i'r gweithiwr ei fywd.

11 Ac i ba ddinas bynnag neu dref yr eioch, ymfynwch pwy sydd deilwng ynddi; ac yno trigwch hyd onid eioch ymaith.

12 A phan ddeloch i dŷ, cyferch wch well iddo.

13 Ac os bydd y tŷ yn deilwng, deued eich tangnefedd arno: ac oni bydd yn deilwng, dychweled eich tangnefedd atioch.

14 A phwy bynnag ni'ch derbynio chiwi, ac ni wrandawo eich geiriau, pan ymadawoch o'r tŷ hwnnw, neu o'r ddinas honno, ysgyd-wch y llwch oddi wrth eich traed.

15 Yn wir meddaf i chiwi, Ksmwythach fydd i dir y Sodomiad a'r Gomorriad yn nydd y farn, nag i'r ddinas honno.

16 ¶ Wele, yr ydwyf fi yn eich danfon fel defaid y nghanol bleiddiaid: byddwch chwithau gall fel seirph, a diwined fel y colommenod.

17 Eithr ymogelwch rhag dynion; canys hwy a'ch rhoddant chiwi i fynu i'r cynghor, ac a'ch ffreyllant chiwi yn eu synagogau.

18 A chiwi a ddygir at lywiawdwy'r brenhinoedd o'm hachos i, er tystiolaeth iddynt hwy ac i'r Cenhedloedd.

19 Eithr pan y'ch rhoddant chiwi i fynu, na ofelwch pa fodd neu pa beth a lefaroch: canys rhoddir i chiwi yn yr awr honno pa beth a lefaroch.

20 Canys nid chwyehwi yw y rhai sydd yn llefaru, ond Yspryd eich Tad yr hwn sydd yn llefaru yn chiwi.

21 A brawd a rydd frawd i fynu i farwol-aeth, a thad ei blentyn: a phlant a godant i fynu yn erbyn eu rhieni, ac a barant eu marwol-aeth hwynt.

22 A chas fyddwch gan hawb er mwyn fy enw i: ond yr hwn a barhâo hyd y diwedd, efe fydd cadwedig.

23 A phan y'ch erlldiant yn y ddinas hon, fflowch i un arall: canys yn wir y dywedaf wrthy'ch, Na orphenwch ddinasoedd Israel, nes dyfod Mab y dyn.

24 Nid yw y disgybl yn uwch na'i athraw, na'r gwas yn uwch na'i arglwydd.

25 Digon i'r disgybl fod fel ei athraw, a'r gwas fel ei arglwydd. Os galwasant berchen y tŷ yn Beelzebub, pa faint mwy ei dylwyth efi?

26 Am hynny nac ofnwech hwynt: oblegid nid oes dim cuddiedig, a'r nas datguddir; na dirgel, a'r nas gwybyddir.

27 Yr hyn yr ydwyf yn ei ddywedyd wrthy'ch chwi yn y tywyllwech, dywedwch yn y goleuni: a'r hyn a glywech yn y giust, prae'ethwch ar bennau y tai.

28 Ac nac ofnwech rhag y rhai a laddant y corph, ac nid allant ladd yr enaid; eithr yn hytrach ofnwech yr hwn a ddleuon ddistrywio enaid a chorph yn uffern.

29 Oni werthir dau aderyn y tŷ er fyrling? ac ni syrth un o honynt ar y ddaear heb eich tad chwi.

30 Ac y mae, Ie, holl wallt eich pen wedi eu cyfrif.

31 Nac ofnwech gan hynny: chwi a delwch fwy na llawer o adar y tŷ.

32 Pwy bynnag gan hynny a'm cyfiso i y'ngwydd dynion, minnau a'i cyfisoaf yntau y'ngwydd fy Nhaf yr hwn sydd yn y nefoedd.

33 A phwy bynnag a'm gwado i y'ngwydd dynion, minnau a'i gwadaf yntau y'ngwydd fy Nhaf yr hwn sydd yn y nefoedd.

34 Na thybygwech fy nyfod i ddanfion tangnefedd ar y ddaear: ni ddaethum i ddanfion tangnefedd, ond cleddyf.

35 Canys mi a ddaethum i osod dyn i amrafelio yn erbyn ei dad, a'r ferch yn erbyn ei mam, a'r waudd yn erbyn ei chwegr.

36 A gelymion dyn fydd tylwyth ei dŷ ei hun.

37 Yr hwn sydd yn caru tad neu fam yn fwy na myfi, nid yw deilwng o honof fi: a'r neb sydd yn caru mab neu ferch yn fwy na myfi, nid yw yn deilwng o honof fi.

38 A'r hwn nid yw yn eymmeryd ei groes, ac yn canlyn ar fy ol i, nid yw deilwng o honof fi.

39 Y neb sydd yn cael ei einioes, a'i cyll: a'r neb a gollo ei einioes o'm plegid i, a'i caiff hi.

40 ¶ Y neb sydd yn eich derbyn chwi, sydd yn fy nerbyn i; a'r neb sydd yn fy nerbyn i, sydd yn derbyn yr hwn a'm danfonodd i.

41 Y neb sydd yn derbyn prophwyd yn enw prophwyd, a dderbyn wobr prophwyd; a'r neb sydd yn derbyn un cyflawn yn enw un cyflawn, a dderbyn wobr un cyflawn.

42 A phwy bynnag a roddo i'w yfed i un o'r rhai bychain hyn, phiolaid o ddyff oer yn unig yn enw disgybl, yn wir meddaf i chwi, Ni chyll efe ei wobr.

PENNOD XI.

2 Ioan yn anfon ei ddisgyblion at Crist. 7 Tystiolaeth Crist am Ioan. 18 Tyb y bobl am Ioan, a Christ. 20 Crist yn dannod anwylchgarwch a ddiatfirwech Chorazin, Bethsaida, a Capernaum: 25 a chan fofiannu doethineb ei Dad, yn egluro yr efengyl i'r rhai gwirion; 28 yn galw atto y rhai sydd yn clywed batch eu pechodau.

ABU, pan orphenodd yr Iesu orchymyn i'w ddeuddeg disgybl, efe a aeth oddi i'w yno i ddyfod ac i brogethu yn eu ddinasoedd hwy.

3 A Ioan, pan glybu yn y caerchar weithred-oedd Crist, wedi danfon dau o'i ddisgyblion, 3 A ddywedodd wrtho, Ai tydi yw yr hwn sydd yn dyfod, ai un arall yr ydym yn ei ddisgwyl?

4 A'r Iesu a atfododd ac a ddywedodd wrthynt, Kwch a mynegwch i Ioan y pethau a glywch ac a welwch:

5 Y mae y deillion yn gweled eilwath, a'r cloffion yn rhodio, a'r cleision gwaahanol wedi eu glanhau, a'r byddariaid yn clywed; y mae y meirw yn cyfodi, a'r tlodion yn cael brogethu yr efengyl iddynt.

6 A dedwydd yw yr Awn ni rwystrir ynof fi. 7 ¶ Ac a hwy yn myned ymaith, yr Iesu a ddechreuodd ddywedyd wrth y bobloedd am Ioan, Pa beth yr aethoch allan i'r arialwch i edrych am dano? ai corseu yn ysgwyd gan wynt?

8 Eithr pa beth yr aethoch allan i'w weled? ai dyn wedi ei wisgo â dillad esmwyth? wele, y rhai sydd yn gwsgo dillad esmwyth, mewn tai brenhinoedd y maent.

9 Eithr pa beth yr aethoch allan i'w weled? ai prophwyd? Ie, meddaf i chwi, a mwy na phrophwyd.

10 Canys hwn ydym efi am yr hwn yr yagrifenwyd, Wele, yr ydwyf fi yn anfon fy nghennad o flaen dy wyneb, yr hwn a barot-toa dy sfordd o'th flaen.

11 Yn wir meddaf i chwi, Ym mhlith plant gwragedd, ni chododd neb mwy nag Ioan Fedyddiwr: er hynny yr hwn sydd leiaf yn nheyrnas nefoedd, sydd fwy nag ef.

12 Ac o ddyddiau Ioan Fedyddiwr hyd yn awr, yr ydys yn treisio teyrnas nefoedd, a threiswyr sydd yn ei chipio hi.

13 Canys yr holl brophwydi a'r gyfraith a brophwydasant hyd Ioan.

14 Ac os ewyllsaiwch e dderbyn, efe yw Elias yr hwn oedd ar ddyfod.

15 Y neb sydd ganddo glustiau i wrando, gwrandawed.

16 ¶ Eithr i ba beth y cyffelybaf fi y genhedlaeth hon? Cyffelyb yw i blant yn eistedd yn y marchnadoedd, ac yn llefain wrth eu cyfeillion,

17 Ac yn dywedyd, Canasom dibell i chwi, ac ni ddawnsiasoch; canasom alarnad i chwi, ac ni chwynfanasoch.

18 Canys daeth Ioan heb na bwytta nac yfed; ac meddant, Y mae cythraul ganddo.

19 Daeth Mab y dyn yn bwytta ac yn yfed; ac meddant, Wele ddyn glwch, ac yfwr gwin, cyfaill publicanod a phechadurlaid. A doethineb a gyflawnhawyd gan ei phlant ei hun.

20 ¶ Yna y dechreuodd efe edliw i'r ddinasoedd yn y rhai y gwnaethid y rhan fwyaf o'i weithredoedd nerthol ef, am nad edifarhasent.

21 Gwae di, Chorazin; gwae di, Bethsaida: canys pe gwnaethid yr Tyrus a Sidon y gweithredoedd nerthol a wnaethpwyd ynoch chi, hwy a edifarhasent er ys talm mewn sachllan a lludw.

22 Eithr meddaf i chwi, Esmwythach fydd i Tyrus a Sidon, yn nydd y farn, nag i chwi.

23 A thydi, Capernaum, yr hon a ddyrchafwyd hyd y nef, a dynnir i lawr hyd yn uffern: canys pe gwnaethid yn Sodom y gweithredoedd nerthol a wnaethpwyd ynoch chi, hi a fusasai yn aros hyd heddyw.

24 Eithr yr ydwyf yn dywedyd i chwi, Y bydd esmwythach i dir Sodom, yn nydd y farn, nag i ti.

25 ¶ Yr amser hwnnw yr atfododd yr Iesu, ac y dywedodd, I ti yr ydwyf yn ddiolch, O

Dad, Argiwydd nef a dasar, am i ti guddio y pethau hyn rhag y doethion a'r rhai deallus, a'u datguddio o honot i rai bychain.

26 Ie, O Dad; canys felly y rhngodd hodd i ti.

27 Pob peth a roddwyd i mi gan fy Nhad; ac nid edwyn neb y Mab ond y Tad; ac nid edwyn neb y Tad ond y Mab; a'r hawr yr ewyllysio y Mab ei ddatguddio iddo.

28 ¶ Deuwch ataf fi bawb a'r ysydd yn flinderog ac yn llwythog, a mi a esmwythaf arnoch.

29 Cymmerwch fy iau arnoch, a dysgwch geanyf; canys addfwyn ydyw, a gostyngedig o galon; a chwi a gewch orphwysdra i'ch eneidiau.

30 Canys fy iau sydd esmwyth, a'm baich sydd ysgafn.

PENNOD XII.

1 Crist yn cerbyddu dallineb y Phariseaid, o ran torri y sabbath; 3 trwy ysgrythyrau, 10 trwy renon, 13 a thrwy ryfeddod; 22 yn iachdu y dyn cythraulig, mud, a dall. 31 Ni fadddeur byth gabodd yn erbyn yr Yspryd Glân. 32 Y rhoddir cyfrif am eiriau segur. 33 Y mae yn cerbyddu yr anffydloniaid a gwisgant arwydd; 49 ac yn dangos pwy yw ei fraud, a'i chwaser, a'i fam.

YR amser hwnnw yr aeth yr Iesu ar y dydd sabbath trwy yr yd: ac yr oedd chwant bywyd ar ei ddisgyblion, a hwy a ddechreasant dynnu tywys, a bwyttia.

2 A phan welodd y Phariseaid, hwy a ddywedasant wrtho, Wele, y mae dy ddisgyblion yn gwneuthur yr hyn nid yw rydd ei wneuthur ar y sabbath.

3 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Oni ddarllenasoch pa beth a wnaeth Dafydd, pan oedd chwant bywyd arno ef, a'r rhai oedd gyd âg ef?

4 Pa fodd yr aeth efe i mewn i dŷ Dduw, ac y bwyttodd y bara gosod, yr hwn nid oedd rydd iddo ei fwyttia, nac i'r rhai oedd gyd âg ef, ond yn unig i'r offeiriad?

5 Neu oni ddarllenasoch yn y gyfraith, fod yr offeiriad ar y sabbathau yn deml yn halogi y sabbath, a'u bod yn ddigerydd?

6 Eithr yr ydwyf yn dywdeyd i chwi, fod yna un mwy na'r deml.

7 Ond pe gwybasech beth yw hwy, Trugaredd a ewyllysiaf, ac nid aberth, ni farnasech chwi yn erbyn y rhai diarlwed.

8 Canys Argiwydd ar y sabbath hefyd yw Mab y dyn.

9 Ac wedi iddo ymadael oddi yno, efe a aeth i'w synagog hwyt.

10 ¶ Ac wele, yr oedd dyn a ehando law wedi gwywo. A hwy a ofynasant iddo, gan ddywedyd, Ai rhydd iacháu ar y sabbathau? fel y gallent achwyn arno.

11 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pa ddyn o honoch fydo a chando un drafad, ac o syrth nonno mewn pwll ar y dydd sabbath, nid ymeisf ynddi, a'i chodi allan?

12 Pa faint gwel gan hynny ydyw dyn na dafad? Felly rhydd yw gwneuthur yn dda ar y sabbathau.

13 Yna y dywedodd efe wrth y dyn, Estyn dy law. Ac efe a'i hestynodd; a hi a wnaed yn iach, fel y llall.

14 ¶ Yna yr aeth y Phariseid allan, ac a ymgynghorasant yn ei erbyn ef, pa fodd y diffehent ef.

15 A'r Iesu gan wybod, a gilodd oddi yno; a thorfeidd lawer a'i canlynasant ef, ac efe a'u hiachodd hwyt oll;

16 Ac a orchymynodd iddynt, na wnaent ef yn gyhoedd:

17 Fel y cyflawnid yr hyn a ddywedasant trwy Beias y prophwyd, gan ddywedyd, 18 Wele fy ngwasanaethwr, yr hwn a dde-wisais; fy anwylyd, yn yr hwn y mae fy enaid yn foddllawn: gosodaf fy yspryd arno, ac efe a draetha farn i'r Cenhedloedd.

19 Nid ymrizon efe, ac ni leifain; ac ni chlyw neb ei lais ef yn yr heolydd.

20 Corsen ysig nis tyr, a llin yn mygu nis diffydd, hyd oni ddygo efe allan farn i fuddugoliaeth.

21 Ac yn ei enw ef y gobethia y Cenhedloedd.

22 ¶ Yna y dygwyd atto un cythreulig, dall a mud: ac efe a'i hiachodd ef, fel y llefarodd ac y gwelodd y dall a mud.

23 A'r holl dorfeidd a synasant, ac a ddywedasant, Ai hwn yw mab Dafydd?

24 Eithr pan glybu y Phariseid, hwy a ddywedasant, Nid yw hwn yn bwrw allan gythreuliaid, ond trwy Beelzebub pennaeth y cythreuliaid.

25 A'r Iesu yn gwybod eu meddyliau, a ddywedodd wrthynt, Pob teyrnas wedi ymrannu yn ei herbyn ei hun, a anghyfan-neddri; a phob dinas neu dŷ wedi ymrannu yn ei erbyn ei hun, nis saif.

26 Ac os Satan a fwrw allan Satan, efe a ymrannodd yn ei erbyn ei hun: pa weld gan hynny y saif ei deyrnas ef?

27 Ac os trwy Beelzebub yr ydwyf fi yn bwrw allan gythreuliaid, trwy bwy y mae eich plant chwi yn eu bwrw hwynt allan? am hynny y byddant hwy yn farnwyr arnoch chwi.

28 Eithr os ydwyf fi yn bwrw allan gythreuliaid trwy Yspryd Duw, yna y daeth teyrnas Dduw atoch.

29 Neu, pa fodd y dichen neb fyned i mewn i dy un cadarn, a lleuwr-yspeilio ei ddodrefn ef, oddi eithr iddo yn gyntaf rwyfmo y cadarn? ac yna yr yspellia efe ei dŷ ef.

30 Y neb nid yw gyd â mi, sydd yn fy erbyn; a'r neb nid yw yn casglu gyd â mi, sydd yn gwasgaru.

31 ¶ Am hynny y dywedaf wrthy chwi, Pob pechod a chabedd i fadddeur i ddynion: ond cabedd yn erbyn yr Yspryd Glân ni fadddeur i ddynion.

32 A phwy bynnag a ddywedo air yn erbyn Mab y dyn, fe a fadddeur iddo: ond pwy bynnag a ddywedo yn erbyn yr Yspryd Glân, nis madddeur iddo, nac yn y byd hwn, nac yn y byd a ddaw.

33 Naill ai gwnewch y pren yn dda, a'i ffrwyth yn dda; ai gwnewch y pren yn ddrwg, a'i ffrwyth yn ddrwg: canys y pren a adwaenir wrth ei ffrwyth.

34 O eppil gwiberod, pa wedd y gellwch lefaru pethau da, a chwi yn ddrwg? canys o helaethrwydd y galon y llefara y genau.

35 Y dyn da, o drysor da y galon, a ddwg allan bethau da: a'r dyn drwg, o'r trysor drwg, a ddwg allan bethau drwg.

36 Eithr yr ydwyf yn dywedyd wrthy chwi, Mai am bob gair segur a ddywedo dynion, y rhoddant hwy gyfrif yn nydd y fam.

37 Canys wrth dy eiriau y'ch gyflawnhéir, ac wrth dy eiriau y'ch gondemni.

38 ¶ Yna yr atebodd rhai o'r ysgrifenyddion a'r Phariseid, gan ddywedyd, Athraw, ni a chwennychem weled arwydd gennyt.

39 Ac efe a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Cenhedlaeth ddrwg a godinebus sydd yn ceisio arwydd; ac arwydd nis rhoddir iddi, ond arwydd y prophwyd Jonas.

40 Canys fel y bu Jonas dridiau a thair nos

ym mol y morfil, felly y bydd Mab y dyn driadu a thair nos y'nghalon y ddaear.

41 Gwyr Ninife a gyfodant yn y farn gyd a'r genhedlaeth hon, ac a'i condemniant hi; am iddynt hwy edifarhau wrth bregeth Jonas : ac wele fwy na Jonas yma.

42 Brenhines y debau a gyfyd yn y farn gyd a'r genhedlaeth hon, ac a'i condemnia hi; am iddi hi ddyfod o ethafoedd y ddaear i glywed doethineb Solomon : ac wele fwy na Solomon yma.

43 A phan el yr yspryd aſhan allan o ddyd, efe a rodia ar hyd lleoedd sychion, gan geisio gorphwysdra, ac nid yw yn ei gael.

44 Yna medd efe, Mi a ddychwelaf i'm tŷ o'r lle y daethum allan. Ac wedi y delo, y mae yn ei gael yn wag, wedi ei ysgubo a'i drwsio.

45 Yna y mae efe yn myned, ac yn cymmeryd gyd âg ef ei hun saith yspryd eraill gwaeth nag ef ei hun; ac wedi iddynt fyned i mewn, hwy a gyfannoddant yno : ac y mae diwedd y dyn hwnnw yn waeth na'i ddechreuad. Felly y bydd hefyd i'r genhedlaeth ddrwg hon.

46 ¶ Tra yr ydoedd efe yn llefaru wrth y torfeydd, wele, ei fam a'i frodyr oedd yn sefyll allan, yn ceisio ymddiddan âg ef.

47 A dywedodd un wrtho, Wele, y mae dy fam di a' th frodyr yn sefyll allan, yn ceisio ymddiddan â thi.

48 Ac efe a atebodd ac a ddywedodd wrth yr hwn a ddywedasai wrtho, Fwy yw fy mam i? a phwy yw fy mrodyr i?

49 Ac efe a estynodd ei law tu ag at ei ddisgyblion, ac a ddywedodd, Wele fy mam i, a'm brodyr i.

50 Canys pwy bynnag a wna ewyllys fy Nhaf yr hwn sydd yn y nefoedd, efe yw fy mrawd i, a'm chwaer, a'm mam.

PENNOD XIII.

3 *Damneg yr hauwr a'r had; 18 a'i dehonglad. 24 Damneg yr efrau, 31 yr had mustard, 33 y surdros, 44 y trysor cuddiedig, 45 y peri, 47 a'r rhwyd. 53 Y modd y dirmygir Crist gan ei wladwyr ei hun.*

Y DYDD hwnnw yr aeth yr Iesu allan o'r tŷ, ac yr eisteddodd wrth lán y môr.

2 A thorffeydd lawer a ymgynnulasant atto ef, fel yr aeth efe i'r llong, ac yr eisteddodd : a'r holl dyrfa a safodd ar y lán.

3 Ac efe a lefarodd wrthynt lawer o bethau trwy ddamnegion, gan ddywedyd, Wele, yr hauwr a aeth allan i hau.

4 Ac fel yr oedd efe yn hau, peth a syrthiodd ar y môr; a'r adar a ddaethant ac a'i difasant.

5 Peth arall a syrthiodd ar greigleoedd, lle ni chwasant fawr ddaear : ac yn y man yr eginasant, gan nad oedd iddynt ddyfnder daear :

6 Ac wedi codi yr haul, y poethasant, ac am nad oedd ganddynt wreiddyn, hwy a wywasant.

7 A pheth arall a syrthiodd ym mhlith y drain; a'r drain a godasant, ac a'u tagasant hwy.

8 Peth arall hefyd a syrthiodd mewn tir da, ac a ddygasant ffrwyth, peth ar ei ganfed, arall ar ei driugeinfed, arall ar ei ddegfed ar hugain.

9 Y neb sydd ganddo glustiau i wrando, gwrandawed.

10 A daeth y disgyblion, ac a ddywedasant wrtho, Paham yr wyt ti yn llefaru wrthynt trwy ddamnegion?

11 Ac efe a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Am roddi i chwi wybod dirgelion teyrnas nefoedd, ac ni roddwyd iddynt hwy.

12 Oblegid pwy bynnag sydd ganddo, i hwnnw y rhoddir, ac efe a gaiff haelaethrwydd : eithr pwy bynnag nid oes ganddo, oddi arno ef y dygir, le, yr hyn sydd ganddo.

13 Am hynny yr ydwyf yn llefaru wrthynt hwy ar ddamnegion : canys a hwy yn gweled, nid ydynt yn gweled; ac yn clywed, nid ydynt yn clywed, nac yn deall.

14 Ac ynddynt hwy y cyflawnir prophwydoliaeth Ksaia, yr hon sydd yn dywedyd, Gan glywed y gwelwch, ac ni ddeallwch; ac yn gweled y gwelwch, ac ni chanfyddwch.

15 Canys brasawyd calon y bobl hyn, a hwy a glywsant a'u clustiau yn drwm, ac a gauasant eu llygaid; rhag canfod a'u llygaid, a chlywed a'u clustiau, a deall a'r galon, a throï, ac i mi eu hiacháu hwynt.

16 Eithr dedwydd yw eich llygaid chwi, am eu bod yn gweled; a'ch clustiau, am eu bod yn clywed.

17 Oblegid yn wir y dywedaf i chwi, chwenychu o lawer o brophwydi a rhu cyflawn weled y *peihau* a welwch chwi, ac nis gwelasant; a chlywed yr *hyn* a glywch chwi, ac nis clywsant.

18 ¶ Gwrandewch chwithau gan hynny ddamneg yr hauwr.

19 Pan glywo neb air y deyrnas, ac heb ei ddeall, y mae y drwg yn dyfod, ac yn cipio yr hyn a hauwyd yn ei galon ef. Dyma yr hwn a hauwyd ar y môr.

20 A'r hwn a hauwyd ar y creigleoedd, yw yr hwn sydd yn gwrandao y gair, ac yn ebrwydd trwy lawenydd yn ei dderbyn;

21 Ond nid oes ganddo wreiddyn ynddo ei hun, eithr dros amser y mae : a phan delo gorthrymder neu erlid oblegid y gair, yn y fan efe a rwystrir.

22 A'r hwn a hauwyd ym mhlith y drain, yw yr hwn sydd yn gwrandao y gair; ac y mae gofal y byd hwn, a thwyll cyfoeth, yn tagu y gair, ac y mae yn myned yn ddi-ffrwyth.

23 Ond yr hwn a hauwyd yn y tir da, yw yr hwn sydd yn gwrandao y gair, ac yn ei ddeall; *sef* yr hwn sydd yn ffrwytho, ac yn dwyn peth ei ganfed, arall ei driugeinfed, arall ei ddegfed ar hugain.

24 ¶ Damneg arall a osododd efe iddynt, gan ddywedyd, Teyrnas nefoedd sydd gyffelyb i ddyd a hauodd had da yn ei faes : 25 A thra yr oedd y dynion yn cysgu, daeth ei elyn ef, ac a hauodd efrau ym mhlith y gwenith, ac a aeth ymaith.

26 Ac wedi i'r eginyn dyfu, a dwyn ffrwyth, yna yr ymddangosodd yr efrau hefyd.

27 A gweision gwr y tŷ a ddaethant, ac a ddywedasant wrtho, Arglywyd, oni huaiaist di had da yn dy faes? o ba le gan hynny y mae yr efrau ynddo?

28 Yntau a ddywedodd wrthynt, Y gelyn *ddyn* a wnaeth hyn. A'r gweision a ddywedasant wrtho, A fyddi di gan hynny i ni fyned a'u casglu hwynt?

29 Ac efe a ddywedodd, Na fynnaf; rhag i chwi, wrth gasglu yr efrau, ddiwreiddio y gwenith gyd â hwynt.

30 Gadewch i'r ddau gyd-dyfu hyd y cynhauaf : ac yn amser y cynhauaf y dywodaf wrth y medelwyr, Cwsglwyd, yn gyntaf yr efrau, a rhwymwch hwynt yn ysgubau i'w llwyrlugi; ond cewglwch y gwenith i'm hysgubor.

31 ¶ Damneg arall a osododd efe i iddynt,

gan ddywedyd, Cyffelyb yw teyrnas nefoedd i romyn o had mwstard, yr hwn a gymmerodd dyn ac a'i haoudd yn ei faes.

32 Yr hwn yn wir sydd leiaf o'r holl hadau; ond wedi iddo dyfu, mwya't un o'r llysiâu ydyw, ac y mae efe yn myned yn bren; fel y mae adar y nef yn dyfod, ac yn nythu yn ei gangau ef.

33 ¶ Dammeg arall a lefarodd efe wrthynt, Cyffelyb yw teyrnas nefoedd i surdoes, yr hwn a gymmerodd gwrail ac a'i cuddiodd mewn tri pheocaid o flawd, hyd oni surodd y cwbl.

34 Hyn oll a lefarodd yr Iesu trwy ddammegion wrth y torfeydd; ac heb ddammeg ni lefarodd efe wrthynt:

35 Fel y cyflawnid yr hyn a ddywedwyd trwy y prophwyd, gan ddywedyd, Agoraf fy ngenau mewn dammegion; mynegaf bethau cuddiedig er pan seillwyd y byd.

36 ¶ Yna yr anfonodd yr Iesu y torfeydd ymaith, ac yr aeth i'r tŷ: a'i ddisgyblion a ddaethant atto, gan ddywedyd, Eglura i ni ddammeg efrâu y maes.

37 Ac efe a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Yr hwn sydd yn hau yr had da, yw Mab y dyn;

38 A'r maes yw y byd; a'r had da, hwynt-hwy yw plant y deyrnas; a'r efrâu yw plant y drwg;

39 A'r gelyn yr hwn a'u haoudd hwynt, yw diafol; a'r cynhauf yw diwedd y byd; a'r medelwyr yw yr angelion.

40 Megis gan hynny y cynhullir yr efrâu, ac a'u llwyr-loegr yn tân; felly y bydd yn niwedd y byd hwn.

41 Mab y dyn a ddenfyn ei angelion, a hwy a gynhullant allan o'i deyrnas ef yr holl dramgwyddiadau, a'r rhai a wnant anwiredd;

42 Ac a'u bwriant hwy i'r ffwrn dân: yno y bydd wylofain a rhingian dannedd.

43 Yna y llewyrcha y rhai cyflawn fel yr haul, yn nheyrnas eu Tad. Yr hwn sydd ganddo glustiau i wrando, gwrandawed.

44 ¶ Drachefn, cyffelyb yw teyrnas nefoedd i drysor wedi ei guddio mewn maes; yr hwn wedi i ddyn ei gaffael, a'i cuddiodd, ac o lawenydd am dano, sydd yn myned ymaith, ac yn gwerthu yr hyn oll a fedd, ac yn prynu y maes hwnnw.

45 ¶ Drachefn, cyffelyb yw teyrnas nefoedd i farchnattâw, yn ceisio perlau teg:

46 Yr hwn wedi iddo gaffael un perl gwerthfawr, a aeth ac a werthodd gymmaint oll ag a feddai, ac a'i prynodd ef.

47 ¶ Drachefn, cyffelyb yw teyrnas nefoedd i rwyd a fwrwyd yn y môr, ac a gasglodd o bob rhyw beth:

48 Yr hon, wedi ei llenwi, a ddygasant i'r lân, ac a eisteddasant, ac a gasglasant y rhai da mewn llestri, ac a fwriasant allan y rhai drwg.

49 Felly y bydd yn niwedd y byd: yr angelion a ânt allan, ac a diddolant y rhai drwg o blith y rhai cyflawn;

50 Ac a'u bwriant hwy i'r ffwrn dân: yno y bydd wylofain a rhingian dannedd.

51 Iesu a ddywedodd wrthynt, A ddarfu i chiwi ddeall hyn oll? Hwytbau a ddywedasant, wrtho, Do, Arglwydd.

52 A dywedodd yntau wrthynt, Am hynny pob ygrifenydd wedi ei ddygu i deyrnas nefoedd, sydd debyg i ddyn o berchen tŷ, yr hwn sydd yn dwyn allan o'i drysor, bethau newydd a hen.

53 ¶ A bu, wedi i'r Iesu orphen y dammegion hyn, efe a ymadawodd oddi yno.

54 Ac efe a ddaeth i'w wlad ei hun, ac a'u dysgodd hwynt yn eu synagog; fel y synnodd arnynt, ac y dywedasant, O ba le y daeth y doethineb hwn, a'r gweithredoedd nerthol i'r dŷ hwn?

55 Onid hwn yw mab y saer? onid Mair y gelwir ei fam ef? a Iago, a Josea, a Simon, a Judas, ei frodry ef?

56 Ac onid yw ei chwitorydd ef oll gwn a ni? o ba le gan hynny y mae gan hwn y petnau hyn oll?

57 A hwy a rwystrwyd ynddo ef. A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Nid yw prophwyd heb anrhydedd, ond yn ei wlad ei hun, ac yn ei dŷ ei hun.

58 Ac ni wnaeth efe nemmawr o weithredoedd nerthol yno, oblegid eu hanghrediniaeth hwynt.

PENNOD XIV.

1 Tyb Herod am Grist. 3 Carchar Ioan, a'i ddihenydd. 13 Yr Iesu yn ymado i le anial; 15 lle y mae efe yn porthi pum mil o bobl d phum torth, ac d dau bysgodyn: 22 yn rhodio ar y môr at ei ddisgyblion; 34 ac wedi tirio yn Gennesaret, yn iacháu y cleifion a ruffyrddai âg ymyl ei toisg ef.

Y PRYD hwnnw y clybu Herod y tetrarch sôn am yr Iesu;

2 Ac efe a ddywedodd wrth ei weision, Hwn yw Ioan Fedyddiwr: efe a gyfododd o feirw, ac am hynny y mae nerthoedd yn gweithio ynddo ef.

3 ¶ Canys Herod a ddaliasai Ioan, ac a'i rhwymasai, ac a'i dodasai y'ng harchar, oblegid Herodias, gwraig Philip ei frawd ef.

4 Canys Ioan a ddywedodd wrtho, Nid cyfreithlawn i ti ei chael hi.

5 Ac efe yn ewyllsio ei roddi ef i farwol-aeth, a ofnodd y dyrfa; canys hwy a'i cymmerent ef megis prophwyd.

6 Eithr pan gadwyd dydd genedigaeth Herod, y dawniodd merch Herodias ger eu bron hwy, ac a ryngodd fodd Herod.

7 O ba herwydd efe a adawodd, trwy lw, roddi iddi beth bynnag a ofynai.

8 A hithau, wedi ei rhag-ddysgu gan ei mam, a ddywedodd, Dyro i mi yma ben Ioan Fedyddiwr mewn dysgl.

9 A'r brenhin a fu drist ganddo; eithr o herwydd y llw, a'r rhai a eisteddient gyd âg ef wrth y ford, efe a orchymynodd ei roi ef iddi.

10 Ac efe a anfonodd ac a dorrodd ben Ioan yn y carchar.

11 A dygpwyd ei ben ef mewn dysgl, ac a'i rhoddwyd i'r llanges: a hi a'i dug ef i'w mam.

12 A'i ddisgyblion ef a ddaethant ac a gymmerasant ei gorph ef, ac a'i claddasant: ac a aethant ac a fynegasant i'r Iesu.

13 ¶ A phan glybu yr Iesu, efe a ymadawodd oddi yno mewn llong, i anghyfaneddle o'r naill du: ac wedi clywed o'r torfeydd, hwy a'i canlynasant ef ar draed allan o'r dinasoedd.

14 A'r Iesu a aeth allan, ac a welodd dyrfa fawr, ac a dosturiodd wrthynt, ac efe a iachodd eu cleifion hwynt.

15 ¶ Ac wedi ei myned hi yn hwyr, daeth ei ddisgyblion atto, gan ddywedyd, Y lle sydd anghyflannedd, a'r awr a aeth weithian heibio: gollwng y dyrfa ymaith, fel yr elont i'r pentref, ac y prynont iddynt fwyd.

16 A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Nid rhaid iddynt fyned ymaith: rhoddwch chiwi iddynt beth i'w fwyta.

17 A hwy a ddywedasant wrtho, Nid oes gennyf ni yma ond pum torth, a dau bysgedyn.

18 Ac efe a ddywedodd, Dygwch hwynt yma i mi.

19 Ac wedi gorchymyn i'r torfeydd eistedd ar y gwelliglas, a chymmeryd y pum torth, a'r ddau bysgodyn, efe a eirychodd i fynu tu a'r nef, ac a fendithiodd, ac a dorrodd; ac a roddes y torthau i'r ddisgyblion, a'r ddisgyblion i'r torfeydd.

20 A hwy oll a fwyttasant, ac a gawsant eu digon: ac a godasant o'r briw-fwyd oedd y'ngweddill, ddeuddeg basgedaid yn llawn.

21 A'r rhai a fwyttasant oedd yng nghylch pum mil o wyr, heb law gwragedd a phlant.

22 ¶ Ac yn y fan y gyrrodd yr Iesu ei ddisgyblion i fyned i'r llong, ac i fyned i'r lán arall o'i ffacen ef, tra fyddai efe yn gollwng y torfeydd ymaith.

23 Ac wedi iddo ollwng y torfeydd ymaith, efe a esgynodd i'r mynydd wrtho ef hun, i weddio: ac wedi ei hwyrhâu hi, yr oedd efe yno yn unig.

24 A'r llong oedd weithian yng nghanol y môr, yn drallodus gan donnau: canys gwynt gwrthwynebus ydoedd.

25 Ac yn y bedwaredd wyifa o'r nos yr aeth yr Iesu atynt, gan rodio ar y môr.

26 A phan welodd y disgyblion ef yn rhodio ar y môr, dychrynasant, gan ddywedyd, Drychiolaeth ydyw. A hwy a waeddasant rhag ofn.

27 Ac yn y man y llefarodd yr Iesu wrthynt, gan ddywedyd, Cymmerwch gysur: myfi ydyw; nac ofnwch.

28 A Phetr a'i hattebodd, ac a ddywedodd, O Arglwydd, os tydi yw, arch i mi ddyfod attat ar y dyfroedd.

29 Ac efe a ddywedodd, Tyred. Ac wedi i Petr ddisgyn o'r llong, efe a rodiodd ar y dyfroedd, i ddyfod ar yr Iesu.

30 Ond pan welodd efe y gwynt yn gryf, efe a ofnodd: a phan ddechreuodd suddo, efe a lefodd, gan ddywedyd, Arglwydd, cadw fi.

31 Ac yn y man yr estynnodd yr Iesu ei law, ac a ymafodd ynddo ef, ac a ddywedodd wrtho, Tydi o ychydig ffydd, pahan y petrusaist?

32 A phan aethant hwy i mewn i'r llong, peidiodd y gwynt.

33 A daeth y rhai oedd yn y llong, ac a'i haddolasant ef, gan ddywedyd, Yn wir Mab Duw ydwyt ti.

34 ¶ Ac wedi iddynt fyned trosodd, hwy a ddaethant i dir Genesaret.

35 A phan adnabu gwyr y fan honno ef, hwy a anfonasant i'r holl wlad honno o amgylch, ac a ddygasant atto y rhai oll oedd mewn anhwyli:

36 Ac a attolygasant iddo gael cyffwrdd yn unig ág ymyl ei wisg ef: a chynnifer ag a gyffyrddodd, a iachâwyd.

PENNOD XV.

3 Crist yn argyhoeddi yr ysprifenyddion a'r Phariseaid, am dorri gorchymynion Duw trwy eu traddodiadau eu hunain: 11 yn dysgu nad yw y peth sydd yn myned i mewn i'r genau yn halogi dyn: 21 yn iacháu merch y wraig o Cinaan, 30 a thorfuodd eraill lawer: 32 ac a saith dorth, ac ychydig bysgod bychain, yn porthi peitair mil o wyr, heb law gwragedd a phlant.

YNA yr ysprifenyddion a'r Phariseaid, y rhai oedd o Jerusalem, a ddaethant at yr Iesu, gan ddywedyd,

2 Pahan y mae dy ddisgyblion di yn troseddau traddodiad yr hynafiaid? canys nid ydynt yn golchi eu dwylaw pan fwytkont fara.

3 Ac efe a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, A phahan yr ydych chiwi yn troseddau gorchymyn Duw trwy eich traddodiad chiwi?

4 Canys Duw a orchymynodd, gan ddywedyd, Anrhydedda dy dad a'th fam: a'r hwn a feildithio dad neu fam, lladder ef yn farw.

5 Eithr yr ydych chiwi yn dywedyd, Pwy bynnag a ddywedodd wrth ei dad neu ei fam, Rhodd yw pa beth bynnag y ceit lés oddi wrthyf fi, ac ni anrhydeddo ei dad neu ei fam, *diffai ffydd*.

6 ¶ Ac fel hyn y gwnaethoch orchymyn Duw yn ddirym trwy eich traddodiad eich hun.

7 O ragrithwyr, da y prophwyddodd Keias am danoch chiwi, gan ddywedyd,

8 Nesau y mae y bobl hyn attaf a'u genau, a'm hanrhydeddu a'u gwefusau; a'u calon sydd bell oddi wrthyf.

9 Eithr yn ofer y'm hanrhydeddant i, gan ddyegu gorchymynion dynion yn ddygaid-iaeth.

10 ¶ Ac wedi iddo alw y dyffra atto, efe a ddywedodd wrthynt, Clyweh a deallwch.

11 Nid yr hyn sydd yn myned i mewn i'r genau, sydd yn halogi dyn; ond yr hyn sydd yn dyfod allan o'r genau, hynny sydd yn halogi dyn.

12 Yna y daeth ei ddisgyblion atto, ac a ddywedasant wrtho, A wyddost ti ymrwystro o'r Phariseaid wrth glywed yr ymadrodd hwn?

13 Ac yntau a attebodd ac a ddywedodd, Pob planhigyn yr hwn nis plannodd fy Nhad nefol, a ddiwreklidir.

14 Gadewch iddynt: tywysogion deillion i'r deillion ydynt. Ac os y dall a dywys y dall, y ddau a syrthiant yn y ffos.

15 A Phetr a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Eglura i ni y ddammeg hon.

16 A dywedodd yr Iesu, A ydych chiwithau etto heb ddeall?

17 Onid ydych chiwi yn deall etto, fod yr hyn oll sydd yn myned i mewn i'r genau, yn cilio i'r bola, ac y bwrir ef allan i'r geudy?

18 Eithr y pethau a ddeuant allan o'r genau, sydd yn dyfod allan o'r galon; a'r pethau hynny a halogant ddy.

19 Canys o'r galon y mae meddyffiau drwg yn dyfod allan, lladaiadau, tor-prifodasau, godinebau, lladradau, cam-dystiolaethau, cablau.

20 Dyma y pethau sydd yn halogi dyn: eithr bwyttia f dwylaw heb oichi, ni haloga ddy.

21 ¶ A'r Iesu a aeth oddi yno, ac a giliodd i dueddau Tyrus a Sidon.

22 Ac wele, gwraig o Canaan a ddaeth o'r parthau hynny, ac a lefodd, gan ddywedyd wrtho, Trugarhá wrthyf, O Arglwydd, Fab Dafydd: y mae fy merch yn ddarwg ei hwyli gan gythraul.

23 Eithr nid attebodd efe iddi yn gair. A daeth ei ddisgyblion atto, ac a attolygasant iddo, gan ddywedyd, Gollwng hi ymaith: canys y mae hi yn llefain ar ein hol.

24 Ac efe a attebodd ac a ddywedodd, NI'm danfonwyd i ond at ddefaid colledig tŷ Israel.

25 Ond hi a ddaeth ac a'i haddolodd ef, gan ddywedyd, Arglwydd, cymmorth fi.

26 Ac efe a attebodd ac a ddywedodd, Nid da cymmeryd bara y plant, a'i fwrw i'r cwn.

27 Hithau a ddywedodd, Gwir yw, Ar-

glwydd: canys y mae y cwn yn bwyttu o'r bwrision sydd yn syrthio oddi ar fwrdd eu harglwyddi.

28 Y na yr attebodd yr Iesu, ac a ddywedodd wrthi, Ha wraig, mawr yw dy fydd: bydded i ti fel yr wyt yn ewyllsio. A'i merch a iachawyd o'r awr honno allan.

29 ¶ A'r Iesu a aeth oddi yno, ac a ddaeth ger llaw môr Galilea; ac a esgynodd i'r mynydd, ac a eisteddodd yno.

30 A ddaeth atto dorffeydd lawer, a ehanddynt gyd â hwynt gloffion, deillion, mudion, anafusion, ac eraill lawer: a hwy a'u bwriasant i lawr wrth draed yr Iesu, ac efe a'u hiachâodd hwynt:

31 Fel y rhyfedodd y torffeydd, wrth weled y mudion yn llefaru, y rhai anafus yn iach, y cloffion yn rhodio, a'r deillion yn gweled: a hwy a ogoneddasant Dduw Israel.

32 ¶ A galwodd yr Iesu ei ddisgyblion atto, ac a ddywedodd, Yr ydwyf yn tosturio wrth y dyrfa; canys y maent yn aros gyd â mi dridiau weithian, ac nid oes ganddynt ddim i'w fwyttu: ac nid ydwyf yn ewyllsio eugollwng hwynt ymaith ar eu cythiung, rhag eu llewygu ar y ffordd.

33 A'i ddisgyblion a ddywedent wrtho, O ba le y caem ni gymmairt o fara yn y diffaeth-wch, fel y digonid tyrfa gymmairt?

34 A'r Iesu a ddywedall wrthynt, Pa sawl torth sydd gennyh? A hwy a ddywedasant, Saith, ac ychydig bysgod bychain.

35 Ac efe a orchymynodd i'r torffeydd eistedd ar y ddaear.

36 A chan gymmeryd y saith dorth, a'r pysgod, a diolch, efe a'w torrodd, ac a'w rhoddodd i'w ddisgyblion, a'r disgyblion i'r dyrfa.

37 A hwy oll a fwyttasant, ac a gawsant eu digon: ac a godasant o'r briw-fwyd oedd y'ngweddill saith fasedaid yn llawn.

38 A'r rhai a fwyttasant oedd bedair mil o wyr, heb law gwagedd a phlant.

39 Ac wedi lldo ollwng y torffeydd ymaith, efe a aeth i long, ac a ddaeth i barthau Magdala.

PENNOD XVI.

1 Y Phariseaid yn gofyn arwydd. 6 Iesu yn rhybuddio ei ddisgyblion am leftin y Phariseaid a'r Saduceaid. 13 Tyb y bobl am Crist, 16 a chyffes Petr am dano. 21 Iesu yn rhag-fynegi ei fwrtoaeth: 23 yn ceryddu Petr am ei gynghori i'r gorthwyrneb; 24 ac yn rhybuddio y sawl a fynnent ei ganiyn ef, i ddwyn y groes.

AC wedi i'r Phariseaid a'r Saduceaid ddyfod atto, a'i demtio, hwy a attolygasant iddo ddangos iddynt arwydd o'r nef.

2 Ac efe a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Pan fyddo yr hwyr, y dywedwch, Tywydd tég; canys y mae yr wybr yn goch.

3 A'r bore, Heddyw drycein; canys y mae yr wybr yn goch ac yn bruddaidd. O ragrithwyr, chw! a fedrwech ddeall wyneb yr wybren; ac oni fedrwech arwyddion yr amserau?

4 Y mae cenhedlaeth ddrwg a godinebus yn ceisio arwydd; ac arwydd nis rhoddir iddi, ond arwydd y prophwyd Jonas. Ac efe a'u gadawodd hwynt, ac a aeth ymaith.

5 Ac wedi dyfod ei ddisgyblion ef i'r lân arall, hwy a oollyngasant dros gôf gymmeryd bara ganddynt.

6 ¶ A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Edrychwch ac ymoglewch rhag surdoes y Phariseaid a'r Saduceaid.

7 A hwy a ymresymasant yn eu plith eu

hunain, gan ddywedyd, *Hyn sydd am na chymmerasoch fara gennyf.*

8 A'r Iesu yn gwybod, a ddywedodd wrthynt, Chwychei o ychydig fydd, paham yr ydych yn ymresymu yn eich plith eich hunain, am na chymmerasoch fara gyd â chwi?

9 Onid ydych echi yn deall etto, nac yn cofio pum torth y pum mil, a pha sawl basgedaid a gymmerasoch i fynu?

10 Na saith dorth y pedair mil, a pha sawl cawellaid a gymmerasoch i fynu?

11 Pa fodd nad ydych yn deall, nad am fara y dywedais wrthyh, ar ymogleyd rhag surdoes y Phariseaid a'r Saduceaid?

12 Yna y deallasant na ddywedasai efe am ymogleyd rhag surdoes bara, ond rhag athrawiseth y Phariseaid a'r Saduceaid.

13 ¶ Ac wedi dyfod yr Iesu i dueddau Coesarea Philippi, efe a ofynodd i'w ddisgyblion, gan ddywedyd, Pwy y mae dynion yn dywedyd fy mod i, Mab y dyn?

14 A hwy a ddywedasant, Rhai, mai Ioan Fedyddiwr, a rhai, mai Elias, ac eraill, mai Jeremias, neu un o'r prophwyd.

15 Efe a ddywedodd wrthynt, Ond pwy meddwech chwi ydwyf fi?

16 A Simon Petr a attebodd ac a ddywedodd, Ti yw y Crist, Mab y Dduw byw.

17 A'r Iesu gan ateb a ddywedodd wrtho, Gwyn dy fydd di, Simon mab Iona; canys nid cig a gwaed a ddatguddiodd hyn i ti, ond fy Nhad yr hwn sydd yn y nefoedd.

18 Ac yr ydwyf finnan yn dywedyd i ti, mai ti yw Petr, ac ar y graig hon yr adeiladaf fy eglwys; a phyrth uffern nis gorchfyng hi.

19 A rhoddaf i ti agoriadau teyrnas nefoedd: a pha beth bynnag a rywmech ar y ddaear, a fydd rhwymedig yn y nefoedd; a pha beth bynnag a ryddhaech ar y ddaear, a fydd wedi ei ryddhau yn y nefoedd.

20 Yna y gorchymynodd efe i'w ddisgyblion, na ddywedent i neb mai efe oedd Iesu Crist.

21 ¶ O hynny allan y dechreuodd yr Iesu ddangos i'w ddisgyblion fod yn rhaid iddo fyned i Jerusalem, a dioddef llawer gan yr henuriaid, a'r arch-offeiriad, a'r ysgrifenyddion, a'i ladd, a chyfyodi y trydydd dydd.

22 A Pher, wedi ei gymmeryd ef atto, a ddechreuodd ei geryddu ef, gan ddywedyd, Arglwydd, trugarh wrthyt dy hun; nis bydd hyn i ti.

23 Ac efe a drodd, ac a ddywedodd wrth Petr, Dos yn fy ol i, Satan: rhwystr ydwyf ti i mi: am nad ydwyf yn synied y pethau sydd o Dduw, ond y pethau sydd o ddynion.

24 ¶ Yna y dywedodd yr Iesu wrth ei ddisgyblion, Os myn neb ddyfod ar fy ol i, ymwaded âg ef i hun, a chyfoded ei groes, a chanlyned fi.

25 Canys pwy bynnag a ewyllsio gadw ef fywyd, a'i cyll: a phwy bynnag a gollio ef fywyd o'm pligid i, a'i caiff.

26 Canys pa lesid i ddyd, os ynnill efe yr holl fyd, a chollï ei enaid ei hun? neu pa beth a rydd dyn yn gyfnewid am ei enaid?

27 Canys Mab y dyn a ddaw yn ngogoniant ei Dad gyd â'i angelion; ac yna y rhydd efe i bawb yn ol ei weithred.

28 Yn wir y dywedaf wrthyh, Y mae rhai o'r sawl sydd yn sefyll yma, a'r ni phrofant angau, hyd oni welont Fab y dyn yn dyfod yn ei frenhiniaeth.

PENNOD XVII.

1 Geuedd-newidiad Crist. 14 Y mae efe yn sachdu y Hoerig; 22 yn rhag-fynegi ei ddi-oddefaint; 24 ac yn tabu teyrnged.

AC ar ol chwe diwrnod, y cyummerodd yr Iesu Petr, ac Iago, ac Ioan ei frawd, ac a'u dug hwy i fynydd uchel o'r neilldu.

2 A gwedd-newidiwyd ef ger eu bron hwy: a'i wyneb a ddtigaeliiodd fel yr haul, a'i ddillad oedd cyn wynned a'r goleuni.

3 Ac wele, Moses ac Elias a ymddangosodd iddynt, yn ymddiddan âg ef.

4 A Phetr a attebodd ac a ddywedodd wrth yr Iesu, O Arglwydd, da yw i ni fod yma: os ewyllid, gwnawn ym dair pabell; un i ti, ac un i Moses, ac un i Elias.

5 Ac efe etto yn llefaru, wele, cwmmwl goleu a'u cysgododd hwynt: ac wele, lcf o'r cwmmwl, yn dywedyd, Hwn yw fy anwyf Fab, yn yr hwn y'm boddlonwyd: gwraiddewch arno ef.

6 A phan glybu y disgyblion hynny, hwy a syrthiasant ar eu hwyneb, ac a ofnasant yn ddirfawr.

7 A daeth yr Iesu, ac a gyfyrdodd â hwynt, ac a ddywedodd, Cyfodwch, ac nac ofnwch.

8 Ac wedi iddynt ddyrchafu eu llygaid, ni weisant neb ond yr Iesu yn unig.

9 Ac fel yr oeddant yn disgyn o'r mynydd, gorchymynodd yr Iesu iddynt, gan ddywedyd, Na ddywedwch y weledigaeth i neb, hyd oni adgyfod Mab y dyn o feirw.

10 A'i ddisgyblion a ofynasant iddo, gan ddywedyd, Paham gan hynny y mae yr ysgrifenyddion yn dywedyd, fod yn rhaid dyfod o Elias yn gyntaf?

11 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Elias yn wir a ddaw yn gyntaf, ac a eddyf bob peth.

12 Eithr yr ydwyf i yn dywedyd i chwi, ddyfod o Elias eisoes: ac nad adnabuant hwy ef, ond gwneuthur o honynt iddo beth bynnag a fynasant: felly y bydd hefyd i Fab y dyn ddiuddef ganddynt hwy.

13 Yna y deallodd y disgyblion mal am Ioan Fedyddiwr y dywedasai efe wrthynt.

14 ¶ Ac wedi eu dyfod hwy at y dyfda, daeth atto rhyw ddynt, ac a ostyngodd iddo ar ei liniau.

15 Ac a ddywedodd, Arglwydd, trugarhâ wrth fy mab, oblegid y mae efe yn lloerig, ac yn flin arno: canys y mae efe yn syrthio yn y tân yn fynych, ac yn y dwfr yn fynych.

16 Ac ni a'i dygais ef at dy ddisgyblion di, ac ni allent hwy ei iachâu ef.

17 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd, O genhedlaeth anfyddiawn a throfaus, pa Hd y byddaf gyd â chwi? pa hyd y dioddefaf chwi? dygwch ef yma attaf fi.

18 A'r Iesu a geryddodd y cythraul; ac efe a seith allan o hono: a'r bachgen a iachâwyd o'r awr honno.

19 Yna y daeth y disgyblion at yr Iesu o'r neilldu, ac y dywedasant, Paham nad allem ni ei fwrw ef allan?

20 A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Oblegid eich anghrediniaeth: canys yn wir y dywedaf i chwi, Pe bai gennyh fydd megis grynyn o had mward, chwi a ddywedech wrth y mynydd hwn, Symmud oddi yma draw, ac efe a symmudai; ac ni bydd dim amhosibl i chwi.

21 Eithr nid â y rhywogaeth hyn allan, ond trwy weddi ac ymryd.

22 ¶ Ac fel yr oeddant hwy yn aros yn Galilea, dywedodd yr Iesu wrthynt, Mab y dyn a draddodir i ddwyfawr dynon:

23 A hwy a'i lladdant, a'r trydydd dydd y cyfyd efe. A hwy a seithant yn drist iawn.

24 ¶ Ac wedi dyfod o honynt i Capernaum, y rha: oedd yn derbyn arian y deyrnged a

ddaethant at Petr, ac a ddywedasant. Onid yw eich athraw chwi yn talu teyrnged?

25 Yntau a ddywedodd, Ydyw. Ac wedi ei ddyfod ef i'r ty, yr Iesu a achubodd ei flaes ef, gan ddywedyd, Beth yr wytt ti yn ei dybied, Simon? gan bwy y cyummer brenhinoedd y ddaear deyrnged neu dreth? gan eu plant eu hun, ynte gan estroniaid?

26 Petr a ddywedodd wrtho, Gan estroniaid. Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Gan hynny y mae y plant yn rhyddion.

27 Er hynny, rhagid i ni eu rhwystro hwy, dos i'r môr, a bwrw fach, a chymmer y pysgodyn a ddél i fynu yn gyntaf; ac wedi i ti agoryd ei safn, ti a get ddarn o arian: cyummer hwanu, a dyro iddynt droed fi a thithau.

PENNOD XVIII.

1 Crist yn rhybuddio ei ddisgyblion i fod yn ostyngedig ac yn ddiuned; 7 i ochelyd rhyostrau, ac na ddirmygent y rha! bychain: 15 yn dysgu pa fodd y mae i ni ymddwyn tu ag at ein brodyr, pan welont i'n herbwn; 21 a pha sawl gwaith y maddewon iddynt: 23 yr hyn beth y mae yn ei osod allan trwy ddamneg y brenhin a gymmerai gyfrif gan ei weision, 32 ac a gosodd yr hwn ni unaethai drugaredd â'i gydymmaith.

AR yr awr honno y daeth y disgyblion at yr Iesu, gan ddywedyd, Pwy sydd fwyaf yn nheyrnas nefoedd?

2 A'r Iesu a alwodd atto fachgennyn, ac a'i gosodd yn eu canol hwynt;

3 Ac a ddywedodd, Yn wir y dywedaf i chwi, Oddi eithr eich troi chwi, a'ch gwneuthur fel plant bychain, nid ewch chwi ddim i mewn i deyrnas nefoedd.

4 Pwy bynnag gan hynny a'i gostyngo ei hunan fel y bachgennyn hwn, hwnnw yw y mwyaf yn nheyrnas nefoedd.

5 A phwy bynnag a dderbynio gyfryw fachgennyn yn fy enw i, a'm derbyn i.

6 A phwy bynnag a rwystru o'r rha! bychain hyn a gredant ynof fi, da fyddai iddo pe crogid maen melin am ei wddf, a'i foddli yn eigion y môr.

7 ¶ Gwae y byd oblegid rhwystrau: canys anghenrhaid yw dyfod rhwystrau; er hynny gwae y dyn hwnnw trwy yr hwn y daw y rhwystr.

8 Am hynny os dy law neu dy droed a'th rwystru, tôr hwynt ymaith, a thafi oddi wrthynt: gwell yw i ti fyned i mewn i'r bywyd yn gloff, neu yn anafus, nag â chennyt ddwy law, neu ddau droed, dy dafu i'r tân tragwyddol.

9 Ac os dy lygaid a'th rwystru, tyn ef allan, a thafi oddi wrthynt: gwell yw i ti yn unllygeidiog fyned i mewn i'r bywyd, nag â dau lygaid gennynt dy dafu i dan uffern.

10 Edrychwch na ddirmygoch yr un o'r rha! bychain hyn: canys yr ydwyf yn dywedyd i chwi, fod eu hangellion hwy yn y nefoedd. bob amaer yn gweled wyneb fy Nhad yr hwn sydd yn y nefoedd.

11 Canys daeth Mab y dyn i gadw yr hyn a gollastd.

12 Beth dybygweh chwi? O bydd gan ddyn gant o ddefaid, a myned o un o honynt ar ddisberod; oni âd efe yr amyn o cant, a myned i'r mynyddoedd, a cheisio yr hon a seith ar ddisberod?

13 Ac os bydd iddo ei chael hi, yn wir meddaf i chwi, y mae yn llawenhâu am honno mwy nag am yr amyn o cant y rha! nid aethant ar ddisberod.

4 Felly nid yw ewyllys eich Tad yr hwn

sydd yn y nefoedd, gyfrgoll yr un o'r rhai bychain hyn.

15 ¶ Ac os pecha dy frawd i' th erbyn, dos, ac argyhoedda ei rhyngot ti ac ef ei hun. Os efe a wren dy arnat, ti a ynnillaiat dy frawd.

16 Ac os efe ni wren dy, cymmer gyd & thi etto un neu ddau, fel y'ngenau dau neu dri o dystion y byddo pob gair yn safadwy.

17 Ac os efe ni wren dy arnynt hwy, dywed i'r eglwys: ac os efe ni wren dy ar yr eglwys chwaith, bydded ef i ti megis yr ething a'r publican.

18 Yn wir meddaf i chwi, pa bethau bynnag a rwymoeh ar y ddaear, fyddant wedi eu rhywio yn y nef: a pha bethau bynnag a ryddhâoch ar y ddaear, a fyddant wedi eu rhyddhâu yn y nef.

19 Trachefn meddaf i chwi, Os cydsynia dau o honoch ar y ddaear am ddim oil, beth bynnag a'r o'fynant, efe a wneid iddynt gan fy Nhad yr hwn sydd yn y nefoedd.

20 Canys lle mae dau neu dri wedi ymgynnull yn fy enw i, yno yr ydwyf yn eu canol hwynt.

21 ¶ Yna y daeth Petr atto ef, ac a ddywedodd, Arglywydd, Pa sawl gwaith y pecha fy mrawd i'm herbyn, ac y maddeuaf iddo? ai hyd seithwaith?

22 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Nid ydwyf yn dywedyd wrthyf, Hyd seithwaith: ond, Hyd deugwaith a thriugain seithwaith.

23 ¶ Am hynny y cyffelybir teyrnas nefoedd i ryw frenhin a fynnai gael cyfrif gan ei weision.

24 A phan ddechreuodd gyfrif, fe a ddywedodd atto un a oedd yn ei ddyled ef o ddeng mil o dalentau.

25 A chan nad oedd ganddo ddim i dalu, gorchymynodd ei arglywydd ei werthu ef, a'i wraig, a'i blant, a chwi a'r feddal, a thalu y ddyled.

26 A'r gwas a syrthiodd i lawr, ac a'i haddolodd ef, gan ddywedyd, Arglywydd, Bydd ymarhous wrthyf, a mi a dalaf i ti y cwbl oil.

27 Ac arglywydd y gwas hwnnw a dosturiodd wrtho, ac a'i gollyngodd, ac a faddeuodd iddo y ddyled.

28 Ac wedi myned o'r gwas hwnnw allan, efe a gafodd un o'i gyd-weision yr hwn oedd yn ei ddyled ef o gan ceiniog: ac efe a ymstoffodd ynddo, ac a'i lliadgodd, gan ddywedyd, Tâl i mi yr hyn sydd ddyledus arnat.

29 Yna y syrthiodd ei gyd-was wrth ei drau ef, ac a ymbilliodd âg ef, gan ddywedyd, Bydd ymarhous wrthyf, a mi a dalaf i ti y cwbl oil.

30 Ac nis gwnael efe: ond myned a'i fwrw ef y'ngharegar, hyd oni thalaf yr hyn oedd ddyledus.

31 A phan welodd ei gyd-weision y pethau a wneisid, bu ddrwg dros ben ganddynt: a hwy a ddaethant ac a fynegasant i'w harglywydd yr holl bethau a fuasai.

32 Yna ei arglywydd, wedi ei alw ef atto, a ddywedodd wrtho, Ha was drwg, maddeuals i ti yr holl ddyled honno, am i ti ymbil â mi:

33 Ac oni ddyleist tithau drugarhâu wrth dy gyd-was, megis y trugarhéals innau wrthyf ti?

34 A'i arglywydd a ddiogodd, ac a'i rhoddodd ef i'r poenwyr, hyd oni thalaf yr hyn oil oedd ddyledus iddo.

35 Ac felly y gwna fy Nhad nefol i chwithau, oni faddeuwch o'ch calonau bob un i'w frawd eu camweddau.

PENNOD XIX.

2 Crist yn iachâu y cleiſſon: 3 yn ateb y Phariseaid am ysgariaeth: 10 yn dangos pa bryd y mae priodas yn anghenrheidiol: 13 yn derbyn plant bychain: 16 yn dysgu i'r gwr ieuangc y modd i gael bywyd tragwyddol, 20 ac i fod yn berffaith: 23 yn dywedyd i'w ddisgyblion mor anhwadd ydych chi i'r goludog fyned i mewn i deyrnas Ddaer: 27 ac yn addaw gwobr i'r sawl a ymadawant â dim er mwyn ei ganlyn ef.

A BU, pan orphenodd yr Iesu yr ymadroddion hyn, efe a ymadawodd o Galilea, ac a ddaeth i derfynau Judea, tu hwnt i'r Iorddonen:

2 A thorffeydd lawer a'i canlynasant ef; ac efe a'u hiachâodd hwynt yno.

3 ¶ A daeth y Phariseaid atto, gan ei demtio, a dywedyd wrtho, Ai cyfreithlawn i wr yagar a'i wraig am bob achos?

4 Ac efe a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Oni ddarllenaisoch i'r hwn a'u gwnaeth o'r dechreu, eu gwneuthur hwy yn wryw a banyw?

5 Ac efe a ddywedodd, Obligid hyn y gâd dyn dad a mam, ac y glyn wrth ei wraig: a'r ddau fyddant yn un cnawd.

6 O herwydd pahan, nid ydynt mwy yn ddau, ond yn un cnawd. Y peth gan hynny a gysylltodd Duw, nac ysgared dyn.

7 Hwytthau a ddywedasant wrtho, Pahan gan hynny y gorchymynodd Moses roddi llythyr ysgar, a'i gollwng hi ymaith?

8 Yntau a ddywedodd wrthynt, Moses, o herwydd caledrwydd eich calonau, a oddeffodd i chwi yagar a'ch gwagedd: eithr o'r dechreu nid felly yr oedd.

9 Ac meddaf i chwi, Pwy bynnag a ysgaro a'i wraig, ond am odineb, ac a briodo yn arall, y mae efe yn torri priodas: ac y mae yr hwn a briodo yr hon a ygarwyd, yn torri priodas.

10 ¶ Dywedodd ei ddisgyblion wrtho, Os felly y mae yr achos rhwng gwr a gwraig, nid da gwreic.

11 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Nid yw pawb yn derbyn y gair hwn, ond y rhai y rhoddwyd iddynt.

12 Canys y mae eunuchiaid a aned felly o groth eu mam; ac y mae eunuchiaid a wnaed gan ddynion yn eunuchiaid; ac y mae eunuchiaid a'u gwnaethant eu hun yn eunuchiaid er mwyn teyrnas nefoedd. Y neb a ddechreu ei dderbyn, derbyniad.

13 ¶ Yna y dygwyd atto blant bychain, fel y rhoddai ei ddwyllaw arnynt, ac y gweddai: a'r disgyblion a'u ceryddodd hwynt.

14 A'r Iesu a ddywedodd, Gadewch i blant bychain, ac na waherddwch iddynt dyfod ataf fi: canys eiddo y cyfryw rai yw teyrnas nefoedd.

15 Ac wedi iddo roddi ei ddwyllaw arnynt, efe a aeth ymaith oddi yno.

16 ¶ Ac wele, un a ddaeth, ac a ddywedodd wrtho, Athraw da, pa beth da a wnael, fel y caiffyrf fywyd tragwyddol?

17 Yntau a ddywedodd wrtho, Pahan y gelwi fi yn dda? nid da neb ond un, sef Duw: ond os ewyllai fyned i mewn i'r bywyd, cadw y gorchymynion.

18 Efe a ddywedodd wrtho yntau, Pa rai? A'r Iesu a ddywedodd, Na ladd, Na odineba, Na ladratta, Na ddwg gam dystiolaeth,

19 Anrhydedda dy dad a' th fam, a Châr dy gymmydog fel ti dy hun.

20 Y gwr ieuangc a ddywedodd wrtho, Mi a gedwais y rhai hyn oll o'm hieuengetid: beth sydd yn eideu i mi etto?

21 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Os ewyllsai fod yn berffaith, dos, gwerth yr hyn sydd gennyf, a dyro i'r tiodion; a thi a gei drysor yn y nef; a thyrred, canlyn ũ.

22 A phan glybu y gwr ieuangr yr ymadrodd, efe a aeth i ffordd yn drist: canys yr oedd yn berchen dâ lawer.

23 ¶ Yna y dywedodd yr Iesu wrth ei ddisgyblion, Yn wir y dywedaf i chwi, mai yn anghawdd yr â goludog i mewn i deyrnas nefoedd.

24 A thrachefn meddaf i chwi, Haws yw i gamel fyned trwy grai y nodwydd ddu, nag i oludog fyned i mewn i deyrnas Dduw.

25 A phan glybu ei ddisgyblion of hyn, synnu a wnaethant yn ddirifawr, gan ddywedyd, Pwy gan hynny a all fod yn gadwedig?

26 A'r Iesu a edrychodd arnynt, ac a ddywedodd wrthynt, Gyd â dynion amhosibl yw hyn, ond gyd â Duw pob peth sydd hysibl.

27 ¶ Yna Petr a atebodd ac a ddywedodd wrtho, Wele, nynt a adawsom bob peth, ac a th ganlynasom di: beth gan hynny a fydd i ni?

28 A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Yn wir meddaf i chwi, y cewch chwi, y rhai a'm canlynasoch i, yn yr adenedigaeth, pan eisteddo Mab y dyn ar orsedd ei ogoniant, eistedd chwithau ar ddeuddeg gorsedd, yn barnu deuddeg llwyth Israel.

29 A phob un a'r a adawodd dai, neu frodyr, neu chwforydd, neu dad, neu fam, neu wraig, neu blant, neu diroedd, er mwyn fy eow i, a dderbyn y can cymmaint, a bywyd tragywyddol a etifedda efe.

30 Ond llawer o'r rhai blaenaf a fyddant yn olaf, a'r rhai olaf yn flaenaf.

PENNOD XX.

1 *Crist, trwy ddamnag y gwishtwyr yn y winllan, yn dangos nad ydyo Duw yn ddiyleuwr i neb: 17 yn rhas-fmegi ei ddiodeffaint: 20 trwy ateb i fam meibion Zebedeus, yn dygwroth ddisgyblion fod yn ostyngedig: 30 ac yn rhoddi i ddau dym dail eu gylog.*

CANYS teyrnas nefoedd sydd debyg i wr o berchen iŵ, yr hwn a aeth allan a hi yn dyddhâu, i gyflogi gweithwyr i'w winllan.

2 Ac wedi cyttuno a'r gweithwyr er ceinlog y dydd, efe a'u hanfonodd hwy i'w winllan.

3 Ac efe a aeth allan ynghylch y drydedd awr, ac a welodd eraill yn sefyll yn segur yn y farchnaisfa;

4 Ac a ddywedodd wrthynt, Ewch chwithau i'r winllan; a pha beth bynnag a fyddo cyflawn, mi a i rhoddaf i chwi.

5 A hwy a acthant ymaith. Ac efe a aeth allan drachefn ynghylch y cweched a'r nawfed awr, ac a wnaeth yr un modd.

6 Ac efe a aeth allan ynghylch yr unfod awr ar ddeg, ac a gafodd eraill yn sefyll yn segur, ac a ddywedodd wrthynt, Paham y sefwech chwi yma ar hyd y dydd yn segur?

7 Dywedasant wrtho, Am na chyflogodd neb nynt. Dywedodd yntau wrthynt, Ewch chwithau i'r winllan; a pha beth bynnag fyddo cyflawn, chwi a i cwech.

8 A phan aeth hi yn hwy, arglwydd y winllan a ddywedodd wrth ei oruchwylwr, Galw y gweithwyr, a dyro iddynt eu cyflog, gan ddechreu o'r rhai diweddaf hyd y rhai cyntaf.

9 A phan ddaeth y rhai a gyflogasid ynghylch yr unfod awr ar ddeg, hwy a gawsant bob un geiniog.

10 A phan ddaeth y rhai cyntaf, hwy a dybiasant y caent fwy; a hwythau a gawsant bob un geiniog.

11 Ac wedi iddynt gael, grwgnach a wnaethant yn erbyn gwr y tŵ.

12 Gan ddywedyd, Un awr y gweithiodd y rhai olaf hyn, a thi a'u gwnaethost hwynt yn gystal a ninnau, y rhai a ddygasom bwys y dydd a'r gwres.

13 Yntau a atebodd ac a ddywedodd wrth un o honynt, Y cyfaiil, nid ydwyf yn gwneuthur cam â thi: onid er ceiniog y cyttunais â mi?

14 Cymmer yr hyn sydd eiddot, a dos ymaith: yr ydwyf yn ewyllsio rhoddi i'r olaf hwn megis i tithau.

15 Ai nid cyfreithlawn i mi wneuthur a fynnwyf a'r eiddof fy hun? neu a ydyw dy lygad di yn ddrwg, am fy mod i yn dda?

16 Felly y rhai olaf fyddant yn flaenaf, a'r rhai blaenaf yn olaf: canys llawer sydd wedi eu galw, ac ychydig wedi eu dewia.

17 ¶ Ac a'r Iesu yn myned i fynu i Jerusalem, efe a gymmerth y deuddeg disgybl o'r neilldu ar y ffordd, ac a ddywedodd wrthynt,

18 Wele, yr ydym ni yn myned i fynu i Jerusalem; a Mab y dyn a draddodir i'r arch-offeiriad a'r ysgrifenyddion, a hwy a'i condemniant ef i farwolaeth.

19 Ac a'i traddodid ef i'r Cenhedloedd, i'w watwar, ac i'w ffangellu, ac i'w groeshoelio: a'r trydydd dydd efe a adgyfyd.

20 ¶ Yna y daeth man meibion Zebedeus atto gyd â'i meibion, gan addoli, a deisyf rhyw beth ganddo.

21 Ac efe a ddywedodd wrthi, Pa beth a fynti? Dywedodd hiithau wrtho, Dywed am gael o'm dau fab hyn eistedd, y naill ar dy law ddeheu, a'r llall ar dy law aswy, yn dy frenhiniaeth.

22 A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd, Ni wyddoch echi beth yr ydych yn ei ofyn. A ellwch chwi fydd o'r cwpan yr ydwyf di ar yfod o hono, a'ch bedyddio a'r bedydd y bedyddir fi? Dywedasant wrtho, Gallwn.

23 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Diau yr yfwech o'm cwpan, ac y'ch bedyddir a'r bedydd y'm bedyddir ag ef: eithr eistedd ar fy llaw ddeheu ac ar fy llaw aswy, nid eiddof ei roddi; ond i'r sawl y darparwyd gan fy Nhad.

24 A phan glybu y deg awr, hwy a sorrasant wrth y ddau frodyr.

25 A'r Iesu a'u galwodd hwynt atto, ac a ddywedodd, Chwi a wyddoch fod pennaeth-laid y Cenhedloedd yn tra-arglwyddiaethu arnynt, a'r rhai mawrion yn tra-awdurdodi arnynt hwy.

26 Eithr nid felly y bydd yn eich plith chwi: ond pwy bynnag a fynno fod yn fawr yn eich plith chwi, bydded yn weanidog i chwi;

27 A phwy bynnag a fynno fod yn bennaf yn eich plith, bydded yn was i chwi:

28 Megis na ddaeth Mab y dyn i'w wasanaethu, ond i wasanaethu, ac i roddi ei einioes yn bridwerth dros lawer.

29 Ac a hwy yn myned allan o Jericho, tyrfa fawr a'i canlynnodd ef.

30 ¶ Ac wele, dau ddeillion yn eistedd ar ffn y ffordd, pan glywsant fod yr Iesu yn myned heibio, a leasant, gan ddywedyd, Arglwydd, fab Dafydd, trugarhâ wrthynt.

31 A'r dyrfa a'u ceryddodd hwynt, fel y tawent; hwythau a leasant swifyw, gan ddywedyd, Arglwydd, fab Dafydd, trugarhâ wrthynt.

32 A'r Iesu a safodd, ac a'u galwodd hwynt, ac a ddywedodd, Pa beth a ewyllsiwch ei wneuthur o honof i chwí?

33 Dywedasant wrtho, Arglwydd, agoryd ein llygaid ni.

34 A'r Iesu a dosturiodd wrthynt, ac a gyffyrddodd a'u llygaid: ac yn ebrwydd y cyfodd eu llygaid ollwg, a hwy a'i canlynasant ef.

PENNOD XXI.

1 Crist yn marchogaeth ar asen i Jerusalem; 12 yn gwrro y prynwyr a'r gwarthwyr o'r deml; 17 yn meddithio y ffygysbren; 23 yn gostegu yr offeiriad a'r henuriaid, 28 ac yn eu ceryddu trwy kyffoibrwydd a dilau fab, 33 a'r llcfurwyr a laddasant y rhai a anfonwyd atynt.

A PHAN ddaethant yn gyfaws i Jerusalem, a'u dyfod hwy i Bethphage, i fynydd yr Olew-wydd, yna yr anfonodd yr Iesu ddau ddisgybl,

2 Gan ddywedyd wrthynt, Ewch i'r pentref sydd ar eich cyfer, ac yn y man chwi a gewch asen yn rhwym, ac ebol gyd â hi: gollyngwch asenaf, a dygwch attaf fi.

3 Ac os dywel neb ddim wrthyich, dywedwch, Y mae yn rhaid i'r Arglwydd wrthynt: ac yn y man efe a'u denfyn hwnt.

4 A hyn oll a wnaethpwyd, fel y cyflawndd yr hyn a ddywedasant trwy y prophwyd, yn dywedyd,

5 Dywedwch i ferc'h Ston, Wele, dy frenhin yn dyfod i ti yn addfwn, ac yn eistedd ar asen, ac ebol llwdd asen arferol a'r iau.

6 Y disgyblion a sechant ac a wnaethant fel y gorchymynasall yr Iesu iddynt.

7 A hwy a ddygasant yr asen a'r ebol, ac a ddoasant eu dilad arnynt, ac a'i gosodasant ef i eistedd ar hynny.

8 A thyrra ddirfawr a daenasant eu dilad ar y ffordd; eraill a dorrasant gangau o'r gwýdd, ac a'u taenasant ar hyd y ffordd.

9 A'r torfeidd, y rhai oedd yn myned o'r blaen, a'r rhai oedd yn dyfod ar ol, a leasant, gan ddywedyd, Hosanna i fab Dafydd: Bendigidig yw yr hwn sydd yn dyfod yn enw yr Arglwydd: Hosanna yn y goruchafion.

10 Ac wedi ei ddyfod ef i mewn i Jerusalem, y ddinas oll a gynhyrfodd, gan ddywedyd, Pwy yw hwn?

11 A'r torfeidd a ddywedasant, Hwn yw Iesu y prophwyd o Nazareth yn Galilea.

12 ¶ A'r Iesu a aeth i mewn i deml Dduw, ac a dastodd allan bawb ar oedd yn gwerthu ac yn prynu yn y deml, ac a ddymchwelodd i lawr fyrdiau y newidwyr arian, a chad-eiriau y rhai oedd yn gwerthu colommenod:

13 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Yagrifenwyd, Tŷ gweddi y gelwir fy nhŷ i; eithr chwi a'i gwnaethoch yn ogof lladron.

14 A daeth y deillion a'r cloffion atto yn y deml; ac efe a'u hischodd hwynt.

15 A phan welodd yr arch-offeiriad a'r ysgrifenyddion y rhyfeddodau a wnaethai efe, a'r plant yn llefain yn y deml, ac yn dywedwch, Hosanna i fab Dafydd; hwy a lidasant.

16 Ac a ddywedasant wrtho, A wyt ti yn clywed beth y mae y rhai hyn yn ci ddywedyd? A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Ydwyf. Oni ddarllenasoch chi erioed, O enau plant bychain a rhai yn sugno y perffathiaist sbiant?

17 ¶ Ac efe a'u gadawodd hwynt, ac a aeth allan o'r ddinas i Bethania, ac a lettyodd yno.

18 A'r bore, fel yr oedd efo yn dychweilyd i'r ddinas, yr oedd arno chwant bwyd.

19 A phan welodd efe ffygysbren ar y ffordd, efe a ddaeth atto, ac ni chafodd ddim arno, ond dall yn unig: ac efe a ddywedodd wrtho, Na thyfelf ffirwyth arnat bydi mwyach. Ac yn ebrwydd y crinodd y ffygysbren.

20 A phan welodd y disgyblion, hwy a ryfeddasant, gan ddywedyd, Mor ddisym-mwth y crinodd y ffygysbren!

21 A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Yn wir meddaf i chwí, Os bydd gennych fydd, ac heb amneu, ni wneuch yn unig hyn a wnaethum i'r ffygysbren, eithr hefyd os dywedwch wrth y mynydd hwn, Coder di i fynu, a bwrier di i'r môr; hynny a fydd.

22 A pha beth bynnag a ofynoch mewn gweddi, gan gredu, chwi a'i derbyniwch.

23 Ac wedi ei ddyfod ef i'r deml, yr arch-offeiriad a henuriaid y bobl a ddaethant atto fel yr oedd efo yn athrawiaethu, gan ddywedyd, Trwy ba awdurdod yr wyt ti yn gwneuthur y pethau hyn? a phwy a roddes i ti yr awdurdod hon?

24 A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Minnau a ofynaf i chwíthau un gair, yr hwn os mynegwch i mi, minnau a fynefaf i chwíthau trwy ba awdurdod yr wyf yn gwneuthur y pethau hyn.

25 Bedydd loan, o ba le yr oedd? ai o'r nef, ai o ddynion? A hwy a ymresymasant yn eu plith eu hunain, gan ddywedyd, Os dywedwn, O'r nef; efe a ddywed wrthynt, Paham gan hynny nas credasoch ef?

26 Ond os dywedwn, O ddynion; y mae arnom ofn y bobl; canys y mae pawb yn cymmeryd loan megis prophwyd.

27 A hwy a attebasant i'r Iesu, ac a ddywedasant, Ni wyddom ni. Ac yntau a ddywedodd wrthynt, Nid wyf finnau yn dywedyd i chwí trwy ba awdurdod yr wyf yn gwneuthur y pethau hyn.

28 ¶ Ond beth dybygwech chiwi? Yr oedd gan wr ddau fab: ac efe a ddaeth at y cyntaf, ac a ddywedodd, Fy mab, dos, gweithia heddyw yn fy ugwinllan.

29 Ac yntau a atebodd ac a ddywedodd, Nid af: ond wedi hynny efe a edifarhaodd, ac a aeth.

30 A phan ddaeth efe at yr ail, efe a ddywedodd yr un modd. Ac efe a atebodd ac a ddywedodd, Myfi a daf, arglwydd; ac nid aeth ef.

31 Pa un o'r ddau a wnaeth ewylls y tad? Dywedasant wrtho, Y cyntaf. Yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Yn wir meddaf i chwí, yr a y publicanod a'r putteiniaid i mewn i deyrnas Dduw o'ch blaen chwí.

32 Canys daeth loan atoch yn ffordd cyflawnder, ac ni chredasoch ef: ond y publicanod a'r putteiniaid a'i credasant ef. Chwíthau, yn gweled, nid edifarhasoch wedi hynny, fel y credech ef.

33 ¶ Clywch ddammeg arall. Yr oedd rhyw ddyon o berehen tŷ, yr hwn a blannodd winllan, ac a osododd gae yn ei chylch hi, ac a gloddiodd ynddi win-wryf, ac a adeiladodd dŵr, ac a'i gosododd hi allan i lafurwyr, ac a aeth oddi cartref.

34 A phan nesodd amser ffirwythau, efe a ddanfonodd ei weision at y llafurwyr, i dderbyn ei ffirwythau hi.

35 A'r llafurwyr a ddallasant ei weision ef, ac un a gurasant, ac arall a laddasant, ac arall a labyddiasant.

36 Trachein, efe a anfonodd weision eraill, fwy na'r rhai cyntaf: a hwy a wnaethant iddynt yr un modd.

37 Ac yn ddiweddaf oll, efe a anfonodd

atytnt ei fab ei hun; gan ddywedyd, Hwya barchant fy mab l.

38 A phan welodd y llafurwyr y mab, hwy a ddywedasant yn eu plith eu hun, Hwn yw yr etfedd; deuwch, lladdwn ef, a dalïwn ei etfeddiseth ef.

39 Ac wedi iddynt ei ddal, hwy a'i hwriasant ef allan o'r winllan, ac a'i lladdasant.

40 Am hynny pan ddél arglwydd y winllan, pa beth a wna efe i'r llafurwyr hynny?

41 Hwya a ddywedasant wrtho, Efe a ddi-fetha yn llwyr y dynion drwg hynny, ac a esyd y winllan i lafurwyr eraill, y rhai a dalant iddo y ffirwythau yn eu hamserau.

42 Yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Oni ddarlernasoch chiw erioed yn yr ysgrifthyrau, Y maen a wrthododd yr adaeladwyr, hwn a wnaethpwyd yn ben congl: gan yr Arglwydd y gwnaethpwyd hyn, a rhyfedd yw yn ein golwg ni?

43 Am hynny meddaf i chiw, y dygir teyrnas Dduw oddi amoch chiw, ac a'i rhoddid i genedl a ddygo ei ffirwythau.

44 A phwy bynnag a syrhio ar y maen hwn, efe a ddryllid: ac ar bwy hynnog y syrhio, efe a'i mal ef yn chwifriw.

45 A phan glybu yr arch-offeiriad a'r Pharisaid ei ddamnegion ef, hwy a wybuant mai am danynt hwy y dywedai ef.

46 Ac a hwy yn ceisio ei ddala, hwy a ofnasant y torfeydd; am eu bod yn ei gymmeryd ef fel prophwyd.

PENNOD XXII.

1 *Damneg priodas mab y brenhin. 9 Galwedigaeth y Cenhedloedd. 12 Cospedigaeth yr hwn nid oedd ganddo y wisg brïodas. 15 Y dyllid talu teyrnged i Cesar. 23 Crist yn cwu safnau y Saduceaid ynghylch yr adgyfodiad: 34 yn ateb y cyfreithiwr, pa un yw y gorchymyn cyntaf, a'r mawr; 41 ac yn holi y Pharisaid ynghylch y Messias.*

AR Iesu a atebodd, ac a lefarodd wrthynt drachefn mewn damnegion, gan ddywedyd,

2 Cyffelyb yw teyrnas nefoedd i ryw frenhin a wnaeth brïodas i'w fab,

3 Ac a ddanfonodd ei weision i alw y rhai a wahoddasid i'r brïodas: ac ni fynnent hwy ddyfod.

4 Trachefn efe a anfonodd weision eraill, gan ddywedyd, Dywedwch wrth y rhai a wahoddwyd, Wele, parottdais fy nghiniaw: fy ychian a'm pasgedigion a laddwyd, a phob peth sydd barod: deuwch i'r brïodas.

5 A hwy yn ddiystyr ganddynt, a aethant ymalth, un i'w faes, ac arall i'w fasnach:

6 A'r lleill a ddalïasant ei weision ef, ac a'u hammharchasant, ac a'u lladdasant.

7 A phan glybu y brenhin, efe a lidodd: ac a ddanfonodd ei luocedd, ac a ddinystriodd y lleiddiaid hynny, ac a losgodd eu dinas hwyt.

8 Yna efe a ddywedodd wrth ei weision, Yn wir y brïodas sydd barod, ond y rhai a wahoddasid nid oeddynt deilwng.

9 Ewech gan hynny i'r prif-ffyrdd, a chynifer ag a gaffoch, gwahoddwch i'r brïodas.

10 A'r gwëision hynny a aethant allan i'r prif-ffyrdd, ac a gasglasant ynghyd gynifer oll ag a gawsant, drwg a da: a llanwyd y brïodas o wahoddedigion.

11 ¶ A phan ddaeth y brenhin i mewn i well y gwahoddedigion, efe a ganfu yno dilyn heb wisg priodas am dano:

12 Ac efe a ddywedodd wrtho, Y cyfyll, pa fodd y daethost i mewn yma, heb fod gennyf wisg priodas? Ac yntau a aeth yn fud.

13 Yna y dywedodd y brenhin wrth y gwëidigion, Rhwymwch ei draed a'i ddwylaw, a chymmerwch ef ymaith, a thefwich i'r tywyllwch etthaf: yno y bydd wylofain a rhinglan dannedd.

14 Canys llawer sydd wedi eu galw, ac ychydig wedi eu dewis.

15 ¶ Yna yr aeth y Pharisaid, ac a gymmerasant gynghor pa fodd y rhwydent ef yn ei ymadrodd.

16 A hwy a ddanfonasant atto eu diagybbion ynghyd a'r Herodianiaid, gan ddywedyd, Athraw, ni a wyddom dy fod yn eirwir, ac yn dygu ffordd Duw mewn gwirionedd, ac nad oes arnat ofal rhag neb: oblegid nid wyt ti yn edrych ar wyneb dynion.

17 Dywed i ni gan hynny, Beth yr wyt ti yn ei dybied? Ai cyfreithlawn rhoddi teyrnged i Cesar, ai nid yw?

18 Ond yr Iesu a wybu eu drygoni hwy, ac a ddywedodd, Paham yr ydych yn fy nhemtio i, chiw ragrithwyr?

19 Dangoswch i mi arian y deyrnged. A hwy a ddygasant atto geiniog.

20 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Eiddo pwy yw y ddelw hon a'r argraph?

21 Dywedasant wrtho, Eiddo Cesar. Yna y dywedodd wrthynt, Telwch chwithau yr eiddo Cesar i Cesar, a'r eiddo Duw i Dduw.

22 A phan glywsant hwy hyn, rhyfeddu a wnaethant, a'i adael ef, a myned ymaith.

23 ¶ Y dydd hwnnw y daeth atto y Saduceaid, y rhai sydd yn dywedyd nad oes adgyfodiad, ac a ofynasant iddo.

24 Gan ddywedyd, Athraw, dywedodd Moses, Os bydd marw neb heb iddo blant, priodid ei frawd ei wraig ef, a chyfoded had i'w frawd.

25 Ac yr oedd gyd â ni saith o frodyr: a'r cyntaf a brïododd wraig, ac a fu farw; ac efe heb hiliogaeth iddo, a adawodd ei wraig i'w frawd.

26 Felly hefyd yr all, a'r trydydd, hyd y seithfed.

27 Ac yn ddiweddar oll bu farw y wraig hefyd.

28 Yn yr adgyfodiad, gan hynny, gwraig i bwy o'r saith fydd hi? canys hwynt-hwy oll a'i cawsant hi.

29 A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Yr ydych yn cyfeillori, gan na wyddoch yr ysgrifthyrau, na gallu Duw.

30 Oblegid yn yr adgyfodiad nid ydynt nac yn gwricca, nac yn gwra; eithr y maent fel angelion Duw yn y nef.

31 Ac am adgyfodiad y meirw, oni ddarlernasoch yr hyn a ddywedwyd wrthyhych gan Dduw, gan ddywedyd,

32 Myh yw Duw Abraham, a Duw Isaac, a Duw Jacob? Nid yw Duw Dduw y rhai meirw, ond y rhai byw.

33 A phan glybu y torfeydd hynny, hwy a synnasant wrth ei athrawiaeth ef.

34 ¶ Ac wedi clywed o'r Pharisaid ddarfod i'r Iesu ostegu y Saduceaid, hwy a ymgynnullasant ynghyd i'r un lle.

35 Ac un o honynt, yr hwn oedd gyfreithiwr, a ofynodd iddo, gan ei demtio, a dywedyd,

36 Athraw, pa un yw y gorchymyn mawr yn y gyfraith?

37 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Ceri yr Arglwydd dy Dduw a'th holl galon, ac a'th holl enaid, ac a'th holl feddw.

38 Hwn yw y cyntaf, a'r gorchymyn mawr.

39 A'r ail sydd gyffelyb iddo; Câr dy gymmydog fel ti dy hun.

40 A'r y ddau gorchymyn hyn y mae yr holl gyfraith a'r prophwyd yn sefyll.

41 ¶ Ac wedi ymgasgu o'r Phariseaid ynghyd, yr Iesu a ofynnodd iddynt,

42 Gan ddywedyd, Beth a dybygwech chiwi am Grist? naab i bwy ydyw? Dywedent wrtho, *Mab Dafydd*.

43 Dywedai yntau wrthynt, Pa fodd gan hynny y mae Dafydd yn yr yspryd yn ei alw ef yn Arglwydd, gan ddywedyd,

44 Dywedodd yr *ARGLWYDD* wrth fy Arglwydd, Eistedd ar fy neheulaw, hyd oni osodwyf dy elynion yn droedfainge i'th draed di?

45 Os yw Dafydd gan hynny yn ei alw ef yn Arglwydd, pa fodd y mae efe yn fab iddo?

46 Ac nid allodd neb ateb gair iddo, ac ni feiddiodd neb o'r dydd hwnnw allan ymofyn âg ef i'w rwyach.

PENNOD XXIII.

1 *Crist yn rhybuddio y bobl i ddilyn athraoiaeth dda, ac nid ceamlau drwg yr ysgrifenyddion a'r Phariseaid. 5 Rhaid i ddogylbion Crist ochehlyd eu rhyfysg hwy. 13 Mae efe yn cyhoeddi wyth waed yn orbyn eu rhagrith a'u dalhneb hwy; 34 ac yn prophwydo dilynstr Jerusalem.*

YNA y befarodd yr Iesu wrth y torfeydd a'i ddogylbion,

2 Gan ddywedyd, Y'nghadair Moses yr eistedd yr ysgrifenyddion a'r Phariseaid.

3 Yr hyn oll gan hynny a ddywedant wrthyech am eu cadw, oedwch a gwnewch; eithr yn ol eu gweithredoedd na wnewch: canys dywedant, ac nis gwnant.

4 Obledig y maent yn rhwymo beichiau trymion ac anhawdd eu dwyn, ac yn eu gosod ar ysgwyddau dynion; ond nid ewyllysiant eu syfidi hwy âg un o'u bysedd.

5 Ond y maent yn gwneuthur eu holl weithredoedd er mwyn eu gweld gan ddynton: canys y maent yn gwneuthur yn llydsin eu phylacterau, ac yn gwneuthur ymylwaith eu gwisoedd yn helaeth;

6 A charu y maent y lle uchaf mewn gwleddoedd, a'r prif-gadeiriâu yn y synagogau,

7 A chyfarach yn y marchnadoedd, a'u galw gan ddynton, Rabbi, Rabbi.

8 Eithr na'ch galw chiwi Rabbi: canys un yw eich Athraw chiwi, *sef* Crist; a ehwithau oll brodyr ydych.

9 Ac na elwch neb yn dad i chiwi ac yr ddaear: canys un Tad sydd i chiwi, yr hwn sydd yn y nefoedd.

10 Ac na'ch galw yn athrawon: canys un yw eich Athraw chiwi, *sef* Crist.

11 A'r mwya'f o honoch a fydd yn weinidog i chiwi.

12 A phwy bynnag a'i dyrchafo ei hun, a ostyngir; a phwy bynnag a'i gostyngo ei hun, a ddyrchefir.

13 ¶ Eithr gwae chiwi, ysgrifenyddion a Phariseaid, ragrithwyr: canys yr ydych yn cau teyrnas nefoedd o flaen dynion: canys chiwi nid ydych yn myned i mewn, a'r rhai sydd yn myned i mewn nis gadewch i fynd i mewn.

14 Gwae chiwi, ysgrifenyddion a Phariseaid, ragrithwyr: canys yr ydych yn llwyr-fwyttal gwragedd gweddwon, a hynny yn rhith hir weddio: am hynny y derbynwch farn fwy.

15 Gwae chiwi, ysgrifenyddion a Phariseaid, ragrithwyr: canys amgylchu yr ydych y môr a'r tir, i wneuthur un prosllyt; ac wedi y gwneir, yr ydych yn ei wneuthur ef yn fab uffern, yn ddau mwy na chiwi eich hunain.

16 Gwae chiwi, dywysogion deillion, y rhai ydych yn dywedyd, Pwy bynnag a dwng i'r deml, nid yw ddim; ond pwy bynnag a dwng i aur y deml, y mae efe mewn dyled.

17 Pfyllaid, a deillion: canys pa un sydd fwyaf, yr aur, ai y deml sydd yn sancteiddio yr aur?

18 A phwy bynnag a dwng i'r allor, nid yw ddim; ond pwy bynnag a dyngo i'r rhodd sydd arni, y mae efe mewn dyled.

19 Pfyllaid, a deillion: canys pa un fwyaf, y rhodd, ai yr allor sydd yn sancteiddio y rhodd?

20 Pwy bynnag gan hynny a dwng i'r allor, sydd yn tyngu iddi, ac i'r hyn oll sydd arni.

21 A phwy bynnag a dwng i'r deml, sydd yn tyngu iddi, ac i'r hwn sydd yn preswlyo ynddi.

22 A'r hwn a dwng i'r nef, sydd yn tyngu i orsedd-fainge Duw, ac i'r hwn sydd yn eistedd arni.

23 Gwae chiwi, ysgrifenyddion a Phariseaid, ragrithwyr: canys yr ydych yn degymmu y mintys, a'r anis, a'r ewmin, ac a adawsoch heibio y pethau trymchaf o'r gyfraith, barn, a thrugaredd, a ffydd: rhaid oedd gwneuthur y pethau hyn, ac na adewid y lleill heibio.

24 Tywysogion deillion, y rhai ydych yn hidlo gywybedyn, ac yn llyngue camel.

25 Gwae chiwi, ysgrifenyddion a Phariseaid, ragrithwyr: canys yr ydych yn glanhâ y tu allan i'r ewppau a'r ddyysi, ac o'r tu mewn y maent yn llawn o drawsedd ac anghymmedroldeb.

26 Yr Pharisead dall, glanhâ yn gyntaf yr hyn sydd oddi fewn i'r ewppau a'r ddyysi, fel y byddo yn lân hefyd yr hyn sydd oddi allan iddynt.

27 Gwae chiwi, ysgrifenyddion a Phariseaid, ragrithwyr: canys tebyg ydych chiwi i feddau wedi eu gwynnu, y rhai sydd yn ymddangos yn dëg oddi allan, ond oddi mewn sydd yn llawn o esgryn y meirw, a phob afiendd.

28 Ac felly chwithau oddi allan ydych yn ymddangos i ddynton yn gyflawn, ond o fewn yr ydych yn llawn rhagrith ac anwicedd.

29 Gwae chiwi, ysgrifenyddion a Phariseaid, ragrithwyr: canys yr ydych yn adeiladu beddau y rhai cyflawn;

30 Ac yr ydych yn dywedyd, Pe buasem ni yn nyddiau ein tadau, ni buasem ni gyfranogion a hwynt yn ngwaed y prophwydi.

31 Felly yr ydych yn tystiolaethu am danoch eich hunain, eich bod yn hysbys i'r rhai a laddasant y prophwydi.

32 Cyflawnwch chwithau hefyd fesur eich tadau.

33 O seirph, hillogaeth gwiberod, pa fodd y gellwch ddtang rhag barn uffern?

34 ¶ Am hynny, wela, yr ydyw yn anfon attoch brophwydi, a doethion, ac ysgrifenyddion: a rhai o honynt a leddwch, ac a groeshoeliwch; a rhai o honynt a ffirwyllwch yn eich synagogau, ac a erlidwch o dref i dref:

35 Fel y delo amoch chiwi yr holl waed cyflawn a'r o llyngwyd ar y ddaear, o waed Abel gyflawn hyd waed Zecharias fab Barachias, yr hwn a laddasoch rhwng y deml a'r allor.

36 Yn wir meddaf i chiwi, Daw hyn oll ar y genhedlaeth hon.

37 Jerusalem, Jerusalem, yr hon wyt yn lladd y prophwydi, ac yn llabyddio y rhai a ddanfonir atit, pa sawi gwaith y mynnsawn

gantha dy blant ynghyd, megis y esagi Iâr ei chywion dan ei hadenydd, ac nis mayn-
nech!

38 Wele, yr ydys yn gadael eich tŷ i chwï yn anghyffnodd.

39 Canys meddaf i chwï, Ni'm gwelwch ar ei hyn, hyd oni ddywedoch, Bendigeidg yw yr hwn sydd yn dyfod yn enw yr Arglwydd.

PENNOD XXIV.

1 *Crist yn rhag-dyrwedyd dimystyr y deml: 3 pa fath a pha faint o gystruddiau a fydd o'r blaen. 20 Arwyddion ei ddyfodiad ei farn. 36 Ac o ran bod y dydd a'r awr yn anghybois, 42 y dylem ni wilydd fel gwaelion da, yn ddisgwyf bob amser am ddyfodiad eu meistir.*

A'R Iesu a seith allan, ac a ymadwodd o'r deml: a'i ddisgwyblon a ddaethant ato, i ddangos iddo adeiladau y deml.

3 A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Oni welwch chwï hyn oll? Yn wir meddaf i chwï, Ni adewir yma garreg ar garreg, a'r ni ddat-
todir.

3 ¶ Ac efe yn eistedd ar fynydd yr Olew-
wydd, y disgwyblon a ddaethant ato o'r neilldu, gan ddywedyd, Mynega i ni, pa bryd y bydd y pethau hyn? a pha arwydd fydd o'ih ddyfodiad, ac o ddiwedd y byd?

4 A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrth-
yn, Edrychwch rhag i neb eich twyllo chwï.

5 Canys daw llawer yn fy enw i, gan ddy-
wedyd, Myfi yw Crist; ac a dwyllant llawer.

6 A chwï a gewch gilywd am ryfeloedd, a son am ryfeloedd: gwelwch na chyffwrdd chwï: canys rhaid yw bod hyn oll; eithr nid yw y diwedd etid.

7 Canys cyfyd cenedl yn erbyn cenedl, a theyrnas yn erbyn teyrnas: ac fe fydd newyn, a nodau, a daear-grynfasu mewn manau.

8 A ddechreuad gofidiau yw hyn oll.

9 Yna y'ch traddodiant chwï i'ch gor-
thrymmu, ac a'ch lladdant: a chwï a gasêir gan yr holl genhedloedd er mwyn fy enw i.

10 Ac yna y rhwystrir llawer, ac y bradych-
ant eu gilydd, ac y casant eu gilydd.

11 A gau-brophwydï llawer a godant, ac a dwyllant llawer.

12 Ac o herwydd yr amlhá anwiredd, fe a oera cariad llawer.

13 Eithr y neb a barháo hyd y diwedd, hwnnw a fydd cadwedig.

14 A'r efengyl hon am y deyrnas a breg-
eithr trwy yr holl fyd, er tystiolaeth i'r holl genhedloedd: ac yna y daw y diwedd.

15 Am hynny pan weloch y ffeidd-dra anghyfamneddol, a ddywedwyd trwy Daniel y prophwyd, yn sefyll yn y lle sanctaidd, (y neb a ddirileno, ystyried)

16 Yna y rhai a fyddant yn Judea, ffoant i'r mynyddoedd.

17 Y neb a fyddo ar ben y tŷ, na ddisgwynd i gymmeryd dim allan o'i dŷ:

18 A'r hwn a fyddo yn y maes, na ddy-
chweled yn ei ol i gymmeryd ei ddillad.

19 A gwae y rhai bechlogion, a'r rhai yn rhol bronau, yn y dyddiau hynny.

20 Eithr gweddiwch na byddo eich ffoed-
igaeth yn y gauaf, nac ar y dydd sabbath:

21 Canys y pryd hwnnw y bydd gor-
thrymder mawr, y fath ni bu o ddechreu y byd hyd yr awr hon, ac ni bydd chwaith.

22 Ac oni bai fyfthau y dyddiau hynny, ni fuasai gadwedig un cnawd oll: eithr er mwyn yr etholedigion fe fytthêir y dyddiau hynny.

23 Yna os dywed neb wrthyh, Wele, llyma Crist, neu llyma; na chredwch.

24 Canys cyfyd gau-gristiau, a gau-bre-
phwydï, ac a roddant arwyddion mawrion a rhyfeddodau, hyd oni thryllant, pe byddai bosibl, iâ, yr etholedigion.

25 Wele, rhagddywedais i chwï.

26 Am hynny, os dywedant wrthyh, Wele, y mac efe yn y diffeithwch; nac ewch allan: wele, yn yr ystafeloedd; na chradwch.

27 Oblegid fel y daw y feiliten o'r dwyrain, ac y tywynna hyd y gorllewin; felly hefyd y bydd dyfodiad Mab y dyn.

28 Canys pa le bynnag y byddo y gelain, yno yr ymgangi yr crydod.

29 ¶ Ac yn y fan wedi gorthrymder y dyddiau hynny, y tywyllir yr haul, a'r lleuad ni rydd ei goluni, a'r ser a syrth o'r nef, a nerthoedd y nefoedd a yagdywir.

30 Ac yna yr ymddengys arwydd Mab y dyn yn y nef; ac yna y galara holl Iwythau y ddaear, a hwy a welant Fab y dyn yn dyfod ar gymmylau y nef, gyd â nerth a gogoniant mawr.

31 Ac efe a ddenfyn ei angelion a mawr sain udgorn; a hwy a gaegiant ei etholed-
igion ef ynghyd o'r pedwar gwyn, o eithaf-
oedd y nefoedd hyd eu heithafoedd hwynt.

32 Ond dygwch ddammeg oddi wrth y ffig-
ysiraen; Pan yw ei gangen eisoes yn dyner, a'i ddail yn torri allan, chwï a wyddoch fêd yf hâf yn agos:

33 Ac felly chwithau, pan weloch hyn oll, gwybyddwch ei fod yn agos, wrth y drysau.

34 Yn wir meddaf i chwï, Nid â y genhed-
aeth hon hebio, hyd oni wneir hyn oll.

35 Nef a daer a ânt hebio, eithr fy ngeiriasa i nid ânt hebio ddim.

36 ¶ Ond am y dydd hwnnw a'r awr nis gŵyr neb, nac angelion y nefoedd, ond fy Nhad yn unig.

37 Ac fel yf oedd yn nyddiau Noë, felly hefyd y bydd dyfodiad Mab y dyn.

38 Oblegid fel yr oeddynt yn y dyddiau ym mlaen y diluwr yn bwyttia ac yn yfed, yn prifodi ac yn rhoi i briodas, hyd y dydd yr aeth Noë i mewn i'r areh.

39 Ac ni wybant hyd oni ddaeth y dŷu, a'u cymmeryd hwy oll ymait; felly hefyd y bydd dyfodiad Mab y dyn.

40 Yna y bydd dau yn y maes; y naill a gymmerir, a'r llall a adewir.

41 Dwy a fydd yn malu mewn melin; un a gymmerir, a'r llall a adewir.

42 ¶ Gwyllwch gan hynny; am na wydd-
och pa awr y daw eich Arglwydd.

43 A gwybyddwch hyn, pe gwybussai gwr y tŷ pa wylidwriaeth y deulau y lleidr, efe a wylasai, ac ni adwasai goddio ei dŷ trwodd.

44 Am hynny byddwch chwithau barod: canys yn yr awr ni thybloch y daw Mab y dyn.

45 Pwy gan hynny sydd we fyddlawn a doeth, yr hwn a osododd ei arglwydd ar ei deulu, i roddi bywd iddynt mewn pryd?

46 Gwŷn ei fyd y gwas hwnnw, yr hwn y caiff ei arglwydd ef, pan ddalo, yn gwneuth-
ur felly.

47 Yn wir meddaf i chwï, ar ei holl ddâ y geysd efe ef.

48 Ond os dywed y gwas drwg hwnnw yn ei galon, Y mac fy arglwydd yn oedi dyfod;

49 A ddechruw arglwydd-welion, a bwyttia ac yfed gyd â'r meddwon;

50 Arglwydd y gwas hwnnw a ddaw yn y dydd nid yw efe yn disgwyf am dano, ac mewn awr nis gŵyr efe;

51 Ac efe a'i gwahana ef, ac a esyd ei ran ef gyd â'r rhagrithwyr: yno y bydd wyloftan a rningean dannedd.

FENNOD XXV.

1 *Damwag y deg morwyn; 14 a'r talentau; 31 a dŵl y farn ddiwedod.*

YNA tebyg fydd teyrnas nefoddi i ddeg o forwynion, y rhai a gymmerasant eu lampau, ac a aethant allan i gyfarfod a'r prifod-fab.

2 A phump o honynt oedd gall, a phump yn ffol.

3 Y rhai oedd ffol a gymmerasant eu lampau, ac ni chymmerasant olew gyd â hwynt:

4 A'r rhai call a gymmerasant olew yn eu hestri gyd â'u lampau.

5 A thra yr oedd y prifod-fab yn aros yn hir, yr hepiasant oll ac yr hunasant.

6 Ac ar hanner nos y bu gwaedd, *Wele, y mae y prifod-fab yn dyfod; ewch allan i gyfarfod ag ef.*

7 Yna y cyfododd yr holl forwynion hynny, ac a drwsiant eu lampau.

8 A'r rhai ffol a ddywedasant wrth y rhai call, Rhoddwch i ni o'ch olew chw! : canys y mae ein lampau yn difoddi.

9 A'r rhai call a atebasant, gan ddywedyd, *Nid felly; rhag na byddo digon i ni ac i chwithau: ond ewch yn hytrach at y rhai sydd yn gwerthu, a phrynwch i chwi eich humain.*

10 A thra yr oeddynt yn myned ymaith i brynu, daeth y prifod-fab; a'r rhai oedd barod, a aethant i mewn gyd ag ef i'r brifodas: a chauwyd y drwa.

11 Wedi hynny y daeth y merwynion eraill hefyd, gan ddywedyd, *Arglwydd, Arglwydd, agor i ni.*

12 Ac efe a atebodd ac a ddywedodd, *Yn wir meddaf i chwi, Nid adwaen chwi.*

13 Gwyllwch gan hynny; am na wyddoch na'r dydd na'r awr y daw Mab y dyn.

14 ¶ Canys y mae teyrnas nefoddi fel dyn yn myned i wlad ddiieithr, yr hwn a alwodd ei weision, ac a roddodd ei ddâ atynt.

15 Ac i un y rhoddes efe bŵm talent, ac i arall ddwy, ac i arall un, i bob un yn ol ei allu ei hun; ac yn y fan efe a aeth oddi cartref.

16 A'r hwn a dderbyniasai y pŵm talent a aeth, ac a farhmatiaodd â hwynt, ac a wnaeth bŵm talent eraill.

17 A'r un modd yr hwn a dderbyniasai y ddwy, a ynnillodd yntau ddwy eraill.

18 Ond yr hwn a dderbyniasai un, a aeth ac a gloddiodd yn y ddaear, ac a guddiodd arian ei arglwydd.

19 Ac wedi llawer o amser, y mae arglwydd y gwelision hynny yn dyfod, ac yn cyfrif â hwynt.

20 A daeth yr hwn a dderbyniasai bŵm talent, ac a ddug bŵm talent eraill, gan ddywedyd, *Arglwydd, pŵm talent a roddist attaf: wele, mi a ynnillais bŵm talent eraill atynt.*

21 A dywedodd ei arglwydd wrtho, *Da, was da a ffyddlawn: buost ffyddlawn ar ychydig, mi a'th osodaf ar lawer: dos i mewn i lawenydd dy arglwydd.*

22 A'r hwn a dderbyniasai ddwy dalent a ddaeth, ac a ddywedodd, *Arglwydd, dwy dalent a roddist attaf: wele, dwy eraill a ynnillais atynt.*

23 Ei arglwydd a ddywedodd wrtho, *Da, was da a ffyddlawn: buost ffyddlawn ar ychydig, mi a'th osodaf ar lawer: dos i mewn i lawenydd dy arglwydd.*

24 A'r hwn a dderbyniasai yr un dalent a ddaeth, ac a ddywedodd, *Arglwydd, mi a'th*

adwaenwn di, mal gwr caled ydwyf, yn medd lie nis hauaist, ac yn casglu lle ni wasgeraist:

25 Ac mi a ofnais, ac a aethum, ac a guddiais dy dalent yn y ddaear: wele, yr wyf yn cael yr eiddod dy hun.

26 A'i arglwydd a atebodd ac a ddywedodd wrtho, *O was drwg a diog, ti a wyddit fy mod yn medd lie nis hauais, ac yn casglu lle nis gwasgerais:*

27 Am hynny y dylesit ti roddi fy arian at y cyfnewidwyr, a mi pan ddaethwn a gawswn dderbyn yr eiddod fy hun gyd â llog.

28 Cymmerwch gan hynny y dalent oddi wrtho, a rhoddwch i'r hwn sydd ganddo ddeg talent.

29 (Canys i bob un y mae ganddo y rhoddir, ac efe a gaiff helaethrwydd; ac oddi ar yr hwn nid oes ganddo y dygir oddi arno, fe, yr hyn sydd ganddo.)

30 A bwriwch allan y gwas anffuddiol i'r tywyllwch eithaf: yno y bydd wylofain a rhingcain dannedd.

31 ¶ A Mab y dyn, pan ddél yn ei ogoniant, a'r holl angelion sanctaidd gyd ag ef, yna yr eistedd ar orsedd-fainge ei ogoniant.

32 A chyd-gesgri ger ei fron ef yr holl genhedloedd: ac efe a'u didola hwynt oddi-wrth eu gilydd, megis y didola'r bugail y defaid oddi wrth y geifr:

33 Ac a esyd y defaid ar ei ddeheulaw, ond y geifr ar yr aswy.

34 Yna y dywed y Brenhin wrth y rhai ar ei ddeheu-law, *Deuwch, chw! fendigedigion fy Nhad, etifeddwch y deyrnas a barottwyd i chwi er seiliad y byd.*

35 Canys bŵm newynog, a chwi a roisoch i mi fwyd: bu arnaf syched, a rhoisoch i mi ddiol: bŵm ddiieithr, a dygasoch fi gyd â chwi:

36 Noeth, a dilladasoch fi: bŵm glaf, ac ymwelsoch â mi: bŵm yng ngharchar, a daethoch attaf.

37 Yna yr ettyb y rhai cyfiawn iddo, gan ddywedyd, *Arglwydd, pa bryd y'th welson yn newynog, ac y'th borthasom? neu yn sychedig, ac y rhoisom i ti ddiol?*

38 A pha bryd y'th welson yn ddiieithr, ac y'th ddygasom gyd â ni? neu yn noeth, ac y'th ddilladasom?

39 A pha bryd y'th welson yn glaf, neu y'nggharchar, ac y daethom attaf?

40 A'r Brenhin a ettyb, ac a ddywed wrth-ynt, *Yn wir meddaf i chwi, Yn gymmaint a'i wneuthur o honoch i un o'r rhai hyn fy mrodyr lleiaf, i mi y gwnaethoch.*

41 Yna y dywed efe hefyd wrth y rhai a fyddant ar y llaw aswy, *Ewch oddi wrthyf, rai mellidgedig, i'r tân tragrwyddol, yr hwn a barottwyd i ddiolaf ac i'w angelion.*

42 Canys bŵm newynog, ac ni roisoch i mi fwyd: bu arnaf syched, ac ni roisoch i mi ddiol:

43 Bŵm ddiieithr, ac ni'm dygasoch gyd â chwi: noeth, ac ni'm dilladasoch: yn glaf, ac y'nggharchar, ac ni ymwelsoch â mi.

44 Yna yr atebant hwythau hefyd iddo, gan ddywedyd, *Arglwydd, pa bryd y'th welson yn newynog, neu yn sychedig, neu yn ddiieithr, neu yn noeth, neu yn glaf, neu y'nggharchar, ac ni weiniasom i ti?*

45 Yna yr ettyb efe iddynt, gan ddywedyd, *Yn wir meddaf i chwi, Yn gymmaint ag nas gwnaethoch i'r un o'r rhai lleiaf hyn, nis gwnaethoch i minnau.*

46 A'r rhai hyn a ânt i gospedigaeath dragrwyddol: ond y rhai cyfiawn i fywyd tragrwyddol.

PENNOD XXVI.

3 Y llywodraethwyr yn cyd-furiadu yn erbyn Crist. 7 Y wraig yn ennainio ei ben ef. 14 Judas yn ei werthu ef. 17 Crist yn bwyttu y pasc: 26 yn ordinio ei supper sanctaidd: 36 yn gweddio yn yr ardd: 47 ac wedi ei fradychu â chusan, 57 yn cael ei arwain at Caiaphas, 69 a'i wadu gan Petr.

A BU, wedi i'r Iesu orphen y geiriau hyn oll, efe a ddywedodd wrth ei ddisgyblion,

2 Chwi a wyddoch mai gwedi deuddydd y mae y pasc, a Mab y dyn a draddodir i'w groes-hoelio.

3 Yna yr ymgasglodd yr arch-offeiriad, a'r ysgrifenyddion, a henuriaid y bobl, i lys yr arch-offeiriad, yr hwn a elwid Caiaphas:

4 A hwy a gyd-yngynghorasant fel y dalient yr Iesu trwy ddilchell, ac y lladdent ef.

5 Eithr hwy a ddywedasant, Nid ar yr wyl, zhaig bod cynnwyr ym mhilth y bobl.

6 ¶ Ac a'r Iesu ym Bethania, yn nhŷ Simon y gwahan-giwyfus,

7 Daeth atto wraig a chanddi ffwch o ennaint gwerthfawr, ac a'i tywalltodd ar ei ben, ac efe yn eistedd wrth y ford.

8 A phan welodd ei ddisgyblion, hwy a sorasant, gan ddywedyd, I ba beth y dw y golled hon?

9 Canys fe a allasid gwerthu yr ennaint hwn er llawer, a'i roddi i'r tlodion.

10 A'r Iesu a wybu, ac a ddywedodd wrthynt, Paham yr ydych yn gwneuthur blinder i'r wraig? canys hi a weithiodd weithred dda arnaf.

11 Oblegid y mae gennyh y tlodion bob amser gyd â chwi; a mi nid ydych yn ei gael bob amser.

12 Canys hi yn tywallt yr ennaint hwn ar fy nghorph, a wnaeth hyn i'm claddu i.

13 Yn wir meddaf i chwi, Pa fe bynnag y pregether yr efengyl hon yn yr holl fyd, mynegir yr hyn a wnaeth hi hefyd, er cofia am dani hi.

14 ¶ Yna yr aeth un o'r deuddeg, yr hwn a elwid Judas Iscariot, at yr arch-offeiriad.

15 Ac a ddywedodd wrthynt, Pa beth a roddwch i mi, a mi a'i traddodaf ef i chwi? A hwy a osodasant iddo ddeg ar hugain o arian.

16 Ac o hynny allan y ceisiodd efe amser cyfaddas i'w fradychu ef.

17 ¶ Ac ar y dydd cyntaf o wyf y bara croew, y disgyblion a ddaethant at yr Iesu, gan ddywedyd wrtho, Pa le y mynni i mi barottol i ti fwytia y pasc?

18 Ac yntau a ddywedodd, Ewch i'r ddinas at y cyfryw un, a dywedwch wrtho, Y mae yr Athraw yn dywedyd, Fy amser sydd agos: gyd â thi y cynhaliaf y pasc, mi a'm disgyblion.

19 A'r disgyblion a wnaethant y modd y gorchymynasaf yr Iesu iddynt, ac a barottoiant y pasc.

20 Ac wedi ei myned hi yn hwyr, efe a sisteddodd gyd â'r deuddeg.

21 Ac fel yr oeddynt yn bwyttu, efe a ddywedodd, Yn wir yr wyf yn dywedyd i chwi, mai un o honoch chwi a'm bradycha i.

22 A hwythau yn drist lawn, a ddechreasant ddywedyd wrtho, bob un o honynt, Ai myfi yw, Argiwydd?

23 Ac efe a atebodd ac a ddywedodd, Yr hwn a wlych ei law gyd â mi yn y ddyg, hwnnw a'm bradycha i.

24 Mab y dyn yn ddiau sydd yn myned, fel

y mae yn ysgrifenedig am dano: eithr gwae y dyu hwnnw trwy yr hwn y bradychir Mab y dyn: da fuasai i'r dyu hwnnw pe nas ganois ef.

25 A Judas, yr hwn a'n bradychodd ef, a atebodd ac a ddywedodd, Ai myfi yw efe, Athraw? Yntau a ddywedodd wrtho, Ti a ddywedast.

26 ¶ Ac fel yr oeddynt yn bwyttu, yr Iesu a gymmerth y bara, ac wedi iddo fendithio, efe a'i torrodd, ac a'i rhoddodd i'r disgyblion, ac a ddywedodd, Gymmerwch, bwytiwch: hwn yw fy nghorph.

27 Ac wedi iddo gymmeryd y cwppan, a ddiolch, efe a'i rhoddodd iddynt, gan ddywedyd, Yfwch hwb o hwn:

28 Canys hwn yw fy ngwaed o'r testament newydd, yr hwn a dywelltir dros lawer, er maddaeuant pechodau.

29 Ac yr ydwyf yn dywedyd i chwi, nad yfaf o hyn allan o frwyth hwn y winwydden, hyd y dydd hwnnw pan yfwyf ef gyd â chwi yn newydd yn nheyrnas fy Nhad.

30 Ac wedi iddynt ganu hymn, hwy a aethant allan i fynydd yr Olew-wydd.

31 Yna y dywedodd yr Iesu wrthynt, Chwy-chwi oll a rwystrir heno o'm plegid i: canys ysgrifenedig yw, Tarawaf y bugail, a defaid y praidd a wasgerir.

32 Eithr wedi fy adgyfodi, mi a âf o'ch blaen chwi i Galilea.

33 A Phetr a atebodd ac a ddywedodd wrtho, Pe rhwysrid pawb o'th blegid di, etto ni'm rhwysrid i byth.

34 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Yn wir yr wyt yn dywedyd i ti, mai y nos hon, cyn canu o'r ceiliog, i'm gwedi deirgwaith.

35 Petr a ddywedodd wrtho, Pe gorfyddai i mi farw gyd â thi, ni'th wadaf ddim. Yr un modd hefyd y dywedodd yr holl ddisgyblion.

36 ¶ Yna y daeth yr Iesu gyd â hwynt i fan a elwid Gethsemane, ac a ddywedodd wrth ei ddisgyblion, Risteddwch yma, tra yr elwyf a gweddio acw.

37 Ac efe, a gymmerth Petr, a dau fab Zebedeus, ac a ddechreuodd diastau ac ymosiduo.

38 Yna efe a ddywedodd wrthynt, Trist lawn yw fy enaid hyd angau: arhoewch yma, a gwyllwch gyd â mi.

39 Ac wedi iddo fyned ychydig ym mlaen, efe a syrthiodd ar ei wneid, gan weddio, a dywedyd, Fy Nhad, os yw bosibl, sed y cwppan hwn hebbo oddi wrthyf: etto nid fel yr ydwyf fi yn ewyllysio, ond fel yr ydwyf ti.

40 Ac efe a ddaeth at y disgyblion, ac a'u cafodd hwy yn cysgu; ac a ddywedodd wrth Petr, Felly; oni ellych chwi wlyied un awr gyd â mi?

41 Gwyllwch a gweddilwch, fel nad eloch i brofedigaeth. Yr yspryd yn ddiau sydd yn barod, eithr y cnawd sydd wan.

42 Efe a aeth drachefn yr all waith, ac a weddiodd, gan ddywedyd, Fy Nhad, onis gall y cwppan hwn fyned hebbo oddi wrthyf, na byddo i mi yfed o hono, gwnele dy ewyllys di.

43 Ac efe a ddaeth, ac a'u cafodd hwy yn cysgu drachefn: canys yr oedd eu llygaid hwy wedi trymhâu.

44 Ac efe a'u gadawodd hwynt, ac a aeth ymaith drachefn, ac a weddiodd y drydedd waith, gan ddywedyd yr un geiriau.

45 Yna y daeth efe at ei ddisgyblion, ac a ddywedodd wrthynt, Cyagwch bellach, a gorphwyswch: wele, y mae yr awr wedi

nesu, a Mab y dyn a draddodir i ddwyllaw pechaduriaid.

46 Codwch, awn: wele nesodd yr hwn sydd yn fy mradychu.

47 Ac efe etto yn llefaru, wele, Judas, un o'r deuddeg, a ddaeth, a chyd ag ef dyrfawr a chleddyfau a sffyn, oddi wrth yr arch-offeiriad a henuriaid y bobl.

48 A'r hwn a'i bradychodd ef a roisai arwydd iddynt, gan ddywedyd, Pa un bynnag a gusanwyf, hwnnw yw efe: deliwch ef.

49 Ac yn ebrwydd y daeth at yr Iesu, ac a ddywedodd, Henffych well, Athraw; ac a'i cusanodd ef.

50 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Y cyfall, i ba beth y daethost? Yna y daethant ac y rhoisant ddwyllaw ar yr Iesu, ac a'i dallassant ef.

51 Ac wele, un o'r rhai oedd gyd â'r Iesu, a estynnodd ei law, ac a dynnodd ei glleddyf, ac a darawodd was yr arch-offeiriad, ac a dorodd ei giust ef.

52 Yna y dywedodd yr Iesu wrtho, Dychwel dy glleddyf i'w le: canys pawb a'r a gymmerant glleddyf, a ddifethir a chleddyf.

53 A ydwyf ti yn tybied nas gallaf yr awr hon ddeisyf ar fy Nhad, ac efe a rydd yn y fan i mi fwy na deuddeg lleng o angelion?

54 Pa fodd ynte y cyflawnid yr ysgrythrau, mai felly y gorfydd bod?

55 Yn yr awr honno y dywedodd yr Iesu wrth y torfeydd, Ai megis at leidr y daethoch chiw allan, a chleddyfau a sffyn i'm dal i? yr oeddw i bounydd gyd â chiw yn eistedd yn dydd yn y deml, ac ni'm dallassoch.

56 A hyn oll a wnaethpwyd, fel y cyflawnid ysgrythrau y prophwyd. Yna yr holl ddisgiblion a'i gadawant ef, ac a ffoisant.

57 ¶ A'r rhai a ddallassant yr Iesu, a'i dygasant o'ymaith at Calaphas yr arch-offeiriad, lle yr oedd yr ysgrienyddolion a'r henuriaid wedi ymgasgu ynghyd.

58 A Phetr a'i canlynnodd ef o hirbell, hyd yn llys yr arch-offeiriad; ac a aeth i mewn, ac a eisteddodd gyd â'r gwelion, i weled y diwedd.

59 A'r arch-offeiriad a'r henuriaid, a'r holl gynghor, a geisiasant gau-dystiolaeth yn erbyn yr Iesu, fel y rhoddent ef i farwolaeth;

60 Ac nis cawsant: Ie, er dyfod yno gandystion lawer, ni cawsant. Eithr o'r diwedd fe ddaeth dau gaudyst.

61 Ac a ddywedasant, Hwn a ddywedodd, Mi a allaf ddimystrio teml Dduw, a'i hadeiladu mewn tri diwrnod.

62 A chyfododd yr arch-offeiriad, ac a ddywedodd wrtho, A atebdi d'ddim? beth y mae y rhai hyn yn ei dystiolaethu yn dy erbyn?

63 Ond yr Iesu a dawodd. A'r arch-offeiriad gan ateb a ddywedodd wrtho, Yr ydwyf yn dy dynghedu di trwy y Duw byw, ddyweddy o honot i ni, ai tydi yw y Crist, Mab Duw.

64 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Ti a ddyweasist: eithr meddaf i chiw, Ar ol hyn y gwelwch Fab y dyn yn eistedd ar ddechulaw y gallu, ac yn dyfod ar gymnyl yw y nef.

65 Yna y rhwygodd yr arch-offeiriad ei ddillad, gan ddywedyd, Efe a gablodd: pa raid i ni mwy wrth dystion? wele, yr awrhon y clywoch ei gablodd ef.

66 Beth dybygchwch chiw? Hwytthau gan ateb a ddywedasant, Y mae efe yn euog o farwolaeth.

67 Yna y poerasant yn ei wyneb, ac a'i cernodiasant; eraill a'i tarawant o'f gwail.

68 Gan ddywedyd, Prophwyd i ni, O Crist, Pwy yr hwn a'th darawodd?

69 ¶ A Phetr oedd yn eistedd allan yn y llys: a daeth morwynig atto, ac a ddywedodd, A thithau oeddidi gyd ag Iesu y Galilead.

70 Ac efe a wadodd ger eu bron hwy oll, ac a ddywedodd, Nis gwn beth yr wyt yn ei ddywedyd.

71 A phan aeth efe allan i'r porth, gwelodd un arall ef, a hi a ddywedodd wrth y rhai oedd yno, Yr oedd hwn hefyd gyd â'r Iesu o Nazareth.

72 A thrachefn efe a wadodd trwy i'w, Nid adwaen i y dyn.

73 Ac ychydig wedi, daeth y rhai oedd yn sefyll ger llaw, ac a ddywedasant wrth Petr, Yn wir yr wyt tithau yn un o honynt; canys y mae dy leferydd yn dy gyhuddo.

74 Yna y dechreuodd efe regu a thyngu, Nid adwaen i y dyn. Ac yn y man y canodd y ceiliog.

75 A chofodd Petr air yr Iesu, yr hwn a ddywedasant wrtho, Cyn canu o'r ceiliog, ti a'm gwedi deirgwaith. Ac efe a aeth allan, ac a wylodd yn chwerv-dost.

PENNOD XXVII.

1 Rhoddid Crist yn rhwym at Pilat. 5 Judas yn ymgrogi. 19 Pilat, weddi ei rybuddio gan ei wraig, 24 yn golchi ei ddwyllaw. 26 Rhwyddidau Barabbae. 29 Cronni Crist d' drain, 35 a'i gress-hoelio, 40 a'i ddiffenoi: 50 yntau yn marw: ei gladdu ef. 66 Sello a gwylio ei fedd ef.

A PHAN ddaeth y bore, cyd-ymgynghorodd yr holl arch-offeiriad, a henuriaid y bobl, yn erbyn yr Iesu, fel y rhoddent ef i farwolaeth.

2 Ac wedi iddynt ei rwymo, hwy a'i dygasant o'ymaith, ac a'i traddodasant ef i Pontius Pilat y rhaglaw.

3 ¶ Yna pan welodd Judas, yr hwn a'i bradychodd ef, ddarfod ei gondemnio ef, bu edifar ganddo, ac a ddog drachefn y deg ar hugain arian i'r arch-offeiriad a'r henuriaid.

4 Gan ddywedyd, Pechais, gan fradychu gwaed gwirion. Hwytthau a ddywedasant, Pa beth yso hynny i ni? odrych di.

5 Ac wedi iddo dafu yr arian yn y deml, efe a ymadawodd, ac a aeth ac a ymgrodd.

6 A'r arch-offeiriad a gymmerasant yr arian, ac a ddywedasant, Nid cyfreithlawn i ni eu bwrw hwynt yn y drysorfa; canys gwerth gwaed ydyw.

7 Ac wedi iddynt gyd-ymgyngori, hwy a brynasant a hwynt faes y crochenydd, yn gladdfa ddeithriad.

8 Am hynny y galwyd y maes hwnnw, Maes y gwaed, hyd heddyw.

9 (Yna y cyflawnwyd yr hyn a ddywedwyd trwy Jeremias y prophwyd, gan ddywedyd, A hwy a gymmerasant y deg ar hugain arian, pris y prisedig, yr hwn a brynasant gan feibion Israel;

10 Ac a'u rhoisant hwy am faes y crochenydd, megis y gosododd yr Arglwydd i mi.)

11 A'r Iesu a safodd ger bron y rhaglaw; a'r rhaglaw a ofynnodd iddo, gan ddywedyd, Ai ti yw Brenhin yr Iuddeuw? A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Yr wyt ti yn dywedyd.

12 A phan gyhuddid ef gan yr arch-offeiriad a'r henuriaid, nid atebodd efe ddim.

13 Yna y dywedodd Pilat wrtho, Oni chlywi di faint o bethau y maent hwy yn ei dystiolaethu yn dy erbyn di?

14 Ac nid atebodd efe iddo i un gair; fel y rhyfeddodd y rhaglaw yn fawr.

15 Ac ar yr wyl honno yr arferai y rhaglaw ollwng yn rhydd i'r bobl un carcharor, yr hwn a fyndent.

16 Ac yna yr oedd ganddynt garcharor hynod, a elwid Barabbas.

17 Wedi iddynt gan hynny ymgasglu yng nghyd, Pilat a ddywedodd wrthynt, Pa un a fynnwch i mi ei ollwng yn rhydd i chwi? Barabbas, ai yr Iesu, yr hwn a elwir Crist?

18 Canys efe a wyddai mai o ganfigen y traddodasant ef.

19 ¶ Ac efe yn eistedd ar yr orsedd-faing, ei fraidd a ddanfonodd atto, gan ddywedyd, Na fydded i ti a wnelech y' cyflawn hwnnw: canys goddefais lawer heddyw mewn bruddwyd o'i achos ef.

20 A'r arch-offeiriad a'r henuriaid a ber-swadiasant y bobl, fel y gofynent Barabbas, ac y diffehent yr Iesu.

21 A'r rhaglaw a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Pa un o'r ddau a fynnwch i mi ei ollwng yn rhydd i chwi? Hwytiau a ddywedasant, Barabbas.

22 Pilat a ddywedodd wrthynt, Pa beth gan hynny a wnaif i'r Iesu, yr hwn a elwir Crist? Hwytiau oll a ddywedasant wrtho, Croes-hoelir ef.

23 A'r rhaglaw a ddywedodd, Ond pa ddrwg a wnaeth efe? Hwytiau a lefasant yn fwy, gan ddywedyd, Croes-hoelir ef.

24 ¶ A Philat, pan welodd nad oedd dim yn tycio, ond yn hytrach bod cynnwrf, a gymmerth ddwr, ac a oichodd ei ddwyllaw ger bron y bobl, gan ddywedyd, Dieuog ydwyf fi oddi wrth waed y cyflawn hwn: edrychwch chwi.

25 A'r holl bobl a attebodd ac a ddywedodd, Bydded ei waed ef arnom ni, ac ar ein plant.

26 ¶ Yna y gollyngodd efe Barabbas yn rhydd iddynt: ond yr Iesu a fflangelloedd efe, ac a'i rhoddod i'r groes-hoelio.

27 Yna milwyr y rhaglaw a gymmerasant yr Iesu i'r dadleudy, ac a gymullasant atto yr holl fyddin.

28 A hwy a'i ddisgasant ef, ac a roisiant am dano fantell o ysgariad.

29 ¶ A chwedl iddynt blethu coron o ddrain, hwy a'i gosodasant ar ei ben ef, a chorsten yn ei law ddehau; ac a bygasant eu gliniau ger ei fron ef, ac a'i gwtarasant, gan ddywedyd, Henffych well, brenhin yr Iuddewon.

30 A hwy a bocrasant arno, ac a gymmerasant y gorsen, ac a'i tarasant ar ei ben.

31 Ac wedi iddynt ei watwar, hwy a'i ddisgasant ef o'r fantell, ac a'i gwiasgant a'i ddillad ei hun, ac a'i dygant ef ymaith i'r groes-hoelio.

32 Ac fel yr oeddylt yn myned allan, hwy a gawsant ddyn o Cyrene, a'i enw Simon; hwn a gymmellasant i ddwyn ei gorsen ef.

33 A phan ddaethant i le a elwid Golgotha, yr hwn a elwir, Lle y bengog.

34 Hwy a roisiant iddo i'w yfed, fnegr yn gymmysgedig a busti: ac wedi iddo ei brofi, ni fynnodd efe yfed.

35 Ac wedi iddynt ei groes-noefio ef, hwy a rynnasant ei ddillad, gan fwrw corobren: er cyflawni y peth a ddywedwyd trwy y prophwyd, Hwytiau a rannasant fy nillad yn eu plith, ac ar fy ngwisg y bwriasant goelbren.

36 A chan eistedd, hwy a'i gwyllasant ef yno:

37 A gosodasant hefyd uwch ei ben ef ei achos yn ysgrifenedig. HWN YW IESU BRENHIN YR IUDDEWON.

38 Yna y croes-hoeliwyd gyd ag ef ddau leidr; un ar y llaw ddehau, ac un ar yr aswy.

39 ¶ A'r rhal oedd yn myned heibio a'i cablasant ef, gan ysgrwyd eu pennau.

40 A dywedyd, Ti yr hwn a ddinystrai y deml, ac a'i hadeilodd mewn tridau, gwared

dy hun. Os ti hyd Mab Duw, diagyna oddi ar y groes.

41 A'r un modd yr arch-offeiriad hefyd, gan watwar, gyd a'r ysgrifenyddion a'r henuriaid, a ddywedasant,

42 Efe a waredodd eraill, ei hunan nis gall efe ei waredu. Os Brenhin Israel yw, diagyned yr awrhon oddi ar y groes, ac ni a gredwn iddo.

43 Ymddiriedodd yn Nuw; gwareded efe ef yr awrhon, os efe a'i myn ef: canys efe a ddywedodd, Mab Duw ydwyf.

44 A'r un peth hefyd a edliwodd y lladron iddo, y rhal a groes-hoeliasid gyd ag ef.

45 Ac o'r chweched awr y bu tywyllwch ar yr holl ddaear hyd y nawfed awr.

46 Ac ynghylch y nawfed awr y llefodd yr Iesu a llef uchel, gan ddywedyd, Eli, Eli, lama sabachthani? hynny yw, Fy Nuw, fy Nuw, paham y'm gadeiaist?

47 A rhal o'r sawl oedd yn sefyll yno, pan glywsant, a ddywedasant, Y mae hwn yn galw am Elias.

48 Ac yn y fan un o honynt a redodd, ac a gymmerth yspwng, ac a'i llanwodd o finegr, ac a'i rhoddodd ar gorsen, ac a'i ddiiodd ef.

49 A'r lleilid a ddywedasant, Paid, edrychwch a ddaw Elias i'w waredu ef.

50 ¶ A'r Iesu, wedi llefain drachefn a llef uchel, a ymadawodd a'r yspwng.

51 Ac wele, llen y deml a rwygwyd yn ddau oddi fynu hyd i waered: a'r ddaear a grynoedd, a'r meini a hollwyd:

52 A'r boddau a agorwyd; a llawer o gyrph y saint a hunasant y gyfodasant,

53 Ac a ddaethant allan o'r beddau ar ol ei gyfodiad ef, ac a aethant i mewn i'r ddinas sanctaidd, ac a ymddangoasant i lawer.

54 Ond y canwriad, a'r rhal oedd gyd ag ef yn gwyllid yr Iesu, wedi gwelid y ddaear-gryn, a'r pethau a wnaethid, a ofnasant yn fawr, gan ddywedyd, Yn wir Mab Duw yd-oedd hwn.

55 Ac yr oedd yno lawer o wragedd yn edrych o hirbell, y rhal a ganlynasent yr Iesu o Galilea, gan weini iddo ef:

56 Yn mhilith y rhal yr oedd Mair Magdalen, a Mair mam Iago a Josea, a mam meibion Zebedeus.

57 ¶ Ac wedi ei myned hi yn hwyr, daeth gwr golludog o Arimathea, a'i enw Joseph, yr hwn a fuasai yntau yn ddisgybl i'r Iesu:

58 Hwn a aeth at Pilat, ac a ofynodd gorph yr Iesu. Yna y gorchymynodd Pilat roddi y corph.

59 A Joseph wedi cymmeryd y corph, a'i hamdodd a llian glân.

60 Ac a'i gosododd ef yn ei fêdd newydd ei hun, yr hwn a dorrasid efe yn y graig; ac a dreiglodd faen mawr wrth ddrws y bedd, ac a aeth ymaith.

61 Ac yr oedd yno Mair Magdalen, a Mair arall, yn eistedd gyferbyn a'r bedd.

62 ¶ A thrannoeth, yr hwn sydd ar ol y darpar-wyl, yr ymgymullodd yr arch-offeiriad a'r Phariseid at Pilat,

63 Gan ddywedyd, Arglywydd, y mae yn gof gennym ddywedyd o'r twyllwr hwnnw, ac efe etto yn fyw, Wedi tridau y cyfodaf.

64 Gorchymyn gan hynny gadw y bedd yn ddiogel hyd y trydydd dydd; rhag dyfod ei ddisgyblion o hyd nos, a'i lastrata ef, a dywedyd wrth y bobl, Efe a gyfododd o fwrw: a bydd yr amryfusedd diweddaf yn waeth na'r cyntaf.

65 A dywedodd Pilat wrthynt, Y mae gennych wyladwriaeth; ewch, gwnewch mes ddiogel ag y medroch.

66 A hwy a aethant ac a wnaethant y bedd yn ddfogel, ac a seliasant y maen, gyd â'r wyliadwriaeth.

PENNOD XXVIII.

1 Dangos adgyfodiad Crist i'r gwraigedd gan angel. 9 Crist ei hun yn ymddangos iddynt hwy. 11 Yr arch-offeiriad yn rhoddi arian i'r milwyr, i ddywedyd ddarvoud ei laddraeth af allan o'r bedd. 16 Crist yn ymddangos i'w ddisgyblion, 19 ac yn eu hanfon i fedyddio, ac i ddyegu yr holl genhedloedd.

AC yn niwedd y sabbath, a hi yn dyddhau i'r dydd cyntaf o'r wythnos, daeth Mair Magdalen, a'r Fair arall, i edrych y bedd.

2 Ac wele, bu daear-gryn mawr: canys disgynodd angel yr Arglwydd o'r nef, ac a ddaeth ac a dreiglodd y maen oddi wrth y drws, ac a eisteddodd arno.

3 A'i wyneb-pryd oedd fel meliten, a'i wisg yn wen fel eira.

4 A rhag ei ofn ef y crynodd y ceidwaid, ac a aethant megis yn feirw.

5 A'r angel a attebodd ac a ddywedodd wrth y gwraigedd, Nac ofnweh: canys mi a wn mai oetsio yr ydych yr Iesu, yr hwn a' groes-boeliwyd.

6 Nid yw efe yma: canys cyfododd, megis y dywedodd. Deuwch, gwelwch y fan lle y gorwedodd yr Arglwydd.

7 Ac ewch ar ffrwst, a dywedwch i'w ddisgyblion, gyfodi o hono o feirw. Ac wele, y mae efe yn myned o'ch blaen chwi i Galilea: yno y gwelwch ef. Wele, dywedais i chwi.

8 Ac wedi eu myned ymaith ar frys oddi wrth y bedd, gyd âg ofn a llawenydd mawr, rhedasant i fynegi i'w ddisgyblion ef.

9 ¶ Ac fel yr oeddynt vn myned i fynegi

i'w ddisgyblion ef, wele, yr Iesu a gyfarfu â hwynt, gan ddywedyd, Henffych well. A hwy a ddaethant, ac a ymrafaelasant yn ei draed ef, ac a'i haddolasant.

10 Yna y dywedodd yr Iesu wrthynt, Nac ofnweh: ewch, mynegwch i'm brodyr, fel yr elont i Galilea, ac yno y'm gwelant i.

11 ¶ Ac wedi eu myned hwy, wele, rhai o'r wyliadwriaeth a ddaethant i'r ddinas, ac a fynegasant i'r arch-offeiriad yr hyn oll a wnaethid.

12 Ac wedi iddynt ymgasgu ynghyd gyd â'r henuriaid, a chyd-ymgyngori, hwy a roisant arian lawer i'r milwyr.

13 Gan ddywedyd, Dywedwch, Ki ddisgyblion a ddaethant o hyd nos, ac a'i lladrattasant ef, a nynt yn cysgu.

14 Ac os clyw y rhaglawn hyn, ni a'i perawadiwn ef, ac a'ch gw'nawn chwi yn ddiolofal.

15 A hwy a gymmerasant yr arian, ac a wnaethant fel yr addysgwyd hwynt: a thaenwyd y gair hwn ym mhilith yr Iuddewon hyd y dydd heddyw.

16 ¶ A'r un disgybl ar ddeg â aethant i Galilea, i'r mynydd lle yr ordeiniasai yr Iesu iddynt.

17 A phan welant ef, hwy a'i haddolasant ef: ond rhai a ammheasant.

18 A'r Iesu a ddaeth, ac a lefarodd wrthynt, gan ddywedyd, Rhoddwyd i mi bob awdurdod yn y nef ac ar y ddaear.

19 Ewch gan hynny a dysgwch yr holl genhedloedd, gan eu bedyddio hwy yn enw y Tad, a'r Mab, a'r Yspryd Glân;

20 Gan ddyegu iddynt gadw pob peth a'r orchymynais i chwi. Ac wele, yr ydwyf fi gyd â chwi bob amser hyd ddiwedd y byd. Amen.

YR EFENGYL

YN OL

S A N T M A R C.

PENNOD I.

2 *Soydi Ioan Fedyddiwr.* 9 *Bedyddio yr Iesu,* 12 *a'i demtio.* 14 *Efe yn pregethu;* 16 *yn galw Petr, Andreas, Iago, ac Ioan;* 23 *yn iachdu dyn ag yspryd aflan yndo,* 29 *a mam gwraig Petr,* 32 *a llawer o gleision:* 41 *ac yn glanhâu y gwahan-glywysu.*

DECHREU efengyl Iesu Grist, Fab Duw; 2 Fel yr ysgrifenydd yn y prophwydi, Wels, yr ydwyf fi yn anfon fy nghennad o flaen dy wyneb, yr hwn a barotioa dy ffordd o'th flaen.

3 Llef un yn llefain yn y diffaethwch, Parottôwch ffordd yr Arglwydd, gwnewch yn uniawn ei lwybrau ef.

4 Yr oedd Ioan yn bedyddio yn y diffaethwch, ac yn pregethu bedydd edifeirwch, er maddausant pechodau.

5 Ac seth allan atto ef holl wlad Judea, a'r Hierusolymitiaid, ac a'u bedyddiwyd oll ganddo yn afon yr Iorddonen, gan gyflwsu eu pechodau.

6 Ac Ioan oedd wedi ei wisgo a blew camel, a gwregys croen ynghylch ei lwynau, ac yn bwytta locustiaid a mel gwylt:

7 Ac efe a bregethodd, gan ddywedyd, Y mae yn dyfod ar fy ol i un cryfach na myfi, carrai eglidiau yr hwn nid wyf fi deilwng i ymostwng, ac i'w dattod.

8 Myfi yn wir a'ch bedyddiais chwi a' dwfr: eithr efe a'ch bedyddiais chwi â'r Yspryd Glân.

9 A bu yn y dyddiau hynny, ddyfod o'r Iesu o Nazareth yn Galilea, ac efe a feddyddiwyd gan Ioan yn yr Iorddonen.

10 Ac yn ebrwydd wrth ddyfod i fynu o'r dwfr, efe a welodd y nefoedd yn agored, a'r Yspryd yn ddaign arno megis colommen.

11 A llef a ddaeth o'r nefoedd, Tydi yw fy anwyf Fab, yn yr hwn y'm boddionwyd.

12 Ac yn ebrwydd y gyrnodd yr yspryd ef i'r diffaethwch.

13 Ac efe a fu yno yn y diffaethwch ddeugain niwrnod yn ei demtio gan Satan: ac yr oedd efe gyd â'r gwyllt-flod; a'r angelion a weiniasant iddo.

14 Ac ar ol traddodi Ioan, yr Iesu a ddaeth i Galilea, gan bregethu efengyl theyrnas Dduw,

15 A dywedyd, Yr amser a gyflawnwyd, a theyrnas Dduw a nesodd: edifarhêwch, a chredwch yr efengyl.

16 Ac fel yr oedd efe yn rhodio wrth fôr Galilea, efe a ganfu Simon, ac Andreas ei frawd, yn bwrw rhwyd yn y môr: (canyis pysgodwyr oeddnt.)

17 A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Dewchch ar fy ol i, a gwnaf iwch' fod yn bysgodwyr dynion.

18 Ac yn ebrwydd, gan adael eu rhwydau, y canlynasant ef.

19 Ac wedi iddo fyned rhagddo ychydig oddi yno, efe a ganfu Iago fab Zebedeus, ac Ioan ei frawd ef, a hwy yn yllong yn cyweirio y rhwydau.

20 Ac yn y man efe a'u galwodd hwynt: a

hwy a adawsant eu tad Zebedeus yn y llong gyd â'r cyflog-ddynion, ac a aethant ar ei ol ef.

21 A hwy a aethant i mewn i Capernaum; ac yn ebrwydd ar y dydd sabbath, wedi iddo fyned i mewn i'r synagog, efe a athrawiaethodd.

22 A synnasant wrth ei athrawiseth ef: canys yr oedd efe yn eu dysgu hwy megis un ag awurdod ganddo, ac nid fel yr ysgrifenyddion.

23 Ac yr oedd yn eu synagog hwy ddyd ag yndo yspryd aflan; ac efe a lefodd.

24 Gan ddywedyd, Och, beth sydd i ni a wnelom a thi, Iesu o Nazareth? a ddaethost ti i'n difetha ni? mi a'th adwaeu pwy ydwyf, Sanct Duw.

25 A'r Iesu a'i ceryddodd ef, gan ddywedyd, Taw, a dos allan o hono.

26 Yna wedi i'r yspryd aflan ei rwygo ef, a gwaeddi â llef uchel, efe a ddaeth allan o hono.

27 Ac fe a aeth ar bawb fraw, fel yr ymofynasant yn eu mysg eu hunain, gan ddywedyd, Beth yw hyn? pa athrawiaeth newdyd yw hon? canys trwy awurdod y mae efe yn gorchymyn, i.e. yr yspryd aflan, a hwy yn ufuddhâu iddo.

28 Ac yn ebrwydd yr aeth sôn am dano drws yr holl wlad o amgylch Galilea.

29 Ac yn y man wedi iddynt fyned allan o'r synagog, hwy a aethant i dŷ Simon ac Andreas, gyd ag Iago ac Ioan.

30 Ac yr oedd chwegr Simon yn gorwedd yn glaf o'r cryd: ac yn ebrwydd y dywedasant wrtho am dani hi.

31 Ac efe a ddaeth ac a'i cododd hi i fynu, gan ymaffyd yn ei llaw hi: a'r cryd a'i gadawodd hi yn y man, a hi a wasanaethodd arnynt hwy.

32 Ac wedi iddi hwyrhâu, pan fachludodd yr haul, hwy a ddygasant atto yr holl rai drwg eu hwyf, a'r rhai cythreulig.

33 A'r holl ddinas oedd wedi ymgasglu wrth y drws.

34 Ac efe a iachodd lawer o rai drwg eu hwyf o amryw heintiau, ac a fwriodd allan lawer o gythreuliaid; ac ni adawodd i'r cythreuliaid ddywedyd yr adwaenent ef.

35 A'r bore yn blygeiniol iawn, wedi iddo godi, efe a aeth allan, ac a aeth i le anghyfanedd; ac yno y gweddodd.

36 A Simon, a'r rhai oedd gyd ag ef, a'i dilynasant ef.

37 Ac wedi iddynt ei gael ef, hwy a ddywedasant wrtho, Y mae pawb yn dy geisio di.

38 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Awn i'r trefydd nesaf, fel y gallwyf bregethu yno hefyd: canys i hynny y daethum allan.

39 Ac yr oedd efe yn pregethu yn eu synagogau hwynt trwy holl Galilea, ac yn bwrw allan gythreuliaid.

40 A daeth atto ef un gwahan-glywysu, gan ymbil âg ef, a gostwng ar ei liniau iddo, a dywedyd wrtho, Os mynni, ti a eili fy nglanhâu.

41 A'r Iesu, gan dosturio, a estynodd ef law, ac a gyffwrddodd âg ef, ac a ddywedodd wrtho, Myrfa, bydd lân.

42 Ac wedi iddo ddywededy hynny, ymadawodd i gwahan-glywf âg ef yn ebrwydd, a glanhawyd ef.

43 Ac wedi gorchymyn iddo yn gaeth, efe a'i hanfonodd ef ymaith yn y man;

44 Ac a ddywedodd wrtho, Gwel na ddywedych ddim wrth neb: eithr dos ymaith, dangos dy hun i'r offeiriad, ac offrymma dros dy lanhâd y pethau a orchymynodd Moses, er tystiolaeth iddynt hwy.

45 Eithr efe a aeth ymaith, ac a ddechreuodd gyhoeddi llawer a thaeu y gair ar led, fel na allai yr Iesu fyned mwy yn awlwg i'r ddinas; eithr yr oedd efe allan mewn lle oedd anghyfannedd: ac o bob parth y daethant atto ef.

PENNOD II.

3 Crist yn iacháu, yn claf o'r parlys; 14 yn gaisio Matthew o'r dollfa; 15 yn bwyttu gyd â phublicanod a phechaduriaid: 18 yn esgwodi ei ddisgyblion, am nad ymprydient, 23 ac am dynnu y tywyys âd ar y dydd sabbath.

A Cefe a aeth drachefn i Capernaum, wedi rhai dyddiau; a chybuwyd ei fod ef yn y ty.

3 A Cefe yn y man llawer a ymgasglasant ynghyd, hyd na annent, hyd yn nôd yn y lleoedd ynghylch y drws: ac efe a bregethodd y gair iddynt hwy.

3 A daethant atto, gan ddwyn un claf o'r parlys, yr hwn a ddvlgid gan beubar.

4 A chan na allent nesau atto gan y dyrfa, diddi y tó a wnaethant lle yr oedd efe: ac wedi iddynt dorri trwodd, hwy a olyngasant i waered y gwely yn yr hwn y gorweddai y claf o'r parlys.

5 A phan welodd yr Iesu eu ffydd hwynt, efe a ddywedodd wrth y claf o'r parlys, Ha fab, maddeuwyd i ti dy bechodau.

6 Ae yr oedd rhai o'r ygrifenyddion yn eistedd yno, ac yn ymresymu yn eu oallonau.

7 Beth a wna hwn fel hyn yn dywedyd cablodd? pwy a all faddeu pechodau, ond Duw yn unig?

8 Ac yn ebrwydd, pan wybu yr Iesu yn ei yspryd eu bod hwy yn ymresymu felly ynddynt eu hunain, efe a ddywedodd wrthynt, Paham yr ydych yn ymresymu am y pethau hyn yn eich calonau?

9 Pa un sydd hawsaf, ai dywedyd wrth y claf o'r parlys, Maddeuwyd i ti dy bechodau; ai dywedyd, Cyfod, a chymmer i fynu dy wely, a rhodia?

10 Eithr fel y gwypoch fod gan Fab y dyn adurdod i faddeu pechodau ar y ddaear, (eb efe wrth y claf o'r parlys)

11 Wrthyt ti yr wyf yn dywedyd, Cyfod, a chymmer i fynu dy wely, a dos i'th dy.

12 Ac yn y man y cyfoddodd efe, ac y cymmerth i fynu ei wely, ac a aeth allan yn eu gwydd hwynt oll; hyd oni synnodd pawb, a gogoneddu Duw, gan ddywedyd, Ni welson ni erioed fel hyn.

13 Ac efe a aeth allan drachefn wrth lân y môr: a'r holl dyrfa a ddaeth atto; ac efe a'u dygodd hwynt.

14 ¶ Ac efe yn myned heibio, efe a ganfu Lefi fab Alphéus yn eistedd wrth y dollfa, ac a ddywedodd wrtho, Canlyn fi. Ac efe a gododd, ac a'i canlynodd ef.

15 A bu, a'r Iesu yn eistedd i fwytta yn ei dy ef, i lawer hefyd o publicanod a phechaduriaid eistedd gyd â'r Iesu a'i ddisgyblion: canys llawer oeddynt, a hwy a'i canlynasant ef.

16 A phan welodd yr ygrifenyddion a'r Phariseaid ef yn bwyttu gyd â'r publicanod a'r pechaduriaid, hwy a ddywedasant wrthi ei ddisgyblion ef. Paham y mae efe yn bwyttu ac yn yfed gyd â'r publicanod a'r pechaduriaid?

17 A'r Iesu, pan glybu, a ddywedodd wrthynt, Y rhai sydd iach nid rhaid iddynt wrth y meddwy, ond y rhai cleifion: ni ddaethum i alw y rhai cyflawn, ond pechaduriaid, i edifeirwech.

18 ¶ A disgyblion Ioan a'r Phariseaid oeddynt yn ymprydio. A hwy a ddaethant ac a ddywedasant wrtho, Paham y mae disgyblion Ioan a'r Phariseaid yn ymprydio, ond dy ddisgyblion di nid ydynt yn ymprydio?

19 A dywedodd yr Iesu wrthynt, A all plant yr ystafell briodas ymprydio, tra fyddo y priodas-fab gyd â hwynt? tra fyddo ganddynt y priodas-fab gyd â hwynt, ni allant ymprydio.

20 Eithr y dyddiau a ddaw, pan ddyger y priodas-fab oddi arnynt; ac yna yr ymprydiant yn y dyddiau hynny.

21 ¶ Hefyd ni wnla neb ddernyn o frethyn newydd ar ddilledyn hen: os angen, ei gylawniad newydd ef a dynn oddi wrth yr hen, a gwaeth fydd y rhwyg.

22 Ac ni rydd neb win newydd mewn hen gostrelau: os angen, y gwin newydd a ddryllia y gostrelau, a'r gwin a red allan, a'r gostrelau a gollir: eithr gwin newydd sydd rad ei roi mewn gostrelau newyddion.

23 A bu iddo fyned trwy yr ôd ar y sabbath; a'i ddisgyblion a ddechreusant ymdaith gan dynnu y tywyys.

24 A'r Phariseaid a ddywedasant wrtho, Wele, paham y gwanant ar y sabbath yr hyn nid yw gyfreithlawn?

25 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Oni ddarllenasoch erioed beth a wnaeth Dafydd, pan oedd anghen a chwant bwyd arno, efe a'r rhai oedd gyd âg ef?

26 Pa fodd yr aeth efe i dŷ Dduw, dan Abiathar yr arch-offeiriad, ac y bwyttodd y bara gosod, y rhai nid cyfreithlawn eu bwytta, ond i'r offeiriad yn unig, ac a'i rhoddes hefyd i'r rhai oedd gyd âg ef?

27 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Y sabbath a wnaethpwyd er mwyn dyn, ac nid dyn er mwyn y sabbath.

28 Am hynny y mae Mab y dyn yn Arglwydd hefyd ar y sabbath.

PENNOD III.

1 Crist yn iacháu y llaw wedi gwywo, 10 a llawer o gystyffwrdd eraill: 11 yn cerbyddu yr ysprydion aflan: 13 yn ddois ei ddiweddeg apostol: 22 yn atted cablodd y rhai a ddywedent ei fod ef yn burro allan gythreulid trwy Beelzebub; 31 ac yn dangos pwy ydyw ei fraud, a'i chwaer, a'i fam.

A Cefe a aeth i mewn drachefn i'r synagog; ac yr oedd yno dilyn a chanddo law wedi gwywo.

2 A hwy a'i gwyllasant ef, a iachâd ef ef ar y dydd sabbath; fel y cyhuddent ef.

3 Ac efe a ddywedodd wrth y dyn yr oedd ganddo y llaw wedi gwywo, Cyfod, i'r canol.

4 Ac efe a ddywedodd wrthynt hwy, Ai rhydd gwnauthur da ar y dydd sabbath, yntw gwnauthur drwg? cadw einloes, ai ladd? A hwy a dawstant â son.

5 Ac wedi edrych arnynt o amgylch yri ddigllawn, gan dristáu am galedrwydd eu calon hwynt, efe a ddywedodd wrth y dyn, Estyn allan dy law. Ac efe a'i hestynodd: a'i law ef a wnaed yn iach fel y llall.

6 A'r Phariseaid a aethant allan, ac a ymgynghorasant yn ebrwydd gyd â'r Herodianiaid yn ei erbyn ef, pa fodd y difethent ef.

7 A'r Iesu gyd â'l ddisgyblion a gillodd tu a'r môr: a lliaws mawr a'i canlynodd ef, o Galilea, ac o Judæa,

8 Ac o Jerusaalem, ac o Idumea, ac o'r tu hwnt i'r Iorddonen; a'r rhai o gylch Tyrus a Sidon, lliaws mawr, pan glywsant gymmaint a wnaethal efe, a ddaethant atto.

9 Ac efe a ddywedodd wrth ei ddisgyblion am fod llong yn barod iddo, oblegid y dyrfa, rhag iddynt ei wasgu ef.

10 Canys efe a lachasai lawer, hyd oni phwynt arno, er mwyn cyflwrdd ag ef, cynnifer ag oedd â philiâu arnynt.

11 A'r ysprydion allan, pan welasant ef, a syrthiasant i lawr ger ei fron ef, ac a waeddasant, gan ddywedyd, Ti yw Mab Duw.

12 Yntau a orchymynodd iddynt yn gaeth, na chyhoeddent ef.

13 ¶ Ac efe a eogynodd i'r mynydd, ac a alodd atto y rhai a fyynnodd efe: a hwy a ddaethant atto.

14 Ac efe a ordeinlodd ddeuddeg, fel y byddent gyf i'g ef, ac fal y danfonai ehe hwynt i bregethu;

15 Ac i fod ganddynt awdurdod i iachâu clefydau, ac i fwrw allan gythreuliaid.

16 Ac i Simon y rhoddes efe enw Petr,

17 Ac Iago fab Zebedeus, ac Ioan brawd Iago, (ac efe a roddes iddynt enwau, Boanerges; yr hyn yw, Meibion y daran)

18 Ac Andreas, a Phylip, a Bartholomæus, a Matthew, a Thomas, ac Iago fab Alphêus, a Thaddeus, a Simon y Cananaean,

19 A Judas Iscariot, yr hwn hefyd a'i bradychodd ef. A hwy a ddaethant i dŷ.

20 A'r dyrfa a ymgynhullodd drachefn, fel na allent gymmaint a bwyttia bara.

21 A phan glybu yr eiddo ef, hwy a aethant i'w ddal ef: canys dywedasant, Y mae efe allan o'i bwyll.

22 ¶ A'r ysgrifenyddion, y rhai a ddaethent i wasred o Jerusaalem, a ddywedasant fod Beelzebub ganddo, ac mai trwy bennaeth y cythreuliaid yr oedd efe yn bwrw allan gythreuliaid.

23 Ac wedi iddo eu galw hwy atto, efe a ddywedodd wrthynt mewn dammegion, Pa fodd y gall Satan fwrw allan Satan?

24 Ac o bydd teyrnas wedi ymrannu yn ei herbyn ei hun, ni ddichon y deyrnas honno sefyll.

25 Ac o bydd tŷ wedi ymrannu yn ei erbyn ei hun, ni ddichon y tŷ hwnnw sefyll.

26 Ac os Satan a gyfyd yn ei erbyn ei hun, ac a fydd wedi ymrannu, ni all efe sefyll, eithr y mae iddo ddiwedd.

27 Ni ddichon neb fyned i mewn i dŷ y cadarn, ac yspellio ei ddedrefn ef, oni bydd iddo yn gytfa rwyng y cadarn; ac yna yr yspellia ei dŷ ef.

28 Yn 'wir y dywedaf i chwi, y maddeuir pob pechod i feibion dynion, a pha gabledd bynnag agablant:

29 Kithr yr hwn a gablo yn erbyn yr Yspryd Glân, ni chaiff faddeuant yn dragywydd, ond y mae yn euog o farn dragywydd:

30 Am iddynt ddywedyd, Y mae yspryd allan ganddo.

31 ¶ Daeth gan hynny ei frodyr ef a'i fam; a chan sefyll allan, hwy a anfonasant atto, gan ei alw ef.

32 A'r bobl oedd yn eistedd o'i amgylch, ac a ddywedasant wrtho, Wele, y mae dy fam di a'ch frodyr allan yn dy geisio.

33 Ac efe a'u hattebodd hwynt, gan ddywedyd, Pwy yw fy mam i, neu fy mrodyr i?

34 Ac wedi iddo edrych oddi amgylch; ar y rhai oedd yn eistedd yn ei gylch, efe a ddywedodd, Wele fy mam i, a'm brodyr i.

35 Canys pwy bynnag a wnelo cwyllys Duw, hwnnw yw fy mrawd i, a'm chwaser, a'm mam i.

PENNOD IV.

1 *Dammeg yr hauwr, 14 a'i dehongliad. 21 Rhaid i ni gyfrannu goleuni ein gwybod-aeth i eraill. 26 Dammeg yr had yn tyfu yn ddiaroybod, 30 a'r gronyn mwestard. 33 Crist yn gostegu y dymnest ar y môr.*

AC efe a ddechreuodd drachefn athraw-iaethu yn ymyl y môr: a thyrsa fawr a ymgaogodd atto, hyd oni bu iddo fyned i'r llong, ac eistedd ar y môr; a'r holl dyrfa oedd wrth y môr, ar y tir.

2 Ac efe a ddygodd iddynt lawer ar ddammegion, ac a ddywedodd wrthynt yn ei ddysgidiaeth ef,

3 Gwrandewch: Wele, hauwr a aeth allan i hau:

4 A darfu wrth hau, i beth syrthio ar fin y ffordd, ac ehedaiad yr awyr a ddaethant aca'i difasant.

5 A pheth a syrthlodd ar greigle, lle ni chafodd fawr ddaear; ac yn y fan yr eginodd, am nad oedd iddo ddyfnder daear.

6 A phan gododd yr haul, y poethwyd ef; ac am nad oedd gwreiddyn iddo, efe a wywodd.

7 A pheth a syrthlodd yn mhllith drain; a'r drain a dyfasant, ac a'i tagasant ef, ac ni ddug ffwrth.

8 A pheth arall a syrthlodd mewn tir da, ac a roddes ffwrth tyfadwy a chynnyrchol, ac a ddug un addeg ar hugaia, ac un dri ugain, ac un gant.

9 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Y neb sydd ganddo glustiau i wrando, gwrandedd.

10 A phan oedd efe wrtho ei hun, y rhai oedd yn ei gylch ef gyd â'r deuddeg a stynasant iddo am y ddammeg.

11 Ac efe a ddywedodd wrthynt, I chwi y rhoddes gwybod dirgelwech teyrnas Dduw: eithr i'r rhai sydd allan, ar ddammegion y gwneir pob peth:

12 Fel yn gweled y gwelant, ac na chanfyddant; ac yn clywed y clywant, ac ni ddeallant; rhag iddynt ddychwelyd, a maddes iddynt os pechodau.

13 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Oni wyddoch chwi y ddammeg hon? a pha fodd y gwybyddwch yr holl ddammegion?

14 ¶ Yr hauwr sydd yn hau y gair:

15 A'r rhai hyn yw y rhai ar fin y ffordd, lle yr hauwr y gair; ac wedi iddynt ei glywed, y mae Satan yn dyfod yn ebrwydd, ac yn dwyn ymalth y gair a hauwyd yn eu calenau hwynt.

16 A'r rhai hyn yr un fflud yw y rhai a hauwr ar y creigle; y rhai, wedi clywed y gair, sydd yn ebrwydd yn ei dderbyn ef yn llawen;

17 Ac nid oes ganddynt wreiddyn ynddynt eu hunain, eithr dros amser y maent: yna, pan ddéi blinder neu erlid o achos y gair, ya y man y rhwystrir hwynt.

18 A'r rhai hyn yw y rhai a hauwyd ym mysg y drain; y rhai a wrandawnt y gair,

19 Ac y mae gofalon y byd hwn, a fudol-iaeth golud, a chwantau am bethau eraill, ya dyfod i mewn, ac yn tagu y gair, a myned y mae yn ddiurwyth.

20 A'r rhai hyn yw y rhai a hauwyd mewn tir da; y rhai sydd yn gwrandao y gair, ac yn ei dderbyn, ac yn dwyn ffrwyth, yn ddegi ar hugain, ac un dri ugain, ac un gant.

21 ¶ Ac efe a ddywedodd wrthynt, A ddaw canwyll i'w dodi dan lestr, neu dan wely? ac nid i'w gosod ar ganhwylbren?

22 Canys nid oes dim cuddiedig, a'r nis amlygir; ac ni bu ddim dirgel, ond fel y delai i eglurdeb.

23 Od oes gan neb giustiau i wrando, gwrandawed.

24 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Edrychwch beth a wrandawoch. A pha fesur y mesuroch, y mesurir i chwithau; a chwangerir i chwyl, y rhai a wrandawech.

25 Canys yr hwn y mae ganddo, y rhoddir iddo: a'r hwn nid oes ganddo, i.e. yr hyn sydd ganddo a ddygir oddi arno.

26 ¶ Ac efe a ddywedodd, Felly y mae teyrnas Dduw, fel pe bwriad ddyd had i'r ddaear;

27 A chyagu, a chodi nos a dydd, a'r had yn eginu ac yn tyfu, y modd nis gwyf efe.

28 Canys y ddaear a ddwg ffrwyth o honi ei hun; yn gyntaf yr eginyn, ar ol hynny y dywysen, ynna yr yd yn llawn yn y dywysen.

29 A phan ymddangoso y ffrwyth, yn ebrwydd y rhydd efe y crymman ynddo, am ddyfod y cynhaaf.

30 ¶ Ac efe a ddywedodd, I ba beth y cyffelybem deyrnas Dduw? neu ar ba ddammeg y gwnaem gyffelybrwydd o honi?

31 Megis gronyn o had mwstard *psys*, yr hwn pan hauer yn y ddaear, sydd leiaf o'r holl hadau sydd ar y ddaear.

32 Eithr wedi yr hauer, y mae yn tyfu, ac yn myned yn fwy na'r holl lysiau, ac efe a ddywg ganghennau mawrion: fel y gallo chediaid yr awyr nythu dan ei gysgod ef.

33 Ac a chyfrwy ddammegion lawer y traethodd efe iddynt y gair, hyd y gallent ei wrando.

34 Ond heb ddammeg ni lefarodd wrthynt: ac o'r neillid i'w ddiagybilion efe a eglurodd bob peth.

35 ¶ Ac efe a ddywedodd wrthynt y dwthwn hwnnw, wedi ei hwyrhau hi, Awn trosodd i'r tu draw.

36 Ac wedi iddynt ollwng ymaith y dyrfa, hwy a'i cymmerasant ef ym yr oedd yn y llong: ac yr oedd hefyd longau eraill gyd ag ef.

37 Ac fe a gyfododd tymmestl fawr o wynt, a'r tonnau a dafasant i'r llong, hyd onid oedd hi yn llawn weithlan.

38 Ac yr oedd efe yn y pen ol i'r llong, yn cysgu ar obennydd: a hwy a'i deffroisiant ef, ac a ddywedasant wrtho, Athraw, ai difatter gennynt ein colli ni?

39 Ac efe a gododd i fynu, ac a geryddodd y gwynt, ac a ddywedodd wrth y môr, Gostega, distawa. A'r gwynt a ostegodd, a bu tawelwch mawr.

40 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Paham yr ydych mor ofnog? pa fodd nad oes genych fydd?

41 Eithr hwy a ofnasent yn ddirfawr, ac a ddywedasant wrth eu gilydd, Pwy yw hwn, gan fod y gwynt a'r môr yn ufuddhau iddo?

PENNOD V.

1 *Oris yn gwaredus y dyn yr oedd ynddo lony o gythreuliaid: 13 hwythau yn myned i'r moch. 25 Y mae efe yn iacháu y wraig o'r diferyll gwaed 35 ac yn cystodi march Jairus o fario i fynu.*

A HWY a ddaethant i'r tu hwnt i'r môr, i wlad y Gadareniaid.

2 Ac ar ei ddyfodiad ef allan o'r llong, yn y man cyfarfu ag ef o blith y beddau, ddyd ag yspryd asian ynddo.

3 Yr hwn oedd a'i drigfan ym mhlith y beddau; ac ni allai neb, i.e. a chadwynau, ei rwymo ef:

4 O herwydd ei rwymo ef yn fynych a llyfetheiriaid, ac a chadwynau, a darnio o hono y cadwynau, a dryllio y llyfetheiriaid: ac ni allai neb ei ddoli ef.

5 Ac yn wastad nos a dydd yr oedd efe yn llefain yn y mynyddoedd, ac ym mhlith y beddau, ac yn ei dorri ei hun a cherrig.

6 Ond pan ganfu efe yr Iesu o hirbell, efe a reddodd ac a'i haddolodd ef;

7 A chan waeddi a llef uchel, efe a ddywedodd, Beth sydd i mi a wnelwyf a thi, Iesu Mab y Duw goruchaf? yr ydwyf yn dy dymghedu trwy Dduw, na phoenoch fi.

8 (Canys dywedasant wrtho, Yspryd asian, dos allan o'r dyn)

9 Ac efe a ofynodd iddo, Beth yw dy enw? Yntau a atebodd, gan ddywedyd, Llang yw fy enw: am fod llawer o honom.

10 Ac efe a fawr-ymbilliodd ag ef, na yrrai efe hwynt allan o'r wlad.

11 Ond yr oedd yno ar y mynyddoedd geafaint fawr o foch yn pori.

12 A'r holl gythreuliaid a attolygasant iddo, gan ddywedyd, Danfon ni i'r moch, fel y gallom fynd i mewn iddynt.

13 Ac yn y man y caniatâdodd yr Iesu iddynt. A'r ysprydion asian, wedi myned allan, a aethant i mewn i'r moch: a rhuthrodd y geafaint dros y dibyn i'r môr (ac ynghylch dwy fil oeddynt) ac a'u boddwyd yn y môr.

14 A'r rhai a borthent y moch a ffoisiant, ac a fyngasant y petis yn y ddinas, ac yn y wlad: a hwy a aethant allan i weled beth oedd hyn a wnaethid.

15 A hwy a ddaethant at yr Iesu, ac a weisiant y cythreullig, yr hwn y buasai y llang ynddo, yn eistedd, ac yn ei ddalliad, ac yn ei iawn bwyll; ac a ofnasent.

16 A'r rhai a weisiant a fyngasant iddynt, pa fodd y buasai i'r cythreullig, ac am y moch.

17 A dechreuasant ddymuno arno ef fynd ymaith o'u goror hwynt.

18 Ac efe yn myned i'r llong, yr hwn y buasai y cythraul ynddo, a ddymunodd arno gael bod gyd ag ef.

19 Ond yr Iesu ni adawodd iddo; eithr dywedodd wrtho, Dos i'th dy at yr eiddod, a mynega iddynt pa faint a wnaeth yr Arglwydd erot, ac iddo drugarhau wrthynt.

20 Ac efe a aeth ymaith, ac a ddechreuodd gyhoeddi trwy Decapolis, pa bethau eu maint a wnaethai yr Iesu iddo. A phawb a ryfeddasant.

21 ¶ Ac wedi i'r Iesu drachefn fynd mewn llong i'r lân arall, ymgasglodd tyrfa fawr atto: ac yr oedd efo wrth y môr.

22 Ac wela, un o bennaethiaid y synagog a ddaeth, a'i enw Jairus: a phan ei gwelodd, efe a syrthiodd wrth ei draed ef.

23 Ac efe a fawr-ymbilliodd ag ef, gan ddywedyd, Y mae fy merch sechan ar drange: attolwg i ti ddyfod, a dodi dy ddwyllaw arni, fel yr iachâr hi; a byw fydd.

24 A'r Iesu a aeth gyd ag ef: a thyrfa fawr a'i canlynodd ef, ac a'i gwasgasant ef.

25 A rhyw wraig, yr hon a fussai mewn diferyll gwaed ddeuddeng mlynedd,

26 Ac a oddefasai lawer gan lawcrodd o

seddygon, ac a dreuliasal gymmaint ag oedd ar ei helw, ac ni chwasa! ddim llesad, eithr yn hytrach myned waeth-waeth,

27 Pan glybu hi am yr Iesu, hi a ddaeth yn y dyfira o'r tu ol, ac a gyffyrddodd a'i wisg ef.

28 Canys hi a ddywedasai, Os cyffyrddaf a'i ddillad ef, iach fyddaf.

29 Ac yn ebrwydd y sychodd ffynhonnell ei gwael hi: a hi a wybu yn ei choroph ddarfod ei hiachâu o'r pla.

30 Ac yn y fan yr Iesu, gan wybod ynddo ei hun fyned rhinwedd allan o hono, a drodd yn y dyfira, ac a ddywedodd, Pwy a gyffyrddodd a'm dillad?

31 A'i ddisgyblion a ddywedasant wrtho. Ti a woli y dyfira yn dy wasgu, ac a ddywedi di, Pwy a'm cyffyrddodd?

32 Ac yntau a edrychodd o amgylch, i weled yr hon a wnaethai hyn.

33 Ond y wraig, gan ofni a chrynu, yn gwybod beth a wnaethid ynddi, a ddaeth ac a syrthiodd ger ei fron ef, ac a ddywedodd iddo yr holl wirionedd.

34 Ac efe a ddywedodd wrthi, *Ha ferch*, dy fydd a'th iachodd: dos mewn heddwch, a bydd iach o'th bla.

35 Ac efe etto yn llefaru, daeth *rhai* o dŷ pennaeth y synagog, gan ddywedyd, Bu farw dy ferch: i ba beth etto yr afonyddi yr Athraw?

36 A'r Iesu, yn ebrwydd wedi clywed y gair a ddywedaisi, a ddywedodd wrth bennaeth y synagog, Nac ofna; cred yn unig.

37 Ac ni adawodd efe neb i'w ddilyn, ond Petr, ac Iago, ac Ioan brawd Iddo.

38 Ac efe a ddaeth i dŷ pennaeth y synagog, ac a ganfu y cynnwrf, a'r rhai oedd yn wyllo ac yn ochain llawer.

39 Ac wedi iddo fyned i mewn, efe a ddywedodd wrthynt, Paham y gwnech gynnwrf, ac yr wylwch? ni bu farw yr eneth, eithr cysgu y mae.

40 A hwy a'i gwatwasant ef. Ond efe, gwedi bwrw pawb allan, a gymmerth dad yr eneth a'i mam, a'r rhai oedd gyd ag ef, ac a aeth i mewn lle yr oedd yr eneth yn gorwedd.

41 Ac wedi ymasfyd yn llaw yr eneth, efe a ddywedodd wrthi, Talitha, cwmi; yr hyn o'i gyfieithu yw, Yr eneth (yr wyf yn dywedyd wrthynt) cyfod.

42 Ac yn y fan y cyfododd yr eneth, ac a roddodd: canys deuddeng mlwydd oed ydoedd hi. A synnu a wnaeth arnynt & syndod mawr.

43 Ac efe a orchymynodd iddynt yn gaeth, na chal neb wybod hyn; ac a ddywedodd am roddi peth iddi i'w fwyta.

PENNOD VI.

- 1 *Dystyrnu Crist gan ei ioladwyr ei hun. 7 Y mae efe yn rhoddi i'r deuddeg awdurdod ar ysprydion aflan. 14 Amryw dyb am Grist.*
- 27 *Turri pen Ioan Fedyddiwr: 29 a'i gladdu.*
- 30 *Yr apostolion yn dychwelyd o bregethu.*
- 34 *Gwyrthiau y pum torth bara, a'r ddaau bygodyn.*
- 48 *Crist yn rhoddi ar y môr: 53 ac yn iachâu pawb a gyffyrddai ag ef.*

AC efe a aeth ymaith oddi yno, ac a ddaeth i'w wlad ei hun; a'i ddisgyblion a'i canlynasant ef.

2 Ac wedi dyfod y sabbath, efe a ddechreuodd athrawiaethu yn y synagog: a synnu a wnaeth llawer a'i clywsant, gan ddywedyd, O ba le y daeth y pethau hyn i hwn? a pha ddoethineb yw hwn a roed iddo, fel y

gwnaid y cyfryw nerthoedd trwy ei ddwy-law ef?

3 Ond hwn yw y sacri, mab Mair, brawd Iago, a Joses, a Judas, a Simon? ac onid yw ei chwatorydd ef yma yn ein plith ni? A hwy a rwystrwyd o'i blegid ef.

4 Ond yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Nid yw prophwyd yn ddiris ond yn ei wlad ei hun, ac ym mhilith ei gonedd ei hun, ac yn ei dŷ ei hun.

5 Ac ni allai efe yno wneuthur dim gwyrt-hau, ond rhoi ei ddwyliaw ar ychydig gleision, a'u hiachâu *Awynt*.

6 Ac efe a ryfeddodd o herwydd eu hanghredinaeth: ac a aeth i'r pentrefi oddi amgylch, gan athrawiaethu.

7 ¶ Ac efe a alwodd y deuddeg, ac a ddechreuodd eu danfon hwynt bob yn ddaau a dau; ac a roddes iddynt awdurdod ar ysprydion aflan;

8 Ac a orchymynodd iddynt, na chymmerent ddim i'r daith, ond llawffon yn unig; nac ysgrepan, na bara, nac arian yn eu pyr-au:

9 Eithr eu bod & sandalau am eu traed; ac na wisgent ddwy bais.

10 Ac efe a ddywedodd wrthynt, I ba le bynnag yr eloch i mewn i dŷ, arhoswch yno hyd onid eloch ymaith oddi yno.

11 A pha rai bynnag ni'ch derbyniant, ac ni'ch gwrandawant, pan eloch oddi yno, ysgydwch y llwch a fyddo dan eich traed, yn dystiolaeth iddynt. Yn wr meddaf i, chwi, Y bydd esmwythach i Sodoma a Gomorrach yn nydd y farn, nag i'r ddinas honno.

12 A hwy a aethant allan, ac a bregethasant ar iddynt edifarhau.

13 Ac a fwriasant allan lawer o gythrculiaid, ac a eflasant ag olew lawer o gleision, ac a'u hiachasant.

14 ¶ A'r brenhin Herod a glybu (canys cyhoedd ydoedd ei enw ef) ac efe a ddywedodd, Ioan Fedyddiwr a gyfododd o feirw, ac am hynny y mae nerthoedd yn gweithio ynddo ef.

15 Eraill a ddywedasant, Mai Eifas yw. Ac eraill a ddywedasant, Mai prophwyd yw, neu megis un o'r prophwydi.

16 Ond Herod, pan glybu, a ddywedodd, Mai yr Ioan a dorrais i ei ben yw hwn; efe a gyfododd o feirw.

17 Canys yr Herod hwn a ddanfonsai ac a ddallasai Ioan, ac a'i rhwymasai ef yn y carehar, o achos Herodias gwraig Phylip ei frawd; am iddo ei phriodi hi.

18 Canys Ioan a ddywedasai wrth Herod, Nid cyfreithlawn i ti gael gwraig dy frawd.

19 Ond Herodias a ddallodd w'g iddo, ac a chwennychoedd ei ladd ef; ac nis gallodd.

20 Canys Herod oedd yn ofni Ioan, gan wybod ei fod ef yn wr cyflawn, ac yn sanctaidd; ac a'i parchal ef: ac wedi iddo ei glywed ef, efe a wna! lawer o bethau, ac a'i gwrandawf ef yn ewylliagar.

21 Ac wedi dyfod diwrnod cyfadda, pan wnaeth Herod ar ei ddydd genedigaeith swper i'w bennaethiaid, a'i fflacoriaid, a gaeugwyr Galilea:

22 Ac wedi i ferch Herodias honno ddyfod i mewn, a dawnsio, a boddhau Herod, a'r rhai oedd yn eistedd gyd ag ef, y brenhin a ddywedodd wrth y llangos, Gofyn i mi y peth a fynnech, ac mi a'i rhoddaf i ti.

23 Ac efe a dyngodd iddi, Beth bynnag a ofynech i mi, mi a'i rhoddaf i ti, hyd hanner fy nheyrnas.

24 A hithau a aeth allan, ac a ddywedodd

wrth ei mam, Pa beth a ofynaf? A hithau a ddywedodd, Pen Ioan Fedyddiwr.

25 Ac yn y fan hi a aeth i mewn ar frys at y brenhin, ac a ofynodd, gan ddywedyd, Mi a fynynn i ti roi i mi allan o law, ar ddyag, ben Ioan Fedyddiwr.

26 A'r brenhin yn drist llawn, ni chwenychal ei bwrw hi heibio, o herwydd y llwon, a'r rhai oedd yn eistedd gyd âg ef.

27 Ac yn y man y brenhin a ddanfonodd ddihenyddwr, ac a orchymynodd ddwyn ei ben ef.

28 Ac yntau a aeth ac a dorrodd ei ben ef yn y carchar, ac a ddug ei ben ef ar ddyag, ac a'i rhoddod i'r llangoes; a'r llangoes a'i rhoddod ef i'w mam.

29 A phan glybu ei ddiagyblion ef, hwy a ddaethant ac a gymmerasant ei gorph ef, ac a'i dodasant mewn bedd.

30 ¶ A'r apostolion a ymgasglasant at yr Iesu, ac a fynegasant iddo yr holl bethau, y rhai a wnaethent, hefyd a'r rhai a athrawlaethasant.

31 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Deuwch eich hunain i le anghyfnedd o'r neilldu, a gorphwyswch encyd. Canys llawer oedd yn dyfod ac yn myned, fel nad oeddynt yn cael ennid cymmaint ag i fwytta.

32 A hwy a seithant i le anghyfnedd mewn llong o'r neilldu.

33 A'r bobloedd a'u gwelsant hwy yn myned ymaith, a llawer a'i hadnabuant ef, ac a redasant yno ar draed o'r holl ddinasoedd, ac a'u rhag-flaenasant hwynt, ac a ymgasglasant atto ef.

34 A'r Iesu, wedi myned allan, a welodd dyrfa fawr, ac a dosturiodd wrthynt, am eu bod fel defaid heb ganddynt fugal: ac a ddechreuodd ddyysgu iddynt lawer o bethau.

35 Ac yna wedi ei myned hi yn llawer o'r dydd, y daeth ei ddiagyblion atto ef, gan ddywedyd, Y lle sydd anial, ac weithian y mae hi yn llawer o'r dydd:

36 Gollwng hwynt ymaith, fel yr clont i'r wlad oddi amgylch, ac i'r pentrefi, ac y prynont iddynt eu hunain fara: canys nid oes ganddynt idini i'w fwytta.

37 Ond efe a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Rhoddwch chwí iddynt beth i'w fwytta. A hwy a ddywedasant wrtho, A swn ni a phrynu gwerth deucan ceining o fara, a'i roddi iddynt i'w fwytta?

38 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pa sawl torth sydd gennydd? ewch ac edrychwch. Ac wedi iddynt wybod, hwy a ddywedasant, Pump, a dau bysgodyn.

39 Ac efe a orchymynodd iddynt beri i bawb eistedd yn fyrdediau ar y glaswellt.

40 A hwy a eisteddasant yn finteioedd a minteioedd, o fesur cannoedd, ac o fesur deg a deugeiniau.

41 Ac wedi cymmeryd y pum torth a'r ddau bysgodyn, gan edrych i fynu tu a'r nef, efe a fendithiodd, ac a dorrodd y bara, ac a'u rhoddod ac i ddiagyblion, i'w gosod ger eu bronnau hwynt: a'r ddau bysgodyn a rannodd efe rhyngddynt oll.

42 A hwy oll a fwyttasant, ac a gawsant ddigon.

43 A chodasant ddeuddeg basgedaid yn llawn o'r briw-fwyd, ac o'r pysgod.

44 A'r rhai a fwyttasant o'r torthau, oedd ynghylich pum mil o wŷ.

45 Ac yn y man efe a gymhellodd ei ddiagyblion i fynydd i'r llong, a myned o'r blaen i'r llan arall i Bethsaida, tra fyddai efe yn gollwng ymaith y bobl.

46 Ac wedi iddo eu danfon hwynt ymaith, efe a aeth i'r mynydd i weddio.

47 ¶ A phan aeth hi yn hwy, yr oedd y llong ar ganol y môr, ac yntau ei hun ar y tir.

48 Ac efe a'u gwelai hwynt yn fiin arnynt yn rhywfo: (canys y gwynt oedd yn eu herbyn) Ac ynghylich y bedwaredd wylfa o'r nos efe a ddaeth atynt, gan rodio ar y môr; ac a fynnasai fynydd heibio iddynt.

49 Ond pan welsant hwy ef yn rhodio ar y môr, hwy a dybiasant mai drychiolath ydoedd: a hwy a waeddasant.

50 (Canys hwynt oll a'i gwelsant ef, ac a ddychrynasant) Ac yn y man yr ymddiddanodd efe â hwynt, ac y ddywedodd wrthynt, Cymmerwch gysur: myfi yw; nac ofnwch.

51 Ac efe a aeth i fynu atynt i'r llong; a'r gwynt a dawelodd. A hwy a synnasant ynddynt eu hunain yn fwy o lawer, ac a ryfeddasant.

52 Oblegid ni ddeallasant am y torthau hynny: canys yr oedd eu calon hwynt wedi caledu.

53 Ac wedi iddynt ddyfod trosodd, hwy a ddaethant i dir Gennesaret, ac a lánasant.

54 Ac wedi eu myned hwynt allan o'r llong, hwy a'i hadnabuant ef yn ebrwydd.

55 Ac wedi iddynt redeg trwy gwbl o'r goror hwnnw, hwy a ddechreuasant ddwyn oddi amgylch mewn gwelyau rai cleifion, pa le bynnag y olwyent ei fod ef.

56 Ac i ba le bynnag yr elai efe i mewn, i bentrefi, neu ddinasoedd, neu wlad, hwy a osodent y cleifion yn yr heolddy. ac a attolygent iddo gael o honnynt gyfwrdd cynymaint ag âg ymyl ei wisg ef: a chynnifer ag a gyfyrddasant âg ef, a lachawyd.

PENNOD VII.

1 Y Pharisaid yn beio ar y ddiagyblion, am fwytta heb ymoeli: 8 yn torri gorclwymyn Duw trwy draddodiadau dynion. 14 Nad yw bwyd yn halogi dyn. 24 Crist yn iacháu merch y toraig o Syrophensia oddi wrth yspryd afan: 31 ac un oedd fyddar ac âg attal dywedyd arno.

YNA yr ymgasglodd atto y Pharisaid, a rhai o'r ysgrifenyddion a ddaethai o Jerusalem.

2 A phan welsant rai o'i ddiagyblion ef â dwylaw cyffredin (hynny ydyw, heb olchi) yn bwytta bwyd, hwy a argyhoeddasant.

3 Canys y Pharisaid, a'r holl Iuddewon, oni bydd iddynt olchi eu dwylaw yn fynych, ni fwyttant; gan ddal traddodiad yr hynafiaid.

4 A phan ddelont o'r farchnad, oni bydd iddynt ymoeli, ni fwyttant. A llawer o bethau eraill y sydd, y rhai a gymmerasant i'w cadw; megis golchi cwppanau, ac ystenu, ac efyddynau, a byrdiau.

5 Yna y goynnodd y Pharisaid a'r ysgrifenyddion iddo, Pahan nad yw dy ddiagyblion di yn rhodio yn ol traddodiad yr hynafiaid, ond bwytta eu bwyd â dwylaw heb olchi?

6 Ond efe a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Da y prophwyddodd Esaias am danoch chwí, ragrithwyr, fel y mae yn ysgrifenedig. Y mae y bobl hyn yn fy anrhyieddu i & u gwefusau, ond eu calon sydd bell oddi wrthyf.

7 Eithr ofer y maent yn fy addoli, gan ddygu yn lle dysgediaeth, orchymynion dynion.

8 Canys, gan adael heibio orchymyn Duw, yr ydyoh yn dal traddodiad dynion; sef golchiadau ystenu a chwppanau: a lla---

oesai o'r cyffalyb bethau yr ydych yn eu gwneuthur.

9 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Gwych yr ydych yn rhod heilio gorchymyn Duw, fel y cadwoch eich traddodiad eich hunain.

10 Canys Moses a ddywedodd, Anrhydedda dy dad a th fam: a'r hwn a feidithio dad neu fam, bydded farw y farwolaeith.

11 Ac meddwech chwithau, Os dywed dyn wrth ei dad neu ei fam, Corban, hynny yw, Rhodd, trwy ba beth bynnag y ceit lês oddi wrthyf fi; *dyfai fydd.*

12 Ac nid ydych mwyaich yn gadael iddo gwneuthur dim i'w dad neu i'w fam:

13 Gan ddirymu gair Duw a'ch traddodiad eich hunain, yr hwn a draddodasoch chiwi: a llawer o gyffalyb bethau a hynny yr ydych yn eu gwneuthur.

14 ¶ A chweddi galw atto yr holl dyrfa, efe a ddywedodd wrthynt, Gwrandewch chiwi oll arnaf, a deallweh.

15 Nid oes dim allan o ddyn yn myned i mewn iddo, a ddichon o halogi ef: eithr y pethau sydd yn dyfod allan o hono, y rhai hynny yw y pethau sydd yn halogi dyn.

16 Od oes gan neb glustiau i wrando, gwrandedad.

17 A phan ddaeth efe i mewn i'r tŷ oddi wrth y bobl, ei ddiagyblion a ofynasant iddo am y ddammeg.

18 Yntau a ddywedodd wrthynt, Ydych chwithau hefyd mor ddi-deall? Oni wyddoch am bob peth oddi allan a ei i mewn i ddyn, na all hynny ei halogi ef?

19 Oblegid nid yw yn myned i'w galon ef, ond i'r bol; ac yn myned allan i'r geudy, gan garthu yr holl fwydydd?

20 Ac efe a ddywedodd, Yr hyn sydd yn dyfod allan o ddyn, hynny sydd yn halogi dyn.

21 Canys oddi mewn, allan o galon dynion, y daw drwg-feddylliau, tŵr-prifodasau, putteindra, llofruddiaeth.

22 Lladradau, cybydd-dod, drygioni, twyll, anladrwydd, drwg-lygad, cablodd, balchder, ynfydrwydd.

23 Yr holl ddrwg bethau hyn sydd yn dyfod oddi mewn, ac yn halogi dyn.

24 ¶ Ac efe a gyfododd oddi yno, ac a aeth i gyfniâu Tyrus a Sidon; ac a aeth i mewn i dŷ, ac ni fynasai i neb wybod: eithr ni allai efe fod yn guddiedg.

25 Canys pan glyb gwraig, yr hon yr oedd ei merch fechan âg yspryd aflan ynddi, sôn am dano, hi a ddaeth ac a syrthiodd wrth ei draed ef:

26 (A Groeges oedd y wraig, Syrophenislad o genedi) A hi a attolygodd iddo fwrw y cythraul allan o'i merch.

27 A'r Iesu a ddywedodd wrthi, Gâd yn gyntaf i'r plant gael eu digoni: canys nid cymhwys yw cymmeryd bara y plant, a'i dafu i'r cenawon cwn.

28 Hithau a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Gwir, O Arglwydd: ac etto y mae y cenawon dan y bwrdd yn bywta o friwion y plant.

29 Ac efe a ddywedodd wrthi, Am y gair hwnnw dos ymaith; aeth y cythraul allan o'th ferch.

30 Ac wedi iddi fyned i'w thŷ, hi a gafodd fyned o'r cythraul allan, a'i merch wedi ei bwrw ar y gwely.

31 ¶ Ac efe a aeth drachefn ymaith o dueddau Tyrus a Sidon, ac a ddaeth hyd fôr Galilea, trwy ganol terynau Decapolis.

32 A hwy a odygasant atto un byddar, âg attal dywedyd arno: ac a attolygasant iddo ddodi ei law arno ef.

33 Ac wedi iddo ei gymmeryd ef o'r castellu allan o'r dyrfa, efe a estynodd ei fysedd yn ei glustiau of, ac wedi iddo boeri, efe a gyffyrddodd â'i dafod ef;

34 A chan adrych tu a'r nef, efe a ochen-eidlodd, ac a ddywedodd wrtho, Ephphatha, hynny yw, Y magor.

35 Ac yn ebrwydd ei glustiau ef a agorwyd, a rhwym ei dafod a ddattodwyd; ac efe a lefarodd yn eglur.

36 Ac efe a waharddodd iddynt ddywedyd i neb: ond po mwyaif y gwaharddodd efe iad-ynt, mwy o lawer y cyhoeddasant.

37 A synnu a wnaethant yn anfeiddr, gan ddywedyd, Da y gnaethant ef bob peth: y mae efe yn gwneuthur i'r byddariaid giywed, ac i'r mudion ddywedyd.

PENNOD VIII.

1 Crist yn portŷ i bobl yn rhyfodol: 16 yn nacodu rhoddi arwydd i'r Phariseaid: 14 yn rhybuddio ei ddiagyblion i ocheidd surdoes y Phariseaid, a surdoes Herod: 22 yn rhoddi eisog i dâyn dall: 27 yn cydnabod mai efe yw Crist, yr hwn a ddaeddefai ac a gyfodai ei-wealth: 34 ac yn annog i fod yn ddaeddefgar mewn erid i achos yrrufeir yr efengyl.

YN y dyddiau hynny, pan oedd y dyrfa yn sawr iawn, ac heb ganddynt iddim i'w fwytta, y galwodd yr Iesu ei ddiagyblion ato, ac a ddywedodd wrthynt,

2 Yr wyf fi yn tosturio wrth y dyrfa, oblegid y maent hwy dridiau weithian yn aros gyd â mi, ac nid oes ganddynt ddim i'w fwytta:

3 Ac os gollyngaf hwynt ymaith ar eu cythwng i'w teiau eu hunain, hwy a lewygant ar y ffordd: canys rhai o bonynt a ddaeth o bell.

4 A'i ddiagyblion ef a'i hattebasant, O ba le y gall neb ddigoni y rhai hyn â bara yma yn yr anialweh?

5 Ac efe a ofynodd iddynt, Pa sawl torth sydd gennych? A hwy a ddywedasant, Saith.

6 Ac efe a orchymynodd i'r dyrfa eistod ar y llawr: ac a gymmerodd y saith dorth, ac a ddioleodd, ac a'u torodd hwynt, ac a'u rhoddes i'w ddiagyblion, fel y gosodent hwynt ger eu brounau; a gosodasant hwynt ger bron y bobl.

7 Ac yr oedd ganddynt yehydid bysgod bychain: ac wedi iddo fendithio, efe a herodd ddodi y rhai hynny hefyd ger eu brounau hwynt.

8 A hwy a fwyttasant, ac a ddigonwyd: a hwy a gosodant o'r briw-fwyd gweddill, saith fagedaid.

9 A'r rhai a fwyttasant oedd ynghylich pedair mil: ac efe a u gollyngodd hwynt ymaith.

10 ¶ Ac yn y man, wedi iddo fyned i long gyd â'i ddiagyblion, efe a ddaeth i barthau Dalmanutha.

11 A'r Phariseaid a ddaethant allan, ac a ddechreasant ymholi âg ef, gan geisio ganddo arwydd o'r nef, gan ei demtio.

12 Yntau, gan ddwys-ochenedio yn ei ypryd, a ddywedodd, Beth a wna y genhedlaeth yma yn ceisio arwydd? Yn wir meddaf i chiwi, Ni roddir arwydd i'r genhedlaeth yma.

13 Ac efe a'u gadawodd hwynt, ac a aeth i'r llong drachefn, ac a dymnodd ymaith i'r lân arall.

14 ¶ A'r ddiagyblion a adawsant yn anghof gymmeryd bara, ac nid oedd ganddynt gyd â hwynt ond un dorth yn y llong.

15 Yna y gorchymynodd eis iddynt, gan ddywedyd, Gwyllyweh, ymoglech rhag surdoes y Phariseaid, a surdoes Herod.

Ni Ae ymresymmu a wnaethant y naill wrth y llall, gan ddywedyd, *Hyn sydd oblegid nad oes gennym fara.*

17 A phan wybu yr Iesu, efe a ddywedodd wrthynt, Nad ymresymmu yr ydych, am nad oes gennych fara? onid ydych chwili etto yn ystyried, nac yn deall? ydyw eiah calon etto gennych wedi caledu?

18 A chennych lygald, oni welwch? a chennych ghuall, oni ehlwych? ac onid ydych yn cofio?

19 Pan doctrais y pum torth hynny ym mysg y pum mil, pa sawl basgedald yn llawn o ffrwyd a godasoeh i fyndu? Dywedasant wrtho, Deuddeg.

20 A phan doctrais y saith ym mhilith y pedair mil, lonaidd pa sawl basgedald o ffrwyd a godasoeh i fyndu? A hwy a ddywedasant, Saith.

21 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pa fodd nad ydych yn deall?

22 ¶ Ac efe a ddaeth i Bethsaida; a hwy a ddygasant atto yn dall, ac a ddaisyfiasant arno ar iddo gyflwrdd ag ef.

23 Ac wedi ymaffyd yn llaw y dall, efe a'i tywsodd ef allan o'r dref: ac wedi iddo boeri ar ei lygald ef, a doddi ei ddwyllaw arno, efe a ofynnodd iddo, a oedd efe yn gwelad dim.

24 Ac wedi edrych i fyndu, efe a ddywedodd, Yr ydyw fy gwelad dynion megis prenniau yn rhodio.

25 Wedi hynny y gosododd efe ef ddwyllaw drachefn ar ei lygald ef, ac a barodd iddo edrych i fyndu: ac efe a gafodd ei olwg, ac efe a weiaid bawb o bell, ac yn eglur.

26 Ac efe a'i hanfonodd ef adref, i'w dŷ, gan ddywedyd, Na ddos i'r dref, ac na ddyweddi i neb yn y dref.

27 ¶ A'r Iesu a seth allan, efe a'i ddisgyblion, i drefi Caesarea Phillipi: ac ar y ffordd efe a ofynnodd i'w ddisgyblion, gan ddywedyd wrthynt, Pwy y mae dynion yn dywedyd fy mod i?

28 A hwy a attabasant, Ioan Fedyddiwr; a rhae, Elias; ac eraill, Un o'r prophwydi.

29 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Ond pwy yr ydych chwili yn dywedyd fy mod i? A Phetr a atebodd ac a ddywedodd wrtho, Ti yw y Crist.

30 Ac efe a orchymynodd iddynt na ddywedent i neb am dano.

31 Ac efe a ddechreuodd eu dysgu hwynt, fod yn rhaid i Fab y dyn oddef llawer, a'i wrthod gan yr henuriaid, a'r arch-offeiriaid, a'r ysgrifenyddion, a'i ladd, ac wedi tridiau adgyfodi.

32 A'r ymadrodd hwnnw a ddywedodd efe yn eglur. A Phetr a ymaffodd yuddo, ac a ddechreuodd ei geryddu ef.

33 Eithr wedi iddo droi, ac edrych ar ei ddisgyblion, efe a geryddodd Petr, gan ddywedyd, Dos ymaith yn fy ol i, Satan; am nad wyt yn synied y pethau sydd o Dduw, ond y pethau sydd o ddynion.

34 ¶ Ac wedi iddo alw atto y dyfya, gyd a'i ddisgyblion, efe a ddywedodd wrthynt, Y neb a fynno ddyfod ar fy ol i, ymwaded ag ef ei hun, a chyfydded ei groes, a dilyned fi.

35 Canys pwy bynnag a fyfno gadw ei einioes, a'i cyll hi; ond pwy bynnag a gollo ei einioes er fy mwyn i a'r efengyl, hwnnw a'i oeldd hi.

36 Canys pa lesaid i ddyd, os ymhill yr holl fyd, a chollai ei enaid ei hun?

37 Neu pa beth a rydd dyn yn gyfnewid am ei enaid?

38 Canys pwy bynnag a fyddo cywilydd ganddo fi a'm geiriau yn yr odinebus a'r

bechadurus genhedlaeth hon; bydd cywilydd gan Fab y dyn yntau hefyd, pan ddél y ngo-goniant ei Dad, gyd a'r angelion sanctaidd.

PENNOD IX.

2 *Gwedd-merched yr Iesu. 11 Effe yn ddydd ei ddisgyblion smyglich dyfodol Elias: 14 yn dduro allan yspryd mudi a byddor: 30 yn rhag-fynegi ei farwolaeth a'i adgyfyddiad: 33 yn annog ei ddisgyblion i ofnydduadruwydd: 38 gan erchi iddynt, na luddient y rhai nid ydynt yn eu haryn, ac na roddent ruystr i neb o'r ffyddloniaid.*

A C efe a ddywedodd wrthynt, Yn wir yr A wyf yn dywedyd i chwili, fod rhai o'r rhai sydd yn sefyll yma, ni phroffant angau, hyd oni welont deyrnas Dduw wedi dyfod mewn nerth.

2 ¶ Ac wedi chwe diwrnod, y cymmerth yr Iesu Petr, ac Iago, ac Ioan, ac a'u dug hwynt i fynydd uchel, eu hunain o'r neilldu: ac efe a woddnewidwyd yn eu grwydd hwynt.

3 A'i ddilled ef a acthant yn ddiaglaer, yn gannaidd lawm fel eira; y fath ni fedr un parnwr ar y ddaear eu cannu.

4 Ac ymddangosodd iddynt Elias, gyd a Moses: ac yr oeddynt yn ymddiddan a'r Iesu.

5 A Phetr a atebodd ac a ddywedodd wrth yr Iesu, Rabbi, da yw i ni fod yma: a gwnawn dair pabell; i ti un, ac i Moses un, ac i Elias un.

6 Canys nis gwyddai beth yr oedd yn ei ddywedyd: canys yr oeddynt wedi dychrynu.

7 A daeth cwmmlwl yn cyagodi drostynt hwy: a llef a ddaeth allan o'r cwmmlwl, gan ddywedyd, Hwn yw fy anwyl Fab; gwraedewch ef.

8 Ac yn ddisymmwrth, pan edrychasant o smyglich, ni welasant neb mawr, ond yr Iesu yn unig gyd a hwynt.

9 A phan oeddynt yn dyfod i waered o'r mynydd, efe a orchymynodd iddynt na ddangosent i neb y pethau a welent, hyd pan adgyfodiad Mab y dyn o feirw.

10 A hwy a gadwasant y gair gyd a hwynt eu hunain, gan gyd-ymhodi beth yw yr adgyfodi o feirw.

11 ¶ A hwy a ofynasant iddo, gan ddywedyd, Paham y dywed yr ysgrifenyddion, fod yn rhaid i Elias dyfod yn gyntaf?

12 Ac efe a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Elias yn ddiau gan ddyfod yn gyntaf a edfydd bob peth; a'r modd yr ysgrifenydd am Fab y dyn, y dioddefai lawer o bethau, ac y dirmygidd ef.

13 Eithr yr wyf yn dywedyd i chwili, ddyfod Elias yn ddiau, a gwnethur o honynt iddo yr hyn a fynasant, fel yr ysgrifenydd am dano.

14 ¶ A phan ddaeth efe at ei ddisgyblion, efe a welodd dyfya lawr yn eu cylch hwynt, a'r ysgrifenyddion yn cyd-ymhodi a hwynt.

15 Ac yn ebrwydd yr holl dyfya, pan ganfant ef, a ddychrynasant, a chan redeg atto, a gyfarhasant iddo.

16 Ac efe a ofynnodd fr ysgrifenyddion, Pa gyd-ymhodi yr ydych yn eich plith?

17 Ac un o'r dyfya a atebodd ac a ddywedodd, Athraw, mi a ddygais fy mab attat, ag yspryd mud yuddo:

18 A pha le bynnag y cymmero ef, efe a'i rhwyga; ac yntau a fwrw ewyn, ac a ysgymyga ddannedd, ac y mae yn dihoeni: ac mi a ddywedais wrth dy ddisgyblion ar iddynt ei fwrw ef allan; ac nis gallasant.

19 Ac efe a atebodd iddynt, ac a ddywed-

odd, O genhedlaeth anffyddlawn, pa hyd y byddaf gyd â chwi? pa hyd y goddefaf chwi? dygwch ef attaf fi.

30 A hwy a'i dygasant ef atto. A phan welodd ef, yn y man yr yspryd a'i drylliodd ef; a chan syrthio ar y ddaear, efe a ymdreiglodd, dan falu ewyn.

31 A gofynnodd yr Iesu i'w dad ef, Beth sydd o amser er pan ddarfu fel hyn iddo? Yntau a ddywedodd, Er yn fachgen.

32 A mynych y tafodd efe ef yn tân, ac i'r dyfroedd, fel y difethai efe ef: ond os gelli di ddim, cymhorth ni, gan dosturio wrthym.

33 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Os gelli di gredu, pob peth a all fod i'r neb a gredo.

34 Ac yn y fan tad y bachgen, dan lefnai ac wylofan, a ddywedodd, Yr wyf fi yn credu, O Arglydd; cymhorth fy anghrediniaeth i.

35 A phan welodd yr Iesu fod y dyrfa yn cyd-reddeg atto, efe a geryddodd yr yspryd a'han, gan ddywedyd wrtho, Tydi yspryd mud a byddar, yr wyf fi yn gorchymyn i ti, Tyred allan o hono, ac na ddos mwy iddo ef.

36 Ac wedi i'r yspryd lefnai, a dryllio llawer arno ef, efe a aeth allan: ac yr oedd efe fel un marw, fel y dywedodd llawer ei farw ef.

37 A'r Iesu a'i cymmerodd ef erbyn ei law, ac a'i cyfododd; ac efe a safodd i fynu.

38 Ac wedi iddo fyned i mewn i'r tŷ, ei ddisgyblion a ofynasant iddo o'r neilldu, Pahan na allem ni ei fwrw ef allan?

39 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Y rhyw hwn ni all er dim ddyfod allan, ond trwy weddi ac ympryd.

30 ¶ Ac wedi ymadael oddi yno, hwy a ymdeithiasant trwy Galilea: ac ni fynnai efe wybod o neb.

31 Canys yr oedd efe yn dysgu ei ddisgyblion, ac yn dywedyd wrthynt, Y traddodid Mab y dyn i ddwyllaw dynion, ac y lladdent ef; ac wedi ei ladd, yr adgyfodai y trydydd dydd.

32 Ond nid oeddynt hwy yn deall yr ymadrodd, ac ofni yr oeddynt ofyn iddo.

33 ¶ Ac efe a ddaeth i Capernaum: a phan oedd efe yn y tŷ, efe a ofynnodd iddynt, Beth yr oeddych yn ymddadieu yn eich plith eich hunain ar y ffordd?

34 Ond hwy a dawsant â sôn: canys ymddadlousant â'u gilydd ar y ffordd, pwy a fyddai fwyaf.

35 Ac efe a eisteddodd, ac a alwodd y deuddeg, ac a ddywedodd wrthynt, Os myn neb fod yn gyntaf, efe a fydd oiaf o'r cwbl, a gwcinidog i bawb.

36 Ac efe a gymmerth fachgennyn, ac a'i gosodd ef yn eu canol hwynt: ac wedi iddo ei gymmeryd ef yn ei freichiau, efe a ddywedodd wrthynt,

37 Pwy bynnag a dderbynio un o'r cyfryw fechgyn yn fy enw i, sydd yn fy nerbyn i: a phwy bynnag a'm derbyn i, nid myfi y mae yn ei dderbyn, ond yr hwn a'm danfonodd i.

38 ¶ Ac Ioan a'i hattebodd ef, gan ddywedyd, Athraw, ni a welsom un yn bwrw allan gythreullaid yn dy enw di, yr hwn nid yw yn ein dilyn ni; ac ni a waharddasom iddo, am nad yw yn ein dilyn ni.

39 A'r Iesu a ddywedodd, Na wagherddwch iddo; canys nid oes neb a wna yrthriau yn fy enw i, ac a all yn y fan roi drygair i mi.

40 Canys y neb nid yw i'n herbyn, o'n tu ni y mae.

41 Canys pwy bynnag a roddo i chwi i'w

yfed gwpannald o ddwfr yn fy enw i, am eich bod yn perthyn i Grist, yn wir meddaf i chwi, Ni chyll efe ei obrwy.

42 A phwy bynnag a rwystro un o'r rhai bychain hyn sydd yn credu ynof fi, gwell oedd iddo osod maen mein o amgylch ei wedd, a'i dafu i'r môr.

43 Ac os dy law a'th rwystra, tòr hi ymaith: gwell yw i ti fyned i mewn i'r bywyd yn anafus, nag â dwy law gennynt fyned i uffern, i'r tân anniffoddadwy.

44 Lle nid yw eu pryf hwynt yn marw, na'r tân yn diffodd.

45 Ac os dy droed a'th rwystra, tòr ef ymaith: gwell yw i ti fyned i mewn i deyrnas Dduw yn un-lygeidiog, nag â dau lygad gennynt dy dafu i dan uffern.

46 Lle nid yw eu pryf hwynt yn marw, na'r tân yn diffodd.

47 Ac os dy lygaid a'th rwystra, bwrw ef ymaith: gwell yw i ti fyned i mewn i deyrnas Dduw yn un-lygeidiog, nag â dau lygad gennynt dy dafu i dan uffern.

48 Lle nid yw eu pryf hwynt yn marw, na'r tân yn diffodd.

49 Canys pob un a helltir â than, a phob aberth a helltir â halen.

50 Da yw yr halen: ond os bydd yr halen yn ddi-hallt, â pha beth yr helltwch ef? Bid gennyh halen ynoch eich hunain, a byddwch heddychlawn â'ch gilydd.

PENNOD X.

2 Crist yn ymdeisyddu i'r Pharisaeid ynghyd â ysgar: 13 yn bendithio y plant a ddygwyd atto: 17 yn ateb i wr goludog, pa fodd y cai etifoddu bynyd tragwyddol: 23 yn dangos i'w ddisgyblion berygl gobud: 28 yn addasu gwobrau i'r awol a ymadawo â dim er meyn yr efengyl: 32 yn rhag-fynegi ei farwodaeth, a'i adgyfodiad: 35 yn gorchymyn i feibion Ebedeusa, a geisiant barch ganddo, foddol yn hytrach am ddiodef gyd â ef: 46 ac yn rhoddi ei olwg i Bartimeusa.

A C efe a gyfododd oddi yno, ac a aeth i dueddau Judea, trwy y tu hwnt i'r Iorddonen; a'r bobloedd a gyd-gyrchasant atto ef drachefn: ac fel yr oedd yn arferu, efe a'i dygodd hwynt drachefn.

¶ A'r Pharisaid, wedi dyfod atto, a ofynasant iddo, Ai rhydd i wr roi ymaith ei wraig? gan ei demtio et.

3 Yntau a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Beth a orchymynodd Moses i chwi?

4 A hwy a ddywedasant, Moses a ganiattodd ysgrifenu llythyr ysgar, a'i gollwng i'i ymaith.

5 A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, O achos eich calon-galedwch chwi yr ysgrifennodd efe i chwi y gorchymyn hwnnw:

6 Ond o ddechreuad y creadigaeth, yn wrryw a banyw y gwnaeth Duw hwynt.

7 Am hyn y gad dyn ei dad a'i fam, ac y glŷn wrth ei wraig;

8 A hwy ill dau a fyddant un cnawd: fel nad ydynt mwy ddau, ond un cnawd.

9 Y peth gan hynny a gysylltodd Duw, na wahaned dyn.

10 Ac yn y tŷ drachefn ei ddisgyblion a ofynasant iddo am yr un peth.

11 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pwy bynnag a roddo ymaith ei wraig, ac a brîdo un arall, y mae yn godinebu yn ei herbyn hi.

12 Ac os gwraig a ddyry ymaith ei gw, a phrtodi un arall, y mae hi yn godinebu.

13 ¶ A hwy a ddygasant blant bychain atto, fel y cyffyrddai efe â hwynt: a'r disgyblion a geryddasant y rhai oedd yn eu dwys hwynt.

14 A'r Iesu pan welodd hynny, fu anfodd-lawn, ac a ddywedodd wrthynt, Gadewch i blant bychain ddyfod attaf fi, ac na wa-herddwch iddynt: canys eiddo y cyfryw raf yw teyrnas Dduw.

15 Yn wir meddaf i chwi, Pwy bynnag ni dderbynio deyrnas Dduw fel dyn bach, nid a efe i mewn iddi.

16 Ac efe a'u cymmerodd hwy yn ei freich-tau, ac a roddes ei ddwyllaw arnynt, ac a'u bendithiodd.

17 ¶ Ac wedi iddo fyned allan i'r ffordd, rhedodd un atto, a goetngodd iddo, ac a ofyn-odd iddo, O, Athraw da, beth a wnaef fel yr estfeddwyf fywyd tragwyddol?

18 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Paham y gelwi fi yn dda? nid oes neb da ond un, sef Dduw.

19 I a wyddost y gorchymynion, Na odineba, Na lodd, Na ladrata, Na cham-dystiolaetha, Na cham-gollada, Anrhydeddada dad a'th fam.

20 Yntau a atebodd ac a ddywedodd wrtho, Athraw, y rhai hyn i gyd a gedwais o'm hieu-encctid.

21 A'r Iesu gan edrych arno, a'i hoffodd, ac a ddywedodd wrtho, Un peth sydd ddiwyddiol i ti: dos, gwerth yr hyn oll sydd geunyt, a dyro i'r tlodion; a thi a gai drysor yn y nef: a thyrde, a chymmer i fyau y groes, a dilyn fi.

22 Ac efe a bruddhaodd wrth yr ymadrodd, ac a aeth ymaith yn athrist. canys yr oedd ganddo feddiannau lawer.

23 ¶ A'r Iesu a edrychodd o'i anghylch, ac a ddywedodd wrth ei ddisgyblion, Mor an-hawdd yr a y rhai y mae golud ganddynt i deyrnas Dduw!

24 A'r disgyblion a frawychasant wrth ei ciriau ef. Ond yr Iesu a atebodd drachefn, ac a ddywedodd wrthynt, O blant, mor an-hawdd yw i'r rhai sydd a'u hymddiried yn eu golud fyned i deyrnas Dduw?

25 Y mae yn haws i gamel fyned trwy grai y nodwydd, nag i oludog fyned i mewn i deyrnas Dduw.

26 A hwy a synnasant yn ddirfawr, gan ddyweddy wrthynt eu hunain, A phwy a all fod yn gadwedig?

27 A'r Iesu, wedi edrych arnynt, a ddywed-odd, Gyd a dynion ammhosi bil yw, ac nid gyd a Duw: canys pob peth ydyd bosibl gyfod a Duw.

28 ¶ Yna y dechreuodd Petr ddyweddy wrtho, Wele, nyni a adawsom bob peth, ac a'th ddilynasom di.

29 A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd, Yn wir meddaf i chwi, Nid oes neb a'r a adaw-odd dy, neu frodyr, neu chwlforydd, neu dad, neu fam, neu wraig, neu blant, neu diroedd, o'm hachos i a'r efengyl,

30 A'r ni dderbyny y can cymmaint yr awrhon y pryd hwn, dai, a brodyr, a chwlf-orydd, a mamau, a phlant, a thiroedd, ynghyd ag erlidiau; ac yn y byd a ddaw, fy- wyd tragwyddol.

31 Ond llawer rhai cyntaf a fyddant di- weddaf: a'r diweddaf fyddant gyntaf.

32 ¶ Ac yr oeddynt ar y ffordd yn myned i fyru i Jerusalem; ac yr oedd yr Iesu yn myned o'u blaen hwynt: a hwy a frawych-asant; ac fel yr oeddynt yn canlyn, yr oedd arnynt ofn. Ac wedi iddo drachefn gym- meryd y deuddeg, efe a ddechreuodd fynegi iddynt y pethau a ddigwyddent iddo ef:

33 Canys wele, yr ydym ni yn myned i fyru i Jerusalem; a Mab y dyn a'r draddodir i'r arch-osteraid, ac i'r ysgrifenyddion; a hwy

a'i condemniant ef i farwolaeth, ac a'i tra- ddotant ef i'r Cenhedloedd:

34 A hwy a'i gwatwarant ef, ac a'i fflang- ellant, ac a boerant arno, ac a'i lladdant: a'r trydydd dydd yr adgyfyd.

35 ¶ A daeth atto Iago ac Ioan, meibion Zebedeus, gan ddyweddy, Athraw, ni a fy- nem wreuthur o honot i ni yr hyn a ddy- munem.

36 Yntau a ddywedodd wrthynt, Beth a fymech i mi ei wreuthur i chwi?

37 Hwyrthau a ddywedasant wrtho, Caniasta i ni eistedd, un ar dy ddeheulaw, a'r llall ar dy aswy, yn dy ogoniant.

38 Ond yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Ni wyddoch pa beth yr ydych yn ei ofyn: a ellwch chwi yfed o'r cwpan yr wyf fi yn ei yfed? a'ch bedyddio a'r bedydd ym bedyddir i ag ef?

39 A hwy a ddywedasant wrtho, Gallwn. A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Diau yr yf- wech o'r cwpan yr yfwyf fi; ac y'ch bedyddir a'r bedydd y bedyddir ffinnau:

40 Ond eistedd ar fy neheulaw a'm haswy, nid eiddof fi ei roddi; ond i'r rhai y darpar- wyd.

41 A phaa glybu y deg, hwy a ddechreu- asant fod yn anfoddllawn ynghylch Iago ac Ioan.

42 A'r Iesu a'u galwodd hwynt atto, ac a ddywedodd wrthynt, Chwi a wyddoch fod y rhai a dybir eu bod yn llywodraethu ar y Cenhedloedd, yn tra-arglwyddiaethu arnynt; a'u gwyr mawr hwynt yn tra-awdurdodi ar- nynt.

43 Eithr nid felly y bydd yn eich plith chwi: ond pwy bynnag a ewyllysio fod yn fawr yn eich plith, bydded weindog i chwi;

44 A phwy bynnag o honoch a fynno fod yn bennaf, bydded was i bawb.

45 Canys ni ddaeth Mab y dyn i'w wasn- aethu, ond i wasnauethu, ac i roi ei einioes yn bridwerth dros lawer.

46 ¶ A hwy a ddaethant i Jericho. Ac fel yr oedd efe yn myned allan o Jericho, efe a'i ddisgyblion, a bagod o bobl, Bartimeus ddall, mab Timeus, oedd yn eistedd ar fin y ffordd, yn cardotta.

47 A phan glybu mai yr Iesu o Nazareth ydoedd, efe a ddechreuodd lefnai, a dywedyd, Iesu, mab Dafydd, trugarha wrthyf.

48 A llawer a'i ceryddasant ef, i geisio gan- ddo dawi: ond efe a lefodd yn fwy o lawer, Mab Dafydd, trugarha wrthyf.

49 A'r Iesu a safodd, ac a archodd ei alw ef. A hwy a alwasant y dall, gan ddyweddy wrtho, Cymmer galon; cyfod: y mae efe yn dy alw di.

50 Ond efe, wedi taflu ei gochl ymaith, a gyfododd, ac a ddaeth at yr Iesu.

51 A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrtho, Beth a fydd i mi ei wreuthur i ti? A'r dall a ddywedodd wrtho, Athraw, caff- ael o honof fy ngolwg.

52 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Dos ym- aith: dy ffydd a'th iachodd. Ac yn y man y cafodd efe ei olwg, ac efe a ddilynodd yr Iesu ar hyd y ffordd.

PENNOD XI.

1 Crist yn marchogaeth newn goruchafiaeth i Jerusalem: 12 yn mellaithio y pren deiliog diffryg: 15 yn gianhau y deml: 20 yn annog ei ddisgyblion i fod yn ddisid newn ffydd; ac i faddau f'w gelyntion: 27 ac yn amddiffyn fod ei weithredoedd ef yn gys- reithlaw, trwy dystiolaeth Ioan, yr hwn oedd wr wedi ei idanfson oddi wrth Dduw.

AC wedi eu dyfod yn agos i Jerusalem, i Bethphage a Bethania, hyd fynydd yr Olew-wydd, efe a anfonodd ddau o'i ddisgyblion,

3 Ac a ddywedodd wrthynt, Ewch ymaith i'r pentref sydd gyferbyn â chwi: ac yn y man wedi y deloch i mewn iddo, chwi a gewch ebol wedi ei rwympo, ar yr hwn nid eisteddodd neb; gollyngwch ef yn rhydd, a dygwch ymaith.

3 Ac os dywed neb wrthynt, Paham y gwneuch hyn? dywedwch, Am fod yn rhaid i'r Arglwydd wrtho; ac yn ebrwydd efe a'i denfyn yma.

4 A hwy a aethant ymaith, ac a gawsant yr ebol yn rhwym wrth y drws oddi allan, mewn croes-ffordd; ac a'i gollyngasant ef yn rhydd.

5 A rhai o'r rhai oedd yn sefyll yno a ddywedasant wrthynt, Beth a newch chwi, yn gollwng yr ebol yn rhydd?

6 A hwy a ddywedasant wrthynt fel y gorchymynasai yr Iesu: a hwy a adawsant iddynt fyned ymaith.

7 A hwy a ddygasant yr ebol at yr Iesu, ac a fwriasant eu dillad arno; ac efe a eisteddodd arno.

8 A llawer a daenasant eu dillad ar hyd y ffordd; ac eraill a dorasant gangau o'r gwydd, ac a'u taenasant ar y ffordd.

9 A'r rhai oedd yn myned o'r blaen, a'r rhai oedd yn dyfod ar ol, a leasant, gan ddywedyd, Hosanna: Bendigedig fyddo yr hwn sydd yn dyfod yn enw yr Arglwydd.

10 Bendigedig yw y deyrnas sydd yn dyfod yn enw Arglwydd ein tad Dafydd: Hosanna yn y goruchaf.

11 A'r Iesu a aeth i mewn i Jerusalem, ac i'r deml: ac wedi iddo edrych ar bob peth o'i amgylch, a hi weithian yn hwyr, efe a aeth allan i Bethania gyd a'r deuddeg.

12 ¶ A thrannoeth, wedi iddynt ddyfod allan o Bethania, yr oedd arno chwant bwyd.

13 Ac wedi iddo ganfod o hirbell ffigysbren âg arno ddail, efe a aeth i edrych a gafai byth mwy. A'i ddisgyblion ef a glywsant.

14 A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrtho, Na fwyttad neb firwyth o honot byth mwy. A'i ddisgyblion ef a glywsant.

15 ¶ A hwy a ddaethant i Jerusalem. A'r Iesu a aeth i'r deml, ac a ddechreuodd fwrw allan y rhai a werthent ac a brynent yn y deml; ac a ymchwelodd drestiau yr arian-wyr, a chadeiriau y gwerthwyr colommenod:

16 Ac ni adawal efe i neb ddwyn llestr trwy y deml.

17 Ac efe a'u dysgodd, gan ddywedyd wrthynt, Onid yw yn ysgrifenedig, Y gelwir y nhŷ i yu dy gweddi i'r holl genhedloedd? ond chwi a'i gwnaethoch yn ogof lladron.

18 A'r ysgrifenyddion a'r arch-offeiriad a glywsant hyn, ac a geisiasant pa fodd y difethent ef: canys yr oeddnt yn ei ofni ef, am fod yr holl bobl yn synnu obleid ei athrawiaeth ef.

19 A phan aeth hi yn hwyr, efe a aeth allan o'r ddinas.

20 ¶ A'r bore, wrth fyned heibio, hwy a welant y ffigysbren wedi crino o'r gwralld.

21 A Phetr, wedi adgofio, a ddywedodd wrtho, Athraw, wela, y ffigysbren a feildithiaist, wedi crino.

22 A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Bydded gennyh fydd yn Nuw.

23 Canys yn wir yr wyf yn dywedyd i chwi,

Pwy bynag a ddywedo wrth y mynydd hwn, Tynner di ymaith, a bwrier di i'r môr; ac ni'i amhweuo yn ei galon, ond credu y daw i ben y pethau a ddywedo efe; beth bynag a ddywedo, a fydd iddo.

24 Am hynny meddaf i chwi, Beth bynag oll a geisioch wrth weddio, credwch y debyniwch, ac efe fydd i chwi.

25 A phan safoch i weddio, maddeuwch, o bydd gennyh ddim yn ebyn neb; fel y maddeuo eich Tad yr hwn sydd yn y nefoedd i chwithau eich canweddau.

26 Ond os chwi ni faddeuwch, eich Tad yr hwn sydd yn y nefoedd ni faddeu chwaith eich canweddau chwithau.

27 ¶ A hwy a ddaethant drachefn i Jerusalem: ac fel yr oedd efe yn rhodio yn y deml, yr arch-offeiriad, a'r ysgrifenyddion, a'r henuriaid, a ddaethant ato,

28 Ac a ddywedasant wrtho, Trwy ba awdurdod yr wyt ti yn gwneuthur y pethau hyn? a phwy a roddes i ti yr awdurdod hon i wneuthur y pethau hyn?

29 A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, A minnau a ofynaf i chwithau un gair; ac atebwch fi, a mi a ddywedaf i chwi trwy ba awdurdod yr wyt yn gwneuthur y pethau hyn.

30 Bedydd Ioan, ai o'r nef yr oedd, ai o ddyinion? atebwch fi.

31 Ac ymresymu a wnaethant wrthynt eu hunain, gan ddywedyd, Os dywedwn, O'r nef; efe a ddywed, Paham gan hynny na chreded iddo?

32 Eithr os dywedwn, O ddyinion; yr oedd arnynt ofn y bobl: canys pawb oll a gyffrisant Ioan mai prophwyd yn ddiau ydoedd.

33 A hwy a atebasant ac a ddywedasant wrth yr Iesu, Ni wyddom ni. A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrthynt hwythau, Ac ni ddywedaf finnau i chwithau trwy ba awdurdod yr wyt yn gwneuthur y pethau hyn.

PENNOD XII.

1 Trwy ddamneg y winllan a logroyd i Iafurwyr anniolchgar, y mas Crist yn rhag-ddangos gwrthodiad yr Iudeuon, a gabodd y Cenhedloedd: 13 y mas yn guchelyd magt y Phariseau a'r Herodianaid ynghylch teulu teyrnged i Cesar; 18 yn argyhoeddi amryfuedd y Saduceadaid, y rhai a wadent yr adfyddiad; 28 yn ateb yr ysgrifenydd oedd yn ymfafyn am y gorchymyn cyntaf; 35 yn beio ar dyb yr ysgrifenyddion am Crist; 36 ac yn gorchymyn i'r bobl ochelyd eu huchder a'u rhagrith hwy; 41 ac yn canmol y teulid ddaud am ei dwy hafling, yn fwy na neb.

AC efe a ddechreuodd ddywedyd wrthynt ar ddamnegion. Gwr a blannodd winllan, ac a ddododd gae o'i hamgylch, ac a gloddodd le i'r gwin-gafn, ac a adeilodd dŵr, ac a'i gosododd hi allan i Iafurwyr, ac a aeth oddi cartref.

2 Ac efe a anfonodd was mewn amser at y Iafurwyr, i dderbyn gan y Iafurwyr o firwyth y winllan.

3 A hwy a'i daliasant ef, ac a'i bneddasant, ac a'i gyrrasant ymaith yn wag-law.

4 A thrachefn yr anfonodd efe atynt was arall; a hwnnw y tafasant gerrig atto, ac yr archollasant ei ben, ac a'i gyrrasant ymaith yn amharchus.

5 A thrachefn yr anfonodd efe un arall: a hwnnw a laddasant; a llawer eraill; gas faeddu rhai, a lladd y lleill.

6 Am hynny etto, a chanddo un mab, ei anwylyd, efe a anfonodd hwnnw hefyd at-

tynt yn ddiweddf; gan ddywedyd, Hwy a barchant fy mab i.

7 Ond y llafurwyr hynny a ddywedasant yn eu plith eu hunain, Hwn yw yr etfedd; deuwch, lladdwn ef, a'r etfeddiaeth fydd eiddom ni.

8 A hwy a'i ddilasant ef, ac a'i lladdasant, ac a'i bwriasant allan o'r winllan.

9 Beth gan hynny a wna arglwydd y winllan? efe a ddaw, ac a ddifetha y llafurwyr, ac a rydd y winllan i eraill.

10 Oni ddarlennasoch yr ysgrhythyr hon? Y maen a wrthododd yr adelladwyr, hwn a wnaethpwyd yn ben y gongl.

11 Hyn a wnaethpwyd gan yr Arglwydd; a rhyfedd yw yn ein golwg ni.

12 A hwy a geisiant ei ddala efe; ac yr oedd arnynt ofn y dyrfa: canys hwy a wyddent mai yn eu herbyn hwy y dywedasant efe y ddammeg: a hwy a'i gadawasant ef, ac a aethant ymraith.

13 ¶ A hwy a anfonasant atto rai o'r Pharisaid, ac o'r Herodianiaid, i'w rwydo ef yn ei ymadrodd.

14 Hwytiau, pan ddaethant, a ddywedasant wrtho, Athraw, ni a wyddom dy fod di yn eirwir, ac nad oes arnat ofal rhag neb: canys nid wyt ti yn edrych ar wyneb dynion, ond yr wyt yn dygu ffordd Duw mewn gwirionedd: Ai cyfreithlawn rhoi teyrnged i Cesar, ai nid yw? a roddwn, ai ni roddwn hi?

15 Ond efe, gan wybod eu rhagrith hwynt, a ddywedodd wrthynt, Paham y temtiweh fi; dygwch i mi geiniog, fel y gwelwyf hi.

16 A hwy a'i dygasant. Ac efe a ddywedodd wrthynt, Kiddo pwy yw y ddelw hon a'r argraff? A hwy a ddywedasant wrtho, Kiddo Cesar.

17 A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Rhoddwch yr eiddo Cesar i Cesar, a'r eiddo Duw i Dduw. A rhyfeddu a wnaethant o'i blegid.

18 ¶ Daeth y Saduceaid hefyd atto, y rhai a ddywedant nad oes adgyfodiad; a gofynasant iddo, gan ddywedyd,

19 Athraw, Moses a ysgrifonodd i ni, O bydd marw brawd neb, a gadu ei wraig, ac heb adu plant, am gymmryd o'i frawd ei wraig ef, a chodi had i'w frawd.

20 Yr oedd gan hynny saith o frodyr: a'r cyntaf a gymmerth wraig; a phan fu farw, ni adawodd had.

21 A'r ail a'i gymmerth hi, ac a fu farw, ac ni adawodd yntau had: a'r trydydd yr un modd.

22 A hwy a'i gymmerasant hi ill saith, ac ni adawsant had. Yn ddiweddf a'r cwbl bu farw y wraig hefyd.

23 Yn yr adgyfodiad gan hynny, pan adgyfodant, gwraig i ba un o honynt fydd hi? canys y saith a'i cawsant hi yn wraig.

24 A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Ondid am hyn yr ydych yn cyfeillorni, am nad ydych yn gwybod yr ysgrhythyrau, na gallu Duw?

25 Canys pan adgyfodant o feirw, ni wreicant, ac ni wrant; eithr y maent fel yr angelion sydd yn y nefoedd.

26 Ond am y meirw, yr adgyfodir hwynt; oni ddarlennasoch chwi yn llyfr Moses, y modd y llefarodd Duw wrtho yn y berth, gan ddywedyd, Myfi yw Duw Abraham, a Duw Isaac, a Duw Jacob?

27 Nid yw efe Dduw y meirw, ond Duw y rhai byw: a'n hynny yr ydych chwi yn cyfeillorni ni fawr.

28 ¶ Ac un o'r ysgrifenyddion a ddaeth, wedi eu clywed hwynt yn ymresymmu, a

gwybod ateb o hono kidynt yn gymhwys, ac a ofynnodd iddo, Pa un yw y gorchymyn cyntaf o'r cwbl?

29 A'r Iesu a atebodd iddo, Y cyntaf o'r holl orehymynion yw, Clyw, Israel; Yr Arglwydd egn Duw, un Arglwydd yw:

30 A char yr Arglwydd dy Dduw a'th holl galon, ac a'th holl enaid, ac a'th holl feddwl, ac a'th holl nerth. Hwn yw y gorchymyn cyntaf.

31 A'r ail sydd gyfeilyb iddo; Car dy gymmydog fel ti dy hun. Nid oes orehymyn arall mwy na'r rhai hyn.

32 A dywedodd yr ysgrifenydd wrtho, Da, Athraw, mewn gwirionedd y dywedaist, mai un Duw sydd, ac nad oes arall ond efe:

33 A'i garu ef a'r holl galon, ac a'r holl ddeall, ac a'r holl enaid, ac a'r holl nerth, a charu ei gymmydog megis ei hun, sydd fwy na'r holl boeth-offrymau a'r aberthau.

34 A'r Iesu, pan welodd iddo ateb yn synhwrol, a ddywedodd wrtho, Nid wyt ti bell oddi wrth ddayrnas Dduw. Ac ni feiddiodd neb mwy ymofyn ag ef.

35 ¶ A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd, wrth ddygu yn y deml, Pa fodd y dywed yr ysgrifenyddion fod Crist yn fab Dafydd?

36 Canys Dafydd ei hun a ddywedodd trwy yr Yspryd Glân, Yr Anarwydd a ddywedodd wrth fy Arglwydd, Eistedd ar fy oheulaw, hyd oni osodwyf dy elynion yn droed-faingi i'th draed.

37 Y mae Dafydd ei hun, gan hynny, yn ei alw of yr Arglwydd; ac o ba le y mae efe yn fab iddo? A llawer o bobl a'i gwrandawent ef yn ewyllysgar.

38 ¶ Ac efe a ddywedodd wrthynt yn ei athrawiaeth, Ymoglewch rhag yr ysgrifenyddion, y rhai a chwennyehant roddio mewn gwisgoedd llaesion, a chael cyfarch yn y marchnadoedd.

39 A'r prif-gadeiriaw yn y synagogau, a'r prif-eisteddoledd mewn swperau;

40 Y rhai sydd yn llwyr-fwyta tai gwragedd gweddwn, ac mewn rith yn hir-weddio: y rhai hyn a dderbyniant farnedigaeht fwy.

41 ¶ A'r Iesu a eisteddodd gyferbyn a'r drysorfa, ac a edrychodd pa fodd yr oedd y bobl yn bwrw arian i'r drysorfa: a chyfoethogion lawer a fwriasant lawer.

42 A rhwy wraig weddw dlawd a ddnet, ac a fwrriodd i mewn ddwy hatling, yr hyn yw ffyring.

43 Ac efe a alwodd ei ddisgyblion atto, ac a ddywedodd wrthynt, Yn wir yr wyf yn dywedyd i chiwl, fwrw o'r wraig weddw dlawd hon i mewn fwy na'r rhai oll a fwriasant i'r drysorfa.

44 Canys hwynt-hwy oll a fwriasant o'r hyn a oedd yngweddill ganddynt: ond hon o'i heisiau a fwrriodd i mewn yr hyn oll a feddal, sef ei holl fywyd.

PENNOD XIII.

1 Crist yn rhag-fynegi dnystr y deml: 9 yr erlidiau o achos yr efenigyl: 10 Y bydd rhaid pregethu yr efenigyl fr Cenhedloedd oll: 14 y maur gystuddiau a ddigwyddat fr Iuddewon: 24 a dull ei ddyfodiad ef fr farn: 32 o ran na thyrr neb yr awr, y dylai pob dyn wylied a gweddio, rhag ein cael yn ammharod pan ddal efe at bob un trwy farwolaeth.

A C fel yr oedd efe yn myned allan o'r deml, un o'i ddisgyblion a ddywedodd wrtho, Athraw, edrych pa ryw feini, a pha fath adaladaw sydd yma.

2 A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd

wrtho, A well di yr adeiladu mawrion hyn ? ni edir maen ar faen, a'r nis dattodir.

3 Ac fel yr oedd efe yn eistedd ar fynydd yr Olew-wydd, gyferbyn a'r deml, Peir, ac Iago, ac Ioan, ac Andreas, a fynyasant iddo o'r neilldu.

4 Dywed i ni pa bryd y bydd y pethau hyn ? a pha arwydd fydd pan fo y pethau hyn oll ar ddibennu ?

5 A'r Iesu a atebodd iddynt, ac a ddechreuodd ddywedyd, Edrychwch rhag twyllu o neb chwi.

6 Canys llawer un a ddaw yn fy enw i, gan ddywedyd, *Myfi yw Crist*; ac a dwyllant lawer.

7 Ond pan glywch am ryfeloedd, a sôn am ryfeloedd, na chyffroer chwi: canys rhaid i *hynny* fod; ond nid *yo* y diwedd etto.

8 Canys cenedl a gyfyd yn erbyn cenedl, a theyrnas yn erbyn teyrnas: a daear-grynffâu fyddant mewn manau, a newyn a thralod fyddant.

9 ¶ Dechreuad gofidiau *yo* y pethau hyn. Eithr edrychwch chwi arnoch eich hunain: canys traddodant chwi i'r cynghorau, ac i'r synagogau; chwi a ffreidh, ac a ddygir ger bron rhaglawiad a brenhinoedd o'm hachos i, er tystiolaeth iddynt hwy.

10 Ac y mae yn rhaid yn gyntaf bregethu yr efengyl ym mysg yr holl genhedloedd.

11 Ond pan ddygant *chwi*, a'ch traddodi, na rag-ofelwch beth a ddywedoch, ac na fyfyrwch: eithr pa beth bynnag a rodder i chwi yn yr awr honno, hynny dywedwch: canys nid chwychwi sydd yn dywedyd, ond yr Yspryd Glân.

12 A'r brawd a ddyry frawd i farwolaeth, a thad ei blantyn: a phlant a gyfyd yn erbyn eu rhieni, ac a'u rhoddant hwy i farwolaeth.

13 A chwi a fyddwch gâs gan bawb er mwyn fy enw i: eithr y neb a barhâo hyd y diwedd, hwnnw a fydd cadwedig.

14 ¶ Ond pan weloch chwi y ffeidd-dra anghyfneddol, yr hwn a ddywedwyd gan Daniel y prophwyd, wedi ei osod lle nis dyllid, (y neb a ddarllenno, deallid) yna y rhai a fyddant yn Judea, ffoant i'r mynyddoedd:

15 A'r neb a fyddo ar ben y tŷ, na ddisgyned i'r tŷ, ac nac aed i mewn i gymmeryd dim o'i dŷ.

16 A'r neb a fyddo yn y maes, na throed yn ei ol i gymmeryd ei wisg.

17 Ond gwae y rhai beichlog, a'r rhai yn rhoi bronau, yn y dyddiau hynny.

18 Ond gweddihwch na byddo cich ffloedig-aeth yn y gauaf.

19 Canys yn y dyddiau hynny y bydd gorthrymder, y cyffyrw ni bu y fath o ddechreu y cŵadwriaeth a grëodd Duw, hyd y pryd hwn, ac ni bydd chwaith.

20 Ac oni bai fod i'r Arglwydd fyrhâu y dyddiau, ni chadwedid un cnawd: eithr er mwyn yr etholedigion a etholodd, efe a fyrhâodd y dyddiau.

21 Ac yna os dywed neb wrthyh, Wele, llyma y Crist; neu, Wele, acw; na chredwch.

22 Canys gau-Gristiau a gau-brophwydi a gyfodant, ac a ddangosant arwyddion a rhyfeddodau, i hudo ymaith, pe *byddai* bosibl, i.e. yr etholedigion.

23 Eithr ymoglewch chwi: wele, rhag-ddywedals i chwi bob peth.

24 ¶ Ond yn y dyddiau hynny, wedi y gorthrymder hwnnw, y tywyllia yr haul, a'r loer ni rydd ei goleuni;

25 A ser y nef a syrthiant, a'r nerthoedd sydd yn y nefoedd a siglir.

26 Ac yna y gwelant Fab y dyn yn dyfod yn y cymmylau, gyd â gallu mawr a gogoniant.

27 Ac yna yr enfyd efe ei angelion, ac y cynnuill ei etholedigion oddi wrth y pedwar gwyt, o eithaf y ddaear hyd eithaf y nef.

28 Ond dysgwch ddammeg oddi wrth y ffygysbren: Pan fo ei gangen eisoes yn dyner, a'r dail yn torri allan, chwi a wyddoch fod yr haf yn agos:

29 Ac felly chwithau, pan weloch y pethau hyn wedi dyfod, gwybyddwch ei fod yn agos, wrth y drysau.

30 Yn wir yr wyf yn dywedyd i chwi, nad â yr oes hon heibio, hyd oni wrder y pethau hyn oll.

31 Nef a daear a ânt heibio: ond y geiriau mau fi nid ânt heibio ddim.

32 ¶ Eithr am y dydd hwnnw a'r awr ni wŷr neb, na'r angelion sydd yn y nef, na'r Mab, ond y Tad.

33 Ymoglewch, gwyliwch a gweddiwch: canys ni wyddoch pa bryd y bydd yr amser.

34 *Canys Mab y dyn sydd fel gwr yn ymdaith i bell, wedi gadael ei dŷ, a rhoi a wdrudod i'w weision, ac i bob un ei waith ei hun, a gorchymyn i'r drysawr wlyio.*

35 Gwyliwch gan hynny (canys nis gwyddoch pa bryd y daw meistr y tŷ, yn yr hwyr, ai hanner nos, ai ar ganiad y ceiliog, ai y boreuddydd)

36 Rhag iddo ddyfod yn ddisymmwrth, a'ch cael chwi yn cygu.

37 A'r hyn yr wyf yn eu dywedyd wrthyh chwi, yr wyf yn eu dywedyd wrth bawb, Gwyliwch.

PENNOD XIV.

1 *Cyd-fforiad yn erbyn Crist.* 3 *Gwraig yn tywallt ennaint gwerthfawr ar ei ben ef.* 10 *Judas yn gwerthu ei felatr am arian.* 12 *Crist ei hun yn rhag-ddwyedid y bradychai un o'i ddisgyblion ef.* 22 *Wedi darparu a dwytta y pasc, y mae yn ordinio ei swppar:* 26 *yn hyspysu ym mlaen llaw y ffoant ei holl ddisgyblion, ac y gwadau Petr ef.* 43 *Judas yn ei fradychu ef â chusan.* 46 *Y ddala ef yn yr ardd.* 55 *Cynulleidfars yr Iuddeuon yn achwyn arno ef ar gam, ac yn ei furnu yn annuodol, 65 ac yn ei amherchi yn gywilyddus.* 66 *Petr yn ei wadu ef detriwaith.*

AC wedi deuddydd yr oedd y pasc, a *gryd* y bara croyw: a'r arch-offeiriad a'r ysgrifenyddion a geisasant pa fodd y dalient ef trwy dwyll, ac y lladdent ef.

2 Eithr dywedasant, Nid ar yr wyl, rhag bod cynhwrf ym mhilth y bobl.

3 ¶ A phan oedd efe yn Bethania, yn nhŷ Simon y gwahan-glyffus, ac efe yn eistedd i fwytta, daeth gwraig a chanddi fŵch o ennaint o nard gwlyb gwerthfawr; a hi a dorrodd y blwch, ac a'i tywalltodd ar ei ben ef.

4 Ac yr oedd rhai yn anfoddlawn ynddynt eu hunain, ac yn dywedyd, I ba beth y gwnaethpwyd y golled hon o'r ennaint ?

5 Oblegid fe a allasid gwerthu hwn uwch law tri chàn ceiniog, a'u rhoddi i'r tlodion. A hwy a ffronmasant yn ei herbyn hi.

6 A'r Iesu a ddywedodd, Gadewch iddi; paham y gwnewch flinder iddi ? hi a wnaeth weithred dda arnaf fi.

7 Canys bob amser y ceewch y tlodion gyd â chwi; a phan fynoch y gellwch wneuthur da iddynt hwy: ond myfi ni chewch bob amser.

8 Hyn a allodd hon, hi a'i gwnaeth: hi a

achubodd y blaen i enneinio fy nghorph erbyn y claddigaeth.

9 Yn wir meddaf i chwí, Pa le bynnag y pregether yr efengyl hon yn yr holl fyd, yr awr a wnaeth hon hefyd a adroddir, er cofia am danl.

10 ¶ A Judas Iscariot, un o'r deuddeg, a aeth ymaith at yr arch-offeiriad, i'w fradychu ef iddynt.

11 A phan glywsant, bu lawen ganddynt, ac a addawsant roi arian iddo. Yntau a geisiodd pa fodd y gallai yn gymhwys ei fradychu ef.

12 ¶ A'r dydd cyntaf o wyf i bara croyw, pan aberthent y pasc, dywedodd ei ddisgyblion wrtho, I ba le yr wyt ti yn ewyllysio i ni fyned i barotó i ti, i fwytta y pasc?

13 Ac efe a anfonodd ddau o'i ddisgyblion, ac a ddywedodd wrthynt, Ewch i'r ddinas; a chyferfydd â chwi ddyn yn dwyn ystenaid o ddwfr: dilynwch ef.

14 A pha le bynnag yr éi i mewn, dywedwch wrth wr y ty, Fod yr Athraw yn dywedyd, Pa le y mae y lletty, lle y gallwyf, mi a'm disgyblion, fwytta y pasc?

15 Ac efe a ddengys i chwi oruwch-ystafell tawr wedi ei thaenu yn barod: yno parotó wch i ni.

16 A'i ddisgyblion a aethant, ac a ddaethant i'r ddinas; ac a gawsant megis y dywedasai efe wrthynt: ac a barottoisant y pasc.

17 A phan aeth hi yn hwyr, efe a ddacth gyd a'r deuddeg.

18 Ac fel yr oeddynt yn eistedd, ac yn bwytta, yr Iesu a ddywedodd, Yn wir meddaf i chwi, Un o honoch, yr hwn sydd yn bwytta gyd â myfi, a'm bradycha i.

19 Hwytthau a ddechreusant dristáu, a dywedyd wrtho bob yn un ac un, Ai myfi? ac arall, Ai myfi?

20 Ac efe a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Un o'r deuddeg, yr hwn sydd yn gwlychu gyd â mi yn y ddysgl, yw efe.

21 Mab y dyn yn wir sydd yn myned ymaith, fel y mae yn ysgrifenedig am dano: ond gwae y dyn hwnnw trwy yr hwn y bradychir Mab y dyn: da fusai i'r dyu hwnnw pe nas ganesid.

22 ¶ Ac fel yr oeddynt yn bwytta, yr Iesu a gymmerodd fara, ac a'i bendithiodd, ac a'i torrodd, ac a'i rhoddes iddynt; ac a ddywedodd, Cymmerwch, bwyttywch: hwn yw fy nghorph.

23 Ac wedi iddo gymmeryd y cwppan, a rhoi dïolech, efe a'i rhoddes iddynt: a hwynt oll a yfasant o hono.

24 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Hwn yw fy ngwaed i o'r testament newydd, yr hwn a dywelltir dros lawer.

25 Yn wir yr wyf yn dywedyd wrthyhch, nad yfaff mwy o ffurwyf y winwydden, hyd y dydd hwnnw pan yfwyf ef yn newydd yn nheymas Dduw.

26 ¶ Ac wedi iddynt ganu mawl, hwy a aethant allan i fynydd yr Olew-wydd.

27 A ddywedodd yr Iesu wrthynt, Chwi a rwystrir oll o'm plegid i y nos hon: canys ysgrifenedig yw, Tarawaf y bugail, a'r defaid a wasgerir.

28 Kithr wedi i mi adgyfodi, mi a áf o'ch blaen chwi i Galilea.

29 Ond Petr a ddywedodd wrtho, Pe byddai pawb wedi eu rhwystro, etto ni byddaf fi.

30 A dywedodd yr Iesu wrtho, Yn wir yr ydwyf yn dywedyd i ti, Heddyw, o fewn y nos hon, cyn canu o'r ceiliog ddwywaith, y gwedi fi deirgwaith.

31 Ond efe a ddywedodd yn helaethach o

lawer, Pe gorfyddai i mi farw gyd â thi, ni'rh wadaf ddim. A'r un modd y dywedasant oll.

32 A hwy a ddaethant i le yr oedd ei enw Gethsemane: ac efe a ddywedodd wrth ei ddisgyblion, Eisteddwech yma, tra fyddwyf yn gweddfo.

33 Ac efe a gymmerth gyd ág ef Petr, ac Iago, ac Ioan, ac a ddechreusodd ymfodïo, a thristáu yn ddirfawr.

34 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Y mae fy enaid yn athrist hyd angau: arhoswch yma, a gwyliwch.

35 Ac efe a aeth ychydig ym mlaen, ac a syrthiodd ar y ddaear, ac a weddïodd, o bai bosibl, ar fyned yr awr honno oddi wrtho.

36 Ac efe a ddywedodd, Abba, Dad, pob peth sydd bosibl i ti: tro heibio y cwppan hwn oddi wrthyf: eithr nid y peth yr ydwyf fi yn ei ewyllysio, ond y peth yr ydwyf ti.

37 Ac efe a ddaeth, ac a'u cafodd hwy yn cysgu; ac a ddywedodd wrth Petr, Simon, ai cysgu yr wyt ti? oni allit wlyio un awr?

38 Gwyliwch a gweddïwch, rhag eich myned mewn temtasiwn. Yr yspryd yn dŵiau sydd berod, ond y cnawd sydd wan.

39 Ac wedi iddo fyned ymaith drachefn, efe a weddïodd, gan ddywedyd yr un ymadrodd.

40 Ac wedi iddo ddychwelyd, efe a'u cafodd hwynt drachefn yn cysgu; canys yr oedd eu llygaid hwynt wedi trymhaú: ac ni wyddent beth a atebent iddo.

41 Ac efe a ddaeth y drydedd waith, ac a ddywedodd wrthynt, Cysgwch weithian, a gorphwyswch: digon yw; daeth yr awr; wele, yr ydys yn bradychu Mab y dyn i ddwylaw pechaduriaid.

42 Cyfodwch, awn; wele, y mae yr hwn sydd yn fy mradychu yn agos.

43 ¶ Ac yn y man, ac efe etto yn llefaru, daeth Judas, un o'r deuddeg, a chyd ág ef dyrfa fawr â chleddyfau a ffyn, oddi wrth yr arch-offeiriad, a'r ysgrifenyddion, a'r hcnuriaid.

44 A'r hwn a'i bradychodd ef a roddasai arwydd iddynt, gan ddywedyd, Pwy bynnag a gusanwyf, hwnnw yw: deliwch ef, a dygwch ymaith yn sicr.

45 A phan ddaeth, yn ebrwydd efe a aeth atto, ac a ddywedodd, Rabbi, Rabbi; ac a'i cusanodd ef.

46 ¶ A hwytthau a roisant eu dwylaw arno, ac a'i daliasant ef.

47 A rhyw un o'r rhai oedd yn sefyll ger llaw, a dynnodd ei gleddyf, ac a darawodd was yr arch-offeiriad, ac a dorrodd ymaith ei glust ef.

48 A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Ai megis at leidr y daethoch allan, â chleddyfau ac o ffyn, i'm dala i?

49 Yr oeddwn i beunydd gyd â chwi yn athrawiaethu yn y deml, ac ni'm daliasoch: ond rhaid yw cyflawni yr ysgrifthyrau.

50 A hwynt oll a'i gadawsant ef, ac a ffoisiant.

51 A rhyw wr leuange oedd yn ei ddilyn ef, wedi ymwisgo á llan main ar ei gorph noeth; a'r gwyr leuange a'i daliasant ef.

52 A hwn a adawodd y llan, ac a ffordd oddi wrthynt yn noeth.

53 ¶ A hwy a ddygasant yr Iesu at yr arch-offeiriad: a'r holl arch-offeiriad, a'r hcnuriaid, a'r ysgrifenyddion, a ymgasgiasant gyd ág ef.

54 A Phetr a'i canlynodd ef o hirbell, hyd yn llys yr arch-offeiriad; ac vr oedd efe yn eistedd gyd a'r gwasanaethwyr, ac yn ymdwynno wrth y tân.

55 A'r arch-offeiriad a'r holl gynghor a

gelsasant dystiolaeth yn erbyn yr Iesu, i'w roi ef i'w farwolaeth; ac ni chwasant.

56 Canys llawer a ddygasant gau-dystiolaeth yn ei erbyn ef; eithr nid oedd eu tystiolaethau hwy yn gyson.

57 A rhai a gyfodasant ac a ddygasant gam-dystiolaeth yn ei erbyn, gan ddywedyd,

58 Ni a'i clywsom ef yn dywedyd, Mi a ddinystrïaf y deml hon o waith dwylaw, ac mewn tridiau yr adeiladaf arall heb fod o waith llaw.

59 Ac etto nid oedd eu tystiolaeth hwy felly yn gyson.

60 A chyfododd yr arch-offeiriad, yn y canol, ac a ofynodd i'r Iesu, gan ddywedyd, Oni atebdi di ddim? beth y mae y rhai hyn yn ei dystiolaethu yn dy erbyn?

61 Ac efe a dawodd, ac nid atebodd ddim. Drachefn yr arch-offeiriad a ofynodd iddo, ac a ddywedodd wrtho, Ai tydi yw Crist, Mab y Bendigedig?

62 A'r Iesu a ddywedodd, Myfi yw: a chwi a gewch weled Mab y dyn yn eistedd ar ddeheu-law y gallu, ac yn dyfod y'ng hymnylau y nef.

63 Yna yr arch-offeiriad, gan rwygo ei ddillad, a ddywedodd, Pa raid i ni mwy wrth dystion?

64 Chwi a glywsoch y cabled: beth dybyg-wch ehwï? A hwynt oll a'i condemniasant ef, ei fod yn euog o farwolaeth.

65 A dechreuodd rhai boeri arno, a chuddio ei wyneb, a'i gernodio; a dywedyd wrtho, Prophwyda. A'r gweinidogion a'i tarawsant of a gwail.

66 ¶ Ac fel yr oedd Petr yn y llys i waered, daeth un o forwynion yr arch-offeiriad:

67 A phan ganfu hi Petr yn ymdwymno, hi a edrychodd arno, ac a ddywedodd, Tithau hefyd oeddit gyd a'r Iesu o Nasareth.

68 Ac efe a wadodd, gan ddywedyd, Nid adwaen i, ac ni wn i beth yr wyt yn ei ddywedyd. Ac efe a aeth allan i'r porth; a'r ceiliog a ganodd.

69 A phan welodd y llangoes ef drachefn, hi a ddechreuodd ddywedyd wrth y rhai oedd yn sefyll yno, Y mae hwn yn un o honnynt.

70 Ac efe a wadodd drachefn. Ac ychydig wedi, y rhai oedd yn sefyll ger llaw a ddywedasant wrth Petr drachefn, Yn wir yr wyt ti yn un o honnynt: canys Galilead wyt, a'th leferydd sydd debyg.

71 Ond efe a ddechreuodd regu a thyngu, Nid adwaen i y dyn yma yr ydych chi yn dywedyd am dano.

72 A'r ceiliog a ganodd yr all waith. A Phetr a gofiodd y gair a ddywedasant yr Iesu wrtho, Cyn canu o'r ceiliog ddwywaith, ti a'm gwedi deirgwaith. A chan ystyried hynny, efe a wylodd.

PENNOD XV.

1 *Dwyn yr Iesu yn rhwym, ac achwyn arno ger bron Pilat. 15 Wrth fiodd y bobl gyffredin, gollwng Barabbas y lofrudd yn rhydd, a thraddodi yr Iesu i'w groeshoelio. 17 Ei goron of d drain, 19 poeri arno, a'i watwar. 21 Efe yn diffygio yn dwyn ei groeshoelio. 23 Ei grogi of rhwng dau leidr. 29 Y mae yn ddi-dded difenwadi yr Iuddewon: 30 etto y camuriaid yn cyffesu ei fod ef yn Fab Duw: 43 a Joseph yn ei giaddu ef yn barchedig.*

AC yn y fan y bore, yr ymgynghorodd yr arch-offeiriad gyd a'r beauriaid a'r yagrif-emyddion, a'r holl gynghor: ac wedi iddynt rymyo yr Iesu, hwy a'i dygasant ef ymaith, ac a'i traddodasant at Pilat.

2 A gofynodd Pilat iddo, Ai ti yw Brenhin

yr Iuddowon? Yntau a atebodd ac a ddywedodd wrtho, Yr wyt ti yn dywedyd.

3 A'r arch-offeiriad a'i cyhuddasant ef o lawer o bethau: eithr nid atebodd ef ddim.

4 A Philat drachefn a ofynodd iddo, gan ddywedyd, Onid atebdi di ddim? wele falnt o bethau y maent yn eu tystiolaethu yn dy erbyn.

5 Ond yr Iesu etto nid atebodd ddim; fel y rhyfeddodd Pilat.

6 Ac ar yr wyl honno y gollyngai efe yn rhydd iddynt un carcharor, yr hwn a ofynent iddo.

7 Ac yr oedd es a elwid Barabbas, yr hwn oedd yn rhwym gyd a'i gyd-derfygwyr, y rhai yn y derfysg a wnaethent lofruddiaeth.

8 A'r dyria gan groesh-lefain, a ddechreuodd ddeisyf arno *wneuthur fel y gwnaethai bob amser iddynt.*

9 A Philat a atebodd iddynt, gan ddywedyd, A fynnwch chw'i mi ollwng yn rhydd i ehwi Frenhin yr Iuddewon?

10 (Canys efe a wyddai mai o gonigen y traddodasai yr arch-offeiriad ef)

11 A'r arch-offeiriad a gynhyrfasant y bobl, fel y gollyngai efe yn hytrach Barabbas yn rhydd iddynt.

12 A Philat a atebodd ac a ddywedodd drachefn wrthynt, Beth gan hynny a fynnwch i mi ei wneuthur i'r *hwn* yr ydych yn ei alw Brenhin yr Iuddewon?

13 A hwythau a lefasant drachefn, Croeshoelia ef.

14 Yna Pilat a ddywedodd wrthynt, Ond pa ddrwg a wnaeth efe? A hwythau a lefasant i'w fwy, Croeshoelia ef.

15 ¶ A Philat yn chwennych boddloni y bobl, a ollwngodd yn rhydd iddynt Barabbas; a'r Iesu, wedi iddo ei fangellu, a draddododd efe i'w groeshoelio.

16 A'r milwyr a'i dygasant ef i fewn y llys, a elwir Pretorium: a hwy a alwasant ynghyd yr holl fyddin.

17 Ac a'i gwisgasant ef a phorphor, ac a blethasant goron o ddrain, ac a'i dodasant am ei ben;

18 Ac a ddechreusant gyfarch iddo, Henffych well, Brenhin yr Iuddewon.

19 A hwy a gurasant ei ben ef a chorren, ac a boerasant arno, a chan ddodi es giimiau i lawr, a'i haddolasant ef.

20 Ac wedi iddynt ei watwar ef, hwy a ddosgasant y porphor oddi am dano, ac a'i gwisgasant ef a'i ddillad ei hun, ac a'i dygasant allan i'w groeshoelio.

21 A hwy a gymhellasant un Simon o Cyrene, yr hwn oedd yn myned heibio, wrth ddyfod o'r wlad, *sef* tad Alexander a Rufus, i ddwyn ei groes ef.

22 A hwy a'i harweiniasant ef i le a ddiwed Golgotha; yr hyn o'i gyfeithu yw, Lle y benglog:

23 Ac a roisiant iddo i'w yfed win myrtilid: eithr es hiis cymmerth.

24 Ac wedi iddynt ei groeshoelio, hwy a rannasant ei ddillad ef, gan fwrw coelbren arnynt, beth a gab pob un.

25 A'r drydedd awr oedd hi, a hwy a'i croeshoeliasant ef.

26 Ac yr oedd ysgrifen ei schos ef wedi ei hargraphu, BRENHIN YR IUDDEWON.

27 A hwy a groeshoeliasant gyd ag ef ddau leidr; un ar y llaw ddeheu, ac un ar yr awy iddo.

28 A'r ysgrhythyr a gyflawnwyd, yr hon a ddywed, Ac efe a gydrifwyd gyd a'r rheu anwir

29 A'r rhai oedd yn myned heibio a'i cabl-

asant ef, gan ysgwyd eu pennau, a dywedyd, Oeh, tydi yr hwn wyt yn dinstrio y deml, ac yn ei hadeiladu mewn tridiau.

30 Gwared dy hun, a disgyn oddi ar y groes.
31 Yr un funud yr arch-offeiriaid hefyd yn gwtwar, a ddywedasant wrth eu gilydd, gyd â'r ysgrifenyddion, Eraill a waredodd, ei hun nis gall ei wared.

32 Disgyned Crist, Brenhin yr Israel, yr awrhon oddi ar y groes, fel y gwelom, ac y credom. A'r rhai a groeshoeliesid gyd âg ef, a'i difenwasant ef.

33 A phan ddaeth y chweched awr, y bu tywyllwch ar yr holl ddaear hyd y nawfed awr.

34 Ac ar y nawfed awr y dolefodd yr Iesu â llef uchel, gan ddywedyd, Eloi, Eloi, lama sabachthani? yr hyn o'i gyfieithu yw, Fy Nuw, fy Nuw, paham y'm gadewais?

35 A rhai o'r rhai a safent ger llaw, pan gliysant, a ddywedasant, Wele, y mae efe yn galw ar Elias.

36 Ac un a redodd, ac a lanwodd yspwng yn llawn o fnegr, ac a'i dododd hyd y gorsen, ac a'i ddiwododd ef, gan ddywedyd, Peidiwch, edrychwch a ddaw Elias i'w dynnu ei lawr.

37 A'r Iesu a lefodd â llef uchel, ac a ymadawodd â'r yspryd.

38 A llen y dcm l a rwygwyd yn ddwy, oddi fynu hyd i waered.

39 A phan welodd y canwriad, yr hwn oedd yn sefyll ger llaw gyferbyn âg ef, ddarfod iddo, yn llefain felly, ymado â'r yspryd, efe a ddywedodd, Yn wir Mab Duw oedd y dyn hwn.

40 Ac yr oedd hefyd wragedd yn edrych o hirbell: ym mhllith y rhai yr oedd Mair Magdalen, a Mair main Iago fychan, a Jose, a Salome;

41 Y rhai hefyd, pan oedd efe yn Galilea, a'i dilynasant ef, ac a weiniasant iddo; a gwagedd eraill lawer, y rhai a ddaethent gyd âg ef i fynu i Jerusalem.

42 ¶ Pan ydododd hi weithian yn hwyr, (am ei bod hi yn ddarpar-wyl, sef y dydd cyn y sabbath)

43 Daeth Joseph o Arimathea, cynghorwr pondeligaid, yr hwn oedd yntau yn disgwyl am deyrnas Dduw; ac a aeth yn hyf i mewn at Pilat, ac a ddeisyfodd gorph yr Iesu.

44 A rhyfedd oedd gan Pilat o buasai efe farw eisoes: ac wedi kldo alw y canwriad atto, efe a ofynnodd iddo a oedd efe wedi marw er ys meityn.

45 A phan wybu gan y canwriad, efe a roddes y corph i Joseph.

46 Ac efe a brynodd llan main, ac a'i tynodd ef i lawr, ac a'i hamdododd yn y lfan main, ac a'i dododd ef mewn bedd a naddasid o'r graig; ac a dreiglodd faen ar ddrws y bedd.

47 A Mair Magdalen a Mair mam Jose, a edrychasant pa le y dodid ef.

PENNOD XVI.

1 Angel yn mynegi adgyffwrdd Crist i dair o wragedd. 9 Crist ei hun yn ymddangos i Mair Magdalen: 12 i ddau oedd yn myned i'r wlad: 14 yna i'r apostolion, 15 y rhai y mae efe yn eu hanfon allan i bregethu yr efenigyl: 19 ac yn ceisio i'r nafodd.

AC wedi darfod y dydd sabbath, Mair Magdalen, a Mair mam Iago, a Salome, a brynasant bér-aroglau, i ddyfod i'w enneinio ef.

2 Ac yn fore iawn, y dydd cyntaf o'r wythnos, y daethant at y bedd, a'r haul wedi codi.

3 A hwy a ddywedasant wrth eu gilydd, Pwy a dreigla i ni y maen ymaith oddi wrth ddrws y bedd?

4 (A phan edrychasant, hwy a ganfuant fod y maen wedi ei dreiglo ymaith) canys yr oedd efe yn fawr iawn.

5 Ac wedi iddynt fyned i mewn i'r bedd, hwy a welant fab ieuange yn eistedd o'r tu deheu, wedi ei ddielladu â gwisg wenllaes; ac a ddychrynasant.

6 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Na ddychrynwch. Ceisio yr ydych yr Iesu o Nazareth, yr hwn a groeshoeliwyd: efe a gyfododd; nid yw efe yma: wele y man y dodasant ef.

7 Eithr ewch ymaith, dywedwch i'w ddisgyblion ef, ac i Petr, ei fod ef yn myned o'ch blaen chwi i Galilea: yno y cewch ei weled ef, fel y dywedodd i ehw.

8 Ac wedi myned allan ar frys, hwy a sbiasant oddi wrth y bedd; canys dychryn a syndod oedd arnynt. Ac ni ddywedasant ddim wrth neb: canys yr oeddynt wedi ofni.

9 ¶ A'r Iesu, wedi adgyfodi y bore y dydd cyntaf o'r wythnos, a ymddangosodd yn gyntaf i Mair Magdalen, o'r hon y bwr iasai efe allan saith o gythreuliaid.

10 Hithau a aeth ac a fynegodd i'r rhai a fuasant gyd âg ef, ac oeddynt mewn galar ac wylfarian.

11 A hwythau, pan gliwsant ei fod ef yn fyw, ac iddi hi ei weled ef, ni chredent.

12 ¶ Ac wedi hynny yr ymddangosodd efe mewn gwedd arall i ddau o honny, a hwynt yn ymdeithio, ac yn myned i'r wlad.

13 A hwy a aethant ac a fynegasant i'r lleill: ac ni chredent iddynt hwythau.

14 ¶ Ac ar ol hynny efe a ymddangosodd i'r un ar ddeg, a hwy yn eistedd i fwyta; ac a ddannododd iddynt eu hanghrediniaeth; a'u calon-galedwch, am na chredasant y rhai a'i gwelent ef wedi adgyfodi.

15 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Ewch i'r holl fyf, a phregethwch yr efenigyl i bob creadur.

16 Y neb a gredo ac a fedyddier a fydd eadwedig: eithr y neb ni chredo a gondemnr.

17 A'r arwyddion hyn a ganlynant y rhai a gredant; Yn fy enw i y bwriant allan gythreuliaid; ac â thafodau newyddion y llefant;

18 Seirph a godant ymaith, ac os yfant ddim marwol, ni wna iddynt ddim niwed; ar y cleifion y rhoddant eu dwylaw, a hwy a fyddant iach.

19 ¶ Ac felly yr Arglywydd, wedi llefaru wrthynt, a gymmerwyd i fynu i'r nef, ac a eisteddodd ar ddeheulaw Duw.

20 A hwythau a aethant allan, ac a bregethasant ym mhob man, a'r Arglywydd yn cydweithio, ac yn cadarnhau y gair, trwy arwyddion y rhai oedd yn canlyu. Amen.

YR EFENGYL

YN OL

SANT LUC.

PENNOD I.

1 *Rhag-ymadrodd yr holl efengyl. 5 Cenhed-
iad Ioan Fedyddiwr, 26 a Christ. 39 Pro-
phwyddiaeth Elisabeth a Mair am Grist. 57
Genedigaeth ac enweddiad Ioan. 67 Pro-
phwyddiaeth Zacharias am Grist, 76 ac
Ioan.*

YN gymmaint a darfod i lawer gymmeryd
mewn llaw osod allan mewn trefn
draethawd am y pethau a greidir yn ddiam-
meu yn eim plith,

2 Megis y traddodasant hwy i ni, y rhai
oeddynt eu hunain o'r dechreuad yn gwelod,
ac yn weinidogion y gair :

3 Minnau a welais yn dda, wedi i mi ddilyn
pob peth yn ddyfal o'r dechreuad, ysgrifenu
mewn trefn attat, O ardderchoccaf Theophilus,

4 Fel y cait wybod o'r sicrwydd am y pethau
y'th ddayswyd ynddynt.

YR oedd yn nyddiau Herod, brenhin
Judea, ryw offeiriad a'i enw Zacharias,
o ddyddgylch Abia: a'i wraig oedd o ferched
Aaron, a i henw Elisabeth.

6 Ac yr oeddynt ill dau yn gyflawn ger
bron Duw, yn rhodio yn holl orchymynion
a deddfau yr Arglwydd, yn ddtargyhoedd.

7 Ac nid oedd plentyn iddynt, am fod Elisa-
beth yn amhllantadwy, ac yr oeddynt wedi
myned ill dau mewn gwth o oedran.

8 A bu, ac ar enw y gwasanaethu swydd offeiri-
ad ger bron Duw, yn nhrefn ei ddyddgylch
ef.

9 Yn ol arfer swydd yr offeiriad, ddyfod o
ran iddo arogldarthu yn ol ei fyned i deml yr
Arglwydd.

10 A holl llawys y bobl oedd allan yn
gweddio ar awr yr arogldarthiad.

11 Ac ymddangosodd iddo angel yr Ar-
glwydd yn sefyll o'r tu dehau i allor yr
arogldarth.

12 A Zacharias, pan ganfu, a gythryblwyd,
ac ofn a syrthiodd arno.

13 Eithr yr angel a ddywedodd wrtho, Nac
ofna, Zacharias: canys gwrandawyd dy
weddi; a'th wraig Elisabeth a ddwg i ti
fab, a thi a elwi ei enw ef Ioan.

14 A bydd i ti lawenydd a gorfoledd; a
llawer a lawenychant am ei enedigaeth ef.

15 Canys mawr fydd efe yngolwg yr Ar-
glwydd, ac nid yf na gwin na diod gadarn;
ac efe a gyflawnir o'r Yspryd Glân, Ie, o
groth ei tam :

16 A llawer o blant Israel a dry efe at yr
Arglwydd eu Duw.

17 Ac efe a o'i flaen ef yn yspryd a nerth
Elias, i droi calonnau y tadau at y plant, a'r
anufudd i ddoethineb y cyflawn; i ddarparu
i'r Arglwydd bobl barod.

18 A dywedodd Zacharias wrth yr angel,
Pa fodd y gwybyddaf fi hyn? canys hen-
afgwyr wyf fi, a'm gwraig hefyd mewn gwth o
oedran.

19 A'r angel gan ateb a ddywedodd wrtho,
Myf iwy Gabriel, yr hwn wyf yn sefyll ger
bron Duw, ac a anfonwyd i lefaru wrthynt,
ac i fynegi i ti y newyddion da hyn.

20 Ac wele, ti a fyddi fud ac heb allu llef-
aru hyd y dydd y gwneleu y pethau hyn, am
na chredaist i'm geiriau i, y rhai a gyflawnir
yn eu hamser.

21 Ac yr oedd y bobl yn disgwyl am Zacha-
rias: a rhyfeddu a wnaethant ei fod ef yn
aros cyhyd yn y deml.

22 A phan ddaeth efe allan, ni allai efe
lefaru wrthynt; a hwy a wybuant weled o
hono weledigaeth yn y deml: ac yr oedd efe
yn gwneuthur amnaid iddynt; ac *efe* a arhos-
odd yn fud.

23 A bu, cyn gynted ag y cyflawnwyd
dyddiau ei weinidogaeth ef, fyned o hono i'w
dŷ ei hun.

24 Ac ar ol y dyddiau hynny y cafodd Elisa-
beth ei wraig ef feichiogi, ac a ymguddiodd
bwm mis, gan ddywedyd,

25 Fel hyn y gwnaeth yr Arglwydd i mi yn
y dyddiau yr edrychodd arnaf, i dynnu yma-
ith fy ngwaradwydd ym mhlith dynion.

26 ¶ Ac yn y chweched mis yr anfonwyd
yr angel Gabriel oddi wrth Dduw, i ddinas yn
Galilea a'i henw Nazareth.

27 At forwyn wedi ei ddyweddo i wr a'i enw
Joseph, o dŷ Dafydd; ac enw y forwyn oedd
Mair.

28 A'r angel a ddaeth i mewn att, ac a ddy-
wedodd, Henfych well, yr hon a gefaist ras;
yr Arglwydd *sydd* gyd â thi: bendigaid *wyf*
ym mhlith gwragedd.

29 A hithau, pan ei gwelodd, a gythrybl-
wyd wrth ei ymadrodd ef; a meddylio a
wnaeth pa fath gyfarch oedd hwn.

30 A dywedodd yr angel wrthi, Nac ofna,
Mair: canys ti a gefaist fastr gyd â Duw.

31 Ac wele, ti a gei feichiogi yn dy groth, ac
a esgori ar fab, ac a elwi ei enw ef IESU.

32 Hwn fydd mawr, ac a elwir yn Fab y
Goruchaf: ac iddo y rhydd yr Arglwydd
Dduw orseddfa ei dad Dafydd.

33 Ac efe a deyrnasa ar dŷ Jacob yn dra-
gywydd; ac ar ei frenhiniaeth ni bydd dŷ-
wedd.

34 A Mair a ddywedodd wrth yr angel, Pa
fodd y bydd hyn, gan nad adwaen i wr?

35 A'r angel a atebodd ac a ddywedodd
wrthi, Yr Yspryd Glân a ddaw arnat ti, a
færth y Goruchaf a'th gygadoda di: am hynny
hefyd y peth sanctaidd a aner o honot ti. a
elwir yn Fab Duw.

36 Ac wele, Elisabeth dy gares y mae hi-
thau wedi beichiogi ar fab yn ei henaint:
a hwn yw y chweched mis iddi hi yr nos,
a elwid yn amhllantadwy.

37 Canys gyd â Duw ni bydd dim yn am-
mhosibl.

38 A dywedodd Mair, Wele wasanaethyddes
yr Arglwydd; bydded i mi yn ol dy ar di.
A'r angel a aeth ymaith oddi wrthi hi.

39 ¶ A Mair a gyfododd yn y dyddiau
hynny, ac a aeth i'r mynydd-dir ar frys, i
ddinas o Juda;

40 Ac a aeth i mewn i dŷ Zacharias, ac a
gyfarchodd well i Elisabeth.

41 A bu, pan gytbu Elisabeth gyfarchiad
Mair, i'r plentyn yn ei chroth hi lammu: ac
Elisabeth a lanwyd o'r Yspryd Glân.

42 A llefain a wnaeth â llef uchel, a dywedyd, Bendigedig wyt ti ym mhilith gwragedd, a bendigedig yw ffirwyth dy grolith dl.

43 Ac o ba le y mae hyn i mi, fel y delai mam fy Arglwydd ataf fi?

44 Canys wele, er cynted y daeth lleferydd dy gyfarchiad di i'm clustiau, y plentyn a larnmodd o lawenydd yn fy nghroth.

45 A bendigedig yw yr hon a gredodd: canys bydd cyflawniad o'r pethau a ddywedwyd wrthi gan yr Arglwydd.

46 ¶ A dywedodd Mair, Y mae fy enaid yn mawrhâu yr Arglwydd.

47 A'm hyspryd a lawenydhodd yn Nuw fy Iachawdwr.

48 Canys efe a edrychodd ar waeledd ei wasanaethyddes: oblegid, wele, o hyn allan yr holl genhedlaethau a'm geilw yn wynfydedig.

49 Canys yr hwn sydd alluog a wnaeth i mi fawredd; a sanctaidd yw ei enw ef.

50 A'i drugaredd sydd yn oes oesoedd ar y rhai a'i hofnait ef.

51 Efe a wnaeth gadernid a'i fraich: efe a wasgarodd y rhai beilchion ym mwrriad eu calon.

52 Efe a dynnodd i lawr y cedyrn o'u heisteddfflau, ac a ddyrchafodd y rhai isel-radd.

53 Y rhai newynog a tanwodd efe a phethau da; ac efe a anfonodd ymaith y rhai goludog yn weigion.

54 Efe a gynnorthwyodd ei was Israel, gan goffio ef drugaredd;

55 Fel y dywedodd wrth ein tadau, Abraham a'i had, yn dragywydd.

56 A Mair a arhosodd gyd â hi ynghylch tri mis, ac a ddychwelodd i'w thŷ ei hun.

57 ¶ A chyflawnwyd tymp Elisabeth i esgor; a hi a esgorodd ar fab.

58 A'i chymmydogion a'i chencdl a glybu fawrhâu o'r Arglwydd ei drugaredd arni; a hwy a gyd-lawenychasant â hi.

59 A bu, ar yr wythfed dydd hwy a ddaethant i enwaedu ar y dyn bach; ac a'i galwasant ef Zacharias, yn ol enw ei dad.

60 A'i fam a atebodd ac a ddywedodd, Nid jelly; eithr Ioan y gelwir ef.

61 Hwytthau a ddywedasant wrthi, Nid oes neb o'th genedl a elwir ar yr enw hwn.

62 A hwy a wnaethant armaid ar ci dad ef, pa fodd y mynnai efe ei enwi ef.

63 Yntau a alwodd an argraph-lech ac a ysgrifennodd, gan ddywedyd, Ioan yw ei enw ef. A rhyfeddu a wnaethant oll.

64 Ac agorwyd ei enau ef yn ebrwydd, a'i dasod ef; ac efe a lefarodd, gan fendithio Duw.

65 A daeth ofn ar bawb oedd yn trigo yn eue cych hwy: a thrwy holl ffynydd-dir Judea y cyhoeddwyd y geiriau hyn oll.

66 A phawb a'r a'u clywsant, a'u gosodasant yn eu calonnau, gan ddywedyd, Beth fydd y bachgennyn hwn? A llaw yr Arglwydd oedd gyd ag ef.

67 ¶ A'i dad ef Zacharias a gyflawnwyd o'r Yspryd Glân, ac a brophwydodd, gan ddywedyd,

68 Bendigedig fyddo Arglwydd Dduw Israel: canys efe a ymwelodd, ac a wnaeth ymwared i'w bobl;

69 Ac efe a ddyrchafodd gorn iachawdwr-leth i ni, yn nhŷ Dafydd ei wasanaethwr;

70 Megis y llefarodd trwy enau ei sanctaidd brophwydi, y rhai oedd o ddechreuad y byd:

71 Fel y byddai i ni ymwared rhag ein gelynlion, ac o law pawb o'u caeion;

72 I gwblhâu y drugaredd a'n tadau, ac i goffio ei sanctaidd gyfammod:

73 Y llw a dyngodd efe wrth ein tad Abraham, ar roddi i ni,

74 Gwedi ein rhyddhâu o law ein gelynlion, ei wasanaethu ef yn ddiolofn,

75 Mewn sancteiddrwydd a chyflawnder ger ei fron ef, holl ddyddiau ein bywyd.

76 A thithau, fachgennyn, a elwir yn brophwyd i'r Goruchaf: canys ti a âi o flaen wyneb yr Arglwydd, i barotôl ei ffyrdd ef;

77 I roddi gwybodaeth iachawdwrleth i'w bobl, trwy faddeuant o'u pechodau,

78 O herwydd tiriondeb frugaredd ein Duw; trwy yr hon yr ymwelodd â ni godiad haul o'r uchelder.

79 I lewyrchu i'r rhai sydd yn eistedd mewn tywyllwch a chysgod angau, i gyfeirio ein traed i ffordd tangnefedd.

80 A'r bachgen a gynnyddodd, ac a gryfhawyd yn yr yspryd, ac a fu yn y diffachwch hyd y dydd yr ymddangosodd efe i'r Israel.

PENNOD II.

1 Augustus yn trethu holl ymerodraeth Rhufain. 6 Genedigaeth Crist. 8 Angel yn ei fynegi i'r bugeiliaid; 13 a llawer yn canu moliant i Dduw am dano. 21 Enwoedu Crist. 22 Puredigaeth Mair. 28 Simeon ac Anna yn prophwydo am Grist: 40 ac yntau yn cynnyddu mewn doethineb: 46 yn ymreymmu â'r doctoriaid yn y deni, 51 ac yn ufudd i'w riant.

BU hefyd yn y dyddiau hynny, fyned gorchymyn allan oddi wrth Augustus Cesar, i drethu yr holl fydd.

2 (Y trethiad yma a wnaethwyd gyntaf pan oedd Cyrenius yn rhaglaw ar Syria)

3 A phawb a aethant i'w trethu, bob un i'w ddinas ei hun.

4 A Joseph hefyd a aeth i fynd o Galilea, o ddinas Nazareth, i Judea, i ddinas Dafydd, yr hon a elwir Bethlehem (am ei fod o dŷ a thylwyth Dafydd)

5 I'w drethu gyd â Mair, yr hon a ddyweddaidd yn wraig iddo, yr hon oedd yn feichlog.

6 A bu, tra yr oeddynt hwy yno, cyflawnwyd y dyddiau i esgor o honi.

7 A hi a esgorodd ar ei mab cyntaf-anedig, ac a'i rhwyngodd ef mewn cadachau, ac a'i dododd ef yn y preseb; am nad oedd iddynt le yn y lletty.

8 ¶ Ac yr oedd yn y wlad honno fugoillaid yn aros yn y maes, ac yn gwylid eu praidd llw nos.

9 Ac wele, angel yr Arglwydd a safodd ger llaw iddynt, a gogoniant yr Arglwydd a ddisgleiriodd o'u hangylch: ac ofni yn ddirfawr a wnaethant.

10 A'r angel a ddywedodd wrthynt, Nac ofnwch: canys wele yr wyf fi yn mynegi i chwi newyddion da o lawenydd mawr, yr hwn a fydd i'r doli bobl.

11 Canys gaawyd i chwi heddyw Geidwad yn ninas Dafydd, yr hwn yw Crist yr Arglwydd.

12 A hyn fydd arwydd i chwi; Chwi a gewch y dyn bach wedi ei rwyngw mewn cadachau, a'i ddodi yn y preseb.

13 Ac yn ddisymmwrth yr oedd gyd â'r angel llaw o lu nefol, yn molianu Duw, ac yn dywedyd,

14 Gogoniant yn y goruchaf i Dduw, ac ar y ddaear tangnefedd, i ddynion ewyllys da.

15 A bu, pan aeth yr angelion ymaith oddi wrthynt i'r nef, y bugeiliaid hwytthau a ddywedasant wrth eu gilydd, Awn hyd Bethlehem, a gwelwn y peth llyn a wnaethpwyd, yr hwn a hyabysodd yr Arglwydd i ni.

16 A hwy a ddaethant ar fry; ac a gawsant Mair a Joseph, a'r dyn bach yn gorwedd yn y preseb.

17 A phan welasant, hwy a gyhoeddasant y gair a ddywedasant wrthynt am y bachgen hwn.

18 A phawb a'r a' ciywsant, a ryfeddasant am y pethau a ddywedasant gan y bugeiliaid wrthynt.

19 Eithr Mair a gadwodd y pethau hyn oll, gan eu hystyrnied yn ei chalon.

20 A'r bugeiliaid a ddychwelasant, gan ogoneddu a molianu Duw am yr holl bethau a glywsent ac a welasant, fel y dywedasant wrthynt.

21 ¶ A phan gyflawnwyd wyth niwrnod i enwaedu ar y dyn bach, galwyd ei enw ef IESU, yr hwn a enwasid gan yr angel cyn ei ymddwyn ef yn y groth.

22 Ac wedi cyflawni dyddiau ei phuredigaeth hi, yn ol deddf Moses, hwy a'i dygasant ef i Jerusalem, i'w gyflwyno i'r Arglwydd;

23 (Fel yr ysgrifenydd yn neddf yr Arglwydd, Pob gwryw cyntaf-amedig a elwir yn sanctaidd i'r Arglwydd)

24 Ac i roddi aberth, yn ol yr hyn a ddywedwyd yn neddf yr Arglwydd, Pâr o durturod, neu ddau gyw colommen.

25 Ac wele, yr oedd gwr yn Jerusalem, a'i enw Simeon; a'r gwr hwn oedd gyflawn a duwiol, yn diagwyl am ddiddanwch yr Israel: a'r Yspryd Glân oedd arno.

26 Ac yr oedd wedi ei hybysu iddo gan yr Yspryd Glân, na welai efe angau, cyn iddo wled Crist yr Arglwydd.

27 Ac efe a ddaeth trwy yr yspryd i'r deml; a phan ddug ei rieni y dyn bach Iesu, i wneuthur drosto yn ol defod y gyfraith;

28 Yna efe a'i cymmerth ef yn ei freichiau, ac a fendithiodd Dduw, ac a ddywedodd,

29 Yr awr hon, Arglwydd, y gollyngi dy was mewn tanfededd, yn ol dy air:

30 Canys fy llygaid a welasant dy ischawd-wriaeth,

31 Yr hon a herottoist ger bron wyneb yr holl bobloedd;

32 Goleuni i oleuo y Cenhedloedd, a gogoniant dy bobl Israel.

33 Ac yr oedd Joseph a'i fam ef yn thyfeddu am y pethau a ddywedwyd am dano ef.

34 A Simeon a'u bendithiodd hwyt, ac a ddywedodd wrth Mair ei fam ef, Wele, hwn a osodwyd yn gwmp ac yn gyfodiad i lawer yn Israel, ac yn arwydd yr hwn y dywedir yn ei erbyn;

35 (A thrwy dy enaid di dy hun hefyd yr a' cleddyf) fel y datguddir meddyliau llawer o galonau.

36 Ac yr oedd Anna brophwydes, merch Phanuel, o lwyth Aser: hon oedd oedrannus iawn, ac a fuasai fyw gyd a gwr saith mlynedd o'i morwyndod;

37 Ac a fuasai yn wedd ynghylch pedair a phedwar ugain mlynedd, yr hon nid a'i allan o'r deml, ond gwasanaethu Duw mewn ymptydiau a gweddiau ddydd a nos.

38 A hon hefyd yn yr awr honno, gan sefyll ger llaw, a folianodd yr Arglwydd, ac a lefarodd am dano ef wrth y rhai oll oedd yn diagwyl ymwared yn Jerusalem.

39 Ac wedi iddynt orphen pob peth yn ol deddf yr Arglwydd, hwy a ddychwelasant i Galilea, i'w dinas eu hun Nazareth.

40 A'r bachgen a gynnoddodd, ac a gryfhodd yn yr yspryd, yn gyflawn o ddoethineb: a gras Duw oedd arno ef.

41 ¶ A'i rieni ef a sent i Jerusalem bob blwyddyn ar wyl y pasg.

42 A phan oedd efe yn ddeuddeng mlwydd

oed, hwynt-hwy a aethant i fynu i Jerusalem yn ol defod yr wyl.

43 Ac wedi gorphen y dyddiau, a hwy yn dyohwelyd, arhosodd y bachgen Iesu yn Jerusalem; ac ni wyddai Joseph a'i fam ef.

44 Eithr gan dybied ei fod ef yn y fintel, hwy a aethant daith diwrnod; ac a'i ceilasant ef ym mhliet eu cenedl a'u cydnabod.

45 A phryd na chawsant ef, hwy a ddychwelasant i Jerusalem, gan ei geisio ef.

46 A bu, ar ol tridiau, gael o'honynt hwy ef yn y deml, yn eistedd y'nghanol y doctoriaid, yn gwrando arnynt, ac yn eu holi hwynt.

47 A synnu a wnaeth ar bawb a'r a'i ciywsant ef, o herwydd ei ddeall ef a'i attebion.

48 A phan welasant ef, bu aruthr ganddynt. A'i fam a ddywedodd wrtho, Fy mab, paham y gwnaethost felly a ni? wele, dy dad a minau yn ofidus a'rh geisiasom di.

49 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Paham y ceisdech fi? oni wyddech fod yn rhaid i mi fod ynghylch y pethau a berthyn i'm Tad?

50 A hwy ni ddeallasant y gair a ddywedasai efe wrthynt.

51 Ac efe a aeth i waered gyd a hwynt, ac a ddaeth i Nazareth, ac a fu ostyngedig iddynt. A'i fam ef a gadwodd yr holl eiriau hyn yn ei chalon.

52 A'r Iesu a gynnoddodd mewn doethineb a chorpholaeth, a fflur gyd a Duw a dynion.

PENNOD III.

1 Pregeth a bedydd Ioan: 15 ei dystiolaeth ef am Crist. 20 Herod yn carcharu Ioan. 21 Crist, wedi ei foddyddo, yn derbyn tyfolaeth o'r naf. 23 Oedran ac aohau Crist, o Joseph i fynu.

YN y bymthegfed flwyddyn o ymerodraeth Tiberius Cesar, a Phontius Pilat yn rhagiaw Judea, a Herod yn detrach Galilea, a'i frawd Phylip yn detrach Iturea, a gwlad Trachonitis, a Lysanias yn detrach Abilene, 2 Dan yr arch-offerlaid Annas a Chaiaphas, y daeth gair Duw at Ioan, mab Zacharias, yn y diffaethwch.

3 Ac efe a ddaeth i bob goror yng nghylch yr Iorddonen, gan bregethio pedydd ediffwrch, er maddueuant pechodau;

4 Fel y mae yn ysgrifenedig yn llyfr ymadroddion Easias y prophwyd, yr hwn sydd yn dywedyd, Llef un yn llefain yn y diffaethwch, Parottowch ffordd yr Arglwydd, gwnewch ei lwybrau ef yn uniawn.

5 Pob pant a lenwir, a phob mynydd a bryn a ostyngir, a'r gwyr-gelmin a wneir yn uniawn, a'r geirwon yn ffridd gwastad;

6 A phob enwad a wel ischawd-wriaeth Daw.

7 Am hynny efe a ddywedodd wrth y bobl oedd yn dyfod i'w beddyddo ganddo, O genhedlaeth gwiberod, pwy a'ch rhag-ybuddiodd chiwi i'fod oddi wrth y digofaint sydd ar ddyfod?

8 Dygwch gan hynny ffrwythau addas i eddiferwch; ac na ddechreuwch ddyweddy ynoch eich hunain, Y mae gennyf ni i Abraham yn dad: canys yr wyf yn dywedyd i chiwi, y dichon Duw o'r cerrig hyn godi plant i Abraham.

9 Ac yr awr hon y mae y fwyell wedi ei gosod ar wreiddi y prenau: pob pren gan hynny ar nid yw yn dwyn ffrwyth da, a gynnynir i lawr, ac a fwrir yn tân.

10 A'r bobloedd a ofynasant iddo, gan ddyweddy, Pa beth gan hynny a wnawn ni?

11 Ac efe a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Y neb sydd ganddo ddwy bal, rhoddod i'r neb sydd heb yr un; a'r neb sydd ganddo fwyd, gwnaed yr un doeth.

12 A'r publicanod hefyd a ddaethant Fw

bedyddio, ac a ddywedasant wrtho, Athraw, beth a wnawn ni?

13 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Na chelwch ddim mwy nag sydd wedi ei osod i chwil. 14 A'r milwyr hefyd a ofynasant iddo, gan ddywedyd, A pha beth a wnawn niniau? Ac efe a ddywedodd wrthynt, Na fyddwch draws wrth neb, ac na cham-achwynwch ar neb; a byddwch foddolawn l'eh cyflogau.

15 Ac fel yr oedd y bobl yn dlagwyl, a phawb yn meddylic yn eu calonnau am loan, ai efe oedd y Crist;

16 Ioan a attebodd, gan ddywedyd wrthynt oill, Myfi yn ddiâu ydwyf yn eich bedyddio chwi a dwf: ond y mae un cryfach na myfi yn dyfod, yr hwn nid wyf fi deilwng i ddattod carrai ei esgidiau: efe a ch bedyddia chwi a'r Yspryd Glân, ac a thân.

17 Yr hwn y mae ei wyntyl yn ei law, ac efe a lwyr-lanhâ ei lawr dnyrn, ac a gaogl y gwneith i'w ysugbor; ond yr us a lyg efe a thân anniffoddadwy.

18 A llawer o bethau eraill a gynghorodd efe, ac a bregethodd i'r bobl.

19 Ond Herod y tetrach, pan geryddwyd ef ganddo am Herodias gwraig Phylip ei frawd, ac am yr holl ddrygion a wnaethal Herod, 20 A chwaneodd hyn hefyd heb law y cwbl, ac a gauodd ar Ioan yn y carchar.

21 ¶ A bu, pan oedd yn bedyddio yr holl bobl, a'r Iesu yn ei fedyddio hefyd, ac yn gweddio, agoryd y nef.

22 A diagyn o'r Yspryd Glân mewn rhith corphorol, megis colommen, arno ef; a dyfod llef o'r nef yn dywedyd, Ti yw fy anwy! Fab; ynot ti y'm boddlonwyd.

23 A'r Iesu ei hun oedd ynghylch dechreu ei ddengmlwydd ar hugain oed, mab (fel y tybid) i Joseph, *fab Eli.*

24 *Fab Matthat, fab Lefi, fab Melchi, fab Janna, fab Joseph.*

25 *Fab Mattathias, fab Amos, fab Naum, fab Bili, fab Naggai.*

26 *Fab Maath, fab Mattathias, fab Semel, fab Joseph, fab Juda.*

27 *Fab Joanna, fab Rhesa, fab Zorobabel, fab Salathiel, fab Neri.*

28 *Fab Melchi, fab Adi, fab Cosam, fab Khoadam, fab Er.*

29 *Fab Jose, fab Elteser, fab Jorim, fab Matthat, fab Lefi.*

30 *Fab Simeon, fab Juda, fab Joseph, fab Jonan, fab Eliacim.*

31 *Fab Melea, fab Malnan, fab Mattatha, fab Nathan, fab Dafydd.*

32 *Fab Jesse, fab Obed, fab Boos, fab Salmon, fab Naasson.*

33 *Fab Aminadab, fab Aram, fab Earom, fab Phares, fab Juda.*

34 *Fab Jacob, fab Isaac, fab Abraham, fab Thara, fab Nachor.*

35 *Fab Saruch, fab Ragau, fab Phaled, fab Heber, fab Sala.*

36 *Fab Cainan, fab Arphaxad, fab Sem, fab Noë, fab Lamech.*

37 *Fab Mathusala, fab Enoch, fab Jared, fab Maleleel, fab Cainan.*

38 *Fab Enos, fab Seth, fab Adda, fab Duw.*

PENNOD IV.

1 *Temtiad ac ymyspdyd Crist.* 13 Y mae efe yn gorchysgu y cythraul: 14 yn dechreu pregethio. 16 Pobl Nazareth yn rhyfaddu am ei eiriau grasusol ef. 33 Y mae efe yn iachâu yn cythreulig, 38 a mam guraig Petr, 40 a llawer o gleision eraill. 41 Y cythreuliaid yn cydnabod Crist, ac yn cael coryddi am hynny. 43 Y mae efe yn pregethu trwy y deuaedd.

A'r Iesu yn hawn o'r Yspryd Glân, a ddychwelodd oddi wrth yr Iorddonen, ac a arweinwyd gan yr yspryd i'r anialwch. 2 Yn cael ei dentio gan ddiabol ddeugain niwrnod. Ac ni fwyttodd efe ddim o fewn y dyddiau hynny: ac wedi eu diwedd hwynt, ar ol hynny y daeth arno chwant bwyd.

3 A ddywedodd diafol wrtho, Os mab Duw ydwyt ti, dywed wrth y garreg hon fel y gwneier hi yn fara.

4 A'r Iesu a attebodd iddo, gan ddywedyd, Ysgrifenedig yw, Nad ar fara yn unig y bydd dyn fyw, ond ar bob gair Duw.

5 A diafol, wedi ei gymmeryd ef i fynt i fynydd uchel, a dangosodd iddo holl deyrnasoedd y ddaear mewn munud awr.

6 A diafol a ddywedodd wrtho, I ti y rhoddaf yr awurdurd hwn oll, a'u gogoniant hwynt: canys i mi y rhoddwyd; ac i bwy hynnog y mynnwyf y rhoddaf finiau hi.

7 Os tydi gan hynny a addoli o'm blaen, eiddot ti fyddant oll.

8 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Dos ymaith, Satan, yn fy ol i; canys ysgrifenedig yw, Addoli yr Arglwydd dy Dduw, ac ef yn unig a wasanaethi.

9 Ac efe a'i dug ef i Jerusalem, ac a'i gosododd ar binacl y deml, ac a ddywedodd wrtho, Os mab Duw ydwyt, bwrw dy hun i lawr oddi yma.

10 Canys ysgrifenedig yw, Y gorchymyn efe i'w angelion o'th achos di, ar dy gadw di;

11 Ac y cyfodant di yn eu dwylaw, rhag i ti un amser daro dy droed wrth garreg.

12 A'r Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Dywedwyd, Na themtia yr Arglwydd dy Dduw.

13 Ac wedi i ddiabol orphen yr holl demtasiwn, efe a ymadawodd âg ef dros amser.

14 ¶ A'r Iesu a ddychwelodd trwy nerth yr yspryd i Galilea: a sôn a aeth am dano ef trwy yr holl fwrdd amgylch.

15 Ac yr oedd efe yn athrawiaethu yn eu synagogau hwynt, ac yn cael anrhydedd gan bawb.

16 ¶ Ac efe a ddaeth i Nazareth, lle y magesid ef: ac yn ol ei arfer, efe a aeth i'r synagog ar y sabbath, ac a gyfododd i fynu i ddarllen.

17 A rhodded atto lyfr y prophwyd Esaias: Ac wedi iddo agoryd y llyfr, efe a gafodd y lle yr oedd yn ysgrifenedig.

18 Yspryd yr Arglwydd sydd arnaf fi, o herwydd iddo fy enneinio i; i bregethu i'r tlodion yr anfonodd fi, i iachâu y drylliedig o galon, i bregethu gollyngod i'r caethion, a chaffaeliad golwg i'r dellion, i ollwng y rhai ysg mewn rhydd-deb;

19 I bregethu bliwyddyn gymmeradwy yr Arglwydd.

20 Ac wedi iddo gau y llyfr, a'i roddi i'r gwneinidog, efe a eisteddodd. A llygaid pawb oll yn y synagog oedd yn craffu arno.

21 Ac efe a ddechreuodd ddywedyd wrthynt, Heddyw y cyflawnwyd yr ysgrifthyrr hon yn eich clustiau chwi.

22 Ac yr oedd pawb yn dwyn tystiolaeth iddo, ac yr oeddnt yn rhyfeddu am y geiriau grasusol a ddeuai allan o'i enau ef. A hwy a ddywedasant, Onid hwn yw mab Joseph?

23 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Yn hollawl y dywedwch y ddfareb hon wrthyf, Y meddyg, iachâ di dy hun: y pethau a glywsom ni eu gwneuthur yn Capernaum, gwna yma hefyd yn dy wlad dy hun.

24 Ac efe a ddywedodd, Yn wir meddaf i chwi, Nad yw un prophwyd yn gymmeradwy yn ei wlad ei hun.

25 Eithr mewn gwrlionedd meddaf i chwi, Llauer o wragedd gweddwon oedd yn Israel yn nyddiau Elias, pan gauwyd y nef dair blynedd a chwe mis, fel y bu newyn mawr trwy yr holl dir;

26 Ac nid at yr un o honynt yr anfonwyd Elias, ond i Sarepta yn Sidon, at wraig weddw.

27 A llawer o wahan-gleifion oedd yn Israel yn amser Eliásus y prophwyd; ac ni lanhawyd yr un o honynt, ond Naaman y Syriad.

28 A'r rhai holl yn y synagog, wrth glywed y pethau hyn, a lanwyd o ddigofaint;

29 Ac a godasant i fynu, ac a'i bwriasant ef allan o'r ddinas, ac a'i dygasant ef hyd ar ael y bryn yr hwn yr oedd eu dinas wedi ei had-ciladu arno, ar fedr ei fwrw ef bendramwngl i lawr.

30 Ond efe, gan fyned trwy eu canol hwynt, a aeth ymaith;

31 Ac a ddaeth i waered i Capernaum, dinas yn Galilea: ac yr oedd yn eu dyagu hwynt ar y dyddiau sabbath.

32 A bu aruthr ganddynt wrth ei athrawlaeth ef: canys ei ymadrodd ef oedd gyd ág awrdurd.

33 ¶ Ac yn y synagog yr oedd dyn â chanddo yspryd cythraul afian; ac efe a waeddodd â llef uchel,

34 Gan ddywedyd, Oeh, beth sydd i ni a welom â thi, Iesu o Nazareth? a ddaethost ti i'n difetha ni? Myfi a'th adwaen pwy ydwy; Sanct Duw.

35 A'r Iesu a'i ceryddodd ef, gan ddywedyd, Distawa, a dos allan o hono. A'r cythraul, wedi ei dafu ef i'r canol, a aeth allan o hono, heb wneuthur dim niwed iddo.

36 A daeth braw arnynt oill: a chyd-ymddiddanasant a'u gilydd, gan ddywedyd, Pa ymadrodd yw hwn? gan ei fod ef trwy awrdurd a nerth yn gorchymyn yr ysprydion afian, a hwythau yn myned allan.

37 A sôn am dano a aeth allan i bob man o'r wlad oddi amgylch.

38 ¶ A phan gyfododd yr Iesu o'r synagog, efe a aeth i mewn i dy Simon. Ac yr oedd chwegr Simon yn glaf o gryd blin: a hwy a atolygasant arno drosti hi.

39 Ac efe a safodd uwch ei phen hi, ac a geryddodd y cryd; a'r cryd a'i gadawodd hi: ac yn y fan hi a gyfododd, ac a wasanaethodd arnynt hwy.

40 ¶ A phan fachluddodd yr haul, pawb a'r oedd ganddynt rai cleifion o amryw glefydau, a'u dygasant hwy atto ef; ac efe a roddes ei ddwyllaw ar bob un o honynt, ac a'u huachodd hwynt.

41 A'r cythreuliaid hofyd a aethant allan o lawer, dan lefiain a dywedyd, Ti yw Crist, Mab Duw. Ac efe a'u ceryddodd hwynt, ac ni adawai iddynt ddywedyd y gwyddent inai efe oedd y Crist.

42 Ac wedi ei myned hi yn ddydd, efe a aeth allan, ac a gychwynodd i le diffaeth: a'r bobloedd a'i ceisiasant ef; a hwy a ddaethant hyd atto, ac a'i hattaliaasant ef rhag myned ymaith oddi wrthynt.

43 Ac efe a ddyweddodd wrthynt, Yn wir y mae yn rhaid i mi bregethu teyrnas Dduw i ddinasoedd eraill hefyd: canys i hyn y'm damfonwyd.

44 Ac yr oedd efe yn pregethu yn synagogau Galilea.

PENNOD V.

1 Crist yn dyagu y bobl allan o long Petr. 4 Trwy helfa ryfeddol o bysgod, yn dangos pa fodd y gwonai efe ef a'i gyfeillion yn bysgod-wyr dynion: 12 yn glanhau y gwahan-glywff

us: 16 yn gweddio yn y diffaethwch: 18 yn iachau un claf o'r parlys: 27 yn galto Matthew y publican. 29 Megis Pharysgwyr emeidiau, yn buystta gyd â phechaduriaid: 34 yn rhag-fynegi ymryddiau a chystuddiau i'r apostolion, ar ol ei ddyrchafiad ef: 36 ac yn cyffelytu ddisgyblion llwrf gwelinaid i gotrelau hon, a dillad wedi treulio.

BU hefyd, a'r bobl yn pwyso atto i wrando gair Duw, yr oedd yntau yn sefyll yn ymyl llyn Gennesarret;

2 Ac efe a welai ddwy long yn sefyll wrth y llyn: a'r pysgodwyr a aethent allan o honynt, ac oeddynt yn golchi eu rhwydau.

3 Ac efe a aeth i mewn i un o'r llongau, yr hon oedd eiddo Simon, ac a ddymunodd arno wthio ychydig oddi wrth y tir. Ac efe a eisteddodd, ac a ddygodd y bobloedd allan o'r llong.

4 A phan beldiodd â llefaru, efe a ddywedodd wrth Simon, Gwthia i'r dwfn, a bwriwch eich rhwydau am helfa.

5 A Simon a atebodd ac a ddywedodd wrtho, O Feistr, er i ni boeni ar hyd y nos, ni ddalliasom ni ddim: etto ar dy air di mi a fwriad y rhwyd.

6 Ac wedi iddynt wneuthur hynny, hwy a ddalliasant liaws mawr o bysgod: a'u rhwyd hwynt a rwygodd.

7 A hwy a amneiddiasant ar eu cyfeillion, oedd yn y llong arall, i ddyfod i'w cynnorthwyo hwynt. A hwy a ddaethant; a llanwasant y ddwy long, onid oeddynt hwy ar sodd.

8 A Simon Petr, pan welodd hynny, a syrthiodd wrth liniau yr Iesu, gan ddywedyd, Dos ymaith oddi wrthyf; canys dyn pechadurus wyf fi, O Arglwydd.

9 Oblegid braw a ddaethai arno ef, a'r rhai oll oedd gyd ág ef, o herwydd yr helfa bysgod a ddalliasant hwy:

10 A'r un sfunod ar Iago ac Ioan hefyd, meibion Zebedeus, y rhai oedd gyfrannogion â Simon. A dywedodd yr Iesu wrth Simon, Nac ofna: o hyn allan y ddi dynion.

11 Ac wedi iddynt ddwyn y llongau i dir, hwy a adawsant bob peth, ac a'i dilynasant ef.

12 ¶ A bu, fel yr oedd efe mewn rhwyd hwy ddinas, wele wr yn lawn o'r gwahan-glywff: a phan welodd efe yr Iesu, efe a syrthiodd ar ei wyneb, ac a ymbilioedd ág ef, gan ddywedyd, O Arglwydd, os ewyllys, ti a eili fy nglanhau.

13 Yntau a estynnodd ei law, ac a gyffyrddodd ág ef, gan ddywedyd, Yr wyf yn ewyllysio; bydd ián. Ac yn ebrwydd y gwahan-glywff a aeth ymaith oddi wrtho.

14 Ac efe a orchymynodd iddo na ddywedai i neb: eithr dos ymaith, a dangos dy hun i'r offeiriad, ac offiwm dros dy lanhâd, fel y gorchymynodd Moses, er tystiolaeth iddynt.

15 A'r gair am dano a aeth yn fwy ar led: a llawer o bobloedd a ddaethant ynghyd i'w wrando ef, ac i'w hiachâu ganddo o'u clefydau.

16 ¶ Ac yr oedd efe yn cilio o'r neilldu yn y diffaethwch, ac yn gweddio.

17 A bu ar ryw ddiwrnod, fel yr oedd efe yn athrawiaethu, fod Pharisaid a doctoriaid y gyfraith yn eistedd yno, y rhai a ddaethent o bob pentref yn Galilea, a Judea, a Jerusalem: ac yr oedd galu yr Arglwydd i'w hiachâu hwynt.

18 ¶ Ac wele wŷr yn dwyn mewn gwely ddynt oedd glaf o'r parlys: a hwy a geisiasant ei ddwyn ef i mewn, a'i ddodi ger ei fron ef.

PENNOD VI.

19 A phan na fêdrent gael pa ffordd y dygent ef i mewn, o achos y dyrfa, hwy a ddringasant ar nen y ty, ac a'i gollyngasant ef i waered yn y gwely trwy y pridd-lechau, yn y canol ger bron yr Iesu.

20 A phan welodd efe eu fydd hwynt, efe a ddywedodd wrtho, Y dyn, maddeuwyd i ti dy bechodau.

21 A'r ysgrifenyddion, a'r Phariseaid a ddechreuasant ymresymmu, gan ddywedyd, Pwy yw hwn sydd yn dywedyd calebdd? pwy a ddichon faddeu pechodau ond Duw yn unig?

22 A'r Iesu, yn gwybod eu hymresymladau hwynt, a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Pa resymmu yn eich calonnau yr ydych?

23 Pa un hawsaf, ai dywedyd, Maddeuwyd i ti dy bechodau; ai dywedyd, Cyfod, a rhodia?

24 Ond fel y gwypoch fod gan Fab y dyn awdurdod ar y ddaear i faddeu pechodau, (eb efe wrth y cefar o'r parlys) Yr wyf yn dywedyd wrthynt, Cyfod, a chymmer dy wely, a dos i'th dy.

25 Ac yn y man y cyfododd efe i fynu yn eu gwydd hwynt; ac efe a gymmerrth yr hyn y gorweddi arno, ac a aeth ymaith i'w dy ei hun, gan ogoneddu Duw.

26 A syndod a ddaeth ar bawb, a hwy a ogoneddasant Dduw; a hwy a lanwyd o ofn, gan ddywedyd, Gwelsom bethau anhygoel heddyw.

27 ¶ Ac ar ol y pethau hyn yr aeth efe allan, ac a welodd publican a'i enw Lefi, yn eistedd wrth y dollfa: ac efe a ddywedodd wrtho, Dilyn fi.

28 Ac efe a adawodd bob peth, ac a gyfododd i fynu, ac a'i ddilynodd ef.

29 A gwnaeth Lefi iddo wledd fawr yn ei dy: ac yr oedd tyrfa fawr o publicanod ac eraill, yn eistedd gyd â hwynt ar y bwrdd.

30 Eithr eu hysgrifenyddion a'u Phariseaid hwynt a furmurasant yn erbyn ei ddisgyblion ef, gan ddywedyd, Paham yr ydych chiwi yn bwyttu ac yn yfed gyd â phublicanod a phechaduriaid?

31 A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Nid rhaid i'r rhai iach wrth feddyg; ond i'r rhai deifion.

32 Ni ddaethum i alw rhai cyflawn, ond pechaduriaid i edisfwrch.

33 ¶ A hwy a ddywedasant wrtho, Paham y mae disgyblion Ioan yn ymryddio yn fynych, ac yr gwneuthur gweddtau, a'r un modd yr eiddo y Phariseaid; ond yr eiddot ti yn bwyttu ac yn yfed?

34 Yntau a ddywedodd wrthynt, A ellwch chiwi beri i blant yr ystafell briodas ymryddio, tra fyddo y prifodas-fab gyd â hwynt?

35 Ond y dyddiau a ddaw, pan ddyger y prifodas-fab oddi arnynt; ac yna yr ymryddiant yn y dyddiau hynny.

36 ¶ Ac efe a ddywedodd hefyd ddammege wrthynt: Ni rydd neb lain o ddilledyn newydd mewn hen ddilledyn: os argen, y mae y newydd yn gwneuthur rhwygiad, a'r llain o'r newydd ni chyttuna â'r hen.

37 Ac nid yw neb yn bwrw gwin newydd i hen gostrelau: os argen, y gwin newydd a ddiryllia y costrelau, ac efe a red allan, a'r costrelau a gollir.

38 Eithr gwin newydd sydd raid ei fwrw mewn costrelau newyddion; a'r ddau a gedwir.

39 Ac nid oes neb gwedi iddo yfed gwin hen, a chwennych y newydd yn fan: canys efe a ddywed, Gwell yw yr hen.

1 Crist yn arghyhoeddi dallineb y Phariseaid ynghylch cadw y sabbath, trwy ysgrifysu, a rheuom, a gwyrrthau: 13 yn dewis deuddege apostol: 17 yn iachau y clefion: 20 a cher bron y bobl, yn praegethu i'w ddisgyblion fendithion a maldithion. 27 Pa fodd y mae i ni karu ein gelymion: 46 a chysylltu ufuddod gweithredoedd da ynghyd â gwrandaw y gair: rhag, yn nryg-ddydd profedigweth, i nysyrthio fel ty wedi ei adelladu ar wymb y ddaear, heb ddim sylfaen.

A BU ar yr ail prif sabbath, fyned o hono trwy yr yd: a'i ddisgyblion a dynnasant y tywys, ac a'u bwyttasant, gwedi eu rhwbio a'u dwylaw.

2 A rhai o'r Phariseaid a ddywedasant wrthynt, Paham yr ydych yn gwneuthur yr hyn nid yw gyfreithlawn ei wneuthur ar y sabbathau?

3 A'r Iesu gan ateb iddynt, a ddywedodd, Oni ddarllenasoch hyn chiwaith, yr hyn a wnasth Dafydd, pan oedd chwant bwyd arno ef, a'r rhai oedd gyd âg ef:

4 Y modd yr aeth efe i mewn i dŷ Dduw, ac y cymmerth ac y bwyttodd y bara gosod; ac a'i rhoddes hefyd i'r rhai oedd gyd âg ef; yr hwn nid yw gyfreithlawn ei fwyttu, ond i'r offeiriad yn unig?

5 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Y mae Mab y dyn yn Arglwydd ar y sabbath hefyd.

6 ¶ A bu hefyd ar sabbath arall, iddo fyned i mewn i'r synagog, ac athrawisethu: ac yr oedd yno ddyn a'i law ddehau wedi gwywo.

7 A'r ysgrifenyddion a'r Phariseaid n'i gwylasant ef, a iachai efe ar y dydd sabbath; fel y caffent achwyn yn ei erbyn ef.

8 Eithr efe a wybu eu meddyliu hwynt, ac a ddywedodd wrth y dyn oedd â'r llaw wedi gwywo, Cyfod i fynu, a saf yn y canol. Ac efe a gyfododd i fynu, ac a safodd.

9 Yr Iesu am hynny a ddywedodd wrthynt, Myfi a ofynaf i chiwi, Beth sydd gyfreithlawn ar y sabbathau? gwneuthur da, ynte gwaeudur drwg? cadw einioes, ai colli?

10 Ac wedi edrych arnynt oll oddi amgylch, efe a ddywedodd wrth y dyn, Estyn dy law. Ac efe a wnaeth felly: a'i law ef a wnaed yn iach fel y llall.

11 A hwy a lanwyd o ymfydrwydd, ac a ymddiddanasant y naill wrth y llall, pa beth a wnaent i'r Iesu.

12 A bu yn y dyddiau hynny, fyned o hono ef allan i'r mynydd i woddio; a pharhau ar hŷ y nos yn gweddio Duw.

13 ¶ A phan aeth hi yn ddydd, efe a alwodd atto ei ddisgyblion: ac o honnyt efe a etholodd ddeuddeg, y rhai hefyd a enwodd efe yn apostolion.

14 Simon (yr hwn hefyd a enwodd efe Petr) ac Andreas ei frawd; Iago, ac Ioan; Phylip, a Bartholomëus;

15 Matthew, a Thomas; Iago mab Alphëus, a Simon a elwir Zelotes;

16 Judas brwed Iago, a Judas Iscariot, yr hwn hefyd a aeth yn frawd.

17 ¶ Ac efe a aeth i waered gyd â hwynt, ac a safodd mewn gwastattir; a'r dyrfa o'i ddisgyblion, a lliaws mawr o bobl o holl Judea a Jerusalem, ac o duedd môr Tyrus a Sidon, y rhai a ddaeth i wrando arno, ac i'w hlachau o'u clefyddau;

18 A'r rhai a flinid gan ysprydion aflan: a hwy a iachawyd.

19 A'r holl dyrfa oedd yn ceisio cyffwrdd âg ef; am fod nerth yn myned o hono allan, ac yn iachau pawb.

20 ¶ Ac efe a ddyrchafodd ei olygon ar ei

ddisgyblon, ac a ddywedodd, Gwyn eich byd y tlodion: canys eiddoch chwi yw teyrnas Dduw.

21 Gwyn eich byd y rhai ydych yn dwyn newyn yr awrhon: canys chwi a ddigonir. Gwyn eich byd y rhai ydych yn wlyo yr awrhon: canys chwi a chwerddwch.

22 Gwyn eich byd pan y'ch casso dynion, a phan y'ch didolant oddi wrthynt, ac y'ch gwaradwyddant, ac y bwriant eich enw allan megis drwg, er mwyn Mab y dyn.

23 Byddwch lawen y dydd hwnnw, a llemmwch: canys wele, eich gwobr sydd fawr yn y nef: oblegid yr un ffunud y gwnaeth eu tadau hwynt i'r prophwydi.

24 Eithr gwae chwi y cyfoethogion: canys derbynlasoch eich diddanwch.

25 Gwae chwi y rhai llawen: canys chwi a ddygwch newyn. Gwae chwi y rhai a chwerddwch yr awr hon: canys chwi a alerwch ac a wylwch.

26 Gwae chwi pan ddywedo pob dyn yn dda am danoch: canys feily y gwnaeth eu tadau hwynt i'r gau brophwydi.

27 ¶ Ond yr wyf yn dywedyd wrthy'ch chwi y rhai ydych yn gwrando, Cerwch eich gelynyon; gwnewch dda i'r rhai a'ch casant:

28 Bendithiweh y rhai a'ch mellidhiant, a gweddŵch dros y rhai a'ch drygant.

29 Ac i'r hwn a' th darawo ar y *natll* gern, cynnyg y llall hefyd; ac i'r hwn a ddygo ymaith dy gochi, na wahardd dy bals hefyd.

30 A dyro i bob un a gelsio gennyf; a chan y neb a fyddo yn dwyn yr eiddof, na chais eichwyl.

31 Ac fel y mynnech wneuthur o ddyulon i chwi, gwnewch chwthau iddynt yr un ffunud.

32 Ac os cerwch y rhai a'ch cerant chwthau, pa ddiolch fydd i chwi? oblegid y mae pechaduriaid hefyd yn caru y rhai a'u car hwythau.

33 Ac os gwnewch dda fr rhai a wnant dda i chwithau, pa ddiolch fydd i chwi? oblegid y mae y pechaduriaid hefyd yn gwneuthur yr un peth.

34 Ac os rhoddwch echwyn i'r rhai yr ydych yn goebthio y cewch chwithau ganddynt, pa ddiolch fydd i chwi? oblegid y mae y pechaduriaid hefyd yn rhoddi echwyn i bechaduriaid, fel y derbyniomt y cyffalyb.

35 Eithr cerwch eich gelynyon, a gwnewch dda, a rhoddwch echwyn, heb oebthio dim drachefn; a'ch gwobr a fydd mawr, a phlant fyddwch i'r Gorusaf: canys dalonus yw efe i'r rhai anniolchgar a drwg.

36 Byddwch gan hynny drugarogion, megis ag y mae eich Tad yn drugarog.

37 Ac na fernwch, ac ni'ch bernir: na chondemniwch, ac ni'ch condemnir: maddewch, a maddeuir i chwithau:

38 Rhoddwch, a rhoddir i chwi: mesur da, dwysedig, ac wedi ei ysgwyd, ac yn myned trosodd, a roddant yn eich mynnes: canys s'r un mesur ag y mesuroch, y mesuir i echi drachefn.

39 Ac efe a ddywedodd ddammg wrthynt: A ddichon y dall dywyso y dall? oni syrthiant ill dau yn y clawdd?

40 Nid yw y disgybl uwch law ei athraw: eithr pob un perffai'ch a fydd fel ei athraw.

41 A phaham yr wyt ti yn edrych ar y brycheuyn sydd yn llygad dy frawd, ac nad ydywt yn ystyried y trawst sydd yn dy lygad dy hun?

42 Neu pa fodd y gelli di ddywedyd wrth dy frawd, *Fy mrawd, gâd i mi dynnu allan y brycheuyn sydd yn dy lygad, a thithau heb*

weled y trawst sydd yn dy lygad dy hun? O ragrithiwr, bwrw allan y trawst o' th lygad dy hun yn gyntaf; ac yna y gweli yn egiur dynna allan y brycheuyn sydd yn llygad dy frawd.

43 Canys nid yw pren da yn dwyn ffwrth drwg; na phren drwg yn dwyn ffwrth da.

44 Oblegid pob pren a adwaenir wrth ei ffwrth ei hun: canys nid oddi ar ddain y caaglant ffygs, nac oddi ar bcrth yr hehant rawnwin.

45 Y dyn da, o ddaionus drysor ei galon, a dddwg allan ddaioni; a'r dyn drwg, o ddrygonus drysor ei galon, a dddwg allan ddrygoni: canys o helsethwyddi y galon y mae ei enau yn llefaru.

46 ¶ Paham hefyd yr ydych yn fy ngalw i, Arglywydd, Arglywydd, ac nad ydych yn gwneuthur yr hyn yr wyf yn ei ddywedyd?

47 Pwy bynnag a ddâl ataf fi, ac a wrendyfy ngeiriau, ac a'u gwnelo hwynt, mi a ddangosaf i chwi i bwy y mae efe yn gyffelyb.

48 Cyffelyb yw i ddyyn yn adeiladu tŷ, yr hwn a gloddiodd, ac a seth yn ddwrn, ac a oesodd ei sail ar y graig: a phan ddathliffefriant, y llif-ddyfroedd a gurodd ar y tŷ hwnnw, ac ni allaf ei siglo; canys yr oedd wedi ei seilio ar y graig.

49 Ond yr hwn a wrendy, ac ni wna, cyffelyb yw i ddyyn a adeiladai dŷ ar y ddaear, heb sail; ar yr hwn y eurodd y llif-ddyfroedd, ac yn y fan y syrthiodd: a chwymp y tŷ hwnnw oedd fawr.

PENNOD VII.

1 *Crist yn caffael newy o ffydd yn y camoriad, un o'r Cenhedloedd, nag yn yr un o'r Iuddewon: 10 yn iachdu ei was af yn ei absen: 11 yn cyfodi o fwrw i fyw fab y wraig weddo o Nain: 19 yn ated cenhaden Ioan, trwy dangos ei wyrthiau: 24 yn tystiolaethu i'r bobl ei feddiol am Ioan: 30 yn bwrsio dai ar yr Iuddewon, y rhai ni ollid eu hynylli na thrwy ymaroeddiad Ioan, na'r eiddo yr Iesu.*

36 ac yn dangos trwy achlysur y wraig oedd bechadurus pa fodd y mae efe yn gyffelyb i bechaduriaid, nid i'w maentunio mewn pechodau, ond i fuddew iddynt eu pechodau, ac eu ffydd a'u heddfetwch.

AC wedi iddo orphen ei holl ymadroddion alle y clywal y bobl, efe a seth i mewn i Capernaum.

2 A gwas rhyw ganwriad, yr hwn oedd anwyl ganddo, oedd yn ddrwg ei hwyli, yn mron marw.

3 A phan glybu efe sôn am yr Iesu, efe a ddanfonodd atto henuriaid yr Iuddewon, gan attolwg iddo ddyfod a iachâu ei was af.

4 Y rhai pan ddaethant at yr Iesu, a attolyasant arno yn daer, gan ddywedyd, Oblegid y mae efe yn haeddu cael gwneuthur o honot hyn iddo.

5 Canys y mae yn caru ein cenedl ni, ac efe a adeiladodd i ni synagog.

6 A'r Iesu a seth gyd â hwynt. Ac efe weithian heb fod neppell oddi wrth y tŷ, y canwriad a anfonodd gyfeillion atto, gan ddywedyd wrtho, Arglywydd, na phoenw; canys nid wyf fi dellwng i ddyfod o honot dan fy nghrongwyd:

7 O herwydd paham ni'm tyblais fy hun ya dellwng i ddyfod ataf: eithr dywed y gair, a iach fydd fy ngwas.

8 Canys dyn wyf finnau wedi fy ngosod dan awdurdod, a cheynyf filwyr danaf: ac meddaf wrth hwn, Dos, ac efe a â; ac wrth arall, Tyred, ac efe a dalaw; ac wrth fy ngwas, Gwna hyn, ac efe a'i gwna.

9 Pan glybu yr Iesu y pethau hyn, efe a

ryfeddodd wrtho, ac a drodd, ac a ddywedodd wrth y bobl oedd yn ei ganlyn, Yr ydwyf yn dywedyd i chwi, Ni chefais gymaint fydd, na ddo yn yr Israel.

10 A'r rhai a anfonasid, wedi iddynt ddychwelyd i'r tŷ, a gawsant y gwas a fuasai glaf, yn hollach.

11 ¶ A bu drannoeth, iddo ef fyned i ddinas a elwid Nain; a chyd ág ef yr aeth llawer o'i ddisgyblion, a thyrfa fawr.

12 A phan ddaeth efe yn agos at borth y ddinas, wele un marw a ddygid allan, yr hwn oedd unig fab ei fam, a honno yn weddw: a bagad o bobl y ddinas oedd gyd â hi.

13 A'r Argiwydd pan y gwelodd hi, a gymmerodd drugaredd arni, ac a ddywedodd wrthi, Nac wyla.

14 A phan ddaeth attynt, efe a gyffyrddodd â'r elor: (a'r rhai oedd yn ei dwyn, a safasant.) Ac efe a ddywedodd, Yr mab leuamg, yr wyf yn dywedyd wrthyf, Cyfod.

15 A'r marw a gyfododd yn ei eistedd, ac a ddechreuodd lefaru. Ac efe a'i rhoddas i'w fam.

16 Ac ofn a ddaeth ar bawb: a hwy a ongodasant Dduw, gan ddywedyd, Prophwyd mawr a gyfododd yn ein plith; ac, Ymwelodd Duw â bobl.

17 A'r gair hwn a aeth allan am dano trwy holl Judea, a thrwy gwbl o'r wlad oddi amgylch.

18 A'i ddisgyblion a fynegasant i Ioan hyn oll.

19 ¶ Ac Ioan, wedi galw rhyw ddau o'i ddisgyblion atto, a anfonodd at yr Iesu, gan ddywedyd, Ai ti yw yr hwn sydd yn dyfod? ai un arall yr fym yn ei ddisgwyf?

20 A'r gwŷr pan ddaethant atto, a ddywedasant, Ioan Fedyddiwr a'n danfonodd ni attat fi, gan ddywedyd, Ai ti yw yr hwn sydd yn dyfod? ai arall yr fym yn ei ddisgwyf?

21 A'r awr honno efe a iachodd lawer oddi wrth glefydau, a phléau, ac ysprydion drwg; ac i lawer o ddeillion y rhoddas efe eu golwg.

22 A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Ewch a mynegwch i Ioan y pethau a welsoch ac a glywsoch; fod y deilhon yn gwled eilwaith, y cloffion yn rhodio, y gwahan-glywys wedi eu glanháu, y byddariaid yn clywed, y meirw yn cyfodi, y tlodion yn derbyn yr efengyl.

23 A gwŷn ei fyd y neb ni rwystrir ynof fi.

24 ¶ Ac wedi i ghenadon Ioan fyned yn-aith, efe a ddechreuodd ddywedyd wrth y bobloedd am Ioan, Beth yr aethoch allan i'r diffaethwch i'w weled? Ai corseu yn siglo gan wynt?

25 Ond pa beth yr aethoch allan i'w weled? Ai dyn wedi ei ddilladu a dillad esmwyth? Wele, y rhai sydd yn arfer dillad amrhydeddus, a moethau, mewn palassu brenhin-oedd y maent.

26 Kithr beth yr aethoch allan i'w weled? Ai prophwyd? Yn ddau meddaf i chwi, a llawer mwy na phrophwyd.

27 Hwn yw eŷ am yr un yr ysgrifenydd, Wele, yr wyf fi yn anfon fy nghennad o fisen dy wyneb, yr hwn a barottoa dy ffordd o'rh fisen.

28 Canys meddaf i chwi, Ym mhifft y rhaf a aned o wragedd, nid oes brophwyd mwy nag Ioan Fedyddiwr: eithr yr hwn sydd lefau yn nheyrnas Dduw, sydd fwy nag ef.

29 A'r holl bobl a'r oedd yn gwrando, a'r publicanod, a gyflawnhasant Dduw, gwedi eu bedyddio a bedyddio Ioan.

30 Kithr y Phariseaid a'r cyfreslthwyr yn eu herbyn eu hunain a ddystyrasant gynghor Duw, heb eu bedyddio ganddo.

31 ¶ A dywedodd yr Argiwydd, I bwy gan hynny y cyffelybaf ddyinion y genhedlaeth hon? ac i ba beth y maent yn debyg?

32 Tebyg ydynt i blant yn eistedd yn y farchnad, ac yn llefain wrth eu gilydd, ac yn dywedyd, Canasom bibau i chwi, ac ni ddawnsiasoch; cwynfanasom i chwi, ac nid wylasoch.

33 Canys daeth Ioan Fedyddiwr heb na hwytta bara, nac yfed gwin; a chwi a ddywedwch, Y mae cythraul ganddo.

34 Daeth Mab y dyn yn bwytta ac yn yried; ac yr ydych yn dywedyd, Wele ddyng glwth, ac yfwr gwin, cyfaill publicanod a phechaduriaid.

35 A doethineb a gyflawnhawyd gan bawb o'i phlant.

36 ¶ Ac un o'r Phariseaid a ddymunodd arno fwytta gyd ág ef: ac yntau a aeth i dŷ y Phariseaid, ac a eisteddodd i fwytta.

37 Ac wele, gwraig yn y ddinas, yr hon oedd bechadures, pan wybu hi fod yr Iesu yn eistedd ar y bwrdd yn nhŷ y Phariseaid, a dduw fiwch o ennaint:

38 A chan sefyll wrth ei draed ef o'r tu ol, ac wlyo, hi a ddechreuodd olechi ei draed ef â dagrau, ac a'u sychodd â gwallt ei phen: a hi a gussodd ei draed ef, ac a'u hirodd â'r ennaint.

39 A phan welodd y Phariseaid, yr hwn a'i gwahoddasai, efe a ddywedodd ynddo ei hun, gan ddywedyd, Pe bai hwn brophwyd, efe a wybuasai pwy, a pha fath wraig yw yr hon sydd yn cyffwrdd ág ef: canys pechadures yw hi.

40 A'r Iesu gan ateb a ddywedodd wrtho, Simon, y mae gennyf beth i'w ddywedyd wrthyf. Yntau a ddywedodd, Athraw, dywed.

41 Dau ddyledwr oedd i'r un echwynwr: y naill oedd arno bŵm can ceiniog o ddyled, a'r llall ddeg a deugain.

42 A phryd oedd ganddynt ddim i dalu, efe a fâddeuodd iddynt ill dau. Dywed gan hynny, pwy o'r rhai hyn a'i câs ef yn fwyaf?

43 A Simon a atebodd ac a ddywedodd, Yr wyf fi yn tybied mai yr hwn y maddeuodd efe iddo fwyaf. Yntau a ddywedodd wrtho, Unlawn y bernalst.

44 Ac efe a drodd at y wraig, ac a ddywedodd wrth Simon, A well di y wraig hon? mi a ddaethum i'rh dŷ di, ac ni roddast i mi ddwfr i'm traed: ond hon a olechodd fy nhraed â dagrau, ac a'u sychodd â gwallt ei phen.

45 Ni roddast i mi gusan: ond hon, er pan ddaethum i mewn, ni pheidiodd â chusanu fy nhraed.

46 Fy mhen ág olew nid i'raist: ond hon a irodd fy nhraed ág ennaint.

47 O herwydd paham y dywedaf wrthyf, Maddeuwyd ei haml bechodau hi; oblegid hi a garodd yn fawr: ond y neb y maddewer ychydig iddo, a gar ychydig.

48 Ac efe a ddywedodd wrthi, Maddeuwyd i ti dy bechodau.

49 A'r rhaf oedd yn cyd-eistedd i fwytta a ddechreusant ddywedyd ynddynt eu hunain, Pwy yw hwn sydd yn maddewer bechodau hefyd?

50 Ac efe a ddywedodd wrth y wraig, Dy fydd a'rh gadwodd; dos mewn tangnefedd.

PENNOD VII.

1 Y gwraigedd yn goeini i Crist o'u gobud. 4 Crist, wedi iddo bropheta o fan i fan, a'i apostolion yn ei ganlyn, yn gosod allan ddarn-meg yr harwr; 16 a'r gamwyll: 21 yn dang-

oe pwy ydyw ei fam a'i frodyr: 22 yn ceryddu y gwntoedd: 26 yn burro y lleng cythreuliaid allan o'r dyn, i'r genfaint foch. 37 Y Gadareniaid yn ei wrthod ef: 43 yntau yn iacháu y uraig o'i dferlif gwaged, 49 ac yn bywáu merch Jairus.

A BU wedi hynny, iddo fyned trwy bob dinas a thref, gan bregethu, ac efengylu teyrnas Dduw: a'r deuddeg oedd gyd âg ef; 2 A gwagedd rai, a'r a iachiedd oddi wrth ysprydion drwg a gwendid; Mair yr hon a eiwd Magdalen, o'r hon yr aethai saith gythraul allan;

3 Joanna, gwraig Chusa, goruchwylwr Herod; a Susanna, a llawer eraill, y rhai oedd yn gweini iddo o'r pethau oedd ganddynt.

4 ¶ Ac wedi i lawer o bobl ymgynnnull ynghyd, a chyrechu atto o bob dinas, efe a ddywedodd ar ddammeg:

5 Yr hauwr a seth allan i hau ei had: ac wrth hau, peth a syrthiodd ar ymyl y ffordd; ac a fathrwyd, ac chediaid y nef a'i bwytaodd.

6 A pheth arall a syrthiodd ar y graig; a phan eginodd, y gwywodd, am nad oedd iddo wlyhwr.

7 A pheth arall a syrthiodd ym mysg drain; a'r drain a gyd-dyfasant, ac a'tagasant ef.

8 A pheth arall a syrthiodd ar dir da; ac a eginodd, ac a dduw ffrwyth ar ei ganfed. Wrth ddywedwyd y pethau hyn, efe a lefodd, Y neb sydd â chlustiau ganddo i wrando, gwrandawed.

9 A'i ddisgyblion a ofynasant iddo, gan ddywedwyd, Pa ddammeg oedd hon?

10 Yntau a ddywedodd, I chwí y rhoddwyd gwybod dirgeloedd teyrnas Dduw. eithir i eraill ar ddammegion; fel yn gwleud na welant, ac yn clywed na ddeallant.

11 A dyma y ddammeg: Yr had yw gair Duw.

12 A'r rhai ar ymyl y ffordd, ydyw y rhai sydd yn gwrando: wedi hynny y mae y diafol yn dyfod, ac yn dwyn ymaith y gair o'u calon hwynt, rhag iddynt gredu, a bod yn gadwedig.

13 A'r rhai ar y graig, yw y rhai pan glywant, a dderbyniant y gair yn llawen; a'r rhai hyn nid oes ganddynt wreiddyn, y rhai sydd yn credu dro amser, ac yn amser profedig-aeth yn cilio.

14 A'r hwn a syrthiodd ym mysg drain, yw y rhai a wrandawsant; ac wedi iddynt fyned ymaith, hwy a dagwyd gan ofalon, a golud, a melyswedd buchedd, ac nid ydynt yn dwyn ffrwyth i berffethrwydd.

15 A'r hwn ar y tir da, yw y rhai hyn, y rhai a chalon hawddgar a da, ydynt yn gwrando y gair, ac yn ei gadw, ac yn dwyn ffrwyth trwy amynedd.

16 ¶ Nid yw neb wedi goleu canwyll, yn ei ehuddio hi â llestr, neu yn ei dodi dan wely; eithir yn ei gosod ar ganhwylben, fel y caffo y rhai a ddél i mewn weled y goleuni.

17 Canys nid oes dim dirgel, a'r ni bydd amlyg; na dim cuddiedig, a'r nis gwybyddir, ac na ddaw i'r goleu.

18 Edrychych am hynny pa fodd y clywoch. canys pwy bynnag y mae ganddo, y rhoiidd iddo; a'r neb nid oes ganddo, ie, yr hyn y mae yn tybied ei fod ganddo, a ddygir oddi arno.

19 ¶ Daeth atto hefyd ei fam a'i frodyr; ac ni allent ddyfod hyd atto gan y dor.

20 A mynegwyd iddo gan rai, yn dywedwyd, Y mae dy fam a'th frodyr yn sefyll allan, yn ewyllysio dy weled.

21 Ac efe a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Fy mam i a'm brodyr i yw y rhai hyn sydd yn gwrando gair Duw, ac yn ei wneuthur.

22 ¶ A bu ar ryw ddiwrnod, ac efe a aeth i long, efe a'i ddisgyblion: a dywedodd wrthynt, Awn trosodd i'r tu hwnt i'r llyn. A hwy a gychwasasant.

23 Ac fel yr oeddynt yn hwylio, efe a hunodd; a chlawod o wynt a ddisgynodd ar y llyn; ac yr oeddynt yn llawn o ddwfr, ac mewn enbydrwydd.

24 A hwy a aethant atto, ac a'i deffroasant ef, gan ddywedwyd, O Feistr, Feistr, darfu am danom. Ac efe a gyfododd, ac a geryddodd y gwynt a'r tonnau dwfr: a hwy a beidiaasant, a hi a aeth yn dawel.

25 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pa le y mae eich fydd chwí? A hwy wedi ofni, a ryfeddasant, gan ddywedwyd wrth eu gilydd, Fwy yw hwn, gan ei fod yn gorchymyn i'r gwyntoedd ac i'r dwfr hefyd, a hwythau yn ufuddhau iddo?

26 ¶ A hwy a hwyliasant i wlad y Gadareniaid, yr hon sydd o'r tu arall, ar gyfer Galilea.

27 Ac wedi iddo fyned allan i dir, cyfarfu âg ef ryw wr o'r ddinas, yr hwn oedd ganddo gythreuliaid er ys talm o amser; ac ni wisgai ddiillad, ac nid arhosai mewn tŷ, ond yn y beddau.

28 Hwn, wedi gwleud yr Iesu, a dolefaid, a syrthiodd i lawr ger ei fron ef, ac a ddywedodd â llef uchel, Beth sydd i mi â thi, O Iesu, Fab Duw goruchaf? yr wyf yn attolwg i ti na'm poenech.

29 (Canys efe a orchymynasai i'r yspryd arian ddyfod allan o'r dyn. Canys llawer o amserau y cipasai ef: ac efe a gedwid yn rhwym â chadwynnau, ac â llyffetheiriau; ac wedi dryllio y rhwymau, efe a yrrwyd gan y cythraui i'r diffaethweh.)

30 A'r Iesu a ofynodd iddo, gan ddywedwyd, Beth yw dy enw di? Yntau a ddywedodd, Lleng: canys llawer o gythreuliaid a aethent iddo ef.

31 A hwy a ddelsyfasant arno, na orchymynai iddynt fyned i'r dyfnder.

32 Ac yr oedd yno genfaint o foch lawer yn pori ar y mnydd: a hwynt-hwy a attolgyasant iddo adael iddynt fyned i mewn i'r rhai hynny. Ac efe a adawodd iddynt.

33 A'r cythreuliaid a aethant allan o'r dyn, ac a aethant i mewn i'r moch: a'r genfaint a ruthrodd oddi ar y dibyn i'r llyn, ac a foddwyd.

34 A phan welodd y meichlaid yr hyn a ddarfuasai, hwy a fhisant, ac a aethant ac a fynegasant yn y ddinas, ac yn y wlad.

35 A hwy a aethant allan i weled y peth a wneisid; ac a ddaethant ar yr Iesu, ac a gwaant y dyn, o'r hwn yr aethal y cythreuliaid allan, yn ei ddiillad, a'i lawn bwyll, yn eistodd wrth draed yr Iesu: a hwy a ofnasant.

36 A'r rhai a welent, a fynegasant hefyd iddynt pa fodd yr iachaid y cythreullig.

37 ¶ A'r holl llawo o gylch gwlad y Gadareniaid a ddymanasant arno fyned ymaith oddi wrthynt; am eu bod mewn ofn mawr. Ac efe wedi myned i'r llong, a ddychwelodd.

38 A'r gwr o'r hwn yr aethal y cythreuliaid allan, a ddelsyfyddodd arnoael bod gyd âg ef: eithir yr Iesu a'i danfonodd ef ymaith, gan ddywedwyd.

39 Dychwel i'th dŷ, a dangos faint o bethau a wnaeth Duw i ti. Ac efe a aeth, dan bregethu trwy gwbl o'r ddinas, faint a wnaethai yr Iesu iddo.

40 A bu, pan ddychwelodd yr Iesu, dderbyn o'r bobl ef: canys yr oedd ynt oll yn disgwyl am dano ef.

41 ¶ Ac wele, daeth gwr a'i enw Jairus; ac efe oedd lywodraethwr y synagog; ac efe a syrthiodd wrth draed yr Iesu, ac a attolygodd iddo ddyfod i'w dy ef:

42 O herwydd yr oedd iddo fereh unig-anedig, ynghylch deuddeg mlwydd oed, a hon oedd yn marw (Ond fel yr oedd efe yn myned, y bobloedd a'i gwasgent ef.

43 ¶ A gwraig yr hon oedd mewn diferlif gwaged er ys deuddeg mlwydd, yr hon a dreuliasai ar physygwyr ei holl fywyd, ac nis gallai gael gan neb ei hiachâu,

44 A ddaeth o'r tu cefn, ac a gyffyrddodd âg ymyl ei wisg ef: ac yn y fan y safodd diferlif ei gwaged hi.

45 A dywedodd yr Iesu, Pwy yw a gyffyrddodd â mi? Ac a phawb yn gwadu, y dywedodd Petr, a'r rhai oedd gyd âg ef, O Feistr, y mae y bobloedd yn dy wasgu, ac yn dy ffino; ac a ddyweddi di, Pwy yw a gyffyrddodd â mi?

46 A'r Iesu a ddywedodd, Rhyw un a gyffyrddodd â mi: canys mi a wn fyned rhinwedd allan o honof.

47 A phan welodd y wraig nad oedd hi guddiedig, hi a ddaeth dan grym, ac a syrthiodd ger ei fron ef, ac a fynegodd iddo, y'ngwydd yr holl bobl, am ba achos y cyffyrddasai hi âg ef, ac fel yr iachasid hi yn ebrwydd.

48 Yntau a ddywedodd wrthi, Cymmer gysur, ferch; dy ffydd a'th iachodd: dos mewn tanfeddyd!

49 ¶ Ac efe etto yn llefaru, daeth un o dyllywodraethwr y synagog, gan ddywedid wrtho, Bu farw dy ferch: na phoenia mo'r Athraw.

50 A'r Iesu pan glybu hyn, a'i hatebodd ef, gan ddywedid, Nac ofna: cred yn unig, a hi a iachêr.

51 Ac wedi ei fyned ef i'r tŷ, ni adawodd i neb ddyfod i mewn, ond Petr, ac Iago, ac Ioan, a thad yr eneth a'i mam.

52 Ac wylo a wnaethant oll, a chwynfan am dani. Eithr efe a ddywedodd, Nac wylwch: nid marw hi; eithr cysgu y mae.

53 A hwy a'i gwatwarsant ef, am iddynt wybod ei marw hi.

54 Ac efe a'u bwriodd hwynt oll allan, ac a'i cymmerth hi erbyn ei llaw, ac a lefodd, gan ddywedid, Herlodes, cyfod.

55 A'i hyspryd hi a ddaeth drachefn, a hi a gyfododd yn ebrwydd: ac efe a orchymynodd roi bwyd iddi.

56 A synnu a wnaeth ar ei rhieni hi: ac efe a orchymynodd iddynt, na ddywedent i neb y peth a wnaethid.

PENNOD IX.

1 *Crist yn anfon ei apostolion i wneuthur rhyfoddodau, ac i bregethu. 7 Herod yn chwennych gwelid Crist. 17 Crist yn portu pum mil: 18 yn ymofyn beth yr oedd y byd yn ei dyblid am dano: 23 yn rhag-fynegi ei ddi-oddefaint: 23 yn gosod allan i barwb siampl o'i ddiodeffgarwch. 28 Ei wedd-newidiad ef. 37 Mae efe yn iachâu y loerig: 43 a thrachefn yn rhag-rybuddio ei ddisgyblion am ei ddiodeffaint: 46 yn canmol gostymgeiddrwydd: 51 yn gorchymyn iddynt ddangos llaw- feld-dra tu ag at barwb, heb chwennych dial. 57 Rhai yn chwennych ei ganlym ef, ond dan ammod.*

ACefe a'lwodd ynghyd ei ddeuddeg disgybl, ac a roddes iddynt feddiant ac awdurdod ar yr holl gythreuliaid, ac i iachâu clefydau. 2 Ac efe a'u hanfonodd hwynt i bregethu teyrnas Dduw, ac i iachâu y rhai cleifion.

3 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Na chymmerweh ddim i'r daith, na ffyn, nac ysgrapan, na bara, nac arian; ac na fydded gennyh ddwy bais bob un.

4 Ac i ba dŷ bynnag yr eloch i mewn, arhoswch yno, ac oddi yno ymadêwch.

5 A pha mai bynnag ni'ch uerbyndant pan eloch allan o'r ddinas honno, ysgdywch hyd yn nôd y llwch oddi wrth eich traed, yn dystiolaeth yn eu herbyn hwynt.

6 Ac wedi iddynt fyned allan, hwy a aethant trwy y tref, gan bregethu yr efengyl, a iachâu ym mhob lle.

7 ¶ A Herod y tetraech a glybu y cwbl oll a wnaethid ganddo; ac efe a betrusodd, am fod rhai yn dywedid gyfodi Ioan o feirw;

8 A rhai eraill, ymddangos o Elias; a rhai eraill, mai prophwyd, un o'r rhai gynt, a adgyfodasai.

9 A Herod a ddywedodd, Ioan a dorrais i ei ben: ond pwy ydyw hwn yr wyf yn eiwyd y cyfryw bethau am dano? Ac yr oedd efe yn ceisio ei weled ef.

10 ¶ A'r apostolion, wedi dychwelyd, a fynegasant iddo y cwbl a wnaethent. Ac efe a'u cymmerth hwynt, ac a aeth o'r neilldu, i le anghyfnedd yn perthynu i'r ddinas a elwir Bethsaida.

11 A'r bobloedd pan wybuant, a'i dilynasant ef: ac efe a'u derbyniodd hwynt, ac a lefarodd wrthynt am deyrnas Dduw, ac a iachâdd y rhai oedd arnynt eisieu eu hiachâu.

12 A'r dydd a ddechreuodd hwyrhâu; a'r deuddeg a ddaethant ac a ddywedasant wrtho, Gollwng y dyrfa ymaith, fel y gallont fyned i'r tref, ac i'r wlad oddi amgylch, i lettya, ac i gael bywd: canys yr ydym ni yma mewn lle anghyfnedd.

13 Eithr efe a ddywedodd wrthynt, Rhoddwch chwi iddynt *beth* i'w fwytta. A hwythau a ddywedasant, Nid oes gennym ni ond pum torth, a dau bysgodyn, oni bydd i ni fyned a phrynu bwyd i'r bobl hyn oll.

14 Canys yr oedd ynt ynghylch pum mil o wŷr. Ac efe a ddywedodd wrth ei ddisgyblion, Gwnwch iddynt eistedd yn fyrrdeidiau, bob yn ddeg a deugain.

15 Ac felly y gwnaethant; a hwy a wnaethant iddynt oll eistedd.

16 Ac efe a gimmerodd y pum torth, a'r ddau bysgodyn, ac a edrychodd i fynu i'r nef, ac a'u bendithiodd hwynt, ac a'u torrodd, ac a'u rhoddodd i'r disgyblion i'w gosod ger bron y bobl.

17 A hwynt-hwy oll a fwyttasant, ac a gawsant ddigon: a chyfodwyd a weddillast iddynt o friw-fwyd, ddeuddeg basgedaid.

18 ¶ Bu hefyd, fel yr oedd efe yn gweddio ei hunan, fod ei ddisgyblion gyd âg ef: ac efe a ofynnodd iddynt, gan ddywedid, Pwy y mae y bobl yn ddywedid fy mod i'?

19 Bwythau gan ateb a ddywedasant, Ioan Fedyddiwr; ond eraill, mai Elias; ac eraill, mai rnyw brophwyd o'r rhai gynt a adgyfodasai.

20 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Ond pwy yr ydych chiwi yn ddywedid fy mod i'?

21 A Phetr gan ateb a ddywedodd, Crist Duw.

22 Ac efe a roes orchymyn arnynt, ac a archodd iddynt na ddywedent hynny i neb.

23 ¶ Ac efe a ddywedodd wrth bawb, (Os ewyllystia neb ddyfod ar fy ol i, ymwaded âg ef ei hun, a chodid ei groes beunydd, a dilynied fi.

24 Canys pwy bynnag a ewyllytio gadw ei

enloes, a i cyll; ond pwy bynnag a goilo ei emloes o'm haehos i, hwnnw a'i ceidw hi.

25 Canys pa lesad i ddyd, er ynnill yr holl fyd, a'i ddifetha ei hun, neu fod wedi ei golli?

26 Canys pwy bynnag fyddo cywilydd ganddo si a'm geiriau, hwnnw fydd gywilydd gan Fab y dyn, pan ddolo yn ei ogoniant ei hun, a'r Tad, a'r angelion sanctaidd.

27 Eithr dywedaf i chwi yn wir, Y mae rhai o'r sawl sydd yn sefyll yma a'r ni archwaethant angau, hyd oni welont deyrnas Dduw.

28 ¶ A bu, ynghylch wyth niwmod wedi y geiriau hyn, gymmeryd o hono ef Petr, ac Ioan, ac Iago, a myned i fynu i'r mynydd i weddio.

29 Ac fel yr oedd efe yn gweddio, gwedd ei wynebpryd ei newidiwyd, a'i wiag oedd yn wen ddiarlaer.

30 Ac wele, dau wr a gyd-ymddiddanodd ag ef, y rhai oedd Moses ac Elias.

31 Y rhai a ymddangosasant mewn gogoniant, ac a ddywedasant am ei ymadawiad ef, yr hwn a gyflawnai efe yn Jerusalem.

32 A Phetr, a'r rhai oedd gyd ag ef, oeddynt wedi tryhâu gan gysgu : a phan ddihunasant, hwy a welant ei ogoniant ef, a'r ddau wr y rhai oedd yn sefyll gyd ag ef.

33 A bu, a hwy yn ymadaw oddi wrtho ef, ddywedyd o Petr wrth yr Iesu, O Feistr, da wy i ni fod yma : gwnawn dair pabell ; un i ti, ac un i Moses, ac un i Elias : heb wybod beth yr oedd yn ei ddywedyd.

34 Ac fel yr oedd efe yn dywedyd hyn, daeth cwmwl ac a'u cysgododd hwynt : a hwynt-hwy a ofnasant wrth fyned o honynt i'r cwmwl.

35 A daeth llef allan o'r cwmwl, gan ddywedyd, Hwn yw fy Mabanydd ; gwrandewch of.

36 Ac wedi bod y llef, cafwyd yr Iesu yn unig. A hwy a gelasant, ac ni fynegasant i neb y dyddiau hynny ddim o'r pethau a welent.

37 ¶ A darfu drannoeth, pan ddaethant i waered o'r mynydd, i dyrfa lawr gyfarfod ag ef.

38 Ac wele, gwr o'r dyrfa a ddolefodd, gan ddywedyd, O Athraw, yr wyf yn atolwg i ti, eirych ar fy mab ; canys fy unig-awedig yw.

39 Ac wele, y mae yspryd yn ei gymmeryd ef, ac yntau yn ddisymwth yn gwasidti ; ac y mae yn ei ddryllio ef, hyd oni falo ewyn ; a braidd yr ymedy oddi wrtho, wedi iddo ei ysigo ef.

40 Ac mi a ddeisyfais ar dy ddisgyblion di ei fwrw ef allan ; ac nis gallast.

41 A'r Iesu gan ateb a ddywedodd, O genhedlaeth anfyddlawn a throfaus, pa hyd y byddaf gyd â chwi, ac y'ch goddetaf? dwg dy fab yma.

42 Ac fel yr oedd efe etto yn dyfod, y cythraul a'i rhwygodd ef, ac a'i drylliodd : a'r Iesu a geryddodd yr yspryd arian, ac a iachodd y bachgen, ac a'r rhoddes ef i'w dad.

43 ¶ A brawyachu a wnaethant oll gan fawredd Duw. Ac a phawb yn rhyfeddu am yr holl bethau a wnaethai yr Iesu, efe a ddywedodd wrth ei ddisgyblion,

44 Gosodwch chwi yn eich clustiau yr ymadroddion hyn : canys Mab y dyn a draddoddi i ddwylo dnylon.

45 Eithr hwy ni wybant y gair hwn, ac yr oedd yn guddiedig oddi wrthynt, fel nas deallent ef : ac yr oedd arnynt arswyd ymofyn ag ef am y gair hwn.

46 ¶ A dadi a gyfoddod yn eu plith, pwy a fyddai fwyaf o honynt.

47 A'r Iesu, wrth welod meddwl eu calon hwynt, a gymmerth fachgenynn, ac a'lgusododd yn ei ymyl,

48 Ac a ddywedodd wrthynt, Pwy bynnag

a dderbynio y bachgenynn hwn yn fy erw i, sydd yn fy nerbyn i ; a phwy bynnag a'm derbynio i, sydd yn derbyn yr hwn a'm hanfonodd i : canys yr hwn sydd leiaf yn eich plith chwi oll, hwnnw a fydd mawr.

49 ¶ Ac Ioan a atebodd ac a ddywedodd, O Feistr, ni a welom ryw un yn dy erw di yn bwrw allan gythreuliaid ; ac a waharddasom iddo, am nad oedd yn canlyn gyd â ni.

50 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Na waharddwch iddo : canys y neb nid yw i'r herbyn, trosom ni y mae.

51 ¶ A bu, pan gyflawnwyd y dyddiau y cymmerid ef i fynu, yntau a roddes ei fryd ar fyned i Jerusalem.

52 Ac efe a ddanfonodd genhadau o flaen ei wyneb : a hwy wedi myned, a sehtant i mew i dref y Samariad, i barotoli iddo ef.

53 Ac nis derbyniasant hwy ef, oblegid fod ei wyneb ef yn tueddu tu a Jerusalem.

54 A'i ddisgyblion ef, Iago ac Ioan, pan welasant, a ddywedasant, Argiwydd, a fyddi di ddywedyd o honom am ddyfod tân i lawr o'r nef, a'u difa hwynt, megis y gwnaeth Elias?

55 Ac efe a drodd, ac a'u ceryddodd hwynt ; ac a ddywedodd, Ni wyddoch o ba yspryd yr ydych chwi.

56 Canys ni ddaeth Mab y dyn i ddistrywio eneidiau dnylon, ond i'w cadw. A hwy a sehtant i dref arall.

57 ¶ A bu, a hwy yn myned, ddywedyd o ryw un ar y ffordd wrtho ef, Argiwydd, mi a'th ganlynaf i ba le bynnag yr eich.

58 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Y mae gan y llwynogod ffauau, a chan adar yr awyr nythod ; ond gan Fab y dyn nid oes lle y rhoddo ef ben i lawr.

59 Ac efe a ddywedodd wrth un arall, Dilyn fi. Ac yntau a ddywedodd, Argiwydd, gâd i mi yn gyntaf fyned a chladdu fy nhad.

60 Eithr yr Iesu a ddywedodd wrtho, Gâd i'r meirw gladdu eu meirw ; ond dos di a phregethu deyrnas Dduw.

61 Ac un arall hefyd a ddywedodd, Mi a'th ddilynaf di, O Argiwydd ; ond gâd i mi yn gyntaf ganu yn iach i'r rhai sydd yn fy nhŷ.

62 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Nid oes neb a'r sydd yn rhoi ei law ar yr ardr, ac yn edrych ar y pethau sydd o'i ol, yn gymmws i deyrnas Dduw.

PENNOD X.

1 *Crist yn anfon allan ar unwaith ddeg ddisgybl a thriugain i wneuthur gyrc'hys, ac i bregethu ; 17 yn eu rhybuddio hwy i fod yn oestymedig, ac ym mha beth y gorfoloddent : 21 yn ddiolch i'w dad am ei ras : 23 yn maiorygu dedwydd gyflwr ei aglywys : 25 yn dygwyo y cyfreithiau y modd i eael bywyd trawnyddol, ac i gymmeryd pabw yn gymmeryd iddo, a'r a' ag eistat ei drugaredd ef arno : 41 yn argyhoeddi Marthas, ac yn cannoi Mair ei chwawer hi.*

WEDI y pethau hyn, yr ordeiniodd yr Argiwydd ddeg a thriugain erall hefyd, ac a'u danfonodd hwynt bob yn ddau o flaen ei wyneb i bob dinas a man lle yr oedd efe ar fedr dyfod.

2 Am hynny efe a ddywedodd wrthynt, Y cynhauf yn wir sydd lawr, ond y gweithwyr yn anaml : gweddiwch gan hynny ar Argiwydd y cynhauf, am ddanfon allan wethwyr i'w gynhauf.

3 Ewch : wele, yr wyf fi yn eich danfio chwi fel ŵyn yn mysg bleiddiaid.

4 Na ddwgwch god, nae ygreban, nae egiadau ; ac na chyferchwech well i neb ar y ffordd.

5 Ac i ba dŷ bynnag yr eloch i mewn, yn gyntaf dywedwch, Tangnefedd i'r tŷ hwn.

6 Ac o bydd yno fab tangnefedd, eich tangnefedd a orphwys arno: os amgen, hi a ddychwel attoch chi.

7 Ac yn y tŷ hwnnw arhoswch, gan fwyta ac yfed y cyfryw bethau ag a gaffoch ganddynt: canys teillwng yw i'r gweithiwr ef gyflog. Na threiglwch o dŷ i dŷ.

8 A pha ddinas bynnag yr eloch iddi, a hwy yn eich derbyn, bwytewch y cyfryw bethau ag a rodder ger eich bronau:

9 Ac iachêwch y cleifion a fyddo ynddi, a dywedwch wrthynt, Daeth teyrnas Dduw yn agos attoch.

10 Eithr pa ddinas bynnag yr eloch iddi, a hwy heb eich derbyn, ewch allan i'w heolydd, a dywedwch,

11 Hyd yn nôd y llwch, yr hwn a lynnodd wrthym o'ch dinas, yr ydym yn ei sychu ymaith i chwi: er hynny gwybyddwch hyn, fod teyrnas Dduw wrthyf nesau attoch.

12 Eithr dywedaf wrthyf, mai esmwythach fydd i Sodom yn y dydd hwnnw, nag i'r ddinas honno.

13 Gwae di, Chorazin; gwae di, Bethsaida: canys pe gwnaeth yn Tyrus a Sidon y gweithredoedd nerthol a wnaethpwyd yn eich plith chwi, hwy a edifarhasent er ys talm, gan eistedd mewn sachllan a ludw.

14 Eithr esmwythach fydd i Tyrus a Sidon yn y farn, nag i chwi.

15 A thithau, Capernaum, yr hon a ddyrehafrwyd hyd y nef, a dymir i lawr hyd yn uffern.

16 Y neb sydd yn eich gwrandao chwi, sydd yn fy ngwrando i; a'r neb sydd yn eich dirmygu chwi, sydd yn fy nirmygu i; a'r neb sydd yn fy nirmygu i, sydd yn dirmygu yr hwn a'm hanfonodd i.

17 ¶ A'r deg a thriugain a ddychwelasant gyd a llawenydd, gan ddywedyd, Arglwydd, hyd yn nôd y cythreuliaid a ddarostyngir i ni, yn dy enw di.

18 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Mi a welais Satan megis meltlen, yn syrthio o'r nef.

19 Wele, yr ydwyf fi yn rhoddi i chwi awdurdod i sathru ar seirph, ac ysgorponau, ac ar holl gryflwr y gelyn; ac nid oes dim a wna ddim niwed i chwi.

20 Eithr yn hyn na lawenhêwch, fod yr ysprydion wedi eu darostwng i ohwi; ond flawenhêwch yn hytrach, am fod eich enwau yn ysgrifenedig yn y nefoedd.

21 ¶ Yr awr honno yr Iesu a lawenychoedd yn yr yspryd, ac a ddywedodd, Yr wyf yn ddiolch i di, O Dad, Arglwydd nef a ddaer, am guddio o honot y pethau hyn oddi wrth y doethion a'r deallus, a'u datguddio o honot i nai bychain: yn wir, O Dad; oblegid felly y gwelid yn dda yn dy olwg di.

22 Pob peth a roddwyd i mi gan fy Nhaf: ac ni wyr neb pwy yw y Mab, ond y Tad; na phwy yw y Tad, ond y Mab, a'r neb y mynno y Mab ei ddatguddio iddo.

23 ¶ Ac efe a drodd at ei ddisgyblion, ac a ddywedodd o'r neilldu, Gwŷn fydd y Hygaid sydd yn gwled y pethau yr ydych chiwi yn eu gwled.

24 Canys yr wyf yn dyweddi i chwi, ewyllsio o lawer o brophwydi a brenfioedd wedi y pethau yr ydych chiwi yn eu gwled, ac nis gwelsant; a chlywed y pethau yr ydych chiwi yn eu clywed, ac nis clywsant.

25 ¶ Ac wele, rhyw gyfreithiwr a gododd, gan ei demtio ef, a dywedyd, Athraw, pa beth a wnaef i gael etifeddu bywyd tragwyddol?

26 Yntau a ddywedodd wrtho, Pa beth

sydd ysgrifenedig yn y gyfraith? pa fodd y darllen?

27 Ac efe gan ateb a ddywedodd, Ti a geri yr Arglwydd dy Dduw a'th holl galon, ac a'th holl enaid, ac a'th holl nerth, ac a'th holl feddwl; a'th gymmyddog fel ti dy hum.

28 Yntau a ddywedodd wrtho, Ti a atebais yn untawn: gwna hyn, a byw fyddi.

29 Eithr efe, yn ewyllsio ei gyflawnhau ei hun, a ddywedodd wrth yr Iesu, A phwy yw fy nghymmyddog?

30 A'r Iesu gan ateb a ddywedodd, Rhyw ddydd yn myned i waered o Jerusalem i Jericho; ac a syrthiodd ym mysg lladron, y rhai wedi ei ddfog ef, a'i archolli, a aethant ymaith, gan ei adael yn hanner marw.

31 Ac ar ddarnwain rhyw offeiriad a ddaeth i waered y ffordd honno: a phan ei gwelodd, efe a aeth o'r tu arall hebio.

32 A'r un ffunud Lefiad hefyd, wedi dyfod i'r fan, a'i weled ef, a aeth o'r tu arall hebio.

33 Eithr rhyw Samariad, wrth ymaith, a ddaeth ato ef: a phan ei gwelodd, a dasturiodd,

34 Ac a aeth ato, ac a rwygodd ei archollion ef, gan dywallt ynddynt olew a gwin; ac a'i gosododd ef ar ei anifail ei hun, ac a'i dug ef i'r lletty, ac a'i hangeleddodd.

35 A thrannoeth wrth fyned ymaith, efe a dymnodd allan dduw geiniog, ac a'u rhoddos i'r llettywr, ac a ddywedodd wrtho, Cymmer ofal drosto: a pha beth bynnag a dreuliech yn ychwaneg, pan ddelwyf drachefn, mi a'i talaf i ti.

36 Pwy gan hynny o'r tri hwn, yr ydwyf ti yn tybiedd ei fod yn gymmyddog i'r hwn a syrthiasai ym mhllith y lladron?

37 Ac efe a ddywedodd, Yr hwn a wnaeth drugaredd ag ef. A'r Iesu am hynny a ddywedodd wrtho, Dos, a gwna dithau yr un modd.

38 ¶ A bu, a hwy yn ymdeithio, ddyfod o hono i ryw dref: a rhyw wraig, a'i henw Martha, a'i derbyniodd ef i'w thŷ.

39 Ac i hon yr oedd chwerae a elwid Mair, yr hon hefyd a eisteddodd wrth draed yr Iesu, ac a wrandawodd ar ei ymadrodd ef.

40 Ond Martha oedd drafferthus ynghylch llawer o wasanaeth: a chan sefyll ger llaw, hi a ddywedodd, Arglwydd, onid oes ofal gennyt am i'm chwerae fy ngadael i fy hun i wasanaethu? dywed wrthi gan hynny am fy helpio.

41 A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrthi, Martha, Martha, gofalus a thrafferthus wyt ynghylch llawer o bethau:

42 Eithr un peth sydd angenrheidiol. A Mair a ddewisodd y rhan dda, yr hon ni ddygir oddi arni.

PENNOD XI.

I Crist yn dyegu gweddio, a hynny heb ddi-dygio: 11 gan eierthu y rhydd Duw felly i ni bethau da. 14 Wrth furio allan gyfraith mada, y mas efo yn ceryddu y Pharisaeid cabladaid: 28 ac yn dangos pwy sydd fendidig: 29 ac yn pregethu i'r bobl; 31 ac yn arghyhoeddi Iug sancteiddrwydd y Pharisaeid, a'r ysgrifenyddion, a'r cyfreithwyr.

A BU, ac efe mewn rhyw fan yn gweddio, pan beidodd, ddywedyd o um o'i ddisgyblion wrtho, Arglwydd, dyg i ni weddio, megis ag y dygodd Ioan i'w ddisgyblion.

2 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pan weddloch, dywedwch, Ein Tad yr hwn wyt yn y nefoedd, Sancteiddier dy enw. Deued dy deyrnas. Gwneier dy ewylls, megis yn y nef, felly ar y ddaear hefyd.

3 Dyro i ni o ddydd i ddydd ein bara beunyddiol.

4 A maddeu i ni efn pechodau: canys yr ydym ninnau yn maddeu i bawb sydd yn ein dyled. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; eithr gwared ni rhag drwg.

5 Ac efe a ddywedodd wrthynt. Pwy o honoch fydd iddo gyfaill, ac a f atto hanner nos, ac a ddywed wrtho, O gyfaill, moes i mi dair torth yn echwyn:

6 Canys cyfaill i mi a ddaeth attaf wrth ymdaith, ac nid oes gennyf ddim i'w ddoedi ger ei fron ef:

7 Ac yntau oddi mewn a ettyb ac a ddywed, Na flina fi: yn awr y mae y drws yn gauad, a'm plant gyd â mi yn y gwely; ni allaf godi a'u rhoddi i ti.

8 Yr wyf yn dywedyd i chwi, Er na chyfyd efe a rhoddi iddo, am ei fod yn gyfaill iddo; etto o herwydd ei daerai, efe a gyfyd ac a rydd iddo gygnifer ag ysudd arno eu heistieu.

9 Ac yr ydwyf yn dywedyd i chwi, Gofynwch, a rhoddir i chwi; ceiswch, a chwi a gewch; curwch, ac fe a agorir i chwi.

10 Canys pob un sydd yn gofyn, sydd yn derbyn; a'r neb sydd yn ceisio, sydd yn cael; ac i'r hwn sydd yn curo, yr agorir.

11 Os bara a ofyn mab i un o honoch chwi sy dad, a ddyry efe garreg iddo? ac os pysgodyn, a ddyry efe iddo sarph yn lle pysgodyn?

12 Neu os gofyn efe wy, a ddyry efe ys-gorpion iddo?

13 Os chwychei gan hynny, y rhal ydych ddrwg, a fedrwech roi rhoddion da i'ch plant chwi; pa faint mwy y rhydd eich Tad o'r nef yr Yspryd Glân i'r rhai a ofyno ganddo?

14 ¶ Ac yr oedd efe yn bwrru allan gythraul, a hwnnw oedd fud. A bu, wedi i'r eythraul fyned allan, i'r mudan lefaru a'r bobloedd a ryfeddasant.

15 Eithr rhai o honynt a ddywedasant, Trwy Beelzebub, pennaeth y cythreuliaid, y mae efe yn bwrru allan gythreuliaid.

16 Ac erall, gan ei demtio, a geisiasant ganddo arwydd o'r nef.

17 Yntau, yn gwybod eu meddyliau hwynt, a ddywedodd wrthynt, Pob teyrnas wedi ymrannu yn ei herbyn ei hun, a anghy-faneddir; a thŷ yn erbyn tŷ, a syrth.

18 Ac os Satan hefyd sydd wedi ymrannu yn ei erbyn ei hun, pa fodd y saif ei deyrnas ef? gan eich bod yn dywedyd, mai trwy Beelzebub yr wyf fi yn bwrru allan gythreuliaid.

19 Ac os trwy Beelzebub yr wyf fi yn bwrru allan gythreuliaid, trwy bwy y mae eich plant chwi yn eu bwrru hwynt allan? am hynny y byddant hwy yn farnwyr arnoch chwi.

20 Eithr os myfi trwy fys Duw ydwyf yn bwrru allan gythreuliaid, diammeu ddyfod teyrnas Dduw atoch chwi.

21 Pan fyddo un cryf arfog yn cadw ei neuadd, y mae yr hyn sydd ganddo mewn heddweh:

22 Ond pan ddél un cryfach nag ef arno, a'i orohfygu, efe a ddwg ymaith ei holl artogaeth ef yn yr hon yr oedd yn ymddried, ac a ran ei anrhaith ef.

23 Y neb nid yw gyd â mi, sydd yn fy erbyn: a'r neb nid yw yn casglu gyd â mi, sydd yn gwasgaru.

24 Pan ei yr yspryd arian allan o ddydd, efe a rodia mewn lleoedd sychion, gan geisio gorphwysdŷra: a phryd na chaffo, efe a ddywed, Mi a ddychwelaf i'm tŷ o'r lle y daethum allan.

25 A phan ddél, y mae yn ei gael wedi ei ysgrubo a'i drefnu.

26 Yna yr a efe, ac y cymmer atto salth yspryd erall gwaeth nag ef ei hun; a hwy a

ant i mewn, ac a arhosant yno: a diwedd y dyn hwnnw fydd gwaeth na i ddechreuad.

27 ¶ A bu, fel yr oedd efe yn dywedyd hyn, rhyw wraig o'r dyfira a gododd ei llef, ac a ddywedodd wrtho, Gwyn fyf y groth a'th ddug di, a'r bronnau a sugnaist.

28 Ond efe a ddywedodd, Yn hytrach gwyn fyf y rhai sydd yn gwrandao gair Duw, ac yn ei gadw.

29 ¶ Ac wedi i'r bobloedd ymdyrru ynghyd, efe a ddechreuodd ddywedyd, Y genhedlaeth hon sydd ddrwg; y mae hi yn ceisio arwydd: ac arwydd ni roddir iddi, ond arwydd Jonas y prophwyd.

30 Canys fel y bu Jonas yn arwydd i'r Ninifaeid, felly y bydd Mab y dyn hefyd i'r genhedlaeth hon.

31 Brenhinos y dehau a gyfyd yn y farn gyd â gwyr y genhedlaeth hon, ac a'u condemnia hwynt: am iddi hi ddyfod o eithaf-oedd y ddaear i wrando doethineb Solomon; ac wele, un mwy na Solomon yma.

32 Gwyr Ninife a godant i fynu yn y farn gyd a'r genhedlaeth hon, ac a'i condemniant hi: am lldyut edifarhau wrth bregeth Jonas: ac wele, un mwy na Jonas yma.

33 Ac nid yw neb wedi goleu canwyll, yn ei gosod mewn lle dirgel, na than lestr; eithr ar ganhwylbren, fel y gallu y rhai a ddelo i mewn wele y goleuni.

34 Canwyll y corph yw y llygad: am hynny pan fyddo dy llygad yn syni, dy holl gorph hefyd fydd oleu; ond pan fyddo dy llygad yn ddrwg, dy gorph hefyd fydd tywyll.

35 Edrych am hynny rhag i'r goleuni sydd ynot fod yn dywyllwch.

36 Os dy holl gorph gan hynny sydd oleu, heb un rhan dywyll ynddo, bydd y cwbl yn oleu, megis pan fo canwyll a'i llewyrch yn dy oleu di.

37 ¶ Ac fel yr oedd efe yn llefaru, rhyw Pharisead a ddymunodd arno giniawa gyd ag ef. Ac wedi iddo ddyfod i mewn, efe a elsteddodd i fwytta.

38 A'r Pharisead pan welodd, a ryfeddodd nad ymolchasai efe yn gyntaf o flac cinlaw.

39 A'r Arglwydd a ddywedodd wrtho, Yn awr chwychei y Phariseaid ydych yn glanhau y tu allan i'r cwppan a'r ddygi; ond eich tu mewn sydd yn llawn o drais a drygionl.

40 O ynfydion, onid yr hwn a wnaeth yr hyn sydd oddi allan, a wnaeth yr hyn sydd o fewn hefyd?

41 Yn hytrach rhoddwch elusen o'r pethau sydd gennyh: ac wele, pob peth sydd lân i chwi.

42 Eithr gwae chwi y Phariseaid: canys yr ydych chwi yn degymmu y mintys, a'r ryw, a phob llysiuyn, ac yn myned heibio i farn a chariad Duw. Y pethau hyn oedd raid eu gwneuthur, ac na adewid y lleill heb wneuthur.

43 Gwae chwi y Phariseaid; canys yr ydych yn caru y prif-gadeiriaw yn y synagogau, a chyfarch yn y marchnad-oedd.

44 Gwae chwi, ygrifenyddion y Phariseaid, ragrithwyr; am eich bod fel beddiau an-amiwg, a'r dynion a rodiant *arnysaf* heb wybod oddi wrthynt.

45 ¶ Ac un o'r cyfreithwyr a atebodd ac a ddywedodd wrtho, Athraw, wrth ddywedyd hyn, yr wyt ti yn ein gwaredyddo ninnau hefyd.

46 Yntau a ddywedodd, Gwae chwithau hefyd, y cyfreithwyr: canys yr ydych yn llwytho dynion a beichiau anhawdd eu dwyn, a chwi nid ydych yn fyfwrdd a'r beichiau ag un o'ch bysedd.

47 Gwae chwyehwi; canys yr ydych yn adeiladu beddau y brophwydi, a ch tadau chwi a'u lladdodd hwynt.

48 Yn wir yr ydych yn tystiolaethu, ac yn gyd-foddlawn i weithredoedd eich tadau; canys hwynt-hwy yn wir a'u lladdasant hwy, a chwithau ydych yn adeiladu eu beddau hwynt.

49 Am hynny hefyd y dywedodd doethineb Duw, Anfonaf atynt brophwydi ac apos-tolion, a rhaf o honynt a laddant ac a erlid-iant.

50 Fel y gofynyr i'r genhedlaeth hon waed yr holl brophwydi, yr hwn a dywalltwyd o ddechreuad y byd;

51 O waed Abel hyd waed Zacharias, yr hwn a laddwyd rhwng yr allor a'r deml: diaw meddaf i chwi, Gofynyr ef i'r genhed-iaeth hon.

52 Gwae chwyehwi, y cyfreithwyr: canys chwi a ddygasoch ymaith agoriad y gwybod-eth: nid aethoch i mewn eich hunain, a'r rhai oedd yn myned a waharddasoch chwi.

53 Ac fel yr oedd efe yn dywedyd y pethau hyn wrthynt, y dechreuodd yr ysgrifeydd-ion a'r Phariseaid fod yn daer iawn arno, a'i annog i ymadrodd am lawer o bethau:

54 Gan ei gynllwyn ef, a cheisio hela rhyw beth o'i ben ef, i gael achwyn arno.

PENNOD XII.

1 Crist yn pregethu i'w ddisgyblion am ochei rhagrith, ac o'n rhwng ddaigan ei athraw-iaeth ef: 13 yn rhybuddio y bobl i ochei'd cybydd-ara, trwy ddammeq y gw'r goludog a adeiladodd ysguboriau mwy. 22 Ni wasanastha i ni fod yn rhy ofalus am bethau bydol; i 31 ond ceisio teyrnas Dduw, a 33 a rhoddai elusen, 36 a bod yn barod i agoryd i'n Harghuydd pan gwro, pa bryd bynnag y delo. 41 Y dytu gweiniodogion Crist edrych ar eu siars, 49 a disgwyl am erlid. 54 Rhaid i'r bobl dderbyn yr amser hwn o ras, 58 oblegid peth ofnadwy yw marw heb gymmudi.

YN y cyfamer, wedi i fyrdiwn o bobl ymgasgu nghyhd, hyd oni ymsathral y naill y llall, efe a ddechreuodd ddywedyd wrth ei ddisgyblion, Yn gyntaf, gwyllwch arnoch rhag surdoes y Phariseaid, yr hwn yr rhagrith.

2 Canys nid oes dim cuddiedig, a'r nas datgudddir; na dirgel, a'r nis gwybyddir.

3 Am hynny pa bethau bynnag a ddywed- asoch yn y tywyllwch, a glywir yn y goleu; a'r peth a ddywedasoch yn y glust mewn ystafelloedd, a bregethir ar bennau tai.

4 Ac yr wyf yn dywedyd wrthyech, fy nghyfeillion, Nac ofnwch y rhai sydd yn llard y corph, ac wedi hynny heb ganddynt ddim mwy i'w wneuthur.

5 Ond rhag-ddanogaf i chwi pwy a ofnwch: Ofnwch yr hwn, wedi y darfo iddo ladd, sydd ag awurdod ganddo i frwr i uffern; Ie, meddaf i chwi, Hwnnw a ofnwch.

6 Oni werthir pump o adar y tô er dwy ffyring, ac nid oes un o honynt mewn anghof ger bron Duw?

7 Ond y mae hyd yn nôd blew eich pennau chwi yn gyfrifedig oll. Am hynny nac ofnwch: yr ydych chwi yn well na llawer o adar y tô.

8 Ac meddaf i chwi, Pwy bynnag a'm haddefo i ger bron dynion, Mab y dyn hefyd a'i haddef yntau ger bron angelion Duw.

9 A'r hwn a'm gwado i ger bron dynion, a wedir ger bron angelion Duw.

10 A phwy bynnag a ddywedo air yn erbyn

Mab y dyn, fe a faddenir iddo: eithr i'r neb a gablo yn erbyn yr Yspryd Glân, ni faddenir.

11 A phan y'ch dygant i'r synagogau, ac at y llywiawdwy, a'r awurdodau, na ofelwch pa fodd, neu pa beth a atteboch, neu beth a ddywedoch:

12 Canys yr Yspryd Glân a ddygaf i chwi yn yr awr honno beth sydd raid ei ddywedyd.

13 ¶ A rhyw un o'r dyrfa a ddywedodd wrtho, Athraw, dywed wrth fy mrawd am rannu â myfi yr etifeddiaeth.

14 Yntau a ddywedodd wrtho, Y dyn, pwy a'm gosododd i yn farnwr, neu yn rhanwr arnoch chwi?

15 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Edrych- wch, ac ymogelwch rhag cybydd-dod: canys nid yw bywyd neb yn sefyll ar amlder y pethau sydd ganddo.

16 ¶ Ac efe a draethodd wrthynt ddammeq, gan ddywedyd, Tir rhyw wr goludog a gnyd- iodd yn dda.

17 Ac efe a ymresymmodd ynddo ei hun, gan ddywedyd, Beth a wnaaf, am nad oes gennyf le i gasglu fy ffrwythau iddo?

18 Ac efe a ddywedodd, Hyn a wnaaf: Mi a dynnaf i lawr fy ysguboriau, ac a adeiladaf rai mwy; ac yno y casglaf fy holl ffrwythau, a'm dda.

19 A dywedaf wrth fy enaid, Fy enaid, y mae gennynt dda lawer wedi eu rhoi i gadw dros lawer o flnyddoedd: gorphwys, bwytta, ¶f, bydd lawen.

20 Kithr Duw a ddywedodd wrtho, O ynfyd, y nos hon y gofynant dy enaid oddi wrthynt; ac eiddo pwy fydd y pethau a barottistaf?

21 Felly y mae yr hwn sydd yn trysori iddo ei hun, ac nid yw gyfoethog tu ag at Dduw.

22 ¶ Ac efe a ddywedodd wrth ei ddisgybl- ion, Am hyu yr wyf yn dywedyd wrthyech, Na chymmerwch ofal am eich bywyd, beth a fwyttchoch; nac am eich corph, beth a wisgoch.

23 Y mae y bywyd yn fwy na'r ymborth, a'r corph yn fwy na'r dillad.

24 Ystyriwch y brain: canys nid ydynt yn hau, nac yn medd; i'r rhai nid oes gell, nac ysgubor; ac y mae Duw yn eu porthi hwynt: O ba faint mwy yr ydych chwi yn well na'r adar?

25 A phwy o honoch, gan gymmeryd gofal, a ddichon chwaneu un cufydd at ei faintio?

26 Am hynny, oni ellwch wneuthur y peth lleiaf, paham yr ydych yn cymmeryd gofal am y lleill?

27 Ystyriwch y lili, pa fodd y maent yn tyfu; Nid ydynt yn llafurio, nac yn nyddu; ac yr wyf yn dywedyd i chwi, na wisgwyr Solomou yn ei holl ogoniant fel un o'r rhai hyn.

28 Ac os yw Duw felly yn dilladu y llyseuyn, yr hwn sydd heddyw yn y maes, ac y fory a defir i'r fwrn; O rai o ychydig ffydd?

29 Chwithau na cheisiwch beth a fwyttchoch, neu pa beth a yfoch; ac na fyddwch am- hetus.

30 Canys y pethau hyn oll y mae canhed- oedd y byd yn eu hargaisio: ac y mae eich Tad chwi yn gwybod fod arnoch chwi eisiau y pethau hyn.

31 ¶ Yn hytrach ceisiwch deyrnas Dduw, a'r pethau hyn oll a roddir i chwi yn chwaneq.

32 Nac ofna, braidd bychan: canys rhyng- odd bodd i'ch Tad roddi i chwi y deyrnas.

33 Gwerthwch yr hyn sydd gennyech, a rhoddwch elusen: gwncwch i chwi byrsau y rhai ni hueddiiddant; trysor yn y nefoedd, yr hwn ni dderfydd, lle ni ddaw lleidr yn agos, ac ni lygra pryf.

34 Canys lle y mae eich trysor chwi, yno y bydd eich calon hefyd.

35 Bydded eich llynwau wedi eu hymwregysu, a'ch canhwyllau wedi eu goleu:

36 A chwithau yn debyg i ddyonyn yn disgwyl eu Harglwydd, pa bryd y dychwel o'r neithlor; fel pan ddelo a churo, yr agoront iddo yn ebrwydd.

37 Gwyn eu byd y gweision hynny, y rhai a gaiff eu Harglwydd, pan ddél, yn nefro: yn wir meddaf i chwi, Efe a ymwregysa, ac a wna iddynt eistedd i lawr i fwytta, ac a ddaw ac a wasanaetha arnynt hwy.

38 Ac os daw efe ar yr ail wylladwriaeth, ac os ar y drydedd wylladwriaeth y daw, a'u cael hysyni felly, gwyn eu byd y gweision hynny.

39 A hyn gwybyddwch, pe gwybusasai gwr y tŷ pa awr y deuai y lleidr, efe a wyllasai, ac ni adawsai gloddio ei dŷ trwodd.

40 A chwithau gan hynny, byddwch barod: canys yr awr ni thybïoch, y daw Mab y dyn.

41 ¶ A Phetr a ddywedodd wrtho, Arglwydd, ai wrthym ni yr wyt ti yn dywedyd y ddammeg hon, ai wrth bawb hefyd?

42 A'r Arglwydd a ddywedodd, Pwy yw y goruchwylwr fyddlawn, a phwyllog, yr hwn a esyd ei arglwydd ar ei deulu, i roddi cyflun-iaeth iddynt mewn pryd?

43 Gwyn ei fyd y gwas hwnnw, yr hwn y caiff ei arglwydd ei, pan ddél, yn gwneuthur felly.

44 Yn wir meddaf i chwi, Efe a'i gesyd ef yn *lynocdraethur* ar gwbl a'r ysydd eiddo.

45 Eithr os dywed y gwas hwnnw yn ei galon, Y mae fy arglwydd yn oedi dyfod; a dechreu curo y gweision a'r morwynion, a bwytta ac yfed, a meddwi:

46 Daw arglwydd y gwas hwnnw mewn dydd nad yw efe yn disgwyl, ac ar awr nad yw efe yn gwybod, ac a'i gwahana ef, ac a esyd ei ran ef gyd a'r anfyddloniaid.

47 A'r gwas hwnnw yr hwn a wybu ewyllys ei arglwydd, ac nid ymbarotodd, ac ni wnaeth yn ol ei ewyllys ef, a gurir â llawer *ffonod*.

48 Eithr yr hwn ni wybu, ac a wnaeth bethau yn haeddu *ffonodiau*, a gurir â gychydig *ffonodiau*. Ac i bwy bynnag y rhoddwyd llawer, llawer a ofynir ganddo; a chyd a'r neb y gadawant lawer, chwanae a ofynant ganddo.

49 ¶ Mi a ddaethum i fwrw tân ar y ddaear; a pheth a fynnas os cynnewyd ef eisoes?

50 Eithr y mae gennyff fedydd i'm bedyddio â g ef, ac mor gyfyng yw arnaf hyd oni orphener!

51 Ydych chwi yn tybied mai heddwch y daethum i i'w roddi ar y ddaear? nag é, meddaf i chwi; ond yn hytrach ymrfael.

52 Canys bydd o hyn allan bump yn yr un tŷ wedi ymrannu, tri yn erbyn dau, a dau yn erbyn tri.

53 Y tad a ymranna yn erbyn y mab, a'r mab yn erbyn y tad, y fam yn erbyn y fereh, a'r fereh yn erbyn y fam; y chwegr yn erbyn ei gwaudd, a'r waudd yn erbyn ei chwegr.

54 ¶ Ac efe a ddywedodd hefyd wrth y bobloedd, Pan weloch gwmmwl yn codi o'r gorllewin, yn y fan y dywedwch, Y mae cawod yn dyfod: ac felly y mae.

55 A phan *weloch* y deheu-wynt yn chwythu, y dywedwch, Y bydd gwres: ac fe fydd.

56 O ragrithwyr, chwi a fedrdech ddeall wynebydd y ddaear a'r wybr: ond yr amser hwn, pa fodd nad ydych yn ei ddeall?

57 A phaham nad ydych, te, o honoch eich hunain, yn barnu yr hyn sydd gyflawn?

58 ¶ Canys tra fydddech yn myned gyd a'ch

wrthwynebwr at lywodraethwr, gwna éy oreu ar y ffordd i gael myned yn rhydd oddi wrtho; rhag iddo dy ddwyn at y barnwr, ac i'r barnwr dy roddi at y swyddog, ac i'r swyddog dy dasu y nghanrhar.

59 Yr wyf yn dywedyd i ti, Nad ai di ddam oddi yno, hyd oni thelych, te, yr hailing eithaf.

PENNOD XIII.

1 Crist yn pregethu edifetruch, wrth gospedig- aeth y Galileid, ac eraill. 6 Y fflysbren diffrywth ni chaffi sefyll. 11 Crist yn iacháu y toraig oddi wedi crymmu: 18 yn dangos galluoc weithrediad y ffar y'nghalonnau ei etholeidigum, trwy ddammeg y gronog mwestard, a'r swrdos: 24 yn amnwg i fyned i meun i'r porth cyffng; 31 ac yn arg- hoeddi Herod, a Jerusalem.

AC yr oedd yn presennol y cyfamer A hwnnw, rai yn mynegi iddo am y Galileid, y rhai y cymmysgasai Pilat eu gwaed ynghyd a'u haberthau.

2 A'r Iesu gan ateb a ddywedodd wrthynt, Ydych chwi yn tybied fod y Galileid hyn yn bechaduriaid mwy na'r holl Galileid, am iddynt ddiodeff y cyfryw bethau?

3 Nac oeddynt, meddaf i chwi: eithr, onid odifarahewch, chwi a ddifethir oll yn yr un modd.

4 Neu y deunaw hynny ar y rhai y syrthiodd y tŷr yn Silosm, ac a'u laddodd hwynt: a ydych chwi yn tybied fod hwy yn bechaduriaid mwy na'r holl ddyinion oedd yn cyfannedu yn Jerusalem?

5 Nac oeddynt, meddaf i chwi: eithr, onid odifarahewch, chwi a ddifethir oll yn yr un modd.

6 ¶ Ac efe a ddywedodd y ddammeg hon: Yr oedd gan un fflysbren wedi ei blannu yn ei winllan; ac efe a ddaeth i geisio ffwrth yrno, ac nis cafodd.

7 Yna efe a ddywedodd wrth y gwinllan-nydd, Wele, tair blynedd yr ydywyf yn dyfod, gan geisio ffwrth ar y fflysbren hwn; ac nid ydywyf yn cael dim: tŷr cf i lawr; pahau y mae ebe yn diffwrtho y tŷr?

8 Ond efe gan ateb a ddywedodd wrtho, Arglwydd, gâl ef y fflydydyn hon hefyd, hyd oni ddarffo i mi gloddio o'i amgylch, a bwrw tall:

9 Ac os dwg efe ffwrth, da: onid é, gwedi hynny tŷr ef i lawr.

10 Ac yr oedd efe yn dygu yn un o'r synagoga ar y sabbath.

11 ¶ Ac wele, yr oedd gwraig ag yoddi yspryd gwendid ddeunaw niynedd, ac oedd wedi cyd-grymmu, ac ni allai hi mewn modd yn y byd ymuniôn.

12 Pan welodd yr Iesu hon, efe a'i galwodd hi atto, ac a ddywedodd wrthi, He wraig, rhyddhâwyd di oddi wrth dy wendid.

13 Ac efe a roddes ei ddwyls arni: ac yn ebrwydd hi a unionwyd, ac a ogomeiddodd Ddau.

14 A'r arch-synagogydd a atebodd yn ddig- llawn, am i'r Iesu iacháu ar y sabbath, ac a ddywedodd wrth y bobl, Chwe diwrnod sydd, yn y rhai y dyllid gweithio: ar y rhes hyn gan hynny deuwch, a iachâw chwi; ac nid ar y dydd sabbath.

15 Am hynny yr Arglwydd a'i hattebodd ef, ac a ddywedodd, O ragrithwyr, onid ollwg pob un o honoch ar y sabbath ei fch neu ei asyn o'r preseb, a'i arwain i'r dwfr?

16 Ac oni ddyfal hon, a hi yn fereh; y Abrahâm, yr hon a rwyngodd Setau, wele ddeunaw unlynedd, gael ei rhyddhau o'r rhwyng hwn ar y dydd sabbath?

17 Ac fel yr oedd efe yn dywedyd y pethau hyn, ei holl wrthwynebwyd ef a gywilyddiasant: a'r holl bobl a lawenyhasant am yr holl bethau gogoneddus a wnaid ganddo.

18 ¶ Ac efe a ddywedodd, I ba beth y mac teyrnas Dduw yn debyg? ac i ba beth y cyffelybaf hi?

19 Tebyg yw i ronyn o had mwstard, yr hwn a gymmerodd dyn ac a'i haoudd yn ei ardd; ac efe a gynnyddodd, ac a seith yn bren mawr, ac adar yr awyr a nythasant yn ei ganghennau ef.

20 A thrachem y dywedodd, I ba beth y cyffelybaf deyrnas Dduw?

21 Cyffelyb yw i surdoes, yr hwn a gymmerodd gwraig ac a'i cuddiodd mewn tri mesur o flawd, hyd oni surodd y cwbl oll.

22 Ac efe a dramwydd trwy ddinasoedd a threfn, gan athrawiaethu, ac ymdeithio tu a Jerusalem.

23 A dywedodd un wrtho, Arglwydd, ai ychydig yw y rhai cadwedig? Ac efe a ddywedodd wrthynt,

24 ¶ Ymdrechweh am fyned i mewn trwy y porth cyfyng: canys llawer, meddaf i chwi, a geisiant fyned i mewn, ac nis gallant.

25 Gwedi cyfodi gwr y tŷ, a chau y drws, a dechreu o honoch sefyll oddi allan, a churo y drws, gan ddywedyd, Arglwydd, Arglwydd, agor i ni; ac iddo yntau ateb a dywedyd wrthyeh, Nid adwaen ddim o honoch o ba le yr ydych:

26 Yna y dechreuwech ddywedyd, Ni a fwyttasom ac a yfasom yn dy wydd di, a thi a ddygast yn ein heolydd ni.

27 Ac efe a ddywed, Yr wyf yn dywedyd i chwi, Nid adwaen chwi o ba le yr ydych: ewch ymaith oddi wrthyf, eitho holl weithredwyr anwiredd.

28 Yno y bydd wylofaen a rhingcin dannedd, pan weloch Abraham, ac Isaac, a Jacob, a'r holl brophwydi, yn nheyrnas Dduw, a ehwithau wedi eich bwrw allan.

29 A daw rhai o'r dwyrain, ac o'r gorllewin, ac o'r gogledd, ac o'r deheu, ac a eisteddant yn nheyrnas Dduw.

30 Ac wele, olaf ydyw y rhai a fyddant flaenaf, a blaenaf ydyw y rhai a fyddant olaf.

31 ¶ Y dwthwn hwnnw y daeth atto ryw Phariseaid, gan ddywedyd wrtho, Dos allan, a cherdda oddi yma: canys y mae Herod yn ewyllsio dy ladd di.

32 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Ewch a dywedwch i'r cadnaw hwnnw, Wele, yr wyf yn bwrw allan gythreuliaid, ac yn lacháu heddyw ac y fory, a'r trydydd dydd y'm perffeithir.

33 Er hynny rhaid i mi ymdeith heddyw ac y fory, a thrennydd: canys ni all fod y derfydd am brophwyd allan o Jerusalem.

34 O Jerusalem, Jerusalem, yr hon wyt yn lladd y prophwydi, ac yn llabyddio y rhai a anfonir attat; pa sawl gwaith y mynnaswn gaeu dy blant ynghyd, y modd y caegi yr iâr ei chywyn dan ei hadenydd, ac nis mynnech!

35 Wele, eich tŷ a adewir i chwi yn anghyfnedd. Ac yn wir yr wyf yn dywedyd wrthyeh, Ni welwch fi, hyd oni ddél yr smaer pan ddywetoch, Bendigedig yw yr hwn sydd yn dyfod yn enw yr Arglwydd.

ddoyn eu cross, a gwneuthur eu cyfrifon y'mlaen llaw; rhag iddynt trwy kynnydd syrthio oddi wrtho ar of hynny, 34 a myned yn gribi ddilés, mai halen wedi colli ei flas.

BU hefyd, pan ddaeth efe i dŷ un o ben-naethiaid y Phariseaid ar y sabbath, i fwytta bara, iddynt hwythau ef wylid ef.

2 Ac wele, yr oedd ger ei fron ef ryw ddyw yn glaf o'r dropsi.

3 A'r Jesu gan ateb a lefarodd wrth y cyfreithwyr a'r Phariseaid, gan ddywedyd, Ai rhydd lacháu ar y sabbath?

4 A thewi a wnaethant. Ac efe a'i cymmerodd atto, ac a'i hiachodd ef, ac a'i goll-yngodd ymaith;

5 Ac a atebodd iddynt hwythau, ac a ddywedodd, Asyn neu eich pa un o honoch a syrth i bwl, ac yn ebrwydd nis tyn ef allau ar y dydd sabbath?

6 Ac ni allent roi ateb yn ei erbyn ef am y pethau hyn.

7 ¶ Ac efe a ddywedodd wrth y gwahodd-edigion ddammeg, pan ystoriodd fel yr oeddynt yn dewis yr eistoddeoedd uchaf; gan ddywedyd wrthynt,

8 Pan y'ch wahodder gan neb i neithior, nae eistedd yn y lle uchaf; rhag bod un anrhydeddusach ná thi wedi ei wahodd ganddo;

9 Ac i hwn a'th wahoddodd di ac yntau, ddyfod a dywedyd wrthynt, Dyro le i hwn; ac yna dechreu o honot ti trwy gywilydd gymmeryd y lle isaf.

10 Eithr pan y'ch wahodder, dos ac ystedd yn y lle isaf; fel pan ddelo yr hwn a'th wahoddodd di, y gallo efe ddywedyd wrthynt, Y cyfallt, eistedd yn uwch i fynu. Yna y bydd i ti gyd y'bwydd y rhai a eisteddant gyd á thi ar y'nrgydd.

11 Canys pob un a'r a'i dyrchaf o ei hun, a ostyngir; a'r hwn sydd yn ei ostwng ei hun, a ddyrhefir.

12 ¶ Ac efe a ddywedodd hefyd wrth yr hwn a'i gwahoddais ef, Pan wnelych ginlaw neu swpper, na alw dy gyfeillion, na'th frodyr, na'th geraint, na'th gymydogion goludog; rhag iddynt hwythau eilechwy! dy wanodd dithau, a gwneuthur taledigaeth i ti.

13 Eithr pan wnelych wledd, galw y tlodion, yr efrydion, y cloffion, y deillion:

14 A dedwydd fyddi; am nad oes ganddynt ddim i dalu i ti: canys fe a delir i ti yn adgyfodad y rhai cyflawn.

15 ¶ A phan glywodd rhyw un o'r rhai oedd yn eistedd ar y bwrdd y pethau hyn, efe a ddywedodd wrtho, Gwyn ei fyd y neb a fwyttáo fara yn nheyrnas Dduw.

16 Ac yntau a ddywedodd wrtho, Rhyw wr a wnath swpper mawr, ac a wahoddodd lawer: 17 Ac a ddanfomodd ei was bryd swpper, i ddywedyd wrth y rhai a wahoddais, Dewch; canys weithian y mae pob peth yn barod.

18 A hwy oll a ddechreussant yn un-fryd ymesgusodol. Y cynthiaf a ddywedodd wrtho, Mi a brynais dyddyn, ac y mae yn rhaid i mi fyned a'i weled: attolwg i ti, cymmer fi yn esgusodol.

19 Ac arall a ddywedodd, Mi a brynais bŵm iau o ychain, ac yr ydyf yn myned i'w profi hwynt: attolwg i ti, cymmer fi yn esgusodol.

20 Ac arall a ddywedodd, Mi a briodais wraig; ac am hynny nis gallaf fi ddyfod.

21 A'r gwas hwnnw, pan ddaeth adref, a fynegodd y pethau hyn i'w arglwydd. Yna gwr y tŷ, wedi digio, a ddywedodd wrth ei was, Dos allan ar frys i heolydd ac ystrud-oedd y ddinas, a dwg i mewn yma y tlodion, a'r anafus, a'r cloffion, a'r deillion.

22 A'r gwas a ddywedodd, Arglwydd.

PENNOD XIV.

3 Crist yn lacháu y dropsi ar y sabbath: 7 yn dygw gostyngeiddrwydd; 12 a gwneuthur anafawu i'w tlodion; 16 wrth ddammeg y swpper mawr, yn dangos pa fod y cawir dymon á meddyllau bydol, y rhai a ddiystyrant air Duw, allan o'r nef. 25 Rhaid i'r rhai a fynnal fod yn delogybion iddo, i

gwnaethpwyd fel y gorchymynaist; ac etto y mae llie.

23 A'r arglwydd a ddywedodd wrth y gwas, Dos allan i'r prif-fyrdd a'r casau, a chymhell hwynt i ddyfod i mewn, fel y llanwer fy nhŷ.

24 Canys yr wyf yn dywedyd i chwi, na chaffi yr un o'r gwyr hynny a wahoddwyd, brofi o'm swpper i.

25 ¶ A llawer o bobl a gyd-gerddodd ag ef: ac efe a droes, ac a ddywedodd wrthynt,

26 Os daw neb attaf fi, ac ni chasao ei dad, a'i fam, a'i wraig, a'i blant, a'i frodyr, a'i chworydd, Ie, a'i einioes ei hun hefyd, ni all efe fod yn ddiagybl i mi.

27 A phwy bynnag ni ddycco ei groes, a dyfod ar fy ol i, ni all efe fod yn ddiagybl i mi.

28 ¶ Canys pwy o honoch chwi a'i fryd a'r adeiladu tŵr, nid eistedd yn gyntaf, a bwrw yr draul, a oes ganddo a'i gorphen?

29 Rhag wedi iddo oeddi y sail, ac heb allu ei orphen, ddechreu o bawb a'i gwelant ei watwar ef.

30 Gan ddywedyd, Y dyn hwn a ddechreuodd adelladu, ac ni allodd ei orphen.

31 Neu pa frenhin yn myned i ryfel yn erbyn brenhin arall, nid eistedd yn gyntaf, ac ymgynghori a all efe a deng mil gyfarfod a'r hwn sydd yn dyfod yn etrbyn ef ag ugain mil?

32 Ac os amgen, tra fyddo efe yn mhell oddi wrtho, efe a enbyn gennadwri, ac a ddeisyf ammodau heddwch.

33 Felly hefyd, pob un o honoch chwithau nid yn wrthoed a chymmaint oll ag a feddo, ni all fod yn ddiagybl i mi.

34 ¶ Da yw yr halen: eithr o bydd yr halen yn ddfias, a pha both yr helltir ef?

35 Nid yw efe gymrwys nac i'r tir, nac i'r dommen; ond ei fwrw ef allan y maent. Y neb sydd ganddo glustiau i wrando, gwrandedd.

PENNOD XV.

1 *Damneg y ddaftid a gollesid, 8 y darn arian, 11 a'r mab arfradlaw.*

AC yr oedd yr holl buclianod a'r pechaduriaid yn nesáu attaf ef, i wrando arno.

2 A'r Phariseaid a'r ysgrifenyddion a rwgnachasant, gan ddywedyd, Y mae hwn yn derbyn pechaduriaid, ac yn bwyttu gyd & hwynt.

3 ¶ Ac efe a adroddodd wrthynt y ddamneg hon, gan ddywedyd,

4 Pa ddyn o honoch a chanddo gant o ddefaid, ac os cyll un o honynt, nid yw yn gadael yr amyn un pum ugain yn yr anialwch, ac yn myned ar ol yr hon a gollwyd, hyd oni chaffo efe hi?

5 Ac wedi iddo ei chael, efe a'i dŷd hi ar ei ysgwyddau ei hun yn llawen.

6 A phan ddâl adref, efe a eilw ynghyd ei gyfeillion a'i gymmydogion, gan ddywedyd wrthynt, Llawnhewch gyd & mi; canys ceis fy nafad a gollasid.

7 Yr wyf yn dywedyd i chwi, mai felly y bydd llawenydd yn y nef am un pechadur a difarhâo, mwy nag am onid un pum ugain o rai cyflawn, y rhai nid rhaid iddynt wrth edifeirwch.

8 ¶ Neu pa wraig, a chanddi ddeg dryll o arian, os cyll hi un dryll, ni oleu ganwyll ac ysgubo y tŷ, a cheisio yn ddyfal, hyd oni caffo ef?

9 Ac wedi lldi ei gael, hi a eilw ynghyd ei chyfeillau a'i chymmnydogeau, gan ddywedyd, Cyd-lawnehwch & mi; canys ceisais y dryll a gollaswn.

10 Felly, meddaf i chwi, y mae llawenydd

yngŵydd angelion Duw am un pechadur a difarhâo.

11 ¶ Ac efe a ddywedodd, Yr oedd gan ryw wr ddau fab:

12 A'r ieuangaf o honynt a ddywedodd wrth ei dad, Fy nhad, dyro i mi y rhan a ddigwydd o'r dâ. Ac efs a rannodd iddynt ei fywyd.

13 Ac ar ol ychydig ddyddiau y mab ieuangaf a gasglodd y cwbl ynghyd, ac a gymmerth ei daith i wlad bell; ac a yno efe a wasgarodd ei dda, gan fyw yn arfradlaw.

14 Ac wedi iddo dreulio y cwbl, y cododd newyn mawr trwy y wlad honno; ac a yntau a ddechreuodd fod mewn eisieu.

15 Ac efe a aeth ac a lynydd wrth un o ddiinaswyr y wlad honno; ac efe a'i hanfonodd ef i'w feusydd i borthi moch.

16 Ac efe a chwennychai lenwi ei fol a'r cibau a fwyttai y moch; ac ni roddodd neb iddo.

17 A phan ddaeth atto ei hun, efe a ddywedodd, Pa sawl gwas cyfiog o'r eiddo fy nhad sydd yn cael eu gwala a'u gweddill o fara, a minnau yn marw o newyn?

18 Mi a godaf, ac a âf at fy nhad, ac a ddywedaf wrtho, Fy nhad, pechais yn erbyn y nef, ac o'th flawn dithau;

19 Ac mwyach nid ydwyf deilwng i'm galw yn fab i ti: gwma fi fel un o'th weision cyfiog.

20 Ac efe a gododd, ac a aeth at ei dad. A phan oedd efe etto yn mhell oddi wrtho, ei dad a'i canfu ef, ac a dosturiodd, ac a redodd, ac a syrthiodd ar ei wddf ef, ac a'i cusanodd.

21 A'r mab a ddywedodd wrtho, Fy nhad, pechais yn erbyn y nef, ac o'th flawn dithau; ac nid ydwyf mwy deilwng i'm galw yn fab i ti.

22 A'r tad a ddywedodd wrth ei weision, Dygwch allan y wisg oreu, a gwisgwch an dano ef, a rhoddwch fodrwy ar ei law, ac esgidiau am ei draed.

23 A dygwch y llo pasgedig, a lleddwch ef; a bwyttawn, a byddwn llawen.

24 Canys fy mab hwn oedd farw, ac a aeth yn fyw drachefn; ac efe a gollesid, ac a gaed. A hwy a ddechreuasant fod yn llawen.

25 Ac yr oedd ei fab hynaf ef yn y maes; a phan ddaeth efe a nesáu at y tŷ, efe a glywai gynganredd a dawnsio.

26 Ac wedi iddo alw un o'r gwelision, efe a ofynodd beth oedd hyn.

27 Yntau a ddywedodd wrtho, Dy frawd a ddaeth; a'th dad a laddodd y llo pasgedig, am iddo ei dderbyn ef yn iach.

28 Ond efe a ddigiodd, ac nid âi i mewn. Am hynny y daeth ei dad allan, ac a ymbiliodd ag ef.

29 Yntau a atebodd ac a ddywedodd wrth ei dad, Wele, cymnifer o flynyddoedd yr ydwyf yn dy wasanaethu di, ac ni throesdais i un amser dy orchymyn; ac ni roddais fyrr erioed i mi, i fod yn llawen gyd & m cyfeillion:

30 Eithr pan ddaeth dy fab hwn, yr hwn a ddfiodd dy fywyd di gyd & phutteiniaid, ti a leddaist iddo ef y llo pasgedig.

31 Ac efe a ddywedodd wrtho, Fy mab, yr wyt ti yn wastadol gyd & mi, a'r eiddof fi oll ydynt eiddof ti.

32 Rhaid oedd llawenyachu, a gorfoleddu: oblegid dy frawd hwn oedd yn farw, ac a aeth yn fyw drachefn; ac a fu golledig, ac a gafwyd.

PENNOD XVI.

1 *Damneg y goruchwyliwr anghyflawn. 14 Crist yn cerbyddu rhagrith y Phariseaid cydyddlyd. 19 Y givoch gouldog, a Lazarus y cardotyn.*

AC efe a ddywedodd hefyd wrth ei ddilegblion, Yr oedd rhyw wr gouldog, yr hwn oedd ganddo oruchwyliwr; a hwn a

gyhuddwyd wrtho, ei fod efe megis yn afradloni ei dda ef.

2 Ac efe a'i galwodd ef, ac a ddywedodd wrtho, Pa beth yw hyn yr wyf yn ei glywed am danat? dyro gytrif o'th oruchwyliaeth: canys ni eilli fod mwy yn oruchwylwr.

3 A'r goruchwylwr a ddywedodd ynddo ei hun, Pa beth a wnaif? canys y mae fy arglwydd yn dwyn yr oruchwyliaeth oddi arnaf: cloddio nis gallaf, a chardotta sydd gywilyddus gennyf.

4 Mi a wn beth a wnaif, fel, pan y'm bwrier allan o'r oruchwyliaeth, y derbyniont fi i'w tai.

5 Ac wedi iddo alw atto bob un o ddyledwyr ei arglwydd, efe a ddywedodd wrth y cyntaf, Pa faint sydd arnat ti o ddyled i'm harglwydd?

6 Ac efe a ddywedodd, Can mesur o olew. Ac efe a ddywedodd wrtho, Cymmer dy yagrifen, ac eistedd ar fryn, ac yagrifena ddeg a deugain.

7 Yna y dywedodd wrth un arall, A pha faint o ddyled sydd arnat tithau? Ac efe a ddywedodd, Can mesur o wenith. Ac efe a ddywedodd wrtho, Cymmer dy yagrifen, ac yagrifena bedwar ugain.

8 A'r arglwydd a ganmolodd y goruchwylwr anghyfiawn, am iddo wneuthur yn gall: obblegid y mae plant y byd hwn yn gallach yn eu cenhellaeth na phlant y golcuni.

9 Ac yr wyf yn dywedyd i chiwi, Gwnewch i chiwi gyfeillion i'r mammon anghyfiawn: fel, pan fo eisieu arnoch, y'ch derbyniont i'r tragwyddoll bebyll.

10 Y neb sydd ffyddlawn yn y lleiaf, sydd ffyddlawn hefyd mewn llawer; a'r neb sydd anghyfiawn yn y lleiaf, sydd anghyfiawn hefyd mewn llawer.

11 Am hynny, oni buoch ffyddlawn yn y mammon anghyfiawn, pwy a ymddisled i chiwi am y gwir *olud*?

12 Ac oni buoch ffyddlawn yn yr eiddo arall, pwy a rydd i chiwi yr eiddoch eich hun?

13 ¶ Ni ddichon un gwas wasanaethu dau arglwydd: canys naill ai efe a gasa y naill, ac a gar y llall: ai efe a lŷn wrth y naill, ac a ddirmyga y llall: ni eillwech wasanaethu Duw a mammon.

14 A'r Phariseald hefyd, y rhai oedd ar-iangar a glyswant y pethau hyn oll, ac a'i gwaithwasant ef.

15 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Chwychwi yw y rhai sydd yn eich cyflawnhau eich hunain ger bron dynion; eithr Duw a w'yr eich calonnau chiwi: canys y peth sydd uchel gyd â dynion, sydd ffaidd ger bron Duw.

16 Y gyfraith a'r prophwyd oedd hyd Ioan: er y pryd hwnnw y pregethtr teyrnas Dduw; a phob dyn sydd yn ymwitho iddi.

17 A haws yw i nef a daear fmed heibio, nag i un tippyn o'r gyfraith ballu.

18 Pwy bynnag a olyngo ymaith ei wraig, ac a brifdo un arall, y mae efe yn godinebu; a phwy bynnag a brifdo yr hon a olyngwyd ymaith oddi wrth ei gwr, y mae efe yn godinebu.

19 ¶ Yr oedd rhyw fr goludog, ac a wisgid â phorphor a llian main, ac yr oedd yn cymmeryd bydd da yn helaethwch beunydd:

20 Yr oedd hefyd ryw gardottyn, a'i enw Lazarus, yr hwn a fwrdd wrth ei borth ef yn gornwydyd.

21 Ac yn chwennechu cael ei borthi a'r briwsion a sythial oddi ar fwrdd y gwr cyfoethog; ond y ewn a ddaethant, ac a lyfasant ei gornwydyd ef.

22 A bu, i'r cardottyn farw, a'i ddwyn gan yr angellon i fynwes Abraham. A'r goludog hefyd a fu farw, ac a gladdwyd:

23 Ac yn uffwrn efe a gododd ei olwg, ac efe mewn poenau, ac a ganfu Abraham o hirbell, a Lazarus yn ei fynwes.

24 Ac efe a lefodd, ac a ddywedodd, O dad Abraham, trugarh wrthyf, a danfon Lazarus, i drochi pen ei fys mewn dwfr, ac i oeri fy nhadof: canys fe a'm poenir yn y sllam hon.

25 Ac Abraham a ddywedodd, Ha fab, coffa i ti dderbyn dy wynfyd yn dy fywyd, ac felly Lazarus ei adfyd; ac yn awr y diddecir ef, ac y poenir diuthau.

26 Ac heb law hyn oll, rhyngom ni a chwithau y sierhwyd gagedor mawr: fel na allo y rhai a fyntent, dramwy oddi yma atoch chiwi; na'r rhai oddi yna, dramwy atton ni.

27 Ac efe a ddywedodd, Yr wyf yn atfollwg i ti gan hynny, O dad, ddanfôn o honot ef i dy fy nhad:

28 Canys y mae i mi bump o frodyr: fel y tystiolaetho lddynt hwy, rhag dyfod o hon-ny hwythau hefyd i'r lle poenus hwn.

29 Abraham a ddywedodd wrtho, Y mae ganddynt Moses a'r prophwydi; gwranda-ant arnynt hwy.

30 Yntau a ddywedodd, Nag é, y tad Abraham: eithr os é un oddi wrth y meirw atynt, hwy a edifarhant.

31 Yna Abraham a ddywedodd wrtho, Oni wrandawnt ar Moses a'r prophwydi, ni chredant chwaith pe codai un oddi wrth y meirw.

PENNOD XVII.

1 *Crist yn dywysu gochelyd achosion rhystr.* 3 *Am faddu bawr i'w gylid.* 6 *Gallu ffydd.*

7 *Pa fudd yr ydym ni yn rhywymetig i Dduw, ac nid efe i ni.* 11 *Y mae yn iachiu deg o urahan-gleision.* 22 *Am deyrnus Dduw, a ddyfodiad Mab y dyn.*

A C efe a ddywedodd wrth y disgyblion, Ni all na ddél rhwystrau; ond gwae efe trwy yr hwn y deuant.

2 Gwell fyddai iddo pe rhoddid maen melin o amgylch ei wddf ef, a'i dasu i'r môr, nag iddo rwystro un o'r rhai bychain hyn.

3 ¶ Edrychwech arnoch eich hunain: os pecha dy frwad yn dy erbyn, ceryddu ef; ac os edifarhâ efe, maddeu iddo.

4 Ac os pecha yn dy erbyn seithwaith yn y dydd, a seithwaith yn y dydd droi attat, gan ddywedyd, Y mae yn edifar gennyf; maddeu iddo.

5 A'r apostollon a ddywedasant wrth yr Arglwydd, Anghwanega ein ffydd ni.

6 A'r Arglwydd a ddywedodd, Pe byddai gennyh ffydd gymmaint a gronyn o had mward, chiwi a eilwch ddywedyd wrth y sycamor-wyddent hon, Ymddadwreiddia, a phlanner di yn y môr; a hi a uffuddhâ i chiwi.

7 Eithr pwy o honoch chiwi ag iddo was yn aredig, neu yn bugeilio, a ddywed wrtho yn y man pan ddél o'r mae, Dos ac eistedd i lawr i fwytta?

8 Ond yn hytrach a ddywed wrtho, Arlwyys i mi i swpper, ac ymwregysa, a gwasanaetha arnaf fi, nes i mi fwytta ac yfid; ac wedi hynny y bwytâi ac yr yfi diuthau?

9 Oes ganddo ddtolch i'r gwas hwnnw, am wneuthur o hono y pethau a orchymynasid iddo? Nid wyf yn tybied.

10 Felly chwithau hefyd, gwedi i chiwi wneuthur y cwbl oll ag orchymynwyd i chiwi, dywedwch, Gweision anffuddiol ydym: obblegid yr hyn a ddylasem ei wneuthur, a wnaethom.

11 ¶ Bu hefyd, ac efe yn myned i Jerusalem, fyned o hono ef trwy ganol Sanaria a Galilea.

19 A phan oedd efe yn myned i mewn i ryw dref, cyfartu ag ef ddege o wŷr gwahan-gleifion, y rhai a safasant o hirbell :

13 A hwy a godasant eu llef, gan ddyweiyd, Iesu Feistr, trugarhâ wrthym.

14 A phan welodd efe *hwylnt*, efe a ddywedodd wrthynt, Ewch a dangoswch eich hunain i'r offeiriad. A hu fel yr oeddych yn myned, fe a'u glanhâwyd hwylnt.

15 Ac un o honynt, pan welodd ddarfod ei lachâu, a ddychwelodd, gan foliannu Duw & llef uchel.

16 Ac efe a syrthiodd ar ei wyneb wrth ei draed ef, gan ddiolch iddo. A Samariad oedd efe.

17 A'r Iesu gan ateb a ddywedodd, Oni lanhâwyd y deg? ond pa le y mae y naw? 18 Ni chaed a ddychweasant i roi gogoniant i Dduw, ond yr estron hwn.

19 Ac efe a ddywedodd wrtho, Cyfod, a dos ymaith : dy fydd a'th iachâodd.

20 ¶ A phan ofynnodd y Phariseaid iddo, pa bryd y deual teyrnas Dduw, efe a atebodd iddynt, ac a ddywedodd, Ni ddaw teyrnas Dduw wrth ddisgwyl.

21 Ac ni ddywedant, Wele yma ; neu, Wele accw : canys wele, teyrnas Dduw, o'ch mewn chwi y mae.

22 Ac efe a ddywedodd wrth y diagyblion, Y dyddiau a ddaw pan chwennychoch weled un o ddyddiau Mab y dyn, ac nis gwelwch.

23 A hwy a ddywedant wrthynt, Wele yma ; neu, Wele accw : nac ewch, ac na chanlynwch *hwylnt*.

24 Canys megis y mae y fellten a felltenna o'r naill *ran* dan y nef, yn disgleirio hyd y rhan arall dan y nef; felly y bydd Mab y dyn hefyd yn ei ddydd ef.

25 Eithr yn gyntaf rhaid iddo ddioddef llawer, a'i wrthod gan y genhedlaeth hon.

26 Ac megis y bu yn nyddiau Noë, felly y bydd hefyd yn nyddiau Mab y dyn.

27 Yr oeddych yn bwyta, yn yfed, yn gwreieca, yn gŵra, hyd y dydd yr aeth Noë i mewn i'r arch; a daeth y diluw, ac a'u difethodd hwylnt oll.

28 Yr un modd hefyd ag y bu yn nyddiau Lot : yr oeddych yn bwyta, yn yfed, yn prynu, yn gwerthu, yn plannu, yn adellau ; 29 Eithr y dydd yr aeth Lot allan o Sodom, y gwliawodd tân a brwmstan o'r nef, ac a'u difethodd hwylnt oll :

30 Fel hyn y bydd yn y dydd y datguddir Mab y dyn.

31 Yn y dydd hwnnw y neb a fyddo ar ben y ty, a'i ddoedrefh o fewn y ty, na ddisgyned i'w cymmyrwyd hwylnt ; a'r hwn a *fyddlo* yn y maes, yr un ffinud na ddychweled yn ei ol.

32 Coŵwch wraig Lot.

33 Pwy bynnag a geisio gadw ei einloes, a'i cyll ; a phwy bynnag a'i cyll, a'i bywâ hi.

34 Yr wyf yn dywedyd i chwi, Y nos honno y bydd dau yn yr un gwely ; y naill a gymmerir, a'r llall a adewir.

35 Dwy a fydd yn malu yn yr un lle ; y naill a gymmerir, a'r llall a adewir.

37 A hwy a atebasant ac a ddywedasant wrtho, Pa le, Arhwydd? Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pa le bynnag y *byddo* y corph, yno yr ymgasgl yr erydd.

PENNOD XVIII.

3 Am y woddw daer. 9 Am y Pharisaid a'r publican. 15 Dwynt plant at Crist. 18 Y dywedyd a fynnai gomlyn Crist, ond a royastr gan ei xysth. 28 Gwobr y rhai a ymad-

awant i'r cerbi oll er ei flogyn ef. 31 Y mae efe yn rhag-fynegi ei farwolaeth ; 35 ac yn rhoddi i ddydd dall ei olwg.

A O efe a ddywedodd hefyd ddammeg wrthynt, fod yn rhaid gweddllo yn wastad, ac heb ddiffygio ;

2 Gan ddywedyd, Yr oedd rhyw farnwr mewn rhyw ddinas, yr hwn nid o'nai Dduw, ac ni pharchai ddyn.

3 Yr oedd hefyd yn y ddinas honno wraig weddw ; a hi a ddaeth atto ef, gan ddywedyd, Dial fi ar fy ngwrthwynebwr.

4 Ac efe nis gwnai dros amser : eithr wedi hynny efe a ddywedodd ynddo ei hun, Er nad o'naf Dduw, ac na pharchaf ddyn ;

5 Etto am fod y weddw hon yn peri i mi flinder, mi a'i dialaf hi ; rhag iddi yn y diwedd ddyfod a'm syfrtanu i.

6 A'r Arglwydd a ddywedodd, Gwrandewch beth a ddywed y barnwr anghyfiawn.

7 Ac oni ddial Duw ei etholedigion, sydd yn llefain arno ddydd a nos, er ei fod yn hir oedi drostynt?

8 Yr wyf yn ddywedyd i chwi, y dial efe hwylnt ar frys. Eithr Mab y dyn, pan ddâl, a gaiff efe fydd ar y ddaer?

9 Ac efe a ddywedodd y ddammeg hon hefyd wrth y rhai oedd yn hyderu arnynt eu hunain eu bod yn gyfiawn, ac yn ddystryu eraill :

10 Dau wr a aeth i fynu i'r deml i weddllo ; un yn Pharisaid, a'r llall yn publican.

11 Y Pharisaid o'i aethyll a weddloddi rhyngddo ag ef ei hun fel hyn : O Dduw, yr wyf yn diolch i ti nad wyf fi fel y mae dynion eraill, yn drawion, yn anghyfiawn, yn edinebwyr ; neu, fel y publican hwn chwraith.

12 Yr wyf yn ymryddio ddywysaith yn yr wythnos ; yr wyf yn degymmu cymmaint oll ag a feiddaf.

13 A'r publican, gan sefyll o hirbell, ni fynnai gymmiant a chodi ei olygon tu a'r nef ; eithr efe a gurodd ei ddwyfryn, gan ddywedyd, O Dduw, bydd drugarog wrthyf bechadur.

14 Dywedaf i chwi, Aeth hwn i waered i'w dy wedi ei gyflawnhau yn *fyw* na'r llall : canys pob un a'r sydd yn ei ddyrchafu ei hun, a ostyngir ; a phob un a'r sydd yn ei ostwng ei hun, a ddyrchefir.

15 ¶ A hwy a ddygasant atto blant bychain hefyd, fel y cyffwrddaf efe a hwylnt : a'r diagyblion pan welant, a'u ceryddasant hwy.

16 Eithr yr Iesu a'u galwoid hwylnt atto, ac a ddywedodd, Gadewch i'r plant bychain ddyfod attaf fi, ac na waharddwch hwylnt : canys eiddo y cyfryw rai wy teyrnas Dduw.

17 Yn wir meddaf i chwi, Pwy bynnag ni dderbynio deyrnas Dduw fel dyn bach, nid â efe i mewn iddi.

18 ¶ A rhyw lywodraethwr a ofynnodd iddo, gan ddywedyd, Athraw da, wrth wneuthur pa beth yr etifeddaf fi fywyd tragwyddol?

19 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Paham y'm geirw ya dda? nid oes neb yn dda ond un, *sef* Duw.

20 Ti a wyddost y gorchymynion, Na odineba, Na ladd, Na ladratta, Na ddw gam dystiolaeth, Anrhydedda dy dad a'th fam.

21 Ac efe a ddywedodd, Hyn oll a gedwais o'm hieuengctid.

22 A'r Iesu pan glybu hyn, a ddywedodd wrtho, Y mae un peth etto yn ol i ti : gwerth yr hyn oll sydd gennynt, a dyro i'r tdiolion : a thi a gal drysor yn y nef : a thyred, canlyna fi.

23 Ond pan glybu efe y pethau hyn, efe a aeth yn ahrhist : canys yr oedd efe yn gyfoethog iawn.

24 A'r Iesu, pan welodd ef wedi myned yn ahrhist, a ddywedodd, Mor anhawdd yr â y

rhai y mae galud ganddynt i mewn i deyrnas Dduw!

26 Canys haws yw i gamel fyned trwy grai y nodwydd ddur, nag i oludog fyned i mewn i deyrnas Dduw.

26 A'r rhai a glywsent a ddywedasant, A phwy a all fod yn gadwedig?

27 Ac efe a ddywedodd, Y pethau sydd amhosibl gyd â dynidn, sydd bosibl gyd â Duw

28 A dywedodd Petr, Wele, nyri a adawson bob peth, ac a'th ganlynasom di.

29 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Yn wir meddaf i chwi, Nid oes neb a'r a sawodd dŷ, neu fieni, neu frodyr, neu wraig, neu blant, er mwyn teyrnas Dduw,

30 A'r nis derbyn lawer cymmaint yn y pryd hwn, ac yn y byd a ddaw fywyd tragywyddol.

31 ¶ Ac efe a gymmerodd y deuddeg atto, ac a ddywedodd wrthynt, Wele, yr ydym ni yn myned i fynu i Jerusalem; a chyflawnir pob peth a'r sydd yn ysgrifenedig trwy y prophwydi am Fab y dyn.

32 Canys efe a draddoddi i'r Cenhedloedd, ac a watweryr, ac a amherchir, ac a boerir arno:

33 Ac wedi iddynt ei fsiangellu, y lladdant ef: a'r trydydd dydd efo a sŷgyfdd.

34 A hwy ni ddeallasant ddim o'r pethau hyn; a'r gair hwn oedd guddiedig oddi wrthynt, ac ni wybuant y pethau a ddywedwyd.

35 ¶ A bu, ac efe yn nesau at Jericho, i ryw ddyn dall fod yn eistedd yn ymyl y ffordd yn cardotta:

36 A phan glybu efe y dyrfa yn myned heibio, efe a ofynnodd pa beth oedd hyn.

37 A hwy a ddywedasant iddo, Mai Iesu o Nazareth oedd yn myned heibio.

38 Ac efe a lefodd, gan ddywedyd, Iesu, Mab Dafydd, trugarh! wrthyf.

39 A'r rhai oedd yn myned o'r blaen, a'i ceryddasant ef i dewi: eithr efe a lefodd yn fwy o lawer, Mab Dafydd, trugarh! wrthyf.

40 A'r Iesu a safodd, ac a orchymynodd ei ddwyn ef atto. A phan ddaeth efe yn agos, efe a ofynnodd iddo,

41 Gan ddywedyd, Pa beth a fynni di i mi ei wneuthur i ti? Yntau a ddywedodd, Arglwydd, cael o honof fy ngolwg.

42 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Cymmer dy olwg: dy fydd a'th iachodd.

43 Ac allan o law y safodd efe ei olwg, ac a'i canlynodd ef, gan ogoneddu Duw. A'r holl bobl, pan welant, a roisiant foliant i Dduw.

PENNOD XIX.

1 Am Zacchæus y publican. 11 Y deg darn o arian. 28 Crist yn marchogaeth i Jerusalem mewn gorfolodd: 41 yn wylu drosti: 45 yn gwrro y prynwyr a'r gwerthuwr allan o'r deuni; 47 gan athrawiaethu beunydd ynddi. Y llywodraethwyr a fynnent ei dalystha ef, oni bai rhag ofn y bobl.

A'r Iesu a aeth i mewn, ac a aeth trwy Jericho.

2 Ac wele, wr a elwid wrth ei enw Zacchæus, ac efe oedd ben-publican, a hwn oedd gyfoethog.

3 Ac yr oedd efe yn ceisio gweled yr Iesu, pryd oedd; ac ni allai gan y dyrfa, am ei fod yn fychan o gorpholaeth.

4 Ac efe a redodd o'r blaen, ac a ddringodd i sycamor-wydden, fel y gallai ei weled ef: oblegid yr oedd efe i ddyfod y ffordd honno.

5 A phan ddaeth yr Iesu i'r lle, efe a edrychodd i fynu, ac a'i canfu ef; ac a ddywedodd wrtho, Zacchæus, disgyn ar dy: canys rhaid i mi heddyw aros yn dy dŷ di.

6 Ac efe a ddisgynodd ar frys, ac a'i derbyniodd ef yn llawen.

7 A phan welant, grwngach a wnaethant oll, gan ddywedyd, Fyned o hono ef i mewn i lettya at wr pechadurus.

8 A Zacchæus a safodd, ac a ddywedodd wrth yr Arglwydd, Wele, hanner fy na, O Arglwydd, yr ydwyf yn ei roddi i'r tlodion; ac os dygais ddim o'r eiddo neb trwy gamachwyn, yr ydwyf yn ei dalu ar ei bedwerydd.

9 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Heddyw i daeth iachawdwrtaeth i'r ty hwn, o herwydd ei fod yntau yn fab i Abraham.

10 Canys Mab y dyn a ddaeth i geisio ac i gadw yr hyn a gollasid.

11 ¶ Ac a hwy yn gwrando ar y pethau hyn, efe a chwaneodd, ac a ddywedodd ddainneg, am ei fod efe yn agos i Jerusalem, ac am iddynt dybed yr ymddangosai teyrnas Dduw yn y fan.

12 Am hynny y dywedodd efe, Rhyw wr bonheddig a aeth i wlad bell i dderbyn teyrnas iddo ei hun, ac i ddychwelyd.

13 Ac wedi galw ei ddeg gwas, efe a roddes iddynt ddeg punt, ac a ddywedodd wrthynt, Marchantwêch hyd oni ddelywff.

14 Eithr ei ddinaswyr a'i casasant ef, ac a ddanfonasant gennadwri ar ei ol ef, gan ddywedyd, Ni fynwn ni hwn i deyrnasu arnom.

15 A bu, pan ddaeth efe yn ei ol, wedi derbyn y deyrnas, erchi o hono ef alw y gweision hyn atto, i'r rhai y rhoddasai efe yr arian, fel y gwybyddai beth a elwasai bob un wrth farchnaita.

16 A daeth y cyntaf, gan ddywedyd, Arglwydd, dy bunt a ynnillodd ddeg punt.

17 Yntau a ddywedodd wrtho, Da, was da: am i ti fod yn ffyddlaun yn y lleiaf, bydded i ti awurdod ar ddeg dinas.

18 A'r all a ddaeth, gan ddywedyd, Arglwydd, dy bunt di a wnaeth bwm punt.

19 Ac efe a ddywedodd hefyd wrth hwnnw, Bydd dithau ar bwm dinas.

20 Ac un arall a ddaeth, gan ddywedyd, Arglwydd, wele dy bunt, yr hon oedd gennyf wedi ei doddi mewn napcyn.

21 Canys mi a'th ofnasai, am dy fod yn wr tost: yr wyt ti yn cymmeryd i fynu y peth ni roddaist i lawr, ac yn medd y peth ni heuaist.

22 Yntau a ddywedodd wrtho, O'th enau dy hun y'th farnaf, tydi was drwg. Ti a wyddst fy mod i yn wr tost, yn cymmeryd i fynu y peth ni roddaist i lawr, ac yn medd y peth ni heuaist:

23 A phaham na roddaist fy arian i'r bwrdd cyfnawid, fel pan ddaethwn y gallaswn ei gael gyd â llog?

24 Ac efe a ddywedodd wrth y rhai oedd yn sefyll ger llaw, Dygwch oddi arno ef y bunt, a rhoddwch i'r hwn sydd â deg punt ganddo.

25 (A hwy a ddywedasant wrtho, Arglwydd, y mae ganddo ef ddeg punt)

26 Canys yr wyf fi yn dywedyd i chwi, mai i bob un y mae ganddo, y rhoddir iddo; eithr oddi ar yr hwn nid oes ganddo, y dygir oddi arno, fe, yr hyn sydd ganddo.

27 A hefyd fy ngelynyon hynny, y rhai ni fynnasent i mi deyrnasu arnynt, dygwch hwynt yma, a lleddwch ger fy mron i.

28 ¶ Ac wedi iddo ddywedyd y pethau hyn, efe a aeth o'r blaen, gan fyned i fynu i Jerusalem.

29 Ac fe a ddisgynodd pan ddaeth efe yn agos at Bethphage a Bethania, i'r mynydd a elwir Olew-wydd, efe a anfonodd ddau o'i ddisgyblion,

30 Gan ddywedyd, Ewch i'r pentref ar och cyfer; yn yr hwn, gwedi eich dyfod i mewn, chwai a gewch ebol yn rhwym, ar yr hwn nid

cisteddodd dyn erioed : gollyngweh ef, a dygwelch yma.

31 Ac os gofyn neb i chwi, Paham yr ydych yn ei ollwng? fel hyn y dywedwch wrtho, Am fod yn rhaid i'r Arglwydd wrtho.

32 A'r rhai a ddanfmasid a sechant ymaith, ac a gawsant fel y dywedasai efe wrthynt.

33 Ac fel yr oeddylt yn gollwng yr ebol, ei berehennogion a ddywedasant wrthynt, Paham yr ydych yn gollwng yr ebol?

34 A hwy a ddywedasant, Mae yn rhaid i'r Arglwydd wrtho ef.

35 A hwy a'i dygasant ef at yr Iesu : ac wedi iddynt fwrw eu dilid ar yr ebol, hwy a ddo-dasant yr Iesu arno.

36 Ac fel yr oedd efe yn myned, hwy a daenasant eu dilid ar hyd y ffordd.

37 Ac weithian, ac efe yn nesau at ddis-gynfa mynydd yr Olew-ywdd, dechreuodd yr holl llawr disgyblion lawenhâu, a chlodfor Duw a llef uchel, am yr holl weithredoedd nerthol a welasant ;

38 Gan ddywedyd, Bendigedig yw y Brenhin sydd yn dyfod yn enw yr Arglwydd : Tang-nefodd yn y nef, a gogoniant yn y goruchaf.

39 A rhai o'r Phariseaid o'r dyfira a ddywedasant wrtho, Athraw, ceryddu dy ddisgyblion.

40 Ac efe a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Yr ydwyf yn dywedyd i chwi, Pe tawai y rhai hyn, y llefai y cerrig yn y fan.

41 ¶ Ac wedi iddo ddyfod yn agos, pan walodd efe y ddinas, efe a wylodd drosti.

42 Gan ddywedyd, Pe gwybuasid dithau, Ie, yn dy dydd hwn, y pethau a berthynent i'th heddwch! eithr y maent yn awr yn guth-iedig oddi wrth dy lygaid.

43 Canys daw y dyddiau arnat, a'th elynion a fwriant glawdd o'th amgylch, ac a'th amgylchant, ac a'th warchasent o bob parth ;

44 Ac a'th wnant yn gyd-wastad â'r llawr, a'th blant o'th fewn ; ac ni adawant ynot faen ar faen : o herwydd nad adnabuost amser dy ymweliad.

45 Ac efe a zeth i newn i'r deml, ac a ddechreuodd fwrw allan y rhai oedd yn gwerthu ynddi, ac yn prynu ;

46 Gan ddywedyd wrthynt, Y mae yn ys-grifenedig, Fy nhŷ i, tŷ gweddi yw : eithr chwi a'i gwnaethoch yn ogof lladron.

47 Ac yr oedd efe beunydd yn athrawiaethu yn y deml : a'r arch-offeiriad, a'r ysgrifenyddion, a phennaethiaid y bobl, a geisient ei ddifetha ef ;

48 Ac ni fedrasant gael beth a wnaent : canys yr holl bobl oedd yn glynu wrtho i wrando arno.

PENNOD XX.

1 *Crist yn profi ei awdurdod, trwy ymafyn am fedydd Ioan. 9 Dangoswyd y willan. 19 Am roddi teyrnged i Cesar. 27 Y mae efe yn gorchyffwr y Saduceaid, y rhai a wadent yr adgyfyddiad. 41 Y modd y mae Crist yn fab Dafydd. 45 Y mae efe yn rhybuddio ei ddisgyblion i ochyrd y ysgrifenyddion.*

A DIGWYDDODD ar un o'r dyddiau hyn-ny, ac efe yn dygu y bobl yn y deml, ac yn pregethu yr efengyl, ddyfod arno yr arch-offeiriad a'r ysgrifenyddion, gyd â'r henuriaid, 2 A llesaru wrtho, gan ddywedyd, Dywed i ni, Trwy ba awdurdod yr wyt yn gwneuthur y pethau hyn? neu pwy yw yr hwn a roddodd i ti yr awdurdod hon?

3 Ac efe a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, A minnau a ofynaf i chwithau un gair ; a dywedwch i mi.

4 Bedydd Ioan, ai o'r nef yr ydoedd, ai o ddyinion?

5 Kithr hwy a ymresymasant yn eu plith eu humain, gan ddywedyd, Os dywedwn, O'r nef; ac a ddywed, Paham gan hynny nac chreddech ef?

6 Ac os dywedwn, O ddyinion; yr holl bobl a'n llabyddiant ni: canys y maent hwy yn cwbl-gredu fod Ioan yn brophwyd.

7 A hwy a atebasant, nas gwyddent o ba le.

8 A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Ac nid wyf finnau yn dywedyd i chwi trwy ba awdurdod yr wyt yn gwneuthur y pethau hyn.

9 ¶ Ac efe a ddechreuodd ddywedyd y ddammeg hon wrth y bobl : Rhyw wr a blannodd willan, ac a'i gosododd i lafurwyr, ac a seith oddi cartref dros dalm o amser.

10 Ac mewn amser efe a anfonodd was at y lafurwyr, fel y rhoddent iddo o ffrwyth y willan : eithr y lafurwyr a'i curasant ef, ac a'i hanfonasant ymaith yn wag-law.

11 Ac efe a chwaneodd anfon gwas arall : eithr hwy a gurasant ac a amrharchasant hwnnw hefyd, ac a'i hanfonasant ymaith yn wag-law.

12 Ac efe a chwaneodd anfon y trydydd : a hwy a giwyasant hwn hefyd, ac a'i bwriasant of allan.

13 Yna y dywedodd arglwydd y willan, Pa beth a wnaf? Mi a anfonaf fy anwyf fab : fe allai pan welant ef, y parchant of.

14 Bithr y lafurwyr, pan welasant ef, a ymresymasant a'u gilydd, gan ddywedyd, Hwn yw yr etifedd : deuwch, laddwn ef, fel y byddo yr etifeddiaeth yn eiddom ni.

15 A hwy a'i bwriasant of allan o'r willan, ac a'i lladdasant. Pa beth gan hynny a wna arglwydd y willan iddynt hwy?

16 Efe a ddaw ac a ddifetha y lafurwyr hyn, ac a rydd ei willan i eraill. A phan glywsant hyn, hwy a ddywedasant, Na atto Duw.

17 Ac efe a edrychodd arnynt, ac a ddywedodd, Beth gan hynny yw hyn a ysgrifenydd, Y maen a wrthododd yr adleddwyr, hwn a wnaethpwyd yn ben y gongl?

18 Pwy bynnag a sythrio ar y maen hwnnw, a ddryllir : ac ar hwy bynnag y sythrio, efe a'i mal ef.

19 ¶ A'r arch-offeiriad a'r ysgrifenyddion a geisiasant roddi dwylaw arno yr awr honno ; ac yr oedd arnynt ofn y bobl : canys gwybuasant mai yn eu herbyn hwynt y dywedasai efe y ddammeg hon.

20 A hwy a'i gwyllasant of, ac a yrrasant gnyllwynwyr, y rhai a gymmerent arnynt eu bod yn gynlawn ; fel y dallent ef yn ei ymadrodd, i'w draddodi ym meiddiant, ac awdurdod y rhaglaw.

21 A hwy a ofynasant Iddo ef, gan ddywedyd, Athraw, ni a wyddom mai uniawn yr ydwyf ti yn dywedyd, ac nad wyt yn derbyn wyneb, eithr yn dygu furdid Duw mewn gwirionedd.

22 Ai cyfreithlawn i ni roi teyrnged i Cesar ai nid yw?

23 Ac efe a ddeallodd eu cyfrwysdra hwy, ac a ddywedodd wrthynt, Paham y temtwich fi?

24 Dangoswyd i mi geiniog. Llun ac ar-graph pwy syddarni? A hwy a atebasant ac a ddywedasant, Yr eiddo Cesar.

25 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Rhoddwch chwithau yr eiddo Cesar i Cesar, a'r eiddo Duw i Dduw.

26 Ac ni allasant feio ar ei eiriau ef ger bron y bobl : a chan ryfeddu wrth ei ateb ef, hwy a dawsant a son.

27 ¶ A rhai o'r Saduceaid (y rhai sydd yn gwadu nad oes adgyfyddiad) a ddaethant ato ef, ac a ofynasant iddo,

28 Gan ddywedyd, Athraw, Moses a ysgrif-

enodd i ni, Os byddall farw brawd neb, ac iddo wraig, a marw o hono yn ddi-blant, ar gymmeryd o'i frawd ei wraig ef, a chodi had i'w frawd.

29 Yr oedd gan hynny saith o frodyr: a'r cyntaf a gymmerodd wraig, ac a fu farw yn ddi-blant.

30 A'r ail a gymmerth y wraig, ac a fu farw yn ddi-blant.

31 A'r trydydd a'i gymmerth hi: ac yr un flunud y saith hefyd, ac ni adawsant blant, ac a fuont feirw.

32 Ac yn ddiweddaff oll bu farw y wraig hefyd.

33 Yn yr adgyfodiad gan hynny gwraig i bwy un o honnynt yw hi? canys y saith a'i cawsant hi yn wraig.

34 A'r Iesu gan ateb a ddywedodd wrthynt, Plant y byd hwn sydd yn gwreicca, ac yn gŵra:

35 Eithr y rhai a gyfrifir yn deilwng i gael y byd hwnnw, a'r adgyfodiad oddi wrth y meirw, nid ydynt nac yn gwreicca, nac yn gŵra.

36 Canys nis gallant farw mwy: oblegid cyd-stad ydynt a'r angelion; a phlant Duw ydynt, gan eu bod yn blant yr adgyfodiad.

37 Ac y cyfyd y meirw, Moses hefyd a hysbysodd wrth y berth, pan yw ef yn galw yr Arglwydd yn Dduw Abraham, ac yn Dduw Isaac, ac yn Dduw Jacob.

38 Ac nid yw efe Dduw y meirw, ond y byw: canys pawb sydd fyw iddo ef.

39 Yna rhai o'r ysgrifenyddion gan ateb a ddywedasant, Athraw, da y dywedaist.

40 Ac ni feiddiasant mwyach ofyn dim iddo ef.

41 ¶ Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pa fodd y maent yn dywedyd fod Crist yn fab i Dafydd?

42 Ac y mae Dafydd ei hun yn dywedyd yn llyfr y Psalmau, YR ARGLWYDD a ddywedodd wrth fy Arglwydd, Eistedd ar fy neheulaw.

43 Hyd oni osodwyf dy elynion yn droed-faineg i'th draed di.

44 Y mae Dafydd gan hynny yn ei alw ef yn Arglwydd; a pha fodd y mae efe yn fab iddo?

45 ¶ Ac a'r holl bobl yn clywed, efe a ddywedodd wrth ei ddisgyblion,

46 Ymogelwch rhag yr ysgrifenyddion, y rhai a ewyllysiant rodio mewn dillad lleision, ac a garant gyfarchiadau yn y marchnadoedd, a'r prif-gadeiriau yn y synagogau, a'r prif-eisteddleoedd yn y gwleddoedd;

47 Y rhai sydd yn llwyr-fwyta tai gwragedd gweddwon, ac mewn rhiith yn hir-weddfo: y rhai hyn a dderbyniant farn fwy.

PENNOD XXI.

1 *Crist yn canmol y weddow dlawd: 5 yn rhag-fynegi dinstyr y deml, a dinas Jerusalem; 25 o'r arwyddion a fydd o faen y dydd diweddaf: 34 yn eu hannog hwy i fod yn wyl-iaidurua. 34 Arfer Crist tra fu yn Jerusalem.*

AC wedi iddo edrych i fynu, efe a ganfu y rhai goludog yn bwrw eu rhoddion i'r drysorfa.

2 Ac efe a ganfu hefyd ryw wraig weddw dlawd yn bwrw yno ddyfod hatling.

3 Ac efe a ddywedodd, Yn wir meddaf i chi, fwrw o'r wraig weddw dlawd hon i mewn fwy na hwynt oll.

4 Canys y rhai hyn oll o'r hyn oedd weddill ganddynt a fwriasant at offrymmau Duw: eithr hon o'i phrinder a fwridd i mewn yr holl fywyd a oedd ganddi.

5 ¶ Ac fel yr oedd rhai yn dywedyd am y deml, ei bod hi wedi ei harddu a meini teg a rhoddion, efe a ddywedodd,

6 Y pethau hyn yr ydych yn edrych arnynt, daw y dyddiau yn y rhai ni adewir maen ar faen, a'r nis dattodir.

7 A hwy a ofynasant iddo, gan ddywedyd, Athraw, pa bryd gan hynny y bydd y pethau hyn? a pha arwydd fydd pan fo y pethau hyn ar ddyfod?

8 Ac efe a ddywedodd, Edrychwch na thwyller chiwi: canys llawer a ddeuant yn fy enw i, gan ddywedyd, Myfi yw *Crist*; a'r amser a nesodd: nac ewch gan hynny ar eu hol hwynt.

9 A phan glywoch sôn am ryfeloedd a ther-fysgoedd, na chymmerwch fraw: canys rhaid i'r pethau hyn fod yn gyntaf; ond ni ddaw y diwedd yn y man.

10 Yna y dywedodd efe wrthynt, Cenedl a gyfyd yn erbyn cenedl, a theyrnas yn erbyn teyrnas:

11 A daear-grynfaau mawrion a fyddant yn amryw loeodd, a newyn, a heintiau, a pheftau ofnadwy, ac arwyddion mawrion a fydd o'r nef.

12 Eithr o faen hyn oll, hwy a roddant eu dwylaw arnoch, ac a'ch erlidiant, gan eich traddodi i'r synagogau, ac i garcharau, wedi eich dwyn ger bron brenhinoedd a llywodraethwyr o achos fy enw i.

13 Eithr fe a ddiwydd i chiwi dystiolaeth.

14 Am hynny rhoddwch eich bryd a'r na rag-fyfyrioeh beth a atteboch.

15 Canys myfi a roddaf i chiwi enau a doeth-ineb, yr hon nis gall eich holl wrthwynebwyr na dywedyd yn ei herbyn, na'i gwrthsefyll.

16 A chiwi a fradychir, te, gan fieni, a brodyr, a cheraint, a chyfeillion; ac i rat o honoch y parant farwolaeth.

17 A chas fyddwch gan baw o herwydd fy enw i.

18 Ond ni chyll blewyn o'ch pen chiwi.

19 Yn eich amynedd meddiennwch eich eneidiau.

20 A phan weloch Jerusalem wedi ei ham-gylchu gan luoedd, yna gwybyddwch fod ei hanghyfannedd-dra hi wedi nesau.

21 Yna y rhai fyddant yn Judea, ffoant i'r mynyddoedd; a'r rhai a fyddant yn ei chanol hi, ymadawant: a'r rhai a fyddant yn y meauydd, nac elont i mewn iddi.

22 Canys dyddiau difal yw y rhai hyn, i gyflawni yr holl bethau a ysgrifenywyd.

23 Eithr gwae y rhai beichlogion, a'r rhai yn rhoi bronnau, yn y dyddiau hynny: canys bydd angen mawr yn y tir, a digofaint ar y bobl hyn.

24 A hwy a syrthiant trwy fin y cleddyf, a chaeth-gludir hwynt at bob cenhedlaeth: a Jerusalem a fydd wedi ei mathru gan y Cenhedloedd, hyd oni chyflawner amser y Cenhedloedd.

25 ¶ A bydd arwyddion yn yr haul, a'r lleuad, a'r sêr; ac ar y ddaear yng cenhedloedd, gan gyfyng-gynghor; a'r môr a'r tonau yn rhoi;

26 A dynion yn llewygu gan ofn, a disgwyl am y pethau sydd yn dyfod ar y ddaear: oblegid nerthoedd y nefodd a ysgydwir.

27 Ac yna y gwelant Fab y dyn yn dyfod mewn cwmmwl, gyd â gallu a gogoniant mawr.

28 A phan ddechreuo y pethau hyn ddyfod, edrychwch i fynu, a chodwch eich pennau: canys y mae eich ymwared yn nesau.

29 Ac efe a ddywedodd ddammege iddynt; Edrychwch ar y ffigysbren, a'r holl brennau;

30 Pan ddeilliant hwy weithian, chiwi a welwch ac a wyddoch o honoch eich hun, fod yr haf yn agos.

31 Felly chwithau, pan weloch y pethau hyn yn digwydd, gwybyddwch fod teyrnas Dduw yn agos.

32 Yn wir meddaf i chwi, Nid â yr oes hon heibio, hyd oni ddél y cwbl i ben.

33 Y nef a'r ddaear a ânt heibio; ond fy ngeiriau i nid ânt heibio ddim.

34 ¶ Ac edrychwch arnoch eich hunain, rhag i'ch calonnau un amser drymhâu trwy lythineb a meddwod, a gofalon y bywyd hwn, a dyfod y dydd hwnnw arnoch yn ddi-ymmwth.

35 Canys efe a ddaw fel magl, ar warthaf pawb oll a'r sydd yn trigo ar wyneb yr holl ddaear.

36 Gwylwch gan hynny a gweddïwch bob amser, ar gael eich cyfrif yn deilwng i ddi-angr rhag y pethau hyn oll sydd ar ddyfod, ac i sefyll ger bron Mab y dyn.

37 A'r dydd yr ydoedd efe yn athrawisethu yn y deml; a'r nos yr oedd efe yn myned ac yn aros yn y mnydd a elwir y Olew-wydd.

38 A'r holl bobl a fore-gyrchent atto ef yn y deml, i'w glywed ef.

PENNOD XXII.

1 Yr Iuddeuon yn cyd-heriadau yn erbyn Crist.

3 Satan yn parotïi Judas i'w fradychu ef.

7 Yr apostolion yn arlyso y pasc. 19 Crist yn ordeinio ei nepper sanctaidd: 21 yn gudd-iedig yn rhag-ddywedyd am y bradychor;

24 yn amnwg yrhan arall ei apostolion i ochel-ysd rhyfys; 32 yn sicrhau Petr na phallu ei fydd ef; 34 ac er hynny y gwadaid efe ef dair gwaith: 39 yn gweddïo yn y mnydd;

ac yn chwysu y gwad: 47 yn cael ei frad-ychu d chusan; 50 yn inchu chust Malchus;

54 yn cael ei wadu dair gwaith gan Petr;

63 a'i amherchi yn gwilyddus; 66 ac yn cyfaddef ei fod yn Fab Duw.

A NESAODD gwyl y bara croyw, yr hon a elwir y pasc.

2 A'r arch-offeiriad a'r yagrifenyddion a geiasant pa fodd y difethent ef: oblegid yr oedd arnynt ofn y bobl.

3 ¶ A Satan a aeth i mewn i Judas, yr hwn a gyfenwid Iscariot, yr hwn oedd o rifedi y deuddeg.

4 Ac efe a aeth ymaith, ac a ymddiddanodd a'r arch-offeiriad a'r blaenoriaid, pa fodd y bradychai efe ef iddynt.

5 Ac yr oedd yn llawen ganddynt: a hwy a gyttunasant ar roddi arian iddo.

6 Ac efe a addawodd, ac a geisiodd anser cyfaddas i'w fradychu ef iddynt yn ahsen y bobl.

7 ¶ A daeth dydd y bara croyw, ar yr hwn yr oedd rhaid lladd y pasc.

8 Ac efe a anfonodd Petr ac Ioan, gan ddywedyd, Ewch, parotïwch i ni y pasc, fel y bwyttâom.

9 A hwy a ddywedasant wrtho, Pa le y myni parotïol o honom?

10 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Wele, pan ddeloch i mewn i'r ddinas, cyferfydd i chwi ddyn yn dwyn ystaidol o ddwr: canlynwch ef i'r tŷ lle yr éf efe i mewn.

11 A dywedwch wrth yr y tŷ, Y mae yr Athraw yn dywedyd wrthynt, Pa le y mae y llery, lle y gallwyf fwytia y pasc gyd â'm ddisgylion?

12 Ac efe a ddengys i chwi oruwchystafell fawr, wedi ei thaeu: yno parotïwch.

13 A hwy a aethant, ac a gawsant fel y dywedasant efe wrthynt; ac a berotïasant y pasc.

14 A phan ddaeth yr awr, efe a eisteddodd i lawr, a'r deuddeg apostol gyd âg ef.

15 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Mi a chwen-

nychais yn fawr fwytta y pasc hwn gyd â chwi cyn dioddef o honof.

16 Canys yr ydwyf yn dywedyd i chwi, Ni fwyttâf fi mwyach o hono, hyd oni chyflawner yn nheyrnas Dduw.

17 Ac wedi iddo gymmeryd y cwppan, a rhoddi dtolch, efe a ddywedodd, Cymmerwch hwn, a rhennwch yn eich plith:

18 Canys yr ydwyf yn dywedyd i chwi, na yfaf o frwyth y winwydden, hyd oni ddél teyrnas Dduw.

19 ¶ Ac wedi iddo gymmeryd bara, a rhol dtolch, efe a'i torrodd, ac a'i rhoddos iddynt, gan ddywedyd, Hwn yw fy nghorph yr hwn yr ydys yn ei roddi drosoch: gwnewch hyn er coffa am danaf.

20 Yr un modd y cwppan hefyd wedi swperu, gan ddywedyd, Y cwppan hwn yw y testament newydd yn fy ngwaed i, yr hwn yr ydys yn ei dywallt drosoch.

21 ¶ Eithr wele law yr hwn sydd yn fy mradychu gyd â mi ar y bwrd.

22 Ac yn wir y mae Mab y dyn yn myned, megis y mae wedi ei luniaethu: eithr gwae y dyn hwnnw trwy yr hwn y bradychir ef.

23 Hwytiau a ddechreasant ymofyn yn eu plith eu hunain, pwy o homynt oedd yr hwn a wna'i hynny.

24 ¶ A bu myrson yn eu plith, pwy o hon- ynt a dybygid ei fod yn fwyaf.

25 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Y mae brenhinoedd y Cenhedloedd yn arglwydd- iaethu arnynt; a'r rhai sydd mewn awd- rodd arnynt, a elwir yn benedigion.

26 Ond na fyddoch chi felly: eithr y mwyaf yn eich plith chwi, bydded megis yr Ieuangaf; a'r pennaf, megis yr hwn sydd yn gweini.

27 Canys pa un fwyaf, ai yr hwn sydd yn eistedd ar y bwrd, ai yr hwn sydd yn gwas- anethu? onid yr hwn sydd yn eistedd ar y bwrd? eithr yr ydwyf fi yn eich mysg fel un yn gwasanaethu.

28 A chwychiw yw y rhai a arhosasoch gyd â mi yn fy mhrofedigaethau.

29 Ac yr wyf fi yn ordeinio i chwi deyrnas, megis yr ordeiniodd fy Nhaf i minnau;

30 Fel y bwyttâoch ac yr yfoc ar fy mwrdd i yn fy nheyrnas, ac yr eisteddoch ar orsedd- feydd, yn barnu deuddeg llwyth Israel.

31 ¶ A'r Arglwydd a ddywedodd, Simon, Simon, wele, Satan a'ch ceisiodd chwi, i'ch niithio fel gwenith:

32 Eithr mi a weddtais droset, na ddiffyngai dy ffydd di: tithau pan y'th droer, cadarnhâ dy frodyr.

33 Ac efe a ddywedodd wrtho, Arglwydd, yr ydwyf fi yn barod i fyned gyd â thi i gar- char, ac i langau.

34 Yntau a ddywedodd, Yr wyf yn dywedyd i ti, Petr, Na chân y ceillog heidw, nes i ti wadu dair gwaith yr adweini fi.

35 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pan y'ch anfonais heb na phwrs, na chôd, nac esgid- iau, a fu arnoch eistieu dim? A hwy a ddy- wedasant, Na ddo ddim.

36 Yna y dywedodd wrthynt, Ond yn awr y neb sydd ganddo lwrs, cymmered; a'r un modd gôd: a'r neb nid oes ganddo, gwerthed ei bals, a phryned gleddyf.

37 Canys yr wyf yn dywedyd i chwi, Pod yn rhaid etto gybawni ynof fi y peth hwn a ygrifenwyd; ef, A chyd a'r anwir y cyfrif- wyd ef. Canys y mae diben i'r pethau ams danaf fi.

38 A hwy a ddywedasant, Arglwydd, wele ddau gleddyf yma. Ac efe a ddywedodd wrthynt, Digon yw.

39 ¶ Ac wedi iddo fyned allan, efe a aeth, yn ol ei arfer, i fynydd yr Olew-ydd; a'i ddiagyblion hefyd a'i canlynasant ef.

40 A phan ddaeth efe i'r man, efe a ddywedodd wrthynt, Gwedditch nad eloch mewn profedigath.

41 Ac efe a dynnodd oddi wrthynt tu ag cryd carreg; ac wedi iddo fyned ar ei liniau, efe a weddlodd,

42 Gan ddywedyd, O Dad, os ewyllysi drol hebio y cwppan hwn oddi wrthyf: er hynny nid fy ewyllysi, ond yr eiddot ti a wneler.

43 Ac angel o'r nef a ymddangosodd iddo, yn ei nerthu ef.

44 Ac efe mewn ymdrech meddwl, a weddlodd yn ddyfalach: a'i chwyf e oedd fel defnyiau gwaed yn digryn ar y ddaear.

45 A phan gododd efe o'i weddi, a dyfod at ei ddiagyblion, efe a'u cafodd hwynt yn cyagu gan dristwch;

46 Ac a ddywedodd wrthynt, Paham yr ydych yn cyagu? codwch, a gwedditch nad eloch mewn profedigath.

47 ¶ Ac efe etto yn llefaru, wele dyrn: a'r hwn a elwir Judas, un o'r deuddeg, oedd yn myned o'u blaen hwynt, ac a nesodd at yr Iesu, i'w gusanu ef.

48 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Judas, ai & chusan yr wyt ti yn bradychu Mab y dyn?

49 A phan welodd y rhai oedd yn ei gylch ef y peth oedd ar ddyfod, hwy a ddywedasant wrtho, Arglwydd, a darawn ni & chleddyf?

50 ¶ A rhyw un o honant y darawodd was yr arch-offeiriad, ac a dorodd ymaith ei glust ddeheu ef.

51 A'r Iesu a atebodd ac a ddywedodd, Gddfefwch hyd yn hyn. Ac efe a gyffyrddodd a'i glust, ac a'i hiachodd ef.

52 A'r Iesu a ddywedodd wrth yr arch-offeiriad, a blaenoriaid y deml, a'r henuriaid, y rhai a ddaethent atto, Ai fel at leidr y daethoch chiwi allan, & chleddyfau ac & ffyn?

53 Pan oeddwn beunydd gyd & chiwi yn y deml, nid estynasoch ddwyllaw i'm herbyn: eithr hon yw eich awr chiwi, a gallu y tywyllwch.

54 ¶ A hwy a'i dalasant ef, ac a'i harweinasant, ac a'i dygasant i mewn i dŷ yr arch-offeiriad. A Phetr a ganlynodd o hirbell.

55 Ac wedi iddynt gynnw tŷn ynghanol y neuadd, a chyd-estedd o honynt, esteddodd Petr yntau yn eu plith hwynt.

56 A phan ganfu rhyw langes ef yn eistedd wrth y tŷn, a dal sylw arno, hi a ddywedodd, Yr oedd hwn hefyd gyd & ef.

57 Yntau a'i gwadodd ef, gan ddywedyd, O wraig, nid adwsen i ef.

58 Ac chyddig wedi, un arall a'i gwelodd ef, ac a ddywedodd, Yr wyt tithau hefyd yn un o honynt. A Phetr a ddywedodd, O ddyn, nid ydwyf.

59 Ac ar ol megis yspaid un awr, rhyw un arall a daerodd, gan ddywedyd, Mewn gwrlionedd yr oedd hwn hefyd gyd & ef: canys Galilead yw.

60 A Phetr a ddywedodd, Y dyn, nis gwn beth yr wyt yn ei ddywedyd. Ac yn y man, ac efe etto yn llefaru, canodd y ceillig.

61 A'r Arglwydd a drodd, ac a edrychodd ar Petr. A Phetr a gofodd ymadrodd yr Arglwydd, fol y dywedasai efe wrtho, Cyn canu o'r ceillig, y gwedi fi deirgwaith.

62 A Phetr a aeth allan, ac a wylodd yn chwerw-dost.

63 ¶ A'r gwyr oedd yn dal yr Iesu, a'i gwatwarasant ef, gan ei dano.

64 Ac wedi iddynt guddio ei lygaid ef, hwy a'i tarasant ef ar ei wyneb, ac a ofynasant

iddo, gan ddywedyd, Prophwyda, pwy yw yr hwn a'th darawodd di?

65 A llawer o bethau eraill, gan gablu, a ddywedasant yn ei erbyn ef.

66 ¶ A phan aeth hi yn ddydd, ymgynullodd henuriaid y bobl, a'r arch-offeiriad, a'r yagrifynyddion, ac a'i dygasant ef i'w cynghor hwynt,

67 Gan ddywedyd, Ai ti yw Crist? dywed i ni. Ac efe a ddywedodd wrthynt, Os dywedaf i chiwi, ni chredwch ddim:

68 Ac os gofynaf hefyd i chiwi, ni'm hattebwch, ac ni'm gollyngwch ymaith.

69 Ar ol hyn y bydd Mab y dyn yn eistedd ar ddeheuall gallu Duw.

70 A hwy oll a ddywedasant, Ai Mab Duw gan hynny ydwyf ti? Ac efe a ddywedodd wrthynt, Yr ydych chiwi yn dywedyd fy mod.

71 Hwytbau a ddywedasant, Pa raid i ni mwyach wrth dystiolaeth? canys clywsom ein hunain o'i enau ef ei hun.

PENNOD XXIII.

1 Cyhuddo yr Iesu ger bron Pilat, a'i anfon at Herod; 8 a Herod yn ei watwar ef, 12 Herod a Philat yn cymmodi i'u gilydd. 18 Y bobl yn deisyf cael Barabbas; a Philat yn ei olwng ef iddynt, ac yn rhoddi yr Iesu i'w groeshoio. 27 Yntau yn mynegi i'r guragedd, a alarent o'i blegid ef, ddinyron Jerusalem: 34 yn gweddio dros ei dnyron. 39 Crogiadau ddryg-waithredwyr gyd & ef. 46 Ei farwolaeth, 50 a'i gladdidigaeth ef.

A'r holl llawo o honynt a gyfodasant, ac a'i dygasant ef at Pilat:

2 Ac a ddechreasant ei gyhuddo ef, gan ddywedyd, Ni a gawsom hwn yn gŵyrdrol y bobl, ac yn gwahardd rhoi teyrnedd i Cesar, gan ddywedyd mai efe ei hun yw Crist Frenhin.

3 A Philat a ofynnodd iddo, gan ddywedyd, Ai ti yw Brenhin yr Iuddewon? Ac efe a atebodd iddo, ac a ddywedodd, Yr wyt ti yn dywedyd.

4 A ddywedodd Pilat wrth yr arch-offeiriad a'r bobl, Nid wyf fi yn cael dim bai ar y dyn hwn.

5 A hwy a fuant daerach, gan ddywedyd, Y mae efe yn cyffrol y bobl, gan ddygu trwy holl Judea, wedi dechreu o Galilea hyd yma.

6 A phan gilybu Pilat sŷn am Galilea, efe a ofynnodd ai Galilead oedd y dyn.

7 A phan wybu efe ei fod ef o lywodraeth Herod, efe a'i hanfonodd ef at Herod, yr hwn oedd yntau yn Jerusalem y dyddiau hynny.

8 ¶ A Herod, pan welodd yr Iesu, a lawenyhodd yn fawr: canys yr oedd efe yn chwenych er ys talm ei weled ef; oblegid iddo glywed llawer am dano ef; ac yr ydodd yn gobeithio cael gweld gwneuthur rhyw arwydd ganddo ef.

9 Ac efe a'i holodd ef mewn llawer o eiriau; eithr efe nid atebodd ddim iddo.

10 A'r arch-offeiriad a'r yagrifynyddion a safasant, gan ei gyhuddo ef yn haerllig.

11 A Herod a'i flwyr, wedi iddo ei ddlystyru ef, a'i watwar, a'i wisgo & gwisg glawerwen, a'i danfonodd ef drachefn at Pilat.

12 ¶ A'r dwtw hwnnw yr aeth Pilat a Herod yn gyfeillion: canys yr oeddnynt o'r blaen mewn gelynieth a'u gilydd.

13 ¶ A Philat, wedi galw ynghyd yr arch-offeiriad, a'r llywiawdwy, a'r bobl,

14 A ddywedodd wrthynt, Chiwi a ddygasoch y dyn hwn attaf fi, fel un a fyddall yn gŵyrdrol y bobl: ac wele, myfi a'i holais ef yn eich gwddig chiwi, ac ni chefais yn y dyn hwn ddim bai, o ran y pethau yr ydych chiwi yn ei gyhuddo ef am danynt:

15 Na Herod chwaith : canys anfonais chwi atto ef ; ac wele, dim yn haeddu marwolaeth nis gwnaed iddo.

16 Am hynny mi a'i ceryddaf ef, ac a'i gollyngaf ymaith.

17 Canys yr ydoedd yn rhaid iddo ollwng un yn rhydd iddynt ar yr wyl.

18 A'r holl llaws a lefasant ar unwaith, gan ddyweddy, Bwrw hwn ymaith, a gollwng i ni Barabbas yn rhydd :

19 (Yr hwn, am ryw derfysg a wnaethid yn y ddinas, a llofruddiaeth, oedd wedi ei dafu i garchar)

20 Am hynny Pilat a ddywedodd wrthynt dracheffn, gan ewyllysio gollwng yr Iesu yn rhydd.

21 Eithr hwy a lefasant arno, gan ddyweddy, Croeshoelia, croeshoelia ef.

22 Ac efe a ddywedodd wrthynt y drydedd waith, Canys pa ddrwg a wnaeth efe ? ni cheffais i ddim achos marwolaeth ynddo ; am hynny mi a'i ceryddaf ef, ac a'i gollyngaf yn rhydd.

23 Hwytiau a fuont daerion & llefau uchel, gan ddeisyfu ei croeshoelia ef. A'u llefau hwynt, a'r arch-offeiriad, a orfuant.

24 A Philat a farnodd wneuthur eu deisyfiad hwynt.

25 Ac efe a ollyngodd yn rhydd iddynt yr hwn am derfysg a llofruddiaeth a fwriaisid yngharchar, yr hwn a ofynasant : eithr yr Iesu a draddoddodd efe i'w hewyllys hwynt.

26 Ac fel yr oeddynt yn ei arwain ef ymaith, hwy a ddaliant un Simon o Cyrene, yn dyfod o'r wlad, ac a ddodasant y groes arno ef, i'w dwyn ar ol yr Iesu.

27 ¶ Ac yr oedd yn oi ganlyn ef llaws mawr o bobl, ac o wragedd ; y rhai hefyd oedd yn cwynfan, ac yn galaru o'i blegid ef.

28 A'r Iesu, wedi troi atynt, a ddywedodd, Merched Jerusalem, na wylwch o'm plegid i : eithr wylwch o'ch plegid eich hunain, ac oblegid eich plant.

29 Canys wele, y mas y dyddiau yn dyfod, yn y rhai y dywedant, Gwyn eu byd y rhai amhhlantadwy, a'r crothau ni eplliasant, a'r bronnanu ni roisant sugn.

30 Yna y deohreuant ddyweddy wrth y mynyddoedd, Syrthiwech arnom ; ac wrth y bryniau, Cuddiwech ni.

31 Canys os gwnant hyn yn y pren lr, pa beth a wneir yn y crin ?

32 Ac arweinwyd gyd ag ef hefyd ddau ddrwg-weithredwyr eraill, i'w rhoi i'w marwolaeth.

33 A phan ddaethant i'r lle a elwir Calfaris, yno y croeshoeliasant ef, a'r drwg-weithredwyr ; un ar y llaw ddehau, a'i llall ar yr aswy.

34 ¶ A'r Iesu a ddywedodd, O Dad, maddeu iddynt : canys ni wyddant pa beth y maent yn ei wneuthur. A hwy a rannasant ei ddilad ef, ac a fwriasant goelbren.

35 A'r bobl a safodd yn edrych. A'r penaethiaid hefyd gyd a hwynt a watwasant, gan ddyweddy, Brail a waredodd efe ; gwareded ef ei hun, os hwn yw Crist, etholedig Duw.

36 A'r milwyr hefyd a'i gwatwasant ef, gan ddyfod atto, a chlynyng iddo finegr,

37 A dyweddy, Os tydi yw Brenhin yr Iudd-gwon, gwared dy hun.

38 Ac yr ydoedd hefyd ar-ygrifen wedi ei ysgrifenu uwch ei ben ef, & llythyrenau Groeg, a Lladin, ac Hebraeg, HWN YW BRENHIN YR IUDDEWON.

39 ¶ Ac un o'r drwg-weithredwyr a grogasid a'i cablod ef, gan ddyweddy, Os tydi yw Crist, gwared dy hun a ninnau.

40 Eithr y llall a attebodd, ac a'i ceryddodd ef, gan ddyweddy, Onid wyt ti yn ofni Duw, gan dy fod dan yr un ddamnedigaeth ?

41 A nynt yn wir yn gyflawn ; canys yr ydym yn derbyn yr hyn a haeddal y pethau a wnaethom : eithr hwn ni wnaeth ddim allan o'i le.

42 Ac efe a ddywedodd wrth yr Iesu, A'gwydd, cofa fi pan ddelych i'th deyrnas.

43 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Yn wir meddaf i ti, Heddyw y byddi gyd â mi yn mharadwys.

44 Ac yr ydoedd hi ynghylch y chweched awr, a thywyllwch a fu ar yr holl ddaear hyd y nawfed awr.

45 A'r haul a dywyllwyd, a llen y demi a rwygwyd yn ei chanol.

46 ¶ A'r Iesu, gan lefain & llef uchel, a ddywedodd, O Dad, i'th ddwyllaw di y gorchymynaf fy yspryd. Ac wedi iddo ddyweddy hyn, efe a drengodd.

47 A'r canwriad, pan welodd y peth a wnaethpwyd, a ogoneddodd Dduw, gan ddyweddy, Yn wir yr oedd hwn yn wr cyflawn.

48 A'r holl bobloedd y rhai a ddaethant ynghyd i edrych hyn, wrth weled y pethau a wnaethpwyd, a ddychwelasant, gan guro eu dwyfronnau.

49 A'i holl gydnabod ef a safasant o hirbell, a'r gwragedd y rhai a'i canlynasant ef o Galilea, yn edrych ar y pethau hyn.

50 ¶ Ac wele, gwr a'i enw Joseph, yr hwn oedd gynghorwr, gwr da a chyflawn :

51 (Hwn ni chytunnasai â'u cynghor ac â'u gweithred hwynt) o Arimathea, dinas yr Iuddewon (yr hwn oedd yntau yn diagwyl hefyd am deyrnas Dduw)

52 Hwn a ddathet at Pilat, ac a ofynodd gorph yr Iesu.

53 Ac efe a'i tynnodd i lawr, ac a'i hamdodd mewn lltan main, ac a'i rhoddes mewn bedd wedi ei naddu mewn carreg, yn yr hwn ni roddasid dyn erioed.

54 A'r dydd hwnnw oedd ddarparwyl, a'r sabbath oedd yn nesu.

55 A'r gwragedd hefyd, y rhai a ddaethant gyd ag ef o Galilea, a ganlyasant, ac a welasant y bedd, a pha fodd y dodwyd ei gorph ef.

56 A hwy a ddychwelasant, ac a barottoisant bér-arogiau ac ennaint ; ac a orphwysasant ar y sabbath, yn ol y gorchymyn.

PENNOD XXIV.

1 *Dau angel yn mynegi adgyfodiad Crist tr gwragedd oedd yn dyfod at y bedd ; 9 a'r rhai hynny yn ei adroddi eraill. 13 Crist ei hun yn ymddangos tr ddau ddiagybl oedd yn myned i Emmaus : 36 ac wodi hynny tr apostolon ; ac yn ceryddu eu hanghreiffoeth hwy : 47 yn rhoddi gorchymyn iddynt : 49 ac yn addau yr Yspryd Gidan : 51 ac folly yn esgyn tr nawfed.*

A'R dydd cyntaf o'r wythnos, ar y cyn-ddydd, hwy a ddaethant at y bedd, gan ddwyn y pèr-arogiau a barottoisant, a rhai gyd â hwynt.

2 A hwy a gawsant y maen wedi ei dreiglo ymaith oddi wrth y bedd.

3 Ac wedi iddynt fyned i mewn, ni chwasant gorph yr Argylwydd Iesu.

4 A bu, a hwy yn petruso am y peth hwn, wele, dau wr a safodd yn eu hynyi mewn gwsgioedd disgleir.

5 Ac wedi iddynt ofni, a gostwng eu hwynebau tu a'r ddaear, hwy a ddywedasant wrthynt, Paham yr ydych yn ceisio y byw yn mysg y meirw ?

6 Nid yw efe yma, ond efe a gyfododd.

Cofiwch pa fodd y dywedodd wrthyh, ac efe etto yn Galilea.

7 Gan ddywedyd, Rhaid yw rhoi Mab y dyn yn nwyllaw dynion pechadurus, a'i groesboelio, a'r trydydd dydd adgyfodi.

8 A hwy a gofiasant ei eiriau ef;

9 Ac a ddychwasant oddi wrth y bedd, ac a fynegasant hyn oll i'r un ar ddeg, ac i'r lleill oll.

10 A Mair Magdalen, a Joanna, a Mair mom Iago, a'r lleill gyd â hwynt, oedd y rhai a dywedasant y pethau hyn wrth yr apostolion.

11 A'u geiriau a welid yn eu golwg hwynt fel gwegi, ac ni chredasant iddynt.

12 Eithr Petr a gododd i fynu, ac a redodd at y bedd; ac wedi ymgymmu, ac a ganfu y lleiniau wedi eu gosod o'r neilldu; ac a aeth ymaith, gan ryfeddu rhyngddo ag ef ei hun am y peth a ddarfuasai.

13 ¶ Ac wele, dau o honynt oedd yn myned y dydd hwnnw i dref a'i henw Emmaus, yr hon oedd ynghylch triugain ystâd oddi wrth Jerusalem.

14 Ac yr oeddynt hwy yn ymddiddan â'u gilydd am yr holl bethau hyn a ddigwyddasant.

15 A bu, fel yr oeddynt yn ymddiddan, ac yn ymofyn â'u gilydd, yr Iesu ei hun hefyd a neshodd, ac a aeth gyd â hwynt.

16 Eithr eu llygaid hwynt a attaliwyd, fel nas adwaenent ef.

17 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pa ryw ymddroddion yw y rhai hyn yr ydych yn eu bwrad at eu gilydd, dan radio, ac yn wynebrist?

18 Ac un o honynt, a'i enw Cleopas, gan ateb a ddywedodd wrtho, A wyt ti yn unig yn ymdeithydd yn Jerusalem, ac ni wybuost y pethau a wnaethpwyd yuddi hi yn y dydd-llyn hyn?

19 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pa bethau? Hwytthau a ddywedasant wrtho, Y pethau ynghylch Iesu o Nasareth, yr hwn oedd wr o brophwyd, galluoc mewn gweithred a gair ger bron Duw a'r holl bobl;

20 A'r modd y traddododd yr arch-offeiriad a'n llywodraethwyr ni ef i farn marwol-aeth, ac a'i croeshoeliasant ef.

21 Ond yr oeddym ni yn gobeithio mai efe oedd yr hwn a waredai yr Israel. Ac heb law hyn oll, heddyw yw y trydydd dydd er pan wnaethpwyd y pethau hyn.

22 A hefyd rhai gwagedd o honom ni a'n dychrynasant ni, gwaed iddynt fod yn fore wrth y bedd:

23 A phan na chwasant ei gorph ef, hwy a ddaethant, gan ddywedyd, weled o honynt weledigaeth o angelion, y rhai a ddywedent ei fod ef yn fyw.

24 A rhai o'r rhai oedd gyd â nynt a sethant at y bedd, ac a gawsant felly, fel y dywedasant y gwagedd: ond ef nis gwelsant.

25 Ac efe a ddywedodd wrthynt, O ynyfdion, a hwy-frydig o galon i greu yr holl bethau a ddywedodd y prophwydi!

26 Onid oedd raid i Grist ddioddef y pethau hyn, a myned i mewn i'w ogoniant?

27 A chan ddechreu ar Moses, a'r holl brophwydi, efe a esponiodd iddynt yn yr holl ysgrifthyrau y pethau am dano ei hun.

28 Ac yr oeddynt yn nesáu i'r dref lle yr oeddynt yn myned: ac yntau a gymmerth arno ei fod yn myned ym mhellaeth.

29 A hwy a'i cymhellasant ef, gan ddy-

wedyd, Aros gyd â ni: canys y mae hi yn hwyrhau, a'r dydd yn darfod. Ac efe a aeth i mewn i aros gyd â hwynt.

30 A darfu, ac efe yn eistedd gyd â hwynt, efe a gymmerodd fara, ac a'i bendithiodd, ac a'i torrodd, ac a'i rhoddus iddynt.

31 A'u llygaid hwynt a agorwyd, a hwy a'i hadnabuant ef: ac efe a ddifannodd allan o'u golwg hwynt.

32 A hwy a ddywedasant wrth eu gilydd, Onid oedd ein calon ni yn llosgi ynom tra yr ydoedd efe yn ymddiddan â ni ar y ffordd, a thra yr ydoedd efe yn agoryd i ni yr ysgrifthyrau?

33 A hwy a godasant yr awr honno, ac a ddychwasant i Jerusalem, ac a gawsant yr un ar ddeg wedi ymgasgu ynghyd, a'r sawl oedd gyd â hwynt.

34 Yn dywedyd, Yr Arglwydd a gyfododd yn wir, ac a ymddangoedd i Simon.

35 A hwytthau a adroddasant y pethau a wnaethid ar y ffordd, a pha fodd yr adnabuwyd ef ganddynt wrth dorriad y bara.

36 ¶ Ac a hwy yn dywedyd y pethau hyn, yr Iesu ei hun a safodd yn eu canol hwynt, ac a ddywedodd wrthynt, Tangnefedd i chwli.

37 Hwytthau, wedi brawychu ac ofni, a dybasant weled o honynt yspryd.

38 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Paham y'ch tralodir? a phaham y mae meddylliau yn codi yn eich calonau?

39 Edrychweh fy nwyllaw a'm traed, mai myfi fy hun ydych. Teimlweh fi, a gwelwch: canys nid oes gan yspryd gnawd ac esgyrn, fel y gwelwch fod gennyf fi.

40 Ac wedi iddo ddywedyd hyn, efe a ddangoedd iddynt ei ddwyllaw a'i draed.

41 Ac a hwy etto heb greu gan lawenydd, ac yn rhyfedu, efe a ddywedodd wrthynt, A oes gennych chiw yma ddim bwyd?

42 A hwy a roisant iddo ddam o bysgodyn wedi ei rostio, ac o ddil mel.

43 Yntau a'i cymmerodd, ac a'i hwyttiodd yn eu gwydd hwynt.

44 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Dyma y geiriau a ddywedais i wrthyh, pan oeddwn etto gyd â chwli, bod yn rhaid cyflawni pob peth a ysgrifenyd y nghyfraith Moses, a'r prophwydi, a'r psalmau, am danaf fi.

45 Yna yr agorodd efe eu deall hwynt, fel y deallent yr ysgrifthyrau.

46 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Felly yr ysgrifenyd, ac felly yr oedd raid i Grist ddi-oddef, a chyfodi o feirw y trydydd dydd:

47 A phreghthu edifeirwch a maddeuant pechodau yn ei enw ef ym mhlith yr holl genhedloedd, gan ddechreu yn Jerusalem.

48 Ac yr ydych chiw yn dystion o'r pethau hyn.

49 ¶ Ac wele, yr ydwyf fi yn anfon addewid fy Nhad arnoch: eithr arhoswch chiw yn ninas Jerusalem, hyd oni wisger chiw a nerth o'r uchelder.

50 ¶ Ac efe a'u dug hwynt allan hyd yn Bethania; ac a gododd ei ddwyllaw, ac a'u bendithiodd hwynt.

51 Ac fe a ddarfu, tra yr oedd efe yn eu bendithio hwynt, ymadael o hono ef oddi wrthynt, ac efe a ddygwyd i fynu i'r nef.

52 Ac wedi iddynt ei addolief, hwy a ddychwasant i Jerusalem, gyd â llawenydd mawr:

53 Ac yr oeddynt yn wastadcl yn y deml, yn molli ac yn bendithio Duw, Amen.

SANT IOAN.

PENNOD I.

1 *Dwedab, dyndab, a swydd Iesu Crist. 15 Tystiolaeth Ioan. 39 Galwad Andreas, Petr, Philip, a Nathanael.*

Y N y dechreuad yr oedd y Gair, a'r Gair oedd gyd & Duw, a Duw oedd y Gair.

2 Hwn oedd yn y dechreuad gyd & Duw.

3 Trwyddo ef y gwnaethpwyd pob peth; ac hebdo ef ni wnaethpwyd dim a'r wnaethpwyd.

4 Yndd e'f yr oedd bywyd; a'r bywyd oedd oleuni dyraon:

5 A'r goeuni sydd yn llewyrchu yn y tywyllwch; a'r tywyllwch nid oedd yn ei amgyffred.

6 ¶ Yr ydoedd gwr wedi ei anfon oddi wrth Dduw, a'i enw Ioan.

7 Hwn a ddaeth yn dystiolaeth, fel y tystiolaethai am y Goleuni, fel y credai pawb trwyddo ef.

8 Nid efe oedd y Goleuni, eithr efe a anfonarid fel y tystiolaethai am y Goleuni.

9 Hwn ydoedd y gwir Oleuni, yr hwn sydd yn goleuo pob dyn a'r ysydd yn dyfod i'r byd.

10 Yn y byd yr oedd efe, a'r byd a wnaethpwyd trwyddo ef; a'r byd nid adnabu ef.

11 At ei eiddo ei hun y daeth, a'r eiddo ei hun nis derbynasant ef.

12 Ond cynnifer ag a'i derbynasant ef, efe a roddes iddynt allu i fod yn feibion i Dduw, sef i'r sawl a gredant yn ei enw ef:

13 Y rhai ni aned o waed, nac o ewyllys y cnawd, nac o ewyllys gwr, eithr o Dduw.

14 A'r Gair a wnaethpwyd yn gnawd, ac a drigodd yn ein plith ni (ac ni a welsom ei ogoniant ef, gogoniant megis yr Unig-anedig oddi wrth y Tad) yn llawn gras a gwirionedd.

15 ¶ Ioan a dystiolaethodd am dano ef, ac a lefodd, gan ddywedyd, Hwn oedd yr un y dywedais am dano, Yr hwn sydd yn dyfod ar fy ol i, a aeth o'm blaen i: canys yr oedd efe o'm blaen i.

16 Ac o'i gyflawnder ef y derbynasom ni oll, a gras am ras.

17 Canys y gyfraith a roddwyd trwy Moses, ond y gras a'r gwirionedd a ddaeth trwy Iesu Crist.

18 Ni welodd neb Dduw erioed: yr unig-anedig Fab, yr hwn sydd ym mynwes y Tad, hwnnw a'i hysbysodd ef.

19 ¶ A hon yw tystiolaeth Ioan, pan anfonodd yr Iuddewon o Jerusalem offeiriadau a Lefaid i ofyn iddo, Pwy wyt ti?

20 Ac efe a gyffesodd, ac ni wadodd; a chyffesodd, Nid myfi yw y Crist.

21 A hwy a ofynasant iddo, Beth ynte? Ai Elias wyt ti? Yntau a ddywedodd, Nag e.

22 Yntau a ofynasant iddo, Beth ynte? Ai y Prophwyd wyt ti? Ac efe a atebodd, Nag e.

23 Yna y dywedasant wrtho, Pwy wyt ti? fel y rhoddom ateb i'r rhai a'n danfonodd. Beth yr wyt ti yn ei ddywedyd am danat dy hun?

24 E'f efe, Myfi yw llef yn y gwaeddi yn y diffaethwch, Unioch ffordd yr Arglwydd, fel y dywedodd Esaia y prophwyd.

25 A'r rhai a anfonasid oedd o'r Phariseaid.

26 A hwy a ofynasant iddo, ac a ddywedasant wrtho, Paham gan hynny yr wyt ti yn bedyddio, onid ydwyf ti na'r Crist, nac Elias, na'r prophwyd?

26 Ioan a atebodd iddynt, gan ddywedyd, Myfi sydd yn bedyddio & dwfr; ond y mae un yn sefyll yn eich plith chw'i, yr hwn nid adwaenoch chw'i:

27 Efe yw yr hwn sydd yn dyfod ar fy ol i, yr hwn a aeth o'm blaen i; yr hwn nid ydwyf fi deilwng i ddattod carrai ei esgid.

28 Y pethau hyn a wnaethpwyd yn Bethsara, y tu hwnt i'r Iorddonen, lle yr oedd Ioan yn bedyddio.

29 ¶ Trannoeth Ioan a ganfu yr Iesu yn dyfod atto; ac efe a ddywedodd, Wele Oen Duw, yr hwn sydd yn tynnu ymaith bechodau y byd.

30 Hwn yw efe am yr hwn y dywedais i, Ar fy ol i y mae gwr yn dyfod, yr hwn a aeth o'm blaen i: canys yr oedd efe o'm blaen i.

31 Ac myfi nid adwaenwn ef: eithr fel yr amlygid ef i Israel, i hynny y daethum i, gan fedyddio & dwfr.

32 Ac Ioan a dystiolaethodd, gan ddywedyd, Mi a welais yr Yspryd yn disgyn megis colommen, o'r nef, ac efe a arhosodd arno ef.

33 A myfi nid adwaenwn ef; eithr yr hwn a'm hanfonodd i fedyddio & dwfr, efe a ddywedodd wrthyf, Ar yr hwn y gwelych yr Yspryd yn disgyn ac yn aros arno, hwnnw yw yr un sydd yn bedyddio A'r Yspryd Glân.

34 A mi a welais, ac a dystiolaethais mai hwn yw Mab Duw.

35 ¶ Trannoeth drachefn y safodd Ioan, a dau o'i ddiagbylion:

36 A chan edrych ar yr Iesu yn rhodio, efe a ddywedodd, Wele Oen Duw.

37 A'r ddau ddiagybl a'i clywsant ef yn llefaru, ac a ganlynasant yr Iesu.

38 Yna yr Iesu a droes; a phan welodd hwyt yn canlyn, efe a ddywedodd wrthynt, Beth yr ydyoch chw'i yn ei geisio? A hwy a ddywedasant wrtho ef, Rabbi (yr hyn o'i gyfieithu yw, Athraw) pa le yr wyt ti yn trigo?

39 Efe a ddywedodd wrthynt, Deuwch a gwelwch. A hwy a ddaethant, ac a welsant lle yr oedd efe yn trigo, ac a arhosasant gyd ag ef y diwrnod hwnnw: ac yr oedd hi yng nghylch y ddeged awr.

40 Andreas, brawd Simon Petr, oedd un o'r ddau a glywsant hynny gan Ioan, ac a'i dilynasant ef.

41 Hwn yn gyntaf a gafodd ei frawd ei hun Simon, ac a ddywedodd wrtho, Nynia a gawsom y Messias; yr hyn o'i dehongl yw, Y Crist.

42 Ac efe a'i dug ef at yr Iesu. A'r Iesu wedi edrych arno ef, a ddywedodd, Ti yw Simon mab Jona: ti a elwir Cephas, yr hwn a gyfieithir, Carreg.

43 ¶ Trannoeth yr ewyllsiodd yr Iesu fyned allan i Galilea; ac efe a gafodd Philip, ac a ddywedodd wrtho, Dilyn fi.

44 A Philip oedd o Betasaida, o ddinas Andreas a Phetr.

45 Philip a gafodd Nathanael, ac a ddywedodd wrtho, Cawsom yr hwn yr ysgrifenedd Moses yn y gyfraith, a'r prophwyd, am dano, Iesu o Nazareth, mab Joseph.

46 A Nathanael a ddywedodd wrtho, A ddichon dim da ddyfod o Nazareth? Philip a ddywedodd wrtho, Tyred a gwel.

47 Iesu a ganfu Nathanael yn dyfod atto;

ac a ddywedodd am dano, Wele Israelid yn wir, yn yr hwn nid oes dwyll.

48 Nathanïel a ddywedodd wrtho, Pa fodd y'm hadwaenost? Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrtho, Cyn i Phylip dy alw di, pan oeddit tan y ffygysbren, mi a'th welais di.

49 Nathanïel a atebodd ac a ddywedodd wrtho ef, Rabbi, ti yw Mab Duw; ti yw Brenhin Israel.

50 Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrtho ef, O herwydd i mi ddywedyd i ti, Myfi a'th welais di dan y ffygysbren, a yd wyt ti yn credu? ti a gei weled pethau mwy na'r rhai hyn.

51 Ac efe a ddywedodd wrtho, Yn wir, yn wir, meddaf i chiwi, Ar ol hyn y gwelwch y nef yn agored, ac angelion Duw yn esgyn ac yn diagyn ar Fab y dyn.

PENNOD II.

1 *Crist yn troi y dwfr yn win: 12 yn mynd i waered i Capernaum a Jerusalem; 14 ac yno yn burro y prynwyr a'r gwerthuwr allan o'r deml: 19 yn rhag-fynegi ei furwolaeth, a'i adgyfodiad. 23 Llaver yn credu yndo, o herwydd ei wyrthiau; ond o'r hynny nid ymddiriedai efe iddynt am dano ei hun.*

A'R trydydd dydd yr oedd priodas yn Cana Galilea: a mam yr Iesu oedd yno.

2 A galwyd yr Iesu hefyd a'i ddisgyblion i'r brifodas.

3 A phan ballodd y gwin, mam yr Iesu a ddywedodd wrtho ef, Nid oes ganddynt mo'r gwin.

4 Iesu a ddywedodd wrthi, Beth sydd i mi a wneudwyf a thi, wraig? ni ddathafy awr i etto.

5 Ei fam ef a ddywedodd wrth y gwasanaethwyr, Beth bynnag a ddywedo efe wrthych, gwnewch.

6 Ac yr oedd yno chwech o ddyfr-lestri meini wedi eu gosod, yn ol defod puredigaeth yr Iuddewon, y rhai a ddalient bob un ddau firrcyn neu dri.

7 Iesu a ddywedodd wrthynt, Llenwch y dyfr-lestri o ddwfr. A hwy a'u llanwasant hyd yr ymyl.

8 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Gollyngwch yn awr, a dygwch at lywodraethwr y wledd. A hwy a ddygasant.

9 A phan brofodd llywodraethwr y wledd y dwfr a wnaethid yn win (ac ni wyddai o ba le yr ydoedd, eithr y gwasanaethwyr, y rhai a ollyngasant y dwfr, a wyddent) llywodraethwr y wledd a alwodd ar y priod-fab,

10 Ac a ddywedodd wrtho, Pob dyn a esyd y gwin da yn gyntaf; ac wedi iddynt yf-d yn odda, yna yn a fo gwaeth: tithau a gedwaist y gwin da hyd yr awr hon.

11 Hyn o ddechreu gwyrthiau a wnaeth yr Iesu yn Cana Galilea, ac a eglurodd ei ogiant; a'i ddisgyblion a gredasant yndo.

12 ¶ Wedi hyn efe a aeth i waered i Capernaum, efe, a'i fam, a'i frodyr, a'i ddisgyblion: ac yno nid arhosasant nemmawr o ddyddiau.

13 ¶ A phas yr Iuddewon oedd yn agos: a'r Iesu a aeth i fynu i Jerusalem;

14 Ac a gafodd yn y deml rai yn gwerthu ychain, a defaid, a cholommenod, a'r newid-wyr arian yn eistedd.

15 Ac wedi gwneuthur ffangell o fan reffynnau, efe a'u gyrrodd hwyt oll allan o'r deml, y defaid hefyd a'r ychain; ac a dywalltodd allan arian y newidwyr, ac a ddyrchwelodd y byrddau:

16 Ac a ddywedodd wrth y rhai oedd yn gwerthu colommenod, Dygwch y rhai hyn oddi yma; a wnewch dy fy Nhaid i yn dy marchnad.

17 A'i ddisgyblion a gofiasant fod yn ysgrifenedig, Zêl dy dy di a'm hysoddi i.

18 ¶ Yna yr Iuddewon a atebasant ac a ddywedasant wrtho ef, Pa arwydd yr wyt ti yn ei ddangus i ni, gan dy fod yn gwneuthur y pethau hyn?

19 Yr Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Dimystriwch y deml hon, ac mewn tridiau y cyfodaf hi.

20 Yna yr Iuddewon a ddywedasant, Chwe blynedd a deugain y buwyd yn adeiladu y deml hon; ac a gyfodi di hi mewn tridiau?

21 Ond efe a ddywedasai am deml ei gorph.

22 Am hynny pan gyfododd efe o feirw, ei ddisgyblion ef a gofiasant iddo ddywedyd hyn wrthynt hwy: a hwy a gredasant yr ysgrifwyr, a'r gair a ddywedasai yr Iesu.

23 ¶ Ac fel yr oedd efe yn Jerusalem ar y pasc yn yr wyl, llawer a gredasant yn ei enw ef, wrth weled ei arwyddion a wnaethai efe.

24 Ond nid ymddiriedodd yr Iesu iddynt am dano ei hun, am yr adwaeni efe hwyt oll;

25 Ac nad oemr raid iddo dystiolaethu o neb iddo am ddynt: o herwydd yr oedd efe yn gwybod beth oedd mewn dyn.

PENNOD III.

1 *Crist yn dygwgu Nicodemus mo'r anghenrheidol yw ad-enedigiaeth. 14 Am ffridd yn ei furwolaeth ef. 16 Mawr gariad Duw tu ag at y byd. 18 Condemniad am anghrediniaeth. 23 Bedydd, tystiolaeth, ac athruwolaeth loam am Crist.*

A C yr oedd dyn o'r Phariseaid, a'i enw Nicodemus, pennaeth yr Iuddewon:

2 Hwn a ddaeth at yr Iesu liw nos, ac a ddywedodd wrtho, Rabbi, ny ni a wyddom mai dysgawdwr ydwyrt ti wedi dyfod oddi wrth Dduw: canys ni allai neb wneuthur y gwyrthiau hyn yr wyt ti yn eu gwneuthur, oni bai fod Duw gyd âg ef.

3 Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrtho, Yn wir, yn wir, meddaf i ti, Oddi eithr geni dyn drachefn, ni ddichon efe weled teyrnas Dduw.

4 Nicodemus a ddywedodd wrtho, Pa fodd y dichon dyn ei eni, ac efe yn hen? a ddichon efe fyned i groth ei fam elwaith, a'i eni?

5 Iesu a atebodd ac a ddywedodd, Yn wir, yn wir, meddaf i ti, Oddi eithr geni dyn o ddwfr ac o'r Yspryd, ni ddichon efe fyned i mewn i deyrnas Dduw.

6 Yr hyn a aned o'r enawd, sydd gnawd; a'r hyn a aned o'r Yspryd, sydd yspryd.

7 Na ryfedda ddywedyd o honof fi wrthynt, Y mae yn rhaid eich geni chiwi drachefn.

8 Y mae y gwynt yn chwythu lle y mynno; a thi a glywi ei swn ef, ond ni wyddost o ba le y mae yn dyfod, nac i ba le y mae yn myned: felly mae pob un a'r aned o'r Yspryd.

9 Nicodemus a atebodd ac a ddywedodd wrtho, Pa fodd y dichon y pethau hyn fod?

10 Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrtho, A wyt ti yn ddysgawdwr yn Israel, ac ni wyddost y pethau hyn?

11 Yn wir, yn wir, meddaf i ti, Mai yr hyn a wyddom yr ydym yn ei dystiolaethu; a'n welsom yr ydym yn ei dystiolaethu; a'n tystiolaeth ni nid ydych yn ei derbyn.

12 Os dywedais i chiwi bethau daearol, a chwithau nid ydych yn credu; pa fodd, os dywedaf i chiwi bethau nefol, y credwch?

13 Ac ni esgynodd neb i'r nef, oddi eithr yr hwn a ddisgynnodd o'r nef, sef Mab y dyn, yr hwn sydd yn y nef.

14 ¶ Ac megis y dyrchafodd Moses y sarph yn y diffaethwch, felly y mae yn rhaid dyrchafu Mab y dyn:

15 Fel na choller pwy bynnag a gredo ynddo ef, ond caffael o hono fywyd tragrywyddol.

16 ¶ Cansys felly y carodd Duw y byd, fel y rhoddodd efe ei unig-anedig Fab, fel na choller pwy bynnag a gredo ynddo ef, ond caffael o hono fywyd tragrywyddol.

17 Oblegid ni ddanfonedd Duw ei Fab i'r byd, i ddamnio y byd, ond fel yr achubid y byd trwyddo ef.

18 ¶ Yr hwn sydd yn credu ynddo ef, ni ddemnir: eithr yr hwn nid yw yn credu, a ddamnwyd eisoes; o herwydd na chredodd yn enw unig-anedig Fab Duw.

19 A hon yw y ddamnedigaeth; ddyfod goleuni i'r byd, a charu o ddyinion y ty-wyllwch yn fwy na'r goleuni: cansys yr oedd eu gweithredoedd hwy yn ddrwg.

20 O herwydd pob un a'r sydd yn gwneuthur drwg, sydd yn casau y goleuni, ac nid yw yn dyfod i'r goleuni, fel nad argyhoeddwr ei weithredoedd ef.

21 Ond yr hwn sydd yn gwneuthur gwirionedd, sydd yn dyfod i'r goleuni, fel yr eglurhaer ei weithredoedd ef, mai yn Nuw y gwnaed hwynt.

22 ¶ Wedi y pethau hyn, daeth yr Iesu a'i ddisgyblion i wlad Judea; ac a arhosodd yno gyd â hwynt, ac a feddyddiodd.

23 ¶ Ac yr oedd Ioan hefyd yn bedyddio yn Ailon, yn agos i Salim; cansys dyfroedd lawer oedd yno: a hwy a ddaethant ac a'u bedyddiwyd.

24 Cansys ni fwriais Ioan etto y'ngharchar. 25 ¶ Yna y bu ymofyn rhwng rhai o ddisgyblion Ioan a'r Iuddewon, ynghylch puredigaeth.

26 A hwy a ddaethant at Ioan, ac a ddywedasant wrtho, Rabbi, yr hwn oedd gyd â thi y tu hwnt i Iorddonen, am yr hwn y tystiolaethaist ti, wele, y mae hwnnw yn bedyddio, a phawb yn dyfod atto ef.

27 Ioan a atebodd ac a ddywedodd, Ni ddichon dyn dderbyn dim, oni bydd wedi ei roddi iddo o'r nef.

28 Chwychwi eich hunain ydych dystion i mi, ddywedyd o honof fi, Nid myfi yw y Crist, eithr fy mod wedi fy anfon o'i flaen ef.

29 Yr hwn sydd ganddo y brifod-ferch, yw y prifod-fab: ond cyfyll a prifod-fab, yr hwn sydd yn sefyll ac yn ei glywed ef, sydd yn llawenychu yn ddirfawr oblegid llef y prifod-fab: y llawenydd hwn mae fi gan hynny a gwiawnwyd.

30 Rhaid ydyw iddo ef gynnyddu, ac i minnau leihau.

31 Yr hwn a ddaeth oddi uchod, sydd goruwch pawb oll: yr hwn sydd o'r ddaear, sydd o'r ddaear, ac am y ddaear y mae yn llefaru: yr hwn sydd yn dyfod o'r nef, sydd yn goruwch pawb.

32 A'r hyn a welodd efe ac a glywodd, hynny y mae efe yn ei dystiolaethu: ond nid oes neb yn derbyn ei dystiolaeth ef.

33 Yr hwn a dderbyniodd ei dystiolaeth ef, a sellodd mai geirwir yw Duw.

34 Cansys yr hwn a anfonodd Duw, sydd yn llefaru geiriau Duw; oblegid nid wrth fesur y mae Duw yn rhoddi iddo ef yr Yspryd.

35 Y mae y Tad yn caru y Mab, ac efe a roddodd bob peth yn ei law ef.

36 Yr hwn sydd yn credu yn y Mab, y mae ganddo fywyd tragrywyddol: a'r hwn sydd heb gredu i'r Mab, ni wél fywyd; eithr y mae digofaint Duw yn aros arno ef.

PENNOD IV.

1 Crist yn ymddiddan â gwrtaig o Samaria, ac yn ei ddatguddio ei hun iddi. 27 Ei ddis-

gyblion yn rhyfoddu; 31 ac yntau yn hysbysu iddynt ei zel tu ag at ogoniant Duw. 39 Llawer o'r Samaritaid yn credu ynddo; 43 ac yntau yn myned ymaith i Galilea, ac yn iacháu mab y llywydd oedd yn gorwedd yn glaf yn Capernaum.

DAN wybu yr Arglwydd gan hynny glyw-
Ped o'r Phariseaid fod yr Iesu yn gwneuthur ac yn bedyddio mwy o ddisgyblion nag Ioan.

2 (Er na feddyddiasai yr Iesu ei hun, eithr ei ddisgyblion ef)

3 Efe a adawodd Judea, ac a aeth drachefn i Galilea.

4 Ac yr oedd yn rhaid iddo fyned trwy Samaria.

5 Efe a ddaeth gan hynny i ddinas yn Samaria a elwid Sichar, ger llaw y rhandir a roddasai Jacob i'w fab Joseph.

6 Ac yno yr oedd sffynnon Jacob. Yr Iesu gan hynny yn ddisgybluol gan y dalith, a eisteidodd felly ar y sffynnon: ac ynghylch y cheweched awr ydoedd hi.

7 Daeth gwrtaig o Samaria i dynnu dwfr: a'r Iesu a ddywedodd wrthi, Dyro i mi i yfed.

8 (Cansys ei ddisgyblion ef a aethent i'r ddinas i brynu bwyd)

9 Yna y wraig o Samaria a ddywedodd wrtho ef, Pa fodd yr ydwyf ti, a thi yn Iuddew, yn gofyn dŵd gennyf fi, a myfi yn wraig o Samaria? oblegid nid yw yr Iuddewon yn ymgyfeillach a'r Samaritaid.

10 Yr Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrthi, Ped adwaenit ti ddawn Duw, a phwy yw yr hwn sydd yn dywedyd wrthyf, Dyro i mi i yfed; tydi a ofynasit iddo ef, ac efe a roddasai i ti ddwfr bywiol.

11 Y wraig a ddywedodd wrtho, Arglwydd, nid oes gennyf ti ddim i godi dwfr, a'r pydw sydd ddwfn: o ba le gan hynny y mae gennyf ti y dwfr bywiol hwnnw?

12 A'i mwy wyt ti na'n tad Jacob, yr hwn a roddodd i ni y pydw, ac efe ei hun a yfodd o hono, a'i feihion, a'i anifeilliaid?

13 Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrthi, Pwy bynnag sydd yn yfed o'r dwfr hwn, efe a sychedd drachefn:

14 Ond pwy bynnag a yfo o'r dwfr a roddwyf i iddo, ni sychedd yn dragrywydd; eithr y dwfr a roddwyf iddo, a fydd ynddo yn sffynnon o ddwfr yn tarddu i fywyd tragrywyddol.

15 Y wraig a ddywedodd wrtho, Arglwydd, dyro i mi y dwfr hwn, fel na sychedwyf, ac na ddelwyf yma i godi dwfr.

16 Iesu a ddywedodd wrthi, Dos, galw dy wr, a thyred yma.

17 Y wraig a atebodd ac a ddywedodd, Nid oes gennyf wr. Iesu a ddywedodd wrthi, Da y dywedaist, Nid oes gennyf wr:

18 Cansys pump o wfr a fu i ti; a'r hwn sydd gennyf yr awrhon, nid yw wr i ti: hyn a ddywedaist yn wr.

19 Y wraig a ddywedodd wrtho ef, Arglwydd, mi a welaf mal prophwyd wyt ti.

20 Ein tadau a addollasant yn y mynydd hwn; ac yr ydych chiwl yn dywedyd mai yn Jerusalem y mae y man lle y mae yn rhaid addoli.

21 Iesu a ddywedodd wrthi hi, O wraig, cred fi, y mae yr awr yn dyfod, pryd nad addoloch y Tad, nac yn ymydd hwn, nac yn Jerusalem.

22 Chwychwi ydych yn addoli y peth ni wyddoch; ninnau ydym yn addoli y peth a wyddom: cansys iachawdriaeth sydd o'r Iuddewon.

23 Ond dyfod y mae yr awr, ac yn awr y mae hi, pan addolo y gwir addolwyr y Tad

mewn yspryd a gwirionedd: canys y cyfryw y mae y Tad yn eu ceisio i'w addoli ef.

24 Yspryd yw Duw; a rhaid i'r rhai a'i huddolant ef, addoli mewn yspryd a gwirionedd.

25 Y wraig a ddywedodd wrtho, Mi a wn fod y Messias yn dyfod, yr hwn a elwir Crist: pan ddelo hwnnw, efe a fynega i ni bob peth.

26 Iesu a ddywedodd wrthi hi, Myfi, yr hwn waf yn ymddiddan â thi, yw *hwnnw*.

27 ¶ Ac ar hyn y daeth ei ddisgyblion; a bu ryfedd ganddynt ei fod ef yn ymddiddan â gwraig: er hynny ni ddywedodd neb, Beth a geisai? neu, Faham yr ydwyf yn ymddiddan â hi?

28 Yna y wraig a adawodd ei dwf-lestr, ac a aeth i'r ddinas, ac a ddywedodd wrth y dynion,

29 Deuwch, gwelwch ddyn yr hwn a ddywedodd i mi yr hyn oll a wneuthum; onid hwn yw y Crist?

30 Yna hwy a sefthant allan o'r ddinas, ac a ddaethant atto ef.

31 ¶ Yn y cyfamser y disgyblion a attolygasant iddo, gan ddywedyd, Rabbî, bwytta.

32 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Y mae gennyf fi fwyd i'w fwytta yr hwn ni wyddoch chwi oddi wrtho.

33 Am hynny y disgyblion a ddywedasant wrth eu gilydd, A ddug neb iddo ddim i'w fwytta?

34 Iesu a ddywedodd wrthynt, Fy mwyd i yw gwneuthur ewylllys yr hwn a'm hanfonodd, a gorphen ei waith ef.

35 Onid ydych chiwi yn dywedyd, Y mae etto bedwar mis, ac yna y daw y cynhauf? Wele, yr ydwyf fi yn dywedyd wrthynt, Dycheffwch eich llygaid, ac edrychwch ar y meusydd; canys gwynion ydynt eisoes i'r cynhauf.

36 A'r hwn sydd yn medd, sydd yn derbyn cyfflog, ac yn casglu ffrwyth i fywyd tragywddol: fel y byddo i'r hwn sydd yn hau, ac i'r hwn sydd yn medd, lawenyachu ynghyd.

37 Canys yn hyn y mae y gair yn wir, Mai arall yw yr hwn sydd yn hau, ac arall yr hwn sydd yn medd.

38 Myfi a'ch anfonais chwi i feid yr hyn ni lafuriaisoch: eraill a lafuriasant, a chwithau a aethoch i mewn i'w llafur hwynt.

39 ¶ A llawer o'r Samariaid o'r ddinas honno a gredasant ynddo, o herwydd gair y wraig, yr hon oedd yn tystiolaethu, Efe a ddywedodd i mi yr hyn oll a wneuthum.

40 Am hynny pan ddaeth y Samariaid atto ef, hwy a attolygasant iddo aros gyd â hwynt. Ac efe a arhosodd yno ddeuddydd.

41 A mwy o lawer a gredasant ynddo ef, oblegid ei air ei hun.

42 A hwy a ddywedasant wrth y wraig, Nid ydym ni weithian yn credu, oblegid dy ymadrodd di: canys ni a'f clywsom ef ein hunain, ac a wyddom mai hwn yn ddaiau yw y Crist, Iachawdwr y byd.

43 ¶ Ac yn mhnen y ddeuddydd efe a aeth ymaith oddi yno, ac a aeth i Galilea.

44 Canys yr Iesu ei hun a tystiolaethodd, nad ydyw prophwyd yn cael anrhydedd yn ei wlad ei hun.

45 Yna pan ddaeth efe i Galilea, y Galileaid a'i derbyniasant ef, wedi lldynt weled yr holl bethau a wnaeth efe yn Jerusalem ar yr wyl: canys hwythau a ddaethant i'r wyl.

46 Felly yr Iesu a ddaeth drachefn i Cana yn Galilea, lle y gwnaeth efe y dwf yn win. Ac yr oedd rhyw bendefig yr hwn yr oedd ei fab yn glaf yn Capernaum.

47 ¶ Pan glybu hwn ddyfod o'r Iesu o Judea i Galilea, efe a aeth atto ef, ac a attol-

ygodd iddo ddyfod i waered, a Iachâu ei fab ef: canys yr oedd efe yn mron marw.

48 Yna Iesu a ddywedodd wrtho ef, Oni welwch chwi arwyddion a rhyfeddodau, ni chredwch.

49 Y pendefig a ddywedodd wrtho ef, O Arglwydd, tyred i waered cyn marw fy machgen.

50 Iesu a ddywedodd wrtho ef, Dos ymaith; y mae dy fab yn fyw. A'r gwr a gredodd y gair a ddywedasai Iesu wrtho, ac efe a aeth ymaith.

51 Ac fel yr oedd efe yr awrhon yn myned i waered, ei weision a gyfarfuant âg ef, ac a fynegasant, gan ddywedyd, Y mae dy fachgen yn fyw.

52 Yna efe a ofynodd iddynt yr awr y gwellhasal arno. A hwy a ddywedasant wrtho, Doe, y seithfed awr, y gadawodd y cryd ef.

53 Yna y gwybu y tad mai yr awr honno oedd, yn yr hon y dywedasai Iesu wrtho ef, Y mae dy fab yn fyw. Ac efe a gredodd, a'i holl dy.

54 Yr ail arwydd yma drachefn a wnaeth yr Iesu, wedi dyfod o Judea i Galilea.

PENNOD V.

1 Yr Iesu ar y dydd sabbath yn Iachâu yr hwn a fusasai glaf namyn dwy flynedd deugain: 10 a'r Iuddewon am hymny yn cwerthu, ac yn ei erlid ef. 17 Ac yntau yn ateb drosto ei hun, ac yn eu hargyhoeddi hwy, gan ddangos pwy ydyw ef, trwy dystiolaeth ei Dad, 32 ac Ioan, 36 a'i weithredoedd ei hun, 39 a'r ysgrythyrau.

WEDI hymny yr oedd gwyl yr Iuddewon; a'r Iesu a aeth i fynu i Jerusalem.

2 Ac y mae yn Jerusalem, wrth *farchnad* y defaid, llyn a elwir yn Hebraeg, Bethesda, ag iddo bwm porth:

3 Yn y rhai y gorweddai llaws mawr o ral cleffion, deillion, cloffion, gwywedigion, yn disgwyl am gynhyrfaid y dwf.

4 Canys angel oedd ar amserau yn disgyn i'r llyn, ac yn cynhyrfu y dwf: yna yr hwn a elai i mewn yn gyntaf ar oll cynhyrfu y dwf, a fî yn iach o ba glefyd bynnag a fyddai arno.

5 Ac yr oedd rhyw ddyn yno, yr hwn a fusasai glaf namyn dwy flynedd deugain.

6 Yr Iesu, pan welodd hwn yn gorwedd, a gwybod ei fod ef *felly* yn hir o amser bellach, a ddywedodd wrtho, A fynni di dy wneuthur yn iach?

7 Y claf a atebodd iddo, Arglwydd, nid oes gennyf ddyn i'm bwrw i'r llyn, pan gynhyrfir y dwf: ond tra fyddwyf fi yn dyfod, arall a ddisgyn o'm blaen i.

8 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Cyfod, cymmer dy wely i fynu, a rhodia.

9 Ac yn ebrwydd y gwnaed y dyn yn iach; ac efe a gododd ei wely, ac a rodiodd. A'r sabbath oedd y diwrnod hwnnw.

10 ¶ Am hynny yr Iuddewon a ddywedasant wrth yr hwn a wnaethid yn iach, Y sabbath yw hi: nid cyfreithlawn i ti godi dy wely.

11 Efe a atebodd iddynt, Yr hwn a'm gwnaeth i yn iach, efe a ddywedodd wrthyf, Cyfod dy wely, a rhodia?

12 Yna hwy a ofynasant iddo, Pwy yw y dyn a ddywedodd wrthyf ti, Cyfod dy wely, a rhodia?

13 A'r hwn a Iachasid ni wyddai pwy oedd efe. Canys yr Iesu a giliasai o'r dyfod oedd yn y fan honno.

14 Wedi hynny yr Iesu a'i cafodd ef yn y deml, ac a ddywedodd wrtho, Wele, tî a wnaethpwyd yn iach: na phecha mwyaeh, rhag digwydd i ti beth a fyddo gwaeth.

15 Y dyn a aeth ymaith, ac a fynegodd i'r

Iuddewon, mai yr Iesu oedd yr hwn a'i gwnaethai ef yn iach.

16 Ac am hynny yr Iuddewon a erlidiasant yr Iesu, ac a geisiasant ei ladd ef, oblegid iddo wneuthur y pethau hyn ar y sabbath.

17 ¶ Ond yr Iesu a'u hattebodd hwynt, Y mae fy Nhad yn gweithio hyd yn hyn, ac yr ydwyf ffinau yn gweithio.

18 Am hyn gan hynny yr Iuddewon a geisiasant yn fwy ei ladd ef, oblegid nid yn unig iddo dorri y sabbath, ond hefyd iddo ddywedyd fod Duw yn Dad iddo, gan ei wneuthur ei hun yn gystal â Duw.

19 Yna yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Ni ddechou y Mab wneuthur dim o hono ei hunan, eithr yr hyn a welo efe y Tad yn ei wneuthur: canys beth byfnag y mae efe yn ei wneuthur, hynny hefyd y mae y Mab yr ei stund yn ei wneuthur.

20 Canys y Tad sydd yn caru y Mab, ac yn dangosiddo yr hyn oll y mae efe yn ei wneuthur: ac efe a ddengys iddo ef weithredoedd mwy na'r rhai hyn, fel y rhyfeddod chwi.

21 Oblegid megis y mae y Tad yn cyfodi y rhai meirw, ac yn eu bywthau; felly hefyd y mae y Mab yn bywthau y rhai a fyfno.

22 Canys y Tad nid yw yn barnu neb; eithr efe a roddes bob barn i'r Mab:

23 Fel yr anrhydeddai pawb y Mab, fel y maent yn anrhydeddu y Tad. Yr hwn nid yw yn anrhydeddu y Mab, nid yw yn anrhydeddu y Tad yr hwn a'i hanfonodd ef.

24 Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Y neb sydd yn gwrandio fy ngair i, ac yn credu i'r hwn a'm hanfonodd i, a gaff fywyd tragwyddol, ac ni ddaw i farn; eithr efe a achtrwodd o farwolaeth i fywyd.

25 Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Y mae yr awr yn dyfod, ac yn awr y mae, pan glywo y meirw lef Mab Duw: a'r rhai a glywant, a fyddant byw.

26 Canys megis y mae gan y Tad fywyd ynddo ei hunan, felly y rhoddos efe i'r Mab hefyd fod ganddo fywyd ynddo ei hun;

27 Ac a roddes awdurdod iiddo i wneuthur barn hefyd, o herwydd ei fod yn Fab dyn.

28 Na ryfeddweh am hyn: canys y mae yr awr yn dyfod, yn yr hon y caiff pawb a'r sydd yn y beddau glywed ei leferydd ef:

29 A hwy a ddeuant allan: y rhai a wnaethant dda, i adgyfodiad bywyd; ond y rhai a wnaethant ddrwg, i adgyfodiad barn.

30 Ni allaf fi wneuthur dim o honof fy hunan: fel yr ydwyf yn clywed, yr ydwyf yn barnu: a'm barn i sydd gyflawn; canys nid ydwyf yn ceisio fy ewyllys fy hunan, ond ewyllys y Tad yr hwn a'm hanfonodd i.

31 Os ydwyf fi yn tystiolaethu am danaf fy hunan, nid yw fy nhystiolaeth i wir.

32 ¶ Arall sydd yn tystiolaethu am danaf fi; ac mi wn mai gwir yw y dystiolaeth y mae efe yn ei tystiolaethu am danaf fi.

33 Chwydychwi a anfonasoch at Ioan, ac efe a ddog dystiolaeth i'r gwirionedd.

34 Ond myfi nid ydwyf yn derbyn tystiolaeth gan ddyn: eithr y pethau hyn yr ydwyf yn eu dywedyd, fel y gwareder chwi.

35 Efe oedd ganwyll yn llosgi, ac yn goluo; a chwithau oeddych ewyllysgar i orfoddu dros amser yn ei oleuni ef.

36 ¶ Ond y mae gennyf fi dystiolaeth fwy nag Ioan: canys y gweithredoedd a roddes y Tad i mi i'w gorphen, y gweithredoedd hynny y rhai yr ydwyf fi yn eu gwneuthur, sydd yn tystiolaethu am danaf fi, mai y Tad a'm hanfonodd i.

37 A'r Tad, yr hwn a'm hanfonodd i, efe a

dystiolaethodd am danaf fi. Ond ni chlywsoch chwi ei lais ef un amaer, ac ni welasoch ei wedd ef.

38 Ac nid oes gennyf chwi mo'i air ef yn aros ynnoch: canys yr hwn a anfonodd efe, hwnnw nid ydych chwi yn credu iddo.

39 ¶ Chwiliwch yr ysgrythrau; canys ynddynt hwy yr ydych chwi yn meddwl cael bywyd tragwyddol: a hwynt-hwyf yw y rhai sydd yn tystiolaethu am danaf fi.

40 Ond ni fyynnwch chwi ddyfod ataf fi, fel y caffoch fywyd.

41 Nid ydwyf fi yn derbyn gogoniant oddi wrth ddynion.

42 Ond myfi a'ch adwaen chwi, nad oes gennyf gariad Duw ynoch.

43 Myfi a ddaethum yn enw fy Nhad, ac nid ydych yn fy nerbyn i: os arall a ddaw yn ei enw ei hun, hwnnw a dderbyniwch.

44 Pa fodd y gellwch chwi gredw, y rhai ydych yn derbyn gogoniant gan eich glydd, ac heb geisio y gogoniant sydd oddi wrth Dduw yn unig?

45 Na thyniwech y cyhuddaf fi chwi wrth y Tad: y mae a'ch cyhudda chwi, sef Moses, yn yr hwn yr ydych yn gobetiho.

46 Canys pe credasoch chwi i Moses, chwi a gredasoch i minnau: oblegid am danaf fi yr ysgrifonodd efe.

47 Ond os chwi ni chredwch i'w ysgrifonadeu ef, pa fodd y credwch i'm geiriau i?

PENNOD VI.

1 *Crist yn portei pum mil o bobl d' phum torth, a dau bysgodyn.* 15 *A'r bobl o herwydd hynny yn ceisio ei wneuthur ef yn frenhin.* 16 *Ac yntau yn ceisio ei neilldu, ac yn rhodio ar y môr at ei ddisgyblion:* 26 *ac yn osgwddu y bobl oedd yn heidio ar ei ol, a holl gnaswdd wrandawyr ei air:* 32 *ac yn dangos mai efe yw bara y bywyd i'r ffydloniaid.* 66 *Llawer o ddisgyblion yn ymadael ag ef.* 68 *Petr yn ei fudoer ef.* 70 *Bod Judas yn gythraul.*

WEDI y pethau hyn yr aeth yr Iesu dros fôr Galilea, hwnnw yw môr Tiberias.

2 A thyrfa fawr a'i canlynodd ef; canys hwy a welent ei arwyddion y rhai a wnaethai efe ar y cleifion.

3 A'r Iesu a aeth i fynu i'r mynydd, ac a eisteddodd yno gyd â'i ddisgyblion.

4 A'r pasg, gwyl yr Iuddewon, oedd yn agos.

5 ¶ Yna yr Iesu a ddyrchafodd ei lygaid, ac a welodd fod tyrfa fawr yn dyfod ataf; ac a ddywedodd wrth Phylip, O ba le y prynwa ni fara, fel y caffo y rhai hyn fwyta?

6 (A hyn a ddywedodd efe i'w brofi ef: canys efe a wyddai beth yr oedd efe ar fedr ei wneuthur)

7 Phylip a'i hattebodd ef, Gwerth dau can ceiniog o fara nid yw ddigon iddynt hwy, fel y gallu pob un o honynt gymmyrd ychydig.

8 Un o'i ddisgyblion a ddywedodd wrtho; Andrea, brawd Simon Petr,

9 Y mae yma ryw fachgenynn, a chanddo bwm torth haid, a dau bysgodyn: ond beth yw hynny rhwng cynnifer?

10 A'r Iesu a ddywedodd, Perwch i'r dynion eistedd i lawr. Ac yr oedd glaswellt lawer yn y fan honno. Felly y gwyr a eisteddasant i lawr, ynghylch pum mil o nifer.

11 A'r Iesu a gymmerth y torthau, ac wedi iddo ddtioch, efe a'w rhannodd i'r disgyblion, a'r disgyblion yr rhai oedd yr eistedd; felly hefyd o'r pysgod, cymmaint ag a fynasant.

12 Ac wedi eu digoni hwynt, efe a ddywedodd wrth ei ddisgyblion, Ceagwch y briwfyd gweddill, fel na choller dim.

13 Am hynny hwy a'u ceaslasant, ac a lanwasant ddeuddeg baagedaid o'r briwfywd o'r pum torth haidd a weddillasant gan y rhai a fwyttasant.

14 Yna y dynion, pan welasant yr arwydd a wnaethai yr Iesu, a ddywedasant, Hwn yn ddau yw y prophwyd oedd ar ddyfod i'r byd.

15 ¶ Yr Iesu gan hynny, pan wybu eu bod hwy ar fedr dyfod, a'i gipio ef i'w wneuthur yn frenhin, a giliodd drachefn i'r mynydd, ei hunan yn unig.

16 A phan hwyrhodd hi, ei ddiagyblion a aethant i waered at y môr.

17 Ac wedi iddynt ddringo i long, hwy a aethant dros y môr i Capernaum. Ac yr oedd hi weithian yn dywyll, a'r Iesu ni ddaethai attynt hwy.

18 A'r môr, gan wynt mawr yn chwythu, a gododd.

19 Yna, wedi iddynt rwyfo ynghylch pump ar hugain neu ddeg ar hugain o ystadiau, hwy a welent yr Iesu yn rhodio ar y môr, ac yn nesáu at y llong; ac a ofnasant.

20 Ond efe a ddywedodd wrthynt, Myfi yw; nac ofnwch.

21 Yna y derbynlassant ef yn chwannog i'r llong; ac yn ebrwydd yr oedd y llong wrth y tir yr oeddynt yn myned iddo.

22 ¶ Trannoeth, pan welodd y dyrfa oedd yn sefyll y tu hwnt i'r môr, nad oedd un llong arall yno ond yr un honno i'r hen yr aethai ei ddiagyblion ef, ac nad aethai yr Iesu gyd a'i ddiagyblion i'r llong, ond myned o'i ddiagyblion ymaith eu hunain;

23 (Eithr llongau eraill a ddaethent o Tiberias yn gyfagos i'r fan lle y bwyttasant hwy fara, wedi i'r Arglwydd roddi ditloch)

24 Pan welodd y dyrfa gan hynny nad oedd yr Iesu yno, na'i ddiagyblion, hwythau a aethant i longau, ac a ddaethant i Capernaum, dan geisio yr Iesu.

25 Ac wedi iddynt ei gael ef y tu hwnt i'r môr, hwy a ddywedasant wrtho, Rabbi, pa bryd y daethost ti yma?

26 Yr Iesu a atebodd iddynt, ac a ddywedodd, Yn wir, yn wir, meddaf i chiwi, Yr ydych chiwi yn fy ngheisio i, nid o herwydd i chiwi weled y gwyrthiau, eithr o herwydd i chiwi fwytta o'r torthau, a'ch digoni.

27 Llafuriwch nid am y bwyd a dderfydd, eithr am y bwyd a bery i fywyd tragywyddol, yr hwn a ddyry Mab y dyn i chiwi: canys hwn a sellodd Duw Dad.

28 Yna y dywedasant wrtho, Pa beth a wnawn ni, fel y gweithredom weithredoedd Duw?

29 Yr Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Hyn yw gwaith Duw; credu o honoch yn yr hwn a aufonodd efe.

30 Dywedasant gan hynny wrtho ef, Pa arwydd yr ydwyt ti yn ei wneuthur, fel y gwelom, ac y credom i ti? pa beth yr wyt ti yn ei weithredu?

31 Ein tadau ni a fwyttasant y manna yn yr anialwch, fel y mae yn ysgrifenedig. Efe a roddodd iddynt fara o'r nef i'w fwytta.

32 Yna yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Yn wir, yn wir, meddaf i chiwi, Nid Moses a roddodd i chiwi y bara o'r nef: eithr fy Nhad sydd yn rhoddi i chiwi y gwir fara o'r nef.

33 Canys bara Duw ydyw yr hwn sydd yn dyfod i waered o'r nef, ac yn rhoddi bywyd i'r byd.

34 Yna hwy a ddywedasant wrtho, Arglwydd, dyro i ni y bara hwn yn wastadol.

35 A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Myfi yw bara y bywyd. Yr hwn sydd yn dyfod attaf fi, ni newyna; a'r hwn sydd yn credu ynof fi, ni sycheda un amset.

36 Eithr dywedais wrthyhch, i chiwi fy ngwaled, ac nad ydych yn credu.

37 Yr hyn oll y mae y Tad yn ei roddi i mi, a ddaw attaf fi: a'r hwn a ddél attaf fi, nis bwriaf ef allan ddim.

38 Canys myfi a ddisgynais o'r nef, nid i wneuthur fy ewyllys fy hun, ond ewyllys yr hwn a'm hanfonodd.

39 A hyn yw ewyllys y Tad a'm hanfonodd i; o'r cwbl a roddes efe i mi, na cholllwn ddim o hono, eithr bod i mi ei adgyfodi ef yn y dydd diweddaf.

40 A hyn yw ewyllys yr hwn a'm hanfonodd i; cael o bob un a'r sydd yn gweled y Mab, ac yn credu ynddo ef, fywyd tragywyddol: a myfi a'i hadgyfodaf ef yn y dydd diweddaf.

41 Yna yr Iuddewon a rwnghasant yn ei erbyn ef, o herwydd iddo ddywedyd, Myfi yw y bara a ddaeth i waered o'r nef.

42 A hwy a ddywedasant, Onid hwn yw Iesu mab Joseph, tad a mam yr hwn a adwaenon ni? pa fodd gan hynny y mae ef yn dywedyd, O'r nef yn disgynais?

43 Yna yr Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Na furmurwch wrth eich gilydd.

44 Ni ddichon neb ddyfod attaf fi, oddi eithr i'r Tad, yr hwn a'm hanfonodd, ei dynnu ef: a myfi a'i hadgyfodaf ef y dydd diweddaf.

45 Y mae yn ysgrifenedig yn y prophwydi, A phawb a fyddant wedi eu dysgu gan Dduw. Pob un gan hynny a glywodd gan y Tad, ac a ddisgodd, sydd yn dyfod attaf fi.

46 Nid o herwydd gwelod o neb y Tad, ond yr hwn sydd o Dduw; ac efe a welodd y Tad.

47 Yn wir, yn wir, meddaf i chiwi, Yr hwn sydd yn credu ynof fi, sydd ganddo fywyd tragywyddol.

48 Myfi yw bara y bywyd.

49 Eich tadau chiwi a fwyttasant y manna yn yr anialwch, ac a fuont feirw.

50 Hwn yw y bara sydd yn dyfod i waered o'r nef, fel y bwyttâd dyn o hono, ac na byddo marw.

51 Myfi yw y bara bywiol, yr hwn a ddaeth i waered o'r nef. Os bwyty neb o'r bara hwn, efe a fydd byw yn dragywydd. A'r bara a roddaf fi, yw fy nghnawd i, yr hwn a roddaf fi dros fywyd y byd.

52 Yna yr Iuddewon a ymrsonasant a'u gilydd, gan ddywedyd, Pa fodd y dichon hwn roddi i ni ei gnawd i'w fwytta?

53 Yna yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Yn wir, yn wir, meddaf i chiwi, Oni fwyttêwch gnawd Mab y dyn, ac oni yfweh ei waed ef, nid oes gennyhch fywyd yn och.

54 Yr hwn sydd yn bwytta fy nghnawd i, ac yn yfed fy ngwaed i, sydd ganddo fywyd tragywyddol: ac myfi a'i hadgyfodaf ef yn y dydd diweddaf.

55 Canys fy nghnawd i sydd fwyd yn wir, a'm gwaed i sydd ddiol yn wir.

56 Yr hwn sydd yn bwytta fy nghnawd i, ac yn yfed fy ngwaed i, sydd yn aros ynof fi, a minnau ynddo yntau.

57 Fel yr aufonodd y Tad byw fi, ac yr ydwyf fi yn byw trwy y Tad: felly yr hwn sydd yn fy mwytta i, yntau a fydd byw trwof fi.

58 Dyma y bara a ddaeth i waered o'r nef: nid megis y bwyttâd eich tadau chiwi y manna, ac y buont feirw. Y neb sydd yn bwytta y bara hwn, a fydd byw yn dragywydd.

59 Y pethau hyn a ddywedodd efe yn y synagog, wrth athrawisethu yn Capernaum.

60 Llauer gan hynny o'i ddiagyblion, pan glywasant, a ddywedasant, Caled yw yr ymddrodd hwn; pwy a ddichon wrando arno?

61 Pan wybu yr Iesu ynddo ei hun, fod ei

ddisgyblion yn grwnach am hyn, efe a ddywedodd wrthynt, A ydyw hyn yn eich zhwystro chwi?

62 Beth gan hynny os gwelwch Fab y dyn yn dyrchafu lle yr oedd efe o'r blaen?

63 Yr yspryd yw yr hyn sydd yn byw hâu; y enawd nid yw yn lleâu dim; y geiriau yr ydwyf fi yn eu llefaru wrthychi, yspryd ydynt, a bywyd ydynt.

64 Ond y mae o honoch chwi raf nid ydynt yn credu. Canys yr Iesu a wyddai o'r dechreuad, pwy oedd y rhai nid oedd yn credu, a phwy oedd yr hwn a'i bradychai ef.

65 Ac efe a ddywedodd, Am hynny y dywedais wrthychi, na ddiehon neb ddyfod attaf fi, oni bydd wedi ei roddi iddo oddi wrth fy Nhau.

66 ¶ O hynny allan llawer o'i ddisgyblion ef a aethant yn eu hol, ac ni roddasant mwyach gyd âg ef.

67 Am hynny yr Iesu a ddywedodd wrth y deuddeg, A fynnwch chwithau hefyd fyned ymaith?

68 Yna Simon Petr a'i hattebodd ef, O Arglwydd, at bwy yr awn ni? gennynt ti y mae geiriau bywyd tragwyddol.

69 Ac yr ydym ni yn credu, ac ym gwybod mai tydi yw y Crist, Mab y Duw byw.

70 Iesu a'u hattebodd hwynt, Oni ddewisais i chwychi w y deuddeg, ac o honoch y mae un yn ddiatol?

71 Kithr efe a ddywedasai am Judas Iscariot, mab Simon: canys nid oedd ar fedr ei fradychu ef, ac efe yn un o'r deuddeg.

PENNOD VII.

1 Iesu yn argyhoeddi rhyfys a hyfler ei geraint: 10 yn myned i fynu o Galilea i wyl y pebyll: 14 yn dyngu yn y deml. 40 Amrynu dyb am dano ef ym mhlith y bobl. 45 Y Phariseaid yn ddisgyblion am na ddalatas eu swyddogion hwy ef; ac yn rhoddi sen i Nicodemus am gymmeryd ei blat ef.

A'R Iesu a roddodd ar ol y pethau hyn yn Galilea: canys nid oedd efe yn chwenych rhodio yn Judea, oblegid bod yr Iuddewon yn ceisio ei ladd ef.

2 A gwyl yr Iuddewon, sef gwyl y pebyll, oedd yn agos.

3 Am hynny ei frodyr ef a ddywedasant wrtho, Cerdda ymaith oddi yma, a dos i Judea; fel y gwelo dy ddisgyblion dy weithredoedd di y rhai yr ydwynt yn eu gwneuthur.

4 Canys nid oes neb yn gwneuthur dim yn ddirgel, ac yntau yn ceisio bod yn gyhoedd: ond wyt ti yn gwneuthur y pethau hyn, amlyga dy hun i'r byd.

5 Canys nid oedd ei frodyr yn credu ynddo.

6 Yna yr Iesu a ddywedodd wrthynt hwy, Ni ddaeth fy amser i etto: ond eich amser chwi sydd yn wastad yn barud.

7 Ni ddichon y byd eich casâu chwi; ond myfi y mae yn ei gasâu, o herwydd fy mod i yn tystiolaethu am dano, fod ei weithredoedd ef yn ddrwg.

8 Ewch chwi i fynu i'r wyl hon: nid wyf fi etto yn myned i fynu i'r wyl hon, oblegid ni chyflawnwyd fy amser i etto.

9 Gwedi iddo ddywedyd y pethau hyn wrthynt, efe a arhosodd yn Galilea.

10 ¶ Ac wedi myned o'i frodyr ef i fynu, yna yntau hefyd a aeth i fynu i'r wyl; nid yn amlyg, ond megis yn ddirgel.

11 Yna yr Iuddewon a'i ceisiant ef yn yr wyl, ac a ddywedasant, Pa le y mae efe?

12 A murmur mawr oedd am dano ef ym

myg y bobl. Canys rhai a ddywedent, Gwr da yw: ac eraill a ddywedent, Nag é; eithr twyllu y bobl y mae.

13 Er hynny ni lefarodd neb yn egiur am dano ef, rhag ofn yr Iuddewon.

14 ¶ Ac yr awron ynghylch canol yr wyl, yr Iesu a aeth i fynu i'r deml, ac a athrawiaethodd.

15 A'r Iuddewon a ryfeddasant, gan ddywedyd, Pa fodd y medr hwn ddygeidiaeth, ac yntau heb ddyngu?

16 Yr Iesu a atebodd iddynt, ac a ddywedodd, Fy nysgeidiaeth nid eiddof fi yw, eithr eiddo yr hwn a'm hanfonodd i.

17 Os ewyllysia neb wneuthur ei cwyllys ef, efe a gaiff wybod am y ddygeidiaeth, pa un ai o Dduw y mae hi, ai myfi o honof fy hun sydd yn llefaru.

18 Y mae yr hwn sydd yn llefaru o hono ei hun, yn ceisio ei ogomiant ei hun: ond yr hwn sydd yn ceisio gogoniant yr hwn a'i hanfonodd, hwnnw sydd eirwir, ac anghyflawnder nid oes ynddo ef.

19 Oni roddes Moses i chwi y gyfraith, ac nid oes neb o honoch yn gwneuthur y gyfraith? Paham yr ydych yn ceisio fy lladd i?

20 Y bobl a atebodd ac a ddywedodd, Y mae gennynt ti gythraul: pwy sydd yn ceisio dy ladd di?

21 Yr Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Un weithred a wneuthum, ac yr ydych oll yn rhyfeddu.

22 Am hynny y rhoddes Moses i chwi yr enwaediad (nid o herwydd ei fod o Moses, eithr o'r tadau) ac yr ydych yn enwaedu ar ddyrn ar y sabbath.

23 Os yw dyn yn derbyn enwaediad ar y sabbath, heb dorri cyfraith Moses; a ydych yn lliodig wrthyf fi, am i mi wneuthur dyn yn holliach ar y sabbath?

24 Na fernwch wrth y golwg, eithr bernwch farn gyflawn.

25 Yna y dywedodd rhai o'r Hierosolymtaniaid, Onid hwn yw yr un y maent hwy yn ceisio ei ladd?

26 Ac wele, y mae yn llefaru ar gyhoedd, ac nid ydynt yn dywedyd dim wrtho ef: a wybu y pennaethiaid mewn gwirionedd mai hwn yw Crist yn wir?

27 Kithr nym a adwaenom hwn o ba le y mae: eithr pan ddél Crist, nis gwyf neb o ba le y mae.

28 Am hynny yr Iesu, wrth athrawiaethu yn y deml, a lefodd ac a ddywedodd, Chwi a'm hadwaenoch i, ac a wyddoch o ba le yr ydwyf fi: ac ni ddaethum i o honof fy hun, eithr y mae yn gywir yr hwn a'm hanfonodd i, yr hwn nid adwaenoch chwi.

29 Ond myfi a'i hadwaen: oblegid o honof yr ydwyf fi, ac efe a'm hanfonodd i.

30 Am hynny hwy a geisiant ei ddal ef: ond ni osododd neb law arno, am na ddasethai ei awr ef etto.

31 A llawer o'r bobl a gredasant ynddo, ac a ddywedasant, Pan ddeilo Crist, a wna efe fwy o arwyddion na'r rhai hyn a wnaeth hwn?

32 ¶ Y Phariseaid a glywsant fod y bobl yn murmur y pethau hyn am dano ef; a'r Phariseaid a'r arch-offeiriaid a anfonasant swyddogion i'w ddal ef.

33 Am hynny y dywedodd yr Iesu wrthynt hwy, Yr ydwyf fi ychydig amser etto gyd â chwi, ac yr wyf yn myned at yr hwn a'm hanfonodd.

34 Chwi a'm ceiswch, ac ni'm ceiwch: a lle yr ydwyf fi, ni ellwch chwi ddyfod.

35 Yna y dywedodd yr Iuddewon ya eu

tnyag eu hunain, I ba le y mae hwn ar fedr myned, fel na chaffom ni ef? ai at y rhai sydd ar wasgar yn mhllith y Groegiaid y mae eie ar fedr myned, a dysgu y Groegiaid?

36 Pa ymadrodd yw hwn a ddywedodd efe, Chwi a'm ceisiwch, ac ni'm cewch: a lle yr ydwyf fi, ni ellwch chwi ddyfod?

37 Ac ar y dydd diweddar, y dydd mawr o'r wyl, y safodd yr Iesu, ac a lefodd, gan ddywedyd, Od oes ar neb syched, deued attaf fi, ac yfed.

38 Yr hwn sydd yn credu ynof fi, megis y dywedodd yr ysgrhythr, afoydd o ddwr bywiol a ddylliant o'i groth ef.

39 (A hyn a ddywedodd efe am yr Yspryd, yr hwn a gai y rhai a gredent ynddo ef ei dderbyn: canys etto nid oedd yr Yspryd Glan wedi ei roddi, o herwydd na ogonedd- asid yr Iesu etto)

40 ¶ Am hynny llawer o'r bobl, wedi clywed yr ymadrodd hwn, a ddywedasant, Yn wir hwn yw y Prophwyd.

41 Eraill a ddywedasant, Hwn yw Crist. Eraill a ddywedasant, Ai o Galilea y daw Crist?

42 Oni ddywedodd yr ysgrhythr, Mai o had Dafydd, ac o Bethlehem, y dref lle y bu Dafydd, y mae Crist yn dyfod?

43 Felly yr aeth ymrafael ym mysg y bobl o'i blegid ef.

44 A rhai o honynt a fynasant ei ddal ef: ond ni oesodd neb ddwyliaw arno.

45 ¶ Yna y daeth y swyddogion at yr arch- ofeiriad a'r Phariseid; a hwy a ddywedasant wrthynt hwy, Paham na ddygasoch chwi ef?

46 A'r swyddogion a attebasant, Ni lefarodd dyn erioed fel y dyn hwn.

47 Yna y Phariseid a attebasant lddynt, A hudwyd ohithau hefyd?

48 A gredodd neb o'r pennaethiaid ynddo ef, neu o'r Phariseid?

49 Eithr y bobl hyn, y rhai ni wyddant y gyfraith, mellidgedig ydynt.

50 Nicodemus (yr hwn a ddaethai at yr Iesu o hyd nos, ac oedd un o honynt) a ddywed- odd wrthynt,

51 A ydyw ein cyfraith ni yn barnu dyn, oddi eithr clywed ganddo ef yn gyntaf, a gwydd beth a wnaeth efe?

52 Hwythau a attebasant ac a ddywedasant wrtho, A ydwyf titihau o Galilea? Chwilia a gwel, na chododd prophwyd o Galilea.

53 A phob un a aeth i'w dy ei hun.

PENNOD VIII.

I Crist yn gwaredu y torraig a ddaliesid mewn godineb: 12 yn pregethu ei fod ef ei hun yn oleuni y byd; ac yn gwirio ei athrawiaeth: 33 yn ateb yr Iuddewon a wnaent eu bost o Abraham; 50 ac yn gochelyd eu creulondeb hwy.

A'r Iesu a aeth i fynydd yr Olew-wydd: A 2 Ac a ddaeth drachefn y bore i'r deml; a'r holl bobl a ddaeth atto ef: yntau a eisteddodd, ac a'u dysgodd hwynt.

3 A'r ysgrifenyddion a'r Phariseid a ddyg- asant atto ef wraig yr hon a ddaliesid mewn godineb; ac wedi ei gosod hi yn y canol,

4 Hwy a ddywedasant wrtho, Athraw, y wraig hon a ddaliwyd ar y weithred yn godinebu.

5 A Moses yn y gyfraith a orchymynodd i mi labyddio y cyfryw: beth gan hynny yr wyt ti yn ei ddywedyd?

6 A hyn a ddywedasant hwy, gan ei demtio ef, fel y gallent ei gyhuddo ef. Eithr yr Iesu, wedi ymgrymmu tu a'r llawr, a ysgrifennodd a'i fys ar y ddaear, heb gymmeryd arno eu clywed.

7 Ond fel yr oeddynt hwy yn parhau yn gofyn liddo, efe a ymunionodd, ac a ddywed- odd wrthynt, Yr hwn sydd ddihechod o hon- och, tafed yn gyntaf garreg atti hi.

8 Ac wedi liddo eilwaith ymgrymmu tu a'r llawr, efe a ysgrifennodd ar y ddaear.

9 Hwythau, pan glywsant hyn, wedi hefyd eu harghyoeddi gan eu cydwobod, a seant allan o un i un, gan ddechreu o'r hynaf hyd yr olaf: a gadawyd yr Iesu yn unig, a'r wraig yn sefyll yn y canol.

10 A'r Iesu wedi ymunioni, ac heb weled neb ond y wraig, a ddywedodd wrthi, Ha wraig, pa le y mae dy gyhuddwyr di? oni chondemniodd neb di?

11 Hithau a ddywedodd, Na ddo neb, Ar- gwydd. A dywedodd yr Iesu wrthi, Nid wyf finnau yn dy gondemnio di: doa, ac na phecha mwyach.

12 ¶ Yna y lefarodd yr Iesu wrthynt drachefn, gan ddywedyd, Goleuni y byd ydwyf fi: yr hwn a'm dilyno i, ni rodia mewn tywyllwch, eithr efe a gaiff oleuni y bywyd.

13 Am hynny y Phariseid a ddywedasant wrtho, Tydi sydd yn tystiolaethu am danaf dy hun; nid yw dy dystiolaeth di wir.

14 Yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrthynt hwy, Er fy mod i yn tystiolaethu am danaf fy hun, y mae fy nhystiolaeth i yn wir: oblegid mi a wn o ba le y daethum, ac i ba le yr ydwyf i'n myned; ohithau nis gwyddoch o ba le yr wyf fi yn dyfod, nac i ba le yr wyf fi yn myned.

15 Chwyehwi sydd yn barnu yn ol y cnawd; nid ydwyf fi yn barnu neb.

16 Ac etto os wyf fi yn barnu, y mae fy maru i yn gywir: oblegid nid wyf fi yn unig, ond myfi a'r Tad yr hwn a'm hanfonodd i.

17 Y mae hefyd yn ysgrifenedig yn eich cyfraith chwi, Mai gwir yw tystiolaeth dau ddyn.

18 Myfi yw yr hwn sydd yn tystiolaethu am danaf fy hun; ac y mae y Tad, yr hwn a'm hanfonodd i, yn tystiolaethu am danaf fi.

19 Yna y dywedasant wrtho, Pa le y mae dy Dad di? Yr Iesu a attebodd, Nid adwaen- och na myfi, na'm Tad: ped adnabuasech fi, chwi a adnabuasech fy Nhaid i hefyd.

20 Y geiriau hyn a lefarodd yr Iesu yn y try- ordy, wrth athrawisethu yn y deml: ac ni ddaliodd neb ef, am na ddaethai ei awr ef etto.

21 Yna y dywedodd yr Iesu wrthynt hwy drachefn, Yr wyf fi yn myned ymaith, a chwi a'm ceisiwch i, ac a fyddwch feirw yn eich pechod. Lle yr wyf fi yn myned, ni ellwch chwi ddyfod.

22 Am hynny y dywedodd yr Iuddewon, A ladd efe ei hun? gan ei fod yn dywedyd, Lle yr wyf fi yn myned, ni ellwch chwi ddyfod.

23 Ac efe a ddywedodd wrthynt hwy, Chwyehwi sydd oddi isod; minnau sydd oddi uchod: chwyehwi sydd o'r byd hwn; min- nau nid wyf o'r byd hwn.

24 Am hynny y dywedwch wrthynt, y bydd- wch chwi feirw yn eich pechodau: oblegid oni chredwch chwi mai myfi yw Iesu, chwi a fyddwch feirw yn eich pechodau.

25 Yna y dywedasant wrtho, Pwy wyt di? A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Yr hyn yr wyt yn ei ddywedyd hefyd wrthynt o'r dechreuad.

26 Y mae gennyf fi lawer o bethau i'w dy- wedyd, ac i'w barnu am danoch chwi: eithr cywir yw yr hwn a'm hanfonodd i; a'r pethau a glywais i ganddo, y rhai hynny yr ydwyf fi yn eu dywedyd i'r byd.

27 Ni wyddent hwy mai am y Tad yr oedd efe yn dywedyd wrthynt hwy.

28 Am hynny y dywedodd yr Iesu wrthynt, Pan ddyrchafoch chi Fab y dyn, yna y cewch wybod mai myfi yw *efe*, ac nad wyf fi yn gwneuthur dim o honof fy hun; ond megis y dygodd fy Nhaf fi, yr wyf yn llefaru y pethau hyn.

29 A'r hwn a'm hanfonodd i sydd gyd â myfi: ni adawodd y Tad fi yn unig; oblegid yr wyf fi yn gwneuthur bob amser y pethau sydd fuddiawn ganddo ef.

30 Fel yr oedd efe yn llefaru y pethau hyn, llawer a gredasant ynddo ef.

31 Yna y dywedodd yr Iesu wrth yr Iuddewon a gredasant ynddo, Os arhosoch chiwi yn fy ngair i, disgyblion i mi ydych yn wir;

32 A chiwi a gewch wybod y gwirionedd, a'r gwirionedd a'ch rhyddhä chiwi.

33 ¶ Hwytthau a atebasant iddo, Had Abraham ydym ni, ac ni wasanaethasom ni neb erioed: pa fodd yr wyt ti yn dywedyd, Chiwi a wneir yn rhyddion?

34 Yr Iesu a atebodd iddynt, Yn wir, yn wir, meddaf i chiwi, Pwy bynnag sydd yn gwneuthur pechod, y mae efe yn was i bechod.

35 Ac nid yw y gwas yn aros yn tŷ byth: y Mab sydd yn aros byth.

36 Os y Mab gan hynny a'ch rhyddhä chiwi, rhyddion fyddwch yn wir.

37 Mi a wn mai had Abraham ydych chiwi: ond yr ydych chiwi yn ceisio fy lladd i, am nad yw fy ngair i yn genni ynoch chiwi.

38 Yr wyf fi yn llefaru yr hyn, a welais gyd a'm Tad i: a chwithau sydd yn gwneuthur yr hyn a welsoch gyd a'ch tad chwithau.

39 Hwytthau a atebasant ac a ddywedasant wrtho, Ein tad ni yw Abraham. Yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Pe plant Abraham fyddoch, gweithredoedd Abraham a wnaech.

40 Eithr yn awr yr ydych chiwi yn ceisio fy lladd i, dyn a ddywedodd i chiwi y gwirionedd, yr hwn a glywais i gan Dduw: hyn ni wnaeth Abraham.

41 Yr ydych chiwi yn gwneuthur gweithredoedd eich tad chiwi. Am hynny y dywedasant wrtho, Nid trwy butteindra y cenhedlwyd ni: un Tad sydd gennym ni, *sef* Duw.

42 Yna y dywedodd yr Iesu wrthynt hwy, Pe Duw fyddai eich Tad, chiwi a'm carech i: canys oddi wrth Dduw y deilliais, ac y daethum i; oblegid nid o honof fy hun y daethum i, ond *efe* a'm hanfonodd i.

43 Paham uad ydych yn deall fy lleferydd i? am na ellwch wrando fy ymadrodd i.

44 O'ch tad diafol yr ydych chiwi, a thrachwantau eich tad a fynnwch chiwi eu gwneuthur. Lleiddiad dyn oedd efe o'r dechreuad; ac ni safodd yn y gwirionedd, oblegid nid oes gwirionedd ynddo ef. Pan yw yn dywedyd celwydd, o'r eiddo ei hun y mae yn dywedyd: canys y mae yn gelwyddog, ac yn dad iddo.

45 Ac am fy mod i yn dywedyd y gwirionedd, nid ydych yn credu i mi.

46 Pwy o honoch a'm hargyhoedda i o bechod? Ac od wyf fi yn dywedyd y gwir, paham nad ydych yn credu i mi?

47 Y mae yr hwn sydd o Dduw, yn gwrando geiriau Duw: am hynny nid ydych chiwi yn eu gwrando, am nad ydych o Dduw.

48 Yna yr atebodd yr Iuddewon, ac y dywedasant wrtho ef, Onid da yr ydym ni yn dywedyd, mai Samaritan wyt ti, a bod gennyt gythraul?

49 Yr Iesu a atebodd, Nid oes gennyf

gythraul; ond yr wyf fi yn anrhydeddu fy Nhaf, ac yr ydych chiwithau yn fy nianrhydeddu innau.

50 Ac nid wyf fi yn ceisio fy ngogoniant fy hun: y mae a'i cais, ac a farw.

51 Yn wir, yn wir, meddaf i chiwi, Os ceidw neb fy ymadrodd i, ni well efe farwolaeth yn dragywydd.

52 Yna y dywedodd yr Iuddewon wrtho, Yr awrhon y gwyddom fod gennyt gythraul. Bu Abraham farw, a'r prophwydi; ac meddai di, Os ceidw neb fy ymadrodd i, nid archwaetha efe farwolaeth yn dragywydd.

53 Ai mwy wyt ti nag Abraham ein tad ni, yr hwn a fu farw? a'r prophwydi a fuant feirw: pwy yr wyt ti yn dywneuthur dy hun?

54 Yr Iesu a atebodd, Os wyf fi yn fy ngogoneddu fy hun, fy ngogoniant i nid yw ddim: fy Nhaf yw yr hwn sydd yn fy ngogoneddu i, yr hwn yr ydych chiwi yn dywedyd, mai eich Duw chiwi yw.

55 Ond nid adnabuoch chiwi ef: eithr myfi a'i hadwaen ef, Ac os dywedaf nad adwaen ef, myfi a fyddaf debyg i chiwi, yn gelwyddog: ond mi a'i hadwaen ef, ac yr wyf yn cadw ei ymadrodd ef.

56 Gorfoledd oedd gan eich tad Abraham weled fy nydd i: ac efe a'i gwelodd *hefyd*, ac a lawenyhodd.

57 Yna y dywedodd yr Iuddewon wrtho, Nid wyt ti ddengmlwydd a deugain etto, ac a welast ti Abraham?

58 Yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Yn wir, yn wir, meddaf i chiwi, Cyn bod Abraham, yr wyf fi.

59 Yna hwy a godasant gerrig i'w taflu atto ef. A'r Iesu a ymguddiodd, ac a aeth allan o'r deml, gan fynytr trwy eu canol hwynt: ac felly yr aeth *efe* heibio.

PENNOD IX.

1 Y dyn a aneid yn ddall, yn cael ei olwng: 13 a'i ddwyn ef at y Phariseaid: 16 hwythau yn ymrwystro, 34 ac yn ei ysgymmuno ef: 35 ac yntau yn cael ei dderbyn gan yr Iesu, ac yn ei guffaru ef. 39 Pwy yw y rhai y mae Crist yn eu goleuo.

A C wrth fyned heibio, efe a ganfa ddyn A dall o'i enedigiaeth.

2 A'i ddisgyblion a ofynasant iddo, gan ddywedyd, Rabbi, pwy a bechodd, ai hwn, ai ei rieni, fel y genid ef yn ddall?

3 Yr Iesu a atebodd, Nid hwn a bechodd, na'i rieni chiwaith: eithr fel yr amlygid gweithredoedd Duw ynddo ef.

4 Rhaid i mi weithio gwaith yr hwn a'm hanfonodd, tra yr ydyw hi yn ddydd: y mae y nos yn dyfod, pan na ddichon neb weithio.

5 Tra yr ydyw yn y byd, goleumi y byd ydyw.

6 Wedi lldo ef ddywedyd hyn, efe a boerodd ar lawr, ac a wnaeth glai o'r poeryn, ac a irodd y clai ar lygaid y dall;

7 Ac a ddywedodd wrtho, Dos, ac ymolch yn llyn Siloam (yr hwn a gyfieithir, Anfonedig). Am hynny efe a aeth ymaith, ac a ymolchodd, ac a ddaeth yn gweled.

8 ¶ Y cymmydogion gan hynny, a'r rhai a'i gwelent ef o'r blaen, mai dall oedd efe, a ddywedasant, Onid hwn yw yr un oedd yn eistedd ac yn cardotta?

9 Rhai a ddywedasant, Hwn yw efe: ac eraill, Y mae efe yn debyg iddo. Yntau a ddywedodd, Myfi yw *efe*.

10 Am hynny y dywedasant wrtho, Pa fodd yr agorwyd dy lygaid di?

11 Yntau a atebodd ac a ddywedodd, Dyn a elwir Iesu, a wnaeth glai, ac a irodd fy

lygaid i; ac a ddywedodd wrthyf, Dos i lyn Sŵlam, ac ymolch. Ac wedi i mi fyned ac ymolchi, mi a gefais fy ngolwg.

18 Yna y dywedasant wrtho, Pa le y mae efe? Yntau a ddywedodd, Ni wn i.

13 ¶ Hwytthau a'i dygasant ef at y Phariseid, yr hwn gynt a *fudasai* yn ddall.

14 A'r sabbath oedd hi pan wnaeth yr Iesu y clai, a phan agorodd ef ei lygaid ef.

15 Am hynny y Phariseid befyd a ofynasant iddo drachefn, pa fodd y cawsai efe ei olwg. Yntau a ddywedodd wrthynt, Clai a osododd efe ar fy llygaid i, a mi ymolchais, ac yr ydwyf yn gweled.

16 Yna rhai o'r Phariseid a ddywedasant, Nid yw y dyn hwn o Dduw, gan nad yw efe yn cadw y sabbath. Kraill a ddywedasant, Pa fodd y gall dyn pechadurus wneuthur y cyfryw arwyddion? Ac yr oedd ymrafael yn eu plith.

17 Hwy a ddywedasant drachefn wrth y dall, Beth yr wyt ti yn ei ddywedyd am dano ef, am agordd o hono dy lygaid di? Yntau a ddywedodd, *Mai prophwyd yw efe.*

18 Am hynny ni chredai yr Iuddeuwon am dano ef, mai dall fuasai, a chael o hono ef ei olwg, nes galw o honynt ei rieni ef, yr hwn a gawsai ei olwg.

19 A hwy a ddywedasant iddynt, gan ddywedyd, Ai hwn yw eich mab chwi, yr hwn yr ydych chi hynny yn dywedyd ei eni yn ddall? pa fodd gan hynny y mae efe yn gweled yn awr?

20 Xi rieni ef a attebasant iddynt hwy, ac a ddywedasant, Nyni a wyddom mai hwn yw ein mab ni, ac mai yn ddall y ganwyd ef:

21 Ond pa fodd y mae efe yn gweled yr awrhon, nis gwyddom ni; neu pwy a agorodd ei lygaid ef, nis gwyddom ni: y mae efe mewn oedran; gofynwch iddo ef: efe a ddywed am dano ei hun.

22 Hyn a ddywedodd ei rieni ef, am eu bod yn ofni yr Iuddeuwon: oblegid yr Iuddeuwon a gyd-ordneisiant eisoes, os cyfaddefai neb ef yn Grist, y bwriad ef allan o'r synagog.

23 Am hynny y dywedodd ei rieni ef, Y mae efe mewn oedran; gofynwch iddo ef.

24 Am hynny hwy a alwasant eithwaith y dyn a fuasai yn ddall, ac a ddywedasant wrtho, Dyro y gogoniant i Dduw: nyni a wyddom mai pechadur yw y dyn hwn.

25 Yna yntau a attebodd ac a ddywedodd, Ai pechadur yw, nis gwn i: un peth a wn i, lle yr oeddwn i yn ddall, yr wyf fi yn awr yn gweled.

26 Hwytthau a ddywedasant wrtho drachefn, Beth a wnaeth efe i ti? pa fodd yr agorodd efe dy lygaid di?

27 Yntau a attebodd iddynt, Mi a ddywedais i chwi eisoes, ac ni wrandawsoch: pamam yr ydych yn ewyllysio clywed drachefn? a ydych chwitthau yn ewyllysio bod yn ddisgyblion iddo ef?

28 Hwytthau a'i difenwasant ef, ac a ddywedasant, Tydi sydd ddisgybl iddo ef; eithr disgyblion Moses ydym ni.

29 Nyni a wyddom lefaru o Dduw wrth Moses: eithr hwn, nis gwyddom ni o ba le y mae efe.

30 Y dyn a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Yn hyn yn ddaau y mae yn rhyfedd, na wyddoch chwi o ba le y mae efe, ac efe a agorodd fy llygaid i.

31 Ac ni a wyddom nad yw Duw yn gwrando pechaduriaid: ond os yw neb yn addolwr Duw, ac yn gwneuthur ei ewyllys ef, hwnnw y mae yn ei wrando.

32 Ni chlybuwyd erioed agordd o neb lygaid un a anedid yn ddall.

33 Oni bai fod hwn o Dduw, ni allai efe wneuthur dim.

34 Hwy a attebasant ac a ddywedasant wrtho, Mewn pechodau y ganwyd ti oll; ac a wyt ti yn ein dyagu ni? A hwy a'i bwriasant ef allan.

35 Clybu yr Iesu ddarford iddynt ei fwrw ef allan: a phan ei cafodd, efe a ddywedodd wrtho, A wyt ti yn credu ym Mab Duw?

36 Yntau a attebodd ac a ddywedodd, Pwy yw efe, O Arglwydd, fel y credwyf ynddo?

37 A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Ti a'i gwelaist ef; a'r hwn sydd yn ymddiddan â thi, hwnnw ydych efa.

38 Yntau a ddywedodd, Yr wyf fi yn credu, O Arglwydd. Ac efe a'i haddolodd ef.

39 ¶ A'r Iesu a ddywedodd, I farn y daethum i'r byd hwn: fel y gwelai y rhai nid ydynt yn gweled, ac yr elai y rhai sydd yn gweled yn ddeillion.

40 A rhai o'r Phariseid a oedd gyd âg ef, a glywsant y pethau hyn, ac a ddywedasant wrtho, Ydym ninnau befyd yn ddeillion?

41 Yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Pe deillion fydddech, ni byddai arnoch bechod: eithr yn awr meddych chwi, Yr ydym ni yn gweled; am hynny y mae eich pechod yn aros.

PENNOD X.

1 *Crist yw y drws, a'r bugail da.* 19 *Amrywio dyb am dano.* 25 *Y mae efe yn profi trwy ei weithredoedd, mai efe yw Crist Mab Duw:* 39 *ac yn dangos rhag yr Iuddeuwon,* 40 *ac yn myned drachefn dros yr Iorddonen; Is y credodd llawer ynddo ef.*

YN wir, yn wir, meddaf i chwi, Yr hwn I nid yw yn myned i mewn trwy y drws i gorlan y defaid, eithr sydd yn dringo ffordd arall, lleidr ac yspellwyr yw.

2 Ond yr hwn sydd yn myned i mewn trwy y drws, bugail y defaid ydych.

3 I hwn y mae y drysor yn agordd, ac y mae y defaid yn gwrando ar ei lais ef: ac y mae efe yn galw ei ddefaid ei hun erbyn eu henw, ac yn eu harwain hwy allan.

4 Ac wedi iddo yrru allan ei ddefaid ei hun, y mae efe yn myned o'u blaen hwy: a'r defaid sydd yn ei ganlyn ef, oblegid y maent yn adnabod ei lais ef.

5 Ond y ddeithr nis canlynant, eithr ffoant oddi wrtho: oblegid nad adwaenant lais deithriaidd.

6 Y ddammeg hon a ddywedodd yr Iesu wrthynt: ond hwy ni wybuant pa bethau ydoedd y rhai yr oedd efe yn eu llefaru wrthynt.

7 Am hynny yr Iesu a ddywedodd wrthynt drachefn, Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Myfi yw drws y defaid.

8 Cynnyfer oll ag a ddaethant o'm blaen i, lladron ac yspellwyr ynt: eithr ni wrandawodd y defaid arnynt.

9 Myfi yw y drws: os â neb i mewn trwof fi, efe a fydd cadwedig; ac efe a â i mewn ac allan, ac a gallf borta.

10 Nid yw lleidr yn dyfod ond i ladratia, ac i ladd, ac i ddistrywio: myfi a ddaethum fel y caent fywyd, ac y caent ef yn helaethach.

11 Myfi yw y bugail da. Y bugail da sydd yn rhoddi ei einloes dros y defaid.

12 Eithr y gwas cyffog, a'r hwn nid yw fugail, yr hwn nid eiddo y defaid, sydd yn gweled y blaidd yn dyfod, ac yn gadael y defaid, ac yn ffoi: a'r blaidd sydd yn eu hysgylfio hwy, ac yn tarfu y defaid.

13 Y mae y gwas cyffog yn ffoi, oblegid mai gwas cyffog yw, ac nid oes ofal arno am y defaid.

14 Myfi yw y bugall da; ac a adwaen yr eiddof fi, ac a'm hadweinir gan yr eiddof fi.

15 Fel yr edwyn y Tad fyfi, felly yr adwaen llnau y Tad: ac yr ydwyf yn rhoddi fy einioes dros y defaid.

16 A defaid eraill sydd gennyf, y rhai nid ynt o'r gorlan hon: y rhai hynny hefyd sydd raid i mi eu cyrchu, a'm llais i a wrandawant; a bydd un gorlan, ac un bugall.

17 Am hyn y mae y Tad yn fy ngharu i, am fy mod i yn dodi fy einioes, fel y cymmerwyf hi drachefn.

18 Nid oes neb yn ei dwyn oddi arnaf fi: ond myfi sydd yn ei dodi hi i lawr o honof fy hun. Y mae gennyf feddiant i'w dodi hi i lawr, ac y mae gennyf feddiant i'w chymmyrdi hi drachefn. Y gorchymyn hwn a dderbynias i gan fy Nhad.

19 ¶ Yna y bu drachefn ymrafael ym mysg yr Iuddewon, am yr ymadroddion hyn.

20 A llawer o honant a ddywedasant, Y mae cythraul ganddo, ac y mae efe yn ynyfdu: paham y gwrandawch chwi arno ef?

21 Eraill a ddywedasant, Nid yw y rhai hyn eiriau un a chythraul ynddo. A all cythraul agorvd llygaid y deillion?

22 ¶ Ac yr oedd y gymaegr-wyl yn Jerusalem, a'r gauaf oedd hi.

23 Ac yr oedd yr Iesu yn rhodio yn y deml, ym mhorth Solomon.

24 Am hynny y daeth yr Iuddewon yn ei gylch ef, ac a ddywedasant wrtho, Pa hyd yr wyt yn peri i ni ammeu? os tydi yw y Crist, dywed i ni yn eglur.

25 Yr Iesu a atebodd iddynt, Mi a ddywedais i chwi, ac nid ydych yn credu. Y gweithredoedd yr wyf fi yn eu gwneuthur yn enw fy Nhad, y mae y rhai hynny yn tystiolaethu am danaf fi.

26 Ond chwi nid ydych yn credu: canys nid ydych chwi o'm defaid i, fel y dywedais i chwi.

27 Y mae fy nefaid i yn gwrando fy llais i; a mi a'i hadwaen hwynt, a hwy a'm canlynant i:

28 A minnau ydwyf yn rhoddi lldynt fywyd tragwyddol; ac ni chyffgollant byth, ac ni ddwg neb hwynt allan o'm llaw i.

29 Fy Nhad i, yr hwn a'w rhoddes i mi, sydd i'w na pnawb: ac nis gall neb eu dwyn hwynt allan o law fy Nhad i.

30 Myfi a'r Tad un ydym.

31 Am hynny y cododd yr Iuddewon gerrig drachefn i'w labyddio ef.

32 Yr Iesu a atebodd iddynt, Llawer o weithredoedd da a ddangosais i chwi oddi wrth fy Nhad: am ba un o'r gweithredoedd hynny yr ydych yn fy labyddio i?

33 Yr Iuddewon a atebasant iddo, gan ddywedyd, Nid am weithred dda yr ydym yn dy labyddio, ond am gabledd, ac am dy fod di, a thithau yn ddynt, yn dy wneuthur dy hun yn Dduw.

34 Yr Iesu a atebodd iddynt, Onid yw yn ygrifenedig yn eich cyfraith chwi, Mi a ddywedais, Duwiau ydych?

35 Os galwodd efe hwy yn dduwiau, at y rhai y daeth gair Duw, a'r yagrythyr nis gellir ei thorri:

36 A ddywedwch chwi am yr hwn a sancteiddodd y Tad, ac a'i hanfonodd i'r byd, Yr wyt ti yn cablu; am i mi ddywedyd, Mab Duw ydwyf?

37 Onid wyf fi yn gwneuthur gweithredoedd fy Nhad, na chredwch i mi.

38 Ond os ydwyf yn eu gwneuthur, er nad ydych yn credu i mi, credwch y gweithredoedd: fel y gwybyddoch ac y credoch, fod y Tad ynof fi, a minnau ynddo yntau.

39 Am hynny y ceisasant drachefn ei ddal ef: ac efe a ddiangodd allan o'u dwylaw hwynt.

40 Ac efe a aeth ymaith drachefn dros yr Iorddonen, i'r man lle y buasai Ioan ar y cyntaf yn bedyddio; ac a arhosodd yno.

41 A llawer a ddaethant atto ef, ac a ddywedasant, Ioan yn wir ni wnaeth un arwydd: ond yr holl bethau a'r a ddywedodd Ioan am hwn, oedd wir.

42 A llawer yno a gredasant ynddo.

PENNON XI.

1 *Crist yn cyfydd Lazarus, yr hwn a gladdiedd er ys pedwar diwrnod.* 45 *Llawer o Iuddewon yn credu.* 47 *Yr arch-offeiriad o'r Phariseaid yn caegtu cynghor yn erbyn Crist.* 49 *Cataphas yn prophetoio.* 54 *Iesu yn ymgyddio: 55 hwythau er y pasg yn ymofyn am dano, ac yn gosod cynllwyn iddo.*

A C yr oedd un yn glaf, Lazarus o Bethania, o dref Mair a'i chwaer Martha.

2 (A Mair ydoedd yr hon a enneitodd yr Arglwydd &g ennaint, ac a sychodd ei draed ef a'i gwallt, yr hon yr oedd ei brawd Lazarus yn glaf)

3 Am hynny y chwforydd y ddanfonasant atto ef, gan ddywedyd, Arglwydd, wele, y mae yr hwn sydd hoff gennyf ti, yn glaf.

4 A'r Iesu pan glybu, a ddywedodd, Nid yw y clefyd hwn i farwolaeth, ond er gogoniant Duw, fel y gogonedder Mab Duw trwy hynny.

5 A hoff oedd gan yr Iesu Martha, a'i chwaer, a Lazarus.

6 Pan glybu efe gan hynny ei fod ef yn glaf, efe a arhosodd yn y lle yr oedd, ddsu ddiwrnod.

7 Yna wedi hynny efe a ddywedodd wrth y diagyblion, Awn i Judea drachefn.

8 Y diagyblion a ddywedasant wrtho, Rabbi, yr oedd yr Iuddewon yn awr yn ceisio dy labyddio di; ac a wyt ti yn myned yno drachefn?

9 Yr Iesu a atebodd, Onid oes deuddeg awr o'r dydd? os rhodia neb y dydd, ni thrangwydda, am ei fod yn gweled goleuni y byd hwn:

10 Ond os rhodia neb y nos, efe a dramgwydda, am nad oes goleuni ynddo.

11 Hyn a lefarodd efe: ac wedi hynny efe a ddywedodd wrthynt, Y mae ein cyfaill Lazarus yn huno; ond yr wyf fi yn myned i'w ddihuno ef.

12 Yna ei ddiagyblion a ddywedasant wrtho, Arglwydd, os huno y mae, efe a fydd iach.

13 Ond yr Iesu a ddywedasal am ei farwolaeth ef: eithr hwy a dybasant mai am hùn cwag yr oedd efe yn dywedyd.

14 Yna y dywedodd yr Iesu wrthynt yn eglur, Bu farw Lazarus.

15 Ac y mae yn llawen gennyf nad oeddwn i yno, er eich mwyn chwi (fel y credoch) ond awn atto ef.

16 Yna y dywedodd Thomas, yr hwn a elwir Didymus, wrth ei gyd-ddiagyblion, Awn minnau hefyd, fel y byddom feirw gyd &g ef.

17 Yna yr Iesu wedi dyfod, a'i cafodd ef wedi bod weithian bedwar diwrnod yn y bedd.

18 (A Bethania oedd yn agos i Jerusalem, ynghylch pymtheg ystâd oddi wrthi)

19 A llawer o'r Iuddewon a ddaethant at Martha a Mair, i'w cysuro hwy am eu brawd.

20 Yna Martha, cyn gynted ag y glybu hi fod yr Iesu yn dyfod, a aeth i'w gyfarfod ef: ond Mair a eisteddodd yn y ty.

21 Yna y dywedodd Martha wrth yr Iesu, Arglwydd, pe buasit ti yma, ni buasai farw fy mrawd.

22 *Keith mi a wn hefyd yr awr hon, pa bethau bynnag a ddywnech di gan Dduw, y dyry Duw i ti.*
 23 *Yr Iesu a ddywedodd wrthi, Adgyfodir dy frawd drachefn.*
 24 *Dywedodd Martha wrtho, Myfi a wn yr adgyfodir ef yn yr adgyfodiad, y dydd diweddfaf.*
 25 *Yr Iesu a ddywedodd wrthi, Myfi yw yr adgyfodiad, a'r bywyd: yr hwn sydd yn credu ynof fi, er iddo farw, a fydd byw:*
 26 *A phwy bynnag sydd yn fyw, ac yn credu ynof fi, ni bydd marw yn dragywydd. A wyt ti yn credu hyn?*
 27 *Dywedodd hithau wrtho, Ydwyf, Arglwydd: yr wyf fi yn credu mai ti yw y Crist, Mab Duw, yr hwn sydd yn dyfod i'r byd.*
 28 *Ac wedi iddi ddywedyd y pethau hyn, hi a aeth ymaith, ac a alwodd yn ddirgel ei chwaer Mair, gan ddywedyd, Fe ddaeth yr Athraw, ac y mae yn galw am danat.*
 29 *Cyn gynted ag y clybu hi, hi a gododd yn ebrwydd, ac a ddaeth atto ef.*
 30 *(A'r Iesu ni ddaethai etto i'r dref, ond yr oedd efe yn y man lle y cyfarfuasai Martha ag ef.)*
 31 *Yna yr Iuddewon y rhai oedd gyd â hi yn y tŷ, ac yn ei chysuro hi, pan welasant Mair yn codi ar frys, ac yn myned allan, a'i canlynasant hi, gan ddywedyd, Y mae hi yn myned at y bedd, i wylo yno.*
 32 *Yna Mair, pan ddaeth lle yr oedd yr Iesu, a'i weled ef, a syrthiodd wrth ei draed ef, gan ddywedyd wrtho, Arglwydd, pe buasit ti yma, ni buasai fy mrawd farw.*
 33 *Yr Iesu gan hynny, pan welodd hi yn wylo, a'r Iuddewon y rhai a ddaethai gyd â hi yn wylo, a riddfanodd yn yr yspryd, ac a gynhyrwyd;*
 34 *Ac a ddywedodd, Pa le y dodasoch chwi ef? Hwy a ddywedasant wrtho, Arglwydd, tyred a gwel.*
 35 *Yr Iesu a wylodd.*
 36 *Am hynny y dywedodd yr Iuddewon, Wele, fel yr oedd yn ei garu ef.*
 37 *Keith rhal o honnynt a ddywedasant, Oni allasai hwn, yr hwn a agorodd lygaid y dall, beri na buasai hwn farw chwaith?*
 38 *Yna yr Iesu drachefn a riddfanodd ynddo ei hunan, ac a ddaeth at y bedd. Ac ogof oedd, a maen oedd wedi ei ddodi arno.*
 39 *Yr Iesu a ddywedodd, Codwch ymaith y maen. Martha, chwaer yr hwn a fuasai farw, a ddywedodd wrtho, Arglwydd, y mae efe weithian yn drewl: herwydd y mae yn farw er ys pedwar diwrnod.*
 40 *Yr Iesu a ddywedodd wrthi, Oni ddywedais i ti, pes credit, y cait ti weled gogoniant Duw?*
 41 *Yna y codasant y maen lle yr oedd y marw wedi ei osod. A'r Iesu a gododd ei olwg i fynu, ac a ddywedodd, Y Tad, yr wyf yn ddiolch i ti am i ti wrando arnaf.*
 42 *Ac myfi a wyddwn dy fod di yn fy ngwrando bob amser: eithr er mwyn y bobl sydd yn sefyll o amgylch, y dywedais, fel y credont mai tydi a'm hanfonais i.*
 43 *Ac wedi iddo ddywedyd hyn, efe a lefodd â llef uchel, Lazarus, tyred allan.*
 44 *A'r hwn a fuasai farw a ddaeth allan, yn rhwym ei draed a'i ddwyllaw mewn amdo: a'i wyneb oedd wedi ei rwymo â napcyn. Yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Gollyngwch ef yn rhydd, a gadewch iddo fyned ymaith.*
 45 *Yna llawer o'r Iuddewon, y rhai a ddaethent at Mair, ac a welasant y pethau a wnaethai yr Iesu, a gredasant ynddo ef.*
 46 *Keith rhal o honnynt a seithant ymaith at*

y Phariseaid, ac a ddywedasant iddynt y pethau a wnaethai yr Iesu.
 47 ¶ *Yna yr arch-offeiriad a'r Phariseaid a gasglasant gynghor, ac a ddywedasant, Pa beth yr ydym ni yn ei wneuthur? canys y mae y dyn yma yn gwneuthur llawer o arwyddion.*
 48 *Os gadawn ni ef fel hyn, pawb a gredant ynddo; ac fe a ddaw y Rhufeiniaid ac a ddfifhant ein lle ni a'n cenedl hefyd.*
 49 *A rhyse un o honnynt, Caiaphas, yr hwn oedd arch-offeiriad y flwyddyn honno, a ddywedodd wrthynt, Nid ydych chiwi yn gwybod dim oll.*
 50 *Nac yn ystyried, mai buddiol yw i ni, farw o un dyn dros y bobl, ac na ddfifether yr holl genedl.*
 51 *Hyn ni ddywedodd efe o hono ei hun: eithr, ac efe yn arch-offeiriad y flwyddyn honno, efe a brophwydodd y byddai yr Iesu farw dros y genedl;*
 52 *Ac nid dros y genedl yn unig, eithr fel y caeglai efe ynghyd yn un blant Duw hefyd y rhai a wasgarais.*
 53 *Yna o'r dydd hwnnw allan y cyd-ymgyng-horasant fel y lladdent ef.*
 54 *Am hynny ni rodiodd yr Iesu mwy yn amlwg ym mysg yr Iuddewon; ond efe a aeth oddi yno i'r wlad yn agos i'r anialwch, i ddinas a elwir Ephraim, ac a arhosodd yno gyd â'i ddiagybbion.*
 55 ¶ *A phas yr Iuddewon oedd yn agos: a llawer a seithant o'r wlad i fynu i Jerusalem o flaen y pasg, i'w glanhau eu hunain.*
 56 *Yna y ceisasant yr Iesu; a dywedasant wrth eu gilydd, fel yr oeddynt yn sefyll yn y deml, Beth a dybygwech chwi, gan na ddaeth efe i'r wyl?*
 57 *A'r arch-offeiriad a'r Phariseaid a roisant orchymyn, os gwyddai neb pa le yr oedd efe, ar fynegi o hono, fel y gallent ei ddal ef.*

PENNOD XII.

1 *Yr Iesu yn esgrusodi Mair am ennaint ei draed ef. 9 Y bobl yn ymgasgu i weled Lazarus. 10 Yr arch-offeiriad yn ymgynghori i'w ladd ef. 12 Crist yn marchogaeth i Jerusalem. 20 Groegwyr yn awylyddio gwleud yr Iesu. 23 Y mae efe yn rhag-fynegi ei farwolaeth. 37 Yr Iuddewon i gyd gan moyaf weidi eu dallu; 42 er hynny llawer o bennaethiaid yn credu, ond heb ei giffersu ef: 44 yr Iesu gan hynny yn galw yn daer am giffersu fydd.*

YNA yr Iesu, chwe diwrnod cyn y pasg, a ddaeth i Bethania, lle yr oedd Lazarus, yr hwn a fuasai farw, yr hwn a godasai efe o feirw.

2 *Ac yno y gwnaethant iddo swpper: a Martha oedd yn gwasanaethu; a Lazarus oedd un o'r rhai a eisteddent gyd ag ef.*
 3 *Yna y cymmerth Mair bwys o ennaint nard gwyib gwerthfawr, ac a enneiniodd draed yr Iesu, ac a syhodd ei draed ef a'i gwallt: a'r tŷ a lanwyd gan arogl yr ennaint.*
 4 *Am hynny y dywedodd un o'i ddiagybbion ef, Judas Iscariot, mab Simon, yr hwn oedd ar fedr ei fradychu ef.*
 5 *Pahan na werthwyd yr ennaint hwn er tri chan ceiniog, a'i roddi i'r tlodion?*
 6 *Eithr hyn a ddywedodd efe, nid o herwydd bod arno ofal dros y tlodion; ond am ei fod yn lleidr, a bod ganddo y pwra, a'i fod yn dwyn yr hyn a fwrld ynddo.*
 7 *A'r Iesu a ddywedodd, Gâd iddi: erbyn dydd fy nghladdedigaeith y cadwodd hi hwn.*
 8 *Canys y mae gennyh y tlodion gyd â chwi bob amser; eithr myfi nid oes gennyh bob amser.*
 9 *Gwybu gan hynny dyra fawr o'r Iudd-*

swon ei fod ef yno : a hwy a ddaethant, nid er mwyn yr Iesu yn unig, ond fel y gwelent Lazarus hefyd, yr hwn a godasai efe o feirw.

10 ¶ Eithr yr arch-ffeisiald a ymgynghorasant fel y lladdent Lazarus hefyd.

11 Oblegid llawer o'r Iuddewon a aethant ymaith o'i herwydd ef, ac a gredasant yn yr Iesu.

12 ¶ Trannoeth, tyris fawr yr hon a ddaethal i'r wyl, pan glywsant fod yr Iesu yn dyfod i Jerusalem,

13 A gymmerasant gangau o'r palmwydd, ac a aethant allan i gyfarfod ag ef, ac a leasant, Hosanna : Bendigedig yw Brenhin Israel yr hwn sydd yn dyfod yn eidd yr Argliwydd.

14 A'r Iesu wedi cael seynyn, a eisteddodd arno ; megis y mae yn ygrifenedig.

15 Nac ofna, fereh Sion : wele, y mae dy Frenhin yn dyfod, yn eistedd ar ebol asen.

16 Y pethau hyn ni wybu ei ddisgybilon ef ar y cyntaf : eithr pan ogoneddwyd yr Iesu, yna y cofiasant fod y pethau hyn yn ygrifenedig am dano, ac iddynt wneuthur hyn iddo.

17 Tystiolaethodd gan hynny y dyris, yr hon oedd gyd ag ef pan alodd efe Lazarus o'r bedd, a'i godi ef o feirw.

18 Am hyn y daeth y dyris hefyd i gyfarfod ag ef, am glywed o honnynt iddo wneuthur yr arwydd hon.

19 Y Phariseald gan hynny a ddywedasant yn eu plith eu hunain, A welwch chwi nad ydych yn tyccio dim ? wele, fe seth y byd ar ei ol ef.

20 ¶ Ac yr oedd rhai Groegiaid ym mhllith y rhai a ddaethant i fyru i addoli ar yr wyl :

21 Y rhai hyn gan hynny a ddaethant at Phylip, yr hwn oedd o Bethsaida yn Galilea, ac a ddymunasant arno, gan ddywedyd, Syr, ni a ewyllslem weled yr Iesu.

22 Phylip a ddaeth ac a ddywedodd i Andreas : a thraceth Andreas a Phylip a ddywedasant i'r Iesu.

23 ¶ A'r Iesu a attebodd iddynt, gan ddywedyd, Daeth yr awr y gogonedder Mab y dyn.

24 Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Oni syrth y gronyn gwenith i'r ddaear, a marw, hwnnw a erys yn unig : eithr os bydd efe marw, efe a ddwg i'r wyth lawer.

25 Yr hwn sydd yn caru ei einioes, a'i cyll hi ; a'r hwn sydd yn casâu ei einioes yn y byd hwn, a'i ceidw hi i fywyd tragrwyddol.

26 Os gwasanaetha neb fi, dilyned fi : a lle yr wyf fi, yno y bydd fy ngweinidog hefyd : ac os gwasanaetha neb fi, y Tad a'i hanrhydedda ef.

27 Yr awrhon y cynhyrfwyd fy enaid : a pha beth a ddywedaf ? O Dad, gwared fi allan o'r awr hon : eithr o herwydd hyn y daethum i'r awr hon.

28 O Dad, gogonedda dy enw. Yna y daeth llef o'r nef, Mi a'i gogoneddais, ac a'i gogoneddaf drachefn.

29 Y dyris gan hynny yr hon oedd yn sefyll, ac yn clywed, a ddywedodd mai taran oedd : erall a ddywedasant, Angel a lefarodd wrtho.

30 Yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd, Nid o'm hachos i y bu y llef hon, ond o'ch achos chwi.

31 Yn awr y mae barn y byd hwn : yn awr y bwrir allan dywysog y byd hwn.

32 A minnau, os dyrchefir fi oddi ar y ddaear, a dynnaf bawb attaf fy hun.

33 (A hyn a ddywedodd efe, gan arwyddo o ba angau y byddai farw)

34 Y dyris a attebodd iddo, Ni a glywsom o'r ddeddf, fod Crist yn aros yn dragrwyddol : a pha wedd yr wyt ti yn dywedyd, fod yn rhaid dyrchafu Mab y dyn ? pwy ydyw hwnnw Mab y dyn ?

35 Yna yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Etto ychydig ennwy y mae y goleuni gyd a chwi. Rhodiwech tra fyddoch gennyh y goleuni, fel na ddalio y tywyllwch ohwi : a'r hwn sydd yn rhodio mewn tywyllwch, ni w'yr i ba le y mae yn myned.

36 Tra fyddoch gennyh oleuni, credwch yn y goleuni, fel y byddoch blant y goleuni. Hyn a ddywedodd yr Iesu, ac efe a ymadawodd, ac a ymguddiodd rhagdynt.

37 ¶ Ac er gwneuthur o hono ef gymmairt o arwyddion yn eu gŵydd hwynt, ni ohredasant ynddo :

38 Fel y cyflawnid ymadroddf Esaias y prophwyd, yr hwn a ddywedodd efe, Argliwydd, pwy a gredodd i'n hymadrodd ni ? ac i bwy y datguddiwyd braich yr Argliwydd ?

39 Am hynny ni allent gredu, oblegid dywedodd o Esaias drachefn,

40 Efe a ddalodd eu llygaid, ac a galedodd eu calon ; fel na welent a'u llygaid, a deall a'u calon, ac ymchwelyd o honnynt, ac i mi eu hiachâu hwynt.

41 Y pethau hyn a ddywedodd Esaias, pan welodd ei ogoniant ef, ac y llefarodd am dano ef.

42 ¶ Er hynny llawer o'r pennaethiaid hefyd a gredasant ynddo : ond oblegid y Phariseald ni chyffwasant ef, rhag eu bwrir allan o'r synagog :

43 Canys yr oeddnynt yn caru gogoniant dynion yn fwy na gogoniant Duw.

44 ¶ A'r Iesu a lefodd ac a ddywedodd, Yr hwn sydd yn credu ynof fi, nid xw yn credu ynof fi, ond yn yr hwn a'm hanfonodd i.

45 A'r hwn sydd yn fy ngweld i, sydd yn gweled yr hwn a'm danfonodd i.

46 Mi a ddaethum yn oleuni i'r byd, fel y bo i bob un a'r sydd yn credu ynof fi, nad arhoso yn y tywyllwch.

47 Ac os clyw neb fy ngeiriau, ac ni chred, myfi nid wyf yn ei faru ef : canys ni ddaethum i faru y byd, eithr i achub y byd.

48 Yr hwn sydd yn fy nirmegu i, ac heb dderbyn fy ngeiriau, y mae iddo yn ei faru : y gair a leferais i hwnnw a'i barn ef yn y dydd diweddaf.

49 Canys myfi ni leferais o honof fy hun : ond y Tad yr hwn a'm hanfonodd i, efe a roddes orchymyn i mi, beth a ddywedwn, a pha beth a lefarwn.

50 Ac mi a w'n fod ef orchymyn ef yn fywyd tragrwyddol : am hynny y pethau yr wyf fi yn eu llefaru, fel y dywedodd y Tad wrthyf, felly yr wyf yn Iesu.

PENNOD XIII.

1 Yr Iesu yn golchi traed ei ddisgybilon : 14 yn eu hannog i oestrygeiddrwydd, a chwriad perffath : 18 yn rhag-ddynwedyd, ac yn datguddio i Ioan, trochyr arwydd, y bradychai Judas ef : 31 yn orchymyn iddynt garu eu gilydd : 36 ac yn rhybuddio Petr y gwadaid efe ef.

A CHYN gwyl y pasg, yr Iesu yn gwyb-
A od ddyfod ei awr ef i ymadael a'r
byd hwn at y Tad, efe yn caru yr eiddo y
rhai oedd yn y byd, a'u carodd hwynt hyd y
diwedd.

2 Ac wedi darfod swpper (wedi i ddiarfol eisoes roi y'nghalon Judas Iscariot, mab Simon, ei fradychu ef)

3 Yr Iesu yn gwybod roddi o'r Tad bob peth oll yn ei ddwyllaw ef, a'i fod wedi dyfod oddi wrth Dduw, ac yn myned at Dduw :

4 Efe a gyfododd oddi ar swpper, ac a roes heilio ei gochl-wiss, ac a gymmerodd dywel, ac a ymwregysodd.

5 Wedi hynny efe a dywalltodd ddfwr i'r

eswg, ac a ddechreuodd olchi traed y disgyblion, a'u sychu â'r tywel, â'r hwn yr oedd efe wedi ei wregysu.

6 Yna y daeth efe at Simon Petr. Ac efe a ddywedodd wrtho, Arglwydd, a wyt ti yn golchi fy nhraed i?

7 Yr Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrtho, Y peth yr wyf fi yn ei wneuthur, ni wyddost ti yr awrhon: eithr ti a gei wybod ar ol hyn.

8 Petr a ddywedodd wrtho, Ni chei di olchi fy nhraed i byth. Yr Iesu a atebodd iddo, Oni olchaf di, nid oes i ti gyfran gyd â myfi.

9 Simon Petr a ddywedodd wrtho, Arglwydd, nid fy nhraed yn unig, eithr fy nwyllaw a'm pen hefyd.

10 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Yr hwn a olchwyd, nid rhaid iddo ond golchi ei draed, eithr y mae yn lân oll: ac yr ydych chiwi yn lân, eithr nid pawb oll.

11 Canys efe a wyddai pwy a'i bradychai ef: am hynny y dywedodd, Nid ydych chiwi yn lân haub oll.

12 Felly wedi iddo olchi eu traed hwy, a ehymmeryd ei gochi-wisg, efe a eisteddodd drachefn, ac a ddywedodd wrthynt, A wyddoch chiwi pa beth a wnaethum i chiwi?

13 Yr ydych chiwi yn fyngalw i, Yr Athraw, a'r Arglwydd: a da y dywedwch: canys, *felly* yr ydwyf.

14 Am hynny os myfi, yn Arglwydd ac yn Athraw, a olchais eich traed chiwi; chwithau a ddylech olchi traed eich gilydd.

15 Canys rhoddais esampl i chiwi, fel y gwnelech chwithau megis y gwneuthum i chiwi.

16 Yn wir, yn wir, meddaf i chiwi, Nid yw y gwas yn fwy na'i arglwydd; n'r hwn a ddanfonwyd yn fwy na'r hwn a'i danfonodd.

17 Os gwddoch y pethau hyn, gwŷn eich byd os gwneuch hwynt.

18 ¶ Nid wyf fi yn dywedyd am danoch oll: mi a w'n pwy a etholais: ond fel y cyflawnid yr ysgrhythy, Yr hwn sydd yn bywta bara gyd â mi; a gododd ei sawd i yn fy erbyn.

19 Yn awr yr wyf yn dywedyd wrthyech cyn ei ddyfod, fel pan ddél, y credoch mai myfi yw ef.

20 Yn wir, yn wir, meddaf i chiwi, Yr hwn sydd yn derbyn y neb a ddanfonwyf fi, sydd yn fy nerbyn i; a'r hwn sydd yn fy nerbyn i, sydd yn derbyn yr hwn a'm danfonodd i.

21 Wedi i'r Iesu ddywedyd y pethau hyn, efe a gynlyrfwyd yn yr yspryd, ac a dystiol-athodd, ac a ddywedodd, Yn wir, yn wir, y dywedaf wrthyech, y bradycha un o honoch fi.

22 Yna y disgyblion a edrychasant ar eu gilydd, gan ammue am bwy yr oedd efe yn dywedyd.

23 Ac yr oedd un o'i ddisgyblion yn pwysu ar fynwes yr Iesu, yr hwn yr oedd yr Iesu yn ei garu.

24 Am hynny yr amneiddodd Simon Petr ar hwnnw, i ofyn pwy oedd efe, am yr hwn yr oedd efe yn dywedyd.

25 Ac yntau yn pwysu ar ddwyfron yr Iesu, a ddywedodd wrtho, Arglwydd, pwy yw ef?

26 Yr Iesu a atebodd, Hwnnw yw efe i'r hwn y rhoddaf fi dammaid wedi i mi ei wlychu. Ac wedi iddo wlychu y tammaid, efe a'i rhoddodd i Judas Iscariot, *mab* Simon.

27 Ac ar ol y tammaid, yna yr aeth Satan i mewn iddo. Am hynny y dywedodd yr Iesu wrtho, Hyn yr wyt yn ei wneuthur, gwna ar frys.

28 Ac ni wyddai neb o'r rhai oedd yn eistedd i ba beth y dywedasai efe hyn wrtho.

29 Canys rhai oedd yn tybied, am fod Judas

â'r gôd ganddo, fod yr Iesu yn dywedyd wrtho, *Pryn y pethau* sydd arnom eu heisiau erbyn yr wyl; neu, ar rol o hono beth i'r thlodion.

30 Yntau gan hynny, wedi derbyn y tammaid, a aeth allan yn ebrwydd. Ac yr oedd hi yn nos.

31 ¶ Yna gwedi iddo fyned allan, yr Iesu a ddywedodd, Yn awr y gogoneddwyd Mab y dyn, a Duw a ogoneddwyd ynddo ef.

32 Os gogoneddwyd Duw ynddo ef, Duw hefyd a'i gogonedda ef ynddo ei hun, ac efe a'i gogonedda ef yn ebrwydd.

33 O blant bychain, eto yr wyf ennyd bychan gyd â chiwi. Chwi a'm ceisiwch: ac, megis y dywedais wrth yr Iuddewon, Lle yr wyf fi yn myned, ni ellwch chiwi ddyfod; yr ydwyf yn dywedyd wrthyech chwithau hefyd yr awrhon.

34 Gorchymyn newydd yr wyf yn ei roddi i chiwi, Ar garu o honoch eich gilydd: fel y cerais i chiwi, ar garu o honoch chwithau bawb eich gilydd.

35 Wrth hyn y gwybydd pawb mai disgyblion i mi ydych, os bydd gennyech gariad i'ch gilydd.

36 ¶ A Simon Petr a ddywedodd wrtho, Arglwydd, i ba le yr wyt ti yn myned? Yr Iesu a atebodd iddo, Lle yr ydwyf fi yn myned, ni eili di yr awrhon fy nghanlyn: eithr ar ol hyn y'm canlyni.

37 Petr a ddywedodd wrtho, Arglwydd, paham na allaf fi dy ganlyn yr awrhon? mi a roddaf fy einioes drosot.

38 Yr Iesu a atebodd iddo, A roddi di dy einioes drosot fi? Yn wir, yn wir, meddaf i ti, Ni chân y ceilllog nes i ti fy ngwadu dair gwaith.

PENNOD XIV.

1 *Crist yn cyturo ei ddisgyblion â gobaith teyrnas nef: 6 yn prafesu mai efe yw y ffordd, a'r gwirionedd, a'r bywyd; a'i fod yn un â'r Tad: 13 yn gwarantu y bydd eu gweddïau hwy yn ei enw ef yn fyrrusth-lawn: 15 yn dymuno cariad ac ufudd-dod: 16 yn adgawr yr Yspryd Glân y Diddaenyd: 27 ac yn gadael ei dangnefedd gyd â hwynt.*

NA thralloder eich calon: yr ydych yn credu yn Nuw, credwch ynof finnu hefyd.

2 Yn nhŷ fy Nhad y mae llawer o drigfannau: a phe amgen, mi a ddywedaswn i chiwi. Yr wyf fi yn myned i barotô'i lle i chiwi.

3 Ac os myfi a âf, ac a barotô'af le i chiwi, mi a ddeuaf drachefn, ac a'ch cymmeraf chiwi attaf fy hun: fel lle yr wyf fi, y byddoch chwithau hefyd.

4 Ac i ba le yr wyf fi yn myned, chiwi a wyddoch, a'r ffordd a wyddoch.

5 Dywedodd Thomas wrtho, Arglwydd, ni wyddom ni i ba le yr wyt ti yn myned; a pha fodd y gallwn wybod y ffordd?

6 Yr Iesu a ddywedodd wrtho ef, Myfi yw y ffordd, a'r gwirionedd, a'r bywyd: nid yw neb yn dyfod at y Tad, ond trwof fi.

7 Ped adnabuasech fi, fy Nhad hefyd a adnabuasech: ac o hyn allan yr adwaenoch ef, a chiwi a'i gweloch ef.

8 Dywedodd Phylip wrtho, Arglwydd, dangos i ni y Tad, a digon yw i ni.

9 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, A ydwyf gyhyd o amser gyd â chiwi, ac nid adnabust fi, Phylip? Y neb a'm gwelodd i, a welodd y Tad; a pha fodd yr wyt ti yn dywedyd, Dangos i ni y Tad?

10 Ond wyt ti yn credu fy mod i yn y Tad, a'r Tad ynof finnu? Y geiriau yr wyf fi yn eu llefaru wrthyech, nid o honof fy hun yr wyf yn eu llefaru; ond y Tad yr hwn

yn aros ynof, efe sydd yn gwneuthur y gweithredoedd.

11 Credwch fi, fy mod i yn y Tad, a'r Tad ynof finnau: ac onid é, credwch fi er mwyn y gweithredoedd eu hunain.

12 Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Yr hwn sydd yn credu ynof fi, y gweithredoedd yr wyf fi yn eu gwneuthur, yntau hefyd a'u gwna, a mwy na'r rhai hyn a wna efe: oblegid yr wyf fi yn myned at fy Nhad.

13 A pha beth bynnag a ofynoch yn fy enw i, hynny a wnaaf; fel y gogonedder y Tad yn y Mab.

14 Os gofynwch ddim yn fy enw i, mi a'i gwnaaf.

15 ¶ Oherwch fi, cedwch fyngorchymynion.

16 A mi a weddaf ar y Tad, ac efe a rydd i chwi Ddiddanydd arall, fel yr arhoso gyd â chwi yn dragywyddol;

17 Yspryd y gwirionedd, yr hwn ni ddichon y byd ei dderbyn, am nad yw yn ei weled, nac yn ei adnabod ef: ond chwi a'i hadwaenoch ef; o herwydd y mae yn aros gyd â chwi, ac ynoch y bydd efe.

18 Nis gadawaf chwi yn amddifad: mi a ddeuaf atoch chwi.

19 Ktto ennyd bach, a'r byd ni'm gwel mwy: eithr chwi a'm gwelwch: canys byw wyf fi, a byw fyddwch chwithau hefyd.

20 Y dydd hwnnw y gwybyddwch fy mod i yn fy Nhad, a chwithau ynof fi, a minnau ynoch chwithau.

21 Yr hwn sydd a'm gorchymynion i ganddo, ac yn eu cadw hwynt, efe yw yr hwn sydd yn fy ngharu i: a'r hwn sydd yn fy ngharu i, a gerir gan fy Nhad i: a minnau a i caraf ef, ac a'm heglaraf fy hun iddo.

22 Dywedodd Judas wrtho, (nid yr Iscariot) Arglywydd, pa beth yw yr achos yr wyt ar fedr dy egluriau dy hun i ni, ac nid i'r byd?

23 Yr Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrtho, Os car neb fi, efe a geidw fy ngair; a'm Tad a'i car yntau, a nynt a ddeuwn atto, ac a wnaawn ein trigfa gyd âg ef.

24 Yr hwn nid yw yn fy ngharu i, nid yw yn cadw fy ngeiriau: a'r gair yr ydych yn ei glywed, nid eiddoff fi ydyw, ond eiddo y Tad a'm hanfonodd i.

25 Y pethau hyn a ddywedais wrthych, a mi yn aros gyd â chwi.

26 Eithr y Diddanydd, yr Yspryd Glân, yr hwn a enfyf y Tad yn fy enw i, efe a ddyag i chwi yr holl bethau, ac a ddwg ar goff i chwi yr holl bethau a ddywedais i chwi.

27 Yr wyf yn gadael i chwi dangneffedd; fy nhangneffedd yr ydwyf yn ei rhoddi i chwi: nid fel y mae y byd yn rhoddi, yr wyf fi yn rhoddi i chwi. Na thralloder eich calon, ac nac ofned.

28 Clywsoch fel y dywedais wrthych, Yr wyf yn myned ymaith, ac mi a ddeuaf atoch. Pe carech fi, chwi a lawenhâech, am i mi ddyweddy, Yr wyf yn myned at y Tad: canys y mae fy Nhad yn fwy na'm myfi.

29 Ac yr awrhon y dywedais i chwi cyn ei ddyfod, fel pan ddél, y credoch.

30 Nid ymddiddanog â chwi nemmwarf bellach: canys tywysog y byd hwn sydd yn dyfod, ac nid oes iddo ddim ynof fi.

31 Ond fel y gwypo y byd fy mod i yn caru y Tad, ac megis y gorchymynodd y Tad i mi, felly yr wyf yn gwneuthur. Codwch, awn oddi yma.

PENNOD XV.

1 Y diddanwoch a'r caredigrywydd sydd rhwng Crist a'i aelodau, trwy ddamwag y winwydd- en. 18 Cysur mevon casined, ac erlid bydol- oidd yr Yspryd Glân, a'r apostolion.

MYFI yw y wir winwydden, a'm Tad yw y llesurwr,

2 Pob cangen ynof fi heb ddwyn ffrwyth, y mae efe yn ei thynnu ymaith: a phob un a ddygo ffrwyth, y mae efe yn ei glanhau, fel y dygo fwy o ffrwyth.

3 Yr awrhon yr ydych chwi yn lân trwy y gair a lefaais i wrthych.

4 Arhoswch ynof fi, a mi ynoch chwi. Megis na all y gangen ddwyn ffrwyth o honi ei hun, onid erys yn y winwydden; felly ni ellwch chwithau, onid arhoswch ynof fi.

5 Myf iw yw winwydden, chwithau yw y canghennau. Yr hwn sydd yn aros ynof fi, a minnau ynddo yntau, hwnnw sydd yn dwyn ffrwyth lawer: oblegid hebof fi ni ellwch chwi wneuthur dim.

6 Onid erys un ynof fi, efe a dafwyd allan megis cangen, ac a wywodd; ac y maent yn eu casgu hwynt, ac yn eu bwrw yn tân, a hwy a losgir.

7 Os arhoswch ynof fi, ac aros o'm geiriau ynoch, beth bynnag a ewllysfioch, gofynwch, ac efe a fydd i chwi.

8 Yn hyn y gogoneddwyd yr Nhad, ar ddwyn o honoch ffrwyth lawer; a disgyblion fyddwch i mi.

9 Fel y carodd y Tad fi, felly y cerais innau chwithau: arhoswch yn fy nghariad i.

10 Os cedwch fy ngorchymynion, chwi a arhoswch yn fy nghariad; fel y cedwais i orchymynion fy Nhad, ac yr wyf yn aros yn ei gariad ef.

11 Hyn a ddywedais wrthych, fel yr arhosaf fy llawenydd ynoch, ac y byddai eich llawenydd yn gytlawn.

12 Dyma fy ngorchymyn i; Ar i chwi garu eich gilydd, fel y cerais i chwi.

13 Cariad mwy na hwn nid oes gan neb; sef, bod i un roi ei einioes dros ei gyfeillion.

14 Chwydychwi yw fy nghyfeillion, os gwnewch pa bethau bynnag yr wyf yn eu gorchymyn i chwi.

15 Nid ydwyf mwyach yn eich galw yn weision; oblegid y gwas ni fwy beth, y mae ei arglywydd yn ei wneuthur: ond mi a'ch gelwais chwi yn gyfeillion; oblegid pob peth a'r a glywais gan fy Nhad, a hysbysais i chwi.

16 Nid chwi a'm dewlasoch i, ond myfi a'ch dewlais chwi, ac a'ch ordmaisais chwi, fel yr elech ac y dygech ffrwyth, ac yr arhosai eich ffrwyth; megis pa beth bynnag a ofynoch gan y Tad yn fy enw i, y rhoddo efe i chwi.

17 Hyn yr wyf yn ei orchymyn i chwi, garu o honoch eich gilydd.

18 Os yw y byd yn eich casâu chwi, chwi a wyddoch gasâu o hono fyfi o'ch blaen chwi.

19 Pe byddech o'r byd, y byd a garai yr eiddo; ond oblegid nad ydych o'r byd, eithr i mi eich dewis allan o'r byd, am hynny y mae y byd yn eich casâu chwi.

20 Cofiwch yr ymadrodd a ddywedais i wrthych; Nid yw y gwas yn fwy na'i arglywydd. Os erlidiasant fi, hwy a'ch erlidiant chwithau: os cadwasant fy ngair i, yr eiddoch chwithau hefyd a gadwant.

21 Eithr hyn oll a wnant i chwi er mwyn fy enw i, am nad adwaenant yr hwn a'm hanfonodd i.

22 Oni bai fy nyfod a llefaru wrthynt, ni buasai arnyf bechod: ond yr awrhon nid oes ganddynt esgus am eu pechod.

23 Yr hwn sydd yn fy nghasâu i, sydd yn casâu fy Nhad hefyd.

24 Oni bai wneuthur o honof yn eu plith y gweithredoedd ni wnaeth neb arall, ni buasai arnyf bechod: ond yr awrhon hwy a weisant, ac a'm cassant i a'm Tad hefyd.

25 Eithr, fel y cyflawnid y gair sydd yagrif-
enadig yn eu cyfraith hwynt, Hwyr a'm casse-
ant yn ddifachos.

26 Eithr pan ddél y Diddanydd, yr hwn a
anfonaſ i chwi oddi wrth y Tad (*ſef* Yspryd y
gwirionedd, yr hwn sydd yn deilliaw oddi
wrth y Tad) efe a dystiolaetha am danaf fi.

27 A chwithau hefyd a dystiolaethwch, am
eich bod o'r dechreuad gyd â mi.

PENNOD XVI.

1 *Crist yn cyturo ei ddiagyblyton yn erbyn
blinder, trwy addeuid o'r Yspryd Glân, a
thruy ei ail-ryffellad, a'i esgyniad: 23 yn
eu nerthau y bydd eu goeddihau hwy yn ei
enw of yn Kymmeradwy gan ei Dad. 33
Tangnefydd yng Nghrist; ac yn y byd
gorthrymder.*

Y PETHAU hyn a ddywedais i chwi, fel
na rwystrer chwi.

2 Hwyr a'ch bwriant chwi allan o'r syna-
gogaſ: ac y mae yr awr yn dyfod, y tybia
pwy bynnag a'ch lladdo, ei fod yn gwneuthur
gwassanaeth i Dduw.

3 A'r pethau hyn a wnant i chwi, oblegid
nad adnabuant y Tad, na myfi.

4 Eithr y pethau hyn a ddywedais i chwi, fel
pan ddél yr awr, y cofloch hwynt, ddarfod i mi
ddywedyd i chwi: a'r pethau hyn ni ddywedais
i chwi o'r dechreuad, am fy mod gyd â chwi.

5 Ac yn awr yr wyf yn myned at yr hwn
a'm hanfonodd, ac nid yw neb o honoch yn
gofyn i mi, i ba le yr wyt ti yn myned?

6 Eithr am i mi ddywedyd y pethau hyn i
chwi, tristwch a lanwodd eich calon.

7 Ond yr wyf fi yn dywedyd gwirionedd i
chwi; Buddiol yw i chwi fy myned i ymaith:
canyis onid âf fi, ni ddaw y Diddanydd atoch:
eithr os mi a âf, mi a'i hanfonaſ of atoch.

8 A phan ddél, efe a argyhoedda y byd o
bechod, ac o gyflawnder, ac o farn:

9 O bechod, am nad ydynt yn credu ynof fi;
10 O gyflawnder, am fy mod yn myned at
fy Nhad, ac ni'm gwelwch i mwyach;

11 O farn, oblegid tywysog y byd hwn a
farnwyd.

12 Y mae gennyf etto lawer o bethau i'w
dywedyd i chwi, ond ni allwch eu dwyn yr
awrhon.

13 Ond pan ddél efe, *ſef* Yspryd y gwirion-
edd, efe a'ch tywys chwi i bob gwirionedd:
canyis ni leſara o hono ei hun, ond pa bethau
bynnag a glywo, a leſara efe: a'r pethau sydd
i ddyfod, a fynega efe i chwi.

14 Efe a'm gogonedda i: canys efe a gym-
mer o'r eiddod, ac a'i mynega i chwi.

15 Yr holl bethau sydd eiddo y Tad, ydynt
eiddod fi: o herwydd hyn y dywedais, mai
o'r eiddod fi y cymmer, ac y mynega i chwi.

16 Ychydig ennyd, ac ni'm gwelwch: a
thracefn ychydig ennyd, a chwi a'm gwel-
wch; am fy mod yn myned at y Tad.

17 Am hynny y dywedodd *rhaf* o'i ddiagybly-
ton wrth eu glydd, Beth yw hyn y mae efe yn
ei ddywedyd wrthynt, Ychydig ennyd, ac
ni'm gwelwch: a thracefn ychydig ennyd,
a chwi a'm gwelwch: ac, Am fy mod yn
myned at y Tad?

18 Am hynny hwy a ddywedasant, Beth yw
hyn y mae efe yn ei ddywedyd, Ychydig
ennyd? ni wyddom ni beth y mae efe yn ei
ddywedyd.

19 Yna y gwybu yr Iesu eu bod hwy yn
ewyllysd gofyn iddo: ac a ddywedodd wrth-
ynt, Ai ymofyn yr ydech a'ch glydd am
hyn, oblegid i mi ddywedyd, Ychydig ennyd,
ac ni'm gwelwch: a thracefn ychydig ennyd,
a chwi a'm gwelwch?

20 Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Chwi a

wylwch ac a alerwch, a'r byd a lawenycha:
eithr chwi a fyddwch dristion; ond eich
tristwch a droir yn llawenydd.

21 Gwraig wrth egor, sydd mewn tristwch,
am ddyfod ei hawr: eithr wedi geni y plent-
yn, nid yw hi yn cofio ei gofod mwyach, gan
lawenydd geni dyn i'r byd.

22 A chwithau am hynny ydech yr awrhon
mewn tristwch: eithr mi a ymwelaf â chwi
dracefn, a'ch calon a lawenycha, a'ch llawen-
ydd ni ddwg neb oddi arnoch.

23 A'r dydd hwnnw ni ofynwch ddim i mi.
Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, Pa bethau
bynnag a ofynoch i'r Tad yn fy enw, efe a'u
rhydd i chwi.

24 Hyd yn hyn ni ofynasoch ddim yn fy
enw i: gofynwch, a chwi a gewch; fel y
byddo eich llawenydd yn gyflawn.

25 Y pethau hyn a leſarais wrthynt mewn
dammegion: eithr y mae yr awr yn dyfod,
pan na leſarwyf wrthynt mewn dammegion
mwyach, eithr y mynegaf i chwi yn eglur
am y Tad.

26 Y dydd hwnnw y gofynwch yn fy enw:
ac nid wyf yn dywedyd i chwi, y gweddi af
ar y Tad trosoch:

27 Canys y Tad ei hun sydd yn eich caru
chwi, am i chwi fy ngharu i, a chredau fy
nyfod i allan oddi wrth Dduw.

28 Mi a ddaethum allan oddi wrth y Tad, ac
a ddaethum i'r byd: tracefn yr wyf yn
gadael y byd, ac yn myned at y Tad.

29 Ki ddiagyblyton a ddywedasant wrtho,
Wele, yr wyt ti yn awr yn dywedyd yn eglur,
ac nid wyt yn dywedyd un ddammeg.

30 Yn awr y gwyddom y gwyddost bob
peth, ac nid rhaid i ti ymofyn o neb â thi:
wrth hyn yr ydym yn credu ddyfod o hono
allan oddi wrth Dduw.

31 Yr Iesu a'u hattebodd hwynt, A ydech
chwi yn awr yn credu?

32 Wele, y mae yr awr yn dyfod, ac yr
awrhon hi a ddaeth, y gwaserger chwi bob un
at yr eiddo, ac y gadewch fi yn unig: ac nid
wyf yn unig, oblegid y mae y Tad gyd â myfi.

33 Y pethau hyn a ddywedais wrthynt, fel
y cafech dangnefedd ynof. Yn y byd gorthrym-
der a gewch: eithr cymmerwch gysur,
myfi a orchfygais y byd.

PENNOD XVII.

1 *Crist yn gweiddo ar ei Dad am ei ogonedds
af; 6 am gadw ei apostolion i'i mewn undeb,
17 a gwirionedd: 20 am eu gogoneddu hwy,
a'r holl fyddoniaid eraill, gyda dg of yn y
nefedd.*

Y PETHAU hyn a leſarodd yr Iesu, ac *ſef*
a gododd ei fygald i'r nef, ac a ddywed-
odd, Y Tad, daeth yr awr; gogonedda dy
Fab, fel y gogoneddo dy Fab dithau:

2 Megis y rhoddaist iddo awdurdod ar bob
enawd, fel am y cwbl a roddaist iddo, y
rhoddaist efe iddynt fywyd tragwyddol.

3 A hyn yw y bywyd tragwyddol; iddynt
dy adnabod di yr unig wir Dduw, a'r hwn a
anfonaſ ti, Iesu Crist.

4 Mi a'th ogoneddais di ar y ddaear; mi
a gwblheals y gwaith a roddaist i mi i'w
wneuthur.

5 Ac yr awrhon, O Dad, gogonedda di fyfi
gyd â thi dy hun, a'r gogoniant oedd i mi
gyd â thi cyn bod y byd.

6 Mi a eglurais dy enw i'r dynion a roddaist
i mi allan o'r byd: eiddod ti oeddynt, a thi
eu rhoddaist hwynt i mi; a hwy a gadwas-
ant dy ar di.

7 Yr awrhon y gwybsant mai oddi wrthynt ti
y mae yr holl bethau a roddaist i mi:

8 Canys y geiriau a roddais i mi, a roddais iddynt hwy; a hwy a'u derbyniasant, ac a wybuant yn wir mai oddi wrthynt ti y daethum i allan, ac a gredasant mai tydi a'm hanfonaist i.

9 Drostynt hwy yr wyf fi yn gweddfo: nid dros y byd yr wyf yn gweddfo, ond dros y rhai a roddais i mi; canys eiddot ti ydynt.

10 A'r eiddof fi oll sydd eiddot ti, a'r eiddot ti sydd eiddof fi: a mi a ogoneddwyd ynddynt.

11 Ac nid wyf mwyach yn y byd, ond y rhai hyn sydd yn y byd, a myfi sydd yn dyfod attat fi. Y Tad sancteiddiol, cadw hwynt trwy dy enw, y rhai a roddais i mi; fel y byddont un, megis ninnau.

12 Tra fum gyda hwynt yn y byd, mi a'u cedwais yn dy enw: y rhai a roddais i mi, a gedwais, ac ni chollwyd o honynt ond mab y gollidogaeth; fel y cyflawnid yr ysgrythyr.

13 Ac yr awrhon yr wyf yn dyfod attat; a'r pethau hyn yr wyf yn eu llefaru yn y byd, fel y caffont fy llawenydd i yn gyflawn ynddynt eu hunain.

14 Myfi a roddais iddynt hwy dy atr di: a'r byd a'u casâodd hwynt, oblegid nad ydynt o'r byd, megis nad ydyf finnau o'r byd.

15 Nid wyf yn gweddio ar ti eu cymmyrd hwynt allan o'r byd, eithr ar i ti eu cadw hwynt rhag y drwg.

16 O'r byd nid ydynt, megis nad wyf finnau o'r byd.

17 Sancteiddia hwynt yn dy wirionedd: dy air sydd wirionedd.

18 Fel yr anfonais fi i'r byd, felly yr anfonais innau nwythau i'r byd.

19 Ac er eu mwyn hwy yr wyf yn fy sancteiddio fy hun, fel y byddont hwythau wedi eu sancteiddio yn y gwirionedd.

20 Ac nid wyf yn gweddfo dros y rhai hyn yn unig, eithr dros y rhai hefyd a gredant ynof fi trwy eu hymadrodd hwynt:

21 Fel y byddont oll yn un; megis yr wyf ti, y Tad, ynof fi, a minnau ynot ti; fel y byddont hwythau un hononaist i: fel y credo y byd mai tydi a'm hanfonaist i.

22 A'r gogoniant a roddais i mi, a roddais iddynt hwy; fel y byddont un, megis yr ydyd ni yn un; fel:

23 Myfi ynddynt hwy, a thithau ynof fi; fel y byddont wedi eu perffeithio yn un, ac fel y gwypo y byd mai tydi a'm hanfonaist i, a charu o honot hwynt, megis y ceraist fi.

24 Y Tad, y rhai a roddais i mi, yr wyf yn ewyllysio, lle yr wyf fi, fod o honynt hwythau hefyd gyd â myfi; fel y gwelont y ngooniant a roddais i mi: oblegid ti a'm ceraist cyn seiliai y byd.

25 Y Tad cyflawn, nid adnabu y byd dydi: eithr mi a'th adnabum, a'r rhai hyn a wybu mai tydi a'm hanfonaist i.

26 Ac mi a hysbysais iddynt dy enw, ac a't hysbysaf: fel y byddo ynddynt hwy y cariad â'r hwn y ceraist fi, a minnau ynddynt hwy.

PENNOD XVIII.

1 Judas yn bradychu yr Iesu. 6 Y swyddogion yn syrthio i'r llawr. 10 Petr yn torri ciust Malchus. 12 Dal yr Iesu, a'i ddwyn at Annas, a Chaiaphas. 16 Petr yn gwadu Crist. 19 Holi yr Iesu ger bron Caiaphas; 28 a cher bron Pilat. 36 Ei deyrnas ef. 40 Yr Iuddewon yn dymuno cael gollwng Barabbas yn rhydd.

GWEDI i'r Iesu ddywedyd y geiriau hyn, efe a seith allan, efe a'i ddisgyblion, dros afon Cedron, lle yr oedd gardd, i'r hon yr aeth efe a'i ddisgyblion.

2 A Judas hefyd, yr hwn a'i bradychodd ef, a adwaenai y lle: oblegid mynych y cyrchasai yr Iesu a'i ddisgyblion yno.

3 Judas gan hynny, wedi iddo gael byddin a swyddogion gan yr arch-offeiriad a'r Phari-seid, a ddaeth yno a lanternau, a lampau, ac arfau.

4 Yr Iesu gan hynny, yn gwbyod pob peth a oedd ar ddyfod arno, a seith allan, ac a ddywedodd wrthynt, Pwy yr ydych yn ei geisio?

5 Hwy a atebasant iddo, Iesu o Nazareth. Yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Myfi yw. A Judas, yr hwn a'i bradychodd ef, oedd hefyd yn sefyll gyd â hwynt.

6 Cyn gynted gan hynny ag y dywedodd efe wrthynt, Myfi yw, hwy a aethant yn wysg eu cefnau, ac a syrthiasant i lawr.

7 Am hynny efe a ofynodd iddynt drahefn, Pwy yr ydych yn ei geisio? A hwy a ddywedasant, Iesu o Nazareth.

8 Yr Iesu a atebodd, Mi a ddywedais i chw'i mai myfi yw. Am hynny os myfi yr ydych yn ei geisio, gadewch i'r rhai hyn fyned ymaith:

9 Fel y cyflawnid y gair a ddywedais ef, O'r rhai a roddais i mi, ni chollais i yr un.

10 Simon Petr gan hynny a chandfio gleddyf, a'i tynnodd ef, ac a darawodd was yr arch-offeiriad, ac a dorrodd ymaith ei ghnst ddehua ef: ac enw y gwas oedd Malchus.

11 Am hynny yr Iesu a ddywedodd wrth Petr, Dod dy gleddyf yn y wain: y cwpan a roddes y Tad i mi, onid yfais ef?

12 Yna yfyddin, a'r milwrdd, a'r swyddogion yr Iuddewon, a ddaliasant yr Iesu, ac a'i rhwymasant ef.

13 Ac a'i dygasant ef at Annas yn gyntaf (cansy chwegrwn Caiaphas, yr hwn oedd arch-offeiriad y fiwyddyn honno, ydoedd efe).

14 A Chaiaphas oedd yr hwn a gyngborasai i'r Iuddewon, mai buddiol oedd farw un dyn dros y bobl.

15 ¶ Ac yr oedd yn canlyn yr Iesu, Simon Petr, a disgybl arall. A'r disgybl hwnnw oedd adnabyddus gan yr arch-offeiriad, ac efe a aeth i mewn gyd â'r Iesu i llys yr arch-offeiriad.

16 A Phetr a safodd wrth y drws allan. Yna y disgybl arall yr hwn oedd adnabyddus gan yr arch-offeiriad a aeth allan, ac a ddywedodd wrth y ddyrsora, ac a ddug Petr i mewn.

17 Yna y dywedodd y llangeos oedd ddyrsoraes wrth Petr, Onid wyt tithau o ddisgyblion y dyn hwn? Dywedodd yntau, Nac wyf.

18 A'r gweision a'r swyddogion, gwedi gwneuthur tân glo (o herwydd ei bod hi yn oer) oeddynt yn sefyll, ac yn ymdwynno: ac yr oedd Petr gyd â hwynt yn sefyll, ac yn ymdwynno.

19 ¶ A'r arch-offeiriad a ofynodd fr Iesu am ei ddisgyblion, ac am ei athrawiaeth.

20 Yr Iesu a atebodd iddo, Myfi a lefarais yn eglur wrth y byd: yr oeddw bob amser yn athrawiaethu y synagog, ac yn y deul, lle mae yr Iuddewon yn ymgynnull bob amser; ac yn ddirgel ni ddywedais i ddim.

21 Paham yr wyt ti yn gofyn i mi? gofyn i'r rhai a'm clywsant, beth a ddywedais wrthynt: wele, y rhai hynny a wyddant pa bethau a ddywedais i.

22 Wedi iddo ddywedyd y pethau hyn, un o'r swyddogion a'r oedd yn sefyll ger llaw, a roddes gernod i'r Iesu, gan ddywedyd, Ai felly yr wyt ti yn ateb yr arch-offeiriad?

23 Yr Iesu a atebodd iddo, Os drwg y dywedais, tystiolaetha o'r drwg; ac os da, paham yr wyt yn fy nharo i?

24 (Ac Annas a'i hanfonasi ef yn rhwym at Caiaphas yr arch-offeiriad)

25 A Simon Petr oedd yn sefyll, ac yn ymdwymno. Hwythau a ddywedasant wrtho, Onid wyt tithau hefyd o'i ddiagybllion ef? Yntau a wadodd, ac a ddywedodd, Nac wyf.

26 Dywedodd un o weision yr arch-offeiriad (câr i'r hwn y torraasai Petr ei glust) Oni welais i di gyd âg ef yn yr ardd?

27 Yna Petr a wadodd drachefn; ac yn y man y canodd y ceiliog.

28 ¶ Yna y dygasant yr Iesu oddi wrth Caiaphas, i'r dadleudy: a'r bore ydoeid hi; ac nid aethant hwy i mew i'r dadleudy, rhag eu halogi: eithr fel y gallent fwyta y pasc.

29 Yna Pilat a aeth allan atynt, ac a ddywedodd, Pa achwyn yr ydych chiwi yn ei ddwyn yn erbyn y dyn hwn?

30 Hwv a atebasant ac a ddywedasant wrtho, Oni bai fod hwn yn ddrwg-weithredwr, ni thraddodasem ni ef attat ti.

31 Am hynny y dywedodd Pilat wrthynt, Cymmerwch chiwi ef, a bernwch ef yn ol eich cyfraith chiwi. Yna yr Iuddewon a ddywedasant wrtho, Nid cyfreithlawn i ni ladd neb:

32 Fel y cyflawnid gair yr Iesu, yr hwn a ddywedasai efe, gan arwyddocâu o ba angau y byddai farw.

33 Yna Pilat a aeth drachefn i'r dadleudy, ac a alwodd yr Iesu, ac a ddywedodd wrtho, Ai ti yw Brenhin yr Iuddewon?

34 Yr Iesu a atebodd iddo, Ai o honot dy hun yr wyt ti yn dywyded hyn, ai erall a'i dywedasant i ti am danaf fi?

35 Pilat a atebodd, Ai Iuddeu ydwyf fi? Dy genedi dy hun a'r arch-offeiriad a' th draddodasant i mi. Beth a wnaethost ti?

36 Yr Iesu a atebodd, Fy mrenhiniaeth i nid yw o'r byd hwn. Pe o'r byd hwn y byddai fy mrenhiniaeth i, fyngweision i a ymdrechent, fel na'm rhoddid i'r Iuddewon: ond yr awrhon nid yw fy mrenhiniaeth i oddi yma.

37 Yna y dywedodd Pilat wrtho, Wrth hynny ai Brenhin wyt ti? Yr Iesu a atebodd, Yr ydwyf ti yn dywyded mai Brenhin wyf fi. Er mwyn hyn ym ganed, ac er mwyn hyn y daethum i'r byd, fel y tystiolaethwn i'r gwirionedd. Pob un a'r sydd o'r gwirionedd, sydd yn gwrandio fy lleferydd i.

38 Pilat a ddywedodd wrtho, Beth yw gwirionedd? Ac wedi iddo ddywyded hyn, efe a aeth allan drachefn at yr Iuddewon, ac a ddywedodd wrthynt, Nid wyf fi yn cael dim achos ynddo ef.

39 Eithr y mae gennyh chiwi ddefod, i mi ollwng i chiwi un yn rhydd ar y pasc: a fynewch chiwi gan hynny i mi ollwng yn rhydd i chiwi Frenhin yr Iuddewon?

40 Yna y lfeasant oll drachefn, gan ddywyded, Nid hwnnw, ond Barabba. A'r Barabba hwnnw oedd leidr.

3 Ac a ddywedasant, Henffych well, Brenhin yr Iuddewon; ac a roisat iddo genodiâu.

4 Pilat gan hynny a aeth allan drachefn, ac a ddywedodd wrthynt, Wele yr wyf fi yn ei ddwyn ef allan i chiwi, fel y gwypoeh nad wyf fi yn cael ynddo ef un bai.

5 Yna y daeth yr Iesu allan, yn arwain y goron ddrain, a'r wisg borphor. A Pilat a ddywedodd wrthynt, Wele y dyn.

6 Yna yr arch-offeiriad a'r swyddogion, pan welisat ef, a lefasant, gan ddywyded, Croeshoelia, croeshoelia ef. Pilat a ddywedodd wrthynt, Cymmerwch chiwi ef, a chrueshoelliwch: canys nid wyf fi yn cael dim bai ynddo.

7 Yr Iuddewon a atebasant iddo, Y mae gennywn ni gyfraith, ac wrth ein cyfraith ni efe a ddylai farw, am iddo ei wneuthur ei hun yn Fab Duw.

8 ¶ A phan glybu Pilat yr ymadrodd hwnnw, efe a omodd yn fwy;

9 Ac a aeth drachefn i'r dadleudy, ac a ddywedodd wrth yr Iesu, O ba le yr wyt ti? Ond ni roes yr Iesu ateb iddo.

10 Yna Pilat a ddywedodd wrtho, Oni ddywedi di wrthyf fi? oni wyddost ti fod gennyf awdurdod i' th groeshoelio di, a bod gennyf awdurdod i' th ollwng yn rhydd?

11 Yr Iesu a atebodd, Ni byddai i ti ddim awdurdod arnaf fi, oni bai ei fod wedi ei roddi i ti oddi uchod: am hynny yr hwn a'm traddodes i ti, sydd fwy ef bechod.

12 O hynny allan y ceisiodd Pilat ei ollwng ef yn rhydd: ond yr Iuddewon a lefasant, gan ddywyded, Os gollyngi di hwn yn rhydd, nid wyt ti yn garedig i Cesar. Pwy bynnag a'i gwnelo ei hun yn frenhin, y mae yn dywyded yn erbyn Cesar.

13 Yna Pilat, pan glybu yr ymadrodd hwn, a ddug allan yr Iesu; ac a cisteddodd ar yr ornedd-faing, yn y lle a elwir y Palmant, ac yn Hebraeg, Gabbatha.

14 A darpar-wyl y pasc oedd hi, ac yng nghylch y chweched awr: ac efe a ddywedodd wrth yr Iuddewon, Wele eich Brenhin.

15 Eithr hwy a lefasant, Ymaith ag ef, ymaith ag ef, croeshoelia ef. Pilat a ddywedodd wrthynt, A groeshoeliaf fi eich Brenhin chiwi? A'r arch-offeiriad a atebasant, Nid oes i ni frenhin ond Cesar.

16 Yna gan hynny efe a'i traddodes ef iddynt i'w groeshoelio. A hwy a gymmerasant yr Iesu, ac a'i dygasant ymaith.

17 Ac efe gan ddwyn ei groes, a ddaeth i le a elwid lle y ben-glog, ac a elwir yn Hebraeg, Golgotha:

18 lle y croeshoeliasant ef, a dau eraill gyd ag ef, un o bob tu, a'r Iesu yn y canol.

19 ¶ A Philat a ysgrifennodd diit, ac a'i dododd ar y groes. A'r ysgrifen oedd, IESU O NAZARETH, BRENHIN YR IUDD-
EWON.

20 Y titl hwn gan hynny a ddarllenodd llawer o'r Iuddewon: oblegid agos i'r ddinas oedd y fan lle y croeshoelliwyd yr Iesu, ac yr oedd wedi ei ysgrifenu yn Hebraeg, Groeg, a Lladin.

21 Yna arch-offeiriad yr Iuddewon a ddywedasant wrth Pilat, Nac ysgrifena, Brenhin yr Iuddewon; eithr dywyded o hono ef, Brenhin yr Iuddewon ydwyf fi.

22 Pilat a atebodd, Yr hyn a ysgrifenas, a ysgrifenas.

23 ¶ Yna y milwyr, wedi iddynt groeshoelio yr Iesu, a gymmerasant ei ddillad ef (ac a wnaethant bedair rhan, i bob milwr ran) a'i bais ef: a'i bais ef oedd ddiwmlad, wedi ei gwau o'r cwr uchaf trwyddi oll.

PENNOD XIX.

1 *Mangellu Crist, a'i goroni â drain, a'i gwro.*

4 *Pilat yn chuennych ei ollwng ef yn rhydd; esto wedi ei orchysgu gan lefain yr Iuddewon, yn ei roddi ef i'w groeshoelio. 23 Bwro coel-brennau ar ei ddillad ef: 26 yntau yn gorchymyn ei fam i Ioan; 28 ac yn marw. 31 Gwanu ei gysthy ef. 31 Joseph a Nicodemus yn ei gladdu ef.*

YNA gan hynny y cymmerodd Pilat yr Iesu, ac a'i fhangellodd ef.

2 A'r milwyr a blieasant goron o ddrain, ac a'i gosodasant ar ei ben ef, ac a roisat wisg o borphor am dano;

24 Hwytbau a ddywedasant wrth eu gilydd, Na thorw'n hi, ond bwriwn goel-brennau am dan, eiddo pwy fydd hi: fel y cyflawnid yr ysgrythyr sydd yn dywedyd, Rhannasant fy nillad yn eu mysg, ac am fy mhais y bwriasant goel-brennau. A'r milwyr a wnaethant y pethau hyn.

25 ¶ Ac yr oedd yn sefyll wrth groes yr Iesu, ei fam ef, a chwaer ei fam ef, Mair *gwrraig* Cleophas, a Mair Magdalen.

26 Yr Iesu gan hynny, pan welodd ei fam, a'r diagybl yr hwn a garal efe yn sefyll ger llaw, a ddywedodd wrth ei fam, O wraig, wele dy fab.

27 Gwedi hynny y dywedodd wrth y diagybl. Wele dy fam. Ac o'r awr honno allan y cymmerodd y diagybl hi i'w gartref.

28 ¶ Wedi hynny yr Iesu, yn gwybod fod pob peth wedi ei orphen weithian, fel y cyflawnid yr ysgrythyr, a ddywedodd, Y mae syched arnaf.

29 Yr oedd gan hynny lestr wedi ei osod yn llawn o finegr: a hwy a lanwasant yspwng o finegr, ac a'i rhoddasant ynghylch isop, ac a'i dodasant wrth ei enau ef.

30 Yna pan gymmerodd yr Iesu y finegr, efe a ddywedodd, Gorphenwyd: a chan ogwyddo ei ben, efe a roddes i fyru yr yspryd.

31 Yr Iuddewon gan hynny, fel nad arhoial y cyrph ar y groes ar y sabbath, o herwydd ei bod yn ddarparwyl (canyis mawr oedd y dydd sabbath hwnnw) a ddeisyfasant ar Pilat, gael torri eu heageiriau hwynt, a'u tynnu i lawr.

32 Yna y milwyr a ddaethant, ac a dorrasant eageiriau y cyntaf, a'r llall, yr hwn a groeshoeliadid gyd âg ef.

33 Bithr wedi iddynt ddyfod at yr Iesu, pan welasant ef wedi marw eisoes, ni thorrasant ei eageiriau ef.

34 Ond yn o'r milwyr a wanodd ei ystlys ef a gwaywffon; ac yn y fan daeth allan waed a dwf.

35 A'r hwn a'i gwelodd, a dystiolaethodd: a gwir yw ei dystiolaeth: ac efe a w'yr ei fod yn dywedyd gwir, fel y credoch chwil.

36 Canys y pethau hyn a wnaethpwyd, fel y cyflawnid yr ysgrythyr, Ni thorri'r asgwrn o hono.

37 A thrachefn, ysgrythyr arall sydd yn dywedyd, Hwy a edrychant ar yr hwn a wnasant.

38 ¶ Ac ar ol hyn, Joseph o Arimathea (yr hwn oedd ddiagybl i'r Iesu, eithr yn guddledig, rhag ofn yr Iuddewon) a ddeisyfodd ar Pilat, gael tynnu i lawr gorph yr Iesu. A Pilat a ganlattaodd iddo. Yna y daeth efe ac a ddug ymaith gorph yr Iesu.

39 A daeth Nicodemus hefyd (yr hwn ar y cyntaf a ddaethal at yr Iesu o hyd nos) ac a ddug fyrr ac aloes y'nghymmysg, tu a chan-pwys.

40 Yna y cymmerasant gorph yr Iesu, ac a'i rhwymasant mewn lliniau, gyd âg arogiau, fel y mae arfer yr Iuddewon ar giaddu.

41 Ac yn y fangre lle y croeshoeliadid ef, yr oedd gardd: a bedd newydd yn yr ardd, yn yr hwn ni ddodasid dyn erioed.

42 Ac yno, rhag nesod oedd darpar-wyl yr Iuddewon, am fod y bedd hwnnw yn agos, y rhoddasant yr Iesu.

PENNOD XX.

1 Mair yn dyfod at y bedd; 3 a Phetr hefyd ac Ioan; heb wybod adgyfodi o'r Iesu. 11 Yr Iesu yn ymdangos i Mair Magdalen; 19 ac ffo ddiagyblion. 24 Anghrediniaeth, a chyffes Thomas. 30 Bod yr ysgrythyr lán yn ddis-omol i lychauodurleath.

Y DYDD cyntaf o'r wythnos, Mair Magdalen a ddaeth y bore, a hi etto yn dy-wyll, at y bedd; ac a welodd y maen wedi ei dynnu ymaith oddi ar y bedd.

2 Yna y rheddodd hi, ac a ddaeth at Simon Petr, a'r diagybl arall yr hwn yr oedd yr Iesu yn ei garu, ac a ddywedodd wrthynt, Hwy a ddygasant yr Arglwydd ymaith o'r bedd, ac ni wyddom ni pa le y dodasant ef.

3 Yna Petr a seth allan, a'r diagybl arall; a hwy a ddaethant at y bedd:

4 Ac a redasant ill dau ynghyd: a'r diagybl arall a reddodd o'r blaen yn gynt na Phetr, ac a ddaeth yn gyntaf at y bedd.

5 Ac wedi iddo grymmu, efe a ganfu y lliniau wedi eu gosod: er hynny nid aeth efe i mewn.

6 Yna y daeth Simon Petr yn ei ganlyn ef, ac a seth i mewn i'r bedd, ac a ganfu y lliniau wedi eu gosod;

7 A'r napsyn a fusall am ei ben ef, wedi ei osod, nid gyd â'r lliniau, ond o'r neilldu wedi ei bygu mewn lle arall.

8 Yna yr aeth y diagybl arall hefyd i mewn, yr hwn a ddaethal yn gyntaf at y bedd; ac a welodd, ac a gredodd.

9 Canys hyd yn hyn ni wyddent yr ysgrythyr, fod yn rhaid iddo gyfodi o feirw.

10 Yna y dygyblion a sehtant ymaith drachefn at yr eiddynt.

11 ¶ Ond Mair a safodd wrth y bedd oddi allan, yn wylu: ac fel yr oedd hi yn wylu, hi a ymstyngodd i'r bedd;

12 Ac a ganfu ddau angel mewn *gwsgoedd* gwynion, yn eistedd, un wrth ben, ac un wrth draed y lle y dodasid corph yr Iesu.

13 A hwy a ddywedasant wrthi, O wraig, paham yr wyt ti yn wylu? Hithau a ddywedodd wrthynt, Am ddwyn o honynt hwy fy Arglwydd i ymaith, ac nas gwn pa le y dodasant ef.

14 Ac wedi dywedyd o honi hyn, hi a droes drach ei chefn, ac a welodd yr Iesu yn sefyll: ac nis gwyddal hi mai yr Iesu oedd efe.

15 Yr Iesu a ddywedodd wrthi, O wraig, paham yr wyt ti yn wylu? pwy yr wyt ti yn ei geisio? Hithau yn tybled mai y garddwr oedd efe, a ddywedodd wrtho, Syr, os tydi a'i dygaist ef, dywed i mi pa le y dodasist ef, a myfi a'i cymmeraf ef ymaith.

16 Yr Iesu a ddywedodd wrthi, Mair. Hithau a droes, ac a ddywedodd wrtho, Rabboni; yr hyn yw dywedyd, Athraw.

17 Yr Iesu a ddywedodd wrthi, Na chyffwrdd â mi; oblegid ni ddyrchefais i ettoat fy Nhad: eithr dos at fy mrodyr, a dywed wrthynt, Yr wyf yn dyrchafu at fy Nhad i a'ch Tad chwithau, a'm Duw i a'ch Duw chwithau.

18 Mair Magdalen a ddaeth ac a fynegodd i'r diagyblion, weled o honi hi yr Arglwydd, a dywedyd o hono y pethau hyn iddi.

19 ¶ Yna, a hi yn hwyr, y dydd cyntaf hwnnw o'r wythnos, a'r drysau yn gausid i'r oedd y diagyblion wedi ymgastu ynghyd rhag ofn yr Iuddewon, daeth yr Iesu, ac a safodd yn y canol, ac a ddywedodd wrthynt, Tangneffid i chwil.

20 Ac wedi iddo ddywedyd hyn, efe a ddangosodd iddynt ei ddwyllaw, a'i ystlys. Yna y diagyblion a lawenychasant pan welasant yr Arglwydd.

21 Yna y dywedodd yr Iesu wrthynt drachefn, Tangneffid i chwi: megis y danfonodd y Tad fi, yr wyf finnau yn eich danfon chwil.

22 Ac wedi iddo ddywedyd hyn, efe a anadodd arnynt, ac a ddywedodd wrthynt, Deybniwch yr Yspryd Glân.

23 Pwy bynnag y maddeuoch eu pechodau, maddeuir iddynt; a'r eiddo pwy bynnag a aitalloch, hwy a attaliwyd.

24 ¶ Eithr Thomas, un o'r deuddeg, yr hwn a elwir Didymus, nid oedd gyd â hwynt pan ddaeth yr Iesu.

25 Y disgyblion eraill gan hynny a ddywedasant wrtho, Ni a welom yr Arglwydd. Yntau a ddywedodd wrthynt, Oni chaf weled yn ei ddwyllaw ef ôl yr hoelion, a dodi fy mrys yn ôl yr hoelion, a dodi fy llaw yn ei ystlys ef, ni chredaf fi.

26 ¶ Ac wedi wyth niwrnod, drachefn yr oedd ei ddisgyblion ef i mewn, a Thomas gyd â hwynt. Yna yr Iesu a ddaeth, a'r drysau yn gaudd, ac a safodd yn y canol, ac a ddywedodd, Tangnefedd i chwi.

27 Wedi hynny y dywedodd efe wrth Thomas, Moes yma dy fys, a gwel fy nwyllaw; ac estyn dy law, a dod yn fy ystlys: ac na fydd anghredadyn, ond credadyn.

28 A Thomas a attobodd ac a ddywedodd wrtho, Fy Arglwydd, a'm Duw.

29 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Am i ti fy ngeuled, Thomas, y credalst: bendigedig yw y rhai ni welsant, ac a greulasant.

30 ¶ A llawer hefyd o arwyddion eraill a wnaeth yr Iesu yngwydd ei ddisgyblion, y rhai nid ydynt ysgrifenedig yn y llyfr hwn.

31 Eithr y pethau hyn a ysgrifenydd, fel y credoch ehwil mai yr Iesu yw Crist, Mab Duw; a chan gredw, y caffoch fywyd yn eienw ef.

PENNOD XXI.

1 *Ei ddisgyblion yn adnabod Crist, ar ei allymddangosiad, wrth y ddalys favor o bysgod: 12 yntau yn ciniawo gyd â hwynt: 15 yn rhoddi gorchymyn mawr ar Petr, i borthi ei dym ef a'i ddefaid: 18 yn ei rybuddio ef o'i furwoleath: 22 yn ceryddu ei brysurdeb ef ynghylch Ioan. 25 Y diben.*

GWRDI y pethau hyn, yr Iesu a ymddangosodd drachefn i'w ddisgyblion wrth fôr Tiberias: ac fel hyn yr ymddangosodd.

2 Yr oedd ynghyd Simon Petr, a Thomas yr hwn a elwir Didymus, a Nathanâel o Cana yn Galilea, a melthion Zebelêus, a dau eraill o'i ddisgyblion ef.

3 Dywedodd Simon Petr wrthynt, Yr wyf fi yn myned i bysgotta. Dywedasant wrtho, Yr ydym ninnau hefyd yn dyfod gyd â thi. A hwy a aethant allan, ac a doringasant i long yn y man: a'r nos honno ni ddaliasant ddim.

4 A phan ddaeth y bore weithian, safodd yr Iesu ar y lân: eithr y disgyblion ni wyddent mai yr Iesu ydoedd.

5 Yna yr Iesu a ddywedodd wrthynt, O blant, a oes gennych ddim bwyd? Hwythau a atebasant iddo, Nae oes.

6 Yntau a ddywedodd wrthynt, Bwriwch y thwyd i'r tu dehaul i'r llong, a chwi a gewch. Hwv a fwrriasant gan hynny; ac ni allent bellach ei thynnu, gan y llawys pysgod.

7 Am hynny y disgybl hwnnw yr oedd yr Iesu yn ei garu a ddywedodd wrth Petr, Yr Arglwydd yw. Yna Simon Petr, pan glybu mai yr Arglwydd oedd, a wregysodd ei amwg (canys noeth oedd efe) ac a'i bwriodd ei hun i'r môr.

8 Eithr y disgyblion eraill a ddaethant mewn llong (oblegid nid oddynt bell oddi wrth dir,

ond megis dau can cufydd) dan lusgo y rhwyd â'r pysgod.

9 A chyn gynted ag y daethant i dir, hwy a welent dân o farwor wedi ei oosod, a phygod wedi eu dodi arno, a bara.

10 Yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Dygwch o'r pysgod a ddaliasoch yr awrhon.

11 Simon Petr a esgynodd, ac a dynnodd y rhwyd i dir, yn llawn o bysgod mawrion, cant a thri ar ddeg a deugain: ac er bod cymmaint, ni thorodd y rhwyd.

12 Yr Iesu a ddywedodd wrthynt, Deuwch, ciniawwch. Eithr ni feiddial neb o'r disgyblion ofyn iddo, Pwy wyt ti? am eu bod yn gwybod mai yr Arglwydd oedd.

13 Yna y daeth yr Iesu, ac a gymmerth fara, ac a'i rhoddes iddynt, a'r pysgod yr un modd.

14 Y drydedd waith hon yn awr yr ymddangosodd yr Iesu i'w ddisgyblion, wedi iddo gyfodi o fpiru.

15 ¶ Yna gwedi iddynt giniawo, yr Iesu a ddywedodd wrth Simon Petr, Simon *mab* Jona, a wyt ti yn fy ngharu i yn fwy na'r rhai hyn? Dywedodd yntau wrtho, Ydwyf, Arglwydd; ti a wyddost fy mod yn dy garu di. Dywedodd yntau wrtho, Portha fy wyl.

16 Efe a ddywedodd wrtho drachefn yr ail waith, Simon *mab* Jona, a wyt ti yn fy ngharu i? Dywedodd yntau wrtho, Ydwyf, Arglwydd; ti a wyddost fy mod yn dy garu di. Dywedodd yntau wrtho, Bugellia fy nefaid.

17 Efe a ddywedodd wrtho y drydedd waith, Simon *mab* Jona, a wyt ti yn fy ngharu i? Petr a dristodd, am iddo ddwydedd wrtho y drydedd waith. A wyt ti yn fy ngharu i? Ac efe a ddywedodd wrtho, Arglwydd, ti a wyddost bob peth: ti a wyddost fy mod i yn dy garu di. Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Portha fy nefaid.

18 Yn wir, yn wir, meddaf i ti, Pan oeddit leuange, ti a'th wregysaist dy hun, ac a rodiaist lle y mynnaist: eithr pan elech yn hen, ti a estyni dy ddwyllaw, ac arall a'th wregysa, ac a'th arwain lle ni fynniti.

19 A hyn a ddywedodd efe, gan arwyddo trwy ba fath angau y gogoneddai efe Dduw. Ac wedi iddo ddwydedd hyn, efe a ddywedodd wrtho, Canlyn fi.

20 ¶ A Phetr a drodd, ac a welodd y disgybl yr oedd yr Iesu yn ei garu, yn canlyn (yr hwn hefyd a bwysasai ar ei ddwyfron ef ar swpper, ac a ddywedasai, Pwy, Arglwydd, yw yr hwn a'th fradycha di?)

21 Pan welodd Petr hwn, efe a ddywedodd wrth yr Iesu, Arglwydd, ond beth a wna hwn?

22 Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Os mynnaf iddo aros hyd oni ddelwyf, beth yw hynny i ti? canlyn di fyfi.

23 Am hynny yr aeth y gair yma allan ym mhlith y brodyr, na fyddai y disgybl hwnnw farw: ac ni ddywedasai yr Iesu wrtho na fyddai efe farw: ond, Os mynnaf iddo aros hyd oni ddelwyf, beth yw hynny i ti?

24 Hwn yw y disgybl sydd yn tystiolaethu am y pethau hyn, ac a ysgrifennodd y pethau hyn; ac ni a wyddom fod ei dystiolaeth ef yn wir.

25 Ac y mae hefyd lawer o bethau eraill a wnaeth yr Iesu, y rhai ped ysgrifeniad hwy bob yn un ac un, nid wyf yn tybied y cynhwysai y byd y llyfrau a ysgrifeniad. Amen.

ACTAU,

NEU

WEITHREDOEDD YR APOSTOLION SANCTAIDD.

PENNOD I.

Crist, er maen parottol ei apostolion i weled ei ddyrchafiad ef, yn eu caeglu hwy ynghyd i fynedd yr Olew-wydd; ac yn gorchymyn iddynt adigwyl yn Jerusalem am ddiarfon yr Yspryd Glân; ac yn addaw cyn nemmawr o ddyrdiau ei arfon ef; trwy rinwedd yr hwn y byddiint yn dystion iddo ef hyd eithafodd y ddaear. 9 Ar ol ei ymddyrchafiad ef, y maes dau angel yn eu rhybuddio hwy i ymadnol, ac i ruddi eu meddyliarw ar ei ail-ddyfodiad ef. 19 Hwyrthau felly yn dyrchwyl; a chan ymrol i weledi, yn deulw Matthias yn apostol yn lle Judas.

Y TRAEATHAWD cyntaf a wnaethum, O Theophilus, am yr holl bethau a ddechreuodd yr Iesu eu gwneuthur a'u dysgu, 2 Hyd y dydd y derbyniwyd ef i fynu, wedi iddo trwy yr Yspryd Glân roddi gorchymynion i'r apostolion a etholasi:

3 I'r rhai hefyd yr ymddangosodd eise yn i'w wedi iddo ddfoddef, trwy lawer o arwyddion sicr; gan fod yn weledig iddynt dros deugain niwrnod, a dywedyd y pethau a berthynent i deyrnas Ddaew.

4 Ac wedi ymgynnall gyd â hwynt, efe a orchymynodd iddynt, nad ymadawent o Jerusalem, eithr ddisgwyl am addewid y Tad, yr hwn, *eb efe*, a glywsoch genmyf f.

5 Oblegid Ioan yn ddiaw a feddydioid â dwfr; ond chwi a feddydiar a'r Yspryd Glân, cyn nemmawr o ddyrdiau.

6 Gau hynny wedi eu dyfod hwy ynghyd, hwy a ofynasant iddo, gan ddywedyd, Arglwydd, al y pryd hwn y rhoddi drachefn y frenhiniaeth i Israel?

7 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Ni pherthyn i chi wybod yr amseroedd na'r prydiau, y rhai a osododd y Tad yn ei feiddiant ei hun.

8 Rithr chwi a dderbyniwch nerth yr Yspryd Glân wedi y delo efe arnoch; ac a fyddwch dystion i ni yn Jerusalem, ac yn holl Judas, a Samaria, ac hyd eithaf y ddaear.

9 Ac wedi iddo ddywedyd y pethau hyn, a hwynt-hwy yn edrych, etc a ddyrchafwyd i fynu; a chwmmlw a'i derbyniodd ef allan o'u golwg hwynt.

10 Ac fel yr oeddynt yn edrych yn ddyfal tu a'r nef, ac efe yn myned i fynu, wele, dau wr a safodd ger llaw iddynt mewn gwsg wen:

11 Y rhai hefyd a ddywedasant, Chwi w'r o Galilea, paham y sefchw yn edrych tu a'r nef? yr Iesu hwn yr hwn a gymuerwyd i fynu oddi wrthydd i'r nef, a ddaw felly yn yr un modd ag y gwelsoch ef yn myned i'r nef.

12 Yna y troisiant i Jerusalem, o'r mynydd a elwir Olew-wydd, yr hwn sydd yn agos i Jerusalem, *ef taith diwrnod sabbath.*

13 Ac wedi eu dyfod i mewn, hwy a sehtant i fynu i oruch-ystafell, lle yr oedd Petr, ac Iago, ac Ioan, ac Andreas, Phylip, a Thomas, Bartholomew, a Matthew, Iago mab Alphæus, a Simon Zelotes, a Judas brased Iago, yn aros.

14 Y rhai hyn oll oedd yn parhau yn gyttûn mewn gwedd i ac ymbil, gyd a'r gwragedd, a Mair mam yr Iesu, a chyd a'i frodyr ef.

15 ¶ Ac yn y dyddiau hynny Petr a gyfododd i fynu ynghanol y disgwyllion, ac a ddywedodd (a nifer yr enwau yn yr un man oedd ynghylch ugain a chant)

16 *Ha w'r frodyr, yr oedd yn rhaid cyflawni yr ysgrhythyr yma a rag-ddyweddod yr Yspryd Glân trwy enau Dafydd am Judas, yr hwn a fu flaenor i'r rhai a ddaliast yr Iesu:*

17 Cansy efe a gyfrifwyd gyd â ni, ac a gawsal ran o'r weinidogaeth hon.

18 A hwn a bwrcasodd faes â gwothr anrwydd; ac wedi ymgrogi, a dorrodd yn ei ganol, a'i holl ymysgaroedd ef a dywalltwyd allan.

19 A bu hysbys hyn i holl breswylwyr Jerusalem, hyd oni elwir y maes hwnnw yn eu tafod priodol hwy, Aceldama, hynny yw, Maes y gwaed.

20 Cansy yagriferwyd yn llyfr y Psalm, Bydded ei drigan ef yn ddiffaethwch, ac na bydded a drigo ynddi: a chymmered arall ei esgobaeth ef.

21 Am hynny y mae yn rhaid, o'r gwyr a fu yn cylymndith â ni yr holl anser yr aeth yr Arglwydd Iesu i mewn ac allan yn ein plith ni,

22 Gan ddechreu o fedydd Ioan hyd y dydd y cymmerwyd ef i fynu oddi wrthym ni, bod un o'r rhai hyn gyd â ni yn dyst o'i adgyfodiad ef.

23 A hwy a nosodasant idau ger bron, Joseph, yr hwn a enwid Barsabas, ac a gyfenwid Justus, a Matthias.

24 A chan weddio, hwy a ddywedasant, Tydi, Arglwydd, yr hwn a wyddost galonnu pawb, dangos pa un o'r ddau hyn a etholais.

25 I dderbyn rhan o'r weinidogaeth hon, a'r apostoliaeth, o'r hon y cyfelliomodd Judas, i fyned i'w le ei hun.

26 A hwy a fwrriasant eu coel-brennau hwynt: ac ar Matthias y syrthiodd y coel-bren; ac efe a gyfrifwyd gyd â'n un apostol ar ddeg.

PENNOD II.

1 Yr apostolion, wedi eu llenwi i'r Yspryd Glân, yn llafaru âg amryw dafodau; a rhai yn rhyfoddu o'u pleid; ac erall yn eu ghatwar: 14 a Phetr yn eu hargyhoeddi hwy; ac yn dangos fod yr apostolion yn llafaru trwy nerth yr Yspryd Glân; a bod yr Iesu wedi cyfodi oddi wrth y meirw, a dyrchafu i'r nefodd; a thywallt o hono yr Yspryd Glân; ac mai efe oedd y Meastias; gwir a wyddent hwy ei fod yn brofodig gan Ddaew, trwy ei wrythias, a'i rhyfododau, a'i arwyddion; a chwoedi ei groesoello, nid heb ei derfynedig gyngor, a'i rag-wybodwch ef. 37 Petr yn bolyddio lawer o'r rhai a droisid: 41 y rhai wedi hynny sydd yn cyttal yn ddiaboli ac yn gariadus. Yr apostolion yn gwnethur gwyrthiau lawer; a Ddaew beunydd yn chwanothu ei eglwys.

A O wedi dyfod dydd y Pentecost, yr oeddynt hwy oll yn gyttûn yn yr un lle.

2 Ac yn ddisymmwith y daeth swm o'r nef, meys gwynt nerthol yn rhuthro, ac a lanwodd yr holl dŷ lle yr oeddynt yn eistedd.

3 Ac ymddangosodd iddynt dafodau gwa-

hanedig megis o dân, ac efe a eisteddodd ar bob un o honynt.

4 A hwy oll a lanwyd a'r Yspryd Glân, ac a ddechreasant lefaru a thafodau eraill, megis y rhoddes yr Yspryd iddynt ymadrodd.

5 Ac yr oedd yn trigo yn Jerusalem, Iuddewon, gwyr bucheddol o bob cenedl dan y nef.
6 Ac wedi myned y gair o hyn, dasth y lliaws ynghyd, ac a drallodwyd, o herwydd bod pob un yn eu clywed hwy yn llefaru yn ei iaith ei hun.

7 Synnodd hefyd ar bawb, a rhyffeddu a wnaethant, gan ddywedwyd wrth eu gilydd, Wele, onid Galileaid yw y rhai hyn oll sydd yn lefaru?

8 A pha fodd yr ydym ni yn eu clywed hwynt bob un yn ein hiaith ein hun, yn yr hon y'n ganed ni?

9 Parthiaid, a Mediaid, ac Elamitiaid, a thriogion Mesopotamia, a Judæa, a Chappadocia, Pontus, ac Asia,

10 Phrygia, a Phamphylia, yr Aipht, a pharthau Lybia, yr hon sydd ger llaw Cyrene, a ddiethriaid o Rufainwyr, Iuddewon a phroselytiaid,

11 Cretiaid, ac Arabiaid, yr ydym ni yn eu clywed hwynt yn lefaru yn ein hiaith ni sawrion weithredodd Duw.

12 A synnasant oll, ac a ammbheasant, gan ddywedwyd y naill wrth y llall, Beth a all hyn fod?

13 Ac eraill, gan watwar, a ddywedasant, Llawn o win melus ydym.

14 ¶ Eithr Petr, yn sefyll gyd a'r un ar ddeu, a gyfododd ei leferydd, ac a ddywedodd wrthynt, O wfr o Iuddewon, a chwi oll sydd yn trigo yn Jerusalem, bydded hysbysol hyn i chwí, a chlust-ymwraudwech a'm geiriau:

15 Canys nid yw y rhai hyn yn feddwon, fel yr ydych chwí yn tybied; oblegid y dryddedd awr o'r dydd yw hi.

16 Eithr hyn yw y peth a ddywedwyd trwy y prophwyd Joel,

17 A bydd yn y dyddiau diweddaf (medd Duw) y tywalltar o'm Hyspryd ar bob cnawd: a'ch maelion chwí a'ch merched a brophwydant, a'ch gwyr leuaingc a welant weledigaethau, a'ch hynafgwyr a freuddwydiant freuddwydion:

18 Ac ar fy ngweision ac ar fy llaw-forwynion y tywalltar o'm Hyspryd yn y dyddiau hynny; a hwy a brophwydant:

19 A mi a roddaf ryfeddodau yn y nef uchod, ac arwyddion yn y ddaear isod; gwaed, a thân, a tharth mwg.

20 Yr haul a droir yn dywyllwch, a'r loer yn waed, cyn i ddydd mawr ac eglur yr Arglwydd ddyfod.

21 A bydd, pwy bynnag a alwo ar enw yr Arglwydd, a fydd cadwedig.

22 Ha wfr Israel, clywch y geiriau hyn: Iesu o Nazareth, gwr profedig gan Dduw yn eich plith chwí, trwy nerthoedd a rhyfeddodau, ac arwyddion, y rhai a wnaeth Duw trwyddo ef yn eich canol chwí, megis ag y gyddoch chwíthau:

23 Hwn, well ei roddi trwy derfynedig gynghor a rhaeg-wybdaseth Duw, a gymmerasoch chwí, a thrwy ddwyliaw anwir a groes-boeliasoch, ac a laddasoch:

24 Yr hwn a gyfododd Duw, gan ryddhâu gofidiau angau: canys nid oedd bosibl ei attal ef ganddo.

25 Canys Dafydd sydd yn dywedwyd am dano, Rhag-welais yr Arglwydd ger fy mron yn wastad; canys ar fy nebeulaw y mae, fel na'm hyagoget.

26 Am hynny y llawenyhodd fy nghalon, ac y gorfoleddodd fy nhaod; fe, a'm cnawd hefyd a orphwys mewn goibaith:

27 Am na adewi fy enaid yn uffern, ac na oddeff i'th Sanct weled Iygdredigaeth.

28 Gwnaethost yn hysbys i mi fyrryd y bywyd: ti a'm cyflawni o lawenydd a'th wynebpryd.

29 Ha wfr frodyr, y mae yn rhydd i mi ddywedwyd yn hyf wrthyth am y patriareh Dafydd, ei farw ef a'i gladdu, ac y mae ei feddrod ef gyd a ni hyd y dydd hwn.

30 Am hynny, ac efe yn brophwyd, yn gwybod dyngu o Dduw iddo trwy lw, Mai o frwrth ei lwyngau ef o ran y cnawd, y cyfodai efe Grist i eistedd ar ei orseddfa ef:

31 Ac efe yn rhag-weled, a lefarodd am adgyfodiad Crist, na adawwyd ei enaid ef yn uffern, ac nas gwelodd ei gnawd ef Iygdredigaeth.

32 Yr Iesu hwn a gyfododd Duw i fynu; o'r hyn yr ydym ni eidd yn dystion.

33 Am hynny, wedi ei ddyrchafu ef trwy ddeheulaw Duw, ac iddo dderbyn gan y Tad yr addewid o'r Yspryd Glân, efe a dywalltodd y peth yma yr ydych chwí yr awrhon yn ei weled ac yn ei glywed.

34 Oblegid ni ddyrchafodd Dafydd i'r nef oedd: ond y mae efe yn dywedwyd ei hun, Yr Anelwyrdd a ddywedodd wrth fy Arglwydd, Eistedd ar fy nebeulaw.

35 Hyd onl osodwyf dy elynion yn droesfaingc i'th draed.

36 Am hynny gwybydded holl dŷ Israel yn ddiogel, ddarod i Dduw wneuthur yn Arglwydd ac yn Grist, yr Iesu hwn a groes-boeliasoch chwí.

37 ¶ Hwylthau wedi elywed hyn, a ddwysbigwyd yn eu calon, ac a ddywedasant wrth Petr, a'r apostolion eraill, Ha wfr frodyr, beth a wnanw ni?

38 A Phetr a ddywedodd wrthynt, Edifarhewch, a boddychi pob un o honoch yn cnw Iesu Grist, er maddaent pechodau; a chwi a dderbyniwch ddawn yr Yspryd Glân.

39 Canys i chwí y mae yr addewid, ac i'ch plant, ac i bawb ym mhell, cynnifer ag a alwo yr Arglwydd ein Duw ni atto.

40 Ac a llawer o ymadroddion eraill y tystiolaethodd ac y cynghorodd efe, gan ddywedwyd, Ymgedwch rhag y genhedlaeth drofaus hon.

41 ¶ Yna y rhai a dderbyniasant ei sir ef yn ewyllysgar a feddyddwyd; a chwanegwyd allgnt y dwithn hwnnw ynghylch tair mil o eneidiau.

42 Ac yr oeddynt yn parhau yn athrawiaeth ac y'ng hymdeithas yr apostolion, ac yn torri bara, ac mewn gweddïau.

43 Ac ofn a ddaeth ar bob enaid: a llawer o ryfeddodau ac arwyddion a wnaethpwyd gan yr apostolion.

44 A'r rhai a gredent oll oeddynt yn yr un man, a phob peth ganddynt yn gyffredin;

45 A hwy a werthasant eu meddiannau a'u dâ, ac a'u rhannasant i bawb, fel yr oedd yr eisieu ar neb.

46 A hwy beunydd yn parhau yn gyttûn yn y deml, ac yn torri bara o dŷ i dŷ, a gymmerasant eu lluniaseth mewn llawenydd a symledd calon;

47 Gan ffoli Duw, a chael ffafn gan yr holl bobl. A'r Arglwydd a chwanegodd beunydd at yr egiwys y rhai fyddent gadwedig.

PENNOD III.

1 Petr, wrth brageithu fr bobl a ddaethat i sefyll y cllaf a roisid ar ei draed, 12 yn profesu nad trwy ei rym a'i dduwioldeb ef, neu

Ioan, y gwnaethid ef yn iach; ond trwy Dduw, a'i Fab Iesu, a thrwy ffydd yn ei enw ef; 13 gan eu ceryddu hwy hefyd am groes-hoelio yr Iesu; 17 yr hwn beth gan iddynt ei wneuthur meun anwybod, ac wrth hynny gysylltu terfynedig gyngor Duw, a'r ysgrythrau, 19 y mae efe yn eu hannog hwy, trwy edifeirwch a ffydd, i gaelio maddewant o'u pechodau, a iachawdwriaeth yn yr un-hwy Iesu.

PETR hefyd ac Ioan a aethant i fynu i'r deml ynghyd, ar yr awr weddi, sef y nawfed.

2 A rhyw wrt cloff o groth ei fam a ddygid, yr hwn a ddodent beunydd wrth borth y deml, yr hwn a elwid Prydferth, i ofyn elusen gan y rhai a elai i mewn i'r deml.

3 Yr hwn, pan welodd efe Petr ac Ioan ar fedr myned i mewn i'r deml, a ddeisyfodd gael elusen.

4 A Phetr yn dal sylw arno, gyd âg Ioan, a ddywedodd, Edrych arnwm ni.

5 Ac efe a ddaliodd sylw arnynt, gan obeithio cael rhyw beth ganddynt.

6 Yna y dywedodd Petr, Arian ac aur nid oes gennyf; eithr yr hyn sydd gennyf, hynny yr wyf yn ei roddi i ti: Yn enw Iesu Grist o Nazareth, cyfod a rhodia.

7 A chan ei gymmeryd ef erbyn ei ddeheulaw, efe a'i cyfododd ef i fynu; ac yn ebrwydd ei draed ef a'i sferau a gadarnhawyd.

8 A chan neidio i fynu, efe a safodd ac a roddiodd, ac a aeth gyd â hwynt i'r deml, dan roddio, a neidio, a molli Duw.

9 A'r holl bobl a'i gwelodd ef yn rhodio, ac yn molli Duw.

10 Ac yr oeddynt hwy yn ei adnabod, mai hwn oedd yr un a eisteddodd am elusen wrth borth Prydferth y deml: a hwy a lanwyd o fraw a synedigaeth am y peth a ddigwyddasai iddo.

11 Ac fel yr oedd y cloff a iachasid yn attal Petr ac Ioan, yr holl bobl yn frawychus a gyd-redodd attynt i'r porth a elwir Porth Solomon.

12 ¶ A phan welodd Petr, efe a attebodd i'r bobl, Ha w'yr Israeliaid, beth a wnwech yn rhyfedd am hyn? neu beth a wnwech chiwi yn dal sylw arnom ni, fel pe trwy ein nerth ein hun neu e'n duwioldeb y gwnaethem i hwn roddio?

13 Duw Abraham, ac Isaac, a Jacob, Duw ein tadau ni, a ogoneddodd ei Fab Iesu, yr hwn a draiddodasoch chiwi, ac a'i gwadasoch ger bron Pilat, pan famodd efe ef i'w ollwng yn rhydd.

14 Eithr chiwi a wadasoch y Sanct a'r Cys-iawn, ac a ddeisyfasoch roddi i chiwi wr llofruddlog;

15 A Thywysog y bywyd a laddasoch, yr hwn a gododd Duw o feirw; o'r hyn yr ydym ni yn dystion.

16 A'i enw ef, trwy ffydd yn ei enw ef, a nerthodd y dyn yma, a welwch ac a adwaenoch chiwi: a'r ffydd yr hon sydd trwyddo ef, a roes iddo ef yr holl lechyd hwn yn eich gwydd chiwi oll.

17 Ac yn awr, frodyr, mi a wn mai trwy anwybod y gwnaethoch, megis y gwnaeth eich pendefigion chiwi hefyd.

18 Eithr y pethau a rag-fyngodd Duw trwy enau ei holl brophwydi, y dioddefai Crist, a gyflawnodd efe fel hyn.

19 ¶ Edifarhewch gan hynny, a dychwelwch, fel y dilleer eich pechodau, pan ddolo-yr amseroedd i orphwys o olwg yr Arglwydd;

20 Ac yr anfono efe Iesu Grist, yr hwn a bregethwyd o'r blaen i chiwi:

21 Yr hwn sydd raid i'r nef ef dderbyn, hyd amseroedd adferiad pob peth, y rhai a ddywedodd Duw trwy enau ei holl sanctaidd brophwydi, erioed.

22 Canys Moses a ddywedodd wrth y tadau, Yr Arglwydd eich Duw a gyfyd i chiwi Brophwyd o'ch brodyr, megis myfi: aruo ef y gwrandewch ym mhob peth a ddywetto wrthych.

23 A bydd, pob enaid ni wrandawo ar y Prophwyd hwnnw, a lwybr-ddifethio o blith y bobl.

24 A'r holl brophwydi hefyd o Samuel, ac o'r rhai wedi, cynnifer ag a lefarasant, a rag-fyngasant hefyd am y dyddiau hyn.

25 Chwychwi ydych blant y prophwydi, a'r cyfammod yr hwn a wnaeth Duw a'n tadau ni, gan ddywedwyd wrth Abraham, Ac yn dyr had di y bendithir holl dylwythau y ddacar.

26 Duw gwedi cyfyodi ei Fab Iesu, a'i hanfonodd ef i chiwi yn gyntaf, gan eich bendithio chiwi, trwy droi pob un o honoch ym-aith oddi wrth eich drygioni.

PENNOD IV.

1 *Llywodraethwyr yr Iuddeuon yn anffodlauni i bregeth Petr (4 er troi miloedd i'r ffydd o'r bobl a glywsant y gair) ac yn ei garcharus ef, ac Ioan: 5 wedi hynny Petr, wrth ei holi, yn dywedyd yn hyderus, mai trwy enw yr Iesu yr iachasid y cloff; ac mai trwy Iesu yn unig y bydd raid i ninnau gael iachawdwriaeth dragrwyddol: 13 hwythau yn gor-chymyn iddo ef, ac i Ioan, na phregethent moyach ym yr enw hwnnw; ac ym eu bygrwth hwy: 23 yr eglwys ar hynny yn ymroi i weddi; 31 a Duw, trwy gynhyrfu y lle yr oeddynt wedi ymgynnull yddo, yn tystiolaethu glywed o hono ef eu gwedd hwynt: ac yn cadarnhau yr eglwys, trwy roddi yr Yspryd Glân, a chariad perffaith tu ag at eu gwydd.*

AC fel yr oeddynt yn llefaru wrth y bobl, A'r offeriaid, a blaenor y deml, a'r Sadu-ccenid, a ddaethant arnynt hwy;

2 Yn flin ganddynt am eu bod hwy yn dysgu y bobl, ac yn pregethu trwy yr Iesu yr adgyfodiad o feirw.

3 A hwy a osodasant ddwyllaw arnynt hwy, ac a'u dodasant mewn dalfa hyd drannoeth: canys yr oedd hi yn awr yn hwy.

4 Eithr llawer o'r rhai a glywsant y gair, a gredasant: a rhifedi y gwyr a wnaed yng nghylch pum miod.

5 ¶ A digwyddodd drannoeth ddarfol i'w llywodraethwyr hwy, a'r henuriaid, a'r yagrif-enyddion, ymgynnull i Jerusalem.

6 Ac Annas yr arch-offeriad, a Chaiaphas, ac Ioan, ac Alexander, a chymmaint ag oedd o genedl yr arch-offeriad.

7 Ac wedi iddynt eu gosod hwy yn y cauel, hwy a ofynasant, Trwy ba awurdod, neu ym mha enw y gwnaethoch chiwi hyn?

8 Yna Petr, yn gyflawn o'r Yspryd Glân, a ddywedodd wrthynt, *Chweythol bennaethiaid y bobl, a henuriaid Israel.*

9 Od ydys yn ein holl ni heddyw am y weithred dda i'r dyn claf, sef pa wedd yr iach-âwyd ef;

10 Bydded bysbys i chiwi oll, ac i hawb o bobl Israel, mai trwy enw Iesu Grist o Nazareth, yr hwn a groeshoeliasoch chiwi, yr hwn a gyfododd Duw o feirw, trwy hwnnw y mae hwn yn sefyll yn iach ger cich bron chiwi.

11 Hwn yw y maen a lyswyd gennych chiwi yr adeiladwyr, yr hwn a wnaed yn ben i'r gongl.

12 Ac nid oes iachawdwriaeth yn neb arall; canys nid oes enw arall dan y nef, wedi ei

roddi ym mhllith dynlon, trwy yr hwn y mae yn rhaid i ni fod yn gadwedig.

13 ¶ A phan welant hyfder Petr ac Ioan, a deall mai gwyr anllythrennog ac annysgedig oeddynt, hwy a ryfeddasant; a hwy a'u hadwaenent, eu bod hwy gyd a'r Iesu.

14 Ac wrth weled y dyn a iachasad yn sefyll gyd â hwynt, nid oedd ganddynt ddim f'w ddywedyd yn erbyn hynny.

15 Eithr wedi gorchymyn lldynt fyned allan o'r gynghorfa, hwy a ymgynghorasant a'u gilydd.

16 Ganddywedyd, Beth a wnawn ni i'r dynlon hyn? canys yn ddiaw arwydd hynod a wnaed trwyddynt hwy, hysbys i bawb a'r sydd yn preswyllo yn Jerusalem, ac nis gallwn ni ei wadu.

17 Eithr fel nas taener ym mhellach ym mhllith y bobl, gan fygwth bygythiwn hwy, na lefaront mwyach wrth un dyn yn yr enw hwn.

18 A hwy a'u galwasant hwynt, ac a orchymynasant lldynt nad ynganent ddim, ac na ddygient yn enw yr Iesu.

19 Eithr Petr ac Ioan a attebasant iddynt, ac a ddywedasant, Ai cyflawn yw ger bron Duw, wrando arnoch chiwi yn hytrach nag ar Dduw, bernwch chiwi.

20 Canys ni allwn ni na ddywedom y pethau a welom ac a glywsom.

21 Eithr wedi eu bygwth ym mhellach, hwy a'u gollngasant hwy yn rhyddion, heb gael dim i'w cospi hwynt, oblegid y bobl: canys yr oedd pawb yn gogoneddu Duw ani yr hyn a wnaethid.

22 Canys yr oedd y dyn uwch-law deugain oed, ar yr hwn y gwnaethid yr arwydd hwn o lechydwriaeth.

23 ¶ A hwythau, wedi eu gollwng ymaith, a ddaethant at yr eiddynt, ac a ddangosasant yr holl bethau a ddywedasant yr arch-offeiriad a'r henuriaid wrthynt.

24 Hwythau pan glywsant, o un fryd a gyfodasant eu lef at Dduw, ac a ddywedasant, O Arglwydd, tydi yw y Duw yr hwn a wnaethost y nef a'r ddaear, a'r môr, ac oll sydd ynddynt;

25 Yr hwn trwy yr Yspryd Glân, y'ngenua dy was Dafydd, a ddywedaist, Paham y terfygodd y cenhedloedd, ac y bwriadodd y bobloedd bethau ofer?

26 Brenhinoedd y ddaear a safasant i fynu, a'r llywodraethwyr a ymgaclasant ynghyd, yn erbyn yr Arglwydd, ac yn erbyn ei Grist ef.

27 Canys mewn gwirionedd, yn y ddinas hon yr ymgynhullodd yn erbyn dy Sanct Fab Iesu, yr hwn a enneiniaist ti, Herod a Phontius Pilat, gyd â'r cenhedloedd, a phobl Israel.

28 I wneuthur pa bethau bynnag a ragluniodd dy law a'th gynghor di eu gwneuthur.

29 Ac yn awr, Arglwydd, edrych ar eu bygythion hwy, a chaniattâ i'th weision draethu dy sir di gyd â phob hyfder;

30 Trwy estyn o honod dy law i iachâu, ac fel y gwneir arwyddion a rhyfeddodau trwy enw dy sanctiaid Fab Iesu.

31 ¶ Ac wedi iddynt weddfo, siglwyd y lle yr oeddwynt wedi ymgynnull ynddo; a hwy a lanwyd oll o'r Yspryd Glân, a hwy a lefarasant air Duw yn hyderus.

32 A llaws y rhai a gredasant oedd o un galon, ac un enaid; ac ni ddywedodd neb o honynt, fod dim a'r feddal yn eiddo ei hunan, eithr yr oedd ganddynt bob peth yn gyffredin.

33 A'r apostolion trwy nerth mawr a rodd-

asant dystiolaeth o adgyfodiad yr Arglwydd Iesu: a glas mawr oedd arnynt hwy oll.

34 Canys nid oedd un anghenus yn eu plith hwy: oblegid cynnifer ag oedd berchen tir-oedd neu dai, a'u gwerthasant, ac a ddygasant wrth y pethau a werthasid,

35 Ac a'u gosodasant wrth draed yr apostolion: a rhaiwyd i bob un megis yr oedd yr anghen arno.

36 A Joseph, yr hwn a gyfenwid Barnabas gan yr apostolion (yr hwn o'i gyfeithu yw, Mab diddanwch) yn Lefad, ac yn Cypriad o genedl,

37 A thir ganddo, a'i gwerthodd, ac a ddug yr arian, ac a'i gosododd wrth draed yr apostolion.

PENNOD V.

1 Wedi i Ananias a Sapphira ei wraig, am eu rhagrith, gwympo i laur yn feirw wrth gerdd Petr. 12 ac tr apostolion eraill wneuthur llawer o wirthiau, 14 er cynnydd i'r ffydd, 17 y mae yr apostolion yn cael eu carcharu eiswoith; 19 ac er hynny yn cael eu gwar-edu gan angel, yr hwn sydd yn erchi lldynt bregethu i baso ar gyhoedd: 21 hwythau, wedi iddynt bregethu feily yn demi, 29 a cher bron y cynghor, 33 mewn perygl o gael eu lladd; eithr trwy gynghor Gamaliel, cyng-horwr mawr ym mhllith yr Iuddeuon, yn cael bu cadw yn fyw, 40 ac yn unig eu curio; a hwythau yn gogoneddu Duw am hynny, ac heb beidio â phregethu.

EITHR rhyw wr, a'i enw Ananias, gyd â Sapphira ei wraig, a werthodd dir,

2 Ac a ddarn-guddiodd beith o'r gwerth, a'i wraig hefyd o'r gyfrinach, ac a ddug ryw gyfran, ac a'i gosododd wrth draed yr apostolion.

3 Eithr Petr a ddywedodd, Ananias, paham y llanwodd Satan dy galon di i ddywedyd celwydd wrth yr Yspryd Glân, ac i ddarn-guddio peth o werth y tir?

4 Tra yr ydoedd yn aros, onid i ti yr oedd yn aros? ac wedi ei werthu, onid oedd yn dy feddiant di? paham y gosodais y peth hwn yn dy galon? ni ddywedaist ti golwydd wrth ddynion, ond wrth Dduw.

5 Ac Ananias, pan glybu y geiriau hyn, a syrthiodd i lawr, ac a drengodd. A daeth ofn mawr ar bawb a glybu y pethau hyn.

6 A'r gwyr ieuainge a gyfodasant, ac a'i cymmerasant ef, ac a'i dygasant allan, ac a'i claddasant.

7 A bu megis yspaid tair awr, a'i wraig ef, heb wybod y peth a wnaethid, a ddaeth i mewn.

8 A Phetr a attebodd iddi, Dywed di i mi, Ai er cymmaint y gwerthasoch chiwi y tir? Hithau a ddywedodd, Ie, er cymmaint.

9 A Phetr a ddywedodd wrthi, Paham y cyttunasoch i demtio Yspryd yr Arglwydd? wele draed y rhai a gladdasant dy wr di wrth y drwa, a hwy a'th ddygant dithau allan.

10 Ac yn y man hi a syrthiodd wrth ei draed ef, ac a drengodd: a'r gwyr ieuainge wedi dyfod i mewn, a'i cawsant hi yn farw; ac wedi iddynt ei dwyn hi allan, hwy a'i claddasant hi yn ymyl ei gwr.

11 A bu ofn mawr ar yr holl eglwys, ac ar bawb oll a glybu y pethau hyn.

12 ¶ A thrwy ddwyrlaw yr apostolion y gwnaed arwyddion a rhyfeddodau lawer yn mhllith y bobl (ac yr oeddynt oll yn gytân ym mhorth Solomon).

13 Eithr ni feiddial neb o'r lleill ymgysylltu â hwynt: ond y bobl oedd yn eu mawrthau.

14 A chwangwyd atynt rai yn credu yn yr Arglwydd, llaws o wfr a gwragedd hefyd)

15 Hyd oni ddygent y rhai cleifion allan ar hŷd yr heolŷdd, a'u gosod ar welyau a glythau, fel o'r hyn lleiaf y cysgodal cygod Petr, pan ddalai heibio, rai o honŷnt.

16 A llŷaws a ddaeth hefyd ynghyd o'r dinasoedd o amgylch Jerusalem, gan ddwyn rhai cleifion, a rhai a dralodid gan ysprydion afŷan; y rhai a lechŷwyd oll.

17 ¶ A'r arch-offeiriad a gyfododd, a'r holl rai oedd gyd āg ef (yr hon yw heresŷ y Saduceald) ac a lanwyd o-gyntŷgen.

18 Ac a ddodasant eu dwylaw ar yr apostolion, ac a'u rhoisant yn y carchar cyffredin.

19 Eithr angel yr Argŷwydd o hŷd nos a agorodd ddrysau y carchar, ac a'u dug hwynt allan, ac a ddywedodd.

20 Kwech, sef wech a lleferweh yn y deml wrth y bobl holl eiriau y fuchedd hon.

21 A phan glywsant, hwy a aethant yn fore i'r deml, ac a athrawiaethasant. Eithr daeth yr arch-offeiriad, a'r rhai oedd gyd āg ef, ac a alwasant ynghyd y cyngor, a holl henuriaid plant yr Israel, ac a ddanfonsasant i'r carchar i'w dwyn hwy ger bron.

22 A'r swyddogion, pan ddaethant, ni chwasant hwynt yn y carchar; eithr hwy a ddychwelasant, ac a fynegasant.

23 Gan ddywedyd, Yn wir ni a gawsom y carchar wedi ei gau o'r fath sicraf, a'r ceidwaid yn sefyll allan o flaen y drysau; eithr pan agorassom, ni chwassom neb i mewn.

24 A phan glybu yr arch-offeiriad, a blaenor y deml, a'r offeiriad pennaf, yr ymadroddion hyn, ammosu a wnaethant yn eu cylich hwy beth a ddeuai o hyn.

25 Yna y daeth un ac a fynegodd iddynt, gan ddywedyd, Wele, y mae y gwŷr a ddodasant chiwi yn'ngarchar, yn sefyll yn y deml, ac yn dygu y bobl.

26 Yna y blaenor, gyd a'r swyddogion, a seeth ac a'u dug hwy heb drais (oblegid yr oedd arnynt ofni y bobl, rhag eu liabyddio)

27 Ac wedi eu dwyn, hwy a'u gosodasant o flaen y cyngor: a'r arch-offeiriad a ofynnodd iddynt.

28 Gan ddywedyd, Oni orchymnasom ni, gan orchymyn i chiwi na athrawiaethech yn yr enw hwn? ac wele, chiwi a lanwasoch Jerusalem a'ch athrawiaeth, ac yr ydych yn ewyllŷio dwyn arnom ni wasd y dyn hwn.

29 ¶ A Phetr a'r apostollion a attebasant ac a ddywedasant, Rhaid i'w ufuddhau i Dduw yn fwy nag i ddynion.

30 Duw ein tadsu ni a gyfododd i fynu Iesu, yr hwn a laddasoch chiwi, ac a groeshoeliasoch ar bren.

31 Hwn a ddyrchafodd Duw a'i ddeheulaw, yn Dywysog, ac yn Iachawdr, i roddi edifeirweh i Israel, a maddueant pechodau.

32 A nyni ydym ei dystion ef o'r pethau hyn, a'r Yspryd Glan hefyd, yr hwn a roddes Duw i'r rhai sydd yn ufuddhau iddo ef.

33 ¶ A phan glywsant hwy hynny, hwy a ffrmmasant, ac a ymgynghorasant am eu llad hwynt.

34 Eithr rhyw Pharisead a'i enw Gamaliel, doctor o'r gyfraith, parchedig gan yr holl bobl, a gyfododd i fynu y cyngor, ac a archodd yrru yr apostolion allan dros ennyd fechan;

35 Ac a ddywedodd wrthynt, Ha wŷr o Israel, edrychweh arnoch eich hunain, pa beth yr ydych ar fedr ei wneuthur am y dynion hyn.

36 Cans o flaen y dyddiau hyn cyfododd Theudas i fynu, gan ddywedyd ei fod ef yn rhyw un; wrth yr hwn y glynodd rhifedl o wŷr, ynghylch pedwar cant: yr hwn a ladd-

wyd, a chynnifer oll a ufuddhasant iddo a wasgarwyd, ac a wnaed yn ddiiddym.

37 Ar ol hwn y cyfododd Judas y Gallilead, yn nyddiau y dreth; ac efe a drodd bobl lawer ar ei ol: ac yntau hefyd a darfu am dano, a chynnifer oll a ufuddhasant iddo a wasgarwyd.

38 Ac yr awrhon meddaf i chiwi, Ciliwech oddi wrth y dynion hyn, a gadewch iddynt: oblegid os o ddynion y mae y cyngor hwn, neu y weithred hon, fe a ddiiddymmir;

39 Kithr os o Dduw y mae, ni ellwch chiwi ei ddiiddymmu, rhag eich cael yn ymladd yn erbyn Duw.

40 A chytuno āg ef a wnaethant. Ac wedi iddynt a'w yr apostolion attynt, a'u curo, hwy a orchymnasant iddynt na lefant yn enw yr Iesu, ac a'u gollyngasant ymaith.

41 ¶ A hwy a aethant allan o olwg y cyngor yn llawen, am eu cyfrif hwynt ya deilwng i ddioldef ammharch o achos ef enw ef.

42 A beunydd yn y deml, ac o dŷ i dŷ, ni phheidasant a dygu a phregethu Iesu Grŷt.

PENNOD VI.

1 Yr apostolion yn chwactngoch nad ecyrrusid y tlodion, o ran eu llunŷaeth corphorol; ac yn ofalus hefyd eu hunain am gyfrannu gair Duw, llunŷaeth yr enaid: 8 yn orsomio euydd dŷocinaeth i saeth o wŷr atholeitŷ; 5 o'r rhai y mae Stephan, gwŷr llawn o fydd ac o'r Yspryd Glan, yn un: 12 ei ddal ef gan y rhai a waradwyddodd efe wrth ymraesymmu; 13 ac achwyn arno ar gam, am gabŷis yn erbyn y gyfraith a'r deml.

AC yn y dyddiau hynny, a'r disgybllion yn amlhau, bu grwgnaeth gan y Groegiaid yn erbyn yr Hebraid, am ddirmygu eu gwragodd gweddwon hwy yn y weinidogaeth feunyddiol.

2 Yna y deuddeg a alwasant ynghyd y llŷaws disgybllion, ac a ddywedasant, Nid yw gymhesur i ni adael gair Duw, a gwasnasachu byrddau.

3 Am hynny, frodyr, edrychwech yn eich plith am seithwŷr da eu gair, yn llawn o'r Yspryd Glan a doethineb, y rhai a osodom ar hyn o orchwyl.

4 Eithr ni a barhawn mewn gwedd i a gweinidogaeth y gair.

5 ¶ A boddawn fu yr ymadrodd gan yr holl llŷaws: a hwy a etholasant Stephan, gwŷr llawn o fydd ac o'r Yspryd Glan, a Phylip, a Phrochorus, a Nicanor, a Thimon, a Pharnenas, a Nicholas, proslŷt o Antiochia:

6 Y rhai a osodasant hwy ger bron yr apostolion; ac wedi iddynt weddio, hwy a ddodasant eu dwylaw arnynt hwy.

7 A gair Duw a gynnyddodd; a rhifedl y disgybllion yn Jerusalem a amlhodd yn ddirfawr, a thyrfa fawr o'r offeiriad a ufuddhasant i'r fydd.

8 Eithr Stephan, yn llawn o fydd a nerth, a wnaeth ryfeddodau ac arwyddion mawrion yn mhliith y bobl.

9 ¶ Yna y cyfododd rhai o'r synagoga a elwir eiddo y Liberŷniaid, a'r Cyreniaid, a'r Alexandriaid, a'r rhai o Cilicia, ac o Asia, gan ymddaddeu a Stephan.

10 Ac ni allent wrthwynebu y doethineb a'r yspryd trwy yr hwn yr oedd efe ya llefaru.

11 Yna y gosodasant wŷr i ddywedyd, Nyni a'i clywsom ef yn dywedyd geiriau calulaid yn erbyn Moses a Duw.

12 A hwy a gynhyrfasant y bobl, a'r henuriaid, a'r yagrienyddion; a chan ddyfod arno,

a'i cblasant ef, ac a'i dygasant i'r gyng-horfa;

13 Ac a oodasant gau dystion, y rhai a ddywedent, Nid yw y dyn hwn yn peidio a dywedyd cabl-eriau yn erbyn y lle sanctaidd hwn, a'r gyfraith.

14 Canys nyini a'i clywsom ef yn dywedyd, y distrywial yr Iesu hwn o Nazareth y lle yma, ac y newidial efse y defodau a draddododd Moses i ni.

15 Ac fel yr oedd yr holl rai a esteddent yn y cynghor yn dal sylw arno, hwy a welent ei wyned ef fel wyneb angel.

PENNOD VII.

1 *Stephan, worth gael cennad: ateb drosto ei hun am y gablodd, 2 yn dangos ddaerfed i Abraham oddi't Duw yn iauon; a pha fodd y deorisodd Duw y tadau, 30 cyn geni Moses, a ehn y adeiladu y babel a'r doml: 37 a thystiolaethu o Moses ei hun am Grist: 44 ac na pharhau y seremoniau oddi allan, yrhai a erdeiniad ar ddull y portreidd nefol, ond dros amser: 51 gan eu cerbyddu hwy, am eu gwaith yn gwrthwynebu ac yn lladd Crist y Cyflawon hwnno, am yr hwn yrhaeg ddywedasant y prophwydi y deuai efse i'r byd: 54 hwythau ar hynny yn ei lobyddio ef i farwolath; ac yntau yn gorchymyn ei enaid i'r Iesu, ac yn gwoddio drostynt hwy.*

YNA y dywedodd yr arch-offeiriad, A ydyw y pethau hyn felly?

2 Yntau a ddywedodd, *Ha wŷr frodyr, a thadau, gwrandewch: Duw y gogoniant a ymddangosodd i'n Tad Abraham, pan oedd efse ym Mesopotamia, cyn iddo digo yn Charran;*

3 Ac a ddywedodd writho, Dos allan o'th wlad, ac oddi wrth dy dylwyth, a thyred i'r tir a ddangoswyf i ti.

4 Yna y daeth efse allan o dir y Caldeiaid, ac y preswylodd yn Charran: ac oddi yno, wedi marw ei dad, efse a'i symnudodd ef i'r tir yma yn yr hwn yr ydych chiwi yn preswyllo yr awrhon.

5 Ac ni roes iddo etifeddiaeth ynddo, na ddo led troed; ac efse a addawodd ei roddi iddo i'w faddiannu, ac i'w had ar ei ol, pryd nad oedd plentyn iddo.

6 A Duw a lefarodd fel hyn; Dy had di a fydd ymdeithydd mewn gwlad ddeifeith, a hwy a'i caethiwant ef, ac a'i drygant bedwar can mlynedd.

7 Eithr y gnedd yr hon a wasanaethant hwy, a farnaf fi, medd Duw: ac wedi hynny y deuant allan, ac a'm gwasanaethant i yn y lle hwn.

8 Ac efse a roddes iddo gyfammod yr enwaediad. Felly *Abraham* a genhedlodd Isaac, ac a enwaeddodd arno yr wythfed dydd: ac Isaac a genhedlodd Jacob, a Jacob a genhedlodd y deudddeg patriarch.

9 A'r patriarch, gan genfigennu, a werthasant Joseph i'r Aipht: ond yr oedd Duw gyd ag ef.

10 Ac a'i haehubodd ef o'i holl orthrymderau, ac a roes iddo hawddgarwch a doethineb y ngolwg Pharaoh brenhin yr Aipht; ac efse a'i gosododd ef yn llywodraethwr ar yr Aipht; ac ar ei holl dŷ.

11 Ac fe ddaeth newyn dros holl dir yr Aipht a Chanaan, a gorthrymder usawr; a'n tadau ni chwasant luniseth.

12 Ond pan glybu Jacob fod yŷt yn yr Aipht, efse a anfonodd ein tadau ni allan yn gyntaf.

13 A'r ail waith yr adnabuwyd Joseph gan ei frodyr; a chenedd Joseph a seith yn hysbys i Pharaoh.

14 Yna yr anfonodd Joseph, ac a gyrehodd ei dad Jacob, a'i holl geneid, pymtheg enaid a thriugain.

15 Felly yr aeth Jacob i waered i'r Aipht, ac a fu farw, efse a'i'n tadau hefyd.

16 A hwy a symmudwyd i Sichem, ac a ddodwyd yn y bedd a brynasai Abraham er arian gan feibion Emmor tad Sichem.

17 A phan nesodd amser yr addewid, yr hwn a dyngasai Duw i Abraham, y bobl a gynnyddodd, ac a amlhaodd yn yr Aipht, 18 Hyd oni chyfododd brenhin araf, yr hwn nid adwaenai mo Joseph.

19 Hwn a fu ddichelgar wrth ein cenedl ni, ac a ddygodd ein tadau, gan beri iddynt fwrw allan eu plant, fel nad epplient.

20 Ar yr hwn amser y ganwyd Moses; ac efse oedd dlws i Dduw, ac a fagwyd dri mis yn nhŷ ei dad.

21 Ac wedi ei fwrw ef allan, merch Pharaoh a'i cyfododd ef i fynu, ac a'i magodd ef yn fab iddi ei hun.

22 A Moses oedd ddysgedig yn holl ddoethineb yr Aiphtiaid, ac oedd nerthol mewn geiriau ac mewn gweithredoedd.

23 A phan oedd efse yn llawn deugain mlwydd oed, daeth i'w galon ef ymweled a'i frodyr plant yr Israel.

24 A phan welodd efse un yn cael cam, efse a'i hamddiffynodd ef, ac a ddaifodd gam yr hwn a orthrymmid, gan daro yr Aiphtwr:

25 Ac efse a dybiodd fod ei frodyr yn deall, fod Duw yn rhoddi iachawdwriaeth iddynt trwy ei law ef; eithr hwynt hwy ni ddeallasant.

26 A'r dydd nesaf yr ymddangosodd efse iddynt, a hwy yn ymrafael, ac a'u hannogodd hwynt i heddychu, gan ddywedyd, *Ha wŷr, brodyr ydych chiwi; paham y gwnewch gam a'ch gilydd?*

27 Ond yr hwn oedd yn gwneuthur cam a'i gymnydog, a'i cilgwrthiodd ef, gan ddywedyd, Pwy a'th osododd di yn llywodraethwr ac yn farnwr arnom ni?

28 A ledidi di, y modd y lleddaist yr Aiphtwr ddoe?

29 A Moses a fodd ar y gair hwn, ac a fu ddeifeith yn nhir Madian; lle y cenedlodd efse ddaou o feibion.

30 Ac wedi cyfiawni deugain mlynedd, yr ymddangosodd iddo yn anialwch mynydd Sina, angel yr Arglwydd mewn fflam dân mewn perth.

31 A Moses, pan welodd, a fu ryfedd ganddo y golwg: a phan nesodd i ystyried, daeth lles yr Arglwydd atto, gan ddywedyd,

32 *Myfi yw Duw dy dalau, Duw Abraham, a Duw Isaac, a Duw Jacob. A Moses, wedi myned yn ddychrynedig, ni feiddiai ystyried.*

33 Yna y dywedodd yr Arglwydd wrtho, Datto dy eagldiau oddi am dy draed; canys y lle yr wyt yn sefyll ynddo sydd dir sanctaidd.

34 Gan weled y gwddais ddyrydd fy mhobl y rhai sydd yn yr Aipht, a mi a gytwais eu griddfan, ac a ddisgynais i'w gwared hwy. Ac yn awr tyred, mi a'th anfonaf di i'r Aipht.

35 Y Moses yma, yr hwn a wrthodasant hwy, gan ddywedyd, Pwy a'th osododd di yn llywodraethwr ac yn farnwr? hwn a anfonodd Duw yn llywydd ac yn waredwr, trwy law yr angel, yr hwn a ymddangosodd iddo yn y berth.

36 Hwn a'u harweiniodd hwynt allan, gan wneuthur rnyfeddau ac arwyddion yn nhir yr Aipht, ac yn y môr coch, ac yn y difaethwch ddeugain mlynedd.

37 ¶ Hwn yw y Moes a ddywedodd i feibion Israel, Prophwyd a gyfyd yr Arglwydd eich Duw i chwi o'ch brodyr fel myfi: arno ef y gwrandewch.

38 Hwn yw efe a fu yn yr eglwys yn y diffaethwech, gyd a'r angel a ymddiddanodd ag ef ym mynydd Sina, ac d'n tadau ni; yr hwn a dderbyniodd ymadroddion bywiol i'w rhoddi i ni.

39 Yr hwn ni fynnai ein tadau fod yn ufudd tldo, eithr elgwrthiasant ef, a throisiant yn eu calonnau i'r Aipht.

40 Gan ddyweddy wrth Aaron, Gwna i ni dduwiau i'n blaenori: oblegid y Moses yma, yr hwn a'n dug ni allan o dir yr Aipht, ni wyddom ni beth a ddigwyddodd iddo.

41 A hwy a wnaethant lo yn y dyddiau hynny, ac a offrymmasant aberth i'r eilun, ac a ymlawenhuasant y'ngweithredoedd eu dwylaw eu hun.

42 Yna y trodd Duw, ac a'u rhoddes hwy i fynu i wasanaethu llw a nef; fel y mae yn ysgrifenedig yn llyfr y prophwyd, A offrymmasoch i mi laddedigion ac aberthau ddeugain mlynedd yn yr anialwech, chwi tŷ Israel?

43 A chwi a gymmerasoch babbell Moloch, a seren eich duw Berraphan, lluniau y rhai a wnaethoch i'w haddoli: niunau a'ch symmudaf chwi tu hwnt i Babilon.

44 Tabernacl y dystiolaeth oedd ym mhlith ein tadau yn yr anialwech, fel y gorchymynasai yr hwn a ddywedodd wrth Moses, am ei wneuthur ef yn ol y portreid a welsai.

45 Yr hwn a ddarfu i'n tadau ni ei gymmeryd, a'i ddwyn i mewn gyd ag Iesu i berchenogaeth y Cenhedloedd, y rhai a yrrodd Duw allan o flaen ein tadau, hyd yn nyddiau Dafydd:

46 Yr hwn a gafodd ffinf ger bron Duw, ac a dymunodd gael tabernacl i Dduw Jacob.

47 Eithr Solomon a adelladodd dŷ iddo ef.

48 Ond nid yw y Gorchufach yn trigo mewn tentlau o waith dwylaw: fel y mae y prophwyd yn dyweddy.

49 Y nef yw fy ngorsodd-faingc, a'r ddaear yw troed-faingc yf nhracd. Pa dŷ a adeiloddech i mi? medd yr Arglwydd; neu pa le fydd i'm gorphwysfa i?

50 Onid fy llaw i a wnaeth hyn oll?

51 ¶ Chwi rai gwar-galod, a dienwadeddig o galon ac o giustiau, yr ydych chiwi yn wastad yn gwrthwynebu yr Yspryd Glân: megis eich tadau, felly chwithau.

52 Pa un o'r prophwyd ni ddarfu i'ch tadau chwi ei erlid? a hwy a laddasant y rhai oedd yn rhag-fynegi dyfodiad y Cyflawn, i'r hwn yr awrhon y buoch chiwi fradwyr a llofruddion:

53 Y rhai a dderbyniassoch y gyfralth trwy drefniad angelion, ac nis codwasoch.

54 ¶ A phan glywasant hwy y pethau hyn, hwy a ffrommassant yn eu calonnau, ac a ygyrnygasant ddannedd arno.

55 Ac efe yn gyflawn o'r Yspryd Glân, a edrychodd yn ddyfal tu a'r nef; ac a welodd ogoniant Duw, a'r Iesu yn sefyll ar ddeheulaw Duw.

56 Ac efe a ddywedodd, Wele, mi a welaf y nefoedd yn agored, a Mab y dyn yn eistedd ar ddeheulaw Duw.

57 Yna y gwaeddasant â llef uchel, ac a gauasant eu clustiau, ac a rutherasant yn unfryd arno.

58 Ac a'i bwriasant allan o'r ddinas, ac a'y llybyddiasant: a'r tystion a ddodasant eu dillad wrth draed dyn leuange a elwid Saul.

59 A hwy a labyddiasant Stephan, ac efe yn

galw ar Dafws, ac yn dyweddy, Arglwydd Iesu, derbyn fy yspryd.

60 Ac efe a oystngodd ar ei liniau, ac a llofodd â llef uchel, Arglwydd, na ddod y pechod hwn yn eu herbyn. Ac wedi iddo ddywelyd hyn, efe a hunodd.

PENNOD VIII.

1 Yr eglwys, o achos yr erlid yn Jerusalem, westei ei phlannu yn Samaria, 5 trwy waith Phylip y blaen: yr hwn a bregethodd, ac a wnaeth wyrrthiau, ac a fedyddiodd lawer: ym mhlith eraill Simon y swymor, hudol mawr ym mysg y bobl. 14 Petr ac Ioan yn dyfod i gadarnhau ac i chwaneu yr eglwys, gan roddi yr Yspryd Glân trwy weddi ac arddodiad dwylaw: 18 a Simon yn ceisio prynu y cffibb awdurdod ganddynt; 20 a Petr yn ei geryddu ef yn doet am ei ragrith a'i gytydd-dod, ac yn ei annog ef i edifarhau; 25 ac yn dychwelyd i Jerusalem, dan bregethu gair yr Arglwydd, efe ac Ioan: 26 ac angel yn anfon Phylip i ddyegu ac i fedyddio yr eunuch o Ethiopia.

A SAUL oedd yn cyttuno i'w ladd ef. A bu yn y dyddiau hynny erlid mawr ar yr eglwys oedd yn Jerusalem: a phawb a wasgarwyd ar hyd gwledydd Judea a Samaria, ond yr apostolion.

2 A gwŷr bucheddol a ddygasant Stephan i'w gladdu, ac a wnaethant alar mawr am dano ef.

3 Eithr Saul oedd yn anrheithio yr eglwys, gan fyned i mewn i bob tŷ, a llusgo allan wŷr a gwragedd, efe a'u rhoddes y'ngarohar.

4 A'r rhai a wasgarasid a dramwyasant gan bregethu y gair.

5 Yna Phylip a seth i waered i ddinas Samaria, ac a bregethodd Grist iddynt.

6 A'r bobl yn gyttun a ddaliodd ar y pethau a ddywedid gan Phylip, wrth glywed o honnynt, a gweled yr arwyddion yr oedd efe yn eu gwneuthur.

7 Canys ysprydion aflan, gan kefnu â llef uchel, a actiant allan o lawer a berchenogid ganddynt; a llawer yn gleifion o'r parly, ac yn gloffion, a iachawyd.

8 Ac yr oedd llawenydd mawr yn y ddinas honno.

9 Eithr rhyw yr a'i enw Simon, oedd o'r blaen yn y ddinas yn swyno ac yn hudo pobl Samaria, gan ddyweddy ei fod ef ei hun yn rhyw un mawr.

10 Ar yr hwn yr oedd pawb, o'r lleiaf hyd y mwyaf, yn gwrandao, gan ddyweddy, Mawr allu Duw yw hwn.

11 Ac yr oeddynt a'u coel arno, o herwydd iddo dalm o amser eu hudo hwy â swynion.

12 Eithr pan gredasant i Phylip, yn pregethu y pethau a berthynent i deyrnas Dduw, ac i enw Iesu Grist, hwy a fedyddiwyd, yn wŷr ac yn wragedd.

13 A Simon yntau hefyd a gredodd: ac wedi ei fedyddio, a llynnodd wrth Phylip; a synnodd arno wrth weled yr arwyddion a'r nerthoedd mawrion a wneid.

14 ¶ A phan glybu yr apostolion yn Jerusalem, dderbyn o Samaria air Duw, hwy a anfonasant atynt Petr ac Ioan.

15 Y rhai wedi eu dyfod i waered, a weddiasant drostynt, ar iddynt dderbyn yr Yspryd Glân.

16 (Canys etto nid oedd efe wedi syrthio ar neb o honnynt: ond yr oeddynt yn unig wedi eu bedyddio yn enw yr Arglwydd Iesu)

17 Yna hwy a ddodasant eu dwylaw arnynt, a hwy a dderbyniasant yr Yspryd Glân.

18 A phan welodd Simon mai trwy osodlad awylaw yr apostollon y rhoddid yr Yspryd Glân, efe a gynnygodd iddynt arian,

19 Gan ddywedyd, Rhoddwch i minnau hefyd yr awurdod hon, fel ar bwy bynnag y gosodwyf fy nwyllaw, y derbynio efe yr Yspryd Glân.

20 Eithr Petr a ddywedodd wrtho, Bydded dy arian gyd â thl i ddistryw, am i ti dybied y meddicannir dawn Duw trwy arian.

21 Nid oes i ti na rhan na chyfran yn y gorchwyl hwn : canys nid yw dy galon di yn uniawn ger bron Duw.

22 Edifarhâ gan hynny am dy ddrygionl hwn, a gweddâ Dduw, a faddeuir i ti fedayl-fryd dy galon.

23 Canys mi a'th welaf mewn bustl chwewder, ac mewn rhwymedigaeth anwiredd.

24 A Simon a atebodd ac a ddywedodd, Gwedd'twech chwî drosod fi at yr Arglwydd, fel na ddél dim arnaf o'r pethau a ddywed- asoch.

25 Ac wedi iddynt dystiolaethu a llesfaru gair yr Arglwydd, hwy a dychwelasant i Jerusalem, ac a bregethasant yr efengyl yn llawer o beutrefi y Samariad.

26 ¶ Ac angel yr Arglwydd a lefarodd wrth Philip, gan ddywedyd, Cyfod, a dos tu a'r dehaw, i'r ffordd sydd yn myned i waered o Jerusalem i Gaza, yr hon sydd anghyfan- nedd.

27 Ac efe a gyfododd, ac a seith. Ac wela gwr o Ethiopia, eunuch galluog dan Candace brenhines yr Ethiopiaid, yr hwn oedd ar ei holl drysor hi, yr hwn a ddaethal i Jerusalcim i addoli ;

28 Ac oedd yn dychwelyd, ac yn eistedd yn ei gerbyd, ac yn darllen y prophwyd Esaias.

29 A dywedodd yr Yspryd wrth Philip, Dos yn nes, a glyñ wrth y cerbyd yma.

30 A Philip a reddodd atio, ac a'i clybu ef yn darllen y prophwyd Esaias ; ac a ddywed- odd, A wyt ti yn deall y pethau yr wyt yn eu darllen ?

31 Ac efe a ddywedodd, Pa fodd y gallaf, oddi eithr i ryw un fy nghyfarwyddo i ? Ac efe a ddymunodd ar Philip ddyfod i fynu, ac eistedd gyd âg ef.

32 A'r lle o'r ysgrhythyr yr oedd efe yn ei ddarllen, oedd hwn, Fel dafad i'r lladfa yr arweinwyd ef ; ac fel oen ger bron ei gneifwr yn fud, felly nid agorodd efe ei enau :

33 Yn ei ostyngiad, ei farn ef a dynnwyd ymaith ; eithr pwy a draetha ei genhedlaeth ef ? oblegid dygir ei fywyd ef oddi ar y ddaear.

34 A'r eunuch a atebodd Philip, ac a ddy- wedodd, Atollwg i ti, am bwy y mae y prop- hwyd yn dywedyd hyn ? an dano ei hun, ai an ryw un arall ?

35 A Philip a agorodd ei enau, ac a dde- chreuodd ar yr ysgrhythyr honno, ac a bregethodd iddo yr Iesu.

36 Ac fel yr oeddynt yn myned ar hŷd y ffordd, hwy a ddaethant at ryw ddwfr. A'r eunuch a ddywedodd, Wele ddwfr ; beth sydd yn lluddias fy medyddlo ?

37 A Philip a ddywedodd, Os wyt ti yn credu a'th holl galon, fe a ellir. Ac efe a atebodd ac a ddywedodd, Yr wyf yn credu fod Iesu Grist yn Fab Duw.

38 Ac efe a orchymynodd sefyll o'r cerbyd : a hwy a seithant i waered ill dau i'r dwfr, Philip a'r eunuch ; ac efe a'i bedyddiodd ef.

39 A phan ddaethant i fynu o'r dwfr, Yspryd yr Arglwydd a gipiodd Philip ymaith, ac ni welodd yr eunuch ef mwyach. Ac efe a seith ar hŷd ei ffordd ei hun yn llawen.

40 Eithr Philip a gaed yn Anotus : a chwa dramwy, efe a efengylodd ym mhob dinas hyd oml ddaeth efe i Cesarea.

PENNOD IX.

1 Sraul yn myned i Damascus ; a'i daraw ef i lawr i'r ddaear, 10 a'i alaw i fod yn apostol ; 18 a'i fedyddio gan Ananias : 20 yntau yn pregethu Crist yn hyderus. 23 Yr Iuddeuon yn cynllwyn i'w ladd ef, 29 a'r Grogwyrr hefyd ; yntau yn ddiangr rhag y ddwy blaidd. 31 Yr egiptwsi yn cael llonyddwch. 32 Petr yn iacháu Ananias o'r parys, 36 ac yn codd Talitha o farw i fyw.

A SAUL etto yn chwythu bygythlau a chelanedd yn erbyn diagyblion yr Arglwydd, a seith at yr arch-offeiriad,

2 Ac a ddeisfyodd ganddo llythrau i Damas- cus, at y synagogau, fel os cai efe neb o'r ffordd hon, na gwŷr na gwagedd, y gallai efe eu dwyn hwy yn rhwym i Jerusalem.

3 Ac fel yr oedd efe yn ymdaith, bu iddo ddyfod yn agos i Damascus : ac yn ddi- symmwth llewyrchodd o'i amgylch oleuni o'r nef.

4 Ac efe a syrthiodd ar y ddaear, ac a glybu lais yn dywedyd wrtho, Saul, Saul, paham yr wyt yn fy erlid i ?

5 Yntau a ddywedodd, Pwy wyt ti, Arglwydd ? A'r Arglwydd a ddywedodd, Myfi yw Iesu, yr hwn yr wyt ti yn ei erlid : caled yw i ti wingo yn erbyn y symbylan.

6 Yntau gan grynu, ac â braw arno, a ddy- wedodd, Arglwydd, beth a fyndi di i mi ei wneuthur ? A'r Arglwydd a ddywedodd wrtho, Cyfod, a dos i'r ddinas, ac fe a ddy- wedir i ti pa beth sydd raid i ti ei wneuthur.

7 A'r gwŷr oedd yn cyd-deithio âg ef a safas- ant yn fud, gan glywed y lais, ac heb weled neb.

8 A Saul a gyfododd oddi ar y ddaear ; a phan agorwyd ei lygald, ni welaf efe neb : eithr hwy a'i tywysasant ef erbyn ei law, ac a'i dygasant ef i mewn i Damascus.

9 Ac efe a fu fridiau heb weled, ac na wnaeth na bwyta nac yfed.

10 ¶ Ac yr oedd rhyw ddisgybl yn Damas- cus, a'i enw Ananias : a'r Arglwydd a ddy- wedodd wrtho ef mewn gwledigaeth, Ana- nias. Yntau a ddywedodd, Wele fi, Arglwydd.

11 A'r Arglwydd a ddywedodd wrtho, Cyfod, a dos i'r heol a elwir Uniawn, a chais yn nhŷ Judas un a'i enw Saul, o Tarsus : canys wele y mae yn gweddio.

12 Ac efe a welodd mewn gwledigaeth wr a'i enw Ananias, yn dyfod i mewn, ac yn doddi ef law arno, fel y gwelai eilwaith.

13 Yna yr atebodd Ananias, O Arglwydd, mi a glywais gan lawer am y gwr hwn, faint o ddrygau a wnaeth efe i'th saint di yn Jeru- salem :

14 Ac yma y mae ganddo awurdod oddi wrth yr arch-offeiriad, i rwymo pawb sydd yn galw ar dy enw di.

15 A dywedodd yr Arglwydd wrtho, Dos ymaith : canys y mae hwn yn llestr etheoledig i mi, i ddwyn fy enw ger bron y Cenhedl- oedd, a brenhinoedd, a phlant Israel.

16 Canys myfi a ddangosaf iddo na bethau eu maint sydd raid iddo ef eu dlodded er mwyn fy enw I.

17 Ac Ananias a seith ymaith, ac a seith i mewn i'r tŷ ; ac wedi doddi ei ddwyllaw arno, efe a ddywedodd, Y brawd Saul, yr Arglwydd a'm hanfonodd i (Iesu yr hwn a ymddangos- odd i ti ar y ffordd y daethost) fel y gwelych drachefn, ac y'th lanwer a'r Yspryd Glân.

18 Ac yn ebrwydd y syrthiodd oddi wrth ei llygaid ef megis cŵn : ac efe a gafodd ei olwg yn y man ; ac efe a gyfododd, ac a fedyddiwyd.

19 Ac wedi iddo gymmyrdd bwyd, efe a gyrhaodd. A bu Saul gyd â'r disgyblion oedd yn Damascus dalm o ddyddiau.

20 Ac yn ebrwydd yn y synagogau efe a bregethodd Grist, mai efe yw Mab Duw.

21 A phawb a'r a'i clybu ef, a synnasant, ac a ddywedasant, Onid hwn yw yr un oedd yn difetha yn Jerusalem y rhai a alwent ar yr enw hwn, ac a ddaeth yma er mwyn hyn, fel y dygai hwynt yr rhywm at yr arch-offeiriad ?

22 Eithr Saul a gynnoddodd fwyfwy o nerth, ac a orchfygodd yr Iuddewon oedd yn preswyllo yn Damascus, gau gadarnhau mai hwn yw Crist.

23 ¶ Ac wedi cyflawni llawer o ddyddiau, eiddymgyngorodd yr Iuddewon i'w ladd ef.

24 Eithr eu eidd-fwrdd hwy a wybuwyd gan Saul : a hwy a ddisgwyliasant y pyrth ddydd a nos, i'w ladd ef.

25 Yna y disgwyblion a'i cymmerasant ef o hŷd nos, ac a'i gollyngasant i waered dros y mur mewn basged.

26 A Saul, wedi ei ddyfod i Jerusalem, a geisiodd ymwsgu â'r disgyblion : ac yr oeddynt oll yn ei ofni ef, heb gredu ei fod ef yn ddisgybl.

27 Eithr Barnabas a'i cymmerodd ef, ac a'i dug at yr apostolion, ac a fynegodd iddynt pa fodd y gwelais ef yr Arglywydd ar y ffordd, ac ymddiddan o hono ág ef, ac mor hŷf a fuaasai efe yn Damascus yn enw yr Iesu.

28 Ac yr oedd efe gyd â hwynt, yn myned i mewn ac yn myned allan, yn Jerusalem.

29 A chan fod yn hŷf yn enw yr Arglywydd Iesu, efe a lefarodd ac a ymddadlueodd yn erbyn y Groegiaid ; a hwy a geisiasant ei ladd ef.

30 A'r brodyr, pan wybuant, a'i dygasant ef i waered i Cesarea, ac a'i hanfonasant ef ymaith i Tarsus.

31 Yna yr eglwys trwy holl Judea, a Galilea, a Samaria, a gawsant heddwch, ac a adelladwyd ; a chan roddio yn ofn yr Arglywydd, ac yn niddanwech yr Yspryd Glân, hwy a amlhawyd.

32 ¶ A bu, a Phetr yn tramwy trwy yr holl wledydd, iddo ddyfod i waered at y saint hefyd y rhai oedd yn trigo yn Lyda.

33 Ac efe a gafodd yno ryw dŷ yn a'i enw Aeneas, er ys wth mlynedd yn gotwedd ar wely, yr hwn oedd glaf o'r parlya.

34 A Phetr a ddywedodd wrtho, Aeneas, y mae Iesu Grist yn dy lachau di : cyfod, a ehwyerira dy wely. Ac efe a gyfododd yn ebrwydd.

35 A phawb a'r oedd yn preswyllo yn Lyda a Saron a'i gwelasant ef, ac a ymchwelasant at yr Arglywydd.

36 ¶ Ac yn Joppa yr oedd rhyw ddisgybles a'i henw Tabitha (yr hon os cyfeirir a olwir Dorcas) hon oedd yn lawen o weithredoedd da, ac elusenau y rhai a wnaethai hi.

37 A digwyddodd yn y dyddiau hynny iddi fod yn glaf, a marw : ac wedi iddynt ei golchi, hwy a'i dodasant â mewn llofft.

38 Ac o herwydd bod Lyda yn agos i Joppa, y disgwyblion a glywsant fod Petr yno ; ac a amfonasant ddau wr atto ef, gan ddeisyf nad oedai ddyfod hyd atynt hwy.

39 A Phetr a gyfododd, ac a sath gyd â hwynt. Ac wedi ei ddyfod, hwy a'i dygasant ef i fynu i'r llofft : a'r holl wragedd gwedd-

on a safasant yn ei ymyl ef yn wyllo, ac yn dangos y peisau a'r gwigoedd a wnaethai Dorcas tra yr ydoedd hi gyd â hwynt.

40 Eithr Petr, wedi eu bwrw hwy i gyd allan, a dodi ei liniau ar lawer, a weddododd ; a chan droi at y corph, a ddywedodd, Tabitha, cyfod. A hi a agorodd ei llygaid, a phan welodd hi Petr, hi a gododd yn ei heistedd.

41 Ac efe a roddodd ei law iddi, ac a'i cyfododd hi i fynu. Ac wedi galw y saint a'r gwragedd gweddwon, efe a'i gosododd hi ger bron yn fyw.

42 A hysbys fu trwy holl Joppa ; a llawer a gredasant yn yr Arglywydd.

43 A bu iddo aros yn Joppa lawer o ddyddiau gyd ág un Simon, barcer.

PENNOD X.

1 *Cornelius, geor defosynol, 5 wrth orchymyn angel, yn danfon i gyrohu Petr : 11 yntau, trwy weledigaeth, 15, 20 a ddygir na ddysgyrtaid mo'r Canhedloedd. 34 Ac efe yn proffethu Crist i Cornelius, a'r rhai wedi gyd ág ef, 44 yr Yspryd Glân yn disgyn arnyn ; 48 a'u bedyddio hwy.*

YR oedd rhyw wr yn Cesarea, a'i enw Cornelius, canwrriad o'r fyddan a elwid yr Italaidd ;

2 Geor defosynol, ac yn ofni Duw, ynghyd a'i holl dŷ, ac yn gwneuthur llawer o elusenau i'r bobl, ac yn gweddio Duw yn wastadol.

3 Efe a welodd mewn gweledigaeth yn eghur, ynghylch y nawfed awr o'r dydd, angel Duw yn dyfod i mewn atto, ac yn dywedyd wrtho, Cornelius.

4 Ac wedi iddo graffu arno, a myned yn ofnus, efe a ddywedodd, Beth sydd, Arglywydd ? Ac efe a ddywedodd wrtho, Dy weddtau di a'th elusenau a ddyrchafasant yn goffadwriaeth ger bron Duw.

5 Ac yn awr anfon wŷr i Joppa, a gyr am Simon, yr hwn a gyfenwir Petr :

6 Y mae efe yn lettya gyd ág un Simon, barcer ; tŷ yr hwn sydd wrth y môr : efe a ddywed i ti pa bell sydd rai i ti ei wneuthur.

7 A phan ymadawodd yr angel oedd yn ymddiddan â Cornelius, efe a alwodd ar ddau o dylwyth ei dŷ, a milwr defosynol o'r rhai oedd yn aros gyd ág ef :

8 Ac wedi iddo fynegi iddynt y cwbl, efe a'u hanfonodd hwynt i Joppa.

9 ¶ A thrannoeth, fel yr oeddynt hwy y ymdeithio, ac yn nesau at y ddinas, Petr a sath i fynu ar y tŷ i weddtau, ynghylch y chweched awr.

10 Ac fe ddaeth arno newyn mawr, ac efe a chwennychnai gael bwyd. Ac a hwynt yn parottŷ iddo, fe syrthiodd arno lewyg :

11 Ac efe a welai y nef yn agored, a rhyw lestr yn disgyn arno, fel llenllan fawr, wedi rhwymo ei phedair congl, a'i gollwng i waered hyd y ddaear :

12 Yn yr hon yr oedd pob rhyw bedwarcarnollion y ddaear, a gwŷll-filod, ac ymlusg-laid, ac ehediad y nef.

13 A daeth llofft atto, Cyfod, Petr ; lladd, a bwyta.

14 A Phetr a ddywedodd, Nid felly, Arglywydd : canys ni fwyttais i erioed ddinia cyffredin neu aflan.

15 A'r llofft drachefu a ddywedodd wrtho yr ail waith, Y pethau a lanhodd Duw, na a'w di yn gyffredin.

16 A hyn a wnaed dair gwaith : a'r llestr a dderbyniwyd drachefu i fynu i'r nef.

17 Ac fel yr oedd Petr yn amneu ynddo ei hun beth oedd y weledigaeth a welai; wele, y gwŷr a anfonasid oddi wrth Cornelius, wedi ymofyn am dŷ Simon, oeddynt yn sefyll wrth y porth.

18 Ac wedi lldynt alw, hwy a ofynasant a oedd Simon, yr hwn a gyfenwid Petr, yn llettya yno.

19 ¶ Ac fel yr oedd Petr yn meddwl am y weledigaeth, dywedodd yr Yspryd wrtho, Wele dri wŷr yn dy geisio di.

20 Am hynny cyfod, diagen, a dos gyd â hwynt, heb amneu dim: o herwydd myfi a'u hanfonais hwynt.

21 A Phetr, wedi diagen at y gwŷr a anfonasid oddi wrth Cornelius atto, a ddywedodd, Wele, myfi yw yr hwn yr ydych chiwi yn ei geisio: beth yw yr achos y daethoch o'i herwydd?

22 Hwytiau a ddywedasant, Cornelius y canwrïad, gwr cyfiawn, ac yn ofni Duw, ac â gair da iddo gan holl genedi yr Iuddeuon, a rybuddiwyd gan angel sanctaidd, i ddanfôn am danst ti i'w dŷ, ac i wrando geiriau gennynt.

23 Am hynny efe a'u galwodd hwynt i mewn, ac a'w llettydodd hwy. A thrannoeth yr aeth Petr ymaith gyd â hwy, a rhai o'r brodyr o Joppa a aeth gyd âg ef.

24 A thrannoeth yr aethant i mewn i Cæsarea. Ac yr oedd Cornelius yn disgwyl am danynt, ac efe a alwasid ei geraint a'i anwyl gyfeillion ynghyd.

25 Ac fel yr oedd Petr yn dyfod i mewn, Cornelius a gyfarfu âg ef, ac a syrthiodd wrth ei draed, ac a'i haddolodd ef.

26 Eithr Petr a'i cyfododd ef i fynu, gan ddywedyd, Cyfod; dyn wyf finnau hefyd.

27 A than ymddiddan âg ef, efe a ddaeth i mewn, ac a gafodd lawer wedi ymgymull ynghyd.

28 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Chwi a wyddoch mai anghyfreithlawn yw i wr o Iuddeu ymwsgu neu ddyfod at altud: eithr Duw a ddangosodd i mi na alwn neb yn gyffredin neu yn afan.

29 O ba herwydd, &c, yn ddiinâg, y daethum, pan anfonwyd am danaf: yr wyf gan hynny yn gofyn am ba achos y danfonasoch am danaf.

30 A Chornelius a ddywedodd, Er ys pedwar diwrnod i'r awr hon o'r dydd yr oeddwn yn ymrydio, ac ar y nawfed awr yn gweddio yn fy nhŷ: ac wele, saffodd gwr ger fy mrou mewn gwsg ddiaglaer.

31 Ac a ddywedodd, Cornelius, gwrandawyd dy weddi di, a'th elusenau a ddaethant mewn cofia ger bron Duw.

32 Am hynny anfon i Joppa, a galw am Simon, yr hwn a gyfenwir Petr: y mae efe yn llettya yn nhŷ Simon, barcer, ynglan y môr; yr hwn, pan ddelo ataf, a lefaru wrthynt.

33 Am hynny yn ddiŵed myfi a anfonais ataf; a thi a wnaethost yn dda ddyfod. Yr awrhon, gan hynny, yr ym ni oll yn bresennol ger bron Duw, i wrando yr holl bethau a orchymynwyd i ti gan Dduw.

34 ¶ Yna yr agorodd Petr ei enau, ac a ddywedodd, Yr wyf yn deall mewn gwirionedd, nad ydvw Duw dderbwniwr wyneb.

35 Ond ym mhob cenedl, y neb sydd yn ei ofni ef, ac yn gweithredu cyfiawnder, sydd gymmeradwy ganddo ef.

36 Y gair yr hwn a anfonodd Duw i blant Israel, gan bregethu tangnedfed trwy Iesu Crist (efe yw Arglwydd pawb oll)

37 Chwytchi a wydloch y gair a fu yn holl

Judea, gan ddechreu o Galilea, wedi y bedydd a bregethodd Iean:

38 Y modd yr enneiniodd Duw Iesu o Nazareth a'r Yspryd Glân, ac â nerth; yr hwn a gerddodd o amgylch gan wneuthur daioni, ac iacháu pawb a'r oedd wedi eu gorthymmu gan ddiafol: oblegid yr oedd Duw gyd âg ef.

39 A ninnau ydym dystion o'r pethau oll a wnaeth efe ynglwlâd yr Iuddeuon, ac yn Jerusalem; yr hwn a laddasant, ac a groeshoeliasant ar bren:

40 Hwn a gyfododd Duw y trydydd dydd, ac a'i rhoddos ef i'w wneuthur yn amlwg;

41 Nid i'r bobl oll, eithr i'r tystion etholedig o'r blaen gan Dduw, sef i ni, y rhai a fwyttasom ac a yfasom gyd âg ef wedi ei adgyfodi ef o ōlwr.

42 Ac efe a orchymynodd i ni bregethu i'r bobl, a thystiolaethu mai efe yw yr hwn a ordeiniwyd gan Dduw yn Farnwr byw a mairw.

43 I hwn y mae yr holl brophwydi yn dwyn tystiolaeth, y derbyn pawb a gredo ynddo ef fadduant pechodau, trwy ei enw ef.

44 ¶ A Phetr etto yn llefaru y geiriau hyn, syrthiodd yr Yspryd Glân ar bawb a oedd yn clywed y gair.

45 A'r rhai o'r enwaediad a oeddynt yn credu, cynmifer ag a ddaethant gyd â Phetr, a synnant, am dywallt dawn yr Yspryd Glân ar y Cenhedloedd hefyd.

46 Canys yr oeddynt yn eu clywed hwy yn llefaru â thafodau, ac yn mawrygu Duw. Yna yr attebodd Petr,

47 A all neb luddias dwfr, fel na fedyddier y rhai hyn, y rhai a dderbyniasant yr Yspryd Glân, fel ninnau?

48 Ac efe a orchymynodd eu beddyddio hwynt yn enw yr Arglwydd. Yna y deisyfasant arno aros dros ennud o ddyddiau.

PENNOD XI.

1 Petr, wedi achwyn arno am fyned i mewn at y Cenhedloedd, yn gwneuthur ei ymddiffyn; 18 ac yn cael ei dderbyn. 19 Wedi cyrhaeddyd o'r afonydd hyd Phenice, a Cyprus, ac Antiochia, yn ydys yn danfon Barnabas i'w caddarnhau hwynt. 26 Y ddiwybllon yno yn cael yn gystal rhai eu galw yn Cristianogion; 27 ac yn anfon ymroed i'r brodyr yn Judea, yn amser newyn.

A'r apostolion a'r brodyr oedd yn Judea, a glywsant ddarfid i'r Cenhedloedd hefyd dderbyn gair Duw.

2 A phan ddaeth Petr i fynu i Jerusalem, y rhai o'r enwaediad a ymrysonasant yn ei erbyn ef.

3 Gan ddywedyd, Ti a aethost i mewn at wŷr dienwaededig, ac a fwyttast gyd â hwynt.

4 Eithr Petr a ddechreuodd, ac a egiurodd y peth lldynt mewn trefn, gan ddywedyd,

5 Yr oeddwn i yn ninas Joppa yn gweddio ac mewn llewgy y gwelais weledigaeth, Bhyw lestr megis llenlitan fawr yn diagen, wedi ei gollwng o'r nef erbyn ei phedair congl; a hi a ddaeth hyd ataf fi.

6 Ar yr hon pan edrychais, yr ystyriais, ac mi a welais bedwar-carnolion y ddiacar, a gwyllt-floed, ac ymlusgiaid, ac eheidiad y nef.

7 Ac mi a glywais lef yn dywedyd wrthynt, Cyfod, Petr; lladd, a bwyttu.

8 Ac mi a ddywedais, Nid felly, Arglwydd: canys dim cyffredin neu afan nid aeth un amser i'm genau.

9 Eithr y llais a'm hattebodd i eilwaith o'r nef, Y pethau a lanhodd Duw, na alw di yn gyffredin.

10 A hyn a wnaed dair gwaith: a'r holl bethau a dynnwyd i fynu i'r oef drachefn.

11 Ac wele, yn y man yr oedd tri wŷr yn sefyll wrth y tŷ yr oeddwn ynddo, wedi eu hanfon o Cesarea ataf fi.

12 A'r Yspryd a rchodd i mi fyned gyd â hwynt, heb azameu dim. A'r chwe brodyr hyn a ddaethant gyd â mi; a nynt a ddaethom i mewn i dŷ y gwr.

13 Ac efe a fynegodd i ni pa fodd y gwelsat efe angel yn ei dŷ, yn sefyll ac yn dywedyd wrtho, Anfon wŷr i Joppa, a gyr am Simon, a gyfenwir Petr:

14 Yr hwn a lefara eiriau wrthyt, trwy y rhai y th iachêir di a'th holl dŷ.

15 Ac a myfi yn dechreu llefaru, syrthiodd yr Yspryd Glân arnynt, megis arnom ninnau yn y dechreuad.

16 Yna y coflais air yr Arglwydd, y modd y dywedasai efe, Ioan yn wir a fedyddiodd â dwfr; eithr chwi a fedyddir â'r Yspryd Glân.

17 Os rhoddos Duw gan hynny iddynt hwy gyffelyb rodd ag i ninnau, y rhai a gredasom yn yr Arglwydd Iesu Grist, pwy oeddwn i, i allu luddias Duw?

18 A phan glywsant y pethau hyn, distawu a wnaethant, a gogoneddu Duw, gan ddywedyd, Fe roddes Duw gan hynny i'r Cenhedloedd hefyd edifeirwch i fywyd.

19 ¶ A'r rhai a wasgarais o herwydd y blinder a godasai ynghylch Stephan, a dramwyasant hyd yn Phenice, a Cyprus, ac Antiochia, heb lefaru y gair wrth neb ond wrth yr Iuddewon yn unig.

20 A rhai o honynt oedd wŷr o Cyprus ac o Cyrene, y rhai wedi dyfod i Antiochia, a lefarasant wrth y Groegiaid, gan bregethu yr Arglwydd Iesu.

21 A llaw yr Arglwydd oedd gyd â hwynt: a nifer mawr a gredodd, ac a drodd at yr Arglwydd.

22 ¶ A'r gair a ddaeth i glustiau yr eglwys oedd yn Jerusalem am y pethau hyn: a hwy a anfonasant Barnabas i fyned hyd Antiochia.

23 Yr hwn pan ddaeth, a gweled gras Duw, a fu lawen ganddo, ac a gynghorodd bawb oll, trwy lwyryd calou, i llynu wrth yr Arglwydd.

24 Oblegid yr oedd efe yn wr da, ac yn llawn o'r Yspryd Glân, ac o fyddi: a llawer o bobl a chwanguwyd i'r Arglwydd.

25 Yna yr aeth Barnabas i Tarsus, i geisio Saul. Ac wedi iddo ei gael, efe a'i dug i Antiochia.

26 A bu iddynt fywddyn gyfan ymgynnull yn yr eglwys, a dysgu pobl lawer; a bod galw y disgyblion yn Gristianogion yn gyntaf yn Antiochia.

27 ¶ Ac yn y dyddiau hynny daeth prophwyd o Jerusalem i waered i Antiochia.

28 Ac un o honynt, a'i enw Agabus, a gyfododd, ac a arwyddocodd trwy yr Yspryd, y byddai newyn mawr dros yr holl fyd: yr hwn hefyd a fu dan Claudius Cesar.

29 Yna y disgyblion, bob un yn ol ei allu, a fwradasant anfon cymmorth i'r brodyr oedd yn preswyllo yn Judea.

30 Yr hyn beth hefyd a wnaethant; gan ddanfôn at yr henuriaid trwy law Barnabas a Saul.

PENNOD XII.

1 Herod yn erlid y Cristianogion: yn ladd Iago; ac yn carcharu Petr: a'r angel yn ei gwaredu ef, wrth woddiau yr eglwys. 20 Herod, trwy falchder, yn cymmeryd iddo ei hun y rosgomiant oedd ddyddus: Datua: ac yn

cael ei daro gan yr angel, o ym marw yn preswyl: 24 a'r eglwys yn llwyddo ar ol ei farwolaeth ef.

A C ynghylch y pryd hwnnw yr estynodd Herod frenhin ei ddwyliaw i ddrwygu rhai o'r eglwys.

2 Ac efe a laddodd Iago brawd Ioan a'r claddyd.

3 A phan welodd fod yn dda gan yr Iuddewon hynny, efe a chwangodd ddala Petr hefyd (A dyddiau y bara croyw ydoedd hi)

4 Yr hwn, wedi ei ddal, a roddes efe yng ngharchar, ac a'i traddododd at bedwar pedwariaid o filwyr i'w gadw; gan ewyllysio, ar ol y Pâc, ei ddwyn ef allan at y bobl.

5 Felly Petr a gadwyd yn y carchar: eithr gweddi ddyfal a wnaethpwyd gan yr eglwys at Dduw drosto ef.

6 A phan oedd Herod a'i fryd ar ei ddwyn ef allan, y nos honno yr oedd Petr yn cysgu rhwng dau filwr, wedi ei rwymo â dwy gadwyn; a'r ceidwaid o flaen y drws oeddnt yn cadw y carchar.

7 Ac wele, angel yr Arglwydd a safodd ger llaw, a goleuni a ddisgleiriodd yn y carchar: ac efe a darawodd ystlys Petr, ac a'i cyfododd ef, gan ddywedyd, Cyfod yn fuan. A'i gadwyni ef a syrthiasant oddi wrth ei ddwyliaw.

8 A dywedodd yr angel wrtho, Ymwregysa, a rhwym dy sandalau. Ac felly y gwnaeth efe. Yna y dywedodd, Bwrw dy wiag am danat, a chanlyn fi.

9 Ac efe a aeth allan, ac a'i canlynod ef: ac nis gwybu mai gwir oedd y peth a wnaethid gan yr angel; eithr yr oedd yn tybied mai gweled gwelidigaeth yr oedd.

10 Ac wedi myned o honynt heb law y gyntaf a'r ail wylidwriaeth, hwy a ddaethant i'r porth haearn yr hwn sydd yn arwain i'r ddinas, yr hwn a ymagorodd iddynt o'i waith ei hun: ac wedi eu myned allan, hwy a aethant ar hŷd yn heol; ac yn ebrwydd yr angel a aeth ymaith oddi wrtho.

11 A Phetr, wedi dyfod atto ei hun, a ddywedodd, Yn awr y gwn yn wir anfon o'r Arglwydd ei angel, a m gwared i allan o law Herod, ac oddi wrth holl ddisgwyliad pobl yr Iuddewon.

12 Ac wedi iddo gymmeryd pwyll, efe a ddaeth i dŷ Mair mam Ioan, yr hwn oedd a'i gyfenw Marc, lle yr oedd llawer wedi ymgasglu, ac yn gweddfo.

13 Ac fel yr oedd Petr yn curo drws y porth, morwyn a ddaeth i ymwrando, a'i henw Rhode.

14 A phan adnabu hi lais Petr, nid agorodd hi y porth gan lawenydd; eithr hi a redodd i mewn, ac a fynegodd fod Petr yn sefyll o flaen y porth.

15 Hwytthau a ddywedasant wrthi, Yr wyt ti yn ynfydd. Hithau a daerodd mai felly yr oedd. Eithr hwy a ddywedasant, Ei angel ef ydyw.

16 A Phetr a barhâodd yn curo: ac wedi iddynt agori, hwy a'i gwelsant ef, ac a synasant.

17 Ac efe a amneidiodd arnynt â llaw i dewl, ac a droddodd iddynt pa wedd y dysasai yr Arglwydd ef allan o'r carchar: ac efe a ddywedodd, Mynegwch y pethau hyn i Iago, ac i'r brodyr. Ac efe a ynadawodd, ac a aeth i le arall.

18 Ac wedi ei myned hi yn ddydd, yr oedd tralod nid bychan ym mhliith y nullwyr, pa beth a ddaethai o Petr.

19 Eithr Herod, pan ei ceisiodd ef, ac heb ei gael, a holodd y ceidwaid, ac a orchymynodd

eu cymmeryd hwy ymaith. Yntau a aeth i waered o Judea i Cesarea, ac a arhosodd ymo.

20 ¶ Eithr Herod oedd yn lliodiog iawn yn erbyn gwŷr Tyrus a Sidon: a hwy a ddaethant yn gyttân ataf; ac wedi ynnill Blastus, yr hwn oedd ystafelydd y brenhin, hwy a ddeisyfasant dangnefedd; am fod eu gwlad hwynt yn cael ei chynhalieth o *wlad* y brenhin.

21 Ac ar ddydd nodedig, Herod, gwedi gwsgo diillad brenhinol, a eisteddodd ar orsedd-faingc, ac a areithiodd wrthrynt.

22 A'r bobl a roes floedd, Lleferydd Duw, ac nid dyn ydyw.

23 Ac allan o law y tarawodd angel yr Arglwydd ef, am na roisai y gogoniant i Dduw: a chan bryfed yn ei ysu, efe a drengodd.

24 ¶ A gair Duw a gynnyddodd ac a amhhaodd.

25 A Barnabas a Saul, wedi cyflawni eu gweinidogaeth, a ddychwelasant o Jerusalem, gan gymmeryd gyd a hwynt Ioan hefyd, yr hwn a gyfenwid Marc.

PENNOD XIII.

1 *Dewis Paul a Barnabas i fymad at y Cenhedloedd.* 7 *Sergius Paulus, ac Elymas y swynwr.*

14 *Paul yn pregethus yn Antiochia mai Iesu yn Crist.* 42 *Y Cenhedloedd yn credu; 45 yr Iuddeuon yn gwrthwynebu, ac yn cabu:* 46 *Paul a Barnabas, ar hynny, yn troi at y Cenhedloedd.* 48 *Y rhai a drafneid i fywyd, yn credu.*

YR oedd hefyd yn yr eglwys ydoedd yn Antiochia, rai prophwydi ac athrawon; Barnabas, a Simeon, yr hwn a elwid Niger, a Lucius o Cyrene, a Manes brawd-maeth Herod y tetrarch, a Saul.

2 Ac fel yr oeddnyr hwy yn gwasanaethu yr Arglwydd, ac yn ymrydio, dywedodd yr Yspryd Glân, Neillduwch i mi Barnabas a Saul, i'r gwaith y gelwais hwynt iddo.

3 Yna wedi iddynt ymrydio, a gweddïo, a dodi eu dwylaw arnynt, hwy a'u gollyngasant ymaith.

4 ¶ A hwythau, wedi eu danfon ymaith gan yr Yspryd Glân, a ddaethant i Seleucia; ac oddi yno a fordwysant i Cyprus.

5 A phan oeddnynt yn Salamis, hwy a bregethasant at Duw yn synagogau yr Iuddeuon: ac yr oedd hefyd ganddynt Ioan yn weinidog.

6 Ac wedi iddynt dramwy trwy yr ynys hyd Paphus, hwy a gawsant ryw swynwr, gau brophwyd o Iuddeu, a'i enw Bar-iesu;

7 Yr hwn oedd gyd â'r rhaglaw, Sergius Paulus, gwr call: hwn, wedi galw atto Barnabas a Saul, a ddeisyfodd gael clywed gair Duw.

8 Eithr Elymas y swynwr (canyf felly y cyfeithir ei enw ef) a'u gwrthwynebodd hwynt, gan geisio gwyrddol y rhaglaw oddi wrth y ffydd.

9 Yna Saul (yr hwn hefyd a elwir Paul) yn llawn o'r Yspryd Glân, a edrychodd yn graff arno ef,

10 Ac a ddywedodd, O gyflawn o bob twyll a phob yagelerder, thi mai diafol, a gelyn pob cyflawnder, oni pheidi di a gwŷro uniawn ffyrdd yr Arglwydd?

11 Ac yn awr wele, ymas llaw yr Arglwydd smat ti, a thi a fyddi ddall heb weled yr haul dros amser. Ac yn ddiatreg y syrthiodd arno niwlen a thywyllwch; ac efe a aeth oddi amgylch gan geisio rhai i'w arwain erbyn ei law.

12 Yna y rhaglaw, pan welodd yr hyn a wnaethid, a gredodd, gan ryfeddu wrth ddysgidiaeth yr Arglwydd.

13 A Phaul a'r rhai oedd gyd âg ef a aethant ymaith o Paphus, ac a ddaethant i Perga yn Pamphylia; eithr Ioan a ymadawodd oddi wrthynt, ac a ddychwelodd i Jerusalem.

14 ¶ Eithr hwynt-hwy, wedi ymado o Perga, a ddaethant i Antiochia yn Pisidia, ac a aethant i mewn i'r synagog ar y dydd sabbath, ac a eisteddasant.

15 Ac ar ol darllen y gyfraith a'r prophwydi, llywodraethwyr y synagog a anfonasant attynt, gan ddywedyd, *Ha wŷr frodyr*, od oes gennyh air o gyngor i'r bobl, traethwch.

16 Yna y cyfododd Paul i fynu, a chan amneidio a'i law am osteg, a ddywedodd, O wŷr o Israel, a'r rhai ydych yn ofni Duw, gwrandewch.

17 Duw y bobl hyn Israel a etholodd ein tadau ni, ac a ddyrchafodd y bobl, pan oeddnynt yn ymdeithio yngwlad yr Aiph, ac a braich uchel y dug efe hwynt oddi yno allan.

18 Ac ynghylch deugain mlynedd o amser y goddefodd efe eu harferion hwynt yn yr anialwch.

19 Ac wedi iddo ddinystrio saith genedi yn nhir Canaan, a chael-bren y parthodd efe dir y rhai hynny iddynt hwy.

20 Ac wedi y pethau hyn, dros yspaid ynghylch pedwar cant a deng mlynedd a deugain, efe a roddes farnwyr iddynt, hyd Samuel y prophwyd.

21 Ac ar ol hynny y dymunasant gael brenhin: ac fe roddes Duw iddynt Saul mab Cis, gwr o lwyth Benjamin, dedegain mlynedd.

22 Ac wedi ei ddiswyddo ei, y cyfododd efe Dafydd yn frenhin iddynt; am yr hwn y dystiolaethodd, ac y dywedodd, Cefais Dafydd mab Jesse, gwr yn ol fy nghalon, yr hwn a gyflawnia fy holl ewylls.

23 O had hwn, Duw, yn ol ei addewid, a gyfododd Israel yr Iachawdwr Iesu:

24 Gwedi i Ioan rag-bregethu o flaen ei ddyfodiad ef i mewn, fedydd edifeirwch i holl bobl Israel.

25 Ac fel yr oedd Ioan yn cyflawni ei redfa, efe a ddywedodd, Pwy yr ydych chiwi yn tybied fy mod i? Nid myfi yw ef: eithr wele, y mae yn dyfod ar fy ol i, yr hwn nid wyf yn deilwng i ddatod egidiau ei draed.

26 *Ha wŷr frodyr*, plant o genedi Abraham, a'r rhai yn eich plith sydd yn ofni Duw, i chiwi y danfonwyd gair yr Iachawdriaeth hon.

27 Canys y rhai oedd yn preswyllo yn Jerusalem, a'u tywysogion, heb adnabod hwn, a lleferydd y prophwydi y rhai a ddarllenid bob sabbath, gan ei farnu ef, a'u cyflawnasant.

28 Ac er na chwasant ynddo ddim achos angau, hwy a ddymunasant ar Pilat ei ladd ef.

29 Ac wedi iddynt gwblhau pob peth a'r a ysgrifenasid am dano ef, hwy a'i disgynasant ef oddi ar y pren, ac a'i dodasant mewn bedd.

30 Eithr Duw a'i cyfododd ef oddi wrth y meirw.

31 Yr hwn a welwyd dros ddyddiau lawer gan y rhai a ddaethant i fynu gyd âg ef o Galilea i Jerusalem, y rhai sydd dystion iddo wrth y bobl.

32 Ac yr ydym ni yn efengylu i chiwi yr addewid a wnaed i'r tadau, ddarford i Dduw gyflawni hon i ni eu plant hwy, gan iddo adgyfodi yr Iesu:

33 Megis ag yr ysgrifenydd yn yr ail psalm, *Fy Mab i ydwyf ti*; myfi heddyw a'th genhedlais.

34 Ac am iddo ei gyfodi ef o'r meirw, nid i

ddydwelyd mwy i lygredigaeth, y dywedodd fel hyn, Rhoddaf i chi sicr drugareddau Dafydd.

35 *Ac am hynny y mae yn dywedyd mewn peirni arall, Ni adewi i'th Sanct weled lygredigaeth.*

36 Canys Dafydd, wedi lldo wasanaethu ei genhedlaeth ei hun trwy ewyllys Duw, a hunodd, ac a ddodwyd at ei ddadau, ac a welodd lygredigaeth:

37 Eithr yr hwn a gyfododd Duw, ni welodd lygredigaeth

38 Am hynny bydded hybys i chi, *ha wŷr brodyr*, mai trwy hwn yr ydys yn progethu i chiw faddausant pechodau y:

39 A thrwy hwn y cyflawnhŷr pob un sydd yn credu, oddi wrth yr holl bethau y rhai ni allech trwy gyfraith Moses gael eich cyflawnhau oddi wrthynt.

40 Gwylwch gan hynny na ddâl arnoch y peth a ddywedwyd yn y prophwydi;

41 Edrwychwch, O ddirmygwyr, a rhyfeddwch, a diflenwch: canys yr wyf yn gwneuthur gweithred yn eich dyddiau, gwaith ni chredwch ddim, er i neb ei ddangos i chi.

42 ¶ A phan aeth yr Iuddewon allan o'r synagog, y Cenhedloedd a stoblygasant gael progethu y geiriau hyn iddynt y sabbath nesaf.

43 *Ac wedi gollwng y gynmulleidfa, llawer o'r Iuddewon ac o'r proelytiaid crefyddol a ganlynasant Paul a Barnabas; y rhai gan lefaru wrthynt, a gynghorasant iddynt aros y'ngras Duw.*

44 ¶ *A'r sabbath nesaf, yr holl ddinas agos a ddaeth ynghyd i wrando gan Duw.*

45 Eithr yr Iuddewon, pan welasant y torfeydd, a lanwyd o genfigen, ac a ddywedasant yn erbyn y pethau a ddywedid gan Paul, gan wrth-ddwyedyd a chahlu.

46 Yna Paul a Barnabas a seythant yn hyf, ac a ddywedasant, Rhaid oedd lefaru gair Duw wrthynt chiw yn gyntaf: eithr o herwydd eich bod yn ei wrthod, ac yn eich barnu eich hunain yn anheiliwng o fywyd trwyddol, welo, yr ydym yn troi at y Cenhedloedd.

47 Canys felly y gorchymynodd yr Arglywydd i ni *gan ddywedyd*, Mi a'th oedais di yn oleuni i'r Cenhedloedd, i fod o honot yn iachawdwr iaeth hyd etthaf y ddaear.

48 *A'r Cenhedloedd pan glywsant, a fu lawen ganddynt, ac a õgoneddasant air yr Arglywydd: a chynnifer ag oedd wedi eu hordeinio i fywyd trwyddol, a gredasant.*

49 A gair yr Arglywydd a daenwyd trwy yr holl wlad.

50 *A'r Iuddewon a annogasant y gwngedd crefyddol ac anrhydeddus, a pheunathiaid y ddinas, ac a godasant erlid yn erbyn Paul a Barnabas, ac a'u bwriasant hwy allan o'u terfynau.*

51 Eithr hwy a ysgydwasant y llwch oddi wrth eu traed yn eu herbyn hwynt, ac a ddaethant i Iconium.

52 *A'r disgyblion a gyflawnwyd o lawenydd, ac o'r Yspryd Glân.*

PENNOD XIV.

1 *Erld Paul a Barnabas allan o Iconium. 3 Paul yn iachau y cloff efydd yn Lystra: ac ar hynny y bobl yn tybied mai duwiaw oeddynt hwy. 19 Llabyddio Paul. 21 Hwyt-hwy yn myned trwy fagud o egwysi, gan gadarnhau y disgyblion yn y fydd, ac mewn ddaedffarwch: 26 ac wedi dychwelyd i Antiochia, yn mynegi yno beth a wnaethai Duw trwyddynt hwy.*

A DIGWYDDODD yn Iconium iddynt a fwyed ynghyd i synagog yr Iuddewon, a lefaru felly, fel y creodd llaw mawr o'r Iuddewon ac o'r Groegwyr hefyd.

2 Ond yr Iuddewon anghredadim a gyffroisant feddylliau y Cenhedloedd, ac a'wgnaethant yn ddrwg yn erbyn y brodyr.

3 Am hynny hwy a arhosant ymo amser mawr, gan fod yn hyf yn yr Arglywydd, yr hwn oedd yn dwyn tystiolaeth i air ei ras, ac yn cenhadu gwneuthur arwyddion a rhyfaddodau trwy eu dwylaw hwynt.

4 Eithr llaw y ddinas a rannwyd: a rhai oedd gyd a'r Iuddewon, a rhai gyd a'r apostolion.

5 A phan wnaethpwyd rhuthr gan y Cenhedloedd a'r Iuddewon, ynghyd a'u llywodraethwyr, i'w hamherchi hwy, ac i'w llabyddio, 6 Hwytthau a ddaellasant hyn, ac a ffoisant i Lystra a Derbe, dinasoedd o Lycaonia, ac i'r wlad oddi amgylch:

7 *Ac yno y buant yn efengylu.*

8 ¶ *Ac yr oedd gwr yn aistodd yn Lystra yn ddiifwyt ei draed, yr hwn oedd gloff o groth ei fam, ac ni rodisai erioed.*

9 Hwn a glybu Paul yn lefaru; yr hwn wrth edrych yn graff arno, a gwelod fod ganddo fydd i gael iechyd.

10 A ddywedodd a lef uchel, Sef ar dy draed yn uniawn. Ac efe a neidodd i fyma, ac a rodiodd.

11 A phan welodd y bobloedd y peth a wnaethai Paul, hwy a godasant eu llef, gan ddywedyd yn iaith Lycaonia, Y duwiau yn rhith dynion a ddiagysant attom.

12 A hwy a alwasant Barnabas, yn Jupiter; a Phaul, yn Mercurius, oblegid efe oedd yr ymadroddwr pennaf.

13 Yna offeriad Jupiter, yr hwn oedd o faen eu dinas, a dduw deirw a gariantau i'r pyrrh, ac a fymasai gyd a'r bobl aberthu.

14 *A'r apostolion Barnabas a Phaul, pan glywsant hynny, a rwygasant eu dillad, ac a neidasant yn rhlith y bobl, gan lefain.*

15 A dywedyd, *Ha wŷr*, paham y gwneuch chiw y pethau hyn? dynion hefyd ydym ninnau, yn gorfod goddef fel chwthau, ac yn progethu i chiw ar i chiw droi oddi wrth y pethau gweithion yma at Dduw byw, yr hwn a wnaeth nef a daear, a'r môr, a'r holl bethau sydd ynddynt:

16 *Yr hwn yn yr oesoedd gynt a oddestodd i'r holl genhedloedd fwyed yn eu fydd eu hunain.*

17 Er hynny ni adawodd efe mo hono ei hun yn ddiidyst, gan wneuthur daioni, a rhoddi gwlaw o'r nefoedd i ni, a thymhorau ffrwythlawn, a llenwi ein calonnau ni a lluaiaeth ac a llawenydd.

18 *Ac er dywedyd y pethau hyn, braidd yr attallasant y bobl rhag aberthu iddynt.*

19 ¶ *A daeth yno Iuddewon o Antiochia ac Iconium, a hwy a borswadasant y bobl; ac wedi llabyddio Paul, a'i llygasant o'r allan o'r ddinas, gan dtybied ei fod ef wedi marw.*

20 *Ac fel yr oedd y disgyblion yn sefyll o'i amgylch, efe a gyfododd, ac a aeth i'r ddinas: a thrannoeth efe a aeth allan, o'r Barnabas, i Derbe.*

21 *Ac wedi iddynt bregethu yr efengyl i'r ddinas honno, ac ynmill llawer o ddisgyblion, hwy a ddychwelasant i Lystra, ac Iconium, ac Antiochia,*

22 *Gan gadarnhau eneidiau y disgyblion, a'u cynghori i aros yn y fydd, ac mai trwy lawer o orthymderau y mae yn rhaid i ni fwyed i deyrnas Dduw.*

23 *Ac wedi ordeinio iddynt henuriaid yna*

mhob eglwys, a gweddio gyd ag ympryd-
iau, hwy a'u gorchymynasant hwynt i'r
Arglwydd, yr hwn y credasant ynno.

24 Ac wedi iddynt drawy trwy Fisi-
dia, hwy a ddaethant i Pamphylia.

25 Ac wedi pregethu y gair yn Perga, hwy a
ddaethant i waered i Attalia:

26 Ac oddi yno a fordwyasant i Antiochia,
o'r lle yr oeddynt wedi eu gorchymyn i ras
Dduw i'r gorchwyl a gyflawnasant.

27 Ac wedi iddynt dyfod a chynnull yr
eglwys ynghyd, adrodd a wnaethant faint o
bethau a wnaethai Duw gyd â hwy, ac iddo
ef agoryd i'r Cenhedloedd ddrws y fydd.

28 Ac yno yr arhosasant hwy dros hir o am-
ser gyd â'r diwybllion.

PENNOD XV.

1 Ymryson mawr yn cyfodi ynghylch yr an-
wediadau: 6 yr apostolion yn ymgynghori
ynghylch hynny; 22 ac yn anfon eu meddwl
trwy llythyrâu at yr eglwys. 36 Paul a
Barnabas, wedi buriaadu myned i ymwelod
â'r brodyr, yn ymrafnodio, ac yn ymadael â'u
gydd.

A RHAI wedi dyfod i waered o Judea, a
ddydsasant y brodyr, gan ddywedyd,
Onid enwaedir chwi yd ol defod Moses, ni
elliwch fod yn gadwedig.

2 A phan ydoedd ymryson a dadieu nid
bychan gan Paul a Barnabas yn eu herbyn,
hwy a ordeinasant fyned o Paul a Barnabas,
a rhai eraill o honnynt, i fynd i Jerusalem, at
yr apostolion a'r henuariaid, ynghylch y
cwestiwn yma.

3 Ac wedi eu hebrwng gan yr eglwys, hwy
a dramwyasant trwy Phenice a Samaria, gan
fynegi troad y Cenhedloedd. A hwy a bar-
asant lawenydd mawr i'r brodyr oll.

4 Ac wedi eu dyfod hwy i Jerusalem, hwy a
dierbyniwyd gan yr eglwys, a chan yr apos-
tolion, a chan yr henuariaid; a hwy a fynega-
sant yr holl bethau a wnaethai Duw gyd â
hwynt.

5 Eithr cyfoddod rhai o sect y Phariseid
y rhai oedd yn credu, gan ddywedyd, Mai rhaid
iddynt eu henwaedu, a gorchymyn cadw
deddf Moses.

6 ¶ A'r apostolion a'r henuariaid a ddaethant
ynghyd i edrych am y matter yma.

7 Ac wedi bod ymddadieu mawr, cyfoddod
Petr, ac a ddywedodd wrthynt, *Ha wŷr*
brodyr, chwi a wyddoch ddarfod i Dduw er
ys talm o amser yn ein plith ni fy ehol i, i
gael o'r Cenhedloedd trwy fy ngenau i glywed
gair yr efengyl, a chredau.

8 A Duw, adnabyddwr eiddonau, a ddug
dyfiolaeth iddynt, gan roddi iddynt yr
Yspryd Glân, megis ag i ninnau:

9 Ac ni wnaeth yf ddiin gwahaniaeth
rhyngom ni a hwynt, gan buro eu eiddonau
hwy trwy fydd.

10 Yn awr gan hynny paham yr ydych chi
yn temtio Duw, i ddodi iau ar warrau y
disgybllion, yr hon nid allai ein tatau ni na
ninnau ei dwyn?

11 Eithr trwy ras yr Arglwydd Iesu Grist, yr
ydyd ni yn credu ein bod yn gadwedig yr un
modd a hwythau.

12 ¶ A'r holl llaw a ddistawodd, ac a
wrandawodd ar Barnabas a Phaul, yn rmynegi
pa arwyddion a rhyfedodau eu maini a
wnaethai Duw ym mhlith y Cenhedloedd
trwyddynt hwy.

13 ¶ Ac wedi iddynt ddistewi, atebodd Iago,
gan ddywedyd, *Ha wŷr brodyr*, gwrandewch
srnaf fi.

14 Simeon a fynegodd pa wedd yr ymwelodd

Duw ar y cyntaf, i gymmeryd o'r Cenhed-
loedd bobl i'w enw.

15 Ac â hyn y cyttuna geiriau y prop'wydi;
megis y mae yn ysgrifenedig.

16 Ar ol hyn y dyohwlad, ac yr adelladaf
drachefn daberneal Dafydd, yr hwn sydd
wedi syrthio: a'i fychiau ef a adelladaf
drachefn, ac a'i cyfodaf elichwyl:

17 Fel y byddo i hyn a weddiler o ddynton
geisio yr Arglwydd, ac i'r holl Cenhedloedd,
y rhai y galwir fy enw i arnynt, medd yr Ar-
glwydd, yr hwn sydd yn gwneuthur yr holl
bethau hyn.

18 Hysbys i Dduw yw ei weithredoedd oll
ericed.

19 O herwydd paham fy maru i yw, na
fllinon y rhai o'r Cenhedloedd a droisant at
Dduw:

20 Eithr ysgrifenu o honom ni attynt, ar
ymgadw o honnynt oddi wrth halogrydd
delwau, a godineb, ac oddi wrth y peth a
dagwyd, ac oddi wrth waed.

21 Canys y mae i Moses ym mhob dinas, er
yr hen amseroedd, rai a'i pregethant ef, gan
fod yn ei ddarllen yn y synagogau bob sab-
bath.

22 Yna y gwelwyd yn dda gan yr apostolion
a'r henuariaid, ynghyd â'r holl eglwys, anfon
gwŷr etholedig o honnynt eu hunain, i Anti-
ochia, gyd â Phaul a Barnabas; sef Judas a
gyfenwir Barsabas, a Silas, gwŷr rhagorol
ym mhlith y brodyr:

23 A hwy a ysgrifensasant gyd â hwynt fal
hyn: Yr apostolion, a'r henuariaid, a'r brodyr,
at y brodyr y rhai sydd o'r Cenhedloedd yn
Antiochia, a Syria, a Cilicia, yn anfon an-
nerch.

24 Yn gymmaint a ehlywed o honom ni, i
rai a sechant allan oddi wrthym ni eich
trallodi chwi â geiriau, gan ddywedyd
eich eneidiau chwi, a dywedyd fod yn rhaid
enwaedu amoch, a chadw y ddeddf; i'r rhai
ni roisem ni *gustys* orehymyn:

25 Ni a welom yn dda, wedi i ni ymgyn-
null yn gyntion, anfon gwŷr etholedig atoch,
gyd â'n hanwilyd Barnabas a Phaul;

26 Gwŷr a roisant eu heneidiau dros enw ein
Harglwydd ni Iesu Grist.

27 Ni a anfonasom gan hynny Judas a Silas;
a hwythau ar air a fynegant i chwi yr un
pethau.

28 Canys gwelwyd yn dda gan yr Yspryd
Glân, a chennym ninnau, na ddioid amoch
faich ychwaneg na'r pethau anghenrheidiol
hyn:

29 Bod i chwi ymgadw oddi wrth yr hyn a
aberrhwyd i eiddon, a gwaed, ac oddi wrth
y peth a dagwyd, ac oddi wrth odineb: oddi
wrth yr hyn bethau os ymgedwch, da y
gwnewch. Byddwch iach.

30 Felly wedi eu gollwng hwynt ymaith,
hwy a ddaethant i Antiochia; ac wedi cyn-
null y llaw ynghyd, hwy a roisant y llythyr.

31 Ac wedi iddynt ef ddarllen, llawenydd
a wnaethant am y diddanwch.

32 Judas hefyd a Silas, a hwythau yn bro-
phwydi, trwy lawer o ymadrodd a ddiddan-
asant y brodyr, ac a'u cadarnhasant.

33 Ac wedi iddynt aros yno dros amser, hwy
a ollyngwyd ymaith mewn heddwch, gan y
brodyr, yr yr apostolion.

34 Eithr gwelodd Silas yn dda aros yno.

35 A Phaul a Barnabas a arhosasant yn
Antiochia, gan ddygw ac efengylu gair yr
Arglwydd, gyd â llawer eraill hefyd.

36 ¶ Ac wedi rhai dyddiau, dywedodd
Paul wrth Barnabas, Dychweilwch ac ymwel-
wn â'n brodyr, ym mhob dinas y pregeth-

•som air yr Argiwydd ynddynt, i *weled* pa fodd y maent hwy.

37 A Barnabas a gynghorodd gymmeryd gyd â hwynt loan, yr hwn a gyfenwid Marc.

38 Ond ni welai Paul yn addas gymmeryd hwnnw gyd â hwynt, yr hwn a dynnasai oddi wŷhynt o Pamphylia, ac nid aethai gyd â hwynt i'r gwaith.

39 A bu gymmairt cynnwrf *rhyngddynt*, fel yr ymadawsant oddi wrth eu gilydd; ac y cymmerth Barnabas Marc gyd âg ef, ac y mordwyodd i Cyprus:

40 Eithr Paul a ddewisodd Silas, ac a aeth ymaith, wedi ei orchymyn i ras Duw gan y brodyr.

41 Ac efe a dramwyodd trwy Syria a Cilicia, gan gadarnhau yr eglwysi.

PENNOD XVI.

1 Paul, wedi enwadu ar *Timothëus*, 7 ac wedi ei alw gan yr Yspryd, 14 yn troi Lydia: 16 yn buru allan yspryd dewiniaeth; 19 ac am hynny Silas ac yntau yn cael eu ffrangellu, a'u carcharu: 26 agorodd drysau y carchar: 31 troi ceidwad y carchar, 37 a'u gwaredu hwythau.

YNA y daeth efe i Derbe ac i Lystra. Ac wele, yr oedd yno ryw ddisgybl, a'i enw *Timothëus*, mab i ryw wraig yr hon oedd Iuddeus, ac ni credu; a'i dad oedd Roegwr.

2 Yr hwn oedd yn cael gar da gan y brodyr oedd yn Lystra, ac yn Iconium.

3 Paul a fynnai i hwn fyned allan gyd âg ef; ac efe a'i cymmerth ac a'i henwaedodd ef, o achos yr Iuddeuon oedd yn y lleoedd hynny: canys hwy a wyddent bawb mai Groegwr oedd ei dad ef.

4 Ac fel yr oedd vnt yn ymdaith trwy y dinasoedd, hwy a roisant arnynt gadw y gorchymynion a ordeinisid gan yr apostolion a'r henuriaid y rhai oedd yn Jerusalem.

5 Ac felly yr eglwysi a gadarnhawyd yn y ffydd, ac a gynnwyddasant mewn rhifedi beunydd.

6 Ac wedi iddynt dramwy trwy Phrygia, a gwlad Galatia, a gwaramu iddynt gan yr Yspryd Glân bregethu y gair yn Asia;

7 Pan ddaethant i Mysia, hwy a geisiasant fyned i Bithynia: ac ni oddifeodd yr Yspryd iddynt.

8 Ac wedi myned heibio i Mysia, hwy a aethant i waered i Troas.

9 A gweledigaeth a ymddangosodd i Paul llw nos: Rhyw wr o Macedonia a safai, ac a ddeisyfai arno, ac a ddywedai, Tyred drosodd i Macedonia, a chymmorth ni.

10 A phan welodd efe y weledigaeth, yn ebrwydd ni a geisiasom fyned i Macedonia; gan gwbl gredu alw o'r Argiwydd nym i efengylu iddynt hwy.

11 Am hynny, wedi myned ymaith o Troas, ni a gyrchasom yn uniauw i Samoethracia; a thrannoeth i Neapolis:

12 Ac oddi yno i Philippî, yr hon sydd brif-ddinas o barth o Macedonia, dinas rydd: ac ni a fuom yn aros yn y ddinas honno ddydd-lau rai.

13 Ac ar y dydd sabbath ni a aethom allan o'r ddinas i lân afon, lle y byddid arferol o weddio; ac ni a eisteddasom, ac a lefarasom wrth y gwagedd a ddaethant ynghyd.

14 ¶ A rhyw wraig a'i henw Lydia, yn y gwerthu porpor, o ddinas y Thyatiriaid, yr hon oedd yn addoli Duw, a wrandawodd; yr hon yr agorodd yr Argiwydd ei chalou, i ddal ar y pethau a leferid gan Paul.

15 Ac wedi ei bedyddio hi a'i theulu, hi a ddymunodd arnom, gan ddyweddy, Os barn-

asoch fy mod i yn ffyddlawm i'r Argiwydd, deuwch i mewn i'm tŷ, ac arhoswch yno. A hi a'n cymbelloedd ni.

16 ¶ A digwyddodd, a ni yn myned i weddio, i ryw langees, yr hon oedd ganddi yspryd dewiniaeth, gyfarfod â ni; yr hon oedd yn peri llawer o elw i'w meistriaid, wrth ddyweddy dewiniaeth.

17 Hon a ddilynodd Paul a ninnau, ac a lefodd, gan ddyweddy, Y dynion hwy ydynt weision y Duw goruchaf, y rhai sydd yn mynegi i'chwi ffordd iachawdriaeth.

18 A hyn a wnaeth hi dros ddyddiau lawer. Eithr Paul yn fflin ganddo, a drodd, ac a ddywedodd wrth yr yspryd, Yr ydwyf yn gorchymyn i ti, yn enw Iesu Grist, fnyed allan o honi. Ac efe a aeth allan yr awr honno.

19 ¶ A phan welodd ei meistriaid hi fnyed gobaiith eu helw hwynt ymaith, hwy a ddalasant Paul a Silas, ac a'u llugasant hwy i'r farchnadfa, at y llywodraethwyr;

20 Ac a'u dygasant hwy at y swyddogion, ac a ddywedasant, Y mae y dynion hyn, y rhai ydynt Iuddeuon, yn llwyr-gythryblio ein dinas ni.

21 Ac yn dysgu defodau y rhai nid ydyw rydd i ni eu derbyn, na'u gwneuthur, y rhai ydyw Rufeinwyr.

22 A'r dyrfa a safodd i fynu ynghyd yn eu herbyn hwy; a'r swyddogion, gan rwygo eu dillad, a orchymysasant eu euro hwy a gwaiail.

23 Ac wedi rhoddi gwaalenodau lawer iddynt, hwy a'u tallasant i garchar; gan orchymyn i geidwad y carchar eu cadw hwy yn ddiaglel.

24 Yr hwn, wedi derbyn y cyfryw orchymyn, a'u bwriadodd hwy i'r carchar nesaf i mewn, ac a wnaeth eu traed hwy yn sier yn y cyffion.

25 ¶ Ac ar hanner nos Paul a Silas oedd yn gweddio, ac yn canu mawli i Dduw: a'r carcharion a'u clywsant hwy.

26 Ac yn ddisymmwrth y bu daeargryn mawr, hyd oni siglwyd seiliau y carchar: ac yn ebrwydd yr holl ddrisyau a agorwyd, a rhwymau pawb a aethant yn rhyddion.

27 A phan ddeffrodd ceidwad y carchar, a chanfodd drysau y carchar yn agored, efe a dynnodd ei gleyddyf, ac a amcanodd ei ladd ei hun; gan dybied ffoi o'r carcharorion ymaith.

28 Eithr Paul a lefodd â llef uchel, gan ddyweddy, Na wna i ti dy hum ddim niwed; canys yr ydym ni yma oll.

29 Ac wedi galw am oleu, efe a ryrthodd i lawr ger bron Paul a Silas.

30 Ac a'u dug hwynt allan, ac a ddywedodd, O feistriaid, beth sydd raid i mi ei wneuthur, fel y byddwyf gadweddy?

31 A hwy a ddywedasant, Cred yn yr Argiwydd Iesu Grist, a chadweddy fyddi, ti a'th deulu.

32 A hwy a draethasant iddo air yr Argiwydd, ac i bawb oedd yn ei dŷ ef.

33 Ac efe a'u cymmerth hwy yr awr honno o'r nos, ac a olchodd eu briwiau; ac efe a fedyddiwyd, a'r eiddo oll, yr y man.

34 Ac wedi iddo eu dwyn hwynt i'w dŷ, efe a osoddod fwyd ger eu bron hwy, ac a fu lawen, gan gredu i Dduw, efe a'i holl deulu.

35 A phan aeth hi yn ddydd, y swyddogion a anfonasant y ceistaid, gan ddyweddy, Gollwng ymaith y dynion hynny.

36 A cheidwad y carchar a fynesodd y geariau hyn wrth Paul, Y swyddogion a anfonasant i'ch gollwng chwi ymaith: yn a'w

gan hynny cerddwch ymaith; ewch mewn heddwch.

37 Eithr Paul a ddywedodd wrthynt, Wedi iddynt ein curo yn gyhoedd heb ein barnu, a ninnau yn Rhufeinwyr, hwy a'n bwriasant ni i garchar; ac yn awr a ydynt hwy yn ein bwrw ni allan yn ddirgel? nid felly; ond deuant hwy eu hunain, a dygant ni allan.

38 A'r ceisiaid a fynegasant y geiriau hyn i'r swyddogion. A hwy a ofnasant, pan glywsant mai Rhufeiniaid oeddynt.

39 A hwy a ddaethant ac a attolygasant arnynt, ac a'u dygasant allan, ac a ddelysfasant arnynt fyned allan o'r ddinas.

40 Ac wedi myned allan o'r carchar, hwy a sehtant i mewn at Lydia: ac wedi gweled y brodyr, hwy a'u cysurasant, ac a ymadwasant.

PENNOD XVII.

1 Paul yn pregethu yn Thessalonica: 4 lle y mae rhai yn credu, ac erall yn ei erlid ef. 10 Ei anfon ef i Berea, ac yntau yn pregethu yno; 13 ac wedi ei erlid yn Thessalonica, 15 yn dyfod i Athen; ac yno yn ymresymmu, ac yn pregethu iddynt hwy y Duw bywi, yr hwn nid adwaenent: 34 ac wrth hynny bagad yn troi at Grist.

GWEDI iddynt dramwy trwy Amphipolis ac Apolonia, hwy a ddaethant i Thessalonica, lle yr oedd synagog i'r Iuddewon.

2 A Phaul, yn ol ei arfer, a aeth i mewn atynt, a thros dri sabbath a ymresymmodd a hwynt allan o'r ysgrifthyrau.

3 Gan egluro a doddi geru eu bronau, mai rhaid oedd i Grist ddioldef, a chyfodi oddi wrth y meirw: ac mai hwn yw y Crist Iesu, yr hwn yr wyf fi yn ei bregethu i chwli.

4 A rhai o honyt a gredasant, ac a ymwagasant a Phaul a Silas, ac o'r Groegwyr crefyddol llaw mawr, ac o'r gwragedd pennaf nid ychydig.

5 ¶ Eithr yr Iuddewon y rhai oedd heb gredu, gan genfigennu, a gymmerasant atynt ryw ddynton drwg o grwydriaid; ac wedi casglu tyrfia, hwy a wnaethant gyffro yn y ddinas, ac a oodasant ar dŷ Jason, ac a geisiasant eu dwyn hwynt allan at y bobl.

6 A phan na chwasant hwynt, hwy a lusgasant Jason, a rhai o'r brodyr, at bennaethiaid y ddinas, gan lefain, Y rhai sydd yn aflonyddu y byd, y rhai hynny a ddaethant yma hefyd;

7 Y rhai a dderbyniodd Jason; ac y mae y rhai hyn oll yn gwneuthur yn erbyn ordeinadau Cesar, gan ddywedyd fod brenhin arall, sef Iesu.

8 A hwy a gyffroisiant y dyrfia, a llywodraethwyr y ddinas hefyd, wrth glywed y pethau hyn.

9 Ac wedi iddynt gael sicrwydd gan Jason a'r lleill, hwy a'u gollyngasant hwynt ymaith.

10 ¶ A'r brodyr yn ebrwydd o hŷd nos a anfonasant Paul a Silas i Berea: y rhai wedi eu dyfod yno, a sehtant i synagog yr Iuddewon.

11 Y rhai hyn oedd foneddigeiddiach na'r rhai oedd yn Thessalonica, y rhai a dderbynisant y gair gyd a phob parodrwydd meddwl, gan chwilio beunydd yr ysgrifthyrau, a oedd y pethau hyn felly.

12 Felly llawer o honyt a gredasant, ac o'r Groegesau parchedig, ac o wŷr nid ychydig.

13 A phan wybu yr Iuddewon o Thessalonica fod gair Duw yn ei bregethu gan Paul yn Berea hefyd, hwy a ddaethant yno hefyd, gan gyffroi y dyrfia.

14 Ac yna yn ebrwydd y brodyr a anfonasant Paul ymaith, i fyned megis i'r môr: ond Silas a Thimothêus a arhosasant yno.

15 A chyfarwyddwyr Paul a'i dygasant ef hyd Athen: ac wedi derbyn gorchymyn at Silas a Thimothêus, ar iddynt ddyfod atto ar ffwrw, hwy a sehtant ymaith.

16 ¶ A thra yr ydoedd Paul yn aros am danynt yn Athen, ei yspryd a gynhyrffwyd ynddo, wrth weled y ddinas wedi ymroi i cilunod.

17 O herwydd hynny yr ymresymmodd eff yn y synagog a'r Iuddewon, ac a'r rhai crefyddol, ac yn y faro'nad beunydd a'r rhai a gyfarfyddent ag ef.

18 A rhai o'r philosophyddion o'r Epicuraid, ac o'r Stoiciaid, a ymddadlueasant ag ef: a rhai a ddywedasant, Beth a fyfynnai y siaradwr hwn ef ddywedyd? y rhai, Tebyg yw ei fod ef yn mynegi dauwiau ddiethr: am ei fod yn pregethu yr Iesu, a'r adgyfodiad, iddynt.

19 A hwy a'i daliasant ef, ac a'i dygasant i Areopagus, gan ddywedyd, A allwn ni gael gywbod beth yno y ddyg newydd hon, a draethir gennyt?

20 Oblegid yr wyt ti yn dwyn rhyw bethau ddiethr i'n ciustiau ni: am hynny ni a fyfynnem wybod beth a allai y pethau hyn fod.

21 (A'r holl Atheniaid, a'r ddiethriaid y rhai oedd yn ymdeithio yno, nid oeddynt yn cymmeryd hamdden i ddim arall, ond i ddywedyd neu i glywed rhyw newydd.)

22 ¶ Yna y safodd Paul y'nghanol Areopagus ac a ddywedodd, *Ha wŷr Atheniaid*, mi a'ch gwelaf chwi yn mhob peth yn dra choelgrefyddol.

23 Canys wrth ddyfod heibio, ac edrych at eich defosiyau, mi a gefais allor yn yr hon yr ysgrifenasid, I'R DUW NID ADWAENIR. Yr hwn gan hynny yr ydych chwi heb ei adnabod yn ei addoli, hwnnw yr wyf fi yn ei fynegi i chwi.

24 Y Duw a wnaeth y byd, a phob peth sydd ynddo, gan ei fod yn Arglwydd nef a daear, nid yw yn trigo mewn temlau o waith dwylaw:

25 Ac nid â dwylaw dynion y gwasanaethir ef, fel pe bai amon eisieu dim; gan ei fod ef yn rhoddi i bawb fywyd, ac anadl, a phob peth oll.

26 Ac efe a wnaeth o un gwaed, bob cenedl o ddyinion, i breswyllo ar holl wyneb y ddaear, ac a benododd yr amseroedd rhagosodedig, a therfynau eu preswylfod hwynt; 27 Fel y ceisiant yr Arglwydd, os gallent ymbalfalu am dano ef, a'i gael, er nad yw efe yn ddfau neppell oddi wrth bob un o honom:

28 Oblegid ynddo ef yr ydym ni yn byw, yn symmud, ac yn bod; megis y dywedodd rhai o'ch po'ttau chwi eich hunain. Cauys ei hiliogaeth ef hefyd, ydym ni.

29 Gan ein bod ni gan hynny yn hiliogaeth Duw, ni ddaem ni dybied fod y Duwdod yn debyg i aur, neu arian, neu faen, o gerfiad celfyddyd a dychymmyg dyn.

30 A Duw, wedi eageuluso amseroedd yr anwybodaeth hon, sydd yr awrhon yn gorchymyn i bob dyn yn mhob man edifarhau:

31 O herwydd iddo oesod diwrnod yn yr hwn y barna efe y byd mewn cyflawnder, trwy y gwr a ordeiniodd ef; gan roddi fydd i bawb, o herwydd darfod iddo ei gyfodi ef oddi wrth y meirw.

32 ¶ A phan glywsant sôn am adgyfodiad y meirw, rhai a watwarasant; a rhai a dde-

wedasant, Ni a'th wrandawn drachefn am y peth hwn.

33 Ac felly Paul a aeth allan o'u plith hwynt.

34 Eithr rhai gwŷr a llynasant wrtho, ac a gredasant: ym mhilith y rhai yr oedd Dionysus yr Aroepagiad, a gwraig a'i henw Damaris, ac eraill gyd â hwynt.

ENNOD XVIII.

1 Paul yn gweithio d'i ddiwyllaw, ac yn pregethus yn Corinth i'r Cenhedloedd. 9 Yr Arglwydd yn ei gysuro o frwy weledigaeth. 12 Achwyn arno o'f ger bron Gallo y rhaglao: yntau yn cael ei olwng ymaith; 18 ac wedi hynny yn tramwyo o ddinas i ddinas, ac yn nerthu y diargyblion. 24 Apôlos, wedi ei ddyegu yn fanylach gan Acwila a Phriscla, 26 yn pregethus Crist gyd â north mawr.

A R ol y pethau hyn, Paul a ymadawodd â Ag Athen, ac a ddaeth i Corinth.

2 Ac wedi iddo gael rhyw Iudew a'i enw Acwila, un o Pontus o genedl, wedi dyfod yn hwy'r o'r Ital, a'i wraig Priscila (am orchymyn o Claudius i'r Iudewon oll fyned allan o Rufain) efe a ddaeth atynt.

3 Ac, o herwydd ei fod o'r un geifdydd, efe a rhoes gyd â hwynt, ac a weithiodd (cany's gwneuthurwyr pebyll oeddynt wrth eu celfyddyd)

4 Ac efe a ymresymmodd yn y synagog bob sabbath, ac a gynghorodd yr Iudewon, a'r Groegiaid.

5 A phan ddaeth Silas a Timotheus o Macedonia, bu gyfyng ar Paul yn yr yspryd, ac o'f a ddistiolaethodd i'r Iudewon, mai Iesu oedd Crist.

6 A hwythau gwedi ymosod yn ei erbyn, a ehallu, efe a ygydwodd e'i ddilad, ac a ddywedodd wrthynt. *Bydded eich gwael chwi ar eich pennau eich hunain; glân ydych chi: o hyn allan mi a f'at y Cenhedloedd.*

7 ¶ Ac wedi myned oddi ymo, efe a ddaeth i dŷ un a'i enw Justus, un oedd yn addoli Duw, tŷ yr hwn oedd yn cyffwrdd â'r synagog.

8 A Chrispus yr arch-synagogydd a groddod yn yr Arglwydd, a'i holl dŷ; a llawer o'r Corinthiaid, wrth wrando, a gredasant, ac a fedyddwyd.

9 A'r Arglwydd a ddywedodd wrth Paul trwy weledigaeth llw nos, Nac ofna; eithr llesara, ac na thaw:

10 Canys yr wyf fi gyd â thi, ac ni esyd neb arnat, i wneuthur niwed i ti: o herwydd y mae i mi bobl lawer yn y ddinas hon.

11 Ac efe a rhoes ymo fi wyddyn a chwes mis, yn dygu gair Duw yn eu plith hwynt.

12 ¶ A phan oedd Gallo yn rhaglao yn Achaia, cyfododd yr Iudewon yn unfryd yn erbyn Paul, ac a'i dygasant e'i'r frawdle,

13 Gan ddywedyd, Y mae hwn yn annog dynion i addoli Duw yn erbyn y ddeddf.

14 Ac fel yr oedd Paul yn amcanu agosyd ei enau, dywedodd Gallo wrth yr Iudewon, Pe buasai gam, neu ddrwg weithred, O Iudewon, wrth reowm myf a gyd-dygaswn a chwi:

15 Eithr os y cwestiwn sydd am ymadrodd, ac enwau, a'r ddeddf sydd yn eich plith chwi, odryehwch eich hunain; canys ni fyddaf fi farnwr am y pethau hyn.

16 Ac efe a'u gyrodd hwynt oddi wrth y frawdle.

17 A'r holl Roegwyr a gymmerasant Sosthenes yr arch-synagogydd, ac a'i curasant o flaen y frawdle. Ac nid oedd Gallo yn gofalu am ddim o'r pethau hynny.

18 ¶ Eithr Paul, wedi aros etto ddyddiau lawer, a ganodd yn iach i'r brodyr, ac a fordwoddyd ymaith i Syria, a chyd âg ef Priscila ac Acwila; gwedi iddo gneifio ei ben yn Cenchrea: canys yr oedd arno adlundod.

19 Ac efe a ddaeth i Ephesus, ac a'u gadawodd hwynt yno; eithr efe a aeth i'r synagog, ac a ymresymmodd â'r Iudewon.

20 A phan ddymunasant arno aros gyd â hwynt dros amser hŷy, ni chaniattodd efe:

21 Eithr efe a ganodd yn iach iddynt, gan ddywedyd, Y mae yn anghenrhaid i mi gadw yr-wyl sydd yn dyfod yn Jerusalem; ond o'm yn Duw, mi a ddeuf yn fy ol attoch chwi drachefn. Ac efe a aeth ymaith o Ephesus.

22 Ac wedi iddo ddyfod i waerod i Cesarea, efe a aeth i fynu ac a gyfarchodd yr eglwys, ac a ddaeth i waered i Antiochia.

23 Ac wedi iddo dreulio talm o amser, efe a aeth ymaith, gan dramwyr trwy wlad Galatia, a Phrygia, mewn trefn, a chadarnhau yr holl ddiargyblion.

24 ¶ Eithr rhyw Iudew, a'i enw Apôlos, Alexandria o genedl, gwr ymadroddus, cadarn yn yr ysgrhythrau, a ddaeth i Ephesus.

25 Hwn oedd wedi dechreu dygu iddo ffordd yr Arglwydd: ac o'f yn wresog yn yr yspryd, a lefarodd, ac a athrawisethodd yn ddiwedd y pethau a berthynodd i'r Arglwydd, heb ddeall ond bedydd loan yn unig.

26 A hwn a ddechreuodd lesaru yn hŷf yn y synagog: a phan glytu Acwila a Phriscla, hwy a'i cymmerasant ef atynt, ac a agorasant iddo ffordd Duw yn fanylach.

27 A phan oedd efe yn ewyllysio myned i Achaia, y brodyr, gan annog, a ygrifenasant at y diargyblion i'w dderbyn ef. Yr hwn, wedi ei ddyfod, a gynnorthwyodd lawer ar y rhai a gredasant trwy ras.

28 Canys efe a orchfygodd yr Iudawon yn egniol, ar gyhoedd, gan ddangos trwy ysgrhythrau, mai Iesu yw Crist.

PENNOD XIX.

6 Rhoddi yr Yspryd Glân trwy ddiwyllaw Paul.

9 Yr Iudewon yn coltu ei athrawiaeth ef, yr hon a gadarnhŷr trwy wyrrthau. 13 Y consurwyr Iudewiaidd 16 yn cael eu curo gan y cyfryau. 19 Llaegi y llyfrau consuria.

24 Demetrius, o chwaeri chw, yn oedi terfyn mawr yn erbyn Paul: 35 ac ysgulhaig y ddinas yn llynyddu y darsyg.

A DGWYDDODD, tra fu Apôlos yn Corinth, wedi i Paul dramwyr trwy y parthau uchaf, ddyfod o hono ef i Ephesus: ac wedi iddo gael rhyw ddiargyblion,

2 Efe a ddywedodd wrthynt, A dderbyniasoch chi yr Yspryd Glân er pan gredasoch? A hwy a ddywedasant wrtho, Ni chawom ni gymmiant a chlywed a oes Yspryd Glân.

3 Ac efe a ddywedodd wrthynt, I ba beth gan hynny y bedyddwyd chi? Hwyrthau a ddywedasant, I fedydd loan.

4 A dywedodd Paul, loan yn ddifau a fedyddiodd â bedydd edifeirwech, gan ddywedyd wrth y bobl am greu yn yr hwn oedd yn dyfod ar ei ol ef, sef yw Nghrist Iesu.

5 A phan glywsant hwy hyn, hwy a fedyddwyd yn enw yr Arglwydd Iesu.

6 Ac wedi i Paul ddiodi e'i ddiwyllaw arnynt, yr Yspryd Glân a ddaeth arnynt: a hwy a ddaethasant â thafodau, ac a brophwydasant.

7 A'r gwyr oll oeddynt ynghylch deuddeg.

8 Ac efe a aeth i mewn i'r synagog, ac a lefarodd yn hŷ dros dri mis, gan ymresymmu a chynghori y pethau a berthynodd i deyrnas Dduw.

9 Eithr pan oedd rhai wedi caelch, ac heb greu, gan ddywedyd yn ddrwg am y ffordd honno ger bron y llawr, efe a dynnodd ymaith oddi wrthynt, ac a neillduodd y diagbyllion; gan ymresymnu beunydd yn vagol un Tyrannus.

10 A hyn a fu dros yspaid dwy flynedd, hyd oni ddarfa i hawb a oedd yn trigo yn Asia, yn Iuddewon a Groegiaid, glywed gair yr Arglwydd Iesu.

11 A gwyrthiau rhagorol a wnaeth Duw trwy ddwyllaw Paul:

12 Hyd oni ddygid at y cleifion, oddi wrth ei gorph ef, napcyanus neu foledau; a'r clefydau a ymadawol a hwynt, a'r ysprydion drwg, a sent allan o honynt.

13 ¶ Yna rhai o'r Iuddewon crwydraidd, y rhai oedd gonaurwyr, a gymmernasat arnynt sawi uwch ben y rhai oedd ag yspryd drwg ynddynt, enw yr Arglwydd Iesu, gan ddywedyd, Yr ydym ni yn eich tyngeddu ohwi trwy yr Iesu, yr hwn y mae Paul yn ei bregethu.

14 Ae yr oedd rhyw saith o feibion i Sefsa, Iuddew, ac arch-offeiriad, y rhai oedd yn gwneuthur hyn.

15 A'r yspryd drwg a attabodd ac a ddywedodd, Yr Iesu yr wyf yn ei adnabod, a Phaul a adwaen; eithr pyr ywheh ohwi?

16 A'r dyn yr hwn yr oedd yr yspryd drwg ynddo, a rutherodd arnynt, ac a'u gorchfygodd, ac se a fu drwm yn eu herbyn; hyd oni ffoisant hwy allan o'r tŷ hwnnw, ya noethion ac yn arocholledd.

17 A hyn a fu hiybys gan yr holl Iuddewon a'r Groegiaid hefyd, y rhai oedd yn preswyllo yn Ephesus; ac ofn a syrthiodd arnynt oll, ac enw yr Arglwydd Iesu a fawrygwyd.

18 A llawer o'r rhai a gredasant a ddaethant, ac a gyffwasant, ac a fynegasant eu gweithred- oedd.

19 Llauer hefyd o'r rhai a fusant yn gwneuthur rhodreswaith, a ddygasant eu llyfrau ynghyd, ac a'u Hoegasant y ngwydd pawb: a hwy a fwriasant eu gwerth hwy, ac a'i cawsant yn ddengmil a deugain o ddarnau arian.

20 Mor gadarn y cynnyddodd gair yr Arglwydd, ac y cryfhodd.

21 ¶ A phan gyflawnydd y pethau hyn, arfaethodd Paul yn yr yspryd, gwedi iddo dramwy trwy Macedonia ac Achaia, fyned i Jerusalem; gan ddywedyd, Gwedi i mi fod yno, rhaid i mi weled Rhufain hefyd.

22 Ac wedi anfon i Macedonia ddau o'r rhai oedd yn gwneid iddo, sef Timotheus ac Erastus, efe ei hun a arhosodd dros amser yn Asia.

23 ¶ A bu ar yr amser hwnnw drallod nid bychan ynghylch y ffordd honno.

24 Canys rhyw un a'i enw Demetrius, gŵf arian, yn gwneuthur temlau arian i Diana, oedd yn peri elw nid bychan i'r crefftwyr;

25 Y rhai a alwedd efe, ynghyd a gweithwyr y cyfryw bethau hefyd, ac a ddywedodd, Ha wŷr, chwi a wyddoch mai oddi wrth yr elw hwn y mae ein golud ni:

26 Chwi a welwch hefyd ac a glywch, nid yn unig yn Ephesus, eithr agos dros Asia oll, ddarfod i'r Paul yma berswadio a throi llawer o bobl ymaith, wrth ddywedyd nad ydyw ddawiau y rhai a wneir a dwyllaw.

27 Ae nid yw yn unig yn enbyd i ni, ddyfod y rhan hon i ddirmyg; eithr hefyd bod cyfrif teml y dduwies fawr Diana yn ddiiddym, a bod hefyd ddistrywio ei mawrhydi hi, yr hon y mae Asia oll a'i byd yn ei haddoli.

28 A phan glywsant, hwy a lanwyd o ddig-

ofaint; ac a leffasant, gan ddywedyd, Mawr yw Diana yr Ephesiaid.

29 A llanwyd yr holl ddimas o gythrwfi: a hwy a ruthasant yn unfryd i'r orsedd, gwedi cipio Gaius ac Aristarchus o Macedonia, cydymdeithion Paul.

30 A phan oedd Paul yn ewyllsio mayned i mewn i blith y bobl, ni adawodd y diagbyllion iddo.

31 Rhai hefyd o bennethiaid Asia, y rhai oedd gyfeillion iddo, a yrrasant atto, i ddeisyf arno, nad ymrodolai efe i fyned i'r orsedd.

32 A rhai a leffasant un peth, ac eraill beth arall: canys y gynnulleidfa oedd yn gymmyg; a'r rhan fwyaf ni wyddent o herwydd pa beth y daethent ynghyd.

33 A hwy a dynnasent Alexander allan o'r dyrfa, a'r Iuddewon yn ei yrru ef ym mlaen. Ac Alexander a zanneddodd a'i law am osteg, ac a fynnasai ei ymdeiddfyn ei hun wrth y bobl.

34 Eithr pan wybuant mai Iuddew oedd efe, pawb ag un llef a leffasant megis dros ddwy awr, Mawr yw Diana yr Ephesiaid.

35 Ac wedi i ysgolhaig y ddimas lonyddu y bobl, efe a ddywedodd, Ha wŷr Ephesiaid, pa ddyngydd nis gwŷr fod dinas yr Ephesiaid yn addoli y dduwies fawr Diana, a'r ddeith a ddisgynodd oddi wrth Jupiter?

36 A chan fod y pethau hyn heb allu dywedyd i'w herbyn, rhaid i chwi fod yn llonydd, ac na wneloch ddim mewn byrbwyll.

37 Canys dygasoch yma y gwŷr hyn, y rhai nid ydynt nac yn yspelliwyr temlau, nac yn cablu eich dwies ohwi.

38 Od oes gan hynny gan Demetrius a'r crefftwyr sydd gyd ag ef, yn hawl yn erhyu neb, y mae cyfraith i'w chael, ac y mae rhaglafiaid: rhodded pawb yn erbyn eu gilydd.

39 Ae os gofynwch ddim am bethau eraill, mewn cynulleidfa gyfreithlawn y terfynir hynny.

40 O herwydd enbyd yw rhag achwyn arnom am y derfnyg heddyw; gan nad oes un achos trwy yr hwn y gallom roddi rheswm o'r ymgyreh hwn.

41 Ac wedi iddo ddywedyd hyn, efe a ollyngodd y gynnulleidfa ymaith.

PENNOD XX.

Paul yn nymed i Macedonia; 7 yn gwasan- aethu euopper yr Arglwydd, ac yn pregethu. 9 Eutychus, wedi cwympo i lawr yn farw, yn cael ei godi i fynu yn fyw. 17 Paul, ym Miletus, yn gairu yr henuriaid ynghyd; ac yn nymegi iddynt beth a ddisgoyddai iddo: 28 yn gorchymyn praidd Duw iddynt: 29 yn eu rhybuddio hwynt am y gau athrawon: 36 yn gweddio gyd a hwynt; ac yn nymed ymaith.

A C ar ol gostegu y cythrwfi, Paul, wedi galw y diagbyllion attu, a'w cofcicio, a ymadawodd i fyned i Macedonia.

2 Ac wedi iddo fyned dros y parthau hynny, a'u cyngori hwynt a llawer o ymadrodd, efe a ddaeth i dir Groeg.

3 Ae wedi aros dri mis, a gwneuthur o'r Iuddewon gynllwyn iddo, fel yr oedd ar ferf morio i Syria, efe a arfaethodd ddychwelyd trwy Macedonia.

4 A chydymdeithlodd ag ef hyd yn Asia, Sôpater o Berea; ac o'r Thessalonaid, Aristarchus, a Secundus, a Gaius o Derbe, a Timotheus; ac o'r Asiaid, Tychicus a Trophimus.

5 Y rhai hyn a aethant o'r blaen, ac a arhosasant am danom yn Troas.

8 A ninnau a fordwyasom ymaith oddi wrth Philippi, ar ol dyddiau y bara croyw; ac a ddaethom atynt hwy i Troas mewn pŵm niwrnod; lle yr arhosasom saith niwrnod.

7 Ac ar y dydd cyntaf o'r wythnos, wedi i'r disgyblion ddyfod ynghyd i dorri bara, Paul a ymresymmodd a hwynt, ar fedr myned ymaith drannoeth; ac efe a barhodd yn ymadrodd hyd hanner nos.

8 Ac yr oedd llawer o lampau yn y llofft lle yr oeddynt wedi ymgasgu.

9 A rhyw wr ieuangc, a'i enw Eutychus, a eisteddai mewn ffenestr; ac efe a syrthiodd mewn trwmgwsg, tra yr oedd Paul yn ymresymu yn hir, wedi ei orchfygu gan gwsg, ac a gwmpodd i lawr o'r drydedd lofft; ac a gyfodwyd i fynu yn farw.

10 A Phaul a aeth i waered, ac a syrthiodd arno ef, a chan ei gosfeidio, a ddywedodd, Na chyffroed arnoch: canys y mae ei enaid ynddo ef.

11 Ac wedi iddo ddyfod i fynu, a thorri bara, a bwyta, ac ymddiddan llawer hyd dorriad y dydd; felly efe a aeth ymaith.

12 A hwy a ddygasant y llange yn fyw, ac a gysurwyd yn ddirfawr.

13 ¶ Ond nynt a aethom o'r blaen i'r llong, ac a hwyliasom i Assos; ar fedr oddi yno dderbyn Paul: canys felly yr oedd efe wedi ordeinio, ar fedr myned ei hun ar ei draed.

14 A phan gyfarffo efe a ni yn Assos, nynt a i derbyniasom ef i mewn, ac a ddaethom i Mitylene.

15 A morio a wnaethom oddi yno, a dyfod drannoeth gyferbyn a Chios; a thradwy y tirlasom yn Samos, ac a arhosasom yn Trogylium; a'r all dydd y daethom i Miletus.

16 Oblegdd Paul a roddasai ei fryd ar hwylio heblio i Ephesus, fel na byddai iddo dreulio amser yn Asia. Canys bryso yr oedd, os bai bosibl iddo, i fod yn Jerusalem erbyn dydd Sulgwyn.

17 ¶ Ac o Miletus efe a fonfodd i Ephesus, ac a alwodd atto henuriaid yr eglwys.

18 A phan ddaethant atto, efe a ddywedodd wrthynt, Chwi a wyddoch, er y dydd cyntaf y daethom i Asia, pa fodd y bŵm i gyd a chwi dros yr holl amser.

19 Yn gwasanaethu yr Arglwydd gyd a phob gostyngeddwydd, a llawer o ddagrau, a phrofedigaethau, y rhai a ddigwyddodd i mi trwy gnyllwymion yr Iuddewon:

20 Y modd nad attellais ddim o'r pethau buddiol heb eu mynegi i chwi, a'ch dygus ar gyhoedd, ac o dŷ i dŷ;

21 Gan dystiolaethu i'r Iuddewon, ac i'r Groegiaid hefyd, yr edifeirwch sydd tu ag at Dduw, a'r ffydd sydd tu ag at ein Harglwydd Iesu Crist.

22 Ac yn awr, wele fi yn rhwym yn yr yspryd yn myned i Jerusalem, heb wybod y pethau a ddigwydd i mi yno:

23 Eithr bod yr Yspryd Glân yn tystio i mi ym mhob dinas, gan ddywedyd, fod rhwymau a blinderau yn fy aras.

24 Ond nid wyf fi yn gwneuthur cyfrif o ddim, ac nid gwerthfawr gennyf fy einloes fy hun, os gallaf orphen fy ngyrfa trwy lawenydd, a'r weinidogaeth a dderbynialis gan yr Arglwydd Iesu, i dystiolaethu efengyl gras Duw.

25 Ac yr awrhon, wele, mi a wn na chewch chwi oll (ym mysg y rhai y bŵm i yn tramwy yn pregethu teyrnas Dduw) weled fy wyneb i mwych:

26 O herwydd pahan yr ydwyf yn tystio i

chwi y dydd heddyw, fy mod i yn lân oddi wrth waed pawb oll.

27 Canys nid ymattellais rhag mynegi i chwi holl gynghor Duw.

28 ¶ Edrychwch gan hynny amoch eich hunain, ac ar yr holl braidd ar yr hwn y gosododd yr Yspryd Glân chwi yn olygwyr, i fugeilio eglwys Dduw, yr hon a bwrcasodd efe a'i brîod waed.

29 Canys myf a wn hyn, y daw, ar ol fy ymadawiau i, feiddiau blinion i'ch plith, heb arbed y praidd.

30 Ac o honoch chwi eich hunain y cyfyd gwyr yn llefaru pethau gwyr-draws, i dynnu disgyblion ar eu hol.

31 Am hynny gwyliwch, a chofiwch, dros dair blynedd na pheidiais i nos a dydd a rhybuddio pob un o honoch a dagrau.

32 Ac yr awrhon, frodyr, yr ydwyf yn eich gorchymyn i Dduw, ac i air ei ras ef, yr hwn a all adeiladu ychwaneg, a rhoddi i chwi etifeddiath ym mhilith yr holl rai a sancteiddiwyd.

33 Arian, neu aur, neu wiag neb, ni chwenychais.

34 Ie, chwi a wyddoch eich hunain, ddarfod i'r dwylaw hyn wasanaethu i'm cyfreidiau i, ac i'r rhai oedd gyd a mi.

35 Mi a ddangosais i chwi bob peth, mai wrth lafurio felly, y mae yn rhaid cynnorthwyo y gwelinaid; a chofio geiriau yr Arglwydd Iesu, ddywedyd o hono ef, mai dedwydd yr rhoddi, yn hytrach na derbyn.

36 ¶ Ac wedi iddo ddywedyd y pethau hyn, efe a roddodd ei liniau i lawr; ac a weddfodd gyd a hwynt oll.

37 Ac wylio yn dost a wnaeth pawb: a hwy a syrthiasant ar wddf Paul, ac a'i cusanasant ef;

38 Gan ofidio yn bennaf am y gair a ddywedasai efe, na chaent weled ei wyneb ef mwy. A hwy a'i hebryngasant ef i'r llong.

PENNOD XXI.

I Paul yn gorthod ei gynghori i beidio a myned i Jerusalem. 9 Merched Phylip yn brophwyddoeddau. 15 Paul yn dyfod i Jerusalem: 27 lle y dalioyd ef, ac y bu mewn mawr berygi: 31 a'r pen-capten yn ei achub ef, ac yn rhoi cennad iddo i lefaru wrth y bobl.

A DIGWYDDODD, wedi i ni osod allan, a ac ymadael a hwynt, ddyfod o honom ag union-gyrch i Coos, a thrannoeth i Rhodes; ac oddi yno i Patara.

2 A phan gawsom long yn hwylio trosodd i Phenice, ni a ddringasom iddi, ac a aethom ymaith.

3 Ac wedi ymddangos o Cyprus i ni, ni a'i gadawsom hi ar y llaw arwy, ac a hwyliasom i Syria, ac a diriasom yn Tyrus: canys yno yr oedd y llong yn dadlwytho y llwyth.

4 Ac wedi i ni gael disgyblion, nynt a arhosasom yno saith niwrnod: y rhai a ddywedasant i Paul, trwy yr Yspryd, nad elai i fynu i Jerusalem.

5 A phan ddarfu i ni orphen y dyddiau, ni a ymadawsom, ac a gychwynasom: a phawb, ynghyd a'r gwragedd a'r plant, a'n hebryngasant ni hyd allan o'r ddinas: ac wedi i ni ostwng ar ein ginliau ar y traeth, ni a weddlasom.

6 Ac wedi i ni ymgylfarch a'n gilydd, ni a ddringasom i'r llong; a hwythau a ddychwelasant i'w cartref.

7 Ac wedi i ni orphen hwylio o Tyrus, ni a ddaethom i Ptolemais: ac wedi i ni gyfarch y brodyr, ni a drigasom un diwrnod gyd a hwynt.

8 A thrannoeth y rhai oedd ynghylch Paul a ymadawant, ac a ddaethant i Cesarea. Ac wedi i ni fyned i mewn i dŷ Phylip yr efengylwr (yr hwn oedd un o'r saith) ni a arhosasom gyd âg ef.

9 Ac i hwn yr oedd pedair merched o forwmion, yn prophwydo.

10 Ac fel yr oeddam yn aros yno ddyddiau lawer, daeth i wacred o Judea brophwyd a'i enw Agabus.

11 Ac wedi dyfod attom, a chymmyred gwregys Paul, a rhwymo ei ddwyllaw ef a'i draed, efe a ddywedodd, Hyn a ddywed yr Yspryd Gŵan; Y gwr blaŷ y gwregys hwn a rwyw yr Iuddewon fel hyn yn Jerusalem, ac a'i traddodant i ddwyllaw y Cenhedloedd.

12 A phan glywsom y pethau hyn, nynn, a'r rhai oedd o'r fan honno hefyd, a ddeisyfasom nad elai efe i fynu i Jerusalem.

13 Eithr Paul a attebodd, Beth a wnaeth chwiri yn wylu, ac yn torri fy nghalon i? canys parod wyf fi nid i'm rhwymo yn unig, ond i farw hefyd yn Jerusalem, er mwyn enw yr Arglwydd Iesu.

14 A chan na ollid ei berswadio, ni a beld-lasom, gan ddywedyd, Kwyllys yr Arglwydd a wneier.

15 Hefyd, ar ol y dyddiau hynny, ni a gymmerasom ein beichiau, ac a aethom i fynu i Jerusalem.

16 A rhai o'r disgyblion o Cesarea a ddaeth gyd â ni, gan ddwyu un Mnason o Cyprus, hen ddisgybl, gyd â'r hwn y llettyem.

17 Ac wedi ein dyfod i Jerusalem, y brodyr a'n derbynasant yn llawen.

18 A'r dydd nesaf yr aeth Paul gyd â ni i mewn at Iago: a'r holl henuriaid a ddaethant yno.

19 Ac wedi iddo gyfarch gwell iddynt, efe a fynegodd iddynt, bob yn un ac un, bob peth a wnaethai Duw ym mhilith y Cenhedloedd trwy ei weinidogaeth ef.

20 A phan glywsant, hwy a ogoneddasant yr Arglwydd, ac a ddywedasant wrtho, Ti a welli, frawd, pa sawl myrddiwn sydd o'r Iuddewon y rhai a grodasant; ac y maent oll yn dwyn zél i'r ddeddf.

21 A hwy a glywsant am danat ti, dy fod di yn dysgu yr Iuddewon oll, y rhai sydd ym mysg y Cenhedloedd, i ymwrthod â Mooses; ac yn dywedyd, na ddylent hwy enwaedu ar eu plant, na rhodio yn ol y defodlau.

22 Pa beth gan hynny? nid oes fodd na dddel y llifaws ynghyd: caays hwy a gânt glywed dy ddyfod di.

23 Gwna gan hynny yr hyn a ddywedwn wrthy; Y mac gennym ni beidwar gwyr a ehanddynt adduned a nynt:

24 Cymmer y rhai hyn, a glanhâer di gyd â hwynt; a gwna draul arnynt, fel yr eillont eu pennau, ac y gwypo pawb am y pethau a glywsant am danat ti, nad dynt ddim, ond dy fod di dy hun hefyd yn rhodio, ac yn cadw y ddeddf.

25 Eithr am y Cenhedloedd y rhai a gredasant, ni a ygrifenasom, ac a farnasom, na bo iddynt gadw dim o'r cyfryw beth; eithr iddynt ymgadw oddi wrth y pethau a abertwyd i ellunod, a gwaed, a rhag peth tagedig, a rhag putteindra.

26 Yna Paul a gymmerth y gwŷr; a thrannoeth, gwedi iddo ymlanhâu gyd â hwynt, efe a aeth i mewn i'r deml; gan hybysu cyflawni dyddiau y glanhâd, hyd oni offynnmid offwrwm dros bob un o honynt.

27 A phan oedd y saith niwrnod ar ddarvoud,

yr Iuddewon occident o Asia, pan weisiant ef yn y deml, a derfysasant yr holl bobl, ac a ddodasant ddwyllaw arno,

28 Gan lefain, Ha wŷr Israeliaid, cynnorth-wyweh. Dyma y dyn sydd yn dysgu pawb ym mhob man yn erbyn y bobl, a'r gyfraith, a'r lle yma: ac ym mhellach, y Groegiaid hefyd a ddug efe i mewn i'r deml, ac a halogodd y lle sanctaidd hwn.

29 Canys hwy a weisiant o'r blaen Trophimus yr Ephesiad yn y ddinas gyd âg ef, yr hwn yr oeddnt hwy yn tybied ddarfog i Paul ei ddwyn i mewn i'r deml.

30 A chynhyrfwyd y ddinas oll, a'r bobl a redodd ynghyd: ac wedi ymaelyd yn Paul, hwy a'i fynasant ef allan o'r dcm. Ac yn ebrwydd cauwyd y drysau.

31 Ac fel yr oeddnt hwy yn ceisio ei ladd ef, daeth y gair at ben-captwn y fyddin, fod Jerusalem oll mewn terfysag.

32 Yr hwn allan o law a gymmerodd filwyr, a chanwrtaid, ac a redodd i waered attynt: hwythau, pan weisiant y pen-captwn a'r milwyr, a beidiasant â churo Paul.

33 Yna y daeth y pen-captwn yn nêa, ac a'i daliodd ef, ac a archodd ef rwymo ef â dwy gadwyn; ac a ymfynodd pwy oedd efe, a pha beth a wnaethai.

34 Ac amryw rai a lefant amryw beth yn y dyfira: ac am nas gallai wybod hysbyswydd o herwydd y cythruil, efe a orchymynnodd ei ddwyn ef i'r castell.

35 A phan oedd efe ar y grisiau, fe a ddigwyddodd gorfod ei ddwyn ef gan y milwyr, o achos trais y dyfira.

36 Canys yr oedd llifaws y bobl yn canlyn, gan lefain, Ymaith âg ef.

37 A phan oedd Paul ar ei ddwyn i mewn i'r castell, efe a ddywedodd wrth y pen-captwn, Ai rhydd i mi ddywedyd peth wrthy? Ac efe a ddywedodd, A foddi di Roeg?

38 Onid tydi yw yr Aiphwtwr, yr hwn o flaen y dyddiau hyn a gyfodaist derfysag, ac a arweinaiast i'r anialwch bedair mil o wŷr llofruddlog?

39 A Phaul a ddywedodd, Gwr ydwyf fi yn wir o Iuddew, un o Tarsus, dinesydd o ddinas nid anenwog, o Cilicia; ac yr wyf yn deisyf arnat ti, dyro gennad i mi i lefaru wrth y bobl.

40 Ac wedi iddo roi cennad iddo, Paul a safodd ar y grisiau, ac a amneiddodd â llaw ar y bobl. Ac wedi gwneuthur distawrwydd mawr, efe a lefarodd wrthynt yn Hebraeg, gan ddywedyd,

PENNOD XXII.

1 Paul yn mynegi yn helaeth y modd y troisid ef i'r ffydd, 17 ac y galuoseid ef i fod yn apostol. 22 Y bobl, wrth glywed crybwyll am y Cenhedloedd, yn llefain yn ei erbyn ef: 24 ac yntau yn debyg i gal ei ffansellu; 25 ac etto yn dangos, trwy ymhonni o ddinas-fraint Rhufein.

HA wŷr, frodyr, a thadau, gwrandewch di fy ynddifyn wrthy yw awrhon.

2 (A phan glywsant mai yn Hebraeg yr oedd efe yn lefaru wrthynt, hwy a roisaut iddo ostep gwell. Ac efe a ddywedodd)

3 Gwr wyf fi yn wir o Iuddew, yr hwn a aned yn Tarsus yn Cilicia, ac wedi fy meithrin yn y ddinas hon wrth draed Gamaliel, ac wedi fy athrawiaethu yn ol manyfau gyfraith y tadau, yn hwn zél i Dduw, fel yr ydych chwithau oll heddyw.

4 A mi a eddialis y ffordd hon hyd angau,

gan rwympo a doddi yn'ngbarehar wŷr a gwrag-
odd hefyd.

5 Megus ag y mae yr arch-offeiriad yn dyst
i mi, a'r holl henaduriaeth; gan y rhai hefyd
y derbyniais lythyrau at y brodyr, ac yr
aethum i Damascus, ar fodr dwyn y rhai
oedd yno *hefyd*, yn rhwym i Jerusalem, i'w
cospi.

6 Eithr digwyddodd, a myfi yn myned, ac
yn nesau at Damascus, ynghylch hanner
dydd, yn ddisymwth i fawr oleuni o'r nef
dŷleisrio o'm hamgylch.

7 A mi a syrthiais ar y ddaear, ac a glywais
lais yn dyweddy wrthyf, Saul, Saul, pahan
yr wyt yn fy erlid?

8 A minnau a attebai: Pwy wyt ti, O Ar-
glwydd? Yntau a ddywedodd wrthyf, Myfi
yw Iesu o Nazareth, yr hwn yr wyt ti yn
ei erlid.

9 Hefyd y rhai oedd gyd a myfi a weisant
y goleuni yn ddiâu, ac a ofnasant, ond ni
chlywsant hwy lais yr hwn oedd yn llefaru
wrthyf.

10 Ac myfi a ddywedais, Beth a wnaif, O
Arglwydd? A'r Arglwydd a ddywedodd
wrthyf, Cyfod, a dos i Damascus; ac yno y
dyweddi i ti bob peth a'r a ordeiniwyd i ti eu
gwneuthur.

11 A phryd nad oeddwn yn gweled gan
ogoniant y goleuni hwnnw, a'r rhai oedd gyd
a mi yn fy nhywys erbyn fy llaw, myfi a
ddaethum i Damascus.

12 Ac un Ananias, gwr defosynol yn ol y
ddeddf, ac iddo sir da gan yr Iuddewon oll
a'r oeddynt yn preswyllo yno.

13 A ddaeth ataf, ac a safodd ger llaw, ac
a ddywedodd wrthyf, Y brawd Saul, cymmer
dy olwg. Ac mi a edrychais arno yn yr
swr honno.

14 Ac efe a ddywedodd, Duw ein tadau ni
a'th rag-ordeinodd di i wybod ei ewyllys ef,
ac i weled y Cyflawn hwnnw, ac i glywed
lleferydd ei enau ef.

15 Canys ti a fyddi dyst iddo wrth bob dyn,
o'r *pechaw* a weisast a a glywaist.

16 Ac yr awrthon beth yr wyt ti yn ei
aros? cyfod, bedydder di, a golch ymaith dy
bechodau, gan alw ar enw yr Arglwydd.

17 A darfu, wedi i mi ddyfod yn fy ol i Je-
rusalem, fel yr oeddwn yn gweddio yn y
dema, i mi syrthio mewn llewyg;

18 A'i weled ef yn dyweddy wrthyf, Brysfa,
a dos ar frys allan o Jerusalem: o herwydd ni
dderbyniaist dy dystiolaeth am danaf fi.

19 A minnau a ddywedais, O Arglwydd,
hwy a yddiant fy mod i yn careharu, ac yn
baeddu ym mhob synagog, y rhai a gredent
ynot ti.

20 A phan dywallitwyd gwaed Stephan dy
ferthyr di, yr oeddwn i hefyd yn sefyll ger
llaw, ac yn cyd-synlo i'w ladd ef, ac yn cadw
dillad y rhai a'i lladdent ef.

21 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Dos ymaith:
canys mi a'th anfonaf ym mhell at y Cenhedl-
oedd.

22 A hwy a'i gwrandausant ef hyd y gair
hwn. A hwy a godasant eu llef, ac a ddy-
wedasant, Ymaith a'r cyfryn un oddi ar
y ddaear: canys nid cymmws ei fod ef yn
fyw.

23 Ac fel yr oeddynt yn llefain, ac yn bwrw
eu dillad, ac yn taffu llwch i'r awyr,

24 Y pen-capten a orchymynodd ei ddwyn
ef i'r castell, gan beri ef holi ef trwy ffang-
ellau; fel y gallai wybod am ba achos yr
oeddynt yn llefain arno felly.

25 Ac fel yr oeddynt yn ei rwympo ef a
charciau, dywedodd Paul wrth y canwriad

yr hwn oedd yn sefyll ger llaw, Ai rhydd i
chwi ffangellu gw'r o Rufeiniad, ac heb ei
gondemnio hefyd?

26 A phan glybu y canwriad, efe a aeth ac a
fynegodd i'r pen-capten, gan ddyweddy,
E'drych beth yr wyt yn ei wneuthur: canys
Rhufeiniad yw y dyn hwn.

27 A'r pen-capten a ddaeth, ac a ddywedodd
wrtho, Dywed i mi, ai Rhufeiniad wyt ti?
Ac efe a ddywedodd, Ie.

28 A'r pen-capten a attebodd, A swm mawr
y ceffais i y ddfinas-frant hon. Eithr Paul a
ddywedodd, A minnau a wnyd ym *freiniol*.

29 Yn ebrwydd gan hynny yr ymadawodd
oddi wrtho y rhai oedd ar fodr ei holi ef. A'r
pen-capten hefyd a ofnodd, pan wybu ef fod
ef yn Rhufeiniad, ac oblegid darfod iddo ei
rwympo ef.

30 A thrannoeth, ac efe yn ewyllislo gwybod
hysbyrwydd am ba beth y cyhuddid ef gan yr
Iuddewon, efe a'i gollyngodd ef o'r rhwymau,
ac a archeodd i'r arch-offeiriad a'u cynghor
oll ddyfod yno: ac efe a ddug Paul i waered,
ac a'i gosododd ger eu bron hwy.

PENNOD XXIII.

1 Paul ym atteb drosto ei hun. 2 Ananias yn
gwrchymyn ei daro ef. 3 Ymryson ym mysg
ei gyhuddiwyr ef. 4 Duw yn ei gysuro ef.
5 Yr Iuddewon yn cymlwyn iddo: 6 A
dangos hynny i'r pen-capten: 7 Yntau yn ei
anfon ef at Ffeis y rhaiglau.

A PHAUL yn edrych yn graff ar cynghor,
mi a ddywedodd, Ha wŷr frodyr, mi a
wasanaethais Dduw mewn pob cydwybod
dda, hyd y dydd heddyw.

2 A'r arch-offeiriad Ananias a wrchodd i'r
rhai oedd yn sefyll yn ei ymyl, ei daro ef ar
ei enau.

3 Yna y dywedodd Paul wrtho, Duw a'th
dery di, bared wedi ei wyngalchu: canys a
ydwyt ti yn eistedd i'm barnu i yn ol y
ddeddf, a chan droeddau y ddeddf yn peri fy
nharo i?

4 A'r sefyllwyr a ddywedasant wrtho, A
ddifeniw di arch-offeiriad Duw?

5 A dywedodd Paul, Ni wyddwn i, frodyr,
mali yr arch-offeiriad oedd efe: canys ygrifem-
edig yw, Na ddywed yn ddirwg am bennaeth
dy bobl.

6 A phan wybu Paul fod y naill ran o'r
Saduceid, a'r llall o'r Phariseid, efe a lefodd
yn y cynghor, Ha wŷr, frodyr, Phariseid
wyf fi, mab i Phariseid: am obeith ac ad-
gyfodiad y meirw yr ydys yn fy marnu i.

7 Ac wedi iddo ddyweddy hyn, bu ymryson
rhwng y Phariseid a'r Saduceid; a rhan-
wyd y llaw.

8 Canys y Saduceid yn wir a ddywedant
nad oes nac adgyfodiad, nac angel, nac
yspried: eithr y Phariseid sydd yn addef
pob un o'r ddau.

9 A bu llefain mawr, a'r ygrifenyddion o
rhan y Phariseid a godasant i fynu, ac a
ymrysonasant, gan ddyweddy, Nid ydym ni
yn cael dim drwg yn y dyn hwn: eithr os
yspried a lefarodd wrtho, neu angel, nac
ymrysonwn a Duw.

10 Ac wedi cyfodi terfysg mawr, y pen-cap-
ten, yn ofni rhag tynnu Paul yn ddrylliau
ganddynt, a archeodd i'r milwyr fyned i
waered, a'i gipio of o'u plith hwynt, a'i
ddwyn i'r castell.

11 Yr ail nos yr Arglwydd a safodd ger llaw
iddo, ac a ddywedodd, Paul, cymmer gysur:
canys megis y tystiolaethaist am danaf fi yn
Jerusalem, felly y mae yn rhaid i ti dystio-
lethu yn Rhufeiniad hefyd.

12 A phan aeth hi yn ddydd, rhai o'r Iuddewon, wedi llunio cyfarfod, a'u rhwymasant eu hunain â ddiogyd, gan ddywedyd, na fwytaent, ac nad yfent, nes iddynt ladd Paul.

13 Ac yr oedd mwy na deugain o'r rhai a wnaethant y cynghrair hwn.

14 A hwy a ddaethant at yr arch-ffeiriad a'r henuriad, ac a ddywedasant, Ni a'n rhwymasom ein hunain â ddiogyd, na archwaethem ddim hyd oni laddem Paul.

15 Yn awr gan hynny hysbysweh gyd â'r cynghor, i'r pen-captan, fel y dygo efe ef i waered y fory atoch chwî, fel pe byddech ar fedr cael gwybod yn fanylach ei hanes ef: a nimau, cyn y delo efe yn agos, ydym barod i'w ladd ef.

16 Eithr pan glybu mab chwaer Paul y cynllwyn yma, efe a aeth i mewn i'r castell, ac a fynegodd i Paul.

17 A Phaul a alwodd un o'r canwriaid atto, ac a ddywedodd, Dwg y gwr ieuangc hwn at y pen-captan: canys y mae ganddo beth i'w fynegi iddo.

18 Ac efe a'i cymmerth ef, ac a'i dug at y pen-captan; ac a ddywedodd, Paul y carcharor a'm galwodd i atto, ac a ddymunodd arnaf ddwyn y gwr ieuangc yma attat ti, yr hwn sydd ganddo beth i'w ddywedyd wrthynt.

19 A'r pen-captan a'i cymmerodd ef erbyn ei law, ac a aeth *dy ef* o'r neilldu, ac a ofynodd, Beth yw yr hwn sydd gennyt i'w fynegi i mi?

20 Ac efe a ddywedodd, Yr Iuddewon a gyd-fwriadasant ddeisyf arnat ddwyn Paul i waered y fory i'r cynghor, fel pe baent ar fedr ymofyn yn fanylach yn ei gylch ef.

21 Ond na chytuna di â hwynt. Canys y mae yn cynllwyn iddo fwy na deugeinwr o honynt, y rhai a roisant ddiogyd, na bwyttâ nac yfed, nes ei ladd ef: ac yn awr y maent hwy yn barod, yn disgwyl am-adedwid gennynt ti.

22 Y pen-captan gan hynny a ollyngodd y gwr ieuangc ymaith, wedi gorchymyn iddo na ddywedai i neb, ddangos o hono y pethau hyn iddo ef.

23 Ac wedi galw atto ryw ddau ganwriad, efe a ddywedodd, Parotôwch ddau cant o filwyr, i fyned hyd yn Cesarea, a deg a thriugain o wyr meirch, a deucant o fynywewyr, ar y drydedd awr o'r nos.

24 A pharotôwch ysgrubiad iddynt i osod Paul arnynt, i'w ddwyn ef yn ddiogel at Ffelig y rhaglaw.

25 Ac efe a ysgrifennodd lythyr, yn cwanwys yr ystyriaeth yma:

26 Claudius Lysias, at yr ardderchoccaf zaglaw Ffelig, yn awson annerech.

27 Y gwr hwn a ddaliwyd gan yr Iuddewon, ac a fu agos a'i ladd ganddynt; ac a achubais i, gan ddyfod â llu arnynt, gwedi deall mai Rhufeiniaid oedd.

28 A ehan ewyllsio gwybod yr achos yr oeddynt yn achwyn arno, mi a'i dygais ef i waered i'w cynghor hwynt:

29 Yr hwn y ceffais fod yn achwyn arno am arholion o'u cyfraith hwy, heb fod un cefyn arno yn haeddau angau, neu rhyngau.

30 A phan fynegwyd i mi fod yr Iuddewon ar fedr cynllwyn i'r gwr, myf a'i hanfonais ef allan o law attat ti; ac a rybuddiais y cyhuddwyr i ddywedyd y pethau oedd yn ei erbyn ef ger dy fron di. Bydd iach.

31 Yna y milwyr, megis y gorchymynasid iddynt, a gymmewart Paul, ac a'i dygasant o hyd nos i Antipatria.

32 A thrannoeth, gan adael i'r gwyr meirch fyned gyd âg ef, hwy a ddychwelasant i'r castell.

33 Y rhai, gwodi dyfod i Cesarea, a rhoddi y llythyr at y rhaglaw, a osodasant Paul hefyd ger ei fron ef.

34 Ac wedi i'r rhaglaw ddarllen y Rhythyr, ac ymofyn o ba dalaeth yroedd efe: a gwybod mai o Cilicia yr ydoedd;

35 Mi a'th wandawaf, eb efe, pan ddelo dy gyhuddwyr hefyd. Ac efe a orchymynodd ei gadw ef yn nadleudy Herod.

PENNOD XXIV.

1 Paul, wedi ei gyhuddio gan Tertullus yr areithiwr, 10 yn ateb dros ei fuchedd a'i athrawiaeth: 24 yn yrrygethu Crist i'r rhaglau a'i wraig. 26 Y rhaglau yn go-bethio cael brib; eithr yn ofer: 27 ac o'r diwedd, wrth fymed allan o'i sdydd, yn gadael Paul yn ngharchar.

AC ar ol pum niwrnod, y daeth Ananias a'r arch-ffeiriad i waered, a'r henuriad, ac un Tertullus areithiwr; y rhai a ymddangosasant ger bron y rhaglaw yn erbyn Paul.

2 Ac wedi ei alw ef ger bron, Tertullus a ddechreuodd ei gyhuddio ef, gan ddywedyd,

3 Gan ein bod ni yn cael trwot ti heiddeh mawr, a bod pethau llwyddiannus i'r genedl hon trwy dy ragwediad di, yr ydym ni yn gwbl, ac yn mhob man, yn eu cydnabod, O ardderchoccaf Ffelig, gyd â phob diolch.

4 Eithr, fel na rwystryw di yn mhollach, yr ydwyf yn deisyf arnat, o'th hynawsedd, wrando arnom ar fyr eiriau.

5 Oblegid ni na gawsom y gwr hwn yn bla, ac yn cyfodi terfysg ym mysg yr holl Iuddewon trwy y byd, ac yn ben ar seot y Nasareniaid:

6 Yr hwn a amcanodd halogi y deml: yr hwn hefyd a ddaliamos ni, ac a fynnasem ei faru yn ol ein cyfraith ni.

7 Eithr Lysias y pen-captan a ddaeth, a thrwy orthrech mawr a'i dug ef allan o'n dwylaw ni:

8 Ac a archeodd i'w gyhuddwyr ddyfod ger dy fron di: gan yr hwn, wrth ei holi, y geillid dy hwn gael gwybodaeth o'r holl bethau am y rhai yr ydym ni yn achwyn arno.

9 A'r Iuddewon a gyd-syniasant hefyd, gan ddywedyd, fod y pethau hyn felly.

10 A Phaul a atebodd, wedi i'r rhaglaw amneidio arno i ddywedyd, Gan i mi wybod dy fod di yn farwr i'r genedl hon er ys llawer o fynyddoedd, yr ydwyf yn fwy cysurus yn ateb trosaf fy hun.

11 Canys ti a eill wybod nad oes dros ddeuddeg diwrnod er pan ddaethum i fynu i addoli yn Jerusalem.

12 Acni chwasant fi yn y deml yn ymddadlâu â neb, nac yn gwneuthur terfysg i'r bobl, nac yn y synagogau, nac yn y ddinas:

13 Ac ni allant brofi y pethau y maent yn awr yn achwyn arnaf o'u plegid.

14 Ond hyn yr ydwyf yn ei gyffesu i ti, mae yn ol y ffordd y maent hwy yn ei galw yn hereal, felly yr wyf fi yn addoli Duw fy nhadau; gan gredu yr holl bethau sydd ysgrifenedig yn y ddeddf a'r prophwyd:

15 A chennyf obaith ar Dduw, yr hon y mae y rhai hyn eu hunain yn ei disgwyl, y bddd agyfodiad y meirw, i'r cyflawnion ac i'r anghyflawnion.

16 Ac yn hyn yr ydwyf fi fy hun yn ymarfer, i gael cydwybod ddirwystyr tu ag at Dduw a dynion, yn wastadol.

17 Ac ar ol llawer o fynyddoedd, y daethum

i wneuthur elusenu i'm cenedl, ac offrym-
mau.

18 Ar hynny rhai o'r Iuddewon o Asia a'm
cawsant i wedi fy nglanhâu yn y deml, nid
gyd â thorf na therfysg.

19 Y rhai a ddylasant fod ger dy fron di,
ac achwyn, os oedd ganddynt ddim i'm
herbyn.

20 Neu ddyweddi y rhai hyn cu hunain, os
cawsant ddim camwedd ynof, tra fum i yn
sefyll o flaen y cynghor.

21 Oddi eithr yr un llef hon a lefas pan
oeddwn yn sefyll yn eu plith; Am adgyfodiad
y meirw y'm bernir heddyw gennych.

22 Pan glybu Ffelix y pethau hyn, efe a'u
hoedodd hwynt, gan wybod yn hyabysach y
pethau a berthynent i'r storod honno; ac a
ddywedodd, Pan ddél Lysias y pen-captain i
waered, mi a gaf wybod eich matterion chwi
yn gwbl.

23 Ac efe a archodd i'r canwriad gadw Paul,
a chael o hono esmwythra; ac na lesteirial
neb o'r eiddo ef i'w wasanaethu, nac i ddyfod
atto.

24 Ac ar ol talm o ddyddiau, y daeth Ffelix,
gyd â'i wraig Drusila, yr hon ydoedd Iudd-
ewes, ac a yrrodd am Paul, ac a'i gwrandaw-
odd ef ynghylch y ffydd yng Nghrist.

25 Ac fel yr oedd efe yn ymresymu am
gyflawnder, a dirwest, a'i farn a fydd, Ffelix
a ddychrynoedd, ac a attebodd, Dos ymaith
ar hyn o amser; a phan gafwyf fi amser
cyfaddas, mi a alwaf an d'unat.

26 A chan obeithio hefyd y rhoddid arian
iddo gan Paul, er ei ollwng ef yn rhydd: o
herwydd paham efe a anfonodd am dano yn
fynychach, ac a chwedluedd ag ef.

27 Ac wodi cyflawni dwy ffynedd, y daeth
Porcius Ffestus yn lle Ffelix. A Ffelix yn
ewyllsio gwneuthur cymwynas i'r Iudd-
ewon, a adawodd Paul yn rhwym.

PENNOD XXV.

¶ Yr Iuddewon yn achwyn ar Paul ger bron
Ffestus: 8 ac yntau yn ateb drosto ci hun,
11 ac yn appello at Cesar: 14 ac wedi hynny
Ffestus yn hysbys ei achos ef i frenhin
Agrippa, 23 a'i ddiwyg ef ger bron. 26
Ffestus yn ei ddiheuro ef, na wnaethal efe
ddim a haeddi farwolaeth.

FFFESTUS gan hynny, wedi dyfod i'r
dalaeith, ar ol tri diwrnod a aeth i fyau i
Jerusalem o Cesarea.

2 Yna yr ymddangosodd yr arch-offeiriad
a phennaethiaid yr Iuddewon, ger ei fron ef,
yn erbyn Paul, ac a ymbillasant ag ef,

3 Gan gelsio ffaf yn ei erbyn ef, fel y cyrchai
efe ef i Jerusalem, gan wneuthur cynllwyn
i'w ladd ef ar y sfordd.

4 A Ffestus a attebodd, y cedwid Paul yn
Cesarea, ac yr ai efe ei hun yno ar fynder.

5 Y rhai gan hynny a allant yn eich mysg,
eb efe, deuant i waered gyd â mi, ac od oes
dim drwg yn y gwr hwn, cyhuddant ef.

6 A phryd na thrigasai efe gyd â hwy dros
ddeng niwrnod, efe a aeth i waered i Cesarea;
a thrannoeth efe a eisteddodd yn yr orsedd,
ac a archodd ddwyn Paul atto.

7 Ac wedi ei ddyfod, yr Iuddewon a ddaeth-
ent o Jerusalem i waered, a safasant o'i
amgylch, ac a ddygasant lawer o achwynion
trymion yn erbyn Paul, y rhai nis gallent eu
prof.

8 Ac yntau yn ei ymddiffyn ei hun, NI
phechais i ddim, nac yn erbyn cyfraith ys
Iuddewon, nac yn erbyn y deml, nac yn
erbyn Cesar.

9 Eithr Ffestus, yn chwennych dangos ffaf

i'r Iuddewon, a attebodd Paul, ac a ddywed-
odd, A fynni di fyned i fyau i Jerusalem,
i'w farnu yno ger fy mron i am y pethau
hyn?

10 A Phaul a ddywedodd, O flaen gorsedd-
fainge Cesar yr wyf fi yn sefyll, lle y mae
yn rhaid fy marnu; ni wnaethum i ddim
cam â'r Iuddewon, megis y gwyddost ti
yn dda.

11 Canys os ydwyf yn gwneuthur cam, ac
os gwneuthum ddim yn haeddu angau, nid
wyf yn gwrthod marw: ci thr onid oes dim
o'r pethau y mae y rhai hyn yn fy nghyhuddo,
ni ddichon neb fy rhoddi iddynt. Appello
yr wyf at Cesar.

12 Yna Ffestus, wedi ymddiddan â'r cynghor,
a attebodd, A appellaist ti at Cesar? at Cesar
v cal di fyned.

13 Ac wedi talm o ddyddiau, Agrippa y
brenhin a Bernice, a ddaethant i Cesarea i
gyfarch Ffestus.

14 Ac wedi iddynt aros yno lawer o ddyddiau,
Ffestus a fynegodd i'r brenhin haues Paul,
gan ddywedyd, Y mae yma ryw wr wedi ci
adael gan Ffelix y'ng harchar:

15 Ynghylch yr hwn, pan oeddwn yn Jeru-
salem, yr ymddangosodd arch-offeiriad a
henuriaid yr Iuddewon ger bron, gan ddeisyf
cael barn yn ei erbyn ef.

16 I'r rhai yr atebais, nad oedd arfer y
Rhufeinwyr roddi neb rhwy ddynt i'w ddi-
fetha, nes cael o'r cyhuddol ei gyhuddwyr yn
ei wyneb, a chael lle i'w ymddiffyn ei hun
thag y cŵyn.

17 Wedi eu dyfod hwy yma gan hynny, heb
wneuthur dim oed, trannoeth mi a eisteddais
ar yr orsedd-fainge, ac a orchymynais ddwyn
y gwr ger bron.

18 Am yr hwn ni ddug y cyhuddwyr i
fyau ddim achwyn o'r pethau yr oeddwn i yn
tybied:

19 Ond yr oedd ganddynt yn ei erbyn ef ryw
ymofynion ynghylch eu coel-grefydd eu
hunain, ac ynghylch un Iesu a ffnasai farw,
yr hwn a daerai Paul ei fod yn fyw.

20 A myfi, yn anhysbys i ymofyn am hyn,
a ddywedais, a fynnal efe fyned i Jerusalem,
a'i farnu yno am y pethau hyn.

21 Eithr gwedi i Paul appello i'w gadw i
wybyddiaeth Augustus, mi a erchais ei gadw
ef hyd oni allwn ei anfon ef at Cesar.

22 Yna Agrippa a ddywedodd wrth Ffestus,
Minnau a ewyllsiawn glywed y dyn, Yntau
a ddywedodd, Ti a gai ei glywed ef y fory.

23 Trannoeth gan hynny, wedi dyfod Agrip-
pa a Bernice, a rhwyg fawr, a myned i
mewn i'r orsedd, â'r pen-captainiaid, a phen-
ddefigion y ddinas, wrth orchymyn Ffestus fe
a ddygwyr Paul ger bron.

24 A Ffestus a ddywedodd, O frenhin Agrip-
pa, a chwi w'r oil sydd gyd â ni yn bresen-
nol, chwi a welwch y dyn hwn, oblegid pa
un y galwodd holl llawr yr Iuddewon arnaf
fi, yn Jerusalem ac yrca, gan lefain, na ddy-
lal efe fyw yn hŵy.

25 Eithr pan ddeallais na wnaethal efe ddim
yn haeddu angau, ac yntau ei hun wedi
appello at Augustus, mi a fernais ei dlan-
fon ef.

26 Am yr hwn nid oes gennyf ddim ekrwydd
i'w ysgrifenu at fy arglwydd. O herwydd
paham mi a'i ddygas ef ger eich bron chwi,
ac yn enwedig ger dy fron di, O frenhin
Agrippa; fel, wedi ei holl ef, y cawwyf ryw
bch i'w ysgrifenu.

27 Canys allan o reswm y gwelaf fi anfon
carcharot, heb hysbys hefyd yr achwynion
a fyddo yn ei erbyn ef.

PENNOD XXVI.

2 Paul, yn gyfrydd Agrippa, yn dangos ei fuchedd o'i fedyd; 12 ac mor rhyfoddol y troisid ac y galwesid ef i fod yn apostol. 24 Ffestus yn taeru ei fod ef wedi ymfydu; yntau ar hynny yn ated yn harricidd. 28 Agrippa ymron myned yn Gristion. 31 Yr holl gynulleidfa yn ei farnu ef yn ddieuog.

A C Agrippa a ddywedodd wrth Paul, Y mae cennad i ti i ddywedyd drosot dy hunan. Yna Paul a estynnodd ei law, ac a'i hymddiffynodd ei hun.

2 Yr ydwyf yn fy nhybied fy hun yn ddedwydd, O frenhin Agrippa, gan fy mod yn cael fy ymddiffyn fy hun ger dy fron di heddyw, am yr holl bethau yr achwynir arnat gan yr Iuddewon:

3 Yn bendifaddeu gan wybod dy fod di yn gydnyblyddus a'r holl ddeddfau a'r holion sydd ym mhllth yr Iuddewon. O herwydd paham yr ydwyf yn deisyf arnat fy ngwrando i yn ddiodeffgar.

4 Fy muchedd i o'm mebyd, yr hon oedd o'r dechreu ym mhllth fy nghenedl yn Jerusalem, a *yr yr Iuddewon oll,

5 Y rhai a'm hadwaent i o'r dechreu (os hynnant dystiolaethu) mai yn ol y sect fanylaf o'n crefydd ni, y bwm i fyw yn Pharisead.

6 Ac yn awr, am obaith yr addewid a wnaed f'n tatau gan Dduw, yr wyf yn sefyll i'm barnu:

7 I'r hon addewid y mae ein deuddeg llwyth ni, heb dor yn gwasanethu Duw nos a dydd, yn gobeithio dyfod. Am yr hwn obaith yr achwynir arnat, O frenhin Agrippa, gan yr Iuddewon.

8 Pa beth? a'i anghredadwy y bernir genych chi, y cyfyd Duw y meirw?

9 Minnau yn wir a dybiais ynof fy hun, fod yn rhaid i mi wneuthur llawer o bethau yn erbyn enw Iesu o Nazareth.

10 Yr hyn hefyd a wneuthum yn Jerusalem: a llawer o'r saint a geuais i mewn carcharau, wedi derbyn awdurdod gan yr arch-offeiriad; ac wrth eu difetha, mi a roddais farn yn eu herbyn.

11 Ac yn mhob synagog yn fynyeh mi a'u cospais hwy, ac a'u cymhellais i gablu; a chan ymfydu yn fwy yn eu herbyn, mi a'u herlidiais hyd ddinasoedd diethr hefyd.

12 Ac yn hyn, a myfi yn myned i Damascus ag awdurdod a chennad oddi wrth yr arch-offeiriad,

13 Ar hanner dydd, O frenhin, ar y ffordd, y gwelais oleuni o'r nef, mwy na disgleirdeb yr haul, yn disgleirio o'm hamgylch, a'r rhai oedd yn ymdaith gyd a mi.

14 Ac wedi i ni oll syrthio ar y ddaear, mi a glywais leferydd yn llefaru wrthyf, ac yn ddywedyd yn Hebraeg, Saul, Saul, paham yr ydwyf yn fy erlid i? Caled wrthi di wingo yn erbyn y symblyau.

15 Ac mi a ddywedais, Pwy wyt ti, Arglwydd? Ac efe a ddywedodd, Myfi yw Iesu, yr hwn yr wyt ti yn ei erlid.

16 Eithr cyfod, a saf ar dy draod: canys i hyn yr ymdangosais i ti, i'rh osod di yn weinidog ac yn dyst o'r pethau a welais, ac o'r pethau yr ymdangosaf i ti ynddynt;

17 Gan dy wared di oddi wrth y bobl, a'r Cenhedloedd, at y rhai yr ydwyf yn dy aiffon di yr awrhon,

18 I agoryd eu llygaid, ac i'w troi o dywyll- ied i oleuni, ac o feddiant Satan at Dduw; fel y derbyniont faddeuant pechodau, a chyfran yn mysg y rhai a sancteiddwyd trwy y ffydd sydd ynof fi.

19 Am ba achos, O frenhin Agrippa, ni bwm anufudd i'r weledigaeth nefol:

20 Eithr mi a bregethais i'r rhai yn Damascus yn gyntaf, ac yn Jerusalem, a thros holl wlad Judea, ac i'r Cenhedloedd; ar iddynt edifaru, a dychwelyd at Dduw; a gwneuthur gweithredoedd addas i edifeirwch.

21 O achos y pethau hyn yr Iuddewon a'm dallasant i yn y deml, ac a geisiasant fy lladd i d'u dwylau eu hun.

22 Am hynny, wedi i mi gael help gan Dduw, yr wyf fi yn aros hwy y dydd hwn, gan dystiolaethu i fyfchan a mawr, ac heb ddywedyd dim amgen nag a ddywedais y prophwyd i Moses, y delent i ben;

23 Y dioddefal Crist, ac y byddai efe yn gyntaf o adgyfodiad y meirw, ac y dangosai oleuni i'r bobl, ac i'r Cenhedloedd.

24 Ac fel yr oedd efe yn ddywedyd y pethau hyn trosto, Ffestus a ddywedodd â llaf uchel, Paul, yr wyt ti yn ymfydu; llawer o ddyg sydd yn dy yrru di yn ymfyd.

25 Ac efe a ddywedodd, Nid wyf fi yn ymfydu, O ardderchocaf Ffestus; eithr geiriau gwirionedd a sobrwydd yr wyf fi yn eu hadrodd.

26 Canys y brenhin a *yr oddi wrth y pethau hyn, wrth yr hwn yr wyf fi yn llefaru yn hysf. O herwydd nid wyf yn tybied fod dim o'r pethau hyn yn guddiedig rhagddo; oblegid nid mewn congyl y gwnaed hyn.

27 O frenhin Agrippa, A wyt ti yn credu i'r prophwyd? mi a wn dy fod yn credu.

28 Ac Agrippa a ddywedodd wrth Paul, Yr wyt ti o fewn ychydig i'm hynnill i fod yn Gristion.

29 A Phaul a ddywedodd, Mi a ddymunwn gan Dduw, o fewn ychydig, ac yn gwbl oll, fod nid tydi yn unig, ond pawb hefyd a'r sydd yn fy ngwrando heddyw, yn gyfryw ag wyf fi, ond y rhwymau hyn.

30 Ac wedi iddo ddywedyd hyn, cyfododd y brenhin, a'r rhaglaw, a Bernice, a'r rhai oedd yn eistedd gyd â hwynt.

31 Ac wedi iddynt fyned o'r neilldu, hwy a lefarasant wrth eu gilydd, gan ddywedyd, Nid yw y dyn hwn yn gwneuthur dim yn haeddu angau, neu rywmau.

32 Yna y dywedodd Agrippa wrth Ffestus, Fe allaisid gollwng y dyn yma ymaith, oni buasai iddo apelio at Cesar.

PENNOD XXVII.

1 Paul, wrth forio tu a Rhufain, 10 yn rhag-ddywedyd peryd i ddieth; 11 ac heb cael ei goellio: 14 hwythau yn cael eu taflu draw ac yma gan y dymnest: 41 y llong yn torri arnynt; 22, 34, 44 ac er hynny yn dyfod i rdd i dir yn ddiangwol.

A PHAN gyttunwyd forio o honom ymaith i'r Itai, hwy a roisiant Paul, a rhyw garcharorion email, at ganwriad a'i enw Julius, o fyddin Augustus.

2 Ac wedi dringo i long o Adramytium, ar fedr hwylio i dueddau Asia, ni a aethom allan o'r porthllad, a chyd â ni yr oedd Aristarchus, Macedoniad o Thessalonica.

3 A thrannoeth ni a ddygwyd i waered i Sidon. A Julius a ymddôg yn garedigol tu ag at Paul, ac a roddes iddo gennad i fyned at ei gyfeillion i gael ymgeled.

4 Ac wedi myned oddi yno, ni a hwyliasom dan Cyprus, am fod y gwyntoedd yn wrth- ynebus.

5 Ac wedi hwylio o honom dros y môr sydd ger llaw Cilicia a Phamphylia, ni a ddaethom i Myra, dinas yn Lycia.

6 Ac yno y canwriad, wedi cael llong o

Alexandria yn hwylio i'r Ital, a'n gosododd ni ynddi.

7 Ac wedi i ni hwylio yn anniben lawer o dyddiau, a dyfod yn brin ar gyfer Cnidus, am na adawai y gwynt i ni; ni a hwyliasom le law Creta, ar gyfer Salmone.

8 Ac wedi i ni yn brin fyned heibio iddi, ni a ddaethom i ryw le a elwir, Y porthladdoedd prydfeth, yr hwn yr oedd dinas Lasea yn agos iddo.

9 Ac wedi i dalm o amser fyned heibio, a bod morio weithian yn enbyd, o herwydd hefyd ddarodod yr ymryd weithian, Paul a gynghorodd,

10 Gan ddywedyd wrthynt, *Ha wŷr, yr wyf yn gweled y bydd yr hyn hon ynghyd â sarhad a cholled fawr, nid yn unig am y llwyth a'r llong, eithr am ein heintio ni hefyd.*

11 Eithr y canwriad a gredodd i lywydd ac i berchen y llong, yn fwy nag i'r pethau a ddywedid gan Paul.

12 A chan fod y porthladd yn anghyfeus i auafu, y rhan fwyaf a rotsant gyngbor i ymadod oddi hwy hefyd, os gallent ryw fodd gyraeddyd hyd Phenice, a auafu yno; yr hwn sydd borthladd yn Creta, ar gyfer y deau-orllewin, a'r gogledd-orllewin.

13 A phan chwythodd y deheuwynt yn araf, hwynt-hwy yn tybedd cael eu meddwl, gan godi *nosyllau*, a foriasant heibio yn agos i Creta.

14 Ond cyn deumawr cyfododd yn ei herbyn hi wynt tymhestlog, yr hwn a elwir Euroclydon.

15 A phan gipiwyd y llong, ac heb allu gwrthwynebu y gwynt, ni a ymroisom, ac a ddygwyd *gyd â'r gwynt*.

16 Ac wedi i ni redeg goris ynys fechan a elwir Clauda, braidd y gallasom gael y båd:

17 Yr hwn a godasant i fynu, ac a wnaethant gynnorthwyon, gan wregysu y llong oddi dan; a hwy yn ofni rhag syrthio ar agn-draeth, wedi gostwng yr hwy, a ddygwyd felly.

18 A ni yn flin iawn arnom gan y dymmest, drannoeth hwy a ysgafhasant y llong.

19 A'r trydydd dydd bwriasom a'n dwylaw ein hunain daclau y llong allan.

20 A phan nad oedd na haul na sêr yn ymddangos dros lawer o dyddiau, a thymestl nid bychan yn pwyso arnom, pob goibath y byddem cadwedig a ddygwyd oddi arnom o hynny allan.

21 Ac wedi bod hir ddirwest, yna y safodd Paul yn eu canol hwy, ac a ddywedodd, *Ha wŷr, chwi a dylaisoch wrando arnaf fi, a bod heb ymadaw o Creta, ac ynnill y sarhad yna a'r golled.*

22 Ac yr awron yr wyf yn eich cynghori ehwil i fod yn gysurus: canys ni bydd colled am einioes wa o honoch, ond am y llong yn unig.

23 Canys safodd yn fy ymyl y nos hon angel Duw, yr hwn a'm plau, a'r hwn yr wyf yn ei addoli,

24 Gan ddywedyd, *Nac ofna, Paul; rhaid i ti sefyll ger bron Cesar: ac wela, rhoddes Duw i ti y rhai oll sydd yn morio gyd â thi.*

25 Am hynny, *ha wŷr*, cymmerwch gysur: canys yr wyf fi yn credu i Dduw, mai feilly y bydd, yn ol y modd y dywedwyd i mi.

26 Ond mae yn rhaid ein bwrw ni i ryw ynys.

27 Ac wedi dyfod y bedwaredd nos ar ddeg, se a dddwyddodd, a ni yn morio yn Adria, ynghylch hanner nos, dyblod o'r morwyr eu bod yn nesau i ryw wlad.

28 Ac wedi iddynt blymio, hwy a'i cawsant yn ugain gwrhyd: ac wedi myned yehydig pellach, a phlymio drachcfn, hwy a'i cawsant yn bymtheg gwrhyd.

29 Ac a hwy yn ofni rhag i ni syrthio ar leuedd gerwron, wedi iddynt fwrw pedair angor allan o'r llyw, hwy a ddeisyfasant ei myned hi yn ddydd.

30 Ac fel yr oedd y llongwyr yn ceisio ffoi allan o'r llong, ac wedi gollwng y båd i waered i'r môr, yr rhith bod ar fedr bwrw angorau o'r pen blaen i'r llong,

31 Dywedodd Paul wrth y canwriad a'r milwyr, *Onid erys y rhai hyn yn y llong, ni ellweli chwi fod yn gadwedig.*

32 Yna y torrodd y milwyr raffau y båd, ac a adawsant iddo syrthio ymaith.

33 A thra yr ydoedd hi yn dyddhau, Paul a eiriolodd ar bawb gymmeryd lluniaseth, gan ddywedyd, *Heddyw yw y pedwerydd dydd ar ddeg yr ydych chiwi yn diagwyl, ac yn aros ar eich cythlwg, heb gymmeryd dim.*

34 O herwydd paham yr ydwyf yn dymuno arnoch gymmeryd lluniaseth; oblegid hyn sydd er iechyd i chwi: canys blewyn i'r un o honoch ni syrth oddi ar ei ben.

35 Ac wedi iddo ddywedyd hyn, efe a gymmerodd fara, ac a ddfolchodd i Dduw yn eu gwydd hwynt oll, ac a'i torrodd, ac a ddechreuodd fwytta.

36 Ac yr oeddynt bawb wedi myned yn gysuroi; a hwy a gymmasant lluniaseth hefyd.

37 Ac yr oeddem yn y llong i gyd, yn ddau cant ac un ar bymtheg a thriugain o eneidiau:

38 Ac wedi eu digoni o lluniaseth, hwy a ysgafhasant y llong, gan fwrw y gwenith allan i'r môr.

39 A phan aeth hi yn ddydd, nid oeddynt yn adnabod y tir: ond hwy a ganfuant ryw gilfach a glân iddi; i'r hon y cinghorasant, os gallent, wthio y llong iddi.

40 Ac wedi iddynt godi yr angorau, hwy a ymollyngasant i'r môr, ac a ohyngasant hefyd yr hwy i'r gwynt, ac a geisiant y tan.

41 Ac wedi i ni syrthio ar le deuforyfardod, hwy a wthiasant y llong: a'r pen blaen iddi a lynodd, ac a safodd yn ddiysag; eithr y pen ol a ymddatododd gan nerth y tonau.

42 A chynghor y milwyr oedd, ladd y carchar-orion, rhag i neb o honynt nofio allan, a ddiange ymaith.

43 Ond y canwriad, yn ewyllysio cadw Paul, a rwystrodd iddynt eu hamcan; ac a archeodd i bawb a'r fedral nofio, ymfwrw yn gyntaf i'r môr, a myned allan i'r tir:

44 Ac i'r lleill, rhai ar ystyliod, ac esmall ar ryw *ddyrylliau* o'r llong. Ac felly y digwyddodd ddyfod o bawb i dir yn ddiangol.

PENNOD XXVIII

1 Paul, wedi torri y llong arno, yn cael ei ddortyn yn rhywiogaid gan y barbariaid. 5 Y wrober, ar ei law ef, heb wneuthur iddo niwod: 8 ac yntau yn lacháu llawer o glesydau yn yr ynys. 11 Hwyt-hwy yn myned ymaith i'r Rhufein. 17 Yntau yn mamogi i'r Iuddeuon achos ei ddyfodiad. 24 Wedi iddo bregathu, rhai yn credu, a rhai heb gredu: 30 ac yntau er hynny yn pragathu yno ddiwyflynedd.

A C wedi iddynt ddiange, yna y gwybasant mai Melita y gelwid yr ynys.

2 A'r barbariaid a dangosasant i ni fwyneidd-dra nid bychan: oblegid hwy a gynneusant dân, ac a'n derbyniasant ni oll o herwydd y gadod gynrychiol, ac o herwydd yr oerfel.

3 Ac wedi i Paul gynnwll ynghyd lawer o frif-wydd, a'u doddi ar y tân, gwiber a ddaeth allan o'r gwrea, ac a lynnodd wrth ei law ef.

4 A phan welodd y barbariaid y bwystfil ynghrôg wrth ei law ef, hwy a ddywedasant wrth eu gilydd, Yn sicr llawruddiog yw y dyn hwn, yr hwn, er ei ddtange o'r môr, ni adawodd dialedd iddo fyw.

5 Ac efe a ysgydwodd y bwystfil i'r tân, ac ni oddefodd ddim niwed.

6 Ond yr oeddnyt hwy yn disgwyl iddo ef chwyddo, neu syrthio yn ddisymwll yn farw. Eithr wedi iddynt hir-ddigwyl, a gwelod nad oedd dim niwed yn digwydd iddo, hwy a newidasant eu meddwl, ac a ddywedasant mai ddu oedd efe.

7 Ynghylch y man hwnnw yr oedd tiroedd i bennaeth yr ynys, a'i enw Publius, yr hwn a'n derbyniodd ni, ac a'n llettyodd dridiau yn garedig.

8 A digwyddodd, fod tad Publius yn gorwedd yn glaf o gryd a gwaedlif: at yr hwn wedi i Paul fyned i mewn, a gweddio, efe a ddododd ei ddwyllaw arno ef, ac a'i hiachodd.

9 Felly wedi gweuthur hyn, y lleill hefyd y rhai oedd a heintiau arnynt yn yr ynys, a ddaethant atto, ac a iachâwyd:

10 Y rhai hefyd a'n parchasant ni & llawer o urddas; a phan oeddynt yn ymadael, hwy a'n llwythasant ni & phethau anghenheidol.

11 Ac wedi tri mis, yr aethom ymaith mewn llong o Alexandria, yr hon a sunfasai yn yr ynys; a'i harwydd hi oedd Castor a Pholux.

12 Ac wedi ein dyfod i Syracuse, ni a drigasant yno dridiau.

13 Ac oddi yno wedi myned oddi amgylch, ni a ddaethom i Rhegium. Ac ar ol un diwrnod y deheu-wynt a chwythodd, ac ni a ddaethom yr ail dydd i Puteoli:

14 Lle y caswom frodyr, ac y dymunwyd arnom aros gyd & hwynt saith niwrnod: ac felly ni a ddaethom i Rufain.

15 Ac oddi yno, pan glybu y brodyr am danon, hwy a ddaethant i'n cyfarfod ni hyd Appii-forum, a'r Tair tafarn: y rhai pan welodd Paul, efe a ddfolchodd i Dduw, ac a gymmerodd gysur.

16 Eithr pan ddaethom i Rufain, y canwriad a roddes y carcharorion at ben-capten y llu: sicrh cenhadwyd i Paul aros wrtho ei hun, gyd & milwr oedd yn ei gadw ef.

17 A digwyddodd, ar ol tridiau, a'w o Paul ynghyd y rhai oedd bennaf o'r Iuddewon. Ac wedi iddynt ddyfod ynghyd, efe a ddywedodd wrthynt, He wŷr frodyr, er na

wnaethum i ddim yn erbyn y bobl, na defodau y tadau, etto mi a roddwyd yn garcharor o Jerusalem i ddwyllaw y Rhufeinwyr.

18 Y rhai, wedi darfod fy holl, a fynnasant fy ngollwng ymaith, am nad oedd dim achos angau yno.

19 Eithr am fod yr Iuddewon yn dywedyd yn erbyn hyn, mi a yrrwyd i appello at Cesar; nid fel pettal gennyf beth i achwyn ar fy nghenedl.

20 Am yr achos hwn gan hynny y gelwais am danoch chwi, i'ch gweled, ac i ymddiddan a chael: canys o achos gobalith Israel y'm rhwymwyd i â'r gadwyn hon.

21 A hwythau a ddywedasant wrtho, Ni dderbyniasom ni lythrau o Judea yn dy gylch di, ac ni fynegodd ac ni lefarodd neb o'r brodyr a ddaeth oddi yno ddim drwg am danat ti.

22 Ond yr ydym ni yn delysff cael clywed gennyf ti beth yr ydwynt yn ei synied: oblegid am y seet hon, y mae yn hysbys i ni fod ym mhob man yn dywedyd yn ei herbryn.

23 Ac wedi iddynt nodi diwrnod iddo, llawer a ddaeth atto ef i'w letty; i'r rhai y tystiol-aethodd ac yr eglurodd efe deyrnas Dduw, gan gyngori iddynt y pethau am yr Iesu, allan o gyfraith Moses, a'r prophwyd, o'r bore hyd yr hwyr.

24 A rhai a gredasant i'r pethau a ddywedasant, a rhai ni chredasant.

25 Ac a hwy yn anghyffân a'u gilydd, hwy a ymadawsant, wedi i Paul ddywedyd un gair, mai da y llefarodd yr Yspryd Glân trwy Basias y prophwyd, wrth ein tadau ni.

26 Gan ddywedyd, Dos at y bobl yma, a dywed, Yn clywed y clywch, ac ni ddeallwch; ac yn gweled y gwelwch, ac ni chanfyddwch.

27 Canys brasawyd calon y bobl hyn, a thrwm y clywsant a'u clustiau, a'u llygaid a gauasant; rhag iddynt welod a'u llygaid, a chlywed a'u clustiau, a deall â'r galon, a dychwelyd, ac i mi eu hiachâu hwynt.

28 Bydded hysbys i chwi gan hynny, anfon lachawdwrfaeth Duw at y Cenedloedd; a hwy a wrandawant.

29 Ac wedi iddo ddywedyd hyn, ymadawodd yr Iuddewon, a chanddynt ddadl mawr yn eu plith.

30 A Phaul a arhoses ddwy flynod gyfan yn ei dŷ ardrethol ei hun, ac a dderbyniodd bawb a'r oedd yn dyfod i mewn atto.

31 Gan bregethu teyrnas Dduw, ac athrawlaethu y pethau am yr Arglywydd Iesu Crist, gyd & phob hyfder, yn ddiwahardd.

RHUFENIAID.

PENNOD I.

1 Paul yn dangos ei alwedigaeth i'r Rhufeiniaid, 9 a'i chwant i ddyfod atynt hwy. 16 Beth yw ei efengyl ef, a'r cyflawnder y mae hi yn ei ddangos. 18 Bod Duw yn ddiogelwch wrth bob math ar bechod. 21 Pa beth oedd pechodau y Cenhedloedd.

PAUL, gwasanaethwr Iesu Grist, wedi ei alw i fod yn apostol, ac wedi ei neillduo i efengyl Duw,

2 (Yr hon a rag-addawsai efe trwy ei brophwydi yn yr ysgrifysau sanctaidd)

3 Am ei Fab ef Iesu Grist ein Harglwydd ni, yr hwn a wnaed o had Dafydd o ran y cnawd,

4 Ac a eglurwyd yn Fab Duw mewn gallu, yn ol yspryd sancteiddiad, trwy yr adgyfodiad oddi wrth y meirw:

5 Trwy yr hwn y derbyniasom ras ac apostoliaeth i ufudd-dod fydd yn mhllith yr holl cenhedloedd, er mwyn ei enw ef:

6 Ym mysg y rhai yr ydych chwithau yn alwedigion Iesu Grist.

7 At bawb sydd yn Rhufain, yn anwyl gan Dduw, wedi eu galw i fod yn saint: Gras i chiwi a thangnefedd oddi wrth Dduw ein Tad ni, a'r Arglwydd Iesu Grist.

8 Yn gyntaf, yr wyf yn diolch i'm Duw trwy Iesu Grist drosoch chiwi oll, oblegid bod eich fydd chiwi yn gyhoeddus yn yr holl byd.

9 Canys tyst i mi yw Duw, yr hwn yr ydwyf yn ei wasanaethu yn fy yspryd yn efengyl ei Fab ef, fy mod i yn ddiabid yn gwneuthur coffa o honoch bob amser yn fy ngweddfau,

10 Gan ddeisyf a gawn ryw fodd, ryw amser bellach, rwydd-hynt gyd ag ewyllys Duw, i ddyfod atoch chiwi.

11 Canys yr wyf yn hiraethu am eich gwled, fel y gallwyf gyfrannu i chiwi ryw ddawn ysprydol, fel y'ch cadarnhaer:

12 A hynny sydd i'm cyd-ymgyuro ynoch chiwi, trwy fydd ein gilydd, yr eiddoch chiwi a'r eiddof finnau.

13 Eithr ni fynynn i chiwi fod heb wybod, frodyr, i mi yn fynych arfaethu dyfod atoch (ond fo'm lluddiwyd i hyd yn hyn) fel y cawn ryw ffrwyth ynoch chiwi hefyd, megis ag yn y Cenhedloedd eraill.

14 Dyledwr ydwyf i'r Groegiaid ac i'r barbariaid hefyd, i'r doethion ac i'r annoethion hefyd.

15 Felly, hyd y mae ynof fi, parod ydwyf i bregethu yr efengyl i chwithau hefyd y rhai ydych yn Rhufain.

16 Canys nid oes arnaf gwylydd o efengyl Grist: oblegid gallu Duw yw hi er iachawd-wriaeth, i bob un a'r sydd yn credu; i'r Iuddew yn gyntaf, a hefyd i'r Groegwr.

17 Canys ynddi hi y datguddir cyflawnder Duw o fydd i fydd; megis y mae yn ysgrifenedig, Y cyflawn a fydd byw trwy fydd.

18 Canys digofaint Duw a ddatguddiwyd o'r nef yn erbyn pob annuwioldeb ac anghyflawnder dynion, y rhai sydd yn attal y gwirionedd mewn anghyflawnder.

19 O herwydd yr hyn a ellir ei wybod am Dduw, sydd eglur ynddynt hwy: canys Duw a'i heglurodd iddynt.

20 Canys ei anweledig bethau ef er creadigaeth y byd, wrth eu hystyried yn y pethau a wnaed, a weilir yn amlwg pŵer ei dragwyddol allu ef a'i Dduwdod; hyd onid ydynt yn ddisegus:

21 Oblegid a hwy yn adnabod Duw, nis gogoneddasant ef megis Duw, ac na buont ddiolchgar iddo; eithr ofer fuont yu eu rhesymmau, a'u calon anneallus hwy a dywyllwyd.

22 Pan dybient eu bod yn ddoethion, hwy a aethant yn ffyllaid;

23 Ac a newidiasant ogoniaut yr anlygredig Dduw, i gyffelybiaeth llun dyn llygredig, ac ehediaid, ac anifeiliaid pedwar-carnol, ac ymlusgiaid.

24 O ba herwydd Duw hefyd a'u rhoddes hwy i fynu, yn nhrachwantau eu calonnau, i afenddi, i amherchi eu cyrph eu hun yu eu plith eu hunain:

25 Y rhai a newidiasant wirionedd Duw yn gelwydd, ac a addolasant ac a wasanaethasant y creadur yn fwy na'r Creawdwr, yr hwn sydd fendigedig yn dragwyddol. Amen.

26 Oblegid hyn y rhoddes Duw hwynt i fynu i wyniau gwarthus: canys eu gwraedd hwy a newidiasant yr arfer anianol i'r hon sydd yn erbyn anian:

27 Ac yn gyffelyb y gwyr hefyd, gan adael yr arfer naturiol o'r wraig, a ymlogent yn eu hawydd i'w gilydd: y gwyr ynghyd â gwyr yn gwneuthur brynt, ac yn derbyn ynddynt eu hunain y cyfryw dâl am eu cyfeilorni ag ydoedd raid.

28 Ac megis nad oedd gymmeradwy ganddynt gadw Duw yn eu gwymbodaeth, Duw a'u rhoddes hwynt i fynu i feddwl anghymmeradwy, i wneuthur y pethau nid oedd wedd-aidd:

29 Wedi eu llenwi â phob anghyflawnder, godineb, anwiredd, cybydd-dod, drygioni; yn llawn cenigen, llofruddiaeth, eynnen, twyll, drwg-anwydau:

30 Yn hustyngwyr, yn athrodwyr, yn gas ganddynt Dduw, yn drahaus, yn feilchion, yn ffrostwyr, yn ddychymmygwyr drygioni, yn anufudd i rieni,

31 Yn anneallus, yn dorrwyr ammod, yn angharedig, yn anghymmodlawn, yn annhru-garogion:

32 Y rhai yn gwybod cyflawnder Duw (fod y rhai sydd yn gwneuthur y cyfryw bethau yn haeddau marwolaeth) ydynt nid yn unig yn gwneuthur y pethau hyn, eithr hefyd yn cyd-ymfoddloni a'r rhai sydd yn eu gwneuthur hwynt.

PENNOD II.

1 Na all y rhai sydd yn pechu, er eu bod yn condemnio pechod mevon eraill, mo'u hesgusodi eu hunain; 6 ac mai anhaus o lauser iddynt ddiangr rhag barn Duw, 9 pa un bynnag font ac Iuddewon ac Cenhedloedd.

14 Nas gall y Cenhedloedd ddiangr, 17 na'r Iuddewon chwaith; 25 ac na wna eu herwaediad ledd iddynt, oni chadwont y ddoedd.

O HERWYDD paham, dŷegus wyt ti, O ddyd, pwy bynnag wyt yn barnu: canys yn yr hyn yr wyt yn barnu arall, yr wyt y

dy gonderhno dy hun: canys ti yr hwn wyt yn barnu, wyt yn gwneuthur yr un pethau.

2 Eithr ni a wyddom fod harn Duw yn ol gwirionedd, yn erbyn y rhai a wnant gyfryw bethau.

3 Ac a wyt ti yn tybied hyn, O ddyn, yr hwn wyt yn barnu y rhai sydd yn gwneuthur y cyfryw bethau, a thithau yn gwneuthur yr un pethau, y dtengi di rhag barn Duw?

4 Neu a wyt ti yn dystyru golud ei ddaioni ef, a'i ddfoddefgarwch, a'i ymaros, heb wybod fod daloni Duw yn dy dywys di i edifeirwch?

5 Eithr yn ol dy galedrwydd, a'th galon ddfedifeiriol, wyt yn trysori i ti dy hun ddfigofaint erbyn dydd y digofaint, a datguddiad cyflawn farn Duw,

6 Yr hwn a dal i bob un yn ol ei weithred-
oedd:

7 Sef i'r rhai trwy barhau yn gwneuthur da, a cheisiant ogoniant, ac anrhydedd, ac anllygredigaeth; bywyd tragywyddol:

8 Eithr i'r rhai sydd gynhenus, ac anufudd i'r gwirionedd, eithr yn ufudd i anghyfiawnder; y bydd llied, a digofaint:

9 Tralod ac ing ar bob enaid dyn sydd yn gwneuthur drwg; yr Iuddew yn gyntaf, a'r Groegwr hefyd:

10 Eithr gogoniant, ac anrhydedd, a thangnefedd, i bob un sydd yn gwneuthur daioni; i'r Iuddew yn gyntaf, ac i'r Groegwr hefyd.

11 Canys nid oes derbyn wyneb ger bron Duw.

12 Oblegid cynnifer ag a bechasant yn dddideddf, a gyfngollir hefyd yn dddideddf; a chynnifer ag a bechasant yn y ddeddf, a fernir wrth y ddeddf,

13 (Canys nid gwrandawr y ddeddf sydd gyflawn ger bron Duw, ond gwneuthurwr y ddeddf a gyflawnheir.

14 Canys pan yw y Cenhedloedd y rhai nid yw y ddeddf ganddynt, wrth naturiaeth yn gwneuthur y pethau sydd yn y ddeddf, y rhai hyn heb fod y ddeddf ganddynt, ydynt ddeddf iddynt eu hunain:

15 Y rhai sydd yn dangos gweithred y ddeddf yn ysgrifenedig yn eu calonnau a'u cydwybod yn cyd-dystiolaethu, a'u meddyliau yn cyhuddo eu gilydd, neu yn esgusodi)

16 Yn y dydd y barno Duw ddirgelocedd dynion, yn ol fy efengyl i, trwy Iesu Crist.

17 Wele, Iuddew y'th elwir di, ac yr wyt yn gorphwys yn y ddeddf, ac yn gorfoleddu yn Nuw:

18 Ac yn gwybod ei ewyllys ef, ac yn darbod pethau rhagorol, gan fod wedi dy addysgu o'r ddeddf;

19 Ac yr wyt yn coelio dy fod yn dywysog i'r deillion, yn llewyrch i'r rhai sydd mewn tywyllwch:

20 Yn athraw i'r anghall, yn ddysgawdr i'r rhai bach, a chennynt ffurf y gwybodaeth, a'r gwirionedd yn y ddeddf.

21 Tydi, gan hynny, yr hwn wyt yn addysgu arall, on'th ddygi dy hun? yr hwn wyt yn pregethu, Na ladratter, a ledretti di?

22 Yr hwn wyt yn dywedyd, Na odineber, a odinebi di? yr hwn wyt yn ffeiddio delwau, a ysmegr-yspelli di?

23 Yr hwn wyt yn gorfoleddu yn y ddeddf, trwy dorri y ddeddf a ddiarnhydeddi di Dduw?

24 Canys enw Duw, o'ch plegid chwi, a geblir yn mhlith y Cenhedloedd; megis y mae yn ysgrifenedig.

25 Canys enwaediad yn wir a wna les, os cedwi y ddeddf: eithr os trosseddwr y ddeddf ydwyf, seth dy enwaediad yn ddenwaediad.

26 Os y dienwaediad gan hyuny a geidw

gyflawnderau y ddeddf, onl chyfrifir ei ddenwaediad ef yn enwaediad?

27 Ac oni bydd i'r dienwaediad yr hwn sydd o naturiaeth (os ceidw y ddeddf) dy farnu di, yr hwn wrth y llythren a'r enwaediad wyt yn trossedu y ddeddf?

28 Canys nid yr hwn sydd yn yr amlwg sydd Iuddew; ac nid enwaediad yw yr hwn sydd yn yr amlwg yn y cnawd:

29 Eithr yr hwn sydd yn y dirgel sydd Iuddew; ac enwaediad y galon sydd yn yr yspryd, nid yn y llythren; yr hwn y mae ei glod nid o ddyinion, ond o Dduw.

PENNOD III.

1 Rhagor-fraint yr Iuddewon; 3 yr hwn ni chollasant: 9 er hynny y mae y ddeddf yn eu barnu hwythau hefyd yn euog o bechod: 20 gan hynny ni chyflawnheir un cnawd trwy y ddeddf; 28 eithr pawb, heb wahaniaeth, trwy ffydd yn unig: 31 ac etto ni dddidymogyd y ddeddf.

PA ragoriaeth gan hynny sydd i'r Iuddew? neu pa fudd sydd o'r enwaediad?

2 Llauer yn mhob rhyw fodd: yn gyntaf, o herwydd darfod ymddiried iddynt hwy am ymadroddion Duw.

3 Oblegid beth os anghredodd rhai? a wna eu hanghrediniaeth hwy ffydd Duw yn ofer?

4 Na atto Duw: eithr bydded Duw yn eirwir, a phob dyn yn gelwyddog; megis yr ysgrifenwyd, Fel y'th gyflawnhauer yn dy eiriau, ac y gorfyddech pan y'n'r farn.

5 Eithr os yw ein hanghyflawnder ni yn cannol cyflawnder Duw, pa beth a ddywedwn? Ai anghyflawn yw Duw, yr hwn sydd yn dwyn arnom ddfigofaint? (yn ol dyn yr wyf yn dywedyd)

6 Na atto Duw: canys wrth hynny pa fodd y barna Duw y byd?

7 Canys os bu gwirionedd Duw trwy fy nghelwydd i yn helaethach i'w ogouiant ef, paham y'n bernir innau etto megis pechador?

8 Ac nid (megis y'n ceblir, ac megis y dywed rhai ein bod yn dywedyd) Gwnawn ddrwg, fel y del daioni? y rhai y mae eu damnedigaeth yn gyflawn.

9 Beth gan hynny? a ydym ni yn fwy rhagorol? Nac ydym ddim: canys ni a brofasom o'r blaen fod pawb, yr Iuddewon a'r Groegwr, dan bechod;

10 Megis y mae yn ysgrifenedig, Nid oes neb cyflawn, nac oes un:

11 Nid oes neb yn deall; nid oes neb yn ceisio Duw.

12 Gwyrasant oll, aethant i gyd yn anfuddiol: nid oes un yn gwneuthur daioni, nac oes un:

13 Bedd agored yw eu ceg; a'u tafodau y gwnaethant ddechell; gwenwyn aspiaid sydd dan eu gwefusau:

14 Y rhai y mae eu genau yn llawn meiddith a chwerwedd.

15 Buan yw eu traed i dywallt gwaed.

16 Distryw ac afiwydd sydd yn eu ffyrdd:

17 A ffurdd tangnefedd nid adnabunt.

18 Nid oes ofn Duw ger bron eu llygaid.

19 Ni a wyddom hefyd am ba bethau bynnag y mae y ddeddf yn ei ddywedyd, mai wrth y rhai sydd dan y ddeddf y mae hi yn ei ddywedyd: fel y cauer pob genau, ac y byddo yr holl fyd dan farn Duw.

20 Am hynny trwy weithredocedd y ddeddf ni chyflawnheir un cnawd yn ei olwg ef; canys trwy y ddeddf y mae adnabod pechod.

21 Ac yr awrhon yr eglurwyd cyflawnder Duw heb y ddeddf, wrth gael tystiolaeth gan y ddeddf a'r prophwydi;

22 Sef cyflawnder Duw, yr hon sydd trwy ffydd Iesu Grist i bawb, ac ar bawb a grediant: canys nid oes gwahaniaeth.

23 Oblegid pawb a bechasant, ac ydynt yn ol am ogoniant Duw;

24 A hwy wedi eu cyflawnhau yn rhad trwy ei ras ef, trwy y pryndedigaeth sydd yng Nghrist Iesu:

25 Yr hwn a osododd Duw yn lawn, trwy ffydd yn ei waed ef, i ddangos ei gyflawnder ef, trwy faddauant y pechodau a wnaethid o'r blaen, trwy ddioddefgarwch Duw;

26 I ddangos ei gyflawnder ef y pryd hwn; fel y byddai efe yn gyflawn, ac yn cyflawnhau y neb sydd o ffydd Iesu.

27 Pa le gan hynny y mae gorfoledd? Efe a gauwyd allan. Trwy ba ddeddf? ai deddf gweithredoedd? Nag é; eithr trwy ddeddf ffydd.

28 Yr ydym ni gan hynny yn cyfrif mai trwy ffydd y cyflawnhau dyn, heb weithredoedd y ddeddf.

29 Ai i'r luddewon y mae efe yn Dduw yn unig? onid yw i'r Cenhedloedd hefyd? Yn wir y mae efe i'r Cenhedloedd hefyd:

30 Gan mai un Duw sydd, yr hwn a gyflawnhau yr enwaediad wrth ffydd, a'r ddenwaediad trwy ffydd.

31 Wrth hynny, a ydym ni yn gwneuthur y ddeddf yn ddirym trwy ffydd? Na atto Duw: eithr yr ydym yn cadarnhau y ddeddf.

PENNOD IV.

1 Ffydd Abraham a gyfrifwyd iddo yn gyflawnder, 10 cyn enwaedu arno. 13 Trwy ffydd yn unig y derbyniodd efe d'i had yr addeuid.

16 Abraham yw tad pawb a'r sydd yn credu.

24 Ein ffydd ninnau hafyd a gyfrifir i ni yn gyflawnder.

PA beth gan hynny a ddywedwn ni ddarvoud i Abraham ein tad ni ei gael, yn ol y cnawd?

2 Canys os Abraham a gyflawnhauwyd trwy weithredoedd, y mae iddo orfoledd; eithr nid ger bron Duw.

3 Canys pa beth a ddywed yr ysgrythyr? Credodd Abraham i Dduw; a chyfrifwyd iddo yn gyflawnder.

4 Eithr i'r neb sydd yn gweithio, ni chyfrifir y gwobr o ras, ond o ddylet.

5 Eithr i'r neb nid yw yn gweithio, ond yn credu yn yr hwn sydd yn cyflawnhau yr annuwiol, ei ffydd efa gyfrifir yn gyflawnder.

6 Megis y mae Dafydd hefyd yn datgan dedwyddwch y dyn y mae Duw yn cyfrif cyflawnder iddo heb weithredoedd, gan ddyweddyd.

7 Dedwydd yw y rhai y maddeuwyd eu hanwireddau, a'r rhai y cuddiwyd eu pechodau.

8 Dedwydd yw y gwr nid yw yr Arglywyd yn cyfrif pechod iddo.

9 A ddaeth y dedwyddwch hwn gan hynny ar yr enwaediad yn unig, ynte ar y ddenwaediad hefyd? Canys yr ydym ni dyweddyd ddarvoud cyfrif ffydd i Abraham yn gyflawnder.

10 Pa fodd gan hynny y cyfrifwyd hi? ai pan oedd yn yr enwaediad, ynte yn y ddenwaediad? Nid yn yr enwaediad, ond yn y ddenwaediad.

11 Ac efa a gymmerth arwydd yr enwaediad, yn insel cyflawnder y ffydd, yr hon oedd ganddo yn y ddenwaediad: fel y byddai efe yn dad pawb a gredent yn y ddenwaediad; fel y cyfrifid cyflawnder iddynt hwythau hefyd:

12 Ac yn dad yr enwaediad, nid i'r rhai o'r

enwaediad yn unig, ond i'r sawl hefyd a gerddant lwybrau ffydd Abraham ein tad ni, yr hon oedd ganddo yn y ddenwaediad.

13 Canys nid trwy y ddeddf y daeth yr addeuid i Abraham, neu i'w had, y byddai efe yn etifedd y byd; eithr trwy gyflawnder ffydd.

14 Canys os y rhai sydd o'r ddeddf yw yr etifeddiion, gwnaed ffydd yn ofer, a'r addeuid yn ddirym.

15 Oblegid y mae y ddeddf yn peri digofaint; canys lle nid oes deddf, nid oes gamwedd.

16 Am hynny o ffydd y mae, fel y byddai yn ol gras: fel y byddai yr addeuid yn sier i'r holl had; nid yn unig i'r hwn sydd o'r ddeddf, ond hefyd i'r hwn sydd o ffydd Abraham, yr hwn yw ein tad ni oll.

17 (Megis y mae yn ysgrifenedig, Mi a' th wnaethuon yn dad llawer o genhedloedd) ger bron y neb y credodd efa iddo, sef Duw, yr hwn sydd yn bywhau y meirw, ac sydd yn galw y pethau nid ydynt, fel pe byddent:

18 Yr hwn yn erbyn gobaith a gredodd dan obaith, fel y byddai efa yn dad cenhedloedd lawer; yn ol yr hyn a ddywedais, Felly y bydd dy had di.

19 Ac efa yn ddeigwan o ffydd, nid ystyriodd ei gorph ei hun, yr hwn oedd yr awrhon wedi marweiddio, ac efa ynghylch can mlwydd oed, na marweidd-dra brw Sara.

20 Ac nid amhieuodd efa addeuid Duw trwy anghrediniaeth; eithr efa a nerthwyd yn y ffydd, gan roddi gogoniant i Dduw:

21 Ac yn gwbl sier ganddo, am yr hyn a addawais efa, ei fod ef yn abl i'w wneuthur hefyd.

22 Ac am hynny y cyfrifwyd iddo yn gyflawnder.

23 Eithr nid ysgnfenwyd hynny er ei fwyn ef yn unig, ddariod ei gyfrif iddo;

24 Ond o'r ein mwyn ninnau hefyd, i'r rhai y cyfrifir, y rhai ydym yn credu yn yr hwn a gyfododd Iesu ein Harglywyd ni o feirw:

25 Yr hwn a draddodwyd dros ein pechodau ni, ac a gyfodwyd i'n cyflawnhau ni.

PENNOD V.

1 Wedi ein cyflawnhau trwy ffydd, y mae i ni dangnosedd rhyngom a Duw, 2 a lawenydd yn ein gobaith: 8 gan ein cymmedi trwy ei waed ef, a nynt yn eymion iddo, 10 y cawon yn hytrach fod yn gadwedig wedi ein cymmodi. 12 Megis y daeth pechod a marwolaeth trwy Adda, 17 felly yn hytrach y daw cyflawnder a bynyd trwy Iesu Grist. 20 Lle yr amhodd pechod, y rhoiwr-amhodd gras.

AM hynny, gan ein bod wedi ein cyflawnhau trwy ffydd, y mae gennym heddwch tu ag at Dduw, trwy ein Harglywyd Iesu Grist.

2 Trwy yr hwn hefyd y cawsom ddyfodfa trwy ffydd i'r gras hwn, yn yr hwn yr ydym yn sefyll, ac yn gorfoleddu dan obaith gogoniant Duw.

3 Ac nid felly yn unig, eithr yr ydym yn gorfoleddu mewn gorthrymderau; gan wybod fod gorthrymder yn peri dioddefgarwch;

4 A dioddefgarwch, brofiad, a phrofiad, obaith:

5 A gobaith ni chywilyddia, am fod cariad Duw wedi ei dywallt yn ein calonnau ni, trwy yr Yspryd Glân yr hwn a roddwyd i ni.

6 Canys Crist, pan oeddyn ni etto yn weiniaid, mewn pryd a fu farw dros yr annuwiol.

7 Oblegid braidd y bydd neb farw dros un cyflawn: oblegid dros y da yagatfydd se feiddiai un farw hefyd.

8 Eithr y mae Duw yn canmol ei garad tu

ag attom; oblegid, a nyml etto yn bechaduriaid, i Grist farw trosom ni.

9 Mwy ynte o lawer, a nyml yn awr wedi ein cyflawnhau trwy ei waed ef, y'n hachubir rhag digofaint trwyddo ef.

10 Canys os pan oeddwn yn eilynion, y'n heddychwyd & Duw trwy farwolaeth ei Fab ef; mwy o lawer wedi ein heddychiu, y'n hachubir trwy ei fywyd ef.

11 Ac nid hynny yn unig, eithr gorfoleddu yr ydym hefyd yn Nuw trwy ein Harglwydd Iesu Grist, trwy yr hwn yr awrbon y derbyniasom y cymmod.

12 Am hynny, megis trwy un dyn y daeth pechod i'r byd, a marwolaeth trwy bechod; ac felly yr aeth marwolaeth ar bob dyn, yn gymmaint a phechu o hawb.

13 Canys hyd y ddeddf yr oedd pechod yn y byd; eithr ni chyfrifir pechod pryd nad oes deddf.

14 Eithr teyrnasodd marwolaeth o Adda hyd Moses, i.e. arnynt hwy y rhai ni pheasant yn ol cyffelybiaeth camwedd Adda, yr hwn yw ffurf yr un oedd ar ddyfod.

15 Eithr nid megis y camwedd, felly y mae y dawn hefyd. Canys os trwy gamwedd un y bu feirw llawer; mwy o lawer yr amlhâodd gras Duw, a'r dawn trwy ras yr un dyn Iesu Grist, i laweroedd.

16 Ac nid megis y bu trwy un a bechodd, y mae y dawn; canys y farn a ddaeth o un camwedd i gondemniad; eithr y dawn sydd o gamweddau lawer i gyflawnhâd.

17 Canys os trwy gamwedd un y teyrnasodd marwolaeth trwy un; mwy o lawer y caiff y rhai sydd yn derbyn lloesogwrwyd o ras, ac o ddawn cyflawnder, deyrnasu mewn bywyd trwy un, Iesu Grist.

18 Felly gan hynny, megis trwy gamwedd un y daeth barn ar bob dyn i gondemniad; felly hefyd trwy gyflawnder un y daeth y dawn ar bob dyn i gyflawnhâd bywyd.

19 Oblegid megis trwy anufudd-dod un dyn y gwnaethpwyd llawer yn bechaduriaid; felly trwy ufudd-dod un y gwneir llawer yn gyflawn.

20 Eithr y ddeddf a ddaeth i mewn fel yr amlhâd y camwedd; eithr lle yr amlhâdod y pechod, y rhagor-amlhâdod gras:

21 Fel megis y teyrnasodd pechod i farwolaeth, felly hefyd y teyrnasai gras trwy gyflawnder, i fywyd tragrwyddol, trwy Iesu Grist ein Harglwydd.

PENNOD VI.

1 Na dylem ni fyw mewn pechod, 2 a ninnau wedi marw iddo; 3 megis y mae ein bedydd ni yn dangos. 12 Na theyrnasod pechod mwyach, 18 gan ddarfod i ni ymrô i wasanaeth cyflawnder; 23 ac o herwydd nad cyflog pechod yw marwolaeth.

BETH wrth hynny a ddywedwn ni? a drigwn ni yn wastad mewn pechod, fel yr amlhâd gras?

2 Na atto Duw. A ninnau wedi meirw i bechod, pa wedd y byddwn byw etto ynddo ef?

3 Oni wyddoch chiwi, am gynnifer o honom ag a feddydiwyd i Grist Iesu, ein bedyddio ni i'w farwolaeth ef?

4 Claddwyd ni gan hynny gyd âg ef trwy fedydd i farwolaeth; fel megis ag y cyfodwyd Crist o feirw trwy ogoniant y Tad, felly y rhodiom ninnau hefyd mewn newydd-deb buchedd.

5 Canys os gwnaed ni yn gyd-blanhigion i gyffelybiaeth ei farwolaeth ef, felly y byddwn i gyffelybiaeth ei adgyfodiad ef:

6 Gan wybod hyn, ddarfod crocs-hoello ein hen ddyd ni gyd âg ef, er mwyn dirymmu corph pechod, fel rhag llaw na wasanaethom bechod.

7 Canys y mae yr hwn a fu farw, wedi ei ryddhau oddi wrth bechod.

8 Ac os buom feirw gyd â Christ, yr ydym ni yn credu y byddwn byw hefyd gyd âg ef:

9 Gan wybod nad yw Crist, yr hwn a gyfodwyd oddi wrth y meirw, yn marw mwyach; nad arglwyddiaetha marwolaeth arno mwyach.

10 Canys fel y bu efe farw, efe a fu farw unwaith i bechod: ac fel y mae yn byw, byw y mae i Dduw.

11 Felly chwithau hefyd, cyfrifwch eich hunain yn feirw i bechod; eithr yn fyw i Dduw, yng Nghrist Iesu ein Harglwydd.

12 Na theyrnasod pechod gan hynny yn eich corph marwol, i ufuddhau o honoch iâdo yn ei chwantau.

13 Ac na roddwch eich aelodau yn arfau anghyflawnder i bechod; eithr rhoddwch eich hunain i Dduw, megis rhai o feirw yn fyw; a'ch aelodau yn arfau cyflawnder i Dduw.

14 Canys nid arglwyddiaetha pechod arnoch chiwi: oblegid nid ydych chiwi dan y ddeddf, eithr dan ras.

15 Beth wrth hynny? a bechwn ni o herwydd nad ydym dan y ddeddf, eithr dan ras? Na atto Duw.

16 Oni wyddoch chiwi, mael i bwy bynnag yr ydych yn eich rhoddi eich hunain yn weision i ufuddhau iddo, eich bod yn weision i'r hwn yr ydych yn ufuddhau iddo; pa un bynnag ai i bechod i farwolaeth, ynte i ufudd-dod i gyflawnder?

17 Ond i Dduw y bo y dŵlech, eich bod chiwi ongi yn weision i bechod; eithr ufuddhau o honoch o'r galon i'r ffurf o athrawlaeth a draddodwyd i chiwi.

18 Ac wedi eich rhyddhau oddi wrth bechod, fe a'ch gwnaethpwyd yn weision i gyflawnder.

19 Yn ol dull dynol yr ydwyf yn dywedyd, oblegid gwentid eich cnawd chiwi. Canys megis ag y rhoddasoch eich aelodau yn weision i aendid ac anwireid, i anwireid; felly yr awrbon rhoddwch eich aelodau yn weision i gyflawnder, i sauteiddrwydd.

20 Canys pan oeddych yn weision pechod, rhyddion oedych oddi wrth gyflawnder.

21 Pa ffirwyth gan hynny oedd i chiwi y pryd hwnnw o'r pethau y mae arnoch yr awrbon gywilydd o'u plegid? canys diwedd y pethau hynny yw marwolaeth.

22 Ac yr awrbon, wedi eich rhyddhau oddi wrth bechod, a'ch gwneuthur yn weision i Dduw, y mae i chiwi eich ffirwyth yn sancteiddrwydd, a'r diwedd yn fywyd tragrwyddol.

23 Canys cyflog pechod yw marwolaeth: eithr dawn Duw yw bywyd tragrwyddol, trwy Iesu Grist ein Harglwydd.

PENNOD VII.

1 Nad oes un ddeddf yn arglwyddiaethu ar ddyd, ond tra fyddo byw: 4 ond ein bod ni wodi meirw i'r ddeddf. 7 Etto nad yw y ddeddf bechod: 12 eithr sanctiaid, a chyflawn, a da; 16 fel yr ydwyf fi yn cydnabod, ac yn ddarrog gennyf nas gallef ei chadw.

ONI wyddoch chiwi, frodyr (canys wrth y rhai sydd yn gwybod y ddeddf yr wyf yn dywedyd) fod y ddeddf yn arglwyddiaethu ar ddyd, tra fyddo efe byw?

2 Canys y wraig y mae iddi wr. sydd yn rhwym wrth y ddeddf i'r gwr, tra fyddo efe

byw: ond o bydd marw y gwr, hi a ryddhâwydd oddi wrth ddeddf y gwr.

3 Ac felly, os a'r gwr yn fyw, y bydd hi yn eiddo gwr arall, hi a elwir yn odinebus: eithr os marw fydd ei gwr hi, y mae hi yn rhydd oddi wrth y ddeddf; fel nad yw hi odinebus, er bod yn eiddo gwr arall.

4 Ac felly chwithau, fy mrodyr, ydych wedi meirw i'r ddeddf trwy gorph Crist; fel y byddech eiddo un arall, *sef* eiddo yr hwn a gyfodwyd o feirw, fel y dygem ffrwyth i Dduw.

5 Canys pan oeddyd yn y cnawd, gwyniau pechodau, y rhai oedd trwy y ddeddf, oedd yn gweithio yn ein haelodau ni, i ddwyn ffrwyth i farwolaeth.

6 Eithr yn awr y rhyddhâwyd ni oddi wrth y ddeddf, wedi ein meirw i'r peth y'n hattelid; fel y gwasanaethem mewn newydd-deb yspryd, ac nid yn hender y llythren.

7 Beth wrth hynny a ddywedwn ni? Ai pechod yw y ddeddf? Na atto Duw. Eithr nid adnabwn i bechod, ond wrth y ddeddf: canys nid adnabwswn i drachwant, oni bai ddywedyd o'r ddeddf, Na thrachwanta.

8 Eithr pechod, wedi cymmeryd achlysur trwy y gorchymyn, a weithiodd ynof fi bob trachwant.

9 Canys heb y ddeddf marw oedd pechod. Eithr yr oeddwn i gynt yn fyw heb y ddeddf: ond pan ddaeth y gorchymyn, yr adfywiodd pechod, a minnau a fûm farw.

10 A'r gorchymyn yr hwn ydoedd i fywyd, hwnnw a gaed i mi i farwolaeth.

11 Canys pechod, wedi cymmeryd achlysur trwy y gorchymyn, a'm twyllodd i; a thrwy hwnnw a'm lladdodd.

12 Felly yn wir y mae y ddeddf yn sanctaidd; a'r gorchymyn yn sanctaidd, ac yn gyflawn, ac yn dda.

13 Gan hynny a wnaethpwyd y peth oedd dda, yn farwolaeth i mi? Na atto Duw. Eithr pechod, fel yr ymddangosai yn bechod, gan weithio marwolaeth ynof fi, trwy yr hyn sydd dda; fel y byddai pechod trwy y gorchymyn yn dra phechadurus.

14 Canys ni a wyddom fod y ddeddf yn ysprydol: eithr myfi sydd gawdol, wedi fy ngwerthu dan bechod.

15 Canys yr hyn yr wyf yn ei wneuthur, nid yw foddlaun gennyf: canys nid y peth yr wyf yn ei ewyllysio, hynny yr wyf yn ei wneuthur; eithr y peth sydd gas gennyf, hyn yr ydwyf yn ei wneuthur.

16 Ac os y peth nid wyf yn ei ewyllysio, hynny yr wyf yn ei wneuthur, yr wyf fi yn cyd-synio a'r ddeddf mai da ydyw.

17 Felly yr awrhon nid myfi sydd mwy yn gwneuthur hynny, eithr y pechod yr hwn sydd yn trigo ynof fi.

18 Canys mi a wn nad oes ynof fi (hynny yn fy nghnawd i) ddim da yn trigo: oblegid yr ewyllysio sydd barod gennyf; eithr cwblhau yr hyn sydd dda, nid wyf yn medru arno.

19 Canys nid wyf yn gwneuthur y peth da yr wyf yn ei ewyllysio; ond y drwg yr hwn nid wyf yn ei ewyllysio, hynny yr wyf yn ei wneuthur.

20 Ac os ydwyf fi yn gwneuthur y peth nid wyf yn ei ewyllysio, nid myfi mwyach sydd yn ei wneuthur, ond y pechod sydd yn trigo ynof fi.

21 Yr ydwyf fi gan hynny yn cael deddf, a ni yn ewyllysio gwneuthur da, fod drwg yn bretnnol gyd â mi.

22 Canys ymhwyfrydu yr wyf yng nghyfraith Duw, yn ol y dyn oddi mewn:

23 Eithr yr wyf yn gweled deddf arall yn fy aelodau, yn gwrthryddi yn erbyn deddf fy meddwl, ac yn fy nghaethiwo i ddeddf pechod, yr hon sydd yn fy aelodau.

24 Ys truan o ddyd wyf fi! pwy a'm gwared i oddi wrth gorph y farwolaeth hon?

25 Yr wyf fi yn ddiolch i Dduw, trwy Iesu Grist ein Harglwydd. Felly gan hynny, yr wyf fi fy hun a'r meddwl yn gwasanaethu cyfraith Duw; ond a'r cnawd, cyfraith pechod.

PENNOD VIII.

1 *Bod y rhai sydd yng Nghrist, ac yn byro yn ol yr Yspryd, yn rhyddion oddi wrth ddamnedigaeth.* 5, 13 *Pa niweel sydd yn digwydd oddi wrth y cnawd;* 6, 14 *a pha les oddi wrth yr Yspryd,* 17 *ac o fod yn blentyn i Dduw:* 19 *yr hwn y mae pob peth yn hir-aeithu am ei ogoneddus ymwaered:* 29 *yr hwn a rag-ordeniwyd gan Dduw.* 38 *Na all dim ein gwahanu ni oddi wrth ei gariad ef.*

NID oes gan hynny yn awr ddim damned-igaeth i'r rhai sydd yng Nghrist Iesu, y rhai sydd yn rhodio nid yn ol y cnawd, eithr yn ol yr Yspryd.

2 Canys deaddf Yspryd y bywyd yng Nghrist Iesu a'm rhyddfaodd i oddi wrth ddeddf pechod a marwolaeth.

3 Canys yr hyn ni allai y ddeddf, o herwydd ei bod yn wan trwy y cnawd, Duw a ddanfododd ei Fab ei hun y nghyflwybiaeth cnawd pechadurus, ac am bechod a gondemniodd bechod yn y cnawd:

4 Fel y cyflawnid cyflawnder y ddeddf ynom ni, y rhai ydym yn rhodio, nid yn ol y cnawd, eithr yn ol yr Yspryd.

5 Canys y rhai sydd yn ol y cnawd, am bethau y cnawd y maent yn syniau: eithr y rhai sydd yn ol yr Yspryd, am bethau yr Yspryd:

6 Canys syniad y cnawd, marwolaeth yw; a syniad yr yspryd, bywyd a thangnefedd yw:

7 Oblegid syniad y cnawd sydd elyniaeth yn erbyn Duw: canys nid yw ddarostyngedig i ddeddf Duw; oblegid nis gall chwaith.

8 A'r rhai sydd yn y cnawd, ni allant ryngu bodd Duw.

9 Eithr chwychedi nid ydych yn y cnawd, ond yn yr Yspryd, od yw Yspryd Duw yn trigo ynoch. Ac od oes neb heb Yspryd Crist ganddo, nid yw hwnnw yn eiddo ef.

10 Ac os yw Crist pechod, y mae y corph yn farw, o herwydd pechod; eithr yr Yspryd yn fywyd, o herwydd cyflawnder.

11 Ac os Yspryd yr hwn a gyfododd Iesu o feirw, sydd yn trigo ynoch; yr hwn a gyfododd Crist o feirw, a fywiocâ hefyd eich cyrph marwol chwî, trwy ei Yspryd yr hwn sydd yn trigo ynoch.

12 Am hynny, frodyr, dyledwyr ydym, nid i'r cnawd, i fyw yn ol y cnawd.

13 Canys os byw yr ydych yn ol y cnawd, meirw fyddwch, eithr os ydych yn marw-eiddio gwneuthroedid y corph trwy yr Yspryd, byw fyddwch.

14 Canys y sawl a arweinir gan Yspryd Duw; y rhai hyn sydd blant i Dduw.

15 Canys ni dderbynasoch yspryd caethiwed drachefu i berf ofn; eithr derbynasoch Yspryd mabwysiad, trwy yr hwn yr ydym yn llefain, Abba, Dad.

16 Y mae yr Yspryd hwn yn cyd-dystiolaethu a'n hyspryd ni, ein bod ni yn blant i Dduw.

17 Ac os plant, etifeddon hefyd; *sef* etifeddon i Dduw, a cnyd-etifeddon a Christ: os

ydym yn cyd-ddioddef gyd dg ef, fel y'n cyd-ogonedder hefyd.

18 Oblegid yr ydwyf yn cyfrif, nad yw ddi-oddefiadau yr amser presennol hwn, yn haeddu os cyffelybu i'r gogoniant a ddatgudd-ir i ni.

19 Canys awydd-fryd y creadur sydd yn disgwyl am ddatguddiad meithlon Duw.

20 Canys y creadur sydd wedi ei ddarostwng i oferedd; nid o'i fodd, eithr oblegid yr hwn a'i darostyngodd:

21 Dan obaith y rhyddheir y creadur yntau hefyd, o gaethiwd llygredigaeth, i ryddid gogoniant plant Duw.

22 Canys ni a wyddom fod pob creadur yn cyd-ocheneidio, ac yn cyd-ofdio hyd y pryd hwn.

23 Ac nid yn unig y creadur, ond ninnau hefyd y rhai sydd gennyf flaeu-firwyth yr Yspryd; yr ydym ninnau ein hunain hefyd yn ocheneidio ynom ein hunain, gan ddisgwyl y mabwysiad, sef prynedigaeth ein corph.

24 Canys trwy obaith y'n hiachawyd. Eithr y gobaith a welir, nid yw obaith: oblegid y peth y mae un yn ei weled, i ba beth y mae etto yn ei oebethio?

25 Ond os ydym ni yn gobeithio yr hyn nid f'm yn ei weled, yr ydym trwy amynedd yn disgwyl am dano.

26 A'r un ffundd y mae yr Yspryd hefyd yn cynnorthwyo ein gwendid ni. Canys ni wyddom ni beth a weddiom, megis y dylem: eithr y mae yr Yspryd ei hun yn erfyn trosom ni dg ocheneidiau annhraethadwy.

27 A'r hwn sydd yn chwilio y calannau, a w'yr beth yw meddwl yr Yspryd; canys y mae efe yn ol ewyllys Duw yn erfyn dros y saint.

28 Ac ni a wyddom fod pob peth yn cyd-weithio er daioni i'r rhai sydd yn caru Duw; sef i'r rhai sydd wedi eu galw yn ol ei arfaeth ef.

29 Oblegid y rhai a rag-wybu, a ragluniodd efe hefyd i fod yn un ffurf a delw ei Fab ef; fel y byddai efe yn gyntaf-anedig ym mhilith brodyr lawer.

30 A'r rhai a ragluniodd efe, y rhai hynny hefyd a alwodd efe; a'r rhai a alwodd efe, y rhai hynny hefyd a gyflawnhodd efe; a'r rhai a gyflawnhodd efe, y rhai hynny hefyd a ogoneddodd efe.

31 Beth gan hynny a ddywedwn ni wrth y pethau hyn? Os yw Duw trosom, pwy a all fod i'n herbyn?

32 Yr hwn nid arbedodd ei brfod Fab, ond a'i traddododd ef trosom ni oll; pa wedd gyd dg ef hefyd na ddyry efe i ni bob peth?

33 Pwy a rydd ddim yn erbyn etholedigion Duw? Duw yw yr hwn sydd yn cyflawnhau:

34 Pwy yw yr hwn sydd yn damnio? Crist yw yr hwn a fu farw, fe, yn hytrach, yr hwn a gyfodwyd hefyd; yr hwn hefyd sydd ar ddeulaud Duw, yr hwn hefyd sydd yn erfyn trosom ni.

35 Pwy a'n gwahana ni oddi wrth gariad Crist? ai gorthrymder, neu ing, neu ymlid, neu newyn, neu noethni, neu enbydrwydd, neu gleddyf?

36 (Megis y mae yn ysgrifenedig, Er dy fwyn di yr ydys yn ein lladd ni ar hyd y dydd; cyfrifwyd ni fel defaid i'r lladdfa)

37 Eithr yn y pethau hyn oll yr ydym ni yn fwy na choncwerwr, trwy yr hwn a'n carodd ni.

38 Canys y mae yn ddiogel gennyf, na all nac angau, nac einioes, nac angelion, na thwyysogaethau, na meddiannau, na phethau presennol, na phethau i ddyfod,

39 Nac uchder, na dyfnedd, nac un creadur arall, ein gwahanu ni oddi wrth gariad Duw, yr hwn sydd yng Nghrist Iesu ein Harglwydd.

PENNOD IX.

1 Paul yn ddrwg garado dros yr Iuddewon. 7 Nad oddi holl had Abraham yn blant yr addeuid. 18 Bod Duw yn trugarhau wrth y neb y mynno. 21 Y gall y crochenydd wneuthur d'i bridd y peth a fyfno. 25 Dafod rhagfynegi galuedigaeth y Cenhedloedd, a gwrtholad i'r Iuddewon. 32 Yr achos paham y crossawodd cyn lleied o'r Iuddewon gyflawnder ffydd.

Y GWIBIONEDD yr wyf fi yn ei ddywedyd yng Nghrist, nid wyf yn dywedyd celwydd, a'm cydwybod hefyd yn cyd-dystiolaethu a mi yn yr Yspryd Gŵan, 2 Fod i mi dristyd mawr, a gofid dibaid i'm calon.

3 Canys mi a ddymunw fy mod fy hun yn anathema oddi wrth Crist, dros fy mrodyr, sef fy nghenedl yn ol y cnawd:

4 Y rhai sydd Israeliaid; eicid y rhai yw mabwysiad, a'r gogoniant, a'r cyfammodau, a dodiad y ddeddf, a'r gwasanaeth, a'r addeuidlon:

5 Riddo y rhai yw y tadau; ac o'r rhai yr hanoedd Crist yn ol y cnawd, yr hwn sydd uwchlaw pawb, yn Dduw bendigedig yn oes oesoedd. Amen.

6 Eithr nid posibl yw myned gair Duw yn ddirym: canys nid Israel yw pawb a'r sydd o Israel.

7 Ac nid ydym, oblegid eu bod yn had Abraham, i gyd yn blant: eithr, Yn Isaac y gwelir i ti had.

8 Hynny ydyw, Nid plant y cnawd, y rhai hynny sydd blant i Dduw; eithr plant yr addeuid a gyfrifir yn had.

9 Canys gair yr addeuid yw hwn; Ar yr amser hwn y deufaf, a bydd mab i Sara.

10 Ac nid hyn yn unig; eithr Rebecca hefyd, wedi iddi feichiogi o un, sef o'n tad Isaac;

11 (Canys ym geni y plant etto, na gwneuthur o honynt dda na drwg, fel y byddai i'r arfaeth yn ol etholedigaeth Duw sefyll, nid o weithredoedd, eithr o'r hwn sydd yn galw)

12 Y dywedwyd wrthi, Yr hynaf a wasanaetha yr ieuangaf.

13 Megis yr ysgrifenydwyd, Jacob a gerals, eithr Esau a gaeais.

14 Beth gan hynny a ddywedwn ni? A oes anghyflawnder gyd a Duw? Na atto Duw.

15 Canys y mae yn dywedyd wrth Moses, Mi a drugarhaf wrth yr hwn y trugarhawyd, ac a dosturiaf wrth yr hwn y tosturiwyf.

16 Felly gan hynny nid o'r hwn sydd yn ewyllysio y mae, nac o'r hwn sydd yn rhedeg chwaith; ond o Dduw, yr hwn sydd yn trugarhau.

17 Canys y mae yr ysgrifthyrr yn awdwyd wrth Pharaoh, I hyn yma y th gyfodais di, fel y dangoswn fy ngallu ynot ti, ac fel y datgenid fy enw trwy yr holl ddaear.

18 Felly gan hynny y neb y mynno y mae efe yn trugarhau wrtho, a'r neb y mynno y mae efe yn ei galedu.

19 Ti a ddyweddi gan hynny wrthyf, Paham y mae efe etto yn beio? canys pwy a wrthwyneodd ei ewyllys ef?

20 Yn hytrach, O ddyw, pwy wyt ti yr hwn a ddadluei yn erbyn Duw? a ddywed y peth ffurfiedig wrth yr hwn a'i ffurfiodd, Paham ym gwnaethost fel hyn?

21 Ond oes awdurdod i'r crochenydd ar y priddigist, i wneuthur o'r un telwyn pridd un llestr i barch, ac arall i amnharch?

22 Beth os Duw, yn ewyllisio dangos ei ddigofaint, a pheri atnabod ei allu, a oddefodd trwy hir-ymaros lestri digofaint, wedi eu cymhwyso i gollledigaeth :

23 Hwys i beri gwybod golud ei ogoniant ar lestri trugaredd, y rhai a rag-barottodd efe i ogoniant?

24 Sef nynl y rhai a alwodd efe, nid o'r Iuddewon yn unig, eithr hefyd o'r Cenhedloedd.

25 Megis hefyd y mae efe yn dywedyd yn Hosea, Mi a alwaf yr hwn nid yw bobl i mi, yn bobl i mi; a'r hon nid yw anwyl, yn anwyl.

26 A bydd yn y fangre lle y dywedwyd wrthynt, Nid fy mhobl i'ych chwi; yno y gelwir hwy yn Feibion i'r Duw byw.

27 Hefyd y mae Esaias yn llefain am yr Israel, Cyd byddal nifer meibion Israel fel tywod y môr, gweddill a achubir.

28 Canys efe a orphen ac a gwttoega y gwaith newn cyflawnder: oblegid byr waith a wna yr Arglwydd ar y ddaear.

29 Ac megis y dywedodd Esaias yn y blaen, Oni buasai i Arglwydd y Sabbaoth adael i ni had, megis Sodoma y buasem, a gwnaethid ni yn gyfelyb i Gomorra.

30 Beth gan hynny a ddywedwn ni? Bod y Cenhedloedd, y rhai nid oeddylnt yn dilyn cyflawnder, wedi derbyn cyflawnder, sef y cyflawnder sydd o ffydd:

31 Ac Israel, yr hwn oedd yn dilyn deddf cyflawnder, ni chyrraeddodd ddeddf cyflawnder.

32 Paham? Am nad oeddylnt yn ei cheisto trwy ffydd, ond megis trwy weithredoedd y ddeddf: canys hwy a dramgwyddasant wrth y maen tramgwydd;

33 Megis y mae yn ysgrifenedig, Wele fi yn gosod yn Sion faen tramgwydd, a chruig rwystr: a phob un a greddo ynddo, ni chywilyddir.

PENNOD X.

5 Bod yr ysgrifthyri i'n yn dangos y rhagor sydd rhwng cyflawnder y gyfrwath a'r hwn sydd o ffydd; 11 ac na chywilyddir nob a greddo, pa un bynnag ar Iuddaeth at cemeddylnt ffydd; 18 ac y derbyn y Cenhedloedd y gair, ac y credant. 19 Nad oedd y pethau hyn anhybys i'r Iuddewon.

O PRODYR, gwir ewylls yr nghalon, a'm gweddi ar Dduw dros yr Israel, sydd er iachawd wriaeth.

2 Canys yr wyf fi yn dyst ldynt, fod gandylnt zél Duw, eithr nid ar ol gwybod-acth.

3 Canys hwynt-hwy, heb wybod cyflawnder Duw, ac yn ceisio gosod eu cyflawnder eu hunain, nid ymostyngasant i gyflawnder Duw.

4 Canys Crist yw diwedd y ddeddf, er cyflawnder i bob un a'r y sydd yn credu.

5 Canys y mae Moses yn ysgrifenu am y cyflawnder sydd o'r ddeddf, Mal y dyn a wnel y pethau hynny, a fydd byw trwyddylnt.

6 Eithr y mae y cyflawnder sydd o ffydd yn dywedyd fel hyn; Na ddywed yn dy galon, Fwy a esgyn i'r nef? (hynny yw, dwyn Crist i waered oddi uchod)

7 Neu, pwy a ddisgyn i'r dyfnder? (hynny yw, dwyn Crist drachefn i fynu oddi wrth y meirw)

8 Eithr pa beth y mae efe yn ei ddywedyd? Mae y gair yn agos atant, yn dy enau, ac yn dy galon: hwn yw gair y ffydd, yr hwn yr ydych chi yn ei bregeth;

9 Mai os cyffwrdd i'ch enau yr Arglwydd Iesu,

a chredu yn dy galon i Dduw ei gyfodi ef o feirw, cadwedig fyddi.

10 Canys a'r galon y credir i gyflawnder, ac a'r genau y cyffwrdd i iachawd wriaeth.

11 Oblegid y mae yr ysgrifthyri yn dywedyd, Pwy bynnag sydd yn credu ynddo ef, ni chywilyddir.

12 Canys nid oes gwahanlaeth rhwng Iuddew a Groegwr: oblegid yr un Arglwydd ar bawb, sydd oludog i bawb a'r sydd yn galw arno.

13 Canys pwy bynnag a alwo ar enw yr Arglwydd, cadwedig fydd.

14 Pa fodd gan hynny y galwant ar yr hwn ni chredasant ynddo? a pha fodd y credant yn yr hwn ni chlywsant am dano? a pha fodd y clywant, heb bregethwr?

15 A pha fodd y pregethant, onis danfonir hwynt? megis y mae yn ysgrifenedig, Mor byrdferth yw traed y rhai sydd yn efengylu tangnefedd, y rhai sydd yn efengylu pethau daionus!

16 Eithr nid uffuddhasant hwy oll i'r efengyl: canys y mae Esaias yn dywedyd, O Arglwydd, pwy a gredodd i'n hymadrodd ni?

17 Am hynny ffydd sydd trwy glywed, a chlywed trwy air Duw.

18 Eithr meddaf, Oni chlywsant hwy? Yn dda'u i'r holl ddaear yr aeth eu swn hwy, a'u geiriau hyd dderfynau y byd.

19 Eithr meddaf, Oni wybu Israel? Yn gyntaf, y mae Moses yn dywedyd, Mi a baraf i chwi wynfydu trwy rai nid yw genedl; trwy genedl anneallus y'ch digiaf chwi.

20 Eithr y mae Esaias yn ymhyfâu, ac yn dywedyd, Cafwyd fi gan y rhai nid oeddylnt yn fy nghaisio; a gwnaed fi yn eglur i'r rhai nid oeddylnt yn ymofyn am danaf.

21 Ac wrth yr Israel y mae yn dywedyd, Ar hyd y dydd yr estynais fy nwyllaw at bobl anuffudd ac yn gwrth-ddywedyd.

PENNOD XI.

1 Na ffortodd Duw ymaith holl Israel: 7 ond rhai a ddeuwylnt: er darfyd caletu y lleill, 16 y mae gobath y troir hwynt. 18 Na dilyai y Cenhedloedd orfoleddu eu herbyn hwy; 26 oblegid y mae gadeuod o'u hiachawd-wriaeth hwythau. 33 Bod barnedigethau Duw yn anchwyladwy.

AM hynny meddaf, A wrthododd Duw ei bobl? Na atto Duw. Canys yr wyf finnau hefyd yn Israeliaid, o had Abraham, o lwyth Benjamin.

2 Ni wrthododd Duw ei bobl, yr hwn a adnabu efe o'r blaen. Oni wyddoch chwi pa beth y mae yr ysgrifthyri yn ei ddywedyd am Elias? pa fodd y mae efe yn erfyn ar Dduw yn erbyn Israel, gan ddywedyd,

3 O Arglwydd, hwy a laddasant dy brophwyd, ac a gloddiasant dy allorau i lawr; ac myf a adawyd yn unig, ac y maent yn ceisio fy einioes innau.

4 Eithr pa beth y mae ateb Duw yn ei ddywedyd wrtho? Mi a adewais i mi fy hun saith mil o wfr, y rhai ni phlygasant eu gliniau i Baal.

5 Felly gan hynny y pryd hwn hefyd y mae gweddill yn ol etholedigaeth gras.

6 Ac os o ras, nid o weithredoedd mwyach: os amgen, nid yw gras yn ras mwyach. Ac os o weithredoedd, nid yw o ras mwyach: os amgen, nid yw gweithred yn weithred mwyach.

7 Beth gan hynny? Ni chafodd Israel yr hyn y mae yn ei geisio: eithr yr etholedigaeth a'i cafodd, a'r lleill a galedwyd;

8 Megis y mae yn ysgrifenedig, Rhoddes Duw iddynt yspryd trwmgwag, llygaid fel na

welent, a chlustiau fel na chlywent, hyd y dydd heddiw.

9 Ac y mae Dafydd yn dywedyd, Bydded eu bord hwy yn rhwyd, ac yn lagi, ac yn drangwydd, ac yn daledigaeth llydant.

10 Tywyllwr eu llygaid hwy, fel na welant, a chyd-grymma di eu cefnau hwy bob amser.

11 Gan hynny meddaf, A drangwyddasant hwy fel y cwympent? Na atto Duw: eithr trwy eu cwymp hwy y daeth lachawdriaeth i'r Cenhedloedd, i yrru eiddigedd arnynt.

12 O herwydd paham os ydych chi eucwmp hwy yn olud i'r byd, a'u lleihad hwy yn olud i'r Cenhedloedd; pa faint mwy y bydd eu cyflawnder hwy?

13 Canys wrthych chwi y Cenhedloedd yr wyf yn dywedyd, yn gymmatu a'm bod i yn apostol y Cenhedloedd, yr wyf yn mawrhau fy swydd;

14 Os gallaf ryw fodd yrru eiddigedd ar fy nghig a'm gwael fy hun, ac achub rhai o honynt.

15 Canys os ydych chi eu gwrthodlad hwy yn gymrud i'r byd, beth fydd eu derbyniad hwy ond bywyd o feirw?

16 Canys os sanctaid y blaenffrwyth, y mae y clamp toes hefyd yn sanctaidd: ac os sanctaidd y gwreiddyn, y mae y canghennau hefyd felly.

17 Ac os rhai o'r canghennau a dorrrwyd ymaith, a thydi yn olew-yydden wyllt a impwyd i mewn yn eu plith hwy, ac a'ch wnaethpwyd yn gyfrannog o'r gwreiddyn, ac o fraser yr olew-yydden.

18 Na orfoledda yn erbyn y canghennau. Ac os gorfoleddi, nid tydi sydd yn dwyn y gwreiddyn, eithr y gwreiddyn dydi.

19 Ti a ddywedi gan hynny, Torrwyd y canghennau ymaith, fel yr impid fi i mewn.

20 Da; trwy anghrediniaeth y torrwyd hwynt ymaith, a thithau sydd yn sefyll trwy fydd. Na fydd uchelfryd, eithr ofna.

21 Canys onid arbedodd Duw y canghennau naturiol, *gwyllt* rhag nad arbedo dithau chwaith.

22 Gwel am hynny ddaloni a thoster Duw: sef i'r rhai a gwympasant, toster; eithr daioni i ti, os arhoi yn ei ddaloni of. Os amgen, torr dithau hefyd ymaith.

23 A hwythau, onid arhosant yn anghrediniaeth, a impri i mewn. Canys fe all Duw eu himpio hwy i mewn drachefn.

24 Canys os tydi a dorrrwyd ymaith o'r olew-yydden yr hon oedd wyllt wrth naturiaeth, a'ch impio yn erbyn naturiaeth mewn gwir olew-yydden; pa faint mwy y caiff y rhai hyn sydd wrth naturiaeth, eu himpio i mewn yn eu holerw-yydden eu hun?

25 Canys ni ewyllysiwn, frodyr, eich bod heb wybod y dirgelwch hwn (fel na byddoch ddoethion yn eich golwg eich hun) ddyfod dallineb o ran i Israel, hyd oni ddal cyflawnder y Cenhedloedd i mewn.

26 Ac felly holl Israel a fydd cadwedig; fel y mae yn ysgrifenedig, Y Gwardwr a ddaw sillan o Sion, ac a dry ymaith annuwioldeb oddi wrth Jacob.

27 A hyn ydych chi yr ammod *sydd* llydant genyff ft, pan gymmerwyf ymaith eu pechodau hwynt.

28 Felly o ran yr efengyl, gelynyon ydynt o'ch plegid chwi: eithr o ran yr etholeddigaeth, caredigion ydynt obledig y tadau.

29 Canys ddedifarus ydych chi doniau a galwedigaeth Duw.

30 Canys megis y buoch chwithau gynt yn anuffd i Dduw, eithr yr awron a gawsoch drugaredd trwy anuffd-dod y rhai hyn;

31 Felly hwythau hefyd yr awron a anuffdhasant, fel y caent hwythau drugaredd trwy eich trugaredd chwi.

32 Canys Duw a'u caodd hwynt oll mewn anuffd-dod, fel y trugarhai wrth bawb.

33 O ddyfnder golud doethineb a gwybodaeth Duw! mor anchwiliadwy ydych chi farnu ef! a'i ffyrdd mor anolrheinadwy ydynt!

34 Canys pwy a wybu feddwl yr Arglwydd? neu pwy a fy gynghorwr iddo ef?

35 Neu pwy a roddes iddo ef yn gyntaf, ac fe a delir iddo drachefn?

36 Canys o hono ef, a thrwyddo ef, ac iddo ef, y mae pob peth. Iddo ef y byddo gogoniant yn dragwydd. Amen.

PENNOD XII.

1 Y dylai trugaroddu Duw ein cynhyrfu ni i ryngw ei foddi ef. 3 Na dylai neb feddwl yn rhydda o hono ei hun; 6 eithr bod yn ddiwyd yn yr agheddigaeth y goeodwyd ef ymddi. 9 Cariad, a llawer eraill o rinweddau, a cyfnyr gennym ni: 19 a dylai yn bendifaddeu a wara-junir i ni.

A M hynny yr wyf yn attolwg i chwi, A frodyr, er trugareddau Duw, roddi o honoch eich cyrph yn aberth byw, sanctaidd, cymmeradwy gan Dduw; yr hyn ydych chi eich rhesymmol wasanaeth chwi.

2 Ac na chyd-ymffurfiwch a'r byd hwn: eithr ymwediwch trwy adnewyddiad eich meddwl; fel y profoch beth ydych chi daionus, a chymmeradwy, a pherffaieth ewyllys Duw.

3 Canys yr wyf yn dywedyd, trwy y gras a roddwyd i mi, wrth bob un a'r sydd yn eich plith, na byddo i neb uechel-synied yn amgen nag y dylid synied; eithr synied i sobrwydd, fel y rhannodd Duw i bob un fesur fydd.

4 Canys megis y mae gennym aelodau lawer mewn un corph, ac nad oes gan yr holl aelodau yr un swydd:

5 Felly minnau, a ni yn llawer, ydym un corph yng Nghrist, a phob un yn aelodau i'w gilydd.

6 A chan fod i ni amryw ddoniau yn ol y gras a roddwyd i ni, pa un bynnag ai prophwydoliaeth, prophwydion yn ol cyssondeb y fydd;

7 Ai gwetnidogaeth, byddion ddyfal yn y weinidogaeth; neu yr hwn sydd yn athrawiaethu, yn yr athrawiaeth;

8 Neu yr hwn sydd yn cynghori, yn y cynghor: yr hwn sydd yn cyfrannu, *gwnaed* mewn symbrwydd; yr hwn sydd yn llywodraethu, mewn diwydrwydd; yr hwn sydd yn trugarhau, mewn llawcnwydd.

9 Bydded cariad yn ddiragrith. Casewch y drwg, a glynwch wrth y da.

10 Mewn cariad brawdol byddwch garedig i'ch gilydd; yn rhoddi parch, yn blaenori eich gilydd:

11 Nid yn ddflog mewn diwydrwydd; yn wresog yn yr yspryd; yn gwasanaethu yr Arglwydd:

12 Yn llawen mewn gobaith; yn ddfoddefgar mewn cystudd; yn dyfalbarhau mewn gweddai;

13 Yn cyfrannu i gyfreidiau y saint; ac yn dilyn llettygarwch.

14 Bendithiwch y rhai sydd yn eich ymlid; bendithiwch, ac na feiddithiwch.

15 Byddwch lawen gyd a'r rhai sydd lawen, ac wylwch gyd a'r rhai sydd yn wylu.

16 Byddwch yn unfryd a'ch gilydd: heb roi eich meddwl ar uechel-bethau; eithr yn gydostyngedig a'r rhai iselradd. Na fyddwch ddoethion yn eich tyb eich hunain.

17 Na thielwch i neb ddrwg am ddrwg.

Darperwch bethau onest yng ngolwg pob dyn.

18 Os yw bosibl, hyd y mae ynnoch chiwi, byddwch heddychlaw'n a phob dyn.

19 Nac ymddleiwch, rai anwyl, ond rhoddwch le i ddigofaint : canys y mae yn ysgrifenedig, I mi y mae dŷal ; myfi a dalaf, medd yr Arglwydd.

20 Am hynny os dy elyn a newyna, portha ef ; os sychedu, dyro iddo ddiod : canys wrth wneuthur hyn ti a bentyri farwor tanlyd ar ei ben ef.

21 Na orchfyga di gan ddrwygion, eithr gorchfyga di ddrwygion trwy ddaioni.

PENNOD XIII.

1 Ymddarostwng, a llawer o bethau eraill, sydd ddyledus i'r llysoodraethwyr. 8 Mai cariad yw cyflawnder y ddeddf. 11 Bod gysthionob, a meddwod, a gweithredoedd y tywyllwch, yn annhymhorald yn amser yr efenigi.

YMDDAROSTYNGED pob enaid i'r awdurdodau goruchel : canys nid oes awdurdod ond oddi wrth Dduw ; a'r awdurdodau y sydd, gan Dduw y maent wedi eu hordainio.

2 Am hynny pwy bynnag sydd yn ymosod yu erbyn yr awdurdod, sydd yn gwrthwynebu ordinhâd Duw : a'r rhai a wrthwynebant, a dderbyniant farnedigaeth iddynt eu hunain.

3 Canys tywysogion nid ydynt ofn i weithredoedd dal, eithr i'r rhai drwg. A fynni di nad ofnech yr awdurdod ? gwna yr hyn sydd dda, a thi a gal glôd ganddo.

4 Canys gweinidog Duw ydyw efe i ti er staloni. Eithr os gwnei ddrwg, ofna ; canys nid yw efe yn dwyn y cleddyf yn ofer : oblegid gweinidog Duw yw efe, dŷalidd lliid i'r hwn sydd yn gwneuthur drwg.

5 Herwydd paham anghenrhaid yw ymddarostwng, nid yn unig o herwydd lliid, eithr o herwydd cydwbybod hefyd.

6 Canys am hyn yr ydych yn talu teyrnged hefyd : oblegid gwasanaethwyr Duw ydynt hwy, yn gwylid ar hyn yma.

7 Telwch gan hynny i bawb eu dyledion : teyrnged, i'r hwn y mae teyrnged yn ddyddedus ; toll, i'r hwn y mae toll ; ofn, i'r hwn y mae ofn ; parch, i'r hwn y mae parch yn ddyddedus.

8 Na fyddwch yn nyled neb o ddim, ond o garu bawb eich gilydd : canys yr hwn sydd yn caru arall, a gyflawnodd y gyfraith.

9 Canys hyn, Na odineba, Na ladd, Na ladratra, Na ddwg gam dystiolaeth, Na thrachwanta ; ac od oes un gorchymyn arall, y mae wedi ei gynnwys yn gryno yn yr ymadrodd hwn, Car dy gymmydog fel ti dy hun.

10 Cariad ni wna ddrwg i'w gymmydog : am hynny cyflawnder y gyfraith yw cariad.

11 A hyn, gan wybod yr amser, ei bod hi weithian yn bryd i ni ddefnodi o gygu : canys yr awrhon y mae ein hiachawdwriaeth ni yn nês nâ phan gredasom.

12 Y nos a gerddodd ym mhell, a'r dydd a nesodd : am hynny bwrtwn oddi wrthym weithredoedd y tywyllwch, a gwisgwn arfau y goleuni.

13 Rhodiwn yn weddus, megis wrth lliw dydd ; nid mewn cyfeddach a meddwod, nid mewn cyd-orwedded ac anlladrwydd, nid mewn cynnen a chenfigen.

14 Eithr gwlgwch am danoch yr Arglwydd Iesu Grist, ac na wneuch rag-ddarbot dros y cnawd, er mwyn cyflawni ei chwantau ef.

PENNOD XIV.

3 Na ddylai dynion na dirmygu na chondemnio eu gilydd, am bethau nid ydynt na da na drwg o honrynt eu hunain ; 13 eithr gochlyd rhoddi achos tramgwydd ydydynt : 15 oblegid hynny y mae yr apostol yn ei brasi ei fod yn anghyfreithlaw'n, trwy lawer o resymau.

YR hwn sydd wan yn y fydd, derbyniwch attoch, nid i ymrhellion rhesymau. 2 Canys y mae un yn credu y gall fwytta pob peth ; ac y mae arall, yr hwn sydd wan, yn bwytta dail.

3 Yr hwn sydd yn bwytta, na ddirmygd yr hwn nid yw yn bwytta ; a'r hwn nid yw yn bwytta, na farned ar yr hwn sydd yn bwytta : canys Duw a'i derbyniodd ef.

4 Pwy wyt ti yr hwn wyt yn barnu gwas un arall ? I'w arglwydd ei hun y mae efe yn sefyll, neu yn syrthio : ac efe a gynhelir ; canys fe a all Duw ei gynnal ef.

5 Y mae un yn barnu diwrnod uwch law diwrnod ; ac arall yn barnu pob diwrnod yn ogfyfwrch. Bydded pob un yn sicr yn ei feddwl ei hun.

6 Yr hwn sydd yn ystyried diwrnod, i'r Arglwydd y mae yn ei ystyried ; a'r hwn sydd heb ystyried diwrnod, i'r Arglwydd y mae heb ei ystyried. Yr hwn sydd yn bwytta, i'r Arglwydd y mae yn bwytta ; canys y mae yn dŷolch i Dduw : a'r hwn sydd heb fwytta, i'r Arglwydd y mae heb fwytta ; ac y mae yn dŷolch i Dduw.

7 Canys nid oes yr un o honom yn byw iddo ei hun, ac nid yw yr un yn marw iddo ei hun.

8 Canys pa un bynnag yr ydym ai byw, i'r Arglwydd yr ydym yn byw ; ai marw, i'r Arglwydd yr ydym yn marw : am hynny, pa un bynnag yr ydym ai byw ai marw, eiddo yr Arglwydd ydym.

9 Oblegid er mwyn hyn y bu farw Crist, ac yr adgyfododd, ac y bu fyw drachefn hefyd, fel yr arglwyddiaethai ar y meirw a'r byw hefyd.

10 Eithr paham yr wyt ti yn barnu dy frawd ? neu paham yr wyt yn dirmygu dy frawd ? canys gosodir ni oll ger bron gorsedd-faing Crist.

11 Canys y mae yn ysgrifenedig, Byw wyf fi, medd yr Arglwydd ; pob glin a blyga i mi, a phob tafod a gyfesa i Dduw.

12 Felly gan hynny pob un o honom drosto ei hun a rydd gyfrif i Dduw.

13 Am hynny na farnw ein gilydd mwyach : ond bernwch hyn yn hytrach, na bo i neb roddi tramgwydd i'w frawd, neu rywstr.

14 Mi a wn, ac y mae yn sicr gennyf trwy yr Arglwydd Iesu, nad oes dim yn asian o hono ei hun : ond i'r hwn sydd yn tybied fod peth yn asian, i hwnnw y mae yn asian.

15 Eithr os o achos bywd y trisêr dy frawd, nid wyt ti mwyach yn rhodio yn ol cariad. Na ddistrywia ef â th fywd, dros yr hwn y bu Crist farw.

16 Na chabler gan hynny eich daioni chiwi.

17 Canys nid yw teyrnas Dduw fywd a dŷod ; ond cyflawnder, a thangnefedd, a llawenydd yn yr Yspryd Glân.

18 Canys yr hwn sydd yn gwasanaethu Crist yn y pethau hyn, sydd hoff gan Dduw, a chymmeradwy gan ddynion.

19 Felly gan hynny dilynwn y pethau a berthynant i heddwch, a'r pethau a berthynant i adeiladaeth ein gilydd.

20 O achos bywd na ddinysria waith Duw. Pob peth yn wir sydd lân ; eithr drwg yw i'r dyn sydd yn bwytta trwy dramgwydd.

21 Da yw na fwythar eigi, ac nad yfer gwini, na dim trwy yr hyn y tramgwydder, neu y rhwystrer, neu y gwanhâer dy fraud.

22 A oes ffydd gennyf ti? bydded hi gyd â thi dy hun ger bron Duw. Gwyn ei fyd yr hwn nid yw yn ei farnu ei hun yn yr hyn y mae yn ei dybled yn dda.

23 Eithr yr hwn sydd yn petruso, os bwyty, efe a gondeimrwyd, am nad yw yn *boctha* o ffydd: a pheth bynnag nid yw o ffydd, pechod yw.

PENNOD XV.

1 Rhaid i'r cryf gyd-ddwyn i'r goawn. 2 Na ddylem ni rymgu ein bodd ein hunain, 3 gan na wnaeth Crist hynny; 7 ond derbyn bob un ein gilydd megis y derbyniodd Crist ninnau i gyd, 8 Iuddewon, 9 a Chenhedloedd. 15 Paul yn esgwodi ei ysgrifen, 28 ac yn addaw ymwelod â hynni, 30 ac yn deisyf eu goewdïau.

A NYNI y rhai ydym gryfion, a ddylem gynnal gwendid y rhai gweiniaid, ac nid rhyngu ein bodd ein hunain.

2 Boddhâed pob un o honom ei gymmydog yn yr hyn sydd dda *iddo* er adeiladaeth.

3 Cansy Crist nis boddhâedd ef ei hun; eithr megis y mae yn ysgrifenedig. Gwaradwyddiaidau y rhai a'rh waradwyddent di, a syrtthasent arnaf fi.

4 Cansy pa bethau bynnag a ysgrifenydwyd o'r blaen, er addysg i ni yr ysgrifenydwyd hwynt; fel trwy amynedd a diddanwch yr ysgrifthyrau, y gallem gael gobaith.

5 A Duw yr amynedd a'r diddanwch a roddo i chwi symled yn y peth tu ag at eich gilydd yn ol Crist Iesu:

6 Fel y galloch yn unfryd, o un genau, ogoneddu Duw, a Thad ein Harglwydd Iesu Grist.

7 O herwydd paham derbyniwch eich gilydd, megis ag y derbyniodd Crist ninnau, i ogoniant Duw.

8 Ac yr wyf yn dywedyd, wneuthur Iesu Grist yn weinidog i'r enwaiddad, er mwyn gwirionedd Duw, er mwyn cadarnhau yr addewidion a *wnaethpwyd* i'r talaui:

9 Ac fel y byddai i'r Chenhedloedd ogoneddu Duw am ei drugaredd; fel y mae yn ysgrifenedig, Am hyn y cyfessaf i ti yn mhllith y Chenhedloedd, ac y canaf i'rh enw.

10 A thrachefn y mae yn dywedyd, Ymlawenhwch, Genhedloedd, gyd â'i bobl ef.

11 A thrachefn, Molwch yr Arglwydd, yr holl Genhedloedd; a chlodforwch ef yr holl bobloedd.

12 A thrachefn y mae Esaias yn dywedyd, Fe fydd gwreiddyn Jesse, a'r hwn a gyfyd i lywodraethu y Chenhedloedd: yndo ef y gobeithia y Chenhedloedd.

13 A Duw y gobaith a'ch cyflawno o bob llawenydd a thangneffed gan gredu, fel y cynnyddoch mewn gobaith trwy nerth yr Yspryd Glân.

14 Ac yr wyf fi fy hun, fy mrodyr, yn credu am danoch chwi, eich bod chwithau yn llawn daioni, wedi eich cyflawni o bob gwybodaeth, ac yn abl i rybuddio eich gilydd hefyd.

15 Eithr mi a ysgrifenaes yn hyfach o beth attoch, O frodyr, fel un yn dwyn ar gôf i chwi, trwy y gras a roddwyd i mi gan Dduw;

16 Fel y byddwn weinidog i Iesu Grist at y Chenhedloedd, gan weini i'w enw i Duw, fel y byddai offrymiad y Chenhedloedd yn gymmeradwy, wedi ei sancteiddio gan yr Yspryd Glân.

17 Y mae i mi gan hynny orfoledd yng

Nghrist Iesu, o ran y pethau a berthyn i Dduw.

18 Cansy ni feiddiaf fi ddywedyd dim o'r pethau ni weithredodd Crist trwof fi, i *wneuthur* y Chenhedloedd yn uffudd ar air a gweithred,

19 Trwy nerth arwyddion a rhyfeddodau, gan nerth Yspryd Duw; hyd pan o Jerusalem, ac o amgylch hyd Ilyricum, y llenwais efengyl Crist.

20 Ac felly gan ymorchestu i bregethu yr efengyl, nid lle yr enwid Crist; fel nad adeiladwn ar sail un arall:

21 Eithr megis y mae yn ysgrifenedig, i'r rhai ni fynegydd am dano, hwynt-hwy a'i gwelant *cf*; a'r rhai ni chlywsant, a ddeallant.

22 Am hynny hefyd y'm lluiddiwyd yn fynych i ddyfod attoch chwi.

23 Eithr yr awrhon, gan nad oes gennyf le mwyach yn y gwledydd hyn, a hefyd bod arnaf hiraeth er ys llawer o flynyddoedd am ddyfod attoch chwi;

24 Pan elwyf i'r Hyspâen, myfi a ddeuaf attoch chwi. Cansy yr wyf yn gobeithio, wrth fyned heibio, y câf eich gweld, a'm hebrwng gennyh yn, os byddaf yn gyntaf o ran wedi fy llenwi o honoch.

25 Ac yr awrhon yr wyf fi yn myned i Jerusalem, i weini i'r saint.

26 Cansy rhyngodd bodd i'r rhai o Macedonia ac Achaia wneuthur rhyw gymmorth i'r rhai thodion o'r saint *sydd* yn Jerusalem.

27 Cansy rhyngodd bodd iddynt; a'u dyledwyr hwy ydynt. Oblegid os cafodd y Chenhedloedd gyfran o'u pethau ysprydol hwynt, hwythau hefyd a ddylent weini iddynt hwythau mewn pethau cnaidd.

28 Wedi i mi gan hynny orphen hyn, a selio iddynt y ffrwyth hwn, mi a ddeuaf heiboch i'r Hyspâen.

29 Ac mi a wn, pan ddelwyf attoch, y deuaif â chyflawnder bendith efengyl Crist.

30 Eithr yr wyf yn atolwg i chwi, frodyr, er mwyn ein Harglwydd Iesu Grist, ac er cariad yr Yspryd, ar gydymdrech o honoch gyd â myfi mewn gweddïau drosod fi at Dduw;

31 Fel y'm gwareder oddi wrth y rhai anuffudd yn Judea; ac ar fod fy ngweinidogaeth, yr hon *sydd gennyf* i Jerusalem, yn gymmeradwy gan y saint;

32 Fel y delwyf attoch mewn llawenydd, trwy ewyllys Duw, ac y'm cyd-lonner gyd â chwi.

33 A Duw yr heddwch *fyddo* gyd â chwi oll. Amen.

PENNOD XVI.

3 Paul yn ewyllyso i'r brodyr annerch llawer; 17 ac yn eu cynghori hwy i oheilyd y rhai sydd yn peri anghydfod a rhyostrau: 21 ac ar ol amryw anherchion, yn dueddu gyd â moliant a dtolch i Dduw.

YR wyf yn gorchymyn i chwi Phebe ein chwaer, yr hon sydd weinidoges i eglwys Cenchrea:

2 Dderbyn o honoch hi yn yr Arglwydd, megis y mae yn addas i saint, a'i chynnorthwyo hi yn mha beth bynnag y byddo rhaid iddi wrthyh: cansy hithau hefyd a fu gymmorth i lawer, ac i minnau fy hun hefyd.

3 Anherchwch Priscila ac Acwila, fy nghydweithwyr yng Nghrist Iesu:

4 (Y rhai dros fy mywyd i a ddodasant eu gydfodau eu hunain i lawr; i'r rhai nid wyf fi yn unig yn dtolch, ond hefyd holl eglwysydd y Chenhedloedd.)

5 Anherchwech hefyd yr eglwys sydd yn eu tŷ hwy. Anherchwech fy anwyl Epenetus, yr hwn yw blaen-fwrwyth Achaia yng Nghrist.

6 Anherchwech Mair, yr hon a gymmerodd lawer o boen eron ni.

7 Anherchwech Andronicus a Junia, fy ngheraint a'm cyd-garcharorion, y rhai sydd hynod ym mhllith yr apostolion, y rhai hefyd oeddynt yng Nghrist o'm blaen l.

8 Anherchwech Amplias, fy anwyl yd yn yr Arglwydd.

9 Anherchwech Urbanus, ein cyd-weithiwr yng Nghrist, a Stachys fy anwyl yd.

10 Anherchwech Apelles, y profedig yng Nghrist. Anherchwech y rhai sydd o *dybiwyth* Aristobulus.

11 Anherchwech Herodion, fy nghâr. Anherchwech y rhai sydd o *dybiwyth* Narcissus, y rhai sydd yn yr Arglwydd.

12 Anherchwech Tryphena a Thryphosa, y rhai a gymmerasant boen yn yr Arglwydd. Anherchwech yr anwyl Peris, yr hon a gymmerodd lawer o boen yn yr Arglwydd.

13 Anherchwech Rufus etholedig yn yr Arglwydd, a'i fam ef a'minnau.

14 Anherchwech Asyncritus, Phlegon, Hermas, Patrobas, Mercurius, a'r brodyr sydd gyd â hwynt.

15 Anherchwech Philologus, a Julia, Nerëus, a'i chwaer, ac Olympas, a'r holl saint y rhai sydd gyd â hwynt.

16 Anherchwech y naill y llall a chusan sanctaidd. Y mae egiwyd Crist yn eich annerch.

17 Ac yr wyf yn attolwg i chwi, frodyr, graffu ar y rhai sydd yn peri anghydfod a rhwystrau, yn erbyn yr athrawiaeth a ddyg-smoch chwi; a chylliwech oddi wrthynt.

18 Canys y rhai sydd gyfryw, nid ydynt yn

gwasanaethu ein Harglwydd Iesu Grist, eithr eu bol eu hunain; a thrwy ymadrodd teg a gweniaith, yn twyllo calonnau y rhai diddrwg.

19 Canys eich ufudd-dod chwi a ddaeth ar led at bawb. Yr wyf fi gan hynny yn llawen o'ch rhan chwi; eithr myfi a ewyllysdwn i chwi fod yn ddoethion tu ag at y peth sydd dda, ac yn wirion tu ag at y peth sydd ddrwg.

20 A Duw y tangnefodd a sathr Satan dan eich traed chwi ar frys. Gras ein Harglwydd Iesu Grist *fyddo* gyd â chwi. Amen.

21 Y mae Timotheus fy nghyd-weithiwr, a Lucius, a Jason, a Sosipater, fy ngheraint, yn eich annerch.

22 Yr wyf fi Tertius, yr hwn a ysgrifennai yr epistol hon, yn eich annerch yn yr Arglwydd.

23 Y mae Gaius fy Hettywr i, a'r holl eglwys, yn eich annerch. Y mae Erastus, goruchwyliwr y ddinas, yn eich annerch. a'r brawd Quartus.

24 Gras ein Harglwydd Iesu Grist a *fyddo* gyd â chwi oll. Amen.

25 I'r hwn a ddiogon eich cadarnhau yn ol fy efengyl i, a phrogethiad Iesu Grist (yn ol datguddiad y dibgelwch, yr hwn ni soniwyd am dano er dechreuad y byd;

26 Ac yr awrhon a eglurwyd, a thrwy ysgrhythrau y prophwyd, yn ol gorchymyn y tragwyddol Dduw, a gyhoeddwyd ym mhllith yr holl genhedluedd, er mwyn ufudd dod ffydd)

27 I Dduw yr unig ddoeth, y *byddo* gogoniant trwy Iesu Grist yn dragywydd. Amen.

¶ At y Rhufeiniaid yr ysgrifnwyd o Corinthus, gyd â Phebe, gweinidoges yr eglwys yn Cenchrea.

EPISTOL CYNTAF PAUL YR APOSTOL

AT Y

CORINTHIAID.

PENNOD I.

Ar ol tiddo gysfarch iddynt, a dŵlech droestyn, 10 y mae efo yn eu hannog i undeb; 12 ac yn boio ar eu hanghyttundeb hwy. 18 Bod Duw yn difetha doethineb y doethion, 21 trwy ffolineb pregethu; 26 ac nad yw efo yn galw y doethion, na'r galluog, na'r boneddigion, ond 27, 28 y ffol, a'r gwan, a'r distad.

PAUL, wedi ei alw i fod yn apostol Iesu Crist, trwy ewyllys Duw, a'r brawd Sochenez,

2 At eglwys Dduw yr hon sydd yn Corinth, at y rhai a sancteiddwyd yng Nghrist Iesu, a alwyd yn saint, gyd â phawb ag sydd yn galw ar enw ein Harglwydd Iesu Crist, yn mhob man, o'r eiddynt hwy a ninnau.

3 Gras fyddo i chiwi, a thangnefedd oddi wrth Dduw ein Tad ni, a'r Arglwydd Iesu Crist.

4 Yr ydwyf yn dŵlech i'm Duw bob amser drosoch chiwi, am y gras Duw a rodded i chiwi yng Nghrist Iesu:

5 Am eich bod ym mhob peth wedi eich cyfoethogi yndo ef, mewn pob ymadrodd, a phob gwybodfaeth;

6 Megis y cadarnhawyd tystiolaeth Crist ynnoch.

7 Fel nad ydych yn ol mewn un dawn, yn disgrwyf am ddatguddiad ein Harglwydd Iesu Crist:

8 Yr hwn hefyd a'ch cadarnhâ chiwi hyd y diwedd, yn ddargyhoedd, yn nydd ein Harglwydd Iesu Crist.

9 Ffyddllawn yw Duw, trwy yr hwn y'ch galwyd i gymdeithas ei Fab ef Iesu Crist ein Harglwydd ni.

10 Ac yr wyf yn attolwg i chiwi, frodyr, trwy enw ein Harglwydd Iesu Crist, ddywedyd o bawb o honoch chiwi yr un peth, ac na byddo ymbleidlo yn eich plith; eithr bod o honoch wedi eich cyfan-gysylltu yn yr un meddwl, ac yn yr un farn.

11 Canys fe ddangoswyd i mi am danoch chiwi, fy mrodyr, gan y rhai sydd o dŵ Chloë, fod cynhenau yn eich plith chiwi.

12 A hyn yr ydwyf yn ei ddywedyd, bod pob un o honoch yn dywedyd, Yr ydwyf fi yn eiddo Paul; minnau yn eiddo Apôlos; minnau yn eiddo Cephas; minnau yn eiddo Crist.

13 A rannwyd Crist? ai Paul a groeshoeliwyd drosoch? neu ai yn enw Paul y'ch bedyddiwyd chiwi?

14 Yr ydwyf yn dŵlech i Dduw, na fedyddiais i neb o honoch, ond Crispus a Gatus; 15 Fel na ddywedo neb fedyddio o honof fi yn fy enw fy hun.

16 Mi a fedyddiais hefyd dylwyth Stephanas; heb law hynny nis gwn a fedyddiais i neb arall.

17 Canys ni anfonodd Crist fi i fedyddio, ond i efengylu; nid mewn doethineb ymadrodd, fel na wneid croes Crist yn ofer.

18 Canys yr ymadrodd am y groes, Yr rhai colledig, ynyfyrwyd yw; eithr i ni y rhai cadwedig, nerth Duw ydyw.

19 Canys ysgrifenedig yw, Mi a ddifethaf ddoethineb y doethion, a deall y rhai deallus a dâllef.

20 Pa le y mae y doeth? pa le mae yr ysgrifenydd? pa le y mae ymholydd y byd hwn? oni wnaeth Duw ddoethineb y byd hwn yn ynyfyrwyd?

21 Canys o herwydd yn noethineb Duw, nad adnabu y byd trwy ddoethineb mo Dduw, fe welodd Duw yn dda trwy ffolineb pregethu gadw y rhai sydd yn credu.

22 Oblegid y mae yr Iuddewon yn gofyn arwydd, a'r Groegwyr yn ceisio doethineb:

23 Eithr nyddi ydym yn pregethu Crist wedi ei groeshoello, i'r Iuddewon yn dramgwydd, ac i'r Groegwyr yn ffolineb;

24 Ond iddynt hwy y rhai a alwyd, Iuddewon a Groegwyr, yn Crist gallu Duw, a doethineb Duw.

25 Canys y mae ffolineb Duw yn ddoethach na dynion; a gwendid Duw yn gryfach na dynion.

26 Canys yr ydych yn gweled eich galwedigaeth, frodyr, nad llawer o rai doethion yn ol y cnawd, nad llawer o rai galluog, nad llawer o rai boneddigion, a'chyd.

27 Eithr Duw a etholodd ffol-bethau y byd, fel y gwaradwyddai y doethion; a gwan-bethau y byd a etholodd Duw, fel y gwaradwyddai y pethau cedym;

28 A phethau distad y byd, a phethau dirmygus, a ddewisodd Duw, a'r pethau nid ydynt, fel y diddymai y pethau sydd;

29 Fel na orfoleddai un cnawd ger ei fron ef.

30 Eithr yr ydych chiwi o hono ef yng Nghrist Iesu, yr hwn a wnaethpwyd i ni gan Dduw yn ddoethineb, ac yn gyflawnder, ac yn sancteiddrwydd, ac yn brynedigacth:

31 Fel, megis ag y mae yn ysgrifenedig, Yr hwn sydd yn ymfrostio, ymfrostiedig yn yr Arglwydd.

PENNOD II.

1 Mae efo yn dangos fod ei bregeth ef, er nad ydoedd yn dduw'n gyd â hi odidowgrwydd ymadrodd, 4 neu ddoethineb dynol: etto yn sefyll meon 4, 5 nerth Duw; ac yn rhagori cymmaint 6 ar ddoethineb y byd yma, 9 a eynywyr dynol, ag nas 14 gall y dyn anianol mo'i deall.

A MYFI, pan ddaethum atoch, frodyr, a ddaethum nid yn ol godidowgrwydd ymadrodd, neu ddoethineb, gan fynegi i chiwi dystiolaeth Duw.

2 Canys ni fernais i mi wybod dim yn eich plith, ond Iesu Crist, a hwanw wedi ei groeshoelio.

3 A mi a fûm yn eich mysg mewn gwendid, ac ofn, a dychryn mawr.

4 A'm hymadrodd, a'm pregeth i, ni bu mewn geiriau denu, o ddoethineb dynol, ond yn eglurhad yr Yspryd a nerth:

5 Fel na byddai eich ffydd mewn doethineb dynion, ond mewn nerth Duw.

6 A doethineb yr ydym ni yn ei llefaru yn mysg rhai perffaith; eithr nid doethineb.

byd hwn, na thywyogion y byd hwn, y rhai sydd yn diflannu.

7 Eithr yr ydym ni yn llefaru doethineb Duw mewn dirgelwch, *sef y doethineb* guddedig, yr hon a rag-ordeiniodd Duw cyn yr oesoedd i'n gogoniant ni.

8 Yr hon nu adnabu neb o dywysogion y byd hwn: o herwydd pes adwaenasant, ni chroesoehollasant Arglwydd y gogoniant.

9 Eithr fel y mae yn ysgrifenedig, Ni welodd llygad, ac ni chlywodd clust, ac ni ddaeth i galon dyn, y pethau a ddarparodd Duw i'r rhai a'i carant ef.

10 Eithr Duw a'u heglurodd i ni trwy ei Yspryd: canys yr Yspryd sydd yn chwilio pob peth; Ie, dyfnion bethau Duw hefyd.

11 Canys pa ddyn a edwyn bethau dyn, ond yspryd dyn yr hwn sydd ynddo ef? felly hefyd, pethau Duw nid edwyn neb, ond Yspryd Duw.

12 A nyni a dderbyniasom, nid yspryd y byd, ond yr Yspryd sydd o Dduw; fel y gwypom y pethau a rad-roddwyd i ni gan Dduw.

13 Y rhai yr ydym yn eu llefaru hefyd, nid a'r geiriau a ddygir gan ddoethineb dynol, ond a ddygir gan yr Yspryd Glân; gan gyfarfarnu pethau ysprydol & phethau ysprydol.

14 Eithr dyn anianol nid yw yn derbyn y pethau sydd o Yspryd Duw: canys ffolineb ydynt ganddo ef; ac nis gall eu gwychod, oblegid yn ysprydol y bernir hwynt.

15 Ond yr hwn sydd ysprydol, sydd yn barnu pob peth; eithr efe nis bernir gan neb.

16 Canys pwy a wybu feddwl yr Arglwydd, yr hwn a'i cyfarwyddas ef? Ond y mae genym ni feddwl Crist.

PENNOD III.

2 Bod *llaeth yn gymmwsys i blant*; 3 *cyynnen ac ymbleidlo yn arwyddion o feddwl bydol*. 7 *Nad yw yr hwn sydd yn plannu, na'r hwn sydd yn dyfrháu, ddim*. 9 *Bod y gweiniogion yn gyd-weithwyr i Dduw*. 11 *Crist yw yr unig sylfaen*. 16 *Bod dynion yn demlau Duw, y rhai 17 sydd raid eu cadw yn sanctaidd*. 19 *Nad yw doethineb y byd yma ond ffolineb gyd â Duw*.

A MYFI, frodyr, ni allwn lefaru wrthy e megis wrth ral ysprydol, ond megis rhai enawdol, megis wrth ral bach yng Nghrist.

2 Mi a roddais i chwi laeth i'w yfed, ac nid bwyd: canys hyd yn hyn nis gallech, ac nis gellwch chwaith etto yr awrhon ei dderbyn.

3 Canys enawdol ydych chiwi etto: canys tra *fyddo* yn eich plith chwi genfigen, a chynnen, ac ymbleidlo; onid ydych yn gnawdol, ac yn rhodio yn ddyfnol?

4 Canys tra dywedo un, Myfi ydwyf eiddo Paul; ac arall, Myfi wyf eiddo Apôlos; onid ydych chiwi yn gnawdol?

5 Pwy gan hynny yw Paul, a phwy Apôlos, ond gweiniogion trwy y rhai y credasoch chiwi, ac fel y rhoddes yr Arglwydd i bob un?

6 Myfi a blennais, Apôlos a ddyfrhâodd; ond Duw a roddes y cynnydd.

7 Felly nid yw yr hwn sydd yn plannu ddim, na'r hwn sydd yn dyfrháu; ond Duw yr hwn sydd yn rhoi y cynnydd.

8 Eithr yr hwn sydd yn plannu, a'r hwn sydd yn dyfrháu, un ydynt; a phob un a dderbyn ei brtod wobr ei hun, yn ol ei lafur ei hun.

9 Canys cyd-weithwyr Duw ydym ni: llafur-waith Duw, adelladaeth Duw, ydych chiwi.

10 Yn ol y gras Duw a roddwyd i mi, megis pen-saer celfydd, myfi a osodais y sylfaen, ac

y mae arall yn goruwch-adeiladu. Ond edryched pob un pa wedd y mae yn goruwch-adeiladu.

11 Canys sylfaen arall nis gall neb ei osod, heb law yr un a osodwyd, yr hon yw Iesu Grist.

12 Eithr os goruwch-adeilada neb ar y sylfaen hon, aur, arian, meini gwerthfawr, coed, gwair, sod:

13 Gwaith pob dyn a wneir yn amlwg: canys y dydd a'i dengys, oblegid trwy dân y datguddir ef: a'r tân a brawf waith pawb, pa fath ydyw.

14 Os gwaith neb a crys yr hwn a oruwch-adeiladodd ef, efe a dderbyn wobr.

15 Os gwaith neb a losgir, efe a gaiff golled: eithr efe ei hun a fydd cadwedig; etto felly, megis trwy dân.

16 Oni wyddoch chiwi mai teml Duw ydych, a bod Yspryd Duw yn trigo ynoch?

17 Os llygra neb deml Duw, Duw a lygra hwnnw: canys sanctaidd yw teml Duw, yr hwn ydych chiwi.

18 Na thwyllid neb ei hunan. Od oes neb yn eich mysg yn tybied ei fod ei hun yn ddoeth yn y byd hwn, bydded ffol, fel y byddo doeth.

19 Canys doethineb y byd hwn *sydd* ffolineb gyd â Duw: o herwydd ysgrifenedig yw, Y mae efe yn dal y doethion yn eu cyfrwysdra.

20 A thrachefn, Y mae yr Arglwydd yn gwychod meddylliau y doethion, mai ofer ydynt.

21 Am hynny na orfoledded neb mewn dynlon: canys pob peth sydd eiddoch chiwi:

22 Pa un bynnag ai Paul, ai Apôlos, ai Cephas, ai y byd, ai bywyd, ai angau, ai pethau presennol, at pethau i ddyfod; y mae pob peth yn eiddoch chiwi;

23 A chwithau yn eiddo Crist; a Christ yn eiddo Duw.

PENNOD IV.

1 Pa *gyfrif a ddyddid ei wneuthur o weiniogion*. 7 *Nad oes genym ni ddim a'r nas derbyniaisom*. 9 *Bod yr apostolion yn ddrwychau i'r byd, i'r angeilion, ac i ddyfnion*; 13 *yn ysgubion, ac yn sorod y byd*: 15 *ac er hynny eu bod yn dadau i ni yng Nghrist*, 16 *ac y dylem ni eu dilyn hwy*.

FELLY cyfrifed dyn nyni, megis gweiniogion i Grist, a goruch-wylwyr ar ddirgel-edigaethau Duw.

2 Am ben hyn, yr ydys yn disgwyl mewn goruch-wylwyr, gael un yn ffyddlawn.

3 Eithr gennyf fi bychan iawn yw fy marnu gennych chiwi, neu gan farn dyn: ac nid wyf chiwaith yn fy marnu fy hun.

4 Canys ni wn i ddim arnaf fy hun; ond yn hyn ni'm cyflawnhâwyd: eithr yr Arglwydd yw yr hwn sydd yn fy marnu.

5 Am hynny na fernwch ddim cyn yr amser, hyd oni ddelo yr Arglwydd, yr hwn a oleua ddirgelion y tywyllwch, ac a eglura fwriadau y calonnau: ac yna y bydd y glôd i bob un gan Dduw.

6 A'r pethau hyn, frodyr, mewn cyffelybiaeth a fwriais i ataf fy hun, ac at Apôlos, o'ch achos chiwi: fel y gallech ddygus ynom ni, na synier mwy nag sydd ysgrifenedig, fel na byddoch y naill dros y llall yn ymehwyddo yn erbyn arall.

7 Pwy sydd yn gwneuthur rhagor rhyngot ti ac arall? a pha beth sydd gennyf a'r nas derbyniaist? ac os derbyniaist, paham yr wyt ti yn gorfolleddu, megis pe bait heb dderbyn?

8 Yr ydych chiwi yr awrhon wedi eich di-wallu, yr ydych chiwi yr awrhon wedi eich

cyfoethogi, chwi a deyrnasoeh hebdom ni : ac oeh Dduw na baech yn teyrnasu, fel y caem ninnau deyrnasu gyd â chwi.

9 Canys tybiad yr wyf ddarodf i Dduw ein dangos ni yr apostolion diweddaf, fel rhai wedi eu bwrrw i angau: oblegid nyni a wnaethpwyd yn ddrych i'r byd, ac i'r angelion, ac i ddynion.

10 Yr ydym ni yn ffyliaid er mwyn Crist, a chwithau yn ddoethion yng Nghrist; nyni yn weiniaid, a chwithau yn gryffion; chwy-chwi yn anrhydeddus, a ninnau yn ddirmygus.

11 Hyd yr awron yr ydym ni yn dwyn newyn a svched, ac yr ydym ni yn noethion, ac yn cael cernodau, ac yn grwydraidd;

12 Ac yr ydym ni llafurio, gan weithio â'n dwyllaw ein hunain. Pan y'n difenwir, yr ydym yn bendithio; pan y'n herlidir, yr ydym yn ei ddoeddef;

13 Pan y'n ceblir, yr ydym yn gweddio: fel ysgubon y byd y gwnaethpwyd ni, a sorod pob dim hyd yn hyn.

14 Nid i'ch gwaradwyddo chwi yr ydwyf yn ysgrifenu y pethau hyn; ond eich rhybuddio yr wyf fel fy mhiant anwyl.

15 Canys pe byddai i chwi ddeng mil o athrawon yng Nghrist, er hynny nid oes i chwi nemmawr o dadau: canys myfi a'ch cenhedlais chwi yng Nghrist Iesu, trwy yr estegyl.

16 Am hynny yr wyf yn attolwg i chwi, byddwch ddilynwyr i mi.

17 Oblegid hyn yr anfonais atoch Timotheus, yr hwn yw fy anwyl fab, a ffyddlawn yn yr Arglwydd, yr hwn a ddwg ar gôf i chwi fy ffydd i yng Nghrist, megis yr wyf ym mhob man yn athrawiaethu ym mhob eglwys.

18 Ac y mae rhai wedi ymchwyddo, fel pe bawn i heb fod ar feir dyfod atoch chwi.

19 Eithr mi a ddeuaf atoch ar fyder, os yr Arglwydd a'i myn; ac a fynnaf wybod, nid ymadrodd y rhai sydd wedi chwyddo, ond eu gallu.

20 Canys nid mewn ymadrodd y mae teyrnas Dduw; eithr mewn gallu.

21 Beth a fynnwch chwi? ai dyfod o honof fi atoch chwi â gwialen, ynte mewn cariad, ac yspryd addfwynder?

PENNOD V.

1 *Bod y gwir godinebus 6 yn achos o gywilydd iddym, yn hytrach nag o orfodded.* 7 *Rhaid yw ymlanhâu oddi wrth yr hen lefain.* 10 *Y dyllid cilio oddi wrth anfad ddrwg-weithredwyr.*

MAEB y gair yn hollol, *fod* yn eich plith chwi odineb, a chyfrwy odineb ag na enwir unwaith ym mysg y Cenedloedd; *sef* cael o un wraig ei dad.

2 Ac yr ydych chwi wedi ymchwyddo, ac ni alarasoeh yn hytrach, fel y tynnid o'ch mysg chwi y neb a wnaeth y weithred hon.

3 Canys myfi yn ddifau, fel absennol yn y corph, etto yn bresennol yn yr yspryd, a fernaes eisoes, fel pe bawn bresennol, am yr hwn a wnaeth y peth hwn felly:

4 Yn enw ein Harglwydd Iesu Crist, pan ymgynhulloeh ynghyd, a'm hyspryd innau, gyd â gallu ein Harglwydd Iesu Crist.

5 Draddodi y cyfrwy un i Satan, i ddinystr y cnawd, fel y byddo yr yspryd yn gadwedig yn nydd yr Arglwydd Iesu.

6 Nid da eich gorfoledd chwi. Oni wyddoch chwi fod ychydig lefain yn lefeinio yr holl does?

7 Am hynny certhwch allan yr hen lefain,

fel y byddoch does newydd, megis yr ydych ddilefeimlyd. Canys Crist ein pasc ni a aberthwyd drosom ni.

8 Am hynny cadwn wyl, nid â hen lefain, nac â lefain malais a drygioni; ond â bara croyw purdeb a gwirionedd.

9 Mi a ysgrifenis atoch mewn llythyr, na chyd-ymgymmysgech â godinebwyr.

10 Ac nid yn hollol â godinebwyr y byd hwn, neu â'r cybyddion, neu â'r cribdeilwyr, neu âg eilun-addolwr; oblegid felly rhaid fyddal i chwi fyned allan o'r byd.

11 Ond yn awr mi a ysgrifenis atoch, na chyd-ymgymmysgech: os bydd neb a enwir yn frwd yn odinebwr, neu yr gybydd neu yn eilun-addolwr, neu yn ddfenwr, neu yn feddw, neu yn gribdeiliwr; gyd â'r cyfrwy ddyn na chyd-fwytta chwaith.

12 Canys beth sydd i mi a farawyf ar y rhai sydd oddi allan? onid y rhai sydd oddi mewn yr ydych chwi yn eu barnu?

13 Eithr y rhai sydd oddi allan, Duw sydd yn eu barnu. Bwriwch chwithau ymaith y dyn drygionus hwnnw o'ch plith chwi.

PENNOD VI.

1 *Na ddylai y Corinthiaid fflno eu brodyr, trwy fyned yr gwafrith â huynt; 6 yn enwedig ger bron y rhai digred.* 9 *Na chaff y rhai anghyfiawn etifeddu teyrnas Dduw.* 15 *Bod ein cyrrh ni yn aelodau i Crist,* 19 *ac yn demlau i'r Yspryd Glân:* 16, 17 *ac am hynny na ddylid mo'u halogi.*

AFEIDDIA neb o honoch, a chanddo fatter yn erbyn arall, ymgyfreithio o flaen y rhai anghyfiawn, ac nid o flaen y saint?

2 Oni wyddoch chwi y barna y saint y byd? ac os trwoch chwi y bernir y byd, a ydych chwi yn anaddas i farnu y pethau lleiaf?

3 Oni wyddoch chwi y barnwn ni angelion? pa faint mwy y pethau a berthyn i'r bywyd hwn?

4 Gan hynny, od oes gennyech farnedig-aethau am bethau a berthyn i'r bywyd hwn, dodwch ar y fainge y rhai gwaelaf yn yr eglwys.

5 Er cywilydd i chwi yr ydwyf yn dywedyd. Felly, onid oes yn eich plith gymmaint ag un doeth, yr hwn a fedro farnu rhwng ei frodyr?

6 Ond bod brawd yn ymgyfreithio â brawd, a hynny ger bron y rhai digred.

7 Yr awron gan hynny y mae yn hollol ddiffyg yn eich plith, am eich bod yn ymgyfreithio â'ch gilydd. Paham nad ydych yn hytrach yn ddoeddef cam? paham nad ydych yn hytrach mewn colled?

8 Eithr chwydych sydd yn gwneuthur cam, a cholled, a hynny i'r brodyr.

9 Oni wyddoch chwi na chaff y rhai anghyfiawn etifeddu teyrnas Dduw? Na thwyllwr chwi: ni chaff na godinebwyr, nac eilun-addolwr, na thorwyr priodas, na masweddwyr, na gwrrwy-gydwyr,

10 Na lladron, na chybyddion, na meddwn, na difenwir, na chribdeilwyr, etifeddu teyrnas Dduw.

11 A hyn fu ral o honoch chwi: eithr chwi a olechwyd; eithr chwi a sancteiddwyd; eithr chwi a gyfiawnhawyd, yn enw yr Arglwydd Iesu, a thrwy Yspryd ein Duw ni.

12 Pob peth sydd gyfreithlawn i mi, ond nid yw pob peth yn llesau; pob peth sydd gyfreithlawn i mi, eithr ni'm dygir i dan awdurdod gan ddim.

13 Y bwydydd i'r bol, a'r bol i'r bwydydd; eithr Duw a ddinystria hwn a hwythau. A'r corph nid yw i odineb, ond i'r Arglwydd; a'r Arglwydd i'r corph.

I. CORINTHIAID.

14 Eithr Duw a gyfbedd yr Arglwydd, ac a'n cyfyd tinnau trwy ei nerth ef.

15 Oni wyddoch chiwi fod eich cyrph yn seilodau i Grist? gwr hynny a gymmeraf fi seilodau Crist, a'u gwneuthur yn seilodau puttain? Na atto Duw.

16 Oni wyddoch chiwi fod yr hwn sydd yn cyddo & phuttain, yn un corph? canys y ddau (medd eie) fyddant un enawd.

17 Ond yr hwn a gysylltir â'r Arglwydd, un yspryd yw.

18 Gochelwch odineb. Pob pechod a wneio dyn, oddi allan i'w gorph ymae; ond yr hwn sydd yn godinebu, sydd yn pechu yn erbyn ei gorph ei hun.

19 Oni wyddoch chiwi fod eich corph yn deml i'r Yspryd Glân, sydd yn och, yr hwn yr ydych yn ei gael gan Dduw, ac nad ydych yn eiddoch eich hunain?

20 Canys er gwerth y prynwyd chiwi: gan hynny gogoneddwech Dduw yn eich corph, ac yn eich yspryd, y rhai sydd eiddo Duw.

PENNOD VII.

1 *Y mae efb yn crybwyll am brïodas; 4 ac yn dangos mai rhwymedi yw yn erbyn godineb: 10 ac na ddydd dattod y cwblhau hwnnw mewn ysgrifder. 18, 20 Rhaid i bob dyn fod yn fuddlawn i'w alwedigaeth. 25 Paham y dydd mawrha'u gwyrffod: 35 ac ar ba achosion y gallon ni brïodi, neu beidio â phrïodi.*

A Cam y pethau yr ysgrifenasoch ataf: Da A i ddyd na chyfyddai & gwraig.

2 Ond rhag godineb, byddod i bob gwr ei wraig ei hun, a bydded i bob gwraig ei gwr ei hun.

3 Rhodded y gwr i'r wraig ddyledus ewylls da; a'r un wedd y wraig i'r gwr.

4 Nid oes i'r wraig feddiant ar ei chorph ei hun, ond i'r gwr; ac yr un sfunud, nid oes i'r gwr feddiant ar ei gorph ei hun, ond i'r wraig.

5 Na thwyllwch eich gilydd, oddi eithr o gyd-syniad dros amser, fel y galloch ymrôti i ympryd a gweddi: a deuwch draehafu ynghyd, rhag temtio o Satan chiwi o herwydd eich anlledrwydd.

6 A hyn yr wyf yn ei ddywedyd o ganiattâd, nid o orchymyn.

7 Canys mi a fynwnu fod pob dyn fel fi fy hun: eithr y mae i bob un ei ddawn ei hun gan Dduw; i un fel hwn, ac i arall fel hwn.

8 Dywedyd yr wyf wrth y rhai heb brïodi, a'r gwagedd gwediwon, Da yw iddynt os arhosant fel sfunau.

9 Eithr oni allant ymgedw, prïodant: canys gweill yw prïodi nag ymlaegi.

10 Ac i'r rhai a brïodwyd yr ydwyf yn gorchymyn, nid myfi chosioth, ond yr Arglwydd, Nad ymadawu gwraig oddi wrth ei gwr:

11 Ac os ymedy hi, arhodd heb brïodi, neu gymmoder hi â'r gwr: ac na oillynged y gwr ei wraig ymaith.

12 Ac wrth y lleill, dywedyd yr wyf fi, nid yr Arglwydd, Os bydd i un brawd wraig ddigred, a hithau yn foddllawn i drigo gyd ag ef, na oillynged hi ymaith.

13 A'r wraig, yr hon y mae iddi wr digred, ac yntau yn foddllawn i drigo gyd â hi, na wrthodded hi ef.

14 Canys y gwr digred a sancteiddir trwy y wraig, a'r wraig ddigred a sancteiddir trwy y gwr. Pe angen, arian yn ddiau fyddai eich plant; eithr yn awr sancteidd ydynt.

15 Eithr os yr anghredadyn a ymedy, ymad-. Nid yw y brawd neu y chwaer gueth

yn y cyfryw bethau: eithr Duw a'n galwodd ni i heddwech.

16 Canys beth a wyddost ti, wraig, a gedwi di dy wr? a pheth a wyddost tithau, wr, a gedwi di dy wraig?

17 Ond megis y darfu i Dduw rannu i bob un, megis y darfu i'r Arglwydd atw pob un, felly rhodded. Ac fel hyn yr wyf yn ordeinio yn yr eglwys oll.

18 A alwyd neb wedi ei enwaedu? nac adgreded *adnewaediad*. A alwyd neb mewn dŷnewaediad? nac enwaeder arno.

19 Enwaediad nid yw ddim, a dŷnewaediad nid yw ddim, ond cadw gorchymynion Duw.

20 Pob un yn yr alwedigaeth y galwyd ef, yn honno arhodd.

21 Ai yn was y'ch alwyd? na fydded gwaeth gennyf; etto os gelli gael bod yn rhydd, mwynhâ hynny yn hytrach.

22 Canys yr hwn, ac ef yn was, a alwyd yn yr Arglwydd, gwr rhydd i'r Arglwydd ydyw: a'r un sfunud yr hwn, ac efe yn wr rhydd, a alwyd, gwas i Grist yw.

23 Er gwerth y'ch prynwyd; na fyddwch weislon dynion.

24 Yn yr hyn y galwyd pob un, frodyr, yn hynny arhodd gyd â Duw.

25 Eithr am wryfion, nid oes gennyf orchymyn yr Arglwydd: ond barn yr ydwyf ei roi, fel un a gafodd drugaredd gan yr Arglwydd i fod yn fyddllawn.

26 Am hynny yr wyf yn tybied mai da yw hyn, o herwydd yr anghenrhaid presennol, mai da, *meddaf*, i ddyd fod felly.

27 A wyt ti yn rhwym i wraig? na chais dy ollwng yn rhydd. A wyt ti yn rhydd oddi wrth wraig? na chais wraig.

28 Ac os prïodi hefyd, ni phechaist: ac na prïoda gwyrff, ni phechodd: er hynny y cyfryw rai a gânt flinder yn y cnawd: eithr yr wyf yn eich arbed chiwi.

29 A hyn yr ydwyf yn ei ddywedyd, frodyr, am fod yr amser yn fyr. Y mae yn ol, fod o'r rhai sydd â gwagedd iddynt, megis pe byddent hebdydynt;

30 A'r rhai a wylant, megis heb wlo; a'r rhai a lawenhant, megis heb lawenhâu; a'r rhai a brynant, megis heb feddu;

31 A'r rhai a arferant y byd hwn, megis heb ei gam-arfer. Canys y mae dull y byd hwn yn myned hebbio.

32 Eithr mi a fynwn i chiwi fod yn ddfotal. Yr hwn sydd heb brïodi, sydd yn gofalu am bethau yr Arglwydd, pa wedd y boddlona yr Arglwydd:

33 Ond y neb a wreiceodd, sydd yn gofalu am bethau y gwah, pa wedd y boddlona ei wraig.

34 Y mae gwahaniaeth hefyd rhwng gwraig a gwyrff. Y mae yr hon sydd heb brïodi, yn gofalu am y pethau sydd yn perthyn i'r Arglwydd, fel y byddo hi sanctaidd ynghorff ac yspryd: ac y mae yr hon sydd wedi prïodi, yn gofalu am bethau bydol, pa fodd y rhyngâ hi fodd i'w gwr.

35 A hyn yr ydwyf yn ei ddywedyd er llestd i chiwi eich hunain; nid i osod magl i chiwi, eithr er mwyn gweddeidd-dra, a dyfal lyuu wrth yr Arglwydd yn ddiwahau.

36 Ond os yw neb yn tybied ei fod yn anweddaidd tu ag at ei wryf, od â hi dros flodau ei hoedran, a bod yn rhaid gwneuthur felly; gwnaed a fynno, nid yw ya pechu: prïodant.

37 Ond yr hwn sydd yn sefyll yn sicr yn ei galon, ac yn afraid iddo, ac â meddiant ganddo ar ei ewylls ei hun, ac a roddodd ei fryd ar

hynny yn ei galon, ar gadw o hono ei wryf; da y mae yn gwneuthur.

38 Ac am hynny, yr hwn sydd yn ei rhoddi yn briod, sydd yn gwneuthur yn dda; ond yr hwn nid yw yn ei rhoddi yn briod, sydd yn gwneuthur yn well.

39 Y mae gwraig yn rhwym wrth y gyfraith, tra fyddo byw ei gwr: ond o bydd marw ei gwr, y mae hi yn rhydd i briodi y neb a fyddo; yn unig yn yr Arglwydd.

40 Eithr dedwyddach yw hi os erys hi felly, yn fy marw i: ac yr ydwyf ffinnau yn tybied fod Yspryd Duw gennyf.

PENNOD VIII.

1 *Bod tidymt ymgadw oddi wrth y bwydydd a offrymmer i eilunod. 8, 9 Na ddylem ni gam-arferyd ein rhyddid Cristianogaidd, i rwystro ein brodyr: 11 eithr ffroyno ein gwybodaeth & chariad perffuith.*

EITHR am yr hys a aberthwyd i eilunod, ni a wyddom fod gan bawb o hono wybodaeth. Gwybodaeth sydd yn chwyddo, eithr cariad sydd yn adeiladu.

2 Eithr os yw neb yn tybied ei fod yn gwybod dira, ni wyl efo etto ddim fel y dylai wybod.

3 Ond od oes neb yn caru Duw, hwnnw a adwasenir ganddo ef.

4 Am fwyta gan hynny o'r pethau a aberthir i eilunod, ni a wyddom nad yw eilun ddim yn byd, ac nad oes un Duw arall ond un.

5 Canys er bod rhai a elwir yn dduwiau, pa un bynnag ai yn y nef al ar y ddaear (megis y mae duwiau lawer, ac arglwyddi lawer)

6 Eithr i ni *nid oes ond un Duw, y Tad, o'r hwn y mae pob peth, a ninnau ynddo ef; ac un Arglwydd Iesu Crist, trwy yr hwn y mae pob peth, a ninnau trwyddo ef.*

7 Ond nid yw wybodaeth hon gan bawb: canys rhai & chanddynt gydwybod o'r eilun, hyd y pryd hwn, sydd yn bwyta fel peth a aberthwyd i eilunod; a'u cydwybod hwy, a hi yn wan, a halogir.

8 Eithr nid yw bywyd yn ein gwneuthur ni yn gymmeradwy gan Dduw: canys nid ydynt, os bwyttawn, yn helaethach; nac onis bwyttawn, yn brinach.

9 Ond edrychweh rhag mewn un modd i'ch rhyddid hwn fod yn dramgwydd i'r rhai sydd weiniaid.

10 Canys os gwél heb dyddi sydd & gwybodaeth gennyf, yn eistedd i fwyta yn nheml yr eilunod, oni chadarnhéir ei gydwybod ef, ac yntau yn wan, i fwyta y pethau a aberthwyd i eilunod;

11 Ac a ddfithir y brawd gwan trwy dy wybodaeth di, dros yr hwn y bu Crist farw?

12 A chan bechu felly yn erbyn y brodyr, a churo eu gwah gydwybod hwy, yr ydech ehw i yn pechu yn erbyn Crist.

13 O herwydd paham, os yw bywyd yn rhwystro fy mrawd, ni fwyttaf fi gig fyth, rhag i mi rwystro fy mrawd.

PENNOD IX.

1 *Y mae afo yn dangos ei rhyddid; 7 ac y dylai y goeintidog fyw wrth yr efengyl: 18 etto ddiar-fod iddo ef o'i wirfodd ymgadw, 18 rhag na'u gyrru hwy mewn trawl, 22 na bod yn achos o rwystr i neb, mewn pethau cyffredin. 24 Bod ein bywyd ni yn dobyg i yrfu.*

ONID wyf fi yn apostol? onid wyf fi yn rhydd? oni welais i Iesu Crist ein Harglwydd? onid fy ngwaith i ydych chwi yn yr Arglwydd?

2 Ond wyf yn apostol i erall, etto yr wyf i

chwi: canys sél fy apostollaeth i ydych chwi yn yr Arglwydd.

3 Fy ymddiffyn i, i'r rhai a'm holant, yw hyn;

4 Onid oes i mi awdurdod i fwyta ac i yfed?

5 Onid oes i mi awdurdod i arwain o amgylch wraig a fyddat chwera, megis ag y mae i'r apostollon eraill, ac i frodyr yr Arglwydd, ac i Cephas?

6 Ai myfi yn unig a Barnabas, nid oes genym awdurdod i fod heb weithio?

7 Pwy sydd i mi amser yn rhyfela ar ei draul ei hun? pwy sydd yn plannu gwinllan, ac nid yw yn bwyta o'i firwyth hi? neu pwy sydd yn porthi praid, ac nid yw yn bwyta o laeth y praid?

8 Ai yn ol dyn yr wyf fi yn dywedyd y pethau hyn? neu onid yw y ddeddf hefyd yn dywedyd hyn?

9 Canys ygrifenedig yw yn neddf Moses, Na chau safu yr ych sydd yn dymu. Ai dros ychain y mae Duw yn gofalu?

10 Ynte er ein mwyn ni yn hollol y mae yn dywedyd? canys er ein mwyn ni yr ygrifenydd, mai mewn gobaith y dylai yr arddwr aredig, a'r dymwr mawn gobaith, i fod yn gyfrannog o'i obaith.

11 Os nynt a haussom i chwi bethau ysprydol, ai mawr yw os nynt a fedwn eich pethau cawdol?

12 Os yw eraill yn gyfrannogion o'r awdurdod hon arnoch; onid ydyw ni yn hytrach? Eithr nid arferasom ni yr awdurdod hon: ond goddef yr ydym bob peth, fel na roddom ddim rhwystr i efengyl Crist.

13 Oni wyddoch chwi fod y rhai sydd yn gwneuthur pethau cysegredig, yn bwyta o'r cyasegr? a'r rhai sydd yn gwaanaethu yr allor, yn gyd-gyfrannogion o'r allor?

14 Felly hefyd yr ordeiniodd yr Arglwydd, i'r rhai sydd yn pregethu yr efengyl, fyw wrth yr efengyl.

15 Eithr myfi nid arferais yr un o'r pethau hyn: ac nid ygrifennai y pethau hyn, fel y gwnelid felly i mi: canys gwell yw i mi farw, na gwneuthur o neb fy ngorfodd yn ofer.

16 Canys os pregethaf yr efengyl, nid oes orfodd i mi: canys anghenrhaid a osodwyd arnaf; a gwae fydd i mi, oni phregethaf yr efengyl.

17 Canys os gwnaf hyn o'm bodd, y mae i mi wob: ond os o'm hanfodd, ymddriedwyd i mi am y gorechwy.

18 Pa wob sydd i mi gan hynny? Bod i mi, pan efengylwyf, osod efengyl Crist yn rhad, fel na cham-arferwyf fy awdurdod yn yr efengyl.

19 Canys er fy mod yn rhydd oddi wrth bawb, mi a'm gwneuthum fy hun yn was i bawb, fel yr ynnillwn fwy.

20 Ac mi a ymwneuthum i'r Iuddewon megis yn Iuddew, fel yr ynnillwn yr Iuddewon; i'r rhai dan y ddeddf, megis dan y ddeddf, fel yr ynnillwn y rhai sydd dan y ddeddf;

21 I'r rhai diddeddf, megis diddeddf (a minnau heb fod yn ddeddeddf i Dduw, ond dan y ddeddf i Grist) fel yr ynnillwn y rhai diddeddf.

22 Ymwneuthum i'r rhai gweiniaid megis yn wan, fel yr ynnillwn y gweiniaid: mi a ymwneuthum yn bob peth i bawb, fel y gallwn yn hollol gadw rhai.

23 A hyn yr wyf fi yn ei wneuthur er mwyn yr efengyl, fel y'm gwneuler yn gyd-gyfrannog o honi.

24 Oni wyddoch chwi fod y rhai sydd yn rhedeg mewn gyrfa, i gyd yn rhe-

I. CORINTHIAID.

bod un yn derbyn y gamp? felly rhedwch, fel y cafoch afael.

25 Ac y mae pob un a'r sydd yn ymdrechu, yn ymgadw ym mhob peth: a hwynt-hwy yn wir, fel y derbyniont goron lygredig; eithr nyni, un anllygredig.

26 Yr wyf fi gan hynny felly yn rhedeg, nid megis ar amcan; felly yr wyf yn ymdrechu, nid fel un yn euro yr awyr.

27 Ond yr wyf fi yn cospï fy nghorph, ac yn ei ddwyn yn gaeth; rhag i mi mewn un modd, wedi i mi bregethu i eraill, fod fy hun yn anghymeradwy.

PENNOD X.

1 *Bod sacramentau yr Iuddewon 6 yn gysgodau i ni, 7 a'u cospedigaethau hwy 11 yn siamplau i ni. 14 Rhaid i ni ochelyd gawdduwaeth. 21 Na ddylem ni unewthur burd yr Arglwydd yn fwrdd cythreuliaid: 24 ac y dylem, mewn pethau cyffredin, ystyried ein brodyr.*

AC ni fynwn i chwi fod heb wybod, frodyr, fod ein tadau oll dan y cwmmwl, a'u myned oll trwy y môr;

2 A'u bedyddio hwy oll i Moses, yn y cwmmwl, ac yn y môr;

3 A bwyta o bawb o honynt yr un bwyd ysprydol;

4 Ac yfed o bawb o honynt yr un ddfod ysprydol: (cans hwy a yfasant o'r Graig ysprydol a oedd yn canlyn: a'r Graig oedd Crist)

5 Eithr ni bu Dduw foddlawn i'r rhan fwyaf o honynt: cans cwmpwyd hwynt yn y diffaethwch.

6 A'r pethau hyn a wnaed yn siamplau i ni, fel na chwennychem ddrygioni, megis ag y chwennychasant hwy.

7 Ac na fyddwch eilun-addolwyr, megis rhai o honynt hwy; fel y mae yn ysgrifenedig. - Eisteddodd y bobl i fwyta ac i yfed, ac a gyfodasant i chwareu.

8 Ac na odinebwn, fel y godinebodd rhai o honynt hwy, ac y syrthiodd mewn un dydd dair mil ar hugain.

9 Ac na themtiwn Grist, megis ag y temtdodd rhai o honynt hwy, ac a'u distrywiwyd gan seirph.

10 Ac na rwgnechwch, megis y grwnachodd rhai o honynt hwy, ac a'u distrywiwyd gan y dinystrydd.

11 A'r pethau hyn oll a ddigwyddasant yn siamplau iddynt hwy, ac a ysgrifenyd yn rhybudd i ninnau, ar y rhai y daeth terfynau yr oesoedd.

12 Am hynny, yr hwn sydd yn tybied ei fod yn sefyll, edryched na syrthio.

13 Nid ymafodd ynoch demtasiwn, ond un dynol: eithr ffyddlawn yw Duw, yr hwn ni ddal eich temtio uwch law yr hyn a alloch; eithr a wna ynghyd a'r temtasiwn ddiangfa hefyd, fel y galloch ei ddwyn.

14 O herwydd pahan, fy anwylyd, ffowch oddi wrth eilun-addoliaeth.

15 Dywedyd yr wyf fel wrth rai synhwyrol: bwrnwch chwi beth yr wyf fi yn ei ddywedyd. 16 Phol y fendith, yr hon a fendigwn, onid eymmun gwaed Crist ydych? y bara yr ydym yn ei dorri, onid eymmun corph Crist yw?

17 Ohlegid nyni yn llawer ydym un bara, ac un corph: cans yr ydym ni oll yn gyfrannogion o'r un bara.

18 Edrychwch ar yr Israel yn ol y cnawd: onid yw y rhai sydd yn bwyta yr ebyrth, yn gyfrannogion o'r allor?

19 Beth gan hynny yr ydwyf yn ei ddywedyd? bod yr eilun yn ddim, neu yr hyn a aberthwyd i eilun yn ddim?

20 Ond y pethau y mae y Cenhedloedd yn eu haberthu, i gythreuliaid y maent yn eu haberthu, ac nid i Dduw. Ni fynwn i chwi fod yn gyfrannogion a'r cythreuliaid.

21 Ni ellwch yfed o phol yr Arglwydd, a phol y cythreuliaid. Ni ellwch fod yn gyfrannogion o fwrdd yr Arglwydd, a bord y cythreuliaid.

22 Ai gyrru yr Arglwydd i eiddgedd yr ydym? a ydym ni yn gryfach nag ef?

23 Pob peth sydd gyfreithlawn i mi, eithr nid yw pob peth yn llesau: pob peth sydd gyfreithlawn i mi, eithr nid yw pob peth yn adeiladu.

24 Na cheisied neb yr eiddo ei hun; ond pob un yr eiddo arall.

25 Beth bynnaq a werthir yn y gigfa, bwyttewch; heb ofyn dim er mwyn cydwybod.

26 Cans eiddo yr Arglwydd y ddaear, a'i chyflawnder.

27 Os bydd i neb o'r rhai digred eich gwa-hodd, ac os mynnwch fyned; bwyttewch beth bynnaq a rodder ger eich bron, heb ymofyn dim er mwyn cydwybod.

28 Eithr os dywed heb wrthych, Peth wedi ei aberthu i eilunod yw hwn; na fwyttewch er mwyn hwnnw yr hwn a'i mynegodd, ac er mwyn cydwybod: cans eiddo yr Arglwydd y ddaear, a'i chyflawnder.

29 Cydwybod, meddaf, nid yr eiddod ti, ond yr eiddo arall: cans pahan y bernir fy rhyddid i gan gydwybod un arall?

30 Ac os wyf fi trwy ras yn cymmeryd cyfran, pahan y'm ceblir am y peth yr wyf yn rhoddi diolch am dano?

31 Pa un bynnaq gan hynny ai bwyta ai yfed, ai beth bynnaq a wneloch, gwnewch bob peth er gogoniant i Dduw.

32 Byddwch ddaethos tramgwydd i'r Iuddewon ac i'r Cenhedloedd hefyd, ac i eglwys Dduw:

33 Megis yr ydwyf finnau yn rhyngw bodd i bawb ym mhob peth; heb gelsio fy llesau fy hun, ond llesau llaweroedd, fel y byddont hwy gadwedig.

PENNOD XI.

1 *Y mae efe yn eu ceryddu hwy, 4 am fnd eu gwyr 5 yn cynnulleidfaoedd sanctaidd yn gweddio â pheth am eu pennew, 6 a'u gwragedd yn ben-noethion: 17 ac o ran eu bod hwy yn guffredinol yn cyfarfod, nid er gwel ond er gwaeth; 21 gan halogi swpper yr Arglwydd a'u gwleddoedd eu hunain. 23 Yn ddiweddar, y mae efe yn eu galw hwy yn eu hol, at ordin-had cymat y swpper hwnnw.*

BYDDWCH ddilynwyr i mi, megis yr wyf finnau i Grist.

2 Yr ydwyf yn eich canmol, frodyr, eich bod yn fy nghoffio i ym mhob peth, ac yn dal y traddodiadau, fel y traddodais i chwi.

3 Eithr mi a fynwn i chwi wybod, mai pen pob gwr yw Crist; a phen y wraig yw y gwr; a phen Crist yw Duw.

4 Pob gwr yn gweddio, neu yn prophwydo, â pheth am ei ben, sydd yn cywilyddio ei ben.

5 Eithr pob gwraig yn gweddio, neu yn prophwydo, yn bennoeth, sydd yn cywilyddio ei phen: cans yr un yw a phe byddai wedi ei heillio.

6 Cans os y wraig ni wisg am ei phen, cneifer hi hefyd: eithr os brwt i wraig ei chneifio, neu ei heillio, gwisged.

7 Cans gwr yn wir ni ddylai wiago am ei ben, am ei fod yn ddeiw a gogoniant Duw: a'r wraig yw gogoniant y gwr.

8 Cans nid yw y gwr o'r gwraig; ond y wraig o'r gwr.

9 Ac ni chrewyd y gwr er mwyn y wraig; eithr y wraig er mwyn y gwr.

10 Am hynny y dylai y wraig fod ganddi awdurdod ar ei phen, o herwydd yr angelion.

11 Er hynny nid yw na'r gwr heb y wraig, na'r wraig heb y gwr, yn yr Arglwydd.

12 Canys yr un wedd ag y mae y wraig o'r gwr, felly y mae y gwr trwy y wraig: a phob peth sydd o Dduw.

13 Bernwch ynoch eich hunain, ai hardd yw i wraig weddio Duw yn bennoeth?

14 Onid yw naturlaeth ei hun yn eich dysgu chwí, os gwallt-laes a fydd gwr, mai amharch yw iddo?

15 Eithr os gwrala a fydd gwallt-laes, clod yw iddi: oblegid ei laes-wallt a ddodwyd yn orchudd iddi.

16 Od oes neb a fyn fod yn ymrysongar, nid oes gennym ni gyfryw ddeddf, na chan eglwys Duw.

17 Eithr wrth ddywedyd hyn, nid ydwyf yn eich canmol, eich bod yn dyfod ynghyd, nid er gwell, ond er gwaeth.

18 Canys yn gyntaf, pan ddeloch ynghyd yr yr eglwys, yr ydwyf yn clywed fod amrafaelion yn eich mysg chwí; ac o ran yr wyf fi yn credu.

19 Canys rhaid yw bod hefyd heresiaü yn eich mysg, fel y byddo y rhai cymmeradwy yn eglur yn eich plith chwí.

20 Pan fyddoch chwí gan hynny'n dyfod ynghyd i'r un lle, nid bwyta swpper yr Arglwydd ydyw hyn.

21 Canys y mae pob un wrth fwyta, yn cymmeryd ei swpper ei hun o'r blaen; ac un sydd â newyn arno, ac arall sydd yn feddw.

22 Onid oes gennych dai i fwyta ac i yfed? ai dirnygu yr ydych chwí eglwys Dduw, a gwaradwyddo y rhai nid oes ganddynt? Pa beth a ddywedaf wrthyh? a ganmolaf fi chwí yn hyn? Nid wyf yn eich canmol.

23 Canys myfi a dderbyniais gan yr Arglwydd yr hyn hefyd a draddodais i chwí; Bod i'r Arglwydd Iesu, y nos y bradychwyd ef, gymmeryd bara:

24 Ac wedi iddo ddtloch, efe a'i torrodd, ac a dywedodd, Cymmerwch, bwyttwch; hwn yw fy nghorph, yr hwn a dorri trosoch: gwnewch hyn er cofia am danaf.

25 Yr un modd efe a gymmerydd y cwppan, wedi swpperu, gan ddywedyd, Y cwppan hwn yw y testament newydd yn fy nghaed: gwnewch hyn, cynnifer gwaith bynnag yr yfoc, er cofia am danaf.

26 Canys cynnifer gwaith bynnag y bwyttwch y bara hwn, ac yr yfoc y cwppan hwn, y dangoswch farwolaeth yr Arglwydd oni ddela.

27 Am hynny, byw bynnag a fwyttwch y bara hwn, neu a yfo gwppan yr Arglwydd yn annheilwng, euog fydd o gorph a gwaed yr Arglwydd.

28 Eithr holed dyn ef ei hun; ac felly bwyttwch o'r bara, ac yfed o'r cwppan.

29 Canys yr hwn sydd yn bwyta ac yn yfed yn annheilwng, sydd yn bwyta ac yn yfed barnedigaeth iddo ei hun, am nad yw yn iawn-farnu corph yr Arglwydd.

30 Oblegid hyn y mae llawer yn weiniaid ac yn lleag yn eich mysg, a llawer yn huno.

31 Canys pe iawn-farnem ni ein hunain, ni'n bernid.

32 Eithr pan y'n bernid, y'n ceryddir gan yr Arglwydd, fel na'n ddamnier gyd â'r byd.

33 Am hynny, fy mrodyr, pan ddeloch ynghyd i fwyta, arhoswch eich gilydd.

34 Eithr os bydd newyn ar neb, bwyttwch gartref; fel na ddeloch ynghyd i farnedig-aeth. Ond y pethau eraill mi a'u trefnaf pan ddelwyf.

PENNOD XII.

1 *Bod amryw ddoniau yspryd, 7 eithr y cwbl er lleadd; 8 ac o ran hynny hwy a gyfrennir meun amryw foddion. 12 Megis y mae aelodau y corph naturiol yn gwasanaethu bob un 16 er hardddech i'w gilydd, 22 er gwasanaeth 26 a chymorth i'r un corph: 27 felly yr un modd y dylem ni wneuthur y nacil er y llall, er mwyn gorphen dirgel gorph Crist.*

EITHR am yspryd ddoniau, frodyr, ni fyynnwn i chwí fod heb wybod.

2 Chwí a wyddoch mai Cenhedloedd oeddych, yn eich arwain ymaith at yr eilunod mudion, fel y'ch ytwysid.

3 Am hynny yr wyf yn hysbryd i chwí, nad oes neb yn llefaru trwy Yspryd Duw, yn galw yr Iesu yn ysgymmunbeth: ac ni all neb ddywedyd yr Arglwydd Iesu, eithr trwy yr Yspryd Glân.

4 Ac y mae amryw ddoniau, eithr yr un Yspryd.

5 Ac y mae amryw weinidogaethau, eithr yr un Arglwydd.

6 Ac y mae amryw weithrediadau, ond yr un yw Duw, yr hwn sydd yn gweithredu pob peth ym mhawb.

7 Eithr eglurhad yr Yspryd a roddir i bob un er lleadd.

8 Canys i un, trwy yr Yspryd, y rhoddir ymadrodd doethineb; ac i arall, ymadrodd gwybodaeth, trwy yr un Yspryd;

9 Ac i arall fydd, trwy yr un Yspryd; ac i arall ddawn i iacháu, trwy yr un Yspryd;

10 Ac i arall, wneuthur gwyrthiaü; ac i arall, brophwydolaeth; ac i arall, wahanlaeth ysprydoedd; ac i arall, amryw dafodau; ac i arall, gyfieithiad tafodau.

11 A'r holl bethau hyn y mae yr un a'r unrhyw Yspryd yn eu gweithredu, gan rannu i bob un o'r neilldu megis y mae yn ewyllsio.

12 Canys fel y mae y corph yn un, ac iddo aelodau lawer, a holl aelodau yr un corph, cyd byddont lawer, ydynt un corph; felly y mae Crist hefyd.

13 O herwydd trwy un Yspryd y bedyddiwyd ni oll yn un corph, pa un bynnag ai Iuddewon ai Groegwyr, ai caethion ai rhyddion; ac ni a ddtodwyd oll i un Yspryd.

14 Canys y corph nid yw un aelod, eithr llawer.

15 Os dywed y troed, Am nad wyf law, nid wyf o'r corph; ai am hynny nid yw efe o'r corph?

16 Ac os dywed y glust, Am nad wyf lygad, nid wyf o'r corph; ai am hynny nid yw hi o'r corph?

17 Pe yr holl gorph fyddai lygad, pa le y byddai y clywed? pe y cwbl fyddai glywed, pa le y byddai yr arglod?

18 Eithr yr awrhon Duw a osododd yr aelodau, bob un o honynt yn y corph, fel yr ewyllsiodd efe.

19 Canys pe baent oll un aelod, pa le y byddai y corph?

20 Ond yr awrhon llawer yw yr aelodau, eithr un corph.

21 Ac ni all y llygad ddywedyd wrth y llaw, Nid rhaid i mi wrthy; na'r pen chwaith wrth y traed, Nid rhaid i mi wrthy.

22 Eithr yn hytrach o lawer, yr aelodau o'r corph y rhai a dybir eu bod yn wannaf, ydynt anghenheidol.

23 A'r rhai a dybiwn ni eu bod yn am-

mharcheddecaf o'r corph, ynghylch y rhai hynny y gosodwn chwaneq o barch; ac y mae ein *haelodau* anharid yn cael chwaneq o harddwch.

24 Oblegid ein *haelodau* hardd ni nid rhaid iddynt *wrtho*: eithr Duw a gyd-dymherodd y corph, gan roddi parch chwaneq i'r hyn oedd ddifffygol:

25 Fel na byddai anghydfod yn y corph; eithr bod i'r aelodau ofalu yr un peth dros eu gilydd.

26 A pha un bynnag ai *ffoddef* a wna un aelod, y mae yr holl aelodau yn cyd-ddfoddef; ai anrhydeddu a wneir un aelod, y mae yr holl aelodau yn cyd-lawenhau.

27 Eithr chwychwi ydych gorph Crist, ac aelodau o ran.

28 A rhai yn wir a osododd Duw yn yr eglwys; yn gyntaf apostolion, yn ail prophwydi, yn drydydd athrawon, yna gwyrthiau; wedi hynny doniau i iachâu, cynnorthwyau, llywodraethau, rhywiogaethiau tafodau.

29 Ai apostolion pawb? ai prophwydi pawb? ai athrawon pawb? ai gwneuthurwyr gwyrthiau pawb?

30 A oes gan bawb ddoniau i iachâu? a yw pawb yn lefaru â thafodau? a yw pawb yn cyfieithu?

31 Eithr deisyfweh y doniau goreu. Ac etto yr wyf yn dangos i chwi ffordd dra rhagorol.

PENNOD XIII.

1 *Nad yw y doniau godiddecaf ddim heb gariad.* 4 *Canmolfaeth cariad perffuith*, 13 *a'i ardderchogrwyddi rhagor gobath a fydd.*

PE llefarwn â thafodau dynion ac angelion, ac heb fod gennyf gariad, yr wyf fel ofydd yn seinio, neu symbal yn tingean.

2 A phe byddai gennyf brophwydoliaeth, a gwybod o honof y dirgelion oll, a phob gwybodaeth; a phe bai gennyf yr holl ffydd, fel y gallwn symmudo mynyddoedd, ac heb gennyf gariad, nid wyf i' ddim.

3 A phe porthwn y tlodion a'm holl dda, a phe rhoddwn fy nghorph i'm llosgi, ac heb gariad gennyf, nid yw ddim llesid i mi.

4 Y mae cariad yn hir-ymaros, yn gymrwynasgar; cariad nid yw yn cefnigennu; nid yw cariad yn ymfistio, nid yw yn ynchwddo.

5 Nid yw yn gwneuthur yn anweddaidd, nid yw yn ceisio yr ciddo ei hun, ni chylthruddir, ni feddwl ddrwg.

6 Nid yw lawen am anghyfiawnder, ond cyd-lawenhau y mae a'r gwirionedd;

7 Y mae yn ffoddef pob dim, yn credu pob dim, yn gobeithio pob dim, yn ymaros â phob dim.

8 Cariad byth ni chwmp ymaith: eithr pa un bynnag ai prophwydoliaethau, hwy a ballant; ai tafodau, hwy a beidiant; ai gwybodaeth, hi a ddiflanna.

9 Canys o ran y gwyddom, ac o ran yr ydym yn prophwydo.

10 Eithr pan ddelo yr hyn sydd berffaith, yna yr hyn sydd o ran a ddilêr.

11 Pan oeddiwn fachgen, fel bachgen y llefarwn, fel bachgen y deallwn, fel bachgen y meddyllwn: ond pan aethum yn wr, mi a rois heibio bethau bachgenalidd.

12 Canys gwled yr ydym yr awrhon trwy ddrych, mewn dammeg; ond yna, wyneb yn wyneb: yn awr yr adwaem o ran; ond yna yr adnabyddaf megis y'm hadwaenir.

13 Yr awrhon y mae yn aros ffydd, gobath, cariad, y tri hyn; a'r mwyaaf o'r rhai hyn yw cariad.

PENNOD XIV.

1 *Canmol prophwydoliaeth, 2, 3, 4 a'i ood o flaen lefaru â thafodau, 5 trwy gyfieithu- rwydd oddi wrth offer cerdd: 12 rhaid i'w cyfieithu pob un o'r dda'u tu ag at adeiladaeth, 23 megis tu ag at eu gwir a'i priodawl ben- nod: 26 iawn-arfer pob un o'r dda'u, 29 a'u cam-arfer. 34 Gwarafulun guragedd i lefaru yn yr eglwys.*

DILYNWCH gariad, a deisyfweh ddoniau ysprydol; ond yn hytrach fel y prophwydych.

2 Canys yr hwn sydd yn lefaru â thafod *dieithr*, nid wrth ddynion y mae yn lefaru, ond wrth Dduw: canys nid oes neb yn gwrando; er hynny yn yr yspryd y mae efe yn lefaru dirgeddigaethau.

3 Eithr yr hwn sydd yn prophwydo, sydd yn lefaru wrth ddynion er adeiladaethi, a chynghor, a chysur.

4 Yr hwn sydd yn lefaru â thafod *dieithr*, sydd yn ei adeiladu ei hunan; eithr yr hwn sydd yn prophwydo, sydd yn adeiladu yr eglwys.

5 Mi a fynwn pettych chwi oll yn lefaru â thafodau *dieithr*; ond yn hytrach brophwydo o honoch: canys mwy yw yr hwn sydd yn prophwydo, na'r hwn sydd yn lefaru â thafodau; oddi eithr iddo ei gyfieithu, fel y derbynio yr eglwys adeiladaeth.

6 *Ac yr awrhon, frodyr, os deuaft atoch gan lefaru â thafodau, pa lesad, a wnaif i chwi, oni lefaraf wrthych naill ai trwy weledigaeth, neu trwy wybolaeth, neu trwy brophwydoliaeth, neu trwy athrawiaeth?*

7 Hefyd pethau diennid wrth roddi sain, pa un bynnag ai pibell ai telyn, oni roddiant wahaniaeth yn y sain, pa wedd y gwybyddir y peth a genir ar y bibell, neu ar y delny?

8 Canys os yr udogr a rydd sain anhynod, pwy a ymbarottda i ryfel?

9 Felly chwithau, oni roddwch a'r tafod ymadrodd deallu, pa wedd y gwybyddir y peth a leferir? canys chwi a fyddwch yn lefaru wrth yr awyr.

10 Y mae cymmaint, ysgatfydd, o rywogaethau lleisiau yn y byd, ac nid oes un o honynt yn affafar.

11 Am hynny, oni wn i rym y llais, myfi a fyddaf farbariad i'r hwn sydd yn lefaru, a'r hwn sydd yn lefaru a fydd i mi yn farbariad.

12 Felly chwithau, gan eich bod yn awyddus i *ddoniau* ysprydol, ceisiwch ragori tu ag at adeiladaethi yr eglwys.

13 O herwydd pahan, yr hwn sydd yn lefaru â thafod *dieithr*, gweddied ar iddo allu cyfieithu.

14 Canys os gweddiaf â thafod *dieithr*, y mae fy yspryd yn gweddio, ond y mae fy neall yn ddiiffrwyth.

15 Beth gan hynny? Mi a weddiaf a'r yspryd, ac a weddiaf a'r deall hefyd: canaf a'r yspryd, a chanaf a'r deall hefyd.

16 Canys os bendithi a'r yspryd, pa wedd y dywed yr hwn sydd yn cyllawni lle yr anglyfarwydd, Amen, ar dy ddodiad drolch, gan nas gwy'r beth yr wyf yn ei ddywedyd?

17 Canys tydi yn ddia'u ydwyf yn diolch yn dda, ond y llall nid yw yn cael ei adeiladu.

18 Yr ydwyf yn diolch i'm Duw, fy mod i yn lefaru â thafodau yn fwy na chwi oll:

19 Ond yn yr eglwys gwell gennyf lefaru pum gair trwy fy neall, fel y dygwylf eraill hefyd, na myrddiwn o eirtau mewn tafod *dieithr*.

20 O frodyr, na fyddwch fechgyn mewn deall: eithr mewn drygion byddwch blant; ond mewn deall byddwch berffaith.

21 Yn y ddeddf y mae yn ysgrifenedig, Trwy rai estroneithus, a thrwy wefusau estronol, y llesaraf wrth y bobl hyn; ac ni'm gwrandawant felly, medd yr Arglwydd.

22 Am hynny tafodau ydynt arwydd, nid i'r rhai sydd yn credu, ond i'r rhai digred; eithr prophwydoliaeth, nid i'r rhai digred, ond i'r rhai sydd yn credu.

23 Gan hynny os daw yr eglwys oll ynghyd i'r un lle, a lefaru o bawb à thafodau *dieithr*, a dyfod o rai annysgedig neu ddigred i mewn; oni ddywedant eich bod yn ynyfdu?

24 Eithr os prophwyda pawb, a dyfod o un digred neu annysgedig i mewn, efe a argyhoeddwr gan bawb, a fernar gan bawb:

25 Ac felly y gwneir dirgelion ei galon ef yn amlwg; ac felly gan syrthio ar ei wyneb, efe a addola Dduw, gan ddywedyd fod Duw yn wir ynnoch.

26 Beth gan hynny, frodyr? pan ddeloch ynghyd, y mae gan bob un o honoch psalma, y mae *ganddo* athrawiaeth, y mae *ganddo* tafodiaith, y mae *ganddo* ddatguddiad, y mae *ganddo* gyfieithiad. Gwneir pob peth er adeiladaeth.

27 Os llesara neb à thafod *dieithr*, gwneir bob yn ddau, neu o'r myfyal *bob* yn dri, a hynny ar gylch; a chyfieithed un.

28 Eithr oni bydd cyfieithydd, tawed yn yr eglwys; eithr llesared wrtho ei hun, ac wrth Dduw.

29 A llesared y prophwydi ddau neu dri, a barned y lleill.

30 Ac os datguddir *dime* i un arall a fo yn eistedd yno, tawed y cyntaf.

31 Canys chwi a elwch oll brophwydo bob yn un, fel y dyago pawb, ac y cysurer pawb.

32 Ac y mae ysprydoedd y prophwydi yn ddarostyngedig i'r prophwydi.

33 Canys nid yw Duw *awdur* anghydfod, ond tangnefedd, fel yn holl eglwys y saint.

34 Tawed eich wragedd yn yr eglwys: canys ni chaniattawyd iddynt lefaru; ond bod yn ddarostyngedig, megis ag y mae y gyfraith yn dywedyd.

35 Ac os mynnant ddyagu dim, ymofynant à'u gwyr gartref: oblegid annwedaidd yw i wragedd lefaru yn yr eglwys.

36 Ai oddi wrthych chwi yr aeth gair Duw allan? neu ai attoch chwi yn unig y daeth efe?

37 Os ydyw neb yn tybied ei fod yn brophwyd, neu yn ysprydol, cydnabydded y pethau yr wyf yn eu hyagrifenu attoch, mai gorchymynion yr Arglwydd ydynt.

38 Eithr od yw neb heb wybod, bydded heb wybod.

39 Am hynny, frodyr, byddwch awyddus i brophwydo, ac na waherddwch lefaru à thafodau *dieithr*.

40 Gwneir pob peth yn weddaldd, ac mewn trefn.

PENNOD XV.

3 Wrth adgyfodiad Crist, 12 y mae efe yn profi y bydd rhaid i ninnau adgyfodi, yn erbyn y rhai a wadant adgyfodiad y cnawd. 21 Ffrwyth 35 a dull yr adgyfodiad; 51 ac fel y newidwr y rhai a gaffar yn ffre ar y dydd diweddaf.

HEFYD yr ydwyf yn hysbysu i chwi, yr frodyr, yr efengyl a bregethais i chwi, yr hon hefyd a dderbyniaso, ac yn yr hon yr ydych yn sefyll;

2 Trwy yr hon y'ch ceidwr hefyd, os ydych yn dal yn eich côf à pwa ymadrodd yr efengylais i chwi, oddi eithr darfod i chwi greu yn ofer.

3 Canys ni a draddodais i chwi ar y cyntaf yr hyn hefyd a dderbyniais, farw o Grist dros eua pechodau ni, yn ol yr ysgrifthyrau;

4 A'i gladdu, a'i gyfodi y trydydd dydd, yn ol yr ysgrifthyrau;

5 A'i weled ef gan Cephas, yna gan y deuddeg. 6 Wedi hynny y gwelwyd ef gan fwy na phum eant brodyr ar unwaith: o'r rhai y mae y rhan fwyaf yn aros hyd yr awrhon; eithr rhai a hunasant.

7 Wedi hynny y gwelwyd ef gan Iago; yna gan yr holl apostolion.

8 Ae yn ddiweddar oll y gwelwyd ef gennyf finnau hefyd, megis gan un annhymmig.

9 Canys myfi yw y lleiaf o'r apostolion, yr hwn nid wyf addas i'm galw yn apostol, am i mi erlid eglwys Dduw.

10 Eithr trwy ras Duw yr ydwyf yr hyn ydwyf: a'i ras ef, yr hwn a roddwyd i mi, ni bu yn ofer; ond mi a lafuriais yn helaethach na hwynt oll: ac nid myfi chwaith, ond gras Duw yr hwn oedd gyd â mi.

11 Am hynny, pa un bynnag ai myfi ai hwynt-hwy, felly yr ydym yn pregethu, ac felly y credasoeh chwi.

12 Ac os pregethir Crist, ei gyfodi ef o feirw; pa fodd y dywod rhai yn eich plith chwi, nad oes adgyfodiad y meirw?

13 Eithr onid oes adgyfodiad y meirw, ni chyfodwyd Crist chwaith.

14 Ae os Crist ni chyfodwyd, ofer yn wir yw ein pregeth ni, ac ofer hefyd yw eich ffydd chwithau.

15 Fe a'n ceir hefyd yn gau-dystion i Dduw; canys ni a dystiasom am Dduw, ddarfod iddo gyfodi Crist: yr hwn nis cyfododd efe, os y meirw ni chyfodir.

16 Canys os y meirw ni chyfodir, ni chyfodwyd Crist chwaith.

17 Ac os Crist ni chyfodwyd, ofer yw eich ffydd chwi; yr ydych etto yn eich pechodau.

18 Yna hefyd y cyfrgollwyd y rhai a hunasant yng Nghrist.

19 Os yn y byd yma yn unig y gobeithiwn yng Nghrist, truanaf o'r holl ddyinion ydym ni.

20 Eithr yn awr Crist a gyfodwyd oddi wrth y meirw, ac a wnaed yn flaen-ffrwyth y rhai a hunasant.

21 Canys gan fod marwolaeth trwy ddyn, trwy ddyn hefyd y mae adgyfodiad y meirw.

22 Oblegid megis yn Adda y mae pawb yn meirw, felly hefyd yng Nghrist y bywhéir pawb.

23 Eithr pob un yn ei drefn ei hun: y blaen-ffrwyth yw Crist; wedi hynny y rhai ydynt eiddo Crist, yn ei ddyfodiad ef.

24 Yna y bydd y diwedd, wedi y rhoddo efe y deyrnas i Dduw a'r Tad: wedi iddo ddilêu pob pendefigaeth, a phob awdurdod a nerth.

25 Canys rhaid iddo deyrnasu hyd oni osodo ei holl elyniad dan ei draed.

26 Y gelym diweddar a ddinystir yw yr angau.

27 Canys efe a ddarostyngodd bob peth dan ei draed ef. Eithr pan yw yn dywedyd fod pob peth wedi eu darostwng, amlwg yw mai oddi eithr yr hwn a ddarostyngodd bob peth iddo.

28 A phan ddarostynger pob peth iddo, yna y Mab ei hun hefyd a ddarostyngir i'r hwn a ddarostyngodd bob peth iddo ef, fel y byddo Duw oll yn oll.

29 Os angen, beth a wna y rhai a fedyddir dros y meirw, os y meirw ni chyfodir ddim? paham ynte y bedyddir hwy dros y meirw?

30 A phiafam yr ydym ninnau mewn perygl bob awr?

31 Yr ydwyf beunydd yn marw, myn eich gorfoledd yr hon sydd gennyf yng Nghrist Iesu ein Harglwydd.

32 Os yn ol dull dyn yr ymleddais ag anifeilliaid yn Ephesus, pa lesad sydd i mi, ond

ehyfodir y meirw? bwyttawn ac yfwn; canys y fory marw yr ydym.

33 Na thwyfler chwi: y mae ymddiddanion drwg yn llygru moessa da.

34 Deströwch yn gyflawn, ac na phechwech: canys nid oes gan rai wybodaeth am Dduw. Er cywilydd i chwi yr wyf yn dywedyd hyn.

35 Eithr fe a ddywed rhyw un, Pa fodd y cyfodir y meirw? ac a pha ryw gorph y deuant?

36 O nyfyd, y peth yr wyt yn ei hau, ni fywheir oni bydd efe marw.

37 A'r peth yr wyt yn ei hau, nid y corph a fydd yr ydwyf yn ei hau, ond gronyn noeth, ysgatfydd o wenith, neu o ryw *rasen* arall.

38 Eithr Duw sydd yn rhoddi iddo gorph fel y mynodd efe, ac i bob heidyn ei gorph ei hun.

39 Nid yw pob cnawd unrhyw gnawd: eithr arall yw cnawd dynion, ac arall yw cnawd anffelliaid, a *chnawd* arall sydd i bysgod, ac arall i adar.

40 Y mae hefyd gyrph nefol, a chyrrh daearol: ond arall yw gogoniant y rhai nefol, ac arall y rhai daearol.

41 Arall yw gogoniant yr haul, ac arall yw gogoniant y loer, ac arall yw gogoniant y ser: canys y mae rhagor rhwng seren a seren mewn gogoniant.

42 Felly hefyd y mae adgyfodiad y meirw. Efe a heuir mewn llygredigaeth, ac a gyfodir mewn anlygredigaeth:

43 Efe a heuir mewn ammharch, ac a gyfodir mewn gogoniant: efe a heuir mewn gwendid, ac a gyfodir mewn nerth: efe a heuir yn gorph anianol, ac a gyfodir yn gorph ysprydol.

44 Y mae corph anianol, ac y mae corph ysprydol.

45 Felly hefyd y mae yn ysgrifenedig, Y dyn cyntaf Adda a wnaed yn enaid byw, a'r Adda diweddaf yn yspryd yn bywhâu.

46 Eithr nid cyntaf yr ysprydol, ond yr anianol; ac wedi hynny yr ysprydol.

47 Y dyn cyntaf o'r ddaearol yn ddaearol; yr ail dyn yr Arglwydd o'r nef.

48 Fel y mae y daearol, felly y mae y rhai daearol hefyd; ac fel y mae y nefol, felly y mae y rhai nefol hefyd.

49 Ac megis y dygasom ddelw y daearol, ni a ddygwyn hefyd ddelw y nefol.

50 Eithr hyn meddaf, O frodry, na ddichon cig a gwaed etifeddu teyrnas Dduw; ac nad yw llygredigaeth yn etifeddu anlygredigaeth.

51 Wele, yr wyf yn dywedyd i chwi ddirgelwch: Ni hunwn ni oll, eithr ni a newidir oll mewn moment, ar darawiad llygad, wrth yr udgorn diweddaf.

52 Canys yr udgorn a gân, a'r meirw a gyfodir yn anlygredig, a ninnau a newidir.

53 O herwydd rhaid i'r llygradwy hwn wisgo anlygredigaeth, ac i'r marwol hwn wisgo anfarwoldeb.

54 A phan ddarffo i'r llygradwy hwn wisgo anlygredigaeth, ac i'r marwol hwn wisgo anfarwoldeb, yna y bydd yr ymadrodd a ysgrifenyd, Angau a lyngewyd mewn buddugoliaeth.

55 O angau, pa le mae dy golyn? O uffern, pa le mae dy fuddugoliaeth?

56 Colyn angau yw pechod, a grym pechod yw y gyfraith.

57 Ond i Dduw y byddo y dŵlch, yr hwn bydd yn rhoddi i ni fuddugoliaeth trwy ein Harglwydd Iesu Grist.

58 Am hyanny, fy mrodyr anwyl, byddwch sicr, a dymmod, a helaethion yngwaith yr Arglwydd yn wastadol; a chwi yn gwybod nad yw eich llafur chwi yn ofer yn yr Arglwydd.

PENNOD XVI.

1 Y mae yn eu hannog i borthi anghen y brodry yn Jerusalem: 10 yn canmol Timothëus; 13 ac ar ei rhybuddio caredig, 16 yn ddiweddu ei epistol dg amryu anherchion.

HEFYD am y gasgl i'r saint; megis yr ordeiniais i eglwys Galatia, felly gwnewch chwithau.

2 Y dydd cyntaf o'ry wythnos, pob un o honoch rhodded heibio yn ei ymyl, gan drysori, fel y llwyddodd Duw ef, fel na byddo casgl pan ddelwyf fi.

3 A phan ddelwyf, pa rai bynnag a ddangosoch eu bod yn gymmeradwy trwy lythyrau, y rhai hynny a ddanfona i ddwyn eich rhodd i Jerusalem.

4 Ac os bydd y peth yn haeddu i minnau hefyd fyned, hwy a gânt fyned gyd â mi.

5 Eithr mi a ddeuaf atoch, gwedi yr elwyf trwy Macedonia (canys trwy Macedonia yr wyt yn mynd).

6 Ac nid hwyrach yr arhosaf gyd â chwi, neu y gauafaf hefyd, fel y'm hebryngoch i ba le bynnag yr elwyf.

7 Canys nid oes i'm bryd eich gweled yn awr ar fy hant; ond yr wyf yn gobeithio yr arhosaf ennwy gyd â chwi. os cenhada yr Arglwydd.

8 Eithr mi a arhosaf yn Ephesus hyd y Sulgwyn.

9 Canys agorwyd i mi ddrws mawr a grymmus, ac y mae gwrthwynebwyr lawer.

10 Ac os Timothëus a ddaw, edrychwch ar ei fod yn ddiolofn gyd â chwi: canys gwaith yr Arglwydd y mae yn ei weithio, fel fannau.

11 Am hynny na ddystyred neb ef; ond hebryngwch ef mewn heddwch, fel y delo attaf fi: canys yr wyf fi yn ei ddiagwyl ef gyd â'r brodry.

12 Ac am y brawd Apolos, mi a ymbiliais lawer Ag ef am ddyfod atoch chwi gyd â'r brodry: eithr er dim nid oedd ei ewyllys ef i ddyfod yr awrhon; ond efe a ddaw pan gaffo amser cyfadda.

13 Gwyliwch, sefwech yn y ffydd, ymwrotwch, ymyrghfuech.

14 Gwneier eich holl bethau chwi mewn cariad.

15 Ond yr ydwyf yn attolwg i chwi, frodry (chwi a adwaenoch dy Stephanas, mai blaenffwrth Achaia ydyw, ac iddynt ymosod i weinidogaeth y saint).

16 Fod o honoch chwithau yn ddarostyngedig i'r cyfryw, ac i bob un sydd yn cydweithio, ac yn llafurio.

17 Ac yr ydwyf yn llawen am ddyfodiad Stephanas, Pfortunatus, ac Achaicus: canys eich diffyg chwi hwy a'i cyflwasnant ar fy.

18 Canys hwy a eamwythnasant ar fy yspryd i, a'r eiddoch chwithau: cydnabyddwch gan hynny y cyfryw rai.

19 Y mae eglwys Asia yn eich annerch chwi. Y mae Acwlia a Phrisella, gyd â'r eglwys sydd yn eu tŷ hwyt, yn eich annerch chwi yn yr Arglwydd yn fynych.

20 Y mae y brodry oll yn eich annerch. Anherchwch eich gilydd â chusan sancteidd iol.

21 Yr annerch â'm llaw i Paul fy hun.

22 Od oes neb nid yw yn caru yr Arglwydd Iesu Grist, bydded Anathema, Maranatha.

23 Gras ein Harglwydd Iesu Grist a fyddo gyd â chwi.

24 Fy serch innau a fo gyd â chwi oll yng Nghrist Iesu. Amen.

¶ Yr epistol cyntaf at y Corinthiaid a ysgrifenyd o Philippi, gyd â Stephanas, a Pfortunatus, ac Achaicus, a Timothëus.

AIL EPISTOL PAUL YR APOSTOL

AT Y

CORINTHIAID.

PENNOD I.

3 Y mae yr apostol yn eu cyfuro hwy yn erbyn tralloed, trwy y diddanwch a'r ymwared a roisai Duw iddo ef, megis yn ei holl gyfngderau, 8 felly yn enwedig yn ei berygl di-weddor yn Asia: 12 a chan gymmeryd tystiolaeth o'i gydwybod ei hun, a'r eiddymt hwythau, am ei ddidoyll ddaul yn praegethu anghyfleidiol wirionedd yr esengyl, 15 y mae efe yn ei egsusodi ei hun nas daethai atynt; gan iddo wneuthur hynny nid o ysgafnder meddwl, eithr o'i dymrowch tu ag atynt hwy.

PAUL, apostol Iesu Grist, trwy ewylls Duw, a'r brawd Timothëus, at eglwys Dduw yr hon sydd yn Corinth, gyd a'r holl seintiau y rhai sydd yn holl Achaia:

2 Gras fyddo i chi, a thangefedd oddi wrth Dduw ein Tad, a'r Arglwydd Iesu Grist.

3 Bendigedig fyddo Duw, a Thad ein Harglwydd ni Iesu Grist, Tad y trugareddau, a Duw pob diddanwch;

4 Yr hwn sydd yn ein diddanu ni yn ein holl orthrymder, fel y gallom ninnau ddi-ddanu y rhai sydd mewn dim gorthrymder, trwy y diddanwch a'r hwn y'n diddenir ni ein hunain gan Dduw.

5 Oblegid fel y mae dioddefiadu Crist yn amhâu ynom ni; felly trwy Grist y mae ein diddanwch ni hefyd yn amhâu.

6 A pha un bynnag ai ein gorthrymmu yr ydys, er diddanwch a iachawdriaeth i chi y mae, yr hon a weithir trwy ymaros dan yr un dioddefiadu, y rhai yr ydym ninnau yn eu dioddef; ai ein diddanu yr ydys, er diddanwch a iachawdriaeth i chi y mae hynny.

7 Ac y mae ein gobaith yn sicr am danoch: gan i ni wybod, mai megis yr ydych yn gyfrannogion o'r dioddefiadau, felly y bydd-wch hefyd o'r diddanwch.

8 Canys ni fynnem i chi fod heb wybod, frodyr, am ein cystudd a ddaeth i ni yn Asia, bwysu arnom yn ddifawr uwch ben ein gallu, hyd onid oeddym yn ammeu cael byw hefyd.

9 Eithr ni a gawsom ynom ein hunain farn angau, fel na byddai i ni ymddiried ynom ein hunain, ond yn Nuw, yr hwn sydd yn cyfodi y meirw.

10 Yr hwn a'n gwaredodd ni oddi wrth gyfryw ddifawr angau, ac sydd yn ein gwaredu; yn yr hwn yr ydym yn gobeithio y gwared ni hefyd rhag llaw:

11 A chwithau hefyd yn gyd-weithio drosom mewn gweddi, fel, am y rhoddiad a rodded i ni o herwydd llawer, y rhodder diolch gan lawer drosom.

12 Canys ein gorfoledd ni yw hyn; sef tystiolaeth ein gydwybod, mai mewn symlyrwydd, a phurdeb diuwlol, nid mewn doeth-ineb cnawdol, ond trwy ras Duw, yr ymddygasom yn y byd, ond yn hytrach tu ag atoch chi.

13 Canys nid ydym yn ysgrifenu amgen bethau atoch, nag yr ydych yn eu darllen, neu yn eu cydnabod, ac yr wyf yn gobeithio a gydnabyddwch hyd y diwedd hefyd.

14 Megis y cydnabuoch ni o ran, mai nyny yw eich gorfoledd chi, fel chwithau yr eiddom ninnau hefyd yn nydd yr Arglwydd Iesu.

15 Ac yn yr hyder hwn yr oeddwn yn ewyll-ysio dyfod atoch o'r blaen, fel y cafech ail ras; 16 A myned heb eich llaw chi i Macedonia, a dyfod drachefn o Macedonia atoch, a chael fy hebrwng gennyh i Judea.

17 Gan hynny, pan oeddwn yn bwriadu hyn, a arferais i ysgafnder? neu y pethau yr wyf yn eu bwriadu, ai yn ol y cnawd yr wyf yn eu bwriadu, fel y byddai gyd â mi, Ie, Ie, a nag é, nag é?

18 Eithr ffyddlaw'n yw Duw, a'n hymadrodd ni wrthych chi ni bu Ie, a nag é.

19 Canys Mab Duw, Iesu Grist, yr hwn a bregethwyd yn eich plith gennym ni, sef gennyf fi, a Silfanus, a Thimothëus, nid ydoedd Ie, a nag é, eithr ynddo efe Ie ydoedd.

20 Oblegid holl addewidion Duw ynddo ef ydynt Ie, ac ynddo ef amen, er gogoniant i Dduw trwom ni.

21 A'r hwn sydd yn ein cadarnhâu ni gyd â chi yng Nghrist, ac a'n henneiniodd ni, yw Duw:

22 Yr hwn hefyd a'n sellodd, ac a roes ernes yr Yspryd yn ein calonnau.

23 Ac yr wyf fi yn galw Duw yn dyst ar fy enaid, mai er eich arbed chi na ddaethum etto i Corinth.

24 Nid am ein bod yn arglwyddiaethu ar eich ffydd chi, ond yr ydym yn gyd-weith-wyr i'ch llawenydd: oblegid trwy ffydd yr ydych yn sefyll.

PENNOD II.

1 Wedd iddo ddangos yr achos na ddaethai efe atynt, 6 y mae efe yn erchi iddymt faddeu'r dyn a ysgymmunasid, a'i gyfuro: 10 megis y maddewasai yntau iddo, er ei wir edifeir-wch: 12 gan ddangos hefyd yr achos paham yr aethai efe o Troas i Macedonia; 14 a'r llwyddiant a'r ffyniant a roisai Duw i'w bregeth ef ym mhob lle.

EITHER mi a fernais hyn ynof fy hunan, na ddelwn drachefn mewn tristwch atoch.

2 Oblegid os myfi a'ch tristâd chi, pwy yw yr hwn a'm llawenhâ i, ond yr hwn a dristâ-wyd gennyf fi?

3 Ac mi a ysgrifenas hyn yma atoch, fal pan ddelwn na chawn dristwch oddi wrth y rhai y dilyn lawenhâu; gan hyderu am danoch oll, fod fy llawenydd i yn llawenydd i chi oll.

4 Canys o orthrymder mawr, a chyfyngder calon, yr ysgrifenas atoch â dagrau lawer; nid fel y'ch tristâd chi, eithr fel y gwybyddech y cariad sydd gennyf yn helsethach tu ag atoch chi.

5 Ac os gwnaeth neb dristâu, ni wnaeth efe i mi dristâu, ond o ran; rhag i mi bwysu arnoch chi oll.

6 Digon i'r cyfryw ddyw y cerydd yma a ddaeth oddi wrth laweroedd.

7 Yn gymmaint ag y dylech, yn y gwrth-wyneb, yn hytrach faddeu iddo, a'i diddanu; rhag llyngu y cyfryw gan ormod tristwch.

8 Am hynny yr ydwyf yn atolwg i chi, gadarnhâu eich cariad tu ag atoch.

9 Canys er mwyn hyn hefyd yr ysgrifenas, fel y gwybyddwn brawf o honoch, a ydych ufudd yn mhob peth.

10 I'r hwn yr ydych yn maddeu o'

yr wyf ffnau : canys o maddeuais ddim, i'r hwn y maddeuais, er eich mwyn chwi y maddeuais, yng ngolwg Crist ;

11 Fel na'n stonmer gan Satan : canys nid ydym heb wybod ei ddechellion ef.

12 Eithr gwedi i mi ddyfod i Troas i bregethu efengyl Crist, ac wedi agoryd i mi ddrws gan yr Arglwydd,

13 Ni chefais lonydd yn fy yspryd, am na chefais Titus fy mrawd : eithr gan ganu yn iach iddynt, mi a aethum ymaith i Macedonia.

14 Ond i Dduw y byddo y dfolech, yr hwn yn wastad sydd yn peri i ni oruchafael yng Nghrist, ac sydd yn eglurhau arogledd ei wybodaeth trwm ni yn mhob lle.

15 Canys per-argl Crist ydym ni i Dduw, yn y rhai cadwedig, ac yn y rhai colledig :

16 I'r naill yr ydym yn argl marwolaeth i farwolaeth ; ac i'r lleill, yn argl bywyd i fywyd : a phwy sydd ddiagonol i'r pethau hyn ?

17 Canys nid ydym ni, megis llawer, yn gwneuthur masnach o air Duw : eithr megis o burleb, cithr megis o Dduw, yngwydd Duw yr ydym yn llefaru yng Nghrist.

PENNOD III.

1 Rhag i'c gau-athrawon hwy roi gwaer-orf-bedd yn ei erbyn ef, y mae efe yn dangos fod fydd a doniau y Corinthiaid yn canmol ei weinidogaeth ef yn ddiagon helaeth : 6 ac yr hyn, trwy gwybyrwydd rhwng gweindogion y ddodaf a'r efengyl, 12 y mae efe yn profi fod ei weinidogaeth ef yn rhagori, o gymaint ag y mae efengyl y bywyd, a rhyddia, yn fwy gogoneddus na chyfraith damnedigaeth.

A I dechreu yr ydym drachefn ein canmol ein hunain? ai rhaid i ni, megis i rai, wrth lythyrau canmoliaeth attoch chwi, neu rai canmoliaeth oddi wrthych chwi ?

2 Ein llythyr ni ydych chiwi yn ysgrifenedig yn ein calonnau, yr hwn a ddeallir ac a ddarllenir gan bob dyn :

3 Gan fod yn eglur mai llythyr Crist ydych, wedi ei weini gennym ni, wedi ei ysgrifenu nid ág inge, ond ág Yspryd y Duw byw ; nid mewn llechau cerrig, eithr mewn llechau cnawdol y galon.

4 A chyfryw hyder sydd gennym trwy Grist ar Dduw :

5 Nid o herwydd ein bod yn ddiagonol o honom ein hunain i feddwl dim megis o honom ein hunain ; eithr ein digonedd ni sydd o Dduw.

6 Yr hwn hefyd a'n gwnaeth ni yn weinidogion cymmwys y testament newydd ; nid i'r llythyren, ond i'r yspryd : canys y mae y llythyren yn lladd, ond yr yspryd sydd yn bywhau.

7 Ac os bu gweindogaeth angau, mewn llythyrenau wedi eu hargraffu ar gerrig, mewn gogoniant, fel na allai plant yr Israel edrych yn graff ar wyneb Moses, gan ogoniant ei wynebryd, yr hwn ogoniant a ddilweddy ; 8 Pa fodd yn hytrach na bydd gweindogaeth yr Yspryd mewn gogoniant ?

9 Canys os bu gweindogaeth damnedigaeth yn ogoniant, mwy o lawer y mae gweindogaeth cyflawnder yn rhagori mewn gogoniant.

10 Canys hefyd ni ogoneddwyd yr hyn a ogoneddwyd yn y rhan hon, o herwydd y gogoniant tra rhagori.

11 Oblegid os bu yr hyn a ddilid yn ogoneddus, mwy o lawer y bydd yr hyn sydd yn aros yn ogoneddus.

12 Am hynny gan fod gennym gyfryw obeth, yr ydym yn arfer hyffwr mawr.

13 Ac nid megis y gosododd Moses orchudd

ar ei wyneb, fel nad edrychai plant Israel yn graff ar ddiwedd yr hyn a ddilid.

14 Eithr dallwyd eu meddyliau hwynt ; canys hyd y dydd heddyw y mae yr un gorchudd, wrthdarllen yn yr hen destament, yn aros heb ei ddatgudalo ; yr hwn yng Nghrist a ddilid.

15 Eithr hyd y dydd heddyw, pan ddarllenir Moses, y mae y gorchudd ar eu calon hwynt.

16 Ond pan gymhwelo at yr Arglwydd, tynnir ymaith y gorchudd.

17 Eithr yr Arglwydd yw yr Yspryd : a lie mae Yspryd yr Arglwydd, yno y mae rhyddid.

18 Eithr nyml oill ág wyneb agored, yn edrych ar ogoniant yr Arglwydd megis mewn drych, a newidir i'r unrhyw ddelw, o ogoniant i ogoniant, megis gan Yspryd yr Arglwydd.

PENNOD IV.

1 Y mae efe yn dangos asferu o hono ef bob math a'r burdeb a ddisgrwyddd ffyddalawn, wrth bregethu yr efengyl ; 7 a bod y blinderas a'r erlid yr oedd efe beunydd yn eu ddiweddaf o achos yr efengyl, er niwiant i allu Duw, 12 a lleodaf i'r estwys, 16 a gogoniant tragwyddol iddo yntau.

A M hynny gan fod i ni y weinidogaeth hon, megis y cawsom drugaredd, nid ydym yn pallu ;

2 Eithr ni a ymwrthodasom a chuddiedig bethau cywillydd, heb rodio mewn cyfrwydra, na thrin gair Duw yn dwyllodrus, eithr trwy eglurhad y gwirionedd yr ydym yn ein canmol ein hun wrth bob cydwybod dynion yngolwg Duw.

3 Ac os cuddiedig yw ein hefengyl ni, yn y rhai colledig y mae yn guddiedig :

4 Yn y rhai y dallodd duw y byd hwn feddyliau y rhai digred, fel na thywynnai iddynt lewyrch efengyl gogoniant Crist, yr hwn yw delw Duw.

5 Canys nid ydym yn ein pregethu ein hunain, ond Crist Iesu yr Arglwydd ; a ninnau yn weision i chwi er mwyn Iesu.

6 Canys Duw, yr hwn a orchymynodd i'r goleuni lewyrchu o dywyllwch, yw yr hwn a lewyrhodd yn ein calonnau, i roddi goleuni gwybodaeth gogoniant Duw, yn wyneb Iesu Crist.

7 Eithr y mae gennym y trysor hwn mewn llestri pridd, fel y byddai godidowgrwydd y gallu o Dduw, ac nid o honom ni.

8 Ym mhob peth yr ym yn gystuddiol, ond nid mewn ing ; yr ydym mewn cyfyng-gyng-hor, ond nid yn ddiobaith ;

9 Yn cael ein herlid, ond heb ein llwyr adael ; yn cael ein bwrw i lawr, eithr heb ein difetha ;

10 Gan gylech-arwain yn y corph bob amser farweiddiad yr Arglwydd Iesu, fel yr eglur hefyd fywyd Iesu yn ein corph ni.

11 Canys yr ydys yn ein rhoddi ni, y rhai ydym yn fyw, yn wastad i farwolaeth er mwyn Iesu, fel yr eglur hefyd fywyd Iesu yn ein marwol gnawd ni.

12 Felly y mae angau yn gweithio ynom ni, ac einios ynoch chwithau.

13 A chan fod gennym yr un yspryd ffydd, yn ol yr hyn a ysgrifenydd, Credais, am hynny y lleferais ; yr ydym ninnau hefyd yn credu, ac am hynny yn llefaru.

14 Gan wybod y bydd i'r hwn a gyfododd yr Arglwydd Iesu, ein cyfodi ninnau hefyd trwy Iesu, a'n gosod ger bron gyd a chwi.

15 Canys pob peth sydd er eich mwyn chwi, fel y byddo i ras wedi amlhau, trwy ddiolchgarwch llaweroedd, ymhelaethu i ogoniant Duw.

16 O herwydd paham nid ydym yn pallu; eithr er llygru ein dyn oddi allan, er hynny y dyn oddi mewn a adnewyddir o ddydd i ddydd.

17 Canys ein byr ysgafn gystudd ni, sydd yn odidog ragorol yn gweithredu tragwyddol bwys gogoniant i ni:

18 Tra na byddom yn edrych ar y pethau a welir, ond ar y pethau ni welir: canys y pethau a welir sydd dros amser, ond y pethau ni welir sydd dragwyddol.

PENNOD V.

1 *Ei fod ef mewn eigr obaith o'r gogoniant tragwyddol, y a ddisgrwyf am dano, ac am y farn gyffredinol, yn ymgnio i gadw cydwybod dda; 12 nid er mwyn ymfrostio yn hynny, 14 eithr megis un wedi derbyn bywyd oddi wrth Crist, yn caisio byw fel creadur newydd i Crist yn unig, 18 a chymmodi eraill â Duw yng Nghrist, trwy weinidogaeth y cymmod.*

CANYS ni a wyddom os ein daearol dy o'r babell hon a ddatoddir, fod i ni adiclad gan Dduw, sef ty nid o waith llaw, tragwyddol yn y nefoedd.

2 Canys am hynny yr ydym yn ocheneidlo, gan ddeisyfu cael ein harwisgo â'n ty sydd o'r nef:

3 Os hefyd wedi ein gwisgo, nid yn noethion y'n ceir.

4 Canys ninnau hefyd y rhai ym yn y babell hon ydym yn ocheneidlo, yn llywthog: yn yr hyn nid ym yn chwynnec ein diosg, ond ein harwisgo, fel y llyngcer yr hyn sydd farwol gan fywyd.

5 A'r hwn a'n gweithlodd ni i hyn yma yw Duw, yr hwn hefyd a roddodd i ni ernes yr Yspryd.

6 Am hynny yr ydym yn hyderus bob amser, ac yn gwybod, tra yr ydym yn gartrefol yn y corph, ein bod oddi cartref oddi wrth yr Arglwydd:

7 Canys wrth fydd yr ydym yn rhodio, ac nid wrth olwg.

8 Ond, yr ydym yn hŷf, ac yn gweled yn dda yn hytrach fod oddi cartref o'r corph, a chartrefu gyd â'r Arglwydd.

9 Am hynny hefyd yr ydym yn ymorchestu, pa un bynnag ai gartref y byddom, ai oddi cartref, ein bod yn gymmeradwy ganddo ef.

10 Canys rhaid i ni oll ymddangos ger bron brawle Crist; fel y derbynio pob un y pethau a wnaethpwyd yn y corph, yn ol yr hyn a wnaeth, pa un bynnag ai da ai drwg.

11 A ni gan hynny yn gwybod ofn yr Arglwydd, yr ydym yn perswadio dynion; eithr Dduw y'n gwnaed yn hysbys; ac yr ydwyf yn gobeithio ddarod ein gwneuthur yn hysbys yn eich cydwbyddau eichwithau hefyd.

12 Canys nid ydym ein canmol ein hunain drachefn wrthyech, ond yn rhoddi i chwi achlysur gorfoledd o'n plegid ni, fel y caffoch beth i alleu yn erbyn y rhai sydd yn gorfoleddu yn y golwg, ac nid yn y galon.

13 Canys pa un bynnag ai ammhwyllo yr ydym, i Dduw yr ydym; ai yn ein pwyll yr ydym, i chwi yr ydym.

14 Canys y mae cariad Crist yn ein cymmell ni, gan farnu o honom hyn, os bu un farw dros bawb, yna meirw oedd pawb:

15 Ac efe a fu farw dros bawb, fel na byddai fr rhai byw fyw mwyach iddynt eu hunain, oad i'r hwn a fu farw drostynt, ac a gyfodwyd.

16 Am hynny ny ni o hyn allan nid adwaen-om neb yn ol y cnawd: ac os buom hefyd yn adnabod Crist yn ol y cnawd, etto yn awr nid ydym yn ei adnabod ef mwyach.

17 Gan hynny od oes neb yng Nghrist, y mae efe yn creadur newydd: yr hen bethau a aethant hebio; wele, gwnaethpwyd pob peth yn newydd.

18 A phob peth sydd o Dduw, yr hwn a'n cymmododd ni âg ef ei hun trwy Iesu Grist, ac a roddodd i ni weinidogaeth y cymmod:

19 Sef, bod Duw yng Nghrist yn cymmodi y byd âg ef ei hun, heb gyfrif iddynt eu pechodau; ac wedi gosod nyom ni air y cymmod.

20 Am hynny yr ydym ni yn genhadau dros Grist, megis pe byddai Duw yn deisyf arnoch trwom ni: yr ydym yn erfyn dros Grist, Cymmoder chwi â Duw.

21 Canys yr hwn nid adnabu bechod, a wnaeth efe yn bechod drosom ni; fel y'n gwneid ni yn gyflawnder Duw ynddo ef.

PENNOD VI.

1 *Ddarfod iddo ei ddangos ei hun yn weinidog ffyddlon i Grist, trwy ei fymghorion, 3 a ddiweddwydd ei fuchaid, 4 a'i ddioddaf-garoch mewn pob math ar gystudd, ac ammharch er mwyn yr afengyl: 10 am yr hon y mae efe yn hysfach yn llafaru yn eu plith, am fod ei galon ef yn agored iddynt: 13 ac y mae efe yn diogwyd am y cyfryw euyllsagaroch drachefn oddi wrthynt hwy; 14 gan ei hannog i ochelyd cymdeithas ac afeidd eitun-addolwyr, a huythau yn demlau y Duw byw.*

A NINNAU, gan gyd-weithio, ydym yn attolwg i chwi, na dderbynioc ras Duw yn ofer.

2 (Canys y mae efe yn dywedyd, Mewn amser cymmeradwy y'rh wrandewais, ac yn nydd iachawdwriaeth y'rh gynnothwyaie: wele, yn awr yr amser cymmeradwy; wele, yn awr ddydd yr iachawdwriaeth)

3 Heb roddi dim achos tramgwydd mewn dim, fel na feier ar y weinidogaeth:

4 Eithr gan ein dangos ein hunain ym mhob peth fel gweinidogion Duw, mewn amynedd mawr, mewn cystuddiau, mewn anghenion, mewn cyfyngderau.

5 Mewn gwialennodau, mewn carcharau, mewn terysgau, mewn poenau, mewn gwylidwriaethau, mewn ymrydiau,

6 Mewn purdeb, mewn gwybodaeth, mewn hir-ymaros, mewn tiriondeb yn yr Yspryd Glân, mewn cariad diragrith,

7 Y'ngair y gwionedd, yn nerth Duw, trwy arfau cyflawnder ar ddehau ac ar aswy,

8 Trwy barch ac ammharch, trwy anglod a chlod: megis twyllwyr, ac er hynny yn eirwir:

9 Megis anadnabyddus, ac er hynny yn adnabyddus; megis yn meirw, ac wele byw ydym; megis wedi ein ceryddu, a heb ein lladd;

10 Megis wedi ein tristau, ond yn wastad yn llawen; megis yn dlodion, ond yn cyfoethog i llawer; megis heb ddim gennym, ond etto yn meddiannu pob peth.

11 Ein genau ni a agorwyd wrthyech chwi, O Gorinthiaid, ein calon ni a ehangwyd.

12 Ni chyfyngwyd arnoch nyom ni, eithr efyngwyd arnoch yn eich ymysgareodd eich hunain.

13 Ond am yr un tâl (yr ydwyf yn dywedyd megis wrth fy mhilant) ehanger chwithau hefyd.

14 Na iauer chwi yn anghymharus gyd â'r rhai digred: canys pa gyfeillach sydd rhwng cyflawnder ac anghyflawnder? a pha gymundeb rhwng goleuni a thywyllwch?

15 A pha gyssondeb sydd rhwng Crist a

Belial? neu pa ran *sydd* i gredadyn gyd ag anghredadyn?

16 A pha gydfod *sydd* rhwng temi Duw ac eilunod? canys temi y Duw byw ydych chiwi; fel y dywedodd Duw, Mi a bresywliaf ynddynt, ac a rodiaf yn eu *mysg*, ac a fyddaf yn Dduw iddynt hwy, a hwy a fyddant yn bobl i mi.

17 O herwydd paham deuwch allan o'u canol hwy, ac ymddidolwch, medd yr Arglwydd, ac na chyffyrddwch â dim aflan; ac mi a'ch derbyniaf chiwi.

18 Ac a fyddaf yn Dad i chiwi, a chwithau a fyddwch yn feibion ac yn ferched i mi, medd yr Arglwydd Hollalluog.

PENNOD VII.

1 *Y mae efe ym mhellach yn eu hannog hwy i burdeb buchedd; 2 ac i dduwyn y cyfryio ewylllys da tu ag atto ef, ag yr oedd yntau yn ei dduwyn tu ag attynt hwy: 3 a rhag iddynt hwy feddiol ei fod ef ym amneu hynny, y mae efe yn dangos pa gyuar a gymmerodd efe yn ei flinderau, pan fynegodd Titus y tristwch duwiol a weithiasai ei epistol cyntaf ef ynddynt hwy, 13 a'u cardeigrwydd hwynt, a'u hufudd-dod tu ag at Titus, megis y bostiasai efe o'r blaen am danynt hwy.*

AM hynny gan fod gennyf yr addewidion a' hwn, anwylyd, ymlanhawn oddi wrth bob halogwrwydd cnaud ac yspryd, gan berffeithio sancteiddrwydd yn ofn Duw.

2 Derbyniwch ni. Ni wnaethom gam i neb; ni lygrasom neb; nid yspeillasom neb.

3 Nid i'ch condemnio yr wyf yn dywyded; canys ni a ddywedais o'r blaen eich bod chiwi yn ein calonnau ni, i farw ac i fyw gyd â chiwi.

4 *Y mae* hyfder fy ymadrodd yn fawr wrthyf. *Y mae gennyf* orfoledd mawr o'ch plegid chiwi; yr wyf yn llawn o ddiddanwch, yn dra-chyflawn o lawenydd yn ein holl orthrymder.

5 Canys wedi ein dyfod ni i Macedonia, ni chafodd ein cnaud ni ddim llynydd; eithr ym mhob peth cystuddiedig *fwom*: oddi allan yr oedd ymladdau, oddi fewn ofnau.

6 Eithu Duw, yr hwn sydd yn diddanu y rhai cystuddiedig, a'n diddanodd ni wrth ddyfodiad Titus.

7 Ac nid yn unig wrth ei ddyfodiad ef, ond hefyd wrth y diddanwch a'r hwn y diddanwyd ef ynoch chiwi, pan fynegodd efe i ni eich awydd-fryd chiwi, eich galar chiwi, eich zél tu ag attaf fi; fel y llawenheais i yn fwy.

8 Canys er i mi eich tristâu chiwi mewn llythyr, nid yw edifar gennyf, er bod yn edifar gennyf; canys yr wyf yn gweled tristâu o'r llythyr hwnnw chiwi, er *nad oedd ond dros amser*.

9 Yn awr yr ydwyf yn llawen, nid am eich tristâu chiwi, ond am eich tristâu i edifeirwch: canys tristâu a wnaethoch yn dduwiol, fel na chaech golled mewn dim oddi wrthym ni.

10 Canys duwiol dristwch sydd yn gweithio edifeirwch, er iachawd wriaeth ni bydd edifeirwch o honi: eithr tristwch y byd sydd yn gweithio angau.

11 Canys wele hyn yma, eich tristâu chiwi yn dduwiol, pa astudrwydd ei faint a weithiodd ynoch, *ie, pa ymddiffyn, ie, pa sorriant, ie, pa ofn, ie, pa awydd-fryd, ie, pa zél, ie, pa dda!* Ym mhob neth y dangosasoch eich bod yn bur yn y peth hwn.

12 O herwydd paham, er ysgrifenu o honof atoch, ni *ysgrifenis* o'i blegid ef a wnaethai y cam, nac oblegid yr hwn a gawasai gam, ond er mwyn bod yn eglur i chiwi ein gofal drosoch ger bron Duw.

13 Am hynny nynt a ddiddanwyd yn eich diddanwch chiwi: a mwy o lawer y buona lawen am lawenydd Titus; oblegid esmwythâu ar ei ypryd ef gennyf chiwi oll.

14 Oblegid os bostiais ddim wrtho ef am danoch, ni'm cywilyddiwyd: eithr megis y dywedasom wrthyf bob dim mewn gwirionedd, felly hefyd gwirionedd oedd ein bost ni, yr hwn a fu wrth Titus.

15 Ac y mae ei ymysgaroedd ef yn helaethach tu ag atoch, wrth gofio o hono eich uffudd-dod chiwi oll, pa fodd trwy ofn a dychryn y derbyniaisoch ef.

16 Am hynny llawen wyf, am fod i mi hyder amoch ym mhob dim.

PENNOD VIII.

1 *Y mae efe yn eu hannog hwynt i gyfrannu yn helaeth i'r saint ddiobyn yn Jerusalem, trwy stamp i Macedoniaid; 7 trwy gan-nol eu parodrwydd hwy o'r blaen, 9 trwy stamp Crist, 14 a thruwy y lleidd ysprydol a ddaib iddynt hwy o hynny: 16 gan dangos iddynt burdeb ac ewyllysgarwch Titus, ac eraill o'r brodyr, y rhai, ar ei ddeisyfiad, a'i annog, a'i orchymyn ef, a ddaethant attynt hwy yn burpasol ynghyich y peth hwn.*

YR ydym ni hefyd yn hysbysu i chiwi, *frodryr*, y gras Duw a foddwyd yn eglwysi Macedonia;

2 Ddarfod, mewn mawr brofiad cystudd, i helaethrwydd eu llawenydd hwy, a'u dwfn ddiol, ymhelaethu i gyfoeth eich haelioni hwy.

3 Oblegid yn ol eu gallu (yr wyf fi yn dyst) ac uwch law eu gallu, *yr oeddym* yn ewyllysgar o honnynt eu hunain;

4 Gan ddeisyfau arnom trwy lawer o ymbil, ar dderbyn o honom ni y rhodd, a chymdeithas gweinidogaeth y saint.

5 *A hyn a wnaethant*, nid fel yr oeddym ni yn gobethio, ond hwy a'u rhoddasant eu hunain yn gyntaf i'r Arglwydd, ac i niunau trwy ewyllys Duw:

6 Fel y dymunasom ni ar Titus, megis y dechreuasai efe o'r blaen, felly hefyd orphen o hono yn eich plith chiwi y gras hwn hefyd.

7 Eithr fel yr ydych ym mhob peth yn helaeth, mewn ffydd, a gair, a gwybodaeth, a phob astudrwydd, ac yn eich cariad tu ag attom ni; *edrychwch* ar fod o honoch yn y gras hwn hefyd yn ehelaeth.

8 Nid trwy orchymyn yr ydwyf yn dywed-yd, ond oblegid diwydrwydd rhai eraill, a chan brofi gwirionedd eich cariad chiwi.

9 Canys chiwi a adwaenoch ras ein Harglwydd Iesu Grist, iddo ef, ac yntau yn gyfoethog, fyned er eich mwyn chiwi yn dlawd, fel y cyfoethogid chiwi trwy ei ddiol ef.

10 Ac yr ydwyf yn rhoddi cyngor yn hyn: canys hyn sydd dda i chiwi, y rhai a ragddechreuasoch, nid yn unig wneuthur, ond hefyd ewyllysio er y llynedd.

11 Ac yn awr gorphenwch wneuthur hefyd; fel megis *ag yr oedd* y parodrwydd i ewyllysio, felly y *byddo* i gwblhau hefyd o'r hyn sydd gennyf.

12 Canys os bydd parodrwydd *fneddwi* o'r blaen, yn ol yr hyn sydd gan un, *y mae* yn gymmeradwy, nid yn ol yr hyn nid oes ganddo.

13 Ac nid fel y byddai esmwythdra i eraill, a chystudd i chwithau;

14 Eithr o gymhwysdra: y pryd hwn *bydded* eich helaethrwydd chiwi yn *diwallu* eu diffyg hwy, fel y byddo eu helaethrwydd hwythau yn *diwallu* eich diffyg chwithau; fel y byddo cymhwysdra:

15 Megis y mae yn ysgrifenedig, Yr hwn a

gaelodd lawer, nid oedd ganddo weddill; ac *a gaelodd* ychydig, nid oedd arno eisieu.

16 Rithr i Dduw *y byddo* y dŵlech, yr hwn a roddodd yr un dŵydrwydd trosoc'h y'nghalon Titus.

17 Oblegid yn wir efo a dderbyniodd y dymuniad; a chan fod yn fwy diwyd, a aeth atoch o'i wirfodd ei hun.

18 Ni a anfonasom hefyd gyd âf y brawd, yr hwn *y mae* ei glod yn yr efenigly trwy yr holl eglwys:

19 (Ac nid *hynny* yn unig, eithr hefyd a ddewiswyd gan yr eglwys i gyd-ymdaith â ni â'r gras hwn, yr hwn a wasanaethir gennym er gogoniant i'r Arglwydd ei hun, ac: *amlygu* parodwydd eich meddwl chwi)

20 Gan ocheilyd hyn, rhag i neb feio arnom yn yr helaethrwydd yma, yr hwn a wasanaethir gennym:

21 Y rhai ydym yn rhag-ddarpar pethau onest, nid yn unig y'ngolwg yr Arglwydd, ond hefyd y'ngolwg dynion.

22 Ac ni a anfonasom gyd â hwynt ein brawd, yr hwn a brofasom mewn llawer o bethau, lawer gwaith, ei fod ef yn ddyfal, ac yn awr yn ddyfalach o lawer, am y mawr ymddiried *y sydd* gennyf ynoch.

23 Os *gofynnir* am Titus, fy nghydymmaith yw, a chyd-weithydd tu ag atoch chwi; neu am ein brodyr, cenhadau yr eglwys *ydymt*, a gogoniant Crist.

24 Am hynny dangoswech iddynt hwy hysbyrwydd o'ch cariad, ac o'n boet ninnau am danoch chwi, y'ngolwg yr eglwys.

PENNOD IX.

1 *Y mae efo* yn dangos yr achos *paham* y danfonasai efo Titus *â'i* frodyr o'r blaen, er ei fod yn gwybod eu parodwydd hwy: 6 ac *y mae efo* yn eu cynhyrfu hwy i roddi elusen yn helaeth; gan fod hyn megis math er hwasad had, 10 yr hwn a ddaog iddynt *gynnyrch*, 13 ac a bair aberth *maur* o foliant i Dduw.

CANYS tu ag at am y weinidogaeth i'r saint, a'fraidd yn i ml' ysgrifenu atoch.

2 O herwydd mi a adwaen barodwydd eich meddwl chwi, yr hwn yr ydwyf yn ei fostio wrth y Macedoniaid am danoch chwi, fod Achaia wedi ymbarotïoli er y llynedd; a'r zêl a ddaeth oddi wrthyh chwi a annogodd lawer lawn.

3 A mi a ddanfonasai y brodyr, fel na byddo ein boet ni am danoch chwi yn ofer yn y rhan hon; fel, megis y dywedais, y byddoch wedi ymbarotïoli:

4 Rhag, os y Macedoniaid a ddeuant gyd â mi, a'ch cael chwi yn ammharod, bod i ni (ni ddwyedaf, chwi) gael cywilydd yn y fost hyderus yma.

5 Mi a dybials gan hynny yn anghenrheidiol atolygu i'r brodyr, ar iddynt ddyfod o'r blaen atoch, a rhag-ddarparu eich bendith chwi yr hon a fyngelydd; fel y byddo parod megis bendith, ac nid megis o gybydd-dra.

6 A hyn yr wyf yn ei ddywedai, Yr hwn sydd yn hau yn brin, a fêd hefyd yn brin; a'r hwn sydd yn hau yn helaeth, a fêd hefyd yn helaeth.

7 Pob un megis y mae yn rhagarfaethu yn ei galon, *felly rhoddod*; nid yn athrist, neu trwy gymmell: canys rhoddwr llawen y mae Duw yn ei garu.

8 Ac *y mae* Duw yn abl: beri i bob gras fod yn helaeth tu ag atoch chwi; fel y byddoch chwi yn mhob peth, bob amser, a chennych bob digonoldeb yn helaeth i bob gweithred dda:

9 (Megis yr ysgrifenydd, Efo a wasgarodd;

rhoddodd i'r tlodion: ei gyflawnder ef sydd yn aros yn dragywydd.

10 A'r hwn sydd yn rhoddi had i'r hauwr, rhoddod hefyd fara yn ymbortli, ac amllhaed eich had, a chwangedd ffrwyth eich cyflawnder)

11 Wedi eich cyfoethogi ym mhob peth i bob haelioni, yr hwn sydd yn gweithio trwm ni ddolech i Dduw.

12 Canys y mae gweinidogaeth y swydd hon, nid yn unig yn cyflawni diffygion y saint, ond hefyd yn ymhelaethu trwy aml roddi dŵlech i Dduw;

13 (Gan eu bod, trwy brofiad y weinidogaeth hon, yn gogoneddu Duw o herwydd darostyngiad eich cyffes chwi i'f enigly Crist, ac o herwydd haelioni eich cyfraniad iddynt hwy, ac i bawb)

14 A thrwy eu gweddi hwythau drosoch chwi, *y rhai ydymt* yn hiraethu am danoch chwi, am y rhagorol ras Duw *yr hwn sydd* ynoch.

15 Ac i Dduw *y byddo* y dŵlech am ei ddawn annhraethol.

PENNOD X.

Yn erbyn y gau-apostoilion, y rhai a ddiystyrent wendid ei bresennoldeb corphorol ef, y mae efo yn gosod allan y nerth o'r awdurdod ysprydol y gwleigid ef â hwynt yn erbyn pob gwrthwyneb allu; 7 gan eu sicrhau hwy, y ceir ef, ar ei ddyfodiad, mor nerthol mewn gair, ag ydym efo yr awron yn absennol ni ei ysgrifan; 12 a chan feio ar y gau-athrawon, am ymagrhaeddyd y tu hwnt i'w mesur, ac ymffrosto yn llafur gwyr eraill.

A MYFI Paul wyf fy hun yn atollw i A chwi, er addfynder a hynawsedd Crist, yr hwn yn bresennol wyf wael yn eich plith, ond yn absennol ydwyf yn hŷf arnoch.

2 Ac yr ydwyf yn dymuno na byddwyf i bresennol yn hŷf â'r hyder yr wyf yn meddwl bod tu ag at ral, y sydd yn ein cyfrif ni megis rhai yn rhodio yn ol y cnawd:

3 Canys, er ein bod ni yn rhodio yn y cnawd, nid ydym yn millwio yn ol y cnawd:

4 (Canys arfau ein millwriaeth ni nid *ydymt* gnawdol, ond nerthol trwy Dduw i fwrw cestyll i'r llawr)

5 Gan fwrw dychymmygion i lawr, a phob uchder a'r sydd yn ymgodi yn erbyn gwybod-aeth Duw, a chan gaethiwo pob meddwl i ufudd-dod Crist;

6 Ac yn barod gennym ddiâl ar bob anufudd-dod, pam gyflawner eich ufudd-dod chwi.

7 Al edrych yr ydych chwi ar bethau yn ol y golwg? os ymddiried neb ynddo ei hun, ei fod ef yn eiddo Crist, meddylled hyn drachefn o hono ei hun, megis ag *y mae* efo yn eiddo Crist, felly ein bod ninnau hefyd yn eiddo Crist.

8 Oblegid pe bostiwn beth ychwaneg hefyd am ein hawdurdod (yr hon a roddodd yr Arglwydd i ni er adeilad, ac nid er eich dinystr chwi) ni'm cywilyddid:

9 Fel na thybler fy mod megis yn eich dychrynu chwi trwy lythrau.

10 Oblegid y llythyrau yn wir (meddant) *sydd* drymion a chryffion, eithr presennoldeb y corph *sydd* wan, a'r ymadrodd yn ddirmygus.

11 Y cyfryw un meddylled hyn, mai y fath ydym ni ar air trwy lythyrau yn absennol, yr un fath hefyd a *fyddwn* ar weithred yn bresennol.

12 Canys nid ym ni yn beiddio ein cystadlu, neu ein cyffelybu ein hunain, i rai sydd yn eu canmol eu hunain: eithr hwynt-hwy, gan eu mesur eu hunain wrthynt eu hunain, a'u

II. CORINTHIAID.

cyffelybu eu hunain lldynt eu hunain, nid ydynt yn deall.

13 Eithr ni fostiwn ni hyd at bethau allan o'n mesur, ond yn ol mesur y rheola rannodd Duw i ni, mesur i gyrhaeddyd hyd attoch chwi hefyd.

14 Canys nid ydym, megis rhai heb gyrhaeddyd hyd attoch chwi, yn ymestyn allan tu hwnt i'n mesur; canys hyd attoch chwi hefyd y daethom ag efengyl Crist:

15 Nid gan fostiog hyd at bethau allan o'n mesur, yn llafur rhai eraill; eithr gan obeithio, pan gynnyddo eich ffydd chwi, gael ynoch chwi ein mawrygu yn ol ein rheol yn eheleath.

16 I bregethu yr efengyl tu hwnt i chwi; ac nid i fostiog yn rheol un arall am bethau parod eisoes.

17 Eithr yr hwn sydd yn ymfrostio, ymfrostiod yr Arglwydd.

18 Canys nid yr hwn sydd yn ei ganmol ei hun, sydd gymmeradwy; ond yr hwn y mae yr Arglwydd yn ei ganmol.

PENNOD XI.

1 *Allan o'i eiddigedd dros y Corinthiaid, y rhai oedd yn dangos eu bod yn gwnethur mwy o gyfrif o'r gau apostolion nag o hono ef, y mae yn gorfod arno, yn erbyn ei euwyllys, ei ganmol ei hun, 5 trwy ei gystadlu ei hun d'r apostolion pennaf, 7 a'i fod yn pregethu yr efengyl yn rhad, ac yn ddigost, iddynt hwy: 13 gan ddangos nad oedd ef ddim gwaeith na'r gweithredwyr twyllodrus hynny mewn un rhagorffaint o'r ddeddf, 23 a'i fod yn rhagori arnynt y'ngwasanaeth Crist, ac yn mhob math ar ddwdejiadau o achos ei weinidogaeth.*

O NA chyd-ddygech â myfi ychydig yn fy ffolineb; eithr hefyd cyd-ddygwch â myfi.

2 Canys eiddigus wyf trosoc'h ag eiddigedd duwiol: canys mi a'ch dyweddiaws chwi i un gwr, i'ch rhoddi chwi megis morwyn bur i Grist.

3 Ond y mae arnaf ofn, rhag mewn modd yn y byd, megis y twyllodd y sarp'h Efa trwy ei chyfrwysdra, felly bod eich meddyliau chwi wedi eu llygru oddi wrth y symlwydd sydd yng Nghrist.

4 Canys yn wir os ydyw yr hwn sydd yn dyfod yn pregethu Iesu arall yr hwn ni phregethasom ni, neu os ydych yn derbyn yspryd arall yr hwn ni derbyniasoch, neu efengyl arall yr hon ni dderbyniasoch, teg y cyd-ddygech ag ef.

5 Canys yr ydwyf yn meddwl na bwm i ddim yn ol i'r apostolion pennaf.

6 Ac os ydwyf hefyd yn anghyfarwydd ar ymadrodd, etto nid wyf felly mewn gwybod-aeth; eithr yn eich plith chwi nynt a eglurhwyd yn hollol ym mhob dim.

7 A wneuthum i fai wrth fy ngostwng fy hun, fel y dyrehedid chwi, oblegid pregethu o honof i chwi efengyl Duw yn rhad?

8 Eglwys eraill a yspelais, gan gymmeryd cyflog ganddynt hwy, i'ch gwasanaethu chwi.

9 A phan oeddwn yn bresennol gyd â chwi, ac arnaf eisieu, ni ormesais ar neb: canys fy eisieu i a gyflawnodd y brodyr a ddaethant o Macedonia: ac ym mhob dim ym cedwais fy hun heb bwysio arnoch, ac mi a ymgadwaf.

10 Fel y mae gwirionedd Crist ynoch, ni argaeir yr ymfrost hwn yn fy erbyn y'ngwled ydd Achaia.

11 Paham? ai am nad wyf ya eich caru chwi? Duw a'i gŵyr.

12 Eithr yr hyn yr wyf yn ei wneuthur, a

wnaf hefyd; fel y torrwyf ymaith achlysur oddi wrth y rhai sydd yn ewyllysio cael achlysur; fel yn yr hyn y maent yn ymfrostio, y cair hwynt megis ninnau hefyd.

13 Canys y cyfryw gau-apostolion sydd weithwyr twyllodrus, wedi ymrithio yn apostolion i Grist.

14 Ac nid rhyfedd: canys y mae Satan yntau yn ymrithio yn angel goleuni.

15 Gan hynny nid mawr yw, er ymrithio ei weinidogion ef fel gweinidogion cyflawnder, y rhai y bydd eu diwedd yn ol eu gweithred-oedd.

16 Trachefn meddaf, Na thybied neb fy mod i yn ffol: os amgen, etto derbynwch fi fel ffol, fel y gallwyf ffinnu hefyd ymfrostio ychydig.

17 Yr hyn yr wyf yn ei ddywedyd, nid ydwyf yn ei ddywedyd yn ol yr Arglwydd, eithr megis mewn ffolineb, yn hyn o fost hyderus.

18 Gan fod llawer yn ymfrostio yn ol y cnawd, minnau a ymfrostiaf hefyd.

19 Canys yr ydych yn goddef fy fllyaid yn llawen, gan fod eich hunain yn synhwyrol.

20 Canys yr ydych yn goddef, os bydd un i'ch caethiwo, os bydd un i'ch llwyr-fwyta, os bydd un ym cymmyrd gennych, os bydd un yn ymddyrechafu, os bydd un yn eich taro chwi ar eich wyneb.

21 Am ammharch yr ydwyf yn dywedyd, megis pe buasem ni weiniaid: eithr ym mha beth bynnag y mae neb yn hŷf (mewn ffolineb yr wyf yn dywedyd) hŷf wyf ffinnu hefyd.

22 Ai Hebraid ydynt hwy? felly ffinnau: ai had Israelaid ydynt hwy? felly ffinnau: ai had Abraham ydynt hwy? felly ffinnau.

23 Ai gweinidogion Crist ydynt hwy? (yr ydwyf yn dywedyd yn ffol) mwy wyf fi; mewn blinderau yn helaethach, mewn gwialennodiau dros fesur, mewn carcharau yn amlach, mewn marwolaethau yn fynych.

24 Gan yr Iuddewon bumwaith y derbynias ddeugain gwialennod ond un.

25 Tair gwaith y'm curwyd â gwial; unwaith y'm llabyddiwyd; teirgwaith y torrodd llong arnaf; noswaith a diwrnod y bwm yn y dyfnfor;

26 Mewn teithiau yn fynych; ym mheryglon llif-ddyfroedd; ym mheryglon lladron; ym mheryglon gan fy nghenedd fy hun; ym mheryglon gan y cenhedloedd; ym mheryglon yn y ddinas; ym mheryglon yn yr anialweh; ym mheryglon yr y môr; ym mheryglon ym mhilith brodyr gau:

27 Mewn llafur a lludded; mewn anhunedd yn fynych; mewn newyn a syched; mewn ymryddiaid yn fynych; mewn anwyd a noethni.

28 Heb law y pethau sydd yn digwydd oddi allan, yr ymosod yr hwn sydd arnaf beunydd, y gofal dros yr hell eglwys.

29 Pwy sydd wan, nad wyf ffinnu wan? pwy a drangwyddir, nad wyf ffinnu yn llosgi?

30 Os rhaid ymfrostio, mi a ymfrostiaf am y pethau sydd yn perthyn i'm gwentid.

31 Duw a Thad ein Harglwydd ni Iesu Grist, yr hwn sydd fendigedig yn oes oesoedd, a Wyr nad wyf yn dywedyd celwydd.

32 Yn Damascus, y llywydd dan Aretas y brenhin a ywllodd ddinas y Damascusiaid, gan ewyllysio fy na i:

33 A thrwy ffenestr mewn basged ym gollyngwyd ar hŷd y mur, ac y diengais o'i ddwylaw ef.

PENNOD XII.

Er gallu o hono ef orffoeddu yn ei ddatguddiadau rhyfeddol, er mwyn gosod allan ei apostoliaeth, 9 etto mae ym weli ganddo onfuleddau

yn ei wenaid: ll gan fwrw bai arnynt hwy, am ei yrru ef i wag-festio fel hyn. 14 Mae efe yn addawo dyfod atynt hwy drachefn, ac er hynny trwy dadol garedigrwydd, 20 er ei fod yn ofni y caiff efe yno lawer o ddrwg-wethredwyr, ac annhrasn cyffredinol.

YMFROSTIO yn ddaun nid yw fuddiol i mi: canys myfi a ddeuaf at weledig-athau a datguddiedigaethau yr Arglwydd. 2 Mi a adwaenwn ddywn yng Nghrist er ys rhagor i bedair blynedd ar ddeg (pa un ai yn y corph, ni wn; ai allan o'r corph, ni wn i: Duw a w'yr) y cyfryw un a gipiwyd i fynu hyd y drydedd nef.

3 Ac mi a adwaenwn y cyfryw ddywn (pa un ai yn y corph, ai allan o'r corph, ni wn i: Duw a w'yr)

4 El gipio ef i fynu i baradwys, ac iddo glywed geiriau annhræthadwy, y rhai nid yw gyfreithlawn i ddywn eu hadrodd.

5 Am y cyfryw un yr ymfrostitaf; eithr am danaf fy hun nid ymfrostitaf, oddi eithr yn fy ngwendid.

6 Canys os ewyllsfafl ymfrostito, ni byddaf fol; canys mi a ddywedaf y gwir: eithr yr wyf yn arbed, rhag i neb wneuthur cyfrif o honof fi uwch law y mae yn gweled fy mod, neu yn ei glywed gennyf.

7 Ac fel na'm tra-dyrchafer gan oddowgrwydd y datguddiedigaethau, rhoddwyd i mi swmbwl yn y cnawd, cennad Satan, l'm cernodio, fel na'm tra-dyrchefid.

8 Am y peth hwn mi atolygais i'r Arglwydd deirgwaith, ar fod iddo ymadael â mi.

9 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Digon i ti fy ngras i: canys fy nerth i a berffeithir mewn gwendid. Yn llawen lawn gan hynny yr ymfrostitaf fi yn hytrach yn fy ngwendid, fel y preswyllo nerth Crist yno f.

10 Am hynny yr wyf yn foddllawn mewn gwendid, mewn ammharch, mewn anghenion, mewn erlidiau, mewn cyfyngderau er mwyn Crist: canys pan wyf wan, yna yr wyf gadarn.

11 Mi a aethum yn ffol wrth ymfrostito; chwychwi a'm gyrrasoch. Canys myfi a udyllaswn gael fy nghanmol gennyh chwi: canys ni bŵm i ddim yn ôl i'r apostolion pennaf, er nad ydwyf fi ddim.

12 Arwyddion apostol yn wir a weithredwyd yn eich plith chwi, mewn pob amynedd, mewn arwyddion, a rhyfeddodau, a gweithredoedd nerthol.

13 Canys beth yw yr hyn y buoch chwi yn ol am dano, mwy nâ'r eglwys erall, oddi eithr am na bŵm i fy hun ormesol arnoch? maddewech i mi hyn o gam.

14 Wele, y drydedd waith yr wyf fi yn barod i ddyfod atoch; ac ni byddaf ormesol arnoch: canys nid ydwyf yn ceisio yr eiddoch chwi, ond chwychwi: canys ni ddylai y plant gasglu trysor i'r rhieni, ond y rhieni i'r plant.

15 A myfi yn ewyllsgar iawn a dreullaf, ac a ymdreuliaf, dros eich eneidiau chwi, er fy mod yn eich caru yn helaethach, ac yn cael fy ngharu yn brinnach.

16 Eithr bid, ni phwysais i arnoch: ond, gan fod yn gyfrwys, mi a'ch delias chwi trwy ddicheill.

17 A wneuthum i eio o honoch ehwil trwy neb o'r rhai a ddanfonais atoch?

18 Mi a ddeisyfais ar Titus, a chyd âg cf mi a anfonais frawd: a eiwodd Titus ddim arnoch? onid yn yr un yspryd y rhodiasom? onid yn yr un llwybrau?

19 Drachefn, a ydech chwil y tybid mai

ymesgusodi yr ydym wrthych? ger bron Duw yng Nghrist yr ydym yn llefaru; a phob peth, anwlyd, er adeiladaeth i chwi.

20 Canys ofni yr wyf, rhag pan ddelwyf, na'ch caiffyw yn gyfryw rai ag a fynwn, a'm cael innau i chwithau yn gyfryw ag nis mynnech: rhag bod cynhenau, cenfigenau, lliidiau, ymrystonau, goganau, hustyngau, ymehwyddiaid, anghydyddiaethau:

21 Rhag, pan ddelwyf drachefn, fod l'm Duw fy narostwng yn eich plith, ac i mi ddwyn galar dros lawer, y rhai a bechasant eisoes, ac nid edifarhasant am yr afdendid, a'r godineb, a'r anlladrwydd a wnaethant.

PENNOD XIII.

1 Y mae efe yn bygroth pechaduriaid diotf-eiriol â thoster a gallu ei apostoliaeth: 5 a chan eu cymghori huynt i brofi eu fydd, 7 ac i ddiwygio eu delau cyn ei ddyfod ef, 11 y mae efe yn diweddu ei epiotol, trwy eu hannog hwy yn guffredinol, a gweiddio.

YDRYDEDD waith hon yr ydwyf yn dyfod atoch. Yng ngenau dau neu dri o dystion y bydd safadwy pob gair.

2 Rhag-ddywedais i chwi, ac yr ydwyf yn rhag-ddywedyd fel pe baon yn bresennol yr ail waith, ac yn absennol yr awrhon yr ydwyf yn ygrifenu at y rhai a bechasant eisoes, ac at y lleil i gyd, os deuafl drachefn, nad arbedaf:

3 Gan eich bod yn ceisio profiad o Grist yr hwn sydd yn llefaru yno, yr hwn tu ag atoch chwi nid yw wan, eithr sydd nerthol ynoch ehwil.

4 Canys er ei groeshoello ef o ran gwendid, etto byw ydyw trwy nerth Duw: canys ninnau hefyd ydym weiniaid ynddo ef, eithr byw fyddwn gyd âg ef trwy nerth Duw tu ag atoch chwi.

5 Profwch chwychwi eich hunain, a ydech yn y fydd; holwch eich hunain. Ai nid ydech yn eich adnabod eich hunain, sef bod Iesu Grist ynoch, oddi eithr i chwi fod yn anghymmeradwy?

6 Ond yr wyf yn gobeithio y gwybyddwch nad ydym ni yn anghymmeradwy.

7 Ac yr wyf yn gweiddio ar Dduw na wneloch ehwil ddim drwg; nid fel yr ymdangosom ni yn gymmeradwy, ond fel y gwneloch chwi yr hyn sydd dda, er bod o honom ni megis rhai anghymmeradwy.

8 Canys ni allwn ni ddim yn erbyn y gwirionedd, ond dros y gwirionedd.

9 Canys llawen ydym pan fyddom ni yn weiniaid, a chwithau yn gryfion: a hyn hefyd yr ydym yn ei ddymunno, sef eich perffeithrwydd chwi.

10 Am hynny myfi yn absennol ydwyf yn ygrifenu y pethau hyn, fel pan fyddwyf bresennol nad arferwyf doster, yn ol yr awdurdod a roddes yr Arglwydd i mi er adeilad, ac nid er dinystr.

11 Bellach, frodyr, byddwch wych. Byddwch berffaith, diddaner ehwil, syniwech yr un peth, byddwch heddychol: a Duw y chariad a'r heddwch a fydd gyd â chwi.

12 Anherchwech eich gilydd â chusan sanctaid. Y mae yr holl saint yn eich annerch chwi.

13 Gras ein Harglwydd Iesu Grist, a chariad Duw, a chymdeithas yr Yspryd Glân, a fyddo gyd â chwi oll. Amen.

¶ Yr ail at y Corinthiaid a ygrifenydwyd o Philippî ym Macedonia, gyd â Thitus a Luc.

EPISTOL PAUL YR APOSTOL

AT Y

GALATIAID.

PENNOD I.

6 Y mae efe yn rhyfoddu iddynt ei adael ef d'r efengyl cyn gynted; 8 ac yn melliithio y rhai a bregethant efengyl amgen nâ'r hon a bregethai efe. 11 Nad gan ddynion y dysgodd efe yr efengyl, eithr gan Dduw. 13 Ac y mae efe yn dangos pa beth ydoedd efe cyn ei alw, 17 a pha beth a wnaeth efe yn y man wedi ei alw.

PAUL apostol (nid o ddynion, na thrwy ddyn, eithr trwy Iesu Grist, a Duw Dad, yr hwn a'i cyfododd ef o feirw)

8 A'r brodyr oll y rhai sydd gyd â mi, at eglwysi Galatia.

3 Gras fyddo i chwi a heddwch oddi wrth Dduw Dad, a'n Harglwydd Iesu Grist;

4 Yr hwn a'i rhoddes ei hun dros ein pechodau, fel y'n gwaredai ni oddi wrth y byd drog presennol, yn ol ewyllys Duw a'n Tad ni:

5 I'r hwn y byddo gogoniant yn oes oesoedd. Amen.

6 Y mae yn rhyfedd gennyf eich symmud mor fuan oddi wrth yr hwn a'ch galwodd i ras Crist, at efengyl arall:

7 Yr hon nid yw arall; ond bod rhai yn eich trallodi chwi, ac yn chwennych datroi efengyl Crist.

8 Eithr pe byddai i ni, neu i angel o'r nef, efengyl i chwi amgen nâ'r hyn a efengylasom i chwi, bydded anathema.

9 Megis y rhag-ddywedasom, felly yr ydwyf yr awrhon dracheffn yn dywedyd, Os efengyla heb i chwi amgen nâ'r hyn a dderbyniasoch, bydded anathema.

10 Canys yr awrhon ai perŷ credu dynion yr wyf, ynté Duw? neu a ydwyf fi yn celsio rhyngu bodd dynion? canys pe rhyngwn fodd dynion etto, ni byddwn was i Grist.

11 Eithr yr ydwyf yn hysbysu i chwi, frodyr, am yr efengyl a bregethwyd gennyf fi, nad yw hi ddynol.

12 Canys nid gan ddyn y derbyniais i hi, nac y'm dysgwyd; eithr trwy ddatguddiad Iesu Grist.

13 Canys chwi a glywsoch fy ymarweddiad i gynt yn y grefydd Iuddewig, i mi allan o feur erlid eglwys Dduw, a'i hanrheithio hi;

14 Ac i mi gynnwddu yn y grefydd Iuddewig yn fwy nâ llawer o'm cyfoedion yn fy nghenedl fy hun, gan fod yn fwy awyddus i draddodiadau fy nhadau.

15 Ond pan welodd Duw yn dda, yr hwn a'm neillduodd i o groth fy mam, ac a'm galwodd i trwy ei ras,

16 I ddatguddio ei Fab ef ynof fi, fel y pregethwn ef ym mhlih y cenhedloedd; yn y fan nid ymgynghorais â chig a gwaed;

17 Ac nid aethum yn fy ol i Jerusalem at y rhai oedd o'm bïsen i yn apostolion; ond mi a aethum i Arabia, a thracheffn y dychwelais i Damascus.

18 Yna ar ol tair blynedd y daethum yn fy ol i Jerusalem i ymwled â Phetr; ac a arhosais gyd âg ef bymtheng niwrnod.

19 Eithr heb arall o'r apostolion nis gwelais, ond Iago brawd yr Arglwydd.

20 A'r pethau yr wyf yn eu hysgrifenu atoch, wele, ger bron Duw, nad wyf yn dywedyd celwydd.

21 Wedi hynny y daethum i wledydd Syria a Cilicia;

22 Ac yr oeddwn heb fy adnabod wrth fy wyneb yn eglwysi Judea y rhai oedd yng Nghrist:

23 Ond yn unig hwy a glywsant, fod yr hwn oedd gynt yn ein herlid ni, yr awrhon yn pregethu y fydd, yr hon gynt a anrheithiasai.

24 A hwy a ogoneddasant Dduw ynof fi.

PENNOD II.

1 Y mae efe yn dangos pa bryd yr aeth efe i fynu i Jerusalem, ac i ba beth; 3 ac nad enwadedasid ar Titus; 11 a gwrthwymo'u o hono ef Petr. 14 Paham y mae efe ac eraill, a hwythau yn Iuddewon, yn credu y cânt eu cyfiawnhâu yng Nghrist trwy ffydd, ac nid trwy weithredoedd; 20 ac na bo iddynt hwy, y rhai a gyfiawnhawyd felly, fyw mewn pechod.

YNA wedi pedair blynedd ar ddeg yr aethum dracheffn i fynu i Jerusalem gyd â Barnabas, gan gymmeryd Titus hefyd gyd â mi.

2 Ac mi a aethum i fynu yn ol datguddiad, ac a fynegais iddynt yr efengyl yr hon yr wyf yn ei phregethu ym mhlih y Cenhedloedd; ond o'r neilldu i'r rhai cyfrifol, rhag mewn un modd fy mod yn rhedeg yn ofer, neu ddarod i mi redeg.

3 Eithr Titus, yr hwn oedd gyd â mi, er ei fod yn Roegwr, ni chymhelwyd chwaith i enwadu arno:

4 A hynny o herwydd y gau-frodyr a ddygasid i mewn, y rhai a ddaethant i mewn i yspio ein rhyddid ni yr hon sydd gennym yng Nghrist Iesu, fel y'n caethiwent ni:

5 I ba rai nid ymroisom trwy ddarostynglad, na ddo dros awr; fel yr arhosai gwirionedd yr efengyl gyd â chwi.

6 A chan y rhai a dybid eu bod yn rhyw beth (pa fath gynt oeddynt, nid yw ddim i mi; nid yw Duw yn derbyn wyneb dyn) canys y rhai cyfrifol ni chwaneegasant ddim i mi.

7 Eithr yn y gwrthwyneb, pan welant ddarod ymddiried i mi am efengyl y dienwaediad, megis am efengyl yr enwaediad i Petr:

8 (Canys yr hwn oedd yn gweithredu yn nerthol yn Petr i apostoliaeth yr enwaediad, a nerthol-weithredo-ld ynof finnau hefyd tu ag at y Cenhedloedd)

9 A phan wybu Iago, a Cephas, ac Ioan, y rhai a dybid eu bod yn golofnau, y gras a roddwyd i mi, hwy a roddasant i mi ac i Barnabas ddehau-ddwyliw cymdeithas; fel yr elem ni at y cenhedloedd, a hwythau at yr enwaediad.

10 Yn unig ar fod i ni gosio y tlodion; yr hyn hefyd y bûm i ddiwyd i'w wneuthur.

11 A phan ddaeth Petr i Antiochia, mi a'i gwrthwynebas yn ei wyneb, am ei fod i'w felo.

12 Oblegid cyn dyfod rhai oddi wrth Iago, efe a fwyttodd gyd â'r Cenhedloedd: ond wedi iddynt ddyfod, efe a giliodd, ac a neilldoedd ei hun oddi wrthynt, gan ofni y rhai oedd o'r enwaediad.

13 A'r Iuddewon eraill hefyd a gyd-ragrith-lassant âg ef; yn gymmiant ag y dygwyrd Barnabas hefyd i'w rhagrith hwy.

14 Eithr pan welais i nad oeddynt yn lawn droedio at wirionedd yr efengyl, mi a ddywedaais wrth Petr yn eu gŵydd hwy oil, Os wyt ti, a thi yn Iuddew, yn byw fel y Cenhedloedd, ac nid fel yr Iuddewon, paham yr wyt ti yn cymmell y Cenhedloedd i fyw yn Iuddewaid?

15 Nyni, y rhai wrth naturiseth ydym Iuddewon, ac nid o'r Cenhedloedd yn bechaduriaid.

16 Yn gwybod nad ydys yn cyflawnhau dyn trwy weithredoedd y ddeddf, ond trwy ffydd Iesu Grist, ninnau hefyd a gredasom yng Nghrist Iesu, fel y'n cyflawnhau trwy ffydd Crist, ac nid trwy weithredoedd y ddeddf: oblegid ni chyflawnhau un enawd trwy weithredoedd y ddeddf.

17 Ac os wrth geisio ein cyflawnhau yng Nghrist, y'n caed ninnau hefyd yn bechaduriaid, a ydyw Crist am hynny yn weinidog pechod? Na atto Duw.

18 Canys os wyf fi yn adeiladu dracheftn y pethau a ddistrywais, yr wyf yn fy ngwneuthur fy hun yn droseddwr.

19 Canys yr wyf fi trwy y ddeddf wedi marw i'r ddeddf, fel y byddwn fyw i Dduw.

20 Mi a groeshoeliwyd gyd â Christ: eithr byw ydwyf; etto nid myd, ond Crist sydd yn byw yno f i: a'r hyn yr ydwyf yr awrhon yn ei fyw yn y enawd, ei fyw yr ydwyf trwy ffydd Mab Duw, yr hwn a'm carodd, ac a'i dodes ei hun drosof fi.

21 Nid wyf yn dirymmu gras Duw: canys os o'r ddeddf y mae cyflawnder, yna y bu Crist farw yn ofer.

PENNOD III.

1 Mae efe yn gofyn pa beth a'u cynhyrffodd hwy i ymadael â'r ffydd, ac i llynu wrth y gyfraith. 6 Y rhai a gredant a gyflawnhau, 9 ac a fendithir gyd âg Abraham: 10 a hyn y mae efe yn ei ddangos trwy lawer o resymau.

O Y Galatiaid ynfyd, pwyl a'ch llygad-dynodd chiwi fel nad ufuddhâch i'r gwirionedd, i ba rai o flaen eu llygaid y portreidwyd Iesu Grist, wedi ei groeshoellio yn eich plith?

2 Hyn yn unig a ewyllysiaf ei ddyseu genych; Ai wrth weithredoedd y ddeddf y derbyniasech yr Yspryd i'te wrth wrandawriad ffydd?

3 A ydych chiwi mor ynfyd? gwedi i chiwi ddechreu yn yr Yspryd, a berffeithir chiwi yr awrhon yn y enawd?

4 A ddifoddefasoch gymmiant yn ofer? os yw ofer hefyd.

5 Yr hwn gan hynny sydd yn trefnu i chiwi yr Yspryd, ac yn gwneuthur gwvrthiau yn eich plith, at o weithredoedd y ddeddf, neu o wrandawriad ffydd y mae?

6 Megis y credodd Abraham i Dduw, ac y cyfrifwyd iddo yn gyflawnder.

7 Gwybyddwch felly mai y rhai sydd o ffydd, y rhai hynny yw plant Abraham.

8 A'r ysgrythyr yn rhag-weled mai trwy ffydd y mae Duw yn cyflawnhau y cenhedloedd, a rag-efengylodd i Abraham, gan ddywedyd, Ynot ti y bendithir yr holl genhedloedd.

9 Felly gan hynny, y rhai sydd o ffydd a fendithir gyd âg Abraham ffyddlawn.

10 Canys cynnifer ag y sydd o weithredoedd y ddeddf, dan fellidith y maent: canys ysgrifenyd, Melldigedig yw pob un nid yw yn aros yn yr holl bethau a ysgrifenyd yn llyfr y ddeddf, i'w gwneuthur hwynt.

11 Ac na chyflawnhau neb trwy y ddeddf ger bron Duw, eglur yw: oblegid, Y cyflawn a fydd byw trwy ffydd.

12 A'r ddeddf nid yw o ffydd: eithr, Y dyn a wna y pethau hynny, a fydd byw ynddymt.

13 Crist a'n llwyr-brynnodd oddi wrth fellidith y ddeddf, gan ei wneuthur yn fellidith trosom: canys y mae yn ysgrifenedig, Melldigedig yw pob un sydd y'nghrôg ar bren:

14 Fel y delai bendith Abraham ar y Cenhedloedd, trwy Grist Iesu; fel y derbyniem addewid yr Yspryd trwy ffydd.

15 Y brodyr, dywedyd yr wyf ar wedd ddynol: Cyd na byddo ond ammod dyn, wedi y cadarnhau, nid yw neb yn ei ddrymmu, neu yn rhoddi atto.

16 I Abraham y gwnaethpwyd yr addewidion, ac i'w had ef. Nid yw yn dywedyd, Ac i'w hadau, megis am lawer; ond megis am un, Ac i'w had di, yr hwn yw Crist.

17 A hyn yr wyf yn ei ddywedyd, am yr ammod a gadarnhawyd o'r blaen gan Dduw yng Nghrist, nad yw y ddeddf oedd bedwar cant a deg ar hugain o ffynnydoedd wedi, yn ei ddrymmu, i wneuthur yr addewid yn ofer.

18 Canys os o'r ddeddf y mae yr etifeddiseth, nid yw hayach o'r addewid: ond Duw a'i rhad-roddodd i Abraham trwy addewid.

19 Beth gan hynny yw y ddeddf? Oblegid troseuddu y rhoddiwyd hi yn ychwaneg, hyd oni ddela yr had, i'r hwn y gwnaethid yr addewid; a hi a drefnwyd trwy angelion yn llaw cyfryngwr.

20 A chyfryngwr nid yw i un; ond Duw sydd un.

21 A ydyw y ddeddf gan hynny yn erbyn addewidion Duw? Na atto Duw: canys pe rhoisid deddf a allasai fywâhu, yn wir o'r ddeddf y buasai cyflawnder.

22 Eithr cyd-gauodd yr ysgrythyr bob peth dan bechod, fel y rhoddiwyd yr addewid trwy ffydd Iesu Grist i'r rhai sydd yn credu.

23 Eithr cyn dyfod ffydd, y'n cadwyd dan y ddeddf, wedi ein cyd-gau i'r ffydd, yr hon oedd i'w datguddio.

24 Y ddeddf gan hynny oedd ein hathraw ni at Grist, fel y'n cyflawnhau trwy ffydd.

25 Eithr wedi dyfod ffydd, nid ydym mwyach dan athraw.

26 Canys chiwi oll ydych blant i Dduw trwy ffydd yng Nghrist Iesu.

27 Canys cynnifer o honoch ag a fedyddiwyd yng Nghrist, a wisgasoch Grist.

28 Nid oes nac Iuddew na Groegwr, nid oes na chaeth na rhydd, nid oes na gwrry na benyw: canys chiwi oll un ydych yng Nghrist Iesu.

29 Ac os eiddo Crist ydych, yna had Abraham ydych, ac etifedion yn ol yr addewid.

PENNOD IV.

1 Ein bod ni dan y ddeddf hyd ddyfodiad Crist, fel y mae yr etifedd dan ei ymdeolddwr nes ei ddyfod i'w oed: 5 eithr darfod i Grist ein rhyddhau ni oddi wrth y ddeddf: 7 nad ydym ni gan hynny roetion iddi mwyach. 14 Y mae efe yn cofio eu heurlylls da hwynt tu ag atto ef, a'r eiddo yntau tu ag attym hwythau; 22 ac yn dangos mai meibion i Abraham ydym ni, o'r wraig rydd.

A HYN yr wyf yn ei ddywedyd: dros agymaint o amser ag y mae yr etifedd yn fachgen, nid oes dim rhagor rhyngddo a gwas, er ei fod yn arglwydd ar y cwbl;

2 Eithr y mae efe dan ymgeleddwyr a llywodraethwyr, hyd yr amser a oodwyd gan y tad.

3 Felly ninnau hefyd, pan oeddym fechgyn, oeddym gaethlon dan wyddorion y byd:

4 Ond pan ddaeth cyflawnwch yr amser, y danfonodd Duw ei Fab, wedi ei wneuthur o wraig, wedi ei wneuthur dan y ddeddf;

5 Fel y prynai y rhai oedd dan y ddeddf, fel y derbyniem y mabwysiad.

6 Ac o herwydd eich bod yn feibion, yr anfonodd Duw Yspryd ei Fab i'ch calonau chwi, yn llefain, Abba, Dad.

7 Felly nid wyt ti mwy yn was, ond yn fab; ac os mab, etifedd hefyd i Dduw trwy Grist.

8 Eithr y pryd hwnnw, pan oeddych heb adnabod Duw, chwi a wasanaethoch y rhai wrth naturiaeth nid ydynt dduwiau.

9 Ac yn awr, a chwi yn adnabod Duw, ond yn hytrach yn adnabyddus gan Dduw, pa fodd yr ydych yn troi drachefn at yr egwyddorion llesg a thlodion, y rhai yr ydych yn chwennych drachefn o newydd eu gwasanaethu?

10 Cadw yr ydych ddiwrnodiau, a misoedd, ac amseroedd, a blynyddoedd.

11 Y mae arnaf ofn am danoch, rhag darford i mi boeni wrthych yn ofer.

12 Byddwch fel fyf, canys yr wyf fi fel chwi, y brodyr, attolwg i chwi: ni wnaethoch i mi ddim cam.

13 A chwi a wddoch mai trwy wendid y cnawd yr efengylais i chwi y waith gyntaf.

14 A'm profedigaeath, yr hon oedd yn fy nghnawd, ni ddystyrasoch, ac ni ddirmygasoch; eithr chwi a'm derbyniosoch megis angel Duw, megis Crist Iesu.

15 Beth wrth hynny oedd eich dedwyddwch chwi? canys tystio yr wyf i chwi, pe buasai bosibl, y tynnasech eich llygaid, ac a' rhois-ech i mi.

16 A aethum i gan hynny yn elyn i chwi, wrth ddywedyd i chwi y gwir?

17 Y maent yn rhoi mawr-serch arnoch, ond nid yn dda; eithr chwennych y maent eich cau chwi allan, fel y rhoddoch fawr-serch arnynt hwy.

18 Eithr da yw dwyn mawr-serch mewn peth da yn wastadol, ac nid yn unig tra fyddwch bresennol gyd â chwi.

19 Fy mhiant bychain, y rhai yr wyf yn eu hesgor drachefn, hyd oni furrfer Crist ynoch.

20 Ac mi a fynwn pe bawn yn awr gyd â chwi, a newidlo fy llais; o herwydd yr wyf yn ammeu o honoch.

21 Dywedwch i mi, y rhai ydych yn chwennych bod dan y ddeddf, onid ydych chwi yn clywed y ddeddf?

22 Canys y mae yn ysgrifenedig, fod i Abraham ddaub fab; un o'r wasanaeth-ferch, ac un o'r wraig rydd.

23 Eithr yr hwn oedd o'r wasanaeth-ferch, a aned yn ol y cnawd; a'r hwn oedd o'r wraig rydd, trwy yr addewid.

24 Yr hyn bethau ydynt mewn alegori: canys y rhai hyn yw y ddaub testament, yn yn ddaub o fynydd Sina, yn cenhedlu i gaethiwed, yr hon yw Agar:

25 Canys yr Agar yma yw mynydd Sina yn Arabia, ac y mae yn cyfattof i'r Jerusalem sydd yn awr, ac y mae yn gaeth hi a'i phlant.

26 Eithr y Jerusalem honno uchod sydd rydd, yr hon yw ein mam ni oll.

27 Canys ysgrifenedig yw, Liawenâ, di yr ammliantadwy, yr hon nid wyt yn eppillio; tór allan a llefa, yr hon nid wyt yn esgor: canys i'r unig y mae llawer mwy o blant nag i'r hon y mae iddi wr.

28 A ninnau, frodyr, megis yr oedd Isaac, ydym blant yr addewid.

29 Eithr megis y pryd hwnnw, yr hwn a anwyd yn ol y cnawd a erlidiai yr hwn a anwyd yn ol yr Yspryd, felly yr awrhon hefyd.

30 Ond beth y mae yr ysgrhythr yn ei ddywedyd? Bwrw allan y wasanaeth-ferch, a'i mab: canys ni chaiff mab y wasanaeth-ferch etifeddu gyd â mab y wraig rydd.

31 Felly, frodyr, nid plant i'r wasanaeth-ferch ydym, ond i'r wraig rydd.

PENNOD V.

1 Y mae efe yn eu hannog hwy i sefyll yn eu rhyddid, 3 ac nad arferont enwaeddiad; 13 eithr yn hytrach cariad, yr hwn yw cyflawn-der y gwirfaith. 19 Y mae efe yn rhoi gweithrededd y cnawd, 22 a ffrwythau yr Yspryd; 25 ac yn eu hannog i rodio yn yr Yspryd.

SEFWCH gan hynny yn y rhyddid a'r hwn y rhyddhaodd Crist ni; ac na ddalier chwi drachefn dan iau caethiwed.

2 Wele, myfi Paul wyf yn dywedyd wrthych, Os enwaedir chwi, ni lesâ Crist ddim i chwi.

3 Ac yr wyf yn tystiolaethu drachefn i bob dyn a'r enwaedir, ei fod ef yn ddyledwr i gadw yr holl ddeddf.

4 Chwi a aethoch yn ddiffudd oddi wrth Grist, y rhai ydych yn ymgyflawnhau yn y ddeddf: chwi a syrthiasoch ymaith oddi wrth ras.

5 Canys nyni yn yr Yspryd trwy fyfdd ydym yn disgwyl gobaith cyflawnder.

6 Canys yng Nghrist Iesu ni all enwaeddiad ddim, na dfenwaeddiad; ond fyfdd yn gweithio trwy gariad.

7 Chwi a redasoch yn dda; pwy a'ch rhwystrodd chwi, fel nad ufuddhaech i'r gwirionedd?

8 Y cyngor hon nid yw oddi wrth yr hwn sydd yn eich galw chwi.

9 Y mae ychydig lefain yn lefeinio yr holl does.

10 Y mae gennyf fi hyder am danoch yn yr Arglwydd, na syniwech chwi ddim arall: ond y neb sydd yn eich trallodi a ddwg farnedigaeath, pwy bynnag fyddo.

11 A myfi, frodyr, os yr enwaeddiad etto yr wyf yn ei bregethu, paham y'm herlidir etto? yn wir tynnwyd ymaith dramgwydd y groes.

12 Mi a fynwn, ie, pe torrid ymaith y rhai sydd yn afioyddu arnoch.

13 Canys i ryddid y'ch galwyd chwi, frodyr: yn unig nac arferoch y rhyddid yn achlysur i'r cnawd, ond trwy gariad gwasanaethwch eich gilydd.

14 Canys yr holl ddeddf a gyflawnir mewn un gair, sef yn hyn; Câr dy gymnydog fel ti dy hun.

15 Ond os enol a thraffingcu eich gilydd yr ydych, gwyllech na ddifethir chwi gan eich gilydd.

16 Ac yr wyf yn dywedyd, Rhodiwech yn yr Yspryd, ac na chyflawnwch drachwant y cnawd.

17 Canys y mae y cnawd yn chwennychu yn erbyn yr Yspryd, a'r Yspryd yn erbyn y cnawd: a'r rhai hyn a wrthwynebant eu

gilydd, fel na alloch wneuthur beth bynnag a ewyllsioch.

18 Ond os gan yr Yspryd y'ch arweinir, nid ydych dan y ddeddf.

19 Hefyd amlwg yw gweithredoedd y cnawd; y rhai yw, Tôr-prïodas, godineb, afledid, anladrwydd.

20 Delw-addoliaeth, swyn-gyfaredd, casineb, cynhennau, gwynfydau, llid, ymrysonau, ymbleidïo, heresiau.

21 Cenfignau, llofruddiaeth, meddwod, cyfeddach, a chyffelyb i'r rhai hyn: am y rhai yr wyf fi yn rhag-ddywedyd wrthyh, megis ag y rhag-ddywedals, na chaffi y rhai sydd yn gwneuthur y cyfryw bethau etifeddu teyrnas Dduw.

22 Eithr ffirwyth yr Yspryd yw, Cariad, llawenydd, tangnefedd, hirymaros, cymwynasgarwch, daioni, ffydd, addfwynder, dirwest:

23 Yn erbyn y cyfryw nid oes ddeddf.

24 A'r rhai sydd yn eiddo Crist, a groeshoeliasant y cnawd, a'i wylanau, a'i chwantau.

25 Os byw yr ydym yn yr Yspryd, rhodiwn hefyd yn yr Yspryd.

26 Na fyddwn wag-ogoneddgar, gan ymnnog ein gilydd, gan ymgenfignu wrth ein gilydd.

PENNOD VI.

1 *Y mae efo yn eu hannog hwy i ymdeithyn yn bariaidd tu ag at fraud a lithrodd; 2 ac i ddwyn bob un faich ei gilydd: 6 i fod yn hael tu ag at eu dygwadwyr; 9 ac na ddiffygiont yn gomeuthur da. 12 Y mae efo yn dangos pa beth yw amcan y rhai sydd yn pregethu yr enwaediad. 14 Nad yw efo yn gorfodddu meion dim, ond ynghros Crist.*

Y BRODYR, os goddewdir dyn ar ryw fai, chwychwi y rhai ysprydol, adgyweiriwch y cyfryw un mewn yspryd addfwynder; gan dy ystyried dy hun, rhag dy demtio dithau.

2 Dygwech fechiau eich gilydd, ac felly cyflawnwch gyfraith Crist.

3 Oblegid os tybia neb ei fod yn rhyw beth, ac yntau heb fod yn ddim, y mae efo yn ei dwyllo ei hun.

4 Eithr profed pob un ei waith ei hun; ac yna y caiff orfoledd ynddo ei hun yn unig, ac nid mewn arall.

5 Canys pob un a ddwg ei faich ei hun.

6 A chynfranned yr hwn a ddygwyd yn y gair, a'r hwn sydd yn ei ddyagu, ym mhob peth da.

7 Na thwyller chwi. Ni watwarir Duw: canys beth bynnag a hauo dyn, hynny hefyd a fêd efo.

8 Oblegid yr hwn sydd yn hau i'w gnawd ei hun, o'r cnawd a fêd lygredigaeth: eithr yr hwn sydd yn hau i'r Yspryd, o'r Yspryd a fêd fywyd tragwyddol.

9 Eithr yn gwneuthur daioni na ddiogwn: canys yn ei lawn bryd y medwn, oni ddiffygiwn.

10 Am hynny tra yr ydym yn cael amser cyfaddas, gwnawn dda i bawb, ond yn enwedig i'r rhai sydd o deulu y ffydd.

11 Gwelwch cyhyd y llythyr a ygrifenais atoch a'm llaw fy hun.

12 Cynnifer ag sydd yn ewyllsio ymdeccau yn y cnawd, y rhai hyn sydd yn eich cymmell i'ch enwaedu; yn unig fel nad erlidier hwy oblegid croes Crist.

13 Canys nid yw y rhai a enwaedir, eu hunain yn cadw y ddeddf; ond ewyllsio y maent enwaedu amoch chwi, fel y gorfododdont yn eich cnawd chwi.

14 Eithr na atto Duw i mi ymfrostio ond ynghros ein Harglwydd Iesu Crist, trwy yr hwn y croeshoeliwyd y byd i mi, a minnau i'r byd.

15 Canys yng Nghrist Iesu ni ddiehon enwaediad ddim, na d'enwaediad, ond creadur newydd.

16 A chynnifer ag a rodiant yn ol y rheol hon, tangnefedd arnynt a thrugaredd, ac ar Israel Duw.

17 O hyn allan na fined neb fi: canys dwyn yr wyf fi yn fy nghorph nodau yr Arglwydd Iesu.

18 Gras ein Harglwydd Iesu Grist a fyddo gyd a'ch yspryd chwi, frodyr. Amen.

¶ At y Galatiaid yr ygrifenwyd o Rufain.

EPISTOL PAUL YR APOSTOL AT YR
EPHESIAID.

PENNOD I.

1 *Ar ol cyfarch yr Ephesiaid, 3 a ddiolch drostynt, 4 y mae efo yn crybwyll am ein hetholdigaeth ni, 6 a'n mabwyliad trwy ras, 11 yr hyn yw gwir ffynnon iachawduriaeth dyn: 13 ac am na eilir yn haodd gyrrhaeddyd uchder y dirgelwch hon, 16 y mae efo yn gweddio ar iddymt ddyfod 18 i gyflawn wybodaeth, 20 a meddiant o hono yng Nghrist.*

PAUL, apostol Iesu Grist trwy ewylls Duw, at y saint sydd yn Ephesus, a'r fyddloniaid yng Nghrist Iesu:

2 Gras fyddo i chwi, a thangnefedd oddi wrth Dduw ein Tad, a'r Arglwydd Iesu Grist.

3 Bendigedig fyddo Duw a Thad ein Harglwydd Iesu Grist, yr hwn a'n bendithiodd ni â phob bendith ysprydol yn y nefollon *loedd* yng Nghrist:

4 Megis yr etholodd efo ni ynddo ef cyn seiliaid y byd, fel y byddem yn sanctaidd ac yn ddiffus ger ei fron ef mewn cariad:

5 Wedi iddo ein rhaguniaethu ni i fabwys-

lad trwy Iesu Grist iddo ei hun, yn ol boddlonrwydd ei ewylls ef.

6 Er mawl gogoniant ei ras ef, trwy yr hwn y gwnaeth ni yn gymmeradwy yn yr Anwylyd:

7 Yn yr hwn y mae i ni brynedigaeth trwy ei waed ef, *ef* madduau pechodau, yn ol cyfoeth ei ras ef;

8 Trwy yr hwn y bu efo helaeth i ni ym mhob doethineb a deall,

9 Gwedi iddo hysbysu i ni ddirgelwch ei ewylls, yn ol ei foddlonrwydd ei hun, yr hon a arfaethasai efo ynddo ei hun:

10 Fel y'ngoruchwyliaeth cyflawnder yr amseroedd, y gallai grynhôl ynghyd yng Nghrist yr holl bethau sydd yn y nefoedd, ac ar y ddaear, ynddo ef:

11 Yn yr hwn y'n dewiswyd hefyd, wedi ein rhaguniaethu yn ol arfaeth yr hwn sydd yn gweithio pob peth wrth gynghor ei ewylls ei hun:

12 Fel y byddem ni er mawli'w ogoniant ef, y rhai o'r blaen a obethiasom yng Nghrist.

13 Yn yr hwn y *gobethiasoch* chwithau hefyd, wedi i chwi glywed gair y chwrionedd, efengyl eich iachawdriaeth: yn yr hwn hefyd, wedi i chwi gredau, y'ch seliwyd trwy Lân Yspryd yr addewid;

14 Yr hwn yw *erces* ein hetifeddiaeth ni, hyd bryniad y *pwrcas*, i fawl ei ogoniant ef.
15 O herwydd hyn minnau hefyd, wedi clywed eich ffydd yn yr Arglwydd Iesu, a'ch cariad tu ag at yr holl saint.

16 Nid wyf yn peidio â diloich drosoch, gan wneuthur cofia am danoch yn fy ngweddau;
17 A'r i Dduw ein Harglwydd Iesu Grist, Tad y gogoniant, roddi i chwi Yspryd doethineb a datguddiad, trwy ei adnabod ef:

18 Wedi goleuo llygaid eich meddylliau; fel y gwypoeth beth yw gobaith ei alwedigaeth ef, a pheth yw golud gogoniant ei etifeddiaeth ef yn y saint,

19 A pheth yw rhagorol fawredd ei nerth ef tu ag atom ni y rhai f'm yn credu, yn ol gweithrediad nerth ei gadernid ef;

20 Yr hon a weithredodd efe yng Nghrist, pan y cyfoddod ef o feirw, ac a'i gosododd i eistedd ar ei ddeheulaw ei hun yn y nefolion *leoedd*,

21 Goruwch pob tywysogaeth, ac awdurdod, a gallu, ac arglwyddiaeth, a phobenw a enwir, nid yn unig yn y byd hwn, ond hefyd yn yr hwn a ddaw:

22 Ac a ddarostyngodd bob peth dan ei draed ef, ac a'i rhoddes ef yn ben uwch law pob peth i'r eglwys,

23 Yr hon yw ei gorph ef, ei gyflawnder ef, yr hwn sydd yn cyflawni oll yn oll.

PENNOD II.

1 *Trwy guffeythu yr hyn oeddym ni torth 3 naturiaeth, & r' hyn ydym ni 5 trwy ras, 10 y mae efe yn dangos ddarvoud ein creu ni i weithredoedd da; 13 a chan ein bod ni wedi ein dynw yn agos trwy Grist, na ddylem ni f'w megis 11 Cenhedloedd, ac 12 estroniaid gaint; ond megis 19 cyd-ddinasyddion & r' saint, a theulu Duw.*

A CHWITHAU a *fyrohdodd* efe, pan oeddych feirw mewn camweddau a phechodau;

2 Yn y rhai y rhodiasoch gynt yn ol helynt y byd hwn, yn ol tywysog llywodraeth yr awyr, yr yspryd sydd yr awrion yn gweithio yn mhiant anuffudd-dod.

3 Ym mysg y rhai hefyd y bu ein hymarweddiad ni oll gynt, yn chwantau ein cnawd, gan wneuthur ewyllysiau y cnawd, a'r meddylliau; ac yr oeddym ni wrth naturiaeth yn blant digofaint, megis eraill.

4 Eithr Duw, yr hwn sydd gyfoethog o drugaredd, o herwydd ei fawr gariad trwy yr hwn y carodd efe ni,

5 Ie, pan oeddym feirw mewn camweddau, a'n cyd-fywhâodd ni gyd â Christ, (trwy ras yr ydych yn gadwedig)

6 Ac a'n cyd-gyfoddod, ac a'n gosododd i gyd-eistedd yn y nefolion *leoedd* yng Nghrist Iesu:

7 Fel y gallai ddangos yn yr oesoedd a ddeual, ragorol olud ei ras ef, trwy ei gymwynnagarwch i ni yng Nghrist Iesu.

8 Canys trwy ras yr ydych yn gadwedig, trwy ffydd; a hynny nid o honoch eich hunain: rhodd Duw *ydno*:

9 Nid o weithredoedd, fel nad ymfrostiaid neb:

10 Canys ei waith ef ydym, wedi ein creu yng Nghrist Iesu i weithredoedd da, y rhai a rag-ddarparodd Duw, fel y rhodiem ni yndynt.

11 Am hynny osi'wch, a chwi gynt yn Gen-

hedloedd yn y cnawd, y rhai a elwid yn ddt-enwaediad, gan yr hyn a elwir enwaediad o waith llaw yn y cnawd;

12 Eich bod chwi y pryd hwnnw heb Grist, wedi eich dileithrio oddi wrth wladwriaeth Israel, ac yn estroniaid oddi wrth ammodau yr addewid, heb obaith genny'ch, ac heb Dduw yn y byd:

13 Eithr yr awrion yng Nghrist Iesu, chwy'chwi, y rhai oeddych gynt ym mhell, a wnaethpwyd yn agos trwy waed Crist.

14 Canys efe yw ein tangfedd ni, yr hwn ddaw a wnaeth y ddau yn un, ac a ddatododd ganol-fur y gwahaniaeth rhyngom ni;

15 Ac a ddairymmodd trwy ei gnawd ei hun y gelyniaeth, *sef* deddf y gorehymynion mewn ordeiniadau, fel y crëai y ddau ynddo ei hun yn un dyn newydd, gan wneuthur heddwch;

16 Ac fel y cymmodd y ddau â Duw yn un corph trwy y groes, wedi lladd y gelyniaeth trwyddi hi.

17 Ac efe a ddaeth ac a breghodd dangnefedd i chwi y rhai pell, ac i'r rhai agos.

18 Oblegid trwyddo ef y mae i ni ein dau ddyfodfa mewn un Yspryd at y Tad.

19 Weithian gan hynny nid ydych chi mwyach yn ddeithriaid a dyfodiad, ond yn gyd-ddinasyddion & r' saint, ac yn deulu Duw;

20 Wedi eich goruwch-adeiladu ar sail yr apostolion a'r prophwyd, ac Iesu Grist ei hun yn ben *congl-faen*.

21 Yn yr hwn y mae yr holl adeilad wedi ei chymmys gyd-gysylltu, yn cynnyddu yn deml sanctaidd yn yr Arglwydd:

22 Yn yr hwn y'ch cyd-adeiladwyd chwithau yn breswylfod i Dduw trwy yr Yspryd.

PENNOD III.

1 *Darvoud hysbysu i Paul, trwy ddatguddiad, 5 guddiedig ddargelwch 6 cadwedigaeth y Cenhedloedd: 8 ac mai iddo ef y rhoi'is y gras i'w 9 brogethu ef. 13 Y mae efe yn dymuno arnynt na twf'rhand oblegid ei ffin-derau ef; 14 ac yn gweddio 19 ar iddym wybod mawr gariad Duw tu ag atynt.*

ER mwyn hyn, myfi Paul, carcharor Iesu Grist trosoch chwi y Cenhedloedd;

2 Os clywsoch am oruchwyliath gras Duw, yr hon a roddwyd i mi tu ag atoch chi:

3 Mai trwy ddatguddiad yr hysbysodd efe i mi y dirgelwch (megis yr ysgrifenis o'r blaen ar ychydig *eriau*),

4 Wrth yr hyn y gellwch, pan ddarllenoch, wybod fy neall i yn nirdgelwch Crist)

5 Yr hwn yn oesoedd eraill nid eglurwyd i feibion dynion, fel y mae yr awrion wedi ei ddatguddio i'w sanctaidd apostolion a'i brophwydi trwy yr Yspryd;

6 Y byddai y Cenhedloedd yn gyd-etifeddiion, ac yn gyd-gorph, ac yn gyd-gyfrannogion o'i addewid ef yng Nghrist, trwy yr efengyl:

7 I'r hon y'm gwnaed i yn weinidog, yn ol rhodd gras Duw yr hwn a roddwyd i mi, yn ol grymmus weithrediad ei all ef.

8 I mi, y llai na'r lleiaf o'r holl saint, y rhoddwyd y gras hwn, i efengylu ym mysg y Cenhedloedd anchwiliadwy olud Crist;

9 Ac i egluro i bawb beth yw cymdeithas y dirgelwch, yr hwn oedd guddiedig o ddechreuad y byd yn Nuw, yr hwn a greodd bob peth trwy Iesu Grist:

10 Fel y byddai yr awrion yn hysbys i'r tywysogaethau ac i'r awdurdodau yn y nefolion *leoedd*, trwy yr eglwys, fawr amryg ddoethineb Duw,

11 Yn ol yr arfath dragywyddol, yr hon a wnaeth efe yng Nghrist Iesu ein Harglwydd ni:

12 Yn yr hwn y mae i ni hyffra, a dyfodfa mewn hyder, trwy ei fydd ef.

13 O herwydd paham yr wyf yn dymuno na lwfrhŏoch oblegid fy mlinderau i drosoch, yr hyn yw eich gogoniant chwi.

14 O herwydd hyn yr wyf yn plygu fy ngliniau at Dad ein Hargliwydd Iesu Crist.

15 O'r hwn yr enwir yr holl deulu yn y nefoedd ac ar y ddaear.

16 Ar roddi o hono ef i chwi, yn ol cyfoeth ei ogoniant, fod wedi ymgadarnhau mewn nerth, trwy ei Yspryd ef, yn y dyn oddi mewn;

17 A'r fod Crist yn trigo trwy fydd yn eich calonnau chwi;

18 Fel y galloch, wedi eich gwreiddio a'ch seilio mewn cariad, amgyffred gyd a'r holl saint, beth yw y lled, a'r hŏd, a'r dyfnder, a'r uchder;

19 A gwybod cariad Crist, yr hwn sydd uwch law gwybodaeth, fel y'ch cyflawner a holl gyflawner Duw.

20 Ond i'r hwn a ddichon wneuthur yn dra rhagorol, y tu hwnt i bob peth yr ydym ni yn eu dymuno, neu yn eu meddwl, yn ol y nerth sydd yn gweithredu ynom ni.

21 Iddo ef y byddo y gogoniant yn yr eglwys trwy Crist Iesu, dros yr holl genhedlaethau, hyd yn oes oesoedd. Amen.

PENNOD IV.

1 Y mae yn eu hannog hwynt i undeb; 7 ac yn dangos bod Duw yn rhoddi amrywio 11 ddoniaid i ddonion, er mwyn 13 adelladaeth ei eglwys, a'i 16 chynnydd yng Nghrist. 18 Y mae efe yn eu galw hwynt oddi wrth amnhurdeb y cenhedloedd, 24 i swigo y dyn newydd; 25 ac i fwrw ymaith gelwydd, 29 ac ymadrodd llygredig.

DEISEYF gan hynny arnoch yr wyf fi, y careharor yn yr Arglwydd, ar rodio o honoch yn addas i'r alwedigaeth y'ch galwyd iddi.

2 Gyd a phob gostyngeddrrwydd ac addfwynder, ynghyd a hir-ymaros, gan oddef eich gilydd mewn cariad;

3 Gan fod yn ddyfal i gadw undeb yr Yspryd ynghlwm tangneffed.

4 Un corph sydd, ac un Yspryd, megis ag y'ch galwyd yn un gobaith eich galwedigaeth;

5 Un Arglwydd, un fydd, un beddydd.

6 Un Duw a Thad oll, yr hwn sydd goruwch oll, a thrwy oll, ac ynoch oll.

7 Eithr i bob un o honom y rhoed gras, yn ol mesur dawn Crist.

8 O herwydd paham y mae efe yn dywedyd, Pan ddyrchafodd i'r uchelder, efe a gaethi-wodd gaethiwed, ac a roddes roddion i ddynton.

9 (Eithr efe a ddyrchafodd, beth yw ond darfod iddo hefyd ddisgyn yn gyntaf i barthau isaf y ddaear?)

10 Yr hwn a ddisgynodd, yw yr hwn hefyd a esgynodd goruwch yr holl nefoedd, fel y cyflawnai bob peth)

11 Ac efe a roddes ral yn apostolion, a rhai yn brophwyd, a rhai yn efengylwyr, a rhai yn fugeiliaid ac yn athrawon;

12 I berffethio y saint, i waith y weinidog- aeth, i adellad corph Crist;

13 Hyd oni ymgysarfyddom oll yn undeb fydd, a gwybodaeth Mab Duw, yn wr perfffaith, at Iesur oedran cyflawnder Crist;

14 Fel na byddom mwyach yn blantos yn bwhymman, ac yn ein cych-arwain a phob awel dyseidiaeth, trwy hocoed dylion, trwy gyfrwyadra i gynllwyn i dwyllo:

15 Eithr, gan fod yn gywir mewn cariad, eynnyddu o honom iddo ef ym mhob peth, yr hwn yw y pen, sef Crist:

16 O'r hwn y mae yr holl gorph wedi ei gyd-ymgynnull a'i gyd-gysylltu, trwy bob cynnal cynhallaeth, yn ol y nerthol weithrediad ym mesur pob rhan, yn gwneuthur cynnydd y corph, i'w adelladu ei hun mewn cariad.

17 Hyn gan hynny yr wyf yn ei ddywedyd, ac yn ei dystiolaethu yn yr Arglwydd, na rodioch chwi mwyach fel y mae y Cenhedloedd eraill yn rhodio, yn oferedd eu meddwl;

18 Wedi tywyllu eu deall, wedi ymddleithrio oddi wrth fuchedd Dduw, trwy yr anwybodaeth sydd ynddynt, trwy ddallineb eu calon:

19 Y rhai wedi diddarbodi, a ymroisant i drythyllwch, i wneuthur pob afendid yn un chwant.

20 Eithr chwychwi nid felly y dysgasoch Crist;

21 Os bu i chwi ei glywed ef, ac os dysagwyd chwi ynddo, megis y mae y gwirionedd yn yr Iesu;

22 Dodi o honoch heibio, o ran yr ymarweddiad cyntaf, yr hen ddyrn, yr hwn sydd llygredig yn ol y chwantau twyllodrus;

23 Ac ymadnewyddu yn yspryd eich meddwl;

24 A gwisgo y dyn newydd, yr hwn yn ol Duw a grewyd mewn cyflawnder a gwir sancteiddrwydd.

25 O herwydd paham, gan fwrw ymaith gelwydd, dywedwch y gwir bob un wrth ei gymmydog: oblegid aedolau ydym i'n gilydd.

26 Digiwch, ac na phechych: na fachluedd yr haul ar eich digofaint chwi;

27 Ac na roddwch le i ddiafol.

28 Yr hwn a ladrattaodd, na ladratted mwyach: eithr yn hytrach cymmered boen, gan weithio a'i ddwyllaw yr hyn sydd dda; fel y byddo ganddo beth i'w gyfrannu i'r hwn y mae angen arno.

29 Na ddeued un ymadrodd llygredig allan o'ch genau chwi, ond y cyfryw ag a fyddo da i adelladu yn fuddiol, fel y paro ras i'r gwrandaewr.

30 Ac na thristwch Lân Yspryd Duw, trwy yr hwn y'ch seliwyd hyd ddydd pryndeg-aeth.

31 Tymer ymaith oddi wrthych bob chwerwedd, a lliad, a dig, a llefain, a chabled, gyd a phob drygion.

32 A byddwch gymmwysaer i'ch gilydd, yn dosturiol, yn maddeu i'ch gilydd, megis y maddeuodd Duw er mwyn Crist i chwithau.

PENNOD V.

2 Ar ol cynghorion cyffredinol i garu eu gilydd, 3 ac i ochelyd godineb, 4 a phob afendid, 7 ac i beidio a chytal a'r annuwol, 15 ac i rodio yn ddesgeulus, 18 ac i fod yn llawn o'r Yspryd; 22 y mae efe yn dyfod at ddyledion gwahanredol: pa fodd y dylai furagodd ufuddhau tw gofwr, 25 a gofwr garu eu furagodd, 32 megis y mae Crist yn caru ei eglwys.

BYDDWCH gan hynny ddilynwyd Duw, fel plith anwy!

2 A rhodwch mewn cariad, megis y carodd Crist ninnau, ac a'i rhoddodd ei hun drosoem ni, yn offrwam ac yn aberth i Dduw o arogl peralld.

3 Eithr godineb, a phob afendid, neu gybydd-dra, na enwer chwaith yn eich plith, megis y gweddai i saint;

4 Na serthedd, nac ymadrodd ffol, na choeg ddigrifwch, pethau nid ydynt weddus: eithr yn hytrach rhoddi dloch.

5 Canys yr ydych chi yn gwybod hyn, am bob putteinwr, neu asfan, neu gybydd yr hwn sydd ddelw-addolwr, nad oes iddynt eiddolaeth yn zheyrnas Crist, a Duw.

6 Na chwyllid neb chwi a geiriau ofer: canys oblegid y pethau hyn y mae difrifaint Duw yn dyfod ar blant yr anuffidd-dod.

7 Na fyddwch gan hynny gyfrannogion a hwynt.

8 Canys yr oeddwch chwi gynt yn dywyllwch, ond yr awrohon goleuni *dydd* yn yr Arglwydd: rhodiwch fel plant y goleuni;

9 (Canys ffrwyth yr Yspryd sydd yn mhob daioni, a chyflawnder, a gwirionedd)

10 Gan brofi beth sydd gymmeradwy gan yr Arglwydd.

11 Ac na fydded i chwi gyd-gyfeillach a gweithredoedd anfrwythlawn y tywyllwch, eithr yn hytrach argyhoeddwch hwynt.

12 Canys brwnt yw adrodd y pethau a wneir ganddynt hwy yn ddirgel.

13 Eithr pob peth, wedi yr argyhoedder, a eglurir gan y goleuni: canys beth bynnag sydd yn egluro, goleuni yw.

14 O herwydd paham y mae efe yn dywedyd, Ddefro di yr hwn wyf yn cyagu, a chyfod oddi wrth y meirw; a Christ a oleus i ti.

15 Gwelwch gan hynny pa fodd y rhodioc yn ddefgeulys, nid fel annoethion, ond fel doethion;

16 Gan brynu yr amser, oblegid y dyddiau sydd ddrwg.

17 Am hynny na fyddwch annoethion, eithr yn deall beth *yw* ewyllys yr Arglwydd.

18 Ac na feddwr chwi gan win, yn yr hyn y mae gormodedd; eithr llanwr chwi a'r Yspryd;

19 Gan lefaru wrth eich gilydd mewn psalmiau, a hymnau, ac odiau ysprydol; gan ganu a phlyngio yn eich calon i'r Arglwydd;

20 Gan ddiolch yn wastad i Dduw a'r Tad am bob peth, yn enw ein Harglwydd Iesu Grist;

21 Gan ymddarostwng i'ch gilydd yn ofn Duw.

22 Y gwragedd, ymstwyngwch i'ch gwyr prfod, megis i'r Arglwydd.

23 Oblegid y gwr yw pen y wraig, megis ag y mae Crist yn ben i'r eglwys; ac efe yw iachawdwr y corph.

24 Ond fel y mae yr eglwys yn ddarostyngedig i Grist, felly hefyd bydded y gwragedd i'w gwyr prfod yn mhob peth.

25 Y gwyr, cerwch eich gwragedd, megis ag y carodd Crist yr eglwys, ac a'i rhoddes ei hun drosti;

26 Fel y sancteiddial efe hi, a'i glanhau a'r oleifia ddwfr, trwy y gair;

27 Fel y gosodai efe hi yn ogoneddus iddo ei hun, yn eglwys heb arni na brycheuyn na chrychni, na dim o'r cyfryw; ond fel y byddai yn sanctaidd ac yn ddifeus.

28 Felly y dylal y gwyr garu eu gwragedd, megis eu cyrph eu hunain. Yr hwn a garo ei wraig, sydd yn ei garu ei hun.

29 Canys ni chasodd neb erioed ei gnawd ei hun; eithr ei fagu a'i feithrin y mae, megis ag y mae yr Arglwydd am yr eglwys:

30 Oblegid aelodau ydym o'i gorff ef, o'i gnawd ef, ac o'i esgyrn ef.

31 Am hynny y gad dwn ei dad a'i fam, ac y glyn wrth ei wraig, a hwy a fyddant ill dau yn un cnawd.

32 Y dirgelwch hwn sydd fawr: eithr am Grist ac am yr eglwys yr wyf fi yn dywedyd.

33 Ond chwithau hefyd cymmmain yn, felly cared pob un o honoch ei wraig, fal ef ei hunan; a'r wraig *edryched* ar iddi berchi ef gwr.

PENNOD VI.

1 *Dyledwydd plant tu ag at eu rhieni, 5 a gweision tu ag at eu harghyddi.* 10 *Mai murtoriaeth yw ein bywyd ni, 12 nid yw unig*

yn erbyn cig a gwaed, eithr hefyd yn erbyn gelynydd ysprydol. 13 *Cyflawn arfogwch Cristion, 18 a'r modd yr arferir.* 21 *Cannol Tychicus.*

Y PLANT, ufuddhewch i'ch rhieni yn yr Arglwydd: canys hyn sydd gyflawn.

2 Anrhydedda dy dad a th fam (yr hwn yw y gorchymyn cynthiaf mewn addewid)

3 Fel y byddo yn dda i ti, ac fel y byddech hir-boedlog ar y dddear.

4 A chwithau dadau, na yrrwch eich plant i ddiglo; ond maethwch hwynt yn addyg ac athrawiaeth yr Arglwydd.

5 Y gweision, ufuddhewch i'r rhai sydd arglwyddi f'chaf yn ol y cnawd, gyd ag ofn a dychryn, yn synlwydd eich calon, megis i Grist;

6 Nid a golwg-wasanaeth, fel boddlonwyr dynion, ond fel gweision Crist, yn gwneuthur ewyllys Duw o'r galon;

7 Trwy ewyllys da yn gwneuthur gwasanaeth, megis i'r Arglwydd, ac nid i ddynion;

8 Gan wybod mai pa ddaioni bynnag a wneio pob un, hynny a dderbyn *efe* gan yr Arglwydd, pa un bynnag ai caeth ai rhydd *fyddo*.

9 A chwithau feistriaid, gwnewch yr un pethau tu ag attynt hwy, gan roddi bygwth heibio: gan wybod fod eich Arglwydd chwi a hwythau yn y nefoedd; ac nid oes derbyn wyneb gyd ag ef.

10 Heb law hyn, fy mrodryd, ymnerthwch yn yr Arglwydd, ac yw nghanadernid ei allu ef.

11 Gwisgwch holl arfogwch Duw, fel y galloch sefyll yn erbyn cynllwynion diafol.

12 Oblegid nid yw ein hymdrech ni yn erbyngwaedda chnawd, ond yn erbyn tywysogaethau, yn erbyn awdurdodau, yn erbyn bydol-lywiawdwy tywyllwch y byd hwn, yn erbyn drygau ysprydol yn y nefolion *leocad*.

13 Am hynny cymmerwch atoch holl arfogwch Duw, fel y galloch wrth-sefyll yn y dydd drwg; ac wedi gorphen pob peth, sefyll.

14 Sefwch gan hynny, wedi amgylch-wregysu eich lwynau a gwirionedd, a gwisgo dwyfronng cyflawnder;

15 A gwisgo am eich traed esgidiau parot-tôad efengyl tangnefedd;

16 Yn law pob dim, wedi cymmeryd tarian y ffydd, a'r hon y gellwch ddiiffoddi holl biccellau tanlyd y fall.

17 Cymmerwch hefyd helm yr iachawdwr-iaeth, a chleddyf yr Yspryd, yr hwn yw gair Duw;

18 Gan deisyfod bob amser a phob rhyw weddi a wedyfio yn yr Yspryd, a bod yn wylidwrus at hyn yma, trwy bob dyfal-bara, a deisyfod drof yr holl saint;

19 A thros ffinnau, fel y rhodder i mi ymadrodd, trwy agoryd fy ngenau yn hff, i hysbysu dirgelwch yr efengyl;

20 Dros yr hon yr wyf yn gennad mewn cadwyn: fel y traethwyf yn hff am dani, fel y perthyn i mi draethu.

21 Ond fel y gwypoch chwithau hefyd fy helynt, beth yr wyf yn ei wneuthur, Tychicus, y brawd anwyl, a'r gweinidog ffyddlawn yn yr Arglwydd, a hysbysa i chwi bob peth:

22 Yr hwn a onfais atoch er mwyn hyn yma; fel y caech ywbonn ein helynt ni, ac fel y diddanai efe eich calonnau chwi.

23 Tangnefedd i'r brodryd, a chariad gyd a ffydd oddi wrth Dduw Dad, a'r Arglwydd Iesu Grist.

24 *Gras fyddo gyd a phawb sydd yn caru ein Harglwydd Iesu Grist mewn purdeb.* Amen.

¶ At yr Ephesiaid yr ygrifenwyd o Rufain, gyd a Tychicus.

EPISTOL PAUL YR APOSTOL AT Y PHILIPPIAID.

PENNOD I.

3 *Y mae efe yn tystiolaethu ei ddiolchgarwch i Dduw, a'i serch tu ag atynti hwythau, am ffroethau eu ffydd hwynt, a'u cymdeithas yn ei ddiolchfeidiadu ef; 9 gan woddio bounydd, ar iddynt gynnwadu mewn gras. 12 Y mae efe yn dangos pa ddiatoni a ddaeth i ffydd Crist trwy ei flinderau ef yn Rhuftain; 21 ac mor barod ydyw efe i ogonoddu Crist, pa un bynnag ai trwy ffrwyd, ai trwy farwolaeth: 27 gan eu hannog hwy i undeb, 28 ac i fod yn gryston meum erlid.*

PAUL a Thimotheus, gwelion Iesu Crist, at yr holl saint yng Nghrist Iesu yr rhai sydd yn Philippi, gyd a'r esgobion a'r diaconiaid:

3 Gras i chwi, a thangfedd, oddi wrth Dduw ein Tad ni, a'r Arglwydd Iesu Crist.

3 I'm Duw yr ydwyf yn diolch, ym mhob cofia am danoch,

4 Bob amser ym mhob deisyfiad o'r eiddof drosoch chwi oll, gan wneuthur fy neisyfiad gyd â llawenydd,

5 Obliegid eich cymdeithas chwi yn yr efengyl, o'r dydd cyntaf hyd yr awrhon;

6 Gan fod yn hyderus yn hyn, y bydd i'r hwn a ddechreuodd ynoch waith da, ei orphen hyd ddydd Iesu Crist:

7 Megis y mae yn lawm i mi syndled hyn am danoch oll, am eich bod gennyf yn fy nghalon, yn gymmaint a'ch bod chwi oll, yn gystal yn fy rhwymau, ag yn fy ymddyffyn a chadarnhad yr efengyl, yn gyfrannogion & mi o ras.

8 Canys Duw sydd dyt i mi, mor hiraethus wyf am danoch oll yn ymygaroedd Iesu Crist.

9 A hyn yr wyf yn ei weddio, ar amhlâu o'ch cariad chwi etto ffyfwy mewn gwybod-aeth, a phob synwyr;

10 Fel y profoch y pethau sydd â gwahanlaeth rhyngddynt; fel y byddoch bur a di-dramgydd hyd ddydd Crist;

11 Wedi eich cyflawni â ffroethau cyflawnder, y rhai sydd trwy Iesu Crist, er gogoniant a mollant i Dduw.

12 Ac mi a ewyllyswn i chwi wybod, frodyr, am y pethau a ddigwyddodd i mi, ddyfod o honnynt yn hytrach er llwyddiant i'r efengyl;

13 Yn gymmaint a bod fy rhwymau i yng Nghrist yn eglur yn yr holl lys, ac ym mhob lle arall;

14 Ac i lawer o'r brodyr yn yr Arglwydd fynydd yn hyderus wrth fy rhwymau i, a bod yn hyfach o lawer i draethu y gair yn ddiotfn.

15 Y mae rhai yn wir yn pregethu Crist trwy genfigen ac ymyrson; a rhai hefyd o ewyllys da.

16 Y naill sydd yn pregethu Crist o gynnen, nid yn bur, gan feddwl dwyn mwy o flinder i'm rhwymau i:

17 A'r lleill o gariad, gan wybod mai er ymddyffyn yr efengyl y'm gosodwyd.

18 Beth er hynny? etto ym mhob modd, pa un bynnag al mewn rhith, ai mewn gwirionedd, yr ydys yn pregethu Crist: ac yn hyn yr ydwyf ni yn llawen, i.e. a llawen fyddaf.

19 Canys mi a wn y digwydd hyn i mi er iachawdriaeth, trwy eich gweddli chwi, a chynnorthwy Yspryd Iesu Crist,

20 Yn ol fy awydd-ffryd a'm gobalth, na'm gwaradwyddir mewn dim, eithr mewn pob hyder, fel bob amser, felly yr awrhon hefyd, y mawrygir Crist yn fy nghorff i, pa un bynnag ai trwy fywyd, ai trwy farwolaeth.

21 Canys byw i mi yw Crist, a marw sydd eiw.

22 Ac os byw fyddaf yn y cnawd, hyn yw ffirwyth fy llafur: a pha beth a ddewisaf, nis gwn.

23 Canys y mae yn gyfyng arnaf o'r ddeutu; gan fod gennyf chwant i'm daitod, ac i fod gyd â Christ: canys llawer iawn gwell ydyw.

24 Eithr aros yn y cnawd sydd fwy anghenrheidiol o'ch plegid chwi.

25 A cheynyf yr hyder hwn, yr wyf yn gwybod yr arhosaf ac y cyd-drigaf gyd â chwi oll, er cynnydd i chwi, a llawenydd y ffydd.

26 Fel y byddo eich gorfoledd chwi yn hel-aethach yng Nghrist Iesu o'm plegid i, trwy fy nyfodiad i drachefm atoch.

27 Yn unig ymddygwch yn addas i efengyl Crist; fel pa un bynnag a wnechwyf ai dyfod a'ch gweled chwi, ai bod yn absennol, y clywyf oddi wrth eich helynt chwi, eich bod yn sefyll yn un yspryd, ag un enaid, gan gydymdrech gyd â ffydd yr efengyl;

28 Ac heb eich dychrynnu mewn un dim gan eich gwrthwynebwyr: yr hyn iddynt hwy yn wir sydd arwydd sicr o golledigaeth, ond i chwi o iachawdriaeth, a hynny gan Dduw.

29 Canys i chwi y rhoddwyd, bod i chwi, er Crist, nid yn unig gredu ynddo ef, ond hefyd ddioldded erddo ef;

30 Gan fod i chwi yr un ymdrin ag a welsoch ynof fi, ac yr awrhon a glywch ei fod ynof fi.

PENNOD II.

1 *Y mae efe yn eu hannog hwynt i undeb, ac i bob gostyngeiddrwydd meddwl, trwy siampl ufudd-dod a dychasiad Crist; 12 ac i fynydd rhaqdynt yn ofalus yn ffurid iachawdriaeth, fel y byddont megis yn oleuadau i'r byd annuwiol, 16 ac yn ddiadarnwch iddo yntau, eu hapostol hwynt, yr hwn sydd bellach barod i'w offfurmsu i Dduw. 19 Y mae efe yn gobethio danfon Timotheus atynti, yr hwn y mae efe yn ganmol yn fawr; 25 ac felly Epaphroditus, yr hwn y mae efe ar fedr ei danfon atynti yn ddiatreg.*

OD oes gan hynny ddim diddanwech yng Nghrist, od oes dim cysur cariad, od oes dim cymdeithas yr Yspryd, od oes dim ymygaroedd a thosturiaethau;

2 Cyflawnwch fy llawenydd, fel y byddoch yn meddwl yr un peth, a'r un cariad gennych, yn gyttun, yn synied yr un peth.

3 Na wneler dim trwy gynnen neu wago-niant, eithr mewn gostyngeiddrwydd, gan dyblid eich glydd yn well na chwi eich hunain.

4 Nac edrychwch bob un yr yr eiddoch eich hunain, eithr pob un ar yr eiddo eraill hefyd.

5 Canys bydded ynoch y meddwl yma, yr hwn oedd hefyd yng Nghrist Iesu:

6 Yr hwn, ac efe yn ffur Duw, ni thybiodd yn drais fod yn ogyfuwch â Duw;

7 Eithr efe a'i dibrisiodd ei hun, gan gymmeryd arno agwedd gwas, ac a wnaed mewn cyffelybiaeth dynion:

8 A'i gael mewn dull fel dyn, efe a'i darostyngodd ei hun, gan fod yn ufudd hyd angau, fe, angau y groes.

9 O herwydd pahan, Duw a'i tra-dyrchafodd yntau, ac a roddes iddo enw yr hwn sydd goruwch pob enw;

10 Fel yn enw Iesu y plygal pob glin, o'r nefolion, a'r daearolion, a than-ddaeorolion bethau;

11 Ac y cyffesal pob tafod fod Iesu Grist yn Arglwydd, er gogoniant Duw Dad.

12 Am hynny, fy anwylyd, megis bob amser yr ufuddhasoch, nid fel yn fy ngwydd yn unig, eithr yr awrhon yn fwy o lawer yn fy absen, gweithiwech allan eich iachawdriaeth eich hunain trwy ofn a dychryn.

13 Canys Duw yw yr hwn sydd yn gweithio ynoch ewyllsio a gweithredu o'i ewylls da ef.

14 Gwnewch bob dim heb rwnnach, ac ymddadlneu;

15 Fel y byddoch ddiargyhoedd, a diniwed, yn blant difeius i Dduw, y'nghanol cenhedlaeth ddrwygonus a throffanus, ym mhlith y rhai yr ydych yn diagleirio megis goleuadau yn y byd.

16 Yn cynnal gair y bywyd; er gorfoledd i mi yn ydd Crist, na reddis yn ofer, ac na chynmerais boen yn ofer.

17 Ie, a phe y'm hoffrymdd ar aberth a gwasanaeth eich fydd, llawenhau yr wyf, a chyd-lawenhau a chwi oll.

18 Oblegid yr un peth hefyd byddwch chwithau lawen, a chyd-lawenhewch a minnau.

19 Ac yr wyf yn gobeithio yn yr Arglwydd Iesu, anfon Timotheus ar fyrdar atoch, fel y'm cysurer innau hefyd, wedi i mi wybod eich helynt chwi.

20 Canys nid oes gennyf neb o gyffelyb feddwl, yr hwn a wir-ofala am y pethau a berthyn i chwi.

21 Canys pawb sydd yn ceisio yr eiddynt eu hunain, nid yr eiddo Crist Iesu.

22 Eithr y prawf o hono ef chwi a'i gwyddoch, mai fel plentyn gyd a thad, y gwasanaethodd efe gyd a myf yn yr efengyl.

23 Hwn gan hynny yr ydwyf yn gobeithio ei ddanfôn, cyn gynted ag y gwelwyf yr hyn a fydd i mi.

24 Ac y mae gennyf hyder yn yr Arglwydd y deuaif innau hefyd ar fyrdar atoch.

25 Eithr mi a dybiais yn anghenrheidiol ddanfôn atoch Epaphroditus, fy mrawd, a'm cyd-weithiwr, a'm cyd-flwr, ond eich cennad chwi, a gweinidog i'm cyfreidiau innau.

26 Canys yr oedd efe yn hiraethu am danoch oll, ac yn athrist iawn, oblegid i chwi glywed ei fod ef yn glaf.

27 Canys yn wir efe a fu glaf yn agos i angau: ond Duw a drugarhaodd wrtho ef; ac nid wrtho ef yn unig, ond wrthryf innau hefyd, rhag cael o hono dristwch ar dristwch.

28 Yn fwy diwyd gan hynny yr anfonais i ef, fel gwedi i chwi ei weled ef drachefu, y byddech chwi lawen, ac y byddwn innau yn llaif y nhristwch.

29 Derbyniwech ef gan hynny yn yr Arglwydd gyd a phob llawenydd; a'r cyfryw rai gwnewch gyfrif o honnynt:

30 Canys oblegid gwaith Crist y bu efe yn agos i angau, ac y bu diddarbod am ei einloes, fel y cyflawnai efe eich diffyg chwi o'ch gwasanaeth tu ag attaf fi.

PENNOD III.

1 Y mae efe yn eu rhybuddio hwy i ochelyd gau-athrawon yr enwaediad; ac, 4 yn dangos fod iddo ef fwy o achos nag iddynt hwy, i

hyderu y'nghyflawnder y ddeddf: 7 yr hyn, er isynny, y mae efe yn ei gyfrif yn dom ac yn golled, er mwyn ynnill Crist, a'i gyflawnder ef; 12 gan gynabod ei amherffwrthwydd ei hun yn hyn. 15 Y mae efe yn eu hannog hwy i fod o'r meddwl hwn, 17 ac i'w ddynwared ef; 18 ac i ochelyd fyrdar Crist-ianogion enwaedol.

WEITHIAN, fy mrodyr, byddwch lawen yn yr Arglwydd. Ysgrifenu yr un pethau atoch, gennyf fi yn wir nid yw ffin, ac i chwithau y mae yn ddogel.

2 Gochelwch gŵn, gochelwch ddrwg-weithiwr, gochelwch y cyd-doriad.

3 Canys yr enwaediad ydym ni, y rhai ydym yn gwasanaethu Duw yn yr yspyr, ac yn gorfoleddu yng Nghrist Iesu, ac nid yn ymddiried yn y cnawd:

4 Ac er bod gennyf achos i ymddiried, ie, yn y cnawd. Os yw neb arall yn tybied y gall ymddiried yn y cnawd, myf i'n fwy:

5 Wedi enwaedu arnaf yr wythfed dydd, o gemed Israel, o lwyth Benjamin, yn Hebrëwr o'r Hebreaid; yn ol y ddeddf, yn Pharisead;

6 Yn ol zél, yn erlid yr eglwys; yn ol y cyflawnder sydd yn y ddeddf, yn ddiargyhoedd.

7 Eithr y pethau oedd elw i mi, y rhai hynny a gyfrifais i yn golled er mwyn Crist.

8 Ie, yn ddiannu, yr wyf hefyd yn cyfrif pob peth yn golled, o herwydd ardderchogwrwydd gwybodaeth Crist Iesu fy Arglwydd: er mwyn yr hwn y'm colledwyf mi mhob peth, ac yr wyf yn eu cyfrif yn dom, fel yr ynnillwyf Crist.

9 Ac y'm cair ynddo ef heb fy nghyflawnder fy hun, yr hwn sydd o'r gyfraith, ond yr hwn sydd trwy fydd Crist, eaf y cyflawnder sydd o Dduw trwy fydd:

10 Fel yr adnabyddwyf ef, a grym ei adgyfodiad ef, a chymdeithas ei ddiodeffiaid ef, gan fod wedi fy nghyd-furfio a'i farwolaeth ef; 11 Os mewn un modd y gallwn gyrhaeddyd adgyfodiad y meirw:

12 Nid fel pe bawn wedi ei gyrhaeddyd eisoes, neu fod eisoes wedi fy mherffethio; eithr dilyn yr wyf, fel y gallwyf ymhaedd yn y peth hwn hefyd yr ymafiwyd ynof gan Crist Iesu.

13 Y brodyr, nid wyf fi yn bwrw ddarfod i mi gael gafael: ond un peth, gan anghosio y pethau sydd o'r tu ceim, ac ymestyn at y pethau o'r tu blaen,

14 Yr ydwyf yn cyrchu at y nodd, am gamp uchel alwedigaeth Duw yng Nghrist Iesu.

15 Cynnifer gan hynny ag ydym berffaith, syniwn hyn: ac os ydych yn synied dim yn amgenach, hyn hefyd a ddatguddia Duw i chwi.

16 Er hynny, y peth y daethom atto, cerddwn wrth yr un rheol, syniwn yr un peth.

17 Byddwch ddilynwyr i mi, frodyr, ac edrychwch ar y rhai sydd yn rhodio felly, megis yr ydym ni yn siamp i chwi.

18 (Canys y mae llawer yn rhodio, am y rhai y dywedais i chwi yn fynyh, ac yr ydwyf yr awrhon hefyd dan wylo yn dywedyd, mai gelynton croes Crist ydynt;

19 Diwedd y rhai yw distryw, duw y rhai yw eu bol, a'u gogoniant yn eu cywilydd, y rhai sydd yn synied pethau daearol)

20 Canys ein hymarweddiad ni sydd yn y nefoedd; o'r lle hefyd yr ydym yn diagwyl yr iachawdwr, yr Arglwydd Iesu Grist:

21 Yr hwn a gyfnewidia ein corph gwael ni, fel y gwneler ni yr un flurf a'i gorph gogoneddus ef, yn ol y nerthol weithrediad trwy yr hwn y dichon esse, fe, ddarostwng pob peth iddo ei hun.

PENNOD IV.

1 *Ar ol rhybuddion neillduol, 4 y mae efo yn myned rhagddo at gynghorion cyffredinol; 10 ac yn dangos pa fodd y llawenyhodd efo wrth eu haerioni hwy tu ag atto ef, pan oedd yng ngharchar; nid yn gymmaint am iddym borthi ei anghenion ef, ag am y gras Duw oedd ynddym hwy; 19 ac felly y mae efo yn diweddau, gan woldio, a'u hannerch hwy.*

AM hynny, fy mrodyr anwyl a hobb, fy Arglawnydd a'm coron, felly sefwech yn yr Arglwydd, anwilyd.

2 Yr ydwyf yn attolwg i Euodias, ac yn attolwg i Syntyche, synied yr un peth yn yr Arglwydd.

3 Ac yr ydwyf yn dymuno arnat tithau, fy ngwir gymmar, cymmorthu y gwragedd hynny y rhai yn yr efengyl a gyd-lafurasant â mi, ynghyd â Chlement hefyd, a'm cyd-weithwyr eraill, y rhai y mae eu henwau yn llyfr y bywyd.

4 Llawenhêwech yn yr Arglwydd yn wastadol: a thracheff meddaf, Llawenhêwech.

5 Bydded eich arafwech yn hysbys i bob dyn. Y mae yr Arglwydd yn agos.

6 Na ofelwech am ddim: eithr ym mhob peth mewn gweddi ac ymbil gyd â dlochgargwech, gwneier eich deisyfiadau chwi yn hysbys ger bron Duw.

7 A thangnefedd Duw, yr hwn sydd uwch law pob deall, a geidw eich calonnau a'ch meddyliau yng Nghrist Iesu.

8 Yn ddiweddf, frodyr, pa bethau bynnag sydd wir, pa bethau bynnag sydd onest, pa bethau bynnag sydd gyfiawn, pa bethau bynnag sydd bur, pa bethau bynnag sydd hawddgar, pa bethau bynnag sydd ganmoladwy, od oes un rhinwedd, ac od oes dim clod, meddyliwch am y pethau hyn.

9 Y rhai a ddygasoch ac a dderbyniasoch, ac a glywsoch, ac a welsoch ynof fi, y pethau hyn gwnewch: a Duw yr heddwch a fydd gyd â chwi.

10 Mi a lawenychais hefyd yn yr Arglwydd yn fawr, oblegid i'ch gofal chwi am danaf fi yr awrhon o'r diwedd adnewyddu; yn yr hyn

y buoch ofalus hefyd, ond eisieu amser cyfaddas oedd arnoch.

11 Nid am fy mod yn dywedyd o herwydd eisieu: canys myfi a ddygais ym mha gyfwr bynnag y byddwyf, fod yn foddolawn iddo.

12 Ac mi a fedraf ymostwng, ac a fedraf ymhelaethu: ym mhob lle ac ym mhob peth y'm haddysgwyr, i fod yn llawn ac i fod yn newynog, i fod mewn helaethrwydd ac i fod mewn prinder.

13 Yr wyf yn gallu pob peth trwy Grist yr hwn sydd yn fy nerthu l.

14 Er hynny, da y gwnaethoch gyd-gyfrannu a'm gorthrymder l.

15 A Chwithau, Philippiad, hefyd, a wyddoch yn nechreusad yr efengyl, pan aethum i ymaith o Macedonia, na chyfrannodd un eglwys â mi o ran rhoddi a derbyn, ond chwychwi yn unig.

16 Oblegid yn Thessalonica hefyd yr anfonasoch i mi unwaith ac ailwaith wrth fy anghenraid.

17 Nid o herwydd fy mod i yn ceisio rhodd: eithr yr ydwyf yn ceisio firwyth yn amlhâu erbyn eich cyrif chwi.

18 Ond y mae gennyf bob peth, ac y mae gennyf helaethrwydd: mi a gyflawnwyd, wedi i mi dderbyn gan Epaphroditus y pethau a ddaethant oddi wrthyh chwi; ac arogl peraid, aberth cymmeradwy, boddlawn gan Dduw.

19 A'm Duw i a gyflawna eich holl raid chwi yn ol ei olud ef mewn gogoniant, yng Nghrist Iesu.

20 Ond i Dduw a'n Tad ni y byddo gogoniant yn oes oesoedd. Amen.

21 Anherchwech yr holl saint yng Nghrist Iesu. Y mae y brodyr sydd gyd â mi yn eich annerch.

22 Y mae y saint oll yn eich annerch chwi, ac yr bennaf y rhai sydd o deulu Cesar.

23 Gras ein Harglwydd Iesu Grist fyddo gyd â chwi oll. Amen.

¶ At y Philippiad yr ysgrifenydd o Rufain, gyd âg Epaphroditus.

EPISTOL PAUL YR APOSTOL AT Y COLOSSIAID.

PENNOD I.

1 *Ar ol cyfarch iddym, y mae Paul yn ddiolch i Dduw am eu ffydd hwy; 7 ac yn cadarnhau dysgeidiolaeth Epaphras; 9 ac yn gweddio ym mhollach ar iddym gynnyddu mewn gras; 14 yn portreidau y gwir Grist; 21 ac yn eu hanngwyl i dderbyn Iesu Grist; ac yn canmol ei weinidogaeth ei hun.*

PAUL, apostol Iesu Grist trwy cwyllys Duw, a Thimotheus ein brawd,

2 At y saint a'r ffyddlawn frodyr yng Nghrist y rhai sydd yn Collossa. Gras i chwi, a thangnefedd, oddi wrth Dduw ein Tad, a'r Arglwydd Iesu Grist.

3 Yr ydym yn ddiolch i Dduw a Thad ein Harglwydd Iesu Grist, gan weddio drosoch chwi yn wastadol;

4 Er pan glywsom am eich ffydd yng Nghrist Iesu, ac am y cariad sydd gennyh tu ag at yr holl saint;

5 Er mwyn y gobaith a roddwyd i gadw i chwi yn y nefoedd, am yr hon y clywsoch o'r blaen y'ngair gwirionedd yr efengyl;

6 Yr hon sydd wedi dyfod atoch chwi, megis ag y mae yn yr holl fyd; ac sydd yn dwyn firwyth, megis ag yn eich plith chwithau, er y dydd y clywsoch, ac y gwybuoch ras Duw mewn gwirionedd;

7 Megis ag y dygasoch gan Epaphras ein hanwyl gyd-was, yr hwn sydd drosoch chwi yn ffyddlawn weinidog i Grist;

8 Yr hwn hefyd a amlygodd i ni eich cariad chwi yn yr Yspryd.

9 O herwydd hyn ninnau hefyd, er y dydd y clywsom, nid ydym yn peidio â gweddio drosoch, a deisyf eich cyflawni chwi â gwybodaeth ei ewyllys ef ym mhob doethineb a deall ysprydol;

10 Fel y rhodioch yn addas i'r Arglwydd i bob rhyngu bodd, gan ddwyn firwyth ym mhob gweithred dda, a chynnyddu y'ngwybodaeth am Dduw;

11 Wedi eich nerthu â phob nerth yn ol ei gadernid gogoneddus ef, i bob ddiweddfgarweh a hir ymaros gyd â lawenydd;

12 Gan ddiolch i'r Tad, yr hwn a'n gwnaeth

COLOSSIAID.

ni yn gymmws i *gael* rhan o etifeddiath y saint yn y goleuni.

13 Yr hwn a'n gwaredodd ni allan o feddiant y tywyllwch, ac a'n symmudodd i deyrmas ei anwy! Fab:

14 Yn yr hwn y mae i ni brynedaeth trwy ei waed ef, *sef* meddeuant pechodau.

15 Yr hwn yw delw y Duw anweledig, cyntaf-anedig pob creadur:

16 Canys trwyddo ef y crewyd pob dim a'r sydd yn y nefoedd, ac sydd ar y ddaear, yn weledig ac yn anweledig, pa un bynnag al thronau, ai arglwyddiaethau, ai tywysogaethau, ai meddiannau; pob dim a grewyd trwyddo ef, ac eriddo ef.

17 Ac y mae efe cyn pob peth, ac ynddo ef y mae pob peth yn cyd-sefyll.

18 Ac efe yw pen corph yr eglwys: *efe* yr hwn yw y dechreuad, y cyntaf-anedig oddi wrth y meirw; fel y byddai efe yn blaenori ym mhob peth.

19 Oblegid rhyngodd bodd *f'r Tad* drigo o bob cyflawnder ynddo ef.

20 Ac (wedi iddo wneuthur heddwch trwy waed ei groes ef) trwyddo ef gymmodi pob peth ag ef ei hun, trwyddo ef, *meddaf*, pa un bynnag al pethau ar y ddaear, ai pethau yn y nefoedd.

21 A chwithau, y rhai oeddych ddifeithriad, a gelynlon mewn meddwl trwy weithredoedd drwg, yr awrhon hefyd a gymmododd *efe*.

22 Y'nghorph ei gnawd ef trwy farwol-aeth, i'ch cyflwyno chwi yn sanctaidd, ac yn ddfieus, ac yn ddargyhoedd, ger ei ffon ef:

23 Os ydych yn parhau yn y ffydd, wedi eich seilio a'ch sicrhau, ac heb eich symmud oddi wrth obaith yr efengyl, yr hon a glyws-och, ac a bregethwyd ym mysg pob creadur a'r sydd dan y nef; i'r hon y'm gwnaethpwyd i Paul yn weinidog:

24 Yr hwn ydwyf yn awr yn llawenyachu yn fy nroddediadau drosoch, ac yn cyflawni yr hyn sydd yn ôl o gystuddiau Crist yn fy nghnawd i, er mwyn ei gorph ef, yr hwn yw yr eglwys:

25 I'r hon y'm gwnaethpwyd i yn weinidog, yn ol goruchwyliaeth Duw, yr hon a roddwyd i mi tu ag attoch chwi, i gyflawni gair Duw;

26 *Sef* y dirgelwch oedd guddiedig er oesoedd ac er cenhedlaethau, ond yr awrhon a eglurwyd i'w saint ef:

27 I'r rhai yr ewyllsiodd Duw hysbysu beth yw golud gogoniant y dirgelwch hwn ym mhilith y Cenhedloedd; yr hwn yw Crist ynoch chwi, gobaith y gogoniant:

28 Yr hwn yr ydym ni yn ef bregethu, gan rybuddio pob dyn, a dysgu pob dyn ym mhob doethineb; fel y cyflwynom bob dyn yn berffaith yng Nghrist Iesu.

29 Am yr hyn yr ydwyf hefyd yn llafurio, gan ymdrechu yn ol ei weithriad ef, yr hwn sydd yn gweithio ynof fi yn nerthol.

PENNOD II.

1 *Y mae efe etto yn eu hannog hwy i fod yn ddiarwadai yng Nghrist; 8 ac i ochelyd philosophyddiaeth, a thraddodiadau ofer, 18 ac addoli angelion, 20 a seremonïau y gyfraith, y rhai sydd wedi torfynu yng Nghrist.*

CANYS mi a ewyllsiau i chwi wybod pa faint o ymdrech sydd arnaf er eich *mwyn* chwi, a'r rhai yn Laodicea, a chynnifer ag ni welant fy wyneb i yn y cnawd;

2 Fel y cysurid eu calonau hwy, wedi eu cyd-gysylltu mewn cariad, ac i bob golud

sicrwydd deall, i gydnybuddiaeth dirgelwch Duw, a'r Tad, a Christ;

3 Yn yr hwn y mae holl drysorau doethineb a gwybodaeth yn guddiedig.

4 A hyn yr ydwyf yn ei ddywedyd, fel na thwylio neb chwi ag ymadrodd hygoel.

5 Canys er fy mod i yn absennol yn y cnawd, er hynny yr ydwyf gyd â chwi yn yr yspryd, yn llawenyachu, ac yn gweled eich trefn chwi, a chadernid eich ffydd yng Nghrist.

6 Megis gan hynny y derbyniasech Grist Iesu yr Arglwydd, *fel* rhodiwch ynddo;

7 Wedi eich gwreiddio a'ch adelladu ynddo ef, a'ch cadarnhau yn y ffydd, megis y'ch dysgwyr, gan gynyddu ynddi mewn diolch-garwch.

8 Edrychwch na bo neb yn eich anrheithio trwy philosophi, a gwag dwyll, yn ol traddodiad dynion, yn ol egwyddorion y byd, ac nid yn ol Crist.

9 Oblegid ynddo ef y mae holl gyflawnder y Duwdd yn preswyllo yn gorfforol.

10 Ac yr ydych chwi wedi eich cyflawni ynddo ef, yr hwn yw pen pob tywysogaeth ac awdurdod:

11 Yn yr hwn hefyd y'ch enwaedwyd, ag enwaediad nid o waith llaw, trwy ddfosg corph pechodau y cnawd, yn enwaediad Crist:

12 Wedi eich cyd-gladdu ag ef yn y bedydd, yn yr hwn hefyd y'ch cyd-gyfoedwyd trwy ffydd gweithrediad Duw, yr hwn a'i cyfododd ef o feirw.

13 A chwithau, pan oeddych yn feirw mewn camweddau, a dtenwaediad eich cnawd, a gyd-fywhodd efe gyd ag ef, gan faddeu i chwi yr holl gamweddau.

14 Gan ddilêu ysgrifben-law yr ordeiniadau, yr hon oedd i'n herbyn ni, yr hon oedd y'ngwrthwyneb i ni, ac a'i cymmerodd hi oddi ar y ffordd, gan ei hoelio wrth y groes;

15 Gan yspellio y tywysogaethau a'r awdurdodau, efe a'u harddangosodd hwy ar gyhoedd, gan ymorfoleddu arnynt arni hi.

16 Am hynny na farned neb arnoch chwi am fwyd neu am ddiol, neu o ran dydd gwyl, neu newydd-loer, neu sabbathau:

17 Y rhai ydynt ysgod pethau i ddyfod, ond y corph *sydd* o Grist.

18 Na thwyheld neb chwi am eich gwobr, wrth ei ewyllys, mewn gostyngeddrwydd, ac addoliad angelion, gan ruthro i bethau nis gwelodd, wedi ymchwyllo yn ofer gan ei feddwl cnawdol ei hun;

19 Ac heb gyfattal y Pen, o'r hwn y mae yr holl gorph, trwy y cymmalau a'r cysylltiadau, yn derbyn lluniaeth, ac wedi ei gyd-gysylltu, yn cynnyddu gan gynydd Duw.

20 Am hynny, os ydych wedi meirw gyd â Christ oddi wrth egwyddorion y byd, paham yr ydych, megis pettych yn byw yn y byd, yn ymrôl i ordeiniadau;

21 (Na chyffwrdd; ac na archwaetha; ac na themlis;

22 Y rhai ydynt oll yn llygredigaeth wrth eu harfer) yn ol gorchymynion ac athrawiaethau dynion?

23 Yr hyn bethau sydd ganddynt rith doethineb mewn ewyllys-grefydd a gostyngeddrwydd, a bod heb arbed y corph, nid mewn bri i ddigoni y cnawd.

PENNOD III.

1 *Y mae efe yn dangos pa le y dylem ni goisio Crist; 8 ac yn ein hannog i'n marwolaethu ein hunain, 10 i ddiolwg yr hen ddyrn, ac i wlad*

Crist am danom: 12 yn ein cynghori ni i gariad perffaith, a gostyngelddrydd, ac amryw rinweddau eraill.

AM hynny os cyd-gyfodasoch gyd â Christ, celsiawch y pethau sydd uchod, lle mae Crist yn eistedd ar ddeuleulaw Duw.

2 Rhoddwch eich serch ar bethau sydd uchod, nid ar bethau sydd ar y ddaear.

3 Canys meirw ydych, a'ch bywyd a guddiwyd gyd â Christ yn Nuw.

4 Pan ymddangoso Crist ein bywyd ni, yna hefyd yr ymddangoswch chwithau gyd âg ef mewn gogoniant.

5 Marwêwch gan hynny eich selodau y rhai sydd ar y ddaear; godineb, afendid, gwyn, drygheuant, a chybydd-dod, yr hon sydd eilun-addoliaeth:

6 O achos yr hyn bethau y mae digofaint Duw yn dyfod ar blant yr anuffudd-dod.

7 Yn y rhai hefyd y rhodiasoch chwithau gynt, pan oeddych yn byw ynddynt.

8 Ond yr awrhon rhoddwch chwithau ymaith yr holl bethau hyn; digter, lliid, drygion, cabledd, serthedd, allan o'ch genau.

9 Na ddywedwch gelydd wrth eich gilydd, gan ddarford i chwi ddfosg yr hen ddyd ynghyd â'i weithredoedd;

10 A gwisgo y newydd, yr hwn a adnewyddir mewn gwybodaeth, yn ol delw yr hwn a'i creodd ef.

11 Lle nid oes na Groegwr nac Iuddew, enwaediad na dienwaediad, Barbariad na Seythiad, caeth na rhydd: ond Crist sydd bob peth, ac ym mhob peth.

12 Am hynny (megis etholegion Duw, sanetaidd ac anwyl) gwisgwch am danoch ymysgaroedd trugareddau, cymmwynasgarwch, gostyngelddrydd, addfwynder, ymaros;

13 Gan gyd-ddwyn â'ch gilydd, a maddeu i'ch gilydd, os bydd gan neb gweryl yn erbyn neb: megis ag y maddeuodd Crist i chwi, felly *gwnech* chwithau.

14 Ac am ben hyn oll, *gwisgwch* gariad, yr hwn yw rhwymyn perffeithrowydd.

15 A llywodraethed tangneffedd Duw yn eich calonnau, i'r hwn hefyd y'ch galwyd yn un corph; a byddwch ddioleghar.

16 Preswylled gair Crist yn och yn helaeth ym mhob doethineb; gan ddyngu a rhybuddio bawb eich gilydd mewn psalmiau, a hymnau, ac odiau ysprydol, gan ganu trwy ras yn eich calonnau i'r Arglwydd.

17 A pha beth bynnag a wneloch, ar air neu ar weithred, *gwnech* bob peth yn enw yr Arglwydd Iesu, gan ddtolch i Dduw a'r Tad trwyddo ef.

18 Y gwragedd, ymostyngwch i'ch gwŷr priod, megis y mae yn weddus yn yr Arglwydd.

19 Y gwŷr, cerwch eich gwragedd, ac na fyddwch chwerson wrthynt.

20 Y plant, ufuddhêwch i'ch rhieni ym mhob peth: canys hyn sydd yn rhyngu bodd i'r Arglwydd yn dda.

21 Y tadau, na chyffrôwch eich plant, fel na ddigalonont.

22 Y gweision, ufuddhêwch ym mhob peth i'ch meistriaid yn ol y cnawd; nid â llygad-wasanaeth, fel boddlonwyr dynion, eithr mewn symrlwydd calon, yn ofni Duw:

23 A pha beth bynnag a wneloch, gwnech o'r galon, megis i'r Arglwydd, ac nid i ddynion;

24 Gan wybod mai gan yr Arglwydd y derbyniwch daledigaeth yr etifeddiaeth: canys yr Arglwydd Crist yr ydych yn ei wasanaethu.

25 Ond yr hwn sydd yn gwneuthur cam, a dderbyn am y cam a wnaeth: ac nid oes derbyn wyneb.

PENNOD IV.

1 *Y mae efe yn eu hannog hwy i fod yn wrosog mewn gweddi; 5 i roddio yn ddoeth tu ag at y rhai ni ddaethant etto i wir wybodaeth am Crist: 10 ac yn eu hannerech hwy; ac yn ewylytio iddynt bob rhyw lwyddiant.*

YMEISTRIAID, gwnech i'ch gweision yr hyn sydd gyflawn ac uniau; gan wybod fod i chwithau Feistr yn y nefoedd.

2 Parhêwch mewn gweddi, gan wylled ynddi gyd â dtolchgarwch.

3 Gan weddio hefyd drosom ninnau, ar i Dduw agori i ni ddrws ymadrodd, i adrodd dirgelwch Crist, am yr hwn yr ydwyf hefyd mewn rhwymau:

4 Fel yr eglurhâwyf ef, megis y mae yn rhaid i mi ei draethu.

5 Rhodiwch mewn doethineb tu ag at y rhai sydd allan, gan brynu yr amser.

6 Bydded eich ymadrodd bob amser yn rasol, wedi ei dymheru â halen, fel y gwyppoch pa fodd y mae yn rhaid i chwi ateb i bob dyn.

7 Fy holl helynt i a fynega Tychicus i chwi, y brawd anwyl, a'r gweinidog ffyddlaw, a'r cyd-was yn yr Arglwydd:

8 Yr hwn a ddanfona i atoch er mwyn hyn, fel y gwybyddai eich helynt chwi, ac y diddai eich calonnau chwi;

9 Gyd âg Onesimus, y ffyddlaw a'r anwyl frawd, yr hwn sydd o honoch chwi. Hw y a hysbysant i chwi bob peth a wneir yma.

10 Y mae Aristarchus, fy nghyd-garcharor, yn eich annerch; a Marc, nai Barnabas fab ei chwaer (am yr hwn y derbyniaisoch orchymynion: os daw efe atoch, derbyniwch ef).

11 A Jesus, yr hwn a elwir Justus, y rhai ydynt o'r enwaediad. Y rhai hyn yn unig *yo fy* nghyd-weithwyr i deyrnas Dduw, y rhai a fuant yn gysur i mi.

12 Y mae Epaphras, yr hwn sydd o honoch, gwas Crist, yn eich annerch; gan ymdrechu yn wastadol drosoch mewn gweddi, ar i chwi sefyll yn berffaith ac yn gyflawn y'ng-hwbl o ewyllys Duw.

13 Canys yr ydwyf yn dyst iddo, fod ganddo zél mawr trosoch chwi, a'r rhai o Laodicea, a'r rhai o Hierapolis.

14 Y mae Luc y physygywr anwyl, a Demas, yn eich annerch.

15 Anherchwech y brodyr sydd yn Laodicea, a Nymphas, a'r eglwys sydd yn ei dy ef.

16 Ac wedi darllen yr epistol *hwn* gyd â chwi, perch ei ddarllen hefyd yn eglwys y Laodiceaid; a darllen o honoch chwithau yr un o Laodicea.

17 A dywedwch wrth Archippus, Edrych at y weinidogaeth a dderbynaiat yn yr Arglwydd, ar i ti ei chyflawni hi.

18 Yr annerch a'm llaw i Paul fy hun. Cofwch fy rhwymau. Gras fyddo gyd â chwi. Amen.

¶ At y Colosiaid yr ysgrifenyddwyd o Rufain, gyd â Tychicus ac Onesimus.

EPISTOL CYNTAF PAUL YR APOSTOL AT Y THESSALONIAID.

PENNOD I.

1 *Paul yn dduyn ar ddeall fr Thessalonïaid, nid yn unig mor foddylgar oedd efe am danymt hwy bob amser, mewn diolchgaroch a gweddï, 5 eithr hefyd gystal yr oedd efe yn tybiad am wirionedd a phardol eu ffydd hwynt, a'u dychweiliad at Dduw.*

P *PAUL*, a Silfanus, a Thimothëus, at eglwys y Thessalonïaid, yn Nuw Dad, a'r Arglwydd Iesu Grist. Gras i chwi a thangnefedd, oddi wrth Dduw ein Tad, a'r Arglwydd Iesu Grist.

2 Yr ydym yn diolch i Dduw yn wastadol drosoch chwi oll, gan wneuthur cofia am danoch yn ein gweddïau,

3 Gan gofio yn ddiabaid waith eich ffydd chwi, a llafur eich cariad, ac ymaros eich gobaid yn ein Harglwydd Iesu Grist, ger bron Duw a'n Tad;

4 Gan wybod, frodyr anwyl, eich etholedig- aeth chwi gan Dduw.

5 Oblegid ni bu ein hefydlyd ni tu ag attoch mewn gair yn unig, eithr hefyd mewn nerth, ac yn yr Yspryd Glân, ac mewn sicrwydd mawr; megis y gwyddoch chwi pa fath rai a fuom ni yn eich plith, er eich mwyn chwi.

6 A chwi a aethoch yn ddilynwr i ni, ac i'r Arglwydd, wedi derbyn y gair mewn gorthrymder mawr, gyd â llawenydd yr Yspryd Glân:

7 Hyd onid aethoch yn siamplau i'r rhai oll sydd yn credu ym Macedonia ac yn Achaia.

8 Canys oddi wrthy chwi y seiniodd gair yr Arglwydd, nid yn unig ym Macedonia ac yn Achaia, ond ym mhob man hefyd eich ffydd chwi ar Dduw a seth ar Ied, fel nad rhaid i ni ddywedyd dim.

9 Canys y maent hwy yn mynegi am danom ni, pa ryw ddyfodiad i mewn a gawsom ni attoch chwi, a pha fodd y troisoch at Dduw oddi wrth eilunod, i wasanaethu y bywiol a'r gwyr Dduw;

10 Ac i ddiagwyl am ei Fab ef o'r nefoedd, yr hwn a gyfododd efe o feirw, sef Iesu, yr hwn a'n gwaredodd ni oddi wrth y digofaint sydd ar ddyfod.

PENNOD II.

1 *Pa fodd y daeth, ac y progethwyd yr efengyl fr Thessalonïaid; a pha fodd y derbyniast hwythau hi. 18 Yr achos paham y bu S. Paul cyhyd yn absennol oddi wrthynt hwy; a paham yr ydoedd efe mor chwannog i'w gwled hwynt.*

C *CANYS* chwi eich hunain a wyddoch, frodyr, ein dyfodiad ni i mewn attoch, nad ofer fu:

2 Rithr wedi i ni ddfoddef o'r blaen, a chael amharch, fel y gwyddoch chwi, yn Philippi, ni a fuom hŷt yn ein Duw i lefaru wrthy chwi efengyl Duw trwy lawr ymdrech.

3 Canysein cynghor ni nid oedd o hudoliaeth, nac o afendid, nac mewn twyll:

4 Rithr megis y'n cyfrifwyd ni gan Dduw yn addas i ymddried i ni am yr efengyl, felly yr ydym yn lefaru; nid megis yn rhyngu bodd i ddynion, ond i Dduw, yr hwn sydd yn profi ein colonnau ni.

5 Oblegid ni fuom ni un amser mewn ymadrodd gwenhieithus, fel y gwyddoch chwi, nac mewn rhith cybydd-dod; Duw yn dyst:

6 Nac yn ceisio moliant gan ddyinion, na chennyh chwi, na chan eraill; lle y gallasem bwyso arnoch, fel apostolion Crist.

7 Rithr ni a fuom addfwyn yn eich mysg chwi, megis mammaeth yn maethu ei phlant.

8 Felly, gan eich hoffi chwi, ni a welsom yn dda gyfrannu â chwi, nid yn unig efengyl Duw, ond ein heneidiau ein hunain hefyd, am eich bod yn anwyl gennym.

9 Canys eôf yw gennych, frodyr, ein llafur a'n lludded ni: canys gan weithio nos a dydd, fel na phwysem ar neb o honoch, ni a bregethasom i chwi efengyl Duw.

10 Tystion ydych chwi, a Duw hefyd, mor sanctaidd, ac mor gyflawn, a diargyhoedd, yr ymddygasom yn eich mysg chwi y rhai ydych yn credu:

11 Megis y gwyddoch, y modd y buom yn eich cynghori, ac yn eich cysuro, bob un o honoch, fel tad ei blant ei hun,

12 Ac yn ymbil, ar rodio o honoch yn deilwng i Dduw, yr hwn a'ch galwodd chwi i'w deyrnas a'i ogoniant.

13 Oblegid hyn yr ydym ninnau hefyd yn diolch i Dduw yn ddiabaid, o herwyd i chwi, pan dderbyniastoch air Duw, yr hwn a glywsoc gennym ni, ei dderbyn ef nid fel gair dyn, eithr (fel y mae yn wir) yn air Duw, yr hwn hefyd sydd yn nerthol-weithio ynoch chwi y rhai sydd yn credu.

14 Canys chwy chwi, frodyr, a wnaethpwyd yn ddilynwr i eglwys Duw, y rhai yn Judea sydd yw Nghrist Iesu; oblegid chwithau a ddfoddefasoch y pethau hyn gan eich cyd-genedl, megis hwythau gan yr Iuddewon:

15 Y rhai a laddasant yr Arglwydd Iesu, a'u prophwydi eu hunain, ac a'n herlidiasant ninnau ymaith; ac ydynt heb ryngu bodd Duw, ac yn erbyn pob dyn;

16 Gan warafun i ni lefaru wrth y Cenhedloedd, fel yr iachêdi hwy, i gyflawni eu pechodau hwynt yn wastadol: canys digofaint Duw a ddaeth arnynt hyd yr eithaf.

17 A ninnau, frodyr, wedi ein gwneuthur yn ymddifad am danoch dros ennyd awr, y'ngolwg, nid y'ngalon, a fuom fwy astud i weled eich wyneb chwi mewn awydd mawr.

18 Am hynny yr ewyllysiastom ddyfod attoch (myf Paul) yn ddiâu, unwaith a dwywaith hefyd; eithr Satan a'n lluddiodd ni.

19 Canys beth yw ein gobaid ni, neu ein llawenydd, neu goron ein gorfoledd? onid chwy chwi, ger bron ein Harglwydd Iesu Grist yn ei ddyfodiad ef?

20 Canys chwy chwi yw ein gogoniant a'n llawenydd ni.

PENNOD III.

1 *Paul yn tystiolaethu ei favor gariad tu ag at y Thessalonïaid, trwy anfon Timothëus atynt hwy, i'w cadarnhau, ac i'w diddanu: trwy lawenythu yn eu gweithredoedd da hwy; 10 a thrwy weiddi drostynt, a dymuno cael dyfod yn ddiogel atynt.*

A *M* hynny, gan na allem ymatal yn hwy, ni a welsom yn dda ein gadael ni ein hunain yn Athen;

2 Ac a ddanfonasom Timothëus, ein brawd, a gweinidog Duw, a'n cyd-weithwr yn efengyl Crist, i'ch cadarnhau chwi, ac i'ch diddanu y'nglych eich ffydd;

3 Fel na chynhyrdd heb yn y gorthrymderau hyn: canys chwydychwi eich hunain a wyddoch mai i hyn y'n gosodwyd ni.

4 Canys yn wir pan oeddym gyd â chwi, ni a rag-ddywedasom i *chwi* y gorthrymmid ni; megis y bu, ac y gwyddoch chwi.

5 O herwydd hyn, minnau, heb allu ymattal yn hwy, a ddanfonais i *gael* gwybod eich fydd chwi; rhag darfod i'r temtir eich temtio chwi, a myned ein llafur ni yn ofer.

6 Eithr yr awrhon, wedi dyfod Timotheus attom oddi wrthych, a dywedyd i ni newyddion da am eich fydd chwi a'ch cariad, a bod gennyh goffa da am danom ni yn wastadol, gan hiraethu am ein gwelod ni, megis yr ydym niinnau am eich *gwelod* chwithau;

7 Am hynny y cawsom gysur, frodyr, am danoch chwi, yn ein holl orthrymder a'n hanghenocid, trwy eich fydd chwi.

8 Oblegid yr awrhon byw ydym ni, os ydych chwi yn sefyll yn yr Arglwydd.

9 Canys pa ddiolch a allwn ni ei ad-dalu i Dduw am danoch chwi, am yr holl lawenydd a'r hwn yr ydym ni yn llawen o'ch achos chwi ger bron ein Duw ni,

10 Gan weddio mwy na mwyr, nos a dydd, ar *gael* gwelod eich wyneb chwi, a chlydawnl diffygion eich fydd chwi?

11 A Duw ei hun a'n Tad ni, a'n Harglwydd Iesu Grist, a gyfarwyddo ein ffordd ni attoch chwi.

12 A'r Arglwydd a'ch llosgo, ac a'ch chwanoget ym mhob cariad i'ch gilydd, ac i bawb, megis ag yr ydym niinnau i chwi:

13 I gadarnhau eich calonnau chwi yn ddi-argyhoedd mewn sancteiddrwydd ger bron Duw a'n Tad, yn nyfodiad ein Harglwydd Iesu Grist gyd â'i holl saint.

PENNOD IV.

1 *Y mae efe yn eu hannog hwynt i foned rhag-ddymt meum pob math ar ddiuwioldeb: 6 i fyw yn sanctaidd, ac yn gyflawn; 9 i garu eu gilydd; 11 a thrwy lonyddwch, i wneuthur y pethau a berthyn i'adym eu hunain: 13 ac yn ddiuwiol, i dristadu yn gymhedrol dros y meirw. 15 A chyd a'r cynghor diweddas hwn, y mae efe yn cyswiltu dosparth byr o'r adegfyddiad, ac o ail-ddyfodiad Crist i'r farn.*

YM rhellach gan hynny, frodyr, yr ydym yn attolwg i chwi, ac yn deisyf yn yr Arglwydd Iesu, megis y derbyniasoch genym pa fodd y dylech rodio a boddloni Duw, ar i chwi gynnyddu fwyfwy.

2 Canys chwi a wyddoch pa orchymynion a roddasom i chwi trwy yr Arglwydd Iesu.

3 Canys hyn yw ewyllys Duw, *sef* eich sancteiddiad chwi, ar ymgadw o honoch rhag godineb:

4 Ar fedru o bob un o honoch feddiannu ei lestr ei hun mewn sancteiddrwydd a pharch; 5 Nid mewn gwyn trachwant, megis y Cenhedloedd y rhai nid adwaenant Dduw:

6 Na byddo i *neb* orthrymdu na thwyllio ei frawd mewn dim: canys ddiaydd yw yr Arglwydd ar y rhai hyn oll, megis y dywedasom i chwi o'r blaen, ac y tystiasom.

7 Canys ni alwodd Duw nyni i afendid, ond i sancteiddrwydd.

8 Am hynny y neb sydd yn dirmygu, nid dyn y mae yn ei ddirmygu, ond Duw, yr hwn hefyd a roddes ei Yspryd Glan yn om ni.

9 Ond am frawdgarwech, nid rhaid i chwi ysgrifenu o honof attoch: canys yr ydych chwi eich hunain wedi eich dysgu gan Dduw i garu eich gilydd.

10 Oblegid yr ydych yn gwneuthur hyn i bawb o'r brodyr y rhai sydd trwy holl Macedonia: ond yr ydym yn attolwg i chwi, frodyr, gynnyddu o honoch fwyfwy;

11 A rhoddi o honoch eich bryd ar fod yn lonydd, a gwneuthur eich gorchwyllion eich hunain, a gweithio a'ch dwylaw eich hunain (megis y gorchymynasom i chwi)

12 Fel y rhodioc yn weddaidd tu ag at y rhai sydd oddi allan, ac na byddo arnoch eisiau dim.

13 Ond ni ewyllysawn, frodyr, i chwi fod heb wybod am y rhai a hunasant, na thristioch, megis eraill y rhai nid oes ganddynt oibaith.

14 Canys os ydym yn credu farw Iesu, a'i adgyfodi: felly y rhai a hunasant yn yr Iesu, a dddwg Duw hefyd gyd ag ef.

15 Canys hyn yr ydym yn ei ddywedyd wrthych y'ngair yr Arglwydd, na bydd i ni y rhai byw, y rhai a adewir hyd ddyfodiad yr Arglwydd, rag-fiaenu y rhai a hunasant.

16 Oblegid yr Arglwydd ei hun a ddisgyn o'r nef gyd â bloedd, a llef yr arch-angel, ac ag udgorn Duw: a'r meirw yng Nghrist a gyfodant yn gyntaf:

17 Yna niinnau y rhai byw, y rhai a adawyd, a gipir i fyndu gyd â hwynt, yn y cymmylau, i gyfarfod a'r Arglwydd, yn yr awyr: ac felly y byddwn yn wastadol gyd a'r Arglwydd.

18 Am hynny diddenwch eich gilydd a'r ymadroddion hyn.

PENNOD V.

1 *Y mae efe yn myned rhagddo, ac yn dangos (fel o'r blaen) ddull dyfodiad Crist i'r farn; 12 ac yn rhoddi amryw orchymynion; 23 ae felly yn diuwiol ei epistol.*

EITHR am yr amserau a'r prydiau, frodyr, nid rhaid i chwi ysgrifenu o honof attoch.

2 Oblegid chwi a wyddoch eich hunain yn hysbys, mai felly y daw dydd yr Arglwydd fel lleidr yn y nos.

3 Canys pan ddywedant, Tangnefedd a ddogelwch; yna y mae dinystr disymmwrth yn dyfod ar eu gwarthaf, megis gwewyr esgor ar un a fo beichiog; ac ni ddiangant hwy ddim.

4 Ond chwydychwi, frodyr, nid ydych mewn tywyllwch, fel y goddiweddo y dydd hwnnw chwi megis lleidr.

5 Chwydychwi oll, plant y goleuni ydych, a phlant y dydd: nid ydym ni o'r nos, nac o'r tywyllwch.

6 Am hynny na chysgwn, fel rhai eraill; eithr gwyllwn, a byddwn sobr.

7 Canys y rhai a gygant, y nos y cysgant; a'r rhai a feddwant, y nos y meiddwant.

8 Eithr nyni, gan ein bod o'r dydd, byddwn sobr, wedi ymwisgo â dwyfronneg fydd a chariad, ac â gobaieth iachawdwriaeth yn lle helm.

9 Canys nid apwyntiodd Duw nyni i ddi-gofaint, ond i gaffael iachawdwriaeth trwy ein Harglwydd Iesu Grist,

10 Yr hwn a fu farw drosom; fel pa un bynnag a wnelom ai gwyllied, ai cyagu, y byddom fyw gyd ag ef.

11 O herwydd paham cynghorwech eich gilydd, ac adeiledwch bob un eich gilydd, megis ag yr ydych yn gwneuthur.

12 Ac yr ydym yn attolwg i chwi, frodyr, adnabod y rhai sydd yn llafurio yn eich myag, ac yn eich llywodraethu chwi yn yr Arglwydd, ac yn eich rhybuddio;

13 A gwneuthur cyfrif mawr o honynt mewn cariad, er mwyn eu gwaith. Byddwch dangnefeddus yn eich plith eich hunain.

I. THESSALONIAID.

14 Ond yr ydym yn deisyf arnoch, frodyr, rhybuddwch y rhai afroelus, diddenwch y gwan eu meddwl, cynheliwch y gweiniaid, byddwch ymarhous wrth bawb.

15 Gwelwch na thalo neb ddrwg dros ddrwg i neb: eithr yn wastadol dilynwch yr hyn sydd dda, tu ag at eich gilydd, a thu ag at bawb.

16 Byddwch lawen yn wastadol.

17 Gweddwch yn ddiabaid.

18 Ym mhob dim dŵlchweh: canys hyn yw ewyllys Duw yng Nghrist Iesu tu ag atoch chiwi.

19 Na ddiffoddwch yr Yspryd.

20 Na ddirmygwch brophwydoliaethau.

21 Profwch bob peth: deliwch yr hyn sydd dda.

22 Ymgedwch rhag pob rhlth drygionl.

23 A gwir Dduw y tangnesedd a'ch sancteiddio yn gwbl oll: a chadwer eich yspryd oll, a'ch enaid, a'ch corph, yn ddiargyhoedd yn nyfodiad ein Harglywydd Iesu Grist.

24 Ffyddlawn yw yr hwn a'ch galwodd, yr hwn hefyd a'i gwna.

25 O frodyr, gweddwch drosoem.

26 Anherchgwch yr holl frodyr & chusan sancteiddiol.

27 Yr ydwyf yn eich tyngedu yn yr Arglwydd, ar ddarlenn y llythyr hwn i'r holl frodyr sanctaidd.

28 Gras ein Harglywydd Iesu Grist fyddo gyd & chiwi. Amen.

¶ Y cyntaf at y Thessalonïaid a ysgrifennwyd o Athen.

AIL EPISTOL PAUL YR APOSTOL AT Y THESSALONIAID.

PENNOD I.

1 Y mae S. Paul yn hybysu iddynt ddedd yr oedd efe yn meddwl am eu fydd, a'u cariad, a'u hamyedd hwynt: 11 a chyd i'w hynny yn goeod llawer o reymmar ar lawr, f'w cyrsio hwy mewn erlid; a'r pennaf o'r rhai hyn a gymmerir oddi wrth gyfiawon farn Duw.

PAUL, a Silfanus, a Thimotheus, at eglwys y Thessalonïaid, yn Nhow eis Tad, a'r Arglwydd Iesu Grist.

2 Gras i chiwi, a thangnesedd, oddi wrth Dduw ein Tad ni, a'r Arglwydd Iesu Grist.

3 Dŵlch a ddylem i Dduw yn wastadol drosoch, frodyr, fel y mae yn addas, oblegid bod eich fydd chiwi yn mawr gynyddu, a chariad pob un o honoch oll tu ag at eich gilydd yn ychwanegu:

4 Hyd onid ydym ni ein hunain yn gorfoddedu ynoch chiwi yn eglwys Duw, o herwydd eich amynedd chiwi a'ch fydd yn eich holl erlidiau a'r gorthymderau yr ydych yn eu goddef:

5 Yr hyn sydd argoel goleu o gyfiawon farn Duw, fel y'ch cyfrifer yn deilwng i deyrnas Dduw, er mwyn yr hon yr ydych hefyd yn goddef.

6 Canys cyfiawon yw ger bron Duw, dalu cystudd i'r rhai sydd yn eich cystuddio chiwi;

7 Ac i chwithau, y rhai a gystuddir, es-mwythra gyd & ni, yn ymddangosiad yr Arglwydd Iesu o'r nef, gyd & i'w angelion nerthol.

8 A than ffamillyd, gan roddi dŵl i'r sawl nid adwaenant Dduw, ac nid ydynt yn uffudhau i efengyl ein Harglywydd Iesu Grist:

9 Y rhai a ddoddefant yn gospedigaeth, ddiynystrol tragwyddol oddi ger bron yr Arglwydd, ac oddi wrth ogomiant ei gadernid ef:

10 Pan ddél efe i'w ogoneddu yn ei saint, ac i fod yn rhyfeddol yn y rhai oll sydd yn credu (o herwydd i'n tystiolaeth ni yn eich mysg chiwi gael ei chredu) yn y dydd hwnnw.

11 Am ba achos yr ydym hefyd yn gweddio yn wastadol drosoch, ar fod i'n Duw ni eich cyfrif chiwi yn deilwng o'r alwedigaeth hon, a chyfiawni holl foddlonrwydd ei ddaioni, a gwaith fydd, yn nerthol:

12 Fel y gogonedder enw ein Harglywydd Iesu Grist ynoch chiwi, a chwithau ynddo

yntau, yn ol gras ein Duw ni, a'r Arglwydd Iesu Grist.

PENNOD II.

1 Mae efe yn ewyllysio iddynt barhdu yn ddisigil yn y gwirionedd a dderbyniasant, 3 ac yn dangos y bydd ymadawiaid oddi wrth y fydd, 8 ac y datguddir anghrist, cyn dyfod dydd yr Arglwydd: 15 ac yno yn ailadrodd ei gynghor o'r blaen, ac yn gweddio drostynt hwy.

AC yr ydym yn attolwg i chiwi, frodyr, er dyfodiad ein Harglywydd Iesu Grist, a'n cyd-gynhulliad ninnau atto ef.

2 Na'ch sigler yn fuan oddi wrth eich meddwl, ac na'ch cynhyrfer, na chan yspryd, na chan air, na chan llythyr, megis oddi wrthym ni, fel pe bai dydd Crist yn gyfagos.

3 Na thwyllid neb chiwi mewn un modd: oblegid ni ddaw y dydd honno hyd oni ddél ymadawiaid yn gyntaf, a datguddio y dyn pechod, mab y golledigaeth:

4 Yr hwn sydd yn gwrthwynebu, ac yn ymddyrfhafu goruwch pob peth a elwir yn Dduw, neu a addolir: hyd onid yw efe, megis Duw, yn eistedd yn nheml Duw, ac yn ei ddangos ei hun mai Duw ydyw.

5 Onid côf genny'ch chiwi, pan oeddwn i etto gyd & chiwi, ddywedyd o honof y pethau hyn i chiwi?

6 Ac yr awrhon chiwi a wyddoch yr hyn sydd yn attal, fel y datguddier ef yn ei bryd ei hun.

7 Canys y mae dirgelwch yr anwiredd yn gweithio eisoes: yn unig yr hwn sydd yr awrhon yn attal, a ettyl nes ei dynnu ymaith.

8 Ac yna y datguddir yr Anwir honno, yr hwn a ddifetha yr Arglwydd ág yspryd ei enau, ac a ddilêa & disgleirdeb ei ddyfodiad:

9 Sef yr hwn y mae ei ddyfodiad yn ol gweithrediad Satan, gyd & phob nerth, ac arwyddion, a rhyfeddodau gau.

10 A phob dichell anghyfiawnder yn y rhai colledig: am na dderbyniast gariad y gwirionedd, fel y byddent gadwedig.

11 Ac am hynny y denfyn Duw iddynt hwy amryfusedd cadarn, fel y credont gelwydd:

12 Fel y barner yr holl rai nid oeddynt yn credu i'r gwirionedd, ond yn ymfodloni mewn anghyfiawnder.

13 Rithr nyzi a ddylem dŵlch yn wastad i Dduw drosoch chiwi, frodyr caredig gan yr

Arglwydd, oblegid i Dduw o'r dechreuad eich ethol chwi i iachawdriaseth, trwy sancteiddiad yr Yspryd, a ffydd i'r gwirion-ecid:

14 I'r hyn y galwodd efe chwi trwy ein hefengyl ni, i feddiannu gogoniant ein Harglwydd Iesu Grist.

15 Am hynny, frodyr, sefweh, a deliwech y traddodiadau a ddysgasoch, pa un bynnag ai trwy ymadrodd, ai trwy ein hepistol ni.

16 A'n Harglwydd Iesu Grist ei hun, a Duw a'n Tad, yr hwn a'n carodd ni, ac a roddes i ni ddi-ddanwch tragwyddol, a gobaith da trwy ras.

17 A ddi-ddano eich calonnau chwi, ac a'ch sicrhâo ym mhob gair a gweithred dda.

PENNOD III.

1 *Y mae efe yn deisyfu eu gweddïau hwy drosto ei hun: 3 yn tystiolaethu pa hyder oedd ganddo arnynt; 5 ac yn gweddïo ar Dduw drostynt hwy; 6 ac yn rhoddi amryw orchymynion; yn enwedig i ochelg segydd, a chymdeithas rhai drwg; 16 ac yn diweddau trwy weddïo, a'u hannerch hwy.*

BELLACH, frodyr, gweddïwech drosom ni, ar fod i air yr Arglwydd redeg, a chael gogonedd, megis gyd â chwithau;

2 Ac ar ein gwared ni oddi wrth ddyinion anhywaith a drygionus: canys nid oes ffydd gan bawb.

3 Eithr ffyddlawn yw yr Arglwydd, yr hwn a'ch sicrhâ chwi, ac a'ch ceidw rhag drwg.

4 Ac a mae gennym hyder yn yr Arglwydd am danoch, eich bod yn gwneuthur, ac y gwneuch, y pethau yr ydym yn eu gorchymyn i chwi.

5 A'r Arglwydd a gyfarwyddo eich calonnau chwi at gariad Duw, ac i ymaros am Grist.

6 Ac yr ydym yn gorchymyn i chwi, frodyr, yn ennw ein Harglwydd Iesu Grist, dynnu o honoch ymaith oddi wrth bob brawd a'r sydd

yn rhodio yn afreolus, ac nid yn ol y traddodiad a dderbyniodd efe gennym ni.

7 Canys chwi a wyddoch eich hunain pa fodd y dylech ein dilyn ni: oblegid ni buom afreolus yn eich plith chwi,

8 Ac ni fwytasom fara neb yn rhad; ond trwy weithio mewn llafur a lludded, nos a dydd, fel na phwysem ar neb o honoch chwi:

9 Nid o herwydd nad oes gennym awdurdod, ond fel y'n rhoddem ein hunain yn siamp i chwi i'n dilya.

10 Canys pan oeddym hefyd gyd â chwi, hyn a orchymynasom i chwi, Os byddai neb ni fynnai weithio, na chai fwyta chwaith.

11 Canys yr ydym yn clywed fod rhai yn rhodio yn eich plith chwi yn afreolus, heb weithio dim, ond bod yn rhodresgar.

12 Ond i'r cyfryw gorchymyn yr ydym, a'u hannog trwy ein Harglwydd Iesu Grist, ar iddym weithio trwy lonyddwch, a bwyta eu bara eu hunain.

13 A chwithau, frodyr, na ddiiffygiwech yn gwneuthur daioni.

14 Ond od oes neb heb ufuddhâu i'n gair trwy y llythyr yma, hysbyswech hwnnw; ac na fydded i chwi gymdeithas âg ef, megis y cywilyddio efe.

15 Er hynny na chymmerwech ef megis gelyn, eithr cyngorwech ef fel brawd.

16 Ac Arglwydd y tangnefedd ei hun a roddo i chwi dangnefedd yn wastadol ym mhob modd. Yr Arglwydd a fyddo gyd â chwi oll.

17 Yr annerch a'm llaw i Paul fy hun; yr hyn sydd arwydd ym mhob epistol: fel hyn yr ydwyf yn ysgrifenu.

18 Gras ein Harglwydd Iesu Grist gyd â chwi oll. Amen.

¶ Yr all at y Thessalonïaid, a ysgrifenyddwyd o Athen.

EPISTOL CYNTAF PAUL YR APOSTOL AT TIMOTHEUS.

PENNOD I.

1 *Y mae Paul yn dwyn ar gôf i Timothëus y stars a roddasat efe iddo, wrth fyned i Macedonia. 5 Iawn arfer a diwedd y gyfraith. 11 Ynghylich gair S. Paul i fod yn apostol. 20 Am Hymenëus ac Alexander.*

PAUL apostol Iesu Grist, yn ol gorchymyn Duw ein Hiachawdwr, a'r Arglwydd Iesu Grist, ein gobaith;

2 At Timothëus, fy mab naturiol yn y ffydd: Gras, trugaredd, a thangnefedd oddi wrth Dduw ein Tad, a Christ Iesu ein Harglwydd.

3 Megis y deisyfais arnat aros yn Ephesus, pan aethum i Macedonia, fel y gellit rybuddio rhai na ddysgont ddim amgen.

4 Ac na ddiallont ar chwedlau, ac achau anorphen, y rhai sydd yn peri cwestiynau yn hytrach nag adelladaeth dduwiol, yr hon sydd trwy ffydd; *gwna felly.*

5 Eithr diwedd y gorchymyn yw cariad o galon bur, a chydwybod dda, a ffydd ddi-graith.

6 Oddi wrth yr hyn bethau y gwyrdd rhai, ac y troisant heibio at ofer-siarad;

7 Gan ewillysio bod yn athrawon o'r ddeddf, heb ddeall na pha bethau y maent yn eu drywydd, nac am ba bethau y maent yn taeru.

8 Eithr nynt a wyddom mai da yw y gyfraith, os arfer dyn hi yn gyfreithlawn;

9 Gan wybod hyn, nad i'r cyflawn y rhoddwyd y gyfraith, eithr i'r rhai digyfraith ac anufudd, i'r rhai annuwiol a phechaduriaid, i'r rhai disanctaid a halogedig, i dad-leiddiaid a mam-leiddiaid, i leiddiaid dyinion,

10 I butteinwyr, i wryw-gydwyr, i ladron-dyinion, i gelwyddwyr, i anudonwyr; ac os oes dim arall yn wrthwynebi i athrawiaeth iachus,

11 Yn ol efengyl gogoniant y bendigedig Dduw, am yr hon yr ymddriedwyd i mi.

12 Ac yr ydwyf i'n dlochl i'r hwn a'm nerthodd i, sef Crist Iesu ein Harglwydd, am iddo fy nghyfrif yn ffyddlawn, gan fy ngosod yn y weinidogaeth;

13 Yr hwn oeddwn o'r blaen yn gablwr, ac yn erlidwr, ac yn drabaw. Eithr mi a gefais drugaredd, am i mi yn ddiarwybod ei wneuthur trwy anghrediniaeth;

14 A gras ein Harglwydd ni a dra-amhâodd gyd â ffydd a chariad, yn hwn sydd yng Nghrist Iesu.

15 Gwir yw y gair, ac yn haeddu pob derbyn- iad, ddyfod Crist Iesu i'r byd i gadw pechaduriaid; o ba rai pennaf ydwyf fi.

16 Eithr o achos hyn y gefais drugaredd, fel y dangosol Iesu Grist ynof fi yn gyntaf bob hir-oddef, er siamp i'r rhai a gredant rhag llaw ynddo ef i fywyd tragwyddol.

17 Ac i'r Brenhin tragywyddol, anfarwol, anweledig, i'r Duw unig ddoeth, y byddo anrhydedd a gogoniant yn oes oesoedd. Amen.
 18 Y gorchymyn hwn yr ydwyf yn ei roddi i ti, fy mab Timothëus, yn ol y prophwydoliaethau a gerddasant o'r blaen am danat, ar filwrio o honot ynddynt filwrieth dda,
 19 Gan fod gennyf fydd, a chydwybod dda; yr hon a wrthododd rhai, ac a wnaethant long-ddrylliad am y fydd:
 20 O ba rai y mae Hymenëus ac Alexander; y rhai a roddais i Setan, fel y dysgent na chablent.

PENNOD II.

1 *Bod yn lazun gweddio a ddiolch dros bob dyn.*
 2 Pa fodd y dylai gwragedd ymarwelo; 12 nad ydyf yn caniatáu iddynt na dygw, na bod yn ben: 15 y byddant hwy gadwedig, er bod ynddynt arwydd o ddigofaint Duw, wrth ddwyn plant i'r byd, os hwy a arhosant yn y fydd.

CYNGHORI yr ydwyf am hynny, ym mlaen pob peth, fod ymbiliau, gweddïau, deisyfiadau, a thalu ddiolch, dros bob dyn;
 2 Dros frenhinoedd, a phawb sydd mewn goruchafiaeth; fel y gallom ni fyw yn llynydd ac yn heddychol mewn pob duwioldeb ac onestrwydd.

3 Canys hyn sydd dda a chymmeradwy ger bron Duw ein ceidwad;

4 Yr hwn sydd yn ewyllysio bod pob dyn yn gadwedig, a'u dyfod i wybodaeth y gwirionedd.
 5 Canys un Duw sydd, ac un cyfryngwr hefyd rhwng Duw a dynion, y dyn Crist Iesu;
 6 Yr hwn a'i rhoddes ei hunan yn briedwerth dros bawb, i'w dystiolaethu yn yr amseroedd prifod.

7 I'r hyn y'm gosodwyd i yn bregethwr ac yn apostol (y gwir yr wyf yn ei ddyweddyd yng Nghrist, nid wyf yn dywedyd celwydd) yn athraw y Cenhedloedd mewn fydd a gwirionedd.

8 Am hynny yr wyf yn ewyllysio i'r gwyr weddio ym mhob man, gan ddyrchafu dwy-law sanctaidd, heb na digter na dadl.

9 Yr un modd hefyd, bod i'r gwragedd eu trefnu eu hunain mewn dillad gweddus, gyd â gwylder a sobrwydd; nid â gwallt plithedig, neu aur, neu emmau, neu ddillad gwerthfawr.

10 Ond (yr hyn sydd yn gweddu i wragedd a fo yn profesu duwioldeb) â gweithredoedd da.
 11 Dyged gwaraig mewn distawrwydd gyd â phob gostyngdeiddrwydd.

12 Ond nid wyf yn cenhadu i wraig athrawiaethu, nac ymawurdodi ar y gwr, eithr bod mewn distawrwydd.

13 Canys Adda a luniwyd yn gyntaf, yna Efa.
 14 Ac nid Adda a dwyllyd; eithr y wraig, wedi ei thwylio, oedd yn y camwedd.

15 Etto cadwedig fydd wrth ddwyn plant, os arhosant hwy mewn fydd, a chariad, a sancteiddrwydd, ynghyd â sobrwydd.

PENNOD III.

2 *Cynhuddfu esgobion, adiaconiaid, a'u gwragedd.*
 3 14 a phaham y mae yr apostol yn ysprifenu y pethau hyn at Timothëus. 15 Ynglych yr eglwys, a'r gwirionedd a ddyg-ir ynddi.

GWIR yw y gair, Od yw neb yn chwenych swydd esgob, gwaith da y mae yn ei chwennych.

2 Rhaid gan hynny i esgob fod yn ddi-argyhoedd, yn wr un wraig, yn wyladwrus, yn sobr, yn weddaidd, yn llettygar, yn athraw-ald;

3 Nid yn win-gar, nid yn darawydd, nid yn

budr-eiwa; eithr yn dirion, yn anymladdgar, yn ddarian-gar;

4 Yn llywodraethu ei dŷ ei hun yn dda, yn dal ei blant mewn ufudd-dod, ynghyd â phob onestrwydd;

5 (Oblegid onl fedr un lywodraethu ei dŷ ei hun, pa fodd y cymmer efe ofal dros eglwys Dduw?)

6 Nid yn newyddian yn y fydd, rhag iddo ymchwyllo, a syrthio i ddammedigaeth diafol.

7 Ac y mae yn rhaid iddo ef hefyd gael tystiolaeth dda gan y rhai oddi allan; rhag iddo syrthio i waradwydd, ac i fagl diafol.

8 Rhaid i'r diaconiaid yr un ffnud fod yn onest; nid yn ddau-eiriog, nid yn ymrôl i win lawer, nid yn budr-elwa;

9 Yn dala dirgelwch y fydd mewn cydwybod bur.

10 A phrofer y rhai hynny hefyd yn gyntaf; yna gwasanethant swydd diaconiaid, os byddant ddargyhoedd.

11 Y mae yn rhaid i'w gwragedd yr un modd fod yn onest, nid yn enllibaidd, yn sobr, yn fyddlawn ym mhob peth.

12 Bydded y diaconiaid yn wŷr un wraig, yn llywodraethu eu plant a'u tai eu hunain yn dda.

13 Canys y rhai a wasanethant swydd diaconiaid yn dda, ydynt yn ynnill iddynt eu hunain radd dda, a hyder mawr yn y fydd sydd yng Nghrist Iesu.

14 Y pethau hyn yr ydwyf yn eu hysgrifenu attat, gan obeithio dyfod attat ar fyder.

15 Ond os tarlaf yn hir, fel y gwypoch pa fodd y mae yn rhaid i ti ymddwyn yn nhŷ Dduw, yr hwn yw eglwys y Duw byw, colofni a sylfaen y gwirionedd.

16 Ac yn ddi-ddadl, mawr yw dirgelwch duwioldeb; Duw a ymddangosodd yn y cnawd, a gyflawnhawyd yn yr Yspryd, a welwyd gan angelion, a bregethwyd i'r Cenhedloedd, a gredwyd iddo yn y byd, a gymmerwyd i fynu mewn gogoniant.

PENNOD IV.

1 *Y mae efo yn prophwyd ymadawlad oddi wrth y fydd, yn yr amseroedd diweddar; 6 ac er mwyn na byddat i Timothëus ballu yn ei swydd, y mae efo yn rhoi iddo amryw yng Nghorion ynghylch hynny.*

AC y mae yr Yspryd yn eglur yn dywedyd yr ymwy rhai yn yr amseroedd diweddar oddi wrth y fydd, gan roddi coel i ysprydion cyfeiliornus, ac i athrawiaethau cythreuliaid;

2 Yn dywedyd celwydd mewn rhagrith, a'u cydwybod eu hunain wedi ei serio â haiarn poeth;

3 Yn gwahardd prifodi, ac yn erchi ymattal oddi wrth frydwydd, y rhai a greodd Duw i'w derbyn, trwy roddi ddiolch, gan yfyddloniaid, a'r rhai a adwaenant y gwirionedd.

4 Oblegid y mae pob peth a greodd Duw yn dda, ac nid oes dim i'w wrthod, os cymmerir trwy dalu ddiolch;

5 Canys y mae wedi ei sancteiddio gan air Duw a gweddi.

6 Os gosodi y pethau hyn o flaen y brodyr, ti a fyddi weinidog da i Iesu Crist, wedi dy fagu y'ng eiriau y fydd, ac athrawiaeth dda, yr hon a ddilymaist.

7 Eithr gâd heibio halogedig a gwrachiaidd chwedlau, ac ymarfer dy hun i dduwioldeb.

8 Canys i ychydig y mae ymarfer corphorol yn suddiol: eithr duwioldeb sydd fuddiol i bob peth, a chanddi addeiwid o'r bywyd y sydd yr awrhon, ac o'r hwn a fydd.

9 Gwir yw y gair, ac yn haeddu pob der-lyniad.

10 Canys er mwyn hyn yr ydym yn poeni, ac yn cael ein gwarawyddo; o herwydd i ni obeithio yn y Duw byw, yr hwn yw Achubudd pobdyn, ynenwedig y ffyddloniaid.

11 Y pethau hyn gorchymyn a dysg. 12 Na ddiystyred neb dy ieuengctid di; eithr bydd yn ensamp i'r ffyddloniaid, mewn gair, mewn ymarweddiad, mewn cariad, mewn yspryd, mewn ffydd, mewn purdeb.

13 Hyd oni ddelwyf, glyn wrth ddarllen, wrth gynghori, wrth athrawiaethu.

14 Nac esgeulusa y dawn sydd ynot, yr hwn a rodded i ti trwy brophwydoliaeth, gyd âg arddodiaid dwylaw yr henuriaeth.

15 Myfyria ar y pethau hyn, ac yn y pethau hyn aros; fel y byddo dy gynnydd yn eglur i bawb.

16 Gwylia arnat dy hun, ac ar yr athrawiaeth; aros ynddynt: canys os gwnei hyn, ti a'th gedwi dy hun a'r rhai a wrandawant arnat.

PENNOD V.

1 Rheolau fu dilyn wrth geryddu. 3 Ynghylch goragadd gweddwon, 17 a henuriaid. 23 Cynghor ynghylch iechyd Timothëus. 24 Bod pechodau rhai yn myned o'r blaen i farn, a'r eiddo eraill yn canlyn.

NA cherydda hynafgw, eithr cynghora o'f megis tad; a'r rhai ieuainge, megis brodyr;

2 Yr hen wragedd, megis mamau; y rhai ieuainge, megis chworydd, gyd â phob purdeb.

3 Anrhydedda y wragedd gweddwon y rhai sydd wir-weddwon.

4 Eithr o bydd un wedd âg iddi blant neu wryon, dysgant yn gntaf arfer duwioldeb gartref, a thalu y pwyth i'w rhieni: canys hynny sydd dda a chymmeradwy ger bron Duw.

5 Eithr yr hon sydd wir-wedd ac unig, sydd yn gobeithio yn Nuw, ac yn parhau mewn ymbiliau, a gweddtau, nos a dydd.

6 Ond yr hon sydd drythyll, a fu farw, er ei bod yn fyw.

7 A gorchymyn y pethau hyn, fel y byddont ddiargyhoedd.

8 Ac od oes neb heb ddarhod dros yr eiddo, ac yn enwedig ei deulu, efe a wadodd y ffydd, a gwaeth yw na'r di-ffydd.

9 Na ddiwiser yn weddw un a fo dan dringain-mlwydd oed, yr hon fu wralg i un gwr;

10 Yn dda ei gair am weithredoedd da: os dygodd hi blant i fyw, os bu lettygar, o golchodd hi drsed y saint, o chynnorthwyodd hi y rhai cystuddiol, o dilynodd hi bob gorehwyl da.

11 Eithr gwrthod y gweddwon ieuainge: canys pan ddechreuont ymdrythyllu yn erbyn Crist, priodi a fynnant;

12 Gan gael barnedigaeth, am lddynt ddirmygu y ffydd gyntaf.

13 A hefyd y maent yn dysgu bod yn segur, gan rodio o amgylch o dŷ i dŷ; ac nid yn segur yn unig, ond hefyd yn wag-siaradus, ac yn rhodresgar, gan adrodd pethau nid ynt gymmwys.

14 Yr wyf yn ewyllsio gan hynny i'r rhai ieuainge brfodi, planta, gwarched y tŷ, heb roi dim achlysur i'r gwrthwynebwyr i ddifeni.

15 Canys y mae rhai eisoes wedi gwyro ar ol Satan.

16 Od oes gan wr neu wralg ffyddlawn, wragedd gweddwon, cynnorthwyant hwynt, ac na phwyser ar yr eglwys; fel y gallu hi ddiwallu y gwir-weddwon.

17 Cyfrifer yr henuriaid sydd yn llywodraethu yn dda, yn deilwng o barch dau-

ddyblig; yn enwedig y rhai sydd yn poeni yn y gair a'r athrawiaeth.

18 Canys y mae yr yagrythyr yn dywedyd, Na chau safn yr ych sydd yn dyrnu yr yd: ac, Y mae y gweithiwr yn haeddu ei gyflog.

19 Yn erbyn henuriaid na dderbyn achwyn, oddfeithr dan ddau neu dri o dystion.

20 Y rhai sydd yn pechu, cerydda y'ngwŷydd pawb, fel y byddo ofn ar y lleill.

21 Gorchymyn yr ydwyf ger bron Duw, a'r Arglwydd Iesu Grist, a'r etheoledig angelion, gadw o honot y pethau hyn heb ragfarn, heb wneuthur dim o gyd-bartiaeth.

22 Na ddod ddwylaw yn ebrwydd ar neb, ac na fydd gyfrannog o bechodau rhai eraill: cadw dy hun yn bur.

23 Nac ff ddwfr yn hŵy; eithr arfer ychydig win, er mwyn dy gylla, a th fynych wendid.

24 Pechodau rhyw ddyinion sydd amlwg o'r blaen, yn rhag-flaenu i farn; eithr rhai sydd yn eu canlyn hefyd.

25 Yr un ffunud hefyd y mae gweithredoedd da yn amlwg o'r blaen; a'r rhai sydd amgenach, nis gellir eu cuddio.

PENNOD VI.

1 *Dyled gwestion fu meistriaid. Am ochelyd athrawon newydd. 6 Duwioldeb sydd elw mawr: 10 a chwant arlan pŷw gwreiddyn pob drwg. 11 Beth a ddylai Timothëus ei ochelyd, a'i ddilyn: 17 am ba beth yr oedd iddo rybuddio y cyfoethogion. 20 Am gadw yr athrawiaeth iawn, a gochelyd siaradach ofer.*

CYNNIFER ag sydd wasanaethwyr dan yr lau, tybiant eu meistriaid eu hun yn deilwng o bob anrhydedd; fel na chabler enw Duw, a'i athrawiaeth o'f.

2 A'r rhai sydd â meistriaid ganddynt yn credu, na ddiystyrant hwynt, o herwydd eu bod yn frodyr; eithr yn hytrach gwasanaethant hwynt, am eu bod yn credu, ac yn anwyl, yn gyfrannogion o'r fiesad. Y pethau hyn dysg, a chynghora.

3 Od oes neb yn dysgu yn amgenach, ac heb gyttuno âg iachus eiriau ein Harglwydd Iesu Grist, ac a'r athrawiaeth sydd yn di-uwoldeb;

4 Chwyddo y mae, heb wybod dim, eithr amhwylllo ynghylch cwestiynau, ac ymryson ynghylch geriau; o'r rhai y mae cenffgen, ymryson, cableddau, drwg-dybiau, yn dyfod.

5 Cyndyn ddadleu dynion llygredig eu meddwl, heb fod y gwirionedd ganddynt; yn tybied mai elw yw duwioldeb: cilia oddi wrth y cyfryw.

6 Ond elw mawr yw duwioldeb gyd â boddlonrwydd.

7 Canys ni ddygasom ni ddim i'r byd, ac eglur yw na allwn ddwyn dim allan chwaith.

8 Ac o bydd genynnym ymborth a dillad, ymfoddlonwn ar hynny.

9 Ond y rhai sydd yn ewyllsio ymgyfoethogi, sydd yn syrthio i brofedigaeth a magi, a llawer o chwantau ynydd a niweddol, y rhai sydd yn boddli dynion i ddiystyr a cholledigaeth.

10 Canys gwreiddyn pob drwg yw ariangarwch: yr hon, a rhai yn chwannog iddi, hwy a gyfeilliomasant oddi wrth y ffydd, ac a'u gwanasant eu hunain â llawer o ofidiau.

11 Eithr tydi, gwr Duw, gochel y pethau yn; a dilyn gyflawner, duwioldeb, ffydd, cariad, amynedd, addfwyndra.

12 Ymdrecha hardd-deg ymdrech y ffydd; cymmer afael ar y bywyd tragwyddol; i'r hwn hefyd y'th alwyd ac y profesaist broffeta dda ger bron llawer o dystion.

I. TIMOTHEUS.

13 Yr ydwyf yn gorchymyn i ti ger bron Duw, yr hwn sydd yn byw'nau pob peth, a cher bron Crist Iesu, yr hwn dan Pontius Pilat a dystiodd broffes dda;

14 Gadw o honot y gorchymyn hwn yn ddi-feius, yn ddargyhoedd, hyd ymddangosiad ein Harglwydd Iesu Grist:

15 Yr hwn yn ei amserau prifod a ddengys y bendigedig a'r unig Bennaeth, Brenhin y brenhinoedd, ac Arglwydd yr arglwyddi;

16 Yr hwn yn unig sydd ganddo anfarwoldeb, sydd yn trigo yn y goleuni ni ellir dyfod atto, yr hwn nis gwelodd un dyn, ac nis dichon ei weled: i'r hwn y byddo anrhydedd a gallu tragwyddol. Amen.

17 Gorchymyn i'r rhai sydd oludog yn y byd yma, na byddont uchel feddwl, ac na obeithlon mewn golud anwadal, ond yn y Duw

byw, yr hwn sydd yn helaeth yn rhoddi i ni bob peth i'w mwynhau:

18 Ar iddynt nweuthur daioni, ymgyf-oethogi mewn gweithredoedd da, fod yn hawdd ganddynt roddi a chyfrannu;

19 Yn trysori iddynt eu hurfain sail dda erbyn yr awser sydd ar ddyfod, fel y caffont afael ar y bywyd tragwyddol.

20 O Timotheus, cadw yr hyn a roddwyd i'w gadw attat, gan droi oddi wrth halogedig ofer-sain, a gwrthwyneb gwybodaeth, a gam-enwir *felly*:

21 Yr hon tra yw rhai yn ei phroffesu, hwy a gyfelliornasant o ran y ffydd. *Gras fyddo gyd â thl. Amen.*

¶ Y cyntaf at Timotheus a ysgrifenyd o Laodicea, yr hon yw prifddinas Phrygia Pacatiana.

AIL EPISTOL PAUL YR APOSTOL AT TIMOTHEUS.

PENNOD I.

1 *Serch Paul tu ag at Timotheus, 5 a'r ffydd ddiifuant oedd yn Timotheus, ac yn ei fam, a'i nain: 6 ei annog ef i gyswri rhoddiad Duw oedd ynddo ef; 8 i fod yn ddianwadal, ac yn ddoddefgar mewn erid: 13 ac i barhau yn y wis athrawiaeth a ddygasai ganddo ef. 15 Ynglych Phygelus a Hermogenes, a chlod Onesiphorus.*

PAUL, apostol Iesu Grist trwy ewyllys Duw, yn ol addewid y bywyd, yr hwn sydd yng Nghrist Iesu,

2 At Timotheus, fy mab anwyl: Gras trugaredd, a thangnefedd, oddi wrth Dduw Dad, a Christ Iesu ein Harglwydd.

3 Y mae gennyf ddolch i Dduw, yr hwn yr ydwyf yn ei wasanaeth o'm rhieni a chydwybod bur, mor ddibaid y mae gennyf goffa am danat ti yn fy ngweddiâu nos a dydd:

4 Gan fawr-ewyllysio dy weled, gan gofio dy ddagrau, fel y'm llanwer o lawenydd:

5 Gan alw i'm cof y ffydd ddiifuant sydd ynot ti, yr hon a drigodd yn gyntaf yn dy nain Lois, ac yn dy fam Eunice: a diammeu gennyf ei bod ynot tithau hefyd.

6 O herwydd pa achos yr ydwyf yn dy goffau, i ail-ennyn dawn Duw, yr hwn sydd ynot trwy arddodiad fy ngyllaw i.

7 Canys ni roddes Duw i mi yspryd ofn; ond yspryd nerth, a chariad, a phwyll.

8 Am hynny na fydded arnat gywilydd o dystiolaeth ein Harglwydd, nac o honof finau ei garcharor ef: eithr eyd-oddef di gystudd a'r efengyl, yn ol nerth Duw:

9 Yr hwn a'n hachubodd ni, ac a'n galwood â galwedigaeth sanctaidd, nid yn ol ein gweithredoedd ni, ond yn ol ei arfaeth ei hun a'i ras, yr hwn a roddwyd i ni yng Nghrist Iesu, cyn dechreu y byd,

10 Eithr a eglurwyd yr awr hon trwy ymddangosiad ein Hachawdr Iesu Grist, yr hwn a ddiddymodd angau, ac a ddug fydd ac anilygredigaeth i oleuni trwy yr efengyl:

11 I'r hon y'm gosodwyd i yn bregethwr, ac yn apostol, ac yn athraw y Cenhedloedd.

12 Am ba achos yr ydwyf hefyd yn dioddef y pethau hyn: ond nid oes arnaf gywilydd: canys mi a wn i bwy y credais; ac y mae yn ddiammeu gennyf ei fod ef yn abl i gadw yr hyn a roddais atto erbyn y dydd hwnnw.

13 Bydded gennyf flurf yr ymadroddion iachus, y rhai a glywaist gennyf fi, yn y ffydd a'r cariad sydd yng Nghrist Iesu.

14 Y peth da a rodded i'w gadw attat, cadw trwy yr Yspryd Glân, yr hwn sydd yn preswylu ynom.

15 Ti a wyddost hyn, ddarfod i'r rhai oll sydd yn Asia droi oddi wrthyf fi; o'r sawl y mae Phygelus a Hermogenes.

16 Rhodded yr Arglwydd drugaredd i dy Onesiphorus; canys efe a'm llonnodd i yn fynych, ac nid oedd gywilydd ganddo fy nghadwyn i.

17 Eithr pan oedd yn Rhufain, efe a'm ceisiodd yn ddiwyd iawn, ac a'm caffodd.

18 Rhodded yr Arglwydd iddo gael trugaredd gan yr Arglwydd yn y dydd hwnnw: a maint a wnaeth efe o wasanaeth yn Ephesus, goreu y gwyddost ti.

PENNOD II.

1 *Ei annog ef i ddianwadaluch, ac i barhau; ac i wneuthur rhan gweinidog ffyddlawn yr Arglwydd, gan gyfrannu gair Duw yn iawn, a gochelyd siaradach ofer. 17 Am Hymeneus a Philetus. 19 Bod ystyuen yr Arglwydd yn sicr. 22 Y mae yn dyegu iddo beth sydd i'w ochystal, ac i'w ddiyn; a pho fodd y gweddai i weinidog yr Arglwydd ymddwyn.*

TYDI gan hynny, fy mab, ymnertha ya y gras sydd yng Nghrist Iesu.

2 A'r pethau a glywaist gennyf trwy lawer o dystion, traddoda y rhai hynny i ddynton ffyddlawn, y rhai a fyddant gymmwys i ddyngu eraill hefyd.

3 Tydi gan hynny goddef gystudd, megis milwr da i Iesu Grist.

4 Nid yw neb a'r sydd yn milwr, yn ymrwydro â negeseuau y bywyd hwn; fel y rhyngod fodd i'r hwn a'i dewisodd yn flwr.

5 Ac od ymdrech neb hefyd, ni choronir ef onid ymdrech yn gyfreithlawn.

6 Y llafurwr sydd yn llafurio, sydd raid iddo yn gyntaf dderbyn y flwrthau.

7 Ystyria yr hyn yr ydwyf yn ei ddywedyd; a'r Arglwydd a roddo i ti ddeall ym mhob peth.

8 Cofia gyfodi Iesu Grist o had Dafydd, o feirw, yn ol fy efengyl i:

9 Yn yr hon yr ydwyf yn goddef cystudd hyd rwyman, fel drwg-weithredwr; eithr gair Duw nis rhwymir.

10 Am hynny yr ydwyf yn goddef pob peth er mwyn yr etholeddion, fel y gallent hwythau gael yr iachawdriaeth sydd yng Nghrist Iesu, gyd â gogoniant tragywyddol.

11 Gwir yw y gair: Cynys os buom feirw gyd âg ef, byw fyddwn hefyd gyd âg ef:

12 Os dioddefwn, ni a deyrnaswn gyd âg ef: os gwadwn ef, yntau hefyd a'n gwad ninnau:

13 Os ym ni heb gredu, etto y mae efe yn aros yn fyddlaw: nis gall efe ei wadu ei hun:

14 Dwg y pethau hyn ar gôf, gan orchymyn ger bron yr Arglwydd, na byddo iddynt ymryson ynghylch geiriau, yr hyn nid yw fuddiol i ddim, ond i ddadymchwelyd y gwrandawr.

15 Bydd ddyfal i'th osod dy hun yn brofedig gan Dduw, yn weithiwr difef, yn iawn-gyfrannu gair y gwirionedd.

16 Ond halogedig ofer-sain, gochel: canys cynnyddu a wrnant i fwy o annuwioldeb.

17 A'u hymadrodd hwy a ysa fel caner: ac o'r cyfryw rai y mae Hymenêus a Philetus;

18 Y rhai o ran y gwirionedd a gyfeilliorasant, gan ddywedyd ddarford yr adgyfodiad eisoes; ac y maent yn dadymchwelyd ffydd rhai.

19 Eithr y mae cadarn sail Duw yn sefyll, a chanddo y sel hon: Yr Arglwydd a edwyn y rhai sydd eiddo ef. A, Phob un sydd yn cawi enw Crist, ymadawed oddi wrth anghyflawnder.

20 Eithr mewn tŷ mawr nid oes yn unig lestri o aur ac o arian, ond hefyd o bren ac o bridd; a rhai i barch, a rhai i amharch.

21 Pwy bynnag gan hynny a'i glanhâo ei hun oddi wrth y pethau hyn, efe a fydd yn llestr i barch, wedi ei sancteiddo ac yn gymmawys i'r Arglwydd, wedi ei ddarparu i bob gweithred dda.

22 Ond chwantau ieuengetid, ffo oddi wrth: a dilyn gyflawnder, ffydd, cariad, tangnefedd, gyd â'r rhai sydd yn galw ar yr Arglwydd o galon bur.

23 Eithr gochel ymfyd ac annysgedig gwestiynau, gan wybod eu bod yn magu ymrysonau.

24 Ac ni ddylai gwas yr Arglwydd ymryson; ond bod yn dirion wrth bawb, yn athrawus, yn ddiotdefgar.

25 Mewn addfwynder yn dysgu y rhai gwrthwynebus; i edrych a roddo Duw iddynt hwy ryw amser edifeirwch i gydabod y gwirionedd;

26 A bod iddynt ddyfod i'r iawn allan o fagl diafol, y rhai a ddellid ganddo wrth ei ewyllys ef.

PENNOD III.

1 Y mae yn ei rybuddio ef am amseroedd bitnon: 6 yn dangos pa fath ydyw gelynydd y gwirionedd: 10 yn ei osod ei hun ei stamp i'w tado; 16 ac yn canmol yr ysgrythyr lân.

GWYBYDD hyn hefyd, y daw amseroedd enbyd yn y dyddiau diweddar.

2 Canys bydd dynion A'u serch arnynt eu hunain, yn arian-gar, yn ymfrostwyer, yn felecion, yn gablwyr, yn anuffuddion i rieni, yn annofolegar, yn annuwiol.

3 Yn angharedig, yn torri cyfammod, yn ddi-lleidd, yn anghymmesur, yn anfwyn, yn ddi-serch i'r rhai da,

4 Yn fradwyr, yn waed wylt, yn ohwyddedig, yn caru melus-chwant yn fwy nag yn caru Duw;

5 A ehanddynt rith duwioldeb, eithr wedi gwadu ei grym hi: a'r rhai hyn gochel di.

6 Canys o'r rhai hyn y mae y rhai sydd yn ymlusgo i deiau, ac yn dwyn yn gaeth wrag-

eddos llwythog o bechodau, wedi eu harwafr gan amryw chwantau,

7 Yn dysgu bob amser, ac heb allu dyfod un amser i wybodaeth y gwirionedd.

8 Eithr megis y safodd Jannes a Jambres yn erbyn Moses, felly y mae y rhai hyn hefyd yn sefyll yn erbyn y gwirionedd; dynion o feddwl llygredig, yn anghymmeradwy o ran y ffydd.

9 Eithr nid ânt rhagddynt ym mhellach: canys eu hynfydrwydd fydd amlwg i bawb, megis y bu yr eiddynt hwythau.

10 Eithr ti a lwyr-adwaenest fy nysgeidiath, fy muchedd, fy arfaeth, ffydd, hir-ymaros, cariad, amynedd,

11 Yr erlidiaid, y dioddefiadau, y rhai a ddi-gwyddasant i mi yn Antiochia, yn Iconium, yn Lystra, pa erlidiau a ddiotdefais: eithr oddi wrthynt oll y'm gwaredodd yr Arglwydd.

12 Iâ, a phawb a'r sydd yn ewyllysio byw yn dduwiol yng Nghrist Iesu, a erlidir.

13 Eithr drwg-ddynion a thwyllwyr a ant rhagddynt waethwaeth, gan dwyllo, a chael eu troylo.

14 Eithr aros di yn y pethau a ddysgaist, ac a ymddiriedwyd i ti am danynt, gan wybod gan bwy y dysgaist;

15 Ac i ti er yn fachgen wybod yr ysgrythyr lân, yr hon sydd abl i'th wneuthur di yn ddoeth i iachawdriaeth, trwy y ffydd sydd yng Nghrist Iesu.

16 Yr holl ysgrythyr sydd wedi ei rhoddi gan ysprydoliacth Duw, ac sydd fuddiol i athrawiaethu, i argyhoeddi, i geryddu, i hyfforddi mewn cyflawnder:

17 Fel y byddo dyn Duw yn berffaith, wedi ei berffethio i bob gweithred dda.

PENNOD IV.

1 Y mae yn ei annog ef i fod yn ofalus yn ddiwyd i grwbhâu ei swydd: 6 yn ei rybuddio nesod oddi ei farwolaeth ef: 9 yn ewyllysio iddo ddyfod atto ef ar frdr: 14 ac yn ei rybuddio ef i ochelyd Alexander y gôf: 16 Yn dangos iddo beth a ddi-gwyddasant iddo wrth ei ateb cymtaf: 19 ac ar ol hynny y mae efe yn dibennu.

YR ydwyf fi gan hynny yn gorehymyn ger bron Duw, a'r Arglwydd Iesu Grist, yr hwn a farna y byw a'r meirw yn ei ymddangosiad a'i deyrnas;

2 Pregetha y gair; bydd daer mewn amser, allan o amser; argyhoedda, ceryddu, annog gyd â phob hir-ymaros ac athrawiaeth.

3 Canys daw yr amser pryd na ddiotdefont athrawiaeth iachus; eithr yn ol eu chwantau eu hunain y pentyrant iddynt eu hunain athrawon, gan fod eu clustiau yn merwino;

4 Ac oddi wrth y gwirionedd y troant ymaith eu clustiau, ac at chwedlau y troant.

5 Eithr gwylia di ym mhob peth, dioddef adfyd, gwna walth efengylwr, cyflawna dy weinidogaeth.

6 Canys myfi yr awrhon a aberthir, ac amser fy ymddatoddiaid i a nesodde.

7 Mi a ymdrechais ymdrech dëg, mi a orpheuaif fy ngyrfa, mi a gedwais y ffydd.

8 O hyn allan rhoddyd coron cyflawnder i'w chadw i mi, yr hon a rydd yr Arglwydd, y Barnwr cyflawn, i mi yn y dydd hwnnw: ac nid yn unig i mi, ond hefyd i bawb a garrant ei ymddangosiad ef.

9 Bydd ddyfal i ddyfod attaf yn ebrwydd:

10 Canys Demas a'm gadawodd, gan garu y byd presennol, ac a neth ymaith i Thessalonica; Crescens i Galatia, Titus i Dalmatia.

11 Luc yn unig sydd gyd â mi. Cymmwr Marc, a dwg gyd â thi: canys buddiol yw efe i mi i'r weinidogaeth.

12 Tychicus hefyd a ddanfonais i Ephesus.
 13 Y cochl a adewais i yn Troas gyd a Carpus, pan ddelych, dwg gyd a thi, a'r llyfrau, yn enwedig y memrwn.
 14 Alexander y gŏf copr a wrnaeth i mi ddrygau lawer : taled yr Arglwydd iddo yn ol ei weithredoedd.
 15 Yr hwn hefyd gochel dithau ; canys efe a safodd yn ddirfawr yn erbyn ein hymadroddion ni.
 16 Yn fy atdeb cyntaf ni safodd neb gyd â mi, eithr pawb a'm gadawsant : mi a archaf ar Ddauo nas cyfrifer iddynt.
 17 Eithr yr Arglwydd a safodd gyd â mi, ac a'm nerthodd ; fel trwof fi y byddai y pregethiad yn llawn hysbys, ac y clywai yr holl Genhedloedd : ac mi a waredwyd o enau y llew.

18 A'r Arglwydd a'm gwared i rhag pob gweithred ddrwg, ac a'm ceidw i'w deyrmas nefol : i'r hwn y byddo gogoniant yn oes oes oedd. Amen.
 19 Annerch Prisca ac Acwila, a theulu Onesiphorus.
 20 Erastus a arhosodd yn Corinth : ond Trophimus a adewais ym Miletum yn glaf.
 21 Bydd ddyfal i ddyfod cyn y gauaf. Y mae Eubulus yn dy annerch, a Pudens, a Linus, a Claudia, a'r brodry oil.
 22 Yr Arglwydd Iesu Grist fyddo gyd a'th yspryd di. Gras fyddo gyd â chwli. Amen.
 ¶ Yr ail epistol at Timotheus, yr esgob cyntaf a ddewiswyd ar eglwys yr Ephesiaid, a ysgrifenydd o Rufain, pan ddygwyd Paul yr ail waith ger bron Cesar Nero.

EPISTOL PAUL YR APOSTOL AT TITUS.

PENNOD I.

5 I ba beth y gadawodd Paul Titus yn Creta.
 6 Pa gynhedaflu a ddyliat fod mewn eglwys-wyr. 11 Rhaid yw cau safnau y rhai a ddygant y pethau ni ddylent : 12 a pha fath wfr ydynt.

PAUL gwas Duw, ac apostol Iesu Grist, yn ol ffydd etheologigion Duw, ac adnabyddiaeth y gwirionedd, yr hon sydd yn ol duw-oldeb ;

2 I obalth bywyd tragwyddol, yr hon a addawodd y digelwyddog Dduw cyn dechreu y byd ;

3 Eithr mewn amseroedd prifodol efe a eglurhaodd ei air trwy bregethu, am yr hyn yr ymddiriedwyd i mi, yn ol gorchymyn Duw ein Hiachawdwr ;

4 At Titus, fy mab naturiol yn ol y ffydd gyffredinol : Gras, trugaredd, a thangefedd oddi wrth Dduw Dad, a'r Arglwydd Iesu Grist ein Hiachawdwr ni.

5 Er mwyn hyn y'th adewais yn Creta, fel yr lawn drefnit y pethau sydd yn ôl, ac y gosodit henuriaid ym mhob dinas, megis yr ordeiniais i ti.

6 Os yw neb yn ddiargyhoedd, yn wr un wraig, a chanddo blant ffyddlawn, heb gael y gair o fod yn afradlawn, neu yn anufudd :

7 Canys rhaid i esgob fod yn ddiargyhoedd, fel goruchwylwr Duw ; nid yn gyndyn, nid yn ddiglaw, nid yn win-gar, nid yn darawydd, nid yn budr-elwa ;

8 Eithr yn llettygar, yn caru daioni, yn sofr, yn gyflawn, yn sanctaidd, yn dymberus ;
 9 Yn dal yn lew y gair ffyddlawn, yn ol yr addysg, fel y gallo gyngori yn yr athrawiaeth iachus, ac argyhoeddi y rhai sydd yn gwrth-ddywedyd.

10 Canys y mae llawer yn anufudd, yn ofensiaraus, ac yn dwyllwyr meddyliau, yn enwedig y rhai o'r enwaeddiad :

11 Y rhai y mae yn rhaid cau eu safnau, y rhai sydd yn dymchwelyd tai cyfan, gan athrawiaethu y pethau ni ddylid, er mwyn budr-elw.

12 Un o honynt hwy eu hunain, un o'u prophwyd hwy eu hunain, a ddywedodd, Y Cretiaid sydd bob amser yn gelwyddog, drwg fwystilod, boliau gorddodg.

13 Y dystiolaeth hon sydd wir. Am ba achos argyhoedda hwy yn llym, fel y byddont iach yn y ffydd ;

14 Heb ddal ar chwedlau Iuddewalld, a

gorchymynion dynion, yn troi oddi wrth y gwirionedd.

15 Pur yn ddiau yw pob peth i'r rhai pur : eithr i'r rhai halogedig a'r di-ffydd, nid pur dim ; eithr halogedig y'r hyd yn nod eu meddwl a'u cydywobod hwy.

16 Y maent yn profesu yr adswenant Dduw : eithr ar weithredoedd ei wadu y maent, gan fod yn ffaith, ac yn anufudd, ac at bob gweithred dda yn anghymeradwy.

PENNOD II.

1 Y mae efo yn hufforddi Titus yn ei athrawiaeth, ac yn ei fuchedd. 9 Rhan gweision, a phob math ar Gristianogion.

EITHR llefara di y pethau a weddo i athrawiaeth iachus :

2 Bod o'r hynaf-gwyr yn sofr, yn onest, yn gymmesur, yn iach yn y ffydd, y'ngariad, mewn amynedd :

3 Bod o'r hynaf-wragedd yr un funud mewn ymddygiad fel y gweddi i sancteiddrwydd ; nid yn enllibaidd, nid wedi ymrôl i win lawer, yn rhoi athrawiaeth o ddaioni :

4 Fel y gallont wreuthur y gwagedd ieu-ainge yn bwyllog, i garu eu gwyr, i garu eu plant,

5 Yn sofr, yn bur, yn gwarched gartref, yn dda, yn ddarostyngedig i'w gwyr prifod, fel na chablar gair Duw.

6 Y gwyr ieu-ainge yr un funud cynghora i fod yn sofr ;

7 Gan dy dangos dy hun ym mhob peth yn ensamp i weithredoedd da : a dangos, mewn athrawiaeth, anlygredigaeth, gweddeidd-dra, purdeb ;

8 Ymadrodd iachus yr hwn ni aller beio arno ; fel y byddo i'r hwn sydd yn y gwrthwyneb gywilyddio, heb ganddo ddim drwg i'w ddywedyd am danoch chwli.

9 Cynghora weision i fod yn ddarostyngedig i'w meistriada eu hun, ac i ryngu bodd iddynt ym mhob peth ; nid yn gwrth-ddywedyd :

10 Nid yn darn-guddio, ond yn dangos pob ffyddlondeb da ; fel yr harddонт athrawiaeth Duw ein Hiachawdwr ym mhob peth.

11 Canys ymddangosodd gras Duw, yr hwn sydd yn dwyn iachuswriaeth i bob dyn ;

12 Gan ein dysgu ni i wadu annuwloldeb a chwantau bydol, a byw yn sofr, ac yn gyflawn, ac yn dduwiol, yn y byd sydd yr awrhon ;

13 Gan ddiargwyl am y gobalth gwynfydedig,

ac ymddangosiad gogoniant y Duw mawr, a'n Hiachawdwr Iesu Grist:

14 Yr hwn a'i rhoddes ei hun drosom, i'n prynu ni oddi wrth bob anwiredd, ac i'n puro ni iddo ei hun yn bobl brtdodol, awyddus i weithredoedd da.

15 Y pethau hyn llefara a chynghora, ac argyhoedda gyd â phob awurdodod. Na ddiystyred neb di.

PENNOD III.

Y mae Paul yn hyfforddi Titus pa bethau a ddyg, a pha bethau ni ddyg efo iddnt. 10 Am ochelyd heretic cyndyn. 12 Y mae yn dangos iddo i ba fan, a pha bryd, y deuai atto ef; ac felly y mae yn dibennu.

DWG ar gôf iddynt fod yn ddarostyngedig i'r tywysogaethau a'r awurdodau, fod yn ufudd, fod yn barod i bob gweithred dda. 2 Bod heb gablu neb, yn anymladdgar, yn dirion, gan ddangos pob addfwynder tu ag at bob dyn.

3 Cansys yr oeddym ninnau hefyd gynt yn annoethion, yn anufudd, yn cyfeillorni, yn gwasanaethu chwantau ac amryw feluswedd, gan fyw mewn drygioni a chenŷgen, yn ddig-asog, yn casâu ein gilydd.

4 Eithr pan ymddangosodd daioni a chariad Duw ein Hachubwr tu ag at ddyd,

5 Nid o weithredoedd cyflawnder y rhai a wnaethom ni, eithr yn ol ei drugaredd yr achubodd efo nyni, trwy olchiad yr adenedig-aeth, ac adnewyddiad yr Yspryd Glân;

6 Yr hwn a dywalltodd efo arnom ni yn helaeth, trwy Iesu Grist ein Hiachawdwr:

7 Fel, gweidi ein cyflawnhâu trwy ei ras ef, y'n gwneid yn etifeddion yn ol gobaiith bywyd tragwyddol.

8 Gwir yw y gair, ac am y pethau hyn yr ewyllysiwn i ti fod yn daer, fel y byddo i'r sawl a gredasant i Dduw ofalu ar flaenori mewn gweithredoedd da. Y pethau hyn sydd dda a buddiol i ddyinion.

9 Eithr gochel gwestiynau ffio, ac achau, a chynhennau, ac ymrysonau ynghylch y ddeddf: canys anfuddiol ydynt ac ofer.

10 Gochel y dyn a fyddo heretic, wedi un ac ail rybudd:

11 Gan wybod fod y cyfryw un wedi ei ffrydroi, ac yn pechu, gan fod yn ei ddamnio ei hunan.

12 Pan ddanfonwyf Artemas attat, neu Ty-chicus, bydd ddyfal i ddyfod attaf i Nicopolis: canys yno yr arfaethais auafu.

13 Hebrwng Zenas y cyfreithiwr, ac Apolos, yn ddiwyd; fel na byddo arnynt eisieu dim.

14 A ddyg yr eiddom ninnau flaenori mewn gweithredoedd da i anghenrheidiau, fel na byddont yn ddiffwyrth.

15 Y mae yr holl rai sydd gyd â mi yn dy annerch. Annerch y rhai sydd yn ein caru ni yn y ffydd. Gras fyddo gyd â chwi oll. Amen.

¶ At Titus, yr esgob cyntaf a ddewiswyd ar eglwys y Cretiaid, yr ysgrifenydd o Nicopolis ym Macedonia.

EPISTOL S. PAUL AT PHILEMON.

4 Y mae yn wŷch ganddo ef glywod am fydd a chariad Philemon; 9 ac yn dymuno arno fuddieu i'w was Onesimus, 14 a'i gymmeryd ef adref yn gareddig drachefn.

PAUL carcharor Crist Iesu, a'r brawd Timotheus, at Philemon ein hanwylyd, a'n cyd-weithiwr,

2 Ac at Apphia ein hanwylyd, ac at Archipus ein cyd-filwr, ac at yr eglwys sydd yn dy dŷ di.

3 Gras i chwi, a thangneffed, oddi wrth Dduw ein Tad, a'r Arglwydd Iesu Grist.

4 Yr wyf yn dfolech i'm Duw, gan wneuthur coffa am danat yn wastadol yn fy ngweddiau.

5 Wrth glywed dy gariad, a'r ffydd sydd gennynt tu ag at yr Arglwydd Iesu, a thu ag at yr holl saint;

6 Fel y gwnele cyfranniad dy ffydd di yn nerthol, trwy adnabod pob peth daionus, a'r sydd ynoch chwi yng Nghrist Iesu.

7 Cansys y mae gennynt lawer o lawenydd a diddanwech yn dy gariad di, herwydd bod ymysgaroedd y saint wedi eu llozni trwot ti, frawd.

8 O herwydd paham, er bod gennyf hyfdra lawer yng Nghrist, i orchymyn i ti y peth sydd weddus;

9 Etto o ran cariad yr ydwyf yn hytrach yn attolg, er fy mod yn gyfryw un a Phaul yr ynyaf-gwr, ac yr awrhon hefyd yn carcharor Iesu Grist.

10 Yr ydwyf yn attolwg i ti dros fy mab Onesimus, yr hwn a genhedlais i yn fy rhwymau:

11 Yr hwn gynt a fu i ti yn anfuddiol, ond yr awrhon yn fuddiol i ti ac i minnau hefyd;

12 Yr hwn a ddanfonais drachefn: a derbyn dithau ef, yr hwn yw fy ymysgaroedd i.

13 Yr hwn yr oeddwn i yn ewyllysio ei ddal gyd â mi, fel drosot ti y gwasanaethai efo fi yn rhwymau yr efengyl.

14 Eithr heb dy feddwl di ni ewyllysiais wneuthur dim; fel na byddai dy ddaioni di megis o anghenrhai, ond o fodd.

15 Cansys ysgafwyd er mwyn hyn yr ymadawodd dros amser, fel y derbynt ef yn dragwydd;

16 Nid fel gwas bellach, eithr uwch law gwas, yn frawd anwyl, yn enwedig i mi; eithr pa faint mwy i ti, yn y cnawd ac yn yr Arglwydd hefyd?

17 Os wyt ti gan hynny yn fy nghymmeryd i yn gydymmaith, derbyn ef fel myfi.

18 Ac os gwnaeth efo ddim cam â thi, neu os yw yn dy dyled, cyffir hynny arnaf fi;

19 Myfi Paul a'i hygrifenais â'm llaw fy hun, myfi a'i talaf: fel na ddywedwyf wrthyf, dy fod yn fy nyled i'm mhellach am danat dy hun hefyd.

20 Ie, frawd, gâd i mi dy fwynhâu di yn yr Arglwydd: llonna fy ymysgaroedd i yn yr Arglwydd.

21 Gan hyderu ar dy ufudd-dod, yr ysgrifenis attat, gan wybod y gwna'i, te, fwy nag yr wyf yn ei ddyweddy.

22 Heb law hyn hefyd, parotôa i mi letty: canys yr ydwyf yn gobeithio trwy eich gwedd-lau chwi y rhoddir fi i chwi.

23 Y mae yn dy annerch, Epaphras, fy nghyd-garcharor yng Nghrist Iesu;

24 Marc, Aristarchus, Demas, Luc, fy nghyd-weithiwr.

25 Gras ein Harglwydd Iesu Grist fyddo gyd â'ch yspryd chwi. Amen.

¶ At Philemon yr ysgrifenydd o Rufain, gyd â'r gwas Onesimus.

EPISTOL PAUL YR APOSTOL AT YR HEBREAID.

PENNOD I.

1 *Daw yn y dyddiau diweddaſ a lefarodd wrth-ym ni trwy ei Fab ei hun: 4 yr hwn, o ran ei berson a'i swydd, sydd yn rhagori ar yr angelion. 14 Swydd yr angelion.*

DUW, wedi iddo lefaru lawer gwaith, a llawer modd, gynt wrth y tadau trwy y prophwydi, yn y dyddiau diweddaſ hyn a lefarodd wrthym ni yn ei Fab;

2 Yr hwn a wnaeth efe yn etifedd pob peth, trwy yr hwn hefyd y gwnaeth efe y bydoedd:

3 Yr hwn, ac efe yn ddisgleirdeb ei ogoniant ef, ac yn wir Jun ei berson ef, ac yn cynnal pob peth trwy air ei nerth, wedi puro ein pechodau ni trwyddo ef ei hun, a eistaddodd ar ddeheulaw y Mawredd yn y goruwchleodd;

4 Wedi ei wneuthur o hynny yn well na'r angelion, o gymmaint ag yr etifeddodd efe enw mwy rhagorol na hwynt-hwy.

5 Canys wrth bwy o'r angelion y dywedodd efe un amser, Fy mab ydwyf ti; myfi heddyw a'th genhedlais di? A thrachefn, Myfi a fyddaf iddo ef yn Dad, ac efe a fydd i mi yn Fab?

6 A thrachefn, pan yw yn dwyn y Cyntaf-anedig i'r byd, y mae yn dywedyd, Ac addoled holl angelion Duw ef.

7 Ac am yr angelion y mae yn dywedyd, Yr hwn sydd yn gwneuthur ei angelion yn ysprydion, a'i weinidogion yn fflam dân.

8 Ond wrth y Mab, Dy orseddfainge di, O Dduw, sydd yn oes oesoedd: teyrn-wialen unlondeb yw teyrn-wialen dy deyrnas di.

9 Ti a geraist gyflawnder, ac a gaseist an-wired: am hynny y'th enneiodd Duw, *sef* dy Dduw di, ag olew gorfoledd tu hwnt i'th gyfeillion.

10 Ac, Tydi yn y dechreuad, Arglywydd, a sylfaenaist y ddaear: a gwaith dy ddwyliaw di yw y nefoedd.

11 Hwyt-hwy a ddarfyddant; ond tydi sydd yn parhau: a hwynt-hwy oll fel dilledyn a heneiddiant;

12 Ac megis gwisg y plygi di hwynt, a hwy a newidir: ond tydi yr un ydwyf, a'th fynddoedd ni phallant.

13 Ond wrth ba un o'r angelion y dywedodd efe un amser, Eistedd ar fy neheulaw, hyd oni osodwyf dy elynion yn droedfainge i'th draed?

14 Onid ysprydion gwasanaethgar ydynt hwy oll, wedi eu danfon i wasanaethu er mwyn y rhai a gânt etifeddu ischawdriseth?

PENNOD II.

1 *Y dylem ni fod yn yfudd i Crist Iesu: 5 gan fod yn wisu ganddo ef ei hun gymmeryd ein naturiaeth ni arno, 14 fel yr oedd yn anghenrhaid.*

AM hynny y mae yn rhaid i ni ddal yn well ar y pethau a glywsom, rhag un amser i ni eu gollwng hwy i goll.

2 Canys os bu gadarn y gair a lefarwyd trwy angelion, ac os derbyniodd pob trosedd ac anuffudd-dod gyflawn daledigaeth;

3 Pa fodd y diangwn ni, os esgeuluswn ischawdriseth gymmaint, yr hon, wedi dechreu ei thraethu trwy yr Arglywydd, a sicrhawyd i ni gan y rhai a'i clywsant ef?

4 A Duw hefyd yn cwyd-diolaelthu, trwy arwyddion a rhyfeddodau, ac amryw nerth-

oedd, a doniau yr Yspryd Glân, yn ol ei ewyllys ei hun?

5 Canys nid i'r angelion y darostyngodd efe y byd a ddaw, am yr hwn yr ydym yn ielfaru.

6 Eithr un mewn rhyw fan a dystiolaethodd, gan ddywedyd, Pa beth yw dyn, i ti i feddwl am dano? neu fab dyn, i ti i ymweled ag ef?

7 Ti a'i gwnaethost ef ychydig is na'r angelion; a gogoniant ac anrhydedd y coronaist ti ef, ac a'i gosodiast ef ar weithredoedd dy ddwyliaw:

8 Ti a ddarostyngaist bob peth dan ei draed ef. Canys trwy ddarostyng pob peth iddo, ni adawodd efe ddim heb ddarostwng iddo. Ond yr awrhon nid ydym ni etto yn gwelod pob peth wedi eu darostwng iddo.

9 Eithr yr ydym ni yn gwelod Iesu, yr hwn a wnaed ychydig yn is na'r angelion, o herwydd ddiodeſ marwolaeth, wedi ei goroni a gogoniant ac anrhydedd; fel trwy ras Duw y profaf efe farwolaeth dros bob dyn.

10 Canys gweddus oedd iddo ef, o herwydd yr hwn y mae pob peth, a thrwy yr hwn y mae pob peth, wedi iddo ddwyn meibion lawer i ogoniant, berffeithio Tywysog eu hachawdriseth hwy trwy ddioldefiadu.

11 Canys yr hwn sydd yn sancteiddo, a'r rhai a sancteiddir, o'r un y maent oll. Am ba achos nid yw gywilyddus ganddo eu galw hwy yn frodyr;

12 Gan ddywedyd, Myfi a fynegaf dy enw di i'm brodyr; y'nghanol yr eglwys y'th folaf di.

13 A thrachefn, Myfi a fyddaf yn ymddiried ynddo. A thrachefn, Wele, fi, a'r plant a roddes Duw i mi.

14 Oblegid hynny, gan fod y plant yn gyfrannog o gig a gwaed, yntau hefyd yr un modd a fu gyfrannog o'r un pethau; fel trwy farwolaeth y dinystriai efe yr hwn oedd a nerth marwolaeth ganddo, hynny yw, diafol;

15 Ac y gwaredai hwynt y rhai trwy ofn marwolaeth oeddynt dros eu holl fywyd dan gaethiwd.

16 Canys ni chymmerodd efe naturiaeth angelion; eithr had Abraham a gymmerodd efe.

17 Am ba achos y dylai efe ym mhob peth fod yn gyffelyb i'w frodyr; fel y byddai drugarog ac Arch-offeiriad ffyddiawn, mewn pethau yn perthyn i Dduw, i wneuthur cynmud dros bechodau y bobl.

18 Canys yn gymaint a ddiodeſ o hono ef, gan gael ei demtio, efe a ddichon gynnorthwyo y rhai a demtir.

PENNOD III.

1 *Bod Crist yn rhagori ar Moses: 7 am hynny oni chredon ni iddo ef, yr ydym ni yn haeddu ychwaneg gopedigaeth na'r Israellaid gwrthryfel.*

OHERWYDD paham, frodyr sanctaidd, cyfrannogion o'r galwedigaeth nefol, ystyriwch Apostol ac Arch-offeiriad ein cyfnes ni, Crist Iesu;

2 Yr hwn sydd ffyddiawn i'r hwn a'i horddeiniodd ef, megis ag y bu Moses yn ei holl dŷ ef.

3 Canys fe a gyfrifwyd hwn yn haeddu mwy gogoniant na Moses, o gymmaint ag y mae yr hwn a adedladdodd y tŷ yn cael mwy o barch na'r tŷ.

4 Canys pob tŷ a adedladir gan ryw un; ond yr hwn a adedladdodd bob peth yw Duw.

5 A Moses yn wir a'f fyddlawn yn ei holl dŷ megis gwas, er tystiolaeth i'r pethau oedd i'w llefaru;

6 Eithr Crist, megis Mab ar ei dŷ ei hun: tŷ yr hwn ydym ni, os ynni a geidw ein hyder a gorfoledd ein gobaieth yn sicr hyd y diwedd.

7 Am hynny, megis y mae yr Yspryd Glân yn dywedyd, Heddyw, os gwrandêwch ar ei leferydd ef,

8 Na chaledwch eich calonau, megis yn y cyffrôd, yn nydd y profedigaeth yn y diffaethwch:

9 Lle y temtiodd eich tadau fyfi, y profasant fi, ac y gwelsant fy ngweithredoedd defugain mlynedd.

10 Am hynny y digiais wrth y genhedlaeth honno, ac y dywedais, Y maent bob amser yn cyfeillorni yn eu calonau; ac ni adnabuant fy ffyrdd i.

11 Fel y tyngais yn fy lliid, na chaent ddyfod i mewn i'm gorphwysfa.

12 Edrychwch, frodyr, na byddo un amser yn neb o honoch galon ddrwg anghrediniaeth, gan ymado oddi wrth Dduw byw.

13 Eithr cynghorwch eich gilydd bob dydd tra y gelwir hi Heddyw; fel na chaleder neb o honoch trwy dwyll pechod.

14 Canys fe a'n gwnaed ni yn gyfrannogion o Grist, os dalwng ddechreuad ein hyder yn sicr hyd y diwedd.

15 Tra y dywedir, Heddyw, os gwrandêwch ar ei leferydd ef, na chaledwch eich calonau, megis yn y cyffrôd.

16 Canys rhai, wedi gwraudo, a'i digiasant ef: ond nid pawb a'r ddaethant o'r Aiphit trwy Moses.

17 Ond wrth bwy y digiodd efe ddechreugain mlynedd? onid wrth y rhai a bechasant, y rhai y syrthiodd eu cyrph yn y diffaethwch?

18 Ac wrth bwy y tyngodd efe, na chaent hwy fyned i mewn i'w orphwysfa ef? onid wrth y rhai ni chredasant?

19 Ac yr ydym ni yn gweled na allent hwy fyned i mewn o herwydd anghrediniaeth.

PENNOD IV.

1 *Trwy fydd y mae cael gorphwysfa y Cristionogion.* 12 *Gallu gair Dduw.* 14 *Trwy ein Harch-ffeiriad Iesu, Mab Dduw, yr hwn oedd heb bechod, ond nid heb ei wenddi, 15 y mae i ni gyrchu yn hŷf at orsedd-faingc y gras.*

OFNWN gan hynny, gan fod addewid wedi ei adael i ni i fyned i mewn i'w orphwysfa ef, rhag bod neb o honoch yn debyg i fod yn ôl.

2 Canys i ninnau y pregethwyd yr efengyl, megis ag iddynt hwythau: eithr y gair a glybuwyd ni bu fuddiol iddynt hwy, am nad oedd wedi ei gyd-dymheru â fydd yn y rhai a'i clywsant.

3 Canys yr ydym ni, y rhai a gredasom, yn myned i mewn i'r orphwysfa, megis y dywedodd efe, Fel y tyngais yn fy lliid, Os ânt i mewn i'm gorphwysfa i: er bod y gweithredodd wedi eu gwneuthur er seiliad y byd.

4 Canys efe a ddywedodd mewn man am y seithfed dydd fel hyn: A gorphwysodd Duw y seithfed dydd oddi wrth ei holl weithredoedd.

5 Ac yma drachefn, Os ânt i mewn i'm gorphwysfa i.

6 Gan hynny gan fod hyn wedi ei adael, fod rhai yn myned i mewn iddi, ac nad aeth y rhai y pregethwyd yn gyntaf iddynt i mewn, o herwydd anghrediniaeth;

7 Trachefn, y mae efe yn pennu rhyw ddiwrnod, gan ddywedyd yn Dafydd, Heddyw,

ar ol cymmaint o amser; megis y dywedir, Heddyw, os gwrandêwch ar ei leferydd ef, na chaledwch eich calonau.

8 Canys pe dygasai Iesu hwynt i orphwysfa, ni soniasai efe ar ol hynny am ddiwrnod arall.

9 Y mae gan hynny orphwysfa *etto* yn ôl i bobl Dduw.

10 Canys yr hwn a aeth i mewn i'w orphwysfa ef, hwnnw hefyd a orphwysodd oddi wrth ei weithredoedd ei hun, megis y *gwnaeth* Duw oddi wrth yr eiddo yntau.

11 Byddwn ddyfal gan hynny i fyned i mewn i'r orphwysfa honno, fel na syrthio neb, yn ol yr un siampl o anghrediniaeth.

12 Canys bywiol *yw* gair Duw, a nerthol, a llymch nag un cleddyf dau-finio, ac yn cyrhaeddyd trwodd hyd wahaniad yr enaid a'r yspryd, a'r cymmalaau a'r mer; ac yn barnu meddyliau a briadau y galon.

13 Ac nid oes creadur anamlwg yn ei olwg ef: eithr pob peth *sydd* yn noeth ac yn agored yn ei lygaid ef am yr hwn yr ydym yn sôn.

14 Gan fod wrth hynny i ni Arch-ffeiriad mawr, yr hwn a aeth i'r nefoedd, Iesu Mab Duw, glynwn yn eis profes.

15 Canys nid oes i ni Arch-ffeiriad heb fedru cyd-ddioddef gyd a'n gwendid ni; ond wedi ei demtio ym mhob peth yr un funud â ninnau, *etto* heb bechod.

16 Am hynny awn yn hyderus at orsedd-faingc y gras, fel y derbyniom drugaredd, ac y caffom ras yn gymmorth cyfanserol.

PENNOD V.

1 *Avodurdod a braint offeiriadaeth ein Hachubwr.* 11 *Y mae efe yn beio arnynt, am eu bod mor esgeulus ac mor ddiwybod yn y pethau hynny.*

CANYS pob arch-ffeiriad, wedi ei gymmeryd o blith dynion, a osodir dros ddyinion yn y pethau *sydd* tu ag at Dduw, fel yr offrymno roddion ac aberthau dros bechodau:

2 Yr hwn a ddechroa dosturio wrth y rhai sydd mewn anwybodaeth ac amryfusedd; am ei fod yntau hefyd wedi ei amgylchu â gwendid:

3 Ac o achos hyn y dylai, megis dros y bobl, felly hefyd drosto ei hun, offrymnu dros bechodau.

4 Ac nid yw neb yn cymmeryd yr anrhydedd hwn iddo ei hun, ond yr hwn a alwyd gan Dduw, megis Aaron:

5 Felly Crist hefyd nis gogoneddodd ei hun i fod yn Arch-ffeiriad; ond yr hwn a ddywedodd wrtho, Tydi yw fy Mab; myfi heddyw a'th genhedlais di.

6 Megis y mae yn dywedyd mewn *De* arall, Offeiriad *wyt* ti yn dragywydd yn ol urdd Melchisedec.

7 Yr hwn yn nyddiau ei gnawd, gwedi iddo, trwy lefain cryf a dagrau, offrwng gweddïau ac erfyniau at yr hwn oedd abl i'w achub ef oddi wrth farwolaeth, a chael ei wrando, yn yr hyn a ofnodd;

8 Kr ei fod yn Fab, a ddysgodd ufudd-dod trwy y pethau a ddiodesfodd:

9 Ac wedi ei berffeithio, efe a wnaethpwyd yn Awdur iachawdriaeth dragywyddol i'r rhai oll a ufuddhant iddo;

10 Wedi ei gyfenwi gan Dduw yn Arch-ffeiriad yn ol urdd Melchisedec.

11 Am yr hwn y mae i ni lawer i'w dywedyd, ac anhawdd eu traethu, o achos eich bod chwli yn hwy-drwm eich clustiau.

12 Canys lle dylech fod yn athrawon o ran amser, y mae amnoch drachefn eisieu dysgu i chwli beth *ydysw* egwyddorion dechreuad

ymadroddion Duw; ac yr ydych yn rhaid i *ehwt* wrth laeth, ac nid bwyd cryf.

13 Canys pob un a'r sydd yn ymarfer â liaeth, *sydd* anghyenneffn â gair cyflawnder: canys maban yw.

14 Eithr bwyd cryf a berthyn i'r rhai perffaieth, y rhai o herwydd cynneffindra y mae ganddynt synwyr wedi ymarfer i ddoeparthu drwg a da.

PENNOD VI.

1 *Y mae efb yn eu cynghori hwy na chllient oddi wrth y ffydd; 11 ond bod yn ddianwadal, 12 yn ddiwyd, ac yn ddiodeffgar, i ddiogwyd wrth Dduw, 13 am fod Duw yn sicr yn ei addewid.*

A M hynny, gan roddi heibio yr ymadrodd sydd yn dechreu rhai yng Nghrist, awn rhagom at berffeithrwydd; heb osod i lawr drachefn sail i edifeirwch oddi wrth weithredoedd meirwon; ac i ffydd tu ag at Dduw, 2 I athrawiaeth bedyddiadau, ac arddodiad dwylaw, ac adgyfodiad y meirw, a'r farn dragywyddol.

3 A hyn a wnawn, os caniatâ Duw.

4 Canys amhosibl yw i'r rhai a oleuwyd unwaith, ac a brofasant y rhodd nefol, ac a wnaethpwyd yn gyfrannogion o'r Yspryd Glân,

5 Ac a brofasant ddaionus air Duw, a nerthoedd y byd a ddaw,

6 Ac a syrthiant ymaith, ymadnewyddu drachefn i edifeirwch; gan eu bod yn ail groeshoelio iddynt eu hunain Fab Duw, ac yn ei osod yn watwar.

7 Canys y ddaear, yr hon sydd yn yfed y gwlaw sydd yn mynych-ddyfod arni, ac yn dwyn llyisiau cymmwys i'r rhai y llafurir hi ganddynt, sydd yn derbyn bendith gan Dduw:

8 Eithr yr hon sydd yn dwyn drain a mferi, *sydd* anghymeradwy, ac agos i fellidith; diwedd yr hon yw, ei llosgi.

9 Eithr yr ydym ni yn coelio am danoch chwi, awnyfyd, bethau gwell, a *phethau* ynglŷn wrth lachawdwriaeth, er ein bod yn dywedyd fel hyn.

10 Canys nid yw Duw yn anghyflawn, fel yr anghofio eich gwaith, a'r llafurys gariad, yr hwn a ddangosodd tu ag at ei enw ef, y rhai a weiniasoch i'r saint, ac ydych yn gweini.

11 Ac yr ydym yn chwennych fod i bob un o honoch ddangos yr un diwydrwydd, er mwyn llawn-sicrwydd gobaith hyd y diwedd:

12 Fel na byddoch fagrell, eithr yn ddilyn-wyr i'r rhai trwy ffydd ac amynedd sydd yn etifeddu yr addewidion.

13 Canys Duw, wrth wneuthur addewid i Abraham, oblegid na allai dyngu i neb *oedd* fwy, a dyngodd iddo ei hun,

14 Gan ddywedyd, Yn ddiau gan fendithlo y'th fendithiaf, a chan amhâu y'th amlhaf.

15 Ac felly, wedi iddo hir-ymaros, efe a gafodd yr addewid.

16 Canys dynion yr hir sydd yn tyngu i un a fo mwy: a llw er sicrwydd, *sydd* derfyn iddynt ar bob ymryson.

17 Yn yr hyn Duw, yn ewyllysio yn helaeth-ach ddangos i etifeddion yr addewid ddianwadwlwch ei gyngnor, a gyfyngodd trwy lw:

18 Fel trwy ddau beth ddianwadal, yn y rhai yr *oedd* yn amhosibl i Dduw fod yn gelyddog, y gallen ni gael cysur cryf, y rhai a sfoisom i gymmeryd gafael yn y gobaith a osodwyd o'n blaen:

19 Yr hwn sydd gennynt ni megis angor yr enaid, yn ddogel ac yn sicr, ac yn myned i

mewn hyd at yr hyn sydd o'r tu fewn i'r llen.

20 I'r man yr aeth y rhag-flaenor drosom ni, *sef* Iesu, yr hwn a wnaethpwyd yn Arch-offeiriad yn dragywyddol yn ol urdd Melchisedec.

PENNOD VII.

1 *Crist Iesu sydd Offeiriad yn ol urdd Melchisedec; 11 ac felly yn rhagori llawer ar yr offeiriadau oedd yn ol urdd Aaron.*

CANYS y Melchisedec hwn, brenhin Salem, offeiriad y Duw Goruchaf, yr hwn a gyfarfu âg Abraham wrth ddychwelyd o ladd y brenhinoedd, ac a'i bendithiodd ef;

2 I'r hwn hefyd y cyfrannodd Abraham ddegwm o bob peth: yr hwn yn gyntaf, o'i gyfeithu, *yw*, Brenhin cyflawnder, ac wedi hynny hefyd, Brenhin Salem, yr hyn yw, Brenhin heddwch;

3 Heb dad, heb fam, heb achau, heb fod iddo na dechreu dyddiau, na diwedd einioes; eithr wedi ei wneuthur yn gyffelyb i Fab Duw, sydd yn aros yn Offeiriad yn dragywydd.

4 Edrychwch faint *oedd* hwn, i'r hwn hefyd y rhoddodd Abraham y patriarch ddegwm o'r anrhaith.

5 A'r rhai yn wir *sydd* o feibion Lefi yn derbyn swydd yr offeiriadaeth, y mae ganddynt orchymyn i gymmeryd degwm gan y bobl yn ol y gyfraith; sef gan eu brodyr, er eu bod wedi dyfod o lwynau Abraham:

6 Eithr yr hwn, nid oedd ei achau o honnynt hwy, a gymmerrodd ddegwm gan Abraham, ac a fendithiodd yr hwn yr oedd yr addewidion iddo.

7 Ac yn ddiaddal, yr hwn *sydd* leiaf a fendithir gan ei well.

8 Ac yma y mae dynion y rhai sydd yn meirw yn cymmeryd degymmau: eithr yno, yr hwn y tystiolaethwyd am dano ei fod ef yn fyw.

9 Ac (fel y dywedwyf felly) yn Abraham y talodd Lefi hefyd ddegwm, yr hwn oedd yn cymmeryd degymmau.

10 Oblegid yr ydoedd efe etto yn lwynau ei dad, pan gyfarfu Melchisedec âg ef.

11 Os ydoedd gan hynny berffeithrwydd trwy offeiriadaeth Lefi (oblegd dan honno y rhoddwyd y gyfraith i'r bobl) na raid *oedd* mwyach godi Offeiriad arall yn ol urdd Melchisedec, ac nas gelwid ef yn ol urdd Aaron?

12 Canys wedi newidwyr yr offeiriadaeth, anghenrhaid yw bod cyfnewid ar y gyfraith hefyd.

13 Oblegid am yr hwn y dywedir y pethau hyn, efe a berthyn i lwyth arall, o'r hwn nid oedd neb yn gwasanaethu yr allor.

14 Canys hysbys yw mai o Juda y cododd ein Harglwydd ni; am yr hwn lwyth ni ddywedodd Moses ddim tu ag at offeiriadaeth.

15 Ac y mae yn eglurach o lawer etto; od oes yn ol cyffelybrwydd Melchisedec Offeiriad arall yn codi,

16 Yr hwn a wnaed, nid yn ol cyfraith gorchymyn cnawdol, eithr yn ol nerth bywyd annherfynol.

17 Canys tystiolaethu y mae, Offeiriad *wyt* ti yn dragywydd yn ol urdd Melchisedec.

18 Canys yn ddiau y mae dirymmiad i'r gorchymyn sydd yn myned o'r blaen, o herwydd ei lesgead a'i asies.

19 Oblegid ni pherffeithiodd y gyfraith ddim, namyn dwyn gobaith gwell i mewn a *berffeithiodd*; trwy yr hwn yr ydym yn nesau at Dduw.

20 Ac yn gymmair nad heb lw y *gnaethpwyd* ef yn Offeiriad:

21 Canys y rhai hynny yn wir ydynt wedi eu gwneuthur yn offeiriad heb lw: ond hwn trwy lw, gan yr hwn a ddywedodd wrtho, Tyngodd yr Arglwydd, ac ni bydd edifar ganddo, *Ti sydd Offeiriad yn dragwydd yn ol urdd Melchisedec*

22 Ar destament gwell o hynny y gwnaethpwyd Iesu yn Fachnydd.

23 A'r rhai hynny yn wir, llawer sydd wedi eu gwneuthur yn offeiriad, o herwydd lluddio lldynt gan farwolaeth barhau:

24 Ond hwn, am ei fod ef yn aros yn dragwydd, sydd ag offeiriadaeth dragwyddol ganddo.

25 Am hynny efe a ddichon hefyd yn gwbl iacháu y rhai trwyddo ef sydd yn dyfod at Dduw, gan ei fod ef yn byw bob amser i eiriol drostynt hwy.

26 Canys y cyfryw Arch-offeiriad sanctaidd, diddrwg, dihalog, didoleddig oddi wrth bechaduriaid, ac wedi ei wneuthur yn uwch na'r nefoedd, oedd weddus i ni;

27 Yr hwn nid yw raid lldo beunydd, megis i'r offeiriad hynny, offrymmu aberthau yn gyntaf dros ei bechodau ei hun, ac yna dros yr eiddo y bobl: canys hynny a wnaeth efe unwaith, pan offrymmodd efe ef ei hun.

28 Canys y gyfraith sydd yn gwneuthur dynion a gwendid ynddynt, yn arch-offeiriad; eithr gair y llw, yr hwn a fu wedi y gyfraith, *sydd yn gwneuthur y Mab, yr hwn a berffeithiwyd yn dragwydd.*

PENNOD VIII.

1 *Offeiriadaeth Aaron a ddiſtannodd, pan daeth Crist yr Offeiriad dragwyddol: 'A'r ammod a wnaed o'r tadau dros amser, a roddes i e gyfammod dragwyddol yr efengyl.*

APHEN ar y pethau a ddywedwyd yn hyn: Y mae gennym y fath Arch-offeiriad, yr hwn a eisteddodd ar ddeheuolaw gorsedd-faing y Mawredd yn y nefoedd;

2 Yn Weinidog y gysegrfa, a'r gwir dabernacl, yr hwn a osododd yr Arglwydd, ac nid dyn.

3 Canys pob arch-offeiriad a osodir i offrymmu rhoddion ac aberthau: o herwydd paham rhaid oedd bod gan hwn hefyd yr hyn a offrymmai.

4 Canys yn wir pe bai efe ar y ddaear, ni byddai yn offeiriad chwaith; gan fod offeiriad y rhai sydd yn offrymmu rhoddion yn ol y ddeddf:

5 Y rhai sydd yn gwasanaethu i stampl a chygod y pethau nefol, megis y rhybuddiwyd Moses gan Dduw, pan oedd efe ar fedr gorphen y babell. Canys, Gwel (medd efe) a'r wneuthur o honot bob peth yn ol y portriad a ddangoswyd i ti yn y mynydd.

6 Ond yn awr efe a gafodd weinidogaeth mwy rhagorol, o gymmairt ag y mae yn Gyfrywrg cyfammod gwell, yr hwn sydd wedi ei osod ar addewidion gwell.

7 Oblegid yn wir pe buasai y cyntaf hwnnw yn ddifeus, ni cheisiasid lle i'r ail.

8 Canys yn beio arnynt hwy y dywed *efe*, Wele, y mae y dyddiau yn dyfod (medd yr Arglwydd) ac mi a wnaaf a thy Israel ac a thy Juda gyfammod newydd:

9 Nid fel y cyfammod a wnaethum a'u tadau hwynt, yn y dydd yr ymaffais yn eu llaw hwynt i'w dwyn hwy o dir yr Aiph: oblegid ni thrigasant hwy yn fy nghyfammod i, minnau a'u hesgulusys hwythau, medd yr Arglwydd.

10 Oblegid hwn yw y cyfammod a ammodaf a i thy Israel ar ol y dyddiau hynny, medd yr Arglwydd; Myfi a ddodaf fy nghyfreithiau

yn eu meddwl, ac yn eu calonnau yr ysgrifenasaf hwynt: a mi a fyddaf iddynt hwy yn Dduw, a hwythau a fyddant i minnau yn bobl.

11 Ac ni ddygant bob un ei gymmydog, a phob un ei frawd, gan ddywedyd, Adnebydd yr Arglwydd: oblegid hwynt-hwy oll a'm hadnabyddant i, o'r lleiaf o honynt hyd y mwyaf o honynt.

12 Canys trugarog fyddaf wrth eu hanghyflawnderau, a'u pechodau hwynt a'u hanweddau ni chofiaf ddim o honynt mwyach.

13 Wrth ddywedyd, *Cyfammod newydd, efe* a farnodd y cyntaf yn hen. Eithr yr hwn a aeth yn hen ac yn oedranus, *sydd* agos i ddiſtannu.

PENNOD IX.

1 *Y mae yn dangos dull seremoniau ac aberthau gwaellyd y gyfraith; 11 a'u bod yn llaf eu teilyngod a'u perffeithiwydd nag aberth Crist a'i waed.*

AM hynny yn wir yr ydoedd hefyd i'r tabernacl cyntaf ddefodau gwasanaeth Duw, a chysegr bydol.

2 Canys yr oedd tabernacl wedi ei wneuthur; y cyntaf, yn yr hwn yr oedd y canhwylbren, a'r bwrdd, a'r bara gosod; yr hwn dabernacl a elwid, *Y cysegr.*

3 Ac yn ol yr ail len, yr oedd y babell, yr hon a elwid, *Y cysegr sancteiddiolaf;*

4 Yr hwn yr oedd y thuser aur ynddo, ac arch y cyfammod wedi ei goreuio o amgylch; yn yr hon yr oedd y crochan aur a'r manna ynddo, a gwialen Aaron, yr hon a siagurasai, a llechau y cyfammod;

5 Ac uwch ei phen cherubiaid y gogoniant, yn cysgodi y drugareddfa: am y rhai ni ellir yn awr ddywedyd bob yn rhan.

6 A'r pethau hyn wedi eu trefnu felly, i'r tabernacl cyntaf yn ddilau yr ai bob amser yr offeiriad, y rhai oedd yn cyflawni gwasanaeth Duw:

7 Ac i'r ail unwaith bob blwyddyn yr di yr arch-offeiriad yn unig; nid heb waed, yr hwn a offrymmai efe drosto ei hun, a thros anwybodaeth y bobl.

8 A'r Yspryd Glân yn hysbysu hyn, nad oedd y ffordd i'r cysegr sancteiddiolaf yn agored etto, tra fyddai y tabernacl cyntaf yn sefyll:

9 Yr hwn ydoedd gyffelybiaeth dros yr amser presennol, yn yr hwn yr offrymmd rhoddion ac aberthau, y rhai ni allent o ran cydwybod berffeithio yr addolydd,

10 *Y rhai oedd yn sefyll* yn unig ar fwydydd, a ddiodydd, ac amryw oichladau, a defodau cnawdol, wedi eu gosod arnynt hyd amser y diwygiad.

11 Eithr Crist, wedi dyfod yn Arch-offeiriad y daionus bethau a fyddent, trwy dabernacl mwy a pherffeithiach, nid o waith llaw, hynny yw, nid o'r adediadaeth yma.

12 Nid chwaith trwy waed geifr a llof, eithr trwy ei waed ei hun, a aeth unwaith i mewn i'r cysegr, gan gael i ni dragwyddol ryddhad.

13 Oblegid os ydyw gwaed teirw a gelifr, a lludw anner wedi ei daenellu ar y rhai a halogwyd, yn sancteiddo i bureiddiad y cnawd;

14 Pa faint mwy y bydd i waed Crist, yr hwn trwy yr Yspryd dragwyddol a'i hoffrymmodd ei hun yn ddi-fal i Dduw, buro eich cydwybod chwi oddi wrth weithredoedd meirwon, i wasanaethu y Duw byw?

15 Ac am hynny y mae efe yn Gyfrywrg y cyfammod newydd, megis trwy fod marwolaeth yn ymwared oddi wrth y troeddau oedd

dan y cyfammod cyntaf, y caif y rhai a alwyd dderbyn addewir y trefeddlaeth dragywyddol.

16 Oblegid lle *byddo* testament, rhaid *yw* digwyddo marwolaeth y testamentwr.

17 Canys wedi marw dynion, y *mae* testament mewn grym: oblegid nid oes etto nerth ynddo tra fyddo y testamentwr yn fyw.

18 O ba achos ni chyssegrwyd y cyntaf heb waed.

19 Canys wedi i Moses adrodd yr holl orchymyn yn ol y gyfraith wrth yr holl bobl, efe a gymmerodd waed lloi a geifr, gyd & dwfr, a gwlan porphor, ac isop, ac a'i taenellodd ar y llyfr a'r bobl oll.

20 Gan ddywedyd, Hwn *yw* gwaed y testament a orchymynodd Duw i chwi.

21 Y tabernacl hefyd a holl lestri y gwasan- aeth a daenellodd efe & gwaed yr un modd.

22 A chan mwyaf trwy waed y purif pob peth wrth y gyfraith; ac heb ollwng gwaed nid oes maddeuant.

23 Rhaid *oedd* gan hynny i bortreidau y pethau sydd yn y nefoedd gael eu puro a'r pethau hyn; a'r pethau nefol eu hunain ag aberthau gwell na'r rhai hyn.

24 Canys nid i'r cysegr o waith llaw, portreidau y gwir *gysegr*, yr aeth Crist i mewn; ond i'r nef ei hun, i ymddangos yn awr ger bron Duw trosom ni:

25 Nac fel yr offrymiant efe ei hun yn fynych, megis y mae yr arch-offeiriad yn myned i mewn i'r cysegr bob blwyddyn, & gwaed arall.

26 (Oblegid yna rhaid fusael iddo yn fynych ddiodef er dechreuad y byd) eithr yr awrion unwaith yn niwedd y byd yr ymddangosodd efe, i ddileu pechod trwy ei aberthu ei hun.

27 Ac megis y gosodwyd i ddynion farw un- waith, ac wedi hynny *bod* barn:

28 Felly Crist hefyd, wedi ei offrymmu un- waith i ddwyn ymaith bechodau llawer, a ymddengys yr all waith, heb bechod, i'r rhai sydd yn ei ddisgwyl, er iachawdriaeth.

PENNOD X.

1 *Gwendid* aberthau y gyfraith. 10 *Aberth* corph *Crist* a offrymwyd unwaith, 14 *sydd* byth yn tynnu ymaith bechodau. 19 *Cynghor* i lynu yn lew yn y ffydd trwy amguedd a dloch.

OBLEGID y gyfraith, yr hon sydd ganddi gysgod daionus bethau i ddyfod, ac nid gwir-ddelw y pethau, nis gall trwy yr aberthau hynny, y rhai y maent bob blwyddyn yn eu hoffrymmu yn wastadol, byth berfeithio y rhai a ddél attl.

2 Oblegid yna hwy a beldiasant a'u hoffrym- mu, am na buasal gydwobod pechod mwy gan y rhai a addolasant, wedi eu glanhâu unwaith.

3 Eithr yn yr *aberthau* hynny y *mae* adgoffa bechodau bob blwyddyn.

4 Canys amhosibl *yw* i waed teirw a geifr dynnu ymaith bechodau.

5 O herwydd paham y mae efe, wrth ddyfod i'r byd, yn dywedyd, Aberth ac offwrn nis mynnaist, eithr corph a gymhysaist i mi.

6 Offrymnau poeth, a thros bechod, ni buost foddolawn iddynt.

7 Yna y dywedais, Wele fi yn dyfod (y mae yn ysgrifenedig yn nechreu y llyfr am danaf) i wneuthur dy ewyllys di, O Dduw.

8 Wedi iddo ddywedyd uchod, Aberth ac offwrn, ac offrymnau poeth, a thros bechod, nis mynnaist, ac nid ymfoddloaist *ymddynt* (y rhai yn ol y gyfraith a offrymmyr)

9 Yna y dywedodd, Wele fi yn dyfod i wneuthur dy ewyllys di, O Dduw. Y mae yn tynnu ymaith y cyntaf, fel y gosodai yr ail.

10 Trwy yr hwn ewyllys yr ydym ni wedi

ein sancteiddio, trwy offrymriad corph Iesu Crist un waith.

11 Ac y mae pob offeiriad yn sefyll beunydd yn gwasanethu, ac yn offrymmu yn fynych yr un aberthau, y rhai ni allant fyth ddileu pechodau:

12 Eithr hwn, wedi offrymmu un aberth dros bechodau, yn dragywydd a eisteddodd ar ddeheuulau Duw;

13 O hwn allan yn disgwyl hyd oni oesoder ei elynion ef yn droed-fainge i'w draed ef.

14 Canys ag un offwrn y perffeiithiodd efe yn dragywyddol y rhai sydd wedi eu sancteiddio.

15 Ac y mae yr Yspryd Glân hefyd yn tystiolaethu i ni: canys wedi iddo ddywedyd o'r blaen,

16 Dyma y cyfammod yr hwn a ammodaf fi a hwyt ar ol y dyddiaau hynny, medd yr Arglwydd; Myfi a osodaf fy nghyfeithiau yn eu calonnau, ac a'u hyagrifenaf yn eu meddyliau;

17 A'u pechodau a'u hanwireddau ni chofaf mwyach.

18 A lle y *mae* maddeuant am y rhai hyn, nid oes mwyach offwrn dros bechod.

19 Am hynny, frodyr, gan fod i ni ryddid i fyned i mewn i'r cysegr trwy waed Iesu,

20 Ar hŷd ffordd newydd a bywiol, yr hon a gysegrodd efe i ni, trwy y llen, sef ei gnawd ef;

21 A *bod* i ni Offeiriad mawr ar dŷ Dduw;

22 Nesawn a chalon gywir, mewn llawn hyder ffydd, wedi glanhâu ein calonnau oddi wrth gydwobod ddrwg, a golchi ein corph & dwfr glân.

23 Dalwng gyffes em gobath yn ddisgl (canys ffyddlawn *yw* yr hwn a addawodd)

24 A chyd-ystyriwn bawb ein gilydd, i ymnan- nog i gariad a gweithredoedd da:

25 Heb egeuluso ein cyd-gynnullad ein hunain, megis y *mae* arfer rhai; ond annog *baob* ein gilydd: a hynny yn fwy, o gym- maint a'ch bod yn gweled y dydd yn nesau.

26 Canys os o'n gwirfodd y pechwn, ar ol derbyn gwybodaeth y gwirionedd, nid oes aberth dros bechodau wedi ei adael mwyach;

27 Eithr rhyw ddisgwyl ofnadwy am farn- edigaeth, ac angerdd tân, yr hwn a ddiia y gwrthwynebwyr.

28 Yr un a ddirmygai gyfraith Moses, a fyddai farw heb drugaredd, dan ddau neu dri o dystion:

29 Pa faint mwy cospedigaeth (dybygwech chwi) y bernir haeddu o'r hwn a fathrodd Fab Duw, ac a farnodd yn arian waed y cyfammod, trwy yr hwn y sancteiddiwyd ef, ac a ddifenwodd Yspryd y gras?

30 Canys nyml a adwaenom y neb a ddywed- odd, Myfi diawl dial, myfi a dalaf, medd yr Arglwydd. A thrachefn, Yr Arglwydd a farna ei bobl.

31 Peth ofnadwy *yw* syrthio yn nwyllaw y Duw byw.

32 Ond gelwech i'ch côf y dyddiau o'r blaen, yn y rhai, wedi eich goleuo, y ddiodefasoch ymdrech mawr o heibulon:

33 Wedi eich gwneuthur weithiau yn wawd, trwy waradwyddiadau a chystuddiau; ac weithiau yn bod yn gyfrannogion a'r rhai a drinid felly.

34 Canys chwi a gyd-ddiodefasoch a'm rhwymau i hefyd, ac a gymmerasoch eich yspello am y pethau oedd genych yn llawen; gan wybod fod genych i chwi eich hunain olud gwell yn y nefoedd, ac un parhau.

35 Am hynny na fwrtheg ymaith eich hyder, yr hwn sydd iddo sawr wobr.

36 Cans rhaid i chwiri wrth amynedd; fel, wedi i chwiri wneuthur ewyllys Duw, y derbynioch yr addewid.

37 Oblegid ychydig bachigyn etto, a'r hwn sydd yn dyfod a ddaw, ac nid oeda.

38 A'r cyflawn a fydd byw trwy ffydd: eithr o thyn neb yn ôl, nid yw fy enaid yn ymfoddloni ynddo.

39 Eithr nid ydym ni o'r rhaif sydd yn tynnu yn ôl i golledigaeth; namyn o ffydd, i gadwedigaeth yr enaid.

PENNOD XI.

1 Beth ydyw ffydd. 6 Heb ffydd ni allwn ni ryngu bodd Duw: 7 ei ffroythau rhagoroi hi yn yr hon dadau gynt.

FYDD yn wir yw sail y pethau yr ydys yn eu gobethio, a sicrwydd y pethau nid ydys yn eu gwled.

2 Oblegid ffryddi hi y cafodd yr henuriaid air da.

3 Wrth ffydd yr ydym yn deall wneuthur y bydoedd trwy air Duw, yn gymmait nad o' bethau gweledig y gwnaed y pethau a welir.

4 Trwy ffydd yr offrymmodd Abel i Dduw aberth rhagorach na Chain; trwy yr hon y cafodd efe dystiolaeth ei fod yn gyflawn, gan i Dduw ddwyn tystiolaeth i'w roddion ef: a thrwyddi hi y mae efe, wedi marw, yn llefaru etto.

5 Trwy ffydd y symmudwyd Enoch, fel na welai farwolaeth; ac ni chafed ef, am ddarford i Dduw ei symmud ef: cans cyn ei symmud, efe a gawsai dystiolaeth, ddarford iddo ryngu bodd Duw.

6 Eithr heb ffydd amhosibl yw rhyngu ei fodd ef. Oblegid rhaid yw i'r neb sydd yn dyfod at Dduw, gredau ei fod ef, a'i fod yn obrwywr i'r rhaif sydd yn ei geisio ef.

7 Trwy ffydd, Noë, wedi ei rybuddio gan Dduw am y pethau nis gwelsid etto, gyd â pharehedig ofn, a ddarparodd arch i achub ei dy: trwy yr hon y condemniodd efe y byd, ac a wnaethpwyd yn etifedd y cyflawnder sydd o ffydd.

8 Trwy ffydd, Abraham, pan ei galwyd, a ufuddhaodd, gan fyfyrdd i'r man yr oedd efe i'w dderbyn yn etifeddiaeth; ac a aeth allan, heb wybod i ba le yr oedd yn myned.

9 Trwy ffydd yr ymdeithiodd efe yn nhir yr addewid, megis mewn tir ddeithr, gan drigo mewn lluestal gydag Isaac a Jacob, cyd-etifeddon o'r un addewid.

10 Cans disgwyl yr ydoedd am ddinas ag iddi sylfeini, saer ac adeiladydd yr hon yw Duw.

11 Trwy ffydd Sara hithau yn amnhlant-awdy, a dderbyniodd nerth i ymddwyn had; ac wedi amser oedran, a egorodd; oblegid ffyddllawn y barnodd hi yr hwn a addawsai.

12 O herwydd paham hefyd y cemedhwyd o un, a hwnnw yn gystal a marw, cynntifer a sér y nef mewn lliaws, ac megis y tywod ar lan y môr, y sydd yn aneirif.

13 Mewn ffydd y bu farw y rhaif hyn oll, heb dderbyn yr addewidion, eithr o bell eu gwled hwynt, a chredu, a chyfarch, a chyfaddef mai deithriaid a phererinion oedd ynt ar y ddaear.

14 Cans y mae y rhaif sydd yn dywydd y cyfryw bethau, yn dangos yn eglur eu bod yn ceisio gwlad.

15 Ac yn wir, pe buasant yn meddwl am y wlad honno, o'r hon y daethent allan, hwy a allasant gael amser i ddychwelyd:

16 Eithr yn awr gwlad well y maent hwy yn ei chweanych, hynny ydyw, am nefol. O achos paham nid cywilydd gan Dduw ei alw yn Dduw iddynt hwy: oblegid efe a barottodd ddinas iddynt.

17 Trwy ffydd yr offrymmodd Abraham

Issac, pan ei profwyd: a'i unig-amedig, heb a offrymmodd efe, yr hwn a dderbyniasai yr addewidion:

18 Wrth yr hwn y dywedasid, Yn Isaac y gelwir i ti had:

19 Gan gyfrif bod Duw yn abl i'w gyfodi ef o feirw; o ba le y cawsai efe ef hefyd mewn cyffelybiaeth.

20 Trwy ffydd y bendithiodd Isaac Jacob ac Esau am betsau a fyddent.

21 Trwy ffydd, Jacob, wrth farw, a fendithiodd bob un o feibion Joseph; ac a addolodd d'i dionys ar ben ei sffon.

22 Trwy ffydd, Joseph, wrth farw, a gofflodd am ymadawiad plant Israel; ac a roddodd orchymyn am ei esgryn.

23 Trwy ffydd, Moses, pan anwyd, a guddiwyd dri mis gan ei rieni, o achos eu bod yn ei weled yn fâchgen tlws: ac nid ofnasant orchymyn y brenhin.

24 Trwy ffydd, Moses, wedi myned yn lawr, a wrthododd ei alw yn fab merch Pharaoh;

25 Gan ddewis yn hytrach oddef adfyd gyd â phobl Dduw, na chael mwyniant pechod dros amser;

26 Gan faru yn fwy golud ddirmych Crist, na thrysorau yr Aiphit: cans ydym yr oedd efe ar daledigaeth y gobrwy.

27 Trwy ffydd y gadawodd efe yr Aiphit, heb ofni lld y brenhin: cans efe a ymwroddodd fel un yn gwled yr anweledig.

28 Trwy ffydd y gwnaeth efe y pas, a goillyngiad y gwaed, rhag i'r hwn ydoedd yn dinstrio y rhaif cyntaf-amedig gyffwrdd â hwynt.

29 Trwy ffydd yr seant trwy y môr coch, megis ar hyd Ær sych: yr hyn pan brofodd yr Aiphitiaid, bodd i wnaethant.

30 Trwy ffydd y syrthiodd caeraw Jericho, wedi eu hamgylchu dros saith niwrnod.

31 Trwy ffydd ni ddifethwyd Rahab y butain gyd â'r rhaif ni chredent, pan dderbyniodd hi yr yspwyr yn heddychol.

32 A pheth mwy a dywydedd? cans yr amser a ballai i mi i fynegi am Gedeon, am Barac, ac am Samson, ac am Jephthae; am Dafydd hefyd, a Samuel, a'r prophwyd:

33 Y rhaif trwy ffydd a oregynasant deyrnaesoedd, a wnaethant gyflawnder, a gawsant addewidion, a gausant safnau llewod,

34 A ddifodasant angerdd y tân, a ddiangasant rhag min y cleddyf, a nerthwyd o wendid, a wnaethpwyd yn gryllon mewn rhyfel, a yrrasant fyddionedd yr estoniaid i gilio.

35 Gwragedd a dderbyniodd eu meirw trwy adgyfodiad: ac eraill a ddiryngwyd, heb dderbyn ymwared; fel y gallent hwy gael adgyfodiad gwell.

36 Ac eraill a gawsant brofedigaeth trwy watwar, a fangellau, Ie, trwy rwyrau hefyd a charchar:

37 Hwyt-hwy a labyddiwyd, a dorwyd â llif, a demtiwyd, a laddwyd yn feirw a'r cleddyf: a grwydrasant mewn crwyn defaid, a chrwyn geifr; yn ddiddym, yn gystadiol, yn ddrwg eu cyffwr;

38 (Y rhaif nid oedd y byd yn deilwng o honnynt) yn erwydro mewn awialwch, a mynyddoedd, a thyllau ac ogofeydd y ddaear.

39 A'r rhaif hyn oll, wedi cael tystiolaeth trwy ffydd, ni dderbyniasant yr addewid:

40 Gan fod Duw yn rhagweld rhyw beth gwell am danom ni, fel na pherffesthaid hwynt hebom ninnau.

PENNOD XII.

1 Cynghor i ffydd ddianwadai, amynedi, a drwtoldeb. 22 Canmol y testament newydd rhagor yr hon.

OBLEGID hynny ninnau hefyd, gan fod cymmaint cwmwll o dystion wedi ei osod o'n hamgylch, gan roi heibio bob pwys, a'r pechod sydd barod i'n hamgylchu, trwy amynedd rhedyn yr yrfa a osodwyd o'n blaen ni;

2 Gan edrych ar Iesu, Pen-tywysog a Pherffleithydd ein fydd ni; yr hwn, yn lle y llawenydd a osodwyd iddo, a ddioddefodd y groes, gan ddiystyru gwaradwydd, ac a eisteddodd ar ddeheu law gorodd-faingc Duw.

3 Ystyriwch am hynny yr hwn a ddioddefodd gyfryw ddywedyd yn eierbyn gan bechaduriaid; fel na ffinoch, ac nad ymollyngoch yn eich eneidiau.

4 Ni wrthwynebasoch etto hyd at waed, gan ymdrech yn erbyn pechod.

5 A chwi a olyngasoch dros gôf y cynghor, yr hwn sydd yn dywedyd wrthych megis wrth blant, Fy mab, na ddirmyga gerydd yr Arglwydd, ac nac ymollwng pan y'ch argyhoedder ganddo.

6 Canys y neb y mae yr Arglwydd yn ei garu, y mae yn ei geryddu; ac yn fliangellu pob mab a dderbynio.

7 Os goddefwch gerydd, y mae Duw yn ymddwyn tu ag atoch megis tu ag at feibion: canys pa fab sydd, yr hwn nid yw ei dad yn ei geryddu?

8 Kithr os heb gerydd yr ydych, o'r hwn y mae pawb yn gyfrannog; yna bastardiaid ydych, ac nid meibion.

9 Heb law hynny, ni a gawsom dadau ein enawd i'n ceryddu, ac a'u parchasom hwy: onid mwy o lawer y byddwn ddarostyngedig i Dad yr ysprydoedd, a byw?

10 Canys hwynt-hwy yn wir dros ychydig ddyddiau a'n ceryddent fel y gweient hwy yn ôd; eithr hwn er lleiad i ni, fel y byddem gyfrannogion o'i sancteiddrwydd ef.

11 Kithr ni welir un cerydd dros yr amser presennol yn hyfryd, eithr yn anhyfryd: ond gwedi hynny y mae yn rhoi heddychol i'r trwy cyflawnder i'r rhai sydd wedi eu eynnesfio âg ef.

12 O herwydd pahan cyfodwch i fynu y dwylaw a laasant, a'r gliniau a ymollyngasant.

13 A gwnewch lwybrau uniawn i'ch traed; fel na throer y cloff allan o'r ffordd, ond yr iachâr efe yn hytraech.

14 Dilynwch heddwch a phawb, a sancteiddrwydd, heb yr hwn ni chaiff neb weled yr Arglwydd:

15 Gan edrych yn ddyfal na bo neb yn pallu oddi wrth ras Duw; rhag bod un gwreiddyn chwerwedd yn tyfu i fynu, ac yn peri blinder, a thrwy hwnnw llygru llawer;

16 Na bo un putteinwr, neu halogedig, megis Esau, yr hwn am un saig o fwyd a werthodd ei enedigaeth-fraint.

17 Canys chwi a wyddoch ddarod wedi hynny hefyd ei wrthod ef, pan oedd efe yn ewyllsio etifeddu y fendith: oblegid ni chafodd efe le i eddfeirwch, er iddo trwy ddagrau ei thae-gaisio hi.

18 Canys ni ddaethoch chwi at y mynydd teimladwy sydd yn llosgi gan dân, a chwmmwl, a thywyllwch, a thymmestl,

19 A sain udgorn, a llef geiriaw; yr hon pwy bynnag a'i clywaant, a ddeisyasant na chwaneid yr ymadrodd wrthynt.

20 (Oblegid ni allent hwy oddef yr hyn a orchymynasid; Ac os bywstfil a gyffyrddal a'r mynydd, efe a labyddir, neu a wenir a phicell.

21 Ac mor ofnadwy ydych y golwg, ag y dywedodd Moes, Yr ydwyf yn ofni ac yn crynu)

22 Kithr chwi a daethoch i fynydd Ston, ac i ddinas y Duw byw, y Jerusalem nefol, ac at fykklwn o angelion,

23 I gymmanfa a chynulleidfia y rhai cyntaf-anedig, y rhai a ysgrifenyd yn y nefoedd, ac at Dduw, Barnwr pawb, ac at ysprydoedd y cyflawn y rhai a berffleithwyd,

24 Ac at Iesu, Cyfryngwr y testament newydd, a gwaeid taenelliaid, yr hwn sydd yn dywedyd pethau gwel nâ'r eiddo Abel.

25 Edrychwch na wrthodoch yr hwn sydd yn llefaru. Oblegid oni ddiangodd y rhai a wrthodasant yr hwn oedd yn llefaru yr y dddear, mwy o lawer nis diangwn ni, y rhai ydym yn troi ymaith oddi wrth yr hwn sydd yn llefaru o'r nef:

26 Llef yr hwn y pryd hwnnw a ysgydodd y dddear: yr hwn awr a addawodd, gan ddywedyd, Kithr unwaith yr wyf yn cynhyrfu nid yn unig y dddear, ond y nef hefyd.

27 A'r Kithr unwaith hynny, sydd yn hysbysu symmudiad y pethau a ysgydwir, megis pethau wedi eu gwneuthur, fel yr arhoso y pethau nid ysgydwir.

28 O herwydd pahan, gan ein bod ni yn derbyn teyrnas ddisigl, bydded gennym ras, trwy yr hwn y gwasanaethom Dduw wrth ei fodd, gyd â gwylder a pharchedig ofn.

29 Oblegid ein Duw ni sydd dân ysol.

PENNOD XIII.

1 Amryw gynghorion; megis i garu ein gilydd: 4 i fynu yn onest: 5 i ochelod cybydd-dra: 7 i berchi pregethuyr Duw: 9 i o' hel athrawon ddeithr: 10 i gyfaddaf Crist: 16 i roi etusen: 17 i ufuddhâu i swyddogion: 18 i weddio dros yr apostol. 20 Y diuedd.

PARHARD brawdgarwch.

2 Nac anghofiwch lettygarwch: canys wrth hynny y llettyodd rhai angelion yn ddiarwybod.

3 Cofiwch y rhai sydd yn rhwym, fel pettech yn rhwym gyd â hwynt; y rhai cyastuddiol, megis yn bod eich hunain hefyd yn y corph.

4 Anrhydeddus yw prifodas ym mhawb, a'r gwely dihalogedig: eithr putteinwyr a godin-ebwyr a farna Duw.

5 Bydded eich ymarweddiad yn ddiariangar; gan fod yn foddlaun i'r hyn sydd genych. Canys efe a ddywedodd, Ni'ch roddaf di i fynu, ac ni'ch llywradawaf chwaith.

6 Fel y gallom ddywedyd yn hŷf, Yr Arglwydd sydd gymmorth i mi, ac nid ofnaf beth a wnel dyn i mi.

7 Meddyliwch am eich blaenorïaid, y rhai a draethasant i chwi air Duw: fydd y rhai dilynwch, gan ystyried diwedd eu hymarweddiad hwynt.

8 Iesu Grist, ddcoe a heddyw yr un, ac yn dragywydd.

9 Na'ch arweinier oddi amgylch âg athrawiaethau amryw a ddeithr: canys da yw bod y galon wedi ei chryfhâu â gras, nid â bwydydd, yn y rhai ni chafodd y sawl a roddasant ynddynt, fudd.

10 Y mae gennym ni allor, o'r hon nid oes awdurdod i'r rhai sydd yn gwasanaethu y tabernacl i fwytta.

11 Canys cyrph yr anifelliaid hynny, y rhai y dygir eu gwaeid gan yr arch-offeiriad i'r cysegr dros bechod, a losgir y tu allan i'r gwerysll.

12 O herwydd pahan Iesu hefyd, fel y sancteiddial y bobl trwy ei waed ei hun, a ddi-oddefodd y tu allan i'r porth.

13 Am hynny awn atto ef o'r tu allan i'r gwerysll, gan ddwyn ei waradwydd ef.

14 Canys nid oes i ni yma ddinas barháus, eithr un i ddyfod yr ym ni yn ei diagwyl.

15 Trwyddo ef gan hynny offrymwn aberth moliant yn wastadol i Dduw, yr hyn yw ffirwyth ein gwefusau, yn cyffesu i'w enw ef.

16 Ond gwneuthur daloni, a chyfrannu, nac anghofiwch: canys a chyfryw ebyrth y rhyngir bodd Duw.

17 Ufuddhewch i'ch blaenoriaid, ac ymddarostyngwch: oblegid y maent hwy gan gwylio dros eich eneidiau chwi, megis rhaf a fydd rhaid iddynt roddi cyfrif: fel y gallont wneuthur hynny yn llawen, ac nid yn drist: canys difudd i chwi yw hynny.

18 Gweddifwch drosoam ni: canys yr ydym yn credu fod gennyfny gydwybod dda, gan ewyllysio byw yn onest ym mhob peth.

19 Ond yr ydwyf yn helaethach yn dymuno gwneuthur o honoch hyn, i gael fy rhoddi i chwi drachefn yn gynt.

20 A Duw yr heddwech, yr hwn a ddog drachefn oddi wrth y meirw ein Harglwydd Iesu, Bugail mawr y defaid, trwy waed y cyfammod tragwyddol,

21 A'ch perffethio ym mhob gweithred dda, i wneuthur ei ewyllys ef; gan weithio yn och yr hyn sydd gymmeradwy yn ei olwg ef, trwy Iesu Grist: i'r hwn y byddo y gogoniant yn oes oesoedd. Amen.

22 Ac yr ydwyf yn attolwg i chwi, frodyr, goddefwch ar yr cynghor: oblegid ar fyr eiriau yr ysgrifenis attoch.

23 Gwybyddwch ollwng ein brawd Timothéus yn rhydd; gyd a'r hwn, os daw efe ar fyrder, yr ymwelaf a chwi.

24 Anherchwch eich holl flaenoriaid, a'r holl saint. Y mae y rhai o'r Ital yn eich annerch.

25 Gras fyddo gyd a chwi oll. Amen.

¶ At yr Hebreaid yr ysgrifenyddwyd o'r Ital, gyd a Timothéus.

EPISTOL CYFFREDINOL IAGO YR APOSTOL.

PENNOD I.

2 Cyngor i lawenyachu mewn blinder: Si ofyn doethineb gan Dduw: 13 na furler y bai arno ef o ran ein gwendid na'n pechodau ni: 22 i wrando ac i ffyfrto ar air Duw; ac i wneuthur ar ei ol: 26 os amgen, se all rhai ymddangos yn grefyddol oddi allan, ond ni allant fod felly mewn gwirionedd.

IAGO, gwasanaethur Duw a'r Arglwydd Iesu Grist, at y deuddeg llwyth sydd ar waagar, annerch.

2 Cyfrifwch yn bob llawenydd, fy mrodyr, pan syrthioch mewn amryw brofedigaethau;

3 Gan wybod, fod profiad eich ffydd chwi yn gweithredu amynedd.

4 Ond caffed amynedd ei pherffaieth waith; fel y byddoch berffaith a chyfan, heb ddiffygio mewn dim.

5 O bydd ar neb o honoch eisieu doethineb, gofyned gan Dduw, yr hwn sydd yn rhoi yn haelionus i bawb, ac heb ddannod; a hi a roddir iddo ef.

6 Eithr gofyned mewn ffydd, heb ammeu dim: canys yr hwn sydd yn ammeu, sydd gyffelyb i don y môr, a chwelir ac a deflir gan y gwynt.

7 Canys na feddylied y dyn hwnnw y derbyn efe ddim gan yr Arglwydd.

8 Gwr dau-ddyblyg ei feddwl sydd anwastad yn ei holl ffydd.

9 Y brawd o radd isel llawenyched yn ei oruchafiaeth:

10 A'r cyfoethog, yn ei ddarostyngiad: canys megis blodeuyn y glaswelltyn y diflanna efe.

11 Canys cyfododd yr haul gyd a gwres, a gwywodd y glas-welltyn, a'i fodeuyn a gwmpodd, a thegwch ei brýd ef a gollodd: felly hefyd y diflanna cyfoethog yn ei ffydd.

12 Gwyn ei fyd y gwr sydd yn goddef profedigaeth: canys pan fyddo profedig, efe a dderbyn goron y bywyd, yr hon a addawodd yr Arglwydd i'r rhai a'i carant ef.

13 Na ddyweded neb pan demtief ef. Gan Dduw y'm temtir. Canys Duw nis gellir ei demtio a drygau, ac nid yw efe yn temtio neb. 14 Canys yna y temtir pob un, pan y tyner ef, ac y llithier, gan ei chwant ei hun.

15 Yna chwant, wedi ymddwyn, a esgor ar beehod: pechod hefyd, pan orphener, a esgor ar farwolaeth.

16 Fy mrodyr anwyl, na chyfeiliorrwch.

17 Pob rhoddiad daiouus, a phob rhodd berffaith, oddi uchod y mae, yn disgyn oddi wrth Dad y goleuni, gyd a'r hwn nid oes gyfnewid, na chysgod truedigaeth.

18 O'i wir ewyllys yr ynnillodd efe nynl trwy air y gwirionedd, fel y byddem ryw flaen-ffirwyth o'i greaduriaid ef.

19 O achos hyn, fy mrodyr anwyl, bydded pob dyn esgud i wrando, ddog i lefaru, ddog i ddogofaint.

20 Canys digofaint gwr nid yw yn cyflawni ddaawnder Duw.

21 O herwydd paham rhoddwch heibio bob budreddi, a helaethrwydd malais; a thrwy addfwynder derbyniwch yr impiedig air, yr hwn a ddichon gadw eich eneidiau.

22 A byddwch wneuthurwyr y gair, ac nid gwrandawr yn unig, gan eich twyllo eich hunain.

23 Oblegid os yw neb yn wrandawr y gair, ac heb fod yn wneuthurwr, y mae hwn yn debyg i wr yn edrych ei wynebpryd naturiol mewn drych:

24 Canys efe a'i hedrychodd ei hun, ac a aeth ymaith, ac yn y man efe a anghofiodd pa fath ydoedd.

25 Eithr yr hwn a edrych ar berffaith gyfrailth rhyddid, ac a barhao ynddi, hwn, lieb fod yn wrandawr anghofus, ond gwneuthurwr y weithred, efe a fydd dedwydd yn ei weithred.

26 Os yw neb yn eich mysg yn cymmeryd arno fod yn grefyddol, heb atal ei dafod, ond twyllo ei galon ei hun, ofer yw crefydd hwn.

27 Crefydd bur, a dihalogedig ger bron Duw a'r Tad, yw hyn; Ymwelaf a'r amddifad a'r gwragedd gweddwon yn eu hadfyd, a'i gadw ei hun yn ddfirycheulid oddi wrth y byd.

PENNOD II.

1 Nad gweiddol i Cristianogion ddystyrus eu brodyr tlodion: 13 ond bod yn gariadus, ac yn drugarogion. 14 Na ddytied ymfroffio o ffydd lle ni byddo gweithredoedd da: 17 naa yw y ffydd honno ond ffydd farw, 19 a ffydd y cythraulaid; 21 ac nid ffydd Abraham, 25 a Rahab.

FY mrodyr, na fydded gennyfny ffydd ein Harglwydd ni Iesu Grist, sef Arglwydd y gogoniant, gyd i derbyn wyneb.

2 Oblegid os daw i mewn i'ch cyrn

ehwi wr â modrwy aur, mewn dillad gwychion, a dyfod hefyd un tlawd mewn dillad gwael;

3 Ac edrych o honoch ar yr hwn sydd yn gwago y dillad gwychion, a dywedyd wrtho, Ristedd di yma mewn lle da; a dywedyd wrth y tlawd, Saf di yna, neu eistedd yma is law fy ystod-droed i:

4 Onid ydych chiwi dueddol ynoch eich hunain? ac onid aethoch yn farnwyr meddyliau drwg?

5 Gwrandewch, fy mrodyr anwyl; Oni ddewisodd Duw ddodion y byd hwn yn gyfoethogion mewn fydd, ac yn etifeddion y deyrnas yr hon a addawodd efo i'r rhai sydd yn ei garu ef?

6 Eithr ehwithau a ammharchasoch y tlawd. Onid yw y cyfoethogion yn eich gorthrymmu chiwi, ac yn eich tynnu ger bron brawdleoedd?

7 Onid ydynt hwy yn cablu yr enw rhagorol, yr hwn a elwir arnoch chiwi?

8 Os cyflawni yr ydych y gyfraith frenhinol yn ol yr ysgrythyr, Câr dy gymmydog fel ti dy hun; da yr ydych yn gwneuthur:

9 Eithr os derbyn wyneb yr ydych, yr ydych yn gwneuthur pechod, ac yn cael eich argyhoeddi gan y gyfraith megis troseddwr.

10 Canys pwy bynnag a gadwo y gyfraith i gyd oîl, ac a ballo mewn un *pwngc*, y mae efo yn euog o'r cwbl.

11 Canys y neb a ddywedodd, Na odineba; a ddywedodd hefyd, Na ladd. Ac os ti ni odinebi, etto a leddi, yr wyt ti yn trosedd y gyfraith.

12 Felly dywedwch, ac felly gwnewch, megis rhai a fermir wrth gyfraith rhyddid.

13 Canys barn ddirugaredd fydd i'r hwn ni wnaeth drugaredd; ac y mae trugaredd yn gorfoleddu yn erbyn barn.

14 Pa fudd yw, fy mrodyr, o dywed neb fod ganddo fydd, ac heb fod ganddo weithredoedd? a ddichon fydd ei gadw ef?

15 Eithr os bydd brawd neu chwaer yn noeth, ac mewn eisieu beunyddiol ymborth; 16 A dywedyd o un o honoch wrthynt, Ewch mewn heddwch, ymdwynnwech, ac ymddigonwch; etto heb roddi iddynt anghenrheidiau y corph; pa les fydd?

17 Felly fydd hefyd, oni bydd ganddi weithredoedd, marw ydyw, a hi yn unig.

18 Eithr rhyw un a ddywed, Tych fydd sydd gennyf, minnau gweithredoedd sydd gennyf; dangos i mi dy fydd di heb dy weithredoedd, a minnau wrth fy ngweithredoedd i a ddangosaf i ti fy fydd innau.

19 Credu yr wyt ti mai un Duw sydd; da yr wyt ti yn gwneuthur. Y mae y cythreuliaid hefyd yn credu, ac yn crynu.

20 Eithr a fynni di wybod. O ddyw ofer, am fydd heb weithredoedd, mai marw yw?

21 Abraham ein tad ni, onid o weithredoedd y cyflawnhawyd ef, pan offrymmodd efo Isaac ei fab ar yr allor?

22 Ti a welli fod fydd yn cyd-weithio â'i weithredoedd ef, a thrwy weithredoedd fod fydd wedi ei pherffithio.

23 A chyflawnwyd yr ysgrythyr yr hon sydd yn dywedyd, Credodd Abraham i Dduw, a chyflirwyd iddo yn gyflawnder: a Chyfalli Duw y galwyd ef.

24 Chiwi a welwch gan hynny mai o weithredoedd y cyflawnhéir dyn, ac nid o fydd yn unig.

25 Yr un ffund hefyd, Rahab y buttain, onid o weithredoedd y cyflawnhawyd hi, pan dderbyniodd hi y ceunhadau, a'u danfon ymalth ffurdd arall?

26 Canys megis y mae y corph heb yr yspwyd

yn farw, felly hefyd fydd heb weithredoedd, marw yw.

PENNOD III.

1 *Na ddylem ni fod yn brysur i feio ar erall; 5 ond yn hytrach ffurwyno y tafod; yr hwn, er nad ydyw ond aelod bychan, etto y mae efo yn achos llawer o ddaioni, ac o ddrygioni. 13 Y rhai sydd wir-synhwyrol, y maent yn fwyon, yn heddychlawn, heb genfigennau, ac heb ymryson.*

NA fyddwch feistriaid lawer, fy mrodyr; gan wybod y derbyniwn ni farnedigweth fwy.

2 Canys mewn llawer o bethau yr ydym ni bawb yn liithro. Od oes neb heb lithro ar air, gwr perffait yw hwnnw, yn gallu ffurwyno yr holl gorph hefyd.

3 Wele, yr ydym ni yn rhoddi ffurwynas ym mhennau y meirch, i w gwneuthur yn ufudd i ni: ac yr ydym yn troi eu holl gorph hwy oddi amgylch.

4 Wele, y llongau hefyd, er eu maint, ac er eu gyrru gan wyntoedd creulawn, a droir oddi amgylch â llyw bychan, lle y mynno y llywydd.

5 Felly hefyd y tafod, aelod bychan yw, ac yn ffrostio pethau mawrion. Wele, faint o ddefnydd y mae ychydig dân yn ei ennyn!

6 A'r tafod tân ydyw, byd o anghyflawnder. Felly y mae y tafod wedi ei osod ym mhifft eim haelodau ni, fel y mae yn halogi yr holl gorph, ac yn gosod troelli naturiaeth yn ffiam; ac wedi ei wneuthur yn ffiam gan uffern.

7 Canys holl natur gwylt-fflod, ac adar, ac ymlusgiaid, a'r pethau yn y môr, a ddofir ac a ddofir gan natur ddynol:

8 Eithr y tafod ni ddiehon un dyn ei ddofi; drwg anlywodraethus ydyw, yn llawn gwenwyn marwol.

9 Ag ef yr ydym yn bendithio Duw a'r Tad; ag ef hefyd yr ydym yn mellidithio dynion, a wnaethpwyd ar lun Duw.

10 O'r un genau y mae yn dyfod allan fendith a mellidith. Fy mrodyr, ni ddylai y pethau hyn fod felly.

11 A ydyw ffynnon o'r un llygad yn rhoi dŵf melus a chwerw?

12 A ddichon y pren ffigs, fy mrodyr, ddwyn oîlfaid? neu winwydden, ffigs? felly ni ddichon un ffynnon roddi dŵr hallt a chroyw.

13 Pwy sydd wr doeth, a deallus yn eich plith? dangosd, trwy ymarweddiad da, ei weithredoedd mewn mwynedd-dra doeth-ineb.

14 Eithr od oes gennych genfigen ehwerw ac ymryson yn eich calon, na fyddwch ffrostwyr a chelwyddog yn erbyn y gwirionedd.

15 Nid yw y doethineb hwn yn diagyn oddi uchod; ond dæarol, anianol, cythreullig yw.

16 Canys lle mae cenfigen ac ymryson, yno y mae terfysg, a phob gweithred ddrwg.

17 Eithr y ddoethineb sydd oddi uchod, yn gyntaf pur ydyw, wedi hynny heddychlawn, boneddigaidd, hawdd ei thrin, llawn trugaredd a ffurwythau da, diduedd, a diragrith.

18 A ffurwyth cyflawnder a hefur mewn heddwch i'r rhai sydd yn gwneuthur heddwch.

PENNOD IV.

1 *Rhaid i ni ymryson yn erbyn trachswent, 4 ac anghymmedrolder, 5 a balchder, 11 ac enllib, a barnu ar erall; 13 ac na roddion ormod hyder ar lwyddiant byddi, nac ar einioes dyn, ond rhoi y cred ar Dduw.*

OBA le y mae rhyfeloedd ac ymladdau yn eich plith chiwi? onid oddi wrth hyn, sef eich melys-ehwantau y rhai sydd yn rhyffia yn eich aelodau?

2 Chwennychu yr ydych, ac nid ydych yn cael: cenfigennu yr ydych ac eiddgeddu, ac nid ydych yn gallu cyrhaeddyd: ymladd a rhyfela yr ydych, ond nid ydych yn cael, am nad ydych yn gofyn.

3 Gofyn yr ydych, ac nid ydych yn derbyn, o herwydd eich bod yn gofyn ar gam, fel y galloch eu treulio ar eich melys-chwantau.

4 Chwi odinebwyr, a godineb-wragedd, oni wyddoch chwi fod cyfeillach y byd yn eynaeth i Dduw? pwy bynnag gan hynny a ewyllysio fod yn gyfaill i'r byd, y mae yn ebyn i Dduw.

5 A ydych chwi yn tybied fod yr ysgrhythyr yn dywedyd yn ofer, At genfigen y mae chwaint yr yspryd a gartrefa ynom ni?

6 Eithr rhoddi gras mwy y mae: o herwydd paham y mae yn dywedyd, Y mae Duw yn gwrthwynebu y beillion, ond yn rhoddi gras i'r rhai gostyngedig.

7 Ymddarostyngwch gan hynny i Dduw. Gwmlawrwech ddiadol, ac efe a ffy oddi wrthych.

8 Nesêwch at Dduw, ac efe a nesâ atoch chwi. Glanhêwch eich dwylaw, chwi bechaduriaid; a phurwch eich calonau, chwi a'r meddwl dauddyblyg.

9 Ymofidiwch, a galerwch, ac wylwch: trôer eich chwerthin chwi yn alar, a'ch llawenydd yn dristwch.

10 Ymddarostyngwch ger bron yr Arglwydd, ac efe a'ch dyrchafa chwi.

11 Na ddywedwch yn erbyn eich gilydd, frodyr. Y neb sydd yn dywedyd yn erbyn ei frawd, ac yn barnu ei frawd, y mae efe yn dywedyd yn erbyn y gyfraith, ac yn barnu y gyfraith: ac od wyt ti yn barnu y gyfraith, nid wyt ti wneuthurwr y gyfraith, eithr barnwr.

12 Un gosodwr cyfraith sydd, yr hwn a ddichon gadw a cholli. Pwy wyt ti yr hwn wyt yn barnu arall?

13 Iddo yn awr, y rhai ydych yn dywedyd, Heddyw neu y fory ni a awn i gyfryw ddinas, ac a arhoswn ni ffwyddyn, ac a farchnatâwn, ac a ynnillwn?

14 Y rhai ni wyddoch beth a fydd y fory. Canys beth ydyw eich einioes chwi? Canys tarth ydyw, yr hwn sydd dros ychydig yn ymddangos, ac wedi hynny yn diflannu.

15 Lle y dylech ddywedyd, Os yr Arglwydd a'i myn, ac os byddwn byw, ni a wnawn hyn, neu hynny.

16 Eithr yn awr gorfoleddu yr ydych yn eich ymfrost. Pob cyfryw orfoledd, drwg ydyw.

17 Am hynny i'r neb a fedr wneuthur daioni, ac nid yw yn ei wneuthur, pechod ydyw iddo.

PENNOD V.

1 Rhaid i wfr cyfoethogion dryglonys ofni di-aledd Duw. 7 Ni a dylem fod yn ddi-oddefgar mewn adfyr, yn ol esampyl y prophwyd, a Job; 12 a gochelud tyngu; 13 a gweiddio mewn awfod, a chanu mewn hawdd-ffyd; 16 a chyffiddef ein beiau i'n gilydd, a gweiddio dros ein gilydd; 19 a dilyn i'r iauw y bratod a fyddo yn myned ar gyfeiliorn.

IDDY yn awr, chwi gyfoethogion, wylwch ac udwch am eich trueni sydd yn dyfod arnoch.

2 Eich cyfoeth a bydrodd, a'ch gwiagoedd a fwyttâwyd gan bryfed.

3 Eich aur a'ch arian a rydodd; a'u rhwd hwynt a fydd yn dystiolaeth yn eich erbyn chwi, ac a fwytty eich enawd chwi fel tân. Chwi a gasglasoch drysor yn y dyddiau diweddar.

4 Wele, y mae cyffog y gweithwyr, a fedasant eich meusydd chwi, yr hwn a gan-attaliwyd gennyh, yn llefa'u: a llefa'u yr rhai a fedasant a ddaeth i mewn i glustiau Arglwydd y lluoedd.

5 Moethus fuoch ar y ddaear, a thrythyll; meithrin eich calonau a wnaethoch, megis mewn dydd lladdedigaeith.

6 Condemniosoch a lladdasoch y cyfiawn; ac yntau heb sefyll i'ch erbyn.

7 Byddwch gan hynny yn ymarhous, frodyr, hyd ddyfodiad yr Arglwydd. Wele, y mae y llafurwr yn disgwyl am werthfawr ffurth y ddaear, yn dda ei amynedd am dano, nes iddo dderbyn y gwlaw cynnar a diweddar.

8 Byddwch chwithau hefyd dda eich amynedd; cadarnhêwch eich calonau: oblegid dyfodiad yr Arglwydd a nesâodd.

9 Na rwgnechweli yn erbyn eich gilydd, frodyr, fel na'ch condemnier: wele, y mae y Barnwr yn sefyll wrth y drws.

10 Cymmerwch, fy mrodyr, y prophwyd, y rhai a lefarasant yn enw yr Arglwydd, yn siampol o ddioddef blinder, ac o hir-ymaros.

11 Wele, gwleddyd yr ydym yn gadael y rhai sydd ddiotdefus. Chwi a glywsoch am amynedd Job, ac a welsoch ddiweddyd yr Arglwydd: oblegid tosturiol iawn yw yr Arglwydd, a thrugarog.

12 Eithr o flaen pob peth, fy mrodyr, na thyngwch, nac i'r nef, nac i'r ddaear, nac un llw arall: eithr bydded eich i'w chwi yn Ie, a'ch nag e yn nag e; fel na syrthioch i farnedigaeith.

13 A oes neb yn eich plith mewn adfyr? gweddled. A oes neb yn esnwyth arno? caned Psalmau.

14 A oes neb yn eich plith yn glaf? galwed atto henuriaid yr eglwys; a gweddiant hwy drosto, gan ei enneinio ef âg olew yn enw yr Arglwydd.

15 A gweddi y ffydd a iachâ y claf, a'r Arglwydd a'i cyfyd ef i fynu; ac os bydd wedi gwneuthur pechodau, hwy a faddueur iddo.

16 Cyffeswch eich camweddau bawb i'ch gilydd, a gweddffwch dros eich gilydd, fel y'ch iachâer. Llawa'r ddichon taer weddi y cyfiawn.

17 Elias oedd ddyn yn rhaid iddo ddiotdef fel ninnau, ac mewn gweddi efe a weddiodd na byddai claw: ac ni bu gwlaw ar y ddaear dair blynedd a hwy mis.

18 Ac efe a weddiodd drachefn; a'r nef a roddes wlaw, a'r ddaear a ddug ei ffurth.

19 Fy mrodyr, od aeth neb o honoch ar gyfeiliorn oddi wrth y gwirionedd, a throï o ryw un ef;

20 Gwybydded, y bydd i'r hwn a drodd bechadur oddi wrth gyfeiliorni ei ffordd, gadw enaid rhag angau, a chuddio llaww o bechodau.

EPISTOL CYNTAF CYFFREDINOL PETR

YR APOSTOL.

PENNOD I.

1 *Y mae efi yn bendithio Duw am ei amryuod rad ysprydol: 12 gan ddangos nad ydyw yr iachawdwriaeth yng Nghrist beth newydd, eithr peth a brophwydydd am dano er ys talm. 13 Cynghor i fyw yn dduwiol, gan eu bod hwy wodi eu geni o newydd trwy air Duw.*

PETR, apostol Iesu Grist, at y ddeithriaid sydd ar wasgar ar hyd Pontus, Galatia, Cappadocia, Asia, a Bithynia,

3 Etholedigion yn ol rhag-wybodaeth Duw Dad, trwy sancteiddiad yr Yspryd, i ufuddod a thaeuelliad gwaed Iesu Grist. Gras i chwi a heiddwch a smlhaer.

3 Bendigedig fyddo Duw a Thad ein Hargwydd Iesu Grist, yr hwn yn ol ei fawr drugaredd a'n hadgenhedlodd ni i obaith bywiol, trwy adgyfodiad Iesu Grist oddi wrth y meirw.

4 I etifeddiath anllygredig, a dihalogedig, a diddifiadeg, ac y'ngnadw yn y nefoedd i chwi,

5 Y rhai trwy allu Duw ydych gadwedig trwy fydd i iachawdwriaeth, parod i'w datguddio yn yr amser diweddaf.

6 Yn yr hyn yr ydych yn mawr-lawenhâu, er eich bod ychydig yr awrhon (os rhaid yw) mewn tristwch, trwy amryw brofedigaethau:

7 Fel y caffer profiad eich ffydd chwi, yr hwn sydd werthfawrusach na'r aur colladwy, cyd profer ef trwy dan, er mawl, ac anrhydedd, a gogoniant, yn ymddangosiad Iesu Grist:

8 Yr hwn, er nas gwelsoch, yr ydych yn ei garu; yn yr hwn, heb fod yr awrhon yn ei weled, ond yn credu, yr ydych yn mawr-lawenhâu & llawenydd annhraethadwy a gogoneddus:

9 Gan dderbyn diwedd eich ffydd, sef iachawdwriaeth eich eneidiau.

10 Am yr hon iachawdwriaeth yr ymofynnodd, ac y manwl-chwillodd y prophwydi, y rhai a brophwydasant am y gras a ddeuai i chwi:

11 Gan chwilio pa bryd, neu pa ryw amser, yr oedd Yspryd Crist, yr hwn oedd ynddynt, yn ei hysbysu, pan oedd efe yn rhag-dystiolaethu d'ioddefaint Crist, a'r gogoniant ar ol hynny.

12 I'r rhai y datguddiwyd, nad iddynt hwy eu hunain, ond i ni, yr oeddynt yn gweini yn y pethau a fynegwyd yn awr i chwi, gan y rhai a efengylasant i chwi trwy yr Yspryd Glân, yr hwn a ddanfonwyd o'r nef; ar yr hyn bethau y mae yr angelion yn chwennyachu edrych.

13 O herwydd paham, gan wregysu lwynau eich meddwl, a bod yn sobr, gobelthiwch yn berffaith am y gras a ddygir i chwi yn natguddiad Iesu Grist:

14 Fel plant ufudd-dod, heb gyd-ymagweddu & r' trachwantau o'r blaen yn eich anwybodaeth:

15 Eithr megis y mae y neb a'ch galwodd chwi yn sanctaidd, byddwch chwithau hefyd sanctaidd ym mhob ymarweddiad:

16 Oblegid y mae yn ysgrifenedig, Byddwch sanctaidd; canys sanctaidd ydwyf fi.

17 Ac os ydych yn galw ar y Tad, yr hwn sydd heb dderbyn wyneb yn barnu yn ol gweithred pob un, ymddygwch mewn ofn dros anser eich ymdeithiad:

18 Gan wybod nad a phethau llygredig, megis arian neu aur, y'ch prynwyd oddi

wrth eich ofer ymarweddiad, yr hwn a gawsoch trwy draddodiad y tadau;

19 Eithr a gwerthfawr waed Crist, megis oen difeius a difrycheuldyd:

20 Yr hwn yn wir a rag-prdeiniwyd cyn sylfaenu y byd, eithr a elgurwyd yn yr amseroedd diweddaf er eich imwyn chwi;

21 Y rhai ydych trwyddo ef yn credu yn Nuw, yr hwn a'i cyfododd ef oddi wrth y meirw, ac a roddodd iddo ef ogoniant, fel y byddai eich ffydd chwi a'ch gobaith yn Nuw.

22 Gwedi puro eich eneidiau, gan ufuddhâu i'r gwirionedd trwy yr Yspryd, i frawdgarwch diragrith: cerwch eich gilydd o galon bur yn helaeth:

23 Wedi eich ail-epi, nid o had llygredig, eithr anllygredig, trwy air Duw, yr hwn sydd yn byw ac yn parhâu yn dragywydd.

24 Canys pob enawd fel glas-welltyn yw, a holl ogoniant dyn fel blodeuyn y glas-welltyn. Gwywodd y glas-welltyn, a'i fodeuyn a syrthiodd:

25 Eithr gair yr Arglwydd sydd yn aros yn dragywydd. A hwn yw y gair a bregethwyd i chwi.

PENNOD II.

1 *Y mae efi yn eu cynghori na wneidont ddim yn erbyn cariad: 4 ac yn dangos mai Crist ydyw y sylfaen yr adelladwyd hwynt arno: 11 ac yn dymuno arnynt ymgado rhag chwarentau enawdol; 13 a bod yn ufudd i swyddogion. 18 Ac y mae yn dyegu i wleision ufuddhâu i'w meistrïad, 20 a bod yn ddiodeffrar, wrth esampï Crist, er eu bod yn cael cam.*

WEDI rhoi heibio gan hynny bob drygioni, a phob twyll, a rhagrith, a chenfigen, a phob gogan-ar,

2 Fel rhai bychain newydd-eni, chwennywchwch diddwyll iaeth y gair, fel y cynnyddoch trwyddo ef:

3 Os profasoch fod yr Arglwydd yn dirion.

4 At yr hwn yr ydych yn dyfod, megis at faen bywiol, a wrthodwyd gan ddyuion, eithr etholedig gan Dduw, a gwerthfawr.

5 A chwithau, megis meini bywiol, ydych wedi eich adelladu yn dŷ ysprydol, yn offeiriadaeth sanctaidd, i offrymmu aberthau ysprydol, cymmeradwy gan Dduw trwy Iesu Grist.

6 O herwydd paham y cynhwysair yn yr ysgrythyr, Wele, yr wyf yn gosod yn Ston ben-congl-faen, etholedig, a gwerthfawr: a'r hwn a gred ynddo, nis gwaradwyddir.

7 I chwi gan hynny, y rhai ydych yn credu, y mae yn urddas: eithr i'r anuffiddion, y maen a wrthododd yr adelladwyr, hwnnw a wnaed yn ben y gongl,

8 Ac yn faen tramgwydd, ac yn graig rhwystr, i'r rhai sydd yn tramgwyddo wrth y gair, gan fod yn anuffudd; i'r hwn beth yr ordeiniwyd hwynt hefyd.

9 Eithr chwychwi ydych rywogaeth etholedig, brenhinol offeiriadaeth, cenedl sanctaidd, pobl brtodol i Dduw; fel y mynegoch rinweddau yr hwn a'ch galwodd allan o dywyllech i'w ryfeddol oleuni ef:

10 Y rhai gynt nid oeddych bobl, ond yn awr ydych bobl i Dduw: y rhai ni chawech drugaredd, ond yr awrhon a gawsoch drugaredd.

11 Anwyld, yr wyf yn attolwg i chwi, megis ddeithriaid a pheterinïon, ymgedwch

oddi wrth chwantau enawdol, y rhai sydd yn rhyfela yn erbyn yr enaid;

15 Gan fod a'ch ymarweddiad yn onest yn mysg y Cenhedloedd: fel, lle maent yn eich goganu megis drwgweithredwyr, y gallont, o herwydd eich gweithredoedd da a welant, ogonneddu Duw yn nydd yr ymweliad.

13 Ymddarostyngwch oblegid hyn i bob dynol ordinhad, o herwydd yr Arglwydd: pa un bynnag al i'r brenhin, megis goruchaf;

14 Ai i'r llywlawdwy, megis trwyddo ef wedi eu danfon, er dŷal ar y drwgweithredwyr, a mawl i'r gweithredwyr da.

15 Canys felly y mas ewyllys Duw, fod i chwí trwy wneuthur daioni oestegu anwybodaeth dynion folion:

16 Megis yn rhyddion, ac nid á rhyddid gennych megis cochl malais, eithr fel gwasanaethwyr Duw.

17 Perchwch bawb. Cerwch y brawdoliaeth. Ofniwch Dduw. Anrhydeddwch y brenhin.

18 Y gwelion, byddoch ddarostyngedig gyd á phob ofn i'ch meistrïad; nid yn unig i'r rhai da a chyweithas, eithr i'r rhai anghyweithas hefyd.

19 Canys hyn sydd rasol, os yw neb o herwydd cydwybod i Dduw yn dwyn tristwch, gan ddioddef ar gam.

20 Oblegid pa giod yw, os, pan bechoch, a chael eich cernodio, y byddwch dda eich amynned? eithr os, a chwí yn gwneuthur yn dda, ac yn dioddef, y byddwch dda eich amynned; hyn sydd rasol ger bron Duw.

21 Canys i hyn y'ch galwyd hefyd: oblegid Crist yntau a ddiodeffodd droesech ni, gan adael i ni esamp, fel y canlynech ei ol ef:

22 Yr hwn ni wnaeth bechod, ac ni chael twyll yn ei enau:

23 Yr hwn, pan ddifenwyd, ni ddifenwodd drachefn; pan ddiodeffodd, ni fygythiodd; eithr rhoddodd ar y nef sydd yn barnu yn gyfiawn:

24 Yr hwn ei hun a ddug ein pechodau ni yn ei gorph ar y pren; fel, gwedi ein marw i bechodau, y byddem byw i gyfiawnder: trwy gleisiau yr hwn yr iachawyd chwí.

25 Canys yr oeddych megis deffid yn myned ar gyfeillorn; eithr yn awr chwí a ddychwellwyd at Fugall ac Eragob eich eneidiau.

PENNOD III.

1 *Y mas yn dyfegu i wgr a gwragodd eu dyled i'w gilydd: 8 yn annog pawb i undeb a chariad; 14 ac i ddiodeff erlid; 19 ac yn adrodd daioni Duw i'r hon fyd gynt.*

YR un ffunud, bydded y gwragedd ostyngedig i'w gwyr priod; fel, od oes rhai heb gredu i'r gair, y galler trwy ymarweddiad y gwragedd, eu hynnill hwy heb y gair,

2 Wrth edrych ar eich ymarweddiad diwair chwí ynghyd ág ofn.

3 Trwsïad y rhai bydded nid yr un oddi allan, o blethiad gwallt, ac amgylch-osodiad aur neu wisgad dillad;

4 Eithr bydded cuddiedig ddyd y galon, mewn anlygredigaeth yspryd addfwyn a llonydd, yr hwn sydd ger bron Duw yn werthfawr.

5 Canys felly gynt yr oedd y gwragedd sanctaidd hefyd, y rhai oedd yn gobethio yn Nuw, yn ymdrwio, gan fod yn ddarostyngedig i'w gwyr priod;

6 Megis yr ufuddhâodd Sara i Abraham, gan ei alw ef yn arglwydd: merched yr hon ydych chwí, tra fyddoch yn gwneuthur yn dda, ac heb ofni dim dychryn.

7 I gwyr, yr un ffunud, cyd-gyfanneddwch

á hwynt yn ol gywbonaeth, gan roddi parch i'r wraig megis i'r llestr gwannaf, fel rhai sydd gyd-etifeddion gras y bywyd; rhag rhwystro eich gweddïau.

8 Am ben hyn, byddoch oll yn unfryd, yn cyd-oddef á'ch gilydd, yn caru fel brodyr, yn drugarogion, yn fwynnaidd:

9 Nid yn talu drwg am ddrwg, neu sên am sên: eithr, y'ngwrthwyneb, yn bendithio; gan wybod mai i hyn y'ch galwyd, fel yr etifeddoch fendith.

10 Canys y neb a ewyllsio hoffi bywyd, a gweled dyddïau da, attalied ei dafoed oddi wrth ddrwg, a'i wesusau rhag adrodd twyll.

11 Gocheled y drwg, a gwnaed y da; ceisïed heddwch, a dilynied ef.

12 Canys y mas llygaid yr Arglwydd ar y rhai cyfiawn, a'i glustïau ef tu ag at eu gweddï hwynt: eithr y mas wyneb yr Arglwydd yn erbyn y rhai sydd yn gwneuthur drwg.

13 A phwy a'ch dryga chwí, os byddwch yn dilyn yr hyn sydd dda?

14 Eithr o bydd i chwí hefyd ddiodeff o herwydd cyfiawnder, dedwydd ydych: ond nac ofnwch rhag eu hofn hwynt, ac na'ch cynhyrfer;

15 Eithr sancteiddiwch yr Arglwydd Dduw yn eich calonnau: a byddoch barod bob amser i ateb i bob un a ofyno i chwí reswm am y gobaith sydd ynoch, gyd ág addfwynder ac ofn:

16 A chennych gydwybod dda; fel yn yr hyn y maent yn eich goganu megis drwgweithredwyr, y cywilyddio yrhai sydd yn beio ar eich ymarweddiad da chwí yng Nghrist.

17 Canys gwell ydyw, os ewyllys Duw á'ol myn, i chwí ddiodeff yn gwneuthur daioni, nag yn gwneuthur drygioni.

18 Oblegid Crist hefyd unwaith a ddiodeffodd dros bechodau, y Cyfiawn dros yr anghyfiawn (fel y dygal ni at Dduw) wedi ei farwolaethu yn y cnawd, eithr ei fywhaú yn yr Yspryd:

19 Trwy yr hwn yr aeth efe hefyd ac a bregethodd i'r ysprydion yng ngharchar;

20 Y rhai a fu gynt anufudd, pan unwaith yr oedd hir-amynned Duw yn aros yn nyddïau Noë, tra y darperid yr arch, yn yr hon ychydig, sef wyth enaid, a achubwyd trwy ddwfr.

21 Cyffelybiseth cyfatebol i'r hwn sydd yr awrhon yn ein hachub ninnau, sef bedydd (nid bwrw ymaith fudreddi y cnawd, eithr ymatted cydwybod dda tu ag at Dduw) trwy adgyfodiad Iesu Grist:

22 Yr hwn sydd ar ddeheulaw Duw, wedi myned i'r nef; a'r angelion, a'r awdurdodau, a'r galluoedd, wedi eu darostwng iddo.

PENNOD IV.

Y mas yn eu hannog hwy i beidio á phechu, trwy esampï Crist, a thrwy ysturiad fod diwedd pob peth yn puysio yn agos. 12 Y mas yn eu cysuro yn erbyn erlid.

A M hynny gan ddiodeff o Grist drosom ni yn y cnawd, chwíthau hefyd byddwch wedi eich arfogi á'r un meddwl: oblegid yr hwn a ddiodeffodd yn y cnawd, a beidiodd á phechod;

2 Fel na byddo mwyach fyw i chwantau dynion, ond i ewyllys Duw, dros yr amser sydd yn ol yn y cnawd.

3 Canys digon i ni yr amser a aeth heibio o'r einloes i weithredu ewyllys y Cenhedloedd, gan rodio mewn thrhythllwch, trachwantau, meddwod, cyfeddach, dŷotts, a ffaidd sillun-addoliad:

PENNOD V.

4 Yn yr hyn y maent yn ddiethr yn eich enblu *chwi*, am nad ydych yn cydreded gyd â hwynt i'r unrhwy ormod rhyseidd:

5 Y rhai a roddant gyfrif i'r hwn sydd barod i farnu y byw a'r meirw.

6 Canys er mwyn hynny yr efengylwyd i'r meirw hefyd; fel y bernid hwy yn ol dynion yn y enawd, ac y byddent fyw yn ol Duw yn yr Yspryd.

7 Eithr diwedd pob peth a nesodd: am hynny byddwch sobr, a gwyliadwrus i wedd-lau.

8 Eithr, o flaen pob peth, bydded gennych gariad helaeth tu ag at eich gilydd: canys cariad a guddia llaws o bechodau.

9 Byddwch lettygar y naill i'r llall, heb rwnnach.

10 Pob un, megis y derbyniodd rodd, cyfrenwch â'ch gilydd, fel daionus oruchwylwyr amryw ras Duw.

11 Os llefaru a wna neb, *hesared* megis geiriau Duw; ac gweini y mae neb, *gonaed* megis o'r gallu y mae Duw yn ei roddi: fel ym mhob peth y gogonedder Duw trwy Iesu Grist; i'r hwn y byddo y gogoniant a'r gallu yn oes oesoedd. Amen.

12 Anwilyd, na fydded ddiethr gennych am y profiad tanlyd sydd ynnoch, yr hwn a wneir er profedigath i chwi, fel pe bai beth ddiethr yn digwydd i chwi:

13 Eithr llawenhêwch, yn gymmaint a'ch bod yn gyfrannogion o ddiodefiadau Crist; fel, pan ddatguddier ei ogoniant ef, y byddoch yn llawen ac yn gorfoleddu.

14 Os difenwir chwi er mwyn enw Crist, gwyn *eich* byd: oblegid y mae Yspryd y gogoniant, ac Yspryd Duw yn gorphwys amnoch. Ar eu rhan hwynt yr wir efe a geblir, ond ar eich rhan chwi *efe* a ogoneddir.

15 Eithr na ddiodefedeb neb o honoch fel llofrudd, neu leidr, neu ddrwg-weithredwr; neu fel un yn ymyrreth â materion rhai eraill:

16 Eithr os fel Cristion, na fydded gywilydd ganddo; ond gogonedder Dduw yn hyn o ran.

17 Canys *daeth* yr amser i ddechreu o'r farn o dŷ Dduw; ac os *dechreu* hi yn gyntaf arnom ni, beth *fydd* diwedd y rhai nid ydynt yn credu i efengyl Duw?

18 Ac os braidd y mae y cyflawn yn gadwedig, pa le yr ymddengys yr annuwiol a'r pechadur?

19 Am hynny y rhai hefyd sydd yn dioddef yn ol ewyllys Duw, gorchymynant eu heneidiau *iddo ef*, megis i Greawdwr ffydd-lawn, gan wneuthur yn dda.

1 Y mae yn annog yr henuriaid i berthi *dafeid Crist*; 5 a'r teuingeic i *afuddhau*: 8 a phawb i *wylioed*, ac i *foa yn sobr*, ac yn *ddiangadal* yn y *fydd*; 9 ac i *worthwymobu* y *cythraul*, y *gwrthwymobur creulawn*.

Y Henuriaid sydd yn eich plith, attolwg iddynt yr ydwyf â, yr hwn wyf gyd-henuriaid, a thyst o ddiodefiadau Crist, yr hwn hefyd *wyf* gyfrannog o'r gogoniant a ddatguddir:

2 Porthwch braidd Duw, yr hwn sydd yn eich plith, gan fwrw golwg *arnynt*; nid trwy gymmell, eithr yn ewyllysagar; nid er mwyn budr-elw, eithr o baroddrwydd meddwl;

3 Nid fel rhai yn tra-arglwyddiaethu ar etifodfaeth *Duo*, ond gan fod yn esamplau i'r praid.

4 A phan ymddangoso y Pen-bugail, chwi a gewch dderbyn annifanedig goron y gogoniant.

5 Yr un ffunud yr ieuainge, byddwch ostyngedig i'r henuriaid. A byddwch *basob* yn ostyngedig i'ch gilydd, ac ymdrwsawch oddi fewn â gostyngeddrwydd. Oblegid y mae Duw yn gwrthwynebu y beilehion, ac yn rhoddi gras i'r rhai gostyngedig.

6 Ymddarostyngwch gan hynny dan alluog law Duw, fel y'ch dyrchafo mewn amser cyfaddas:

7 Gan fwrw eich holl ofal arno ef; canys y mae *efe* yn gofalu drosoch chwi.

8 Byddwch sobr, gwyliwch: oblegid y mae eich gwrthwynebur diafol, megis llew rhuadwy, yn rhodio oddi amgylch, gan gaisio y neb a allo ei lyngu.

9 Yr hwn gwrthwynebwch yn gadarn yn y *fydd*; gan wybod fod yn cyflawni yr un blinderau yn eich brodyr y rhai sydd yn y byd.

10 A Duw pob gras, yr hwn a'ch galwodd chwi i'w dragwyddol ogoniant trwy Grist Iesu, wedi i chwi ddiodefed ychydig, a'ch perfesthio chwi, a'ch cadarnhâo, a'ch cryfhâo, a'ch sefydlu.

11 Iddo *ef* y byddo y gogoniant a'r gallu yn oes oesoedd. Amen.

12 Gyd â Silfanus, brawd ffyddlawn i chwi (fel yr wyf yn tybied) yr ysgrifenisais ar ychydig eiriau, gan gyngori a thystiolaethu, mai gwir ras Duw yw yr hwn yr ydych yn sefyll ynddo.

13 Y mae yr *oglyws* sydd yn Babilon, yn gyd-etholedig *d chwi*, yn eich annerch; a Mare, fy mab i.

14 Anherchwch eich gilydd â chusan cariad. Tangnefedd i chwi oll y rhai ydych yng Nghrist Iesu. Amen.

AIL EPISTOL CYFFREDINOL PETR

YR APOSTOL.

PENNOD I.

1 Y mae *efe* yn eu cadarnhâo *meion gobaith o gynnwyd gras Duw*; 5 ac yn eu hannog i *sonethur eu galuedigaeth yn eich trwy fydd* a *gweithrededd*. 12 Y mae yn *ofalus* i *datwyn hynny ar gis iddynt*, gan *nybod fod ei farwolaeth ef ei hun yn agos*. 16 Y mae yn eu rhybuddio *hwy i fod yn ddiarnodal yn fydd Crist*, gwir *Fab Duw*, trwy dystiolaeth yr apostolion a *welant ei ogoniant ef*, a thrwy dystiolaeth y *Tad*, a'r prophwyd.

SIMON Petr, gwasanaethwr ac apostol Iesu Grist, at y rhai a gawsant gyffelyb wertha,

fawr ffydd â ninnu, trwy gyflawnder ein Duw ni, a'n Hachubwr Iesu Grist.

2 Gras i chwi a thangnefedd a amllhâer, trwy adnabod Duw, a Iesu ein Harglwydd ni.

3 Megis y rhoddes ei dduwioed allu ef i ni bob peth a berthyn i fywyd a duwioldeb, trwy ei adnabod ef yr hwn a'n galwodd ni i ogoniant a rhinwedd:

4 Trwy yr hyn y rhoddwyd i ni addewidlon mawr iawn a gwerthfawr; fel trwy rhai hyn y byddech gyfrannogion o'r duwiol anian, wedi dangos oddi wrth y llygredigaeth sydd yn y byd trwy drachwant.

5 A hyn yma hefyd, gan roddi cwbl-ddiwdrwydd, chwaneagwch at eich fydd, rinwedd; ac at rinwedd, wybodaeth;

6 Ac at wybodaeth, gymmedroider; ac at gymmedroider, amynedd; ac at amynedd, dduwioldeb;

7 Ac at dduwioldeb, garedigrwydd brawdol; ac at garedigrwydd brawdol, gariad.

8 Canys os yw y pethau hyn gennyh, ac yn aml hwynt, y maent yn peri na byddoch na segur, na diffrwyth y ngwybodaeth ein Harglwydd Iesu Grist.

9 Oblegid yr hwn nid yw y rhai hyn ganddo, dall ydyw, heb weled ym mhell, wedi gollwng drosg gôf ei lanhâu oddi wrth ei bechodau gynt.

10 O herwydd paham yn hytrach, frodyr, byddwch ddiwyd i wneuthur eich galwedigaeth a'ch etholedigaeth yn sicr: canys, tra fyddoch yn gwneuthur y pethau hyn, ni lithrwyd chwi ddim byth:

11 Canys felly yn heliaeth y trefnir i chwi fynediad i mewn i dragwyddol deyrnas ein Harglwydd a'n Hachubwr Iesu Grist.

12 O herwydd paham, nid egeulusaf eich cofâu bob amser am y pethau hyn, er eich bod yn eu gwybod, ac wedi eich sicrhâu, yn y gwtrionedd presennol.

13 Eithr yr ydyf yn tybied fod yn iawn, tra fyddwyt yn y tabernacl hwn, eich cyffroi chwi, trwy ddwyn ar gôf i chwi;

14 Gan wybod y bydd i mi ar frys roddi fy hnabernacl Awn heibio, megis ag yr hysbysodd ein Harglwydd Iesu Grist i mi.

15 Ac mi a wnaf fy ngoreu hefyd a'r allu o honoch bob amser, ar ol fy ymadawiad i, wneuthur cofia am y pethau hyn.

16 Canys nid gan ddilyn ehwedlau cyfrwys, yr hysbysasom i chwi nerth a dyfodiad ein Harglwydd Iesu Grist, eithr wedi gweled ei fawredd ef a'n llygaid.

17 Canys efe a dderbyniodd gan Dduw Dad, barch a gogoniant, pan ddaeth y cyfrwys lef atto oddi wrth y mawr-ragorol Ogoniant, Hwn yw fy anwyf Fab i, yn yr hwn y'm boddlonwyd.

18 A'r llef yma, yr hon a ddaeth o'r nef, a glywsom ni, pan oeddym gyd ag ef yn y mynydd sanctaidd.

19 Ac y mae gennym air sicrach y prophwydi; yr hwn da y gwneuch fod yn dal arno, megis ar ganwyll yn llewyrchu mewn lle tywyll, hyd oni wawrio y dydd, ac oni chodo y seren ddydd yn eich calonnau chwi:

20 Gan wybod hyn yn gyntaf, nad oes un brophwydoliaeth o'r ysgrifys o'r ddehongliad priod.

21 Canys nid trwy ewyllys dyn y daeth gynt brophwydoliaeth: eithr dynion sanctaidd Duw a lefarant megis y cynhyrfwyd hwy gan yr Yspryd Glân.

PENNOD II.

1 Y mae efe yn prophwydo am athrawon ffellion; ac yn dangos eu hanwredd a'u dialedd hwy, a'u dilymwr: 7 oddi wrth y rhai y gwaredir y rhai duwiol, fel y gwaredwyd Lot o Sodom. 10 Y mae efe yn dangos yn helaethach gymheddau y twyllwyr hynny, fel y galler eu hadnabod hwy yn haws, a'u gochelyd.

EITHR bu gau brophwydi hefyd yn mhliith y bobl, megis ag y bydd gau athrawon yn eich plith chwithau; y rhai yn ddirgel a ddygant i mewn heresiau dinystriol, a chan wadu yr Arglwydd, yr hwn a'u prynodd hwynt, ydynt yn ynnu arnynt eu hunain ddimysr busan.

2 A llawer a ganlynant eu distryw hwynt, o herwydd y rhai y ceblir ffordd y gwtrionedd.

3 Ac mewn cybydd-dod, trwy chwedlau gwneuthur, y gwnant farsiantlaeth o honoch: barnedigaeth y rhai er ys talm nid yw segur, a'u colledigaeth hwy nid yw yn heplan.

4 Canys onid arbedodd Duw yr angelion a bechasant, eithr eu tafu hwynt i uffern, a'u rhoddi i gadwynau tywyllwch, i'w cadw i farnedigaeth;

5 Ac onid arbedodd efe yr hen fyd, eithr Noë, pregethwr cyflawnder, a gadwodd efe ar ei wythfed, pan ddug efe y diluwr ar fyd y rhai anwir;

6 A chan droi dinasoedd Sodom a Gomorrah yn lludw, a'u damniodd, hwy a dymchweliad, gan eu gosod yn esampol i'r rhai a fyddent yn annuwiol;

7 Ac a waredodd Lot gyflawn, yr hwn oedd mewn gofid trwy anniwair ymarweddiad yr anwiriad;

8 (Canys y cyflawn hwnnw yn trigo yn eu mysg hwynt, yn gweled ac yn clywed, ydoedd yn poeni ei enaid cyflawn o ddydd i ddydd trwy eu hanghyfreithlawn weithred-odd hwynt);

9 Yr Arglwydd a fedr wared y rhai duwiol rhag profedigaeth, a chadw y rhai anghyflawn i ddydd y farn i'w poeni:

10 Ac yn bennaf y rhai sydd yn rhodio ar ol y cnawd mewn chwant afendid, ac yn distyru llywodraeth. Rhyfygus ydynt, cyndyn; nid ydynt yn arswydo cablu urddas:

11 Lle nid yw yr angelion, y rhai sydd fwy mewn gallu a nerth, yn rhoddi cablaid farn yn eu herbyn hwynt ger bron yr Arglwydd.

12 Eithr y rhai hyn, megis anifelliaid anrhesymmol aniaol, y rhai a wnaed i'w dal ac i'w difetha, a gablant y pethau ni wyddant oddi wrthynt, ac a ddiffethir yn eu llygredigaeth eu hunain;

13 Ac a dderbyniant gyffog anghyflawnder, a hwy yn cyfrif moethau beunydd yn hyfrydwch. Brychau a meflau ydynt, yn ymddigrifo yn eu twyll eu hunain, gan wleda gyd a chwi;

14 A llygaid ganddynt yn llawn godineb, ac heb fedru peidio a phechod; yn lithio eneidiau anwadal: a chanddynt galon wedi ymgyneffno a chybydd-dra; plant y felldith:

15 Wedi gadael y ffordd unlawn, hwy a sefiant ar gyfeiliorn, gan ganlynnu ffordd Balaam mab Bosor, yr hwn a garodd wobwr anghyflawnder;

16 Ond efe a gafodd gerydd am ei gamwedd. Aen fud arferol a'r iau, gan ddywedyd a llef ddynol, a waharddodd ynyfdrwydd y prophwyd.

17 Y rhai hyn ydynt fymhonnau diddwr, cymmylau a yrrid gan dymnestl; i'r rhai y mae niwl tywyllwch y'nghadw yn dragywydd.

18 Canys gan ddywedyd chwyddedig airiau gorwagedd, y maent hwy, trwy chwantau y cnawd, a thrythyllwch, yn lithio y rhai a ddiangasai yn gwbl oddi wrth y rhai sydd yn byw ar gyfeiliorn.

19 Gan addaw rhyddid iddynt, a hwythau eu hunain yn wasanaethwyr llygredigaeth: canys gan bwy bynnag y gorchfygwyd neb, i hwnnw hefyd yr aeth efe yn gaeth.

20 Canys os, wedi iddynt ddiange oddi wrth halogedigaeth y byd, trwy adnabyddiaeth yr Arglwydd a'r Achubwr Iesu Grist, y rhwystrir hwy drachefn a'r pethau hyn, a'u gorchfygu; aeth diwedd y rhai hynny yn waeth na'u dechreuad.

21 Canys gwall fuasai iddynt fod heb adna-

bod *ffordd* cyflawnder, nag, wedi ei hadnabod, troi oddi wrth y gorchymyn sanctaidd yr hwn a draddodwyd iddynt.

22 Eithr digwyddodd iddynt yn ol y wir ddiareb, Y ci a ymchwelodd at ei chwydiad ei hun; a'r hwn wedi ei golchi, i'w hymdreigfa yn y dom.

PENNOD III.

Y mae efe yn eu sicrhau hwy am ddyfodiad Crist tr farn, yn erbyn y gwatoarwyr a ymresymmai yn y twrthwyrneb; 8 gan rybuddio y rhai duwiol i brysuero eu hedifeirwech, o ran hir amynedd Duw: 10 ac y mae yn dangos pa fodd y dinystrir y byd: 11 ac yn eu hannog hwy i sancteiddrwydd buchedd, trwy ddaerwyl hymny: 15 a hefyd i faddol, mai er mwyn eu hiachaudwriaeth hwynt y mae Duw yn ddiodeffgar, megis yr ysgrifennodd Paul atynt.

YR ail epistol hwn, anwylyd, yr ydwyf yn awr yn ei ysgrifenu atoch; yn yr hwn yr ydwyf yn cyfrôl eich meddwi puraidd, trwy ddwyn ar gôf i chwi:

2 Fel y byddo cofus gennyh y geiriau a rag-ddwyedwyd gan y prophwydi sanctaidd, a'n gorchymyn ninnau, apostolion yr Arglwydd a'r Iachawdwr:

3 Gan wybod hyn yn gyntaf, y daw yn y dyddiau diweddaf watwarwyr, yn rhodio yn ol eu chwantau eu hunain,

4 Ac yn dywedyd, Pa le y mae addewid ei ddyfodiad ef? canys er pan hunodd y tadau, y mae pob peth yn parhau fel yr oeddymt o ddechreuad y creadigaeth.

5 Canys y mae hyn yn ddiarwybod iddynt o'u gwirfodd, mai trwy air Duw yr oedd y nefoedd er ys talm, a'r ddaear yn cyd-sefyll o'r dwfr, a thrwy y dwfr.

6 O herwydd pahan y byd a oedd y pryd hwnnw, wedi ei orchuddio â dwfr, a ddiethwyd.

7 Eithr y nefoedd a'r ddaear sydd yr awr-hon, ydynt trwy yr un gar wedi eu rhoddi i gadwl dân, erbyn dydd y farn, a distryw yr awr ddynion.

8 Eithr yr un peth hwn na fydded yn ddi-

arwybod i chwi, anwylyd, fod un dydd gyd â'r Arglwydd megis mil o flynyddoedd, a mil o flynyddoedd megis un dydd.

9 Nid ydyw yr Arglwydd yn oedi ei addewid (fel y mae rhai yn cyfrif oed) ond hir-ymarhous yw efe tu ag attom ni, heb ewyllsio bod neb yn golledig, ond dyfod o bawb i edifeirwech.

10 Eithr dydd yr Arglwydd a ddaw megis lleidr y nos; yn yr hwn y nefoedd a ânt heibio gyd â thwr, a'r defnyddiau gan wir wres a doddant, a'r ddaear a'r gwaith a fyddo ynddi a loagir.

11 A chan fod yn rhaid i hyn i gyd ymollwng, pa ryw fath ddynion a ddylech chiw fod mewn sanctaidd ymarweddiad a duwioldeb,

12 Yn diagwyf ac yn bryso at ddyfodiad dydd Duw, yn yr hwn y nefoedd gan logi a ymollngant, a'r defnyddiau gan wir wres a doddant?

13 Eithr nefoedd newydd, a ddaer newydd, yr ydym ni, yn ol ei addewid ef, yn eu diagwyf, yn y rhai y mae cyflawnder yn cartrefu.

14 O herwydd pahan, anwylyd, gan eich bod yn diagwyf y pethau hyn, gwnewch eich goreu ar eich cael ganddo ef mewn tangnefedd, yn ddi-frycheuleyd, ac yn ddiargyhoedd.

15 A chyfrifwch hir-aminedd ein Harglwydd, yn iachawdwriaeth; megis ag yr ysgrifennodd ein hanwyl frawd Paul atoch chiw, yn ol y doethineb a rodded iddo ef;

16 Megis yn ei holl epistolau hefyd, yn llefaru ynddynt am y pethau hyn: yn y rhai y mae rhyw bethau anhawdd eu deall, y rhai y mae yr annysgedig a'r anwastad yn eu gwyrdroi, megis yr ysgrhythrau eraill, i'w dinystr eu hunain.

17 Chwyechwi gan hymny, anwylyd, a chwi yn gwybod y pethau hyn o'r blaen, ymgedwch rhag eich arwain ymaith trwy amryfuedd yr annwyl, a chwympo o honoch oddi wrth eich sicrwydd eich hun.

18 Eithr cynnyddwch mewn gras a gwybod-aeth ein Harglwydd a'n Hiachawdwr Iesu Grist. Iddo ef y byddo gogoniant yr awr-hon ap yn dragywyddol. Amen.

EPISTOL CYNTAF CYFFREDINOL IOAN
YR APOSTOL.

PENNOD I.

1 Y mae efe yn good allan berson Crist, yn yr hwn y mae i ni ffyrdd dragywyddol, trwy gymdeithas â Duw. 5 Rhaid i ni ymrôl i sancteiddrwydd buchedd, i dytiolaethu gwirionedd y gymdeithas honno, a'n ffydd; a hefyd i'n sicrhau ein hunain o faddeuant pechodau, trwy farwolaeth Crist.

YR hyn oedd o'r dechreuad, yr hyn a glywsom, yr hyn a welsum a'n llygaid, yr hyn a edrychasom arno, ac a deimlodd ein dŵylaw am Air y bywyd;

2 (Canys y bywyd a eglurhâwyd, ac ni a welsum, ac ydym yn tystiolaethu, ac yn mynegi i chwi y bywyd dragywyddol, yr hwn oedd gyd â'r Tad, ac a eglurhâwyd i ni)

3 Yr hyn a welsum ac a glywsom, yr ydym yn ei fynegi i chwi, fel y cafoch chwithau hefyd gymdeithas gyd â ni: i'n cymdeithas ni yn wir sydd gyd â'r Tad, a chyd â'i Fab ef Iesu Grist.

4 A'r pethau hyn yr ydym yn eu hyagrifenu atoch, fel y byddo eich llawenydd yn gyflawn.

5 A hon yw y gennadwri a glywsom ganddo

ef, ac yr ydym yn ei hadrodd i chwi; Mai goleuni yw Duw, ac nad oes ynddo ddim tywyllwch.

6 Os dywedwn fod i ni gymdeithas âg ef, a rhodio yn y tywyllwch, celwyddog ydym, ac nid ydym yn gwneuthur y gwirionedd:

7 Eithr os rhodiwn yn y goleuni, megis y mae efe yn y goleuni, y mae i ni gymdeithas â'n gilydd, a gwaed Iesu Grist ei Fab ef, sydd yn ein glanhâw ni oddi wrth bob pechod.

8 Os dywedwn nad oes ynom bechod, yr ydym yn ein twyllo ein hunain, a'r gwirionedd nid yw ynom.

9 Os cyfaddefwn ein pechodau, fyddiawn yw efe a chyflawn, fel y maddueo i ni ein pechodau, ac y'n glanhâw oddi wrth bob anghyflawnder.

10 Os dywedwn na phechasom, yr ydym yn ei wneuthur ef yn gelwyddog, a'i air ef nid yw ynom.

PENNOD II.

1 Y mae efe yn eu cysuro hwy yn erbyn pechodau o wendid. 3 Adnabod Duw yn lawen, yw cadw ei orchymynion ef; 9 a chara eis

brodyr; 15 ac na roddom ein serch ar y byd.
 18 *Rhaid i ni ochelid twyllwyr; 20 y rhaid y mae y diabol yn ddiogel oddi wrth eu twyll; trwy barhau yn y ffydd, ac meion sancteidd-roydd buchedd.*

FY mhiant bychain, y pethau hyn yr wyf yn eu hysgrifenu attoch, fel na phechoch. Ac o phecha neb, y mae i ni Eiriolwr gyd â'r Tad, Iesu Crist, y Cyflawn:

1 Ac efe yw yr lawn dros ein pechodau ni: ac nid dros yr eiddom ni yn unig, eithr dros bechodau yr holl fyf.

2 Ac wrth hyn y gwyddom yr adwaenom ef, os cadwn ni ei orchymynion ef.

3 Yr hwn sydd yn dywedyd, Mi a'i had-waen ef, ac heb gadw ei orchymynion ef, celwyddog yw, a'r gwirionedd nid yw ynddo.

4 Eithr yr hwn a gadwo ei air ef, yn wir yn hwn y mae cariad Duw yn berffaith. Wrth hyn y gwyddom ein bod ynddo ef.

5 Yr hwn a ddywed ei fod yn aros ynddo ef, a ddylai yntau felly rodio, megis ag y rhod-lodd ef.

6 Y brodyr, nid gorchymyn newydd yr wyf yn ei ysgrifenu attoch, eithr gorchymyn hen yr hwn oedd gennyh o'r dechreuad. Yr hen orchymyn yw gair a glywoch o'r dechreuad.

7 Trachefn, gorchymyn newydd yr wyf yn ei ysgrifenu attoch, yr hwn sydd wir ynddo ef, ac yn och chwithau: oblegid y tywyllwch a seith heibio, a'r gwir oleuni sydd yr awrhon yn tywynnu.

8 Yr hwn a ddywed ei fod yn y goleuni, ac a gasio ei frawd, yn y tywyllwch y mae hyd y pryd hwn.

9 Yr hwn sydd yn caru ei frawd, sydd yn aros yn y goleuni, ac nid oes rhwystr ynddo.

10 Eithr yr hwn sydd yn casâu ei frawd, yn y tywyllwch y mae, ac yn y tywyllwch y mae yn rhodio; ac ni ŵyr i ba le y mae yn myned, oblegid y mae y tywyllwch wedi dalu ei lygaid ef.

11 Ysgrifenu yr wyf attoch chwi, blant bychain, oblegid maddeu i chwi eich pechodau er mwyn ei enw ef.

12 Ysgrifenu yr wyf attoch chwi, dadau, am adnabod o honoch yr hwn sydd o'r dechreuad. Ysgrifenu yr wyf attoch chwi, wŷr ieuainge, am orchfygu o honoch yr un drwg. Ysgrifenu yr wyf attoch chwi, rai bychain, am i chwi adnabod y Tad.

13 Ysgrifenis attoch chwi, dadau, am adnabod o honoch yr hwn sydd o'r dechreuad. Ysgrifenis attoch chwi, wŷr ieuainge, am eich bod yn gryffon, a bod gair Duw yn aros ynnoch, a gorchfygu o honoch yr un drwg.

14 Na cherchw y byd, na'r pethau sydd yn y byd. O char neb y byd, nid yw cariad y Tad ynddo ef.

15 Canys pob peth a'r sydd yn y byd, megis chwant y cnawd, a chwant y llygaid, a balchder y bywyd, nid yw o'r Tad, eithr o'r byd y mae.

16 A'r byd sydd yn myned heibio, a'i chwaut hefyd: ond yr hwn sydd yn gwneuthur ewyllys Duw, sydd yn aros yn dragywydd.

17 O blant bychain, yr awr ddiweddaf ydyw: ac megis y clywsoch y daw anghrist, yr awrhon hefyd y mae anghristiau lawer; wrth yr hyn y gwyddom mai yr awr ddiweddaf ydyw.

18 Oddi wrthym ni yr aethant hwy allan, eithr nid oeddynt o honom ni: canys pe buasant o honom ni, hwy a rhoesent gyd â ni: eithr hyn a fu, fel yr eglurid nad ydynt hwy oll o honom ni.

19 Eithr y mae gennyh chwi enneiniad oddi wrth y Sanctaidd hwnnw, a chwi a wyddoch bob peth.

20 Ni ysgrifenis attoch oblegid na wyddoch

y gwirionedd, eithr oblegid eich bod yn ei wybod, ac nad oes un celwydd o'r gwirionedd.

21 Pwy yw y celwyddog, ond yr hwn sydd yn gwadu nad Iesu yw y Crist? Efe yw yr anghrist, yr hwn sydd yn gwadu y Tad a'r Mab.

22 Pob un a'r sydd yn gwadu y Mab, nid oes ganddo y Tad chwaith: [ond] yr hwn sydd yn cyffesu y Mab, y mae y Tad ganddo hefyd.

23 Arhosed gan hynny yn och chwi yr hyn a glywsoch o'r dechreuad. Od erys yn och yr hyn a glywsoch o'r dechreuad, chwithau hefyd a gewch aros yn y Mab ac yn y Tad.

24 A hon yw yr addewid a addawodd efe i ni, sef bywyd tragywyddol.

25 Y pethau hyn a ysgrifenis attoch yng-hylch y rhaid sydd yn eich hudo.

26 Ond y mae yr enneiniad a dderbyniasoch ganddo ef, yn aros yn och chwi, ac nid oes arnoch eisieu dysgu o neb chwi: eithr fel y mae yr un enneiniad yn eich dysgu chwi am bob peth, a gwir yw, ac nid yw gelwydd; ac megis y'ch dysgodd chwi, yr arhosoch ynddo.

27 Ac yr awrhon, blant bychain, arhoswch ynddo; fel, pan ymddangoso efe, y byddo hyder gennyh, ac na chywilyddiom ger ei fron ef yn ei ddyfodiad.

28 Os gwyddoch ei fod ef yn gyflawn, chwi a wyddoch fod pob un a'r sydd yn gwneuthur cyflawnder, wedi ei eni o hono ef.

PENNOD III.

1 Y mae efe yn dangos rhagorol gariad Duw fu ag attom ni, yn ein gwneuthur ni yn blant iddo ei hun; 2 ac am hynny y byddai raid i ninnau fod yn ufudd i gadw ei orchymynion; 11 a charu dawb ein gilydd, fel brodyr.

GWELWCH pa fath gariad a roes y Tad arnom, fel y'n gelwid yn feibion i Dduw: oblegid hyn nid edwyn y byd chwi, oblegid nad adnabu efe ef.

2 Anwylyd, yr awrhon meibion i Dduw ydym, ac nid amlygwyd etto beth a fyddwn: eithr ni a wyddom, pan ymddangoso efe, y byddwn gyfelyb iddo; oblegid ni a gawn ei weled ef megis ag y mae.

3 Ac y mae pob un sydd ganddo y gobaith hwn ynddo ef, yn ei buro ei hun, megis y mae yntau yn bur.

4 Pob un a'r sydd yn gwneuthur pechod, sydd hefyd yn gwneuthur anghyfraith: oblegid anghyfraith yw pechod.

5 A chwi a wyddoch ymddangoso o hono ef, fel y diléal ein pechodau ni: ac ynddo ef nid oes pechod.

6 Pob un a'r sydd yn aros ynddo ef, nid yw yn pechu: pob un a'r sydd yn pechu, nis gwelodd ef, ac nis adnabu ef.

7 O blant bychain, na thwyllid neb chwi. Yr hwn sydd yn gwneuthur cyflawnder, sydd gyflawn, megis y mae yntau yn gyflawn:

8 Yr hwn sydd yn gwneuthur pechod, o ddiabol y mae; canys y mae diafol yn pechu o'r dechreuad. I hyn yr ymddangosodd Mab Duw, fel y ddatdoli weithredoedd diafol.

9 Pob un a aned o Dduw, nid yw yn gwneuthur pechod; oblegid y mae ei had ef yn aros ynddo ef, a ni all efe bechu, am ei eni ef o Dduw.

10 Yn hyn y mae yn amlwg plant Duw, a phlant diafol: Pob un a'r sydd heb wneuthur cyflawnder, nid yw o Dduw, na'r hwn nid yw yn caru ei frawd.

11 Oblegid hon yw y gennadwri a glywsoch o'r dechreuad; bod i ni garu ein gilydd.

12 Nid fel Cain, yr hwn oedd o'r drwg, ac a laddodd ei frawd. A phanam y lliaddodd ef? Oblegid bod ei weithredoedd ef yn ddrwg, a'r eiddo ei frawd yn dda.

13 Na ryfeddwech, fy mrodyr, os yw y byd yn eich casau chwli.

14 Nyni a wyddom ddarfod ein symmud ni o farwolaeth i fywyd, oblegid ein bod yn caru y brodyr. Yr hwn nid yw yn caru ei frawd, y mae yn aros ym marwolaeth.

15 Pob un a'r sydd yn casau ei frawd, lleiddiad dyn yw: a chwli a wyddoch nad oes i un lleiddiad dyn fywyd tragwyddol yn aros ymdd.

16 Yn hyn yr adnabuom gariad Duw, oblegid doddi o hono ef ei einioes drosom ni: a ninnau a ddytem ddodi ein heinioes dros y brodyr.

17 Eithr yr hwn sydd ganddo ddâ y byd hwn, ac a welo ei frawd mewn eisieu, ac a gauo ei dosturi oddi wrtho; pa fodd y mae cariad Duw yn aros ynddo ef?

18 Fy mhiant bychain, na charwn ar air, nac ar dafod yn unig, eithr mewn gweithred a gwirionedd.

19 Ac wrth hyn y gwyddom ein bod o'r gwirionedd, ac y sicrhawn ein calonnau ger ei fron ef.

20 Oblegid os ein calon a'n condemnna, mwy yw Duw na'n calon, ac efe a fwr bob peth.

21 Anwylyd, os ein calon ni'n condemnna, y mae gennym hyder ar Dduw.

22 A pha beth bynnag a ofynom, yr ydym yn ei dderbyn ganddo ef; oblegid ein bod yn cadw ei orchymynion ef, ac yn gwneuthur y pethau sydd yn rhyngu bodd yn ei olwg ef.

23 A hwn yw ei orchymyn ef; Gredw o honom yn enw ei Fab ef Iesu Grist, a charu ein gilydd, megis y rhoes efe orchymyn i ni.

24 A'r hwn sydd yn cadw ei orchymynion ef, sydd yn trigo ynddo ef, ac yntau ynddo yntau. Ac wrth hyn y gwyddom ei fod ef yn aros ynom, *sef* o'r Yspryd a roddes efe i ni.

PENNOD IV.

1 *Y mae efe yn eu rhybuddio hwynt na wnaent goer ar bob athraw sydd yn ymfrostrio o'r Yspryd, eithr eu profi hwy yn hytrach trwy reolau y Fydd gatholig. 7 Ac y mae efe trwy enwro reymymau yn eu hannog hwy i gariad brawdol.*

ANWYLYD, na chredwch bob yspryd, a eithr profwch yr ysprydion ai o Dduw y maent: oblegid y mae gau brophwydi lawer wedi myned allan i'r byd.

2 Wrth hyn adnabyddwch Yspryd Duw: Pob yspryd a'r sydd yn cyffesu ddyfod Iesu Grist yn y cnawd, o Dduw y mae.

3 A phob yspryd a'r nid yw yn cyffesu ddyfod Iesu Grist yn y cnawd, nid yw o Dduw. Eithr hwn yw *yspryd* anghrist, yr hwn y clywsocch ei fod yn dyfod, a'r awrhon y mae efe yn y byd eisoes.

4 Chwychwi ydych o Dduw, blant bychain, ac a'u gorchfygasoch hwy: oblegid mwy yw yr hwn sydd ynoch chwli na'r hwn sydd yn y byd.

5 Hwyt-hwy o'r byd y maent: am hynny y llesfant am y byd, a'r byd a wrendy amynt.

6 Nyni o Dduw yr ydym. Yr hwn sydd yn adnabod Duw, sydd yn ein gwranddo ni: yr hwn nid yw o Dduw, nid yw yn ein gwranddo ni. Wrth hyn yr adwaenom yspryd y gwirionedd ac yspryd y feillionni.

7 Anwylyd, carwn ein gilydd: oblegid cariad, o Dduw y mae; a phob un a'r sydd yn caru, o Dduw y ganwyd ef, ac y mae efe yn adnabod Duw.

8 Yr hwn nid yw yn caru, nid adnabu Dduw: oblegid Duw, cariad yw.

9 Yn hyn yr eglurwyd cariad Duw tu' ag attom ni, oblegid danfon o Dduw ei unig-anedig Fab i'r byd, fel y byddem fyw trwyddo ef.

10 Yn hyn y mae cariad; nid am i ni garu Duw, ond am iddo ef ein caru ni, ac anfon ei Fab i fod yn iawn dros ein pechodau.

11 Anwylyd, os felly y carodd Duw ni, ninnau hefyd a ddylem garu ein gilydd.

12 Ni welodd neb Dduw erioed. Os carwn ni ein gilydd, y mae Duw yn trigo ynom, ac y mae ei gariad ef yn berffaith ynom.

13 Wrth hyn y gwyddom ein bod yn trigo ynddo ef, ac yntau ynom ninnau, am ddarfod iddo roddi i ni o'i Yspryd.

14 A ninnau a welom, ac ydym yn tystiolaethu, ddarfod i'r Tad ddanfom y Mab i fod yn lachawdwr i'r byd.

15 Pwy bynnag a gyffeso fod Iesu yn Fab Duw, y mae Duw yn aros ynddo ef, ac yntau yn Nuw.

16 A nyni a adnabuom ac a gredasom y cariad sydd gan Dduw tu' ag attom ni. Duw, cariad yw: a'r hwn sydd yn aros mewn cariad, sydd yn aros yn Nuw, a Duw ynddo yntau.

17 Yn hyn y perffeihiwyd ein cariad ni, fel y caffom hyder ddydd y farn: oblegid megis ag y mae efe, yr ydym ninnau hefyd yn y byd hwn.

18 Nid oes ofn mewn cariad; eithr y mae perffaith gariad yn bwrw allan ofn: oblegid y mae i ofn boenedigaeth. A'r hwn sydd yn ofni, ni pherffeihiwyd mewn cariad.

19 Yr ydym ni yn ei garu ef, am iddo ef yn gyntaf ein caru ni.

20 Os dywed neb, Yr wyf yn caru Duw, ac efe yn casau ei frawd, celwyddog yw: canys yr hwn nid yw yn caru ei frawd yr hwn a welodd, pa fodd y gall efe garu Duw yr hwn nis gwelodd?

21 A'r gorchymyn hwn sydd gennym oddi wrtho ef; Bod i'r hwn sydd yn caru Duw, garu ei frawd hefyd.

PENNOD V.

1 *Y nob sydd yn caru Duw, sydd yn caru ei blant ef hefyd, ac yn cadw ei orchymynion ef, 3 y rhai sydd ysgafn, ac nid trwmion i'r ffyddloniaid. 9 Y mae Iesu yn Fab Duw, ac yn abl f'n haechub ni; 14 ac i wrando ein gwaddtau, y rhai yr ydym yn eu gwneuthur drosom ein hunain, a thros eraill.*

DOB un a'r sydd yn credu mai Iesu yw i'r Crist, o Dduw y ganed ef: a phob un a'r sydd yn caru yr hwn a genhedlodd, sydd yn caru hefyd yr hwn a genhedlwyd o hono.

2 Yn hyn y gwyddom ein bod yn caru plant Duw, pan fyddom yn caru Duw, ac yn cadw ei orchymynion ef.

3 Canys hyn yw cariad Duw; bod i ni gadw ei orchymynion: a'i orchymynion ef nid ydynt drymion.

4 Oblegid beth bynnag a aned o Dduw, y mae yn gorchfygu y byd: a hon yw yr oruchafiaeth sydd yn gorchfygu y byd, *sef* ein ffydd ni.

5 Pwy yw yr hwn sydd yn gorchfygu y byd, ond yr hwn sydd yn credu mai Iesu yw Mab Duw?

6 Dyma yr hwn a ddaeth trwy ddwfr a gwaed, *sef* Iesu Grist; nid trwy ddwfr yn unig, ond trwy ddwfr a gwaed. A'r Yspryd yw yr hwn sydd yn tystiolaethu, oblegid yr Yspryd sydd wirionedd.

7 Oblegid y mae tri yn tystiolaethu yn y nef; y Tad, y Gair, a'r Yspryd Glân: a'r tri hyn un ydynt.

8 Ac y mae tri yn tystiolaethu ar y ddaear; yr yspryd, y dwfr, a'r gwaed: a'r tri hyn yn un y maent yn *cyttuno*.

9 Os tystiolaeth dnylon yr ydym yn ei des-byn, y mae tystiolaeth Duw yn fwy: canys

hyn yw tystiolaeth Duw, yr hon a dystiolaethodd efe am ei Fab.

10 Yr hwn sydd yn credu ym Mab Duw, sydd ganddo y dystiolaeth ynddo ei hun : yr hwn nid yw yn credu yn Nuw, a'i gwnaeth ef yn geiwyddog, oblegid na chredodd y dystiolaeth a dystiolaethodd Duw am ei Fab.

11 A hon yw y dystiolaeth ; roddi o Dduw i ni fywyd tragwyddol : a'r bywyd hwn sydd yn ei Fab ef.

12 Yr hwn y mae y Mab ganddo, y mae y bywyd ganddo ; a'r hwn nid yw ganddo Fab Duw, nid oes ganddo fywyd.

13 Y pethau hyn a ygrifenisais attoch chwli, y rhai ydych yn credu yn enw Mab Duw ; fel y gwypoeh fod i chwli fywyd tragwyddol, ac fel y credoch yn enw Mab Duw.

14 A hyn yw yr hyfler sydd gennym tu ag atto ef ; ei fod ef yn ein gwranddo ni, os gofynwn ddim yn ol ei ewyllys ef.

15 Ac os gwyddom ei fod ef yn ein gwranddo ni, pa beth bynnag a ddeisyfom, ni a wyddom

ein bod yn cael y deisyfiadau a ddeisyfiam ganddo.

16 Os gwel neb ei frawd yn pechu pechod nid yw i farwolaeth, efe a ddeisyf, ac efe a rydd iddo fywyd, i'r rhai sydd yn pechu nid i farwolaeth. Y mae pechod i farwolaeth : nid am hwnnw yr wyf yn dywedyd ar ddeisyf o hono.

17 Pob anghyflawnder, pechod yw : ac y mae pechod nid yw i farwolaeth.

18 Ni a wyddom nad yw y neb a aned o Dduw, yn pechu ; eithr y mae yr hwn a aned o Dduw, yn ei gadw ei hun, a'r drwg hwnnw nid yw yn cyffwrdd ag ef.

19 Ni a wyddom ein bod o Dduw, ac y mae yr holl fyd yn gorwedd mewn drygioni.

20 Ac a wyddom ddyfod Mab Duw, ac efe a roes i ni feddwl, fel yr adnabyddom yr hwn sydd gywir. Ac yr ydym yn y Cywir hwnnw, sef yn ei Fab ef Iesu Crist. Hwn yw y gwir Dduw, a'r bywyd tragwyddol.

21 Y plant bychain, ymgedwch oddi wrth eilunod. Amen.

AIL EPISTOL CYFFREDINOL IOAN YR APOSTOL.

Y mae efe yn annog rhoi arglwyddes urddasol a'i phlant, i barhau mewn cariad a fydd Crist, 8 rhag iddynt gollu gwobr eu proffes o'r blaen : 10 ac na byddai iddynt a wnelent o'r twyllwyr nid oedd yn dyegu gwir athrawiaeth Crist Iesu.

YR henuriad at yr etholedig arglwyddes, a'i phlant, y rhai yr wyf fi yn eu caru yn y gwirionedd ; ac nid myfi yn unig, ond pawb hefyd a adnabuw y gwirionedd ;

9 Er mwyn y gwirionedd, yr hwn sydd yn aros ynom ni, ac a fydd gyd & ni yn dragwydd.

3 Bydded gyd & chwli ras, trugaredd, a thangnefedd, oddi wrth Dduw Dad, ac oddi wrth yr Arglwydd Iesu Crist, Mab y Tad, mewn gwirionedd a chariad.

4 Bu lawen iawn genyf i mi gael o'th blant di rat yn rhodio mewn gwirionedd, fel y derbyniaisom orchymyn gan y Tad.

5 Ac yn awr yr wyf yn attolwg i ti, arglwyddes, nid fel un yn ygrifenu gorchymyn newydd i ti, eithr yr hwn oedd gennym o'r dechreuad, garu o honom ein gilydd.

6 A hyn yw y cariad ; bod i ni rodio yn ol ei orchymynion ef. Hwn yw y gorchymyn ; Megis y clysoch o'r dechreuad, fod i chwli rodio ynddo.

7 Oblegid y mae twyllwyr lawer wedi dyfod i mewn i'r byd, y rhai nid ydynt yn cyffesu ddyfod Iesu Crist yn y cauwd. Hwn yw y twyllwr a'r anghrist.

8 Edrychwch arnoch eich hunain, fel na ehollom y pethau a wnaethom, ond bod i ni dderbyn llawn wobwr.

9 Pob un a'r sydd yn troseddu, ac heb aros yn nysegeidiaeth Crist, nid yw Duw ganddo ef. Yr hwn sydd yn aros yn nysegeidiaeth Crist, hwanw y mae y Tad a'r Mab ganddo.

10 Od oes neb yn dyfod attoch, ac heb ddwyn y ddysegeidiaeth hon, na dderbyniwch ef i dy, ac na ddywedwch, Duw yn rhwydd, wrtho.

11 Canys yr hwn sydd yn dywedyd wrtho, Duw yn rhwydd, sydd gyfrannog o'i weithredoedd drwg ef.

12 Er bod gennyf lawer o bethau i'w hysgrifenu attoch, nid oeddwn yn ewyllysio ygrifenu a phapur ac ingc : eithr gobelthio yr ydwyf ddyfod attoch, a llefaru wyneb yn wyneb, fel y byddo ein llawenydd yn gyflawn.

13 Y mae plant dy chwaer etholedig yn dy annerch. Amen.

TRYDYDD EPISTOL CYFFREDINOL IOAN YR APOSTOL.

I Y mae efe yn canmol Gaius am ei ddauol-ddod, 5 ac am groesawu pregethwy'r. 9 Y mae efe yn achwyn rhag angharedigrwydd ac uchder Diotrephes, 11 yr hwn ni ddylid ddim ei ddrwg eampul. 12 Y mae efe yn rhoi canmoliaeth mawr i Demetrias.

YR henuriad at yr anwyl Gaius, yr hwn yr wyf yn ei garu mewn gwirionedd.

2 Yr anwyllyd, yr ydwyf yn bennaf dim yn dymuno dy fod yn llwyddo ac yn iach, fel y mae dy enaid yn llwyddo.

3 Canys mi a lawenychais yn fawr, pan

ddaeth y brodyr, a thystiolaethu am dy wirionedd di, megis ag yr ydwyf yn rhodio mewn gwirionedd.

4 Mwy llawenydd na hyn nid oes gennyf, sef cael clywed bod fy mhiant yn rhodio mewn gwirionedd.

5 Yr anwyllyd, yr ydwyf yn gwneuthur yn ffyddlawn yr hyn yr ydwyf yn ei wneuthur, tu ag at y brodyr, a thu ag at ddeithriaid :

6 Y rhai a dystiolaethasant am dy garlad di ger bron yr eglwys : y rhai os hebryngi fel y gweddai i Dduw, da y gwnai.

7 Canys er mwyn ei enw yr aethant allan heb gymmeryd dim gan y Cenhedloedd.

8 Ni a ddylem gan hynny dderbyn y cyfryw rai, fel y byddom gyd-gynnorthwyr i'r gwirionedd.

9 Mi a ysgrifenisais at yr eglwys: eithr Diotrefes, yr hwn sydd yn chwennych y blaen yn eu plith hwy, ni dderbyn ddim o honom.

10 O herwydd hyn, os deusaf, mi a ddygaf ar gôf ei weithredoedd y mae efe yn eu gwneuthur, gan wag-siarad i'n herbyn â getriau drygionus: ac heb fod yn foddolawn ar hynny, nid yw efe ei hun yn derbyn y brodyr; a'r rhai sydd yn ewyllnio, y mae yn eu gwahardd, ac yn eu bwrw allan o'r eglwys.

11 Anwylyd, na ddilyn yr hyn sydd ddrwg,

ond yr hyn sydd dda. Yr hwn sydd yn gwneuthur daloni, o Dduw y mae: ond yr hwn sydd yn gwneuthur drygioni, ni welodd Dduw.

12 Y mae i Demetrius air da gan bawb, a chan y gwirionedd ei hun: a ninnau hefyd ein hunain ydym yn tystiolaethu; a chwi a wyddoch fod ein tystiolaeth ni yn wir.

13 Yr oedd gennyf lawer o bethau i'w hysgrifenu, ond nid wyf yn chwennych ysgrifenu âg inge a phin attat ti:

14 Eithr gobethio yr ydwyf gael dy weled ar fyrder, ac ni a ymddiddanwn wyneb yn wyneb.

15 Tangnefedd i ti. Y mae y cyfeillion i'rh annerch. Annerch y cyfeillion wrth eu henwau.

EPISTOL CYFFREDINOL JUDAS YR APOSTOL.

Y mae yn eu hannog i broffesu fydd Crist yn ddiamwadol: 4 bod gau athrawon wedi ymlusgo i mewn i'w hudo hwynt; a bod dialedd creulawn wedi ei ddarparu i'w hathrawiaeth a'u cynheddau mellaigedig hwynt: 20 ond bod y rhai dewoli, trwy gynnorthwyr yr Yspryd Glân, a thrwy weddïo ar Dduw, yn ari i barhau, ac i gynyddu mewn gras; ac i'w cadw eu hunain, ac i achub eraill rhag magiau y twyllwyr hynny.

JUDAS, gwasnaethwr Iesu Grist, a brawd Iago, at y rhai a sancteiddiwyd gan Dduw Dad, ac a gadwyd yn Iesu Grist, ac a alwyd: 2 Trugaredd i chwi, a thangnefedd, a chariad a llosoger.

3 Anwylyd, pan roddais bod diwydrwydd ar ysgrifenu atoch am yr ischawdriaeth gyffredinol, anghenrhaidd oedd i mi ysgrifenu atoch, gan eich annog i ymdrech yn mhlaidd y ffydd, yr hon a rodded unwaith i'r saint.

4 Canys y mae rhyw ddyinion wedi ymlusgo i mewn, y rhai a rag-ordeiniwyd er ys talm i'r farnedigaeith hon; annuwiolion, yn troi gras ein Duw ni i drythyllwch, ac yn gwadu yr unig Arglwydd Dduw, a'n Harglwydd Iesu Grist.

5 Ewyllysio gan hynny yr ydwyf eich coffâu chwi, gan eich bod unwaith yn gwybod hyn; i'r Arglwydd, wedi iddo waredu y bobl o dir yr Aipht, ddistrywio eilwaith y rhai ni chredasant.

6 Yr angelion hefyd y rhai ni chadwasant eu dechreuad, eithr a adawsant eu trigfa eu hun, a gadwodd efe mewn cadwynau tragwyddol dan dywyllwch, i farn y dydd mawr.

7 Megis y mae Sodom a Gomorrah, a'r dinasoedd o'u hamgylch mewn cyffelyb fodd â hwynt, wedi putteinio, a myned ar ol cnawd arall, wedi eu gosod yn esamp, gan ddioddef dialedd tân tragwyddol.

8 Yr un ffunud hefyd y mae y breuddwydyr hyn yn halogi y cnawd, yn dystyru llywodraeth, ac yn cablu y rhai sydd mewn awdurdod.

9 Eithr Michael yr arch-angel, pan oedd efe, wrth ymddadieu â diafol, yn ymresymmu ynghylch corph Moses, ni feiddiodd ddwyn barn gblaidd arno, eithr efe a ddywedodd, Cerydded yr Arglwydd dydi.

10 Eithr y rhai hyn sydd yn cablu y pethau nis gwyddant: a pha bethau bynnag y msent yn anianol, fel anifeiliaid direawm, yn eu gwybod, yn y rhai hynny ymlygru y msent.

1 Gwae hwynt-hwy: oblegid hwy a gerdd-

asant yn ffordd Cain, ac a'u collwyd trwy dwyll gwobr Balaam, ac a'u difethwyd yng ngwrth-ddywediad Core.

12 Y rhai hyn sydd frychau yn eich cariad-wleddoedd chwi, yn cyd-wledda â chwi, yn ddiof yn eu pegi eu hunain: cymmylau diddwr ydynt, a gylch-arweinir gan wyntoedd; prennau dihanedig, heb ffrwyth, dwywaith yn feirw, wedi eu diwreiddio;

13 Tonnau cynddeiriog y môr, yn ewynnu allan eu cywilydd eu hunain; ser gwibiog, i'r rhai y cadwyd niwl y tywyllwch yn dragwydd.

14 Ac Enoch hefyd, y seithfed o Adda, a brophwydodd am y rhai hyn, gan ddywedyd, Wele, y mae yr Arglwydd yn dyfod gyd â myrddiwn o'i saint,

15 I wneuthur barn yn erbyn pawb, ac i lwy-argyhoeddi yr holl rai annuwiol o honnynt am holl weithredoedd eu hannuwioldeb, y rhai a wnaethant trwy yn annuwiol, ac am yr holl *curiaid* caledion, y rhai a lefarodd pechaduriaid annuwiol yn ei erbyn ef.

16 Y rhai hyn sydd rwnachwyr, tuchanwyr, yn cerdded yn ol eu chwantau eu hunain; ac y mae eu genau yn llefaru *getriau* chwyddedig, yn mawrygu wynebau dynion er mwyn budd.

17 Eithr chwi, O rai anwyl, cofiwch y getriau a rag-ddwywedwyd gan apostolion ein Harglwydd Iesu Grist;

18 Ddywedwyd o honnynt i chwi, y bydd yn yr amser diweddaf watwarwyr, yn cerdded yn ol eu chwantau annuwiol eu hunain.

19 Y rhai hyn yw y rhai sydd yn eu didoli eu hunain, yn anianol, heb fod yr Yspryd ganddynt.

20 Eithr chwyehwi, anwyl, gan eich adeiladu eich hunain ar eich sancteiddiaf ffydd, a gweddio yn yr Yspryd Glân,

21 Ymgedwch yn nghariad Duw, gan ddisgwyl trugaredd ein Harglwydd Iesu Grist i fywyd tragwyddol.

22 A thrugarhewch wrth rai, gan wneuthur rhagor:

23 Eithr rhai cedwch trwy ofn, gan eu cipio hwy allan o'r tân; gan gasâu hyd yn nôd y wisg a halogwyd gan y cnawd.

24 Eithr i'r hwn a ddichon eich cadw chwi yn ddigwmp, a'ch gosod ger bron ei ogoniant ef yn ddifeisus mewn gorfoledd.

25 I'r unig ddoeth Dduw, ein Hiachawdr ni, y *byddio* goeniant a mawredd, gallu ac awdurdod, yr awrthion ac yn dragwydd: Amen.

DATGUDDLAD SANT IOAN Y DIFINYDD.

PENNOD I.

4 *Ioan yn ysgrifenu ei Ddatguddiad at saith eglwys Asia, y rhai a arwyddoeddi wrth y saith ganhwyllbren aur. 7 Dyfodid Crist; 14 a'i allu gogoneddus, a'i ardderchougrwydd ef.*

DATGUDDLAD Iesu Grist, yr hwn a roddes Duw iddo ef, i ddangos i'w wasanaethwyr y pethau sydd raid eu dyfod i ben ar fyrdde; a chan ddanfôn trwy ei angel, efe a'i hysbysodd i'w wasanaethwyr Ioan:

9 Yr hwn a dystiolaethodd air Duw, a thystiolaeth Iesu Grist, a'r holl bethau a welodd.

3 Dedwydd yw yr hwn sydd yn darllen, a'r rhai sydd yn gwranddio geiriau y brophwydoliaeth hon, ac yn cadw y pethau sydd yn ysgrifenedig ynnddi: canys y mae yr amser yn agos.

4 **IOAN** at y saith eglwys sydd yn Asia: *Gras fyddo i chwi, a thangnefedd, oddi wrth yr hwn sydd, a'r hwn a fu, a'r hwn sydd ar ddyfod; ac oddi wrth y saith Yspryd sydd ger bron ei orsedd-faingc ef;*

5 *Ac oddi wrth Iesu Grist, yr hwn yw y Tyst fyddlaw, y Cyntaf-anedig o'r meirw, a Thywysog brehinoedd y ddaear. Iddo ef yr hwn a'n carodd ni, ac a'n goleodd ni oddi wrth ein pechodau yn ei waed ei hun,*

6 *Ac a'n gwnaeth ni yn frenhinoedd ac yn offeiriad i Dduw a'i Dad ef; iddo ef y byddo y gogoniant a'r gallu yn oes oesoedd. Amen.*

7 *Wele, y mae efe yn dyfod gyd a'r cymylau; a phob llygad a'i gwel ef, ie, y rhai a'i gwanaesant ef: a holl iwythau y ddaear a alarant o'i blegid ef. Felly, Amen.*

8 *Mi yw Alpha ac Omega, y dechreu a'r diwedd, madd yr Arglwydd, yr hwn sydd, a'r hwn oedd, a'r hwn sydd i ddyfod, yr Holl-alluog.*

9 *Myfi Ioan, yr hwn wyf hefyd eich brawd, a'ch cydymmaith mewn cystudd, ac yn nheyrnas ac amynedd Iesu Grist, oeddwn yn yr ynys a elwir Patmos, am air Duw, ac am dystiolaeth Iesu Grist.*

10 *Yr oeddwn i yn yr yspryd ar ddydd yr Arglwydd; ac a glywais o'r tu ol i mi lef fawr fel llais udgorn.*

11 *Yn dywedyd, Mi yw Alpha ac Omega, y cyntaf a'r diweddaf: a'r hyn yr wyt yn ei weled, ysgrifena mewn llyfr, a danfon i'r saith eglwys y rhai sydd yn Asia; i Ephesus, ac i Smyrna, ac i Pergamus, ac i Thyatira, ac i Sardis, a Philadelphia, a Laodicea.*

12 *Ac mi a droais i weled y llef a lefarai wrthyf. Ac wedi i mi droi, mi a welais saith ganhwyllbren aur;*

13 *Ac ynghanol y saith ganhwyllbren, uw tebyg i Fab y dyn, wedi ymwiago a gwng laes hyd ei draed, ac wedi ymwregysu yng nghylch ei fronnau a gwregys aur.*

14 *Ki ben ef a'i walt oedd wynion fel gwlan, cyn wynnau a'r eira; a'i llygaid fel fflam dân;*

15 *A'i draed yn debyg i bres coeth, megis yn llwgi mewn fwrn; a'i llais fel swm llawer o ddyfroedd.*

16 *Ac yr oedd ganddo yn ei law ddeheu saith seren: ac o'i enau yr oedd cleddau llym dau-finiog yn dyfod allan: a'i wyneb-ryd fel yr haul yn disgierio yn ei nerth.*

17 *A phan welais ef, mi a syrthiais wrth ei draed ef fel marw. Ac efe a osodd ei law*

ddeheu arnaf fi, gan ddywedyd wrthyf, *Nac ofna; myfi yw y cyntaf a'r diweddaf;*

18 *A'r hwn wyf fyw, ac a fûm farw; ac wele, byw ydwyf yn oes oesoedd, Amen; ac y mae gennyf agoriadau uffern a marwolaeth.*

19 *Ysgrifena y pethau a welais, a'r pethau sydd, a'r pethau a fydd ar ol hyn,*

20 *Dirgelwech y saith seren a welais yn fy llaw ddeheu, a'r saith ganhwyllbren aur. Y saith seren, angeilion y saith eglwys ydynt: a'r saith ganhwyllbren a welais, y saith eglwys ydynt.*

PENNOD II.

Pa beth a orchymynir ei ysgrifenu at angeilion, hynny yw, gweithredion eglwys, i Ephesus, 8 Smyrna, 12 Pergamus, 18 Thyatira; a pha beth sydd ganmoladwy, neu ddiffygol ynddynt.

AT angel yr eglwys sydd yn Ephesus, ysgrifena; *Y pethau hyn y mae yr hwn sydd yn dal y saith seren yn ei law ddeheu, yr hwn sydd yn rhodio ynghanol y saith ganhwyllbren aur, yn eu dywedyd;*

2 *Mi a adwaen dy weithredoedd di, a'th lafur, a'th amynedd, ac na eili oddef y rhai drwg; a phrofi o honot y rhai sydd yn dywedyd eu bod yn apostolion, ac nid ydynt; a chael o honot hwynt yn gelwyddog;*

3 *A thi a oddfaist, ac y mae amynedd gennyf, ac a gymmeraisit boen er mwyn fy enw i, ac ni oddifygiaist.*

4 *Eithr y mae gennyf beth yn dy erbyn, am i ti ymadael a'th gariad cyntaf.*

5 *Gofia gan hynny o ba le y syrthiaist, ac edifarha, a gwna y gweithredoedd cyntaf: ac onid é, yr wyf fi yn dyfod attat ti ar frys, ac mi a symmudaf dy ganhwyllbren di allan o'i le, oni edifarhai di.*

6 *Ond hyn sydd gennyf ti, dy fod ti yn casáu gweithredoedd y Nicolaiaid, y rhai yr wyf fi hefyd yn eu casáu.*

7 *Yr hwn sydd ganddo glust, gwrandawed pa beth y mae yr Yspryd yn ei ddywedyd wrth yr eglwys; i'r hwn sydd yn gorchfygu, y rhoddaf iddo fwyta o bren y bywyd, yr hwn sydd ynghanol paradwys Duw.*

8 ¶ *Ac at angel yr eglwys sydd yn Smyrna, ysgrifena; Y pethau hyn y mae y cyntaf a'r diweddaf, yr hwn a fu farw, ac sydd fyw, yn eu dywedyd;*

9 *Mi a adwaen dy weithredoedd di, a'th gystudd, a'th dlodi (eithr cyfoethog wyt) ac mi a adwaen gabled y rhai sydd yn dywedyd eu bod yn luddewon, ac nid ydynt ond synagog Satan.*

10 *Nac ofna ddim o'r pethau yr ydwyf i'w dioddef. Wele, y cythraul a fwrw ral o honoch chwi i garchar, fel y'ch profer; a chwi a gewch gystudd ddeng niwrnod. Bydd fyddlaw yn hyd angau, ac mi a roddaf i ti goron y bywyd.*

11 *Yr hwn sydd ganddo glust, gwrandawed beth y mae yr Yspryd yn ei ddywedyd wrth yr eglwys; Yr hwn sydd yn gorchfygu, ni chaiff ddim niwed gan yr ail farwolaeth.*

12 ¶ *Ac at angel yr eglwys sydd yn Pergamus, ysgrifena; Y pethau hyn y mae yr hwn sydd ganddo y cleddyf llym dau-finiog, yn eu dywedyd;*

13 *Mi a adwaen dy weithredoedd di, a pha le yr wyt yn trigo; e'f lle mae gorsedd-faingc Satan: ac yr wyt yn dal fy enw i, ac n'*

wedaist fy ffydd i, Ie, yn y dyddiau y bu Antipas yn fferthyr ffyddlawn i mi, yr hwn a laddwyd yn eich plith chwi, lle y mae Satan yn trigo.

14 Eithr y mae gennyf ychydig bethau yn dy erbyn di, oblegid bod gennyf yn *rai* yn dal athrawiaeth Balaam, yr hwn a ddysgodd i Balac fwrw rhwystr ger bron meibion Israel, i fwyta pethau wedi eu haberthu i eilunod, ac i odinebu.

15 Felly y mae gennyf tithau hefyd *rai* yn dal athrawiaeth y Nicolaiaid, yr hyn beth yr wyf fi yn ei gasáu.

16 Edifarhá; ac os amgen, yr wyf fi yn dyfod attat ar frys, ac a ryfelaf yn eu herbyn hwynt á chleddyd fy ngenau.

17 Yr hwn sydd ganddo glust, gwrandawed beth y mae yr Yspryd yn ei ddywedyd wrth yr eglwys; I'r hwn sydd yn gorchfygu, y rhoddaf iddo fweytta o'r manna cuddiedig, ac a roddaf iddo garreg wen, ac ar y garreg enw newydd wedi ei ysgrifenu, yr hwn nid edwyn neb, ond yr hwn sydd yn ei dderbyn.

18 ¶ Ac at angel yr eglwys sydd yn Thyatira, ysgrifena; Y pethau hyn y mae Mab Duw yn eu dywedyd, yr hwn sydd á'i lygaid fel llam dân, a'i draed yn debyg i bres coeth;

19 Mi a adwaen dy weithredoedd di, a'th gariad, a'th wasanaeth, a'th ffydd, a'th amynedd di, a'th weithredoedd; a bod y rhai diweddaf yn fwy nâ'r rhai cnyntaf.

20 Eithr y mae gennyf ychydig bethau yn dy erbyn, oblegid dy fod yn gadael i'r wraig honno Jezebel, yr hon sydd yn ei galw ei hun yn brophwydes, ddysgu, a thywllio fy ngwasanaethwyr i odinebu, ac i fwyta pethau wedi eu haberthu i eilunod.

21 Ac mi a roddais iddi amser i edifarháu am ei godineb; ac nid edifarháodd hi.

22 Wele, yr wyf fi yn ei burw hi ar wely, a'r rhai sydd yn godinebu gyd â hi, i gystudd mawr, onid edifarhant am eu weithredoedd.

23 A'i pliant hi a laddaf â marwolaeth: a'r holl eglwys i gânt wybod mai myfi yw yr hwn sydd yn chwilio yr arenau a'r calonau; ac mi a roddaf i bob un o honoch yn ol eich gweithredoedd.

24 Eithr wrthych chwi yr wyf yn dywedyd, ac wrth y lleill yn Thyatira, Y sawl nid oes ganddynt y ddysgaiddiaeth hon, a'r rhai ni adnabuant ddyfnderau Satan, fel y dywedant; ni fwrtaf arnoch faich arall.

25 Eithr yr hyn sydd gennyf, deliwech hyd oni ddeilwyf.

26 A'r hwn sydd yn gorchfygu, ac yn cadw fy ngweithredoedd hyd y diwedd, mi a roddaf iddo awdurdod ar y cenhedloedd:

27 (Ac efo a'u bugellia hwy á gwialen haiarn: fel llestri pridd y dryllir hwynt) fel y derbyniais innau gan fy nhad:

28 Ac mi a roddaf iddo y seren fore.

29 Yr hwn sydd ganddo glust, gwrandawed beth y mae yr Yspryd yn ei ddywedyd wrth yr eglwys.

PENNOD III.

2 *Argyhoeddi angel eglwys Sardis, 3 a'i annog ef i edifarháu; a'i fygwoth oni edifarhádi. 8 Angel eglwys Philadelphia 10 yn cael ei gannmol am ei ddiwydrwydd a'i amynedd. 15 Angel Laodicea yn cael ei geryddu am na bai na brwd nac oer; 19 a'i rbyddio i fod yn fwy ei zél. 20 Crist yn sefyll wrth y drws, ac yn curo.*

AC at angel yr eglwys sydd yn Sardis, ysgrifena; Y pethau hyn y mae yr hwn sydd á saith Yspryd Duw, a'r saith seren ganddo, yn eu dywedyd; Mi a adwaen dy

weithredoedd di, oblegid y mae gennyf enw dy fod yn fyw, a marw ydwyf.

2 Bydd wyliaidwrus, a sicrhá y pethau sydd yn ôl, y rhai sydd barod i farw: canys ni chefais dy weithredoedd yn gyflawn ger bron Duw.

3 Cofia gan hynny pa fodd y derbynaiast ac y clywaist, a chadw, ac edifarhá. Os tydi gan hynny ni wyl, mi a ddeuaf arnat ti fel lleidr, ac ni chal di wybod pa awr y deufaf attat.

4 Eithr y mae gennyf ychydig enwau, Ie, yn Sardis, y rhai ni halogasant eu dillad; a hwy a roddant gyd á mi mewn *dillad* gwynion: oblegid teilwng ydynt.

5 Yr hwn sydd yn gorchfygu, hwnnw a wisgir mewn dillad gwynion; ac ni ddilâf ei enw ef allan o lyfr y bywyd, ond mi a gyffesaf ei enw ef ger bron fy Nhad, a cher bron ei angelion ef.

6 Yr hwn sydd ganddo glust, gwrandawed beth y mae yr Yspryd yn ei ddywedyd wrth yr eglwys.

7 ¶ Ac at angel yr eglwys sydd yn Philadelphia, ysgrifena; Y pethau hyn y mae y Sanctaidd, y Cywir, yn eu dywedyd; Yr hwn sydd ganddo agoriad Dafydd; yr hwn sydd yn agoryd, ac nid yw neb yn cau; ac yn cau, ac nid yw neb yn agoryd:

8 Mi a adwaen dy weithredoedd: wele, rhoddais ger dy fron ddrws agored, ac ni ddichon neb ei gau: canys y mae gennyf ychydig nerth, a thi a gedwaist fy ngair, ac ni wedaist fy enw.

9 Wele, mi a wnaif iddynt hwy o synagog Satan (y rhai sydd yn dywedyd eu bod yn Iuddewon, ac nid ydynt, ond dywedyd celwydd y maent) wele, *meiddaf*, gwnaf iddynt ddyfod ac addoli o flaen dy draed, a gwybod fy mod i yn dy garu di.

10 O achos cadw o honot air fy amynedd i, minnau a'th gadwaf di oddi wrth awr y brofedigaeth, yr hon a ddaw ar yr holl fyd, i brofi y rhai sydd yn trigo ar y ddaear.

11 Wele, yr wyf yn dyfod ar frys: dal yr hyn sydd gennyf, fel na ddygo neb dy goron di.

12 Yr hwn sydd yn gorchfygu, mi a'i gwnaf ef yn golofn yn nhemi fy Nuw i, ac allan nid á efe mwyach: ac mi a ysgrifenasf arno ef enw fy Nuw i, ac enw dinas fy Nuw i, yr hon *ydyw* Jerusalem newydd, yr hon sydd yn disgyn o'r nef oddi wrth fy Nuw i: ac mi a ysgrifenasf arno ef fy enw newydd i.

13 Yr hwn sydd ganddo glust, gwrandawed beth y mae yr Yspryd yn ei ddywedyd wrth yr eglwys.

14 ¶ Ac at angel eglwys y Laodiceaid, ysgrifena; Y pethau hyn y mae Amen yn eu dywedyd, y Tyst ffyddlawn a chywir, dechreuad creadigaeth Duw;

15 Mi a adwaen dy weithredoedd di, nad ydwyf nac oer na brwd: mi a fynwn pe bait oer neu frwd.

16 Felly, am dy fod yn glalar, ac nid yn oer nac yn frwd, mi a'th chwydaf di allan o'm genau:

17 Oblegid dy fod yn dywedyd, Goludog wyf, ac mi a gyfoethogais, ac nid oes arnaf eisieu dim; ac ni wyddost dy fod yn druan, ac yn resynol, ac yn dlawd, ac yn ddall, ac yn noeth.

18 Yr wyf yn dy gynghori i brynu gennyf fi ar wedi ei buro trwy dân, fel y'th gyfoethoger; a dillad gwynion, fel y'th wisger, ac fel nad ymddangoso gwarth dy noethder di; ira hefyd dy lygaid á ei llygaid, fel y gwelech.

19 Yr wyf fi yn argyhoeddi, ac yn ceryddu y sawl yr wyf yn eu caru: am hynny bydded gennynt zél, ac edifarahá.

20 Wele, yr wyf yn sefyll wrth y drws, ac yn curo. Os clyw neb fy llais i, ac agoryd y drws, mi a ddeuaf i mewn atto ef, ac a swpperaf gyd âg ef, ac yntau gyd á minnau.

21 Yr hwn sydd yn gorchfygu, rhoddaf iddo ef eistedd gyd á mi ar fy ngorsedd-faingc, megis y gorchfygais innau, ac yr eisteddais gyd á'm Tad ar ei orsedd-faingc ef.

22 Yr hwn sydd ganddo glust, gwrandawed beth y mae yr Yspryd yn ei ddywedyd wrth yr eglwys.

PENNOD IV.

2 Ioan yn gwelod gorsedd-faingc Duw yn y nef: 4 y pedwar henuriad ar hugain: 6 y pedwar anifail yn llawn llygdd y'mlaen ac yn ol: 10 yr henuriaid yn burto i lawr eu coronau, ac yn addoli yr hwn oedd yn eistedd ar yr orsedd-faingc.

AR ol y pethau hyn yr edrychais; ac wele, á drws wedi ei agoryd yn y nef: a'r llais cyntaf a glywais, oedd fel llais udgorn yn ymddiddan á mi; gan ddywedyd, Dring i fynu yma, a mi a ddogosaf i ti y pethau sydd raid eu bod ar ol hyn.

1 Ac yn y man yr oeddwn yn yr yspryd: ac wele, yr oedd gorsedd-faingc wedi ei gosod yn y nef, ac un yr eistedd ar yr orsedd-faingc.

2 A'r hwn oedd yn eistedd, oedd yn debyg yr olwg arno i faen jaspis a sardin: ac yr oedd enfys o amgylch yr orsedd-faingc, yn debyg yr olwg arno i smaragdus.

3 Ac ynghylch yr orsedd-faingc yr oedd pedair gorsedd-faingc ar hugain: ac ar y gorsedd-feingciau y gwelais bedwar henuriad ar hugain yn eistedd, wedi eu gwisgo mewn dillad gwynion; ac yr oedd ganddynt ar eu pennau goronau aur.

4 Ac yr oedd yn dyfod allan o'r orsedd-faingc fellt, a tharanau, a lleisiau. Ac yr oedd saith o lampau tân yn llosgi ger bron yr orsedd-faingc, y rhai yw saith Yspryd Duw.

5 Ac o flaen yr orsedd-faingc yr ydoedd môr o wydr, yn debyg i grystal: ac y'ngnanol yr orsedd-faingc, ac ynghylch yr orsedd-faingc, yr oedd pedwar anifail yn llawn o lygaid o'r tu blaen ac o'r tu ol.

6 A'r anifail cyntaf oedd debyg i lew, a'r ail anifail yn debyg i lo, a'r trydydd anifail oedd ganddo wyneb fel dyu, a'r pedwerydd anifail oedd debyg i eryr yn ehedeg.

7 A'r pedwar anifail oedd ganddynt, bob un o honynt, chwech o adenydd o'u hamgylch; ac yr oeddant oddi fewn yn llawn llygaid: ac nid oeddnt yn gorphwys ddydd a nos, gan ddywedyd, Sanct, Sanct, Sanct, Arglwydd Dduw Holl-alluog, yr hwn oedd, a'r hwn sydd, a'r hwn sydd i ddyfod.

8 A phan fyddo yr anifeiliaid yn rhoddi gogoniant, ac anrhydedd, a dtolch, i'r hwn oedd yn eistedd ar yr orsedd-faingc, yr hwn sydd yn byw yn oes oesoedd,

9 Y mae y pedwar henuriad ar hugain yn syrthio ger bron yr hwn oedd yn eistedd ar yr orsedd-faingc, ac yn addoli yr hwn sydd yn byw yn oes oesoedd, ac yn bwrw eu coronau ger bron yr orsedd-faingc, gan ddywedyd,

10 Teilwng wyt, O Arglwydd, i dderbyn gogoniant, ac anrhydedd, a gallu: canys ti a grealist bob peth, ac o herwydd dy ewyllys di y maent ac y crewyd hwynt.

PENNOD V.

1 Y llyfr wedi ei selio á saith sel: 9 yr hwn yr oedd yr Oen a laddesid, yn unig yn deilwng i'w agoryd. 12 Yr henuriaid o ran hynny yn ei foliarnu ef, 9 ac yn cyfaddaf mai est a'u prynasai hwy d'i waed.

AC mi a welais yn neheulaw yr hwn oedd yn eistedd ar yr orsedd-faingc, llyfr wedi ei ysgrifenu oddi fewn ac oddi allan, wedi ei selio á saith sel.

1 Ac mi a welais angel cryf yn cyhoeddi á llef uchel, Pwy sydd deilwng i agoryd y llyfr, ac i ddattod ei seliau ef?

2 Ac nid oedd neb yn y nef, nac yn y ddaear, na than y ddaear, yn gallu agoryd y llyfr, nac edrych arno.

3 Ac mi a wylais lawer, o achos na chaed neb yn deilwng i agoryd, ac i ddarllen y llyfr, nac i edrych arno.

4 Ac un o'r henuriaid a ddywedodd wrthyf, Nac wyla; wele, y Llew yr hwn sydd o lwyth Juda, Gwreiddyn Dafydd, a orchfygodd i agoryd y llyfr, ac i ddattod ei saith sel ef.

5 Ac mi a edrychais; ac wele, y'ngnanol yr orsedd-faingc a'r pedwar anifail, ac y'ngnanol yr henuriaid, yr oedd Oen yn sefyll megis wedi ei ladd, a chanddo saith gorn, a saith lygad, y rhai ydyw saith Yspryd Duw, wedi eu danton allan i'r holl ddaear.

6 Ac efe a ddaeth, ac a gymmerth y llyfr o ddeheulaw yr hwn oedd yn eistedd ar yr orsedd-faingc.

7 A phan gymmerth efe y llyfr, y pedwar anifail a'r pedwar henuriad ar hugain a syrthiasant ger bron yr Oen; a chan bob un o honynt yr oedd telynu, a phŵalau aur, yn llawn o arogl-darth, y rhai ydyw gweddtau y saint.

8 A hwy a ganasant ganiad newydd, gan ddywedyd, Teilwng wyt ti i gymmeryd y llyfr, ac i agoryd ei seliau ef: oblegid ti a laddwyd, ac a'n prynais ni i Dduw trwy dy waed, allan o bob llwyth, ac iaith, a phobl, a chenedl;

9 Ac a'n gwnaethost ni i'n Duw ni, yn frenhinoedd, ac yn offeiriad: ac ni a deyrnaswn ar y ddaear.

10 Ac mi a edrychais, ac a glywais lais angelion lawer ynghylch yr orsedd-faingc, a'r anifeiliaid, a'r henuriaid: a'u rhifedi hwynt oedd fyrrdyinau o fyrrdyinau, a miloedd o floedd;

11 Yn dywedyd á llef uchel, Teilwng yw yr Oen, yr hwn a laddwyd, i dderbyn gallu, a chyfoeth, a doethineb, a chadernid, ac anrhydedd, a gogoniant, a benthith.

12 A phob creadur a'r sydd yn y nef, ac ar y ddaear, a than y ddaear, a'r pethau sydd yn y môr, ac oll a'r sydd ynddynt, a glywais i yn dywedyd, I'r hwn sydd yn eistedd ar yr orsedd-faingc, ac i'r Oen, y byddo y fendith, a'r anrhydedd, a'r gogoniant, a'r gallu, yn oes oesoedd.

13 A'r pedwar anifail a ddywedasant, Amen. A'r pedwar henuriad ar hugain a syrthiasant i lawr, ac a addolasant yr hwn sydd yn byw yn oes oesoedd.

PENNOD VI.

1 Agoryd y seliau, y nail ar ol y llall; a pha beth a ddigwyddodd ar hynny: yr hwn sydd yn cynnwys prophwydoliaeth hyd ddiwedd y byd.

AC mi a welais pan agorodd yr Oen un o'r seliau, ac mi a glywais lawer un o'r pedwar anifail yn dywedyd, fel trws taran, Tyred, a gwel.

2 Ac mi a welais; ac wele farch gwyn: a'r

hwn oedd yn eistedd arno, & bwa ganddo; a rhoddwyd iddo goron: ac efe a aeth allan yn gorchfygu, ac i orchfygu.

3 A phan agorodd efe yr ail sel, mi a glywais yr ail anifail yn dywedyd, Tyred, a gwel.

4 Ac fe aeth allan farch arall, *um* coch: a'r hwn oedd yn eistedd arno, y rhoddwyd iddo gymmeryd heddwch oddi ar y ddaear, fel y lladdent eu gilydd: a rhoddwyd iddo ef gdedd mawr.

5 A phan agorodd efe y drydedd sel, mi a glywais y trydydd anifail yn dywedyd, Tyred, a gwel. Ac mi a welais; ac wele farch du: a'r hwn oedd yn eistedd arno, & chlorian ganddo yn ei law.

6 Ac mi a glywais lais y'nghanol y pedwar anifail, yn dywedyd, Mesur o wenith er ceiniog, a thri mesur o haidd er ceiniog; a'r olew a'r gwin, na wna nifeu iddynt.

7 A phan agorodd efe y bedwaredd sel, mi a glywais lais y pedwerydd anifail yn dywedyd, Tyred, a gwel.

8 Ac mi a edrychais; ac wele farch gwelwas: ac enw yr hwn oedd yn eistedd arno oedd Marwolaeth; ac yr oedd uffern yn canlyn gyd âg ef. A rhoddwyd iddynt awdurdod ar y bedwaredd ran o'r ddaear, i ladd â chleddyf, ac â newyn, ac â marwol-aeth, ac â bwystfild y ddaear.

9 A phan agorodd efe y bummed sel, mi a welais dan yr allor eneidiau y rhai a laddesid am air Duw, ac am y dystiolaeth oedd ganddynt.

10 A hwy a lefasant â llef uchel, gan ddywedyd, Pa hyd, Arglwydd, sanctaidd a chywir, nad ydwyt yu barnu, ac yn ddiol ein gwael ni ar y rhai sydd yn trigo ar y ddaear?

11 A gynau gwynion a roed i bob un o honynt; a dywedwyd wrthynt, ar iddynt orphwys etto yehydig amser, hyd oni chyflawnid rhif eu cyd-weision, a'u brodyr, y rhai oedd i gael eu lladd, megis ag y *caesent* hwythau.

12 Ac mi a edrychais pan agorodd efe y chweched sel; ac wele, bu daear-gryn mawr; a'r haul a aeth yn ddu fel sachlen flew, a'r lleud a aeth fel gwael.

13 A sêr y nef a syrthiasant ar y ddaear, fel y mae y ffigysbren yn bwrw ei ffigys gleision, pan ei hygydwer gan wynt mawr.

14 A'r nef a aeth heblio fel llyfr wedi ei blygu ynghyd; a phob mynydd ac ynys a synmudwyd allan o'u lleoedd.

15 A brenhinoedd y ddaear, a'r gwyr mawr, a'r cyfoethogion, a'r pen-capteniaid, a'r gwyr eedyn, a phob gwr caeth, a phob gwr rhydd, a ymguddiasant yn yr ogofeydd, ac yng nghreigiau y mynyddoedd;

16 Ac a ddywedasant wrth y mynyddoedd a'r creigiau, Syrthiwech arnom ni, a chudd-iwch ni o wydd yr hwn sydd yn eistedd ar yr orsedd-faingc, ac oddi wrth lid yr Oen:

17 Canys daeth dydd mawr ei ddigter ef; a phwy a ddichon sefyll?

PENNOD VII.

3 *Angel yn selio gwasanaethwyr Duw yn eu talcennau.* 4 *Nifer y rhai a seliwyd: o lwythau Israel rhifeddi hysbysol: 9 o bob cenhedloedd eraill tyrfu aneirif, y rhai sydd yn sefyll ger bron yr orsedd-faingc, & gynau gwynion am danynt, ac â phalmwydd yn eu dwylaw.* 14 *Bob eu gynau wedi eu goichi y'ngwaed yr Oen.*

AC ar ol y pethau hyn, mi a welais bedwar angel yn sefyll ar bedair congyl y ddaear, yn dal pedwar gwynt y ddaear, fel na

chwythol y gwynt ar y ddaear, nac ar y môr, nac ar un pren.

2 Ac mi a welais angel arall yn dyfod i fynu oddi wrth godiad haul, & sel y Duw byw ganddo. Ac efe a lefodd â llef uchel ar y pedwar angel, i'r rhai y rhoddasid *galu* i ddrygu y ddaear a'r môr.

3 Gan ddywedyd, Na ddrygwch y ddaear, na'r môr, na'r prennau, nes darfod i ni selio gwasanaethwyr ein Duw ni yn eu talcennau.

4 Ac mi a glywais nifer y rhai a seliwyd: yr oedd wedi eu selio gant a phedair a deugain o floedd o holl lwythau meibion Israel.

5 O lwyth Juda yr oedd deuddeng mil wedi eu selio. O lwyth Reuben yr oedd deuddeng mil wedi eu selio. O lwyth Gad yr oedd deuddeng mil wedi eu selio.

6 O lwyth Aser yr oedd deuddeng mil wedi eu selio. O lwyth Nephthali yr oedd deuddeng mil wedi eu selio. O lwyth Manasses yr oedd deuddeng mil wedi eu selio.

7 O lwyth Simeon yr oedd deuddeng mil wedi eu selio. O lwyth Levi yr oedd deuddeng mil wedi eu selio. O lwyth Issachar yr oedd deuddeng mil wedi eu selio.

8 O lwyth Zabulon yr oedd deuddeng mil wedi eu selio. O lwyth Joseph yr oedd deuddeng mil wedi eu selio. O lwyth Benjamin yr oedd deuddeng mil wedi eu selio.

9 Wedi hyn mi a edrychais; ac wele dyrfa fawr, yr hon ni allai neb ei rhifo, o bob cenedl, a llwythau, a phobloedd, ac ieithoedd, yn sefyll ger bron yr orsedd-faingc, a cher bron yr Oen, wedi eu gwigo mewn gynau gwynion, a phalmwydd yn eu dwylaw;

10 Ac yn hysain â llef uchel, gan ddywedyd, Iachawd wriaeth i'n Duw ni, yr hwn sydd yn eistedd ar yr orsedd-faingc, ac i'r Oen.

11 A'r holl angelion a safasant o amgylch yr orsedd-faingc, a'r henuriaid, a'r pedwar anifail, ac a syrthiasant ger bron yr orsedd-faingc ar eu hwynebau, ac a addolasant Dduw,

12 Gan ddywedyd, Amen: Y fendith, a'r gogoniant, a'r doethineb, a'r ddiolch, a'r anrhydedd, a'r gallu, a'r nerth, a *fyddo* i'n Duw ni yn oes oesoedd. Amen.

13 Ac un o'r henuriaid a atebodd, gan ddywedyd wrthyf, Pwy ydyw y rhai hyn sydd wedi eu gwigo mewn gynau gwynion? ac o ba le y daethant?

14 Ac mi a ddywedais wrtho ef, Arglwydd, ti a wyddost. Ac efe a ddywedodd wrthyf, Y rhai hyn yw y rhai a ddaethant allan o'r cystudd mawr, ac a olchasant eu gynau, ac a'u kannasant hwy y'ngwaed yr Oen.

15 O herwydd hynny y maent ger bron gorsedd-faingc Duw, ac yn ei wasanaethu ef ddydd a nos yn ei deml: a'r hwn sydd yn eistedd ar yr orsedd-faingc a drig yn eu plith hwynt.

16 Ni fydd arnynt na newyn mwyach, na syched mwyach; ac ni ddigyn arnynt na'r haul, na dim gwres.

17 Oblegid yr Oen, yr hwn sydd y'nghanol yr orsedd-faingc, a'u bugellia hwynt, ac a'u harwain hwynt at ffynhonnau bywiol o ddyfroedd: a Duw a sych ymth bob deigr oddi wrth eu llygiaid hwynt.

PENNOD VIII.

1 *Wrth agor y seithfed sel, 2 y rhoddwyd saith o udgyrn i saith o angelion.* 6 *Pedwar o honynt yn udganu d'u hudgyrn; a phidau mawr yn canlyn.* 3 *Angel arall yn rhoddi arogl-darth at weddïau y saint ar yr allor aur.*

A PHAN agorodd efe y seithfed sel, yr ydoedd gosteg yn y nef megis dros hanner awr.

2 Ac mi a welais y saith angel y rhai oedd yn sefyll ger bron Duw : a rhoddwyd iddynt saith o udgyrn.

3 Ac angel arall a ddaeth, ac a safodd ger bron yr allor, a thusser aur ganddo : a rhoddwyd iddo arogl-darth lawer, fel yr offrymmai ef gyd â gweddïau yr holl saint ar yr allor aur, yr hon oedd ger bron yr orsedd-fainge.

4 Ac fe aeth mwg yr arogl-darth gyd â gweddïau y saint, o law yr angel, i fynu ger bron Duw.

5 A'r angel a gymmerth y thusser, ac a'i llanwodd hi o dân yr allor, ac a'i bwriodd i'r ddaear : a bu lleisiau, a tharanau, a meltt, a daear-gryn.

6 A'r saith angel, y rhai oedd a'r saith udgorn ganddynt, a ymbarotôtisant i udganu.

7 A'r angel cyntaf a udganodd ; a bu cenllyg a than wedi eu cymmygu â gwaed, a hwy a fwrwyd i'r ddaear : a thraian y prenau a losgwyd, a'r holl laswellt a losgwyd.

8 A'r ail angel a udganodd ; a megis mynydd mawr yn llosgi gan dân a fwrwyd i'r môr : a thraian y môr a aeth yn waed ;

9 A bu farw traian y creaduriaid y rhai oedd yn y môr, ac â byw ynddynt ; a thraian y llongau a ddiystriwyd.

10 A'r trydydd angel a udganodd : a syrthtodd o'r nef seren fawr yn llosgi fel lamp, a hi a syrthiodd ar draian yr afonydd, ac ar ffynhonnau y dyfroedd :

11 Ac enw y seren a elwir Wermod ; ac aeth traian y dyfroedd yn wermod ; a llawer o ddyinion a fuant feirw gan y dyfroedd, oblegid eu myned yn chwernon.

12 A'r pedwerydd angel a udganodd ; a tharawyd traian yr haul, a thraian y lleuad, a thraian y sêr ; fel y tywyllwyd eu traian hwynt, ac ni lewyrchodd y dydd ei draian, a'r nos yr un ffrudal.

13 Ac mi a edrychais, ac a glywais angel yn ehedeg y'nghanol y nef, gan ddywedyd â llef uchel, Gwae, gwae, gwae, i'r rhai sydd yn trigo ar y ddaear, rhag lleisiau eraill udgorn y tri angel, y rhai sydd etto i udganu.

PENNOD IX.

1 *Seren yn syrthio o'r nef, wrth udganu o'r pummed angel, i'r hwn y rhoddwyd agoriad y puell heb waelod : 2 yntau yn agoryd y puell, a locustiaid fel ysgorponau yn dyfod allan. 12 Y mae y was gyntaf wedi myned heibio. 13 Y chweched udgorn yn canu : 14 a gollwng pedwar angel yn rhydd, y rhai oedd wedi eu rhoi ymo.*

A'R pummed angel a udganodd ; ac mi a welais seren yn syrthio o'r nef i'r ddaear : a rhoddwyd iddo ef agoriad y pydew heb waelod.

2 Ac efe a agorodd y pydew heb waelod ; a chododd mwg o'r pydew, fel mwg fwrn fawr ; a thywyllwyd yr haul a'r awyr gan fwg y pydew.

3 Ac o'r mwg y daeth allan locustiaid ar y ddaear ; a rhoddwyd awurdod iddynt, fel y mae gan ysgorponau y ddaear awurdod.

4 A dywedwyd wrthynt, na wnaent niwed i laswellt y ddaear, nac i ddim gwyrdlas, nac i un pren ; ond yn unig i'r dyinion oedd heb sel Duw yn eu talcennau.

5 A rhoddwyd iddynt na laddent hwynt, ond bod iddynt eu bilno hwy bwm mis : ac y byddai eu gofid hwy fel gofid oddi wrth ysgorpon, pan ddarfyddai iddi frathu dyn.

6 Ac yn y dyddiau hynny y cais dynion farwolaeth, ac nis cânt ; ac a chwennychant farw, a marwolaeth a gilia oddi wrthynt.

7 A dull y locustiaid oedd debyg i feirch wedi eu parotôtî i ryfel ; ac yr oedd ar eu pennau megis coronau yn debyg i aur, a'u hwynebau fel wynebau dynion.

8 A gwallt oedd ganddynt fel gwallt gwagedd, a'u dannedd oedd fel dannedd llewod.

9 Ac yr oedd ganddynt lurigau fel llurigau haiarn ; a llais eu hadenydd oedd fel llais cerbydau llawer o feirch yn rthedeg i ryfel.

10 Ac yr oedd ganddynt gynffonnau tebyg i ysgorponau, ac yr oedd colynnau yn eu cynffonnau hwy : a'u gallu oedd i ddrygu dynion bwm mis.

11 Ac yr oedd ganddynt frenhin arnynt, sef angel y pydew diwaelod : a'i enw ef yw Hebraeg *ylyw* Abadon, ac yn Rôeg y mae iddo enw Apôlyon.

12 Un wae a aeth heibio ; wele, y mae yn dyfod etto ddwy wae ar ol hyn.

13 A'r chweched angel a udganodd ; ac mi a glywais lef allan o bedwar corn yr allor aur, yr hon sydd ger bron Duw,

14 Yn dywedyd wrth y chweched angel, yr hwn oedd a'r udgorn ganddo, Gollwng yn rhydd y pedwar angel sydd yn rhwym yn yr afon fawr Euphrates.

15 A gollyngwyd y pedwar angel, y rhai oedd wedi eu parotôtî erbyn awr, a diwrnod, a mis, a biwyddyn, fel y lladdent y traian o'r dynion.

16 A rhifedi y llu o wŷr meirch oedd ddwy fyrddiwn o fyrddiynau : ac mi a glywais eu rhifedi hwynt.

17 Ac lef hyn y gwelais i y meirch yn y weledigaeth, a'r rhai oedd yn eistedd arnynt, a chanddynt lurigau tanllyd, ac o *liw* hyacinth a brwmstan : a phennau y meirch oedd fel pennau llewod ; ac yr oedd yn myned allan o'u safnau, dân, a mwg, a brwmstan.

18 Gan y tri hyn y llâs traian y dynion, gan y tân, a chan y mwg, a chan y brwmstan, oedd yn dyfod allan o'u safnau hwynt.

19 Canys eu gallu hwy sydd yn eu safn, ac yn eu cynffonnau : canys y cynffonnau oedd debyg i seirph, a phennau ganddynt ; ac a'r rhai hynny y maent yn drygu.

20 A'r dyinion eraill, y rhai ni laddwyd gan y plâu hyn, nid edifarhasant oddi wrth weithredoedd eu dwyiau eu hun, fel nad addolent gythreuliaid, a delwau aur, ac arian, a phres, a main, a phrennau, y rhai ni allant na gwled, na chlywed, na rhodio :

21 Ac nid edifarhasant oddi wrth eu llofruddiaeth, nac oddi wrth eu cyfaredion, nac oddi wrth eu godineb, nac oddi wrth eu lladrdd.

PENNOD X.

1 *Angel cryf cadarn yn ymddangos, a lyfr agored yn ei law : 6 ac yn tynghu i'r hwn sydd yn byw yn dragwydd, na bydd amser mwy. 9 Gorchymyn i loan gymmyrd y lyfr, a'i fursytta.*

AC mi a welais angel cryf arall yn disgyn o'r nef, wedi ei wisgo â chwmmwl : ac enfys oedd ar ei ben, a'i wyneb ydoedd fel yr haul, a'i draed fel colofnau o dân :

2 Ac yr oedd ganddo yn ei law lyfr bychan wedi ei agoryd. Ac efe a osododd ei droed deha ar y môr, a'i aswy ar y tir ;

3 Ac a lefodd â llef uchel, fel y rhua llew : ac wedi iddo lefain, y saith daran a lefarasant eu llefau hwythau.

4 Ac wedi darfod i'r saith daran lefaru eu

Hefau, yr oeddwn ar fedr ysgrifenu : ac mi a glywais lef o'r nef yn dywedyd wrthyf, Selia y pethau a lefarodd y saith daran, ac na ysgrifena hwynt.

5 A'r angel yr hwn a welais yn sefyll ar y môr, ac ar y tir, a gododd ei law i'r nef,

6 Ac a dyngodd i'r hwn sydd yn byw yn oes oesoedd, yr hwn a greodd y nef a'r pethau sydd ynddi, a'r ddaear a'r pethau sydd ynddi, a'r môr a'r pethau sydd ynddo, na byddai amser mwyach :

7 Ond yn nyddiau llef y seithfed angel, pan ddechreu efe udganu, gorphenir dirgelwch Duw, fel y mynegodd efe i'w wasanaethwyr y prophwyd.

8 A'r llef a glywais o'r nef, a lefarodd drachefn wrthyf, ac a ddywedodd, Dos, cymmer y llyfr bychan sydd wedi ei agorwyd yn llaw yr angel yr hwn sydd yn sefyll ar y môr, ac ar y tir.

9 Ac mi a aethum at yr angel, gan ddywedyd wrtho, Moes i mi y llyfr bychan. Ac efe a ddywedodd wrthyf, Cymmer, a bwytta ef yn llwyr : ac efe a chwera dy fol di, eithr yn dy enau y bydd yn felus fel mel.

10 Ac mi a gymmerais y llyfr bychan o law yr angel, ac a'i bwytteis ef : ac yr oedd efe yn fy ngenau megis mel yn felus : ac wedi i mi ei fwytta ef, fy mol a aeth yn chwera.

11 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Rhaid i ti drachefn brophwyd i bobloedd, a chenhedloedd, ac ieithoedd, a brenhinoedd lawer.

PENNOD XI.

3 Y ddau dyst yn prophwyd 6 bod ganddynt awdurdod i gau y nef, rhag iddi wliwio : 7 yr ymladd y bwytsfll yn eu herbyn, ac y lladd hwynt ; 8 hwythau yn gorwedd heb eu claddu, 11 ac ar ol tridiau a hanner yn adgyfod. 14 Yr ail was yn myned heibio. 15 Y seithfed udgorn yn canu.

A RHODDWDYD i mi gorsen debyg i wlaen. A'r angel a safodd, gan ddywedyd, Cyfod, a mesura deml Dduw, a'r allor, a'r rhai sydd yn addoli ynddi.

2 Ond y cyntedd sydd o'r tu allan i'r deml, bwrw allan, ac na fesura ef : oblegid efe a roddwyd i'r Cenhedloedd : a'r ddinas sanctidd a fathrant hwy ddeufis a deugain.

3 Ac mi a roddaf allu i'm dau dyst, a hwy a brophwydant fil a deucant a thriugain o ddyddiau, wedi ymwisgo a sachllan.

4 Y rhai hyn yw y ddwy olew-wydden, a'r ddau ganhwylbren sydd yn sefyll ger bron Duw y ddaear.

5 Ac os ewyllisia neb wneuthur niwed iddynt, y mae tan yn myned allan o'u genau hwynt, ac yn difetha eu gelynyon : ac os ewyllisia neb eu drygu hwynt, fel hyn y mae yn rhaid ei ladd ef.

6 Y mae gan y rhai hyn awdurdod i gau y nef, fel na wliwio hi yn nyddiau eu prophwydoliaeth hwynt : ac awdurdod sydd ganddynt ar y dyfroedd, i'w troi hwynt yn waed, ac i daro y ddaear a phob pla, cyn fynyched ag y mynnont.

7 A phau ddarfyddo iddynt orphen eu tystiolaeth, y bwytsfll, yr hwn sydd yn dyfod allan o'r pwll diwaelod, a ryfela a hwynt, ac a'u gorchyfa hwynt, ac a'u lladd hwynt.

8 A'u cyrph hwynt a orwedd ar heolydd y ddinas fawr, yr hon yn yspryod a elwir Sodom a'r Alpht ; lle hefyd y croeshoeliwyd ein Harglwydd ni.

9 A'r rhai o'r bobloedd, a'r llwythau, a'r ieithoedd, a'r cenhedloedd, a welant eu cyrph hwynt dridiau a hanner, ac ni oddefant roi eu cyrph hwy mewn beddau.

10 A'r rhai sydd yn trigo ar y ddaear a lawenychant o'u plegid, ac a ymhyfrydant, ac a anfant roddion i'w gilydd ; oblegid y ddau brophwyd hyn oedd yn poeni y rhai oedd yn trigo ar y ddaear.

11 Ac ar ol tridiau a hanner, Yspryd bywyd oddi wrth Dduw a aeth i mewn iddynt hwy : a hwy a safasant ar eu traed ; ac ofn mawr a syrthiodd ar y rhai a'u gwelodd hwynt.

12 A hwy a glywsant lef uchel o'r nef yn dywedyd wrthynt, Deuwch i fynu yma. A hwy a aethant i fynu i'r nef mewn cwmwml ; a'u gelynyon a drychasant arwynt.

13 Ac yn yr awr honno y bu daeargryn mawr, a degfed ran y ddinas a syrthiodd ; a liadwyd yn y ddaeargryn saith mil o wŷr : a'r lleifi a ddychrynasant, ac a roddasant ogoniant i Dduw y nef.

14 Yr ail was a aeth heibio ; wele, y mae y drydedd was yn dyfod ar frya.

15 A'r seithfed angel a udganodd ; a bu llefau uchel yn y nef, yn dywedyd, Aeth teyrnas- oedd y byd yn eiddo ein Harglwydd ni, a'i Grist ef ; ac efe a deyrnasa yn oes oesoedd.

16 A'r pedwar henuriaid ar hugain, y rhai oedd ger bron Duw yn eistedd ar eu gorsedd- feingciau, a syrthiasant ar eu hwynebau, ac a addolasant Dduw,

17 Gan ddywedyd, Yr ydym yn dŵlech i ti, O Arglwydd Dduw Hollalluog, yr hwn wyt, a'r hwn oedditi, a'r hwn wyt yn dyfod ; oblegid ti a gymmerast dy allu mawr, ac a deyrnast.

18 A'r cenhedloedd a ddigiasant ; a daeth dy ddiig di, a'r amser i farnu y meirw, se i roi gwobr i'w wasanaethwyr y prophwyd, ac i'r saint, ac i'r rhai sydd yn ofni dy enw, fychain a mawrion ; ac i ddifetha y rhai sydd yn difetha y ddaear.

19 Ac agorwyd teml Dduw yn y nef ; a gwelwyd arch ei gyfammod ef yn ei deml ef : a bu melt, a llefau, a tharanau, a daear- gryn, a chenllysg mawr.

PENNOD XII.

1 Gwraig wedi ei gwigo d'r haul yn trafaelu ar ei thym y esgor. 4 Y ddraig fawr goch yn sefyll o'i blaen hi i ddifa ei phlentyn hi. 6 Wedi iddi esgor, y mae hi yn cilio i'r diffaethoch. 7 Michael a'i angelion yn ymladd d'r ddraig, ac yn myned yn ddech nd hi. 13 Y ddraig, wedi ei thafu i'r ddaear, yn erid y wraig.

A RHYFEDDOD mawr a welwyd yn y nef ; gwraig wedi ei gwigo a'r haul, a'r lleusd dan ei thraed, ac ar ei phen goron o ddeuddeg seren :

2 A hi yn feichlog, a lefodd, gan fod mewn gwewyr, a gofid i esgor.

3 A gwelwyd rhyfedd arall yn y nef ; ac wele, ddraig goch fawr, a saith ben iddi, a deg corn ; ac ar ei phenau saith goron.

4 A'i chynffon hi a dymnodd draian sêr y nef, ac a'u bwriodd hwynt i'r ddaear. A'r ddraig a safodd ger bron y wraig yr hon ydoedd yn barod i esgor, i ddifa ei phlentyn hi, pan esgorai hi arno.

5 A hi a esgorodd ar fab gwrryw, yr hwn oedd i fugeilio yr holl genhedloedd a gwtaen haiarn : a'i phlentyn hi a gymmerwyd i fynu at Dduw, ac et ei orsedd-fainge ef.

6 A'r wraig a fodd i'r diffaethwch, lle mae ganddi le wedi ei barotol gan Dduw, fel y portent hi yno fi a deucant a thriugain o ddyddiau.

7 A bu rhyfel yn y nef ; Michael a'i angelion a ryfelasant yn erbyn y ddraig, a'r ddraig a ryfelodd a'i hangelion hitau,

8 Ac ni orfuant; a'u lle hwynt nis cafwyd mwyach yn y nef.

9 A bwystfil allan y ddraig fawr, yr hen sarph, yr hon a eiwr Diafol a Satan, yr hwn sydd yn twyllo yr holl fyd: efe a fwrwyd allan i'r ddaear, a'i angelion a fwrwyd allan ag ef.

10 Ac mi a glywais lef uchel yn dywedyd yn y nef, Yr a wrhon y daeth iachawdriacth, a nerth, a theyrnas ein Duw ni, a gallu ei Grist ef: canys cyhuddwr ein brodyr ni a fwrwyd i'r llawr, yr hwn oedd yn eu cyhuddo hwy ger bron ein Duw ni ddydd a nos.

11 A hwy a'i gorchfygasant of trwy waed yr Oen, a thrwy air eu tystiolaeth hwynt; ac ni charasant eu heinioes hyd angau.

12 O herwydd hyn llawenhwch, y nefoedd, a'r rhai ydych yn trigo ynddynt. Gwae y rhai sydd yn trigo ar y ddaear, a'r môr: canys y diafol a ddiagnodd attoch chwi, a chanddo lid mawr, o herwydd ei fod yn gwybod nad oes iddo ond ychydig amser.

13 A phan welodd y ddraig ei bwrw i'r ddaear, hi a erlidiodd y wraig a esgorasai ar y mah.

14 A rhoddydd i'r wraig ddwy o adenydd eryr mawr, fel yr ehadai hi i'r diffaethwch, i'w lle ei hun: lle yr ydys yn ei maethu hi yno dros amser, ac amseroedd, a hanner amser, oddi wrth wyneb y sarph.

15 A'r sarph a fwriddoed allan o'i safn, ar ol y wraig, ddwfr megis afon, fel y gwnai ei dwyn hi ymaith gyd â'r afon.

16 A'r ddaear a gynnorthwyodd y wraig; a'r ddaear a agorodd ei genau, ac a lyngcodd yr afon, yr hon a fwriddoed y ddraig allan o'i safn.

17 A lliodiodd y ddraig wrth y wraig, ac a aeth i wneuthur rhyfel â'r lleili o'i had hi, y rhai sydd yn cadw gorchymynion Duw, ac sydd â thystiolaeth Iesu Grist ganddynt.

PENNOD XIII.

1 Bwystfil yn cyfodi allan o'r môr, a saith ben ganddo, a deg corn: i'r hwn y mas y ddraig yn rhoddi ei gallu. 11 Bwystfil arall yn dyfod i fynu allan o'r ddaear; 14 ac yn peri gwneuthur delw y bwystfil cyntaf; 15 ac yn peri i ddygnion ei addoli ef, 16 a derbyn ei nodd ef.

A C mi a sefais ar dywod y môr; ac a welais fwystfil yn codi o'r môr, a chanddo saith ben, a deg corn; ac ar ei gyrn ddeg coron, ac ar ei bennau enw cabledd.

2 A'r bwystfil a welais i oedd debyg i lew-pard, a'i draed fel traed arth, a'i safn fel safn llew: a'r ddraig a roddodd iddo ef ei gallu, a'i gorsedd-fainge, ac awdurdod mawr.

3 Ac mi a welais un o'i bennau ef megis wedi ei ladd yn farw; a'i friw marwol ef a iachawyd: a'r holl ddaear a ryfeddodd ar ol y bwystfil.

4 A hwy a addolasant y ddraig, yr hon a roes allu i'r bwystfil: ac a addolasant y bwystfil, gan ddywedyd, Pwy sydd debyg i'r bwystfil? pwy a ddichon ryfela ag ef?

5 A rhoddydd iddo ef enau yn llefaru pethau mawrion, a chabledd; a rhoddydd iddo awdurdod i weithio ddau fis a deugain.

6 Ac efe a agorodd ei enau mewn cabledd yn erbyn Duw, i gabu ei enw ef, a'i dabernacl, a'r rhai sydd yn trigo yn y nef.

7 A rhoddydd iddo wneuthur rhyfel â'r saint, a'u gorchfygu hwynt: a rhoddydd iddo awdurdod ar bob llwyth, ac iaith, a chenedl.

8 A holl drigolion y ddaear a'i haddolant ef, y rhai nid yw eu henwau yn ysgrifenedig yn

llyfr bywyd yr Oen yr hwn a laddwyd, er dechreuad y byd.

9 Od oes gan neb glust, gwrandawed. 10 Os yw neb yn tywys i gaethiwed, efe a a i gaethiwed. Os yw neb yn lladd â chleddyf, rhaid yw ei ladd yntau â chleddyf. Dyma amynedd a fydd y saint.

11 Ac mi a welais fwystfil arall yn codi o'r ddaear; ac yr oedd ganddo ddau gorn tebyg i oen, a llefaru yr oedd fel draig.

12 A holl allu y bwystfil cyntaf y mas efe yn ei wneuthur ger ei fron ef, ac yn peri i'r ddaear, ac i'r rhai sydd yn trigo ynddi, addoli y bwystfil cyntaf, yr hwn yr iachawyd ei glwyf marwol.

13 Ac y mas efe yn gwneuthur rhyfeddodau mawrion, hyd onid yw yn peri i ddn ddiagnu o'r nef i'r ddaear, y'ngolwg dyinion;

14 Ac y mas efe yn twyllo y rhai sydd yn trigo ar y ddaear, trwy y rhyfeddodau y rhai a roddwyd iddo ef eu gwneuthur ger bron y bwystfil; gan ddywedyd wrth drigolion y ddaear, am iddynt wneuthur delw i'r bwystfil yr hwn a gafodd friw gan gleddyf, ac a fu fyw.

15 A chaniatâwyd iddo ef roddi anadi i ddelw y bwystfil, fel y llefarai delw y bwystfil hefyd, ac y parai gael o'i sawl nid addolent ddelw y bwystfil, eu lliadd.

16 Ac y mas yn peri i bawb, fychain a mawrion, cyfoethogion a thlodion, rhyddion a chaethion, dderbyn nodd ar eu llaw ddehau, neu ar eu talcennau:

17 Ac na allai neb na phrynu na gwerthu, ond yr hwn a fyddai ganddo nodd, neu enw y bwystfil, neu rifedi ef enw ef.

18 Yma y mas doethineb. Yr hwn sydd ganddo ddeall, bwried rifedi y bwystfil: canys rhifedi yma ydyw; a'i rifedi ef yw, Chwe chant a thriugain a chwech.

PENNOD XIV.

1 Tru yr oedd yr Oen yn sefyll ar fynydd Ston gyd â'i faint, 6 angel yn gwestgu yr efengyl. 8 Cwymp Babilon. 15 Cynhauf y byd, a ddiad y crymman i mewn. 20 Gwin-gynhauf, a gwin-corfis digofaisi Dew.

A C mi a edrychais; ac wela, Oen yn sefyll ar fynydd Ston, a chyd ag ef beidari mill a saith-ugeinmil, a chanddynt enw ei Dad ef yn ysgrifenedig yn eu talcennau.

2 Ac mi a glywais lef o'r nef, fel llef dyfroedd lawer, ac fel llef taran fawr: ac mi a glywais lef telynorion yn canu ar eu telynau:

3 A hwy a ganasant megis caniad newydd ger bron yr orsedd-fainge, a cher bron y pedwar anifail, a'r henuriaid: ac ni allodd neb ddygu y gân, ond y pedair mil a'r saith-ugeinmil, y rhai a brynwyd oddi ar y ddaear.

4 Y rhai hyn yw y rhai ni halogwyd â gwragedd: canys gwryfion ydynt. Y rhai hyn yw y rhai sydd yn dilyn yr Oen pa le bynnag yr elo. Y rhai hyn a brynwyd oddi wrth ddyinion, yn flaen-fwrwyth i Dduw, ac i'r Oen.

5 Ac yn eu genau ni chaed twyll: canys difal ydynt ger bron gorsedd-fainge Duw.

6 Ac mi a welais angel arall yn ehedeg y'ng-hanoi y nef, a'r efengyl dragywyddol ganddo, i efengylu i'r rhai sydd yn trigo ar y ddaear; ac i bob cenedl, a llwyth, ac iaith, a phobl;

7 Gan ddywedyd â llef uchel, Ofnwech Dduw, a rhoddydd iddo ogoniant; oblegid daeth awr ei farn ef: ac addoiwch yr hwn a wnaeth y nef, a'r ddaear, a'r môr, a'r ffynhonnau dyfroedd.

8 Ac angel arall a ddilynodd, gan ddywed-

yd, Syrthlodd, syrthlodd Babilon, y ddinas fawr honno; oblegid hi a ddiododd yr holl genhedloedd a gwin llid ei godineb.

9 A'r trydydd angel a u dylwalltwyd hwynt, gan ddywedyd â llef uchel, Os addola neb y bwystfil, a'i ddelw ef, a derbyn ei nód ef yn ei dalcen, neu yn ei law;

10 Hwnnw hefyd a yf o win digofaint Duw, yr hwn yn ddigymysg a dywalltwyd yn phŵl ei lid ef; ac efe a boenir mewn tân a brwmstan y'ngolwg yr angelion sanctaidd, ac y'ngolwg yr Oen:

11 A mwg eu poenedigaeth hwy sydd yn myned i fynu yn oes oesoedd; ac nid ydynt hwy yn cael gorphwysdra ddydd na nos, y rhai sydd yn addoli y bwystfil a'i ddelw ef, ac os yw neb yn derbyn nód ei enw ef.

12 Yma y mae aynnedd y saint: yma y mae y rhai sydd yn cadw gorchymynion Duw, a fydd Iesu.

13 Ac mi a glywais lef o'r nef, yn dywedyd wrthyf, Ysgrifena, Gwyn eu byd y meirw y rhai sydd yn marw yn yr Arglwydd, o hyn allan, medd yr Yspryd, fel y gorphwysont oddi wrth eu llafur; a'u gweithredoedd sydd yn eu canlyn hwynt.

14 Ac mi a edrychais; ac wele gwmmwl gwyn; ac ar y gwmmwl un yn eistedd tebyg i Fab y dyn, a chanddo ar ei ben goron o aur, ac yn ei law grymman llym.

15 Ac angel arall a ddaeth allan o'r deml, gan sefain â llef uchel wrth yr hwn oedd yn eistedd ar y gwmmwl, Bwrw dy grymman i mewn, a meda: canys daeth yr amser i ti i fedd; oblegid addfedodd cynhauf y ddaear.

16 A'r hwn oedd yn eistedd ar y gwmmwl a fwridd ei grymman ar y ddaear; a'r ddaear a fedwyd.

17 Ac angel arall a ddaeth allan o'r deml sydd yn y nef, a chanddo yntau hefyd grymman llym.

18 Ac angel arall a ddaeth allan oddi wrth yr allor, yr hwn oedd â gallu ganddo ar y tân; ac a lefodd â bloedd uchel ar yr hwn oedd â'r crymman llym ganddo, gan ddywedyd, Bwrw i mewn dy grymman llym, a chasglu gaghennau gwinwydden y ddaear; oblegid addfedodd ei grawn hi.

19 A'r angel a fwridd ei grymman ar y ddraear, ac a gasglodd winwydden y ddaear, ac a'i wridd i gerwyn fawr digofaint Duw.

20 A'r gerwyn a sathrwyd o'r tu allan i'r dduffas; a gwaed a ddaeth allan o'r gerwyn, hyd at ffrwynau y meirch, ar hyd mil a chwe chant o ystadau.

PENNOD XV.

1 Y saith angel a'r saith bla diueddaf. 3 Caniad y rhai a orchfygant y bwystfil. 7 Y saith phŵl yn llawn o ddigofaint Duw.

AC mi a welais arwydd arall yn y nef, a mawr a rhyfeddol; saith angel a chanddynt y saith bla diueddaf; oblegid ynddynt hwy y cyflawnwyd llid Duw.

2 Ac mi a welais megis môr o wydr, wedi ei gymysgu â than; a'r rhai oedd yn cael y maes ar y bwystfil, ac ar ei ddelw ef, ac ar ei nód ef, ac ar rifed ei enw ef, yn sefyll ar y môr gwydr, a thelynau Duw ganddynt.

3 A chanu ymaent gan Moses gwasanaethwr Duw, a chân yr Oen; gan ddywedyd, Mawr a rhyfedd yw dy weithredoedd, O Arglwydd Dduw Holl-alluog; cyflawn a chywir yw dy ffyrdd di, Brenhin y saint.

4 Pwy ni'th ofns di, O Arglwydd, ac ni ogonedda dy enw? oblegid tydi yn unig wyf sanctaidd; oblegid yr holl genhedloedd a ddeuant ac a addolant ger dy fron di; oblegid dy farnau di a eglurwyd.

5 Ac ar ol hyn mi a edrychais; ac wele, yr ydoedd teml pabell y dystiolaeth yn y nef yn agored:

6 A daeth y saith angel, y rhai yr oedd y saith bla ganddynt, allan o'r deml, wedi eu gwisgo mewn llian pur a dislaear, a gwregysau eu dwyfronnau â gwregysau aur.

7 Ac un o'r pedwar anifail a roddodd i'r saith angel saith phŵl aur, yn llawn o ddigofaint Duw, yr hwn sydd yn byw yn oes oesoedd.

8 A llanwyd y deml o fŵg oddi wrth ogoniant Duw, ac oddi wrth ei nerth ef: ac ni allai neb fyned i mewn i'r deml, nes darfod cyflawni saith bla y saith angel.

PENNOD XVI.

1 Yr angelion yn tywallt allan eu phŵleidiâu digofaint. 6 Y plâu yn canlyn ar hyn. 15 Crist yn dyfod fel lleidr. Gwyn eu byd y rhai a wyllant.

AC mi a glywais lef uchel allan o'r deml, yn dywedyd wrth y saith angel, Ewch ymaith, a thywelltwch phŵlau digofaint Duw ar y ddaear.

2 A'r cyntaf a aeth, ac a dywalltodd ei phŵl ar y ddaear; a bu cornwydd trwg a blin ar y dynion oedd â nód y bwystfil arnynt, a'r rhai a addolasant ei ddelw ef.

3 A'r ail angel a dywalltodd ei phŵl ar y môr; ac efe a aeth fel gwaed dyn marw: a phob enaid byw a fu farw yn y môr.

4 A'r trydydd angel a dywalltodd ei phŵl ar yr afonydd ac ar y fflynthonnau dyfroedd; i hwy a aethant yn waed.

5 Ac mi a glywais angel y dyfroedd yn dywedyd, Cyflawn, O Arglwydd, ydwy'ti, yr hwn wyt, a'r hwn oedditi, a'r hwn a fyddi; oblegid barnu o honot y pethau hyn.

6 Oblegid gwaed saint a phrophwydi a dywalltasant hwy, a gwaed a roddasant iddynt i'w yfed; canys y maent yn ei haecdu.

7 Ac mi a glywais un arall allan o'r allor yn dywedyd, Ie, Arglwydd Dduw Holl-alluog, cywir a chyflawn yw dy farnau di.

8 A'r pedwerydd angel a dywalltodd ei phŵl ar yr haul; a gallu a roed iddo i boethi dynion â than.

9 A phoethwyd y dynion â gwres mawr; a hwy a gablasant euw Duw, yr hwn sydd â g awdurdod ganddo ar y plâu hyn: ac nid edifarhasant i roi gogoniant iddo ef.

10 A'r pumed angel a dywalltodd ei phŵl ar orsedd-faing y bwystfil; a'i deyrnas ef a aeth yn dywyll: a hwy a gnoisant eu tafodau gan offd,

11 Ac a gablasant Dduw y nef, o herwydd eu poenau, ac o herwydd eu cornwyddyd; ac nid edifarhasant oddi wrth eu gweithredoedd.

12 A'r chweched angel a dywalltodd ei phŵl ar yr afon fawr Euphrates; a sychodd ei dwfr hi, fel y parotodd ffordd brenhinoedd y dwyrain.

13 Ac mi a welais dri yspryd arian tebyg i lyffaint yn dyfod allan o safn y ddraig, ac allan o safn y bwystfil, ac allan o enau y gau brophwyd.

14 Canys ysprydion cythreuliaid, yn gwneuthur gwyrtiaid, ydynt, y rhai sydd yn myned allan at frenhinoedd y ddaear, a'r holl fydd i'w casglu hwy i ryfel y dydd hwnnw, dydd mawr Duw Holl-alluog.

15 Wele, yr wyf fi yn dyfod fel lleidr. Gwyn ei fyd yr hwn sydd yn gwylio, ac yn cadw ei ddillad, fel na rodio yn noeth, ac iddynt weled ei anharddwch ef.

16 Ac efe a'u casglodd hwynt ynghyd i le a elwir yn Hebraeg, Armagedon.

17 A'r seithfed angel a dywalltodd ei phŵl i'r awyr; a daeth llef uchel allan o deml y nef, oddi wrth yr onsedd-falng, yn dywedyd, Darfa.

18 Ac yr oedd lleisiau, a tharanau, a melt; ac yr oedd daear-gryn mawr, y fath ni bu er pan yw dynion ar y ddaear, cymmaint daear-gryn, ac mor fawr.

19 A gwnaethpwyd y ddinas fawr yn dair rhan, a dinasoedd y cenhedloedd a syrthiasant: a Babilon fawr a ddaeth mewn côf ger bron Duw, i roddi iddi gwppan gwin digofaint ei lid ef.

20 A phob ynys a ffodd ymaith, ac ni chafwyd y mynyddoedd.

21 A chenillyg mawr, fel talentau, a syrthiasant o'r nef ar ddynion: a dynion a gablasant Dduw am bia y cenillyg; oblegid mawr iawn ydoedd eu pla hwynt.

PENNOD XVII.

3, 4 *Georraig wedi ei gwtlosg & phorphor ac ysgarlod, a chwppan awr yn ei llaw, yn eistedd ar y bwystfil; 5 yr hon yr oedd Babilon fawr, mam pob ffeidd-dra. 9 Dehongliad y saith ben; 12 a'r deg corn. 14 Gorchwafleath yr Oen. 16 Cospedigaeth y buttain.*

A DAETH un o'r saith angel oedd a'r saith phŵl ganddynt, ac a ymddiddanodd â mi, gan ddywedyd wrthyf, Tyred, mi a ddangosaf i ti farnedigaeth y buttain fawr sydd yn eistedd ar ddyfroedd lawer;

2 Gyd a'r hon y putteiniodd brenhinoedd y ddaear, ac y meddwyd y rhai sydd yn trigo ar y ddaear, gan win ei phutteindra hi.

3 Ac efe a'm dygodd i'r diffaethwch yn yr yspryd: ac mi a welais wraig yn eistedd ar fywystfil o liw ysgarlod, yn llawn o enwau cablled, & saith ben iddo, a deg corn.

4 A'r wraig oedd wedi ei dilladu â phorphor ac ysgarlod, ac wedi ei gwychu âg aur, ac â main gwerthfawr, a pherlau, a chanddi gwppan aur yn ei llaw, yn llawn o ffeidd-dra ac aftenid ei phutteindra.

5 Ac ar ei thalcan yr oedd enw wedi ei ysgrifenu, DIRGELWCH, BABILON FAWR, MAM PUTTEINIAID, A FFEIDD-DRA Y DDAEAR.

6 Ac mi a welais y wraig yn feddw gan waed y saint, a chan waed merthyrion Iesu: a phan ei gwelais, mi a ryfeddais & rhyfeddod mawr.

7 A'r angel a ddywedodd wrthyf, Paham y rhyfeddaist? myfi a ddywedaf i ti ddirgelwch y wraig, a'r bwystfil sydd yn ei dwyn hi, yr hwn sydd a'r saith ben ganddo, a'r deg corn.

8 Y bwystfil a welais, a fu, ac nid yw; a bydd iddo ddyfod i fynu o'r yfedd heb waelod, a myned i ddistryw: a rhyfeddu a wna y rhai sydd yn trigo ar y ddaear (y rhai ni ysgrifenyd eu henwau yn llyfr y bywyd er seiliad y byd) pan welont y bwystfil, yr hwn a fu, ac nid yw, er ei fod.

9 Dyma y meddwl sydd â doethineb ganddo. Y saith ben, saith fynydd ydynt, lle mae y wraig yn eistedd arnynt.

10 Ac y mae saith frenhin: pump a gwympasant, ac un rhydd, a'r llall ni ddaeth etto; a phan ddél, shaid iddo aros ychydig.

11 A'r bwystfil, yr hwn oedd, ac nid ydyw, yntau yw yr wthyfed, ac o'r saith y mae, ac i ddistryw y mae yn myned.

12 A'r deg corn a welais, deg brenhin ydynt, y rhai ni dderbyniasant frenhiniaeth etto; eithr awdurdod fel brenhinoedd, un awr, y maent yn ei dderbyn gyd a'r bwystfil.

13 Yr un meddwl sydd i'r rhai hyn, a

Mwy a roddant eu nerth a'u hawdurdod i'r bwystfil.

14 Y rhai hyn a ryfelant a'r Oen, a'r Oen a'u gorchfyga hwynt: oblegid Argwydd ar-glywyddi ydyw, a Brenhin brenhinoedd; a'r rhai sydd gyd âg ef, sydd alwedig, ac etholedig, a fyddiawn.

15 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Y dyfroedd a welais, lle y mae y buttain yn eistedd, pobloedd a thorfeydd ydynt, a chenhedloedd ac leithoedd.

16 A'r deg corn a welais ar y bwystfil, y rhai hyn a gasant y buttain, ac a'i gwnant hi yn unig ac yn noeth, a'i chnawd hi a fwyntant hwy, ac a'i llosgant hi & than.

17 Canys Duw a roddodd yn eu calonnau hwynt newthur ei ewyllys ef, a gwneuthur yr un ewyllys, a rhodd i eu teyrnas i'r bwystfil, hyd oni chyflawner geiriau Duw.

18 A'r wraig a welais, yw y ddinas fawr, sydd yn teyrnasu ar frenhinoedd y ddaear.

PENNOD XVIII.

2 *Cwmp Babilon: 4 gorchymyn pobl Dduw i gilio allan o honi hi: 9 brenhinoedd y ddaear, 11 gyd a'r marsiandawr, a'r llongwyr, yn ddrwg ganddynt drosti hi: 20 y saint yn llawenythu, o achos barn Dduw arni hi.*

AC ar ol y pethau hyn mi a welais angel arall yn dyfod i waered o'r nef, âg awdurdod mawr ganddo; a'r ddaear a oleuwyd gan ei ogoniant ef.

2 Ac efe a lefodd yn groch & llef uchel, gan ddywedyd, Syrthiodd, syrthiodd Babilon fawr honno, ac aeth yn drigfa cythreuliaid, ac yn gadwriaeth pob yspryd arian, ac yn gadwriaeth pob aderyn arian ac atgas.

3 Oblegid yr hoil genhedloedd a yfasant o win digofaint ei godineb hi, a brenhinoedd y ddaear a butteiniasant gyd â hi, a marchnattawr y ddaear a gyfoethogwyd gan amlder ei moethau hi.

4 Ac mi a glywais lef arall o'r nef yn dywedyd, Deuwch allan o honi hi, fy mhobi i, fel na byddoch gyd-gyframingod o'i phechodau hi, ac na dderbynioch o'i phlâau hi.

5 Oblegid ei phechodau hi a gyrhaeddasant hyd y nef, a Duw a gofodd ei hanwireddau hi.

6 Telwch iddi fel y talodd hithau i chwila dyblwch iddi y dau cymmaint yn ei gweithredoedd: yn y cwppan a lanwodd hi, llenwch iddi yn ddauddyblyg.

7 Cymmaint ag yr ymogoneddodd hi, ac y bu mewn moethau, y cymmaint arall rhoddwch iddi o offd a galar: oblegid y mae hi yn dywedyd yn ei chalon, Yr wyf yn eistedd yn frenhines; a gweddwl nid ydyf, a galar nis gwelaf ddim.

8 Am hynny yn un dydd y daw ei phlâau hi, sef marwolaeth, a galar, a newyn; a hi a lwyrl-osgrt & than: oblegid cryf yw yr Arglywydd Dduw, yr hwn sydd yn ei barnu hi.

9 Ac wylo am dani, a galaru drosti, a wna brenhinoedd y ddaear, y rhai a butteiniasant, ac a fuant fyw yn foethus gyd â hi, pan welont fŵg ei llosgiad hi.

10 Gan sefyll o hirbell, gan ofn ei gofid hi, a dywedyd, Gwae, gwae, y ddinas fawr honno, Babilon, y ddinas gadarn! oblegid mewn un awr y daeth dyfarn dl.

11 A marchnattawr y ddaear a wylant ac a alarant drosti; oblegid nid oes neb mwyach yn prynu eu marsiandawr hwynt:

12 Marsiandawr o aur, ac arian, a meini gwerthfawr, a pherlau, a llian main, a phorphor, a sidan, ac ysgarlod, a phob e...

thynon, a phob llestr o lfori, a phob llestr o goed gwerthfawr iawn, ac o bres, ac o haiarn, ac o faen marmor,

13 A sinamon, a phér-aroglau, ac ennaint, a thus, a gwin, ac olew, a pheilliad, a gwenith, ac ysgrubliad, a defaid, a meirch, a cherbydau, a chaeth-weision, ac eneidiau dynion.

14 A'r aeron a chwennyhodd dy enaid, a aethant ymaith oddi wrthyf, a phob peth danteithiol a gwyth a aethant ymaith oddi wrthyf; ac ni chai hwynt ddim mwych.

15 Marechnatáwyr y pethau hyn, y rhai a gyfoethogwyd ganddi, a safant o hirbell oddi wrthi, gan ofn ei gofid hi, gan wlyo a galaru, 16 A dywedyd, Gwae, gwae, y ddinas fawr honno, yr hon oedd wedi ei gwigo & llian main, a phorphor, ac ysgarlad, ac wedi ei gwychu ág aur, a meini gwerthfawr, a pherlau!

17 Oblegid mewn un awr yr anrheithiwyd cymmaint cyfoeth. A phob llong-lywydd, a phob ewmpeni mewn llongau, a llongwyr, a chynnifer ag y sydd á'u gwaith ar y môr, a safasant o hirbell.

18 Ac a leasant, pan welsant fŵg ei llosgiad hi, gan ddywedyd, Pa ddinas debyg i'r ddinas fawr honno!

19 A hwy a fwrriasant lwch ar eu pennau, ac a leasant, gan wlyo a galaru, a dywedyd, Gwae, gwae, y ddinas fawr honno, yn yr hon y cyfoethogodd yr holl rai oedd ganddynt longau ar y môr, trwy ei chost hi! oblegid mewn un awr yr anrheithiwyd hi.

20 Llawenhá o'i phlegid hi, y nef, a chwi, apostolion sanctaidd a phrophwydi; oblegid dialodd Duw arni drosoch chwí.

21 Ac angel cadarn a gododd faen megis maen melin mawr, ac a'i bwriodd i'r môr, gan ddywedyd, Fel hyn gyd á rhuthr y tefiir Babilon y ddinas fawr, ac ni cheir hi mwych.

22 A llais telynorion, a cherddorion, a phibyddion, ac udganwyr, ni chlywir ynot mwych; ac un crefftwr, o ba greffit bynnag y bo, ni cheir ynot mwych; a thrwst maen melin ni chlywir ynot mwych;

23 A llewyrch canwyll ni welir ynot mwych; a llais prifodas-fab a phrifodas-ferch ni chlywir ynot mwych; oblegid dy farchnatáwyr di oedd wŷr mawr y ddaear; oblegid trwy dy swyn-gyfaredd di y twyllwyd yr holl genhedloedd.

24 Ac ynddi y caed gwaed prophwydi a saint, a phawb a'r a laddwyd ar y ddaear.

PENNOD XIX.

1 Clodfodi Duw yn y nefoedd, am farnu y buttain fawr, a dial gwaed ei sinai. 7 Prifodas yr Oen. 10 Yr angel heb fynnu ei addoli. 17 Galu yr eheidiad i'r lladfa fawr.

AC ar ol y pethau hyn mi a glywais megis A llef uchel gan dyrfa fawr yn nef, yn dywedyd, Aleluia: iachawdriaeth, a gogoniant, ac anrhydedd, a gallu, i'r Arglwydd ein Duw ni:

2 Oblegid cywir a chyfiawn yw ei farnau ef: oblegid efe a farnodd y buttain fawr, yr hon a lygodd y ddaear á'i phutteindra, ac a ddialodd waed ei weision ar ei llaw hi.

3 Ac eilwaith y dywedasant, Aleluia. A'i mŵg hi a gododd yn oes oesoedd.

4 A syrthiodd y pedwar henuriad ar hugain, a'r pedwar anifail i lawr, ac a addolasant Dduw, yr hwn oedd yn eistedd ar yr orsedd-fainge; gan ddywedyd, Amen; Aleluia.

5 A llef a ddaeth allan o'r orsedd-fainge, yn dywedyd, Moliennwch ein Duw ni, ei holl weision ef, a'r rhai ydych yn ei ofni ef, bychain a mawrion hefyd.

6 Ac mi a glywais megis llef tyrfa fawr, ac megis llef dyfroedd lawer, ac megis llef taranu cryfion, yn dywedyd, Aleluia: oblegid teyrnasodd yr Arglwydd Dduw Holl-alluog.

7 Llawenychnw, a gorfoleddwn, a rhoddwn ogoniant iddo ef: oblegid daeth prifodas yr Oen, a'i wraig ef a'i parottódd ei hun.

8 A chaniattáwyd iddi gael ei gwigo & llian main glân a disglær: canys y llian main ydyw cyfiawnder y saint.

9 Ac efe a ddywedodd wrthyf, Ysgrifena, Bendigedig yw y rhai a elwir i swper neithlor yr Oen. Ac efe a ddywedodd wrthyf, Gwir ciriau Duw yw y rhai hyn.

10 Ac mi a syrthiais wrth ei draed ef, i'w addoli ef. Ac efe a ddywedodd wrthyf, Gwel na wnelych hyn: cyd-was ydwyf i ti, ac i'lh frodyr y rhai sydd ganddynt dystiolaeth Iesu. Addola Dduw: canys tystiolaeth Iesu ydyw yspryd y brophwydoliaeth.

11 Ac mi a welais y nef yn agored; ac wele farch gwŷn; a'r hwn oedd yn eistedd arno a elwid Ffyddlawn a Chywir, ac mewn cyfiawnder y mae efe yn barnu ac yn rhyfela.

12 A'i lygaid oedd fel ffiam dân, ac ar ei ben yr oedd coronau lawer: ac yr oedd ganddo enw yn ysgrifenedig, yr hwn ni wyddai neb ond efe ei hun:

13 Ac yr oedd wedi ei wisgo & gwig wedi ei throchi mewn gwaed: a gelwir ei enw ef, Gair Duw.

14 A'r lluoedd oedd yn y nef a'i canlynasant ef ar feirch gwŷnion, wedi eu gwigo & llian main, gwŷn, a glân.

15 Ac allan o'i enau ef yr oedd yn dyfod gleddyf llym, i daro y cenhedloedd ág ef: ac efe a'u bueilia hwynt á gwialen haiarn: ac efe sydd yn sathru cerwyn win digofaint a lliid Duw Holl-alluog.

16 Ac y mae ganddo ar ei wigs, ac ar ei forddwyd enw wedi ei ysgrifenu, BRENNIN BRENNHOEDD, AC ARGLWYDD ARGGLWYDDI.

17 Ac mi a welais angel yn sefyll yn yr haul; ac efe a lefodd & llef uchel, gan ddywedyd wrth yr holl adar oedd yn ehedeg trwy ganol y nef, Deuwch ag ymgwsglwg nghyd i swper y Duw mawr:

18 Fel y bwyttáoch gig brehinoedd, a chig pen-capteiniaid, a chig y cedyrn, a chig meirch, a'r rhai sydd yn eistedd arnynt, a chig holl ryddion a chaethion, a bychain a mawrion.

19 Ac mi a welais y bwystfil a brehinoedd y ddaear, a'u lluoedd wedi ymgynnull ynghyd i wneuthur rhyfel yn erbyn yr hwn oedd yn eistedd ar y march, ac yn erbyn ei lu ef.

20 A daliwyd y bwystfil, a chyd ág ef y gau brophwyd, yr hwn a wnaeth wyrthiau ger ei fron ef, trwy y rhai y twyllodd efe y rhai a dderbyniasant nód y bwystfil, a'r rhai a addolasant ei ddolw ef. Yn fyw y bwriwyd hwy ill dau i'r llyn tân yn llosgi & brwmstan.

21 A'r lleill a laddwyd & chleddyf yr hwn oedd yn eistedd ar y march, yr hwn oedd yn dyfod allan o'i enau ef: a'r holl adar a gawsant eu guala o'u cig hwynt.

PENNOD XX.

2 Rhwymyo Satan dros fil o fymyddoedd. 5 Yr adgyfodiad cyntaf: 6 mai gwŷn eu byd y rhai sydd iddynt gyfran ynddo. 7 Gollwng Satan yn rhydd arachefn. 8 Gog a Maqog. 10 Bwrw diafol i'r puoll o dân a brwmstan. 12 Yr adgyfodiad diweddaf cyffredinol.

AC mi a welais angel yn disgyn o'r nef, a chanddo agoriad y pydew diwaelod, a chadwyn fawr yn ei law.